סֵפֶר וַיִּקְרָא אַבְרָהָם אוֹרַח חַיִּים סִימָן א' כְּתַב המג"א ס"סי ס"ט מִסֵּפֶר מש"ש שֶׁאִם הוֹצִיאוּ צִבּוּר הָרִאשׁוֹנִים ס"ת וְקָרְאוּ בּוֹ אֵין לִשְׁנִיִּים לְהוֹצִיא ס"ת פַּעַם אַחֶרֶת וְלִקְרוֹת בּוֹ ע"כ.

וְהָרוֹאֶה יִרְאֶה בְּעִיקַּר דִּבְרֵי המש"ש דְּלָאו מִדִּינָא קָאָמַר כֵּן אֶלָּא לָתֵת טַעַם לַמִּנְהָג שֶׁכְּבָר נָהֲגוּ כֵּן שֶׁלֹּא לְהוֹצִיא ס"ת פַּעַם שֵׁנִית בְּצִבּוּר שֵׁנִי וכמ"ש הַגָּאוֹן הָרַב נו"ב ח"ב מא"ח סט"ז אֶלָּא דהמג"א קִיצֵּר בִּדְבָרָיו וְגַם בא"הט שָׁם כָּתַב הַלָּשׁוֹן שֶׁכָּתַב המג"א וְלֹא יוֹתֵר וְהָרַב אמ"ל ד"ב הֵבִיא דִּבְרֵי כנ"הג בִּתְשׁוּבָה שֶׁכָּתַב שֶׁמִּנְהָג פָּשׁוּט הוּא בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת שֶׁלֹּא לְהוֹצִיא ס"ת פַּעַם שֵׁנִית בְּאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁהִתְפַּלְּלוּ בּוֹ וּבְעִיר קוש"טא כֵּן מִנְהָגָם וְכֵן בְּכָל מָקוֹם שֶׁמִּתְפַּלְּלִים כְּוָתִיקִין אֵין מוֹצִיאִין ס"ת מִפְּנֵי שֶׁעֲתִידִין לְהִתְפַּלֵּל שָׁם תְּפִלָּה כּוֹלֶלֶת בס"ת.

וּבְסֵפֶר מש"ש נִשְׁאַל סָמֶךְ לַמִּנְהָג הנז' וכו' וְהָרַב חִיֵּךְ"א בלד"א הֵבִיא דִּבְרֵי האמ"ל הנז' וְסִיֵּם עָלָיו וְעַיִן רוֹאֶה בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שֶׁמּוֹצִיאִין ס"ת ג"פ בג' תְּפִלּוֹת זוֹ אַחַר זוֹ וְאָמְרוּ שֶׁמִּנְהָג קָדוּם הוּא מִזְּמַן רַבָּנֵי גְּאוֹנֵי מִצְרַיִם הַקַּדְמוֹנִים וְאוֹזֶן שׁוֹמַעַת שֶׁכֵּן נָהֲגוּ בְּעִיר אַחֶרֶת וּבָאֱמֶת הַטַּעַם שֶׁלֹּא לְהוֹצִיא קֶלֵישׁ טוּבָא וְנַהֲרָא נַהֲרָא וּפְשָׁטֵיהּ ע"כ.

וכ"כ בבר"י סס"ט וסקד"ם ומ"ש בְּמִצְרַיִם מוֹצִיאִין ג"פ בג' תְּפִלּוֹת זוֹ אַחַר זוֹ צ"ל הַיְינוּ דַּוְקָא שֶׁצִּבּוּר שֵׁנִי לֹא שָׁמְעוּ קְרִיאַת ס"ת עִם צִבּוּר רִאשׁוֹן דְּאִם כֵּן אַמַּאי יִצְטָרְכוּ הֵם לְהוֹצִיא פַּ"א בִּתְפִלָּתָם וְכִי אִם עֲדַיִן לֹא הִגִּיעוּ בִּתְפִלָּתָם לקס"ת לֹא יָצְאוּ י"ח עִם צִבּוּר רִאשׁוֹן וְעֵינַי רָאוּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בק"ק איסטמבו"ליש שֶׁמִּתְפַּלְּלִין כַּמָּה תְּפִלּוֹת אַךְ צִבּוּר שֵׁנִי אֵין מוֹצִיאִין ס"ת בְּסִיבַּת עֲשׂוּיָה דבקס"ת שֶׁל צִבּוּר רִאשׁוֹן מַפְסִיקִים צִבּוּר שֵׁנִי מִתְּפִלָּתָם וְנִכְנָסִים לְתוֹךְ בְּ"הכנ עִם צִבּוּר רִאשׁוֹן לִשְׁמוֹעַ קס"ת וְיַמְתִּינוּ שָׁם עַד שֶׁיְּלַוּוּ ס"ת וְאַחַר כָּךְ חוֹזְרִים לִמְקוֹמָם לִגְמוֹר תְּפִלָּתָם אֲבָל צִבּוּר ג' שֶׁבָּאִים כ"כ בְּאִיחוּר וְלֹא שָׁמְעוּ קס"ת מוֹצִיאִין ס"ת בִּתְפִלָּתָם וכ"כ מהרי"ע בְּמִנְהָגִים דק"ט וְהֶבִיאוֹ הָרַב יַד אַהֲרֹן מ"ב סקד"ם עַל מִנְהַג נ"א דּוּק בִּדְבָרָיו וְיָדוּעַ דנ"א בָּתַר מִצְרַיִם גְּרִירֵי וַאֲנִי בִּהְיוֹתִי בנ"א לֹא רָאִיתִי זֶה וְאוּלַי בנ"א בִּטְלוּ אוֹתוֹ לְגַמְרֵי עַכְשָׁיו וְכִמְדֻמֶּה לִי שֶׁכֵּן נָהֲגוּ בְּעִיר דַּמֶּשֶׂק וּבְעִירֵנוּ טְרַאבְלֶס אֵין כָּאן מִנְהָג קָבוּעַ לְשׁוּם צַד מֵחֲמַת שֶׁיֵּשׁ בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת שֶׁמִּתְפַּלְּלִים בְּאִיחוּר וְגַם הַמִּתְאַחֵר בְּיוֹתֵר מוֹצֵא בְּ"הכנ שֶׁעֲדַיִן לֹא הִגִּיעוּ לקס"ת וְהוֹלֵךְ לְשָׁם.

אַךְ מִזֶּה יָמִים בב"הכנ אַחַת שֶׁמִּתְפַּלְּלִים בְּהַשְׁכָּמָה קְצָת וְיֵשׁ שָׁם בַּיִת קָטָן סָמוּךְ לוֹ וּפְתוּחִים לוֹ חַלּוֹנוֹת לב"הכנ וּמִתְאַסְּפִים שָׁם צִבּוּר שֵׁנִי וּמִתְפַּלְּלִין וּבִשְׁעַת קס"ת נִכְנָסִים לב"הכנ וּמוֹצִיאִין ס"ת לִקְרוֹת בּוֹ וְאַחַר כַּמָּה יָמִים הִרְגַּשְׁתִּי שֶׁעוֹשִׂים כֵּן אֲפִילּוּ שֶׁיְּכוֹלִים לִשְׁמוֹעַ קס"ת עִם צִבּוּר הָרִאשׁוֹן וְאַף שֶׁהִרְגִּישׁוּ בְּהוֹצָאַת הס"ת לֹא חָלַי וְלֹא מַרְגִּישֵׁי וְעוֹסְקִין בְּסֵדֶר תְּפִלָּתָם וְגָעַרְתִּי בָּהֶם שֶׁלֹּא זֶה הַדֶּרֶךְ שֶׁבְּשׁוֹמְעָם הוֹצָאַת ס"ת צְרִיכִים לְיַכֵּנֵס תֵּכֶף לב"הכנ כְּדֵי לִשְׁמוֹעַ קס"ת וְיַפְסִיקוּ בְּמָקוֹם שֶׁיְּכוֹלִין לְהַפְסִיק וְאִם יוֹדְעִים בְּעַצְמָם שֶׁבְּהַגִּיעַ קס"ת שָׁם הֵם יִהְיוּ עֲסוּקִים בְּיוֹצֵר אוֹ בִּתְפִלַּת י"ח הש"ץ שֶׁלָּהֶם חָכָם עֵינָיו בְּרֹאשׁוֹ יַפְסִיק מִקּוֹדֶם קוֹדֶם הַשִּׁירָה אוֹ אַחַר הַשִּׁירָה קוֹדֶם הַיּוֹצֵר וְכַיּוֹצֵא לַעֲשׂוֹת כָּל טַצְדְּקֵי לִשְׁמוֹעַ קס"ת עִם צִבּוּר הָרִאשׁוֹן ואח"ך שְׁאָלוּנִי שֶׁלִּפְעָמִים בְּצִיבּוּר שֵׁנִי זֶה יְמָצְאוּן מִי שֶׁכְּבָר שָׁמַע קס"ת בְּצִבּוּר רִאשׁוֹן וּמִי שֶׁלֹּא שָׁמַע מֵחֲמַת שֶׁבָּאוּ בְּאִיחוּר וְעַל זֶה אֲנִי אוֹמֵר אַחֲרֵי רַבִּים לְהַטּוֹת: וְהֵן אֱמֶת כִּי הַגָּאוֹן הנז"ל הֵבִיא מִנְהָג לְאִידָךְ גִּיסָא ממ"ש

הָרַב מש"ש וכנ"הג הנז"ל וְגַם הֵפֶךְ מִמַּה שֶׁרָאִיתִי בְּמִצְרַיִם אֶלָּא אע"ג דְּצַבּוּר שֵׁנִי שָׁמְעוּ קס"ת בְּצַבּוּר רִאשׁוֹן אַחַר כָּךְ פּוֹרְשִׂים וּמִתְפַּלְלִים בפ"ע וְקוֹרִין בַּתּוֹרָה וּדְלֹא כְּהֶחָכָם הַשׁוֹאֵל לוֹ שֶׁחוֹכֵךְ בָּזֶה רִאשׁוֹן לְצִיּוֹן עַל מ"ש הַשּׁוֹאֵל לוֹ מש"ות מָהָר"י מִינְץ שֶׁפָּסְקוּ מור"ם סס"ט מִטַּעַם גְּנַאי הַמַּגִּיעַ לְצַבּוּר רִאשׁוֹן כָּתַב דְּמַה גְּנַאי אִיכָּא כָּל צַבּוּר חַיָּיב לְהִתְפַּלֵּל וְהַפֶּסַח נִשְׁחָט בג' כִּתּוֹת וְלִפְעָמִים נִשְׁאֲרוּ מֵהָרִאשׁוֹנִים וכמ"ש בַּשַּׁ"ס וְנִדּוֹנוּ שָׁם אֵינוֹ דּוֹמֶה למ"ש מָהָר"י מִינְץ ולמ"ש המש"ש כִּי הֵם דִּבְּרוּ בְּמִקְרֶה לֹא כֵן בְּדָבָר שֶׁקֻּבּוּעַ תָּמִיד וְעַל מ"ש הַשּׁוֹאֵל מֵחֲשַׁשׁ בְּרָכָה שא"צ כָּתַב שא"צ לְהָשִׁיב ע"ז וא"כ לֹא יָרְשׁוּ לְהִתְחַלֵּק לַחֲבוּרוֹת לִקְרוֹת בְּתוֹרָה שֶׁנֶּאֱמַר כֵּינָן דּ"הכנ מַחֲזִיק אֶת כֻּלָּם יִתְפַּלְּלוּ כֻּלָּם הָא.

לֵיתָא דְּכָל אֶחָד רוֹצֶה לִזְכּוֹת בַּעֲלִיַּית ס"ת וְהֵם לֹא נִתְפַּוְּונוּ לָצֵאת בִּבְרָכוֹת שֶׁל הָרִאשׁוֹנִים מַה גַּם לְדִידַן שֶׁכָּל אֶחָד מֵהָעוֹלִין מְבָרֵךְ א"כ אֵין שׂוּם אֶחָד מְכַוְּנִין לְהוֹצִיא אֲחֵרִים בְּבִרְכָתוֹ וַהֲרֵי בסס"ו בִּבְרָכוֹת הַשַּׁחַר מְבֹאָר שֶׁאֵין כָּאן חֲשָׁשׁ וְכָתַב עוֹד שָׁם וְז"ל וּבְנִדּוֹן הַהוּא לָא מִבָּעְיָא לְהָרִיבָ"שׁ שֶׁכָּתְבוּ מָרָן סרפ"ב דְּמֻוָּתָר לָזֶה לִקְרוֹת מַה שֶׁקָּרָא זֶה וְחוֹזֵר זֶה וּמְבָרֵךְ אֶלָּא גַּם לְדַעַת מור"ם שָׁם וְהוּא דַּעַת רַבֵּינוּ אֶפְרַיִם שֶׁהִזְכִּיר הֲמָרְדְּכַי ב"פ ב"ה וכו' וְאָמְנָם לֹא לְהָשִׁיב עַל ר"א בָּאתִי אֶלָּא דְּאָמֵינָא דְּהַנִּדּוֹן הַהוּא לָא דָּמֵי לְשֶׁל ר"א דְּאוּלַי דַּעְתּוֹ מֻחֶמֶת הַיּוֹצְאִין שֶׁרָאוּהוּ שֶׁדִּילֵג לְמַפְרֵעַ יֹאמְרוּ שֶׁאֵין כָּתוּב בַּתּוֹרָה יוֹתֵר וכו' וְתוּ י"ל שֶׁהַדִּילּוּג עַצְמוֹ אֵינוֹ נָכוֹן שֶׁהַתּוֹרָה יֵשׁ לָהּ סֵדֶר בְּכַוָּנָה מְכֻוָּנֶת וכו' גַּם יֵשׁ בַּדִּילּוּג קְצָת בִּזָּיוֹן לַהַפְרָשָׁה שֶׁאַחַר כֵּן שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לִקְרוֹתָהּ וְאֵין טַעְמוֹ שֶׁל ר"א מִטַּעַם בְּרָכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה וּבָזֶה אֵין צָרִיךְ למ"ש הַפְּרִישָׁה עַל מור"ם דְּהֵיאַךְ כֹּהֵן וְלֵוִי קוֹרִין אוֹתָהּ פָּרָשָׁה בב"הכנ אַחֶרֶת ע"כ: הָאֱמֶת יְסוֹד הַבִּנְיָן דְּנִדּוֹן הַהוּא לֹא שַׁיָּיךְ לְהָא דְּהָרִיבָ"שׁ וּמַחֲלוֹקֶת מִי שֶׁכְּבָר זִכּוּהוּ בְּאוֹתוֹ צִבּוּר דַּוְקָא קָאָמְרִי אֲבָל מַה שֶּׁרָצָה לְהָבִין בְּדִבְרֵי ר"א שֶׁאֵינוֹ מֵחֲשַׁשׁ בְּרָכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה דָּן אָנֹכִי לְפָנָיו בְּקַרְקַע דְּמִלְּשׁוֹן הב"י סרפ"ב דְּהֵבִיא דִּבְרֵי הָרִיבָ"שׁ ספ"ה דְּקוֹרֵא זֶה מַה שֶּׁקָּרָא זֶה וְחוֹזֵר וּמְבָרֵךְ וְאֵין כָּאן מְשׁוּם בַּל תּוֹסִיף וְסַיֵּים ע"ז וְכֵן נָהֲגוּ הָעוֹלָם וּדְלֹא כִּדְכָתַב הֲמָרְדְּכַי סוֹף מְגִילָּה מר"א ע"כ מוּכָח שֶׁהוּא חוֹשֵׁשׁ בָּזֶה מְשׁוּם בַּל תּוֹסִיף וְאֵין לוֹמַר דר"א חוֹשֵׁשׁ מִצַּד הַדִּילּוּג וְהָוֵידְלָא כְּהָרִיבָ"שׁ מִטַּעַם זֶה אַף דְּלָא לְיָהֲוֵי מְשׁוּם בְּרָכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה דְּכָל כִּי הַאי לָא הו"ל לְסִתּוּם וְכֵן מור"ם שָׁם שֶׁהִגִּיהַ וְיֵשׁ אוֹסְרִים וְעַיֵּין לוֹ מ"ש בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה שָׁם וְכֵן מ"ש בסי' תרס"ט בְּהַגָּהָתוֹ וְכֵן בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה: אִיבְּרָא דִּבְמָרְדְּכַי שָׁם כָּתַב מֹרַאֲבָ"ה עַל מִנְהָג הַקּוֹרֵא בְּתוֹכָחוֹת בָּרוּךְ אַתָּה בְּבוֹאֲךָ וְכוֹפְלוֹ שֶׁלֹּא יָדַע לָמָּה וְרַב וּשְׁמוּאֵל נָחְלְקוּ בְּשֶׁל ר"ח וְאֵין בְּעֵינָיו הַךְ כְּפוּלוֹת וכ"כ ר"א לְרַבֵּינוּ יוֹאֵל בש"ת יָצָאתִי מב"הכ אַף אַף כִּי יָדַעְתִּי לִבְלֹעַ זֶה הַחַזָּן מְדַלֵּג יוֹתֵר מֵעֲשָׂרָה פְּעָמִים וְרַב וּשְׁמוּאֵל נָחְלְקוּ בְּדִילּוּג בר"ח וּבְדוֹחֵק הִתִּירוּ ע"כ.

וְהַגָּאוֹן שָׁם הֵבִיא כָּל זֶה מֵהַמָּרְדְּכַי וְקוּשְׁטָא דְּהַהִיא דְּרַב וּשְׁמוּאֵל מֵחֲשַׁשׁ יוֹצְאִין קָאָמַר וְכַנִּ"ז בַּמְּגִילָּה וְלָכֵן אָמַר פּוֹסֵק אֲבָל כָּל זֶה כְּגוֹן פָּרָשַׁת בְּרֵאשִׁית דְּאֵין כָּאן רַק חֲמִשָּׁה פְּסוּקִים וְכֵן פָּרָשַׁת הַתָּמִיד בר"ח שֶׁאֵין כָּאן אֶלָּא שְׁמֹנָה פְּסוּקִים אֲבָל פָּרָשָׁה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים א"נ שִׁשָּׁה אוֹ תִּשְׁעָה שֶׁקּוֹרֵא אוֹתָהּ וְשׁוֹנֶה אוֹתָהּ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד אוֹ לְכָל אֶחָד שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים וְהָעוֹלֶה אַחֲרָיו שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים הַנִּשְׁאָרִים וְחוֹזֵר וְשׁוֹנֶה אוֹתָהּ לִשְׁנֵי עוֹלִים אִם הַפָּרָשָׁה שִׁשָּׁה פְּסוּקִים וְכֵן אִם ט' פְּסוּקִים קוֹרֵא אוֹתָהּ לִשְׁלֹשָׁה עוֹלִים וְחוֹזֵר וְשׁוֹנֶה אוֹתָהּ לִשְׁלֹשָׁה עוֹלִים אֲחֵרִים וְכֵן אִם הִיא יוֹתֵר בְּאוֹפֶן דְּלֵיתֵהּ לְאוֹתָהּ חֲשָׁשָׁא דְּשְׁמוּאֵל

מַאי הָוֵי וְאֵיךְ רָאֲבְיָ"ה וור"א סָתְמוּ דִּבְרֵיהֶם כ"כ אִם לֹא שֶׁמְּוַכְרָח לוֹמַר מִטַּעַם הַכְּפִילָא הוּא דְּקָפְדִי וּכְמוֹ שֶׁכֵּן נָקְטִי בִּלְשׁוֹנָם וְכָתְבוּ לְהָא דְּרַב וּשְׁמוּאֵל לְדוּגְמָא בְּעָלְמָא לְלַמֵּד לְאָדָם דַּעַת דִּכְשֶׁאֵין הֶכְרֵחַ אֵין לַעֲשׂוֹת דָּבָר חָדָשׁ וה"נ הַכְּפָל אָמְרִינַן הָכִי וְאִם לֹא מֵחֲשַׁשׁ בְּרָכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה לָמָּה וְעַיֵּין בִּפְרָט זֶה לְהָרַשְׁבָּ"ץ ח"ב ס"ע וּלְמַר בְּנוֹ הרשב"ש סתכ"ט ובכנ"הג סרפ"ב ותרס"ט ובגו"ר כְּלָל ב' סכ"ד ובס' פֶּרַח שׁוֹשָׁן כְּלָל ב' ס"ה ולהר"ע רִיקִי בס' אַדֶּרֶת אֵלִיָּהוּ בש"ות שָׁשָׁם סח"י ומ"ש עָלָיו הָרַב ב"ד שֶׁל שְׁלֹמֹה סי"ז כּוּלְּהוּ מֵחֲשַׁשׁ בְּרָכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה קָאָמְרִי אֶלָּא דהר"ע רֶיקִי נָתַן טְעָמִים אֲחֵרִים וְחָשַׁשׁ שֶׁחָשַׁשׁ הַגָּאוֹן הנז' לֹא הִזְכִּירוּ.

אֲבָל בָּזֶה צָדַק דְּאֵין עִנְיָן לְהַהִיא דְּהָרִיבָ"שׁ וְסִיעַת מֵרַחֲמוֹהִי אִי שָׁרֵי לַחֲזוֹר מִמַּה שֶׁכְּבָר קָרְאוּ לְנַדּוֹנוֹ שֶׁשָּׁם וּמַה שֶּׁהֵשִׁיב מני"ר עַל דִּבְרֵי מָהָר"י מִינְץ שֶׁפָּסְקוּ מור"ם מק"פ הֵן לִי פֶּה לְהָשִׁיב דְּהָתָם כ"ע יָדְעִי דְּהַפֶּסַח נִשְׁחָט בג' כִּתּוֹת ממ"ש קָהָל עֲדַת יִשְׂרָאֵל דמספק"ל אִי בב"א אִי בְּזֶה אח"ז וְאַף אִם יִשָּׁאֲרוּ מֵהָרִאשׁוֹנִים מָה אִיכְפַּת משא"כ בִּתְפִלָּה דְּאַדְּרַבָּה כָּל מַאי דְּאָפְשָׁר בב"א עָדִיף טְפֵי דִּכְתִיב בְּרָב עָם הַדְרַת מֶלֶךְ ומ"ש כְּדֵי שֶׁיּוּכְלוּ לִזְכּוֹת לַעֲלִיַּית הס"ת כָּל זֶה אֵינוֹ כְּדַאי לְהִתְחַלֵּק לַחֲבוּרוֹת חֲבוּרוֹת דְּכֹל דְּאֵין סִיָּבָה מַסְפֶּקֶת אֵין יְכוֹלִין לְהִתְחַלֵּק וכמ"ש בְּחֵלֶק י"ד בְּמִנְהָג שֶׁל עִיר זֹאת טַרַאבְלֹס בִּשְׁנֵי י"ט שֶׁל ר"ה שֶׁמִּתְפַּלְּלִין בְּבָתֵּי כְּנֵסִיּוֹת יְדוּעִים וְהַשְּׁאָר וְהַשַּׁעַר סָגְרוּ דְּדָחֲיתִי שָׁם טַעֲנַת הֶהָמוֹן עַם שֶׁאוֹמְרִים בְּרֹב עָם וכו' וְהֵבֵאתִי עַל זֶה כַּמָּה מֵרַבָּנֶוָתָא עַל דָּנָא פִּתְגָּם ומ"ש דְּכַנָּוָתָם לִזְכּוֹת לַעֲלִיַּית ס"ת אנה"נ אֲבָל וְאַמַּאי יִתְעָרְבוּ תְּחִילָּה וְאַחַר כָּךְ יִתְפַּלְּלוּ בפ"ע וְיִקָּרְאוּ בס"ת אוֹ יֵלְכוּ לְאֵיזֶה קָהָל אַחֵר שֶׁעֲדַיִן לֹא הִתְפַּלְּלוּ וְיִצְווּם לִקְרוֹתָם שָׁם וְזֶה יִתְקַיֵּים בְּיָדָם ומ"ש שֶׁאֵין חֲשַׁשׁ בְּרָכָה לְבַטָּלָה וְהָרְאָיָה מִבִּרְכוֹת הַשַּׁחַר כמ"ש מָרָן בסס"ו: אִיבָּרָא דְּהָתָם דַּעַת מָרָן כֵּן אע"ג שֶׁיֵּשׁ כַּת הַחוֹלְקִים כַּנּוֹדָע אֲבָל יֵשׁ לְחַלֵּק דִּבְרָכוֹת ס"ת שָׁיְיכִי נָמֵי לְצִבּוּר וכמ"ש מָרָן בסקל"ט עַל הָאוֹמְרָם בְּלַחַשׁ טוֹעֶה וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּשָׁיְיכִי לְצִבּוּר יוֹתֵר מִמָּנּוּ וכמ"ש הגו"ר שָׁם משא"כ בִּרְכוֹת הַשַּׁחַר וְכֵן שְׁאָר בְּרָכוֹת דְּשַׁיְיכִי לְכָל אֶחָד וְאֶחָד: וּמַה שֶּׁחִילֵּק בְּנִדּוֹן המש"ש שֶׁכְּבָר נָהֲגוּ שֶׁלֹּא לְהוֹצִיא וְלֹא בָּא אֶלָּא לְיַישֵּׁב הַמִּנְהָג משא"כ כְּשֶׁאֵין מִנְהָג וכ"ש כְּשֶׁיֵּשׁ מִנְהָג לְהוֹצִיא כָּל זֶה אֱמֶת וְיַצִּיב אֲבָל לָבוֹא עִם הַקָּהָל הָרִאשׁוֹן וְלִשְׁמוֹעַ קס"ת וְאַח"כ פּוֹרְשִׁים עַצְמָם וּמִתְפַּלְּלִין וּמוֹצִיאִין ס"ת בְּעִינֵי הַדָּבָר קָשֶׁה דְּמוּטָב לוֹ לָאָדָם לָצֵאת מִכָּל עַרְעוּרֵי וּפְקָפּוּקֵי: וְזֶהוּ דֶּרֶךְ יְשָׁרָה שֶׁיָּבוֹר לוֹ הָאָדָם וְיִפָּרְשׁוּ עַצְמָם מֵעִיקָּרָא וְלֹא יִשְׁמְעוּ קס"ת עִם צִבּוּר הָרִאשׁוֹן כֵּיוָן שאח"כ הֵם מִתְפַּלְּלִים וּמוֹצִיאִין ס"ת לִקְרוֹת בּוֹ וְהָרַב דְּבַר אֱמֶת ב"ר מְנִיחַ דְּמַר הָרַב מט"ש הֵבִיא דִּבְרֵי הַגָּאוֹן הנז' כְּמוֹת שֶׁהֵם וְלֹא דְּקָדֵק אַחֲרָיו כמ"ש: סִימָן ב' הָעוֹלָה לִקְרוֹת בַּתּוֹרָה שֶׁאָמַר בָּרְכוּ וְהִפְסִיקוּהוּ בְּפִיּוּטִים צָרִיךְ לַחֲזוֹר וְלוֹמַר בָּרְכוּ פֵּ"א כ"כ מהרי"ע בְּבֵית יְהוּדָה ס"ל הֵן לוֹ הוּבָא בס' י"א ח"ב סקמ"ו ובבר"י שָׁם וְכֵן בס' האמ"ל ולד"א וְכֵן בס' מַחֲזֵה אַבְרָהָם דל"ב ובס' עִיקְרֵי הד"ט ובס' קֶמַח סוֹלֶת הֶבִיאָם זכ"ל ח"ג ח"ג דמו"כ וְיֵשׁ מֵהֶם שָׁרְמְזוּ טַעְמוֹ בְּקִיצּוּר שֶׁזֶּה דְּבוּקָה בָּזֶה וַחֲדָא בִּרְכְתָא נִינְהוּ וְהָרַב ער"קש בְּהַשְׁמָטוֹתָיו סקמ"ו הֶרְגִּישׁ עָלָיו ממ"ש הב"י סקל"ה וּפָסְקוּ בְּקָצָר וְכֵן מור"ם בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה וְהַלְּבוּשׁ שָׁם וְהוּא מש"ות הָרִי"ף דְּאִם נָכְנַס הַכֹּהֵן לב"הכנ וּמָצָא יִשְׂרָאֵל שֶׁאוֹמֵר בָּרְכוּ אֵין זֶה הַתְחָלָה וְקוֹרֵא הַכֹּהֵן וְעוֹמֵד שָׁם הַיִּשְׂרָאֵל בְּתֵיבָה עַד שֶׁיַּשְׁלִימוּ הַכֹּהֵן וְהַלֵּוִי וְאָז קוֹרֵא הוּא וְרָמַז עוֹד ממ"ש הָרַב ב"ד סש"מ בְּדַיִּן הָאֱמֶת שֶׁאוֹמֵר בט"ב הָעוֹלָה לס"ת.

וְרָאִיתִי לְדַקְדֵּק עוֹד בִּדְבָרָיו שֶׁשָּׁם שֶׁכָּתַב דְּבִרְכַּת הַתּוֹרָה כְּבִרְכַּת הַמִּצְוָה וּכְמוֹ שֶׁבְּבִרְכַּת הַמִּצְוָה אֵין לוֹ לְהַפְסִיק בְּיוֹ בְּרָכָה לַמִּצְוָה דְּאִם סָח חוֹזֵר וּמְבָרֵךְ כדקי"ל כֵּן בְּבִיעוּר חָמֵץ ה"נ אִם הִפְסִיק בֵּין בְּרָכָה לְהַקְרִיאָה כ"ש הַהַפְסָקָה בְּאֶמְצַע הַבְּרָכָה וּבָרְכוּ עִם בִּרְכַּת אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ כֻּלָּהּ חָדָא בִּרְכְתָא הִיא שֶׁלֹּא מָצִינוּ שֶׁתְּהֵא חֲלוּקָה לְבַדָּהּ מִבִּרְכַּת אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ וְכֵן הוּא בְּיוֹצֵר תַּדַּע דַּהֲרֵי הָרִיבָּ"שׁ עַל אֶמִירַת קְדִישׁ בָּתְרָא בְּשַׁחֲרִית שַׁבָּת ויו"ט קָרָא עֶרְעֵר מִטַּעַם דְּאֵין מְצוּיִים הַמִּתְאַחֲרִים לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת יוֹצֵר דְּבִשְׁבִילָהּ נִתְקָנָה בְּחוֹל אַלְמָא דִּלְעוֹלָם צְרִיכָה בֵּרְכוּ דְּבוּקָה לְשׁוּם בְּרָכָה אַחֲרֶיהָ וא"ת מ"ש מבר"המז שֶׁאָחָד מַפְסִיק לִשְׁנַיִם וְאֵצֶ"ל עִמָּהֶם בר"המז י"ל שָׁאנֵי הָהִיא שֶׁנִּקְרֵאת בִּרְכַּת זִימוּן וְעוֹד שֶׁשָּׁם אֵין כָּאן הַזְכָּרָה בְּשֵׁם עכת"ד: וְאַחַר הַמָּחָ"ר מ"ש וכ"ש הַפְסָקָה בְּאֶמְצַע הַבְּרָכָה אֵינוֹ כֵּן דְּאַחַר גְּמַר כָּל הַבְּרָכָה הוּא לכ"ע משא"כ בְּאֶמְצַע הַבְּרָכָה פְּלוּגְתָּא דְּהָרַשְׁבָּ"א עִם מָהָרִי"ץ ן' גִּיאָת הִיא נְהִי דְּהָרַשְׁבָּ"א סָבוּר כְּאִלּוּ פָּסַק אַחַר גְּמַר הַבְּרָכָה אֲבָל הרי"ץ ן' גִּיאָת לֹא וכמ"ש הָרַב ער"הש בְּהַשְׁמָטוֹתָיו סס"ו וְדַעַת מָרָן בכ"מ בפ"י הל' תְּפִלָּה לְחַד פֵּירוּשָׁא לָזֶה נוֹטָה דַּעַת הָרַמְבַּ"ם וְכֵן לפי' הלח"מ שָׁם וכמ"ש זכ"ל ח"ג ד"ה וְהוּא עַצְמוֹ מהרי"ע בְּמִטָּה יְהוּדָה סנ"א כָּתַב דְּיָכוֹל לְהַפְסִיק בְּתוֹךְ ב"ש מִפְּנֵי הַיִּרְאָה דְּלָא אָסְרוּ כִּי אִם בְּתוֹךְ הַתְּפִלָּה אוֹ תּוֹךְ בר"המז ע"כ וּמִדְּלֹא הוֹצִיא אֶלָּא אֶת אֵלּוּ נִרְאֶה בְּתוֹךְ בְּרָכָה דְּעָלְמָא לֹא דֻּמְיָא דְּתוֹךְ ב"ש דְּקָעֲסִיק בֵּיהּ אע"ג שבב"ש אֵינָהּ פּוֹתַחַת בְּהַזְכָּרַת ש"ומ וְכֵן הוּא הָאֱמֶת דִּבְרָכוֹת הַתּוֹרָה אֱמֶת דְּדִינַיְיהוּ כִּבְרָכוֹת ק"ש וכמ"ש בב"י סק"מ מֵרַבֵּינוּאֶפְרַיִם וּבִרְכוֹת ק"ש בְּאֶמְצַע הַפָּרָק כמ"ש מָרָן סס"ו וְשָׁם מְבֹאָר שֶׁשּׁוֹאֵל בְּאֶמְצַע מִפְּנֵי הַיִּרְאָה ובק"ש עַצְמָהּ פָּסַק מָרָן שָׁם סס"ה קְרָאָהּ סֵירוּגִין שֶׁהִתְחִיל לִקְרוֹת וְהִפְסִיק בֵּין בְּדִיבּוּר בֵּין בִּשְׁתִיקָה אֲפִילּוּ שָׁהָה שִׁיעוּר לִגְמוֹר אֶת כֻּלָּהּ יָצָא ע"כ וַאֲפִילּוּ סָח בְּמֵזִיד וכמ"ש שָׁם הער"הש וכ"מ שָׁם דְּהַהֶפְסֵק בְּשִׂיחַת חֻלִּין עָדִיף מִמִּי שֶׁמְּשַׁנֶּה בְּסֵדֶר הַתְּפִלָּה וכ"כ הָרַב חַיָּ"א בבר"י שָׁם וְהָרַב מא"מר ובב"י סק"ד כָּתַב דְּלָא שָׁאנֵי לָן בֵּין הַפְסָקָה בִּרְשׁוּת אוֹ שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת וְלֹא מָצִינוּ בְּאִם שָׁהָא לִגְמוֹר אֶת כֻּלָּהּ זוֹלְתִי בִּתְפִלָּה כמ"ש מָרָן שָׁם וְכֵן בבר"המז דְּהָוְיָא דְּאוֹרָיְיתָא כנז' בסקפ"ג ועכ"ז כָּתַב מור"ם שָׁם דְּאִם סָח הַמְבָרֵךְ בֵּין בָּרְכָה לִבְרָכָה יָצְאוּ וכ"כ כנ"הג שָׁם מס' הל"ח והא"ר שָׁם מִסִּפְרוֹ מַלְבּוּשֵׁי יוֹם טוֹב מַה גַּם בְּבִרְכוֹת הַתּוֹרָה דאע"ג דְּדִנָּם כִּבְרָכוֹת ק"ש ס"ס דְּרַבָּנָן הָווּ וכמ"ש הפר"ח סקל"ט בִּפְרָט בְּנִדּוֹנוּ שֶׁכָּתַב וְהִפְסִיקוּהוּ בְּפִיּוּטִים כַּנִּרְאֶה שֶׁהָעוֹלָה עַצְמוֹ עָמַד בִּשְׁתִיקָה וְהוּא עַצְמוֹ כָּתַב שָׁם בְּמִנְהָגִים דק"ט מִי שֶׁעָלָה לִקְרוֹת בַּתּוֹרָה וְהֶרְאוּ לוֹ מְקוֹם הַקְּרִיאָה וּבֵרַךְ וְנִמְצָא שֶׁטָּעוּ בַּמַּרְאֶה שֶׁאֵינוֹ חוֹזֵר וּמְבָרֵךְ דְּדַעְתּוֹ עַל כָּל הַכָּתוּב בס"ת שכ"כ הגו"ר כְּלָל א' ס"ך והגו"ר שָׁם כָּתַב גַּם מִטַּעַם הַשְׁהָיָה אֵין לָחוּשׁ וּמַיְיתִי ממ"ש בְּתוֹקֵעַ שֶׁבֵּירֵךְ וְלָא יָכוֹל לִתְקוֹעַ וּבְשֶׁגַּם דַּעַת מָרָן בְּזֶה לְפִי הַכְּלָל הַמָּסוּר בְּיָדֵינוּ דְּצָרִיךְ לַחֲזוֹר וּלְבָרֵךְ עַיֵּין לוֹ בסק"מ ור"ו רַבּוֹ הַחוֹלְקִים הָרַדְבָּ"ז ח"ב סרמ"ח והמג"א כָּתַב שָׁם דהב"י לָא פְּסִיקָא לֵיהּ וְלָכֵן בסק"מ כָּתַב הַשְׁתִּי דְּעוֹת ובסר"ו סְתָם דְּצָרִיךְ לַחֲזוֹר וּלְבָרֵךְ וְעַיֵּין מַה שֶּׁרָמַז הָרַב יַד אַהֲרֹן סק"מ וה' ער"הש שָׁם וְכֵן בסר"ו וּכְבָר לָמַדְנוּ לְהוֹעִיל הָרַב חַיָּ"א בבר"י ס"ה אַף דִּבְכָל מִילֵּי נָקְטִינַן כְּפָסַק ש"ע אֲבָל בִּסְפֵק בְּרָכוֹת לֹא וְכֵן פָּסַק הוּא בָּזֶה בבר"י שָׁם וְכֵן בלד"א ס"ו ס"ג וְכָל זֶה אֲפִילּוּ לְדִידֵיהּ דְּחוֹשֵׁב לְבָרְכוֹ עִם בִּרְכַּת הַתּוֹרָה חָדָא בִּרְכְתָא הִיא אֲבָל אֵינוֹ כֵּן דִּשְׁתֵּי בְּרָכוֹת הֵן כִּדְמוֹכַח מֵהַיְרוּשַׁלְמִי הוּבָא בְּתוֹסָ' דְּפְסָחִים ק"ד ע"ב וּבְחִידּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א שָׁם וכ"כ בס' הַפַּרְדֵּס לְרַשֵּׁ"י דנ"ט ובהרד"א דפ"ו ודקכ"ז דְּמַקְשֵׁי

עַל בִּרְכַּת אֲשֶׁר גְּאָלָנוּ שֵׁל לֵיל פֶּסַח וְעַל בִּרְכַּת הַזָּן אַמַּאי פּוֹתְחִין בְּבָרוּךְ דְּהָא קי"ל כֹּל בְּרָכָה הַסְּמוּכָה לַחֲבֶרְתָּהּ אֵינָהּ פּוֹתַחַת בְּבָרוּךְ וּמְתָרֵץ עַל בִּרְכַּת הַזָּן כֵּיוָן דְּאִם הָיוּ הָאוֹכְלִים ב' לָא בָּעוּ זִימּוּן לָכֵן תִּיקְנוּ לְעוֹלָם לִפְתּוֹחַ בְּבָרוּךְ וּמִיהוּ גַּם בִּבְרָכוֹת הַסְּמוּכוֹת אִם סָח גָּדוֹל עֲוֹנוֹ וכמ"ש בשב"הל ד"ד ע"ג מ"מ אֵינוֹ חוֹזֵר וכמ"ש הא"ר סק"ד והנ"מ בְּבָרְכוּ דבר"המז אֲבָל בְּבָרְכוּ דְּתִפְיְלָה אֵינָהּ כִּי אִם כִּנְטִילַת רְשׁוּת כְּדָמוֹכַח מִדִּבְרֵי ס' הַפְּרִדְּ"ס והרד"א שֶׁשָּׁם וְכֵן בְּבָרְכוּ דס"ת וכמ"ש הַלְּבוּשׁ סקל"ה וְכֵן י"ל מֵהַתּוֹ' דִּבְרָכוֹת דמ"ז שֶׁהִקְשׁוּ עַל בָּרָכָה אַחֲרוֹנָה דס"ת לָמָּה פּוֹתַחַת בְּבָרוּךְ הוֹאִיל וּסְמוּכָה לִבְרָכָה רִאשׁוֹנָה וּמִמַּה שֶׁלֹּא הִקְשׁוּ עַל בָּרָכָה רִאשׁוֹנָה עַצְמָהּ כֵּיוָן דְּאוֹמֵר לְפָנָיהָ בֵּרְכוּ מַשְׁמַע דְּלָא חָשְׁבִי לָהּ בָּרָכָה וכ"נ יֵשׁ לְהוֹכִיחַ מִמ"ש הב"י סמ"ז מֵרַבֵּינוּ יוֹנָה וּמֵהָרַשְׁבָּ"ץ ח"ב סז"ד הַטַּעַם שֶׁבְּשַׁחַר פּוֹתֵחַ בְּיוֹצֵר אוֹר בְּבָרוּךְ מְשׁוּם דבס"ת אוֹמְרָהּ בפ"ע כ"כ הֲרֵי דְּבָרְכוּ דס"ת גְּרִיעָא יוֹתֵר מִשֶּׁל יוֹצֵר דְּלָא חָשְׁבִי בָּרְכוּ דס"ת בְּרָכָה כְּלָל ומ"ש עוֹד לְהוֹכִיחַ מֵהָרִיבָ"שׁ בְּמַה שֶׁקָּרָא עַרְעֵר עַל אֲמִירַת בָּרְכוּ בְּקַדִּישׁ בָּתְרָא בְּשַׁבָּת וביו"ט בְּשַׁחֲרִית הִנֵּה עִיקַּר הָרִיבָ"שׁ מִשּׁוּם דְּהָוֵי כְּחוֹכָא לוֹמַר לָהֶם בָּרְכוּ וְאֵין שׁוּם אֶחָד מֵהֶם שֶׁלֹּא שָׁמַע כֵּיוָן שֶׁכֻּלָּם כְּבָר הִתְפַּלְּלוּ משא"כ בְּחוֹל דְּיִמָּצְאוּ שֶׁעֲדַיִן לֹא הִתְפַּלְּלוּ אע"פי שֶׁאֵינָם אוֹמְרִים שׁוּם בְּרָכָה תֵּכֶף אַחַר בָּרְכוּ וְכַמְבֹאָר בב"י סס"ט ובכ"מ ס"ח מהת"ת לְיַישֵׁב הַשָּׁגַת הָרָאָבָ"ד משא"כ בְּבָרְכוּ דס"ת אִם לֹא יְבָרֵךְ זֶה הֲרֵי הָעוֹלִים שֶׁאַחֲרָיו מְבָרְכִים וַאֲפִילּוּ עַל מ"ש הב"י ובכ"מ שָׁם פְּלִיג מור"ם שָׁם בְּהַגָּהָתוֹ וְכֵן בַּדַּרְכֵי מֹשֶׁה וְהַלְּבוּשׁ שָׁם וְכֵן הרמ"ע הֶבְיאוֹ המג"א וכנ"הג שָׁם וְכֵן דַּעַת הר' דְּרִישָׁה וה"ר נח"ץ הֶבְיאָם הא"ר שָׁם וכ"ד העט"ז שָׁם וְגַם עַל בָּרְכוּ בְּשַׁחֲרִית בְּשַׁבָּת וי"ט בְּקַדִּישׁ בָּתְרָא אע"ג דְּפָסְקוּ מָרָן לְהָא דְּהָרִיבָ"שׁ בסקל"ג וסרפ"ו עַיִן רוֹאֶה דְּהַמִּנְהָג בְּכָל מָקוֹם אֵינוֹ כֵּן וַאֲפִילּוּ בְּאֶרֶץ הַצְּבִי אַתְרֵיהּ דְּמָרָן וכמ"ש הָרַב חִיֵּד"א במח"ב שָׁם: ומ"ש עוֹד מהרי"ע לְחַלֵּק בבר"המז וְאַחֲרֵי בַּקָּשַׁת מְחִילָה הָרְאוּיָה אֵיךְ לֹא זָכַר שֹׁר ממ"ש הַטּוּר ס"ר וה"ה לִשְׁלֹשָׁה שֶׁמַּפְסִיקִין לִשְׁבָעָה שֶׁרַשָּׁאִין אַח"כ לֶאֱכֹל וּבַעֲשָׂרָה אוֹמְרִים אֱלֹהֵינוּ וְאִם נֶאֱמַר שֶׁסָּבוּר לְחַלֵּק בֵּין שֶׁם הָעֶצֶם שֶׁהוּא נִקְרָא אַזְכָּרָה וְלֹא שְׁאָר שֵׁמוֹת זֶה אֵינוֹ כמ"ש בְּהָרִיבָ"שׁ סת"ח הֶבְיאוֹ הזכ"ל רֵישׁ ח"ג וְהָרַב יַד מַלְאָכִי די"ד וְכֵן הָרַב חִיֵּד"א בְּיָעִיר אוֹזֶן ד"ז ובשיו"ב י"ד סרע"ו ובס' אֹהֶל יְשָׁרִים ד"ך וּדְלָא כְּהָרַדְבָ"ז ח"ב סק"ב: וְרָאִיתִי אח"ז בס' נָחְמָד לְמַרְאֶה וְהוּא חִיבּוּר לְהַיְרוּשַׁלְמִי דְּזָרְעִים די"ב דְּאִתְּשִׁיל כְּמִין נ"ד דְּהִפְסִיקוּ הַשַּׁמָּשׁ בְּהַכְרָזָה וְהֵבִיא דִּבְרֵי הב"י הנז"ל בסס"ט וְכֵן מ"ש בסנ"ז דְּאִם הִתְחִיל בְּבָרְכוּ כְּאִלּוּ הִתְחִיל בְּיוֹצֵר וְאֵין לְהַפְסִיק וְדִבְרֵי העט"ז שֶׁחָלַק בְּזֶה וְכֵן דַּעַת הַגְּאוֹנִים שֶׁהוּבְאוּ בס"ס נְהָרוֹת דַּמֶּשֶׂק כַּנִּדּוֹן הָרִי"ף הנז"ל בְּכֹהֵן שֶׁנִּכְנַס לב"הכנ וּמָצָא יִשְׂרָאֵל שֶׁאָמַר בָּרְכוּ וּמִזֶּה הִרְגִּישׁ עַל הב"ד סי' ש"ם דְּכָתַב דְּאֵין לְהַפְסִיק בְּדַיָּנִין הָאֱמֶת בט"ב בֵּין בָּרְכוּ לְהַבְרָכָה וּמִזֶּה תָּמַהּ למהרי"ע הנז' אֵיךְ כָּתַב בסתמ"א דְּהָוֵי הֶפְסֵק כֵּיוָן דְּהַדָּבָר שָׁנוּי בְּמַחֲלוֹקֶת וְרָמַז מִדִּבְרֵי הָרִיבָ"שׁ הנז"ל וּמִדִּבְרֵי הרשב"ש סחל"ת וּמַסִּיק דְּרַבִּים הָאוֹמְרִים דְּהָוְיָא הַתְחָלָה מהרי"א וְסֵפֶר הַמַּנְהִיג שֶׁכָּתְבוּ הב"י סנ"ז וכ"ד המ"מ שֶׁהֵבִיא הש"ץ וכ"ד הָרִיבָ"שׁ והרשב"ש וְהָרַב ב"ד ומהרי"ע נֶגֶד הַגְּאוֹנִים ועט"ז והרמ"ע וְעוֹד דַּעַת הַתּוֹסָ' וְהַמָּרְדְּכַי דְּשִׁתִּיקָה הָוֵי הֶפְסֵק וְלָכֵן דָּן יָדִין בְּנִדּוֹנוּ דצ"ל בָּרְכוּ יעו"ש: וְאַחַר הַמָּחָ"ר לֹא יָדַעְתִּי אֵיךְ לֹא נִזְכַּר במור"ם בהגה"ה ובד"מ דְּסָבַר כהעט"ז וּדְעִמֵּיהּ וְאַחֲרָיו נִגְרַר תַּלְמִידוֹ הַלְּבוּשׁ וכ"ה נַחֲלַת צְבִי והר' דְּרִישָׁה שֶׁהֵבִיאָם הא"ר וְכֵן דַּעַת הרמ"ע שֶׁהֵבִיא המג"א וְהַשִּׁיְירִי

סנ"ז וממ"ש בִּשְׁתִיקָה נִרְאֶה דְּהָכִי סָבְרִי וּמִדְּבְרֵי הרשב"ש שֶׁהִזְכִּיר אֵין כָּאן רְאָיָה דאע"ג שֶׁכָּתַב וּלְפִיכָךְ כָּתְבוּ שֶׁאֵין רָאוּי לְאוֹמְרוֹ בְּשַׁבָּתוֹת וי"ט הֲרֵי סַיֵּים וְכָל זֶה אֵין לוֹ שׁוֹרֶשׁ בַּגְּמָרָא וְלֹא בְּשׁוּם מִדְרָשׁ וכו' וא"כ אֲפוֹא לְאִידָךְ גִּיסָא דְּאִלּוּ הֵם רַבִּים נָגֶד מהרי"א וְסֵפֶר הַמַּנְהִיג וְהָרִיבָ"שׁ והמ"מ שבס' ש"ץ והב"ד ומהרי"ע וְנוֹסַף גַּם הוּא עַל העט"ז והרמ"ע ומור"ם סָבְרַת הַגְּאוֹנִים שֶׁהֵבִיא וּמִיעוּט רַבִּים שְׁנַיִם וְכֵן סָבְרַת הָרִי"ף בְּנִדּוֹן הַהוּא עַצְמוֹ שֶׁל הַגְּאוֹנִים וּפָסְקוּ מָרָן ומור"ם בד"מ וְהַלְבוּשׁ וכ"ד הָרַשְׁבָּ"א ומהרי"א מִסֵּפֶר א"ח אִם הָיָה כֹּהֵן וְלֵוִי בב"הכנ וְסָבוּר הַכֹּהֵן שֶׁאֵין שָׁם לֵוִי וְהִתְחִיל לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַתּוֹרָה ב' אֵין מַפְסִיקִין אוֹתוֹ וּפָסְקוּ מָרָן בסקל"ה מִכְּלָל דְּאִם לֹא הִתְחִיל לְבָרֵךְ רַק אָמַר בָּרְכוּ אֵינָהּ הַתְחָלָה וְקוֹרֵא הַלֵּוִי.

וְכָל זֶה לְדַעְתּוֹ דְּמַשְׁוֶה בָּרְכוּ דְּיוֹצֵר לְבָרְכוֹ דס"ת וְלֹא כֵן אָנֹכִי עָמַדְתִּי מִמַּאי דְּחָזֵינַן לְמָרָן דִּבְבָרְכוֹ דְּיוֹצֵר נִרְאֶה דְּמַסְכִּים עִם רַבּוֹ מהרי"א דְּאִם לֹא יְבָרְכוּ נִרְאִים כְּכוֹפְרִים וְהוּא עַצְמוֹ פָּסַק לְהַהִיא דְּהַגְּאוֹנִיםשֶׁהֵיא מַמָּשׁ נִדּוֹן הָרִי"ף וְהָרַשְׁבָּ"א הנז"ל: וּבְהָיוֹתִי עָסוּק בְּזֶה רָאִיתִי בְּסֵפֶר מֶגֶד שָׁמַיִם סכ"ג אֲשֶׁר בְּסוֹף ס' מַתָּן בַּסֵּתֶר דְּבָרִים מִתְמַיְּהִים שֶׁכָּתַב יָתֵר הַגָּזָ"ם עַל בְּנֵי אָדָם הַבָּאִים לִישִׁיבָה וְאַחַר לִימּוּדָם עוֹמֵד אֶחָד וְאוֹמֵר בָּרְכוּ.

דְּמָהָרַ"י פִּינָצִי כָּתַב דְּאִיסּוּר גָּמוּר הוּא וּרְאָיָה מִמ"ש בַּמְּגִילָּה אֵין פּוֹרְסִין עַל שְׁמַע בְּפָחוֹת מֵעֲשָׂרָה וְלָמָּ"ד גַּם בִּשְׁבִיל יָחִיד הנ"מ כְּשֶׁהַיָּחִיד הַהוּא מַתְחִיל בִּרְכַּת יוֹצֵר וְהָאוֹמְרוֹ בְּלֹא בְּרָכָה עוֹבֵר מִשּׁוּם ב"ת וְלֹא מָצִינוּ בְּשׁוּם מָקוֹם לְאָמְרוֹ בְּלֹא בְּרָכָה רַק בְּפוֹרֵס ע"ש.

וְלָזֶה כִּיוְּנִין הַטּוּר סרל"ז שֶׁאֵין יָכוֹל לְהַפְסִיק אַחַר שֶׁחָתַם בא"י וכו' כִּי הוּא כִּיוְּנִין לוֹמַר בָּרְכוּ לְאוֹתָם שֶׁלֹּא שָׁמְעוּ וכו' בִּהְיוֹת שֶׁבָּא אַחֲרָיו תֵּכֶף תְּפִלַּת י"ח וְהָרָאָיָה ממ"ש הַטּוּר שֶׁאֵין לְאָמְרוֹ שָׁם כְּדֵי שֶׁלֹּא לְהַפְסִיק וְהָיָה לוֹ לוֹמַר ג"כ אֵין אוֹמְרִים אוֹתוֹ אַחַר סִיּוּם הַתְּפִלָּה וּמַמַּה שֶׁלֹּא כָּתַב כֵּן מַשְׁמַע דְּאֵין לְאָמְרוֹ אֶלָּא דֶּרֶךְ פְּרוּסָה כמ"ש בסס"ט וְהָעוֹשֶׂה כֵּן בַּר קְטָלָא הוּא כִּי הוּא מְבַזֶּה כִּתְרוֹ שֶׁל מֶלֶךְ ה"נ אֵין לְאוֹמְרוֹ בְּסוֹף הַתְּפִלָּה וְרָאוּי לִהְיוֹת בְּהַתְחָלַת הַתְּפִלָּה וְסַיֵּים איהו מִדִּילֵיהּ וְאַחֲרֵי כָּל זֹאת אֵין לִי אוֹמֵר וּדְבָרִים דְּמָה אוֹסִיף לְךָ עוֹד אַחַר רְאוֹת עֵינֵינוּ כַּמָּה הִזְהִיר הָרַב הנז' וְכֵן אָנוּ רוֹאִים בש"ות הָרִיבָ"שׁ וכו' א"כ אֲפוֹא דְּאָסוּר לְבָנֵי הַיְשִׁיבָה לוֹמַר בָּרְכוּ בְּקַדִּישׁ שֶׁאַחַר לִימּוּדָם כִּי בִּמְקוֹם תְּהִלָּה הָוֵי הַתּוֹלָה וּצְחוֹק וכו' כִּי מִנָּהָג לְמַפְרֵעַ גִּיהֲנָּם עכת"ד: וְלֹא יָדַעְתִּי אֵיךְ לֹא זָכַר שֵׁר מֵהַמַּחֲלוֹקֶת הנז"ל וְכֵן מש"ות הָרִי"ף וְהָרַשְׁבָּ"א שֶׁפְּסָקוּם הַבָּאִים אַחֲרֵיהֶם מֵרָ"ן ומור"ם והלבו"ש וְכֵן רַבִּינוּ עַמְרָם שֶׁהֵבִיא הַטּוּר סרל"ז מִדַּעַת זֶה ובש"ות הַגְּאוֹנִים וְהָרִי"ף שָׁם מְבוֹאָר דְּגַם בְּבָרְכוּ שֶׁל קַדִּישׁ כֵּן אֶלָּא דִּלְדִידַן לְדַעַת מָרָן בָּרְכוּ דס"ת שָׁגְיָא וכנז"ל ובב"י סרל"ז כָּתַב וּכְבָר כָּתַבְתִּי בסס"ט בְּשֵׁם הַמַּנְהִיג וְשָׁם כָּתַב וְז"ל וּלְאַחַר שֶׁהִתְחִיל הש"ץ בָּרְכוּ דְּיוֹצֵר וּבָאִין בְּנֵי אָדָם לֹא יֹאמַר לָהֶם בָּרְכוּ עַד אַחַר הַתְּפִלָּה משא"כ עַרְבִית ע"כ הָרֵי דְּעִיקַּר הַטַּעַם הוּא זֶה וְלֹא כמ"ש מִשּׁוּם דְּבַעַרְבִית תֵּכֶף מִתְפַּלְּלִין י"ח אֶלָּא מִשּׁוּם דְּבַעַרְבִית רַשָּׁאִין לְהַפְסִיק וְהָרִי"ף בִּתְשׁוּבָתוֹ שָׁם מֵבִיא מִדִּבְרֵי רַב עַמְרָם הנז' לְבָרְכוּ דס"ת דְּאֵינָהּ הַתְחָלָה דְּאִי אִיתָא כִּדְבָרָיו שָׁאנֵי הָתָם דְּהַצִּיבּוּר תֵּכֶף מִתְפַּלְּלִין י"ח ומ"ש לְהוֹכִיחַ מִלְּשׁוֹן הַטּוּר שֶׁלֹּא כָּתַב וְאֵין אוֹמְרִים אוֹתוֹ אַחַר סִיּוּם הַתְּפִלָּה ט"ס יֵשׁ כָּאן וצ"ל וְהָיוּ אוֹמְרִים אוֹתוֹ אַחַר הַתְּפִלָּה וּמַמַּה שֶׁלֹּא כָּתַב כֵּן נִרְאֶה דִּלְאַחַר הַתְּפִלָּה אֵין לְאוֹמְרוֹ וְאֵין רְאָיָה מִזֶּה דְּהַטּוּר לָא נְחִית לְהַשְׁמִיעֵנוּ אֶלָּא לְעִנְיַן הַפְסָקָה דְּאֵין דַּעְתּוֹ מַסְכֶּמֶת לְרַבֵּינוּ

עַמְרָם לְאוֹמְרוֹ בְּעַרְבִית קוֹדֶם י"ח וְאֵין הָכִי נָמֵי לְאַחַר י"ח שַׁפִּיר דָּמֵי: וְדַע דְּמַה שֶּׁחִיפֵּשׂ הרשב"ש שָׁם סי' תל"ח שׁוֹרֶשׁ לָזֶה וְלֹא מָצָא גַּם בַּמַּסֶּכְתּוֹת חִיצוֹנִיּוֹת וְכֵן הָרַב אָבִיו ח"ב סי' י"ב בִּיקֵּשׁ סָמֶךְ וְלֹא מָצָא הִנֵּה הָרִיבָ"שׁ סִימָן של"ד בִּיקֵּשׁ וּמָצָא בְּמַסֶּכֶת סוֹפְרִים וְיָדוּעַ דְּהִיא מִכְּלַל הַמַּסֶּכְתּוֹת חִיצוֹנִיּוֹת: וְאֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה בְּנִדּוֹן הָרַב הנז' לֹא רָאִיתִי רִיעוּתָא בְּנִדּוֹנוּ רַק אִם כְּבָר שָׁמְעוּ כֻּלָּם וַאֲפִילּוּ שֶׁיֵּשׁ אֵיזֶה יָחִיד שֶׁלֹּא הָיָה מְסַדֵּר תְּפִלָּתוֹ עִמָּהֶם כֵּיוָן שֶׁשָּׁמַע עִמָּהֶם מַסְפִּיק וְצָרִיךְ לְעוֹלָם שֶׁלֹּא יֹאמְרוּהוּ רַק אִם יֵשׁ אֶחָד שֶׁלֹּא שָׁמַע וכמ"ש כנ"הג סי' נ"ז: וּבִהְיוֹתִי עַל אַדְמַת הַקֹּדֶשׁ מִתְפַּלֵּל בְּבֵית מִדְרָשׁוֹ שֶׁל שֵׁם מָרָן הב"י הָיָה מִתְפַּלֵּל עִמָּנוּ הָרַב הַכּוֹלֵל כמהר"א בֶּן חָסוֹן זלה"ה מעו"בי שָׁאלוֹנִיקִי וּבִהְיוֹתוֹ אִישׁ זָקֵן מְאֹד עַל הָרֹוב בֵּיאָתוֹ לב"הכנ בְּאִיחוּר הָיָא וּמְסַדֵּר תְּפִלָּתוֹ בפ"ע וְשׁוֹמֵעַ עִמָּנוּ קַדִּישׁ וּקְדֻשָּׁה וּבָרְכוּ ואעפ"כ שֶׁאָנוּ בְּגִמַר הַתְּפִלָּה אוֹ שֶׁכְּבָר גָּמַרְנוּ וְאָנוּ קוֹרְאִים חֹק לְיִשְׂרָאֵל בְּהַגִּיעוֹ לְיִשְׁתַּבַּח עוֹמֵד וְאוֹמֵר קַדִּישׁ וּבָרְכוּ וְכֵן בְּהַגִּיעוֹ לִתְפִלַּת י"ח אוֹמֵר תְּפִלָּתוֹ בְּקוֹל רָם עַד גְּמַר בְּרַכַּת אַתָּה קָדוֹשׁ וַאֲנִי חָרָה לִי ע"ז וְהָיִיתִי אֲנִי אָז רַךְ בַּשָּׁנִים וְאָמַרְתִּי לוֹ כַּמָּה פְּעָמִים שֶׁאֵין זֶה מִן הַצּוֹרֶךְ כֵּיוָן שֶׁכְּבָר שָׁמַע הַכֹּל בִּתְפִלָּתֵנוּ וְלֹא רָצָה לִשְׁמוֹעַ לִי עַד שֶׁיּוֹם אֶחָד הֵבֵאתִי לוֹ ס' כנ"הג הנז' וְהִרְאִיתִיהוּ לוֹ וּמִן אָז חָדַל מֵעֲשׂוֹת זֹאת.

וְכֵן הַשְׁתָּא דְּקָשִׁישְׁנָא בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ אֵירַע לִי כֵּן בְּעִיר טְרַאבְלֹס עִם הָרַב הַמְקֻבָּל זר"ח שְׁלוּחַ מע"הק יְרוּשָׁלַיִם תובב"א מָהָר"י הַכֹּהֵן זלה"ה שֶׁבָּא יוֹם חו"המ שֶׁל פֶּסַח לְהִתְפַּלֵּל עִמָּנוּ בְּבֵית מִדְרָשִׁי וְשָׁמַע קְדֻשָּׁת י"ח וּקְדֻשַּׁת כֶּתֶר דְּמוּסָף עִמָּנוּ וּכְשֶׁהִסְדִּיר תְּפִלָּתוֹ בְּהַגִּיעוֹ לְתִפְלַת י"ח אָמַר תְּפִלָּתוֹ בקו"ר עַד גְּמַר בְּרַכַּת אַתָּה קָדוֹשׁ וְכֵן בַּמּוּסָף ואח"ך אָמַרְתִּי בְּלָשׁוֹן רַכָּה וְנַחַת רוּחַ לִיְשָׁרֵי לֵן מַר שֶׁאֵין זֶה מִן הַצּוֹרֶךְ כֵּיוָן שֶׁכְּבָר שָׁמַע עִמָּנוּ וְשָׁתַק וְלֹא עָנָנִי וּמוֹכָחָא מִלְּתָא דְּנָקִיט לֵיהּ בְּלִבֵּיהּ עָלַי וַאֲנִי מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ לְכָל וְהָכִי אִיבְּעִי לָן לְמֵילַף נַפְשִׁין בְּנִיחוּתָא וְכֻלֵּי הַאי וְאוּלַי: : וְאַחַר כַּמָּה יָמִים רָאִיתִי בס' הנד"מ זֶה שְׁמוֹ פֶּתַח הַדְּבִיר שֶׁבְּסִי' קל"ג הֵבִיא דִּבְרֵי הָרַב הנז"ל וְתָמַהּ עָלָיו דַּאֲפִילּוּ לַכַּת הָאוֹמֶרֶת דְּצָרִיךְ בְּרָכָה תֶּכֶף לֹא כָּתְבוּ אֶלָּא דְּאִם לֹא כֵּן נִרְאֶה כַּכּוֹפְרִים אֲבָל לֹא מ"ש עוֹבֵר מִשּׁוּם בַּל תַּשְׁא וְכֵן מ"ש קְטָלָא חַיָּיב וְשָׁם אָסַף אִישׁ טָהוֹר כָּל הַסְּבָרוֹת שֶׁדִּיבְּרוּ בָּזֶה וּמִכֻּלָּא דְּמָרָן דַּאֲנַן גְּרִירֵי בָּתְרֵיהּ לָא ס"ל כֵּן בְּבָרְכוּ דס"ת וְהֶאֱרִיךְ בָּזֶה יעו"ש וּמִסְקְנָתוֹ דְּהַקַּבָּלָה תַּכְרִיעַ דְּסָבַר רַבִּינוּ הָאַר"י דִּבְשַׁחֲרִית שַׁבָּת ויו"ט בְּקַדִּישׁ בָּתְרָא אוֹמְרִים בָּרְכוּ אע"ג דְּאֵין כָּאן שׁוּם בְּרָכָה אַחֲרָיו דְּלָא כְּהָרִיבָ"שׁ וּדְעִמֵּיהּ וְכָל דִּבְעִידָּן צְלוּתָא אֵין כָּאן חֲשָׁשׁ אֲבָל אִם לֹא בְּעִידָּן צְלוּתָא דִּינָא קָמְשְׁתַּעֵי הָרַב הנז"ל וְגַם רָמַז מִדִּבְרֵי מהרי"ע הנז"ל וְלֹא דְּקַדֵּק בָּהֶם כמ"ש: וְדַע דְּבִהְיוֹתִי בְּלִיוּוֹרְנוֹ יע"א רָאִיתִי בב"הכנ וְכֵן בְּכַמָּה בָּתֵּי מִדְרָשׁוֹת בְּכָל שַׁחֲרִית חוּץ מִשַּׁבָּתוֹת וי"ט שֶׁהַצִּיבּוּר הַבָּאִים בְּאִיחוּר לב"הכנ מִתְאַסְּפִים בְּקֶרֶן זָוִית וּמְסַדְּרִים תְּפִלָּתָם בפ"ע וּבְהַגִּיעַ צִיבּוּר רִאשׁוֹן לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת י"ח אַחַר גָּמְרָם תְּפִלַּת י"ח בְּלַחַשׁ עוֹמֵד אֶחָד מֵהַצִּיבּוּר שֶׁבָּאוּ בְּאִיחוּר וְאוֹמֵר קַדִּישׁ וּבָרְכוּ בְּקוֹל רָם בְּאוֹפֶן שֶׁיִּשְׁמְעוּ צִיבּוּר רִאשׁוֹן ואח"ך מַתְחִיל הש"ץ שֶׁל צִיבּוּר הָרִאשׁוֹן תְּפִלָּתוֹ בקו"ר וְזֶה תָּדִיר בְּכָל יוֹם וְשָׁאַלְתִּי לְהָרַבָּנִים שֶׁשָּׁם עַל מַה אדֹנָיהּ הֵטְבְּעוּ הַמִּנְהָג הַזֶּה וְלֹא הֵשִׁיבוּנִי דָּבָר הַמִּתְיַישֵּׁב עַל הַלֵּב וְעַתָּה שֶׁקָּרָאתִי בְּכָל זֶה יָדַעְתִּי טַעַם בְּעִיקַּר דְּחָיְישִׁי לְדַעַת הָאוֹמְרִים דְּצָרִיךְ לְבָרֵךְ אֵיזֶה בְּרָכָה אַחַר בָּרְכוּ וְצִיבּוּר שֶׁנִּי עֲדַיִן לֹא הִגִּיעוּ לְבִרְכָה שֶׁעֲדַיִן הֵם בְּפְסוּקֵי דְּזִמְרָה וְכַיּוֹצֵא לָכֵן עוֹמֵד אֶחָד מֵהֶם וְאוֹמֵר קַדִּישׁ וּבָרְכוּ וּכְדֵי שֶׁיִּהְיֶה בְּרָכָה אַחֲרָיו צִיבּוּר רִאשׁוֹן מַתְחִיל הש"ץ שֶׁלָּהֶם לְהִתְפַּלֵּל בקו"ר אַף תַּבְרָה בְּצִדָּהּ מִמָּקוֹם אַחֵר דְּהָא אֵין אוֹמְרִים

קַדִּישׁ בְּלֹא תְּהִלָּה לְפָנָיו כמ"ש מור"ם סי' נ"ד וּמוּטָב שֶׁהֵם עַצְמָם יְסַדְּרוּ תְּפִלָּתָם בְּבֵי עֲשָׂרָה וּבְהֶגְיָעָם לְיִשְׁתַּבַּח יַעֲמֹד אֶחָד מֵהֶם וְיֹאמַר קַדִּישׁ וּבָרְכוּ אַחַר שֶׁיֹּאמַר יִשְׁתַּבַּח בקו"ר: וּבְנִדּוֹן מהרי"ע הנז"ל וְהָרַב נָחְמָד לְמַרְאֶה לְדִידִי חֲזִי דְּכֹל שֶׁעָמַד הָעוֹלֶה בִּשְׁתִיקָה וְלֹא דִּיבֵּר כְּלָל אֶלָּא שֶׁאֲחֵרִים הִפְסִיקוּהוּ אֵין צָרִיךְ לַחֲזוֹר וְלוֹמַר בָּרְכוּ פַּעַם אַחֶרֶת וּדְלֹא כמ"ש הָרַב נַחַ"ל מֵהַתּוֹ'וְהַמָּרְדְּכַי דְּסָבְרִי דִּשְׁתִיקָה הָוְיָא הֶפְסֵק דַּהֲרֵי רַבִּים וַעֲצוּמִים פְּלִיגִי כנז"ל וְשָׁאנֵי מִכֹּהֵן שֶׁקָּרָא בְּמְקוֹמוֹ יִשְׂרָאֵל וְאָמַר בָּרְכוּ דְּלָא הָוְיָא הַתְחָלָה דְּאָמְרִינַן דְּקוֹרֵא הַכֹּהֵן וְהַלֵּוִי ואח"ך יִקְרָא הוּא דְּמִסַּתְּמוֹת דִּבְרֵיהֶם מַשְׁמַע דְּחוֹזֵר וְאוֹמֵר.

בָּרְכוּ פֵּ"א כְּשֶׁקּוֹרֵא דְּשָׁאנֵי הָתָם דְּבָרְכוּ שֶׁאָמַר בַּתְּחִילָּה אֵינָהּ עַל קְרִיאָה זוֹ שֶׁלְּאַחַר כֹּהֵן וְלֵוִי וְדֻמְיָא דְּכֹהֵן שֶׁקָּרָא בִּמְקוֹם לֵוִי דצ"ל פֵּ"א בָּרְכוּ וכ"הג בב"הכנ שֶׁאֵין שָׁם מִי שֶׁיּוֹדֵעַ לִקְרֹא כִּי אִם אֶחָד דְּצָרִיךְ אוֹתוֹ הָאֶחָד לְבָרֵךְ בְּכָל פַּעַם עַל כָּל קְרִיאָה כְּמִנְיַן הָעוֹלִים שֶׁל אוֹתוֹ הַיּוֹם מִסְתָּמָא אוֹמֵר גַּם בָּרְכוּ בְּכָל פַּעַם וְכֵן אִם יֵשׁ מִי שֶׁיּוֹדְעִי' וְאֵינָם רוֹצִים לַעֲלוֹת וכמ"ש הָרַשְׁבָּ"ץ ח"ג סי' קס"ח וְכֵן אִם קָרָא ב' פְּסוּקִים דצ"ל וְלִקְרוֹת שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים הוּא עַצְמוֹ אִם הוּא בְּחוֹל אוֹ בְּמִנְחַת שַׁבָּת שֶׁאֵין יְכוֹלִין לְהוֹסִיף וכמ"ש המג"א סִימָן קל"ז צ"ל וְלוֹמַר בָּרְכוּ דִּקְרִיאָה רִאשׁוֹנָה כְּמַאן דְּלֵיתָא דָּמְיָא.

וּבְשֶׁגַּם כָּתַבְנוּ דְּבָרְכוּ דס"ת אֵינָהּ אֶלָּא הַזְמָנָה בְּעָלְמָא מ"מ יֵשׁ שָׁם הַזְכָּרַת הַשֵּׁם וְכָל שֶׁלֹּא סָח בְּדִיבּוּר אֵין לוֹ לַחֲזוֹר וּלְאָמְרָהּ כֵּיוָן דְּרַבִּים וַעֲצוּמִים סוֹבְרִים דִּשְׁתִיקָה אֵינָהּ הֶפְסֵק: סִימָן ג' מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה בְּאוֹרַח ת"ח בָּחוּר אַשְׁכְּנַזִי וְהוּא לֵוִי וּכְשֶׁהָיָה מִתְפַּלֵּל בְּיוֹם קס"ת שֶׁאֵין שָׁם כֹּהֵן הָיָה קוֹפֵץ וְעוֹלֶה רִאשׁוֹן וּכְשֶׁשָּׁאַלְתִּי לוֹ לָמָּה הוּא עוֹשֶׂה כֵּן וַהֲשִׁיבַנִי שֶׁכֵּן הוּא דַּעַת מור"ם סי' קל"ה שֶׁכָּתַב אֲבָל רִאשׁוֹן יָכוֹל לַעֲלוֹת וְנַעֲנָתִי לוֹ דַּאֲנַן בְּנֵי סְפָרַד בָּתַר מָרָן גְּרִירֵי.

וְאַחַר הִתְבּוֹנְנוּת רָאִיתִי לְמָרָן בב"י שָׁם שֶׁכָּתַב מָצָאתִי כָּתוּב אָסוּר לִקְרוֹת לֵוִי בְּמָקוֹם שֶׁאֵין כָּאן כֹּהֵן וכו' כִּי יֵשׁ שְׁנֵי פֵּירוּשִׁים עַל מ"ש אִם אֵין שָׁם כֹּהֵן נִתְפָּרְדָה הַחֲבִילָה וּלְכָל הַפֵּירוּשִׁים יָכוֹל לִקְרוֹת בְּמָקוֹם כֹּהֵן ע"כ ואע"פי שפירש"י אִיבֵּד הַלֵּוִי אֶת כְּבוֹדוֹ הַיְינוּ לוֹמַר שֶׁאִיבֵּד כְּבוֹדוֹ מִשּׁוּם לְוָיָה אֲבָל אִם קוֹרְאִים אוֹתוֹ תְּחִילָּה מִשּׁוּם גְּדֻלָּתוֹ בְּהָא לָא אַיְירֵי ומ"מ לֹא יִקְרָאוּהוּ שֵׁנִי וכו' ע"כ הֲרֵי מָרָן מְפָרֵשׁ בָּמָּה שֶׁמָּצָא כָּתוּב דְּרִאשׁוֹן יָכוֹל לַעֲלוֹת הָנֵי מִילֵּי כְּשֶׁהוּא מִפְּנֵי גְּדֻלָּתוֹ דַּוְקָא דִּבְהָא לָא אַיְירֵי בְּפֵירוּשָׁא קַמָּא דְּרַשִׁ"י וּמְקוֹר הַגָּהָה הַזֹּאת צִיֵּין הַמְצַיֵּן מהב"י וּמִמָּהָרִי"ל בְּשֵׁם רַבֵּינוּ יְרֻוחָם.

וּבַמָּהָרִי"ל דַּף מ"ה מְבֹאָר כְּדִבְרֵי הב"י וְכֵן הוּא במור"ם בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה וּכְבָר הב"ח והט"ז הִקְשׁוּ עַל מור"ם לָמָּה לֹא בֵּיאֵר כֵּן בְּהַגָּהָתוֹ ובש"הל דַּף ז' הֵבִיא שְׁלֹשָׁה פֵּירוּשִׁים פֵּירוּשׁ רִאשׁוֹן שֶׁל רַשִׁ"י מְמוּרוֹ הַנָּקֵן שֶׁלֹּא יִקְרָא הַלֵּוִי כְּלָל וְכֵן הוּא בְּסֵדֶר רַב עַמְרָם גָּאוֹן אֲבָל ר"י הַלֵּוִי כָּתַב דְּאֵין סֵדֶר לַדָּבָר וּמִי שֶׁיִּרְצֶה יַקְדִּים וְלַגָּאוֹן אַחֵר מָצָא דְּכֹל הַגָּדוֹל מֵחֲבֵירוֹ קוֹדֵם אֶת חֲבֵירוֹ ע"כ.

והג"מיי הוֹסִיף ר' שִׁמְחָה בְּדֵיעָה רִאשׁוֹנָה שֶׁל רַשִׁ"י והרד"א דַּף מ"ח הוֹסִיף לְרַבֵּינוּ חֲנַנְאֵל וְאַחַ"כ כָּתַב פֵּירוּשׁ הַשֵּׁנִי דְּכָל הַגָּדוֹל מֵחֲבֵירוֹ קוֹדֵם אֶת חֲבֵירוֹ וְהַמְנָהָג כְּפֵירוּשׁ הָרִאשׁוֹן ע"כ. וכ"כ הָרֹא"ש בש"ות כְּלָל ג' ס"ט וּבִפְסָקָיו בְּגִטִּין הָא דְּכֹל הַגָּדוֹל מֵחֲבֵירוֹ קוֹדֵם אֶת חֲבֵירוֹ ע"פי פֵּירוּשׁ שֵׁנִי הנז' בְּרַשִׁ"י בְּשֵׁם ר"י בַּר אַבְרָהָם וכ"כ הַכֹּולְבּוֹ דַּף י"א וכ"כ הָרַדְבַּ"ז סי' תשכ"ד מֵהָרַשְׁבָּ"א וכ"כ הָאֲוָרְחוֹת חַיִּים דַּף כ"ד מִמָּהָרָ"ם.

וְהַטּוּר כָּתַב עַל הַאי פֵּירוּשָׁא וְכֵן עִיקָּר וכ"כ הָרַב ער"הש סי' קל"ה מִשָּׁם הֲמָרְדְּכַי דִּלְפֵירוּשׁ רִאשׁוֹן שֶׁל רַשְׁ"י לֹא יַעֲלֶה הַלֵּוִי כְּלָל וְכֵן כָּתַב הָרָאָבָ"ד וְהָרִיטְבָ"א וְהָרָ"ן יעו"ש: וְהִנֵּה בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם בפי"ב מה' תְּפִלָּה שֶׁכָּתַב וְאִם אֵין שָׁם כֹּהֵן עוֹלֶה יִשְׂרָאֵל וְלֹא יַעֲלֶה אַחֲרָיו לֵוִי כְּלָל וְכָתַב הג"מיי וְהוּא ע"פי פֵּירוּשׁ רִאשׁוֹן שֶׁל רַשְׁ"י וּלְדַעַת מָרָן בב"י מָצֵי אָתֵי גַּם ככ"ע דַּוְקָא כְּבוֹד לֵוִיָּה נָאֶבַד מִמֶּנּוּ אֲבָל אִם הוּא גָּדוֹל בַּתּוֹרָה לֹא וְכֵן נִרְאֶה מִדְּבָרָיו שָׁם בְּכֶסֶף מִשְׁנֶה וְכֵן דַּעַת מור"ם שָׁם בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה בְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם אֲבָל בש"ע מִמַּה דְּהִשְׁמִיט הָא דְּמָצָא כָּתוּב וְלֹא כָּתַב אֶלָּא לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם בִּלְבַד יֵשׁ לוֹמַר דְּסָבוּר דִּלְפֵירוּשׁ רִאשׁוֹן שֶׁל רַשְׁ"י לֹא יַעֲלֶה הַלֵּוִי כְּלָל אֲפִילּוּ הוּא גָּדוֹל וְכֵן דַּעַת הַטַּ"ז והפר"ח ומהרי"ע והאמ"ל דַּף ט"ו ע"ב בְּדַעַת מָרָן וכ"ד הַבַּ"ח לְעִיקַּר דִּינָא וּדְלֹא כהמג"א וְהָרַב אֵלִיָּה רַבָּה וּמַאֲמַר מָרְדְּכַי וס' נְהַר שָׁלוֹם: וא"כ אֲפוֹא זֶה הֶחָכָם הנז' לֹא עָשָׂה יָפָה דְּלָא מִבַּעְיָא לְדַעַת כַּמָּה מֵרַבְּוָותָא דְּנָקְטֵי כִּידִיעָה רִאשׁוֹנָה דְּלֹא יַעֲלֶה הַלֵּוִי כְּלָל וַאֲפִילּוּ רִאשׁוֹן אֶלָּא גַּם לְמַאן דְּאָמַר לֹא אִיבֵּד כְּבוֹדוֹ רַק בִּמְקוֹמוֹ אֲבָל רִאשׁוֹן יָכוֹל לַעֲלוֹת הָנֵי מִילֵּי מִפְּנֵי גְּדֻלָּתוֹ.

וְלֹא עוֹד אֶלָּא דמור"ם דַּעֲלֵיהּ מִסְתַּמִּיךְ בְּהָכִי דַּוְקָא אַיְירֵי כַּמְבֹאָר בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה אע"ג דְּסָתַם בְּהַגָּהָתוֹ וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁשָּׁם סְיֵים וְז"ל אַף צ"ע דִּבְמָרְדְּכַי לֹא מַשְׁמַע כֵּן דְּמַשְׁמַע דִּלְפִי פֵּירוּשׁ אַחֲרוֹן לֹא יִקְרָא לְשֵׁנִי דְּמַשְׁמַע דִּלְשׁוֹן רִאשׁוֹן גַּם לָרִאשׁוֹן וְלִשְׁלִישִׁי לֹא יִקְרָא וְכֵן מַשְׁמַע בְּמָרְדְּכַי ס"פ הַנִּזָּקִין שֶׁכָּתַב וְרָאִיתִי מַעֲשֶׂה בְּחָתָן וכו' מִינַּכְרָא מִלְּתָא דְּמִשּׁוּם חֲתָנָּה הוּא שֶׁמֻּוָּתָר ע"כ הֲרֵי דמור"ם לָא פְּסִיקָא לֵיהּ מִילְּתָא לְהַעֲלוֹתוֹ רִאשׁוֹן מִפְּנֵי גְּדֻלָּתוֹ דִּבְהָא הוּא דְּאַיְירִי ובב"י שָׁם אַהַר שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי שב"הל כָּתַב וּבְאַשְׁכְּנַז לֹא נָהֲגוּ לְהַעֲלוֹתוֹ לְלֵוִי כְּלָל וְכֵן הוּא לְדִידַן בְּנֵי סְפָרַד וכמ"ש הרד"א דַּאֲנַן גְּרִירֵי בָּתְרֵיהּ כַּנּוֹדָע וְהָרַב ער"הש בְּהַשְׁמָטוֹתָיו אֲשֶׁר בס"ס חֻקַּת הַפֶּסַח דַּף קי"ב ע"ג הֵבִיא לָנוּ מֵרַשְׁ"י בס' הַפַּרְדֵּס דְּכָתַב לְהֶדְיָא מִמּוֹרוֹ שֶׁקִּבֵּל מִמַּהֲרַ"י בֶּן יָקָר דְּאִם אֵין כָּאן כֹּהֵן לֹא יִקְרָא אֲפִילּוּ רִאשׁוֹן אֲבָל רַשְׁ"י עַצְמוֹ שָׁם הִסְכִּים דְּלָא גָּרַע מִיִּשְׂרָאֵל אֶלָּא כְּבוֹדוֹ שֶׁהָיָה קוֹרֵא לִפְנֵי יִשְׂרָאֵל אִיבֵּד אוֹתוֹ וְהָוֵי כְּאַחַד הָעָם וְהֵבִיא עוֹד מש"ות מָהָרָ"ם דְּלִכָּל הַפֵּירוּשִׁים יָכוֹל לִקְרוֹתוֹ בְּמָקוֹם רִאשׁוֹן ע"כ.

ואע"ג דְּמָהָרָ"ם סְתָמָא קָאָמַר בְּהֶכְרֵחַ הַיְינוּ דַּוְקָא כְּפִי גְּדֻלָּתוֹ הוֹאִיל וְאִיבֵּד כְּבוֹד לֵוְיָתוֹ נִשְׁאַר כְּאַחַד הָעָם כמ"ש רַשְׁ"י שָׁם וְאַחַד הָעָם הַיְינוּ כָּל אֶחָד לְפִי כְּבוֹדוֹ וְתוּ דְּמָהָרָ"ם עַצְמוֹ כָּתַב כֵּן כנז"ל מהרד"א: וְאֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה הֲרֵי מָצָאנוּ רָאִינוּ דִּלְפֵירוּשׁ רִאשׁוֹן שֶׁל רַשְׁ"י מֻרְבּוֹ הַיְינוּ שֶׁלֹּא יַעֲלֶה גַּם רִאשׁוֹן וְזֶהוּ דֶּרֶךְ יְשָׁרָה שֶׁיָּבוֹר לוֹ הָאָדָם לִבְחוֹר בְּדָבָר שֶׁהוּא נָקִי וּבַר מִבְּלִי עֲרָעוּרִי וּפְקָפּוּקֵי.

וְהִנֵּה הָרַב חִיד"א בלד"א סִימָן ה' סט"ז הֵבִיא לְשׁוֹן מָרָן אִם אֵין כָּאן כֹּהֵן וכו' וְלֹא יַעֲלֶה הַלֵּוִי כְּלָל וי"א דְּעוֹלֶה לֵוִי וְיֹאמַר הש"ץ אע"פי שֶׁהוּא לֵוִי ע"כ. וְהַאי וְיֵשׁ אוֹמְרִים הִיא סְבָרַת הָרַדְבָ"ז סי' תשכ"ד וכמ"ש בס' דְּבַר אֱמֶת וְשָׁם מְבֹאָר דְּגַם רִאשׁוֹן יַעֲלֶה וְהַכֹּל לְפִי חֲשִׁיבוּתוֹ מִכְּלָל דִּלְסְתָמָא דְּכָתַב בַּתְּחִלָּה וְלֹא יַעֲלֶה הַלֵּוִי כְּלָל גַּם לְפִי חֲשִׁיבוּתוֹ קָאָמַר.

וְיָדוּעַ דמני"ר בְּחִיבּוּרוֹ זֶה דַּרְכּוֹ דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ כְּמָרָן בש"ע בְּכוֹתֵב סְתָם וְיֵשׁ אוֹמְרִים אוֹ יֵשׁ אוֹמְרִים וְיֵשׁ אוֹמְרִים וכמ"ש בְּהַשְׁמָטוֹתָיו אֲשֶׁר בְּוַעַד לַחֲכָמִים ח"ב וּקְרָאָם פְּאַת הָרֹאשׁ דַּף צ"ד ע"ב וְאֵלּוּ מִמ"ש אח"ך סָמוּךְ וְנִרְאֶה אִם יֵשׁ חָכָם יוֹתֵר מֵהַלֵּוִי הוּא יַעֲלֶה רִאשׁוֹן

וְאִם מָחַל כְּבוֹדוֹ מָחוּל וְיַעֲלֶה לְוִי רִאשׁוֹן עַיֵּין בְּמחב"ר סִי' קל"ה וְשָׁם בְּמחב"ר כ"כ מֵהָרַב זֶרַע אֱמֶת סט"ו עַל דִּבְרֵי מור"ם שֶׁכָּתַב אֲבָל רִאשׁוֹן יָכוֹל לַעֲלוֹת וְדִיעָה זוֹ דִּכְשֶׁאֵין שָׁם כֹּהֵן הַלְוִי עוֹלֶה כְּפִי חֲשִׁיבוּתוֹ לֵיתָא לְפִי מַה שֶּׁסְּתַם־מִקּוֹדֶם וְעָלָה שָׁם הֵבִיא מִדִּבְרֵי הָרַדְבָ"ז כנז"ל וְכֵן יֵשׁ לְהַרְגִּישׁ עַל הָרַב ער"הש סִימָן קל"ה דְּאַחַר שֶׁכָּתַב הַמַּחֲלוֹקֶת שֶׁיֵּשׁ בָּזֶה וּבְסִיּוּם דְּבָרָיו כָּתַב מֵהַשִּׁיטָה מְקֻבֶּצֶת מֵרַבּוֹ דְּיָכוֹל לִקְרוֹת כֹּהֵן אַחַר כֹּהֵן וְלֵוִי בכ"מ כְּשֶׁיֵּאָמְרוּ אע"פי שֶׁהוּא וכו' וְעַיֵּין ש"ות הָרַדְבָ"ז סִימָן תשכ"ד ואע"ג דְּלָא קי"ל הָכִי יֵשׁ לִסְמֹךְ עָלָיו לִקְרוֹתוֹ רִאשׁוֹן בכ"הג כֵּיוָן דְּכַמָּה רַבָּוָתָא שָׁרוּ ע"כ.

וְהָא וַדַּאי לְפִי חֲשִׁיבוּתוֹ קָאָמַר אע"ג שֶׁסָּתַם דְּבָרָיו דְּלֵיכָּא מ"ד שֶׁיַּעֲלֶה רִאשׁוֹן גַּם כְּנֶגֶד יִשְׂרָאֵל הַגָּדוֹל מִמֶּנּוּ. אֲבָל אַחַר הַמָּחָ"ר לֹא יָדַעְתִּי אֵיךְ מְלָאוֹ לִבּוֹ לְהַתִּיר לְכַתְּחִלָּה לַעֲשׂוֹת כֵּן אַחַר שֶׁכַּמָּה רַבִּים וַעֲצוּמִים ס"ל כְּפֵירוּשׁ רִאשׁוֹן שֶׁל רַשִּׁ"י דְּגַם רִאשׁוֹן לֹא יַעֲלֶה וְאֵיכָא מַרְבָּוָתָא דְּסָבְרִי שֶׁגַּם מָרָן סָבַר כֵּן וּמַה גַּם שהרד"א הָעֵד הֵעִיד בְּנוֹ שֶׁכֵּן הוּא הַמִּנְהָג וְכֵן רָאִינוּ הַיּוֹם בְּרוֹב תְּפוּצוֹת יִשְׂרָאֵל אַךְ אִם עָבַר וּקְרָאוּהוּ כְּפִי חֲשִׁיבוּתוֹ יַעֲלֶה שֶׁלֹּא יַגִּיעַ לוֹ עוֹנֶשׁ ממ"ש כָּל שֶׁנּוֹתְנִין לוֹ ס"ת לִקְרוֹת וכו' אַךְ לִקְרוֹתוֹ לְכַתְּחִלָּה לֹא אַף לְפִי חֲשִׁיבוּתוֹ: סִימָן ד' סוֹמֵא בקס"ת דַּעַת מָרָן סִי' קל"ט שֶׁאֵינוֹ קוֹרֵא : בְּתוֹרָה ובב"י סִי' קמ"ו בֵּיאֵר מְשׁוּם דקי"ל דִּדְבָרִים שֶׁבִּכְתָב אִי אַתָּה רַשַּׁאי לְאוֹמְרָם בע"פ וּמוּכָח לָהּ מש"ות הָרֹא"ש שכ"כ בַּעַל הָעִיטּוּר וכ"כ רַבֵּינוּ יְרֻחָם מֵהָרַשְׁבָּ"א וכ"כ שב"הל וְכֵן מַשְׁמַע מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם פ' י"ב וְכֵן מַשְׁמַע מש"ות הָרֹא"ש ושכ"כ הָרִיבָ"ש סִי' ר"ד וּמַהֲרַ"י בֶּן חָבִיב דְּלֹא כמ"ש הנ"י מס' הָאֶשְׁכּוֹל וכ"כ בס' הָאֲגֻדָּה וְאֵין לִסְמֹךְ עַל דִּבְרֵיהֶם כְּנֶגֶד כָּל הָנֵי רַבָּוָתָא ע"כ.

ומור"ם שָׁם בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה הִסְכִּים כֵּן וְסַיֵּם וּדְלָא כַּמָּהָרִי"ל אֶלָּא דִּבְהַגָּהָתוֹ כָּתַב דִּבְרֵי מַהֲרִי"ל וכ"כ הָרַשְׁבָּ"ץ ח"ב סִי' י"ב בְּתוֹךְ הַתְּשׁוּבָה וְכֵן בְּנוֹ הרשב"ש סִי' תכ"ח וְכָתַב כנ"הג שָׁם שֶׁכֵּן הוּא הַמִּנְהָג וְעַיֵּין לוֹ בִּשְׁיָרֵי מַה שֶּׁרָמַז וְכֵן יַד אַהֲרֹן שָׁם ח"א וח"ב.

וּלְדִידַן אֵין לָזוּז מִדִּבְרֵי מָרָן וְכֵן רָאִיתִי בע"הק צְפַת תוב"ב בת"ח כֹּהֵן וְזָקֵן וְהָיָה פָּתוּחַ וְנִסְתַּמֵּא שֶׁמִּיּוֹם שֶׁנִּסְתַּמֵּא לֹא הֶעֱלוּהוּ לס"ת: וְזֶה רָאִיתִי לְמָהָר"י בס' כִּסֵּא אֵלִיָּהוּ סִימָן קל"ט שֶׁתָּמַהּ עַל מָרָן אַמַּאי לֹא סָמַךְ עַל דִּבְרֵי התו' שֶׁהֵבִיא הוּא עַצְמוֹ סִי' מ"ט וְכֵן הָרֹא"ש שֶׁכָּתְבוּ הַטּוּר שָׁם דְּהָא דקי"ל דִּדְבָרִים שֶׁבִּכְתָב אִי אַתָּה רַשַּׁאי וכו' הָנֵי מִלֵּי אִם רוֹצֶה לְהוֹצִיא הַצִּיבּוּר י"ח וְשֶׁהוּא הֵבִיא רְאָיָה ממ"ש בְּתַעֲנִית דַּף כ"ח שֶׁאָמְרוּ וְכִי יָחִיד יָכוֹל לִקְרוֹת בע"פ בְּצִיבּוּר.

וְעַכְשָׁיו מִי שֶׁעוֹלֶה לס"ת אֵינוֹ לְהוֹצִיא שׁוּם אָדָם שהש"ץ הוּא הַקּוֹרֵא וְהוּא הַמּוֹצִיא אֶלָּא שֶׁצָּרִיךְ לִקְרוֹת עִמּוֹ כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּהְיֶה בִּרְכָתוֹ לְבַטָּלָה וּפְשִׁיטָא דְּלִסְבָרָא זוֹ יָכוֹל סוּמָא לִקְרוֹת בַּתּוֹרָה וְעוֹד הָא דִּדְבָרִים שֶׁבִּכְתָב אִי אַתָּה רַשַּׁאי וכו' הוּא אִיסּוּר דְּרַבָּנָן וּמַדּוּעַ לֹא סָמַךְ בָּזֶה עַל דִּבְרֵי התו' וְהָרֹא"ש וּשְׁאָר פּוֹסְקִים דְּמַתִּירִין לִקְרוֹת סוּמָא וְהוּא פָּלָא וְשָׁרָאָה בס' זֶרַע אַבְרָהָם שֶׁמַּתִּיר לִקְרוֹת סוּמָא עכת"ד: וְאַחַר הַמָּחָ"ר הַפָּלָאָה זוֹ אֵינִי יוֹדֵעַ וְאַדְרַבָּה תֵּימַהּ עַל תְּמִיהָתוֹ בָּמָה שֶׁחִילֵק בֵּין זְמַנֵּנוּ לְזְמַנִּינוּ זֶה שֶׁקּוֹרֵא הש"ץ וְאֵינוֹ כֵּן וּמֵהַמְּצִיאָה שֶׁמָּצָא שָׁם בְּתַעֲנִית כְּבָר מָצְאָה הרא"ם בְּתְשׁוּבָה ח"ב סִי' י"ג וּרְמָזוֹ כנ"הג סִי' קמ"א לְאִידָךְ גִּיסָא שֶׁשָּׁם נִשְׁאַל עַל מִי שֶׁעָלָה לִקְרוֹת בַּתּוֹרָה וְנִמְצָא שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לִקְרוֹת גַּם לֹא לְהַכִּיר צוּרַת הָאוֹתִיּוֹת שֶׁכָּתַב דְּצָרִיךְ לְהַעֲלוֹת אַחַר תַּחְתָּיו ושכ"כ רַבֵּינוּ יְרֻחָם מֵהָרֹא"ש

דְּצָרִיךְ לִקְרוֹת בְּנַחַת עִם הש"ץ כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּהֵא בִּרְכָתוֹ לְבַטָּלָה ולפ"ז מִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לִקְרוֹת אֵינוֹ עוֹלֶה וכו' וְהַתוֹ' שֶׁכָּתְבוּ בפ' הַקּוֹרֵא עוֹמֵד וְעַכְשָׁיו נָמֵי לֹא הִתְקִינוּ אֶלָּא שֶׁלֹּא לְבַיֵּישׁ אֶת מִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לִקְרוֹת וְאֵינוֹ ר"ל שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לִקְרוֹת כְּלָל כנ"ד שֶׁזֶּה פָּחוֹת יוֹתֵר מֵהַקּוֹרֵא ע"פ ומ"ש בַּמְּגִילָּה קָרָאהּ ע"פ לֹא יָצָא אַתְיָא זְכִירַת זְכִירָה דְּמַשְׁמַע דְּאִי לָאו ג"ש יָכוֹל לְאוֹמְרָהּ ע"פ כְּבָר תֵּירֵץ הַסְּמָ"ג דג"ש זוֹ אִצְטְרִיךְ לְמִי שֶׁמּוֹצִיא עַצְמוֹ בִּלְבַד וכו' אֲבָל בנ"ד שֶׁצָּרִיךְ לְהוֹצִיא הָרַבִּים י"ח הֵיאַךְ יָכוֹל לְהוֹצִיאָם וַהֲלֹא בְּהֶדְיָא אָמְרוּ בְּתַעֲנִית הֵיאַךְ יָחִיד יָכוֹל לִקְרוֹת בְּצִיבּוּר בע"פ אע"פי שֶׁהַקּוֹרֵא לְהוֹצִיא אֶת אֲחֵרִים הוּא יוֹדֵעַ לִקְרוֹת ע"פ מֵעַצְמוֹ כ"ש זֶה שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לִקְרוֹת לֹא בִּכְתָב וְלֹא בע"פ וכו' עכת"ד.

הֲרֵי מְבֹאָר הַהֶפְךְ דְּגַם הָאִידָּנָא שֶׁקּוֹרֵא הש"ץ הָעוֹלֶה הוּא הַמּוֹצִיא אֶת הָרַבִּים י"ח וּמַסְפִּים לָזֶה דִּבְרֵי התו' וְהָרֹא"ש שֶׁבִּזְמַנָּם כְּבָר הָיָה מִנְהָג זֶה שֶׁיִּקְרָא הש"ץ. וְעוֹד בְּהֶכְרֵחַ שֶׁכֵּן הוּא מִמַּה דקי"ל בְּנִשְׁתַּתֵּק הָעוֹלֶה הַבָּא אַחֲרָיו צָרִיךְ לַחֲזוֹר וּלְבָרֵךְ גַּם בַּתְּחִלָּה וַיַּתְחֵל מִמַּה שֶׁהִתְחִיל הָרִאשׁוֹן לִקְרוֹת וְאִי אִיתָא לִדְבָרָיו אַמַּאי צָרִיךְ הָעוֹלֶה לְבָרֵךְ בַּתְּחִלָּה וַהֲרֵי הש"ץ הַקּוֹרֵא פִּקֵּחַ הוּא וּמְדַבֵּר וְשׁוֹמֵעַ שֶׁהוּא הָעִיקָּר הַמּוֹצִיא לָרַבִּים י"ח אֶלָּא וַדַּאי הָעוֹלֶה הַמְבָרֵךְ הוּא הַמּוֹצִיא י"ח אע"פי שֶׁאֵינוֹ קוֹרֵא הוּא בְּעַצְמוֹ דְּמִטַּעַם זֶה כָּתַב הב"י סִימָן ק"מ מֵרַבֵּינוּ יוֹנָה דְּאִם בֵּירֵךְ הָעוֹלֶה בְּלַחַשׁ צ"ל וּלְבָרֵךְ בקו"ר כְּדֵי לְהוֹצִיא י"ח לָאֲחֵרִים שֶׁלֹּא שָׁמְעוּ וְעוֹד אֵין לְאוֹמְרוֹ כִּי אִם בַּעֲשָׂרָה וּכְשֶׁאָמְרוּ בְּלַחַשׁ יָחִיד הוּא ע"כ וכ"מ מִמַּה דקי"ל דְּאַף אִם בֵּירֵךְ עַל הַתּוֹרָה בְּתִפְלָּתוֹ וְתָכַף קָרָאוּהוּ לַעֲלוֹת בַּתּוֹרָה צ"ל וּלְבָרֵךְ שֶׁנִּתְקָנָה בְּרָכָה לְפָנֶיהָ כְּמוֹ שֶׁנִּתְקָנָה לְאַחֲרֶיהָ וְז"ל הָרֹא"ש בְּתִשׁוּ' כְּלָל ב' בס"ת שֶׁנִּמְצָא בּוֹ פִּיסּוּל כֵּיוָן שֶׁהַקְּרִיאָה אֵינָהּ כְּלוּם גַּם הַבְּרָכָה אֵינָהּ כְּלוּם וְהַקּוֹרְאִים בִּכְשֶׁרִים צְרִיכִים לְבָרֵךְ כִּי נִתְקְנָה בְּרָכָה לִקְרִיאָה זוֹ לְהוֹצִיא הָרַבִּים י"ח אע"פי שֶׁהַקּוֹרֵא בַּתּוֹרָה בְּפָרָשַׁת קְרֻבָּנוֹת בֵּירֵךְ כְּבָר חוֹזֵר וּמְבָרֵךְ עַל קה"ת ע"כ הֲרֵי שֶׁבִּרְכַּת הָעוֹלֶה לְהוֹצִיא י"ח הַצִּיבּוּר הִיא אע"ג דהש"ץ הוּא הַקּוֹרֵא דִּבְיָמָיו כְּבָר נִתְקְנָה תַּקָּנָה זוֹ.

וְתוּ הֲרֵי קי"ל כָּל מִילְּתָא דְּלָא מָצֵי עָבֵיד לָא מָצֵי מְשַׁוֵּי שָׁלִיחַ כמ"ש במס' נָזִיר דַּף י"ב וּבְמַסֶּ' בָּבָא קַמָּא דַּף ק"י וְזֶה מֻוְסָכָם וּמַאי דְּתַרְגְּמָהּ מהרימ"ט בח"מ סי' כ"ג עַיֵּין לְהָרַב מַשְׂאַת מֹשֶׁה ח"ב י"ד סי' י"א מַה שֶּׁכָּתַב עָלָיו וּבְשֶׁגַּם שֶׁיֵּשׁ לְחַלֵּק בֵּין אִיסּוּרָא דְּאוֹרָיְיתָא לְאִיסּוּרָא דְּרַבָּנָן וכמ"ש המש"ל בפ' רִאשׁוֹן מֵהִלְכוֹת בִּיאַת מִקְדָּשׁ מ"מ מִידֵי פְּלֻגְתָּא לָא נָפְקָא וכמ"ש החק"ל א"ח סי' מ' דַּף ע"א ע"ד ומהרא"י עַצְמוֹ בס' אַרְעָא דְּרַבָּנָן דַּף ל' ע"ד הֵבִיא דִּבְרֵי המש"ל הנז' וְכָתַב עָלָיו דְּבִלְשׁוֹן אֶפְשָׁרוּת אֲמָרָהּ וְהוֹכִיחַ מֵהָרַב אָבִיו בְּתִשׁוּבָה מח"ב הנז"ל דְּאֵין חִילּוּק בַּדָּבָר וא"כ בְּשֶׁגַּם הש"ץ הוּא הַמּוֹצִיא מ"מ שְׁלוּחוֹ שֶׁל הָעוֹלֶה הוּא וְכֵיוָן דְּהָעוֹלֶה לָא מָצֵי עָבֵיד אִם הוּא ע"ה אוֹ סוּמָא גַּם הש"ץ קְרִיאָתוֹ אֵינָהּ כְּלוּם: וּמַה שֶּׁכָּתַב עוֹד אֵיךְ לֹא סָמַךְ עַל התו' וְהָרֹא"ש וּשְׁאָר פּוֹסְקִים דְּסָבְרִי דְּסוּמָא יָכוֹל לִקְרוֹת ע"פ דְּבָרִים אֵלּוּ לֹא תּוּכַל הָאר"ש שְׁאֹתוֹ דְּלָשׁוֹן זֶה מַשְׁמַע שכ"כ בְּפֵירוּשׁ בְּסוּמָא וְלֹא הָיוּ דְּבָרִים מֵעוֹלָם אֶלָּא מִכְּלָלָא שׁוֹמְעִין לֵיהּ כֵּן ממ"ש דְּהָא דְּדָבָרִים שֶׁבִּכְתָב אִי אַתָּה רַשַּׁאי וכו' הַיְינוּ דַּוְקָא בְּמָה שֶׁמּוֹצִיא הָרַבִּים י"ח וְרָצָה לִלְמוֹד מִזֶּה וה"ה בִּקְרִיאַת סוּמָא בַּתּוֹרָה לְדִידַן הַיּוֹם דהש"ץ הוּא הַקּוֹרֵא וְהוּא הַמּוֹצִיא לָרַבִּים י"ח וְאֵין דְּמִיּוֹנוֹ עוֹלֶה יָפֶה דְּגַם תְּמוֹל גַּם הַיּוֹם שֶׁקּוֹרֵא הש"ץ אֵינוֹ אֶלָּא שְׁלוּחוֹ שֶׁל הָעוֹלֶה דִּלְפִי דְּמִיּוֹנוֹ תִּקְשֵׁי הָרֹא"ש עַצְמוֹ מִתְּשׁוּ' הנז"ל וְכֵן התו' עַצְמָם שֶׁרִמְזָם הרא"ם בַּנַּח"ל וּבְהֶכְרֵחַ דְּקִרְיאַת ס"ת לְדִידְהוּ הָוְיָא נָמֵי מוֹצִיא הָרַבִּים י"ח ולפ"ז אֵין טַעַם במ"ש מַדּוּעַ לֹא סָמַךְ מָרָן עַל

דִּבְרֵי הַתּוֹ' וְהָרֹא"שׁ וְאַדְרַבָּה הֵם עַצְמָם מִבַּעֲלֵי סְבָרָא זוֹ וְיָפֶה כָּתַב דְּאֵין לִסְמוֹךְ עַל ס' הָאֶשְׁכּוֹל שֶׁהֵבִיא הנ"י וְעַל ס' הָאֲגוּדָה כְּנֶגֶד רַבִּים שֶׁחִלְקוּ שֶׁהִזְכִּיר שָׁם: וּמַה שֶּׁכָּתַב עוֹד דְּהָא דְּדָבָרִים שֶׁבִּכְתָב הוּא דְּרַבָּנָן מְסַתְּמוֹת דְּבָרָיו מַשְׁמַע שֶׁזֶּה דָּבָר מֻסְכָּם וְהוּא עַצְמוֹ בְּסִפְרוֹ קוֹל אֵלְיָהוּ ח"א סי' ב' כָּתַב דלהר"א מִמֵּיץ הָוֵי דְּרַבָּנָן וּלְהַסְמָ"ג הָוֵי דְּאוֹרַיְיתָא אֲבָל הָרַב חִיֵּד"א כָּתַב בבר"י סי' מ"ט דְּגַם הַסְמָ"ג סָבוּר דְּהָוְיָא דְּרַבָּנָן וְכֵן סָבַר הַמָּרְדְּכַי וּכְדַעַת מהר"א מִמֵּיץ שֶׁהִזְכִּירוֹ בְּעַיִן זוֹכֵר דַּף כ"ג וְשָׁם כָּתַב דְּסֵפֶר חֲרָדִים סָבַר שֶׁהִיא דְּאוֹרַיְיתָא ומהרח"א סָתַר דְּבָרָיו מ"ש במק"ק למ"ש בִּישָׁרֵשׁ יַעֲקֹב יעו"ש.

וּבְסִפְרוֹ חַיִּים שָׁאַל ח"ב סִימָן ל"ח הֵבִיא דִּבְרֵי מהרא"י הנז' אֲשֶׁר בס' קוֹל אֵלְיָהוּ שֶׁכָּתַב שָׁם שֶׁהַסְמָ"ג הִקְשָׁה לָמָּה לִי ג"ש דִּזְכִירָה זְכִירָה דְּלֵיתֵהּ לָזֶה בְּהַסְמָ"ג וְאַחַר הַמָּחָ"ר אֵיךְ לֹא נִזְכַּר שָׁם מש"ות הרא"ם הנז"ל שֶׁהִזְכִּיר פְּסַק דִּינוֹ שֶׁשָּׁם מהרא"ם בלד"א סִימָן ה' ס"ט שֶׁכֵּן כָּתַב בְּדִבְרֵי הַסְמָ"ג וּבְהֶכְרֵחַ שֶׁמְּפָרֵשׁ כֵּן בִּדְבָרָיו וְהָכִי מוּכָח ממ"ש הרא"ם בְּתוֹסְפָתָיו לַמְּגִילָּה שמ"ש הַסְמָ"ג אֶלָּא לְהוֹצִיא אֲחֵרִים אֲבָל לְהוֹצִיא עַצְמוֹ יָצָא משא"כ בִּמְגִילָּה דְּגַם עַצְמוֹ לֹא יָצָא ע"כ.

וְזֶה מֻכְרָח מִמַּה דְּהַוְצְרִךְ לג"ש דִּזְכִירָה זְכִירָה מַשְׁמַע דְּאִי לָאו ג"ש הָיָה יָכוֹל לוֹמַר בע"פ וּמַהֵיכָא תֵּיתֵי לוֹמַר כֵּן וְהָא דְּבָרִים שֶׁבִּכְתָב אִי אַתָּה רַשַּׁאי וכו' אִם לֹא שֶׁמֻּכְרָח דְּהָא דְּבָרִים שֶׁבִּכְתָב לְהוֹצִיא הָרַבִּים י"ח וְהָכָא אֲיִירֵי לְהוֹצִיא עַצְמוֹ דְּאִי לָאו ג"ש זוֹ ש"ד.

וְהָאֱמֶת שֶׁגַּם מהרא"י בְּקוֹל אֵלְיָהוּ ג"כ שָׁם לֹא הִזְכִּיר מִדִּבְרֵי הרא"ם וְעַיֵּין בחק"ל א"ח סי' י"ב וסי' י"ג מ"ש בְּפֶרֶט זֶה וּלְקֻשְׁיָתוֹ עַל מָרָן לֹא קָשָׁה אַף דְּהָוֵי דְּרַבָּנָן מ"מ אַחַר שֶׁמָּצָא רַבִּים וַעֲצוּמִים דְּסָבְרִי בקס"ת הָכִי פָּסַק כְּוָותַיְיהוּ וְלֹא חָשַׁשׁ לִיחִידִים מַה גַּם בְּמִידֵי דִּסְפֵק בְּרָכוֹת דְּאֵין לִקְרוֹתוֹ לְכַתְּחִלָּה מִיהָא מכ"ש דְּאֵין סְבָרָא זוֹ דְּהָוְיָא דְּרַבָּנָן לכ"ע.

וְהָרַב ער"הש סי' מ"ט כָּתַב דִּסְתָמוֹת הַסַּוְגְיָא דְּסוֹטָה דַּף ל"ג מוּכָח דְּאִיסּוּר זֶה דְּאוֹרַיְיתָא לְפִי פֵּירוּשׁ ר"ח שֶׁכָּתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת שָׁם וְכֵן סָבַר הָרַשְׁבָּ"ץ הֵבִיאוֹ החק"ל שָׁם וְכֵן בְּנוֹ הרשב"ש שֶׁהֵבִיאוּ הוּא עַצְמוֹ בְּקוֹל אֵלְיָהוּ שָׁם: וּמַה שֶּׁהִקְשָׁה מהרא"י הנז' בְּסִפְרוֹ אַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל דַּף י"ט עַל מהרי"ע בִּבְנֵי יְהוּדָה סי' א' דְּכָתַב בִּפְשִׁיטוּת דְּאִיסּוּר זֶה הָוֵי דְּאוֹרַיְיתָא דַּהֲרֵי הר"א ממי"ץ כָּתַב דְּהָוֵי דְּרַבָּנָן לֹא קָשָׁה כְּלוּם דמהרי"ע עִירוֹ אַרְגִּיל דְּנָקְטִי בְּשִׁיפּוּלֵי גְּלִימַיְיהוּ דְּהָרִיבָ"שׁ והרשב"ש כַּנּוֹדָע וּבִנְדוֹן זֶה הָרַשְׁבָּ"ץ וּבְנוֹ סָבְרִי דְּהָוֵי אִיסּוּר דְּאוֹרַיְיתָא וְלָכֵן מִסְתָּם עָלָה סַתּוֹמֵי.

וַעֲלֵיהּ דִּידֵיהּ דְּמַר בְּכִסֵּא אֵלְיָהוּ הנז"ל יוֹתֵר קָשָׁה דְּכָתַב בִּסְתָמוֹת דְּהָוֵי דְּרַבָּנָן: ומ"מ לְדַעְתִּי הַקְּלוּשָׁה גַּם לְדַעַת מָרָן אִם עָבְרוּ וּקְרָאוּהוּ וּכְבָר קָרָא בַּתּוֹרָה מַאי דַּהֲוָה הֲוָה דְּבִסְפֵק בְּרָכוֹת לָא נָקְטִינַן כְּמָרָן כמ"ש הָרַב חִיֵּד"א בבר"י סי' ה' ואע"ג דְּרַבִּים הֵם הָאוֹמְרִים שֶׁאֵין קְרִיאָתוֹ כְּלוּם בִּסְפֵק בְּרָכוֹת חָיְישִׁינַן לִיחִידִים הָאוֹמְרִים שֶׁלֹּא לְבָרֵךְ כמ"ש הָרַב זְכוֹר לְאַבְרָהָם ח"א דַּף חַי וח"ג דַּף כ"ב מַה גַּם בְּהִצְטָרְפוּת מ"ד דְּהָא אִיסּוּרָא דְּדָבָרִים שֶׁבִּכְתָב וכו' אֵינוֹ אֶלָּא דְּרַבָּנָן וּבַחֲשָׁשׁ בְּרָכָה לְבַטָּלָה אִיכָּא מ"ד דְּהָוְיָא דְּאוֹרַיְיתָא וְכָל זֶה בְּחוֹל אוֹ בְּמִנְחַת שַׁבָּת אוֹ בחו"המ שֶׁאֵין יְכוֹלִין לְהוֹסִיף.

משא"כ בְּשַׁחֲרִית שַׁבָּת וי"ט שֶׁיְּכוֹלִין לְהוֹסִיף יִקְרְאוּ אַחַר שֶׁאֵין כָּאן שׁוּם הֶפְסֵד וְשׁוּם חֲשָׁשׁ : סִימָן ה' מַעֲשֶׂה בְּאוֹרֵחַ כֹּהֵן שֶׁלֹּא הִכִּירוּ בּוֹ וְקָרְאוּ לְיִשְׂרָאֵל וּכְבָר בֵּירֵךְ והש"ץ

בְּרָאוֹתוֹ כֵּן קָרְאוּ שֵׁנִי וְקָרָא לוֹ מִמָּקוֹם שֶׁפָּסַק וְטָעָה טָעוּת גְּדוֹלָה דְּלָא עֲבַד כמני"ר הפר"ח דְּסָבוּר דִּקְרִיאַת יִשְׂרָאֵל כְּאִילּוּ אֵינָהּ וְצָרִיךְ לִקְרוֹת לְכֹהֵן מִמַּה שֶׁקָּרָא לְיִשְׂרָאֵל וּדְלֹא כְּמַר הַחוֹלְקִים עַל הפר"ח כמ"ש בְּחִיבּוּרִי הַשּׁוֹמֵר אֱמֶת שִׁשָּׁה מִשְּׁמוֹתָם.

וְעַתָּה רָאִיתִי בְּפִתְחֵי שְׁעָרִים לְהָרַב שַׁעַר אֶפְרַיִם שֶׁהָרַב פָּנִים מְאִירוֹת וְהַגָּאוֹן נו"פ ח"ב סי' י"ד גַּם הֵם חָלְקוּ עָלָיו וְלִסְבָרָא זוֹ אֵין הַכֹּהֵן קוֹרֵא כְּלָל וּמַאי דַּהֲוָה הֲוָה וְאִם מֻוְכָרַחִים לְהַעֲלוֹתוֹ מֵאֵיזֶה סִיבָּה יִקְרָאוּהוּ בְּתוֹךְ הָעוֹלִים וְיֹאמְרוּ אע"פי שֶׁהוּא כֹּהֵן וְדַוְקָא מִשְּׁלִישִׁי וְאֵילָךְ דְּשֶׁמָּא יִטְעוּ בּוֹ שֶׁהוּא לֵוִי אֲבָל מש"ות הָרַדְבָ"ז סי' תשכ"ד מְבֹוָאָר כָּל שֶׁאָמְרוּ אע"פי שֶׁהוּא כֹּהֵן אוֹ לֵוִי אֵין חֲשָׁשׁ וְעַיֵּין בְּדִבְרֵי הַגָּאוֹן הנז' שָׁם וְדַעַת מור"ם דַּוְקָא אַחַר גְּמַר הָעוֹלִים הוּא שֶׁיְּכוֹלִין לִקְרוֹתוֹ: סִימָן ו' מַעֲשֶׂה בְּכֹהֵן אֲבָל שֶׁקָּרָאוּהוּ בְּיוֹם שַׁבָּת וְאָמְרוּ שֶׁאָבֵל הוּא וּקְרָאוֹ אַחֵר צְרִיכִין לְתַקֵּן אֶת הַמְּעֻנּוֹת לִקְרוֹתוֹ בְּתוֹךְ הָעוֹלִים וְיֹאמְרוּ אע"פי שֶׁהוּא כֹּהֵן וּרְאָיָה מר"ת הַנִּזְכָּר בי"ד סי' ת' ומ"ש הט"ז מִסֵּפֶר אֲגֻדָּה הַיְינוּ שֶׁלֹּא הָיָה הַמִּנְהָג שָׁם לְהַעֲלוֹתוֹ לַאֲבִי הַבֵּן בְּאוֹתוֹ מָקוֹם אֶלָּא בִּקְצָת מְקוֹמוֹת אֲחֵרִים מִיהוּ לְכַתְּחִלָּה אֵין לִקְרוֹתוֹ כְּשֶׁיֵּשׁ שָׁם כֹּהֵן אַחֵר כ"כ מהרי"ן בס' שִׁמְחַת יְהוּדָה בפ"ז במס' שְׁמָחוֹת: הִנֵּה מ"ש מס' הָאֲגֻדָּה שֶׁכָּתְבוּ הַטַּ"ז ט"ס הוּא וצ"ל מֵהָרַשָׁ"ל שכ"כ הט"ז מִשְּׁמוֹ אֲבָל מ"ש מס' הָאֲגֻדָּה עַל חֲזָרַת הַפָּרָשָׁה אַיְירִי דְּדַעְתּוֹ לְאִיסּוּר וְלֹא הָיָה לוֹ לְהוֹכִיחַ דִּינוֹ מִשָּׁם דְּשָׁאנֵי אֲבִי הַבֵּן דְּמִנְהָגָא בְּעָלְמָא הוּא וְגַם אֵינוֹ אֶלָּא בִּקְצָת מְקוֹמוֹת משא"כ כֹּהֵן וְלֵוִי דְּדִינָא דְּשַׁ"ס הוּא וַאֲסְמָכֵיהּ אַקְרָאי וְעַכְשָׁיו קוֹרֵא אֲפִילּוּ לִפְנֵי חָכָם גָּדוֹל שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל.

ומר"ת הוֹכָחָה טוֹבָה הִיא דְּהוּא דִּינָא דְּשַׁ"ס דְּאַחֲרֵיהֶן קוֹרְאִין ת"ח הַמְמֻנִּים עַל הַצִּיבּוּר וכמ"ש בס' נַחֲלַת שִׁבְעָה סי' ז' וּמִשָּׁם בְּאָרָ"ה דְּדִבְרֵי מָהַרְשָׁ"ל הנז' דַּהֲגַם דְּהַמִּנְהָג בְּמָקוֹמוֹ מ"מ אֵינוֹ בְּכָל הָעוֹלָם בְּכֹהֵן וְלֵוִי וְלֹא כְּמוֹ שֶׁחָשַׁב הוּא וְהַדָּבָר מֻכְרָע מִצַּד עַצְמוֹ דְּאִם גַּם בְּמָקוֹמוֹ אֵין שָׁם הַמִּנְהָג מַאי אֲתָא לְאַשְׁמוּעִינַן וְהוּא פָּשׁוּט אֲבָל חִידּוּשׁוֹ הוּא הֲגַם שֶׁהַמִּנְהָג הַהוּא שָׁם מ"מ אֵינוֹ דּוֹמֶה לְכֹהֵן וְלֵוִי שֶׁהוּא בְּכָל הָעוֹלָם משא"כ אֲבִי הַבֵּן אֵינוֹ בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת ויעו"ש בכנ"הג שָׁם סי' ת' שֶׁדַּעְתּוֹ כְּדַעַת מַהַרְשַׁ"ל כמ"ש: וְדַע דְּמָהַרְשָׁ"ל כָּתַב דְּהַקּוֹנֶה קְרִיאָה בְּמָקוֹם קָבוּעַ כְּמוֹ סִיּוּם אוֹ בְּמָקוֹם כֹּהֵן הָוֵי פַּרְהֶסְיָא אִם אֵינוֹ עוֹלֶה יעו"ש ומ"מ לְדַעְתִּי בְּמָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלִּפְעָמִים הַקּוֹנֶה מְכַבֵּד לְאַחֵר אֲהוּבוֹ אוֹ קְרוֹבוֹ כְּמוֹ בְּאַתְרָא הַדֵּין וְכֵן בְּחֻזְקַת הָעוֹלֶה הָרְבִיעִי הַנִּקְרָא מַדְלִיק שֶׁהִיא יְרֻשָּׁה מֵאָבוֹת לְבָנִים וּמוֹכְרָהּ לַאֲחֵרִים לִפְעָמִים הוּא עַצְמוֹ אוֹ הַיּוֹרֵשׁ.

מוֹכְרָהּ אֵין זֶה פַּרְהֶסְיָא הוֹאִיל וְכַמָּה פְּעָמִים מְכַבֵּד לַאֲחֵרִים וְלֹא אֲמָרָהּ מָהַרְשָׁ"ל כִּי אִם כְּשֶׁעוֹלֶה הוּא עַצְמוֹ דַּוְקָא וְגַם הָאֲגֻדָּה בפ"ק דמ"ק בָּזֶה אַיְירִיהּוּא דְּבַר שֶׁהַדַּעַת מְקַבְּלוֹ וְיֵעָוֵין בכנ"הג י"ד שָׁם כְּשֶׁיּוֹכַל לְהַשְׁמִיט עַצְמוֹ: וְאִירַע בְּיוֹם פּוּרִים שֶׁקָּרְאוּ לְאָבֵל וְאָמְרוּ שֶׁהוּא אֲבָל וְהָיָה הָעוֹלֶה הַשְּׁלִישִׁי וְקָרְאוּ לְאַחֵר וְלֹא יָפָה עָשׂוּ דְּמֵהָרְאוּי לַעֲלוֹת הָאָבֵל יַעַן דְּאֵין אֲבֵילוּת בְּפוּרִים כְּמוֹ שֶׁסָּתַם מָרָן בי"ד וּדְלֹא כמ"ש בא"ח דְּסֵוּגְיָא בְּדֻכְתָּה עַדִיפָא כְּמוֹ שֶׁהִסְכִּימוּ הָאַחֲרוֹנִים הָרַב בר"י וְהָרַב כִּסֵּא אֱלִיָּהוּ ומהרי"ע בְּמִנְהָגִים ובס' מִשְׁחָא דְּרִבּוּתָא בְּחֵלֶק הָאַחֲרוֹן דַּף רי"א.

וְעַכְשָׁיו שֶׁקָּרְאוּ אַחֵר לֹא שַׁיָּיךְ לִקְרוֹת הָאָבֵל כְּדֵי לְתַקֵּן אֶת הַמְּעֻנּוֹת כמ"ש לְעֵיל גַּבֵּי שַׁבָּת יַעַן דִּבְפוּרִים אֵין לְהוֹסִיף עַל שִׁלְשָׁה: סִימָן ז' מַעֲשֶׂה בְּיוֹם חו"המ שֶׁל חַג אַחַר שֶׁקָּרָא

הָעוֹלָה הַשְּׁלִישִׁי וּבֵירַךְ הִרְגִּישׁוּ שֶׁיֵּשׁ בִּקְרִיאָתוֹ טָעוּת בְּתֵיבַת כְּמִסְפָּרָם כָּתוּב בֵּי"ת בִּמְקוֹם פֵּ"א.

הִנֵּה הַדָּבָר בָּרוּר מִמ"ש הָרַב חִיָּד"א בבר"י סי' קמ"ג מִמָּהָר"י בְּנִמְצָא טָעוּת בִּקְרִיאַת הַלֵּוִי בְּחוֹל הַמּוֹעֵד שֶׁל חָג כֵּיוָן שֶׁהַיִּשְׂרָאֵל חוֹזֵר וְקוֹרֵא מַה שֶּׁקָּרָא הַכֹּהֵן וְלֵוִי אֵין צ"ל וְכֵן הוּא בְּשֵׁנִי וַחֲמִישִׁי וּבְמִנְחַת שַׁבָּת וְלֹא ס"ד מִשּׁוּם דְּהַיִּשְׂרָאֵל עָתִיד לִקְרוֹת בְּמַה שֶׁקָּרְאוּ כֹּהֵן וְלֵוִי וּלְרַוְוחָא דְּמִלְּתָא כָּתַב כֵּן וה"ה אִם קָרָא גַּם הָרְבִיעִי וּכְבָר בֵּירַךְ מַאי דַּהֲוָה הֲוָה וּכְמוֹ שֶׁכֵּן מְבֹאָר מִמ"ש וה"ה בְּשֵׁנִי וַחֲמִישִׁי וְכֵן בְּשַׁבָּת שַׁחֲרִית וּכְמוֹ שֶׁבֵּיאֵר מנ"ר במחב"ר סִימָן קמ"ג וְהִיא חֲמִירָא יוֹתֵר מִשְּׁאָר קְרִיאַת הַמּוֹעֲדוֹת דִּבְשַׁבָּת חוֹזֵר עַל הַדִּילּוּג וַאֲפִלּוּ אַחַר קְרִיאַת מוּסָף משא"כ בְּקְרִיאַת הַמּוֹעֲדוֹת וְשָׁאנֵי טָעוּת מֵהַדִּילּוּג דִּבְטָעוּת אִיכָּא מ"ד דבס"ת פָּסוּל קוֹרִין בּוֹ לְכַתְּחִלָּה וְלָכֵן אע"ג דקי"ל דְּמוֹצִיאִין ס"ת אַחַר הנ"מ כָּל עוֹד שֶׁלֹּא גָּמְרוּ הַקְּרִיאָה לֹא כֵן אִם כְּבָר גָּמְרוּ דְּמַאי דַּהֲוָה הֲוָה וְעַיֵּין לְהָרַב פְּרִי הָאֲדָמָה ח"א דַּף ח"י נִדּוֹן קָרוֹב לָזֶה: סִימָן ח' כֹּהֵן שֶׁקּוֹרֵא רִאשׁוֹן בַּזְּמַן הַזֶּה אֲפִילּוּ בִּפְנֵי חָכָם גָּדוֹל שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל כַּיָּדוּעַ וְהוּא דַּעַת רַב עַמְרָם וְרַב נָטוֹרַאי כמ"ש בַּטּוּר סִימָן קל"ה וְשָׁם הַבֵּית יוֹסֵף יִישֵׁב דִּבְרֵי הָרֹא"ש דִּלְדַעַת הַטּוּר הָרֹא"ש פְּלִיג עַל זֶה וְחִילֵק לְדַעַת הב"י דְּהָרֹא"ש בִּרְשׁוּת אַיְירֵי ובש"ע סָתַם הַדְּבָרִים דְּמַשְׁמַע שֶׁגַּם בִּרְשׁוּת לֹא וכ"כ העט"ז שָׁם מהב"ח וְכֵן דַּעַת הַטַּ"ז.

וּמִזֶּה יָמִים כֹּהֵן אֶחָד מָכַר עֲלִיָּתוֹ לְיִשְׂרָאֵל בְּדָמִים וְהוּא יוֹצֵא חוּץ לב"הכנ לפ"ז לָאו שַׁפִּיר עָבְדִי וַאֲפִילּוּ לְדַעַת הב"י בְּדִבְרֵי הָרֹא"ש דְּבִרְשׁוּת ש"ד הנ"מ לְמִי שֶׁגָּדוֹל כִּי הֵיכִי דְּלָא לֵיתוֹ לְאַנְצוֹיֵי אֲבָל לֵיהָנוֹת מִזֶּה בְּמָמוֹן לֹא וכ"ש אִם הַקּוֹנֶה עִם הָאָרֶץ הוּא.

וַחֲדָשִׁים מִקָּרוֹב בָּאוּ תּוֹקְעִים בְּיוֹם ר"ה שֶׁהַמִּנְהָג לְהַקְרוֹת לְהַתּוֹקֵעַ לס"ת כמ"ש מור"ם סי' תקפ"ה וְיסוֹד זֶה מֵהַכְּלְבּוֹ וכמ"ש שָׁם בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה וְהֵם מָכְרוּ אוֹתָהּ הָעֲלִיָּיה עַל אֶבֶן הַמִּקָּח בְּהַכְרָזָה בב"הכנ וַעֲלִיָּה זוֹ עֲשָׂאוּהָ כְּהַחִיּוּבִים כְּכֹהֵן וְלֵוִי וַאֲבִי הַבֵּן וְשֶׁכֵּן בס' שַׁעַר אֶפְרַיִם כָּתְבוּ הַחִיּוּבִים הנז' וְכִי הֵיכִי דְּהָתָם חִיּוּבָא עָלָיו לַעֲלוֹת וְלָא סַגִּי לְמִנּוֹת אַחֵר ה"נ בָּזֶה וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁיֵּשׁ חֲשָׁשׁ אַחֵר מִמ"ש כָּל הַנּוֹטֵל שָׂכָר לְתִקּוֹעַ אֵינוֹ רוֹאֶה סִימַן בְּרָכָה וכמ"ש מָרָן שָׁם וְעַיֵּין בְּטַ"ז סִימָן קנ"ג דִּבְדָבָר שֶׁהוּא לְכָבוֹד בְּעָלְמָא וְאֵינוֹ קָנוּי לוֹ בְּמָעוֹת אֵינוֹ רַשַּׁאי לְתִתּוֹ לְאַחֵר: אִיבָּרָא דְּמִזֶּה יָמִים יֵשׁ תּוֹקֵעַ כֹּהֵן ת"ח וּדְחִיקָא לֵיהּ שַׁעְתָּא כֵּיוָן דְּהוּא קוֹרֵא רִאשׁוֹן אִי אֶפְשָׁר לַעֲלוֹת בִּקְרִיאָה הַקְּבוּעָה לוֹ שֶׁהַמִּנְהָג הוּא לִקְרוֹתוֹ בְּיוֹם רִאשׁוֹן לִסְמוֹךְ וּבְיוֹם ב' לְמַשְׁלִים נִתְּנוּ לוֹ רְשׁוּת לְמָוכְרָהּ דְּמִינַּכְרָא מִלְּתָא משא"כ אִם הוּא יִשְׂרָאֵל: סִימָן ט' מַעֲשֶׂה בְּבֵית מִדְרָשִׁי בְּיוֹם ש"ק כְּשֶׁעָלָה הַמַּפְטִיר לְהַפְטִיר עַד שֶׁלֹּא בֵּירַךְ עַל הס"ת רָאָה הש"ץ בְּאוֹתָהּ יְרִיעָה עַצְמָהּ שֶׁהִיא מִסִּדֶּר הַשָּׁבוּעַ הַבָּאָה תֵּיבָה אַחַת שֶׁאוֹת אַחַת אוֹ שְׁנַיִם מִמֶּנָּה אֵין רִישׁוּמָן נִיכָּר כְּלָל וְהוֹרָתִי לְהוֹצִיא ס"ת אַחֵר כֵּיוָן שֶׁעֲדַיִין לֹא בֵּירַךְ יַעַן כִּי הָרַשְׁבָּ"ץ ח"א סי' קל"א שֶׁהֵבִיאוּ הב"י סי' רפ"ב אע"ג שֶׁכָּתַב לְהָקֵל בְּשַׁבָּתוֹת דְּעָלְמָא דְּאֵין צָרִיךְ לְהוֹצִיא ס"ת אַחֵר עכ"ז סְיֵים וַעֲדַיִין יֵשׁ לְפַקְפֵּק.

מַה גַּם לְדַעְתִּי דַּעַת הַדִּיוּט דְּלָא הֵיקֵל בָּזֶה הָרַשְׁבָּ"ץ תְּחִלַּת דָּבָר אֶלָּא כְּלַפֵּי הַשּׁוֹאֵל דְּלָא יָרַד לְחַלֵּק בֵּין שַׁבָּתוֹת דְּעָלְמָא לְשַׁבָּת שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חוֹבָה אַחֶרֶת אוֹ בי"ט וכמ"ש בְּחִיבּוּרִי הַשּׁוֹמֵר אֱמֶת דַּף מ' אֲבָל מַה נַּעֲשֶׂה שֶׁהָרַב כנ"הג דַּעְתּוֹ שָׁם וְכֵן בַּשְּׁיָרֵי שָׁם סָבַר דְּהַמִּיקֵל לֹא הִפְסִיד וְכָתַב שכ"ד מור"ם בי"ד סי' רע"ט וכ"כ המג"א סי' קמ"ג וְכֵן פָּסַק האמ"ל

וְהָרַב חִיָּד"א בלד"א וְאִיכָּא בֵּינַיְיהוּ דְּהָרַב אמ"ל סָבַר דְּלָא יַפְטִיר בַּבְּרָכוֹת וּלְהָרַב חִיָּד"א יַפְטִיר בִּבְרָכוֹת וְכֵן נָקֵיט וְאָזֵיל מהר"א קַלְעֵי בש"ות חס"ל סִימָן ח"י יַעַן דְּרַבִּים הֵם הָאוֹמְרִים כֵּן מור"ם וכנ"הג וְהָרַב דְּבַר מֹשֶׁה ח"א סי' י"ב וּמָהָרָ"ש אַלְגָּאזִי שֶׁהִסְכִּים שָׁם עִם כנ"הג וְהָרַב חִיָּד"א בלד"א וְאֵלּוּ הַחוֹלְקִים אֵינָם אֶלָּא אַרְבָּעָה הָרַב פְּרַח מַטֶּה אַהֲרֹן ח"א סי' מ"ג וְהָרַב פְּרִי הָאֲדָמָה ח"ג דַּף ו' ושכ"כ מַהָרַב דְּבַר שְׁמוּאֵל סי' רצ"ב ושס"ו וְהַמַּחְמִיר תָּבֹא עָלָיו בְּרָכָה לְהַרְאוֹת יְוְפִי הַתּוֹרָה וְדַקְדּוּקֶיהָ וכ"ד הָרַב ב"ד סי' נ"ט שֶׁעָרְעֵר עַל דִּבְרֵי מָהָרָ"ש אַלְגָּאזִי וְלֹא זָכַר שֹׁר מַה שֶּׁסִּיֵּים הָרַב פ"הא שָׁם שֶׁרָמַז מִמ"ש הָרַב לֶקֶט הַקֶּמַח וְרוֹב הָעוֹלָם נָהֲגוּ כָּךְ וְכֵן דַּעַת הַטַּ"ז י"ד רע"ט וְהֶבִיאוֹ המג"א שָׁם שֶׁאִם נִמְצָא טָעוּת בַּשִּׁבִיעִי יַשְׁלִים בס"ת זֶה וּמוֹצִיאִין ס"ת לְצוֹרֶךְ הַמַּפְטִיר וכ"כ בַּהַגָּהָה בס' בֵּית הִלֵּל י"ד שָׁם וכ"כ בס' שַׁעֲרֵי אֶפְרַיִם בְּפִתְחֵי שְׁעָרִים דַּף ה' מס' בְּנֵי יוֹנָה וכ"כ הָרַב מַאֲמַר מָרְדְּכַי סי' קמ"ג נִמְצָא דְּרֵוְבָּא הָאוֹמְרִים לְהוֹצִיא ס"ת לְצוֹרֶךְ הַמַּפְטִיר מַה גַּם דְּרוֹב הָעוֹלָם נָהֲגוּ כֵּן וּמִסְתַּבְּרָא כְּוָותַיְיהוּ דְּהָנֵי רַבָּוָותָא לְהוֹצִיא סֵפֶר אַחֵר לְמַפְטִיר מִמַּה דקי"ל דְּאִם קָרָא שְׁנֵי פְּסוּקִים צָרִיךְ לַחֲזוֹר וְלִקְרוֹת וּלְבָרֵךְ דְּאֵין נִגְרָע מִשְּׁאָר הָעוֹלִים וכמ"ש הָרַב חִיָּד"א בְּיוֹסֵף אוֹמֵץ סי' י"ב וְהָדַר ממ"ש בלד"א סי' י"ט דְּכֵינָן דְּחָשְׁבִינַן לֵיהּ כְּשְׁאָר הָעוֹלִים גַּם בְּהַאי מִלְּתָא נָמֵי אע"פ שֶׁיֵּשׁ לְחַלֵּק קָצַת וכמ"ש בס' אַשְּׁדּוֹת הַפִּסְגָּה סי' ד' דַּף ח'.

וְתוּ גַּם לְדַעַת סיעת"א דְּשָׁמַיָּא הַמְקִילִים שֶׁלֹּא לְהוֹצִיא ס"ת אַחַר הנ"מ שֶׁכְּבָר בֵּירֵךְ וְהִתְחִיל לִקְרוֹת וְנִמְצָא הַפִּיסּוּל שֶׁכֵּן מוּכָח מִלְּשׁוֹן מור"ם י"ד שֶׁמִּמֶּנּוּ דְּקֵדֵּק בשכנ"הג דְּגַם הוּא מֵיקֵל בְּזֶה וְכֵן מִלְּשׁוֹן כנ"הג וּשְׁאָר רַבְּוָותָא הַמְדַבְּרִים בָּזֶה וְכֵן מוּכָח ממ"ש בס' פְּרַח שׁוֹשָׁן כְּלָל ב' סי' ג' דְּחוֹשֵׁשׁ גַּם לִבְרָכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה דִּקְרִיאָתוֹ אֵינָהּ חוֹבָה אוּלַי לֹא יִצְטָרֵךְ לְבָרֵךְ אִם נִמְצָא פִּיסּוּל וּכְשֶׁאַתָּה מַזְקִיקוֹ לְהוֹצִיא ס"ת בְּהֶכְרֵחַ לְבָרֵךְ בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה משא"כ בנ"ד דַּעֲדַיִין לֹא בֵּירֵךְ בָּרִאשׁוֹנָה אֶלָּא דְּמֵרִיהֲטָא דְּלִשָּׁנָא שֶׁל הָרַב מהר"א קַלְעֵי שָׁם בִּלְשׁוֹן הַשְּׁאֵלָה נִרְאֶה כַּנִּדּוֹן דִּידַן דַּעֲדַיִין הַמַּפְטִיר לֹא בֵּירֵךְ ועכ"ז הִסְכִּים שֶׁלֹּא לְהוֹצִיא ס"ת אַחֵרוַיַפְטִיר בְּלִי בְּרָכוֹת וּבְעִנְיַן בְּרָכוֹת מַסְקֶנְתּוֹ שָׁם גַּם בְּבֵירֵךְ בְּתְחִילָה עַל הַתּוֹרָה וְנִמְצָא הַטָּעוּת כָּל שֶׁלֹּא בֵּירֵךְ לְאַחֲרֶיהָ יַפְטִיר בְּלִי בְּרָכוֹת לָחוּשׁ לְדַעַת הָרַב אמ"ל דְּסָבוּר כֵּן.

וּדְבָרָיו תְּמוּהִים לֹא זוֹ דְּגַם אִם הִרְגִּישׁוּ בְּטָעוּת קוֹדֶם שֶׁבֵּירֵךְ עַל הס"ת דְּאֵין צָרִיךְ לְהוֹצִיא ס"ת אַחֵר דְּהָא מְנָלֵיהּ הוֹאִיל וְהָכָא לְכַתְּחִלָּה הוּא וְלָא דִּיעֲבַד אַף זוֹ דְּאַף אִם בֵּירֵךְ בְּתְחִלָּה עַל הַתּוֹרָה לֹא יַפְטִיר בַּבְּרָכוֹת לָחוּשׁ לְדַעַת האמ"ל שֶׁכֵּן סָבוּר דְּמַה זוֹ סְמִיכָה עַל הָרַב אמ"ל דְּדַעַת יָחִיד הוּא וכמ"ש בס' אוֹת אֱמֶת עָלָיו וְעוֹד דְּאַעִיקָּרָא דִּבְרֵי האמ"ל תְּמוּהִים מִצַּד עַצְמָם דְּכָל עִיקָּר טַעְמוֹ שֶׁלֹּא לְבָרֵךְ עַל הַהַפְטָרָה כָּל שֶׁקָּרָא בס"ת פָּסוּל וְנִמְצָא הַטָּעוּת אַחַר שֶׁקָּרָא שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים הַמַּפְטִיר אוֹ הַמַּשְׁלִים בס"ת פָּסוּל אַחַר שֶׁכְּבָר קָרָא חוֹבָתוֹ בג' פְּסוּקִים וְהוּא הַמַּפְטִיר כְּמוֹ שֶׁפָּשְׁטָה הוֹרָאַת כנ"הג בְּשְׁאָר מְקוֹמוֹת ע"כ מִכֹּחַ מַה שֶּׁהִשְׁרִישׁ מִמָּרָן הב"י סי' רפ"ד מש"ות הָרַשְׁבָּ"א שֶׁהֵבִיא הַכּוֹלְבּוֹ עַל אִיסּוּר בקס"ת פָּסוּל כָּתַב וּבַהַפְטָרָה שְׁשָׁאַלְתָּ אִי אֶפְשָׁר שֶׁאֵין מַקְפִּידִין בָּהּ וּמְבָרְכִין עַל הַקְּרִיאָה אֲפִילּוּ בְּלֹא סֵפֶר ע"כ וט"ס הוּא וצ"ל אֶפְשָׁר בְּמָקוֹם אִי אֶפְשָׁר וּמִיהוּ דַּוְקָא בְּמָקוֹם שֶׁקָּרְאוּ בַּתּוֹרָה ואע"פי שהס"ת פָּסוּל וכו' וּמֵבִיא אח"ך מכנ"הג וּבְשְׁיָרֵי דְּכָתַב וּלְרַבֵּינוּ ב"י שׁוֹמְעִין וּמַיְיתִי תּוּ הָתָם מִדִּבְרֵי הָרַב מג"א סִימָן רפ"ד דְּפֵירֵשׁ בִּתְשׁוּ' הָרַשְׁבָּ"א הנז' דְּעַל

סֵפֶר הַהַפְטָרָה דְּאֵינוֹ עָשׂוּי בְּגִלְילָה כס"ת אֶלָּא כָּתוּב בֵּין הַכְּתוּבִים קָאֵי ולפ"ז יוֹצֵא לָנוּ הֵפֶךְ ממ"ש הב"י וְכָל שהס"ת פָּסוּל הַמַּפְטִיר לֹא יַפְטִיר בַּבְּרָכוֹת וְהָרַשְׁבָּ"א לֹא עַל הס"ת קָאֵי רַק עַל הַהַפְטָרוֹת שֶׁאֵינָם כְּתוּבוֹת בַּסֵּפֶר דְּאֵין קְפִידָא בָּהֶם וְכֵן רָאָה בס' לֶקֶט הַקֶּמַח שֶׁהֶאֱרִיךְ בָּזֶה וְכֵן מָצָא בש"ות הָרַשְׁבָּ"א שֶׁאֵין לִקְרוֹת בְּהַפְטָרוֹת שֶׁלָּנוּ שֶׁהֵם בַּקֶּוִנְטֶרֶס וכו' ואע"פי שֶׁבְּהַפְטָרוֹת רְגִילִין לְהָקֵל בָּהֶם זֶהוּ לְפִי שֶׁאֵין מְצוּיִין כְּלָל סְפָרִים שֶׁל נְבִיאִים וְגַם הַפְּטָרוֹת לֹא הֻזְהְרוּ לִכְתֹּוב מִן הַדִּין לְפִיכָךְ מְקִילִין בָּהֶם אֲבָל בִּקְרִיאָה בְּתוֹרָה אֵין מַקְרִין כְּלָל.

כְּלָל הָעוֹלָה שמ"ש הָרַשְׁבָּ"א שֶׁמְּבָרְכִין עַל הַתּוֹרָה אַף בְּלֹא סֵפֶר לָא קָאֵי עַל הס"ת וכו' וּדְבָרָיו נְכוֹנִים הֵמָּה וּלְעִנְיַן בְּרָכָה סָפֵק בְּרָכוֹת לְהָקֵל וְכָל שֶׁקָּרָא הַמַּפְטִיר אוֹ הַמַּשְׁלִים בס"ת פָּסוּל אַחַר שֶׁקָּרָא חוֹבָתוֹ ג' פְּסוּקִים וְהוּא הַמַּפְטִיר כְּמוֹ שֶׁפָּשְׁטָה הוֹרָאַת כנ"הג בְּקָצָת מְקוֹמוֹת נָכוֹן הַדָּבָר שֶׁלֹּא יְבָרֵךְ הַמַּפְטִיר בְּרָכוֹת הַהַפְטָרָה וְיִקָּרֵאֲנָה בְּלֹא בְּרָכָה עכת"ד: וְאַחַר הַמָּחָ"ר מִלְּבַד דְּהָרַב כנ"הג כָּתַב דִּלְדִבְרֵי הב"י שׁוֹמְעִין וכ"כ הָרַב פָּרַח שׁוֹשָׁן כְּלָל ב' סי' ג' בְּדַעַת מָרָן וּמָהַרְשָׁ"ל בס' ב"ד שֶׁל שְׁלֹמֹה דַּף ח"י ע"ד ומהרי"ע בְּמַטֵּהוּ יִפְרַח סי' רפ"ד אע"פי שֶׁרָאָה שָׁם דִּבְרֵי המג"א וְגַם הֵבִיא שָׁם דִּבְרֵי הָרַב לֶקֶט הַקֶּמַח סַיֵּים וְאֵין לִנְטוֹת מִדִּבְרֵי הב"י כ"ש שֶׁהִסְכִּים עִמּוֹ כנ"הג וכ"כ בס' גַּן הַמֶּלֶךְ סי' ס"ב.

וְהָרַב מַאֲמַר מָרְדְּכַי סִימָן רפ"ד כָּתַב דִּפְשִׁיטוּת דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א כמ"ש בב"י אֲבָל בֶּאֱמֶת מש"ות שֶׁהֵבִיא הָרַב לֶקֶט הַקֶּמַח לָא מַשְׁמַע הָכִי אַדְּ י"ל דְּהָא וְהָא אִיתָא דְּיֵשׁ לְהַפְטִיר עַל ס"ת שֶׁנִּמְצָא פָּסוּל וְיֵשׁ לְהַפְטִיר בְּהַפְטָרָה שֶׁאֵינָהּ כְּתוּבָה בִּגְלִילָה כְּסֵפֶר וּבָזֶה אַיְירֵי תְּשׁוּבָה שֶׁהֵבִיא ה' לֶקֶט הַקֶּמַח וּתְשׁוּ' הַכּוֹלְבּוֹ שֶׁהֵבִיא הב"י מַיְיתֵי לִקְרוֹת הַהַפְטָרָה בִּבְרָכוֹת אַף שֶׁקָּרְאוּ בס"ת שֶׁנִּפְסַל וְלֹא עוֹד אֶלָּא כָּל זֶה בְּשֶׁגַּם נִמְצָא הַטָּעוּת בִּשְׁאָר הָעוֹלִים דְּאַכַּתִּי לֹא נִשְׁלְמָה חוֹבַת הַיּוֹם דְּהָא סְתָמָא קָאָמַר וְאִם בָּאנוּ לְהַחְמִיר לָחוּשׁ לִסְפֵק בְּרָכָה אַף שֶׁנֶּאֱמַר דַּאֲנַן בָּתַר מָרָן גְּרִירֵי מ"מ בְּעִנְיַן סָפֵק בְּרָכוֹת שָׁאנֵי דְּבָזֶה לֹא קַבָּלְנוּ הוֹרָאוֹתָיו כמ"ש הָרַב חַיָּ"א בבר"י א"ח סי' ה' בְּפֶרֶט שֶׁיֵּשׁ פָּנִים לוֹמַר בְּכַוָּנַת הָרַשְׁבָּ"א כמ"ש המג"א וְהָרַב לֶקֶט הַקֶּמַח וּבְנָפַל הַיְסוֹד נָפַל הַבִּנְיָן אֲבָל בְּמַה שֶׁרָצָה לַעֲשׂוֹת מַעֲשֶׂה כֵּן גַּם כְּשֶׁקָּרָא הַמַּפְטִיר אוֹ הַמַּשְׁלִים ג' פְּסוּקִים בְּהֶכְשֵׁר בְּמָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ כְּהוֹרָאַת כנ"הג שֶׁהוּא הוּא הַמַּפְטִיר הָא מִנָּלַן שֶׁגַּם בָּזֶה יַפְטִיר בְּלִי בְּרָכוֹת דְּהָרַשְׁבָּ"א לָא אַיְירֵי בְּהָכִי וּמִדִּבְרֵי הָרַב לֶקֶט הַקֶּמַח שֶׁהֵבִיא מִמְּנוּ מְבוֹאָר חִילּוּק הַזֶּה וּמְבוֹאָר בָּרוּר מִדִּבְרֵי הָרַב חַיָּ"א בלד"א סִימָן י"ט וְכֵן הוּא בְּמַהֲרַ"ם מִלּוּבְּלִין סי' פ"ד דְּאִתְּשִׁיל בְּנִמְצָא טָעוּת אַחַר קְרִיאַת הַשְּׁבִיעִי בְּקָרָא שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים בְּהֶכְשֵׁר וְאֵין לָהֶם ס"ת אַחֵר וְהֵם מִנְהָגָם לִקְרוֹת עֲשָׂרָה בְּכָל יוֹם שַׁבָּת וְכָתַב דְּאֵין לְהַעֲלוֹת עוֹד אַחֵר וְאוֹתוֹ הַשְּׁבִיעִי יִגְמֹור עַד סוֹף הַפָּרָשָׁה וְיָבֵרְ אַחֲרֶיהָ וְכָתַב הָרַב א"ר סי' קמ"ג עַל דְּבָרָיו וַיַּפְטִיר הַפְטָרָה בְּבִרְכוֹתֶיהָ וַעֲדַיִן מִינָּהּ כָּתַב החק"ל בִּשְׁיָרֵי א"ח אֲשֶׁר בְּסוֹף ח"ב מי"ד סי' ח' לְאַתְרָוָותָא דְּנָהֲגוּ כְּהוֹרָאַת כנ"הג שֶׁהַשְּׁבִיעִי הוּא הַמַּפְטִיר אִם לֹא יָדַע לְהַפְטִיר יִקְרָא אַחַר ג' פְּסוּקִים בַּסֵּפֶר הַפָּסוּל בְּלִי בְּרָכָה וַיַּפְטִיר בַּבְּרָכוֹת וכ"ד הָרַב שע"א דַּף י"א ומ"ש מס' מהר"א אַלְקָלָעִי שָׁם עַל מ"ש מָהָרַ"י סִיד בס' אוֹת אֱמֶת הנז"ל דִּסְבָרַת האמ"ל סָבָרָא יְחִידָאָה הִיא וְאֵינוֹ כֵּן דְּהָא אִיכָּא האמ"ל שֶׁהֵבִיא מהמג"א וְלֶקֶט הַקֶּמַח דְּלָא ס"ל כהב"י מִי אִיכָּא סְפֵיקָא דְּלָא מָצוּ לְמֵימַר קי"ל דְּאַעִיקָּרָא לֹא מָצִינוּ מִי שֶׁיֹּאמַר שֶׁיְּבָרֵךְ זוּלַת הַכּוֹלְבּוֹ מֵהָרַשְׁבָּ"א

וּדְבָרָיו סְתוּמִים וכו' וְלֹא יָדַעְתִּי מַאי קָאָמַר וכמ"ש בְּחִיבּוּרֵי הַשּׁוֹמֵר אֱמֶת שָׁם דַּאֲנַן בְּקִרְיאַת הַמַּשְׁלִים לְאַתְרָוָתָא דִּנְהִיגִי ככנ"ה הג עָסְקִינַן שֶׁכְּבָר קָרָא שְׁלִשָּׁה פְּסוּקִים בְּהֶכְשֵׁר אוֹ לְדִידַן בְּקִרְיאַת הַמַּפְטִיר וּמַה עִנְיָן זֶה לִשְׁאָר הָעוֹלִים שֶׁבְּזֶה קָאֵי הָרַשְׁבָּ"א שֶׁהֵבִיאוּ הַכּוֹלְבּוֹ וְכֵן מג"א וְלֶקֶט הַקֶּמַח וְשָׁם מְבוֹאָר כמ"ש וְאִיהוּ נִגְרָר אַחֲרֵי האמ"ל בְּדְבָרָיו הנז"ל.

וְלֹא דִּקְדֵּק בָּעִנְיָן וְדִבְרֵי מָהָר"י סִיד שָׁם בְּהָכִי אַיְירִי לְמִקּוֹמוֹת דִּנְהִיגִי כְּהוֹרָאַת כנ"ה הג הנז' וְכֵן לְדִידַן בְּנִמְצָא טָעוּת בְּמַפְטִיר ומ"מ בנ"ד יוֹדֶה בּוֹ מהר"א אַלְקָלָעִי הנז' דע"כ לָא קָאָמַר דְּאֵין לְהוֹצִיא ס"ת אַחֵר.

אֶלָּא בְּנִדּוֹנוּ שֶׁכְּבָר קָרְאוּ. הַטָּעוּת הַהוּא וּמִקּוֹדֶם חָשְׁבוּ שֶׁאֵינוֹ פּוֹסֵל וְעַתָּה בְּקִרְיאַת הַמַּפְטִיר הִבִּיטוּ וְרָאוּ שֶׁהוּא פּוֹסֵל וְהָוֵי דִּיעֲבַד משא"כ נ"ד דְּאַפַּתִּי לֹא נִרְאֶה הַפִּיסּוּל כְּלָל וּמֵהֵיכָא תֵּיתֵי לִקְרוֹת בּוֹ לְכַתְּחִלָּה: וְאֵין לוֹמַר בנ"ד כֵּיוָן דְּהַפִּיסּוּל בַּסֵּדֶר אַחֵר אֵין לָחוּשׁ דַּהֲרֵי קי"ל ס"ת שֶׁנִּמְצָא בּוֹ טָעוּת הֲרֵי הוּא כְּחֻמָּשׁ בְּעָלְמָא וכמ"ש מָרָן סי' קנ"ג ואע"ג דְּאֶפְשָׁר לְתַקְּנוֹ וכמ"ש הבא"ה הט שָׁם וְחֻמָּשִׁים אֵין לִקְרוֹת בָּהֶם בִּבְרָכָה וכמ"ש מור"ם סי' קמ"ג אִיבָּרָא דְּדַעַת מור"ם שָׁם וְהוּא לָקוּחַ מֵהָרָ"ן בִּשְׁעַת הַדְּחָק כְּשֶׁהַחֻמָּשׁ אֶחָד כָּשֵׁר קוֹרִין בּוֹ אַף שֶׁיֵּשׁ פִּיסּוּל בִּשְׁאָרָה וְהַיְינוּ בְּחָסֵר וְיָתֵר וכמ"ש הָרַב א"ר וְהָא דַּאי לְדִידַן לֵיתֵה.

וכמ"ש הָרַב שע"א ועכ"פ מֵהָא שָׁמְעִינַן כָּל שֶׁהַפִּיסּוּל בְּחֻמָּשׁ אֶחָד בְּשֶׁגַּם שֶׁאֵינוֹ בְּסֵדֶר הַיּוֹם אֵין מִי שֶׁמַּתִּיר לִקְרוֹת בְּסֵדֶר הֶכְשֵׁר עִנְיָן הַשַּׁיָּךְ לַיּוֹם הַהוּא: וְדַע דְּהָרַב חִיָּ"א בלד"א סי' י"ב סכ"א כָּתַב מִסְפָּר מ"וק וְסֵפֶר מְעִיל צְדָקָה אִם בַּשַּׁבָּת יָדַע שֶׁיֵּשׁ טְפוֹת שַׁעֲוָה בְּפָרָשִׁיוֹת אֲחֵרוֹת כָּל שֶׁבְּסֵדֶר הַיּוֹם אֵין בּוֹ שָׁרֵי לִקְרוֹת בּוֹ ע"כ וְאֵין זֶה עִנְיָן לנ"ד דְּשָׁאנֵי הָתָם דְּאֵין כָּאן שׁוּם פִּיסּוּל בְּאוֹתִיּוֹת אֶלָּא שֶׁהָאוֹת מְכֻוָּסָה וכמ"ש בס' חֲזוֹן לַמּוֹעֵד בש"ות שֶׁבְּסוֹפוֹ סי' י"ג דַּף ר"ך מֵהָרַב שְׁבוּת יַעֲקֹב.

שכ"כ מס' הַפַּרְדֵּס. וְתוּ מִמַּה דקי"ל כָּלְהָרָאוּי לְבִילָה וכו' וכמ"ש הָרַב אמ"ל ואע"פי שֶׁדָּחָהוּ תִּיְסְגֵי לָן אִם הוּא בְּסֵדֶר הַהוּא וּכְשֶׁהוּא מֵסִיר הַשַּׁעֲוָה אֵין כָּאן לַתָּא דְּחַק תּוֹכוֹת וכמ"ש הפר"ח בְּהִלְכוֹת גִּטִּין סִימָן קכ"ה סט"ו מהמג"א סי' ל"ב סכ"ג: וּמַה שֶׁהִרְגִּישׁ הָרַב חִיָּ"א שָׁם בלד"א עַל האמ"ל שֶׁכָּתַב זֶה מהמג"א שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא לְשׁוֹן הפר"ח סי' קכ"ה לֹא עַל האמ"ל תְּלוּנָתוֹ אֶלָּא עַל הפר"ח שֶׁכֵּן כָּתַב מהמג"א והאמ"ל כֵּיוָן דְּמָצָא כֵּן הפר"ח שֶׁכָּתַב כֵּן מִשָּׁם המג"א כָּתַב גַּם הוּא מהמג"א עַצְמוֹ ואע"ג דהמג"א לֹא כָּתַב אֶלָּא אִם נָטַף שַׁעֲוָה וְסִלְקָה מֵוָתָּר כמ"ש בסי' ש"ם מִינָּהּ מוּכָח דְּאֵין כָּאן חֹק תּוֹכוֹת כְּדִבְרֵי הפר"ח ואע"פי שֶׁאֵין הָאוֹת נִיכֶּרֶת בֵּין שֶׁנָּפְלָה עַל הָאוֹת אוֹ בְּתוֹךְ הָאוֹת וְעַל כָּרְחִין כְּשֶׁאֵין הָאוֹת נִיכֶּרֶת דאל"כ מַאי אָתָא לְאַשְׁמוּעִינַן דכ"הג אֲפִילּוּ בְּדִיּוֹ שָׁרֵי וּדְלֹא כְּהָרַב גֵּט פָּשׁוּט שָׁם שֶׁנִּסְתַּפֵּק בְּטִיפַּת שַׁעֲוָה אִם חָשִׁיב חֹק תּוֹכוֹת בַּהֲסָרָתָהּ וּכְבָר מהרי"ן בְּגֵט מְקֻוָּשָׁר שָׁם הִרְגִּישׁ עָלָיו מהפר"ח ומג"א הנז': סִימָן יו"ד מַעֲשֶׂה בְּיוֹם ש"ק שֶׁנִּמְצָא בס"ת בֵּירַךְ הַיְמִינִי שֶׁל הַהֵ"א שֶׁיֵּשׁ בּוֹ פֵּירוּד לְמַטָּה שִׁיעוּר מְעַט מִזְעָר וְנִשְׁאַר עֲדַיִן יֵשׁ בַּיָּרֵךְ שִׁיעוּר יֶרֶךְ וְהַחֵלֶק הַהוּא שֶׁל הַפֵּירוּד נִרְאֶה לְעַיִן כֹּל וְחִילֵק הַיָּרֵךְ הנז' לִשְׁנַיִם וְאִישׁ חָכָם בְּעֵינָיו פָּסְלוּ וֶהֱבִיאוּ ס"ת אַחֵר וְלֹא רָאָה שֶׁשֵּׁ"ס עָרוּךְ הוּא בִּמְנָחוֹת דַּף כ"ט אִיגָּרָא חֲמוּהָ דְּרַבִּי

אַבָּא אִיפְּסִיקָא לֵיהּ כַּרְעָא דְּהֵ"א דְּהָעָם בְּנֵוקְבָא אָזַל לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי אַבָּא א"ל אִם נִשְׁתַּיֵּיר בּוֹ כְּמֹלֹא אוֹת קְטַנָּה כָּשֵׁר ע"כ וכ"ה שֵׁם בְּוָי"ו דְּוֵיהָרָג וא"ל אַיְיתִי.

תִּינוֹק וכו' והב"ח הוּבָא בְּשְׁיָירֵי א"ח סי' ל"ב אוֹת ל"ב דְּלָא שְׁנָא נִפְסַק בְּנָקֵב אוֹ שְׁלֹא ע"י נָקֵב אֶלָּא שֶׁנִּרְאֶה הַחֵלֶק וְהַגְּוִיל בְּאֶמְצַע הָאוֹת לָא מַכְשְׁרִינַן ע"י תִּינוֹק אא"כ נִכְתַּב הָאוֹת מִתְּחִלָּה כְּתִקָּנָה וכו' יעו"ש מִמֵּילָא גַּם בֵּירֵךְ הַהֵ"א דְּלִעֵיל ה"נ דְּמַה לִי נִיקַּב אוֹ.

נִפְסַק לב' וְהַגְּוִיל קַיָּים שֶׁגַּם בָּזֶה אִם מַעִיקָּרָא כְּתִיקּוּנוֹ וְכָתַב כָּשֵׁר דְּבַהֵ"א דַּוְקָא אַיְירִינַן וכמ"ש הב"י שָׁם לְיַישֵׁב דְּאִיהּ מַכְשְׁרִינַן בַּנֵּוקְבָא דְּהֵ"א וְהָא בָּעִינַן דְּכָל אוֹת שְׁיִהֵא מֻקָּף גְּוִיל מֵאַרְבַּע רוּחוֹתָיו אֶלָּא וַדַּאי מִשּׁוּם דְּהָכָא אַיְירִינַן שֶׁאֵירַע אח"ך וּמִתְּחִילָּה כְּדִינוֹ נִכְתַּב.

וּמִסְתַּבְּרָא דְּאֵין לְחַלֵּק בֵּין הַנָּוִי"ו דְּוֵיהָרוּג וּבֵין הַהֵ"א דְּהָעָם וְכֵן מַשְׁמַע לֵיהּ מֵהַמָּרְדְּכִי שֶׁהֵבִיא הב"י סי' ל"ב וְז"ל דְּהַאי שַׁיְעוּרָא לְאוֹת הֵ"א וּדְכָוְותָהּ אֲבָל אוֹתִיּוֹת הַפְּשׁוּטוֹת שֶׁאֵין לָהֶם אֶלָּא יֶרֶךְ אֶחָד אִי אִינָּקִיבוּ אוֹ הִפְסִיקוּ אֵין שִׁיעוּרָם כְּאוֹת קְטַנָּה וְהָכִי דָּיֵיק לְשׁוֹן הָרַב חִיָּד"א בלד"א סי' י"ג בָּאוֹת הַהֵ"א רֶגֶל פְּנִימִי שֶׁלֹּא נִשְׁאַר מִמֶּנּוּ שִׁיעוּר אוֹת קְטַנָּה וְכֵן רֶגֶל יְמִינִי מַשְׁמַע בֵּין ע"י נָקֵב אוֹ ע"י פֵּירוּד וְהַחֵלֶק קַיָּים וכ"נ ממ"ש שָׁם סָמוּךְ וְנִרְאֶה אִם נִפְסַק קְצָת עָוְבְיוֹ וּסְתָמָא קָאָמַר ומ"ש סי"ד ס"ד וְכֵן אִם נִיקַּב רֶגֶל פְּנִימִי וכו' לִישָׁנָא דְּשַׁ"ס וְהָרַמְבַּ"ם וש"ע נָקַט וּבַשַּׁ"ס כִּי אִיתְּשִׁיל הָכִי אִיתְּשִׁיל דְּהַמַּעֲשֶׂה בְּנָקֵב הָיָה וְאַדְּרַבָּה נִיקַּב גָּרוּעַ יוֹתֵר הֵן שֶׁחִילֵּק הָאוֹת לִשְׁנַיִם הֵן שֶׁאֵינוֹ מֻקָּף גְּוִיל משא"כ בְּפִירוּד דְּהַחֵלֶק קַיָּים וְהוּא מֻקָּף גְּוִיל: סִימָן י"א בַּמְנָחָה שֵׁ"שׁ הַפְּטָרָה אִם הַשְּׁלִישִׁי לֹא יָדַע לְהַפְטִיר דַּעַת הַשּׁוֹאֵל לְהַגָּאוֹן הָרַב נוֹדַע בִּיהוּדָה ח"ב סי' ק"י דְּמִי שֶׁבָּא לְהַפְטִיר צָרִיךְ לִקְרוֹת ג' פְּסוּקִים בס"ת וְיַפְטִיר אח"ך וְכָאן לֹא שַׁיָּיךְ לִסְמוֹךְ עַל מ"ש מור"ם בסי' רפ"ד שֶׁאִם קָרְאוּ לְמִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לְהַפְטִיר יַפְטִיר אַחֵר בְּלִי קְרִיאָה שֶׁשָּׁם בֵּיאֵר המג"א דְּמוֹכְחָא מִילְּתָא כֵּיוָן דְּהִפְסִיקוּ בְּקַדִּישׁ מַה שֶּׁאֵין כָּאן דְּאֵין קַדִּישׁ וְאִם מִפְּנֵי שֶׁאֵין מוֹסִיפִין אֵין לָחוּשׁ דמור"ם הִתִּיר בַּחֲתָנִים בְּשֵׁנִי וַחֲמִישִׁי וְהַגָּאוֹן כָּתַב לוֹ דְּאֵין דְּבָרָיו נִרְאִים וּלְדַעַת הַשּׁוֹאֵל דמור"ם הִתִּיר לְהוֹסִיף כְּשֶׁיֵּשׁ אֵיזֶה צוֹרֶךְ א"כ בְּכָל תַּעֲנִית צִיבּוּר יַעֲשׂוּ כֵּן לִקְרוֹת לְמַפְטִיר בפ"ע דַּהֲרֵי בַּשַּׁ"ס לֹא הִכְרִיעוּ אִם הַמַּפְטִיר עוֹלֶה אוֹ לֹא וְכָתְבוּ התו' לְכָךְ בְּשַׁבָּת וי"ט אֵינוֹ עוֹלֶה שֶׁהֲרֵי מוֹסִיפִין וכו' אֲבָל בְּחוֹל אֵין לִסְמוֹךְ עַל מ"ד זֶה.

וְאֵין לוֹמַר דְּמִסָּפֵק נַעֲבִיד לְחוּמְרָא דְּהָא חֲזָקָה דְּאָתֵי לִידֵי קוּלָּא הִיא בְּהָא דקי"ל דְּאֵין מוֹסִיפִין וְאִם דִּינָא הוּא דְּעוֹלֶה נִמְצָא דְּמוֹסִיפִין שֶׁלֹּא כַּדִּין וּלְדִבְרֵי הַשּׁוֹאֵל יַעֲשׂוּ כֵּן בְּכָל ת"צ כֵּיוָן דְּבְחוֹל רַשָּׁאִין לְהוֹסִיף כְּשֶׁיֵּשׁ צוֹרֶךְ כְּדֵי לָצֵאת י"ח הָאָמוֹרָאִים אִם הַמַּפְטִיר עוֹלֶה אוֹ לֹא וְשָׁאנֵי הַךְ דְּכָתַב מור"ם בַּחֲתָנִים דְּאָצְלוֹ הוּא מוֹעֵד וּבְמוֹעֵד מוֹסִיפִין ומ"ש הרב"י סי' רפ"ב ומור"ם סי' רפ"ד לָתֵת טַעַם דְּהִפְסִיקוּ בְּקַדִּישׁ ה"מ בְּשַׁבָּת וי"ט שֶׁיְּכוֹלִין לְהוֹסִיף וְאֵין דָּנִין אֶפְשָׁר וכו'.

וְאִם נֹאמַר שֶׁזֶּה מַאֲמָר מֻחְלָט שֶׁהַמַּפְטִיר קוֹרֵא בַּתּוֹרָה תְּחִילָּה וְאִם הַמַּפְטִיר עוֹלֶה הוּא מַחֲלוֹקֶת אָמוֹרָאִים א"כ הֵיכָא דא"א מוּטָב שֶׁיִּקְרָא אַחֵר בַּתּוֹרָה לְקַיֵּים מַאֲמָרָם שֶׁהַמַּפְטִיר קוֹרֵא בַּתּוֹרָה תְּחִילָּה וְאִם מִשּׁוּם דְּאֵין מוֹסִיפִין נִסְמוֹךְ עַל מ"ד דְּאֵינוֹ עוֹלֶה וְאֵין כָּאן הוֹסָפָה אוֹמֵר אֲנִי דְּנָפִיק מִינָּהּ חֲזָרָה דְּהַכֹּל רוֹאִין בְּכָל ת"צ שֶׁאֵין קוֹרִין אֶלָּא שְׁלֹשָׁה עִם הַמַּפְטִיר הֲרֵי דְּהַמַּפְטִיר עוֹלֶה וְעַכְשָׁיו כְּשֶׁיִּרְאוּ שֶׁקָּרְאוּ אַרְבָּעָה יָבוֹאוּ לְהוֹסִיף בְּכָל פַּעַם בְּשֵׁנִי וַחֲמִישִׁי וְאֵין דּוֹמֶה לִמ"ש מור"ם בַּחֲתָנִים דְּהָתָם אִית לֵיהּ קָלָא ומ"מ אִם הַלְּוִי יוֹדֵעַ

לְהַפְטִיר יַפְטִיר הוּא וְאִם אֵינוֹ יוֹדֵעַ יַפְטִיר הַכֹּהֵן וְאִם לָאו יַפְטִיר מִי שֶׁלֹּא קָרָא כְּלָל עכת"ד: וְהֵן אֱמֶת דמ"ש הַשּׁוֹאֵל ממ"ש מור"ם ומג"א וְיָצָא לְחַלֵּק דְּשָׁאנֵי הָתָם דְּהִפְסִיקוּ בְּקַדִּישׁ משא"כ כָּאן אַחַר הַמָּחָ"ר אֵינוֹ כֵּן דְּבִשְׁלָמָא הָתָם דְּמִשְׁתַּעֵי הָרִיבָ"שׁ דְּעִיקַּר מִטְרִין זֶה מִמֶּנּוּ כֵּיוָן דְּאָמַר הַמַּפְטִיר קַדִּישׁ עַל ס"ת הָרִאשׁוֹן הָעוֹלֶה בס"ת הַשֵּׁנִי מוֹכְחָא מִלְּתָא דְּבָעֵד הַמַּפְטִיר קָרָא דְּחוֹבַת הַיּוֹם כְּבָר נִגְמְרָה בס"ת הָרִאשׁוֹן וְעַיֵּין בבר"י סי' רפ"ד אות ב' ובס' מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל.

וּמִזֶּה לָמְדוּ שֶׁגַּם בְּשַׁבָּת דְּעָלְמָא שֶׁאֵין כָּאן אֶלָּא ס"ת אֶחָד כְּשֶׁקָּרָא הַמַּשְׁלִים קַדִּישׁ הֲרֵי נִשְׁלַם חוֹבַת הַיּוֹם וּכְשֶׁקָּרָאוֹ לְמַפְטִיר וְנִמְצָא שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ יַפְטִיר אַחֵר שֶׁלֹּא קָרָא דִּכְבוֹד תּוֹרָה אֵיכָא בְּקִרְיֹאת אוֹתוֹ שֶׁעָלָה וְלֹא יָדַע לְהַפְטִיר משא"כ בְּמִנְחָה דְּהַמַּפְטִיר הוּא מֵחוֹבַת הָעוֹלִים מַה יוֹשִׁיעֲנוּ אִם אֵיכָא קַדִּישׁ בְּמִנְחָה אוֹ לָאו וְעַיֵּין בב"י סי' רצ"ב וּבְשָׁיָרֵי שָׁם וּלְהָרַב שְׁדֵה הָאָרֶץ סי' כ"ח וְלִדְבָרָיו בְּמָקוֹם שֶׁנּוֹהֲגִים לוֹמַר קַדִּישׁ בַּמִּנְחָה פְּשִׁיטָא לֵיהּ דְּאֵין צָרִיךְ לִקְרוֹת אַחַר הַיּוֹדֵעַ לְהַפְטִיר וְאֵינוֹ כֵּן כֵּיוָן דְּהָעוֹלֶה הַזֶּה הוּא מֵחוֹבַת הַיּוֹם וְהוּא הַמַּפְטִיר לֹא קָרָא לִכְבוֹד הַתּוֹרָה.

אֲבָל מ"ש עָלָיו הַגָּאוֹן אַחֲרֵי בַּקָּשַׁת מְחִילָה הָרְאוּיָה אֵין לִי פֶּה לְהָשִׁיב מ"ש א"כ בְּכָל ת"צ יַעֲשׂוּ כֵּן שֶׁהֲרֵי בַּשַּׁ"ס לֹא הִכְרִיעוּ הָאֱמֶת אע"ג דְּבִירוּשַׁלְמִי אָמְרוּ בִּסְתָמוֹת דְּאֵינוֹ עוֹלֶה וּבַשַּׁ"ס דִּידַן אַפְלִיגוּ בָּהּ מ"מ כָּל הַפּוֹסְקִים פָּסְקוּ שֶׁעוֹלֶה מִלְּבַד בַּעַל הה"ג וְרַבֵּינוּ יְשַׁעְיָה בְּסֵפֶר הַמַּכְרִיעַ וּרְאָיָתָם ממ"ש בפ' בְּנֵי הָעִיר ר"ח שָׁחָל בְּוַאֲתָּה תְּצַוֶּה אָמַר אַבַּיֵי קוֹרִין שִׁיתָּא מִוַּאֲתָּה תְּצַוֶּה עַד וְעָשִׂיתָ כִּיּוֹר וְחַד קוֹרֵא מִכִּי תֹּשָׁא עַד וְעָשִׂיתָ כִּיּוֹר ואע"ג דְּהָרָ"ן דָּחָה רְאָיָה זוֹ מ"מ הִסְכִּים לְדִבְרֵיהֶם כֵּיוָן דְּמִידִי דְּרַבָּנָן הוּא וְהַכְרָעָתָם שֶׁל כָּל הַפּוֹסְקִים הַכְרָעָה רַק לְרַוָּחָא דְּמִילְּתָא בְּשַׁבָּת וי"ט שֶׁיְּכוֹלִין לְהוֹסִיף הִתְקִינוּ לַעֲשׂוֹת ככ"ע וא"כ מַה מָּקוֹם לוֹמַר דבת"צ הו"ל לְתַקֵּן כֵּן אַחַר שֶׁנִּפְסְקָה הַהֲלָכָה וּבְחוֹל וּבְמִנְחָה שֶׁל י"הך וט"ב אֵין מוֹסִיפִין וְיֵשׁ כָּאן חֲשָׁשָׁא לִבְרָכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה.

ומ"ש בְּשֶׁגַּם נֹאמַר שֶׁזֶּה מַאֲמָר מֻחְלָט וכו' נָפִיק מִינָּהּ חֲזוֹרָא דְּיָבוֹאוּ לְהוֹסִיף בְּכָל פַּעַם י"ל כֵּיוָן דְּיָדוּעַ דִּבְכָל ת"צ אֵין קוֹרִין אֶלָּא שְׁלֹשָׁה וְעַכְשָׁיו קוֹרִין ד' וּבְרֹאשָׁם דָּבָר מְשֻׁוָּנֶה שׁוֹאֲלִים בּוֹ וְאוֹמְרִים לָהֶם הַמְאָרֵעַ עַל שֶׁהַשְּׁלִישִׁי לֹא יָדַע לְהַפְטִיר וְעוֹד לַמִּנְחָה שֶׁקּוֹרִין בת"צ בְּפָרָשַׁת וַיְחַל וְהוּא ע"פי מס' סוֹפְרִים וכמ"ש התו' בִּפְסָחִים דַּף מ' ע"ב הַשְּׁלִישִׁי מְסַיֵּם בַּאֲשֶׁר אָנִי עוֹשֶׂה עִמְּךָ בְּהֶכְרֵחַ אִם קוֹרְאִין עוֹלֶה חוֹזֵר עִמּוֹ מִמַּה שֶׁכָּבָר קָרָא דְּהוּא עִנְיָנָא דְּיוֹמָא משא"כ מַה שֶׁלְּמַטָּה מִמֶּנּוּ וּבְחוֹל אֵין דֶּרֶךְ לִכְפּוֹל זוּלָתִי בְּקָרְבְּנוֹת הֶחָג וְכֵן בַּנְּשִׂיאִים בַּחֲנֻכָּה מִשּׁוּם דא"א בְּעִנְיָן אַחֵר וּבְרֹאשָׁם שִׁנּוּי זֶה יִשְׁאֲלוּ וְיָשִׁיבוּ אוֹתָם מִמַּה שֶׁהַמַּפְטִיר לֹא יָדַע לִקְרוֹת וְדַוְקָא לָזֶה כָּתַב הָרוֹקֵחַ ושב"הל וּפָסְקוּ מָרָן סי' תרפ"ד בְּיוֹם ר"ח טֵבֵת שֶׁמּוֹצִיאִין ב' ס"ת וְקָרְאוּ אַרְבָּעָה בר"ח יִקְרְאוּ אַחֵר בַּחֲנֻכָּה מִשּׁוּם פְּגָם הס"ת וְלֹא חָשׁוּ דְּנָפִיק מִינָּהּ חֲזוֹרָא דבר"ח יִקְרְאוּ חֲמִשָּׁה וְשָׁמָא ה"נ כְּדֵי שֶׁלֹּא לַעֲבוֹר עַל מ"ש דְּהַמַּפְטִיר קוֹרֵא בְּתוֹרָה תְּחִלָּה מִפְּנֵי כְּבוֹד הַתּוֹרָה לָא חָיְישִׁינַן לְחֲזוֹרָא וְתוּ דְּהָא דְּאֵין מוֹסִיפִין קָוְלָא הַרְבֵּה דְּאֵין הַטַּעַם אֶלָּא מִשּׁוּם בְּטוּל מְלָאכָה כמ"ש רַשְׁ"י בַּמִּשְׁנָה וּמִכָּל זֶה נִרְאֶה שֶׁיֵּשׁ פָּנִים לְהַשּׁוֹאֵל הַהוּא: וְהִנֵּה רָאִיתִי לְרַבֵּינוּ יְשַׁעְיָה בס' הַמַּכְרִיעַ סי' ל"א שֶׁכָּתַב מֻרְב נָטוֹרַאי גָּאוֹן שֶׁאֵין חוֹבָה לְהַפְטִיר בַּמִּנְחָה וְלָכֵן הַמַּפְטִיר עוֹלֶה משא"כ בְּשַׁחֲרִית שַׁבָּת וי"ט.

הָאֱמֶת שֶׁבַּמִּשְׁנָה אָמְרוּ בְּמִנְחָה אֵין מַפְטִירִין אֶלָּא דִּבְשַׁבָּת דַּף קי"ו אֵיתָא שֶׁהָיוּ מַפְטִירִין בַּכְּתוּבִים וכ"כ התו' שָׁם דַּף כ"ד עַל מ"ש שָׁם בַּשַּׁ"ס הַמַּפְטִיר בְּשַׁבָּת בַּנָּבִיא וכו' מ"מ לְפִי דִּבְרֵי הַתּוֹסָפוֹת וְהָרֹא"שׁ בַּמְּגִילָּה דַּף כ"ג שֶׁכָּתְבוּ פָּסַק ר"ת שֶׁהַמַּפְטִיר עוֹלֶה וְלָכֵן אָנוּ נוֹהֲגִים בְּתַעֲנִיּוֹת בְּמִנְחָה ובט"ב שֶׁהַשְּׁלִישִׁי עוֹלֶה וּמַפְטִיר וְכֵן בי"הד בְּמִנְחָה אֲבָל בְּשַׁחֲרִית שַׁבָּת וי"ט אֵינוֹ עוֹלֶה וכו' דְּהַמַּפְטִיר אֵינוֹ מִן הַמְּנָיָן כֵּיוָן שֶׁיְּכוֹלִין לְהוֹסִיף וכו' הָרֵי דִּכְלָלוֹ מִנְחָה עִם ט"ב שֶׁהוּא בְּשַׁחֲרִית ג"כ וְלֹא כָּתְבוּ טַעַם לְמִנְחָה מִשּׁוּם דְּאֵינוֹ חוֹבָה לְהַפְטִיר אֶלָּא וַדַּאי נִרְאֶה בְּשֶׁגַּם שֶׁאֵינוֹ חוֹבָה לְהַפְטִיר וְאִם בָּא לְהַפְטִיר צָרִיךְ לִקְרוֹת בַּתּוֹרָה תְּחִלָּה מִפְּנֵי כְּבוֹד הַתּוֹרָה.

וְתוּ דְּרַבֵּינוּ נָטוֹרַאי גָּאוֹן סָבוּר דִּכְשֶׁיֵּשׁ חוֹבָה לִקְרוֹת בַּנָּבִיא וְהַיְינוּ בְּשַׁחֲרִית בְּשַׁבָּת וי"ט אֵינוֹ עוֹלֶה וְלָכֵן סָבַר מָר שֶׁיֵּשׁ כָּאן הֶפְרֵשׁ הנז' בֵּין שַׁחֲרִית לְמִנְחָה אֲבָל לְדִידַן דקי"ל לְעוֹלָם שֶׁהַמַּפְטִיר עוֹלֶה אֵין לְחַלֵּק בֵּין כְּשֶׁיֵּשׁ חוֹבָה לְהַפְטִיר אוֹ לָאו דְּלְעוֹלָם צָרִיךְ לִקְרוֹת בַּתּוֹרָה מִפְּנֵי כְּבוֹד הַתּוֹרָה: וְאַגַּב רָאִיתִי לְמָרָן סִי' רפ"ד שֶׁכָּתַב מִשָּׁם תְּשׁוּבָה אַשְׁכְּנַזִית דְּאִם אֵינוֹ יוֹדֵעַ לְהַפְטִיר כִּי אִם הַכֹּהֵן וְהַלֵּוִי וְזֶה שֶׁעָלָה אֵינוֹ יוֹדֵעַ לְהַפְטִיר מַקְרִין אוֹתוֹ דְּאַטּוּ מִי עָדִיף מִקְרִיאַת בְּכוֹרִים וַחֲלִיצָה ע"כ וכ"כ בש"ות מָהָרָ"ם הָאַרְוִכּוֹת סִי' ד' וּמַה שֶּׁלֹּא כָּתְבוּ בש"ע וְכֵן מור"ם בְּהַגָּהָתוֹ אוּלַי שֶׁלֹּא נָהֲגוּ בָּזֶה וְגָדוֹל כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת ונ"מ אִם מָחַל עַל כְּבוֹדוֹ אֶלָּא דְּצָרִיךְ לְהִתְיַשֵּׁב אִם אֵינוֹ יוֹדֵעַ גַּם בִּרְכוֹת הַהַפְטָרָה דָּבָר קָשֶׁה לְהַקְרוֹתוֹ הַבְּרָכוֹת: סִימָן י"ב רָאִיתִי בס' מִשְׁבְּצוֹת זָהָב הנד"מ לַעֲמִיתֵנוּ בְּתוֹרָה יֵשׁ הָרַב חַק נָתָן נר"ו דַּף נ"ב ע"א שֶׁכָּתַב מֵהָרַב הַקָּדוֹשׁ אָבִיו זלה"ה מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה בִּהְיוֹתוֹ בע"ה הק מִירוֹן תובב"א בְּאֶחָד שֶׁקָּנָה קְרִיאַת הַפְטָרוֹת שֶׁל שְׁנֵי יָמִים שֶׁל ר"ה וּבְיוֹם הָרִאשׁוֹן עָשָׂה מִצְוָתוֹ וּבְיוֹם הַשֵּׁנִי רָאוּ פִּיסּוּל קָרֵע בס"ת בְּאֵיזֶה תֵּיבוֹת אִי הָוֵי מָקוֹם טָעוּת אוֹ יְשַׁלֵּם הַחֹצִי וְהֶשִׁיב דְּהַחֹצִי לִית דִּין וְלָא דַּיָּינָא שֶׁחַיָּיב לְשַׁלֵּם וְהַחֹצִי הַשֵּׁנִי נִרְאֶה לְדַמּוֹתוֹ לִמ"ש מָרָן בח"מ סִי' רל"ב בְּטַבָּח שֶׁמָּכַר וְנִמְצָא טְרֵיפָה שֶׁיֵּשׁ לִתְלוֹת בְּיַד הַקּוֹנֶה דְּהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָה אִם הַקֶּרַע הוּא חָדָשׁ י"ל דְּמֵהַכְרִיכָה נַעֲשָׂה וְנִסְתַּחֲפָה שָׁדֵהוּ וְיִשַּׁלֵּם הַכֹּל וְהָהֵיכֵּר שֶׁבֵּין קֶרַע חָדָשׁ לְיָשָׁן כְּמוֹ בְּרִיאָה בְּחַוְלָיָא הנז' בי"ד סִי' ל"ד וּבְנָקֵב שֶׁבָּרִיאָה שֶׁכָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים בְּחִינוּתָא לְדַעַת מַהוּ הַחָדָשׁ וְהַיָּשָׁן ע"כ ומני"ר דִּיבֵּר עַל הַיָּדוּעַ אֲצָלוֹ כִּי ס"ת הנז' הוּא בְּמָעוֹן הַקָּדוֹשׁ צִיּוֹן הַתַּנָּא הָאֱלֹהִי רַשְׁבִּ"י הַקָּדוֹשׁ וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ זיע"א וְאֵין לָהֶם אֶלָּא ס"ת אֶחָד יָשָׁן נוֹשָׁן וּכְשֶׁיֵּשׁ ב' חוֹבוֹת לַיּוֹם בְּהֶכְרֵחַ לְגָוְלְלוֹ מֵחוֹבָה לְחוֹבָה וּבְיוֹם הָרִאשׁוֹן מֵחוֹבָה רִאשׁוֹנָה לַשְּׁנִיָּה לְסֵדֶר הַקְּרָבָנוֹת וְלֹא אִירַע שׁוּם פִּיסּוּל וְלָכֵן קַיֵּם מִצְוָתוֹ בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן וּבְיוֹם הַשֵּׁנִי כְּשֶׁהֶחֱזִירוּ לְגָוְלְלוֹ לְחוֹבָה רִאשׁוֹנָה גִּלְּלוּהוּ וְקָרְאוּ בּוֹ וּכְשֶׁחָזְרוּ לְגָוְלְלוֹ לְחוֹבָה הַשְּׁנִיָּה נִמְצָא פִּיסּוּל וְזֶהוּ שֶׁכָּתַב מֵחֲמַת הַכְּרִיכָה וְהוּא קֶרַע חָדָשׁ אוֹ שֶׁמָּא קֶרַע יָשָׁן הוּא וְהַפִּיסּוּל בְּפָרָשָׁה אַחֶרֶת לֹא בְּחוֹבַת הַיּוֹם וְלָכֵן בְּיוֹם רִאשׁוֹן לֹא הִרְגִּישׁוּ וּבַשֵּׁנִי הִרְגִּישׁוּ.

וּבְעִיקַּר הַדִּין שֶׁכָּתַב מִמ"ש מָרָן סִי' רל"ב המע"ה אַחַר הַמַּחַ"ר הָתָם עַל הַלּוֹקֵחַ לְהָבִיא רְאָיָה שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה וְאִם אֵין כָּאן רְאָיָה יַפְסִיד וַאֲפִילּוּ שֶׁלֹּא נָתַן יִתֵּן אֲבָל המע"ה כְּשֶׁלֹּא נָתַן לֹא יִתֵּן דְּאָז הַמּוֹכֵר הַמּוֹצִיא מִמֶּנּוּ עָלָיו הָרְאָיָה שֶׁזֶּה נַעֲשָׂה אֵצֶל הַלּוֹקֵחַ וּכְשֶׁאֵין לוֹ רְאָיָה יַפְסִיד וְהַיְינוּ שֶׁלֹּא יִטּוֹל מֵהַלּוֹקֵחַ וכמ"ש מָרָן שָׁם בִּגְבִינָה וְעַיֵּין בב"ח ובהסמ"ע מ"ש לְחַלֵּק בֵּין הַנּוֹשְׁאִים מִשּׁוּם דִּסְתָם בְּהֵמוֹת בְּחֻזְקַת כְּשֵׁרוֹת הֵם וְלָכֵן עַל הַלּוֹקֵחַ לְהָבִיא רְאָיָה

משא"כ בִּגְבִינָה וס"ת בְּחֻזְקַת כְּשֵׁרוּת הוּא וְעָלָיו לְהַקּוֹנָה לְהָבִיא רְאָיָה דְּמִקּוֹדָם נַעֲשָׂה פִּיסּוּל זֶה וַאֲפִילּוּ שֶׁלֹּא נָתַן יִתֵּן.

ומ"ש עוֹד לְדַמּוֹתוֹ לְהֶיקֵּף גַּרְגֶּרֶת וְכֵן מֵהָרִיאָה מִלְּבַד שֶׁיֵּשׁ לְחַלֵּק בֵּין דָּבָר שֶׁהָיָה בּוֹ רוּחַ חַיִּים לְעַכְשָׁיו אַחַר שְׁחִיטָה בְּנָקֵל לַהֲבִינוֹ בִּפְרָט תֶּכֶף אַחַר שְׁחִיטָה לְדָבָר שֶׁהוּא דּוֹמֶם קָשֶׁה לַהֲבִינוֹ מַה גַּם בס"ת זֶה שֶׁהוּא יָשָׁן נוֹשָׁן כַּאֲשֶׁר אֲנִי יוֹדֵעַ.

וְתוּ אַף דְּיהִיבְנָא לֵיהּ כָּל דִּילֵיהּ דְּיָכוֹל לְהַבְחִינוֹ בִּשְׁלָמָא בְּהֵמָה וּגְבִינָה וְכֵן הָאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה לְבַעְלָהּ נֶאֱנַסְתִּי מִשּׁוּם דְּבִרְשׁוּת הַלּוֹקֵחַ אִירַע וְנִסְתַּחֲפָה שָׁדֲהוּ אֲבָל ס"ת שֶׁבַּהֵיכָל בִּרְשׁוּת הַקָּהָל הוּא וּבִמְכִירָתָם הַמְּצָוָה לֹא יָצָא מֵרְשׁוּתָם הס"ת וּכְמוֹ שֶׁמָּזָלוֹ גָּרַם שֶׁנִּפְסַל הס"ת גַּם מָזָלָם גָּרַם שֶׁנִּמְנְעוּ מִלִּשְׁמוֹעַ בִּרְכוֹת הַהַפְטָרָה שֶׁהִיא חוֹבַת הַיּוֹם וְגָדוֹל הָעוֹנֶה אָמֵן יוֹתֵר מִן הַמְבָרֵךְ וְהַסְּבָרָא נוֹתֶנֶת גַּם בְּקֶרַע חָדָשׁ פָּטוּר מִלְּתֵת ולפ"ז אִם נִמְצָא פִּיסּוּל בְּתוֹךְ הָעוֹלִים וְאֵין שָׁם ס"ת אַחֵר וְהַמִּנְהָג לְמִכְּוֹר הָעֲלִיּוֹת אוֹתוֹ עוֹלֶה שֶׁנִּמְצָא בְּקִרְיָאָתוֹ הַפִּיסּוּל יְשַׁלֵּם הַחַצִי כְּנֶגֶד בְּרָכָה שֶׁכְּבָר בֵּירַךְ בָּרִאשׁוֹנָה משא"כ בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל.

לְבָרֵךְ זוֹלֶת אִם נִמְצָא הַפִּיסּוּל בְּתְחִילַת הַקְּרִיאָה שֶׁאָז בֵּרְכָתוֹ שֶׁבֵּירֵךְ אֵינָהּ כְּלוּם כֵּיוָן שֶׁאֵין שָׁם ס"ת אַחֵר לְהַשְׁלִים קְרִיאָתוֹ: סִימָן י"ג בְּפֶה הָעִירָה רָאִיתִי נוֹהֲגִים בְּשִׁבְעַת יְמֵי חוֹפָה שֶׁמִּתְפַּלְּלִים אֵצֶל הֶחָתָן וּבְכֻלָּם שֵׁנִי וַחֲמִישִׁי שֶׁיֵּשׁ שָׁם קס"ת וְכֵן בְּשִׁבְעַת יְמֵי אֲבֵילוּת וְאֵינָם נוֹתְנִים אֶל לִבָּם לָלֶכֶת לב"הכנ לִשְׁמוֹעַ קס"ת וְכֵן בְּכָל שַׁבְּתוֹת הַשָּׁנָה שֶׁמִּתְאַסְּפִים חֲבוּרוֹת חֲבוּרוֹת אַחַר חֲצוֹת בְּבָתִּים הַקְּבוּעוֹת לָזֶה לְלְמֹוד שָׁם רַבִּינוּ בְּחַיֵּי וּמִדְרַשׁ רַבָּה וְדִבְרֵי מוּסָר וְכַיּוֹצֵא וּמִתְפַּלְּלִים שָׁם מִנְחָה בְּלִי קס"ת ואח"ך הוֹלְכִים לְבֵיתָם לִסְעֹוד סְעוּדָה ג' וְרַע עֲלֵי הַמַּעֲשֶׂה לְבַטֵּל תַּקָּנַת עֶזְרָא וּבִפְרָט בְּשַׁבָּת בַּמִּנְחָה שֶׁאֵין לָהֶם עֵסֶק וְאַעִיקָּרָא הָיָה לָהֶם לָקוּם בִּשְׁעַת מִנְחָה וְלֵילֵךְ לב"הכנ וְאַף שֶׁמָּצְאוּ שֶׁכְּבָר הִתְפַּלְּלוּ יִתְפַּלְּלוּ הֵם שָׁם וְיוֹצִיאוּ ס"ת כי' בְּכָל אֲגֻדּוֹת אֵלּוּ יֵשׁ בְּכָל אַחַת יוֹתֵר מֵעֲשָׂרָה.

וְאֵין זֶה עִנְיָן למ"ש הָרַמְבַּ"ם בפ"ח מֵהִלְכוֹת תְּפִלָּה בֵּית הַמִּדְרָשׁ קָבוּעַ קָדוֹשׁ יוֹתֵר מִבַּ"הכנ וְהוּא שֶׁיִּתְפַּלְּלוּ בַּעֲשָׂרָה הַיְינוּ דַּוְקָא בֵּית הַמִּדְרָשׁ וְלֹא הַבָּתִּים הַלָּלוּ שֶׁמִּשְׁתַּמְּשִׁים בָּהֶם לְכָל צָרְכֵיהֶם וּכְשֶׁלּוֹמְדִים בּוֹ ד' אוֹ ה' שָׁעוֹת בְּכָל שְׁבֻעַת הַיָּמִים אֵינוֹ נַעֲשֶׂה בָּזֶה בֵּית הַמִּדְרָשׁ וְתוּ דְּכָתַב מָרָן סי' קנ"א בְּשֵׁם י"א דב"המ זֶה הוּא שֶׁל רַבִּים וְלֹא שֶׁל יָחִיד וְהָרֹא"שׁ הֵבִיאוּ הַטּוּר סי' ז' מְחַלֵּק בֵּין זְמַנֵּנוּ וְתוּ מַאן לֵימָא לָן דְּבְבֵית הַמִּדְרָשׁ אֵין שָׁם ס"ת וְהָכִי מוּכָח ממ"ש הב"י שָׁם מֵרַבֵּינוּ יוֹנָה לְיַיְשֵׁב לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם דב"המ דְּאַיְירִינַן בֵּיהּ כְּשֶׁיֵּשׁ שָׁם עֲשָׂרָה דא"כ מַאי רְבוּתֵיהּ וְתֵירֵץ מִשּׁוּם דִּב"הכַּנ יֵשׁ שָׁם הַרְבֵּה ב"א וּבְרֹוב עַם הַדְּרַת מֶלֶךְ וְאִי אִיתָא דְּאֵין שָׁם ס"ת הו"ל לְמֵימַר הַאי רְבוּתָא אע"ג דְּאֵין כָּאן ס"ת בֵּית הַמִּדְרָשׁ עָדִיף כָּל שֶׁיֵּשׁ שָׁם עֲשָׂרָה וְאִם תִּמְצָא לוֹמַר שבס"ת יֵשׁ תַּקָּנָה שֶׁיֵּלְכוּ אח"ך לב"הכנ לִשְׁמוֹעַ שָׁם קס"ת מ"מ נָקוֹט מִיהָא כַּפְלָגָא דאח"ך יֵלְכוּ לב"הכנ לִשְׁמוֹעַ שָׁם קס"ת וַאֲפִילּוּ זֶה אֵינָם עוֹשִׂים וקס"ת שֶׁהִיא מ"ע מִדְּרַבָּנָן עֲדִיפָא מֵהָא דִּבְרֹוב עַם וכו' שֶׁמִּתְפַּלְּלִים שָׁם בְּבֵית הַלִּימּוּד שֶׁהֵם יוֹתֵר מֵעֲשָׂרָה וְעֵדוּתִי הִיא בְּהִיוֹתִי עַל אַדְמַת הַקֹּדֶשׁ צפ"ת היא"ר שֶׁהָאֲבֵלִים שׁוֹכְרִים ת"ח לִלְמֹוד וּלְהִתְפַּלֵּל בְּבֵית הָאָבֵל לַעֲשׂוֹת נ"ר לַמֵּת וְתָכַף אַחַר שַׁחֲרִית שֵׁנִי וה' וְכֵן בְּיוֹם ש"ק שֶׁלּוֹמְדִים מֵאַחַר חֲצוֹת וְאֵילָךְ וּמִתְפַּלְּלִים שָׁם מִנְחָה תֶּכֶף הֵם הוֹלְכִים לב"הכנ לִשְׁמוֹעַ קס"ת וּמְחַזְּרִים מִבַּ"הכנ לב שֶׁאִם בְּ"הכנ

אַחַת כְּבָר הוֹצִיאוּ ס"ת הוֹלְכִים לב"הכנ אַחֶרֶת וְאֵין הַמִּנְהָג כֵּן עַכְשָׁיו שָׁם כמ"ש מָרָן י"ד סי' שצ"ג וְז"ל וְאָנוּ נוֹהֲגִים שֶׁבְּכָל יוֹם קְרִיאַת הַתּוֹרָה יוֹצֵא לב"הכנ.

אֲבָל בְּלִיוּוְרנוֹ כָּךְ רָאִיתִי שֶׁהוֹלְךְ אֵלָיו שָׁמָּשׁ בְּ"הכנ לַהֲבִיאוֹ עִמּוֹ וְלַחֲזוֹר עִמּוֹ אח"ך לְבֵיתוֹ וְלָכֵן אֵלּוּ שֶׁמְּוַכְּרָחִים לְהִתְפַּלֵּל בְּבֵית הַחֻפָּה אוֹ בְּבֵית הָאָבֵל צְרִיכִים הֵם לָלֶכֶת אח"ך לב"הכנ לִשְׁמוֹעַ קס"ת אֲבָל אֵלּוּ הַלּוֹמְדִים בַּשַּׁבָּתוֹת בַּמְּקוֹמוֹת הַקְּבוּעִים לָהֶם טְפֵי עָדִיף שֶׁיֵּלְכוּ לב"הכנ לְהִתְפַּלֵּל שָׁם אוֹ עִם הַצִּיבּוּר שֶׁיִּמְצְאוּ שָׁם אוֹ הֵם לְבַדָּם וְיוֹצִיאוּ ס"ת לִקְרוֹת בּוֹ: סִימָן י"ד מַעֲשֶׂה שֶׁהָיינוּ בְּסְעוּדָה אַחַת שֶׁל לֵיל הַמִּילָה וְאַחַר שֶׁאָכְלוּ רֹוב הַמְּסֻבִּין הֵבִיאוּ עַל הַשֻּׁלְחָן לְקִנּוּחַ סְעוּדָה תְּמָרִים לַחִים וְהָיָה שָׁם ת"ח אֶחָד וְנָטַל מֵהֶם וּבֵירֵךְ בִּתְחִילָה וְאַחַר שֶׁאָכַל כ"כ קָפַץ וּבֵירֵךְ בְּרָכָה מֵעֵין ג' בְּקוֹל רָם וְיֹאמַר אַבְרָהָם מַדּוּעַ בֵּירֵךְ בָּאַחֲרוֹנָה וַיְהִי כְּמֹשִׁיב שֶׁכֵּן רָאָה בס' הבר"י בסי' קע"ז מִמָּהָר"י זַיִן שֶׁכָּתַב אַף אִם אֵינָן מְסַלְקִין אֶת הַשֻּׁלְחָן כֵּיוָן שֶׁמָּשְׁכוּ יְדֵיהֶם מִן הַפַּת יְבָרֵךְ עַל הַפֵּירוֹת לִפְנֵיהֶם וּלְאַחֲרֵיהֶם ע"כ וּלְפִי שָׁעָה שֶׁלֹּא הָיָה מָצוּי סֵפֶר שָׁם לְפָנֵינוּ דְּחִיתִיו בְּקַשׁ דְּהָרַב חִיָּד"א לָמַדְנוּ לְעֵיל שֶׁכָּל כַּוָּנָתוֹ בְּחִיבּוּרוֹ זֶה אֵינוֹ אֶלָּא לְהָקֵל מֵהַמַּעְיָן הַטּוֹרַח כְּדָרְךְ כנ"הג וְהַיָּד אַהֲרֹן וכמ"ש הָרַב חִיָּד"א עַצְמוֹ בח"ש ח"א סי' ח' דַּף י"ב וְז"ל הַעִידוֹתִי בָּכֶם הַיּוֹם שֶׁכָּל דִּין מֵהָרַאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים אֲשֶׁר הֵבֵאתִי בְּסִפְרִי בר"י אֵין כַּוָּנָתִי כד"ל מַסְכִּים לְעִנְיַן דִּינָא דְּאֶפְשָׁר דְּלָא עָמַדְתִּי בַּתְּשׁוּבָה אוֹ בַּדִּין הַהוּא כְּפִי עִיּוּנִי הַקָּצָר רַק אַגַּב רִיהֲטָא עַיִן לוֹ רָאָתָה וַהֲבֵאתִיו לְהָקֵל מֵעַל הַמְעַיֵּן טוֹרַח הַחִיפּוּשׂ וּמְזַקְּנִים אֶתְבּוֹנָן הָרַב כנ"הג וְהָרַב יַד אַהֲרֹן וְאַבְיְזַרְיֵיהוּ כִּי כָּל יִשְׁעֵם לְהוֹרוֹת מִשְׁפַּט גֶּבֶר אַיֵּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ וְלֹא שָׁבָא הַדִּין הַהוּא בְּמַצְרֵף כּוּר חָכְמָתָם שֶׁהֵם מַסְכִּימִים עִמּוֹ וְזֶה נוֹדָע לַכֹּל וְגַם אֲנִי בְּעָנְיִי זֶה דַּרְכִּי וּכְשֶׁאוֹמֵר וְכֵן עִיקָּר וְכַיּוֹצֵא אָז אֲנִי מְגַלֶּה דַּעְתִּי הַקְּצָרָה אֲבָל בְּלָאו הָכִי רַק שֶׁאֲנִי כּוֹתֵב בְּסָתָם הַדִּין הַהוּא בְּשֵׁם אוֹמְרוֹ עֲדַיִן טָעוּן לִינָה בְּעֻמְקָה שֶׁל הֲלָכָה עכת"ד וכ"כ בְּהַקְדָּמָתוֹ למח"בר עַל מַה שֶׁכּוֹתֵב שָׁם וְעַל מַה שֶׁכּוֹתֵב בְּשִׁיּוּרֵי בְּרָכָה יעו"ש.

וּבַחֲזָרָתִי לְבֵיתִי עָמַדְתִּי וְאֶתְבּוֹנֵן עַל מַה שֶׁסַּיְּמוּ שָׁם אַחַר הֵבִיאוּ דִּבְרֵי מָהָר"י זַיִן כָּתַב וְעַיַּיִן בְּהָרַב הַלְּבוּשׁ ובהרשב"ש סי' תמ"ד ע"כ מַה בָּא לוֹמַר אִם כַּוָּנָתוֹ לוֹמַר דְּהַלְּבוּשׁ כָּתַב דְּהָעִיקָּר תָּלוּי בְּהַמְּשָׁכַת יְדֵיהֶם מִן הַפַּת כַּמָּהָר"י זַיִן משא"כ הרשב"ש דְּכָתַב דְּתָלוּי בַּעֲקִירַת הַשֻּׁלְחָן וכמ"ש וְז"ל וְאִי בָּתַר סְלוּקִי תֵּיבָה אוֹ אָמְרוּ הַב לָן וּנְבָרֵיךְ אוֹ נט"י וְרָצָה לֶאֱכוֹל מְבָרֵךְ לִפְנֵיהֶם וּלְאַחֲרֵיהֶם ע"כ הֲרֵי דְּתָלָה הַדָּבָר בַּעֲקִירַת שֻׁלְחָן דַּוְקָא וְלֹא בְּהַמְּשָׁכַת יְדֵיהֶם מִן הַפַּת וּדְלֹא כְּמָהָר"י זַיִן וְכַוָּנָתוֹ דְּסִבְרַת מָהָר"י זַיִן לָא נָפְקָא מִידֵי סְפֵיקָא וְאִם כָּךְ כַּוָּנָתוֹ אַחַר הַמָּחָ"ר דִּמְבוֹאָר בתו' דְּפְסָחִים דַּף ק"ד וּבְרָכוֹת דַּף מ"א ע"ב וּבְפִסְקֵי הָרֹא"ש שָׁשָׁם דְּאֵין עִיקָּר מֵעֲקִירַת שֻׁלְחָן אע"ג דְּכָתְבוּ עֲקִירַת שֻׁלְחָן בִּתְחִילַת דִּבְרֵיהֶם מִמַּה שֶׁסַּיְּמוּ שֶׁאֵין דַּרְכֵּנוּ לְמִשּׁוֹךְ יָדֵינוּ מִן הַפַּת עַד בר"המז מִשָּׁם בְּאָרָ"ה דְּבָזֶה תַּלְיָא מִילְתָא וכמ"ש מָרָן גַּם בש"ע שָׁם כֵּן וְנָקְטוּ עֲקִירַת שֻׁלְחָן מִשּׁוּם דְּבֵימֵיהֶם כָּךְ הָיוּ נוֹהֲגִים לַעֲקוֹר שֻׁלְחָן שֶׁאָכְלוּ עָלָיו וּלְסַדֵּר אַחֵר בְּפֵירוֹת וְלָכֵן גַּם הרשב"ש נָקַט הַאי לִישָׁנָא וְנִמְצָא דְּדִבְרֵי מָהָר"י זַיִן מְכַוָּנִים אַלִּיבָּא דכ"ע דְּהָעִיקָּר מְשִׁיכַת יְדֵיהֶם מִן הַפַּת אַף אַפַּתִּי צְרִיכָה רַבָּה לְפִי מ"ש הב"י שָׁם מֵהַתּוֹ' וְהָרֹא"ש וכ"כ הא"ח דְּדִין זֶה אֵינוֹ מָצוּי בֵּינֵינוּ דְּאֵין דַּרְכֵּנוּ לְמִשּׁוֹךְ יָדֵינוּ מִן הַפַּת עַד בר"המז זוֹלָתִי בִּסְעוּדוֹת גְּדוֹלוֹת וכ"כ מהריק"ש בְּהַגָּהוֹתָיו שָׁם וְהָרַב חִיָּד"א שָׁם .

בבר"י מִמָּהָרָ"ש אַלְגָּאזִי וַאֲנַן אַתְּפָא דְּמָרָן סְמִיכְנָא שכ"כ בש"ע מַה גַּם בִּסְפֵק בְּרָכוֹת בִּפְרָט בִּמְקוֹם מִנְהָג דְּהָכִי נָהֲגוּ כ"ע דְּאֵין לְבָרֵךְ אַחֲרֵיהֶם וְזֶה אֵינוֹ נִכְנָס בִּכְלַל סָפֵק וכמ"ש במח"בר א"ח סי' ז' ממהרימ"ט מַה גַּם בִּתְמָרִים שְׁנָא וּשְׁנָא דְּהָרַב כנ"הג שָׁם הֵבִיא מַהֲרַשְׁבָּ"א אִם בָּאוּ לְאַחַר הַסְּעוּדָה בר"המז פּוֹטְרָתָן וְאֵין צָרִיךְ בְּרָכָה מֵעֵין ג' לְפָנְטָרָם דְּאָמְרִינַן בִּבְרָכוֹת דְּמֵיזָן זָיְנִי ע"כ וּבְוַדַּאי בְּמָשְׁכוּ יְדֵיהֶם מִן הַפַּת קָאָמַר דאל"כ מַה בָּא לוֹמַר וַהֲרֵי שְׁאָר פֵּירוֹת נָמֵי דִּינָא הָכִי דא"צ בְּרָכָה לְאַחֲרֵיהֶם אֲבָל בְּמִשְׁכוּ יְדֵיהֶם נִשְׁתַּנּוּ תְּמָרִים דַּהֲרֵי מֵיזָן זָיְנִי וּבְדִיעֲבַד אִם בֵּירֵךְ לְאַחֲרֵיהֶם בר"המז בִּמְקוֹם מֵעֵין ג' יָצָא וכמ"ש הַטּוּר והש"ע סי' ר"ח וְלֹא עוֹד אֶלָּא בנ"ד אִיכָּא ב"א בַּשַּׁלְחָן שֶׁעֲדַיִין אוֹכְלִים וְאִם הוּא לְבַדּוֹ הִסִּיחַ דַּעְתּוֹ מִלֶּאֱכוֹל בָּטְלָה דַּעְתֵּיהּ לְגַבַּיְיהוּ וַאֲפִי' רֹוב שֶׁגָּמַר אֲכִילָתָם אוּלַי דַּעְתָּם עֲדַיִין לֶאֱכוֹל: סִימָן ט"ו כָּתַב מָרָן א"ח סי' ש"ו מֻוָתָּר לְהַכְרִיז בְּשַׁבָּת עַל הָאֲבֵידָה אֲפִילּוּ עַל דָּבָר שֶׁאָסוּר לְטַלְטְלוֹ ע"כופֵּירוּשׁוֹ מִי שֶׁאָבְדָה לוֹ אֲבֵידָה שֶׁיַּכְרִיזוּ לְמִי שֶׁמָּצְאָה שֶׁיַּחֲזִירֶנָּה לוֹ כַּמְבוֹאָר בְּלִשּׁוֹן הָרַשְׁבָּ"א שבב"י שָׁם שֶׁמְּמֻנּוּ מְקוֹר דִּין זֶה וְהִנֵּה בְּפֶה הָעִירָה מִימֵי נְעוּרֵי אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁמַּכְרִיזִין גַּם מִתּוֹךְ פִּתְקָאוֹת הַכְּתוּבִים מהב"ד וְגַם מַזְכִּירִים שֵׁם חֶרֶם אוֹ נִדּוּי ע"ז וְכֵן נָהֲגוּ אַחֲרֵיהֶם וַחֲדָשִׁים מִקָּרוֹב בָּאוּ עָרְעָרוּ עַל הַזְּכָרַת נִדּוּי וְחֶרֶם ממ"ש מור"ם שָׁם וְז"ל אֵין מַחֲרִימִין בְּשַׁבָּת כִּי אִם מִמַּה שֶּׁהוּא צוֹרֶךְ שַׁבָּת ע"כ וְהוּא לָקוּחַ מס' הָעִתִּים שֶׁהֵבִיאוּ הָרַב הַמַּגִּיד פ' כ"ג דְּשַׁבָּת כמ"ש מור"ם בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה וְלֹא כמ"ש הַמְצַיְּין עַל מור"ם מס' הָאֲגֻדָּה.

הֵן אֱמֶת שֶׁכֵּן הֵבִין הרשב"ש סי' רג"ל לְנַדּוֹת וּלְהַחֲרִים אָדָם וְכֵן בְּנוֹ בס' יָכִין וּבֹועַז ח"ב סי' ז' מִמַּה שֶּׁלֹּא כָּתַב בְּנִדּוֹנוּ מס' הָעִתִּים כמ"ש הָרַב חֵיכָ"א בִּבְרִית עוֹלָם דַּף קמ"ז וְכֵן מהרשד"ם סי' ח' הֵבִיאוֹ מהריק"ש בְּהַגָּהוֹתָיו וְכֵן המג"א שָׁם ומהרי"ע בְּבֵית יְהוּדָה סי' כ"ט וְכֵן ה' ער"הש סי' ש"ו וכ"כ הט"ז עַל מ"ש מָרָן סי' של"ט וְלֹא מַקְדִּישִׁין וְלֹא מַעֲרִיכִין וְלֹא מַחֲרִימִין וְכֵן הֵבִין כנ"הג שָׁם וְכֵן בִּשְׁיָרֵי אוֹת י"ד.

וּבֶאֱמֶת דְּמַרִיהֲטָא דמור"ם בַּהַגָּהָה הָכִי מַשְׁמַע ממ"ש קוֹדֶם לָזֶה מֻוָתָּר לְהַתִּיר חֶרְמֵי צִיבּוּר וכו' וע"ז סַיֵּים אֲבָל אֵין מַחֲרִימִין וכו' אֲבָל הָרוֹאֶה יִרְאֶה בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה שֶׁכָּתַב וְז"ל וְהָרַב מַגִּיד מִשְׁנֶה פ' כ"ג דְּשַׁבָּת מס' הָעִתִּים שֶׁאָסוּרִים צִיבּוּר לְהַחֲרִים שׁוּם דָּבָר אא"כ הוּא לְצֹורֶךְ הַשַּׁבָּת ע"כ וְלָשׁוֹן זֶה בָּרוּר לְהַחֲרִים חֵפֶץ קָאָמַר כְּמוֹ שֶׁשָּׁנִינוּ לֹא מַקְדִּישִׁין וְלֹא מַעֲרִיכִין וְלֹא מַחֲרִימִין וְאע"ג שֶׁכְּתָבָהּ מָרָן בסי' של"ט כְּתֻבָּה מור"ם כָּאן לְפִי דְּמִשְׁתַּעֵי בְּצָרְכֵי צִיבּוּר וּדְלֹא כמ"ש הַטַּ"ז סִימָן של"ט וּכְבָר תָּפַס עָלָיו בס' נְהַר שָׁלוֹם וְהַתִּימָהּ עַל כָּל הָרַבָּנִים הנז' אֵיךְ לֹא הִבִּיטוּ אַחֲרֵי מֹשֶׁה מנ"ר בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה וּפֵירְשׁוּ בִּלְשׁוֹנוֹ בְּמַפָּה מַה שֶּׁאֵינוֹ בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה וְכֵן מוּכָח מה' הַמַּגִּיד בְּהֵבִיאוּ דְּבְרֵי ס' הָעִתִּים עַל מ"ש הָרַמְבַּ"ם שָׁם אֵין דָּנִין וכו' וְאֵין מַעֲרִיכִין וְאֵין מַחֲרִימִין שֶׁהוּא לְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה וְכֵן רָאִיתִי למז"ה בס' מַעֲשֶׂה רֶקַח ח"א שָׁם תָּמַהּ עַל מהרשד"ם בָּמָה שֶׁהֵבִין בְּדִבְרֵי הָרַב ס' הָעִתִּים.

וְהָרַב יַד אַהֲרֹן סי' של"ט תָּרִיץ יָתֵיב שֶׁגַּם מהרשד"ם אָזֵיל וּמוֹדֶה שֶׁהָרַב ס' הָעִתִּים בְּמַחֲרִים חֵפֶץ קָאָמַר וכ"כ כנ"הג סי' של"ט מִסֵּפֶר שְׁאֵרִית יְהוּדָה בְּפֵירוּשׁ דִּבְרֵי הָרַב ס' הָעִתִּים אֲבָל לְנַדּוֹת אָדָם שָׁרֵי ושכ"כ מהרי"א סי' שי"ח וכנ"הג שָׁם כָּתַב מַהַגְּאוֹנִים שֶׁמֻּוָתָּר לְנַדּוֹת וּלְהַחֲרִים בְּשַׁבָּת ובי"ד סי' של"ד הג"הט אוֹת י"א כָּתַב שֶׁכֵּן הַמִּנְהָג פָּשׁוּט וכ"כ הָרַב חֵיכָ"א שָׁם בִּבְרִית עוֹלָם וְשָׁם יֵישֵׁב מַה שֶּׁנִּתְקַשָּׁה כנ"הג עַל פֵּירוּשׁ זֶה בְּדִבְרֵי

ה' סֵפֶר הָעִתִּים וְכֵן שָׁם נִתְקַשֶּׁה בְּדִבְרֵי מהרשד"ם וְעַיֵּין לוֹ עוֹד בס' ח"ש ח"ב סי' ל"ח סוֹף אוֹת פ"א שֶׁכָּתַב שֶׁאִם נָהֲגוּ לְהַחֲרִים אָדָם אֵין לִמְחוֹת בְּיָדָם שֶׁהַגְּאוֹנִים מַתִּירִים לְהֶדְיָא ע"כ וכ"כ הא"ר סי' ש"ו מִכָּל שֶׁכֵּן בנ"ד דְּאֵין כָּאן חֵרֶם אוֹ נִדּוּי עַל אָדָם פְּרָטִי.

וּבְאַגַּב רָאִיתִי לְמהריק"ש סי' של"ט שֶׁכָּתַב מֵהָרַמְבַּ"ם וְלֹא שׁוּם עוֹנֶשׁ ע"כ וְלָשׁוֹן זֶה לֵיתַיהּ בְּהָרַמְבַּ"ם אֶלָּא כָּתַב וְאֵין עוֹנְשִׁין הֲרֵי שְׁנִתְחַיֵּיב מִיתַת ב"ד אוֹ מַלְקוּת וכו' וה"ה לִשְׁאָר עֲוֹנָשִׁין וְאֵימָא דָּבָר שֶׁבְּגוּפוֹ דַּוְקָא דְּמִיתָה וּמַלְקוּת משא"כ נִדּוּי וְחֵרֶם אֵינוֹ דָּבָר הַנִּרְגָּשׁ בַּגּוּף וכ"ע שָׁם מִדִּבְרֵי מהרשד"ם הנז' וּמִתְּשׁוּבַת רַב שְׁרִירָא גָּאוֹן שֶׁהֵבִיא הב"י סִימָן רס"ג וּפָסְקָה מור"ם שָׁם הָאֱמֶת דמהרשד"ם הָכִי סָבוּר דְּאֵין לְנַדּוֹת וּלְהַחֲרִים אָדָם אֶבֶל רַב שְׁרִירָא גָּאוֹן עַל בֵּית הַסּוֹהַר קָאָמַר וְאֵין לְהוֹכִיחַ מִזֶּה לְנַדּוֹת וּלְהַחֲרִים אָדָם.

ומ"ש מהרי"ע שָׁם מִתְּשׁוּבַת רַב שְׁרִירָא גָּאוֹן וְאֵין מַחֲרִימִין לְהד"מ וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הִרְגִּישׁ עָלָיו הָרַב חִיד"א שָׁם בִּבְרִית עוֹלָם וְאִילּוּ הִזְכִּיר חֵרֶם אֵיךְ מור"ם שָׁפְסָקָה לִתְשׁוּ' רַב שְׁרִירָא גָּאוֹן הנז' הִשְׁמִיט זֶה מִמֶּנָּה הָרֹאשׁ לְדַעַת דְּמִנָּהֶגֶם שֶׁל רִאשׁוֹנִים לְהַכְרִיז בְּנִדּוּי וְחֵרֶם מְיֻוָּסָד עַל אַדְנֵי הָאֱמֶת וְהַצֶּדֶק ובמהרי"א שָׁם מְבֹאָר דְּחֵרֶם וְנִדּוּי בְּצִיבּוּר הִתְרוּ פָּשׁוּט יוֹתֵר מִשֶּׁל יָחִיד וּמַה שֶּׁקּוֹרִין הַכְרָזָה מִתּוֹךְ הַכְּתָב אע"ג דהכנ"הג קָרָא עִרְעֵר ע"ז וְכֵן הב"ח קָרָא תַּגָּר שָׁם סי' ש"ו הִנֵּה הָרַב מג"א וְהָרַב ט"ז נָטוּ לְהֱיוֹתֵר בִּפְרָט כְּשֶׁהוּא צָרְכֵי רַבִּים כמ"ש הָרַב ב"ד סי' קכ"ח וּכְבָר הָעֵד הֵעִיד בְּנוֹ הָרַב חִיד"א בלד"א סי' כ"ה שֶׁכְּבָר נָהֲגוּ בְּכָל תְּפוּצוֹת יִשְׂרָאֵל כְּמַעַט שֶׁקּוֹרִין הַסְכָּמוֹת בִּכְתָב וְקוֹרְאָם הש"ץ אוֹ הַשַּׁמָּשׁ מִתּוֹךְ הַכְּתָב.

וְכָתַב בס' שָׁדֶה הָאָרֶץ ח"ג סי' כ"א דְּאֵין לְעַרְעֵר עֲלֵיהֶם הֲבִיאוּ בס' דְּבַר אֱמֶת ואע"ג דבנ"ד לְצוֹרֶךְ יָחִיד שֶׁאָבַד מִמֶּנּוּ הַחֵפֶץ מ"מ כֵּיוָן דְּאִיכָּא מְצָוָה וְגַם לְמַגְדֵּר מִלְּתָא שֶׁלֹּא יַעֲשׂוּ עוֹד כַּדָּבָר הַזֶּה וְלָכֵן מְאַיְּמִין בְּנִדּוּי וְחֵרֶם דְּהָוֵי כְּמוֹ צוֹרֶךְ רַבִּים: סִימָן ט"ז בִּשְׁתַּיִּת הקאה"פי בְּשַׁבָּת בַּחֲנוּיוֹת הַנָּכְרִים כָּתַב הָרַב פְּרִי הָאֲדָמָה ח"ד דַּף ג' שֶׁבְּתוֹכְכֵי יְרוּשָׁלַיִם נִלְאוּ הָרֹאשׁוֹנִים וְלֹא יָכוֹלוּ הֵן מִירְאַת הַמּוֹכֵר הֵן שֶׁהַכֹּל חוֹלִים אַצֶל הַקּוֹר וְהוּא רַחוּם וכו' וְעַיֵּין לְהָרַדְבָּ"ז ח"ב סי' רי"ג שֶׁכָּל דָּבָר שֶׁנֶּאֱכָל כְּמוֹת שֶׁהוּא חַי אֵין בּוֹ מַלְקוּת דְּאוֹרָיְיתָא לְעִנְיַן שַׁבָּת א"כ אִם הקאה"פי כְּתוּשָׁה מֵאֶתְמוֹל שֶׁנֶּאֱכֶלֶת כְּמוֹת שֶׁהִיא חַיָּה וע"י נָכְרִי הָוֵי אִיסּוּרָא דְּרַבָּנָן בְּאִיסּוּרָא דְּרַבָּנָן ע"כ.

ומהרא"י בְּסִפְרוֹ כס"א סי' שי"ח הֵבִיא דְּבָרָיו וְכָתַב עָלָיו וְלֹא יָדַעְתִּי מַה תִּיקֵּן עַל המע' שֶׁל הקאה"פי דְּהָא מְבַשֵּׁל חַיָּיב כמ"ש אֶחָד הֵבִיא אֶת הָאוּר וְאֶחָד הֵבִיא אֶת הַמַּיִם וכו' וְכָתַב הָרַמְבַּ"ם בפ"ט מה' שַׁבָּת דְּמַחֲמֵם אֶת הַמַּיִם הֲרֵי הוּא בִּכְלַל הָאוֹפֶה וְתוּ דַּהֲרֵי אִיכָּא הַבְעָרָה שֶׁהִיא אַב מְלָאכָה וְתוּ במ"ש מַהָרַדְבָּ"ז הַיְינוּ דַּוְקָא בְּנִתְבַּשֵּׁל מֵאֵלָיו אֲבָל לֹא בְּמַרְבֶּה בִּשְׁבִילוֹ שֶׁעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה גָּמוּר וְהַתַּקָּנָה הוּא שֶׁיִּשְׁתֶּה דַּוְקָא מהקאה"פי אֲשֶׁר כְּבָר עָשָׂהוּ הַגּוֹי שֶׁלֹּא בְּפָנָיו קוֹדֶם בּוֹאוּ דַּאֲפִילּוּ מַכִּירוֹ אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא בְּפָנָיו כְּמוֹ שיעו"ש אֲפִילּוּ את"ל שֶׁכָּל הַפּוֹסְקִים חוֹלְקִים וכו' וְהָרַב חִיד"א בְּטוֹב עַיִן הֵבִיא דְּבָרָיו וְכָתַב שֶׁגַּם הוּא תָּמַהּ עַל הָרַב פְּרִי הָאֲדָמָה ח"ד הנז' כְּשֶׁנִּרְאֶה בַּעֲלִיל לָאָרֶץ וְעַל הֶיתֵּר שֶׁהִזְכִּיר קָרָא עִרְעֵר דְּאֵין הֶיתֵּר כִּי אִם בַּחֲנוּיוֹת שֶׁאֵינָם הוֹלְכִים הַיְהוּדִים וְהַכֹּל נַעֲשָׂה לַגּוֹיִם אָז אֲפִילּוּ אִם מַכִּירוֹ מֻוָּתָּר כֵּיוָן שֶׁאֵין חֲשַׁשׁ שֶׁיְּרַבֶּה בִּשְׁבִילוֹ אֲבָל בְּשַׁבָּת שֵׁנִי וכ"ש יוֹתֵר אֵין הֶיתֵּר ע"כ: וְהִנֵּה מֵהָא דְּהַמְחַמֵּם אֶת הַמַּיִם יֵשׁ לְהָשִׁיב בְּשֶׁגַּם הפר"ח במ"ח ובי"ד סי' ס"ח סי"ט

הֵבִיא לוֹ רְאָיָה מִמ"ש בְּבִיצָה דַּף ל"ד אֶחָד הֵבִיא אֶת הָאוּר וכו' דְּשַׁנְיָא הַהִיא דְּכָל אֶחָד עוֹשֶׂה דָּבָר מִצָּרְכֵי הַבִּישׁוּל שֶׁאֵינוֹ נֶאֱכָל כְּמוֹת שֶׁהוּא חַי וכמ"ש הָרַב בס' טַל אוֹרוֹת דַּף ל"ז אֲבָל בְּבִישֵׁל מַיִם לְבַד מִנָּלַן.

ומ"ש הָרַב הנז' ממ"ש בְּשַׁבָּת דַּף ע"ד הָאי מָאן דְּשָׁדֵי סִכְתָּא לְאַתּוּנָא חַיָּיב מִשּׁוּם מְבַשֵּׁל מִשּׁוּם דְּעָרְפָא רָפֵי וְהָדַר קָמִיט וְהַיְינוּ מִשּׁוּם דְּמֵי הַסִּכְתָּא מִתְבַּשְּׁלִים ע"כ הִנֵּה מפירש"י שָׁם לֹא מַשְׁמַע כֵּן אֶלָּא אַסִּכְתָּא עַצְמָהּ קָאָמַר דְּעָרְפָא רָפֵי הִיא עַצְמָהּ שֶׁהָיְתָה גּוּף קָשֶׁה וְנַעֲשֵׂית רְפוּיָה וְחוֹזֶרֶת וּמִתְקַשְׁתָּ מַה גַּם לְהָרַמְבַּ"ם דְּבֵיהּ עָסְקִינַן הוּא מִפָּרָשָׁה לְהָא דְּסִכְתָּא מְבַשֵּׁל כְּלִי אֲדָמָה שֶׁיֵּעָשׂוּ חֶרֶס כַּמְבֹאָר בְּאוֹתוֹ פֶּרֶק וכמ"ש ה"ה שָׁם וְהָרִי"ף מִפָּרָשָׁה בִּכְלֵי גְּלָלִים.

ומ"ש עוֹדהָרַב הנז' ממ"ש בְּשַׁבָּת דַּף מ' מֵבִיא אָדָם קִיתוֹן שֶׁל מַיִם וּמַנִּיחוֹ כְּנֶגֶד הַמְּדוּרָה לֹא בִּשְׁבִיל שֶׁיֵּחַמּוּ אֶלָּא בִּשְׁבִיל שֶׁתִּפִּיג צִינָּתָן מַשְׁמַע שֶׁאִם מְחַמֵּם אֶת הַמַּיִם חַיָּיב מִשּׁוּם מְבַשֵּׁל וכמ"ש רַשִּׁ"י שָׁם ע"כ.

הִנֵּה דִּקְדֵּק בִּדְבָרָיו דְּכָתַב מַשְׁמַע וכו' מִשּׁוּם דְּאֵין זֶה מֻוְכָּרָח בְּרַשִּׁ"י דְּחִימּוּם מַיִם הָוֵי אִיסּוּרָא דְּאוֹרָיְיתָא דִּילְמָא מ"ש לֹא נַיְחֵם עַד שֶׁיֵּחַמּוּ דְּאָז אִיסּוּרָא דְּרַבָּנָן מִיהָא הָוֵי ומ"ש מִדִּבְרֵי הַטּוּר ססרנ"ד לֹא יְמַלֵּא נַחְתּוֹם חָבִית שֶׁל מַיִם סָמוּךְ לַחַשִּׁיכָה וְיַנִּיחָהּ בְּתוֹךְ הַתַּנּוּר וכו' דְּבָעֵי לְהוּ לְלִישָׁה אַיְירִי וכמ"ש הָרַב א"ר בְּשֵׁם הר"י וְהָרֹא"ש וה"הַמ מ"מ כָּל זֶה הוּא דְּבָעֵי לְהוּ לִרְחִיצָה כַּמּוּבָן מִדִּבְרֵי הפר"ח שָׁם במ"ח.

וְכֵן מוּכָח מִלְּשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם דְּנָתַן שִׁיעוּר בְּזֶה דְּהַיְינוּ כְּדֵי לִרְחוֹץ אֲבָר קָטָן אֲבָל בְּמַיִם לִשְׁתִּיָּה מְבֹאָר במס' עֲבוֹדָה זָרָה דַּף ל"ח דְּאֵין בָּהֶם מִשּׁוּם בִּשּׁוּלֵי גּוֹיִם ופירש"י שָׁם שֶׁאֵינָם מִשְׁתַּנִּים מִבְּרֵיָיתָן וְאַדְּרַבָּה מְבֻשָּׁלִים רָעִים בְּיוֹתֵר וכמ"ש בְּחֻלִּין דַּף פ"ד וְדַוְקָא אָדָם חָשׁוּב יֵשׁ לוֹ לְהַחְמִיר אִם בִּשְׁלָם נָכְרִי וכמ"ש בְּשַׁבָּת דַּף נ"א וְהָרַב פְּרִי הָאָדָמָה קָאָמַר לְמִנְהַג הָעוֹלָם שֶׁנָּהֲגוּ בְּהֶיתֵּר הקאה"פי שֶׁל גּוֹיִם דְּמָפָרְשִׁי בְּהַהִיא דע"ז הנז"ל דְּלָא בְּמַיִם חַמִּין אַיְירִי דְּהָא פְּשִׁיטָא אֶלָּא אֲפִילּוּ עֵירְבוּ בְּאוֹתָם מַיִם אֵיזֶה דָּבָר מֵוְתָּר אע"ג דְּנִשְׁתַּנּוּ מַרְאִיתָן דס"ס מִבְּרֵיָיתָן לֹא נִשְׁתַּנּוּ וכמ"ש כנ"הג סי' קי"ג בהג"הט אוֹת טו"ב וְכֵן בְּמַה שֶׁהִקְשָׁה מהרא"י וַהֲרֵי אִיכָּא הַבְעָרָה דְּהִיא אַב מְלָאכָה י"ל במ"ש הָרַדְבָּ"ז בִּלְשׁוֹנוֹת הָרַמְבַּ"ם בח"ב סִימָן י"ז בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם בְּסֶוּגְיָא דְּבֵיצָה הנז"ל דְּכָל שֶׁנִּתְכַּוְּנוּ לְבַשֵּׁל אֵינוֹ חַיָּיב עַל הַהַבְעָרָה דְּמֶלֶאכֶת מַחְשֶׁבֶת אָסְרָה תּוֹרָה וכ"כ הלח"מ שָׁם בפ"ט בְּמַסְקָנַת דְּבָרָיו וְהַנָּכְרִי הָעוֹשֶׂה הקאה"פי אֵין כַּוָּנָתוֹ לְהַבְעָרָה בִּלְבַד כִּי אִם לְבַשֵּׁל וַהֲרֵי הַבִּישׁוּל בָּזֶה לְדַעְתּוֹ אֵין בּוֹ אִיסּוּר דְּאוֹרָיְיתָא.

אִיבְּרָא דבס' טַל אוֹרוֹת דַּף צ"ב נָפַק דָּק וְאַשְׁכַּח דְּמַחֲלוֹקֶת הוּא בַּשַּׁ"ס יְרוּשַׁלְמִי יעו"ש בְּאוֹרֶךְ אֲבָל אֲנַן לְדַעַת הָרַדְבַּ"ז בְּפֵירוּשׁ דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם אַיְירִינַן דִּבְדִבְרֵי הָרַדְבָּ"ז קָעָסִיק הָרַב פ"הא וְכֵן מ"ש מהרא"י דְּהָרַדְבָּ"ז אַיְירִי בְּנִתְבַּשֵּׁל מֵאֲלָיו דַּוְקָא לֹא כֵן לַעֲשׂוֹת כֵּן לְכַתְּחִילָּה אֻמָּת שֶׁהוּא כֵּן אֲבָל כַּוָּנַת הָרַב פ"הא מְמֻנּוּ נִקַּח כמ"ש שֶׁאֵין בּוֹ אִיסּוּר תּוֹרָה וְכֵיוָן שֶׁכֵּן הֵיכָא שֶׁיֵּשׁ סִיבָּה וְהֶכְרֵחַ בַּדָּבָר אִי מִשּׁוּם אֵיבַת הַנָּכְרִים וְאִי מִשּׁוּם קְצָת חֹולִי בְּקוּר יֵשׁ לְהַתִּיר לְכַתְּחִילָּה: אֲבָל אִי קַשְׁיָא הָא קַשְׁיָא עַל הָרַב פ"הא מַה זּוֹ סְמִיכָה בקאה"פי מִמ"ש הָרַדְבָּ"ז בח"ב שָׁם הֲלֹא הָרַדְבָּ"ז עַצְמוֹ בח"ג סי' תרל"ז לֹא כָּתַב לְהַתִּיר קאה"פי שֶׁל גּוֹיִם מִטַּעַם שֶׁנֶּאֱכָל כְּמוֹת שֶׁהוּא חַי רַק מִטַּעַם שֶׁאֵינוֹ עוֹלֶה עַל שֻׁלְחַן מְלָכִים

לְלַפֵּת בּוֹ אֶת הַפַּת וּלְפִיכָךְ אֵין בּוֹ מִשּׁוּם בִּשּׁוּלֵי גּוֹיִם וְאַף לֹא מִגִּיעוּלֵי גּוֹיִם יעו"ש וּלְטַעַם זֶה מַה יוֹשִׁיעֲנוּ טַעַם זֶה לְהַתִּיר בִּישּׁוּלוֹ מִדְּאוֹרַיְיתָא וְעַל הָרוֹב מַה שֶּׁלֹּא כָּתַב טַעַם דְּנֶאֱכָל כְּמוֹת שֶׁהוּא חַי מִמ"ש כנ"הג בְּתְשׁוּבָה שֶׁרְמַז שָׁם וְהִיא בי"ד סי' קנ"ה שֶׁכֵּיוָן שֶׁהִיא יְבֵשָׁה כָּעֵץ וְאֵינָהּ רְאוּיָה לַאֲכִילָה כִּי אִם ע"י קִלְיֶיהּ אֵין זֶה נֶאֱכָל כְּמוֹת שֶׁהוּא חַי שֶׁהוּא בְּאִיסּוּרָא שֶׁל הַקִּלְיָיה עוֹמֵד: וְתוּ קָשֶׁה עַל הָרַדְבָ"ז גּוּפֵיהּ שֶׁכָּתַב שָׁם רְאָיָה לָזֶה דִּבְדָבָר שֶׁנֶּאֱכָל כְּמוֹת שֶׁהוּא חַי אֵין בּוֹ מַלְקוּת מִדָּבָר שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל כְּמַאֲכַל בֶּן דְּרוֹסַאי שֶׁאֵין בּוֹ חִיּוּב עָלָיו בְּשַׁבָּת וְטַעְמָא כֵּיוָן דְּאִיכָּא מַאן דְּאָכִיל לֵיהּ הָכִי שׁוּב לָא מְחַיֵּיב עַל בִּישּׁוּלוֹ וכ"ש בְּדָבָרִים הַנֶּאֱכָלִים חַיִּים לְכָל אָדָם ע"כ וכ"כ בח"ג סי' קי"א בְּמַאֲכַל בֶּן דְּרוֹסַאי וְהוּא פֶּלֶא אֵיךְ שָׁנָה מִשְׁנָתוֹ דְּלָא כְּהָרַמְבַּ"ם מֵאֲרִיהּ דְּאַתְרֵיהּ כַּמְבוֹאָר לוֹ בפ"ט דִּין ג' וְאֵיךְ תָּפַס לוֹ דַּעַת הָרַשְׁבָּ"א וּקְצָת מְפָרְשִׁים שֶׁהִזְכִּיר שָׁם ה"המ וּכְמוֹ שֶׁכָּבָר עָמַד ע"ז הָרַב חִיְדָּ"א בברי' סי' שי"ח וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּמָצָא לוֹ בח"ה סי' ש"א רט"ו שֶׁתָּפַס לוֹ שִׁיטַת הָרַמְבַּ"ם אֲבָל מַה שֶּׁהִקְשָׁה עָלָיו עוֹד שָׁם דְּמִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם מַשְׁמַע דְּדָבָר הַנֶּאֱכָל כְּמוֹת שֶׁהוּא חַי שֶׁהוּא חַיָּיב מִדְּלָא פָּטַר אֶלָּא דָּבָר שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ בִּישּׁוּל כְּלָל וּמוּכָח דְּהָכִי אוֹרְחֵיהּ דְּלָא מְבַשְּׁלִי לֵיהּ כְּלָל אָז פָּטוּר אֲבָל דָּבָר הַנֶּאֱכָל כְּמוֹת שֶׁהוּא חַי וְאוֹרַח אַרְעָא לְבַשּׁוּלֵי אֶפְשָׁר דְּחַיָּיב וְצָרִיךְ לְהִתְיַישֵּׁב בְּדָבָר ע"כ.

הִנֵּה בַּטּוּר ססרנ"ז מְבוֹאָר דִּבְדָבָר הַנֶּאֱכָל כְּמוֹת שֶׁהוּא חַי יוֹתֵר הֵם טוֹבִים בְּלֹא בִּישּׁוּל כְּלָל כְּמַאֲכַל בֶּן . דְּרוֹסַאי ע"כ מוּכָח דְּהֵם עֲדִיפִי בְּלֹא בִּישּׁוּל כְּלָל וּמַשְׁמַע בְּשָׁגַם אוֹרְחַיְיהוּ לְבַשְּׁלָם וְדַעַת מָרָן הֵם עֲדִיפִי מִמַּאֲכַל בֶּן דְּרוֹסַאי וְלָכֵן מֻוָתָּר לְיַתְּגֵם סְבִיב הַקְּדֵירָה אע"פי שֶׁאִי אֶפְשָׁר שֶׁיִּצָּלוּ קוֹדֶם חֲשִׁיכָה משא"כ בְּהַגִּיעַ לְמַאֲכַל ב"ד וכמ"ש בס' ער"הש סי' רנ"ג: וְהִנֵּה כנ"הג בְּתְשׁוּבָה הֶבִיאוֹ ה' חִיְדָּ"א שָׁם וְכֵן הָרַב יַד אַהֲרֹן מ"ב שָׁם ומהרא"י בס' קוֹל אֵלְיָהוּ ח"א סי' י"ד וזכ"ל דַּף קל"ח כָּתַב בקאה"פי שֶׁכְּבָר נִתְבַּשֵּׁל מע"ש וּבָא לְחַמְּמוֹ אִם הִנִּיחוֹ הַגּוֹי עַל הָאֵשׁ מַמָּשׁ אָסוּר וַאֲפִילּוּ אִם הִנִּיחוֹ מֵעַצְמוֹ וְאִם אֵינוֹ כְּנֶגֶד הָאֵשׁ מַמָּשׁ אֲפִילּוּ יִשְׂרָאֵל מֻוָתָּר לַעֲשׂוֹתוֹ וַאֲפִילּוּ בְּמָקוֹם שֶׁהַיָּד סוֹלֶדֶת בּוֹ וְאִם לְהַנִּיחוֹ ע"ג הַפְּטָפוּט אִם הַיָּד סוֹלֶדֶת בּוֹ אָסוּר ע"כ וּמִמַּה דְּלָא אִתְּשִׁיל כִּי אִם בְּמְבֻשָּׁל מע"ש מוּכָח דְּלֹא כמ"ש ה' פ"הא הש"ל וְהוּא עַצְמוֹ הִרְגִּישׁ בְּחֻלְשַׁת דְּבָרָיו וְלָכֵן כָּתַב וְהוּא רַחוּם וכו' וַאֲפִי' עַל הֶיתֵּר זֶה שֶׁל כנ"הג הַמָּה רָאוּ כֵּן תָּמְהוּ מהרא"י וזכ"ל שָׁם דְּמַה זּוֹ סְמִיכָה סָמַךְ לוֹ עַל דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א וְהָרָ"ן דְּסָבְרִי דִּבְלַח נָמֵי אֵין בִּישּׁוּל אַחַר בִּישּׁוּל אַף אִם נִצְטַנֵּן כֵּיוָן דְּרַבִּים וַעֲצוּמִים פְּלִיגִי עֲלַיְיהוּ כַּמְבוֹאָר בב"י וּכְוָותַיְיהוּ פָּסַק מָרָן דְּדַוְקָא בְּיָבֵשׁ הוּא דְּשָׁרֵי וּבְדוֹחֵק אוֹמֵר אֲנִי עִם מ"ש הָרַב חִיְדָּ"א בשיו"ב אֲשֶׁר שָׁם בב"י סי' שי"ח מִמָּהָרָ"שׁ ש בְּשַׁעַר אַרְיֵה וּמִמָּהָרי"ל יוֹאֵלִי עַל מ"ש מָרָן דִּין א' יֵשׁ בּוֹ מְשׁוּם בִּישּׁוּל אַחַר בִּישּׁוּל אִם נִצְטַנֵּן בב"י מְבוֹאָר דְּהָרַשְׁבָּ"א וְהָרָ"ן סָבְרִי כֵּיוָן דִּמְבֻשָּׁל כָּל צָרְכּוֹ מֻוָתָּר לְהַחֲזִיר אֲפִילּוּ נִצְטַנֵּן וא"כ נִרְאֶה דע"י גּוֹי שָׁרֵי וכמ"ש רַבֵּינוּ ב"י סי' שי"ד גַּבֵּי שְׁבִירַת פּוֹתַחַת תֵּיבָה ע"י גּוֹי דְּאֵין לְהַחְמִיר כֵּיוָן דְּאִיכָּא מ"ד דְּשָׁרֵי אֲפִילּוּ ע"י יִשְׂרָאֵל ע"כ.

ומ"ש וְאִם אֵינוֹ כְּנֶגֶד הָאֵשׁ מַמָּשׁ אֲפִילּוּ ע"י יִשְׂרָאֵל מֻוָתָּר לַעֲשׂוֹתוֹ וכו' ר"ל כֵּיוָן דְּאִיכָּא מַאן דְּשָׁרֵי ע"י יִשְׂרָאֵל וּלְעוֹלָם ע"י גּוֹי קָאָמַר דַּוְקָא וכמ"ש בְּתְחִלַּת דִּיבֵּר אִם הִנִּיחוֹ הַגּוֹי וכו' אֲבָל אַעִיקָּרָא אֲנִי מְהַסֵּס עַל דִּבְרֵי הר"ש וּמָהָרי"ל הנז' דְּמַה דְּמוּת יַעַרְכוּ מ"ש מָרָן בסי' שי"ד בִּשְׁבִירַת פּוֹתַחַת דְּשָׁאנֵי הָתָם דְּהוּא מַחֲלוֹקֶת שָׁקוּל בֵּין ה"ר אֶלְעָזָר וּבֵין הר"י כַּמְבוֹאָר שָׁם בַּטּוּר לֹא כֵן כָּאן דְּרַבִּים וַעֲצוּמִים חוֹלְקִים עַל הָרַשְׁבָּ"א וְהָרָ"ן.

וּמָרָן הב"י פָּסַק כְּהָרוֹב בש"ע וְשָׁם בְּפוֹתַחַת פָּסַק לְהַתִּיר ע"י נָכְרִי. הָאֱמֶת שֶׁכַּיּוֹצֵא בְּזֶה מָצָאתִי לְהרב"י בסי' תק"ה בְּחָלָב שֶׁחָלְבוּ גּוֹי בי"ט שֶׁחָל אַחַר הַשַּׁבָּת בִּפְנֵי הַיִשְׂרָאֵל וְהִיא בְּהֶמַת יִשְׂרָאֵל דְּשָׁרֵי לַאֲכִילָה וְהֶחָלָב אֵינוֹ מֻוקְצֶה שֶׁמּוּכָן הוּא שֶׁאִפְשָׁר ע"י יִשְׂרָאֵל נָמֵי מֻוָתָּר וְסַיֵּים ע"ז מָרָן וְכֵינָן דְּמִידִי דְּרַבָּנַן נָקְטִינַן כְּדִבְרֵי הַמַּתִּירִים.

וְהָרוֹאֶה יִרְאֶה בב"י שָׁם שֶׁרִבּוּ הַחוֹלְקִים אֶלָּא דבש"ע שָׁם הֶעֱלִים הֵיתֵר זֶה וכמ"ש שכנ"הג שָׁם וְלָכֵן כָּתַב שָׁם שֶׁגָּעַר בְּחָכָם שֶׁהִתִּיר לָהֶן: וְהִנֵּה מהרא"י שָׁם בְּקוֹלוֹ קוֹל עוֹז הִקְשָׁה עַל מ"ש מָרָן שָׁם סִימָן שי"ח אַחַר מ"ש כָּל הַדַּיְעוֹתשֶׁנֶּאֱמְרוּ בְּחִימּוּם אינפאנד"א אִם יֵשׁ בּוֹ מְשׁוּם נוֹלָד סַיֵּים שֶׁגַּם לבע"ת שֶׁאָסַר לְחַמֵּם קְדֵירָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שֶׁוָּמָן כְּמוֹ פשט"דא שֶׁהַשֶּׁוָּמָן נִקְרַשׁ הוּא לְבַדּוֹ בְּעַיִן וְאֵינוֹ מִתְעָרֵב שָׁם שׁוּם דָּבָר וְהוּא נִיכָּר אֲבָל קְדֵירָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שֶׁוָּמָן קָרוּשׁ עִם מָרָק כְּשֶׁהוּא נִימּוֹחַ מִתְעָרֵב עִם הַמָּרָק וְאֵינוֹ נִיכָּר וְשָׁרֵי כְּמוֹ דְּשָׁרֵי בְּסֵיפָא דְּבָרַיְיתָא לִיתֵּן הַכּוֹס ע"כ שֶׁלֹּא יָדַע לְאֵיזֶה תַּכְלִית כָּתַב זֶה דְּאִם יֵשׁ בּוֹ רֹוטֶב אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בּוֹ מְשׁוּם נוֹלָד אַכַּתִּי יֵשׁ בּוֹ מְשׁוּם בִּישׁוּל אַחַר בִּישׁוּל מִפְּנֵי הָרוֹטֶב עכ"ל.

וְלֹא יָדַעְתִּי אֵיךְ לֹא זָכַר שַׁר מהמג"א שָׁם סי' מ"א וְהוּבָא בבא"הט דְּנָפְקָא מִינַּהּ לִסְבָרַת הַמַּתִּירִין הנז' שָׁם בסי' ט"ו ואנ"הנ לְהָאוֹסְרִים אָסוּר מה"ט וְשָׁם הָרַב חִיֵּד"א הֵבִיא לָנוּ ממהרימ"ט בְּתִשׁוּ' כ"י בְּאֵלּוּ המילייאנ"אס וְתַרְנְגוֹלוֹת שֶׁאֵין בָּהֶם מָרָק לכ"ע שָׁרֵי וְאֵין לְחַלֵּק בֵּין כְּנֶגֶד הַמְּדוּרָה לְתוֹךְ הַתַּנּוּר דְּכֵינָן דְּהַתַּנּוּר שֶׁלָּנוּ פְּתוּחוֹ מִן הַצַּד כְּעֵין בַּיִת הוּא וּכְשֶׁנּוֹתְנוֹ שָׁם וְאֵין שָׁם מְדוּרָה גָּרַע טְפֵי מִכְּנֶגֶד הַמְּדוּרָה וּמִנִּתִינָה בִּכְלִי א' וּמַה שֶּׁסּוֹתְמִין הַתַּנּוּר כְּדֵי לִשְׁמוֹר חוֹמָה עוֹשִׂין כְּדֵי שֶׁלֹּא יִכָּנֵס אֲוִיר קַר וִיצַנֵּן אוֹתוֹ ע"כ וְנִרְאֶה דה"ה בְּתַנּוּרִים שֶׁל פֶּה הָעִירָה שֶׁגַּם הֵם פְּתוּחֵיהֶן מִן הַצַּד אֶלָּא שֶׁמַּסִּיקִין אוֹתָן מִלְּמַטָּה וְהַמַּעֲזֵיבָה שֶׁשָּׁם אוֹפִין הַפַּת חוֹמָה מְקֻרָקַעְיתָהּ ה"נ דְּשָׁרֵי וְעַיֵּין בְּסֵפֶר בא"הט ססרנ"ג.

וּלְדִבְרֵי כנ"הג הנז"ל דִּכְנֶגֶד הַמְּדוּרָה אֲפִילּוּ שֶׁהַיָּד סוֹלֶדֶת בּוֹ שָׁרֵי ה"נ לְדַעַת רַבּוֹ מהרימ"ט תּוֹךְ הַתַּנּוּר שָׁרֵי דְּכָתַב דְּכֹל שֶׁאֵין בּוֹ מְדוּרָה גָּרַע טְפֵי מִכְּנֶגֶד הַמְּדוּרָה וְשָׁרֵי לפ"ז לְחַמֵּם שָׁם הקאה"פי שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל מע"ש.

וּבְשֶׁגַּם כָּתַבְנוּ דְּהֵיתֵר זֶה לָא סָלִיק שַׁפִּיר לְדַעַת מָרָן דְּפָסַק דְּלָא כְּהָרַשְׁבָּ"א וְהָרָן"ן יֵשׁ לִסְמֹךְ עַל הָרֹא"שׁ שֶׁהוּא רַבָּן שֶׁל בְּנֵי סְפָרַד כמ"ש מָרָן א"ח סי' רט"ו וְשָׁם סי' שצ"א כָּתַב רָאוּי לִסְמֹךְ עָלָיו בְּכָל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ וְהוּא שֶׁכָּתַב הב"י בְּשִׁמּוֹ בסי' שי"ח וְיִשְׂרָאֵל אֲדוּקִים בְּמִצְוֹת עֹנֶג שַׁבָּת וְלֹא יִשְׁמְעוּ לְהַחְמִיר וְהַנַּח לָהֶם בְּמִנְהָג שֶׁנָּהֲגוּ כְּפִי הַפּוֹסְקִים שֶׁפָּסְקוּ כַּחֲנַנְיָה ובקאה"פי הַיּוֹם אֲדוּקִים כָּל הָעוֹלָם כמ"ש הפר"ח א"ח סי' פ"ט עַל אַנְשֵׁי מִצְרַיִם וּמַה שֶּׁגִּינָּהוּ הָרַדְבָּ"ז בח"ג סי' תרל"ז בְּזִמַּנּוֹ לֹא נִתְפַּשֵּׁט כ"כ אַף שֶׁהוּא הָיָה בְּמִצְרַיִם וּמִדּוֹר לְדוֹר נִשְׁתַּנּוּ הַמְּנָגִים וְהַטְּבָעִים וְיָרְדָה חֻלְשָׁא לָעוֹלָם אֲבָל מַה שֶּׁנִּתְחַכְּמוּ קָצָת בְּנֵי אָדָם לְצַוּוֹת לְנָכְרִי לְחַמֵּם אוֹתָהּ עַל הָרֶמֶץ שְׁגוּרַךְ בְּיוֹם שַׁבָּת כְּדֵי לְהַסִּיק הַתַּנּוּר מֻחְדָּשׁ כִּי לְדַעְתָּם כֵּיוָן שֶׁהוּא שֶׁל יוֹם שִׁשִּׁי מֻוָתָּר לֹא עָשׂוּ וְלֹא כְּלוּם דְּהָרֶמֶץ תּוֹלֶדֶת הָאֵשׁ וַהֲרֵי הוּא כְּאֵשׁ וְכִדְאִיתָא בְּשַׁבָּת דַּף ט"ל וְהָרַמְבַּ"ם פי"א ומ"ל אִם הָאֵשׁ דָּלוּק מֵהַיּוֹם אוֹ מֵאֶתְמוֹל דס"ס אֲפִילּוּ אִם הֶזְדַּלֵּק הַיּוֹם דְּאִיכָּא אַב מְלָאכָה דְּהַבְעָרָה מ"מ כָּל דְּלָאו לְצוֹרְךָ יִשְׂרָאֵל הִדְלִיקוֹ בַּעַל הַתַּנּוּר כִּי אִם לְאֻפּוֹת בּוֹ לְנָכְרִים אִיסּוּרָא דְּרַבָּנָן מִיהָא אִיכָּא כְּמוֹ עַל הָאֵשׁ שֶׁל הַיּוֹם אוֹ עַל הָרֶמֶץ שֶׁל אֶתְמוֹל אֲבָל לְתוֹךְ הַתַּנּוּר דְּהָוֵי כְּנֶגֶד הַמְּדוּרָה ע"י גּוֹי

ש"ד כֵּיוָן דְּאִיכָּא מ"ד דַּאֲפִילּוּ ע"י יִשְׂרָאֵל שָׁרֵי: סִימָן טו"ב בְּעִנְיַן הַסְּפִינָה שֶׁהִגִּיעָה לַנָּמֵל בְּשַׁבָּת כָּתַב מהרא"י בס' כִּסֵּא אֵלִיָּהוּ סי' של"ט וֶהֱבִיאוֹ הָרַב חִיָּד"א בס' טוֹב עַיִן דַּף מ"ו ע"ב שְׁמָהָרָ"ם אַלְשַׁקַאר סי' ק"ח כָּתַב שֶׁהָרַמְבַּ"ם מַתִּיר לִירֵד מִמְּנָּה לַיַּבָּשָׁה וְשָׁכֵן מָצָא לר"ת בִּתְשׁוּבָה וְתָמַהּ עַל הַמַּחְמִירִים וְגַם הֵבִיא כֵּן מֵהָרַשְׁבָּ"א וכ"כ מהר"א בֶּן טָאֲוָה בַּטּוּר הָאַחֲרוֹן לְהָרַשְׁבָּ"ץ הֶאֱרִיךְ בְּהֶיתֵּר זֶה וכ"כ רַבִּים מֵהָאַחֲרוֹנִים וְהַמַּחְמִירִים שֶׁהֶחְמִירוּ אֵינוֹ כִּי אִם ע"י כֶּבֶשׁ אֲבָל לֹא ע"י מַעְבּוֹרֶת וְהַמַּתִּירִין מַתִּירִין בְּכָל וְרַבִּינוּ יְשַׁעְיָה וְהַגְּאוֹנִים הִתִּירוּ בְּפֵירוּשׁ ע"י סְפִינָה קְטַנָּה מִשּׁוּם דְּהַנְּכָרִים אַדַּעְתָּא דְּנַפְשַׁיְיהוּ עָבְדִי וְהַלִּיכָה אֵינָהּ בִּשְׁבִיל יִשְׂרָאֵל דְּלָא יָדְעוּ שְׁיֵּשׁ שָׁם יִשְׂרָאֵל וְהַחֲזָרָה אֵינָהּ אֶלָּא לְעַצְמָם דְּצְרִיכִים הֵם לַחֲזוֹר לָעִיר וְכֵיוָן דְּהָרוֹב מַלָּחִים שָׁרֵי וְיִתָּכֵן בכ"ה שָׁרֵי גַּם לְדַעַת הַמַּחְמִירִים וְכֵן שָׁמַע מִגְּדוֹלֵי עוֹלָם שֶׁהִגִּיעוּ לְנָמֵל בְּשַׁבָּת וְיָצְאוּ ע"כ וְנִרְאֶה דה"ה בְּמַעְבּוֹרֶת הַסְּפִינָה עַצְמָהּ שֶׁהוֹלֶכֶת עִם הקאפי"טאן תֶּכֶף בְּהַגִּיעָה אֶל הַנָּמֵל כְּדֵי לְמִסּוֹר המאני"פיסטו שֶׁל מַשָּׂא הַסְּפִינָה וְכֵן הַכְּתָבִים שֶׁעִמּוֹ דְּמִידֵי הוּא טַעְמָא אֶלָּא מִשּׁוּם דְּהַמַּלָּחִים אַדַּעְתָּא דְּנַפְשַׁיְיהוּ עָבְדִי ומ"ל בְּמַעְבּוֹרֶת הַבָּאָה מִן הַיַּבָּשָׁה לַסְּפִינָה וּצְרִיכָה לַחֲזוֹר ומ"ל אִם בְּמַעְבּוֹרֶת הַסְּפִינָה עַצְמָהּ שֶׁרוֹצֶה לָלֶכֶת אוֹ בִּשְׁבִילָם אוֹ בִּשְׁבִיל סוֹחֲרִים נָכְרִים שְׁיֵּשׁ שָׁם בַּסְּפִינָה וְיָפָה לַמְּדוּנוּ רז"ל הַלּוֹמֵד יֶלֶד לָמָּה הוּא דוֹמֶה וכו' כִּי אֲנִי הַצָּעִיר בִּימֵי חָוְרְפִּי לָמַדְתִּי זֶה בס' טוֹב עַיִן אַף לֹא רָאִיתִי אָז סֵפֶר כס"א וְהַלִּימוּד הָיָה כְּחוֹתָהּ עַל הַגְּחָלִים אַף זְכוּרַנִי בְּבֵירוּר בְּהֶיתֵּר זֶה מס' הנז' וְהָיוּ יְמֵי מ"ומ בֶּן שְׁבַע עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְשָׁנָה זוֹ הָיְתָה שְׁנַת התקע"ח שֶׁהָלַכְתִּי אֲנִי ומז"ה מְאוֹרוֹת נָתַן זלה"ה מֵעִיר טרייסט"י לְעַכּוֹ וְנִתְעַכַּבְנוּ כ"כ בַּיָּם מִלֵּיל מוֹצָאֵי הַפֶּסַח עַד יוֹם עֶרֶב חַג הַשָּׁבוּעוֹת וּלְעֵת עֶרֶב נִכְנַסְנוּ לע"הק חֵיפָה תוב"ב וּבְסוֹף הַלַּיְלָה קָרוֹב לַעֲלוֹת הַשַּׁחַר עָקְרָה הַסְּפִינָה לֵילֵךְ לְעַכּוֹ וְהוּא דֶּרֶךְ קָרוֹב וְהַכֹּל נֶחְשָׁב נָמֵל אֶחָד בְּאוֹפֶן כְּשֶׁהֵאִיר הַיּוֹם בְּטוֹב הִגַּעְנוּ לְעַכּוֹ וְתָכַף הקאפי"טן יָרַד לַיַּבָּשָׁה בְּמַעְבּוֹרֶת וְעִמּוֹ יָרְדוּ אֵיזֶה סוֹחֲרִים וּמִכְּלַל הוֹרִיד אוֹתָנוּ עִמּוֹ וּבָאנוּ לַחֲצַר אֲדוֹנִי הָאָרֶץ תּוֹרָה וּגְדוֹלָה במ"א שַׂר וְגָדוֹל לַיְּהוּדִים הוּא הַקָּדוֹשׁ עֲטֶרֶת הַחַיִּים פְּרָחֵי זלה"ה וּבְבֵיתוֹ יֵשׁ שָׁם מִדְרָשׁ וס"ת וּמָצָאנוּ אוֹתָם שֶׁכְּבָר סִיְּמוּ תְּפִלַּת שַׁחֲרִית יַעַן כִּי מִנְהָגָם בַּיּוֹם הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה לְהִתְפַּלֵּל בְּהַשְׁכָּמָה מִפְּנֵי כֹּובֶד הַשִּׁינָה שֶׁהָיוּ נְעוּרִים כָּל אוֹתָהּ הַלַּיְלָה לִלְמֹוד כְּמִנְהַג כָּל יִשְׂרָאֵל וְשָׁם נִמְצָא אָתוּ אֶחָד הַמְיֻחָד מח"ור ע"הק טְבֶרְיָא תוב"ב הָרַב הַמְּקֻבָּל שְׁלִשׁוּלִיתָא דְּבֵי נְשִׂיאָה כמהר"ר מִיכָאֵל שֶׁבָּתַי אֲבוּלְעַאפְיָא זלה"ה הַמְכֻנֶּה גְּלִיבִי וּפְטָפֵט כְּנֶגְדֵּנוּ אֵיךְ עָשִׂינוּ חִילּוּל י"ט שֶׁיִּרְדָּנוּ מֵהַסְּפִינָה לַיַּבָּשָׁה וְלֹא הִרְגַּשְׁתִּי אִם מז"ה שָׁמַע דְּבָרָיו וַאֲנִי יַלְדוּת הָיְתָה בִּי וִידַבֵּר אַבְרָהָם דַּרְךְ שְׁאֵלָה אִם יִמְצָא אִתָּם ס' וַעַד לַחֲכָמִים לְהָרַב חִיָּד"א ז"ל וְאָמַר לִי וּמָה אַתָּה צָרִיךְ לס' זֶה וְאָמַרְתִּי כִּי זְכוּרַנִי שְׁבְּסוֹפוֹ בְּטוֹב עַיִן שָׁשָׁם מְבֹאָר שֶׁלֹּא עָשִׂינוּ חִילּוּל י"ט וְשָׁתַק אָז וְלֹא הֵשִׁיבַנִי דָּבָר וְהַשְׁתָּא דְּקָשִׁישְׁנָא בְּחַסְדּוֹ ית' רָאִיתִי לְהָרַבָּ"ז סי' תקצ"ב שֶׁמַּדְעָתוֹ לֶאֱסֹור וּבְתוֹךְ דְּבָרָיו כָּתַב שֶׁעָשָׂה מַעֲשֶׂה הָרַב מָהָר"י בִּירַב זלה"ה אפי' לָצֵאת שֶׁלֹּא לְצוֹרֶךְ יָרַד וְסָמַךְ.

לוֹ עַל דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ן וְהָרַשְׁבָּ"א וְהָרִיטְבָ"א וְהָרָ"ן שֶׁהִתִּירוּ וְשֶׁהָרַב הַמַּגִּיד כָּתַב שֶׁכֵּן דַּעַת הָרַמְבַּ"ם אֶלָּא שֶׁאֵין דַּעְתּוֹ דַּעַת עֶלְיוֹן כֵּן בְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם וְשָׁכֵן מָצָא לִדְבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בַּתְּשׁוּבָה וכמ"ש כֵּן בח"א סי' פ"ז ובנ"ד גַּם הַמַּחְמִירִים לֹא יַחְמִירוּ כִּי הִנֵּה מִלְּבַד שמז"ה הוּא חָלוּשׁ בְּטִבְעוֹ מְאֹד וְעוֹד שֶׁגָּבְרָה עָלָיו זְקֵנָה שֶׁזָּקֵן מְאֹד הָיָה עוֹד בָּהּ שֶׁנִּתְעַכַּבְנוּ כ"כ

בַּיָּם וְנַחֲלָה כַּמָּה יָמִים בַּסְּפִינָה עַד שֶׁקָּץ בְּמְזוֹנוֹ מְזוֹן הַיָּם וְלוּלֵי ה' שֶׁהָיָה כְּמַעַט ח"ו הָיָה מִסְתַּכֵּן.

וכנ"ה סִימָן של"ט כָּתַב מִמָּהָרָ"ש יוֹנָה דִּבְמָקוֹם מִצְוָה וּמְקוֹם אוֹנֶס גָּדוֹל אֶפְשָׁר שֶׁיֵּשׁ לִסְמוֹךְ עַל הָרַשְׁבָּ"א וְרַבֵּינוּ יְשַׁעְיָה בְּמָקוֹם הַדּוֹחַק ע"כ וְאֵין לְךָ מָקוֹם הַדּוֹחַק יוֹתֵר מִזֶּה דְּחָיְישִׁינַן לְחַיֵּי שָׁעָה וְהָרַדְבָּ"ז גּוּפֵיהּ כָּתַב שָׁם בח"א שֶׁאִם הַוְצָרַךְ לִנְקֵבְיוֹהָיָה יוֹצֵא וְכֵינָן שֶׁנִּכְנַס לְתוֹךְ הָעִיר לֹא הָיָה יוֹצֵא ע"כ מַה גַּם כַּד דָּיְיקֵתְּ שַׁפִּיר כְּבָר מֵאֶתְמוֹל נִכְנַסְנוּ לַנָּמֵל חִיפָּה וְקֻשַּׁרְנוּ הַסְּפִינָה וְהָעֲקִירָה שֶׁעָקַרְנוּ לָלֶכֶת לְעַכּוֹ בְּסוֹף הַלַּיְלָה לָא שְׁמָהּ עֲקִירָה דְּהַכֹּל נָמֵל אֶחָד וְדָרֵךְ קָרוֹב מְאֹד הוּא כַּנּוֹדָע: סִימָן ח"י בַּאֲמִירַת סִדְרָא דִּקְדֻשָּׁה בְּלֵיל מוֹצָאֵי י"ט לְחוֹל הַמּוֹעֵד אוֹ לָחוּל אֲנָא נַפְשַׁאי כְּתַבִית בס"הק הַשּׁוֹמֵר אֱמֶת דַּף ס"ח רֵישׁ ע"ב וְעַיֵּין בַּטּוּר סי' רצ"ה לַאֲמִירָתוֹ בְּלֵיל מ"ש וְהַטַּעַם הַהוּא לֹא שַׁיָּיךְ לְלֵיל מוֹצָאֵי י"ט ע"כ.

כַּנַּוָּנָתִי בָּזֶה שֶׁהַטּוּר כָּתַב מֵרַבֵּינוּ עַמְרָם שֶׁנָּהֲגוּ לוֹמַר וִיהִי נֹעַם וְסִדְרָא דִּקְדֻשָּׁה בִּנְעִימָה וּבַאֲרִיכוּת נוֹעַם בְּאִפּוּקֵי שַׁבְּתָא כְּדֵי שֶׁיִּשְׁתַּהוּ יִשְׂרָאֵל בַּאֲמִירַת סִדְרֵיהֶם כְּדֵי לְהַאֲרִיךְ לָרָשָׁעִים מִלַּחֲזוֹר לְגֵיהִנָּם דבמ"ש צוֹעֵק הַמְמֻנֶּה עַל הָרוּחוֹת לַחֲזוֹר לְגֵיהִנָּם שֶׁכְּבָר הִשְׁלִימוּ הַצִּיבּוּר סִדְרֵיהֶם ע"כ.

וְכֵן הוּא בְּיַלְקוּט אִיּוֹב סי' תתק"ו עַל פָּסוּק אֶרֶץ עֵיפָתָה כְּמוֹ אֹנֶפֶל יעו"ש וכ"ה בַּזֹּהַר ח"א דַּף י"ד וְדַף ע"ה ע"ב וְשָׁם בַּזֹּהַר בְּתוֹסֶפְתָּא וְז"ל מַאן יְתִבַע לוֹן כַּד אִתְמְסָרוֹן בִּידָא דְּדוֹמֶה וִיתוּקְדוּן בְּנוּרָא דְּדָלִיק וְלָא יִפְקוּן מִנֵּיהּ בַּר בְּרֵישׁ יַרְחֵי וְשַׁבְּתֵי כד"א וְהָיָה מִדֵּי חׇדֶשׁ בְּחׇדְשׁוֹ וכו'.

הֲרֵי דִּבְשַׁבָּת בִּלְבַד אֵין כָּאן גֵּיהִנָּם וְלָכֵן נִתְקַן סֵדֶר קְדֻשָּׁה מֵהַטַּעַם הנז' לְהַאֲרִיךְ לָרְשָׁעִים מִלַּחֲזוֹר לְגֵיהִנָּם א"כ בי"ט שֶׁיֵּשׁ גֵּיהִנָּם אֵין שַׁיָּיכוּת לְאוֹמְרוֹ וְסָמַכְתִּי עַל הַיָּדוּעַ. וְכָעֵת רָאִיתִי לְהָרַב חִיָּ"א בְּמִדְבַּר קְדֵמוֹת דַּף פ"א שֶׁהֵבִיא כֵּן מֵהַפְּסִיקְתָּא הנז' מֵהַמָּרְדְּכַי סוֹף פְּסָחִים וְשָׁם בְּהַשְׁמָטוֹת כָּתַב אָמְנָם בַּזֹּהַר ס' תְּרוּמָה דַּף ק"ג אִיתָא דְּאֵין גֵּיהִנָּם גַּם בי"ט וְכֵן מַשְׁמַע לִי מִלְּשׁוֹן הַזֹּהַר ח"ב דַּף פ"ח ע"ב וְז"ל תַּנָּא בְּהַאי יוֹמָא מִתְעַטְּרִין וכו' מַה דְּלָאו הָכִי בְּכָל שְׁאָר זִמְנִין וְחַגִּין בְּהָדֵין יוֹמָא חַיָּבְיָא דְּגֵיהִנָּם נָיְחִין וכו' ע"כ וּמִמַּה שֶׁלָּא אָמַר מַה דְּלָאו הָכִי וכו' כמ"ש בַּתְּחִלָּה נִרְאֶה דְּהָא דְּגֵיהִנָּם שַׁבָּת וי"ט שָׁוִין וְשָׁם הִקְשָׁה הָרַב מִלְּשׁוֹן הַזֹּהַר שֶׁל ס' תְּרוּמָה לְהָרַב אֱלִיעֶזֶר נַחְמָן וְיֵשׁ לְדַקְדֵּק עָלָיו הוֹאִיל וּבְזֹהַר עַצְמוֹ שָׁם וְכֵן בְּדַף מ"א וְכֵן מָצָאתִי בַּתִּיקוּנִים דַּף נ"א דְּאֵין כָּאן בִּיטּוּל גֵּיהִנָּם כִּי אִם בְּשַׁבָּת וְכֵן בַּתּוֹסֶפְתָּא שֶׁבְּזֹהַר כנז"ל מַאי קָשֶׁה לְהָרַב אֱלִיעֶזֶר נַחְמָן דְּסַמֵּי חֲדָא אוֹ תַּרְתֵּי מִקַּמֵּי כָּל הָנֵי דְּוֹכְתֵי.

וְאַחַר הַחִיפּוּשׂ מָצָאתִי לוֹ בְּסִפְרוֹ כִּכָּר לַאֲדָן דַּף קל"ו שֶׁהֵבִיא מֵהַתּוֹ' דְּיוֹמָא דַּף ל"ג שבי"ט נָמֵי אֵין כָּאן גֵּיהִנָּם וּמֵהַפְּסִיקְתָּא לֹא קָשֶׁה די"ט נָמֵי בְּכְלַל שַׁבָּת הוּא ע"כ. וּמֵעַתָּה י"ל נָמֵי כֵּן עַל הָנָךְ דְּוֹכְתֵי שֶׁבְּזֹהַר דְּמַיְיתֵי מִקְרָא דּוֹהֵיָה מִדֵּי חׇדֶשׁ בְּחׇדְשׁוֹ וכו' די"ט וְשַׁבָּת חֲדָא מִילְּתָא נִינְהוּ וא"כ דִּדְבָרִים דְּחוּקִים הֵם מ"מ כֵּן רָאִיתִי בס' אָוְרְחוֹת חַיִּים דַּף ס"ו ע"ד שֶׁכָּתַב טַעַם דְּאֵין אוֹמְרִים אוֹתוֹ בְּשָׁבוּעַ שֶׁחָל בּוֹ י"ט בְּאוֹתָהּ הַשָּׁבוּעַ מִפְּנֵי שְׁאֵין כָּאן חֲזָרַת רָשָׁעִים לְגֵיהִנָּם וּבְשָׁבִיל כְּבוֹד י"ט אֵינָם חוֹזְרִים בְּכָל אוֹתוֹ שָׁבוּעַ ע"כ הֲרֵי מְבֹאָר דַּאֲפִילּוּ בִּימוֹת הַחֹל שֶׁל אוֹתוֹ שָׁבוּעַ אֵין כָּאן גֵּיהִנָּם מִפְּנֵי כְּבוֹד י"ט שֶׁבְּסוֹף הַשָּׁבוּעַ: וּעכ"פ מִצַּד אַחֵר י"ל דְּלֹא שַׁיָּיךְ אֲמִירַת סִדְרָא דִּקְדֻשָּׁה בְּמוֹצָאֵי י"ט וְהוּא במ"ש הָרַב

של"ץ דַּף רי"ח מס' סֵדֶר הַיּוֹם סֵדֶר קְדֻוּשָּׁה שֶׁאָנוּ אוֹמְרִים בְּכָל מ"ש כֵּינָן שֶׁאָנוּ מַבְדִּילִין בֵּין קֹדֶשׁ לַחוֹל אָנוּ אוֹמְרִים סֵדֶר קְדֻוּשָּׁה לְהַבְדִּיל בֵּין קְדֻוּשַּׁת אֱלֹהֵינוּ לִשְׁאָר קְדֻוּשׁוֹת שֶׁהוּא מֻפְרָשׁ וּמֻבְדָּל מִשְּׁאָר הָעוֹלָמוֹת עוֹלָם הַשָּׁפֵל עוֹלָם הַגַּלְגַּלִּים עוֹלָם הַמַּלְאָכִים לְזֶה אָנוּ אוֹמְרִים ג"פ קָדוֹשׁ לְכַוִּין בָּזֶה וּמְשׁוּם שֶׁקְּדֻוּשַּׁת שַׁבָּת חֲמוּרָה מי"ט לֹא נִתַּקֵּן כִּי אִם בְּקְדֻוּשַּׁת שַׁבָּת ע"כ וכ"ה הַמְנָהָג בע"הק צְפַת תוב"ב ע"כ וּבְכָל מְקוֹמוֹת שֶׁהָלַכְתִּי אֵין אוֹמְרִין אוֹתוֹ בְּמוֹצָאֵי י"ט הֵן מוֹצָאֵי י"ט לחו"המ הֵן מוֹצָאֵי י"ט לָחוּל: וּבְאַגַּב רָאִיתִי לְהָרַב ב"ד סִימָן רצ"ט דְּבָרִים תְּמוּהִים שֶׁדַּעְתּוֹ לוֹמַר בְּמוֹצָאֵי י"ט גַּם וְיהִי נוֹעַם שֶׁכָּתַב דְּלֹא מָצָא טַעַם לְמִנְהָג שֶׁאֵין אוֹמְרִין וְיהִי נוֹעַם במ"ש לְחוֹל אוֹ לחו"המ כמ"ש הַלְּבוּשׁ כמ"ש ע"כ וּמִמָּקוֹם שֶׁבָּא מֵהַלְּבוּשׁ הוּא לְהֶפֶךְ שֶׁשָּׁם כָּתַב דְּבָעֵינַן שִׁשָּׁה יָמִים שְׁלֵמִים דְּמִטַּעַם זֶה אֵין אוֹמְרִין אוֹתוֹ כְּשֶׁחָל י"ט בְּאוֹתוֹ שָׁבוּעַ וכ"כ הא"ח דַּף ס"ו והרד"א דַּף ס"ז מש"ות הַגְּאוֹנִים לְפִי שֶׁכָּתוּב שְׁנֵי פְּעָמִים בּוֹ וּמַעֲשֶׂה יָדֵינוּ וְלֹא מַשְׁכַּחַת לָהּ שִׁשָּׁה יָמִים שְׁלֵימִים אֶלָּא לִבְנֵי א"י כְּשֶׁחָל הֶחָג בְּשַׁבָּת דְּמִמּוֹצָאֵי יט"א יֵשׁ שִׁשָּׁה יָמִים שְׁלֵימִים שֶׁיֵּשׁ הֶיְתֵּר מְלָאכָה בְּדָבָר הָאָבֵד וְיֵשׁ שִׁשָּׁה יָמִים שְׁלֵימִים מִמּוֹצָאֵי י"ט לָחוּל שֶׁהוּא מִלֵּיל א' וְאֵילָךְ והב"ד מִסְּתָם דְּבָרָיו נִרְאֶה דְּמִדַּבֵּר עַל ח"ל שֶׁשָּׁם אֵיתָן מוֹשָׁבוֹ וְאַף עַל א"י ל"ק דְּבְמוֹצָאֵי י"ט לָחוּל כְּשֶׁחָל חַג בְּשַׁבָּת וַדַּאי שְׁאוֹמְרִים אֲבָל בְּמוֹצָאֵי יט"א אַף שֶׁיֵּשׁ שִׁשָּׁה יָמִים חוה"מ אֵין אוֹמְרִין כֵּינָן דְּלָא הֶוְתַּר כִּי אִם דָּבָר הָאָבֵד וּמַעֲשֶׂה יָדֵינוּ מַשְׁמַע אָכַל הַמְּלָאכוֹת קָאֵי ולפ"ז לָא א"ש מ"ש כנ"הג בִּתְשׁוּבָה דְּבְמוֹצָאֵי פֶּסַח וְסֻכּוֹת הָיָה רָאוּי לְאָמְרוֹ אִם לֹא כְּשֶׁחָל י"ט בְּאוֹתוֹ שָׁבוּעַ וְזֶה לֹא שַׁיָּךְ אֶלָּא לִבְנֵי א"י כְּשֶׁחָל הֶחָג בְּשַׁבָּת ע"כ דְּגַם כְּשֶׁחָל בְּשַׁבָּת מ"מ אוֹתָן שִׁשֶּׁת יְמֵי חו"המ לֹא הֶוְתַּר בְּכָל הַמְּלָאכוֹת וְהָרַב ב"ד לְפִי שָׁעָה לֹא רָאָה דְּבְרֵי שב"הל דַּף י"ז שֶׁכָּתַב שָׁאֲלוּ לְמוֹרֵינוּ ר"י וְאָבִיו עַל וְיהִי נוֹעַם במ"ש לחו"המ וְהֵשִׁיב לְהוּ לָאו מִנְהָגָא וְאִם בָּא לְאוֹמְרוֹ לֹא הִפְסִיד עַכְשָׁיו אַל תַּמְנְעוּ אֶלָּא במ"ש לי"ט אוֹ לַמּוֹעֵד בִּלְבַד ע"כ הֲרֵי מְבֹאָר בִּדְבָרָיו גַּם במ"ש לחו"המ אֵין אוֹמְרִים כָּל שֶׁכֵּן בְּמוֹצָאֵי י"ט דבי"ט הֶוְתַּר בְּאוֹכֶל נֶפֶשׁ שֶׁאֵין ר כֵּן בְּשַׁבָּת: וּמַה שֶּׁכָּתַבְתִּי עוֹד בס"הק הנז' שָׁם וְעַיֵּין בשב"הל דַּף ז' וּבְרוֹקֵחַ סי' רכ"ד ושס"ג דְּמוּכָח דְּאֵין לְאוֹמְרוֹ ע"כ הַשְׁמָטָה יֵשׁ שָׁם וצ"ל בְּרוֹקֵחַ סי' רכ"ג ורכ"ד ושס"ג שֶׁגַּם הֵם כָּתְבוּ בִּסְתָמוֹת כְּדִבְרֵי הַטּוּר וכ"מ למהרד"א דַּף ק"ב וקי"א וְכֵן מס' הַפַּרְדֵּס דַּף נ"ז וּמָהֲרי"ל דַּף כ"ב.

וְעַתָּה רָאִיתִי שֶׁאֵין רְאָיָה מִדִּבְרֵיהֶם מִשּׁוּם דְּסָבְרִי מָרָנָן דְּסֵדֶר קְדֻוּשָּׁה תָּלוּי בְּוִיהִי נוֹעַם דְּאִם וְיהִי נוֹעַם לֵיתֵיהּ גַּם סֵדֶר קְדֻוּשָּׁה לֵיתֵיהּ דְּלָא נִתְקַן סֵדֶר קְדֻוּשָּׁה שֶׁהוּא בְּרָכַת הָרַב כִּי אִם מִפְּנֵי שֶׁנִּתְבָּרֵךְ הַתַּלְמִיד בְּוִיהִי נוֹעַם דְּאֵין לְבָרֵךְ הַתַּלְמִיד בִּלי שֶׁנִּבָּרֵךְ לְהָרַב וכמ"ש הרד"א וְכֵיוָן שֶׁאֵין אוֹמְרִים וְיהִי נוֹעַם דְּאֵין כָּאן שִׁשָּׁה יָמִים שְׁלֵימִים וַהֲרֵי לֹא נִתְבָּרֵךְ הַתַּלְמִיד א"כ גַּם סֵדֶר קְדֻוּשָּׁה לֵיתֵיהּ דְּהַטַּעַם בַּאֲמִירָתוֹ שֶׁיִּתְבָּרֵךְ זֶה וְלֹא יִתְבָּרֵךְ זֶה לֵיתֵיהּ משא"כ לְדִידַן דְּלֵיתָא לְהָא וכמ"ש הרד"א דַּף ס"ח דַּהֲרֵי כְּשֶׁחָל י"ט בְּאוֹתוֹ שָׁבוּעַ אֵין אָנוּ אוֹמְרִים וְיהִי נוֹעַם וְאוֹמְרִין סִדְרָא דְּקְדֻוּשָּׁה וּלְדַעְתּוֹ וּלְדַעַת הַטּוּר שֶׁאֵין זֶה תָּלוּי בָּזֶה דְּאִם אִיתָא דִּבְמוֹצָאֵי י"ט לחו"המ אוֹ לָחוּל שֶׁצָּרִיךְ לְאוֹמְרוֹ הו"ל לְבָאֵר וְלֹא לִסְתּוֹם ומ"ש וּמִתְפַּלְּלִים כְּמוֹ בְּכָל מ"ש הַיְינוּ לְעִנְיַן הַבְדָּלָה בִּתְפִלָּה קָאָמְרִי וְלָמָּה שֶׁאָנוּ נוֹהֲגִין לוֹמַר סֵדֶר קְדֻוּשָּׁה בְּלֹא וְיהִי נוֹעַם נְהִי דְּאֵין לְבָרֵךְ הַתַּלְמִיד בְּלֹא לוֹמַר דַּוְוקָא וְיהִי נוֹעַם בְּלִי סֵדֶר הַקְּדֻוּשָּׁה אֲבָל אִיפְכָּא לְבָרֵךְ הָרַב וְלֹא הַתַּלְמִיד לוֹמַר סִדְרָא דְּקְדֻוּשָּׁה בְּלִי וְיהִי נוֹעַם־מַאי הָוֵי וכמ"ש שכנ"הג סִימָן רצ"ה: וּמַה שֶּׁכָּתַבְתִּי עוֹד שָׁם בס"הק הַנַּ"ל וכנ"הג

שָׁם תַּמָּה עַל הָאוֹמְרִים במ"ש לחו"המ א"כ כ"ש בְּמוֹצָאֵי י"ט ע"כ ט"ס נָפַל שָׁם וצ"ל שכנ"הג תַּמָּה עַל הָאוֹמְרִים במ"ש לחו"המ וה"ה מוֹצָאֵי י"ט לחו"המ וְכַנָּנָתִי כֵּיוָן שֶׁטַּעְמוֹ במ"ש לחו"המ מִשּׁוּם שֶׁאֵין כָּאן גֵּיהִנֹּם וה"ה וְהוּא הַטַּעַם בְּמוֹצָאֵי י"ט לחו"המ וּנְקוֹט מִיהָא פַּלְגָא בְּיָדֵךְ דְּדַעְתּוֹ בְּמוֹצָאֵי י"ט לחו"המ אֵין לְאוֹמְרוֹ: וְרָאִיתִי לוֹ בי"ד סי' ת"ג הגב"י שכ"ד במ"ש שֶׁאֵין גֵּיהִנֹּם בחו"המ שֶׁכָּתַב דְּלִבְנֵי סְפָרַד אוֹמְרִין הָאֲבֵלִים קַדִּישׁ גַּם בַּחֲנֻכָּה ור"ח אֲבָל לֹא בְּשַׁבָּת וי"ט וחו"המ אֲבָל בְּנֵי רומאני"א אוֹמְרִים אוֹתוֹ גַּם בחו"המ ע"כ מַשְׁמַע דְּבְשַׁבָּת וי"ט הוּא מֻוְסְכָּם כִּי פְּלִיגִי בחו"המ וּבְוַדַּאי דִּבְהָא פְּלִיגִי אִם יֵשׁ גֵּיהִנֹּם בחו"המ אוֹ לֹא וְצָרִיךְ לְדַעַת מנ"ל לִבְנֵי סְפָרַד דְּאֵין גֵּיהִנֹּם בחו"המ וַהֲרֵי בי"ט עַצְמוֹ אָנוּ מְפַקְפְּקִים וְתוּ אֵיךְ הִשְׁווּ חֲנֻכָּה לר"ח וַהֲרֵי בר"ח הַדָּבָר מְבֹאָר מִקְרָא דּוֹהֵיָה מִדֵּי חֹדֶשׁ בְּחָדְשׁוֹ דְּאֵין גֵּיהִנֹּם בר"ח וכמ"ש בַּזֹּהַר וּבַתּוֹסְפְתָּא שָׁבוּ וּבְתִיקוּנֵי' עַל פָּסוּק זֶה וְכֵן יֵשׁ לְדַקְדֵּק עַל מור"ם י"ד סִימָן שע"ו שֶׁכָּתַב דְּהָאֲבֵלִים אוֹמְרִים קַדִּישׁ אֲפִילּוּ בְּשַׁבָּת וי"ט ע"כ מַשְׁמַע דבר"ח אֵין כָּאן חִיּוּשׁ וְאֵינוֹ כֵּן שֶׁשָּׁוֶה הוּא לְשַׁבָּת בְּעוֹנֶשׁ גֵּיהִנֹּם וְעוֹד כָּתַב שָׁם מור"ם שֶׁהָאֲבֵלִים מִתְפַּלְּלִים בְּכָל מ"ש שֶׁאָז חֲזָרַת רְשָׁעִים לְגֵיהִנֹּם ע"כ מַשְׁמַע אֲבָל לֹא בְּמוֹצָאֵי י"ט וְזֶהוּ דְּלֹא כמ"ש בַּאֲמִירַת הַקַּדִּישׁ אִם לֹא שֶׁנֹּאמַר דַּאֲמִירַת קַדִּישׁ לָאו מִשּׁוּם עֹנֶשׁ גֵּיהִנֹּם לְחוּד וכ"כ הָרַב חִיָּד"א בשיו"ב שָׁם מִשֵּׁם רַבֵּינוּ הָאֲר"י לְאוֹמְרוֹ גַּם בְּשַׁבָּת וא"כ כֵּיוָן דבר"ח אֵין כָּאן גֵּיהִנֹּם לָמָּה כְּשֶׁחָל ר"ח במ"ש אָנוּ אוֹמְרִים סֵדֶר קְדֻשָּׁה כֵּיוָן דְּאֵין כָּאן חֲזָרַת רְשָׁעִים לְגֵיהִנֹּם וי"ל כֵּיוָן דְּאָנוּ מְוַכְּרָחִין לוֹמַר וִיהִי נֹעַם הוֹאִיל ור"ח מֻוָּתָּר בַּעֲשִׂיַּית מְלָאכָה וְלוֹמַר וִיהִי נֹעַם בִּלְבַד דְּאֵין לְבָרֵךְ הַתַּלְמִיד מִבְּלִי שֶׁיִּתְבָּרֵךְ רַבּוֹ עִמּוֹ לָכֵן מְוַכְּרָח לוֹמַר גַּם סֵדֶר קְדֻשָּׁה אֲבָל אִיפְּכָא לְבָרֵךְ הָרַב וְלֹא הַתַּלְמִיד אֵין ה"נ וכמש"ל מהכנ"הג ואע"ג דְּאֵיכָּא מ"ד דַּאֲמִירַת צִדְקָתְךָ בְּמִנְחָה בְּשַׁבָּת מִשּׁוּם הַחֲזָרַת רְשָׁעִים לְגֵיהִנֹּם וּכְשֶׁחָל ר"ח במ"ש בְּמִנְחָה בְּשַׁבָּת אֵין אָנוּ אוֹמְרִים צִדְקָתְךָ וּכְשֶׁאָנוּ אוֹמְרִים במ"ש שֶׁהוּא לֵיל ר"ח סִדְרָא דְּקְדֻשָּׁה הָוֵי תַּרְתֵּי דְּסָתְרָן י"ל דְּאֵין לָחוּשׁ כֵּיוָן דְּסֵדֶר קְדֻשָּׁה אַחַר וִיהִי נֹעַם נִגְרָר מִכֵּיוָן שֶׁאָנוּ מְוַכְּרָחִין לוֹמַר וִיהִי נֹעַם שֶׁיְּבָרֵךְ הקב"ה מַעֲשֶׂה יָדֵינוּ כְּדֶרֶךְ שֶׁבֵּירֵךְ מרע"ה לְיִשְׂרָאֵל בְּגִמַר הַמִּשְׁכָּן וכמ"ש רַשְׁ"י בַּחֹמֶשׁ סֵדֶר פְּקוּדֵי וְהוּא מת"כ פָּרָשַׁת הַמִּלּוּאִים וְכֵן בִּשְׁבוּעוֹת דַּף ט"ו וְכֵן הוּא בַּזֹּהַר ח"ב דַּף נ"א וְדַף ר"ז.

וְהִנֵּה בַּאֲמִירַת וְהוּא רַחוּם דְּאוֹמְרִים אוֹתָהּ בְּעַרְבִית בְּכָל יְמוֹת הַחֹל שֶׁטַּעְמוֹ נָמֵי מִפַּחְדָּהּ שֶׁל גֵּיהִנֹּם וכמ"ש בַּזֹּהַר ח"א דַּף ק"ל וח"ג דַּף רמ"ג וְעַיִן רוֹאֶה בְּכָל לֵיל ר"ח אָנוּ אוֹמְרִים אוֹתוֹ הַטַּעַם מִפְּנֵי טְעָמִים אֲחֵרִים לַאֲמִירָתוֹ עַיֵּין בס' הַפַּרְדֵּס לְרַשְׁ"י דַּף נ"א וּלְהָרַב אָזְרָחוֹת חַיִּים דַּף מ"ג והרד"א דַּף נ"א והרשב"ש סי' ד' וְהַטּוּר סי' רל"א וְאוֹתָם טְעָמִים שָׁיְּיכִי בר"ח אֲבָל לֹא בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב: : וְאַגַּב רָאִיתִי לְהָרַב ש"ץ שָׁם שֶׁתָּמַהּ עַל דִּבְרֵי כנ"הג הנז"ל שֶׁתָּמַהּ עַל הָאוֹמְרִים סֵדֶר קְדֻשָּׁה במ"ש לחו"המ דְּהָא יְמֵי חו"ה קֹדֶשׁ הֵם דמה"ט אֵין הָאֲבֵלִים אוֹמְרִים קַדִּישׁ עַל מֵתֵיהֶם בחו"המ שֶׁהוּא הֵפֶךְ עַל מ"ש בְּתְשׁוּבָה סי' נ"ה בְּמוֹצָאֵי פֶּסַח וְסֻכּוֹת הָיָה רָאוּי לוֹמַר וִיהִי נֹעַם אִם לֹא כְּשֶׁחָל יוֹם טוֹב בְּאֶמְצַע הַשָּׁבוּעַ כֵּיוָן דְּמֻוָּתָּרִין בַּמְּלָאכָה ע"כ.

אַחַר הַמָּחָ"ר מַה עִנְיַן סֵדֶר קְדֻשָּׁה לְוִיהִי נֹעַם דְּסֵדֶר קְדֻשָּׁה מִפַּחְדָּהּ שֶׁל גֵּיהִנֹּם אֲבָל וִיהִי נֹעַם מִשּׁוּם עֲשִׂיַּית מְלָאכָה וּמֵהָרַאוּי לְאָמְרוֹ בְּנֵי א"י כְּשֶׁחָל הֶחָג בְּשַׁבָּת דְּאֵין כָּאן י"ט בְּאֶמְצַע הַשָּׁבוּעַ וְאֵין ה"נ דְּאָז מֻוְכְּרָח שֶׁיֹּאמְרוּ גַּם סֵדֶר קְדֻשָּׁה וְלֹא מִפַּחְדָּהּ שֶׁל גֵּיהִנֹּם

אֶלָּא כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְבָּרֵךְ הַתַּלְמִיד בְּלִי שֶׁיִּתְבָּרֵךְ הָרַב אֲבָל בכנ"הג קָאָמַר דִּכְשֶׁחָל י"ט בְּאֶמְצַע הַשָּׁבוּעַ דְּאֵין כָּאן אֲמִירַת וִיהִי נוֹעַם סֵדֶר קְדֻוָּשָׁה בְּלֵבַד דאה"נ שֶׁיֵּשׁ לְבָרֵךְ הָרַב וְלֹא הַתַּלְמִיד וע"ז קָרָא עֶרְעוּר כֵּינָן דְּאֵין כָּאן גֵּיהִנֹּם לָמָּה יִצְטָרְכוּ לְאוֹמְרוֹ בְּשִׁלָּמָא אִם הֵם מֻזְכָּרִים לוֹמַר וִיהִי נוֹעַם כְּגוֹן שֶׁאֵין י"ט בְּאוֹתוֹ שָׁבוּעַ וְהַיְינוּ לִבְנֵי א"י כְּשֶׁחָל הֶחָג בְּשַׁבָּת אנה"נ לוֹמַר גַּם סִדְרָא דְּקִדֻּשָּׁה מִטַּעַם הנז' וְלֹא מִפַּחְדָּה שֶׁל גֵּיהִנֹּם שֶׁהֲרֵי לְדִידְיהּ אֵין כָּאן גֵּיהִנֹּם גַּם בחו"המ אֲבָל כְּשֶׁחָל י"ט בְּאֶמְצַע הַשָּׁבוּעַ אִם אָנוּ אוֹמְרִים אוֹתוֹ מִבְּלִי וִיהִי נוֹעַם שֶׁכֵּן מֻזְכָּרָ הָא וַדַּאי מִטַּעַם פָּחְדָּה שֶׁל גֵּיהִנֹּם וַהֲרֵי אֵין כָּאן גֵּיהִנֹּם בחו"המ: סִימָן י"ט מִי שֶׁלֹּא הִבְדִּיל בְּמוֹצָאֵי י"ט כָּתַב מהרי"ע בִּבְנֵי יְהוּדָה סי' כ"ח יֵשׁ לְלָמְדוֹ מִדִּין גִּטִּין דְּבִכְסָחִים דַּף ק"ו מְדַמֵּי לְהוּ לַהֲדָדֵי וְלֹא נִתְבָּאֵר בי"ט מַה דִּינוֹ וּבַשַּׁ"ד סי' מ"ג בְּשֻׁטָּר שֶׁזְּמַנּוֹ עַד אַחַר הָרֶגֶל הוּא עַד ט"ו יָמִים שכ"כ רַבֵּינוּ חֲנַנְאֵל שְׁדְּבָרָיו דִּבְרֵי קַבָּלָה וְכָתַב הַשַּׁ"ד שָׁם שֶׁלִּמְדוּהוּ מֵעוֹלֵי רְגָלִים וכ"כ הַטּוּר סי' קמ"א וְנִרְאֶה דְּגַם לְעִנְיַן נְדָרִים כֵּן אע"פי שֶׁלֹּא נִתְבָּאֵר וּמִיהוּ בְּהַבְדָּלָה אֵין לְאַחַר כ"כ כֵּינָן דְּהַשַּׁבָּת מַפְסִיק וכו' וְלָכֵן הַדָּבָר בָּרוּר שֶׁכָּל יְמוֹת הַחֹול שֶׁאַחַר י"ט רַשַּׁאי לְהַבְדִּיל וְכֵן הוֹרָה הֲלָכָה לְמַעֲשֶׂה ע"כ וכ"כ בְּמַטֵּהוּ יִפְרַח סִימָן רצ"ט וְהֵבִיא דְּבָרָיו הָרַב יַד אַהֲרֹן מפ' שָׁם וְהָרַב עִיקְרֵי הד"ט דַּף ע"ט אַדְּ הָרַב חִידָּ"א בבר"י שָׁם.

כָּתַב עָלָיו דְּאֵין רְאָיָתוֹ מַכְרַעַת ובמח"בר סי' תצ"ח וְהֵבִיאוֹ הָרַב זְכוֹר לְאַבְרָהָם ח"א דַּף כ"ו שֶׁשָּׁמַע מִגָּדוֹל אֶחָד שֶׁאֵין דַּעְתּוֹ נוֹחָה בִּדְבָרָיו וְאֵין לִסְמוֹךְ עָלָיו לְמַעֲשֶׂה ע"כ. וּדְבָרָיו סְתוּמִים הָרַבֵּה וְלֹא הוֹדִיעֵנוּ אִם עַל מ"ש כָּל הַשָּׁבוּעַ יָכוֹל לְהַבְדִּיל הוּא שֶׁחָלַק עָלָיו אוֹ עַל עִיקַּר דִּינוֹ דִּבְמוֹצָאֵי י"ט כְּלָל כְּלָל לֹא: וְרָאִיתִי למהרא"י בס' כִּסֵּא אֱלִיָּהוּ סִימָן רצ"ט דְּנִרְאֶה דְּהַבִּין בִּדְבָרָיו דְּעַד שִׁלְשָׁה יָמִים מִיהָא מַבְדִּיל כְּמוֹ שֶׁכֵּן הַדִּין בְּשַׁבָּת שֶׁכָּתַב שָׁם עַיֵּין לְהָרִיטְבָ"א בפ' מִי שֶׁאָחָזוֹ שֶׁהֵבִיא כַּמָּה סְבָרוֹת וְכֵינָן דלכ"ע בְּהָא דִּשְׁלשָׁה יָמִים מַיְשָׁךְ שָׁיְיכִי לָרֶגֶל הָכִי עָדִיף טְפֵי וְרָמַז מִדִּבְרֵי מהרי"ע הנז' וממ"ש עָלָיו הָרַב חִידָּ"א בבר"י וְסִיַּם וְהַדִּין דִּין אֱמֶת וְצֵיַּן ממ"ש הָרִי"ף בַּתְּשׁוּ' סי' קכ"ג וּלְכָל שְׁלשָׁה יָמִים מַיְשָׁךְ שָׁיְיכִי לָרֶגֶל וּכְבָר יָדוּעַ שֶׁכֵּן הוּא בְּעִנְיַן שַׁבָּת וְדִכְוָותַהּ לי"ט ע"כ וְהֵיא הַכְרָעַת עַצְמוֹ הוֹאִיל ולר"ח ט"ו יוֹם מִקְרֵי אַחַר הָרֶגֶל וּלְהָרִי"ף בְּתְשׁוּ' ולהרמ"ה חֲצִי הַזְּמַן שֶׁבֵּין רֶגֶל לְרֶגֶל כמ"ש הָרַ"ן בס"פ מִי שֶׁאָחָזוֹ וּבְכְלַל מָאתַיִם מָנֶה דִּשְׁלשָׁה יָמִים לכ"ע הָוֵי אַחַר הָרֶגֶל וְדַעְתִּי דַּעַת הֶדְיוֹט אֵינוֹ כֵּן אע"ג דְּהָאבַעְיָא שָׁם הֵיא בִּשְׁלשִׁים יוֹם וְנִשְׁאֲרָה בְּסָפֵק מ"מ לֹא הֻזְכַּרַר שְׁיעוּרָא כמ"ש בְּשַׁבָּת לְעִנְיַן גֵּט נָמֵי אֶלָּא הר"ח הֵבִיאוּהוּ הָרֹא"שׁ וְהָרַשְׁבָּ"א וְהָרָ"ן שָׁם כָּתְבוּ מִמֶּנּוּ עַד ט"ו יוֹם וכ"כ הַטּוּר א"ה סִימָן קמ"א וְהָכִי נָקִיט הב"ח שָׁם אֲבָל הָרַשְׁבָּ"א כָּתַב מֵהָרַמְבַּ"ן דְּלָא יָדַע מַנָּלַיהּ ואע"ג שֶׁיִּישְׁבוֹ דְּהוּא מְחַלֵּק הַזְּמַן כְּמוֹ שְׁלשָׁתְיְמֵי הַשָּׁבוּעַ מ"מ סְיֵים הוּא וְהָרֹא"שׁ דְּלָא מְחַוֵּור וכ"כ הָרַ"ן שָׁם וְכָתַב עוֹד שָׁם מהרמ"ה כִּי הֵיכִי דְּלְאַחַר הַשַּׁבָּת הָוֵי מֻחְצוֹת וכו' וְכָתַב הָרִי"ף בִּתְשׁוּבָה רְאוּבֵן שְׁנִשְׁבַּע וכו' וְהִנֵּה הָרִי"ף בִּפְסָקָיו בְּגִטִּין כָּתַב דִּבְרֵי הַשַּׁ"ס כְּמוֹת שֶׁהֵם וְהָרַמְבַּ"ם בְּגִטִּין לֹא הִזְכִּיר כְּלוּם מִזֶּה וְאַחֲרָיו נִמְשַׁךְ מָרָן אֶלָּא דְּמָרָן בְּמָמוֹנָא כָּתַב בס"סי מ"ג אִם כָּתַב עַד לְאַחַר הַפֶּסַח עַד שֶׁיַּעַבְרוּ רֹוב הַיָּמִים וְשָׁם בב"י צִיַּין ע"ז מֵרַבֵּינוּ יְרֻחָם וְשָׁם סי' מ"ב הֵבִיא מש"ות הָרִי"ף מִשֵּׁם הָרַ"ן וְיָדוּעַ דְּאֵין לִלְמֹד אִיסּוּרָא מִמָּמוֹנָא וְאֵין רְאָיָה מש"ות הָרִי"ף הנז' וְלָכֵן מָרָן בְּגִטִּין לֹא דִּיבֵּר מִזֶּה אֶלָּא דְּבָמָמוֹנָא דקי"ל גָּדוֹל כֹּחַ הַמְּוַחְזָק כָּתַב כְּדִבְרֵי הָרִי"ף משא"כ בְּאִיסּוּרָא וְכֵינָן שֶׁלֹּא הֻזְכַּרַר בַּשַּׁ"ס שְׁלשָׁה יָמִים אַחַר י"ט בְּעִנְיַן

אִיסּוּרָא כְּמוֹ שֶׁהַוְבְּרַר גַּבֵּי שַׁבָּת בְּהַבְדָּלָה וּבְגֵט אֵין לָנוּ לַעֲשׂוֹת מַעֲשֶׂה בִּפְרָט בִּסְפֵק בְּרָכוֹת דִּלְדַעַת הָרַמְבַּ"ם בְּרָכָה שא"צ הָוְיָא דְּאוֹרַיְיתָא כמ"ש הָרַב חִיָּד"א בברי"י סי' מ"ו ובמח"בר סי' רט"ו ומוּטָב לִסְמוֹךְ עַל מַה שֶׁהִבְדִּיל בַּתְּפִלָּה וְעַל הָרוֹב כֵּן נִרְאֶה דַּעַת הָרַב חִיָּד"א מִמַּה שֶׁסָּתַם כ"כ בברי"י ובמח"בר: וְאַחַר הַחִיפּוּשׂ מָצָא חַיִּים בס"ס אוֹת אֱמֶת לְמָהָר"י סִיד.

דַּף קל"ד דְּעָלָה וְנִסְתַּפֵּק בְּסָפֵק זֶה וְכָתַב דִּסְפֵק זֶה לֹא יִפּוֹל אֶלָּא בי"ט אַחֲרוֹן משא"כ בְּמוֹצָאֵי י"ט רִאשׁוֹן מָצִינוּ בְּקָרְבָּנוֹת שֶׁיֵּשׁ לָהֶם תַּשְׁלוּמִין כָּל שִׁבְעָה כמ"ש במס' חֲגִיגָה דַּף ט' ובמ"ק דַּף כ"ד וְאֵין לְחַלֵּק בֵּין מִידֵי דְּמִדְּאוֹרַיְיתָא לְמִידֵי דְּרַבָּנָן שֶׁהֲרֵי מִשָּׁם לָמְדוּ לַאֲבֵילוּת דְּרַבָּנָן כמ"ש מָרָן בא"ח סי' תקמ"ח ובי"ד סי' שצ"ט ע"כ: וְאַחַר הַמָּחָ"ר לֹא כֵן אָנֹכִי עִמָּדִי בְּדוֹרוֹת הַלָּלוּ לְחַדֵּשׁ דָּבָר מֵעַתָּה אֲשֶׁר לֹא שִׁיעֲרוּהוּ רִאשׁוֹנִים הַגְּאוֹנִים וְהָרִי"ף וְהָרַמְבַּ"ם וְהָרֹא"שׁ וְאִם חַכְמֵי הַשַּׁ"ס לָמְדוּ מִקָּרְבָּנוֹת לַאֲבֵילוּת הַיְינוּ לְהָקֵל משא"כ לְהַחְמִיר לְהַצְרִיכוֹ לְהַבְדִּיל וְאִם הוּא דּוֹמֶה מַמָּשׁ לֹא יְצְטָרֵךְ לְהַבְדִּיל דִּבְקָרְבָּנוֹת וּבַאֲבֵילוּת שְׁנֵי יְמֵי הֶחָג רִאשׁוֹן וְאַחֲרוֹנִים הֲרֵי הֵם כִּימֵי חו"המ מַמָּשׁ וְתוּ יֵשׁ לוֹמַר לְאִידָךְ גִּיסָא שֶׁאֵינוֹ מַבְדִּיל כָּל יְמֵי חו"המ שֶׁבְּפֶסַח כְּתִיב מִקְרָא קֹדֶשׁ עַל יוֹם רִאשׁוֹן וְכֵן בֶּחָג וְלָכֵן אָנוּ מַבְדִּילִין בִּיצִיאָתָם אִתָּם לְהַבְדִּיל בֵּין יוֹם זֶה שֶׁנִּקְרָא מִקְרָא קֹדֶשׁ לְמָחָרְתוֹ שֶׁהוּא חו"המ וְאִם עָבַר יוֹמוֹ אֵינוֹ כְּלוּם וְתוּ דִּבְקָרְבָּנוֹת קְרָא אַשְׁכַּחוּ וְדָרְשׁוּ לְמָר כִּדְאִית לֵיהּ וּלְמָר כדא"ל כמ"ש שָׁם בַּשַּׁ"ס וּלְעִנְיַן מוֹצָאֵי י"ט אַחֲרוֹן שֶׁהִנִּיחוֹ בְּסָפֵק יֵשׁ לְהַרְגִּישׁ עָלָיו אֵיךְ לֹא זָכַר שַׁר מִדְּבָרֵי מהרי"ע הנז' וְגַם לֹא מִדְּבָרֵי הָרַב חִיָּד"א בברי"י שֶׁמִּזְכִּירוֹ שָׁם כַּמָּה פְּעָמִים: וְהַדַּעַת נוֹתֵן מ"ש בְּסֵפֶר מִשְׁחָא דִּרְבוּתָא ח"א סי' תר"א שֶׁנִּשְׁאַל בְּמִי שֶׁלֹּא הִבְדִּיל בְּמוֹצָאֵי ר"ה לֹא בַּתְּפִלָּה וְלֹא עַל הַכּוֹס שֶׁכָּתַב דְּלֹא יַבְדִּיל כְּלָל שֶׁאִלּוּ טָעָה בְּשָׁלֹשׁ רְגָלִים הָיָה יָכוֹל לְהַבְדִּיל בְּיוֹם לְפִי שֶׁהוּא אִסְרוּ חַג שֶׁיֵּשׁ לוֹ שַׁיָּיכוּת לְרֶגֶל אֲבָל ר"ה אֵינוֹ נִקְרָא חַג וְכֵן י"הך דִּקְרָא כְּתִיב אִסְרוּ חַג בַּעֲבוֹתִים וְעוֹד שֶׁהֵם מִתְעַנִּים וְאִם הִבְדִּיל אֵינוֹ יָכוֹל לִשְׁתּוֹת וְלָתֵת לַתִּינוֹקוֹת אִי אֶפְשָׁר דְּבָעֵינַן שֶׁיִּטְעֹם הַמְבָרֵךְ וכ"ת יַבְדִּיל לוֹ תִּינוֹק בֶּן ט' אוֹ בֶּן עֶשְׂרֵה שָׁנִים שֶׁאֵינוֹ מְחֻוַיָּב בְּתַעֲנִית וְיָצָא זֶה א"א דְּלָא אָתֵי דְּרַבָּנָן וּמַפֵּיק דְּאוֹרַיְיתָא וכ"ת דְּהַקָּטָן יֹאמַר בפ"הג וְהוּא יֹאמַר בִּרְכַּת הַמַּבְדִּיל גַּם זֶה א"א דְּבָעֵינַן שֶׁיֹּאמַר הַבְדָּלָה עַל הַכּוֹס וְיִשְׁתֶּה עכת"ד: : וְרָאִיתִי בס' מַעֲשֶׂה אַבְרָהָם הנד"מ א"ח סי' מ"ז שֶׁהִקִּיפוּ בַּהֲלָכוֹת לְהָרַב מִשְׁחָא דִּרְבוּתָא הנז' רִאשׁוֹן לְצִיּוּ"ן עַל מ"ש דְּאֵינוֹ נִקְרָא חַג אִשְׁתְּמִיט מִנֵּיהּ מִקְרָא מָלֵא תִּקְעוּ בַּחֹדֶשׁ וכו' לְיוֹם חַגֵּנוּ וְנִדְרָשׁ בַּשַּׁ"ס עַל ר"ה וא"כ הַפָּסוּק שֶׁאָמַר אִסְרוּ חַג גַּם עַל ר"ה נֶאֱמַר חַג ע"כ.

וְאַחַר הַמָּחָ"ר אִיהוּ גּוּפֵיהּ אִשְׁתְּמִיט לֵיהּ דִּבְרֵי הַלְּבוּשׁ בסי' תקפ"ב דְּאֵין לוֹמַר בר"ה מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה שֶׁמּוּעָד הוּא לְשׁוֹן וַעַד שֶׁמִּתְנוֹעֲדִים וְעוֹלִים לִירוּשָׁלַיִם ור"ה לָא אִיקְרִי מוֹעֵד וְגַם חַג לֹא מָצִינוּ שר"ה נִקְרָא חַג ע"כ.

וְהֵן אֱמֶת דבס' הַפַּרְדֵּס לְרַשְׁ"י דַּף מ"ב ע"א כָּתַב מֵרַב יְהוּדַאי גָּאוֹן שֶׁאָסוּר לְהִתְעַנּוֹת בר"ה מִשּׁוּם שֶׁקָּרוּי חַג כִּשְׁאָר י"ט כְּדִכְתִיב תָּקְעוּ בַּחֹדֶשׁ וכו' וְעַיֵּין בְּהָרֹא"שׁ סוֹף ר"ה וֶהֱבִיאוֹ אוֹ הַטּוּר סִימָן תקפ"ב דְּמַחֲלוֹקֶת הַגְּאוֹנִים אִם לְהַזְכִּיר בר"ה מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה חַגִּים וּזְמַנִּים לְשָׁשׂוֹן וְדַעַת רַבֵּינוּ הַאיי כָּתַב שֶׁאֵין לְאָמְרוֹ וְכֵן הַמִּנְהָג פָּשׁוּט בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת וכ"ה במס' סוֹפְרִים פֶּרֶק י"ט שֶׁהֵבִיא רַבֵּינוּ הַטּוּר שָׁם מִמֶּנּוּ וכ"ה בְּנֻסַּח הָרַמְבַּ"ם בְּסִדֶר

הַתְּפִלּוֹת וְהָא דַּאי גַּם לָמָּ"ד שֶׁמַּזְכִּירִין בִּתְפִלָּה שֵׁם חַג אֵינוֹ חַג גָּמוּר כִּשְׁאָר חַגִּים שֶׁהוּא שֵׁם רוֹמֵז עַל הַקָּרְבָּנוֹת שֶׁמַּקְרִיבִין יִשְׂרָאֵל בַּעֲלוֹתָם בָּרֶגֶל בִּפְרָט עַל שֵׁם הַחֲגִיגָה שֶׁמַּקְרִיבִין עִם עוֹלַת רְאִיָּה וְגַם הַכָּתוּב לֹא קָרָאוֹ חַג סְתָם כִּשְׁאָר חַגִּים הַמְכֻוָּנִים לִשְׁמוֹ יִתְבָּרֵךְ חַג לה' אֱלֹהֶיךָ אֶלָּא חַגִּנוּ וּלְיִשְׂרָאֵל קָאָמַר שֶׁאָנוּ שְׂמֵחִים בּוֹ וּמֻוְבָטָחִים בִּשְׁמוֹ יִת' לְהוֹצִיא לָאוֹר מִשְׁפָּטֵינוּ וְכֵינָן שֶׁכֵּן לֹא שַׁיָּיךְ עִם הַפָּסוּק דְּאִסְרוּ חַג בַּעֲבוֹתִים שֶׁאָנוּ עוֹשִׂין אִיסּוּר לָחָג דַּוְוקָא לְמִי שֶׁנִּקְרָא בְּשֵׁם חַג סְתָם בִּפְרָט דְּיוֹם מָחֳרַת ר"ה תַּעֲנִית אֶבֶל מַה שֶּׁהִקְשָׁה לוֹ שָׁם עַל מ"ש דא"א לוֹמַר שֶׁיִּבָּרֵךְ הוּא וְיִטְעוֹם לְתִינוֹק דְּבָעֵינַן שֶׁיִּטְעוֹם הַמְבָרֵךְ ממ"ש מור"ם סִימָן תקנ"א בְּמִילָה בִּתְשִׁעָה בְּאָב יַטְעִים לַתִּינוֹקוֹת וְגַם לְדַעַת מָרָן סי' תקנ"ט דְּאֵינוֹ כֵּן יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין כּוֹס דְּמִילָה לְכוֹס דְּהַבְדָּלָה ע"כ קוּשְׁטָא קָאָמַר דַּהֲרֵי בְּכוֹס שֶׁל קִידּוּשׁ דַּעַת מָרָן סי' רע"א דְּאִם לֹא טָעַם הַמְקַדֵּשׁ וְטָעַם אֶחָד מֵהַמְסֻבִּין כְּמִלֹּא לוֹגְמָיו יָצָא ע"כ וְהָכָא דְּאֵין כָּאן מְסֻבִּין אַחֵר נָמֵי שֶׁשּׁוֹתֵהוּ אֵין כָּאן בְּרָכָה לְבַטָּלָה וְהַמְצָאָה שֶׁהַמְצִיא שָׁם לְבַקֵּשׁ חוֹלֶה שֶׁלֹּא הִתְעַנָּה אוֹ חָתָן מִשּׁוּם דְּהַקָּטָן בִּפְלוּגְתָּא מִתַּנְיָא יעו"ש כָּל זֶה לְדַעְתּוֹ דר"ה אִיקְּרִי חַג וְיָכוֹל לְהַבְדִּיל בְּיוֹם מָחֳרָתוֹ אֲבָל לְפִי דְּבָרָיו שֶׁל הָרַב הָרְאשׁוֹנִים דְּשָׁאנֵי אִסְרוּ חַג דְּשָׁאָר רְגָלִים לֵיתָא לְהַאי וּלְדִידִי שֵׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה עָדִיף וְכֵן למ"ש אִם לֹא יִמְצָא חוֹלֶה אוֹ חָתָן יַבְדִּיל הוּא בְּעַצְמוֹ אַחַר הַתַּעֲנִית אֵינוֹ.

וּמַה שֶּׁדִּקְדֵּק ממהרי"ע הנז"ל דְּגַם בְּמוֹצָאֵי ר"ה קָאָמַר מִמַּה שֶּׁלֹּא בֵּיאֵר. אֵין זֶה כְּלוּם דִּלְמַאי דְּאִתְּשִׁיל אִתְּשִׁיל דְּעִיקַּר סְפֵיקוֹ בְּמוֹצָאֵי שִׁמְחַת תּוֹרָה וּמַה לּוֹ לְהַזְכִּיר בָּמָּה שֶׁאֵינוֹ עָסוּק בּוֹ וְאֵימָא לְאִידָּךְ גִּיסָא דְּהָתָם פְּשִׁיטָא לֵיהּ דְּאֵינוֹ יָכוֹל לְהַבְדִּיל אֶלָּא דְּבְמַטֵּהוּ יִפְרַח כָּתַב בסי' רצ"ט בְּסִתָמוֹת בְּמוֹצָאֵי י"ט מִפְּנֵי שֶׁסָּמַךְ עַל מ"ש בְּתִשּׁוּבָה זוֹ שֶׁהִזְכִּירָהּ שָׁם וְשֵׁם הָרַב הנז' אָסַף וְקִיבֵּץ כָּל הַסְּבָרוֹת שֶׁהִזְכִּירוּ לְעֵיל בָּהָא דְּאַחַר הָרֶגֶל לְמַר כְּדְאִית לֵיהּ וּלְמַר כדא"ל וְהִסְכִּים לִסְבָרַת הָרִיטְבָ"א זְמַן שְׁלֹשָׁה יָמִים אַחַר הָרֶגֶל שֶׁהוּא הַקָּטָן מְכֻוָּלָם וכמ"ש הָרַב כס"א וְהוּא לֹא הִזְכִּירוֹ שָׁם וְהוּא תֵּימַהּ דְּזֶה יָדוּעַ דְּאִיסּוּרָא מִמָּמוֹנָא לָא יָלְפִינַן וְהוּא שָׁם רָמַז מִדִּבְרֵי הָרַב מִכְתָּב מֵאֵלְיָהוּ דקצ"ז ע"ב שכ' מה"ה טַעַם שֶׁלֹּא הִזְכִּיר הָרַמְבַּ"ם לְאַחַר הָרֶגֶל בַּגֵּט לְפִי.

שֶׁלֹּא נִתְבָּאֵר בגמ' מַה דִּינוֹ ע"כ. וּמִתְּשׁוּבַת הָרִי"ף הַנָּ"ל אֵין רְאָיָה בְּעִנְיַן אִיסּוּרָא וכמש"ל.

וְשָׁם הִקְשָׁה עַל כנ"הג ח"מ סִימָן מ"ג שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי הסמ"ע בִּלְתִּי חוֹלֵק וְתָמַהּ עָלָיו אֵיךְ לֹא הֵבִיא מִדִּבְרֵי הַשָּׁ"ךְ שֶׁשָּׁם ע"כ וְלֹא רָאָה מ"ש הָרַב חִידָּ"א בש"הג ח"א דַּף כ"ו דְּהַשָּׁ"ךְ ח"מ לֹא רָאָה אוֹתוֹ הכנ"הג מֵעוֹלָם אע"פשֶׁנִּדְפַּס בְּיָמָיו.

ומ"ש עוֹד שָׁם הָרַב הנז' רְאָיָה לְרַבֵּינוּ חֲנַנְאֵל דְּאָמַר ט"ו יוֹם אַחַר הֶחָג מְסֻגָּיָא דְּיָמוֹת דַּף מ' אַקְּרָא דְּוָבִכְתָה אֶת אָבִיהָ וְאֶת אִמָּהּ יֶרַח יָמִים יעו"ש לָא שְׁמִיעַ לֵיהּ דָּמָה עִנְיָן מִקְרָא לְדִבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל בְּאָוְמְרָם אַחַר הֶחָג וּבִלֹּא זֶה הוּא נִדְחָק שָׁם דא"כ לָא קָאָמַר כֵּן ר"ח אֶלָּא עַל הַחַג דַּוְוקָא וְלֹא אַשְׁאָר רְגָלִים וְלָא מַשְׁמַע כֵּן מִדִּבְרֵי הַפּוֹסְקִים שֶׁהֵבִיאוּ דְּבָרָיו וּבִפְרָט הַשָּׁ"ךְ סִימָן מ"ג דְּכָתַב עַל דִּבְרֵי ר"ח שֶׁאֵין חִילּוּק בֵּין רֶגֶל לְרֶגֶל: וְרָאִיתִי בס' קִנְיַן פֵּירוֹת לְיָמִים נוֹרָאִים דַּף י"ט לַעֲמִיתֵנוּ בְּתוֹרָה מְאוֹרוֹת נָתָן נר"ו שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי הָרַב מִשְׁחָא דְּרִבּוּתָא הַנָּ"ל וְסִיֵּם וְעַיֵּין למהרי"ע שֶׁהִסְכִּים כְּמוֹ כֵן רַק שֶׁלֹּא יַעֲבֹר זְמַן הַהַבְדָּלָה כמ"ש ע"כ וּדְבָרָיו מְעֻוָּרְבָּבִים הֵם דְּמַשְׁמָעוּת דְּבָרָיו שֶׁשְּׁנֵיהֶם אָמְרוּ דָּבָר אֶחָד וְאֵינוֹ כֵּן

דלמהרי"ע אפי' כָּל הַשָּׁבוּעַ הוֹלֵךְ וּמַבְדִּיל וּלְהָרַב מִשְׁחָא דְּרִבּוּתָא דַּוְוקָא יוֹם אִסְרוּ חַג שֶׁנִּסְרָךְ וְנִדְבָּק עִם הֶחָג.

וּמַה שֶּׁצִּיְּדָד אח"ך דְּיבָרֵךְ הוּא וְיִטְעֹם תִּינוֹק אִי אֶפְשָׁר וְגַם אִם יַבְדִּיל לוֹ תִּינוֹק שֶׁלֹּא הִתְעַנָּה אִי אֶפְשָׁר אֵינוֹ אֶלָּא לוֹמַר דַּאֲפִי' אֶת"ל שֶׁאֵין חִילּוּק בְּחַגִּים דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה נָמֵי קָרָאוֹ הַכָּתוּב חַגֵּנוּ הָכָא אִי אֶפְשָׁר כְּיָון דְּהוּא תַּעֲנִית אֲבָל לְעוֹלָם דַּעְתּוֹ בְּיוֹם אִסְרוּ חַג לְבַד הוּא שֶׁיָּכוֹל לְהַבְדִּיל אֲבָל בס' חָכְמָה וּמוּסָר דַּף ק"ף הֵבִיא דִּבְרֵי מהרי"ע כְּמוֹת שֶׁהֵם וְסַיֵּם אֲבָל הַבָּאִים אַחֲרָיו חָלְקוּ עָלָיו שֶׁאֵין רְאָיָתוֹ מַכְרַעַת וְאֵין לִסְמוֹךְ עָלָיו בָּזֶה ע"כ וְהֵן הֵם דִּבְרֵי הָרַב חַיָּ"א בבר"י ובמח"בר הנז"ל וְאַחַר זְמַן רַב רָאִיתִי בְּסֵפֶר כַּף הַחַיִּים דרל"ט שֶׁהֵבִיא בָּזֶה דִּבְרֵי הָרִי"ף וְהָרִיטְבָ"א ומהרי"ע וְהָרַב חַיָּ"א וְהָרַב כס"א וְהָרַב מַעֲשֶׂה אַבְרָהָם הַנַּ"ל וְלֹא בֵּירֵר דַּעְתּוֹ דַּעַת עֶלְיוֹן: סִימָן ד' הַמְּנָהָג בַּפֶּה הָעִירָה בְּיוֹם מִשְׁמֶרֶת ר"ח יֵשׁ כַּת אַחַת שֶׁמִּתְעַנִּים בּוֹ וְקוֹרִין הַסֵּדֶר הַמְּתֻקָּן לָזֶה ואח"ך מִתְפַּלְּלִים מִנְחָה וְקוֹרִין בס"ת וַיְחַל וְגַם קוֹבְעִין בְּרָכָה בַּעֲנֵנוּ בֵּין גּוֹאֵל לִרְופֵא וְהוּא כְּיֵשׁ אוֹמְרִים קַמָּא שֶׁכָּתַב הב"י סי' תקס"ו מֵהָרא"ש וְשָׁם אפי' בְּשַׁחֲרִית נָמֵי וּבְמִנְחָה הוּא פְּשָׁרַת הט"ז שֶׁשָּׁם וְנִרְאֶה דְּגַם בְּתַעֲנִיּוֹת שֶׁבֵּין כֵּסֶה לְעָשׂוֹר רַשָּׁאִין לַעֲשׂוֹת כֵּן וְשָׁם רַבִּים מִתְעַנִּים יוֹתֵר מֵעֶרֶב ר"ח וְאִם מור"ם כָּתַב בסי' תקפ"א שֶׁאֵין בָּהֶם וַיְחַל הַיְינוּ עַל שַׁחֲרִית בִּלְבַד משא"כ בְּעֶרֶב ר"ה אע"ג דהפר"ח מָצָא לוֹ סָמֵךְ מֵהַיְרוּשַׁלְמִי מ"מ נָכוֹן שֶׁלֹּא לְפָרְסְמוֹ וכמ"ש בס' מַיִם רַבִּים סי' ג' אֲבָל ממ"ש .

כנ"הג סי' ר"ך וסי' ע"ת והפר"ח שָׁם בְּתַעֲנִית בְּכוֹרוֹת דְּיַזְכִּירוּ עֲנֵנוּ בש"ת כִּיחִידִים אֵין רָאָיָה לְעֶרֶב ר"ה דבע"פ לַבְּכוֹרוֹת בִּלְבַד הֲוַתַּר הַתַּעֲנִית וּמִזֶּה לָמַד בִּשְׁיָרֵי שָׁם לַעֲשָׂרָה שֶׁחָלְמוּ חֲלוֹם בְּיוֹם שַׁבָּת ובב"י שָׁם מְבוֹאָר ממ"ש מֵהַמָּרְדְּכִי יָשָׁן דְּבֵין כֵּסֶה לְעָשׂוֹר הַמִּתְעַנִּים אֵין קוֹרִין בַּתּוֹרָה וַיְחַל וכו' וּמִדִּבְרֵי הָרִא"ש מוּכָח דל"ש שֶׁסָּתַם וְכָתַב וכו' וּכְבָר כָּתַבְתִּי בְּסָמוּךְ דְּמַשְׁמַע וה"ה לִקְרוֹת בַּתּוֹרָה וּבְדוֹרֵנוּ רָאָה נוֹהֲגִין כֵּן וְנַהֲרָא נַהֲרָא וּפְשָׁטֵיהּ ע"כ וְעַל שַׁחֲרִית נָמֵי קָאָמַר וְקָמַיְתִּי דִּבְרֵי הָרִא"ש עַל דִּבְרֵי הַמָּרְדְּכִי דְּמִשְׁתַּעֵי בְּתַעֲנִיּוֹת שֶׁבֵּין כֵּסֶה לְעָשׂוֹר וה"ה נָמֵי לִימֵי הַשּׁוּבָבִ"ים דְּמַאי שְׁנָא וכ"כ בס' עִיקָּרֵי הד"ט דַּף צ"ב וְכֵן רָאִיתִי בִּימוֹת הַחוֹר"ף לְהָרַב הַכּוֹלֵל ח"ק סוֹבֵר הרזי"ם מהר"ר יְהוּדָה לָבִיא זלה"ה שֶׁהָיָה עוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה בְּבֵית מִדְרָשֵׁינוּ שֶׁמְּקַבֵּץ סִיעַת מַרְחֲמוֹהִי אוֹתָם הַמִּתְעַנִּים בִּימֵי הַשּׁוּבָבִי"ם וּמִתְפַּלְּלִין מִנְחָה וְקוֹרִין בס"ת וְקוֹבְעִין בְּרָכָה בֵּין גּוֹאֵל לִרְופֵא אֶלָּא שֶׁרָאִיתִי בס' דְּבַר אֱמֶת שֶׁכָּתַב מס' בֶּן יָדִיד דלכ"ע בְּתַעֲנִית שוּבָב"ים כִּיחִידִים דָּמוּ וְכֵינָן דְּלֹא נָהֲגוּ מִקְדָּמַת דְּנָא אֵין לַעֲשׂוֹתוֹ ע"כ וְאֵין הַסֵּפֶר אִתָּנוּ לִרְאוֹת כִּי מֵהַמְּדֻמֶּה אֵין בֵּין תַּעֲנִיּוֹת אֵלּוּ לְשֶׁל עֶרֶב ר"ח וְשֶׁל בֵּין כֵּסֶה לְעָשׂוֹר כְּלוּם דלהרא"ש שׁ כָּל עֲשָׂרָה כְּקָהָל אֶחָד דָּמוּ מַה גַּם בְּמִנְחָה לְבַד וְהָרַב חַיָּ"א בס' לְדָוִד אֱמֶת לֹא הוֹצִיא מֵהַכְּלָל אֶלָּא עֶרֶב ר"ה בִּלְבַד אע"ג דְּבִתְחִילַּת דְּבָרָיו לֹא כָּתַב אֶלָּא עֶרֶב ר"ח יֵשׁ לוֹמַר עֶרֶב ר"ח וְכָל דְּדָמֵי לֵיהּ: סִימָן כ"א שְׁנַת טוֹב אחרי"ת שָׁנָה חָל תַּעֲנִית יְחִידִים בְּיוֹם ב' שֶׁהוּא טו"ב בְּמַרְחֶשְׁוָן וְאִם לֹא יַתְחִילוּ הַיּוֹם לֹא שַׁיָּיךְ שִׁלְשָׁה תַּעֲנִיּוֹת בְּחֹדֶשׁ הַזֶּה שֶׁאִם יַמְתִּינוּ עַד שָׁבוּעַ הַבָּא תַּעֲנִית שְׁלִישִׁי חָל יוֹם ר"ח כְּסִלְוּ וְאֵין רַשָּׁאִין לְהִתְעַנּוֹת בּוֹ וְתוּ דְּאָז מַתְחִיל הַתַּעֲנִית לְכָל וּלְהַתְחִיל בַּחֲמִישִׁי שֶׁהוּא עֶשְׂרִים לְמַרְחֶשְׁוָן אִי אֶפְשָׁר דְּגַם הַיְחִידִים אֵינָם מַתְחִילִים בַּחֲמִישִׁי דְּחָשְׁשׁוּ נָמֵי בְּהוּ לְהַפְקֵעַת שְׁעָרִים כַּמְבוֹאָר בְּתַעֲנִית דַּף יו"ד וכמ"ש הרמ"ז שָׁם פ"ב מִשְׁנָה ט' וּבָזֶה לֹא קָשֶׁה מַה שֶּׁהִרְגִּישׁ הָרַב מִרְכֶּבֶת הַמִּשְׁנָה עַל מ"ש ה"הַמ בַּפֵּ"א דְּתַעֲנִית שֶׁרַבִּינוּ לֹא

הַזְכִּיר טַעַם רַשִּׁ"י שֶׁרוֹאִים בַּעֲלֵי חֲנוּיוֹת וכו' לְפִי שֶׁאֲפִלּ' בְּמָקוֹם שֶׁאֵין לָחוּשׁ לוֹ וכו' והו"ל לה"מ לוֹמַר וַאֲפִילּוּ בְּמָקוֹם שֶׁאֵין לָחוּשׁ לוֹ וּכְגוֹן תַּעֲנִית יְחִידִים ע"כ וְהָרִי"ף וְהָרֹא"שׁ שָׁם הֵבִיאוּ הַמִּשְׁנָה כְּצוּרָתָהּ אֵין גּוֹזְרִין תַּעֲנִית עַל הַצִּיבּוּר בַּתְּחִלָּה בה' שֶׁלֹּא לְהַפְקִיעַ אֶת הַשְּׁעָרִים וְאַח"כ כָּתְבוּ מַאי דְּאִיתְמַר עֲלָהּ בְּשֵׁ"ס דַּף יו"ד אָמַר ר"ה יְחִידִים מִתְעַנִּים ג' תַּעֲנִיּוֹת מַאי קמ"ל תְּנֵינָא אֵין גּוֹזְרִין וכו' מַהוּ דְּתֵימָא ה"מ צִיבּוּר וכו' קמ"ל תַּנְיָא נָמֵי הָכִי וכו' וְכֵן הָרַמְבַּ"ם כָּתַב בַּפֵּ"א עַל הַצָּרוֹת סְתָם כֵּן וּבפ"ג כָּתַב כֵּן בִּפְרָטוּת עַל הַגְּשָׁמִים לַצִּיבּוּר וְלִיחִידִים וכ"כ הַטּוּר וש"ע סי' תקע"ט.

וּבְכֵן לֹא אֵדַע שכו"ל מ"ש מהרא"י בס' קוֹל אֵלְיָהוּ ח"ב דַּף ק"א דְּלָא יָדַע דְּאַמַּאי לֹא הֵבִיאוֹ מָרָן וּגְדוֹלָה מִזּוֹ הוּא תָּמִיהַּ עַל הָרַב מַהַר"ם מִינְץ שֶׁכָּתַב שֶׁהַיְחִידִים מֻזְהָרִים לְהַתְחִיל בַּחֲמִישִׁי וְלֹא יָדַע מַה יַּעֲנֶה לַסַּוְגְיָא זוֹ דְּהַשַּׁ"ס וְאֵין הַסֵּפֶר לִרְאוֹת כִּי אִם מִמַּה שֶׁהֶעְתִּיק כנ"הג ע"כ אַחַר הַמָּחָ"ר בְּשֶׁגַּם אֵין הס' אִתִּי מִנּוֹסַח וְסִגְנוֹן הכנ"הג מוּבָן הַדָּבָר דְּלָא כְּמוֹ שֶׁחָשַׁב וְז"ל כנ"הג אֵין גּוֹזְרִין ת"צ בַּתְּחִלָּה בַּחֲמִישִׁי וכו' ג"כ אֲבָל יָחִיד אֵין קָפִידָא מָהָרָ"ם סי' קט"ו ע"כ וְלֹא כָּתַב תַּעֲנִית יְחִידִים אֶלָּא יָחִיד דְּבְיָחִיד דְּרָצָה לְהִתְעַנּוֹת כַּמָּה יָמִים קָאָמַר וכ"ה הָאֱמֶת שֶׁנִּשְׁאַל עַל מִי שֶׁנָּדַר לְהִתְעַנּוֹת בוה"וב אִם יָכוֹל לְשַׁנּוֹת הַסֵּדֶר לְהַתְחִיל בה' וְכָתַב דְּאֵין קָפִידָא לְשַׁנּוֹת וכו' וְיָחִיד יָכוֹל לְהַתְחִיל לְהִתְעַנּוֹת בה' וְלֹא שַׁיָּךְ בֵּיהּ הַפְקָעַת שְׁעָרִים בְּתַעֲנִית יָחִיד ע"כ הֲרֵי דְּמַסְכִּים הוֹלֵךְ בְּתַעֲנִית יְחִידִים אֵין מַתְחִילִין בַּחֲמִישִׁי דְּבְהוּ נָמֵי חָשְׁשׁוּ לְהַפְקָעַת שְׁעָרִים הֵפֶךְ מִמַּה שֶׁחָשַׁב: וּלְמַאי דַּאֲתַאן עֲלָהּ בנ"ד הַדָּבָר שָׁנוּי בְּמַחֲלוֹקֶת בֵּין חַכְמֵי יְרוּשָׁלַיִם תובב"א דְּסָבְרִי דְּאֵין לְהַתְחִיל בּוֹ בַּיּוֹם וְחַכְמֵי חֶבְרוֹן תובב"א דַּעְתָּם לְהַתְחִיל בּוֹ בַּיּוֹם וכמ"ש הָרַב חִיָּךְ"א בבר"י סי' תקע"ה וְשָׁם דָּחָה דִּבְרֵי הָרַב שֶׁלְּחַן מְלָכִים וְתָנֵי מַסֶּכֶת עֲדוּיוֹת מְזַקְּנִים אֲשֶׁר בַּשַּׁעַר שֶׁכֵּן עָשָׂה מַעֲשֶׂה מָהָרָ"י זְאֵבִי וְגַם הֵרְאוּ לוֹ מִמ"ש הב"י עַל דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם וְשׁוֹהִים כְּמוֹ שִׁבְעָה יָמִים וְטַעְמוֹ שֶׁכָּךְ שׁוֹהִים בא"י שֶׁהֲרֵי כְּשֶׁהִגִּיעַי"ז וכו' נִגְמָרִים בכ"ה בְּמַרְחֶשְׁוָן וכו' וְחֶשְׁבּוֹן זֶה לֹא יֵוָצֵדֵק כִּי אִם כְּשֶׁחָל י"ז בְּיוֹם ב' כְּפִי קְבִיעוּת ר"ח מַרְחֶשְׁוָן וְכָתַב שָׁם מָרָן דכפ"ז צ"ל כְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם וְשׁוֹהִים כְּמוֹ שִׁשָּׁה יָמִים ע"כ אֲבָל קָשֶׁה ע"ז ממ"ש מָרָן עַצְמוֹ בכ"מ פ"ג דְּתַעֲנִית וְיוֹתֵר נָכוֹן לוֹמַר כִּי מִפְּנֵי כשר"ח כִּסְלֵו אֵינוֹ אֶלָּא יוֹם אֶחָד הוּא שִׁשָּׁה יָמִים וכשר"ח כִּסְלֵו ב' יָמִים הֵם ז' יָמִים וּלְפִיכָךְ כָּתַב כְּמוֹ ז' יָמִים ע"כ וְזֶה א"א אִם לֹא בִּזְמַן שֶׁהָיוּ מְקַדְּשִׁין ע"פי הָרְאִיָּה וּכְמוֹ שֶׁכֵּן הוּא גּוּפֵיהּ שָׁם אוֹת ג' עָמַד עַל זֶה וּמֵעַתָּה גַּם ממ"ש בַּתְּחִלָּה כְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם שִׁשָּׁה יָמִים אֵין רְאָיָה חוֹתֶכֶת דְּהַכֹּל עַל זְמַן שֶׁמְּקַדְּשִׁין ע"פי הָרְאִיָּה וְכֵן הוֹכִיחַ מִזֶּה הָרַב שָׂדֶה הָאָרֶץ דס"ל כְּחַכְמֵי יְרוּשָׁלַיִם ומני"ר רַב אח"א לְהָרַב פ"הא שֶׁהוּא רִאשׁוֹן לְצִיּוֹן בְּתוֹכְכֵי יְרוּשָׁלַיִם תובב"א וּמֵהַתֵּימָהּ עַל הָרַב חִיָּךְ"א בְּמַרְאִית הָעַיִן דַּף פ"ג ע"ב שֶׁהֵבִיא דְּבָרָיו וְכָתַב עָלָיו וְאַחַר הס"ר אַדְּרַבָּה מִדִּבְרֵי מָרָן רְאָיָה לְחַכְמֵי חֶבְרוֹן כמ"ש בבר"י סי' תקע"ה ע"כ וְהוּא פֶּלֶא דַּהֲרֵי עַיִן רוֹאָה דבבר"י עָמַד ע"ז עַל דְּבָרָיו שבכ"מ וְאִי לָאו דְּמִסְתְּפֵינָא אֲמֵינָא דִּלְפִי שָׁעָה חָשַׁב שְׁרָאֵית הָרַב שָׂדֶה הָאָרֶץ מִדְּבָרָיו שבב"י וע"ז דָּחָה לוֹ שַׁפִּיר שֶׁשָּׁם בב"י לֹא הִזְכִּיר מ"ש בכ"מ כשר"ח יוֹם א' הוּא שִׁשָּׁה יָמִים וְאִם בְּיוֹם ב' גַּם כֵּן הוּא ב' יָמִים אֶלָּא שִׁשָּׁה בְּדַוְקָא וְהָרַב פ"הא ח"ג דַּף כ"א עוֹקֵר יְסוֹד חַכְמֵי יְרוּשָׁלַיִם הֵבִיאוּ שָׁם ממ"ש מָרָן הַגִּיעַ בְּמַרְחֶשְׁוָן וְלֹא יֵרְדוּ גְּשָׁמִים וְהוּא לְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה וכו' וכ"כ רַבֵּינוּ עוֹבַדְיָה וּכְבָר עָבְרוּ וכו' א"כ דֵּיּוּמָא דְּהָנָךְ דְּלָא יָרְדוּ בּוֹ בַּיּוֹם וְרָמַז שָׁם ממ"ש בס' שֶׁלְּחַן מְלָכִים יעו"ש וְהָרוֹאֶה יִרְאֶה שֶׁיֵּשׁ לְהָשִׁיב

עָלָיו דִּלְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה ומ"ש הרב"ע עַל רֹוב שְׁנַיִם קָאָמַר דְּלָא יָחוּל י"ז בְּיוֹם שֵׁנִי וּבְסֵפֶר שְׁדֵה הָאָרֶץ שָׁם כָּתַב דִּרְאַיְית רַבָּנֵי חֶבְרוֹן ממ"ש הִגִּיעַ וכו' פֵּירוּשׁוֹ שֶׁהִגִּיעַ הַתְחָלָתוֹ וכמ"ש בִּנְדָרִים פ"ח עַד הַפֶּסַח וכו' וְרַבָּנֵי יְרוּשָׁלַיִם הֵשִׁיבוּם דַּוְוקָא בִּנְדָרִים אָמְרִינַן כֵּן דְּהוּא לְשׁוֹן ב"א וְלֹא כֵן בִּלְשׁוֹן רז"ל וכ"כ הרב"ע הִגִּיעַ וכו' וּכְבָר עָבְרוּ ג' זְמַנִּים ע"כ ואע"ג דְּהַהִיא דִּנְדָרִים שָׁנִינוּ עַד אַחַר וכו' וְלֹא כֵן הָכָא אֵין קָפִידָא וכמ"ש התו' בְּחֻלִּין דַּף נ"ד וַאֲפִילּוּ תָּנֵי בְּכָ"ף הַדְּמִיוֹן כְּסֶלַע אָמְרִינַן עַד וְעַד וּבָזֶה נִסְתַּר מ"ש בס' בִּרְכוֹת הַמַּיִם דַּף מ"א וְהוּא ב"ר מְנִיחָ דְּמַר הָרַב פ"הא לְחַלֵּק ממ"ש בַּשְּׁאֵלָה עַד שִׁשִּׁים יוֹם דקי"ל עַד וְעַד בִּכְלָל לְמַאי דְּלָא תָּנֵי עַד אֶלָּא הִגִּיעַ: אִיבְּרָא מ"ש חַכְמֵי חֶבְרוֹן מֵרַבֵּינוּ עוֹבַדְיָה שֶׁכָּתַב וְהִתְחִילוּ הַיְחִידִים לְהִתְעַנּוֹת מֵאוֹתוֹ יוֹם שֵׁנִי וַחֲמִישִׁי וְשֵׁנִי כמ"ש הָרַב שְׁדֵה הָאָרֶץ שָׁם אֵין זֶה בְּדִבְרֵי רַבֵּינוּ עוֹבַדְיָה כַּאֲשֶׁר יִרְאֶה הָרוֹאֶה אִם לֹא שֶׁנֶּאֱמַר שֶׁכָּךְ הֵבִינוּ בְּכַוָּנָתוֹ וְהָיָה נ"ל לִכְאוֹרָה לוֹמַר ממ"ש בפ' אֵלּוּ טְרֵיפוֹת דַּף נ"ה ופירש"י שֶׁשָּׁם דְּבָאִיסּוּר וְהֶיתֵּר אָזְלִינַן לְהַחְמִיר אִם עַד וְעַד בִּכְלָל לְהַחְמִיר אָמְרִינַן עַד וְעַד בִּכְלָל וְאִם עַד וְלֹא עַד בִּכְלָל לְהַחְמִיר אָמְרִינַן עַד וְלֹא עַד בִּכְלָל וְהָכָא עַד וְעַד בִּכְלָל חֲזָקָה הוּא שֶׁיִּתְעַנּוּ בּוֹ בַּיּוֹם שֶׁחָל י"ז בְּיוֹם ב' אִם לֹא שֶׁיֵּשׁ לְחַלֵּק בְּאִיסּוּרָא דְּרַבָּנָן ובס' בִּרְכוֹת הַמַּיִם שָׁם הֵבִיא דִּבְרֵי הָרַב חִיָּד"א כנז"ל וּפִלְפֵּל בָּהֶם וּבְסוֹף דְּבָרָיו מְצִיאָה מָצָא בְּהָרי"ף ס' מוֹעֵד מִכְּתִיבָה קַדְמוֹנִית שֶׁכָּתַב שֶׁכְּבָר עָבְרוּ ג' זְמַנִּים וכ"כ הא"ח ע"כ וְאֵין זֶה חָדָשׁ דהרב"ע נָמֵי כָּתַב כֵּן וְאֵין רְאָיָה מִזֶּה דְּעַל רֹוב הַשָּׁנִים קָאָמַר וְלֹא כְּשֶׁחָל י"ז בְּיוֹם ב'.

וְאֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה אָנַן בְּדִידַן עָשִׂינוּ מַעֲשֶׂה שֶׁלֹּא הִתְעַנִּינוּ כְּחַכְמֵי יְרוּשָׁלַיִם ת"ו שֶׁהֵם רַבִּים כְּנֶגֶד חַכְמֵי חֶבְרוֹן ת"ו כַּנּוֹדָע ובס' בִּרְכוֹת הַמַּיִם כָּתַב עַל הָרַב אָבִיו ז"ל שֶׁלֹּא הָיָה עוֹשֶׂה עִנְיָן עַד שֶׁהָיָה נִמְלָךְ עִם חַכְמֵי וְרַבָּנֵי הָעִיר: סִימָן כ"ב מַה שֶּׁנָּהֲגוּ הַנָּשִׁים לְהִתְעַנּוֹת בִּשְׁנֵי יָמִים שֶׁל ר"ה בְּכָל שָׁנָה שֶׁאֵינָם אוֹפוֹת וּמְבַשְּׁלוֹת כֵּיוָן דְּלָא הֻזְהַר לָהֶם צוֹרֶךְ אוֹכֶל נֶפֶשׁ שׁוֹרֵשׁ זֶה ממהרי"ו שֶׁפָּסְקוּ מור"ם סי' תקפ"ז ומהריק"ש שָׁם וְיסוֹדוֹ הוּא אִם לֹא עֵירֵב עֵירוּבֵי תַּבְשִׁילִין גַּם לַאֲחֵרִים אֵינוֹ יָכוֹל לְבַשֵּׁל וְהָאֱמֶת דְּקָשֶׁה לְזַוּוגָם וכמ"ש בס' מַאֲמָר מָרְדְּכַי שֹׁם וְהַטּוּר כָּתַב דְּמַה שֶּׁאָסוּר לְמִי שֶׁלֹּא עֵירֵב אֵינוֹ אֶלָּא מִשּׁוּם חֲשָׁדָא מִינָּהּ דְּאִם אֵין חֲשַׁשׁ זֶה שָׁרִי וְהָרַב א"ר כָּתַב מהב"ח דְּכָל אָדָם מֻזְהָר לְבַשֵּׁל לַאֲחֵרִים כְּהַטּוּר וְכֵן בְּמִתְעַנֶּה כָּתַב מהג"מ מִשֶּׁם תשו' מ"ץ דְּמֻזְהָר וּבְזֶה תֵּירֵץ מַה שֶּׁהִקְשָׁה שָׁם המג"א עַל הַלְּבוּשׁ וְדַעְתּוֹ כֵּיוָן דְּהַדָּבָר בְּמַחֲלוֹקֶת הוּא שָׁנוּי יֵשׁ לִסְמוֹךְ עַל הַטּוּר בְּאִשָּׁה אוֹ מְשָׁרֶתֶת הַמִּתְעַנֶּה: אִיבְּרָא דַּעַת מָרָן בְּעֵירוּב לָאו מִשּׁוּם חֲשָׁדָא כְּהַטּוּר אֶלָּא מִצַּד הַדִּין הוּא דְּאוֹסֵר אֲבָל בְּתַעֲנִית בְּשַׁבָּת כָּתַב בסי' רפ"ח מֵהַכְּלְבּוֹ דְּהָא דְּאָסוּר דַּוְקָא מַחֲמַת עָסָקָיו אוֹ מֵחֲמַת יֵאוּשׁ שְׁמָחַת י"ט אֲבָל הַמִּתְעַנֶּה מֵחֲמַת תְּשׁוּבָה וַחֲסִידוּת תַּעֲנִיתוֹ לוֹ עֹנֶג וּמֻוָּתָר וּפָסְקוּ שָׁם מור"ם וְכֵן בסי' תקכ"ט אֲבָל מִמַּה שֶׁפָּסַק מור"ם הָא דמהרי"ו מוּכָח הָא דְּמִתְעַנֶּה מֵחֲמַת תְּשׁוּבָה עֹנֶג הוּא לוֹ לֹא יֶהְגֶּה מָזוֹר לֶאֱפוֹת וּלְבַשֵּׁל לַאֲחֵרִים וכמ"ש המג"א סי' תקצ"ז אֲבָל מָרָן לִפְעָמִים מַזְכִּיר ממהרי"ו וְיֵשׁ פָּנִים לוֹמַר מִמַּה שֶׁלֹּא הִזְכִּירוּ סָבוּר כְּהַכְּלְבּוֹ וְהָא בְּהָא תַּלְיָא ואע"פי שֶׁדַּעְתּוֹ דַּעַת עֶלְיוֹן דְּמִי שֶׁלֹּא עֵירֵב עֵירוּבֵי תַּבְשִׁילִין אָסוּר לְבַשֵּׁל גַּם לַאֲחֵרִים י"ל דְּלָא דָּמֵי הָא לְהָא וכמ"ש הָרַב מַאֲמַר מָרְדְּכַי שָׁם ונ"מ בְּאֵשֶׁת אִישׁ הַמְשַׁעְבֶּדֶת לְבַעְלָהּ וְאֵין נִדְרָהּ כְּלוּם בַּמְּלָאכוֹת שֶׁחַיֶּיבֶת לְבַעְלָהּ כמ"ש בי"ד רל"ה וְאֵין כָּאן מִי שֶׁיַּעֲשֶׂה לוֹ אוֹ שֶׁאֵינוֹ עָרֵב לוֹ בִּישׁוּל אֲחֵרִים וְכֵיוֹצֵא וְהָוֵי מִצְוָה הַבָּאָה

בַּעֲבֵירָה שֶׁיִּבַּטֵּל בַּעְלָהּ מִשִּׂמְחַת יוֹם טוֹב בִּפְרָט אִם הוּא כַּעֲסָן וְגוֹרֶמֶת לוֹ שֶׁיָּבֹא עִמָּהּ לִכְלַל כַּעַס הַחֲמוֹר כע"ז יֵשׁ לְהַתִּיר לָהּ.

ואח"ז רָאִיתִי בס' קִנְיַן פֵּירוֹת הַנַּ"ל דַּף ק"מ ע"א שֶׁכָּתַב מִמָּהָר"י מִבְּרוּנָא שֶׁכָּתַב בִּתְשׁוּ' סי' פ"ב דַּאֲנַן קי"ל חֲצִיוֹ לה' וְחֶצְיוֹ לָכֶם וא"כ מַה יִּתֵּן וּמַה יּוֹסִיף דַּעַת יָחִיד דִּבְטֵילָה הִיא וְתָמַהּ כֵּן עַל מהרי"ו: סִימָן כ"ג הַמְּנָהָג בְּפוּרִים תֶּכֶף אַחַר קְרִיאַת הַמְּגִילָּה בַּלַּיְלָה מַתְחִילִין וְאַתָּה קָדוֹשׁ כמ"ש התו' בַּמְּגִילָּה דַּף ד' אֲבָל בַּיּוֹם הַמְּנָהָג דְּלֹא כמ"ש שָׁם שֶׁאַחַר הַמְּגִילָּה אוֹמְרִים תְּהִלָּה וכו' אֶלָּא אוֹמְרִים תְּהִלָּה לְדָוִד וְאַחַר כָּךְ קוֹרְאִים הַמְּגִילָּה וְאַחַר קְרִיאַת הַמְּגִילָּה אוֹמְרִים וּבָא לְצִיּוֹן וכ"כ הָרוֹקֵחַ סי' רל"ט וּמָהָרִי"ל דמ"ג והרד"א דמ"ו והג"מיי סוֹף הל' מְגִילָּה כְּדִבְרֵיהֶם דְּלֹא כמ"ש הַטּוּר וּמָרָן סי' תרצ"ג שֶׁכָּתְבוּ וְקוֹרִין הַמְּגִילָּה וְאַחַר כָּךְ סֵדֶר קְדֻשָּׁה דְּמַשְׁמַע משא"כ תְּהִלָּה לְדָוִד דְּאוֹמְרִין אוֹתָהּ קוֹדֶם וכ"כ הא"ח דַּף ק"ך ע"ג ושב"הל דַּף כ"ה וכ"כ הָרַב ער"הש שָׁם מֵהַכְּלְבּוֹ ומהריק"ש כָּתַב זֶה מִמְּנָהָג מְצָרִים וכ"מ מִדִּבְרֵי סֵפֶר הַפַּרְדֵּס לְרַשִּׁ"י דַּף מ"ז וּבְאֶרֶץ הַצְּבִי גַּם ב' פְּסוּקִים שֶׁל וּבָא לְצִיּוֹן אוֹמְרִים אוֹתָם אַחַרתְּהִלָּה לְדָוִד כְּדֵי שֶׁתָּכַף אַחַר הַמְּגִילָּה אוֹמֵר וְאַתָּה קָדוֹשׁ וְכֵן הִנְהַגְתִּי אֲנִי בְּבֵית מִדְרָשִׁי וְסָמַךְ לָזֶה אֶקְרָא יוֹמָם וכו' וּסְמִיךְ לֵיהּ וְאַתָּה קָדוֹשׁ וכמ"ש התו' שָׁם וְהַמָּרְדְּכַי ובס' הַפַּרְדֵּס והג"מיי וְרָמַז כָּל זֶה הב"י שָׁם מִשֵּׁם סֵדֶר הַיּוֹם: סִימָן כ"ד כָּתַב הכנ"הג סי' תרצ"ב יֵשׁ מַקְפִּידִין עַל בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה שֶׁל מְגִילָּה שֶׁלֹּא לְאוֹמְרָהּ עַד שֶׁיִּגְלֹל הַמְּגִילָּה וְלָמְדוּ זֶה מהס"ת שֶׁאֵין הַקּוֹרֵא מְבָרֵךְ עַד שֶׁיִּגְלֹל הס"ת ונ"ל שֶׁאֵינוֹ דּוֹמֶה אֲבָל אִם כְּבָר הִתְחִיל לִגְלֹל נ"ל דלכ"ע אֵין לָחוּשׁ אֲבָל לֹא יִגְלֹל וִיבָרֵךְ ע"כ.

והפר"ח פֵּירֵשׁ בּוֹ מ"ש שֶׁאֵינוֹ דּוֹמֶה מִשּׁוּם דְּהָתָם הַטַּעַם הוּא כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיוּ הַגּוֹלְלִים טְרוּדִים מִלִּשְׁמוֹעַ הַהַפְטָרָה מִפִּי הַמַּפְטִיר וכמ"ש רַשִּׁ"י בְּסוֹטָה ע"כ. וְכָתַב עָלָיו מהרא"י בס' כִּסֵּא אֵלִיָּהוּ שָׁם דִּלְפִי פֵּירוּשׁוֹ מַה זּוֹ שֶׁאָמַר וְלָמְדוּ עִנְיָן זֶה מהס"ת הו"ל לְמֵימַר מֵהַהַפְטָרָה אע"פי שֶׁאֵין זֶה כְּדַאי וְעוֹד דהול"ל שֶׁאֵין הַמַּפְטִיר מְבָרֵךְ עַד שֶׁיִּגְלֹל הס"ת וְלָא לֵימָא שֶׁאֵין הַקּוֹרֵא מְבָרֵךְ דְּמַשְׁמַע דִּכְבָר קָרָא בַּתּוֹרָה וְלֹא בֵּירֵךְ בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה עַד שֶׁיִּגְלֹל וּלְדַעְתּוֹ רְאָיַת הָרַב סֵדֶר הַיּוֹם הִיא מִמַּה דקי"ל דְּלֹא יְבָרֵךְ הַקּוֹרֵא בָּאַחֲרוֹנָה עַד שֶׁיִּגְלֹל הס"ת וכמ"ש מָרָן סי' קל"ט וה"נ מַקְפִּידִין בַּמְּגִילָּה עַד שֶׁיְּכָרְכוּ אוֹתָהּ וע"ז אָמַר דְּלָא דָּמֵי דְּהָתָם הַטַּעַם הוּא כְּדֵי שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ בְּרָכוֹת כְּתַוְובוֹת בְּתוֹרָה אֲבָל בַּמְּגִילָּה אִם יֹאמְרוּ כֵּן מַה קְּפִידָא דְּאֵינָהּ נִפְסֶלֶת בְּכָךְ כמ"ש מָרָן סי' תרצ"א.

וַאֲנִי אוֹמֵר דְּהָכְרַחוֹ שֶׁל הפר"ח דְּאִי אָמְרַתְּ עַל הַקּוֹרֵא הַפְטָרָה א"ש דְּשַׁ"ס עָרוּךְ הוּא וּפַסְקוּהוּ כָּל הַפּוֹסְקִים אע"ג דְּרַשִּׁ"י כָּתַב הַטַּעַם כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיוּ הַגּוֹלְלִים טְרוּדִים מִלִּשְׁמוֹעַ הַהַפְטָרָה עֲדִיפָא מִינָּהּ קָאָמַר אע"ג דִּבְשׁוֹמְעוֹ בְּרָכָה רִאשׁוֹנָה לֹא הָיָה עָסוּק בַּכְּרִיכָה עכ"ז בִּשְׁמִיעַת הַהַפְטָרָה נָמֵי בָּעִינַן כֵּן ומכ"ש הוּא וכמ"ש הַלְּבוּשׁ וכנ"הג בִּתְשׁוּבָה שֶׁרְמָזָהּ האמ"ל אֲבָל לַקּוֹרֵא בַּתּוֹרָה שֶׁלֹּא יְבָרֵךְ עַד שֶׁיִּגְלֹל כְּגוֹן דָּא צְרִיכָה רַבָּה דְּהָא אִיפְּסִיקָא הִלְכְתָא שָׁם כר"י דְּאָמַר פּוֹתֵחַ וְרוֹאֶה וּמְבָרֵךְ וכ"כ הָרִי"ף וְהָרֹא"ש אֶלָּא שֶׁהָרַמְבַּ"ם כָּתַב בפי"ב מה"ת דִּין ה' אע"פי שֶׁכָּתַב פּוֹתֵחַ וְרוֹאֶה וּמְבָרֵךְ וְהַיְינוּ כר"י סֵיֵּם ואח"ך קוֹרֵא עַד שֶׁיַּשְׁלִים לִקְרוֹת וְגוֹלֵל הַסֵּפֶר וּמְבָרֵךְ ע"כ וכ"כ הַטּוּר וְאַחֲרָיו נִמְשַׁךְ מָרָן בש"ע.

ובב"י שָׁם סי' קל"ט הִרְגִּישׁ בָּזֶה דמנ"ל לָהָרַמְבַּ"ם הָא וְשָׁם יֵשֵׁב דע"כ לָא פְּלִיג מַאן דְּפְלִיג רַק עַל בְּרָכָה רִאשׁוֹנָה משא"כ בָּאַחֲרוֹנָה דְּאֵין כָּאן טוֹרַח ובכ"מ שָׁם כָּתַב דְּאֵין כַּוָּנַת הָרַמְבַּ"ם אֶלָּא מִהְיוֹת טוֹב וּבְמַסְ' סוֹפְרִים כֵּן מָצָא כְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם וה' הַמְאִירִי בְּחִידּוּשָׁיו דָּחָה דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם מֵהַסַּוְגְיָא הַזֹּאת כֵּיוָן דְּאִיפְּסִיקָא הִלְכְתָא כר"י דְּלָא חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא יֹאמְרוּ בְּרָכוֹת כְּתֻקְּנוֹת בַּתּוֹרָה מַה מָּקוֹם לְהַחְמִיר ויעו"ש למהרי"ן שָׁם בְּמַסֶּכֶת סוֹפְרִים: וְאֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה דִּלְדַעַת מָרָן בְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם דְּאֵינוֹ אֶלָּא מִהְיוֹת טוֹב מֵהֵיכָא תֵּיתֵי לְדַמּוֹת זֶה לְמְגִילָּה וַאֲפִילּוּ נֹאמַר דְּהָרַמְבַּ"ם דִּינָא קָמִשְׁתַּעֵי הָבוּ דְּלָא לְהוֹסִיף עֲלָהּ אֲבָל אִם כַּוָּנָתוֹ עַל הַקּוֹרֵא הַמַּפְטִיר א"ש וְיִהְיֶה הַהֶיקֵּשׁ כָּךְ דְּלִכְאוֹרָה כְּמוֹ דְּבִגְמַר קְרִיאָתוֹ בַּתּוֹרָה וּבָא לִקְרוֹת בְּעִנְיָן הַדּוֹמֶה שֶׁהִיא הַהַפְטָרָה וְצָרִיךְ לְבָרֵךְ עָלֶיהָ וּכְמוֹ שֶׁצָּרִיךְ לְהַשְׁהוֹת מִלְּבָרֵךְ וּמִלְּהַפְטִיר עַד שֶׁיִּגְלוֹל הַגּוֹלֵל ה"נ הַמְגִילָּה דְּגָמַר מִמֶּנָּה וּבָא לוֹ לְבָרֵךְ עָלֶיהָ שֶׁהוּא מֵעֵין הַמְגִילָּה דה"נ צָרִיךְ לְשָׁהוֹת עַד שֶׁיִּגְלוֹל הַמְגִילָּה וְהֵשִׁיב דְּלָא דָּמוּ וְהַטַּעַם דְּבָרְכָה רִאשׁוֹנָה וּשְׁמִיעַת הַהַפְטָרָה שִׁיעוּר גָּדוֹל הוּא וְאִם יַנִּיחַ ס"ת בְּלִי גְּלִילָה בֵּינְתַיִם גָּדוֹל הוּא וְלָכֵן צָרִיךְ לְשָׁהוֹת משא"כ בִּשְׁהִיַּית הַמְגִילָּה בְּלִי גְּלִילָה עַד שֶׁיְּבָרֵךְ בָּאַחֲרוֹנָה אֵין כָּאן שְׁהוּי כ"כ וְאִם יַנִּיחֶנָּה כָּךְ בְּלִי גְּלִילָה אֵין כָּאן בִּזָּיוֹן וְאַדְּרַבָּה אָנוּ פּוֹתְחִים אוֹתָהּ קוֹדֶם הַקְּרִיאָה לְהַרְאוֹת הַנֵּס וְתוּ בְּרָכוֹת אַחֲרוֹנוֹת שָׁבַח וְהוֹדָאָה לְמִי שֶׁעָשָׂה לַאֲבוֹתֵינוּ הַמְאֻחָר הַהוּא וְתוּ אִם הִתְחִיל לִגְלוֹל שֶׁכָּתַב כנ"הג לָשׁוֹן זֶה לֹא נִמְצָא אֶלָּא בְּמַפְטִיר וכמ"ש בב"י סִימָן קמ"ז וְאַדְּרַבָּה הֲבָנָתוֹ הוּא כְּדַעַת ס' הַיּוֹם דְּשֶׁמָּא יֹאמְרוּ בְּרָכוֹת כְּתֻקְּנוֹת בס"ת מִדַּעְתִּי כִּי קָשֶׁה הוּא לַעֲשׂוֹתוֹ חוֹלֵק עִם רֻבָּא דְּרַבְּנָוָתָא דְּפָסְקוּ כר"י דְּלָא חַשְׁחִין אֲנַחְנָא עַל פִּתְגָמָא דְּנָא וְהָא וַדַּאי בִּשְׁעַת הַבְּרָכָה מַמָּשׁ צָרִיךְ לְהַנִּיחַ מִלְּגְלוֹל וּכְמוֹ שֶׁסִּיְּמוּ הפר"ח שָׁם וּבָזֶה וְתִשְׁקוֹט האר"ש מ"ש עָלָיו מהרא"י שָׁם דִּלְפֵירוּשׁוֹ כֵּיוָן דְּלָא סִיְּמוּ עֲדַיִן מִלְּגְלוֹל הוּא נִטְרָד וְאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ הַבְּרָכוֹת.

וּמַה שֶּׁהִקְשָׁה לוֹ עוֹד עָלָיו מָה רָאוּ לִגְלוֹל קוֹדֶם וכו' הָיָה לָנוּ לוֹמַר שֶׁלֹּא יַעֲשׂוּ הַגְּלִילָה עַד אַחַר הַבְּרָכוֹת. י"ל דְּסָבוּר כהא"ח שֶׁהֵבִיא הב"י סִי' קמ"ז בְּמַפְטִיר עַד שֶׁיִּגְמוֹר כָּל גְּלִילַת הס"ת וְלָא סַגִּי בְּהַתְחָלָה בִּלְבַד וּבְוַדַּאי מִשּׁוּם בִּזָּיוֹן ס"ת נָגְעוּ בָּהּ וְאִם יַתְחִיל נָמֵי מַטְרִיד שֶׁלֹּא יִשְׁמַע הַהַפְטָרָה וְסָבוּר דְּאֵין חִילּוּק בֵּין ס"ת לִמְגִילָּה וְאַדְּרַבָּה מְגִילָּה עֲדִיפָא דְּבִשְׁעַת בְּרָכָה יִהְיֶה עוֹסֵק בְּדָבָר אַחֵר וכמ"ש הפר"ח שָׁם וְהוּא מֵהַיְרוּשַׁלְמִי דְּהֵבִיאוּ בסס"ג וּפָסְקוּ מור"ם סִימָן קצ"א וְשָׁם בב"י וְכֵן בכ"מ פ"ב דִּבְרָכוֹת הִסְכִּים הַיְרוּשַׁלְמִי הַזֶּה עִם דִּבְרֵי הַשַּׁ"ס וְהָרַמְבַּ"ם שֶׁכָּתְבוּ דְּהַפּוֹעֲלִים מְבָרְכִין שְׁתֵּי בְּרָכוֹת וְלֹא יוֹתֵר יעו"ש וּדְלֹא כמ"ש מהרא"י הַנָּ"ל בְּסִפְרוֹ הַנָּ"ל סס"ג דְּהַיְרוּשַׁלְמִי הַנָּ"ל פְּלִיג עִם שַׁ"ס דִּידַן וְאֵינִי מֻוּפְנֶה לַעֲמֹד עַל דְּבָרָיו שֶׁשָּׁם וּבְפֶרֶט לְמַה שֶּׁהִקְשָׁה שָׁם עַל הפר"ח וְאַיֵּ"ה אָשׁוּבָה אֶרְאֶה: סִימָן כ"ה מְעַכְּבִים ס"ת בְּיוֹם פּוּרִים עַד אַחַר קְרִיאַת הַמְגִילָּה כ"כ האמ"ל מַהָרַב ב"ד וְשָׁוְרְשׁוֹ מַהַתּוֹ' דְּמְגִילָּה דַּף ד' וְרִמְזָם מהריק"ש בְּהַגָּהוֹתָיו סִי' תרצ"ג וְנִרְאֶה דְּאֵין חוֹבָה לְלַמְּדָהּ בִּפְנֵי הס"ת אֶלָּא מִשּׁוּם דְּהַמְנָהָג הוּא בְּכָל יוֹם שֶׁיֵּשׁ קְרִיאַת לוֹמַר תְּהִלָּה לְדָוִד וְסֵדֶר קְדֻשָּׁה קוֹדֶם חֲזָרַת ס"ת וכמ"ש הַטּוּר סִי' קמ"ט מִנְהָג זֶה וְעַיֵּין בא"ח דַּף כ"ג מִנְהָגִים בָּזֶה והרד"א כָּתַב כְּמִנְהָגֵינוּ ובס' הַפַּרְדֵּס לְרַשַּׁ"י כָּתַב וְז"ל בְּיוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מוּסָף אוֹמְרִים תְּהִלָּה לְדָוִד וְחוֹזֵר וְאוֹמֵר קְדִישׁ בִּפְנֵי הַתֵּיבָה וכו' אֲבָל בְּמִנְחַת שַׁבָּת וּבְשֵׁנִי וַחֲמִישִׁי אֵין הַחַזָּן אוֹמֵר קְדִישׁ מִיָּד אֶלָּא מְמַהֵר לִגְלוֹל וכו' וְכֵן בר"ח וַחֲנֻכָּה וּפוּרִים שֶׁאֵין הַפְּטָרָה אֵין אוֹמְרִים קְדִישׁ עַד שֶׁיַּחֲזוֹר הס"ת לִמְקוֹמוֹ וְיֵשׁ שֶׁהִרְחִיקוּ לוֹמַר לְאַלְתַּר לְאַחַר

קְרִיאַת הַתּוֹרָה וכו' ולפ"ז לַמְּנָהָג שֶׁכָּתַב דְּאוֹמְרִין קְדִישׁ אַחַר חֲזָרַת ס"ת ע"כ דְּגַם תְּהִלָּה לְדָוִד וְסֵדֶר קְדֻשָּׁה נָמִי אַחַר קס"ת כֵּיוָן דְּהַקְדִּישׁ הַזֶּה דְּקָאֵי עַל קס"ת אֵין לְהַפְסִיק בֵּינֵיהֶם בְּתְהִלָּה לְדָוִד וְסֵדֶר קְדֻשָּׁה וּבָזֶה א"ש מ"ש שָׁם דַּף מ"ג בְּפוּרִים יֵשׁ מְנָהָג לִקְרוֹת הַמְּגִילָּה וּמַחֲזִיר הס"ת לְמָקוֹמוֹ וְיֵשׁ שֶׁמַּחֲזִירִין אוֹתוֹ תְּחִילָּה וְאַחַר כָּךְ קוֹרִים וּרְשׁוּת בְּיָדָךְ וכו' ומ"ש וְיֵשׁ מְנָהָג וכו' הַיְינוּ לִמְקוֹמוֹת דְּבִשְׁאָר יְמֵי קס"ת מְעַכְּבִים אוֹתוֹ עַד אַחַר אֲמִירַת תְּהִלָּה לְדָוִד וְסֵדֶר קְדֻשָּׁה וּקְרִיאַת הַמְּגִילָּה שָׁיְיכָא דַּוְקָא קוֹדֶם סִדְרָא דְּקְדֻשָּׁה כמש"ל דְּאַסְמְכוּהָאֶקְרָא אֱלֹהֵי אֶקְרָא יוֹמָם וכו' וּסְמִיךְ לֵיהּ וְאַתָּה קָדוֹשׁ וכו' אֲבָל לִמְקוֹמוֹת דְּבְיוֹם שֶׁאֵין בּוֹ מוּסָף מַחֲזִירִין אוֹתוֹ תֵּכֶף וכמ"ש הָרַמְבַּ"ם פי"ב מֵהִלְכוֹת תְּפִילָּה דִּין כ"ב וכ"ה במס' סוֹפְרִים בְּפֶרֶק כ"א וכ"כ הָרוֹקֵחַ סי' רט"ל שֶׁקּוֹרִין הַמְּגִילָּה אח"ך וְכֵן מִנְהָגָם בְּיוֹם שֶׁאֵין בּוֹ מוּסָף וְעַיֵּין לוֹ בהל' ט"ב וְעַיֵּין לוֹ בסי' נ"ג וּבְסִימָן שס"ב בְּיוֹם שֶׁיֵּשׁ מוּסָף: וּמִן הָאָמוּר יֵשׁ לְהַרְגִּישׁ עַל הָרַב ב"ד סי' ת"ץ דְּקָרָא עִרְעוּר עַל הַמְּנָהָג לְעַכֵּב ס"ת בְּפוּרִים שֶׁמָּצָא בְּהַלְּבוּשׁ לְהֶפֶךְ וּנְפַק דָּק וְאַשְׁכַּח כֵּן בהרד"א וּבְהַכְּלְבּוֹ יעו"ש דְּמֵהַלְּבוּשׁ לֹא קָשֶׁה כְּלָל דְּבְסִי' קמ"ט כָּתַב בְּמִנְהָג בְּיוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ ס"ת שֶׁמַּחֲזִירִין אוֹתוֹ תֵּכֶף ואח"ך אוֹמְרִים תְּהִלָּה לְדָוִד וְסֵדֶר קְדֻשָּׁה וְאָנוּ בְּנֵי סְפָרַד מִנְהָגֵינוּ בִּתְפִלּוֹת ע"פי הרד"א כַּנּוֹדָע וּמִסְתָּמָא שֶׁגַּם בְּעִירוֹ שָׁאלוֹנִיקִי כֵּן א"כ מַה מָּקוֹם לְעַרְעֵר עַל יוֹם פּוּרִים שֶׁמְּעַכְּבִים הס"ת יוֹתֵר מִשְּׁאָר יָמִים וְאִי מִשּׁוּם דְּחָיֵישׁ לְבָזָיוֹן ס"ת דְּיִהְיֶה מֻנָּח כ"כ זְמַן עַד אַחַר הַמְּגִילָּה וְהו"ל לְשַׁנּוֹת בְּיוֹם זֶה לְהַכְנִיסוֹ תֵּכֶף וְלוֹמַר אח"ך הַמְּגִילָּה וּתְהִלָּה לְדָוִד וְסֵדֶר קְדֻשָּׁה ע"ד מ"ש הָרַמְבַּ"ם בהל' שׁוֹפָר בִּתְקִיעוֹת שֶׁמְּיַוְּשָׁב שבר"ה שֶׁמַּכְנִיסִין הס"ת קוֹדֶם וְאַחַר כָּךְ תּוֹקְעִים משא"כ בְּשְׁאָר יָמִים דְּאֵין בָּהֶם מוּסָף דְּתֵכֶף אַחַר חֲזָרַת ס"ת מִתְפַּלְּלִין מוּסָף הִנֵּה הָרַמְבַּ"ם טָעְמוֹ לָאו מִשּׁוּם בְּזָיוֹן ס"ת רַק מִטַּעַם דְּאֵין לְהַפְסִיק בֵּין תְּקִיעוֹת דְּמְיַוְּשָׁב לִתְקִיעוֹת דְּמְעַוְּמָד כמ"ש מז"ה בְּסִפְרוֹ מַעֲשֶׂה רָקַח שָׁם מִשֵּׁם רַבֵּינוּ אַבְרָהָם בְּנוֹ שֶׁל הָרַמְבַּ"ם וְתוּ כֵּיוָן דְּאֵין כָּאן שִׁנּוּי מִשְּׁאָר יָמִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם קס"ת דְּלְעוֹלָם קוֹרִין תְּהִלָּה לְדָוִד וְסֵדֶר קְדֻשָּׁה בְּעוֹד ס"ת עַל הַתֵּיבָה אֵין כָּאן בְּזָיוֹן לס"ת וּתְהִלָּה לְדָוִד וְסֵדֶר קְדֻשָּׁה עַד לְאַחַר הַמְּגִילָּה א"נ סֵדֶר קְדֻשָּׁה לְחוּדֵיהּ לְמִנְהָג שֶׁאוֹמְרִין תְּהִלָּה לְדָוִד קוֹדֶם הַמְּגִילָּה וְשָׁאנֵי מַה שְּׁחָשַׁשׁ הוּא עַצְמוֹ עַל הַהוֹשַׁעְנוֹת בֶּחָג שֶׁאוֹמְרִים אוֹתָם אַחַר מוּסָף שֶׁהִסְכִּים לְהַחְזִיר הס"ת לִמְקוֹמוֹ וּלְהִתְפַּלֵּל מוּסָף ואח"ך יוֹצִיאוּ אוֹתוֹ פֵּ"א וְאֵין זֶה הוֹצָאָה שֶׁלֹּא לְצוֹרֶךְ כמ"ש בסי' תנ"ט שָׁאנֵי הָתָם שֶׁאָנוּ מְשַׁנִּים מִשְּׁאָר יָמִים דְּלְעוֹלָם בְּכָל יוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מוּסָף מַחֲזִירִין ס"ת וְאַחַר כָּךְ מִתְפַּלְּלִים מוּסָף וְעוֹד אִם חוֹשֵׁשׁ לְבָזָיוֹן ס"ת בְּזֶה אַמַּאי בְּרִאוֹתוֹ לְהרד"א וְהַכְּלְבּוֹ נָחָה דַּעְתּוֹ וְהַיְינוּ טַעְמָא דְּהַמְּנָהָג בְּכָל הָעוֹלָם בר"ה לְתִקּוּעַ בְּעוֹד הס"ת עַל הַתֵּיבָה ואח"ך אוֹמְרִים תְּהִלָּה לְדָוִד וּמַחֲזִירִין אוֹתוֹ לִמְקוֹמוֹ וּמִתְפַּלְּלִין מוּסָף וכמ"ש הַטּוּר סִימָן תקצ"א ומור"ם ס"ס תק"ץ וְהָרוֹקֵחַ דַּף ל"ג והרד"א דַּף צ"ט וְהַלְּבוּשׁ וכמ"ש כנ"הג רֵישׁ סי' תקפ"ה וְלֹא חָשׁוּ לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם בְּזֶה מִשּׁוּם דְּלֹא רָצוּ לְשַׁנּוֹת מִשְּׁאָר יָמִים שֶׁמִּיָּד אַחַר חֲזָרַת ס"ת מִתְפַּלְּלִין מוּסָף וְהָרַב אמ"ל בְּסוֹפוֹ נָתַן טַעַם בְּעִכּוּב הס"ת בְּפוּרִים מִשּׁוּם דְּכָתוּב בַּמְּגִלָּה לִיהוּדִי הָיְתָה אוֹרָה וְדָרְשִׁי' אוֹרָה זוֹ תּוֹרָה אפי' שֶׁדְּבָרִים נָאִים הֵם מ"מ אֵין זֶה עִיקַּר הַטַּעַם אֶלָּא הוּא כְּמוֹ מִנְהָג כָּל שְׁאָר הַיָּמִים שֶׁל קס"ת דְּאוֹמְרִים סֵדֶר קְדֻשָּׁה בְּעוֹד שהס"ת שָׁם וּבְיוֹם זֶה לֹא שַׁיְיכָא סֵדֶר קְדֻשָּׁה עַד אַחַר הַמְּגִילָּה וּלְשַׁנּוֹת יוֹם זֶה מִשְּׁאָר יָמִים אֵינוֹ נָכוֹן.

וְיֵשׁ לְהַרְגִּישׁ עַל הָרַב אמ"ל שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי הָרַב ב"ד הַנַּ"ל וְלֹא הִרְגִּישׁ במ"ש וְכֵן הָרַב חִיָּ"א בלד"א שֶׁכָּתַב כֵּן בִּשְׁתִיקָה שֶׁמְּעַכְּבִים הס"ת בְּפוּרִים עַד אַחַר קְרִיאַת הַמְּגִילָה ונ"מ בְּמָקוֹם שְׁנָהֲגוּ לְהַחֲזִירוֹ תֵּכֶף לַהֵיכָל ואח"ך יֹאמְרוּ תְּהִלָּה לְדָוִד וְסֵדֶר קְדֻשָּׁה כֵּן יַעֲשׂוּ גַּם בְּפוּרִים וְכַמְבֹואָר בְּהָרוֹקֵחַ: סִימָן כ"ו כְּשֶׁיֵּשׁ מִילָה בְּפוּרִים כָּתַב מור"ם סִימָן תרצ"ג דְּמַקְדִּימִין הַמִּילָה לְמְגִילָה וְהוּא לָקוּחַ מְמָהָרִי"ל דַּף מ"ג וְהַטַּעַם מִדְּכְתִיב לַיְּהוּדִים הָיְתָה אוֹרָה וכו' לָכֵן מָלִין הַתִּינוֹק תְּחִילָּה לִהְיוֹת יְהוּדִי א"נ מִדִּכְתִיב אוֹרָה זוֹ תּוֹרָה וְשָׂשׂוֹן זוֹ מִילָה הֲרֵי דְּסָמַךְ מִילָה לַתּוֹרָה ע"כ.

וּבְדַרְכֵי מֹשֶׁה סְיָ"ם וּדְלָא כת"הד סי' רס"ו ות"הד שָׁם כָּתַב גַּם הוּא תְּחִילָּה לְהַקְדִּים הַמִּילָה ממ"ש הָאוֹר זָרוּעַ שבר"ה מָלִין בֵּין קְרִיאַת ס"ת לַשּׁוֹפָר אָמְנָם אֶחָד מֵהַגְּדוֹלִים חָלַק ע"ז וְצִוָּה לָמוּל אַחַר הַמְּגִילָה וְאַחַר הַתְּפִלָּה כִּשְׁאָר יָמִים ובר"ה שֶׁאנִי שֶׁכֵּן הַסֵּדֶר בְּרִית אַבְרָהָם וַעֲקֵדַת יִצְחָק וְזֶה לִיתָא בַּמְּגִילָה וְנִרְאֶה שֶׁכֵּן הוּא עִיקַּר מִטַּעְמֵי אַחֲרִינִי וּבַמְּגִילָה מוּכָח דְּנִדְחֵית הַמִּילָה מִפְּנֵי מִקְרָא מְגִילָה דְּקָאָמַר וְלַאֲחוֹתוֹ וכו' וכ"כ הָרַמְבַּ"ן וְהַסְּמָ"ג שֶׁאֵין לְךָ דָּבָר שֶׁנִּדְחָה מִפְּנֵי קְרִיאַת מְגִילָה אֶלָּא מֵת מִצְוָה בִּלְבַד וכו' וַאֲפִי' אִם בָּאנוּ לִדְחוֹת וְלוֹמַר דְּהַאי דְּנִדְחֵית הָנֵי מִלֵּי הֵיכָא שֶׁיֵּשׁ סָפֵק לַעֲשׂוֹת שְׁנֵיהֶם אָז מְגִילָה עֲדִיפָא וכו' מ"מ חֲשִׁיבָא תְּדִירָא לְגַבֵּי מִילָה כֵּיוָן דִּזְמַנָּהּ קָבוּעַ בְּכָל שָׁנָה וכו' וְהָרְאָיָה מֵהָרַמְבַּ"ן וְהַסְּמָ"ג עִיקַּר ע"כ.

והב"י בס' בֶּדֶק הַבַּיִת י"ד וְכֵן כנ"הג סִימָן תרצ"ג הֵבִיאוּ דְּבָרָיו אֱלֹהָ וכ"נ דַּעַת מָרָן בְּקָצַר דִּבְסִימָן תקפ"ה כָּתַב בר"ה שֶׁמָּלִין בֵּין קס"ת לַשּׁוֹפָר וּבְפוּרִים לֹא כָּתַב כְּלוּם דְּמַשְׁמַע כְּמוֹ בְּשְׁאָר יָמִים כְּדִבְרֵי הָרַב ת"הד והפר"ח לֹא חָלַק עָלָיו אֶלָּא עַל מ"ש דְּאִם אֵין שְׁהוּת לַעֲשׂוֹת שְׁנֵיהֶן נִדְחֵית הַמִּצְוָה לְגַמְרֵי אֲבָל כְּשֶׁיֵּשׁ שְׁהוּת דַּעְתּוֹ לְהַקְדִּים הַמְּגִילָה וכנ"הג בְּדִינָא דְּחַיֵּי בְּעָשִׂין דַּף קכ"ה הֵבִיא כֵּן מֵהַתּוֹ' וכ"כ בְּסֵפֶר פָּנִים מְאִירוֹת ח"א סי' נ"ז וכ"כ בְּהַשְׁמָטוֹת בס' מוֹעֲדֵי ה' דַּף קל"א מהג"מיי וּמַהָרַב הַמְּאִירִי וכ"ד הָרַדְבַּ"ז ח"ב סִימָן רנ"א וֶהֱבִיאוֹ הָרַב חִיָּ"א בבר"י שָׁם וְכֵן הָרַב ער"הש וְכֵן דַּעְתּוֹ שָׁם מִכֹּחַ תָּדִיר וְשֶׁאֵינוֹ תָּדִיר תָּדִיר קוֹדֵם וּפֶן דַּעַת מהרי"ע סי' מ"ח הֵבִיאוֹ הָרַב וכ"ל ח"ג דַּף כ"ט וכ"כ הָרַב שְׁבוּת יַעֲקֹב הֵבִיאוּ הָרַב יַד אַהֲרֹן סי' תרפ"ז וכ"פ בס' מַכְשִׁירֵי מִילָה דַּף ז' ע"א וְכָתַב שֶׁכֵּן עִיקַּר וּדְלֹא כמור"ם וְכָל זֶה הוּא מִשּׁוּם דְּמִנָּהָגָם לָמוּל בב"הכנ כנז' בַּמָּהָרי"ל בְּדִינֵי מִילָה וּלְהָרַב ת"הד בִּפְסָקָיו סִימָן פ"א אֲבָל אִם הַמִּנְהָג לָמוּל בַּבַּיִת אֵין סְבָרָא לְלֶכֶת מִבַּ"הַכֵּנ לָמוּל וְלַחֲזוֹר פֵּ"א לב"הכנ לִקְרוֹת הַמְּגִילָה וכמ"ש הָרַדְבָּ"ז שָׁם ומ"מ לְפִי הַטְּעָמִים שֶׁכָּתַב שָׁם לְהַקְדִּים הַמְּגִילָה שָׁיְיכִי גַּם בְּמִילָה שבב"הכנ: וְיֵשׁ לְהַרְגִּישׁ עַל מור"ם מָה רָאָה לִפְסֹק כְּמָהָרי"ל וְלֹא כת"הד מִלְּבַד שֶׁיֵּשׁ בַּמָּהָרי"ל הַגָּהָה אַחַת שֶׁבִּפְרַאנְקְפוּרְט מָלִין אַחַר הַמְּגִילָה כִּי אֵין לְךָ דָּבָר דּוֹחֶה מִקְרָא מְגִילָה עוֹד בָּהּ דְּהִלְכְתָא כְּבָתְרָאֵי אפי' בַּפּוֹסְקִים כמ"ש כנ"הג בִּכְלָלֵי הַפּוֹסְקִים סי' ט"ל אע"ג דִּשְׁנֵיהֶם הָיוּ בִּזְמַן אֶחָד וכמ"ש בש"הג ח"ב דַּף ט"ל מ"מ מהרא"י הֶאֱרִיךְ יָמִים יוֹתֵר דְּמָהָרי"ל נָח נַפְשֵׁיהּ שְׁנַת קפ"ז וְאִלּוּ מהרא"י נ"נ אַחַר הָרַשְׁבָּ"ץ וְהָרַשְׁבָּ"ץ נ"נ שְׁנַת ר"ד כמ"ש שָׁם בש"הג וכ"הג נִמְצָא לְהָרַשְׁבָּ"א שֶׁהָיוּ בִּזְמַן אֶחָד הוּא וְהָרֹא"ש וּקְרוּ לְהָרֹא"ש בָּתְרָאָה וכמ"ש הב"י י"ד סי' נ"ה וְשָׁם פְּלִיג עַל הָרַשְׁבָּ"א וכ"כ הָרַדְבַּ"ז ח"ב סִימָן קכ"ו ומהרשד"ם ח"מ סִימָן תל"ז וְהוּא וַדַּאי מְטַעַם הַנַּ"ל דְּהָרֹא"ש הֶאֱרִיךְ יָמִים יוֹתֵר וְהָכִי מוּכָח מִלְּשׁוֹן מור"ם עַצְמוֹ א"ח סי' תפ"ז סי"א שֶׁכָּתַב וְנָהֲגוּ כְּהָרַשְׁבָּ"א מַשְׁמַע דאל"כ מֵהָרָאוּי לִפְסֹק כְּהָרֹא"ש וְיֵשׁ לְתַמֵּהַּ.

עַל הָרַב אמ"ל וְאַחֲרָיו נִגְרַר הָרַב חִיָּד"א בלד"א שֶׁפָּסְקוּ דְּבָרִימור"ם הַנָּ"ל דְּמִילָה קוֹדֶמֶת בְּסַכִּינָא חֲרִיפָא. וְאַחַר שֶׁכָּתַבְתִּי כָּל זֶה נִזְדַּמֵּן לִי ס' חֲזוֹן עוֹבַדְיָה ובש"ות סִימָן כ"ב שֶׁכָּתַב מִכָּל מַה שֶׁכָּתַבְנוּ וְהוֹסִיף שכ"כ בס' שו"ב וְתָמַהּ עַל מור"ם בָּזֶה אֲבָל מַה שֶׁהִקְשָׁה שָׁם מהשו"ג לְמָהָרי"ל דְּמַיְיתֵי מִמַּה שֶׁכָּתוּב לַיְּהוּדִים וכו' דְּמַאי אֲוֹלְמַהּ הָא מַהַדּ דְּרָשָׁא דְּמִשְׁפָּחָה וּמִשְׁפָּחָה לְהָבִיא מִשְׁפָּחוֹת כְּהֶוְנָה וּלְוִיָּה י"ל דְּהָתָם לָבוֹא לִקְרוֹת בְּצִיבּוּר כמ"ש התו' וְהָרָ"ן וְכֵן מוּכָח מְסֹתָמוֹת הַפּוֹסְקִים וְאִם הַמִּילָה בב"הכנ אֵין כָּאן דְּחוּי וּשְׁנֵיהֶם מְתֻקָּיְמִים בְּצִיבּוּר וּפְרָסוּמֵי נִיסָּא עָדִיף דְּאָמְרוּ ה"ד כְּשֶׁנִּדְחֵית הַמִּצְוָה לְגַמְרֵי וכמ"ש ת"הד שָׁם ממ"ש הָרֹא"ש בפ"ב דְּשַׁבָּת ומ"מ ת"הד שָׁם לֹא הִסְפִּיק לוֹ זֶה דמ"מ מְקֹרָא מְגִילָּה חֲשִׁיבָא תְּדִירָה לְגַבֵּי מִילָה וְהָכִי אִיתָא בפ"ק דְּיבָמוֹת וכו' ומ"ש מָהַרְשָׁ"ל בס' ב"ד שֶׁל שְׁלֹמֹה סוֹף חֵלֶק א"ח לְיַיְשֵׁב דִּבְרֵי מור"ם מִטַּעַם דִּבְרֵי הָרֹא"ש הַנָּ"ל אִם רָאָה לת"הד לֹא הָיָה כּוֹתֵב כֵּן דת"הד לֹא נ"ל זֶה מִטַּעַם תָּדִיר וכו'.

וְרָאִיתִי בס' בֵּית עוֹבֵד דַּף קע"ט דְּבָרִים מְגֻמְגָּמִים שֶׁכָּתַב מהמג"א סי' תרפ"ז וְהוּא לָקוּחַ מהכנ"הג שָׁם דת"הד צִיְּדָד דִּכְשֶׁיֵּשׁ שְׁהוּת לִשְׁתֵּיהֶן יַקְדִּים הַמִּילָה אֲבָל הפר"ח כָּתַב אִיפְכָּא דִּכְשֶׁיֵּשׁ שְׁהוּת יַקְדִּים הַמְּגִילָּה דְּפִרְסוּמֵי נִיסָּא עָדִיף וכ"כ הָרַדְבַּ"ז סי' רנ"א וכ"נ עִיקָּר לְדִינָא וכ"כ מור"ם סִימָן תרצ"ד אֶלָּא שֶׁכְּבָר נָהֲגוּ עַכְשָׁיו לְהַקְדִּים הַמְּגִילָּה וּמִיהוּ הַאי מִנְהָגָא לְפִי שֶׁמַּלִּין בַּבַּיִת אֲבָל כְּשֶׁמַּלִּין בב"הכנ יֵשׁ לָמוּל קוֹדֶם ע"כ.

הֵן אֱמֶת שכ"כ כנ"הג דת"הד צִיְּדָד וכו' אֲבָל דְּבָרָיו תְּמוּהִים דְּמַסְקָנָתוֹ אֵינוֹ כֵּן וְאִיהוּ גּוּפֵיהּ בסי' תרצ"ג הֵבִיא דִּבְרֵי מור"ם שָׁשָׁם נִכְתַּב עָלָיו וּבַעַל ת"הד כָּתַב דְּמִלִּין אַחַר סִיּוּם כָּל הַתְּפִלָּה כְּבִשְׁאָר יָמִים ע"כ וְכֵן בי"ד ס"סי רס"ב הֵבִיא מִמָּרָן בְּבֶדֶק הַבַּיִת שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי ת"הד הַנָּ"ל וּבְשֶׁגַּם נֹאמַר דְּגַם דְּהָאֱמֶת כֵּן שֶׁכָּךְ דַּעְתּוֹ וּדְלֹא כְּמוֹ שֶׁצִּיְּדָד שָׁם מ"מ רָצָה כנ"הג לְלַמֵּד מֵהַצִּידּוּד הַהוּא מַה שֶׁרָצָה מ"מ אַחַר דְּמַסְקָנָתוֹ אֵינוֹ כֵּן כַּאֲשֶׁר יִרְאֶה הָרוֹאֶה מַה תּוֹעֶלֶת לְפַלְפֵּל בָּמָּה שֶׁעָלָה בְּדַעְתּוֹ מִתְּחִילָּה שֶׁאֵינוֹ כֵּן בְּמַסְקָנַת דְּבָרָיו.

ומ"ש בְּדִבְרֵי הָרַדְבַּ"ז לְהֶסְכִּימָם עִם מור"ם אֵינוֹ כֵּן בְּשֶׁגַּם נֹאמַר שְׁדַעְתּוֹ לֹא אָמְרָה הָרַדְבַּ"ז אֶלָּא כְּשֶׁהַמִּילָה בְּבֵית מִמִּילָא אִם בב"הכנ מַסְכִּים וְהוֹלֵךְ עִם מָהָרי"ל שֶׁפָּסְקוּ מור"ם אֵינוֹ כֵּן דְּבִשְׁאָר הַטְּעָמִים שֶׁכָּתַב שָׁם שַׁיְיכִי גַּם כְּשֶׁהַמִּילָה בב"הכנ וְלָא הול"ל אַחַר דִּבְרֵי הָרַדְבַּ"ז וכ"כ מור"ם כְּאִלּוּ בָּא הַדָּבָר מְבֹאָר בְּדִבְרֵי הָרַדְבַּ"ז וְאַדְרַבָּה הַדַּעַת נוֹטָה לְהַקְדִּים הַמְּגִילָּה כת"הד בִּפְרָט שכ"נ דַּעַת מָרָן בַּקָּצָר וכמש"ל וּבְבֶדֶק הַבַּיִת הֵבִיא דִּבְרֵי ת"הד בִּשְׁתֵּיקָה וְכֵן פָּסְקוּ כַּמָּה מֵרַבָּנֻותָא בָּתְרָאֵי וכנז"ל: סִימָן ז"ך כָּתַב הָרַב פר"ח סי' תרצ"ד מ"ש שְׁתֵּי מַתָּנוֹת לִשְׁנֵי עֲנִיִּים ממ"ש וּמַתָּנוֹת לָאֶבְיוֹנִים לָא דָּמֵי למ"ש בפ"ג דְּיוֹמָא וְנָתַן אַהֲרֹן עַל שְׁנֵי הַשְּׂעִירִים גּוֹרָלוֹת יָכוֹל יִתֵּן ב' ע"ז וב' ע"ז ת"ל גּוֹרָל אֶחָד לה' ע"כ מִשּׁוּם דְּהָכָא.

לָא כְּתִיב וְלָאֶבְיוֹנִים מַתָּנוֹת אֶלָּא וּמַתָּנוֹת שְׁפִירוּשׁוֹ ב' וַהֲדַר מְפָרֵשׁ שֶׁהֵם לָאֶבְיוֹנִים וְזֶכֶר לַדָּבָר ממ"ש בפ"ג דְּתַעֲנִית הַשְׁתָּא דִּכְתִיב וּפָרַע לֹא יְשַׁלְּחוּ פֶּרַע לֵיהֱוֵי שַׁלּוֹחֵי הוּא דְּלָא מְשַׁלְּחֵי ע"כ וּבְהַשְׁמָטוֹת כָּתַב ע"ז וכ"כ רַשְׁ"י ס' תְּרוּמָה וְעָשָׂה כְּרוּב אֶחָד מִקָּצָה מִזֶּה וכו' וְעַיֵּין בתו' דַּחֲגִיגָה דַּף ג' ד"ה בְּאָזְנֵיהֶם ע"כ וְהָרַב חִיָּד"א בבר"י וְהָרַב כִּסֵּא אֱלָיָהוּ שָׁם הֵעִירוּ עָלָיו בָּזֶה דַּהֲרֵי שָׁם כָּתוּב בְּרִישָׁא וְעָשִׂיתָ שְׁנַיִם כְּרֻבִים זָהָב וְהָוֵי כְּמוֹ וּמַתָּנוֹת לָאֶבְיוֹנִים וְאַמַּאי הֲוְצְרַךְ לוֹמַר וְעָשָׂה כְּרוּב אֶחָד וכו' וי"ל כֵּיוָן דִּכְתִיב בְּרִישָׁא וְעָשִׂיתָ

כַּפּוֹרֶת זָהָב אע"ג דִּכְתִיב אח"ך וְעָשִׂיתָ שְׁנַיִם כְּרוּבִים זָהָב הָוָה ס"ד לוֹמַר ב' מִזֶּה וב' מִזֶּה כְּמוֹ וְלָאֶבְיוֹנִים מַתָּנוֹת וְכַפּוֹרֶת שֶׁבּוֹ מֻנָּחִים הַכְּרוּבִים הוּא כְּמוֹ וּלְאֶבְיוֹנִים וְהַכְּרוּבִים שֶׁהִזְכִּיר אַחַ"כ הוּא כְּמוֹ מַתָּנוֹת וְהָרַב חִיֵּב"א שָׁם הֵבִיא לוֹ סְמוּכוֹת ממ"ש בְּסִפְרֵי הֶבִיאוֹ רַשִׁ"י סוֹף ס' עֵקֶב בְּפָסוּק לֹא יִתְיַצֵּב אִישׁ וכ"כ מהרי"ן בְּסִפְרוֹ אָהֳלֵי יְהוּדָה דַּף ס"ה וְכֵן הֵבִיא מֵהַתּוֹ' דִּבָּרְכוֹת דַּף ב' ומהרא"ם בְּפָסוּק לֹא תַּחְסֹם וּמַרַשִׁ"י דְּסוֹטָה דַּף מ"ג וְדַף מ"ו וּבְגִטִּין רֵישׁ פֶּרֶק הַזּוֹרֵק וּבְמִצִיעָא דַּף יו"ד וְדַף נ"ו וּבְחֻלִּין דַּף פ"ח וּבְמַכּוֹת דַּף כ"א וְכָל זֶה כָּתַב גַּם בס' ער"הש א"ח שָׁם וּמוֹסִיף עוֹד מֵהַיְרוּשַׁלְמִי בפ"ק דְּכִלְאַיִם מִדְּלָא כְּתִיב כַּרְמְךָ לֹא תִזְרַע כִּלְאַיִם כמ"ש שָׂדְךָ לֹא תִזְרַע כִּלְאַיִם ש"מ דַּאֲפִי' עִיקַּר כַּרְמְךָ שֶׁהוּא הַחֲרָצַנִּים אָסוּר אֶלָּא דַּהֲדַר ק"ל מִמ"ש בְּרֵישׁ מ"ק שָׂדְךָ לֹא תִזְרַע אֵין לִי אֶלָּא זֶרְוּעַ מִנַּיִן לְנִיכּוּשׁ וְעִידּוּר וְכִיסּוּחַ ת"ל שָׂדְךָ לֹא ופירש"י מִדְּלָא כְּתִיב לֹא תִזְרַע שָׂדְךָ ע"כ.

וּלְדַעְתִּי דְּהָתָם מִכֹּחַ שְׁנוּיָא קָדְרִישׁ כֵּיוָן דְּמִקַּמֵּי הָכִי כְּתִיב שֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע שָׂדֶךָ הו"ל לְסַיֵּים וּבְשָׁנָה הַשְּׁבִיעִית לֹא תִזְרַע שָׂדְךָ וּמִדְּשִׁינָּה וְסָמַךְ שָׂדְךָ לְלֹא ש"מ כְּלָל כְּלָל לֹא משא"כ אִם הָיָה אוֹמֵר לֹא תִזְרַע שָׂדְךָ דְּאַתְיָא זְרִיעָה בְּאֶמְצַע לֹא נִשְׁמַע אֶלָּא זְרִיעָה בִּלְבַד משא"כ בְּכִלְאַיִם דְּלֵיכָּא לְמֵימַר הָכִי דָּרְשִׁינַן מִדְּכְתִיב כִּלְאַיִם בְּאֶמְצַע בְּהֶמְתְּךָ לֹא תַרְבִּיעַ כִּלְאַיִם שָׂדְךָ וכו' גּוֹרְעִין וּמוֹסִיפִין לֹא כִּלְאַיִם לֹא יִהֶא כִּלְאַיִם מ"מ וכמ"ש רַשִׁ"י שָׁם ובע"ז דַּף ס"ד וּבְמַכּוֹת שָׁם וְכִי הַאי גַּוְונָא אִיתָא בְּמָנָחוֹת דַּף נ"ה אַקָּרָא דְּלֹא תֵאָפֶה חָמֵץ חֶלְקָם אִי כְּתִיב חֶלְקָם וכו' הָוָה אָמִינָא דַּוְקָא חֶלְקָם משא"כ הַקּוֹמֶץ הַשְׁתָּא דִּכְתִיב לֹא תֵאָפֶה בְּרֵישָׁא כְּלָל כְּלָל לֹא וכה"ג אִיתָא בְּסַנְהֶדְרִין דַּף פ"א גַּבֵּי וְגוֹנֵב אִישׁ גַּנָּב מִי שֶׁיִּהְיֶה דְּאִי מִקַּרָא דְּכִי יִמָּצֵא אִישׁ מַשְׁמַע אִישׁ דַּוְקָא וְכֵן בַּמְּכִילְתָּא ס' מִשְׁפָּטִים וְהֶבִיאוֹ רַשִׁ"י שָׁם וּמַכֶּה אִישׁ אֵין לִי אֶלָּא שֶׁהִכָּה אִישׁ הִכָּה אִשָּׁה מִנַּיִן ת"ל וְאִישׁ כִּי יַכֶּה נָפֶשׁ.

ומ"ש בס' קָרְבַּן חֲגִיגָה סי' נ"ה ממהרמ"ג דְּכִי כְּתִיב אִישׁ בְּרֵישָׁא דָּרְשִׁינַן אִישׁ וְלֹא אִשָּׁה אֲבָל כִּי כְּתִיב אִישׁ אַחַ"כ לָא דָּרְשִׁינַן מִידֵי ע"כ הֵם דְּבָרִים תְּמוּהִים וְכַאֲשֶׁר עָמַד עָלָיו מהרי"ן שָׁם וְכֵן הִקְשָׁה עָלָיו מהרא"י בְּסִפְרוֹ אַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל ממ"ש בְּרֵישׁ ע"ז עַל פָּסוּק אַשְׁרֵי הָאִישׁ אַשְׁרֵי אִישׁ וְלֹא אַשְׁרֵי אִשָּׁה ובס' תּוֹעֲפוֹת רְאֵם מאזמי"ר הִקְשָׁה עָלָיו מִסֵּפֶר מַעֲנֵה לָשׁוֹן ממ"ש בב"ק דַּף ק"ט עַל פָּסוּק וְאִישׁ כִּי לֹא יִהְיֶה לוֹ גּוֹאֵל וְכֵן הִקְשָׁה בס' מַטֵּה אָשֵׁר בְּלִיקּוּטִים וּלְפִי הַמְּבוֹאָר הַנָּ"ל כְּשֶׁהַגְּזֵרָה קוֹדֶם כְּמוֹ אִי כְּתִיב לֹא אִישׁ יִתְיַצֵּב דְּאָז מַשְׁמַע אִישׁ דַּוְקָא כמ"ש בְּפָסְחִים דַּף ע"ה אַקָּרָא דְּבָאֵשׁ תִּשָּׂרֵף לְרַבּוֹת כָּל שְׂרֵיפוֹת הַבָּאוֹת מֵחֲמַת הָאֵשׁ וְכָתַב רַבֵּינוּ בְּחַיֵּי מִמַּה שֶׁלֹּא כָּתַב תִּשָּׂרֵף בָּאֵשׁ.

וּלְפִי הַמְּבוֹאָר הנז"ל אֵינוֹ כֵּן דְּבָאֵשׁ הוּא כְּמוֹ הִתְיַלְבוֹת דִּכְתִיב לֹא יִתְיַצֵּב דְּמַשְׁמַע לָאו דַּוְקָא אִישׁ שֶׁדִּיבֵּר הַכָּתוּב אח"ך וְתִשָּׂרֵף היא כְּמוֹ אִישׁ דִּכְתִיב אח"ך דְּלָא תִּשְׁמַע מִינָּהּ שְׂרֵיפָה בְּדַוְקָא דְּתִשָּׂרֵף אַגּוּף הָאִשָּׁה קָאֵי וְאִי קָאָמַר תִּשָּׂרֵף בָּאֵשׁ הָוֵי כְּמוֹ לֹא אִישׁ יִתְיַצֵּב דְּמַשְׁמַע אִישׁ דַּוְקָא אֲבָל לֹא מִשְׁפָּחָה וְכַיּוֹצֵא אִם לֹא שֶׁיֵּשׁ לְחַלֵּק בְּעִנְיָנִים אֲבָל רַשִׁ"י כָּתַב שָׁם מִיּתּוּרָא דְּתִשָּׂרֵף קָדְרִישׁ וְהַתּוֹ' שָׁם כָּתְבוּ מִמַּה שֶׁלֹּא כָּתַב תָּמוּת: וְדַע שֶׁיֵּשׁ בְּאוֹפָן אַחֵר כַּיּוֹצֵא לָזֶה מדהו"ל לְמֵימַר תֵּיבָה זוֹ קוֹדֶם לְזוֹ נ"מ דְּרָשָׁא כמ"ש בְּפֶרֶק בְּנֵי הָעִיר וַהֲשְׁמוֹתִי אֶת מִקְדְּשֵׁיכֶם אפי' כְּשֶׁהֵם שׁוֹמְמִים בִּקְדֻשָּׁתָם הֵם עוֹמְדִים וְהַיְינוּ מִמַּה שֶׁלֹּא כָּתַב וְאֶתמִקְדְּשֵׁיכֶם אֲשֶׁמָּם וכמ"ש התי"ט שָׁם וְכֵן בִּיבָמוֹת דַּף ק"ג עַל פָּסוּק וְנָתַץ אֶת הַבַּיִת אַפִילּוּ בִּשְׁעַת נְתִיצָה אִקְרֵי בַּיִת וְכֵן פָּסוּק וְשָׂרַף אֶת הַבֶּגֶד וּמִזֶּה לָמַד הָרַב גֵּט פָּשׁוּט

סי' קכ"ח דְּאִם נִתְיַיבֵּשׁ הַנָּהָר אֵין לְכָוְתְבוֹ בַּגֵּט מִמ"ש וְנָהָר יֶחֱרַב וְיָבֵשׁ וְלֹא כְּתִיב יֶחֱרַב וְיָבֵשׁ הַנָּהָר וכ"הג כָּתְבוּ התו' בִּבְרָכוֹת דַּף ח' ד"ה כְּאִלּוּ וּבִשְׁבוּעוֹת דַּף ל' ע"ב וכ"הג בַּעֲרָכִין דַּף ח"י שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד זְמָנִין דְּבִשְׁבִיעִית יַעֲבֹוד וְהַיְינוּ מִדְּלָא כְּתִיב וְיֵצֵא חִנָּם בִּשְׁבִיעִית וְכֵן בְּקִידּוּשִׁין דַּף ל"ב אַקְּרָא דְּמִפְּנֵי שֵׁיבָה תָּקוּם וְהָדַרְתָּ מִמַּה דְּפַלְגִינְהוּ קְרָא וּבְסוֹטָה דַּף ל"א גַּבֵּי גְּדוֹל הָעוֹשֶׂה מֵאַהֲבָה הַאי לְדִסְמִיךְ לֵיהּ וכו' וכ"כ הָרִיטְבָ"א הֵבִיאוּ מֵהָרִיבָ"ל ח"ג סי' ט' עַל מ"ש בִּכְתֻבוֹת דְּאָבֵל מֵיסֵב בָּרֹאשׁ ממ"ש אֶבַחַר דַּרְכָּם וְאֵשֵׁב רֹאשׁ כַּאֲשֶׁר אֲבֵלִים יְנַחֵם וְלָא כְּתִיב כַּאֲשֶׁר יְנַחֵם אֲבֵלִים וכ"הג כָּתַב הג"מיי פֶּ"ה מהל' אָבֵל דְּהָאָבֵל אָסוּר בת"ת דִּכְתִיב הֵאָנֵק דּוֹם מֵתִים וְאֵילּוּ אָמַר מֵתִים בְּרֵישָׁא הֲוָה אֲמִינָא שֶׁנִּשְׁתַּנָּה יְחֶזְקֵאל מִשְּׁאָר מֵתִים לְכָל דָּבָר הַשְׁתָּא דִּכְתִיב הֵאָנֵק וכו' בָּזֶה אַתָּה שָׁוֶה לִשְׁאָר מֵתִים אֲבָל בְּדָבָר אַחֵר שָׁרֵי לָךְ פְּאֵרְךָ חֲבוֹשׁ עָלֶיךָ וכ"הג כָּתַב רַשְׁ"י בִּמְגִילָּה דַּף י"ב פֶּרֶס וּמִדֵּי הַפַּרְתְּמִים סָמַךְ הַפַּרְתְּמִים אֵצֶל מִדֵּי וּכְתִיב לְמַלְכֵי מַדֵּי וּפָרָס סָמַךְ מַלְכֵי לְמָדַי וכ"כ מָהַרְשָׁ"א בח"א בפ"ב דְּשַׁבָּת גַּבֵּי כִּי יִפּוֹל הַנּוֹפֵל מִמֶּנּוּ קָאֵי לְדִסְמִיךְ לֵיהּ אַנּוֹפֵל וְלָא קָאֵי אַגַּג וכ"כ רַבֵּינוּ בְּחַיֵּי בְּפָסוּק אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם לוֹמַר דְּמִמִּין הָאָדָם לָאו בַּר הַקָּרְבָּה הוּא וכ"כ הלח"מ בפ"ז דְּסַנְהֶדְרִין מֵרַשְׁ"י דְּמַכּוֹת כמ"ש בְּמִסְפַּר אַרְבָּעִים יַכֶּנּוּ וְלֹא כְּתִיב אַרְבָּעִים יַכֶּנּוּ בְּמִסְפָּר וְכָתַב בְּמִסְפַּר אַרְבָּעִים ש"מ דְּהַהּ מִנַּיִן הַסּוֹכֵם אֶת הָאַרְבָּעִים וכ"כ הר"י פִּינְטוֹ בפ"ק דִּמְגִילָּה עַל מ"ש עַל פָּסוּק וְיִשְׁנֶה וְאֶת נַעֲרוֹתֶיהָ לָמֶ"ד וְלָמֶ"ד וְלָמֶ"ד שֶׁשָּׁם כָּל זֶה דָּיְקִי מִדְּלָא כְּתִיב וְיִשְׁנֶה לְטוֹב וְאֶת נַעֲרוֹתֶיהָ למ"ל לְמֵימַר וּכְעֵין זֶה כָּתַב הט"ז סי' תקפ"ו מ"ש בֵּין שׁוֹפָר לְלוּלָב דִּבְשְׁנֵיהֶם כְּתִיב לָכֶם וכ"הג כָּתַב בס' שְׁתֵּי הַלֶּחֶם דַּף י"ד רְאָיָה למור"ם י"ד סי' ר"מ דְּחַיָּיב אָדָם בִּכְבוֹד אָבִיו יוֹתֵר מִכְּבוֹד זְקֵנוֹ ממ"ש וַיִּזְבַּח זְבָחִים לֵאלֹהֵי אָבִיו יִצְחָק וְלֹא כָּתַב לֵאלֹהֵי יִצְחָק אָבִיו וְהָיָה מְמַעֵט לֵאלֹהֵי אֲבִי אָבִיו כְּעֵין הַהֶפְרֵשׁ שֶׁיֵּשׁ בֵּין מרע"ה לְרַבֵּינוּ מֹשֶׁה דִּבְאוֹמְרָךְ רַבֵּינוּ מֹשֶׁה מַשְׁמַע שֶׁיֵּשׁ אַחֵר רַבֵּינוּ וְעוֹד שֶׁאֲבָרָהָם קָרְאוּ אָבִיו כמ"ש הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר הִתְהַלְּכוּ אֲבוֹתַי וכו' וכ"הג הֵבִיא מהר"א יְשָׁרְאֵל בס' קוֹל אֵלְיָהוּ ח"ב דַּף צ"ב ע"ב מֵהַיְרוּשַׁלְמִי דְּהַשּׁוֹחֵט הַפֶּסַח עַל הֶחָמֵץ כָּשֵׁר ממ"ש לֹא תִשְׁחַט עַל חָמֵץ דַּם זִבְחִי דהול"ל זִבְחִי.

לֹא תִזְבַּח עַל הֶחָמֵץ וּמִדְּסָמַךְ לְדַם זִבְחִי לוֹמַר אע"פי שֶׁזָּבַח עַל הֶחָמֵץ זִבְחִי אִיקְּרִי: סִימָן כ"ח פּוּרִים שָׁחָל בה' בַּשַּׁבָּת לִבְנֵי כְּפָרִים שֶׁקּוֹרִין הַמְּגִילָּה בי"ד הִתִּיר הָרַב ב"ד בְּסוֹף הַסֵּפֶר לְהִסְתַּפֵּר לִכְבוֹד שַׁבָּת עַל יְדֵי יְשָׁרְאֵל וְשֶׁכְּנָגְדּוֹ הָרַב דְּבַר מֹשֶׁה ח"א סי' מ"ד חָלַק עָלָיו שֶׁאֵין לַעֲשׂוֹת ע"י יְשָׁרְאֵל וְשֶׁכֵּן שָׁמַע מִפִּי מַגִּידֵי אֱמֶת שֶׁבַּזְּמַן הָרַב אָבִיו וְהָרַבָּנִים שֶׁטָּעוּ שֶׁלֹּא הִנִּיחוּ לִסְפָרִים יְשָׁרְאֵלִים לְסַפֵּר וְכֵן נַעֲשָׂה מַעֲשֶׂה יעו"ש וְעִיקַּר מַחֲלוֹקְתָּם בְּמַה שֶׁהִתִּירוּ רז"ל לְאוֹתָם שֶׁמִּסְתַּפְּרִים בחו"המ אִם הוּא ע"י יְשָׁרְאֵל אוֹ לָאו וְהָרַב דָּבָר מֹשֶׁה שָׁם הֵבִיא דִּבְרֵי הגו"ר בְּגַן הַמֶּלֶךְ וְדָחָה רְאָיָתוֹ וְכִדְבָרָיו הִסְכִּים הָרַב פ"הא ח"א דַּף מ"ד ע"ב אֶלָּא שֶׁרָאִיתִי בס' נָחְפָּה בַּכֶּסֶף ח"ב ד"ח וְהוּא מֵהָרַבָּנִים שֶׁבְּדוֹרוֹ שֶׁשָּׁם הִתִּיר ע"י יְשָׁרְאֵל עָנִי וְשֶׁכֵּן הִסְכִּים הָרַב מֵאֲרִיֵּה דְּאַתְרֵיהּ אֲבָל הָרַב ער"הש סי' תקל"ו ותרצ"ו דַּעְתּוֹ לְהַתִּיר כְּהָרַב ב"ד ומ"מ בחו"המ עַצְמוֹ בְּצִינְעָא הוּא שֶׁהִתִּירוּ ע"י יְשָׁרְאֵל וְדַיּוֹ לַבָּא מִן הַדִּין לִהְיוֹת כַּנִּדּוֹן ואע"פי שבס' לֵב מֵבִין דַּף נ"ה כָּתַב דִּמְנַהֵג עִירוֹ לִפְתּוֹחַ הַחֲנוּיוֹת כְּמוֹ בְּכָל ע"ש וְאֵין פּוֹצֶה פֶּה וּמְצַפְצֵף ע"כ הֵיכָא דְּנָהוּג נָהוּג וַהֲרֵי לִשְׁמֹעַ אׇזְנֶיךָ בְּאֵיי ג 'יֶרֶבָא יע"א בְּיוֹם זֶה פּוֹתְחִין חֲנוּיוֹת שֶׁל מַשָּׂא וּמַתָּן הֶפֶךְ רוֹב הָעוֹלָם וְהֵיא עִיר קַדְמוֹנִית כַּנּוֹדָע וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה נָהֲגוּ בִּשְׁאֵלָה לְאוֹמְרָהּ בְּלֵיל ז' בְּמַרְחֶשְׁוָן כְּמִנְהַג א"י וְזֶה ג"כ הֶפֶךְ רוֹב

הָעוֹלָם וְסָמְכוּ עַל הָרֹאשׁ בִּכְלָל ד' שֶׁכָּתַב שֶׁזֶּה תָּלוּי בְּמָקוֹמוֹת וְאֵין לָחוּשׁ אִם הוּא בְּהֶפֶךְ מִבְּנֵי בָּבֶל דְּאָמְרִינַן עַד שִׁשִּׁים לִתְקוּפָה שֶׁאֵין בְּזֶה אִיסּוּר וְהֶיתֵּר יעו"ש וכ"כ הָרַשְׁבָּ"ץ ח"ג סי' קכ"ג.

וְהָאֱמֶת דְּלָא יָדַעְתִּי מִנָּהָג פֶּה הָעִירָה יע"א בְּתִסְפּוֹרֶת יוֹם הַנָּ"ל. אַךְ אֵירַע פַּעַם אַחַת וְהָלְכוּ הַסְּפָרִים לִשְׁאוֹל אֶת פִּי חַד מִינָּן וְהִתִּיר לָהֶם לִפְתּוֹחַ חֲנוּיוֹתֵיהֶם כְּמוֹ בְּכָל ע"ש וְלָעֲזָה כָּל הַמְּדִינָה ע"ז וּמִזֶּה מוּכָח דְּמִנָּהָגָם לֶאֱסוֹר דאל"כ וְכִי מֵעוֹלָם לֹא רָאוּ פּוּרִים שֶׁחָל בה' וְהָיָה הָעִנְיָן מְפֻרְסָם לְהֶיתֵּר וַאֲנִי בֶּאֱמֶת בַּיּוֹם הַנָּ"ל נִצְטַעַרְתִּי ע"ז וּמִפְּנֵי סִיבָּה שַׂמְתִּי יָד עַל פֶּה מִלְּדַבֵּר עִם הֶחָכָם הַמַּתִּיר וְאִם יָבוֹא לִידֵי שְׁיָבּוֹאוּ לְשׁוֹאֲלֵנִי פֵּ"א אֲנִי מַחְמִיר לָהֶם כֵּיוָן שֶׁכְּבָר נָהֲגוּ וְשֶׁכֵּן דַּעַת הָרַב דְּבַר מֹשֶׁה וְהָרַב אָבִיו וְחַכְמֵי דּוֹרוֹ וְהָרַב פ"הא וְהָרַב נָחְפָּה בַּכֶּסֶף וּמָארֵי דְּאַתְרֵיהּ שֶׁלֹּא הִתִּיר אֶלָּא בְּיִשְׂרָאֵל עָנִי שֶׁאֵין לוֹ מַה יֹּאכַל אֲבָל בַּחֲנוּיוֹת כְּמוֹ בְּכָל ע"ש לֹא: סִימָן כ"ט בְּיוֹם ר"ח טֵבֵת שֶׁיֵּשׁ שְׁנֵי שִׁירִים לְיוֹם דַּעַת הרד"א לְהַקְדִּים שֶׁל ר"ח שֶׁהוּא תָּדִיר ולשכנ"הג סִימָן תרפ"ד שֶׁל חֲנֻכָּה קוֹדֵם מִשּׁוּם פִּרְסוּמֵי נִיסָּא והפר"ח שָׁם סָבַר דְּאֵין לוֹמַר אֶלָּא שֶׁל חֲנֻכָּה בִּלְבַד ע"פי דִּבְרֵי הַיְרוּשַׁלְמִי יעו"ש.

וְהִנֵּה בע"הק צָפַת תוב"ב בִּשְׁעַת הַכְנָסַת ס"ת שִׁיר שֶׁל חֲנֻכָּה וּמִתְפַּלְּלִין מוּסָף ואח"ך אוֹמְרִים שִׁיר שֶׁל ר"ח כְּמוֹ שְׁאָר חֲדָשִׁים וְהִנְאַנִי הַרְבֵּה יַעַן דְּהַמּוּסָף לֹא שַׁיָּיךְ לַחֲנֻכָּה אע"פי שֶׁאוֹמְרִין בּוֹ עַל הַנִּסִּים מ"מ אִם אֵין כָּאן ר"ח אֵין כָּאן מוּסָף לָכֵן נָכוֹן לְאוֹמְרוֹ לְשִׁיר שֶׁל חֲנֻכָּה קוֹדֶם מוּסָף משא"כ שֶׁל ר"ח לֹא שַׁיָּיךְ כִּי אִם אַחַר מוּסָף דְּאָז נִיכָּר ר"ח בְּיוֹתֵר וּבְטוּר סי' תכ"ג כָּתַב בְּטַעַם הַשִּׁיר הַזֶּה בר"ח דִּכְתִיב עָשָׂה יָרֵחַ לְמוֹעֲדִים וְשָׁם כָּתַב וּמַה שֶּׁאוֹמְרִים בְּמוּסָף זְמַן כַּפָּרָה וכו' שֶׁשְּׁעִיר ר"ח מְכַפֵּר עַל טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו ע"כ וא"כ פֵּירוּשׁ יָרֵחַ לַמּוֹעֲדִים שֶׁמְּכַפֵּר כִּשְׁאָר רְגָלִים שֶׁגַּם בָּהֶם מְכַפֵּר הַשָּׂעִיר וכמ"ש בְּמַתְנִיתִין דְּרֵישׁ שְׁבוּעוֹת ועפ"ז לֹא יִתָּכֵן לְאוֹמְרוֹ כִּי אִם אַחַר מוּסָף משא"כ שִׁיר שֶׁל חֲנֻכָּה: סִימָן ל' בְּיוֹם ח' שֶׁל חֲנֻכָּה כָּתַבְתִּי בס"הק הַשּׁוֹמֵר אֱמֶת מֵהָרַב חַיָּ"א בח"ש ח"א לְלִמּוּד בס"ת כְּסֵדֶר קְרִיאַת כָּל יוֹם וְיוֹם וְהַשְּׁלִישִׁי חוֹזֵר וְשׁוֹנֶה וּבְיוֹם הַשְּׁמִינִי וְקוֹרֵא עַד לְבַסּוֹף וְהִסְכִּים לָזֶה שָׁם דִּבְרֵי הג"מיי והא"ח יעו"ש.

וְעַתָּה רָאִיתִי בס' מַעֲשֶׂה אַבְרָהָם שֶׁבָּא לְיַדֵּינוּ מֵחָדָשׁ שֶׁהִקְשָׁה עָלָיו ממ"ש מַהַר"ם בְּתְשׁוּ' הַקְּצָרוֹת מִמָּהָר"י סָגֶל שֶׁקּוֹרֵא הַכֹּהֵן בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי וּתְשִׁיעִי וְהַלֵּוִי יוֹם עֶשְׂירִי וְיוֹם י"א וְיִשְׂרָאֵל מִיּוֹם י"ב עַד לְבַסּוֹף וְאֵיךְ לֹא הִזְכִּיר מִמֶּנּוּ וְלָכֵן לֹא מָלְאוֹ לִבּוֹ לְבַטֵּל הַמִּנְהָג יעו"ש וְאַפְרְיוֹן נִמְטְיֵיהּ ממ"ש מִמָּהָר"י סָגֶל וְדִבְרֵי מָהָר"י סָגֶל הֵם לְפָנֵינוּ בְּמָהָרי"ל דַּף מ"א שֶׁבְּכֹהֵן וְלֵוִי קוֹרִין בְּכָל יוֹם בְּסֵדֶר הַיּוֹם וְיִשְׂרָאֵל קוֹרֵא בְּשֶׁל מָחָר וְהוּא כמ"ש שָׁם הָרַב חַיָּ"א מהג"מיי ומהא"ח וכ"ה בס' הַפַּרְדֵּס לְרַשְׁ"י דַּף מ"ז ובשב"הל דַּף כ"ג וּבְהַסְמָ"ג הִלְכוֹת תְּפִלָּה וְכֵן הוּא גַּם בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי ג"כ אֶלָּא דבשב"הל כָּתַב בְּסָתָם מַתְחִילִין מִיּוֹם הח' וּמַשְׁלִימִין הַפָּרָשָׁה ע"כ וְהַסְמָ"ג לֹא הִזְכִּיר מִזֶּה אֶלָּא שֶׁכָּתַב וְכֵן בְּכָל יוֹם וּסְתָמוֹ כְּפֵירוּשׁוֹ אֶלָּא דְּמָהָר"י סָגֶל מְשַׁנֶּה יוֹם הח' מִשְּׁאָר יָמִים וְכַוָּנַת הָרַב הַנָּ"ל לְהַקְשׁוֹת לְהָרַב חַיָּ"א דְּבִשְׁלָמָא להג"מיי והא"ח נִיחָא דְּיִישֵׁב דִּבְרֵיהֶם דא"ש לְדִידַן דְּאֵין קוֹרִין רַק סֵדֶר הַיּוֹם בִּלְבַד יעו"ש.

אֲבָל לְמָהָר"י סָגֶל הֲרֵי יֵשׁ לוֹ שִׁנּוּי בְּיוֹם הח' מִשְּׁאָר יָמִים וְלָכֵן אִם אָנוּ מְשַׁנִּים לֵיכָּא קְפִידָא וְלָכֵן לֹא רָצָה לְבַטֵּל הַמִּנְהָג וי"ל דעכ"פ הָא דְּמָהָר"י סָגֶל אֵינוֹ שִׁנּוּי מֻרְגָּשׁ כ"כ

הוֹאִיל וּבְכָל יוֹם הֵם קוֹרִין לְיִשְׂרָאֵל בְּשֶׁל מָחָר אַף שֶׁמְּחַלְּקִים בְּיוֹם הח' בְּאוֹפֶן אַחֵר לָא קָפְדִינַן מִשא"כ לְדִידַן דְּלְעוֹלָם אֵין קוֹרִין אֶלָּא בְּסֵדֶר הַיּוֹם אִם בָּאנוּ לְשַׁנּוֹת בְּיוֹם הח' הוּא שִׁנּוּי גָּדוֹל וּמְוֹרְגָּשׁ וּמִנָּהֲגֵנוּ הוּא ע"פי הַטּוּר וש"ע סי' תרפ"ד וכ"כ הרד"א וכ"ה במס' סוֹפְרִים פֶּרֶק ד': וְרָאִיתִי בס' שע"א סי' ח' שֶׁכָּתַב בָּאוֹת ע"א סֵדֶר קְרִיאָתָהּ בְּסִידּוּרִים ובש"ע סִימָן תרפ"ד ע"כ וּבְנַדַּאי הַכַּוָּנָה לוֹ שֶׁאֵין קוֹרִין בְּכָל יוֹם אֶלָּא בְּסִדְרוֹ שֶׁל יוֹם בְּלִבַּד וְאֵלּוּ שָׁם בָּאוֹת ע"ט כְּתַב כֹּהֵן קוֹרֵא בְּיוֹם הח' עַד מְלֵאָה קְטֹרֶת וְהַלְוִי מַשְׁלִים הַקְּרְבָּן וְיִשְׂרָאֵל קוֹרֵא מִיּוֹם הט' עַד לְבַסּוֹף ע"כ וְהוּא ע"פי מ"ש הג"מיי והא"ח וְהָרַבָּנִים שֶׁהִזְכַּרְתִּי אֲבָל לִדִידְהוּ בְּכָל יוֹם נָמֵי עוֹשִׂין כֵּן אֲבָל אִם נָהֲגוּ כְּמִנְהָגֵינוּ אַמַּאי הֲוְצְרְכוּ בְּיוֹם הח' לְשַׁנּוֹת וְהָא מְנָלֵיהּ: סִימָן ל"א נִשְׁאַלְתִּי מֵהֶבֵן יַקִּיר לִי שֶׁאוּל הוּא לה' נר"ו אִם לֹא הִזְכִּיר שָׁם הֶחָג רַק אָמַר י"ט בְּסָתָם אִם צָרִיךְ לַחֲזוֹר וּלְפִי שָׁעָה אָמַרְתִּי לוֹ מִסְּבָרָא דְּאֵין צָרִיךְ לַחֲזוֹר ואח"ך רָאִיתִי כֵּן לְמהרי"ע בְּבֵית יְהוּדָה סי' ס"ח ואע"ג דְּבְעִיקַּר דִּינוֹ שֶׁשָּׁם שֶׁהִזְכִּיר בִּשְׁמִינִי עֲצֶרֶת חַג הַסְּוּכּוֹת חָלְקוּ עָלָיו וְהִסְכִּימוּ דְּצָרִיךְ לַחֲזוֹר וכמ"ש בס' יַד אַהֲרֹן ח"ב סי' ק"ח ובבר"י סי' תרס"ח וּבְיוֹסֵף אוֹמֵץ סי' ח' שָׁנְיָא הַהִיא דְּשִׁינָּה שָׁם הֶחָג מַה שֶּׁאֵינוֹ הַיּוֹם לֹא כֵן אִם אָמַר בְּסָתָמָא דְּאָמַר אֶת יוֹם טוֹב: סִימָן ל"ב מִי שֶׁטָּעָה בְּלֵיל א' שֶׁל סֻכָּה דְּבִירְךְ שֶׁהֶחֱיָינוּ ואח"ך לְיַשֵּׁב בַּסֻּכָּה כְּמוֹ בְּלֵיל ב' כמ"ש מָרָן בסי' תרס"א נִרְאֶה דִּלְמָחָר בְּקִידּוּשָׁא רַבָּה יְבָרֵךְ אוֹתָהּ אַחַר שֶׁיֹּאמַר לֵישֵׁב בַּסֻּכָּה וְלָא מִבָּעְיָא למ"ש מור"ם בסי' תרמ"א דָּמֵי שֶׁלֹּא אָכַל בְּלֵיל י"ט א' בַּסֻּכָּה כְּשֶׁאוֹכֵל לְמָחָר מְבָרֵךְ זְמַן וְהָכִי נָקְטִי הָאַחֲרוֹנִים כמ"ש בס' יַד אַהֲרֹן שָׁם וְהָרַב זָכוּר לְאַבְרָהָם אֶלָּא גַּם להב"ח בְּתְשׁוּבָה סי' קל"ב דְּחִלֵּק עַל מור"ם דְּשָׁאנֵי דְּאָכַל בְּבֵית אוֹ מֻחָמַת גְּשָׁמִים אוֹ אוֹנֶס אַחֵר וְשַׁיָּךְ לוֹמַר שֶׁהֶחֱיָינוּ שֶׁבֵּירְךְ אח"ך קָאֵי גַּם לַסֻּכָּה אע"ג שֶׁלֹּא אָכַל בְּתוֹכָהּ בְּכָאן מוֹדֶה מִדְּהִקְדִּים שֶׁהֶחֱיָינוּ גַּלֵּי אַדַּעְתַּיְהּ דְּלָא בֵּירְךְ רַק עַל הָרֶגֶל בִּלְבַד וְאַפְּתִי שֶׁהֶחֱיָינוּ עַל הַסֻּכָּה לֹא בֵּירְךְ: סִימָן לג מַה שֶּׁאָנוּ אוֹמְרִים מִזְמוֹר הַיּוֹם בחו"ה הַמ אַחַר קְדִישׁ תִּתְקַבֵּל הוּא מהרד"א ובחק"ל א"ח סִימָן ל"ב חִיפֵּשׂ וְלֹא מָצָא שׁוֹרֶשׁ לְמִזְמוֹרֵי הַחַגִּים שֶׁאָנוּ אוֹמְרִים אִם לְמַסֶּכְתּ סוֹפְרִים פ' כ"ח אֵינוֹ כֵּן וְאִם לִשְׁיָרֵי הַלְוִיִּים בַּמִּקְדָּשׁ אֵינוֹ כֵּן כנז' בְּסֻכָּה דַּף נ"ה ולהרד"א והא"ח בְּכָל ג' רְגָלִים אֵין כָּאן רַק לַמְנַצֵּחַ מַשְׂכִּיל לִבְנֵי קֹרַח וּמִסֻּוְגְיָא דְּסֻכָּה הָנָּ"ל מוּכָח דִּבְשַׁבָּת חו"המ אֵין כָּאן מָקוֹם לְשִׁירוֹ שֶׁל י"ט שֶׁנִּדְחֶה מִפְּנֵי שִׁירוֹ שֶׁל שַׁבָּת ור"ח שֶׁחָל בְּשַׁבָּת יוֹכִיחַ שֶׁאֵין אָנוּ אוֹמְרִים בּוֹ בִּרְכֵּי נַפְשִׁי שֶׁהוּא שִׁירוֹ שֶׁל ר"ח כמ"ש הַטּוּר סִימָן תצ"ג: : יוֹרֶה דֵּעָה סִימָן א' כָּתַב מהרי"ע בְּסִפְרוֹ בְּנֵי יְהוּדָה סי' ק"ה מַעֲשֶׂה בְּבֵיצִים שֶׁנִּתְנוּם בְּקֵעָרָה בְּלִי שׁוּם רוֹטֶב וְנָתְנוּ הַקֵּעָרָה עַל פִּי הַקְּדֵירָה הַטְּמוּנָה בְּחַמִּין עַל הָאוֹר בְּשַׁבָּת וְנִמְצָא בַּבֵּיצָה אַחַת אֶפְרוֹחַ הוֹאִיל וְאֵין כָּאן רוֹטֶב שֶׁמּוֹלִיךְ בְּכָל הַקְּדֵירָה דְּזֶה עָדִיף מֵחֲתִיכָה שְׁמְּקָצָתָהּ חוּץ לָרוֹטֶב דְּבָעֵינַן נִיעֵר וְכִסָּה וְהָכָא לֵיכָּא חֲדָא מִנַּיְיהוּ ע"כ וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה כָּתַב בסי' שֶׁאַחֲרָיו.

וְהִנֵּה שְׁמָא מִמַּה שֶׁסָּתַם כ"כ אוּלַי דִּיבֵּר עַל הַיָּדוּעַ לוֹ שְׁדִבְרָיו דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א בְּתְשׁוּבָה שֶׁהֵבִיאָה הב"י סי' ס"ו וּפָסְקָה שָׁם בש"ע וְכֵן הַלְּבוּשׁ וְז"ל אִם נִמְצָא דָּם בְּבֵיצָה שֶׁשָּׁמוּהָ עַל הַחַמִּין לְהַצְטַמֵּק הַדָּבָר פָּשׁוּט שֶׁאֵינוֹ נֶאֱסָר הַחַמִּין כֵּיוָן דְּאֵין בְּמְקוֹם הַבֵּיצָה רוֹטֶב לָא עָדִיף מֵהַצָּלִי שֶׁאֵינוֹ אוֹסֵר אֶלָּא כְּדֵי קְלִיפָּה וְלֹא עוֹד אֶלָּא אֲפִילּוּ אִם הָיְתָה קְלוּפָּה כֵּיוָן שֶׁהָרוֹטֶב שֶׁבַּקְּדֵירָה אֵינוֹ עוֹלֶה לְמַעְלָה מֵהַכְּסוּי אֵין מַה שֶּׁבַּקְּדֵירָה בּוֹלֵעַ מִמֶּנָּה דְּלָא עָדִיף מֵחֲתִיכָה שֶׁבְּתוֹךְ הָרוֹטֶב כְּשֶׁלֹּא נִיעֵר וְכִיסָּה ע"כ ואע"ג דְּאַיְירִי בְּדָם וּלְדַעְתּוֹ בְּחִדּוּשָׁיו

שֶׁהַבִּיא הב"י שָׁם יֵשׁ ג' מִינִים בְּדַם בֵּיצָה יֵשׁ דְּאוֹרַיְיתָא וְהוּא שְׁנִתְפַּשֵּׁט מִקֶּשֶׁר הַחֻלְבּוֹן וְחוּצָה לוֹ אוֹ בְּקֶשֶׁר דְּחֻלְמוֹן וְיֵשׁ דְּרַבָּנָן וְהוּא כְּשֶׁנִּמְצָא שֶׁלֹּא עַל הַקֶּשֶׁר כְּלָל וכו' אָסוּר מִדְּרַבָּנָן וְיֵשׁ שֶׁמֻּתָּר שֶׁנִּמְצָא שֶׁלֹּא עַל הַקֶּשֶׁר כְּלָל וכו' מֻתָּר וְאוּלַי דְּבִתְשׁוּבָה זוֹ שֶׁהַבִּיא הב"י אַיְירֵי בְּדַם דְּרַבָּנָן משא"כ אֶפְרוֹחַ דְּהוּא אִיסּוּר דְּאוֹרַיְיתָא אֲבָל ממ"ש רְאָיָיתוֹ מֵהַצָּלִי אוֹ מֵהַחֲתִיכָה שֶׁהִיא בְּתוֹךְ הָרוֹטֶב אֵין מָקוֹם לְחַלֵּק וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁרָאִיתִי למהרד"ף בְּמִזְמוֹר לְדָוִד דַּף מ"ז שֶׁכָּתַב דְּלֹא הֶזְצְרְךְ הָרַשְׁבָּ"א בִּתְשׁוּבָה זוֹ לָתֵת טַעַם מִשּׁוּם שֶׁאֵין כָּאן בְּמָקוֹם הַבֵּיצָה רוֹטֶב מִשּׁוּם דְּמַיְירֵי הָרַשְׁבָּ"א בְּדַם שֶׁהִתְחִיל לְהִתְרַקֵּם וְהוּא אִיסּוּר תּוֹרָה וכמ"ש הוּא עַצְמוֹ בִּתְשׁוּבָתוֹ ח"א סי' מ"ז וְרָמְזָה הב"י שָׁם שֶׁאֵין זֶה דַּם בֵּיצִים אֶלָּא דַּם בָּשָׂר וְלֹא הֻזְכְּשַׁרְנוּ דַּם בֵּיצִים אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁאֵין זֶה מִין בָּשָׂר ע"כ דְּאִי אַיְירֵי בְּסָתָם דָּם הֲרֵי כָּתַב שָׁם מור"ם סִימָן ד' כָּל שֶׁלֹּא יָדַעְנוּ שֶׁהַדָּם בְּמָקוֹם הָאוֹסֵר יֵשׁ לְהַתִּיר הַתַּעֲרוֹבוֹת ע"כ ור"ל בְּשֶׁגַּם מור"ם הוּא הַיּוֹתֵר מַחְמִיר שֶׁכָּתַב שָׁם וּמִזֶּה נִתְפַּשֵּׁט הַמִּנְהָג בְּמָקוֹמוֹת אֵלּוּ לֶאֱסֹר כָּל הַבֵּיצָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ דָּם וְאֵין מְחַלְקִין בֵּין חֻלְבּוֹן לְחֻלְמוֹן ע"כ אעפ"כ בְּתַעֲרוֹבוֹת מֵיקֵל וּכְדַעַת מָרָן שָׁם וְכֵן כָּתַב הָרַשְׁבָּ"א בִּתְשׁוּבָתוֹ שבח"א הנז"ל וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּמָהַרְשָׁ"לֶהֱבִיאוֹ הַשָּׁ"דּ שָׁם סס"ו וכנ"הג הגב"י קוּק ט"ל דַּעְתּוֹ שֶׁהָרַשְׁבָּ"א הנז"ל בב"י דְּאַיְירֵי בְּשֶׁמּוֹ הַבֵּיצָה בְּתוֹךְ הַחֹמִין מַמָּשׁ וְכֵן הוֹכִיחַ מהראד"ב סי' כ"ט שֶׁהַבִּיא כנ"הג שָׁם מִלְּשׁוֹן מָרָן וְהַלְּבוּשׁ שֶׁפָּסְקוּ לִתְשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א הנז' לְפָסֵק דִּין שֶׁלֹּא הִזְכִּירוּ בְּדִבְרֵיהֶם כְּסוּי וְלָכֵן הֻזְצְרְכוּ הַשָּׁ"דּ והפר"ח שָׁם לְהַגִּיהַּ בְּמָקוֹם הַכְּסוּי צ"ל לְמַעְלָה מֵהַבֵּיצָה אֶלָּא דהפר"ח כָּתַב דִּלְפִי פְּסַק מָרָן דַּחֲתִיכָה שֶׁעָלֶיהָ הַבֵּיצָה צְרִיכָה נְטִילַת מָקוֹם וּלְדַעְתּוֹ כָּל הַחֲתִיכָה אֲסוּרָה וְתוּ דמהראד"ב שָׁם בְּסִיּוּם דְּבָרָיו כָּתַב בִּתְנַאי שֶׁאֵין שָׁם רוֹטֶב בְּמָקוֹם הַבֵּיצָה וְכֵן הִסְכִּים בס' דִּבְרֵי יוֹסֵף סס"י וכנ"הג.

שָׁם הִכְרִיחַ פֵּירוּשׁ מָהַרְשָׁ"ל הַנָּ"ל דְּאִם הַבֵּיצָה לְמַעְלָה עַל כְּסוּי הַקְּדֵירָה אֵיךְ כָּתַב וּקְלִיפַת הַבֵּיצָה לָא גָּרְעָא מִשִּׁיעוּר קְלִיפָּה דְּהַכְּסוּי הוּא יוֹתֵר מִכַּמָּה קְלִיפּוֹת ע"כ וְגַם בָּזֶה נָמִי אֵין טַעַם לְחַלֵּק בֵּין בֵּיצָה לְאֶפְרוֹחַ וּבְנִדּוֹן מהרי"ע הנז"ל שֶׁהוּא בְּפֵירוּשׁ דִּבְרֵי הָרַב אִיסּוּר וְהֶיתֵּר בְּפֵירוּשׁ תְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א הַנָּ"ל בב"י הו"ל לְהוֹכִיחַ דִּינוֹ מֵהַצָּלִי כמ"ש הָרַשְׁבָּ"א דְּעַד כָּאן לֹא הֵבִיא הָרַשְׁבָּ"א מֵחֲתִיכָה שֶׁחוּץ לָרוֹטֶב כְּשֶׁלֹּא נִיעֵר וְכִיסָּה מֻתָּר אֶלָּא בְּבֵיצָה שֶׁהִיא קְלוּפָה אֲבָל לֹא כְּשֶׁאֵינָהּ קְלוּפָה כַּנִּדּוֹן מהרי"ע דְּמִסְתַּם דְּבָרָיו מוּכָח כְּדֶרֶךְ כָּל הַבֵּיצִים הַמִּתְבַּשְּׁלִים שֶׁהֵם בְּקִלְיפֵיהֶם: וְעַל פִּי מ"ש לֹא יָכוֹלְתִּי לְכַוֵּן למ"ש הָרַב כְּסֵא אֱלִיָּהוּ סי' כ"ג עַל מ"ש מור"ם שָׁם וְהוּא לָקוּחַ מִשַּׁעֲרֵי דּוּרָא דְּאִם שָׁמוּ כְּסוּי הַבָּלוּעַ מִבָּשָׂר עַל פִּי קְדֵירָה שֶׁל חָלָב אוֹ אִיפְכָּא אִם שְׁנֵיהֶם חַמִּים אוֹ הָעֶלְיוֹן קַר וְהַתַּחְתּוֹן חַם אִם הִתְחִיל הַכְּסוּי לְהַזִּיעַ הַכֹּל אָסוּר וכ"כ הב"י מִשְּׁמוֹ בסי' צ"ב וְסִיֵּם הָרַב הנז' וְדִבְרֵי מהרי"ע סי' ק"ה הֵם הַפֶּךְ זֶה ע"כ.

וְאַחַר הַמָּחָ"ר מַה יֵּשׁ לוֹ עִם מהרי"ע וַהֲרֵי דְּבָרָיו דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א מַמָּשׁ וְאִי אִיתָא דְּדִבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א פְּלַגַן עַל הָרַב שַׁעֲרֵי דּוּרָא הו"ל לְמָרָן בסס"ו כְּשֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א לְרַמּוֹז שָׁם מִדִּבְרֵי הָרַב ש"ד א"נ בסי' צ"ב בב"י שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי הָרַב שַׁעֲרֵי דּוּרָא הו"ל לְרַמּוֹז מִדִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א הנז' בסס"ו וְתוּ אֵיךְ מור"ם שֶׁכָּתַב דִּבְרֵי הָרַב שַׁעֲרֵי דּוּרָא לֹא הִגִּיהַּ שָׁם בסס"ו כְּלוּם.

עַל דִּבְרֵי מָרָן בְּפָסְקוּ שֶׁפָּסַק לִתְשׁוּ' הָרַשְׁבָּ"א הנז': וְהָאֱמֶת יְסוֹד בִּנְיָן דְּמָה עִנְיָן דִּבְרֵי הָרַב שַׁעֲרֵי דּוּרָא הַנָּ"ל בְּדִבְרֵי מור"ם שֶׁהַכְּלִי כֻּלּוֹ בָּלוּעַ מִבָּשָׂר וּנְתָנוּהוּ עַל קְדֵירַת חָלָב אוֹ אֵיפְכָא דְּגוּף הַכְּיסוּי מַה לְמַעְלָה מַה לְמַטָּה כֻּלּוֹ בָּלוּעַ מִבָּשָׂר אוֹ מֵחָלָב וּכְשֶׁנְּתָנוּהוּ עַל קְדֵירַת חָלָב א"נ שֶׁל חָלָב עַל קְדֵירַת בָּשָׂר הֲרֵי נִסְרַךְ וְנִדְבַּק וְנִתְחַבֵּר בִּקְדֵירָה וְנַעֲשׂוּ גּוּף אֶחָד וְנִתְעָרְבוּ יַחַד בָּשָׂר בֶּחָלָב מֵהַזֵּיעָה הַהִיא לְהַבֵּיצָה שֶׁמְּוַנַּחַת בַּקְּלִיפָּה בְּכִסּוּי הֶיתֵּר שֶׁהוּא מִמִּין הַקְּדֵירָה וְאַף אִם הִגִּיעַ קְצָת מִתַּחְתִּית הַכִּסּוּי לְמַעְלָה אֵינוֹ מַגִּיעַ מִמֶּנּוּ לְגוּף הַבֵּיצָה מַה גַּם אִם אֵינָהּ קְלוּפָה וַאֲפִילּוּ לְמָהַרְשָׁ"ל וּדְעִמֵּיהּ דְּמָפָרְשִׁי בִּתְשׁוּ' הָרַשְׁבָּ"א הַנָּ"ל בְּמֻוַנַּחַת תּוֹךְ הַחַמִּין מַמָּשׁ וְהִכְרִיחַ כֵּן כנ"ג דְּאִם עַל הַכִּסּוּי הֲרֵי הַכִּסּוּי הוּא יוֹתֵר מִכַּמָּה קְלִיפּוֹת הֲרֵי גַּם בְּאוֹפֶן דְּהַבֵּיצָה תּוֹךְ הַקְּדֵירָה לָא חָיְישִׁי לְזֵיעָה כ"ש בְּנִדּוֹן מהרי"ע שֶׁהֵיא בְּתוֹךְ הַקְּעָרָה וְהַקְּעָרָה ע"פי הַקְּדֵירָה וְאֵיךְ לֹא זָכַר שֵׁר ממ"ש מור"ם גּוּפֵיהּ סי' צ"ב עַל מ"ש מָרָן שָׁם אִם שָׁמוּ מַחֲבַת שֶׁל חָלָב ע"ג הַכִּירָה תַּחַת קְדֵירָה שֶׁל בָּשָׂר שֶׁהַזֵּיעָה הַנִּבְלָע בַּקְּדֵירָה אוֹסַרְתָּהּ וְהַגִּיהַ מור"ם וְאִם הַמַּחֲבַת מְכֻוֶּסֶת גַּם הַבָּשָׂר מֻוָּתָּר דְּהָווּ כִּשְׁתֵּי קְדֵירוֹת הַנּוֹגְעוֹת זוֹ בְּזוֹ ע"כ וכ"כ הַשָּׁ"ךְ סס"ו לְדַעַת הא"וה דִּמְפָרֵשׁ בִּתְשׁוּ' הָרַשְׁבָּ"א הַנָּ"ל בְּבֵיצָה שֶׁשָּׁמוּהָ עַל הַכִּסּוּי דְּהָוְיָין כִּשְׁתֵּי קְדֵירוֹת הַנּוֹגְעוֹת זוֹ בְּזוֹ וְהוּא כַּנִּדּוֹן מהרי"ע וַעֲדַיִפָא מִינָּהּ בְּמַחֲבַת הנז' הֵבִיא הָרַב ער"הש שָׁם מס' פְּרִי הָאָרֶץ ח"ב סי' י"ד דְּהַמַּחֲבַת אֵינָהּ נֶאֱסֶרֶת כִּי אִם הַבָּשָׂר בִּלְבַד אַף הָרַב דָּגוּל מֵרְבָבָה הֵבִיאוּ שָׁם שֶׁחָלַק עָלָיו וְכֵן הפר"ח וְהָיָה טַעְמוֹ שָׁם דְּשׁוּלֵי הַקְּדֵירָה מַפְסִיקִין דְּעִילָּאָה גָּבַר לֶאֱסוֹר הֶחָלָב לָא אָמְרִינַן אֲבָל תַּתָּאָה גָּבַר לֶאֱסוֹר הַבָּשָׂר אָמְרִינַן וה"נ דִּכְוָותְהּ עִילָּאָה שֶׁהִיא הַבֵּיצָה אֵינָהּ אוֹסֶרֶת הַקְּדֵירָה שֶׁל הַחַמִּין שֶׁתַּחְתֶּיהָ כ"ש בֵּיצָה בְּקִלִּיפָתָהּ: וְהוֹאִיל וַאֲתָא לִידַן הַאי מִילְּתָא דַּע דהפר"ח סי' ס"ו סְעִיף יו"ד הִסְכִּים לְדִבְרֵי מור"ם שֶׁשָּׁם דְּלָא אָסְרִינַן בֵּיצָה תַּעֲרוּבָתָהּ עִם אֲחֵרִים כִּי אִם כְּשֶׁיָּדוּעַ שֶׁהַדָּם בְּמָקוֹם הָאוֹסֵר דאל"כ חַד בַּתְרֵי בְּטִיל וְדַוְוקָא בְּנִתְעָרְבָה עִם מִינוֹ אוֹ עִם מִין וְשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ וְהִסְכִּים דִּבְרֵי מָרָן לָזֶה וכ"כ בספ"ו עַל מ"ש מָרָן שָׁם בֵּיצָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ אֶפְרוֹחַ אוֹ דָּם אוֹסֶרֶת הַמִּתְבַּשֵּׁל עִמָּהּ אֲפִילּוּ אֵינָהּ קְלוּפָה דְּדַוְוקָא אִם הָיָה הַדָּם בְּמָקוֹם הָאוֹסֵר אֲבָל בְּסָפֵק הַתַּעֲרֹובֶת מֻוָּתֶּרֶת ע"כ וּבְנִדּוֹן הַכַּוָּנָה לו' עִם מִינוֹ אוֹ עִם מִינוֹ וְשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ וְסָמַךְ עַל מַה שֶּׁכָּתַב כְּבָר בְּסִימָן ס"ו שֶׁרָמְזוּ הוּא שָׁם: וְדַע אע"ג דְּמָרָן פָּסַק לְחוּמְרָא בְּפֵירוּשׁ שְׁנֵי שֶׁל התו' דְּדַם רִיקּוּם אוֹ הַתְחִיל לְהִתְרַקֵּם הוּא דְּאוֹרָיְיתָא וּכְשֶׁאֵינוֹ בְּמָקוֹם הָאוֹסֵר כְּחֻמְרָא שֶׁל תֵּירוּצָם הָרִאשׁוֹן דְּמִדְּרַבָּנָן אָסוּר וכמ"ש הט"ז שָׁם רֵישׁ הַסִּימָן ומ"ש בסי' פ"ו ס"ח דְּאֵין כָּאן אֶלָּא מִכַּת מַרְדּוּת עַיֵּין בַּשָּׁ"ךְ ובט"ז וכנ"ל הג שָׁם אוֹת ה' וּכְשֶׁיִּפּוֹל סָפֵק אִם בְּמָקוֹם הָאוֹסְרוֹ אוֹ לֹא בְּנִדּוֹן דהוי"ל סְפֵיקָא דְּאוֹרָיְיתָא וכמ"ש כנ"הג שָׁם סוֹף אוֹת ל"ד.

ומ"ש שָׁם מָרָן רֵישׁ הַסִּימָן אִם יָדוּעַ שֶׁהוּא מְרֻקָּם חַיָּבִין עָלָיו אֲבָל אִם אֵינוֹ יָדוּעַ שֶׁהוּא מְרֻקָּם אֵין חַיָּבִין עָלָיו הַיְינוּ לְעִנְיַן חִיּוּב כָּרֵת קָאָמַר אע"ג דְּלָא נ"מ בָּזֶה הַפְּרָט בַּזְּמַן הַזֶּה וְלִישָּׁנָא דְּהַטּוּר נָקֵט אֶלָּא דְּהַטּוּר הִקְדִּים הַמְאֻחָר בְּדִבְרֵי מָרָן אֲבָל אֵין ה"נ דִּסְפֵיקוֹ הָוֵי סָפֵק דְּאוֹרָיְיתָא לְהַחְמִיר וּדְלֹא כְּמוֹ שֶׁנִּדְחַק בס' מִשְׁחָא דִּרְבוּתָא ח"א דַּף ס"ח שֶׁכָּתַב דְּמָרָן לֹא דַּיֵּיק בְּלִישָּׁנֵיהּ וְיִישְׁבוּ שָׁם בְּדוֹחַק וְשִׁפְתֵי מָרָן בָּרוּר מִלְּלוּ ומור"ם שָׁם רֵישׁ הסי' דְּלֹא הִגִּיהַּ כְּלוּם עַל מָרָן יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין בֵּיצָה אַחַת לְתַעֲרֹובֶת בְּמִינוֹ אוֹ בְּמִינוֹ וְשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ דְּאָז אָמְרִינַן דַּם בֵּיצִים דְּרַבָּנָן וְהוֹלְכִים בִּסְפֵיקוֹ לְהָקֵל וכמ"ש הָרַשְׁבָּ"א בִּתְשׁוּ' סי' מ"ז שֶׁרָמָזָה הב"י ויעו"ש מ"ש כנ"הג בְּאוֹרֶךְ בָּאוֹת ל"ד: וּמַה שֶּׁהִקְשָׁה שָׁם בְּסוֹף דְּבָרָיו

עַל ס' שַׁעֲרֵי דּוּרָא הַיְינוּ מִשּׁוּם דַּאֲפִי' בְּלִי תַּעֲרוֹבֶת דַּעְתּוֹ לְהָקֵל וְכֵן צ"ל במ"ש מָרָן סי' ס"ו נִמְצָא דָּם בְּבֵיצָה שֶׁאֵינוֹ אוֹסֵר אֶת כֻּלָּהּ וְלֹא זָרַק הַדָּם וְשָׁכַח וְטָרַף אוֹתָהּ עִם הַדָּם נ"ל שֶׁהוּא מֻוָתָּר ע"כ מִשּׁוּם דְּאֵין כָּאן תַּעֲרוֹבֶת עִמָּהּ דאל"כ אֲפִילּוּ שֶׁיִּהְיֶה דָּם בַּמָּקוֹם שֶׁאָנוּ מְסַוְּפְקִים בּוֹ וְאֵירַע כֵּן הָיָה מֻוָתָּר: ומהרד"ף בְּסִפְרוֹ הנז"ל שָׁם הִמְצִיא לָנוּ הֶיְתֵּר בִּסְתָם דָּם הַנִּמְצָא בְּבֵיצָה שֶׁשָּׁמוּהָ עַל הַחַמִּין בְּתוֹךְ הָרוֹטֶב וְהַחַמִּין מִצְטַמֵּק וְהוֹלֵךְ כָּל הַלַּיְלָה וַאֲפִילּוּ אֵין כָּאן אֶלָּא בֵּיצָה אַחַת כ"ש בָּאֵלּוּ הַמִּצְטַמְּקִים דְּאֵינוֹ נִיכָּר מְקוֹם הַקֶּשֶׁר כְּלָל יֵשׁ לְהָקֵל אֲפִילּוּ הָיָה דָּם רִיקּוּם רִיקּוּם.

גַּם לָמָּ"ד שֶׁהוּא אִיסּוּר תּוֹרָה אֵין כָּאן אֶלָּא אִיסּוּר דָּם וְדָם מְבֻוָּשָׁל הִסְכִּימוּ רֹוב הַפּוֹסְקִים דְּהָוֵי אִיסּוּר דְּרַבָּנָן וא"כ אֵין כָּאן אֶלָּא אִיסּוּרָא דְּרַבָּנָן בְּתַעֲרוֹבֶת וכ"ש דְּאֵין כָּאן אֶלָּא טַעֲמָא גְּרִידָא וְלֹא מַמָּשׁוֹ כ"ש בְּהִצְטָרְפוּת מַחֲלוֹקֶת בְּדָם רִיקּוּם אִי הָוֵי בְּחֶלְבּוֹן אוֹ בְּחֶלְמוֹן וא"כ בכ"מ שֶׁנִּמְצָא מִשְּׁנֵיהֶם הוּא סְפֵק סְפֵיקָא סָפֵק אִם הוּאבְּקֶשֶׁר אוֹ חוּץ לַקֶּשֶׁר ואת"ל בְּקֶשֶׁר אֵין זוֹ דָּם רִיקּוּם.

וְתוּ יֵשׁ לַעֲשׂוֹת סְנִיף מִבֵּיצָה דְּסָפֵנָא מֵאַרְעָא דְּלֵיכָּא בְּהוּ שׁוּם רִיקּוּם שֶׁאָסוּר מִן הַתּוֹרָה ע"כ. וְהֵן אֱמֶת שהב"י הֵבִיא מס' שַׁעֲרֵי דּוּרָא דִּבְבֵיצָה מְבֻוָּשֶׁלֶת שֶׁאֵין נִיכָּר מְקוֹם הַקֶּשֶׁר כְּלָל והכנ"הג הגב"י אוֹת מ"ה כָּתַב מֹהָרַב אִיסּוּר וְהֶיתֵּר דְּבֵיצִים מְבֻוָּשָׁלוֹת קָשׁוֹת א"א לְבָרְקָן וכ"כ במח"בר אוֹת ט' וּלְדִידַן דְּגְרִירְנָא בָּתַר מָרָן דְּסָבַר דִּמְקוֹם הָאוֹסֵר הוּא הַחֶלְמוֹן בֵּין בְּקֶשֶׁר אוֹ חוּץ לְקֶשֶׁר וּבְחֶלְבּוֹן שָׂרֵי בֵּין בְּקֶשֶׁר בֵּין חוּץ לְקֶשֶׁר וְהוּא כִּסְבָרַת הַגְּאוֹנִים וְהָרִי"ף וְהָרַמְבַּ"ם וּדְלֹא כְּדִבְרֵי התו' שבפ' ג' דְּחֻלִּין דְּנָקִיט כְּוָותַיְיהוּ כִּשְׁנֵי הַחֻמְרוֹת שֶׁל שְׁנֵי הַתֵּירוּצִים וכנז"ל וּלְדִבְרֵיהֶם מָקוֹם הָאוֹסֵר הוּא עַל הַקֶּשֶׁר וּמֵהַדּוּמָה יְוָודַע אִם הַדָּם בְּחֶלְבּוֹן אוֹ בְּחֶלְמוֹן אֶלָּא שכנ"הג שָׁם אוֹת ח' הֵבִיא ממהראד"ב שֶׁכֵּן גַּם בְּחֶלְמוֹן אֵינוֹ נִיכָּר אַחַר שְׁנִתְבַּשְּׁלָה אֶלָּא שא"כ יִקָּשֶׁה לָנוּ מ"ש מָרָן בסף"ו בֵּיצָה שֶׁנִּמְצָא בָּהּ אֶפְרוֹחַ אוֹ דָּם דְּאוֹסֶרֶת הַמִּתְבַּשֶּׁלֶת עִמָּהּ וְאוֹקְימְנָא שֶׁהוּא בְּמָקוֹם הָאוֹסֵר אִם לֹא שֶׁמְּוכָרָח לְחַלֵּק בֵּין שֶׁלּוֹקָה שֶׁהִיא עֲדַיִן רַכָּה וּבֵין מְבֻוָּשֶׁלֶת הַרְבֵּה בְּאוֹפֶן שֶׁהִיא קָשָׁה אֶלָּא דִּבְבֵיצָה אַחַת לְבַד קָשֶׁה לְהַתִּיר בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ שֶׁהוּא הַחַמִּין כֵּיוָן דְּמִדְּאוֹרַיְיתָא בָּעֵי שִׁשִּׁים.

וּסְפֵק סְפֵיקָא הָאַחֲרוֹן שֶׁעָשָׂה סָפֵק אִם הוּא בְּקֶשֶׁר וכו' ואת"ל בְּקֶשֶׁר אֵין זֶה רִיקּוּם לְדַעַת מָרָן דקי"ל כְּוָותֵיהּ אֵין כָּאן אֶלָּא חַד סְפֵיקָא אִם הוּא בְּחֶלְמוֹן הָוֵי דָּם רִיקּוּם אוֹ בְּחֶלְבּוֹן וְאָסוּר מִדְּרַבָּנָן. וְכֵן מ"ש תְּחִלַּת דָּבָר דְּגַם אִם הוּא דָּם רִיקּוּם אֵין כָּאן אֶלָּא אִיסּוּר דָּם וּלְרֹוב הַפּוֹסְקִים דָּם מְבֻוָּשֶׁל הָוֵי אִיסּוּרָא דְּרַבָּנָן גַּם בָּזֶה יֵשׁ לְהַסֵּם לְדַעַת מָרָן בסי' פ"ז ס"ו בְּמִבַּשֵּׁל דָּם בְּחָלָב שֶׁכָּתַב לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם מַמָּשׁ שֶׁהוּא פָּטוּר וְאֵין לוֹקִין עַל אֲכִילָתוֹ מִשּׁוּם בָּשָׂר בְּחָלָב מוֹכַח אֲבָל מִשּׁוּם דָּם לוֹקֶה וכמ"ש שָׁם בב"י וְעַיֵּין בכנ"הג שָׁם אוֹת ל"ד וּלְהָרַב ער"הש שָׁם אוֹת ז אֲבָל כְּשֶׁיֵּשׁ שָׁם בֵּיצִים אֲחֵרִים עִמָּהּ בְּזֶה הוּא דְּשָׂרֵי בְּשׁוֹפִי לְדַעַת מָרָן ומור"ם וכ"כ גַּם הָרַב ער"הש שָׁם אוֹת ח' וְשָׁם בֵּיאֵר אֲבָל בְּבֵיצָה שֶׁנִּמְצָא אֶפְרוֹחַ בְּתוֹכָהּ בָּעֵינַן שִׁיעוּר לְבַטֵּל פְּלִיטָתָהּ דְּבָתַר טַעְמָא אָזְלִינַן וְלָא בָּתַר שְׁמָא וּדְלֹא כמהרי"ע בְּבֵית יְהוּדָה סִימָן מ"ג וְכֵן הִיא דַּעַת הפר"ח סי' ס"ו מִיְּסוֹד הַשָּׁ"ךְ והט"ז וּדְלֹא כמור"ם יעו"ש.

וְגַם מהרי"ע גּוֹפֵיהּ כָּתַב שָׁם וְז"ל ועכ"פ יֵשׁ בָּזֶה צֵירוּף סְבָרַת הָאַחֲרוֹנִים דְּלָא מֵחָשְׁבִי בֵּיצַת אֶפְרוֹחַ מִין בְּמִינוֹ עִם בֵּיצִים אֲחֵרִים ע"כ: וְדַע דִּמְסַתְּמוֹת דִּבְרֵי מור"ם הנז"ל בְּהֶיתֵּר

דָּם הַנִּמְצָא בְּבֵיצָה דְּלָא יָדְעִינַן אִם הוּא בְּמָקוֹם הָאוֹסְרוֹ כְּשֶׁיֵּשׁ שָׁם מִינוֹ יֵשׁ לְהַתִּיר הַתַּעֲרוֹבֶת הוֹאִיל וּבְלָאוֹ הָכִי חַד בִּתְרֵי בְּטִיל וְכֵן מְסִתְּמוֹת נוֹשְׁאֵי כְּלֵי הש"ע שֶׁדִּבְּרוּ בָּזֶה וּמָטֵי בָּהּ הפר"ח ממ"ש מָרָן סי' כ"ח ס"ב וס"ג אע"ג שֶׁשָּׁם דַּוְקָא בְּנִשְׁפַּךְ בְּאוֹפֶן שֶׁאֵין יְכוֹלִין לַעֲמֹד עָלָיו אִם נוֹדַע שֶׁהָיָה רֻבּוֹ מֻוָתָּר הַיְינוּ דַּוְקָא הָתָם דְּלֵיכָּא מִיהָא אפי' אִיסּוּרָא דְּרַבָּנָן בְּבֵירוּר אֲבָל הָכָא דְּדַם בֵּיצִים בְּתַעֲרוֹבֶת חֲשָׁבִינַן לֵיהּ אִיסּוּרָא דְּרַבָּנָן אֲפִילּוּ שֶׁיִּהְיֶה בְּמָקוֹם הָאוֹסֵר וְכָל דְּלָא יָדְעִינַן אִם הוּא בְּמָקוֹם הָאוֹסֵר הו"ל ס"ס בְּמִידֵּי דְּרַבָּנָן וְגַם דְּלָא נִשְׁפַּךְ וְלֹא נֶאֱבַד וּבָרוּר לָנוּ שֶׁאֵין כָּאן שִׁיעוּרָא לְבַטְּלוֹ אֲפִילּוּ הָכִי שָׁרֵי: סִימָן ב' כָּתַב מהרי"ע בְּבְנֵי יְהוּדָה סי' פ' בַּמַּכְתֶּשֶׁת של נָכְרִים שְׁכּוֹתְשִׁים בָּהּ חִטִּים שֶׁנִּתְבַּשְּׁלוּ בְּסָתָם כְּלֵיהֶם שֻׁמָּוָתָּר לְיִשְׂרָאֵל לִכְתּוֹשׁ בָּהּ חִטִּים בְּצוֹנֵן וְדוֹחֵק הַדִּיכָּה בִּדְבָרִים שֶׁאֵינָם חֲרִיפִים לָא הָווּ כְּרוֹתְחִים אע"ג דְּאִיכָּא נוֹתֵן טַעַם בַּר נ"ט וְכֵן דַּעַת הפר"ח דְּלָמָּ"ד בֵּית הַשְּׁחִיטָה צוֹנֵן.

לֵיכָּא לְמֵיחַשׁ לְדַוְחֲקָא דְּסַכִּינָא ואע"ג דְּמָרָן פְּלִיג בנ"ד דְּלֵיכָּא אֶלָּא פְּלִיטָה פְּגוּמָה וְהַטַּעַם קָלִישׁ מִדּוֹ כ"ע וְעוֹד נִרְאֶה טַעַם לְהֶיתֵּר שֶׁבְּפַעַם הָרִאשׁוֹנָה שֶׁהוּא כּוֹתֵשׁ כְּבָר נִבְלַע הַטַּעַם בְּאוֹתוֹ קֵב שֶׁל חִטִּים וְכָל מַה שֶּׁטּוֹחֵן אח"ך לֵיכָּא טַעַם כְּלָל וְהָרִאשׁוֹן הֲרֵי נִתְעָרֵב בְּכָל הַחִטִּים וְדוֹמֶה לָזֶה בְּדִין הלימוניס שֶׁל גּוֹיִם וַחֲתִיכוֹת דָּג הנז' בסי' צ"ו דְּמֻוָתָּרִים מה"ט וכו' דְּלֵיכָּא חוּרְפָּא כ"כ בְּלִימוֹנִיס כְּמוֹ בְּצוֹנֵן כמ"ש הַשָּׁ"ךְ שָׁם וכו' כ"ש בְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ חֲרִיפוּת כְּלָל דְּאַף אִם תִּמְצָא לוֹמַר דַּוְחֲקָא דְּדִיכָּה מַפְלִיט אֵינוֹ אֶלָּא דָּבָר מוּעָט וּמִתְבַּטֵּל בְּדִיכָּה הָרִאשׁוֹנָה ע"כ.

וְרָאִיתִי לְמהרא"י בְּסִפְרוֹ כִּסֵּא אֱלָיָהוּ י"ד סי' צ"ו דְּכָתַב עָלָיו דְּמַאי רְאָיָה מַיְיתֵי ממ"ש בְּלִימוּנִיס וַחֲתִיכוֹת דָּג דְּהָתָם בְּדִיעֲבַד וְהָכָא לְכַתְּחִלָּה וְתוּ דהו"ל לְהוֹכִיחַ דְּגַם אפי' בְּרוֹתְחִין כ"הג שָׁרֵי מִמַּה דקי"ל הַתּוֹחֵב כַּף חוֹלֶבֶת שֶׁאֵינָהּ בַּת יוֹמָא בְּקַעֲרַת בָּשָׂר אַף דְּהַכַּף אֲסוּרָה הַקְּדֵירָה וְהַתַּבְשִׁיל מֻוָתָּרִין וְכֵן ממ"ש מור"ם סי' ק"ג בְּנוֹתֵן טַעַם בַּר נוֹתֵן טַעַם לְפָגָם שָׁרֵי ע"כ.

וְקָשְׁיָתוֹ הַשְּׁנִיָּה כֵּן רָאִיתִי לְהָרב עֵרֶךְ הַשֻּׁלְחָן סִימָן ק"ג שֶׁהִקְשָׁה עָלָיו כֵּן אַף הָרוֹאֶה בש"ות הָרָ"ן שֶׁהֵבִיא הב"י סי' צ"ה וְז"ל דְּלָא הֲוֹתַר בְּנוֹתֵן טַעַם אֶלָּא בְּהֶיתֵּר בָּשָׂר בְּחָלָב כֵּיוָן דְּהַטַּעַם הב' דְּהֶיתֵּרָא הוּא וְכֵיוָן דְּאַקְלִישׁ כֹּוְלֵי הַאי לָא חָשִׁיב לְמֵיסַר אֲבָל בְּמִידֵי דְּאִסּוּרָא כָּל הֵיכָא דְּאִיכָּא טַעְמָא כַּנַ"ל אוֹסֵר ע"ס כָּל הָעוֹלָם וכ"כ הָרַשְׁבָּ"א בַּתְּשׁוּבָה וְסִיֵּים מָרָן שֶׁשָּׁוָה דַּעַת כָּל הַפּוֹסְקִים בָּזֶה וְז"ל הָרַשְׁבָּ"א דְּלָא מַשְׁכַּחַת נוֹתֵן טַעַם בַּר נ"ט כִּי אִם בָּשָׂר בְּחָלָב וּבְקָדָשִׁים דַּוְקָא ע"כ.

וכ"כ הט"ז רִישׁ סי' צ"ה וְהֶבִיאוֹ בס' לֶחֶם הַפָּנִים וְכֵן הפר"ח שָׁם וְעַיֵּין לכנ"ה הג שָׁם אוֹת כ"ד שֶׁצִּיֵּין כֵּן מִכַּמָּה רַבָּוָתָא וּמִלְּשׁוֹנָם נִרְאֶה שֶׁגַּם בְּדָבָר הַפָּגוּם כֵּן דאל"כ לָא הו"ל לְסָתּוֹם דְּבָרָיו כ"כ וּנְהִי דקי"ל בִּכְלֵיהֶם בְּסָתָמָא שְׁאֵינָן בְּנֵי יוֹמָן אַף הַיְינוּ דַּוְקָא בְּדִיעֲבַד וְלֹא יִקְשֶׁה לָנוּ ממ"ש מָרָן בַּתְּשׁוּבָה סי' ל' בְּחִטִּים שֶׁשּׁוֹלְקִים הַגּוֹיִם בְּסָתָם כְּלֵיהֶם וְחוֹזְרִים וּמְיַבְּשִׁים אוֹתָן לַעֲשׂוֹתָן גְּרִיסִין וּשְׁקִיל וְטָרֵי שָׁם אִי אֲסִירֵי מִשּׁוּם בְּשׁוּלֵי גּוֹיִם וְנָטָה לְהֶיתֵּר בע"ש אוֹ בְּשָׁעַת הַדְּחָק אוֹ בְּהֶפְסֵד מְרֻבֶּה וְהֶבִיאוֹ בְּסֵפֶר ער"הש סי' קכ"ג בְּסָתָמָא וְלָא חָשׁ לָהּ לִכְלֵיהֶם מִשּׁוּם דְּהָתָם הָוֵי דִּיעֲבַד כְּמוֹ לימוניס וַחֲתִיכַת דָּג וכמ"ש כנ"הג שָׁם סי' תכ"ט הג"הט אוֹת כ"ב.

וּלְקֻשְׁיָא הָרִאשׁוֹנָה דְּאִיהִ מֵבִיא רְאָיָה מִדַּיְּעֵבֵד לְכַתְּחִילָּה כְּבָר מהרי"ע נִשְׁמַר מִזֶּה ממ"ש דְּלֵיכָּא חוּרְפָּא כ"כ כְּמוֹ בְּצוֹנֵן כמ"ש הַשָּׁ"ך כ"ש בְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ חֲרִיפוּת כְּלָל. ור"ל נְהִי דְּהָתָם דִּיעֲבַד דַּוְקָא מִשּׁוּם דַּחֲרִיפוּת דְּבַר מָה אִיכָּא אַף לֹא כְּמוֹ הַצּוֹנֵן דְּצָרִיךְ נְטִילַת מָקוֹם אַף נִדּוֹנוּ שֶׁאֵין בּוֹ חֲרִיפוּת כְּלָל וז"ש כ"ש בְּדָבָר שֶׁאֵין חֲרִיפוּת כְּלָל וְהַיְינוּ לְכַתְּחִילָּה נָמֵי כְּמוֹ שֶׁנִּשְׁאַל בַּתְּחִילָּה וְלִהְיוֹתוֹ הַדָּבָר פָּשׁוּט לֹא הֻזְקַרְךְ לְבָאֵר בַּאֵר הֵיטֵב.

שׁוּב אַחֲרֵי כִּתְבִי רָאִיתִי לִמהרא"י עַצְמוֹ בס' אַרְעָא דְּרַבָּנָן דַּף מ' שֶׁכָּתַב עַל דִּבְרֵי מור"ם הנז' בסי' ק"ג דְּמִדִּבְרֵי תשו' הָרַשְׁבָּ"א הַנָּ"ל מַשְׁמַע דִּפְלִיג והול"ל גַּם מִדִּבְרֵי הָרָ"ן דְּכָתַב אוֹסֵר ע"ס כָּל הָעוֹלָם: : סִימָן ג' נָהֲגוּ בַּפֶּה הָעִירָה בְּמַשְׁכַּנְתָּא דְּבָתִּים וַחֲצֵרוֹתנַחֲנַוְיוֹת לֶאֱכֹל בְּגִבְיֵיתָא דִּסְתָמָא שַׁתָּא כְּרַשֵּׁ"י ור"י ור"ת שֶׁכָּתַב הַטּוּר י"ד סי' קע"ב וכ"פ מור"ם שָׁם וְכָתַב הב"י שָׁם שֶׁכֵּן דַּעַת הָרַשְׁבָּ"א ובע"ת וּבְשֶׁגַּם דְּדַעַת ר"ת שָׁם שֶׁהֵבִיא הַטּוּר שֶׁאֵין לְכְתּוֹב אַחֲרָיוּת עַל שְׁאָר נְכָסָיו מִשּׁוּם דְּאִם יִפּוֹל הַבַּיִת אוֹ נִשְׂרָף מִיָּד יִפָּרַע מִשְּׁאָר נְכָסָיו כְּבָר הב"י שָׁם תָּרִיץ לָזֶה דעכ"ז אִיכָּא תִּיוּהָא כְּגוֹן שֶׁלֹּא יִצְטָרֵךְ לַבַּיִת וְלֹא יִמְצָא לוֹ שׁוֹכְרִים וְנִמְצָא פּוֹרֵעַ דְּמֵי הַנִּכְיָיתָא וְאֵינוֹ נֶהֱנֶה כְּלוּם מ"מ אִם לֹא כָּתְבוּ לֹא עִיכֵּב דמ"מ גּוֹבֶה מִשְּׁאָר נְכָסִים דְּכֹל שֶׁלֹּא כָּתַב לֹא יִהְיֶה לְךָ פֵּירָעוֹן אֶלָּא מִזּוֹ גּוֹבֶה מִשְּׁאָר נְכָסִים כמ"ש הב"י שָׁם וְכֵן מְפוֹרָשׁ בח"מ סי' קי"ז ס"ב וְלָכֵן לְאַפּוֹקֵי נַפְשִׁין מִפְּלֻגְתָּא אֵינִי כּוֹתֵב אַחֲרָיוּת בְּפֵירוּשׁ כֵּיוָן דְּאֵין כָּאן הֶפְסֵד לַמַּלְוֶה רַק בֵּין מִיָּד אוֹ לֹא כַּנַּזְכָּר בב"י שָׁם בי"ד וְאִם לֹא נִכְתַּב נִכְיָיתָא בַּשְּׁטָר אִי אָמְרִינַן ט"ס הוּא אוֹ לֹא עַיֵּין לְהָרַשְׁבָּ"ץ ח"א סי' ט"ל שֶׁכָּתַב הַדָּבָר בְּמַחֲלוֹקֶת וֶהֱבִיאוֹ הב"י שָׁם בי"ד וְאִם נִכְתַּב תְּנַאי בְּאִיסּוּר הַתְּנַאי בָּטֵל וְהַמַּשְׁכַּנְתָּא קַיֶּמֶת עַיֵּין הָרַדְבָ"ז ח"ה סי' ש"א קס"ב ובס' לֵב שְׁלֹמֹה דַּף קל"א: ו וְדַע שֶׁצָּרִיךְ לִכְתּוֹב בְּנִכּוּי לְכָל זְמַן שֶׁתִּמָּשֵׁךְ הַמַּשְׁכַּנְתָּא דאל"כ מִשָּׁנָה שְׁנִיָּה וְאֵילָךְ צָרִיךְ הוּא לָתֵת שְׁכִירוּת לְבַעַל הַקַּרְקַע וכמ"ש הָרִי"ף בְּתְשׁוּבָה סי' קנ"א וסי' קס"ב וְהָרַשְׁבָּ"א ח"ב סי' שפ"א וח"ג סי' נ"ד וְעַיֵּין בב"י י"ד שָׁם ד"ה כָּתַב בנ"י דְּהִקְשָׁה לוֹ דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א אַהֲדָדֵי שֶׁשָּׁם כָּתַב בע"ת מִשְּׁמוֹ אַף דְּלָא כ"כ מֵוָתָּר לֶאֱכֹל וְשָׁכֵן כָּתַב בע"ת מֵהָרָאָבָ"ד יעו"ש וְהַשְׁתָּא דְּמָצֵינַן לְהָרִי"ף שכ"כ הָוֵי בַּהֲדֵי הָרַשְׁבָּ"א שְׁנַיִם וּלְגַבַּיְיהוּ הָרָאָבָ"ד יָחִיד בְּדָבָר וְאִם הָרַשְׁבָּ"א סוֹתֵר סַמֵּי חֲדָא מִקַּמֵּי תַּרְתֵּי דְּבִשְׁתֵּי תְּשׁוּבוֹת כָּתַב כְּהָרִי"ף.

וְאִם הוֹצִיא הַמַּלְוֶה בְּבִנְיַן הַבַּיִת וְנִפְחַת וְנִתְקַלְקֵל בִּשְׁעַת הַפִּדְיוֹן אֵין הַלְוֶה חַיָּיב כְּלוּם זוֹלָתִי אִם הִתְנָה עִמּוֹ בְּפֵירוּשׁ כנז' שָׁם בי"ד וְעַיֵּין בס' תִּקְפּוֹ שֶׁל יוֹסֵף ח"ב סי' מ"ד וְהֵם דְּבָרִים בְּרוּרִים וְאִם לֹא נִכְתַּב שְׁטַר הַמַּשְׁכַּנְתָּא אִם הֵם מוֹדִים הַמַּשְׁכַּנְתָּא קַיֶּמֶת כנ"הג י"ד שָׁם הג"הט אוֹת ג' מִמָּהָרָ"ם אַלְשְׁקַר וְעַיֵּין בס' זְכוּת אָבוֹת ד"ג ע"ד דְּכָתַב דְּמִנָּהָגָם דְּאִם נִתְקַלְקֵל וַעֲדַיִן רָאוּי לְדִירָה יוֹצִיא הַמַּלְוֶה וְיוֹסִיף עַל הַמַּשְׁכַּנְתָּא וְהֵיכָא דְּנָהוּג נָהוּג וְעַיֵּין בס' בְּרִית אָבוֹת הנד"מ דַּף ע"ט ע"א מ"ש בְּתַקָּנַת מַרְאָקֶשׁ יע"א: סִימָן ד' חַיִּים מְדַבֵּר הָאֲנִי אַסְבִּ'יר כַּד הַוִינָא טַלְיָא בַּפֶּה הָעִירָה טְרָאבְלָס בֶּלֶם יע"א לֹא הָיוּ מִתְפַּלְלִים שַׁחֲרִית שְׁנֵי יָמִים שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה רַק בְּאַרְבָּעָה בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת קְבוּעִים מְקֻוָּדָּשִׁים לָרַבִּים וּשְׁאָר בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת בְּשֶׁגַּם קְבוּעוֹת וּמְקֻוָּדָּשׁוֹת לָרַבִּים כְּמוֹתָם נוֹעֲלִין תְּנַן בִּתְפִלּוֹת שַׁחֲרִית שֶׁל ב' יָמִים הנז' וְהָכִי מַרְגְּלָא בְּפִוּמַיְיהוּ דְּאִינָשֵׁי שֶׁבְּשַׁחֲרִית שֶׁל שְׁנֵי יָמִים הנז' אֵינָם מִתְפַּלְלִים רַק בד' בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת יְדוּעוֹת בִּשְׁמָם וּבִימֵי בַּחֲרוּתִי וַיַּעַל אַבְרָהָם לָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה עִם מז"ה חֹק נת"ן זלה"ה וְנִתְיַשַּׁבְתִּי שָׁם כַּמָּה שָׁנִים וּמִפְּנֵי דּוֹחַק הַשָּׁעָה יָצָאתִי קְרַיַת חוּצוֹת וּבְהְיוֹתִי חוּץ לַקְּלָעִים בְּהִפּוּךְ ה' אֶת הֶעָרִים הָאֵל אַרְצוֹת הַחַיִּים מִפְּנֵי חֲמַת הַמַּזִּיק

קוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל וְהַוְכָּרַחְתִּי לָבוֹא אֶל אֶרֶץ מוֹלַדְתִּי עִיר הנז"ל וְרָאִיתִי עַתָּה שֶׁבַּיָּמִים הנז"ל הֵמָּה מִתְפַּלְּלִים בְּשִׁשָּׁה בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת וְהַשְּׁאָר נִשְׁאָרִים סְגוּרוֹת וְשָׁאַלְתִּי לְזִקְנֵי עִם מָה הַשִּׁינּוּי הנז' וְאָמְרוּ לִי כִּי ב"הַכְנ אַחַת הַנִּקְרֵאת צָ'אר בודע"דוש הַוּוּתָרָה ע"פי הָרַב הַכּוֹלֵל מֵאַרְיֵה דְּאַתְרָא כ מָהָר"י זָטָלְאוֹי זלה"ה וְאַחֶרֶת נִקְרֵאת צָ'אר בָּרוּךְ וְהוּא פראנק"ו אֶחָד שֶׁקָּנָה קַרְקַע אֶחָד וַעֲשָׂאוֹ בְּ"הכנ מְיֻוָּפֶּה מְאֹד וְאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ לְקוֹל מוֹרִים וּבֶאֱמֶת בְּשָׁנָה רִאשׁוֹנָה שֶׁבָּאתִי לָפָּה הָעִירָה הֵאִיר וְזָרַח גָּאוֹן אֶחָד אַשְׁכְּנַזִי וְרָאָה מִנְהָג זֶה שֶׁהוּא דָּוְקָא בר"ה וְאֵלּוּ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים מִתְפַּלְּלִים אֲפִילּוּ בַּחֲצֵרוֹת בַּעֲלֵי בָּתִּים וּבִרְאוּתוֹ בְּבֵית בַּעֲלֵי בָּתִּים שֶׁנִּכְנָסִים וּבָאִים הַנָּשִׁים שֶׁהֵם מְקֻשָּׁטוֹת לִכְבוֹד הַיּוֹם חָרָה לוֹ ע"ז וְהֶחֱרִים שֶׁמִּכָּאן וְאֵילָךְ שֶׁלֹּא יִתְפַּלְּלוּ בַּיּוֹם הַזֶּה כִּי אִם בְּבָתֵּי כְּנֵסִיּוֹת הַקְּבוּעוֹת הַמְקֻדָּשׁוֹת לָרַבִּים וְלֹא בְּבָתֵּי בַּעֲלֵי בָּתִּים וְהַקָּהָל סָבְרוּ וְקִבְּלוּ מִמֶּנּוּ וְסִיְּפְרוּ לוֹ מהפראנ"קו הנז' וְשָׁלַח אַחֲרָיו וְנִתְפַּשֵּׁר עִמּוֹ שֶׁאִם יִרְצֶה לְהַקְדִּישׁ בְּ"הַכְנ שֶׁלּוֹ לָרַבִּים וְשֶׁכָּל כֶּסֶף הַקָּדָשִׁים יִהְיֶה לַצִּיבּוּר כִּשְׁאָר בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת הָרְשׁוּת נְתוּנָה לוֹ לְהִתְפַּלֵּל שָׁם בִּשְׁנֵי יָמִים הנז"ל בְּשׁוֹפִי וְכֵן בי"הכ וְכֵן עָשָׂה וְנָתַן כְּתַב יָדוֹ ע"ז וְהִנֵּה הוּא תַּחַת יָדִי בְּפִנְקָס הַקָּהָל קָדוֹשׁ: וְהִנֵּה בְּעִתָּהּ בָּאוּ אֵלַי יְחִידִי בְּ"הכנ אַחַת הַנִּקְרֵאת צָ'אר זטל"וי שֶׁהִיא קְבוּעָה וּמְקֻדֶּשֶׁת לָרַבִּים וּבָאוּ בְּטַעֲנָה כִּי מִזֶּה יָמִים נָתְנוּ לְכֶסֶף מוֹצָא בְּהִתְנַדֵּב עִם וְקָנוּ הַבָּתִּים הַסְּמוּכִים לָהּ וַהֲרָסוּם וְעָשׂוּ עַל הַכֹּל כְּיָפָה נָאָה וּמְפֹאָרָה וְאֵיךְ בַּיָּמִים הַקְּדוֹשִׁים הנז' תִּהְיֶה סוֹגֶרֶת וּמְסֻגֶּרֶת וְאַדַּעְתָּא דְּהָכִי לֹא עָלָה עַל דַּעְתָּם מֵעוֹלָם וְאַחַר הַמִּיתִין וְהָעִיּוּן אָמַרְתִּי לָהֶם שֶׁאֵין כָּאן שׁוּם חֲשָׁשׁ וּכְשֶׁיִּמָּצֵא לָהֶם תּוֹקַע הָגוּן יְכוֹלִים לְהִתְפַּלֵּל שָׁם וְשֶׁכְּנֶגְדִּי חָלְקוּ עָלַי שֶׁאֵין רְצוֹנָם לְשַׁנּוֹת הַמִּנְהָג וְאוֹמְרִים כֵּן מִבְּלִי טַעַם וּסְבָרָא לָכֵן אָמַרְתִּי אֶשְׁנָה פֶּרֶק זֶה בְּעֶזְרַ הָעוֹזֵר ה' צוּרִי וְגוֹאֲלִי: תְּשׁוּבָה וְיֹאמַר אַבְרָהָם אר"ש קַמָּא לָנוּ לָדַעַת אִם יֵשׁ יְכוֹלֶת לְפִי הַדִּין שֶׁהַקָּהָל יַסְכִּימוּ הַסְּכָמָה כָּזֹאת וְרָאִיתִי לְהָרִיבָ"ש בסי' רנ"ג כָּתַב בְּקָהָל אֲשֶׁר נִמְנְעוּ מִלָּבוֹא לב"הכנ לְיוֹקֶר שְׁכִירוּת הַמְּקוֹמוֹת דְּהַדִּין הוּא לָתֵת קֶצֶב לִשְׁכִירוּת וכו' גַּם מ"ש אִם בָּאוּ יְחִידִים לַעֲשׂוֹת מִדָּרָשׁ לְתִפְלָה וְקָמוּ אֲחֵרִים לִמְנוֹעַ אִם נִיתַּן לִשְׁמוֹעַ וַדַּאי שֶׁמְּשַׁתְּקִין אוֹתָם בִּנְזִיפָה שֶׁמְּעַכְּבִים אֶת הָרַבִּים מִלַּעֲשׂוֹת מִצְוָה וְהוּא עָוֹן גָּדוֹל וּכְבָר מָנָה הָרַמְבַּ"ם בְּאוֹתָם כ"ד דְּבָרִים שֶׁמְּנַדִּין עֲלֵיהֶם מְעַכֵּב אֶת הָרַבִּים מִלַּעֲשׂוֹת מִצְוָה וְהוּא בַּיְרוּשַׁלְמִי דמ"ק וְאִם נוֹתְנִים טַעַם לְדִבְרֵיהֶם מִשּׁוּם בְּ"הַכְנ שֶׁלֹּא תֶּחֱרַב אָז הַקָּהָל מְעַיְּנִים בַּדָּבָר וְעוֹשִׂים תַּקָּנָה לִשְׁנֵיהֶם ע"כ וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה בסי' של"א נִשְׁאַל עַל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה בַּקָּהָל שֶׁחָרַב וְנִבְנָה וְיָצְאוּ עָלָיו עוֹרְרִים יַעַן שֶׁיֵּשׁ תַּקָּנָה בַּחֶרֶם עַל כָּל מִי שֶׁיִּתְפַּלֵּל בַּעֲשָׂרָה עִם הַחַזָּן הַכְּנֶסֶת כִּי אִם בב"הכנ פְּלוֹנִית שֶׁיִּשְׁתַּקֵּעַ הַדָּבָר הַזֶּה וְלֹא יֹאמַר שֶׁהַצִּיבּוּר יַסְכִּימוּ שֶׁלֹּא יִתְפַּלְּלוּ בַּעֲשָׂרָה בב"הכנ שֶׁיִּבָּנֶה אֵיזֶה יָחִיד וְאַחַר כָּךְ יַקְדִּישֶׁנָּה כִּי הָעוֹשֶׂה זֶה מְעַכֵּב אֶת הָרַבִּים מִלַּעֲשׂוֹת מִצְוָה ורח"ל מֵעֲוָנָשֶׁיהָ וּכְבָר מָנָה הָרַמְבַּ"ם וכו' וְלָזֶה יֵשׁ לָדוּן לִזְכוּת שֶׁהָיוּ שׁוֹגְגִים אוֹ מֻוָטְעִים בְּלָשׁוֹן הַהוּא וְלֹא הָיְתָה כַּוָּנָתָם לְכָךְ כִּי יֵשׁ לָדוּן בְּעִנְיָנִים אֵלּוּ כְּפִי מַה שֶׁהוּא אָדָם וכו': אַךְ בְּנִדּוֹן זֶה יֵשׁ לוֹמַר שֶׁלֹּא הָיְתָה כַּוָּנָתָם לִכְלוֹל בְּתַקָּנָתָם בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת הָעוֹמְדוֹת לִיבָּנוֹת הַמְקֻדָּשׁוֹת אֶלָּא עַל בָּתֵּי הַיְחִידִים בִּלְבַד הָיְתָה הַכַּוָּנָה כְּמוֹ שֶׁנִּרְאֶה מִתְּחִלַּת הַתַּקָּנָה וְאַף שֶׁלֹּא נִזְכַּר אֶלָּא שֶׁיְּדַעְנוּ שֶׁבְּסִיבַּת הַדָּבָר הַהוּא נַעֲשֵׂית וכו' וּמִתּוֹךְ וּמַסִּיק אִם הַקָּהָל אוֹ רֻבָּם מְבָאֲרִים שֶׁכָּךְ הָיְתָה כַּוָּנָתָם וכו' הַדָּבָר בָּרוּר כַּשֶּׁמֶשׁ לְהִתְפַּלֵּל בְּבָתֵּי כְּנֵסִיּוֹת הַנִּבְנוֹת מֵחָדָשׁ הַמְקֻדָּשִׁים לה' וכ"ש בְּ"הכנ זוֹ שֶׁנִּבְנִית עַל תָּלוּ:אָמְנָם לְפִי שֶׁבְּהַסְכָּמָה מִלִּבַּד הַנִּדּוּי יֵשׁ קֹנֶס לַמַּלְכוּת וּמִפְּנֵי זֶה יִמָּנְעוּ מִלְּהִתְפַּלֵּל בּוֹ אע"פי שֶׁהוּא

מֻוָתָר פֶּן יַעֲלִילוּ עֲלֵיהֶם הַמְמַוְנִים וכו' אַחֲרֵי שֶׁאֵין הַמִּיעוּט מַסְכִּים בְּבֵיאוּר זֶה אוֹ לֹא הֲוָתְרָה הַהַסְכָּמָה כְּפִי דֶּרֶךְ הַמְפוֹרָשׁ בָּהּ לָכֵן שֶׁלֹּא לִמְנוֹעַ הָרַבִּים מִלַּעֲשׂוֹת מִצְוָה רָאוּי לְכֻלָּם לְהַתִּיר הַהַסְכָּמָה לְבָתֵּי כְּנֵסִיּוֹת הַחֲדָשִׁים הַמְקֻוָּדָשִׁים לה' וְהַמּוֹחֶה בְּזֶה רח"ל מֵעֲוֹנָשֶׁיהָ כִּי הוּא מוֹנֵעַ אֶת הָרַבִּים מִלַּעֲשׂוֹת מִצְוָה וּבַר נְדוּי הוּא וכמ"ש עכת"ד: מְבוֹאָר יוֹצֵא מִדְּבָרָיו דְּאִם הָיְתָה הַסְכָּמָה בְּנִדּוּי בְּשֶׁגַּם חֲשִׁיבָא מוֹנֵעַ אֶת הָרַבִּים מִלַּעֲשׂוֹת מִצְוָה צְרִיכִים הַתָּרָה דְּהַחֵרֶם הָרִי הוּא כִּשְׁבוּעָה כמ"ש הָרֹא"שׁ כְּלָל יו"ד סי' ג' מִמִּדְרַשׁ יְלַמְּדֵנוּ וכ"כ מהרד"ך בַּיִת י"ד וכ"כ מֵהָרִיבָ"ל ח"ב סי' ע' וכנ"הג סי' רט"ו ורכ"ח מֵהָרַמְבַּ"ם בַּתְּשׁוּבָה וכ"כ הרא"ם ח"א סי' נ"ז ומהרשד"ם סי' פ"ז ומהרי"א סי' ס' וּמָרָן בב"י י"ד סי' רט"ו ורכ"ח.

מֵהָרַשְׁבָּ"ץ וּתְפִלַּת צִיבּוּר שֶׁמּוֹנְעִים אוֹתָם מִמֶּנָּה אֵינָהּ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן עַיֵּין לְהָרַמְבַּ"ם בפ"ט מה' עֲבָדִים ובסִ' חַוּוֹת יָאִיר סי' קי"ב דִּתְפִלָּה בְּצִיבּוּר מִידִי דְּרַבָּנָן וְחָיְלָא שְׁבוּעָה כַּנּוֹדָע וּמִכֹּחַ זֶה כָּתַב הרשב"ש סי' כ"ד דְּהַנִּשְׁבָּע שֶׁלֹּא יִכָּנֵס לב"הכנ שְׁבוּעָה חָלָה עָלָיו וְיִתְפַּלֵּל בְּבֵיתוֹ וכ"כ הראד"ב סי' ס"ד וּדְלֹא כְּהָרַשְׁבָּ"ץ ח"ב סי' קס"ג תְּחִילַּת דָּבָר דְּהָוְיָא מִצְוַת עֲשֵׂה מִן הַתּוֹרָה גַּם תְּפִלָּה בַּעֲשָׂרָה וְהֵבִיא דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בְּסָתָם וְעַיֵּין מ"ש הוּא עַצְמוֹ שָׁם סי' רס"א וּרְמָזוֹ מָרָן בב"י י"ד סי' רל"ט בקס"ת בְּצִיבּוּר וּפָסְקוּ מור"ם שָׁם וְהַתֵּימַהּ עַל הָרַב קה"י אַלְגָּאזִי דל"ו ע"א שֶׁהֵבִיא מִדִּבְרֵי רַשְׁבָּ"ץ סי' קס"ג וְלֹא זָכַר שֹׁר ממ"ש הוּא עַצְמוֹ בקס"ת וְלֹא מִדִּבְרֵי רשב"ש ומהראד"ב ומור"ם הנז' וְהָרִיבָ"שׁ סָתַם בָּזֶה יַעַן כִּי הַדָּבָר פָּשׁוּט בְּעֵינָיו וְהִנֵּה מ"ש סי' רנ"ג שֶׁאֵין הַסְכָּמָה חָלָה עַל הַמִּתְפַּלֵּל בַּמִּדְרָשׁ וְאִילּוּ בְּסִימָן של"א כָּתַב עַל בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת הַמְקֻוָּדָשׁוֹת לְרַבִּים הוּא דְּלָא חָלָה אֲבָל עַל בָּתֵּי בַּעֲלֵי בָּתִּים יְכוֹלִים לְהַסְכִּים י"ל דְּהַמִּדְרָשׁ סְתָמוֹ קוֹדֶשׁ הוּא וַחֲשִׁיב כְּבָתֵּי כְּנֵסִיּוֹת הַמְקֻוָּדָשׁוֹת וְקָרוֹב לָזֶה כָּתַב כנ"הג א"ח סי' ק"נ מִמַּהֲר"י בֶּן גַּ'אמיל אֶלָּא דְּהַלָּשׁוֹן קָצַת מְגֻמְגָּם שֶׁכָּתַב דְּלֹא כ"כ הָרִיבָ"שׁ אֶלָּא עַל בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת בְּנוּיִם וכו' דְּמַאי בְּנוּיִם דְּקָאָמַר דְּעִיקַּר דַּעְתּוֹ עַל בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת דְּאֵין יְכוֹלִי' לְהַסְכִּים כַּאֲשֶׁר מְבוֹאָר בְּרֵישׁ דְּבָרָיו בְּסִימָן של"א וְכֵן בְּתוֹךְ דְּבָרָיו שָׁם וְדִבְרֵי הָרִיבָ"שׁ הנז' רִמְזָם הב"י בְּסִימָן קס"ג וּפְסָקָם מור"ם שָׁם בְּחֹשֶׁן הַמִּשְׁפָּט סי' קס"ב וְכֵן.

בְּמָגֵן אַבְרָהָם סוֹף סי' קנ"ד: וְהִנֵּה כנ"הג שָׁם בא"ח רָמַז אַחַר דִּבְרֵי רִיבָ"שׁ הנז' ממ"ש הרא"ם ח"א סי' ג"ן דְּאִם הַבַּיִת מְכִילָה אוֹתָם אֵינָם יְכוֹלִים לְיַפְרֵד וְכֵן רָמַז ממ"ש הָרַב מִשְׁפְּטֵי שְׁמוּאֵל סי' מ' שכ"כ וּמִמִּקְצָת טְעָמִים שכ' כֵּן מִמַּהֲר"י בֶּן ג'אמיל לָא פְּלִיגִי אַדִּבְרֵי הָרִיבָ"שׁ הנז' וְלֹא הוֹדִיעֲנוּ כֵּיצַד דְּהִנֵּה שָׁם כָּתַב ד' חִילּוּקִים וְיָצָא הָרִאשׁוֹן לְחַלֵּק בֵּין בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת לְבֵית בַּעֲלֵי בָּתִּים שֶׁשָּׁם גַּם הרי"בש מוֹדֶה דְּיכוֹלִים לְהַסְכִּים וְחִילּוּק שֵׁנִי הַיְינוּ דַּוְקָא כְּשֶׁאֵין הַבֶּדֶר עַל דַּעַת רַבִּים משא"כ כְּשֶׁהוּא עַל דַּעַת רַבִּים יוֹדֶה הָרִיבָ"שׁ דְּיכוֹלִים לְתַקֵּן ומני"ר סָתַר זֶה דְּמִסּוֹף דִּבְרֵי הָרִיבָ"שׁ מְבוֹאָר בְּשֶׁגַּם שֶׁיִּהְיֶא עַל דַּעַת רַבִּים כֵּיוָן דְּאָתֵי עֲלָהּ מִטַּעַם מְעַכֵּב אֶת הָרַבִּים וכו' הֲרֵי קי"ל דְּבְדָבָר מִצְוָה מַתִּירִין גַּם כְּשֶׁיִּהְיֶה הַבֶּדֶר עַל דַּעַת רַבִּים כַּנּוֹדָע וְעוֹד כִּי בִּזְמַן הָרִיבָ"שׁ לֹא הָיָה נֶגֶד דָּתָם אֲבָל בַּאֲרָצוֹת הַלָּלוּ וכו' וּבְכָל יוֹם וְיוֹם מַעֲלִילִים עָלֵינוּ וכו' וְעוֹד בִּזְמַן הָרִיבָ"שׁ הָיָה בְּ"הכנ קֹדֶשׁ מְקֻוָּדָשׁ וְאַף שֶׁנֶּהֱרַס בְּקֻדְשָׁתוֹ עוֹמֵד אֲבָל בְּזֶה הַזְּמַן בָּתֵּי נָכְרִים מִתְפַּלְּלִים בָּהֶם הַיּוֹם וּלְמָחָר עוֹשִׂים אוֹתָם בֵּוּרְסְקִי אוֹ מָרְחָץ ע"כ וּבְהֶכְרֵחַ כַּוָּנָתוֹ מֵהַטְּעָמִים אֵלּוּ הָאַחֲרוֹנִים כֵּיוָן דְּהַנִּכְרִים מַעֲלִילִים בְּזֶה וְכֵן דְּאִם נֶחֱרַב אֵינוֹ עוֹמֵד בְּקֻדְשָׁתוֹ אַף הָרִיבָ"שׁ יוֹדֶה שֶׁיְּכוֹלִים לְהַסְכִּים

וְכֵן סַיֵּים כנ"ה הג שָׁם שֶׁכְּדִבְרֵי הָרִיבָ"שׁ כָּתְבוּ הר"י הַלֵּוִי ומה"ר לֵיבּ סְרוּאָל אֶלָּא דמני"ר בי"ד סי' של"ד הג"ה הט אוֹת לק"ח אַחַר שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי הָרִיבָ"שׁ הנז' וְדִבְרֵי מַהֲרִי"ל ומה"ר לֵיבּ סְרוּאָל סַיֵּים לְפִי מ"ש בַּטּוּר בא"ח סי' ק"ג דהרא"ם וה"ר מש"ש חוֹלְקִים ע"ז וַדַּאי דְּלְדַעְתָּם לָא מִיקְרֵי מְעַכֵּב אֶת הָרַבִּים מִלַּעֲשׂוֹת מִצְוָה כָּל שֶׁאֵין לָהֶם הֶכְרֵחַ לִבְנוֹת בְּ"הכנ אַחֵר ע"כ וְהוּא הֵפֶךְ ממ"ש בא"ח דְּהִשְׁוָה דַּעְתָּם לְדַעַת הָרִיבָ"שׁ דְּכָל שֶׁאֵין כָּאן עֲלִילָה מַהֲנִפְקָרִים וְגַם אִם יֶחֱרַב נִשְׁאַר הַמָּקוֹם בִּקְדֻוֶשָּׁתוֹ אָזְלִי וּמוֹדוֹ לִדְבְרֵי הָרִיבָ"שׁ בְּשֶׁגַּם אֵין לָהֶם הֶכְרֵחַ לִבְנוֹת בְּ"הכנ אַחֶרֶת חֲשִׁיב מְעַכֵּב אֶת הָרַבִּים מִלַּעֲשׂוֹת מִצְוָה וממ"ש הרא"ם שָׁם סי' ט' דְּלִכְאוֹרָה יֵרָאֶה הֵפֶךְ ממ"ש שָׁם סי' ג"ן עַיֵּין מ"ש בָּזֶה בִּתְשׁוּבַת כנ"ה הג בְּבָעֵי חַיֵּי לי"ד סי' ר"ט ובס' שְׁפַת הַיָּם במ"ב מ"ש לְיַיְשֵׁב קֻוֹשְׁיַית הָרַב פר"ח מ"א ח"ב סי' נ"ד גַּם הַשּׁוֹאֵל למהרשד"ם א"ח סי' ל"ה רָמֵז מִתְּשׁוּבַת הָרִיבָ"שׁ הנז"ל ומהרשד"ם שָׁם הִסְכִּים עִמּוֹ הֵן מִצַּד הַדִּין הֵן מִצַּד הַמִּנְהָג וְהוּא שֶׁקָּהָל סְפָרַדִּים לְסִיבַּת הַפָּרָשִׁיוֹת שֶׁנָּפְלוּ בֵּינֵיהֶם יָצְאוּ מִקָּצָתָם וְעָשׂוּ בְּ"הכנ לְעַצְמָם גַּם קָהָל קָדוֹשׁ שָׁלוֹם וכו' הָלְכוּ לב"הכנ פרובינצ"א וַאֲפִי' שֶׁיִּעַרְעֲרוּ עֲלֵיהֶם קָצָת וכו' אֶלָּא מִצַּד שֶׁיֵּשׁ בֵּינֵיהֶם הַסְכָּמָה קְדוּמָה ע"כ וְנִרְאֶה דְּהָעִרְעוּר הוּא אַדְּסָמִיךְ לֵיהּ קָאֵי שֶׁהָלְכוּ לְהִתְפַּלֵּל בב"הכנ פְּרוּבִינְצָא שֶׁאִם יֵשׁ הַסְכָּמָה קְדוּמָה אֵין לָהֶם לָצֵאת אֲבָל בַּסְּפָרַדִּים שֶׁקָּצָת מֵהֶם עָשׂוּ בְּ"הכנ לְעַצְמָם בָּזֶה אֲפִילּוּ שֶׁיֵּשׁ הַסְכָּמָה בְּזֶה אֵינוֹ כְּלוּם ומ"ש שָׁם בי"ד סי' פ"ז שֶׁקָּבְעוּ בְּ"הכנ אַחֵר וְהָיוּ בַּתְּחִילָּה כְּשִׁלּוֹשִׁים אִישׁ וְהוֹכִיחַ שָׁם לַחֲזוֹר לְהִתְפַּלֵּל בב"הכנ הָרִאשׁוֹן: וְהֵן אֱמֶת שֶׁשָּׁם יֵשׁ חֵרֶם בַּדָּבָר אֲבָל כְּדֵי שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹתוֹ סוֹתֵר אֶת עַצְמוֹ שָׁאנֵי הָתָם דְּהַפֵּירוּד הַהוּא גּוֹרֵם כַּמָּה נְזָקִים וַחֲבָלוֹת בַּמַּס כַּמְבֹאָר שָׁם בַּשְּׁאֵלָה וְיֵשׁ לְהַרְגִּישׁ עַל הכנ"הג בא"ח שָׁם וביד"ש שָׁם אֵיךְ לֹא רָמֵז מִדִּבְרֵי מהרשד"ם הנז' ומ"ש שָׁם הרשד"ם סי' צ"ד וסי' צ"ז וְכֵן בְּסוֹף חֵלֶק א"ח שֶׁהָלְכוּ לְהִתְפַּלֵּל בַּקָּהָל קָדוֹשׁ גריגו שֶׁלֹּא כִּוְונוּ לְיַחֵיד וְלֹא לַעֲשָׂרָה מוּכָח דְּאִם הִסְכִּימוּ עַל עֲשָׂרָה הַסְכָּמָתָם קַיֶּימֶת אֵינוֹ עִנְיָן לְנִדּוֹן הָרִיבָ"שׁ דִּבְנִדּוֹן מהרשד"ם אֵין כָּאן בִּיטּוּל בְּ"הכנ אַחֶרֶת אֶלָּא שֶׁהַיְחִידִים לֹא יֵלְכוּ לב"הכנ אַחֶרֶת וְכֵן מ"ש שָׁם סי' קמ"ג וְכֵן מהרש"ך ח"א סי' ל"ו ומהרי"א סי' זי"ת וְרִמְזָם כנ"הג י"ד סי' רי"ח הגב"י אוֹת ל"ב שֶׁנִּשְׁבְּעוּ שֶׁלֹּא לִבְנוֹת בְּ"הכנ הָאַחֶרֶת שֶׁנֶּחְרְבָה וְשָׁם מִצַּדְדֵי צְדָדִים דְּאַדַּעְתָּא דְהָכִי לֹא נִשְׁבְּעוּ מוּכָח דְּאִם לֹא כֵּן חָיְילָא שְׁבוּעָתָם.

גַּם נִדּוֹן הַהוּא שָׁאנֵי מִדְּהָרִיבָ"שׁ דְּאִם לֹא הָיוּ נִשְׁבָּעִים כֵּן לֹא הָיוּ בּוֹנִים אפי' בְּ"הכנ אַחַת וְיִבְחֹר הָרַע בְּמִיעוּטוֹ וְגַם בב"הכנ הַשֵּׁנִי רָצוּ לַעֲשׂוֹתוֹ מִדְּרָשׁ וְכֵן מ"ש בְּסִימָן קנ"ב שֶׁיֵּשׁ שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא לְהַפְרֵד מִתּוֹךְ הַקָּהָל לַעֲשׂוֹת חֲבֵרָה אפי' מִשְּׁנֵי אֲנָשִׁים מִלְּבַד חֶבְרַת הַקָּהָל שֶׁצִּיְּדוּ שָׁם כַּמָּה צְדָדִים דְּאַדַּעְתָּא דְהָכִי לֹא נִשְׁבְּעוּ דְּאִם לֹא כֵּן הַשְּׁבוּעָה חָיְילָא גַּם הַהִיא אֵינוֹ עִנְיָן לְנִדּוֹן הָרִיבָ"שׁ.

גַּם מ"ש מהרי"א סי' נ"ט שֶׁקִּבְּלוּ שֶׁלֹּא לִבְנוֹת בְּ"הכנ מֵחָדָשׁ וְלֹא הִתִּיר לָהֶם לְהִתְפַּלֵּל גַּם בַּמִּדְרָשׁ וְהִסְכִּים עִמּוֹ מָהָר"י צוּנְצִין הָתָם נָמֵי מִבֹּאָר שָׁם לְאַהֲבַת הַשָּׁלוֹם נָגְעוּ בָּהּ וְעַיֵּין עוֹד בש"ות המבי"ט ח"א סי' קמ"א וּרְמָזוֹ כנ"הגח"מ סי' רל"א הג"ה הט אוֹת כ"ג מִשָּׁם בָּא'רָה דְּכֹל שֶׁאֵין שָׁם הֶיזֵּק מא"וה אֵין הָרוֹב יָכוֹל לָכוֹף אֶת הַמִּיעוּט שֶׁיִּתְפַּלְּלוּ בב"הכנ עִמָּהֶם אִיבְּרָא אִם הִיא הַסְכָּמָה מַחְמִיר בָּהּ שָׁם סי' של"ז וּרְמָזוֹ כנ"הג סי' רי"ח אוֹת ך': וְדַע דְּהָרַב מהר"א חַזָּן זַ"ל בְּסִפֶּר חק"ל ח"א ח"מ סי' קי"ח אָסַף הַמַּזְכִּיר כָּל תְּשׁוּבוֹת מהרשד"ם הנז' מִלְּבַד מִדְּבָרָיו שֶׁבַּסּוֹף ח"א לֹא הִזְכִּיר וְגַם מִדִּבְרֵי המבי"ט הנז'

לֹא הִזְכִּיר וְהֵבִיא לָנוּ מִמ"ש מהרד"ך בֵּית י"ג וממ"ש הָרַדְבָ"ז ח"ג סי' תע"ב וְאֵינוֹ עִנְיָן לְדִבְרֵי הָרִיבָ"שׁ דִּנְדוּנֵם בְּאוֹפֶן שֶׁאֵין כָּאן בִּיטּוּל לב"הכנ אֶלָּא שֶׁקָּהָל בְּ"הכנ זוֹ הוֹלְכִים לְאַחֶרֶת בְּעִנְיָן שֶׁיִּתְמַעֵט הַצִּיבּוּר מִבֵּית הַכְּנֶסֶת זוֹ וְיִתְנַסְּפוּ עַל אַחֶרֶת וְתוּ דְּיֵשׁ שָׁם קַלְקוּל לָעֲנִיִּים בַּהֲלִיכָתָם לב"הכנ הָאַחֶרֶת וְשָׁם הָרַדְבָ"ז הֵבִיא מִדִּבְרֵי מהרד"ך וְהוּא אוֹפֶן אֶחָד ממ"ש כנ"הג שָׁם בא"ח בְּעִיר תירי"א יעו"ש: וְהִנֵּה מַסְקָנַת מהר"א הנז' שָׁם דְּאִם אֵין כָּאן שׁוֹם סִיבָּה לֹא בְּהִתְחַבְּרָם וְלֹא בְּהִתְפָּרְדֵם אֵין סָפֵק שֶׁאָסוּר לָהֶם לְהִתְפָּרֵד דִּבְרָוב עָם הַדֶּרֶת מֶלֶךְ וכו' וכמ"ש מהרד"ך והמש"ש וְהַסָּפֵק הוּא כְּשֶׁיֵּשׁ לָהֶם סִיבָּה לְהִתְפָּרֵד כְּגוֹן שֶׁאֵין הַבַּיִת מְכִילָה אוֹתָם וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה מִבֹּואָר מִדִּבְרֵי הָרִיבָ"שׁ שָׁם שֶׁיְּכוֹלִים לְהִתְפָּרֵד אעפ"י שֶׁשָּׁם לֹא בֵּיאֵר סִיבַּת הַפֵּירוּד מ"מ טַעַם נָכוֹן יֶשְׁנוֹ שָׁם בַּשְּׁאֵלָה דע"י שֶׁהוּקְרוּ הַמְּקוֹמוֹת נִמְנְעוּ הָעָם מִלָּבוֹא לב"הכנ וכו' וּבָזֶה א"ש דְּלָא פְּלִיגִי עָלֶיהָ הרא"ם והמש"ש דהרא"ם אַיְּירִי דְּלֹא הָיָה לָהֶם סִבָּה לְהִתְפָּרֵד וְאַדְּרַבָּא הַסִּיבָּה הַהִיא הָפַךְ הַתּוֹרָה שֶׁהָיָה לָהֶם עַל סִיבַּת הַחֲפָצִים וְהָיָה לָהֶם לֵילֵךְ אַחַר הָרֹוב יעו"ש.

וּלְדִידִי הַצָּעִיר אַחַר בַּקָּשַׁת הַמָּחָ"ר מַה שֶּׁרָצָה לְהָבִין מֵהָרִיבָ"שׁ דַּוְקָא עַל יְדֵי סִיבָּה קָאָמַר אִיבְרָא דְּבִלְשׁוֹן הַשְּׁאֵלָה כָּתוּב כֵּן דע"י יִוקַר הַמְּקוֹמוֹת נִמְנְעוּ הָעָם מִלָּבוֹא לב"הכנ וְנָתַן תִּיקּוּן לָזֶה לַעֲשׂוֹת קֶצֶב בְּזֶה אֲבָל סְיֵּים אח"ך וְז"ל גַּם מַה שֶּׁאָמַרְתָּ אִם בָּאוּ יְחִידִים לַעֲשׂוֹת בְּ"הכנ וכו' אֵינוֹ עַל אוֹתוֹ עִנְיָן עַצְמוֹ אֶלָּא פְּרָט אַחֵר הוּא וְיַגִּיד עָלָיו רֵיעוֹ דִּבְסִי' של"א לֹא נִזְכַּר סִיבַּת יִוקַר הַמְּקוֹמוֹת וְלֹא סִיבָּה אַחֶרֶת וְקָרֵי לֵהּ מְעַכֵּב בְּזֶה הוּא מְעַכֵּב אֶת הָרַבִּים מִלַּעֲשׂוֹת מִצְוָה וְגַם מְבֹואָר מִלְּשׁוֹן מור"ם שָׁם דְּפָסַק לְדִבְרֵי הָרִיבָ"שׁ בִּתְרֵי בָּבֵי וְכֵן מְבֹואָר מִתּוֹךְ דִּבְרֵי כנ"הג שָׁם בא"ח וְכֵן מִלְּשׁוֹנוֹ בי"ד דַּעֲשָׂה להרא"ם והמש"ש פְּלָגַן בִּסְבָרַת הָרִיבָ"שׁ וְכֵן מְבֹואָר מִדִּבְרֵי המג"א ס"סי קנ"ד וְהֵן אֱמֶת דְּמִדִּבְרֵי הָרַדְבָ"ז שָׁם מְבֹואָר דאע"ג דְּאִיכָּא בֵּי עֲשָׂרָה לְכָאן וּלְכָאן דְּרַשָּׁאִים לֵיחָלֵק מ"מ טְפֵי עָדִיף לִהְיוֹתָם בְּיַחַד כִּי בְּרָוב עָם הַדֶּרֶת מֶלֶךְ וְעַיֵּין לוֹ לְהָרַדְבָ"ז ח"א סי' ח"י וכ"כ מהרד"ך שָׁם ומהרשד"ם סוֹף חֵלֶק א"ח וכ"כ בי"ד סִימָן צ"ב וצ"ד וְקָמָ"ג שֶׁיֵּשׁ לְבַטֵּל הַסְּכָמָה הָאַחֲרוֹנָה לְהִפָּרֵד מִפְּנֵי שֶׁקָּדְמָה לָהּ הָרִאשׁוֹנָה שֶׁלֹּא לְהִפָּרֵד כִּי בְּרֹוב עָם וכו' וכ"כ הַשּׁוֹאֵל למהרי"א סִימָן קס"ב ואע"ג דְּהַאי מִילְּתָא דְּבְרֹוב עַם מִילְּתָא קְלִישְׁתָּא דַּהֲרֵי נִדְחֵית הִיא מִפְּנֵי זְרִיזִין מַקְדִּימִין לְמִצְוֹת כַּמְבֹואָר בר"ה דל"ב דְּאֵינָהּ אֶלָּא חִיבּוּב מִצְוָה בְּעָלְמָא כמ"ש רַשְׁ"י בִּבְרָכוֹת ד"ט ודכ"ו וּבַשַּׁ"ס יְרוּשַׁלְמִי הֶבְיאוֹ ה"ר חִיָּד"א בְּמִדְבַּר קְדֵמוֹת וּמְפָרֵשׁ וָתִיקִין אֲנָשִׁים כְּשֵׁרִים מַחְמִירִים עַל עַצְמָם וְהַוָתִיקִין הֵם שֶׁשָּׁנִינוּ בָּהֶם גּוֹמְרִין ק"ש עִם הָנֵץ הַחַמָּה מִטַּעַם זֶה דְּזְרִיזִין מַקְדִּימִין לְמִצוֹת וּבְפָרָט דְּדַעַת מָרָן גַּם בִּבְרָכוֹת הַרְבֵּה כְּמוֹ בִּרְכוֹת הַשַּׁחַר דְּהָרְשׁוּת בְּיָדָם אוֹ שֶׁיְּבָרֵךְ אֶחָד וְהַכֹּל יוֹצְאִין כמ"ש בְּנֵר במ"ש אֶחָד מְבָרֵךְ לְכֻלָּם מִטַּעַם בְּרֹוב עָם הַדֶּרֶת מֶלֶךְ כִּדְאִיתָא בִּבְרָכוֹת וּפָסְקוּ מָרָן בסי' רצ"ח אוֹ שֶׁיְּבָרְכוּ בִּרְכוֹת הַשַּׁחַר כָּל אֶחָד וְאֶחָד בפ"ע וכמ"ש בסי' ס"ו וכ"כ מהר"ן אַשְׁכְּנַזִי סי' כ"ב ובס' לֵב שְׁלֹמֹה סִימָן ח' וכ"כ מָרָן בסי' ח' גַּבֵּי עֲשָׂרָה שֶׁמִּתְעַטְּפִים בְּטַלִּית אֶחָד וכ"כ בסי' תל"ב בִּבְדִיקַת חָמֵץ וכ"כ גַּבֵּי עֹנֶג בְּסִימָן תפ"ט וכ"כ בְּהַבְדָּלָה סי' רצ"ו אֲפִילּוּ שָׁמְעוּ כָּל בְּנֵי הַבַּיִת הַבְדָּלָה בב"הכנ אִם נִתְכַּוְּונוּ שֶׁלֹּא לָצֵאת מַבְדִּילִין בַּבַּיִת.

אִיבְרָא דְּיֵשׁ לְדַקְדֵּק עָלָיו דבי"ד סי' רס"ה כָּתַב בִּסְתָמוֹת בְּרָכָה אַחַת לִשְׁנֵיהֶם וכ"כ בא"הע סִימָן ס"ב בִּשְׁנֵי חֲתָנִים וּדְלֹא כמ"ש הַטַּ"ז סִימָן קצ"ג דְּמִכֹּחַ קוּשְׁיָא שֶׁהִקְשָׁה לוֹ ממ"ש בבר"המז אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה אֵין נֶחֱלָקִין שִׁשָּׁה נֶחְלָקִין וְכֵן עֲשָׂרָה אֵינָם נֶחֱלָקִים עַד

שֶׁיִּהְיוּ עֶשְׂרִים עַל מ"ש בְּנַר במ"ש דְּאֶחָד מְבָרֵךְ לְכֻלָּם וְיָצָא לְחַלֵּק בֵּין בְּרָכָה אַחַת לְיוֹתֵר דְּחִילּוּק בְּרָכוֹת עָדִיף וַהֲלֹא לֶאֱמוּנָה נִרְאֶה דַּעַת מָרָן דְּאֵין חִילּוּק בַּדָּבָר וְכֵן הַהִיא דבר"המז פָּסְקָה מָרָן שָׁם וְעַיֵּין להר' חִיָּד"א בבר"י סי' רצ"ה דְּאֵין כָּאן בָּזֶה סָרָךְ בְּרָכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה וּדְלֹא כמהרשד"ם ומָהָר"י זַיִן מ"מ אע"ג דְּהִיא מִילְּתָא קְלִישְׁתָּא כֵּיוָן דְּבִרְצוֹנוֹ הַדָּבָר תָּלוּי אֵין בְּיָדֵינוּ לְמָחוֹת בְּמִי שֶׁרְצוֹנוֹ לְבָרֵךְ לְעַצְמוֹ וְלֹא יִרְצֶה.

לַעֲשׂוֹת בְּאֹפֶן בָּרָוּב עָם הַדְּרַת מֶלֶךְ כ"ש ח"ו לְנַדּוֹתוֹ דִּכְוָותַהּ מִנָּלַן לוֹמַר דְּהַמְעַכֵּב אֶת אֲחֵרִים מִלַּעֲשׂוֹת בְּ"הכנ אַחֶרֶת שֶׁרְצוֹנָם לִהְיוֹתָם בְּמָקוֹם אֶחָד דְּנִמְשָׁךְ מִזֶּה בְּרֹוב עָם וכו' וּבְהֶכְרֵחַ לוֹמַר אַחַר כַּוָּנַת הַמַּסְכִּימִים הֵן הֵם הַדְּבָרִים דְּבִשְׁלָמָא כְּשֶׁלָּשׁוֹן הַהַסְכָּמָה שֶׁלֹּא לִיפָּרֵד כְּנִדּוֹנֵי מהרשד"ם הנז"ל מוֹכְחָא מִילְּתָא דְּטַעְמָם מִשּׁוּם בְּרֹוב עָם וכו' וְהַמָּקוֹם מַכִּיל אוֹתָם וְאֵין כָּאן שׁוּם סִיבָּה וְעִילָּה לֹא מִדְּוֹחַק הַמָּקוֹמוֹת כַּנִּדּוֹן הָרִיבָ"ש וְלֹא מֵחֲמַת שֶׁאֵינָם עִם אֶחָד וְלֹא מִפְּנֵי טֵירוּף וּבִלְבּוּל דְּלִפְעָמִים כֵּיוָן דְּהַצִּיבּוּר כָּל כָּךְ הַרְבֵּה אֵין דִּבְרֵי שְׁלִיחַ צִיבּוּר נִשְׁמָעִין כָּל כָּךְ לַצִּיבּוּר וכמ"ש הָרַדְבָ"ז בִּישָׁנוֹת סי' ח"י וְכֵן אֵין מָקוֹם בְּ"הכנ רָחוֹק כ"כ עַד שֶׁיִּתְבַּטְּלוּ בְּנֵי אָדָם מִלְּהִתְפַּלֵּל בְּצִיבּוּר מִשּׁוּם דְּהָאָרֶץ רַחֲבַת יָדַיִם וכמ"ש מָהָר"י פְּ'יְרְמוּז הוּבְאוּ דְּבָרָיו בַּמָּהָרָ"ם אַלְשֵׁיךְ ס"סי נ"ט וְכֵן אֵין כָּאן חִילּוּק לְבָבוֹת בְּהַהִיא דְּהָרַדְבָ"ז ח"ג סי' תע"ב וְכֵן אֵין כָּאן שׁוּם סִיבָּה מִנְּדוֹנֵי מהרשד"ם הנז' שָׁם אוֹ מְזוּלָתָם אָז אֵינָם רַשָּׁאִין לִיפָּרֵד אֲבָל כָּל שֶׁהַלָּשׁוֹן שֶׁל הַסְכָּמָה שֶׁאֵינָם יְכוֹלִים לִבְנוֹת בְּ"הכנ אַחֶרֶת מוּכָח מִזֶּה דְּכַוָּנָתָם לְעַכֵּב בְּיַד הָרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת מִצְוָה וְלָאו כָּל כְּמִינֵּיהּ ואע"ג שֶׁיֵּשׁ שָׁם בְּ"הכנ אַחֶרֶת דְּכֻלָּם מִתְאַסְּפִים לְשָׁם וּמִקּוֹר דִּין זֶה דְּמַעֲכֵּב אֶת הָרַבִּים מִלַּעֲשׂוֹת מִצְוָה שֶׁהוּא בַּר נִדּוּי בְּיֵאָרוּ מָרָן בכ"מ ובב"י ממ"ש בַּיְרוּשַׁלְמִי דמ"ק והפר"ח מָצְאוּ גַּם בִּירוּשַׁ' דר"ה עַל מַאי דְּשָׁנִינוּ בר"ה מַעֲשֶׂה שֶׁעָבְרוּ יוֹתֵר מֵאַרְבָּעִים זוּג וְעִיכְּבָן ר"עק בְּלוּד וְשָׁלַח לוֹ ר"ג אִם מְעַכֵּב אַתָּה אֶת הָרַבִּים וכו' וְטַעַם שֶׁעִיכְּבָן כ' הָרַמְבַּ"ם בפי' הַמִּשְׁנָיוֹת שֶׁיָּדַע שֶׁאֵין בָּהֶם תּוֹעֶלֶת וְרַבֵּינוּ עוֹבַדְיָה כָּתַב דְּאֵין צוֹרֶךְ בָּהֶם לב"ד וְכָתַב הב"ד שֶׁכְּבָר הֵעִידוּ הָעֵדִים וכ"נ נָמֵי כַּוָּנַת הָרַמְבַּ"ם וּבֵין שֶׁנֹּאמַר שֶׁעִיכֵּב אֶת כָּל הָאַרְבָּעִים כֵּיוָן שֶׁיָּדַע שֶׁכְּבָר הֵעִידוּ הָעֵדִים בְּבֵית דִּין וְנִמְצָא שֶׁאֵין צוֹרֶךְ לָרַבִּים בָּהֶם וכמ"ש הָרַב הב"ד שָׁם וּבֵין שֶׁנֹּאמַר דְּזוּג דִּלְמַעְלָה מֵהָאַרְבָּעִים שָׁלְחוּ וְהָאַרְבָּעִים זוּג עִיכֵּב כמ"ש השוש"ל שָׁם וְהַאי וַדַּאי מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה כָּךְ הָיָה דַּאֲפִילּוּ זוּג אֶחָד בִּלְבַד הָיָה מְעַכְּבוֹ כֵּיוָן דִּכְבָר נַעֲשֵׂית הַמִּצְוָה ועכ"ז חָשִׁיב לֵיהּ ר"ג מְעַכֵּב אֶת הָרַבִּים מִלַּעֲשׂוֹת מִצְוָה הֲרֵי דאע"ג דְּהַמִּצְוָה הַהִיא כְּבָר נַעֲשֵׂית וְגַם הָעֵדִים הַלָּלוּ שֶׁעִיכְּבָם ר"עק עוֹשִׂים עִמָּהֶם הַמִּצְוָה בְּקִבִּיעוּת הַחֹדֶשׁ ע"פי שֶׁקִּידְּשׁוּהוּ ב"ד ע"פי אוֹתָם הָעֵדִים שֶׁכְּבָר קָדְמוּ לָהֶם חָשִׁיב לֵיהּ ר"ג מְעַכֵּב אֶתהָרַבִּים מִלַּעֲשׂוֹת מִצְוָה דמ"מ רְצוֹנָם שֶׁתַּעֲשֶׂה עַל יָדָם אע"ג שֶׁאֶפְשָׁר לָהֶם שֶׁיַּעֲשׂוּהָ בְּהִצְטָרְפוּת אֲחֵרִים כָּאָמוּר מִטַּעַם דְּנִמְצָא מַכְשִׁילָן לעת"ל שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ פַּעַם אַחֶרֶת וְנִמְצָא אָז מִתְבַּטְּלִים רַבִּים מֵהַמִּצְוָה לְגַמְרֵי וְכֵן מוּכָח ממ"ש הָרַשְׁבָּ"ץ ח"ג סי' קי"ו בְּמְעַכֵּב לְשׁוֹחֵט אֲוֹמֵן מִלְּשְׁחוֹט לַאֲחֵרִים דַּחֲשִׁיב לֵיהּ מְעַכֵּב אֶת הָרַבִּים מִלַּעֲשׂוֹת מִצְוָה וּמְסַתְּמוֹת דְּבָרָיו מוּכָח דְּגַם בִּדְאִיכָּא אַחֵר כָּמוֹהוּ דמ"מ רוֹצֶה גַּם הוּא שֶׁיִּזְכּוּ רַבִּים עַל יָדוֹ כְּשֶׁיִּשְׁחוֹט לָהֶם וכ"כ בְּנוֹ הרשב"ש בסי' רל"א בְּמְעַכֵּב בְּיַד סוֹפֵר מִלִּכְתּוֹב שְׁטָרוֹת דַּחֲשִׁיב לֵיהּ מְעַכֵּב אֶת הָרַבִּים מִלַּעֲשׂוֹת מִצְוָה וּסְתָמָא קָאָמַר דְּמַשְׁמַע דְּגַם שֶׁיֵּשׁ אַחֵר כָּמוֹהוּ וְעַיֵּין לְהָרַשְׁבָּ"ץ ח"ב סי' קס"א: וּבְזֶה נִיחָא מַה שֶׁקָּרָא עַרְעוּר כנ"הג י"ד סי' של"ה אוֹת קל"ו עַל מִי שֶׁנִּדְּוּהוּ עַל שֶׁמָּנַע אֶחָד מִלּוֹמַר קַדִּישׁ מִטַּעַם מְעַכֵּב אֶת הָרַבִּים דְּדַוְקָא בְּמְעַכֵּב לְרַבִּים אָמְרוּ וְלֹא

בִּמְעַכֵּב לְיָחִיד וּלְפִי דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"ץ וּבְנוֹ נִיחָא דה"נ מְעַכֵּב בְּיָדוֹ עַל שֶׁהָרַבִּים אֵינָם עוֹנִים אַחֲרָיו קַדִּישׁ כְּהַהִיא דְּמָנַע לַשּׁוֹחֵט מִלִּשְׁחוֹט לָרַבִּים וְלַסּוֹפֵר מִלִּכְתּוֹב לָרַבִּים וְאע"ג דְּאִם לֹא יֹאמַר זֶה קַדִּישׁ יֹאמְרֵנּוּ אַחֵר וְגַם הַנֶּאֱסָר עוֹנֶה עִמָּהֶם וְיוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ מ"מ רוֹצָה שֶׁגַּם עַל יָדוֹ יִהְיֶה זֶה וְהָרַב חִיֵּךְ"א בח"ש ח"א סי' ל"ז ד"מ וְכֵן בִּשְׁיָרֵי לי"ד שֶׁשָּׁם סי' של"ד הֵבִיא דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"ץ הנז' דְּאֵין זֶה עִיכּוּב לְרַבִּים וְסַיֵּם דְּקֻצָּת יֵשׁ לְיַיְשֵׁב ע"כ.

וּמִבְּנוֹ הרשב"ש לֹא זָכָר וּבְנוֹ שֶׁל הָרַב מט"ש זֶה שְׁמוֹ מִנְחַת זִכָּרוֹן בח"ב דצ"ו ע"ב זָכָר עָשָׂה לְדִבְרֵי הרשב"ש הנז' מִבֹּוְאָר יוֹצֵא מִדִּבְרֵי הָרִיבָ"ש שֶׁדִּבָּרָיו מֻוְסָכָמִים מֵרַבְּוָותָא הנז"ל וּבִפְרָט מָרָן ב"י שֶׁרִמְּזָם בב"י וּפְסָקָם מור"ם דְּכָל הַסְּכָמָה שֶׁלֹּא יִבְנוּ בְּ"הכנ אַחֶרֶת מִבְּלִי שׂוּם סִיבָּה וְעִילָּה כְּלָל כִּי אִם בִּלְתִּי טַעַם חֲשִׁיב לָהּ מְעַכֵּב אֶת הָרַבִּים מִלַּעֲשׂוֹת מִצְוָה וּבַר נְדוּי הוּא וכ"ש לִסְגּוֹר בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת הַבְּנוּיוֹת עַל תִּלֵּם וַאֲפִילּוּ לִשִׁיטַת מהר"א חַזָּן שָׁם יוֹדֶה בָּזֶה דּוּק בִּדְבָרָיו דאע"ג דְּבָרוֹב עָם הַדְּרַת מֶלֶךְ בְּלִי שׂוּם סִיבָּה אֵין יְכוֹלִין לִיפָּרֵד וְשָׁאנֵי כְּשֶׁכְּבָר נִתְפָּרְדוּ מֵרְצוֹנָם וְעָשׂוּ מַעֲשֶׂה בִּבְנִין בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת דְּאָז אִית בָּהּ נָמֵי מִשּׂוּם בִּיטּוּל הַתָּמִיד כמ"ש הָרִיבָ"שׁ בְּסוֹף חִיבּוּרוֹ וּפָסְקוּ מור"ם סי' נ"ה ואע"ג דְּאֵין הַבִּיטּוּל רַק לְיוֹם וּלְיוֹמַיִם בּוֹא וּרְאֵה לְהָרַב זֶרַע אֱמֶת ח"א סִימָן ל"ז בְּנֶאֱבַד מִפֶּתַח הַהֵיכָל לְהָבִיא נָכְרִי אִם אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה דְּאוֹרָיְיתָא וְאִם לָאו יָבִיאוּ ס"ת מִמָּקוֹם אַחֵר וְיִתְפַּלְּלוּ מִטַּעַם זֶה דְּאֵין לְבַטֵּל הַתָּמִיד ואע"ג שֶׁבְּוַדַּאי יֵשׁ בְּ"הכנ אַחֶרֶת דְּהוֹרָה גָּבַר שֶׁיָּבִיאוּ ס"ת מִמָּקוֹם אַחֵר וְלֹא הֶכְרִיחָם שֶׁיֵּלְכוּ הֵם לְהִתְפַּלֵּל בב"הכנ הָאַחֶרֶת אע"ג דְּאֵין כָּאן אֶלָּא תְּפִלָּה אַחַת ק"ו בִּשְׁתֵּי יָמִים הַמְקֻוָּדָּשִׁים הנז' וְלֹא עוֹד אֶלָּא בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה וכ"כ מהרי"ע בַּמִּנְהָגִים בְּנֶאֱבַד מִפֶּתַח הַהֵיכָל בְּשַׁבָּת לְהָבִיא נָכְרִי לְשָׁבְרוֹ דְּהָוֵי מְקַלְקֵל וְלֹא הֶכְרִיחָם שֶׁיֵּלְכוּ לב"הכנ אַחֵר דְּיָדוּעַ דִּבְעִירוֹ יֵשׁ כַּמָּה בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת: וְהֵן אֱמֶת דקי"ל מִנְהָג מְבַטֵּל הֲלָכָה אָכֵן.

אִיכָּא פְּלֻגְתָּא אִם צָרִיךְ לִהְיוֹתוֹ ע"פי וָתִיקִין אוֹ לֹא כַּמְּבֹוָאר בכנ"הג ח"מ סי' ר"א וּלְדַעְתִּי הָכָא אֵינוֹ ע"פי וָתִיקִין כַּאֲשֶׁר אֲבָאֵר וְתוּ הנ"מ בְּמָמוֹנָא אֲבָל בְּאִיסּוּרָא אַף הַחוֹלֵק סָבוּר דְּצָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה ע"פי וָתִיקִין עַיֵּין בכנ"הג י"ד סי' רי"ד הג"הט אוֹת י"ג וְאַף בָּזֶה יֵשׁ מַחֲלוֹקֶת יעו"ש וְהָרַב דִּבְרֵי יוֹסֵף סי' ז"ך הֶאֱרִיךְ בִּפְרָט זֶה וְהֵבִיא לָנוּ מֵהַתּוֹסָ' דְּסֻוכָּה דנ"ה וּמְגִילָּה דכ"ו בְּשֶׁגַּם הֲוָנְהַג ע"פי וָתִיקִין וּבְטָלוּהוּ הַבָּאִים אַחֲרֵיהֶם וַאֲפִילּוּ לֹא הָיָה בּוֹ שׂוּם אִיסּוּר וְכֵן שָׁם בַּשַּׁ"ס דְּלָא אָמַר אַבַּיֵי הַשְׁתָּא נָהוּג עָלְמָא מָשַׁךְ תּוֹרָא וכו' וְכֵן גַּבֵּי ט"ב אָמַר הָאִידָּנָא נָהוּג עָלְמָא וכו' דַּהֲרֵי שְׁנִינוּ מִמַּה שֶׁקּוֹדֵם בְּדִבְרֵי הַשַּׁ"ס וְכֵן שָׁם דכ"ט מִבֹּוְאָר דִּבְרֹאשׁ חֹדֶשׁ שֶׁחָל בְּשַׁבָּת קוֹרִין מִפָּרָשַׁת צו וַאֲנַן עָבְדִינַן כְּמַסֶּכֶת סוֹפְרִים לְלִמּוֹד מִבְּיוֹם הַשַּׁבָּת בִּלְבַד וּכְבָר עַל מְבוּכָה זוֹ יָשַׁב בס' קוֹל אֵלִיָּהוּ ח"א סִימָן ג' וְהָרַב חִיֵּךְ"א בְּטוֹב עַיִן סי' י"ג וְהָרְאָה לָנוּ מֵהַתּוֹסָ' דְּפִסְחִים ד"מ דִּבְכַמָּה דְּבָרִים אָנוּ סוֹמְכִים עַל הַפְּסִיקְתָּא אוֹ מס' סוֹפְרִים וּמַנִּיחִים תַּלְמוּד שֶׁלָּנוּ וּמַה גַּם כְּשֶׁיֵּשׁ צַד אִיסּוּרָא בַּדָּבָר יעו"ש בְּהָרַב הנז' וַעֲיַיִן עוֹד בְּהָרַב מוֹפֵת דּוֹרֵנוּ מהר"ח פְּאָלְאַ'גִי בס' סְמִיכָה לְחַיִּים ס"א הֶאֱרִיךְ הַרְחִיב בְּפִרְט זֶה וְאָסַף אִישׁ טָהוֹר דְּרַבְּוָותָא סָבְרִי הָכִי וְעַל רָאשֵׁיהֶם מִלְּמַעְלָה תִּלַּת סָמְכִי קִשְׁוֹט הָרִי"ף וְהָרַמְבַּ"ם וְהָרֹא"שׁ וְכֵן רָאִיתִי בְּסוֹף ס' זְכוּת אָבוֹת בְּסָתָם מִנְהָג מְבַטֵּל הֲלָכָה בְּמָמוֹן דַּוְקָא וכ"ה דַּעַת מָהָר"י טָיֵיב בי"ד שָׁם מַה גַּם שֶׁעַל הָרוֹב אֵינוֹ אֶלָּא מִנְהָג בְּטָעוּת כְּמוֹ שֶׁכֵּן נָהֲגוּ כְּשֶׁיֵּשׁ מִילָּה אֵין אוֹמְרִים תַּחֲנוּן בְּכָל בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת שֶׁבָּעִיר וְזֶה הֶפֶךְ הַדִּין כְּשֶׁיֵּשְׁנוֹ שָׁם אֲבִי הַבֵּן בְּאוֹתוֹ בְּ"הַכְּנֵ כַּנּוֹדָע ואע"ג שֶׁדּוּגְמָא לְזֶה מָצָאתִי בְּסֵפֶר

בְּאֵר יַעֲקֹב ד"ט שֶׁיֵּשׁ מִנְהָג שֶׁאִם יֵּשׁ מִילָה בב"הכנ הַגְּדוֹלָה נִגְרָרִים אַחֲרֶיהָ כָּל שְׁאָר בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת מ"מ אֵינוֹ דּוֹמֶה לנ"ד וְשָׁמַעְתִּי מִזְּקֵנַי עַם שֶׁנִּמְשַׁךְ טָעוּת זֶה לָהֶם מִשּׁוּם דְּמֵעִיקָּרָא לֹא הָיָה בְּעִיר רַק בְּ"הכנ אַחַת הַגְּדוֹלָה שֶׁנִּבְנֵית שְׁנַת שפ"ח וּבְהֶכְרֵחַ דַּאֲבִי הַבֵּן מִתְפַּלֵּל שָׁם וְאַחַר שֶׁבָּנוּ בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת אֲחֵרִים סָבְרוּ בְּדַעְתָּם שֶׁהַמִּילָה בְּעִיר גּוֹרֶמֶת בִּיטּוּל תַּחֲנוּן וְלֹא יָדְעוּ וְלֹא יָבִינוּ שֶׁב"הכנ שֶׁשָּׁם אֲבִי הַבֵּן הִיא הַגּוֹרֶמֶת וְשָׁאנֵי בִּזְמַן קַדְמוֹן שֶׁלֹּא הָיְתָה כִּי אִם בְּ"הכנ אַחַת משא"כ עַכְשָׁיו וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי בספ"הק הִשָּׁמֶר אֲמֶת דַּף ס"ז ע"א וְאוּלַי הָא נָמֵי דְּכַוָּנָתָהּ אע"פי שֶׁאֵינוֹ דּוֹמֶה מַמָּשׁ וְכָזֶה יֵּשׁ מִנְהָגִים שֶׁנִּתְהַוּוּ בִּבְלִי דַּעַת אֶלָּא מֻחְלָמַת טָעוּת וְכַיּוֹצֵא דְּאֵין זֶה מִנְהָג כמ"ש כנ"הג שָׁם אות צ"ב מהרא"ם ומֵהָרִיבָ"ל.

וְכָזֶה יֵּשׁ מִנְהָג בִּכְפָר אֶחָד קָרוֹב לְעִיר כְּמוֹ שָׁעָה אַחַת מו"מ נִקְרָא עמרו"ץ שבי"ה בַּמִּנְחָה קוֹרְאִים לס"ת כָּל הַקָּהָל כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ נוֹהֲגִים לַעֲשׂוֹת כֵּן בְּיוֹם שִׂמְחַת תּוֹרָה וְזֶה הֵפֶךְ מִשְׁנָה עֲרוּכָה וְכָל הַפּוֹסְקִים דִּבְשֵׁנִי וַחֲמִישִׁי וּבְמִנְחָה בְּשַׁבָּת קוֹרִין שְׁלֹשָׁה אֵין פּוֹחֲתִין מֵהֶם וְאֵין מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶם וְנָזַרְתִּי בְּחֵרֶם שֶׁלֹּא יַעֲשׂוּ עוֹד כֵּן וְכֵן בַּכְּפָר מסלא"תא שֶׁהוּא רָחוֹק מִן הָעִיר דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים תּוֹקְעִים בְּשׁוֹפָר עַל הַקָּפוֹת ס"ת בְּיוֹם שִׂמְחַת תּוֹרָה וּבִכְפָר עמרו"ץ הנז' יֵּשׁ טָעוּת אַחֵר שֶׁל חִילּוּל שַׁבָּת שֶׁבָּאִים מִשָּׁם לְכָאן בְּנֵי אָדָם וְכֵן הוֹלְכִים מִכָּאן לְשָׁם וַאֲפִילּוּ שֶׁאֵינוֹ מֵעִנְיָנֵי אַרְמוּז מ"ש בְּסֵפֶר קוֹל אֵלָיָהוּ ח"א סי' י"ו ד"ז ע"ד וְהוּא נִדּוֹן שֶׁל זֶה מַמָּשׁ וְיָגַעְתִּי לְדַבֵּר עַל זֶה וּכְבָר כָּתַבְתִּי בס"הק הַנָּ"ל בְּטָעוּת הַנִּמְשָׁךְ לָהֶם בע"הק צָפָת את"לא בְּיוֹם שִׂמְחַת תּוֹרָה שֶׁשָּׁנֵי חַתְנֵי הַתּוֹרָה קוֹרִין בס"ת בִּבְרָכָה אַחַת חָתָן מְסַיֵּם מְבָרֵךְ בְּרָכָה רִאשׁוֹנָה וְלֹא אַחֵרוֹנָה וְהֶחָתָן מַתְחִיל מְבָרֵךְ בָּאַחֲרוֹנָה וְלֹא בָּרִאשׁוֹנָה וְנִמְשַׁךְ זֶה מִמִּצְרַיִם שֶׁחָתָן אֶחָד הוּא שֶׁקּוֹרֵא הוּא הַמְסַיֵּם וְהוּא הַמַּתְחִיל וּכְשֶׁקּוֹרְאִים שְׁנַיִם מִטַּעַם דְּלָא יִקְרָא אֶחָד בִּשְׁנֵי ס"ת שְׁנָא וּשְׁנָא: אַךְ יוֹתֵר נִרְאֶה קָרוֹב לְנַדַּאי אע"ג דְּמִידִי סְפֵיקָא לָא נָפֵיק שֶׁטַּעַם יְסוֹד שֶׁל מִנְהָג זֶה מִסִּיבַּת הָעֵדֶר הַתּוֹקְעִים נָגְעוּ בָּהּ כְּדֵי שֶׁלֹּא לַחֲשׁוֹד לַדּוֹרוֹת שֶׁקָּדְמוּנוּ דְּלָא יָדְעוּ מִדִּבְרֵי הָרִיבָ"ש הנז"ל דְּאִיכָּא בָּזֶה לַתָּא דְּמַעֲכֵּב אֶת הָרַבִּים מִלַּעֲשׂוֹת מִצְוָה וּבַר נִדּוּי הוּא ח"ו וְעַל בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת בְּנוּיִם אֵיכָא בֵּיהּ אִיסּוּר נוֹסָף דְּאֵין לְבַטֵּל אֶת הַתָּמִיד כנז"ל וַאֲפִי' עַל תְּפִלָּה אַחַת בְּאַקְרַאי חָשְׁשׁוּכנז"ל וּבְרֹאוֹתָם טַעַם לָזֶה שֶׁתִּקְנוּ יַחַד הַבָּתֵּי דִינִין שֶׁהָיוּ אָז וּבֶאֱמֶת אִם יְסוֹד זֶה לְמִנְהָג הַזֶּה ממ"ש יֵּשׁ וְיֵּשׁ לָהֶם עַל מַה לִּסְמוֹךְ כִּי הַתְּקִיעוֹת חוֹבַת הַיּוֹם הוּא וקי"ל דְּמִי שֶׁיֵּשׁ לְפָנָיו שְׁתֵּי עֲיָרוֹת בְּאַחַת בְּקִיאִים בַּתְּקִיעוֹת וְלֹא בַּמּוֹסָף וְאַחַת בַּמּוֹסָף וְלֹא בַּתְּקִיעוֹת הוֹלֵךְ לְאוֹתָהּ שֶׁבְּקִיאִי' בַּשּׁוֹפָר וְלֹא לְאוֹתָהּ שֶׁבְּקִיאִים בַּמּוֹסָף אע"ג דְּשֶׁל הַתְּקִיעוֹ' סָפֵק וְשֶׁל מוֹסָף וַדַּאי מִשּׁוּם דְּזֶה דְּאוֹרַיְיתָא וְזֶה דְּרַבָּנָן כַּנּוֹדָע אע"ג דְּהָרַב חִיָּד"א בש"הג ח"ב דפ"ב כ' מְמָהֲר"י חָמִיץ דְּאֶרֶץ הַלֵּזוּ טראבלס בַּלָּם יְסָדָהּ עַל מְכוֹנֶיהָ הָרַב הַמְקֻבָּל הָאֱלֹהִי כמוהר"ר שִׁמְעוֹן לָבְיא זלה"ה שֶׁעָלָה מֵעִירוֹ עִיר פָּ'אס לָלֶכֶת לְאֶרֶץ הַצְּבִי וְהָיָה זֶה בִּשְׁנַת ש"ט שֶׁצִּדִּיק זֶה דֶּרֶךְ וּבָא לוֹ דֶּרֶךְ הִילּוּכוֹ לָפָה הָעִירָה וְהִרְבִּיץ בָּהּ תּוֹרָה וּמְצָאָם שֶׁלֹּא יָדְעוּ דָּת וְדִין וַאֲפִי' בְּרָכוֹת כְּתִקָּנָן וְכִמְעַט שְׁגִיְּירָם וְגָמַר בְּדַעְתּוֹ כִּי זֶה זְכוּת גָּדוֹל לוֹ יוֹתֵר מִזְּכוּת עֲלִיַּית אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל יעו"ש: וְדַע דְּמִסֵּפֶר זֶה שֶׁל שְׁנַת ש"ט אִי אֶפְשָׁר דַּהֲרֵי בְּסֵפֶר נַחֲלָה לִיהוֹשֻׁעַ.

לְמָהֲר"י צוֹנָצִין סי' ה' נִשְׁאַל עַל פִּדְיוֹן שְׁבוּיִם יוֹתֵר עַל כְּדֵי דְּמֵיהֶם וְהֵם הַשְּׁבוּיִם אֲשֶׁר מִטְּרִיפּוֹלִי דֵּי בְּרַבַּארְיָא שְׁנַת יש"א אֲשֶׁר לְכַדָּהּ הַמֶּלֶךְ שֶׁל קושט"א וְלֹא נִמְצָא בָּהּ אֶלָּא מ' יְהוּדִים בָּעִיר וּלְקָחָם גְּדוֹל הַדּוֹגְיָיאוּת לְחֻלְקוֹ יעו"ש וּבְהֶכְרֵחַ אַחַר זְמַן זֶה שֶׁהֵאִיר וְזָרַח

מוהר"ש לָבִיא הנז' שֶׁקִּבָּלָה בְּיָדָם שֶׁעָלָה לַשָּׁמַיִם בְּפֶה הָעִירָה שְׁנַת הש"ם נַפְשֵׁנוּ בְּחַיִּים וְהַיְהוּדִים שֶׁמְּצָאָם עַמֵּי הָאָרֶץ בְּהֶכְרֵחַ פְּלִיטִים מֵהַשְׁבִי הַהוּא שֶׁהָיוּ נֶחְבָּאִים אוֹ בְּאֵיזֶה אוֹפֶן אַחֵר וְאַגַּב הוֹדִיעַ כִּי בְּסֵפֶר הַדּוֹרוֹת הֵבִיאוּ הָרַב אַבְרָהָם כְּ'לִפּוֹן זלה"ה מַזְכִּיר חֲרָבָן אַחֵר עַל פֶּה הָעִירָה קָרוֹב לִזְמַן הנז"ל וְהוּא שֶׁכָּתַב בִּשְׁנַת חֲמֵשֶׁת אֲלָפִים ר"ע נִלְכְּדָה עִיר גְּדוֹלָה לָאֱלֹהִים טְרִיפּוֹלִי דֵּי אַפְרִיקִי ע"כ.

וּלְדַעְתִּי בְּעִנְיַן הַנַּעֲרָה יאקותה שֶׁמַּזְכִּיר הָרַדְבָ"ז בִּישָׁנוֹת סי' נ"ד וּבְסִפְרוֹ דִּבְרֵי דָּוִד סי' נ"ז ובמהרלב"ח בַּקּוּנְטְ' הַסְּמִיכָה דשי"ח ע"ב כָּתַב שֶׁהִיא מֵהַשְׁבִי אֲשֶׁר בְּעִיר טַרְאֶבְלָס הַמַּעֲרָב הִיא מֵהַשְׁבִי שֶׁהִזְכִּיר בַּסֵּפֶר.

.

הַדּוֹרוֹת מִשּׁוּם דְּמַחֲלוֹקֶת הַסְּמִיכָה שְׁנַת רח"ץ כמ"ש במהרלב"ח שָׁם דרפ"ח ע"ד וְשָׁם דרצ"ז כָּתַב שֶׁהָיָה לוֹ אָז י"ד שָׁנִים בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּמַחֲלוֹקֶת בְּהֶיתֵּר הַנַּעֲרָה יֶאֱקוּתָה שָׁם דשי"ח כָּתַב שֶׁהָיָה קוֹדֶם בִּיאָתוֹ לָאָרֶץ בְּאַרְבָּעָה שָׁנִים א"כ הִתִּירָה הָיָה שְׁנַת חֲמֵשֶׁת אֲלָפִים ר"ף וְשָׁם כָּתַב הָרַדְבָ"ז שֶׁשָּׁהֲתָה הַנַּעֲרָה בְּמִצְרַיִם י"ב שָׁנִים עַד שֶׁהִתִּירוּהָ בְּחֶזְקַת הי"ד הַחֲכָמִים הַמַּתִּירִים ע"י גּוֹיִם כמ"ש שָׁם דשכ"ה בַּקּוּנְ' הַסְּמִיכָה אֶלָּא דְּעַל כָּל פָּנִים אֵינוֹ מְזֻוָּקָּק הַחֶשְׁבּוֹן לִשְׁנַת חֲמֵשֶׁת אֲלָפִים ר"ע ממ"ש מ"מ בִּיאַת הַצַּדִּיק הַקָּדוֹשׁ מוהר"ש לָבִיא הנז' עָשְׂתָה רוֹשֶׁם וְעָשָׂה פְּרִי לְמַעְלָה בְּעִיר הַזֹּאת וְהָיוּ אַחֲרָיו רַבָּנִים גְּדוֹלִים כְּמוֹ.

שֶׁרָאִיתִי בכ"י הָרַב אבר"ך הנז' זלה"ה וּבַדּוֹרוֹת שֶׁלִּפָנֵינוּ וְשֶׁלְּפָנֵינוּ הָיוּ חֲכָמִים גְּדוֹלִים שֶׁלִּפָנֵי פָּנֵינוּ שָׁמַעְנוּ עַל מוהר"ר דָּוִד טְיָאר זלה"ה שֶׁהָיָה אָב בְּחָכְמָה וְהוּא הַשּׁוֹאֵל לְמהרי"ע בִּבְנֵי יְהוּדָה בְּעִנְיַן מְדוֹר אַלְמָנָה וְכֵן בס' לִימּוּדֵי ה' מַזְכִּירוֹ רַבּוֹ מָהָר"י זַרְקָא וְכָתַב שֶׁהוֹדָה לוֹ שָׁם דצ"ב וּבָנָיו ג"כ חֲכָמִים גְּדוֹלִים וְיָצָא הָרִאשׁוֹן מה"ר שֶׁבָּתַי אֲשֶׁר מִפְּנֵי סִיבָּה הָלַךְ לְאַרְגִ'יל וּמָלַךְ שָׁם וְגַם בְּנוֹ שֶׁל מה"ר שֶׁבָּתַי הנז' הוּא רַבִּי יִצְחָק מָלַךְ שָׁם וְהִזְכִּירוֹ בְּסֵפֶר חק"ל ח"א ח"מ דק"ה וּבְנוֹ הַשֵּׁנִי שֶׁל מוהר"ר דָּוִד טְיָאר הנז' רַבִּי אֶפְרַיִם זלה"ה שֶׁנִּתְמַנָּה בְּפֶה הָעִירָה יָמִים מוּעָטִים וְהָיָה לוֹ כֹּחַ הִזְכִּירָה דְּבַר פֶּלֶא וְעָלָה לַשָּׁמַיִם בע"הק טְבֶרְיָא תוב"ב וְעִם מהר"ד הנז' אָתוּ עִמּוֹ מז"ה בַּעַל הַמְחַבֵּר ס' מַעֲשֶׂה רֶקַח וְלָמַד שָׁם עִם מהרח"א ומהרי"ך וְחִיבֵּר עַל כָּל חֶלְקֵי הָרַמְבַּ"ם וּשְׁנֵי חֲלָקִים כְּבָר עָלוּ עַל מְשַׁבֵּ'חַ הַדְּפוּס ח"א בְּחַיָּיו כַּנּוֹדָע וח"ב נִדְפַּס מֵחָדָשׁ בְּסִיוּעַ ק"ק בְּנֵי עִירֵנוּ זֹאת טְרַאבְלֹס יע"א וח"ג וח"ד הִנֵּה הֵם בְּאֶמְתַּחְתִּי כ"י וְגַם חִיבֵּר שִׁיטָה עַל הַשַּׁ"ס וְהִנֵּה הִיא אֲצָלֵנוּ בכ"י וה' יַעַזְרֵנוּ לְהַעֲלוֹתָם עַל מְשַׁבֵּ'חַ הַדְּפוּס אכי"ר.

וְגַם חִיבֵּר עַל חָמֵשׁ מְגִלּוֹת וְגַם יֵשׁ לוֹ הַרְבֵּה דְּרוּשִׁים וְהֵן בַּעָוֹן בְּאוֹרֶךְ הַיָּמִים נֶאֱבְדוּ וּשְׁלֹשָׁה תַּלְמִידִים הָיוּ לוֹ הָרַב מוהר"ר שָׁלוֹם פְּ'לוּס זלה"ה ומוהר"ר מֹשֶׁה לַחֲמַיִּישׁ וּמַר זְקֵנִי הָרַב רַבִּי נָתָן אָדָאדִי חֶלְקָם בְּחַיִּים וה"ר שָׁלוֹם פְּ'לוּס הנז' הָיָה סוֹחֵר וְהָלַךְ לְעָרֵי טוּרְקְיָיא וְנִשְׁבַּר שָׁם וְהָיָה הוֹלֵךְ וּמִתְחַבֵּא מִמָּקוֹם לְמָקוֹם עַד שֶׁבָּא לְעִיר אִסְפְּאֶלְאָטְרוּ מְקוֹם כְּבוֹדוֹ שֶׁל הָרַב מהרד"ף זלה"ה וְלָמַד עִמּוֹ בַּיְשִׁיבָה ומהרד"ף הָיָה לוֹ נַחַת רוּחַ מִמֶּנּוּ וְאַחַר שֶׁהִשְׁתַּדֵּל עִם הַיְחִידִים שֶׁל עִירוֹ וְהֵבִיא לוֹ מַתָּנָה הָרְאוּיָה נָתַן לוֹ עֵצָה לָשׁוּב אֶל עִירוֹ וְהִבְטִיחוֹ שֶׁיְּמַסְּרוּ בְּיָדוֹ כָּתַב לִיחִידֵי עִירוֹ שֶׁיַּעֲשׂוּ לוֹ טוֹבָה לְהָיוֹתוֹ יוֹשֵׁב עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוֹדָה וְכֵן הָיָה שֶׁחָזַר וְתָכַף מָסַר לָהֶם כָּתַב מהרד"ף וְתָכַף מִינּוּהוּ דַּיָּן כִּי

כֵּן שָׁמַעְתִּי ממז"ה חֹק נָתָן ומהר"מ לחמייש זיע"א הָיָה לוֹמֵד כֹּל הַמִּשְׁנָיוֹת בְּעַל פֶּה כַּיָּדוּעַ לַכֹּל.

ומז"ה חֹק נָתָן חִיבּוּרִים וְנֶאֱבְדוּ בְּאֹרֶךְ הַזְּמַן וְלֹא נִתְמַנָּה אֶלָּא יָמִים מוּעָטִים וְנִסְתַּלֵּק מֵעִצְמוֹ מִסִּיבַּת עֲשׂוּיָה שֶׁהוּא אִישׁ קַנַּאי וְאֵינוֹ נוֹשֵׂא פָּנִים לְשׁוּם אָדָם הֵן עָשִׁיר הֵן גְּבִיר כַּיָּדוּעַ לַכֹּל וְנָחָה נַפְשׁוֹ בע"הק צְפַת אתל"א אֱלוּל התקע"ח וְעִם מהרש"ף הנז"ל הָיְתָה הָרַב מהר"ח וְאַתּוּרֵי זלה"ה וְיָדוּעַ לְכָל שֶׁהָיָה אָדָם גָּדוֹל ואח"ך הָיָה הָרַב מוהר"ר יִצְחָק סַרוּסִי וּמָהָר"י כַּלָּפוּן וּמָהָר"י זְטָלוּי וּמָהָר"י לָבְיא חֶלְקָם בְּחַיִּים וְהֵמָּה חֲכָמִים מְחֻזָּקִים וּמָהָר"י לָבְיא הנז' תַּלְמִיד מז"ה מְאוֹרוֹת נָתָן זלה"ה וְלֹא עָבַר עָלָיו חֲצוֹת לַיְלָה בְּשֵׁינָה וְהָיָה סַגִּי נְהוֹרָא וּבְכָל לַיְלָה בַּסִּיּוּן וּבַחֹרֶף הוּא רִאשׁוֹן לָבוֹא לב"הכנ לִקְרוֹת תִּיקּוּן חֲצוֹת וְהָיָה מְקֻבָּל גָּדוֹל וְגוֹרֵס שְׁנֵי הַאֲדָרוֹת בְּעַל פֶּה וְרוֹב הַשָּׁנָה מְסַגֵּף עַצְמוֹ בְּתַעֲנִיּוֹת וַאֲנִי הַצָּעִיר לָמַדְתִּי אֶצְלוֹ וּבִימֵי הרש"ף הנז"ל וב"ד נִבְנֵית בְּ"הכנ הָרְבִיעִית הַנִּקְרֵאת צָ'אר בִּישִׁי וְאֵיךְ יַעֲלֶה עַל הַדַּעַת שֶׁאָז נִיבְּאוּ עַל העת"ל לְהַנְהִיג אוֹ לְהַסְכִּים שֶׁלֹּא יִתְפַּלְּלוּ בְּיָמִים הַלָּלוּ רַק בְּאֵלּוּ הָאַרְבָּעָה בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת בְּנוּיוֹת וְאִם אֻמַּת שֶׁנָּהֲגוּ הָעָם אוֹ הִסְכִּימוּ כֵּן מִבְּלִי שׁוּם סִיבָּה כְּלָל הוּא הֵפֶךְ דַּעַת הָרִיבָ"שׁ הנז"ל וְכֵן ב"ד שֶׁאַחֲרֵיהֶם שֶׁבִּימֵיהֶם נִבְנוּ יוֹתֵר מֵאַרְבָּעָה בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת אֵיךְ יִנָּהֲגוּ הָעָם שֶׁלֹּא לְהִתְפַּלֵּל בְּאֵלּוּ הַנּוֹסָפוֹת אוֹ יַסְכִּימוּ כֵּן מִבְּלִי שׁוּם סִיבָּה דְּאִית בָּהּ לַתָּא דְּאֵין מְבַטְּלִים אֶת הַתָּמִיד וְאֵיךְ אוֹתוֹ ב"ד יִשְׁתַּקּוּ ע"ז אֲבָל אִם הוּא מֵהַטַּעַם שֶׁכָּתַבְנוּ אָתֵי שַׁפִּיר וְכֵן שָׁמַעְתִּי טַעַם זֶה מֵהָרַב מַר זְקֵנִי זלה"ה וְהוּא הָיָה מַכִּיר לְרַבָּנִים שֶׁלִּפְנֵי פָּנֵינוּ מֵהָרַב מהר"ד טְיָאר זלה"ה וְאֵילָךְ וְכָל הָרַבָּנִים הנז"ל וְסִיְּמָנִים לָזֶה שֶׁמַּעִיד אֲנִי בְּתוֹרַת עֵדוּת דְּכַד הֲוִינָא טַלְיָא שֶׁקָּבַע הָרַב מַר זְקֵנִי ס"ת בִּישִׁיבָתוֹ שֶׁשָּׁם לוֹמֵד כָּל הַיּוֹם וְהָיָה מְעַוְּטָף בַּטַּלִּית וּמֻכְתָּר בִּתְפִלִּין וּפַעַם אַחַת חָל רֹאשׁ הַשָּׁנָה בַּשַּׁבָּת וְהִתְפַּלַּלְנוּ בִּישִׁיבָתוֹ וְאֵין פּוֹצֶה פֶּה וּמְצַפְצֵף וּבְיוֹם שֵׁנִי רָצָה לְהִתְפַּלֵּל וּבָאוּ אֶצְלוֹ גְּדוֹלֵי הַקָּהָל וְאֵינִי יוֹדֵעַ מָה אָמְרוּ לוֹ וְהָלַכְנוּ לְהִתְפַּלֵּל בב"הכנ הַגְּדוֹלָה שֶׁשָּׁם מְקוֹם קְבִיעוּתוֹ לְתִפְלָה קוֹדֶם שֶׁקָּבַע ס"ת בִּישִׁיבָתוֹ וְהַדְּבָרִים מְמַשְׁמְשִׁים וּבָאִים מֵחֲמַת הַתּוֹקְעִים שֶׁהֶחָכָם מַר אָבִי הָיָה תּוֹקֵעַ מֻחְזָק לְתִקְוֹעַ בב"הכנ הַגְּדוֹלָה וּבְכָל שָׁנָה מז"ה עוֹשֶׂה מַחֲלוֹקֶת ע"ז שֶׁאֵינוֹ מַנִּיחוֹ לְתִקְוֹעַ יַעַן כִּי הוּא בֵּן יָחִיד וְאוֹמֵר שֶׁמְּפַחֵד לָתֵת הָעוֹל שֶׁל הַקָּהָל עָלָיו לְהוֹצִיאָם יְדֵי חוֹבָתָם בִּתְקִיעוֹת הַשּׁוֹפָר שֶׁאֶצְלוֹ הוּא עוֹל כָּבֵד וְתָמִיד בָּאִים גְּדוֹלֵי הַקָּהָל לְפַיְּיסוֹ פְּעָמִים קָשׁוֹת פְּעָמִים רַכּוֹת וּמִפְּנֵי הַבּוּשָׁה וְרוֹב הַהַפְצָרוֹת מַנִּיחוֹ וְכֵיוָן שֶׁעַכְשָׁיו קָבַע ס"ת אֶצְלוֹ בְּהֶכְרֵחַ שֶׁאִם יִתְפַּלֵּל בְּבֵית מִדְרָשׁוֹ יוֹם שֵׁנִי שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁיֵּשׁ שָׁם שׁוֹפָר מַר אָבִי הוּא תּוֹקֵעַ אֶצְלוֹ וְיִהְיוּ הֵם בב"הכנ שֶׁלָּהֶם חֲסֵרִים מִמֶּנּוּ וְגַם מִמַּה שֶׁיֵּשׁ שָׁם שׁוֹפָר מַר אָבִי הוּא תּוֹקֵעַ אֶצְלוֹ וְיִהְיוּ הֵם בב"הכנ שֶׁלָּהֶם חֲסֵרִים מִמֶּנּוּ וְגַם מִמַּה שֶׁאֵינָם מַקְפִּידִין רַק עַל שַׁחֲרִית שֶׁל ב' הַיָּמִים בִּלְבַד משא"כ עַרְבִית וּמִנְחָה מוּכָח שֶׁכֵּן הוּא הַטַּעַם וְאִם מֻחֲמַת ממ"ש בַּיְּרוּשַׁלְמִי דר"ה דהקב"ה דָּן אֶת יִשְׂרָאֵל בַּיּוֹם שֶׁעוֹסְקִים בַּמִּצְוֹת ואו"ה בַּלַּיְלָה הו"ל לְתַקֵּן גַּם כֵּן בְּמִנְחָה וְתוּ דְּהָיָה לָהֶם לְתַקֵּן גַּם כֵּן בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁהוּא יוֹם אַדִּיר בִּימֵי שָׁנָה וְהָיוּ מִתְפַּלְּלִים גַּם בְּבָתֵּי הַיְחִידִים אֶלָּא דְּזֶה נִתְבַּטֵּל מִקְּרוֹב כמ"ש לְעֵיל.

וּמַה שֶּׁהֲמוֹן הָעָם יַחְדָּיו יְרַנְּנוּ מִשּׁוּם בְּרֹב עָם הַדְרַת מֶלֶךְ נָגְעוּ בָּהּ אֵינוֹ מוּכָח מִכָּל מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ דְּמַאי שְׁנָא שַׁחֲרִית מִשְּׁאָר תְּפִלּוֹת הַיּוֹם וְעוֹד וְכִי עֲדִיפֵי יָמִים הַלָּלוּ מִיּוֹם צוֹמָא רַבָּה וְתוּ דְּזֶה שַׁיָּךְ בְּכָל יוֹם וְלֹא לְיָמִים מְיֻחָדִים וְכֵן כֵּיוָן שֶׁנִּיאוּתוּ וְנִתְרַצּוּ בְּרָצוֹן כֻּלָּם לְקִבּוּעַ בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת אֲחֵרִים הֲרֵי דְּלָא חָשׁוּ עַל טַעַם זֶה וְעוֹד לִפְעָמִים יֵשׁ סִיבָּה וְהֶכְרֵחַ

לְקַבּוֹעַ בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת אֲחֵרִים וְלָא מַשְׁגִּיחִינַן לְהָא דִּבְרָב עָם הַדְּרַת מֶלֶךְ כַּאֲשֶׁר בֵּיאַרְנוּ לְעֵילָא מִכֹּל.

וְאוּלַי מִכֹּחַ סִיָּבָה מֵהַסִּיבּוֹת קְבָעוּם וְכֵינָן שֶׁכֵּן דְּמַחֲמַת הָעֲדָר הַתּוֹקְעִים נָגְעוּ בָּהּ הַיּוֹם שֶׁיֵּשׁ וְיֵשׁ כַּמָּה תּוֹקְעִים בְּבִטֵּל הַסִּיבָּה בָּטֵל הַמְּסֻבָּב: וְלָא מִבָּעְיָא אִם הָיָה הַמִּנְהָג אוֹ הַהַסְכָּמָה שֶׁלֹּא עפ"י ב"ד דְּאֵינוֹ כְּלוּם אפי' בִּלֹּא הַטַּעַם אע"ג דְּהָרִיבָ"שׁ סי' שצ"ט סָבַר דְּמַאי דְּבָעִינַן חָבֵר עִיר הָנֵי מִלֵּי בְּמָמוֹנָא וְלֹא בְּאִיסּוּרָא כְּבָר חָלְקוּ עָלָיו כָּל הַבָּאִים אַחֲרָיו כמ"ש הכנ"הג ח"מ סי' רל"א סקכ"ח שֶׁכָּתַב מהרל"בח שֶׁכָּל בַּעֲלֵי תְּרִיסִין חָלְקוּ עָלָיו וְזָכַר עָשָׂה שָׁם.

ק מִכַּמָּה רַבְּוָותָא דְּלָא כְּהָרִיבָ"שׁ וְכֵן הָרַב מט"ש שָׁם אוֹת קי"ד רָמָז מִכַּמָּה רַבְּוָותָא בָּתְרָאֵי דְּסָבְרִי דְּלָא כְּוָותֵיהּ וכנ"הג שָׁם אוֹת ל"ד עָשָׂה מַעֲשֶׂה בָּזֶה דְּלָא כְּהָרִיבָ"שׁ וְלֹא עוֹד דְּבְהַסְכָּמוֹת וּמִנְהָגוֹת שֶׁבַּפֶּה הָעִירָה גַּם הָרִיבָ"שׁ מַסְכִּים הוֹלֵךְ דְּבָעֵינַן חֶבֶר עִיר דְּאָנֹכִי הָרוֹאֶה בְּכַמָּה הַסְכָּמוֹת וּמִנְהָגוֹת כְּתוּבִים עַל סֵפֶר בְּפִנְקַס הַקָּהָל בַּחֲתִימוֹת הב"ד וְהַפַּרְנָס וְאֵיזֶה מֵאֵיזֶה הַקָּהָל הֵן דְּמָמוֹנָא כַּאֲשֶׁר אֲנִי יָכוֹל לְבָרֵר לָהֶם אַלְמָא דְּהָכִי קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם וְעַיֵּין בכנ"הג שָׁם אוֹת ע' וְזוֹ לֹא בָּאָה בִּכְתוּבִים כְּלָל וַאֲפִילּוּ לְפִי מַה שֶׁרָמַז כנ"הג י"ד סי' רכ"ח הג"הט אוֹת ע"ב וּפ"ג דְּאֵין הַכְּתִיבָה מַעֲלָה וּמוֹרֶדֶת בָּזֶה מ"מ הָכָא שֶׁהַכֹּל כָּתוּב בְּסֵפֶר אַלְמָא דְּהָכִי קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם וְלֹא עוֹד דְּהֵן בַּעֲוֹן כָּל אוֹתָם הַהַסְכָּמוֹת הַכְּתוּבִי' וַחֲתוּמִים עַכְשָׁיו נִתְבַּטְּלוּ כֻּלָּם וְאֵין אֶחָד בָּהֶם זוֹלָתִי הַהִשָּׁבוֹן וְתַקָּנַת הגאבי"לה שֶׁל הַסְּחוֹרוֹת הַבָּאִים מֵעֵבֶר לַיָּם וְגַם דּוֹר זֶה הָאַחֲרוֹן חָתְמוּ עָלֶיהָ ואע"פי כֵן הָאֱמֶת נֶעְדֶּרֶת וה' הַטּוֹב יְכַפֵּר בְּעַד.

וְלֹא יָדַעְתִּי דַּעְתָּם שֶׁל כַּת הַמְנַגְּדִים שֶׁכָּל כָּךְ אוֹחֲזִים בְּמִנְהָג הַזֶּה שֶׁלֹּא עָלָה בְּזִכְרוֹנוֹ בַּסֵּפֶר כְּבִשְׁאָר הַמִּנְהָגוֹת וְהַתַּקָּנוֹת הָאֲחֵרִים: אֶלָּא דְּעוֹד אֲנִי אוֹמֵר דאע"ג שֶׁעַל פִּי ב"ד הָיְתָה וּבְהֶכְרֵחַ שֶׁהַטַּעַם כמ"ש כְּדֵי שֶׁלֹּא לַחֲשׁוֹד לַדּוֹרוֹת שֶׁקִּדְמוּנוּ שֶׁאֵיךְ יַעֲלִימוּ עֵינֵיהֶם מִזֶּה בְּדָבָר פָּשׁוּט שֶׁפָּסְקוּ מָרָן בב"י ומור"ם בהגה"ה וְכֵן בִּיטּוּל הַתָּמִיד שֶׁכָּתַב מור"ם סי' נ"ה וְסֵפֶר הש"ע מָצוּי בְּיַד כָּל אָדָם לָכֵן כָּתַבְתִּי טַעַם הנז' עִם כָּל זֶה בְּבִטֵּל הַסִּיבָּה בָּטֵל הַמְּסֻבָּב כמ"ש הַתּוֹסָ' בְּבֵיצָה ד"ו גַּבֵּי מֵת ביו"ט ב' דְּהָאִידָּנָא דְּלֵיכָּא חַבָּרֵי שָׂרֵי וְאֵין צָרִיךְ מִנָּיָן אַחֵר לְהַתִּירוֹ כֵּיוָן דְּזֶה הַטַּעַם מִשּׁוּם חֲשָׁשָׁא וְעָבְרָה הַחֲשָׁשָׁא וה"נ בַּמַּיִם מְגֻלִּים שֶׁאֲסוּרִים שָׁמָּא נָחַשׁ שָׁתָה מֵהֶם וְעַכְשָׁיו שֶׁאֵין נְחָשִׁים מְצוּיִים בֵּינֵינוּ אָנוּ שׁוֹתִין מֵהֶם לְכַתְּחִילָּה אעפ"י שֶׁהוּא דָּבָר שֶׁבְּמִנְיָן ע"כ.

וּבְמֵת ביו"ט ב' כֵּן פָּסְקוּ כָּל הַפּוֹסְקִים מִלְּבַד ר"ת שֶׁהֵבִיאוּ שָׁם הַתּוֹסָ' וּכְדִבְרֵי הַתּוֹסָ' הנז' כָּתַב הָרֹא"שׁ בִּתְשׁוּבָה כְּלָל ב' סי' ח' וֶהֱבִיאוֹ מָרָן בב"י בא"ח סי' ט' וְכָתַב כנ"הג י"ד סִימָן קי"ו הג"הט אוֹת כ"ח שֶׁרַבֵּינוּ יְרֻחָם כת' גַּבֵּי גִּילּוּי דְּעַכְשָׁיו שָׂרֵי בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת מִפְּנֵי שֶׁאֵין נְחָשִׁים מְצוּיִים בֵּינֵינוּ כְּבִזְמַן הַשַּׁ"ס ושכ"כ גַּם בס' צִדָּה לַדָּרֶךְ וְכֵן מוּכָח גַּם מִלְּשׁוֹן הַטּוּר והש"ע שָׁם וכ"כ הָרַדְבַּ"ז בִּישָׁנוֹת סי' ע"ה וְעַיֵּין עוֹד בְּתוֹסָ' שָׁם ד"ל דְּהָא דְּשָׁנִינוּ דְּאֵין מְטַפְּחִין וְאֵין מְסַפְּקִין וכו' עַכְשָׁיו שֶׁאֵין אָנוּ בְּקִיאִים לַעֲשׂוֹת כְּלֵי שִׁירַיִם שָׂרֵי וְלֵיכָּא לְמִגְזַר וְהֵבִיא דְּבְרֵיהֶם הב"י א"ח סי' של"ט: וְהִנֵּה עַל מְבוּכָה זוֹ יָשַׁב הפר"ח בי"ד שָׁם וְאָסַף אִישׁ טָהוֹר כָּל מְקוֹמוֹת שֶׁבַּשַּׁ"ס הֵם הַמְדֻבָּרִים בְּהָא דְּדָבָר שֶׁבְּמִנְיָן גַּם אִם הַטַּעַם בָּטֵל לֹא בָּטְלָה הַתַּקָּנָה וְאִילּוּ בִּשְׁאָר מְקוֹמוֹת נִמְצָא לְהֶפֶךְ וְרָמַז מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' דע"ז דל"ה ודנ"ז וּמִתּוֹן וּמַסִּיק בֵּין גְּזֵרָה כְּלָלִית שֶׁלֹּא יְחַדּוּ לָהּ מָקוֹם דְּאָז אֵין לָהּ בִּיטּוּל גַּם

אִם בָּטֵל הַסִּיבָּה משא"כ לִגְזֵרָה שֶׁיִּחָדוּ לָהּ מָקוֹם מִכֹּחַ אִיזֶה חֲשָׁשָׁא אָז אִם עָבְרָה הַחֲשָׁשָׁא בָּטֵל הַמְסֻבָּב וּמִזֶּה גְּמְגֵם עַל דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' דְּבֵיצָה ד"ו הנז"ל שֶׁהוּא דְּלֹא כמ"ש שָׁם בע"ז אַדְּ לֹא הֵבִיא מִדִּבְרֵי הָרֹא"ש בִּפְסָקָיו שָׁם בע' שְׁגַּם הוּא כָּתַב כְּדִבְרֵי הַתּוֹסָ' שֶׁשָּׁם וּכְמוֹ שֶׁכֵּן הִרְגִּישׁ עָלָיו מהרי"ן בְּסֵפֶר מוֹעֲדֵי ה' וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁלֹּא זָכַר שֵׁר שְׁגַּם הָרֹא"ש סוֹתֵר מ"ש שָׁם למ"ש בִּתְשׁוּבָה הנז"ל שֶׁשָּׁם דְּבָרָיו כִּדְבְרֵי הַתּוֹסָ' דְּבֵיצָה הנז"ל וּמִדִּבְרֵי הָרֹא"ש שָׁם בע"ז הִקְשָׁה הר' חִיְדָּ"א בְּמַרְאִית הָעַיִן דַּף ע"ט למ"ש בס' עֲבוֹדַת הַגֵּרְשֻׁנִי סי' ס"ז דְּמַיְיתֵי מֵהָרֹא"ש דְּבֵיצָה דְּכָל דָּבָר שֶׁבְּמִנְיָן צָרִיךְ מִנְיָן אַחֵר גַּם אִם בָּטֵל הַטַּעַם וְהִקְשָׁה לוֹ ממ"ש הַתּוֹסָ' בע"ז דל"ה וְתֵירֵץ שָׁרָאָה בס' תֵּירוּץ אַחֵר וְהַתּוֹסָ' שֶׁהֵבִיא כָּתְבוּ כֵּן וְתוּ אַמַּאי לֹא הֵבִיא מִדִּבְרֵי הָרֹא"ש שכ"כ בע"ז שָׁם וְזֶה כַּוָּנָתוֹ מ"ש בפ"ק דְּבֵיצָה גַּבֵּי מֵת ביו"ט ב' ע"כ וְתוּ כָּתַב שָׁם מְגָדוֹל אֶחָד שֶׁנִּתְקַשָּׁה בְּדִבְרֵי הָרֹא"ש מ"ש שָׁם בַּבֵּיצָה בְּתַקָּנַת ריב"ז בָּעִיטּוּר שׁוּקֵי יְרוּשָׁלַיִם בְּפֵירוֹת מִשּׁוּם דְּהַטַּעַם לֹא הָיָה נוֹדַע שֶׁהוּא הֵפֶךְ מם"ש שָׁם בִּתְשׁוּבָתוֹ הָרָמָ'תָּה אֲבָל מם"ש שָׁם הָרֹא"ש בִּפְסָקָיו גַּבֵּי מֵת ביו"ט ב' שֶׁדְּבָרָיו דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' מַמָּשׁ דְּהַשְׁתָּא דְּאֵין כָּאן חַבָּרֵי שָׁרֵי לֹא הִקְשָׁה לוֹ לַגָּדוֹל הַהוּא מִשּׁוּם דְּסָבַר דְּכַוָּנָתוֹ כמ"ש שָׁם הָרַב חִיְדָּ"א דְּכַוָּנָתוֹ כמ"ש בִּפְסָקָיו שָׁם בע"ז דה"נ נֵימָא בְּקִבּוּרַת מֵת ביו"ט ב' שֶׁבְּפֵירוּשׁ אָמְרוּ דְּאֵין הָאִיסּוּר רַק בְּמָקוֹם דְּאִיכָּא חַבָּרֵי ואע"פי שֶׁהוּא דּוֹחַק נִרְאֶה שֶׁכֵּן מֻכְרָח לְפָרֵשׁ בְּכַוָּנָתוֹ מִמַּה שֶׁלֹּא כָּתַב גַּבֵּי טִיפּוּחַ וְרִיקּוּד כמ"ש הַתּוֹסָ' דְּהָאיְדָּנָא דְּאֵין אָנוּ בְּקִיאִים בִּכְלֵי שִׁירַיִם מֻוָּתָּר מוּכָח דְּדַעְתּוֹ לֶאֱסוֹר הֵן עוֹד הַיּוֹם כְּמוֹ שֶׁכֵּן סָתְמוּ כָּל הַפּוֹסְקִים משא"כ בְּדִבְרֵי הַתּוֹסָ' אִי אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ כֵּן דמ"ש גַּבֵּי מֵת ביו"ט ב' מִשּׁוּם דְּהָכִי גָּזְרוּ דַּוְקָא הֵיכָא דְּאִיכָּא חַבָּרֵי וְיַגִּיד עָלָיוּרִיעוֹ ממ"ש בִּכְלֵי שִׁיר דְּהָאיְדָּנָא שָׁרֵי ה"נ י"ל בְּכַוָּנָתָם בְּמֵת ביו"ט ב' בְּשֶׁגַּם גָּזְרוּ סְתָם וּכְמוֹ שֶׁכֵּן הֵבִין הָרַב חִיְדָּ"א בְּטוֹב עַיִן דנ"א ולפ"ז לֹא קָשֶׁה מַה שֶׁהִרְגִּישׁ עַל הפר"ח שָׁם הָרַב לִשּׁוֹן לְיַמּוּדִים וְהָרַב מוֹעֲדֵי ה' דְּאַמַּאי לֹא הֵבִיא ממ"ש הַתּוֹסָ' גַּבֵּי כְּלֵי שִׁיר דְּכֵינָן דְּהֵבִיא ממ"ש גַּבֵּי מֵת ביו"ט ב' מַסְפִּיק דְּהַכֹּל הוֹלֵךְ אֶל מָקוֹם אֶחָד ומ"ש שָׁם הָרַב חִיְדָּ"א שֶׁכְּדִבְרֵי הפר"ח הנז"ל כ"כ הרא"ם בִּפֵּירוּשׁוֹ לְהַסְמָ"ג כֵּן רָאִיתִי לְהָרַב מג"א סי' תס"ח שֶׁהֵבִיא דְּבָרָיו.

וְקָשֶׁה לִי עַל המג"א סי' תר"ץ דְּהֵבִיא מֵהַשַּׁ"ס דְּבֵיצָה דְּדָבָר שֶׁנֶּאֱסַר סָר בְּמִנְיָן צָרִיךְ עִנְיָן אַחֵר לְהַתִּירוֹ אפי' מֵאִיזֶה טַעַם וְאֵין ב"ד יָכוֹל לְבַטֵּל דִּבְרֵי ב"ד חֲבֵירוֹ אֶלָּא אִם כֵּן גָּדוֹל מִמֶּנּוּ בְּחָכְמָה וּבְמִנְיָן וְדָבָר שֶׁהוּא מִשּׁוּם חֲשָׁשָׁא וְעָבְרָה הַחֲשָׁשָׁא וְאֵין צָרִיךְ מִנְיָן אַחֵר כמ"ש ביצ"ד סי' קי"ו וְהַתּוֹסָ' בַּבִּינָה ע"כ וְרָמַז דְּבָרָיו בס' יַד מַלְאָכִי די"ד ע"א וּסְתָם הַדָּבָר הַרְבֵּה וְלֹא הוֹדִיעֲנוּ מַהוּ שֶׁצָּרִיךְ מִנְיָן אַחֵר וּמַהוּ הַחֲשָׁשָׁא דְּכָל גְּזֵרוֹת רז"ל הֵם מִכֹּחַ חֲשָׁשָׁא וְתוּ דְּלָא זָכַר דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' בע"ז שֶׁהוּא הֵפֶךְ ממ"ש שָׁם בְּבֵיצָה וְכֵן חִילּוּק הרא"ם שֶׁהֶזְכִּיר בסי' תס"ח הו"ל לְהַזְכִּירוֹ בְּכָאן: וְדַע דִּלְפִי חִילּוּק הרא"ם והפר"ח דְּדָבָר שֶׁגְּזָרוּהוּ עַל מָקוֹם מְיֻחָד בְּבָטֵל הַסִּיבָּה בָּטֵל הַמְסֻבָּב צ"ל גַּם מ"ש בְּשַׁבָּת דצ"ח אַמֵּימָר שָׁרָא זִילְחָא בְּמָחוֹזָא אָמַר טַעְמָא מַאי אֲמוּר רַבָּנַן זִילְחָא אָסוּר מִשּׁוּם אַשְׁווּיֵי גֻּמּוֹת הָכָא לֵיכָּא אַשְׁווּיֵי גֻּמּוֹת צ"ל דְּהָכִי אָמְרוּ בפי' כְּשֶׁגְּזָרוּ דַּוְקָא בְּמָקוֹם דְּחָיְישִׁינַן לְאַשְׁווּיֵי גֻּמּוֹת וְכֵן מ"ש בְּסוֹף עֵירוּבִין אַמֵּימָר שָׁרָא לְמִמְלֵי מַיָּיא בְּגִלְגְּלָא אָמַר טעמ' מַאי אֲמוּר רַבָּנַן אָסוּר שָׁמָּא יְמַלֵּא לְגִינָּתוֹ וּלְחַוְרְבָּתוֹ הָכָא לָא גִּינָּה אִיכָּא וְלָא חַוְרְבָּה אִיכָּא ע"כ ה"נ י"ל כֵּן כְּשֶׁגְּזָרוּ אָמְרוּ בְּפֵירוּשׁ הַיְינוּ דַּוְקָא כְּשֶׁיֵּשׁ גִּינָּה וְחַוְרְבָּה וְאַמֵּימָר הָא אֲתָא לְאַשְׁמוֹעִינַן וּדְמַיָּיא לְמ"ש הפר"ח שָׁם לְהֶיתֵּר מוּרְיָיס שֶׁל נְכָרִים כְּשֶׁהַיַּיִן בְּיוֹקֶר מִשּׁוּם דִּכְשֶׁגְּזָרוּ לֹא

גָּזְרוּ אֶלָּא אִם הַיַּיִן בְּזוֹל וְכֵן רָאִיתִי שֶׁכֵּן כָּתַב הָרַשְׁבָּ"א בְּתוֹרַת הַבַּיִת בַּיִת ב' שַׁעַר ו' וּבְתְשׁוּבָה ח"א סִי' רמ"ח וְיֵשׁ לְהַרְגִּישׁ עַל הפר"ח שָׁם אֵיךְ לֹא הִזְכִּיר מֵהָנֵי תְּרֵי דְּאָמֵימָר הנז"ל וְהָרַב חַיָּד"א שָׁם בְּמַרְאִית הָעַיִן הִקְשָׁה לוֹ מִמ"ש הַתּוֹסָ' בְּמְצִיעָא ד"ע דְּהָאיְדָּנָא מֻוָּתָּר לְלַוּוֹת לְנָכְרִי בְּרִבִּית דְּלָא שְׁכִיחַ שֶׁיִּלְמֹד מִמַּעֲשָׂיו וּפָסְקוּ הַטּוּר והש"ע סִי' קנ"ט י"ל דְּהָתָם אֵינָהּ גְּזֵרָה כְּלָלִית מֵעִקָּרָא דַּהֲרֵי לֹא אָסְרוּ רַק בְּיוֹתֵר מִכְּדֵי חַיָּיו וְכֵן כָּתַב הָרַדְבַּ"ז ח"א סִי' מ"ז ד"ז ע"ד וְכֵן לת"ח הִתִּירוּהָ לְגַמְרֵי וְהָוֵי דֻּמְיָא לְהֵיכָא שֶׁיִּחֲדוּ לִגְזֵרָה מָקוֹם דִּבְהֶבֶטֵל הַסִּיבָּה בָּטֵל הַמְסֻוָּבָּב: וַתַּבֵּט עֵינִי בִּשְׁעָרֵי לְהָרַמְבַּ"ם בפ"ב מה' מַמְרִים שֶׁכָּתַב וְז"ל בֵּית דִּין שֶׁגָּזְרוּ גְּזֵרָה וְהִתְקִינוּ תַּקָּנָה וְהִנְהִיגוּ מִנְהָג וּפָשַׁט הַדָּבָר בְּכָל יִשְׂרָאֵל וְעָמַד אח"ך ב"ד אַחֵר וּבִיקֵּשׁ לְבַטֵּל הָרִאשׁוֹנִים וכו' אֵינוֹ יָכוֹל לְבַטֵּל עַד שֶׁיִּהְיוּ גְּדוֹלִים מֵהָרִאשׁוֹנִים בְּחָכְמָה וּבְמִנְיָן בד"א בִּדְבָרִים שֶׁלֹּא נַעֲשׂוּ סְיָיג לַתּוֹרָה וכו' וְדַעַת הָרָאָבָ"ד בכ"הג שֶׁאֵינוֹ סְיָיג וְגָדֵר אפי' ב"ד קָטָן יָכוֹל לְבַטֵּל וּרְאָיָיתוֹ מריב"ז שֶׁבִּיטֵּל תַּקָּנַת עִיטּוּר שׁוּקֵי יְרוּשָׁלַיִם בְּפֵירוֹת והכ"מ שָׁם יְיֻשַּׁב בְּעַד רַבֵּינוּ יעו"ש וּפְשִׁיטוּת דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם נָמֵי נִרְאֶה הַיַּיִנוּ בְּדָבָר שֶׁנִּתְפַּשֵּׁט בְּכָל יִשְׂרָאֵל וְנִרְאֶה לִכְאוֹרָה הַיַּיִנוּ טַעְמָא דְּהַטּוּר.

וּמָרָן לֹא הִזְכִּירוּ דִּין זֶה דְּהוּא מִשְׁנָה עֲרוּכָה דְּאֵין ב"ד יָכוֹל לְבַטֵּל דִּבְרֵי ב"ד חֲבֵירוֹ אֶלָּא א"כ גָּדוֹל מִמֶּנּוּ בְּחָכְמָה וּבְמִנְיָן וְכֵן בַּתַּקָּנוֹת וְהַסְכָּמוֹת וּמִנְהָגִים כמ"ש רַבֵּינוּ הָרַמְבַּ"ם וּפָרִיךְ מִמֶּנָּה הַשַּׁ"ס בְּרֵישׁ מְגִילָּה וּבְרֵישׁ מ"ק ובע"ז וּבְגִיטִּין דל"ו מִשּׁוּם דְּעַכְשָׁיו אָנוּ מְפֻזָּרִים וּמְפֻוָּרָדִים וְלֹא שַׁיָּיךְ זֶה אֶלָּא דְּמִתְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א בכ"י שֶׁהֵבִיא מָהָרָ"ם אַלְשִׁיךְ סִי' נ"ט אֵינוֹ כֵּן וכ"כ הַתּוֹסָ' שָׁם בְּגִיטִּין וְז"ל וּמִיהוּ בְּכָל דָּבָר שֶׁלֹּא יִתְפַּשֵּׁט בְּכָל יִשְׂרָאֵל אֶלָּא במ"א כְּהַהִיא דבפ' כָּל הַבָּשָׂר וכו' בקע' מָצָא וְגָדֵר בָּהּ גָּדֵר וְאָסַר לְהוּ כַּחַל וְכֵן כָּל הָנָךְ דְּפָרֵק תּוֹלִין וְאָסַר לְהוּ מִשּׁוּם שֶׁאֵינָם בְּנֵי תּוֹרָה גָּדוֹל יָכוֹל לְהַתִּיר וְלֹא קָטָן ע"כ וְהָכִי נָקִיט מֵהָרָמָ"א שָׁם וְהָרַב מִשְׁפְּטֵי שְׁמוּאֵל סִי' כ"ה וְסִימָן ס"ה וְהַשּׁוֹאֵל למהרי"א סִי' נ"ט ובס' תּוֹרַת חֶסֶד סִי' נ"ב ובס' פֶּרַח מ"א ח"א סִי' מ"ד וְהָכִי בְּרִיר לֵיהּ למהרא"ם סִימָן נ"ז בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם וכ"כ מִשָּׁם הָרַמְבַּ"ן: הִנֵּה אַכַּתִּי אפ' לוֹ בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם דַּוְקָא כְּעֵין פְּרוֹזְבּוֹל קָאָמַר שֶׁיֵּשׁ שָׁם תַּקָּנָה לַעֲנִיִּי' וְלַעֲשִׁירִי' אַף עַל גַּב דְּאֵינוֹ גָּדֵר וכמ"ש מָרָן בכ"מ וְכֵן נִדּוֹן מֵהָרָמָ"א שָׁם בְּגָמוּר אַיְירִי וְכֵן נִדּוֹן הָרַב משׁ"ש סִי' כ"ה דְּהַכֹּל יִהְיֶה עַל פִּי רֹוב הַמְמֻנִּים אֲשֶׁר בְּכָל קָהָל וְקָהָל וּמִמֵּילָא יָצָא הַדָּבָר לַאֲמִתּוֹ וְכֵן נִדּוֹנוּ בסי' ס"ה.

מְדַמֵּי לֵיהּ לְתַקָּנַת פְּרוֹזְבּוֹל וְכֵן נִדּוֹן מהר"יא בְּשֶׁלֹּא יוּכְלוּ לִיפָּרֵד וּמִזֶּה וַדַּאי נִמְשָׁךְ אַהֲבָה וְאַחֲוָה בֵּינֵיהֶם וְכֵן נִדּוֹן הר' תּוֹרַת חֶסֶד וּפֶרַח מ"א שֶׁלֹּא לְקַבֵּל בְּעִיר רַב שֶׁיֵּשׁ לוֹ קֻורְבָּה עִם אֶחָד מִבְּנֵי הָעִיר שֶׁזֶּה ג"כ עִנְיָן גָּדוֹל הוּא שֶׁלֹּא לְהַחֲנִיף לְשׁוּם אָדָם וְכֵן י"ל בְּכַוָּנַת הרא"ם בְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם וְהָרַמְבַּ"ן שֶׁיֵּשׁ טַעַם לַתִּיקּוּן הַהוּא וְכֵן י"ל בְּשׁוּ"ת הָרַשְׁבָּ"א שֶׁהֵבִיא מֵהָרָמָ"א דְּאַיְירִי בְּתִיקּוּן הַמִּסִּים דְּהוּא עִנְיָן גָּדוֹל לְצֹורֶךְ הַצִּיבּוּר וְתו דהרא"ם שָׁם דצ"ז כָּתַב שֶׁזֶּה מַחֲלֹוקֶת בֵּין הַגְּאוֹנִים הָרִאשׁוֹנִים לַגְּאוֹנִים אַחֲרוֹנִים דְּהַגְּאוֹנִים רִאשׁוֹנִים סָבְרִי הָא דְּתַקָּנוֹת ב"ד דְּרַשָּׁאִים לְתַקֵּן הַיַּיִנוּ דַּוְקָא ב"ד הַגָּדוֹל כִּדְנָפְקָא לָן מִקְּרָא דע"פי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר יוֹרוּךָ וכו' וּגְאוֹנִים אַחֲרוֹנִים סָבְרִי דִּבְכָל דּוֹר וְדוֹר יְכוֹלִין לְתַקֵּן וְעַיֵּין לְהָרַדְבָּ"ז בִּישָׁנוֹת סִי' צ"ד דִּמְצַדֵּד בְּזֶה אִי בָּעֵינַן דַּוְקָא שֶׁיִּתְפַּשֵּׁט הָאִיסּוּר בְּכָל יִשְׂרָאֵל אוֹ לֹא וּבְהֶבֶטֵל הַסִּיבָּה כָּתַב שָׁם שֶׁבָּטֵל הַמְסֻוָּבָּב וכ"כ בח"ב סִי' רצ"ב וְעַיֵּין לוֹ שָׁם סִי' תרל"ג שכ' בְּמִיַּדֵּי דְּרַבָּנָן בְּבִטֵּל הַטַּעַם בָּטֵל הַגְּזֵרָה וְעַיֵּין בס' אַבְקַת רוֹכֵל סִימָן קפ"ז וַחֲתִימִי עֲלָהּ הָרַדְבָּ"ז וּמָרָן והמבי"ט דְּבִיטּוּל הַסִּיבָּה מִלְּתָא הִיא וְכֵן בְּדִבְרֵי הַתּוֹסָ' הנז"ל

בְּגִיטִּין הַיְינוּ דַּוְקָא כְּעֵין נִדּוֹנִים שֶׁהֵבִיאוּ כְּגוֹן גֶּדֶר אוֹ שֶׁאֵינָם בְּנֵי תוֹרָה אָסַר לָהֶם אֶת
הַמָּוָתָר משא"כ כְּעֵין נ"ד וּמִלְּבַד זֶה כָּל שֶׁיֵּשׁ לִתְלוֹת דְּאִם הָיוּ יוֹדְעִין הָרִאשׁוֹנִים שֶׁכֵּן יִהְיֶה
לֹא הָיוּ מְתַקְּנִים מְבַטְּלִינַן הַתַּקָּנָה וכמ"ש ההג"א בפ"ק דִּכְתֻבּוֹת הוּבָא בְּסֵפֶר אָהֳלֵי יִצְחָק
רֵישׁ מְגִילָּה וְכֵן כָּתַב בִּמְקֻוָּבָצֶת הֶבִיאוֹ הָרַב יַד מַלְאָכִי די"ד וכ"כ מור"ם בְּתְשׁוּ' סי' נ"א
הֶבִיאוֹ המג"א סי' תר"ץ וה"נ י"ל אִם אִיתָא שהב"ד הֵם שֶׁתִּיקְּנוּ כֵּן אִם הָיוּ יוֹדְעִים
שֶׁיִּמְצְאוּ תּוֹקְעִים לֹא הָיוּ מְתַקְּנִים בִּפְרָט שֶׁיֵּשׁ כָּאן לַתָּא דְּאִיסּוּרָא וְהָרַב חִיָּד"א שָׁם
בְּמַרְאִית הָעַיִן חִילֵּק יָדַע בְּדַעַת בֵּין הַסְּכָמָה לְתִיקּוּן הָעִיר לַהַסְכָּמָה כּוֹלֶלֶת וּבְהַסְכָּמָה
לְתִיקּוּן הָעִיר דַּעְתּוֹ דְּיכוֹלִים לְהַתִּיר ע"י הַתָּרָה וְגַם אֲנִי עָנִי דַּעְתִּי כֵּן כַּאֲשֶׁר יִתְבָּאֵר לְבַסּוֹף
מַה גַּם דְּעַל כְּיוֹצֵא בָּזֶה כָּתַב הָרַב דִּבְרֵי יוֹסֵף דְּבַהַסְכָּמָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ צַד אִיסּוּר הֵם הַמְּתַקְּנִים
שֶׁעָשׂוּ כֵּן שֶׁעָבְרוּ עַל מ"ש אֵין ב"ד יָכוֹל לְבַטֵּל דִּבְרֵי ב"ד חֲבִירוֹ וְאָנוּ הַמְבַטְּלִים מִקָּיְמִינַן
זֶה אֶלָּא דִּכְבָר מַלְתִּי אֲמוּרָה שֶׁדִּמּוּ אוֹתָם לִזְכוּת אִם אִיתָא שֶׁהֵם הִסְכִּימוּ עַל זֶה וְתוּ דְּבָזֶה
יֵשׁ כַּמָּה סְפֵקוֹת סָפֵק אִם הוּא מִנְהָג בְּטָעוּת אוֹ לָא וְאִם תִּמְצָא לוֹמַר שֶׁאֵינוֹ בְּטָעוּת שֶׁמָּא
אֵינוֹ מִנְהָג וְתִיקִין וּבְאֵיסּוּרָא בָּעֵינַן מִנְהָג וְתִיקִין גַּם למהריק"ו ואת"ל דְּמִנְהָג וְתִיקִין הוּא
וּמְהַנֵּי בְּאֵיסּוּרָאמ"מ בָּעֵינַן הַסְכָּמַת חֶבֶר עִיר דְּלָא כְּהָרִיבָ"ש וּלְהָרִיבָ"ש נָמֵי יוֹדֶה בנ"ד
הוֹאִיל וְעַיִן רוֹאָה הַסְּכָמוֹת שֶׁבְּיָדֵי מֵהַקְּדְמוֹנִים חֲתוּמִים בְּחֶבֶר עִיר גַּם דְּאֵיסּוּרָא נָמֵי
אַלְמָא דְּהָכִי קִבְּלוּ עֲלַיְיהוּ ואת"ל בְּחֶבֶר עִיר הֲרֵי צַד וּצְדָדִים לוֹמַר אִם עַכְשָׁיו נִשְׁתַּנָּה
הָעִנְיָן גַּם הֶחֶבֶר עִיר לֹא הָיָה מַסְכִּים בָּזֶה וְתוּ כֵּינָן דְּאִיכָּא לַתָּא דְּאִיסּוּרָא בָּטֵל הַסִּיָּבָה בָּטֵל
הַמְּסֻבָּב גַּם לָמָּ"ד בְּכָל דָּבָר שֶׁבְּמִנְיָן בָּעֵינַן מִנְיָן אַחֵר גָּדוֹל מֵהָרִאשׁוֹן ואת"ל דעכ"פ בָּעֵינַן
מִנְיָן אַחֵר אַפַּתִּי הָוֵי סְפֵק סְפֵקָא הַמִּתְהַפֵּךְ דִּילְמָא מֵעִיקָּרָא לֹא הָיָה בְּמַאֲמָר ב"ד אֶלָּא
מִנְהָגָא בְּעָלְמָא אוֹ מִטָּעוּתָא אוֹ בְּלֹא טָעוּתָא ואת"ל בְּמַאֲמַר ב"ד דִּילְמָא אִם לְדַעַת הַגְּאוֹנִים
אַחֲרוֹנִים דְּהַשְׁתָּא לֹא שַׁיָּיךְ כָּל זֶה כִּי אִם בִּזְמַן הַבַּיִת וְאִם לְדוֹרוֹת הָרִאשׁוֹנִים דְּאֵין כָּאן
חִילּוּק סוֹף סוֹף בִּכְהַאי גַּוְונָא דְּאֵינָהּ לְכָל יִשְׂרָאֵל רַק לְמָקוֹם אֶחָד בְּלִבַּד בְּבָטֵל הַסִּיָּבָה
בָּטֵל הַכֹּל וְאֵין זֶה עִנְיָן לְדִבְרֵי הַתּוֹסָ' בְּגִיטִּין הנז"ל וְגַם לֹא לְדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם הנז"ל וְגַם
לְתִשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א וְהָרַמְבַּ"ן וכנז"ל וְתוּ כֵּינָן דְּסָבָרָא דהג"א וּבִמְקֻוָּבָצֶת כְּאֵילּוּ הב"ד
הַמְתַקֵּן לֹא הָיָה מְתַקֵּן כֵּן מַה גַּם שֶׁיֵּשׁ כָּאן לַתָּא דְּאִיסּוּרָא הָאִידָּנָא דְּאִיכָּא תּוֹקְעִים לְכֻלָּם
וְהָנֵי סְפֵקֵי עֲדִיפֵי טוּבָא מִסְּפֵקֵי דמהרשד"ם סוֹף חֵלֶק א"ח ד"ך ע"א וי"ד סי' צ"ז וְכֵן
נִרְאֶה סְבָרַת הַגְּאוֹן הָאַשְׁכְּנַזִי הנז"ל דִּכְשֶׁלָּקַח מֵהַמַּקְדִּישׁ סִינְיוֹר בָּרוּךְ הנז' כְּתַב יָדוֹ
שֶׁהִקְדִּישׁ בְּ"הַכְּנ שֶׁלּוֹ לְרַבִּים וְשֶׁהִקָּהָל יִמְנוּ גִּזְבָּר לְקַבֵּל כָּל כֶּסֶף הַנֶּאֱדָשִׁים מִדְּמֵי הַמְּצוֹת
סְבוּר מִינָּה דְּבֵית הַכְּנֶסֶת הַמְקֻוְדֶּשֶׁת לְרַבִּים אֵין כֹּחַ בְּיַד הַקָּהָל לְמַנּוֹעַ אות' מִלְּהִתְפַּלֵּל וְלָכֵן
הִרְשָׁהוּ לְהִתְפַּלֵּל גַּם בִּשְׁנֵי יָמִים הַקְּדוֹשִׁים הנז"ל בְּשׁוֹפִי וְעַל הָרֹוב עַיֵּין וְחָקַר וְיָדַע וְהִכִּיר
שֶׁכֵּן הוּא הָאֱמֶת וְתָלָה תִּיקּוּן הַקּוֹדֶם אוֹ מֵחֲמַת סִיָּבָה שֶׁכְּתַבְנוּ אוֹ אַחֶרֶת וְאֵינָהּ הַסִּיָּבָה
עַכְשָׁיו בַּזְּמַן הַהוּא וְכֵן בָּרוּר דַּעַת מָהָר"י זטלוי זלה"ה שֶׁהִתִּיר לָהֶם לְהִתְפַּלֵּל בב"הכנ
הַנִּקְרֵאת צ'אר בּוֹ בַּעֲדוּשׁ כֵּינָן שֶׁהָיְתָה מְקֻוְדֶּשֶׁת לְרַבִּים וּמַה שֶׁלֹּא הִתִּיר לָהֶם אֶלָּא בְּ"הכנ
זוֹ וְכֵן הַגְּאוֹן הָאַשְׁכְּנַזִי הנז"ל אֵימוֹר לְמַאי דְּאִתְּשִׁיל אִתְּשִׁיל וה"נ אִם הָיוּ בָּאִים אֲלֵיהֶם
יְחִידִי בְּ"הכנ אַחֶרֶת וְהָיוּ יוֹדְעִים שֶׁיֵּשׁ שָׁם תּוֹקְעִים הָיוּ מַתִּירִין לָהֶם דְּמַאי שְׁנָא אֵלּוּ מֵאֵלּוּ
וְאֵין כָּאן טַעַם לְחַלֵּק בַּדָּבָר: וְיֹאמַר אַבְרָהָם למודע"י אֲנִי אֲנִי צָרִיךְ שֶׁזָּקֵן אֶחָד מִתּוֹנֵס
מִתְגּוֹרֵר פֶּה הָעִירָה סוֹפֵר ס"ת תְּפִלִּין וּמְזוּזוֹת זֶה שְׁמוֹ רַבִּי חַיִּים אלחאייך נ"ע הָיָה מְפַטְפֵּט
כְּנֶגְדִּי בִּרְאוֹתוֹ שֶׁאֲנִי מֵיצַר וּמִצְטַעֵר וּמְעַיֵּין לְבַטֵּל מִנְהָג זֶה בֶּאֱמוֹר אֵלַי חֲדַל לְךָ מִזֶּה כִּי

אוֹתָהּ שָׁנָה שֶׁנָּתַן הַיִּתֵּר הָרַב מָהָר"י זטלוי הנז"ל לב"הכנ הַנִּקְרֵאת צָ'אר בּוֹ בַּעֲדוּשׁ עָלָה
אֶל הַשָּׁמַיִם בְּשָׁנָה הַהִיא וְיָשַׁב אַבְרָהָם בְּרָדָם אַעִיקָרָא כִּי לֹא נַחַשׁ בְּיַעֲקֹב כְּתִיב וּלְדַעְתּוֹ
אֲנִי אוֹמַר דִּילְמָא לְאִידָךְ גִּיסָא כֵּיוָן שֶׁהָיָה יְכוֹלֶת בְּיָדוֹ יוֹתֵר מִבָּתֵּי דִּינִים שֶׁקָּדְמוּ לוֹ הָיָה
לוֹ לְהַתִּיר גַּם בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת הָאֲחֵרִים הַמְקֻוָּדָּשׁוֹת לָרַבִּים וְלִטְרֹחַ וּלְבַקֵּשׁ לָהֶם תּוֹקְעִים
אע"ג דְּאָמַרְנוּ דְּלָא נִשְׁאֲלוּ מִמֶּנּוּ מ"מ הו"ל לְהַטְרִיחַ אֶת עַצְמוֹ כֵּיוָן שֶׁהוּא הִרְבִּיץ תּוֹרָה
הַרְבֵּה בְּפֶה הָעִירָה כַּנּוֹדָע וּמִי עָלָה שָׁמַיִם וַיֵּרֶד לְיַדֵּע אֲמִיתּוֹת הָעִנְיָן וּמִי גֶּבֶר יִחְיֶה וְלֹא
יִרְאֶה מָוֶת כָּל שֶׁכֵּן שֶׁקָּרוֹב הוּא לְהַגִּיעַ לִגְבוּרוֹת וְגַם שֶׁהָיָה אִישׁ חוֹלָנִי וּבַעַל יִסּוּרִין כַּנּוֹדָע
לְכָל וְשָׁנָה הַהִיא בָּא צַדִּיק עַד קִיצוֹ וּבוֹא וּרְאֵה מ"ש הָרַב הַגָּאוֹן נו"ב א"הע סי' ע"ט עַל
צַוָּאוֹת רַבֵּינוּ יְהוּדָה הֶחָסִיד שֶׁהֵם הֵפֶךְ הַשַּׁ"ס דְּאֵין לָחוּשׁ לָהֶם וּלְזַרְעוֹ הוּא שֶׁכְּתָבָם וּבְשֶׁגַּם
כנ"הג סי' ס"ב כָּתַב דְּרָאוּי לָחוּשׁ לָהֶם וְכֵן דַּעַת הָרַב חִיָּדָ"א בְּלֵב דָּוִד דקי"ח דְּעַכְשָׁיו
נִשְׁתַּנּוּ הַזְּמַנִּים וְהָעִנְיָנִים וְגָבְרָה הסט"א רָאוּי לָחוּשׁ מִלְּבַד דְּכַמָּה עָשׂוּ וְלֹא הִצְלִיחוּ עוֹד
בָּהּ דְּהָנְהוּ דִּבְרֵי הָרְשׁוּת הֵם וְאֵין כָּאן עֲבֵירָה בַּעֲשִׂיָּתָם אוֹ בִּמְנִיעָתָם משא"כ בְּנִדּוֹן דִּידַן
דְּאִיכָּא סָרֵךְ אִיסּוּרָא בְּהַסְכָּמָה כְּזוֹ שֶׁלֹּא לְהִתְפַּלֵּל בְּבָתֵּי כְּנֵסִיּוֹת הָעֲתִידִים לִיבָּנוֹת וְכֵן אִם
כְּבָר בְּנוּיִים לְתָא דְּבִיטוּל הַתָּמִיד נָמֵי אִיכָּא בְּשֶׁגַּם לְיוֹם וּלְיוֹמַיִם כ"ש מִדֵּי שָׁנָה בְּשָׁנָה
וְהַגָּאוֹן הָאַשְׁכְּנַזִי הנז"ל שֶׁנָּתַן הֶיתֵּר לב"הכנ שֶׁל סִינְיוֹר בָּרוּךְ עַל דֶּרֶךְ שֶׁבֵּיאַרְתִּי וְעָלָה
הָאִישׁ הַהוּא בְּתוֹכְכֵי יְרוּשָׁלַיִם תובב"א וְיָשַׁב שָׁם כַּמָּה שָׁנִים כַּאֲשֶׁר יָדַעְתִּי בֶּאֱמֶת הֲרֵי
הַהֵפֶךְ מִמַּה שֶׁחָשַׁב הַזָּקֵן הַמְפַטְפֵּט וְאַדְרַבָּה דַּעְתִּי דַּעַת אָדָם מוּעָט הַמְבַטֵּל זֶה כָּל שֶׁיֵּשׁ
תּוֹקְעִים הָרִאשׁוֹנִים יַחֲזִיקוּ לוֹ טוֹבָה גְּדוֹלָה וַיַּאֲרִיךְ יָמִים וּשְׁנוֹת חַיִּים וְלִימָטֵי לֵיהּ שיב"ה
מכשו"רא וה' לֹא יִמְנַע טוֹב לַהוֹלְכִים בְּתָמִים וּמִקְרָא מָלֵא הוּא שׁוֹמֵר מְצָוָה לֹא יֵדַע דָּבָר
רָע וּמִכְּלָל לָאו אַתָּה שׁוֹמֵעַ הֵן ומ"מ כֵּיוָן שכ"כ הַדָּבָר קָשֶׁה בְּעֵינֵיהֶם לְבַל יִהְיֶה לִבָּם
נוֹקְפָם לָצֵאת מִכָּל עִרְעוּרֵי וּפְקָפּוּקֵי יַעֲשׂוּ לָהֶם הַתָּרָה שְׁלִשָּׁה שֶׁאֵינָם מִבְּנֵי הָעִיר כִּי לֹא
בְּצִיר בְּכָל שָׁנָה מְהַנֵּי אַרְחֵי וּפִרְחֵי וכמ"ש כנ"הג סי' רכ"ח הגב"י אוֹת צד"ק ממהרא"ב
וּבָזֶה יִהְיוּ מֻוָּתָּרִים גַּם בָּתֵּי בַּעֲלֵי בָּתִּים לְהִתְפַּלֵּל בָּהֶם: ולמודע"י אֲנִי צָרִיךְ בִּהְיוֹתִי עָסוּק
בָּזֶה נִגַּהּ עָלֵינוּ זר"ח שלו"ח מע"הק יְרוּשָׁלַיִם מני"ר הָרַב הַכּוֹלֵל סוֹבֵ"ר הָרָזִי"ם מוהר"ר
דָּוִד דְּבָשׁ זלה"ה אֲשֶׁר הוּא מֵעִיקָּרוֹ מַפָּה הָעִירָה וְנִתְגַּדְּלוּ יַחַד אֵצֶל מז"ה עַל הַתּוֹרָה וְעַל
הָעֲבוֹדָה וְנַעֲשׂוּ לוֹ עִנְיָנִים גְּדוֹלִים עַד שֶׁזָּכָה וְקָבַע דִּירָתוֹ בְּמַחֲנֵה אֱלֹהִים זֶה גִּילּוּי שְׁכִינָה
וְדִבַּרְתִּי עִמּוֹ עַל רָזָא דְּנָא וְהֶרְאִיתִי לוֹ קְצָת מִמ"ש וְגַם בְּעֵינָיו יִפָּלֵא עַל כַּת הַמְמָאֲנִים
לִשְׁמוֹעַ דְּבָרִי וְכֹה אָמַר אֵלִי אִיעֲצָה עָלֶיךָ עֵינִי שֶׁאָכְתּוֹב אֲנִי בָּזֶה רָאשֵׁי פְּרָקִים דֶּרֶךְ שְׁאֵלָה
לִידֵי ח"ור ע"הק יְרוּשָׁלַיִם תובב"א וְאֶמְסָרֵנּוּ לְיָדוֹ כְּעֵת צֵאתוֹ מַפָּה הָעִירָה וְהוּא יִשְׁתַּדֵּל
בְּכָל מַאֲמַצֵּי כֹּחוֹ עִמָּהֶם שֶׁיָּשִׁיבוּ לִי תְּשׁוּבָה שְׁלֵימָה מַה שֶּׁיַּעֲלֶה בְּדַעְתָּם הָרְחָבָה תְּשׁוּבָה
נִיצַּחַת וְאֶת קו"ל וְנוֹכַחְתִּ וְכָךְ עָשִׂיתִי וְכָתַבְתִּי וּמָסַרְתִּי בְּיָדוֹ וְקִיֵּים דִּיבּוּרוֹ הַטּוֹב וְהִנֵּה
בְּעִתָּהּ סֵדֶר לַמִּקְרָא וּלְקַחְתֶּם מִפְּרִי הָאָרֶץ שְׁנַת טַל אוֹרוֹת לפ"ק הִגִּיעַנִי קִבּוּל תְּשׁוּבָתָם
הָרָמָ'תָּה וַחֲתִימֵי עֲלֵהּ אַחַד עָשָׂר כְּכָבִים וְהַחוֹתָם הָרִאשׁוֹן רַב חַנָּ'א נר"ו רִאשׁוֹן לְצִיּוֹן
בְּהַר הַקֹּדֶשׁ בִּירוּשָׁלַיִם כַּנּוֹדָע בְּהַרְמָנָא דְּמַלְכָּא וְהוּא דּוֹר רְבִיעִי לְמהרח"א זיע"א וְזֶה
לְשׁוֹנָם כְּמוֹת שֶׁהוּא: אֶת זֶה שָׁלַח שְׁאֵלַת חָכָם הָרַב כמוהר"ר אַבְרָהָם חַיִּים אָדָאדִי הי"ו
ר"מ בק"ק טְרַאבְלֻס יע"א וְז"ל הַשְּׁאֵלָה אֲשֶׁר יֵשׁ לָהֶם תַּקָּנָה בְּתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה שֶׁבִּשְׁנֵי
יָמִים שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה שַׁחֲרִית אֵינָם מִתְפַּלְּלִים כִּי אִם בְּבָתֵּי כְּנֵסִיּוֹת יְדוּעוֹת וְלֹא בְּשָׁאָר
בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת בֵּין הַקִּבּוּעוֹת בֵּין שֶׁל בַּעֲלֵי בָּתִּים וּמִכַּד הֲוֵינָא טַלְיָא הֲוִי אַרְבָּעָה וַעֲכְשָׁיו אֲנִי

רוֹאֶה שֶׁהֵם שִׁשָּׁה וְאָמְרוּ לִי כִּי חָכָם אֶחָד מֵאַרְיֵה דְּאַתְרָא נָתַן הֶיתֵּר לָזֶה וְהִנֵּה בְּעִתָּהּ בָּאוּ אֵלַי יְחִידִי בְּ"הכנ אַחַת קְבוּעָה לְהַתִּיר לָהֶם שֶׁיִּתְפַּלְּלוּ בַּיָּמִים הנז' וכו' וּבְטַעֲנָה בָּאוּ כִּי בְּ"הכנ זוֹ עִיקָּרָהּ שֶׁהָיוּ בָּהּ בָּתִּים שֶׁל בַּעֲלֵי בָּתִּים וְדָרִים שָׁם אִישׁ וּבֵיתוֹ וְהַיְחִידִים הַלָּלוּ נָתְנוּ לְכֶסֶף מוֹצֵא וְקָנוּ הַבָּתִּים שֶׁשָּׁם וְהָרְסוּ אוֹתָם וְעֵירְבוּם עִם בְּ"הכנ זוֹ וְעָשׂוּ עַל.

הַכֹּל כִּיפָּה. נָאָה וּמְפוֹאָרָה.

וְאִילּוּ יָדְעוּ שֶׁיִּעַכְּבוּם מִלְּהִתְפַּלֵּל. בְּיָמִים הַקְּדוֹשִׁים הַלָּלוּ לֹא הָיוּ מַפְסִידִים כָּל כָּךְ מָעוֹת וַאֲנִיאָמַרְתִּי בָּחָכָשֵׁ'י שֶׁאֵין כָּאן שׁוּם אִיסּוּר וְיַעֲשׂוּ כִּרְצוֹנָם לְהִתְפַּלֵּל בְּיָמִים הנז' כְּשֶׁיִּמְצְאוּ תּוֹקֵעַ כַּאֲשֶׁר אֲבָאֵר בס"ד וְשֶׁכְּנֶגְדּוֹ חָלְקוּ עָלָיו אַף את"ל שֶׁכְּפִי הַדִּין מֻוָתָּר מִתְפַּחֲדִים הֵם לְנַפְשָׁם כִּי לְשַׁמֵּעַ אׇזְנֵן הֶחָכָם שֶׁנָּתַן הַהֶיתֵּר בָּזֶה חלי"ש בְּאוֹתָהּ שָׁנָה וּמַעֲלַת הָרַב הַשּׁוֹאֵל מָגֵן אַבְרָהָם נר"ו כָּתַב פְּסָקָא דְּדִינָא בָּזֶה וְנָשָׂא וְנָתַן בַּדָּבָר וְרָצָה לַעֲמוֹד עַל דַּעְתֵּינוּ אִם אֲנַחְנוּ מַסְכִּימִים בָּמָה שֶׁהֶעֱלָה לְהֶיתֵּר וְיַעַן שֶׁרָאִינוּ שֶׁכָּתַב וְהֶעֱלָה לְהֶיתֵּר הֲלָכָה לְמַעֲשֶׂה וּרְאָיוֹתָיו הֵם בְּרוּרוֹת כַּאֲשֶׁר יִרְאֶה הָרוֹאֶה בְּפָסְקוּ שֶׁהֵבִיא לָנוּ דִּבְרֵי הָרִיבָ"שׁ סי' רנ"ג וסי' של"א וְאֶחָד הָרוֹאֶה דִּבְרֵי קָדְשׁוֹ יֵדַע וְיָבִין שֶׁאֵין לִמְנוֹעַ אֶת הָרַבִּים מִלַּעֲשׂוֹת מִצְוָה וְהוּא בִּכְלָל כ"ד דְּבָרִים שֶׁמְּנַדִּים עֲלֵיהֶם וא"כ מִי הוּא זֶה וְאֵיזֶה הוּא שֶׁיָּכוֹל לְמוֹנְעָם מִלְּהִתְפַּלֵּל בְּשֶׁנֵּי יָמִים הנז' בִּקְהִלָּתָם וּמַה שֶּׁנִּרְאֶה שֶׁזֶּה דָּוְקָא לְבַטֵּל מִלְּבָנוֹת ב"הָכֵן לְגַמְרֵי בָּזֶה אֱמֶת הַדָּבָר שֶׁהֶחֱמִיר הָרַב הנז' וְאוּלָם אִם הַבִּיטּוּל לִקְצָת יָמִים שֶׁלֹּא יִתְפַּלְּלוּ בב"הכנ הָיָה אֶפְשָׁר לוֹמַר דְּלֵיכָּא קְפִידָא וְאוּלָם הָרַב הַפּוֹסֵק גַּם עַל זֶה פִּקֵּחַ עֵינָיו דַּאֲפִילּוּ עַל בִּיטּוּל הַתָּמִיד יוֹם אֶחָד וַאֲפִילּוּ תְּפִלָּה אַחַת קָפְדִינַן וְאָסוּר לְבַטְּלוֹ וְיָפֶה הֵבִיא רְאָיָה בְּרוּרָה מִתְּשׁוּבָתִי הָרַב זָרַע אֱמֶת ח"א סי' ל"ז שֶׁהֶהְתִּיר לְהָבִיא ס"ת מִמָּקוֹם אַחֵר וְיִגְלוּהוּ מִמְּקוֹמוֹ שֶׁלֹּא לְבַטֵּל קְרִיאַת ס"ת בְּמִנְחַת שַׁבָּת הֲרֵי אֲפִילּוּ עַל תְּפִלָּה אַחַת קָפְדִינַן כ"ש עַל שְׁנֵי יָמִים הנז' שֶׁהֵם יָמִים מְקֻדָּשִׁים וימי דין שֶׁבְּוַדַּאי יֵשׁ קְפִידָא גְּדוֹלָה וּמַה גַּם מִדִּי שָׁנָה בְּשָׁנָה וְהַמִּנְהָג הַזֶּה שֶׁלֹּא לְהִתְפַּלֵּל כִּי אִם בְּבָתֵּי כְּנֵסִיּוֹת יְדוּעוֹת לֹא נוֹדַע לוֹ טַעַם לְמִנְהָג הַזֶּה וּמ"ש הָרַב הַפּוֹסֵק שֶׁהוּא מִמִּיעוּט הַתּוֹקְעִים הוּא קָשֶׁה לְהוֹלְמוֹ שֶׁבְּעִיר גְּדוֹלָה לֹא יִהְיוּ כַּמָּה וְכַמָּה תּוֹקְעִים אֶלָּא שֶׁנִּרְאֶה בָּרוּר בְּטַעֲמָם כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁמְעוּ הַנָּכְרִים הַתְּקִיעוֹת בְּשָׁאָר מְקוֹמוֹת שֶׁאֵינָם בְּנוּיִים בִּרְשׁוּת הַמַּלְכוּת וְיַעֲלִילוּ עֲלֵיהֶם שֶׁזֶּה הַדַּעַת נוֹטָה טַעַם כְּעִיקָּר וּבְזַמַּנֵּינוּ זֶה שֶׁאֵין כָּאן פַּחַד מַעֲלִילוֹת הַנָּכְרִים א"כ לָמָּה יִבְטְלוּ הַתְּקִיעוֹת מִבְּ"הכנ זוֹ שֶׁמּוֹנְעִים אוֹתָם מִלִּתְקוֹעַ שָׁם וּרְאָיָה בְּרוּרָה לְטַעַם זֶה שֶׁהוּא מִפְּנֵי עֲלִילוֹת הַנָּכְרִים שֶׁהָעִד הֵעִיד בְּנוֹ הָרַב כמוהר"ר דָּוִד דְּבָשׁ נר"ו שֶׁהוּא הָיָה מִתּוֹשָׁבֵי עִיר טַרְאַבְלֹס יע"א שֶׁפַּעַם אַחַת חָל רֹאשׁ הַשָּׁנָה בַּשַּׁבָּת וְהִתְפַּלֵּל יוֹם רִאשׁוֹן עִם רַבּוֹ הָרַב הַמְּוֻבְהָק סָבָא קַדִּישָׁא כמוהר"ר נָתָן אָדָאדִי זלה"ה בְּבֵית מִדְרָשׁוֹ אֲשֶׁר בְּבֵיתוֹ וּבְיוֹם שֵׁנִי רָצָה לְהִתְפַּלֵּל וּבָאוּ גְּדוֹלֵי הַקָּהָל מְנָעוּהוּ מִפְּנֵי פַּחַד הַנָּכְרִים וְהֶזְכִּירַ רַבּוֹ לָלֶכֶת עִמָּהֶם לְהִתְפַּלֵּל בב"הכנ הַגְּדוֹלָה וּבְוַדַּאי בְּהֶכְרֵחַ מִמַּה שֶׁלֹּא הָלַךְ לב"הכנ זוֹ שֶׁאָנוּ דָּנִים עָלָיו וְהָלַךְ לב"הכנ הַגְּדוֹלָה מִשּׁוּם דְּגַם שָׁם בב"הכנ זוֹ שֶׁאָנוּ דָּנִים עָלָיו עוֹמֵד הַפַּחַד מֵהַנָּכְרִים שֶׁיַּעֲלִילוּ עֲלֵיהֶם בְּשׁוֹמְעָם קוֹל הַשּׁוֹפָר וְעַכְשָׁיו שֶׁנִּתְבַּטְּלָה סִיבָּה זוֹ שֶׁל הָעֲלִילָה בָּטַל הַמְסֻבָּב וְיכוֹלִים לִתְקוֹעַ בְּמָקוֹם שֶׁרְצוֹנָם לִתְקוֹעַ וְאֵין כֹּחַ בְּיַד שׁוּם אָדָם לְמוֹנְעָם: וְאַתָּה תֶּחֱזֶה לְהרא"ם בְּתְשׁוּבָה שֶׁנִּרְאֶה שֶׁאָסוּר לְיַחֵלֵק בְּ"הכנ וּכְבָר הכנ"הג בא"ח סי' ק"ג הֵבִיא דְּבָרָיו שֶׁאִם הַבַּיִת מַכִיל אוֹתָם אֵינָם יְכוֹלִים לְיַפְרֵד וְז"ל בסי' נ"ג וּגְדוֹלָה מִזּוֹ אֲנִי אוֹמֵר שֶׁאֲפִילּוּ הֵם אֵינָם רַשָּׁאִים לְקַבּוֹעַ כַּת לְעַצְמָם כֵּיוָן שֶׁמִּתְחִילָּה שֶׁלֹּא כְּדִין נַעֲשֵׂית אֲבָל רָאוּי

שֶׁיֵּלְכוּ לְהִתְפַּלֵּל עִם הַכַּת הָאַחֶרֶת וּלְהַשְׁלִים עִמָּהֶם וְיִהְיוּ כֻּלָּם לַאֲחָדִים כַּאֲשֶׁר הָיוּ בָּרִאשׁוֹנָה כְּדֵי שֶׁתִּתְקַיֵּים גְּזֵרַת תּוֹרָתֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה אַחֲרֵי רַבִּים לְהַטּוֹת בְּמִקּוֹמָהּ ואח"ך אִם יִרְצוּ יָחִיד אוֹ רַבִּים לָצֵאת מַחֲמַת שֶׁאֵין הַבַּיִת מְכִילָה אוֹתָם אוֹ מִכֹּחַ סִיבּוֹת אֲחֵרוֹת שֶׁאֵינָם מַחֲמַת חִילּוּק דֵּיעוֹת שֶׁבֵּינֵיהֶם הָרְשׁוּת בְּיָדָם וכו' עכ"ל לְכְאוֹרָה שֶׁדַּעְתּוֹ שֶׁאֵינָם יְכוֹלִים לְיַפְּרֵד אֶלָּא ע"י סִיבָּה וְאִילּוּ בס"ט כָּתַב וְז"ל אֲשֶׁר שָׁאַלְתָּ אִם רָאוּי לָתֵת לְהַקָּהָל הַנִּפְרָד חֶלְקָם אוֹ אִם יִהְיוּ בְּיָדָךְ לְפִי מַה שֶּׁהֵם יָצְאוּ מֵעַצְמָם וכו' וּלְבַסּוֹף כָּתַב גַּם אֵינוֹ רָאוּי לְיִשָּׂאֵר הַכֹּל בְּיָדָךְ וכו' כִּי הֵם לֹא נָתְנוּ הַצְּדָקָה עַל יָדָךְ רַק שֶׁיִּתְחַלֵּק ע"פי הַצִּיבּוּר וּמֵאַחַר שֶׁנִּחְלְקוּ הַקָּהָל לִשְׁנַיִם רָאוּי לְיַחֵלֵק גַּם הַצְּדָקָה לִשְׁנַיִם ע"כ הֲרֵי שֶׁהָרַב אֵינוֹ מַחְמִיר בַּחֲלֻקָּה אֶלָּא אִם תִּהְיֶה מִפְּנֵי הַמַּחֲלוֹקֶת וּכְדוֹמֶה אֲבָל אִם נֶחְלְקוּ מֵרְצוֹנָם אֲפִילּוּ בְּלֹא שׁוּם סִיבָּה אֵין כָּאן שׁוּם אִיסּוּר גַּם מהרשד"ם י"ד סי' פ"ז שֶׁנִּרְאֶה שֶׁאָסוּר לְיַפֵּרֵד וְכֵן בסי' צ"ו דַּוְקָא הָתָם דְּאִיכָּא תַּקָּנוֹת בַּחֲרָמוֹת וְכֵן תִּרְאֶה לְהָרַב בְּסוֹף חֵלֶק א"ח וְז"ל עַל הַשְּׁאֵלָה הָרִאשׁוֹנָה דָּבָר פָּשׁוּט הוּא כְּבִיעָתָא בְּכוּתְחָא שֶׁאֵין רְשׁוּת בְּיַד שׁוּם קָהָל לְהַכְרִיחַ לְשׁוּם אָדָם שֶׁיָּבוֹא לְהִתְפַּלֵּל בַּמָּקוֹם שֶׁהִתְפַּלְּלוּ אֲבוֹתָיו עַד עַתָּה אִם לֹא שֶׁיִּהְיֶה מִצַּד הַסְּכָמָה קְדוּמָה מְקֻבֶּלֶת מִכֻּלָּם וְזֶה אֲנִי אוֹמֵר בֵּין לְפִי הַדִּין בֵּין לְפִי הַמִּנְהָג מִצַּד הַדִּין כמ"ש כַּמָּה פְּעָמִים כִּי קָהָל וּקְהַל כְּעִיר בִּכְּנֵי עַצְמוֹ וּכְמוֹ מִי שֶׁרָצָה לָצֵאת מֵהָעִיר לְמָקוֹם שֶׁחָפֵץ אֵין יְכוֹלִין בְּנֵי הָעִיר לְעַכְּבוֹ וְאֵיךְ אֶפְשָׁר שֶׁנֹּאמַר שֶׁהַקָּהָל יָכוֹפוּ יָחִיד אוֹ רַבִּים שֶׁלֹּא יַעַבְדוּ אֶת ה' וּכְבָר אָמְרוּ אֵין אָדָם לָמַד תּוֹרָה אֶלָּא בְּמָקוֹם שֶׁלִּבּוֹ חָפֵץ וַאֲפִילּוּ יֵשׁ לוֹ לָאָדָם רַב בְּעִירוֹ וכו' אֵין אָבִיו יָכוֹל לְעַכְּבוֹ וכו' וְכָאֵלֶּה רַבִּים וְנִכְבָּדִים וְסַפְּרִין פְּתִיחוּ לְהַתִּיר אֶלָּא שֶׁלֹּא בָּאנוּ לְמִדָּה זוֹ כֵּיוָן שֶׁהַחִילּוּק בְּנִדּוֹן זֶה נַעֲשָׂה בְּהַסְכָּמַת כֻּלָּם זֶה זְמַן רַב שֶׁמִּתְפַּלְּלִים בב"הכנ זֶה וְאֵין מִי שֶׁיּוֹכַל לְהַרְהֵר כִּי עַל כֵּן לֹא הֶאֱרַכְנוּ בְּעִנְיָן זֶה וְהָרוֹצֶה לַעֲמוֹד עַל שׁוֹרֶשׁ הָעִנְיָן עַיֵּן בחק"ל ח"א מָחָ"מ סִימָן קי"ח שֶׁהֶאֱרִיךְ הַרְחִיב וְלֹא הִנִּיחַ פִּינָּה וָזָוִית וַאֲנַחְנוּ לֹא בָּאנוּ אֶלָּא עַל מִנְהַג הַתְּקִיעוֹת שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לִתְקֹועַ בב"הכנ הנז' וּכְבָר כָּתַבְנוּ שֶׁאֵין לָחוּשׁ לְמִנְהָג זֶה וְשׁוּם אָדָם לֹא יָכוֹל לְמוֹנָעָם מִלִּתְקֹועַ בב"הכנ זֶה כְּלָל כַּאֲשֶׁר כָּתַבְנוּ וְאִם חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא יֵשׁ חֵרֶם מֵהָרִאשׁוֹנִים שֶׁלֹּא לִתְקֹועַ בב"הכנ הנז' עִם שֶׁהִיא חֲשָׁשָׁא רְחוֹקָה וְאִם תִּמְצֵי לוֹמַר שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁהַטַּעַם כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ הַנָּכְרִים לְהִתְעוֹלֵל עַל הַצִּיבּוּר וְעַתָּה לֹא נִשְׁאַר חֲשָׁשָׁא זוֹ גַּם הַחֲרָמוֹת מִמֵּילָא נִתְבַּטְּלוּ וְאֵין לָחוּשׁ שֶׁיַּחֲזוֹר הַדָּבָר לְקַלְקוּלוֹ וּלְמִי שֶׁלִּבּוֹ נוֹקְפוֹ יָפֶה כָּתַב הָרַב הַפּוֹסֵק שֶׁיַּתִּירוּ לָהֶם שְׁלֹשָׁה שֶׁאֵינָם מִבְּנֵי הָעִיר וכ"כ מהרש"ך א"ח סי' ל"ו וְז"ל וְעִם כָּל זֶה אֲנִי אוֹמֵר לְרַוְוחָא דְּמִילְּתָא מְהֻיּוֹת טוֹב א"ת רַע עַד אוֹ אִם יִמְצְאוּ שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים מֵעִיר אַחֶרֶת יַתִּירוּ לָהֶם שְׁבוּעָתָם וּבְהַתָּרָה אַחַת יַסְפִּיק לְכֻלָּם וכו' עכ"ל הֲרֵי לְהֵדְיָא אֲפִילּוּ בְּמָקוֹם דְּאִיכָּא וַדַּאי שְׁבוּעָה מַתִּיר הָרַב בְּהַתָּרָה זוֹ כ"ש בְּמָקוֹם סָפֵק אִם הָיָה בָּאֱמֶת לַתָּא דְּחֵרֶם שֶׁאַחַר שֶׁיַּעֲשׂוּ הַתָּרָה זוֹ שֶׁאֵין לָחוּשׁ כְּלָל וְנָכוֹן לִבָּם בָּטוּחַ שֶׁלֹּא יֵשׁ שׁוּם נִדְנוּד אִיסּוּר כְּלָל וְכַאֲשֶׁר הוֹרָה גָּבַר הָרַב הַפּוֹסֵק מָגֵן אַבְרָהָם יִהְיֶה בְּעֶזְרוֹ וְהַנִּרְאֶה לָנוּ כָּתַבְנוּ הֲלָכָה לְמַעֲשֶׂה וְהַדִּין דִּין אֱמֶת וְהַשֵּׁם יַצִּילֵנוּ מִשְּׁגִיאוֹת וְיִרְאֵנוּ מִתּוֹרָתוֹ נִפְלָאוֹת כיר"א.

כֹּה דִּבְרֵי הַחוֹתְמִים פֶּה ע"הק יְרוּשָׁלַיִם תובב"א בְּשִׁלְהֵי אַחֲרוֹן לְחֹדֶשׁ אִיָּיר מִשְּׁנַת הַתַּרְיָ"ג

בְּרַב עוֹז וְשָׁלוֹם: הַצָּעִיר חַיִּים נִסִּים הַצָּעִיר דָּוִד הַצָּעִיר שֶׁבָּתַי אֲבוּלְעָפְיָא ס"ט

דְּבַשׁ ס"ט מַיּוּרְקוּם ס"ט הַצָּעִיר יִצְחָק הַצָּעִיר יְחִיאֵל הַצָּעִיר אֵלְיָהוּ

קַלְאָמְרוּ ס"ט עבראדון ס"ט יַעֲקֹב נִסִּים ס'הַצָּעִיר אַהֲרֹן רְפָאֵל

הַצָּעִיר אֱלִיָּהוּ חַיִּים חַיִּים פְּרִירָא ס"ט ס"ט הַצָּעִיר נִסִּים שִׁמְעוֹן
הַצָּעִיר דָּוִד הַצָּעִיר נְהוֹרַאי דַּאֲנִינוּס ס"ט בְּאֶבְאָנוֹ ס"ט הַכֹּהֵן
ס"ט תְּשׁוּבָה מֵחַיִּים וְיַעַן אַבְרָהָם הַגָּעָתִי לְפָרֵק הִתְקַבֵּל תְּשׁוּבָתָם הָרָמָתָה מַחֲנֵה אֱלֹהִים זֶה גִּילּוּי שְׁכִינָה וְעַנּוֹתָם תְּרַבְּנִי כִּי פַּנּוּ אֶל הָאֱזוֹב אֲשֶׁר בַּקִּיר מַכִּיר אֲנִי עֶרְכִּי עָלַי אָדָם מוּעָט וְיִשְׂמַח א אַבְרָהָם חַיִּים צַהַ"ל שׁוֹבַע שְׂמָחוֹת שֶׁכִּוַּנְתִּי לְדַעְתָּם וְסָמְכוּ אֶת יְדֵיהֶם עָלַי בְּבִיטּוּל הַמְּנָהָג יַעַן כִּי בָּטֵל הַסִּיבָּה בָּטֵל הַמְּסֻבָּב אַף דְּלָא בֵּיאֲרוּ לָנוּ אִם הוּא מִמְּנָהָגָא בְּעָלְמָא ע"פי הֶהָמוֹן אוֹ ע"פי הַסְּכָמַת ב"ד דקי"ל כָּל דָּבָר שֶׁבְּמִנְיָן וכו' כְּמוֹ שֶׁאֲנִי בְּעָנְיֵי בֵּיאַרְתִּי אוּלַי מֵרֹב פְּשִׁיטוּת הָעִנְיָן לֹא נָחֲתוּ לְבָאֵר זֶה ואע"פי שֶׁיֵּשׁ בֵּינֵינוּ הֶפְרֵשׁ בְּטַעַם הַמִּנְהָג דְּלְדַעְתָּם עִיקַּר הַטַּעַם מֵעֲלִילוֹת הַנָּכְרִים אע"ג דְּלָא נָפְקָא מִינַּהּ מִידִי בְּעִנְיַן הַדִּין וּבֵין לְדִידִי וּבֵין לְדִידְהוּ בְּבִטֵּל הַסִּיבָּה בָּטֵל הַמְּסֻבָּב וְזֶהוּ תַּכְלִית מְבֻקָּשֶׁינוּ מ"מ כִּי הֵיכִי דְּלָא נֵילַף רֵיקָם רֵיקָם: אָמַר אַבְרָהָם עֲדַיִן בִּמְקוֹמִי אֲנִי עוֹמֵד שֶׁשּׁוֹרֶשׁ וְטַעַם לְעִיקַּר הַמִּנְהָג אוֹ הַתַּקָּנָה מֵהֶעְדֵּר הַתּוֹקְעִים כַּאֲשֶׁר אֲבָאֵר רֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן מַה שֶּׁהִכְרִיחוּ תְּחִלָּה מִכֹּחַ הַסְּבָרָא לִדְחוֹת טַעַם זֶה מִשּׁוּם דְּאֵיךְ בָּעִיר לֹא יִמְצָא תּוֹקְעִים כ"כ אֵין זֶה מִן הַתֵּימַהּ וּבִפְרָט דַּאֲנִי זוֹכֵר בְּבֵירוּר שֶׁהַמִּנְהָג הַקָּדוּם שֶׁבְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה בְּשַׁבָּת שֶׁלִּפְנֵי ר"ה מִתְאַסְּפִים הב"ד וְהַפַּרְנָס וְאֵיזֶה יְחִידֵי סְגֻלָּה לָתוּר וּלְחַפֵּשׂ וְלַחֲקוֹר עַל הַשְּׁלוּחֵי צִיבּוּר וְהַתּוֹקְעִים שֶׁל כָּל בְּ"הַכָּנָ וּבְ"הכנ מִי וּמִי אע"פי שֶׁהֵם מֻוְחָזָקִים שָׁם מִדֵּי שָׁנָה בְּשָׁנָה חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא יָצָא עֲלֵיהֶם בְּתוֹךְ הַשָּׁנָה קוֹל אֵיזֶה פְּיסוּל ח"ו אוֹ שֶׁמָּא אֵיזֶה תּוֹקֵעַ תַּשׁ כּוֹחוֹ וְכָלִיל מַשָּׁ"ק לְמִי שֶׁחוֹשְׁשִׁים לְתַשׁ כֹּחַ מַכְרִיחִים אוֹתוֹ לְהָבִיא שׁוֹפָרוֹ וְלִתְקוֹעַ בִּפְנֵיהֶם וְכֵן הַשְּׁלוּחֵי צִיבּוּר שֶׁהֵם רַכִּים בְּשָׁנִים אע"פי שֶׁהֵם מֻוְחָזָקִים מְמַנִּים אֲחֵרִים לִשְׁנֵי יָמִים הנז' הַיּוֹתֵר זְקֵנִים וּנְבוֹנִים מִיהָא הֲרֵי כַּמָּה הָיוּ מְדַקְדְּקִים בַּתּוֹקְעִים הַהֲגוּנִים וְשׁוֹרֶשׁ לָזֶה בַּזְּמַן הַקָּדוּם כַּנּוֹדָע אֶלָּא שֶׁהֵן בַּעֲוֹן כְּהַיּוֹם אֵין דּוֹרֵשׁ וְאֵין מְבַקֵּשׁ אֶלָּא כָּל מִי שֶׁמֻּוְחָזָק בִּמְקוֹמוֹ מִתְפַּלֵּל אוֹ תּוֹקֵעַ בב"הכנ שֶׁלּוֹ מִבְּלִי שֶׁיְּחַקְרוּ וְיִדְרְשׁוּ כְּמוֹ הַקְּדָמוֹנִים וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁאֲנִי כָּתַבְתִּי שֶׁטַּעַם זֶה שָׁמַעְתִּיו מִמַּר זְקֵנִי הָרַב חֹק נָתָן זלה"ה.

וְהוּא הָיָה בְּדוֹרוֹת הַקּוֹדְמִים ממוהר"ר דָּוִד טְיָאר זלה"ה וְאָתוּ עִמּוֹ רַבּוֹ מוֹרֵינוּ הָרַב רַבִּי מַסְעוּד חַי רָקַח זלה"ה וְהָרַבָּנִים הנז"ל שֶׁבְּכֻלָּם יֵשׁ מֵהֶם שֶׁנִּבְחֲרוּ בְּ"הכנ הָרְבִיעִית בִּזְמַנּוֹ וְיֵשׁ מֵהֶם שֶׁבִּימֵיהֶם נִיתּוֹסְפוּ יוֹתֵר מֵאַרְבָּעָה בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת וּבְוַדַּאי מֵהֶם יָדַע שֶׁכֵּן הַטַּעַם וַאֲנִי הִכְרַחְתִּי שֶׁכֵּן הוּא מִמַּעֲשֶׂה שֶׁהִתְפַּלֵּל מוֹר זְקֵנִי הָרַב בִּישִׁיבָתוֹ שֶׁקָּבַע בָּהּ הס"ת בר"ה שֶׁחָל בַּשַּׁבָּת וְאֵין פּוֹצֶה פֶּה וְאִילּוּ בְּיוֹם שֵׁנִי מָנָעוּהוּ גְּדוֹלֵי הַקָּהָל אִיבָּרָא דְּלָא יָדַעְתִּי מָה אָמְרוּ לוֹ אַף הַדְּבָרִים מְמַשְׁמְשִׁים וּבָאִים מִשּׁוּם הַתּוֹקֵעַ נָגְעוּ בָּהּ וּבְיוֹם רִאשׁוֹן אֵין כָּאן שׁוֹפָר שָׁתְקוּ יַחְדָּיו: וַאֲבָאֵר שִׂיחוֹתַי כִּי רַבִּי אב"א זלה"ה הָיָה תּוֹקֵעַ קָבוּעַ בב"הכנ הַגְּדוֹלָה תָּמִיד קוֹדֶם שֶׁקָּבַע מז"ה הַסֵּפֶר תּוֹרָה בְּבֵית מִדְרָשׁוֹ שֶׁשָּׁם הָיָה לוֹמֵד כָּל הַיּוֹם מְעֻטָּף בְּטַלִּית וּמֻכְתָּר בִּתְפִלִּין וְהַקָּהָל פְּעָמִים רַכּוֹת פְּעָמִים קָשׁוֹת מְפַיְּסִים אוֹתוֹ וְלוֹקְחִים לְמַר אָבִי לִתְקוֹעַ שָׁם בַּעַל כָּרְחוֹ מִפְּנֵי הַבּוּשָׁה לְבַד אַף לֹא הָיָה כָּפוּף לָהֶם בְּשׁוּם צַד וְכֵיוָן דְּאוֹתָהּ שָׁנָה שָׁחָל ר"ה בַּשַּׁבָּת רְצוֹנוֹ לְהִתְפַּלֵּל בְּבֵיתוֹ גַּם בְּיוֹם שֵׁנִי יוֹדְעִים בְּהֶכְרֵחַ שֶׁמַּר אָבִי יִתְקַע לוֹ וְהֵם יִהְיוּ חֲסֵרִים מִמְּנוּ בב"הכנ הַגְּדוֹלָה וּמַה שֶּׁהָעֵד הֵעִיד לָהֶם הָרַב מָגֵן דָּוִד הַנָּ"ל זלה"ה שֶׁגְּדוֹלֵי הַקָּהָל מָנָעוּהוּ מִפְּנֵי פַּחַד הַנָּכְרִים וּמִזֶּה הִכְרִיחוּ שֶׁזֶּהוּ שׁוֹרֶשׁ וְטַעַם הַמִּנְהָג בְּשֶׁגַּם שֶׁאֲנִי בֶּן בַּיִת עִם מַר זְקֵנִי הָרַב וְהָרַב ד"ד הנז' לֹא כֵן וַאֲנִי שָׁמַעְתִּי מִמֶּנּוּ טַעַם הנז' וְהוּא לֹא שָׁמַע עכ"ז הֵן לוֹ יִהְיֶה כִּדְבָרָיו אֲנִי אוֹמֵר בַּעֲלִילָה בָּאוּ עָלָיו כִּי

הַכֹּל מַכִּירִים וְיוֹדְעִים מז"ה שֶׁלִּבּוֹ כָּלֵב הָאַרְיֵה וְאֵינוֹ נוֹשֵׂא פָּנִים לְשׁוּם אָדָם וְתָמִיד מַרְגְּלָא בְּפוּמֵיהּ לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם בפ"ג מֵהִלְכוֹת ת"ת ד"י כָּל הַמֵּשִׂים עַל לִבּוֹ שֶׁיַּעֲסֹק בַּתּוֹרָה וְלֹא יַעֲשֶׂה מְלָאכָה וְיִתְפַּרְנֵס מִן הַצְּדָקָה הֲרֵי זֶה חִילֵּל אֶת ה' וכו' וּמֵעוֹלָם לֹא נֶהֱנָה מִשּׁוּם אָדָם וּתְחִילַּת יָמָיו הָיָה סוֹחֵר וְעוֹשֶׂה תּוֹרָתוֹ קֶבַע וּמְלַאכְתּוֹ עֲרַאי וּכְשֶׁהִזְקִין קָצַת וְהָיָה מַר אָבִי נוֹשֵׂא וְנוֹתֵן הִנִּיחַ לוֹ הַכֹּל וְיָשַׁב בְּקֶבַע עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוֹדָה וְעָבַר עָלָיו כַּמָּה דּוֹחֲקִים עַל הַמִּחְיָה וְעַל הַכַּלְכָּלָה וְסָבַל הַכֹּל בְּשִׂמְחָה וּבְטוּב לֵבָב מַה שֶּׁעַכְשָׁיו נִמְנָע לְהִמָּצֵא כֵּן בַּדּוֹרוֹת הַלָּלוּ וּבְתִשְׁרֵי תקס"ב שֶׁעָלָה אֶל הַשָּׁמַיִם הָרַב מוהר"ר חַיִּים וְאַתּוּרִי זלה"ה בְּמַרְחֶשְׁוָן בְּכַמָּה הַפְצָרוֹת מִינּוּ אוֹתוֹ הַקָּהָל עִם שְׁנֵי צַנְתְּרוֹת הַזָּהָב הָרַבָּנִים מוהר"ר מֹשֶׁה לְחָמַיְיֵשׁ ומוהר"ר יִצְחָק סַרוּסִי חֶלְקָם בְּחַיִּים עִם כַּמָּה תְּנָאִים שֶׁהִתְנָה עֲלֵיהֶם וּבְשָׁנָה הַהִיא בְּחֹדֶשׁ טֵבֵת נִסְתַּלֵּק מֵעִצְמוֹ יַעַן כִּי רוֹצֶה דַּוְקָא לְהַעֲמִיד הַדָּת עַל תָּלָה מַה דְּלֹא שַׁיָּיךְ בְּיָמֵינוּ הַיּוֹם כמ"ש הָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק כ"א מֵהִלְכוֹת סַנְהֶדְרִין וְכֵן בִּשְׁנַת התקס"ז שֶׁנִּתְמַנָּה פַּרְנָס מֵהַמַּלְכוּת הַגְּבִיר רוֹדֶף צְדָקָה וְחֶסֶד כמוהר"ר אַבְרָהָם רָהָם סֵוִיד זלה"ה הִפְצִיר מְאֹד עִם מז"ה כְּדֵי לְמַנּוֹתוֹ וּמֵיאֵן וְסֵירֵב וְלֹא נח וְלֹא שָׁקַט עַד שֶׁכְּמְדֻמֶּה נִשְׁבַּע ע"ז אֲבָל נָתַן לוֹ עֵצָה לִשְׁלוֹחַ לְמָהָר"י זטלוי זלה"ה מעוב"י תּוּנַס יע"א שֶׁיַּעֲלֶה וְיָבוֹא לְמַנּוֹתוֹ כִּי הוּא עִיקָּרוֹ מֵאָבִיו מַפָּה הָעִירָה וְכֵן עָשׂוּ וּבָא בְּאוֹתָהּ שָׁנָה בְּחֹדֶשׁ נִיסָן עִם כָּתַב ממוהר"ר פִּינְחָס גַּרְמוּן זיע"א למז"ה שֶׁיָּשִׂים עַיִן הַשְׁגָּחָתוֹ עָלָיו וְעַל כָּל אִלֵּין דַּהֲווּ אִם הָיוּ אוֹמְרִים לוֹ גְּדוֹלֵי הַקָּהָל טַעַם בְּעִיקָּר מֵחֲמַת שְׁיִרְצוּ מַר אָבִי לְתִקּוֹעַ בב"הכנ הַגְּדוֹלָה כְּמִנְהָגוֹ תְּשׁוּבָתָם בְּצִידָּה כִּי הָיָה מְשִׁיבָם שֶׁחַיָּיו קוֹדְמִים וְשָׁאנֵי מֵעִיקָּרָא דְּלָא הָיָה לוֹ ס"ת בְּבֵית מִדְרָשׁוֹ לָכֵן נִתְחַכְּמוּ לָבוֹא עָלָיו בְּטַעֲנָה מְפַחֵד הַנָּכְרִים וְהוּא דָּבָר אֱמֶת שֶׁבַּחֲצֵרוֹ רוֹב הַשְׁכֵנִים שֶׁבִּיבִי בִּישֵׁי צִירֵי נָכְרִים וַאֲפִילּוּ בְּשִׁאָר הַיָּמִים בִּימוֹת הַקַּיִץ שֶׁמְּוֻכָּרִחִים אָנוּ לְהִתְפַּלֵּל בְּתוֹךְ הֶחָצֵר אָנוּ נִזְהָרִים מִלְּהִתְפַּלֵּל.

בְּקוֹל רָם כָּל כָּךְ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁמְעוּ אוֹתָנוּ שְׁכֵנִים הָרָעִים. וּבֵית מִדְרָשׁוֹ וס"ת שֶׁקָּבַע בּוֹ הוּא שֶׁל יָחִיד וְאֵינוֹ מְקֻוָּדָּשׁ אֱמֶת שֶׁשָּׁיְיכָא הָעֲלִילָה שֶׁכָּתְבוּ אֲבָל לֹא עַל בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת הַמְקֻוָּדָּשִׁים שֶׁבְּוַדַּאי לֹא נִקְּבְעוּ אֶלָּא בִּרְשׁוּת הַמַּלְכוּת עַל יְדֵי שׁוֹחֲדוֹת אוֹ בְּאוֹנְקָן אַחֵר וּמָה עֲלִילָה יֵשׁ בְּזֶה וַהֲרֵי בְּכָל עֶרֶב הַשַּׁמָּשׁ צוֹעֵק בְּקוֹלֵי קוֹלוֹת מִנְחָה מִנְחָה וּמִתְפַּלְּלִים אַרְבָּעָה אוֹ חֲמִשָּׁה פְּעָמִים זֶה אַחַר זֶה וחא"ך צוֹעֵק עַרְבִית וְעוֹבְרִים כַּמָּה וְכַמָּה נָכְרִים וְאֵין דּוֹבֵר דָּבָר ומ"ש שֶׁלֹּא יַעֲלִילוּ אֶלָּא עַל הַשּׁוֹפָר בִּלְבַד וְאַדְּרַבָּהאוֹתָהּ שָׁעָה אֵין כ"כ עוֹבֵר וָשָׁב מֵהַנָּכְרִים וּמַה שֶּׁכָּתְבוּ מִמַּה שֶּׁהָרַב מַר זַקְנִי לֹא הִתְפַּלֵּל שָׁם בב"הכנ זוֹ שֶׁאָנוּ דָּנִים עָלָיהָ מוּכָח שֶׁגַּם שָׁם פַּחַד הָעֲלִילָה עוֹמֵד לֹא הֶבַנְתִּי דִּבְרֵיהֶם בָּזֶה שָׁב"הכנ זוֹ לֹא הָיוּ מִתְפַּלְּלִים בָּהּ בְּשֶׁנֵי יָמִים אֵלּוּ וְעָלֶיהָ אָנוּ דָּנִים וְאִם כַּנָּוָנָתָם מִמַּה שֶּׁלֹּא הָלַךְ מז"ה לְהִתְפַּלֵּל שָׁם וְהוּא יַכְרִיחֵם ע"ז שֶׁיִּתְפַּלְּלוּ בָּהּ מַה לוֹ וּלְצָרָה הַזֹּאת כִּי בְּשֶׁלּוֹ הוּא רַשַּׁאי וְלֹא בְּשֶׁל אֲחֵרִים וְהוּא לֹא הָיָה מְמֻנֶּה בב"ד שֶׁיַּכְרִיחֵם ע"ז אוֹ עַל דָּבָר אַחֵר וְחוּץ מִזֶּה בְּ"הכנ הַגְּדוֹלָה שָׁם מְקוֹם קְבִיעוּתוֹ לְתִפְלָּה קוֹדֶם שֶׁקָּבַע הס"ת בְּבֵית מִדְרָשׁוֹ וְכֵן מ"ש מִטַּעַם הָעֲלִילָה חוּץ מִמ"ש שֶׁאֵינוֹ עוֹד בָּהּ שֶׁבָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת הַקְּבוּעוֹת הַמְקֻוָּדָּשׁוֹת לְרַבִּים נִיכָּרִים לְכָל בְּפִתְחֵיהֶן וּבְגוֹבַהּ הַבִּנְיָן אֲבָל לְבָתֵּי בַּעֲלֵי בָּתִּים שֶׁיְּיכָא חֲשָׁשָׁא שֶׁכָּתְבוּ ולפ"ז שֶׁהַיּוֹם הָעֲלִילָה הַזֹּאת בָּטְלָה לָהּ גַּם בְּבָתֵּי בַּעֲלֵי בָּתִּים יְכוֹלִים הֵם לְהִתְפַּלֵּל בְּיָמִים הנז"ל וּבְוַדַּאי אִי סַיְּימוּהָ קַמַּיְיהוּ כָּל הַדְּבָרִים שֶׁכָּתַבְתִּי לֹא הָיוּ כּוֹתְבִים טַעַם הָעֲלִילָה עַל בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת הַקְּבוּעוֹת וּמְקֻוָּדָּשׁוֹת לְרַבִּים וּמַה שֶּׁהֵבִיאוּ לָנוּ ממהרשד"ם וּמִדִּבְרֵי הרא"ם שֶׁסּוֹתֵר אֶת עַצְמוֹ כְּבָר

אֲנַן בְּעַנְיוּתִין רַמַּזְנוּ מִכָּל תְּשׁוּבוֹת מהרשד"ם וְכֵן מש"ות מהרש"ך וְזוּלָתוֹ וְגַם רָמַזְנוּ מִדִּבְרֵי כנ"הג א"ח שֶׁהִסְכִּים דִּבְרֵי הָרִיבָ"שׁ עִם דִּבְרֵי הרא"ם וְהָרַב מש"ש וְכֵן רָמַזְנוּ מכנ"הג בִּתְשׁוּבָה וּמִמָּהָר"י מֵאִיּוֹ בִּשְׁפַת הַיָּם מ"ש לְיַיְשֵׁב דִּבְרֵי הרא"ם מ"ש בס"ט למ"ש בסנ"ו.

וּמַה שֶּׁלֹּא כָּתְבוּ בְּטַעֲנַת יְחִידִי בְּ"הכנ הנז"ל שֶׁאִם יָדְעוּ שֶׁכֵּן הוּא שֶׁלֹּא יַנִּיחוּם לְהִתְפַּלֵּל בְּיָמִים הנז"ל לֹא הָיוּ מוֹצִיאִים כ"כ מָמוֹן בְּבִנְיָן הָאֱמֶת אַתֶּם שֶׁגַּם אֲנִי בְּעָנְיִי לֹא חַשְׁתִּי לָזֶה כְּלָל אֶלָּא הָעִיקָּר הוּא לְרָאוֹת שׁוֹרֶשׁ לַמִּנְהָג אוֹ הַתַּקָּנָה אוֹ הַהַסְכָּמָה וְלֵידַע וּלְהִוָּודַע אִם יְכוֹלִים לְבַטְּלָהּ אוֹ לֹא וּבְהִבָּטֵל הַיְסוֹד יִבָּטֵל הַבִּנְיָן וּמַעֲתָּה אֵין דָּבָר זוֹלַת שְׁלוֹמָם וְטוֹבָתָם יִסָּגֵא לָעַד כנ"הר וכו': הצ' ע"ה מָגֵן בַּעֲדִי א אַבְרָהָם חַיִּים אָדָאדִי ס"ט אֲנָא דְּאָמְרִי אַחַר שֶׁהִגִּיעַ לְיָדִי יָד כֹּהָה תְּשׁוּבַת ח"ור ע"הק יְרוּשָׁלַיִם תוב"ב הֶרְאֵיתִי אוֹתָהּ לְכָל הַמְמָאֲנִים וְלֹא אָבוּ שָׁמוֹעַ כְּלָל וַאֲנִי אֶת נַפְשִׁי הִצַּלְתִּי והש"ית יִטַּע בְּלִבָּם אַהֲבָתוֹ וְיִרְאָתוֹ וְיַזַּכּוּ לָדַעַת וּלְבַקֵּשׁ הַצֶּדֶק וְהָאֱמֶת מִמִּי שֶׁחוֹתָמוֹ אֱמֶת וְיִשְׁלַח לָנוּ מָשִׁיחַ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב וְרוֹעֶה אֶחָד יִהְיֶה לְכֻלָּנוּ כיר"א: וּמֵהַיּוֹצֵא מִן המחוב"ר כ"ש וק"ו לב"הכנ הַנִּקְרֵאת צָ'אר בּוַדַּעְדּוּשׁ שֶׁהֲוָתְרָה לְהִתְפַּלֵּל בָּהּ בִּשְׁנֵי יָמִים הַקְּדוֹשִׁים הַנָּ"ל ע"פי הָרַב הַכּוֹלֵל הד"ומ כמהר"ר יַעֲקֹב זְטַלְאוֹי זלה"ה הנז"ל.

שֶׁפְּתוּחָה לב"הכנ הַנָּ"ל חָצֵר אֶחָד שֶׁשָּׁם דָּרִים ב"ב וּכְשֶׁהָיוּ הָעָם בְּדוֹחַק נִכְנָסִים לְחָצֵר הַנָּ"ל לְהִתְפַּלֵּל שָׁם וְלִשְׁמוֹעַ קס"ת וּמִקָּרוֹב נִתְעוֹרֵר הַגַּבַּאי שֶׁל הב"הכנ הנז' וְקָנָה מִמְּעוֹת הַהֶקְדֵּשׁ הֶחָצֵר הַהִיא וַעֲשָׂאָהּ בְּ"הכנ אַחֶרֶת וְהִפְרִידָהּ מהב"הכנ הָרִאשׁוֹנָה וּפָתַח לָהּ פֶּתַח מִצַּד אַחֵר וְנִקְבְּעָה לב"הכנ זֶה כַּמָּה שָׁנִים וְגַם עַל זוֹ מִיחוּ מִלְּהִתְפַּלֵּל בָּהּ בִּשְׁנֵי יָמִים אֵלּוּ וַאֲנִי אוֹמֵר דכ"ש שֶׁיֵּשׁ הֶיתֵּר לְזוֹ יוֹתֵר כֵּיוָן דִּבְעוֹדָהּ חָצֵר הָיוּ מִתְפַּלְּלִים שָׁם בִּשְׁנֵי הַיָּמִים מַחֲמַת הַדָּחָק אַף שֶׁהָיוּ נִגְרָרִים אַחַר בְּ"הכנ הַבְּנוּיָה כ"ש עַכְשָׁיו שֶׁנַּעֲשֵׂית בְּ"הכנ אַף שֶׁהִיא מֻוְקְרֶתֶת לְבַדָּהּ וְעַל זֶה אֲנִי אוֹמֵר יַצִּיבָא בְּאַרְעָא וְגִיוֹרָא וכו' וה' הַטּוֹב יְכַפֵּר בְּעַד: סִימָן ה' כָּתַב מהרי"ע בַּמִּנְהָגִים דַּף ק"ט ע"ד שֶׁרָאָה חֲדָשִׁים מִקָּרוֹב בָּאוּ בְּאִשָּׁה שֶׁבָּא בַּעְלָהּ מֵהַדֶּרֶךְ לְהַצְרִיכָהּ לְהַמְתִּין לִסְפּוֹר שִׁבְעָה נְקִיִּים וַאֲפִילּוּ אִם הָיְתָה טְהוֹרָה שֶׁחוֹשְׁשִׁין לְדַם חִימּוּד ע"פי הוֹרָאַת קְצָת חֲכָמִים וַחֲשָׁשָׁא זוֹ לֹא נִזְכְּרָה בְּשׁוּם סֵפֶר וְאַדְרַבָּה נִרְאֶה דְּמִצְוָה לְפָנְקָהּ בְּלֵיל שָׁבָּא מֵהַדֶּרֶךְ וְרִבּוֹ בִּיטֵּל הַמִּנְהָג ע"כ: וְהִנֵּה מ"ש דְּנִרְאֶה דְּמִצְוָה לְפָנְקָהּ בְּלֵיל שָׁבָּא מֵהַדֶּרֶךְ אוּלַי נִרְאֶה לוֹ כֵּן מִמ"ש בְּמִצִיעָא דַּף ק"ז דְּדָרִישׁ רַב עַל פָּסוּק בָּרוּךְ אַתָּה בְּבֹאֶךָ שֶׁלֹּא תִּמְצָא אִשְׁתְּךָ סְפֵק נִדָּה בִּשְׁעַת בִּיאָתְךָ מִן הַדֶּרֶךְ וְכֵן בְּסַנְהֶדְרִין דַּף ק"ז מַרְבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא דְּדָרִישׁ ע"פ לֹא תְאַוֶּנָּה אֵלֶיךָ רָעָה שֶׁלֹּא יִשְׁלוֹט בְּךָ יצ"הר וְנֶגַע לֹא יִקְרַב בְּאָהֳלֶךָ שֶׁלֹּא תִּמְצָא אִשְׁתְּךָ סְפֵק נִדָּה בִּשְׁעַת בִּיאָתְךָ מִן הַדֶּרֶךְ ע"כ.

וְאִי מֵהָא אֵין רְאָיָה שֶׁהִיא מִצְוָה אֶלָּא דְּמִסְתָּמָא בְּבוֹאוֹ מִן הַדֶּרֶךְ מִתְאַוֶּה לָהּ וְיֵשׁ לוֹ צַעַר אִם יִמְצָאֶנָּה טְמֵאָה וְלֹא אָמְרוּ דְּמִצְוָה לְפָנְקָהּ רַק בְּפֶרֶק יְצִיאוֹת וַאֲפִילּוּ בִּשְׁעַת וְוֶסְתָּהּ וכמ"ש בִּיבָמוֹת דַּף ס"ב וּבְעֵירוּבִין דַּף ק' וּפָסְקוּ הַטּוּר וש"ע א"ח סי' ר"מ ובי"ד סי' קפ"ד וְכָתַב הָרַשְׁבָּ"א בְּתוֹרַת הַבַּיִת בְּבֵית ז שַׁעַר ב' דִּבְמָקוֹם מִצְוָה לָא גָּזוּר רַבָּנָן ע"כ ובס' בֶּדֶק הַבַּיִת להרמ"ה שָׁם כָּתַב דְּלֹא הִתִּירוּ אֶלָּא לְיוֹצֵא לַדֶּרֶךְ בִּלְבַד אֲבָל לֹא לְהַבָּא מִן הַדֶּרֶךְ ע"כ וְלֹא עוֹד אֶלָּא בְּבָא מִן הַדֶּרֶךְ אִיתָא בְּגִיטִּין דַּף ע' דְּהָוְיָין לֵיהּ בָּנִים וָתִיקִין פֵּירוּשׁוֹ חֲלָשִׁים וְהָרַמְבַּ"ם בפ"ד הל' דֵּעוֹת כָּתַב גַּם בְּיוֹצֵא לַדֶּרֶךְ אֵינוֹ טוֹב אֶלָּא דמור"ם

א"ח שָׁם חִילֵּק בֵּין מְהַלֵּךְ לָרוֹכֵב וכנ"הג שָׁם חִילֵּק בֵּין לַיְלָה שֶׁלְּמָחָרתוֹ הוֹלֵךְ וּבֵין אוֹתוֹ הַיּוֹם מַמָּשׁ אֶלָּא דְּכָל זֶה א"ש לְהַטּוּר וּמָרָן דְּפָסְקוּ לְהָא דְּהַיּוֹצֵא לַדֶּרֶךְ דְּמִצְוָה לְפָוקְדָהּ וְכָתְבוּ גַּם דְּלֹא יְשַׁמֵּשׁ בַּיּוֹם יְצִיאָה לַדֶּרֶךְ אֲבָל הָרַמְבַּ"ם לֹא הֵבִיא כְּלָל הָא דְּמִצְוָה לְפָוקְדָהּ כְּשֶׁיּוֹצֵא לַדֶּרֶךְ וכמ"ש ה"המ בפ"ד מֵהִלְכוֹת אִיסּוּרֵי בִיאָה וְעַיֵּין לְהָרַב יַד אַהֲרֹן א"ח שָׁם מַה שֶּׁיִּישֵׁב לְהָרַמְבַּ"ם בָּזֶה: וְדַע שֶׁרַשַׁ"י מ"ש שָׁם בְּמְצִיעָא הַנָּ"ל דְּלֹא כמ"ש שָׁם בְּסַנְהֶדְרִין וּכְמוֹ שֶׁהֵעִיר מָהַרְשָׁ"א בח"א בְּזֶה ומ"ש בס' עֵין יְהוֹסֵף יֵשׁ לְהָשִׁיב עָלָיו וְעַיֵּין לְהָרַב חִיָּד"א בפ"ע בְּסַנְהֶדְרִין מַה שֶּׁיִּישֵׁב: וְדַע עוֹד דְּהָרַב ב"ד י"ד סי' צ"ז הֵבִיאוּ הָרַב חִיָּד"א בפ"ע לְנַדָּה ובשיו"ב לי"ד סי' קפ"ד כָּתַב מֵהַבְּקִיאוּת הנז"ל מִסַּנְהֶדְרִין וּמְצִיעָא דְּלָא.

כְּהַמּוֹרָה שֶׁהִצְרִיכָה לְהָאִשָּׁה שֶׁבָּא בַּעְלָהּ מִהַדֶּרֶךְ לְהַצְרִיכָהּ ז"נ וְהַמּוֹרָה הַהוּא מָהָר"י קוּבוּ וְכֵן רָמֵז הָרַב חִיָּד"א שָׁם מֵהָרַב דְּבַר מֹשֶׁה ח"א י"ד סי' כ"ט שֶׁגַּם הוּא עֵרְעֵר עַל הוֹרָאָה זוֹ וְכֵן מַהָרַב מהרי"ך שֶׁהִקְשָׁה לַמּוֹרָה הנז"ל מִמִּשְׁנָה שְׁלִימָה דְּנִדָּה דַּף ט"ו וְהַבָּאִין מִן הַדֶּרֶךְ נְשֵׁיהֶן לָהֶם בְּחֶזְקַת טָהֳרָה וּמֵהַתִּימַהּ לְהָרַב פ"הא ח"א הִלְכוֹת א"ב דַּף ק"ז דְּתָלָה בְּהָרַב ב"ד הַחֲזָקָה הנז' שֶׁל ז"נ גַּם בְּאִשָּׁה שֶׁבָּא בַּעְלָהּ מֵהַדֶּרֶךְ יעו"ש וְאַדְּרַבָּה הֵבִיא הַהוֹרָאָה הַנָּ"ל וְדָחָה אוֹתָהּ מֵאוֹתָם הַבְּקִיאוּת דִּמְצִיעָא וְסַנְהֶדְרִין דא"כ דְּבָעֲיָא ז"נ מָה הוֹעִילוּ בִּבְרָכָה זוֹ דְּהַיְינוּ ע"פ בָּרוּךְ אַתָּה בְּבוֹאֲךָ שֶׁלֹּא תִּמְצָא אִשְׁתְּךָ וכו': וּמַה שֶּׁהִקְשָׁה מהרי"ך מִמִּשְׁנָה שְׁלִימָה הַבָּאִין מִן הַדֶּרֶךְ נְשֵׁיהֶם לָהֶם בְּחֶזְקַת טָהֳרָה חֲזֵי הֲוֵית בס' מַתָּן בַּסֵּתֶר דַּף ץ' ע"ג לְחַלֵּק יָצָא דְּנִדּוֹן מָהָר"י קוּבוּ מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה שֶׁלֹּא מִדַּעְתָּהּ וְחָיֵישׁ לַדָּם חִימּוּדוּמַתְנִיתִין אַיְירֵי בְּסָמוּךְ לְעִירוֹ דְּכָל שָׁעָה וְשָׁעָה אִשְׁתּוֹ מְצַפָּה לוֹ וְטַעְמָא דְּמָצֵי לְמִנּוֹת עוֹנָתָהּ וְלַחֲשׁוֹב שַׁפִּיר דְּטָהוֹרָה הִיא משא"כ כְּשֶׁנִּתְרַחֵק הַרְבֵּה וְהוּא עַצְמוֹ שָׁם הֵעִיד ע"ז שֶׁהוּא דּוֹחֵק דְּסָתָמָא קָאָמַר וְעוֹד הָרוֹאֶה יִרְאֶה דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בפ"ד מהל' א"ב שֶׁכָּתַב הָהֹלֵךְ בַּעְלָהּ לִמְדִינָה אַחֶרֶת וכו' וּסְתָם מְדִינָה זוֹ רְחוֹקָה מִמְּדִינָה אַחֶרֶת.

אַךְ אֲנִי הַצָּעִיר ק"ל בְּמֻוָּשָׁכָל רֹאשׁוֹן דְּמַה קָשְׁיָא עַל מָהָר"י קוּבוּ מֵהַמִּשְׁנָה שֶׁהִיא מֵהַתְּנָאִים וְאִילּוּ הַאי חֲשָׁשָׁא דְּהָאִשָּׁה שֶׁרָצְתָה לִינָּשֵׂא לִשְׁמוֹר ז"נ אַף שֶׁלֹּא רָאֲתָה הִיא מֵימְרָא דְּרָבָא כנז' בִּנְדָּה דַּף ס"ו וְהוּא אַחֲרוֹן שֶׁבָּאֲמוֹרָאִים דְּאֵין כָּאן אַחֲרָיו וְאַחַר אַבַּיֵּי כִּי אִם רַב פָּפָּא וְרַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ שָׁהָיוּ תַּלְמִידֵיהֶם ואע"פי שֶׁרָאִיתִי לְהט"ז י"ד רֵישׁ סי' קצ"ב הֵבִיאוּ הָרַב חִיָּד"א בְּשִׁמְחַת הָרֶגֶל לְרוּת דַּף ל' שֶׁשָּׁם כָּתַב לְהַכְרִיחַ מִמַּה דְּפָרִיךְ בְּיוֹמָא דַּף ח"י וּבִיבָמוֹת דַּף ס"ב עַל רַב ור"נ דְּאָמְרִי מֵאן הָוְיָא לְיוֹמָא דְּפָרִיךְ עָלָהּ מֵהָא דְּרָבָא תִּבָעוּהָ לִינָּשֵׂא צְרִיכָא לִשְׁמוֹר ז"נ צ"ל דְּהָא דְּרָבָא מִקַּמֵּי הָכִי הֲוַאי מֵהָעֵת שֶׁגָּזְרוּ רז"ל עַל הַכְּתָמִים אע"פי שֶׁלֹּא הִרְגִּישָׁה נַעֲשָׂה גַּם גְּזֵרָה זוֹ אַף שֶׁלֹּא הִרְגִּישָׁה אִם רָאֲתָה אוֹ לֹא יעו"ש: וַאֲנִי עָפָר וָאֵפֶר אוֹמֵר דְּמִלְּשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם לֹא מוּכָח כֵּן דְּהָא דִּכְתָמִים קָרֵי לָהּ דִּבְרֵי סוֹפְרִים וְאִילּוּ הָא דר"א דִּבְנוֹת יִשְׂרָאֵל הֶחֱמִירוּ עַל עַצְמָן אֲפִילּוּ רוֹאוֹת טִיפַּת דָּם כְּחַרְדָּל יוֹשְׁבוֹת עָלֶיהָ ז"נ וְכֵן הָא דְּרָבָא דְּכָל אִשָּׁה שֶׁתִּבָעוּהָ לִינָּשֵׂא צְרִיכָה לִסְפּוֹר ז"נ קָרֵי לְהוּ מֵחֲכָמֵי הַגְּמָרָא וּמָצִינוּ דְּהָא דְּרַבִּי זֵירָא לָא נָהֲגָא בִּימֵי הַתְּנָאִים כַּמְבֹאָר בְּרַשׁ"י דְּשַׁבָּת דַּף י"ג ע"ב אַדְּתַנָּא דְּבֵי אֵלִיָּהוּ מַעֲשֶׂה בְּתַלְמִיד אֶחָד שֶׁקָּרָא הַרְבֵּה וְשָׁנָה הַרְבֵּה וּמֵת בַּחֲצִי יָמָיו וְהָיְתָה אִשְׁתּוֹ נוֹטֶלֶת תְּפִלָּיו וכו' פ"א נִתְאָרְחָתִי אֶצְלָהּ וכו' בִּימֵי לִיבּוּנִיךְ מַהוּ אֶצְלִיךְ וכו' ופירש"י כְּגוֹן זָבָה שֶׁסּוֹפֶרֶת יָמִים מִשֶּׁפָּסְקָה וכו' וְזֶהוּ דִּין תּוֹרָה דְּאֵין כָּאן סְפִירַת ז"נ אֶלָּא לְזָבָה וְתַנָּא הִיא פֵּירוּשָׁהּ מֵהַתְּנָאִים וּדְלָא כמ"ש הָרַשְׁבָּ"א

בת"ה שָׁם לְדַעַת רַבֵּינוּ חֲנַנְאֵל וְז"ל וּלְכָךְ הָנֵי שׁוֹמֶרֶת יוֹם שֶׁטָּבְלָה לְמָחָר וְכֵן נִדָּה שֶׁטָּבְלָה בְּיוֹם ח' לְנִדָּתָהּ כֵּיוָן שֶׁהֵן טְהוֹרוֹת דְּבַר תּוֹרָה הֵקִילוּ בָּהֶם לִדְבָרִים אֲחֵרִים אע"פי שֶׁהֵן צְרִיכִין לְיַשֵּׁב ז"נ מִדִּבְרֵיהֶם אוֹ מֵחֹמֶר שֶׁהֶחְמִירוּ עַל עַצְמָן וְזֶהוּ קֻלּוֹ שֶׁל אוֹתוֹ תַּלְמִיד שֶׁיָּשַׁן עִמָּהּ בֵּימֵי לְבוֹנָה הוּא בְּבִגְדוֹ וְהִיא בְּבִגְדָהּ וכו' ע"כ הֲרֵי דְּמְפָרֵשׁ לָהּ לְהַאי עֻבְדָּא אַחֲרָא דר"ז וּבְשִׁיטָתוֹ לָשֶׁבֶת שָׁם הֵבִיא פֵּירוּשׁ זֶה וּדְחָאוֹ מִצַּד אַחֵר אֵיךְ לֹא יָדַע כָּל עוֹד שֶׁלֹּא טָבְלָה הֲרֵי הִיא בְּנִדָּתָהּ וְעוֹד הוֹסִיף לְהַקְשׁוֹת יעו"ש.

וְהַמְחֻוָּר בְּעֵינָיו בְּאוֹתָן הַיָּמִים שֶׁלְּאַחַר תַּקָּנַת בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁהָיוּ מַשְׁלִימוֹת ז' יְמֵי נִדָּה ד"ת וּטְהוֹרוֹת ד"ת וּאח"ך סוֹפְרוֹת ז"נ מְשׁוּם תַּקָּנָה דְּטְהָרוֹת וּבְאוֹתָן ז' יָמִים הָיָה מֵיקַל כֵּיוָן דְּטָהוֹרָה ד"ת ע"כ.

וּבְנִדָּה דַּף ס"ו מְבֹאָר מִמַּה שֶׁתִּיקֵּן רַבִּי לָעָם שְׁבַשָּׁדוֹת רָאֲתָה יוֹם אֶחָד תֵּשֵׁב שִׁשָּׁה וְהוּא שְׁנַיִם תֵּשֵׁב שִׁשָּׁה וְהֵן רָאֲתָה שְׁלֹשָׁה תֵּשֵׁב ז"נ ע"כ וְהוּא דְּלָא כְּהָא דר"ז בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל הֶחֱמִירוּ עַל עַצְמָן וכו' וכ"כ רַשְׁ"י בְּרֵישׁ ס' הַפַּרְדֵּס.

וְרַבִּי סוֹף הַתְּנָאִים הֲוָה כַּנּוֹדָע וְרָבָא גּוּפֵיהּ דְּהוּא מֵהָאֲמוֹרָאֵי בָּתְרָאֵי מֵשִׁיב לְתַלְמִידוֹ רַב פָּפָּא דְּהָא דר"ז מִנָּהָגָא הוּא הֵיכָא דְּאַחְמוּר אַחְמוּר הֵיכָא דְּלָא אַחְמוּר לָא אַחְמוּר כִּדְאִיתָא שָׁם בְּנִדָּה וְלָכֵן מֵהַמִּשְׁנָה דְּהַבָּאִין מִן הַדֶּרֶךְ נְשִׁיהֶם לָהֶן בְּחֶזְקַת טָהֳרָה אֵינָהּ קֻוּשְׁיָא לְהוֹרָאַת מָהָר"י קוּבּוּ הַנַּ"ל אֵימוֹר דְּבִימֵי הַתְּנָאִים כִּי הֵיכָא דְּלָא אַחְמוּר חוּמְרָא דר"ז ה"נ לָא אַחְמוּר בְּהָא דְּרָבָא בַּתְרָעוּהָ לִינָּשֵׁא שֶׁתִּצְטָרֵךְ לִסְפּוֹר ז"נ.

בְּרַם כָּתַב הָרֹא"שׁ בפ"י דְּנִדָּה ס"ד וְכֵן בְּהִלְכוֹת קְטַנּוֹת שָׁם דְּהָא דְּרָבָא לֹא מַחֲמַת חוּמְרָא דר"ז אֶלָּא אֲפִילּוּ קוֹדֶם שֶׁנָּהֲגוּ חוּמְרָא דר"ז דְּבִימֵי רָבָא לֹא פָּשְׁטָה חוּמְרָא בכ"מ כִּדְאָמַר לֵיהּ רָבָא לְרַב פָּפָּא וכו' ע"כ.

מְבֹאָר יוֹצֵא מִדְּבָרָיו דְּהָא דְּרָבָא נָהֲגוּ בָּהּ קוֹדֶם הָא דר"ז וְהַדְּבָרִים מְוֻכָרָחִים מִמַּאי דְּפָרִיךְ מֵהָא דְּרָבָא עַל רַב ור"נ דַּהֲווּ אָמְרִי מַאן הָוְיָא לֵיוֹמֵי כנז"ל מִשַּׁ"ס דְּיוֹמָא וּבָמוֹת וַאֲפִילּוּ רַבָּהּ רַבּוֹ דְּרָבָא מֵעוֹלָם לֹא רָאָה לְרַב וכמ"ש מָרָן בְּכְלָלִים דַּף ק' מֵרַשׁ"י אֶלָּא מֻוְכָרָח דְּחֻוְמְרָא זוֹ דְּרָבָא נָהֲגוּ בָּהּ בִּימֵי אָמוֹרָאֵי קַמָּאֵי שֶׁהוּא רַב דְּמִמְּנֵיְנָא דְּרַבִּי הֲוָה כַּנּוֹדָע.

ומ"מ הוֹרָאָה זוֹ דְּמָהָר"י קוּבּוּ נִפְלֵאת הִיא אע"ג דְּמִלְּשׁוֹן הַמִּשְׁנָה שֶׁהֵבִיא הָרַב חִיָּד"א אֵין כָּאן הֶכְרֵחַ וכמ"ש מ"מ מִסְתָּמָא דְּתַלְמוּדָא אֵינוֹ כֵּן דא"כ קַשְׁיָא דְּרַב אַדְּרַב דְּמֵהַאי דְּיוֹמָא וּבָמוֹת שָׁמְעִינַן דְּחוּמְרָא זוֹ דְּרָבָא נָהֲגָא בְּיָמָיו וְאֵיךְ הוּא עַצְמוֹ דְּרִישׁ עַל פָּסוּק בָּרוּךְ אַתָּה בְּבֹוְאֵךְ שֶׁלֹּא תִּמְצָא אִשְׁתְּךָ סָפֵק נִדָּה בִּשְׁעַת בִּיאָתְךָ מִן הַדֶּרֶךְ אֲלָמָּא לִיתֵּהּ לְהָא דְּרָבָא בִּימֵי רַב וְכֵן שָׁם בְּסַנְהֶדְרִין הוּא דְּבְרֵי ר"ח בַּר אַבָּא שֶׁהוּא תַּלְמִיד חָבֵר לְרַב כמ"ש בִּבְרָכוֹת דַּף ז"ך ע"ב דְּדָרַשׁ וְנָגַע לֹא יִקָּרֵב בְּאָהֳלֶךָ שֶׁלֹּא תִּמְצָא אִשְׁתְּךָ סָפֵק נִדָּה בִּשְׁעַת בִּיאָתְךָ מִן הַדֶּרֶךְ אֲלָמָּא דְּלִיתֵּהּ לְהָא דְּרָבָא בִּזְמַן רַב אִם לֹא שֶׁמְּוֻכָרָח לְחַלֵּק בֵּין אִשָּׁה שֶׁחִדְּשָׁה לוֹ וּבֵין אִשָּׁה שֶׁכְּבָר רִגִּילָה עִמּוֹ.

וּמַה גַּם דְּמִשְׁנָה זוֹ דְּהַבָּאִין מִן הַדֶּרֶךְ נְשִׁיהֶן לָהֶם בְּחֶזְקַת טָהֳרָה פְּסָקוּהָ תְּלַת סָמְכֵי קְשׁוֹט הָרִי"ף וְהָרַמְבַּ"ם וְהָרֹא"שׁ וְכֵן הַטּוּר בְּנוֹ וּמוֹכָח דַּאֲפִילּוּ בז"הז דְּאִיתָא לְהָא דְּרָבָא הַדִּין דִּין אֱמֶת אֲבָל צָרִיךְ לָתֵת טַעַם לְמָרָן לָמָּה לֹא כְּתָבָהּ וּכְמוֹ שֶׁכֵּן דִּקְדֵּק הָרַב דְּבַר מֹשֶׁה ח"א י"ד סי' כ"ט וְיָפֶה כָּתַב הָרַב חִיָּד"א בשיו"ב לי"ד שָׁם אע"ג דְּמָצִינוּ בספ"ב דְּנִדָּה דְּשַׁיָּךְ

חִימּוּד אֲפִילּוּ בִּנְשׁוּאָה דְּאוּלַי קִי"ל לְרַבָּנָן דְּרַבָּא אֵינָן חוֹמְדוֹת וּמִיעוּטָא חוֹמְדוֹת וט"ס שָׁם שֶׁבִּשְׁנֵיהֶם כָּתַב חוֹמְדוֹת וְעוֹד כָּתַב דְּהָרָ"ן סָבַר דְּדַם חִימּוּד טָהוֹר הוּא אֶלָּא שֶׁשְּׁמָא נִתְעָרֵב בּוֹ טִיפָּה מִדַּם נִידּוֹת וְהָרַשְׁבָּ"א כָּתַב שֶׁהוּא טָמֵא ע"כ וכ"נ דַּעַת התו' ספ"ב דַּף י"ו ד"ה לֹא יִבְעֹל וְיִשְׁנָה וְתוּ סָפֵק רָאֲתָה סָפֵק לֹא רָאֲתָה וַהֲרֵי תְּלָתָא סְפֵיקֵי משא"כ בִּפְנוּיָה שֶׁגָּזְרוּ מִשּׁוּם דְּרֻבָּן חוֹמְדוֹת כַּנ"ל: סִימָן ו' אֶחָד שֶׁהִגִּיהַ ס"ת שֶׁיָּרַשׁ מֵאֲבוֹתָיו שֶׁהָיָה מֻוָטָעָה וְהִפְסִיד עָלָיו מָעוֹת הַרְבֵּה וּבְעֵת שֶׁרָצָה לְהַחֲזִירוֹ לב"הכנ רְצוֹנוֹ לְהַעֲלוֹתוֹ בְּאוֹתוֹ שֶׁבוּעַ לִקְרוֹת בּוֹ כְּדֶרֶךְ כָּל הַמַּבִיא ס"ת חָדָשׁ וּלְדַעְתִּי הָאֱמֶת אָתוּ מִמ"ש בְּמָנָחוֹת דַּף ל' אִם הִגִּיהַ בּוֹ אֲפִילּוּ אוֹת אַחַת מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִלּוּ כְּתָבוֹ וְאַף שֶׁהַתּוֹ' שָׁם כָּתְבוּ דְּאַיְירֵי בס"ת שֶׁלְּקָחוֹ מִן הַשּׁוּק וְהִגִּיהוּ דְּלָא נָחְשַׁב כְּחוֹטֵף מִצְוָה דְּנַרְאֶה דַּוְקָא תְּחִילַּת קְנָיָתוֹ מ"מ נִלְמוֹד מִשָּׁם דְּהַגָּהָה שֶׁלּוֹ הָוֵי כְּתִיבָה מ"ל אִם חָדָשׁ חָדָשׁ מַמָּשׁ אוֹ חָדָשׁ וְנִתְיַישֵׁן.

וְהָרַמְבַּ"ם בַּפִּ"א מֵהִלְכוֹת ס"ת כָּתַב לְשׁוֹן הַשַּׁ"ס כְּמוֹת שֶׁהוּא כְּדַרְכּוֹ דֶּרֶךְ הֶקְדֵּשׁ אֶלָּא דהג"מיי שָׁם כָּתַב כְּדִבְרֵי התו' הַנַּ"ל וכ"כ כנ"הג שָׁם מֵהָרא"ש בְּהִלְכוֹת קְטַנּוֹת וּמֵהַסְמַ"ג שֶׁהָיָה מֻוָטָעָה בְּיַד הַמּוֹכֵר י"ל דְּאוֹרְחָא דְּמִלְּתָא נָקְטִי וה"ה אִם הוּא כְּבָר כָּשֵׁר וְנִפְסַל אח"ך.

וְעַיֵּין לְמהרי"ע בְּמִנְהָגִים דַּף ק"ט דְּגַם בס"ת יָשָׁן עוֹשִׂין לוֹ שִׂמְחָה וְאִם אֵין קוֹרִין בּוֹ בְּאוֹתוֹ שַׁבָּת לְשִׂמְחָה מַה זּוֹ עוֹשָׂה:סִימָן ז' כָּתַב בְּסֵפֶר מַעֲשֵׂה אַבְרָהָם י"ד סי' ח"ן דַּף קכ"ט לְהַקְשׁוֹת לְהָרַב חִיָּד"א מ"ש בבר"י סי' רפ"ד אוֹת א' דַּף צ"ה ממהמבר"ח בְּתְשׁוּ' סי' כ"ט דִּבְכָבוֹד אָב וְאֵם הָרְשׁוּת בְּיָדוֹ דִּלְאֵיזֶה שֶׁיִּרְצֶה יַקְדִּים וְהוּא עַצְמוֹ בי"ד שָׁם סי' ר"ם אוֹת ט"ז דַּף י"ב ע"ג כְּתָב מִשְׁמוֹ דְּחַיָּיב לְכַבֵּד אֵשֶׁת אָבִיו אַף בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ קְפִידָא דְּאִמּוֹ ע"כ דְּהוּא הֵפֶךְ ממ"ש הוּא עַצְמוֹ שָׁם בא"ח מִשְׁמוֹ ע"כ ואע"פי שֶׁמִּי שֶׁלֹּא רָאָה אֶת הֶחָדָשׁ אֵינוֹ יָכוֹל לְהָעִיד דְּדִבְרֵי מהמבר"ח אֵינָם בִּדְפוּס מ"מ דִּבְרֵי אֱמֶת נִיכָּרִים דבי"ד אַיְירֵי כְּשֶׁאִמּוֹ נְשׁוּאָה עִם אָבִיו דְּהוּא וְאִמּוֹ חַיָּבִין בִּכְבוֹד אָבִיו וְאֵשֶׁת אָבִיו מִכֹּחַ אָבִיו קָאָתְיָא.

וּמַה שֶּׁקָּרָא עָרְעֵר ע"ז אֵיךְ יָכוֹל לִישָׁא ב' נָשִׁים וְאֵיךְ כָּתַב בְּסָתָמוֹת הָעִנְיָן פֶּלֶא הוּא בְּעֵינַי וְכִי מְצִיאוּת שָׁקְלִתָּ מֵעָלְמָא אוּלַי שֶׁהָאֵם הַזֹּאת לֹא יָלְדָה בַּת וַעֲדַיִן לֹא קַיֵּים מִצְוַת פ"ור וּכְבָר הַזְקִינָה וְנָשָׂא עָלֶיהָ אַחֶרֶת א"נ אֵירַע לָהּ אֵיזֶה מְאוּרָע שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה עוֹד לְבַעַל וַהֲרֵי בְּנִסְמֵית הִתִּירוּ לִישָׂא אַחֶרֶת עָלֶיהָ.

ומ"ש בא"ח בִּשְׁמוֹ דִּלְמִי שֶׁיִּרְצֶה יַקְדִּים ע"כ בְּמַתָּה כְּבָר אַיְירִי והו"ל כַּמְגוֹרֶשֶׁת דְּאָז לְמִי שֶׁיִּרְצֶה יַקְדִּים וכמ"ש כֵּן לְהֶדְיָא בס' חַיִּים שָׁאַל ח"א סי"ה דַּף ח' ע"ד וְדַיְקָא נָמֵי שֶׁשָּׁם קָעָסִיק עַל דִּבְרֵי מָרָן בי"ד דִּלְמִי שֶׁיִּרְצֶה יַקְדִּים וּבְגִרוּשָׁה הוּא שֶׁכָּתַב מָרָן כֵּן שָׁם בסי' י"ד וע"ז הוּא שֶׁכָּתַב שָׁם וְכָזֶה רָאָה לְגָדוֹל בְּדוֹרוֹ מהרמב"ח בש"ות כ"י ססכ"ט בְּפָשׁוּט ע"כ אֲבָל מַה שֶּׁתָּמַהּ שָׁם עַל הֲלָכוֹת קְטַנּוֹת סי' כ"ח הֵיא תְּמִיהָא קַיֶּמֶת שֶׁהוּא הֵפֶךְ הַשַּׁ"ס וּכְבָר רָמַז זֶה הָרַב חִיָּד"א בברי"י שָׁם בי"ד: אֶבֶן הָעֵזֶר סִימָן א' מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁבָּא לִיטּוֹל רְשׁוּת לִישָׂא אִשָּׁה אַחֶרֶת עַל אִשְׁתּוֹ יַעַן שֶׁכְּבָר עָבְרוּ עֲשָׂרָה שָׁנִים וְלֹא יָלְדָה וְהִיא מְמָאֶנֶת בְּאוֹמְרָהּ פַּטְרֵנִי בַּגֵּט וּכְתֻבָּה כִּי אֵינִי יָכוֹל לִסְבּוֹל צָרָה ואח"ך הַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עֲשֵׂה וְהוּא סָיַּרב כִּי קָשֶׁה עָלָיו הַגֵּירוּשִׁין וכ"ע יָדְעִי דְּיָכוֹלְנִי לְמֵיקַם בְּסִיפּוּקֵיהוּ וְתִסְבּוֹל צָרָה בַּעַל

כָּרְחָה וּבְעֵינַי הַדָּבָר בָּרוּר שֶׁהַדִּין עִמּוֹ וּלְפִי מִי שֶׁכְּנֶגְדִּי חָלוּק עָלַי אָז אָמַרְתִּי הִנֵּה בָאתִי בְּמִגִּילַּת סֵפֶר וְהוֹכִיחַ אַבְרָהָם שֶׁכֵּן הוּא כַּדָּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי שֶׁהַדִּין עִמּוֹ שֶׁל הַבַּעַל: תְּשׁוּבָה בָּהּ מוּדַעַת זֹאת שֶׁבַּפָּה הָעִירָה טְרָאֲבַלְס יע"א לָא מִבָּעְיָא דְּלָא קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם חֵרֶם הַגָּאוֹן ר"ג שֶׁלֹּא לִישָּׂא שְׁתֵּי נָשִׁים כְּרוֹב מְקוֹמוֹת סְפָרַד וְלֹא חֵרֶם שֶׁאֵינוֹ מְגֹרָשָׁה בע"כ אֶלָּא גַּם שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא יִשָּׂא אַחֶרֶת עָלֶיהָ בְּסָתָם אוֹ אֶלָּא א"כ שֶׁהַתָּה עִמּוֹ יו"ד שָׁנִים וְלֹא יָלְדָה כְּמִנְהַג כַּמָּה מְקוֹמוֹת וּבִפְרָט בְּאֶרֶץ הַצְּבִי לֹא קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם אֶלָּא כָּךְ רָאִינוּ בָּתֵּי דִינִין דָּנִין בְּפָּה הָעִירָה מִי שֶׁבָּא לִישָּׂא אִשָּׁה אַחֶרֶת וְשׁוֹאֵל מהב"ד שׁוֹאֲ'לִים הָלְכוּ בּוֹ לִיתֵּן טַעַם לִדְבָרָיו לָמָּה.

וְאִם יָדְעוּ שֶׁשָּׁהֲתָה עִמּוֹ עֲשָׂרָה שָׁנִים וְלֹא יָלְדָה וְיָכוֹל לְמִיקַם בְּסִיפּוּקֵיהוּ נוֹתְנִין לוֹ רְשׁוּת וְנִמְצָא שֶׁזֶּה הָוֵי כְּמִנְהָג שֶׁלֹּא יִשָּׂא אִשָּׁה עַל אִשְׁתּוֹ שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי כמ"ש מָרָן סי' א' וְהוּא מֵהָרַב הנמק"י מֵהָרִיטְבָ"א הובָא בפ' הַחוֹלֵץ עַל מִשְׁנַת ד' אַחִין דְּהָוֵי כַּחֲמַר וְנַעֲשָׂה גַּמָּל שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי ומ"מ בְּשֶׁהַתָּה עֲשָׂרָה שָׁנִים וְלֹא יָלְדָה הנ"י גּוּפֵיהּ בפ' הַבָּא עַל יְבִמְתּוֹ כָּתַב מֵרַבֵּנֵי צָרְפַת שֶׁהוּבְאוּ בְּהָרִיטְבָ"א יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה אוֹ יִשָּׂא אַחֶרֶת ואע"ג שֶׁהֶחֱרִים ר"ש בַּיְשִׁיבָה כַּמָּה חֲכָמִים שֶׁלֹּא יִשָּׂא אִשָּׁה עַל אִשְׁתּוֹ בְּכִי הָא לֹא תִּקֵּן וכ"כ הנ"י מִדִּילֵיהּ בפ' הַחוֹלֵץ גַּבֵּי יְבָמָה שֶׁאִשָּׁה הִקְנוּ לוֹ מִן הַשָּׁמַיִם יעו"ש וְהָא וַדַּאי לְפִי דְּבָרָיו כ"ש בְּמִצּוֹת פְּרִיָּה וּרְבִיָּה דַּחֲמִירָא טְפֵי מִיבּוּם כמ"ש מָרָן בִּתְשׁוּבָה דַּף ס"א ע"ג וּלְפִי זֶה כ"ש כְּשֶׁאֵין כָּאן אֶלָּא מִנְהָג בְּעָלְמָא דְּאִם שָׁהֲתָה עֶשְׂרֵה שָׁנִים לָאו כֹּל כְּמִינָּהּ לוֹמַר פְּטוֹר אוֹתִי ואח"ך קַיֵּים מִצְוָתְךָ כָּל שֶׁיָּכוֹל לָזוּן שְׁתֵּיהֶן ואע"ג דְּעִיקַּר טַעְמוֹ מְחַמֵּר וְנַעֲשָׂה גַּמָּל הָתָם בִּרְצוֹנוֹ הוּא וְקוֹדֶם הָעֲשָׂרָה שָׁנִים שַׁיָּיךְ לְדַמּוֹתוֹ לָזֶה דְּעַד עַכְשָׁיו אֵינוֹ רַשַּׁאי לִישָּׂא וַהֲוָה לֵיהּ כְּמִי שֶׁמֵּרְצוֹנוֹ לְשַׁנּוֹת מְחַמֵּר לְגָמָל משא"כ אח"ך דְּהוּא דס"ס אֵין אִשָּׁה כִּי אִם לְבָנִים וְלָא עָדִיף מִמַּה שֶּׁיֵּשׁ חֵרֶם וְדַעַת הרי"טבא והנמק"י דְּלָא חָל בְּמָקוֹם פ"ור אֶלָּא דְּמִתְּשׁוּ' הָרֹא"ש רֵישׁ כְּלָל ל"ג וְהָרַשְׁבָּ"ץ ח"א סי' צ"ד רָמְזוּ הב"י סי' קי"ח מוּכָח שֶׁאִם כָּתוּב בַּכְּתֻבָּה שֶׁלֹּא יִשָּׂא אִשָּׁה אַחֶרֶת עָלֶיהָ אַף אִם שָׁהֲתָה יו"ד שָׁנִים בַּמַּשְׁמָע וְאֵין זֶה כִּמְבַטֵּל אֶת הַמִּצְוָה יעו"ש אֶלָּא שֶׁשָּׁם לְמַעְלָה מִזֶּה סי' צ"ג נִרְאֶה כְּסוֹתֵר וּכְבָר עָמַד ע"ז מָרָן בב"י י"ד סי' רל"ב וְכֵן פָּסַק הַטּוּר וּמָרָן שָׁם ואע"ג דְּבְעִיר הַזֹּאת לֹא נָהֲגוּ לְכָתּוּב אֵין לָחוּשׁ כֵּיוָן שֶׁכָּךְ נָהֲגוּ וכמ"ש כנ"הג סי' א' אוֹת ט"ו מ"מ סַמִּיהּ בְּיָדָן לְהַתִּירוֹ לִישָּׂא אַחֶרֶת שֶׁעֵינִינוּ לוֹ רָאוּ לְבָתֵּי דִינִין שֶׁעָבְרוּ שְׁנוֹתְנִין רְשׁוּת אַחַר הָעֲשָׂרָה שָׁנִים לִישָּׂא אִם יָכוֹל לָזוּן שְׁתֵּיהֶן מוּכָח דְּהָכִי קִבְּלוּ עֲלַיְיהוּ דַּוְקָא בְּתוֹךְ הָעֲשָׂרָה שָׁנִים הֶחְמִירוּ וְהֵם בְּקִיאֵי בְּתַקָּנוֹת וּמִנְהָגִים טְפֵי מִינָן וְנִמְצָא דְּאַחַר עֲבוּר הָעֲשָׂרָה שָׁנִים שֶׁלֹּא יָלְדָה חָזַרְנוּ לְדִינָא דְּשַׁ"ס דְּתָנַן בפ' הבע"י נָשָׂא אִשָּׁה וְשָׁהָה עִמָּהּ יו"ד שָׁנִים וְלֹא יָלְדָה אֵינוֹ רַשַּׁאי לִיבָּטֵל וְתָנֵי עֲלָהּ ת"ר נָשָׂא אִשָּׁה וְשָׁהָה עִמָּהּ עֲשָׂרָה שָׁנִים וְלֹא יָלְדָה יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָּה ופי' רַשִּׁ"י בְּמִשְׁנָה אֵינוֹ רַשַּׁאי לִיבָּטֵל אֶלָּא אוֹ יִגָּרְשֶׁנָּה אוֹ יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה וכ"כ הנ"י שָׁם וְנִרְאֶה דְּבָאוּ לְיַיְשֵׁב מַה שֶּׁיֵּשׁ לְהַרְגִּישׁ בֵּין לִישָּׁנָא דְּמַתְנִיתִין לִלִישָּׁנָא דְּבָרַיְיתָא דְּמַתְנִיתִין לָא קָאָמַר גֵּירוּשִׁין וְיִיְשְׁבוּ אַלִּיבָּא דְּרָבָא דקי"ל כְּוָותֵיהּ כַּאֲשֶׁר יָבֹא לְקַמָּן אוֹ כָּל כַּמָּה דַּאֲגִידָא בֵּיהּ לָא יָהֲבִי לֵיהּ אַחֲרִיתִי כמ"ש בס"פ הַמַּדִּיר וּבָרַיְיתָא מַיְירֵי בְּהָכִי אוֹ בַּדַּאי אֶפְשָׁר לְמִיקַם בְּסִיפּוּקֵיְיהוּ.

וְאִיתָא תּוּ לְקַמָּן בַּשַּׁ"ס הוּא אָמַר מִינַּהּ וְהִיא אָמְרָה מִנַּיְיהּ אָמַר רַב אַמִּי הִיא נֶאֱמָנֶת דְּהִיא קִים לָהּ טְפֵי אָמַר אִיהוּ אֵיזִיל אַבְּדוּקֵי נַפְשַׁאי אָמַר ר' אַמִּי אַף בָּזוֹ יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה שֶׁאֲנִי

אוֹמֵר כָּל הַנּוֹשֵׂא אִשָּׁה עַל אִשְׁתּוֹ יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה רָבָא אָמַר נוֹשֵׂא אָדָם כַּמָּה נָשִׁים וְהוּא דְּאִית לֵיהּ לְמֵיזַנְיֵיהוּ ע"כ וּפְשָׁטָא דְּמִלְּתָא מַשְׁמַע דְּכָלְגְּתַיְיהוּ בְּכָל גַּוְונָא מִדְּנָקֵט ר' אַמִּי שֶׁאֲנִי אוֹמֵר כָּל הַנּוֹשֵׂא אִשָּׁה עַל אִשְׁתּוֹ וְכֵן רָבָא דְּאָמַר נוֹשֵׂא אָדָם כַּמָּה נָשִׁים אַלְמָא דִּבְעָלְמָא הָכִי סָבְרִי אֲפִילּוּ כְּשֶׁהִיא מוֹדָה שֶׁהוּא אִישׁ וּנְקֵט פְּלֻגְתַּיְיהוּ דְּאֵינוֹ יוֹרֶה כַּחֵץ דְּאִיהִי קִים לָהּ דלר' אַמִּי נֶאֱמֶנֶת בָּזֶה לְיַטֵּל כְּתֻבָתָהּ' וּלְרָבָא אֵינָהּ נוֹטֶלֶת אא"כ אֵינוֹ יָכוֹל לָזוּן שְׁתֵּיהֶן דְּאָז נֶאֱמֶנֶת לְיַטֵּל כְּתֻבָּתָהּ משא"כ בְּשֶׁיָּכוֹל לָזוּן שְׁתֵּיהֶן הָוֵי מוֹרֶדֶת וּבְמוֹרֶדֶת בְּכָל גַּוְונָא חֲשִׁיבָא מוֹרֶדֶת וכ"כ הה"ג הִלְכוֹת כְּתֻבָּה וְכֵן הָרַמְבַּ"ם בפי"ד מֵהִלְכוֹת אִישׁוּת דִּין י"א קָרֵי לְמוֹרֶדֶת גַּם בְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ אִשָּׁה אַחֶרֶת וּפָסְקוּ מור"ם סי' ע"ז וְכֵן מְבוֹאָר מֵהַתּוֹ' דְּהָא דְּרַבִּי אַמִּי וְרָבָא בְּכָל גַּוְונָא וְהוּא מִמ"ש שָׁם בַּסֶּוְגְיָא‍ּבְּמַאי קָאָמַר ר' אַמִּי אִי בְּשֶׁהַתָּה יו"ד שָׁנִים אֲפִילּוּ יוֹרָה כַּחֵץ נָמֵי יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה וְהֲוֹכְרְחוּ לְאוֹקוֹמַהּ בְּתוֹךְ יו"ד שָׁנִים וְהָרִי"ף כָּתַב דְּאַמַּתְנִיתִין קָאָמְרִי לְאַחַר יו"ד שָׁנִים וַהֲלָכָה כְּרָבָא וַהֲרֵי מַתְנִיתִין וּבָרַיְיתָא סְתָמָא קָאָמְרִי וְכֵן מוּכָח מֵהָרַמְבַּ"ם דבפי"ד כָּתַב הָא דְּנוֹשֵׂא אָדָם כַּמָּה נָשִׁים ובפט"ו מַיְיתֵי לְהָא הוּא אָמַר מִינַּהּ וְהֵיא אָמְרָה מִנֵּיהּ וכ"פ הָרֹא"שׁ בִּפְסָקָיו כְּרָבָא וְדַעְתּוֹ דְּהָא דְּרַבִּי אַמִּי בְּתוֹךְ עֲשָׂרָה שָׁנִים קָאָמַר וכ"מ מֵהַטּוּר ובש"ע דִּבְסִי' א' כָּתְבוּ הָא דְּנוֹשֵׂא אָדָם כַּמָּה נָשִׁים וּבְסִי' קנ"ב כָּתְבוּ הוּא אָמַר מִינַּהּ וְהֵיא אָמְרָה מִנֵּיהּ יעו"ש אֶלָּא דְּדִבְרֵי הָרֹא"שׁ בִּתְשׁוּבָה רֵישׁ כְּלָל ל"ג דְּבָרָיו נִפְלְאוּ דְּכָתַב וְז"ל וְעוֹד כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי דַּאֲפִילּוּ בְּלֹא תְּנַאי הָיָה צָרִיךְ לְגָרְשָׁהּ וְלִיתֵּן לָהּ כְּתֻבָּתָהּ וּכְבָר עָמַד עָלָיו מַהֲרִיבָ"ל ח"א כְּלָל ב' סִימָן ט"ז וּבִכְלַל ה' סִי' ל"ו וּרְמָזוֹ כנ"הג סִי' א' וְתִירֵץ מַהֲרִיבָ"ל שָׁם מֵרַב אֶחָד מֻבְהָק שֶׁהָרֹא"שׁ אַיְירֵי שֶׁיֵּשׁ תַּקָּנַת הַגָּאוֹן ר"ג וְגִמְגֵּם עָלָיו יעו"ש ומהר"א שָׁשׁוֹן רָמְזוּ כנ"הג שָׁם כָּתַב דְּהָרֹא"שׁ מַיְירֵי לְמִנְהַג סְפָרַד מִלְּבַד דְּכוֹתְבִין בַּכְּתֻבָּה שֶׁלֹּא יִשָּׂא אִשָּׁה אַחֶרֶת עָלֶיהָ עוֹד הַמִּנְהָג הוּא שֶׁלֹּא לִישָּׂא ב' נָשִׁים כְּדַעַת הר' הנמק"י וְהָדַר בֵּיהּ וְאַסִּיק דְּהָרֹא"שׁ סוֹתֵר מִפְּסָקָיו לִתְשׁוּבוֹתָיו.

וְהֵן אֱמֶת שֶׁיֵּשׁ הַרְבֵּה מִזֶּה דְּסוֹתֵר מִפְּסָקָיו לִתְשׁוּבוֹתָיו וְהָעִיקָּר כמ"ש בִּפְסָקָיו עַיֵּין לְהַטּוּר ח"מ סוֹף סִי' ע"ב וְעַיֵּין כנ"הג שָׁם אוֹת ס"ח וּבְסִי' ר"ז הגב"י אוֹת ק"ד ובי"ד סִי' ר"א הגב"י אוֹת ת' וּבְסוֹף סִי' שמ"א. מ"מ יֵשׁ לוֹמַר עוֹד בָּזֶה ע"ד מ"ש הָרַב יַד מַלְאָכִי דַּף קצ"ו וּמָטֵי בָּהּ מהב"ח ח"מ סִי' פ"ד ס"ז וססק"ח דְּדָרֵךְ הָרֹא"שׁ בִּפְרָט לְחַזֵּק פְּסָקוֹ מֵאֵיזֶה צַד דְּאַף דְּהָוֵי דְּלָא כְּהִלְכְתָא כֵּיוָן דִּבְלָאוֹ הָכִי חָזֵק מְצַדְּדִים אֲחֵרִים שֶׁכּוֹתֵב וה"נ אִם יֵשׁ שְׁבוּעָה אוֹ חֵרֶם ר"ג אוֹ תְּנַאי לְפָחוֹת אֵינוֹ יָכוֹל לִישָּׂא אַחֶרֶת דְּלָא הָוֵי מַתְנָה עַל מ"ש בַּתּוֹרָה וּמִזֶּה לְבַד מַסְפִּיק וּמַה שֶּׁחִיזְּקוּ מִצַּד זֶה דְּגַם בְּלֹא תְּנַאי הָיָה צָרִיךְ לְגָרְשָׁהּ וכו' דְּאֵין לְלָמֹד מִזֶּה דְּפוֹסֵק כר' אַמִּי דְּכָךְ מְנָהְגוֹ לְחַזֵּק וּלְאַמֵּץ פְּסָקוֹ מְצַדְּדִים אע"ג דְּאֶחָד מֵהֶם לָאו כְּהִלְכְתָא: וּמַה מְּאֹד נִפְלְאתִי עַל הָרַב עֲדוּת בְּיהוֹסֵף ח"ב סִי' יו"ד דַּף ל' דְּמִתַּרְגֵּם בְּדִבְרֵי הָרֹא"שׁ הנז"ל דְּהָרֹא"שׁ מְפָרֵשׁ דְּלֹא נָחְלְקוּ ר' אַמִּי וְרָבָא רַק בִּדְאָמְרָה אֵינוֹ יוֹרֶה כַּחֵץ וְהָתָם קי"ל כְּרָבָא אֲבָל הַנּוֹשֵׂא אִשָּׁה עַל אִשְׁתּוֹ סְתָם לכ"ע צָרִיךְ לְגָרֵשׁ הָרִאשׁוֹנָה וְלָתֵת לָהּ כְּתֻבָּתָהּ דְּדִילְמָא מִנֵּיהּ הוּא וְרָבָא לָא אָמַר אֶלָּא בִּדְטָעֵין בָּרִי דְּמִינָּהּ הוּא יעו"ש וְהֵם דְּבָרִים תְּמוּהִים לְחַלֵּק כֵּן מַה שֶּׁמּוּכָח בְּכָל הַפּוֹסְקִים הֵפֶךְ זֶה דְּכָל כִּי הַאי הו"ל לְפָרוּשֵׁי בְּאֹר הֵיטֵב וְחוּץ מִקַּמָּאֵי דְּקַמָּאֵי אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ שׁוֹתִים מִמֵּימֵיהֶם אֵינוֹ כֵּן כמש"ל וְעַיֵּין עוֹד לְהָרַשְׁבָּ"א ח"ג סוֹף שְׁאֵלָה אַחֲרוֹנָה וּלְהַשּׁוֹאֵל בש"ות הָרָ"ן סִי' מ"ח דַּף קי"ד וּלְהָרִיבָ"שׁ סִי' צ"ה והרשב"ש סִי' ע"ה ולמהריב"ל שָׁם ובח"ב סִי' פ"ח וּמָרָן בְּתִשּׁוּ' דַּף

ס"א ומהרשד"ם א"ה סי' קצ"ח ומהרש"ך ח"א סי' ך' והמש"ץ ח"ב סי' נ"ד והראד"ב סי' ך' ולְהָרַשְׁבָּ"ץ ח"ד מֵחֵלֶק אַחֲרוֹן לְמָהָרָ"ש צְרוֹר סי' ו' ובס' לֵב שְׁלֹמֹה סי' כ"ט וּבְסֵפֶר תְּקָפוֹ שֶׁל יוֹסֵף סי' קט"ו שֶׁמְּבוֹאָר לָהֶם דְּהָא דר' אַמִּי וְרָבָא בְּכָל אוֹפָן אַיְירִי וּמַהַתִּימַהּ גַּם עַל מהר"א יִצְחָקִי הוּבְאוּ דְּבָרָיו בס' מַשְׂאַת מֹשֶׁה ח"א ח"מ סי' ב' דְּשָׁפַר קַדְמֵיהּ לְפָרֵשׁ בְּתְשׁוּ' הָרֹא"שׁ כְּדִבְרֵי הָרַב עֲדוּת בְּיהוֹסֵף וְכוֹתֵב עַל מֵהָרִיבָ"ל וּמֵהָרֹא"שׁ דְּהִקְשׁוּ עַל הָרֹא"שׁ מַה לָּהֶם כִּי יְצַעֲקוּ וְהוּא פֶּלֶא בְּעֵינַי לִכְתּוֹב כֵּן עֲלֵיהֶם וּבְקָרָט בְּמַה שֶׁהַדִּין עִמָּהֶם וְעַיֵּין לה' כנ"הג בְּכְלָלָיו סי' מ"ד דְּקוֹרֵא למהריב"ל רַב מֻוְפְלָג בָּקִי בְּחַדְרֵי הַתּוֹרָה וְשָׁם עַל המש"ץ הֲגַם שֶׁהָיָה קָרוֹב לִזְמַן מֵהָרִיבָ"ל מַתְמִיהַּ עָלָיו אֵיךְ כּוֹתֵב עָלָיו שֶׁלֹּא רָאָה דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א יעו"ש וכ"ש אַחֲרוֹנֵי זְמַנֵּינוּ וּכְבָר לַמְּדוּנוּ רז"ל טוֹבָה צְפָרְנָן שֶׁל רִאשׁוֹנִים וְהַתְּמִיהָה גַּם עַל הָרַב מַשְׂאַת מֹשֶׁה שָׁם בְּסִימָן ג' שֶׁהוֹדָה לוֹ בְּמִקְצָת וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּהוּא עַצְמוֹ בְּחֵלֶק א"ה סי' כ"ד הִסְכִּים עִם אוֹתוֹ רַב מֻוְבְהָק שֶׁכָּתַב מִמֶּנּוּ מֵהָרִיבָ"ל דְּהָרֹא"שׁ אַחַר תַּקָּנַת הַגָּאוֹן מִשְׁתַּעֵי וּמְיַישֵּׁב שָׁם מַה שֶּׁגִּמְגֵּם מֵהָרִיבָ"ל עַל יִשּׁוּב זֶה מִשְּׁמַע דְּמַסְכִּים הוֹלֵךְ דְּאִי לָאו דְּמִתַּקָּנַת הַגָּאוֹן לֹא הָיָה אוֹמֵר הָרֹא"שׁ דְּכוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא אֶלָּא נוֹשֵׂא אַחֶרֶת בע"כ אִם יָכוֹל לָזוּן שְׁתַּיִם: וְאַחַר הַחִיפּוּשׂ מָצָאתִי בְּסֵפֶר בִּגְדֵי יֶשַׁע דַּף מ"ב וְהוּא מֵאֶחָד חָכָם מֵרַבָּנֵי אֶרֶ"ץ שֶׁהֵעִיר עַל דִּבְרֵי מהרא"י הַנַּ"ל כְּכָל הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ וְשָׂמַחְתִּי וְגַם עָמַד עַל שְׁאָר דְּבָרָיו אַחַת לְאַחַת יעו"ש: וְאֶת זֶה רָאִיתִי לְהָרַב קוֹל אֱלָיָהוּ ח"א א"הע סִימָן י"ג דַּף ס"ו דְּרָצָה לְיַישֵּׁב תְּשׁוּבַת הָרֹא"שׁ הַנַּ"ל בְּמַה שֶׁיֵּשׁ לְהַקְשׁוֹת קֻוּשְׁיָא חֲזָקָה מֵהַמִּשְׁנָה אֵינוֹ רַשַּׁאי לְיַבָּטֵל עִם הַבָּרַיְיתָא דְּקָתָנֵי כּוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא וּמֻוְכָּרָח לוֹמַר אַלְיָבָא דְּרָבָא בַּדַּאי אֶפְשָׁר לְמֵימַר בְּסִיפּוֹקְיֵיהוּ אַיְירֵי הַבָּרַיְיתָא וְרֻובָּא דְּעָלְמָא כֵּן הוּא וְהָרֹא"שׁ לְיַשְּׁנָא דְּבָרַיְיתָא נָקֵט וּמַה שֶּׁנִּפְרַשׁ בְּבָרַיְיתָא נִפְרַשׁ בִּדְבָרָיו ע"כ.

וְאַחַר הַמָּחָ"ר אֲפִילּוּ הָרַמְבַּ"ם דְּקָרָא חִיבּוּרוֹ מִשְׁנֶה תּוֹרָה מָרָן בב"י ובכ"מ בְּאֵיזֶה מְקוֹמוֹת כּוֹתֵב נָקֵט לְשׁוֹן הַגְּמָרָא וּבְאֵיזֶה מְקוֹמוֹת כּוֹתֵב אע"ג דְּהָרַמְבַּ"ם סְדָרָא דְּמַתְנִיתִין וּגְמָרָא נָקֵט מ"מ לֵיכָּא לְמֵימַר כִּי הֵיכִי דְּנִדְחוֹק בְּלִישָׁנָא דְּמַתְנִיתִין ה"נ נִדְחוֹק בִּדְבָרָיו מִשּׁוּם דְּבָתְרָאָה הוּא עַיֵּין לְהָרַב יַד מַלְאָכִי דַּף קפ"ב.

וּבֶאֱמֶת אָנֹכִי מָצָאתִי להב"י בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת כָּתַב דְּמַה שֶׁנִּפְרַשׁ בְּלִישָׁנָא דְּמַתְנִיתִין וּגְמָרָא נִפְרַשׁ בִּדְבָרָיו כַּאֲשֶׁר כָּתוּב אָצְלִי במ"א אֲבָל לְהָרֹא"שׁ שָׁמַעְנוּ לְהֶפֶךְ דְּדַרְכּוֹ לְפָרֵשׁ דְּבָרָיו כמ"ש הָרַב הַנַּ"ל דַּף קפ"ו מהב"ח.

וּלְקֻושְׁיָא מִמַּתְנִיתִין לְבָרַיְיתָא פְּשׁוּטָה לְפָנֶיהָ אוֹ כמ"ש אוֹ כָּל כַּמָּה דַּאֲגִידָא בֵּיהּ לָא יָהֲבִי לֵיהּ אַחֲרִיתִי וכמ"ש גַּם הָרֹא"שׁ סוֹף פֶּרֶק הַמַּדִּיר: אִיבְּרָא מַה דְּפָרִיךְ הָרַב קוֹל אֱלָיָהוּ שָׁם לְהָרַדָּבָ"ז ח"ב סי' שכ"ו דְּמוּכָח דְּפָסַק כר' אַמִּי דְּכָתַב דְּלֹא יִהְיֶה אֶלָּא שְׁשָׁהָתָה עֶשֶׂר שָׁנִים אַפֵּ"ה מַצְיָא אָמְרָה פָּטְרֵנִי בַּגֵּט וְתֵן לִי כְּתֻבָּתִי וְאַחַ"כ קַיָּים מַצָּוָותְךָ הָא וַדַּאי קָשֶׁה אִם לֹא שֶׁנֶּאֱמַר דעכ"פ בְּשֶׁיֵּשׁ שָׁם תְּנַאי אוֹ מִנְהָג קָאָמַר ומ"ש שָׁם אח"ז וכ"ש הֵיכָא דְּאִיכָּא שְׁבוּעָה וְחָיְילָא בְּכוֹלֵל מִכְּלָל דְּמִקַּמֵּי הָכִי בִּדְלֵיכָּא שְׁבוּעָה קָאָמַר אֵין ה"נ דְּאַף בִּדְלֵיכָּא שְׁבוּעָה קָאָמַר אֲבָל יֵשׁ תְּנַאי אוֹ מִנְהָג וְסָמַךְ עַל הַיָּדוּעַ לוֹ תֵּדַע דְּהוּא עַצְמוֹ שָׁם סי' שע"ד ובח"ה סי' שֵׁנִי אַלְפַּיִם רצ"ג נָקֵט בְּפָשׁוּט כְּרָבָא דְּכָתַב דַּהֲרֵי מִן הַדִּין יָכוֹל לִישָּׂא כַּמָּה נָשִׁים וְשָׁם בח"ב סי' ר"ס ותנ"ח לֹא מָנְעוּ מִלִּישָּׂא אֶלָּא מִכַּח הַשְׁבוּעָה ומ"ש שָׁם בסי' קכ"ו וּמֻוָּתָּר לִישָּׂא אַחֶרֶת כְּאִילּוּ לֹא נִשְׁבַּע כְּלָל הָתָם אַיְירֵי שֶׁכָּתוּב בְּפֵירוּשׁ אֲבָל אִם

שֶׁהַתָּה יו"ד שְׁנַיִם שֶׁלֹּא יָלְדָה פָּטוּר מִשְּׁבוּעָתוֹ וְנִשְׁאַל בְּאִם יָלְדָה וּמֵתוּ אִי חֲשִׁיב יָלְדָה וע"ז הֵשִׁיב הוֹאִיל וּמֵתוּ כְּאִלּוּ לֹא יָלְדָה כְּלָל וַהֲרֵי כְּשֶׁלֹּא יָלְדָה פָּטוּר מִשְּׁבוּעָתוֹ שֶׁלֹּא יִשָּׂא אִשָּׁה אַחֶרֶת עָלֶיהָ וּבְנַדַּאי אַיְירֵי בְּיָכוֹל לְמֵיקָם בְּסִיפּוּקֵיְיהוּ אֲבָל עַל מַה שֶׁנִּשְׁאַל הֵשִׁיב וְלֹא חָשׁ לְבָאֵר ' כ"כ: וְדַע בִּתְשׁוּבַת הָרַדְבַּ"ז הנז' בח"ב סי' שכ"ו.

רָמְזָהכנ"הג סי' קנ"ב הג"הט אוֹת נ"ד ומ"ש שָׁם בח"א סי' קל"ח בְּקֹשְׁתִּי וְלֹא מָצָאתִי זוּלַת שָׁם סי' קי"ח נִשְׁאַל בְּאִשָּׁה שֶׁהֵעִיזָה פָּנֶיהָ שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל כָּתַב דְּאֵין כּוֹפִין לְהוֹצִיא וְאִם לֹא רָצְתָה לָשֶׁבֶת תַּחְתָּיו מֻוָתָּר לִישָּׂא אַחֶרֶת דְּלִיַּישֵׁב בָּטֵל מפ"ור לֹא תִּיקֵּן רגמ"ה וְאִם שָׁהַתָּה יו"ד שָׁנִים כּוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא לְקַיָּמִים מִצְוַת פ"ור וְאִם רָצָה לְגָרְשָׁהּ אֵינוֹ עוֹבֵר עַל הַתַּקָּנָה וְאֵין דָּנִין אוֹתָהּ כְּדִין מוֹרֶדֶת כֵּינָן שֶׁבָּאָה מֵחֲמַת טַעֲנָה שֶׁלֹּא תִּיקֵּן הַגָּאוֹן אֶלָּא שֶׁלֹּא יוֹצִיאֶנָּה בע"כ וְאֵין רְאָיָה לָזֶה דְּפָסַק כר' אַמִּי דְּקָעָסִיק בְּשִׁיּשׁ חֵרֶם ר"ג כִּמְבֹאָר בִּדְבָרָיו וּבָזֶה לֹא דִּיבְּרוּ בַּשַּׁ"ס וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה כָּתַב שָׁם בסי' א' וְרָמְזָה כנ"הג סי' קי"ח הג"הט כְּשֶׁיִּישׁ שְׁבוּעָה וְהִיא מָרְדָה עָלָיו יעו"ש אָכֵן שָׁם סי' רכ"א אִתְּשִׁיל כְּשֶׁיִּישׁ תְּנַאי שֶׁלֹּא יִשָּׂא אַחֶרֶת וְאִם יִשָּׂא שֶׁיִּתֵּן לָהּ כְּתֻבָּתָהּ וְיִטְּרְנָה בְּגֵט וְרָצָה לִישָּׂא אִשָּׁה אַחֶרֶת וְלָתֵת לָהּ כְּתֻבָּתָהּ אַף לֹא לְגָרְשָׁהּ וְהִיא אֵינָהּ רוֹצָה לְיַישֵׁב אֶצְלוֹ בְּצָרָה וְהֵשִׁיב דְּלָא הָוֵי זֶה תְּנַאי גָּמוּר וְאֵין אוֹמְרִים לוֹ לְגָרֵשׁ אוֹ שֶׁלֹּא לְגָרֵשׁ אֶלָּא מְשַׁמְּתִינַן לֵיהּ עַד דְּמְקַיָּים תְּנָאֵיהּ שֶׁלֹּא יִהְיֶה לוֹ שְׁתֵּי נָשִׁים וְכֵיוָן שֶׁהוּא בּוֹחֵר לְגָרֵשׁ אַחַת מֵהֶם אֵין זֶה כְּפַיָּיה לְגָרֵשׁ דְּמִדַּעְתּוֹ מְגָרֵשׁ אוֹתָהּ ע"כ.

וְאִם עַל תְּשׁוּבָה זוֹ נִתְכַּוֵּון תְּשׁוּבָה זוֹ אַיְירֵי אֲפִילּוּ בְּתוֹךְ עֲשָׂרָה שָׁנִים דְּסְתָמָא קָאָמַר ומני"ר מִמַּה שֶׁקָּבַע דְּבָרָיו אֵלּוּ עַל דִּבְרֵי הַטּוּר שֶׁכָּתַב נָשָׂא אִשָּׁה וְשָׁהָה עִמָּהּ יו"ד שָׁנִים וְלֹא יָלְדָה יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה אוֹ יִשָּׂא אִשָּׁה אַחֶרֶת הָרְאוּיָה לֵילֵד וכו' מַשְׁמַע דְּדִבְרֵי הָרַדְבָּ"ז דְּמַיְירֵי ע"ז בְּהָכִי אַיְירֵי בְּשֶׁעָבַר הָעֲשָׂרָה שָׁנִים וְאַף אִם נִדְחוֹק וְנֶאֱמַר דְּמִכְּלָלָא שְׁמִיעַ לֵיהּ כֵּן כֵּיוָן דְּלְעוֹלָם אֵין מַנִּיחִין אוֹתוֹ לִישָּׂא אַחֶרֶת וּמְשַׁמְּתִינַן לֵיהּ שֶׁלֹּא יִשָּׂא שְׁתַּיִם וְכֵיוָן שֶׁהוּא בּוֹחֵר לְגָרֵשׁ אַחַת אֵין זוֹ כְּפַיָּיה מִכְּלָל דְּכְשֶׁיִּישׁ שְׁבוּעָה נַמִּי וְעָבְרוּ הָעֲשָׂרָה שָׁנִים כ"ש דְּעָבְדִינַן לֵיהּ הָכִי דְּטַעֲנָתָהּ יָפָה שֶׁלֹּא לֵישֵׁב עִם צָרָה בְּשֶׁגַּם שֶׁיִּישׁ לִדְחוֹת קְצָת דְּאַחַר הָעֲשָׂרָה שָׁנִים שָׁאנֵי דְּרָצָה לְקַיָּמִים מִצְוָה הַמֻּוטֶלֶת עָלָיו מ"מ הֲרֵי ממ"ש שָׁם בח"ב סִימָן רס"ח ותנ"ח מְבֹאָר כָּל שֶׁיִּישׁ שְׁבוּעָה אַחַר עֲבוּר עֶשְׂרֵה שָׁנִים נַמִּי אַפְּתִי עוֹמֵד בִּשְׁבוּעָתוֹ מ"מ לָשׁוֹן שֶׁכָּתַב מֹהָרַדְבָּ"ז דְּמַצְיָא אָמְרָה פָּטְרֵנִי בַּגֵּט וְתַן לִי כְּתֻבָּתִי ואח"ך אִם תִּרְצֶה לְקַיָּמִים הַמִּצְוָה קַיָּמִים ע"כ לֵיתֵהּ הָתָם כִּי אִם בח"ב הנז"ל ומני"ר כַּמָּה פְּעָמִים מֵבִיא מֵהָרַדְבָּ"ז כ"י אוֹ מח"ב סְתָם וְסִימָנִים שֶׁמְּצַיְּין אֵינָם מְכֻוָּנִים עִם הַדְּפוּס כַּאֲשֶׁר רָאִיתִי כֵּן כַּמָּה פְּעָמִים וְהַמַּדְפִּיסִים טָעוּ בְּמִדְבָּ'ר שֶׁכָּתְבוּ בח"א: וְהִנֵּה כנ"הג שָׁם כָּתַב עַל דִּבְרֵי הָרַדְבָּ"ז הנז' שֶׁהֵבִיא דְּאַיְירֵי כְּשֶׁאֵין כָּתוּב בַּכְּתֻבָּה שֶׁאִם שָׁהַתָּה יו"ד שָׁנִים וְלֹא יָלְדָה יִקַּח לוֹ אַחֶרֶת שֶׁאִם כָּתוּב כֵּן יָכוֹל לִיקַּח בַּעַל כָּרְחָהּ וְשָׁכֵן נוֹהֲגִים בְּתִירְיָא וכו' אֵין הַכָּוָנָה דְּכָתוּב בִּכְתֻבָּה אוֹ תְּנַאי בְּעַל פֶּה דְּאֵין טַעַם לְחַלֵּק אֶלָּא דְּהָרַב דִּיבֵּר בַּהווֶה שֶׁהַדֶּרֶךְ הוּא לִכְתּוֹב בִּכְתֻבָּה אַף הָעִיקָּר אִם בָּאֱמֶת הַתְּנַאי בְּסָתָמוֹת גַּם כְּשֶׁלֹּא יָלְדָה אֵין כּוֹפָה לִשְׁבָּת עִם צָרָה וְאִם הַתְּנַאי כָּל זְמַן שֶׁלֹּא יָלְדָה יִקַּח לוֹ אַחֶרֶת יִקַּח בע"כ ומ"מ לָמַדְנוּ מִדִּבְרֵי כנ"הג שֶׁמִּבִין בְּדִבְרֵי הָרַדְבָּ"ז הנז"ל שֶׁלְּפָחוֹת מֵיהָא אֵיכָא תְּנַאי שֶׁלֹּא יִשָּׂא אַחֶרֶת עָלֶיהָ כַּאֲשֶׁר פֵּירַשְׁנוּ דְּבָרָיו לְהָשִׁיב מֵעָלָיו מ"ש הָרַב קוֹל אֱלָיָהוּ דְּלִכְאוֹרָה פּוֹסֵק כר' אַמִּי דא"כ הוּא דְּהָרַדְבָּ"ז אַיְירֵי אֲפִילּוּ בְּלֹא תְּנַאי נַמִּי הַדִּין כֵּן מַאי הַאי דְּקָאָמַר כנ"הג דְּהָרַדְבָּ"ז

אַיְירֵי שֶׁאֵינָם כּוֹתְבִין בִּכְתָבָה שֶׁאִם שָׁהֲתָה יו"ד שָׁנִים וְלֹא יָלְדָה וכו' אֶתְמְהָא וּכְשֶׁאֵין כָּתוּב כָּךְ מַאי הָוֵי א"כ נַחֲזוֹר לְדִינָא דְּשַׁ"ס דְּנוֹשֵׂא אָדָם כַּמָּה נָשִׁים וְעוֹד אֵיךְ לֹא תָּמַהּ עָלָיו בָּזֶה דְּנָקִיט כר' אַמִּי וְאֵיךְ לֹא נִזְכַּר ממ"ש בסי' א' מִמַּה שֶׁהֵעִיר מֵהָרִיבָ"ל וְזוּלָתוֹ עַל תשו' הָרֹא"שׁ כְּלָל ל"ג דְּלִכְאוֹרָה נָקִט כר' אַמִּי אֶלָּא וַדַּאי בָּרוּר לִי דכנ"הג מֵבִין בְּדִבְרֵי הָרַדְבָ"ז הַנָּ"ל בְּדַאיכָּא תְּנַאי מִיהָא בְּסָתָמוֹת שֶׁלֹּא יִשָּׂא אַחֶרֶת עָלֶיהָ וְלָזֶה כָּתַב דְּמַצְיָא אָמְרָה פָּטְרַנִי בִּגֵט וּכְתֻבָּה ואח"ך קַיֵּים מִצְוָתְךָ משא"כ אִם הַתְּנַאי הוּא אִם לֹא תֵּלֵד יִקַּח לוֹ אַחֶרֶת בֵּין בִּתְנַאי הַכָּתוּב בֵּין בְּעַל פֶּה לוֹקֵחַ לוֹ אַחֶרֶת בַּעַל כָּרְחָהּ אִם אֶפְשָׁר לְמֵיקַם בְּסִיפּוּקְיֵיהוּ.

וְזָכִינוּ לַדִּין דִּבְפָה הָעִירָה אֵין כָּאן מִנְהָג בָּרוּר לֹא בִּכְתָב וְלֹא בע"פ רַק דְּרָאָה רָאִינוּ הַבָּתֵּי דִינִין שֶׁכָּל מִי שֶׁבָּא לִישָּׂא אִשָּׁה עַל אִשְׁתּוֹ שׁוֹאֲלִים אוֹתוֹ מֵאֵיזֶה סִיבָּה וְאִם יָדְעוּ שֶׁעָבְרוּ עֲשָׂרָה שָׁנִים וְלֹא יָלְדָה נוֹתְנִין לוֹ רְשׁוּת וַאֲנִי הַצָּעִיר הִכַּרְתִּי אֶחָד בְּקַטְנוּתִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁתֵּי נָשִׁים מִסִּיבָּה שֶׁלֹּא זָכָה לְהַבָּנוֹת עִם הָרִאשׁוֹנָה וְלֹא יִהְיֶה אֶלָּא סָפֵק הֲרֵי קי"ל כָּל סָפֵק שֶׁבְּתַקָּנָה נַעֲמִידֶנּוּ עַל דִּין תּוֹרָה כמ"ש מור"ם אֶבֶן הָעֵזֶר סי' קי"ח ויעו"ש בכנ"הג שָׁם הגב"י אות נ"ב: סִימָן ב' מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה בְּדִין עֵסֶק בִּישׁ דְּעִיגּוּנָא דְּאִתְתָא רח"ל כַּאֲשֶׁר מְבֹאָר יוֹצֵא מִתּוֹךְ הקב"ע: .

וְזֶה נוֹסַח הַקַּבָּלַת עֵדוּת בְּמוֹתַב תְּלָתָא כַּחֲדָא הֲוֵינָא נַחְנָא ב"ד דח"ל כַּד אֲתָא קֳדָמָנָא חַד סָהֲדָא מְכַפֵּר זאוי"א וְאַחַר הָאֵיוּם וְהַגִּיזּוּם בְּתוֹרַת אִם לֹא יַגִּיד קָם עַל רַגְלָיו וְהֵעִיד בְּתוֹרַת ע"ג אֵיךְ בְּסוֹף חֹדֶשׁ מַרְחֶשְׁוָן מִשְׁנָתֵינוּ זֹאת הנז' מַטֶּה יוֹם שִׁשִּׁי לְעֶרֶב הוּא ויהודי אַחֵר בָּאִים לִכְפֹּר זאויי"א הנז' לַעֲשׂוֹת שַׁבָּת בְּבֵיתָם וְרָאוּ כִּי לֹא נִשְׁאַר זְמַן לְהַגִּיעַ וְגָמְרוּ בְּדַעְתָּם לִשְׁבּוֹת בִּכְפָר אֶחָד סָמוּךְ וּכְשֶׁנִּכְנְסוּ מָצְאוּ שָׁם שְׁנֵי יְהוּדִים שׁוֹבְתִים בַּבַּיִת נָכְרִית אַחַת אֲשֶׁר בַּעֲלָהּ חֶשְׁטֵד בְּעֵינֵיהֶם שֶׁהוּא שָׁהָרַג הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר נֶעֱלְמוּ מְכַפֵּר זאויי"א זֶה כַּמָּה חֲדָשִׁים וּמֵהַהוּא פַּחְדָּא לֹא רָצוּ לָלֶכֶת לִשְׁבּוֹת עִמָּהֶם וְשָׁבְתוּ בְּמָקוֹם אַחֵר בְּאוֹתוֹ הַכְּפָר וּבְיוֹם ש"ק הָלְכוּ שְׁנֵיהֶם לְמָקוֹם שֶׁהַיְּהוּדִים שָׁם לֵידַע וּלְהַוָּדַע מַחִידּוּשֵׁי הָעוֹלָם וְנִכְנְסוּ עִם הַיְּהוּדִים שֶׁשָּׁם לְדַבֵּר עִמָּהֶם בְּלַחַשׁ אֵיךְ לֹא פָּחֲדוּ לְנַפְשָׁם לָשֶׁבֶת שָׁם וְהַנָּכְרִית בַּעֲלַת הַבַּיִת אָמְרָה לָהֶן בְּמָה אַתֶּם מְדַבְּרִים הָאֵם עַל הֲרִיגַת הַיְּהוּדִים וְהִשִּׁיבוּהָ לֹא וְאָז אָמְרָה לָהֶן בְּזֶה הַלָּשׁוֹן גאנ"א לכב"ר אל"י הא"ד ליהו"ד קתלוהו"ם מחאמי"ד ומעאהו"ם אורגמ"י וקתל"ו עַמָּרָם לוו"ל וְדָוִד אתאנ"י וְאֵלִיָּהוּ אתאל"ת וּכְ"דְּאִוּוּ מנהו"ם כ"וכ גֵּרוּשׁ וְהִנָּם מֻוּשְׁלָכִים בְּמָקוֹם פ' ע"כ (וּפֵירוּשׁ הַדְּבָרִים בָּאָה לָנוּ הַשְׁמוּעָה שֶׁאֵלּוּ הַיְּהוּדִים הָרָגוּם גּוֹיִם שֶׁשָּׁם מִשְׁפַּחְתָּם מָחָא וְעִמָּהֶם נָכְרִי אֶחָד מִמִּשְׁפַּחַת אורגמ"י וְהָרְגוּ זֶה רִאשׁוֹן וְזֶה שֵׁנִי וְזֶה שְׁלִישִׁי וְלָקְחוּ מֵהֶם כ"וכ מָעוֹת ע"כ.

) וְשָׁאַלְנוּ לְהָעֵד אִם הַנָּכְרִית מַכֶּרֶת אוֹתָם וְאָמַר הֵן שֶׁמָּכְרָתָּ גַּם כָּל הַיְּהוּדִים שֶׁבְּכְפָר זאויי"א וְגַם כְּשֶׁיָּצְאוּ הַיְּהוּדִים הַנֶּעֱלָמִים מִכְּפָר זאויי"א לֵיל רִאשׁוֹנָה לִיצִיאָתָם שָׁכְבוּ שָׁם בְּאוֹתָהּ הַבַּיִת וּבְבֹקֶר הָלְכוּ לְדַרְכָּם וּמֵאוֹתָהּ שָׁעָה נֶעֱלְמוּ מִן הָעַיִן וְחִקַּרְנוּ אִם הֻחְזְקוּ שְׁמוֹת בְּנֵי אָדָם כְּשֵׁמוֹת אֵלּוּ בְּעִירָם וְאָמְרוּ כִּי שֵׁם אֵלִיָּהוּ וְדָוִד אֵין כָּאן כִּי אִם קְטַנִּים שֶׁאֵין דַּרְכָּן לָצֵאת וְלָבֹא וְשֵׁם עַמָּרָם יֵשׁ אֶחָד וְהִנֵּה הוּא בְּחַיִּים וְאֵינוֹ זוֹכֵר שֶׁנִּפְקַד שׁוּם אַחֵר מֵהָעִירזוּלְתִי אֵלּוּ אֶלָּא שֶׁקָּרוֹב לְשָׁנָה אַחַת קוֹדֶם זֶה הַמַּעֲשֶׂה נֶהֱרַג אֶחָד שְׁמוֹ 'כְּלִיפָּה וְנִמְצָא במ"א וְהִכִּירוּהוּ וּקְבָרוּהוּ וּלְפִי דִּבְרֵי הָעֵד הַנָּ"ל הַגְּוִיָּה שֶׁאָמְרָה מֻוּשְׁלָכִים בְּמָקוֹם

פ' אֵין הָאֱמֶת כָּךְ אֶלָּא במ"א נֶהֱרְגוּ וּמִפַּחְדָּה עִיקְּמָה לָהֶן אֶת הַדֶּרֶךְ וְהַהוָֹה בְּיוֹם שְׁלִישִׁי שִׁשָּׁה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ טֵבֵת שְׁנַת תר"ו וְקַיֶּיִם: תְּשׁוּבָה כְּגוֹן דָּא צָרִיךְ לְאוֹדוֹעֵי.

בַּאֲתַר דְּמִתְבְּעִי. יָדַעְנָא בְּנַפְשָׁאי הַקְּלִים שֶׁבַּדְּמַ'אי קַל מִסֶּוּבִּין.

אֵין לְמֵידִין וְאֵין מְשִׁיבִין. במיח"ן עניי"ן: יָגַעְתִּי בְּאַנְחָתִי.

וּמְנוּחָה לֹא מָצָאתִי לִפְטוֹר עַצְמִי מִן הַדִּין. בְּאַתְרָא הַדִּין הָאֱמֶת יְסוֹד בִּנְיָן: דָּבָר זֶה צָרִיךְ לִפְנִים אֶת הַחוֹרִים וְאֶת הַסְּגָנִים רָאשֵׁי אַלְפֵי.

סוֹד שָׂרְפִי. גְּדוֹלִים חִקְרֵי.

הֵמָּה וַאֲדִירֵי. יוֹשְׁבֵי עַל מְדִין בנו"ת מדי"ן: גֶּוְדָא רַבָּא שָׂרוּ עִלָּאֵי אֵימָה מְגַוַּאי אִי אֶפְשָׁר לוֹמַר וְנַקֵּה מִכַּמָּה דֶּוְחָקֵי אֵלּוּ שֶׁדָּרִין בֵּין העולו"ת כּוֹלֵ'ל אַיָּלוֹת עשרונ"ות וְעִידּוּיָן: זֹאת נִחַמְתִּי בְּעָנְיִי מִילְתָא דַּעֲבִידָא לְאַגַּלּוֹיֵי כַּמָּה חָשׁוּ.

רז"ל לְתִיקּוּן עִיגּוּנוֹת דִּבְרֵי חֲכָמִים כהד"ר בונו"ת יָצְאוּ חנונו"ת וְיִגַּע בְּהַרְבֵּה פִּינּוֹת הָנֵי נָשֵׁי בְּמַאי זָכְיָין: רִאשׁוֹן שֶׁבָּרִאשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם בְּתְשׁוּבָה לעכ"ו שֶׁהֵבִיא בב"י וּמִשְׁנָה כֶּסֶף הָרֹאׁ"ש כְּלָל נ"א בְּמַכְ'לוּף בֶּן מָל'וּל וַעֲלֵיהֶם סָמְכוּ כָּל בַּעֲלֵי תְּשׁוּבָה עַל אֶרֶשׁ רַבָּה רִאשׁוֹנִים וְאֶת אַחֲרוֹנִים הַלָּלוּ מֵימִינִים בני"ן דמוריי"ן: וְהָרַב עֶבוֹדַת הַגֵּרְשֵׁוּנִי סי' נ"ט ז"ל וּבְכֵן אֵין לִי אַחֲרָיוּת אִם אֶהְיֶה זָנָב לָאֲרָיוֹת וְהָרֹאׁ"ש רֹאׁשׁ מַשְׁבִּיר בסי' ך' דַּף מ"ח וְנֶאֱמָן שְׁמוּאֵל סי' כ"ה דַּף ס"ג ע"ג כָּתְבוּ וְז"ל לְבַקֵּשׁ כָּל הַצְּדָדִים לְצוֹרֶךְ הַהֶיתֵּר לְשׁוֹטֵט בָּהֶן בְּעֵינֵי הַפּוֹסְקִים דָּבָר זֶה הָיָה לָהֶם לְמַטָּה עֹוז מִקֹּל תִּפְאָרָה וְשֶׁהָרַב בִּרְכַּת אַבְרָהָם בְּהַקְדָּמַת סִפְרוֹ כָּתַב שֶׁבְּהִיוֹתוֹ בְּעֵת צָרָה הִתְפַּלֵּל לָאֵל נוֹרָא יָגֵן בַּעֲדוֹ זְכוּת פָּסַק אֲשֶׁר עָשָׂה לְהֶיתֵּר עֲגוּנוֹת לִינָּשֵׂא לְגַבְרָא וְיֵעָתֵר לוֹ ה' וְיוֹצִיאֵהוּ לְאוֹרָה דְּבָרִים עַל בֵּוּרְיָין: וְז"ל הגו"ר כְּלָל ב' סי' ך' אִם בָּאנוּ לַחְקוֹר וְלִבְדּוֹק אַחַר סְבָרוֹת רֹוב גְּאוֹנֵי עוֹלָם שֶׁיֵּשׁ בְּנִדּוֹן זֶה לָצֵאת יְדֵי חוֹבָתָם כַּאֲשֶׁר כֵּן נַעֲשָׂה בְּכָל מִשְׁפְּטֵי הַתּוֹרָה לְרִדּוּף דֶּרֶךְ יְשָׁרָה וְלִנְטוֹת אַחֲרֵי רַבִּים שֶׁלֹּא יִשָּׁאֵר שׁוּם פִּקָּפּוּק בְּכָל דָּבָר וְדָבָר הִנֵּה מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם לֹא יֵצֵא הֶיתֵּר לַעֲגוּנָה מִפִּי מוֹרֶה רַק בְּמִצִיאוּת שֶׁמַּתְחִילִים לִפְתּוֹחַ סֵפֶר בְּקִיעִין אַחַת לְשִׁשִּׁים שְׁבוּעִים.

וְיוֹבֵל ובעו"הר מִקָּרִים רָעִים מְצוּיִים בָּנוּ וְתִשְׁאַרְנָה בְּנוֹתָיו שֶׁל אאע"ה אַלְמָנוֹת צְרוּרוֹת חַיּוֹת וְאֵין חוֹנֵן וְאֵין מְרַחֵם עֲלֵיהֶם בְּרָעָב וּבְצָמָא וּבְחֹוסֶר כָּל וכו' וּמִזְקִנִים אֶתְבּוֹנֵן וְחוֹבָה עָלֵינוּ לִבְדּוֹק עַד מָקוֹם שֶׁיָּדֵינוּ מַגַּעַת וְאֵינֶנּוּ רַק כִּמְרַצֶּה וּמַסְדִּיר דְּבָרִים בִּפְנֵי הַזְּקֵנִים אֲשֶׁר בַּשְּׁעָרִים הַמְצַוָּיְנִים בַּהֲלָכָה וּמֵהֶן תֵּצֵא הוֹרָאָה וְהֵם יִבְחֲרוּ וְלֹא אֲנִי וֵאלֹהִים אֱמֶת יַנְחֻנּוּ בְּדִבְרֵי אֱמֶת ע"כ דִּבְרֵי פִּי חָכָם מִיֵּין דְּכָיְין: וּמֵעַתָּה שְׁתֵּי בה' מַחֲסִי כִּי הוּא יוֹצִיא דִּין אֱמֶת לַאֲמִתּוֹ אַחַת דָּתוֹ תְּמוּנָה לְנֶגֶד עֵינֵי אוֹרָיָאן תְּלִיתַאי מַאֲמָרָם בְּרֵישׁ פ' יֵשׁ בְּכוֹר דְּאִיכָּא תְּרֵי לִישָׁנֵי אִם בְּגוּפָהּ שֶׁל עֵדוּת הֵקִילּוּ וְעַיָּין לְהָרַב עז"נ סי' כ"ח מַה שֶּׁפִּלְפֵּל בָּזֶה וְעַיֵּין בכנ"הג הג"הט אוֹת צ"ה והגב"י מֵאוֹת תק"ט וְאֵילָךְ וְהָא וַדַּאי דְּהָכִי נָקְטִינַן דִּבְגוּפָהּ שֶׁל עֵדוּת בְּרִאיַּית הַמֵּת לֹא הֵקִילּוּ תָּנֵי מְכַסְיָין וְהִנְנִי בָּא כַּמַּסְדִּיר וּמְרַצֶּה הַדְּבָרִים לְבַד כמ"ש הגו"ר.

וּמֵעַתָּה אֶתְנַהֲלָה לעט"י תְּחִילָּה וְרֹאׁשׁ בְּבִיאָתָם לְבֵית הַנָּכְרִית אִי חֲשִׁיבָא כִּשְׁאֵלָה וּלְפָנִים אָבִיא מִדִּבְרֵי רַשׁ"י וְהָרַשְׁבָּ"א והנמק"י דְּאֵין זֶה דָּבָר חוֹשֵׁשׁ וּכְבָר רָאִיתִי לכנ"הג הג"הט אוֹת צ"א דְּהֵבִיא ממהראנ"ח שֶׁנִּסְתַּפֵּק בָּזֶה וְהֵבִיא מִמַּהֲר"ש הַלֵּוִי וְחִילֵּק דְּדַוְקָא הָתָם

דְּהַיְהוּדִים הָלְכוּ אֲצָלָהּ לָדַעַת מִמֶּנָּה מִפְּנֵי שֶׁכְּבָר יָדְעוּ שֶׁהִיא יוֹדַעַת מֵהָעִנְיָן וְהֵם הָיוּ מְחַפְּשִׂין וְרוֹצִים מִי שֶׁיְּגַלֶּה לָהֶם וְלֹא הָיוּ מְבַקְּשִׁים הָוֵי כִּשְׁאֵלָה משא"כ כְּשֶׁלֹּא יָדְעוּ שֶׁהִיא יוֹדַעַת וְלֹא הָלְכוּ כִּי אִם לְבַקֵּשׁ לְבַעְלָהּ הַהֲלִיכָה לְשָׁם לָא הָוֵי כִּשְׁאֵלָה וְהִיא מַעַצְמָהּ אָמְרָה מַה שֶּׁאָמְרָה יעו"ש וְכֵן בִּתְשׁוּבָתוֹ בְּבָבְעֵי חַיֵּי סי' י"א כְּשֶׁהָלְכוּ הַיְּהוּדִים לַמָּקוֹם שֶׁהַמַּלָּחִים שָׁם לְבַקֵּשׁ אֶת הַנִּטְבָּע הִרְגִּישׁ מִדִּבְרֵי הנז' וְכָתַב שֶׁיֵּשׁ לְחַלֵּק וְאוּלַי אע"ג דְּהָלְכוּ לְחַפֵּשׂ אַחַר הַנֶּעֱלָם וְגַם יָדְעוּ שֶׁהַמַּלָּחִים יוֹדְעִים מ"מ כֵּיוָן שֶׁהוּא עַל שְׂפַת הַיָּם אֵין זֶה מָקוֹם מְיֻחָד לַמַּלָּחִים בִּלְבַד וְדַיְקָא דְּכָתַב לְבַקֵּשׁ וְלֹא כָּתַב לִשְׁאוֹל עַל הַנִּטְבָּע ואע"ג שֶׁיֵּשׁ לִדְחוֹת מ"מ הֲגַם שֶׁנֶּאֱמַר בקי"קאני אוֹ בְּאֵיזֶה וַעַד מְיֻחָד לָהֶן וְאֵין זֶה ר"הי וְחִילּוּק זֶה מֻכְרָח לְאָמְרוֹ דְּהָא מֵעֲובָדָא דְּפֻונְדָּקִית הנז' בְּסוֹף יְבָמוֹת מוּכָח דְּהַהֲלִיכָה אֵינוֹ כְּלוּם וּמַה מְּסִתַּפֵּק מהראנ"ח אִם שי"ל דְּשָׁאנֵי הָתָם דְּכָל עוֹבֵר וָשָׁב פּוֹנֶה לְשָׁם דְּהָכִי אוֹרְחָא דְּפֻונְדָּקִי לָא מוֹכְחָא מִילְּתָא אִם לֹא שֶׁהוּא רְשׁוּת שֶׁאֵין רְשׁוּת לְכָל אָדָם לִיכָּנֵס אָז חָיְישִׁינַן דִּלְשָׁאוֹל הוּא בָּא וְכֵן מָצָאתִי בתרשב"ץ ח"ד מִטּוּר הָרֹאשׁוֹן סי' ל"ד וְעַיֵּין בש"ות מָרָן דַּף ק' שֶׁהָלְכוּ לְבֵית הַנָּכְרִית אֲוִשְׁפִּיזָא שֶׁל רַבִּי חָבִיב וְכֵן דַּף קי"ז שֶׁהָלְכוּ לְבֵית הַחוֹקֵר וְעַיֵּין בְּדַרְכֵי נוֹעַם דַּף קס"ד בקב"ע שֶׁל שְׁמוּאֵל בְּזֵינִי וְלֹא בָּאוּ לִסְפֵּק זֶה כְּלָל: וּמִמּוֹצָא דָּבָר אֵין כָּאן מָקוֹם לִסְפֵּיקוֹ שֶׁל הָרַב אֵלְיָהוּ רַבָּה בש"ות סִימָן ו' דַּף ט"ל שֶׁהַנָּכְרִי הָיָה תַּחַת אִילָן סָרָק וְנִכְנַס שָׁם הֵישְׁרָאֵל וְהִרְגִּישׁ מִדִּבְרֵי מהראנ"ח הַנַּ"ל דִּסְתָם אִילָן סָרָק עַל אֵם הַדֶּרֶךְ הוּא עוֹמֵד כֵּיוָן דְּאֵינוֹ עוֹשֶׂה פְּרִי אֵינָם חֲסִים עָלָיו כ"כ והו"ל כר"הר וַאֲפִילּוּ את"ל דְּתוֹךְ גִּינָּה הוּא עוֹמֵד מ"מ אֵין בַּעַל הַגִּינָּה מַקְפִּיד לְמִי שֶׁמִּסְתּוֹפֵף בְּצִלּוֹ דְּכֵיוָן דְּאֵין שָׁם פְּרִי לֶאֱכֹל מִמֶּנּוּ הַבְּנֵי אָדָם שֶׁחָסִים תַּחַת צִלּוֹ וְהָוֵי דֵּומְיָא דְּפֻונְדָּקִית הנז' וְהָרַב מַשְׂאַת מֹשֶׁה בָּרֹאשׁוֹן סִימָן מ"ג דַּף ט"ל לֹא יָרַד לְחִילּוּק הַנַּ"ל וְלָכֵן הִקְשָׁה עַל מהראנ"ח מֵהַפֻּונְדָּקִית הַנַּ"ל וְהָא דִּיתַן עֲדִיפָא מֵהַהִיא דמהראנ"ח דְּלָא הָלְכוּ כִּי אִם אֵצֶל הַיְּהוּדִים שֶׁשָּׁם מִלְּבַד דְּהָוֵי מָקוֹם לָרַבִּים דֵּומְיָא דְּפֻונְדָּקִית וְכֵן לֹא יָדְעוּ שֶׁהִיא יוֹדַעַת מִזֶּה וְגַם לְפִי דַּעְתָּם שֶׁפָּחֲדוּ לְיַיְשֵׁב שָׁם הַיְינוּ מִבַּעְלָהּ אִם יִשְׁנוּ וְאִם אֵינוֹ שָׁמָּא יָבֹא וּמִסְתָּמָא לֹא גִּילָּה לְאִשְׁתּוֹ שְׁנִיחוֹשׁ שָׁמָּא תִּגְלֶה לָהֶן דְּדֶרֶךְ הָרוֹצְחִים לְהַעֲלִים כָּל מַאי דְּאֶפְשָׁר מִפַּחַד הַמַּלְכוּת וְכֵן שֶׁלֹּא יִשְׁמְרוּ מֵהֶם בְּנֵי אָדָם וכמ"ש הַבַּ"ח בִּתְשׁוּ' סי' נ"ז דַּף ל"ח: זֹאת שֵׁנִית דִּיבּוּר בַּעֲלַת הַבַּיִת בְּמָה אַתֶּם מְדַבְּרִים דָּבָר זֶה אִתְּשִׁיל בּוֹ הָרִיבָ"שׁ מסי' שע"ז ע"ס ש"ף וְדַעַת הָאוֹסֵר דְּמַשְׁוֶה לֵיהּ כְּנִשְׁאָל ממ"ש בְּסוֹף יְבָמוֹת אֶלָּא מַתְנִיתִין וּבְנָכְרִי אִם מִתְכַּוְּנִין לְהָעִיד אֵין עֵדוּתוֹ עֵדוּת הֵיכִי מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ במסל"ת כִּי הָהוּא דַּהֲוָה קָאָמַר וְאָזֵיל מַאן אִיכָּא בֵּי חִינַּאי מַאן אִיכָּא בֵּי חָסָא שְׁכִיב וְאַנְסָבהּ רַב יוֹסֵף לְדֵבִיתְהוּ ע"כ וְאַמַּאי לָא מְשַׁנֵּי כְּגוֹן שֶׁהַנָּכְרִי שָׁמַע יְהוּדִים מְסֻוָּקִים בְּמִיתַת יְהוּדִי בְּלֹא שְׁאֵלָה דְּהָוֵי מסל"ת אֶלָּא וַדַּאי דכ"הג לָא הָוֵי מסל"ת וְדָחָה לוֹ הָרִיבָ"שׁ רְאָיָה זוֹ יעו"ש וּמֵהָרִיבָ"ל בָּרֹאשׁוֹן סי' ג' דָּחָה בְּאוֹפָן אַחֵר דְּאַדְרַבָּה לְרַבּוֹתָא נָקֵט הַשַּׁ"ס בכ"הג דְּדָמֵי לְמִתְכַּוְּנִין לְהָעִיד וכמ"ש רַשְׁ"י מִי שֶׁאֲנָשַׁי בֵּיתוֹ וכו' וא"כ נִרְאֶה דְּדָמֵי לְמִתְכַּוְּנִין לְהָעִיד וכו' וְשָׁמָּא כַּוָּנַת הַשַּׁ"ס לְהַשְׁמִיעֵנוּ חִדּוּשׁ זֶה וְלָאו לְאַפּוּקֵי דְּאִם שָׁמַע יְהוּדִים מְסַפְּרִים בְּמִיתַת פ' וְסִיְּפֵר גַּם הוּא בֵּינֵיהֶם וְהוֹדִיעַ לָהֶן שֶׁמֵּת בְּלֹא שְׁאֵלָה דְּאֵין זֶה מסל"ת ע"כ וְעַיֵּיוְלְהָרַב עֲבוֹדַת הַגֵּרְשֻׁנִּי סי' פ"ו דְּכָתַב עָלָיו וְנָכוֹן הוּא וְעַיֵּין להר"ש הַכֹּהֵן אֲשֶׁר הוּבָא בס' ב"ד שֶׁל שְׁלֹמֹה מַה שֶּׁהִקְשָׁה בְּעֵינָיו תֵּירוּץ מֵהָרִיבָ"ל וְלֹא קָשֶׁה מִידֵּי כַּאֲשֶׁר יִשְׁפּוֹט בְּצֶדֶק הַמְעַיֵּין וּבְלָאו הָכִי נָקְטִינַן דְּאֵין לְהוֹצִיא דִּין מִכֹּחַ קֻושְׁיָא וכמ"ש הב"י סי' תקמ"ח מֵהָרֹא"שׁ וְהָרַב הָאוֹסֵר בְּנִדּוֹן הנז' עִיקַּר רְאָיָתוֹ

מִמַּה דְּאָמְרִינַן בְּעוֹבָדָא דְּפֻונְדָּקִית דְּכֵינָן דְּבִכְתָּה הָוְיָא כמסל"ת אע"ג דְּהַבְּכִיָּה אֵינוֹ אֶלָּא הִתְעוֹרְרוּת בְּעָלְמָא ה"נ אָמְרִינַן בִּשְׁאֵלָה דְּנָפֵיק מִמֵּסִיחַ לִפְנִי תֵּומוֹ אע"ג שֶׁלֹּא שָׁאַל בְּפִירוּשׁ אֶלָּא בַּהֶעָרָה בְּעָלְמָא: וְאָנֹכִי אִישׁ צָעִיר ק"ל ע"ז דְּאֵיךְ לֹא נִזְכַּר מִדִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א וֶהֱבִיאוֹ הָרַב הַמַּגִּיד פי"ג מהל' גֵּירוּשִׁין וְז"ל וּמֵהָכָא שָׁמְעִינַן תַּרְתֵּי חָדָא דְּכָל שֶׁהִתְחִיל במסל"ת אע"פי שֶׁשְּׁאָלוּהוּ אח"ך וְהִגִּיד ע"פי שְׁאֵלָתָם נֶאֱמָן וְעוֹד דְּכֹל שֶׁשּׁוֹאֲלִין אוֹתוֹ אֵיזֶה פ' שֶׁהָלַךְ עִמָּךְ אֵין זֶה מסל"ת ע"כ וכ"כ הב"י גַּם מֵהָרַב הנמק"י אֶלָּא שֶׁהוֹסִיף לוֹמַר שֶׁהָלַךְ עִמָּךְ שֶׁהִנַּחְנוּ כָּאן וכ"כ הָרִיטְבָ"א בְּחִידּוּשָׁיו וכ"מ מִדִּבְרֵי רַשְׁ"י שֶׁכָּתַב וְז"ל הוֹוֶה בְּכִיָּיה הַיְינוּ לְפִי תֻּומָּהּ דְּקוֹדֶם שֶׁשַּׁאֲלוּהָ הִתְחִילָה לוֹמַר כֵּן נִרְאֶה דְּלָא חֲשִׁיבָא הַבְּכִיָּיה כְּדִיבּוּר אֶלָּא גַּבֵּי המסל"ת וכ"נ מִדִּבְרֵי הַמָּרְדְּכַי שֶׁהֵבִיא הב"י בִּתְשׁוּבָה דַּף ק"ב וכ"כ מור"ם סי' ט"ו וְז"ל אֲבָל שָׁאֲלוּ אוֹתוֹ תְּחִילָּה אַיזֶה חֲבֵרֵינוּ וכו' אֵין זֶה מסל"ת אֶלָּא דְּשָׁם פָּסַק בְּנִדּוֹן הָרִיבָ"שׁ הַנַּ"ל לְהַחְמִיר וּכְבָר ה' עֶזְרַת נָשִׁים סי' קי"ג דַּף ס"ג ע"א תָּמַהּ עָלָיו מִצַּד אַחֵר וּמִדִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א וְהָרִיטְבָ"א וְהָרַב הנמק"י לָא מוּכָח כֵּן דְּאִם אֵין כַּוָּנָתָם לְחַלֵּק בֵּין הַהַתְחָלָה שֶׁל המסל"ת וּבֵין הַהַתְחָלָה שֶׁל הַשּׁוֹאֵל מַה בָּאוּ לוֹמַר וכ"כ הרשד"ם סי' נ"ז וסי' קס"ה וְרַבֵּינוּ בְּצַלְאֵל סי' כ"א וְעַיֵּין לְמָרָן בִּתְשׁוּבָה דַּף קי"ח ולמהרש"ך ח"א דַּף ז"ך ומהראנ"ח הֶבְיאוֹ הָרַב אֵלְיָהוּ רַבָּה בִּתְשׁוּבָה סי' ל' דַּף כ"ו וכ"נ דַּעַת מָהָר"י בִּירָב בְּמַעֲשֶׂה שֶׁל אוֹתוֹ יִשְׂרָאֵל שֶׁזִּימֵּן גּוֹיִם וּבְתוֹךְ הַסְּעוּדָה אָמַר בע"הב לַיְּהוּדִי שֶׁעָמּוֹ מַה נַּעֲשָׂה בְּפִלּוֹנִי ופ' וְהֵשִׁיבוּ הַנָּכְרִים אָנוּ יוֹדְעִים מִי הֲרָגָם וְהֵבִיא רְאָיָה מִמָּהָרָ"ם ומהרי"קו וְהִתִּיר נְשׁוֹתֵיהֶן הֵבִיא דְּבָרָיו בב"י וּבִתְשׁוּבָה דַּף ק"ז וְשָׁם כָּתַב דְּאוֹתוֹ נִדּוֹן יוֹתֵר גָּרוּעַ מִנִּדּוֹן הָרִיבָ"שׁ וְשָׁם מָרָן הִסְכִּים בּוֹ וְכֵן מהרשד"ם סי' ר"ד והר"א עֶזְרָיאֵל שָׁם סי' קס"ה ויעו"ש בְּסִימָן פ' וְכֵן דַּעַת הָרַב מִשְׁפְּטֵי שְׁמוּאֵל וְהָרַב תֻּומַּת יְשָׁרִים הֶבְיאוֹ הָרַב ב"ד סי' ח' וְעַיֵּין לוֹ שָׁם סי' י"א וכ"נ דַּעַת הב"ח בִּתְשׁוּ' סי' ע' וְהָרַב עֲדוּת בְּיהוֹסֵף ח"ב סי' כ"ה.

וְהָחָכָם הָאוֹסֵר הַנַּ"ל הו"ל לְהַזְכִּיר מִדִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א וּדְעִמֵּיהּ וּלְהוֹדִיעֵנוּ כַּאֲשֶׁר יִהְיֶה הָאֹופֶן לְחַלֵּק בְּנוֹשְׂאִים וְכֵן י"ל עַל הָרִיבָ"שׁ דִּתְחִילַת דְּבָרָיו חָלַק עָלָיו וְכֵן י"ל עַל הָרַדְבָ"ז ח"ב סי' ס' דְּהֶחְמִיר בְּזֶה וְכֵן מהרד"ך בְּמַעֲשֶׂה שֶׁל מֹשֶׁה סוֹסִי שֶׁאָמַר הַנָּכְרִי דְּאָמְרוּ לֹא שֶׁפֵּירוּשׁוֹ לֹא יָדַעְנוּ וְאָנוּ רוֹצִין לָדַעַת מִפִּיךָ וְכֵן מֵהָרִיבָ"ל ח"א סי' ב' בִּיהוּדִי הַהוֹלֵךְ אַחַר הַנָּכְרִי וְאָמַר לוֹ מַה לְּךָ הוֹלֵךְ אַחֲרֵי לִשְׁאוֹל עַל פִּלּוֹנִי ומהריט"ץ סי' קמ"ד הֶחְמִיר בִּקְרִיאָה לָנָכְרִי ומהר"א שָׁשׁוֹן מַחְמִיר כְּשֶׁאָמַר הַיְּהוּדִי פְּגָרִים מֵתִים אָנוּ מְבַקְּשִׁים ומהריק"ש בִּתְשׁוּבָה סי' קכ"ב כְּשֶׁיִּשְׂרָאֵל נֶאֱנָח הָוֵי כִּשְׁאֵלָה וּמַיְיתִי מִדִּבְרֵי הָרִיבָ"שׁ הַנַּ"ל כְּשֶׁאָמַר הַנָּכְרִי בְּמָה אַתֶּם מְדַבְּרִים וְהָרַב מִשְׁחָא דְּרְבוּתָא ח"א דַּף ק"א הֶחְמִיר כְּשֶׁאָמַר הַיְּהוּדִי י"א נדכ"א וי"ן טא"ח (וּפֵירוּשׁ הַדְּבָרִים מִי יוֹדֵעַ הֵיכָן נָפַל:) וְאַחַר הַחִפּוּשׂ רָאִיתִי לְהָרַב עז"נ סי' קי"ג שֶׁהֵבִין בְּדִבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א כמ"ש וְהִקְשָׁה עַל הֶחָכָם הָאוֹסֵר הַנַּ"ל דְּמַדְמֵי הֶעָרָה דְּפֻונְדָּקִית לַהֶעָרָה דְּהַשּׁוֹאֵל וּמַקְשֶׁה גַּם לְדִבְרֵי מהריק"ש הַנַּ"ל לְהַרְגִּישׁ גַּם עַל הָרַבָּנִים הָאַחֲרִים הַנַּ"ל וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּשָׁם מַסְכִּים הוֹלֵךְ דְּאִם הוֹלֵךְ הַיִּשְׂרָאֵל אֵצֶל הַחֹמֶר וא"ל לָמָּה אַתָּה הוֹלֵךְ אַחֲרֵי לִשְׁאוֹל וְלָדַעַת מפ' תֵּדַע לְךָ שֶׁמֵּת לָא הָוֵי מסל"ת דְּהָא מִדִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א וּדְעִמֵּיהּ הַנַּ"ל נִרְאֶה דְּהֶעָרָה דְּהַשּׁוֹאֵל אֵין כָּאן מֵיחוֹשׁ.

אִיבְּרָא מ"ש מהרשד"ם סי' ע' כְּשֶׁאָמַר הַנָּכְרִי אֶעֱשֶׂה עִמְּךָ חֶסֶד שְׁנָא וּשְׁנָא דְּמוּכָח דְּכַוָּנָתוֹ לְהָעִיד: וּבַר מִן דִּין הָא דְּמַדְמֵי הֶחָכָם בַּהֶעָרָה דְּהַשּׁוֹאֵל לַהֶעָרָה לְהמסל"ת וכ"כ מהרד"ך

שָׁם הַנִּיחָא לפי' התו' וְהָרֹא"ש בְּחִידּוּשָׁיו דְּמַיְיתוּ מֵהַיְרוּשַׁ' דְּטַעְמַיְיהוּ דְּרַבָּנָן כֵּיוָן דְּהַנִּיחוּהוּ שָׁם וְעָלָיו בָּאוּ הו"ל כְּמְעִידָה וְנָכְרִי לֵיתֵיהּ בְּתוֹרַת עֵדוּת וּמֵהוֹצָאַת כֵּלָיו.

הוּא שֶׁהֶאֱמִינוּהָ ולר"ע מִתּוֹרַת מסל"ת הֶאֱמִינוּהָ ולכ"ע בְּכֵיָה הָיְתָה שָׁם דְּלָאו בִּמְצִיאוּת פְּלִיגִי וּלְרַבָּנָן אֲפִילּוּ אִם דִּיבְּרָה אֵינוֹ כְּלוּם כֵּיוָן דְּחָשְׁבִינַן לָהּ כִּמְעִידָה וּמָצֵינַן לְמֵימַר דְּבָעְלָמָא מוֹדוֹ לר"ע דְּבְכֵיָה מסל"ת הָוְיָא וַהֲגַם דְּיֵשׁ לְצַדֵּד דְּילְמָא לר"ע לָא חַשִׁיב הַבְכֵיָה כְּדִיבּוּר זוּלַת כָּאן שֶׁהָיָה אֶצְלָהּ מ"מ הֲלָכָה כר"ע מֵחֲבֵירוֹ וְלֹא מֵחֲבֵירָיו אֲבָל לְרַשִׁ"י דְּפֵירֵשׁ הֶאֱמִינוּהָ מֵהוֹצָאַת כֵּלָיו וְלֹא פֵּירֵשׁ לָמָּה אֵינָהּ מסל"ת בְּבְכֵיָה פְּלִיגִי כֵּיוָן דְּלָא דִּיבְּרָה בְּפִיהָ וְהֵם אָמְרוּ אַיָּה חֲבֵרֵינוּ הֲרֵי שֶׁאָלְוָה וְנָפְקָא ממסל"ת מַה שֶּׁתֹּאמַר לָהֶן אַחַ"כ וְכֵן רָאִיתִי לְהָרַב צֶמַח צֶדֶק סי' מ"ב דְּפֵירֵשׁ כֵּן בְּדִבְרֵי התו' אַךְ לְפִי מ"ש הָרֹא"ש בְּחִידּוּשָׁיו נִרְאֶה דְּכֵן דַּעַת התו' כמ"ש מהרד"ך וְיָדוּעַ דְּעַל הָרֹוב בְּחִידּוּשָׁיו נִגְרַר אַחַר דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' ובפירש"י צ"ל כֵּן כמ"ש כֵּיוָן דְּלָא פֵּירֵשׁ טַעַם לָמָּה לֹא הָוְיָא מסל"ת וְכֵיוָן שֶׁכֵּן ע"כ הַהֶעָרָה אֵינָהּ כְּלוּם דַּהֲלָכָה כְּרַבָּנָן כְּנֶגֶד ר"ע וְגַם בר"ע מָצֵינַן לְמֵימַר דַּוְקָא הָכָא דְּהַנִּיחוּהוּ שָׁם וּבָאוּ עָלָיו הִתְעוֹרְרוּת כְּדִיבּוּר דָּמֵי וְכֵן לפי' הָרַמְבַּ"ם בְּפֵירוּשׁ הַמִּשְׁנָיוֹת וכ"כ רַבֵּינוּ עוֹבַדְיָה והתי"ט דִּלְרַבָּנָן מסל"ת הָיְתָה בְּמַה שֶּׁבִּכְתָּה ולר"ע מֵהוֹצָאַת כֵּלָיו וְהוּא הַפֶּךְ רַשִׁ"י וְהַתּוֹסָ' מָצֵינַן לְמֵימַר אֵין לְךָ בּוֹ אֶלָּא חִידּוּשׁוֹ דַּוְקָא כְּדְהָכָא שֶׁהֵם הִנִּיחוּהוּ וּבָאוּ עָלָיו הִתְעוֹרְרוּת הָוֵי כְּדִיבּוּר אֲבָל בְּעָלְמָא לָא וכ"כ מֵהָרִיבָ"ל ח"ג סי' ו' וח"ד סי' ג' וּמָרָן בְּתִשּׁוּ' דַּף ק' אַךְ סָתְמוּ דִּבְרֵיהֶם הַרְבֵּה וְלֹא הֵבִיאוּ מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם הַנַּ"ל וְלִדְבָרָיו א"ש דְּקִים לֵיהּ רַבִּי יוֹחָנָן כְּרַבָּנָן דְּלָא הֲוִתַּר נָכְרִי אֶלָּא מסל"ת דַּוְקָא וְלֹא נִתְכַּוְּנוּ לְהַתִּיר וכ"ש לְהָעִיד ור"ל כר"ע דַּהֲרֵי הֶאֱמִינוּהָ מֵהוֹצָאַת כֵּלָיו וקי"ל כְּרַבָּנָן לְגַבֵּי ר"ע וּכְרַבִּי יוֹחָנָן לְגַבֵּי ר"ל כַּנּוֹדָע הֲגַם דְּלָא קָאָמַר לֵימָא כְּתַנָּאֵי וכמ"ש הָרַב פְּרַח מַטֵּה אַהֲרֹן ח"א סי' כ"ג אֲבָל לְהַתּוֹסָ' קָשֶׁה דְּקִים לֵיהּ ר"י כר"ע ור"ל כְּרַבָּנָן וְכֵן לפירש"י דְּמִכֹּחַ הַהוֹכָחוֹת הֶאֱמִינוּהָ וְהָא כר"ל דְּלָאו דַּוְקָא מסל"ת אֶלָּא גַּם כְּשֶׁנִּתְכַּוְּנוּ לְהֶיתֵּר וְהָרי"ף וַז"ל שֶׁלָּמַד מִסֻּוגְיָא זוֹ דְּאִם הִתְחִיל הַנָּכְרִי אע"ג דְּהָדְרִינַן וּמַגְלִינַן לְמִילְתָא מִגֵּיהּ ש"ד לפי' התו' לְרַבָּנָן דקי"ל כְּוָתַיְיהוּ נָגֶד ר"ע אֵין זֶה אֶלָּא כְּשֶׁלֹּא הִנִּיחוּהוּ שָׁם וְלֹא בָּאוּ עָלָיו דְּאָז הָוֵי הַתְחָלַת דִּיבּוּרוֹ מסל"ת אֲבָל אִם הִנִּיחוּהוּ שָׁם וּבָאוּ אַחֲרָיו הָוֵי כְּמֵעִיד וּבְעָלְמָא כְּשֶׁלֹּא הִנִּיחוּהוּ שָׁם מדר"ע דְּקָאָמַר דִּכי חֲזִיתְנְהוּ בְּכֵיָה אָמְרוּ לָהּ אַיֵּה חֲבֵרֵינוּ נִלְמוֹד לְרַבָּנָן וּלְרַשִׁ"י וְהָרַמְבַּ"ם בְּפֵירוּשׁ הַמִּשְׁנָיוֹת דִּבְרֵי הָרִי"ף הַנַּ"ל מִילְתָא דְּחָיְילָא בְּכוֹלֵל גַּם כְּשֶׁהִנִּיחוּהוּ שָׁם וּבָאוּ עָלָיו דע"כ לָא פְּלִיגִי רַבָּנָן עַל ר"ע לְרַשִׁ"י כְּפִי מַה שֶּׁפֵּירַשְׁנוּ בִּדְבָרָיו מִשּׁוּם דְּהֶעָרָה דִּבְכֵיָה לָא הֲוָיָה כְּדִיבּוּר אֲבָל אִם הִתְחִילָה לְדַבֵּר בְּפִיהָ ש"דאע"ג דאח"ך אָמְרוּ לָהּ אַיֵּה חֲבֵרֵינוּ וּלְהָרַמְבַּ"ם דמסל"ת הָיְתָה בְּמַה שֶּׁבִּכְתָּה דְּכֵיוָן דְּהָיָה שָׁם וְעָלָיו.

בָּאוּ הָוֵי כְּדִיבּוּר א"כ דִּיבּוּר בְּכָל מָקוֹם הָוֵי הַתְחָלָה אע"ג דִּמְהַדְרִינַן וּמַגְלִינַן לְמִילְתָא מִגֵּיהּ ואע"ג דְּהָרי"ף כָּתַב אִם הִתְחִיל וכו' דֵּומְיָא דְּפֵנְדָּקִית קָאָמַר דְּמִשָּׁם לָמַד הַדִּין הַהוּא כְּמוֹ פֵּנְדָּקִית דְּאֵין לְהִסְתַּפֵּק אִם בּוֹכָה עַל דָּבָר אַחֵר: וּמִזֶּה יֵשׁ לְדַקְדֵּק עַל מָרָן בְּתִשּׁוּבָתוֹ דַּף קט"ו שֶׁפֵּירֵשׁ שְׁנֵי פֵּירוּשִׁים בְּהַאי סֻוגְיָא וְהִסְפִּים לְפֵירוּשׁ הַשֵּׁנִי דלר"ע מסל"ת הָיְתָה מֵהַבְּכִיָּה לְבַד וְהוֹצָאַת כֵּלָיו לָאו דַּוְקָא וּבָזֶה מִתְיַישֵׁב מַה שֶּׁלֹּא הִזְכִּירוּ הַפּוֹסְקִים הָא דְּפֵנְדָּקִית מֵרֹוב פְּשִׁיטוּתוֹ דְּאִם אֲמַרְתְּ מִכֹּחַ הוֹצָאַת כֵּלָיו הוּא דְּהֶאֱמִינוּהָ כְּגוֹן דָּא צְרִיכִין לְמוֹדָעֵי עכת"ד.

וְשָׁם הֵבִיא פירש"י וְהַתּוֹסָ' מִלְּבַד דְּמַרְיְהַטָּא דִּלְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם דְּכָתַב נָכְרִי שֶׁהִתְחִיל לְהַסִּיחַ וְאַחֲרָיו נִגְרַר הַטּוּר וּמִנִּי"ר בש"ע דְּמַשְׁמַע שִׂיחָה דַּוְקָא וְלֹא הִתְעוֹרְרוּת דאל"כ לֵימְרוּ הִתְעוֹרְרוּת וכ"ש דְּיִבּוּר פֶּה.

עוֹד בָּהּ דִּלְפִי הַנִּרְאֶה מֵהַתּוֹ' דְּרַבָּנָן סָבְרִי דְּהַבְכָיָה לָא הָוֵי מסל"ת כֵּינָן דְּהָיָה אֶצְלָהּ וְעָלָיו בָּאוּ וכ"ש דְּיִבּוּר ומ"ש אח"ך אַיֵּה חֲבֵרֵינוּ הֲרֵי שֶׁאֵלָּה וְאֵינוֹ כְּלוּם וְהִלְכְתָא כְּוָותַיְיהוּ נֶגֶד וא"כ מַאי הַאי דְּקָאָמַר מֵחֲמַת פְּשִׁיטוּתוֹ לֹא הִזְכִּירוּהוּ דִּכְגוֹן דָּא צְרִיכָה רַבָּה אִם נִפְסַק כר"ע לְגַבֵּי רַבָּנָן וְכֵן אִם הוּא כְּרַבָּנָן חִידּוּשׁ כָּזֶה דִּבְצֵירוּף הוֹצָאַת כֵּלָיו הֶאֱמִינוּהָ לָא הו"ל לְאַשְׁתּוֹקֵי וכמ"ש הוּא עַצְמוֹ וְכֵן לפירש"י לְפִי הַפָּשׁוּט דַּעְתּוֹ בִּבְכִיָּה פְּלִיגִי דִּלְרַבָּנָן אֵינָהּ הַתְחָלָה כֵּינָן דְּלָא דִּיבְּרָה בְּפִיהָ וְאֵיךְ מני"ר הַסְּכִים דִּבְכִיָּה דְּפֶוּנְדָּקִית הֲוָיָה מסל"ת וּמֵרֹוב פְּשִׁיטוּתוֹ לֹא הֶבִיאוּהָ הַפּוֹסְקִים בִּפְרָטוּת דא"כ אֲתַאן לר"ע.

אִיבָּרָא דְּפֵירוּשׁוֹ א"ש לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם בְּפֵירוּשׁ הַמִּשְׁנָיוֹת כנז"ל וְאֵיךְ לֹא הִזְכִּירוּ לְהִסְתַּיֵּעַ מִמֶּנּוּ וּפֵירוּשׁ הָרַמְבַּ"ם מְחֻנָּוָר כְּפֵירוּשׁ הַסֶּוּגְיָא דְּהָתָם דְּאִילּוּ לְפֵירוּשׁ רַשְׁ"י וְהַתּוֹ' נִצְטָרֵךְ לוֹמַר דמ"ש בַּשַּׁ"ס מַאי גְּרִיעוּתָא דְּפֶוּנְדָּקִית אָמַר רַב כָּהֲנָא נָכְרִית הָיְתָה ומסל"ת הָיְתָה וכו' וְהָא אַיֵּה חֲבֵרֵינוּ וכו' נִצְטָרֵךְ לְחַלֵּק הַקֻּשְׁיוֹת חֲדָא לְרַבָּנָן וַחֲדָא לר"ע וְזֶה דּוֹחֵק עַיֵּין למהרי"קו שׁוֹרֶשׁ קכ"א וּלְהָרַב בְּנְיָמִין זְאֵב דַּף כ"א וְדַף ע"א וּלְמַהֲרַ"ם מִלּוּבְּלִין סי' ק"י וְהָרַב אַדֶּרֶת אֵלִיָּהוּ ש"ות סי' ו' וְהָרַב כְּנֶסֶת יְחֶזְקֵאל סי' ן' וְהָרַב צ"ץ סי' מ"ב משא"כ לְפֵירוּשׁ הָרַמְבַּ"ם כֻּלָּהּ לְרַבָּנָן קָאָמַר דְּאִינְהוּ אָמְרִי וְלֹא תְּהֵא כֹּהֶנֶת כְּפֶוּנְדָּקִית וע"ז פָּרִיךְ מַאי גְּרִיעוּתָא דְּפֶוּנְדָּקִית וּמְשַׁנֵּי נָכְרִית הָיְתָה ומסל"ת וכו' וְקַפְרִיךְ וְהָא אַיֵּה חֲבֵרֵינוּ קָאָמְרִי לָהּ דמ"ש זֶה מַקְלוֹ וכו' הַיְינוּ אַחַר שֶׁשְּׁאָלוּהָ וּמְשַׁנֵּי אַלְבַּיְיהוּ כֵּינָן דַּחֲזַיְתַנְהוּ אָמְרוּ לָהּ.

וכו'.

וְיֵשׁ לְדַקְדֵּק גַּם עַל הָרַבָּנִים הַנַּ"ל אֵיךְ לֹא הִזְכִּירוּ מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם הַנַּ"ל וּבִפְרָט הָרַב מִשְׁפְּטֵי שְׁמוּאֵל סי' ע"ח דְּפֵירֵשׁ בְּסֶוּגְיָא פֵּירוּשׁ מֵעַצְמוֹ וְלֹא הִזְכִּיר אַף מִדִּבְרֵי רַשְׁ"י וְהַתּוֹסָ': וּלְפֵירוּשׁ הָרַמְבַּ"ם מסל"ת גָּרַע מֵאִשָּׁה דְּהָא רַבָּנָן הוּא דְּקָאָמְרִי מָרִי לר"ע דְּפוֹסֵל בְּאִשָּׁה וְלֹא תְּהֵא כֹּהֶנֶת כְּפֶוּנְדָּקִית ר"ל אִשָּׁה מְיֻוחֶסֶת כְּמוֹ פֶּוּנְדָּקִית וא"ל ר"ע לִכְשֶׁתְּהֵא כֹּהֶנֶת כְּפֶוּנְדָּקִית וכו' דְּהַכַּוָּנָה מֵהוֹצָאַת כֵּלָיו הוּא שֶׁהֶאֱמִינוּהָ וּדְלֹא כִּדְמַשְׁמַע מפירש"י דמסל"ת עָדִיף מֵאִשָּׁה וכמ"ש מהרי"קו שׁוֹרֶשׁ קכ"א.

וּמַה שֶּׁדִּקְדֵּק אֶחָד קָדוֹשׁ בְּסוֹף תְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א ח"ב הַנִּקְרָא תּוֹלְדוֹת אָדָם דַּף ק"ד מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בְּחִיבּוּרוֹ דמסל"ת עָדִיף מֵעֵד א' ממ"ש כְּבָר הוֹדַעְנוּ שֶׁהָעֵד שֶׁאָמַר שָׁמַעְתִּי וכו' אֲבָל אִם אָמַר הָעֵד וכו' וַאֲנִי רְאִיתִיו שׁוֹאֲלִין אוֹתוֹ הֵיאַךְ רָאִיתָ וכו' נִרְאֶה אֲבָל מסל"ת אֵין שׁוֹאֲלִין אוֹתוֹ הֵיאַךְ רָאִיתָ מִדִּנָקְט עַד יעו"ש.

וְהֵן אֱמֶת שכ"כ הָרַדְבָ"ז ח"ב סי' רצ"ד וּגְדוֹלָה מִזּוֹ כָּתַב הָרַמְבַּ"ם בפ' בָּתְרָא דְּגֵירוּשִׁין אֲבָל הֵיכָא דְּהַגּוֹי מסל"ת שֶׁרָאֲהוּ שֶׁמֵּת אֵין מְדַקְדְּקִין עָלָיו לָדַעַת אֵיךְ יוֹדֵעַ עֵדוּת זוֹ אִם מִפִּי הָרְאָיָה אִם מִפִּי הַשְּׁמוּעָה וכו' ע"כ.

וְהָרוֹאֶה יִרְאֶה שֶׁאֵין זֶה בְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם אִם לֹא שֶׁנֹּאמַר מִכְּלָלָא שׁוֹמֵיעַ לֵיהּ כֵּן מִמַּה שֶּׁלֹּא כָּתַב כֵּן אֶלָּא גַּבֵּי עֵד וְאִשָּׁה וְעֶבֶד. וכ"נ דַּעַת הרא"ם שֶׁכָּתַב סוֹף סי' ל"ו גַּבֵּי וּקְבָרְתִּיו

בע"א אֵין צָרִיךְ וכ"ש במסל"ת דְּלָא אָמַר בִּדְדָמֵי ומ"מ כֵּיוָן דְּחָזִינַן לֵיהּ לְהָרַמְבַּ"ם בפי' הַמִּשָׁנָיוֹת דְּלָא ס"ל כֵּן צ"ל דְּמַאי דְּנָקֵט בְּחִיבּוּרוֹ לְיִשָּׁנָא דְּעֵד חִידּוּשָׁא קמ"ל ס"ד אָמֵינָא דְּהָעֵד הוּא שֶׁאֵין צָרִיךְ לָזֶה יַעַן יוֹדֵעַ דְּעַל נַפְשׁוֹ וְעַל יַהֲדוּתוֹ רוֹצִין לְהַתִּיר אִשָּׁה זוֹ וּבְוַדַּאי קוּשְׁטָא קָאָמַר וּבְרִירָא לֵיהּ מִילְּתָא טוּבָא קמ"ל דאע"פ כֵּן צָרִיךְ לְשׁוֹאֲלוֹ וכ"ש מסל"ת שֶׁאָמַר שֶׁרָאָה וְהָכִי עָדִיף מִלּוֹמַר דְּדָבָרָיו שֶׁבְּחִיבּוּר סְתָרַאי נִינְהוּ עמ"ש בפי' הַמִּשָׁנָיוֹת וְיֵשׁ לְדַקְדֵּק עָלָיו אֵיךְ לֹא הִזְכִּיר מִזֶּה וְכֵן יֵשׁ לְדַקְדֵּק עַל מהרי"קו דַּהֲרֵי מני"ר בִּזְמַן הרא"ם כְּמוֹ שֶׁכּוֹתֵב בַּשׁוֹרֶשׁ פ"ג מֵרַבִּי אֵלְיָהוּ פַּרְנָס וְהוּא הוּא כמ"ש בש"הג ח"א דַּף ה' וְכֵן בש"ות הרא"ם סי' י"ח מהר"א בֶּן יָעִישׁ מַיְיתֵי לֵיהּ מִדְּבָרֵי מהרי"קו וְשָׁם בהרא"ם סי' ה' מַזְכִּיר מִפֵּירוּשׁ הַמִּשָׁנָיוֹת וּפֵירוּשׁ הַמִּשָׁנָיוֹת נִדְפַּס מִזְּמַן הָרַשְׁבָּ"א ובח"א סי' אֶלֶף קמ"ט מֵבִיא מִדְּבָרָיו אַדְּ ת"הד דְּאָזִיל בִּשְׁיטָא זוֹ יָדַעְנוּ דְּלָא הָיָה לוֹ פֵּירוּשׁ הַמִּשָׁנָיוֹת וכמ"ש בש"הג ח"ב דַּף נ"א מִמָּהַרְשָׁ"ל: וְהִנֵּה בְּנִדּוֹן דִּידַן וּשְׁאָלָהּ אִשָּׁה בְּמָה אַתֶּם מְדַבְּרִים הָאֵם עַל הֲרִיגַת הַיְּהוּדִים וְאָמְרוּ לָהּ לֹא לָא מִבָּעְיָא לְכַמָּה מֵרַבָּנָן וְתָא דְּחִלְּקוּ עָלָיו בְּזֶה אֶלָּא גַּם לְדִידֵיהּ שָׁאנֵי כְּשֶׁאָמְרוּ לֹא וְדֵומְיָא למ"ש מֵהָרִיבָ"ל בָּרֹאשׁוֹן סי' ד' בעאזר"י פראג"י שֶׁלֹּא הִסְפִּיקוּ לַהֲשִׁיבוֹ עַד שֶׁאָמַר אֲנִי נִמְצֵאתִי וכו' דְּכָתַב דְּבָזֶה יוֹדֶה הָרִיבָ"ש וְהָא דִּידַן עֲדִיפָא דְּהָתָם בֶּאֱמֶת הָיוּ מְדַבְּרִים עָלָיו כַּמְבֹאָר בקב"ע שָׁם ובנ"ד הַגַּם דַּעֲלֵיהֶם מְדַבְּרִים הַיְינוּ עַל שֶׁלֹּא פָּחֲדוּ לְשַׁבָּת שָׁם וְלֹא אִם נֶהֶרְגוּ אוֹ לֹא וְעוֹד נִדּוֹן מֵהָרִיבָ"ל מְדַבְּרִים בְּקוֹל רָם בְּאׇזְנֵי שֶׁיֵּדַע הַנָּכְרִי לֹא כֵן בְּכָאן וּמַה גַּם בְּדִיבּוּר הַנּוֹגֵעַ לָהּ שֶׁחֲשׁוּדִים עַל ש"ד וַדַּאי דִּיבּוּרָם בְּלַחַשׁ וּמַה גַּם שֶׁהֵם אָמְרוּ כֵּן שֶׁדִּיבְּרוּ בְּלַחַשׁ: וְהָאֱמֶת דְּהָרַב גִּט פָּשׁוּט בְּסִפְרוֹ עז"נ דַּף מ"כ ע"ב פֵּירֵשׁ בְּדִבְרֵי הָרִיבָ"ש דְּחָשַׁשׁ שְׁתֵּי חֲשָׁשׁוֹת הָרִאשׁוֹנָה דְּנִרְאֶה דְּשִׂיחַת הַנָּכְרִי בָּמָה שֶׁאוֹמֵר בְּמָה אַתֶּם מְדַבְּרִים כְּמֵשִׁיב עַל שְׁאֵלָתֵם וּמֵבִין מִדְּבָרֵיהֶם שֶׁשָּׁאֲלוּ אוֹתוֹ וְהֵשִׁיב ע"פי מִדּוֹתֵיהֶם וְהַשְּׁנִיָּה בָּמָה שֶׁאָמְרוּ הֵן דְּבַרְנוּ בפ' אִם הוּא חַי אִם מֵת דְּנִרְאֶה כְּשֶׁאֵלָה וא"כ אֲפִלּוּ אִם הַנָּכְרִי אָמַר בְּמָה אַתֶּם מְדַבְּרִים וְלֹא הִסְפִּיקוּ לַהֲשִׁיבוֹ עַד שֶׁהוּא גָּמַר דְּבָרָיו אִם עַל פְּלוֹנִי מֵת הוּא וְכַיּוֹצֵא כְּהַהִיא דְּמֵהָרִיבָ"ל יֵשׁ לָחוּשׁ הַחֲשָׁשָׁא הָרִאשׁוֹנָה וְכֵן אִם אָמְרוּ בפ' אָנוּ מְדַבְּרִים: וּכְבָר הָרַב אֵלְיָהוּ רַבָּה דַּף יו"ד ע"ג תַּמָּה עַל מֵהָרִיבָ"ל דְּהָרִיבָ"ש מַה שֶּׁהֶחְמִיר בְּמַסְקָנַת דְּבָרָיו אַכֻּולָּהּ מִילְּתָא קָאָמַר גַּם אִם שָׁמַע הַנָּכְרִי שֶׁהֵם מְדַבְּרִים בְּלֵבַד וְלֹא שָׁאֲלֵם בְּמַאי עָסְקִיתוּ וְיָעִיד ע"ז מַה שֶּׁסַּיֵּם שָׁם אֲבָל לְמַעֲשֶׂה לִבִּי נוֹקְפִי וכו' וְשֶׁכֵּן הֵבִין הָרַב מִשְׁפְּטֵי שְׁמוּאֵל סי' ז"ך ומהראנ"ח יעו"ש.

וְהָרוֹאֶה יִרְאֶה בְּנִדּוֹן ה' מִשְׁפְּטֵי שְׁמוּאֵל שֶׁהָיָה שָׁם דִּיבּוּר מִיִּשְׂרָאֵל לְנָכְרִי ומהראנ"ח לֵיתֵיהּ גַּבָּן לִרְאוֹת וּמַה שֶּׁסַּיֵּם הָרִיבָ"ש וְעוֹד דְּכָתְבוּ כַּמָּה גְּדוֹלִים בְּנִדּוֹן זֶה לְאֶסּוֹר וכו'נִרְאֶה בְּאוֹתוֹ נִדּוֹן דַּוְקָא קָאָמַר דְּהָיָה דִּיבּוּר מִיִּשְׂרָאֵל וְהַגּוֹיָה עִם הַמֶּלַח וְהָרַב הנז' הוּא גּוּפֵיהּ שָׁם בְּתְשׁוּבוֹתָיו סי' ו' דַּף מ' כָּתַב בְּנִדּוֹנוּ שָׁשָׁם וְז"ל וְלָא מִבָּעְיָא לְדַעַת מהראנ"ח ומהרח"ש אֶלָּא אֲפִילּוּ לְדַעַת מהר"א שָׁשׁוֹן הָוֵי שַׁפִּיר מַסִּיחַ לְפִי תֻּמּוֹ דְּעַד כָּאן לֹא הֶחְמִיר אֶלָּא בְּדָאִיכָּא דִּיבּוּר מִיִּשְׂרָאֵל לְגוֹי בְּעֵד אוֹתוֹ הַמֵּת שֶׁאֶפְשָׁר לְהָבִין מִמְּנוּ שֶׁבִּקְּשָׁה בְּעַד אוֹתוֹ פְּלוֹנִי לְיַדַּע מַה נְּהָיָה מִמֶּנּוּ ע"כ וּבִנְדּוֹן דִּידַן לָא מִבָּעְיָא לְדַעַת מֵהָרִיבָ"ל כָּל שֶׁלֹּא אָמְרוּ אָנוּ מְדַבְּרִים בִּפְלוֹנִי יוֹדֶה הָרִיבָ"ש וְדִידַן עֲדִיפָא דְּאָמְרוּ לָהּ לֹא דְּהָתָם יֵשׁ לוֹמַר דְּשִׂתְיקָה כְּהוֹדָאָה דָּמְיָא אֲבָל בְּאוֹמֵר הַיִשְׂרָאֵל לֹא הַכַּוָּנָה לֹא כְּמוֹ שֶׁחָשַׁבְתָּ שֶׁאָנוּ מְדַבְּרִים בפ' וְרָצוֹנֵינוּ לָדַעַת מִמְּךָ אֵינוֹ כֵּן כְּמוֹ שֶׁעָלְתָה עַל דַּעְתְּךָ וּבְעֵסֶק אַחֵר אָנוּ עֲסוּקִים אֶלָּא גַּם לִדְבְרֵי מהרמב"ח כָּל שֶׁמֵּבִין הַגּוֹי עַל מַה הֵם מְדַבְּרִים וּמֵשִׁיב חָשִׁיב לֵיהּ כְּמֵשִׁיב עַל

שְׁאֵלָתָם אע"ג דְּלָא דִּיבְּרוּ עִמּוֹ כְּלוּם מ"מ הנ"מ אִם הָיוּ מְדַבְּרִים בְּקוֹל רָם יֵשׁ לָחוּשׁ לָזֶה אֲבָל כֵּיוָן שֶׁהֵם מִתְלַחֲשִׁים מִי הִגִּיד לָהּ שֶׁהוּא עַל הֲרִיגַת הַיְּהוּדִים וְזוֹ נְבוּאַת שֶׁקֶר כַּאֲשֶׁר הוּא בֶּאֱמֶת דְּלָא עַל עֵסֶק אִם נָהֲרְגוּ אוֹ לָאו הֵם מִתְלַחֲשִׁים וְאִם הִיא חָשְׁבָה כָּךְ מַאי הָוֵי כֵּיוָן שֶׁאֵין הָאֱמֶת כֵּן וְגִילוּי סוֹדָם עַל תְּחִילָתָם שֶׁאָמְרוּ לָהּ לֹא שֶׁבְּעֵסֶק אַחֵר אָנוּ עֲסוּקִים וא"כ מַה שֶּׁאָמְרָה אח"ז גאנ"א לכ"בר וכו' (ופֵּירוּשׁ הַדְּבָרִים בָּאָה לָנוּ הַשְׁמוּעָה וכו') מסל"ת הִיא: וְאִם נָפַשׁ אָדָם לוֹמַר דְּאַכַּתִּי יֵשׁ לְהַסֵּם ממ"ש מהרד"ך חֶדֶר ך' בקב"ע שֶׁל מֹשֶׁה סוּסִי שֶׁאָמַר הַנָּכְרִי הֲיִדַּעְתֶּם מִן פ' כְּלוּם וְאָמְרוּ לֹא שֶׁהֶחְמִיר בְּדָבָר שֶׁפֵּירוּשׁוֹ לֹא יָדַעְנוּ וּרְצוֹנֵינוּ לָדַעַת מִמְּךָ יעו"ש.

הִנֵּה מִלְּבַד דְּהַנִּדּוֹן הַהוּא חָלְקוּ עָלָיו כָּל חַכְמֵי דּוֹרוֹ כַּמְבֹאָר בס' בִּנְיָמִן זְאֵב בְּאוֹרֶךְ וּבְרוֹחַב וַהֲרֵי בְּנִדּוֹן הָרִיבָ"שׁ דְּגָרַע טוּבָא דַּהֲרֵי הב"י אע"ג דְּבִתְשׁוּבָתוֹ פָּסַק דְּלָא כְּהָרִיבָ"שׁ בב"י הֻבְיָאם בִּשְׁתִיקָה וְאִילּוּ כְּשֶׁהֵבִיא בב"י דִּבְרֵי מהרד"ך כָּתַב עָלָיו וְלֹא.

נִרְאוּ דְּבָרָיו בְּעֵינַי וְגַם מהרי"ט הִתִּיר בְּנִדּוֹנוּ יעו"ש. וְהַדָּבָר בָּרוּר בְּהַהִיא דְּהָרִיבָ"שׁ מִלְּבַד שֶׁהֵן בֶּאֱמֶת מְדַבְּרִים ע"ז וְלָכֵן חָשִׁיב לֵיהּ כְּמַשִּׁיב עַל שְׁאֵלָתָם וְלָא הָוֵי מסל"ת וְגַם רֵיעוּתָא אַחֶרֶת שֶׁהַמַּלָּח שָׁהָיָה עִמָּהֶם בַּסְּפִינָה הוּא כַּמִּדָּבָר וְדָמֵי לְהַהִיא דְּפֶוּנְדָּקִית וכמ"ש הָרַב דַּרְכֵי נוֹעַם דַּף ע' וְלָכֵן הָוֵי כְּנִשְׁאָל לֹא כֵן בִּסְתָם נָכְרִי שֶׁשָּׁאַל הֲיִדַּעְתֶּם.

וק"ק עַל מהרד"ך שָׁם שֶׁלֹּא נִזְכַּר מִדִּבְרֵי הָרִיבָ"שׁ הנז"ל כְּלָל וְגַם כַּת הַחוֹלְקִים עָלָיו אֵין אֶחָד מֵהֶם הִזְכִּיר ממהריב"ש לְרַחֵק אוֹ לְקָרֵב. וְאַגַּב רִיהְטָאֵי עַיִן רוֹאֶה להגו"ר אֶבֶן הָעֵזֶר כְּלָל ג' סי' ו' דַּף ל"ב ע"ב שֶׁכָּתַב שֶׁעַל הָרוֹב תְּשׁוּבוֹת הָרִיבָ"שׁ לֹא נִדְפְּסוּ בְּיָמָיו שֶׁל מהרד"ך.

וְאַחַר הַמָּחָ"ר לֹא יִתָּכֵן דמהרד"ך בְּאוֹתוֹ נִדּוֹן נֶחֱלַק עָלָיו מָהָר"י טְאִיטָצַאק כַּמְבֹאָר שָׁם ומהרי"ט הנז' עַד אֲחָרָן בִּימֵי מָרָן הָיָה כמ"ש בב"י י"ד סי' כ"א דַּף. רל"ז ע"ג שֶׁהָיָה כּוֹתֵב לוֹ מָהָר"י בְּיָרֵב רַבּוֹ שֶׁל מָרָן דְּכוֹתֵב עָלָיו רַבֵּינוּ הַגָּדוֹל כָּתַב עָלָיו בש"ות אַבְקַת רוֹכֵל סי' ע"ג דְּכְשֶׁהָיָה רוֹאֶה דִּבְרֵי הָרִיבָ"שׁ הָיָה סוֹמֵךְ עָלָיו יוֹתֵר מִפּוֹסְקִים אֲחֵרִים וא"כ אַף דמהרד"ך ומהרי"ט קַשִּׁישֵׁי מִמָּרָן דְּבַר מַה מ"מ וּשְׁקוּלָה הַ'ן בָּהֶם לְמָהָר"י בְּיָרֵב וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּאֶחָד קָדוֹשׁ בש"ות ח"ב מֵהָרַשְׁבָּ"א בְּסוֹפוֹ מני"ר מָהָרי"ל שֶׁמְּבִיאוֹ הב"י כַּנּוֹדָע כמ"ש בש"הג ח"א דל"ח מַיְיתֵי דִּבְרֵי הָרִיבָ"שׁ וְשָׁם קוֹרֵא למהרד"ך מֵחַכְמֵי דּוֹרוֹ וְכֵן הרשד"ם ח"מ סי' רצ"ח וַעֲדַיְפָא מִינָּהּ דמהרד"ך בְּבֵית ט' מַיְיתֵי מש"ות הרא"ם והרא"ם שָׁם סי' ל"ה וע"ו מַזְכִּיר דִּבְרֵי הָרִיבָ"שׁ.

וּמִזֶּה יֵשׁ לְהַפְלִיא עַל כנ"הג ח"מ סי' ל"ד הגב"י אות פ"ט וּמְבִיאוֹ הָרַב חֵשֶׁק שְׁלֹמֹה בְּכְלָלִים דְּכָתַב דְּבִימֵי הרא"ם לֹא נִדְפְּסוּ ש"ות הָרִיבָ"שׁ וי"ל גַּם עַל הָרַב יַד מַלְאָכִי דַּף קצ"ט דְּהֵבִיא דִּבְרֵי הגו"ר הַנָּ"ל וְלֹא דִּקְדֵּק אַחֲרָיו כמ"ש וְעַיֵּין לכנ"הג בִּתְשׁוּבָתוֹ לֹא"הע דַּף י"ב ע"ב דְּכָתַב עַל הרא"ם אִם רָאָה דִּבְרֵי הָרִיבָ"שׁ וְהוּא הֵפֶךְ דְּבָרָיו שָׁשָׁם וְכֵן יֵשׁ לְהַפְלִיא עַל הָרַב סְמִיכָה לְחַיִּים דַּף קי"א דְּתָפַס בְּפָשׁוּט דִּבְרֵי הגו"ר הַנָּ"ל דהרא"ם לֹא רָאָה לִתְשׁוּ' הָרִיבָ"שׁ הוֹאִיל דהרד"ך לֹא רָאָה אוֹתָם וְיָדוּעַ דִּבְזְמַן אֶחָד הוּא וַהֲרֵי לְפָנֶיךָ דמהרד"ך גַּם הרא"ם מְבִיאִים מִדְּבָרָיו וְכֵן רָאִיתִי להחק"ל א"ה דַּף צ"ו ע"ג דְּתָמַהּ עַל הרא"ם אֵיךְ לֹא זָכַר תְּשׁוּבַת הָרִיבָ"שׁ וְצָרִיךְ לְדָחוֹק דִּלְפִי שָׁעָה לֹא נִמְצָא אִתָּם ש"ות הָרִיבָ"שׁ בִּמְקוֹמָן: אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה נָהֲדַר לְנִדּוֹן דִּידַן שֶׁיֵּשׁ לוֹמַר דִּבְנִדּוֹן זֶה יוֹדֶה גַּם מהרד"ך

דִּכְשֶׁאָמַר לֹא שָׁמַעְנוּ כְּלוּם שַׁיָּיךְ לִתְלוֹת שֶׁרְצוֹנָם לִשְׁמוֹעַ מִמֶּנּוּ שֶׁנִּרְאֶה שֶׁכַּוָּנָתוֹ לְהוֹדִיעָם כמ"ש הֲיִדַּעְתֶּם וכו' משא"כ כְּשֶׁאָמַר לֹא בִּלְבַד דְּכָל הַמּוֹסִיף גּוֹרֵעַ וכ"כ הוּא שָׁם וכ"כ מַהָרִיבָ"ל ח"ג סי' פ"ט וְעַיֵּין לְהָרַב נֶאֱמָן שְׁמוּאֵל דַּף ס"ה וּמַה גַּם דִּיבּוּר לֹא עַל מַה שֶׁאָמַר הַנָּכְרִי בְּמָה אַתֶּם מְדַבְּרִים וְלֹא אָמַר בִּלְשׁוֹן יְדִיעָה כַּנִּדּוֹן מהרד"ך.

וְאָבִי רְאֵה גַּם רְאֵה מ"ש מַהָרַמָ"א סי' מ"ה כְּשֶׁאָמַר הַנָּכְרִי מְצָאתֶם הֶהָרוּג הנז' אֲשֶׁר אַתֶּם מְחַפְּשִׂים עָלָיו וְאָמְרוּ לֹא מָצָאנוּ ואח"ך אָמַר מַה שֶׁאָמַר דַּחֲשִׁיב מסל"ת: וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁיָּכוֹל לִהְיוֹת דְּדִיבּוּר בְּמָה אַתֶּם מִדְּבָרִים חֲשִׁיב קֶשֶׁר דְּבָרִים לָצֵאת י"ח הָרָ"ן דְּכָל הָאוֹמֵר מֵת בִּלְבַד לָא חֲשִׁיב לֵיהּ מסל"ת וכמ"ש מַהָרִיבָ"ל שָׁם בעאזר"י פארג"י.

וכ"כ הָרַב פָּרַח מ"א ח"א סי' ס' וְדָוְגְמָא לָזֶה כָּתַב מהרימ"ט ח"ב סי' ב' בְּבָחוּר האסטנבולי וְהָרַב צָמַח צַדִּיק סי' מ"ב בְּאַנ גִּיל וְנ'גִיל. וּמַה שֶׁהִקְשָׁה מהריט"ץ סי' קמ"ד לְמהריב"ל ע"ז לְדִידִי חָזֵי דְּמַהָרִיבָ"ל כ"כ תְּחִלַּת דָּבָר כְּשֶׁאֵין לָחוּשׁ לַשְּׁאֵלָה כְּלָל וּמִי לֹא יָדַע בְּכָל אֵלֶּה דאח"ך הֲבִיא דִּבְרֵי הָרִיבָ"שׁ הֵיעָמְדוּ בְּנִדּוֹנוּ וּלְהַחְמִיר וּבְנִדּאי נָפַל פִּיתָּא בְּבֵירָא ואח"ך מַסִּיק וּמִתּוּן דְּבְנִדּוֹנוּ יוֹדֶה הָרִיבָ"שׁ כֵּיוָן דְּלָא הֶשִׁיבוּ הַיְהוּדִי כְּלוּם וּמִמֵּילָא אָתְאֵן לְרֵישָׁא דמסל"ת הָוֵי אַף לְדַעַת הָרָ"ן.

וְהֵן אֱמֶת דְּמַהָרִיבָ"ל מְצַדֵּד אַצְדּוּדֵי בְּזֶה אִי הָוֵי קֶשֶׁר דְּבָרִים אוֹ לָאו אֲבָל בנ"ד עָדִיף טְפֵי שֶׁיֵּשׁ כָּאן עוֹד דְּבָרִים אֲחֵרִים דְּהַיְינוּ ומעאהו"ם אורג"מי וּפֵירוּשׁ הַדְּבָרִים וְעִמָּהֶם נָכְרִי אֶחָד מִמִּשְׁפַּחַת אורג"מי וכו') עַיֵּין לְהָרַב עֵדוּת בִּיהוֹסֵף לְמָהָר"י אַלְמוֹשְׁנִינוּ דַּף ס' וְאֶת הַיּוֹתֶרֶת עַד מִפִּי עֵד כמ"ש הָרַב מָגֵן גִּבּוֹרִים דַּף ק"ך רִמְזָם הָרַב יַד אַהֲרֹן וְהִנֵּה דַּעַת מָרָן בְּזֶה אִי בָּעֵינַן קֶשֶׁר דְּבָרִים אע"ג דְּבִתְשׁוּבָה דַּף קי"ז כָּתַב דְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם כְּדַעַת הָרָ"ן דְּכָתַב כֵּיצַד מסל"ת אָמַר אוֹי לִפְלוֹנִי וכו' ובש"ע נָקַט כִּי הַאי לִישָׁנָא שָׁם דַּף קי"ח תַּבְרִיהּ לִגְזִיזֵיהּ: וְאֵל אֱלֹהִים יוֹדֵעַ מַה שֶׁחָשַׁבְתִּי לְיַיֵּשֵׁב בְּקַשְׁיָתָיו וְלֹ"ו מְצָאתִיהוּ לְהָרַב לֵב שְׁלֹמֹה סי' כ"ה דַּף כ"ט קָחֲנוּ מִשָּׁם.

וּכְבָר רָאִיתִי לכנ"הג בְּבָעֵי חַיֵּי סי' י"א דְּגַם הָרַב מש"ץ נִתְעוֹרֵר בָּזֶה וְעַיֵּין בִּפְרָט זֶה מַה שֶּׁרָמַז כנ"הג הגב"י אוֹת פ"ט וק' וק"מ וּלְהָרַב יַד אַהֲרֹן ח"ב שָׁם אוֹת ס"ח וְעַיֵּין עוֹד לְהָרַב פָּרַח מ"א ח"א סי' כ"ג וּלְהָרַב דַּרְכֵי נוֹעַם דַּף ע' וּלְהָרַב בְּנוֹ כְּלָל ג' סי' י"ט וּלְהָרַב מַשְׂאַת מֹשֶׁה סי' ל"ח וּבְדִבְרֵי מהרי"ך שָׁשָׁם: וְהֵבֵאתִי אֶת הַשְּׁלִישִׁית דְּבַגּוֹי מִפִּי גּוֹי כָּתַב הָרִיבָ"שׁ סִימָן שע"ז דְּלָאו כְּלוּם הוּאדמסל"ת חִידּוּשׁ הוּא וְהָבוּ דְּלָא לְהוֹסִיף עָלָה וכו' מִפְּנֵי שֶׁאֵין הַגּוֹי בָּקִי לְהַכִּיר אִם חֲבֵירוֹ מסל"ת וכו' וְעַיֵּין לְהָרַב אֵלְיָהוּ רַבָּה דַּף יו"ד מַה שֶׁפִּלְפֵּל בִּדְבָרָיו אֵלּוּ וְהֵבִיא ממהריב"ל ח"א סי' א' וח"ב סי' י"ב וּמַהָרַמָ"א סי' מ"ג ומהרח"ש דְּסָבְרִי דִּבְכָל אוֹפָן מַחְמִיר הָרִיבָ"שׁ בְּגּוֹי מִפִּי גּוֹי (וכ"ה דַּעַת מָרָן בב"י וּבְתִשׁוּ' דַּף קכ"א ע"ב) אֲבָל להמבי"ט ח"א סי' מ"ט דְּכֹל שֶׁיָּדַעְנוּ שֶׁהָרַאשׁוֹן מסל"ת ש"ד וכ"ד מהראנ"ח ח"א סי' ע"ד וכ"ד מהרימ"ט בְּשִׁנְיוֹת סי' כ"ה וסי' ל"ב (וכ"כ בָּרַאשׁוֹנוֹת סי' מ"א וסי' נ"ב) וְכֵן דַּעַת מהרשד"ם (סי' מ"ב ומ"ז וקס"הא וְכֵן דַּעַת מהרש"ך ח"א סי' ז"ך ומהריק"ש בְּתִשׁוּבָה סִימָן קכ"ב וְהָרַב מש"ץ ח"ב סי' ס"ג וְאֶחָד קָדוֹשׁ אֲשֶׁר בְּסוֹף ש"ות הָרַשְׁבָּ"א ח"ב הַנִּקְרָא תּוֹלְדוֹת אָדָם.

וְרָאִיתִי לבא"הט סי' נ"ו דק"ל עַל סְבָרָא זוֹ דְּהָרִיבָ"שׁ בְּכָל גַּוְונָא קָאָמַר מִמַּה שֶׁהֵבִיא רְאָיָה הָרִיבָ"שׁ עַצְמוֹ שָׁם דְּלָא בָּעֵינַן קֶשֶׁר דְּבָרִים מִמַּה דְּפָרִיךְ הַשַּׁ"ס בִּיבָמוֹת דַּף קנ"ב

אַמַּתְנִיתִין דְּקָתָנֵי וּמַשְׁיאִין ע"פִי בַּת קוֹל וְדִילְמָא צָרָה הַוַאי וּמִדְּלָא פָּרֵיךְ נָכְרִי מסל"ת מוּכָח דְּבְאִישׁ פְּלוֹנִי מֵת סַגִּי דְּאַפֵּתִי קָשֶׁה דִּילְמָא נָכְרִי שָׁמַע מִנָּכְרִי אַחֵר דְּלִדִּידֵיהּ לָא מְהַנֵּי בְּשׁוּם אוֹפֶן ע"כ.

וְלֹא הֲבַנְתִּי מַה מַּקְשֶׁה בִּשְׁלָמָא לְצָרָה אוֹ נָכְרִי אוֹ אַחֵר נִיחוּשׁ דְּהוּא לֹא גִּילָּה דַּעְתּוֹ מִי הוּא אֲבָל לִתְלוֹת דְּשָׁמַע מֵאַחֵר מֵהֵיכָא תֵּיתִי כָּל עוֹד שֶׁלֹּא בֵּיאֵר כֵּן בִּדְבָרָיו. וּבְעִיקַּר הַהוֹכָחָה הנז' שֶׁל הָרִיבָ"שׁ מִמַּאי דְּפָרִיךְ וְדִילְמָא צָרָה עַיֵּין מַה שֶּׁרָמַז כנ"הג בָּזֶה הגב"י אוֹת כ"ו וְעַיֵּין עוֹד לְהָרַב המש"ל בפי"ג מה' גֵּירוּשִׁין הל' י"א מַה שֶּׁהִשִּׁיגוּ למהרלב"ח שֶׁדָּחָה רְאָיַת הָרִיבָ"שׁ הנז' וְעַיֵּין עוֹד למהרמב"ח בס' עֶזְרַת נָשִׁים סי' ל"ב דַּף מ"ב וּלְהָרַב פְּרַח מ"א ח"א סִימָן נ"ו: : וְאָנֹכִי הָרוֹאֶה לְהָרַב מָגֵן גִּבּוֹרִים בְּחִידּוּשֵׁי הָרַב שֶׁקָּנוּ.

סי' ב' דְּסָבַר כְּדַעַת כַּת הָאוֹמֶרֶת דְּהַנָּכְרִי לֹא בֵּירֵר דְּבָרָיו אִם הָרִאשׁוֹן מסל"ת וּמַיְתִי רְאָיָה לָזֶה כְּדִבְרֵי הָרִיבָ"שׁ מִמַּתְנִיתִין דְּקָתָנֵי וְהַחֲזָקוּ לִהְיוֹת מַשִּׁיאִין עַד מִפִּי עֵד מִפִּי עֶבֶד מִפִּי אִשָּׁה מִפִּי שִׁפְחָה וְהַיְינוּ עֶבֶד מִפִּי עֶבֶד אִשָּׁה מִפִּי שִׁפְחָה מִפִּי שִׁפְחָה דְּרִישָׁא דְּהַיְינוּ עַד מִפִּי עֵד וְאִם אִיתָא דְּנָכְרִי מִפִּי נָכְרִי הו"ל לְאָמְרוֹ דְּהָוֵי חִידּוּשׁ יוֹתֵר אֶלָּא וַדַּאי וכו' וכ"נ מִלְּשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם שֶׁכָּתַב כְּבָר הוֹדַעְנוּ שֶׁהָעֵד שֶׁאָמַר שָׁמַעְתִּי שֶׁמֵּת פ' אַפִּילּוּ שָׁמַע מֵאִשָּׁה שֶׁשָּׁמְעָה מֵעֶבֶד וכו' וּמִמַּה שֶּׁלֹּא כָּתַב אִם שָׁמַע מִפִּי נָכְרִי מַשְׁמַע דְּבְשָׁמַע מִפִּי נָכְרִי לָא מְהֵימַן עכת"ד.

.

וְהִנֵּה אֶחָד הַמָּחֳ"ר מַה שֶּׁרָצָה לְהָבִין בִּלְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה אֵינוֹ כֵּן דְּרִיהַטָּא דִּלִישָׁנָא מַשְׁמַע הָכִי עַד מִפִּי עֵד כָּמוֹהוּ לֹא זוֹ אַף אִם הָעֵד מִפִּי הָעֶבֶד אַף זוֹ הָעֵד מִפִּי הָאִשָּׁה אַף זוֹ הָעֵד מִפִּי הַשִּׁפְחָה וכ"כ הָרַב מִשְׁפְּטֵי שְׁמוּאֵל סי' ק"ז והרמב"ח בעז"נ סי' ז"ך.

הֵן אֱמֶת דאח"ך כָּתַב בְּעַד הָרַמְבַּ"ם דְּכָתַב אֲפִילּוּ אִשָּׁה שֶׁשָּׁמְעָה מֵעֶבֶד וכו' שֶׁהוּא מְפָרֵשׁ הַמִּשְׁנָה עַל דֶּרֶךְ זֶה וְשָׁזֶּה רָחוֹק בְּפֵירוּשׁ הַמִּשְׁנָה יעו"ש. וא"כ צ"ל במ"ש בַּתְּחִילָּה אע"ג דְּפֵירוּשָׁא דְּמַתְנִיתִין בְּעַד מִפִּי אַחֵר כָּמוֹהוּ אוֹ מִפִּי עֶבֶד אוֹ מִפִּי אִשָּׁה אוֹ מִפִּי שִׁפְחָה ס"ל ה"ה אִשָּׁה מִפִּי אִשָּׁה וְעֶבֶד מִפִּי עֶבֶד וְשִׁפְחָה מִפִּי שִׁפְחָה דְּהָווּ תְּרֵי פִּיסּוּלֵי וא"כ כֵּיוָן דְּמַתְנִי' שֶׁיֵּרָא זֶה שֶׁיֵּרָא גַּם מִפִּי נָכְרִי וְכֵן נָכְרִי מִפִּי נָכְרִי וְתוּ לְדִידֵיהּ מִי נִיחָא דלהריב"ש בִּדְאָמַר הַנָּכְרִי שֶׁהָרִאשׁוֹן מסל"ת הָיָה מְהֵנֵי הול"ל ומסל"ת מִפִּי מסל"ת וּמַה שֶּׁהֵבִיא עוֹד מַהָרַמְבַּ"ם לֹא רָאָה לְמָרָן בִּתְשׁוּבָה דַּף קכ"א וּבְבֶדֶק הַבַּיִת דְּהוֹכִיחַ מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בַּתְּשׁוּבָה לְעַכּוֹ דְּסָבַר כהת"הד דְּנָכְרִי מִפִּי נָכְרִי תָּלֵינַן דמסל"ת הָיָה: וְהִנֵּה הָרַ"ן בִּתְשׁוּבָתוֹ סי' ג' כָּתַב וְז"ל וְגוֹי שֶׁשּׁוֹמֵעַ מִפִּי גּוֹי הַדְּבָרִים נִרְאִים כֵּיוָן שֶׁהוּא מסל"ת שֶׁשָּׁמַע מִגּוֹי אַחֵר הֲרֵי הוּא כְּאִשָּׁה שֶׁשָּׁמְעָה מִפִּי אִשָּׁה ע"כ.

ובב"י וְכֵן בִּתְשׁוּבָתוֹ דַּף קי"ח וְדַף קכ"א מוּכָח דְּהָרַ"ן סָבוּר דְּצָרִיךְ הַשֵּׁנִי זֶה לוֹמַר דְּהָרִאשׁוֹן מסל"ת הָיָה וּבְדַעַת מהרי"קו רָאִיתִי לוֹ סְבָרוֹת מִתְחַלְּפוֹת דְּמִדְּבָרָיו בב"י וּבִתְשׁוּבָה שָׁם מוּכָח דְּדַעְתּוֹ כת"הד דְּבִסְתָמָא נָמֵי אָמְרִינַן דְּהָרִאשׁוֹן מסל"ת הָיָה וְאִילּוּ שָׁם דַּף קי"ח אַחֵר שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי הָרִיבָ"שׁ סַיֵּים וְז"ל אִיכָּא לְמֵימַר הֲרֵי מהרי"קו ות"הד פָּסְקוּ דְּסָמְכִינַן עַל גּוֹי מסל"ת מִפִּי אֲחֵרִים וכ"כ הָרַ"ן וכו' וּבַעַל ת"הד כָּתַב עוֹד שֶׁאֲפִילּוּ לֹא נוֹדַע לָנוּ שֶׁהָרִאשׁוֹן הָיָה מסל"ת לָא חָיְישִׁינַן וְשַׁרְיָא אִיתְּתָא ע"כ מוּכָח מִזֶּה דת"הד

לְבַד הוּא דְּסָבוּר דְּבִסְתָמָא אָמְרִינַן דְּהָרַאשׁוֹן מסל"ת הָיָה וי"ל עַל כנ"הג הנב"י אוֹת קל"ג דְּרָצָה לַהֲלוֹם דִּבְרֵי מָרָן בב"י שָׁם מ"ש בִּתְשׁוּבָה וְלֹא הָלְמָם וְאֵיךְ לֹא הִרְגִּישׁ דְּהַתְּשׁוּבוֹת עַצְמָם קָשֶׁה לְזַוּוְגָם וְכֵן מֻהָרִיבָ"ל בח"א הַשְׁוָה דַּעַת מהרי"קו לְדַעַת הָרָ"ן וְשָׁם סי' יו"ד הַשְׁוָה דַּעְתּוֹ לְדַעַת הָרִיבָ"ש וְעַיֵּין לוֹ עוֹד בח"ב סי' י"ג וט"ו ומהרשד"ם גַּם הוּא עַיֵּין לוֹ בסי' נ"ז וס"ט וּפ"ה וקס"ה וְעַיֵּין למהרמ"א סי' רמ"ג וה' מַשְׁפְּטֵי שְׁמוּאֵל סי' ז"ך וי"ל עַל מהרי"ך הוּבָא בס' מַשְׁאַת מֹשֶׁה סי' מ' דַּף רכ"א דְּעָמַד מַתְמִיהַּ עַל מָהָרָ"ם יִשְׂרָאֵל דְּהַשְׁוָה דַּעַת מהרי"קו לְדַעַת ת"הד שֶׁאֵינוֹ כֵּן במהראנ"ח וְאֵיךְ מָהָרָ"ם הנז' סָמַךְ עַל מָרָן דְּהַשְׁוָה אוֹתָם יעו"ש אֵיךְ לֹא זָכַר דְּרַבִּים וַעֲצוּמִים סָבְרִי הָכִי לְדִּ נָא רָאָה: וּבְנִדּוֹן דִּידַן לָא מְבָעֲיָא לִסְבָרַת הַפּוֹסְקִים כת"הד דִּבְסָתָמָא נָמֵי אָמְרִינַן דְּהָרַאשׁוֹן מסל"ת הָוָה וּדְלֹא כְּהָרִיבָ"ש דְּהֶחְמִיר בְּנָכְרִי מִפְּי נָכְרִי בְּכָל אוֹפֶן וּמָרָן בִּתְשׁוּ' דַּף קכ"א פָּסַק כֵּן וְהוֹכִיחַ שֶׁכֵּן הוּא דַּעַת הָרַמְבַּ"ם וכ"פ מור"ם אֶלָּא גַּם לְדַעַת הָרִיבָ"ש א"ש כֵּיוָן דְּהַנָּכְרִית לֹא אָמְרָה שֶׁשָּׁמְעָה מִנָּכְרִי אוֹ מִנָּכְרִיָּה וְשֶׁמָּא מִיִּשְׂרָאֵל שָׁמְעָה וכמ"ש מָרָן שָׁם בִּתְשׁוּבָתוֹ ואע"ג דְּהוּא דָּבָר רָחוֹק שֶׁהַשְׁמוּעָה בָּאָה לָהּ מִיִּשְׂרָאֵל מ"מ בְּעֵדוּת אִשָּׁה כְּבָר יָדוּעַ דְּאֵין אָנוּ רַשָּׁאִין לוֹמַר שֶׁמָּא כָּךְ הָיָה וְכָךְ הָיָה לְעַגְנָהּ אֵין לָנוּ אֶלָּא לִתְפּוֹס הַדְּבָרִים כִּפְשָׁטָן וְלֹא עוֹד אֶלָּא אֲנִי הַהֶדְיוֹט אוֹמֵר דְּאִלְמָלֵא הָרִיבָ"ש יָדַע דַּעַת רַבּוֹ הָרָ"ן הָוָה הָדַר בֵּיהּ כמ"ש שָׁם לְהֶדְיָא דְּהָיָה מְבַטֵּל דַּעְתּוֹ מִפְּנֵי דַּעַת רַבּוֹ אע"ג דְּהָתָם לְחוּמְרָא וְהָכָא לְקֻלָּא דַּהֲרֵי ש"ות הָרָ"ן לֹא יָצְאוּ לָאוֹר עַד שְׁנַת ש"ה ומני"ר הָרִיבָ"ש שָׁנִים רַבּוֹת קוֹדֶם לָזֶה סָלִיק רַב לְבֵי קִבְרֵי וּבְשֶׁגַּם בָּאנוּ לוֹמַר דְּדַעַת הָרָ"ן הָא מִיהָא בָּעֵינַן שֶׁיִּתְבָּרֵר לָנוּ דְּהָרַאשׁוֹן מסל"ת הָיָה אֲבָל לֹא בְּסָתָמָא וּכְמוֹ שֶׁכֵּן סָבְרִי כַּמָּה מֵרַבָּנָן אֵי נָמֵי מוּכָח דמסל"ת הָיָה אוֹתוֹ הָרַאשׁוֹן מִדִּיבּוּרָהּ דָּא דְּאָמְרָה גאנ"א לכ"בר (וּפֵירוּשׁ הַדְּבָרִים בָּאָה לָנוּ הַשְׁמוּעָה (כְּהַאיְךְ דְּכָתַב הָרַב דְּבַר מֹשֶׁה דַּף ק"ד ממהר"א חֲנַנְיָא בִּדְאָמַר לִי מַשְׁמַע שֶׁהוּא הַמַּתְחִיל לוֹמַר וּדְכָוָתָהּ גאנ"א לכב"ר (וּפֵירוּשׁ בָּאָה לָנוּ הַשְׁמוּעָה) מַשְׁמַע דְּהָאֵיךְ הוּא הַמַּתְחִיל וְלָא הִיא: וּבְאַגַּב ק"ק עַל הֶכְרֵחוֹ שֶׁל מָרָן זַ"ל בְּאוֹתָהּ תְּשׁוּבָה הַנָּ"ל דהת"הד ומהרי"קו בָּתְרָאֵי נִינְהוּ וּכְוָותַיְיהוּ קי"ל כְּנָגֶד הָרִיבָ"ש דִּכְגוֹן דָּא צְרִיכָה רַבָּה כֵּיוָן דְּבִימֵיהֶם לֹא בָּאוּ לִדְפוּס לֹא ש"ות הרי"בש וְלֹא ש"ות הָרָ"ן וכמ"ש מהרי"קו שׁוֹרֶשׁ צ"ד וּפָסְקוּ מור"ם בח"מ סי' כ"ה דְּכָל שֶׁלֹּא בָּאוּ דִּבְרֵיהֶם עַל סֵפֶר אֵין לוֹמַר הִלְכְתָאכְּבָתְרָאֵי וְכֵן כָּתַב מָרָן בְּכָלְלֵי הַשַּׁ"ס דקי"ד מִדִּבְרֵי הָרֹא"ש ומהרי"קו שֶׁהוּא אַחֲרוֹן מת"הד נָח נַפְשֵׁיהּ שְׁנַת ר"מ וכמ"ש בש"הג ח"א דַּף ל"ז וש"ות הָרִיבָ"ש וְהָרָ"ן נִדְפְּסוּ מִשְּׁנַת ש' וְאֵילָךְ כְּמֻפְוָרְסָם בְּחִיבּוּרֵיהֶם וְתוּ אֵיךְ לֹא הִזְכִּיר מָרָן שָׁם מהרא"ם סי' ע"ד שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי ת"הד הנז' וְאַסְמְכִינְהוּ מִדִּבְרֵי הָרֹא"ש וְעָלָיו יֵיוָצְדֵק יוֹתֵר לוֹמַר הִלְכְתָא כְּבָתְרָאֵי דְּהוּא רָאֲתָה עֵינוֹ חִיבּוּר הָרִיבָ"ש בְּעֵט בַּרְזֶל וְעוֹפֶרֶת וּמַר בְּאַתְרֵיהּ מַיְיתֵי מש"ות הרא"ם בב"י ח"מ סִימָן ס"ט וְהֵיא בסי' ס"א וּמַיְיתֵי לָהּ גַּם בְּאַבְקַת רוֹכֵל סי' קל"ח כמ"ש הָרַב מַטֶּה שִׁמְעוֹן שָׁם וְעַיֵּין עוֹד בב"י א"ח סי' ס"א וְהֵיא שָׁם ס"א וְכֵן בכ"מ פי"ג מה' גֵּירוּשִׁין ובפ"ג מה' נְזִירוּת מַיְיתֵי מש"ות הרא"ם וְגַם בִּתְשׁוּבָה לְמָהָרָ"י טְמוּט מַזְכִּיר לוֹ שָׁם מש"ות הרא"ם וְקָרֵי לֵיהּ וְקָרַנִי רְאֵם קַרְנָיו וְגַם מֵבִיא מִתְּשׁוּבַת הרא"ם הַלֵּזוּ וְעַוְבְדָּא דְּהָתָם הָיָה בִּשְׁנַת שי"ב כַּמְבֹאָר בקב"ע שָׁשָׁם דַּף ק"ב כ"ש בִּתְשׁוּבָה זוֹ דְּכָתַב עַל ת"הד ומהרי"קו שֶׁהָיְתָה שְׁנַת שכ"ב כנז' בקב"ע שָׁשָׁם.

וּלְדִידַן א"ש לוֹמַר הִלְכְתָא כְּבָתְרָאֵי אַחֵר דהרא"ם הָיוּ בְּיָדוֹ שִׁיּוֹת הָרִיבָ"שׁ אע"ג דְּלָא הִזְכִּירוּ בְּאוֹתוֹ נִדּוֹן וּמָרָן הַקָּדוֹשׁ ומור"ם וְהָרַדְבָּ"ז ח"ב סִימָן רי"א סָבְרִי מֵימָר כְּהָרַב ת"הד וְאַחֲרִיהֶם הֶחֱזִיקוּ הַבָּאִים אַחֲרֵיהֶם וְהָכִי קי"ל.

וַתִּשְׁקוֹט האר"ש מַה שֶּׁהִרְגִּישׁ הָרַב גִּבְעוֹת עוֹלָם דַּף י"ד אֵיךְ וְלָמָּה תָּפְסוּ הָאַחֲרוֹנִים כת"הד וְלֹא חָשׁוּ לְדַעַת הָרִיבָ"שׁ וְהָרָן"ן הִנֵּה הרא"ם הוֹכִיחָנוּ לְעֵיל דְּהָיוּ לוֹ ש"ות הָרִיבָ"שׁ וְהָרַדְבָּ"ז בִּימֵי מָרָן הָיָה כַּנּוֹדָע אֶלָּא דַּהֲוָה קָשִׁישׁ מִנֵּיהּ דְּבַר מַה וּמָרָן רָאָה ש"ות הָרָ"ן: וּמִדֵּי עִבְרֵי רָאִיתִי פָּסַק אֶחָד מֵהֶם שֶׁבְּדוֹרֵנוּ מע"הק צָפַת את"ל בכ"י בְּעִיגּוּנָא דְּאִתְתָא כַּאֲשֶׁר יָבֹא פְּסְקוּ זֶה לִפְנִים בסי' ה' שֶׁנִּכְנַס בַּחֲקִירָה זוֹ בְּגוֹי מִפִּי גּוֹי וְהֵבִיא דִּבְרֵי הָרִיבָ"שׁ ואח"ז הֵבִיא פְּסַק מָרָן ומור"ם וּמֵהָרִיבָ"ל וּמֵהָרַמָ"א ומהרשד"ם דְּפָסְקוּ דְּלָא כְּוָותֵיהּ וְהָכִי קי"ל וּבְגִילָּיוֹן חָזַר וְכָתַב וּמַה גַּם דַּאֲפִילּוּ לְהָרִיבָ"שׁ י"ל דְּמוֹדֶה בנ"ד כמ"ש מהרימ"ט דלהריב"ש אֲפִילּוּ לֹא אָמַר דְּהַגּוֹי הָרִאשׁוֹן אָמַר במסל"ת אֶלָּא שֶׁנִּרְאֶה מִדְּבָרָיו כֵּן נֶאֱמָן וכו' ע"כ.

וְאַחַר הַמָּחָ"ר דְּלָא שָׁמָּה מַתְיָא וְלֹא זָכַר מֵהַמַּחֲלוֹקֶת שֶׁיֵּשׁ בַּהֲבָנַת דִּבְרֵי הָרִיבָ"שׁ כנז"ל וְזֶה אוֹמֵר בְּכֹה וְזֶה אוֹמֵר בְּכֹה ומהרימ"ט לְשִׁיטָתֵיהּ אָזִיל דְּתוֹפֵס כְּמַסְקָנַת דְּבָרָיו דְּאֵין הַנָּכְרִי בָּקִי במסל"ת מִמֵּילָא דְּאִם אָמַר שֶׁחֲבֵירוֹ מסל"ת נֶאֱמָן וה"ה אִם מֵהַסִּיפּוּר שֶׁמְּסַפֵּר מוּכָח כֵּן אֲבָל לְכַת הָאוֹמְרִים דלהריב"ש מסל"ת חִיּוּשׁ לֹא יִגְהֶה מָזוֹר בְּנִדּוֹנוּ לְדַעַת הָרִיבָ"שׁ דבקב"ע שֶׁשָּׁם הוּא בְּגוֹי מִפִּי גּוֹי אִם לֹא שֶׁיֹּאמַר כְּמוֹ שֶׁאָמַר בַּתְּחִלָּה דקי"ל כְּכַת הָאַחֲרוֹנִים דְּפָסְקוּ דְּלָא כְּהָרִיבָ"שׁ וְתוּ לָא מִידֵּי אֲבָל נ"ד א"ש לְדַעַת מָרָן גַּם אִם הָרִיבָ"שׁ אוֹסֵר בְּכָל עִנְיָן וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי: וְאֶת רַב'ע בָּמֶה שֶׁאָמְרָה גאנ"א לכ"בר (וּפֵירוּשׁ בָּאָה לָנוּ הַשְׁמוּעָה) וְלֹא אָמְרָה מִי הַמַּגִּיד דָּבָר זֶה נִסְתַּפֵּק בּוֹ מָהָרָ"י סמו"ס הוּבָא בש"ות מָרָן בְּהָאוֹמֵר אֵיךְ יָדַע יְדִיעָה אֲמִתִּית מִפִּי מַגִּידֵי אֱמֶת דְּחַיֵּישׁ לְקוֹל הַבָּרָה וּמַיְיתִי מש"ות הַמְיֻחָסוֹת סי' פ' ומת"הד וּמִמָּהָר"י וּוַיְל וְלָא נִיחָא לֵיהּ לְחַלֵּק בֵּין טְבִיעָה לִיַּבָּשָׁה וּבְאוֹתוֹ נִדּוֹן תְּלָת סָמְכִי קִשְׁוֹט חָלְקוּ עָלָיו הָרִאשׁוֹן אָדָם הָרַדְבָּ"ז ח"ב סי' רי"א וּמָרָן שָׁם ומהרשד"ם סי' מ"ז דַּף קי"ד מִדִּבְרֵי הָרֹא"שׁ בפ"ג דְּבְכוֹרוֹת וְתָפְסוּ קב"ע שֶׁל ה"ר חַיִּים בַּר מֹשֶׁה שֶׁאָמַר לוֹ הַתּוֹגָר אֲנִי שָׁמַעְתִּי שְׁמוּעָה אֲמִתִּית וַדַּאִית אֵיךְ עַתָּה מְקֹרוֹב נֶהֱרַג וכו' דְּכָל כִּי הַאי גַּוְונָא הָוֵי מסל"ת ומהרשד"ם שָׁם אע"ג דְּשָׁקִיל וְטָרֵי בקב"ע שֶׁל הַנָּשִׁים שֶׁשָּׁמְעוּ מֵהָאֲנָשִׁים בְּסוֹף דְּבָרָיו חָזַר וְצִיֵּרְף גַּם קב"ע זוֹ שֶׁל חַיִּים ובס"פ בֵּיאֵר דְּהָרַמְבַּ"ם דְּכָתַב שָׁמַעְתִּי וכו' בְּאוֹמֵר שֶׁשָּׁמַע מֵהַנָּכְרִי משא"כ בְּקוֹל הַבָּרָה דְּהִתִּיר רַבֵּינוּ מְשֻׁלָּם הַיְינוּ בְּשָׁמַעְתִּי סְתָם אֲבָל לְהָרַדְבָּ"ז וּמָרָן אֵינוֹ כֵּן וְהָרַדְבָּ"ז מַיְיתֵי מִמַּה שֶׁשָּׁנִינוּ וּמַשְׁיאִין ע"פִי בַּת קוֹל וְלָא קָתָנֵי ע"פִי הַקּוֹל וע"פִי ב"ק מַשְׁמַע שֶׁשָּׁמַעְנוּ אֶת הַקּוֹל אֲבָל לֹא יָדַעְנוּ מִי הוּא הַמַּכְרִיז דְּוִמְיָא דב"ק וְהָכִי מַשְׁמַע מִדְּקָתָנֵי מַעֲשֶׂה שֶׁעָמַד אֶחָד עַל רֹאשׁ הָהָר וְאָמַר וכו' וְהִשִּׁיאוּ אֶת אִשְׁתּוֹ וְאִי אִיתָא דְּרִישָׁא בְּקוֹל הַבָּרָה בְּעָלְמָא הָוֵי מַעֲשֶׂה לִסְתּוֹר וְעַל מַה שֶׁכָּתַב מָהָר"י סָמוּט מִלְּשׁוֹן הר"ם דְּכָתַב שָׁמַעְתִּי וכו' מַשְׁמַע דְּאֵינוֹ מַסְפִּיק בִּשְׁמַעְתִּי סְתָם הֶשִּׁיבוֹ דְּהָא הַטַּעַם שֶׁמְּחַלֵּק הָרַמְבַּ"ם בֵּין הָאוֹמֵר רָאִיתִי לְהָאוֹמֵר שָׁמַעְתִּי מִשּׁוּם דְּאֵין דָּנִין אֶפְשָׁר מִשְּׁאִי אֶפְשָׁר וכמ"ש הָרַב הַמַּגִּיד שָׁם וא"כ מ"ל שָׁמַעְתִּי סְתָם אוֹ שָׁמַעְתִּי מִפְּלוֹנִי הַכֹּל אִי אֶפְשָׁר יעו"ש.

וְכֵן מָרָן שָׁם הֶשִׁיבוֹ ע"ז וְז"ל וְדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם מְבֹאָרִים דְּכְשֶׁהָעֵד אוֹמֵר שָׁמַעְתִּי שֶׁמֵּת פְּלוֹנִי מַשִּׂיאִין הָאִשָּׁה וְאִם אִיתָא דְּדַוְקָא בְּאוֹמֵר שָׁמַעְתִּי מִפִּי אַחֵר לָא הָוָה שְׁתִיק הָרַמְבַּ"ם מִלּוֹמַר שֶׁהָעֵד שֶׁאָמַר שָׁמַעְתִּי מֵאַחֵר אֶלָּא וַדַּאי בִּשְׁמַעְתִּי בְּסָתָם מַשִּׂיאִין הָאִשָּׁה עַל פִּיו ע"כ: וְהִנֵּה הרמ"ג הַשֵּׁנִי הוּבָא בגו"ר דַּף מ"ג ומהרב"ח בס' עז"נ דַּף י"ט ע"ב ומהר"א אַלְפְּ'אַנְדְּרִי דַּף ק"ב הִרְגִּישׁוּ עַל מָרָן בִּרְאָיָה זוֹ מֵהָרַמְבַּ"ם דְּכַוָּנַת הָרַמְבַּ"ם כְּשֶׁהָעֵד אָמַר שֶׁשָּׁמַע מֵאַחֵר אוֹ מֵאִשָּׁה אוֹ מֵעֶבֶד אוֹ מִשְׁפָּחָה יעו"ש.

וּלְדַעְתִּי בְּוַדַּאי דְּמָרָן לֹא יַכְחִישׁ בְּזֶה אֲבָל אַכַּתִּי י"ל דְּהָרַמְבַּ"ם אוֹרְחָא דְּמִלְּתָא נָקַט דְּהָאוֹמֵר אוֹמֵר שֶׁשָּׁמַע מֵאֶחָד מֵאֵלּוּ וְאִם אִיתָא דִּכְשֶׁאוֹמֵר שָׁמַעְתִּי סְתָם לָא מְהַנֵּי הול"ל בְּהֶדְיָא שֶׁהָעֵד שֶׁאָמַר שָׁמַעְתִּי מֵאַחֵר שֶׁמֵּת פְּלוֹנִי אֲפִילּוּ שָׁמַע מֵאִשָּׁה דְּאָז מִיתּוּרָא דְּלִישָׁנָא אֵין לוֹמַר אוֹרְחָא דְּמִלְּתָא נָקַט וּמִדְּלֹא כָּתַב כֵּן מוּכָח דִּבְשִׁמַעְתִּי סְתָם נָמֵי ש"ד וּבְפָרָט דִּבְתְשׁוּבַת הָרַמְבַּ"ם לעכ"ו מוּכָח כֵּן כמ"ש שָׁם וכ"כ הָרַדְבַּ"ז שָׁם דְּכֵיוָן דְּאֵין דָּנִין אֶפְשָׁר מַשְׁאִי אֶפְשָׁר כמ"ש ה"המ מ"ל שָׁמַעְתִּי סְתָם אוֹ מִפִּי אַחֵר וכ"כ מהרשד"ם סִימָן ע"ה: וְהִנֵּה לְמַה שֶׁהֵבִיא לָהֶם מָהָר"י סמו"ט דְּחָיְישִׁינַן לְקָלָא ממ"ש ת"הד סי' ר"מ הֶשִׁיבוּהוּ ע"ז מָרָן ומהרשד"ם דְּבְטְבִיעָה שָׁאנֵי.

וְלָמָּה שֶׁהֵבִיא לָהֶם מִתְּשׁוּ' הַמְכוֹנוֹת ס"פ וּמָהָר"י וּוַיְל לֹא הֶשִׁיבוּהוּ כְּלוּם אֶלָּא דְּהָרַדְבָּ"ז עַל מָהָר"י וּוַיְל כָּתַב דְּהָרַמְבַּ"ם פְּלִיג עָלֵיהּ וּמַהַדּ דת"הד נָמֵי שָׁתַק אֶפְשָׁר דְּמֵרוֹב פְּשִׁיטוּתוֹ לֹא הֵוְצְרְכוּ הַדָּבָר לְאוֹמְרוֹ דְּיָם שָׁאנֵי מִיַּבָּשָׁה וְאֶפְשָׁר לוֹמַר מַה שֶּׁלֹּא חָשׁוּ לַהֲשִׁיבוֹ עַל תשו' הַמְכוֹנוֹת מִשּׁוּם דְּשָׁם מְבֹאָר דְּאֵין כָּאן שׁוּם אֶחָד שֶׁיֹּאמַר שָׁמַעְתִּי.

ומ"ש בִּתְשׁוּבָה שֶׁהָאִשָּׁה שָׁמְעָה כֵּן נִתְבָּרֵר לָהֶם דְּמִקּוֹל הַהֲבָרָה הוּא שֶׁאוֹמֶרֶת כֵּן וְהַדּ דְּמָהָר"י וּוַיְל נָמֵי לָא שְׁמָהּ מֵתְיָא כֵּיוָן שֶׁאָמְרוּ שֶׁהָרְגוּ בְּמָקוֹם מֻוְצָנָע מוּכָח דְּמִתְפַּחֵד הוּא עַל הֲרִיגָתוֹ פֶּן יְקָרֶאנּוּ אָסוֹן וְאֵיךְ יֹאמַר שֶׁנֶּהֱרַג ע"ז הָאוֹפֶן וְאֵיךְ הַהוֹרֵג לֹא חָשׁ לְעַצְמוֹ מִזֶּה הַמַּגִּיד שֶׁאוֹמֵר שֶׁרָאָה דְּחַבְרָךְ חַבְרָא אִית לֵיהּ אֶלָּא וַדַּאי דְּהַמַּגִּיד הנז' אוֹמֵר כֵּן בְּדָמֵי וְעַיֵּין להב"ח בש"ות סי' ע"ג בִּפְרָט זֶה וְהִכְשִׁיר בְּאוֹמֵר שָׁמַעְתִּי סְתָם וּדְבָרָיו קָרוֹבִים לְדִבְרֵי הָרַדְבָּ"ז וְכֵן פָּסַק מור"ם בְּסְתָמוֹת ס"ה וְכֵן מהרמ"ג סי' ס"ד וְהָרַב לֵב שְׁלֹמֹה דַּף ל"ג וְהָרַב רֹאשׁ מַשְׁבִּיר דַּף ל"א הֵבִיא מִכַּמָּה רַבָּוָתָא דְּסָבְרִי כֵּן:ומ"ש מהר"א אַלְפְּ'אַנְדְּרִי דַּף קט"ו לְהַחְמִיר וְאוֹקֵי דִּבְרֵי מור"ם בְּאוֹמֵר מִמַּשְׁמִיעַ בְּהוֹדָעָה גְּמוּרָה יעו"ש הָעִיקָּר חָסֵר מִדִּבְרֵי מור"ם וְדִין מור"ם הַנִּזְכָּר מֵהָרַב בִּנְיָמִין זְאֵב כמ"ש הָרַב בֵּית שְׁמוּאֵל שָׁם מה"דמ וְשָׁם רָאִיתִי לוֹ דְּבִסְתָמָא קָאָמַר וְאוּלַי אִם הָיָה רוֹאֶה דִּבְרֵי הָרַדְבָּ"ז והב"ח לֹא הָיָה כּוֹתֵב כֵּן דִּבְיָמָיו לֹא בָּאוּ בְּעֵט בַּרְזֶל.

וּמַה שֶּׁהֶחֱמִיר מֵהָרִיבָּ"ל בְּכַיּוֹצֵא בָּזֶה בח"ב סי' פ"ט אֵינוֹ אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ רִבּוּי דְּבָרִים לְלֹא צוֹרֶךְ וְכָל הַמּוֹסִיף גּוֹרֵעַ. וְגַם המבי"ט ח"ב סי' ע"ח שֶׁהֶחֱמִיר בְּנִדּוֹנוּ מִשּׁוּם דְּכְשֶׁשְּׁאָלוּהוּ לֹא יָדַע וּבְוַדַּאי פָּחֲתַתְּ הִיא עֵדוּת זוֹ ואע"ג דְּבְאוֹתוֹ נִדּוֹן שֶׁל הָרַדְבָּ"ז וּמָרָן ומהרשד"ם עִם מָהָר"י סָמוּט הָעֵדוּת הָיָה שֶׁשָּׁמַע שְׁמוּעָה אֲמִתִּית וַדַּאִית וְלֹא כֵן בנ"ד.

הָרוֹאֶה יֵרָאֶה דְּהָרַדְבָּ"ז וּמָרָן לֹא חִילְקוּ בָּזֶה כְּלָל וְדָיְקִי מִסְּתָמָא מֵהָרַמְבַּ"ם דְּשָׁמַעְתִּי סְתָם מְהַנֵּי וְלֹא עוֹד אֵם הַדְּבָרִים מוֹכִיחִים אֲמִיתוּת הָעִנְיָן שֶׁכֵּן הוּא כַּאֲשֶׁר יָבֹא לְפָנִים מ"ל אִם יֹאמַר כָּךְ אוֹ הַדְּבָרִים מוֹכִיחִים כָּךְ.

וְאַגַּב רָאִיתִי לְמהרי"ט בָּרֹאשׁוֹן סי' נ"ב חָשַׁשׁ מְאֹד לְקוֹל הַבָּרָה וְאַיְיתִי בִּידֵיהּ תְּשׁוּבָ' הָרַשְׁבָּ"א בכ"י וּמִתְּשׁוּבוֹת הַמְיַיחָסוֹת הנז"ל וְעַיֵּין לְמהרמ"ג הַשֵּׁנִי בג"ור ומהר"א הַלֵּוִי שָׁם מַה שֶּׁחִילְקוּ בֵּין נְדוֹנוּ וּבֵין נְדוֹן שְׁלֹמֹה כְּרוּב דְּקָעָסְקִי בֵּיהּ הָרַדְבָּ"ז וּמָרָן ומהרשד"ם וְשָׁם מהרמ"ג תָּמַהּ עַל מהרימ"ט בְּמַאי דְּאַיְיתִי לְנַדּוֹנוֹ מִתְּשׁוּבָה שֶׁבַּמְיַיחָסוֹת שֶׁכְּבָר הֵבִיא מֵהָךְ דְּהָרַשְׁבָּ"א כ"י דַּעֲדִיפָא מִינָּהּ: וְהָאֱמֶת דְּבִתְשׁוּבָתוֹ ח"ב סי' ל"ה וסי' ל"ו דְּחוֹשֵׁשׁ לְקוֹל הַבָּרָה וּמַיְיתִי מש"ות הָרַשְׁבָּ"א הנז' וּמִתְּשׁוּבוֹת הַמְיַיחָסוֹת לֹא זָכַר וְרָאָה דַּהֲדַר בֵּיהּ וְלָמָּה שֶׁלֹּא חָשַׁשׁ הָרַדְבָּ"ז וּדְעִמֵּיהּ בִּשְׁלֹמָה כְּרוּב מִתְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א בכ"י דְּרָחוֹק לוֹמַר שְׁנַּעֲלְמָה מֵהֶם מִשּׁוּם דְּמַהַדּ תְּשׁוּבָה דְּהַמְכֻנָּנוֹת כַּנּוֹדָע הִיא הַנּוֹתֶנֶת דְּהַדּ דְּהָרַשְׁבָּ"א כ"י לָאו מַר בְּרֵיהּ דְּרָבִינָא חֲתִים עֲלָהּ דְּמִדְּבָרָיו בְּמְכֻנָּנוֹת מְבֹאָר דְּלָא הֶחְמִיר אֶלָּא מִשּׁוּם דְּאֵין מִי שֶׁיֹּאמַר שָׁמַעְתִּי וְאִם כֵּן הַדּ סָהֲדוּתָא דְּאוֹמֶרֶת נָהֲרָג בְּבֵיתָהּ הנז' בכ"י אֵין בָּהּ דּוֹפִי אע"ג דְּאֵיכָּא קָלָא דְּלָא פְּסִיק דְּנִכְנַס לְשֵׁם אֵצֶל בַּעֲלֵי חוֹב וְלֹא יָצָא הֲרֵי הוֹסִיפָהּ לוֹמַר בְּבֵיתָהּ נֶהֱרַג אֵימָא דְּשָׁם הָיְתָה אוֹ שֶׁיָּדְעָה מִמִּי שֶׁהָיָה שָׁם דְּוֹמְיָא לְמ"ש מהרא"י בְּאוֹתוֹ עִירוֹן שֶׁהֵבִיאוּ כנ"הג הגב"י אוֹת ט"ל וכ"כ מהרמ"ג הנז' שָׁם בגו"ר אֲבָל לָא אָתֵי עֲלָהּ מִצַּד .

זֶה אֶלָּא כֵּיוָן דְּלָא בָּאָה בַּדִּפּוּס וְאֵין לוֹמַר דְּהָא דְּהָרַשְׁבָּ"א דְּוֹמְיָא לְמ"ש מָהָר"י ווי"ל דַּהֲרָגוּהוּ בְּמָקוֹם מֻוָצְנָע. וְאַגַּב תְּמַהֲנִי עַל הָרַב פֶּרַח מ"א ס"ב סי' פ"א דְּמְצַדֵּד עַל תְּשׁוּבוֹת הַמְיַיחָסוֹת אִם הֵם מִתּוֹרָתוֹ שֶׁל הָרַשְׁבָּ"א דַּהֲרֵי שָׁם סי' קנ"א כּוֹתֵב דַּנְתִּי לִפְנֵי מוֹרִי הָרַמְבַּ"ן וְיָדוּעַ דְּהָרַמְבַּ"ן רַבּוֹ שֶׁל הָרַשְׁבָּ"א וכמ"ש בש"הג ח"ב סי' ע"ט: וְיָדַעְתִּי בְּיָ"נִי יָדַעְתִּי מ"ש הָרַב פְּנֵי מֹשֶׁה וֶהֱבִיאוֹ מהרב"ח בעז"נ דַּף ר' ע"ב דְּמַה שֶּׁחִילֵק מָרָן והרשד"ם לְחַלֵּק בֵּין יָם לְיַבָּשָׁה הנ"מ בְּיִשְׂרָאֵל אֲבָל לֹא יִשְׂרָאֵל מִפִּי נָכְרִי וכ"כ מִשְּׁמוֹ הָרַב מְעִיל שְׁמוּאֵל.

הִנֵּה הָרוֹאֶה יִרְאֶה דהגו"ר דַּף מ' ומהר"א אַלְפַּ'אַנְדְּרִי דַּף ק"ז ע"ד וְהָרַב כֶּרֶם שְׁלֹמֹה דַּף נ"ב דָּחוּ דְּבָרָיו. עוֹד בָּהּ אָנָא דְּאָמְרִי כָּל הַחִילּוּקִים דְּכָתְבוּ אִיתַנְהוּ בנ"ד.

וְיָצָא הָרִאשׁוֹן מ"ש הָרַב פְּנֵי מֹשֶׁה עַצְמוֹ וֶהֱבִיאוֹ שָׁם בעז"נ דְּכָל הָאוֹמֵר רָאִיתִי אֵין כָּאן חֲשַׁשׁ דְּמַחֲמַת הַקּוֹל אוֹמֵר ובנ"ד הֲגַם דְּלָא נִזְכַּר רְאָיָה מ"מ מִסִּיפּוּר הַמַּעֲשֶׂה מוּכָח כֵּן דְּאוֹמֶרֶת מִשָּׁם הַמַּגִּיד זֶה רִאשׁוֹן וְזֶה שֵׁנִי וְזֶה שְׁלִישִׁי וְאִי לָאו דְּהַמַּגִּיד שָׁם הָיָה אוֹ שָׁמַע מִמִּי שֶׁהָיָה שָׁם מֵהֵיכָן יָדַע.

זֹאת שֵׁנִית מ"ש דַּוְוקָא בִּדְאִיכָּא קָלָא כְּהַדּ דְּהָרַשְׁבָּ"א וּבִנְדוֹן שְׁלֹמֹה כְּרוּב כנז"ל ובנ"ד אֵין כָּאן דְּמִוִּי לְהַהִיא דְּהָרַשְׁבָּ"א דְּהָתָם כ"ע יָדְעִי דְּנִכְנַס אֵצֶל ב"ח וְזֶה וּמִשָּׁם לֹא יָצָא וכ"ע אוֹמְרִים שֶׁהָרַגוּ לֹא כֵן כָּאן דְּלָאו לְמָקוֹם מְסֻוָּיִם הָלְכוּ וְנִדּוֹן שְׁלֹמֹה כְּרוּב ג"כ נִתְקַבְּלוּ כַּמָּה עֵדִוּיוֹת וְאָוְוּשָׁא מִלְּתָא טְפֵי וכמ"ש הָרַב כֶּרֶם שְׁלֹמֹה וּבְנוֹ בְּדִבֵּר מֹשֶׁה וְרִמְזָם הָרַב יַד אַהֲרֹן ח"ב הגב"י אוֹת ל"ז וַאֲנַן בְּדִידַן זוּלַת קב"ע זוֹ לֹא קַבַּלְנוּ.

גַּם אֶת הַשְּׁלִישִׁי לֹא חָשְׁשׁוּ לְקָלָא אֶלָּא כְּשֶׁלֹּא סַיְּים מָקוֹם הֲרִיגָה ובנ"ד הֲרֵי אָמְרָה מֻוְשְׁלָכִים בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, וְאֶת רַבִּ'ע כְּשֶׁיֵּשׁ כָּאן תּוֹסֶפֶת דְּבָרִים לָא חָיְישִׁינַן דְּמַחֲמַת הַקּוֹל הוּא וכמ"ש הָרַב נֶאֱמָן שְׁמוּאֵל סי' נ"ב ממהרח"ש וְהָרַב מְעִיל שְׁמוּאֵל מֵהָרַב מש"ץ וְהָרַב פֶּרַח מ"א ח"א סי' נ"ו מְדִידֵיהּ וכ"כ מהרמ"ג שָׁם כגו"ר לַעֲשׂוֹת שָׁלוֹם בֵּין נְדוֹן.

דְּשָׁלְמֹה כְּרוּב לְנַדְּוֹן מהרימ"ט וכ"כ הָרַב מַטֶּה יוֹסֵף ח"א הֶבְיאוֹ הָרַב מִשְׁחָא דְּרִבּוּתָא דַּף ק"ג ובנ"ד הֲרֵי יֵשׁ כַּמָּה תּוֹסֶפֶת דְּבָרִים מִנָּיָן הַנַּהֲרָג רִאשׁוֹן וְעוֹד ומעאהו"ם אורגמ"י וכו' (ופי' וְעִמָּהֶם נָכְרִי מִמִּשְׁפַּחַת אורגמ"י) גַּם מ"ש הָרַב יַד אַהֲרֹן הגב"י מִדִּילֵיהּ אִיתֵיהּ הָכָא דְּאִי אִיתָּהּ דְּקוֹל הֲבָרָה הָיָה וּמִכֹּחַ הַהֲבָרָה קָאָמַר הול"ל יָצָא הַקּוֹל: וּמִכָּל אִלֵּין דַּהֲווּ נִיצּוּלָנוּ ממ"ש הָרַב עז"נ דַּף כ"א שֶׁהֶעֱרִיךְ כָּל הַסְּבָרוֹת וְהַצְּדָדִין שֶׁיֵּשׁ בָּזֶה וכ' וְז"ל וְאִם אַחַר שֶׁיָּצָא קוֹל הֲבָרָה וְנִתְפַּשֵּׁט שֶׁפְּלוֹנִי מֵת אוֹ נֶהֱרַג אִם בָּא עֵד א' וְאָמַר שֶׁמַּעְתִּי שֶׁמֵּת פְּלוֹנִי אוֹ נֶהֱרַג וְלֹא הִגִּיד מִמִּי שָׁמַע אַלִּיבָּא דכ"ע חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא קוֹל הֲבָרָה שָׁמַע כֵּיוָן דְּלֹא הִגִּיד מִמִּי שָׁמַע וְאַף מָרָן יֵרָאֶה לִי דְּמוֹדֶה בָּזֶה ע"כ.

ובנ"ד מִלְּבַד דְּאֵין בָּרוּר לָנוּ דְּהוּא מִקּוֹל הֲבָרָה וכמ"ש אִיהוּ גּוּפֵיהּ לְעֵיל עַל תְּשׁוּבַת מָרָן אע"ג דְּהָתָם נִתְקַבְּלוּ כַּמָּה עֲדוּיוֹת משא"כ בנ"ד עוֹד בָּהּ דַּוְוקָא בְּאוֹמֵר מֵת אוֹ נֶהֱרַג בִּלְבַד לֹא כֵן כְּשֶׁיֵּשׁ כָּאן דְּבָרִים הַמּוֹרִים כֵּן דְּקוּשְׁטָא הוּא וכנז"ל: וחמ"ש אֶת אֲרָ"שׁ שֶׁלֹּא הִזְכִּירָה אֶלָּא אֶת שְׁמָם בִּלְבַד וכה"ג אֵין מִי שֶׁמִּיקֵל וכמ"ש מָרָן בִּתְשׁוּבָתוֹ ומהרשד"ם סי' מ"ג זוּלַת מָצִינוּ להמבי"ט ח"א סי' קי"ג וּמָהָרָ"ם אַלְשַׁקְאָר רִמְזָם כנ"הג אוֹת ר"ה דְּהֵקִילוּ ע"י סִימָנִי' וּמַעֲרָכָה לִקְרַאת מַעֲרָכְ' יֵשׁ כַּת שֶׁסּוֹבְרִי' דִּשְׁלָשְׁתָּן בָּעֵינַן עַיִּן מַה שֶּׁרָמַז כנ"הג הג"הט אוֹת רמ"ה והגב"י אוֹת פ"ד וְדַעַת מָרָן בִּתְשׁוּבָה דַּף קי"א נר' דִּשְׁלָשְׁתָּן בָּעֵי ומ"ש הָרַמְבַּ"ם שְׁמוֹ וְשֵׁם אָבִיו וְכֵן מָרָן בש"ע יעו"ש סי' ט' סי"א סי"ב סי"ד סי"ח סי"ט סכ"ג וְרֹוב הַסִּימָנִין קָאָמְרִי וְעַיִּן מ"ש מַהֲרָמ"א סי' קי"ח דְּיָצָא לְחַלֵּק בְּעֵד הַשּׁוֹמֵעַ וְעַיִּן עוֹד בִּפְרָט זֶה לְהָרַב פֶּרַח מ"א ח"א סי' כ"ב: הָאֱמֶת כָּל הַיָּד הַמַּרְבָּה לְבַדּוֹק הֲרֵי זוֹ מְשֻׁבַּחַת וְהוּא ממ"ש מהרשד"ם שָׁם כְּשֶׁיְּסַפֵּר הָרַגְלִי לכה"ר שׁוּעָא אָמַר אֵיךְ שֶׁהָאַסְלָאן אֵינוֹ בָּעוֹלָם שֶׁעַל הָאַסְלָאן הַיָּדוּעַ אֶצְלָם הוּא מְדַבֵּר אֶלָּא דְּמִטַּעַם אַחֵר הָדַר בֵּיהּ דְּלָשׁוֹן אֵינוֹ בָּעוֹלָם לָא מַשְׁמַע לֵיהּ שֶׁהוּא לְשׁוֹן מִיתָה.

וְעוֹד דְּהַמַּעְתִּיק אוּלַי הֶחֱלִיף מִמֵּילָא דְּאִם לֹא כֵּן כְּהַאי לִישָׁנָא מַשְׁמַע שַׁפִּיר שֶׁעַל הַיָּדוּעַ קָאָמַר דאל"כ הול"ל אִישׁ אֶחָד שְׁמוֹ אָסַלְאן אוֹ אָסַלְאן וּכְמוֹ שֶׁבְּיֹאשׁ שָׁם ומ"ש בסי' נ"ג בְּמַאֲמַר הַנָּכְרִי אֵיךְ הָרְגוּ הַיְּהוּדִי י"ט בהינדי"ק בַּהֵ"א הַיְּדִיעָה וְחָזַר לְהָבִיא טַעַם אַחֵר וְעִיקַּר שֶׁאָמַר הַמֵּעִיד כְּשֶׁקָּם לָלֶכֶת לְעִיר וכו' הֲרֵי דְּלָא סָמַךְ לוֹ עַל הַהֵ"א הַיְּדִיעָה וכ"כ בסי' נ"ז אַחַר שֶׁנָּשָׂא וְנָתַן בְּמַאֲמַר מִיּוֹם שֶׁהָרְגוּ אֶת מָרְדְּכַי עַל הַיָּדוּעַ קָאָמַר סְיֵּם וְעוֹד טַעַם אַחֵר וְעִיקָּר במ"ש אח"ך וְאוּלַי אַתָּה יוֹדֵעַ אִם דָּנִיֵּאל אָחִיו וכו' וא"כ במ"ש פְּלוֹנִי בְּוַפ' מַסְפִּיק ה"נ כְּשֶׁאָמַר פְּלוֹנִי אָח פְּלוֹנִי וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה כָּתַב בסי' ר"מ יֵשׁ לוֹמַר שֶׁהָאַסְלָאן יֵשׁ שְׁנוּיִים שְׁתַּיִם שֶׁי"ן שֶׁל שֶׁהֵא סִלְאָן וְכֵן הַהֵ"א הַיְּדִיעָה אֲבָל בַּחֲדָא מִנַּיְיהוּ כְּגוֹן מ"ש בסי' נ"ז אֶת מָרְדְּכַי דְּאֵין כָּאן אֶלָּא יְתוּר אֶת בִּלְבַד וְכֵן מ"ש בסי' נ"ג אֵיךְ הָרְגוּ הַיְּהוּדִי בהינדי"ק דְּאֵין כָּאן זוּלַת הַהֵ"א הַיְּדִיעָה שֶׁל הַיְּהוּדִי וְנִרְאֶה שֶׁזֶּהוּ דַּעַת כנ"הג בַּהֲבָנָתוֹ וכ"ד הגו"ר כְּלָל ג' ס"ט דְּאֵין לִסְמֹךְ עַל הַהֵ"א הַיְּדִיעָה ונר' דְּזֶהוּ דַּעַת כנ"הג בַּהֲבָנַת דַּעַת מהרשד"ם שֶׁהֲרֵי בהגב"י אוֹת יש"א הֵבִיא דְּבָרָיו מ"ש בסי' ר"מ אֶת אֵלֶּיהָ הָרוּג שֶׁלִּבּוֹ נוֹקְפוֹ וְשָׁם סָמוּךְ הֵבִיא מ"ש בסי' מ"ג שֶׁהָאַסְלָאן וכו' וּדְלֹא כְּמוֹ שֶׁהִרְגִּישׁ עָלָיו הָרַב יַד אַהֲרֹן ח"ב אוֹת קנ"ח מִשּׁוּם דְּהַהֵ"א שֶׁהָאַסְלָאן תַּרְתֵּי אִיכָּא וכמ"ש ואע"ג דְּלָא כת' אֶלָּא הָאַסְלָאן בִּלְבַד וכ"ה בִּתְשׁוּבָתוֹ בְּבָעֵי חַיֵּי סי' י"ב צ"ל ט"ס הוּא דַּהֲרֵי במהרשד"ם מֵאֲרֵיהּ דְּשַׁמַּעְתָּא מְבוֹאָר כֵּן וכ"נ עוֹד מ"ש בהג"הט אוֹת רל"ב פְּלוֹנִי אָח

פ' כְּמַזְכִּיר שֵׁם אָבִיו הרשד"ם סי' נ"ז אַלְמָא דס"ל דְּטַעְמוֹ הָרִאשׁוֹן אֵינוֹ עִיקָּר מִשּׁוּם דְּהַהֵ"א הַיְדִיעָה בִּלְבַד אֵינָהּ הוֹכָחָה כ"כ.

אֲבָל יֵשׁ לְדַקְדֵּק עָלָיו מִמ"ש שָׁם אוֹת רכ"ב הַהִיא דמהרשד"ם סי' נ"ג בְּנָכְרִי שֶׁאָמַר פְּלוֹנִי הַיְהוּדִי נֶהֱרַג הֲרֵי הוּא כְּמַזְכִּיר שֵׁם עִירוֹ ע"כ וְהוּא פֶּלֶא דְּהָרוֹאֶה יֵרָאֶה דְּלֹא עַל זֶה סָמַךְ כִּי אִם מִמַּה שֶּׁאָמַר לוֹ אָנָה אַתָּה הוֹלֵךְ וְהֵשִׁיבוּ הַיְהוּדִי לְעִיר וְהוּא עַל סַאֲלוֹנִיקִי וְדוֹמְיָא לִמ"ש בסי' נ"ז וְאֵין לוֹמַר דְּסָבוּר דְּלָא הָיָה לִבּוֹ נוֹקְפוֹ דמהרשד"ם אֶלָּא עַל יִתּוּר הַלָּשׁוֹן וְלֹא עַל הַהֵ"א הַיְדִיעָה כְּהַהִ דסי' מ"ג וסי' נ"ג דְּהָא בְּסִימָן נ"ג כָּתַב עַל טַעַם הַשֵּׁנִי שֶׁהוּא עִיקָּר וְעוֹד מִמ"ש אִיהוּ גּוּפֵיהּ שָׁם אוֹת רכ"ב ויעו"ש בסי' נ"ז ובמש"ץ וכ"כ מוֹרִי הָרַב סי' ל"ו נִרְאֶה דְּיִתּוּר הַלָּשׁוֹן וְהַהֵ"א הַיְדִיעָה חָדָא הִיא וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁשָּׁם סָמוּךְ וְנִרְאֶה הֲבִיא טַעַם הַשֵּׁנִי שֶׁל מהרשד"ם הנז' בסי' נ"ג דְּאָמַר לוֹ הַגּוֹי אָנָה אַתָּה הוֹלֵךְ וכו' וא"כ מַה זֶּה שֶׁכָּתַב בָּאוֹת רכ"ב גּוֹי שֶׁאָמַר לַיְהוּדִי שֶׁהוּא מֵעִיר פְּלוֹנִית נֶהֱרַג הֲרֵי כְּמַזְכִּיר שֵׁם עִירוֹ וַהֲרֵי אֵין זֶה עִיקָּר רַק מִמַּה שֶּׁאוֹמֵר אָנָה אַתָּה הוֹלֵךְ וכו' וְרָאִיתִי לְהָרַב כָּרֶם שְׁלֹמֹה וְהָרַב בְּנוֹ בד"מ דַּף ק"ז שֶׁהֵבִיאוּ ממהר"ר עֲשָׂאֵל וכ"ד הָרַב מְעִיל שְׁמוּאֵל שֶׁהֵבִינוּ בְּדַעַת מהרשד"ם דְּאֵין לִסְמֹךְ עַל הַיָּדוּעַ כְּלָל אִם לֹא בְּצֵירוּף טַעַם אַחֵר אוֹ בְּהִזָּכִיר אָחִיו וְכַיּוֹצֵא וּמִדַּעְתִּי כִּי קָשֶׁה דא"כ אַמַּאי שָׁם בסי' מ"ג הֲוָצְרַךְ לְהָבִיא עֵצוֹת מֵרָחוֹק דְּלָא.

שְׁמִיעָא לֵיהּ לָשׁוֹן שֶׁאֵינוֹ בָּעוֹלָם שֶׁהוּא לְשׁוֹן מִיתָה וְכֵן בִּכְתָב חֲיֵישׁ לְאַחֲלוֹפֵי הו"ל לוֹמַר בִּפְשִׁיטוּת דְּאֵין לִסְמֹךְ עַל הַיָּדוּעַ כְּלָל הֲגַם דְּאִיכָּא תַּרְתֵּי לְטֵיבוּתָא כמ"ש עַל דֶּרֶךְ שֶׁכָּתַב בסי' נ"ג וסי' נ"ז וְסִימָן ר"מ: וְיֵשׁ לְתָמְהַּ עַל מהרימ"ט בִּשְׁנִיּוֹת סי' כ"ג בְּמַאֲמַר הִנֵּה בא"לי נִתְעַכֵּב וַהֲרָגוֹ אוֹתוֹ דְּעַל הַיָּדוּעַ קָאָמַר וכ"כ שָׁם בסי' ל"ד בָּדָא"ווד וּמַיְיתֵי ממהרשד"ם סי' נ"ג וְכֵן שָׁם בסי' ל"ו בְּשִׁלֹּמֹה כֹּהֵן וְסָאסִי מַיְיתֵי ממהרשד"ם הנז' וממ"ש בח"מ סִימָן שפ"ב וְדִבְרֵי מהרימ"ט הַלָּלוּ הֶבְיאָם הָרַב פְּרַח מַטֶּה אַהֲרֹן ח"א סי' קי"ג וְהָרַב עֲדוּת בְּיהוֹסֵף ח"ב סי' כ"ה וְהָרַב נֶאֱמָן שְׁמוּאֵל סי' נ"ה וְהָרַב כְּנֶסֶת יְחֶזְקֵאל סי' מ"ה וְאֵיךְ לֹא הִרְגִּישׁוּ עָלָיו דמהרשד"ם דִּבְמַסְקָנַת דְּבָרָיו לֹא סָמַךְ עָלָיו עַל הַיָּדוּעַ וְאִם במ"ש בְּדְאִיכָּא תַּרְתֵּי יִתּוּר לָשׁוֹן וְהַהֵ"א הַיְדִיעָה לֹא פּוֹרֵשׁ בִּדְבָרָיו: וְאַחַר הַחִיפּוּשׂ מְצָאתִיו לְהָרַב מַטֶּה יוֹסֵף ח"א סי' י"ג וְהָרַב מְעִיל שְׁמוּאֵל וְהָרַב כֶּרֶם שְׁלֹמֹה בְּדִינֵי עִיגּוּנָא סי' ד' וּבְנוֹ בס' דְּבַר מֹשֶׁה דַּף ק"ז הִרְגִּישׁוּ בְּזֶה וְכֵן הָרַב נִשְׁמַת חַיִּים סי' ה' מִמַּר זְקֵנוֹ וְיָדַעְתִּי מ"ש מָהָר"י מֵאִיּוֹ זלה"ה בְּסִפְרוֹ שִׂפַת הַיָּם דַּף נ"ד עַל מַה שֶּׁהִרְגִּישׁ הָרַב ד"מ וְיִישֵׁב דמהרימ"ט רַב גּוּבְרִיהּ וְרַב חֵילֵיהּ לַחֲלוֹק עָלָיו אֵין ה"נ יָדַעְנוּ נֶאֱמָנָה דְּרַב גּוּבְרִיהּ וּמִי כָּמוֹהוּ מוֹרֶה אֲבָל הו"ל לְהָבִיא דְּבָרָיו בְּמִלּוּאוֹתָם וְלַחֲלוֹק עָלָיו בְּהֶדְיָא וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁשָּׁם כָּתַב מהרימ"ט בסי' ל"ו וּמָצָאתִי לִי חָבֵר הוּא הָרַב הַמְּובְהָק מהרשד"ם וכו' הֲרֵי דְּלֹא נֶחְלַק עָלָיו אֶלָּא דְּמִסְתְּמִיךְ עָלֶיהָ וְאָזִיל וּמַיְיתֵי סַיְיעְתָּא מִמָּנּוּ וְאֵינוֹ כֵּן וְכֵן יֵשׁ לְדַקְדֵּק עַל הָרַב מַשְׁאַת מֹשֶׁה בָּרִאשׁוֹן דַּף רי"ו דְּמַיְיתֵי מהרימ"ט כמ"ש ממהרשד"ם וְלֹא הִרְגִּישׁ במ"ש: : וּמִמּוֹצָא דָּבָר יֵשׁ לְהַרְגִּישׁ גַּם עַל מָהָר"י דִּינָוָאן בְּסִפְרוֹ חוּט הַמְּשֻׁלָּשׁ בש"ות שֶׁבְּסוֹף הַסֵּפֶר סי' י"ב דַּף ט' בְּמַה שֶּׁאָמְרָה הַנָּכְרִית לֹא יִרְאֶה טוֹב לְמִי שֶׁהָרַג לִכְוֹלְיֵיךְ הַיְהוּדִי דְּעַל הַיָּדוּעַ קָאָמְרָה וּמַיְיתֵי ממהרשד"ם סי' נ"ז וְגַם ממ"ש בח"מ סי' שפ"ב יעו"ש.

דְּהִנֵּה הָא דְּאָבֶן הָעֵזֶר סי' נ"ז לֹא שְׁמָהּ מֻתְנֶיָא וכמ"ש וְכֵן הַהִיא דח"מ שַׁנְיָא הַהִיא דְּנִזְכַּר כְּנוּיוֹ דְּהָוֵי כְּהַזְכָּרַת אָחִיו כְּהַהִיא דסי' נ"ז דהו"ל כִּשְׁמוֹ וְשֵׁם אָבִיו וְרַבִּים אֲשֶׁר אָתוּ דְּכְנוּיוֹ כְּמוֹ שֵׁם אָבִיו וּכְמוֹ שְׁרָמַז כנ"הג אוֹת רמ"א וְהָרַב צֶמַח צַדִּיק סי' נ"ח לֹא רָאָה כִּי אִם לִמהר"א שָׁשׁוֹן שֶׁכָּתַב וְכֵן וְלָכֵן תָּמַהּ עָלָיו וְכֵן רָאִיתִי לְהָרַב דְּבַר מֹשֶׁה דַּף קכ"ה שֶׁתָּמַהּ עַל הָרַב דְּרָכֵי נוֹעַם דקע"ג דְּנִסְתַּיֵּיע ממהריק"ש שֶׁהֵבִיא תשו' מהרשד"ם הנז' בח"מ דְּשָׁאנֵי הָתָם דְּאִיכָּא כְּנוּיוֹ דְּעוֹלָה בְּמִקוֹם שֵׁם אָבִיו וְהַתִּימַהּ עַל ה' מִשְׁחָא דְּרִבּוּתָא ד"ק דְּאָזִיל לְאִידָךְ גִּיסָא דְּכָתַב וְז"ל ואע"ג דמהר"א בְּרוֹדוֹ שָׁדֵי בָּהּ נַרְגָּא וְהֵבִיא תשו' מהרשד"ם הֶפֶךְ זֶה דְּאֵין לִסְמוֹךְ עַל טַעַם זֶה דְּהַיְדּוּעַ הִנֵּה הָרַב מהר"א הַלֵּוִי הֶשִׁיבוֹ שָׁם דקס"ג תְּשׁוּבָה נִיצַחַת וְכַוָּנָתוֹ בָּזֶה עַל תשו' מהרשד"ם הנז' בח"מ דְּמִשָּׁם נִרְאֶה לוֹ דְּעַל הַיְדּוּעַ ש"ד וְהָאֱמֶת אִינוֹ כֵּן וְאִם דָּיְקִי ממ"ש שָׁם מהרשד"ם.

וְתוּ דְּהָכָא לָא צְרִיכְנָא לְהַאי דְּבִשְׁלָמָא הֵיכָא שֶׁהָעֵד אֵינוֹ הָאִישׁ אֲשֶׁר הוּא מֵעִיד לְסִפּוּקִי עַל אֵיזֶה אָדָם מֵעִיד דְּכַמָּה יוֹסֵף אִיכָּא בְּשׁוּקָא וכו' הַכַּוָּנָה לוֹ בָּזֶה נִמְשָׁךְ עַל מ"ש דְּעָדִיף שְׁמוֹ וְכִנּוּיוֹ מִשְׁמוֹ וְשֵׁם אָבִיו וכו' וְשָׁמָּא תֹּאמַר אֵינוֹ כֵּן אֶלָּא דְּגָרוּעַ מִשְׁמוֹ וְשֵׁם אָבִיו ע"ז מְצַדֵּד וְתוּ לָא צְרִיכְנָא וכו' וּלְעוֹלָם אֵין לְהָּ בּוֹ אֶלָּא חִידּוּשׁוֹ דַּעֲלִיהּ אִתְּשִׁיל וְעוֹד דא"כ הו"ל סוֹתֵר עַצְמוֹ ממ"ש.

בא"הע כָּל אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ לְעֵיל דְּבָכָל נִדּוֹן הֲוָצְרַךְ לְצָרֵף טַעַם אַחֵר דְּיַעֲלֶה בְּמִקוֹם שֵׁם אָבִיו וְעַל יִתּוּר לָשׁוֹן אוֹ הַהֵ"א הַיְדִיעָה לֹא רָצָה לִסְמוֹךְ וְכֵן מוּכָח מִדְּבְרֵי מהריק"ש בְּהַגָּהוֹתָיו שֶׁכָּתַב דְּבְרֵי מהרשד"ם הַלָּלוּ אַחַר שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי הרא"ם דְּיִחוּסוֹ עוֹלֶה בְּמִקוֹם שֵׁם אָבִיו מוּכָח דְּסִגְנוֹן אֶחָד עוֹלֶה לִשְׁנֵיהֶם וכ"כ בְּהֶדְיָא בִּתְשׁוּבוֹתָיו סִימָן קי"ד דְּאַחַר שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי הרא"ם סַיֵּים וכ"כ מהרשד"ם בח"מ וכו'.

וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה יֵשׁ לְדַקְדֵּק עַל הָרַב גִּבְעוֹת עוֹלָם סי' ז' וסי' יו"ד דְּמִסְתְּמִיךְ וְאָזִיל עַל דִּבְרֵי מהרשד"ם דְּעַל הַיְדּוּעַ סַגִּי. וְכֵן יֵשׁ לְדַקְדֵּק עַל מהרי"ע בְּסִפְרוֹ בְּנֵי יְהוּדָה סי' ס"ב בְּמַאֲמַר הַנָּכְרִי אֲנִי נָבִיא הַיְהוּדִי דְּכָתַב דְּעַל הַיְדּוּעַ קָאָמַר מִבִּלְתִּי שׂוּם רְאָיָה וְאִם סָבַר דְּהָוֵי כמ"ש הב"י דמ"ד מֵהָרָ"ן בְּמֵעִיד בְּדָבָר הַבָּרוּר יעו"ש מִלְּבַד דְּלָא הו"ל לִסְתּוֹם כְּוָלֵי הַאי עוֹד בָּהּ דְּאֵינוֹ דָּבָר בָּרוּר כ"כ.

ואח"ז וְרָאִיתִי גַּם לְהָרַב אַשְׁדּוֹת הַפִּסְגָּה דַּף מ"ג דְּפָרִיךְ לְהָרַב זֶרַע אַבְרָהָם דְּהוֹכִיחַ דִּינוֹ דְּעַל הַיְדּוּעַ קָאָמַר מִדִּבְרֵי מהרימ"ט שֶׁהוֹכִיחַ כֵּן ממהרשד"ם וְהָא חֲלוּקִין בְּעִיסָּתָן הֵם וְכֵן קָשֶׁה לְהָרַבִּפְנֵי אַהֲרֹן דַּף ס"ז הוּא הָיָה מוֹנֶה למהרימ"ט ומהרשד"ם כַּחֲדָא שַׁרְיָין וְאֵינוֹ כֵּן כמ"ש: וְאֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה אִם כְּנִים אֲנַחְנוּ בַּהֲבָנַת דִּבְרֵי מהרשד"ם בְּדְאִיכָּא יִתּוּר לָשׁוֹן וְהַהֵ"א הַיְדִיעָה סַגִּי בְּמָקוֹם שֵׁם אָבִיו ה"נ מַמָּשׁ בנ"ד בְּאוֹמְרָהּ הא"ד ליהו"ד (וּפֵירוּשׁ זֶה הַיְהוּדִים) בְּהַהֵ"א הַיְדִיעָה וְגַם יִתּוּר לָשׁוֹן דְּבָמַה שֶׁשְּׁאַלְתֶּם הָאֵם אַתֶּם מְדַבְּרִים עַל הֲרִיגַת הַיְהוּדִים מוּדַעַת זֹאת דְּעַל הַיְהוּדִים נִמְשַׁךְ הַסִּיפּוּר וְלֹא הָיָה לָהּ לוֹמַר אֶלָּא האדו"ן קתלוה"ם וכו' (פֵּירוּשׁ אֵלּוּ הָרָגוּם וכו') וְנִמְצָא יִתּוּר לָשׁוֹן ג"כ יֵשׁ בִּדְבָרֶיהָ וּלְדַעַת מהר"א בְּרוּדוֹ שָׁם בס' דַּרְכֵי נוֹעַם דלמהרשד"ם וּמָרָן ומהרי"ט ומהראנ"ח ומהרח"ש דְּבָשׁוּם פָּנִים לָא מְהַנֵּי עַל הַיְדּוּעַ מ"מ הַעִינֵי בָּשָׂר לוֹ דְּבָמַה שֶׁכָּתַב שָׁם הָרַב בְּנִדּוֹנוּ מִי אַתָּרְמִי וּמִי אַתָּרְמִי הָא אִיכָּא גִּבֵּן וְלֹא עוֹד אֶלָּא לָא מִבָּעְיָא לְמָהָרָ"י טָאיְיטָאצָק דס"ל בְּעָלְמָא בִּשְׁמוֹ וְשֵׁם אָבִיו אוֹ שְׁמוֹ וְשֵׁם עִירוֹ סַגִּי וְכִמְבוֹאָר בְּדִבָּרָיו בש"ות בִּנְיָמִין זְאֵב דַּף מ' וכ"כ

מהרש"ך ס"א סי' י"ד מִשְׁמוֹ וְכֵן הרשד"ם סי' מ"ב סנ"ג סנ"ז ומני"ר סָבַר כֵּן כמ"ש גַּם בסי' ח"י וסי' ר"מ רַק הֵיכָא דְּאַשְׁכַּח בקב"ע רַוְוחָא לָצֵאת י"ח כ"ע עֲבִיד כְּהַהִיא דסי' מ"ז שֶׁיֵּשׁ לוֹ אָחוֹת בַּפִּטְרָא וְכֵן בסי' מ"ז ונ"ג שֶׁצָּרִיךְ הַסִּימָנִים לְרַוְוחָא דְּמִילְּתָא כמ"ש בסי' נ"ז וְעַיֵּין עוֹד בסי' ע"ה וּפ"ה וק"ב וּדְלֹא כמ"ש המש"ץ ח"ב סי' ס"ג דמהרשד"ם הֵן נִסְתָּר מֵחֲמָתוֹ ובנ"ד גַּם לָמָּ"ד דְּצָרִיךְ שְׁלָשְׁתָּם יַחַד הֲרֵי בנ"ד אִיכָּא שְׁמָם לְהֶדְיָא וְכֵן שֵׁם עִירָם כֵּינָן דְּדָבָרִיהָ בָּאוּ בָּעִיר וכמ"ש מהרי"ט שָׁם וְהָרַדְבָּ"ז ח"ב סי' רי"א ומָרָן בִּתְשׁוּ' דַּף ק"א ממ"ש בְּדַעַת הָרֹא"ש וְהָכִי סָבְרִי כַּמָּה מֵרַבָּוָותָא כְּמוֹ שֶׁרָמַז כנ"הג אוֹת רי"ד ומַה שֶּׁהֵבִיא ממ"ש מָרָן בִּתְשׁוּבָה סי' ג' אֵינוֹ הֶכְרֵחַ וְהָעִיקָּר אֵינוֹ אֶלָּא מִמַּה שֶּׁהָיָה מַכִּירוֹ וּטְפֵי הו"ל לְאֻתּוּיֵי מֵהַהִ דְּשֶׁכָּתַבְתִּי וְהִיא בסי' ה' וְהָרַב פר"ח ח"א סי' קי"ג כָּתַב דְּאִילּוּ מהרשד"ם הָיָה רוֹאֶה דִּבְרֵי רַבּוֹ מהרי"ט בְּעֵט בַּרְזֶל וְעוֹפֶרֶת לֹא הָיָה חוֹלֵק עָלָיו וּלְדִידִי אֵינוֹ חוֹלֵק וכמ"ש.

וְכֵן מ"ש שָׁם לְמָרָן בְּהַזְכָּרַת שְׁמוֹ לְבַד בְּאֶוְמְדָּנָא שֶׁכָּתַב שָׁם וכו' מוּכָח שֶׁמְּדַבֵּר עַל הַיָּדוּעַ עֲדִיפָא מִינָּהּ הו"ל לוֹמַר שֶׁבִּתְשׁוּבוֹתָיו דַּף ק"ח גַּם בְּלֹא הַזְכָּרַת שְׁמוֹ מְהַנֵּי: וא"כ אֲפוֹא בנ"ד שֵׁם עִירָם אֵיכָא וְעִיבּוּרָהּ שֶׁל עִיר בנ"ד שֶׁהַכְּפָר הנז' נֶאֱחַז וְנִסְרָךְ בַּהֲדֵי כָּפַר זאוי"א הָוֵי כְּעִיר וכמ"ש הָרַב פָּרַח מ"א שָׁם וְהָרַב עֻלְּחַ שְׁמוּאֵל דַּף מ"ז וכ"כ בְּרֹאשׁ מַשְׁבִּיר דַּף נ' מִשֵּׁם הוֹן רַב בְּיָרִיד וְעַיֵּין לְהָרַב אַשָּׁדוֹת הַפִּסְגָּה דַּף ל"ז ע"ב שֶׁכֵּן דַּעְתּוֹ וּמַה גַּם בְּמַכִּירִין שְׁנֵיהֶם הָעֵד וְהַשּׁוֹמֵעַ וכמ"ש מָרָן דַּף קכ"א בִּתְשׁוּ' הָרַמְבַּ"ם לעכ"ו דְּלֹא הֶוְצְרַךְ לְשָׁאוֹל לָהּ אִם הַמַּגִּיד הָיָה מסל"ת וּבְהֶכְרֵחַ משו' דְּמַכִּירִין אוֹתוֹ כמ"ש וְהָיָה עוֹשֶׂה מְלָאכְתָּהּ הֲגַם שֶׁלֹּא הִזְכִּירָהּ שְׁמוֹ מַשְׁמַע גַּם הַמַּגִּיד לָהּ נִיכָּר וְיָדוּעַ לוֹ וְעוֹד הָרַב כֶּרֶם שְׁלֹמֹה סי' ד' כָּתַב דְּהַמְדַבֵּר עִם הָאִשָּׁה בְּמַכִּיר וְיָדוּעַ לָהּ הוּא מְדַבֵּר דְּכָל כְּבוּדָּה בַת מֶלֶךְ פְּנִימָה י"עוש.

וְשָׁם אֲבִיהֶם הֲרֵי יֵשׁ שְׁלֹשָׁה הוֹכָחוֹת דְּמִי אַתָּרְמִי שג' בְּנֵי אָדָם אֵלּוּ נִתְחַבְּרוּ יַחַד וְכֵן מִי אַתָּרְמִי ג' יְהוּדִים לֹא פָּחוֹת וְלֹא יוֹתֵר וְכֵן מִי אַתָּרְמִי אֶחָד שְׁמוֹ עַמְרָם וְאֶחָד שְׁמוֹ דָּוִד וא' שְׁמוֹ אֱלִיָּהוּ.

וְלֹא עוֹד אֲנִכִי הָרוֹאֶה דְּדַעַת מָרָן בַּתְּשׁוּבָה בִּתְרֵי מִי אַתָּרְמִי סַגִּי כמ"ש בִּתְשׁוּ' דַּף קי"א וְדַף קכ"א וכ"כ מהר"א בְּרוֹדוֹ שָׁם בְּדַרְכֵי נוֹעַם וְהָרַב מַשְׁאַת מֹשֶׁה דרל"א וְשַׁנְיָא הַהִיא קב"ע הנז' בסי' ח' דְּהָאוֹמְרִים שֶׁשֵּׁם דִּבְרֵיהֶם סוֹתְרִים זֶה אֶת זֶה אוֹמֵר עִם שְׁנַיִם יָצָא וְזֶה אוֹמֵר עִם אֶחָד יָצָא וּבְהַאי פִּרְטָא דְּמִי אַתָּרְמִי עַיֵּין מַה שֶּׁרָמַז כנ"הג הגב"י אוֹת רע"ח וְהָרַב יַד אַהֲרֹן ח"ב אוֹת קל"ז וְעַיֵּין עוֹד לְהָרַב מִשְׁפְּטֵי שְׁמוּאֵל סי' ז"ך וש"ות הב"ח סי' ע' וַעֲבוֹדַת הַגֵּרְשֻׁנִי דַּף ס' וְהָרַב צָמַח צַדִּיק סי' מ"ב וְהָרַב לֵב שְׁלֹמֹה דַּף ל"ג וְהָרַב פָּרַח מ"א סי' ל"ח וְהָרַב מַטֵּה יוֹסֵף ח"ב דַּף פ"ח וְהָרַב כֶּרֶם שְׁלֹמֹה סי' יו"ד וְהָרַב ב"ד דַּף י"א וְהָרַב מַשְׁאַת מֹשֶׁה דַּף רל"ה וְהָרַב נָחְפָּה בְּכֶסֶף סי' ט' וְהָרַב גִּבְעוֹת עוֹלָם סי' ח' וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּמָנָן הָוֵי סִימָן לְדַעַת מָרָן שָׁם בִּתְשׁוּבָתוֹ לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם וכ"כ הָרַב שַׁאֲגַת אַרְיֵה סי' כ"ב ואע"ג דְּהָרַמְבַּ"ם בָּעֵי גַּם קוֹלָר אוֹ מַשָּׂא וּמְקוֹם יְצִיאָה וַהֲלִיכָה י"ל דְּלָאו דַּוְקָא וה"ה סִימָנִים אֲחֵרִים וכמ"ש מהריק"ש בִּתְשׁוּבָה סי' נ"ב ובנ"ד שְׁמָם הוּא סִימָן אֶחָד מִנָּיָן סִימָן ב' מְקוֹם יְצִיאָה הַיְינוּ מַה שֶּׁאָמְרָה בְּמְקוֹמָהּ שְׁמַשָּׁם יָצְאוּ וכמ"ש הָרַב אַשָּׁדוֹת הַפִּסְגָּה דַּף ל"ז וּמְקוֹם הֲלִיכָה אֵין צָרִיךְ כֵּינָן דְּהַזְכִּירָה שְׁמָם וכמ"ש הָרַב מִשְׁפְּטֵי שְׁמוּאֵל שָׁם מהרא"ם וכ"כ מהריק"ש בִּתְשׁוּ' סי' י"ג וְעַיֵּין להרשד"ם סי' מ"ד וְכֵינָן דְּאִיכָּא עֵדִים

וְרָאָה שֶׁאֵלּוּ הַשְּׁלֹשָׁה יָצְאוּ מֵהָעִיר בְּחֶבְרָה וְשֶׁוְתָּפוּת לְאֵלּוּ הַמְּקוֹמוֹת וְלֹא נוֹדַע שֶׁהָלְכוּ אֲחֵרִים מִמָּקוֹם הַזֶּה וְלֹא חָזְרוּ לִמְקוֹמָם הָוֵי כְּהַהִיא דְּקוֹלָר שֶׁל ס' בְּנֵי אָדָם וכמ"ש מהרשד"ם סִימָן ע"ט וכ"כ גַּם הָרַב פָּרַח מ"א סי' כ"ב וְהוֹסִיף לַאֲתוּיֵי עֲלָהּ מִכֹּחַ ס"ס וְעַיֵּין עוֹד לְהָרַב מַשְׂאַת מֹשֶׁה שָׁם וק"ו בנ"ד שֶׁיֵּשׁ לְהַתִּיר בְּשׁוֹפִי.

וְכָל זֶה הֶרְאֵיתִי פָּנִים לָצֵאת י"ח כ"ע דְּאַעִיקָּרָא בְּעֵד מִפִּי עֵד תָּלִינַן לְהָקֵל דְּהָרַאשׁוֹן הִזְכִּיר שֵׁם עִירוֹ לְמהרמ"א ומהרימ"ט וכמ"ש כנ"הג הג"הט אוֹת רמ"ט וְעוֹד כַּמָּה מֵרַבָּנָן וְאָמְכוּ עַל מהרימ"ט בְּמְדַבֵּר עַל הַיָּדוּעַ בִּלְתִּי צֵירוּף טַעַם אַחֵר אע"ג דְּאִיהוּ גּוּפֵיהּ בְּעָלְמָא בָּעֵי שְׁלָשְׁתָּם יַחַד וכמ"ש מהרי"ך הֵן ל"ו הוּבָא בס' מַשְׂאַת מֹשֶׁה דַּף רכ"ג וְעַיֵּין במהרמ"א סי' מ"ה וְהָרַב צֶמַח צַדִּיק סי' מ"ה וְהָרַב פָּרַח מ"א סי' קי"ג שֶׁכֵּן סָבְרִי מָרָנָן בְּמְדַבֵּר עַל הַיָּדוּעַ וְשָׁם כָּתַב שכ"ד מהרח"ש ע"פי דַּעַת מָהָר"י טְאִיטָאצָק ומהריק"א.

וְגַם הָרַב כָּרֶם שְׁלֹמֹה וְהָרַב שִׂפַּת הַיָּם כָּתְבוּ דְּכֵן דַּעַת מָהָר"ם וּמָהָר"י בְּיִנְבַּשְׁתִּי וּמָהָר"י חֲגַנְיָא וְהָרַב ד"מ ח"א דַּף ק"ב וְדַף ק"ו כָּתַב שכ"ד מהרי"ב וְהָרַב בְּנֵי יַעֲקֹב וְעַיֵּין לְהָרַב חוּט הַמְּשֻׁלָּשׁ שָׁם וְהָרַב עֲבוֹדַת הַגֵּרְשֻׁנִי דַּף נ"ח וְהָרַב כְּנֶסֶת יְחֶזְקֵאל סי' מ"ה וְהָרַב עֵדוּת בִּיהוֹסֵף ח"ב סי' כ"ה וְהָרַב דַּרְכֵי נוֹעַם שָׁם וְהָרַב זְקֵנוֹ שֶׁל הָרַב נִשְׁמַת חַיִּים וְהָרַב גִּבְעוֹת עוֹלָם וה' פְּנֵי אַהֲרֹן וה' מִשְׁחָא דִּרְבוּתָא ומהרי"ע וכ"ד שְׁאֵרִית הָאַחֲרוֹנִים בָּחוֹן בָּהֶם וְחִקּוּר בָּהֶם: וְאֵין לְהַסֵּס וְלוֹמַר כֵּיוָן דְּהַנָּכְרִית לֹא מִפִּיהָ אָנוּ חַיִּים אֶלָּא מֵהַמַּגִּיד לָהּ כְּמוֹ שֶׁאָמְרָה גאנ"א לכב"ר (וּפֵירוּשׁ בָּאָה לָנוּ הַשְּׁמוּעָה) יִתָּכֵן לְפִי שֶׁהִיא מְכִירָתָם סָבְרָה שֶׁגַּם הַמַּגִּיד כַּוָּנָתוֹ עֲלֵיהֶם וְאֵין כֵּן הָאֱמֶת וּכְמוֹ שֶׁכֵּן חָשַׁשׁ מָרָן בִּתְשׁוּבָה דַּף ק"א בְּרַבִּי חָבִיב וּמַהָרִיבָ"ל ח"ב סי' ט"ו בְּצוֹרְרֵי עֵינָא דְּשַׁפִּיר חָזֵי יֵשׁ לְחַלֵּק אִם מֵהַהִיא דר' חָבִיב שֶׁאנִי הַהִיא דְּהַנָּכְרִי אָמַר לָהּ שֶׁשָּׁמַע מֵאֲחֵרִים וְיֵשׁ לִתְלוֹת שֶׁאוֹתָם אֲחֵרִים לֹא הִכִּירוּהוּ מֵעוֹלָם וכמ"ש הָרַב ד"מ דַּף קל"ט משא"כ כָּאן לֹא אָמְרָה שֶׁאָמַר הַמַּגִּיד שֶׁשָּׁמַע מֵאֲחֵרִים וּסְתָמוֹת הַדְּבָרִים מַשְׁמַע שֶׁהוּא שָׁמַע מִמִּי שֶׁמַּכִּירָם אוֹ הוּא עַצְמוֹ רָאָה אוֹתָם וְעַל הַיָּדוּעִים לוֹ וְלָהּ קָאָמַר וְיָדוּעַ דְּאֵין לָנוּ לְדַקְדֵּק כ"כ בְּעֵדוּת אִשָּׁה שֶׁמָּא אֵינוֹ כָּךְ וְכַיּוֹצֵא לְעִנְיַן הָאִשָּׁה אֶלָּא תָּפְסִינַן הַדְּבָרִים כְּמַשְׁמָעָן וכמ"ש מָרָן בִּתְשׁוּבָה לְמָהָר"י סָמוּט יעו"ש וְהַהִיא דְּמַהָרִיבָ"ל נָמֵי י"ל לֹא אָמְרוּ הַתּוֹגַרְמִיּוֹת בַּסְּתָמוֹת שֶׁשָּׁמְעוּ אוֹ רָאוּ שֶׁצּוֹרְרֵי הָרוּג אֶלָּא אישפחי אֶחָד רָאָה גּוּפוֹהָרוּג שֶׁיֵּשׁ לִתְלוֹת שֶׁהַאִישָׁפְחִי הנז' לֹא הִכִּירוּ אֶלָּא שֶׁהֵם חָשְׁבוּ שֶׁעָלָיו הָיוּ מְדַבְּרִים וְאֵין הָאֱמֶת כֵּן וכמ"ש הָרַב ד"מ שָׁם וְעוֹד דְּמַהָרִיבָ"ל לְשִׁיטָתֵיהּ אָזֵיל אע"ג דְּהַמַּגִּיד מַגִּיד בְּעִיר אֵינוֹ כְּלוּם דְּלָא הָוֵי כְּמַזְכִּיר שֵׁם עִירוֹ וכמ"ש בח"א סי' ו' וְכַיּוֹצֵא בְּדִבְרֵי הד"מ כָּתַב מהר"א בְּרוּדוֹ אֲשֶׁר הוּבָא בס' דַּרְכֵי נוֹעַם כָּל שֶׁהַגּוֹי מְדַבֵּר בִּפְרָטוּת וְאָנוּ רוֹאִים שֶׁאֵין מַמָּשׁ בִּדְבָרָיו אֵינוֹ כְּלוּם וְעַיֵּין בִּדְבְרֵי מהרי"ו שֶׁהֵבִיא הָרַב פָּרַח מ"א סִימָן קי"ג וְעַיֵּין לְהָרַב מַשְׂאַת מֹשֶׁה ח"א דַּף רכ"ד ובש"ות מָרָן דַּף קכ"א מ"ש עַל תשו' הָרַמְבַּ"ם לעכ"ו וכנ"הג הג"הט אוֹת צ"ו כָּתַב וְז"ל גּוֹי שֶׁאָמַר לְיִשְׂרָאֵל אָנָה הַנַּחַת אֶת חֲבֵירְךָ וְהֵשִׁיב הַיִּשְׂרָאֵל בְּסְבִיבוֹת הַכְּפָרִים נֶהֱרַג לֹא יָדַעְנוּ אִם מֵת וְהֵשִׁיב הַגּוֹי פְּלוֹנִי הֲרָגוֹ מסל"ת הוּא מָרָן בִּתְשׁוּבָה סִימָן א' ע"כ וְשִׁינָּה הַלָּשׁוֹן מִמַּה שֶּׁכָּתוּב שָׁם כַּאֲשֶׁר יִרְאֶה הָרוֹאֶה לוֹמַר דְּדַוְוקָא בְּאוֹתוֹ לָשׁוֹן שֶׁפִּירֵשׁ דְּבָרָיו וְאָנוּ רוֹאִים רֵיעוּתָא בָּהֶם הוּא שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ אֲבָל אִם אָמְרָה בִּסְתָמוֹת פ' הֲרָגוֹ אֵין לָנוּ לְחַפֵּשׂ וְלָתוּר הֵיאַךְ יָדְעָה וְגַם מהרימ"ט ח"ב סי' נ"ב לֹא בָּא לִכְלַל סָפֵק כְּזֶה אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁבָּאוּ דִּבְרֵי הַנָּכְרִי אַחַר שֶׁשָּׁאַל רַבִּי יִצְחָק אֲבָל אִם הַנָּכְרִי מִתְּחִילָּ' מְסַפֵּר מַה שֶּׁשָּׁמַע שֶׁנֶּהֱרְגוּ הַשָּׁנִים הָאֲחֵרִים מִסְּתָמָא

עַל הַיְדוּעִים קָאָמַר וַעֲדַיְפָא מִזֶּה כָּתַב בִּשְׁנִיּוֹת סִי' ל' וְז"ל וְאַף כָּאן הוֹאִיל וְהָאִישׁ הַלָּזֶה שֶׁשָּׁלַח הַכְּתָב הָיוּ דְּבָרָיו עִם הָאִשָּׁה עַצְמָהּ הֲרֵי הוֹכִיחַ שֶׁעַל בַּעְלָהּ הָיָה אֶלָּא שֶׁלֹּא פֵּירֵשׁ וְאָנוּ תּוֹלִין שֶׁהָעֵד שָׁבָא מִשָּׁם פֵּירֵשׁ דְּבָרָיו יָפָה אֶלָּא שֶׁזֶּה הַשֵּׁנִי קִיצֵּר וְסָמַךְ עַל הַמֵּבִין שֶׁמִּשִּׁיחָתוֹ עִם הָאִשָּׁה נִיכָּר שֶׁעַל בַּעְלָהּ הָיָה אוֹמֵר וכו' ע"כ וְעַיֵּין מֵהָרַמָ"א סִי' מ"ה אֶלָּא דבקב"ע הנז' שָׁם לֹא הוּבְאָה בש"ות מָרָן דַּף ק"ח ע"ד ובהמבי"ט ח"א סִי' שכ"ו הֵם הַמְדַבְּרִים בְּאוֹתוֹ הַנִּדּוֹן עַצְמוֹ: וְאֵין לְפַקְפֵּק עוֹד בְּמַאֲמַר הָעֵדִים הַלָּלוּ שֶׁבַּעְלָהּ יָדוֹ בַּמַּעַל בַּהֲרִיגַת אֵלּוּ הַיְהוּדִים א"כ כָּל דְּבָרֶיהָ שֶׁקֶר דְּאֵין כָּל מְגַמָּתָהּ אֶלָּא לְנַקּוֹת עַצְמָהּ וּבַעְלָהּ וְדָוְקָא לָזֶה חָשַׁשׁ מהרימ"ט בָּרֹאשׁוֹן שֶׁהָיוּ מְרַנְּנִים אַחַר הַשַּׂר שֶׁמִּשָּׁרָתָיו יְדֵיהֶם בַּמַּעַל וְכַנָּוָנָתוֹ בַּשְּׁאֵלָה שֶׁשָּׁאֲלָה בִּפְנֵי הָעָם לְנַקּוֹת אֶת עַצְמוֹ וכו' ולפ"ז יֵשׁ לָחוּשׁ כָּל מַה שֶּׁאָמְרוּ שֶׁנֶּהֱרְגוּ וכו' לְנַקּוֹת אֶת עַצְמָן אָמְרוּ כֵּן דְּכָל דְּאִיכָּא לְמֵיחַשׁ לְאֵיזֶה אֲמַתְלָא חָיְישִׁינַן כְּהַהִיא דְּסוֹף יְבָמוֹת וכו' יעו"ש.

וְאַחֲרֵי הִתְבּוֹנְנוּת הַחִילּוּק בָּרוּר דְּהָתָם הָאֲמַתְלָא דְּשָׁאַל בִּפְנֵי רַבִּים וְלֹא בֵּינוֹ לְבֵינָם יָדַיִם מוֹכִיחוֹת הָוְיִין דְּכַנָּוָנָתוֹ לְנַקּוֹת אֶת עַצְמוֹ וְהוּא עַצְמוֹ כָּתַב בססכ"ג הֵבִיאוּ מהרמב"ח ועז"נ דַּף מ"ט דְּכֹל דְּלֵיכָּא רִינּוּן אֵין לְתָלוֹת דְּלְהַצִּיל עַצְמוֹ אָמַר וְכֵן כָּתַב הראנ"ח בִּתְשׁוּבָה יעו"ש מִינָּהּ בנ"ד חוץ ממ"ש דְּיֵשׁ אֲמַתְלָא רַבָּתִי עוֹד בָּהּ דְּשָׁאנִי הָתָם שֶׁיֵּשׁ רִינּוּן בָּעוֹלָם משא"כ כָּאן דְּהֵם חָשְׁבוּ כָּךְ וְלֹא מִמַּה שֶׁשָּׁמְעוּ מֵהָעוֹלָם הֵם אוֹמְרִים וְתוּ אִם בַּעְלָהּ נֶחְשָׁב בְּעֵינֵיהֶם הֵיא מָה אִיכְפַּת לָהּ.

וְתוּ מֵעִיקָּרָא אֵין דֶּרֶךְ שֶׁהַהוֹרֵג מְסַפֵּר שֶׁהָרַג וּמִמֵּילָא אָנוּ תּוֹלִין שֶׁהִגִּיד לְאִשְׁתּוֹ וּלְהַצִּיל לְבַעְלָהּ הֵיא אוֹמֶרֶ' דְּכֹל הַהוֹרֵג אֵינוֹ מַגִּיד לְשׁוּם אֶחָד כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁמְרוּ מִמֶּנּוּ ב"א וכמ"ש הַבַּ"ח בִּתְשׁוּבָה וּבֹא וּרְאֵה לְהָרַב הַמְּכֻתָּב בסי' ג' אוֹת קכ"ו מֵרַבּוֹ בְּגוֹי בַּעַל הַסְּפִינָה שֶׁבָּא אֶל הָאִשָּׁה לוֹמַר לָהּ שֶׁתָּבֹא תִּקַּח בְּגִדֵי בַּעְלָהּ אֲשֶׁר בַּסְּפִינָה כִּי בַּעְלָהּ מֵת וְנָפַל לַיָּם דְּהָוֵי מסל"ת אע"ג דְּלִדְבְרֵי הָאִשָּׁה הוּא הֲרָגוֹ וְאֶפְשָׁר דִּבְמִרְמָה אָמַר מַה שֶּׁאָמַר דְּהֵן לוֹ יִהְיֶה הֲרֵי מֵת לְפָנֶיךָ וא"ת שֶׁמָּא לֹא גָּמַר מִיתָתוֹ וְחוֹשֵׁשׁ שֶׁיָּקוּם וְיֹאמַר שֶׁהוּא הִכָּהוּ א"כ מַאי אַהֲנָיָא לֵיהּ לוֹמַר שֶׁנִּטְבַּע וכו' וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה כָּתַב הָרַב מַשְׂאַת מֹשֶׁה דַּף רמ"ג בַּאֲבִי הַנַּעֲלָם בְּשׁוֹמְעוֹ כִּי נִכְמְרוּ רַחֲמָיו עַל בְּנוֹ דְּסָמַךְ עַצְמוֹ כִּי הוּא עַצְמוֹ הֲרָגוֹ וְלָסוּר מִמֶּקֹשֵׁי מָוֶת תְּלָאָן חוּצָה לוֹ אעפ"כ לֹא נָפֵיק ממסל"ת דִּכְבָר כָּתַב הָרַב פ"מ ח"ב בְּכַיּוֹצֵא בָּזֶה דִּבְעֵדוּת הראיי"ץ אֵין שׂוּם צַד לְתָלוֹת בּוֹ דְּאֵינוֹ מסל"ת יעו"ש וְאֵין בְּיָדֵינוּ הַסֵּפֶר לִרְאוֹת אִם הֵבִיא דִּבְרֵי מהרימ"ט הַנַּ"ל דְּלִכְאוֹרָה נִרְאֶה דְּלָא כְּדִבְרֵיהֶם דִּלְפִי הַטַּעַם דמ"נ הֲרֵי מֵת לְפָנֶיךָ שֶׁיְּכָא נָמֵי אַהַדּ דמהרימ"ט דאע"ג דִּלְנַקּוֹת עַצְמוֹ אוֹמֵר כֵּן מ"מ הֲרֵי מֵת לְפָנֶיךָ וְדוֹחֵק לְחַלֵּק בֵּין רִינּוּן עַל שַׂר וּמְשָׁרָתָיו לְרִינּוּן בְּעַד יָחִיד.

וְהַכְּלָל הָעוֹלֶה בְּעֵדוּת אִשָּׁה אֵין לָנוּ לִבְדּוֹת חֲשָׁשׁוֹת מִדַּעְתֵּנוּ זוּלָתִי כְּשֶׁיֵּשׁ הוֹכָחָה כְּהַהִיא דְּהָעַרְכָּאוֹת אוֹ כְּהַהוּא עוֹבְדָּא הנז' בִּיבָמוֹת דְּאָמַר לוֹ הַגּוֹי לְיִשְׂרָאֵל קָטוֹל לִי אַסְפַּסְתָּא בְּשַׁבְּתָא וְאִי לָא קָטֵילְנָא לָךְ כְּדִקָּטֵילְנָא לְפָלָנְיָא וכמ"ש הב"י בִּתְשׁוּבָה סִי' ק"ח מת"הד ומהריק"ו ובב"י כ"כ מֵהַגָּהוֹת הַמָּרְדְּכַי וְעַיֵּין מַה שֶּׁרָמַז כנ"הג הג"הט אוֹת קי"ו וקנ"ג ותק"ט וְעַיֵּין עוֹד לְהָרַב דַּרְכֵי נוֹעַם סִי' כ"ט וּלְהָרַב בְּנוֹ בגו"ר כְּלָל ג' סִי' יו"ד וְהָרַב מַשְׂאַת מֹשֶׁה דַּף רכ"ג וְעַיֵּין עוֹד מַה שֶּׁרָמַז הָרַב הַמְּכֻתָּב סִי' צ"ו אוֹת כ"ח וסִי' ב' אוֹת ו' וסִי' ג': וְאֶת הש"ש בְּסָפֵק אִשְׁתַּהִי הָרַב מַשְׂאַת מֹשֶׁה דַּף רל"ה הֵבִיא מֵהָרַב פָּנִים מְאִירוֹת

לְהָקֵל מֵהַהִיא דְּהַמַּבִּיט ח"א סי' קל"ה דְּכָל שֶׁעָבַר עָלָיו שָׁנָה שֶׁלֹּא נִשְׁמַע עָלָיו שֶׁהוּא קַיָּם יָצָאָה מֵאִיסּוּר תּוֹרָה הֲגַם שֶׁעַל דָּבָר זֶה קָרְאוּ עָלָיו עַרְעָר כַּמָּה הָאַחֲרוֹנִים וּמֵהֶם הגו"ר דַּף ל"ה וְהָרַב מַשְׂאַת מֹשֶׁה שָׁם וְנוֹסָף גַּם הוּא בְּעַד מִפִּי עַד יֵשׁ לְהָקֵל יוֹתֵר וּכְמוֹ שֶׁרָמַז כנ"הג הגב"י אוֹת קנ"ד מִכַּמָּה רַבָּנָותָא וּמַה גַּם בְּהַזְכָּרַת שְׁמָם וְכֵן בְּעֵדִים הַמַּכִּירִים אוֹתָם כמ"ש בהג"הט אוֹת של"ה וכ"כ הָרַב רֹאשׁ מַשְׁבִּיר דַּף ל"ו וּכְבָר הוֹכַחְנוּ דְּמִמְּרוּצַת לְשׁוֹן הַגְּוִיָּה מוּכָח דְּנִיכָּרִים וִידוּעִים לָהּ וּלְהַמַּגִּיד לָהּ וּמַה גַּם מִמַּה שֶׁסּוֹפֶרֶת זֶה רִאשׁוֹן וְזֶה שֵׁנִי וְזֶה שְׁלִישִׁי מוּכָח דְּהַמַּגִּיד שֶׁהִגִּיד לֹא הָיָה שָׁם אוֹ שֶׁשָּׁמַע מֵהַמַּכִּיר אֵיתָם שֶׁהָיָה שָׁם בְּשָׁעַת הַהֲרִיגָה וכמ"ש מהרי"א בְּכְתָבָיו סִימָן קס"א הוּבָא בכנ"הג אוֹת ט"ל וְעַיֵּין בהג"הט אוֹת של"ד ממהרמ"א ומהרימ"ט בְּסִפֵּק אִישְׁתַּהִי לְהָקֵל: תַּמָּן שַׁבַּע"ה דְּאֵין כָּאן וּקְבָרְתִּיו וּלְהָרַמְבַּ"ם גַּם בַּיבָּשָׁה בָּעֵינַן וּקְבָרְתִּיו כַּנּוֹדָע.

וּמִזְּקָנִים אֶתְבּוֹנֵן לְמֶעְבַּד כָּל טַצְדָּקֵי לָצֵאת י"ח כ"ע: קַדְמָאָה שְׁלִים ה"ה כָּתַב בפי"ג דְּבִמַזְכִּיר שְׁמוֹ וּמַכִּירוֹ מוֹדָה הָרַמְבַּ"ם דְּאֵין צָרִיךְ וּלְהָרָ"ן גַּם בְּמַכִּירוֹ לְבַד מַסְפִּיק וּמָרָן בְּתִשׁוּבָה דַּף ק"י כָּתַב דְּמַכִּירוֹ עָדִיף מֵהַזְכָּרַת שְׁמוֹ וְשֵׁם בסי' ד' וּבְדַף קי"ו מַסְכִּים בְּפֵירוּשׁ דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם כמ"ש ה"המ וּמַה שֶּׁלֹּא הִזְכִּיר זֶה בסי' י"א ובקב"ע שֶׁשָּׁם מְבֹאָר דְּהָיָה הַגּוֹי מַכִּירוֹ לֹא הֲוָצְרַךְ לָזֶה אַחַר שֶׁיֵּשׁ טְעָמִים אֲחֵרִים עֲדִיפֵי מִזֶּה וְעַיֵּין לְהָרַב זֶרַע אַבְרָהָם סי' ח' ולה' מַשְׂאַת מֹשֶׁה דַּף רי"ז וּמַה שֶּׁתָּמַהּ שָׁם עַל מַה שֶּׁהִקְשָׁה מָרָן בב"י עַל תשו' הָרַמְבַּ"ם לעכ"ו לֹא רָאָה דמהריט"ץ סִימָן ל"ו קָדְמוּ וְעַיֵּין לְהָרַב עֶזְרַת נָשִׁים דַּף מ"ה שֶׁכָּתַב שֶׁכֵּן הִקְשָׁה מהרח"ש וּפָרֵיךְ לָהּ שַׁפִּיר יעו"ש.

ומהרש"ך ח"א סי' א' תֵּירֵץ כֵּן בְּפֶשׁוּט דְּהַגְּוִיָּה הָיְתָה מְכִירָתוֹ וע"ע למהרי"ך שֶׁהוּבָא שָׁם בס' מַשְׂאַת מֹשֶׁה וּלְהָרַ' מָגֵן גִּבּוֹרִים דַּף רכ"ז וְעַיֵּין בש"ות מור"ם סי' ק"א וְהִנֵּה בְּהַזְכָּרַת שְׁמוֹ מָרָן בכ"מ בפי"ג הִקְשָׁה דְּבַאֲמִירָתוֹ קְבוּרָה אֵינוֹ מוֹצִיאֲנוּ.

מִידֵי סָפֵק אִם הוּא אִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁמֵּת אוֹ אַחֵר וכו' וְאַגַּב רָאִיתִי לְהָרַב ב"ד סי' י"ד דְּכָתַב דְּטַעַם ה"המ מֵחֲשָׁשׁ שֶׁלֹּא מֵת הוּא דְּקָאָמַר וְכִי תֵּימָא גַּם בַּחֲשָׁשָׁא זוֹ אֵיזוֹהַזְכָּרַת הַשֵּׁם מוֹצִיא אוֹתָנוּ מֵחֲשָׁשׁ זֶה דְּאִישׁ אַחֵר כְּבָר בֵּיאֵר הָרָ"ן דְּבִמַכִּירוֹ בָּקִי הוּא בְּמִיתָתוֹ וְתוּ דַּהֲרֵי ה"המ פֵּירֵשׁ טַעְמוֹ וְהַטַּעַם בָּזֶה וכו' משא"כ שְׁאָר מְקוֹמוֹת הִצְרִיכוּ שֶׁיֹּאמַר דָּבָר בָּרוּר מִמִּיתָה וּקְבוּרָה וכו' ע"כ.

הָאֱמֶת שֶׁכֵּן מוּכָח מֵהָרַדְבָּ"ז ח"ב סי' רצ"ד בְּפֵירוּשׁ דִּבְרֵי ה"המ אֲבָל מָרָן דְּקָדֵק מִמַּה שֶׁתָּלָה הַדָּבָר בְּהַזְכָּרַת הַשֵּׁם בְּעָלְמָא מַסְפִּיק משא"כ בִּשְׁאָר מְקוֹמוֹת. ע"כ מַה שֶּׁהִצְרִיכוּ דָּבָר בָּרוּר הוּא מֵחֲשָׁשׁ לְהוֹצִיא מִסָּפֵק דְּאִישׁ אַחֵר וכ"נ מֵרִיהֲטָא דְּלִישָׁנֵיהּ דמור"ם שָׁם בַּהֲבָנַת ה"המ וְהָרַב ב"ד הוּא עַצְמוֹ לְעֵיל כָּתַב דְּמָרָן דְּקָדֵק כֵּן מִדִּבְרֵי ה"המ שָׁם שֶׁכָּתַב וְהַטַּעַם בָּזֶה וכו' דְּמַשְׁמַע דְּהַזְכָּרַת שְׁמוֹ לְהוֹצִיא מִסָּפֵק דְּאִישׁ אַחֵר יעו"ש.

וּמַה שֶּׁפֵּירֵשׁ בְּדִבְרֵי המ"מ דְּאֵינוֹ אֶלָּא חוּמְרָא בְּעָלְמָא וכו' דָּחוּק הַרְבֵּה דְּאֵיךְ יַחְמִירוּ חוּמְרָא בְּלִתֵּי טַעַם וּמַה גַּם בְּעִיגּוּנָא דְּאִיתְתָּא דִּבְסוּפָהּ הֵקִילוּ. ומ"ש עוֹד הב"ד דְּאַמַּאי מָרָן לֹא הִקְשָׁה קֻוּשְׁיָא זוֹ עַל הָרִיבָ"שׁ הַדָּבָר פָּשׁוּט כֵּינָן דִּכְבָר הַדַּר בָּיָה מַזֶּה מַה מָּקוֹם לְהַקְשׁוֹת לוֹ ועכ"ז דְּמָרָן בְּהַזְכָּרַת שְׁמוֹ מְהַסֵּס שָׁנְיָא הָא דִּידַן א"ש דְּהָאיכָּא הַכָּרָה טְפֵי דְּבַמֶּה שֶׁמְּסַפֶּרֶת זֶה רִאשׁוֹן וְזֶה שֵׁנִי וכו' מוּכָח דְּהַמַּגִּיד הִכִּיר אוֹתָם אוֹ הוּא עַצְמוֹ רָאָה אוֹ הִגִּיד לוֹ מִי שֶׁמַּכִּירָם וְשָׁאנֵי תשו' הָרַמְבַּ"ם לעכ"ו הוֹאִיל וְאָמְרָה שֶׁעוֹשָׂה מְלֶאכְתָּהּ וְלֹא

הַזְכִּירָה שְׁמוֹ נִרְאֶה דְּלָא הָיְתָה מְכִירָתוֹ כ"כ וכמ"ש הָרַב עז"נ שָׁם: זֹאת שֵׁנִית כָּתַב הָרַשְׁבָּ"א וְהָרִיטְבָ"א הֶבִיאָם מָרָן בב"י ובכ"מ הֵיכָא דְּמַכְרִיז הַנָּכְרִי כָּל שֶׁאֵינוֹ אוֹמֵר מֵת אִישׁ פְּלוֹנִי בִּלְבַד אֶלָּא שֶׁמַּאֲרִיךְ בִּדְבָרִים לָא בָּעֵי קְבוּרָה וְעַיֵּין ש"ות מָרָן דַּף ק"י בקב"ע מ"א ח"ד קת"ל יהוד"י ורב"ח (וּפֵירוּשׁ לֹא יֵשׁ אֶחָד שֶׁהָרַג יְהוּדִי וְהִרְוִיחַ) דְּהָוֵי כְּאַכְרוֹזֵי וכ"כ הָרַב רֹאשׁ מַשְׁבִּיר דַּף ל' בקב"ע שֶׁל קוג'א אַבְרָהָם וְהָא דִּידַן עֲדִיפָא וְעַיֵּין לְהָרַב פֶּרַח מ"א סי' כ"ב ממ"ש הָרַמְבַּ"ם גּוּפֵיהּ שֶׁכָּתַב כֵּיצַד הָיָה מסל"ת וְאָמַר אוֹי לִפְלוֹנִי שֶׁמֵּת וכו' וְכֵן כְּשֶׁהָיִיתִי בָּא בְּדֶרֶךְ וכו' וְהֵיא הִיא ק"ו מהרמ"ג סי' ס"ה וּכְבָר יְיֻשַּׁב מהרב"א בסי' ל"ב הוּבָא בכנ"הג הגב"י אוֹת קצ"ו דַּף ל"ד אַכְּרוּזֵי וה"ה הִתְאוֹנְנוּת וְלָכֵן נָקַט כְּהַאי לִישָׁנָא אוֹי לִפ' שֶׁמֵּת וְכֵן נָפַל פ' וְתָמַהְנוּ וכו' וְלָכֵן לֹא הַצָּרִיךְ קְבוּרָה וּבְזֶה מְיֻיָּשֵׁב מַה שֶּׁהִרְגִּישׁ מָרָן בְּתְשוּ' דַּף קי"ו ע"ג דְּאַמַּאי לֹא הִזְכִּיר הָרַמְבַּ"ם אִם אָמַר מֵת צ"ל וּקְבַרְתִּיו דְּמֵהָא דְּמִתְאוֹנֵן כְּבָר שָׁמְעַת מִינָּהּ דְּדַוְקָא אִם הָיָה מִתְאוֹנֵן וְכֵן מַה שֶּׁהִרְגִּישׁ מֵהַהּ דְּעֻבְדָּא דְּנָכְרִי דַּאֲמַר לְיִשְׂרָאֵל קְטוֹל לִי אַסְפַּסְתָּא וכו' וְשָׁהָה אַבַּיֵּי תִּלְתָּ רַגְלֵי.

דְּמַאי מְסַפְקָא לֵיהּ וּלְרַב יוֹסֵף נָמֵי אַמַּאי הֲוָצְרָךְ לְפָשׁוּט מִנָּכְרִי הַמּוֹכֵר פֵּירוֹת ת"ל דְּלָא אָמַר קְבוּרָה שָׁאנֵי הָתָם דְּאָמַר לֵיקָטְלֵיהּ אִם לֹא יַעֲשֶׂה מַה שֶּׁאוֹמֵר לוֹ כְּמוֹ שֶׁהָרַג לִפְלוֹנִי דְּהַדָּבָר שָׁקוּל דְּדִילְמָא לְמֵירְמֵי אֵימְתָא אוֹ לָא עַד דְּפָשְׁטוּהָ לֶאֱסוֹר מֵהָא דְּהַמּוֹכֵר פֵּירוֹת לְהַשְׁבִּיחַ מִקָּחוֹ ה"נ אָמְרִינַן בַּאֲהָרוג אוֹתוֹ כְּדֶרֶךְ שֶׁהָרַג לִפְלוֹנִי אֲבָל אִם לֹא כֵּן הו"ל כְּאַכְרוֹזֵי וְלָא בָּעֵינַן קְבוּרָה: וק"ל בשלי"ש דִּבְרֵי הרא"ם בִּתְשׁוּבָה דְּלָא בָּעֵינַן קְבוּרָה כִּי אִם בְּהוֹלְכֵי דְּרָכִים דְּשַׁיָּךְ בְּהוּ אֲוְמָדָנָא דְּלִפְעָמִים כְּשֶׁיִּקָּרֶה מִקָּרֶה לְאֶחָד וִיבַקְּשׁוּהוּ וְלֹא נִמְצָא חוֹשְׁבִין בְּאוֹמֶד הַדַּעַת מֵת אוֹ נֶהֱרַג וְכֵן בְּמִלְחָמָה ובמשל"ח הֵבִיא דְּבָרָיו מָרָן בכ"מ ובנ"ד לֹא נִתְבָּרֵר שֶׁהָיָה עִמָּהֶם חֶבְרַת אֲנָשִׁים אֲחֵרִים דְּנִימָא דְּהֵם חָשְׁבוּ עֲלֵיהֶם כֵּן מַה שֶּׁאֵינוֹ אֱמֶת וְדַרְכָּם לָשֵׂאת וְלָתֵת בְּאֵלּוּ הַמְּקוֹמוֹת וַהֲלֵיכָתָם לְאַט לְאַט רָחוֹק הוּא שֶׁיִּתְחַבְּרוּ עִמָּהֶם הוֹלְכֵי דְּרָכִים אֲחֵרִים וְאֵין לְהִסְתַּפֵּק כֵּיוָן דְּנָכְרִי א' הָיָה עִמָּהֶם כמ"ש בקב"ע ומעאהו"ם אורגמ"י וּפֵירוּשׁ וְעִמָּהֶם נָכְרִי מִמִּשְׁפַּחַת אורגמ"יא וּבֵין הַכֹּל אַרְבָּעָה דְּהָוֵי כְּמִלְחָמָה עַיֵּין בד"מ בָּרֹאשׁוֹן דַּף קכ"ב ע"ג: וְאֶת רב"ע דַּעַת מָרָן בכ"מ מַה שֶּׁמַּצְרִיךְ קְבוּרָה הַיְנוּ דַּוְקָא בְּנָכְרִי אֲבָל לֹא בְּיִשְׂרָאֵל וְהוּא הֵפֶךְ דַּעַת מהרמ"ג סִימָן ס"ה הֶבִיאוֹ כנ"הג בהג"הט אוֹת קס"ב דְּכָל זֶה אֵינוֹ במסל"ת וּלְעִיל מִזֶּה הֵבִיא דְּכַמָּה מֵרַבָּנָותָא דָּקוּ וְקַיְימִי בְּשִׁיטַת מָרָן אֶלָּא דמהרשד"ם נִרְאֶה סוֹתֵר מ"ש בח"מ סי' שפ"ב למ"ש בְּאֶבֶן הָעֵזֶר ס"סי פ"א וְעַל צַד הַדּוֹחַק י"ל דְּשָׁאנֵי הַהִיא דח"מ דְּאִיכָּא .

רֵיעוּתָא וְז"ל א"י דיט"ו שְׁלֹמֹה פאלי"ו אקאב"ו ד"י טרי"ס דייא"ס וכו' אֲבָל אִם לֹא כֵּן הָיָה מַצְרִיךְ קְבֻרָתָיו ומ"מ מָרָן לֹא אָמְרָהּ אֶלָּא בְּרָאהוּ מֵת אוֹ הָרוּג אֲבָל לֹא בְּאוֹמֵר שֶׁשָּׁמַע כמ"ש בְּתְשׁוּבָתוֹ דַּף קכ"א וכ"כ הב"י מִמָּהָר"י סאגיס וכ"כ מהרמ"ג מִשְּׁמוֹ סנ"ב וה"נ אֵינוֹ מְבֹרָר שֶׁהַמַּגִּיד רָאָה וּמַה שֶּׁהִקְשָׁה הרשד"ם ס"פ מ"ז ממ"ש הָרַמְבַּ"ם דִּין י"א אוֹ שֶׁהָיָה מַסִּיחַ וְאוֹמֵר כְּשֶׁהָיִיתִי בָּא בַּדֶּרֶךְ וְנָפַל פְּלוֹנִי וכו' לֹא תַּבְרָהּ דְּדֶרֶךְ בַּעֲלֵי הַשַּׁיָּרָא הוֹלְכִים זֶה לִפְנֵים וְזֶה לְאָחוֹר וּמַשְׁכַּחַת לָהּ שֶׁהַיְּהוּדִי הָיָה לִפְנִים וְנָפַל וּמֵת וּכְשֶׁעָבַר הַנָּכְרִי שָׁהָיָה לְאָחוֹר מָצְאוּ שֶׁכְּבָר מֵת ומ"ש הָרַמְבַּ"ם אוֹרְחָא דְּמִילְתָא קָאָמַר דְּמִי שֶׁהוֹלֵךְ קָצוּ וְהוּא עַל רַגְלָיו הוֹלֵךְ בְּהֶכְרֵחַ שֶׁיִּפּוֹל לָאָרֶץ אֲבָל לֹא שֶׁהַנָּכְרִי מֻכְרָח לְהַזְכִּיר הַנְּפִילָה וְעַיֵּין מַשְׁאַת מֹשֶׁה דַּף רי"ח שֶׁיְּיֻשַּׁב בח"א: וְאֶת זֶה רָאִיתִי לְמהריק"ש בִּתְשׁוּבָה סי' י"ג הֵבִיא חִילּוּק מָהָר"י סָאגִיס הַנַּ"ל מִשֵּׁם הָרַב הַמְּאִירִי וְשָׁכֵן תָּפְסוּ חַכְמֵי הַדּוֹרוֹת אֲבָל לֹא סָמְכוּ

עָלָיו לְמַעֲשֶׂה זוּלַת מֵהָרִיבָ"ל וכו' וְעַיֵּין מַה שֶּׁרָמַז כנ"הג הג"הט אוֹת קס"ו וקע"ב וְהַקְשֵׁה שָׁם מהריק"ש עַל חִילּוּק זֶה מֵהָנָךְ עוֹבְדֵי דְּבַשׁ"ס שֶׁל אַבָּא יוֹסִי אִישׁ צַיְדָן שֶׁאָמַר הַנָּכְרִי חָבָל עַל יְהוּדִי שֶׁהָיָה עִמִּי וכו' וְשׁוּב מַעֲשֶׂה בְּקוֹלָר שֶׁל ב"א שֶׁמֵּתוּ וּקְבָרָתִים וְשׁוּב מַעֲשֶׂה בְּשִׁשִּׁים בְּנֵי אָדָם שֶׁהָיוּ מְהַלְכִין וּמֵתוּ וְקְבָרָתִים בְּכָל אֵלּוּ הָיָה הַמַּסִיחַ בָּא לב"ד אוֹ הָיָה מְדַבֵּר אַחַר הַדָּלֶת וְהָיוּ שׁוֹמְעִין מִפִּיו וַדַּאי שֶׁאֵין הָעִנְיָן מוֹרֶה כֵּן אֶלָּא שֶׁהָיוּ שׁוֹמְעִין אוֹתוֹ בְּנֵי הָעִיר הַמְהַלְכִין בַּשּׁוּק וְעַל פִּיהֶם הב"ד מַתִּירִין הָאִשָּׁה וְאִם מַה שֶּׁהִזְכִּירוּ הַקְּבוּרָה שָׁם בְּדָוְקָא וַדַּאי דְּהַשְׁתָּא נָמֵי דִּינָא הָכִי דְּבָעֵד הַשּׁוֹמֵעַ מִנָּכְרִי מסל"ת בָּעֵינַן שֶׁיָּעִיד וְיֹאמַר וּקְבָרָתִיו גַּם לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם מוֹרֶה כֵּן וכו' ואח"ך מָצָא סַעַד לִדְבָרָיו בְּדִבְרֵי הָרֹא"ש כְּלָל י"ח וכו' יעו"ש.

הֵן אֱמֶת דְּמֵהָרִיבָ"ל ח"ג סי' ע"ו כָּתַב דְּכֹל שֶׁהִגִּיד דְּבָרָיו חוּץ לב"ד אֲפִילּוּ שֶׁיָּבֹא אח"ך לב"ד לָא נָפֵיק ממסל"ת וְהָרַב פָּרַח מ"א ח"ב סי' קפ"ה יֶשְׁנוֹ בְּנוֹתֵן טַעַם יעו"ש וא"כ י"ל דבכ"הג אַיְירוּ הָנֵי עוֹבְדֵי אֲבֵלִי מִפְּשָׁטָן שֶׁל דְּבָרִים וּמִדִּבְרֵי הָרֹא"ש שֶׁהֵבִיא לָא מַשְׁמַע כֵּן וְי"ל דמ"מ אֵין כָּאן הֶכְרֵחַ דְּהַשּׁוֹמְעִים מִמֶּנּוּ שֶׁיָּבוֹאוּ לְהַגִּיד בב"ד לְהַתִּיר הָאִשָּׁה שֶׁיֹּאמְרוּ כָּל סְגֻנּוֹן דְּבָרָיו אוֹת בְּאוֹת וּמִכְּלָלָא גַּם וּקְבָרָתִיו וְהַשַּׁ"ס נָקַט מַה שֶּׁאָמְרוּ הֵם בְּעֶצֶם וּמִזֶּה לָא מַשְׁמַע דְּגַם הַשּׁוֹמְעִים מֵהֶן צְרִיכִין לוֹמַר כֵּן וּמַה גַּם לְהָרַ"ן דְּקִבּוּרָה לָאו דַּוְקָא וה"ה טַלְטוּל א"כ אֵינוֹ דָּבָר רָשׁוּם שֶׁצָּרִיךְ לְהַזְכִּירוֹ הַשּׁוֹמֵעַ אֶלָּא דְּמֵהָרִיבָ"ל סָבוּר דְּקִבּוּרָה דָּבָר רָשׁוּם הוּא וְאִי אִיתָא דְּקָבְרוֹ הָוָה לֵיהּ לוֹמַר לָזֶה הַיִּשְׂרָאֵל: וְחָמֵי'ש אֶת אַרְ'ש מ"ש מהרשד"ם סי' ע"ט דְּמַה שֶּׁהִצְרִיךְ הָרַמְבַּ"ם קְבוּרָה הַיְינוּ בְּמֵת אֲבָל לֹא בְּנֶהֱרָג וְכָתַב ה' יַד אַהֲרֹן ח"ב הג"הט אוֹת ס"ה שֶׁכֵּן דַּעַת המש"ץ ח"א וּמָהָר"י מִבְּרוּנָא ובנ"ד בַּהֲרִיגָה אַיְירִינַן וְעַיֵּין עוֹד במהרש"ך ח"ב סי' מ' חִילּוּק אַחֵר וּדְחָאוֹ : יעו"ש: וְאֶת הש"ש דְּקִבּוּרָה נָמֵי אִיכָּא דְּהַיְינוּ טַלְטוּל כמ"ש הָרָ"ן וַאֲפִילּוּ טַלְטוּל מֵהוֹרְגָיו דְּשַׁיָּךְ לוֹמַר דְּעָשָׂה כֵּן לַעֲמוֹד עַל נַפְשׁוֹ וכמ"ש הָרַב מַשְׁאַת מֹשֶׁה דַּף רמ"ד ובנ"ד בקב"ע נִזְכַּר דְּלָקְחוּ מֵהֶם כָּךְ וְכָךְ מָעוֹת עַיֵּין מ"ש כנ"הג הגב"י אוֹת רי"א ותכ"ז: הַיּוֹצֵא מֵהַמְחֻוָּר מְהֻיּוֹת טוֹב לַעֲשׂוֹת חֻפָּשׂ מְחֻפָּשׂ כמ"ש הָרַב מַשְׁאַת מֹשֶׁה דַּף רכ"ה בְּאוֹפֶן שֶׁלֹּא יָצְאוּ אֲחֵרִים מִיּוֹם שֶׁיֵּצְאוּ אֵלּוּ וְנֶעֱלְמוּ שְׁמוֹת בְּנֵי אָדָם כְּשְׁמוֹת אֵלּוּ ואע"פי שֶׁעָבַר זְמַן מַה מֵהָעָדָרָם וכמ"ש כנ"הג הג"הט אוֹת רס"ו מהרא"ם וְזוּלָתוֹ וְשָׁם אוֹת רס"ד כָּתַב בְּשֶׁגַּם לֹא נִזְכַּר שֵׁם עִירוֹ מִכָּל שֶׁכֵּן בְּנִדּוֹן דִּידַן תּוֹכָחוֹת חַיִּים כְּאֵלּוּ נִזְכַּר עִירָם כַּמְבוֹאָר לְמַעְלָה.

וְהַחִיפּוּשׂ הוּא בְּאוֹתָהּ הָעִיר וכמ"ש מַהַר"ם מִלּוּבְלִין סי' ז' ומַה גַּם בַּכְּפָר קָטָן בְּנָקֵל יִהְיֶה הַחִיפּוּשׂ וְלִהְיוֹת הָעִנְיָן מְצָוָה רַבָּה נִטְפַּלְתִּי אֲנִי הַצָּעִיר בְּעַצְמִי לָלֶכֶת לְכַפֶּר זאוויי"א הַנָּ"ל וּבְיוֹם ש"ק אַחַר קס"ת הִכְרַזְתִּי ע"ג הַתֵּיבָה אִם יֵשׁ שׁוּם אָדָם שֶׁיּוֹדֵעַ אוֹ זוֹכֵר מִיּוֹם הֱיוֹתוֹ שָׁם עַד הַיּוֹם אִם יָצְאוּ מִן הַמָּקוֹם הַזֶּה לְאֵיזֶה דֶּרֶךְ שֶׁיִּהְיֶה אֵיזֶה בְּנֵי אָדָם שֶׁשָּׁם אַחַד עַמְרָם וְשֵׁם אֶחָד דָּוִד וְשֵׁם אֶחָד אֵלְיָהוּ וְנֶעֱלְמוּ מִן הָעַיִן וְלֹא חָזְרוּ עוֹד וְכֻלָּם פֶּה אֶחָד הֵשִׁיבוּ שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים אוֹ זוֹכְרִים זוּלַת הַלָּלוּ בִּלְבַד וּכְנֶגֶוֹסֶח לָשׁוֹן זֶה הוּבָא בס' שִׂפַת הַיָּם אב"הע סִימָן ד' דַּף נ' ע"ג.

וּבַחֲזָרָתִי לָעִיר הֶרְאֵיתִי כָּל הַכָּתוּב לְחַיִּים לִשְׁנַיִם קְרוֹבִי'ם זָהָב יוֹשְׁבֵי עַל מדי"ן וְהוֹדַעְתִּי לָהֶם הַחִיפּוּשׂ הַנִּזְכָּר וְנַעֲשֵׂיתִי טְפִילָה לָהֶם לְהֶיתֵר. וּמֵעַתָּה ע"פ שֶׁל שְׁלֹשָׁה שְׁרוּ הָנָךְ

תְּלָתָא נָשִׁין שֶׁל הָנֵי תְּלָתָא גַּבְרֵי לְהִתְנָסָבָא לְכָל גְּבַר דִּי תְּיִצְבַּיָּין מִלְּבַד אִם יֵשׁ אֵיזֶה מֵהֶן זְקוּקָה לְיִבּוּם אוֹ לַחֲלוֹץ.

כֹּה דִּבְרֵי הַצָּעִיר הַכּוֹתֵב וְחוֹתֵם בְּסֵדֶר וְזֹאת עָשׂוּ לָהֶם שְׁנַת ירא"ת ה' הִיא אוֹצָרוֹ לפ"ג: הַצָּעִיר אַבְרָהָם חַיִּים אָדָאדִי ס"ט סִימָן ג' מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה כָּךְ הָיָה יוֹם ה' בְּשַׁבָּת ח' יָמִים לח' מַרְחֶשְׁוָן מִשְׁנָתֵנוּ זֹאת הַתַּרְיָ"ג קָרוֹב לִשְׁנַיִם אוֹ ג' שָׁעוֹת בַּיּוֹם בַּכְּפָר אֶחָד קָרוֹב לַפֶּה עִיר טראבלס כִּשְׁנֵי יָמִים שֶׁהָיָה רַעַשׁ גָּדוֹל בַּיָּם וּבַנָּמֵל פֶּה טראבלס נִשְׁבְּרוּ כַּמָּה סְפִינוֹת וּבְכֻלָּל סְפִינָה אַחַת בָּאָה מִגְ'יַרְבָּה לָפֶה טראבלס וּבְהִגִּיעָה לְכַפֵּר הַנַּ"ל קָרוֹב לְיַבָּשָׁה נֶהֶפְכָה עַל צִדָּהּ וְהַקּוֹל נִשְׁמַע שֶׁיְּהוּדִי אֶחָד עִם כַּמָּה נָכְרִים נָפְלוּ בִּרְצוֹנָם לַיָּם לָשׂוּט לָלֶכֶת לְיַבָּשָׁה בִּרְאוֹתָם שֶׁנֶּהְפְּכָה הַסְּפִינָה וְאח"ז נִתְיַשְּׁבָה הַסְּפִינָה וְהָלְכָה קְצָת וְחָזְרָה וְנֶהֶפְכָה כְּבַתְּחִלָּה וְהַשְּׁאָר שֶׁנִּשְׁאֲרוּ בַּסְּפִינָה בִּרְאוֹתָם כִּי קְרֵבוּ יוֹתֵר לְיַבָּשָׁה יָרְדוּ לָשׂוּט בַּיָּם וְהִגִּיעוּ לְשָׁלוֹם לְיַבָּשָׁה ואח"ז יָדַעְנוּ שֶׁיְּהוּדִי אֶחָד מעוב"י תּוּנַס בָּחוּר מֵעָם גַּם הוּא נֶעֱלָם וְיהוּדִי אֶחָד זָקֵן מעוב"י הנז' הוּא וְאִשְׁתּוֹ וּבָנָיו קְטַנִּים עָלוּ לַיַּבָּשָׁה לְשָׁלוֹם וְגַם יְהוּדִי אֶחָד מִכְּפַר עמרו"ץ חֲבֵירוֹ שֶׁל זֶה שֶׁשָּׁמַעְנוּ עָלָיו שֶׁנָּפַל בִּרְצוֹנוֹ לַיָּם עִם כַּמָּה נָכְרִים וְשֵׁם הַנֶּעֱלָם אֵלְיָהוּ בֶּן יוֹסֵף וַחֲבֵירוֹ הַחַי פְּרָ'גִי בֶּן אֵלְיָהוּ וּשְׁנֵיהֶם הָלְכוּ יַחַד לִכְפַר זאוויי"א וּמִשָּׁם הָלְכוּ ל גִּ'רְבֵה עַד שֶׁהִגִּיעוּ לעוב"י תּוּנַס ומעוב"י תּוּנַס חָזְרוּ שְׁנֵיהֶם בְּיַחַד עַד עִיר ג יְרְבָּה וַעֲדַיִן לֹא חָזְרוּ וּמִ'גִּ'רְבֵה בָּאוּ שְׁנֵיהֶם בַּסְּפִינָה הנז' כִּי כֵן יָדַעְנוּ מִפִּי פְּרָ'גִי שֶׁנִּיצוֹל אַחַר שֶׁנִּתְקַבֵּל עֵדוּת הֶחָכָם מהזאוויי"א וע"ז נִתְקַבְּלוּ כַּמָּה עֵדוּיוֹת כַּאֲשֶׁר יָבֹא לִפְנִים בס"ד אַחַת לְאַחַת.

וְזֶה נוֹסַח קַבָּלַת עֵדוּת הא': א' בְּמוֹתַב תְּלָתָא כַּחֲדָא הֲוֵינָא נַחְנָא ב"ד דח"ל כַּד אָתָא קָדָמַנָא הֶחָכָם שֶׁל כְּפַר זאוויי"א רַבִּי מֹשֶׁה שֶׁלֵּג שְׁמוֹ וְאַחַר הָאֵיוּם וְהַגִּיזּוּם כְּדַחֲזִי קָם עַל רַגְלָיו וְהֵעִיד בְּתוֹרַת ע"ג שֶׁבְּיוֹם הַשִּׁשִּׁי בְּשַׁבָּת שֶׁהוּא לְמָחֳרַת עִנְיַן הֲפִיכַת הַסְּפִינָה הנז' שָׁמְעוּ מֵהַמְּאוֹרָע הָרַע הַזֶּה וְשָׁמְעוּ שֶׁיֵּשׁ בַּסְּפִינָה הַנַּ"ל יְהוּדִים וְחָשַׁב בְּדַעְתּוֹ הוּא וַאֲחֵרִים עִמּוֹ לָלֶכֶת לְקָוְבְרָם אִם יִמְצְאוּ אוֹתָם וְלִהְיוֹת שֶׁהַשְּׁמוּעָה שֶׁשָּׁמְעוּ הָיָה בְּיוֹם שִׁשִּׁי אַחַר חֲצוֹת חָשְׁשׁוּ לְאִיסּוּר חִילּוּל שַׁבָּת ח"ו כִּי הַדֶּרֶךְ מ"מ יוֹם אֶחָד וְהַמְּתִין הוּא וּמִי שֶׁרָצָה לָלֶכֶת עִמּוֹ עַד לֵיל מוֹצָאֵי ש"ק וּבְלֵיל מוש"ק תֶּכֶף אַחַר הַהַבְדָּלָה הָלַךְ הוּא וַאֲחֵרִים עִמּוֹ רוֹכְבִים עַל חֲמוֹרִים וְקוֹדֶם לַעֲלוֹת הַשַּׁחַר בְּדָבָר מַה יָשְׁנוּ בַּדֶּרֶךְ עַד שֶׁהֵאִיר הַיּוֹם וְאָז קָמוּ וְהָלְכוּ לְחַפֵּשׂ עַל שְׂפַת הַיָּם וְשָׁאֲלוּ לְנָכְרִים מֵהַסְּפִינָה הנז' שֶׁנִּשְׁאֲרוּ שָׁם עַל שְׂפַת הַיָּם הַיֵּשׁ יְהוּדִים בְּכְלַל הַנֶּאֱבָדִים וְאָמְרוּ לָהֶם יֵשׁ שָׁנִים שֶׁמֵּתוּ וְיוֹם אֶתְמוֹל שֶׁהוּא יוֹם ש"ק קָבְרוּם עִם הַנָּכְרִים שֶׁמֵּתוּ וְחִילוּ פְּנֵיהֶם לְהַרְאוֹת לָהֶם הַקְּבָרוֹת וְהָלְכוּ עִמָּהֶם הַנָּכְרִים וְיַחְפְּשׂוּ אֵיזֶה קֶבֶר עַד שֶׁמָּצְאוּ קֶבֶר אֶחָד בָּחוּר וּבְרַגְלָיו בָּתֵּי שׁוֹקַיִם וְאָמְרוּ הַנָּכְרִים כִּי זֶהוּ הַתּוּנְסִי הַבָּחוּר וְעוֹד הִרְאוּם קֶבֶר אַחֵר וְאָמְרוּ זֶה הַיְּהוּדִי הַשֵּׁנִי וְהוּא לָבוּשׁ חָגוֹר עוֹר הַנִּקְרָא חזאמיי"א וְהִכִּירוּ כִּי הוּא יְהוּדִי גַּם מִצַּד הַפְּאוֹת וּבְרִית מִילָה אַף הָיָה נָפוּחַ בְּפָנָיו וְגוּפוֹ שָׁלֵם וְאֵין בּוֹ שׁוּם חֲבָלָה וְשָׁאֲלוּנוּ אוֹתוֹ לְהָעֵד הַנַּ"ל מַה שְׁמוֹ שֶׁל הַיְּהוּדִי הנז' וְאָמַר כִּי אֶת שְׁמוֹ לֹא יָדַע אַף יָדַע שֶׁהוּא מִכְּפַר עמרו"ץ וְהוּא שֶׁנִּתְלַוָּה עִם פְּ'רָגִי הַנַּ"ל בְּבוֹאָם לזאוויי"א וּשְׁנֵיהֶם נִתְאַכְסְנוּ בזאוויי"א אֵצֶל פב"פ וְיָצְאוּ יַחַד מהזאוויי"א לָלֶכֶת לזווא"רה אַדַּעְתָּא לָלֶכֶת לְ'גִּ'רְבֵה עכת"ד.

וְהַהוֶה בְּיוֹם רִאשׁוֹן י"א לח' הנז' שְׁנַת הנז': וַחֲתִימִי עָלָה תְּלָתָא ב"ד: ב' בְּמוֹתַב תְּלָתָא כַּחֲדָא הֲוֵינָא נַחְנָא ב"ד דח"ל כַּד אָתָא קָדָמַנָא עַמְרָם צְרוֹר יצ"ו שֶׁהָלַךְ עִם ר' מֹשֶׁה הַנַּ"ל

לְמָקוֹם הַנָּ"ל וְאַחַר הָאִיּוּם וְהַגִּיזּוּם כְּדַחֲזֵי הֵעִיד בְּתוֹרַת ע"ג כְּדִבְרֵי רַבִּי מֹשֶׁה הנז' שֶׁהִכִּיר אוֹתוֹ בְּקֶבֶר שֶׁהוּא מִכְּפַר עמרו"ץ וְאֶת שְׁמוֹ לֹא יָדַע רַק שֶׁבָּרוּר לוֹ שֶׁהוּא הוּא שֶׁנִּתְלַוָּה עִם פָּ'רָג'י הַנָּ"ל בְּבוֹאָם לזאויי"א וּשְׁנֵיהֶם נִתְאַכְסְנוּ אֶצֶל בע"הב בזאויי"א פב"פ וּמִשָּׁם הָלְכוּ לזוואר"ה אַדַּעְתָּא לָלֶכֶת ל וּמֵהַיּוֹם הַהוּא לֹא חָזַר לֹא לְבַדּוֹ לִכְפַר הזאויי"א וְלֹא עִם פָּ'ר'גֵּי הנז' וְגוּפוֹ שָׁלֵם בְּלִי שׁוּם חֲבָלָה אַף נָפוּחַ בְּפָנָיו וְקָבְרוּ אוֹתוֹ לְצַד מַעֲרָב שְׁבִירַת הַסְּפִינָה הנז' וְהוּא לָבוּשׁ חָגוֹר הנז' וְגַם רָאוּ הַפְּאוֹת וְהַבְּרִית מִילָה עכת"ד: וַחֲתִימִי עֲלָהּ תְּלָתָא ס"ד: וְאַחַר זֶה שֶׁלְּחָנוֹ אַחַר פָּ'ר'גֵּי הַנָּ"ל שֶׁנִּתְלַוָּה עִמּוֹ וְקִבַּלְנוּ דְּבָרָיו בְּמוֹתַב תְּלָתָא אַחַר הָאִיּוּם וְהַגִּיזּוּם קָם עַל רַגְלָיו וְהֵעִיד בְּתוֹרַת ע"ג כִּי בֶּאֱמֶת הַנֶּעֱלָם הַנָּ"ל הָיָה לָבוּשׁ חָגוֹר עוֹר הנז' וְגַם בֶּאֱמֶת נִתְלַוָּה עִמּוֹ מַפָּה עִיר טְרַאבָּלְס לזאויי"א וְנִתְאַכְסְנוּ יַחַד אֶצֶל פב"פ הנז"ל וּמִשָּׁם הָלְכוּ לזוואר"ה לָלֶכֶת לִ'גִּירְבֵּה וְהָלְכוּ לְשָׁם וּמִשָּׁם לְתוּנַס וּמִתּוּנָס חָזְרוּ לִ'גִּירְבֵּה וּמִ'גִּירְבֵּה שְׁנֵיהֶם בָּאוּ בַּסְּפִינָה הנז"ל וְלֹא יָדַע מַה הָיָה לוֹ רַק שֶׁהַמַּעֲשֶׂה שֶׁהָיָה כָּךְ הָיָה שֶׁבֶּאֱמֶת רָאוּ נְפִילַת הַנֶּעֱלָם הנז' בַּיָּם שֶׁנָּפַל בִּרְצוֹנוֹ לָשׂוּט וּבֵינֵי בֵּינֵי נִתְיַשְּׁבָה הַסְּפִינָה מִמַּה שֶׁהָיְתָה הַפּוּכָה וְחָזְרָה וְנֶהְפְּכָה כְּבַתְּחִלָּה וּבְרֹאוֹתָם שֶׁנִּתְקָרְבָה יוֹתֵר לַיַּבָּשָׁה יָרְדוּ כָּל הַנִּשְׁאָרִים שֶׁבַּסְּפִינָה לָשׂוּט לָלֶכֶת לַיַּבָּשָׁה וּבְהֶגִּיעָם לַיַּבָּשָׁה לְשָׁלוֹם הוּא וְהָאֲחֵרִים שֶׁעִמּוֹ רָאָה לְהַנֶּעֱלָם הַנָּ"ל עוֹמֵד עַד שִׁיעוּר חֲצִי קוֹמָתוֹ בַּמַּיִם וְאָמַר לוֹ מְהֵרָה חוּשָׁה לָבוֹא לַיַּבָּשָׁה וְהֵשִׁיבוּ כִּי אֵין בְּכֹחוֹ לָלֶכֶת בִּמְרוּצָה יַעַן כִּי רַגְלָיו מְלֵאִים פֶּצַע וְחַבּוּרָה לָכֵן הוֹלֵךְ לְאַט לְאַט וְהַמְתִּין מְעַט וְלֹא רָאָהוּ עוֹד וְחוֹשְׁבִים הַיִּינוּ שֶׁפָּנָה מִמֶּנּוּ וְהָלַךְ לְאָהֳלֵי הָעַרְבִיִּים לְחַיּוֹת אֶת נַפְשׁוֹ כִּי הַזְּמַן קַר וְהוּא עָרוּם וְיָחֵף עכת"ד.

וַחֲתִימִי עֲלָהּ תְּלָתָא ב"ד: ג' בְּמוֹתַב תְּלָתָא כַּחֲדָא הַוֵינָא נַחְנָא ב"ד דח"ל כַּד אֲתָא קֳדָמָנָא פְּלוֹנִי וְהֵעִיד בְּתוֹרַת ע"ג שֶׁשָּׁמַע מִפִּי הָעֵד פָּ'ר'גֵּי הנז' בְּשִׁינּוּי מִמַּה שֶׁאָמַר לָנוּ וְהוּא שֶׁשְּׁאָלוּ הָעֵד הנז' אֵיךְ הוּא נִמְלָט וְאָמַר לוֹ שֶׁאֱלֹהָיו הַנֶּעֱלָם הַנָּ"ל קָפַץ בַּיָּם וְהוּא לֹא כֵּן עָשָׂה שֶׁהִמְתִּין מְעַט עַד שֶׁנִּתְקָרְבָה יוֹתֵר הַסְּפִינָה לַיַּבָּשָׁה וְאָז הוּא וְכַמָּה ב"א קָפְצוּ לַיָּם לָשׂוּט וְהִגִּיעוּ לַיַּבָּשָׁה לְשָׁלוֹם וּבְבוֹאוֹ לַיַּבָּשָׁה הָיָה בָּהוּל וְהָיָה בְּכוֹבֶד רֹאשׁ עָיֵף וְיָגֵעַ וְתָכַף יָשַׁן לוֹ שָׁם בַּיַּבָּשָׁה עַל שְׂפַת הַיָּם וּכְשֶׁהִקִּיץ מָצָא לְאֱלֹהָיו הנז' וְאַחַר עִמּוֹ מעוב"י תוּנַס מֵתִים עַל שְׂפַת הַיָּם ע"כ דִּבְרֵי הָעֵד הנז"ל: וַחֲתִימִי עֲלָהּ תְּלָתָא ב"ד: ד' בְּמוֹתַב תְּלָתָא כַּחֲדָא הַוֵינָא נַחְנָא ב"ד דחת"ל כַּד אֲתָא קֳדָמָנָא אִישׁ פ' וְהֵעִיד בְּתוֹרַת ע"ג שֶׁשָּׁמַע מִפִּי הָעֵד פָּ'רָג'י שֶׁהַנֶּעֱלָם הַנָּ"ל רָצָה לָשׂוּט לְהַגִּיעַ לַיַּבָּשָׁה לְהַצִּיל נַפְשׁוֹ וְיִגְעוּ עִמּוֹ קוֹדֶם שֶׁקָּפַץ לַיָּם שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה כָּזֹאת וְלֹא שָׁמַע אֲלֵיהֶם וּבֵינֵי בֵּינֵי נִתְקָרְבָה הַסְּפִינָה יוֹתֵר לַיַּבָּשָׁה וְאַחַר צֵאתוֹ רָאוּ לְהַנֶּעֱלָם הַנָּ"ל עַד חֲצִיוֹ בַּמַּיִם וְאָמַר לוֹ לְמַהֵר לָצֵאת וְהֵשִׁיבוּ כִּי אֵין בְּרוּחוֹ לְמַהֵר מְפַצְּעִים אֲשֶׁר בְּרַגְלָיו לָכֵן יֵלֵךְ לְאַט לְאַט ואח"ך הוֹלִיכוּהוּ גַּלִּי הַיָּם לְאָחוֹר וְחָזַר וְרָאָהוּ קָרוֹב לְשֶׁן סֶלַע אֶחָד בְּתוֹךְ הַיָּם וְיִגַּע לְתַפֵּס בְּשֶׁן הנז' לַעֲלוֹת לְמַעְלָה עַל הַשֶּׁן הַנָּ"ל וּבָאוּ גַּלֵּי הַיָּם בְּתוֹקֶף וְלֹא הִנִּיחוּהוּ אח"ך רָאָה שֶׁגַּלֵּי הַיָּם הֵבִיאוּ לַיַּבָּשָׁה הוּא וְכַמָּה גּוֹיִם וְעָמַד עָלָיו וְהִכִּירוּ שֶׁהוּא מֵת וּפָצוֹעַ בְּרֹאשׁוֹ וּבְרַגְלָיו וּבְחָוְטָמוֹ וְהִנִּיחוֹ בֵּין בִּרְכָיו וְהָיָה בּוֹכֶה עָלָיו עַד כָּאן דִּבְרֵי הָעֵד מִפִּי הָעֵד הנז"ל: וַחֲתִימִי עֲלָהּ תְּלָתָא ב"ד: ה' בְּמוֹתַב תְּלָתָא כַּחֲדָא הַוֵינָא נַחְנָא ב"ד דחת"ל כַּד אֲתָא קֳדָמָנָא פ' עַד לְהָעִיד מַה שֶׁשָּׁמַע מִפִּי הָעֵד פָּ'ר'גֵּי הנז"ל שֶׁהָיָה בַּסְּפִינָה וְאַחַר הָאִיּוּם וְהַגִּיזּוּם כְּדַחֲזֵי קָם וְהֵעִיד בְּתוֹרַת ע"ג שֶׁשָּׁאַל לְהָעֵד הנז' אֵיךְ הוּא יָצָא חַי וְאָמַר לוֹ שֶׁאֱלֹהָיו שֶׁהָיָה עִמִּי נִפְטַר ואמ"ל אֵיךְ יָדַעְתָּ זֶה וְהֵשִׁיב שֶׁהָיָה בֵּין הַסְּפִינָה לַיַּבָּשָׁה שִׁיעוּר מִיל וְהָיוּ נְבוֹכִים מַה לַּעֲשׂוֹת וְקָפְצוּ כַּמָּה נְכָרִים

בַּיָּם וְאַחַר זֶה קָפַץ אֵלָיָהוּ הַנָּ"ל וּרְאִיתִיו שָׁט ע"פ הַמַּיִם וְאח"ז נִתְיַיְשְׁבָה הַסְּפִינָה וְהָיוּ קְרוֹבִים יוֹתֵר לַיַּבָּשָׁה וְאָמַר לוֹ נָכְרִי אֶחָד שֶׁעִמָּהֶם בַּסְּפִינָה הִנֵּה חֲבֵירְךָ מֵת עַל שְׂפַת הַיָּם וְאח"ז הוּא וַאֲחֵרִים שֶׁבַּסְּפִינָה יָרְדוּ לְיַבָּשָׁה לְשָׁלוֹם עכת"ד: וַחֲתִימִי עֲלָהּ תְּלָתָא ב"ד: ו' בְּמוֹתַב תְּלָתָא כַּחֲדָא הֲוֵינָא וכו' כַּד אֲתָא קָדָמָנָא פ' פִּרְאָנְקוּ שָׁבָא בַּסְּפִינָה הנז' וְאָמַר שֶׁהַמַּלָּחִים יָרְדוּ תֵּכֶף וְלֹא הָיָה רְבִיעַ שָׁעָה בֵּין קְפִיצַת הַנֶּעֱלָם הַנָּ"ל לַיָּם וּבֵין יְרִידַת הַמַּלָּחִים לְיַבָּשָׁה וְאַח"כ יָרַד לְיַבָּשָׁה גַּם הוּא עִם אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו וְהִנִּיחַ אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו שָׁם וְהָלַךְ לְאָהֳלֵי קֵדָר לְבַקֵּשׁ מָקוֹם לֵישֵׁב הוּא וב"ב יַעַן כִּי הָיָה הַזְּמַן קַר וּגְשָׁמִים מְרֻבִּים וְקָרוֹב לִשְׁלשָׁה שָׁעוֹת אַחַר חֲצִי הַיּוֹם חָזַר לְשָׁם עִם נָכְרִי אֶחָד כְּדֵי לְהוֹלִיךְ ב"ב וּמָצָא שָׁם לְהָעֵד הַנָּ"ל מְכַפֵּר עמרו"ץ שֶׁהָיָה בַּסְּפִינָה עִמָּהֶם וּבֵרְאוֹתוֹ לפ'ראנקו הנז' הָיָה בּוֹכֶה וְשָׁאַל לוֹ לָמָּה הוּא בּוֹכֶה וְאָמַר לוֹ כִּי אֵלְיָהוּ הַנָּ"ל מֵת ואמ"ל כֵּיצַד מֵת וְהֵשִׁיבוּ שֶׁקָּפַץ בַּיָּם לָשׂוּט וְלֹא יָדַע לָשׂוּט וּלְקָחוּהוּ הַמַּיִם וְהֵנָּנִי הוֹלֵךְ לִכְפַר זאוי"א לְהַגִּיד לַיְּהוּדִים שֶׁשָּׁם שֶׁיָּבוֹאוּ לְקָבְרוֹ עכת"ד: וַחֲתִימִי עֲלָהּ תְּלָתָא ב"ד: ז' וַאֲנַחְנוּ הַדַּיָּנִים כְּשֶׁשָּׁמַעְנוּ אֵלּוּ הג' הָעֲדוּיוֹת הַמְּעִידִים מִפִּי הָעֵד פָּ'ר'גִּי הַנִּזְכָּר שֶׁמִּכְּפֵר עמרו"ץ חָרָה לָנוּ עַל הָעֵד הנז' שֶׁמְּהַפֵּךְ דְּבָרָיו בְּכַמָּה חִלּוּפִים וּשְׁנוּיִים מִמַּה שֶׁאָמַר לָנוּ וְגַם הָעֵדִים שֶׁשָּׁמְעוּ מִפִּיו הנז"ל לֹא רָאִי זֶה כִּרְאִי זֶה וְשֶׁלְּחָנוּ אַחֲרָיו וְגָזַרְנוּ עָלָיו בְּחֵרֶם וְהִשְׁבַּעְנוּהוּ בַּשֵּׁ"ח אַחַר שֶׁאֵימְנוּ וְגִיזַמְנוּ עָלָיו לוֹמַר הָאֱמֶת וְהוֹדַעְנוּהוּ חוֹמֶר הָאִיסּוּר וְכָךְ אָמַר לָנוּ יוֹם ה' ח' לְחֹדֶשׁ מַרְחֶשְׁוָן נָהֶפְכָה הַסְּפִינָה עַל צַד אֶחָד וְנָפְלוּ אֵיזֶה נָכְרִים בַּיָּם מֵהַטַּיִית הַסְּפִינָה עַל צִדָּהּ ואח"ז נִתְיַיְשְׁבָה הַסְּפִינָה וְנִתְקָרְבָה יוֹתֵר וְאָמְרוּ הַבְּנֵי אָדָם שֶׁשָּׁם בַּסְּפִינָה לראיי"ץ הִגִּיעָנוּ לַיַּבָּשָׁה וְאָז אָמַר הראיי"ץ לְמִי שֶׁתּוֹפֵס הדומא"ן שֶׁיַּטּוּ לְצַד הַיַּבָּשָׁה לְהַצִּיל לְהַבְּנֵי אָדָם וְהָלְכָה הַסְּפִינָה שִׁיעוּר מִיל וְנֶהֶפְכָה עַל צִדָּהּ וּמֵחֲמַת הַסִּיבָּה זֹאת נָפְלוּ נָכְרִים בַּיָּם וּבְכֻלָּם אֵלְיָהוּ הנז"ל ואח"ז נִתְיַיְשְׁבָה הַסְּפִינָה וְהָלְכָה שִׁיעוּר מִיל אַחַר וְדִילֵג הוּא וְנָכְרִי אֶחָד לָשׂוּט בַּיָּם וְהִגִּיעוּ לַיַּבָּשָׁה בְּשָׁלוֹם וְאָז הָיִיתִי מְשׂוֹטֵט עַל חוֹף הַיָּם וּמָצָאתִי לְאֵלְיָהוּ הנז' שֶׁמְּקוֹדָם לָזֶה נָפַל לַיָּם הוֹלֵךְ וּמִתְקָרֵב לַיַּבָּשָׁה וְהוּא עַד חֲצִיוֹ בְּתוֹךְ הַיָּם וְהִנִּיחוֹ וְהָלַךְ לוֹ וְלֹא יָדַע מָה הָיָה מִמֶּנּוּ עכת"ד: וּבָאוּ הָעֵדִים הַנָּ"ל שֶׁשָּׁמְעוּ מִמֶּנּוּ מַה שֶּׁשָּׁמַעְנוּ כנז"ל וְהִכְחִישׁוּהוּ וְהוּא נִשְׁבָּע כַּמָּה שְׁבוּעוֹת כִּי לֹא הָיוּ דְּבָרִים מֵעוֹלָם מַה שֶּׁאָמַר לָהֶם וְגַם אֲנַן בְּדִידָן מַה שֶּׁשָּׁמַעְנוּ מִמֶּנּוּ בַּתְּחִילָּה אֵינוֹ כְּמוֹ שֶׁאָמַר לָנוּ עַכְשָׁיו וְאָמַר שֶׁכָּךְ הָיְתָה כַּוָּנָתוֹ כמ"ש עַכְשָׁיו.

הֵן אֱמֶת דְּיָכוֹל לִסְבּוֹל וּלְפָרֵשׁ מַה שֶּׁשָּׁמַעְנוּ מִפִּיו הוּא כְּמוֹ שֶׁאָמַר עַכְשָׁיו אַךְ עִם דִּבְרֵי הָעֵדִים שֶׁשָּׁמַעְנוּ מֵהֶם אִי אֶפְשָׁר לְזַוְּגָם עִם דְּבָרָיו שֶׁאָמַר עַכְשָׁיו: וַחֲתִימִי עֲלָהּ תְּלָתָא ב"ד: ח' בְּמוֹתַב תְּלָתָא כַּחֲדָא הֲוֵינָא נַחְנָא וכו' כד אֲתָא קָדָמָנָא הָעֵד הנז' וְאַחַר הָאִיּוּם וְהַגִּיזּוּם כְּדַחֲזֵי קָם הוּא וְאַחֵר עִמּוֹ אַחַר שֶׁאֵימְנוּ גַּם עַל הָאַחֵר וְהֵעִידוּ בְּתוֹרַת ע"ג בְּהָיוֹתָם עוֹמְדִים עִם שְׁנֵי נָכְרִים וְאֶחָד מֵהֶם מָלַח מֵהַסְּפִינָה הַנָּ"ל וְאָמַר הָאַחֵר שֶׁעִמּוֹ שֶׁבַח לָאֵל שֶׁלֹּא אֵירַע לָנוּ הַיּוֹם וְהֵשִׁיבוּ הַמָּלַח עֲדַיִן יֵשׁ לִי חַיִּים בְּעוֹלָם וְחָזַר וְשָׁאַל הַנָּכְרִי לְמָלַח הַנָּ"ל אִם מֵתוּ ב"א הַרְבֵּה ואמ"ל הַמָּלַח מֵתוּ קְרוֹב לִשְׁלשִׁים בְּנֵי אָדָם וְיֵשׁ בַּסְּפִינָה עִמָּנוּ ג' יְהוּדִים אֶחָד מִתּוּנָס וּשְׁנַיִם מהסאח"ל (וּפִירוּשׁוֹ גַּנּוֹת וּפַרְדֵּסִים וְהַכְּפָרִים הַסְּמוּכִים לָעִיר וְגַם עִיר הַנֶּעְלָם הַנָּ"ל נִכְלֶלֶת בְּשֵׁם זֶה) פָּ'רָא'גִּי יָשַׁב בַּסְּפִינָה (הוּא הָעֵד הַמְּוֻכָּחָשׁ הַנָּ"ל) אֲבָל הַיְּהוּדִי הָאַחֵר קָפַץ לַיָּם וּמֵת וּכְשֶׁיָּצָאנוּ לְיַבָּשָׁה מָצָאנוּ אוֹתוֹ כָּמוֹהוּ כְּמוֹ שְׁאָר בְּנֵי אָדָם שֶׁמֵּתוּ עכ"ד.

וְהָעֵדִים הַנַּ"ל הֵם מְכַפֵּר שֶׁל הַנֶּעֱלָם הַנַּ"ל: וַחֲתִימִי עֲלָהּ תְּלָתָא ב"ד: ט' בְּמוֹתַב תְּלָתָא כַּחֲדָא הֲוִינָא נַחְנָא וכו' כד אַתָא עַד פְּלוֹנִי וְאַחַר הָאִיוּם וְהַגִּיזּוּם כְּדַחֲזֵי קָם וְהֵעִיד בְּתוֹרַת ע"ג שֶׁבָּאוּ אֲצִלוֹ נָכְרִים לִקְנוֹת בְּשָׂמִים וְאֶחָד מֵהֶם מַלָּח מַהַסְּפִינָה הנז' וְהָאַחֵר עַרְבִי וְכֵינָן שֶׁשָּׁאַל לוֹ הָעֵד הַנַּ"ל עֵרֶךְ הַבְּשָׂמִים נִרְאָה לוֹ שֶׁהוּא בְּיוֹקֶר וְהָלַךְ לוֹ וְהַמַּלָּח נִשְׁאַר שָׁם אֵצֶל הַיְּהוּדִי וּקְרָאהַמַּלָּח לְהָעַרְבִי הנז' ואמ"ל אִילּוּלֵי הָיִינוּ חָסִים עַל הַמָּמוֹן כ"כ הָיִינוּ חָסִים עַל הַסְּפִינָה שֶׁלָּנוּ שֶׁנִּשְׁבְּרָה אמ"ל הַיְּהוּדִי הַנַּ"ל אֵיזֶה סְפִינָה אָמַר לוֹ סְפִינָה שֶׁנִּשְׁבְּרָה מִקָּרוֹב עַל כָּפַר פְּלוֹנִי וּמֵתוּ שָׁם גּוֹיִם וִיהוּדִים וְקָפְצוּ לַיָּם לָשׂוּט וּמֵתוּ ע"כ: וַחֲתִימִי עֲלָהּ תְּלָתָא ב"ד: י' בְּמוֹתַב תְּלָתָא כַּחֲדָא הֲוִינָא נַחְנָא ב"ד וכו' כַּד אַתָא קָדָמַנָא פ' וְאַחַר הָאִיוּם וְהַגִּיזּוּם כְּדַחֲזֵי קָם וְהֵעִיד בְּתוֹרַת ע"ג שֶׁהָיִיתִי חוֹזֵר בָּעֶרֶב מֵהַמַּשָּׂא וּמַתָּן שֶׁלִּי וּפָגַעְתִּי בְּנָכְרִי אֶחָד וְעִמּוֹ ב' בְּנוֹת וְאִמָּם וְשָׁאֲלוּ הַיְּהוּדִי מֵאַיִן בָּא וְהֵשִׁיבוּ מֵהַסְּפִינָה שֶׁנִּשְׁבְּרָה עַל כְּפַר פְּלוֹנִי ואמ"ל אֵיךְ נִיצּוֹל הוּא וְאִשְׁתּוֹ וּבְנוֹתָיו ואמ"ל אֲנַחְנוּ נִשְׁאַרְנוּ בַּסְּפִינָה וְהַנָּכְרִי' וְהַיְּהוּדִים שֶׁקָּפְצוּ לַיָּם מֵתוּ אֶחָד מִתּוֹנָם וְאֶחָד מִכְּפַר עמרו"ץ ע"כ.

וְיָדוּעַ לָנוּ שֶׁאֵין בַּסְּפִינָה הנז' מִכְּפָר זֶה זוּלַת הַנֶּעֱלָם וְהָעֵד פְּ'רָג'י הנז"ל: וַחֲתִימִי עֲלָהּ תְּלָתָא ב"ד: י"א בְּמוֹתַב תְּלָתָא כַּחֲדָא הֲוִינָא נַחְנָא ב"ד וכו' כַּד אַתָא קָדָמַנָא הָעֵד פָּ'ר'גִּי הנז' שֶׁהֻוְכְחַשׁ כנז' וְאַחַר הָאִיוּם וְהַגִּיזּוּם הֵעִיד שֶׁאַחַר שְׁמֹנָה יָמִים לַחֲזָרָתוֹ לְעִירוֹ פָּגַע בְּנָכְרִי הַמּוֹכֵס שֶׁל הַכְּפָר שֶׁנִּשְׁבְּרָה שָׁם הַסְּפִינָה ואמ"ל הַגּוֹי חֲבֵירְךָ העמרוצ"י עַל כְּפָר פ' מֵת ע"כ.

וְהַהַגָּדָה הַזֹּאת שֶׁהִגִּיד לוֹ בְּכְפָר אֶחָד שֶׁאֵינוֹ מְקוֹם דִּירַת הַיִּשְׂרְאֵל וְלֹא דִּירַת הַנָּכְרִי הָאוֹמֵר הנז': וַחֲתִימִי עֲלָהּ תְּלָתָא ב"ד: י"ב בְּמוֹתַב תְּלָתָא כַּחֲדָא הֲוִינָא נַחְנָא ב"ד וכו' כַּד אַתָא קָדָמַנָא פְּלוֹנִי אֲבִי אִשֶּׁת הַנֶּעֱלָם וְאַחַר הָאִיוּם וְהַגִּיזּוּם כְּדַחֲזֵי קָם עַל רַגְלָיו וְהֵעִיד בְּתוֹרַת ע"ג אֵיךְ בָּא לוֹ נָכְרִי אֶחָד מסל"ת וְאָמַר לוֹ פ' מַה בְּתֹךְ עוֹשָׂה שֶׁבַּעְלָהּ מֵת וְאָמַר לוֹ מִי אוֹמֵר שֶׁבַּעְלָהּ מֵת אמ"ל בָּא נָכְרִי אֶחָד אֶצְלֵנוּ מִכַּפֵּר פ' וְאַתָּה ג"כ מַכִּירוֹ וְהוּא פ' ואמ"ל הַיְּהוּדִי שֶׁהָיָה עוֹלֶה לַדֶּקֶל פ' לְהוֹרִיד מִי דְּקָלִים וְהַדֶּקֶל הוּא שֶׁל פ' הַיְּהוּדִי הַהוּא מֵת עַל שְׁפַת הַיָּם הוּא וְגוֹי אַחֵר מִכַּפֵּר פ' וְהַנָּכְרִי הַהוּא מָצִינוּ אוֹתוֹ אַחַת מֵרַגְלָיו תְּפוּסָה תַּחַת מִכְנָסַיִם שֶׁלּוֹ וְהַיְּהוּדִי הוּא אֱלֹהָיו רְאִינוּהוּ וְהִכַּרְנוּהוּ וּלְשׁוֹנוֹ תָּפוּס תַּחַת שִׁנָּיו בְּחֹזֶק וְיָרְדוּ עֵינֵינוּ דְּמָעוֹת עָלָיו וְחָרָה לָנוּ הַרְבֵּה עכ"ד.

וְחִקַּרְנוּ עַל עֲלַת הַדֶּקֶל הַנַּ"ל שֶׁהוּא הָיָה רָגִיל לַעֲלוֹת לְשָׁם שֶׁהוּא אֻמָּת: וַחֲתִימִי עֲלָהּ תְּלָתָא ב"ד: י"ג בְּמוֹתַב תְּלָתָא כַּחֲדָא הֲוִינָא נַחְנָא ב"ד וכו' כַּד אַתָא קָדָמַנָא פ' וְאַחַר הָאִיוּם וְהַגִּיזּוּם כְּדַחֲזֵי קָם עַל רַגְלָיו וְהֵעִיד בְּתוֹרַת ע"ג שֶׁשָּׁמַע מב' נָכְרִים מסל"ת שֶׁחָזְרוּ מֵהַמַּחֲנֶה שֶׁשָּׁלְחוּ מִטַּרְאֲבָלָס לְמָקוֹם שֶׁנִּשְׁבְּרָה הַסְּפִינָה הַנַּ"ל כְּדֵי לְתַפּוֹס הַגּוֹיִם שֶׁשָּׁם בְּאָהֳלֵי קֵדָר שֶׁשָּׁלְלוּ וּבָזְזוּ הַסְּפִינָה זוֹ שֶׁנִּשְׁבְּרָה וְכָךְ הָיָה שִׂיחָתָם עִם נָכְרִים אֲחֵרִים מָצִינוּ לְאֱלֹהָיו בֶּן סַעֲדוּנָה (שֶׁהוּא שָׁם אִמּוֹ) מֻוְשָׁלָךְ מֵת עַל שְׂפַת הַיָּם אָז אָמַר לָהֶם הָעֵד הַנַּ"ל אֶפְשָׁר שֶׁאַתֶּם מִסְתַּפְּקִים בּוֹ וְשָׁמָּא מֵאֻמְדָּנָא אַתֶּם אוֹמְרִים כָּךְ ואמ"ל כְּשֶׁם שֶׁאֵין לָנוּ בְּךָ סָפֵק שֶׁאַתָּה הוּא פ' כָּךְ אֵין לָנוּ סָפֵק בֶּאֱלֹהָיו הנז"ל ע"כ.

וְהַנָּכְרִים הַנַּ"ל וְגַם הַיְּהוּדִי זֶה הָעֵד כֻּלָּם מֵהַכְּפָר שֶׁל הַנֶּעֱלָם הַנַּ"ל: וַחֲתִימִי עֲלָהּ תְּלָתָא ב"ד: יוֹרְנוּ הַמּוֹרֶה לִצְדָקָה מִשְׁפַּט זֹאת הָאִשָּׁה הָעֲגוּנָה וְיָבֹא שכמ"ה: תְּשׁוּבָה הֲלֹא לֶאֱמוּנָה

הַן קַלּוֹתִי הֲרֵי זֶה מִקַּטְנֵי הָמְנָה וְנִלְעַג לָשׁוֹן אֵין בִּינָה וּבְבֵיתִי אֵין לֶחֶם וְאֵין שִׂמְלָה וְגַם דל"ה דל"ה אָדָם לְהֶבֶל דָּמָה.

קִים לִי בְּגַנַּאי דְּלָא צִילָּה דַּעְתַּאי וּמַה גַּם בְּחוֹמֶר עֶרְוָה. הַוָּה עַל הַוָּה.

אֵלֶּה בְּנֵי יָקְשָׁן. וְאַרְכּוּבָתִי דָּא לְדָא נָקְשִׁין.

שֶׁאֲחָזַתּוּ חַמָּה. כָּל שֶׁכֵּן בְּמַיִם שֶׁאֵין לָהֶם סוֹף דְּקָרוּ לְהוּ עֲלִילוֹת.

המול"ל מלילו"ת. בְּהַגְלוֹת נְגְלוֹת: ויס"ק אֶת הַמַּקְלוֹת וְנַחְנוּ מַה.

אַךְ קַמֵּי שְׁמַיָּא גַּלְיָיא שֶׁאֵין אֲנִי בֶּן חוֹרִין לִיפָּטֵר מִמֶּנָּה. זֹאת חוֹבָתִי וְאֶעֱשֶׂנָּה.

הֵן סֵדֶר לַמִּשְׁנָה. וְהַדָּת נָתְנָה.

אֲמִירָה נְעִימָה. וּבְפָרָט כַּמָּה חָשׁוּ רז"ל לְתַקָּנַת עֲגוּנוֹת.

עַל מעל"ת לַעֲנוֹת. לָתוּר לָהֶם מְנוּחָה.

גָּמַר קִיחָה קִיחָה. וְסַפָּרִין פִּתִּיחוֹ.

וימעד"ו וישוח"ו גַּם אֲנִי וְאָסַפְתִּי בַּאֲמָ'רִים עֵץ חַיִּים תַּאֲוָה. השח"ין והמקו"ה.

בבשר"ת עִירִין פִּתְגָמָא. וְזֶה הַחֹלִי בְּעֵזֶר צוּרִי וְגוֹאֲלִי: אֵימָא רֵישָׁא לָנוּ לָדַעַת כְּפִי קַבָּלַת עֲדוּת הנז"ל אִם יָצְאָה הָאִשָּׁה זוֹ מֵאִיסּוּר תּוֹרָה וְלָא רְבִיעַ עָלָהּ זוּלַת אִיסּוּרָא דְּרַבָּנָן וְאָז אִם נָבוֹא לְהָקֵל נָקֵל בְּאִיסּוּרָא דְּרַבָּנָן: וְהִנֵּה בקב"ע ח' מִפִּי הַמֶּלַח שֶׁאָמַר שֶׁמֵּתוּ כְּמוֹ שְׁלֹשִׁים בְּנֵי אָדָם וְיֵשׁ שָׁם ג' יְהוּדִים הָאֶחָד מִתּוּנִיס וּשְׁנַיִם מהסאח"ל (שֶׁפִּירוּשׁוֹ גַּנּוֹת וּפַרְדֵּסִי' וּכְפָרִי' הַסְּמוּכִים לָעִיר טראבלס ועמ"רוץ ג"כ עִיר הַמְבֻקָּשׁ בְּכָלָא פָּ'רָג'י יָשַׁב בַּסְּפִינָה (הוּא וִיהוּדִי שֶׁעִמּוֹ מעמ"רוץ שֶׁיָּצָא לְשָׁלוֹם) אֲבָל הַיְּהוּדִי הָאַחֵר קָפַץ לַיָּם וּמֵת וּכְשֶׁיָּצְאנוּ לְיַבָּשָׁה מְצָאנֻהוּ כָּמוֹהוּ כְּמוֹ שְׁאָר ב"א שֶׁמֵּתוּ וְהָוֵי כְּהַהוּא יְהוּדִי שֶׁיָּצָא עִמִּי מִכָּאן מֵת וַהֲרֵי הוּא בִּסְפִינָה הָיָה עִמּוֹ וְכָתַב מָרָן בִּתְשׁוּ' דַּף קכ"א וה"ה פְּלוֹנִי שֶׁיָּצָא עִם פְּלוֹנִי ואע"ג שֶׁלֹּא הִזְכִּיר שְׁמוֹ וְלֹא שֵׁם אָבִיו וְלֹא שֵׁם עִירוֹ וְהָכָא שֵׁם עִירוֹ אִיכָּא ממ"ש מהסאח"ל שְׁעִיר הַמְבֻקָּשׁ בְּכָלַל שֵׁם זֶה וּמִפִּי פָּרָגִי הַנַּ"ל אָנוּ יְכוֹלִים לָדַעַת שֶׁאֵין כָּאן אַחֵר מֵעִירוֹ זוּלָתִי זֶה הַמְבֻקָּשׁ וּמִצְטָרְפִין הָעֵדוּיוֹת כַּנּוֹדָע וְהָוֵי דָּבָר בָּרוּר דְּוֹמְיָא למ"ש הָרָ"ן בִּתְשׁוּ' סי' ל"ג שֶׁרָמְזוּ הרב"י וְעַיֵּין קָרוֹב לְנִדּוֹן זֶה למהרש"ך ח"ב סִימָן קנ"ג וּרְמָזוֹ כנ"הג הגב"י אוֹת ש"ד ולה' מִשְׁפְּטֵי שְׁמוּאֵל סי' פ"א יְהוּדִי מְגוֹרָ'פּוֹ שֶׁהִתִּיר ע"י חִיפּוּשׁ וְאֵינוֹ חָסֵר רַק קְבוּרָה דְּאָז תִּהְיֶה מֻוָתֶּרֶת גַּם מִדְּרַבָּנָן כמ"ש הָרַמְבַּ"ם בפי"ג מה' גֵּירוּשִׁין דִּין י"ט וְהָרַשְׁבָּ"ץ בח"ד מֵהַטּוּר הָרִאשׁוֹן סי' נ"ג וּלְדַעַת המבי"ט ח"א סי' ש"ג הֲוָתְרָה גַּם מִדְּרַבָּנָן רָמְזוּ כנ"הג הג"הט אוֹת תי"א מִשּׁוּם הַמַּזְכִּיר שְׁמוֹ וּמַכִּירוֹ יעו"ש וְהָא וַדַּאי דְּמַכִּירוֹ בְּלִבַּד כנ"ד שֶׁהָיָה עִמּוֹ בַּסְּפִינָה עָדִיף מֵהַזְכָּרַת שְׁמוֹ כמ"ש מָרָן בכ"מ סוֹף הִלְכוֹת גֵּירוּשִׁין וּבְתִשׁוּבָה סי' ה' דַּף ק"י ע"ד ונ"ד עָדִיף מִנְּדוֹן דִּידֵיהּ דְּהָתָם דְּיָצָא לַחוּץ וְהָכָא מַזְכִּיר מִיתָה ב"פ אֶלָּא הָא דְּהַזְכָּרַת שְׁמוֹ אוֹ מַכִּירוֹ רַבִּים אוֹמְרִים כָּל זֶה אֵינוֹ אֶלָּא בַּיַּבָּשָׁה וְלֹא בַּיָּם עַיֵּין מַה שֶּׁרָמַז כנ"הג הגב"י אוֹת קע"ו וְלָכֵן נָקוֹט מִיהָא דְּיָצְאָה מֵאִיסּוּר תּוֹרָה וְאֵין עֵדוּת זוֹ סוֹתֶרֶת לְעֵדוּת פָּ'רָג'י חֲבֵירוֹ שֶׁיָּצָא לְשָׁלוֹם שֶׁאָמַר שֶׁהִנִּיחוֹ חַי וְהָיָה כ"כ קָרוֹב לְיַבָּשָׁה דְּשָׁמַעְתְּ מִינָּהּ דְּהוֹלֵךְ עַל רַגְלָיו הָיָה דַּהֲרֵי אָמַר עַד שִׁיעוּר חֲצִי קוֹמָתוֹ בַּמַּיִם וְאָמַר לוֹ לְמַהֵר לָצֵאת לַיַּבָּשָׁה וְהֵשִׁיבוּ אֵין בּוֹ כֹּחַ לְמַהֵר יַעַן כִּי רַגְלָיו מְלֵאִים פֶּצַע וְחַבּוּרָה

ואח"ך פָּנָה מִמֶּנּוּ וְהָלַךְ לוֹ וְלִכְאוֹרָה מַשְׁמַע מִדִּבְרֵי הַמֶּלַח מִשֶּׁקָּפַץ לַיָּם מֵת י"ל דְּאֵין הָאֱמֶת כֵּן אֶלָּא אַחַ"כ מֵת וְהוּא לֹא יָדַע עַד קָרוֹב לְיַבָּשָׁה וְעוֹדוֹ בַּחַיִּים וּכְשֶׁיָּצָא וּמָצָאוֹ מֵת חָשַׁב שֶׁבְּאוֹתָהּ קְפִיצָה תֵּכֶף מֵת וּמַה שֶּׁאָמַר עוֹד וּכְשֶׁיָּצָאנוּ לְיַבָּשָׁה מְצָאנֻהוּ שֶׁמֵּת כְּמוֹ שֶׁאָר ב"א לוֹמַר שֶׁאַל תַּחְשְׁבוּאַתֶּם הַשּׁוֹמְעִים מַה שֶּׁאָמַרְתִּי קָפַץ וּמֵת בְּדָדַמֵי קָאָמִינָא דַּהֲרֵי בִּיצִיאָתֵנוּ לַיַּבָּשָׁה מָצָאנוּ אוֹתוֹ מֵת כְּמוֹ שֶׁאָר ב"א א"נ אע"ג דְּיָדַע דְּמֵת אַחַר שֶׁהִגִּיעַ כ"כ קָרוֹב לְיַבָּשָׁה וְהֶחֱזִירוּהוּ הַמַּיִם לְאָחוֹר כְּדִבְרֵי פָּ'רָג'י הַנִּזְכָּר הִזְכִּיר הַקְּפִיצָה לומ' דְּהַקְּפִיצָה הִיא שֶׁגָּרְמָה לוֹ הַמִּיתָה דְּאִלְמָלֵא הָיָה נִשְׁאָר בַּסְּפִינָה לֹא הָיָה מֵת כִּשְׁאָר ב"א שֶׁנִּשְׁאֲרוּ בַּסְּפִינָה וְיָצְאוּ לְשָׁלוֹם.

וְגַם לַחֲשֹׁשׁ אִשְׁתַּהִי בקב"ע זוֹ אֵין לָחוּשׁ דְּהֶוְבְרַר לָנוּ דְּלָא הָיָה זְמַן כ"כ מִשֶּׁקָּפַץ זֶה לַיָּם עַד שֶׁנִּתְיַיְשְׁבָה הַסְּפִינָה וְחָזְרָה וְנֶהֱפְכָה כְּבָרִאשׁוֹנָה וְאָז יָצְאוּ כֻּלָּם לַחוּץ וַהֲרֵי הוּא אוֹמֵר וּכְשֶׁיָּצָאנוּ מָצִינוּ אוֹתוֹ כְּמוֹ שְׁאָר ב"א שֶׁמֵּתוּ מַשְׁמַע תֵּכֶף לִיצִיאָת' לְיַבָּשָׁה מְצָאוּהוּ וְנִדּוֹן דִּידַן עָדִיף מִנִּדּוֹן שֶׁל הָרַב המבי"ט שָׁם שֶׁאָמַר הַנָּכְרִי נִטְבְּעוּ וּמֵתוּ וְיָצְאוּ לַחוּץ שֶׁאֵין בְּמִשְׁמָעוֹ שֶׁרָאָה תֵּכֶף אֶלָּא כֵּיוָן שֶׁאָמַר נִטְבְּעוּ וּמֵתוּ וְיָצְאוּ לַחוּץ תּוֹלִין לְהָקֵל שֶׁרָאָה אוֹתָם מִיָּד כֵּיוָן שֶׁכְּבָר רָאָה אוֹתָם מֵתִים קוֹדֶם אעפ"י שֶׁלֹּא הֶכִּירָם וכו' אֲבָל הָכָא מִמַּה שֶׁיָּדַעְנוּ שֶׁאֵין כ"כ עִיכּוּב בֵּין קְפִיצַת זֶה וּבֵין יְרִידַת כֻּלָּם מֵהַסְּפִינָה מְבֹאָר הַדָּבָר שֶׁאֵין כ"כ עִיכּוּב וְעוֹד אֵין דֶּרֶךְ לְיוֹצְאִים בְּשָׁלוֹם מֵהַהֶפְכָה שֶׁלֹּא יַחְפְּשׂוּ תֵּכֶף עַל הַנֶּאֱבָדִים מֵהֶם ואע"פי שֶׁאָמַר הַמֶּלַח הַנַּ"ל אֶחָד מִתַּוָּנָּס וְהֶוְבְרַר לָנוּ שֶׁהָיוּ שְׁנַיִם אֶחָד זָקֵן פְּ'רַאנְקוּ מִתּוֹנֵס עִם בָּנָיו וב"ב וְיָצְאוּ לְשָׁלוֹם וְהָאֶחָד בָּחוּר עִם יְפֵה עֵינַיִם וְטוֹב רֹואִי נֶעְלַם וְלֹא הִזְכִּיר מִמֶּנּוּ אֶפְשָׁר כֵּיוָן דְּאֵין מְגַמָּתוֹ לְהוֹדִיעַ רַק עַל הַנֶּעֱלָמִים הִזְכִּיר הַתּוֹנְסִי הַנֶּעֱלָם אע"פי שֶׁלֹּא הִזְכִּיר הִתְעַלְּמוּתוֹ בְּפֵירוּשׁ מִשּׁוּם דְּאֵין לָנוּ לְהַשּׁוֹמְעִים נַפְקוּתָא כֵּיוָן דְּאֵינוֹ מִן הַמָּחוֹז הַזֶּה וְאֵין כָּאן קָרוֹב שֶׁיְּבַקֵּשׁ וְיִדְרוֹשׁ עָלָיו משא"כ הַפְּ'רַאנְקוּ הַנַּ"ל שֶׁיָּצָא חַי אֵין כָּאן בָּזֶה נַפְקוּתָא וּמַה שֶּׁהִזְכִּיר פָּ'רָג'י חַי אֵינוֹ אֶלָּא לְהוֹדִיעַ עַל הַנֶּעֱלָם שֶׁנִּמְצָא מֵת דְּאֶת שְׁמוֹ לֹא יָדַע הִזְכִּיר לְחַבֵּר שֶׁהָיָה עִמּוֹ א"נ כֵּיוָן דְּהַפְּ'רַאנְקוּ הַנַּ"ל הָיָה לָבוּשׁ מַלְבּוּשֵׁי פְּ'רָאנְקוּ אֶפְשָׁר לֹא הִכִּיר בּוֹ שֶׁהוּא יְהוּדִי וְלָכֵן לֹא אָמַר שְׁנֵי יְהוּדִים מִתּוֹנָס וּכְדֶרֶךְ שֶׁלֹּא הִגִּיד עַל הַנָּכְרִים מִי וּמִי הַחַיִּים אוֹ הַמֵּתִים כֵּן לֹא הִזְכִּיר עַל זֶה הַפְּ'רַאנְקוּ הַנַּ"ל.

וְכֵן בקב"ע יו"ד בער"בי שֶׁיֵּשׁ עִמּוֹ ב' בְּנוֹת וְשָׁאֲלוּ הַיְּהוּדִי מֵאַיִן תָּבוֹא וכו' וְהַיְּהוּדִים שֶׁקָּפְצוּ בַּיָּם מֵתוּ אֶחָד מִתּוֹנָס וְאֶחָד מעמ"רוץ וְיָדַעְנוּ מִפִּי פָּ'רָג'י שֶׁאֵין כָּאן עִמּוֹ בִּסְפִינָה זוֹ מעמ"רוץ זוּלַת זֶה הַמְּבֻקָּשׁ וּבְהִשְׁלִיךְ עַצְמוֹ לַיָּם מוּכָח ממהרשד"ם סי' ס"ט דְּהָוֵי כְּטֶבַע בַּיָּם וכ"כ הגו"ר כְּלָל ג' סי' ה' בְּנָפַל לַיָּם במ"ש נְפִילָה לוֹמַר דע' נְפִילָתוֹ טָבַע בַּיָּם וְעַיֵּין טוּר רֹאשׁוֹן מח"ד מֵהַרַשְׁבָּ"ץ סי' מ"א ונ"ג וּבְאֵרוֹת הַמַּיִם סי' קס"ח ואע"ג דְּבַטֶּבַע בָּעֵינַן שֶׁשָּׁהוּ עָלָיו בִּכְדֵי שֶׁתֵּצֵא נַפְשׁוֹ עַיֵּין בְּסֵפֶר רֹאשׁ מַשְׁבִּיר דַּף מ' דְּכָל שֶׁאָמַר טָבַע וּמֵת כְּאִילּוּ אָמַר שֶׁשָּׁהָה עָלָיו ומ"ש כנ"הג הג"הט אוֹת זי"ת טָבַע וּמֵת אֵין זֶה עֵדוּת שֶׁמָּא כְּדֵי לְהַתִּירָהּ מִדְּרַבָּנָן קָאָמַר כִּי אֵין בְּיָדֵינוּ הַסֵּפֶר לִרְאוֹת ומ"ש הָרַדְבָּ"ז ח"ה סש"א ר"מ בְּיֵשׁ לוֹ חוֹלִי הַנּוֹפֵל וְנָפַל לַיָּם וְאָבַד זִכְרוֹ שֶׁאֵין לְהַתִּיר אִשְׁתּוֹ נר' ה"ד מִדְּרַבָּנָן מִמַּה שֶׁהֵבִיא מִנָּפַל למש"לס שֶׁיֵּשׁ בֵּינוֹ לְיַבָּשָׁה כַּמָּה יָמִים שֶׁאֵין בְּכֹחוֹ לָשׂוּט כַּמָּה יָמִים וְהוּא בְּלֹא אֲכִילָ' וּשְׁתִיָּה וְקָרוֹב לְנִמְנָע שֶׁיִּחְיֶה וְאַפַּ"ה אִשְׁתּוֹ אֲסוּרָה יעו"ש וּבְהַהִיא קי"ל אַאַם נִשֵּׂאת לֹא תֵּצֵא וְעוֹד אִם נִשֵּׂאת לְאַחַר שָׁנָה גַּם אִם אָמַר טָבַע לְבַד סַגִּי וְלֹא תֵּצֵא כְּמוֹ שֶׁכָּתַב מהרמב"ח בִּתְשׁוּבָתוֹ כִּי בָּאָה בגו"ר כְּלָל ג' סי' ו' ואעפ"י שהערב"י הנז' בְּתוֹךְ

הַהֶפְכָּה הָיָה בַּסְּפִינָה וי"ל דְּאָמַר בְּדִדְמֵי וְכֵן י"ל בְּעֵדוּת הַמֻּלָּח הַנַּ"ל כֵּינָן דְּאוֹמֵר שֶׁהֵם נִיצּוֹלוּ וְכֵן בְּעֵדוּת הַמֻּלָּח שֶׁמֵּתוּ ל' ב"א מִכְּלָל שֶׁהַשְּׁאָר נִיצּוֹלוּ וַדַּאי אִם לֹא בָּרוּר לוֹ כָּךְ שֶׁהַמְבַקֵּשׁ הַנַּ"ל מֵת לֹא הָיָה אוֹמֵר וכמ"ש בגו"ר סי' ק' וכ"ש בנ"ד דְּאִלּוּ שְׁנִשְׁאֲרוּ בַּסְּפִינָה לֹא הָיָה לָהֶם פַּחַד כ"כ שֶׁהֲרֵי לֹא יָרְדוּ לַיַּבָּשָׁה עַד שֶׁנִּתְקָרְבוּ הָרְבֵּה לַיַּבָּשָׁה שֶׁשָּׁמְעוּ עַל הַזָּקֵן הַפְּרַאנְקוּ הַנַּ"ל שֶׁהוֹרִידוּ אוֹתוֹ הַמַּלָּחִים לַיַּבָּשָׁה עַל כְּתֻפּוֹתֵיהֶם הוּא וּבָנָיו וב"ב וְאִי מִסְּבָרַת הָרֹא"ש וּדְעִמֵּיהּ דִּבְעֵד שֶׁרָאָה הַטְּבִיעָה לָא סַגִּי בט"ע כִּי אִם בְּסִימָנִים דְּאַיְירֵי לְהַתִּירָהּ לְכַתְּחִלָּה מִדְּרַבָּנָן קָאָמַר כִּדְמוֹכַח מִתְּשׁוּ' מהריק"ש סי' קי"ד וְעַל הַהִיא דְּהָרֹא"ש נָמֵי כָּתַב כנ"ל הג הַטּ אוֹת ק"ו מִמָּהָרָ"ם אִלְשְׁקְאָר דְּרוֹב רְאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים פְּלִיגִי עֲלֵיהּ וְהָרִיבָ"ש סי' שע"ח דְּכָתַב דְּיָדַע הַטְּבִיעָה כְּמוֹ רָאָה הִנֵּה הָרַב מש"ץ הֶבִיאוֹ בס' פְּאַת נֶגֶב דַּף ט"ל הוֹכִיחַ מִלְּשׁוֹן הָרֹא"ש שֶׁאֵינוֹ כֵּן וְכֵן הָרַב פָּנִים מְאִירוֹת הֶבִיאוֹ הָרַב יַד אַהֲרֹן ח"ב הג"הט אוֹת קס"ב וְכֵן רָאִיתִי לְהָרַב צ"ץ סי' מ"ה וְכֵן הָרַב תּוֹמַת יְשָׁרִים רָמְזוּ כנ"הג שָׁם דְּדַעַת כָּל הַפּוֹסְקִים הָאַחֲרוֹ' לְהֶיתֵּר בְּיָדַע הַטְּבִיעָה וכ"כ בס' אַדֶּרֶת אֵלִיָּהוּ למהר"א קוּבּוּ דַּף נ"ד וה' מַשְׂאַת מֹשֶׁה ח"ב א"הע סי' ב' דַּף כ"ג כָּתַב דְּלָא הוֹדוּ לוֹ כָּל סִיעָתוֹ שֶׁל הָרִיבָ"ש ובג"ור סי' ה' כָּתַב דְּגַם הָרִיבָ"ש לֹא אֲמָרָהּ אֶלָּא דֶּרֶךְ חֲשָׁשָׁא וְעוֹד אֵינוֹ אֶלָּא בְּיִשְׂרָאֵל הַמֵּעִיד מַה שֶּׁרָאָה דְּחָיְישִׁינַן לְכִדְמֵי כֵּינָן דְּיֵשׁ לוֹ נַפְקוּתָא לְהַתִּיר עֲגוּנוֹת משא"כ במסל"ת: ואע"ג דהערב"י הַנַּ"ל שֶׁאִלּוּ הַיִּשְׂרָאֵל מֵאַיִן תָּבוֹא לָא חֲשִׁיב נַשָּׁאל וכמ"ש מהרשד"ם סי' ר"ד הוּבָא בכנ"הג הַטּ אוֹת ס"ד בְּאוֹמֵר לוֹ מֵאַיִן בָּאתָ ואע"ג דְּהַיִּשְׂרָאֵל אָמַר לוֹ הֵיאַךְ נִיצּוֹלְתָּ הַכַּוָּנָה עַל הַסְּפִינָה שֶׁנִּשְׁבְּרָה שֶׁאָמַר לוֹ שֶׁהָיָה שָׁם וְכָזֶה חֲשָׁשׁ מֵהָרִיבָ"ל סי' ג' רְמָזוֹ כנ"הג שָׁם אוֹת פ' שָׁאנִי הָתָם דְּאָמַר לוֹ הַיִּשְׂרָאֵל אִם הַכָּרַת אֵיזֶה מֵהֶם דְּמִחְזֵי לְהֶדְיָא כְּשׁוֹאֵל לוֹ וְעוֹד שֶׁתְּחִלַּת דִּבְרֵי הַנָּכְרִי יֵשׁ שָׁם הַזְכָּרַת הִתְעַלְּמוּת הַיְּהוּדִים משא"כ כָּאן וְהָא עֲדִיפָא מִנְּדוֹן הרב"א והר"ש הַלֵּוִי והראד"ב ומהר"א שָׁשׁוֹן שֶׁרָמַז שָׁם כנ"הג אוֹת קי"ג בְּנָכְרִי מסל"ת עַל הַסְּפִינָה וּשְׁאָלוּהוּ אִם הָיָה שָׁם יְהוּדִי וְהִגִּיד מַה שֶּׁהִגִּיד דַּחֲשִׁיב מסל"ת משא"כ בנ"ד דְּלֹא הֻזְכַּר יְהוּדִי מֵאֶחָד מֵהֶם וְאָמַר מֵעַצְמוֹ מַה שֶּׁאָמַר וְגַם לָא דָּמֵי למ"ש שָׁם כנ"הג אוֹת ן' שֶׁשְּׁאָלוּהוּ עַל כְּלָלוּת הַסְּפִינָה וְהֵשִׁיב מִמִּיתַת הַיְּהוּדִי דְּאִפְּלִיגוּ רַבָּוָתָא בָּהּ מִשּׁוּם דְּהָתָם הַהַתְחָלָ' מִיִּשְׂרָאֵל עַל כְּלָלוּת הַסְּפִינָה מֵחֲזֵי בְּשׁוֹאֵל מִמֶּנּוּ אֲבָל בנ"ד הַהַתְחָלָה מֵהַנָּכְרִי הָיְתָה וְעוֹד דְּהָכָא עַל הָרֹוב יִשְׂרָאֵל זֶה לֹא יָדַע אֲפִילּוּ מִמְּאוֹרָע .

הַסְּפִינָה מכ"ש אִם יֵשׁ בָּהּ יְהוּדִים אוֹ לֹא עַד שֶׁנִּחְשׁוֹב שֶׁכַּוָּנַת יִשְׂרָאֵל לְשׁוֹאֲלוֹ וְגַם שֶׁהַנָּכְרִי הֵבִין מִמֶּנּוּ דְּרָצָה לְשׁוֹאֲלוֹ: וְדַע דמקב"ע ט' שֶׁאָמַר הַמֻּלָּח אִלְמָלֹא הָיִינוּ חָסִים עַל הַמָּמוֹן כ"כ הָיִינוּ חָסִים עַל הַסְּפִינָה שֶׁנִּשְׁבְּרָה אָמַר לוֹ הַיִּשְׂרָאֵל אֵיזֶה סְפִינָה אָמַר לוֹ סְפִינָה פ' שֶׁנִּשְׁבְּרָה בְּמָקוֹם פ' וּמֵתוּ שָׁם נָכְרִים וִיהוּדִים וְקָפְצוּ לָשׁוּט בַּיָּם וּמֵתוּ ע"כ כָּתַב אֵלַי אֶחָד הַמְיֻחָד מעו"בי אִיזְמִיר דָּוִד הִגְדִּיל נר"ו בֶּן פּוֹרַת יוֹסֵף לְהָרַב חק"ל לְצָרֵף עֵדוּת זוֹ לְהַצִּילָהּ לְעִיגּוּנָא זוֹ מֵאִיסּוּר תּוֹרָה ממ"ש הָרִיבָ"ש סי' שע"ח בְּהֶיפּוּךְ הפינס"קאל וְנָפְלוּ לַיָּם וְכֵן ממ"ש הָרַדְבָ"ז ח"א סי' רע"ג ומהריק"ש בְּתְשׁוּבָה סִימָן קי"ד בְּהֶפּוּךְ הַסְּפִינָה וממ"ש מהרשד"ם ח"מ סי' שפ"ב וּרְמָזוֹ הב"ד סי' ח"י די"ט ע"ב וממ"ש בְּסֵפֶר בְּאֵר מַיִם חַיִּים סי' ח"ן ע"כ וַאֲנִי עָנִיתִי לוֹ בִּדְבָרִים שֶׁבִּכְתָב לְיִשְׂרֵי לֵן מַר דְּשָׁאנֵי בַּנְּדוּנְיָ' הנז' דְּאֵין לְהִסְתַּפֵּק בָּהֶם אִם בְּנִדּוֹן הָרִיבָ"ש נָהֶפֶךְ הפינסקא"ל כְּמוֹת שֶׁהוּא עִם הַבְּנֵי אָדָם שֶׁבּוֹ משא"כ בְּנִדּוֹן דִּידַן דְּיָדַעְנוּ דִּשְׁבִירַת הַסְּפִינָה הנז'אֵינוֹ שֶׁנִּשְׁבְּרָה מַמָּשׁ רַק שֶׁנֶּהְפְּכָה עַל צַד

אֶחָד כְּמוֹ שֶׁיָּדַעְנוּ מִפִּי הָעֵד פְּ'רָג'י שֶׁהָיָה עִם הַמְּבֻקָּשׁ וּמִי שֶׁהָיוּ בְּתוֹךְ הַסְּפִינָה אֲחָזוֹ בְּצַד הָעֶלְיוֹן שֶׁבַּסְּפִינָה שֶׁהָיָה גָּבוֹהַּ כְּנֶגֶד הַצַּד הָאַחֵר שֶׁנָּטָה לְמַטָּה וְלֹא הֶזִּקוּ רַק אֵלּוּ שֶׁשָּׁטוּ בַּיָּם שֶׁנִּתְפַּחֲדוּ שֶׁמָּא יַחֲזוֹר וְיִתְהַפֵּךְ גַּם אוֹתוֹ הַצַּד וְהַמִּיעוּט הוּא שֶׁשָּׁטוּ בַּיָּם מֵהַהוּא פַּחְדָּא וְהָרוֹב נִשְׁאֲרוּ וְלֹא כֵן בְּנִדּוֹן הַנִּדּוֹן שֶׁעַל כֻּלָּם נֶהְפַּךְ הפינסקא"ל וְכֵן בְּנִדּוֹן הָרַדְבָ"ז ומהריק"ש כְּהַהִיא דְּהָרִיבָ"ש דְּנֶהֶפְכָה הַסְּפִינָה כְּמוֹת שֶׁהִיא עִם הַיּוֹשְׁבִים בְּתוֹכָהּ וְכֵן נִדּוֹן מהרשד"ם לֹא נִשְׁתַּיְּרוּ כִּי אִם שִׁבְעָה ב"א וְאָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא לֹא כֵן בנ"ד דְּבָרוּר לָנוּ שֶׁרֻבָּם לֹא מֵתוּ אַף שֶׁהָיוּ בַּסְּפִינָה וס' בְּאֵר מַיִם חַיִּים אֵין בְּיָדֵינוּ לְרָאוֹת אֲבָל אֵין לְהִסְתַּפֵּק בְּעִיקַּר הַגְּדָתוֹ אוּלַי מֵחֲזִי כְּנִשְׁאַל כֵּיוָן דא"ל הֲיִשְׂרָאֵל אֵיזוֹ סְפִינָה מ"מ לֹא שָׁאֲלוּ עַל הַיְּהוּדִים בְּפֵירוּשׁ כַּנִּדּוֹן הנז"ל בְּנָכְרִי מסל"ת עַל כָּלָּוּת הַסְּפִינָה וְאָמְרוּ לוֹ אִם יֵשׁ שָׁם יְהוּדִים דְּאִפְּלִיגוּ בָּהּ רַבָּנָן אֲבָל אִיכָּא לְמֵיחַשׁ שֶׁמָּא נִתְכַּוְּנוּ כְּדֵי שהערב"י יִקָּנֶה מֵהַיְּהוּדִי הַבְּשָׂמִים וְלֹא יָחוּשׁ עַל הַיּוֹקֶר שֶׁשָּׁאַל מִמֶּנּוּ וְיָדוּעַ דמסל"ת צָרִיךְ שֶׁלֹּא יִהְיֶה בּוֹ שׁוּם כַּוָּנָה לְהִתְפָּאֲרוּת אוֹ לְהַשְׁבִּיחַ מְקֻחוֹ וְכַיּוֹצֵא וַאֲפִילּוּ בְּסָפֵק אָזְלִינַן לְחוּמְרָא וכמ"ש הָרִיבָ"ש וּפָסְקוּ מור"ם: ובקב"ע י"ג שֶׁהִיא אַחֲרוֹנָה שֶׁבְּכֻלָּם מֵהַנָּכְרִים שֶׁחָזְרוּ מֵהַמַּחֲנֶה שֶׁאָמְרוּ מָצִינוּ לְאֱלִיָּהוּ בֶּן סַעֲדוּנָה מֻוֹשְׁלָךְ מֵת עַל שְׂפַת הַיָּם וְאָמְרוּ לְיִשְׂרָאֵל כְּשֵׁם שֶׁאֵין לָנוּ סָפֵק בְּךָ וכו' יֵשׁ בּוֹ כְּדֵי לְהַתִּירָהּ וְהוּא דְּצָרִיךְ לְבָאֵר בְּהַכָּרַת הַמֵּת בַּיָּם דְּאִיתָא בִּיבָמוֹת דַּף קט"ו אִיבַּעְיָא לְהוּ ע"א בַּמִּלְחָמָה מַהוּ טַעְמָא דע"א מְהֵימַן מִשּׁוּם דְּמֵילְתָא דַּעֲבִידָא לְאַגַּלּוֹיֵי הוּא א"ד טַעְמָא דע"א מִשּׁוּם דְּהִיא דָּיְקָא וּמִנַּסְבָא וְהָכָא כֵּיוָן דְּזִמְנִין דְּסָנְיָא לֵיהּ לָא דַּיְקָא וּמִנַּסְבָא ת"ש מַעֲשֶׂה בִּשְׁנֵי ת"ח שֶׁהָיוּ בָּאִים עִם אַבָּא יוֹסֵי בֶּן סִימַאי בַּסְּפִינָה וְטָבְעָה וְהִשִּׁיא רַבִּי אֶת נְשׁוֹתֵיהֶם ע"פי נָשִׁים וְהָא מַיִם כְּמִלְחָמָה דָּמֵי וְנָשִׁים אפי' מֵאָה כְּחַד חֲשִׁיבִי וְקָתָנֵי הִשִּׁיא וְתִסְבְּרָא וְהָא משל"ס הוּא ומשל"ס אִשְׁתּוֹ אֲסוּרָה אֶלָּא הֵיכִי דָּמֵי כְּגוֹן דְּקָאָמְרִי אַסְקִינְהוּ קָמַן וַחֲזַיְינְהוּ לְאַלְתַּר וְקָאָמְרִי סִימָנִים דְּלָאו עֲלַיְיהוּ סָמְכִינַן אֶלָּא אַסִּימָנִים סָמְכִינַן ע"כ וְכָתַב הָרִי"ף וְלָא אִיפְּשִׁיטָא בַּעְיַין אֶלָּא מִיהוּ כֵּינָן דְּאָמְרִינַן בְּפִרְקָ' דְּלִקְמָן הַהוּא דְּבָרָא דְּטָבַע בִּדְגֶלֶת וְאַסְקוּהָ אַגִּישְׁתָּ' דְּשַׁבְסָתִינָא וְאַנָּסָבָא רַבָּה לְדְבִיתָהוּ אַפְּוֹמֵיהּ דְּשׁוֹשְׁבִינָא לְבָתַר ה' יוֹמִין שָׁמְעִינַן דע"א במשל"ס נָאֱמָן וְדַוְוקָא הֵיכָא דְּאָמַר אַסְקוּהָ לְקַמָּן וַחֲזִיתֵיהּ לְאַלְתַּר וְאִשְׁתְּמוֹדַעְנָא לֵיהּ וה"ה לע"א בְּמִלְחָמָה הֵיכָא דְּאָמַר וּקְבַרְתִּיו ע"כ וכ"כ הָרַמְבַּ"ם פי"ג מה' גֵּירוּשִׁין דִּין י"ט וכמ"ש ה"המ שָׁם וכ"כ הָרַשְׁבָּ"א בְּשִׁיטָה מֻקָּבֶצֶת בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ן וְכֵן דַּעְתּוֹ שָׁם אֶלָּא דְּמַהֵיְרוּשַׁלְ' מוּכָח דע"א בַּמִּלְחָמָה אֵצ"ל וּקְבַרְתִּיו יעו"ש וכ"ד הָרִיטְבָ"א בְּשִׁיטָה שֶׁכָּתַב וּמִסְתַּבְרָא כְּדִבְרֵי הָרִי"ף שֶׁנִּפְשְׁטָה הַבַּעְיָא וכ"ד הַסְּמָ"ג מ"ע נ' וְכָתַב מהריק"ש בְּתִשׁוּ' סִימָן קי"ד שכ"ד רֹוב הַפּוֹסְקִים דבט"ע סַגִּי והחק"ל אב"הע דַּף ל"ב כָּתַב שכ"ד תִּרֵי רֻבֵּי מַרְבְּוָתָא סְבָרָא שֵׁנִית סְבָרַת ר"ת שֶׁכָּל שֶׁהַגּוּף שָׁלֵם מְעִידִין עָלָיו אֲפִילּוּ לְאַחַר כַּמָּה יָמִים וְכָתַב ע"ז מָרָן בַּקָּצָר שֶׁאֵינוֹ מְחֻוָּר בְּעֵינֵי הָאַחֲרוֹנִים.

אִיבְרָא דְּבִתְשׁוּבָה דַּף קכ"ב נִרְאֶה דְּסָבַר כְּהַאי סְבָרָא וּכְבָר הָאַחֲרוֹנִים הֵעִירוּ עָלָיו בָּזֶה ובכנ"הג הגב"י אוֹת צ"ו וּבִתְשׁוּבָתוֹ בָּעֵי חַיֵּי דַּף י"א כָּתַב דַּאֲפִילּוּ ס"ס אֵין לַעֲשׂוֹת מִסְּבָרָא זוֹ כֵּיוָן דְּסְבָרָא דְּחוּיָה הִיא הַסְּבָרָא הַשְּׁלִישִׁית לְהָרֹא"ש בְּפִסְקָיו וְהָרַ"ן וה ור"י שֶׁכָּתַב שָׁם וְלִבְנוֹ הַטּוּר כְּשֶׁרָאָה הַטְּבִיעָה צָרִיךְ סִימָנִים וְאֵינוֹ נו מוֹעִיל ט"ע דְּבָקַל יֹאמַר שֶׁמֵּת וּלְמִי שֶׁלֹּא רָאָה הַטְּבִיעָה וְרָאָהוּ מֵת וְאָמַר שֶׁמִּכִּירוֹ בט"ע לְחוּד נֶאֱמָן אַף הָרַב פֶּרַח מ"א ח"א סי' ל"ז מִסְתַּפֵּק בְּדַעַת ר"י וְהָאַחֲרוֹנִים נָבוֹכוּ בִּדְבָרָיו וּכְשֶׁלֹּא רָאָה הַטְּבִיעָה אִם בָּעֵינַן

שֶׁיִּרְאֶנּוּ לְאַלְתַּר אוֹ דִּילְמָא לָא וְהַיּוֹתֵר נִרְאֶה מֵרֻבָּא דְּרַבְּנָוָתָא שֶׁכֵּן הוּא לְדִיעָה זוֹ שֶׁכֹּל שֶׁלֹּא רָאָה הַטְּבִיעָה לָא בָּעֵינַן לְאַלְתַּר אַף כְּבָר כָּתַבְנוּ מֵרַבְּנָוָתָא דְּכָתְבוּ דִּלְרֻבָּא דְּרַבְּנָוָתָא אֵינָם חוֹלְקִים בֵּין רָאָה הַטְּבִיעָה לְלֹא רָאָה דִּלְעוֹלָם סַגִּי בט"ע אַף צָרִיךְ שֶׁיִּרְאֶנּוּ לְאַלְתַּר.

הַסְּבָרָא הד' הִיא לר"ח שֶׁהֵבִיאוּ התו' וְהָרֹא"שׁ דְּבַעְיִן לָא אִיפְּיְטָא וּלְעוֹלָם בָּעֵינַן תַּרְתֵּי סִימָנִים וְגַם לְאַלְתַּר וּבְתִשּׁוּ' סֵדֶר אֵלְיָהוּ סי' י"א מָצָא שֶׁכֵּן דַּעַת הָרָאָבָ"ן הוּבָא בְּמָרְדְּכַי בפ' הָאִשָּׁה וְכֵן סָבַר הריא"ז בְּשֵׁם זְקֵנוֹ וְהָרַב מהר"א קוּבוּ בס' אַדֶּרֶת אֵלְיָהוּ דַּף נ' כָּתַב שֶׁכֵּן דַּעַת רַשׁ"י וְהָרַב הנמק"י וְהִנֵּה מ"ש מַרַשׁ"י כ"כ הרא"ם בְּשֵׁמוֹ סי' ט"ל אַף הָרַב סֵדֶר אֵלְיָהוּ רַבָּה לֹא כֵן יִדְמֶה בְּדַעַת רַשׁ"י ומ"ש שֶׁכֵּן דַּעַת ה' הנמק"י אַחֲרֵי בַּקָּשַׁת מְחִילָה הָרְאוּיָה אֵינוֹ וּרְאָיָתִי הִיא ממ"ש בפ' הָאִשָּׁה רַבָּה עַל מ"ש הָרִי"ף שָׁם אֵין מְעִידִין אֶלָּא עַל פַּרְצוּף פָּנִים כָּתַב דִּבְסִי' מֻבְהָק מְעִידִין עָלָיו וְכֵן הוּא בפ' הָאִשָּׁה שָׁלוֹם בְּעֻבְדָּא דִּשְׁנֵי ת"ח וכו' דְּקָאָמְרִי סִימָנִים וְהַיְינוּ סִימָנִים מֻבְהָקִים וְסֵיָּם מהר"א הנז' אע"פי שֶׁהוּא מֵיקֵל מִצַּד אֶחָד דְּדַוְקָא כְּשֶׁשָּׁהָה ג' יָמִים בַּמַּיִם מַחְמִיר דְּבָעֵי סִימָנִים וְשֶׁיִּרְאֶנּוּ לְאַלְתַּר אֵינוֹ כָּל זֶה דַּהֲרֵי הָרַשְׁבָּ"א וְהָרִיטְבָ"א דְּסָבְרִי דְּהַבַּעְיָא אִיפְּשִׁיטָא כמ"ש הָרִי"ף כָּתְבוּ בְּדִבְרֵי הנמק"י דְּסִימָנִים דְּאִיתָא בְּפֶרֶק הָאִשָּׁה שָׁלוֹם הַיְינוּ סִימָנִים מֻבְהָקִים וְכַוָּנַת דִּבְרֵיהֶם אע"ג דְּקָאָמַר הַשַּׁ"ס סְתָם סִימָנִים הַפֵּירוּשָׁא הוּא שֶׁיִּהְיוּ מֻבְהָקִים וַז"ל הָרַשְׁבָּ"א אֲבָל לְעוֹלָם כְּשֶׁנֶּאֱמַר דְּאִפְּשִׁיטָא הַבַּעְיָא מֵהַהִיא דְּדִיגַּלְתָּ לֵיתֵהּ לְסִימָנִים כְּלָל אִם חַזְיֵהּ לְאַלְתַּר אֶלָּא דְּאִי לָא חַזְיֵהּ לְאַלְתַּר בָּעֵינַן סִימָנִים מֻבְהָקִים וְשִׁיעוּר דִּבְרֵי הנמק"י שֶׁהֵבִיא כָּךְ הֵם וְדִבְרֵי ר"ת דְּסָבַר דִּבְגוּף שֶׁלֵּם מֵעִיד אפי' לְאַחַר כַּמָּה יָמִים ה"ד אִם מֵעִיד בט"ע הוּא דְּבָעֵינַן גּוּף שָׁלֵם אֲבָל אִם מֵעִיד בְּסִימָנִים לָא בָּעֵינַן גּוּף שָׁלֵם וְהַיְינוּ סִימָנִים מֻבְהָקִים וּמַיְיתִי רְאָיָה ע"ז מפ' הָאִשָּׁה שָׁלוֹם אַסִּימָנִים סָמְכִינַן ופי' סִימָנִים מֻבְהָקִי' ואע"ג דְּהַבַּעְיָא אִיפְּשִׁיטָא כמ"ש הָרִי"ף מ"מ מַיְיתֵי רְאָיָה מֵהַדְּחַיְיהּ דְּמִינָּהּ גָּמְרִינַן דְּסְתָם סִימָנִים הַיְינוּ מֻבְהָקִים וְהָרַב הנמק"י הוּא עַצְמוֹ כָּתַב דְּהָרַמְבַּ"ם סָבַר כְּהָרִי"ף דְּהַבַּעְיָא נִפְשְׁטָה אֶלָּא שֶׁיֵּשׁ מִן הַמְפָרְשִׁים שֶׁכָּתְבוּ מֵהַיְרוּשַׁלְמִי דבע"א בַּמִּלְחָמָה אֵצֶ"ל וּקְבַרְתִּיו וְכֵן כָּתַב הָרָאָבָ"ד ע"כ וְאִי הֲוָה פְּלִיג עַל הָרִי"ף דְּלָא נִפְשְׁטָה הַבַּעְיָא לָא הֲוָה שְׁתִיק מִינֵּהּ וְאַדְּרַבָּה מוּכָח דְּמַסְכִּים עִם הָרִי"ף: וְהִנֵּה בְּסָפֵק אִישְׁתַּהֵי עַיִן רוֹאֶה לְהָרַשְׁבָּ"א בְּמָכֻנָּוֹת סִי' קכ"ח וְכֵן הָרָ"ן בְּתִשּׁוּבָה סִי' ע"א והרי"בש סִי' שע"ח הֶחְמִירוּ בְּסָפֵיקוֹ וְאֵינוֹ עִנְיָן לְאִישְׁתַּהֵי דְּיַבָּשָׁה דְּשִׁיעוּרוֹ ג' יָמִים וּכְבָר הָאַחֲרוֹנִים הֵעִירוּ עַל הרא"ם סִי' ט"ל וְהָרַדְבָ"ז שֶׁהֵקִילוּ בָּזֶה ומהרימ"ט רָמְזוּ כנ"הג הג"הט אוֹת של"ו כָּתַב דהרא"ם אַיְירִי בְּעַד שֶׁלֹּא רָאָה הַטְּבִיעָה וְלָכֵן מֵיקֵל בְּסָפֵק אִישְׁתַּהֵי וְהוּא דּוֹחֵק דא"כ פּוֹסֵק כְּהָרֹא"שׁ לְהַחְמִיר בְּעַד שֶׁרָאָה הַטְּבִיעָה דְּלָא סַגִּי בט"ע דְּאֵין לוֹמַר דְּתוֹפֵס בְּהָא כְּוָותֵיהּ לְהָקֵל כ"כ בְּעַד שֶׁלֹּא רָאָה הַטְּבִיעָה לְהָקֵל בְּסָפֵיקוֹ וְגַם תּוֹפֵס דְּלָא כְּוָותֵיהּ בְּעַד שֶׁרָאָה הַטְּבִיעָה דְּסַגִּי בט"ע וְאִם נֶאֱמַר בְּכֻלָּהּ מִלְּתָא כְּהָרֹא"שׁ הָרִי מנ"ר שָׁם מֵיקֵל הַרְבֵּה בְּעִיגּוּנָא וְאֵיךְ יַחְמִיר לְפְסֹק כְּהָרֹא"שׁ דְּהֲרֻבָּא דְּרַבְּנָוָתָא לָא סָבְרִי כְּוָותֵיהּ ומהרח"ש הֶבִיאוֹ הָרַב הנז' מוּקִי להרא"ם בְּשֶׁיֵּשׁ עַל הַטְּבִיעָה דְּאָז אֵין כָּאן אֶלָּא אִיסּוּרָא דְּרַבָּנָן וכ"כ הגו"ר כְּלָל ג' סִי' ה' דַּף כ"ט וּכְבָר הָרַב לֵב שְׁלֹמֹה סִי' כ"ה דַּף ל' ע"ג כָּתַב דְּאֵין כָּאן רֻמְז מִזֶּה בְּדִבְרֵי הרא"ם אֲבָל עַל הָרַ"ן י"ל כֵּן וכמ"ש הָרַב מַשְׁאַת מֹשֶׁה סמ"ז והרב"א סִי' כ"א כָּתַב עַל דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א הַנַּ"ל דְּדַוְקָא כְּשֶׁהָעֵד אָמַר דְּרָאָהוּ אַחַר כַּמָּה שָׁעוֹת שֶׁפְּלָטָתְהוּ הַיָּם וְכֵן הָרַ"ן לָא אַיְירִי אֶלָּא כְּשֶׁהָעֵד עַצְמוֹ מְסַפֵּק וְעַיֵּין מַה שֶּׁרָמַז בָּזֶה כנ"הג שָׁם אוֹת תכ"ח שכ"כ כַּמָּה רַבְּנָוָתָא

וכ"ד הראד"ב סי' ל"ה והגו"ר דַּף מ"ז וה' פָּרַח מ"א ח"ב סי' ל"ז והב"ד דַּף י"ז וְאוּלַי עַל דֶּרֶךְ זֶה יֵשׁ לוֹמַר גַּם עַל הָרַדְבָּ"ז: וְדַע דכנ"הג הגב"י אוֹת תכ"א וּבְתְשׁוּבָה סי' ז' דַּף י"ב מְסַתְּפֵק אִם הרא"ם וְהָרַדְבָּ"ז רָאוּ תְּשׁוּבוֹת הָרָן"ן וְהָריב"ש הֵן אֱמֶת דְּתְשׁוּבָה שֶׁל הָרַדְבָּ"ז דְּרַמַז כנ"הג כָּעֵת לֹא מְצָאתִיהָ אַךְ בח"ב סי' רצ"ד מֵיקֵל בְּסָפֵק אִישְׁתַּהִי וְשָׁם מֵבִיא מֵהָרַשְׁבָּ"א וְהָריב"ש שֶׁהֶחְמִירוּ ועכ"ז רַב גּוּבְרִיהּ לְצַדֵּד כ"כ בְּנִדּוֹנוּ לְהָקֵל וְשָׁם מַזְכִּיר דִּבְרֵי הָרָ"ן והמ"מ וְהָריב"ש בְּנָכְרִי מַכִּירוֹ וּמַזְכִּיר שְׁמוֹ אֵין צָרִיךְ לְהַזְכִּיר קְבוּרָה וְדִבְרֵי הָרָ"ן בְּתְשׁוּבָה לְפָנֵינוּ ס"ד וּמִסְתָּמָא גַּם תְּשׁוּבָה זוֹ סי' ע"א רָאָה וְלֹא חָשׁ לָהּ כֵּינָן דְּכָבָר הִזְכִּיר מֵהָרַשְׁבָּ"א וְהָריב"ש וְכֵן י"ל בְּעַד הרא"ם שֶׁהֵרֵי שָׁם סי' ל"ח מֵבִיא לוֹ הר"ד בֶּן יְחָיֵא ממ"ש הָרָ"ן בְּתְשׁוּבָה בְּסִימָנִים וְלֹא בט"ע וּמִיַּישֵׁב לוֹ שָׁם הָרָ"ן קֻוּשְׁיָתוֹ שֶׁנִּתְקַשָּׁה עַל דִּבְרֵי הָרָ"ן הַנַּ"ל וּדְבָרָיו הַנַּ"ל הֵם לְפָנֵינוּ סי' מ"ג וּמִסְתָּמָא לֹא נָעְלַם מִמֶּנּוּ גַּם תְּשׁוּבָה זוֹ דסי' ע"א דְּמַחְמִיר בְּסָפֵק אִישְׁתַּהִי דָּיָם: ועכ"פ בנ"ד דְּהוּא סְפֵיקָא דְּרַבָּנָן כמש"ל יֵשׁ לְהָקֵל בְּסָפֵק אִישְׁתַּהִי לְפִי עֵדוּת הַנַּ"ל שֶׁאָמְרוּ מְצָאוּהוּ לִפְלוֹנִי בֶּן פְּלוֹנִית מֻוּשְׁלָךְ מֵת עַל שְׂפַת הַיָּם וּכְמוֹ שֶׁהֵקִילוּ הרא"ם וְהָרַדְבָּ"ז בִּנְדוֹנָם אע"ג דְּלִכְאוֹרָה בְּאִיסּוּרָא דְּאוֹ רֵיְיתָא נָמֵי קָאָמְרִי ובס"ס יֵשׁ לְהַתִּיר כַּאֲשֶׁר מְבֹאָר יוֹצֵא מִפִּי סוֹפְרִים וּמִפִּי סְפָרִים ואע"ג דְּלָא נִזְכַּר אִם הָיָה שָׁלֵם מִסְתָּמָא מַחֲזִקִינַן לֵיהּ שָׁלֵם כמ"ש הרשד"ם סס"ט וְכֵן הֶחֱזִיקוּ הַבָּאִים אַחֲרָיו כמ"ש בס' פְּאַת נֶגֶב דַּף ט"ל וכ"כ כנ"הג שָׁם אוֹת תכ"ג מֵרַבּוֹ וְאָבִיו המבי"ט ומהרח"ש וּמָהָרָ"ם אָלַשְׁקַאר שֶׁהֵקִילוּ בְּסָפֵק אִישְׁתַּהִי בְּאִיסּוּרָא דְּרַבָּנָן וּפֵירוּשׁ מֻוּשְׁלָךְ עַיֵּין לְהָרַב דְּבַר שְׁמוּאֵל סי' ע"ט בְּמֻוּשְׁלָךְ ע"פ הַמַּיִם אַךְ בנ"ד מַשְׁמַע שֶׁהֻוּשְׁלַךְ מֵהַיָּם לִשְׂפַת הַיָּם וּשְׂפַת הַיָּם גּוּפָא לָא מַשְׁמַע בַּיַּבָּשָׁה מַמָּשׁ לָא מִיבַּעְיָא לְהרב"א והר"ש הַלֵּוִי והמש"ץ שֶׁרָמַז כנ"הג שָׁם אוֹת שס"ג דִּשְׂפַת הַיָּם מָקוֹם שֶׁגַּלֵּי הַיָּם מְצוּיִים אֶלָּא גַּם למהרימ"ט שֶׁרָמְזוּ גַּם הָרַב פָּרַח מ"א סי' י"א ובס' דְּבַר מֹשֶׁה ח"א דַּף קמ"ג וְהָרַב ב"ד סי' ט"ו שֶׁקָּרְאוּ עֲרֵעָר ע"ז מ"מ מִידֵי סְפֵיקָא לָא נָפְקָא וּבְנִדּוֹנָם שָׁם בְּאִיסּוּרָא דְּרַבָּנָן כנ"ד וְעָשׂוּ בָּזֶה ס"ס לְהֶיתֵּר וּבִשְׁמוֹ וְשֵׁם אָבִיו וְעִירוֹ הֲרֵי שְׁמוֹ וְשֵׁם אָבִיו אֵיכָא דמ"ל שֵׁם אָבִיו אוֹ שֵׁם אִמּוֹ וכמ"ש בס' לֶקֶט הַקֶּמַח דַּף פ"ו ע"ג מֵהָרַב פְּנֵי מֹשֶׁה וּבְשֵׁם עִירוֹ כֵּיוָן דְּהַנִּכָּרִים הַנַּ"ל מֵעִיר הַנֶּעֱלָם וְכֵן הַשּׁוֹמֵעַ מֵהֶם הָוֵי כְּשֵׁם עִירוֹ כַּאֲשֶׁר נוֹדַע וּמְפֻרָסָם מִפִּי סְפָרִים לֵךְ נָא רָאָה: וּבְעִנְיַן וּקְבָרְתִּיו דְּלִיכָּא כֵּיוָן דְּקָאָמְרִי מָצִינוּ מוֹכָח דִּשְׁנַיִם הָווּ וּבִתְרֵי לָא בָּעֵינַן שֶׁיַּזְכִּיר קְבוּרָה וַאֲפִילּוּ הֵם פְּסוּלִים כַּאֲשֶׁר יָבֹא לְפָנֵים וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּבִמְצִינוּ לָא בָּעֵינַן וּקְבָרְתִּיו כמ"ש הרא"ם סל"ו וְהָרַדְבָּ"ז ח"ב סי' ס"א והב"י דַּף מ"ד כָּתַב כַּיּוֹצֵא בָּזֶה מִמָּהָרָ"י סַאגִיס דְּמַה שֶׁהִצְרִיךְ הָרַמְבַּ"ם קְבוּרָה הנ"מ בִּנְמְצָא בַּשְּׁעַת הֲרִיגָתוֹ אוֹ מֵת אֲבָל לֹא בְּמָצָאתָיו הָרוֹג וכ"כ סי' נ"ב אִיבְרָא די"ל דה"ד בַּיַּבָּשָׁה וְלֹא בַּיָּם כִּי הֵיכִי דְּפְלִיגִי עַל סְבָרַת הרא"ם הנז' בַּיָּם ה"נ בְּמָצְאוּ מֵת עַל שְׂפַת הַיָּם וכמ"ש כנ"הג הגב"י אוֹת רכ"ד וְכֵן נִדּוֹן הָרַדְבָּ"ז שָׁם בַּיַּבָּשָׁה אַיְירִי אַךְ סָבוּר דִּבְמַזְכִּיר שְׁמוֹ אוֹ מַכִּירוֹ מוֹעִיל גַּם בַּיָּם כנז' שָׁם סי' רצ"ד ובנ"ד עוֹד הֲרֵי אָמְרוּ כְּשֵׁם שֶׁאֵין לָנוּ סָפֵק וכו' הֲרֵי הִכִּירוּהוּ הֵיטֵב עַיֵּין בס' בְּאֵרוֹת הַמַּיִם דַּף קע"א דְּלָא כְּכַת הַחוֹלְקִים ע"ש בכנ"הג אוֹת קע"ו מ"מ בִּסְפֵיקָא דְּרַבָּנָן הָרַב מַשְׁאַת מֹשֶׁה סמ"ז עָשָׂה ס"ס בָּזֶה וְהֻתִּיר: אִיבְרָא דַּאֲנִי מְהַסֵּס בְּעִיקַּר קב"ע זוֹ שֶׁכָּתוּב בִּשְׁתֵּי גְוִסְחָאוֹת שֶׁבְּיָדֵי שֶׁכָּתוּב מֵהַנִּכָּרִים שֶׁחָזְרוּ מֵהַמַּחֲנֶה מַשְׁמַע שֶׁבְּדֶרֶךְ הִלּוּכָם רָאוּ מַה שֶּׁרָאוּ וְיֵשׁ לְתָלוֹת שֶׁהָיָה בְּיוֹם שַׁבָּת רְאָיָה זוֹ קוֹדֶם שֶׁנִּקְבַּר שֶׁהֲרֵי לְדִבְרֵי הַיְּהוּדִים הַנַּ"ל שֶׁרָאוּהוּ בַּקֶּבֶר בְּיוֹם רִאשׁוֹן שֶׁהַנִּכְרִים שֶׁשָּׁם

הִגִּידוּ לָהֶם שֶׁקִּבְּרוּהוּ יוֹם שַׁבָּת אֲבָל מָצָאתִי בַּהֲעָתֵק אַחַר שֶׁכָּתוּב שֶׁרְאִיַּית הַנְּכָרִים הַנִּזְכָּרִים מֵחֲזָרָתָם מֵהָתָם לַפֶּה הָעִירָה טַרְאֶבְלָס וְהֵם לֹא חָזְרוּ עַד סוֹף שָׁבוּעַ הַבָּאָה וּמַה שֶּׁרָאוּהוּ עַל הָרוֹב אַחַר שֶׁכְּבָר נִקְבַּר יוֹם רִאשׁוֹן אוֹ יוֹם שֵׁנִי וא"כ אֵיכָא הַכְחָשָׁה גְּמוּרָה בֵּינָם וּבֵין הַיְּהוּדִים הַנַּ"ל שֶׁחֲזָרָתָם הָיְתָה יוֹם ב' אוֹ ג' שֶׁשִּׁיעוּר הַדֶּרֶךְ הוּא קָרוֹב לִשְׁנֵי יָמִים וְאוּלַי אפי' אִם נָתְנוּ דַּעְתָּם לַחֲזוֹר מִיּוֹם א' אֲבָל בְּיוֹם הַשַּׁבָּת אִי אֶפְשָׁר שֶׁהֲלִיכָתָם מֵהָכָא לְהָתָם יוֹם שִׁשִּׁי הָיְתָה שֶׁהִגִּיעַ הַשְּׁמוּעָה לַפֶּה הָעִירָה ולפ"ז אֵין בְּדִבְרֵיהֶם מַמָּשׁ שֶׁנִּדְמֶה לָהֶם שֶׁהוּא אֵלִיָּהוּ וְאֵינוֹ כֵּן וְאֵין דִּבְרֵיהֶם כְּלוּם כְּנֶגֶד הַשֵּׁנִי הַיְּהוּדִים הַנַּ"ל שֶׁאָמְרוּ שֶׁרָאוּהוּ בְּיוֹם א' בַּבֹּקֶר בַּקֶּבֶר וְשָׁמְעוּ מֵאוֹתָם הַנְּכָרִים שֶׁשָּׁם ואע"פי שֶׁאֵלּוּ שְׁנֵי נָכְרִים וְגַם הַיִּשְׂרְאֵלִים הַנַּ"ל מְעִידִים מִפִּיהֶם אֲנַן לָאו עַל הַנָּכְרִים סָמְכִינַן בִּפְרָט שֶׁלֹּא אָמְרוּ מִי הוּא אֶלָּא עַל הַיִּשְׂרְאֵלִים הַנַּ"ל שֶׁרָאוּהוּ בַּקֶּבֶר בְּיוֹם א' וְהִכִּירוּהוּ אֶלָּא דְּהַנָּכְרִים אָמְרוּ לָהֶם שֶׁנִּקְבַּר בְּיוֹם שַׁבָּת ועכ"פ בְּיוֹם א' שֶׁרָאוּהוּ הֵם בַּקֶּבֶר עֲדַיִן לֹא חָזְרוּ הַנָּכְרִים הַנַּ"ל מֵהַמַּחֲנֶה: אֶלָּא דְּאִיכָּא רִיעוּתָא דְּאִישְׁתַּהִי טוּבָא לְפִי דִּבְרֵי הַנָּכְרִים שֶׁהִגִּידוּ לָהֶם שֶׁנִּקְבַּר מִיּוֹם שַׁבָּת בַּבֹּקֶר וְיוֹם רִאשׁוֹן לְמָחָרָתוֹ שֶׁרָאוּ אוֹתוֹ בַּקֶּבֶר וּמַה שֶּׁהֵיקֵל בְּסִפְרוֹ כֶּרֶם שְׁלֹמֹה דַּף נ"ד בְּכַיּוֹצֵא בָּזֶה אֵינוֹ עִנְיָן דְּהַשֶּׁלֶג הָוֵי כְּמַיִם וְעַיֵּין מַה שֶּׁרָמַז כנ"הג הג"הט אוֹת תכ"ב וּמַה שֶּׁהֵיקֵל גַּם בס' מַר וַאֲהָלוֹת סי' ט' שָׁשָׁם יֵשׁ סָפֵק שְׁנֶהֱרַג וּזְמַן הַיַּבָּשָׁה ג' יָמִים וְגַם יֵשׁ בְּנִדּוֹנוֹ סִימָנִים שֶׁאֵינָם מֻרְכָּחִים הָאֱמֶת דְּבִשְׁנֵי עֵדִים לָא חָיְישִׁינַן לְאִישְׁתַּהִי כמ"ש בס' עֶרֶךְ הַשֻּׁלְחָן אוֹת מ"ג ממהרשד"ם ומהרח"ש וס' פְּנֵי מֹשֶׁה שֶׁלָּמְדוּ כֵּן ממ"ש הָרֹא"שׁ בְּפִסְקֵיו גַּבֵּי קְבוּרָה דְּבָעֵדוּת שְׁנַיִם לָא דָּיְיקִינַן אַבָּתְרַיְיהוּ וְעַיֵּין מַה שֶּׁרָמַז בס' רֹאשׁ מַשְׁבִּיר דַּף ג' שכ"כ מהר"ח בְּנוֹ שֶׁל מהרח"ש וּבְסֵפֶר הַמַּנְהִיר ובס' בְּנֵי יַעֲקֹב ובס' מַשְׁאַת מֹשֶׁה ח"ב כָּתַב כֵּן בְּסִתָמָא וכ"כ בס' בְּנֵי אַבְרָהָם דַּף ט"ו ובס' שֶׁמֶן הַמַּר דַּף י"ט ובס' גִּבְעוֹת עוֹלָם דַּף י"ג ובס' נוֹדָע בִּיהוּדָה אב"הע דַּף ט"ו: וְאַגַּב רָאִיתִי בס' אֵלִיָּהוּ רַבָּה בְּתְשׁוּבָה סי' י"ב דַּף נ"ו ע"ב דְּנָקִיט וְאָזֵיל כְּסִבָּרַת מַאן דְּאָמְרִי דְּדַוְקָא בְּקִבּוּרָה הוּא דְּאָמְרִינַן בָּתַר סָהֲדוּתָא דְּתָרֵי לָא דָּיְיקִינַן וְשָׁכַח יֵשׁ לְדַקְדֵּק מִלְּשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם בפ' י"ג מה' גֵּירוּשִׁין דְּבָעִינַן קְבוּרָה נָקֵט לְשׁוֹן יָחִיד לְמֵימְרָא דְּבִשְׁנַיִם אֵין צָרִיךְ וכמ"ש ה"המ שָׁם וּבְעִנְיַן אִישְׁתַּהִי נִשְׁמַר בִּלְשׁוֹנוֹ וְכָתַב לְשׁוֹן רַבִּים אִם הִכִּירוּ פָּנָיו.

וכו' יעו"ש וְאֵין כָּאן הֶכְרֵחַ דְּיָדוּעַ דְּהָרַמְבַּ"ם אוֹרֵחַ לְצַדִּיק לִכְתּוֹב לְשׁוֹן הַשַּׁ"ס כְּמוֹ שֶׁהוּא כמ"ש נוֹשְׁאֵי כֵּלָיו בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת וְהַשַּׁ"ס נָקֵט דְּאַסְקִינְהוּ קָמָן וְיֵשׁ לְפָרֵשׁ בּוֹ לְעָלְמָא קָאָמַר וְלֹא כְּלַפֵּי הָעֵדִים שֶׁהֵם שְׁנַיִם וְגַם תְּחִילַת דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם שֶׁשָּׁם טָבַע בַּיָּם וכו' צְיֻּיַן עָלָיו ה"המ מֵהַיְרוּשַׁלְמִי וְהוּא לְשׁוֹן הַיְרוּשַׁלְמִי מַמָּשׁ וכ"כ הרשד"ם סי' ס"ט בְּדִבְרֵי הָרֹא"שׁ וּמִמֶּנּוּ נִקַּח לְפָרֵשׁ דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם הַלָּלוּ וְכָתַב עוֹד לְחַלֵּק בֵּין הַנּוֹשְׂאִים וְזַ"ל בְּשִׁלָּמָא גַּבֵּי קְבוּרָה דְּהַסָּפֵק הוּא אִם חַי אִם מֵת הַדַּעַת מַכְרַעַת כְּשֶׁהֵם שְׁנַיִם אֵינָם טוֹעִים בְּחַי לוֹמַר עָלָיו שֶׁהוּא מֵת אֲבָל בְּאִשְׁתַּהִי שֶׁנִּדְמֶה שֶׁהוּא רְאוּבֵן וְאֵינוֹ אֶלָּא שִׁמְעוֹן אֵין הֶפְרֵשׁ בֵּין אֶחָד לִשְׁנַיִם ע"כ גַּם בָּזֶה יֵשׁ לוֹמַר אֵינוֹ דּוֹמֶה שְׁנֵי עֵינִים לְאַרְבָּעָה עֵינַיִם כמ"ש כנ"הג בְּתְשׁוּבָתוֹ בְּבָעֵי חַיֵּי סי' ז' דַּף י"א ע"ג לְעִנְיַן קְבוּרָה וה"נ י"ל לְהַכָּרַת רְאוּבֵן וְלֹא שִׁמְעוֹן דְּנַדְאֵי ד' עֵינַיִם יְכוֹלִין לְהַכִּיר שֶׁזֶּהוּ הַמְּבֻקָּשׁ וְלֹא אַחַר יוֹתֵר מִשְּׁנֵי עֵינַיִם: אֲבָל מַה נַּעֲשָׂה שֶׁעֲלוּבָה עִיסָּה שֶׁנַּחְתּוֹמָהּ מֵעִיד עָלֶיהָ שֶׁהָרֵי אָמְרוּ פָּנָיו נְפוּחוֹת וּבִשְׁלָמָא בְּשֶׁהָא שֶׁיֵּשׁ חֲשַׁשׁ שֶׁנִּתְפַּח הָוֵי אִיסּוּר דְּרַבָּנָן לָמָּ"ד עַיֵּין בכנ"הג הגב"י אוֹת זי"ת ותי"ח אֲבָל בְּתָפַח מַמָּשׁ אֵין כָּאן עֵדוּת אַף לְהָרֹא"שׁ וּדְעִמֵּיהּ בְּעֵד שֶׁלֹּא רָאָה הַטְּבִיעָה דְּמֵעִיד אֲפִילּוּ

לְאַחַר כַּמָּה יָמִים דְּשָׁמָא לֹא אָמְרָה בְּתָפַח מַמָּשׁ וְעַיֵּין בכנ"הג שָׁם אוֹת תמ"ט וּבְתִשּׁוּבָתוֹ דְּהֶחְמִיר בְּדִתְפַח אפי' בְּרָאוּהוּ לְאַלְתַּר וְתָמַהּ עַל הָרַבָּנִים הַמַּתִּירִים והרב"א סי' כ"א כָּתַב דְּרוֹב הַמְפָרְשִׁים דִּקְדְּקוּ מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם דַּוְקָא בְּדִתְפַח מַמָּשׁ אַלְמָא בְּתָפַח מַמָּשׁ אֵין לְהַתִּיר ומהרח"ש מֵאַרְיֵה דְּהַאי דִּינָא דְּבִשְׁנֵי עֵדִים לֹא חָשַׁשׁ לְאִישְׁתַּהֵי אִיהוּ גּוּפֵיהּ מַחְמִיר הַרְבֵּה בְּתָפַח הֶבִיאוֹ הָרַב דְּבַר מֹשֶׁה סִימָן י"ז דַּף קל"ח וְכָל הַקּוֹלוֹת שֶׁהֵבִיא שָׁם מִכַּמָּה רַבָּנָן סָבוֹרָאֵי מהרשד"ם ומַהָרַמָ"א ומהרי"א בַּתַּפּוּחַ הַיְינוּ בַּגּוּף וְלֹא בִּפְנִים וְאִיבָּרָא דכנ"הג בִּתְשׁוּבָה שָׁם סי' י"א דַּף ד' ע"ב כָּתַב דְּבִשְׁנֵי עֵדִים לָא חָיְישִׁינַן לִבְדָדְמֵי וְלָא בָּעֵינַן לְאַלְתַּר וְשֶׁכֵּן פְּשִׁטָה הַהוֹרָאָה וכ"ש בְּאֵיסּוּרָא דְּרַבָּנָן ע"כ מ"מ דִּילְמָא לָאו בְּנִתְפַּח בְּפָנָיו.

וְאַחַר הַחִיפּוּשׂ מָצָאתִי לְהָרַב גו"ר כְּלָל ג' סי' ך' שֶׁהִתִּיר בנ"ד בְּאֵיסּוּרָא דְּרַבָּנָן דְּאִם אִיתָא דְּלָא הִכִּירוּ לָא הֲוָה מַחְית נַפְשֵׁיהּ לְאַסְהוֹדֵי עָלֶיהָ וְעַיֵּין לְהָרַב חק"ל אב"הע סי' י"ב דַּף י"ט ע"ג מַה שֶּׁכָּתַב עָלָיו ומ"מ סָנִיף גָּדוֹל יֵשׁ לָנוּ לִיקַּח מֵעֵדוּת זוֹ כֵּינָן דְּאַשְׁכְּחַן לְהָרַב גו"ר דְּהִתִּירָה לְגַמְרֵי וּמֵרְאֵית הַבְּרִית אֵין רְאָיָה בְּפֶרֶט בֵּין יש' לְתַוְגַּר דְּהָכָא אֵין כָּאן עֲרֵלִים עִמָּהֶם עַיֵּין בכנ"הג הט"ח וּבְפֶרֶט דְּיֵשׁ עִמָּהֶם הֲתוּנְסִי הַבָּחוּר יִשְׂרְאֵלִי אע"ג דְּאָמְרוּ דְּרָאוּהוּ מְקוֹדֶם לָזֶה וְיֵשׁ עָלָיו בָּתֵּי שׁוֹקִים וְגַם מֵהַפֵּאוֹת אֵין רְאָיָה כ"כ וְכֵן מֵהַחֲגוֹר שֶׁל עוֹר שֶׁלּוֹבֵשׁ דְּשָׁמָא אַחֵר בִּסְפִינָה הָיָה לָבוּשׁ כֵּן אוֹ שָׁאַף שֶׁיָּדַעְנוּ שֶׁהִיא שֶׁלּוֹ שָׁמָא הִשְׁאִילָהּ לְאַחֵר וּמַה שֶּׁלֹּא הִזְכִּירוּ אֲפִילּוּ שְׁמוֹ אֶלָּא שֶׁהִכִּירוּהוּ שֶׁזֶּהוּ שֶׁנִּתְלַוָּה עִם פָּ'רָג'י בזאויי"א וְנִתְאַכְסְנוּ אֵצֶל פב"פ שָׁם שְׁנֵיהֶם בְּיַחַד וּמִשָּׁם הָלְכוּ לזאוור"א אַדַּעְתָּא לְלֶכֶת לְגִ'ירָבָה אֵין לָחוּשׁ דְּהָוֵי כְּהַאיְדְּנָכְרִי שֶׁאָמַר פ' שֶׁיָּצָא עִמִּי מִכָּאן מַת וְאָנוּ יוֹדְעִין מִי הוּא מַשִּׁיאִין אֶת הָאִשָּׁה ומ"ל שֶׁיָּצָא עִמִּי אוֹ שֶׁיָּצָא עִם פ' כמ"ש מָרָן בִּתְשׁוּבָה דַּף קכ"א וְעַיֵּין מַה שֶּׁרָמַז כנ"הג בָּזֶה בהג"הט אוֹת קל"ו ובס' ראֹשׁ מַשְׁבִּיר דַּף ל"ב וְעַיֵּין בס' יַד אַהֲרֹן ח"ב הגב"י אוֹת קנ"ב ובס' קוֹל שָׂחָל קָטָן דַּף ל"ד קָרוֹב לנ"ד וְהָכָא אָנוּ יְכוֹלִין לְהַכִּירוֹ מִי הוּא זֶה ע"פי פָּ'רָג'י הַחַי שֶׁמִּי שֶׁנִּתְלַוָּה עִמּוֹ בזאויי"א וְשָׁם נִתְאַכְסְנוּ אֵצֶל פב"פ וּמִשָּׁם הָלְכוּ לזוואר"א אַדַּעְתָּא לָלֶכֶת לְגִ'ירָבָה הוּא הַמְבֻקָּשׁ הנז' וְהֵבֵאנוּ אוֹתוֹ בְּמוֹתַב תְּלָתָא וְהֵעִיד לָנוּ כָּךְ וְיָדוּעַ דְּבְעִיגּוּנָא מְצָרְפִין הָעֵדוּיוֹת וְגַם חִקְרְנוּם אִם בָּא פֵּ"א לזאויי"א וְנִתְלַוָּה עִמּוֹ אָדָם אַחֵר וְאָמַר שֶׁזֶּה זְמַן רַב בָּא לְשָׁם וְהָיָה עִמּוֹ אָדָם אַחֵר אֲבָל חָזְרוּ מִשָּׁם לִטְרָאבְלָס וְלֹא מזאויי"א לזוואר"א אַדַּעְתָּא לָלֶכֶת לְגִ'ירָבָה וְגַם אוֹתוֹ פַּעַם לֹא נִתְאַכְסְנוּ אֵצֶל בע"הב וְאִם נִרְצֶה לְרַוְוחָא דְּמִילְּתָא אִם בָּאנוּ לְהַתִּיר ע"פי עֵדוּת זוֹ לַעֲשׂוֹת חִיפּוּשׂ מִידִי דַּהֲוָה אָמְרוּ אֶחָד יְהוּדִי מֵעִיר פ' מֵת שֶׁהֲרֵי אָמְרוּ עמרו"צי וכמ"ש הב"י דַּף מ"ד מהג"מיי וְרָמַז דְּבָרָיו מָהָר"י עייא"ש בִּבְנֵי יְהוּדָה סי' כ"א וְעָשׂוּ שָׁם הַבְּדִיקָה וּבְפֶרֶט בִּכְפָר קָטָן כָּזֶה בְּנָקֵל יִהְיֶה הַחִיפּוּשׂ: וְהִנֵּה בְּעֵדוּת פָּ'רָג'י שֶׁהָיָה עִמּוֹ שֶׁאָמַר שֶׁהִנִּיחוֹ כ"כ קָרוֹב לְיַבָּשָׁה אַלְמָא שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ בְּרַגְלָיו כֵּיוָן שֶׁאָמַר שֶׁעַד שִׁיעוּר חֻצְיוֹ בַּיָּם וְלֹא רָאָהוּ עוֹד שֶׁפָּנָה מִמֶּנּוּ וְהָלַךְ לְאָהָלִים שֶׁל הָעַרְבִיִּים שֶׁשָּׁם אֵין בָּזֶה לֹא לְעִזָּר וְלֹא לְהוֹעִיל וְלֹא עָשָׂה בְּטוֹב כמ"ש הרשד"ם סי' נ"ו וּבִשְׁלָמָא אִם אָמַר וְלֹא רָאָהוּ עוֹד הָיִינוּ אוֹמְרִים שֶׁהַמְּנִיעָה מִצַּד הַנֶּעֱלָם וְלֹא מִמֶּנּוּ וכמ"ש הגו"ר סי' ה' וְעַיֵּין מַה שֶּׁרָמַז כנ"הג הג"הט אוֹת תכ"ו וְאִם הָיָה בְּאֶפְשָׁר לְיַיְשֵׁב הקב"ע שֶׁשָּׁמְעוּ מִמֶּנּוּ הנז"ל בְּקַבָּלַת עֵדוּת ג' ד' ה' ו' הָיָה אֶפְשָׁר לְהַתִּירָהּ עַל פִּיהֶם וְלָאו כָּל כְּמִנֵּיהּ לְהַכְחִישָׁם בִּפְרָט דְּהַשְׁתָּא קָיְימִינַן בְּאֵיסּוּרָא דְּרַבָּנָן וְהוּא אע"ג דהב"י כָּתַב מֹהָרָ"ן בפ"ד דִּשְׁבוּעוֹת מִי שֶׁאָמַר מִשָּׁם אַחֵר

וְהָאַחֵר מַכְחִישׁ הָרִאשׁוֹן הַמַּכְחִישׁוֹ נֶאֱמָן וּרְאָיָיתוֹ מִמ"ש בפ' הַמַּדִּיר דְּאָמְרָה פְּלוֹנִי חָכָם טִיהֵר לִי הַכֶּתֶם וְאָזַיל וְשַׁיְּילֵיהּ וְאִשְׁתְּכַח שִׁקְרָא לָא מְהֵימְנָא וכ"כ ה"המ מֵהָרַמְבַּ"ן וְכָתַב בְּסוֹף דְּבָרָיו וְכָךְ קִבַּלְתִּי דִּין זֶה וְסִיְּימ ואע"ג שממ"ש שָׁם הָרָ"ן מֵהָרַשְׁבָּ"א וְהַיְרוּשַׁלְמִי נִרְאֶה שֶׁיֵּשׁ לִדְחוֹת רְאָיַית הָרַמְבַּ"ן זַ"ל לָא שָׁבְקִינַן משו"ה קַבָּלַת הָרַמְבַּ"ן זַ"ל וְכֵן דַּעְתּוֹ דַּעַת הָרָ"ן ע"כ וְכֵן הָרֹא"שׁ בִּפְסָקָיו בִּשְׁבוּעוֹת שָׁם הֵבִיא דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ן הנז' וְסִיְּימ וְכֵן מִסְתַּבֵּר וְכָתַב הב"י בי"ד סִימָן קפ"ה ואע"ג דִּכְתַב הָרָ"ן מִשָּׁם הָרַשְׁבָּ"א שֶׁאֵין הֶחָכָם נֶאֱמָן וְהָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן בְּדַאֲתוּ עֵדִים וְאָמְרוּ עִמָּנוּ הֱיִיתֶם בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי נִרְאֶה הַיְינוּ לְעִנְיָן הֶפְסֵד כְּתֻבָּה שֶׁאֵינוֹ בְּדִין שֶׁיִּפְסִידָנָּה ע"פי ע"א אֲבָל לְהַחֲזִיקָהּ בְּטֵמְאָה מוֹדָה הָרַשְׁבָּ"א וְהָכִי דַּיְיקִ לִישָׁנֵיהּ וכו' וְכֵן נִרְאֶה לְפָרֵשׁ דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ שָׁם ע"כ.

ובכנ"הג שָׁם אות תנ"ז בהג"הט מָצָא חַיִּים דְּרַבִּים פְּלִיגִי עַל סְבָרָא הנז' ובס' נָחְפָּה בְּכֶסֶף ח"ב סי' ח"י נָפַק דָּק וַאֲשְׁכַּח לְאִידָךְ גִּיסָא דְּרַבִּים וַעֲצוּמִים סָבְרִי כְּהָרַמְבַּ"ן וְסִיעָתוֹ וכנ"הג שָׁם אות נח"ת וּבְסִי' קכ"ז אות ז כָּתַב ממהראנ"ח דַּאֲפִילּוּ לָמָּ"ד אֵין הַשֵּׁנִי נֶאֱמָן הַיְינוּ בע"א אֲבָל בִּשְׁנַיִם מִפִּי ע"א אע"פי שֶׁהָעֵד מַכְחִישׁ הַשָּׁנִים נֶאֱמָנִים ע"כ ובנ"ד הָווּ שְׁנַיִם וְגַם אִיסּוּר דְּרַבָּנָן וכמ"ש מור"ם בְּתִשׁוּבָה רָמְזוּ שָׁם וְכֵן הָרַב עז"נ סי' ס"ו.

אִיבְּרָא דַּאֲנִי נָבוֹךְ בְּזֶה בְּדִבְרֵי מהראנ"ח כִּי אֵין סִפְרוֹ בְּיָדֵינוּ לִרְאוֹת יַעַן כִּי בְּסֵפֶר קֶמַ"ר בְּתִשׁוּבָה סי' י"ד וְהוּא הַנִּדּוֹן דְּאִתְּשִׁיל הָרַב נָחְפָּה בְּכֶסֶף שָׁם הֵבִיא מַה שֶּׁפִּלְפֵּל הָרַב סֵדֶר אֵלֶּיהוּ דַּף ע"ח בְּדִבְרֵי מהראנ"ח הַלָּלוּ דְּבִשְׁנֵי עֵדִים לָאו כָּל כְּמִינֵיהּ לְהַכְחִישָׁם וְאֵינוֹ כֵּן כֵּיוָן דְּעִיקַּר הַיְּסוֹד מֵאַחַר בִּנְפוּל הַיְּסוֹד נָפַל הַבִּנְיָן ומ"ל אֶחָד אוֹ שְׁנַיִם יעו"ש וְכָתַב עָלָיו דְּאַעִיקָּרָא לֹא כָּתַב כֵּן מהראנ"ח אֶלָּא בִּתְחִילַּת הַמַּחֲשָׁבָה אֲבָל מַסְקָנָתוֹ אֵינוֹ כֵּן מִכֹּח תשו' הָרָ"ן סי' מ"ז וְלֹא יָדַעְתִּי אַמַּאי לֹא הִרְגִּישׁ כֵּן גַּם עַל כנ"הג שֶׁהֵבִיא דְּבָרָיו כֵּן בְּסָתָמוֹת בִּשְׁנֵי מְקוֹמוֹת וְכֵן הָרַב לֶקֶט הַקֶּמַח דַּף נ"א וְכֵן יֵשׁ לְהַרְגִּישׁעַל הָרַב חֲלַקַּת מְחוֹקֵק סי' י"ז ובא"הט סי' ז"ך שֶׁכָּתְבוּ לְחַלֵּק בֵּין אֶחָד לִשְׁנַיִם בְּסָתָמוֹת: וַחֲזִי הֲוִית בְּסֵפֶר מַשְׂאַת מֹשֶׁה ח"א סי' כ"ח דְּהַרְבֵּה לְהָשִׁיב עַל דִּבְרֵי סֵדֶר אֵלֶּיהוּ רַבָּה הנז"ל וְחִיזֵּק בְּרִיחֵי סְבָרַת הראנ"ח הַנַּ"ל דִּבְשְׁנֵי עֵדִים לָאו כָּל כְּמִינֵיהּ לְהַכְחִישָׁם וּבְסוֹף דְּבָרָיו כָּתַב וְאָעִידָה לִי עֵדִים נֶאֱמָנִים רִאשׁוֹן לְצִיּוֹן מִמ"ש הָרֹא"שׁ כְּלָל צ"ד (וּרְמָזוֹ הב"י סי' ל' וסי' פ"א) בְּאַבְרָהָם בֶּן שְׁמוּאֵל שֶׁתָּבַע לְרַבִּי עֻזִּיָּה דּוֹדוֹ שֶׁאָבִיו צִוָּה מִ"מ לָתֵת לוֹ ר' דִּינָרִין שֶׁיַּשְׁבִּיחֵם לוֹ וְהוּא אָמַר לְהַד"מ וכו' אֲבָל עֵדוּת ר' מֹשֶׁה שֶׁשָּׁמַע מִר' עֻזִּיָּה וכו' וּכְהַהִיא דפ"ק דִּמְצִיעָא מָנָה לִי בְּיָדְךָ וכו' וְאִם כִּדְבָרָיו תּוֹלֶה בְּאַחֵר וְהָאַחֵר מַכְחִישׁוֹ שֶׁהַמַּכְחִישׁ נֶאֱמָן א' אוֹ שְׁנַיִם כֵּיוָן שֶׁבָּאִים מִכֹּחוֹ מָה רְאָיָה מֵהַךְ דִּמְצִיעָא דְּהָתָם מְעִידִים שֶׁהִלְוָהוּ לְעֵינֵיהֶם משא"כ בְּנִדּוֹנוּ דְּמִפְיו הֵם חַיִּים ע"כ.

אַחֲרֵי בַּקָּשַׁת הַמָּחָ"ר לֹא הָיָה צָרִיךְ לָבוֹא עַד הָרֹא"שׁ הול"ל מִמַּה דקי"ל כִּנְהַרְדָּעֵי דְּעֵידֵי הוֹדָאָה וְעֵידֵי הַלְוָאָה חֲדָא נִינְהוּ וְכֵן ע"א בְּהוֹדָאָה וע"א בְּהַלְוָאָה אוֹ ע"א בְּהַלְוָאָה ואח"ך ע"א בְּהוֹדָאָה וכמ"ש הַטּוּר והב"י ס"ל אֶלָּא דְּהָאֱמֶת דע"כ לָא א אָמְרִינַן הָכִי דְּהָרִאשׁוֹן נֶאֱמָן לְהַכְחִישׁוֹ רַק בְּנִדּוֹן דִּלְיכָּא לְמִתְלֵי בְּשׁוּם דָּבָר כְּגוֹן הֶחָכָם שֶׁאָסַר לָהּ הַכֶּתֶם אוֹ הָעֵד שֶׁאָמַר שֶׁלֹּא אָמַר מֵת דָּמָה הֵם מַרְוִיחִים בְּמַה שֶׁמַּכְחִישִׁים אוֹתָהּ אוֹ לְהָעֵד שֶׁאָמַר מִשְּׁמוֹ משא"כ הָתָם רוֹצָה לִכְפּוֹר כְּדֵי לִיפָּטֵר מִשְּׁבוּעָה אוֹ מֵהַתַּשְׁלוּמִין וְלָאו כָּל כְּמִינֵיהּ וּבְלָאו הָכִי מֻכְרָח לְחַלֵּק כֵּן בע"א שֶׁהוּא מוֹדֶה שֶׁהוּא נֶאֱמָן וְאֵין הָאוֹמֵר מִשְּׁמוֹ נֶאֱמָן ומ"ש בְּמָמוֹן

דעכ"פ כְּפִירָתוֹ מִתְחַיֵּיב שְׁבוּעָה וַהֲרֵי הָתָם עֲשִׂינוּהוּ כְּמַאן דְּלֵיתֵיהּ דָּמֵי אֶלָּא וַדַּאי שָׁאנֵי הָתָם שֶׁהוּא נוֹגֵעַ בַּדָּבָר וכמ"ש כֵּן בַּ"ר מְנִיחַ דְּמַר בס' קוֹל אֱלִיָּהוּ חַ"כ י"ד סי' ד' וְלָכֵן שַׁפִּיר מַיְיתֵי הָרֹא"ש מֵהַהוּא דבפ"ק דְּמְצִיעָא דִּבְהִלְוָהוּ לִפְנֵיהֶם אַיְירֵי דַּהֲרֵי קָאָמַר שְׁלֹא תְּהֵא הוֹדָאַת פִּיו גְּדוֹלָה מֵהַעֲדָאַת עֵדִים לְנַדּוֹנוֹ דְּמַיְירֵי בְּעֵידֵי הוֹדָאָה דִּבְדָבָר הַנּוֹגֵעַ לוֹ הַיְינוּ הָךְ וְלִדְבָרָיו שֶׁאֵינוֹ מְחַלֵּק בְּכָךְ תִּיקְשֵׁי לֵיהּ דִּבְרֵי הָרֹא"ש דְּכָתַב בספ"א מֵאֲבִיו דְּהוֹדָאָה בִּפְנֵי ע"א הָוֵי הוֹדָאָה בֵּין לְשַׁבֵּעַ אִם כָּפַר בֵּין לְשַׁלֵּם אִם הוֹדָה ושכ"כ הָרִי"ף וְהָרַמְבַּ"ם וְכֵן פָּסַק מָרָן שָׁם וְאִילּוּ הָרֹא"ש הָתָם בִּשְׁבוּעוֹת מַיְיתֵי לְדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ן הַנַּ"ל דְּכָל עֵד מִפִּי עֵד הָרִאשׁוֹן נֶאֱמָן וְכָתַב עָלָּהּ וְכֵן מִסְתַּבֵּר וְכֵן פָּסַק מָרָן בְּקָצַר אב"הע סי' ח' ובח"מ שָׁם פָּסַק לְהַהִיא דְּהָרֹא"ש דְּהוֹדָאָה בִּפְנֵי ע"א הָוֵי הוֹדָאָה אִם לֹא שֶׁצָּרִיךְ לְחַלֵּק כמ"ש וְלֹא קָרַב זֶה אֶל זֶה וְכֵן מ"ש מהת"הד בִּפְסָקָיו סי' רכ"ב וּפָסְקָה מור"ם סִימָן קט"ו דְּהָתָם נָמֵי מַכְחֶשֶׁת כְּדֵי לַעֲמוֹד עִם בַּעְלָהּ וְכֵן מ"ש ממהרימ"ט ח"א סי' פ"ב גַּם שָׁם כִּיחֵשׁ כְּדֵי שֶׁיִּתְּנוּ לוֹ הָאִשָּׁה דִּבְלֹא כֵּן לֹא הָיוּ נוֹתְנִין לוֹ כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּזָּקֵק לֵילֵךְ אַחַר הַיָּבָם לְסוֹף הָעוֹלָם וְגַם שָׁשָׁם לָא גָּרַע מִיָּצָא עָלָיו קוֹל שֶׁיֵּשׁ לוֹ אַחִים שֶׁחוֹשְׁשִׁין לָהּ וְכֵן מ"ש ממהרימ"ט ח"ב י"ד סי' י"ג דְּהָתָם נָמֵי מַכְחִישׁ מִפְּנֵי שֶׁכְּבָר הִתְרוּ בּוֹ שֶׁלֹּא יֵעָשֶׂה כֵּן עוֹד וְחוֹשֵׁשׁ פֶּן יְסַלְּקוּהוּ כְּיָון דְּעָבַר עַל הַתְרָאָתָם וְאֵין לוֹמַר לְאִידָךְ גִּיסָא כְּיָון דְּהִתְרוּ בּוֹ אֶפְשָׁר שֶׁיָּכוֹל לְהַכְחִישָׁם שֶׁלֹּא אָמַר לָהֶם כֵּן מִשּׁוּם כְּיָון דְּעָשָׂה מִקֹּדֶם זֶה וְהוֹדָה שֶׁעָשָׂה רַק שֶׁנָּתַן אֲמַתְלָא לִדְבָרָיו מִסְתָּמָא סִרְכִיהּ נָקִיט וְאָזִיל ומ"ש עוֹד הָרַב הַנַּ"ל מִתְּשׁוּבַת מָרָן דְּרָצָה לְהִסְתַּיֵּעַ מִמָּנָּה ואח"ך רָאָה שבש"ע נָקַט לְהֶפֶךְ כְּבָר קָדְמוֹ שָׁרִים בְּקֻשְׁיָא זוֹ הָרַב פָּרַח מ"א ח"א סי' קי"ג וּבְסֵפֶר עז"נ סי' ס"ו וְגַם הָרַב בְּנוֹ בס' קוֹל אֱלִיָּהוּ שָׁם הִקְשָׁה כֵּן עַל מָרָן מִדִּילֵיהּ: וְרָאִיתִי בס' פְּנֵי זוּטְרֵי שֶׁכָּתַב לְיַישֵׁב דְּבַתְּשׁוּבָה אַיְירֵי כְּשֶׁהָאִשָּׁה אָמְרָה בַּעְלִי מֵת בְּסָתָם דְּבָזֶה יוֹדֶה גַּם הָרַמְבַּ"ן וְסִיעָתוֹ דְּשׁוּב אֵינָהּ צְרִיכָה לְעֵדוּתוֹ אֶלָּא תָּבוֹא לב"ד וְתֹאמַר בַּעְלִי מֵת וְנִמְצָא דְּהָרַמְבַּ"ן וריא"ז לָא פְּלִיגִי וַאֲחֵרֵי בַּקָּשַׁת הַמָּחָ"ר בְּשִׁלְמָא דִּכְרֵי הריא"ז יְכוֹלִין אָנוּ לְדַחוֹק בָּהֶם כמ"ש אֶלָּא מָרָן בְּתִשּׁוּבַת אִי אֶפְשָׁר דַּהֲרֵי כָּתַב וְז"ל אֶלָּא כָּל שֶׁבָּא הָעֵד וְהֵעִיד בב"ד שֶׁשָּׁמַע מִפִּי פ' שֶׁנֶּהֱרַג פ' אוֹ מֵת אע"פי שֶׁהָעֵד הָרִאשׁוֹן חָזַר בּוֹ קוֹדֶם שֶׁנֶּחְקַר וכו' אֵין חוֹשְׁשִׁין לוֹ וְסוֹמְכִים עַל דִּבְרֵי הָעֵד הַמֵּעִיד שֶׁשָּׁמַע כֵּן מִפִּיו ע"כ וְנִרְאֶה שֶׁהָרַב לֹא רָאָה גּוּף תְּשׁוּבַת מָרָן מִמַּה שֶׁהֵבִיא דְּבָרָיו מִמַּה שֶׁכָּתָבָם הָרַב חֶלְקַת מְחוֹקֵק וְהָרַב עז"נ: וּבְנִדּוֹן דִּידַן בְּלָאו הָכִי לֵיכָּא שְׁנַיִם כֵּיוָן שֶׁלְּכָל אֶחָד אָמַר בפ"ע עכ"ז כֵּיוָן דְּעָסְקִינַן בְּאִיסּוּרָא דְּרַבָּנָן אַף בְּאֶחָד נָקְטִינַן לְקֻלָּא כמ"ש מור"ם בִּתְשׁוּבָה אֲשֶׁר רָמַז כנ"ה הַג שָׁם וְהָרַב עז"נ שָׁם אִם לֹא שֶׁנִּשְׁבַּע וְקִיבֵּל עָלָיו כַּמָּה חֲזָקוֹת כַּמְבֹאָר בקב"ע שֶׁמְּעוֹלָם לֹא אָמַר לָהֶם מ"ש מִשְׁמוֹ וְאִם מִשּׁוּם קב"ע שֶׁשָּׁמְעוּ מִמֶּנּוּ דְּלֹא רְאִי זֶה כִּרְאִי זֶה דְּבָעֵד הנז' בקב"ע ג' אָמַר שֶׁאָמַר לוֹ שֶׁיָּשַׁן פְּרָ'גִי הַנַּ"ל עַל שְׂפַת הַיָּם וּבָהֱקִיצוֹ מָצָא לוֹ וּלְאַחֵר עִמּוֹ מֵתִים עַל שְׂפַת הַיָּם וְלֹא נִזְכַּר שֶׁטָּלְטְלוּ אוֹ נָגַע בּוֹ לָצֵאת מִידֵי חוֹבַת הַקְּבוּרָה וְאִילּוּ בקב"ע שֶׁאַחֲרֵיהָ קב"ע ד' לֹא נִזְכַּר שֶׁיָּשַׁן לוֹ וְהֶאֱרִיךְ בִּדְבָרָיו שֶׁגַּלֵּי הַיָּם הֶחֱזִירוּהוּ לְאָחוֹר וְטָרַח לֶאֱחוֹז בְּשֵׁן סֶלַע וְלֹא עָלָה בְּיָדוֹ ואח"ך הֶבִיאוּהוּ גַּלֵּי הַיָּם שָׁם עִם כַּמָּה ב"א וְעָמַד עָלָיו וְהִכִּירוּ שֶׁהוּא מֵת וְהוֹשִׁיבוֹ בֵּין בִּרְכָּיו וּבָכָה עָלָיו ובקב"ע שֶׁאַחֲרֵיהָ לֹא הִזְכִּיר מִדִּילֵיהּ כִּי אִם מִמַּה שֶׁשָּׁט ע"פ הַמַּיִם אֶלָּא שֶׁהַנָּכְרִי שֶׁעִמָּהֶם אָמַר לוֹ הִנֵּה חֲבֵירְךָ מֵת עַל שְׂפַת הַיָּם ובקב"ע מִפִּי הַפְּ'רַאנְקוּ לֹא אָמַר שֶׁאָמַר לוֹ כִּי אִם מֵת וּכְשֶׁשְּׁאָלוֹ הֵיאַךְ מֵת וְאָמַר לוֹ שֶׁקָּפַץ לָשׁוּט ע"פ הַמַּיִם ע"כ וְאֵין זֶה הוֹכָחָה שֶׁמֵּת אֶלָּא כְּשֶׁאָמַר לוֹ הִנְנִי הוֹלֵךְ לזאוויי"א

לוֹמַר לָהֶם שֶׁיִּקְבְּרוּהוּ אַלְמָא שֶׁמֵּת דְּאֵין קוֹבְרִין אֶת הַחַי וְהַגַּם שֶׁיֵּשׁ לוֹמַר עַל קב"ע ג' ד' ה' שֶׁאֵין כָּאן הַכְחָשָׁה מ"ל אִם רָאָהוּ תֶּכֶף שֶׁטָּרְדוּהוּ הַמַּיִם מֵהַשֵּׁן סָלַע מ"ל אַחַר שֶׁהַקִּיץ מִשְּׁנָתוֹ רָאָהוּ מֵת עַל שְׂפַת הַיָּם והו"ל כְּאֶחָד אוֹמֵר מֵת וְאֶחָד אוֹמֵר נֶהֱרַג שְׁתִּנָּשֵׂא וְאִם יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁאַחַר שֶׁהַקִּיץ מֵהַשֵּׁינָה נִשְׁתַּנָּה וּמִי יֹאמַר שֶׁהוּא זֶה י"ל דְּעַל שְׂפַת הַיָּם אֵינוֹ מַשְׁמַע בַּיְבָּשָׁה מַמָּשׁ כַּאֲשֶׁר יָבֹא לְפָנִים וְכָל עוֹד שֶׁהוּא בַּמַּיִם מַיָּיא מְצַמֵּת צָמְתִי וְאֵינוֹ מִשְׁתַּנֶּה וּמַה שֶּׁלֹּא סִיְּפֵר לְהָעֵד הַשֵּׁנִי מֵהַשֵּׁינָה כְּמוֹ שֶׁסִּיְּפֵר לְהָאַחֵר אוּלַי קִיצֵּר בְּמוּבָן דְּהִנִּיחוֹ כ"כ קָרוֹב לַיְבָּשָׁה וְנוֹתְרָה בּוֹ נְשָׁמָה וְיָשַׁן לוֹ עַד שֶׁהַקִּיץ מִשְּׁנָתוֹ וְרָאָה שֶׁגָּלֵי הַיָּם טָרְדוּהוּ עַל הַשֵּׁן סָלַע וְטָרַח וְלֹא יָכוֹל ואח"ך פְּלָטוּהוּ לַיַּבָּשָׁה וכמ"ש לְהָעֵד הָאַחֵר וְכֵן מַה שֶּׁלֹּא הִזְכִּיר זֶה לְאוֹתוֹ הָעֵד שֶׁהִזְכִּיר לוֹ שֵׁינָה אוּלַי קִיצֵּר בְּמוּבָן ואמ"ל תַּכְלִית הָעִנְיָן בֶּהֱקִיצוֹ מִשְּׁנָתוֹ מָצְאוּ מֵת עַל שְׂפַת הַיָּם וְכֵן מַה שֶּׁלְּאֶחָד אָמַר לוֹ שֶׁהוֹשִׁיבוּ בֵּין בִּרְכָּיו וּלְאַחֵר לֹא אָמַר כֵּן ונ"מ טוּבָא אֶפְשָׁר גַּם בְּזֶה לוֹמַר דְּאָמַר לוֹ תַּכְלִית הָעִנְיָן שֶׁרָאָהוּ שֶׁמֵּת וְקִיצֵּר בְּמוּבָן וְסָבַר דְּלָא נ"מ מִידִי אִם נָגַע בּוֹ אִם לָאו וּלְעוֹלָם הוֹשִׁיבוּ בֵּין בִּרְכָּיו וּבָכָה עָלָיו כמ"ש לְאוֹתוֹ הָעֵד ועכ"ז לְדַעַת מָרָן וּדְעִמֵּיהּ שֶׁרָמַז כנ"הג הגב"י אוֹת קס"א דִּבְיִשְׂרָאֵל לָא בָּעֵינַן שֶׁיֹּאמַר וּקְבַרְתִּיו וּמַה שֶּׁנִּזְכַּר בקב"ע ה' שֶׁהַנָּכְרִי הוּא שֶׁאָמַר לוֹ הִנֵּה חֲבִיךָ וכו' שֶׁמָּא הָא וְהָא אִיתַּנְהוּ שֶׁהַנָּכְרִי אָמַר לוֹ כֵּן וּבְצַאתוֹ לַיַּבָּשָׁה נִתְגַּלָּה לוֹ שֶׁאֵינוֹ כֵּן אֶלָּא כְּמוֹ שֶׁאָמַר שֶׁמָּצְאוּ עַד חֶצְיוֹ בַּיָּם הוֹלֵךְ עַל רַגְלָיו וְיָשַׁן לוֹ עַל שְׂפַת הַיָּם עַדשאח"ך רָאָה שֶׁגָּלֵי הַיָּם הֶחֱזִירוּהוּ לְאָחוֹר לְשֵׁן סָלַע וְחָזְרוּ וּפְלָטוּהוּ לַיַּבָּשָׁה וְרָאָהוּ שָׁם מֵת בְּשִׂפַת הַיָּם וְלֹא רָצָה לְגָלוֹת לוֹ שֶׁהוּא בְּעֵינָיו רָאָה וְתָלָה בְּנָכְרִי אֶפְשָׁר כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְפָּסְנוּ בִּדְבָרָיו אֵיךְ לֹא טָרַח לְהַצִּילוֹ אַחַר שֶׁהָיָה כ"כ קָרוֹב לַיַּבָּשָׁה ומַה גַּם שֶׁיָּשַׁן לוֹ וְהִנִּיחוֹ שֶׁדֶּרֶךְ דֶּרֶךְ אַכְזָרִיּוּת ג"כ וּמִזֶּה הָעֵד נִשְׁמַר וּמֵהָאַחֵרִים לֹא נִשְׁמַר שֶׁיִּתְפְּסוּ אוֹתוֹ בְּדָבָר זֶה וּמַה שֶּׁלֹּא בֵּיאֵר לְפִ'רְאֶנְקוֹ הנז' בקב"ע כָּל הַפְּרָטִים הנז' רַק בַּקָּצָר אַמִּיץ שֶׁחֲבֵירוֹ מֵת אוּלַי כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ מֵעִירוֹ לֹא חָשׁ כ"כ לְהַאֲרִיךְ עִמּוֹ בְּסִיפּוּר כֵּיוָן דְּלָא נ"מ מִידֵּי משא"כ לְעֵדִים הנז"ל שֶׁהֵם מֵעִירָם וּמַה שֶּׁאָמַר לוֹ שֶׁהוֹלֵךְ לזאויי"א לוֹמַר לָהֶם שֶׁיָּבוֹאוּ לְקָבְרוֹ שֶׁמָּא כַּוָּנָתוֹ לְחַפֵּשׂ עָלָיו שֶׁהֲרֵי לֹא אָמַר לוֹ שֶׁרָאָהוּ מֵת וְעוֹד אִם רָאָהוּ מֵת הול"ל לְפִ'רְאֶנְקוֹ הנז' שְׁיִשְׁתַּדְּלוּ שְׁנֵיהֶם לְקָבְרוֹ וַאֲפִילּוּ גּוֹיִם אֵינָם מְסָרְבִין וּמְמָאֲנִין בְּזֶה ואע"פי שֶׁהֵרָאנוּ פָּנִים לְאוֹתוֹ קב"ע ג' ד' ה' וְאֵין דִּבְרֵי אוֹתָם כְּנֶגֶד אֶחָד שֶׁהוּא הפ'ראנקו הנז' מ"מ אַחַר שֶׁכְּבָר גָּזַרנוּ עָלָיו בְּכַמָּה חֲזָקוֹת שֶׁלֹּא אָמַר לָהֶם כְּלוּם ממ"ש מִשְּׁמוֹ אֵין לָנוּ אֶלָּא דְּבָרָיו וּמֵעֵדוּת עַצְמוֹ אֵין בָּהּ מַמָּשׁ זוּלַת ממ"ש הוּא שֶׁהִגִּיד לוֹ הַמּוֹכֵס שֶׁל זוואר"א הנז' בקב"ע י"א שֶׁאָמַר לוֹ חֲבִירְךָ העמרוצ"י יָצָא עַל כָּפַר פ' מֵת והו"ל כמ"ש לְעֵיל מִמָּרָן בִּתְשׁוּבָה יְהוּדִי שֶׁיָּצָא עִם פ' מֵת ומ"ל עִם פ' אוֹ עִמְּךָ שֶׁמְּדַבֵּר עִמּוֹ מַמָּשׁ וַאֲנַחְנוּ מִפִּיו יָדַעְנוּ שֶׁלֹּא יָצָא עִמּוֹ מִמְּקוֹם תְּחִנּוֹת הַסְּפִינָה אֶחָד עמרוצ"י זוּלַת זֶה וּלְפִי שֶׁהוּא מוֹכֵס לִיקַח מֵהַסְּפִינוֹת מֶכֶס מִסְתָּמָא עַל מְצִיאוּת הַסְּפִינָה הנז' הוּא אוֹמֵר וְלֹא דָּמֵי לְמַה שֶׁחָשַׁשׁ מָרָן בִּתְשׁוּבָה סי' א' דַּף ק"א אָנָה הַנָּחַת חָבִיב חֲבִירְךָ דְּהָתָם הַמַּגִּיד שָׁמַע מֵהָרוֹצְחִים וְהָרוֹצְחִים לֹא הִזְכִּירוּ שֶׁהוּא חֲבֵירוֹ שֶׁל ר' מִיכָאֵל וְלֹא הִזְכִּירוּ שֵׁם עִיר שֶׁיָּדוּעַ לָנוּ שֶׁיָּצָא בַּעְלָהּ שֶׁל אִשָּׁה זוֹ מִשָּׁם משא"כ בנ"ד דְּהַמּוֹכֵס אָמַר לוֹ בְּפִירוּשׁ חֲבִירְךָ וְלֹא מִשָּׁם אַחַר הוּא אוֹמֵר וְעוֹד שֶׁאָמַר לוֹ חֲבִירְךָ העמרוצ"י חֲרֵי הִזְכִּיר שֵׁם עִירוֹ וְיָדוּעַ לָנוּ שֶׁלֹּא נָעְלַם מֵעִיר זוֹ זוּלַת בַּעְלָהּ שֶׁל הָעִגּוּנָא הַזֹּאת וְעוֹד ממ"ש חֲבִירְךָ וכו' עַל הַיָּדוּעַ לוֹ קָאָמַר דא"כ הול"ל אֶחָד מעמרו"ץ וכו' וכמ"ש כָּל הָאַחֲרוֹנִים דְּלֹא כמהרשד"ם שְׁמְּהַסֵּס בָּזֶה דְּאִלּוּ רָאָה דִּבְרֵי רַבּוֹ מָהָר"י

טְאִיטָצָק לֹא הָיָה מֵהַסַּם וְעַיֵּין לְהָרַב מַשְׂאַת מֹשֶׁה דַּף רכ"ג ע"ג גַּם בְּשֶׁלֹּא הִזְכִּיר שְׁמוֹ וכ"כ החק"ל מַהְדּוּרָא בָּתְרָא הנד"מ אב"הע סי' ו' מֵהָרַב פְּנֵי מֹשֶׁה וְשָׁם דַּף רכ"ד ובס' דַּרְכֵי נוֹעַם דַּף ק"ע ע"ד כָּתְבוּ דְּמַה שֶׁחָשַׁשׁ שָׁם מָרָן בִּתְשׁוּבָה הנז' הַיְינוּ מִשּׁוּם דְּהַשְּׁנִי סְיָפֵּר מַה שא"ל הָרֹאשׁוֹן בִּפְרָטוּת וְאֵין בָּהֶם כְּדֵי לְהַתִּיר מִינָהּ בנ"ד דְּאָמַר בְּפֵירוּשׁ חֲבֵירְךָ יָצָא עַל כָּפָר פ' מֵת אֵין כָּאן שׁוּם סָפֵק וְאִי מִשּׁוּם אִישְׁתַּהִי עַיֵּין לְהָרַב מַשְׂאַת מֹשֶׁה ח"ב סי' ה' דַּף כ"ג ע"ד וְז"ל בִּשְׁלָמָא אִם אָמַר נִמְצָא אֲצִלֵנוּ יֵשׁ לָחוּשׁ משא"כ יָצָא סְתָם מַשְׁמַע לְאַלְתַּר וּלְעִנְיַן קְבוּרָה דַּעַת הרא"ם סי' ל"ו וֶהֱבִיאוֹ כנ"הג הג"הט אוֹת דר"ך דְּכֹל שֶׁלֹּא רָאָה הַטְּבִיעָה אֶלָּא אָמַר שֶׁהוּא עָלָה מִן הַיָּם מֵת אֵין צָרִיךְ לְהַזְכִּיר קְבוּרָה אֶלָּא דִּלְבֵי מֵהַסַּם דִּלְפִי קב"ע הנז"ל שֶׁעַל יָדָם יָצְאָה עִיגּוּנָא זוֹ מֵאִיסּוּר תּוֹרָה מוּכָח דִּבְמָקוֹם מְאוֹרָע הַסְּפִינָה שָׁם נִמְצָא וְכֵן מקב"ע הַיְּהוּדִים הנז"ל וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁלִּדְבְרֵיהֶם שָׁם נִקְבַּר וְכִפֵּר זוואר"א שֶׁאוֹמֵר עָלָיו הַמּוֹכֵס אֵינוֹ מָקוֹם מְאוֹרָע הַסְּפִינָה הנז' וְלֹא סָמוּךְ לוֹ אִיבָּרָא דְּמָרָן בְּתְשׁוּ' דַּף קל"ז רָמָזוֹ כנ"הג הגב"י אוֹת מ"ב דְּסָבַר דְּשִׁינּוּי הַמָּקוֹמוֹת לָא הָוֵי הַכְחָשָׁה כֵּיוָן דְּבֵין לְדִבְרֵי זֶה וּבֵין לְדִבְרֵי זֶה מֵת אוֹ נֶהֱרַג וְעַיֵּין מַה שֶּׁרָמַז הר' יַד אַהֲרֹן ח"ב הג"הט אוֹת י"ז ומ"מ יִהְיֶה קב"ע זוֹ סָנִיף בְּעָלְמָא: וְהָשְׁתָּא נָבוֹא לקב"ע י"ב מֵאֲבִי הָעִיגּוּנָא שֶׁאָמַר שֶׁהַנָּכְרִי אָמַר לוֹ מַה בִּתְּךָ עוֹשָׂה שֶׁבַּעְלָהּ מֵת הִנֵּה אִיתָא בַּשַּׁ"ס יְרוּשַׁלְמִי אֵיזֶהוּ מִתְכַּוֵּין ר' יוֹחָנָן אָמַר כָּל שֶׁמַּזְכִּירִין לוֹ אִשָּׁה ר"ל אָמַר כָּל שֶׁמַּזְכִּירִין אוֹתוֹ וְהוּא מֵשִׁיב וְיָדוּעַ דַּהֲלָכָה כר"י לְגַבֵּי ר"ל לְבַד מִתְּלַת מִילֵי וְעַיֵּין בכנ"הג הגב"י אוֹת ע"ב וּמַה שֶּׁצִּיֵּין עַל הַיְרוּשַׁלְמִי הַנָּ"ל וְכָתַב מַהָרִיבָּ"ל ח"א ס"ב וח"א סי' ק"י דְּהָרַשְׁבָּ"א וְהָרִיטְבָ"א וְהָרַב הנמק"י דְּקָדְקוּ מִסּוּגְיָא דְּתַלְמוּדִין ספ"ב דִּיבָמוֹת דְּהָאוֹמֵר אִמְרוּ לְאֵשֶׁת פְּלוֹנִי שֶׁבַּעְלָהּ מֵת אֵין זֶה מסל"ת וְדַעְתּוֹ שָׁם לְהַחְמִיר אִם דִּיבֵּר עִם הָאִשָּׁה וּמַה שֶּׁהֵיקֵל בח"ב סי' ט"ו וּכְמוֹ שֶׁהִקְשָׁה הָרַב יַד אַהֲרֹן ח"ב הג"הט אוֹת ט"ל מִשּׁוּם דְּהָתָם מָצָא מָקוֹם לְהַחְמִיר מִצַּד אַחֵר דְּאוּלַי נִתְכַּוְּונָה לְהָרַע להאישפח"י וְלֹא הֲוָצְרַךְ לְהַחְמִיר מִטַּעַם דִּיבּוּרָם עִם הָאִשָּׁה וְעוֹד שֶׁשָּׁם כְּבָר הִתּוֹגֶּרְמִיוּת דְּבְרוּ בַּחוּץ עִם ר' מֹשֶׁה וּשְׁאֵלָתָם עַל בַּיִת צוֹרְרֵי אֵינוֹ מַזִּיק כֵּיוָן דְּלָא שָׁאֲלוּ עַל הָאִשָּׁה מַמָּשׁ וְהָרַב עז"נ סי' צ' דַּף מ' הִקְשָׁה עַל מַהָרִיבָּ"ל הנז' בח"ג עִם מ"ש שָׁם ס"ד שֶׁבָּאָה הַנָּכְרִית לְבֵית הָעִגּוּנָא ואמ"ל שֶׁמֵּת בַּעְלָהּ דְּצֵירֵף עֵדוּתָהּ עִם הַמִּתִּיר וְקָשֶׁה דְּאֵיךְ צֵירֵף עֵדוּתָהּ כֵּיוָן דְּהַגּוֹיָה עַצְמָהּ אָמְרָה כֵּן לְעִגּוּנָא וי"ל עַל דֶּרֶךְ מ"ש כֵּיוָן שֶׁשָּׁם נָמֵי מוּכָח דְּאֵין כַּוָּנָתָהּ רַק לְסַפֵּר הַדְּבָרִים שֶׁכֵּן אָמַר ר' אֶפְרַיִם וְכֵן לְפִי דִּבְרֵי אִשְׁתּוֹ שֶׁהִיא אַחוֹת הָעִגּוּנָא שֶׁאָמְרָה בָּאתִי בִּשְׁבִילְךָ שֶׁאֲנִי חַיֶּבֶת לְבַעֲלִיךְ עֲשָׂרָה לְבָנִים מוּכָח שֶׁעִיקַּר בִּיאָתָהּ עַל פְּרִיעַת הַחוֹב וּמֵהָכְרַחַת לְהַגִּיד עַל מִיתַת בַּעְלָהּ דאל"כ אַמַּאי פּוֹרַעַת הַחוֹב לָהּ כֵּיוָן שֶׁהָאִשָּׁה אֵינָהּ חַיֶּבֶת לָהּ כִּי אִם לְבַעְלָהּ וַחֲשִׁיב לָהּ מסל"ת אע"ג דִּכְפִי דִּבְרֵי הָעִגּוּנָא אִית בָּהּ רֵיעוּתָא דְּאָמְרָה לָהּ זאב"לי מָה אַתְּ עוֹשָׂה שֶׁהָרְגוּ לְבַעְלִיךְ מ"מ כֵּיוָן דִּבְעֵדוּת אֲחוֹתָהּ שֶׁבִּשְׁבִיל הַחוֹב בָּאָה אִיגַּלַאי מִילְּתָא דְּאֵין כַּוָּנָתָהּ לְהֶיתֵּר וְצֵירֵף עֵדוּת הָעִגּוּנָא ג"כ לְבַטֵּל עֵדוּת הַזְּקֵנָה וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה כָּתַב הָרַב עז"נ לְעֵיל מִזֶּה סי' ע"ט דַּף ט"ל ע"ב וּמ"ש מהרי"ט בְּבֵית יְהוּדָה אב"הע סי' ך' דְּמַהָרִיבָּ"ל שָׁם בח"ג דְּהֶחְמִיר בְּדִיבֵּר עִם הָאִשָּׁה הַיְינוּ מִשּׁוּם שֶׁדִּיבֵּר עִם הָאִשָּׁה שֶׁלֹּא לְנוֹכֵחַ דֻּמְיָא למ"ש בח"א סִימָן ב' דְּאִם דִּיבֵּר עִמָּהּ לְנוֹכֵחַ מִצַּד הַדִּין אָסוּר וְלֹא מִתּוֹרַת חוּמְרָא.

אַחֲרֵי בַּקֻּשַׁת הַמָּחָ"ר אֵינוֹ כֵּן דְּשָׁם בח"ג לְנוֹכֵחַ הָיָה מְדַבֵּר עִמָּהּ דְּהַנָּכְרִית אָמְרָה לָהּ אוֹי לָךְ עֲצוּבַת רוּחַ וּכְבָר הָרַב עֵרֶךְ הַשֻּׁלְחָן אוֹת כ"ח הִשִּׂיגוּ אֲבָל הָאֱמֶת נִרְאֶה דְּלָא הָיוּ בְּיָדוֹ

ש"ות מֵהָרִיבָ"ל וְהָרְאָיָה מִמַּה שֶׁהֵבִיא מִדְּבָרָיו מֵהָרַב חֶלְקַת מְחוֹקֵק בקב"ע וְשָׁם הֵם בְּתַכְלִית הַקִּיצוּר וְשָׁמָּא אִם הָיָה מְדַבֵּר דֶּרֶךְ נִסָּתֵר לֹא סָבַר לְהַחְמִיר כָּלָל וְכֵן נִרְאֶה דַּעַת מָהָרָ"ם אַלְשִׁיךְ סִימָן ק"ה בְּאוֹמְרוֹ עֲדַיִן לֹא שָׁמְעָה אִשָּׁת פ' וכו'.

דְּחָשַׁשְׁיב לָהּ מסל"ת ומ"ש כנ"הג הג"הט אוֹת קי"ג דְּחוֹלֵק עַל מֵהָרִיבָ"ל אֵינוֹ מֻוכָרָח וכ"כ מהר"א בֶּן חַיִּים בִּתְשׁוּבָתוֹ כִּי בָּאָה בס' דַּרְכֵי נוֹעַם סי' נ"ד דַּף קנ"א ע"ג דמהרח"ש כָּתַב הֵיכָא דְּלָא הִזְכִּירוּ לוֹ אִשָּׁה כְּלָל אֶלָּא אָמַר בַּעֲלָהּ.

שֶׁל פְּלוֹנִית מֵת אֵינוֹ אֶלָּא כִּמְסַפֵּר דְּבָרִים וְהָוֵי מסל"ת וְהֵבִיא אח"ז דִּבְרֵי מֵהָרַמָ"א הנז"ל יעו"ש וְכֵיוָן דְּתָלָה הַדָּבָר בְּשֶׁלֹּא הִזְכִּירוּ לוֹ אִשָּׁה אֲבָל בַּמַּזְכִּיר הוּא מֵעַצְמוֹ לֹא אִיכְפַּת נִרְאֶה אֲפִילּוּ דִּיבֵּר עִמָּהּ כֵּן בַּעֲלָהּ שֶׁל פְּלוֹנִית מֵת וְכַיּוֹצֵא אֵין חֲשַׁשׁ דמ"ל הִזְכִּיר שֶׁלֹּא בְּפָנֶיהָ כֵּן אוֹ בְּפָנֶיהָ וּמַחְוֵי בְּמָחוֹג אֲבָל לֹא בְּפֵירוּשָׁא וּבְדִיבֵּר עִמָּהּ לְנוֹכַח מַיְיתֵי לָהּ מֵהָרִיבָ"ל מִמ"ש הָרַשְׁבָּ"א וּדְעִמֵּיהּ מֵהָאוֹמֵר אִמְרוּ לְאֵשֶׁת פ' וְזֶהוּ מֵהֶקֵּישָׁא דְּהֶקֵּישָׁא מִלְּבַד דְּאַעִיקָּרָא בַּיְרוּשַׁלְמִי הנז"ל לֹא נִזְכַּר רַק בְּהִזְכִּירוּ לוֹאַחֵרִים אִשָּׁה עכ"ז לָמְדוּ הָרַשְׁבָּ"א וּדְעִמֵּיהּ מֵהַהִּ דְּאָמַר אִמְרוּ לְאֵשֶׁת פ' שֶׁבַּעֲלָהּ מֵת דה"נ מִתְכַּוְּנִין לְהֶיתֵּר הוּא אפי' זֶה יֵשׁ לִדְחוֹת דְּדִילְמָא לָא אָמְרוּהָ הָרַשְׁבָּ"א וּדְעִמֵּיהּ רַק בְּמוּמָר דְּיוֹדֵעַ הַדִּין וּמְכַוְּנִין לְקַלְקֵלָהּ וַאֲפִי' מסל"ת אֵינוֹ נֶאֱמָן וכמ"ש הָרַ"ן שֶׁהֵבִיאוֹ מֵהָרִיבָ"ל שָׁם בח"ג וּבָזֶה יָבוֹא עַל נָכוֹן דְּלָא לְיָהֲוֵי הָרַמְבַּ"ם בְּתִשׁוּבָתוֹ לְעַכּוֹ פְּלִיג עֲלַיְיהוּ וכמ"ש כנ"הג הג"הט אוֹת ק"ט וַאֲפִי' אִם בָּאנוּ לוֹמַר דְּהָאוֹמֵר אִמְרוּ לְאֵשֶׁת פ' ל"ש מוּמָר ל"ש נָכְרִי אֵינוֹ כְּלוּם דְּילְמָא דַּוְקָא בכ"הג מַמָּשׁ אֲבָל לֹא בְּדִיבֵּר עִמָּהּ מַמָּשׁ כֵּיוָן דְּלָא הוּא הִזְכִּיר אִשָּׁה וְלֹא אֲחֵרִי' הִזְכִּירוּ לוֹ אִשָּׁה וְאִם תִּמְצָא לוֹמַר כֵּיוָן שֶׁדִּיבֵּר עִמָּהּ הַיְינוּ כְּמוֹ שֶׁהִזְכִּיר אוֹ הִזְכִּירוּהוּ תִּסְגֵּי לָן לְהַחְמִיר בְּשֶׁדִּיבֵּר עִמָּהּ לְנוֹכַח מַמָּשׁ וּכְנִדּוֹן מֵהָרִיבָ"ל שָׁם דְּאָמַר לָהּ אוֹי לְךְ עֲצוּבַת רוּחַ וכו': וְיֵשׁ לְהַרְגִּישׁ עַל הָרַב מִשְׁחָא דְּרִבּוּתָא ח"ב דַּף צ"ח בְּנָכְרִית שֶׁאָמְרָה לַאֲבִי הַבָּנוֹת עַל בִּתּוֹ הַקְּטַנָּה וְהוּא הֵשִׁיבָה שֶׁהַקְּטַנָּה הֵמִירָה וְהַגְּדוֹלָה עִגּוּנָא וְהִיא סִיְּפָרָה לוֹ שֶׁבַּעַל הָעִגּוּנָא מֵת אֵיךְ לֹא נָשָׂא וְנָתַן בְּהַזְכָּרַת אִשָּׁה וּמִסִּיק בְּנִדּוֹנוֹ דְּהָוְיָא מסל"ת וְהוּא עַצְמוֹ בח"א דַּף צ"ט הִזְכִּיר זֶה בְּשֶׁגַּם נוּכַל לוֹמַר דְּהַדָּבָר פָּשׁוּט בְּעֵינָיו וְאֵין זֶה עִנְיָן לִמ"ש מהרמ"ג סי' נ"ב ומהריט"ץ סִימָן קמ"ב ומהרמב"ח הוּבָא בגו"ר רֵישׁ כְּלָל ג' כְּשֶׁשָּׁאַל עַל הָאִשָּׁה דִּשְׁאֵלָה גְּרִיעָה בְּיוֹתֵר דְּמוּכָח טְפֵי דְּאֵין כַּוָּנָתוֹ אֶלָּא לְהַתִּיר כְּהַהִיא דְּאָמְרוּ לְאֵשֶׁת פ' דְּהֶחְמִירוּ בָּהּ הָרַשְׁבָּ"א וְסִיְּעָתוֹ וּמַה שֶּׁהֶחְמִיר בס' פֶּרַח מ"א ח"א סי' י"ו כַּיּוֹצֵא בנ"ד דְּהָוֵי שְׁלֹּא לְנוֹכַח י"ל מִשּׁוּם דְּמָצָא פֶּתַח פָּתוּחַ מִצַּד אַחֵר לְהֶיתֵּר: וּמִמָּנּוּ נִקַּח בנ"ד שֶׁיֵּשׁ לָנוּ פֶּתַח פָּתוּחַ מִמ"א וְלָא נִצְטָרֵךְ לְזֶה לְהָקֵל כְּשֶׁלֹּא דִּיבֵּר לְנוֹכַח וְהוּא מִמ"ש מהרב"ח שָׁם אַחַר שֶׁאָסַף אִישׁ טָהוֹר הַקּוֹלוֹת שֶׁהִיקְלוּ בָּזֶה מהרח"ש ומהרשד"ם וּמֵהָרַמָ"א ומהראד"ב וְהָרַב פְּנֵי מֹשֶׁה סִיְּים וְז"ל ובנ"ד יֵשׁ הוֹכָחָה שֶׁלֹּא בָּא הַנָּכְרִי לְהוֹדִיעַ לְאֵשֶׁת הַמֵּת שֶׁמֵּת בַּעֲלָהּ כִּי אִם לְהוֹרוֹת לָהּ הֵיכָן הָרוֹג שֶׁכָּךְ אָמַר בִּלְשׁוֹן הָעֲדוּת וכו' עַנְגֵי הַגּוֹי בַּעֲלָהּ שֶׁהֲרָגוּהוּ וּמֻוָטָל וכו' וְאִם הוּא כַּוָּנָתוֹ לְהוֹדִיעַ מִיתַת בַּעֲלָהּ הול"ל בַּעֲלָהּ הֲרָגוּהוּ שֶׁכָּךְ אָמַר בִּלְשׁוֹן ערב"י גוזה"א אל"י קתלו"ה קאע"ד וכו' וְכֵן מַה שֶּׁהִזְכִּיר הוּא וְנַעֲרוֹ וּבַחֻרָא מַחְתִּא מְחָתִינְהוּ הֲרֵי שֶׁלֹּא נִתְכַּוְּנוּן לְהֶיתֵּר וְכִדְבָרָיו הָרְאשׁוֹנִים כָּתַב הָרַב כֶּרֶם שְׁלֹמֹה שָׁם וְיָלִיף לָהּ מִדְּבְרֵי מהרח"ש כְּדִילִיף הָרַב הַנִּזְכָּר שָׁם ובנ"ד שְׁתַּיִם הֵנָּה קוֹרוֹתֵינוּ אִם לְהַפִּירוּשׁ הָרִאשׁוֹן הֲרֵי הוּא אוֹמֵר מַה בְּתִּךְ עוֹשָׂה שֶׁבַּעֲלָהּ מֵת וְאִם בָּא לְהֶיתֵּר הול"ל בַּעֲלָהּ מֵת וּמַה זֶּה שֶׁבַּעֲלָהּ מֵת דְּקָאָמַר ואע"ג דִּנְדוּנֵם הוּא בַּעֲלָהּ שֶׁהֲרָגוּהוּ

ובנ"ד שֶׁבַּעְלָה מֵת כֵּינָן דְּכָל עִיקָּר טַעֲמָם ממהרח"ש שֶׁכָּתַב דְּכָל שֶׁאֵין כַּוָּנָתוֹ לְהוֹדִיעַ
הַמִּיתָה לָא חָיְישִׁינַן לְהַזְכָּרַת הָאִשָּׁה ה"נ הָכָא אֵין כַּוָּנָתוֹ לְהוֹדִיעַ הַמִּיתָה מִמַּה שֶּׁלֹּא אָמַר
בַּעְלָהּ מֵת אֶלָּא שֶׁבַּעְלָהּ מֵת וּכְמוֹ דְּהָתָם כַּוָּנָתוֹ לְהוֹדִיעַ הֵיכָן הוּא מֻוָּטָל כֵּן הוּא בנ"ד
ואע"ג דְּאָמַר עַל שְׁפַת הַיָּם וּבַזֶּה אֵין מָקוֹם יָדוּעַ אֶפְשָׁר שֶׁחָשַׁב שֶׁהַקְּרוֹבִים שֶׁלּוֹ יוֹדְעִים
מְקוֹם מְאוֹרַע הַסְּפִינָה וְעַל הָרוֹב שֶׁבְּאוֹתוֹ שְׁפַת הַיָּם נִמְצָא וְכַוָּנָתוֹ שֶׁיֵּלְכוּ לְקָוְבְרוֹ דְּאֵין
לָהֶם לְהִתְעַכֵּב וְלָחוֹשׁ שֶׁמָּא קְבָרוּהוּ אֲחֵרִים אֶלָּא הֲרֵי הוּא כְּדוֹמֶן עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וּמַה
שֶּׁלֹּא אָמְרוּ כֵּן תֵּכֶף וּמִיָּד מִשּׁוּם שֶׁלֹּא הִנִּיחוֹ אָבִיהָ לִגְמוֹר דְּבָרָיו עַד שֶׁאָמַר לוֹ מִי אָמַר לְךָ
שֶׁמֵּת וְאָמַר מַה שֶּׁאָמַר וְגִילָּה סוֹפוֹ עַל תְּחִילָּתוֹ וְכֵן מ"ש הוּא וְגוֹי אַחֵר מִכְּפָר פ' הֲרֵי טַעַם
שֵׁנִי שֶׁל הָרַב הַנָּ"ל ואע"ג דְּהָתָם בְּנַעַר יִשְׂרְאֵל וְהָכָא נָכְרִי דַּע זִיל בָּתַר טַעְמָא כֵּינָן דְּבַחֲדָא
מַחְתָּא מְחָתִינְהוּ מוּכָח דְּאֵין כַּוָּנָתוֹ לְהֵיתֵר וּמַה טַעַם לְחַלֵּק בְּהַזְכָּר' אַחַר יִשְׂרָאֵל אוֹ נָכְרִי
וְאוּלַי דְּנָכְרִי עָדִיף יוֹתֵר דְּהֵם אֵינָם חוֹשְׁשִׁין לְעֵדוּת מִיתָה אוֹ הֲרִיגָה דַּאֲפִילּוּ בְּעוֹדוֹ בַּחַיִּים
מִתְגָּרֶשֶׁת אֵצֶל הַשּׁוֹפֵט שֶׁלָּהֶם בְּלֹא מַעֲמַד הַבַּעַל וּכְשֵׁם שֶׁעַל הַגּוֹי הָאַחֵר מְסַפֵּר מִשָּׁם
הָרִאשׁוֹן מַה שֶּׁרָאָה כֵּן מַה שֶּׁסִּיפֵּר לוֹ הָרִאשׁוֹן מֵהַיְהוּדִי הַזֶּה מְסַפֵּר מַה שֶּׁרָאָה וְכֵן דִּיבּוּרוֹ
שֶׁהוּא מֻוָּטָל עַל שְׁפַת הַיָּם שֶׁהוּא מִדִּבְרֵי הָרִאשׁוֹן אָמְרִינַן כֵּינָן שֶׁסִּיפֵּר דִּבְרֵי הָרִאשׁוֹן
כַּהֲנָיָתָן מ"ש בַּתְּחִילָּה מַה בְּתִּדְּ עוֹשֶׂה וכו' אֵין לָחוּשׁ שֶׁכַּוָּנָתוֹ לְהֵיתֵר שֶׁהֲרֵי גִּילָּה סוֹפוֹ
במ"ש מִפִּי הא' אֵין כַּוָּנָתוֹ כִּי אִם לְסַפֵּר הַדְּבָרִים: : וְעוֹד דבנ"ד שֶׁזֶּהוּ הַנָּכְרִי מִפִּי הַנָּכְרִי
הָרִאשׁוֹן וְעִיקַּר הוּא הָרִאשׁוֹן כמ"ש המבי"ט ח"ב סי' ק"ד וּמָהָרָ"ם גאלַנְטִי סי' מ"ז א"כ
אַף שֶׁהַשֵּׁנִי הַזֶּה יֵשׁ לָחוּשׁ בּוֹ בְּמַאֲמָרוֹ מַה בְּתִּדְּ עוֹשֶׂה וכו' אֵין לָנוּ אֶלָּא דִּבְרֵי הָרִאשׁוֹן
שֶׁהַזְכִּיר שֶׁלֹּא דִּיבֵּר מֵהָאִשָּׁה כְּלָל: וְהִנֵּה בְּנָכְרִי מִפִּי נָכְרִי פָּסַק מָרָן בְּקָצַר וְז"ל נָכְרִי
מסל"ת מִפִּי מסל"ת מַשִּׁיאִין אֶת אִשְׁתּוֹ וְהִיא דַּעַת הָרָ"ן שֶׁהַזְכִּיר מָרָן בב"י וְהִיא לְפָנֵינוּ
בס"נ וְכֵן סְבָרַת מהרי"קו שׁוֹרֶשׁ קכ"א שֶׁהַזְכִּירוּ שָׁם וְכֵן הוֹכִיחַ מהרימ"ט בח"ב סי' כ"ה
ול"ב דְּלָא כהרשד"ם סי' מ"ז ונ"ב ור"מ שֶׁעָשָׂה מהרי"קו ות"הד בְּחַד סְבָרָא וּכְמוֹ שֶׁתָּמַהּ
ה' סֵדֶר אֵלִיָּהוּ רַבָּה דַּף י"א וְהִנֵּה סְבָרַת הָרָ"ן ומהרי"קו סְבָרָא מְצִיעְתָא דְּלָא כְּהָרִיבָ"ש
סִימָן שע"ז שֶׁמַּחְמִיר כ"כ וְסָבַר כֵּינָן דמסל"ת גּוּפֵיהּ חִידּוּשׁ הוּא אֵין לְךָ בּוֹ אֶלָּא חִידּוּשׁוֹ
וּדְלָא כהת"הד דְּמֵיקֵל טְפֵי וְהִיא בסי' רל"ט וּבִכְתָבָיו סי' רכ"ג דַּאֲפִי' שֶׁבָּאוּ דִּבְרֵי הָרִאשׁוֹן
מִפִּי הַשֵּׁנִי בְּסִתָּמוֹת כָּל שֶׁלֹּא נִיכָּר בִּדְבָרָיו רֵיעוּתָא מַשִּׁיאִין אֶת הָאִשָּׁה וכ"כ מַהָרִיבָ"ל
ח"א סי' א' דְּהָרָ"ן ומהרי"קו בְּחַד שִׁיטָּה וכמ"ש בְּדַעַת מָרָן כ"כ מהריק"ש בִּתְשׁוּבָה סִימָן
קכ"ב וּרְמָזוֹ בס' עֵרֶךְ הַשֻּׁלְחָן אוֹת ל': וְאַגַּב רָאִיתִי בקב"ע לְהָרַב חֶלְקַת מְחוֹקֵק וֶהֱבִיאוֹ
מהרי"ע בִּבְנֵי יְהוּדָה סי' ס' ממהראנ"ח דְּבָרִים שֶׁלֹּא זָכִיתִי לַהֲבִינָם וְהוּא שֶׁכָּתַב דְּהָרָ"ן
לְשִׁיטָתֵיהּ אָזֵיל דִּפְלוֹנִי מֵת אֵינוֹ מוֹעִיל אֶלָּא א"כ הִגִּיד בְּשֵׁם הַמַּגִּיד הָרִאשׁוֹן שֶׁאָמַר לוֹ פ'
מֵת דְּבָרִים אֵלּוּ בְּלִבַּד לֹא יַסְפִּיקוּ לְהֵיתֵר וְלָכֵן צ"ל דְּהָרִאשׁוֹן מסל"ת אֲבָל ת"הד סָבוּר
כְּהָרִיבָ"ש דִּפְלוֹנִי מֵת סַגִּי א"כ כְּשֶׁאוֹמֵר בְּשֵׁם הָרִאשׁוֹן שֶׁאָמַר לוֹ פ' מֵת סַגִּי וְאֵין לָנוּ
לְבַדּוֹק חֲשָׁשׁ שֶׁמָּא ע"י שְׁאֵלָה ע"כ דְּאֵיתֵּ תָּלוּי זֶה בָּזֶה וַהֲרֵי הָרִיבָ"ש דְּסָבַר דְּאֵין צָרִיךְ
קֶשֶׁר דְּבָרִים סָבַר דְּהַנָּכְרִי מסל"ת מִפִּי מסל"ת לָא מְהַנֵּי וְגַם לְדַעַת רַבְּוָתָא דְּלָא סָבְרִי
הָכִי בְּדַעַת הָרִיבָ"ש עַיֵּין בכנ"הג הגב"י אוֹת קל"ו ובס' סֵדֶר אֵלִיָּהוּ רַבָּה דַּף יו"ד מ"מ
כְּהָרָ"ן רַבֵּיהּ מִיהָא סָבוּר דְּמְהַנֵּי נָכְרִי מִפִּי נָכְרִי אֲבָל צָרִיךְ לְהָבִין וְלָדַעַת מִסִּיפּוּר הַשֵּׁנִי
דִּבְרֵי הָרִאשׁוֹן שֶׁהָרִאשׁוֹן מסל"ת הָיָה וְאֵינוֹ תָּלוּי בְּקֶשֶׁר דְּבָרִים אִם צָרִיךְ אוֹ לָאו וְעוֹד
מִדִּבְרֵי מהראנ"ח הנז' מוּכָח דְּפוֹסֵק כת"הד הוֹאִיל וּבְעָלְמָא לָא קי"ל כְּהָרָ"ן דְּצָרִיךְ קֶשֶׁר

דְּבָרִים וְשָׁזָהוּ לְפִי דְּבָרָיו טַעְמוֹ שֶׁל ת"הד דְּמַכְשִׁיר נָכְרִי מִפִּי נָכְרִי גַּם בִּסְתָמָא וַהֲרֵי כנ"הג שָׁם מְרַמֵּז ממהראנ"ח דְּסָבַר כְּהָרִיבָ"ש דְּמַחְמִיר במסל"ת מִפִּי מסל"ת אַלְמָא דְּסָבַר כְּרַבְּוָותָא דְּסָבְרִי כְּדַעַת הָרִיבָ"ש דִּבְשׁוּם אוֹפָן אֵינוֹ מוֹעִיל מסל"ת מִפִּי מסל"ת כְּמָרָן וּמֵהָרִיבָ"ל וּדְעַמַּיְיהוּ וּכְבָר מַלְתִּי אֲמוּרָה דְּאֵין בְּיָדֵינוּ ש"ות מהראנ"ח: אֶלָּא שֶׁיֵּשׁ לְהַרְגִּישׁ עַל מָרָן בִּתְשׁוּבָה דַּף ק' ע"ג וְכֵן בְּדַף קכ"א דְּפוֹסֵק כת"הד דְּכָתַב וְז"ל וְאֵין לוֹמַר דְּעַד הַמְּעִיד מִפִּי גּוֹי אֵין מַשִּׂיאִין אֶת אִשְׁתּוֹ וכמ"שהָרִיבָ"ש וַאֲפִלּוּ הָרָ"ן שֶׁהִתִּיר נִרְאֶה מִדְּבָרָיו שֶׁלֹּא יֹאמַר אֶלָּא כְּשֶׁיֹּאמַר הַנָּכְרִי הַשֵּׁנִי שֶׁהָיָה מסל"ת שֶׁהַרֵי מהרי"קו ות"הד דְּבָתְרָאֵי נִינְהוּ שָׁרוּ וְהוֹכִיחַ כֵּן בִּטְעָמִים נְכוֹנִים וכ"נ מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בִּתְשׁוּבָתוֹ לְעַכּוֹ וְכֵן בְּבֶדֶק הַבַּיִת רֶמֶז מִתְּשׁוּ' הָרַמְבַּ"ם הנז' הֲרֵי ממ"ש הֲרֵי מהרי"קו ות"הד וכו' מוּכָח דְּלָא כְּהָרָ"ן דְּסָבוּר דְּצָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה הוֹכָחָה מִדִּבְרֵי הַשֵּׁנִי שֶׁהָרִאשׁוֹן מסל"ת הָיָה וְהוּא הַדִּין מַמָּה שֶׁפָּסַק בש"ע כְּהָרָ"ן וְגַם כנ"הג הִרְגִּישׁ עָלָיו דִּבְתְשׁוּבָתוֹ מוּכָח דְּמַשְׁוֶה למהרי"קו בַּהֲדֵי ת"הד וַהֲרֵי מהרי"קו סָבַר כְּהָרָ"ן וכ"נ דַּעְתּוֹ בב"י וּבְפִסַק אַחֵר אֲשֶׁר לִי בְּעִגּוּנָא אָנֹכִי הַעִירוֹתִיהוּ דְּגַם בִּתְשׁוּבוֹתָיו יֵשׁ הִתְחַלְּפוּת שָׁשָׁם דַּף קי"ח ע"ב וּרְמָזוֹ כנ"הג שָׁם אוֹת קל"ה כָּתַב וְז"ל וְאָשִׁיבָה יָדִי וכו' דִּלְמַאי דְּאָמְרִינַן דְּהָרִיבָ"ש סָבַר דְּאֵין מַתִּירִין אֶת הָאִשָּׁה הֲרֵי מהרי"קו ות"הד פָּסְקוּ וכו' ובס' ת"הד כָּתַב עוֹד דַּאֲפִילּוּ לֹא נוֹדַע לָנוּ שֶׁהַגּוֹי הָרִאשׁוֹן מסל"ת לָא חָיְישִׁי' ע"כ הֲרֵי דְּהִפְרִיד סְבָרַת ת"הד ממהרי"קו וְעוֹד יֵשׁ לְהַרְגִּישׁ עָלָיו שָׁשָׁם דַּף ק' ע"ג צִיְּדוּ בְּנִדּוֹנוּ גַּם לִסְבָרַת הָרִיבָ"ש דְּכָתַב כֵּינָן שֶׁהַתּוֹגָּרְמִית סִיְּפָרָה שֶׁאָמַר לָהּ הַיִּשְׁמָעֵאל שֶׁשָּׁמַע לְהָרוֹצְחִים שֶׁהָיוּ דּוֹאֲגִים עַל שֶׁהֵמִיתוּ הַיְּהוּדִי בְּחִנָּם וְהַדָּבָר בָּרוּר שֶׁאֵין לְךָ מסל"ת בָּרוּר מִזֶּה וּבָזֶה יוֹדֶה הָרִיבָ"ש ע"כ אֶתְמְהָא וַהֲלֹא לְדִידֵיהּ דַּעַת הָרִיבָ"ש אֵין מוֹעִיל בְּשׁוּם אוֹפָן מסל"ת מִפִּי מסל"ת וְיֵשׁ לְתַמּוֹהַּ עַל מַה שֶּׁרָאִיתִי בְּסֵפֶר מָגֵן גִּבּוֹרִים למהר"ר אִיְשְׁטְרוּנְשָׁה בִּתְשׁוּבוֹת שֶׁבְּסוֹפוֹ סי' ב' דְּמוֹכִיחַ מִתְּשׁוּ' מָרָן הנז' דְּנָכְרִי מִפִּי נָכְרִי בִּסְתָמָא נָמֵי מוֹעִיל כמ"ש ת"הד וְאֵיךְ לֹא זָכַר שַׁר דבש"ע פָּסַק בְּהֵפֶךְ וְגַם לֹא הִרְגִּישׁ דְּבִתְשׁוּבוֹת עַצְמָם יֵשׁ בָּהֶם הִתְחַלְּפוּת כמ"ש וּבְפִסְקֵי הנז"ל הִרְגַּשְׁתִּי עוֹד עַל מ"ש מָרָן דמהרי"קו ות"הד בָּתְרָאֵי נִינְהוּ וכו' וַהֲלֹא כֵּינָן דְּלֹא רָאוּ דִּבְרֵי הַקּוֹדְמִים אֵין רְאָיָה מִזֶּה וְגַם יָשַׁבְתִּי מַה שֶּׁהִקְשָׁה בס' גִּבְעוֹת עוֹלָם דַּף י"ג עַל הָאַחֲרוֹנִים דְּפָסְקוּ כת"הד וְאֵיךְ לֹא חָשׁוּ לְהָרָ"ן וּדְעַמַּיְהּ דְּלָאו קָטְלֵי קָנֵי בְּאַגְמָא נִינְהוּ ח"ו וְהִנֵּה בְּנוֹסַח דִּבְרֵי הַנָּכְרִי הַשֵּׁנִי הנז' שֶׁאָמַר בָּא אֲצִלֵנוּ נָכְרִי אֶחָד וְאָתָה מַכִּירוֹ פב"פ וְאָמַר לָנוּ וכו' מוּכָח דְּמֵאֵלָיו וּמֵעַצְמוֹ סִיְּפֵר עַיֵּן בש"ות מהרימ"ט ח"ב סי' כ"ה וְכֵן מְבֹאָר בש"ות הָרָ"ן עַצְמוֹ דא"צ מַמָּשׁ שֶׁהַשֵּׁנִי יֹאמַר שֶׁהָרִאשׁוֹן מסל"ת כ"כ אֶלָּא שֶׁיִּהְיֶה נִיכָּר מִסְּגנוֹן דִּבְרֵי הַמַּגִּיד הַשֵּׁנִי דִּבְרֵי הָרִאשׁוֹן כַּמּוּת שֶׁהֵם מוֹכִיחַ לְהַשּׁוֹמְעִים שמס"לת הָיָה: וְאַדְרַבָּה בְּעֵד מִפִּי עֵד וּבִפְרָט נָכְרִי מס"לת מִפִּי מס"לת לָא חָיְישִׁינַן לְסָפֵק אִישְׁתַּהִי וְלֹא שְׁיַזְכִּיר קְבוּרָה כמ"ש מֵהָרִיבָ"ל ח"א סי' א' וז' וְיוּ"ר וח"ב סי' י"ב וי"ד ומהרשד"ם סי' נ"א כָּתַב הֲרֵי הוֹרָה הָרַב וְעָשָׂה מַעֲשֶׂה וְעַיֵּן בכנ"הג הִט אוֹת שמ"ב מַה שֶּׁרָמַז בָּזֶה מִכַּמָּה רַבָּנִים שֶׁפָּסְקוּ כֵּן אֲפִילּוּ בְּאִיסּוּרָא דְּאוֹרָיְיתָא וּבִתְשׁוּבָתוֹ סי' ז' דַּף י"ב כָּתַב כְּבָר פָּשְׁטָה הַהוֹרָאָה לְהָקֵל בְּסָפֵק אִישְׁתַּהִי כמ"ש מֵהָרִיבָ"ל ומהרש"ך וְהָרַדְבָ"ז והרב"א וּמֵהָרַמָ"א ומהר"א שָׁשׁוֹן וכ"כ הָרַב פֶּרַח מ"א וְהָרַב פְּנֵי מֹשֶׁה רִמְזָם הָרַב יַד אַהֲרֹן ח"ב הג"הט אוֹת ס"ח וְשָׁם יְיַשְּׁבוּ מַה שֶּׁהִקְשׁוּ עַל מֵהָרִיבָ"ל בְּעִיקַּר רְאָיָתוֹ שֶׁהֵבִיא ע"ז מס' ת"הד ובכנ"הג שָׁם אוֹת קס"ו יְיַחֵס סְבָרָא זוֹ לְמָרָן וְכֵן נָקְטִי רַבָּנַן בָּתְרָאֵי בְּסֵפֶר נִימּוּקֵי שְׁמוּאֵל סי' נ' נָקַט לָהּ גַּם לְעִנְיַן דְּלָא נִיחוּשׁ

לְקוֹל הַבָּרָה וְעַיֵּין בס' מְעִיל שְׁמוּאֵל סי' י"ט ובס' דַּרְכֵי נוֹעַם סי' ס"ג וס"ד לֵב שְׁלֹמֹה סי' כ"ה מַשְׂאַת מֹשֶׁה ח"א דַּף רכ"ד ע"ד בְּאֵרוֹת הַמַּיִם סי' כ"ח תְּקָפּוֹ שֶׁל יוֹסֵף סי' ה' עוֹד הַלָּשׁוֹן שֶׁל הָרִאשׁוֹן שֶׁמְּסַפֵּר הַשֵּׁנִי הַהוּא אָמַר רְאִינוּהוּ וְהִכַּרְנוּהוּ לְשׁוֹן רַבִּים מַשְׁמַע שֶׁשְּׁנַיִם הָיוּ הָרוֹאִים וְהַיּוֹדְעִים וּבְתַרְיֵי לָא חָיְישִׁינַן לִבְדַדְמֵי כנז"ל וַאֲפִילּוּ הֵם פְּסוּלִים וּכְמוֹ שֶׁרָמַז בס' עֵרֶךְ הַשֻּׁלְחָן אוֹת ס"ד ממהריב"ל והמבי"ט וְהָרַב נוֹדָע בִּיהוּדָה וכ"כ מהרש"ך ח"א סִימָן נ"ו וכ"כ בס' רֹאשׁ מַשְׁבִּיר דַּף מ"ג וְדַף ן' וּמָהַרְשָׁ"ל בס' ב"ד שֶׁל שְׁלֹמֹה דַּף ק"ב ע"ג ובס' גִּבְעוֹת עוֹלָם סִימָן ח' דַּף י"ג וְכָתַב בס' בְּנֵי אַבְרָהָם סי' ב' דַּף ט"ו שֶׁכֵּן סְבָרַת רֹוב הַפּוֹסְקִים.

וְכֵן כָּפַל הַדְּבָרִים רְאִינוּהוּ וְהִכַּרְנוּהוּ מוּכָח דְּהַכִּירוּהוּ הֵיטֵב וְכָתַב מֵהָרִיבָ"ל ח"א סוֹף כְּלָל א' דְּבְהַכִּירוּהוּ הֵיטֵב לְאַלְתַּר מַשְׁמַע וְעוֹד עַל שְׁפַת הַיָּם אֵינוֹ בָּרוּר בַּיַּבָּשָׁה מַמָּשׁ כמש"ל וְעוֹד דְּהָיוּ מַכִּירִים אוֹתוֹ בְּחַיִּים מִמַּה שֶּׁבָּא חָמִיו לְהַגִּיד לוֹ וְכֵן הוּא בְּבֵירוּר כַּאֲשֶׁר יָבֹא לִפְנִים וְכָתַב הרא"ם מר"ת שֶׁכָּתַב מהא"ז דְּבְמַכִּירִים אוֹתוֹ בַּחַיִּים מְעִידִין עָלָיו אֲפִילּוּ לְאַחַר כַּמָּה יָמִים וכ"כ הָרַדְבַּ"ז ח"ב סי' ס"א בִּסְתָמוֹת וְעַיֵּין בְּסֵפֶר רֹאשׁ מַשְׁבִּיר דַּף ל"ז הוּא הָיָה מוֹנֶה לְהָרַבָּנִים הַמְּדַבְּרִים בָּזֶה וכנ"ל הג הג"הט אוֹת של"ח צַיֵּין מהראד"ב סי' י"ד ומהרח"ש והרש"ח וּמַהֲר"ש הַלֵּוִי וס' פְּנֵי מֹשֶׁה שכ"כ וְכֵן נָקִיט בס' מְעִיל שְׁמוּאֵל שָׁם וְהָרַב בָּתֵּי כְּהֻנָּה בְּתְשׁוּ' בס' מַשְׂאַת מֹשֶׁה ח"א סי' מ' והתשב"ץ ח"ד סי' נ"ב דל"ב ע"א וְהָרַב מַשְׂאַת מֹשֶׁה שָׁם דַּף רכ"ח ע"ב.

וְעַיֵּין בְּתְשׁוּ' מָהָר"י בְּוִזְאלְדוֹ הוּבְאָה בס' פְּנֵי אַהֲרֹן דס"ו עָשָׂה ס"ס בְּזֶה וְכֵן רָמַז בס' לֶקֶט הַקֶּמַח דַּף פ"ד מֵהָרַב שב"י וְכֵן בס' מַר וַאֲהָלוֹת סי' ט' דַּף מ"ז ע"א הֲבִיא סְבָרָא זוֹ וְיִישֵׁב מ"ש מהרח"ש דְּסְבָרָא זוֹ אֵינָהּ אֶלָּא לְדַעַת הָרֹא"שׁ וּדְעִמֵּיהּ דְּבְעַד שֶׁלֹּא רָאָה הַטְּבִיעָה לָא בָּעִינַן לְאַלְתַּר משא"כ לַסְּבָרָא דְּבְכָל אוֹפָן בָּעִינַן לְאַלְתַּר וְהֵם רֹוב בְּנָיָן וְרֹוב מְנָיָן יעו"ש אֵינוֹ כֵּן דהרא"ם לִסְבָרָא זוֹ נָמֵי קָאָמַר דְּלָא אָמְרוּ דְּבָעֵינַן בְּכָל אוֹפָן לְאַלְתַּר רַק לְמִי שֶׁאֵינוֹ מַכִּירוֹ ע"כ.

וְתוּ יֵשׁ מֵרַבָּוָתָא דְּסָבְרִי דְּהָא דְּבָעֵינַן לְאַלְתַּר דַּוְקָא כְּשֶׁשְּׁהָא בַּמַּיִם ג' יָמִים וְלֹא כֵן בְּדָלָא שֶׁהָא שִׁיעוּר זֶה וְכָתַב בס' כְּנֶסֶת יְחֶזְקֵאל ס"ט דס"ד שֶׁהוּא סָנִיף גָּדוֹל וְעַיֵּין להרשד"ם סנ"א ובח"מ סשפ"ב דְּעָשָׂה ס"ס בְּזֶה וְכֵן הוּא בִּשְׁאָר הָאַחֲרוֹנִים בָּחוֹן בָּהֶם וְחִקּוּר בָּהֶם וּלְעִנְיַן קְבוּרָה חוּץ מִמ"ש למהריב"ל וּדְעִמֵּיהּ דְּעַד מִפְּי עֵד א"צ תּוּ חַדִּית לָן הָרַב הַמְּבָהָק דָּוִד הַגְּדִיל הַנָּ"ל נר"ו בִּדְבָרִים שֶׁכִּבְכָתָב שֶׁשָּׁלַח אֵלַי בְּאוֹמְרִים שֶׁלִּשׁוֹנוֹ תָּפוּס תַּחַת שִׁנָּיו בְּחֹוזֶק שֶׁבָּאָדָם חַי זֶה אִי אֶפְשָׁר לְסָוְבְלוֹ וּמֵוכָרַח שֶׁהוּא מֵת וְאֵין לָחוּשׁ בּוֹ בִּדְדָמֵי וְהָוֵי כמ"ש דְּקִבּוּרָה לָאו דַּוְקָא וה"ה טִלְטוּל אוֹ נָגַע בּוֹ וְעוֹד אִי אֶפְשָׁר לֵידַע שֶׁהוּא תָּפוּס כ"כ בְּחֹוזֶק בֵּין שִׁינָּיו אִם לֹא נָגַע בּוֹ לִרְאוֹת שֶׁכֵּן הוּא: וְדַע דְּבַמָּה שֶׁאָמַר לוֹ אָבִיהָ מִי אָמַר לְךָ שֶׁמֵּת וְאָז אָמַר לוֹ מֵהָרִאשׁוֹן מַה שֶּׁאָמַר אֵין לוֹמַר דְּהָוֵי כְּנִשְׁאָל אע"ג דְּהָעִיקָּר הוּא הָרִאשׁוֹן כנז"ל אֵין זוֹ שְׁאֵלָה הוֹאִיל וְהִתְחִיל הוּא לוֹמַר מַה בְּתִּךְ עוֹשָׂה וכו' כְּמוֹ שֶׁלָּמְדוּ כָּל הַפּוֹסְקִים מֵעֲוָבְדָא דְּפַוְנְדָקִית הַבְּכִיָּה שֶׁבִּכְתָה בַּתְּחִילָּה כְּשֶׁרָאֲתָה אוֹתָם הָוְיָא הַתְחָלָה אע"ג דאח"ך אָמְרוּ אַיֵּה חֲבִירְינוּ וְאָמְרָה מֵת וּקְבַרְתִּיו הֲוָיָה מסל"ת ומִזֶּה לָמַד מֵהָרִיבָ"ל ח"ג סי' ב' דאע"ג דְּאָמַר יְהוּדִי בִּסְתָם וּשְׁאָלוּהוּ מִי הוּא זֶה וְאָמַר פ' הָוֵי מסל"ת רָמְזוּ כנ"ה הג הג"הט אוֹת ץ' וכ"כ ממהראנ"ח וְאֵין זֶה עִנְיָן למ"ש מֵהָרִיבָ"ל גּוּפֵיהּ בח"ד סי' ג' דּוּק

וְתִשְׁכַּח וּדְלֹא כמ"ש הר"י קַנְדִּיוּטִי שָׁרָמַז כנ"הג שָׁם אוֹת קפ"ה הַיְינוּ דַּוְקָא אִם שְׁאָלוּהוּ עַל הַפְּרָט שֶׁהִתְחִיל כְּגוֹן שֶׁאָמַר שֶׁמֵּת ואח"ך שְׁאָלוּהוּ בְּאוֹפֶן הַמִּיתָה הֵיאַךְ אוֹ אִם אָמַר שְׁמוֹ וְשָׁאֲלוּ לוֹ הַדְּבָרִים בְּאֵר הֵיטֵב אוֹ שֶׁהִזְכִּיר שֵׁם עִירוֹ וּשְׁאָלוּהוּ עַל עִנְיַן הָעִיר אֲבָל אִם הוּא מסל"ת בְּעִנְיַן הַמִּיתָה וּשְׁאָלוּהוּ עַל שְׁמוֹ וְשֵׁם אָבִיו וְשֵׁם עִירוֹ לָאו מסל"ת אוֹ אֶפְשָׁר וכו' וכנ"הג שָׁם הִסְכִּים לָזֶה אֵיךְ לֹא הִזְכִּיר שָׁם מִדִּבְרֵי מַהָרִיבָ"ל ומהראנ"ח שֶׁהִזְכִּירָם קוֹדֶם לָכֵן דַּאֲפִילּוּ אָמַר יְהוּדִי אוֹ יְהוּדִים וּשְׁאָלוּהוּ מִי וּמִי וּבֵירֵר שִׂיחָתוֹ הָוֵי מסל"ת אֲבָל אֵין ה"נ אִם לֹא הִזְכִּיר יְהוּדִי אוֹ יְהוּדִים כְּלָל רַק מִיתָה אֵינוֹ כְּלוּם וְהַהִיא דְּפֵרְנָדָקִית כַּיָּדוּעַ דַּעֲלִיהּ קָאֵי כֵּיוָן דְּהִנִּיחוּהוּ אֲצָלָהּ.

וק"ק עַל הָרַב פֶּרַח מ"א ח"א סי' ג"ל דְּבַתְּחִלָּה כָּתַב כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ וְסַיֵּים אִי נָמֵי מִשּׁוּם דְּלָא יִיחֵד יְהוּדִים וְאֵיךְ לֹא זָכַר שֵׁר מֵהַהִיא דְּכָתַב ח"ג סי' ב' דַּאֲפִילּוּ שֶׁלֹּא יִיחֵד וּשְׁאָלוּהוּ מִי וּמִי הָוֵי מסל"ת.

וְרָאִיתִי לְהָרַב יַד אַהֲרֹן הג"הט אוֹת ע"ט דְּכָתַב דִּכְמוֹ שֶׁנֶּחְלְקוּ מָהָר"י קַנְדִּיוּטִי וְאַחֵר עִמּוֹ כֵּן נֶחְלְקוּ בָּתְרֵאי הָרַב דְּבַר מֹשֶׁה ובס' צְרוֹר הַכֶּסֶף וְהָרַב דְּבַר מֹשֶׁה שֶׁיָּשְׁנוּ אֶצְלֵנוּ רָאִיתִי לוֹ וְלֹא הִזְכִּיר מִדִּבְרֵי מַהָרִיבָ"ל הנז' וְלֹא יָדַעְתִּי לָמָּה וְכָתַב עוֹד הָרַב יַד אַהֲרֹן שָׁם שֶׁגַּם הָרַב עז"נ סי' ק"ה סָבַר כהר"י קַנְדִּיוּטִי הנז'.

וּלְדַעְתִּי אֵינוֹ מֻוכְרָח דְּכָל עִיקָּר טַעְמוֹ דְּהַנָּכְרִי נִתְכַּוֵּון לְבַזּוֹת הַיְּהוּדִים שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים לָשׁוּט בְּיָמִים וְכֵן הוּא דֶּרֶךְ הַפּוֹסְקִים כְּשֶׁעִיקַּר דִּינָם יָצָא לָהֶם מִמָּקוֹם אַחֵר מְצָרְפִין לוֹ טַעַם אַחֵר אַף שֶׁבְּאוֹתוֹ טַעַם הָאַחֵר אֵינוֹ כְּדַאי לְבַדּוֹ וְהָרַב עז"נ שָׁם הֵבִיא דִּבְרֵי מַהָרִיבָ"ל הַנַּ"ל בִּשְׁתִיקָה וְכֵן רָמַז מֹהָרַב צֶמַח צֶדֶק סִימָן מ"ב בְּדִיבּוּר הַנָּכְרִי אַנָּשִׁיל וְאָמַר לוֹ זַלְמָן אַתָּה יוֹדֵעַ מָה שֶׁהָיָה לְאֶנְשִׁיל וְאָמַר לוֹ שֶׁנֶּהֱרַג דְּהָוֵי מסל"ת ומ"מ בנ"ד גַּם לְמָהָר"י קַנְדִּיוּטִי א"ש כֵּיוָן שֶׁבָּא אֲצָל אֲבִי הָעִגּוּנָא וְאָמַר לוֹ מַה בְּתִּךְ עוֹשָׂה וכו' כְּהִזְכִּיר שְׁמוֹ שֶׁכְּבָר מֵת שֶׁהֲרֵי עִם חָמְיוֹ שֶׁל הַמְבֻקָּשׁ הוּא מְדַבֵּר וּכְמוֹ שֶׁרָמַז בְּסוֹף סֵפֶר הַמִּכְתָּב דַּף ט' סי' ק' מִמַּר זְקֵנוֹ כֵּיוָן שֶׁאָמַר הַגּוֹי בַּעֲלָהּ שֶׁל זוֹ מֵת תּוּ לָא צָרִיךְ לְהַזְכָּרָתוֹ וְהַזְכָּרַת שֵׁם עִירוֹ וְעַיֵּין בְּפֶרֶט זֶה תשו' הָרַב בָּתֵּי כְּהֻנָּה אֲשֶׁר הוּבְאָה בס' מַשְׁאַת מֹשֶׁה ח"א סי' מ' שֶׁכֵּן הוּא ואח"ך שֶׁאֵלוּ מִי אָמַר לְךָ שֶׁמֵּת הוּא עַל הַפֶּרֶט ואע"ג דְּשִׂיחַת נָכְרִי זֶה מִפְּנֵי אַחֵר.

אִיבְּרָא דמהרימ"ט כָּתַב בח"ב סי' ל' הֶבִיאוֹ ה' הנז' שָׁם דְּזֶה נִמְשָׁךְ לְשׁוֹרֶשׁ דִּבְרֵי מַהָרִיבָ"ל הַנַּ"ל דְּכָל עֵד מִפִּי נָכְרִי תָּלִינַן לְהָקֵל וּמַה שֶּׁמַּהָרִיבָ"ל גּוּפֵיהּ בח"ב סִימָן ט"ו בְּעֵדוּת צוּרִי וּמָרָן בִּתְשׁוּבָה סי' א' הֶחְמִירוּ בְּכַיּוֹצֵא בָּזֶה תַּרְגְּמָהּ הָרַב פ"מ הֵבִיאוּ הָרַב הנז' שָׁם ובס' דַּרְכֵי נוֹעַם סִימָן ס"ד תְּשׁוּבַת מהר"א בְּרוֹדוֹ מִשּׁוּם דְּאִם אָמַר בְּסָתָמָא פ' אָמַר לוֹ שֶׁמֵּת אוֹ נֶהֱרַג לֹא הָיוּ מַחְמִירִים אֲבָל הִזְכִּיר דִּבְרֵי הָרִאשׁוֹן בִּפְרָטוּת וְאֵין בָּהֶם כְּדֵי לְהַתִּיר לָכֵן הֶחְמִירוּ וא"כ.

בנ"ד דְּהִזְכִּיר דִּבְרֵי הָרִאשׁוֹן בִּפְרָטוּת שֶׁאָמַר לוֹ הַיְּהוּדִי שֶׁהָיָה עוֹלֶה לַדֶּקֶל וכו' יֵשׁ בּוֹ לְהַסֵּס אֲבָל כֵּיוָן דְּהִקְדִּים וְאָמַר בָּא פב"פ וְאַתָּה ג"כ מַכִּירוֹ אוּלַי שֶׁהַכַּוָּנָה שֶׁעַל חַתְנָךְ הוּא שֶׁאָמַר מַה שֶׁאָמַר שֶׁכֵּיוָן שֶׁמַּכִּיר לְךָ שֶׁאַתָּה חָמְיוֹ גַּם מַכִּיר שֶׁהוּא חַתְנָךְ וְכָתַב הָרַב דְּבַר מֹשֶׁה סי' ח"י דַּף קל"ט ע"ג דְּהַהִיא דְּמָרָן בְּרַבִּי חָבִיב שֶׁהֶחְמִיר מִשּׁוּם שֶׁשָּׁם הָרוֹצְחִים לֹא דִּיבְּרוּ עִם הַגְּוָיָה וְלֹא עִם הַגּוֹי הַמְּדַבֵּר לָהּ אֶלָּא שֶׁהַגּוֹי אָמַר לָהּ שֶׁשָּׁמַע מִפִּי גּוֹיִם אֲחֵרִים שֶׁהָיוּ מְדַבְּרִים זֶה עִם זֶה וכו' ע"כ וְכֵן הַהִיא דְּמַהָרִיבָ"ל בח"א סי' ס"ו דְּהֶחְמִיר

גַּם בְּמַכִּירוֹ כְּבָר תַּרְגְּמָהּ הַחק"ל הנז' סי' י"ג דַּף קכ"ד ע"ד דַּהֲגַם דְּהָעֵד הָעִיד דְּעַל יוֹסֵף אָמַר הַנָּכְרִי אֵינוֹ אוֹמֵר כֵּן בְּבֵירוּר כִּי אִם בְּאֶוְמְדָּנָא וְכֵינָן דְּאָנוּ רוֹאִים דְּבְרֵי הַנָּכְרִי בְּאֵיזֶה אוֹפָן אָמָרָם אֵינוֹ תָּלוּי בְּאוֹמֵר הוּא דְּעַל הַמְּבֻקָּשׁ אָמַר הַגּוֹי כְּשֶׁאָנוּ רוֹאִים דִּבְרֵי הַגּוֹי דְּיֵשׁ בָּהֶם כַּמָּה הוֹכָחוֹת דְּעַל הַמְּבֻקָּשׁ בָּאוּ דְּבָרָיו וְגַם הָעֵדִים מְעִידִים בְּבֵירוּר דְּעָלָיו אָמַר הַגּוֹי מַה שֶּׁאָמַר אֵין לְהִסְתַּפֵּק בְּאַחַר ע"כ.

מִינָּהּ בנ"ד דְּבָרוּר לָנוּ שֶׁהָרַאשׁוֹן מַכִּירוֹ וְיוֹדְעוּ לְהַמְּבֻקָּשׁ כַּאֲשֶׁר כֵּן אָמַר לָנוּ אֲבִי הָעִגּוּנָא וְגַם הַשֵּׁנִי הַזֶּה שֶׁאָמַר לוֹ כֵּן תְּחִלַּת דָּבָר בָּא אֶצְלֵנוּ פב"פ וְאַתָּה מַכִּירוֹ אִם לֹא שֶׁבְּוַדַּאי הֵבִין שֶׁדִּבְרֵי הָרַאשׁוֹן עַל הַמְּבֻקָּשׁ הוּא אוֹמֵר מַה לּוֹ לְהַזְכִּיר דָּבָר זֶה לַאֲבִי הָעִגּוּנָא א"כ לָאו מֵאֶוְמְדָּנָא הוּא שֶׁמַּכִּירוֹ וְגַם מִדִּיבּוּר הַיְהוּדִי שֶׁהָיָה עוֹלֶה וכו' מוּכָח דְּעַל הַיָּדוּעַ קָאָמַר וכמ"ש מהרשד"ם סי' מ"ג ונ"ג ואע"ג דִּבְסִי' ר"מ עַרְעֵר ע"ז כְּבָר הָאַחֲרוֹנִים תָּמְהוּ עָלָיו דְּאִלְמָלֵא רָאָה דִּבְרֵי רַבּוֹ מָהָר"י טְאִיטָצַק שֶׁאָמַר כֵּן לֹא הָיָה מְעַרְעֵר וְכָל הָאַחֲרוֹנִים תָּפְסוּ לִסְבָרָא זוֹ וְסַפָּרִין פְּתִיחוּ אַף הַחק"ל מַהֲדוּרָא בָּתְרָא א"הע סי' ו' כָּתַב בְּמַדְבֵּר עַל הַיָּדוּעַ הַזְכָּרַת שְׁמוֹ נָמֵי לָא בָּעֵינַן מֵהָרַב פְּנֵי מֹשֶׁה וְכֵן נוֹטָה דַּעַת מָהָר"י הַכֹּהֵן בְּמַשְׁאַת מֹשֶׁה שָׁם דַּף רכ"ד וְדָוְקָא בְּמֵעִיד בְּעִיר הַנֶּהֱרָג אַף שֶׁהָעֵד מֵאוֹתוֹ הָעִיר הִכְרִיעַ שָׁם הַחק"ל דְּהַזְכָּרַת שְׁמוֹ מִיהָא בָּעֵינַן: וְדַע דְּמָצָאתִי בס' מָגֵן גִּבּוֹרִים לְהר"ד אִישְׁרוֹנְסָה בִּתְשׁוּבוֹת סי' ב' שֶׁאָמַר יִשְׂרָאֵל לְיִשְׂרָאֵל חֲבֵירוֹ מַדּוּעַ אֵינָם מְשְׁתַּדְּלִים בְּסַאלוֹנִיקִי בְּעַד עִנְיַן פְּלוֹנִית שֶׁהָיְתָה נְשׂוּאָה לְפְלוֹנִי שֶׁאָמַר לִי תּוֹגָר אֶחָד שֶׁרָאָהוּ מֵת וְהִתִּירָהּ ע"פי עֵדוּת זֶה יעו"ש וְהִיא שִׁיטַת הָרַב פ"מ כְּשֶׁהוּא מְדַבֵּר בְּסָתָם וַדַּאי דְּנוֹדַע לוֹ מִפִּי הָרַאשׁוֹן שֶׁעַל הַמְּבֻקָּשׁ קָאָמַר וְיֵשׁ לְהַרְגִּישׁ עַל מַה שֶּׁהִקְשָׁה לוֹ הָרַב יַד אַהֲרֹן ח"ב הג"הט אוֹת פ"ח כֵּינָן שֶׁכָּל זֶה מִדִּבְרֵי הַיְהוּדִי וְהַיְהוּדִי אָמַר שֶׁאָמַר לוֹ תּוֹגָר שֶׁמֵּת פְּלוֹנִי וְהַיְהוּדִי הֵבִין שֶׁעַל פ' שֶׁמִּסָּאלוֹנִיקִי בָּאוּ דְּבָרָיו וְכֵן הִקְשָׁה עַל מ"ש שָׁם כֵּינָן שֶׁהַיְהוּדִי הִזְכִּיר שָׁם אָחִיו יעו"ש דְּאֵיךְ לֹא הִרְגִּישׁ דְּיֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין אוֹמֵר בְּסָתָמָא פ' אָמַר שֶׁמֵּת לְבֵין שֶׁמְּבָאֵר תּוֹכֶן הַדְּבָרִים וּמֵאוֹתָם דְּבָרִים יֵרָאֶה שֶׁאֵין בָּהֶם כְּדֵי לְהַתִּיר וכמ"ש הָרַב הנז"ל: וְהִנֵּה מַה שֶּׁהִרְחַבְנוּ הַדִּיבּוּר כ"כ דְּמַאֲמָר הָרַאשׁוֹן אִם הָוֵי כְּמַזְכִּיר שְׁמוֹ וְשֵׁם אָבִיו וְעִירוּ מִשּׁוּם שֶׁמָּה שֶׁאָמַר שֶׁהָיָה עוֹלֶה לַדֶּקֶל פ' לְהוֹרִיד וכו' וְהַדֶּקֶל הוּא שֶׁל פ' אִם הָוֵי דַּוְקָא בְּדֶקֶל זֶה וְלֹא בְּדֶקֶל אַחֵר הָיָה עוֹסֵק אֵין כָּאן מַה לְהַסֵּם מִידֵי דַּהֲוָה מ"ש כנ"הג הגב"י אוֹת ש"א ממהרימ"ט אִם אָנוּ יוֹדְעִים שֶׁבַּעְלָהּ שֶׁל זוֹ רָגִיל בְּפַרְדֵּס פְּלוֹנִי וְהֵעִידוּ עַל אוֹתוֹ שֶׁהָיָה בְּפַרְדֵּס פ' נֶהֱרַג דָּבָר בָּרוּר מְקֻרֵי ע"כ.

אֲבָל בָּדַקְנוּ עַד מָקוֹם שֶׁיָּדֵינוּ מַגַּעַת וְיָדַעְנוּ שֶׁהַנָּכְרִים הנז' רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי שְׁדוֹתֵיהֶם סְמוּכִים זֶה לָזֶה בְּעִיר הַמְּבֻקָּשׁ וְשָׂדֶה שֶׁל פ' שֶׁהִזְכִּיר הַנָּכְרִי הַנַּ"ל סָמוּךְ לָהֶם וְגַם יָדַעְנוּ שֶׁאֵין כָּאן יְהוּדִי הָעוֹסֵק בְּדֶקֶל הַנָּכְרִים בִּשְׂכִירוּת זוּלַת זֶה אַף לֹא לְבַד בְּדֶקֶל זֶה הָיָה עוֹסֵק אֶלָּא גַּם בִּדְקָלִים שֶׁל שְׁאָר הַנָּכְרִים שֶׁבְּעִירוֹ וא"כ אֵינוֹ דָּבָר בָּרוּר כ"כ כְּהַהִיא דמהרימ"ט וְלָכֵן הֲוִצְרַכְנוּ לָבוֹא עָלֶיהָ מִכֹּחַ הַהֶכְרֵחַ וּמִכֹּחַ מְדַבֵּר עַל הַיָּדוּעַ אֶצְלָם שֶׁהֲרֵי הַשֵּׁנִי הַזֶּה בָּא.

אֵצֶל חָמְיוֹ וּמְסַפֵּר לוֹ עַל בִּתּוֹ שֶׁבַּעְלָהּ מֵת וְגִילָה סוֹדוֹ שכ"כ אָמַר לוֹ פב"פ שֶׁאַתָּה מַכִּירוֹ וְעוֹד י"ל אע"פי שֶׁאִלְיָהוּ הנז' הָיָה עוֹסֵק בִּשְׁאָר דְּקָלֵי הַנָּכְרִים הנז' שֶׁשְּׁדוֹתֵיהֶם סְמוּכִים זֶה לָזֶה בְּכָל יוֹם רוֹאִים לְאִלְיָהוּ הַמְּבֻקָּשׁ הנז' שֶׁעוֹלֶה לְדֶקֶל פ' הנז' שֶׁהַשָּׂדֶה הַהִיא סְמוּכָה וְלָאו אַדַּעְתַּיְיהוּ שֶׁעוֹסֵק ג"כ בִּשְׁאָר הַדְּקָלִים שֶׁל נָכְרִים אֲחֵרִים שֶׁאִם לֹא כֵּן הָיָה לוֹ לוֹמַר

שֶׁעוֹסֵק בַּדְּקָלִים סְתָם וְלֹא לִפְרָט ומ"מ לֹא גָּרַע זֶה מֵהָאוֹמֵר יְהוּדֵי מֵעִיר פ' מֵת דְּהַנָּה בָּרוּר לָנוּ שֶׁהַדֶּקֶל שֶׁל פ' הנז' הוּא בְּעִיר הַמְבֻקָּשׁ וּבְמֵעִיד יְהוּדֵי סְתָם מֵת מְחַפְּשִׂין בְּאוֹתָהּ הָעִיר וכמש"ל בְּעֵדוּת שְׁנֵי הַיְּהוּדִיסבְּאִישְׁתַּהִי וְרָאָה אוֹתוֹ בַּקֶּבֶר נָפוּחַ דְּסָבְרַת הגו"ר לְהֶיתֵּר וְהַיְּהוּדִים הַנָּ"ל לֹא הִזְכִּירוּ שְׁמוֹ רַק שֵׁם עִירוֹ וְהָעִיר הַזֹּאת קְטַנָּה וַאֲנָשִׁים בָּהּ מְעָט בְּנָקֵל יִהְיֶה הַחִפּוּשׂ שָׁם: וּבְעִנְיַן קְבוּרָה דְּלָא בָּא בְּפִי הָרִאשׁוֹן כְּבָר כָּתַבְנוּ מִמהריב"ל דְּעַד מִפִּי עֵד אֵין צָרִיךְ וכ"ש מִסל"ת מְשׁוּם דַּהֲווּ תַּרְתֵּי לְטֵיבוּתָא אֲבָל בְּמַכִּיר אוֹתוֹ שֶׁכָּתַב מָרָן בְּתְשׁוּבָה סי' ח' דַּף ק"י ע"ב מֵהָרַמְבַּ"ם וְהָרַ"ן בְּתְשׁוּ' אֵינָהּ מִשְּׁלָנוּ דְּהָרַמְבַּ"ם אַיְירִי בַּיַּבָּשָׁה בְּתְשׁוּ' לְעַפּוֹ וְכֵן הָרַ"ן בְּתְשׁוּ' סי' ג' וְכֵן נִדּוֹן מָרָן שָׁם וְעַיֵּין מַה שֶּׁרָמַז כנ"ה הגב"י אוֹת קע"ו וְכֵן מ"ש הָרַשְׁבָּ"א וְהָרִיטְבָ"א דְּבַגּוֹ הַמַּכְרִיז לָא בָּעֵינַן וּקְבָרְתִּיו וְדִבְרֵיהֶם עַל טְבִיעָה נָמֵי דַּהֲרֵי הַךְ דְּמַאן אִיכָּא בֵּי חַסָּא אֲכָלוּהָ כְּוָורֵי לְחַסָּא אַכְרוּזֵי הִיא כְּהָנָךְ דְּלְעֵיל מִינָּהּ מַאן אִיכָּא בֵּי חִיאוּי שְׁכִיב חִיוַּאי וַוי לֵיהּ לְפָרָשָׁא זְרִיזָא וְכָל שֶׁנִּתְכַּוְּנוּ לְהוֹדִיעַ הַדָּבָר לַאֲחֵרִים הָוֵי אַכְרוּזֵי כמ"ש בס' נֶאֱמָן שְׁמוּאֵל סי' מ"ח וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה כָּתַב בְּסֵפֶר רֹאשׁ מַשְׁבִּיר סי' ל' כ"ש שֶׁבָּא לְחָמִיו לְהוֹדִיעוֹ ואע"ג דְּמִפִּי הָרִאשׁוֹן הָיוּ הַדְּבָרִים אִי לָאו דְּקִים לֵיהּ דְּדִבְרֵי הָרִאשׁוֹן ע"ז קָאֵי לֹא הָיָה מְדַבֵּר עִם חָמִיו מ"מ הַאי סָבָרָא דְּאַכְרוֹזֵי רַבּוֹ עָלֵיהּ עַיֵּין מַה שֶּׁרָמַז בכנ"ה הג הגב"י אוֹת קצ"ד א"נ במ"ש מהרמ"ג סי' ס"ה דְּכָל שֶׁלֹּא הִזְכִּיר הָעֵד נְטִבַּע אֶלָּא רְאִיתִיו מֵת עַל שְׂפַת הַיָּם א"צ לְקִבּוּרָה וְכֵן הַיְנוּ דַּוְקָא בְּיִשְׂרָאֵל הַמֵּעִיד אֲבָל לֹא במסל"ת אֲבָל מָרָן מְמָאֵן בָּזֶה וְאַדְרַבָּה א"צ ובמסל"ת צָרִיךְ כמ"ש כנ"ה הג בְּשֵׁמוֹ הגב"י אוֹת קס"ב ומ"מ הֲרֵי כָּתַבְנוּ דְּדַעַת מָרָן כמהריב"ל דְּעַד מִפִּי עֵד א"צ לְהַזְכִּיר קְבוּרָה וְעוֹד דִּכְפִי מ"ש מֵהָרַב הַמְּוַבְּחָק הַנָּ"ל נר"ו שֶׁלְּשׁוֹנוֹ תָּפוּס תַּחַת שִׁינָּיו בְּחֹזֶק הֲרֵי יֵשׁ כָּאן קְבוּרָה: וְאֵין לְהַרְהֵר מִמַּה שֶּׁקִּבַּלְנוּ כַּמָּה עֵדוּיוֹת שֶׁבְּזֶה חֲשַׁשׁ מָהָר"י סָמוּט לְקוֹל הַבָּרָה כִּמְבֹאָר בִּתְשׁוּבַת מָרָן סי' ג' וכמ"ש הָרַב כָּרֶם שְׁלֹמֹה סי' ז' וּבְנוֹ בְּדָבָר מֹשֶׁה סי' ו' ובס' צְרוֹר הַכֶּסֶף סי' ב' רִמְזָם הָרַב יַד אַהֲרֹן ח"ב הגב"י אוֹת ל"ז וּמָרָן שָׁם ומהרשד"ם סי' מ"ז כָּתְבוּ דְּלֹא חָיְישִׁינַן לָזֶה אֶלָּא בַּיָּם וְלֹא בַּיַּבָּשָׁה יעו"ש דְּשָׁאנֵי בְּנִדּוֹן הַהוּא דְּאָמַר שָׁמַעְתִּי סְתָם וְלֹא אָמַר מִמִּי וְכֵן יָדַעְתִּי סְתָם כַּמְבֹאָר בְּדִבְרֵיהֶם ובקב"ע שֶׁשָּׁם וְלֹא עוֹד אֶלָּא רָמַז שָׁם הָרַב יַד אַהֲרֹן מ"ה פְּנֵי מֹשֶׁה ה"ד בְּיִשְׂרָאֵל מִפִּי נָכְרִי אֲבָל לֹא בְּנָכְרִי מִנָּכְרִי וְעוֹד דְּבְעֵד מִפִּי עֵד כָּתַבְנוּ לְעֵיל מֵהָרַב נִמְקִי שְׁמוּאֵל מִשּׁוֹרֶשׁ דְּבְרֵי מֵהָרִיבָּ"ל הַנָּ"ל דְּאֵין לָחוּשׁ לְקוֹל הֶבָּרָה: : נָהְדַּר אַפִּין לְהַצִּיעַ הֵיתֵּר הָעִגּוּנָא הַזֹּאת אִם לְעֵדוּת הַיְּהוּדִים הַנָּ"ל דְּרָאוּהוּ בִּקְבוּרָתוֹ וּפָנָיו נְפוּחוֹת וּסְפֵיקָא דְּרַבָּנָן הוּא אע"ג דְּאִישְׁתַּהִי נָמֵי הֲרֵי הִתִּירָה הגו"ר וּמִיהוּ כֵּינָן דְּלָא הִזְכִּירוּ שְׁמוֹ וְלֹא שֵׁם אָבִיו יִהְיֶה הִתִּירָה ע"י חִפּוּשׂ וְכֵן בְּעֵדוּת אֲבִי הָעִגּוּנָא דְּאֵין חָסֵר כִּי אִם בִּפְרָט זֶה בְּשֶׁגַּם שֶׁנִּבּוֹא לְהַחְמִיר דְּלָא דִּיבֵּר עַל דָּבָר בָּרוּר כמ"ש הָרַ"ן בִּתְשׁוּבָה כֵּינָן שֶׁעוֹלֶה גַּם לִשְׁאָר דְּקָלִים אֲחֵרִים שֶׁל שְׁאָר נָכְרִים וְכֵן מקב"ע שֶׁל הַמֶּלַח שֶׁהוֹצִיאוּ אוֹתָהּ מֵאִיסּוּר תּוֹרָה אַלִּיבָּא דהמבי"ט יָצְאָה גַּם מֵאִיסּוּרָא דְּרַבָּנָן כֵּינָן דְּהִזְכִּיר מִיתָה בנ"ד אַחַר שֶׁיָּצָא לַחוּץ אִלְמָלֵא הָיָה מַזְכִּיר שְׁמוֹ וְגַם בָּזֶה לֹא גָּרַע מֵהָאוֹמֵר יְהוּדֵי מֵעִיר פ' מֵת דְּתִהְיֶה מֻוָּתֶרֶת ע"י חִפּוּשׂ דַּהֲרֵי הוּא אוֹמֵר ב' מהסאח"ל פ'ר'גִּי יָשַׁב בַּסְּפִינָה אֲבָל הַיְּהוּדִי הָאַחֵר וכו' הֲרֵי הִזְכִּיר שֵׁם עִירוֹ וְגַם מם"ש פ'ר'גִּי אַלְמָא אַחֵר הוּא מֵאוֹתָם ב' שֶׁל הסאח"ל וַהֲרֵי יָדַעְנוּ מִפִּי פ'ר'גִּי שֶׁאֵין כָּאן מֵעִירוֹ עִמּוֹ בַּסְּפִינָה זוֹלַת זֶה הַמְבֻקָּשׁ וְהָוֵי כְּדָבָר בָּרוּר וְהַחִפּוּשׂ אֵינוֹ אֶלָּא לְרַוְוחָא דְּמִילְתָא וְגַם מקב"ע שֶׁל הַנָּכְרִים שֶׁהָלְכוּ מִפֶּה מָתָא לְמָקוֹם הַהוּא אִם בַּהֲלִיכָתָם רָאוּ מַה שֶּׁרָאוּ כנז' בִּשְׁנֵי קב"ע

שֶׁאָמְרוּ מָצִינוּ לְאֱלִיָּהוּ בֶּן סַעֲדוּנָא מֵוְשָׁלָךְ מֵת עַל שְׂפַת הַיָּם יֵשׁ לְהַתִּיר בְּשׁוֹפִי דַּהֲרֵי אִיכָּא שְׁמוֹ וְשֵׁם אָבִיו הַיְינוּ אָבִיו הַיְינוּ אִמּוֹ וְשֵׁם עִירוֹ כֵּיוָן דְּהַנָּכְרִי הַנָּ"ל מֵעִיר הַמְבֻוקָּשׁ וְגַם דִּיבּוּרָם שָׁם הָיָה עִם הָעֵד שֶׁהוּא ג"כ מִשָּׁם וּבִנְמָצָא אֵין צָרִיךְ לְהַזְכִּיר קִבּוּרָה כנז"ל מִיְּסוֹד הרא"ם וְהָרַדְבָ"ז וְכֵן בְּמַכִּיר וּמַזְכִּיר שְׁמוֹ אַלִּיבָּא מֵאֵיזֶה רַבָּנָותָא עַיֵּין בכנ"הג הגב"י אוֹת קצ"ד וּבְעִנְיַן סָפֵק אִישְׁתַּהִי הֲרֵי אִיכָּא סְפֵק סְפֵיקָא כֵּיוָן דְּעַל שְׂפַת הַיָּם אֵינוֹ בָּרוּר דְּפִירוּשׁוֹ בַּיַּבָּשָׁה מַמָּשׁ וּמַה גַּם בְּמַכִּירִים אוֹתוֹ כַּאֲשֶׁר כֵּן עָשׂוּ רַבָּנָותָא בָּחוּן בָּהֶם וְחִקּוּר בָּהֶם מַה גַּם בְּאִיסּוּרָא דְּרַבָּנָן דְּבֵיהּ קָיְימִינַן: : וּמִכָּל אִילֵּין דְּהָווּ אַחַר שֶׁלְּרוֹנְחָא דְּמִלְתָא נַעֲשָׂה חִיפּוּשׂ שָׁם בְּעִירוֹ דְּאֵין שׁוּם אֶחָד יוֹדֵעַ שֶׁנֶּעֱדָר מִכְּפָר זֶה שְׁמוֹ פב"פ זוּלַת זֶה הַמְבֻוקָּשׁ אָז נָכוֹן לִבּוֹ בָּטוּחַ לְהַתִּירָהּ לִינָּשֵׂא לְכָל גְּבַר דְּתִיצְבְּיִין אִם אֵינָהּ זְקוּקָה לְיִבּוּם וְיִקְוַּם בָּנוּ מִקְרָא שֶׁכָּתוּב גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתֶךָ כיר"א.

וְצָרִיךְ לְאוֹדוֹעֵי בַּאֲתַר דְּמִתָּבְעִי כִּי לֹא מָלָאנִי לִבִּי לְהַתִּיר עַד שֶׁשָּׁלַחְתִּי לְהָרַב הַגָּדוֹל מָעוֹז וּמִגְדּוֹל וְיוֹמָא כִּי הָאִידָּנָא רֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן תּוֹכְכִי ע"הק יְרוּשָׁלַיִם תוב"ב הָרַב חַיִּים דָּוִד חַזָּן נר"ו וְשָׁלַח לִי פְּסָקָא דְּדִינָא וּשְׁנֵי עַמּוּדֵי גוֹלָה אִתּוֹ לְהַתִּירוֹ הָרִאשׁוֹן אָדָם הַגָּדוֹל בָּעֲנָקִים יְהוֹשֻׁעַ אַבְרָהָם קְרִיסְפִּין זלה"ה וּמִשְּׁנֵהוּ רַבִּין חֲסִידָא עט"ר הָרַב הַגָּדוֹל מָעוֹז וּמִגְדּוֹל כמהר"ר חַיִּים פְּאֶלָאגִ'י נר"ו כַּאֲשֶׁר יָבֹא פְּסָקָם זֶה לִפְנִים סָמוּךְ וְנִרְאֶה הַשּׁוֹמֵר אֱמֶת יִשְׁמְרֵם עַד כִּי יָבֹא שִׁילֹה תּוֹכְכִי יְרוּשָׁלַיִם תובב"א כיר"א: הַצָּעִיר אַבְרָהָם חַיִּים אָדָאדִי ס"ט סִימָן ד וַיִּשְׁלַח אַבְרָהָם אֶת יָדוֹ קב"ע הַנָּ"ל לִשְׁאוֹל אֶת פִּי עֶלְיוֹן הָרַב הַגָּדוֹל מָעוֹז וּמִגְדּוֹל וְיוֹמָא כִּי הָאִידָּנָא רֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן בע"הק יְרוּשָׁלַיִם תובב"א כמהר"ר חַיִּים דָּוִד חַזָּן נר"ו הֵיכָן הַדִּין נוֹטֶה וְזֶה אֲשֶׁר הֵשִׁיב לִי: תְּשׁוּבָה אָנֹכִי הַדַּל בְּאַלְפֵי חֲזִי הֲוִית שְׁאֵלַת חָכָם חֲצִי תְּשׁוּבָה רוֹמֵז עַל האר"ש בַּהֲדֵי שׁוּתָא תְּלִי תָּלִין שֶׁל הֲלָכוֹת גְּלָיָה לִדְרָעֲיָה וְאֶת יֶרֶךְ אַבְרָהָם מַה יֶּרֶךְ בַּסֹּתֶר הִיא מוֹצֵאת מִתַּחַת יַד חָבֵר הָאִי מָאן דְּיָאִיר הָרַב הַכּוֹלֵל דַּיְינָא דִּנְחִית לְעֻמְקָא דְּדִינָא בָּרוּךְ אַבְרָהָם חַיִּים עַד הָעוֹלָם נר"ו וּמֵרוֹב הָעֲנָוָה פָּנָה אֶל הָאֵזוֹב וּבִקֵּשׁ מֵאִתִּי לְגַלּוֹת דַּעְתִּי קַלָּה כְּמוֹת שֶׁהִיא וְכָל לְגַבֵּי דִּידִי יְרָאָה וָרַעַד יָבֹא בִי מַה מַּגִּי יַהֲלוֹךְ לְהוֹרוֹת תְּשׁוּבָה וּמַה גַּם בְּאִיסּוּר עֶרְוָה הַחֲמוּרָה ממ"ש הָרַב הנמק"י ז"ל בְּשֵׁם הָרִיטְבָ"א ז"ל הֵבִיא דְּבָרָיו מוהרד"ך ז"ל בִּתְשׁוּ' דאע"פי שֶׁהִיקְלוּ קוֹלוֹת רַבּוֹת מְשׁוּם עִיגּוּנָא יֵשׁ לוֹ לַדַּיָּין לְדַקְדֵּק הֵיטֵב יע"ש וכמ"ש מהרשד"ם ז"ל בְּכַמָּה מִתְּשׁוּבוֹתָיו וְכִי מָה אֲנִי לִטְחֹון עַד אֲשֶׁר דַּק.

כָּל קִבֵּל דְּנָא לֹא אוּכַל לְהִתְאַפֵּק כְּמַאֲמַר הַתַּנָּא שֶׁאֵין אַתָּה בֶּן חוֹרִין לְהִבָּטֵל מִמִּצְוָה וְאַזְהָרָה שָׁמַעְנוּ מִפִּי קָדוֹשׁ הוּא הָרֹא"ש ז"ל וְהָרַמְבַּ"ם ז"ל וְדַעַת מָרָן ז"ל בִּתְשׁוּ' ובב"י סי' י"ז שֶׁרָאוּי לְכָל מוֹרֶה לַחֲזוֹר עַל צְדָדֵי הֶיתֵּר בְּעִיגּוּנָא דְּאִיתְתָא ומהרשד"ם ז"ל בחא"ה סי' ג"ן כָּתַב אֵין מְדַקְדְּקִים בָּאִשָּׁה עִגּוּנָא וְכָל הַמַּחְמִיר וְחוֹקֵר בִּדְבָרִים אֵלּוּ לֹא יָפָה הוּאעֹנְשָׁה וְאֵין דַּעַת חֲכָמִים נוֹחָה הֵימֶנּוּ וכ"כ הָרַב בְּצַלְאֵל ז"ל בִּתְשׁוּ' סי' כ"א וּמָרָן החב"יב ז"ל בִּתְשׁוּ' א"הע סי' ז' זֹאת הָיְתָה לִי לָצֵאת מִמְּחִיצָתִי לָתוּר וּלְחַפֵּשׂ לְהוֹצִיא אֶת הָאִשָּׁה הָעִגּוּנָא הַזֹּאת דנ"ד מִכַּבְלֵי הָעִיגּוּן ע"פי הָעֵדוּיוֹת הַכְּתוּבִים בַּשְּׁאֵלָה.

וְעַל פִּי הַקְּדָמָה יְדוּעָה וּמְוֻסְכֶּמֶת מִכָּל הַפּוֹסְקִים אַף ל'ו הֵבִיאָה מָרָן הַקָּדוֹשׁ ז"ל בִּתְשׁוּ' א"הע דַּף ק"ז סְמִיכָנָא דִּלְעוֹלָם אָנוּ הוֹלְכִים וְדָנִים בְּגוּפָהּ שֶׁל עֵדוּת דְּבָרִים כִּכְתָבָן אֲשֶׁר נִכְתְּבוּ בקב"ע בב"ד וַעֲלֵיהֶם אָנוּ סוֹמְכִים לָדוּן כְּפִי הַמּוּבָן מִמַּשְׁמָעוּת פְּשַׁט הַדְּבָרִים אֲשֶׁר

כְּלַל בְּמִכְתָּב אַף אָמְנָם בְּמַה שֶׁלֹּא בָּא דָּבָר מִמֶּנּוּ בְּמִכְתָּב בְּגוּפָהּ שֶׁל עֵדוּת לָא נָחֲתִינַן נַפְשִׁין לְאַחְמוֹרֵי וּלְמֵימַר דְּיִלְמָא הָכִי הֲוָה אוֹ הָכִי הֲוָה דא"כ אֵין לַדָּבָר סוֹף וְלֹא מָצָאנוּ יָדֵינוּ וְרַגְלֵינוּ לְהַתִּיר אִשָּׁה עִגּוּנָא אַחַת מֵינֵי אֶלֶף וכו' וכ"כ מהרח"ש זַ"ל בס"סי נ"ו ופו"כ סִימָן קס"א וּמַהֲר"שׁ הַלֵּוִי זַ"ל סי' ג' וְהָרַב ד"מ זַ"ל דְּאֵין לָנוּ אֶלָּא הַמּוּבָן מֵהָעֵדוּיוֹת הַבָּאִים לְפָנֵינוּ יעו"ש בסי' ט' וּבְכֵן אֵל ה' וַיָּאֶר לָנוּ וְיִהְי נֹעַם ה' אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ לְכַוֵּן אֶל אֲמִיתּוּתָהּ שֶׁל תּוֹרָה וּצְדָקָה תִּהְיֶה לָנוּ: וְאוֹמֵר קוֹדֶם כֹּל דִּבְרֵי אָשִׁימָה עֵינַי לְבָרֵר אִי הַאי אִיתְּתָא דנ"ד יָצָאת מֵחֶזְקַת אֵשֶׁת אִישׁ מִדְּאוֹרַיְיתָא יְתָא לְעִנְיָן שֶׁאִם נִשֵּׂאת לֹא תֵּצֵא וְגָלוּי וְיָדוּעַ לִפְנֵי כָּל יוֹדְעֵי דָּת וָדִין דְּבָעֵינַן תַּרְתֵּי שֶׁיָּעִידוּ הָעֵדִים שֶׁרָאוּ שֶׁנִּטְבַּע וְגַם שֶׁשָּׁהָה שָׁם כְּדֵי שִׁיעוּר שֶׁתֵּצֵא נַפְשׁוֹ כַּמְבֹאָר בְּהָרַמְבַּ"ם זַ"ל וּשְׁאָר פּוֹסְקִים וְהַסְכָּמַת הָאַחֲרוֹנִים זַ"ל: וְהִנֵּה בנ"ד אָנֹכִי הָרוֹאֶה עֵדוּת הַיְּהוּדִי מֵאוֹתוֹ כָּפַר שֶׁהָיָה בְּאוֹתָהּ סְפִינָה שֶׁנִּשְׁבְּרָה וְנִיצּוֹל עִם כִּי דְּבָרָיו מְרוּכָּחוֹת מִפִּי אַרְבַּע הָעֵדִים אֲחֵרִים הַמְּעִידִין מִפִּיו דְּמַכְחִישִׁין אוֹתוֹ אַפ"ה נִרְאֶה דְּאֵין מָקוֹם לְפַסּוֹל כִּי אִם לְעֵדוּת הָאַרְבַּע שֶׁהֵעִידוּ מִפִּיו כֵּינָן דְּהֵוְבְּרַר הַדָּבָר דְּהַתֵּל בָּהֶם וּלְכָל אֶחָד סִיֵּפֶר בְּסִגְנוֹן אֶחָד וַהֲרֵי נִשְׁבַּע שֶׁלֹּא הָיוּ דְּבָרִים מֵעוֹלָם מִמַּה שֶׁאָמַר לָהֶם וְהוֹדָה בְּפִיו שֶׁשָּׁקֶר דִּיבֵּר לָהֶם וַהֲרֵי עֵדוּתָם כְּאִילּוּ לֹא הָיָה.

אֲבָל הוּא לֹא נִפְסַל דְּאֵין לָנוּ אֶלָּא הַגָּדָתוֹ בב"ד דְּבֵין בְּעֵדוּת הא' בֵּין בְּעֵדוּת הב' ע"י חֻזְמָרוֹת וּשְׁבוּעוֹת הַהוּא אָמַר שֶׁנָּפַל לַיָּם וְרָאָהוּ בַּיָּם סָמוּךְ לַיַּבָּשָׁה הוֹלֵךְ ע"ג חוֹל הַיָּם בְּרַגְלָיו וְלֹא רָאָהוּ עוֹד גַּם בְּעֵדוּת הַשֵּׁנִי שֶׁהֵעִיד פ"ב אָמַר וְלֹא יָדַע מִמֶּנּוּ הַיְינוּ מַמָּשׁ כִּדְבָרָיו הָרִאשׁוֹנִים שֶׁלֹּא רָאָהוּ עוֹד וע"כ אָמַר שֶׁלֹּא יָדַע מִמֶּנּוּ כֵּינָן שֶׁלֹּא רָאָהוּ עוֹד וְהַיְינוּ וַדַּאי שֶׁנִּטְבַּע וּמֵת שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ חַיּוּת לַעֲמֹד עוֹד וַהֲרֵי לְפָנֵינוּ עֵדוּת ע"א שֶׁנִּטְבַּע במשל"ס דְּיוֹצֵאת הָאִשָּׁה מֵחֶזְקַת אֵשֶׁת אִישׁ מִדְּאוֹרַיְיתָא לְעִנְיָן שֶׁאִם נִשֵּׂאת לֹא תֵּצֵא: : וְכֵן מִתְבָּאֵר הֵיטֵב מֵעֵדוּת הח' מִפִּי גּוֹי הַמֻּלָּח מסל"ת אֲשֶׁר בְּאוֹתָהּ סְפִינָה שֶׁנִּשְׁבְּרָה שֶׁאָמַר שֶׁמֵּתוּ כְּמוֹ שִׁלְשִׁים בְּנֵי אָדָם וג' יְהוּדִים שֶׁהָיוּ בַּסְּפִינָה אֶחָד מִתּוּנִיס וב' מהסא"חל שֶׁהוּא כְּפָר שֶׁלָּהֶם וּפָ'רָג'י שֶׁהוּא הָאֶחָד שֶׁלָּהֶם יָשַׁב בַּסְּפִינָה אֲבָל הָאַחֵר קָפַץ לַיָּם וּמֵת וּכְשֶׁיָּצָאנוּ לַיַּבָּשָׁה מָצִינוּ בֵּין אוֹתוֹ בֵּין שְׁאָר בְּנֵי אָדָם שֶׁמֵּתוּ וְהַיְינוּ שֶׁרָאָה לְכָל הַשְּׁלשִׁים מֵתִים בִּשְׂפַת הַיָּם וְהַיְּהוּדִי הב' מִכְּפָר הַנָּ"ל ג"כ מֵת עִמָּהֶם הֲרֵי בְּבֵירוּר מֵעִיד עַל הַיְּהוּדִי.

הב' מְכַפֵּר הסא"חל שֶׁהוּא אֱלֹהֵי הַמְּבֹרָךְ שֶׁנִּטְבַּע וּמֵת. גַּם מֵעֵדוּת הָעֵד שֶׁשָּׁמַע מִפִּי מַלָּח מֵהַסְּפִינָה שֶׁקָּפְצוּ גּוֹיִם וִיהוּדִים לַיָּם לָשׂוּט וּמֵתוּ הֲרֵי שֶׁמֵּעִיד עַל טְבִיעָתוֹ וְעַל מִיתָתוֹ הֲגַם שֶׁלֹּא אָמַר בְּפֵירוּשׁ עַל.

הַיְּהוּדִי הַמְּבֹרָךְ שֶׁנִּטְבַּע הָא לָא אִירְיָא וכמ"ש הָרַדְבָּ"ז ח"א סי' רע"ג דְּאִם הֵעִיד. שֶׁנִּטְבְּעָה הַסְּפִינָה אפי' שֶׁלֹּא הֵעִיד בְּפֵירוּשׁ עַל יִשְׂרָאֵל כֵּינָן שֶׁיָּדַעְנוּ שֶׁהָיָה שָׁם סַגִּי בַּהֲדֵי לְעִנְיָן שֶׁאִם נִשֵּׂאת לֹא תֵּצֵא וכ"פ הָרִיבָ"שׁ זַ"ל סי' שע"ז ומהריק"ש זַ"ל סִימָן קי"ד וְעַיֵּין לְהָרַב ב"ד זַ"ל חא"הע סי' ח"י וּלְהָרַב בְּאֵר הַמַּיִם זַ"ל סי' ח"ן יע"ש: אֶלָּא דְּאַכַּתִּי חָסֵר תְּנַאי הַשֵּׁנִי וְהוּא הָעִיקָּר לְהוֹצִיאָהּ מֵחֶזְקַת אֵשֶׁת אִישׁ מִדְּאוֹרַיְיתָא שֶׁיָּעִיד הָעֵד שֶׁשָּׁהָה שִׁיעוּר כְּדֵי שֶׁתֵּצֵא נַפְשׁוֹ וְאִפְלִיגוּ בָּהּ רַבָּנָן אִם הוּא ג' שָׁעוֹת אוֹ בְּשָׁעָה אַחַת דַּי כְּמְבֹאָר בְּדִבְרֵי הַפּוֹסְ' וְתָפְסוּ רַבָּנֵי הָאַחֲרוֹנִים זַ"ל שֶׁלֹּא לְהַחְמִיר לְהַצְרִיךְ שֶׁיִּשְׁהֶה ג' שָׁעוֹת כַּמְבֹאָר מִדִּבְרֵי הָרַב אֱלֹהֵינוּ רַבָּה סי' י"ב והר' ד"מ זַ"ל סי' י"ג וְהַבְּאֵר הַמַּיִם סי' ס"א וְהָכָא בְּעֵדוּת הב' הנז' כָּתוּב לֵאמֹר וְהִמְתִּין מְעַט וְלֹא רָאָהוּ עוֹד וּמְבֹאָר מִתֵּיבַת מְעַט שֶׁלֹּא

הַמְתִּין אפי' חֲצִי שָׁעָה וְלֹא דַּי לָן בָּזֶה כְּדֵי לְהוֹצִיאָהּ מא"א מִדְּאוֹרַיְיתָא דְּאֶפְשָׁר דְּיָצָא בְּמָקוֹם אַחֵר חַי.

בְּרֵם מהב' עֲדוּיוֹת אֲחֵרוֹת שֶׁהֵבֵאתִי מִבֹּוָאָר בְּבֵירוּר גְּמוּר שֶׁנִּטְבַּע וּמֵת דְּכָל מַאי דְּבָעֵינַן שֶׁיִּשְׁהֶא כְּשִׁיעוּר שֶׁתֵּצֵא נַפְשׁוֹ הַיְינוּ מֵחֲשֵׁשׁ שֶׁמָּא נִשְׁאַר תַּחַת הַמַּיִם וַעֲדַיִן הוּא חַי וְיָצָא בְּמָקוֹם אַחֵר מִשּׁוּם משל"ס.

אֲבָל כְּעֵין נ"ד שֶׁהָיָה עַל חוֹף הַיָּם הוֹלֵךְ בְּרַגְלָיו וְלֹא שָׁט וְתָכַף רָאוּ אוֹתָם מֵתִים עַל שְׂפַת הַיָּם הֲרֵי הַטְּבִיעָה וּמִיתָה בְּבֵירוּר דְּמִשְּׂפַת הַיָּם שֶׁנִּטְבְּעוּ אֵין צַד לָחוּשׁ שֶׁהָלְכוּ לְמָקוֹם אַחֵר וְיָצְאוּ שָׁם חַיִּים וְאֵלּוּ הֵם אֲחֵרִים שֶׁהֵבִיא הַיָּם מִמָּקוֹם אַחֵר דַּהֲרֵי נִשְׁמַע מִדִּבְרֵיהֶם וְהוּא הָאֱמֶת כְּאִילּוּ מְעִידִין שֶׁנִּטְבְּעוּ וְרָאוּ אוֹתָם שֶׁפְּלָטָן הַיָּם וְהִנָּם מֵתִים א"כ אפי' שֶׁלֹּא הֵעִידוּ כֵּן בְּפֻשׁוּט אֶלָּא.

שֶׁקָּפְצוּ לַיָּם וּמֵתוּ כֵּיוָן שֶׁלֹּא עָבַר זְמַן וְהֵם עֲסוּקִים בְּאוֹתוֹ עִנְיָן הֲוָבְרַר לָהֶם שֶׁמֵּתוּ וְעָדִיף מַשְׁהֶה כשת"נ שֶׁהֲרֵי הֵם מְעִידִין שֶׁמֵּתוּ בְּפֵירוּשׁ וְכַמּוּבָן. וּמַה גַּם לְמַאי דְּנָקְטוּ הַפּוֹסְקִים ז"ל וּמִכְּלָלָם הָרַב הַגָּדוֹל מהרח"ש ז"ל בְּקוּנְ' ד"ס וּבְתְשוּ' סי' מ"א דְּאִם אֵין הָעֵד בְּפָנֵינוּ לְחוֹקְרוֹ אִם שָׁהָה שָׁם וכו' כְּגוֹן שֶׁהוּא עֵד מִפִּי עֵד תְּלֵינַן שֶׁשָּׁהָה שָׁם כְּדֵי שת"נ.

הֲגַם דְּבְתְשוּ' סי' נ"ט אֲמָרָהּ בִּלְשׁוֹן שֶׁמָּא וְגַם שהט"ז ז"ל הֶחְמִיר בָּזֶה מ"מ הָא חָזֵינַן לְרַבָּנֵי הָאַחֲרוֹנִים ז"ל דְּתָפְסוּ לְהָקֵל בְּזֶה כמ"ש הָרַב בָּעֵי חַיֵּי ז"ל בא"הע סי' ז' וְהָרַב פמ"א ז"ל ח"א סי' ג"ל וְהָרַב פְּנֵי מֹשֶׁה סי' כ"ו וסי' ס"ד וְהָרַב מִכְתָּב מֵאֱלִיָּהוּ סי' ח' סנ"ו וְהָרַב בְּאֵרוֹת הַמַּיִם סי' פ"ח וְרַבִּים כְּמוֹהֶם וה"נ בנ"ד דְּאֵין כָּאן עֵד הָרוֹאֶה כ"א עֵד הַשּׁוֹמֵעַ מֵהַגּוֹי מסל"ת וַדַּאי דְּתָלֵינַן לְקֻלָּא שֶׁהַגּוֹי המסל"ת שָׁהָה עָלָיו בִּכְדֵי שת"נ וְאֵין סָפֵק דע"פי הָעֲדוּיוֹת הַנַּ"ל יָצָאָה הָאִשָּׁה דנ"ד מֻחְזֶקֶת אֵשֶׁת אִישׁ מִדְּאוֹרַיְיתָא וַחֲזַי לְאִיצְטְרוֹפֵי נָמֵי עֲדוּת הַיְהוּדִי בֶּן עִירוֹ הַנַּ"ל שֶׁהָיָה בַּסְּפִינָה וְנִיצּוֹל שֶׁאָמַר וְלֹא רָאָהוּ עוֹד דְּהַיְינוּ שֶׁהָיָה קָלָה וכמ"ש וְהַמְתִּין מְעַט דְּיֵשׁ לִתְלוֹת דְּשָׁהָא בִּכְדֵי שת"נ וכמ"ש הָרַב פְּנֵי מֹשֶׁה ס"סי מ' וס"סי מ"א ומהרימ"ט ז"ל א"הע סי' כ"ו וּמָהָר"י בִּירַב ז"ל סי' ט"ו וְהָרַב ד"מ ז"ל שָׁם דַּף קכ"ו ע"א וּבְכֵן נָכוֹן לִבְנוֹ בָּטוּחַ בְּכָל סָפֵק שֶׁיִּסְתַּפֵּק לָנוּ בְּעֲדוּיוֹת הַבָּאוֹת בַּשְּׁאֵלָה נוֹכַל לִסְמֹךְ עַל דַּעַת הַמְקִילִים כָּל סְפֵיקָא דְּרַבָּנָן דְּאָזְלִינַן לְקֻלָּא וּבִפְרָט כְּדֶרֶךְ שֶׁהוֹרוּנוּ רַבּוֹתֵינוּ הָרֹאשׁ"ש וְהָרַמְבַּ"ם ז"ל הַמּוּבָאִים פֶּתַח דְּבָרֵינוּ לְחַפֵּשׂ עַל צַדְדֵי הֶיתֵּר בְּעִיגּוּנָא דְּאִתְתָּא וְכָל הַמַּחְמִיר אֵין רוּחַ חֲכָמִים נוֹחָה הֵימֶנּוּ: וְאַבָּא הַיּוֹם אֶל הַבְּ'אֵר לָתוּר וְלִדְרוֹשׁ בְּכָל אֶחָד מֵהָעֲדוּיוֹת אֲשֶׁר בְּמִכְתָּב בקב"ע שֶׁבַּשְּׁאֵלָה מַאי דְּיֵשׁ לְצַדֵּד וּלְהִסְתַּפֵּק בָּהֶם אַחַת לְאַחַת לִמְצֹוא חֶשְׁבּוֹן צִדְדֵי הָאִיסּוּר וְצִדְדֵי הַהֶיתֵּר מִפִּי סוֹפְרִים וּמִפִּי סְפָרִים כְּפִי מַה שֶּׁיּוֹרוּנוּ מִן הַשָּׁמַיִם וה' אֱלֹהִים יַעֲזֹור לִי וְכָל חֲכַם לֵב.

בְּעֵינָיו יִרְאֶה וּלְבָבוֹ יָבִין דְּמִכָּל הָעֲדוּיוֹתהַמּוּבָאוֹת בַּשְּׁאֵלָה אֵין בָּהֶם כְּדַאי לְהַתִּיר אִתְּתָא דָּא דנ"ד מִפְּנֵי הָרֵיעוּתוֹת דְּאִית בְּהוּ כַּאֲשֶׁר מַשְׂכִּיל עַל דָּבָר יִמְצָאֶנָּה בְּנָקֵל כִּי אִם דַּוְקָא בג' עֲדוּיוֹת מֵהֶם תֵּצֵא תּוֹרַת הֶיתֵּר ע"י הִשְׁתַּדְּלוּת וכמ"ש יָגַעְתָּ וְלֹא מָצָאתָ אַל תַּאֲמִין: וְיָצָא הָרִאשׁוֹן מַה שֶׁהֵעִיד הֶחָכָם שֶׁל כְּפַר זאוי"א הַסָּמוּךְ לְמָקוֹם שְׁבִירַת הַסְּפִינָה שֶׁהָלַךְ לְשָׁם יוֹם רִאשׁוֹן בַּבֹּקֶר וְאַחֵר עִמּוֹ וְשָׁאֲלוּ לְנָכְרִי מִן הַסְּפִינָה שֶׁנִּשְׁאֲרוּ חַיִּים וְהָיוּ עֲדַיִן עַל שְׂפַת הַיָּם הַיֵּשׁ יְהוּדִים עִמָּכֶם וּמ"ל שֵׁשׁ שְׁנַיִם יְהוּדִים.

שֶׁמֵּתוּ וְיוֹם אֶתְמוֹל שֶׁהוּא יוֹם ש"ק קָבְרוּ אוֹתָם עִם הַנִּכְרִים שֶׁמֵּתוּ וְחֵילוֹ פְּנֵיהֶם לְהַרְאוֹת לָהֶם הַקְּבָרוֹת וְשָׁמְעוּ לָהֶם וְהָלְכוּ וְחִיפְּשׂוּ כַּמָּה קְבָרוֹת עַד שֶׁמְּצָאוֹ קֶבֶר הַיְהוּדִי אֵלְיָהוּ מְכַפֵּר עמרו"ץ וְהוּא מַכִּירוֹ מֵחַיִּים וְנִתְאַכְסֵן אֶצְלוֹ וְהִכִּירוּ בט"ע שֶׁהוּא הוּא וְאֵין בּוֹ שׂוּם חֲבָלָה אַךְ הוּא נָפוּחַ בְּפָנָיו ע"כ הַמִּתְבָּאֵר מִדִּבְרֵי עֵדוּת זֶה שֶׁאֵין כָּאן שׂוּם עֵדוּת מֵהַגּוֹיִם כְּדֵי לְהַצְרִיךְ בְּעֵדוּתָם שֶׁיִּהְיוּ מסל"ת וְלֹא ע"י שְׁאֵלָה וְכַיּוֹצֵא דְּאֵין כָּאן כִּי אִם גִּילּוּי מִלְּתָא בְּעָלְמָא וּכְבָר מָצָא הֶחָכָם דִּבְרֵיהֶם מְכַוָּנִים שֶׁרָאָה הַקְּבָרוֹת וּמִכְּלָלָם מָצָא לְאֵלְיָהוּ הַמְבֻקָּשׁ וְהִכִּירוֹ כַּנַּד וְהֶחָכָם הנז' הוּא הָעֵד.

שֶׁרָאָה אוֹתוֹ בְּקִבְרוֹ וְהִכִּירוֹ בט"ע שֶׁהוּא אֵלְיָהוּ הנז' וַהֲרֵי הוּא עֵד גָּמוּר וְכָשֵׁר שֶׁהִכִּירוּ בט"ע וְשֶׁלֹּא הָיָה בּוֹ שׂוּם חֲבָלָה כִּי אִם נָפוּחַ בְּפָנָיו וְלִכְאוֹרָה עֵדוּת זֶה חָזֵי וּמַסְפִּיק לפו"ד לְהַתִּיר לְאֵשֶׁת אֵלְיָהוּ הנז' מִכְּבָלֵי הָעִגּוּן לְמָהָךְ לְהִתְנַסָּבָא לְכָל גְּבַר מַאַחַר דְּאִישׁ יְהוּדִי כָּשֵׁר מֵעִיד בְּפֵירוּשׁ דְּרָאָהוּ לְאֵלְיָהוּ הנז' מֵת וְקָבוֹר וְהִכִּירוֹ הֵיטֵב וּמַה צָּרִיךְ עוֹד לְהַתִּיר אֶת הָאִשָּׁה דְּהַיְינוּ מֵת וּקְבַרְתִּיו וְעֵד אֶחָד כָּשֵׁר לְעֵדוּת אִשָּׁה כַּמְבֹאָר בסי' י"ז: כִּי אִם בְּזֹאת אָנֹכִי הָרוֹאֶה דְּאִית בֵּיהּ תִּיוְהָא בְּעֵדוּת זֶה מַאַחַר דְּמְבֹאָר בַּשְּׁאֵלָה דְּמִיתָתוֹ שֶׁל אֵלְיָהוּ הנז' הָיְתָה שֶׁנִּשְׁבְּרָה הַסְּפִינָה וְנִטְבַּע בַּיָּם וְשׁוּב פָּלְטוּ לַיַּבָּשָׁה וְזֶה הָיָה בְּיוֹם חֲמִישִׁי בַּשַּׁבָּת ח' לְחֹדֶשׁ חֶשְׁוָן וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת אָמְרוּ הַגּוֹיִם שֶׁקְּבָרוּ אוֹתוֹ וְיוֹם רִאשׁוֹן הוּא מַה שֶׁהוֹצִיאוֹ הֶחָכָם הנז' מִקִּבְרוֹ וְהִכִּירוֹ בט"ע כנז"ל וְכֵיוָן שֶׁכֵּן אֵין בְּעֵדוּתוֹ מַמָּשׁ לְהַתִּיר דְּבָעֵינַן שֶׁיִּרְאֶהוּ תֵּכֶף שֶׁיָּצָא לַיַּבָּשָׁה כמ"ש בְּסוֹף יְבָמוֹת דקכ"א וְהוּא דְּחָזֵיהּ בְּשַׁעְתֵּיהּ אֲבָל אִשְׁתַּהִי מִתְּפַח תָּפַח וְכֵן פָּסַק הַטּוּר וש"ע בסי' י"ז וְהוּא שֶׁיִּרְאֶהוּ מִיָּד כְּשֶׁהֶעֱלוּהוּ מִן הַמַּיִם ע"כ.

וְעִם דְּאִפְּלִיגוּ רַבָּוָתָא וְאִיכָּא מַאן דס"ל דְּבְשַׁעְתֵּיהּ דִּינוֹ עַד שָׁעָה לָא חֲשִׁיב אִשְׁתַּהִי מ"מ רַבִּים פְּלִיגִי עֲלַיְיהוּ דְּבָעֵינַן מִיָּד כְּשֶׁיָּצָא לַיַּבָּשָׁה וְכֵן הַסְכָּמַת רַבָּנֵי הָאַחֲרוֹנִים זַ"ל דְּמִתְבָּאֵר מִדִּבְרֵי מהרח"ש זַ"ל בקו' ע"ד דמ"א וְעַיֵּין לְמָרָן החבי"ב זַ"ל בהגב"י אוֹת ח"י דמספק"ל בְּמַחֲלוֹקֶת זֶה אִי נָקִיטִינַן לְהַחְמִיר וּמוֹרֵי הַגָּאוֹן מ"א זַ"ל בחק"ל חא"הע סי' י"ב הִכְרִיחַ דְּאֵין מָקוֹם לְהָקֵל מֵאַחַר דְּרוֹב הָרִאשׁוֹנִים וְהַכְרָעַת מָרָן זַ"ל לְהַחְמִיר מִי יָקֵל רֹאשׁוֹ בְּדָבָר עֶרְוָה נֶגֶד דַּעְתָּם יע"ש.

וְאִילּוּ בנ"ד לָא חֲזִיתֵיהּ הֶחָכָם הנז' אֲפִילּוּ בְּאוֹתוֹ יוֹם שֶׁיָּצָא מִן הַיָּם אֶלָּא אַחַר אַרְבָּעָה יָמִים וְאִי בְּסָפֵק אִשְׁתַּהִי כָּתַב הָרִיבָ"שׁ זַ"ל סִימָן שע"ט דְּאָזְלִינַן לְחוּמְרָא וְאִם נִשְּׂאת תֵּצֵא וְכֵן הִסְכִּים מהרח"ש זַ"ל וּשְׁאָר רַבָּנֵי הָאַחֲרוֹנִים כ"ש בְּנִדּוֹנֵי אִשְׁתַּהִי דְּנִדּוֹנֵי אֵין לְהַתִּיר דְּפְסִיקָא לֵיהּ לְהַשַּׁ"ס דְּאַחַר שָׁעָה שֶׁיָּצָא לַיַּבָּשָׁה מִיתְפַּח תָּפַח וְלָא מְהֵימְנִינַן לֵיהּ דְּאִי אֶפְשָׁר לְהַכִּירוֹ וְאֶפְשָׁר דְּאַחֵר הוּא וְאִידְּמִי לֵיהּ דְּהוּא נִיהוּ הַנֶּעֱלָם וּמַה גַּם לְפִי דִּבְרֵי הֶחָכָם הַמֵּעִיד דְּלֹא הָיָה בּוֹ שׂוּם חֲבָלָה אַךְ הָיָה נָפוּחַ בְּפָנָיו דְּנִמְצָא דִּכְבָר הָיָה מֻוָתְּפַח בְּפָנָיו ובכ"הג אֵין מְעִידִין אֲפִילּוּ בְּתוֹךְ שָׁעָה דְּכָל מַה שֶׁהִצְרִיכוּ בַּשַּׁ"ס שֶׁיָּעִיד תּוֹךְ ג' יָמִים בַּיַּבָּשָׁה וְתוֹךְ שָׁעָה לַיָּם הַיְינוּ מִשּׂוּם שֶׁאִם יִשְׁתַּהֶא מִיתְפַּח וְלָא מָצֵי מִינְכַּר וַאֲפִי' יָעִיד שֶׁהִכִּירוֹ לָא מְהֵנֵי דקי"ל לרז"ל דְּבִנְתְפַּח אֵינוֹ יָכוֹל לְהַכִּירוֹ וּבְדִדְמִי הוּא מֵעִיד וא"כ נִמְצָא דְּכָל מַה שֶׁגָּזְרוּ שֶׁלֹּא יִשְׁתַּהִי הוּא מֵחֲשָׁשׁ דְּנִיפּוּחַ וְכֵיוָן דְּחָזֵיהּ נָפוּחַ בְּפָנָיו לָא מִבָּעְיָא אִם עָבַר מֵהַזְּמַנִּים שֶׁגִּבְּלוּ הָרִאשׁוֹנִים זַ"ל ג' יָמִים לְיַבָּשָׁה וְשָׁעָה לַיָּם אֶלָּא אֲפִילּוּ תּוֹךְ ג' יָמִים וְתוֹךְ שָׁעָה כָּל שֶׁמָּצְאוּ נָפוּחַ אֵין מַמָּשׁ בְּהַכָּרָתוֹ דְּפְשִׁיטָא לֵיהּ לְתַלְמוּדָא דְּכֹל דְּנִתְפַּח אֵינוֹ נִיכָּר וְאֵין מְעִידִין וְכֵן

מָצָאתִי לְמהרח"ש זַ"ל בק"ע דמ"ד וּלְמוֹרֵי הַגָּאוֹן מ"א זַ"ל שָׁם בדט"ז ע"ב שֶׁהִסְכִּימוּ כֵּן וְהִכְרִיחַ כֵּן מ"א זַ"ל מֵהַסַּוְגְיָא וְרַשְׁ"י וְתוֹסָ' וְהָרֹא"שׁ זַ"ל יע"ש.

אֲלָא דְּאַפְּתִי יֵשׁ לְצַדֵּד בִּנְדוֹן דִּידַן וּלְהַתִּיר בָּמָה שֶׁנִּרְאֶה לְהָבִין מִדִּבְרֵי הֶחָכָם הַמַּעִיד דְּפֵירֵשׁ דְּבָרָיו שֶׁהִכְּירוּ בט"ע שֶׁהוּא אֵלֶיהוּ וְשֶׁהָיָה מַכִּירוֹ מֵחַיִּים שֶׁנִּתְאַכְסֵן אֶצְלוֹ שֶׁנִּרְאֶה אֲרִיכוּת דְּבָרִים עַל הַכָּרָתוֹ דְּכַנְוָנָתוֹ מְבֹלְאֶרֶת שֶׁאֵין לוֹ שׁוּם סָפֵק שֶׁהוּא הוּא מִכֹּחַ הַכָּרָתוֹ בט"ע וּמַה שֶּׁהָיָה מַכִּירוֹ מֵחַיִּים רוֹמֵז וְנִרְמָז אוֹתָהּ תְּשׁוּבָה דְּמָהָרָ"ם זַ"ל בִּתְשׁוּ' דְּשַׁיְדִי שֶׁכָּתַב דְּאִם הַמַּעִיד הָיָה מַכִּירוֹ מֵחַיִּים וּמַעִיד עָלָיו לְאַחַר מוֹתוֹ שֶׁהִכִּירוֹ בט"ע מְהֵימַן אַף לְאַחַר מוֹתוֹ כַּמָּה יָמִים וְהוּא הַדִּין בְּעֵדוּת גּוֹי מֵסִיחַ לִפְי תֻּמּוֹ הַמַּכִּירוֹ וּמַעִיד עָלָיו אַחַר כַּמָּה יָמִים ע"כ.

גַּם הרא"ם זַ"ל ח"א סי' ט"ל הוֹרָה לְהָקֵל בְּאִשְׁתַּהִי בַּיָּם מֵהַךְ תשו' דְּמָהָרָ"ם זַ"ל כֵּיוָן שֶׁהָיָה אָדָם יָדוּעַ לַמְּעִידִין שֶׁהָיָה נִיכָּר לָהֶם בְּחַיָּיו וְהִכִּירוּהוּ בט"ע גְּמוּר ע"ש. גַּם מָהָרָ"ם שִׁלְטוֹן בִּתְשׁוּ' הָרַב פ"מ ח"א סי' צ"ז והרפ"מ זַ"ל שָׁם בסי' צ"ח ובח"ב סי' ז"ך דג"ן ע"ד הִסְכִּימוּ בְּזֶה וְכֵן פָּסַק בְּפָשׁוּט הָרַב בְּאֵר הַמַּיִם זַ"ל בסס"י ח"ן וְעַיֵּין לְמוֹרֵי הַגָּאוֹן מ"א זַ"ל שָׁם וה"ה נָמֵי אִם הוּא נָפוּחַ.

וְעוֹד אִיכָּא לְמַשְׁמַע מִדִּבְרֵי הָעֵד הֶחָכָם הנז' דְּמַה שֶּׁהָיָה נָפוּחַ בְּפָנָיו הַיְינוּ נִיפּוּחַ קָצָת דָּבָר שֶׁלֹּא הִזִּיק לְהַכָּרָתוֹ וְעַל זֶה שִׁנָּה וְשִׁילֵּשׁ שֶׁהִכִּירוֹ בט"ע הֵיכֵר גְּמוּר אַף שֶׁהָיָה נָפוּחַ וע"כ דְּהַנִּיפּוּחַ הָיָה מְעַט בְּפָנָיו וְכָךְ דִּיֵּיק לְשׁוֹנוֹ אַךְ הוּא נָפוּחַ בְּפָנָיו דְּכִלְפֵי מַה שֶּׁאָמַר וְאֵין בּוֹ שׁוּם חֻבָּלָה דְּהָיָה שָׁלֵם בְּצֶלֶם תַּבְנִיתוֹ אָמַר אַךְ הוּא נָפוּחַ וכו' כְּלוֹמַר זוֹ בִּלְבַד קָצָת נְפִיחָה בְּפָנָיו דְּאָכְיָן וְרַקִּין מִיעוּטִין נִינְהוּ.

וּכְעֵין זֶה רָאִיתִי לְמָהָרָ"ם דַּי בּוּטוֹן זַ"ל בסי' א' בְּעֵד שֶׁהֵעִיד עַל מֵת פ' שֶׁפָּלְטוּ הַיָּם שֶׁהָיָה נָפוּחַ שֶׁרָצָה לְלַמֵּד מִדִּבְרֵי מָהָרָ"ם אַלְשֵׁיךְ זַ"ל שֶׁהִתִּיר בְּמִי שֶׁהֵעִיד שֶׁהִתְחִיל לְהִתְנַפֵּחַ וְדָחָה דְּאֵין רְאָיָה לְנִדּוֹן דִּידַן שֶׁהֵעִיד סְתָם אינג'אדו דנר' שֶׁהָיָה נָפוּחַ הַרְבֵּה וְשׁוּב כָּתַב שֶׁגַּם שֶׁהֵעִיד סְתָם אינג'אדו כֵּיוָן שֶׁהוּא מֵעִיד שֶׁהִכִּירוּ הֵיטֵב וַדַּאי מ"ש אינג'אדו רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁהִתְחִיל לְהִתְנַפֵּחַ וְהֵבִיא רְאָיָה מִדִּבְרֵי מהרשד"ם זַ"ל סי' נ"ו וּמָהָרַ"י אַדְּרַבִּי זַ"ל סי' י"ד שֶׁהִתִּירוּ מִשּׁוּם שֶׁהַנִּיפּוּחַ הָיָה קָצָת וְלֹא הַרְבֵּה יע"ש.

הֲרֵי דְּמֵהֶכְרֵחַ הר' זַ"ל מִדִּבְרֵי הָעֵד שֶׁאָמַר שֶׁהִכִּירוֹ דע"כ מַה שֶּׁאָמַר נָפוּחַ הַיְינוּ קָצָת דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְעַכֵּב הַכָּרָתוֹ וְהִכְרִיחַ כֵּן מִדִּבְרֵי מהרשד"ם ומהרי"א זַ"ל וה"נ דְּכָנְוָתֵהּ וכ"ש הוּא: הֵן אֱמֶת שֶׁרָאִיתִי לְמוֹרֵי הַגָּאוֹן מ"א זַ"ל שָׁם בְּסִימַ י"ב שֶׁתָּמַהּ עַל דִּבְרֵי מָהָרָ"ם דַּי בּוּטוֹן זַ"ל א ממ"ש שָׁם בדי"ט רֵישׁ ע"ב נִרְאֶה דְּמַסְכִּים עַל דִּבְרֵי הָרַבָּנִים הנז' בְּנִתְפַּח קָצָת בְּפָנִים וְגַם בְּהֶכְרֵחַ הנז' שֶׁאָמַר הָעֵד שֶׁהִכִּירוֹ דְּוַדַּאי דְּהַנִּפּוּחַ הָיָה דָּבָר מוּעָט משא"כ בְּנִדּוֹן הַגָּאוֹן מ"א זַ"ל דְּהֵעִידוּ דְּהָיָה נָפוּחַ הַרְבֵּה בְּפָנָיו עַד שֶׁלֹּא יָכְלוּ לְהַכִּירוֹ בט"ע כ"א בְּסִימָנֵי הַגּוּפְוכְמְבֹלְאָר בִּדְבָרָיו לְקַמָּן.

וְאַף גַּם זֹאת לְמַה שֶּׁרָאִיתִי לְמוֹרֵי הַגָּאוֹן זַ"ל שָׁם בדי"ט ע"ג שֶׁאָסַף אִישׁ טָהוֹר אָ'ב הוּא הָיָה מוֹנֶה אַרְבָּעָה צְנִיפֵי הֶיתֵּר. הא' דַּעַת קָצָת פּוֹסְקִי' דס"ל דִּבְגוּף שָׁלֵם וְלֹא נָחְבַּל בְּפָנָיו שֶׁיֵּשׁ לְהַתִּיר גַּם בְּאִשְׁתַּהִי בַּיָּם.

הב' דִּבְלֹא רָאָה הַטְּבִיעָה דַּעַת קְצָת הַפּוֹסְקִים לְהַתִּיר בְּאִשְׁתֹּהִי וְגַם בְּנִתְפַּח. הג' דַּעַת ר"ת שֶׁסָּמַךְ עָלָיו הרא"ם ז"ל וש"פ דִּבְאָדָם יָדוּעַ וְנִיכָּר מֵחַיִּים יֵשׁ לְהַתִּיר בְּאִשְׁתֹּהִי וּבְנִתְפַּח.

הד' דַּעַת הַפּוֹסְקִים דִּבְשָׁנֵי עֵדִים לָא חָיְישִׁינַן בִּדְדָמֵי וּמִינָּה יֵשׁ לְהַתִּיר גַּם בְּנִתְפַּח וְכָתַב דְּאַף אִם אֵין רָאוּי כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְבַדּוֹ לְהָקֵל מ"מ בְּהִצְטָרְפוּת כָּל הָנֵי טַעְמֵי בְּמָקוֹם אֶחָד יֵשׁ לְהָקֵל וה"ה לנ"ד אִם אֵין רָאוּי כָּל סְנִיף וּסְנִיף מֵאֵלּוּ הד' לְהָקֵל וּלְהַתִּיר אִתְּתָא זֹאת דנ"ד מ"מ בְּהִצְטָמְדָם יַחַד דְּגַם הַסְּנִיף הד' דִּשְׁנֵי עֵדִים אִיתָא בנ"ד דַּהֲרֵי הָעֵד הֵעִיד הֶחָכָם הנז' שֶׁהָלַךְ הוּא וְאַחֵר עִמּוֹ וַהֲרֵי הֵם שְׁנַיִם דְּאֶפְשָׁר לְמִשְׁלַיִן וּבְתַרְתֵּי לָא אָמְרִינַן בִּדְדָמֵי.

ואע"ג דַּחֲזִיתֵיהּ לְהַגָּאוֹן רַבִּי אַבָּא ז"ל שָׁם שֶׁכָּתַב דְּכָל הָנֵי טַעְמֵי קְלִישֵׁי וּדְחִיקִי וְאֵין רָאוּי לְסָמוֹךְ עֲלֵיהֶם גַּם בְּצֵירוּפָם יַחַד וּמַה גַּם למ"ש הָרַב כנ"הג ז"ל בהגב"י אוֹת תמ"ט שֶׁהִסְכִּים דַּעְתּוֹ לֶאֱסוֹר נֶגֶד רַבָּנֵי קושט"א בְּנִמְצָא נָפוּחַ בִּפְנִים: מ"מ בִּכְגוֹן נִדּוֹן דִּידַן דְּהַנְּפוּחַ הָיָה מְעַט כְּמוֹ שֶׁבֵּיאַרְנוּ וּכְבָר הִכִּירוּ הֶחָכָם בט"ע יֵשׁ לְסָמוֹךְ עַל הַמְּקִילִים אַף אִם הֵם מוּעָטִים כֵּיוָן דִּבְהָצְטָמְדָם יַחַד כָּל הַמַּתִּירִים בד' חִלּוּקֵי הֶיתֵּר הנז' רַבִּים הֵם אִתָּנוּ הֲגַם דְּגַם הַחוֹלְקִים הַמַּחְמִירִים רַבִּים מֵהֶם אַפֵּי"ה כְּעֵין נ"ד דְּהִכִּירוּ הַכָּרָה גְּמוּרָה בִּלְתִּי שׁוּם סָפֵק וְהַנְּפוּחַ בְּפָנָיו מְעַט חָזוּ הַמַּתִּירִים בְּכָל הַסְּנִיפִים לְאִצְטְרוֹפֵי לְהַתִּיר אִתְּתָא דנ"ד וח"ו חָלִילָה.

לִי לַעֲצוֹר כֹּחַ לְהַתִּיר עֶרְוָה הַחֲמוּרָה נֶגֶד שְׁנֵי הַמְּאוֹרוֹת הַגְּדוֹלִים הָרַב כנ"הג וּמוֹרִי הַגָּאוֹן מ"א ז"ל דְּאָסְרוּ בְּפָשׁוּט אֲפִילּוּ בְּנָפוּחַ קְצָת. כִּי אִם זֹאת הָיְתָה לִי דע"פי מַה שֶּׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל דְּאִתְּתָא דָּא דנ"ד יָצָאת מִכְּלַל אִיסּוּר אֵשֶׁת אִישׁ מִדְּאוֹרַיְיתָא וְלָא קַיְימָא אֶלָּא בס' אִיסּוּר דְּרַבָּנָן בכ"הג דְּאִיכָּא כַּמָּה סְנִיפִים לְהַתִּיר וְגַם הַנְּפִיחוּת הוּא קְצָת נִרְאֶה דְּהוּא דָּבָר בְּלֹא הֶיזֵּק לְהַהֶכָּרָה וְאַף גַּם זֹאת דְּאִיכָּא בנ"ד שְׁנֵי עֵדִיוֹת אֲחֵרִים דע"פי עֵדוּתָם הִנֵּה מָקוֹם אִתָּנוּ לְהַתִּיר אִשָּׁה זֹאת דנ"ד לְהִנָּשֵׂא וְלֹא נִצְרְכָה עֵדוּת זֶה כִּי אִם לִהְיוֹת סְנִיף לְהַתִּיר כְּגוֹן דָּא אֵין סָפֵק דְּגַם הָרַב כנ"הג ז"ל וְהַגָּאוֹן מ"א ז"ל מוֹדוֹ דְּמִצְטָרֵף שַׁפִּיר עֵדוּת זֶה שֶׁל הֶחָכָם ג"כ עַל פִּי סְבָרַת הַמְּקִילִים בְּכָל הַסְּנִיפִים הנז' לִהְיוֹת סְנִיף וְעַמּוּד לְסָמוֹךְ עָלָיו: וּבְכֵן נֶהֱדַר אַפִּין אֶל הָעֵדוּת הי"ב שֶׁהֵעִיד אֲבִי הָאִשָּׁה מִפִּי גּוֹי וְהַגּוֹי מִפִּי גּוֹי אַחֵר שֶׁאָמַר לוֹ הַגּוֹי הַשֵּׁנִי פְּלוֹנִי מַה בְּתִךְ עוֹשָׂה שֶׁבַּעְלָהּ מֵת וּאמ"ל אֲבִי הָאִשָּׁה מִי אָמַר שֶׁבַּעְלָהּ מֵת אמ"ל בָּא נָכְרִי אֶצְלֵינוּ מִכְּפָר פְּלוֹנִי וְאַתָּה ג"כ מַכִּירוֹ וְהוּא פְּלוֹנִי וְאָמַר לוֹ הַיְּהוּדִי שֶׁהָיָה עוֹלֶה לַדֶּקֶל לְהוֹרִיד מִי דְּקָלִים וְהַדֶּקֶל הוּא שֶׁל פְּלוֹנִי הַיְּהוּדִי הַהוּא שֶׁמֵּת עַל שְׁפַת הַיָּם הוּא וְגוֹי אַחֵר מִכְּפַר פְּלוֹנִי וְהַנָּכְרִי הַהוּא מָצִינוּ אוֹתוֹ רַגְלוֹ אַחַת תְּפוּסָה תַּחַת הַמִּכְנָסַיִם שֶׁלּוֹ וְהַיְּהוּדִי הוּא אֱלֹיָהוּ רְאִינוּהוּ וְהִכַּרְנוּהוּ וּלְשׁוֹנוֹ תָּפוּס תַּחַת שִׁנָּיו בְּחֹזֶק וְיָרְדוּ עֵינֵינוּ דְּמָעוֹת עָלָיו וְחָרָה לָנוּ הַרְבֵּה ע"פ דִּבְרֵי הָעֵד וּמַעֲלַת הב"ד שֶׁקִּבְּלוּ עֵדוּתוֹ חָקְרוּ עַל עֲלִיָּתוֹ שֶׁל אֱלִיָּהוּ הנז' לַדֶּקֶל וּמָצְאוּ הַדָּבָר אֱמֶת שֶׁהָיָה רָגִיל לַעֲלוֹת לַדֶּקֶל שֶׁל אוֹתוֹ פְּלוֹנִי הֲגַם שֶׁלֹּא כָּתְבוּ כֵּן בְּפִירוּשׁ אֶלָּא שֶׁהָיָה רָגִיל לַעֲלוֹת לְשָׁם מְפוֹרָשׁ יוֹצֵא מִדִּבְרֵיהֶם שֶׁעַל דֶּקֶל הַמְצֻיָּן שֶׁאָמַר הַגּוֹי חָקְרוּ אִם אֱמֶת הָיָה הַדָּבָר הַזֶּה שֶׁהָיָה עוֹלֶה אֱלִיָּהוּ הַמְּבֻקָּשׁ לְאוֹתוֹ דֶּקֶל שֶׁל פְּלוֹנִי וּמָצְאוּ דְּבָרָיו מְכַוָּנִים שֶׁהָיָה רָגִיל לַעֲלוֹת לְשָׁם וְהַיְינוּ לְאוֹתוֹ דֶּקֶל דאלת"ה אֶלָּא שֶׁהָיָה רָגִיל לַעֲלוֹת לְדֶקֶל שֶׁל אַחֵר לֹא יִתָּכֵן לִכְתּוֹב לְשָׁם וְהוּא פָּשׁוּט אֶלָּא שֶׁדִּבְּרוּ חֲכָמִים בְּלָשׁוֹן קְצָרָה: וְהִנֵּה עֵדוּת זֶה הוּא עֵד מִפִּי גּוֹי מִפִּי גּוֹי

אַחֵר דְּהָווּ שְׁלֹשָׁה וּצְרִיכִין אָנוּ לְבָרֵר בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד מֵהֶם מַה שֶּׁיֵּשׁ לְצַדֵּד וּלְהִסְתַּפֵּק בְּעֵדוּתוֹ בִּפְרָטוּת וְאח"ך בִּכְלָלוּת שֶׁל עֵדוּת אִם עוֹלֶה לִפו"ד לְהַתִּיר הָאִשָּׁה הַזֹּאת לְהִנָּשֵׂא.

וּתְחִילָּה אוֹבִין וְאָדוֹן בְּעֵדוּת הַגּוֹי הא' הַמֵּעִיד שֶׁרָאָה לְאֵלְיָהוּ הַנָּעֳלָם מֵת מֻוְשְׁלָךְ עַל שְׂפַת הַיָּם כָּל מַה שֶּׁיֵּשׁ לְהִסְתַּפֵּק בְּעֵדוּתוֹ וְכַאֲשֶׁר יָצָא בְּדִימּוֹס עֵדוּת הַגּוֹי הא' הנז' נִתְקַוֵּר בְּעֵדוּת שֶׁל גּוֹי הַשֵּׁנִי הַמַּגִּיד הַדְּבָרִים לַאֲבִי הָאִשָּׁה אֶת דִּבְרֵי הַגּוֹי הא' מַה שֶּׁיֵּשׁ לְהִסְתַּפֵּק וּלְצַדֵּד בְּדִבְרֵי עֵדוּתוֹ וְכַד נָפֵיק גַּם הוּא חָזֵי וּמַסְפִּיק לִפו"ד נָסְעָה וְנַלְכָה לָתוּר וְלִדְרוֹשׁ בְּעֵדוּת הג' הוּא אֲבִי הָאִשָּׁה הנז' הַמֵּעִיד בב"ד מַה שֶּׁיֵּשׁ לְהִסְתַּפֵּק בּוֹ וְנִרְאֶה אֵיךְ יִפּוֹל דָּבָר הַיּוֹצֵא מִן הַכְּלָל אִם לְהַתִּיר אִם לֶאֱסוֹר: וְאָנֹכִי הָרוֹאֶה דִּבְדִבְרֵי הַגּוֹי הא' מֵעֵדוּת זֶה אֵיכָא לְאִסְתְּפוֹקֵי שְׁלֹשָׁה סְפֵיקֵי הא' אִם יֵשׁ חֲשָׁשׁ בִּדְבָרוֹ דְּלָא הָוֵי מסל"ת מִתּוֹרָתוֹ שֶׁל הָרָ"ן ז"ל בְּתִשׁוּ' סי' ג' דס"ל דְּגוֹי הָאוֹמֵר פְּלוֹנִי מֵת אוֹ פְּלוֹנִי נֶהֱרַג בִּלְתִּי קֶשֶׁר דְּבָרִים מִלְּפָנָיו אוֹ מִלְּאַחֲרָיו לָא מִקְרֵי מֵסִיחַ לִפִּי תֻּמּוֹ וְאַחֲרָיו נִמְשָׁךְ הָרַב הַגָּדוֹל מהרד"ך ז"ל בַּיִת כ"א וש"פ דְּחָשְׁשׁוּ לְהַחְמִיר ע"פי סְבָרָתָם וַהֲרֵי הָכָא לֹא קָדַם שׁוּם דִּבּוּר לַאֲמִירָתוֹ הַיְהוּדִי שֶׁהָיָה עוֹלֶה לַדֶּקֶל מֵת וכו'.

וְגַם אַחֲרֵי כֵן לֹא דִּיבֵּר מְאוּמָה מַעְנְיָן אַחֵר כ"א מַעְנְיַן מִיתָתוֹ. הֵן שֵׁנִי שֶׁלֹּא אָמַר קִבְרָתָיו וּלְדַעַת הָרִי"ף וְהָרַמְבַּ"ם ז"ל כָּל שֶׁלֹּא אָמַר קִבְרָתָיו לָא מְהֵימְנִינַן לֵיהּ לְהַתִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ דְּחָיְישִׁינַן דְּאַדְמֵי לֵיהּ דְּמֵת וּבְדִדְמֵי קָאָמַר וְכֵן הִיא הַסְכָּמַת כָּל הַפּוֹסְקִים ז"ל.

וְאַל הַשְּׁלִישִׁי ל'ו בָּא שֶׁלֹּא אָמַר אֶלָּא שֵׁם הַנָּעֳלָם שֶׁהוּא אֵלְיָהוּ וְתוּ לָא וַאֲנַן בָּעֵינַן שְׁמוֹ וְשֵׁם עִירוֹ וְשֵׁם אָבִיו בְּמַעֲמָד ג' כִּדְאִיתָא בַּתּוֹסֶפְתָּא לְהִתְאַמֵּת אֲצִלֵּינוּ שֶׁעַל בַּעְלָהּ שֶׁל זֹאת הָאִשָּׁה קָמַסְהֵיד: וְיָצָא הָרֹאשׁוֹן סְבָרַת הָרָ"ן ז"ל בִּתְשׁוּ' הֶבִיאָהּ מָרָן ז"ל בב"י וּבִתְשׁוּ' מהרד"ך ז"ל שֶׁכָּתַב דְּגוֹי שֶׁבָּא לְפָנֵינוּ וְאָמַר מסל"ת אִישׁ פְּלוֹנִי מֵת לְבַד כָּל זְמַן שֶׁלֹּא יַקְדִּים דְּבָרִים אֲחֵרִים דְּוִמְיָא דְּמַאן אֵיכָּא בֵּי חָסָא מַאן אֵיכָּא בֵּי חִנּוּאי אוֹ חֶבֶל עַל פְּלוֹנִי וְדוֹמֵיהֶן אֵין סָפֵק שֶׁכָּל מִי שֶׁמְּכַוִּין לְהָעִיד אוֹמֵר אוֹתוֹ דָּבָר לְבַדּוֹ וּמִי שֶׁהוּא מסל"ת אֵינוֹ אוֹמֵר אוֹתוֹ דָּבָר לְבַדּוֹ וְאֵינוֹ נֶאֱמָן ע"כ.

וְאַחֲרָיו הֶחֱזִיק בְּמָעוֹז סְבָרָתוֹ מהרד"ך ז"ל בִּתְשׁוּ' הנז' כָּל שֶׁאֵינוֹ אוֹמֵר בֶּקֶשֶׁר דְּבָרִים לָא מִקְרֵי מסל"ת וְהָכָא נָמֵי לָא חָזֵינַן בְּדִבְרֵי הָעֵד הַגּוֹי הא' שֶׁקָּדַם שׁוּם דָּבָר אַחֵר לְדִבּוּר הַיְהוּדִי שֶׁהָיָה עוֹלֶה לַדֶּקֶל מֵת וְכֵן נָמֵי לְאַחֲרָיו וְכֵיוָן שֶׁכֵּן אֵין מָקוֹם לְהַתִּיר ע"פי עֵדוּתוֹ כֵּיוָן דְּלָאו מסל"ת הָוֵי: בְּרַם בְּקוּשְׁטָא אֵין לְהַחְמִיר וְלֶאֱסוֹר בְּנִדּוֹן דִּידַן מִצַּד זֶה דְּמִלְּבַד.

דְּסָבְרָה הַלֵּזוּ שֶׁל הָרָ"ן ז"ל רַבִּים לוֹחֲמִים וכמ"ש מָרָן ב"י ז"ל דְּמָהָרַ"י טְאִיטָצַק ז"ל כָּתַב דִּרְאָיוֹת הָרָ"ן חֲלוּשׁוֹת הֵבִיא דְּבָרָיו ג"כ מהרד"ך ז"ל שָׁם וְכֵן אָמַר לוֹ לְמַרָ"ן רַבּוֹ הַגָּדוֹל מוהר"י בֵּי רַב ז"ל שֶׁהָיָה מוֹרֶה לְהַתִּיר בִּפְשִׁיטוּת וְכֵן הִסְכִּימוּ המבי"ט ז"ל ח"ב סִימָן מ"ט וְהָרַב מִשְׁפָּטֵי שְׁמוּאֵל ז"ל סִימָן כ"זומהרשד"ם ז"ל חא"הע סי' פ' ומהרש"ך ז"ל ח"ב סי' ד' דְּאֵין לָחוּשׁ לִסְבָרַת הָרָ"ן ז"ל וְכֵן כָּתַב הָרִיבָ"ש ז"ל סִימָן שע"ז דְּכֹל שֶׁאָמַר אִישׁ פְּלוֹנִי מֵת מֵעַצְמוֹ כְּמִסַּפֵּר דְּבָרִים הָוֵי מסל"ת אַף בִּלְתִּי קֶשֶׁר דְּבָרִים וְכֵן פָּסְקוּ מהר"מ גְּאָלַאנְטִי ז"ל ומהריט"ץ בִּתְשׁוּ' מהרש"ך ז"ל ומהרימ"ט ז"ל בְּכַמָּה מִתְשׁוּ' וּמַהַר"ש הַלֵּוִי ז"ל סי' ד' וְהָרַב מ"ץ ח"ג סי' ג"ל וְכָתַב דְּכֵן הִסְכִּימוּ רַבֵּנִי שלוני"קי וְכַמָּה רַבָּנִים אֲחֵרִי' גַּם הָרַב כֶּרֶם שְׁלֹמֹה ז"ל דל"ג וכ"מ חא"הע סי' ד' כָּתַב כְּבָר אִיפְּסִיקָא הִלְכְתָא דְּגוֹי מסל"ת נֶאֱמָן אַף בִּלְתִּי קֶשֶׁר דְּבָרִים וכ"כ מֵהָרִיבָ"ל ז"ל ח"א סִימָן ג' דְּאֵין לְהַחְמִיר

כְּסָבָרַת הָרָ"ן זַ"ל וְנִתְפַּשֵּׁט הַמִּנְהָג כְּדִבְרֵי הָרִיבָ"שׁ זַ"ל וְכֵן הִסְכִּימוּ הָרַב שַׁעַר אֶפְרַיִם סי' ק"א וְהָרַב מ"מ א"הע זַ"ל וּמָרָן מַלְכָּא בַּעַל בָּתֵּי כְּהֻנָּה שָׁם בְּסִימָן מ' וְכֵן הִסְכִּים מָרָן הֶחָבִיב זַ"ל בכנ"הג ובת' בַּ"ח א"הע סי' ז' וְהָרַב מָגֵן שָׁאוּל סי' י"ג וְהָרַב בְּרָךְ יִצְחָק זַ"ל סי' וְהָרַב ב"ד וְהָרַב בְּאֵר הַמַּיִם זַ"ל סי' ס': עוֹד זֹאת דבנ"ד הָוֵי מסל"ת אַף לְדַעַת הָרָ"ן זַ"ל ומהרד"ך זַ"ל דְּנִרְאִין דְּבָרָיו שֶׁל גּוֹי דנ"ד דְּאֵין כַּוָּנָתוֹ אֶלָּא לְסַפֵּר הַמְּאוֹרָע כְּיצַד נִמְצְאוּ אַחַר מִיתָתָם שֶׁהַגּוֹי הָיָה תָּפוּס תַּחַת הַמִּכְנָסַיִם וְהַיְּהוּדִי לְשׁוֹנוֹ תַּחַת שִׁנָּיו וּכְגוֹן דָּא כְּבָר כָּתַב מהרח"ש זַ"ל סי' ד' וְהָרַב כנ"הג וְהָרַב בָּרְךְ יִצְחָק סי' ג' דְּכָל שֶׁסִּיפֵּר הַמְּאוֹרָע דְּלָא אָמַר הַמִּיתָה לְבַדָּהּ אֶפְשָׁר שֶׁיּוֹדֶה הָרָ"ן זַ"ל ובנ"ד עָדִיף יוֹתֵר שֶׁהִזְכִּיר קוֹדֶם הַמִּיתָה אֲוָמָּנוּתוֹ שֶׁאָמַר הַיְּהוּדִי שֶׁהָיָה עוֹלֶה לְדֶקֶל פְּלוֹנִי לְהוֹרִיד מֵי דְּקָלִים מֵת הֲרֵי כָּל אֵלּוּ הַדְּבָרִים עָדִיף מְמֶּאן אֵיכָּא בֵּי חַסָּא: וְעוֹד מִטַּעַם אַחֵר דְּנִרְאִין דְּבָרָיו כְּמִתְאוֹנֵן וְדוֹאֵג עַל הַמִּת שֶׁהָיָה אָהוּבוֹ וכמ"ש שֶׁהוֹרִידוּ דְּמָעוֹת וְהָרַע לוֹ וְכָל כה"ג הָוֵי מסל"ת כֶּקְשֵׁר דְּבָרִים וכמ"ש מהר"מ גְּאָלַנְטִי זַ"ל בסי' ב"ן ה"ד הָרַב כנ"הג זַ"ל שָׁם וכ"כ הָרַב בָּרְךְ יִצְחָק דִּי פָּאס שָׁם וְכָתַב עַל דִּבְרֵי מַהֲרַמָ"א זַ"ל דאע"פי שֶׁהָרַב אָמַר שֶׁאֶפְשָׁר דְּכַוָּנַת הַגּוֹי לוֹמַר שֶׁיִּתְּנוּ לוֹ סֵדֶר הַקְּבוּרָה ובנ"ד לֹא שַׁיָּיךְ זֶה מ"מ עַל הֱיוֹתוֹ מִתְאוֹנֵן עָלָיו שֶׁהָיָה אָהוּבוֹ הוּא מְסַפֵּר וְלֹא לְהָעִיד יע"ש ובנ"ד אֵין סָפֵק דַּאֲפִילּוּ לְדַעַת הָרָ"ן זַ"ל הָוֵי שַׁפִּיר מסל"ת גְּמוּר דַּהֲרֵי דְּבָרָיו שֶׁאָמַר שֶׁמֵּת מְקֻשָּׁרִים לִדְבָרָיו אַחֲרוֹנִים שֶׁמָּצְאוּ אוֹתָם רַגְלוֹ שֶׁל גּוֹי תְּפוּסָה וּלְשׁוֹנוֹ שֶׁל יְהוּדִי תַּחַת שִׁנָּיו שֶׁהֵם עִנְיָנִים מִזּוּעֶלֶת הַמִּיתָה וְגַם שְׁמוּרִים דְּבָרָיו שֶׁהוּא מִתְאוֹנֵן וְדוֹאֵג עַל מִיתָתוֹ כמ"ש בְּפֵירוּשׁ שֶׁהוֹרִיד דְּמָעוֹת עָלָיו דְּנִיכָּרִין הַדְּבָרִים לְהַגִּדִּיל הַהֶסְפֵּד וְהָאֲנָחָה וְאֵינוֹ מְכַוִּין לְהָעִיד.

וְאַף גַּם זֹאת מַה שֶׁסִּיפֵּר מִמִּיתַת הַגּוֹי וְשֶׁרָגְלוֹ הָיְתָה תְּפוּסָה וכו' הוּא וַדַּאי עִנְיָן אַחֵר וְהָוֵי קֶשֶׁר דְּבָרִים לְאַחֲרָיו גָּמוּר לְפִי דַּעַת הָרָ"ן זַ"ל. וּבֵר מִן דִּין דְּלָא הִצְרִיךְ הָרָ"ן זַ"ל קֶשֶׁר דְּבָרִים לְהַחֲשִׁיבוֹ מסל"ת כִּי אִם דַּוְקָא בְּמַגִּיד וּמְסַפֵּר מִיתָתוֹ לְיִשְׂרָאֵל דְּיֵשׁ לָחוּשׁ בְּעֵדוּתוֹ דְּהוּא מְכַוִּין לְהָעִיד אֲבָל כְּשֶׁהוּא מְדַבֵּר עִם הַגּוֹי דְּאֵיכָּא לְמֵיחַשׁ לְשׁוּם דָּבָר וַדַּאי דְּלָא קָפְדִינַן כְּלָל לְהַאי מִלְּתָא וְהוּא פָּשׁוּט דְּאֵין מִצַּד זֶה שׁוּם סָפֵק לְהַחְמִיר אִי מִשּׁוּם הָנֵי טַעְמֵי דְּכִתְיבְנָא דְּהָוֵי שַׁפִּיר מסל"ת גַּם לְדַעַת הָרָ"ן זַ"ל וְאִי מִשּׁוּם דְּרֵוְחָא דְּרַבְּוָתָא לֹא חָשְׁשׁוּ לְהָא דְּהָרָ"ן זַ"ל כְּלָל וְכִמְדֻבָּר: אֶתְאַן לְסָפֵק הַשֵּׁנִי שֶׁלֹּא אָמַר הַגּוֹי קִבְרָתָיו וְהַסְכָּמַת כָּל רַבָּנֵי הָאַחֲרוֹנִים כְּסָבָרַת הָרִי"ף וְהָרַמְבַּ"ם זַ"ל וכ"פ מָרָן ומור"ם זַ"ל בסי' י"ז וְעִם שֶׁרָאִינוּ מֵאַן דְּפָלִיג וּמֵיקֵל בַּיְבָשָׁה עַיֵּן במהרימ"ט זַ"ל חא"הע סי' ל"ב ומהר"א שָׁשׁוֹן זַ"ל סִי'ג' וּשְׁאָר פּוֹסְקִים.

עכ"פ בְּמִלְחָמָה וּבַיָּם אִם לְאָן אָמַר קִבְרָתָיו לָא מְהַנֵּי עֵדוּתוֹ וּבְזֹאת הִיא נִלְכֶּדֶת אִתְּתָא דָּא דנ"ד דְּאֵין לְהַתִּיר לָהּ לְהִנָּשֵׂא כָּל זְמַן שֶׁלֹּא אָמַר הָעֵד קִבְרָתָיו דְּחָיְישִׁינַן בְּדָדָמֵי קָאָמַר שֶׁמֵּת וְדִילְמָא אַחֵר הוּא.

הַאֲמָנָם חִיּוּבָא רַמְיָא עָלֵינוּ לְחַפֵּשׂ צִדְדֵי הֶיתֵּר בְּעִיגּוּנָא כַּאֲשֶׁר מָצִינוּ לְכָל הַפּוֹסְקִים זַ"ל רְאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים לֹא יָנוּחוּ עַד שֶׁמּוֹצְאִים הֶיתֵּר מִצַּד הַדִּין כֵּן הֵאִיר ה' אֶת עֵינַי וַחֲזִי הֲוַית לְהָרַב הַמַּגִּיד זַ"ל בפי"ג מֵהִלְכוֹת גֵּירוּשִׁין הכ"א שכת' דְּבִמַזְכִּיר שְׁמוֹ אֵין צָרִיךְ לוֹמַר קִבְרָתָיו וּלְדַעַת הָרָ"ן זַ"ל כָּל שֶׁהַגּוֹי מַכִּירוֹ אֵין צוֹרֶךְ שֶׁיֹּאמַר קִבְרָתָיו וכ"כ הָרִיבָ"שׁ זַ"ל בסי' שע"ז וּכְפִי דַּעַת מהרח"ש זַ"ל בקו"ע הַכֹּל דָּבָר אֶחָד מַכִּירוֹ וּמַזְכִּיר אֶת שְׁמוֹ.

וּלְדַעַת מור"ם זַ"ל בִּתְשׁוּ' סִי' ק"א הָרַב זַ"ל מַכְחִישׁ בְּחִילּוּק הָרָ"ן זַ"ל ע"ש וַהֲרֵי בנ"ד תַּרְוַיְיהוּ אִיתַנְהוּ שֶׁהַגּוֹי מַכִּירוֹ וְגַם הִזְכִּיר אֶת שְׁמוֹ אֱלֹיָהוּ וְעַיֵּין בִּתְשׁוּ' מָרָן זַ"ל בא"הע סִי' ד' דַּאֲפִי' לֹא הִזְכִּיר שְׁמוֹ שֶׁל מֵת עַצְמוֹ אֶלָּא שֶׁאָמַר גִּיסוֹ שֶׁל בָּרוּךְ הָיָה כְּמַזְכִּיר אֶת שְׁמוֹ לְעִנְיָן זֶה וְעַיֵּין בִּתְשׁוּ' מָהָר"י סָמוּט זַ"ל שָׁם וכ"כ מהרשד"ם זַ"ל בא"הע סִי' פ"א דְּמַזְכִּיר שֵׁם קְרוֹבוֹ הָיָה כְּמַזְכִּיר שְׁמוֹ כ"ש בַּמַּזְכִּיר שֵׁם הַמֵּת בְּפֵירוּשׁ שֶׁאָמַר וְהַיְהוּדִי הוּא אֱלֹיָהוּ וּבָא הַדָּבָר מְפוֹרָשׁ בְּדִבְרֵי מהרשד"ם שָׁם סִי' ע"ט שֶׁהֵבִיא ג' חִילּוּקִים עַל ס' הָרַמְבַּ"ם זַ"ל דְּהִצְרִיךְ קִבְרָתָיו.

הא' מ"ש הָרִיבָ"שׁ דִּבְמַזְכִּיר שְׁמוֹ לָא בָּעֵינַן שֶׁיֹּאמַר קִבְרָתָיו. הב' מ"ש ה"ה זַ"ל דִּבְמַכִּירוֹ אֵין צָרִיךְ לוֹמַר קִבְרָתָיו הג' דִּבְרֵי מָרָן זַ"ל דִּכְשֶׁלֹּא נִמְצָא הָעֵד בְּעֵת מִיתָתוֹ לָא בָּעֵינַן קִבְרָתָיו וְדַיֵּיק הָרַב זַ"ל מִדִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א זַ"ל בִּתְשׁוּ' דְּאִם לֹא רָאָה הַטְּבִיעָה לָא בָּעֵינַן קִבְרָתָיו וְכָתַב הָרַב וְכָל אֵלּוּ הַחִילּוּקִים וְיוֹתֵר מֵהֶם רָאוּי לוֹמַר לְהַשָּׁוּוֹת דַּעְתָּם שֶׁל הָרִי"ף וְהָרַמְבַּ"ם זַ"ל לְדַעַת שְׁאָר פּוֹסְקִים כָּל דְּאֶפְשָׁר וּבְנִדּוֹן הָרַב שָׁם נִמְצְאוּ הג' חִילּוּקִים הנז' וְהִתִּיר בְּשׁוֹפִי גַּם מָהָר"י סָמוּט זַ"ל בִּתְשׁוּ' מָרָן זַ"ל חִילֵּק כֵּן עַל תשו' הָרַמְבַּ"ם זַ"ל שֶׁהֵבִיא מָרָן זַ"ל בב"י עַל רְאוּבֵן שֶׁהָיָה נוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בַּכְּפָרִים שֶׁלֹּא הִצְרִיךְ הָרַמְבַּ"ם זַ"ל שֶׁיֹּאמַר קִבְרָתָיו אֶלָּא כְּשֶׁהַנָּכְרִי נִמְצָא בְּעֵת מִיתָתוֹ אוֹ הֲרִיגָתוֹ חָיְישִׁינַן דִּילְמָא בִּדְדָמֵי אָמַר אֲבָל הֵיכָא שֶׁלֹּא נִמְצָא מוֹדֶה הָרַמְבַּ"ם שֶׁאֵין צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר קִבְרָתָיו יע"ש וַהֲרֵי בנ"ד אִיתַנְהוּ לְכָל הָנֵי חִילּוּקִים הב' שֶׁהִזְכִּירוּ וְגַם שֶׁהָעֵד הַמֵּעִיד לֹא נִמְצָא בְּעֵת טְבִיעָתוֹ וְיֵשׁ לְהַתִּיר אַף שֶׁלֹּא אָמַר קִבְרָתָיו וְכֵן הִסְכִּימוּ הָרַב דַּרְכֵי נוֹעַם זַ"ל בא"הע סִי' י"א וְהָרַב מהר"א ן' חַיִּים שָׁם בסי' נ"ד וְהָרַב בְּאֵר הַמַּיִם זַ"ל סִי' ס': וְאִם בְּכָל זֹאת הַלֵּב מְהַסֵּס לְהַתִּיר מֵחֲשַׁשׁ סְבָרַת הָרַב המבי"ט זַ"ל בח"ב סִי' נ"ט ומהרימ"ט זַ"ל בְּנוֹ בח"א סִימָן י"ג דְּלָא אָמְרָה הָרָ"ן זַ"ל וְגַם ה"ר זַ"ל דְּהַכָּרָה וְהַזְכָּרַת הַשֵּׁם מְהַנֵּי בִּמְקוֹם קִבְרָתָיו כ"א דַּוְקָא בַּיַּבָּשָׁה אֲבָל בַּיָּם בֵּין הָכִי וּבֵין הָכִי צָרִיךְ לוֹמַר קִבְרָתָיו וְכַמְבוֹאָר בְּהָרַב בָּעֵי חַיֵּי זַ"ל סִי' זַ"ל סִי' ז': הִנֵּה מָקוֹם אַתְנוּ לִסְמוֹךְ וּלְהָקֵל בנ"ד גַּם לְפִי חוּמְרָא זֹאת וְהוּא זֶה דְּכָל עִיקָּר חוּמְרָא זֹאת דְּהִצְרִיכוּ שֶׁיֹּאמַר קִבְרָתָיו אֵינוֹ אֶלָּא כְּדֵי לָצֵאת יְדֵי סָפֵק דְּאֶפְשָׁר דְּאַדְמֵי לֵיהּ דְּמֵת וְלֹא מֵת וְכִי אָמַר קִבְרָתָיו הֲרֵי הוּא מֵעִיד עַל הַמִּיתָה גְּמוּרָה דְּמִטַּעַם זֶה סַגִּי אַף לְדַעַת הָרָ"ן זַ"ל וְהָרִיבָ"שׁ זַ"ל אִם אָמַר טְלְטַלְתִּיו כמ"ש מֵהָרִיבָ"ל זַ"ל בח"א סִי' א' וח"ב סִי' י"ב וּמָרָן זַ"ל בַּתְשׁוּ' וְעַיֵּין לְמָרָן החבי"ב זַ"ל בִּתְשׁוּ' בְּעִי.

חַיֵּי סִי' י"ב שֶׁכָּתַב דְּעִם שֶׁחִלְקוּ הַרְבֵּה מִן הַפּוֹסְ' עַל מֵהָרִיבָ"ל זַ"ל. בז"ה מ"מ סֵוְגִיַּין דְּעָלְמָא אָזְלָא כמהריב"ל זַ"ל וְכֵן נָהֲגוּ גְּדוֹלֵי הַדּוֹר זַ"ל יע"ש וְכֵיוָן שֶׁכֵּן כָּל שֶׁהַגּוֹי מֵעִיד וּבָא שֶׁאֵין לוֹ שׁוּם סָפֵק בְּמִיתָתוֹ עַד שִׁיעוּר שֶׁרָאוּ לְשׁוֹנוֹ תָּפוּס בְּשִׁנָּיו בְּחֹזֶק וַדַּאי דְּאֵינוֹ יָכוֹל לְרָאוֹת וּלְהַבְחִין הֶחָזָק הוּא הַרְפֵּה אִם לֹא שֶׁטִּלְטְלוּ וּמְשַׁמֵּשׁ בּוֹ וַעֲיֵין בּוֹ וְהִכִּירוֹ שֶׁמֵּת בְּלִתִּי שׁוּם סָפֵק עַד שֶׁבָּכוּ עָלָיו דְּמָעוֹת שָׁלִישׁ: אֱמוֹר מֵעַתָּה אַחַר כָּל הַהִסְתַּכְּלוּת הַזֶּה דְּנַדַּאי עָדִיף מִטִּלְטוּלָא דְּגַבְרָא דְּמֵהָרִיבָ"ל זַ"ל דְּאֵין מִי שֶׁיּוּכַל לְהִתְבּוֹנֵן עַל הַמֵּת שֶׁלְּשׁוֹנוֹ קָשׁוּר בְּשִׁנָּיו בְּחֹזֶק אִם לֹא ע"י טִלְטוּל וּבְדִיקָה וְאֵין אָדָם בּוֹדֶה אִם לֹא נִתְאַמֵּת אֶצְלוֹ הַמִּיתָה וכמ"ש הָרַב מ"ץ זַ"ל בח"ג ס"סי ל"ו יע"ש: פּוּק חֲזִי לְמהרשד"ם זַ"ל בסי' ח"י שֶׁהִתִּיר בְּפָחוֹת מֵהִתְבּוֹנְנוּת זֶה דְּנִדּוֹן דִּידַן דְּנַדַּאי טִלְטְלוּ וְלָמַד כֵּן מִדִּבְרֵי הָרָ"ן זַ"ל בַּתְשׁוּ' שֶׁכָּתַב וְז"ל ומ"מ הָוו זְהִירִין בַּדָּבָר דְּלָאו דְּבָעֵינַן דְּאָמַר בְּדִדְמֵי סַגִּי כְּגוֹן שֶׁאָמַר אֲנִי נָגַעְתִּי בּוֹ אוֹ שִׁנִּיתִיו דְּבָרִים שֶׁהֵם בְּרוּרִים דְּאֵין לְהִסְתַּפֵּק דְּאָמַר בְּדִדְמֵי סַגִּי כְּגוֹן שֶׁאָמַר אֲנִי נָגַעְתִּי בּוֹ אוֹ שִׁנִּיתִיו

מִמָּקוֹם לְמָקוֹם וְכֵיוֹצֵא בְּאֵלֶּה הַדְּבָרִים וּכְבָר הִתִּירוּ אִשָּׁה בְּכֵיוֹצֵא בָּזֶה ע"כ וּמִינָּהּ לָמַד הָרַב ז"ל לנ"ד שֶׁאָמְרוּ וּבְרֵאוֹתֵינוּ הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה מֵתִים פָּחַדְנוּ וכו' דְּוַדַּאי דִּקְדְּקוּ הֵיטֵב בְּמִיתָתָם וּכְעֵין זֶה הִתִּיר בס"סי נ"א יע"ש ק"ו הַדְּבָרִים בְּנִדּוֹן דִּידַן דְּאֵין סָפֵק דְּוַדַּאי הִתְבּוֹנֵן הֵיטֵב וְטִלְטְלוּ וְנִתְאַמֵּת אֲצָלוֹ שֶׁמֵּת בְּהֶחְלֵט בִּלְתִּי שׁוּם סָפֵק וּבָכָה וְנִתְמַרְמֵר עָלָיו וְהוּא מְבֹלְאָר יוֹתֵר הַהִסְתַּכְּלוּת דְּנִדּוֹן דִּידַן כִּפְלַיִם מִנִּדּוֹן מהרשד"ם ז"ל דְּהָתָם לֹא אָמְרוּ כִּי אִם בְּרֵאוֹתֵינוּ אוֹתָם מֵתִים פָּחַדְנוּ דְּהַיְינוּ רְאִיָּה בְּהַבָּטָה כָּל דְּהוּ וְאֵילוֹ הָכָא תָּפְסוּ בּוֹ וְטִלְטְלוּ וְעַיְינוּ הֵיטֵב בְּכָל גּוּפּוֹ עַד שֶׁהִרְגִּישׁוּ שֶׁלְּשׁוֹנוֹ תְּפוּסָה בְּשִׁנָּיו בְּחֹזֶק וְלֹא בְּרִפְיוֹן דְּכָל כִּי הַאי אֵינוֹ נִרְאֶה מְנֻגָּד אִם לֹא עַל יְדֵי מִשְׁמוּשׁ וְעִיּוּן רַב וְכַמּוּבָן: וְכֵן רָאִיתִי לְמָרָן החבי"ב ז"ל בְּתְשׁוּ' א"הע סִימָן ז' שֶׁהִתִּיר בנ"ד אֲפִילּוּ מִיִּתּוּר לְשׁוֹן הַגּוֹי שֶׁאָמַר ס"י אאוג"ו אי"ייו ל"ו ביד"י אאוג"אר מוּכָח מִתּוֹכוֹ שֶׁבָּרִיא לוֹ לַגּוֹי שֶׁמֵּת וְאֵין אֲצָלוֹ שׁוּם סָפֵק יע"ש כ"ש בְּדִבְרֵי הַגּוֹי דנ"ד דְּוַדַּאי אֵין לְעַגֵּן הָאִשָּׁה דנ"ד מִשּׁוּם שֶׁלֹּא אָמַר קִבְרֹתָיו דַּהֲרֵי יֵשׁ הוֹכָחוֹת יוֹתֵר מִקִּבְרֹתָיו לְעִנְיַן מִיתָתוֹ וכ"כ הָרַב מ"ץ ח"ג סי' ל"ג ומהר"א בְּרוֹדוֹ ז"ל בת' דַּרְכֵי נוֹעַם א"הע סי' ס"ד וְהָרַב אֹהֶל יִצְחָק ז"ל סי' ל"ג וכ"ש בנ"ד דְּאֵין כָּאן אִיסּוּר דְּאוֹרַיְיתָא כמש"ל.

וְאַף גַּם זֹאת דְּבְעֵד מִפִּי עֵד תָּלִינַן לְהָקֵל דְּהָעֵד הָרִאשׁוֹן טִילְטְלוּ וכמ"ש מֵהָרַבּ וּמָרָן זַל בְּתְשׁוּ' וּמֵהַר"שׁ הַלֵּוִי עַיֵּין בְּהָרַב בָּעֵי חַיֵּי ז"ל שָׁם דְּאֵין שׁוּם חֶשָּׁשׁ בְּעֵדוּת זֶה מִצַּד זֶה. וְכָאָמוּר: וּבְכֵן הָבֵא נִבָּא אֶל הַסָּפֵק הג' דְּלֹא הִזְכִּיר הַגּוֹי כִּי אִם שְׁמוֹ שֶׁל הַמְּבֻקָּשׁ אֲבָל לֹא שֵׁם אָבִיו וְלֹא שֵׁם עִירוֹ וְהַפּוֹסְקִים ז"ל צָלְלוּ בְּמַיִם אַדִּירִים עַל מַאי דְּתַנְיָא בַּתּוֹסָפְתָּא הֶבְיאוּהָ הָרָ"ן ז"ל בְּתְשׁוּ' וה"ה ז"ל דְּאֵין מְעִידִין עַד שֶׁמַּזְכִּירִין שְׁמוֹ וְשֵׁם אָבִיו וְשֵׁם עִירוֹ אִי סַגִּי בְּשֶׁמוֹ וְשֵׁם אָבִיו אוֹ בְּשֶׁמוֹ וְשֵׁם עִירוֹ תְּרֵי מִגּוֹ תְּלָת אוֹ בָּעֵינַן תְּלָתָא הֲלֹא בְּסִפְרָתָם כַּאֲשֶׁר אָסַף וְקִבֵּץ סְבָרָתָם רַבֵּינוּ הַגָּדוֹל חבי"ב אד"ם ז"ל בס' כנ"הג אִישׁ עַל : מַחֲנֵהוּ: וְעִם שֶׁעֵינֵי רָאוּ לְרַבָּנֵי וּגְאוֹנֵי שאלוני"קי ז"ל שֶׁכָּתְבוּ שֶׁכְּבָר נָהֲגוּ הַבָּתֵּי דִּינִים שבשאלוני"קי לִסְמֹךְ עַל תְּרֵי מִגּוֹ תְּלָת שְׁמוֹ וְשֵׁם אָבִיו אוֹ שֵׁם עִירוֹ כמ"ש מהרשד"ם ז"ל בְּתְשׁוּ' וְהָרַב מ"ש וְהָרַב מ"ץ ז"ל.

לְעִנְמַת זֶה אָנֹכִי הָרוֹאֶה לְרַבָּנֵי קושט"א ז"ל דְּנָקְטוּ לְהַחְמִיר דְּבָעֵינַן כֻּלְּהוּ שְׁמוֹ וְשֵׁם עִירוֹ וְשֵׁם אָבִיו גַּם מהרש"ך ז"ל שֶׁהוּא מֵרַבָּנֵי שאלוני"קי הָכִי ס"ל בח"ג סי' כ"ג ומהרשד"ם ז"ל גּוּפֵיהּ בסי' מ"ז חָשַׁשׁ לְהַחְמִיר בְּתָרָתֵי וְכֵינָן שֶׁכֵּן מִי יַעְצֹור כֹּחַ לְהָקֵל וּלְהַתִּיר בְּתָרָתֵי וְכֵן רָאִיתִי לְמוֹרִי הַגָּאוֹן מ"א ז"ל בחק"ל מ"ב הנ"מח חא"הע סי' ח' דְּעָלְתָה הַסְכָּמָתוֹ כְּהַסְכָּמַת הָאַחֲרוֹנִים דְּאֵין לְהַתִּיר כ"א בְּהִזְכִּיר שְׁלָשְׁתָּן וּמִי יָבֹא אַחֲרֵיהֶם לְהָקֵל בְּמַה שֶׁאָסְרוּ הֵם יעו"ש: וּבְחָפְשִׁי לִמְצוֹא אֲרֻכָּה לְהָעֲנִיָּה הָעֲגוּנָה הַזֹּאת אַשְׁכַּחְנָא לָהּ שַׁרְיוּתָא גַּם מֵהַדִּין עַרְעוּרָא וְכָאן נִמְצְאוּ שְׁלָשְׁתָּן שְׁמוֹ הָא הִזְכִּירוּ לוֹ בפי' וְהוּא אֱלֹהָיו וְעַל שֵׁם אָבִיו וְשֵׁם עִירוֹ שֶׁלֹּא הִזְכִּיר אֵין מָקוֹם לְהַחְמִיר וְלֶאֱסוֹר דְּכָל חֲכַם לֵב עֵינָיו יֶחֱזוּ בְּמֵישָׁרִים בְּכָל סִפְרֵי הַפּוֹסְקִים רִאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים חֲדָשִׁים גַּם יְשָׁנִים עִם כִּי מַחְמִירִים לְהַצְרִיךְ שְׁמוֹ וְשֵׁם אָבִיו וְשֵׁם עִירוֹ בְּמַעֲמַד שְׁלָשְׁתָּן וְאִם חָסֵר אֶחָד מֵהֶם לָא סַגִּי לְהוּ לְהַתִּיר אֶת הָאִשָּׁה בְּאוֹתוֹ עֵדוּת.

עִם כָּל זֶה חָזֵינַן לְהוּ דְּאַשְׁכַּחוּ פִּטְרֵי כָּל אֶחָד בְּנִדּוֹן שֶׁלּוֹ לְהַתִּיר אַף דְּלָא מַסִּיק בְּשָׁמַיְיהוּ בְּאֻמְדָּנוּת מִדְּנוּת וְגִילּוּי מִלְּתָא שֶׁבְּעֵדוּת דְּמוֹרִין הַדְּבָרִים שֶׁעַל אוֹתוֹ הַמְּבֻקָּשׁ בַּעַל הָאִשָּׁה

הָעֲגוּנָה הוּא מֵעִיד וּמַגִּיד דְּבָרָיו וְדַי לָהֶם לְהַתִּיר אֲפִילּוּ לֹא הִזְכִּיר לֹא שְׁמוֹ וְלֹא שֵׁם אָבִיו וְלֹא שֵׁם עִירוֹ וְלֹא אֶחָד מֵהֶם.

וְאֵיכָא מַרְבְּוָותָא דְּסַגִּי לְהוּ הָנָהוּ אֲוּמְדָּנוּת וְיָדוּעַ וְנִיכָּר וּמֵעִיד בְּדָבָר בָּרוּר בְּמָקוֹם אֶחָד מְהַנֵּהוּ תְּלָת דַּוְקָא וְלֹא עוֹד וְהֵנָּם מוּעָטִים. וְרֻבָּא דְּרַבְּוָותָא פּוֹסְקֵי הֲלָכוֹת הֲלָכָה לְמַעֲשֶׂה כְּמַעַט כֻּלָּם הֵם מוֹרִים וְעָבְדֵי עֻבְדָּא לְהַתִּיר בְּפָשׁוּט הֵיכָא דְּהִזְכִּיר שְׁמוֹ לְבַד דְּסַגִּי מְדַבֵּר עַל הַיָּדוּעַ אוֹ מֵעִיד בְּעִיר הַנֶּעֱלָם אוֹ בְּדָבָר הַבָּרוּר וְכֵיוֹצֵא בְּמָקוֹם שֵׁם אָבִיו וְשֵׁם עִירוֹ וכ"ש בְּהִצְטָמְדָם גַּם יַחַד מְדַבֵּר עַל אִישׁ יָדוּעַ וְנִיכָּר לִשְׁנֵיהֶם וּמֵעִיד בְּדָבָר בָּרוּר וּבְעִיר הַנֶּעֱלָם דְּהֲוֻתְרָה הָאִשָּׁה אַלִּיבָּא דכ"ע אֲפִילּוּ לֹא הִזְכִּיר גַּם אֶת שְׁמוֹ כַּאֲשֶׁר אִם אַסְפָּרָם מָחוֹל יִרְבּוּן.

וְלִהְיוֹתִי חָלוּשׁ הַמֻּג מִחוּץ לָעִיר וְסִפְרֵי הַפּוֹסְקִים אֵינָם אִתִּי לֹא הִרְחַבְתִּי הַדִּיבּוּר בְּלִיבּוּן כָּל הַסְּבָרוֹת אִישׁ עַל דְּגְלוֹ כִּי אִם אָבִיא אֶת סְבָרָתָם לְעִנְיַן דִּינָא דנ"ד כַּמּוּנָה מַרְגָּלִיּוֹת. וְזֶה דְּיָדוּעַ וּמְפֻרְסָם תּוֹרָתוֹ שֶׁל הָרָ"ן זַ"ל בִּתְשׁוּ' סִי' ג"ל דמ"ש בַּתּוֹסָ' אֵין מְעִידִין עַד שֶׁמַּזְכִּירִין שְׁמוֹ וְשֵׁם אָבִיו וְשֵׁם עִירוֹ לֹא בָּא לְמַעֵט אֶלָּא שֶׁאֵין סוֹמְכִין עַל אֻמְדַּן דַּעַת אֲבָל בְּוַדַּאי כָּל שֶׁמֵּעִיד בְּדָבָר בָּרוּר שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהִסְתַּפֵּק בְּאַחֵר מַשִּׁיאִין אֶת אִשְׁתּוֹ אע"פי שֶׁלֹּא הִזְכִּיר שְׁמוֹ וְהֵבִיא רְאָיָה מִכַּמָּה עוֹבְדֵי דְּתַלְמוּדָא וְסִיֵּים וְדָבָר פָּשׁוּט וּבָרוּר הוּא ע"כ: וְחָזִינַן לְרַבָּנֵי הָאַחֲרוֹנִים זַ"ל דְּסָמְכוּ עַל דִּבְרֵי הָרָ"ן כ זַ"ל הַלֵּזוּ לְהָקֵל בְּשַׁרְיוּתָא דְּעִיגּוּנָא דְּאִתְּתָא לְסָמוֹךְ עַל גּוֹי הַמֵּעִיד מִיתַת הַנֶּעֱלָם הֲגַם דְּלֹא הִזְכִּיר בְּעֵדוּתוֹ הָנֵי תְּלָת מִילֵּי אֶלָּא חַד מִינַּיְיהוּ וְרַבִּים מֵהַפּוֹסְקִים עִצְרוּ כֹּחַ לְהַתִּיר אֲפִילּוּ לֹא אָמַר חַד מִינַּיְיהוּ כַּאֲשֶׁר הֶחָכָם עֵינָיו יֶחֱזוּ דִּבְרֵי חֲכָמִים כַּדָּרְבּוֹנוֹת הֲלֹא בְּסִפְרָתָם בְּחַצְרֵיהֶם וּבְטִירוֹתָם אִישׁ אִישׁ לְפִי כְּבוֹדוֹ וְהַכָּרַעַת דַּעְתּוֹ בְּדִבְרֵי הָעֵד יוֹרֶה יוֹרֶה יָדִין יָדִין דְּאִם הַגּוֹי הַמֵּעִיד הוּא מֵעִיד בְּדָבָר בָּרוּר שֶׁאֵין מָקוֹם לְהִסְתַּפֵּק בְּאַחֵר מַשִּׁיאִין אֶת אִשְׁתּוֹ גַּם בְּלִי הַזְכָּרַת הג' שֵׁמוֹת אוֹ שְׁנַיִם מֵהֶם אוֹ אֶחָד חָסֵר מִן הג': הַבֵּט וְרָאֵה לְהָרַב הַגָּדוֹל מהרשד"ם זַ"ל בא"הע סִי' רמ"ג שֶׁכָּתַב בְּפָשׁוּט דְּאֵין טַעַם בְּשֵׁמוֹת דְּאֵין הַשֵּׁם רַק לְשֶׁנֻּדַּע מִי הוּא הַמֵּת אוֹ הַנֶּהֱרָג שֶׁמְּעִידִין עָלָיו שֶׁאָנוּ מַכִּירִים אוֹתוֹ יְהֶיהּ מֵאֵיזֶה צַד שֶׁיִּהְיֶה וכ"כ הָרַ"ן זַ"ל בִּתְשׁוּ' וכו' וּבְסִי' פ' הָרְחִיב יוֹתֵר בְּבֵיאוּר דְּמַהשֶּׁצָּרִיךְ שְׁמוֹ וְשֵׁם אָבִיו אוֹ שְׁמוֹ וְשֵׁם עִירוֹ אוֹ שְׁלָשְׁתָּן יַחַד כְּפִי דַּעַת קָצָת פּוֹסְקִים כָּל זֶה פְּשִׁיטָא דְּלָאו מִלְּתָא בְּלֹא טַעְמָא הִיא כְּמוֹ חֹק וּגְזֵרַת מָלֵךְ וכו' אֶלָּא טַעְמָא רַבָּה אִיכָּא וְהוּא כִּי הֵיכִי דְּנֵדַע עַל אֵיזֶה אִישׁ מְדַבֵּר עַד שֶׁאֲפִילּוּ לֹא הִזְכִּיר שֵׁם הַמֵּת כְּלָל אֶלָּא שְׁנָתַן בּוֹ סִימָנִין מֻבְהָקִים הוּא עֵדוּת וּמַשִּׁיאִין אֶת אִשְׁתּוֹ אִם כֵּן אֵין הַכַּוָּנָה רַק שֶׁנַּכִּיר עַל אֵיזֶה אִישׁ מְדַבֵּר וכו' וְעָדִיף יוֹתֵר מִשְּׁמוֹ וְשֵׁם אָבִיו וְשֵׁם עִירוֹ דַּאֲפִי' בִּשְׁלָשְׁתָּן אִיכָּא סָפֵק שֶׁמָּא אִיכָּא אַחֵר דְּאַתְּרְמִי שְׁמֵיהּ הָכִי אֲבָל בְּשֶׁאָמַר אָחִיו שֶׁל זֶה לֹא נִשְׁאַר שׁוּם סָפֵק ע"כ וְכֵן דַּעַת מהרימ"ט זַ"ל א"הע בסי' כ"ג ול"ה ול"ו ומהרש"ך זַ"ל ומהר"א שָׁשׁוֹן זַ"ל בִּתְשׁוּ' סִי' ו' ומהרח"ש זַ"ל בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת.

גַּם מהריק"ש זַ"ל בִּתְשׁוּ' סִי' נ"ב פָּסַק דְּכֹל שֶׁמֵּעִיד בְּדָבָר בָּרוּר אֵינוֹ צָרִיךְ אפי' שְׁמֵיהּ גַּם הָרַב דַּרְכֵי נֹעַם זַ"ל סִי' י"א וכ"ט וּתְשׁוּ' תָּדִיר וְלָא פְּסִיק מוֹרֶה וּבָא בְּסַכִּינָא חֲרִיפָא כֵּן בְּפָשׁוּט אֶלָּא דְּבְסִי' ד"ן הֶאֱרִיךְ תַּרְתֵּי שֶׁהָיָה מֵעִיד בְּעִירוֹ שֶׁל מֵת וּמְדַבֵּר עַל אִישׁ יָדוּעַ וְעַיֵּין בסי' ס"א וס"ד.

גַּם מָהָרָ"ם גַּאֲלַאנְטִי זַ"ל ומוהר"ד הַכֹּהֵן זַ"ל שָׁם בסי' ד"ן סי' ל' ול"א נָקְטוּ הָכִי דְּכָל שֶׁמְּדַבְּרִים עַל אִישׁ יָדוּעַ בֵּיניֵהֶם אֵין צוֹרֶךְ לִשְׁמוֹ וְשֵׁם אָבִיו וְשֵׁם עִירוֹ גַּם מהר"א חֲנַנְיָה וּמָהָר"י בֶּנְבְּנִשְׁתִּ זַ"ל בִּתְשׁוּ' פ"מ ח"א סי' מ"ג הִסְכִּימוּ כֵּן וּמָהָרָ"ם הַכֹּהֵן זַ"ל בס' כְּהֻנַּת עוֹלָם סי' ל"ח וסי' ן' הֶחֱזִיקוּ עַד מְאֹד בְּדַעַת מהרשד"ם זַ"ל בְּמְדַבֵּר עַל הַיָּדוּעַ דְּאֵין צָרִיךְ לְהַזְכִּיר אפי' אֶת שְׁמוֹ וְהַרְבֵּה מֵרַבָּנֵי אַחֲרוֹנִים רַבּוֹ מִלְּמְנוֹת וְעוֹלִין בְּאֶחָד וּמֵאָה מַתִּירִין אֶת הָאִשָּׁה עַל פִּי עֵדוּת הַמַּתְאֶמֶת אֶצְלָם מִתּוֹךְ דְּבָרָיו שֶׁעַל אִישׁ הַמְּבֻקָּשׁ הוּא מֵעִיד גַּם בְּלִתִּי שׁוּם זִכָּרוֹן שְׁמוֹ וְשֵׁם אָבִיו וְשֵׁם עִירוֹ: וְלֹא אָכַחֵד שֶׁקָּצַת מֵהֶם הֶחֱמִירוּ לְהַצְרִיךְ לְפָחוֹת חַד מִנַּיְהוּ מְהֻנֵּי תְּלַת מִלֵּי עַל כָּל פָּנִים בְּהַזְכִּיר אֶת שְׁמוֹ וּמְדַבֵּר עַל הַיָּדוּעַ לַמַּגִּיד וְלִשְׁמוֹעַ וּבְדָבָר בָּרוּר הַמֵּיקֵל וּמַתִּיר סָמוּךְ לִבּוֹ לֹא יִרָא וְעַיֵּין מָצָא יוֹסֵף זַ"ל ח"א סי' י"ב ד"ע ודע"א וּלְהָרַב בְּאֵר הַמַּיִם זַ"ל דנ"ו ע"ג: וְהִנֵּה בְּעִתָּהּ בְּהַגְלוֹת נִגְלוֹת תּוֹרָתוֹ שֶׁל מוֹרִי הַגָּאוֹן מ"א זַ"ל בחק"ל מ"ב בחא"הע סי' נ' דְּבֵירֵר דִּבְרֵי הַפּוֹסְקִים בָּזֶה כִּמְטַהֵר וְכִמְצָרֵף כֶּסֶף יע"ש וּמִשָּׁם בְּאָרָה דְּמַעִיד בְּדָבָר בָּרוּר דְּהָרָ"ן זַ"ל וּמֵעִיד בְּעִיר הַנֶּהֱרָג וּמְדַבֵּר עַל אִישׁ יָדוּעַ דִּכְשֶׁנִּמְצְאוּ בְּמָקוֹם אֶחָד סַגִּי וּמַסְגֵּי גַּם בְּלֹא הִזְכִּיר אֲפִילּוּ שְׁמוֹ וְעַיֵּין בסי' י' שָׁם ד"ק ע"א שֶׁהִתִּיר בְּפָשׁוּט בְּמֵעִיד בְּדָבָר בָּרוּר אֲפִילּוּ לֹא הִזְכִּיר לֹא שְׁמוֹ וְלֹא שֵׁם אָבִיו וְלֹא שֵׁם עִירוֹ יע"ש: הֲגַם שֶׁרָאִיתִי לְהָרַב מוהר"א בְּרוּדוֹ זַ"ל בִּתְשׁוּ' שבס' ד"ן סי' ס"ד שֶׁמִּלְּבַד שֶׁהֵבִיא מַחְמִירִים בְּטַעַם זֶה לְחוּד וְנִסְתַּיֵּיעַ מִדִּבְרֵי מהרשד"ם זַ"ל עַצְמוֹ בסי' מ"ג וסי' ר"מ דְּלָא סָמַךְ לְהַתִּיר בְּטַעַם זֶה לְחוּד ע"ש כְּבָר הָרַב הָרַב ד"ן זַ"ל שָׁם בסי' ס"ה הֵשִׁיב עַל דְּבָרוֹ דְּאִם בב' תשו' אֵלּוּ חָשַׁשׁ לְהַחְמִיר נָגֶד שְׁאָר תְּשׁוּבוֹתָיו עַל מהרשד"ם זַ"ל יִפּוֹל הַתֵּימַהּ אֶלָּא הָאֱמֶת דְּאַחַר שֶׁחָשַׁשׁ לְהַחְמִיר בְּטַעַם זֶה לְחוּד כְּבָר בִּתְשׁוּ' אַחֲרוֹנָה שבח"מ סי' שפ"ב דְּחָזַר בּוֹ בְּסוֹף יָמָיו הִסְכִּים כֵּן לַהֲלָכָה וְנִסְתַּיֵּיעַ מִדִּבְרֵי מהריק"ש זַ"ל דְּתָפַס בְּמֻשְׁלָם בִּתְשׁוּבָה דח"מ הנז' שֶׁהִיא אַחֲרוֹנָה וְחָזַר בּוֹ בְּסוֹף יָמָיו לְהָקֵל וְעַיֵּין לְהַגָּאוֹן מוֹרִי מ"א זַ"ל שָׁם דפ"ג ע"ב דְּיִישֵׁב תשו' מהרשד"ם זַ"ל ע"פי דַּרְכּוֹ דְּרָךְ הֶקְדֵּשׁ אֶלָּא דְּלָא זָכַר לְהָרַב ד"ן זַ"ל.

גַּם הָרַב מהרי"ט סָאבַאן זַ"ל בִּתְשׁוּ' בְּנֵי אַבְרָהָם א"הע סי' ז"ך פָּסַק כֵּן בְּפָשׁוּט. גַּם הָרַב הַמְחַבֵּר זַ"ל שָׁם בִּתְשׁוּבָה ג' הִסְכִּים לָזֶה וְהָרַב מהר"ד מְאַטָאלוֹן זַ"ל שָׁם עִם שֶׁחָשַׁשׁ לְהַחְמִיר לְדַעַת הַמַּצְרִיכִים שְׁלָשְׁתָּן גַּם הוּא הִתִּיר בְּיָדוּעַ לְמַגִּיד וּלְשׁוֹמֵעַ וּבִידִיעַת בֶּאֱמֶת בְּלִי סָפֵק דְּהוּא הוּא הַנֶּהֱרָג יע"ש וְכֵן הִסְכִּים הָרַב בְּנֵי יַעֲקֹב זַ"ל סי' ז' וט' גַּם הָרַב ב"ד זַ"ל סי' ד' וְהָרַב ד"מ זַ"ל סי' ה' עִם שֶׁחָשְׁשׁוּ לִתְשׁוּ' הרשד"ם דסי' ר"מ עכ"ז הִתִּירוּ בְּתוֹסֶפֶת מוּעָט שֶׁמָּצְאוּ בְּעֵדוּת דנ"ד.

גַּם מָהָרָ"שׁ יוֹנָה זַ"ל סי' נ"ז הִתִּיר בְּדָבָר הַיָּדוּעַ וכ"פ הָרַב שַׁעַר אֶפְרַיִם זַ"ל סי' ק"א וק"ג וְהָרַב מָגֵן גִּבּוֹרִים זַ"ל סי' ע"א: הַמּוּרָם מִכָּל דִּבְרֵי הַפּוֹסְקִים זַ"ל שֶׁהִזְכִּירוּ דִּכְגוֹן נְדוֹן דִּידַן שֶׁכְּבָר הִזְכִּיר שְׁמוֹ אֱלֹהוּ בפי' וְגַם הוּא יָדוּעַ לְמֵעִיד וּלְשׁוֹמֵעַ וְהַדָּבָר בָּרוּר גָּמוּר שֶׁכֵּן נָתַן סִימָן בְּתוֹךְ סִימָן שֶׁהָיָה עוֹלֶה לַדָּקֵל פְּלוֹנִי וְגַם מֵעִיד בְּעִיר הַנֶּעֱלָם שֶׁכֵּן כָּתוּב בְּדִבְרֵי הַגּוֹי הב' בָּא נָכְרִי אֶצְלֵינוּ מִכְּפָר פְּלוֹנִי הֲרֵי שֶׁבָּא לְאוֹתוֹ כְּפַר עַצְמוֹ וְשָׁם דִּבֵּר עִמּוֹ אֵין סָפֵק דְּמְהֵימְנִינַן לֵיהּ וְעֵדוּתוֹ עֵדוּת גָּמוּר לְהַתִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ אַף שֶׁלֹּא הִזְכִּיר שֵׁם אָבִיו וְשֵׁם עִירוֹ וּכְהַסְכָּמַת מוֹרִי הַגָּאוֹן מָרַנָא אַבּוּנָא זַ"ל: וּבַר מִן דִּין בנ"ד מַה שֶּׁאָמַר הַיְהוּדִי שֶׁהָיָה עוֹלֶה לַדָּקֵל פְּלוֹנִי וְהוּא שֶׁל פְּלוֹנִי מִלְּבַד דְּהָוֵי דָּבָר בָּרוּר גָּמוּר וּכְמוֹ שֶׁכֵּן מָצָאתִי לְהָרַב בְּנָיָמִין זְאֵב זַ"ל בסי' ז' בְּשֵׁם הָרַב מָהָרָ"י טְאִיטָצַק זַ"ל דְּכֹל שֶׁאָנוּ יוֹדְעִים שֶׁבַּעְלָהּ

שֶׁל זֹאת הָיָה רָגִיל בְּפַרְדֵּס פְּלוֹנִי וְהֵעִידוּ שֶׁאוֹתוֹ שֶׁהָיָה בַּפַּרְדֵּס נֶהֱרַג דָּבָר בָּרוּר מִיקָרֵי יע"ש וכ"כ הָרַב המבי"ט זַ"ל ח"א ס"סי קי"ג וְהָרַב בְּאֵר הַמַּיִם דנ"ו ע"ב גַּם הָרַב מַשְׂאַת בִּנְיָמִין זַ"ל סי' ק"ה כָּתַב עַל שְׁנֵי אֲנָשִׁים שֶׁהוֹלִיכוֹ סְחוֹרָה שֶׁל גּוֹי פְּלוֹנִי וְאָנוּ יוֹדְעִים מִי הֵם הָאֲנָשִׁים שֶׁשָּׁלַח הַגּוֹי פְּלוֹנִי דָּבָר בָּרוּר מַקָּרֵי וּבְסִי' ק"ט כָּתַב עַל גּוֹי מסל"ת שֶׁאָמַר שְׁנֵי יְהוּדִים שֶׁהָיוּ נוֹשְׂאִים וְנוֹתְנִים עִם גּוֹי פְּלוֹנִי נִשְׁבּוּ וְנֶהֶרְגוּ דָּבָר בָּרוּר מִקָּרֵי אַף ע"פי שֶׁלֹּא הִזְכִּיר לֹא שְׁמוֹ וְלֹא שֵׁם אָבִיו יע"ש וּמִדִּבְרֵיהֶם לָמַד מָרָן החבי"ב זַ"ל בִּתְשׁוּ' ב"ח א"הע סי' ח' לנ"ד שֶׁאָמַר התוג"ר אֵין אַתָּה יוֹדֵעַ אֵיךְ הָרַג עאל"י אג"א אוֹתוֹ הַיְהוּדִי שֶׁבָּא לִיפָּרַע מִמָּנּוּ דָּבָר בָּרוּר מִקָּרֵי שֶׁיָּדוּעַ בְּעִיר הַנֶּהֱרָג שֶׁלֹּא בָּא יְהוּדִי לִיפָּרַע מעא"לי אג"א כ"א ה"ר נְתַנְאֵל נָבוֹן וְגַם אַנְשֵׁי הַמָּקוֹם יוֹדְעִים שֶׁיָּדְעוּ נֶאֱמָנָה שֶׁהַיְהוּדִי שֶׁבָּא לִיפָּרַע מֵהַתּוֹגָר עאל"י אג"א לֹא הָיָה כ"א נְתַנְאֵל נָבוֹן וְכֵינָן שֶׁנּוֹדַע לָנוּ בְּבֵירוּר דְּהוּא הוּא וְלֹא אַחֵר דָּבָר בָּרוּר מִקָּרֵי וּמַשְׁיאִין אֶת אִשְׁתּוֹ אע"פי שֶׁלֹּא אָמַר לֹא שְׁמוֹ וְלֹא שֵׁם אָבִיו וְלֹא שֵׁם עִירוֹ יע"ש דִּכְוָותַהּ בנ"ד שֶׁאָמַר הַיְהוּדִי שֶׁהָיָה עוֹלֶה לַדֶּקֶל לְהוֹרִיד מֵי דְּקָלִים וְהַדֶּקֶל הוּא שֶׁל פְּלוֹנִי הָוֵי דֶּרֶגִיל בְּפַרְדֵּס פְּלוֹנִי וְנֶאֱמָן: עוֹד זֹאת דְּהָוֵי מַזְכִּיר שֵׁם הָעִיר גָּמוּר שֶׁהֲרֵי הַדֶּקֶל שֶׁל פ' הָוֵי מַזְכִּיר שֵׁם הָעִיר וּבִכְלָל וּבִפְרָט דְּדֶקֶל שֶׁל פ' הוּא בְּאוֹתוֹ כְּפָר יָדוּעַ וְאֵין לְךָ מַזְכִּיר שֵׁם עִירוֹ גָּדוֹל מִזֶּה וְעָדִיף טְפֵי דהו"ל שֵׁם הָעִיר בִּכְלָלוּת וּבֵיתוֹ שֶׁל פ' שֶׁשֵּׁם הַדֶּקֶל בִּפְשִׁיטוּת דְּהָוֵי סִימָן בְּתוֹךְ סִימָן וּמְהֻנֵּי וכמ"ש מהראנ"ח זַ"ל ח"א סי' נ"א בַּמַּזְכִּיר.

מְלַאכְתּוֹ וּמָקוֹם שֶׁהָיָה מוֹכֵר יע"ש: וּמְצוֹרָף לָזֶה אַף אֲנִי אָבִיא מ"ש הָרַב הַגָּדוֹל מָהָרָ"שׁ פְּרִימוֹ זַ"ל בִּתְשׁוּ' כְּהֲוָנַת עוֹלָם סי' ט"ו לְמַה שֶׁנִּסְתַּפֵּק אִם אוֹמַר שָׁם אֻמָּנוּת אִי הָוֵי כְּמַזְכִּיר שְׁמוֹ וְלָמַד מִדִּבְרֵי מהריט"ץ זַ"ל וּמָהָרָ"ם אַלְשֵׁיךְ זַ"ל דְּהָוֵי כְּמַזְכִּיר שְׁמוֹ וְלָא שָׁבְקִינַן פְּשִׁיטוּתַיְיהוּ דְּהָנֵי תְּרֵי רַבָּנָן זַ"ל נָגֵד סְפֵיקוֹ שֶׁל מָהָרִיבָ"ל זַ"ל דְּנִסְתַּפֵּק בָּזֶה יע"ש וּלְדַעַת מהרח"ש זַ"ל בסי' כ"ג וסי' מ"ח וְהָרַב פ"מ ח"ב ס"סי ק"ל וְהָרַב מ"מ זַ"ל בא"הע סי' מ"ג ומ"ז וְהָרַבדַּרְכֵי נוֹעַם זַ"ל סי' י"ח וסי' ס"ד שָׁם אֻמָּנוּת מְמַלֵּא מָקוֹם אָבִיו וְעַיֵּין לְהָרַב בְּאֵר הַמַּיִם זַ"ל סי' ס"ב: וּבְכֵן נְקִיִּים אֲנַחְנוּ בנ"ד מִדַּעַת הַמַּחְמִירִים הר' מָהָרִיבָ"ל ומהרשד"ם זַ"ל בב' תְּשׁוּבוֹת הנז"ל ומהר"ח עַשָּׁאל זַ"ל בִּתְשׁוּ' הר' כֶּרֶם שְׁלֹמֹה סי' ד' דְּלֹא סָמְכוּ לְהַתִּיר בְּטַעַם דָּבָר יָדוּעַ לִשְׁנֵיהֶם לְחוּד וְכָל שֶׁכֵּן מִדַּעַת הַמַּחְמִירִים דְּבָעוּ שְׁמוֹ וְשֵׁם אָבִיו וְשֵׁם עִירוֹ בְּמוֹתַב תְּלָתָא כַּחֲדָא דְּהִנֵּה בנ"ד ע"פי כָּל הָאָמוּר עָלוּ וּבָאוּ שְׁלָשְׁתָּן אֵין מַחְסוֹר וְרָאוּי לְסָמְכָה וּלְהַתִּיר אִתְּתָא דָּא בְּעֵדוּת הַגּוֹי הָרִאשׁוֹן הַזֶּה כִּי אֵין בּוֹ שׁוּם עַרְעוּר כְּלָל וְכָאָמוּר: עַתָּה אָקוּם לְבָרֵר מַה שֶּׁיֵּשׁ לְהִסְתַּפֵּק בְּעֵדוּת הַגּוֹי הַשֵּׁנִי הַמַּגִּיד דִּבְרֵי הָעֵד הָרִאשׁוֹן הנז' לַאֲבִי הָאִשָּׁה וְאָנֹכִי הָרוֹאֶה דְּיֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק בּוֹ שְׁנֵי סְפֵקוֹת הא' דְּהָוֵי עֵד גּוֹי מִפִּי עֵד גּוֹי וְיֵשׁ לָחוּשׁ דִּילְמָא מַה שֶּׁדִּבֵּר הַגּוֹי הא' לֹא הָיָה מֻסְכָּם לְפִי תֻּמּוֹ אֶלָּא ע"י שְׁאֵלָה וְכַיּוֹצֵא וּכְמוֹ שֶׁכֵּן חָשַׁשׁ לְהַחְמִיר הָרִיבָ"ש זַ"ל בסי' שע"ז דְּגּוֹי מִפִּי גּוֹי לָא מְהֻנֵּי לְהַתִּיר אֶת הָאִשָּׁה מֵחֲשָׁשׁ שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁהָרִאשׁוֹן לֹא הָיָה מסל"ת.

וְהַסָּפֵק הַשֵּׁנִי אִי מַקָּרֵי מסל"ת אוֹ מְכֻוָּן לְהָעִיד וּלְהַתִּיר אֶת הָאִשָּׁה יַעַן פָּתַח דְּבָרָיו הִתְחִיל לוֹמַר מַה בְּתֹקֶף עוֹשָׂה שֶׁבַּעְלָהּ מֵת וּכְבָר כָּתַב הָרַב הנמק"י זַ"ל בפ' כֵּיצַד ומהרד"ך זַ"ל בַּיִת כ"א חי"ד דְּכֹל שֶׁהִזְכִּיר שֵׁם אִשָּׁה לָא הָוֵי מסל"ת וְלָזֶה חָשְׁשׁוּ כָּל רַבָּנֵי הָאַחֲרוֹנִים וְהָכָא שֶׁשָּׁאַל מַה בְּתֹקֶף עוֹשָׂה רָאוּי לָחוּשׁ ג"כ דְּשֶׁקֶר הוּא דּוֹבֵר וְלֹא נִתְכַּוֵּן אֶלָּא לְהַתִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ וּמְכֻוָּן לְהַתִּיר לָא מְהֵימַן: הִנֵּה לְסָפֵק הָרִאשׁוֹן דְּמָצִינוּ לְהָרִיבָ"ש זַ"ל שֶׁהֶחְמִיר

בְּעֵד גּוֹי מִפִּי גּוֹי דְּלָא הָוֵי מסל"ת הֲרֵי הָרַב ת"הד זַ"ל בסי' רל"ט ובפ"וכ סי' רכ"ג חָלַק עָלָיו וְכָתַב דְּכֵינָן דְּהַגּוֹי הָאַחֲרוֹן לֹא אָמַר שֶׁעֵדוּת הַגּוֹי הָרִאשׁוֹן הָיָה ע"י שְׁאֵלָה לָא תָּלִינַן לְהַחְמִיר וְלוֹמַר ע"י שְׁאֵלָה סִיפֵּר וְהָכִי אִיתָא בִּתְשׁוּ' הָרַמְבַּ"ם זַ"ל דַּאֲפִי' אוֹמֵר הַגּוֹי אֲנִי הָרַגְתִּי אֶת פְּלוֹנִי מְהַנֵּי במסל"ת וכו' וא"כ ה"ה לְעִנְיַן שְׁאֵלָה וכו' ע"ש וְכָתַב מהרשד"ם זַ"ל בא"הע סי' ב"ן דַּאֲפִי' גּוֹי מִפִּי גּוֹי וְאֵין אָנוּ יוֹדְעִים אִם הַגּוֹי הָרִאשׁוֹן מסל"ת הָוֵי עֵדוּת כָּשֵׁר כמ"ש הר"י בַּעַל ת"הד ומוהרי"קו זַ"ל וַהֲגַם כִּי הָרִיבָ"ש זַ"ל מַחְמִיר בָּזֶה מ"מ נִתְפַּשֵּׁט הַמִּנְהָג כְּדַעַת הת"הד ומוהרי"קו ש"ות קכ"א וּבְסִי' מ"ז כָּתַב דַּהֲלָכָה רוֹוַחַת בְּיִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא כְּדַעַת הָרִיבָ"ש זַ"ל אַף דְּאֵין אָנוּ יוֹדְעִים אִם הַגּוֹי הָרִאשׁוֹן הָיָה מסל"ת וכ"כ בסי' ר"מ ורמ"ג וְשָׁם כָּתַב דְּמֵאַחַר שֶׁמָּהָרָ"י ומהרי"ק הִכְרִיעוּ בִּרְאָיוֹת שֶׁגּוֹי מִפִּי גּוֹי מסל"ת מַתִּירִין אֶת אִשְׁתּוֹ כֵּינָן שֶׁהַשֵּׁנִי מֵעִיד מסל"ת וְכֵן פָּשַׁט הַמִּנְהָג שֶׁקָּבְעוּ הֲלָכָה לְמַעֲשֶׂה נֶגֶד הָרִיבָ"ש זַ"ל וְסָמְכוּ עַל הָנֵי רַבָּוָתָא יע"ש וכ"כ מַהֲרַ"ש הַלֵּוִי זַ"ל בִּתְשׁוּ' מוהר"א שָׁשׁוֹן זַ"ל סי' ו' וכ"כ הרא"ם זַ"ל ומהראנ"ח זַ"ל ח"א סי' כ"ז וּמָרָן ב"י זַ"ל בִּתְשׁוּ' א"הע סי' ו' ומהר"יבל ח"א סי' א' זוּלַת הָרָ"ן זַ"ל בִּתְשׁוּ' דְּהִצְרִיךְ שֶׁהַגּוֹי הב' יָעִיד שֶׁהַגּוֹי הָרִאשׁוֹן הָיָה מֻסְיָח לְפִי תֻּמּוֹ גַּם מהרש"ך ח"א סי' ז' וח"ב סי' מ"א כָּתַב שֶׁכְּבָר הִסְכִּימוּ כָּל הָעוֹלָם כהת"הד זַ"ל ואע"ג דְּלָא יָדְעִינַן אִם סִיפּוּר גּוֹי הא' מֻסְיָח לְפִי תֻּמּוֹ וְכֵן פָּסַק הָרַב בְּצַלְאֵל זַ"ל בִּתְשׁוּ' סי' כ"א וּמָהָרָ"י אַדְּרַבִּי זַ"ל סי' רע"א ומהרימ"ט זַ"ל בא"הע סי' כ"ה כָּתַב דְּאַף אִם נָחוּשׁ לִסְפֵּק הָרִיבָ"ש זַ"ל לְהַחְמִיר הַיְינוּ בְּאוֹמֵר הַגּוֹי הב' רָאִיתִי גּוֹי הָיָה מְסַפֵּר לַאֲחֵרִים וכו' יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא תְּחִילַּת דְּבָרָיו הָיָה ע"י שְׁאֵלָה אֲבָל הָכָא שֶׁאוֹמֵר בָּא פְּלוֹנִי וְסִיפֵּר כָּךְ וְכָךְ וה"ה בְּיִשְׂרָאֵל הַמֵּעִיד בְּשֵׁם גּוֹי תָּלִינַן לְהָקֵל יע"ש וכ"כ שַׁעַר אֶפְרַיִם סי' ק"א וְהָרַב דַּרְכֵי נוֹעַם בְּכַמָּה תשו' וְכֵן הִסְכִּים מוֹרִי הַגָּאוֹן מ"א זַ"ל בחק"ל מ"ב חֵלֶק א"הע סי' יו"ד למ"ש הָרַב פרמ"א זַ"ל ח"א סִימָן י"ז דְּכָךְ עָלְתָה הַסְכָּמַת רַבָּוָתָא בָּתְרַאֵי דְּהָכִי נָקְטִינַן יע"ש וּמֵאַחַר דְּהַסְכָּמַת כָּל רַבָּנֵי הָאַחֲרוֹנִים זַ"ל כהת"הד זַ"ל דְּעֵד גּוֹי מִפִּי גּוֹי מסל"ת הָוֵי עֵד כָּשֵׁר וְאֵין לָחוּשׁ לְחֻמְרַת הָרִיבָ"ש זַ"ל א"כ אֵין שׁוּם חֲשָׁשׁ בְּעֵדוּת זֶה וְכָאמוּר: וְאָשִׁימָה עֵינַי אֶל הַסָּפֵק הב' דְּבְעֵדוּת זֶה הַגּוֹי הב' דְּנִרְאֶה דְּלָא הָוֵי מסל"ת אֶלָּא מְכַוֵּין לְהַתִּיר אֶת הָאִשָּׁה כֵּינָן שֶׁשָּׁאַל עַל אִשְׁתּוֹ שֶׁל הַנֶּעֱלָם שֶׁאָמַר מַה בְּתִּךְ עוֹשָׂה וּכְפִי דַּעַת הנמק"י ומהרד"ך זַ"ל כָּל שֶׁהִזְכִּיר שֵׁם אִשָּׁה לָא הָוֵי מסל"ת וְכֵן הִסְכִּים מֵהָרִיבָ"ל זַ"ל לְהַחְמִיר אפי' אִם מַזְכִּיר הַגְּוִיָּ' אִשָּׁה בְּעֵדוּתוֹ ול"מ כְּעֵין נִדּוֹן הנמק"י זַ"ל שֶׁאָמַר אִמְרוּ לְאִשְׁתּוֹ שֶׁמֵּת בַּעְלָהּ אֶלָּא אפי' שֶׁאַל עַל הָאִשָּׁה הָוֵי כְּאוֹמֵר אִמְרוּ לְאִשָּׁה פ' כמ"ש בח"א וַהֲרֵי אִיתָא בַּיְרוּשַׁלְמִי שֶׁאָמְרוּ אֵין מַזְכִּירִין לוֹ אִשָּׁה דְּמַשְׁמַע דְּאִם הִזְכִּירוּ לוֹ אִשָּׁה בִּשְׁעַת הָעֵדוּת לָא הָוֵי מסל"ת: אֶלָּא דְּאָנֹכִי הָרוֹאֶה לְרַבָּנֵי הָאַחֲרוֹנִים זַ"ל עִם שֶׁרֻבּוּ הַמַּחְמִירִים בְּהַזְכִּיר אִשָּׁה בְּעֵדוּתוֹ כֵּן רַבּוּ נָמֵי הַמַּתִּירִים אַף בַּחֲלָ'קוֹת תָּשִׁית לָמוֹ מִנְּדוֹן דִּידָהּ לְנִדּוֹן הנמק"י זַ"ל שֶׁאָמַר אִמְרוּ לְאֵשֶׁת פְּלוֹנִי שֶׁמֵּת בַּעְלָהּ וְגַם בִּדְתַלְמוּדָא דִּידַן פְּלִיג אַיְרוּשַׁלְמִי הַלֹּא בְּסִפְרָתָם עַיֵּין לְהָרַב שַׁעַר אֶפְרַיִם וּלְהָרַב פ"מ זַ"ל: וַחֲזִי הָוֵית לְהָרַב הַגָּדוֹל מהרח"ש זַ"ל בקו"ע וּבִתְשׁוּ' סי' מ"ד שֶׁהֶאֱרִיךְ בִּפְרָט זֶה ובסו"ד הֶעֱלָה וְזַ"ל וַאֲפִי' נִרְצָה לְתַפּוֹס כָּל הַחֻמְרוֹת דְּבָהַזְכָּרַת אִשָּׁה לָא הָוֵי מסל"ת לָא דָּמְיָא דְּהָתָם מ"ש אִשָּׁה שֶׁל פְּלוֹנִי נִרְאֶה שֶׁמְּבַקֵּשִׁים מִמֶּנּוּ לְהַתִּירָהּ אֲבָל הָכָא לֹא הִזְכִּירוּ לוֹ כְּלָל אֶלָּא מֵאֵלָיו אָמַר בַּעְלָהּ שֶׁל פְּלוֹנִית מֵת אֵינוֹ אֶלָּא כִּמְסַפֵּר סִיפּוּר בְּעָלְמָא כְּדֶרֶךְ כָּל הַמְסַפְּרִים וְעוֹד דְּהָתָם נְחִית לְהָעִיד עַל מִיתַת בַּעְלָהּ שֶׁל זוֹ אֲבָל הָכָא לָא נְחִית לְהָא מֵעִיקָּרָ' לָזֶה אֶלָּא

לְהָעִיד שֶׁצָּדְקָה שֶׁלֹּא לְחִנָּם בִּכְתָה שֶׁאֲנִי רְאִיתִיו הָרוּג עִם הַתּוֹגָר בְּאוֹנָן שֶׁלֹּא לְהַתִּיר זֶה נ"ל וּמִסְתַּבֵּר ע"כ מִדִּבְרֵי הָרַב זַ"ל דְּאֵין לָחוּשׁ לְהָא דִּירוּשַׁלְמִי דְּלָא אִיתְמַר אֶלָּא דְּאֵין מַזְכִּירִין אִשָּׁה בִּפְנֵי הָעֵד דְּאִם מַזְכִּירִין וְשׁוּב הֵעִיד לָא הָוֵי מסל"ת אֲבָל בְּהַזְכִּיר הַגּוֹי לֹא אִיכְפַּת לָן וכ"כ בְּפָשׁוּט הָרַב ד"מ ח"א סי' י"ט וְזַ"ל אִם בַּעֲבוּר שֶׁהִזְכִּיר שֵׁם הָאִשָּׁה וּכְהַיא דְּהַיְרוּשַׁלְמִי דְּהָתָם אָמַר כָּל שֶׁהִזְכִּירוּ לוֹ אִשָּׁה אֲבָל כְּשֶׁמַּזְכִּיר הַגּוֹי אִשָּׁה אַחֶרֶת לְהַכִּיר מִי הוּא זֶה אֲשֶׁר מְדַבֵּר עָלָיו שֶׁהוּא חֶתָנָהּ שֶׁל פְּלוֹנִית לכ"ע הָוֵי מסל"ת כְּמְבֹאָר בַּפּוֹסְקִים ובכנ"ה הג וּגְדוֹלָה מִזּוֹ כָּתַב מהרח"ש זַ"ל סִימָן מ"ד ע"ב אֶלָּא דְּקָשֶׁה דְּנְהִי דְּבְהַזְכִּיר הַגּוֹי אִשָּׁה אֵין לְהַחְמִיר מֵהַיְרוּשַׁלְמִי דְּלֹא אָמְרוּ אֶלָּא אִם הִזְכִּירוּ אֲחֵרִים בְּפָנָיו אֲבָל הַגּוֹי שֶׁמַּזְכִּיר לֹא אִיכְפַּת לָן: בְּרַם אַפַּתִּי מִדַּעַת הָרַב הנמק"י ומהרד"ך לֹא יָצָאנוּ דִּבְפִי' קָאָסְרִי גַּם בְּהַזְכִּיר הַגּוֹי דְּהָוֵי מְכַוְּנִין לְהַתִּיר אִם לֹא שֶׁנֶּאֱמַר דְּלֹא חָשְׁשׁוּ כ"א בְּהַזְכִּיר אֵשֶׁת הַמֵּת דְּנִרְאֶה מְכַוְּנִין לְהַתִּירָהּ אֲבָל בְּאִשָּׁה אַחֶרֶת אֵין לָחוּשׁ וּמַה שֶּׁלָּמַדְנוּ מִדִּבְרֵי מהרח"ש זַ"ל לנ"ד שֶׁהוּא דְּאַף לְדַעַת הנמק"י זַ"ל הַיְינוּ בְּבָא לְהָעִיד אֲבָל כָּל שֶׁבָּא לְסַפֵּר סִיפּוּר בְּעָלְמָא כְּגוֹן שֶׁסִּיפֵּר מִיתַת הַגּוֹי שֶׁעִמּוֹ ג"כ מוּכָח שַׁפִּיר דְּלָא בָּא לְהַתִּיר כִּי אִם לְסַפֵּר הָעִנְיָן סִיפּוּר בְּעָלְמָא וְכִדְסָיְימוּ הָרַב שֶׁאָמַר שֶׁאֲנִי רָאִיתִי הָרוּג עִם הַתּוֹגָר וְדִכְוָותַהּ בנ"ד הִזְכִּיר נָמֵי מִיתַת הַגּוֹי וְזֶה מְפוֹרָשׁ בִּדְבָרֵימָהָרָ"ם אַלְשֵׁיךְ זַ"ל סי' ק"ה שֶׁכָּתַב לנ"ד שֶׁאָמַר הַגּוֹי לֹא שָׁמְעָה אִשְׁתּוֹ שֶׁל יִצְחָק אִיךְ מֵת בַּעְלָהּ כָּתַב בְּטַעַם שֵׁנִי דְּהָוֵי מסל"ת וְזַ"ל וְעוֹד יֵשׁ סַעַד שֶׁהִגִּיד גַּם עַל אֶלְעָזָר וְגַם עַל הַתּוֹגָר דְּנִרְאֶה דְּלָא מְכַוְּנִין לְהַתִּיר אֶלָּא לְסַפֵּר הַמְּאוֹרָע וְהֵם דְּבָרִים נְכוֹנִים וּקְרוֹבִים אֶל הַדַּעַת הַבָּרוּר וְאֶל הַשֵּׂכֶל הַזַּךְ בְּלִי שְׁמָרִים יע"ש.

וכ"כ הָרַב מהר"א בְּרוּדוֹ זַ"ל בְּתְשׁוּבַת הָרַב פ"מ ח"ג סי' נ"ו דְּאַף שֶׁשָּׁאַל עַל אִשְׁתּוֹ תְּחִלָּה לֹא הָיָה כַּוָּנָתוֹ כ"א לְסַפֵּר הַמְּאוֹרָע וְכֵן הִסְכִּים הרפ"ע זַ"ל שָׁם. ונ"ד הָוֵי דְּכְוָותַהּ עִם שֶׁשָּׁאַל עַל הָאִשָּׁה עכ"פ לֹא דִּבֵּר עִמָּהּ וְלֹא שָׁלַח לָהּ לֵאמֹר שֶׁמֵּת בַּעְלָהּ וְגַם מַה שֶּׁשָּׁאַל לֹא שָׁאַל הֵיכָן הִיא שֶׁרָצָה לוֹמַר לָהּ שֶׁמֵּת בַּעְלָהּ אֶלָּא כָּל עִיקָּר דְּבָרָיו הָיָה עִם חָמְיו וְכַוָּנָתוֹ לְסַפֵּר הַמְּאוֹרָע כְּיצַד מָצְאוּ אוֹתָם אַחַר מִיתָתָם לְאֵלְיָהוּ וּלְהַגּוֹי אַחַר וּמַה שֶּׁאָמַר מַה בְּתִךְ עוֹשָׂה הַיְינוּ לְהַכָּנַס בְּדִבְרֵי הַסִּיפּוּר שע"י הַזְכָּרַת בְּתוֹ יָבוֹא אֶל הַסִּיפּוּר בְּדֶרֶךְ נָאוֹת וְשַׂיָּךְ משא"כ אִם הָיָה מַתְחִיל הַסִּיפּוּר נִדְרָשׁ לְלֹא שָׁאֲלוּ לֹא יִהְיוּ דְּבָרָיו עֲרֵבִים לְשׁוֹמְעֵיהֶן וְאוֹמְרוֹ מַה בְּתִךְ עוֹשָׂה נִיכָּרִים הַדְּבָרִים לְעֵין כֹּל בַּעַל שֵׂכֶל וּבָקִי בְּנוֹעַם שִׂיחַ שִׂיחָה נָאָה אֲשֶׁר בִּדְבָרוֹ מערי"ב ערבי"ם שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ הַמְסַפְּרִים מְאוֹרָעוֹת שֶׁאֵינָם מַתְחִילִים לְסַפֵּר בְּמַה שֶּׁבָּא לְהַגִּיד מִבְּלִי שׂוּם קֶשֶׁר דְּבָרִים וְשַׂיָּכוּת כ"א בְּהִתְקַשְּׁרוּת וְהַתְחָלָתוֹ הוּא בְּדָבָר הַשַּׂיָּךְ וּמִשָּׁם מִשְׁתַּלְשֵׁל הַדְּבָרִים אֶל הַסִּיפּוּר כְּאִילּוּ הַכֹּל אֶחָד כֵּן הַדָּבָר הַזֶּה כְּשֶׁבָּא אֵצֶל אֲבִי הָאִשָּׁה לֹא יִתָּכֵן לוֹמַר לוֹ שָׁלוֹם עָלֶיךָ חֲתָנְךָ מֵת וְהָיָה כ"וכ אֶלָּא הִתְבּוֹנֵן בְּחָכְמָה לְשָׁאוֹל עַל שְׁלוֹם בִּתּוֹ וּמִשָּׁם יִשְׁתַּלְשֵׁל עַל מִיתַת בַּעְלָהּ בְּשַׂיָּכוּת כְּאוֹרַח כָּל אַרְעָא לִשְׁאוֹל בִּשְׁלוֹם אֲנָשֵׁי בֵיתוֹ וְלֹא אָמַר מָה עוֹשָׂה בִּתְךָ אֶלָּא בְּלָשׁוֹן עִיּוּלִי דְּמִשְׁמַע לִתְרֵי אַנְפֵּי מַה בִּתְךָ עוֹשָׂה שֶׁיִּהְיֶה נִשְׁמַע שֶׁשּׁוֹאֵל בִּשְׁלוֹמָהּ וְגַם דֶּרֶךְ הַתָּא וּנְנוֹת וּמְרִירוּת מַה בִּתְךָ עוֹשָׂה דְּהַיְינוּ מַה הִיא עוֹשָׂה מַרְזַחִין מִסְפֵּד כַּתַּנִּים וְאֵבֶל כִּבְנוֹת יַעֲנָה שֶׁבַּעְלָהּ מֵת וְכָל זֶה הוּא הַצָּעָה אֶל הַסִּיפּוּר שֶׁרוֹצֶה לְסַפֵּר הַמְּאוֹרָע שֶׁסִּיפֵּר לוֹ הַגּוֹי וְדֶרֶךְ וּבָא לוֹ עַל יְדֵי שְׁאֵלָתוֹ שֶׁל אֲבִי הָאִשָּׁה מִי זֶה אָמַר שֶׁמֵּת אָז גִּילָּה כָּל מִצְפּוֹנֵי לִבּוֹ כִּי אוֹתָהּ הוּא מְבַקֵּשׁ לְסַפֵּר מַה שֶּׁאָמַר לוֹ הַגּוֹי הָרִאשׁוֹן וכו' וְכֵיוָן שֶׁכֵּן אֵינַלַּאי מִלְּתָא דְּכַוָּנַת דְּבָרָיו שֶׁאָמַר מַה בִּתְךָ עוֹשָׂה

לֹא כְיוָן לְהַתִּיר אֶלָּא לְהַכְנֵס בִּדְבָרִים אֶל הַסִּיפּוּר שֶׁאָמַר לוֹ הַגּוֹי שֶׁמָּצְאוּ לַגּוֹי רַגְלוֹ תָּפוּס תּוֹךְ הַמְּכָנָסַיִם וְאֵלָיְהוּ לְשׁוֹנוֹ תָּפוּס תַּחַת שִׁינָּיו דְּמִזֶּה הוכ"ח תוכי"ח דְּאַסִּיפּוּר דְּבָרִים הוּא דַּאֲתָא וְהֵם דְּבָרִים נְכוֹנִים אֶל הַשֶּׂכֶל וְאֵצֶל הַבָּקִי בְּמַעֲנֶה לָשׁוֹן כמ"ש הָרַב מָהָרָ"ם אַלְשֵׁיךְ ז"ל הַמְלַמֵּד לָאָדָם דַּעַת אַף דָּבָר דָּבָר וְאַף לְמַה שֶׁחִילֵּק מָהָרָ"ם אַלְשֵׁיךְ ז"ל שָׁם בְּרֵישׁ אָמי'ר דְּדַוְקָא בְּאוֹמֵר אִמְרוּ לְאִשָּׁת פְּלוֹנִי הוּא דְּנִרְאֶה מְכַוִּין לְהַתִּיר אֲבָל בְּאוֹמֵר לֹא שָׁמְעָה אִשָּׁת יִצְחָק וכו' בְּתִמְיהָא הָוֵי מסל"ת גְּמוּר וְלָזֶה הִסְכִּימוּ הַרְבֵּה מֵהָאַחֲרוֹנִים ז"ל הָרַב כֶּרֶם שְׁלֹמֹה ז"ל סי' א' וְהָרַב פרמ"א וְהָרַב ד"מ ז"ל כָּל חֲכַם לֵב עֵינָיו יֶחֱזוּ דְּאֵין הַדָּבָר תָּלוּי מִבְּנִיחוּתָא לְבַתְמִיהָא דְּהָא לָאו מִלְּתָא הִיא דְּאַטוּ אִם אָמַר יֹאמַר הַגּוֹי לֹא נִשֵּׂאת עֲדַיִן אֵשֶׁת פְּלוֹנִי שֶׁמֵּת בַּעְלָהּ מִי מְהֵנֵי דַּהֲרֵי הוּא בָּא לְהַתִּירָהּ בפי' וּמַה מּוֹעִיל אֲמִירָתָן שֶׁל דְּבָרִים בִּתְמִיהָא אֶלָּא עִיקַּר יְסוֹד חִילּוּקוֹ הוּא דְּאָמְרוֹ לֹא שָׁמְעָה אִשְׁתּוֹ דֶּרֶךְ תְּמִיהָא מוֹרָה וּבָא דְּהָוֵי הַצָּעָה וְהַתְחָלָה אֶל סִיפּוּר הַמְּאוֹרָע שֶׁרוֹצֶה לְסַפֵּר פֶּתַח וְהַתְחָלָה אֶל הַסִּיפּוּר דְּאִם לֹא שָׁמְעָה הֲרֵי אֲנִי יוֹדֵעַ הַמְּאוֹרָע וְגַם זֶה פָּשׁוּט לְמֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר וּכְמוֹ שֶׁכֵּן לָמַד מִדְּבָרָיו מהרח"ש ז"ל שָׁם לנ"ד דְּהוּא יוֹתֵר בָּרוּר דְּזֶה כַּוָּנָתוֹ וְלֹא לְהַתִּיר:
גַּם מִדִּבְרֵי הָרַב פ"מ ז"ל בח"ב סִימָן ב"ן שֶׁבָּא הַגּוֹי לְבֵיתוֹ וְדִיבֵּר עִם אִשְׁתּוֹ כָּתַב הָרַב ז"ל דְּלָא דָּמֵי לְהַהִיא דְּמַהֲרִיבָּ"ל ז"ל שֶׁקּוֹדֶם בּוֹאוֹ לְבֵית הַמֵּת שָׁאַל עַל הָאִשָּׁה ובנ"ד לֹא שָׁאַל עַל הָאִשָּׁה אֶלָּא עַל הַבַּיִת וּכְשֶׁהָלַךְ לַבַּיִת יָצָאת אִשְׁתּוֹ ואמ' לָהּ שֶׁבַּעְלָהּ מֵת כְּגוֹן דָּא הָוֵי מסל"ת ע"ש יֵשׁ לִלְמוֹד נָמֵי הֵיתֵר לְנַדּוֹן דִּידַן דְּלָא שָׁאַל לֹא עַל הַבַּיִת וְלֹא עַל הָאִשָּׁה אֶלָּא הוּא מְדַבֵּר עִם חֲמִיו וּמְסַפֵּר הַמְּאוֹרָע וְנִכְנַס בִּדְבָרִים ע"י הַזְּכָרַת בִּתּוֹ כַּמְּדֻוָּבָר דְּגַם מִזֶּה הַצַּד רַבּוֹ הַמַּתִּירִים כְּשֶׁמְּדַבֵּר עִם אֲחֵרִים שֶׁמֵּת בַּעְלָהּ שֶׁל אוֹתָהּ אִשָּׁה כְּמִבֹּואָר בִּדְבָרֵי מהרח"ש ז"ל שָׁם בסי' מ"ד שֶׁכָּתַב לְחַלֵּק מִנִּדּוֹן מַהֲרִיבָּ"ל ז"ל שֶׁמְּדַבֵּר עִם הָאִשָּׁה עַצְמָהּ אֲבָל כְּשֶׁמְּדַבֵּר עִם אֲחֵרִים שֶׁמֵּת בַּעְלָהּ שֶׁל זֹאת אֵינוֹ אֶלָּא כְּמְסַפֵּר דְּבָרִים בְּעָלְמָא כְּדֶרֶךְ הַמְּסַפְּרִים יע"ש וְלָזֶה הִסְכִּימוּ הָרַב מהר"א ן' חַיִּים ז"ל בת' דַּרְכֵי נוֹעַם סי' ד"ן וְהָרַב ד"מ ז"ל.

וכ"ש לְפִי מַה שֶּׁכָּתְבוּ מהר"א בְּרוּדוֹ וְהָרַב פ"מ ז"ל בח"ג סי' נ"ו דְּלְמָהָרָ"ם יָפֶה ז"ל וְהָרַמְבַּ"ם ז"ל בַּתְּשׁוּ' שֶׁהֵבִיא מָהָרָ"ם אַלְשֶׁקַר ז"ל חוֹלֵק עִם הָרַב הנמק"י ז"ל אַף שֶׁהָרַב שָׁם וְגַם מָרָן החבי"ב ז"ל בדמ"ג ובת' סי' ז' צָלְלוּ בְּמַיִם אַדִּירִים לְהַשְׁוֹוֹת דַּעְתָּם דְּלָא פְּלִיגִי אַפֵּ"ה כָּתַב הָרַב ז"ל מ"מ כֵּיוָן דל"מ הָרַשְׁ"י ז"ל חוֹלְקִים לָא שָׁבְקִינַן פְּשִׁיטוּתוֹ מִפְּנֵי סְפֵקוֹ שֶׁל מַהֲרִיבָּ"ל ז"ל שֶׁלֹּא רָאָה לְהָרַמְבַּ"ם דְּאִם הָיָה רוֹאֶה אֶת דְּבָרָיו לֹא הָיָה מַחְמִיר וְכֵן נִרְאֶה מִתְּשׁוּ' מהר"ר דּוּן תָּם ז"ל סי' ע"ד שֶׁגַּם בנ"ד שָׁאַל הַגּוֹי עַל הָאִשָּׁה וְלֹא נִטְפַּל הָרַב שָׁם לָחוּשׁ לְהָא וּמַה גַּם בנ"ד דְּיֵשׁ אֻמְדָּנוּת הַמּוֹכִיחוֹת מִדְּבָרָיו שֶׁאָמַר אַחַ"כ שֶׁכְּפִי סְבָרַת הָרַב שֶׁהֵבִיא הת"הד ז"ל דְּאַף בְּלֹא מסל"ת מְהֵימַן וּזְכוּרְנִי שֶׁהָרַב מוהר"י וַיל ז"ל כָּתַב דִּכְשֶׁיֵּשׁ יָדַיִם מוֹכִיחוֹת אַף בְּלֹא מסל"ת מְהֵימַן יע"ש: וה"נ בנ"ד יָדַיִם מוֹכִיחוֹת וְנִיכָּרִין הַדְּבָרִים דִּשְׁאֵלַת מַה בִּתְּךָ עוֹשָׂה לֹא הָיָה כִּי אִם לְהַכְנֵס בְּסִיפּוּר הַמְּאוֹרָע: וְעוֹד אֵיכָא טַעְמָא רַבָּה בְּשָׁאַל מַה בִּתְּךָ עוֹשָׂה דנ"ד דע"כ לֹא חָשְׁשׁוּ כ"א בְּהִזְכִּיר אִשָּׁה שֶׁל פְּלוֹנִי דְּמוֹרָה וּבָא שֶׁהָיְתָה אֵשֶׁת אִישׁ וְעַכְשָׁיו הֲוָתְרָה לְהִנָּשֵׂא שֶׁמֵּת בַּעְלָהּ אַמְּטוּ לְהָכִי יֵשׁ לָחוּשׁ בְּעֵדוּתוֹ דְּמְכַוְּנִין לְהַתִּירָהּ הוּא וְאֵינוֹ מסל"ת אֲבָל כְּעֵין נ"ד דְּלֹא הִזְכִּיר שָׁם אִישׁוּת דְּהַיְינוּ אֵשֶׁת פְּלוֹנִי אֶלָּא בַּת פְּלוֹנִי אוֹ בִּתְּךָ דְּהוּא בָּא לְהוֹדִיעַ לְחָמִיו שֶׁמְּצְטַעֵר עַל מִיתַת חָתָנוֹ כַּמְּבֹואָר מֵהַסִּיפּוּר שְׁבָּכָה וְהִתְאַבֵּל הַגּוֹי וע"ז הוּא שֶׁאָמַר מַה בִּתְּךָ עוֹשָׂה הֲגַם

דְּבְהִזְכִּיר מִיתָתוֹ אָמַר שֶׁבַּעְלָה מֵת וְלֹא אָמַר חַתְנָךְ מֵת מִלְּבַד מַאי דַּאֲמָרַן דְּהַיְינוּ קֻשְׁר דִּבְרֵי הַסִּיפּוּר עוֹד זֹאת אָפְשָׁר דְּהַיְינוּ לְהַגְדִּיל הַהִתְאוֹנְנוּת דְּנִתְמַרְמֵר עָלָיו כְּאִשְׁתּוֹ כְּעֵין מ"ש מַאן אִיכָּא בֵּי חָסָא מַאן אִיכָּא בֵּי חַנְוָאי שְׁכָתַב מָרָן ז"ל בִּתְשׁוּ' סי' ג' דְּפֵירוּשָׁה שֶׁהָיָה מִתְאוֹנֵן הֵיאַךְ שְׁמֵחִים בְּבֵי חַנְוָאי הֲלֹא רָאוּי לָהֶם שֶׁיִּתְאַבְּלוּ שֶׁמֵּת חַנְוָאי יע"ש וכ"כ הָרַב דַּרְכֵי נוֹעַם ז"ל בא"הע סי' י"א עַל נִדּוֹן שֶׁלּוֹ שֶׁהִזְכִּיר אֵשֶׁת הַמֵּת דְּלָאו מִלְּתָא הִיא שֶׁאֵין הַזְכָּרַת אֵשֶׁת הַמֵּת מַזִּיק לְעֵדוּת הַגּוֹי מסל"ת אֶלָּא כְּשֶׁאוֹמֵר דְּבָרִים שֶׁנִּרְאֶה מִתּוֹכָן שֶׁכַּוָּנָתוֹ לְהַתִּיר אוֹתָהּ אֲבָל הָכָא שֶׁאָמַר שֶׁנִּצְטַעֵר מִמִּיתָתוֹ כְּאִשְׁתּוֹ אֵין הַזְכָּרַת הָאִשָּׁה מוֹרָה לְהַתִּיר אֶלָּא שֶׁנִּצְטַעֵר הַרְבֵּה כְּאִשְׁתּוֹ וכ"ש שֶׁאָמַר ג"כ וַאֲחוֹתוֹ וְזֶה פָּשׁוּט אֵין צוֹרֶךְ לְהַאֲרִיךְ וכ"כ מָרָן הַחבי"ב ז"ל בִּתְשׁוּ' סי' ז' שֶׁלָּמַד מִדִּבְרֵי הָרַבָּנִים בִּתְשׁוּ' מָרָן ב"י ז"ל סי' ז' שֶׁפֵּירְשׁוּ הָנָהוּ עוֹבְדֵי מַאן אִיכָּא בֵּי חָסָא וכו' בָּעֵינַן שֶׁלָּאִיהֱיֶה כַּוָּנָתוֹ לְהַגִּיד שֶׁמֵּת הַיִּשְׂרָאֵל דְּבָא לְאַפּוּקֵי שֶׁלֹּא יִהְיוּ דְּבָרָיו בְּאוֹפָן שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לִנְטוֹת לְפָרֵשׁ פֵּירוּשׁ אַחֵר בִּדְבָרָיו כ"א שֶׁבָּא לְהוֹדִיעַ הַמִּיתָה וּלְהַתִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ דַּוְקָא וְאֵין פֵּירוּשׁ אַחֵר סוֹבֵל דְּבָרָיו אֲבָל בְּנִדּוֹן שֶׁלָּנוּ אָפְשָׁר לוֹמַר שֶׁאֵין כַּוָּנָתוֹ אֶלָּא שֶׁמֵּת וְנֶאֱבְדוּ סְחוֹרוֹתָיו אוֹ שֶׁיִּבְכֶּה וְיִתְאַבֵּל עָלָיו וְלָא דָּמֵי לְאוֹמֵר אִמְרוּ לְאֵשֶׁת פְּלוֹנִי שֶׁמֵּת בַּעְלָהּ וכו' יע"ש.

הֲרֵי דְּכֹל דְּיֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק בִּדְבָרָיו דְּשָׁמָּא לֹא כִּיְוֵן לְהַתִּיר הָוֵי מסל"ת כ"ש בנ"ד דַּאֲפִי' לְחָמְיו לָא אמ"ל שֶׁיֹּאמַר לְבִתּוֹ שׁוּם דָּבָר אֶלָּא הוּא מְדַבֵּר עִמּוֹ דְּלָאו מִלְּתָא דְּסָפְקָא הוּא שֶׁבָּא לוֹמַר שֶׁיִּתְאַבְּלוּ עָלָיו אֶלָּא וַדַּאי לְהָכִי אִיכַּוֵּן וְלוּ יְהִי סָפֵק הָכִי הִתִּיר הָרַב ז"ל כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר וְגַם נִסְתַּיַּע הָרַב שָׁם מִדִּבְרֵי מָהָרָ"ם אַלְשִׁיךְ ז"ל דְּכְשֶׁאָמַר לַשּׁוֹמְעִים אַיֵּה בֵּית פְּלוֹנִי דְּהָוֵי מסל"ת יע"ש ובנ"ד הו"ל כְּמוֹ שֶׁאָמַר מֵת חַתְנָךְ שֶׁהִתִּיר הָרַב בנ"ד ודו"ק: בְּאוֹפָן דְּאַף דְּרַבּוּ הַפּוֹסְקִי' שֶׁהֶחְמִירוּ שֶׁלֹּא לְהַחְשִׁיבוֹ מסל"ת כָּל שֶׁהִזְכִּיר הַגּוֹי אִשָּׁה וַאֲפִי' לְדַעַת מהר"מ ן' חָבִיב ז"ל בִּתְשׁוּ' גו"ר סי' א' וּמָהָרָ"ם גְּאָלְאַנְטִי ומהריט"ץ וּמָהָרָ"ם דִּי בּוּטוֹן וְהָרַב כֶּרֶם שְׁלֹמֹה ז"ל דְּלָא מַכְשִׁירִי לְהַחְשִׁיבוֹ למסל"ת כְּשֶׁהִזְכִּיר אִשָּׁה אִם לֹא כְּשֶׁהֵסִיחַ בַּתְּחִלָּה לְפִי תֻּמּוֹ וְשׁוּב הִזְכִּיר אִשָּׁה אֲבָל כְּעֵין נ"ד דְּבַתְּחִלָּה הִזְכִּיר אִשָּׁה לָא מְהַנֵּי לְדַעְתָּם: מ"מ סְבָרַת הַמַּתִּירִים שֶׁהֵבֵאתִי רָאוּי לִסְמוֹךְ עֲלֵיהֶם בִּכְעֵין נ"ד דִּכְבָר נִתְבָּאֵר דְּיָצָאת אִשָּׁה זֹאת מֵחֶזְקַת אֵשֶׁת אִישׁ מִדְּאוֹרַיְיתָא וְלֹא נִשְׁאַר כ"א סָפֵק אִיסּוּר דְּרַבָּנָן וּכְגוֹן דָּא הוּא שֶׁהֵרְוָהֲרְנוּ מִפִּי הָרֹא"שׁ וְהָרַמְבַּ"ם ז"ל לְחַפֵּשׂ צְדָדֵי הַהֶיתֵּר וְהַמַּחְמִיר אֵין רוּחַ חֲכָמִים נוֹחָה הֵימֶנּוּ: וְאַף גַּם זֹאת לְפִי מ"ש הָרַב מוֹפֶת הַדּוֹר הָרַב חִיד"א ז"ל בְּסֵפֶר נַחַל אֶשְׁכּוֹל ע"פ בְּתוּלֹתֶיהָ נוּגוֹת וְהִיא מַר לָהּ שפי' ע"פי מַה שֶּׁרָאָה לְהָרַב הֶחָסִיד כמוהר"א חִיּוּן ז"ל שֶׁכָּתַב בִּפְסָק אֶחָד מַעֲיִגּוּנָא דְּאִתְתָּא דְּיַעַן נוֹגֵעַ עִיגּוּן זֶה בְּאֵיזֶה פְּרָט צַעַר לַשְׁכִינָה לָכֵן נִטְפַּל לְהַתִּירוֹ יע"ש וז"ש בְּתוּלוֹתֶיהָ נוּגוֹת דְּהַיְינוּ עֲגוּנוֹת וְהִיא רוֹמֵז לַשְׁכִינָה מָר לָהּ דְּנוֹגֵעַ הַצַּעַר לְהַשְׁכִינָה א"ד וְשַׁ"י.

נִמְצָא דע"י הַהֶיתֵּר לְהָעֲגוּנָא נִמְצְאוּ מְפִיגִין צַעַר שְׁכִינַת עוּזֵּינוּ וּמִי זוּטַר: וּמַה גַּם דְּאִיכָּא יָדִים מוֹכִיחוֹת דְּלָא כִּיְוֵן לְהַתִּיר אֶלָּא לְסַפֵּר הַמְּאוֹרָע וְלֹא יְהֵא מַחֲלוֹקֶת מִלְּבַד הֶיתֵּר מָרָן החבי"ב ז"ל דִּכְתִיבְנָא עוֹד זֹאת הֲרֵי מָקוֹם יֵשׁ בְּרֹאשׁ לְהַתִּיר מִכֹּחַ סָפֵק סְפֵיקָא כֵּיוָן דִּבְעִיקַּר חוּמְרָא הַלָּזוּ דְּהָרַב הנמק"י ז"ל הר"מ במז"ל פְּלִיג עָלֶיהָ וכמ"ש מֵהָרַשָּׁ"י ז"ל וּכְמוֹ שֶׁכֵּן רָאִיתִי למהר"א בְּרוֹדוֹ וְהָרַב פ"מ ז"ל שָׁם שֶׁהִתִּירוּ מִכֹּחַ סָפֵק סְפֵיקָא יע"ש: וּלְפִי שֶׁעֲדַיִן לִבִּי מְהַסֵּס מֵחֲשַׁשׁ סָפֵק הַמַּחְמִירִים בְּזֶה מִפְּנֵי חוֹמֶר עֶרְוָה אֲנִי אַרְבֶּה עוֹד הֶיתֵּר לְזֶה מִטַּעַם אַחֵר טַעַם כְּעִיקַּר דֶּאֱמֶת יֶהְגֶּה חִכּוֹ וְעָדִיף ממסל"ת כֵּיוָן דְּמַה שֶּׁהוּא מֵעִיד

הוּא מַה שֶּׁסִּיֵּפֵר לוֹ הַגּוֹי הָרִאשׁוֹן וְלָא מִדִּידֵיהּ קָא מַסְהִיד וְדִבְרֵי הַגּוֹי הָרִאשׁוֹן שֶׁהוּא עִיקַּר הָעֵדוּת כְּבָר נִמְצְאוּ מְכַוְּנִים ע"פי הַדִּין דְּהוּא מסל"ת לֹא נִשְׁאַר עַתָּה כִּי אִם לָחוּשׁ שֶׁעִיקַּר עֵדוּתוֹ שֶׁל זֶה הוּא שֶׁקֶר וְלֹא יַעַר הַוּוּ וְלֹא דֻּבִּים מַעֲדוּת הַגּוֹי הָרִאשׁוֹן כ"א הוּא לִהְיוֹתוֹ מְכַוֵּן לְהַתִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ בָּדָה מִלִּבּוֹ שְׁקָרִים שֶׁכֵּן אָמַר לוֹ גּוֹי אַחֵר וְהֶבֶל יְפַצֶּה פִּיהוּ.

לָזֶה אוֹמַר דַּחֲשָׁשָׁא הַלָּזוּ לֹא נִיתְּנָה לֵיאָמֵר וְרָאוּי לְהַאֲמִין בִּדְבָרָיו מֵאַחַר דְּרִאשִׁית אֲמָרָיו בְּבוֹאוֹ לְהַגִּיד דָּבָר בְּשֵׁם אוֹמְרוֹ הַהוּא אָמַר בָּא גּוֹי פְּלוֹנִי אֶצְלֵינוּ מִכְּפָר פְּלוֹנִי וְאַתָּה מַכִּירוֹ שֶׁהוּא פְּלוֹנִי וְאָמַר וכו' ובכ"הג שֶׁמָּסַר לוֹ סִימָן בְּתוֹךְ סִימָן פְּלוֹנִי מְכַפֵּר פְּלוֹנִי וְשֶׁהוּא מַכִּירוֹ כַּוָּנָתוֹ פְּשׁוּטָה לְאַמֵּת אֶת דְּבָרָיו שֶׁאִם לֹא יַאֲמִין בִּדְבָרָיו יֵלֵךְ וְיִשְׁאָלֶנּוּ לְאוֹתוֹ גּוֹי כֵּיוָן שֶׁהוּא מַכִּירוֹ וּכְגוֹן דָּא הָוֵי מִלְּתָא דַּעֲבִידָא לְאִגַּלּוֹיֵי דְּלָא מִשְׁקָּרוּ בָּהּ אִינָשֵׁי וְנָפַל וְאָזְדָא לֵיהּ הַסָּפֵק דְּשָׁמָּא בָּא לְהַתִּיר דְּאִם כַּוָּנָתוֹ לְהַתִּיר הו"ל לְהַרְחִיק עַיְדָיו כְּדָרְךְ הַמְשַׁקְּרִים כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּתְגַּלֶּה חֶרְפָּתוֹ וּמִדְּאוֹמֵר דָּבָר בְּשֵׁם אוֹמְרוֹ וּמַרְאֶה מָקוֹם לַגּוֹי מַכִּירוֹ הו"ל כְּאוֹמֵר זיל שְׁאַל וְתַרָאֶה כְּדִבְרֵי וּבְכֵן תּוּ לֵיכָּא לְאִסְתְּפוּקֵי בַּדָּבָר דְּמִכַּוְּנִין לְהַתִּיר דְּאִם אַתָּה דָּן אוֹתוֹ לְמְכַוְּנִין הַיְינוּ דְּמְשַׁקֵּר הֲרֵי הוּא הֶפֶךְ הַחֲזָקָה דְּמִלְּתָא דַּעֲבִידָא לְגִלּוּיֵי לָא מְשַׁקְּרֵי בֵּיהּ אִינָשֵׁי דְּהוּא עִיקַּר וְיסוֹד מוּסָד בְּעֵדוּת עִיגּוּנָא דְּאִתְּתָא שֶׁהֲרֵי אַעִיקָּרָא דְּדִינָא מַאי דְּהֲוַתַּר בְּעֵדוּת עִגּוּנָא עַד אֶחָד כָּתַב הָרַמְבַּ"ם ז"ל בְּסוֹף הל' גֵּרוּשִׁין דְּהַיְינוּ טַעְמָא מְשׁוּם מִילְּתָא דַּעֲבִיד לְאִגַּלּוֹיֵי לָא מְשַׁקְּרֵי אִינָשֵׁי דְּאִם הוּא חַי אע"ג דְּיִתְעַכֵּב וְלֹא יָבֹא אוֹ יָמוּת מ"מ הַמֵּעִיד שֶׁמֵּת חוֹשְׁשׁ שֶׁיָּבֹא וְלֹא מְשַׁקֵּר וכמ"ש הָרַב תּוֹמַת יְשָׁרִים סי' קכ"ו וּמָהָרָ"ם אַלְשֶׁקָר ז"ל סי' קי"ג וְעַיֵּין לְהָרַב בִּנְיָמִין זְאֵב בְּסִימָן א' וְהוּא בְּדָבָר שֶׁיָּכוֹל לְהִתְגַּלּוֹת מֵאֵלָיו וְלֹא בְּרִירָא מִילְּתָא כ"כ כ"ש בְּדָבָר שֶׁהַשּׁוֹמֵעַ יָכוֹל לְבָרֵר הַדָּבָר לְהוֹצִיא שִׁקְרוֹ לַפּוֹעֵל דְּוַדַּאי חוֹשֵׁשׁ טְפֵי וְאֵינוֹ מְשַׁקֵּר ק"ו הַדְּבָרִים כְּשֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ מוֹרֶה מָקוֹם הוּא לוֹ וּמוֹדִיעַ לוֹ מִי הוּא הַמְסַפֵּר שֶׁהוּא מַכִּירוֹ דְּוַדַּאי חוֹשֵׁשׁ הַרְבֵּה דְּהוֹלֵךְ וְשׁוֹאֲלוֹ בְּוַדַּאי וְנִמְצָא שַׁקְרָן וְכֵן הִתִּיר מָהָרָ"ם ז"ל בְּתְשׁוּ' דְּשַׁיְיכִי בְּעֵדוּת גּוֹי דְּהָוֵי מֵסִיחַ לִפִּי תֻּמּוֹ דַּעֲבִיד לְגִלּוּיֵי לְאַלְתַּר וּמְרַתֵּת שֶׁמָּא יִמְצָא מֵוֹכְחָשׁ יע"ש וְכֵן פָּסַק מוהרימ"ט ז"ל בִּתְשׁוּ' סי' י"ט וְנִסְתַּיֵּעַ מִתְּשׁוּ' מָהָרָ"ם הנז' גַּם בסי' ל"ה כָּתַב וְז"ל כ"ש דְּמִתּוֹךְ דִּבְרֵי הָעֵדִים מוּכָח דְּלָא מְשַׁקְּרֵי בְּמִילְּתָא דַּעֲבִידָא לְגִלּוּיֵי שֶׁאָמְרוּ הִנֵּם בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי לְכוּ קִבְּרוּ וכה"ג כָּתַב מוהרא"י ז"ל בְּמִכְתָּבָיו סי' קס"א ע"ש שֶׁהֵבִיא רְאָיָה מִתְּשׁוּ' מַיְימוֹנִי וכו' יע"ש וְכֵן פָּסְקוּ הָרַב מַשְׁאַת בִּנְיָמִין ז"ל סי' ק"א וְהָרַב צָמַח צֶדֶק סי' מ"ה וְהָרַב בְּנֵי מֹשֶׁה ס' מ' וּשְׁנֵי גְּדוֹלֵי הַדּוֹר בס' סַם חַיֵּי דק"ג וְהָרַב פ"מ סי' ג"ן דקכ"ב ומהר"א בְּרוּדוֹ ז"ל סי' ד' וְכֵן הִסְכִּים הָרַב בְּאֵר הַמַּיִם ז"ל דמ"ה ודמ"ט ודכ"ה יע"ש וְלִית דִּין צָרִיךְ בּוֹשֵׁשׁ דְּוַדַּאי אֵין שׁוּם מָקוֹם לָחוּשׁ בְּעֵדוּת זֶה דַּעֲבִיד וּמְהַנֵּי לְהַתִּיר אִשָּׁה זֹאת לְיִנָּשֵׂא: מֵעַתָּה נָתְנָה רֹאשׁ אֶל עֵדוּת הג' הוּא אֲבִי הָאִשָּׁה אֲשֶׁר הֵעִיד בְּבֵית דִּין מַה שֶּׁשָּׁמַע מֵהַגּוֹי הנז' מִפִּי גּוֹי הָרִאשׁוֹן אֵינִי רוֹאֶה שׁוּם מָקוֹם לְהִסְתַּפֵּק בּוֹ כְּלָל דְּאִי מְשׁוּם שֶׁהוּא אֲבִי הָאִשָּׁה אֵין לָחוּשׁ כְּלָל דִּבְפֵירוּשָׁא אָתָא מָרוּ דַּאֲפִילּוּ פְּיסּוּלֵי עֵדוּת כְּשֵׁרִים לְעֵדוּת אִשָּׁה עִגּוּנָא כִּמְבוֹאָר בַּפּוֹסְקִים וּבִתְשׁוּ' מָרָן החבי"ב ז"ל סי' ז' שֶׁהִתִּיר אֶת הָאִשָּׁה ע"פי עֵדוּת אָבִיהָ וְאַחֶיהָ אֶלָּא דְּחָשַׁשׁ הָרַב ז"ל קָצַת בנ"ד מִפְּנֵי שֶׁאִיחֵר הָעֵדוּת אַחַר י"א שָׁנִים וְאַף שֶׁרָאָה למהריב"ל ז"ל ומהרשד"ם ז"ל וש"פ שֶׁהִתִּירוּ גַּם בכ"הג הוּא ז"ל מְשׁוּם טוֹב וְיָשָׁר כָּתַב לְהַטִּיל חֵרֶם עַל אָבִיהָ שֶׁאַמַּת יֶהֱגֶה חִכּוֹ שֶׁכָּךְ אָמַר לוֹ הַגּוֹי וְאִילּוּ מְשׁוּם קֻרְבָּה לֹא חָשַׁשׁ ובנ"ר שֶׁתָּכַף כְּשׁוֹמְעוֹ עֵדוּת הַגּוֹי בָּא לב"ד וְהֵעִיד אֵינִי רוֹאֶה לְהַטָּלַת חֵרֶם כְּלָל וְדַי לוֹ הָאִיּוּם וְהַגִּיזּוּם

שֶׁעָשׂוּ לוֹ הַבַּיִת דִּין בְּעֵת הַגָּדַת עֵדוּתוֹ: מִצּוֹרֶף לָזֶה אִיכָּא בנ"ד מָקוֹם הָיִתֵר בְּלִי שׁוּם פְּקִפּוּק מִצַּד עֵדוּת הָאַחֲרוֹן שֶׁבַּשְׁאֵלָה שֶׁהֵעִיד יְהוּדִי אֶחָד שֶׁשָּׁמַע מִפִּי שְׁנֵי גּוֹיִם מֵהַמַּחֲנֶה שֶׁשָּׁלְחוּ מטראבל"ס בְּדַבְּרָם עִם נָכְרִים אֲחֵרִים מָצִינוּ בַּחֲזָרָתֵנוּ לְאַלְיָהוּ בֶּן סעדונ"ה מֵוֹשְׁלָךְ עַל שְׂפַת הַיָּם‏ואמ"ל שֶׁמָּא מְסַוְּפָקִים בְּדָבָר אוֹ מַאֲוְמְדָנָא אוֹמְרִים שֶׁמֵּת ואמ"ל כְּשֵׁם שֶׁאֵין לָנוּ שׁוּם סָפֵק שֶׁאַתָּה פְּלוֹנִי כָּךְ אֵין לָנוּ שׁוּם סָפֵק בְּאַלְיָהוּ הנז' ע"כ וּמִיָּמֵי שְׁלֵימוּת הָרַב מ"ץ נר"ו שֹׁרְטֵט וְכָתַב שֶׁהַגּוֹיִם הַמְסַפְּרִים וְהַיְּהוּדִי הַמֵּעִיד כֻּלָּם הֵם מִכְּפָר הַנָּעְלָם וּכְבָר נִתְבָּאֵר לְעֵיל דְּמֵהַנֵּי זֶה בִּמְקוֹם שֵׁם אָבִיו וְשֵׁם עִירוֹ וְעֵינֵינוּ הָרוֹאוֹת בְּעֵדוּת זֶה סָגֵי וּמַסְגֵּי לְהַתִּיר אִתְּתָא זֹאת דנ"ד הֶיתֵּר גָּמוּר בְּלִי שׁוּם מֵיחוֹשׁ וְסָפֵק כְּלָל דְּבָרוּר וּמְבֹרָאָר דְּהַגּוֹיִם הנז' הֵם מסל"ת בִּלְתִּי שׁוּם סָפֵק בֵּין לִסְפֵק הָרָ"ן זַ"ל דְּבָעֵינַן קֻשְׁיָא דְּבָרִים לְפָנָיו אוֹ לְאַחֲרָיו הֲרֵי הָכָא שְׁהָיוּ מְסַפְּרִים עִם מַהֲלִיכָתָן עַל הַגַּנָּבִים שֶׁהָלְכוּ לִשְׁלוֹל אֶת הַסְּפִינָה שֶׁנִּשְׁבְּרָה וּבְתוֹךְ הַדְּבָרִים אָמְרוּ לָהֶם שֶׁמָּצְאוּ לְאַלְיָהוּ בֶּן סַעְדוּנָה מֵת עַל שְׂפַת הַיָּם כַּמְבֹרָאָר בְּנוֹסַח קב"ע שֶׁבַּשְׁאֵלָה הֲרֵי דְּהֵעִידוּ עַל מִיתָתוֹ בָּקֻשְׁיָא דְּבָרִים גָּמוּר דְּהָוֵי מסל"ת אַלִּיבָּא דכ"ע וְאָמְרוּ אַלְיָהוּ בֶּן סַעְדוּנָה דְּהָוֵי שְׁמוֹ וְשֵׁם אִמּוֹ דְּשֵׁם אִמּוֹ וַדַּאי עָדִיף מִשֵּׁם אָבִיו וְעַל חֶסְרוֹן שֵׁם עִירוֹ הֲרֵי הֵעִידוּ בְּמָקוֹם הַמְּבֻקָּשׁ וְהֵם וְהַשּׁוֹמֵעַ מֵהֶם שֶׁהוּא הָעֵד מֵאוֹתוֹ כְּפָר וְאִישׁ יָדוּעַ לָהֶם דְּסַגִּי וּמַסְגֵּי בְּמָקוֹם שֵׁם הָעִיר וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל עַל שֶׁלֹּא אָמְרוּ קִבְרֹתָיו גַּם עַל זֶה כְּבָר בֵּיאַרְנוּ לְעֵיל מִדַּעַת כָּל הַפּוֹסְקִים דְּכָל שֶׁנִּתְאַמֵּת אֲצָלוֹ מִיתָתוֹ בְּלִי שׁוּם סָפֵק הָוֵי כְּאוֹמֵר קִבְרֹתָיו וַהֲרֵי אָמְרוּ דְּלָא מַאֲוְמְדָנָא אָמְרוּ כֵּן שְׁהָיָה מֵת אֶלָּא בְּלִי שׁוּם סָפֵק שֶׁאֵין לָהֶם סָפֵק עָלָיו שֶׁהוּא פְּלוֹנִי ובכ"הג עָדִיף מִטַּלְטוּל כִּדְכָתַיְבָנָא לְעֵיל וְגַם פְּשַׁט דְּבָרִים שֶׁל הַגּוֹיִם הֵם לְהַכָּרָתוֹ שֶׁל אַלְיָהוּ וְלֹא עַל מִיתָתוֹ מ"מ גַּם עַל מַה שֶּׁרָאוּ אוֹתוֹ מֵת סוֹבֵב הוֹלֵךְ הַלָּשׁוֹן וּמַה גַּם עַל פִּי הַטְּעָמִים אֲחֵרִים שֶׁזָּכַרְנוּ לְעֵיל.

וְעַל חֲשַׁשׁ סָפֵק שֶׁמָּא אִשְׁתַּהִי כְּבָר נִתְבָּאֵר לְעֵיל בְּרֹאשׁ אָמִי"ר חֲמִשָּׁה סְנִיפֵי הָיִתֵר שֶׁרָאוּי לִסְמֹךְ וּלְהָקֵל לְהַתִּיר אִיתְּתָא דָּא וְכוּלְּהוּ אִיתַּנְהוּ בְּעֵדוּת זֶה. וְעַל הַכֹּל מֵאַחַר עֲלוֹת דְּיָצָאת מֵחֻזְקַת א"א מִדְּאוֹרַיְיתָא וְאֵין כָּאן אֶלָּא אִיסּוּר דְּרַבָּנָן דְּאָזְלִי' בְּסָפֵקוֹ לְהָקֵל.

וְאַחַר יָמִים רָאִיתִי לְהָרַב שְׁבִיתַת יו"ט א"הע סי' א' דְּנִשְׁאַל כְּעֵין נ"ד וְהוֹרָה לְהַתִּיר מֵהַטְּעָמִים שֶׁכָּתַבְתִּי וְהִסְכִּימוּ עַל יָדוֹ רַבָּנֵי דּוֹרוֹ זַ"ל שַׁשְׁתִּי כְּעַל כָּל הוֹן: זוֹ בִּלְבַד נִשְׁאַר לָן עַרְעוּר חַד דְּנַרְאֶ' עֵדוּת זֶה מֻוְכָּחָשׁ כְּפִי עֵדוּת הָרִאשׁוֹן שֶׁל הֶחָכָם שֶׁל כְּפַר זאוי"א שֶׁהֲרֵי כְּפִי עֵדוּת הֶחָכָם הנז' מְבֹרָאָר מִדְּבָרָיו דְּבְיוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ קָבְרוּ הַגּוֹיִם אֶת אַלְיָהוּ הַמְּבֻקָּשׁ הנז' בְּכֹלֶל הַגּוֹיִם שֶׁמֵּתוּ עִמּוֹ וְהֶחָכָם הנז' רָאָהוּ בְּיוֹם רִאשׁוֹן בְּקִבְרוֹ וְהִכִּירוֹ.

וְאִילּוּ כְּפִי עֵדוּת זֶה הָאַחֲרוֹן מִפִּי הַגּוֹיִם שֶׁל הַמַּחֲנֶה שֶׁל טְרַאבַלְס דְּבַחֲזָרָתָם מִשָּׁם מָצְאוּ אֶת אַלְיָהוּ הנז' מֻוְשְׁלָךְ מֵת עַל שְׂפַת הַיָּם וּלְפִי הַכָּתוּב בִּתְחִילַת הַשְּׁאֵלָה הַכְּתוּבָה מֵאֵת הָרַב הַשּׁוֹאֵל נר"ו שֶׁזֶּה הַמְּאוֹרָע הָיָה בַּכְּפָר אֶחָד קָרוֹב לִשְׁנֵי יָמִים אִם כֵּן לְפִי חֶשְׁבּוֹן אַף דְּנִימָא דְּתֶכֶף שֶׁנִּשְׁבְּרָה הַסְּפִינָה בָּאוּ הַשּׁוֹלְלִים לִשְׁלוֹל נִכְסֵי הַסְּפִינָה וְתֶכֶף שָׁלְחוּ יְדִיעָה לטראבלס וְתֶכֶף שָׁלְחוּ מִשָּׁם אַנְשֵׁי הַמַּחֲנֶה לְתוֹפְסָם וְחָזְרוּ אַפֵּ"ה מֻוְכָּרָח לַעֲבוֹר יוֹתֵר מִד' יָמִים דְּהַיְינוּ שְׁנֵי יָמִים לְהַגִּיעַ לְשָׁם הַיְּדִיעָה וְשֵׁנִי יָמִים מֵהֲלִיכָתָם מֵהָעִיר הנז' לַמָּקוֹם הַהוּא הֲרֵי שֶׁבָּאוּ יוֹם שֵׁנִי וַאֲפִי' חָזְרוּ בּוֹ בַּיּוֹם נִמְצָא רְאִיָּתָם לְאַלְיָהוּ הַנִּזְכָּר הָיָה בְּיוֹם שֵׁנִי וְאִילּוּ כְּפִי עֵדוּת הָרִאשׁוֹן כְּבָר קִבְרוּ אוֹתוֹ מִיּוֹם שַׁבָּת וְנִמְצְאוּ הַשֵּׁנִי עֵדוּיוֹת מֻוְכָּחָשׁוֹת וּמְנֻגָּד לְעֵדוּתוֹ שֶׁל הֶחָכָם שֶׁהוּא עֵד כָּשֵׁר וע"כ לְהַחֲזִיק עֵדוּת הַגּוֹיִם אֵלּוּ לַשֶּׁקֶר דְּאֵיךְ

יִתְקַיְּמוּ שְׁנֵיהֶם וְכִדְחָיֵישׁ לְהָכִי מוֹרֵי הַגָּאוֹן מ"א זַ"ל בחק"ל מ"ב חא"הע סי' יו"ד אַף דְּשָׁם בדק"ד ע"ב הֵביא מֵהַיְרוּשַׁלְמִי דְּהַכְחָשָׁה דִּלְאַחַר עֵדוּת לָאו שְׁמָהּ הַכְחָשָׁה מ"מ לְמִיחַשׁ מִיהָא בָּעְיָא לְדַעַת הַסּוֹבְרִים דְּעֵדוּת שְׁנֵיהֶם בַּטֵּיל: בְּרַם אַחַר הַהַשְׁקָפָה נ"ל דִּשְׁנֵיהֶם קַיְּימִים וְאֵין כָּאן שׁוּם הַכְחָשָׁה וְהָיָה בְּהִנּיחַ הַנָּחָה סוֹבֶרֶת דִּשְׁנֵי יָמִים שֶׁאָמְרוּ לָאו שֶׁהוּא מְהַלֵּךְ שְׁנֵי יָמִים בְּדַקְדּוּק אֶלָּא שֶׁכֵּן הַשַּׁיָּירוֹת שֶׁהוֹלְכִים בַּיּוֹם וְשׁוֹהִים בַּלַּיְלָה וְהַיְינוּ מַהֲלַךְ יוֹם אֶחָד שֶׁהוּא כב' שָׁעוֹת אִם יֵלֵךְ בְּחִפָּזוֹן בִּלְתִּי שׁוּם מְנוּחָה וְנִמְצָא דְּבְיוֹם חֲמִישִׁי שֶׁשָּׁלְחוּ הַיְדִיעָה לְטַרְאָבְלָס הָלַךְ הַמַּגִּיד לְשֵׁם יוֹם שִׁשִּׁי וּמַה גַּם דְּקָרוֹב לִשְׁנֵי יָמִים קָאָמַר דאפ' שֶׁהוּא פָּחוֹת מכ"ד שָׁעוֹת וְתָכַף יָצְאוּ אַנְשֵׁי הַמַּחֲנֶה וְהִגִּיעוּ לְשֵׁם יוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ וְתָפְסוּ אוֹתָם אוֹ בָּרְחוּ וְהָיוּ חוֹזְרִים יוֹם שַׁבָּת וּמָצְאוּ אוֹתָם מֵתִים עַל שְׂפַת הַיָּם וְשׁוּב לְעֵת עֶרֶב בּוֹ בַּיּוֹם הַשַּׁבָּת קָבְרוּ אוֹתָם וְאָפְשָׁר לְקַיֵּים אֶת ב' וְיַגִּיד עָלָיו רִיעוֹ שֶׁכֵּן הוּא הָאֱמֶת שֶׁגַּם עַל כְּפַר זאו"יא הַנִּזְכָּר כָּתוּב לֵאמֹר שֶׁהוּא רָחוֹק מִכַּפֶּר הַמְאוֹרָע יוֹם אֶחָד וּבְעֵינֵינוּ רָאִינוּ לְהַחֲכִם הָעֵד הַנִּזְכָּר שֶׁיָּצָא מִשָּׁם לֵיל יוֹם רִאשׁוֹן אַחַר עַרְבִית וְהַהֶבְדֵּלָה וְנִכְנַס הַבָּקָר אוֹר הֲרֵי דְּמַהֲלַךְ יוֹם אֶחָד הָלַךְ בְּלַיְלָה אֶחָד וְהוּא מְכֻוָּן עַל דֶּרֶךְ שֶׁכָּתַבְתִּי וְהוּא הַנָּכוֹן וְנִמְצָא דְּגַם מֵעֵדוּת זֶה הָאַחֲרוֹן הֶוְתָּרָה הָאִשָּׁה הַזֹּאת לְהִנָּשֵׂא בְּלִי שׁוּם פְּקָפּוּק כ"ש בְּהִצְטָרְפוּת הג' הָעֵדוּיוֹת הנז': עוֹד הָיָה נִרְאֶה לִכְאוֹרָה הַכְחָשָׁה אַחֶרֶת מֵעֵדוּת הָרִאשׁוֹן שֶׁהֵעִיד פְּ'רָאג'י הָעֵד הַמֻּוְכָּחָשׁ הנז"ל מִפִּי גּוֹי הַמּוֹכֵס שא"ל שֶׁאֵלְיָהוּ הנז' חֲבֵרוֹ יָצָא עַל כָּפַר פְּלוֹנִי מֵת דְּנִרְאֶה דְּיָצָא בַּכְּפָר אַחֵר מֵת וְלֹא בַּכְּפָר שְׁנִּטְבְּעוּ הַגּוֹיִם הָאֵלּוּ בְּאֵלּוּ הָעֵדוּיוֹת מִתְבָּאֵר שֶׁבְּאוֹתוֹ כְּפַר שְׁנִּטְבַּע יָצָא מֵת עַל שְׂפַת הַיָּם אֲבָל אַחַר הַהִתְבּוֹנְנוּת כַּד דָּיְיקִינַן שַׁפִּיר בְּדִבְרֵי הָרַב הַמְסַדֵּר הַשְּׁאֵלָה נר"ו שֶׁכָּתַב וְהַגָּדָה הַזֹּאת הָיְתָה הָיָה בַּכְּפָר אֶחָד שֶׁאֵינוֹ מָקוֹם דִּירָתָם וכו' נִרְאִין הַדְּבָרִים דְּבָא לְהוֹרוֹת לָנוּ שֶׁכֵּיוָן שֶׁהָיוּ בִּכְפָר אַחֵר יֵשׁ לְפָרֵשׁ דְּבָרָיו דְּעַל כְּפַר הַמְאוֹרָע אַיְירֵי שֶׁיָּצָא שָׁם מֵת.

וְאִם יִהְיֶה הָאוֹפֶן דמ"מ הַבַּיִת דִּין שֶׁקִּבְּלוּ הָעֵדוּת יָדְעוּ שֵׁם הַכְּפָר שֶׁאֵינוֹ כְּפָר שֶׁל הַמְאוֹרָע אַף דִּכְמוֹ זָר נֶחְשָׁב דְּאִם אִיתָא לְהָא הי"ל לְפָרֵשׁ דִּבְרֵיהֶם שֶׁאֵינוֹ הַכְּפָר שֶׁנִּטְבַּע שָׁם וְלֹא לְכְתּוֹב בִּסְתָם כְּפַר פְּלוֹנִי לוֹ יְהִי הַדָּבָר כֵּן שֶׁהוּא בַּכְּפָר אַחֵר אֵין לָחוּשׁ לְהָרַע כַּמָּה עֵדוּיוֹת מִפְּנֵי עֵדוּת זֶה וּמָקוֹם יֵשׁ בְּרֹאשׁ לִדְחוֹת עֵדוּת זֶה הפר"אג'י דִּכְבָר הוּא מֻוְכָּחָשׁ וְעוֹמֵד מֵאֵת אַרְבָּעָה עֵדִים הנז' וּלְמוֹד הָיָה אוֹתוֹ הָאִישׁ לִבְדּוֹת שְׁקָרִים וּלְהַטְעוֹת לַדַּיָּנִים וּדְבָרָיו לֹעוּ וְהָיוּ כְּלֹא הָיוּ וְאֵין לָחוּשׁ בּוֹ כְּלָל: כְּלָלָא דְּמִלְתָא בְּהָא סְלִיקָנָא וּבְהָא נָחֵיתְנָא דִּלְפִי קע"ד מַה שֶּׁעָלְתָה מְצוּדָתִי בְּעִנְיָן זֶה הוּא דע"פי הָעֵדוּיוֹת הנז' וְהַצְּדָדִים שֶׁצִּיְּדְתִּי בָּהֶם לְפִי מִיעוּט שֶׂכְלִי יֵשׁ בָּהֶם כְּדַאי לְהַתִּיר עִיגּוּנָא זֹאת דְּנִדּוֹן דִּידַן לְמֵיהַדּ לְהִתְנַסְּבָא לְכָל גְּבַר דְּתַצְבִּיי אִם אֵין לָהּ זִקַּת יָבָם בְּצֵירוּף כָּל הי"ג הָעֵדוּיוֹת הנז' וּבְצֵירוּף הַטְּעָמִים בְּהִצְטַמְּדָם יַחַד כֻּלָּם.

וְלִהְיוֹתִי מִיְּרִיאַי הַהוֹרָאָה וּבִפְרָט בְּעֶרְוָה הַחֲמוּרָה אֵינִי סוֹמֵךְ עַל דַּעְתִּי לְהוֹרוֹת הֶיְתֵּר בְּמָקוֹם גְּדוֹלִים. עַד יַסְכִּימוּ עִמִּי מַלְכֵי אָרֶץ וְרוֹזְנִים: שְׁנֵי הַמְּאוֹרוֹת הַגְּדוֹלִים.

הַיּוֹשְׁבִים רֹאשׁוֹנָה יוֹשְׁבֵי אֹהָלִים. הָרַבָּנִים הַגְּדוֹלִים.

שָׂרְפִי קֹדֶשׁ הִילּוּלִים. כִּי מֵהֶם תֵּצֵא תּוֹרָה וְאָז אֶהְיֶה סָנִיף עִמָּהֶם לְהַתִּירָה לְהִנָּשֵׂא: כ"ד הַחוֹתָם פֶּה אַזְמִיר יע"א בש"א לְחֹדֶשׁ מְנַחֵם מִשְׁנַת הַתַּרְיָ"ג עֶבֶד נִרְצָע לְפָנֵי כָּל יוֹדְעֵי דָּת וָדִין שׁוּעָל בֶּן אֲרִי: הַצָּעִיר חַיִּים דָּוִד חַזָּן ס"טרָאָה רָאִינוּ אֲשֶׁר דִּבֵּר בְּקָדְשׁוֹ רַב הונ"א

חַבְרִין נַהִירוּ דְּעַיְינִין מַעֲלַת הָרַב הַמְּקֻבָּל הַמְּאִיר כַּבָּרָק כמוהר"ר חַיִּים דָּוִד חַזָּן נר"ו מוֹר בְּרִיהּ דְּרַב עט"ר מ"מ מו"הר הַגָּדוֹל הַגָּאוֹן אוֹר היר"ח זצוק"ל בְּשַׁרְיוּתָא דְּהַהִּ אִתְּתָא לְמֶהֱוֵי לְהִתְנַסָּבָא מִכָּל הָנֵי טַעֲמֵי הַכְּתוּבִים בד"ק שיחל"א וְרָצָה לַעֲמֹד עַל דַּעְתֵּינוּ לְאַפּוֹשֵׁי גַּבְרֵי וַאֲנַן בְּדִידַן עֵינֵינוּ הָרוֹאוֹת כָּל מִילֵּי דְמַר כֻּוְלָּם נְכוֹחִים לְמֵבִין וְנִכְסְפָּה וְגַם כָּלְתָה נַפְשֵׁנוּ לְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ בד"ק אַהִּ מִפְּנֵי טִרְדוֹת הַזְּמַן וְגַם כִּי הָעֵת נָחוּץ לֹא עָלְתָה בְּיָדֵינוּ שְׁעַת הַכּוֹשֶׁר לָבוֹא בַּאֲרֻכָּה וְלֹא נִצְרְכָה אֶלָּא לְפִלְפּוּלָא אַהִּ בְּעִיקַּר הַדִּין דְּבָרָיו חַיִּים וְקַיָּמִים וְאַף יָדֵינוּ תִּכּוֹן עִמּוֹ דִּכְפִי הָעֵדוּיוֹת הַמֻּוְצָּגִים לְפָנֵינוּ אֵלּוּ הֵן הַנִּצְרָךְ'פִים לְהוֹצִיא אֶת הָעֲלוּבָה הַזֹּאת מִכַּבְלֵי הָעִיגּוּן וה' יַצִּילֵנוּ מִשְּׁגִיאוֹת וְיִרְאֶנּוּ מִתּוֹרָתוֹ נִפְלָאוֹת אכי"ר.

הֲלֹא כ"ד אֲנַחְנוּ צְעִירֵי הַצֹּאן הַבָּאִים עַל הֶחָתוּם בְּשָׁלִישׁ אֶמְצָעִי לְחֹדֶשׁ שֵׁבָט שְׁנַת התדי"ר לִיצִירָה בְּסֵדֶר הִתְיַצְּבוּ ורא"ו א"ת יְשׁוּעַת ה' וְהָיָה זֶה שָׁלוֹם: הַצָּעִיר יְהוֹשֻׁעַ אַבְרָהָם הַצָּעִיר חַיִּים פְּאַלְאָגִ'י קָרִיסְפִּין ס"ט ס"ט סִימָן ה' הַאי פִּסְקָא דְּדִינָא מֵאֶחָד הַמְיֻחָד בע"הק צָפַת תוב"ב וְלִהְיוֹת שִׁפְתוֹתָיו דּוֹבְבוֹת בַּקֶּבֶר וַיַּעְתֵּק מִשָּׁם הַדְּבָרִים כְּמוֹת שֶׁהֵם: בְּמוֹתַב תְּלָתָא כַּחֲדָא הֲוֵינָא יָתְבִין וַאֲתָא קֶדָמַנָא הַיָּקָר ה"ר מָרְדְּכַי צְרוֹר הי"ו וְהֵעִיד בְּפָנֵינוּ בְּתוֹרַת עֵדוּת גְּמוּרָה אֵיךְ כְּשֶׁהָיָה הוֹלֵךְ מֵעִכּוֹ לְמִירוֹן תוב"ב ש' התקפ"ה בְּשָׁלִישׁ אֶמְצָעִי לח' אִיָּיר וְהָיָה הוּא וְאַבְרָהָם חָסוֹן וְאַבְרָהָם בְּרֹאשִׁית וְאַבְרָהָם רוּמָאנוּ הי"ו וּבָא לִפְנֵיהֶם גּוֹי אֶחָד מסל"ת וְהִתְחִיל לְדַבֵּר עִמָּהֶם בְּזֶה הַלָּשׁוֹן.

יא ואלאדא עָלַיִךְ יא שָׁאוּל סְעֵדָה אל"ה יִקַּח קַאֲתָלֵךְ וקאלולו אֶשְׁכּוֹן הֲוָוא שָׁאוּל סְעֵדָה קָאלְהוּם שָׁאוּל בֶּן סֵלִימָאן סְעֵדָה אֵלִי קָתְלוּ אַדְּרַי אֲסָמוֹ אב"ן נקש"י הֲוָוא קָאלִי בְּתַמּוּ אֲנָא קָתְלַת יאוּדִי אַסְמוֹ שָׁאוּל ן' סֵלִימָאן סְעֵדָה וּרְמִיתוּ בֵּין זוּז שְׁקֻפָּאן.

וּנְכַאן בִּדְכָנָם אַדְּלִכּוּם עֵלָּא לְמִטְרַאח אֵלִי עֲמָלוֹ פִּ'יָה וְכָאן תָּ'גִּי שֶׁהֻאֲדָה קוֹדָאם אל"ה וְקוֹדָאם אֶשְׁרַע נַשְׁהֵד וְקָאלוּ אִילּוּ שו בְּעָרְפְּךְ פִּ'י הַאדָּה שָׁאוּל קָאלְהוּם כָּאן יְעַמֵּל מעאנא כְּ'יָר וְכָאן עֲמִילָנָא.

ע"כ דִּבְרֵי הַגּוֹי וְקִבַּלְנוּ הָעֵדוּת כָּאָמוּר מִפִּי מָרְדְּכַי הנז"ל וְהָיָה זֶה יוֹם ה' כ"ח לְחֹדֶשׁ אִיָּיר התק"ף וְשִׁבְעָה לִיצִירָה פֶּה מָתָא עכ"ו יע"א וְשָׁרִיר וְקַיָּם: הַצָּעִיר אַבְרָהָם הַצָּעִיר שְׁלֹמֹה הַצָּעִיר יוֹסֵף קָרְסִינְטִי ס"ט אַזַּעֲרִי ס"ט גַּבַּאי ס"ט הֶזְעְתַּק מַעֲשֶׂה ב"ד מִגּוּף קַבָּלַת עֵדוּת הָעִיקָּרִית אוֹת בְּאוֹת תֵּיבָה בְּתֵיבָה וַחֲתוּמִים עָלֶיהָ שְׁלֹשֶׁת הָאֲנָשִׁים הנז' וּבְמוֹתַב תְּלָתָא כַּחֲדָא הֲוֵינָא אֲנַן בֵּי דִינָא דח"ל כַּד אָתוּ קֶדָמַנָא סַהֲדַיָּא וְאַסְהִידוּ אַחֲתִימַת יְדַיְיהוּ דְּגַוְבְרַיָּא אִלֵּין וּמִדְּאִתְבָּרַר לַנָא דְּאִינּוּן אִינּוּן אַשַּׁרְנוֹהִי וְקַיְּימְנוֹהִי כְּדַחֲזֵי וְאִתְקַיֵּם: הַצָּעִיר רַחֲמִים חַיִּים הַצָּעִיר אַבְרָהָם חַיִּים מוֹדְעִי ס"ט אָדָאדִי ס"ט הַצָּעִיר אַהֲרֹן בכ"ר שְׁמוּאֵל ס"ט תְּשׁוּבָה יָדוּעַ הוּא דְּבְדִין עֲגוּנָה דְּאִתְּתָא קַדְּמוּנוּ רַבָּנָן קַמָּאֵי וּבָתְרָאֵי וְהוֹדִיעוּ דַּעְתָּם דַּעַת עֶלְיוֹן וְאִם בָּאתִי לְכְתּוֹב דִּבְרֵיהֶם כַּאֲשֶׁר הֵמָּה הַנּוֹגְעִים לִשְׁאֵלָה זוֹ אֵין דַּי לִכְתּוֹב לָכֵן בָּאתִי בְּקִצָּרָה וְלִלְמוֹד מִתּוֹךְ דִּבְרֵיהֶם וְשֶׁהַ'דַּי בַּמְּרוֹמִים שֶׁאֲנִי מוֹנֵעַ עַצְמִי בְּכָל עֵת אפי' בְּדִין בֵּיעָתָא בְּכוּתְחָא וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁאֲנִי חוֹשֵׁשׁ עַצְמִי מִן הַדִּין וּמִתְרַחֵק מִדִּינֵי מָמוֹנוֹת וכ"ש וְקַל וָחוֹמֶר שֶׁצָּרִיךְ אֲנִי לְהִתְרַחֵק מֵהָעֲרָוָה הַחֲמוּרָה.

אֶלָּא שָׁרָאיתִי שֶׁזֶּה שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְאֶת רב"ע חֲמֵשֶׁת וְהֵם שׁוֹאֲלִים וְדוֹרְשִׁים בְּכַמָּה עֲדוּיוֹת עַל אִשָּׁה זוֹ וְהִיא אֲסוּרָה בְּכַבְלֵי הָעִיגּוּן וְרָאִיתִי לְמַעֲלַת הָרַב הַמְּובְהָק כמהר"ר אַבְרָהָם אַנְהוֹרִי הי"ו אֶשְׁתָּקַד כָּתַב לְהַתִּירָהּ וְהוּא צִוָּה לִי לְחַוּוֹת דְּעִי בָּזֶה.

וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ חָפַצְתִּי. הֲגַם שֶׁיָּדַעְתִּי בֵּינִ' שֶׁאֵין יְדִיעָתִי מַכְרַעַת וְדִבְרֵי אֵינָם אֲפִילּוּ לְהַלָּכָה עִם כָּל זֶה אָמַרְתִּי אֲלַקֶּטָּה וְאָסַפְתִּי בַּאֲמָרִ'ים מֵאִמְרֵי רז"ל אֲשֶׁר מֵימֵיהֶם אָנוּ שׁוֹתִים וּשְׁלִיחוּתַיְיהוּ קָעָבְדִינַן וְעַל דַּעְתָּם אָנוּ סוֹמְכִים אִם יַסְכִּימוּ עַל זֶה בַּעֲלֵי הוֹרָאָה שֶׁמֵּהֶם תֵּצֵא תּוֹרָה וְזֶה הַחֹלִי בְּעֶזְרַת צוּרִי וְגוֹאֲלִי: הִנֵּה קוֹדֶם הַכֹּל צָרִיךְ לַחְקוֹר וְלִדְרוֹשׁ מִפִּי סוֹפְרִים וּמִפִּי סְפָרִים אִם הַלָּשׁוֹן הנז"ל בְּעֵדוּת הנז' מִקֻּרֵי מסל"ת אוֹ לָאו: ב' אִי מְהַנֵּי גּוֹי מסל"ת מִפִּי גּוֹי מסל"ת אֲפִילּוּ לֹא הֵעִיד בְּפֵירוּשׁ שֶׁהַגּוֹי הָרִאשׁוֹן מסל"ת בנ"ד וּכְבָר אַפְלִיגוּ בָּהּ רַבָּנֻותָא וְצָרִיךְ לָדַעַת הִלְכְתָא כְּמַאן: ג'.

עַל מַה שֶּׁלֹּא הִזְכִּיר שֵׁם עִירוֹ אִם מְעַכֵּב אוֹ לָאו: ד'. עַל מַה שֶּׁלֹּא אָמַר וּקְבָרְתִּיו אֶלָּא אָמַר רָמִיתוּ בֵּין זוּז שֶׁקֻּפָּאן אִי הָוֵי כְּמוֹ וּקְבַרְתִּיו אוֹ לָאו אוֹ דִּילְמָא אֵינוֹ צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר וּקְבַרְתִּיו כְּלָל: ה'.

אוֹמְרוֹ כָּאן תָּ'גִי שהאדא קוֹדָאם אל"ה וְקוֹדָאם אֶשְׁרַע בְּשֶׁהֵד אִיכָּא לְמֵימַר דְּהַגּוֹי נִתְכַּוֵּון לְהָעִיד: ו'. דְּיֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק דִּילְמָא הַגּוֹי הָרִאשׁוֹן הָיָה מִתְפָּאֵר עַל הַגּוֹי הַשֵּׁנִי לוֹמַר אֲנָא קָתְלָת יְהוּדִי: ז.

שֶׁמָּא לִיְמְדוּהוּ לְגוֹי לוֹמַר כֵּן: ח'. שֶׁמָּא הַגּוֹי הַשֵּׁנִי שׁוֹנֵא לְגוֹי הָרִאשׁוֹן וּכְדֵי לְהָרַע לוֹ בָּא וְאָמַר שֶׁשָּׁמַע מִפִּיו שֶׁהֲרָגוֹ וְרַגְלַיִם לַדָּבָר מַה שֶּׁאָמַר אל"ה יִקַּתֵּל קָאֲתָלְךְ וְגַם אָמַר נָכַאן תָּגַ'י שהאדא קוֹדָאם אֶשְׁרַע נַשְׁהֵד מַשְׁמַע כְּדֵי לְהָרַע לָרִאשׁוֹן קָא מְכַוְּנִין הֲרֵי לְךָ בְּהֶדְיָא כָּל הַסְּפֵקוֹת הַנּוֹפְלִים לע"ד בנ"ד בְּעֵדוּת הנז' וְצָרִיךְ לְהִתְיַישֵׁב בַּדָּבָר אַחַת לְאַחַת בס"ד: : לְעִנְיַן חֲקִירָה רִאשׁוֹנָה פָּשׁוּט הוּא מִמ"ש רַבֵּינוּ הַטּוּר א"הע סי' י"ז וַז"ל הִתְחִיל הַגּוֹי לְהָסִיחַ לְפִי תֻּמּוֹ וְחָזְרוּ וְשָׁאֲלוּ לוֹ וְאח"ך פי' כָּל הָעִנְיָן קָרוּי שַׁפִּיר מסל"ת וְכָתַב הרב"י וַז"ל בְּסוֹף יְבָמוֹת תְּנַן מַעֲשֶׂה בִּבְנֵי לֵוִי שֶׁהָלְכוּ לְצוֹעַר עִיר הַתְּמָרִים וְחָלָה אֶחָד מֵהֶם וְהִנִּיחוּהוּ בְּפֻונְדָּק בַּחֲזָרָתָם אָמְרוּ לַפֻּונְדָּקִית אַיֵּה חֲבֵרֵינוּ אָמְרָה לָהֶם מֵת וּקְבַרְתִּיו וְהִשְׁיאוּ אֶת אִשְׁתּוֹ.

וּבַגְּמָרָא אָמַר רַב כָּהֲנָא פֻּונְדָּקִית גּוֹיָה הָיְתָה וּמסל"ת זֶה מַקְלוֹ וְזֶה תַּרְמִילוֹ וְזֶה קֶבֶר שֶׁקְּבַרְתִּיו בּוֹ וְהָא אַיֵּה חֲבֵירֵנוּ קָאָמְרִי לָהּ כֵּינָן דַּחֲזַיתַנְהוּ בִּכְתֵה אָמְרוּ לָהּ אַיֵּה חֲבֵירֵנוּ אָמְרָה לָהֶם מֵת וּקְבַרְתִּיו.

וְכָתְבוּ הָרִי"ף וְהָרֹא"שׁ שָׁמְעִינַן מִיהָא דְּהֵיכָא דְּמַתְחִיל הַגּוֹי ומסל"ת אע"ג דְּהָדְרִינַן וּמַגְלִינַן מִילְּתָא מֵיגְנֵיהּ שַׁפִּיר לָא נָפֵיק מִתּוֹרַת מסל"ת אֶלָּא נֶאֱמָן וּמַשְׁאִיאִין עַל פִּיו וכ"כ הָרַמְבַּ"ם בפ' י"ג הל' גֵּירוּשִׁין דִּין י"ד וְז"ל גּוֹי שֶׁהֵסִיחַ לְפִי תֻּמּוֹ תְּחִלָּה אע"פי שֶׁשָּׁאֲלוּ אוֹתוֹ אַחַ"כ וּבְדָקוּהוּ עַד שֶׁפֵּירֵשׁ כָּל הַמְּאוֹרָע הֲרֵי זֶה נֶאֱמָן וּמַשְׁאִיאִין עַל פִּיו עכ"ל.

וְכֵן פָּסַק מָרָן בְּשֻׁלְחָנוֹ הַטָּהוֹר חא"ה סי' י"ז ס' ט"ו (הָיָה לוֹ לְהָבִיא מ"ש כנ"הג הג"הט אוֹת קע"ט דַּוְקָא אִם הִזְכִּיר מִיתָה וּשְׁאָלוּהוּ הֵיאַךְ מֵת הוּא דְּמְהַנֵּי אֲבָל אִם שְׁאָלוּהוּ עַלפְּרָט אַחֵר יָצָא ממסל"ת:) הֲרֵי לְךָ בְּהֶדְיָא ג' עַמּוּדֵי הוֹרָאָה מַסְכִּימִים לְדַעַת אַחַת שֶׁאִם הִתְחִיל הַגּוֹי מסל"ת אֲפִילּוּ שְׁאָלוּהוּ אַחַ"כ וּבֵירֵר דְּבָרָיו מַשְׁאִיאִין עַל פִּיו.

וְהָכָא בנ"ד הָגַם שֶׁשְּׁאָלוּהוּ לְגוֹי אנ"ו שאו"ל וְאַחַ"כ הִזְכִּיר שֵׁם אָבִיו וְשֵׁם מִשְׁפַּחְתּוֹ וּפֵירֵשׁ מסל"ת הוּא וּמֻוָתֶּרֶת לְיַנְּשֵׁא עַל פִּיו וְכֵן הִסְכִּימוּ כָּל הַפּוֹסְקִים הַלּוֹא בְּסִפְרָתָם יע"ש: חֲקִירָה ב' אִי מְהַנֵּי גּוֹי מסל"ת מִפִּי גּוֹי מסל"ת.

פָּסַק מָרָן בא"הע בסי' י"ז ס' י"ו וְז"ל גּוֹי מסל"ת מִפִּי עכ"ום מסל"ת מַשִּׁיאִין עַל פִּיו ע"כ. ומור"ם כָּתַב וַאֲפִילּוּ לֹא הֵעִיד בְּפֵירוּשׁ שֶׁהַגּוֹי הָרִאשׁוֹן הֵסִיחַ לְפִי תֻּמּוֹ אָזְלִינַן מִסְּפֵיקָא לְקֻלָּא וְאָמְרִינַן דְּנַדַּאי מסל"ת וְיֵשׁ חוֹלְקִין בָּזֶה ע"כ: וּסְבָרָא רִאשׁוֹנָה הִיא דַּעַת ת"ה סי' דל"ט וּבְפָסָקָיו סי' רכ"ג וְהֵבִיא דְּבָרָיו מָהָרָ"ם אַלְשֵׁיךְ זַ"ל בסי' מ"ד וְז"ל בת"ה סי' רל"ט כָּתַב עַל תּוֹגָר מִפִּי תּוֹגָר דְּנֶאֱמָן וְז"ל שֶׁמַּאַחַר שֶׁהַתּוֹגָר הָאַחֲרוֹן סִיפֵּר הַדְּבָרִים במסל"ת אע"פי שֶׁלֹּא הִגִּיד הֵיאַךְ שָׁמַע אוֹתָהּ שְׁמוּעָה מֵהַתּוֹגָר חֲבֵרוֹ אִם במסל"ת וְאִם בְּדֶרֶךְ הִתְפָּאֲרוּת וְכֵיוָצֵא אִתְּתָא שַׁרְיָא עכ"ל.

וא"כ לְפִי זֶה אֵין צ"ל כְּשֶׁאוֹמֵר הַיְהוּדִי שֶׁהַתּוֹגָר אָמַר לוֹ מסל"ת כָּזֶה דנ"ד אֶלָּא אֲפִילּוּ לֹא אָמַר אֶלָּא סְתָם וַדַּאי סַגִּי לְדַעְתּוֹ דְּלָא עֲדִיף תּוֹגָר מִפִּי תּוֹגָר מִיִּשְׂרָאֵל הַמֵּעִיד מִפִּי תּוֹגָר וּכְמוֹ שֶׁהַתּוֹגָר אע"פי שֶׁלֹּא יָפֵרֵשׁ שֶׁהָרִאשׁוֹן הָיָה מסל"ת סַגִּי כָּל שֶׁכֵּן בְּיִשְׂרָאֵל הָאוֹמֵר מִפִּי תּוֹגָר דְּלָא חָיְישִׁינַן דִּילְמָא לֹא הָיָה הַתּוֹגָר הָאוֹמֵר מסל"ת וכ"ש שֶׁהַיִּשְׂרָאֵל עַצְמוֹ אוֹמֵר שֶׁהַתּוֹגָר מסל"ת עכ"ל: .

וּסְבָרָא שְׁנִית שֶׁכָּתַב מור"ם וְיֵשׁ חוֹלְקִין הִיא סְבָרַת הָרָ"ן דְּסָבַר דְּבָעֵינַן שֶׁהַתּוֹגָר הַשֵּׁנִי יֹאמַר שֶׁהָרִאשׁוֹן אָמַר לוֹ מסל"ת וְהָרִיבָ"שׁ ז"ל אוֹסֵר גּוֹי מִפִּי גּוֹי אֲפִילּוּ אִם יָדַעְנוּ שֶׁהַגּוֹי הָרִאשׁוֹן הָיָה מסל"ת וְחוֹלֵק הָרִיבָ"שׁ בְּעִיקָּרָא דְּדִינָא דְּגוֹי מִפִּי גּוֹי אֲפִילּוּ שְׁנֵיהֶם מסל"ת: ולנ"ד כֵּיוָן שהרב"י כָּתַב בפי' שֶׁלֹּא כְּדִבְרֵי הָרִיבָ"שׁ שֶׁאָסַר בְּעִנְיַן גּוֹי מִפִּי גּוֹי וְכֵן הִסְכִּימוּ כָּל הַפּוֹסְקִים לְהַתִּיר בְּעֵדוּת גּוֹי מִפִּי גּוֹי וּבְהֶדְיָא כָּתַב מַהַר"ם אַלְשֵׁיךְ וְז"ל ואע"ג דְּבַהַאי נְדוֹן הוּא תּוֹגָר מִפִּי תּוֹגָר.

וְהָרִיבָ"שׁ ז"ל כָּתַב בִּתְשׁוּ' סי' שע"ז דְּתוֹגַר מִפִּי תּוֹגָר מסל"ת לָא מְהַנֵּי הֲרֵי הָרָ"ן ז"ל בִּתְשׁוּ' וּתְרוּמַת הַדֶּשֶׁן סי' רל"ט ומהרי"ק שׁוֹרֶשׁ קכ"א סָבְרִי דִּמְהַנֵּי וּכְדַאי הֵם לִסְמֹךְ עֲלֵיהֶם ואע"פי שֶׁמִּלְּשׁוֹן הָרָ"ן נִרְאֶה דְּבָעֵינַן שֶׁהַגּוֹי הַשֵּׁנִי יֹאמַר שֶׁהָרִאשׁוֹן אָמַר לוֹ מסל"ת מִלְּשׁוֹן העכ"ום נִרְאֶה שֶׁמַּעַצְמוֹ הִגִּיד וכ"ש שֶׁבַּעַל ת"הד הוֹכִיחַ דְּאֵין אָנוּ צְרִיכִין לַחְקוֹר מעכ"ום הב' אִם כְּשֶׁשָּׁמַע מֵהָרִאשׁוֹן מסל"ת עכ"ל: הַמּוּרָם מִכָּל הָאָמוּר דלנ"ד לְפִי עֵדוּת הנז' מוּבָן דְּהָרִאשׁוֹן מסל"ת והב' מסל"ת וְאִשָּׁה זוֹ מֻוָתֶּרֶת אֲפִילּוּ לִסְבָרַת הָרָ"ן וְהִיא סְבָרַת יֵשׁ חוֹלְקִין שֶׁכָּתַב מור"ם בהג"ה דִּבְנִדּוֹן זֶה אֲפִילּוּ הָרָ"ן מוֹדֶה כְּפִי מַה שֶׁהוֹכַחְנוּ מִדִּבְרֵי מהר"מ אַלְשֵׁיךְ זַ"ל: וְעוֹד יֵשׁ רְאָיָה מִתְּשׁוּבַת מַהָרִיבָ"ל זַ"ל ח"א סִימָן א' וְז"ל מָנָא אֲמִינָא לַהּ מַהָא דְּכָתַב הָרַב בַּעַל תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן סי' רל"ט וְז"ל וְתוּ נִרְאֶה דְּכֵינָן דְּהַגּוֹי הָאַחֲרוֹן לֹא בֵּיאֵר דְּבָרָיו אִם הַגּוֹי הָרִאשׁוֹן סִיפֵּר דְּבָרָיו מֵעַצְמוֹ אוֹ עַל יְדֵי שְׁאֵלָה לָא תָּלֵינַן לְהַחְמִיר וְלוֹמַר ע"י א שְׁאֵלָה סִיפֵּר עכ"ל.

הֲרֵי לְךָ בְּהֶדְיָא דס"ל לְהָרַב זלה"ה בְּגוֹי מִפִּי גּוֹי דְּלָא חָיְישִׁינַן לוֹמַר דִּילְמָא הַגּוֹי הָרִאשׁוֹן לֹא סִיפֵּר במסל"ת אֶלָּא מַחֲמַת אֵיזֶה אֲמַתְלָא אוֹ בְּדֶרֶךְ הִתְפָּאֲרוּת. וַאֲפִילּוּ הָרִיבָ"שׁ דס"ל דְּגוֹי מִפִּי גּוֹי לָא שָׁרֵינַן אֵשֶׁת אִישׁ לְעָלְמָא לָאו מִטַּעַם דְּחָיְישִׁינַן דִּילְמָא הַגּוֹי הָרִאשׁוֹן לֹא סִיפֵּר במסל"ת כָּתַב כֵּן אֶלָּא מִשּׁוּם דמסל"ת חִידּוּשׁ הוּא וְהָבוּ דְּלָא לְהוֹסִיף עָלָה כְּמוֹ שֶׁיֵּרָאֶה הַמְעַיֵּן בְּסֵפֶר תְּשׁוּבוֹתָיו וכ"ש שֶׁלֹּא עָמְדוּ דְּבָרָיו שֶׁהֲרֵי הָרָ"ן בִּתְשׁוּבוֹת והר"י

קוּלּוֹן סי' ל' כָּתְבוּ דְּגוֹי מִפִּי גּוֹי נֶאֱמָן לְהַתִּיר הָאִשָּׁה וְכָךְ הוּא הַמִּנְהָג לִפְסֹק כְּמוֹתָם עכ"ל מֵהָרִיבָ"ל: וּדְבָרָיו מְפוֹרָשִׁים בְּאֹר הֵיטֵב לנ"ד דְּהָאִשָּׁה הנז' מֻוָתֶּרֶת לְיִנָּשֵׂא ע"פי עֵדוּת גּוֹי מִפִּי גּוֹי הנז' בְּקַבָּלַת עֵדוּת הַנָּ"ל אֲפִילּוּ אֵין מְבוֹרָר לָנוּ שֶׁהַגּוֹי הָרִאשׁוֹן הָיָה מסל"ת וכ"ש דְּמַשְׁמַע מִדְּבָרָיו בנ"ד דְּהַגּוֹי הָרִאשׁוֹן הָיָה מסל"ת לְהַבִּירוֹ מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה: וְעוֹד רְאָיָה מִתְּשׁוּבַת מוהרשד"ם זַ"ל חא"הע שְׁאֵלָה מ"ז וְזַ"ל הֲלָכָה רוֹוַחַת בְּיִשְׂרָאֵל שֶׁמַּשִּׂיאִין אִשָּׁה ע"פי עֵדוּת אִשָּׁה וכו' וַאֲפִילּוּ גּוֹי מסל"ת מִפִּי גּוֹי מסל"ת וַאֲפִילּוּ דְּאִיכָּא לְמֵימַר מַאן לֵימָא לָן דְּגּוֹי הָרִאשׁוֹן מסל"ת אֲפִילּוּ הָכִי מַשִּׂיאִין אִשָּׁה ע"פי עֵדוּת כָּזֶה כְּמוֹ שֶׁהוֹכִיחַ מהרר"י בַּעַל ת"ה זַ"ל בְּתִשׁוּבָה רל"ט ומהרי"ק שׁוֹרֶשׁ קכ"ב ואע"ג דהרי"בש זַ"ל חוֹלֵק ע"ז בְּתִשׁוּ' דְּאֵין גּוֹי מִפִּי גּוֹי נֶאֱמָן מִכָּל מָקוֹם רְאָיוֹת הָרַבָּנִים הנז' גְּדוֹלוֹת וַחֲזָקוֹת כִּרְאֵי מוּצָק וְאַחֲרֵי דִּבְרֵיהֶם אֵין לְהַרְהֵר וְכֵן הַמִּנְהָג פָּשׁוּט הֲלָכָה לְמַעֲשֶׂה כִּדְבְרֵי הָרַבָּנִים הנז' עכ"ל: הִנֵּה מְפוֹרָשׁ יוֹצֵא לַהֲקַת כָּל הַפּוֹסְקִים פֶּה אֶחָד לְהַתִּיר אִשָּׁה לַשּׁוּק ע"פי גּוֹי מסל"ת מִפִּי גּוֹי מסל"ת דְּלָא כְּהָרִיבָ"שׁ.

וְכֵן הִסְכִּימוּ כָּל הָאַחֲרוֹנִים ע"ע הֲלֹא בְּסִפְרָתָם וְאֵין כָּאן מָקוֹם לְהַאֲרִיךְ בְּעִנְיָן זֶה וּפָשׁוּט: וּמַה גַּם דַּאֲפִי' לְהָרִיבָ"שׁ אִיכָּא לְמֵימַר דְּמוֹדָה בנד"ז כמ"ש מהרי"ט דִּלְדִבְרֵי הָרִיבָ"שׁ אפי' לֹא אָמַר שֶׁהַגּוֹי הָרִאשׁוֹן הֵעִיד לְפִי תֻּמּוֹ אֶלָּא שֶׁנִּרְאֶה מִדְּבָרָיו שֶׁהַגּוֹי הָרִאשׁוֹן מסל"ת נֶאֱמָן וְהָוֵי עֵדוּתוֹ עֵדוּת.

ובנ"ד כֵּיוָן שֶׁהָיָה מְסַפֵּר לַחֲבֵירוֹ מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה אנ"א קת"לת יאו"די ורמי"תו בי"ן זו"ז שקפא"ן הָוֵי מסל"ת אֲפִילּוּ לְהָרִיבָ"שׁ וְגוֹי מִפִּי גּוֹי דְּפוֹסֵל הָרִיבָ"שׁ הַיְינוּ כְּשֶׁאוֹמֵר לוֹ פְּלוֹנִי מֵת סְתָם. וכ"ש לס' רַמָ"א בַּהֲגָה סי' י"ז סי"ד שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם הָרִיבָ"שׁ גּוּפֵיהּ אִם אָמַר פְּלוֹנִי מֵת אע"פי שֶׁלֹּא אָמַר דְּבָרִים אֲחֵרִים הָוֵי מסל"ת אֶלָּא דְּצָרִיךְ לְהִתְיַיְשֵׁב בַּדָּבָר אֵיזֶה אוֹפָן מִקְרֵי שֶׁאֵינוֹ מסל"ת בְּעֵדוּת גּוֹי מִפִּי גּוֹי דְּפוֹסֵל הָרִיבָ"שׁ: : חֲקִירָה ג' שֶׁלֹּא הִזְכִּיר שֵׁם עִירוֹ בְּעֵדוּת הנז'.

הִנֵּה טַעַם שֶׁהִצְרִיכוּ רז"ל שֶׁיַּזְכִּיר הָעֵד שֵׁם עִירוֹ מִשּׁוּם דְּחָיְישִׁינַן לִשְׁנֵי יוֹסֵף בֶּן שִׁמְעוֹן בְּעִיר אֶחָד וַאֲפִילּוּ בְּמָקוֹם דְּלָא הֲוַחְזְקוּ שְׁנֵי יוֹסֵף בֶּן שִׁמְעוֹן פָּסַק מור"ם בְּשֵׁם הָרִיבָ"שׁ וְהָרָ"ן ומהרי"ק דְּבָעֵינַן שֶׁיַּזְכִּיר הָעֵד שֵׁם הָעִיר וְהֵיא סְבָרַת י"א שֶׁכָּתַב מור"ם בַּהֲגָה סי' י"ז ס' ח"י וְהָכָא בְּנִדּוֹן דִּידַן לֹא הִזְכִּיר שֵׁם עִירוֹ וְאֵיכָא לְמֵימַר שֶׁמָּא שָׁאוּל אַחֵר בְּעָלְמָא: אָמְנָם מָצִינוּ שֶׁכָּתַב מוהרשד"ם סי' ל"ה וְזַ"ל אֲנִי אוֹמֵר שֶׁאִשָּׁה זוֹ מֻוָתֶּרֶת לְהִנָּשֵׂא לְכָל מִי שֶׁתִּרְצֶה וְדַי לָהּ עֵדוּת זֶה וְהַטַּעַם כִּי מַה שֶּׁלֹּא הִזְכִּיר שֵׁם אָבִיו וְשֵׁם עִירוֹ מִכָּל מָקוֹם בְּנִדּוֹן דִּידַן הָוֵי עָדִיף טְפֵי מֵהָכָא שֵׁם אָבִיו כֵּיוָן שֶׁהִזְכִּיר שֵׁם מִשְׁפַּחְתּוֹ יַעֲקֹב עֵזֶר דִּשְׁמוֹ וְשֵׁם אָבִיו דֶּרֶךְ מָשָׁל כְּמוֹ רְאוּבֵן בֶּן יַעֲקֹב שְׁכִיחֵי טוּבָא בְּעוֹלָם וַאֲפִילּוּ הָכִי לְמַעֲשֶׂה סָמְכִינַן אֲשָׁמוֹ וְשֵׁם אָבִיו אוֹ שְׁמוֹ וְשֵׁם עִירוֹ וא"כ בנ"ד שֶׁהִזְכִּיר כִּינּוּי הַמִּשְׁפָּחָה יַעֲקֹב עֵזֶר עָדִיף טְפֵי וְאִם יִמְצָא שֶׁאֵינוֹ חָסֵר אָדָם מֵאוֹתָהּ מִשְׁפָּחָה שֶׁיִּקָּרֵא שְׁמוֹ יַעֲקֹב עֵזֶר אֶלָּא זֶה אִשְׁתּוֹ מֻוָתֶּרֶת: וְעוֹד אֲנִי אוֹמֵר שֶׁכֵּיוָן שֶׁהֵעִיד הַגּוֹי וְאָמַר שֶׁזֶּה יַעֲקֹב עֵזֶר הָיָה אֲהוּבוֹ וּמַכִּירוֹ א"כ נִרְאֶה שֶׁעַל יַעֲקֹב עֵזֶר יָדוּעַ וּמְפֻרְסָם הֵעִיד וְאֵין לְהִסְתַּפֵּק בְּאַחֵר עכ"ל:.

הִנֵּה מְפוֹרָשׁ יוֹצֵא מִדִּבְרֵי מוהרשד"ם דְּסַגִּי שֶׁיֹּאמַר שְׁמוֹ וְשֵׁם אָבִיו אוֹ שְׁמוֹ וְשֵׁם עִירוֹ וְאִם הִזְכִּיר שֵׁם הַמִּשְׁפָּחָה עָדִיף טְפֵי מִשְּׁנֵיהֶם. נָפְקָא מִינָּהּ לְנִדּוֹן דִּידַן שֶׁאָמַר שָׁאוּל בֶּן סֶלִימָאן סְעֵדָה הֲרֵי הִזְכִּיר שֵׁם אָבִיו וְשֵׁם מִשְׁפַּחְתּוֹ וּבְחַד מִינַּיְיהוּ הֲוָה סַגִּי לְפִי דִּבְרֵי

מהרשד"ם הנז' כ"ש כְּשֶׁהַזְכִּיר שֵׁם אָבִיו וְשֵׁם מִשְׁפַּחְתּוֹ כנ"ד דְּמָהַנְיָא עֲדוּתוֹ בְּלִי שׁוּם פְּקָפּוּק אִם יִמְצָא שֶׁאֵינוֹ חָסֵר מֵאוֹתָהּ מִשְׁפָּחָה שֶׁשְּׁמוֹ שָׁאוּל בֶּן סֵלִימָאן אֶלָּא זֶה.

וּמַה גַּם שֶׁאָמַר הַגּוֹי כא"ן יעמ"ל פינ"א כי"ר וכא"ן עמילנ"א. וַדַּאי שֶׁעַל שָׁאוּל סְעֻדָּה הַיָּדוּעַ וּמְפֻרְסָם הֵעִיד וְאֵין לְהִסְתַּפֵּק בְּאַחֵר: גַּם יֵשׁ רְאָיָה לָזֶה ממ"ש רַבֵּינוּ הַטּוּר בסי' כ"ג רָאוּ אֶחָד עוֹמֵד מֵרָחוֹק שֶׁאָמַר עַל עַצְמוֹ שֶׁהוּא פב"פ מִמָּקוֹם פְּלוֹנִי וַהֲרֵי הוּא מֵת שֶׁנִּחַשׁ נְשָׁכוֹ וְהָלְכוּ שָׁם וּמְצָאוּהוּ שֶׁנִּשְׁתַּנָּה וְלֹא הִכִּירוּהוּ מַשִּׁיאִין אֶת אִשְׁתּוֹ עכ"ל.

כָּתַב הָרַב חֶלְקַת מְחוֹקֵק וּבֵית שְׁמוּאֵל אפי' לְהַפּוֹסְקִים דס"ל אִם מַזְכִּיר שֵׁם אָבִיו אֵין צָרִיךְ לְהַזְכִּיר שֵׁם הָעִיר מ"מ הָכָא דְּנִשְׁתַּנָּה הַצּוּרָה צָרִיךְ לְהַזְכִּיר שֵׁם אָבִיו וְשֵׁם עִירוֹ עכ"ל. נִמְצָא דְּלָא הִצְרִיכוּ תַּרְוַיְהוּ שֵׁם אָבִיו וְשֵׁם עִירוֹ אֶלָּא בְּמָקוֹם דְּחָיְישִׁינַן לְשִׁינּוּי אֲבָל בִּשְׁאָר עֲדוּיוֹת בְּחַד סַגִּי אוֹ שֶׁיַּזְכִּיר שֵׁם אָבִיו אוֹ שֵׁם עִירוֹ וכ"ש לִסְבָרַת מָרָן דַּאֲפִי' בְּמָקוֹם דְּחָיְישִׁינַן לְשִׁינּוּי גּוֹרֵס פ' כֵּן פ' אוֹ פ' מִמָּקוֹם פ' דס"ל בְּחַד סַגִּי וְאִם הִזְכִּיר שֵׁם אָבִיו אֵין צָרִיךְ לְהַזְכִּיר שֵׁם עִירוֹ.

נָפְקָא מִינַּהּ לְנִדּוֹן דִּידַן כֵּיוָן שֶׁהִזְכִּיר שֵׁם אָבִיו אֵין צָרִיךְ לְהַזְכִּיר שֵׁם עִירוֹ וכ"ש הָכָא שֶׁהִזְכִּיר שֵׁם אָבִיו וְשֵׁם מִשְׁפַּחְתּוֹ. וְעוֹד שֶׁהָיָה מַכִּירוֹ שֶׁהֲרֵי אָמַר עָלָיו הַגּוֹי כא"ן יעמ"ל מעאנ"א כְּיָר וכא"ן עמילנ"א וְכָתַב הרב"י בִּתְשׁוּבוֹתָיו וְהוּבָא בַּקֶּזוֹנְטְרֵיס עֲגוּנוֹת כְּשֶׁהַגּוֹי מַכִּירוֹ עָדִיף מֵהַזְכָּרַת שְׁמוֹ.

ובנ"ד בְּיָוָדְעוּ וּמַכִּירוֹ קָאָמִינָא וְהִזְכִּיר שְׁמוֹ וְשֵׁם אָבִיו וְשֵׁם מִשְׁפַּחְתּוֹ וְהָוֵי תְּלָתָא לְטֵיבוּתָא וְאִם לֹא הִזְכִּיר שֵׁם עִירוֹ לֵית לַן בַּהּ וְאִשְׁתּוֹ מֻוּתֶּרֶת לְהִנָּשֵׂא. חֲקִירָה ד' שְׁלֹא אָמַר וּקְבַרְתִּיו וכו' כָּתַב הרב"י בְּשֵׁם הַגָּהוֹת מָרְדְּכַי דְּקִדּוּשִׁין גּוֹי המס"לת וְאָמַר הָרַגְתִּי פְּלוֹנִי נֶאֱמָן וְשַׁרְיָא אִתְּתָא לְאִנְפּוֹסֵי דְּכִי הֵיכִי דְּבִישְׁרָאֵל בֵּין אָמַר מֵת בֵּין אָמַר הָרַגְתִּיו דְּמְהֵימַן כְּדִתְנַן בפ"ב דְּיָבָמוֹת.

ה"נ גַּבֵּי גּוֹי המס"לת וכ"כ בִּתְשׁוּבַת מַיְמוֹנִי דְּשַׁיְכִי לְסֵדֶר נָשִׁים. וְסַיְּים בָּהּ לֵיכָּא לְמִיפְסְלֵיהּ מִשּׁוּם דִּילְמָא לְמִירְמֵא אֵימְתָא לַיְּהוּדִים הוּא דְּקָאָמַר הָכִי דְּלָא מוֹכְחָא מִילְּתָא מִתּוֹךְ דְּבָרָיו לָא מְקַמֵּי הָכִי וְלֹא בָּתַר הָכִי דִּלְמִרְמֵא אֵימְתָא אָמַר הָכִי לָא תָּלִינַן לְהַחְמִיר וּמְהֵימַן שְׁאִם בָּאנוּ לְהַחְמִיר כָּךְ הֵיכִי סָמְכִי' עַל שׁוּם עֲדוּת גּוֹי מס"לת נַיְמָא דִּילְמָא לֹא מֵת וּלְקַלְקֵל הָאִשָּׁה מִתְכַּוְּנִין אוֹ לְמָצוֹא חֵן כְּדֵי שֶׁיְּטַיְּבוּ לוֹ הָאִשָּׁה וּקְרוֹבֶיהָ לְאַחַר זְמַן אֶלָּא וַדַּאי לָא חָיְישִׁי' לְמִידִי בְּכֹל מס"לת הֵיכָא דְּלָא מוּכָח מִתּוֹךְ דְּבָרָיו דְּמְשַׁקֵּר וכ"כ הָרֹא"שׁ בִּתְשׁוּבָה כְּלָל ח"י וְהֵבִיא רְאָיָה לַדָּבָר וְסַיְּים בָּהּ וְהַיְהוּדִי שֶׁשָּׁמַע מִפִּי הַגּוֹי יָבֹא לב"ד וְיָעִיד וְיַתִּירוּהָ עכ"ל הרב"י וְהֶאֱרִיךְ עוֹד לְדָחוֹת דִּבְרֵי הרד"ך שֶׁמַּחְמִיר בְּאוֹפֶן כָּזֶה וְנִסְתַּיֵּעַ ממ"ש מהר"מ דְּשָׁיְכִי לְסֵדֶר נָשִׁים הנז' וּמִתְּשׁוּ' מהרי"ק שׁוֹרֶשׁ קכ"א וּמִתְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן סי' רל"ט: וּמִמֶּנּוּ נִקַּח רְאָיָה לנ"ד שֶׁאָמַר הַגּוֹי אנ"א קתל"ת יהו"די ושמ"ו שאו"ל ן' סלימא"ן סעד"ה אפי' לֹא אָמַר וּקְבַרְתִּיו אִשְׁתּוֹ מֻוּתֶּרֶת לְהִנָּשֵׂא שֶׁהֲרֵי הרב"י ומהר"מ וְהָרֹא"שׁ ומהרי"ק וּתְרוּמַת הַדֶּשֶׁן כֻּלָּם מַסְכִּימִים לְדַעַת אַחַת שֶׁאִם אָמַר גּוֹי מסל"ת הָרַגְתִּי פְּלוֹנִי יְהוּדִי נֶאֱמָן וְשַׁרְיָא אִתְּתָא לְאִנְפּוֹסֵי וְלֹא הִזְכִּירוּ בְּדִבְרֵיהֶם שצ"ל וּקְבַרְתִּיו ש"מ דְּסָבְרִי בְּאוֹמֵר הָרַגְתִּי אֵין צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר וּקְבַרְתִּיו.

וְגַם כֵּן שָׁמְעִינַן מִדִּבְרֵי הַגְּאוֹנִים הנז' דְּלָא חָיְישִׁינַן דִּילְמָא לְמֵירְמֵא אֵימְתָא אוֹ לְהִתְפָּאֵר כָּל שֶׁאֵינוֹ מוּבָן מִדְּבָרָיו דְּמְכַוְּנִין לְמֵירְמֵא אֵימְתָא כְּגוֹן שֶׁאָמַר עָשָׂה דָּבָר פְּלוֹנִי וְאִם לָאו אֶהֱרֹג אוֹתְךָ כְּמוֹ שֶׁהָרַגְתִּי פְּלוֹנִי הָתָם אָמְרִינַן אֵינוֹ נֶאֱמָן דִּלְמֵירְמֵא אֵימְתָא קָא מְכַוֵּן אֲבָל כָּל שֶׁדְּבָרָיו סְתוּמִים נֶאֱמָן וּמַשְׁיאִין עַל פִּיו וכ"ש לנ"ד שֶׁהָיָה גּוֹי מסל"ת עִם גּוֹי וְאָמַר הָרַגְתִּי פָּשׁוּט וּבָרוּר הוּא דְּלִיכָּא לְמֵיחַשׁ לֹא לְמֵירְמֵא אֵימְתָא וְלֹא לְהִתְפָּאֲרוּת דְּמַאי רַבּוּתֵיהּ שֶׁהָרַג יְהוּדִי דִּלְגַבֵּי גּוֹי חֲבֵירוֹ הַשּׁוֹמֵעַ מִילְּתָא זוּטַרְתִּי הִיא: וְכֵן מְפֹרָשׁ יוֹצֵא מִתְּשׁוּ' הָרִיבָ"שׁ שֶׁהֵבִיא הרב"י וְז"ל שֶׁלֹּא הִצְרִיךְ הָרַמְבַּ"ם ז"ל לוֹמַר וּקְבָרְתִּיו אֶלָּא כְּשֶׁאֵין הַגּוֹי מַזְכִּירוֹ בְּשֵׁם אֲבָל כְּשֶׁאָמַר הַגּוֹי מסל"ת אִישׁ פְּלוֹנִי מֵת חֲלִילָה לְרַבֵּינוּ ז"ל שֶׁיַּצְרִיךְ וּקְבָרְתִּיו עכ"ל.

הֲרֵי מְבֹאָר שהרי"בש מַסְכִּים דִּכְשֶׁמַּזְכִּיר שְׁמוֹ אֵין צָרִיךְ לוֹמַר וּקְבָרְתִּיו וְכֵן מְפָרֵשׁ דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם ז"ל וְדִבְרֵיהֶם מְבֹאָרִי' בְּאוֹמֵר פְּלוֹנִי מֵת סָבְרִי כֵּיוָן שֶׁהִזְכִּיר שְׁמוֹ אֵין צָרִיךְ לוֹמַר קְבָרְתָּיו.

וכ"ש לנ"ד דְּאָמַר הַגּוֹי הָרַגְתִּי פְּלוֹנִי שֶׁאֵין צָרִיךְ לוֹמַר וּקְבָרְתִּיו אֲלִיבָּא דְּכֻלֵּי עָלְמָא: וּרְאָיָה לָזֶה דְּפָסַק מָרָן בש"ע סי' י"ז ס"ז גּוֹי שֶׁאָמַר מסל"ת הָרַגְתִּי אֶת פְּלוֹנִי שֶׁמַּשִּׁיאִין אֶת אִשְׁתּוֹ עכ"ל. שְׁמַע מִינָּה כְּשֶׁאוֹמֵר הָרַגְתִּי אֵין צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר וּקְבָרְתִּיו.

וְאִילּוּ בְּסָעִיף י"ז פָּסַק וְז"ל בָּא גּוֹי וְאָמַר אִישׁ שָׁיָצָא מִכָּאן עִמִּי מֵת מַשִּׁיאִין אֶת אִשְׁתּוֹ אע"פי שֶׁאֵין הַגּוֹי יוֹדֵעַ אוֹתוֹ הָאִישׁ וי"א שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיֹּאמַר קְבָרְתָּיו עכ"ל. מַשְׁמַע דע"כ לָא פְּלִיגִי אֶלָּא בְּאוֹמֵר מֵת אֲבָל אִם אָמַר הָרַגְתִּי לֵיכָּא מַאן דְּפָלִיג וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר וּקְבָרְתִּיו.

וּבְאוֹמֵר מֵת נָמֵי כָּתַב מור"ם בהג"ה וְז"ל וְדַוְקָא בכ"הג שֶׁאֵינוֹ מַזְכִּיר שֵׁם הַמֵּת וְאֵינוֹ מַכִּירוֹ אֲבָל אִם מַכִּירוֹ לָא בָּעֵינַן קְבָרְתָּיו עכ"ל. א"כ נָפְקָא לָן לנ"ד שֶׁאֵין צ"ל וּקְבָרְתִּיו מִכַּמָּה טַעְמֵי אֲלִיבָּא דכ"ע חֲדָא שֶׁאָמַר הָרַגְתִּי וְעוֹד שֶׁהוּא מַכִּירוֹ וּמְהֵימַן לכ"ע.

וַעֲדִיפָא מִינָּהּ בנ"ד שֶׁאָמַר הַגּוֹי רמית"ו בי"ן זו"ז שקפא"ן הָוֵי כְּאִילּוּ אָמַר קְבָרְתָּיו דְּהָכִי כָּתַב מָרָן בְּשֵׁם הָרִיבָ"שׁ וְז"ל שֶׁאֲפִילּוּ לְמַצְרִיכִין שֶׁיֹּאמַר קְבָרְתָּיו לָאו דַּוְקָא אֶלָּא כָּל שֶׁנִּתְעַסֵּק בְּטִלְטוּלוֹ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם כְּדֶרֶךְ הַמֵּתִים וְלֹא הָיָה בּוֹדֵד כָּנָף וּפוֹצֶה פֶּה וּמְצַפְצֵף אוֹ שֶׁהוּא לֹא נִתְעַסֵּק אֶלָּא שֶׁמֵּעִיד שֶׁנִּתְעַסְּקוּ בּוֹ אֲחֵרִים בְּהָא סַגִּי דְּהַשְׁתָּא לֵיכָּא לְמֵיחַשׁ לְמִידֵי שֶׁכֵּיוָן שֶׁנִּתְעַסְּקוּ בּוֹ הִכִּירוּהוּ וְלֵיכָּא לְמֵיחַשׁ דְּאָמַר בְּדַדְמֵי עכ"ל.

וְהָכָא בנ"ד כֵּיוָן שֶׁטִּלְטְלוּ כְּדֵי לְהַשְׁלִיכוֹ בי"ן זו"ז שקפ"אן אֵין צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר קְבָרְתָּיו וְכֵן הַסְכָּמַת כָּל הַפּוֹסְקִים יע"ש וְאֵין כָּאן מָקוֹם לְהַאֲרִיךְ דְּפָשׁוּט הוּא:חֲקִירָה ה' דְּשֶׁמָּא נִתְכַּוְּנוּ לְהָעִיד וכו'. הִנֵּה מֵהָרִיבָ"ל ז"ל בְּחֵלֶק ג' שְׁאֵלָה ב' הֶאֱרִיךְ בְּעִנְיָן מִתְכַּוְּנִין לְהָעִיד ומסל"ת אֵיזֶה מַקְרֵי מסל"ת וְכָתַב וְז"ל הַכְּלָל הָעוֹלֶה דְּנָקְטִינַן דִּבְשׁוֹאֵל עַל אַנְשֵׁי הַבַּיִת אוֹ שֶׁאוֹמֵר אִמְרוּ לֶאֱנָשַׁי בֵּיתוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי שֶׁמֵּת פְּלוֹנִי הָוֵי מסל"ת אֲבָל כְּשֶׁמַּזְכִּיר אִשְׁתּוֹ לָא הָוֵי מסל"ת וּכְשֶׁבָּא לב"ד בְּכָל גַּוְונָא לָא הָוֵי מסל"ת עכ"ל: מַשְׁמַע אֵינוֹ נִקְרָא בָּא לְהָעִיד אֶלָּא מִי שֶׁאֵינוֹ מסל"ת וְכֵן מַשְׁמַע מִדִּבְרֵי רַבֵּינוּ הַטּוּר שֶׁכָּתַב וְז"ל גּוֹי שמסל"ת שֶׁמֵּת וְאֵינוֹ מְכַוְּנִין לְשֵׁם עֵדוּת מַשִּׁיאִין אֶת אִשְׁתּוֹ וְכֵן הַשּׁוֹמֵעַ מִפִּיו וּבָא וְהֵעִיד בִּפְנֵי ב"ד מַשִּׁיאִין אֶת אִשְׁתּוֹ כֵּיצַד מסל"ת כְּגוֹן שֶׁאָמַר אֲנִי רָאִיתִי לִפְלוֹנִי שֶׁמֵּת כַּמָּה הָיָה נָאֶה אוֹ כַּמָּה טוֹבָה עָשָׂה עִמִּי וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה שֶׁמּוֹכִיחַ שֶׁאֵינוֹ מְכַוְּנִין לְשֵׁם עֵדוּת אֲבָל אִם מְכַוְּנִין לְשֵׁם עֵדוּת אֵינוֹ נֶאֱמָן עכ"ל:

וְכֵן כָּתַב הָרַמְבַּ"ם בְּעִנְיַן אֵיזֶה נִקְרָא מסל"ת כְּגוֹן כַּמָּה הָיָה נָאֶה וְכַדּוֹמֶה וְכָתַב הכ"מ בְּשֵׁם הָרִיבָ"שׁ ז"ל וְז"ל אִם לֹא בָּא לב"ד וְאָמַר מֵעַצְמוֹ אִישׁ פְּלוֹנִי מֵת מִסְפַּר דְּבָרִים מסל"ת נִקְרָא וְאֵין צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר בִּדְבָרָיו כָּל אוֹתָם דְּבָרִים שֶׁהִזְכִּיר הָרַמְבַּ"ם שֶׁהוּא לֹא הֶבִיאָם אֶלָּא לְרַוְוחָא דְמִלְתָא וְהֵבִיא רְאָיָה מֵהַהוּא גּוֹי דַּהֲוָה אָמַר מַאן אִיכָּא בֵּי חָסָא שָׁכִיב חָסָא עכ"ל.

וְהָרַב מִשְׁנָה לַמֶּלֶךְ ז"ל כָּתַב עָלָיו וּדְבָרִים בְּרוּרִים הֵם אָמְנָם הָרָ"ן ז"ל בִּתְשׁוּבָה הֵבִיאָה הלח"מ בְּשֵׁם הרב"י וְז"ל שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיַּקִּדִּים דְּבָרִים דְּוֹמְיָא דְּמַאן אִיכָּא בֵּי חָסָא וּכְבָר תָּמַהּ עָלָיו הָרַב הַגָּדוֹל מוהריב"ל ז"ל בְּרֵישׁ ח"ג דְּאַדְּרַבָּה מִשָּׁם מַשְׁמַע בְּהֶפְךְ דְּמַאן אִיכָּא בֵּי חַסָּא פֵּירוּשׁוֹ מִי מֵאֲנָשֵׁי בֵּיתוֹ שֶׁל חַסָּא שֶׁיִּשְׁמַע דִּבְרֵי וְאַדְּרַבָּה זֶה נִרְאֶה קָצָת דְּמִתְכַּוְּנִין לְהָעִיד וְהָרִיבָ"שׁ ז"ל הֶבִיאוֹ בַּתְּשׁוּבָה לִרְאָיָה לוֹמַר שֶׁאֵין צָרִיךְ שֶׁיַּקִּדִּים דְּבָרִים עכ"ל: נָקְטִינַן מֵהָכָא דְּהָרָ"ן וְהָרִיבָ"שׁ פְּלִיגִי אִם צָרִיךְ הַגּוֹי לְהַקְדִּים דְּבָרִים לְעֵדוּתוֹ אוֹ לָאו וְרוֹב הָאַחֲרוֹנִים מַסְכִּימִים לְדַעַת הָרִיבָ"שׁ דַּאֲפִילּוּ לֹא הִקְדִּים דְּבָרִים מִקְּרֵי מסל"ת.

וְהַנִּדּוֹן שֶׁלְּפָנֵינוּ פְּשִׁיטָא דְּהָוֵי מסל"ת וְאֵינוֹ מִתְכַּוְּנִין לְהָעִיד אֲפִילּוּ לִסְבָרַת הָרָ"ן שֶׁהֲרֵי הָיָה מִתְאוֹנֵן עָלָיו וְאוֹמֵר חֶבֶל עַל פְּלוֹנִי כא"ן יעמ"ל מעאנ"א כי"ר וכא"ן עמילנ"א וַדַּאי דְּמִקְּרֵי מסל"ת. וְהַגּוֹי הָרִאשׁוֹן שֶׁאָמַר אנ"א קתל"ת פְּלוֹנִי ורמית"ו בי"ן זו"ז שקפא"ן לִסְבָרַת הָרִיבָ"שׁ וּשְׁאָר פּוֹסְקִים כֵּיוָן שֶׁלֹּא בָּא לב"ד אֲפִילּוּ לֹא הִקְדִּים דְּבָרִים מִקְּרֵי מסל"ת וְלִסְבָרַת הָרָ"ן דְּסָבַר צָרִיךְ שֶׁיַּקִּדִּים דְּבָרִים אֲחֵרִים.

הִנֵּה מָצָאתִי מוהרש"ך ז"ל הוּבְאוּ דְּבָרָיו בַּקּוּנְטְרֵיס עֲגוּנוֹת אפי' לְדַעַת הָרָ"ן שֶׁמִּצָּרִיךְ הַגּוֹי המסל"ת לְהַאֲרִיךְ בְּסִפּוּר קְצָת דְּבָרִים אֲחֵרִים הַיְינוּ כְּשֶׁמְּסַפֵּר לְיִשְׂרָאֵל אֲבָל כְּשֶׁמְּסַפֵּר לְגוֹי אֵין צָרִיךְ עכ"ל: נָפְקָא לָן לנ"ד אֲפִילּוּ לִסְבָרַת הָרָ"ן לָא הָוֵי מִתְכַּוְּנִין לְהָעִיד כֵּיוָן שֶׁהוּא גּוֹי מְסַפֵּר לַגּוֹי כְּדִבְרֵי מוהרש"ך וּשְׁנֵי הַגּוֹיִם רִאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן נִקְרָאִים מסל"ת אַלִּיבָּא דכ"ע.

וּמַה שֶׁאָמַר הַגּוֹי הָאַחֲרוֹן נכ"אן תג"י שהאד"ה קודא"ם אל"ה וקודא"ם אשר"ע נשה"ד לָא מִקְּרֵי נִתְכַּוְּנִין לְהָעִיד חָדָא דְּמֵעִיקָּרָא הָיָה מִתְאוֹנֵן עָלָיו וְהָוֵי מסל"ת. וְעוֹד דְּמַשְׁמָעוּת לְשׁוֹנוֹ אֵינוֹ מוּבָן דְּמִתְכַּוְּנִין בִּשְׁבִיל הָאִשָּׁה אֶלָּא כַּוָּנָתוֹ לֶאֱמֶת דְּבָרָיו שֶׁכֵּן שָׁמַע מִמֶּנּוּ בְּלִי סָפֵק אֲפִילּוּ אִם יֹאמְרוּ לוֹ שֶׁיֹּאמַר בְּתוֹרַת עֵדוּת לִפְנֵי שׁוֹטֵר וּמוֹשֵׁל כְּדֵי לְהַעֲנִישׁ הַהוֹרֵג הוּא יָעִיד שֶׁשָּׁמַע כֵּן מִן הַהוֹרֵג.

וש"מ נָמֵי דְּהַשְׁתָּא מִיהָא אֵין כַּוָּנָתוֹ לְהָעִיד אֶלָּא אִם יַזְמִינוּהוּ לְעֵדוּת: וְכָתַב הָרַב כנ"הג בְּשֵׁם הרשד"ם וְז"ל בָּא לב"ד בְּכָל גַּוְונָא לָא מְהַנֵּי לֹא בָּא לב"ד אִם נִרְאֶה שֶׁכַּוָּנָתוֹ לְהַתִּיר אוֹ לְהָעִיד אֵינוֹ נֶאֱמָן וְאִם לָאו עֵדוּתוֹ עֵדוּת.

וְשָׁם כָּתַב הכנ"הג סי' ס"ב וְז"ל וּבְתְשׁוּ' כ"י למהר"ר יְשׁוּעָה קַנְדִּיוּטִי ז"ל מָצָאתִי בְּשֵׁם רַבֵּינוּ יְשַׁעְיָה מִטְרָאֲנִי ז"ל וְהָרִיטְבָ"א וְהָרִיבָ"שׁ ז"ל דְּכָל שֶׁלֹּא בָּא לב"ד אעפ"י שֶׁמֻּחְזָר לְהָעִיד מסל"ת מִקְּרֵי עכ"ל. וְסִיֵּם הָרַב בִּדְבָרָיו וְכֵן דַּעַת הר"ש הַלֵּוִי ז"ל בִּתְשׁוּ' חא"הע סי' ד': וַאֲנִי בְּרִיהּ קַלָּה רָאִיתִי דִּבְרֵי מוהר"ש הַלֵּוִי ז"ל בִּתְשׁוּ' הנז' וְהָאֲרִיךְ לְהוֹכִיחַ כָּאָמוּר וְז"ל הר"ש הַלֵּוִי ז"ל הֲרֵי בפי' כָּתַב הרא"ם ז"ל דְּכֵיוָן שֶׁהוּא חוּץ לב"ד אפי'

שֶׁיִּהֵא מְכַוֵּין לְהָעִיד וְיַפְשִׁפֵּשׁ אַחַר בְּנֵי אָדָם הָרוֹצִים לָדַעַת בְּמִיתַת פְּלוֹנִי וְאָמַר לָהֶם פְּלוֹנִי מֵת מִקְרֵי שַׁפִּיר מסל"ת.

וְכַיּוֹצֵא לְדָבָרִים אֵלּוּ שֶׁל הרא"ם זַ"ל כָּתַב הָרַב הַגָּדוֹל מוהר"י טְאִיטָצָק זַ"ל הֶבִיאָם הָרַב ר' בִּנְיָמִין זְאֵב זַ"ל בִּתְשׁוּבוֹ' סי' ח' וסי' ט' וְהֵבִיא רְאָיָה מִתְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א זַ"ל וְהוֹכִיחַ מִמָּנָּה דְּהַגּוֹי אִם אָמַר מֵת סְתָם בְּלִי שְׁאֵלָה וּבְלִי הַזְכָּרַת שֵׁם אִשָּׁה וּבְלִי שְׁיָבֵא לב"ד הָוֵי מסל"ת וְשֶׁכֵּן פָּשַׁט הַמִּנְהָג.

וְעוֹד הֵבִיא שָׁם הָרַב רַבִּי בִּנְיָמִין זַ"ל כַּמָּה תְּשׁוּבוֹת מִכַּמָּה רַבָּנִים גְּדוֹלִים וְטוֹבִים שֶׁכֻּלָּם ס"ל כְּדַעַת מוהר"י טְאִיטָצָק זַ"ל עכ"ל הָרִא"שׁ: הֲרֵי מְפֹרָשׁ יוֹצֵא דְּלָא מִקְרֵי בָּא לְהָעִיד וְאֵינוֹ נֶאֱמָן אֶלָּא בא' מג' אוֹפַנִּים.

רְאשׁוֹנָה כְּשֶׁבָּא לב"ד אפי' מסל"ת כֵּיוָן שֶׁבָּא לב"ד מַעֲשָׂיו מוֹכִיחִים עָלָיו שֶׁנִּתְכַּוֵּון לְהָעִיד וְאֵינוֹ נֶאֱמָן. שֵׁנִית כְּשֶׁהָיָה ע"י שְׁאֵלָה.

שְׁלִישִׁית כְּשֶׁמַּזְכִּיר שֵׁם הָאִשָּׁה כְּגוֹן שֶׁאָמַר אָמְרוּ לְאִשְׁתּוֹ אוֹ הִשִּׂיאוּ אֶת אִשְׁתּוֹ. אֲבָל כְּשֶׁהָיָה חוּץ לב"ד וְלֹא הִזְכִּיר שֵׁם אִשָּׁה וְלֹא הָיָה ע"י שְׁאֵלָה אע"פ שֶׁנִּרְאָה מִכָּל דְּבָרָיו שֶׁמִּתְכַּוֵּון לְהָעִיד אפי' הָכִי נֶאֱמָן וּמַשְׁיִאין עַל פִּיו: ובנ"ד חוּץ לב"ד וְלֹא הִזְכִּיר שֵׁם אִשָּׁה וְלֹא הָיָה עַל יְדֵי שְׁאֵלָה פְּשִׁיטָא דְּעֵדוּתוֹ עֵדוּת אַף עַל פִּי דְּמַשְׁמַע קְצָת דְּמִתְכַּוֵּון לְהָעִיד מִמַּה שֶׁאָמַר נכ"אן תג"י שהא"דה וכו' אַפִּ"ה עֵדוּתוֹ עֵדוּת וּמַשְׁיִאין עַל פִּיו.

וּמַה גַּם שֶׁכְּבָר הוֹכַחְתִּי שֶׁאֵין בְּמַשְׁמָעוּת דְּבָרָיו לְשׁוֹן עֵדוּת כְּלָל לְהַתִּיר הָאִשָּׁה וְכָל מִי שֶׁהוּא בָּקִי בִּלְשׁוֹן עַרְבִי פָּשׁוּט וּבָרוּר לוֹ שֶׁאֵין בְּמַשְׁמָעוּת דְּבָרָיו לְשׁוֹן עֵדוּת כְּלָל כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי דְּכַוָּנָתוֹ לֶאֱמֹת דְּבָרָיו שֶׁכֵּן שָׁמַע מִן הַגּוֹי הַהוֹרֵג בְּלִי סָפֵק אפי' אִם יֹאמְרוּ לוֹ שֶׁיֹּאמַר בְּתוֹרַת עֵדוּת לִפְנֵי שׁוֹטֵר וּמוֹשֵׁל כְּדֵי לְהַעֲנִישׁ הַהוֹרֵג הוּא יָעִיד שֶׁשָּׁמַע כֵּן מֵהַהוֹרֵג וּפָשׁוּט הוּא: חֲקִירָה ו' ז' שֶׁמָּא מִתְפָּאֵר הַגּוֹי הָרִאשׁוֹן אוֹ הַשֵּׁנִי לְמָדוּהוּ וכו': הִנֵּה ממ"ש מָרָן בסי' י"ז ס' י"ד וְזַ"ל אִם הָיָה אֲמַתְלָא בְּשִׂיחַת הַגּוֹי שֶׁמָּא נִתְכַּוֵּון לְדָבָר אַחֵר כְּמוֹ שֶׁאָמַר לְאַחֵר עֲשֵׂה לִי כָּךְ וְכָךְ שֶׁלֹּא אֶהֱרֹג אוֹתְךָ כְּדָרְכִּי שֶׁהָרַגְתִּי לִפְלוֹנִי אֵין זֶה מסל"ת שֶׁכַּוָּנָתוֹ לְהַטִּיל אֵימָה עַל זֶה עכ"ל.

ומור"ם בהג"ה כָּתַב בְּשֵׁם רַבֵּינוּ יְרֻחָם נָתִיב כ"ג וְזַ"ל וְכֵן בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ לְשִׁקָּרָא שֶׁלְּמָדוּהוּ לוֹמַר כֵּן אֵין סוֹמְכִין עָלָיו עכ"ל: הֲרֵי מְבֹאָר דְּלָא אָמְרִינַן לְמֵירְמֵא אֵימְתָא אוֹ שֶׁיְּלַמְּדוּהוּ לְשַׁקֵּר כְּגוֹן שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא הָאִשָּׁה שְׁכָרָהּ אֶת הַגּוֹי לוֹמַר כֵּן כְּדֵי שֶׁתַּתִּירוּהָ לְהִנָּשֵׂא לֹא חָיְישִׁי' לָזֶה אֶלָּא אִם הָיָה מוּכָח כֵּן מִתּוֹךְ דִּבְרֵי הַגּוֹי אֲבָל מִסְּתָמָא לָא חָיְישִׁינַן.

ובנ"ד סְתָמָא קָאָמַר אֲנִי הֲרַגְתִּיוּוְאֵין צַד לְהַחְמִיר בָּזֶה: וְכֵן דַּיְיק מוהריב"ל ח"ב סי' ט"ו וְנִסְתַּיֵּעַ מִדְּבָרֵי הַגְּמָרָא וְזַ"ל וְכִדְאָמְרִינַן בַּגְּמָרָא וְאִי לָא קָטַיְלְנָא לָךְ כְּמוֹ דְּקָטַיְלְנָא לִפְלוֹנִי עכ"ל. וְשָׁם כָּתַב דִּבְרֵי מָהָרָ"ם זַ"ל בִּתְשׁוּבַת שְׁאֵלָה בְּהַהִיא עוּבְדָּא דְּהַהוּא גּוֹי דְּקָאָמַר לְיִשְׂרָאֵל שָׁקוֹל אַסְפַּסְתָּא וְשָׁדֵי לְחֵינְוָתָא בְּשַׁבְּתָא וְאִי לָא קָטַיְלְנָא לָךְ כִּי הֵיכִי דְּקָטַיְלְנָא לִפְלוֹנִי יִשְׂרָאֵל דַּאֲמַרִי לֵיהּ בַּשִּׁיל קֻדָּרָה בְּשַׁבְּתָא וְלָא בְּשִׁיל וּקְטַלְתֵּיהּ.

דְּשָׁאנֵי הָתָם דְּמוֹכְחָא מִלְּתָא דִּלְמֵירְמֵא אֵימְתָא הוּא דְּקָא עָבִיד אֲבָל הֵיכָא דְּאָמַר הָרַגְתִּי לִפְלוֹנִי דְּלָא מוֹכְחָא מִלְּתָא דִּלְמֵירְמֵא אֵימְתָא קָא עָבִיד לָא תָּלִינַן לְהַחְמִיר וּמְהֵימַן וְכָתַב

הָרַב בַּעַל ת"ה בס' הַכְּתָבִים סי' רנ"ג דְּלָא תְּלִינַן אֶלָּא אִם כֵּן מֻכְרָח מִתּוֹךְ דְּבָרָיו טוּבָא דְּמְשַׁקֵּר יע"ש עכ"ל.

נָקְטִי' מֵהָכָא דְּלָא אָמְרִינַן מִתְכַּוְּנִין לְמִירְמֵא אֵימְתָא אֶלָּא אִם כֵּן מוּכָח מִתּוֹךְ דְּבָרָיו כְּאָמוּר: וְעוֹד יֵשׁ רְאָיָה מִמַּה שֶּׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל בַּחֲקִירָה ד מֵהַגָּהַת הַמָּרְדְּכַי שֶׁהֵבִיא הרב"י וּמָהָרָ"ם וְהָרֹא"שׁ ומהרי"ק וְהָרַב תה"ד שֶׁכֻּלָּם מַסְכִּימִים לְדַעַת אַחַת דְּלָא אָמְרִינַן דְּהַגּוֹי מִתְפָּאֵר אוֹ לְמִירְמֵא אֵימְתָא נִתְכַּוְּנוּן אֶלָּא אִם כֵּן מוּכָח מִתּוֹךְ דְּבָרָיו טוּבָא דְּמְשַׁקֵּר כְּדִבְרֵי מֹהָרִיבָ"ל זַ"ל.

וּלְפִי שמור"ם זַ"ל בְּהֶגָּה מְשַׁוֶּה דִּין זֶה דְּלִמְירְמֵא אֵימְתָא לְדִין הַאי דְּחָיְישִׁינַן שֶׁמָּא לִיְמַדּוּהוּ לוֹמַר כֵּן וּכְגוֹן דְּשֶׁמָּא הָאִשָּׁה שְׁכָרָהּ אוֹתוֹ לוֹמַר כֵּן כְּדֵי שֶׁיַּתִּירוּהָ לְהִנָּשֵׂא מִמֶּנּוּ נִקַּח כִּי הֵיכִי דְּאָמְרִינַן לְעִנְיַן לְמִירְמֵא אֵימְתָא דַּוְקָא הֵיכָא דְּמוּכָח מִדְּבָרָיו טוּבָא דְּמְשַׁקֵּר כְּדֵי לְהִתְפָּאֵר אוֹ לְהָטִיל אֵימָא כְּהַהִיא דַּעֲשֵׂה דָּבָר פְּלוֹנִי וְאִי לָא קָטַיְלְנָא לָךְ כִּי הֵיכִי דְּקָטַיְלְנָא פְּלוֹנִי.

הָכִי נָמֵי לְעִנְיַן דְּחָיְישִׁינַן דִּילְמָא לִיְמַדּוּהוּ לוֹמַר כֵּן אֵין לָחוּשׁ לְזֶה אֶלָּא אִם כֵּן מוּכָח מִדְּבָרָיו דְּמְלֻוָּמָד מֵאֲחֵרִים אֲבָל אִם דְּבָרָיו סְתוּמִים כַּנִּדּוֹן דִּידַן לָא חָיְישִׁינַן דְּמְלֻוָּמָד אוֹ לְהִתְפָּאֵר כֵּיוָן דְּלָא מוּכָח מִדְּבָרָיו: וְעוֹד יֵשׁ רְאָיָה מִמ"ש מָרָן בְּסִימָן י"ז סִימָן מ"ח בְּאוֹמֶרֶת גֵּרַשְׁתַּנִי וְהַוְכְּחָשָׁה וְאַחַ"כ הָלְכָה הִיא וּבַעְלָהּ לִמְדִינַת הַיָּם וּבָאָה וְאָמְרָה מֵת בַּעְלִי אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת וַאֲפִי' בָּא עֵד אֶחָד וְהֵעִיד לָהּ שֶׁמֵּת בַּעְלָהּ לֹא תִּנָּשֵׂא שֶׁמָּא הִיא שָׂכְרָה אוֹתוֹ עכ"ל.

מִכָּאן הוֹכָחָה גְּדוֹלָה דְּלָא חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא שְׂכָרָהּ וְלִימְּדָה אוֹתוֹ לוֹמַר כֵּן אֶלָּא בְּהַוְכְּחָשָׁה מְקֻוָּדֶם דְּאִתְּרַע חֶזְקָתָהּ דאל"כ אֵין לַדָּבָר סוֹף וְהֵיכִי מַשְׁכַּחַת מס"לת דְּכָשֵׁר דַּאֲמוּר רַבָּנָן. דְּבָכָל מסל"ת אָמְרִינַן שֶׁמָּא שְׂכָרָהּ אוֹתוֹ וְלִימְּדָה אוֹתוֹ אֶלָּא וַדַּאי הָתָם דְּהַוְכְּחָשָׁה דַּוְקָא אָמְרִי' הָכִי.

וַאֲפִי' בְּהַוְכְּחָשָׁה נָמֵי הק' הָרַב הַמַּגִּיד עַל הָרַמְבַּ"ם ל מֵאַיִן הוֹצִיא שֶׁכָּרָהּ אוֹתוֹ דִּין שָׁלֹא הֶוְזַכַּר בַּגְּמָרָא וְהָאֲרִיךְ בָּזֶה הכ"מ וְיִישֵׁב דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם ע"ש בפ' י"ג מהל' גֵּירוּשִׁין יָלְפִינַן מִדִּבְרֵיהֶם מִיָּהָא לנ"ד דְּאֵין לָחוּשׁ שֶׁמָּא שְׂכָרָהּ אוֹתוֹ וְלִימְּדָה אוֹתוֹ כָּאָמוּר: וְעוֹד סְבָרָא נוֹתֶנֶת דְּלָא אָמְרִינַן בנ"ד מְלֻוָּמָד אוֹ לְהִתְפָּאֵר בַּגּוֹי הָרִאשׁוֹן מִשּׁוּם דְּאִם הוּא מְלֻוָּמָד לֹא יֹאמַר הֲרִגְתִּיו הָיָה לוֹ לוֹמַר פְּלוֹנִי מֵת וּמִדְּקָאָמַר הֲרִגְתִּיו נֶאֱמָן.

וְלֹא שַׁיָּיךְ ג"כ לוֹמַר לְהִתְפָּאֵר נִתְכַּוְּנוּן מִשּׁוּם דְּלְגַבֵּי גּוֹי חֲבֵירוֹ לֵיכָּא הִתְפָּאֲרוּת דַּהֲרִיגַת יְהוּדִי אֶחָד מִלְּתָא זוּטַרְתִּי הִיא לְגַבַּיְיהוּ. וּלְגַבֵּי גּוֹי הַשֵּׁנִי נָמֵי לָא אָמְרִינַן לְמִירְמֵא אֵימְתָא אוֹ מְלֻוָּמָד סְבָרָא הִיא דְּכֵיוָן דְּאוֹמֵר לָהֶם עַל גּוֹי אַחֵר שֶׁהָרַג לֹא שַׁיָּיךְ לְמִירְמֵא אֵימְתָא לְגַבֵּי דִּידֵיהּ וְלֹא לְגַבֵּי הָרוֹצֵחַ דְּמָה אִיכְפַּת לֵיהּ לַגּוֹי הַשֵּׁנִי אִם יִהְיוּ יְרֵיאִים מִמֶּנּוּ מֵהָרוֹצֵחַ וְשֶׁתְּהֵא אֵימָתוֹ מֻוטֶלֶת עַל אֲחֵרִים וְלָא חָיְישִׁינַן נָמֵי דְּמְלֻוָּמָד הוּא דְּאִם כֵּן הָיָה לוֹ לוֹמַר פְּלוֹנִי מֵת וְלָמָּה לֵיהּ לְהַרְבּוֹת שְׁקָרִים כָּל כָּךְ לוֹמַר גּוֹי פְּלוֹנִי הָרַג פְּלוֹנִי אֶלָּא וַדַּאי דְּקוּשְׁטָא קָאָמַר: חֲקִירָה ח' דְּשֶׁמָּא הַגּוֹי הַשֵּׁנִי שׁוֹנֵא לוֹ וּכְדֵי לְהָרַע לוֹ וכו': הִנֵּה הָרַב צָרוֹר הַכֶּסֶף זַ"ל הִקְשָׁה דִּבְרֵי מוהריב"ל זַ"ל אַהֲדֵי בְּחֵלֶק א"הע סי' ה' דְּמַהֲרִיבָ"ל בְּחֵלֶק ג' סי' נ"א פָּסַק לְהַחְמִיר וְלֹא רָצָה לְהַתִּיר בְּעֵדוּת גּוֹי מסל"ת וְאָמַר שֶׁאַנְשֵׁי הַסְּפִינָה הָרְגוּ לִשְׁנֵי אֲחִים.

וְהָרַב זַ"ל כָּתַב בְּאוֹתוֹ נִדּוֹן מוּכָח טוּבָא דְּהַגּוֹיִם עֲבַרְתָּם שְׁמוּרָה נָצַח וכ"ש שֶׁאַחַר יוֹם אוֹ יוֹמַיִם שֶׁגֵּירְשׁוּהוּ וְהוֹצִיאוּהוּ מִן הַסְּפִינָה אָמַר מַה שֶּׁאָמַר מַשְׁמַע דַּוְקָא בכ"הג שֶׁיָּדַעְנוּ בְּוַדַּאי שֶׁגֵּירְשׁוּהוּ מְשׁוּם הָכִי אִיכָּא לְמֵימַר דְּכִדֵי לְהָרַע לְבַעֲלֵי הַסְּפִינָה שֶׁקֵּר עָנָה לְהִנָּקֵם מֵהֶם מֵאַחַר שֶׁגֵּירְשׁוּהוּ וְקִפְּחוֹ פַּרְנָסָתוֹ מְשׁוּם הָכִי דּוֹבֵר שְׁקָרִים לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּדֵי שֶׁהֵם יְגַלְגְּלוּ עֲלֵיהֶם לְהִנָּקֵם מֵהֶם אֲבָל מִסְּתָמָא עֵדוּתוֹ עֵדוּת.

וְאִילּוּ בְּחֵלֶק שֵׁנִי סִי' ט"ו בְּעֵדוּת הַתּוּגְּרְמוֹת כָּתַב שֶׁאֵין לִסְמוֹךְ עֲלֵיהֶם מֵאַחַר שֶׁאָמְרוּ הָאֵל הַיּוֹדֵעַ אִם הָאִיסְפּ"אִי הֲרָגוֹ וְהָא הָתָם לֹא נוֹדַע וְלֹא נִשְׁמַע אִם אוֹתָם הַתּוּגְּרְמוֹת הָיָה לָהֶם קֶטֶטָה עִם אוֹתוֹ הָאִיסְפּ"אִי.

וְאִם כֵּן הֵיאַךְ חָשַׁשׁ הָרַב זַ"ל לוֹמַר דְּיִלְמָא כַּוָּנָתָם לְהָרַע וּדְבָרָיו קָשׁוּ אַהֲדָדֵי. וְאִילּוּ בח"ב סִי' ו' כָּתַב מוהריב"ל דְּהַהִיא אִתְּתָא שָׁרְיָא לְהִתְנַסָּבָא בְּעֵדוּת ה"ר יִצְחָק מוֹרַקְאָט: וע"ז כָּתַב הָרַב צְרוֹר הַכֶּסֶף וְזַ"ל וְאָנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי מָה אָדוֹן בֵּיהּ דְּהָא בְּעֵדוּת הַהִיא גּוֹי מסל"ת אָמַר פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי הָרְגוּ אוֹתוֹ וְאַמַּאי לֹא חָשַׁשׁ דְּיִלְמָא כַּוָּנָתוֹ לְהָרַע הוֹאִיל וְהִזְכִּיר שֵׁם הַהוֹרֵג וְהַדְּבָרִים קַל וָחוֹמֶר אִם בְּעֵדוּת הַתּוּגְּרְמוֹת דְּלָא הֶחֱלִיטוּ הַדָּבָר לוֹמַר שהאיספ"אי הֲרָגוֹ אֶלָּא כֵּינָן שֶׁאָמְרוּ הָאֵל הַיּוֹדֵעַ עכ"ז דָּן דִּינוֹ הָרַב זַ"ל לְהַחְמִיר בְּעֵדוּת רַבִּי יִצְחָק מוֹרַקְאָט שֶׁאָמַר המסל"ת פְּלוֹנִי הָרְגוּ צְרִיכָה לְמֵימַר דְּוַדַּאי כַּוָּנָתוֹ לְהָרַע.

וּמְשַׁנֵּי אֶפְשָׁר לְחַלֵּק בֵּין דִּין לְדִין וּלְעוֹלָם מוהריב"ל זַ"ל ס"ל אַפִּילּוּ הֵיכָא דְּאָמַר הַגּוֹי מסל"ת פְּלוֹנִי הֲרָגוֹ לֹא מְשׁוּם זֶה נֹאמַר דְּכַוָּנָתוֹ לְהָרַע וְדַיְינִינַן לְהַחְמִיר אֶלָּא כִּי הֵיכִי דְּסָמְכִינַן עֲלֵיהּ כְּשֶׁאוֹמֵר מסל"ת פְּלוֹנִי מֵת וְעָבַר מִן הָעוֹלָם כְּמוֹ כֵן נֶאֱמָן כְּשֶׁאוֹמֵר פְּלוֹנִי הֲרָגוֹ כִּי גִּילּוּי מִלְּתָא בְּעָלְמָא הוּא לוֹמַר מִי הוּא הַהוֹרֵג וְלֹא חָשַׁשׁ מוהריב"ל אֶלָּא הֵיכָא דְּמוֹכָחָא מִלְּתָא טוּבָא דְּלְהָרַע מְכַוְּין בְּהֶכְרֵחַ וּכְמַעֲשֶׂה דְּהַתַּוּגְּרְמוֹת שֶׁאָמְרוּ בְּפִיהֶם בָּא עִמָּנוּ אֶפְשָׁר שֶׁנִּהְיֶה סִיבָּה לְהָבִיא לְהוֹרְגֵי צוּרִי בְּיָדוֹ תְּחִילָּתָן מוֹכִיחַ עַל סוֹפָן דְּאֵין זֶה כִּי אִם רִעַ לֵב שֶׁיֵּשׁ לָהֶם עִם אוֹתוֹ האיספ"אי וכו' הָאֱמֶת יוֹרֶה דַּרְכּוֹ דְּבִשְׁבִיל קֶטֶטָה שֶׁהָיָה לָהֶם עִם האיספ"אי וּבֵין דָּא לְדָא הַקּוֹל נִשְׁמַע שְׁצוֹרְרֵי לֹא נוֹדַע הֵיכָן הוּא אִם חַי אִם מֵת אָז מָצְאוּ עִילָּא לְהִנָּקֵם מִמֶּנּוּ בְּאוֹמְרָן האיספ"אי הֲרָגוֹ אוּלַי עַל יְדֵי זֶה יִפּוֹל בְּרָעָה וּלְעוֹלָם צוֹרְרֵי אֵינוֹ מֵת כִּי אִם חַי עכ"ל: גַּם הָרַב צְרוֹר הַכֶּסֶף הֵבִיא דִּבְרֵי הָרַב מִשְׁפַּט צֶדֶק ח"א סִי' ו' שֶׁכָּתַב וְזַ"ל בָּא שני"ז שֶׁל סאלי"ם גאוו"ץ וְאָמַר בּוֹאוּ וְתַעֲשׂוּ תְּבִיעָה בְּעַד מֹשֶׁה חַכִּים וַאֲנִי אֶתֵּן עֵדוּת אֵיךְ הֲרָגוֹ בְּנוֹ שֶׁל סאלי"ם גאוו"ץ יע"ש שֶׁהֶאֱרִיךְ הָרַב מ"ץ וְהֶעֱלָה וְזַ"ל שֶׁנִּדְאֵי לְהָרַע לִבְנוֹ שֶׁל סאלי"ם גאוו"ץ בָּא שֶׁאִם לְהוֹדִיעַ שֶׁהֲרָגוֹ לְבַד לֹא הָיָה לוֹ לוֹמַר לָהֶם שֶׁיִּתְבָּעוּהוּ וְהוּא יִתֵּן עֵדוּת אִם כֵּן מוֹכְחָאמִלְּתָא מִתּוֹךְ דְּבָרָיו שֶׁלֹּא בָּא רַק לְהָרַע לִבְנוֹ שֶׁל סאלי"ם גאוו"ץ וְהוּא יִרְצָה לְהָעִיד נָגְדּוֹ לְהִנָּקֵם מֵהֶם הַיְּהוּדִי וְכִי דֶּרֶךְ הַגּוֹיִם הָאֲרוּרִים לְרַחֵם עַל הַיְּהוּדִים וְלִדְאוֹג עַל הֲרִיגָתָם אֵין זֶה כִּי אִם רִעַ לֵב שֶׁיֵּשׁ לוֹ עִמּוֹ וְרוֹצֶה לְהָרַע לוֹ עכ"ל: ובנ"ד כֵּינָן שֶׁאָמַר לָהֶם אל"ה יִקְתַּל קאת"לו וכ"אן תְּ'ג'י' שהא"דא קוד"אם אל"ה וקוד"אם אשר"ע נש"הד אֶפְשָׁר לוֹמַר שֶׁיֵּשׁ לוֹ שִׂנְאָה עָלָיו וְרוֹצֶה לְהָרַע לוֹ וְדֵומְיָא דְּנִדּוֹן שֶׁל הָרַב מ"ץ זַ"ל שֶׁאָמַר וַאֲנִי אֶתֵּן עֵדוּת וְהֶעֱלָה הָרַב שֶׁאֵין בְּדִבְרָיו מַמָּשׁ שֶׁאֵין כַּוָּנָתוֹ אֶלָּא לְהָרַע וְאֵין עֵדוּתוֹ עֵדוּת: אָמְנָם הָאֱמֶת יוֹרֶה דַּרְכּוֹ שֶׁאֵין הַנִּדּוֹן דּוֹמֶה לָרְאָיָה דְּשָׁאנֵי הָתָם אָמַר לְאָחִיו שֶׁל מֹשֶׁה חַכִּים בּוֹאוּ וְעָשׂוּ תְּבִיעָה מִבְּנוֹ שֶׁל

סאלי"ם גווא"ץ שֶׁהָרַג לְמֹשֶׁה חַכִּים וַאֲנִי אֶתֵּן עֵדוּת נִמְצָא שֶׁהוּא מְעוֹרֵר אוֹתָם לִדְרוֹשׁ דָּמוֹ מִיָּד הַהוֹרֵג הנז'.

וְכֵן בְּנִדּוֹן שֶׁל מוהריב"ל בח"ב סי' ט"ו בְּעֵדוּת הַתּוּגְּרְמוֹת שֶׁהָיוּ מְחַפְּשִׁין וְאוֹמְרוֹת בְּפֵירוּשׁ בּוֹא עִמָּנוּ אֶפְשָׁר שֶׁנִּהְיֶה סִיבָּה לְהָבִיא לְהוֹרְגֵי צו"רי הָתָם מוֹכְחָא מִלְּתָא טוּבָא שֶׁכָּל מְגַמָּתָם אֵינָהּ אֶלָּא לְהָרַע להאיספ"אי בְּעֵדוּתוֹ.

וְכֵן בְּנִדּוֹן שֶׁכָּתַב מוהריב"ל ח"ג סי' כ"א בְּהַהוּא שֶׁגֵּירְשׁוּהוּ מִן הַסְּפִינָה וְקִפְּחוּ פַּרְנָסָתוֹ וְהֵעִיד עֲלֵיהֶם שֶׁהָרְגוּ שְׁנֵי אַחִים פָּסַק הָרַב ז"ל שֶׁאֵין עֵדוּתוֹ עֵדוּת דְּכֵינָן דְּיֵשׁ לוֹ קָטָטָה עִמָּהֶם גְּלוּיָה וּמְפֻוָּרְסֶמֶת לְעֵין כֹּל מוֹכְחָא מִלְּתָא דְּלְהָרַע לָהֶם נִתְכַּוֵּון כְּדֵי לְהִנָּקֵם מֵהֶם שֶׁקִּפְּחוּ פַּרְנָסָתוֹ: אֲבָל בנ"ד שֶׁלֹּא הֻזְכַּר לָנוּ שֶׁהָיָה לוֹ קָטָטָה עִם הַגּוֹי הָרִאשׁוֹן כִּי הַהִיא דְּאַנְשֵׁי הַסְּפִינָה וְגַם אֵין מוּבָן מִדְּבָרָיו לוֹמַר שֶׁיִּתְפְּסוּ הַהוֹרֵג ע"פי עֵדוּתוֹ זֹאת כִּי הַהִיא דְּהַתֻּוגְּרְמוֹת שֶׁאָמְרוּ אוּלַי נִהְיֶה סִיבָּה לְהָבִיא לְהוֹרְגֵי צו"רי.

וְגַם לֹא אָמַר לִיהוּדִים בּוֹאוּ וְעָשׂוּ תְּבִיעָה וַאֲנִי אָעִיד כִּי הַהִיא דְּאָמַר לָהֶם שֶׁיִּתְבָּעוּהוּ וְהוּא יִתֵּן עֵדוּת אֶלָּא שֶׁהָיָה מִתְאוֹנֵן עָלָיו לְפִי שֶׁהָיָה מַכִּירוֹ וְעוֹשֶׂה עִמּוֹ טוֹבָה וּלְכָךְ אָמַר אל"ה יקת"ל קאתל"ך שֶׁמָּנַע מִמֶּנּוּ אוֹתָהּ הַטּוֹבָה וְגִילָּה סוֹפוֹ עַל תְּחִילָּתוֹ שֶׁאָמַר לְבַסּוֹף כא"ן יעמ"ל מעאנ"א כי"ר וכא"ן עמיל"נא.

גַּם מַה שֶּׁאָמַר כא"ן תָּ'ג"י שהא"דה קודא"ם אל"ה וקוד"אם אש"רע בש"הד אֵין מוּבָן מִדְּבָרָיו שֶׁיֵּשׁ לוֹ שִׂנְאָה עַל הַהוֹרֵג וּמְחַזֵּר לִמְצוֹא עִילָּה שֶׁיִּתְפְּסוּ הַהוֹרֵג וְהוּא יָעִיד. אֶלָּא שֶׁהוּא מַצְדִּיק אֶת עַצְמוֹ בְּעֵינֵי הַשּׁוֹמְעִים וּלְהוֹרוֹת שֶׁאֵין מִתְיָרֵא מִן הַהוֹרֵג לִכְבּוֹשׁ עֵדוּתוֹ אִם יִתָּפֵשׂ הַהוֹרֵג וְיִשְׁאֲלוּ מִמֶּנּוּ עֵדוּת עכ"ז יַעֲמֹד בְּדִבּוּרוֹ וְיָעִיד וּלְעוֹלָם אֵימָא לָךְ דְּאַדְרַבָּא לָא נֵיחָא לֵיהּ שֶׁיִּתְפְּסוּ הַהוֹרֵג וְיִצְטָרֵךְ הוּא לְהָעִיד וְאָז יִהְיֶה לוֹ שִׂנְאָה עִם הַהוֹרֵג.

וְאֵין מוּבָן מִדְּבָרָיו כִּי אִם הָאֶתְאוֹנְנוֹת שֶׁמִּתְאוֹנֵן עָלָיו מֵרֹאשׁ וְעַד סוֹף : וְכֵן כָּתַב הָרַב יַד אַהֲרֹן ז"ל בחא"הע סי' י"ז ס"ק מ"ד וְז"ל אִם יֵשׁ הוֹכָחָה שֶׁלְּהַזִּיק לְרוֹצֵחַ נִתְכַּוֵּון אוֹ לְהַשְׁפִּיל לַיְּהוּדִים לָא מִקְרֵי מסל"ת הרד"ך ז"ל בֵּית ד' וּבֵית כ"א חֶדֶר ט' עכ"ל.

וְסֵיְּם שָׁם בְּשֵׁם הָרַב צְרוֹר הַכֶּסֶף הֵיכָא דְּרָאִינוּ דְּיֵשׁ קָטָטָה זֶה עִם זֶה בְּהָא וַדַּאי אֲפִילּוּ שֶׁלֹּא אָמַר בְּפִיו יָבִיא אוֹתוֹ לַמִּשְׁפָּט בְּוַדַּאי כַּוָּנָתוֹ לְהָרַע לוֹ. וְכֵן אִם נִרְאֶה בָּרוּר מִדְּבָרָיו שֶׁשּׂוֹנֵא אוֹתוֹ אֵין עֵדוּתוֹ עֵדוּת.

וּכְגוֹן דְּאָמַר תָּבִיאוּ אוֹתוֹ לַמִּשְׁפָּט וַאֲנִי אָעִיד אֲפִילּוּ לֹא יָדַעְנוּ אִם הָיָה קָטָטָה בֵּינֵיהֶם כֵּינָן דְּמוּכָח מִדְּבָרָיו שֶׁיֵּשׁ לָהֶם שִׂנְאָה זֶה עַל זֶה אֵין עֵדוּתוֹ עֵדוּת. אֲבָל כְּשֶׁלֹּא יָדַעְנוּ וְלֹא שָׁמַעְנוּ מִמֶּנּוּ דְּבָרִים קָשִׁים בְּהָא וַדַּאי תָּלִינַן לְהָקֵל הֲגַם שֶׁאָמַר פְּלוֹנִי הָרַג אוֹתוֹ עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ: ובנ"ד לֹא יָדַעְנוּ שֶׁיֵּשׁ קָטָטָה בֵּינֵיהֶם וְגַם לֹא שָׁמַעְנוּ מִפִּיו שֶׁמְּחַזֵּר שֶׁיִּתְפֹּס הַהוֹרֵג וְהוּא יָעִיד.

כְּדֵי לְהִנָּקֵם מִמֶּנּוּ הֲגַם שֶׁאָמַר אל"ה יקת"ל קאתל"ך וְגַם אָמַר כא"ן תּ'ג"י שהאד"ה קודא"ם אל"ה וקודא"ם אשר"ע בש"הד. דַּרְכָּם לוֹמַר כָּךְ אֲפִילּוּ אֵין לוֹ שִׂנְאָה עָלָיו וְלָא מַשְׁמַע בפי' דְּנֵיחָא לֵיהּ שֶׁיָּרֵיעוּ לַהוֹרֵג וְאֶפְשָׁר לוֹמַר דְּאַדְרַבָּה נֵיחָא לֵיהּ שֶׁלֹּא יִשְׁמְעוּ דְּבָרִים אֵלּוּ אֶלָּא הִתְאוֹנְנוּת בְּעָלְמָא הוּא מִתְאוֹנֵן עָלָיו לְפִי שֶׁהָיָה מַכִּירוֹ וְהָיָה עוֹשֶׂה עִמּוֹ חֲסָדִים כָּאָמוּר: הַמּוּרָם מִכָּל הָאָמוּר שֶׁמּוּבָן מִדְּבָרֵי רַבּוֹתֵינוּ ז"ל הנז"ל אֲשֶׁר מֵימֵיהֶם אָנוּ

שׁוֹתִים וּבְצֶלֶם אֲנַחְנוּ מְסִתּוֹפְפִים וְעַל דַּעְתָּם אֲנַחְנוּ נִשְׁעָנִים דְּאֵשֶׁת שָׁאוּל הנז' ה' יְנַקֵּם דָּמוֹ מֻוָּתֶרֶת לְהַנָּשֵׂא ע"פי הָעֵדוּת הַנ"ל.

וַהֲגַם שֶׁאֵין יְדִיעָתִי מַכְרַעַת וְיָדַעְתִּי מִיעוּט עֶרְכִּי וְלֹא כָּל הָרוֹצֶה לִיטּוֹל אֶת הַשֵּׁם יִטּוֹל לְהוֹרוֹת בִּדְבַר עֶרְוָה הַחֲמוּרָה וְאָז קָטֹן וְגָדוֹל עָלַי יָנִיעוּ רֹאשׁ לֵאמֹר אֵיךְ יָצָאתִי מִמְּחִיצָתִי לַעֲמֹד בִּמְקוֹם גְּדוֹלִים לְהוֹרוֹת בְּאִיסּוּר עֶרְוָה הַחֲמוּרָה עכ"ז הַנִּרְאֶה לְפִי קוֹצֶר דַּעְתִּי כָּתַבְתִּי זֹאת אָשִׁיב אֶל לִבִּי כִּי עַל דַּעַת רַבּוֹתֵינוּ ז"ל הנז"ל אֲנִי סוֹמֵךְ וּמַה שֶּׁלָּמַדְתִּי מִדִּבְרֵיהֶם הֶעֱלֵיתִי בְּקֶן קוֹלְמוֹסָא לְהַצִּיל הָאִשָּׁה הנז' מִכַּבְלֵי הָעִיגּוּן אִם יַסְכִּימוּ עַל זֶה חַכְמֵי וְרַבָּנֵי דּוֹרֵנוּ בַּעֲלֵי הוֹרָאָה שֶׁמֵּהֶם תֵּצֵא תּוֹרָה.

וְהֵן בִּפְרָט אִם יִסְמֹוךְ יָדוֹ וְיַעֲלֶה בְּהַסְכָּמָה רַב הַאי מוֹפֵת דּוֹרֵנוּ הָרַב הַמֻּפְלָא וּכְבוֹד ה' מָלֵא ר"מ ור"מ רַב מִשָּׁרְשָׁיָא כמוהר"ר רַב הו"ד יוֹסֵף דָּוִד אַבּוּלַעְפְיָא נר"ו אִם יַסְכִּים עַל מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי הֲרֵי הָאִשָּׁה הנז' מֻוָּתֶרֶת לְהַנָּשֵׂא וְאִם לֹא יַסְכִּים אֲנִי מְבַטֵּל דַּעְתִּי אֵצֶל דַּעְתּוֹ דַּעַת עֶלְיוֹן וה' הַטּוֹב יַעֲמִידֵנוּ עַל הָאֱמֶת וְכָל פּוֹנוֹת שֶׁאֲנַחְנוּ פּוֹנִים יִהְיוּ עַל דְּבַר אֱמֶת וְעַנְוָה צֶדֶק וְיַצִּילֵנוּ מִשְּׁגִיאוֹת וְיִרְאֶנּוּ מִתּוֹרָתוֹ נִפְלָאוֹת.

הֲלֹא כֹּה דִּבְרֵי צָעִיר אָנֹכִי: הַצָּעִיר מָרְדְּכַי בכמהר"ר אַבְרָהָם זלה"ה שָׁאַלְנוּ אֶת פִּי הָרַב מוֹפֵת דּוֹרֵנוּ הָרַב הַמֻּפְלָא וְכָבוֹד ה' מִלֵּא ר"מ ור"מ רַב משרשי"א כמהר"ר רַב הו"ד יוֹסֵף דָּוִד אֲבוּלְעָאפְיָא נר"ו אִם יַסְכִּים לְכָל הַכָּתוּב וְהִסְכִּימָה דַּעְתּוֹ דַּעַת עֶלְיוֹן לְהַסְכִּים לְכָל הָאָמוּר וְלֹא הִסְפִּיק לַחְתּוֹם עַד שֶׁנִּתְבַּקֵּשׁ בִּישִׁיבָה שֶׁל מַעְלָה לָכֵן הֻוְצַרְכְנוּ לִשְׁאוֹל מֵאֵת חַכְמֵי וְרַבָּנֵי דּוֹרֵנוּ עַל כָּל הַכָּתוּב לְחַיִּים שֶׁהִסְכִּימָה דַּעְתּוֹ לְמַה שֶּׁכָּתוּב יָבֹא עַל הַחֲתוּם יִשָּׂא בְרָכָה מֵאֵת ה' וִיחִי עוֹד לָנֶצַח כיר"א: גַּם אֲנִי הַצָּעִיר דַּעְתִּי מַסְכֶּמֶת לְדַעַת עֶלְיוֹן וּכְבָר כָּתַבְתִּי וְחָתַמְתִּי פְּסַק ע"ז וְנָתַתִּי בְּיַד הַמּוֹלִיךְ הַפְּסָק וּמֵרֹב אֲרִיכוּת הַזְּמַן נִמְחַק וְנִטַּשְׁטֵשׁ וְלָכֵן הֻוְצַרְכְתִּי לַחְתּוֹם פַּעַם אַחֶרֶת לַהֲפָקַת רָצוֹן הַשּׁוֹאֵל וְלִרְאָיָה חָתַמְתִּי שְׁמִי פֹּה ע"הק צְפַת תוב"ב: ע"ה אַבְרָהָם אַנְהוֹרִי ס"ט סִימָן ו' בְּמוֹתַב תְּלָתָא כַּחֲדָא הֲוִינָא נַחְנָא ב"ד דח"ל כד אָתוּ קָדָמַנָא תְּרֵי סָהֲדֵי וְאַחַר הָאִיּוּם וְהַגִּיזּוּם כְּדַחֲזֵי הֵעִידוּ בִּפְנֵי בַּעֲלֵי דָּבָר בְּאֵם לֹא יַגִּיד כִּי יוֹם אֶחָד הִפְצִיר בָּהֶם רְאוּבֵן זֶה לָבֹא עִמָּהֶם לַחֲצֵירוֹ וְלֹא יָדְעוּ עַל שׁוּם מַה וּמִיָּד בְּהַכָּנְסָם לַחֲצֵירוֹ וְהַדֶּלֶתְסָגַר אַחֲרֵיהֶם וְהוֹצִיא בִּפְנֵיהֶם טַבַּעַת וּמַטְבֵּעַ מֵחֵיקוֹ ע"א אוֹמֵר כְּשֶׁהוֹצִיאָם וְרָאוּם בְּיָדוֹ אָמַר אֵלּוּ מַתָּנָה לִבְנֵי חַיִּים שֶׁבְּכָפָר פ' וְעֵד הַשֵּׁנִי אָמַר שֶׁלֹּא יָדַע רַק מֵהוֹצָאַת הַטַּבַּעַת וְהַמַּטְבֵּעַ בְּלִבַּד וְעַד שֶׁאָמַר עַל הַמַּתָּנָה הַהוּא אָמַר שֶׁשָּׁאֲלוּ מַה טִּיבָהּ שֶׁל מַתָּנָה זוֹ וְכִי רְצוֹנְךָ לְהַעֲבִירוֹ מֵהַיְרֻשָּׁה שֶׁלְּךָ אַחַר מוֹתוֹ ואח"ך לְדִבְרֵי שְׁנֵיהֶם קָרָא לְנַעֲרָה אַחַת שֶׁבִּפְנִים וְהָעֵד שֶׁאָמַר עַל הַמַּתָּנָה אָמַר כִּי רְאוּבֵן זֶה קִיְּדְּשָׁהּ לְעַצְמוֹ וְאָמַר לָהּ הֲרֵי אַתְּ מְקֻוָּדֶּשֶׁת וכו' וְעֵד הָאַחֵר אָמַר שֶׁקִּיְּדְּשָׁהּ לִבְנוֹ חַיִּים בְּזֶה הַלָּשׁוֹן האדו"ן קידוסימ"ך מתא"ע וולד"י חַיִּים אל"י פַּ"י מסלא"תא ע"כ (וּפֵירוּשׁוֹ אֵלּוּ קִיְּדּוּשַׁיִךְ שֶׁל בְּנֵי חַיִּים שֶׁבִּכְפָר הַנִּקְרָא כָּךְ) וּרְאוּבֵן הוֹדָה לִדְבָרָיו שֶׁלִּבְנוֹ חַיִּים קָדְשָׁה אַךְ לֹא בְּלָשׁוֹן הַזֶּה אֶלָּא בִּלְשׁוֹן הַמְקֻדָּשׁ בְּלָשׁוֹן הַמּוֹעִיל וְקִיבֵּל חֵרֶם ע"ז וַאֲנַן ב"ד שַׁאֲלְנוּהוּ וְאֵיךְ יְקַדְּשָׁהּ לִבְנוֹ דְּשֶׁמָּא לֹא יִתְרַצֶּה וְאָמַר שֶׁכְּבָר מְשֻׁוָּכֶת הִיא לִבְנוֹ בִּדְבָרִים בְּעָלְמָא וְגַם בְּנוֹ שָׁלַח לוֹ כָּתַב שֶׁיְּקַדְּשֶׁנָּה לוֹ וּבְמַעֲמַד הַזֶּה הָיָה בְּנוֹ וְאָמַר שֶׁכָּךְ הוּא וְהַמִּתְקַדֶּשֶׁת שָׁאַלְנוּהָ לָהּ מַה הֲבִינָה וְאָמְרָה שֶׁאֵינָהּ זוֹכֶרֶת זוּלָתִי לְךָ חַיִּים אָמְרוּ לָהּ מַדּוּעַ כָּכָה עָשִׂית לְקַבֵּל מִיָּדוֹ וְאָמְרָה לֹא יָדְעָה עַד הֵיכָן הַדְּבָרִים מַגִּיעִים כִּי דִּבְּרוּ עִמָּהּ רְאוּבֵן הנז' וְאִשְׁתּוֹ שֶׁהֵם דָּרִים

בְּחָצֵר אֶחָד שֶׁתִּקְבֵּל מֵהֶם כֶּסֶף אוֹ שָׂוֶה כֶּסֶף וְהִיא מְמָאֶנֶת עַד שֶׁהִבְטִיחוּהָ שֶׁאֵין בְּזֶה בֵּית מֵיחוֹשׁ וּכְשֶׁאָמַרְנוּ לִרְאוּבֵן מַדּוּעַ עָשָׂה כֵּן וַהֲלֹא יֵשׁ לָנוּ הַסְכָּמָה בְּחֻרָם שֶׁלֹּא לְקַדֵּשׁ קוֹדֶם הַחֻפָּה וְאָמַר כִּי לִבִּיהּ אַנְסֵיהּ יַעַן שָׁמַע שֶׁאִמָּהּ רָצְתָה לִתְתָּהּ לְאֶחָד מִקְּרוֹבֶיהָ שֶׁהוּא עַתִּיר נִכְסִין יַעַן כִּי הִיא יְתוֹמָה וְרוֹצָה בְּתַקָּנַת בִּתָּהּ וּמִקְנָאָתוֹ בָּזֶה עָשָׂה כָּךְ וְהִנֵּה הַטַּבַּעַת שֶׁקִּדֵּשׁ בָּהּ אָמַר הַמְקַדֵּשׁ שֶׁהִיא מִבְּנוֹ הָאַחֵר שֶׁהוּא מְקֻבָּל עִיסְקָא מֵאֲחֵרִים וְקִבֵּל טַבַּעַת זוֹ בְּמַשְׁכּוֹן בְּעַד מַה שֶּׁהִקִּיף וְיָדַעְנוּ נֶאֱמָנָה כִּי בֵּן זֶה הַמְקֻבָּל עִיסְקָא מֻוְשְׁבָּע וְעוֹמֵד מִבַּעַל הַמָּעוֹת שֶׁלֹּא לִיתֵּן כְּלוּם לַאֲחֵרִים מֵהָעֵסֶק שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ וּבִפְרָטוּת עַל אָבִיו כִּי הוּא חָשׁוּד בְּעֵינֵיהֶם וּלְרַוָּחָא דְּמִילְּתָא שָׁאַלְנוּ לָעֵדִים בְּאֵיזֶה יוֹם בְּאֵיזֶה שַׁבָּת בְּאֵיזֶה חֹדֶשׁ וע"א לֹא יָדַע לְכַוֵּן הַיּוֹם מַמָּשׁ מִשּׁוּם דְּאֵינוֹ נִרְאֶה דְּזֶה דִּין מְרֻמָּה שֶׁיִּצְטָרֵךְ חֲקִירָה וּדְרִישָׁה עַיֵּין לְהָרִיבָ"שׁ סִי' רס"ו וְעַיֵּין למהריב"ל ח"א כְּלָל ג' בְּמִשָּׁוְדֶכֶת אֵין כָּאן דִּין מְרֻמָּה וְשָׁאַלְנוּ לָעֵדִים אִם הֵם מַכִּירִים אוֹתָהּ וְעַד אֶחָד שֶׁהוּא כֵּוְפְרִי אָמַר שֶׁלֹּא הַכִּירָה מֵעוֹלָם וְגַם עַתָּה שֶׁרָאָה אוֹתָהּ הוּא מְסֻפָּק אִם.

הִיא זֹאת וְהָיָה זֶה יוֹם י"ט לְחֹדֶשׁ סִיוָן לְמַסְפָּה בנ"י ישרא"ל לפ"ק וְהַכֹּל שָׁרִיר וּבָרִיר וְקִים: וַחֲתִימִי עֲלָהּ תְּלָתָא ב"ד: תְּשׁוּבָה גָּרְסִינַן בְּקִידּוּשִׁין דַּף ס"ה אָמַר רַב יְהוּדָה הַמְקַדֵּשׁ בְּעֵד אֶחָד חוֹשְׁשִׁין לְקִידּוּשָׁיו בְּעוֹ מִנַּיהּ מֵרַב יְהוּדָה שְׁנֵיהֶם מוֹדִים מַאי אִין וְלָאו וְרַפְיָא בִּידֵיהּ אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר שְׁמוּאֵל הַמְקַדֵּשׁ בע"א אֵין חוֹשְׁשִׁין לְקִידּוּשָׁיו וַאֲפִילּוּ שְׁנֵיהֶם מוֹדִים וּמוֹתֵיב רַבָּא ע"ז לר"נ מִמַּתְנִיתִין דְּהָתָם הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה קִדַּשְׁתִּיךְ וכו' וּמְפָרֵק לָהּ כְּגוֹן דַּאֲמַר לַהּ קִדַּשְׁתִּיךְ בְּכָנֵי פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי וְהָלְכוּ לָהֶם לְמד"ה וַהֲדַר מוֹתֵיב מִמַּתְנִיתִין דְּהַמְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וּמְפָרֵק לָהּ וַהֲדַר אֵיתָא אָמַר רַב יִצְחָק בַּר שְׁמוּאֵל בַּר מָרְתָא אָמַר רַב אֵין חוֹשְׁשִׁין לְקִידּוּשָׁיו וּבָתַר הָכִי אָמַר רַב יִצְחָק בר"ש בַּר מָרְתָא אָמַר רַב הַמְקַדֵּשׁ בע"א אֵין חוֹשְׁשִׁין לְקִידּוּשָׁיו וַאֲפִילּוּ שְׁנֵיהֶם מוֹדִים וְכֵן אָמַר רַבָּה בַּר ר"ה הַמְקַדֵּשׁ בע"א ב"ד רַבָּה אָמְרֵי אֵין חוֹשְׁשִׁין לְקִידּוּשָׁיו מַאן בֵּי דִינָא רַבָּה רַב אִיכָּא דְּאָמְרֵי אָמַר ר"ה אָמַר רַב הַמְקַדֵּשׁ בע"א ב"ד רַבָּה אָמְרֵי אֵין חוֹשְׁשִׁין לְקִידּוּשָׁיו מַאן בֵּי דִינָא רַבָּה רַבִּי וּמוֹתֵיב רַב אַחְדְּבוּי בַּר אַמֵּי מִשְּׁנַיִם שֶׁבָּאוּ מִמד"ה וְאִשָּׁה וַחֲבִילָה עִמָּהֶן וכו' מַאי לָאו בע"א וְתִסְבְּרָא ע"א בְּהַכְחָשָׁה מִי מְהֵימַן אֶלָּא לְמִשְׁרֵי לְעָלְמָא כ"ע ל"פ וכו' מַאי הָוֵי עֲלַהּ רַב כָּהֲנָא אָמַר אֵין חוֹשְׁשִׁין לְקִידּוּשָׁיו רַב פָּפָּא אָמַר חוֹשְׁשִׁין לְקִידּוּשָׁיו אָמַר רַב אָשֵׁי לר"כ מַאי דַּעְתָּיךְ דְּיָלְפַתְּ דָּבָר דָּבָר מִמָּמוֹן אִי מַה לְהַלָּן הוֹדָאַת בע"ד כְּמַאָה ע"ד ה"נ הָכָא א"ל הָתָם לָא קָמְחַיֵּיב לַאֲחֵרִים הָכָא קָמְחַיֵּיב לַאֲחֵרִים ע"כ: וְהִנֵּה כָּל הַפּוֹסְקִים אֲשֶׁר מֵימֵיהֶם אָנוּ שׁוֹתִים פָּסְקוּ כר"כ וַאֲפִילּוּ כְּשֶׁשְּׁנֵיהֶם מוֹדִים אֶלָּא דְּהַסְּמָ"ג סְיֵים וְז"ל אָמְנָם בְּסוֹף הַסֶּוּגְיָא מַאי הָוֵי עֲלַהּ וְלֹא נִפְסְקָה הֲלָכָה כְּמִי וְרָאוּי לְהַחְמִיר כ"כ הר"א מִמִּיץ ע"כ וְהֵבִיא לְשׁוֹנוֹ הש"ג וכ"כ הגמ"יי בפ' ד' מֵהֵ"א וְז"ל אֲבָל הרא"ם פָּסַק כְּרַב פָּפָּא וְכָתַב שֶׁשָּׁמַע כֵּן מֵאָדָם גָּדוֹל וכ"כ בס"ה שֶׁרָאוּי לְהַחְמִיר הוֹאִיל וְלֹא נִפְסְקָה הֲלָכָה כְּמִי.

אָמְנָם מוֹדֵי רַבֵּינוּ פָּסַק בִּתְשׁוּבָה כִּדְבְרֵי רַבֵּינוּ הַמְחַבֵּר וְטַעְמוֹ ה"ה כָּתוּב בְּסוֹף הַסֵּפֶר ע"כ. ומהרלב"ח בקו' הַסְּמִיכָה דַּף שכ"ו ע"ג כְּתָב דְּלֹא נִמְצָא חָבֵר לִסְבָרַת הַסְּמָ"ג אַךְ רָאִיתִי למהרימ"ט ח"ב סִימָן מ"ג כָּתַב שֶׁיֵּשׁ מֵהַגְּאוֹנִים שֶׁכָּתְבוּ דְּחוֹשְׁשִׁין לְקִידּוּשֵׁי ע"א וכמ"ש הַמָּרְדְּכִי וְהַסְּמָ"ג וְרַבֵּינוּ יְשַׁעְיָה כָּתַב שר"ת וְרַבֵּינוּ בָּרוּךְ חוֹשְׁשִׁים וְרַבֵּינוּ יְרֻחָם כָּתַב כֵּן מֵהַתּוֹ' ע"כ.

וְלֹא יָדַעְתִּי מִי הֵם הַגְּאוֹנִים הַלָּלוּ דְּלָא מָצִינוּ בְּהֶדְיָא מִי שֶׁכָּתַב כֵּן זוּלָתִי מהר"א מִמִּיץ וְהָאָדָם הַגָּדוֹל שֶׁשָּׁמַע כֵּן מִמֶּנּוּ ומ"ש מֵרַבֵּינוּ בָּרוּךְ שר"ת מַחְמִיר הָרוֹאֶה יִרְאֶה שָׁם בהג"מיי דְּמַבְיָא מַרַבֵּינוּ שִׁמְחָה מִשָּׁם ר"ת לְהֶפֶךְ דְּאֵין חוֹשְׁשִׁין לְקִידּוּשֵׁי ע"א וְכֵינָן שֶׁכֵּן י"ל עַל מהר"א מִמִּיץ אֵיךְ יַחֲלוֹק עַל ר"ת רַבּוֹ וכמ"ש בש"הג ח"א דַּף ד' וח"ב דַּף ל"ד וְרַבֵּינוּ בָּרוּךְ הוּא נִיהוּ בַּעַל סֵפֶר הַחָכְמָה כמ"ש שָׁם בש"הג וְאָנֹכִי הָרוֹאֶה מֵהַמָּרְדְּכַי בְּפֶרֶק הָאוֹמֵר סי' תקל"א בְּמַעֲשֶׂה הַפְּרִיץ שֶׁהָעֵד הָאֶחָד אָמַר אֲנִי רָאִיתִי נְתִינַת הַטַּבַּעַת יעו"ש וְכָתַב דְּהַשְּׁווּ כָּל הַגְּדוֹלִים הרא"ם ור"ת דְּלָא הָווּ קִידּוּשִׁין יעו"ש מוּכָח לְהֶפֶךְ אִם לֹא שֶׁיֵּשׁ לְחַלֵּק בֵּין ע"א לְבַד וּבֵין שְׁנֵּיִם וְאֶחָד רָאָה וְאֶחָד לֹא רָאָה.

אָמְנָם אֲנִי נָבוֹךְ בְּדִבְרֵי הַמָּרְדְּכַי הנז' שָׁם דְּכָל זֶה תְּשׁוּבַת הר"ם עַד עַיֵּן בפ' הַמְקַדֵּשׁ וְהוּא תֵּימַהּ אֵיךְ מָהָרָ"ם מַזְכִּיר לְדִבְרֵי הַסְּמָ"ג שֶׁהוּא תַּלְמִידוֹ כַּנּוֹדָע דְּהוּא וְהָרֹא"ש והג"מיי תַּלְמִידָיו כַּנּוֹדָע וְעוֹר דְּדִבְרֵי הר"ם שָׁם הֶפֶךְ מ"ש הַמָּרְדְּכַי בִּשְׁמוֹ בְּפֶרֶק הַמְּגָרֵשׁ וְזֶהוּ שֶׁרָמַז בפ' הַמְקַדֵּשׁ וְהוּא טָעוּת וצ"ל הַמְּגָרֵשׁ וְהוּבְאָה תשו' זוֹ בְּהַהַגָּהוֹת דְּשַׁיְיכִי לְהִלְכוֹת אִישׁוּת סִימָן א' וּבְוַדַּאי ט"ס הוּא מ"ש אע"ג דְּהַסְּמָ"ג מֵיקֵל וְהוּא פּוֹסֵק אַחַר שֶׁקִּדֵּם לוֹ לְמָהָרָ"ם ומ"ש מֵרַבֵּינוּ יְרֻוחָם מִשָּׁם התו' הָא וַדַּאי אֵין זֶה מַהַתּוֹ' שֶׁבְּיָדֵינוּ דַּהֲרֵי התו' בְּקִידּוּשִׁין דַּף ס"ו וּכְתֻבּוֹת דַּף כ"ג ע"א דַּעְתָּם לְהַתִּיר בְּקִידּוּשֵׁי ע"א וּכְבָר רָאִיתִי לס' יִשָּׂא בְּרָכָה שֶׁנִּתְקַשָּׁה בָּזֶה וְלֹא קָשֶׁה כְּלוּם דְּכַמָּה בַּעֲלֵי התו' שֶׁיֵּשׁ לָרַאשׁוֹנִים וְאֵינָם בְּיָדֵינוּ עַיֵּן בש"הג ח"ב אוֹת תי"ז וְיֵשׁ לְדַקְדֵּק עַל הָרַב ג"פ דַּף קכ"ו שֶׁכָּתַב דְּסִבָּרַת הַסְּמָ"ג דְּמַחְמִיר בְּקִידּוּשֵׁי ע"א סְבָרָא יְחִידָאָה הִיא וְכֵן יֵשׁ לְהַרְגִּישׁ עַל הַפּוֹסְקִים רַאשׁוֹנִים וְאֶת אַחֲרוֹנִים וּבַעֲלֵי הַתְּשׁוּבוֹת דְּבִסְבָרָא שֶׁל הַחוֹשֵׁשׁ לְקִידּוּשֵׁי ע"א תָּלוּ לָהּ בְּהַסְּמָ"ג בְּלִבַּד דְּהִנֵּה יֵשׁ וְיֵשׁ אֲשֶׁר אָתוּ וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּהַסְּמָ"ג לֹא דִּיבֵּר לְהַחְמִיר בָּזֶה אֶלָּא דְּהֵבִיא דִּבְרֵי הר"א מִמִּיץ בְּשִׁתִּיקָה וְלֹא דִּיבֵּר כְּלוּם וְאִם נִתְלוּ במ"ש הג"מיישֶׁכָּתַב וכ"כ בס"ה שֶׁגַּם שי"ל דְּמִי אָמַר עַל הַסְּמָ"ג קָאֵי דִּילְמָא עַל הר"א מִמִּיץ קָאֵי שֶׁגַּם הוּא חִיבֵּר עַל הַמִּצְוֹת וכמ"ש הָרַב חִיָּד"א שָׁם ח"ב דמ"ט וּבָזֶה לֹא קָשֶׁה מ"ש הָרַב יַד אַהֲרֹן סי' מ"ב אוֹת ג' עַל כנ"הג יעו"ש הַרֵי דִּבְרֵי הַסְּמָ"ג לְפָנֵינוּ שֶׁהֵם דִּבְרֵי הר"א מִמִּיץ אַף מִדְּבָרָיו בְּדִינָא דְּחַיֵּי דַּף ך' שֶׁהֵבִין שֶׁדִּבְרֵי הג"מיי מְדַבֵּר עַל הַסְּמָ"ג שֶׁדַּעְתּוֹ לְהַחְמִיר קָשֶׁה שֶׁהוּא שֶׁלֹּא כמ"ש בכנ"הג שָׁם: הָאָמְנָם גַּם לְשִׁיטָה זוֹ דְּחוֹשְׁשִׁין לְקִידּוּשֵׁי ע"א וְכֵן דַּעַת מור"ם סי' מ"ב וכ"כ מהרש"ך ח"ב סי' קכ"ח ובסי' בֵּית הִלֵּל וְכֵן דַּעַת ה' יָכִין וּבֹעַז ח"ב סי' כ"ו וכנ"הג בְּתְשׁוּבָתוֹ סי' ט"ו וכ"ד ה' מַשְׁאַת מֹשֶׁה ח"א בא"הע סי' ה' דַּף קי"ז וכ"כ מָהָרָ"י חֲנַדְאֵלִי סי' א' וְעַד אָחֳרָן מהריט"א בִּפְסָק אֲשֶׁר שָׁם לוֹ בְּסוֹף ס' בֶּרֶךְ מֹשֶׁה וּבְקַבָּלָה הוּא אוֹמֵר דְּבְחוֹמֶר עֶרְוָה לָא קי"ל כְּמָרָן אִם הוּא מֵיקֵל בְּשֶׁגַּם קַבָּלָתוֹ הוֹרָאוֹתָיו כְּכָל חֻקּוֹתָיו וּכְכָל מִשְׁפָּטָיו בְּאִישׁוּת שָׁאנֵי יעו"ש מ"מ כָּל זֶה הוּא כְּשֶׁשְּׁנֵיהֶם מוֹדִים כמ"ש הָרַ"ן בַּהֲלָכוֹת פ"ב דִּכְתֻבּוֹת מֵהָרַשְׁבָּ"א וכ"כ הב"י סי' מ"ב מֵהָרַשְׁבָּ"ץ וכ"כ מהרד"ך חֶדֶר כ"ד והרא"ם ח"ב סי' ל' וק"ק עַל ה' נוֹדָע בִּיהוּדָה ח"א סוֹף דַּף מ"ח שֶׁכָּתַב כֵּן וְלֹא הִזְכִּיר מִדִּבְרֵי הָרַאשׁוֹנִים אֶלָּא דבח"ב לאב"הע סי' ע"ה דַּף ס' הִזְכִּיר מִדְּבָרֵי הָרַשְׁבָּ"א הנז' וְצִידֵּד בַּגּוּף הַסְּוּגְיָא זוּלָתִי מָהָרָ"ם מִפַּאֲדוּה סי' ל"ב וְגַם הוּא סוֹתֵר עַצְמוֹ עַיֵּן להכנ"הג וס' יַד אַהֲרֹן מ"ש בָּזֶה וְהָכִי רָהֲטָא פְּשָׁטָא דְּשַׁ"ס דאע"ג דְּרַב יְהוּדָה תְּחִילָּה אָמַר סְתָם הַמְקַדֵּשׁ בע"א אֵין חוֹשְׁשִׁין לְקִידּוּשָׁיו הֲרֵי בְּמַה דְּבָעוּ מִנֵּיהּ אַחַר זֶה הָיוּ שְׁנֵיהֶם מוֹדִים אֵין וְלָאו וְרַפְיָא בִּידֵיהּ מְבֹאָר דְּגַם מִתְּחִילָּה דְּאָמַר אֵין חוֹשְׁשִׁין לְקִידּוּשָׁיו בְּהָכִי נָמֵי אַיְירִי

וְאֵין לוֹמַר מ"ש תְּחִלָּה אֵין חוֹשְׁשִׁין הוּא בְּמַכְחִישִׁים וּכְשֶׁהֵם מוֹדִים אֵין וְלָאו וְרַפְיָא בִּידַיְהּ דְּאַעִיקָּרָא מִלַּת חוֹשְׁשִׁין מַשְׁמַעוּתָא כֵּן חָשָׁשָׁא בְּעָלְמָא דַּיְקָא נָמֵי דְּלָא אָמַר מְקַוְּדָשֶׁת וְעוֹד כְּדֵי שֶׁלֹּא יַחֲלוֹק עַל מ"ש ר"נ אָמַר שְׁמוּאֵל אֵין חוֹשְׁשִׁין לְקִידּוּשֵׁי ע"א אֲפִילּוּ שְׁנֵיהֶם מוֹדִים וְרַב יְהוּדָה יָדוּעַ דְּתַלְמִידֵיהּ דִּשְׁמוּאֵל הֲוָה וְאֵין לָנוּ לְדָחוֹק דְּלָא שְׁמִיעָא לֵיהּ מִשְּׁמוּאֵל גּוּפֵיהּ אוֹ מר"נ דְּאָמְרָה מִשְּׁמוּאֵל וּמַה שֶּׁלֹּא פֵּשֵׁט לָהֶם דְּהָכִי אָמַר שְׁמוּאֵל י"ל דְּדַעְתּוֹ שֶׁאָלוּ מִמֶּנּוּ וְהוּא אָמַר לָהֶם שֶׁכֵּן דַּעְתּוֹ וְגַם מִקֻּשְׁיַת רָבָא לר"נ מוּכָח כְּשֶׁשְּׁנֵיהֶם מוֹדִים הוּא דְּקָאָמַר דְּאִי ס"ד דְּלֵיהֲוֵוֹ קִידּוּשֵׁי ע"א קִידּוּשִׁין הַיְינוּ דַּוְוקָא כְּשֶׁשְּׁנֵיהֶם מוֹדִים וּפְשִׁיט לֵיהּ הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן כְּשֶׁאָמַר קִדַּשְׁתִּיךְ בִּפְנֵי פְּלוֹנִי וּפ' וְהָלְכוּ לָהֶם לְמד"ה וּלְעוֹלָם קִידּוּשֵׁי ע"א לֹא מְהַנּוּ גַּם כְּשֶׁשְּׁנֵיהֶם מוֹדִים וְכַמְבוֹאָר שָׁם בפירש"י וְכֵן סַיֵּים בְּהֶדְיָא אח"ך אָמַר רַב יִצְחָק בַּר שְׁמוּאֵל בַּר מָרְתָא מִשְׁמֵיהּ דְּרַב הַמְקַדֵּשׁ בע"א אֵין חוֹשְׁשִׁין לְקִידּוּשָׁיו וּמִמֵּילָא מַה שֶּׁסַּיֵּים אָמַר ר"ה הַמְקַדֵּשׁ בע"א ב"ד רַבָּה אָמְרִי אֵין חוֹשְׁשִׁין לְקִידּוּשָׁיו גַּם כְּשֶׁשְּׁנֵיהֶם מוֹדִים קָאָמְרִי דאל"כ דִּבְרֵי רַב סְתָרַאי נִינְהוּ דְּהָא ר"י בַּר שְׁמוּאֵל בַּר מָרְתָא אָמַר מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב אַפִילּוּ שְׁנֵיהֶם מוֹדִים וְאֵין לָנוּ לְדָחוֹק שֶׁזֶּה שָׁמַע כָּךְ וְזֶה שָׁמַע כָּךְ וּכְמוֹ שֶׁכֵּן נִרְאֶה דַּעַת כנ"הג בְּדִינָא דְּחַיֵּי דַּף ד' שֶׁכָּתַב שֶׁהוּא דּוֹחֵק חָדָא דְּאַפּוֹשֵׁי פְּלוּגְתָּא לָא מַפְשִׁינַן וְעוֹד דְּמוּטָב לִסְבּוֹל דּוֹחֵק הַלָּשׁוֹן שֶׁלֹּא פֵּירֵשׁ וְלֹא דּוֹחֵק הָעִנְיָן לוֹמַר דְּפְלִיגִי בְּדַעַת רַב וכמ"ש הב"י י"ד סי' רכ"ח וּמִמֵּילָא גַּם מַה שֶּׁסַּיֵּים אֵיכָא דְּאָמְרִי אָמַר רַבָּה בַּר ר"ה אָמַר רַב הַמְקַדֵּשׁ בע"א ב"ד רַבָּה אָמְרִי אֵין חוֹשְׁשִׁין לְקִידּוּשָׁיו מַאן ב"ד רַבָּה רַבִּי בְּהָכִי אַיְירִי כְּשֶׁשְּׁנֵיהֶם מוֹדִים דְּאֵין סָבָרָא דְּיַחֲלוֹק רַב עַל רַבִּי שֶׁהָיָה רַבּוֹ וְכֵן מוּכָח מֵהַיְרוּשַׁלְמִי בפ' הָאוֹמֵר דְּקָאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן וְרַב אָמְרִי הַמְקַדֵּשׁ בע"א אֵין חוֹשְׁשִׁין לְקִידּוּשָׁיו ופי' מהרי"ב דְּאֵין דָּבָר שֶׁבְּעֶרְוָה פָּחוֹת מִשְּׁנַיִם וּלְפִי טַעַם זֶה מ"ל אִם מוֹדִים אוֹ לָאו וכמ"ש התשב"ץ ח"א סי' ק"ל וְהַשַּׁ"ס נָטַר לָהּ הָכָא עַד דְּפָרֵיךְ רַב אַחְדְּבוּי מִשְּׁנֵי אֲנָשִׁים וְאִשָּׁה וַחֲבִילָה עִמָּהֶם לָמָּ"ד דְּאֵין חוֹשְׁשִׁין לְקִידּוּשֵׁי ע"א וּמְיַיְשֵׁב וְתִסְבְּרָא ע"א בְּהַכְחָשָׁה מִי מְהֵימַן וַהֲדַר אַדְּלְעֵיל מַאי הָוֵי עֲלַהּ וכמ"ש כֵּן הָרַב תּוֹמַת יְשָׁרִים שָׁהֵבִיאָה שָׁם כנ"הג בְּדִינָא דְּחַיֵּי וכ"ה בְּעֵירוּבִין דַּף מ' וְתַעֲנִית דַּף י"ד וּמְצִיעָא דַּף ק"א וּבְמָנָחוֹת דַּף ע"ה דְּנָטַר הַשַּׁ"ס עַד דְּסַיֵּים לְכֻלָּהּ מִילְּתָא וְחוֹזֵר אַדְּלְעֵיל מַאי הָוֵי עֲלַהּ: וְרָאִיתִי לְמהרא"י בְּסִפְרוֹ אִמְרוֹת טְהוֹרוֹת דַּף צ"ח דְּבָרִים תְּמוּהִים דְּכָתַב מִמַּה דְּלָא אַסִּיק הַשַּׁ"ס הֲלָכָה כְּמַאן וְאַדְּרַבָּה הוֹסִיף בְּמַחֲלוֹקֶת כַּנָּוֹנַת הַגְּמָרָא דְּלָא כס"ד מֵעִיקָּרָא דְּבִשְׁנֵיהֶם מוֹדִים נָמֵי אֵין חוֹשְׁשִׁין אֶלָּא גַּם כְּשֶׁאֵין שְׁנֵיהֶם מוֹדִים נָמֵי חוֹלְקִים דְּהָא רַב פָּפָּא לֹא נָחֵלַק עַל רַב כַּהֲנָא במ"ש דְּאֵין הוֹדָאָתָהּ כְּלוּם ועכ"ז חָשַׁשׁ לְקִידּוּשֵׁי ע"א ע"כ.

וְהוּא פֶּלֶא וְכִי אִם לֹא נִפְסַק הֲלָכָה כְּמַאן נִיתַּן רְשׁוּת לְפָרֵשׁ פֵּירוּשׁ דְּחֵיק וְרַחִיק אֲשֶׁר לֹא שִׁיעֲרוּהוּ רִאשׁוֹנִים הֲרֵי מָצִינוּ בְּבֵיצָה דַּף ל"ז כַּיּוֹצֵא בָּזֶה וְלֹא נִפְסְקָה הֲלָכָה כְּמַאן וְהָדְרִינַן לִכְלָלִים שֶׁיֵּשׁ בָּזֶה תָּלֵי תִּלֵּים וְהָכָא כֵּיוָן דְּרַב אַשִׁי שְׁקִיל וְטָרֵי אַלִּיבֵּיהּ דְּרַב מַשְׁמַע דְּהָכִי הִלְכְתָא דְּרַב אַשִׁי אַחֲרוֹן הוּא וכמ"ש הָכִי בהג"מיי שָׁם מר"ח וְזוּלָתוֹ וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה כָּתַב הָרַשְׁבָּ"ץ שָׁם וּמִיהוּ אֵין אָנוּ צְרִיכִין לְהוֹכִיחַ מֵרַב אַשִׁי אֶלָּא אִם נֶאֱמַר דְּרַב כָּהֲנָא קוֹדֶם בַּזְּמַן לְרַב פָּפָּא די"ל הֲלָכָה כְּרַב פָּפָּא דְּהוּא בָּתְרָאָה דְּמַאַבַּיֵּי וְרָבָא הִלְכְתָא כְּבָתְרָאֵי ובס' הַקַּבָּלָה לְהָרָאָבָ"ד מוֹנֶה לְרַב כַּהֲנָא זֶה הַשֵּׁנִי בַּדּוֹר הַשְּׁלִישִׁי שֶׁלָּמְדוּ עִם רַב חִסְדָּא וְרַבָּה וְרַב יוֹסֵף וּבְדוֹר הַחֲמִישִׁי מוֹנֶה לְתַלְמִידֵי אַבַּיֵּי וְרָבָא ור"נ בַּר יִצְחָק ור"פ ור' הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ וְהוּא פֶּלֶא בְּעֵינַי דבספ"ק דְּנָזָה מוּכָח דְּבְדוֹר אֶחָד הָיוּ שֶׁבָּא לִשְׁאוֹל לִנְשׁוֹתֵיהֶן

אִי מַצְרִיכוֹ לְהוּ בְּדִיקָה ולפ"ז רַב כָּהֲנָא ור"פ אִם הֵם חוֹלְקִים אֵינוֹ אֶלָּא לְכָל הַמַּרְבֶּה לְהַחְמִיר אֵינוֹ כִּי אִם סָפֵק הֲלָכָה כְּמַאן תֵּדַע דְּרַב פָּפָּא ור"ה בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ בְּכָל הַשַּׁ"ס חֲבֵרִים כַּמְבֹאָר מִשָּׁם בְּנִדָּה וּבְעֵירוּבִין דַּף י"ד וּבִכְתֻבּוֹת דַּף פ"ה עַיֵּין לה"המ פכ"א מֵהִלְכוֹת אִיסּוּרֵי בִיאָה דִּין ז"ך בִּגְרוּשָׁה שֶׁבָּאָה עִם הַמְגָרֵשׁ לַדִּין דְּכָתַב דְּרַבֵּינוּ מספק"ל אִם הֲלָכָה כר"פ אוֹ כר"ה בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ הֶבִיאוֹ בס' אֹהֶל יְשָׁרִים הנד"מ וְדִבְרֵי הפר"ח בְּהִלְכוֹת עֲבוֹדַת י"ה שֶׁהֵבִיא שָׁם דְּהוֹכֵחַ יוֹכִיחַ מִפְּסָחִים דַּף קי"א דְּרַב פָּפָּא הֲוָה קָאָזִיל מִיַּמִּינֵיהּ דְּאַבַּיֵי ור"ה מִשְּׁמָאלֵיהּ אַלְמָא דְּהוּא בַּעַל גְּמָרָא טְפֵי לְדַעְתִּי אֵין רְאָיָה מִזֶּה דִּילְמָא מֻחְמַת עָשְׁרוֹ כנז' שָׁם אוֹ דְּהָיָה גָּדוֹל בְּשָׁנִים דָּבָר מַה מר"ה וּמִזֶּה יֵשׁ לְהוֹכִיחַ בְּהֵפֶךְ כֵּינָן דר"ה זוּטַר מִנֵּיהּ הֲלֹא מֵאַבַּיֵי וְרָבָא שֶׁהֵם רַבּוֹתֵיהֶם הֲלָכָה כְּבָתְרָאֵי וְעַיֵּין בִּיבָמוֹת דַּף ק"ו דְּהוֹדָה לוֹ רַבּוֹ אַבַּיֵי וּמַהָא דע"ז דַּף ע"ב וְקַמָּא דַּף ט"ו וּכְתֻבּוֹת דַּף י"ט וּבָתְרָא דַּף קע"ד דִּפְלִיגִי ר"פ ור"ה וּפְסִיק הַשַּׁ"ס כר"ה יֵשׁ לְצַדֵּד לְכָאן וּלְכָאן וְעַיֵּין בְּסַנְהֶדְרִין דַּף כ"ו ע"ב דִּפְלִיגִי ר"פ ור"ה בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ וּפָסְקוּ הַפּוֹסְקִים כר"ה בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ וּמִמַּה דְּמַיְיתִי מֵהִלְכוֹת עֲבוֹדַת י"ה דְּפָסַק הָרַמְבַּ"ם כְּרַב פָּפָּא וַדַּאי שֶׁיֵּשׁ לוֹ הֶכְרֵחַ וַאֲנַחְנוּ לֹא נֵדַע וְעַיֵּין בְּעֵירוּבִין דַּף י"ו דְּפָסַק הַשַּׁ"ס כר"ה מִשּׁוּם דְּדַיְיקָא מַתְנִיתִין כְּוָתֵיהּ אע"ג דְּאַסִּיקוּ עָלֶיהָ בִּתְיוּבְתָּא שֶׁגַּם בָּזֶה יֵשׁ לְצַדֵּד וּלְפִי שָׁעָה נִרְאֶה בְּמוּטָב תַּלְתָּא רַב כָּהֲנָא ור"פ ור"ה בְּרֵיהּדְּרַב יְהוֹשֻׁעַ כְּשֶׁחוֹלְקִים שְׁנַיִם מֵהֶם אֵינוֹ אֶלָּא סָפֵק הֲלָכָה כְּמִי.

ומ"ש מהרי"ע בְּבֵית יְהוּדָה אב"הע סִימָן י"ג וְז"ל ואע"ג דְּרַב פָּפָּא בָּתְרָאָה הוּא וְסָבַר דְּחוֹשְׁשִׁין הָא רַב אַשִׁי בָּתְרָאָה טְפֵי מִנֵּיהּ שְׁקִיל וְטָרֵי אַלִּיבָּא דְּרַב כָּהֲנָא וכמ"ש הג"מיי וְלֹא יָדַעְתִּי מִי הִגִּיד לוֹ דר"פ בָּתְרָאָה הוּא נְהִי שֶׁיֵּשׁ רַב כָּהֲנָא תַּלְמִיד רַב הנז' בְּפֶרֶק הַגּוֹזֵל אֲבָל הַאי אַחֵר הוּא וְהַשַּׁ"ס מָלֵא מִזֶּה דְּמְדַבֵּר עִם רַב אַשִׁי וְעוֹד הג"מיי לֹא כָּתְבוּ כְּהַאי לִישָׁנָא שֶׁכָּתַב וְיִתָּכֵן דְּכַוָּנָתוֹ דְּסָפֵיקָא הָוֵי ע"ד מ"ש בר"פ ור"ה בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ: וְדָרְךְ אַגַּב י"ל עַל הָרַב חִיָּד"א בְּיָעִיר אוֹזֶן דַּף ס' .

דְּהִגִּיהַ עַל מ"ש בְּבָרי' דבמ"ס נִזְכְּרוּ אָמוֹרָאֵי בָּתְרָאֵי רַב כָּהֲנָא וְרַב אָשֵׁי וְרָבָא דְּסַמֵּי מַהָתָם ר"כ וצ"ל רָבָא וְרַב אַשִׁי ע"כ וְלֹא יָדַעְתִּי לָמָּה אִם מִשּׁוּם דְּרַב כָּהֲנָא מֵאָמוֹרָאֵי קַמָּאֵי הֲרֵי יֵשׁ אַחֲרוֹן וכמ"ש הַתּוֹסָ' בְּחֻלִּין דַּף קל"ב וּבִמְנָחוֹת דַּף ק"ב וְאַף שֶׁאֵין דִּבְרֵיהֶן צְרִיכִין חִיזּוּק הִנֵּה בְּסַוְגִּיַּין מְפֹרָשׁ כֵּן דְּשָׁקִיל וְטָרֵי בַּהֲדֵיהּ רַב אַשִׁי וְעַיֵּין בִּבְרָכוֹת דַּף ט"ל וְדַף מ"ב וּכְתֻבּוֹת דַּף ח' וּפְסָחִים דַּף קי"א וּזְבָחִים דַּף ק"ו וּמְנָחוֹת דַּף פ"א וְקַמָּא דַּף פ"ד וְחֻלִּין דַּף נ"ג וב"ב דַּף ע"ו וקי"ד וקמ"א וְיָבְמוֹת דַּף ח' וְדַף צ"ד וְאִם כַּוָּנָתוֹ שֶׁלֹּא נִזְכַּר שָׁם רַב כָּהֲנָא הֲרֵי נִזְכַּר שָׁם ב"פ כ"א אָמַר רַב אִידִי אִיתְּפְלַגּוּן בָּהּ כָּהֲנָא וְאַשִׁי וְכֵן רָבָא נִזְכַּר שָׁם בפי"ג וְאִם מִשּׁוּם דְּקָרָאוּהוּ בְּשָׁמוֹ נָאֱמַר שֶׁאֵינוֹ זֶה הֲרֵי רַב אַשִׁי ג"כ קָרָאוּהוּ בְּשָׁמוֹ וְאֵין לְתָלוֹת בְּאַחֵר וַהֲרֵי הוּא הוֹדָה בּוֹ וְכֵן קָשֶׁה עַל הָרַב עוֹשֶׂה שָׁלוֹם דַּף פ"ה וְעַל הָרַב עַיִן יְהוֹסֵף שֶׁרָמַז שָׁם דְּאֵיהּ שַׁיָּיךְ דר"כ הָיָה בִּזְמַן רַב אַשִׁי וְאֵיהּ לֹא נִזְכַּר מַהַשַּׁ"ס בכ"מ שֶׁכֵּן וּמַהַתּוֹסָ' דְּכָתְבוּ דִּשְׁנַיִם הָיוּ וְכֵן י"ל עַל מהרי"קו שׁוֹרֶשׁ כ"א שֶׁכָּתַב שֶׁהֲרֵי כָּל הַשַּׁ"ס מָלֵא שֶׁלֹּא הָיָה בֵּין ר"נ לְרַב אַשִׁי כִּי אִם מִקָּצָת יְמֵי רָבָא וְלֹא כֵּוָלָם שֶׁהֲרֵי רָבָא לֹא הָיוּ יָמָיו אֶלָּא אַרְבָּעִים שָׁנָה ע"כ דְּבָרָיו תְּמוּהִים דְּיוֹם שְׁמֹת רָבָא נוֹלַד רַב אָשֵׁי כמ"ש בְּקִידּוּשִׁין דַּף ע"ב הֲרֵי דְּכָל יְמֵי רָבָא לֹא הָיָה רַב אַשִׁי בָּעוֹלָם וְעוֹד דר"פ ור"ה בְּרֵיהּ דר"י תַּלְמִידֵי רָבָא וְאַבַּיֵי הֵם בְּכָל הַשַּׁ"ס ור"כ נָמֵי חָבֵר לָהֶם כנז'.

בַּבְּקִיאוּת הנז"ל וְרַב אַשִׁי בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת אוֹמֵר כִּי הָוֵינַן בֵּי רַב כָּהֲנָא מוּכָח דְּכְמוֹ תַּלְמִידוֹ הֲוָה: וּמַה שֶׁהִצִּיעַ מהרא"י לוֹמַר דמ"ש ר"כ דְּאֵין הוֹדָאָתָהּ כְּלוּם לֹא יַחֲלוֹק עָלָיו רַב פָּפָּא אִיפְכָא מְסְתַּבְּרָא נְהִי דְּבַמָּה שֶׁאָמַר לוֹ רַב אָשֵׁי מַאי דַּעְתָּיךְ דְּיַלְפָּת וכו' יֵשׁ לְצַדֵּד לְרַב פָּפָּא אִם יִסְבֹּור כֵּן וכמ"ש כֵּן אֶחָד חָכָם הוּבָא בש"ות מָרָן דַּף כ"א אֲבָל מִמַּה שֶׁאָמַר אִי מַה לְהַלָּן הוֹדָאַת בע"ד וכו' נִרְאֶה דְּלְדִידֵיהּ דַּהֲוָה סָבוּר כְּרַב פָּפָּא כֵּן הוּא דְּהוֹדָאָה מִילְּתָא הִיא וְעַיֵּין לְהָרַב מִשְׁפְּטֵי שְׁמוּאֵל סי' קכ"ד דַּף קס"ו וע"כ מ"ש אִי מַה לְהַלָּן הוֹדָאַת בע"ד וכו' עַל כָּרְחִין כְּשֶׁיֵּשׁ ע"א מִיהָא דְּבָהוֹדָאָה לְבַד בְּקִידּוּשִׁין לֹא אָמְרָה אָדָם מֵעוֹלָם וְלָכֵן לר"פ כְּשֶׁיֵּשׁ ע"א בַּהֲדֵי הוֹדָאָתָהּ לָא חֲשִׁיב חִיּוּבָא כ"כ לְאַחֲרִינֵי וּבָזֶה א"ש מַה שֶׁדִּקְדֵּק הֶחָכָם הנז' בש"ות מֹרָ"ן אַמַּאי לָא פָּרִיךְ רַב כָּהֲנָא לְרַב אָשֵׁי וּלְדִידָךְ מִי.

נִיחָא אוֹ וּלְטַעְמִיךְ מְשׁוּם דְּלְדִידֵיהּ ל"ק דְּאֵין זֶה מִכֹּחַ הוֹדָאָתָהּ בְּלִבַּד וְכֵן מַה שֶׁהִקְשָׁה שָׁם אַמַּאי לָא פָּרִיךְ לֵיהּ מִמַּאי דקי"ל ע"א מְחַיֵּיב שְׁבוּעָה מְשׁוּם דְּיָדַע דְּדַוְוקָא בְּדָבָר שֶׁמְּחַיְּבוֹ מָמוֹן אֲבָל בג"ש דָּבָר דָּבָר מִמָּמוֹן מַה לְהָתָם צָרִיךְ שְׁנֵי עֵדִים וכו' אֵין לְהָשִׁיב: עוֹד כָּתַב מהרא"י שָׁם מַה שֶׁהוֹכִיחַ הרא"ם מֵהַסֵּוּגְיָא דְּדַוְוקָא כְּשֶׁשְּׁנֵיהֶם מוֹדִים הוּא דְּחָשַׁשׁ הַחוֹשֵׁשׁ לְקִידּוּשֵׁי עַד אֶחָד מִמַּה שֶׁמַּקְשֶׁה רָבָא לְרַב נַחְמָן מֵהָאוֹמֵר לְהָאִשָּׁה קִדַּשְׁתִּיךְ וכו' וְאִי דְּלֵיכָּא עֵדִים אַמַּאי אָסוּר בְּקֵרוֹבוֹתֶיהָ וְהַשְׁתָּא תִּקְשֵׁי לְדִידָהּ דְּהַחוֹשֵׁשׁ לְעַד אֶחָד נָמֵי מִי נִיחָא דְּהֵיאַךְ מֻוּתֶּרֶת בְּקֵרוֹבָיו אֶלָּא וַדַּאי הַיְינוּ טַעְמָא דְּהַחוֹשֵׁשׁ לְעַד אֶחָד נָמֵי הַיְינוּ דַּוְוקָא כְּשֶׁשְּׁנֵיהֶם מוֹדִים וְהוֹאִיל וְהִיא כּוֹפֶרֶת מֻוּתֶּרֶת בְּקֵרוֹבָיו וְהֵשִׁיבוּ עַל זֶה דְּהָכָא שֶׁהִיא אוֹמֶרֶת לֹא קִדַּשְׁתַּנִי הֲרֵי הִיא מַכְחֶשֶׁת אֶת הָעֵד וַאֲפִילּוּ הַחוֹשֵׁשׁ לְעַד אֶחָד כִּי מַכְחֶשֶׁת מוֹדֶה דְּאֵין חוֹשְׁשִׁין וּכְמוֹ שֶׁכָּתְבוּ רַבְּנֵותָא.

וּפְלִיאָה דַּעַת מִמֶּנִּי שֶׁהוּא הֶפֶךְ הַמַּוּנָּח שֶׁלּוֹ דְּפִלּוּגְתָּא דְּרַב כָּהֲנָא וְרַב פָּפָּא כְּשֶׁאֵין שְׁנֵיהֶם מוֹדִים וְכַאֲשֶׁר הֵבֵאנוּ דְּבָרָיו לְעֵיל עוֹד בָּזֶה גַּם אִם נֹאמַר דְּכַוָּונָתוֹ לְצַדֵּד וְלָא בְּרִירָא לֵיהּ מִילְּתָא עכ"ז שׁוֹתֵיהּ דְּמַר לָא יָדַעְנָא דמ"ש רַבְּוָותָא כֵּן דְּבַמַּכְחֶשֶׁת אֵין חוֹשְׁשִׁין גַּם לָמָּ"ד דְּחוֹשְׁשִׁין לְקִידּוּשֵׁי ע"א הַיְינוּ דְּהִמְצִיאוּ הֶכְרֵחִיּוּת שֶׁכֵּן הוּא וְזוֹ אַחַת מִן הַהוֹכָחוֹת שֶׁכֵּן נִרְאֶה מִשְּׁטָחִיּוּת הַשַּׁ"ס דְּקָאָמַר וְאִי לֵיכָּא עֵדִים וכו': עוֹד הֵשִׁיב הָרַב הנז' עַל מַה שֶׁהוֹכִיחַ עוֹד הרא"ם כֵּן מֵהַתּוֹסָ' בְּכְתֻבּוֹת דַּף כ"ג ד"ה תַּרְוַיְיהוּ דְּכָתְבוּ וְלָא הָוֵה צָרִיךְ לְהָא דַּאֲפִילּוּ לֵיכָּא אֶלָּא הַהוּא דְּאָמַר נִתְקַדְּשָׁה לֹא תֵּצֵא וְקָשֶׁה דִּילְמָא הוּא ס"ל כמ"ד חוֹשְׁשִׁין לְקִידּוּשֵׁי ע"א וּבִפְרָט לְגִירְסַת הַסְּפָרִים דְּגָרְסִי הָתָם בִּכְתֻבּוֹת רַב פָּפָּא וְהוּא עַצְמוֹ שֶׁחָלַק עַל רַב כָּהֲנָא וְחוֹשֵׁשׁ לְקִידּוּשֵׁי ע"א אֶלָּא וַדַּאי דְּסָבְרִי התו' דְּגַם לְמִי שֶׁחוֹשֵׁשׁ לְקִידּוּשֵׁי ע"א ה"ד כְּשֶׁשְּׁנֵיהֶם מוֹדִים וּבְכוֹפֶרֶת אַיְירִי הָתָם בִּכְתֻבּוֹת הֵשִׁיבוּ ע"ז דְּגַם לָמָּ"ד חוֹשְׁשִׁין לְקִידּוּשֵׁי ע"א אֵינוֹ כִּי אִם לְכַתְּחִלָּה אֲבָל לֹא בְּאִם נִשֵּׂאת כְּבָר ע"כ הָאֱמֶת שכ"כ מָרָן בב"י סי' מ"ב וּבְתְשׁוּבָה סי' כ' מַהֲרַשְׁבָּ"ץ וְהִיא בח"א סי' ע' הָרוֹאֶה יִרְאֶה לוֹ שָׁם בסי' ק"ל דְּכָתַב דמ"ד דְּחוֹשְׁשִׁין לְקִידּוּשׁוֹ ע"א מִדְּאוֹרַיְיתָא קָאָמַר וְכֵיוָן דְּחוֹשְׁשִׁין קָאָמַר מַשְׁמַע דְּמִסַּפְקָא לֵיהּ וְכֵיוָן דמספק"ל וּלְרַב כַּהֲנָא פְּשִׁיטָא לֵיהּ וכו' יעו"ש וְכֵיוָן שֶׁכֵּן דְּמִדְּאוֹרַיְיתָא סָבַר חוֹשְׁשִׁין הָא וַדַּאי הָוֵי כְּכָל סְפֵיקָא דְּאוֹרַיְיתָא דְּהָוֵי לְהַחְמִיר.

וְאִם נִישֵּׂאת כְּבָר מַאי הָוֵי דְּהַוָּלָד סָפֵק מַמְזֵר דְּאוֹרַיְיתָא הוּא וְכֵן כָּתַב הָרָ"ן בַּהֲלָכוֹת מַהֲרַמְבַּ"ן דְּלָמָּ"ד דְּחוֹשְׁשִׁין לְקִידּוּשֵׁי ע"א אִם נִישֵּׂאת תֵּצֵא וכ"כ ת"הד סִימָן רי"ב מֵהַתּוֹ' שֶׁכֵּן דַּעְתָּם וּמַה שֶׁהִקְשָׁה הָרַב שַׁעַר הַמֶּלֶךְ דַּף ג' דא"כ הו"ל לְמֵימַר תִּנָּשֵׂא לְכַתְּחִלָּה וּמַאי

לֹא תֵּצֵא דְּכָתְבוּ מִלְּבַד מַה דְּתַרְגְּמָה אִיהוּ שָׁם דְּאַיְירֵי דְּהָעֵד אָמַר שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה בְּפָנָיו וּבְפְנֵי אַחֵר עוֹד פֵּירְשָׁהּ מהרד"ך בֵּית כ"ד חֶדֶר ג' דִּכְשֶׁיֵּשׁ עֵד אֶחָד מְסַיְּיעָהּ ס"ד דְּהַתּוֹ' דְּגָרַע יוֹתֵר מִמַּה שֶׁאֵין כָּאן אֶלָּא עֵד אֶחָד דְּמְעִיזָּה פָּנֶיהָ לְכִפּוֹר וּמַה דְּהַוְצְרְכוּ התו' שָׁם לְאוֹתָהּ הַצָּעָה דְּכָתְבוּ לָא הֲוָה צָרִיךְ לְהָא וכו' עַיֵּין בס' יָתֵר הַבַּז דַּף יו"ד וּלְהָרַב חק"ל י"ד ח"א דַּף קס"ד: וְהִנֵּה הָרַב ת"הד שָׁם בַּתְּחִילָּה רָצָה לְהַחְמִיר שֶׁכָּתַב וְז"ל וא"כ עוֹבָדָא דִּידַן דְּהָווּ תְּרֵי סָהֲדֵי אֲצָל הַמַּעֲשֶׂה וְהָאֶחָד מֵעִיד שֶׁנַּעֲשָׂה הַקִּידּוּשִׁין בְּפָנָיו וּבִפְנֵי חֲבִירוֹ אע"ג דַּחֲבֵירוֹ מַכְחִישׁוֹ מ"מ לְפִי דְּבָרָיו שֶׁל זֶה קִידּוּשִׁין גְּמוּרִים הֵם אִם הָאֱמֶת כִּדְבָרָיו שֶׁחֲבֵירוֹ מְשַׁקֵּר וכה"ג מוֹדוֹ כ"ע דְּחוֹשְׁשִׁין וּרְאָיָה מֵאֶחָד אוֹמֵר קָרוֹב לוֹ וְאֶחָד אוֹמֵר קָרוֹב לָהּ וכו' וַהֲדַר בֵּיהּ דְּכָתַב אָמְנָם הָתָם אַיְירֵי בְּעִנְיָן זֶה דְּכַמָּה סָהֲדֵי הָווּ הָתָם וְהָלְכוּ למד"ה רַק נִשְׁאֲרוּ אֵלּוּ הַשְּׁנַיִם זֶה אוֹמֵר קָרוֹב.

לוֹ וְזֶה אוֹמֵר קָרוֹב לָהּ ע"כ וּמֵרִיהֲטָא דְּלִישָׁנֵיהּ מַשְׁמַע דְּלָא הָדַר בָּיָה אֶלָּא בְּמַכְחִישׁ עַד לַחֲבֵירוֹ אֲבָל אִם הָעֵד שְׁתָלָה בּוֹ הָעֵד הַזֶּה שֶׁלְּפָנֵינוּ אֵינוֹ כָּאן אֶפְשָׁר דְּחָיְישִׁינַן וכמ"ש כנ"הג סִימָן מ"ב הגב"י אוֹת כ"ד אֶלָּא דְּמִתְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א שֶׁהֵבִיא מָרָן בב"י סִי' י"ג נָרְאֶה דאעפ"כ אֵין חוֹשְׁשִׁין וכ"דהמבי"ט ח"ג סִי' פ"ו ופ"ז ומהרמ"ג סִי' כ"א וּמָהָרָ"ם אַלְשֵׁיךְ סִי' מ' וְעַיֵּין למהרימ"ט ח"א סִי' ט"ו שֶׁהִסְכִּים בְּאוֹמֵר בִּפְנֵי וּבִפְנֵי אַחֵר וְאוֹתוֹ אַחֵר כְּבָר מֵת אֵין כָּאן אֶלָּא עֵד אֶחָד וְכֵן נִרְאֶה מִדִּבְרֵי מָהָרַ"י אַדְרַבִּי סִי' רצ"א וכ"כ הראד"ב סִי' כ"א בְּעֵד מִפִּי עֵד שֶׁהָלַךְ למד"ה עִם עֵד אֶחָד שֶׁהוּא בְּפָנֵינוּ אֵינוֹ כְּלוּם דְּאֵין חוֹשְׁשִׁין לְקִידּוּשֵׁי ע"א ומ"ש בַּעַל ת"הד דכה"ג מוֹדוֹ כ"ע דְּחוֹשְׁשִׁין לָא מַשְׁגִּיחִינַן בְּהַהִ דְּהָרַשְׁבָּ"א חָלוּק עָלָיו ע"כ הַרֵי דְּהַבַּיִן בת"הד דְּלָאו דַּוְקָא בְּמַכְחִישׁוֹ לְבַד הוּא שֶׁרְצוֹנוֹ לְהַחְמִיר וְשָׁם הִקְשָׁה עַל ת"הד דְּאִם הוּא כִּדְבָרָיו מַה פָּרִיךְ בְּקִידּוּשִׁין שָׁם לָמָּ"ד דְּחוֹשְׁשִׁין לְקִידּוּשֵׁי ע"א מִמַּתְנִי' דְּהָתָם הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה קִדַּשְׁתִּיךְ וְהִיא אוֹמֶרֶת לֹא קִדַּשְׁתַּנִי דְּהוּא אָסוּר בְּקָרוֹבוֹתֶיהָ וכו' לוֹקְמַהּ בע"א שֶׁאוֹמֵר נִתְקַדְּשָׁה בְּפְנֵי חֲבֵירִי יעו"ש וְהָא דַּאי כַּוָּנָתוֹ דאע"ג דת"הד הָדַר בֵּיהּ לְבַסּוֹף מ"מ אֵיךְ מַעְקָרָא אַסִּיק אַדַּעְתֵּיהּ לוֹמַר כֵּן וְהָאֱמֶת דְּרְאַיְית הראד"ב הנז' הַלֹּא הִיא בְּרַבַּת דַּעַת הָרִיטְבָ"א הוּבְאָה בס' קְרִית מֶלֶךְ רַב ח"א בפ"ד מה' אִישׁוּת ובס' דִּבְרֵי יוֹסֵף דַּף ל"ג וּבְסֵפֶר אִמֶּרוֹת טְהוֹרוֹת דַּף צ"ט ובס' שער"ה שָׁם וְשָׁכֵן כָּתַב גַּם הָרַ"ן מִדְּלָא אוֹקְמָה לְמַתְנִיתִין הנז' בְּהָכִי שָׁאֲמַר הָעֵד בְּפָנַי וּבִפְנֵי חֲבֵירִי מַשְׁמַע גַּם בכה"ג לָא חָיְישִׁינַן דִּגְזֵרַת הַכָּתוּב הִיא אֵין דָּבָר שֶׁבְּעֶרְוָה פָּחוֹת מִשְּׁנַיִם וּמַה שֶׁהִקְשָׁה מהרח"א בְּסֵפֶר מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ דַּף רט"ו עַל הראד"ב הנז' בִּרְאָיָה זוֹ מִדְּלָא אוֹקְמָה בְּעֵד שֶׁאָמַר נִתְקַדְּשָׁה בִּפְנֵי וּבִפְנֵי חֲבֵירִי דְּאִם כֵּן הוּא אַמַּאי הִיא מְוֻתֶּרֶת בִּקְרוֹבָיו כְּבָר פָּרִיךְ לָהּ הָרַב שַׁעַר הַמֶּלֶךְ שָׁם שַׁפִּיר כֵּיוָן שֶׁאֵינָהּ מוֹדָה בְּקִידּוּשָׁיו לָא מְתַסְרָא אַפּוּמֵיהּ מִידִי דַּהֲוָה אִי הֲוָה מוֹקְמִינַן בְּעֵד אֶחָד אע"ג דְּמְגָרְשָׁהּ בְּגֵט לֹא נֶאֱסְרָה עַל פִּיו בִּקְרוֹבָיו יעו"ש: וְעוֹד הִקְשָׁה הראד"ב בְּלֶחֶם מְשַׁנֶּהוּ בפ"ד מֵהִלְכוֹת אִישׁוּת עַל ת"הד מִסְּוּגְיָא שֶׁשָּׁם בְּקִידּוּשִׁין בְּאִשָּׁה הַבָּאָה ממד"ה וּשְׁנֵי אֲנָשִׁים וַחֲבִילָה עִמָּהֶם וְכָל אֶחָד אוֹמֵר זֶה אִשְׁתִּי וְזֶה חֲבִילָתִי וְהִיא אוֹמֶרֶת אֵלּוּ שְׁנֵי עֲבָדַי וַחֲבִילָה שֶׁלִּי וּצְרִיכָה שְׁנֵי גִּיטִּין וְגוֹבָה כְּתֻבָּתָהּ מִן הַחֲבִילָה וְקָאָמַר עָלָהּ הֵיכִי דָּמֵי אִי דְּאִית לֵיהּ סָהֲדֵי לַהַאי וְאִית לֵיהּ סָהֲדֵי לְהַאי מִי מַצְיָא אָמְרַהּ אֵלּוּ ב' עֲבָדַי וַחֲבִילָה שֶׁלִּי אֶלָּא לָאו בְּעֵד א' וְתִסְבְּרָא ע"א בְּהַכָּחָשָׁה מִי מְהֵימַן אֶלָּא לְמִשְׁרֵי לְעָלְמָא כ"ע לָא פְּלִיגִי דְּשַׁרְיָא וכו' וְאִי אִיתָא לְדִבְרֵי ת"הד דְּבִפְנֵי וּבִפְנֵי אַחֵר לָא חָיְישִׁינַן אַמַּאי לָא אוֹקְמָה בְּהָכִי וְדָחָה דְּשָׁמָא עֲדִיפָא מִינָּהּ קָאָמַר ומהרימ"ט שָׁם הֵבִיא

רְאָיָה זוֹ וְהַסְּכִּים עִמּוֹ מהרא"י בְּסִפְרוֹ אֲמָרוֹת טְהוֹרוֹת שָׁם וּמַה שֶּׁהִקְשָׁה מהר"ח אַבּוּלְעָאֲפִיָא שָׁם בְּמִקְרָאֵי קֹדֶשׁ עָלֶיהָ דְּאִם כִּדְבָרָיו דְּמָצֵי לְאוֹקְמָה בְּהָכִי א"כ אַמַּאי מֵוֹתָר הַחֲבִילָה בְּסָפֵק כֵּינוֹן דְּמְקֻדָּשֶׁת גְּמוּרָה יֵשׁ לוֹמַר שָׁאנֵי מָמוֹנָא מֵאִיסּוּרָא דְּאֵין לְהוֹצִיא מָמוֹן בְּעֵדוּת ע"א וכ"כ לְהֶדְיָא בְּשִׁיטַת קִידּוּשִׁין לֹא נוֹדַע לְמִי וְדֶוְגְמָא לָזֶה מָצִינוּ בְּעִיגּוּנָא דְּאִיתְּתָא אע"ג דְּהֻוְתְּרָה לִינָּשֵׂא אֵין הַיּוֹרְשִׁים נִכְנָסִים לְנַחֲלָה אֶלָּא ע"פי דְּבָרִים שֶׁרֻבָּם לְמִיתָה וכמ"ש הַטּוּר והש"ע ח"מ סי' רפ"ד: וַחֲזִי הָוֵית לְהָרב יְהוֹנָתָן בְּסִפְרוֹ בֶּן אֲהוּבָה דַּף ה' ע"ד שֶׁהֵשִׁיב עַל דִּבְרֵי הלח"מ הנז' דְּמַיְיתֵי מִסֵּוּגְיָא הנז"ל וְכָתַב עָלָיו דְּלָא קָשֶׁה מִידֵי דְּהַהִּ דִּינָא דת"הד מִדִּבְרֵי התו' דִּכְתָבוּת הנז"ל דְּכָתְבוּ לָא הֲוָה צָרִיךְ לְהָא דַּאֲפִילּוּ לֵיכָּא אֶלָּא הַהוּא דְּאָמַר לֹא תֵּצֵא עַל כָּרְחִין בְּאוֹמֵר בְּפָנָיו וּבְפָנֵי חֲבֵירוֹ ולפ"ז לֹא קָשֶׁה מַהָךְ סֵוּגְיָא דְּקִידּוּשִׁין דְּמַה שֶּׁאָמַר צְרִיכָה גֵּט מִשְּׁנֵיהֶם הֵבִין בָּזֶה דְּצְרִיכָה גֵּט לְפִסּוֹל בְּדִיעֲבַד אִם נִשֵּׂאת וְזֶה מוּבָן צְרִיכָה גֵּט וְכֵן מוּכָח מִמַּה שֶּׁאָמַר וְתִסְבְּרֵא ע"א בְּהַכְחָשָׁה מִי מְהֵימַן ופירש"י דְּאִיכָּא חַד סָהֲדָא דְּמַכְחִישׁ וְקָשֶׁה הָא אָמְרִינַן עַד אֶחָד אוֹמֵר נִתְקַדְּשָׁה וע"א אוֹמֵר לֹא נִתְקַדְּשָׁה לֹא תִּינָּשֵׂא וְלֵיכָּא לְמֵימַר דְּהָתָם בְּזָרַק לָהּ קִידּוּשִׁין כמ"ש התו' וְלָכֵן לָא מוֹקְמִינַן לָהּ בְּחֶזְקַת פְּנוּיָה דְּהָכָא נָמֵי אֵין כָּאן חֶזְקַת פְּנוּיָה דִּלְדִבְרֵי שְׁנֵיהֶם הֲרֵי הִיא אֵשֶׁת אִישׁ וְאֵין כָּאן חֶזְקַת פְּנוּיָה וּמְמֻקּוֹמוֹ הוּא מֻכְרָע דְּמַקְשֶׁה הַשַּׁ"ס אִי אִית לֵיהּ סָהֲדֵי לְהַאי וְאִית לֵיהּ סָהֲדֵי לְהַאי מִי מַצְיָא אָמְרָה אֵלּוּ שְׁנֵי עֵבָדַי וַחֲבִילָה שֶׁלִּי וְקָשֶׁה דְּמַאי פָּרִיךְ אוֹקֵי תְּרֵי בַּהֲדֵי תְּרֵי וכו' וּכְמוֹ שֶׁכָּתְבוּ התו' בִּכְתֻבּוֹת וַאֲפִילּוּ לְפִי מ"ש התו' דְּהוּא סָפְקָא דְּרַבָּנָן אֵין זֶה קֻשְׁיָא דְּהֵיא גּוּפַהּ קמ"ל אֶלָּא וַדַּאי דְּהָכָא בְּהָאִשָּׁה הַבָּאָה ממד"ה הנז"ל אֵין כָּאן חֶזְקַת פְּנוּיָה וְעַל כָּרְחִין מַאי דְּפָרִיךְ וְתִסְבְּרֵא עַד אֶחָד בְּהַכְחָשָׁה וכו' צ"ל דְּסָבוּר הַשַּׁ"ס דְּמִלַּת צְרִיכָה פֵּירוּשׁוֹ בְּדִיעֲבַד דְּאִם נִישֵּׂאת תֵּצֵא וְשַׁפִּיר קָפְרִיךְ וַהֲרֵי קי"ל דְּאִם נִישֵּׂאת לֹא תֵּצֵא ולפ"ז אִי אֶפְשָׁר לְאוֹקוֹמֵי כמ"ש הלח"מ דלכ"ע לֹא תֵּצֵא וּצְרִיכָה גֵּט מַשְׁמַע דְּאִם נִשֵּׂאת תֵּצֵא ע"כ.

וְאַחַר הַמְּחִילָה רַבָּה וַיַּקִּירָא אֵין זֶה אֶלָּא דִּבְרֵי נְבִיאוּת בְּפֵירוּשׁ הַשַּׁ"ס וְתִסְגֵּי לָן דְּרַשִּׁ"י כָּתַב לְהֶדְיָא צְרִיכָה שְׁנֵי גִּיטִּין קס"ד כְּדֵי לְהַתִּירָהּ לְעַלְמָא מִבֹּאָר יֹוצֵא לס"ד נָמֵי אֵינוֹ אֶלָּא לְהַתִּירָהּ לְעַלְמָא שֶׁתִּנָּשֵׂא וּלְמַסְקָנָא אֲפִילּוּ גֵּט אֵינָהּ צְרִיכָה וְכֵן הוּא בִּתְשׁוּ' הָרַשְׁבָּ"א אֲשֶׁר הֵבִיא התשב"ץ ח"א סי' קנ"ד וּמַה שֶּׁכָּתַב לְהוֹכִיחַ דְּרַשִּׁ"י כָּתַב דְּאִיכָּא חַד סָהֲדָא דְּמַכְחִישׁ לֵיהּ דְּקָשֶׁה מֵהֵיא דִּכְתֻבּוֹת דְּעַד אֶחָד אוֹמֵר נִתְקַדְּשָׁה וע"א אוֹמֵר לֹא נִתְקַדְּשָׁה הָא וַדַּאי שְׁנָא וּשְׁנָא דְּהֵיא דְּזָרַק לָהּ קִידּוּשִׁין בְּפָנֵינוּ וּמְסַפְּקָא לָן אִי קָרוֹב לוֹ אִי קָרוֹב לָהּ וְהָעֵדִים הָאֶחָד אוֹמֵר קָרוֹב לוֹ וְאֶחָד אוֹמֵר קָרוֹב לָהּ כמ"ש התו' שָׁם א"כ בְּלֹא דִּבְרֵי הָעֵדִים אָנוּ נָפַל לָנוּ סָפֵק וְאִיתַּרְעָא חֶזְקַת פְּנוּיָה וְכֵן לְדִבְרֵי הָרָ"ן בַּהֲלָכוֹת דַּעֲבִידִי אִינָשֵׁי דְּטָעוּ בְּהָכִי וְאוֹתוֹ הָאוֹמֵר קָרוֹב לוֹ טוֹעֶה הוּא בְּדִמְיוֹנוֹ וְנִמְצָא דְּאִיתַּרְעָא חֶזְקָתָהּ ע"פי שְׁנֵיהֶן יַחַד וק"ק עַל מהרשד"ם וּמַהֲרַמָ"א ס"ק ומהרי"א ס"ט וְכֵן הב"י סי' מ"ז דְּהֵבִיאוּ דִּבְרֵי התו' וְדִבְרֵי הָרָ"ן הנז' נִרְאֶה כְּאִילּוּ פֵּירוּשׁ אֶחָד לָהֶם וְעַיֵּין למהריב"ל ח"ב סי' ז' אֲבָל בְּהַכְחָשָׁה גְּמוּרָה זֶה אוֹמֵר בָּכָה בְּעִנְיָן דַּהֲוֹו קִידּוּשִׁין וְזֶה אוֹמֵר בָּכָה בְּעִנְיָן דְּלָא הָוֹו קִידּוּשִׁין אַכַּתִּי בְּחֶזְקַת פְּנוּיָה קַיְימָא מִדְּרַבָּנָן וּמִי יִשְׁמַע לְפָרֵשׁ בַּסֵּוּגְיָא דִּכְתֻבּוֹת כְּפִשְׁטָהּ כָּל שֶׁזֶּה אוֹמֵר לֹא נִתְקַדְּשָׁה בְּוַדַּאי וְזֶה אוֹמֵר נִתְקַדְּשָׁה בְּוַדַּאי שֶׁלֹּא תִּנָּשֵׂא הֵפֶךְ ממ"ש התו' וַעֲלֵיהֶם סָמְכוּ הַפּוֹסְקִים וש"ות רֹאשׁוֹנִים וְאֶת אַחֲרוֹנִים וְהָא דְּהָאִשָּׁה הַבָּאָה ממד"ה אֲנַן לָא יָדְעִינַן מִידֵי וּמוֹקְמִינַן לָהּ בְּחֶזְקַת פְּנוּיָה וכ"כ בְּשִׁיטַת קִידּוּשִׁין לֹא נוֹדַע לְמִי

מַהָרָאָב"ד ואע"ג דִּלְדִבְרֵי שְׁנֵיהֶם א"א מ"מ לָא דָּמֵי לְהַהִּ דְּהָרָ"ן בְּאֶחָד אוֹמֵר קָרוֹב לוֹ וְאֶחָד אוֹמֵר קָרוֹב לָהּ דְּמֵחֲמִירִינַן בָּהּ מִשּׁוּם דַּעֲבִידִי דְּטָעוּ בְּהָכִי והו"ל ב' עֵדִים וְעוֹד עַל בַּעַל אֶחָד קָאָמְרִי משא"כ כָּאן דְּאִם לִרְאוּבֵן אֵינָהּ לִשְׁמְעוֹן וְאִם לְשִׁמְעוֹן אֵינָהּ לִרְאוּבֵן דְּאִיתְּתָא לְבֵי תְרֵי לָא חַזְיָא וְז"ל הַשִּׁיטָה הנז"ל כֵּיוָן שֶׁעֵדוּתָן חֲלוּקָה שֶׁזֶּה אוֹמֵר שֶׁהִיא אִשְׁתּוֹ שֶׁל זֶה וְזֶה אוֹמֵר אִשְׁתּוֹ שֶׁל זֶה אֵין עֵדוּתָן לְמַחְשְׁבִינְהוּ כִּשְׁנֵי עֵדִים אֶלָּא כְּעֵד אֶחָד וְלָא מִצְטָרְפִי ב' עֵדִים שֶׁעֵדוּתָן חֲלוּקָה אֶלָּא שֶׁזֶּה אוֹמֵר מָנָה וז"א מָאתַיִם דִּבְכְלַל מָאתַיִם מָנָה וכו' וַאֲפִילּוּ לְהָרַמְבַּ"ם דְּמַחְמִיר בְּעֵד אֶחָד אוֹמֵר נִתְקַדְּשָׁה וְעֵד אֶחָד אוֹמֵר לֹא נִתְקַדְּשָׁה וַאֲפִילּוּ בְּמַכְחֶשֶׁת כמ"ש ה"המ פ"ט מ"מ בְּאִשָּׁה הַבָּאָהממד"ה שֶׁכָּל אֶחָד אוֹמֵר זוֹ אִשְׁתִּי מֻוָתֶּרֶת לְעָלְמָא עַיֵּין לוֹ בפי"ב מה' גֵּירוּשִׁין וְכָתַב ה"המ שָׁם מְבֹאָר שָׁם כֵּיוָן דְּאֵין לְאֶחָד מֵהֶם עֵדִים הֲרֵי הִיא מֻוָתֶּרֶת לְעָלְמָא מַשְׁמַע עֵדִים שְׁנַיִם אֵין כָּאן אֲבָל מַשְׁפַּחַת לָהּ שֶׁיֵּשׁ עֵד אֶחָד לְכָל אֶחָד וְעַיֵּין לְהָרַב דִּבְרֵי אֱמֶת בְּקֻנְטְרֵיסִין דַּף ע"ג וּלְשַׁעַר הַמֶּלֶךְ דַּף נ"ב ע"ב וְעַיֵּין מ"ש כנ"הג ח"מ סִימָן כ"ט הגב"י אות י"ב בע"א אוֹמֵר נִתְקַדְּשָׁה לִרְאוּבֵן בֶּן יַעֲקֹב וע"א אָמַר נִתְקַדְּשָׁה לְאֶחָד מִבְּנֵי יַעֲקֹב אע"ג דִּלְשְׁנֵיהֶם הָאִשָּׁה מְקֻוָּדֶשֶׁת לָא מִצְטָרְפִי מָהָרָ"ש חַקָּאן בִּתְשׁוּ' כ"י וכ"ע שָׁם סי' ל' הג"הט אוֹת מ"א בְּכַת אַחַת אוֹמֶרֶת נִתְקַדְּשָׁה לִרְאוּבֵן בֶּן יַעֲקֹב וְכַת אַחַת אוֹמֶרֶת נִתְקַדְּשָׁה לְאֶחָד מִבְּנֵי יַעֲקֹב דלהר"ש הנז' לָא מִצְטָרְפִי ולהריב"ר מִצְטָרְפִי דְּדָמֵי לב' עֵדִים מְעִידִים כָּל אֶחָד פְּלוֹנִי חַיָּיב לִפְלוֹנִי מָנֶה דְּמִצְטָרְפִי וְאֶפְשָׁר דמ"ש הא' לְבֶן יַעֲקֹב לִרְאוּבֵן קָאָמַר ע"כ.

וְנִרְאֶה שֶׁהוּא ט"ס הַנִּיכָּר מ"ש כַּת אַחַת וצ"ל ע"א דַּהֲרֵי קי"ל תְּרֵי וּתְרֵי סְפֵיקָא דְּרַבָּנָן הוּא וְהֵיא הִיא שֶׁכָּתַב בסי' כ"ט וּלְפִי שֶׁשָּׁם לֹא הֵבִיא מִדִּבְרֵי מהריב"ר לָכֵן חָזַר וּשְׁנָאוֹ תֵּדַע דמני"ר כנ"הג בא"הע סי' מ"ד הג"הט אוֹת ב' כָּתַב ממהרי"א סי' קפ"ה בִּשְׁנַיִם אוֹמְרִין קִיְּדְשָׁהּ לְעַצְמוֹ וּשְׁנַיִם אוֹמְרִים קִיְּדְשָׁהּ לִבְנוֹ הָוֵי כִּשְׁנַיִם אוֹמְרִי' נִתְקַדְּשָׁה וב' אוֹמְרִי' לֹא נִתְקַדְּשָׁה וְלֹא זָכַר שֵׁר מִדִּבְרֵי הר"ש והריב"ר הנז' אֶלָּא וַדַּאי כְּדַאֲמָרָן.

ומ"ש עוֹד מָהָר"י הַנַּ"ל דְּמִלַּת צְרִיכָה דִּיעֲבַד מַשְׁמַע כְּגוֹן דָּא צְרִיכָה רַבָּה עַיֵּין לְהָרַב פְּאַת יָם מַה שֶּׁרָמַז מהב"ד א"ח סי' צ"ב ובי"ד סי' קל"ג והי"א א"ח סי' ל"ב והבר"י י"ד סי' רע"ו וְהָכָא מְמֻקוֹמוֹ הוּא מֻוְכָּרָע דְּאֵינוֹ דִּיעֲבַד ממ"ש שְׁנַיִם ממד"ה וכו' זֶה אוֹמֵר וכו' מַשְׁמַע תֶּכֶף שֶׁבָּא וְלֹא אַחַר שֶׁכְּבָר נִישֵּׂאתְ שָׁם וְקָרָא עָלֶיהָ עַרְעָר וְכֵן מַה שֶּׁהוֹכִיחַ מִגּוּף הַסֵּוּגְיָא מִמַּאי דְּפָרִיךְ אִי אִית לֵיהּ סָהֲדֵי לְהַאי וכו' דְּאֵין כָּאן חֲזָקַת פְּנוּיָה אֵין זֶה כְּדַאי כְּנֶגֶד מ"ש רַשְׁ"י בְּפִירוּשׁ הַסֵּוּגְיָא וּמִי לָנוּ גָּדוֹל וּבָקִי בְּפֵירוּשׁ הַשַּׁ"ס טִפֵּי מִנֵּיהּ: וְהִנֵּה מהר"ץ אַשְׁכְּנַזִי סי' קל"ה הִשִּׂיא דַּעַת הָרַמְבַּ"ם וְהָרָאָב"ד וְהָרַמְבַּ"ן וְהָרַשְׁבָּ"א לְדַעַת ת"הד דַּהֲדַר בֵּיהּ מִכֹּחַ דִּבְרֵי התו' דִּכְתָבוֹת הַנַּ"ל וְעַל דִּבְרֵי התו' שֶׁשָּׁם שֶׁהוּא דּוֹחֵק בְּדִבְרֵי הַשַּׁ"ס לוֹמַר דְּנִתְקַדְּשָׁה וְלֹא נִתְקַדְּשָׁה קָאָמַר יעו"ש.

וְהוּא דָּבָר מַתְמִיהַּ דְּמִכֹּחַ דּוֹחֵק שֶׁנִּרְאֶה לוֹ יְדָחֶה דִּבְרֵי התו' וּמָה אָנוּ וּמֶה חַיֵּינוּ כְּנֶגֶד רֹאשׁוֹנִים כְּמַלְאָכִים בַּעֲלֵי הַתּוֹסָ' אֲשֶׁר דִּבְרֵיהֶם כְּגַחֲלֵי אֵשׁ שֶׁעַל פֵּירוּשָׁם הָרֹא"שׁ בְּשִׁיטָה וְהָרָ"ן בַּהֲלָכוֹת הֶוְצֵרֶךְ לוֹמַר דַּעֲבִידִי אֵינָשֵׁי דְּטָעוּ בְּכָךְ בְּקָרוֹב לוֹ וְקָרוֹב לָהּ וכ"כ הג"א בְּכְתֻבּוֹת וְהַטּוּר והש"ע סי' מ"ז וְאֵין לָנוּ חוֹלֵק לְהַדְיָא כִּי אִם הָרַמְבַּ"ם בפ"ט לְפִי מ"ש הָרָאָב"ד והמ"מ שָׁם וכ"כ מַהָרִיבָּ"ל ח"ב סי' ז' וְכָתַב עָלָיו שֶׁהִיא סְבָרָא יְחִידָאָה וכ"כ גַּם הרשד"ם סי' א' ומַה גַּם יָכוֹלְנִי לִפְתּוֹר דְּגַם הָרַמְבַּ"ם דַּעְתּוֹ כְּדַעַת כָּל הָנָךְ רַבְּוָותָא וְכָךְ

דַּרְכּוֹ דָּרֶךְ הַקְּדֶשׁ לְכִתּוֹב דִּבְרֵי הַשַּׁ"ס כְּכָתָבָם וְכִלְשׁוֹנָם וּמַה שֶּׁנִּפָּרֵשׁ בְּדִבְרֵי הַשַּׁ"ס נִפְרֵשׁ בִּדְבָרָיו וכמ"ש ה"המ בפ"ך מה' שַׁבָּת דִּין ז' וכ"כ הָרַדְבַּ"ז ח"ה סי' ש"א ס"ט ורע"ג וש"א ורפ"ה וכ"כ הרשב"ש סי' תק"ד וכ"כ הב"י בכ"מ בפי"ג מה' גֵּירוּשִׁין ובפ"ח מה' שְׁאֵלָה ד"ו וְהָרַב יַד מַלְאָכִי הֵבִיא שכ"כ בפ"י מה' ס"ת וכ"כ גַּם בב"י בא"ח סי' י"א וסי' ד' ובי"ד סי' ל"א וסי' קל"ב ובא"הע סי' י"ז גַּבֵּי מְגַוְּיֵד וְכֵן בסי' קכ"ט וכ"כ בח"מ סי' קמ"א סק"ב וסי' ק"ץ ס"ח וסי' קצ"ב ובסס"י רצ"ד וכ"כ בְּבֶדֶק הַבַּיִת ח"מ סי' מ"ו בְּעִידֵי קִיּוּם אִם צָרִיךְ בִּפְנֵי שְׁלָשְׁתָּן יַחַד דְּהָרַמְבַּ"ם נָקַט לְשׁוֹן הַשַּׁ"ס וּמַה שֶּׁנִּפָּרֵשׁ בְּדִבְרֵי הַשַּׁ"ס נִפְרֵשׁ בִּדְבָרָיו ומ"ש הָרַב יַד מַלְאָכִי ממ"ש הב"י עַצְמוֹ סי' ר"א לְהֶפֶךְ וְכֵן דְּאַיְתֵי בב"י א"ח סי' ל"כ שֶׁמִּסְתַּפֵּק בָּזֶה מ"מ הָנָךְ דֵּיוּקְתֵי דְּהִסְכִּים לְהַאי כְּלָלָא רֵוָבָא נִינְהוּ וּבְכָאן אִי אִיתָא דְּלָא ס"ל כמ"ש דְּדֶרֶךְ הָרַמְבַּ"ם לְתַפּוֹס דִּבְרֵי הַשַּׁ"ס כִּלְשׁוֹנָם וּמַה שֶּׁנִּפָּרֵשׁ בְּדִבְרֵי הַשַּׁ"ס נִפְרֵשׁ בִּדְבָרָיו לֹא הָוָה שְׁתִיק בב"י בְּנִדּוֹנֵינוּ מִלְּהַזְכִּיר דַּעַת הָרַמְבַּ"ם אֵיךְ הוּא שֶׁתָּמִיד מְחַבְּבוֹ וְלִפְעָמִים בַּקָּצָר חוֹשֵׁשׁ לִסְבָרָתוֹ הֲגַם שֶׁהוּא דַּעַת יָחִיד וְכֵן מור"ם לֹא הִגִּיהַ כְּלוּם בְּהַגָּהָתוֹ זוּלַת בְּתְשׁוּבוֹתָיו סי' ל' הִזְכִּיר מִדִּבְרֵי ה"המ בָּמָה שֶׁפֵּירֵשׁ בְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם וְכֵן נִרְאֶה דַּעַת מָהָרָ"ם אַלְשֵׁיךְ סי' מ' ומהרי"א סי' ט' ומהרימ"ט ח"ב סי' מ"ג בְּפֵירוּשׁ דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם מִמַּה שֶּׁפֵּירְשׁוּ בִּפְשִׁיטוּת לְסוגְיָא הַנַּ"ל דִּכְתֻבוֹת בְּזָרָק לָהּ קִידּוּשֶׁיהָ וְאֶחָד אוֹמֵר קָרוֹב לוֹ וְאֶחָד אוֹמֵר קָרוֹב לָהּ וְלֹא הִזְכִּירוּ מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם כְּלָל וְכֵן רַבֵּינוּ בְּצַלְאֵל הָאֲרִיךְ הִרְחִיב בְּהַכְחָשַׁת הָעֵדִים וְכֵן מהריט"ץ סִימָן נ"ד כָּתַב וּלְדִבְרֵי כֻּלָּם בְּקִידּוּשֵׁי אִשָּׁה הו"ל עֵדוּת מֻוְכְחֶשֶׁת וּמַה גַּם שֶׁהוּא בְּגוּף הָעֵדוּת יעו"ש וְלֹא הִזְכִּירוּ מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם הַנַּ"ל.

וכנ"הג סי' מ"ז הג"הט אוֹת מ"ז רָאִיתִי לוֹ שֶׁתָּמַהּ עַל מהרי"א שֶׁלֹּא הִזְכִּיר מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם וְאֵין כָּאן תִּימַהּ וְכַמְבֹאָר. וּבְעֵינַי יִפָּלֵא אַמַּאי לֹא תָּמַהּ רַק עַל מהרי"א לְבַד וַהֲרֵי אַמְבּוּהָא דְּרַבָּנָן שֶׁכָּתְבוּ בִּפְשִׁיטוּת בְּפֵירוּשׁ הַסּוגְיָא כֵּן וּבִפְרָט מהרימ"ט רַבּוֹ דִּשְׁמַעְתְּתֵיהּ בְּפֶרוּמֵיהּ כּוּלֵיהּ יוֹמָא וְלָמָּה לֹא תָּמַהּ כִּי אִם עַל מהרי"א בִּלְבַד וּבְנִדְאֵי דְּסָבְרִי מָרָנָן דְּהָרַמְבַּ"ם נָקַט הַגְּמָרָא כְּדַרְכּוֹ וְהַפֵּירוּשׁ שֶׁיְּפָרֵשׁ הַמְפָרֵשׁ בַּגְּמָרָא יְפוֹרַשׁ בְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם ומ"ש מהר"ץ שָׁם דְּמַה שֶּׁחָלַק הָרָאָבַ"ד עַל הָרַמְבַּ"ם אֵינוֹ אֶלָּא בְּהַכְחָשַׁת הָאִשָּׁה אֲבָל בִּשְׁאָר הַחֲלוּקוֹת מוֹדָה לוֹ בְּאֶחָד אוֹמֵר נִתְקַדְּשָׁה וְאֶחָד אוֹמֵר לֹא נִתְקַדְּשָׁה ע"כ.

אַחַר הַמָּחָ"ר א"כ אֶפוֹא אַמַּאי הָרָאָבַ"ד נָקִיט בְּזָרָק לָהּ וְעַד אֶחָד אוֹמֵר קָרוֹב לוֹ וע"א אוֹמֵר קָרוֹב לָהּ דְּמַשְׁמַע דַּוְוקָא כה"ג דַּעֲבִידִי אִינָשֵׁי דְּטָעוּ בְּהָכִי אֲבָל בְּהַכְחָשָׁה גְּמוּרָה שֶׁאֵין לִתְלוֹת בְּטָעוּתָם תִּנָּשֵׂא לְכַתְּחִלָּה וכ"כ מהרשד"ם סי' א' ומהרי"א סי' ט' דְּהָרָאָבַ"ד דַּעְתּוֹ כְּדַעַת התו' ומ"ש הָרָאָבַ"ד שָׁם קוֹדֶם לָזֶה עַד אֶחָד אוֹמֵר אָבִיהָ קִדְּשָׁהּ הֵיְינוּ בִּשְׁנֵי עֵדִים קָאָמַר וכמ"ש מהר"א יִשְׂרָאֵל בס' אֲמָרוֹת טְהוֹרוֹת שָׁם דְּאִם לֹא כֵּן הוּא סוֹתֵר מ"ש אח"ז דְּבָזָרָק לָהּ קִידּוּשִׁין אַיְירִי מוּכָח אֲבָל בְּהַכְחָשָׁה גְּמוּרָה שֶׁעַד אֶחָד אוֹמֵר בָּכָה וע"א אוֹמֵר בְּכֹה אֵין כָּאן בֵּית מֵיחוֹשׁ ומ"ש עוֹד מהר"ץ שָׁם בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ן וְהָרַשְׁבָּ"א דְּמַה שֶּׁאָמְרוּ לְדַעַת מ"ד דְּחוֹשְׁשִׁין לְקִידּוּשֵׁי ע"א אֵינוֹ כִּי אִם בַּחֲלוּקַת דְּאִם נִישֵּׂאת לֹא תֵּצֵא אֲבָל לֹא בְּתִנָּשֵׂא לְכַתְּחִלָּה הָרוֹאֶה יִרְאֶה כַּמָּה מֵהַדּוֹחֵק בְּזֶה וּכְבָר בָּא רַעֲהוּ וַחֲקָרוֹ בס' דִּבְרֵי יוֹסֵף דַּף ל"ד שֶׁנִּשְׁאַל עַל אוֹתוֹ נִדּוֹן עַצְמוֹ וְהִכְרִיחַ בִּרְאָיוֹת דְּהַפֵּירוּשׁ הוּא עַל תִּנָּשֵׂא לְכַתְּחִלָּה קָאָמְרִי וְרָאִיתִי לְהָרַב קָמָ"ר ח"א דַּף מ"ה ומהר"א יִשְׂרָאֵל שָׁם דַּף צ"ח ושער"ה שָׁם שֶׁדַּעְתָּם בְּדִבְרֵי הָרַאֲבַ"ד כְּדִבְרֵי מהר"ץ וְאִישְׁתְּמִיט מִנַּיְיהוּ דִּבְרֵי מהרשד"ם

ומהרי"א דְּהַשְׁוּוּ דַּעְתּוֹ לְדַעַת הַתּוֹסָ': אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה בְּקִידּוּשֵׁי הָאָב לְעַצְמוֹ כֵּיוָן דְּהָעֵדִים מַכְחֲשִׁי אַהֲדָדֵי וְגַם הָאִשָּׁה אֵין כָּאן בֵּית מֵיחוֹשׁ זוּלַת לְדַעַת ה"המ וּדְעַמַּיהּ בְּפֵירוּשׁ דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם וּמַה גַּם דבנ"ד דְּזֶה אוֹמֵר נִתְקַדְּשָׁה לָזֶה וְזֶה אוֹמֵר נִתְקַדְּשָׁה לָזֶה גָּרוּעַ יוֹתֵר לְהָרַמְבַּ"ם כנז"ל וְיֵשׁ לָתֵת טַעַם דְּבִשְׁלָמָא בְּאֶחָד אוֹמֵר נִתְקַדְּשָׁה וע"א אוֹמֵר לֹא נִתְקַדְּשָׁה מְעִיזָּה פָּנֶיהָ לִכְפּוֹר כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ עֵד הַמְסַיְּעָהּ לֹא כֵן כְּשֶׁאֶחָד אוֹמֵר לָזֶה וע"א אוֹמֵר לָזֶה וְהִיא כּוֹפֶרֶת וַדַּאי קוּשְׁטָא קָאָמְרָהִדְּאִין לָהּ עַל מַה לִסְמוֹךְ לְהָעִיז פָּנֶיהָ מַה גַּם דבנ"ד גַּם הַמְקַדֵּשׁ עַצְמוֹ מַכְחִישׁ הוּא אוֹמֵר דְּלָא קִדְּשָׁהּ לְעַצְמוֹ וכמ"ש מַהֲר"ם אַלְשִׁיךְ סי' מ' וּרְמָזוֹ כנ"הג סִימָן מ"ב הג"הט אוֹת ז"ך הָאֻמֶּת דְּרַבֵּינוּ בְּצַלְאֵל סי' ה' חוֹלֵק בָּזֶה רָמְזוּ כנ"הג בסי' מ"ז אוֹת ז וְלִכְאוֹרָה נִרְאֶה מִדִּבְרֵי מהרשד"ם סס"ג כְּדִבְרֵי מֹהֲרַמ"א וְעַיֵּין בס' עֵרֶךְ הַשֻּׁלְחָן סי' כ"ח אוֹת ח' וּמַה גַּם בְּהִצְטָרֵף רֵיעוּתוֹת אֲחֵרוֹת הַבָּאִים לְפָנִים בְּקִידּוּשָׁיו לִבְנוֹ דְּשַׁיְּכִי נָמֵי גַּם בְּקִידּוּשָׁיו לְעַצְמוֹ וְהוּא דְּהַכֶּסֶף אֵינוֹ מֻשָּׁלוֹ כִּי אִם מֻשָּׁל בְּנוֹ אַחַר וּבְנוֹ הָאַחֵר זֶה מְמֻשְׁכָן בְּיָדוֹ בְּהַקָּפוֹת שֶׁמָּכַר מֵהָעִיסְקָא שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ מֻשָּׁל אֲחֵרִים וְהַבֵּן זֶה הַמִּתְעַסֵּק מֻשְׁבָּע וְעוֹמֵד ע"ז מִבַּעַל הָעִיסְקָא שֶׁלֹּא לָתֵת לַאֲחֵרִים וְעַל אָבִיו הִשְׁבִּיעוֹ בְּפֶרֶטוּת יַעַן כִּי יָדוּעַ אֶצְלָם וְאֶצֶל הָעוֹלָם כִּי הָאָב הַזֶּה אִישׁ בְּלִיַּעַל וְאִישׁ אָוֶן: וְהַשְׁתָּא הָכָא בְּקִידּוּשָׁיו לִבְנוֹ כְּפִי דִּבְרֵי הָעֵד הָאוֹמֵר כֵּן וְאָמַר לָהּ בז"הל האדו"ן קדוסימ"ד מתא"ע וּלְדֵי חַיִּים וכו' (וּפֵירוּשׁוֹ אֵלּוּ קִידּוּשַׁיִךְ שֶׁל בְּנֵי חַיִּים וכו') וְהָאִשָּׁה לֹא הִכְחִישָׁה תֵּכֶף עַד שֶׁשְּׁאַלְנוּהָ וְעָנְתָה וְאָמְרָה לֹא יָדְעָה עַד הֵיכָן הַדְּבָרִים מַגִּיעִים אע"ג דבכ"הג נָמֵי חָשִׁיב הַכְחָשָׁה בְּמִגּוֹ דלהד"מ כמ"ש הַבַּ"ח בִּתְשׁוּ' עַיֵּין בכנ"הג סי' מ"ב הג"הט אוֹת ח' וְהָרַב י"א שָׁם דְּהֵיכָא דְּהָיוּ שָׁם שְׁנַיִם אֵין כָּאן הַמִּגּוֹ אֶלָּא דמפירש"י בְּסַוְגְיָא דְּקִידּוּשִׁין הַנַּ"ל בְּאִשָּׁה הַבָּאָה ממד"ה כָּתַב שָׁם אע"ג דְּלָא קָמַכְחֲשָׁא אִיהִי נִרְאֶה דְּיכוֹלָה לְהַכְחִישׁ וכמ"ש הָרַשְׁבָּ"א כֵּן בִּתְשׁוּבָה ות"הד שָׁם וְכֵן כָּתְבוּ מֹרַבְּוָותָא כֵּן בפירש"י וְעַיֵּין עֵרֶךְ הַשֻּׁלְחָן סי' מ"ב וכ"כ הרא"ם ח"ב סי' ל' בְּאֶחָד אוֹמֵר נִתְקַדְּשָׁה וְאֶחָד אוֹמֵר לֹא נִתְקַדְּשָׁה בְּאִשָּׁה כּוֹפֶרֶת אַיְרֵי וְזֶה לְשׁוֹן הָרַשְׁבָּ"א סי' תשע"ד אִם נִתְכַּוְּונוּ שְׁנֵיהֶם לְקִידּוּשִׁין חוֹשְׁשִׁין לָהּ מַשְׁמַע שֶׁיֵּשׁ מְציאוֹת שֶׁיְּכוֹלִים לוֹמַר לֹא נִתְכַּוְּונוּ לְקִידּוּשִׁין אע"ג דִּשְׁנֵי עֵדִים הָיוּ שָׁם וְעַיֵּין למהרימ"ט ח"ב סי' מ"ג כַּיּוֹצֵא בָּזֶה וְיֵשׁ לְהִתְיַישֵּׁב במ"ש מֹהֲרִיבַּ"ל ח"ב סי' ז' אִם הִיא מַכְחֶשֶׁת הַקִּדּוּשִׁין לְגַמְרֵי וּמַכְחֶשֶׁת דִּבְרֵי שְׁנֵיהֶם אֵין כָּאן בֵּית מיחו"ש יעו"ש דְּאֵיךְ תּוּכַל לְהַכְחִישׁ אֶת שְׁנֵי עֵדִים וְהַכְחָשָׁתָהּ מָגֵן שַׁוְיָא וְעַיֵּין להמש"ץ ח"ב סי' ע"ד שֶׁהֵבִיא מִתְּשׁוּ' הָרַמְבַּ"ם וְהוּבְאָה בהג"מיי דְּשַׁיְּכִי לְהִלְכוֹת אישׁוּת ס"א כֵּיוָן דִּשְׁנֵי עֵדִים בַּדָּבָר אֵינָהּ יְכוֹלָה לוֹמַר דֶּרֶךְ צְחוֹק הָיָה וְנִרְאֶה דה"ה אִם אָמְרָה לֹא יָדְעָה עַד הֵיכָן הַדְּבָרִים מַגִּיעִים כנ"ד אֶלָּא דבנ"ד בְּלֹא טַעַם זֶה אֵין זוֹ הַכְחָשָׁה אוֹ לוֹמַר שֶׁלֹּא יָדְעָה עַד הֵיכָן הַדְּבָרִים מַגִּיעִים כֵּיוָן דְּאֵינָהּ תּוֹךְ כְּדֵי דִיבּוּר וכמ"ש הב"י י"ד סי' קכ"ז מֵהַמָּרְדְּכִי וּפָסְקוּ שָׁם מור"ם ומהריק"ש בְּהַגָּהוֹתָיו זוּלָתִי בְּשֶׁאֵי אֶפְשָׁר כְּגוֹן דְּצָרִיכִים לִשְׁלוֹחַ לָהּ ע"י אַחֵר וכמ"ש כנ"הג שָׁם מֵהָרַשְׁבָּ"א וכ"כ הָרב דַּרְכֵי נוֹעַם אב"הע סִימָן ד' מֵהָרֹא"ש בִּתְשׁוּבָה: וְהִנֵּה מֵהָרִיבַּ"ל בח"א סי' ח"י כָּתַב בְּמִי שֶׁאָמַר הִנְנִי נוֹתֵן לְךָ זֶה בְּעַד קִידּוּשִׁין וּמֵבִיא מֵהָרַשְׁבָּ"א סי' תשע"ד שֶׁהֶחְמִיר בְּאוֹמֵר הֲרֵינִי נוֹתֵן לְךָ זֶה לְקִידּוּשִׁין וְכֵן הָרִיבַּ"ש הֶחְמִיר בְּאוֹמֵר הֲרֵינִי נוֹתְנוֹ לְךָ זֶה בְּתוֹרַת קִידּוּשִׁין וְהֵבִיא עוֹד מֵרַבֵּנִי פרובינ"צה שֶׁהֶקֵּילוּ בְּאוֹמֵר הֲרֵינִי נוֹתְנוֹ לְךָ זֶה לְקִידּוּשִׁין וּבִפְסָקוֹ הַשֵּׁנִי שֶׁשָּׁם בְּעַד אֶחָד אָמַר שֶׁאָמַר הֲרֵינִי נוֹתֵן לְךָ

זֶה לְשֵׁם קִידּוּשִׁין וְעַד הַשַּׁנִי אָמַר שֶׁאָמַר בְּזֶה אֲנִי מְקַדֵּשׁ אוֹתְךָ שֶׁאֵין זֶה כְּלוּם שֶׁהַקִּידּוּשִׁין שֵׁם דָּבָר הוּא וְהָרַב רַבֵּינוּ נָתַן כָּתַב שֶׁכֵּן גַּם כֵּן בְּאוֹמֵר הֲרֵי זֶה קִידּוּשַׁיִךְ.

וְהָרַבָּנִים הנז' הֵם בִּזְמַן הָרַשְׁבָּ"א וְאֶחָד מֵהֶם רַבִּי יִצְחָק קְמְחִי שֶׁהָרַשְׁבָּ"א מְכַבְּדוֹ וּמְנַשְּׂאוֹ בְּכַמָּה תְּשׁוּבוֹת וּמִתּוֹךְ תְּשׁוּבוֹתָיו נִיכָּר שֶׁהָיָה אָדָם גָּדוֹל ע"כ וְלִסְבָרָא זוֹ דְּהַקִּידּוּשִׁין שֵׁם דָּבָר הוּא הֲגַם שֶׁיֵּשׁ הוֹכָחָה שֶׁהוּא הַמְקַדֵּשׁ וְהִיא הַמִּתְקַדֶּשֶׁת וכמ"ש מהרימ"ט ח"א סי' קל"ח הוּבָא בכנ"הג וכ"כ הָרַב יַד אַהֲרֹן ממהרח"ש וְהָאֱמֶת דְּמַהֲרִיבָ"ל שָׁם לֹא מְלָאוֹ לִבּוֹ לִסְמֹךְ ע"ז יַעַן דְּהָרַשְׁבָּ"א וְהָרִיבָ"שׁ מַחְמִירִים וְלָכֵן בְּנִדּוֹנוּ שֶׁאוֹמֵר הֲרֵינִי נוֹתֵן אוֹ אֲנִי נוֹתֵן הֶחְמִיר יעו"ש.

הִנֵּה המש"ן ח"ב סי' ע"ד כָּתַב דְּחִידּוּשֵׁי רַבֵּנוּ פְּרוֹבִינְצָה לֹא נִתְגַּלּוּ בִּזְמַן הָרִיבָ"שׁ וְאִם רָאָה אוֹתָם לֹא הָיָה מַחְמִיר וְעָשָׂה שָׁם ס"ס בְּנִדּוֹנוּ וְהִתִּיר וכ"כ בס' לֵב שְׁלֹמֹה סי' כ"ח שכ"כ מהרש"ח בְּעַד מהרשד"ם וְלֹא עוֹד אֶלָּא דמהרימ"ט שָׁם ומהריק"ש בִּתְשׁוּבָה סי' ל"ח חִילְקוּ מִנִּדּוֹן הָרִיבָ"שׁ לְנִדּוֹן מַהֲרִיבָ"ל יעו"ש: וְעִם כָּל זֶה אֲפִילּוּ לְפִי מַה שֶׁהֶחֱמִיר מַהֲרִיבָ"ל אֵינָהּ מִשָּׁלָנוּ דְּשָׁאנֵי לְשֶׁאוֹמֵר הֲרֵינִי דְּלְהַבָּא מַשְׁמַע שֶׁכֵּן הוּא מַשְׁמָעוּת קִידּוּשִׁין כמ"ש הָרַשְׁבָּ"ץ ח"א סי' כ"ג וּרְמָזוֹ מָרָן בב"י סי' ז"ך וּפָסְקוּ מור"ם שָׁם.

ומ"ש רַבֵּינוּ בְּצַלְאֵל דְּשָׁאנֵי הַהִיא דְּהָרַשְׁבָּ"ץ דְּאָמַר לוֹ תְּחִילָּה שְׁלַח יָדְךָ וכו' עַיֵּין לְהָרַב המש"ן שָׁם מַה שֶּׁכָּתַב עָלָיו בָּזֶה ובכנ"הג שָׁם וּבִתְשׁוּבָתוֹ שבס' עֲדוּת בְּיַעֲקֹב כָּתַב שֶׁכְּדִבְרֵי הָרַשְׁבָּ"ץ רִמְזָם מָהָר"י בִּירַב ומהרח"ש וּמָהָר"י נָבָארוֹ וְהִסְכִּימוּ לְדָבָר זֶה וְכֵן דַּעַת מהריט"ץ סי' צ"א וְהָרַב מַשְׂאַת מֹשֶׁה ח"א א"ה סי' ב' הָעֵד הֵעִיד בְּנוֹ שֶׁכֵּן סָבְרִי רַבָּא דְּרַבְּנָותָא אֶלָּא דִּבְאֹם אָמַר אֲנִי מַחְמִיר דְּלָא כהמבי"ט וְהָרַב מש"ץ וכ"ד הָרַב ב"ד סי' כ"ט לְהַחְמִיר וּסְמוּכוֹת שֶׁלּוֹ ממהרשד"ם יַעַן שֶׁהוּא לָשׁוֹן הַכָּתוּב וכ"כ מַהֲרִיבָ"ל שָׁם וְעַיֵּין לְמֵרָ"ן בִּתְשׁוּ' דַּף ה' דְּשָׁאנֵי דִּיבּוּר הֲרֵינִי וכ"כ מהרשד"ם סי' ל"א ומהריט"ץ סי' נ"ד וּמִינָּהּ בנ"ד דִּיבּוּר קִידּוּשִׁין שֶׁהוּא פֵּירוּשׁ קדוסימ"ך מִלְּבַד דְּאֵין מַשְׁמָעוּתוֹ לְהַבָּא אֶלָּא שֶׁיֵּשׁ לְפָרְשׁוֹ לְשֶׁעָבַר קִידּוּשַׁיִךְ שֶׁהָיוּ כְּבָר וְאֵין זֶה כְּלוּם וְדִיבּוּרוֹ שֶׁאָמַר האדו"ן שֶׁפֵּירוּשׁוֹ אֵלּוּ עַיֵּין להרשב"ש סי' תקפ"ג וּמָטֵי בָּהּ מֵהָרַב אָבִיו דְּאֵינוֹ כְּלוּם וכ"כ הָרַב יַד אַהֲרֹן אות ג' מַהָרַב פְּנֵי מֹשֶׁה בְּמֵי שֶׁאָמַר הֲרֵי זֶה לְקִידּוּשִׁין לִי וְזֶה וְאֵלּוּ מַשְׁמָעוּת אֶחָד הֵם אֶלָּא דְּזֶה כִּנּוּי לְיָחִיד וְאֵלּוּ כִּנּוּי לָרַבִּים ואע"ג דְּנִדּוֹן הָרַב פְּנֵי מֹשֶׁה שֶׁאָמַר הֲרֵי וכ"כ בְּפֵירוּשׁ הָרַב מִשְׁחָא דִּרְבוּתָא ח"ב דַּף ק"ט בְּאוֹמְרוֹ אֵלּוּ קִידּוּשַׁיִךְ שֶׁאֵינוֹ כְּלוּם וְכֵן מוּכָח ממ"ש הָרַשְׁבָּ"א ח"ד סי' ש"ד בְּאוֹמְרוֹ דָּבָר זֶה שׁוֹלֵחַ לְךָ בְּנִי לְשֵׁם קִידּוּשִׁין יעו"ש וְכֵן אוֹמְרוֹ מתא"ע שֶׁפֵּירוּשׁוֹ שֶׁל עַיֵּין למהריט"ץ סי' צ"א בְּאוֹמְרוֹ בְּקִידּוּשִׁין שֶׁל בִּתְךָ כֵּיוָן שֶׁלֹּא אָמַר תִּתְקַדֵּשׁ בָּהֶם אֵינוֹ כְּלוּם וְהָכָא נָמֵי לֹא אָמַר תִּתְקַדֵּשׁ בָּהֶם עַכְשָׁיו לִבְנוֹ אֶלָּא קִידּוּשַׁיִךְ שֶׁל בְּנִי וְלֹא אָמַר שֶׁמְּקַדְּשָׁה בָּהֶם עַכְשָׁיו וְאוּלַי הַכַּוָּנָה יִהְיוּ מְיֻחָדִים לְךָ עַד שֶׁיָּבֹא בָּנַי שֶׁהֵם שֶׁלּוֹ וְהוּא יְקַדְּשֵׁךְ בָּהֶם דְּמִצְוָה בּוֹ יוֹתֵר מִבְּשִׁלּוּחוֹ וְיִהְיוּ שְׁמוּרִים בְּיָדְךָ כָּעֵת כְּדֵי שֶׁלֹּא יֹאבְדוּ מִמֶּנִּי וכמ"ש הב"ד שָׁם בְּכַיּוֹצֵא בָּזֶה ממהרשד"ם וְכֵן הָרַב זְקַן אַהֲרֹן סי' ח"י וְכֵן מַשְׁמַע אֵלּוּ קִידּוּשַׁיִךְ שֶׁל בְּנִי שֶׁאַפִּילּוּ אַחַר הַגַּעְתָּם לְיָדָהּ שֵׁם בְּנוֹ נִקְרָא עֲלֵיהֶם וְזֶה מוּכָח מִמַּה שֶׁלֹּא אָמַר.

אֵלּוּ שֶׁל בְּנֵי חַיִּים קִידּוּשַׁיִךְ וְאֵין זֶה כְּלוּם דְּאַחַר שֶׁתִּקְבְּלֵם לְקִידּוּשִׁין אֵינָם עוֹד שֶׁל בְּנוֹ אֶלָּא שֶׁלָּהּ וַאֲפִילּוּ שֶׁיָּדַעְנוּ שֶׁנִּתְכַּוְּנוּ בְּלָשׁוֹן גָּרוּעַ דְּבָרִים שֶׁבַּלֵּב אֵינָם דְּבָרִים וכמ"ש הב"ד שָׁם ממהרשד"ם ומהרימ"ט וכ"כ.

בס' אַשָּׁדוֹת הַפִּסְגָּה אב"הע סי' ו' ממהרח"ש וכ"כ בס' מִשְׁחָא דִּרְבוּתָא ח"א דַּף קי"ז מִסְּבָרַת עַצְמוֹ וְלֹא זָכַר שֵׂר דְּשֶׁל כַּת הַקּוֹדְמִין הִיא ומ"ש מָרָן בב"י סי' ז"ך מִמָּהָרָ"ם אִם לֹא הָיָה דַּעַת שְׁנֵיהֶם לְהִתְקַדֵּשׁ אֲפִילּוּ לֹא דִּיבֵּר כְּלָל אוֹ אִם הוּא לָשׁוֹן גָּרוּעַ צְרִיכָה גֵּט כְּבָר הכנ"הג שָׁם אות י"ט כ' ממהרח"ש דְּלֹא נִמְצָא כֵּן בְּשׁוּם פּוֹסֵק וְגַם לְמָהָרָ"ם אֵינוֹ אֶלָּא אִם הָיָה מְדַבֵּר עִמָּהּ עַל עִסְקֵי קִידּוּשִׁין אוֹ לְפָחוֹת שֶׁאָמְרָה וַדַּאי שֶׁהוּא לְשׁוֹן קִידּוּשִׁין אֲבָל עַל הַסְּתָם לֵיכָּא לְמֵיחַשׁ לְמִידֵּי יעו"ש: וְהַגַּם דְּנִדּוֹן דִּידַן מְשֻׁוָּדֶכֶת הָיְתָה וּמֵהָרִיבָ"ל שָׁם חָשַׁשׁ בְּנִדּוֹנוּ מִטַּעַם זֶה אע"ג דְּלָא אָמַר לֹא זֶה וְלֹא הֲרֵינִי יֵשׁ לְהָשִׁיב מִלְּבַד דְּמֵהָרִיבָ"ל גּוּפֵיהּ תַּבְרֵיהּ לִגְזִיזֵיהּ כמ"ש בס' לֵב שְׁלֹמֹה סי' כ"ח ממהרש"ח עוֹד בָּהּ דְּהָרַב ב"ד שָׁם כָּתַב ממהרש"ח דְּמֵהָרִיבָ"ל נָמֵי לֹא אָמְרָהּ אֶלָּא בְּדֶרֶךְ חוּמְרָא דְּכַמָּה מֵרַבָּנָותָא סָבְרִי דְּשִׁיְּדוּכִין לָא הָוֵי כְּמְדַבֵּר עִמָּהּ עַל עִסְקֵי קִידּוּשִׁין וּבְרֹאשָׁם הָרַשְׁבָּ"א דמהרשד"ם כָּתַב בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת מֵרַבּוֹ שֶׁהָיָה מַחְשִׁיב סְבָרַת הָרַשְׁבָּ"א כְּרֹוב הַפּוֹסְקִים ובס' מִשְׁחָא דִּרְבוּתָא דַּף ק"ט הוּא הָיָה מוֹנֶה בִּפְרָטוּת לְרֻבָּא דְּרַבָּנָותָא שֶׁפּוֹבְרִים כֵּן וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּשִׁיְּדוּכִין כַּנְּדוֹן דִּידַן דְּהָווּ בְּלִי קִנְיָן וְעֵדִים גְּרִיעֵי טְפֵי כמ"ש הָרַב יַד אַהֲרֹן שָׁם ממהרש"ך וכ"כ בס' אַדְמַת קֹדֶשׁ ח"ב דַּף צ"ה ובחק"ל אב"הע סי' ך': וְיָדַעְתִּי בְּיָ"נִי יָדַעְתִּי מ"ש כנ"הג שָׁם אות ל"ז ממהרח"ש וּמָהָרָ"י גְּאֵלַיְקוּ והר"ש בֶּן נַחְמִיָּאס וְהָרַב פְּנֵי מֹשֶׁה דְּלָא מְלָאָם לִבָּם לִסְמֹךְ עַל סְבָרַת רַבָּנֵי פְּרוּבִינְצָה הַנַּ"ל דְּהַקִּידּוּשִׁין שָׁם דָּבָר הוּא וכ"כ ה' יַד אַהֲרֹן שָׁם ממהרש"ך וּמָהָרָ"י חֶנֶדְאֵלִי וכ"כ רַבֵּינוּ בְּצַלְאֵל סי' י"ט ומהריק"ש בִּתְשׁוּבָה סי' ל"ח וְגַם דְּלָא כְּהָרַשְׁבָּ"ץ דְּבָעֵי לָשׁוֹן שֶׁיּוֹכִיחַ לְהַבָּא כְּמוֹ שֶׁרָמַז הכנ"הג וְהָרַב יַד אַהֲרֹן שָׁם.

מ"מ כָּל שֶׁיֵּשׁ שָׁם רֵיעוּתָא אַחֶרֶת יֵשׁ לְהַתִּיר בְּשׁוֹפִי כמ"ש כנ"הג שָׁם ממהרש"ך ומהרש"ח וכ"כ הָרַב יַד אַהֲרֹן שָׁם מִסֵּפֶר פְּרִי הָאָרֶץ וכ"כ הב"ד בְּעַד מֵהָרִיבָ"ל וּדְלֹא כמ"ש הָרַב מַשְׂאַת מֹשֶׁה ח"א אב"הע סי' ס"ב וְכֵן ג"כ מוּכָח דַּעַת מהרימ"ט דְּאֵילּוּ בח"א סי' קל"ח בְּאוֹמֵר טומ"א איסט"א מאנ"ליא פו"ר קִידּוּשִׁין וְכֵן בח"ב סי' מ"ג בְּאוֹמֵר טומ"א איסט"א פו"ר אמ"י איג"ו הֲבִיא סְבָרַת רַבָּנֵי פְּרוֹבִינְצָה וְעָלֶיהָ סָמַךְ לְהָקֵל וְעַיֵּין לוֹ בח"ב סי' מ' כַּיּוֹצֵא בָּזֶה בְּאוֹמֵר טומ"א איסטא"ש פו"ר קִידּוּשִׁין לֹא זָכַר מִזֶּה אֶלָּא ממ"ש מהריב"ר מִדִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"ץ הַנַּ"ל דְּבָעֵינַן לָשׁוֹן שֶׁיּוֹכִיחַ לְהַבָּא וְחָרָה אַפּוֹ שָׁם עַל הַמֵּיקֵל וְהַטַּעַם הוּא שֶׁשָּׁם בח"א וְכֵן בח"ב סי' מ"ג יֵשׁ רֵיעוּתוֹת אֲחֵרוֹת לָכֵן בָּנָה יְסוֹדוֹ עַל סְבָרַת רַבָּנֵי פְּרוֹבִינְצָה לְהָקֵל משא"כ שָׁם בסי' מ' דְּאֵין כָּאן אֶלָּא גְּרִיעוּת הַלָּשׁוֹן בְּלֹא וּבְנִדּוֹן דִּידַן הֲרֵי אִיכָּא הַכְחָשַׁת הָעֵדִים וּשְׁאָר רֵיעוּתוֹת שֶׁיָּבוֹאוּ לְפָנִים וְאֵין לְטָעוֹת בְּנִדּוֹנֵינוּ בְּדִבּוּרוֹ שֶׁל בְּנֵי חַיִּים דְּהָוֵי כְּאִילּוּ אָמַר הֲרֵי אַתְּ שֶׁלִּי דִּמְקֻדָּשֶׁת וה"ה שֶׁל פְּלוֹנִי דְּהָתָם דִּיבּוּר הֲרֵי מְתַקֵּן הָעִנְיָן דְּהוּא מְקֻדָּשׁ לְהַבָּא שֶׁהֲרֵי נוֹסַח הַקִּידּוּשִׁין שֶׁתִּיקְנוּ רז"ל וְכֵן דִּיבּוּר אֶת הֲרֵי הִתְפִּיסָם בְּגוּפָהּ וְלֹא שׁוּם דָּבָר וְאָז כְּשֶׁאוֹמֵר שֶׁלִּי אוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי מַשְׁמָעוּתוֹ שֶׁתִּתְקַדֵּשׁ לוֹ עַכְשָׁיו וַאֲפִילּוּ בְּאוֹמֵר הֲרֵי וְלֹא אָמַר אֶת הָרַב מש"ץ ח"ב דַּף קפ"א עָשָׂה בָּזֶה ס"ס וְהִתִּיר יעו"ש כ"ש בנ"ד דְּאֵין כָּאן לֹא הֲרֵי וְלֹא אֶת וְשֶׁל בְּנֵי חַיִּים אֵין לוֹ מַשְׁמָעוּת לְהַבָּא וְאַדְרַבָּה מוּכָח לְהֶפֶךְ כמש"ל: וְאֵין לוֹמַר עוֹד כֵּיוָן דְּאָמְרָה זוֹכֶרֶת לְךָ חַיִּים הֲוָה לֵיהּ כְּנִתְקַדְּשָׁה בְּלָשׁוֹן בָּרוּר ואע"ג דִּשְׁנֵי הָעֵדִים הִכְחִישׁוּהָ דְּעַד אֶחָד אוֹמֵר

שֶׁקִּדְּשָׁהּ הָאָב לְעַצְמוֹ וע"א אוֹמֵר קִדְּשָׁהּ בְּלָשׁוֹן הָאדו"ן קדוסימ"ך מתא"ע וכו' וּפֵירוּשׁוֹ אֵלּוּ קִידּוּשֵׁי"ך שֶׁל וכו') נִמְצָא דִּלְּהִ חַיִּים אוֹ לְחַיִּים אֵין כָּאן וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה נִסְתַּפֵּק מֵהָרִיבָ"ל ח"ב סִימָן פ"ה אֲבָל כַּד דָּיְיקִינַן שָׁפִיר לֵיתָא וְאַדְּרַבָּה אִם בָּאנוּ לְפָרֵשׁ לְךָ חַיִּים כְּפִשׁוּטוֹ מַשְׁמָעוּתוֹ שֶׁבְּנוֹ חַיִּים מַקְנָה עַצְמוֹ לָהּ וְזֶה אֵינוֹ כְּלוּם דִּקְרָא כְּתִיב כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וְלֹא כִּי תִּקַּח וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה כָּתַב בס' דִּבְרֵי יוֹסֵף סי' טו"ב בְּהָעֵד שֶׁאָמַר שֶׁלֹּא זָכַר כִּי אִם דִּיבּוּר לְךָ וּמִי שֶׁכְּנֶגְדּוֹ חָשַׁשׁ אוּלַי כַּוָּנָתוֹ הָרַי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בְּטַבַּעַת שֶׁאֲנִי נוֹתֵן לְךָ וְדָחָה דְּבָרָיו וְהֵבִיא מִמָּרָן בִּתְשׁוּבָה וְיָצָא לְחַלֵּק בֵּין מַכְחִישׁ לְאֵינוֹ זוֹכֵר ובנ"ד גָּרַע יוֹתֵר.

וּבִשְׁלָמָא אִם אוֹמֶרֶת שֶׁזּוֹכֶרֶת שֶׁאָמַר לָהּ חַיִּים לְךָ אוֹ לְךָ סְתָמָא יֵשׁ לְדָוְחְקוֹ כְּמוֹ שֶׁחָשַׁשׁ הַחוֹשֵׁשׁ הֶחָכָם שֶׁכְּנֶגְדּוֹ שֶׁהֶחְמִיר אֲבָל לְךָ חַיִּים אֵין לוֹ הֲבָנָה כִּי אִם כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ וְזֶה אֵינוֹ כְּלוּם דִּקְרָא כְּתִיב כִּי יִקַּח וְאֵין לוֹמַר שֶׁגַּם בְּזֶה שִׁכְחָה בָּמָה שֶׁהִקְדִּימָה דִּיבּוּר לְךָ וְנִדְחוֹק אוֹתוֹ לְפָרְשׁוֹ כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הֶחָכָם שֶׁכְּנֶגְדּוֹ הַמַּחְמִיר שָׁם דִּמְנָלַן לְמֵיעַל פִּילָא בְּקוֹפָא דִּמְחַטֵּא וּלְהַחְמִיר וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה אָמְרִינַן חַד סְתָמָא מָצִינָא תְּרֵי לָא מָצִינָא וְאִם בָּאנוּ לְהַחְמִיר כ"כ עַל הָרוֹב נֹאמַר דְּכַוָּנָתָהּ כְּמוֹ שֶׁאָמַר הָעֵד האדו"ן קדוסימ"ך מתא"ע וולד"י חַיִּים וּפֵירוּשׁוֹ אֵלּוּ קִידּוּשַׁיִךְ שֶׁל בְּנֵי חַיִּים) וְזוֹכֶרֶת מִלַּת חַיִּים וּמִלַּת לְךָ לֹא הָיָה בָּעוֹלָם וְטָעָתָה בְּדִמְיוֹנָהּ וְאָמְרָה עַל מַה שֶּׁלֹּא הָיָה.

אִיבָּרָא עַל הָאָב שֶׁאָמַר שֶׁקִּדְּשָׁהּ לִבְנוֹ לֹא יִמְנַע בְּכַוָּנָתוֹ מַה הִיא דְּאִם כַּוָּנָתוֹ בִּלְשׁוֹן חוֹל אִם הוּא כְּדִבְרֵי הָעֵד מַמָּשׁ לֹא נ"מ מִידִי וְאִם בִּלְשׁוֹן חוֹל בְּעִנְיָן דְּהָווּ קִידּוּשִׁין אִי נָמֵי בל"הק בְּלִישָׁנָא מְעַלְיָא הֲרֵי שְׁנֵי הָעֵדִים מַכְחִישִׁים אוֹתוֹ וְגַם הִיא הֲגַם שֶׁלֹּא כַּפָּרָה מַמָּשׁ אֶלָּא נִידּוֹן אוֹתָהּ כְּמְסֻפֶּקֶת אֵין כָּאן בֵּית מֵיחוֹשׁ וְלָא דָּמֵי לְאֶחָד אוֹמֵר נִתְקַדְּשָׁה וְאֶחָד אוֹמֵר לֹא נִתְקַדְּשָׁה וְאוֹקְיְמְנָא לָהּ בְּאֶחָד אוֹמֵר קָרוֹב לוֹ וְאֶחָד אוֹמֵר קָרוֹב לָהּ דְּכֻלְּהוּ פֵּירוּשֵׁי הֲבִיאָם מֵהָרִיבָ"ל ח"ב סי' ז' דַּוְוקָא בְּכוֹפֶרֶת שָׁאנֵי הָתָם דִּבְקִידּוּשֵׁי תּוֹרָה קָמַסְהֲדִי וְגַם יֵשׁ עֵד א' מְסַיְּיעָהּ וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה כָּתַב מהריק"ש בִּתְשׁוּבָה ססל"ח בְּהָעֵד שֶׁאֵינוֹ זוֹכֵר דְּלָא דָּמֵי לְאֶחָד אוֹמֵר קָרוֹב לוֹ וכו' דְּהָתָם בְּקִידּוּשֵׁי תּוֹרָה קָמַסְהֵיד משא"כ בְּנִדּוֹנוּ דְּהָעֵד הָאוֹסָרָה דְּאָמַר שֶׁאָמַר שֶׁאֲנִי נוֹתֵן אֵין אִיסּוּרוֹ שָׁוֶה בְּכָל וה"נ אִם יֵשׁ לְהַאֲמִינוֹ לְהָאָב אע"פי שֶׁשְּׁנֵי הָעֵדִים מַכְחִישִׁים אוֹתוֹ אֵין אִיסּוּרוֹ שָׁוֶה בְּכָל כַּאֲשֶׁר יָבֹא לִפְנִים בס"ד וְלֹא עוֹד אֶלָּא כָּתַב החק"ל ח"א מי"ד סִימָן י"ב מִמָּהָר"י בְּאָסָן דְּהָא דקי"ל דְּשַׁוְיָיהּ אַנַּפְשָׁהּ חָתִיכָה דְּאִיסּוּרָא אֵינוֹ אִיסּוּר תּוֹרָה בָּרוּר ובנ"ד לִישָׁנָא דְּקִידְּשָׁהּ לִבְנוֹ כְּפִי דִּבְרֵי הָעֵד אֵינוֹ לָשׁוֹן בָּרוּר כְּפִי מש"ל וְאֵינוֹ אִיסּוּר תּוֹרָה בָּרוּר: וְהִנֵּה עַל דִּבְרֵי מֵהָרִיבָ"ל הַנַּ"ל בִּדְשַׁוְיָיהּ אַנַּפְשַׁיְיהּ חָתִיכָה דְּאִיסּוּרָא אִי אָמְרִינַן כְּנֶגֶד ב' עֵדִים רָאִיתִי לְהמש"ל פ"ט מה' אִישׁוּת שֶׁתָּמַהּ עָלָיו מִתְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א שֶׁהֵבִיא הב"י בי"ד סי' א' וּפָסְקָה מור"ם שָׁם סי' קכ"ז מְבֹאָר שֶׁכֵּן הוּא וא"כ מַה מְסַתַּפֵּק שֶׁכָּתַב שׁוֹחֵט שֶׁאָמַר שָׁחַטְתִּי שֶׁלֹּא כַּהוֹגֶן אע"פי שֶׁהָעֵדִים הִכְחִישׁוּהוּ שָׁוְיָיהּ אַנַּפְשַׁיְיהּ חָתִיכָה דְּאִיסּוּרָא ושכ"כ הָרַשְׁבָּ"א בְּקִידּוּשִׁין הֶבִיאוֹ הב"י אב"הע סי' מ"ח וְשָׁרָאָה גַּם למהראד"ב שֶׁכֵּן תַּמָּה עַל מֵהָרִיבָ"ל וּמָצָא להריא"ז בְּהַגָּהוֹת הָרִי"ף בפ"ב דִּכְתֻבּוֹת שֶׁכָּתַב כֵּן בִּשְׁבוּיָה שֶׁאִם הִיא פְּנוּיָה נֶאֱמֶנֶת הִיא לֶאֱסוֹר עַצְמָהּ וַאֲפִילּוּ בְּמָקוֹם ב' עֵדִים וּמַה שֶּׁכָּתַב מהרי"א בִּפְסָקִים סי' זכ"ר אֵין כָּאן בֵּית מֵיחוֹשׁ מְשׁוּם דְּאִיתַּכְחוּשׁ הַהוּא גַּבְרָא בְּעֵדִים יעו"ש בְּשֶׁחָזַר בּוֹ אַיְּירִי וְהָרַשְׁבָּ"א והריא"ז יוֹדוּ בָּזֶה ע"כ וְעַיֵּין לוֹ בפ"ג מה' יְבוּם שֶׁדָּחָה חִילּוּק זֶה וְרָאִיתִי למהר"אִישָׁרָאֵל בְּסִפְרוֹ אַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל אוֹת ש' שֶׁכָּתַב עַל המש"ל דְּלָא הָיָה צָרִיךְ לְהַרְחִיק עַדָּיו מֵהָרַשְׁבָּ"א שֶׁהֲרֵי ה"המ

שָׁם בְּאוֹתוֹ פֶּרֶק דִּין י"ח כָּתַב שֶׁמִּדִּבְרֵי הָרַאֲב"ד נִרְאֶה דִּבְהַוְחָזַק שָׁלִיחַ בְּעֵדִים וְהִיא אוֹמֶרֶת לָרִאשׁוֹן וְהַשָּׁלִיחַ אוֹמֵר לְעַצְמוֹ קִידְּשָׁהּ אַף הַשָּׁלִיחַ אָסוּר בְּקִרוֹבוֹתֶיהָ וְכֵן בַּדִּין שֶׁהֲרֵי הוּא אוֹמֵר קִדַּשְׁתִּיךְ וְאָפְשָׁר שֶׁאַף כֵּן דַּעַת רַבֵּינוּ ע"כ וכ"כ מור"ם סי' ל"ה וְטַעְמָא מִשּׁוּם דְּחֶזְקַת שָׁלִיחַ וכו' והו"ל כְּאִילּוּ תְּרֵי סָהֲדֵי וְכֵן יֵשׁ לְדַקְדֵּק מֵהַסֵּוְגְיָא דִּכְתֻבּוֹת דַּף כ"ב אָמְרָה אֵשֶׁת אִישׁ אֲנִי וְחָזְרָה וְאָמְרָה פְּנוּיָה אֲנִי נֶאֱמֶנֶת וּפָרִיךְ הָא שָׁוְותָא נַפְשָׁהּ חֲתִיכָה דְּאִיסּוּרָא וּמְשַׁנֵּי בְּנוֹתֶנֶת אֲמַתְלָא וְאִי אִיתָא בְּעֵדִים מַכְחִישִׁים לָא אָמְרִינַן שְׁוְותָא נַפְשָׁהּ חֲתִיכָה דְּאִיסּוּרָא והול"ל דְּהַבָּרִיְיתָא בְּהָכִי אַיְירִי וְזֶה עָדִיף טְפֵי מִמַּה שֶׁיֹּאמַר בְּנוֹתֶנֶת אֲמַתְלָא לְדִבָּרֶיהָ דְּזֶה שָׁמְעִינַן לָהּ מִבָּרִיְיתָא אַחֲרִיתִי דְּמַיְיתֵי הָתָם ע"כ: וְאַחַר הַמָּחָ"ר וְאַחַר הָאַחֲרוֹן אֲנִי בָּא דְּמַאי הוֹכָחָה זוֹ מדהול"ל בְּהָכִי אַיְירִי וְלֹא אָמַר מַשְׁמַע דְּהָא פְּשִׁיטָא לֵיהּ דְּשָׁוְיָא נַפְשָׁהּ חֲתִיכָה דְּאִיסּוּרָא נַיְמָא לְאִידָךְ גִּיסָא אַדִּרַבָּה מֵחֲמַת פְּשִׁיטוּתוֹ כְּנֶגֶד שְׁנֵי עֵדִים לָא מָצֵי אִינִישׁ לְמִשָּׁוְיָהּ אַנַּפְשֵׁיהּ ח"ד לְכָךְ לָא אוֹקְמָה בְּהָכִי דִּבְהָכִי פְּשִׁיטָא לֵיהּ וּלְכָךְ אוֹקְמָה בְּנוֹתֶנֶת אֲמַתְלָא אע"ג דְּהָא שָׁמְעִינַן לָהּ מִבָּרִיְיתָא אַחֲרִיתִי וְתוּ מַה שַׁוְיָא נַפְשָׁהּ ח"ד שַׁיָּיךְ הָכָא כֵּיוָן דְּחָזְרָה וְאָמְרָה פְּנוּיָה אֲנִי וּכְבָר המש"ל שָׁם סָבַר דִּכְשֶׁחָזַר בּוֹ לֹא שַׁיָּיךְ לְמֵימַר שָׁוְיָא נַפְשֵׁיהּ חֲתִיכָה דְּאִיסּוּרָא וְהוּא עַל דִּבְרֵי המש"ל בְּהִלְכוֹת אִישׁוּת הַנָּ"ל קָעֲסִיק.

וְעַל מַה שֶּׁהֵבִיא מִדִּבְרֵי ה"המ שֶׁפְּסָקָם מור"ם יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין חֲזָקָה לְעֵדִים דַּהֲרֵי פָּשׁוּט בַּשַּׁ"ס דְּמִיגּוֹ בִּמְקוֹם עֵדִים לָא אָמְרִינַן וְאִילּוּ גַּבֵּי חֲזָקָה בַּעְיָא הֵיא וְלָא אִיפְּשִׁיטָא וּמִמְּקוֹמוֹ הוּא מֻוְכָּרַע מִמ"ש הָרָן"ן בַּהֲלָכוֹת וְהוּבָא בב"י שָׁם ובכ"מ שָׁם שֶׁכָּל אֶחָד אוֹמֵר שֶׁקִּידְּשׁ בְּפִירוּשׁ בִּפְנֵי עֵדִים וְעַכְשָׁיו אֵין הָעֵדִים זוֹכְרִים ע"כ דּוּק מִינָּהּ אִם יֵשׁ כָּאן יַעֲשׂוּ כְּמַאֲמָרָם וְאִם אָמְרוּ שֶׁקִּידְּשָׁהּ לָרִאשׁוֹן בְּפֵירוּשׁ לָאו כָּל כְּמִינֵּיהּ לוֹמַר שֶׁקִּידֵּשׁ לְעַצְמוֹ ואע"פי שֶׁדְּבָרָיו אֵלּוּ לַחֲלוֹק עַל הָרָאָב"ד דְּכָתַב דְּאַיְירִי אַחַר שֶׁהוֹדִיעָה שֶׁהוּא שָׁלִיחַ א"ל הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בִּסְתָם מ"מ בִּדְאִיכָּא עֵדִים יוֹדֶה הָרָאָב"ד דע"כ לָא קָאָמַר דִּמְקֻדֶּשֶׁת גַּם לַשָּׁלִיחַ אֵינוֹ אֶלָּא כה"ג דְּקִידֵּשׁ סְתָם וְאֵין כָּאן הוֹכָחָה לְשׁוּם צַד לֹא כֵּן כְּשֶׁיֵּשׁ עֵדִים לְאֵיזֶה מֵהֶם וּבִפְרָט לִמ"ש הָרַב אָחִיו בס' אֲמָרוֹת טְהוֹרוֹת דַּף נ"ה דְּמַה שֶּׁאָסוּר בְּקִרוֹבוֹתֶיהָ הוּא מִתּוֹרַת קְנָס וְדִקְדֵּק כֵּן מֵהַיְרוּשַׁלְמִי יעו"ש א"כ כֵּיוָן דְּמִתּוֹרַת קְנָס אֵין לִלְמֹד מִזֶּה לִמ"א הַגַּם אתמצ"ל דַּחֲזָקָה וְעֵדִים הַכֹּל אֶחָד: .

עוֹד הֵבִיא מהר"א הַנָּ"ל מִדִּבְרֵי שער"ה דַּף מ"ט ע"ד שֶׁכָּתַב דְּלָא קָשֶׁה לְהָרַשְׁבָּ"א מִקִּידּוּשִׁין דַּף ס"ה דְּלָא אוֹקְמָה לְמִשְׁנָה שֶׁשָּׁם דְּהָאוֹמֵר לָאִשָּׁה קִדַּשְׁתִּיךְ וכו' כְּשֶׁהָעֵדִים מַכְחִישִׁים וְהָא עֲדֵיפָא מִמ"ש בִּפְנֵי פְּלוֹנִי ופ' וְהָלְכוּ למד"ה דא"כ תַּרְתֵּי לִמ"ל אֲבָל בִּפְנֵי פ"ופ וְהָלְכוּ למד"ה דְּהֵוְצְרְךְ לְהַשְׁמִיעֵנוּ דְּלָא תֵּימָא דְּשָׁאנֵי כְּשֶׁהִיא אָמְרָה קִדַּשְׁתַּנִי דְּמִיְּתַסַּר אִיהוּ נָמֵי אַפּוּמָּהּ בִּקְרוֹבוֹתֶיהָ מִשּׁוּם דְּהִיא אִי לָאו דְּקִים לַהּ בְּדִיבּוּרָהּ לָא הֲוָה אָמְרָה וְהִקְשָׁה ע"ז דְּאַכַּתִּי י"ל דמ"ש לִיְּתַסַּר אִיהוּ בִּקְרוֹבוֹתֶיהָ מִשּׁוּם דְּמַאי דַּאֲסוּרָה הִיא דְּשׁוּיָיתָהּ אַנַּפְשָׁהּ חֲתִיכָה דְּאִיסּוּרָא וס"ל לְהַשֵּׁ"ס בְּעֵדִים הַמַּכְחִישִׁים אֵין לוֹמַר שָׁוְותָהּ נַפְשָׁהּ ח"ד אֶלָּא בְּאוֹמֶרֶת שֶׁהַקִּידּוּשִׁין בִּפְנֵי פ"ופ וְהָלְכוּ לָהֶם למד"ה ומשו"ה הֲוָה אֲמִינָא לִיְּתַסַּר אַף הוּא ע"כ אִם כַּוָּנָתוֹ בְּזֶה דְּלָא מָצִינוּ לְמֵימַר דְּמַאי דס"ד לִיְּתַסַּר אַף הוּא אַפּוּמָּהּ רַק אִי אָמְרִינַן כְּשֶׁאָמְרָה בִּפְנֵי פ"ופ וְהָלְכוּ למד"ה נִרְאֶה אֲבָל בְּעֵדִים שֶׁהֵם מַכְחִישִׁין אוֹתָהּ לָא הֲוָה ס"ד לוֹמַר כֵּן.

אֲנָא דְּאָמֵינָא דִּלְשׁוֹן הַשֵּׁ"ס מוּכָח הָעִיקָּר הוּא אַדִּיבּוּרָהּ הוּא דְּסָמְכִינַן כֵּינָן דְּאִינָהּ יוֹצְאָה
בְּלֹא גֵּט וַדַּאי דְּקוּשְׁטָא קָאָמְרָה ומ"ל בִּפְנֵי פ"ופ וְהָלְכוּ למד"ה אוֹ כְּשֶׁהָעֵדִים מַכְחִישִׁים
אוֹתָהּ דְּהָא עכ"פ לִדְבָרֶיהָ יֵשׁ ב' עֵדִים וְאִם כֵּן נִמְצֵאת הָרַב מִמַּה דְּאוֹקֶמָה הַשֵּׁ"ס בִּפְנֵי פ"ופ
וְהָלְכוּ למד"ה וְלֹא אוֹקֶמָה כְּשֶׁעֵדִים מַכְחִישִׁין אַלְמָא כה"ג אֵין לוֹמַר שנח"ד אֵינָהּ רְאָיָה
לְהָרַשְׁבָּ"א דְּאוֹמֵר לָךְ חֲדָא מִנַּיְהוּ נָקֵט וּמַאי דְּשָׁכִיחַ טְפֵי נַקֵּטִיהּ וְאֵין ה"נ בְּשֶׁגַּם יֶשְׁנָם
אִתָּנוּ וּמַכְחֲשֵׁי לָהּ הָכִי נָמֵי אֲבָל מַה שֶּׁהִקְשָׁה עַל שער"ה שָׁם הַדִּין עִמּוֹ וְהוּא שֶׁכָּתַב מִדְּאָמַר
שְׁמוּאֵל אִם נָתַן גֵּט מֵעַצְמוֹ כּוֹפִין אוֹתוֹ לִיתֵּן כְּתֻבָּה ע"כ בְּאוֹמֶרֶת קִדַּשְׁתַּנִי בִּפְנֵי פ"ופ
וְהָלְכוּ למד"ה דְּאִי בְּעֵדִים מַכְחִישִׁים אוֹתָהּ מַשְׁמַע וַדַּאי דְּאֵין כּוֹפִין אוֹתוֹ לִיתֵּן כְּתֻבָּה
וְלָכֵן אוֹקֶמָה הַשֵּׁ"ס בִּפְנֵי פ"ופ וְהָלְכוּ לָהֶם למד"ה דְּמֵהֵיכָן הוֹצִיא זֶה דְּאִם הָעֵדִים
מַכְחִישִׁים א"צ לִיתֵּן כְּתֻבָּה כֵּינָן דְּמֵעַצְמוֹ נָתַן גֵּט הֲרֵי הוֹדָה לִדְבָרֶיהָ וְהוֹדָאַת בע"ד בְּמָמוֹן
כְּמֵאָה עֵדִים דָּמֵי וכמ"ש מֵהָרִיבָ"ל שָׁם: עוֹד כָּתַב הָרַב הַנַּ"ל עַל מ"ש שער"ה שָׁם בסו"ד
ממ"ש ה"הַמ בְּסוֹף אוֹתוֹ פֶּרֶק אפי' בָּא אֲרוּסָה אֵינָהּ מְגוּשֶׁת לוֹ בְּלֹא גֵּט מֵהַשֵּׁנִי שֶׁהֲרֵי אֵין
עֵדִים מְעִידִי' כִּדְבָרֶיהָ ע"כ שֶׁנִּרְאֶה כְּחוֹלֵק עַל הָרַשְׁבָּ"א ע"כ וְהַכַּוָּנָה אִם יֵשׁ עֵדִים
כִּדְבָרֶיהָ שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה לָרִאשׁוֹן אֵין קִדּוּשֵׁי ב' כְּלוּם וְהִיא אִשְׁתּוֹ שֶׁל רִאשׁוֹן וְלָא שְׁוִוְתָא
נַפְשָׁהּ ח"ד בְּמַה שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה לְשֵׁנִי אֲבָל כֵּינָן שֶׁאֵין עֵדִים כִּדְבָרֶיהָ שְׁוִוְתָא נַפְשָׁהּ ח"ד לכ"ע
וּצְרִיכָה גֵּט וְלֹא יִתָּכֵן לְפָרֵשׁ כֵּן בִּדְבָרָיו מִלְּבַד מ"ש ה"הַמ דִּין י"ח שֶׁהוּא הַפַּךְ מִזֶּה עוֹד
בָּהּ דְּלֹא יִתָּכֵן לְפָרֵשׁ כֵּן בִּדְבָרֵי ה"הַמ שֶׁהֵבִיא דַּהֲרֵי בפ"כ דִּכְתֻבּוֹת אִיתָא אָמְרָה א"א אֲנִי
וְחָזְרָה וְאָמְרָה פְּנוּיָה אֲנִי שַׁוְיָא נַפְשָׁהּ ח"ד הֲרֵי דִּבְאוֹמֶרֶת תְּחִילָּה א"א אֲנִי שַׁוְיָא נַפְשָׁהּ
ח"ד וְאֵיךְ יִתָּכֵן לוֹמַר כֵּינָן שֶׁאֵין עֵדִים כִּדְבָרֶיהָ הָרִאשׁוֹנִים שַׁוְיָא נַפְשָׁהּ חֲתִיכָא דְּאִיסּוּרָא
בָּמָּה שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה לִשְׁנִי וַהֲרֵי אֲסוּרָה וְעוֹמֶדֶת בְּדִיבּוּרָהּ הָרִאשׁוֹן וְנֶאֱסְרָה גַּם לִשְׁנִי וְהָאֱמֶת
יוֹרֶה דַּרְכּוֹ דְּכַוָּנַת ה"הַמ הוּא בְּמַאי דקי"ל בא"א שֶׁפָּשְׁטָה יָדָהּ וְקִיבְּלָה קִידּוּשִׁין בִּפְנֵי
בַּעְלָהּ מְקֻדֶּשֶׁת לב' דהו"ל כְּאוֹמֶרֶת גֵּירַשְׁתַּנִי משא"כ שֶׁלֹּא בִּפְנֵי בַּעְלָהּ מְעִיזָּה פָּנֶיהָ וְאֵין
קִידּוּשִׁין תּוֹפְסִין בָּהּ מַעֲתָּה זֶהוּ כַּוָּנַת ה"הַמ שֶׁאִם הָיוּ עֵדִים כִּדְבָרֶיהָ כְּלוֹמַר שֶׁאֵינוֹ בָּרוּר
לָנוּ שֶׁהִיא א"א תָּפְסִי בָּהּ קִידּוּשֵׁי שֵׁנִי גַּם שֶׁלֹּא בִּפְנֵי הָרִאשׁוֹן עכת"ד: וְאַחַר הַמָּחָ"ר
וַיַּקִּירָא אֵין זֶה עִנְיָן לְהָאִשָּׁה שֶׁפָּשְׁטָה יָדָהּ וְקִיבְּלָה קִידּוּשִׁין מֵאַחַר מִשּׁוּם דְּהָתָם הָוָה לֵיהּ
כְּאוֹמֶרֶת שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה מֵהָרִאשׁוֹן וּבָזֶה נֶאֱמֶנֶת דְּאִינָהּ מְעִיזָּה פָּנֶיהָ בִּפְנֵי בַּעְלָהּ אֲבָל בְּמַכְחֶשֶׁת
בְּקִידּוּשִׁין כִּי הָכָא דְּחָזְרָה וְאָמְרָה פְּנוּיָה אֲנִי בְּוַדַּאי שֶׁפִּירוּשׁוֹ לֹא הָיְתָה א"א מֵעוֹלָם וְאִם
לֹא נָתְנָה אֲמַתְלָא לִדְבָרֶיהָ אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת וְאֵין חִילּוּק אִם בְּפָנָיו אוֹ שֶׁלֹּא בְּפָנָיו וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב
מהרש"ך ח"ב סי' קכ"ז וּרְמָזוֹ המש"ל בפ"ד מהל' אִישׁוּת וְכֵן כָּתַב שָׁם גַּם מֵהָרַב מהר"א
רוֹזָאנִיס וְלָכֵן כָּל שֶׁבְּפָנָיו כְּמוֹ שֶׁלֹּא בְּפָנָיו דָּמֵי וּבְפָנָיו נַמִּי אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת כֵּינָן דְּמַכְחֶשֶׁת
בְּגוּף הַקִּידּוּשִׁין וּמַה שֶּׁכָּתַב ההמ"מ עַד שֶׁיָּבוֹא אֲרוּסָה אֵין פֵּירוּשׁוֹ מִמְּדִינַת הַיָּם אֶלָּא
שֶׁיָּבוֹא וְיֹאמַר אֲנִי הוּא הָאָרוּס ומ"ל מֵהָעִיר אוֹ מֵחוּץ לָעִיר וְהָרַב גּוּפֵיהּ הוּא הֵעִיד עַל
פֵּירוּשׁוֹ שֶׁהוּא דָּחוּק הַרְבֵּה דְּכָתַב כְּלוֹמַר עַד חַד תְּרֵי וּמַה שֶּׁהִקְשָׁה לוֹ עַל פֵּירוּשׁהָרַב
שער"ה דְּהָא מַעִיקָּרָא נָמֵי שְׁוִוְתָא עַצְמָהּ ח"ד כְּשֶׁאָמְרָה מְקֻדֶּשֶׁת אֲנִי י"ל דעכ"פ עַל
הָאָרוּס עַצְמוֹ מֻוָתֶּרֶת אִם בָּא וְאָמַר אֲנִי הוּא שֶׁקִּידַּשְׁתִּיהָ וְהִיא מוֹדָה לוֹ א"נ אע"פי שֶׁאָמְרָה
שֶׁאֵינוֹ הוּא מֻוָתֶּרֶת לוֹ כֵּינָן דאח"ד אָמְרָה פְּנוּיָה אֲנִי וכמ"ש הָרַב בֵּית שְׁמוּאֵל וְהַחֲלָקת
מְחוֹקֵק סי' מ"ז אֲבָל כְּשֶׁעָשְׂתָה מַעֲשֶׂה וְקִיבְּלָה קִידּוּשִׁין מֵאַחַר נֶאֱסְרָה גַּם עַל הָרִאשׁוֹן
וְכֵינָן דְּלָא הִצְרְכוּהָ גֵּט גַּם מֵהַשֵּׁנִי כִּי אִם מִסִּיבַּת דְּהַכֹּל ע"פי דִּבְרֵיהֶם דְּאֵין כָּאן עֵדִים

בְּקִידּוּשֵׁי רִאשׁוֹן הָא יֵשׁ עֵדִים אֵינָהּ צְרִיכָה גֵּט מֵהַשְּׁנִי הֲרֵי דִּכְנֶגֶד עֵדִים לָא מְהַנֵּי מַה דִּשְׁנִוְתָא נַפְשָׁהּ חֲתִיכָה דְּאִיסּוּרָא: וְכֵן מַה שֶּׁהִקְשָׁה הָרַב חק"ל בי"ד ח"א סי' א' דַּף ח' ע"ד עַל דִּבְרֵי שער"ה הַנַּ"ל וְז"ל הַנִּיחָא אִם לֹא הוֹדִית מִתְּחִלָּה שֶׁהִיא מְקֻדֶּשֶׁת וא"כ הוֹדָאָה שֵׁנִית שֶׁקִּבְּלָה קִידּוּשִׁין מֵהַשֵּׁנִי לָא חֲשִׁיבָא וכו' י"ל דעכ"פ כֵּיוָן דְּעָשְׂתָה מַעֲשֶׂה בְּפוֹעֵל בְּקַבָּלָתָהּ קִידּוּשִׁין מֵהַשֵּׁנִי עָקְרָא לָהּ לְהוֹדָאָתָהּ מַה שֶּׁאָמְרָה מִקּוֹדֶם מְקֻדֶּשֶׁת אֲנִי והו"ל כְּאִילּוּ אֵינָהּ וְלָכֵן הִצְרִיכָה הָרַמְבַּ"ם גֵּט מהב' וְכֵן רָאִיתִי לְהָרַב יְהוֹנָתָן בס' בְּנֵי אֲהוּבָה דַּף כ"ו ע"ד שֶׁפֵּירֵשׁ כֵּן בִּדְבָרֵי ה"המ הַאֲמָנָם מִסְּגְנוֹן דִּבְרֵי שער"ה הנז' דְּכָתַב נִרְאֶה מוּכָח דְּלָא בְּרִירָא לֵיהּ מִילְּתָא כ"כ דְּאוּלַי י"ל כמ"ש החק"ל ומ"מ אַפַּתִּי לֹא אִיפָּרֵק מֵחֲוֹלְשָׁא הָרַב מש"ל אֵיךְ לֹא זָכַר שֹׁר מִדִּבְרֵי ה"המ הַנַּ"ל שֶׁהֵם בְּאוֹתוֹ פֶּרֶק שֶׁבּוֹ עָסוּק והו"ל לַהֲבִיאוֹ לְרַחֵק אוֹ לְקָרֵב: : ומ"ש עוֹד מהר"א הַנַּ"ל לְהַרְגִּישׁ עַל שער"ה דְּאַחַר דְּהֲבִיא דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"ץ ח"ב דִּבְעֵדִים מַכְחִישִׁים אוֹתוֹ לָא אָמְרִינַן שָׁוְיָא נַפְשֵׁיהּ ח"ד מוּכָח שֶׁיֵּשׁ הֶפְרֵשׁ בֵּין אִיסּוּרִין לְקִידּוּשִׁין וְשֶׁבָּזֶה לֹא קָשֶׁה קֻשְׁיַת המש"ל ומהראד"ב עַל מֵהָרִיבָ"ל יעו"ש דְּאַפַּתִּי קָשֶׁה דְּמַה נַּעֲנָה בִּתְשׁוּ' הָרַשְׁבָּ"א שֶׁהֲבִיא הב"י אב"הע סי' מ"ח דְּמִשְׁתַּעֵי בְּקִידּוּשִׁין הַדִּין עִמּוֹ בָּזֶה בְּשֶׁגַּם בַּהֶעְתֵּק דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א שֶׁהֲבִיא הב"י שָׁם אֵין כָּאן אֶלָּא הַעֲדָאַת ע"א וכ"כ הָרַב יְהוֹנָתָן שָׁם דַּף כ"ד וְכֵן הוּא הָאֱמֶת וְהִיא לוֹ נִדְפְּסָה בְּהָרַשְׁבָּ"א ח"ד סי' קפ"ו אע"פי שֶׁסַּיֵּם שָׁם וְהוּא נֶאֱמָן עַל עַצְמוֹ יוֹתֵר מִמֵּאָה עֵדִים דִּכְנֶגֶד עֵדוּת כְּשֵׁירָה לָאו כָּל כְּמִינֵיהּ כָּל הֵיכָא דְּאִי אֶפְשָׁר לְתָרֵץ דִּיבּוּרֵיהּ כִּדְמוֹכַח בְּסַוְגְיָא דִּכְרִיתוֹת דַּף י"ב וכ"כ רַשְׁ"י בִּיבָמוֹת דַּף פ"ח וְעַיֵּין לְהָרַמְבַּ"ם בפי"א מהל' שְׁגָגוֹת דִּין ח' ובפט"ו מהל' אֲבוֹת הַטֻּמְאוֹת דִּין י"א כָּל זֶה הי"ל לְהָרַב שער"ה לְבָאֵר ומ"ש החק"ל שָׁם דִּבְתִשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א כָּתוּב דְּאַף נֶגֶד שְׁנֵי עֵדִים בְּקִידּוּשִׁין נֶאֱסַר בִּקְרוֹבוֹתֶיהָ ע"כ אֵין כָּאן לָשׁוֹן זֶה בְּדִבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א כַּאֲשֶׁר יִרְאֶה הָרוֹאֶה וְהוּא עַצְמוֹ שָׁם סי' ה' לְחַלֵּק יָצָא בֵּין אִיסּוּרִין לְקִידּוּשִׁין הוֹאִיל וקי"ל הַמְקֻדָּשׁ בְּלֹא עֵדִים אֲפִילּוּ אִם שְׁנֵיהֶם מוֹדִים אֵינוֹ כְּלוּם א"כ כְּשֶׁהָעֵדִים מַכְחִישִׁים לְמִי שֶׁמּוֹדֶה בְּקִידּוּשִׁין הו"ל מְקֻדֶּשׁ שֶׁלֹּא בְּעֵדִים וְאֵינוֹ כְּלוּם וְהָרַשְׁבָּ"א אַיְּירִי כְּשֶׁאוֹמֵר שֶׁיֵּשׁ שם' עֵדִים אֲחֵרִים יעו"ש אֶלָּא דְּלִבְסוֹף נָטָה דַּעְתּוֹ לְהַחְמִיר שֶׁמָּצָא רַבִּים וְנִכְבָּדִים דְּסָבְרִי בְּסַוְגְיָא דִּכְרִיתוֹת הנז' דְּגַם שֶׁאֵינוֹ מְתָרֵץ דִּיבּוּרוֹ כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ מִיגּוֹ נֶאֱמָן גַּם כְּנֶגֶד שְׁנֵי עֵדִים יעו"ש וכ"כ הָרַב יְהוֹנָתָן שָׁם דלהרשב"א יֵשׁ חִילּוּק בֵּין אִיסּוּרִין לְקִידּוּשִׁין וכ"כ כנ"הג בי"ד סי' א' הגב"י אות פ"ב וְשֶׁכֵּן דַּעַת הָרַב מִשְׁפַּט צֶדֶק אֶלָּא דכנ"הג עַצְמוֹ בא"הע סי' ל"ז וסי' מ"ח הֵבִיא דִּבְרֵי מהרשד"ם שֶׁסָּמַךְ עַל הַהֵיא דְּהָרַשְׁבָּ"א בְּקִידּוּשִׁין ג"כ וְכָתַב שכ"כ מהרש"ך ומהראד"ב וְזֶה נִרְאֶה דְּלֹא כמ"ש בי"ד שָׁם וּכְבָר הָרַב החק"ל שָׁם הִרְגִּישׁ עָלָיו וְכֵן נִרְאֶה דַּעַת מָרָן ומור"ם דְּהָרַשְׁבָּ"א לֹא אֲמָרָהּ כִּי אִם לָאֵם בְּאִיסּוּרִין בִּלְבַד דַּהֲרֵי תְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א בְּשׁוֹחֵט הֲבִיאָה הב"י בי"ד סי' א' וּפָסְקָה מור"ם שָׁם סִימָן קכ"ז וְאִילּוּ גַּבֵּי קִידּוּשִׁין לֹא רָמֵז מִזֶּה בש"ע וְגַם לֹא מור"ם כְּלָל וְאַדְרַבָּה כָּתְבוּ לְיַשֵּׁנָא דְּשַׁ"ס הָאוֹמֵר לָאִשָּׁה קִדַּשְׁתִּיךְ וְכֵן אִם הָאִשָּׁה אָמְרָה לְאִישׁ כֵּן דְּהָאוֹמֵר נֶאֱסָר הַיְינוּ דַּוְקָא בְּאוֹמֵר שֶׁיֵּשׁ עֵדִים וְהֵם במד"ה מוּכָח דְּאִם אוֹמֵר בִּפְנֵי פְּלוֹנִי וּפ' וְהֵכְחִישׁוּהוּ אֵינוֹ כְּלוּם דהו"ל מְקֻדֶּשׁ שֶׁלֹּא בְּעֵדִים וְסַוְגְיַן דְּכוּלֵיהּ הַשַּׁ"ס אֵין דָּבָר שֶׁבְּעֶרְוָה פָּחוֹת מִשְּׁנַיִם דְּיָלְפִינַן בג"ש דָּבָר דָּבָר מִמָּמוֹן וּבְהֶכְרֵחַ דְּתִשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א הַנַּ"ל אֵינוֹ כִּי אִם בְּמַכְחִישׁ לְעֵד אֶחָד וְהָעֵד הַשֵּׁנִי אֵינוֹ כָּאן בְּפָנֵינוּ וְתֵדַע דְּהָרַשְׁבָּ"א גּוּפֵיהּ בח"א

סי' אֶלֶף ר"י דְּאִתְּשִׁיל בַּמִּקְדָּשׁ שֶׁאָמַר שֶׁקִּדֵּשׁ בִּפְנֵי רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן וּבָאוּ וְהִכְחִישׁוּהוּ וְהִתִּיר בְּפָשׁוּט וְלֹא הִזְכִּיר כְּלָל מֵהָא דְּשַׁוְיֵיהּ אַנַּפְשֵׁיהּ חֲתִיכָה דְּאִיסּוּרָא.

ומ"ש בְּתְשׁוּבַת הַשּׁוֹחֵט אֲשֶׁר הֵבִיא הב"י בי"ד סי' א' וְהֵיא בח"ג וְז"ל כָּל שֶׁטָּעַן לֹא שְׁחָטָתִיהּ וְעוֹמֵד בְּדִיבּוּרוֹ שֶׁאִם לֹא שְׁחָטָהּ כְּלָל מִשּׁוּם מִיגּוֹ אֵינוֹ נֶאֱמָן דְּמִיגּוֹ בְּמָקוֹם עֵדִים הוּא ומ"מ לְדִידֵיהּ שָׁוְיָיהּ אַנַּפְשֵׁיהּ ח"ד דּוֹמֶה לְמַה שֶׁאָמְרוּ הָאוֹמֵר לְהָאִשָּׁה קִדַּשְׁתִּיךְ וְהִיא אוֹמֶרֶת לֹא קִדַּשְׁתַּנִי הוּא אָסוּר בְּקֵרוֹבוֹתֶיהָ וְהִיא מֻתֶּרֶת בְּקֵרוֹבָיו ע"כ צָרִיךְ לוֹמַר דּוֹמֶה קָאָמַר אֲבָל לֹא מַמָּשׁ דְּבְאִיסּוּרִין אע"ג דְּמַכְחִישִׁין אוֹתוֹ וּבְקִידּוּשִׁין אוֹ דְּאָמַר עֵדָיו במד"ה כְּפָשַׁט הַשַּׁ"ס אוֹ דְּאָמַר שֶׁיֵּשׁ עוֹד עֵדִים אֲחֵרִים וכמ"ש החק"ל: וְזֶה רָאִיתִי בְּסֵפֶר יַד הַמֶּלֶךְ לְאֶחָד מֵרַבָּנֵי אַשְׁכְּנַז וְהוּא חִיבּוּר עַל הָרַמְבַּ"ם דְּהֵבִיא דִּבְרֵי המש"ל הַנָּ"ל וְחִילּוּקוֹ שֶׁחִילֵּק בֵּין אִם חָזַר מִדְּבָרָיו אוֹ לֹא וְהִסְכִּים עִמּוֹ בְּחִילּוּק הַהוּא אַדְּ בְּעִיקַּר תשו' הָרַשְׁבָּ"א דְּכָתַב עָלָּהּ המש"ל דְּאַיְירֵי כְּשֶׁלֹּא חָזַר בּוֹ כָּתַב עָלָיו דְּאֵינוֹ כֵּן דְּאִם הוּא כִּדְבָרָיו אַמַּאי אָתֵי עָלָּהּ מִטַּעַם דְּשַׁוְיֵיהּ אַנַּפְשֵׁיהּ ח"ד הול"ל מִטַּעַם דְּאָדָם נֶאֱמָן עַל עַצְמוֹ יוֹתֵר מִמֵּאָה עֵדִים יעו"ש.

וְהָרוֹאֶה יִרְאֶה בַּגּוּף תְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א דִּבְעוֹמֵד בְּדִיבּוּרוֹ קָאָמַר וְאֵין ה"נ שַׁיֵּשׁ לוֹמַר אַף אִם חָזַר בּוֹ דְּזִיל בָּתַר טַעְמָא דְּשַׁוְיֵיהּ אַנַּפְשֵׁיהּ ח"ד דְּלָא מָצִינוּ בְּהַפָּה שֶׁאָסַר הוּא הַפָּה שֶׁהִתִּיר רַק תּוֹךְ כְּדֵי דִּיבּוּר כִּדְאִיתָא בפ"ב דִּכְתֻבּוֹת וּמְבֹאָר בִּתְשׁוּבָתוֹ גַּבֵּי קִידּוּשִׁין דְּאָתֵי עָלָּהּ נָמִי מִטַּעַם דְּנֶאֱמָן אָדָם ע"ע יוֹתֵר מִמֵּאָה עֵדִים וּבְדִלֹּא חָזַר בּוֹ קָאָמַר וּמִזֶּה מוּכָח הַיְינוּ שָׁוְיֵיהּ אַנַּפְשֵׁיהּ ח"ד הַיְינוּ נֶאֱמָן אָדָם ע"ע יוֹתֵר מִמֵּאָה עֵדִים אע"ג דְּהָא דְּנֶאֱמָן אָדָם ע"ע יוֹתֵר מִמֵּאָה עֵדִים לֹא נֶאֱמְרָה בַּשַּׁ"ס בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת כִּי אִם לְהָקֵל מִסְתַּבְּרָא דכ"ש לְהַחְמִיר אֶלָּא דמ"מ הַיְינוּ דַּוְקָא בְּדָבָר הַנּוֹגֵעַ לוֹ לְעַצְמוֹ בִּלְבַד זֶהוּ דְּקִדּוּק אוֹמְרָם נֶאֱמָן אָדָם עַל עַצְמוֹ דַּיְיקָא משא"כ דָּבָר הַנּוֹגֵעַ לַחֲבֵירוֹ כְּגוֹן הָאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה טְמֵאָה אֲנִי לְךָ דְּהַדָּבָר מַגִּיעַ לְבַעְלָהּ וְכֵן הָאוֹמֵר לְהָאִשָּׁה קִדַּשְׁתִּיךְ וְכַיּוֹצֵא דְּאוֹסֵר קְרוֹבָיו עַל קְרוֹבֶיהָ וּבַשַּׁ"ס חֲשִׁיב לָזֶה חָב לַאֲחֵרִים לָכֵן אָתוּ עָלָּהּ מִטַּעַם שָׁוְיֵיהּ אַנַּפְשֵׁיהּ ח"ד ומַה דְּהִסְכִּים הָרַב הַנָּ"ל בְּחִילּוּק המש"ל שֶׁחִילֵּק בֵּין אִם חָזַר בּוֹ אוֹ לָאו לֹא רָאָה דהמש"ל עַצְמוֹ בְּהִלְכוֹת יְבוּם חָזַר בּוֹ מִזֶּה וְעַיֵּין מ"ש בס' צֶמַח צַדִּיק סי' ק"ד בִּפְרָט רָמְזוּ הָרַב יַד אַהֲרֹן סִימָן י"ג וְעַיֵּין למור"ם אב"הע ססל"ה דְּאִם שָׁוֵי נַפְשֵׁיהּ חֲתִיכָה דְּאִיסּוּרָא נָגֵד הַחֲזָקָה וְחָזַר בּוֹ מְהַנֵּי חֲזָרָתוֹ הוֹאִיל וְהַחֲזָקָה מְסַיַּעַת אוֹתוֹ וכמ"ש הָרַב בֵּית שְׁמוּאֵל וְהָרַב חֶלְקַת מְחוֹקֵק שָׁם ולפ"ז נִרְאֶה דה"ה אִם הָעֵדִים מְסַיְּעִים וכ"ש הוּא דְּבְנַדַּאי הָעֵדִים עֲדִיפֵי מֵחֲזָקָה ועכ"פ אע"ג דְּהֶרְאָנוּ פָּנִים בְּדַעַת הָרַשְׁבָּ"א דִּבְקִידּוּשִׁין לָא אָמְרָה שַׁוְיֵיהּ אַנַּפְשֵׁיהּ חֲתִיכָה דְּאִיסּוּרָא מ"מ כֵּיוָן דמהרשד"ם וּדְעִמֵּיהּ סָבְרִי דִּבְקִידּוּשִׁין נָמֵי קָאָמַר וכנז"ל מהכנ"ג הג אב"הע וְכֵן הָרַב חק"ל שָׁם ומהר"א יִשְׂרָאֵל שָׁם הֶחֱמִירוּ רָאוּי לְהַחְמִיר אֲבָל תִּיסְגֵּי לָן בְּנַדַּאי אֲבָל לֹא בְּסָפֵיקוֹ וא"כ בנ"ד דְּהָאָב אוֹמֵר קִידְּשָׁהּ לִבְנוֹ בִּלְשׁוֹן הַמּוֹעִיל נְהִי אע"ג דְּהָעֵדִים שְׁנֵיהֶם הִכְחִישׁוּהוּ שָׁוְיָא אַנַּפְשֵׁיהּ ח"ד וְהוּא יָחוּשׁ לְעַצְמוֹ שֶׁקְּרוֹבָיו נֶאֱסָרִים עַל קְרוֹבוֹתֶיהָ אֲבָל הָאִשָּׁה הַזֹּאת דְּאָמְרָה לֹא זָכְרָה כִּי אִם לְךָ חַיִּים וְלֹא יוֹתֵר אֲפִילּוּ אִם נִרְצָה לְהַחְמִיר נִדּוֹן אוֹתָהּ כְּמְסֻפֶּקֶת וְדַוְקָא בְּנַדַּאי דְּשָׁוֵי אינישׁ אַנַּפְשֵׁיהּ ח"ד וְאֵין לְךָ בּוֹ אֶלָּא חִידּוּשׁוֹ אֲבָל לֹא בְּמְסֻפָּק וַהֲרֵי בִּסְפֵיקָהּ שְׁנֵי הָעֵדִים מַכְחִישִׁין אוֹתָהּ הָאֶחָד שֶׁאָמַר שֶׁקִּידְּשָׁהּ לִבְנוֹ הוּא אוֹמֵר שֶׁבִּלְשׁוֹן חוֹל קִידְּשָׁהּ וּבִלְשׁוֹן גָּרוּעַ וְהָאַחֵר אוֹמֵר שֶׁקִּידְּשָׁהּ הָאָב לְעַצְמוֹ: וְעוֹד אֵיכָא רֵיעוּתָא אַחֶרֶת בָּמָּה שֶׁקִּדֵּשׁ הָאָב לִבְנוֹ עַל פִּי דִּיבּוּרָם בִּלְבַד אֶחָד הַבֵּן וְאֶחָד הָאָב וְהַדָּבָר שָׁנוּי בְּמַחֲלוֹקֶת כמ"ש מָרָן בב"י סִימָן ל"ה דִּלְהָרַמְבָּ"ם וְהָרַשְׁבָּ"א

וְהָרֹאשׁ"ש וְהַמְּרַדְּכַי אֵין צָרִיךְ עֵדִים בַּדָּבָר וְכֵן פָּסַק הַטּוּר והש"ע שָׁם וּלְהָרָאָבָ"ד וְהָרָן"
והרמ"ה צָרִיךְ עֵדִים וְכֵן כָּתַב הריא"ז בְּהַגָּהוֹתָיו לְהָרִי"ף בפ"ב דְּקִידּוּשִׁין מֵהָרַב זְקֵנוֹ
וְכָתַב מהרימ"ט בְּחִידּוּשָׁיו לְהָרִי"ף וּבִתְשׁוּבָתוֹ ח"ב סי' מ"ג גַּם לָמַ"ד דְּאֵין צָרִיךְ עֵדִים
ה"ד אִם אָמְרוּ כֵּן קוֹדֶם הַקִּידּוּשִׁין אֲבָל לֹא אַחַ"כ דְּלָאו כָּל כְּמִינַּיְיהוּ לְהַחֲזִיקָהּ אֵשֶׁת אִישׁ
עַל פִּיהֶם יעו"ש ואע"ג דְּדָבָרָיו דְּבָרֵי טַעַם הֵם מ"מ כָּל שֶׁלֹּא בָּא בְּפֵירוּשׁ כֵּן בְּדִבְרֵי
הַפּוֹסְקִים וְכָתְבוּ בְּסָתָמוֹת דא"צ עֵדִים מִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת מַעֲשֶׂה כִּדְבָרָיו אע"ג דְּיָדַעְנָא דְּרַב
גּוּבְרֵיהּ וְרַב חֵילֵיהּ וּמַה גַּם הרשב"ש סי' תקע"ה מְבֹאָר בִּדְבָרָיו דְּאֵין הֶפְרֵשׁ בָּזֶה מ"מ
כָּל שֶׁיֵּשׁ סְפֵק סְפֵיקָא יֵשׁ לִסְמוֹךְ עַל סָבָרָא זוֹ ומהרימ"ט עַצְמוֹ שָׁם עָשָׂה ס"ס וְהִתִּיר
וְהַיְינוּ אַעִיקָּרָא אִם הֲלָכָה כְּהָרַמְבַּ"ם וּדְעִמֵּיהּ דְּלָא בָּעֵינַן עֵדִים בַּדָּבָר וְאַף לְסָבָרָא זוֹ דַּוְקָא
קוֹדֶם הַקִּידּוּשִׁין וּבִלְשׁוֹן הַקִּידּוּשִׁין עַצְמָם יֵשׁ רֵיעוּתָא דְּהַקִּידּוּשִׁין שָׁם דָּבָר הוּא כמ"ש
רַבָּנִי פְּרוֹבִינְצָה וְדִכְוָותַהּ בְּנִדּוֹן דִּידַן מַמָּשׁ: וּבְהֶיוֹתִי עָסוּק בְּזֶה רָאִיתִי בְּזֶה בס' פְּרִי צַדִּיק
סי' כ"ג דְּבָרִים תְּמוּהִים דְּהוֹכַח יוֹכִיחַ מִתְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א שֶׁהֵבִיא הב"י אב"הע סי' י"ג
דְּלָא מְהֵימְנִי הָאָב וְהַבֵּן נָגֵד הַחֲזָקָה דקי"ל דְּלָא חַצִּיף אִינִישׁ לְמִשְׁוָיֵיהּ לְאַבּוּהּ שָׁלִיחַ לָכֵן
כָּל שֶׁלֹּא הֵעִידוּ הָעֵדִים שֶׁעָשָׂאוֹ שָׁלִיחַ לָא מִתַּרְעָא חֲזָקָה וְאִינָם נֶאֱמָנִים הָאָב וְהַבֵּן בָּזֶה
ע"פי עַצְמָם וְהָאִשָּׁה מֻוּתֶּרֶת לִינָּשֵׂא לְעָלְמָא בִּלֹּא גֵּט וְזֶה בָּרוּר ע"כ וְהוּא פְּלָא דְּבְדִבְרֵי
הָרַשְׁבָּ"א כָּתוּב למ"ר שֶׁהָאָב אָמַר שֶׁעָשָׂאוֹ שָׁלִיחַ שֶׁאֵינוֹ נֶאֱמָן דְּלָא חַצִּיף אִינִישׁ וכו'
כַּאֲשֶׁר יִרְאֶה הָרוֹאֶה בִּדְבָרָיו שֶׁהֵבִיא הב"י וְכֵן הוּא בִּתְשׁוּבוֹתָיו ח"א סי' אֶלֶף רל"ו וְז"ל
ומ"מ שְׁמוּאֵל זֶה אִם נָתַן מַה שֶּׁנָּתַן אַפִּילּוּ בְּיַד הַבָּנוֹת וַאֲפִילּוּ בְּפֵירוּשׁ לְשֵׁם קִידּוּשִׁין לְבָנָיו
לֹא עָשָׂה וְלֹא כְלוּם לְפִי שֶׁהַמְקַדֵּשׁ אִשָּׁה לְאַחֵר מִשֶּׁלּוֹ אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת אֶלָּא א"כ עֲשָׂאוֹ
שָׁלִיחַ כִּי מִן הַסְּתָם לָא חַצִּיף אִינִישׁ וכו' וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה כָּתַב בח"ד סי' שָׂ"ז הֲרֵי דְּבִסְתָם
הוּא דְּקָאָמַר וְכֵן בְּאוֹתָהּ תְּשׁוּבָה שֶׁהֵבִיא הב"י הֵיְינוּ דַּוְקָא שֶׁאָמַר הָאָב בִּלְבַד משא"כ אִם
הַבֵּן ג"כ הוֹדָה בְּזֶה הֲרֵי נָפַק מֵחֲזָקָה זוֹ דְּלָא חַצִּיף אִינִישׁ וכו' וְעוֹד קָשֶׁה עָלֶיהָ אֵיךְ לֹא
נִזְכַּר מִדִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א שֶׁהֵבִיא הב"י סי' ל"ה דְּלָא בָּעֵי עֵדִים הַבֵּן לְאָבִיו דִּלְפִי דְּבָרָיו דְּבָרָיו
סְתָרַאי נִינְהוּ וְלֹא הִשְׁגִּיחַ גַּם מֵהַמַּחֲלוֹקֶת שֶׁהֵבִיא הב"י בְּזֶה וְהוּא תָּפֵס לְהָקֵל בְּבֵירוּר
בִּפְרָט בְּאִיסּוּר עֶרְוָה והב"י בְּקָצַר פָּסַק לְהַחְמִיר דְּלָא בָּעֵי עֵדִים וְכָתַב הָרַדְבָ"ז ח"ב סי'
תרנ"ח שֶׁכֵּן הִסְכִּימוּ רֹוב הַפּוֹסְקִים וּמֵאֲרִיהּ דְּאַתְרֵיהּ הרשב"ש רָמַז הַמַּחֲלוֹקֶת הַנַּ"ל
וְדַעְתּוֹ כמ"ד דְּלָא בָּעֵי עֵדִים זוּלַת אִם כְּבָר קִידּוּשִׁין מֵאַחֵר וכ"ש אִם כְּבָר נִישֵּׂאת
וְאֵיךְ הוּא פָּסַק בְּסַכִּינָא חֲרִיפָא וְהָאִשָּׁה מֻוּתֶּרֶת לְעָלְמָא בִּלֹּא גֵּט: וְעוֹד יֵשׁ רֵיעוּתָא אַחֶרֶת
בנ"ד שֶׁלְּפִי דִּבְרֵי הַמְקַדֵּשׁ הַטַּבַּעַת אֵינָהּ שֶׁלּוֹ וּלְקָחָהּ מִבְּנוֹ אַחַר שֶׁקִּיבְּלָהּ בְּמַשְׁכּוֹן מֵהָעֹסֶק
שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ מֵאֲחֵרִים וּכְגוֹן דָּא בְּמַחֲלוֹקֶת הִיא שְׁנוּיָה אִם הוּא נֶאֱמָן בְּזֶה לְפִי דקי"ל דַּחֲזָקָה
מַה שֶּׁיֵּשׁ בְּיַד הָאָדָם הוּא שֶׁלּוֹ וְעוֹד דְּאֵין אָדָם מֵשִׂים עַצְמוֹ רָשָׁע דְּשׁוֹאֵל שֶׁלֹּא מִדַּעַת גַּזְלָן
הָוֵי וְעַיֵּין בכנ"הג אב"הע סי' כ"ח הג"הט אוֹת ב' וְאוֹת ע"ח מ"ש מִשָּׁם מָהָר"י.

נַחְמְיָאס אִם יֵשׁ הוֹכָחָה שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ נֶאֱמָן הָרְאָיָה מִמַּה שֶׁקִּידֵּשׁ בְּלָשׁוֹן שֶׁאֵינוֹ בָּרוּר וְעוֹד
דהפאנ"דירו אֵין רְגִילוּת לְהָמְצֵא בְּיַד הָאֲנָשִׁים וְדִכְוָותַהּ בנ"ד דִּלְפִי דִּבְרֵי הָעֵד האדו"ן
קדוסימ"ך וכו' ופִּירוּשׁ אֵלּוּ קִידּוּשַׁיִךְ וכו') אֵינוֹ לָשׁוֹן בָּרוּר וְעוֹד דְּטַבַּעַת זוֹ אֵינָהּ שֶׁל
אֲנָשִׁים וְכֵן מִמַּה שֶׁלֹּא הִסְפִּיק לוֹ הַטַּבַּעַת וְנָתַן עִמָּהּ מַטְבֵּעַ יֵשׁ לְהוֹכִיחַ כֵּן וְהֵיא וַדַּאי לֹא
נִתְכַּוְּונָה לְהִתְקַדֵּשׁ אֶלָּא בִּשְׁנֵיהֶם ואע"ג דְּנִדּוֹן הָרַב הנז' הוּא שֶׁהַמִּתְקַדֶּשֶׁת מוֹדָה בָּזֶה
שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ משא"כ בנ"ד הָרוֹאֶה יִרְאֶה כְּשֶׁבָּא לָדוּן מֵהַהוֹכָחוֹת הַנַּ"ל נִרְאֶה דְּגַם בְּהוֹדָאַת

הַמְקֻדָּשׁ לְבַד סַגִּי וכנ"ה הג רְמָז שָׁם דְּמָהָר"י גְּאַלְיָקוֹ חוֹלֵק בָּזֶה וְהָרַב עֵרֶךְ הַשֻּׁלְחָן שָׁם רָצָה לוֹמַר דִּבְהָכִי פְּלִיגִי רבי' בְּצַלְאֵל סי"ל וּמָהָר"ם אַלְשֵׁיךְ סי' מ' בְּאִם הַמְקֻדָּשׁ נֶאֱמָן שֶׁלֹּא קִיְּדְּשָׁהּ וּמֵהֲרַיָּא סי' יו"ד וסי' ר"ט וסי' ר"ץ נִרְאֶה שֶׁסּוֹתְרִים זֶה אֶת זֶה כְּמוֹ שֶׁרָמַז שָׁם כנ"ה הג.

וְהִנֵּה בנ"ד הֵעִיד אֶחָד מהב"ד כֵּן שֶׁטָּבַעַת זוֹ בְּמַשְׁכּוֹן מֵהָעֵסֶק זֶה וְהוּא אֶחָד מִבַּעֲלֵי הָעִיסָקָא שֶׁנִּיתַּן לִבְנוֹ זֶה וְיָכוֹל לְסַלֵּק עַצְמוֹ וּלְהָעִיד דע"פי ע"א וְהוּא עַצְמוֹ נִפְסַל כמ"ש כנ"ה ח"מ סי' ל"ד הג"הט אות נ"ז מֵהָרַשְׁבָּ"א דְּדַוְקָא כְּשֶׁמַּכְחִישׁוֹ אֵינוֹ נֶאֱמָן וכ"כ בס' עֵרֶךְ הַשֻּׁלְחָן שָׁם מֵהָרָאבָ"ן ומהרי"קו וְזוּלָתָם וְעַיֵּין בס' חֶשֶׁק שְׁלֹמֹה שָׁם שֶׁכָּתַב כֵּן בְּסָתָמוֹת וְלֹא זָכַר שֹׁר דְּשֶׁל כַּת רִאשׁוֹנִים הִיא ואע"ג דְּסָתָם גְּזֵילָה אִי הָוֵי יֵאוּשׁ פְּלֵוגְתָּא דְּרַבְּוָותָא הִיא עַיֵּין בג"ף סי' ק"ך ס"ז הֵבִיאוֹ הָרַב יַד אַהֲרֹן אב"הע סי' כ"ח הָכָא שָׁאנֵי שֶׁהָאָב הַזֶּה נֶחֱשָׁד הוּא בְּעֵינֵי בַּעֲלֵי הָעֵסֶק וְלָכֵן הִשְׁבִּיעוּהוּ לַבֵּן זֶה מְקַבֵּל הָעִיסְקָא בִּפְרָטוּת עַל אָבִיו כַּאֲשֶׁר יָדַעְנוּ נֶאֱמָנָה וְהָוֵי דֵּומְיָא דַּאֲבִידָה שְׁנָפַל מִשְּׁנַיִם דְּלָא הָוֵי יֵאוּשׁ וְהַמּוֹצֵא צָרִיךְ לְהַחֲזִירָהּ דְּמֵימַר אָמַר אֵין כָּאן אַחֵר זוּלָתִי אֲנַחְנוּ שָׁנִינוּ וּלְמָחָר אַתָּפּוּס מִמֶּנּוּ כְּנִגְרוֹ כמ"ש בש"ע סִימָן רס"ב וְעוֹד כֵּינָן דְּלָא יָדְעוּ מִזֶּה בַּעֲלֵי הָעֵסֶק אֶלָּא אח"ך הָוֵי יֵאוּשׁ שֶׁלֹּא מִדַּעַת דְּלָא הָוֵי יֵאוּשׁ וְזוֹ אַחַת מִן הַהֲלָכוֹת דיע"ל קג"ם דקי"ל כְּאַבַּיֵּי וְלֹא כְּרָבָא כְּבִשְׁאָר מְקוֹמוֹת וְעַיֵּין בהג"א בפי"ב דִּמְצִיעָא דה"ה בִּגְנֵיבָה דְּבְאִיסּוּר בָּאָה לְיָדוֹ וְכֵן בַּדִּין הַשְׁתָּא וּמַה בַּאֲבֵידָה דְּבְיֵאוּשׁ קָנֵי וּבְהֶתֵּירָא אָתָא לִידֵיהּ כ"הג לָא הָוֵי יֵאוּשׁ ק"ו בִּגְנֵיבָה דְּבְאִיסּוּר בָּאָה לְיָדוֹ וְיֵאוּשׁ כְּדִי לָא קָנֵי אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן כִּדְאִיתָא בב"ק דַּף ס"ו דְּבְנַדַּאי לָא הָוֵי יֵאוּשׁ וְכֵינָן דְּבַעֲלֵי הָעֵסֶק לֹא יָדְעוּ אֶלָּא אח"ך וְצוֹוְחֵי כְּכָרוֹכְיָא וְגָזַל וַאֲבֵידָה שָׁוִין בָּזֶה עַד שֶׁיִּתְיָאֲשׁוּ הַבְּעָלִים וּפְשַׁט דִּבְרֵי הַטּוּר סִימָן כ"ח אֲפִילּוּ אִם אָמְרָה הֵן וְגַם שִׁיְּדֵּךְ אֵינוֹ כְּלוּם ואע"ג שֶׁנֹּאמַר דְּבְתוֹרַת שְׁאֵלָה שְׁאָלוֹ מִבְּנוֹ וְהוֹדִיעוֹ שֶׁרוֹצֶה לְקַדֵּשׁ בּוֹ דלהרא"ש מְקֻדָּשֶׁת אע"פי שֶׁלֹּא הוֹדִיעָהּ שֶׁהוּא שָׁאוּל וְגַם שְׁאָר הַתְּנָאִים שֶׁהִזְכִּיר שָׁם א"צ אֵין זֶה כְּלוּם דְּהַיְינוּ דַּוְקָא בְּשׁוֹאֵל אֶת שֶׁלּוֹ מַמָּשׁ לַחֲבֵירוֹ וְלָא עָדִיף הָאָב הנז' דְּאָתֵי מֵחֲמָתֵיהּ דְּהַבֵּן זֶה הַמְקַבֵּל הָעִיסְקָא דְּהוּא עַצְמוֹאִם עָשָׂה אֵינוֹ כְּלוּם וְלָא עָדִיף זֶה מִסְּחוֹרָה בְּשֶׁוְּתָפוּת הוֹאִיל וּצְרִיכָה שׁוּמָא אֵינוֹ יָכוֹל לְקַדֵּשׁ בּוֹ אֲפִילּוּ בְּחֶלְקוֹ וַאֲפִילּוּ נָתַן לָהּ כָּל הַסְּחוֹרָה שֶׁיֵּשׁ שָׁם בְּחֶלְקוֹ יוֹתֵר מִפְּרוּטָה אֵינָהּ מְקֻדָּשֶׁת כמ"ש בְּטוּר והש"ע סִימָן כ"ח וְהַמַּשְׁכּוֹן הוּא דָּבָר שֶׁצָּרִיךְ שׁוּמָא כמ"ש כנ"ה הג ח"מ סי' קע"ו הג"הט אות קנ"ח וּבְמַשְׁכּוֹן שֶׁתַּחַת יַד הַבְּעָלִים נָמֵי שֶׁהֵם בַּעֲלֵי הָעֵסֶק דב"ח קוֹנֶה מַשְׁכּוֹן צָרִיךְ לְפָרֵשׁ לָהּ בְּחוֹב שֶׁיֵּשׁ לוֹ עָלָיו כמ"ש רַשָּׁ"י בְּקִידּוּשִׁין דַּף ח' וְהָרָ"ן שָׁם בַּהֲלָכוֹת וכ"כ הב"ש סי' כ"ח וּמַה גַּם אִם הוּא מַשְׁכּוֹן מִגּוֹי דְּכָתַב מור"ם שָׁם דְּאֵינָהּ מְקֻדָּשֶׁת אֶלָּא דְּאִם הוּא שָׁאוּל מַמָּשׁ בְּיַד הַבֵּן וְהוּא שְׁאָלוֹ לְאָבִיו אַדַּעְתָּא לְקַדֵּשׁ בּוֹ בְּשֶׁגַּם שׁוֹאֵל שֶׁלֹּא מִדַּעַת גַּזְלָן הָוֵי מ"מ בְּדִיעֲבַד מַה שֶּׁעָשָׂה עָשׂוּי וּמְקֻדָּשֶׁת כמ"ש בת"הד סי' ר"י מִדִּבְרֵי הָרֹא"ש בפ' הַמַּפְקִיד מִשָּׁם הָרִי"ף וּרְמָזוֹ הב"י סִימָן כ"ח וְצָרִיךְ לְהוֹדִיעָהּ שֶׁהוּא שָׁאוּל ומ"ש הָרַשְׁבָּ"ץ ח"ג סי' ק"מ וְז"ל וְאִם בָּאָה לְיַד הָאִשָּׁה בִּשְׁאֵלָה לֹא הָיְתָה מְקֻדָּשֶׁת בֵּין בָּאָה לְיַד הַמְקַדֵּשׁ בְּמַתָּנָה אוֹ בִּשְׁאֵלָה ע"כ הַיְינוּ טַעְמָא שֶׁלֹּא הוֹדִיעָהּ שֶׁהוּא שָׁאוּל וּבָזֶה אַיְירֵי נָמֵי הָרַדְבָּ"ז ח"ב סי' שב"ע דְּכָתַב דְּאֵין הַשּׁוֹאֵל רַשַּׁאי לְהַשְׁאִיל וכו': וְרָאִיתִי לְהַחֵק"ל אב"הע סִימָן ך' דְּכָתַב דְּהָא דְּכָתַב ת"הד הָרִיבָ"שׁ סָבַר לְהֵפֶךְ ות"הד הוּא אַחֲרוֹן וְאֵיךְ לֹא הִזְכִּיר מֵהָרִיבָ"שׁ וְאַחַר הַמָּחָ"ר אֵיךְ הַפָּה יְכוֹלָה לוֹמַר דְּיַחֲלוֹק בְּדִין שֶׁהִסְכִּימוּ עָלָיו הָרִי"ף וְהָרֹא"שׁ וְכֵן הָרַמְבַּ"ם בַּפֵּ"א מה'

שְׁכִירוּת וכמ"ש ה"המ שָׁם והב"י בסי' ש"ט רָמַז מִדִּבְרֵי ה"המ הַנָּ"ל וְכָתַב הב"י סי' רצ"א שֶׁכֵּן דַּעַת התו' וכ"כ הַטּוּר שָׁם וכ"ד הב"י שָׁם ומַה שֶּׁנִּרְאֶה מֵהַטּוּר א"ח דְּפָסַק לְהֶפֶךְ וּכְבָר עָמַד עָלָיו הב"י שָׁם עַיֵּין למהרי"ג הוּבָא בס' עֵדוּת בְּיהוֹסֵף ח"ב סי' ה' ומַסִּיק דְּדַוְקָא בְּפוּרִים שֶׁכָּתַב כֵּן וְעַיֵּין להב"י ח"מ סי' רנ"ג מח"ו דְּלָא קי"ל בְּהָא כר"מ וְעַיֵּין לוֹ שָׁם סי' שמ"ב שכ"כ הָרִיטְבָ"א וכ"כ הָרַשְׁבָּ"א ח"ב סי' י"ט וְכָעֵת לֹא מָצָאתִי חוֹלֵק זוּלַת מָהָרָ"ם בַּאֲרוּכוֹת דְּפוֹסֵק כר"מ הנז' בְּמְצִיעָא דַּף ע"ח דְּהַמַּעֲבִיר ע"ד בע"הב גַּזְלָן הָוֵי וְלָמַד מִזֶּה בְּאָב שֶׁנָּתַן נְדוּנְיָא לְבִתּוֹ יעו"ש סי' רצ"א וְשָׁמָא י"ל שֶׁגַּם הוּא לְכַתְּחִלָּה הוּא דְּקָאָמַר וי"ל גַּם עַל הב"ח דְּכָתַב כֵּן והול"ל אֵין הַשּׁוֹאֵל רַשַּׁאי לָתֵת כמ"ש הָרַשְׁבָּ"ץ שָׁם אֲבָל לְהַשְׁאִיל וּלְהוֹדִיעָהּ שֶׁהוּא שָׁאוּל בְּדִיעֲבַד שַׁפִּיר דָּמֵי וא"כ בְּדִין שֶׁהוּא מֻוְסָכָם מִגְּדוֹלֵי הַפּוֹסְקִים אֵיךְ יַחֲלוֹק בּוֹ הָרִיבָ"ש אֶלָּא וַדַּאי מִשּׁוּם שֶׁלֹּא הוֹדִיעָהּ שֶׁהוּא שָׁאוּל קָאָמַר כֵּן וכ"כ מהרי"מ בְּסִפְרוֹ שְׁפַת הַיָּם דַּף ע' לְהָרַב חק"ל עַצְמוֹ בְּנִדּוֹן הַהוּא עַצְמוֹ ומ"ש אֵיךְ ת"הד לֹא הִזְכִּיר מֵהָרִיבָ"ש שֶׁהוּא קוֹדֶם לוֹ לַדָּבָר זֶה יִסְלַח מני"ר דְּמֵעוֹלָם לֹא תִּמְצָא לת"הד שֶׁיָּבִיא דִּבְרֵי הָרִיבָ"ש אע"ג דְּהָרִיבָ"ש קוֹדֶם לוֹ מִשּׁוּם דְּהָרִיבָ"ש לֹא עָלָה עַל מִזְבַּח הַדְּפוּס עַד דְּסָלִיק רַב ת"הד לְבֵי קִבְרֵי פּוֹק עַיֵּין בָּהּ שֶׁכֵּן הוּא: וְהוֹאִיל וַאֲתָא לִידֵי דִּבְרֵי הָרֹא"ש הַנָּ"ל בְּטַבַּעַת שְׁאוּלָה אָבוֹא אַעי"ר מַה שנ"ל דְּבִפְסָקָיו בְּקִידּוּשִׁין כָּתַב וְז"ל וַאֲנִי אוֹמֵר אִם הִשְׁאִילוֹ לוֹ הַטַּבַּעַת לִזְמַן יָדוּעַ וְנָתְנוּ לוֹ רְשׁוּת לְהַשְׁאִילָהּ לְאַחֵר לְקַדֵּשׁ בָּהּ הָאִשָּׁה וְהוֹדִיעַ שֶׁהִיא שְׁאוּלָה בְּיָדוֹ עַד זְמַן פ' וּמָסְרוֹ לָהּ וכו' שָׁמִין וכו' לְכָאוֹרָה הוּא מְגֻמְגָּם דַּהֲרֵי אח"ז כָּתַב וְז"ל אָמְנָם נ"ל אִם אָמַר לוֹ הַשְׁאִילַנִי טַבַּעַת לְקַדֵּשׁ בּוֹ אִשָּׁה מְקֻוָּשֶׁת דַּאֲנַן סָהֲדֵי דְּגָמַר בְּלִבּוֹ לִיתְּנוֹ בְּכָל אוֹפֶן הַמּוֹעִיל ע"כ הֲרֵי כְּשֶׁשָּׁאַל לְקַדֵּשׁ א"צ שׁוּם תְּנַאי וְדוֹחֵק לוֹמַר דְּמִקַּמֵּי הָכִי מְצַדֵּד אַצַּדּוּדֵי וּכְפִי סִיּוּם דְּבָרָיו אַסִּיק דְּאֵין צָרִיךְ שׁוּם תְּנַאי וכ"ד הָרַב חִיָּדָ"א בבר"י א"ח סי' שס"ט דְּכָתַב כֵּן לְתָרֵץ עַל מַה שֶּׁהִקְשָׁה הָרַב אֵלְיָה רַבָּה עַל דִּבְרֵי הַטַּ"ז דְּהִקְשָׁה מֵהַשּׁוֹאֵל טַבַּעַת לְקַדֵּשׁ בּוֹ וְכָתַב עָלָיו הָרַב א"ר עַיֵּין בא"הע סי' כ"ח דְּבָעֵינַן אַרְבָּעָה תְּנָאִים וְהֵשִׁיב הָרַב חִיָּדָ"א שָׁם דְּהָא דְּבָעֵינַן ד' תְּנָאִים זֶהוּ דִּבְרֵי הָרֹא"ש בפ"ק דְּקִידּוּשִׁין וְדִבְרֵי הַטַּ"ז מְסוֹף דִּבְרֵי הָרֹא"ש שֶׁשָּׁם וְיוֹתֵר הָיָה לוֹ לִתְמֹהַּ עַל הָרַב א"ר דְּמַיְיתֵי מסי' כ"ח דְּלֵיתָא הָתָם כִּי אִם בְּשׁוֹאֵל סְתָם כמ"ש הַמְפָרְשִׁים שָׁם וּפְשִׁיטוּת דִּבְרֵי מָרָן שָׁם בְּשׁוֹאֵל סְתָם אֵין צָרִיךְ לְשׁוּם תְּנַאי וְעוֹד יֵשׁ לְדַקְדֵּק עַל הָרַב חִיָּדָ"א בְּכָאן בבר"י הִסְכִּים בְּשָׁאַל לְקַדֵּשׁ א"צ לְשׁוּם תְּנַאי וְכֵן הוּא הָאֱמֶת ובמח"בר א"ח סי' י"ד מְיַישֵּׁב לְקֻוּשְׁיַת הָעוֹלָם שֶׁמַּקְשִׁים לְהָרַב מַשְׁאַת מֹשֶׁה ח"כ סי' ד' שֶׁעָשָׂה הֶפְרֵשׁ בֵּין מְקַדֵּשׁ בְּטַבַּעַת שְׁאוּלָה הַטַּעַם דְּמְהַנֵּי מִשּׁוּם דְּמִקְנֵי לָהּ מְנִיהּ שָׁוֶה פְּרוּטָה וְהַשְׁאָר לַבְּעָלִים משא"כ לוּלְבָ דְּכְתִיב לָכֶם דְּמַקְשִׁים דַּהֲרֵי בְּטַבַּעַת נָמֵי בְּכֻוְלָּהּ מְקַדְּשָׁה וּמְיַישֵּׁב במח"בר שָׁם כֵּיוָן דְּמוֹדִיעָהּ שֶׁהוּא שָׁאוּל לָאו בְּכֻוְלָּהּ מְקַדְּשָׁה וְהוּא פְּלֵא דְּהָרַב מַשְׁאַת מֹשֶׁה בְּשָׁאַל לְקַדֵּשׁ בָּהּ אַיְירֵי כַּאֲשֶׁר יִרְאֶה הָרוֹאֶה שָׁם בִּדְבָרָיו דְּעַל זֶה שֶׁמֵּבִיא מִדִּבְרֵי הָרֹא"ש כֵּיוָן דְּשָׁאַלָהּ לְקַדֵּשׁ בָּהּ בְּכָל אוֹפֶן הַמּוֹעִיל נָתְנָה לוֹ יעו"ש וּבְזֶה וַדַּאי א"צ שׁוּם תְּנַאי וְגַם לְהוֹדִיעַ לָהּ שֶׁהוּא שָׁאוּל וכמ"ש הוּא עַצְמוֹ שָׁם בבר"י וא"כ הָדָרָא קַוּשְׁיַת הָעוֹלָם לְדֻכְתָּהּ וּבְעִיקַּר חִילּוּק הָרַב מַשְׁאַת מֹשֶׁה בֵּין קִידּוּשִׁין שְׁאוּלִין לְלוּלָב שָׁאוּל וְכֵן הַחִילּוּק שֶׁכָּתַב מֵהָרִי"ם בס' שְׁפַת הַיָּם סי' י"א דְּבָרִים דְּחוּקִים הֵם וְכֵן מ"ש המג"א סי' י"ד וי"ח וְהָרַב בֵּית שְׁמוּאֵל סי' כ"ח סמ"ח הֵם דְּבָרִים תְּמוּהִים דְּכָתְבוּ דְּבְאָתְרוֹג שָׁאוּל ה"נ כָּשֵׁר וְהַתֵּימַהּ עַל מֵהָרִי"ם דְּפָרִיךְ לְהָרַב מַשְׁאַת מֹשֶׁה מִדִּבְרֵי ה' ב"ש הנז' וְאֵין לָנוּ

בְּזֶה אֶלָּא דִּבְרֵי הַט"ז דְּכָתַב שֶׁאנִי אֶתְרוֹג דְּמַעֲטֵיהּ קְרָא לָכֶם מִשֶּׁלָּכֶם וּבָזֶה יִישַׁב הָרַב עֵרֶךְ הַשֻּׁלְחָן סִימָן תרנ"ח מַה שֶּׁהִקְשָׁה מהרי"ע סי' בֵּי"ת בִּבְנֵי יְהוּדָה דַּף ע"ג דְּאַמַּאי אֶתְרוֹג שָׁאוּל פָּסוּל בי"ט א' כֵּינָן דְּהַשּׁוֹאֵל חַיָּיב גַּם בָּאֳנָסִין הָוֵי כִּדִידֵיהּ וְעַיֵּין לְמָהָר"י נַגָּ'אר בַּהַשְׁמָטוֹת שֶׁבְּסוֹף סִפְרוֹ שְׁבוּת יְהוּדָה שֶׁיִּישַׁב בְּאוֹפֶן אַחֵר וּמַה שֶּׁהֶעֱקִשָׁה לְהט"ז א"ח סי' י"ד מִמ"ש כְּסוּתְךָ כְּבָר פָּרִיקוּ לְהָרַב אֵלְיָה רַבָּה וְהָרַב יַד אַהֲרֹן שָׁם וְהָרַב פְּרִי .

הָאָרֶץ דַּף ס"ג דְּבִשְׁאִינָהּ מְצֻוֶּיֶצֶת אַיְירִי וּמַה שֶּׁהִרְגִּישׁ בָּזֶה בס' אָגוּרָה בְּאָהָלְךָ דַּף י"ג יֵשׁ לְיַישְׁבוֹ בְּקַל כַּאֲשֶׁר יִרְאֶה הָרוֹאֶה. וּלְדִבְרֵי הָרֹא"שׁ הַנָּ"ל דְּסוֹף דְּבָרָיו אֵינָם כִּתְחִילַת דְּבָרָיו הַמְחֻנָּוּר בְּעֵינַי דְּיֵשׁ ט"ס וּבְמָקוֹם לְקַדֵּשׁ הוּא צ"ל וְקִידֵּשׁ בּוֹ בְּוָי"ו וכ"מ מִדִּבְרֵי הת"הד הַנָּ"ל וְז"ל כָּתַב הָאָשֵׁירִי בפ"ק לְעִנְיַן טַבַּעַת שֶׁהִיא שְׁאוּלָה עַד זְמַן יָדוּעַ וכו' לְמֵאַחַד קִידֵּשׁ בּוֹ אִשָּׁה ע"כ וְאִם לֹא עַל דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ הַנָּ"ל אֵין כָּאן רֶמֶז אַחֵר מִמַּה שֶּׁכָּתַב: וְהִנֵּה הָרֹא"שׁ שָׁם הֵבִיא דִּבְרֵי רַבֵּינוּ בָּרוּךְ דְּכָתַב דְּמִקְּשִׁים בְּטַבַּעַת שְׁאוּלָה לָאו שַׁפִּיר עָבְדִי וּבַעַל הָעִיטּוּר כָּתַב וְהַמְקַדֵּשׁ בְּטַבַּעַת שְׁאוּלָה אֵיפָא דְּמִדְּמֵי לְמַתָּנָה ע"מ לְהַחֲזִיר וּבְאִשָּׁה אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת וְאֵיפָא מ"ד דְּסָתָם שְׁאֵלָה שְׁלֹשִׁים יוֹם וּבְסֵפֶר הַדִּינִים שֶׁיֵּסֵד רַבֵּינוּ מֹשֶׁה הַכֹּהֵן כָּתַב בִּתְשׁוּבָה אַחַת הַמְקַדֵּשׁ בְּטַבַּעַת שְׁאוּלָה אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת וְכֵן נִמְצָא בִּתְשׁוּבָה אַחַת לְרַבֵּינוּ שִׁמְשׁוֹן שֶׁהִיא מְקֻדֶּשֶׁת וַאֲנִי אוֹמֵר אִם הִשְׁאִילוֹ לוֹ לִזְמַן יָדוּעַ וכו' אָמְנָם נ"ל אִם יֹאמַר לוֹ הַשְׁאִילֵנִי טַבַּעַת לְקַדֵּשׁ בּוֹ אֶת הָאִשָּׁה דְּהָוְיָא מְקֻדֶּשֶׁת וכו' ע"כ וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה כָּתַב בִּתְשׁוּבָה כְּלָל ל"ה אֶלָּא שֶׁשָּׁם אַחַר דִּבְרֵי רַבֵּינוּ מֹשֶׁה הַכֹּהֵן כָּתַב וְאַחַר שֶׁדִּקְדְּקוּ בְּדִבְרוֹנָחְלְקוּ טוֹב לְיַזְהֵר שֶׁלֹּא לְקַדֵּשׁ בְּטַבַּעַת שְׁאוּלָה אֲבָל אִם כְּבָר קִידְּשָׁהּ נִרְאֶה דְּהָוְיָא מְקֻדֶּשֶׁת אִם הִשְׁאִילוֹ לוֹ לְקַדֵּשׁ בּוֹ אֶת הָאִשָּׁה וְעוֹד הֶרְאָה לִי מוֹרִי ה"ר יִצְחָק תְּשׁוּבַת רַבֵּינוּ שִׁמְשׁוֹן בַּעַל הַתו' דְּהָוְיָא מְקֻדֶּשֶׁת בְּטַבַּעַת שְׁאוּלָה וְטוֹב הַדָּבָר לְפַתּוֹתוֹ שֶׁיִּגָּרְשֶׁנָּהּ ע"כ וּמֵרֵיהַטָא דְּלִישָׁנֵיהּ הנז' בְּפִסְקָיו דְּהֵבִיא דִּבְרֵי הרמ"ך וְרַבֵּינוּ שִׁמְשׁוֹן בב"א וכו' ואח"ז הִטִּיל פְּשָׁרָה וַאֲנִי אוֹמֵר וכו' נִרְאֶה דְּדִבְרֵי בע"הע דְּפִלִיגִי בִּמְקַדֵּשׁ בְּטַבַּעַת שְׁאוּלָה אִי הָוְיָא כְּמַתָּנָה עמ"ל אוֹ לֹא בְּשָׁאַל לְקַדֵּשׁ קָאָמְרִי ועכ"ז לְאִידָךְ מ"ד דְּהָוְיָא כְּמַתָּנָה עמ"ל אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת וע"ז סָמַךְ תֵּכֶף לְהָבִיא דִּבְרֵי הרמ"ך וְרַבֵּינוּ שִׁמְשׁוֹן וְהָרוֹאֶה יִרְאֶה דִּבְרֵי רַבֵּינוּ שִׁמְשׁוֹן הוּבְאוּ בַּהַגָּהוֹת הַמָּרְדְּכִי בפ"ב דְּקִידּוּשִׁין ובהג"מיי דְּשַׁיְּיכִי לֵהּ' אִישׁוּת סי' י"ח דִּבְשָׁאַל לְקַדֵּשׁ בּוֹ קָאָמַר ונ"מ דִּבְשָׁאַל סְתָם וְקִדְּשָׁהּ בְּסָתָם לֵיכָּא לְמ"ד שֶׁמְּקֻדֶּשֶׁת אֲבָל בִּתְשׁוּבוֹתָיו שֶׁכָּתַב דִּבְרֵי רַבֵּינוּ שִׁמְשׁוֹן אַחַר שֶׁהִכְרִיעַ דְּאִם שְׁאָלָהּ לְקַדֵּשׁ בָּהּ שֶׁהִיא מְקֻדֶּשֶׁת וע"ז סַיֵּם וְעוֹד הֶרְאָה לִי מוֹרִי ה"ר יִצְחָק בְּשֵׁם רַבֵּינוּ שִׁמְשׁוֹן וכו' נִרְאֶה דמ"ש לְעֵיל מֵרַבֵּינוּ בָּרוּךְ וּמֵהָרַב בַּעַל הָעִיטּוּר כְּשֶׁשָּׁאַל סְתָם קָאָמְרִי דְּרַבֵּינוּ בָּרוּךְ קָאָמַר דְּלָאו שַׁפִּיר עָבְדִי וּלְרַבֵּינוּ מֹשֶׁה הָוְיָא מְקֻדֶּשֶׁת ואח"ז הִכְרִיעַ בְּרוּחַ מְבִינָתוֹ דְּאֵין כָּאן קִידּוּשִׁין זוֹלֶת כְּשֶׁשָּׁאַל לְקַדֵּשׁ בּוֹ וְכֵן מוּכָח גַּם מִדְּבָרָיו שֶׁכָּתַב שָׁם וְז"ל אֲבָל אִם כְּבָר קִידְּשָׁהּ נ"ל דְּהָוְיָא מְקֻדֶּשֶׁת אִם הִשְׁאִילוֹ לְקַדֵּשׁ בּוֹ וְאִי אָמְרִתְּ דְּדִבְרָיו דְּלְעֵיל מֵרַבֵּינוּ בָּרוּךְ וב"הע בְּשָׁאַל לְקַדֵּשׁ בּוֹ אַמַּאי הֲוְצְרַךְ לוֹמַר בְּשֶׁשְּׁאָלוֹ לְקַדֵּשׁ בּוֹ כֵּינָן דע"ז סָלְקִינַן וְנָחֲתִינַן וְלֹא כמ"ש הָרַב פֶּרַח מ"א ח"א סי' ל"ד דְּרַבֵּינוּ בָּרוּךְ שֶׁרָמַז הָרֹא"שׁ בִּשְׁתֵּי הַמְקוֹמוֹת הַנָּ"ל כְּשֶׁשָּׁאַל לְקַדֵּשׁ בּוֹ אַיְירִי וּכְפִי דְּבָרָיו גַּם פְּלֻגְתָּא דב"הע בְּהָכִי אַיְירִי דְּהָא אַסְמְכִינְהוּ אַהֲדָדֵי דְּמֵרֵיהַטַת דְּבָרָיו בִּתְשׁוּבָה מַשְׁמַע דְּרַבֵּינוּ בָּרוּךְ וְדִבְרֵי ב"הע בְּשׁוֹאֵל סְתָם קָאָמְרִי וְכֵן מוּכָח גַּם מִדִּבְרֵי ב"הע שֶׁהֵבִיא הָרֹא"שׁ רֵישׁ ה' קַטְנוּת בְּשׁוֹאֵל טַלִּית מְצֻוֶּיֶצֶת מֵחֲבֵירוֹ מְבָרֵךְ עָלֶיהָ וּבְנִדְאֵי ה"ט כֵּינָן דְּמְצֻוֶּיֶצֶת שְׁאֵלָה לוֹ דַּעְתּוֹ לַעֲשׂוֹת בָּהּ בְּכָל אוֹפֶן הַמּוֹעִיל

לְפָחוֹת לְהָיוֹתָהּ בְּמַתָּנָה עַל מְנָת לְהַחֲזִיר דּוֹמְיָא לִשׁוֹאֵל חָלוּק לְבַקֵּר בּוֹ אֶת הַחוֹלֶה דְּקוֹרֵעַ וּמְשַׁלֵּם לוֹ הַפְחָת וכמ"ש הָרֹא"ש בפ"ח דְּחֻלִּין וְכֵן שָׁם בְּקִידּוּשִׁין מֵבִיא מִזֶּה לַמְקֻדָּשׁ בְּטַבַּעַת שְׁאוּלָה וְגַבֵּי קִידּוּשֵׁי אִשָּׁה נָמֵי אַמַּאי לֹא אָמַר הַחוֹלֵק.

הַהוּא דְּאִם נְתָנוֹ לְקַדֵּשׁ בּוֹ הָוֵי דַּעְתּוֹ לַעֲשׂוֹת בּוֹ בְּכָל אוֹפֶן הַמּוֹעִיל וְדוֹחֵק דְּהַהִיא דב"הע בְּטַלִּית מְצֻוֶּיֶצֶת לִסְבָרַת מ"ד בְּקִידּוּשִׁין דְּמוֹעִיל אָמְרָה משא"כ אַלִּיבָּא דמ"ד דְּהָוֵי כְּמַתָּנָה ע"מ לְהַחֲזִיר וּבָאִשָּׁה לָא קָנֵי דְּגַם שָׁם לָא קָנֵי דס"ס שָׁאוּל הוּא אָתוּ וְאֵינוֹ מְבָרֵךְ וְכֵן נִרְאֶה דַּעַת מָרָן שֶׁכָּתַב הַשּׁוֹאֵל טַבַּעַת מַחֲבֵירוֹ לְקַדֵּשׁ בּוֹ אִשָּׁה מְקֻדֶּשֶׁת וְאִם לָאו סָפֵק מְקֻדֶּשֶׁת וְאִי אִיתָא דִּסְבָרוֹת הנז' בְּהָרַב הָעִיטּוּר בְּשׁוֹאֵל לְקַדֵּשׁ דַּוְקָא מ"ש וְאִם לָאו שֶׁפִּירוּשׁוֹ לֹא שָׁאַל לְקַדֵּשׁ בּוֹ הָוְיָא סָפֵק מְקֻדֶּשֶׁת מַאן הוּא מְאֻרָה דִּשְׁמַעְתְּתָא הַמַּחְמִיר לָכֵן חָשַׁשׁ לוֹ וְכָתַב דְּהָוְיָא סָפֵק מְקֻדֶּשֶׁת וכ"מ מִדִּבְרֵי הָרַדְבָ"ז ח"ב סִימָן שב"ע וְהָרַב זְקֵן אַהֲרֹן סי' ק"י רָמְזוּ הָרַב יַד אַהֲרֹן סִימָן כ"ח וכ"ד הלח"מ בְּתְשׁוּבָתוֹ סי' כ"א וכ"כ כנ"הג סי' כ"ח אוֹת כ"ח ומהרי"א סי' ט' וּמַשְׁאַת מֹשֶׁה ח"א אב"הע סי' ה' וכ"ד הָרַב כֶּרֶם שְׁלֹמֹה סי' י"ט וּבְנוֹ הָרַב ד"מ ח"א דקמ"ו וכ"כ בס' אַשְׁדּוֹת הַפִּסְגָּה דַּף נ' וּמִיהוּ לְהַאי מ"ד בְּהָעִיטּוּר דְּמְקֻדֶּשֶׁת אֲפִילּוּ בְּסָתָם צָרִיךְ לְהוֹדִיעָהּ מִיהָא שֶׁהוּא שָׁאוּל וכמ"ש הַבַּ"ח סי' כ"ח שֶׁכָּתַב ע"מ שֶׁתַּחֲזִיר לוֹ הַטַּבַּעַת וכ"כ הָרַב חֶלְקַת מְחוֹקֵק שָׁם וְהָרַדְבָ"ז הַנָּ"ל ובח"ד מֵהָרַשְׁבָ"ץ טוּר ב' סי' ד' אֶלָּא דמהרי"א סי' יו"ד וְעִמּוֹ הִסְכִּים לח"מ בְּתְשׁוּבָה סי' כ"א דְּגַם בְּסָתָמָא נָמֵי לְדַעַת מ"ד זֶה מְקֻדֶּשֶׁת וּכְבָר הָרַב אַשְׁדּוֹת הַפִּסְגָּה שָׁם תָּמַהּ עַל הב"ד שֶׁכָּתַב סי' כ"א דְּאִם לֹא הוֹדִיעָהּ לֵיכָּא מ"ד שֶׁמְּקֻדֶּשֶׁת מִדִּבְרֵי מהרי"א הנז' וְכֵן הֵעִיר עָלָיו הָרַב חֵיךָ"א בח"ש ח"ב סי' ל"ח אוֹת נ"ד אֶלָּא דְּלָא זָכְרוּ דמהרי"א גּוּפֵיהּ תַּבְרֵיהּ לְגַזִּיזֵיהּ עמ"ש בסי' ר"ץ כמ"ש הָרַב מַשְׁאַת מֹשֶׁה שָׁם ולפ"ז אֵין לְהַקְשׁוֹת עַל הב"ד מִדִּבְרֵי מהרי"א דס"ל דְּבָתְרֵיְיתָא עִיקָּר דְּנִדְאֵי הַדַּר בֵּיהּ אֶלָּא דְּמַה שֶׁהִקְשָׁה עָלָיו מִפְּלוּגְתָּא דְּכָתַב הָרֹא"ש בִּפְסָקָיו וּבִתְשׁוּבָתוֹ הַנָּ"ל שֶׁהֶבִיאָם גַּם בְּנוֹ הַטּוּר גַּם בְּשָׁאַל סְתָם וְלֹא הוֹדִיעָהּ דְּהֶבְיא דַּעַת הרמ"ך והר"ש דְּאֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת יֵשׁ לִדְחוֹת כֵּיוָן דמ"ד דְּאֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת נְחִית עֲלָהּ מִמַּתָּנָה ע"מ לְהַחֲזִיר ע"כ דְּיוֹדִיעֲנָהּ שֶׁהוּא שָׁאוּל אוֹ ע"מ שֶׁתַּחֲזִירֶהוּ לִי וכמ"ש הַבַּ"ח דְּאִם לֹא כֵּן בְּמַאי מִקָּרְשָׁה וְכֵן לְהרמ"ך י"ל דְּבָזֶה נָמֵי אַיְירֵי וְרַבֵּינוּ שִׁמְשׁוֹן בְּשָׁאַל לְקַדֵּשׁ בּוֹ אַיְירֵי כְּמִבֹּואָר בִּדְבָרָיו וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּהָרַב אֲבִיגְדּוֹר הנז' שָׁם בִּתְשׁוּ' הָרֹא"ש כַּמָּה צִיְּדַד דְּמִקְּדֻשָּׁה בַּהֲנָאַת קִישּׁוּט וע"ז כָּתַב לוֹ הָרֹא"ש אֵין חוֹלְקִין כָּבוֹד לְהָרַב וכו' כ"ש אִם קִידְּשָׁהּ בְּסָתָם בִּשְׁאֵלָה בְּסָתָם ואע"ג דְּהַשּׁוֹאֵל בְּדִיעֲבַד אִם שָׁאַל ש"ד כנז"ל אֲבָל לָתֵת לֹא אָמְרָהּ אָדָם מֵעוֹלָם דְּנִמְצָא מְקֻדֶּשֶׁת בְּגָזֵל ומ"ש כנ"הג סי' כ"ח אוֹת ע"ח ממהרח"ש דְּמִתְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָ"א מוּכָח דְּהָא פְּלוּגְתָּא דב"הע בְּשָׁאַל לְקַדֵּשׁ אַיְירֵי הָרוֹאֶה יִרְאֶה בִּתְשׁוּ' הָרַשְׁבָ"א הֲלֹא הֵיא בח"ד סי' רע"ג לֹא נִזְכַּר כִּי אִם מַתָּנָה לְחוּד וְנִרְאֶה מִדִּבְרֵי מֵהָרִיבָ"ל ח"א סִימָן ח"י דַּף כ"ג ע"ג כְּדִבְרֵי מהרח"ש וכ"ה דַּעַת הָרַשְׁבָ"ץ ח"ג סי' ר"מ וכ"כ בס' שְׁפַת הַיָּם סי' י"א ומַה שֶׁהִכְרִיחַ שֶׁכֵּן הוּא דְּאִי אִיתָא דְּבִסְתָמָא אַיְירֵי אַמַּאי מְדַמֵּי לָהּ לְמַתָּנָה ע"מ לְהַחֲזִיר דְּהָתָם כָּל זְמַן שֶׁהוּא בְּיָדוֹ קָנוּי לְגַמְרֵי משא"כ כָּאן יָכוֹל אֲפִילּוּ הַמַּשְׁאִיל הַשֵּׁנִי לְהוֹצִיאוֹ מִיָּדָהּ וְלֹא קָנְתָה כְּלוּם וּבְמַאי מְקֻדֶּשֶׁת ע"כ י"ל דעכ"פ בַּהֲנָאַת קִישּׁוּט מְקֻדֶּשֶׁת דַּהֲרֵי שָׁם הוּא הַסְכִּים דְּצָרִיךְ לְהוֹדִיעַ לְהָאִשָּׁה שֶׁהוּא שָׁאוּל וּלְדַעַת מ"ד דְּהָוֵי כְּמַתָּנָה ע"מ לְהַחֲזִיר אע"ג דְּאִיכָּא הֲנָאַת קִישּׁוּט ס"ס הֲרֵי חוֹזֵר אֵלָיו הַחֵפֶץ וּלְאִידָךְ מ"ד דִּסְתָם שְׁאֵלָה שְׁלֹשִׁים יוֹם הֲרֵי הוּא קָנוּי לָהּ לְאוֹתוֹ זְמַן.

וְדַע דהרשב"ש סי' זי"ת כָּתַב וּמַה שֶׁטָּעָנָה שֶׁהוּא שְׁאוּל אֵינָהּ טַעֲנָה כִּיוָן דְּאֵין אַחֵרִים תּוֹבְעִים אוֹתוֹ יעו"ש צ"ל מִשּׁוּם דְּמִפִּיהֶם אָנוּ חַיִּים שֶׁאוֹמְרִים כֵּן דאל"כ אֵין סָפֵק מְכִירָה אוֹ נְתִינָה שֶׁשָּׁמָא מְכָרוּהוּ אוֹ נְתָנוּהוּ לוֹ מוֹצִיא מִידֵי שְׁאוּל שֶׁהֲרֵי לֹא נָתַן לָהּ כְּלוּם אִם מְקַדֵּשׁ בְּשֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ וכמ"ש הג"ף סי' ק"ך ס"ז וַאֲפִילּוּ אִם אח"ך מָחַל בַּעַל דָּבָר צָרִיכָה רַבָּה אִם הֵם קִידּוּשִׁין וכמ"ש הָרַב עֵרֶךְ הַשֻּׁלְחָן אב"הע סי' כ"ח: וְדַע דְּמִדִּבְרֵי הָרֹא"ש הַנ"ל מְבֹאָר דַּחֲזָרַת דָּמִים הָוְיָא חֲזָרָה בְּמַתָּנָה עמ"ל וכמ"ש ג"כ הָרַב בְּנֵי אַהֲרֹן בְּחִידּוּשָׁיו לח"מ דַּף קכ"ט וְהָרַב פְּרִי הָאָרֶץ ח"א דַּף ל"ו כ"כ בְּשֵׁם מָהָרָ"ש וְהִקְשָׁה לוֹ ע"ז עַל מ"ש בַּטּוּר סי' רמ"א בח"מ ע"מ שֶׁתַּחְזִירֵהוּ לִי הִקְדִּישׁוֹ אֵינוֹ קָדוֹשׁ מַשְׁמַע דַּחֲזָרַת דָּמִים לָא הָוְיָא חֲזָרָה הֲגַם שֶׁיֵּשׁ לְפָרְשׁוֹ בְּהֶחֶזִיר הַשּׁוֹר קָאָמַר וְכֵן הִקְשָׁה עַל מָרָן דְּשָׁם בח"מ כָּתַב כְּדִבְרֵי הַטּוּר הנז' ובא"הע סי' כ"ח כָּתַב דַּחֲזָרַת דָּמִים הָוְיָא חֲזָרָה ע"כ.

הָאֶמֶת דִּכְיוֹצֵא בָּזֶה הִקְשָׁה הָרַב מַחֲנֵה אֶפְרַיִם הל' זְכִיָּיה סי' ד' שֶׁאִם אַתָּה אוֹמֵר קָדוֹשׁ נִתְבַּטְּלָה הַמַּתָּנָה נִמְצָא דַּחֲזָרַת דָּמִים לָא מְהַנֵּי וּפֵירוּשׁ דְּבָרָיו שֶׁאִם אַתָּה אוֹמֵר הַחֲזָרַת דָּמִים הָוְיָא חֲזָרָה אַמַּאי אִם הוּא קָדוֹשׁ נִתְבַּטְּלָה הַמַּתָּנָה יִכְפּוּהוּ לְקַיְּמִים הַהֶקְדֵּשׁוְתִתְקַיְּמִים הַמַּתָּנָה ע"י שֶׁיִּתֵּן דָּמִים אֲבָל לְפִי סְגְנוֹן קַוּשְׁיַית הָרַב פְּרִי הָאָרֶץ לָא קָשֶׁה דְּהַטּוּר והש"ע בְּהֶחֶזִיר הַשּׁוֹר וְלֹא רָצָה לִיתֵּן דָּמִים אַיְירוּ וְגַם לְקַוּשְׁיַית הָרַב מַחֲנֵה אֶפְרַיִם כְּבָר הֵשִׁיב הָרַב בְּנֵי אַהֲרֹן שָׁם דְּאֵין יְכוֹלִים לְכָפּוֹתוֹ מִשּׁוּם דְּהַהֶקְדֵּשׁ הַהוּא בְּטָעוּת וְגַם יַפְסִיד הַהֶקְדֵּשׁ יעו"ש: וְגַם רִיעוּתָא דְּהָעֵדִים מַכְחֲשִׁי אַהֲדָדֵי עִנְיָן גָּדוֹל הוּא והחק"ל אב"הע סי' ד' הָאֲרִיךְ בָּזֶה וְאָסַף אִישׁ טָהוֹר דִּבְרֵי הַפּוֹסְקִים אִישׁ אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ בְּמִילְתָא דנ"מ בְּקִידּוּשִׁין לְקַיְּמָם אוֹ לְבַטְּלָם עֲדוּתָם בְּטֵלָה זוּלַת מהרח"ש בְּמָכַחֵשׁ אִם אָמַר לִי דְּלָא חַשִׁיב הַכְחָשָׁה וְהֶעֱלָה כְּדַעַת רֹוב הַפּוֹסְקִים דבכ"הג נָמֵי הָוֵי הַכְחָשָׁה וְכֵן מהרי"מ בס' שְׁפַת הַיָּם סי' י"א הֵבִיא דְּבָרָיו וְכָתַב דלמהרימ"ט כה"ג אֲפִילּוּ ע"א אֵין כָּאן וְהַנִּרְאֶה דע"כ לֹא נֶחְלְקוּ כִּי אִם בְּהַכְחָשָׁה דְּלָא נ"מ בְּקִיּוּם הַקִּידּוּשִׁין אוֹ בִּסְתִירָתָם דְּוִמְיָא דְּמָנָה מִתּוֹךְ מָאתַיִם דלהרשב"א שֶׁהֵבִיא מהרימ"ט ח"ב סי' מ"ג וְהוּבְאָה בב"י ח"מ סי' זי"ת דְּאִם מַכְחִישִׁים הַכְחָשָׁה גְּמוּרָה אֵין כָּאן אֲפִילּוּ ע"א שֶׁזּוֹקֵק לִשְׁבוּעָה וְהֵיא לוֹ נִדְפְּסָה בח"ג סי' קע"ז וְכָתַב הָרַב עֵרֶךְ הַשֻּׁלְחָן ח"מ סי' ל' שכ"כ גַּם מָהָרָ"ם אַלְשְׁקַאר מִתְּשׁוּבָה אַחֶרֶת שֶׁל הָרַשְׁבָּ"א וְהֵיא בח"ב סי' רצ"ז וְרָמְזָה בְּסֵפֶר דִּבְרֵי אֱמֶת בְּקַוּנְטְרֵיסִים דַּף ע"ו וכ"כ מהרימ"ט שָׁם מֵהָרֹא"ש בפ' זֶה בּוֹרֵר.

וּמַה שֶּׁהִקְשָׁה כנ"הג ע"ז בא"הע סי' י"ז הג"הט אוֹת כ"ג ובח"מ סי' ל' הג"הט אוֹת ל"ג עַיֵּין לְהָרַב קמ"ד ח"ב דַּף נ"ו וְהָרַב מַטֶּה שִׁמְעוֹן סי' ל' וְהָרַב דִּבְרֵי אֱמֶת שָׁם וְכָתַב עוֹד שָׁם שֶׁכֵּן סָבַר הָרַמְבַּ"ם וְהָרָאָבָ"ד וְהָרַב אב"ד וְהָרַב בֵּית שְׁמוּאֵל וה' חֶלְקַת מְחוֹקֵק כָּתְבוּ בסי' י"ז סי"ט שֶׁכֵּן סָבַר רַבֵּינוּ יְשַׁעְיָה וְהָרַב דִּבְרֵי אֱמֶת שָׁם הֵבִיא מֵהָרַשְׁבָּ"א בַּתְּשׁוּבָה אַחֶרֶת דְּכָתַב הֵפֶךְ זֶה וְשֶׁכֵּן סָבְרִי התו' וְהָרִיטְבָ"א וּבַעַל הַתְּרוּמוֹת וְהָרִיבָ"ש סי' תע"ט וּלְהָרַשְׁבָּ"א יָצָא לְחַלֵּק בֵּין כַּת אַחַת לִשְׁתֵּי כִּיתוֹת וְיֵשׁ לְדַקְדֵּק עַל מָרָן בב"י דבח"מ סי' זי"ת כְּשֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א לֹא הֵבִיא מִדִּבְרֵי הָרִיבָ"ש דְּפְלִיג וְכֵן שָׁם בא"הע סי' מ"ב כְּשֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי הָרִיבָ"ש סי' תע"ט לֹא זָכַר מִדִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א דְּפְלִיג ומ"מ הַטּוּר וּמָרָן שָׁם סי' י"ז בָּאֶחָד אוֹמֵר מֵת וא' אוֹמֵר נֶהֱרַג אע"ג דְּמַכְחִישִׁים זֶה אֶת זֶה תִּנָּשֵׂא וְגַם בח"מ סִימָן ל' גַּבֵּי מָנָה מִתּוֹךְ מָאתַיִם מוּכָח מִדִּבְרֵיהֶם הֲגַם שֶׁיֵּשׁ הַכְחָשָׁה גְּמוּרָה אֵין לָחוּשׁ: אֲבָל אִם מַכְחִישִׁים בְּדָבָר דְּלֹא שַׁיָּךְ לוֹמַר מָנָה בִּכְלַל מָאתַיִם כְּגוֹן אֶחָד אוֹמֵר חָבִית שֶׁל יַיִן

וְאֶחָד אוֹמֵר חֲבִית שֶׁל שָׁמֶן לכ"ע עֵדוּתָן בְּטֵלָה אע"ג דְּלָא אָמַר לֹא כִּי כמ"ש הסמ"ע שָׁם וַאֲפִילּוּ לְהרשד"ם אב"הע סי' ל"א דצ"ל לֹא כִּי מ"מ הֲרֵי הוּא עַצְמוֹ שָׁם מְדַמֵּי קִידּוּשִׁין לְדִינֵי נְפָשׁוֹת דְּצְרִיכִין לִרְאוֹת הָעִנְיָן שְׁנֵיהֶם יַחַד הֲגַם שֶׁלֹּא אָמַר הָעֵד הָאֶחָד לֹא כִּי וְשָׁאנֵי ד"מ דַּאֲפִילּוּ זֶה אַחַר זֶה מִצְטָרְפִי וּבְאֶחָד אוֹמֵר חֲבִית שֶׁל יַיִן וְאֶחָד אוֹמֵר שֶׁל שֶׁמֶן הָיְתָה דִּיבּוּר הָיְתָה הוּא פֵּירוּשׁוֹ לֹא כִּי אֲבָל לֹא אָמַר הָיְתָה ה"נ דְּלָא הָוֵי עֵדוּת מֻוְכְחֶשֶׁת וְהָוֵי כע"א לְהַזְקִיקוֹ לִשְׁבוּעָה אִם הוּא תּוֹבֵעַ שְׁנֵיהֶם יעו"ש.

אִיבָּרָא דמהרימ"ט שָׁם בְּאֶחָד אוֹמֵר נִתְקַדְּשָׁה וְאֶחָד אוֹמֵר לֹא נִתְקַדְּשָׁה מְדַמֵּי לָהּ לְאֶחָד אוֹמֵר חֲבִית שֶׁל יַיִן וְאֶחָד אוֹמֵר חֲבִית שֶׁל שֶׁמֶן דְּעֵדוּתָן בְּטֵלָה מַשְׁמַע אֲפִילּוּ כְּאֶחָד לְחַיְּבוֹ שְׁבוּעָה אֵין כָּאן כמ"ש שָׁם הסמ"ע מַשְׁמַע לֹא אָמַר לֹא כִּי וכ"נ דַּעַת רב"א סי' ה' וכ"נ מִדִּבְרֵי הָרַב ת"הד שָׁם דְּכָתַב בְּסוֹף דְּבָרָיו אַחַר שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי התו' שֶׁכָּתְבוּ כֵּיוָן דְּאָנוּ יוֹדְעִים וכו' סיֵּים וַז"ל ובנ"ד לֵיתַנְהוּ לְהָנֵי צְדָדִים וכו' נִרְאֶה גַּם לְמִי שֶׁחוֹשֵׁשׁ לְקִידּוּשֵׁי ע"א קָאָמַר כֵּיוָן דְּהָעֵדִים מַכְחִישִׁים ז"אז וכ"נ מִדִּבְרֵי מֵהָרַמָ"א סי' ק"ד דְּכָתַב וא"כ מַה שֶּׁהֵעִיד אח"ך אֵינוֹ כְּלוּם וְנִמְצְאוּ הַקִּידּוּשִׁין בע"א וּמַה בְּהַכְחָשָׁה לָאו כְּלוּם הוּא ע"כ מַשְׁמַע אֲפִילּוּ בע"א לֵיתֵיהּ וְכֵן מהרש"ך דְּרָמַז שָׁם החק"ל כֵּן דַּעְתּוֹ ומני"ר מהרש"ך מַחְמִיר בְּקִידּוּשֵׁי ע"א וְכֵן מהריט"ץ סי' נ"ד וְאִם נֶאֱמַר דְּלָא הָוֵי הָעֵדוּת מֻוְכְחֶשֶׁת מְשׁוּם דְּלָא הָיוּ כֻּלָּם בְּיַחַד וא"כ הו"ל מְקַדֵּשׁ בע"א ע"כ מוּכָח דְּאִם מֻוְכְחֶשֶׁת אפי' בע"א אֵינוֹ.

וְיֵשׁ לְהַרְגִּישׁ עַל החק"ל שֶׁכָּתַב וּמִינַּהּ בנ"ד וכו' הו"ל הַכְחָשָׁה גְּמוּרָה בְּגוּף הָעֵדוּת והו"ל מְקַדֵּשׁ בע"א שֶׁאֵין חוֹשְׁשִׁין לְקִידּוּשָׁיו דממ"נ אִם למהרש"ך ולמהרמ"א וְזוּלָתָם שֶׁרָמַז שָׁם לְדַעְתָּם אֲפִילּוּ בע"א אֵינוֹ וְאִם לְנִדּוֹן מהרשד"ם ומהרח"ש שֶׁהֵבִיא הו"ל כְּמְקַדֵּשׁ בִּפְנֵי שְׁנֵי עֵדִים דַּעֲבִידִי אִינָשֵׁי דְּטָעוּ בְּהָכִי וְיֵשׁ לְהַרְגִּישׁ עַל מהרי"מ בִּשְׁפַת הַיָּם שָׁם שֶׁהֵעִיר עָלָיו בְּאֵיזֶה דְּבָרִים וע"ז לֹא הִרְגִּישׁ וְגַם עָלֶיהָ דִּידֵיהּ יֵשׁ לְהַרְגִּישׁ עוֹד דְּעִירֵב דִּבְרֵי הסמ"ע והב"ח בַּהֲדֵי הַיְרוּשַׁלְמִי בְּאֶחָד אוֹמֵר מֵת וְאֶחָד אוֹמֵר נֶהֱרַג דְּהָוֵי הַכְחָשָׁה דְּכָתַב וּכְמִתְבָּאֵר מֵהַיְרוּשַׁלְמִי דע"כ לֹא כָּתְבוּ כֵּן הב"ח והסמ"ע אֶלָּא גַּבֵּי חֲבִית שֶׁל יַיִן דְּאִם יַיִן אֵינוֹ שֶׁמֶן וְאִם שֶׁמֶן אֵינוֹ יַיִן וַז"ל מהרימ"ט שָׁם דְּזֶה שָׁמַע וְזֶה לֹא שָׁמַע ובכה"ג וּפָחוֹת מִינָּהּ מִתְבַּטֶּלֶת הָעֵדוּת אֲפִילּוּ בד"מ אע"ג דְּזֶה אוֹמֵר מָנֶה לָבָן וכו' אֲבָל זֶה אוֹמֵר חֲבִית שֶׁל יַיִן וְזֶה אוֹמֵר חֲבִית שֶׁל שֶׁמֶן הָוְיָא הַכְחָשָׁה לְבַטֵּל הָעֵדוּת וכו' לָמַדְנוּ כְּשֶׁמְּעִידִים עַל גּוּפָא דְּעוּבָדָא הֵיכִי הֲוָה וְאֶחָד אוֹמֵר הָשִׁיבָה הֵן וְאֶחָד אוֹמֵר לֹא הֻשִׁיבָה דָּבָר הו"ל כְּאֶחָד אוֹמֵר חֲבִית שֶׁל יַיִן וְאֶחָד אוֹמֵר שֶׁל שֶׁמֶן דְּלֹא שַׁיְּיךְ לוֹמַר כָּאן בְּשׁוּם עִנְיָן דְּלָא קָפְדִי אִינָשֵׁי דְּהַכֹּל תָּלוּי בִּתְשׁוּבָתָהּ לְקַיְּמָם אוֹ לְבַטְּלָם ע"כ וּכְשֶׁבָּא אח"ך לוֹמַר הֲגַם דְּלִדְבָרֵי שְׁנֵיהֶם מְקֻוָּדֶשֶׁת אִם הֵם מַכְחִישִׁים אֵין כָּאן עֵדוּת מֵבִיא מֵהָרֹא"שׁ וְאַסְמְכִינְהוּ מֵהַיְרוּשַׁ' הַנַּ"ל דכה"ג נָמֵי הָוֵי הַכְחָשָׁה אע"ג דְּלִדְבָרֵי שְׁנֵיהֶם אֵינוֹ קַיָּים וְהַטּוּר והש"ע סי' י"ז לֹא פָּסְקוּ כְּהַיְרוּשַׁלְמִי הַזֶּה שֶׁזֶּהוּ בִּכְלַל מָאתַיִם מָנֶה וְלָא הָוֵי הַכְחָשָׁה וּמַשְׁמַע לְהוּ מִדִּבְרֵי הָרֹא"ש בִּתְשׁוּבָה שֶׁכָּתַב בְּעֵדִים הַמַּכְחִישִׁים דְּמַיְיתֵי מִצָּרוֹת גַּם אִי מַכְחֲשֵׁי נָמֵי וכמ"ש הָרַב בֵּית שְׁמוּאֵל שָׁם סי' כ"ה ויעו"ש בכנ"הג הג"הט אוֹת ל"ח ובהגב"י אוֹת כ"ג ואע"ג דִּבְכָל זֶה דְּאִיכָּא הַכְחָשָׁה מֵהָאִשָּׁה כַּמְבֹלְוָאר בְּנִדּוֹן הָרַבָּנִים הַנַּ"ל הָרוֹאֶה יֵרָאֶה בְּדִבְרֵי רַשׁ"י בְּקִידּוּשִׁין דַּף ס"ה בְּסֵוגְיָא דְּהָאִשָּׁה הַבָּאָה ממד"ה וּשְׁנֵי אֲנָשִׁים וַחֲבִילָה עִמָּהֶם אע"ג דְּלָא מַכְחֶשָׁה אִיהִי הוֹאִיל וְהָעֵדִים מַכְחִישִׁים זא"ז.

וְיָדַעְתִּי בְּיָנִי יָדַעְתִּי מַה שֶּׁהִגִּיהַּ מָהַרְשָׁ"ל שָׁם בפירש"י עַיִּין בכנ"הג אב"הע סי' קט"ו הגב"י אוֹת כ"ט שֶׁהֵבִיא לְשׁוֹן הָרִיטְבָ"א כְּדִבְרֵי רַשְׁ"י מַמָּשׁ וְעַיִּין בת"הד שָׁם סי' רי"ב וּלְמָהָר"י מִינְץ סי' ל"ב ולמהרימ"ט בח"א סי' ט"ו וח"ב סי' מ"ג וְכָתַב שָׁם דאע"ג דְּאֵין כָּאן הַכְחָשָׁה גְּמוּרָה גַּם הוֹדָאָה אֵין כָּאן יעו"ש וּבְעִיקַּר דִּבְרֵי רַשְׁ"י הנז' עַיִּין מַה שֶּׁרָמַז בס' עֵרֶךְ הַשֻּׁלְחָן אב"הע סִימָן מ"ב ובס' זֶרַע יִצְחָק בַּסּוּגְיָא הַהִיא מַה גַּם בנ"ד בְּלָשׁוֹן גָּרוּעַ ועכ"ז לְשׁוֹנוֹ שֶׁל הָעֵד עָדִיף מִשֶּׁל הָאִשָּׁה דְּאָמְרָה מַה שֶּׁיָּדָעָה הוּא שֶׁאָמַר לְךָ חַיִּים וְלָשׁוֹן זֶה רִיעַ וּגְרִיעַ יוֹתֵר כַּאֲשֶׁר כָּתַבְנוּ לְעֵיל וּמֵהֵי תֵּיתֵי לוֹמַר דְּהָוֵי כְּהוֹדָאָה וַהֲגַם דִּבְעָלְמָא הַשָּׁלִיחַ נַעֲשָׂה עַד הָכָא שָׁאנֵי דְּהַדָּבָר נוֹגֵעַ אֶל עַצְמוֹ דע"א אוֹמֵר קִידְּשָׁהּ הַשָּׁלִיחַ לוֹ וע"א אוֹמֵר קִידְּשָׁהּ לַמְשַׁלֵּחַ וּבר מִן דִּין שָׁלִיחַ זֶה פָּסוּל כֵּיוָן דְּהוּא אָבִיו וְאֵין לָנוּ אֶלָּא דִּבְרֵי הָעֵדִים:וְהָשְׁתָּא הָכָא בנ"ד אַעִיקָּרָא יֵשׁ לְסַפֵּק דִּבְעֵדִים מַכְחִישִׁים זא"ז כָּאמוּר כֵּיוָן דְּזֶה אוֹמֵר זוֹ אִשָּׁת רְאוּבֵן וְזֶה אוֹמֵר זוֹ אִשֶּׁת שִׁמְעוֹן וְלִסְבָרַת כַּמָּה מֵרַבְּוָותָא אֲפִילּוּ ע"א אֵין כָּאן ואת"ל דע"א יֵשׁ כָּאן כִּדְמוֹכַח בְּהָרֵב ת"הד בְּאֶמְצַע דְּבָרָיו אע"ג דאח"ך הָדַר בֵּיהּ מ"מ הנ"מ אִם הָיָה לְשׁוֹן הַקִּידּוּשִׁין כְּתִקְנוֹ אָז נִיחוּשׁ לַמַּרְבֶּה לָמֶ"ד חוֹשְׁשִׁין לְקִידּוּשֵׁי ע"א אֲבָל כָּאן דְּאֵין כָּאן לֹא לְשׁוֹן הֲרֵינִי אוֹ הֲרֵי אוֹ אֲנִי אוֹ קִיחָה אוֹ קַבָּלָה אוֹ נְתִינָה אוֹ הֵילָךְ אוֹ תִּהְיֶה אוֹ תְּהֵא אוֹ טֻלִּי אוֹ שָׁלְךָ כַּנִּזְכָּר בְּבַעֲלֵי הַתְּשׁוּבוֹת לְךָ נָא רָאָה ובהאד"ן קדוסימ"ך (וּפֵירוּשׁוֹ אֵלּוּ קִידּוּשַׁיִךְ) וכו' אֵינוֹ כְּלוּם וְשֶׁמָּא תֹּאמַר בַּחִילּוּקִים דַּקִּים אֵין לָנוּ לְהָקֵל וְלֹא נֶאֱמַר זֶה אֶלָּא הַמְקַדֵּשׁ בִּפְנֵי שְׁנַיִם וְאֵין כָּאן בֵּיניֵהֶם הַכְחָשָׁה ורב"א עַצְמוֹ מְאֵרָה דְּהַאי שְׁמַעְתָּתָא דְּאֵין לְחַלֵּק בַּחִילּוּקִים דַּקִּים הוּא עַצְמוֹ אָתֵי עֲלָהּ מִכֹּחַ הַכְחָשַׁת הָעֵדִים וי"ל דכה"ג אֲפִילּוּ ע"א אֵין כָּאן וּבַמְקֻדָּשׁ בְּלִי עֵדִים אֲפִילּוּ הַלָּשׁוֹן כְּתִקְנוֹ אֵינָם קִידּוּשִׁין וְהָוֵי ס"ס הַמְּתֻהָפֵךְ וְעָבְדִינַן בָּהּ עוֹבֵד כמ"ש הג כנ"ה הג בַּתְּשׁוּ' אֲשֶׁר בס' עֵדוּת בְּיַעֲקֹב ממהרשד"ם ומהרי"א ומהרש"ח והמש"ץ וְרַבּוֹ מהרימ"ט וְהָרַב פְּנֵי מֹשֶׁה וכ"כ מהרי"ע בְּבֵית יְהוּדָה סי' י"ג וְעַיִּין לוֹ בכנה"ג אב"הע סי' ס"ח שֶׁכֵּן הוּא בִּפְלוּגְתָּא דְּרַבְּוָותָא וּבְיַד אַהֲרֹן שָׁם וְעוֹד יֵשׁ סָפֵק סְפֵיקָא אַחֲרִינָא במ"ש מהרימ"ט דְּהָאָב זֶה שָׁלִיחַ לְהַבֵּן וְשֶׁמָּא כמ"ד דְּצָרִיךְ עֵדִים בְּמִינּוּי הַשְּׁלִיחוּת ואת"ל כמ"ד דא"צ דִּילְמָא כמ"ד דְּהַקִּידּוּשִׁין שָׁם דָּבָר הוּא וְאֵינוֹ כְּלוּם ואת"ל דס"ס יֵשׁ לָחוּשׁ דִּילְמָא כמ"ד דְּצָרִיךְ עֵדִים וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּרַבְּוָותָא דְּסָבְרִי הָכִי דא"צ עֵדִים בִּשְׁלִיחוּת מ"מ סָבְרִי דְּצָרִיךְ שְׁנֵי עֵדִים בְּקִידּוּשִׁין וְעַיִּין בִּפְסַק מהריט"א אֲשֶׁר הוּבָא בס"ס בָּרֶךְ מֹשֶׁה למהרמ"ג שֶׁלֹּא רָצָה לְהַתִּיר בִּתְלָת סְפֵיקֵי הָעֵד הֵעִיד בְּנוֹ מהרמ"ג שָׁם דְּהוּא עַצְמוֹ בְּסִפְרוֹ שִׁמְחַת י"ט כָּתַב וְז"ל ומ"מ לֹא מַעֲלֶה וְלֹא מוֹרִיד הָיִינוּ יְכוֹלִים לְהַתִּיר בנ"ד מִטַּעַם ס"ס בִּפְלֻגְתָּא דְּרַבְּוָותָא וכו' וְסוּגְיַין דְּעָלְמָא לְפִי הַסְּכָמַת הָאַחֲרוֹנִים דס"ס בִּפְלוּגְתָּא דְּרַבְּוָותָא הָוֵי לְעִנְיַן אִיסּוּר וכו' וְגַם רַבָּנֵי אֵרֶ"ץ שָׁם חָלְקוּ עַל מהריט"א וְהִתִּירוּ בִּתְלָת סְפֵיקֵי: עוֹד סָנִיף אַחֵר דְּהָעֵדִים הַלָּלוּ לֹא הִכִּירוּהָ אֵיזוֹ הִיא וּבַת מִי הִיא כִּי אֶחָד מֵהֶם מִכָּפָר אֶחָד וְאֶחָד אַף עַל פִּי שֶׁהוּא מֵהָעִיר רָחוֹק הוּא מֵאוֹתָהּ שְׁכוּנָה ולהמבי"ט ח"א סי' רכ"ו ולמהריט"ץ סי' נ"ד גַּם אִם הִכִּירוּהָ אח"ך אֵינוֹ כְּלוּם אֶלָּא דְּהָרַדְבָ"ז ח"א סי' קנ"ו ומהריק"ש בְּתְשׁוּבָה כָּתְבוּ דְּאִם הִכִּירוּהָ אח"ך מְקֻוָּשֶׁת וכ"כ מהרש"ך ח"ב סי' קל"ד אִם הִיא אֵינָהּ מַכָּחֶשֶׁת: עוֹד סָנִיף אַחֵר דְּהָעֵדִים הַלָּלוּ ע"ה וּבְפָרָט הָעֵד שֶׁהֵעִיד בְּקִידּוּשֵׁי הַבֵּן לֹא דַּעַת וְלֹא תְּבוּנָה אפי' בְּמִילֵּי דְּעָלְמָא אֵינוֹ יוֹדֵעַ מָה הוּא סָח וְיֵשׁ מִי שֶׁכָּתַב לִפְסֹל ע"ה בְּקִידּוּשִׁין וכמ"ש כנ"הג סי' מ"ב ובס' עֵרֶךְ הַשֻּׁלְחָן ח"מ סי' ל"ד אוֹת כ"ט כ"כ מַהָרַדְבָ"ז ובס' מִשְׁחָא דְּרִבּוּתָא ח"א דַּף ק"ה ע"ד

צִירְרְ פְּרָט זֶה שֶׁל הַכָּרָה לְהֶיתֵר: עוֹד סְנִיף אַחֵר כְּשֶׁחִקְרְנוּ הָעֵדִים אע"פי שֶׁהַדָּבָר אֵינוֹ מֻכְרָח כ"כ עַד אֶחָד מֵהֶם לֹא יָדַע בִּפְרָטוּת הַיּוֹם וְדַעַת הַשַּׁ"ךְ בח"מ סי' ל"ג עֵדוּתָן בְּטֵלָה וְהֵבִיא דִּבְרֵי הָרִיבָ"שׁ וּדְחָאם.

הָאֵמֶת דהסמ"ע שֵׁם חָלַק עָלָיו וכ"ד רב"א סי' ה' שֶׁכָּתַב בְּחוֹמֶר הָעֲרָוָה רָאוּי לְהַחְמִיר כְּהָרִיבָ"שׁ וכ"כ מהרי"ע דַּף ע"ט וּבַקָּמָ"ר ח"ב דַּף ס"א מ"מ סְנִיף הוּא וְדוֹמֶה למ"ש בְּסֵפֶר פְּרִי הָאָרֶץ ח"א דַּף ל"ה בַּחֲקִירַת הָעֵדִים בְּקִידּוּשִׁין שֶׁעָשָׂאוֹ סְנִיף אע"ג דְּאֵינוֹ אֶלָּא סְבָרַת הַמָּרְדְּכַי שֶׁהֵבִיאוּ בב"י חב"הע סי' מ"ב ובח"מ סי' ל' וְרַבִּים פְּלִיגִי עָלֶיהָ כַּנּוֹדָע: עוֹד יֵשׁ סְנִיף אֶחָד עוֹלֶה עַל הַסְּנִיפִים הַנַּ"ל שֶׁיֵּשׁ הַסְּכָמָה בְּחֵרֶם שֶׁלֹּא לְקַדֵּשׁ עַד שָׁעַת הַחֻפָּה עַיֵּין מור"ם סי' כ"ח סכ"א וְעַיֵּין בכנ"הג סי' מ"ב הגב"י אות קע"ו ממהרמ"א וְהָרַב מְקוֹר בָּרוּךְ דְּהָווּ פְּסוּלֵי תּוֹרָה וְאֵינוֹ אֶלָּא סָפֵק מְקֻוָּדָשֶׁת וכ"כ ה' יַד אַהֲרֹן שָׁם אות קי"ב ממהריב"ל וְעַיֵּין לכנ"הג עוֹד סִימָן כ"ח אות נ"ג נ"ד וְהָרַב יַד אַהֲרֹן אות מ"ו מ"ז ומ"ש שָׁם כנ"הג לְחַלֵּק בֵּין אִם הוּזְמְנוּ לְהָעִיד אוֹ לָאו אוֹ אִם הֵם מִבְּנֵי הָעִיר אִיתַּנְהוּ גַּבָּן דַּהֲרֵי הֶבְיאָם אַדַּעְתָּא דְהָכִי וְאַף דְּלָא יָדְעוּ עַל שׁוּם מַה בִּרְאוֹתָם שֶׁקָּרָא לְנַעֲרָה וְהוֹצִיא מֵחֵיקוֹ הַקִּידּוּשִׁין הָיָה לָהֶם לָצֵאת תֵּכֶף וְכֵן ע"א זֶה הַמְּשֻׁוָּנָּע חֲסַר דַּעַת הוּא מֵהָעִיר וְקָרוֹב לָזֶה יָמִים מוּעָטִים קוֹדֶם לָזֶה עָשׂינוּ הַכְּרָזָה עַל אֶחָד שֶׁעָשָׂה כְּזֶה וְעַל הָעֵדִים בַּשְּׁוָקִים וּבָרְחוֹבוֹת וא"כ נִשְׁאַר עַד ב' שֶׁהוּא מֵהַכְּפָר וְאָמַר שֶׁלֹּא יָדַע הו"ל מְקֻדֵּשׁ בע"א דִּלְרֵוָבָא דְּרַבְּוָתָא אֵינוֹ כְּלוּם וְעַיֵּין עוֹד כנ"הג ח"מ סִימָן ל"ד הגב"י אות ל"א וּבְתְשׁוּבָתוֹ בְּסֵפֶר עֵדוּת בְּיַעֲקֹב סִימָן י"ו דַּף ל"ד הֶאֱרִיךְ הִרְחִיב בִּפְרָט זֶה וּבְשֶׁגַּם דַּעְתּוֹ לְהַחְמִיר רֶמֶז ממהריב"ר כְּשֶׁיֵּשׁ טָעָמִים אֲחֵרִים לְהָקֵל יֵשׁ לְצָרֵף גַּם קוֹלָא זוֹ וַהֲגַם שֶׁבַּהַסְכָּמָה לֹא הִפְקִיעוּ הַקִּידּוּשִׁין לְהֶדְיָא וְכֵן מהרימ"ט ח"א סי' קל"ח הִכְנִיס פְּרָט זֶה בִּכְלָל הַסְּפֵקוֹת וְכֵן הָרַב ב"ד סי' י"ט חָשְׁבוּ לִפְרָט זֶה לְרֵיעוּתָא וְעַיֵּין לְהָרַב עוֹלַת שְׁמוּאֵל סי' ה' דְּלָא הֲדַר בֵּיהּ מס"ס אֶלָּא מִכֹּחַ דְּסָבַר דְּאֵין הַכְחָשַׁת לִי הַכְחָשָׁה הָא לָאו הָכִי הָיָה מְצָרֵף זֶה עִם הַהַסְכָּמָה בס"ס הַמִּתְהַפֵּךְ וְהָיָה מַתִּיר וְכֵן הַמְקֻדָּשׁ עַצְמוֹ שֶׁעָבַר עַל הַחֵרֶם שֶׁכֵּן נִמְצָא שֶׁכָּתַב מהראנ"ח שֶׁכֵּן מָצָא בְּמָרְדְּכַי ומהרי"ו פָּסַק כֵּן בִּתְשׁוּבָה וְכֵיוָן דְּהַמְקֻדָּשׁ אָסוּר לַעֲשׂוֹת כֵּן מִכֹּחַ הַחֵרֶם אִם עֶבַד לָא מְהַנֵּי וּמִיהוּ מִידֵי פְּלֻגְתָּא לָא נָפְקִי' כמ"ש כנ"הג סי' כ"ח אות נ"ג עכ"פ סְנִיף גָּדוֹל הוּא וְאִם הוּא מִכֹּחַ הַקּוֹל כֵּיוָן דְּבְאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁל קב"ע עַצְמָהּ נִסְתַּפְּקוּ בְּכַמָּה סְפֵקוֹת וְהָוֵי קוֹל וְשׁוֹבְרוֹ עִמּוֹ עַיֵּין למהריב"ל ח"א ססל"ז וְהָרַב מַשְׂאַת מֹשֶׁה ח"א סי' א' ולהחק"ל שָׁם סי' ד' וְאִם מֵחֲמַת דְּהֶחֱמִיצוּ הָעִנְיָן כַּמָּה יָמִים אֵין כָּאן בֵּית מֵיחוֹשׁ עַיֵּין לְהָרַב פֶּרַח מ"א סי' ס"ח וּמִשָּׁם בְּאֵרָהּ.

כָּל זֶה כָּתַבְתִּי לְפִי חֹומֶר הַנּוֹשֵׂא לַהֲלָכָה וְלֹא לְמַעֲשֶׂה. כֹּה דִּבְרֵי הַכּוֹתֵב בְּסֵדֶר בֵּאֵר אֶת הַתּוֹרָה שְׁנַת תבח"ר וְתִקְרַב לפר"ג: הַצָּעִיר אחא"י וּלְמוֹדְ'עִי אֲנִי צָרִיךְ שֶׁמְּקוֹדָם שֶׁהִתַּרְנוּהָ זְמַן רַב שָׁלַחְתִּי לְהוֹדִיעַ לְמוֹפֶת דּוֹרֵנוּ עֲטֶרֶת הַחַיִּים מהר"ח פְּאֶלָּאגִ'י נר"ו סֵדֶר הַמְאוֹרָע וְנִתְאַחֵר זְמַן רַב שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לָנוּ תְּשׁוּבָה וַחֲבֵרוֹ עָלַי זוּגָא דְּרַבָּנָן שֶׁעַמִּי וְלֹא רָצוּ לְהִתְאַחֵר עוֹד מֵחֲמַת שֶׁהַבָּעֲלִי הַדָּבָר דּוֹחֲקִים אוֹתָם בְּהוֹלֵךְ וְשׁוּב וְכַוָּנַת הָאָב שֶׁאִם הִיא מְקֻדֶּשֶׁת לִבְנוֹ אוֹ לוֹ אֵינָם רוֹצִים לְפָטְרָהּ בְּגֵט בְּשׁוּם אוֹפָן כִּי אִם לִכְנוֹס וְהֵם אֵינָם כִּדְאַיִם לָהּ וּמֵרוֹב שֶׁהָיָה פָּשׁוּט בְּעֵינֵיהֶם לְהַתִּיר וַאֲנִי דּוֹחֶה אוֹתָם מִיּוֹם אֶל יוֹם צֵירְפוּ עִמָּהֶם אֶחָד חָכָם אַשְׁכְּנַזִי וְהֵיְינוּ לוֹמְדִים לַיְלָה אַחַת וְנָשָׂאנוּ וְנָתַנּוּ בַּדָּבָר וְהִסְכָּמְתִּי עִמָּהֶם לְהַתִּירָהּ בְּלִי גֵּט וַאֲפִילּוּ בְּלֹא זֶה דַּעְתִּי בְּטֵילָה בְּרוֹב אֶלָּא שֶׁלֹּא רָצִיתִי לִסְמֹךְ עַל דַּעְתִּי וְלָכֵן שָׁלַחְתִּי

לְהָרַב הַגָּ"ל וְאַחַר שֶׁהַוּתְּרָה הָאִשָּׁה הַגָּ"ל הִגִּיעַ לְיָדֵינוּ פָּסְקוּ שֶׁל מני"ר הַגָּ"ל בכ"י וְדַעְתּוֹ שֶׁמְּקֻוָּדֶשֶׁתלָה בֵּן וַאֲנִי הַדַּל כָּתַבְתִּי בְּגִילְיוֹן הַפְּסָק הַהוּא מַה שֶּׁנִּרְאֶה לענ"ד דַּעַת הֵדְיוֹט וְכֵן כָּתַבְתִּי לוֹ בַּקֻּונְטְרֵיס בפ"ע מַה שנ"ל בְּכוֹחָא דְּהֵיתֵרָא ואח"ך שָׁלַח לִי מִצָּוָה בַּחֲזָ"רָת לְפָסְקוֹ הַבָּהִיר הַגָּ"ל וְקַיַּמְתִּי מִצָּוַת שִׂילּוּחַ וּבִסְפִינָה אַחֶרֶת שָׁלַחְתִּי לוֹ הקו' בפ"ע הנז' שֶׁכָּתַבְתִּי.

וְהִנֵּה בְּעִתָּהּ הִדְפִּיס סֵפֶר חַיִּים וְשָׁלוֹם עַל אב"הע וָרָאִיתִי לוֹ שָׁם סי' כ"ב שֶׁהִדְפִּיס לְפָסְקוֹ הַגָּ"ל וְעִיקַּר דְּבָרֵי אֲשֶׁר בַּקֻּונְטְרֵיס בְּפָנֵי עַצְמוֹ לֹא הֵבִיא רַק ממ"ש בְּגִילְיוֹן הַפְּסָק הַהוּא הֵשִׁיב עַל אֵיזֶה מֵהֶם וְאַחַר הַחִיפּוּשׂ רָאִיתִי לוֹ בְּהַשְׁמָטוֹת שֶׁשָּׁם דַּף צ"ה ע"ג שֶׁבְּשִׁפְלֵנוּ זָכַר לָנוּ שֶׁכָּתַב וְז"ל בֵּין כְּתִיבָה לְהַדְפָּסָה שָׁלַח אֵלַי פ' נר"ו קֻצָּת הַגָּהוֹת עַל פָּסַק הַגָּ"ל וְהֵמָּה בָּאוּ בִּפְנִים בְּתוֹךְ הַפְּסָק וּמִקֻּצָתָם בָּאוּ בַּאֲרֻכָּה בַּקֻּונְטְרֵיס בְּפָנֵי עַצְמוֹ וְלִהְיוֹתִי טָרוּד מְאֹד לֹא הָיָה לִי פְּנַאי לַעֲמֹד עַל דְּבָרָיו וְאִם יַעֲזֹור ה' לְעֵת הַפְּנַאי אָשׁוּבָה אֶרְאֶה דְּבָרָיו עכ"ל נר"ו וה' יַצִּילֵנוּ מִשְּׁגִיאוֹת וְיִרְאֵנוּ מִתּוֹרָתוֹ נִפְלָאוֹת אכי"ר: סִימָן ז' שְׁאֵלָה מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה בִּכְפָר הַסָּמוּךְ לָפָּה הָעִירָה יע"א שֶׁקִּידֵּשׁ אֶחָד לְאִשָּׁה בִּפְנֵי עֵד אֶחָד וּבִפְנֵי עֵד שֵׁנִי שֶׁהוּא בַּעַל אֲחוֹתָהּ וְלֹא בָּא לב"ד לְהָעִיד כִּי אִם עֵד הֶכְשֵׁר בִּלְבַד וְהֵעִיד אַחַר הָאִיּוּם וְהַגִּיזּוּם כְּדַחֲזֵי בְּאִם לֹא יַגִּיד שֶׁאָמַר לָהּ בז"הל רא"הו קדוס"ך וְתוּ לָא מִידֵּי וְהַמְקַדֵּשׁ הוֹדָה בָּזֶה שֶׁכָּךְ אָמַר לָהּ וְהַהֹוֶה שִׁשָּׁה עָשָׂר בְּחֹדֶשׁ שְׁבָט מִשְּׁנַת התר"ט לִיצִירָה וְנַעֲשָׂה ע"ז קב"ע בְּמוֹתַב תְּלָתָא כְּדַחֲזֵי: תְּשׁוּבָה הַדָּבָר יָדוּעַ עֵדוּת שֶׁבָּטְלָה מִקֻּצָתָהּ בָּטְלָה כֻּלָּהּ גַּם אִם לֹא בָּא הַקָּרוֹב וְהֵעִיד בב"ד כְּסָתָמוֹת דִּבְרֵי מָרָן בח"מ סי' ל"ו וְהוּא דַּעַת רַשׁ"י וְרַשְׁבָּ"ם וְהָרַמְבַּ"ם כמ"ש הב"י שָׁם וְכֵן הַשָּׁ"ך אֶלָּא דְּהַתּוֹ' וְהָרֹא"ש שֶׁרָמְזוּ שָׁם דְּאֵין הָעֵדוּת מִתְבַּטֶּלֶת אֶלָּא עַד שֶׁיִּתְכַּוְּנוּן לִרְאוֹת כְּדֵי לְהָעִיד וּבָא לב"ד וְהֵעִיד וּשְׁנָאָהּ בְּקֻצָּר שָׁם בְּשֵׁם י"א וַהֲגַם דְּלִסְבָרָא זוֹ כֵּינָן דְּלֹא הֵעִיד בב"ד הֲרֵי כָּאן ע"א הָרָחוֹק שֶׁבָּא לב"ד מ"מ רַבְּוָתָא אִילֵּין עַצְמָם סְבְרִי דְּאֵין חוֹשְׁשִׁין לְקִידּוּשֵׁי ע"א וכ"ש שֶׁלֹּא אָמַר לִי דִּלְרֻבָּא דְּרַבְּוָתָא וְהָרֹא"ש מִכְּלָלָם יָדַיִם מוֹכִיחוֹת לָא הָווּ יָדַיִם אֲבָל כָּל זֶה בְּמֻנָּח אִם הָיָה עֵד הַפָּסוּל הַזֶּה פִּיסּוּלוֹ דְּאוֹרָיְיתָא לכ"ע אֲבָל בנ"ד לְהָרַמְבַּ"ם בפי"ג מה' עֵדוּת סָבוּר דְּקִרוֹבֵי הָאֵם וּקְרוֹבֵי אִישׁוּת לָא הָווּ דְּאוֹרָיְיתָא וא"כ הו"ל מְקֻדֶּשׁ בִּשְׁנֵי עֵדִים יֵשׁ לְהָשִׁיב דְּאַעִיקָּרָא כְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם עַצְמוֹ דְּכַמָּה מַרְבְּוָתָא סָבְרִי אע"ג דְּקָרֵי לְהוּ דִּבְרֵי סוֹפְרִים דִּינָן כְּשֶׁל תּוֹרָה כְּמוֹ שֶׁרָמַז בָּזֶה כנ"הג ח"מ סי' ל"ג הג"הט אוֹת י"ד וּבְסֵפֶר חֵשֶׁק שְׁלֹמֹה הג"הט אוֹת ז וּבְנוֹ הָרַב מַטֶּה שִׁמְעוֹן שָׁם אוֹת ה' וְכֵן הָרַב עֵרֶךְ הַשֻּׁלְחָן שָׁם וּבְחֵלֶק אב"הע סִימָן מ"ב מָצָא לְהָרַשְׁבָּ"א והמ"מ וְהָרִיבָ"ש והרשב"ש דְּהֵבִינוּ כְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם דַּהֲווּ דְּרַבָּנָן וּמִי יָקֵל רֹאשׁ כְּנֶגְדָּם וְכֵן מָרָן בב"י אב"הע סי' מ"ב כָּתַב וְאִם לֹא נִישֵּׂאת צְרִיכָה גֵּט מִסָּפֵק.

וְיֵשׁ לְהַרְגִּישׁ עַל מור"ם בח"מ סִימָן ל"ג דְּכָתַב וי"א דְּקִרוֹבֵי הָאֵם אֵינָם פְּסוּלִים אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וְצִיְּין הַמְצַיֵּין מֵהָרַמְבַּ"ם שָׁם וְאַמַּאי לֹא כָּתַב נָמֵי קְרוֹבֵי אִישׁוּת דִּבְדִיבּוּר אֶחָד אָמָרָם הָרַמְבַּ"ם וכ"ד הָרַב משי"ן ח"ב סי' ע"ד וְהָרַב אַדֶּרֶת אֵלִיָּהוּ למהר"א קוּבוּ דַּף צ"ד בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם וכ"ד הלח"מ שָׁם וכ"כ הָרַב דִּבְרֵי יוֹסֵף סי' מ"ד ממהריק"ש בְּהַגָּהוֹתָיו וַאֲחֵרִים אֲשֶׁר אָתּוּ וְהָרַב הַגָּ"ל כָּתַב בְּנִדּוֹנוּ לְהַחְמִיר כֵּינָן דְּאֵין כָּאן דּוֹחַק וְחָשַׁשׁ עִיגּוּן בְּנִדּוֹנוּ שֶׁקִּידֵּשׁ בִּפְנֵי בַּעַל אֲחוֹתוֹ וּבִפְנֵי אַחַר וּכְשֶׁהַקָּרוֹב הֻזְמַן לְהָעִיד וְהֵעִיד בב"ד דאל"כ אֵינוֹ מְבַטֵּל עֵדוּת הֶכְשֵׁר הֲרֵי סָנִיף אֶחָד לְהַצְרִיכָהּ גֵּט מִלְּבַד דְּאִי אָמְרִינַן לְהָרַמְבָּ"ם

קְרוֹבֵי אִישׁוּת דְּרַבָּנָן הֲרֵי יֵשׁ שָׁם שְׁנֵי עֵדִים וְגַם לְהַחוֹלְקִים עָלָיו ע"א כָּשֵׁר מִדְּאוֹרַיְיתָא אִיכָּא וּצְרִיכָה גֵּט לְדַעַת מ"ד חוֹשְׁשִׁין לְקִידּוּשֵׁי ע"א.

וְרָאִיתִי לְהָרַדָּב"ז ח"ה סי' ש"א קנ"א בְּמְקַדֵּשׁ לִפְנֵי שְׁנֵי אַחִים וְאֶחָד מִן הַשּׁוּק הֶחְמִיר כמ"ד דְּבָעֵינַן שֶׁיִּתְכַּוְּונוּ לְהָעִיד וְיָבוֹאוּ בב"ד וּדְלֹא כְּהָרַמְבַּ"ם וּדְעִמֵּיהּ דְּגַם אִם לֹא הֵעִידוּ בב"ד נִפְסְלוּ מ"מ בנ"ד יוֹדֶה הָרַב כֵּינָן דְּאֵין כָּאן זוּלָתָם שְׁנַיִם אֵלּוּ דְּאַף לִכְשֶׁתִּמְצֵי לוֹמַר לֹא בָּא לב"ד לֹא נִתְבַּטְּלָה עֵדוּת הָעֵד שֶׁעִמּוֹ מ"מ אֵין כָּאן אֶלָּא עֵד אֶחָד וְהוּא עַצְמוֹ סָבַר דְּאֵין חוֹשְׁשִׁין לְקִידּוּשֵׁי ע"א מִסְתָּמָא כְּרוֹב הַפּוֹסְקִים דַּעְתּוֹ דְּאֵין חוֹשְׁשִׁין לְקִידּוּשֵׁי ע"א וּבְשֶׁגַּם שָׁם בְּאוֹתָהּ תְּשׁוּבָה חָיֵישׁ לְכָל חוֹמֶר כָּל הַפֵּירוּשִׁים וה"נ יָחוּשׁ לָמָ"ד קְרוֹבֵי אִישׁוּת לְהָרַמְבַּ"ם דְּרַבָּנָן כָּל זֶה הוּא אִם יֵשׁ יָדַיִם מוֹכִיחוֹת בְּקִידּוּשִׁין וְהוּא עַצְמוֹ בח"ב סי' רצ"ה לֹא חָשַׁשׁ לְקִידּוּשִׁין בְּיָדַיִם שֶׁאֵינָם מוֹכִיחוֹת אֶלָּא כְּשֶׁהָיָה מְדַבֵּר עִמָּהּ עַל עִסְקֵי קִידּוּשֶׁיהָ וּמַה גַּם בַּלָּשׁוֹן הַגָּרוּעַ הַזֶּה ראה"ו קדוס"ד וְעַיֵּין כַּיּוֹצֵא בָּזֶה לְהָרַב מִשְׁחָא דְּרְבוּתָא ח"א בְּלִשּׁוֹן רָאָה שֶׁזֶּה הַמַּטְבֵּעַ קִידּוּשִׁין יעו"ש דַּף ק"ה אִי מִשּׁוּם דְּאֵין כָּאן יָדַיִם מוֹכִיחוֹת וְגַם לְמִי שֶׁמַּחְמִירִים בְּיָדַיִם שֶׁאֵינָם מוֹכִיחוֹת הַיְינוּ דַּוְקָא כְּשֶׁאָמַר הֲרֵי אֶת מְקֻדֶּשֶׁת שֶׁהוּא הַלָּשׁוֹן הַמְתֻקָּן מרז"ל וְעוֹד מִסְּבָרַת רַבָּנֵי פְּרוּבִינְצָה דְּהַקִּידּוּשִׁין שֵׁם דָּבָר הוּא יעו"ש וְכֵן שָׁם דַּף קכ"ג בְּמֵי שֶׁאָמַר ראה"י קרונ"פלא שָׁנָתַתִּי לְךָ קִידּוּשִׁין וְהָיָה זֶה בִּפְנֵי אָח וַאֲחוֹתוֹ וְהַמִּתְקַדֶּשֶׁת בַּעַל הָאָחוֹת דּוֹדָהּ דְּלֵיכָּא לְמֵיחַשׁ רַק לְדַעַת הַסְּמָ"ג דְּחוֹשֵׁשׁ לְקִידּוּשֵׁי ע"א וְעוֹד דְּהָוְיִין יָדַיִם שֶׁאֵינָם מוֹכִיחוֹת וְעוֹד מֵהָךְ דְּרַבָּנֵי פְּרוֹבִינְצָה דְּהַקִּידּוּשִׁין שֵׁם דָּבָר הוּא ובנ"ד יֵשׁ לַעֲשׂוֹת ס"ס דְּדִילְמָא דַּעַת הָרַמְבַּ"ם הָעֵדִים הַלָּלוּ כמ"ד בְּפֵירוּשׁ דְּבָרָיו דְּהָוֵי פְּסוּלֵי תּוֹרָה וּלְדִידֵיהּ כָּל שֶׁהַוְזְמַן לְהָעִיד אע"פי שֶׁלֹּא הֵעִיד בָּטְלָה כָּל הָעֵדוּת דְּבַר תּוֹרָה וְאֵין כָּאן אֶפִּילּוּ ע"א ואת"ל דְּלְהָרַמְבַּ"ם אִיסּוּרוֹ דְּרַבָּנָן וכמ"ש ה"המ וּמִי לָנוּ גָּדוֹל וּבָקִי בְּפֵירוּשׁ דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם כָּמוֹהוּ כמ"ש הָרַב עֶרֶךְ הַשֻּׁלְחָן אב"הע סי' מ"ב וּמַה גַּם רַבִּים אֲשֶׁר אָתוּ שֶׁכֵּן כַּוָּנַת הָרַמְבַּ"ם כנז"ל וְנִמְצָא שֶׁיֵּשׁ שְׁנֵי עֵדִים דְּבַר תּוֹרָה נַחֲזוֹר וְנֹאמַר אִם הָיָה יָדַיִם מוֹכִיחוֹת אֵין ה"נ אֲבָל הֲרֵי הב"י בסי' ז"ך כָּתַב מֵהָרָ"ן דִּמְסַתְּמוֹת דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם נִרְאֶה דְּבָעֵי יָדַיִם מוֹכִיחוֹת וכ"כ הָרֹא"שׁ בִּתְשׁוּ' בְּעַד הָרִי"ף וַאֲפִילּוּ אִם תִּמְצֵי לוֹמַר דְּיָבוֹא הָעֵד הַקָּרוֹב דְּאֵין פְּסוּלוֹ ד"ת וְיֹאמַר שֶׁאָמַר לִי הֲרֵי הֵם מַכְחִישִׁים זֶה אֶת זֶה וּלְרֻבָּא דְּרַבְּנָתָא כה"ג דְּאֶחָד אוֹמֵר שֶׁאָמַר לִי וְאֶחָד אוֹמֵר שֶׁלֹּא אָמַר לִי הָוְיָא הַכְחָשָׁה וכמש"ל מִשָּׁם החק"ל אב"הע סי' ד' וְאִם תִּמְצֵי לוֹמַר דְּהָרַמְבַּ"ם יִסְבּוֹר דכה"ג לָא הָוֵי הַכְחָשָׁה נַחֲזוֹר וְנֹאמַר דְּיִלְמָא אַעִיקָּרָא הָרַמְבַּ"ם סָבוּר כמ"ד כַּמָּה מֵרַבָּנָתָא בְּדַעְתּוֹ דְּקִרוֹבֵי אִישׁוּת דְּבַר תּוֹרָה וַאֲפִילּוּ אִם לֹא בָּא לְהָעִיד וְאֵין כָּאן אֶפִּילּוּ ע"א וְהָוֵי ס"ס הַמִּתְהַפֵּךְ וְעַיֵּין למהרשד"ם סי' ל"ג דְּעָשָׂה ס"ס קְרוֹבֵי הָאֵם סָפֵק דְּאוֹרַיְיתָא אוֹ דְּרַבָּנָן ואת"ל דְּרַבָּנָן דְּיִלְמָא הֲלָכָה כְּהָרִי"ף וּדְעִמֵּיהּ דְּהַמְקַדֵּשׁ בִּפְסוּלֵי עֵדוּת דְּרַבָּנָן אֵינָהּ צְרִיכָה גֵּט וְכָתַב רַבֵּינוּ יְרֻחָם דְּהַמְקַדֵּשׁ בִּפְנֵי שְׁנַיִם וְהָאֶחָד מֵהֶם קָרוֹב מַתִּירִין אוֹתָהּ לְינָשֵׂא לְכַתְּחִלָּה והס"ס כָּךְ הוּא סָפֵק אִם פְּסוּלִים מִדְּאוֹרַיְיתָא אוֹ מִדְּרַבָּנָן וַאֲפִילּוּ את"ל דְּרַבָּנָן שָׁמָּא הַקִּידּוּשִׁין בִּפְנֵיהֶם אֵינָם קִידּוּשִׁין כְּלָל כְּהָרִי"ף וּדְעִמֵּיהּ כ"ש שֶׁאֵין כָּאן סָפֵק שֶׁיֵּשׁ כָּאן רֻבָּא דְּסָבְרִי שֶׁהֵם פְּסוּלֵי תּוֹרָה וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁהַדַּעַת נוֹתֶנֶת שֶׁגַּם הָרַמְבַּ"ם סָבַר דְּקִרוֹבֵי הָאֵם אֵינוֹ מִדְּרַבָּנָן אֶלָּא דְּהָוֵי מד"ס כֵּינָן דְּאֵינוֹ מְפֹרָשׁ בַּתּוֹרָה יעו"ש וכ"ש בנ"ד מֻחֲמַת לְשׁוֹן הַקִּידּוּשִׁין דְּהוּא רִיעַ וּגְרִיעַ כנז"ל וְעוֹד דְּאֵין כָּאן יָדַיִם מוֹכִיחוֹת: וּבְשֶׁגַּם יָדַעְנוּ דְּהָאִישׁ וְהָאִשָּׁה דְּבָרוֹ בֵּינֵיהֶם לְיִשָּׂא זֶה אֶת זֶה וְהָוֵי כְּמוֹ שִׁידּוּכִין דלמהריב"ל בְּמְשֻׁוָּדֶכֶת לָא בָּעֵי

יָדִים מוֹכִיחוֹת כְּבָר לְעֵיל הֶאֱרַכְנוּ בְּזֶה חוּץ מִמַּה דְּמַהֲרִיבָ"ל עַצְמוֹ הָדַר בָּיָה עוֹד בָּה דְּרֻבָּא דְּרַבְּוָתָא לָא סָבְרִי הָכִי אֶלָּא בְּמִדַּבֵּר עַל עִסְקֵי קִידּוּשֶׁיהָ מַמָּשׁ וְעוֹד דְּשִׁיְּדוּכִין בְּדִיבּוּר בְּעָלְמָא אֵינוֹ כְּלוּם וְהָבוּ דְּלָא לְהוֹסִיף עָלָה וְנִמְצָא דְּאִשָּׁה זוֹ מַתִּירִין אוֹתָהּ לִינָּשֵׂא וְאֵין כָּאן שׁוּם חֲשַׁשׁ אֶלָּא חַד דְּעַמֵּי בִּרְאוֹתוֹ דְּבָרֵי הָרַב דִּבְרֵי יוֹסֵף כְּשֶׁאֵין דּוֹחֵק וְחָשַׁשׁ עִיגּוּן אַף לְפָטְרָהּ בְּלֹא גֵּט הִוְצְרְכְּנוּהוּ לָתֵת גֵּט וְהָרוֹאֶה יִרְאֶה שֶׁאֲנִי נִדּוֹן הָרַב הַנַּ"ל דְּהָווּ קִידּוּשִׁין בְּלָשׁוֹן הַמּוֹעִיל וכ"ה בְּנִדּוֹן הָרַב עֵרֶךְ הַשֻּׁלְחָן אב"הע סי' מ"ב דְּהֶחְמִיר בְּכֵיוָצֵא בָּזֶה וְעַיֵּין לְהָרַשְׁבָּ"ץ ח"ב סי' קנ"ד כַּמָּה הַרְבֵּה לְהוֹכִיחַ כְּשֶׁאֵין הַדָּבָר צָרִיךְ גֵּט אֵין לְהַחְמִיר כְּלָל וּלְהַצְרִיכָהּ גֵּט וְאַדְרַבָּה לְאִידָךְ גִּיסָא לְהָפֵר עֲצַת רַשָּׁעִים כְּדֵי שֶׁלֹּא יַחְזְרוּ לַעֲשׂוֹת כַּמַּעֲשֶׂה הָרָע הַזֶּה אֵין לְהַחְמִיר לָתֵת גֵּט וה' יָאִיר עֵינֵינוּ בְּמָאוֹר תּוֹרָתוֹ לִלְמֹד וּלְלַמֵּד תּוֹרַת אֱלֹהִים חַיִּים: הַצָּעִיר תחות"י סִימָן ח' הַמְנָהָג בַּפֶּה הָעִירָה יע"א שֶׁהֶחָתָן עַצְמוֹ מְבָרֵךְ בִּרְכַּת אֵירוּסִין וכמ"ש מז"ה בְּסִפְרוֹ מַעֲשֶׂה רֶקַח ח"ב הַנִּדְפָּס מֵחָדָשׁ בהל' אישׁוּת וְקָשֶׁה עֲלַי הַדָּבָר דְּלִפְעָמִים כְּשֶׁיִּהְיֶה ע"ה צְרִיכִים אָנוּ לְהַקְרוֹתוֹ מִלָּה בְּמִלָּה מַה גַּם בְּהַזְכָּרַת הַשֵּׁם יוֹתֵר וְיוֹתֵר קָשֶׁה וְעַיִן רוֹאֶה וְאׇזֶן שׁוֹמַעַת שֶׁבִּשְׁאָר מְקוֹמוֹת מְבָרֵךְ הַחַזָּן וכ"ה בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים וְכֵן בְּדַמֶּשֶׂק וַאֲרִיךְ לְמֶעְבַּד הָכִי שֶׁכֵּן רָאִיתִי בש"ות הַגְּאוֹנִים הַנִּקְרָא שַׁעֲרֵי צֶדֶק שַׁעַר א' סי' מ"ה שֶׁכָּתְבוּ אע"ג דְּבָעֵי לְמֵימַר אֲשֶׁר אָסַר לָנוּ וכו' כִּי קָאָמַר שָׁלִיחַ ע"י הָאָרוּס ש"ד וְאֵין צָרִיךְ הוּא עַצְמוֹ לְבָרֵךְ מִידִי דְּהָוֵי הש"ץ שֶׁפּוֹרֵס עַל שְׁמַע וְיוֹרֵד לִפְנֵי הַתֵּיבָה וּבכ"מ שְׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ ע"כ וְעַיֵּין במור"ם סִימָן תרצ"ב גַּבֵּי מְגִלָּה ובי"ד סי' רס"ה גַּבֵּי מִילָה וּבְכָל הַבְּרָכוֹת קי"ל דְּאַחַר מוֹצִיא י"ח לַחֲבֵירוֹ לְבַד מִבִּרְכַּת הַנֶּהֱנִין דְּלָא סַגִּי אִם לֹא יֵהָנֶה עִמָּהֶם כמ"ש הַטּוּר וש"ע סִימָן רי"ג ודע"ג וְכֵן רָאִיתִי בס' פַּחַד יִצְחָק אוֹת ב' שֶׁכָּתַב מֵהַסְּמָ"ג בְּעָשִׂין ס"ח שֶׁבַּמַּעֲרָב מְבָרֵךְ הֶחָתָן בְּעַצְמוֹ וְשֶׁהָרַב ב"ש כָּתַב מַה שֶּׁנָּהֲגוּ לְבָרֵךְ אַחֵר לֹא מִפְּנֵי הַבּוּשָׁה בִּלְבַד אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁהִיא בְּרָכָה לִכְלָלוּת יִשְׂרָאֵל וְלֹא לְהֶחָתָן עַצְמוֹ וכנ"ה הג סי' ל"ד הֵבִיא מֵהַסְּמָ"ק מִפְּנֵי הַבּוּשָׁה וּמִשּׁוּם יֵיוָהֲרָא כְּשֶׁהוּא מְבָרֵךְ בְּעַצְמוֹ שכ"כ הַמָּרְדְּכַי אוֹ שֶׁשִּׁבְחָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל הִיא וְסַיֵּים כנ"ה הג שָׁם שכ"כ הט"ז בי"ד אֲבָל בס' נַחֲלַת שִׁבְעָה דַּף ל"ג ובס' מִשְׁחָא דִּרְבוּתָא שָׁם לֹא כָּתְבוּ אֶלָּא טַעַם בּוּשָׁה.

וְיָדַעְתִּי בֵּי"נִי יָדַעְתִּי שֶׁפְּשַׁט דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם מַשְׁמַע דְּהֶחָתָן עַצְמוֹ מְבָרֵךְ וכמ"ש הלח"מ בספ"ג מה' אישׁוּת מ"מ אֵין קַפִּידָא וְדִבְרֵי הַסְּמָ"ג הנז' הִזְכִּירָם בהג"מיי דְּכָתַב וּבַמַּעֲרָב מְבָרֵךְ הֶחָתָן אֲבָל בְּמַלְכֵיוֹת אֵלּוּ אַחֵר מְבָרֵךְ וְסַיֵּים וְכֵן הִנְהִיג מוֹרֵינוּ שֶׁיִּחְיֶה וְכֵן כָּתַב לוֹ בִּתְשׁוּבָה שֶׁבְּזֶה הוּא רוֹאֶה מִנְהָג אֲבוֹתֵינוּ וְטַעַם כְּעִיקָּר בנ"ד שֶׁכָּתַב הט"ז סִימָן רס"ה מהב"ח בִּבְרִכַּת הַיַּיִן דְּמִילָּה דִּלְעוֹלָם הַמּוֹהֵל מְבָרֵךְ אוֹתָהּ קָשֶׁה בְּעֵינָיו שֶׁלִּפְעָמִים הַמּוֹהֵל ע"ה וְלֹא דַּי שֶׁאֵינוֹ מֵבִין אֶלָּא שֶׁמְּדַלֵּג וּמְחַסֵּר תֵּיבוֹת ע"כ מַה גַּם כְּשֶׁאָנוּ מַקְרִין אוֹתוֹ גָּרַע בְּיוֹתֵר וְלָכֵן הִנְהַגְנוּ מִכָּאן וּלְהַבָּא שֶׁלֹּא יְבָרֵךְ הֶחָתָן אֶלָּא אַחֵר שֶׁיּוֹדֵעַ וכ"ז בְּבִרְכַּת אֵירוּסִין אֲבָל שֶׁבַע בְּרָכוֹת לכ"ע לֹא יְבָרְכֵם הֶחָתָן כמ"ש בס"הק הַשּׁוֹמֵר אֱמֶת מהר' חִיָּד"א בח"ש ח"ב מֵהָרַמְבַּ"ם בִּתְשׁוּבָה וְהֵבֵאתִי אֲנִי הַדַּל שָׁם מִלְּשׁוֹן הַתִּיקּוּנִים וְעַתָּה רָאִיתִי שכ"ה בַּזֹּהַר ח"ב דַּף מ"ד וְז"ל דְּקָאָמַר כְּחַזָּן דְּמְבָרֵךְ לְהַכָּלָה בְּשֶׁבַע בְּרָכוֹת: סִימָן ט' מַעֲשֶׂה שֶׁבָּא לִידֵי בְּחֻפָּה אַחַת שֶׁהִתְחַלְתִּי לְבָרֵךְ שֶׁבַע בְּרָכוֹת ואח"ך הוֹדִיעוּנִי שֶׁהֶחָתָן בֵּירֵךְ בִּרְכַּת אֵירוּסִין וַעֲדַיִן לֹא קִדֵּשׁ וְזֶה קוֹדֶם שֶׁהִנְהַגְנוּ שֶׁיְּבָרֵךְ אַחַר בִּרְכַּת אֵירוּסִין וְאָז פָּסַקְתִּי בְּשׁוּתִיקָה וְרָמַזְתִּי לוֹ שֶׁיְּקַדְּשֶׁנָּה בִּפְנֵי שְׁנֵי עֵדִים כְּשֵׁרִים וְכֵן נַעֲשָׂה וְאָז גָּמַרְתִּי הַשֶּׁבַע בְּרָכוֹת.

וְהִנֵּה בְּאֹם בְּהֶפֶךְ שֶׁקִּדֵּשׁ וְלֹא בֵּירֵךְ בִּרְכַּת אֵירוּסִין לֹא יְבָרֵךְ בִּשְׁעַת נִישּׂוּאִין וכמ"ש מָרָן סי' ל"ד וּדְלֹא כְּרַבֵּינוּ נִסִּים וְהָרֹא"ש הנז' בַּטּוּר שָׁם וּבְאֹם לֹא קִדֵּשׁ וְלֹא בֵּירֵךְ וּבֵירֵךְ שֶׁבַע בְּרָכוֹת דַּעַת הָרַדְבַּ"ז ח"ב סי' שב"ע שֶׁרָאָה שֶׁמְּקַדֵּשׁ וּמְבָרֵךְ אח"ך וְהָרַב חִיֻּדָּ"א בח"ש ח"ב סי' ל"ח אוֹת נ"ה הֵבִיא לוֹ סְמוּכוֹת וכ"כ מהריק"ש בְּהַגָּהוֹתָיו סי' ס"א וְסִיֵּם וּדְלֹא כהרא"ם ס"ד שֶׁמַּצְרִיךְ לַחֲזוֹר וּלְבָרֵךְ שֶׁבַע בְּרָכוֹת אַחַר בִּרְכַּת אֵירוּסִין וְדִבְרֵי הרא"ם הנז' הֲבִיאָם המג"א סִימָן ר"ו והכנ"הג שָׁם סי' קע"ז ובא"הע סס"ב והג"הט וְסִיֵּם וּמִדִּבְרֵי הָרִיבָ"שׁ סספ"ב נִרְאֶה דְּאֵין לַחֲזוֹר וּלְבָרֵךְ לֹא בִּרְכַּת אֵירוּסִין וְלֹא בִּרְכוֹת חֲתָנִים שֵׁנִית ע"כ: אִיבְּרָא דממ"ש אָבֵל לְאַחַר כְּנִיסָה לְחֻפָּה אֵין מְבָרְכִין אוֹתָהּ כֵּינָן דְּבִרְכַּת אֵירוּסִין לֵיתֵהּ אַחַר שֶׁבַע בְּרָכוֹת מִמֵּילָא אֵין כָּאן שֶׁבַע בְּרָכוֹת שֵׁנִית אֲבָל מ"ש דְּאֵין צָרִיךְ לַחֲזוֹר וּלְבָרֵךְ בִּרְכַּת אֵירוּסִין דִּילְמָא ה"ד כְּשֶׁכְּבָר קִדֵּשׁ בִּלֹא בְּרָכָה שע"ז קָאֵי עַל דִּבְרֵי סֵפֶר הַמַּנְהִיג דְּסָבוּר כְּרַבֵּינוּ נִסִּים דְּאִם קִדֵּשׁ וְלֹא בֵּירֵךְ יְבָרֵךְ אח"ך וְנָתַן טַעַם הָרִיבָ"שׁ שָׁם לָזֶה מִמַּה דקי"ל בבר"המז מִי שֶׁאָכַל וְשָׂכַח וְלֹא בֵּירֵךְ יְבָרֵךְ כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נִתְעַכֵּל הַמָּזוֹן שֶׁבְּמֵעָיו וכ"כ הָרֹא"שׁ בִּפְסָקָיו בִּכְתֻבּוֹת מֵרַבֵּינוּ יוֹנָה אֲבָל אִם לֹא קִדֵּשׁ וְלֹא בֵּירֵךְ בִּרְכַּת אֵירוּסִין וְטָעָה וּבֵירֵךְ בִּרְכַּת חֲתָנִים זֶה לֹא שָׁמַעְנוּ מֵהָרִיבָ"שׁ מַהוּ דִּינוֹ אע"פ שֶׁכְּתַב שֶׁכְּבָר נִסְתַּלֵּק מֵעָלֶיהָ שֵׁם אֲרוּסָה וְחָל עָלֶיהָ חוֹבַת נְשׂוּאָה זֶהוּ כְּשֶׁחָסַר הַבְּרָכָה בִּלְבַד לֹא כְּשֶׁהָעִיקָּר חָסֵר שֶׁהוּא הַקִּידּוּשִׁין וְכֵן מְבֹאָר מִדִּבְרֵי הָרַב יַד אַהֲרֹן סי' ס"ב אוֹת ח' שֶׁכָּתַב מִמָּהָר"י וּוִיל ומס' חַוּת יָאִיר הַמְקַדֵּשׁ בְּפָחוֹת מִשָּׁוֶה פְּרוּטָה אוֹ בְּעֵדִים פְּסוּלִים בְּאֹפֶן שֶׁצָּרִיךְ לַחֲזוֹר וּלְקַדֵּשׁ אִם כְּבָר בֵּירְכוּ שֶׁבַע בְּרָכוֹת אֵין צָרִיךְ לַחֲזוֹר וּלְבָרְכָם שֵׁנִית יעו"ש וּבְוַדַּאי הָכִי קי"ל דְּהָא דהרא"ם יְחִידָאָה הִיא וּמַה גַּם בִּסְפֵק בְּרָכוֹת וּדְלֹא כב"ח בַּחֲדָשׁוֹת סי' פ"א דְּמַצְרִיךְ שֶׁבַע בְּרָכוֹת פַּעַם אַחֶרֶת: ובנ"ד כֵּינָן שֶׁכְּבָר בֵּירֵךְ בִּרְכַּת אֵירוּסִין וְלֹא קִדֵּשׁ אֵינוֹ כְּלוּם וְאֵין לָנוּ לַעֲשׂוֹת מַעֲשֶׂה לְהַמְתִּין עַד תַּשְׁלוּם שֶׁבַע בְּרָכוֹת דְּהָוֵי הֶפְסֵק גָּדוֹל וְגַם שָׁמָּא יָסִיחַ בִּדְבָרִים בְּטֵלִים וְאָז יִצְטָרֵךְ לְבָרֵךְ שֵׁנִית שֶׁכֵּן קי"ל בְּמַפְסִיק בֵּין בְּרָכָה לְהַתְחָלַת הַמִּצְוָה בִּדְבָרִים שֶׁאֵינוֹ מִן הַצּוֹרֶךְ צָרִיךְ לַחֲזוֹר וּלְבָרֵךְ וְגַם כָּל טַצְדְּקֵי דְּמְצַיְּירָן לְמֶעְבַּד לְכַתְּחִלָּה לְבָרֵךְ בִּרְכַּת אֵירוּסִין קוֹדֶם שֶׁבַע בְּרָכוֹת טָפֵיעָדִיף וּבִרְכַּת אֵירוּסִין בִּלֹא קִידּוּשִׁין אֵינוֹ כְּלוּם.

וּאע"פי שֶׁהִתְחַלְתִּי בְּשֶׁבַע בְּרָכוֹת מ"מ אֵינוֹ אֶלָּא הַתְחָלָה בְּעָלְמָא וְהַהֶפְסֵק שֶׁהִפְסַקְתִּי בֵּין בְּרָכָה לִבְרָכָה בִּשְׁתִיקָה הֲלוֹא הוּא מְעַט מִזְעָר שֶׁיֵּאמַר לָהּ הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי וכו': סִימָן יו"ד אֵירֵס וְכִינֵּס לְחֻפָּה וְלֹא בֵּירֵךְ שֶׁבַע בְּרָכוֹת חוֹזֵר וּמְבָרֵךְ אֲפִילּוּ לְאַחַר כַּמָּה יָמִים כ"כ הָרַמְבַּ"ם בפי"א מהל' אִישׁוּת וכ"כ בְּסִפְרוֹ פְּאֵר הַדּוֹר סי' ט' וכ"כ כנ"הג סי' ס"ב מֵאִגְּרוֹתָיו וכ"ד הַטּוּר וש"ע שָׁם ומור"ם סי' ס"א וּמִסְתָּמוֹת דִּבְרֵיהֶם נִרְאֶה שֶׁכְּבָר בָּא עָלֶיהָ וכ"מ מִדִּבְרֵי הב"ח שֶׁכָּתַב ע"ז שֶׁכָּל מִצְוָה שֶׁיֵּשׁ לָהּ מֻשָּׁךְ זְמַן שַׁפִּיר הָוֵי עוֹבֵר לַעֲשׂיָתָן מִמַּה שֶּׁהִיא לְהַבָּא וה"נ מִצְוַת הַנִּישּׂוּאִין הִיא כָּל הַיָּמִים אֲשֶׁר הוּא דַּבֵּק בְּאִשְׁתּוֹ וְעוֹד דְּבִרְכַּת חֲתָנִים אֵינָהּ בִּרְכַּת הַמִּצְוֹות אֶלָּא בִּרְכַּת הַשֶּׁבַח ע"כ וכ"מ ממ"ש הָרַמְבַּ"ם בפי"א מה' בְּרָכוֹת שֶׁהָעוֹשֶׂה מִצְוָה וְלֹא בֵּירֵךְ אִם הוּא דָּבָר שֶׁמִּצְוָתוֹ קַיֶּמֶת מְבָרֵךְ אַחַר עֲשׂיָיתָהּ וְאִם הוּא דָּבָר שֶׁעָבַר אֵינוֹ מְבָרֵךְ.

וְכֵן רָאִיתִי בס' אֲגֻדָּה בפ"ק דְּקִידּוּשִׁין בַּמְקֻדָּשׁ בְּטַבַּעַת שְׁאוּלָה שֶׁיֵּשׁ גְּאוֹנִים שֶׁמַּצְרִיכִים לְקַדֵּשׁ פַּעַם שֵׁנִית וּלְבָרֵךְ שֶׁבַע בְּרָכוֹת אֲפִילּוּ שֶׁיֵּשׁ לָהֶם בָּנִים וּבְנֵי בָּנִים ע"כ מִיהוּ דִּמְבָרֵךְ שֶׁבַע בְּרָכוֹת דְּקָאָמַר מַשְׁמַע אֲפִילּוּ שֶׁכְּבָר בֵּירְכוּ מִקּוֹדֶם הוֹאִיל וְהַקִּידּוּשִׁין שֶׁקָּדְמוּ לָהֶם

אֵינָם כְּלוּם כֵּינָן דְּהַטַּבַּעַת שְׁאוּלָה צָרִיךְ לַחֲזוֹר וּלְבָרֵךְ גַּם שֶׁבַּע בְּרָכוֹת וְזֶהוּ דַּעַת הרא"ם הַנַּ"ל וּכְבָר בֵּיאַרְנוּ לְעֵיל דְּרַבִּים כְּפִלִיגִי ע"ז וְעַתָּה רָאִיתִי לְהָרַב חַיִּ"א בח"ש ח"ב סי' ל"ח אוֹת נ"ו שכ"ד הָרַשְׁבָּ"א הוּבָא בש"ות דְּשָׁיְיכִי לְסִדֶּר נָשִׁים אֲבָל מ"ש שָׁם מֵהָרַדְבָּ"ז בִּישָׁנוֹת סי' קפ"ה בְּקַשְׁתִּי וְלֹא מָצָאתִי אֲבָל מִדְּבָרָיו שָׁשָׁם מוּכָח דְּסָמַךְ עַל ה' יַד אַהֲרֹן שכ"כ וְלֹא טָרַח לְחַפֵּשׂ חֻפָּשׂ מְחֻוָּפָשׂ וְכֵן מוּכָח גַּם מֵהָרַשְׁבָּ"א ח"ד סי' רג"ע דְּכָתַב דְּצָרִיךְ לַחֲזוֹר וּלְקַדֵּשׁ וְלֹא הִזְכִּיר שֶׁבַע בְּרָכוֹת וממש"ל דְּבִרְכַּת נִישׂוּאִין אִיתָא אֲפִילּוּ שֶׁכְּבָר בָּא עָלֶיהָ הוּא דְּלָא כְּהָרִיטְבָ"א דְּהֵבִיאוּ הִיא"ה מֵהַשִּׁיטָה דְּדַוְקָא בְּשִׁבְעַת יְמֵי הַמִּשְׁתֶּה הוּא דְּאִיתָא וּסְבָרָא יְחִידָאָה הִיא וְגַם דְּלָא כְּהָרַדְבָּ"ז בח"ה סי' ש"א שכ"ו דְּכָתַב דְּדַוְקָא כְּשֶׁעֲדַיִין לֹא בָּא עָלֶיהָ וְהוּא סוֹתֵר עַצְמוֹ ממ"ש בח"ב שָׁם שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם הַנַּ"ל וְכָתַב עָלָיו וּמַשְׁמַע דְּמֻוָּתָר לָבוֹא עָלֶיהָ אַחַר הַחֻפָּה אַף שֶׁלֹּא בֵּירֵךְ שֶׁבַע בְּרָכוֹת וְכֵן מַשְׁמַע ממ"ש הָרֹאֹ"שׁ וכו' וְהָרַב יא"ה סי' נ"ה הֵבִיא מִסֵּפֶר שָׁב יַעֲקֹב דְּכוֹפִין אֶת הַבַּעַל לַעֲשׂוֹת חֻפָּה וּלְבָרֵךְ שֶׁבַע בְּרָכוֹת וְאֵין חוֹשְׁשִׁין לְלַעַז הַבָּנִים ע"כ.

ומהרא"י בס' אַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל דַּף כ"ט ע"ד אִישְׁתְּמִיט לֵיהּ כָּל זֶה דְּשֶׁבַע בְּרָכוֹת אִיתַּנְהוּ גַּם אַחַר זְמַן רַב וְלֹא בְּבִרְכַּת אֵירוּסִין שֶׁשָּׁם מַקְשִׁים עַל הָרִיבָ"שׁ שֶׁכָּתַב דְּאַחַר הַחֻפָּה לָא שַׁיְיכָא בִּרְכַּת אֵירוּסִין דמ"ש מִבִּרְכַּת חֲתָנִים אֶלָּא שֶׁשּׁוּב הֵבִיא מֵהָרָ"ן דְּלָאו מִשּׁוּם עוֹבֵר לַעֲשׂיָתָן הוּא דְּבָעֵינַן בִּרְכַּת חֲתָנִים קוֹדֶם הַחֻפָּה ע"כ.

אִיבָּרָא מ"ש לְהַקְשׁוֹת להמש"ל ספ"ג מה' אִישׁוּת עַל מַה שֶּׁכָּתַב לְהַקְשׁוֹת עַל הָרִיבָ"שׁ ספ"ב שֶׁדִּימָּהוּ לְמִי שֶׁשָּׁכַח וְלֹא בֵּירֵךְ בר"המז דְּמָבָרֵךְ כ"ז שֶׁלֹּא נִתְעַכֵּל הַמָּזוֹן שֶׁבְּמֵעָיו דְּאֵין דְּמִיּוֹנוֹ עוֹלֶה יָפָה יעו"ש דְּאֵין עַל הָרִיבָ"שׁ תְּלוּנָתוֹ אֶלָּא עַל רַבֵּינוּ יוֹנָה שכ"כ הָרֹאֹ"שׁ בְּשֵׁמוֹ בפ"ק דִּכְתֻבּוֹת הִיא קֻוּשְׁיָא אַלִּימְתָּא וְהָא וַדַּאי דְּאִישְׁתְּמִיט לֵיהּ להמש"ל לְהָא דְּרַבֵּינוּ יוֹנָה: וְדַע וַיִּשְׁמַע אַבְרָהָם מְזָקֵן אֶחָד יָרֵא שָׁמַיִם מֵאָרֹ"ץ שֶׁבִּהְיוֹתוֹ בעי"ת לִיוּוֹרְנוֹ אֵירַע בִּימֵי הָרַב חַיִּ"א שֶׁאֶחָד יִשְׂרָאֵל הָיָה לוֹ מְשָׁרֶתֶת אַשְׁכְּנָזִית וְהוֹלִיד מִמֶּנָּה כַּמָּה בָּנִים וּקְרוֹבֶיהָ מִגְּדוֹלֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ אַחֶרֶת וּבְשִׁמְעָם כֵּן בָּאוּ שְׁנֵי אַחֶיהָ דֶּרֶךְ אֲנִיָּה בְּלֵב יָם וְחֵילוֹ פָּנָיו שֶׁיִּקָּחֶנָּה בִּכְתֻבָּה וְקִידּוּשִׁין כִּי חֶרְפָּה הִיא לָהֶם שֶׁאֲחוֹתָם כְּנָפְקַת בְּרָא וְלֹא רָצָה בְּשׁוּם אוֹפֶן ואח"ז חִילוּ פְּנֵי הָרַב חַיִּ"א וְשָׁלַח לוֹ בִּדְבָרִים וְלֹא רָצָה עַד שֶׁמָּחַל הָרַב עַל כְּבוֹדוֹ וּלְאַהֲבַת הַתּוֹרָה כִּי אָחִיהָ חָכָמִים גְּדוֹלִים הָיוּ וּלְאַהֲבַת הָאֻמָּת הָלַךְ לוֹ לְבֵיתוֹ לְבַקֵּשׁ מְמֻנּוּ עַל רָזָא דְּנָא וְכִרְאוּת הָאִישׁ הַזֶּה שכ"כ טָרַח הָרַב אָמַר לוֹ כָּךְ אֲנִי שׁוֹמֵעַ לְקוֹלְךָ כַּאֲשֶׁר תֹּאמַר אֵלַי אֶעֱשֶׂה אַךְ תֵּדְעוּ שֶׁמִּכָּאן וְאֵילָךְ אֲנִי מוֹאֵס אוֹתָהּ וְאָמַר לוֹ לָמָּה אַף הוּא הֵשִׁיב שֶׁכֵּן כְּתִיב מַיִם גְּנוּבִים יִמְתָּקוּ וְטָרַח הָרַב וְכָתַב לוֹ כְּתֻבָּה וּבֵירֵךְ לוֹ בִּרְכַּת אֵירוּסִין וְנִישׂוּאִין וְעָשָׂה לוֹ חֻפָּה וְהוֹשִׁיב לְבָנִים עִמָּהֶם תַּחַת הַחֻפָּה ע"כ שָׁמַעְתִּי.

וְאֵין זֶה עִנְיָן לְמַחֲלוֹקֶת רַב שְׁרִירָא גָּאוֹן וְרַבֵּינוּ נִסִּים הנז' בַּטּוּר סִימָן ל"ד הַיְינוּ דַּוְקָא בְּשֶׁכְּבָר קִידֵּשׁ עכ"פ וְעַיֵּין למהריק"ש בְּהַגָּהוֹתָיו שָׁם דַּאֲפִילּוּ קִידּוּשֵׁי סָפֵק שֶׁנִּתְיַיחֵד עִמָּהּ אח"ך וְכֵן הַדִּין בְּכָל גֵּירוּשֵׁי סָפֵק כֵּינָן דְּחוֹזֵר לְקַדְּשָׁהּ מְבָרֵךְ לכ"ע מִשּׁוּם דְּהַשְׁתָּא הוּא דְּגָמְרִי הַקִּידּוּשִׁין וּבִתְחִילָּתָן וְסוֹפָן לֹא בֵּירֵךְ עֲלֵיהֶם ע"כ קַל וָחֹמֶר בָּזֶה שֶׁלֹּא קִידֵּשׁ מֵעוֹלָם כְּלָל: סִימָן י"א בִּרְכַּת חֲתָנִים שֶׁהֵם שֶׁבַע בְּרָכוֹת לָא סַגִּי בְּלִתֵּי עֲשָׂרָה בְּשׁוּם אוֹפֶן כנז' בב"י סִימָן ו' מֵהָרַשְׁבָּ"א דְּכַלָּה בְּלֹא בְּרָכָה אֲסוּרָה לְבַעְלָהּ כְּנִדָּה הַיְינוּ בִּרְכַּת חֲתָנִים וְלֹא חֻפָּה וְכֵן פִּירְשׁוּהָ רַשׁ"י וְהַתּוֹ' בִּכְתֻבּוֹת דַּף ז' וכ"כ הָרַמְבַּ"ם בְּסֵפֶר פְּאֵר הַדּוֹר.

סי' ט' וְהָרֹא"שׁ בִּתְשׁוּ' בְּכָלָל ל"א וכ"כ הָרַ"ן שָׁם בִּכְתֻבוֹת וכ"כ בהג"א פ"ק דִּכְתֻבוֹת מֵרַבֵּינוּ יוֹאֵל מַפְרִישׁ וכ"כ הָאַגֻדָה בְּמַסֶּכֶת כַּלָּה שֶׁכָּתַב אח"ז וּמִנַּיִן לבר"ח בַּעֲשָׂרָה וכו' לְאַפּוּקֵי מהג"מיי שֶׁהֵבִיא שָׁם הב"י דִּבְעִיר שֶׁאֵין שָׁם עֲשָׂרָה שָׁרֵי דְּכַלָּה בְּלֹא בְּרָכָה הַיְינוּ חֻפָּה וּכְרַבָּנָן הנז' הִכְרִיחַ הכנ"הג סי' ס"ב בְּדַעַת המ"מ ולפ"ז מ"ש הָרַמְבַּ"ם אֵירֵס וְנִכְנַס לְחֻפָּה וְלֹא בֵּירֵךְ בר"ח ה"ז נִשּׂוּאָה גְּמוּרָה הַיְינוּ לִשְׁאָר זְכִיּוֹתֶיהָ אֲבָל לֹא דְּמֻוָּתָר לָבוֹא עָלֶיהָ וכ"כ רַדְבָּ"ז ח"ה סי' ש"א שכ"ו וּדְלֹא כמ"ש אִיהוּ גּוּפֵיהּ בח"ב סי' שב"ע וּרְמָזוֹ כנ"הג שָׁם וְכֵן הָרַב חִיְּדָ"א בח"ש ח"ב סי' ל"ח אות נ"ה.

וְיֵשׁ לְהַרְגִּישׁ עָלָיו שֶׁלֹּא הִזְכִּיר מִסְתִּירַת דְּבָרָיו ואע"פי שֶׁחֵלֶק זֶה לֹא נִדְפַּס בְּיָמָיו אֲבָל הָיָה בְּיָדוֹ כ"י וּמְבִיאוֹ כַּמָּה זְמַנֵּי בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים וּבִכְּרָט שָׁם בח"ש דַּף נ"ט וּמַה שֶּׁשָּׁם הִכְרִיחַ הַדָּבָר ממ"ש הַבּוֹעֵל אֲרוּסָתוֹ בְּבֵית חָמִיו מַכִּין אוֹתוֹ מ"מ מַשְׁמַע אֲבָל בְּבֵיתוֹ לֹא הָאֻמֶּת שֶׁכֵּן מַשְׁמַע מִמְּקוֹר זֶה מִמ"ש בַּיְרוּשַׁלְמִי הָאוֹכֵל מַצָּה בע"פ כְּבוֹעֵל אֲרוּסָתוֹ בְּבֵית חָמִיו וְכִי הֵיכִי דְּהָתָם מְחַסְּרָא חֻפָּה וְשֶׁבַע בְּרָכוֹת כֵּן הוּא עֶרֶב פֶּסַח מְחֻסָּר הי"ט עַצְמוֹ שֶׁהוּא חֻפָּה וְגַם הַבְּרָכוֹת שֶׁל הַלַּיְלָה עכ"ז י"ל דְּאוֹרְחָא דְּמִילְתָא נָקֵט בְּבֵית חָמִיו שֶׁשַּׁיָּךְ שֶׁיָּבֹא עָלֶיהָ כְּשֶׁמִּתְיַחֵד עִמָּהּ לֹא כֵן בַּהֲבָאָתוֹ אוֹתָהּ לְתוֹךְ בֵּיתוֹ דְּלָא שְׁכִיחַ הֵיתֵּרָא וְאָכִיל אִיסּוּרָא וא"כ אִם אֵירַע וּבָא עָלֶיהָ בְּלֹא בר"ח מַכִּין אוֹתוֹ מַכַּת מַרְדּוּת מִדְּרַבָּנָן מֵהָא דְּכַלָּה בְּלֹא בְּרָכָה אָסוּרָה וכו' בְּשֶׁגַּם שֶׁכַּלָּתוֹ הִיא בְּחֻפָּה.

וְהָרַמְבַּ"ם בפ"י כָּתַב כִּלְשׁוֹן הַיְרוּשַׁלְמִי שֶׁכֵּן דַּרְכּוֹ וְכֵן מָרָן תָּמִיד מְחַבֵּב דְּבָרָיו וְכוֹתֵב כִּלְשׁוֹנוֹ אֲבָל הַטּוּר הִשְׁמִיט בְּבֵית אָבִיהָ וְכֵן הב"י בח"מסִימָן ל"ד כָּתַב מֵהַמָּרְדְּכַי וְזֶה לְשׁוֹנוֹ וּבוֹעֵל אֲרוּסָתוֹ נִרְאֶה דְּמִדְּרַבָּנָן הוּא מִפְּסִיל אא"כ הָיְתָה נִדָּה ע"כ הֲרֵי לֹא הִזְכִּיר בֵּית אָבִיהָ וּבַזֹּהַר ח"ג דַּף מ"ד קָרֵי לְהַבָּא עַל הַפְּנוּיָה כָּל הַנֶּהֱנֶה מִן הָעוֹלָם הַזֶּה בְּלֹא בְּרָכָה מְשׁוּם דְּזַנְוָנָא בְּשֶׁבַע בְּרָכוֹת הוּא ע"כ הֲרֵי דְּלָא סַגִּי בְּקִידּוּשִׁין לְבַד וְהָאֻמֶּת דְּבָבָא לְבֵית בַּעֲלָהּ וְעָשׂוּ חֻפָּה לֹא נִקְרֵאת עוֹד אֲרוּסָה אֶלָּא נְשׂוּאָה עכ"ז מִנָּלַן דְּאִם עָבַר וּבָא עָלֶיהָ בְּלֹא ב"ח שֶׁלֹּא יִלְקֶה מִדְּרַבָּנָן מֵהָא דְּכַלָּה בְּלֹא בְּרָכָה אָסוּרָה לְבַעְלָהּ כְּנִדָּה וְרוֹב הַפּוֹסְקִים פְּסָקוּהָ עַל הַבְּרָכָה מַמָּשׁ וּמְשׁוּם דְּבַאֲרוּסָה שְׁכִיחַ יוֹתֵר לֹא הִזְכִּירוּ.

אֶלָּא אֲרוּסָה בִּכְרָט בְּהְיוֹתָהּ בְּבֵית אָבִיהָ: וא"כ אֵפוֹא מ"ש הָרַמְבַּ"ם שָׁם דִּין ב' כֵּינָן שֶׁנִּכְנְסָה הָאֲרוּסָה לְחֻפָּה ה"ז מֻוָּתָר לָבוֹא עָלֶיהָ בְּכָל עֵת שֶׁיִּרְצֶה וַהֲרֵי הִיא אִשְׁתּוֹ גְּמוּרָה בְּנִדְאֵי דְּאַיְירֵי שֶׁכְּבָר בֵּירְכוּ בִּרְכַּת חֲתָנִים וַהֲרֵי כְּתֻבָּה נָמֵי לֹא הִזְכִּיר וּבְהֶכְרֵחַ שֶׁכָּתְבוּ הַכְּתֻבָּה וכמ"ש ה"המ שָׁם ואע"ג דא"כ הָוְיָא מִלְתָא דְּפְשִׁיטָא מִשּׁוּם דְּרָצָה לְסַיֵּים וּמִשֶּׁתִּכָּנֵס לְחֻפָּה הֲרֵי הִיא כִּנְשׂוּאָה ואע"פי שֶׁלֹּא בָּא עָלֶיהָ הִזְכִּיר הָא דְּכֵינָן שֶׁנִּכְנְסָה לְחֻפָּה וכו' וְחִיְּדּוּשׁוֹ הוּא עַל מַה שֶּׁרָצָה לְסַיֵּים ואע"פי שֶׁלֹּא נִבְעֲלָה וְכֵן מִלְּשׁוֹן הַטּוּר וש"ע רֵישׁ סי' ס"א שֶׁכָּתְבוּ כֵּינָן שֶׁהִכְנִיס אָדָם אֲרוּסָתוֹ לַחֻפָּה אע"פי שֶׁלֹּא נִבְעֲלָה וכו' וְהִשְׁמִיטוּ רֹאשׁ דְּבָרָיו הנז' דְּכָתַב מֻוָּתָר לָבוֹא עָלֶיהָ וכו' מִשּׁוּם דְּהָא מִלְתָא דְּפְשִׁיטָא הִיא: אֶלָּא חָזוּת קָשָׁה הֲוַאי לִי שֶׁרָאִיתִי לְמָרָן בכ"מ שָׁם בְּרֹאשׁ הַפֶּרֶק עַל מ"ש שָׁם רַבֵּינוּ דַּאֲרוּסָה אֲסוּרָה לְבַעְלָהּ מד"ס וכו' כָּתַב דָּבָר זֶה נִלְמַד מִנּוֹסַח בִּרְכַּת אֵירוּסִין וְאָסַר לָנוּ אֶת הָאֲרוּסוֹת כְּלוֹמַר מִדְּרַבָּנָן שֶׁגָּזְרוּ עַל יִחוּד פְּנוּיָה וְאַף אֲרוּסָה לֹא הִתִּירוּ עַד שֶׁתִּכָּנֵס לְחֻפָּה כמ"ש במס' כַּלָּה כַּלָּה בְּלֹא בְּרָכָה וכו' ע"כ וְהוּא תֵּימַהּ דְּכַלָּה בְּלֹא בְּרָכָה בְּרָכָה מַמָּשׁ וְאַף אִם עָשׂוּ חֻפָּה אֵינוֹ כְּלוּם אִם לֹא בֵּירְכוּ ב"ח וּדְבָרָיו אֵלּוּ בכ"מ אֶתְאַן לִסְבָרַת

הג"מיי דְּמְפָרֵשׁ כַּלָּה בְּלֹא בְּרָכָה הַיְינוּ חֻפָּה אֲבָל בְּרָכוֹת אֵינָם מְעַכְּבוֹת וְהוּא עַצְמוֹ בב"י הכְרִיסַ דְּלָא כְּוָותֵיהּ.

וְיֵשׁ לְהָעִיר עַל הָרַב שער"ה בְּחֻפַּת חֲתָנִים סִימָן ו' דַּף נ"ז שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי הכ"מ הַנַּ"ל וּפִלְפֵּל בָּהֶם וְלֹא הִזְכִּיר מִדְּבָרָיו שבב"י וְכֵן יֵשׁ לְהַרְגִּישׁ עַל מהרי"ן בְּשִׁמְחַת יְהוּדָה רֵישׁ מַסֶּכֶת כַּלָּה שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי שער"ה הַנַּ"ל וְכֵן ה' חֵיךְ"א שָׁם בח"ש וּבְרֵישׁ סִפְרוֹ כִּסֵּא רַחֲמִים ובס' כִּכָּר לַאֲדָן דַּף ע"ד שֶׁפִּלְפֵּל בָּזֶה וְלֹא הִרְגִּישׁ בְּסִתְרֵת דִּבְרֵי מָרָן ועכ"ז יֵשׁ לָנוּ לְתָפֹס דְּבָרָיו שבב"י אע"ג דְּהָרַב חֵיךְ"א בש"הג ח"א דַּף י"ד לָא בְּרִירָא לֵיהּ אִם חִבּוּרוֹ הכ"מ קָדַם לְחִיבּוּרוֹ הב"י אוֹ אִיפְּכָא מ"מ יֵשׁ לָנוּ לוֹמַר דְּהָעִיקָּר כמ"ש בב"י דְּוֹמְיָא דְּהָרֹא"שׁ כְּשֶׁסּוֹתֵר מִפְּסָקָיו לִתְשׁוּבוֹתָיו נָקְטִינַן עִיקָּר כמ"ש בִּפְסָקִים וכמ"ש כנ"הג ח"מ סִימָן ע"ב: וְהִנֵּה הָרַב חֵיךְ"א שָׁם כָּתַב דִּסְבָרַת הג"מיי הנז' יְחִידָאָה הִיא וְתָמַהּ עַל מור"ם בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה שֶׁהֵבִיאוּ הָרַב ב"ש דְּמָצָא כֵּן גַּם בְּהַגָּהוֹת מָרְדְּכַי פ"ק דְּקִידּוּשִׁין שֶׁשָּׁם הוּא מֵרַבֵּינוּ שִׁמְשׁוֹן מִשְּׁאָנֵץ וְהוּא הוּא הנז' בהג"מיי וְהוּא בְּאֶחָד.

וְכֵן יֵשׁ לְהַרְגִּישׁ עַל מהריק"ש בְּהַגָּהוֹתָיו סי' נ"ה עַל מ"ש וַיַּפְרִישֵׁנָהּ וכו' סַיֵּים אֲבָל הַבְּרָכוֹת אֵינָם מְעַכְּבוֹת וְאֵינָהּ אֲסוּרָה לוֹ וכ"ה בְּמָרְדְּכַי וכ"כ הָרַמְבַּ"ם פ"י מה' אִישׁוּת ה"ז מֻוָּתָּר לָבוֹא עָלֶיהָ בְּכָל עֵת שֶׁיִּרְצֶה וְעַיֵּין דִּין ג' ע"כ וְעַל הָרוֹב כַּוָּנָתוֹ עַל דִּבְרֵי הַגָּהוֹת מָרְדְּכַי הנז' כִּי לְפִי שֶׁעָה חִיפַּשְׁתִּי וְלֹא מָצָאתִי אֶל מָקוֹם אַחֵר וע"ז אֵין כָּל חָדָשׁ שֶׁכְּבָר הֶבִיאוֹ הב"י וּדְחָאוֹ ומ"ש מִלְּשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם כְּבָר כָּתַבְנוּ לְעֵיל דְּאַיְירֵי בִּדְלָא חָסַר מִידֵי תַּדַּע שֶׁשָּׁם דִּין ו' כָּתַב אֵירֵס וְכִינֵּס לְחֻפָּה וְלֹא בֵּירַךְ ב"ח הֲרֵי זוֹ נְשׂוּאָה וְחוֹזֵר וּמְבָרֵךְ וכו' וּבָזֶה לֹא הִזְכִּיר שֶׁמֻּוָּתָּר לָבוֹא עָלֶיהָ מִשּׁוּם דְּכֻלָּה בְּלֹא בְּרָכָה וכו' וּכְנִרְאֶה שֶׁהוּא עַצְמוֹ הִרְגִּישׁ בְּזֶה כמ"ש וְעַיֵּין דִּין ג' ר"ל דְּהָתָם לֹא נִזְכַּר שֶׁמֻּוָּתָּר לָבוֹא עָלֶיהָ וְהַטַּעַם כֵּיוָן דְּכֻלָּה בְּלֹא בְּרָכָה וכו' וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה יֵשׁ לְהַרְגִּישׁ עַל מהר"א יִשְׂרָאֵל בְּסִפְרוֹ כס"א סי' ס"ב אַחַר שֶׁכָּתַב שֶׁדִּבְרֵי הבא"הט מְגֻמְגָּמִים סַיֵּים בְּמָרְדְּכַי בְּהַגָּהוֹת בפ"ק דְּקִידּוּשִׁין דְּאִם אֵין עֲשָׂרָה בְּעִיר מֻוָּתָּר לִיכָּנֵס לְחֻפָּה ע"כ דְּמַה בָּא לְחַדֵּשׁ בְּזֶה כְּבָר שָׁמַעְנוּ מהב"י מהג"מיי ומֵאָרָה דְּשָׁמַעְתְּתָא רַבֵּינוּ שִׁמְשׁוֹן מִשְּׁאָנֵץ וְהוּא הוּא הנז' שָׁם בְּהַגָּהוֹת מָרְדְּכַי שֶׁשָּׁם וּסְבָרָא יְחִידָאָה הִיא וְלֹא נִמְצֵאת לְזוּלָתוֹ וְהָרַב חֵיךְ"א בְּרֵישׁ ס' כִּסֵּא רַחֲמִים וּבְרֵישׁ כִּכָּר לַאֲדָן שָׁם הֵבִיא מס' הַמַּקְנֶה שָׁם שֶׁכָּתַב שֶׁאֵין כַּוָּנַת מָרָן במ"ש דְּלֹא סַגִּי בְּלִי עֲשָׂרָה לְמָנְעוֹ מפ"ור דַּעֲשֵׂה זֶה נִדְחֶה מִקְּמֵי עֲשֵׂה דִּלְעוֹלָם בָּהֶם תַּעֲבֹדוּ וְרָאָה וְהִתְקִין בס' הנז' כְּשֶׁאֵין כָּאן עֲשָׂרָה שֶׁיִּקָּחֶנָּה בְּתוֹרַת פִּילֶגֶשׁ לָא מִיבַּעְיָא לְמַ"ד דְּמֻוָּתֶרֶת לְהֶדְיוֹט אֶלָּא גַּם לְהָרַמְבַּ"ם דַּאֲסוּרָה לְהֶדְיוֹט אִם הִיא בְּקִידּוּשִׁין מֻוָּתֶרֶת בְּלֹא בְּרָכָה וּבְלֹא חֻפָּה וְלֹא אָמְרוּ כַּלָּה בְּלֹא בְּרָכָה אֲסוּרָה לְבַעְלָהּ ה"מ בְּאֵישׁוּת א"נ בְּלֹא בְּרָכָה בְּלִי שׁוּם בְּרָכָה אֲבָל כְּשֶׁיְּכוֹלִין לְבָרֵךְ אֲשֶׁר בְּרָא דְּלָא בָּעֲיָא עֲשָׂרָה לֵית בָּהּ אִיסּוּרָא ע"כ ומני"ר הֶשִּׁיבוֹ דְּאִינְהוּ דְּנָקְטִי כמור"ם אֵינוֹ צָרִיךְ לְכָל זֶה דְּכָתַב מור"ם בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה הָא דהג"מיי מֵרַבֵּינוּ שִׁמְשׁוֹן הנז"ל וְכֵן מ"ש נוֹשְׂאָהּ בְּתוֹרַת פִּילֶגֶשׁ מַשְׁמַע לְדַעַת מָרָן קָאָמַר כֵּן דְּרָצָה לָחוּשׁ לִדְבָרָיו דְּהָא מָרָן סָבוּר כְּהָרַמְבַּ"ם דְּפִילֶגֶשׁ אֲסוּרָה לְהֶדְיוֹט ומ"ש מַעֲשֶׂה בָּהֶם תַּעֲבֹדוּ ה"ד כְּדֵי לְשַׁחְרְרוֹ בְּחִנָּם ע"כ.

וַאֲנִי אָבוֹא אַחֲרָיו במ"ש לָמַ"ד דְּמֻוָּתֶרֶת לְהֶדְיוֹט כַּוָּנָתוֹ עַל הָרָאָב"ד וְעַיֵּין לְהָרַדְבָ"ז ח"א סִימָן רכ"ה וּבְדִבְרֵי דָּוִד סי' ל"ג דלהראב"ד נָמֵי אִיסּוּרָא אִיכָּא ובח"ג סי' תמ"ג כָּתַב

בְּסִתָּמוֹת דְּפִילֶגֶ"שׁ בז"הז אֲסוּרָה ומ"ש עָלָיו הָרַב חַיָּ"א דְּאִינְהוּ דָּנָקְטֵי בְּשִׁיפּוּלֵי גְּלִימֵיהּ דמור"ם לֹא הָיָה צָרִיךְ לְכָל זֶה יֵשׁ לוֹמַר שֶׁמָּא לֹא קִיבְּלוּ עֲלֵיהֶם אֶלָּא כמ"ש בְּהַגָּהוֹתָיו בש"ע וְלֹא כמ"ש בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה דמני"ר קוֹדֶם שְׁיִכְתּוֹב הַגָּהָתוֹ בש"ע יוֹדִיעַ דְּרָכָיו לְמֹשֶׁה כַּיָּדוּעַ וּבָזֶה שֶׁלֹּא כָּתַב זֶה בַּהַגָּהָה נִרְאֶה דְּחָזַר ממ"ש בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה כִּי כֵן נִמְצָא בב"י ג"כ וכמ"ש הָרַב יַד מַלְאָכִי דַּף קצ"ב ע"ג: וְדַע דְּהַגָּאוֹן הר' נוֹדָע בִּיהוּדָה ח"א א"הע כת' דְּאִם עָבְרוּ וּבֵירְכוּ בְּלִי עֲשָׂרָה מַאי דַּהֲוָה הֲוָה אֲבָל מִהְיוֹת טוֹב יַעַמְדוּ לִפְנֵי חָתָן אַחֵר וִיכַוְּונוּ לָצֵאת ע"כ מִזֶּה מוּכָח דְּלָא נָקְטֵי כמור"ם בְּזֶה לַעֲשׂוֹת מַעֲשֶׂה לְכַתְּחִלָּה וְכֵן הרשב"ש סי' רצ"ג לֹא מָצָא תִּיקּוּן לָזֶה כְּשֶׁאֵין שָׁם עֲשָׂרָה אֶלָּא כְּשֶׁלֹּא נִמְצָא סוֹפֵר לִכְתּוֹב כְּתֻבָּה אוֹ שֶׁיֵּשׁ אֲבָל אֵין כָּאן עֵדִים הַיּוֹדְעִים לַחְתּוֹם מָצָא תִּיקּוּן קָחֻנּוּ מִשָּׁם וֶהֱבִיאוֹ בס' זְכוֹר לְאַבְרָהָם ח"ג ובס' עֵרֶךְ הַשֻּׁלְחָן א"ה סי' ס"ו וּבְסֵפֶר שֵׁבֶט בִּנְיָמִין דַּף נ"א ע"ג: סִימָן י"ב אִשָּׁה בְּעוֹדָנָּה תַּחַת בַּעֲלָהּ קִיבְּלָה מִמֶּנּוּ שְׁטָר כְּתֻבָּתָהּ אוֹ שֶׁחָלְתָה וְקִבְּלוּ כְּדֵי שֶׁתִּרְפֶּא אֶת עַצְמָהּ אוֹ שֶׁמָּחֲלָה לוֹ שְׁטַר כְּתֻבָּתָהּ בְּכָל זֶה אִם רָצָה לְקַיְּמָהּ צָרִיךְ הוּא לִכְתּוֹב כְּתֻבָּה אַחֶרֶת בְּמָאתַיִם כ"כ הָרַשְׁבָּ"א ח"ד סי' מ"ו וְכָתַב שֶׁכֵּן כָּתַב הָרִי"ף וְהָרָאָבָ"דוה"ה אִם הִפְסִידָה כְּתֻבָּתָהּ מֻחֲמֶת מִרְדָּה וְרָצָה לְקַיְּמָהּ וכמ"ש הָרֹא"שׁ בִּפְסָקָיו כַּאֲשֶׁר יָבֹא מֵהָרַדְבָּ"ז ח"ב סִימָן שס"ד וּבְוַדַּאי שֶׁבְּכָל זֶה כּוֹתְבִין זְמַנָּהּ מִזְּמַן ב' שֶׁהָרִאשׁוֹנָה כְּבָר נִמְחַל שִׁעְבּוּדָהּ משא"כ בְּנֶאֱבָדָה וכמ"ש הָרִי"ף בְּתִשׁוּבָה סי' רע"ט וּבַעַל הָעִיטּוּר דַּף ע"ד וְכֵן רָאִיתִי כַּיּוֹצֵא בָּזֶה בש"ות הַגְּאוֹנִים סי' קע"ט וֶהֱבִיאָם כנ"הג שָׁם אוֹת ס"ד שֶׁכָּתְבוּ בְּמַחֲזִיר גְּרוּשָׁתוֹ אַחַר שֶׁנִּקְרַע שְׁטַר כְּתֻבָּתָהּ הָרִאשׁוֹן הֵיאַךְ כּוֹתְבִין וְכָתַב שֶׁיִּכְתְּבוּ וּכְתַב לָהּ מָאתַן זוּזֵי מֹוהַר בְּתוּלֶהָא דַּהֲוָה לָהּ עֲלוֹהִי בָּרִאשׁוֹנָה וְיֵשׁ שָׁם טָעוּת הַנִּיכָּר שֶׁכָּתְבוּ כָּךְ כּוֹתְבִין אֵיךְ פב"פ הֲוָה נָסֵיב לָהּ לפ' בַּת פ' וְגֵירְשָׁהּ וְקִיבְּלָהּ וכו' וצ"ל וְלֹא קִיבְּלָהּ שֶׁאִם קִיבְּלָהּ אַמַּאי יִכְתּוֹב לָהּ עַכְשָׁיו מָאתַן וְכַמְבוֹאָר בש"ות הַגְּאוֹנִים בַּחֲדָשׁוֹת שֶׁהִדְפִּיס הָרַב מהר"ח מוֹדְעִי זלה"ה בְּשַׁעַר ד' סי' י"ט וסי' כ"ט וְגַם יֵשׁ שָׁם ט"ס מ"ש אוֹ שֶׁאָבְדָה וצ"ל אוֹ שֶׁגָּבְתָה שאל"כ הוּא הֵפֶךְ ממ"ש קוֹדֶם דְּאִם לֹא גָּבְתָה א"צ לִכְתֻבָּה אַחֶרֶת שֶׁיֵּשׁ לָהּ מָאתַיִם כְּבַתְּחִלָּה דְּבְמַה נִפְקַע שִׁעְבּוּדָהּ כֵּינָן דְּלֹא מָחֲלָה וְלֹא קִיבְּלָהּ וְאִם נֶאֱבָדָה מַאי הָוֵי וְאַמַּאי כָּתְבוּ וְכוֹתֵב לָהּ כִּבְעוּלָה וַהֲרֵי אִם הִיא תַּחְתָּיו אָנוּ מְחַיְּבִים אוֹתוֹ לִכְתּוֹב לָהּ כְּתֻבָּה אַחֶרֶת כָּרִאשׁוֹנָה וְהֵם עַצְמָם שָׁם סִימָן י"ב כָּתְבוּ בְּנִקְרָעָה אוֹ שֶׁאָבְדָה בְּנוֹסַח שֶׁשָּׁם שֶׁיִּכְתְּבוּ מָאתַן זוּזֵי אֲבָל מ"ש בְּנִקְרָעָה בְּהֵפֶךְ ממ"ש בסי' י"ב יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין קְרִיעָה דע"י גְּבִיָּיה בֵּין קְרִיעָה בְּאוֹנֶס וכמ"ש כנ"הג ח"מ סי' נ"ב דְּאִם יָדַעְנוּ שֶׁלְּקָחוֹ הַלְוֶה בַּחֲזָקָה וְקָרְעוּ וְיָדוּעַ שֶׁלֹּא נִפְרַע אֵין קְרִיעָה זוֹ כְּלוּם ע"כ.

וְהַתֵּימָה עַל מהר"ח הַנַּ"ל דְּיָדַעְנוּ דְּרַב גּוּבְרִיהּ וְרַב חֵילֵיהּ וְהוּא הַמְסַדֵּר ש"ות הַלָּלוּ אֵיךְ לֹא הִרְגִּישׁ בָּזֶה וְהַמּוּרָם מִדִּבְרֵיהֶם דע"כ לֹא אָמְרוּ בְּמַחֲזִיר אִשְׁתּוֹ ע"ד כְּתֻבָּה הָרִאשׁוֹנָה ה"מ כְּשֶׁלֹּא גָּבְתָה מִמֶּנּוּ דַּעֲדַיִן שִׁעְבּוּדָהּ קַיָּם וְכֵן נָמֵי שֶׁלֹּא מָחֲלָה אוֹתָהּ לוֹ דְּמִחִילָה וּגְבִיָּיה הַכֹּל אֶחָד וְכִמְבוֹאָר בְּדִבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א הַנַּ"ל מִיהוּ ה"ד אִם גֵּירְשָׁהּ סָמוּךְ לִגְבִיָּיתָהּ אוֹ לִמְחִילָתָהּ אֲבָל אִם יִרְצֶה לְקַיְּמָהּ בִּכְתֻבָּתָהּ הָאַחֶרֶת צָרִיךְ לִכְתּוֹב לָהּ בָּרִאשׁוֹנָה מָאתָן זוּזֵי דַּעֲדַיִן שָׁם בְּתוּלִים עָלֶיהָ דְּלָא פָּקַע מִינָּהּ כִּי אִם בְּגֵירוּשִׁין כנז"ל בְּדִבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א ובש"ות הָרַדְבָּ"ז ח"ב סי' תרי"ב וְדִבְרֵי הַגְּאוֹנִים הנז' הוּא שֵׁ"ס יְרוּשַׁלְמִי ספ"ט דִּכְתֻבּוֹת רַבִּי יוּדָן בַּר שָׁקְלִי אַעֵיל עוֹבָדָא קַמֵּי ר' יוֹסֵי אָמַר ר' אַבָּהוּ בְּשֵׁם ר"י שְׁטַר שֶׁלָּוָה בּוֹ וּפָרַע אַל יִלָּוֶה בּוֹ בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם אָמַר לוֹ כָּאן כְּשֶׁפָּרַע כָּאן כְּשֶׁלֹּא פָּרַע ע"כ.

וְהֶבְיאוֹ הָרַב כס"א א"ה סי' ק' לִתְמוֹהַּ עַל כנ"הג שָׁם הג"הט אוֹת מ"ח שֶׁכָּתַב זֶה מֵהָרַדְבָ"ז ח"ב סִימָן שס"ד וְכֵן בסי' ס"ו הג"הט אוֹת ג' כָּתַב זֶה מִמֶּנּוּ וּמֵהָרַשְׁבָּ"ץ וְכֵן מִתְבָּאֵר מִדִּבְרֵי הָרֹא"ש בִּפְסָקָיו בַּפֵּ"ה דִּכְתֻבוֹת סי' ז' דְּכָל כַּמָּה שֶׁלֹּא נִתְגָּרְשָׁה עֲדַיִן חִיּוּבוֹ הָרִאשׁוֹן דְּמָאתַיִם רְבִיעַ עָלֶיהָ שֶׁכָּתַב וְז"ל אִשָּׁה שֶׁהִפְסִידָה כְּתֻבָּתָהּ מִבַּעְלָהּ כּוֹתֵב לָהּ כְּתֻבָּה אַחֶרֶת כָּרִאשׁוֹנָה ע"כ.

וּלְעִיל בפ' הַקּוֹדֶם סִימָן כ"ד כָּתַב וְהַמּוֹחֶלֶת כְּתֻבָּתָהּ וְאע"ג דקי"ל אָסוּר לִשְׁהוֹת עִם אִשְׁתּוֹ בְּלֹא כְּתֻבָּה אֲפִילּוּ שָׁעָה אַחַת מ"מ מְחִילָתָהּ מְחִילָה וְאִם מֵתָה לְאַלְתַּר אוֹ שֶׁשָּׁהָא בְּאִיסּוּר עִמָּהּ אֵין לָהּ כְּתֻבַּת בְּנִין דִּכְרִין אוֹ אִם כָּתַב לָהּ מָאתַיִם יוֹרְשֶׁיהָ נוֹטְלִין אוֹתָם וְלֹא כְּתֻבָּה הָרִאשׁוֹנָה ע"כ.

וְהַכַּוָּנָה לוֹ כֵּיוָן דְּרָצָה לְקַיְּמָהּ בְּהֶיתֵּר וְאֵין כָּאן גֵּירוּשִׁין אַפַּתִי חִיּוּבוֹ הָרִאשׁוֹן אִיתֵיהּ וְכֵן מְבֹוָאָר יוֹצֵא בְּמִקְוֹבֶצֶת דְּכָתְבוּ בפ"ט דִּכְתֻבוֹת עַל מַה שֶּׁשָּׁנִינוּ שֶׁהַמַּחֲזִיר גְּרוּשָׁתוֹ ע"מ כְּתֻבָּה הָרִאשׁוֹנָה שׁוֹנָה מַחֲזִירָהּ דְּכָתְבוּ ה"מ אִם לֹא פֵּרְעָה אֲבָל אִם פֵּרְעָה אֵין לָהּ אֶלָּא מָנֶה ע"כ מְבֹוָאָר לְאַחַר גֵּירוּשֶׁיהָ דַּוְקָא הוּא דְּאֵין לָהּ אֶלָּא מָנֶה דמ"ל נִישֵּׂאת לוֹ אוֹ לְאַחֵר משא"כ כְּשֶׁלֹּא נִתְגָּרְשָׁה וְרָצָה לְקַיְּמָהּ וכ"כ מהרמ"ג בְּתְשׁוּ' סי' ע"ה מֵהָרי"ף וְהָרַמְבַּ"ם וְהָרֹא"ש בְּמֵי שֶׁגֵּירֵשׁ אִשְׁתּוֹ וּפָרַע לָהּ כְּתֻבָּתָהּ כְּשֶׁמַּחֲזִירָהּ אֵין לָהּ אֶלָּא מָנֶה וּרְאָיָה לָזֶה אֲנִי אוֹמֵר מִמַּה דקי"ל בְּקָטָן שֶׁהִגְדִּיל דְּאִם בָּא עָלֶיהָ אַחַר שֶׁהִגְדִּיל כְּתֻבָּתָהּ מָאתַיִם אַלְמָא בָּתַר מֵעִיקָּרָא אָזְלִינַן אע"ג דְּהַשְׁתָּא כְּשֶׁהִגְדִּיל בְּעוּלָה הִיא וְכֵן מְבֹוָאָר בְּנוֹסַח כְּתֻבַּת אִשָּׁה שֶׁמָּחֲלָה לְבַעְלָהּ בַּטּוּר סי' ס"ו וְהַתֵּימָהּ עַל הָרַב ב"ש שָׁם שֶׁמְּצַדֵּד בָּזֶה דְּאֵין לָהּ אֶלָּא מָנֶה וְהָדַר בֵּיהּ מִנֻּסַחַת הַטּוּר וְאֵיךְ לֹא הִזְכִּיר מִדִּבְרֵי אָבִיו הָרֹא"ש וְכֵן יֵשׁ לְהַרְגִּישׁ עַל הָרַדְבָ"ז ח"ב סִימָן תרי"ב שֶׁכָּתַב כֵּן מִדַּעְתּוֹ וְלֹא נִזְכַּר מִפְּסָקֵי הָרֹא"ש שֶׁמְּצוּיִים בְּיַד כָּל אָדָם וְכֵן י"ל עַל הָרַב ער"הש סי' ס"ו שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי הב"ש הנז' וְכָתַב דלהרדב"ז פְּשִׁיטָא לֵיהּ דְּבָתַר מֵעִיקָּרָא אָזְלִינַן וְלֹא נִזְכַּר מִדִּבְרֵי הָרֹא"ש הַנַּ"ל וְשָׁם בסי' ע"ט הֵבִיא דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א ח"ד הַנַּ"ל בְּאִשָּׁה שֶׁאַחַר שֶׁהִבְרִיאָה וְרָצָה לְהַחֲזִירָהּ שֶׁכּוֹתֵב לָהּ כְּתֻבָּה אַחֶרֶת ע"כ וְהָיָה לוֹ לִכְתּוֹב דְּבָרָיו כְּמוֹ שֶׁכְּתָבָם הָרַשְׁבָּ"א כְּתֻבָּה אַחֶרֶת כְּרִאשׁוֹנָה וְכֵן מַשְׁמַע לָן מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם פ"י מה' אִישׁוּת וְהַסְּמָ"ג עֲשִׂין כ"ח דְּעֵירְבוּ נָתְנוּ מוֹחֶלֶת כְּתֻבָּתָהּ בַּהֲדֵי שֶׁלֹּא כָּתַב לָהּ כְּתֻבָּה אוֹ שֶׁכָּתַב לָהּ וְנֶאֱבָדָה וְכִי הֵיכִי דְּבִשְׁתֵּיהֶם אֵלּוּ ע"כ דְּכוֹתֵב מָאתַיִם וה"נ בְּמוֹחֶלֶת וְכֵן י"ל בְּהִפְסִידָה אוֹתָהּ מֵחֲמַת מַרְדָּה אוֹ קַבָּלָתָהּ מִמֶּנּוּ וכמ"ש הָרַשְׁבָּ"א כנז"ל וְהָרֹא"ש כנז"ל: וְדַע דמהר"ח מוֹדְעִי שָׁם הִגִּיהַּ בַּתְּשׁוּ' הַגְּאוֹנִים הַנַּ"ל מִדִּבְרֵי הכנ"הג סי' ס"ו הג"הט אוֹת ג' ומס' דְּבַר מֹשֶׁה ח"א א"ה ס"ל נָרְאֶה דְּבָא לוֹמַר דְּדִבְרֵי הכנ"הג שָׁשָׁם מֵהָרַשְׁבָּ"ץ וְהָרַדְבָ"ז דִּבְלֹא נִפְרְעָה הוּא דְּאָמַר כֵּן ע"ד כְּתֻבָּה הָרִאשׁוֹנָה משא"כ אִם פֵּרְעָה צְרִיכָה כְּתֻבָּה אַחֶרֶת שֶׁהֵם דְּבָרִים מְכֻוָּנִים לש"ות הַגְּאוֹנִים שֶׁשָּׁם וּאע"ג שֶׁלֹּא בֵּיאֵר הכנ"הג שָׁם כְּשֶׁיְּצָטָרֵךְ לִכְתּוֹב כְּתֻבָּה אַחֶרֶת כְּגוֹן שֶׁכְּבָר פֵּרְעָה אוֹ מָחֲלָה לוֹ וּכְיוֹצֵא אִם כּוֹתֵב מָנֶה אוֹ מָאתַיִם סְתָמוֹ כְּפֵירוּשׁוֹ דְּאֵין כָּאן אֶלָּא מָנֶה וּמְשׁוּם דַּחֲזָרָתָהּ בְּיָדָהּ הַדָּבָר תָּלוּי דְּאִם לֹא תִּתְרַצֶּה לַחֲזוֹר לוֹ אִם לֹא שֶׁיְּפָרַע לָהּ מָאתַיִם שֶׁל נִישּׂוּאִין הַקּוֹדְמִין וְשֶׁיִּכְתּוֹב לָהּ עַתָּה מָנֶה מִי מוֹנְעָהּ וכמ"ש המבי"ט ח"ב סי' נ"ח לָכֵן סָתַם דְּבָרָיו כנ"הג בָּזֶה וּמִזֶּה יָצָא לוֹ שֶׁיֵּשׁ לְהַרְגִּישׁ עַל הָרַב דְּבַר מֹשֶׁה דְּתָלָה הַדָּבָר בַּגֵּירוּשִׁין וְלֹא הִזְכִּיר מִדִּבְרֵי הכנ"הג הַנַּ"ל כְּלָל: וְהִנֵּה רָאִיתִי לְהָרַב דְּבַר מֹשֶׁה שָׁם שֶׁהֵבִיא

מַהָרַמְבַּ"ם פֶּרֶק יוֹ"ד מה' גֵּירוּשִׁין מִי שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה סְפֵק גֵּירוּשִׁין א"צ לְחַדֵּשׁ לָהּ נִישׂוּאִין בְּשֶׁבַע בְּרָכוֹת וְלֹא לִכְתּוֹב לָהּ כְּתֻבָּה עַד שֶׁתִּתְגָּרֵשׁ גֵּירוּשִׁין גְּמוּרִין ע"כ.

אַחַר הַמָּחָ"ר אֵין מִשָּׁם רְאָיָה שֶׁלֹּא נַכְחִישׁ הַמּוּחָשׁ וּמִשְׁנָה שְׁלֵימָה הִיא בְּמַחֲזִיר גְּרוּשָׁתוֹ ע"מ כְּתֻבָּה הָרִאשׁוֹנָה מַחְזִירָהּ וּפְשָׁטָן שֶׁל דְּבָרִים גַּם בְּמָקוֹם שֶׁכּוֹתְבִין כַּמּוּבָן מִדִּבְרֵי הָרַדְבָ"ז שֶׁהֵבִיא כנ"הג סי' ס"ו הג"הט אוֹת ג' ובס' כס"א שָׁם וכ"מ מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בפי"ו מה' אִישׁוּת שֶׁכָּתַב הוֹצִיאָהּ ב' גִּיטִּין וּכְתֻבָּה אַחַת אֵין לָהּ אֶלָּא כְּתֻבָּה אַחַת שֶׁהַמְגָרֵשׁ וכו' וּמַה שֶּׁסָּתַם מַשְׁמַע לְעוֹלָם דְּיָנָא הָכִי אֲבָל עִיקַּר דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם הנז' בְּהִלְכוֹת גֵּירוּשִׁין עַל חִידּוּשׁ שֶׁבַע בְּרָכוֹת הוּא דַּאֲתָא כֵּיוָן דְּאֵין כָּאן גֵּירוּשִׁין גְּמוּרִים א"צ לְחַדֵּשׁ לָהּ נִישׂוּאִין בִּבְרָכָה אִם לֹא שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה גֵּירוּשִׁין גְּמוּרִים וְעַל הַכְּתֻבָּה דְּקָאָמַר פֵּירוּשׁוֹ עַל גּוּף חִיּוּב הַכְּתֻבָּה דְּקָאָמַר בְּמָחֲלָה אוֹ גָּבְתָה כָּל זְמַן שֶׁיִּרְצֶה לְקַיְּמָהּ צָרִיךְ לִכְתּוֹב לָהּ כְּתֻבָּה אַחֶרֶת כָּרִאשׁוֹנָה וה"נ אִם גֵּירוּשֵׁי סָפֵק הוּא אַפַּתִּי אֲגִידָא בֵּיהּ וְאִם גֵּירוּשִׁין גְּמוּרִים נִתְגָּרְשָׁה תֵּכֶף פְּקַע הַחוֹבלְמַפְרֵעַ וְאִם יִרְצֶה לְהַחֲזִירָהּ צָרִיךְ הוּא לְחַדֵּשׁ לָהּ אַחֶרֶת בְּמָנָה וְכָל עוֹד שֶׁלֹּא גָּבְתָה אוֹ מָחֲלָה וְגֵירְשָׁהּ וְרָצָה לְהַחֲזִירָהּ הָא וַדַּאי דְּאֵין גֵּירוּשִׁין חוֹצְצִין כְּמוֹ שֶׁשָּׁנִינוּ שֶׁהַמַּחֲזִיר אִשְׁתּוֹ סְתָמָא ע"מ כְּתֻבָּה הָרִאשׁוֹנָה מַחְזִירָהּ וְטוּבָא קמ"ל מַתְנִיתִין דְּלָא נֵימָא כֵּיוָן שֶׁכְּבָר גֵּירְשָׁהּ אע"ג דְּלָא נִמְחַל שִׁעְבּוּד הַכְּתֻבָּה חֲזָרָתָהּ עַל סְמַךְ אוֹתָהּ כְּתֻבָּה הָוֵי כִּבְעִילַת זְנוּת וכמ"ש הָרַב המבי"ט ח"ב סי' נ"ז שֶׁאִם תִּרְצֶה לֹא תַּחֲזוֹר אֲלָיו עַד שֶׁיִּפְרַע לָהּ הַמָּאתַיִם הַקּוֹדְמִים וְיִכְתּוֹב לָהּ עַכְשָׁיו מָנָה וְכֵן מ"ש ה"הַמ שָׁם וּמ"מ סָבוּר רַבֵּינוּ דִּבְגֵירוּשִׁין גְּמוּרִין צָרִיךְ לְחַדֵּשׁ וְלִכְתּוֹב לָהּ הַיְינוּ אַחִיּוּבָא קָאָמַר וכמש"ל וּמַה שֶּׁהִקְשָׁה הָרַב הַנַּ"ל שָׁם עַל דִּבְרֵי הַלְּבוּשׁ סי' ק"ג שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם הנז' וְהוּא עַצְמוֹ כָּתַב בסי' ס"ה דְּלִגְרוּשָׁה כּוֹתְבִין מִתְּרֻכְתָּא שֶׁיֵּדְעוּ שֶׁאֲסוּרָה לְכֹהֵן דַּאֲפִילּוּ רֵיחַ הַגֵּט פּוֹסֵל לְכֹהֵן וְכֵן סְפֵק גְּרוּשָׁה כמ"ש בא"ה סִימָן ו' וְכֵן ק"ל שֶׁכָּתַב בסי' ס"ה כֵּן וְאִילּוּ בסי' ק"ג לֹא הִגִּיהַּ כְּלוּם וְכֵן ק"ל עַל מהריק"ש דְּאִלּוּ לְהָרַמְבַּ"ם וּמָרָן ס"ל דא"צ לִכְתּוֹב מִתְּרֻכְתָּא וְלִטְעוֹת לָא חָיְישִׁינַן דְּהָא מָרָן כָּתַב בסי' ס"ה ממהרא"י דְּכוֹתְבִין מִתַּרְכְּתָא וְלֹא פָּסְקוּ בש"ע כ"כ וּמִבֵּין רִיסֵי עֵינֵי הָרַב נִיכָּר שֶׁלֹּא נִזְכַּר מַהָרַמְבַּ"ם פ"ד מה' יִבּוּם שֶׁכָּתַב וְאִם הִיא אַלְמָנָה כּוֹתְבִין אִלְּמָנְתָּא וְאִם גְּרוּשָׁה כּוֹתְבִין גְּרוּשָׁה וְיִקָּשֶׁה לָן מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם עַצְמוֹ אֶלָּא דְּאַעִיקָּרָא ל"ק מִידִּי דְּמִלְּתָא כְּדָנָא אֵין לָהּ שׁוֹרֶשׁ בְּדִבְרֵי הַשַּׁ"ס וכמ"ש הָרַשְׁבָּ"ץ ח"ב סי' קפ"ג וְהוּא לֹא הָיָה נוֹהֵג לְכָתְבָהּ וְכֵיוָן דְּאֵין זֶה מִצַּד הַדִּין אֶלָּא לְשׁוּפְרָא דְּמִילְּתָא הֵיכָא דְּלָא אֶפְשָׁר דְּנִצְטָרֵךְ לִכְתּוֹב כְּתֻבָּה בִּשְׁבִיל דָּבָר זֶה דַּוְקָא לָא אֶפְשָׁר וְעַיֵּין בס' אוֹת הִיא לְעוֹלָם הנד"מ מִדַּף קמ"ה וְאֵילָךְ מַה שֶּׁפִּלְפֵּל בָּזֶה וּבְמַעֲשֶׂה שֶׁבָּא לְפָנָיו שֶׁלֹּא נִכְתַּב וּמַסִּיק אע"ג דְּאֵין לִפְסֹל הַכְּתֻבָּה בִּשְׁבִיל זֶה מְהֵיוֹת טוֹב יִכְתְּבוּ לְבַסּוֹף שְׁתֵּי שׁוּרוֹת אֲחֵרוֹת לְהוֹדִיעַ אִם אַלְמָנָה אִם גְּרוּשָׁה וַיַּחְתְּמוּ הָעֵדִים עַצְמָם שֶׁחָתְמוּ כְּבָר בַּכְּתֻבָּה: וּבְכֵן ממש"ל לֹא אֵדַע שכו"ל מַמַּה שֶּׁרָאִיתִי בְּתִיקּוּן סוֹפְרִים לְמָהָרָ"ש יָפָה בְּנוֹסַח הַכְּתֻבָּה לְהָאִשָּׁה הַחוֹזֶרֶת לְבַעְלָהּ אַחַר שֶׁגֵּירְשָׁהּ וְסֵפֶר זֶה כָּתוּב עָלָיו שֶׁנִּמְצָא בְּבֵית גְּנָזֵי הָרַב כנ"הג שֶׁשָּׁם מַצִּיעַ הַצָּעָה וְאָמַר לָנוּ מְהוּדַּעֲנָא לְכוֹן רַבּוֹתַי שפב"פ הַנָּוֹת אִנְתְּתִי מִקְּדֶמֶת דְּנָא וְנָפְלוּ בֵּינֵינוּ דִּבְרֵי רִיבוֹת וּקְטָטָה וּפְטַרְתִּיהָ בְּגֵט וְגֵרַשְׁתִּיהָ וּבָעֵינָא כַּדּוֹ לְאַהְדּוֹרֵהּ וְאִצְטְרִיכְנָא הַשְׁתָּא לְחַדּוֹתֵי לָהּ כְּתֻבָּה אַחֲרִיתִי כְּגוֹן כְּתֻבָּה קַדְמָאָה מְשׁוּם דַּאֲמוּר רַבָּנָן כָּל הַמְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וּמַחֲזִירָהּ ע"מ כְּתֻבָּתָהּ הָרִאשׁוֹנָה מַחֲזִירָהּ ע"כ דְּאַמַּאי הֲוָצְרְכָה לְהַצָּעָה זֹאת דממ"נ אִם כְּבָר פָּרַע לָהּ כְּתֻבָּה רִאשׁוֹנָה אוֹ נִמְחַל שִׁעְבּוּדָהּ

מֵאֵיזֶה צַד שֶׁיִּהְיֶה הַשְׁתָּא אֵין לָהּ אֶלָּא מָנֶה וְאִם לֹא נִפְרְעָה וְלֹא נִמְחַל שִׁעְבּוּדָהּ בְּאֵיזֶה צַד שֶׁיִּהְיֶה אִם כְּתֻבָּה הָרִאשׁוֹנָה קַיֶּימֶת אֵין צָרִיךְ לִכְתֻבָּה עַכְשָׁיו כְּלָל אֲפִילּוּ אִם גֵּירְשָׁהּ דְּשִׁיעְבּוּדָא דִּכְתֻבָּה הָרִאשׁוֹנָה לֹא נִמְחַל וְאַף אִם לֹא הֶחֱזִירָהּ וְנִישֵּׂאת לְאַחֵר אַכַּתִּי חִיּוּב אוֹתָהּ כְּתֻבָּה רִאשׁוֹנָה רָמְיָא עָלָיהּ וְאִם אע"ג דְּפַרְעָה אוֹ שֶׁנִּמְחַל שִׁעְבּוּדָהּ בְּאֵיזֶה אוֹפָן לֹא רָצְתָה לַחֲזוֹר לוֹ בְּמָנֶה מִי מוֹנְעָהּ וכמ"ש המבי"ט שָׁם וְאִם בָּזֶה אַיְירֵי אֵינוֹ צָרִיךְ לְבָאֵר מִשּׁוּם דַּאֲמוּר רַבָּנָן כָּל הַמַּגְבִּישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וכו' וְלֹא יִצְטָרֵךְ לִכְתּוֹב אַחֶרֶת זוּלַת בְּלֹא פַּרְעָה וּבְלֹא נִמְחַל שִׁעְבּוּדָהּ וְנֶאֱבְדָה כְּתֻבָּה הָרִאשׁוֹנָה דַּאֲפִילּוּ בְּלֹא גֵּירוּשִׁין יִצְטָרֵךְ לִכְתּוֹב לָהּ אַחֶרֶת וְנִתְרַצּוּ בֵּינֵיהֶם לַחֲזוֹר בְּסָתָם בָּזֶה הוּא שֶׁיִּצְטָרֵךְ לְחַדֵּשׁ לָהּ אַחֶרֶת כָּרִאשׁוֹנָה וְצָרִיךְ לְבָאֵר לָהּ כָּל זֶה בִּכְתֻבָּה זוֹ כְּמוֹ שֶׁכֵּן רָאִיתִי בְּגֶנֶסָּח הָרַב נַחֲלַת שִׁבְעָה וְאַף כִּי אִירְכַּס שִׁטַּר כְּתֻבָּה קַמַּיְיתָא תִּגְבֶּה בִּשְׁטַר כְּתֻבָּתָהּ דָּא ע"כ.

וּבְנֹסַח מַהַר"ם מִינְץ דַּף ק"ט ע"א כָּתוּב בְּסָתָם וְהַתֵּימָהּ עַל הָרַב יא"ה סִימָן ס"ו שֶׁהֶעְתִּיק נֹסַח תִּיקּוּן סוֹפְרִים הנז' בִּשְׁתִיקָה: וְאֶת זֶה רָאִיתִי בְּסֵפֶר שִׁבֶּט בִּנְיָמִין סי' רצ"ט שֶׁפִּלְפֵּל בְּחָכְמָה בְּעִנְיָן זֶה וְכָתַב דְּמִדִּבְרֵי כנ"הג סִימָן ס"ו וְהָרַב דְּבַר מֹשֶׁה דְּסָתְמוּ דִּבְרֵיהֶם מַשְׁמַע גַּם אִם פָּרַע לָהּ וְהֶחֱזִירָהּ אַחַר גֵּירוּשֶׁיהָ בָּתַר מֵעִיקָּרָא אָזְלִינַן וְשֶׁכֵּן הֵבִין מהר"ח מוֹדָעִי שָׁם ועפי"ז נָהֲגוּ לְחַדֵּשׁ לָהּ כְּתֻבָּה אַחֶרֶת ע"כ.

וְהֵם דְּבָרִים תְּמוּהִים דְּהָרַשְׁבָּ"ץ דְּמִמֶּנּוּ הֵבִיא כנ"הג מַשְׁמַע מִדְּבָרָיו בח"ב סִימָן חל"ק מְבֹאָר כמ"ש כנ"הג בִּשְׁמוֹ דְּמוּכָח דַּוְקָא פָּרַע אֲבָל אִם לֹא פָּרַע אֵין צָרִיךְ לִכְתֻבָּה אַחֶרֶת כִּי במ"א בְּהָרַשְׁבָּ"ץ לֹא מָצָאתִי וְכֵן הָרְדְּבָ"ז שֶׁלְּפָנֵינוּ קָאָמַר בָּתַר מֵעִיקָּרָא אָזְלִינַן אַלְמָא בָּתַר גֵּירוּשִׁין דַּוְקָא אַזְדָּא לָהּ שֵׁם בְּתוּלִים וּכְשֶׁפָּרְעָה אוֹ מָחֲלָה אַיְירֵי וְתוּ דכנ"הג שָׁם אוֹת ס"ד מַיְיתֵי מש"ות הַגְּאוֹנִים הַיְשָׁנִים דְּהַנָּוֹסָח שֶׁשָּׁם מָאתַיִם זוּז וְהַיְינוּ מִשּׁוּם שֶׁלֹּא גָּבְתָה אוֹתָהּ וְלֹא מָחֲלָה וְאִי אִיתָא למ"ש בְּדַעְתּוֹ כמ"ש מַהָרַשְׁבָּ"ץ וְהָרְדְּבָ"ז שָׁם בָּאוֹת ג' גַּם אִם פָּרַע לָהּ אִם רָצָה לְהַחֲזִירָהּ צָרִיךְ לְחַדֵּשׁ לָהּ כְּתֻבָּה כָּרִאשׁוֹנָה לָא הו"ל לְשַׁתּוֹק אוֹ כָּאן אוֹ שָׁם בָּאוֹת ס"ד לְהוֹדִיעֵנוּ דְּהָא דִּתְשׁוּבַת הַגְּאוֹנִים פְּלִיגָן אַדִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"ץ וְהָרְדְּבָ"ז וְדִבְרֵי כנ"הג הַלָּלוּ אֲשֶׁר בָּאוֹת ג' הֵבִיאָם בס' פְּאַת יָם דַּף פ"א וּבְסֵפֶר מַחֲזֵה אַבְרָהָם דַּף ע"ט וּבְסֵפֶר זִכּוֹר לְאַבְרָהָם ח"ג דַּף רפ"ג וּבְסֵפֶר עוֹשֶׂה שָׁלוֹם דַּף ק"ז כְּמוֹת שֶׁהֵם וּלְפִי פֵּירוּשׁוֹ בְּדִבְרֵי כנ"הג חִידּוּשׁ כְּזֶה לָא הו"ל לְחַד מִכַּנֵּי לְאֵישְׁתְּמוֹטֵי מִלְּלַמְּדֵנוּ פֵּירוּשׁ דְּבָרָיו אֲבָל לְדִידִי נִיחָא דִּסְתָמוֹ כְּפֵירוּשׁוֹ כֵּיוָן דְּגָבְתָה אוֹ מָחֲלָה פְּשִׁיטָא דְּאִם הֶחֱזִירָהּ אַחַר שֶׁגֵּירְשָׁהּ אֵין לָהּ אֶלָּא מָנֶה וְתוּ דכנ"הג עַצְמוֹ בסי"ק מְצַיֵּין מִדִּבְרֵי מהרמ"ג והמבי"ט כֵּן דְּאַחַר גֵּירוּשֶׁיהָ אִם רָצָה לְהַחֲזִירָהּ וּכְבָר גָּבְתָה אֵין לָהּ אֶלָּא מָנֶה לְבַד אִם לֹא רָצְתָה לוֹ וְאִם הָיָה דַּעְתּוֹ כָּאן בסי' ס"ו אוֹת ג' גַּם כְּשֶׁפָּרְעָה אוֹ נִמְחַל שִׁעְבּוּדָהּ וּרְצוֹנוֹ לְהַחֲזִירָהּ אַחַר גֵּירוּשֶׁיהָ כּוֹתֵב לָהּ מָאתַיִם לָא הֲוָה שְׁתֵּיק שָׁם בסי' ק' וְכֵן בסי' ס"ו מִלְּרַמּוֹז מִדִּבְרֵי מהרמ"ג והמבי"ט: וְלֹא עוֹד אֶלָּא כַּמָּה קָשֶׁה בָּמָּה שֶׁעָשָׂה שָׁם מַחֲלוֹקֶת מִן הַקָּצֶה אֶל הַקָּצֶה וְהוּא שֶׁשָּׁם הֵבִיא דִּבְרֵי הָרַב גו"ר א"ה כְּלָל ל' סי' כ"ב דִּבְעוֹדָהּ תַּחְתָּיו וּפָרַע לָהּ אֵין לָהּ אֶלָּא מָנֶה בְּאִם רוֹצֶה לְקַיְּמָהּ דְּהָכִי חָזֵי לָהּ אִי מִנַּסְבָא לְאַחֵר וּמַה לִּי הוּא מ"ל אַחֵר וּרְאָיָתוֹ ממ"ש הַטּוּר הַמְפֹתֶּה אֵינוֹ נוֹתֵן קֶנֶס אֶלָּא נוֹתֵן לְאָבִיהָ בּוֹשֶׁת וּפְגָם וְכוֹתֵב לָהּ כְּתֻבָּה כִּשְׁאָר הַבְּתוּלוֹת דּוּן מִינָּהּ אִם נוֹתֵן קֶנֶס שֶׁהוּא פְּיָרְעוֹנָהּ וְשׁוּב נִתְרַצּוּ לְקָנְסָהּ אִם מַחֲזֶרֶת לוֹ הַקֶּנֶס כּוֹתֵב לָהּ מָאתַיִם וְאִם לָאו כּוֹתֵב לָהּ מָנֶה כִּשְׁאָר הַבְּעוּלוֹת וכ"כ מש"ות הַגְּאוֹנִים שֶׁכָּתְבוּ דְּאִם כְּבָר פָּרַע לָהּ כּוֹתֵב לָהּ מָנֶה וכ"כ ממ"ש בע"הט וממ"ש עָלָיו בַּעַל תִּיקּוּן

סוֹפְרִים שֶׁעָשָׂה מַעֲשֶׂה וְכֵן מִמ"ש הָרִי"ף בִּתְשׁוּ' סִי' קמ"ט מִמ"ש כּוֹתֵב מִזְּמַן ב' וְהֵיא עַתָּה בְּעוּלָה מָנָה דַּוְקָא כּוֹתֵב לָהּ וכ"כ מֵהָרַמְבַּ"ם פֶּרֶק כ"ב מֵה' אִישׁוּת יְבָמָה שֶׁלֹּא הָיְתָה לָהּ כְּתֻבָּה וכו' זָכָה הַיָּבָם בִּנְכָסֵי אָחִיו וּכְשֶׁיִּכְנֹס אוֹתָהּ כּוֹתֵב לָהּ מָנָה וְכֵן אִם כָּתַב לָהּ בַּעְלָהּ כְּתֻבָּה וּמְכָרָהּ אוֹתָהּ אוֹ שֶׁמָּחֲלָה אוֹתָהּ צָרִיךְ הַיָּבָם לִכְתֹּוב לָהּ מָנָה וְסַיִּים וְאע"ג דְּנִדּוֹן הגו"ר בְּשֶׁלֹּא גֵּירְשָׁהּ וְנִדּוֹנִים הנז' בְּשֶׁגֵּירְשָׁהּ גֵּירוּשִׁין בְּזֶה לֹא מַעֲלֶה וְלֹא מוֹרִיד דַּהֲרֵי בְּמַחֲזִיר גְּרוּשָׁתוֹ כְּשֶׁלֹּא פָּרַע לָהּ הַכְּתֻבָּה עִם שֶׁהָיוּ שָׁם גֵּירוּשִׁין וְנִישּׂוּאִין מְהַנְּיָאכְּתֻבָּתָהּ הָרִאשׁוֹנָה לְהַחֲזִירָהּ לִהְיוֹת לוֹ לְאִשָּׁה ע"כ הֲרֵי לְדַעְתּוֹ דַּעַת קְדוֹשִׁים הנ"ח גַּם בְּעוֹדָנָּה תַּחְתָּיו אִם נִמְחַל שִׁעְבּוּד כֹּחַ כְּתֻבָּתָהּ מֵאֵיזֶה אוֹפָן וְרָצָה לְקַיְּמָהּ כּוֹתֵב לָהּ מָנָה בְּלִבַּד וּלְדַעַת כנ"הג לְפִי הֲבָנָתוֹ גַּם אִם נִמְחַל שִׁעְבּוּד כְּתֻבָּתָהּ וְגֵירְשָׁהּ וְרָצָה לְהַחֲזִירָהּ צָרִיךְ לִכְתֹּוב כְּבַתְּחִלָּה הֲרֵי מַחֲלוֹקֶת מִן הַקָּצֶה אֶל הַקָּצֶה: וְאַחֲרֵי הַמְּחִילָה הָרְאוּיָה לֹא כֵן הוּא וְאִשְׁתְּמִיט מִנַּיהּ דִּבְרֵי הָרִאשׁוֹנִים הָרֹא"שׁ וכו' הַנָּ"ל וְכֵן אַחֲרוֹנִים הָרַדְבָּ"ז וּדְעִמֵּיהּ דְּכָל דַּאֲגִידָא בַּהֲדֵיהּ בְּלִי גֵּירוּשִׁין וְרָצָה לְקַיְּמָהּ אַף אִם מָחֲלָה בְּאֵיזֶה אוֹפָן אוֹ שֶׁקִּבְּלָה הַסָּךְ הַהוּא אוֹ לִרְפוּאָתָהּ אוֹ לְלֹא צוֹרֶךְ כְּשֶׁיִּרְצֶה לְקַיְּמָהּ צָרִיךְ לִכְתֹּוב לָהּ כִּדְמֵעִיקָּרָא וּמַה שֶּׁהֶעְמִיס בְּדִבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א הנז' דְּאַיְירֵי בַּאֲרוּסָה שֶׁנִּכְנְסָה לַחֻפָּה וְלֹא נִבְעֲלָה וְלִדְבָרָיו צ"ל כֵּן גַּם בְּדִבְרֵי הָרֹא"שׁ וְזֶה מֻרְקָּצֶה מִן הַדַּעַת דְּאִם כֵּן לָא הו"ל לְסְתּוֹם וְהֻצְרַךְ לְדוֹחַק זֶה לְהַסְכִּים דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א עִם דִּבְרֵי הַגְּאוֹנִים דְּכָתְבוּ דְּכוֹתֵב לָהּ כִּבְעוּלָה דְּלִדִידֵיהּ גֵּירוּשִׁין לֹא מַעֲלִין וְלֹא מוֹרִידִין וְזֶה אֵינוֹ דְּמִנָּלֵיהּ זֶה וּמַאי דְּמַיְיתֵי רְאָיָה מִמַּה דקי"ל אִם אַחַר שֶׁגֵּירְשָׁהּ הֶחֱזִירָהּ סְתָם ע"ד כְּתֻבָּה הָרִאשׁוֹנָה מַחֲזִירָהּ שָׁאנֵי הָתָם דִּשְׁטַר כְּתֻבָּה בְּתָוְקְפּוֹ וּגְבוּרָתוֹ דְּאַיְירִינַן בְּדִלֹּא מָחֲלָה וְלֹא קִיְּבָלְתּוֹ וְאִם גֵּירְשָׁהּ מַאי הָוֵי וְכָל עוֹד שֶׁלֹּא נִישֵּׂאת לְאַחֵר יָכוֹל לְהַחֲזִירָהּ עַל סְמַךְ שְׁטַר כְּתֻבָּתָהּ כֵּיוָן דְּשִׁעְבּוּדוֹ אַפַּתִי עָלֶיהָ אַרְיָא דְּרִבִּיעַ עָלֶיהָ וְטוֹרֶפֶת מִזְּמַן רִאשׁוֹן משא"כ בְּמָחֲלָה אוֹתוֹ אוֹ נִפְרָעָה מַתְלָא תָּלֵי אִם גֵּירְשָׁהּ תֶּכֶף חָל הַפִּירָעוֹן אוֹ הַמְּחִילָה לְמַפְרֵעַ וְאִם רָצָה לְקַיְּמָהּ יִצְטָרֵךְ לְחַדֵּשׁ לָהּ כְּתֻבָּה אַחֶרֶת כָּרִאשׁוֹנָה דְּאַסַּתִּי שֵׁם בְּתוּלִים עָלֶיהָ וּמַה שֶּׁרָצָה לְהוֹכִיחַ כֵּן מש"ות הָרִי"ף דְּכָתַב וְכוֹתֵב מִזְּמַן ב' אֵינוֹ אֶלָּא לְעִנְיַן טְרִיפַת לָקוֹחוֹת כֵּיוָן דִּכְתֻבָּה רִאשׁוֹנָה נִמְחַל שִׁעְבּוּדָהּ טוֹרֵף שֶׁלֹּא כַּדִּין אֲבָל לֹא שֶׁיִּכְתֹּוב לָהּ מָנָה דַּוְקָא.

ומ"ש עוֹד מִמ"ש הַטּוּר בְּמַפֶּתֶּה וְרָצָה לְדַקְדֵּק מִזֶּה דְּאִם נִתְרַצּוּ שֶׁיִּשָּׂאֶנָּה אַחַר שֶׁנָּתַן קִנָּס אֵין לָהּ אֶלָּא מָנָה הָאֱמֶת דִּבְלֹא דְּקְדּוּק זֶה כָּתַב הרשב"ש סִי' נ"א עַל מַה שֶּׁמָּצָא לְהָרַב אָבִיו בְּגִלְיוֹן עַל דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם שֶׁכּוֹתֵב לְמִפְּרוֹתָהּ מָנָה שֶׁהוּא הֵפֶךְ דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם שֶׁכָּתַב וְכוֹתֵב לָהּ כִּשְׁאָר הַבְּתוּלוֹת אֲבָל הַדָּבָר מֻכְרָע מֵעַצְמוֹ כֵּיוָן דְּהַדָּבָר תָּלוּי בִּרְצוֹנוֹ אִם לִכְנֹס אִם לָאו יֹאמַר לֹא אַכְנוֹס אא"כ אֶכְתֹּוב לָהּ מָנָה וְאִם נַכְרִיחַ אוֹתוֹ מֵאַיִן לִכְנֹס וּמִלְּבַד זֶה כָּתַב שָׁם הָרַב מש"ל בַּפֵּ"א מה' נַעֲרָה מֵהַתּוֹ' וְהָרָאָבַ"ד וְרַבֵּינוּ יְהוֹנָתָן שֶׁאֵין לָהּ אֶלָּא מָנָה יעו"ש אַךְ מִכָּל זֶה אֵין רְאָיָה לְהָאִשָּׁה הַנִּישֵּׂאת כְּדַת מֹשֶׁה וְיִשְׂרָאֵל וּכְבָר נִתְחַיֵּב לָהּ בְּמָאתַיִם וְאֵין בְּיָדָם לְהַפְקִיעָהּ כָּל עוֹד דַּאֲגִידִי בַּהֲדָדִי לְהַמְּפָתֶּה אִשָּׁה וְאַחַ"כ רָצָה לְקָנְסָהּ מֵאֵלָיו וּמֵעַצְמוֹ דְּפָנִים חֲדָשׁוֹת בָּאוּ לְכָאן וּמ"ל הוּא מ"ל אַחַר וְאִם לֹא נָשְׂאָהּ יְשַׁלֵּם הַקֶּנָס וְהוֹלֵךְ לוֹ וּבְנִישּׂוּאָיו עִמָּהּ חִיּוּב אַחַר הוּא וְהָא דְּמָיָא לְאִשָּׁה שֶׁמָּחֲלָה אוֹ נִפְרָעָה וְתָכַף גֵּירְשָׁהּ דְּאָז אָמְרִינַן מ"ל הוּא מ"ל אַחַר וְאִם רָצָה לְהַחֲזִירָהּ אֵין לָהּ אֶלָּא מָנָה אֲבָל כָּל עוֹד דַּאֲגִידָא בֵּיהּ אִי אֶפְשָׁר לוֹמַר מ"ל הוּא מ"ל אַחַר דִּמְחַסְּרָא גִּיטָּא מִנַּיהּ וּבְמַה יִפָּקַע הָאִיסּוּר דְּכָל הַפּוֹחֵת לַבְּתוּלָה וכו'.

ומ"ש עוֹד שָׁם מַהָרַב בע"הט וממ"ש עָלָיו בְּסֵפֶר תִּיקּוּן סוֹפְרִים הִנֵּה אע"ג דְּסֵפֶר תִּיקּוּן סוֹפְרִים שֶׁעַל ס' בע"הט אֵינוֹ בְּיָדֵינוּ מ"מ ממ"ש בִּדְבָרָיו בָּא מַעֲשֶׂה לְיָדוֹ בְּאִשָּׁה שֶׁמָּחֲלָה כְּתֻבָתָהּ לְבַעְלָהּ וְגֵירְשָׁהּ וְרָצָה לְהַחֲזִירָהּ וּכְתַב לַהּ כְּתֻבָּה מִנֵּהּ מְבוֹאָר הַדָּבָר שֶׁהַדָּבָר תָּלוּי בְּגֵירוּשִׁין דאל"כ מַאי וְגֵירְשָׁהּ דְּקָאָמַר הו"ל לְמֵימַר וְרָצָה לְקַיְּמָהּ בִּסְתָם וְכֵן הוּא פְּשִׁט דִּבְרֵי הָרַב בע"הט שָׁם וְכֵן מ"ש מֵהָרַמְבַּ"ם בְּיבָמָה שֶׁאֵין לָהּ כְּתֻבָּה מִבַּעְלָהּ וכו' מִשָּׁם נָמֵי אֵין רְאָיָה דְּלָא עָדִיף מִגַּבְרָא דְּאָתֵי מֵחֲמָתֵיהּ דְּאִם הַיָּבָם לֹא כָּתַב לָהּ כְּתֻבָּה אוֹ שֶׁמָּחֲלָה לוֹ וְרָצָה לְגָרְשָׁהּ תֶּכֶף אֵין לָהּ כְּלוּם וְאִם יִרְצֶה לְהַחֲזִירָהּ כּוֹתֵב לָהּ מָנֶה חוּץ מִמַּה שי"ל אֵינוֹ דּוֹמֶה גּוּף א' לִשְׁנֵי גּוּפוֹת אע"פי שֶׁאִשָּׁה הִקְנוּ לוֹ מִן הַשָּׁמַיִם וַאֲחַר כָּל זֶה הֵבִיא ממ"ש בְּקָטָן שֶׁנָּשָׂא וְהִגְדִּיל דִּכְתֻבָּתָהּ קַיֶּמֶת שע"מ כֵּן קַיְּמָהּ ומ"ש התו' שָׁם דְּאֵין כָּאן סְתִירָה לִדְבָרָיו דְּשָׁם אַיְירֵי בְּשֶׁלֹּא פֵּרַשׁ וכ"כ בַּהֲבָנַת דִּבְרֵי הלח"מ בפי"א מֵהֵ"א דִּין ז' דְּכָתַב בָּתַר מֵעִיקָּרָא אָזְלִינַן בְּהָכִי אַיְירֵי ע"כ.

וּלְדַעְתִּי זֶה צָרִיךְ לוֹ סַעַד לְתוֹמְכוֹ כֵּינָן דְּחָשְׁבִינַן בְּעִילָתוֹ אַחַר שֶׁהִגְדִּיל כְּהַתְחָלַת נִישׂוּאָיו דְּהָיְתָה בְּתוּלָה מ"ל קַיְּמָהּ עוֹד כַּמָּה יָמִים אוֹ מָחֲלָה לוֹ אוֹ פֵּרַשׁ אַחַר שֶׁגָּדַל וְכָל זֶה לֹא הו"ל לְשַׁתּוֹק קַמָּאֵי אוֹ בָּתְרָאֵי וְכָל הַדּוֹחֵק הַזֶּה שֶׁנִּדְחַק וּבְפָרָט בְּמַה שֶׁפֵּירֵשׁ בְּדִבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א וְהָרַאֲבָ"ד דְּאִיְּירוּ בְּנִכְנְסָה לְחֻפָּה וְלֹא נִבְעֲלָה הוּא כְּדֵי לְהַעֲמִיד דִּבְרֵי הגו"ר שֶׁכָּתַב בִּתְחִילַת דְּבָרָיו וְלֹא זוֹ הַדֶּרֶךְ לְדָחוֹק בִּפְרָצוֹת דְּחוּקוֹת בְּדִבְרֵי הָרִאשׁוֹנִים כְּדֵי לַאֲשֶׁר וּלְקַיֵּים דִּבְרֵי הָאַחֲרוֹנִים וְאַדְרַבָּה הו"ל לְהַקְשׁוֹת להגו"ר מִדִּבְרֵיהֶם כִּי רִאשׁוֹנִים כְּמַלְאָכִים: שׁוּב רָאִיתִי לוֹ שָׁם בְּהַשְׁמָטוֹתָיו דַּף קס"ח ע"ב שֶׁהֵבִיא מִדִּבְרֵי הָרַדְבָּ"ז ח"ב סי' תרי"ב שֶׁהֵבִאנוּ לְעֵיל וְכָתַב עָלָיו דְּאִשְׁתְּמִיט לֵיהּ דִּבְרֵי הָרִי"ף וְהָרַאֲבָ"ד הנז' דְּכָתְבוּ בְּמוֹחֶלֶת לְעַצְמָהּ תַּשְׁאִיר לְעַצְמָהּ שִׁיעוּר כְּתֻבָּה וְהוּא שָׁם נִסְתַּפֵּק בָּזֶה וּפְשִׁיט לֵיהּ מִסְּתָמָא דְּנַפְשֵׁיהּ וע"ז יֵשׁ לְהָשִׁיב דש"ות הָרִי"ף מֵחָדָשׁ נָדְפְּסוּ ואע"פי שֶׁהָיָה בכ"י בְּיַד הָרִאשׁוֹנִים וּמְבִיאִים מִדְּבָרָיו הָרַב בע"הט וּבְפָרָט בְּדִין זֶה דַּף מ"ה ע"ג וְכֵן רַבֵּינוּ יְרֻחָם כַּמָּה זִמְנֵי וּמֵבִיא מִמֶּנּוּ הב"י לִפְעָמִים מ"מ בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ בְּעֵט בַּרְזֶל אֵין תֵּימַהּ אִם לֹא רָאָהוּ וְכֵן מַהָרָאֲבָ"ד שֶׁהֵבִיא מִמֶּנּוּ הָרַשְׁבָּ"א שָׁם ח"ד מוּכָח דְּאֵין אוֹתָם הַדְּבָרִים בְּהַשָּׁגוֹתָיו שֶׁהֵם בְּיַד כָּל אָדָם וְכֵן בְּקֻשְׁטִי בהר"ם וְלֹא מָצָאתִי וְאֵין זֶה תֵּימַהּ אִם לֹא רָאָה אוֹתָם אֲבָל מִדִּבְרֵי הָרִא"ש בִּפְסָקָיו שֶׁהִזְכַּרְתִּי אֲנִי עָנִי אֵין מַה לְהָשִׁיב כִּי זֶה מָצוּי וְרָגִיל בְּיַד כָּל אָדָם וְהַשְׁתָּא הָכָא הַמְחַבֵּר הנז' מְסַתְּמוֹת דְּבָרָיו שֶׁהִשִּׂיגוּ לְהָרַדְבָּ"ז מֵהָנֵי רַבָּנָן קַדִּישֵׁי מוּכָח דְּהָדַר מֵר מִשֶּׁמְּעַתְּתֵיהּ מַה שֶׁנִּדְחַק לוֹמַר בְּדִבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א הנז' דְּאַיְירֵי בְּנִכְנְסָה לְחֻפָּה וְלֹא נִבְעֲלָה דְּאִם נִבְעֲלָה אֲפִילּוּ לֹא גֵּירְשָׁהּ אֵין לָהּ אֶלָּא מָנֶה כְּדֵי לְקַיֵּים דִּבְרֵי הגו"ר.

עוֹד הַקֻּשָׁה הַמְחַבֵּר הַנַּ"ל עַל דִּבְרֵי הָרַדְבָּ"ז הנז' שָׁם שֶׁכָּתַב אִם גֵּירְשָׁהּ וְהֶחֱזִירָהּ אֵין לָהּ אֶלָּא מָנֶה אא"כ הֶחֱזִירָהּ סְתָם שֶׁהַגְּאוֹנִים לֹא חִילְקוּ בְּכָךְ אֶלָּא הַדָּבָר תָּלוּי בִּפְרִיעַת כְּתֻבָּתָהּ הָרִאשׁוֹנָה דְּאִם פֵּרְעָה כּוֹתֵב לָהּ מָנֶה וְאִם לֹא פֵּרְעָה אֵין צָרִיךְ לִכְתֻבָּה אַחֶרֶת ע"כ.

וְאַחֲרֵי הַמְּחִילָה הָרְאוּיָה אִישְׁתְּמִיט לֵיהּ דִּבְרֵי הָרַדְבָּ"ז עַצְמוֹ שָׁם סִימָן שס"ד שֶׁכָּתַב בְּכִתֻבָּה שֶׁהִפְסִידָה אוֹתָהּ מַחֲמַת מַרְדָּה וּבַעְלָהּ רָצָה לְהַחֲזִירָהּ שֶׁצָּרִיךְ לִכְתּוֹב לָהּ כְּתֻבָּה אַחֶרֶת שֶׁהָרִאשׁוֹנָה כְּבָר נִמְחַל שִׁעְבּוּדָהּ וְדִקְדֵּק כֵּן מִדִּבְרֵי הָרָ"ן יעו"ש.

וְסִיֵּים וא"ת וְהָא קי"ל כֹּל הַמְגָרֵשׁ אִשְׁתּוֹ וּמַחֲזִירָהּ ע"ד כְּתֻבָּה הָרִאשׁוֹנָה מַחֲזִירָהּ וּמַשְׁמַע דא"צ לִכְתּוֹב לָהּ כְּתֻבָּה אַחֶרֶת הֵא לְךָ דִּלְעוֹלָם בְּהֶחֲזִיר סְתָם עֲסִיקְנַן וְלֹא הִסְפִּיק לְהַגְבּוֹתָהּ עַד שֶׁהֶחֲזִירָהּ וְלֹא נִמְחַל שִׁעְבּוּד הַשְּׁטָר עֲדַיִין ע"כ הֲרֵי מְכֻוָּן דְּבָרָיו עִם דִּבְרֵי הַגְּאוֹנִים דע"כ לָא אָמְרִינַן כָּל הַמְגָרֵשׁ אִשְׁתּוֹ וּמַחֲזִירָהּ ע"מ כְּתֻבָּה הא' מַחֲזִירָהּ וְאֵין צָרִיךְ לִכְתֻבָּה אַחֶרֶת ה"מ שֶׁלֹּא נִמְחַל שִׁעְבּוּד כְּתֻבָּתָהּ הָרִאשׁוֹנָה בְּמִחִילָה אוֹבְפֵירָעוֹן וְהָרַדְבָ"ז בְּכָאן סי' תרי"ב קִיצֵּר בְּמוּבָן וְסָמַךְ לוֹ עַל מַה שֶׁכָּתַב כְּבָר: כָּאן לְבַסּוֹף מַסְקָנָא דְּמִילְּתָא הַמְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְרָצָה לְהַחֲזִירָהּ צָרִיךְ לַחְקוֹר וְלִדְרוֹשׁ אִם נִמְחַל שִׁעְבּוּד כְּתֻבָּתָהּ הא' ע"י פֵּירָעוֹן אוֹ מְחִילָה דְּאָז צָרִיךְ לָהּ כְּתֻבָּה אַחֶרֶת בְּמָנָה וַאֲפִ שֶׁהָרִאשׁוֹנָה קַיֶּימֶת דַּהֲרֵי הִיא כְּחַסְפָּא בְּעָלְמָא ומ"ש שֶׁיִּכְתּוֹב לָהּ מָנֶה הַיְינוּ בְּסָתָמָא כְּדֶרֶךְ כָּל הַבְּעוּלוֹת דְּאִם לֹא רָצְתָה בְּסָךְ זֶה מִי מוֹנְעָהּ וכמ"ש לְעֵיל מֵהָרַב המבי"ט.

וְאִם לֹא נִמְחַל שִׁעְבּוּד כְּתֻבָּה הָרִאשׁוֹנָה אִם אֵינוֹ קַיָּים יִכְתּוֹב לָהּ אַחֶרֶת כָּרִאשׁוֹנָה דת"ל אֲפִילּוּ אִם הִיא נְשׂוּאָה צָרִיךְ לִכְתּוֹב כְּתֻבָּה דְּאִירַכַּסָא. וְאִם הַכְּתֻבָּה קַיֶּימֶת אֵין צָרִיךְ לִכְתּוֹב לָהּ אַחֶרֶת וע"ז הוּא שֶׁאָמְרוּ כָּל הַמְגָרֵשׁ אִשְׁתּוֹ וּמַחֲזִירָהּ ע"מ כְּתֻבָּה הָרִאשׁוֹנָה מַחֲזִירָהּ: סִימָן י"ג כָּתַב הָרַב כנ"הג סי' ס"ו הג"הט אוֹת י"א מִמָּהָרָ"ם מִינְץ מִי שֶׁאָנַס בְּתוּלָה וְנִישֵּׂאת לוֹ אֵין לָהּ כְּתֻבָּה אֶלָּא מָנֶה ע"כ.

וְרָאִיתִי לוֹ שָׁם לְהָרַב דְּמַיְיתֵי מִבָּרַיְיתָא דִּכְתֻבּוֹת דַּף ט"ל תַּנְיָא אִידַּךְ אע"פִי שֶׁהָאוֹנֵס נוֹתֵן מִיָּד כְּשֶׁיּוֹצֵא אֵין לָהּ עָלָיו כְּלוּם רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר יֵשׁ לָהּ כְּתֻבָּה מָנֶה שָׁמְעִינַן מֵהָא דְּמִי שֶׁאָנַס בְּתוּלָה וְנִישֵּׂאת לוֹ דְּחָשְׁבִינַן לָהּ לְגַבֵּי נַפְשֵׁיהּ כִּבְעוּלָה וְאֵין לָהּ כְּתֻבָּה אֶלָּא מָנֶה וְיֵשׁ שָׁם הַגָּהָה וְז"ל תו' ד"ה מ"ט תִּיקְנוּ רַבָּנָן כְּתֻבָּה כְּדֵי שֶׁלֹּא תְּהֵא קַלָּה בְּעֵינָיו לְהוֹצִיאָהּ אע"ג דִּבְתוּלָה יֵשׁ לָהּ כְּתֻבָּה מִן הַתּוֹרָה זֹאת בְּעוּלָה הִיא ע"כ וְהִיא פְּלוּגְתָּא דְּרַבָּנָן וְרַשְׁבָּ"ג שָׁם אִם כְּתֻבַּת אִשָּׁה דְּאוֹרָיְיתָא אוֹ דְּרַבָּנָן וְהַתוֹ' נָקְטִי כְּרַשְׁבָּ"ג וכ"כ גַּם בִּיבָמוֹת דַּף ח' דְּהָוְיָא דְּאוֹרָיְיתָא כְּרַשְׁבָּ"ג וכ"כ רַשְׁ"י בְּחוֹמֶשׁ בַּפָּסוּק מָהוֹר יִמָּהֲרֶנָּה וכמ"ש הרא"ם שָׁם ובס' עוֹשֶׂה שָׁלוֹם דַּף ג' מַיְיתֵי מֵרַשְׁ"י דְּסַנְהֶדְרִין ד"ח דִּכְתַב דְּהָוְיָא דְּרַבָּנָן וּלְעִיקַּר קֻשְׁיַת הָרַמְבַּ"ן דִּכְתַב שָׁם הרא"ם עַיֵּין להמש"ל פ"א מה' נַעֲרָה ולפ"ז דְּסֵרוּגִיִּין דְּעָלְמָא כְּרַבָּנָן דִּכְתֻבָּה דְּרַבָּנָן הִיא אֵין כָּאן רְאָיָה דְּאֵין לָהּ אֶלָּא מָנֶה.

וְתוּ דְּאַף לפי' התו' לָא שָׁמְעִינַן אֶלָּא דִּכְתֻבָּה מִגֵּהּ אע"ג דִּבְעוּלַת עַצְמוֹ הִיא אֲבָל לֹא לִכְתּוֹב לָהּ כְּתֻבָּה דַּהֲרֵי שָׁם פְּלוּגְתָּא דְּרַבָּנָן ור"י וּפָסְקוּ כְּרַבָּנָן דְּאַצ"ל לָהּ כְּתֻבָּה כֵּינָן דְּלָא מָצֵי מַפֵּיק לַהּ וְעַד אָחָרָן מָרָן בסי' קע"ז מַשְׁמַע דְּגַם עַכְשָׁיו נוֹהֵג זֶה וְאַף דְּאֵין דָּנִין דִּינֵי קְנָסוֹת כַּנּוֹדָע וְגַם לֹא דִּין אוֹנֵס וּמְפַתֶּה דְּבָעֵינַן מֻמְחִין וכמ"ש הָרַמְבַּ"ם בְּפֵ"ה מהל' סַנְהֶדְרִין מ"מ כֵּינָן דְּמְנַדִּין אוֹתוֹ עַד שֶׁיִּתֵּן אֶת הָרָאוּי לוֹ אוֹ אִם תָּפַס הָאָב כְּדֵי הַזִּיקוֹ כמ"ש שָׁם הָרַמְבַּ"ם וְהַטּוּר א"ה סי' קע"ז וש"ע וְהַלְּבוּשׁ שָׁם וְכֵן בְּרִישׁ ח"מ בְּהֶכְרֵחַ לְקַבֵּל עֵדוּת בְּשִׁבְיל זֶה כמ"ש מהריק"ש בְּהַגָּהוֹתָיו שָׁם וְאִם בְּהוֹדָאָתוֹ שֶׁיּוֹדֶה דְּאָז פָּטוּר מֵהַקְנָס כַּנּוֹדָע לֵיתֵהּ בז"הז דְּהוֹדָאָה שֶׁמּוֹדֶה כְּמוֹדָה חוּץ לב"ד כמ"ש הָרֹא"שׁ בפ"ק דְּקִדּוּשִׁין והב"י שָׁם בח"מ מֵהָרַמְבַּ"ן וכ"פ בְּסִימָן שמ"ח וכ"כ כנ"הג מִשֵּׁם הָרַדְבָ"ז ח"א סי' ר"ך וא"כ לָא מַשְׁכַּחַת דִּינוֹ שֶׁל הָרַב שֶׁיִּכְתּוֹב לָהּ כְּתֻבָּה אֶלָּא בְּבוֹגֶרֶת דְּאֵין לָהּ קְנָס אוֹ נַעֲרָה אִם מָחֲלוּ לוֹ בְּקְנָס וְכָל זֶה הי"ל לְבָאֵר וּמַה גַּם כנ"הג דְּהֵבִיא דְּבָרָיו בִּסְתָמוֹת אֲבָל מְפֹתֶּה שֶׁאֵינוֹ נוֹתֵן קְנָס רַק כְּשֶׁלֹּא יִשָּׂאֶנָּה אִם נָשָׂא אוֹתָהּ כָּתַב הָרַמְבַּ"ם בַּפֵּ"א מהל' נַעֲרָה וְהַטּוּר סי'

קע"ז שֶׁכּוֹתֵב לָהּ כְּתֻבָּה כִּשְׁאָר הַבְּתוּלוֹת וְעַיֵּין לְהמש"ל שָׁם מ"ש בָּזֶה וְעַיֵּין לְהרשב"ש סי' נ"א ומ"ש בס' שָׁרְשֵׁי הַיָּם ח"ב דַּף נ' דְּלֹא רָאָה המש"ל לְדִבְרֵי הרשב"ש הַנַּ"ל אֵין כָּאן קֻוּשְׁיָא שֶׁלֹּא נִדְפַּס בְּיָמָיו דהמש"ל נָח נַפְשֵׁיהּ שְׁנַת תפ"ז כמ"ש בש"הג ח"א דַּף מ"ב ורשב"ש יָצָא לְדִפּוּס שְׁנַת תק"ב וְעַיֵּין לְהחק"ל א"ה סי' ל"ב.

אֲבָל הָאוֹנֶס נוֹתֵן מִיָּד בִּזְמַן הַבַּיִת ובז"הז מְנַדִּין אוֹתוֹ עַד שֶׁיְּשַׁלֵּם הַשִּׁיעוּר אוֹ אִם תָּפַס אָבִיהָ: וְהִנֵּה הָרַדְבָ"ז ח"ב סי' י"ט כָּתַב דְּמַאנָּס אע"ג דְּמִיפְּטַר מֵהַקְּנָס חַיָּיב לְיַשָּׁאֲנָהּ אע"ג דְּלֹא מָצָא כֵּן בְּפֵירוּשׁ דְּהָרַמְבַּ"ם מְנָאם לִשְׁתֵּי מְצִוֹת הֲרֵי דְּלָאו הָא בְּהָא תַּלְיָא וְתוּ דְּמוֹדֶה בְּקְנָס אָמְרִינַן וְהָא לָאו קְנָסָא הוּא וַאֲפִילּוּ תֵּימָא שֶׁהוּא עוֹנֶשׁ עוֹנֶשׁ לָאו הַיְינוּ קְנָס ואע"ג דקי"ל מִי שֶׁעָבַר עֲבֵירָה אֵין מַלְקִין אוֹתוֹ מִטַּעְמָא דְּאֵין אָדָם מֵשִׂים עַצְמוֹ רָשָׁע בְּמוֹדֶה שֶׁאָנַס אִשָּׁה לֹא שַׁיָּיךְ הַאי טַעְמָא וְתוּ דְּהַקְּנָס חִידּוּשׁ הוּא וְאֵין לְךָ בּוֹ אֶלָּא חִידּוּשׁוֹ הִילְכָךְ אֵין לָנוּ אֶלָּא מ"ש תּוֹרָה וְלוֹ תִּהְיֶה לְאִשָּׁה בִּשְׁלָמָא גַּבֵּי מְפַתֶּה וכו' אֲבָל גַּבֵּי אוֹנֶס שֶׁחַיָּיב תַּרְתֵּי אַפִּילּוּ אִם הוֹדָה בַּקְּנָס עֲדַיִן חַיָּיב צַעַר בּוֹשֶׁת וּפְגָם שֶׁהוּא מָמוֹן וְחַיָּיב לְיַשָּׁאֲנָהּ וְכוֹפִין אוֹתוֹ ע"ז ע"כ.

וְשָׁם בסי' ס"ג כָּתַב וּלְעִנְיָן לָדוּן דִּין זֶה מְשַׁמְּתִינַן לֵיהּ וכו' וּלְעִנְיַן לִישָּׁא אוֹתָהּ וְלִשְׁאָר דְּבָרִים אע"ג דְּלָא עָבְדִינַן שְׁלִיחוּתַיְיהוּ אֶלָּא בְּמִילְּתָא דְּשִׂכְיחַ וְאוֹנֶס וּמְפַתֶּה לָא שְׂכִיחַ מִגּוֹ דְּנָחֲתִינַן לָדוּן לְפַלְגָא נָחֲתִינַן לְכֻלְּהוּ הִילְכָךְ לְעִנְיַן חִיּוּב אִם יֵשׁ עֵדִים בַּדָּבָר כּוֹפִין אוֹתוֹ לִישָּׁא אוֹתָהּ לְקַיֵּים מ"ע דּוּלּוּ תִּהְיֶה לְאִשָּׁה וּמְשַׁלֵּם צַעַר וּבוֹשֶׁת וּפְגָם אֲבָל קְנָס אֵין כּוֹפִין אוֹתוֹ אֶלָּא אִם תָּפַס וְאִם הוֹדָה פָּטוּר מֵהַקְּנָס וּמְשַׁלֵּם הַמָּמוֹן וְנוֹשֵׂא אוֹתָהּ ע"כ וְהֵבִיא דְּבָרָיו מהריק"ש בְּהַגָּהוֹתָיו בא"העז שָׁם עַל מ"ש מָרָן סי' ג' הָאוֹנֵס אֶת הַבְּתוּלָה חַיָּיב לִישָּׁא אוֹתָהּ כָּתַב וַאֲפִילּוּ אֵין עֵדִים בַּדָּבָר אֶלָּא כְּשֶׁהוֹדָה ע"כ: וְדָבָר ה' בְּפִיהוּ אֱמֶת שכ"כ בְּסֵפֶר הַחִינּוּךְ סֵדֶר תצא סי' תַּק"ם ותקמ"ב וְהֵבִיאוֹ בְּסֵפֶר עֶרֶךְ הַשֻּׁלְחָן רֵישׁ ח"מ וכ"כ בַּסָּמָ"ק סי' קפ"ב הֵבִיאוֹ בְּסֵפֶר פַּחַד יִצְחָק ח"א דַּף ל"ב וכ"כ מָהַרְשָׁ"ל בפ' הַחוֹבֵל הֵבִיאוּ הָרַב ער"הש שָׁם וכ"נ מִלְּשׁוֹן הַסָּמָ"ג דְּכָתַב מ"ע וְכֵן מִלְּשׁוֹן מָרָן בש"ע דְּכָתַב הָאוֹנֵס אֶת הַבְּתוּלָה חַיָּיב לִישָּׁא אוֹתָהּ מַשְׁמַע בְּכָל אוֹפָן שֶׁיִּהְיֶה.

אֶפֶס כִּי עַז מ"ש אִם הוֹדָה נִפְטַר מֵהַקְּנָס לֵיתֵהּ לְדִידַן בז"הז וְכַנַּ"ל מֵהָרַמְבַּ"ן שֶׁכָּתְבוּ הוּא עַצְמוֹ בח"א סי' ר"ך וְהַתֵּימַהּ עַל הָרַב ער"הש שָׁם אַחַר שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי הָרַדְבָ"ז הנז' סַיֵּים וא"כ נִרְאֶה דְּאִם מוֹדֶה שֶׁאָנַס ואח"ך בָּאוּ עֵדִים שֶׁפָּטוּר מֵהַקְּנָס וְחַיָּיב לִישָּׁא אוֹתָהּ דֻּמְיָא לְאוֹמֵר גָּנַבְתִּי וּבָאוּ עֵדִים שֶׁגָּנַב כֵּיוָן שֶׁחַיַּיב עַצְמוֹ בַּקֶּרֶן בְּהוֹדָאָתוֹ ע"כ אֵיךְ לֹא נִזְכַּר מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ן הַנַּ"ל דְּהוֹדָאָה בז"הז מָגֵן שַׁוְיָא: וְהִנֵּה מהר"א יִשְׂרָאֵל בְּסִפְרוֹ אַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל דַּף י"ב הֵבִיא דִּבְרֵי הָרַדְבָ"ז הנז' ושכ"כ הָרַב הַחִינּוּךְ ומהרי"קו שׁוֹרֶשׁ קכ"ט וְהָרַשְׁבָּ"ץ ח"ב סי' ח"י וְהִקְשָׁה ע"ז ממ"ש הָרַמְבַּ"ם וְהַסָּמָ"ג וְהַטּוּר דְּאֵין דָּנִין דִּין מוֹצִיא ש"ר בז"הז מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ ד"נ וְהוֹצִיאוּ זֶה ממ"ש בְּרֵישׁ סַנְהֶדְרִין דְּרַבָּנָן סָבְרִי דְּאֵין דָּנִין דִּין זֶה שֶׁל מש"ר מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ דִּינֵי נְפָשׁוֹת מִשּׁוּם שֶׁחוֹשְׁשִׁין לְלַעַז וּפֵירְשׁוּ התו' וְהָרַ"ן שֶׁהַלַּעַז הוּא שֶׁמָּא יָבִיא עֵדִים שֶׁזִּיּנְּתָה צָרִיךְ ב"ד שֶׁל כ"ג וְיֵשׁ לַעַז עַל הג' שֶׁיָּשְׁבוּ לַדִּין שֶׁיֹּאמְרוּ הָעוֹלָם שֶׁאֵינָם מֻומְחִים וְלָכֵן הוֹסִיפוּ עֲלֵיהֶם וּמִינָּה לָמְדוּ דה"ה בז"הז דְּאֵין דָּנִין דִּין מש"ר מַעַתָּה הֵיא גּוּפָהּ אֵיכָא טַעְמָא בְּעִנְיַן אוֹנֶס לִהְיוֹת לוֹ לְאִשָּׁה שֶׁאִם יָעִידוּ עֵדִים שֶׁאָנָסָהּ וְיַחַיְּבוּהוּ ב"ד לִישָּׁא אוֹתָהּ יֹאמְרוּ לָמָּה לֹא נָתַן קְנָס לְאָבִיהָ לְקַיֵּים קְרָא כְּדִכְתִיב

צָרִיךְ לְהָשִׁיב לָהֶם דְּאֵין דָּנִין דִּינֵי קְנָסוֹת אֶלָּא ב"ד הַסְּמוּכִים בא"י וְאֵין לְךָ לַעֲז גָּדוֹל מִזֶּה שֶׁיֹּאמְרוּ שֶׁהַדַּיָּנִים שבז"הז אֵינָם בְּקִיאִים ע"כ.

וּלְזֶה יֵשׁ לוֹמַר כֵּיוָן דְּנָהֲגוּ רָאשֵׁי יְשִׁיבוֹת לְנַדּוֹתוֹ עַד דְּיָהֵיב שִׁיעוּרָא אוֹ אִם תָּפַס הָאָב עַד כְּדֵי הַשִּׁיעוּר וכמ"ש הָרִי"ף בפ' הַחוֹבֵל וְהָרַמְבַּ"ם פֶּ"ה מה' סַנְהֶדְרִין וְטוּר וש"ע רֵישׁ ח"מ ובא"העז סִימָן קע"ז הֲרֵי פָּרַע הַקָּנָס וְתוּ דְּמִזֶּה נוֹדַע דְּאֵין לָנוּ סְמוּכִים וְלֵיכָּא לַעֲז.

וְעוֹד יֵשׁ לְחַלֵּק מֵעִנְיַן מש"ר שֶׁהוּא עִנְיָן אַחֵר וְהוּא תָּלוּי זֶה בָּזֶה שֶׁמִּמֶּנּוּ נִמְשָׁךְ דְּאִם זִיְּנָתָה תַּחְתָּיו בְּרְצוֹנָהּ תִּתְחַיֵּיב סְקִילָה לְהָאוֹנֵס דְּיֵשׁ בּוֹ ב' עִנְיָנֵי' דְּנִישּׂוּאֶיהָ אינ' תְּלוּיִים בְּקָנָס דְּשֶׁנֵּי עֲשִׂיָּן הֵם דְּאַף אִם יִפָּטֵר מֵהַקָּנָס בְּאִם מָחֲלוּ לוֹ אוֹ אִם הִיא בּוֹגֶרֶת יִתְחַיֵּיב לְיִשָּׂאֶנָּה וּכְמוֹ שֶׁנִּסְתַּפֵּק בָּזֶה מהריט"ץ סי' ק"ח בְּבוֹגֶרֶת וְכֵן י"ל בִּמְגוֹרֶשֶׁת אוֹ מְמָאֶנֶת וְאַשְׁאָרָא דְּאֵין לָהֶם קְנָס.

וּלְפִי דִּבְרֵי הָרַדְבָּ"ז וְהַפַּת דְּסָבְרִי הָכִי אֵין כָּאן סָפֵק שֶׁחַיָּיב לְיִשָּׂאֶנָּה וְכֵן מְבֹאָר בְּדִבְרֵי הָרַשְׁבָּ"ץ ח"ב סי' ח"י שֶׁכָּתַב וְאִם הִיא בּוֹגֶרֶת אֲנוּסָה חַיָּיב בְּכֹל אֶלָּא שֶׁלֹּא יֵשׁ לָהּ קְנָס. וּמִמֵּילָא יָצָא לָנוּ יִשּׁוּב אַחֵר כֵּיוָן דְּאִיכָּא לְמֵימַר כֵּיוָן שֶׁהִיא בּוֹגֶרֶת וְלָכֵן לֹא שִׁילְּמוּ קְנָס לֵיכָּא לַעֲז כ"כ כֵּיוָן דְּאִיכָּא שְׁנֵי צְדָדִים בַּדָּבָר: עוֹד כָּתַב שָׁם הָרַב הַנַּ"ל לְהוֹכִיחַ דְּלָא כְּהָרַדְבָּ"ז וְהוּא ממ"ש בְּכְתֻבּוֹת דַּף מ"א דְּפָרִיךְ הַשַּׁ"ס עַל הַמִּשְׁנָה הָאוֹמֵר פְּתִיתֵי בְּתוֹ שֶׁל פ' מְשַׁלֵּם בּוֹשֶׁת וּפְגָם ע"פי עַצְמוֹ אֲבָל לֹא קְנָס דְּפָרִיךְ וְלִיתְנֵי אֲנַסְתִּי לָא מִבַּעְיָא קָאָמַר ל"מ אֲנַסְתִּי דְּלָא קָפְגִים לַהּ דְּמְשַׁלֵּם בּוֹשֶׁת וּפְגָם ע"פי עַצְמוֹ אֲבָל פִּתִּיתִי דְּקָפְגִים לַהּ אִימָא לָא מְשַׁלֵּם ע"פי עַצְמוֹ קמ"ל ע"כ וְאִם אִיתָא דְּבְהוֹדָאָתוֹ חַיָּיב לְיִשָּׂאֶנָּה הו"ל לְהַשַּׁ"ס לְמֵימַר הָכִי לָא מִבָּעְיָא בַּאֲנוּסָה דְּלָא מַפְסֶדֶת כְּלוּם בְּמַאֲמָרוֹ כֵּיוָן דְּשׁוֹתָה בַּעֲצִיצוֹ אֶלָּא אֲפִילּוּ בְּאוֹמֵר פְּתִיתֵי דְּמַפְסֶדֶת בְּדִיבּוּרוֹ דכ"ע פָּרְשִׁי מִינָּהּ וְתִשָּׁאֵר עֻגּוּנָה דְּאֵין כּוֹפִין אוֹתוֹ לְיִשָּׂאֶנָּה כְּמוֹ הָאוֹנֵס לָאו כָּל כְּמִינֵיהּ לָתֵת בּוֹשֶׁת וּפְגָם לְהַחְזִיק הָעִנְיָן וּבְמָקוֹם אִיתָא דְּהַגְּאוֹנִים פֵּרְשׁוּ לָא מִבַּעְיָא אֲנַסְתִּי דְּלָא קָפְגִים לָהּ שֶׁאֵינָהּ מִזְדַּלְזֶלֶת בְּכָךְ וְאֵין רוֹב ב"א פּוֹרְשִׁים מִמֶּנָּה ע"כ.

וּפְשִׁיטָא דְּהַבָּדָלָה זוֹ מִלְּיַנְּשָׂא עִמָּהּ מְבֹאָר מִזֶּה דְּאֵין כּוֹפִין אוֹתוֹ לְיִשָּׂא אוֹתָהּ ע"כ. זֹאת אָשִׁיב מִלִּבִּי דְּיָדוּעַ דְּאֵין לְהוֹלִיד דִּין מִכֹּחַ קֻוּשְׁיָא מְשׁוּם דְּאִם נָפַל הַיְסוֹד שֶׁתִּתְוַרְץ הַקֻּוּשְׁיָא נָפַל הַבִּנְיָן עוֹד י"ל דְּהַשַּׁ"ס מִילְּתָא פְּסִיקְתָּא נָקַט שֶׁהוּא טַעַם כּוֹלֵל לְכָשֶׁלֹּא יִרְצֶה אָבִיהָ אוֹ הִיא מִלְּיַנְּשָׂא עִמּוֹ וְנָקַט טַעַם קָפְגִים לָהּ וְלֹא קָפְגִים לָהּ וְכֵן י"ל בְּדִבְרֵי הַגְּאוֹנִים שֶׁהֵבִיא שֶׁכָּתְבוּ שֶׁאֵין לָהּ זִלְזוּל בְּכָךְ וְאֵין רוֹב ב"א פּוֹרְשִׁים מִמֶּנָּה כֵּיוָן שֶׁהִיא אֲנוּסָה שֶׁגַּם זֶה טַעַם כּוֹלֵל דְּשַׁיָּיךְ אַף בְּלֹא רָצָה בּוֹ אָבִיהָ אוֹ הִיא וּמִמֶּנּוּ לְדַיֵּיק מִדִּבְרֵיהֶם דְּאֵין חַיָּיב לְיִשָּׂאֶנָּה.

וְתוּ מ"ש בְּמֶפֻוָּתָה שֶׁהָיָה עוֹלֶה עַל הַדַּעַת לְמַפְטְרִיהּ כְּדֵי שֶׁלֹּא לְהַחְזִיק הָעִנְיָן הוּא דְּחֵיק וּרְחִיק וַהֲרֵי בְּמָמוֹנָא הוֹדָאַת בע"ד כְּמֵאָה עֵדִים דָּמֵי וּמֵהֵיכָא תֵּיתֵי לְמַפְטְרֵיהּ כְּדֵי שֶׁלֹּא לְהַחְזִיק הָעִנְיָן וְהָעִנְיָן אִיתֵיהּ וַהֲרֵי שׁוֹר שֶׁחוּט לְפָנֵינוּ דְּבְעוּלָה הִיא אֶלָּא דְּנִסְתַּפֵּק לָנוּ אִם בְּאוֹנֵס אִם בְּרָצוֹן וְעַל שְׁנֵיהֶם חַיָּיב בְּבוֹשֶׁת וּפְגָם וְיֵשׁ לְהַרְגִּישׁ עָלֶיהָ דְּמַר מ"ש בִּתְחִלַּת דְּבָרָיו כֵּיוָן דְּבְהוֹדָאָתוֹ נִפְטַר מֵהַקָּנָס וְאֵיךְ לֹא זָכַר שֹׁר שֶׁזֶּה לֵיתָא בז"הז וכמ"ש לְעֵיל אֲבָל מ"ש לְתַמּוֹהַּ עַל הָרַדְבָּ"ז בְּמַה שֶׁפֵּירֵשׁ בְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם אֵין דָּנִין וכו' הַיְנוּ כָּל דִּין אוֹנֵס וכו' הִיא תְּמִיהָא קַיְּמָת כֵּיוָן דלהרדב"ז גַּם שְׁאָר מִילֵּי אִיכָּא אֲבָל לְהָרַשְׁבָּ"ץ שֶׁכָּתַב

שֶׁמְּנַדִּין אוֹתוֹ עַל הַכֹּל עַד שֶׁיְּפַיְּסֶנָּה וְכֵן דַּעַת מַהַרְשַׁ"ל בפ' הַחוֹבֵל וּשְׁאָר רַבְּוָתָא דְּמְנַדִּין אוֹתוֹ לְבַד נִיחָא: וְכֵן בַּקּוֹדֶשׁ רָאִיתִי לְהָרַב שָׁרְשֵׁי הַיָּם ח"ב דַּף ג' שֶׁהִקְשָׁה עַל דִּבְרֵי הָרַדְבָ"ז הנז' ממ"ש הָרַמְבַּ"ם בפ"ג מהל' נַעֲרָה קִידֵּשׁ נַעֲרָה וְגֵירְשָׁהּ וְחָזַר וְקִידְּשָׁהּ וְהוֹצִיא עָלֶיהָ ש"ר עַל קִידּוּשָׁיו הָרִאשׁוֹנִים שֶׁזִּינְּתָה תַּחְתָּיו וְנִמְצְאוּ זוֹמְמִין ה"ז פָּטוּר וְכֵן וכו' וְכָל הַפָּטוּר אִם רָצָה לְגָרֵשׁ מְגָרֵשׁ ע"כ.

וְהִיא בַּעְיָא בִּכְתֻבּוֹת דַּף מ"ז וּפָסְקָה לְקוּלָּא כמ"ש מָרָן בכ"מ שָׁם וְאִי אִיתָא דּוּלּוּ תִּהְיֶה לְאִשָּׁה הִיא מְצָוָה בפ"ע הו"ל סְפֵיקָא דְּאוֹרָיְיתָא והו"ל לְמֵיזַל לְחוּמְרָא וכמ"ש המש"ל שָׁם וְאֵין חִילּוּק בֵּין מוֹצִיא ש"ר לְהָאוֹנֵס ע"כ.

וי"ל דמ"מ שָׁאנֵי אוֹנֶס דְּעָשָׂה מַעֲשֶׂה משא"כ מש"ר דְּאָמַר בְּפִיו אַף עַל גַּב דִּלְגַבֵּי קְנָס חָמוּר מִן הָעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה וכמ"ש בַּעֲרָכִין נִמְצָא הָאוֹמֵר בְּפִיו חָמוּר מְעֻוָּשֶׂה מַעֲשֶׂה שֶׁהֲרֵי מָשָׁל וכו' וְכֵיוָן דְּעָשָׂה הַמַּעֲשֶׂה אִם לֹא יִשָּׂאֶנָּה תִּהְיֶה לְבוֹשֶׁת וְגַם לְחֻרְפָּה וְהַתּוֹרָה דְּרָכֶיהָ דַּרְכֵי נוֹעַם וּמִדְּבְרֵי המש"ל שֶׁהִנִּיחַ בצ"ע עַל הָרַמְבַּ"ם מוּכָח כְּדִבְרֵי הָרַדְבָ"ז דְּהַקְּנָס אֵינוֹ תָּלוּי בְּנִישּׂוּאִין וְלָכֵן הִנִּיחַ בצ"ע וי"ל עַל הָרַמְבַּ"ם כֵּיוָן דְּבְמוֹצִיא ש"ר בְּעִיקָּרוֹ לֵיכָּא בּוֹשֶׁת וּפְגָם רַק קְנָס וּמַלְקוּת וְתִהְיֶה לוֹ לְאִשָּׁה לָכֵן בְּסְפֵיקוֹ דְּהוֹצִיא ש"ר עַל נִישּׂוּאָיו הָרִאשׁוֹנִים פָּטוּר מִנִּישּׂוּאֶיהָ מִשּׁוּם בּוֹשֶׁת וְגַם דְּרֻבָּא מָמוֹנָא שְׁאָר וּכְסוּת וכמ"ש הָרַדְבָ"ז שָׁם שֶׁהוּא בִּכְלַל מָמוֹן דְּצַעַר וּבוֹשֶׁת וּפְגָם וּבָזֶה ל"ק מַה שֶּׁהִקְשָׁה הָרַב הנז' עַל מהריט"ץ שָׁם שֶׁנִּסְתַּפֵּק כְּמַאֲנֵס אֶת הַבּוֹגֶרֶת אִם חַיָּיב לְיַשֵּׂא אוֹתָהּ דְּשָׁאנֵי בְּמוֹצִיא ש"ר וכמ"ש וְכֵן מ"ש עָלָיו דְּעִיקַּר סְפֵיקוֹ לָא שְׁמִיעַ לֵיהּ הוֹאִיל וּכְתִיב נַעֲרָה נַעֲרָה מָלֵא דִּיבֵּר הַכָּתוּב אַחַר הַמָּחָ"ר אַטּוּ מהריט"ץ לֹא יָדַע זֶה וַהֲרֵי שָׁם כָּתַב דְּבוֹגֶרֶת אֵין לָהּ קְנָס מִדְּאָמְרִינַן בַּגְּמָרָא נַעֲרָה וְלֹא בּוֹגֶרֶת ע"כ: אֶלָּא דְּהָרַמְבַּ"ם הוֹצִיאוּ ממ"ש נַעֲרָה נַעֲרָה מָלֵא דִּיבֵּר הַכָּתוּב עַיֵּין בכ"מ שָׁם וְכֵן דַּרְכּוֹ שֶׁל הָרַמְבַּ"ם בכ"מ כַּנּוֹדָע מ"מ אוֹמֵר לְךָ מהריט"ץ שֶׁזֶּה אֵינוֹ תָּלוּי בָּזֶה אע"ג דְּפָטוּר מֵהַקְּנָס מֵאֵיזֶה אוֹפָן שֶׁיִּהְיֶה אַפַּתִּי עֲשֵׂה וְלוֹ תִּהְיֶה לְאִשָּׁה רְבִיעַ עָלֶיהָ וכמ"ש הָרַדְבָ"ז ומ"ש הָרַב מוֹפֶת דּוֹרֵנוּ מהר"ח פְּאֶלְאִיי'גִי גִי נר"ו הוּבְאוּ דְּבָרָיו בס' מַעֲשֶׂה אַבְרָהָם דַּף קס"ג לְהַקְשׁוֹת למהריט"ץ מִדִּבְרֵי הָרַדְבָ"ז הנז' אַחַר הַמָּחָ"ר דְּהָרַדְבָ"ז ח"ב מִקֹּרוֹב קָרוֹב נִדְפַּס משא"כ מהריט"ץ סָמוּךְ וְנִרְאֶה לִזְמַן מָרָן כַּנּוֹדָע: וְכָתַב הָרַדְבָ"ז שָׁם בְּנִדּוֹנוּ כֵּיוָן שֶׁהִיא קְטַנָּה אוֹנֵס הוּא כמ"ש בפ' ד' אַחִין דְּפִתּוּי קְטַנָּה אוֹנֵס הוּא אע"ג דְּהָרַמְבַּ"ם כָּתַב בה' סוֹטָה ובפ"ג מה' א"ב קְטַנָּה שֶׁהִשִּׂיאָהּ אָבִיהָ אִם זִנְּתָה בְּרָצוֹן נֶאֱסְרָה עַל בַּעְלָהּ כְּבָר הִשִּׂיגוּ הָרַאֲבָ"ד וה"ה הֵבִיא כֵּן מַהַשּׁ"ס יְרוּשַׁלְמִי דְּסוֹטָה מַשְׁמַע דְּכָל רַבְּוָתָא הָכִי ס"ל וְהֵבִיא דְּבָרָיו הָרַב ער"הש א"ה בְּסוֹף הַסֵּפֶר וְאַסְמְכִינְהוּ מֵהַתּוֹ' דַּף ט' ותר"י וְהָרַשְׁבָּ"א וְהָרֹאֹ"ה וְשִׁיטָה יְשָׁנָה בָּאוּ דִּבְרֵיהֶם בא"ז דְּכֻלְּהוּ סָבְרִי דְּפִיתּוּי קְטַנָּה אוֹנֵס הוּא וא"כ הַמְפַתֶּה אֶת הַקְּטַנָּה חַיָּיב בְּכָל ע"כ וְעַיֵּין לְהָרַב חִיָּד"א בח"ש סִימָן פ"ה מ"ש לְיַיֵּשֵׁב דַּעַת הָרַמְבַּ"ם דְּבְאִיסּוּרָא נָמֵי לָא ס"ל כֵּן: אַךְ לְקוּשְׁטָא דְּמִילְּתָא בְּאִיסּוּרָא דְּהָכִי קי"ל אֵין לְלַמּוֹד מָמוֹנָא מֵאִיסּוּרָא וכמ"ש בְּרֵישׁ קִידּוּשִׁין וּבִכְתֻבּוֹת דַּף מ' וּבְמָמוֹנָא אִיתָא בְּדַף ל"ה הַמְמָאֶנֶת אֵין לָהּ לֹא קְנָס וְלֹא פִּיתּוּי לְרַשּׁ"י שֶׁנִּתְפַּתְּתָה אַחַר מֵיאוּנֶיהָ וְיָדוּעַ דְּהַמְמָאֶנֶת קְטַנָּה הִיא וְקָרְיִנַן בָּהּ קְנָס וּפִתּוּי וְכֵן מוּכָח בתו' שָׁם דַּף מ"ב ר"ה וּלְאָבִיהָ דְּכָתְבוּ דְּפִיתּוּי גַּבֵּיקְטַנָּה דִּלְאֹ שַׁיָּיךְ בָּהּ מְחִילָה דְּאָבִיהָ הוּא ע"כ וְלֹא כָּתְבוּ מִטַּעַם דְּפִתּוּי קְטַנָּה אוֹנֵס הוּא וְכֵן מוּכָח מִדִּבְרֵי הָרִיטְבָ"א בְּשִׁיטָה לַיְבָמוֹת שָׁם בפ' ד' אַחִין עַל מ"ש שָׁם בְּכֹהֵן וְלַאֲחוֹתוֹ הַבּוֹגֶרֶת ממ"ש אֵלָּיו אֶלָּא וַדַּאי דע"כ לְחַלֵּק בֵּין אִיסּוּרָא לְמָמוֹנָא

אע"ג דּוּלוּ תְּהֶיָה לְאִשָּׁה הֵיא מ"ע מ"מ אֵינוֹ אִיסּוּרָא וְגַם דְּפִתְיִחַ בֵּיהּ מָמוֹנָא שְׁאָר וּכְסוּת וּמֵעֲתָּה מ"ש הָרַב ער"הש שָׁם לְסִיּוּעֵי לְהָרַדְבָ"ז מֵהַתּוֹ' דִּכְתֻבּוֹת דַּף ט' וּמִתְּשׁוּ' רַבֵּינוּ יוֹנָה וּשְׁאָר רַבָּוָתָא אֵין רְאָיָה דִּבְאִיסּוּרָא קָאָמְרִי אע"ג שֶׁשָּׁם הוּא לְהָקֵל לְהַתִּירָהּ לְבַעֲלָהּ יִשְׂרָאֵל וְאֶל אֱלֹהִים יוֹדֵעַ שֶׁאַחַר זְמַן זְמַנִּם מָצָא חַיִּים בס' בְּנֵי אַבְרָהָם א"ה סי' כ"ו דַּף נ"ו שֶׁהֶאֱרִיךְ הַרְחִיב בִּפְרָט זֶה וְחִילֵּק יָדַע במ"ש וְהֵבִיא שכ"ד התו' הָרַמְבַּ"ן וְהָרַשְׁבָּ"א וְהָרֹא"ש וְהָרִא"ה וְהָרִיטְבָ"א יעו"ש וְעַיֵּין למהר"ד עָרָאמָה בְּחִידּוּשָׁיו לְהָרַמְבָּ"ם בפ"ג מה' נַעֲרָה שכ"כ וְכֵן רָאִיתִי בס' אָהֳלֵי יְצָחָק דקס"ח וּמֵהַתֵּימַה עַל ה' לח"ש דקע"ד ע"ד שֶׁהֶחֱזִיק בְּמָעוֹז לִדְבָרֵי הָרַדְבָ"ז הַנָּ"ל לַעֲמוֹד בַּרְזֶל וּלְחוֹמַת נְחֹשֶׁת וְדָחָה בִּשְׁתֵּי יָדַיִם לְמִי שֶׁחִילֵּק בֵּין אוֹנֶס דא"א אוֹ דִּפְנוּיָה וְאִשְׁתְּמִיט מִנַּיהּ ממ"ש דְּחִילּוּק זֶה אֱמֶת וְיַצִּיב וְנָכוֹן וְקַיָּים לְדַעַת כַּמָּה מֵרַבָּוָתָא: סִימָן י"ד מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה בְּחַוּפָּה בְּעֶרֶב הָרֶגֶל לְעֵת עֶרֶב כִּי כֵּן מִנְהָגָ' אפי' בִּשְׁאָר יָמִים וּבִשְׁאָר מְקוֹמוֹת דְּעוֹשִׂין אוֹתָהּ בַּבֹּקֶר כְּשֶׁהוּא עֶרֶב הָרֶגֶל מֵחֲמַת סָרֵךְ סְעוּדָה נָגְעוּ בָּהּ כִּי אֵין מְעָרְבִין שִׂמְחָה בְּשִׂמְחָה וּבְכָאן לֹא נָהֲגוּ לַעֲשׂוֹת סְעוּדָה וְאֵירַע בְּחַוּפָּה הַנָּ"ל שֶׁנִּתְעַכְּבוּ כ"כ עַד שְׁתֵּי שָׁעוֹת אוֹ יוֹתֵר מֵהַלַּיְלָה מֵחֲמַת קְטָטָה עַל הַנִּידּוֹנְיָא שֶׁלֹּא קַיֵּים אָבִיהָ תְּנָאוֹ וּבְמֶשֶׁךְ זְמַן זֶה בַּלַּיְלָה נִתְפַּזְּרוּ הַבְּנֵי אָדָם שֶׁהָיוּ שָׁם מֵחֲמַת שֶׁהוּא לֵיל רֶגֶל וְחוֹבַת סֻוָּכָה וּבָאוּ לִשְׁאוֹל אוֹתִי אִם יְקַבְּצוּ עֲשָׂרָה וִיבָרְכוּ בִּרְכַּת אֵירוּסִין וְנִישּׂוּאִין.

וְאִיבָּרָא דהב"י כָּתַב מר"ת בסי' של"ט לֹא רָצָה לַעֲשׂוֹת מַעֲשֶׂה לְקַדֵּשׁ בַּשַּׁבָּת אִם לֹא ע"י דּוֹחַק גָּדוֹל ומור"ם שָׁם וּבִתְשׁוּבָה סי' קכ"ה נָטָה לְהָיְתֵר בְּמַעֲשֶׂה כְּזֶה שֶׁהָיָה קְטָטָה בִּשְׁבִיל הַנִּידּוֹנְיָא וְנִתְאָרֵךְ הָעִנְיָן עַד הַלַּיְלָה וכ"כ כנ"הג שָׁם מִמָּהָרָ"ם מִטַּקְטִין בְּהַגָּהוֹתָיו מִשְּׁמוֹ וְכֵן מהריק"ש שָׁם בְּהַגָּהוֹתָיו הִתִּיר אִם מִטַּעַם כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת כמ"ש מָרָן סי' י"ג אִם נוֹדַע לוֹ שֶׁטָּלִיתוֹ פָּסוּל כְּשֶׁהוּא בְּכַרְמְלִית וכו' וכ"ד הַבַּ"ח הֶבִיאוֹ הַשָּׁיְרֵי שָׁם וּבִתְשׁוּבוֹתָיו הַחֲדָשׁוֹת הִתִּיר מֵחֲמַת הֶפְסֵד הַסְּעוּדָה אַךְ הַטְּעָמִים שֶׁנָּתַן שָׁם לֵיתַנְהוּ גַּבָּן זוּלָתִי מִפְּנֵי הַבּוּשָׁה וְאִלּוּ הָיוּ שָׁם ב"א מְזֻמָּנִים הָיִיתִי מוֹרֶה וּבָא שֶׁיְּבָרְכוּ לָהֶם אַף לְחַפֵּשׂ וְלָתוּר לְבַקֵּשׁ עֲשָׂרָה אֲוָושָׁא מִלְּתָא טְפֵי בְּחִילּוּל י"ט וְכָתַב מהריק"ש שָׁם אַף אֵין לְגַלּוֹת דָּבָר זֶה לע"ה שֶׁמָּא יָבוֹאוּ לַעֲשׂוֹת בְּמֵזִיד וְאֵין לְךָ גִּלּוּי גָּדוֹל מִזֶּה לְהַעֲמִיד ב"א מְסֻוָּכָתָם לְהַכְנִיס כַּלָּה לְחֻפָּה בִּפְרָט דְּלָא יָדְעוּ דִּכְבָר הִתְחִילוּ מִבְּעֶרֶב אֶלָּא ע"י הַקְּטָטוֹת שָׁהָיוּ נִמְשָׁךְ הָעִנְיָן עַד עַכְשָׁיו וּבִשְׁלָמָא הַמְזֻמָּנִים שָׁם שֶׁהֵם יָדְעוּ כָּל פָּרָשַׁת העבו"ר נִיחָא וְלָכֵן אָמַרְתִּי לָהֶם שֶׁיַּמְתִּינוּ עַד לֵיל מוֹצָאֵי י"ט א' בְּשֶׁגַּם.

גַּם בחו"ה אָסוּר מ"מ בְּשָׁעַת הַדְּחָק רְאוּיִים הֵם בַּעֲלֵי התו' לִסְמוֹךְ עֲלֵיהֶם דְּסָבְרִי דִּבְלֹא סְעוּדָה שָׁרֵי וכמ"ש כנ"הג סי' תקמ"ו בְּשֵׁם אֱמֶת דִּלְכַתְּחִילָּה לָא עָבְדִינַן עֵובְדָּא כְּוָותַיְהוּ כֵּיוָן דְּהַפּוֹסְקִים פָּסְקוּ בְּסָתָם לְהָא דְּאֵין נוֹשְׂאִים נָשִׁים בַּמּוֹעֵד וכמ"ש המג"א שָׁם וכ"כ בְּסֵפֶר גַּן הַמֶּלֶךְ שֶׁהֵבִיאוֹ הבא"הט שָׁם מַה גַּם בְּהִצְטָרֵף דִּכְבָר הִתְחִילוּ מֵעֶרֶב י"ט וְדָרַךְ אַקְרַאי אֵירַע כֵּן וְתוּ דמ"מ חִילּוּל חו"ה יוֹתֵר קַל מֵחִילּוּל י"ט וְדַוְקָא לְזֶה הִתִּיר הָרַב ב"ד סִימָן רפ"א בְּכַלָּה שֶׁהָיְתָה מוּכָנָת לְחֻפָּה בְּלֵיל פֶּסַח וְחָלְתָה וְלֹא נִתְרַפְּאָה עַד מוֹצָאֵי הֶחָג שֶׁהִתִּיר לְיַנְּשֵׂא לֵיל ר"ח אִיָּיר שֶׁחָל בְּשַׁבָּת מה"ט שֶׁכְּבָר הִתְחִילוּ מֵעֶרֶב י"ט א' יעו"ש וּמַאן לֵימָא לָן אִם הָיְתָה מִתְרַפֵּאת תֶּכֶף בי"ט א' אוֹ ב' שֶׁלֹּא הָיָה מַתִּיר לְיַנְּשֵׂא בחו"ה מִשּׁוּם שֶׁכְּבָר הִתְחִילוּ מֵעֶרֶב י"ט א'.

וְאִם לָחוּשׁ לְקִידּוּשִׁין בַּלַּיְלָה בלא"ה אִיתָא נַמִּי לְהָא אִם הָיוּ עוֹשִׂים הַחֻפָּה בְּלֵיל י"ט וְגַם שֶׁבַּפֶּה הָעִירָה עַל הָרוֹב עוֹשִׂין בַּלַּיְלָה בִּפְרָט כְּשֶׁיֵּשׁ חֻפּוֹת הַרְבֵּה וְעַיֵּין בָּזֶה בכנ"הג סי' כ"ו הג"הט וביא"ה שָׁם רְאָיָה בְּרוּרָה מִשּׁ"ס דְּקִידּוּשִׁין וּמִלְּשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם מֵהֵ"א כמ"ש מס' פֶּרַח מ"א ח"א סִימָן ל"ה שֶׁכֵּן הַמִּנְהָג בְּסָאֶלוּנִיקִי וְכֵן בְּעִיר לְאָרְסוּ וכמ"ש הָרַב זכ"ל מֵהָרַב דְּבַר מִשֶּׁה וְכֵן רָאִיתִי בִּימֵי חָרְפִּי בְּפֶה הָעִירָה וְאֵין פּוֹצֶה פֶּה: סִימָן ט"ו מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה בְּאַלְמוֹן אֶחָד שֶׁהָיָה לוֹ חֻפָּה בַּיּוֹם עש"ק שֶׁהוּא יוֹם תַּעֲנִית עֶשְׂרָה בְּטֵבֵת.

הָאֱמֶת שמור"ם כָּתַב בְּסִימָן תק"ג וְאִם חֻפָּה בְּיוֹם הַתַּעֲנִית בע"ש נוֹהֲגִין לְהִתְפַּלֵּל מִנְחָה וְלִקְרוֹת וַיְחַל ואח"ך עוֹשִׂין הַחֻפָּה וְכָתַב המג"א וְנוֹתְנִין לְתִינוֹקוֹת לִשְׁתּוֹת עַיֵּין סי' תקע"ב ע"כ. הִנֵּה יָדוּעַ דְּמָרָן בְּזֶה סוֹתֵר עַצְמוֹ מ"ש שָׁם דִּבְמִילָה בט"ב מִטְּעִימִין לְתִינוֹק וְהוּא כְּהַתּוֹ' וְהַמָּרְדְּכִי מַרְשִׁבָּ"ם וכ"כ הָרַדְבַּ"ז ח"ב סי' שפ"ה וּבְסִי' תרכ"א פָּסַק דבי"ה מְבָרְכִין בְּלֹא כּוֹס וְכֵן בי"ד סי' רס"ה כָּתַב דבי"ה ובד' צוֹמוֹת מְבָרְכִין בְּלֹא כּוֹס מִיהוּ בג' צוֹמוֹת מֵהֶם שֶׁהַיּוֹלֶדֶת אֵינָהּ מִתְעַנָּה יָכוֹל לְבָרֵךְ עַל הַכּוֹס וְתִטְעוֹם מִמֶּנּוּ הַיּוֹלֶדֶת ע"כ.

וְהוּא כְּהַגְּאוֹנִים וְהָרִי"ף והרד"א מֵהָרַמְבַּ"ם וכ"ד הָרַשְׁבָּ"א כ"כ מֵהָרִי"ף כמ"ש הב"י שָׁם וּלְדִידְהוּ אִם אַדַּעְתָּא לִשְׁתּוֹת הַתִּינוֹקוֹת הוּא בְּרָכָה לְבַטָּלָה וּכְבָר הֵעִירוּ בָּזֶה רַבָּנָן בָּתְרָאֵי עַל מָרָן בָּזֶה וּמִילָה וְחֻפָּה שָׁוִים דִּבְשְׁנֵיהֶם לֹא נִזְכַּר בַּשּׁ"ס בָּהֶם כּוֹס וכמ"ש הָרַשְׁבָּ"ץ ח"ג סי' ס"ה וסי' ע"ט וּכְהַגְּאוֹנִים וּדְעַמַּיְהוּ נָקִיט הפר"ח וכמ"ש הָרַב חִיָּ"א בשיו"ב לי"ד שָׁם וְהִסְכִּים דְּיֵשׁ לְתִינוֹק שֶׁהִגִּיעַ לְחִינּוּךְ ע"כ וְכֵן צִוּוּינוּ לַעֲשׂוֹת: סִימָן ט"ז רָאִיתִי וְנָתוּן אֶל לִבִּי לִכְתּוֹב אֵיזֶה פְּרָטֵי דִּינִים מֵעִנְיְנֵי כְּתֻבָּה הַנִּצְרָכִים וּשְׁכִיחִי כַּמָּה זְמַנִּין: א' אִשָּׁה שֶׁאָבְדָה שְׁטַר כְּתֻבָּתָהּ וְהַבַּעַל מְמָאֵן לִכְתּוֹב לָהּ אַחֶרֶת כְּרָאשׁוֹנָה אֶלָּא לִפְחוֹת מִמֶּנּוּ גּוֹזְרִין עָלָיו בְּחֵרֶם שֶׁיִּכְתּוֹב לָהּ אַחֶרֶת כָּרָאשׁוֹנָה מהרי"קו שׁוֹרֶשׁ ק"ז הֶבִיאוֹ הב"י סי' ס"ו וכנ"הג שָׁם הגב"י אות כ"ה כָּתַב מֵהָרַדְבָּ"ז הנ"מ בִּדְלִיכָּא עֵדִים כַּמָּה הָיְתָה דְּאִם יֵשׁ עֵדִים וְהוּא מוֹדֶה שֶׁנֶּאֶבְדָה וְלֹא פָּרַע לָהּ וְלֹא מָחֲלָה כּוֹתְבִין לָהּ בע"כ: ב' אִם אֵין עֵדִים וְהוּא אוֹמֵר הוּא הֶחְבִּיאָה אוֹתָהּ אוֹ אִיבְּדָה אוֹתָהּ בְּיָדַיִם מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ אוֹ מִתְרִימִין עַד שֶׁתּוֹדֶה וְאִם לֹא הוֹדִית כּוֹתְבִין לָהּ בְּפָחוֹת שֶׁבְּקִרְבּוֹתֶיהָ וְכֵן אִם אָמַר אֵינִי יוֹדֵעַ אַחַר שֶׁיִּקַּבֵּל עָלָיו נח"ש כּוֹתְבִין לָהּ בְּפָחוֹת שֶׁבְּקִרְבּוֹתֶיהָ וּבְאִם שְׁנֵיהֶם טוֹעֲנִין בְּבָרְיא יִשְׁבַּע לָהּ הֶיסֵּת וְאִם מוֹדָה יִשְׁבַּע שְׁבוּעַת הַתּוֹרָה כנ"הג ס"ק הג"הט ממהרשד"ם: ג' אִם הָאִשָּׁה אֵינָהּ כָּאן יַעֲשׂוּ כְּמַאֲמָרוֹ הָרַב יד אַהֲרֹן שָׁם מֵהָרַשְׁבָּ"ץ ח"ב סי' קע"ג: ד' אִם נֶאֶבְדָה כְּתֻבָּתָהּ וְכָתַב לָהּ אַחֶרֶת פְּחוּתָה מֵהָרִאשׁוֹנָה ואח"ך נִמְצֵאת וּבִתְחִילָּה לֹא מִיחֲתָה אִם הַשְּׁנִיָּה כְּתֻבָּה בִּסְתָם שֶׁלֹּא הִזְכִּיר נְדוּנְיָא וְתוֹסֶפֶת אֶלָּא מִשּׁוּם דְּאָסוּר לִשְׁהוֹת עִם אִשְׁתּוֹ בְּלֹא כְּתֻבָּה לָא מִבָּעְיָא שֶׁהָרִאשׁוֹנָה גּוֹבָה אוֹתָהּ אֲפִילּוּ לֹא נִמְצֵאת אִם אֵין כָּאן הַכְחָשָׁה בֵּינֵיהֶם אֶלָּא אֲפִילּוּ שֶׁאוֹמֵר שֶׁכְּבָר נִמְחַל שִׁעְבּוּדָהּ לָאו כָּל כְּמִינֵּיהּ וְאִם מְבוֹאָר בִּכְתֻבָּה נְדוּנְיָא וְתוֹסֶפֶת וְיָדָעָה וְקִבְּלָה כְּבָר נִמְחַל שִׁעְבּוּד הָרִאשׁוֹנָה הָרַב יַד אַהֲרֹן שָׁם מֵהָרַב מֶוְצָל מֵאֵשׁ: ה' אִם הַפְקִידָהּ כְּתֻבָּתָהּ וְנֶאֶבְדָה אִם יֵשׁ עֵדִים כּוֹתְבִין לָהּ אַחֶרֶת הָרִי"ף בִּתְשׁוּבָה סי' רנ"א וְכֵן אִם נִמְצֵאת קְרוּעָה בְּיַד הָאִשָּׁה וְהַבַּעַל מוֹדָה כּוֹתְבִין לָהּ אַחֶרֶת הָרַשְׁבָּ"א ח"א סי' תש"ח: ו' אִם לֹא הָיוּ חֲתוּמִים עֵדִים בִּכְתֻבָּה אִם הִיא גְּרוּשָׁה נֶאֱמָן הַבַּעַל לוֹמַר פָּרַעְתִּי וְאִם הִיא אַלְמָנָה אֵין הַיּוֹרְשִׁין יְכוֹלִין לוֹמַר שֶׁמָּא פָּרְעָה דהו"ל כְּהַלְוָאָה בְּתוֹךְ זְמַנָּהּ כנ"הג ס"ק ממהרש"ך ואע"ג שֶׁדָּחָה דְּבָרָיו סְיָ"ם וְאוּלַי שֶׁדִּינוֹ דִּין אֱמֶת: ז אִם אֵין כָּאן אֶלָּא עֵד אֶחָד בִּכְתֻבָּה וְיֵשׁ ע"א בע"פ לכ"ע גּוֹבָה מֵהַיּוֹרְשִׁין וְאִם אֵין כָּאן ע"א פְּלִגֵּל

בְּהַסְכָּמָה וְהֶעֱלָה מִכָּמָּה טְעָמִים שֶׁאִם הִיא תְּפוּסָה אֵין לְהוֹצִיא מִיָּדָהּ כנ"הג סי' צ"ו מֵהָרַדְבָ"ז ח"א סִימָן ע': ח' כְּתָבָהּ שֶׁחִתְּמוּהָ הָעֵדִים בִּכְתָב נוֹצְרִי אֶלָּא שע"א חָתַם בִּכְתָב עִבְרִי וְגַם הַבַּעַל חָתוּם בָּהּ הִכְשִׁיר אוֹתָהּ מהרש"ך רְמָזוֹ כנ"הג סִימָן ס"ו הג"הט אוֹת כ"ו וְשָׁם כָּתַב דְּאִם אֵין כָּאן רַק חֲתִימַת הַבַּעַל אֵינוֹ כְּלוּם וְעַיֵּין להמש"ל פי"א מה' מַלְוֶה וְלוֶה: ט' אִם נִמְצֵאת הַכְּתֻבָּה קְרוּעָה לִשְׁנַיִם וְנִמְצָא חֲצִי הַתַּחְתּוֹן שֶׁיֵּשׁ בּוֹ הַשֵּׁמוֹת וְהַסֹּף וְהָעֵדִים אֵין לְהַגְבּוֹת בָּהּ הָרֵיבָ"ש סי' שפ"ג וְעַיֵּין הרשב"ש סי' רנ"ו וְשָׁם סי' רמ"ד נָתַן תִּיקּוּן לִכְתֻבָּה שֶׁחֲתָמוּהָ קְרוֹבִים וְעַיֵּין לוֹ עוֹד שָׁם סכ"ו וסרכ"ו: י' אִם נִמְצֵאת הַכְּתֻבָּה כְּתוּבָה עַל נְיָיר בִּלְתִּי כָּפַל נְיָיר מֵאַחֲרָיו כְּשֵׁרָה כֵּן יֵשׁ לִלְמוֹד מֵהָרַב מט"ש שכ"כ מֵהָרַב ב"ד גַּבֵּי שְׁטָר: י"א אִם נִמְצָא בַּכְּתֻבָּה טְלַאי וּבְאִם צִוָּה הַבַּעַל שֶׁתִּגְבֶּה כְּתֻבָּתָהּ וְתוֹסֶפֶת כְּמִנְהָג אעפ"כ טָעֲנִינַן לְיַתְמֵי שֶׁמָּא כָּתַב לָהּ כְּתֻבָּה קַטָּנָה וְעָלֶיהָ צִוָּה כנ"הג ס"ק ממהרשד"ם סי' קמ"א: י"ב אִם צִוָּה הַבַּעַל אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁאֵין כָּאן שִׁיעוּר כְּתֻבָּה וְגַם פָּחוֹת הַרְבֵּה אע"פי שֶׁמֻּתָּה וְלֹא נִשְׁבָּעָה יוֹרְשֶׁיהָ יוֹרְשִׁין כְּתֻבָּתָהּ כנ"הג סִימָן צ"ו הג"הט מִכָּמָּה רַבָּנָוָתָא: י"ג אִם הוֹדָה הַיּוֹרֵשׁ שֶׁיֵּשׁ לָהּ כְּתֻבָּה וְאָז מָכְרָה אוֹתָהּ וּמֵת הַיּוֹרֵשׁ אח"ך הַמְּכִירָה קַיֶּמֶת שָׁם ס"ק ממהרמ"ג: י"ד אִם לֹא נִתְבָּאֵר בִּכְתֻבָּה מַה שֶּׁהִכְנִיסָה לְבַעַל וְגַם לֹא נִתְבָּאֵר הַתּוֹסֶפֶת רַק כָּתְבוּ סְתָם ונ"מ אִם מֵרְדָה וְתָפְסָה מְשַׁעֲרִין כַּמָּה רָאוּי לָתֵת לָהּ נְדוּנְיָא וְהַשְּׁאָר תּוֹסֶפֶת הָרַדְבָ"ז ח"ב סי' רע"ב וּרְמָזוֹ כנ"הג סע"ט: ט"ו אִם לֹא רָצָה אֲבִי הַכַּלָּה לָתֵת לַחֲתָנוֹ תַּשְׁלוּם הַנְּדוּנְיָא כּוֹפִין אוֹתוֹ כְּדֶרֶךְ שֶׁכּוֹפִין עַל הַמַּלְוֶה הָרַשְׁבָּ"ץ ח"ב סי' רס"ב והרשב"ש ב"ר מִנְּיהּ דְּמַר סִימָן רפ"ג ותל"ד ותצ"ה וּבְסֵפֶר עֵדוּת בְּיַעֲקֹב סִימָן ל"ז הֶאֱרִיךְ בָּזֶה: ט"ז אִם כְּתֻבָּתָהּ בְּיַד אַחֵר וְנָתְנָה אוֹתוֹ בְּמַתָּנָה אֵינוֹ כְּלוּם דְּבָעֵינַן כ"ומ וְגַם אִם כָּתְבָה מַה שֶּׁאֶגְבֶּה מִכְּתֻבָּתִי נָתוּן לְךָ אֵינוֹ כְּלוּם דַּרְכֵי נוֹעַם ח"מ סי' י"ג וּרְמָזוֹ ה' יַד אַהֲרֹן סי' ק"ה וְאִם הַמַּתָּנָה עַל הַקַּרְקַע שֶׁהִכְנִיסָתוּ לְבַעְלָהּ וְנִכְתַּב בִּכְתֻבָּה גַּם אִם יֵשׁ כָּאן כְּתִיבָה וּמְסִירָה אֵינוֹ כְּלוּם זֶרַע יַעֲקֹב סי' נ': י"ז אִם יֵשׁ עֵדִים שֶׁנִּשְׁרְפָה כְּתֻבָּתָהּ אוֹ נֶאֱבְדָה גּוֹבָה אוֹתָהּ מור"ם סי' ק' ומהרי"ע הֶבִיאוּ הָרַב יַד אַהֲרֹן שָׁם כָּתַב בְּנִשְׁרְפָה דַּוְקָא אֲבָל בְּנֶאֱבְדָה יֵשׁ חִילּוּק בֵּין אִם הִיא בְּיָדָהּ אוֹ בְּיַד קְרוֹבֶיהָ וְרָמַז כֵּן מִכַּמָּה רַבָּנָוָתָא וְשָׁהָרַב ב"ש כָּתַב אִם אָמַר הַבַּעַל שֶׁכָּתַב לָהּ אַחֶרֶת נֶאֱמָן וְעַיֵּין לְהָרַשְׁבָּ"ץ ח"ג סי' קנ"ד ולהר"ש צְרוֹר שָׁם סִימָן ח"י וְאִם יָדוּעַ שֶׁהַקְּרוֹבִים גְּנָבוּהָ עַיֵּין לְהָרַב עֵדוּת בְּיַעֲקֹב סי' ר"ה: ח"י נוֹסַח כְּתֻבָּה דָּא דְּאַרְכִּיסָא בַּטוּר והב"י וּבְהַלְבוּשׁ סי' ס"ו וּבְמוֹחֶלֶת בַּטוּר שָׁם וּכְתֻבָּה הָעוֹמֶדֶת לִיפָּחֵק רַשְׁבָּ"ץ ח"ב סי' ר"ך וּבְנִיקְבָה אוֹ נִקְרְעָה קֶרַע הַפּוֹסֵל זכ"ל ח"ב: סִימָן י"ז שְׁאֵלָה מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה בְּאִישׁ אֶחָד מֵאֶרֶץ אַחֶרֶת אֲשֶׁר מִתְגּוֹרֵר פֶּה מח"ק יע"א וּמֵחֲמַת שֶׁהָיָה אִישׁ חוֹלָנִי הָיָה דָּר בְּגִינָּה אַחַת מִחוּץ לָעִיר וַיְהִי כִּי קָרַב קְצוּ יוֹם שַׁבָּת הָיָה ואע"ג דְּאָדָם לָא חָזֵי מַזָּלֵיהּ חָזֵי שֶׁשָּׁלַח אַחַר אֶחָד מֵהָעִיר שֶׁיִּהְיֶה עוֹמֵד שָׁם עִמּוֹ בְּעֵת פְּטִירָתוֹ וְכֵן הָיָה שֶׁהָלַךְ אֶחָד לְשָׁם וְהָיָה עִמּוֹ עַד לְעֵת עֶרֶב שנלב"ע וַיָּקָם בַּעֲמִידָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ סְמִיכָה עַל קְרִיאַת הַחֲבֵרִים מֵהָעִיר וְכֵן בְּמַתַּן דמי"ם בְּתַכְרִיכָיו וּבְכָל צָרְכֵי קְבוּרָתוֹ וּבְיוֹם א' אַחַר הַקְּבוּרָה הֵבִיא אִשְׁתּוֹ וִילָדֶיהָ עִמּוֹ לַחֲצֵירוֹ לַעֲשׂוֹת שָׁם שִׁבְעַת יְמֵי אֲבֵילוּת וְשֶׁיִּתְפַּלְּלוּ שָׁם בַּעֲשָׂרָה כִּי בְּגִינָּה א"א זֶה וְהוֹצִיא הוֹצָאוֹת מִשֶּׁלּוֹ לַדְּרָשָׁנִים וּלְמָזוֹן הָעֲנִיִּים כַּנָּהוּג וְקִבֵּץ לָהֶם עִזְבוֹנָם מ"ומ ס"ך שִׁשִּׁים מחבו"ב וְטָרַח עִם הַגּוֹיִם בַּעֲלֵי הַגִּינָּה שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים שֶׁהַנַּעֲדָר הָיָה חַיָּיב לָהֶם סַךְ מַה וְכֵן גּוֹיִם אֲחֵרִים וּמַה שֶּׁבִּיכָּלְתּוֹ לְפַשֵּׁר פָּשַׁר וּמַה שֶּׁיָּצְאוּ נְקִיִּים יָצְאוּ וְסָךְ עִזְבּוֹן הַנִּשְׁאָר אִם בָּאוּ הָאִשָּׁה וִילָדֶיהָ לֶאֱכֹל מִפֵּירוֹתָיו לֹא יַסְפִּיק לְפַת סַוְבִּין

וְהָיָה זָן אוֹתָם מִפִּתּוֹ יֹאכְלוּ וּמִכּוֹסוֹ יִשְׁתּוּ וְלֹא עָבְרוּ יָמִים מוּעָטִים עַד שֶׁמָּתָה הָאִשָּׁה ג"כ וְנִשְׁאֲרוּ הַיְלָדִים הַבֵּן בֶּן שָׁלֹשׁ שָׁנִים וּשְׁתֵּי בְּנוֹת הָאַחַת הִגִּיעָה לְפִרְקָהּ וְהַשֵּׁנִית קְטַנָּה וּכְשֶׁם שֶׁעָשָׂה לַאֲבִיהֶם כֵּן עָשָׂה לְאִמָּם בְּצָרְכֵי קִבּוּרָה וּבְשָׂכַר דַּרְשָׁנִים וּמָזוֹן לַעֲנִיִּים כַּנָּהוּג וְאָסַף הַיְלָדִים הנז' בְּבֵיתוֹ וְהָיָה מִתְנַהֵג עִמָּהֶם כְּבָנָיו מַמָּשׁ לִהְיוֹתוֹ הוּא חֲשׁוּדּ בָּנִים וְאָמַר בְּפֵירוּשׁ כִּי רָצָה לִזְכּוֹת כמ"ש רז"ל כָּל הַמְגַדֵּל יָתוֹם בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ אֲבָל קוֹדֶם עֲשׂוֹתוֹ כָּל זֶה בָּא אֵצֶל ב"ד וְאָמַר לָנוּ שֶׁלֹּא יַחְשְׁדוּהוּ שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ מֵעִזְבּוֹן אֲבִיהֶם סַךְ גָּדוֹל רְצוֹנוֹ לִשְׁלֹחַ עִמּוֹ שַׁמָּאִים וּלְפַקֵּחַ עַל עִזְבּוֹן אֲבִיהֶם כַּמָּה הוּא וְלִכְתּוֹב לוֹ שְׁטַר אַפְּטַרְפּוּסוֹת מהב"ד אַךְ וְרַק אַחַר שֶׁיִּוָּדַע הַסַּךְ הַהוּא וְיִכְתּב עָלָיו בַּשׁ"ח כְּשֶׁיַּגִּדִּיל הַבֵּן יִמְסוֹר לוֹ הַסַּךְ הַהוּא וְגַם יִתְחַיֵּב לְהַעֲנִיק נְדוּנְיָא לַהֶבֶת אא לְפָרְקָהּמִשֶּׁלּוֹ וּלְהַשִּׂיא אוֹתָהּ עִם חוֹרְגוֹ אַךְ בִּתְנַאי אִם יִשָּׁאֲרוּ הַיְלָדִים הַנַּ"ל אֶצְלוֹ עַד שֶׁיִּגְדְּלוּ אֲבָל אִם בָּאוּ קְרוֹבֵיהֶם לִיטּוֹל אוֹתָם וְהֵם רָצוּ לָלֶכֶת עִמּוֹ אָז יִטּוֹל כָּל מַה שֶּׁזָּן אוֹתָם מִיּוֹם מִיתַת אִמָּם עַד הַיּוֹם הַהוּא וְיַחְשְׁבוּ אִם יֵשׁ פֵּירוֹת בַּנְּכָסִים הָהֵם וּמַה שֶּׁיִּשָּׁאֵר יִטּוֹל מֵהַקֶּרֶן.

וַאֲנַן בְּדִידַן בְּרֵאוֹתֵינוּ כַּוָּנָתוֹ כ"כ לש"ש הֶזְקַקְנוּ לוֹ וְהִגִּידוּ הַשַּׁמָּאִים שֶׁשָּׁמוּ אֲפִילּוּ מִיטָּה שֶׁהֵם יְשֵׁנִים עָלֶיהָ וְעָלָה ס"ה סַךְ שִׁשִּׁים מחבו"ב וְכָתַבְנוּ בְּיָדוֹ שְׁטַר אַפּוֹטַרְפּוֹסוֹת כְּדַחֲזֵי בִּתְנַאי הנז"ל.

וְסָמוּךְ וְנִרְאֶה בָּאָה דּוֹדָתָם אֲחוֹת אֲבִיהֶם לִהְיוֹתָם אֶצְלָהּ וְדָחִינוּ אוֹתָהּ יַעַן כִּי זֶהוּ קַלְקוּל לָהֶם וְאַחַר עֲבוּר שְׁנַיִם אוֹ ג' חֲדָשִׁים בָּא אִישׁ אֶחָד מֵעִירוֹ בֶּן דָּוִד הַיְתוֹמִים וּבְיָדוֹ כָּתַב לְשַׁר וְאוֹר הח"הש וְהַכּוֹלֵל נר"ו שֶׁיִּשְׁתַּדֵּל בְּכָל עֹז לְמָסוֹר לוֹ עִזְבּוֹן אֲבִיהֶם וְגַם הַיְלָדִים לַהֲבִיאָם עִמּוֹ וּמֵאַחַר שֶׁאֵין הַדִּין נוֹתֵן לְהוֹלִיכָם כַּאֲשֶׁר יָבֹא לְפָנִים בס"ד וּמִלְּבַד סַכָּנַת דְּרָכִים וְהַיְלָדִים רַכִּים עוֹד בָּהּ שֶׁמַּפְסִידִים סַךְ הַנַּ"ל שֶׁעַכְשָׁיו יָבוֹא עִמָּהֶם לְחֶשְׁבּוֹן בְּסַךְ הַנַּ"ל כנז"ל וְכִמְעַט יָצְאוּ נְקִיִּים מִסַּךְ הַהוּא וְכֵן מַפְסִידִים לַהֶבֶת שְׁהִגִּיעָה לְפִרְקָהּ הַעֲנָקַת נִידּוּנְיָאתָהּ מִכִּיסוֹ וְהִשְׁבִּנוּ לָהֶם תְּשׁוּבָה כְּמוֹ שֶׁהוֹרוּנוּ מִן הַשָּׁמַיִם וְחָזְרוּ וְשָׁלְחוּ כְּתָב אַחֵר לְשַׁר וְאוֹר נר"ו יָאִיר הַנַּ"ל וְעָלֵינוּ לֹא הִשְׁגִּיחוּ שֶׁיִּכְתְּבוּ לָנוּ שְׁתֵּי שׁוּרוֹת וְלֹא עוֹד אֶלָּא בִּכְתָב שֶׁכָּתְבוּ לְשַׁר וְאוֹר נר"ו כָּתְבוּ עָלֵינוּ מְרוּרוֹת שֶׁאֵין רָאוּי לְהַזְכִּירָם כִּי לְדַעְתָּם טָעִינוּ בַּדִּין וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁהָלַךְ הַקָּרוֹב הַנַּ"ל אֵצֶל הַמַּלְכוּת לְדַבֵּר עָלֵינוּ וְשִׁלְחָהּ הַמַּלְכוּת אֵצֶל הַשַּׁר נר"ו לְדַבֵּר עִמּוֹ בְּכַעַס גָּדוֹל שֶׁאֵיךְ הב"ד יִמְסְרוּ ב"א שֶׁהֵם תַּחַת מֶמְשַׁלְתָּם לְיַד אִישׁ אֶחָד פראנק"ו הוּא הָאִישׁ הַנַּ"ל שֶׁעָמַד לִימִינָם וְלוּלֵי ה' שֶׁהָיָה לָנוּ הַיְינוּ בְּסַכָּנָה ח"ו וְהַשַּׁר נר"ו הַנַּ"ל שָׁלַח מִשְׁרָתָיו לְקַחְתָּם וְהֵם מֵיְאָנוּ וְגָעוּ בִּבְכִיָּה גְּדוֹלָה וְהַבַּת הַגְּדוֹלָה שֶׁיֵּשׁ לָהּ דַּעַת אָמְרָה לַמְשָׁרְתִים שֶׁיּוֹלִיכוּהָ אֵצֶל הַמַּלְכוּת וְאִם רְצוֹנוֹ לְהָרְגָם יַהַרְגֵם וְאַל יָצְאוּ מֵאֵצֶל זֶה הָאִישׁ וּבְכֵן כִּשְׁמוֹעַ הַשַּׁר נר"ו הִגִּיד הַדָּבָר לַמַּלְכוּת וְרַפְתָּה רוּחָם מִזֶּה ע"כ.

וּמַה נַּעֲנָה וּמַה נָּאֱמַר יָפָה שִׂחִיקָה וּבְשֶׂגֶם שֶׁאָנוּ מַכִּירִים עֲרָכֵנוּ עכ"פ לֹא זוֹ הִיא דַּרְכָּהּ שֶׁל תּוֹרָה שֶׁהַפְרִיזוּ עַל הַמִּדָּה וְהָאֵל יִשְׁפּוֹט הַשָּׁלוֹם לָנוּ וְיִטַּע בְּלִבֵּנוּ אַהֲבָתוֹ וְיִרְאָתוֹ כיר"א. וְאַחַר כָּל זֶה אֲנִי הַצָּעִיר הָיִיתִי חוּץ לַקְּלָעִים מִחוּץ לָעִיר וּבָאָה דּוֹדָתָם מֵעִירָהּ וְהָאִישׁ הַלָּזֶה הוֹלִיכָהּ לְבֵיתוֹ וְעָשָׂה לָהּ כָּבוֹד גָּדוֹל וְהַיְלָדִים הנז' לֹא רָצוּ אֲפִילּוּ לְהִסְתַּכֵּל בָּהּ עַד שֶׁבְּיוֹם אֶחָד נָטְלָה אוֹתָם וְהוֹלִיכָתַם בַּסְּפִינָה וּכְבוֹד אֱלֹהִים הַסְתֵּר דָּבָר וְלָכֵן אֶעֱרֹךְ שֻׁלְחָן בְּמִדְבַּ"ר לְהוֹדִיעַ וּלְהַוָּדַע כִּי לָאו דַּיְינֵי דִּשְׁפָלֵי אֲנַן כַּאֲשֶׁר חָשְׁבוּ עָלֵינוּ תלי"ת: תְּשׁוּבָה וְיֹאמַר אַבְרָהָם מוֹדַע לְבֵינָהּ בְּשֶׂגֶם הָאִישׁ הַנַּעֲדָר מִמַּחֲנֵה קְדֻשָּׁם עכ"ז כֵּינָן שֶׁדָּר בְּפָה הָעִירָה כַּמָּה

שָׁנִים נָחְשָׁב כְּאַנְשֵׁי הָעִיר כַּנּוֹדָע בִּכְרָט בְּעֵסֶק זֶה שֶׁעָלֵינוּ מֻוטָּל הַדָּבָר כֵּינָן שֶׁהַיְלָדִים הנז' הֵם עִמָּנוּ הַיּוֹם כַּמּוּבָן מְסַתְּמוֹת הַפּוֹסְקִים וְרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן תָּא חֲזֵי לְהַגָּאוֹן עוּזֵּנוּ הָרַמְבַּ"ן בש"ות הַמְיֻחָסוֹת סִימָן ל"ח וּרְמָזוֹ הב"י סי' פ"ב אַחַר שֶׁכָּתַב הַבַּת אֵצֶל אִמָּהּ לְעוֹלָם וַאֲפִילּוּ נִישֵּׂאת ל"ש קְטַנָּה ל"ש גְּדוֹלָה וכו' אֲבָל הַבֵּן וכו' סַיֵּים וְז"ל וּלְעוֹלָם צָרִיךְ לְדַקְדֵּק בְּכָלָל דְּבָרִים אֵלּוּ אַחַר מַה שֶּׁיִּרְאֶה בְּעֵינֵי הב"ד בְּכָל מָקוֹם וּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ יוֹתֵר תִּיקּוּן לְיתוֹמִים שהב"ד אֲבִיהֶם שֶׁל יְתוֹמִים לַחֲזוֹר אַחַר תִּיקּוּנָן ע"כ.

מֵהָא מַשְׁמַע גַּם אִם רָאוּ לְהֵפֶךְ מִמַּה שארז"ל שֶׁכָּךְ הוּא תִּיקּוּנָן כָּךְ עוֹשִׂין וּמָהָר"ם מִפַּאֲדוּוָה סי' נ"ג וּרְמָזוֹ מור"ם סי' פ"ב כָּתַב בז"הל מַשְׁמַע מִכָּל הַמְפָרְשִׁים אִם רָצוּ לַהֲפוֹךְ הַקְּעָרָה עַל פִּיהָ ממ"ש הֵם לְפִי שֶׁכָּךְ נִרְאֶה לָהֶם תִּיקּוּנָן עוֹשִׂין וְכֵן עָשָׂה מַעֲשֶׂה וְהוֹשִׁיבָהּ אֵצֶל אָחִיהָ יעו"ש בְּגוּף הַמַּעֲשֶׂה מכ"ש בנ"ד שֶׁאֵין כָּאן לֹא אָב וְלֹא אֵם וְלֹא אֵם הָאֵם דְּהָכָא תָּלוּי בְּיַד ב"ד: וְאִיבָּרָא דהמבי"ט ח"א סי' קס"ה כָּתַב דַּאֲבִי אָבִיו בִּמְקוֹם אָבִיו קָאֵי וְכֵן הָרַב פְּרַח מ"א ח"א סי' ק"י כָּתַב דְּאָחִיו הַגָּדוֹל בִּמְקוֹם הָאָב קָאֵי אֲבָל הָרוֹאֶה יִרְאֶה דִּנְדוּנֵם הוּא שָׁרָצְתָה הָאֵם לְלֶכֶת למ"א וּבָזֶה דָּנוּ דִּינָם דִּזְקֵנוֹ אוֹ אָחִיו מְעַכֵּב הוּא לְהֵפֶךְ מנ"ד דְּהַקָּרוֹב הַזֶּה רְצוֹנוֹ לְהוֹלִיכָם למד"ה שֶׁיֵּשׁ חֲשַׁשׁ סַכָּנָה לִילָדִים רַכִּים וְכֵן הָרַב ב"ד סי' מ"ה הֶעְדִּיף אֲחִי זְקֵנוֹ כְּאָבִיו הַיְנוּ מִשּׁוּם הַרְוָוחַת הַיְתוֹם שֶׁיָּזוּן שָׁם בְּדָבָר מוּעָט משא"כ בַּעַל אִמּוֹ וְתוּ שֶׁחָשַׁשׁ שָׁם עַל אִמּוֹ שֶׁהִיא רְאוּיָה לִירֵשׁ מִמֶּנּוּ סַךְ שְׁלֹשִׁים גרו"ש שֶׁנָּתְנָה לוֹ בְּמַתָּנָה מִכְּתֻבָּתָהּ וְשֶׁאִם יְעַדֵּר הַיְתוֹם שֶׁיַּחְזְרוּ אֵלֶיהָ ובס' בִּרְכוֹת הַמַּיִם א"ה סי' פ"ב שֶׁהֶעֱדִיף לַהֶבֶת עִם אֵשֶׁת אָבִיהָ מֵאֵם אִמָּהּ מִשּׁוּם דְּאִם אִמָּהּ רָצְתָה לְהוֹלִיכָהּ מא"י לח"ל וְשָׁנִינוּ הַכֹּל מַעֲלִין לא"י וְאֵין הַכֹּל מוֹצִיאִין: אֲבָל בְּעִנְיַן הַפַּרְנָסָה הַקָּרוֹב בִּירֻשָּׁה יוֹתֵר מוּטָל עָלָיו לְפַרְנְסוֹ כמ"ש מהרשד"ם א"ה סי' קצ"ג וּמַיְיתִי מֵהַסְּפָרִי אָחִיךְ זֶה אָחִיךְ מֵאָבִיךְ שֶׁאָחִיךְ מֵאָבִיךְ קוֹדֵם לְאָחִיךְ מֵאִמְּךָ יעו"ש וכ"כ מהרי"א סִימָן שע"ב רִמְזָם כנ"הג י"ד סי' רנ"א הג"הט וכ"כ הָרַדְבַּ"ז ח"א סי' קמ"ז אִם לֹא שֶׁהוּא גַּבְרָא אַלְמָא וְאֵין בְּיָדֵינוּ לְכוֹפוֹ שֶׁאָז מְחֻיָּבִים הַקָּהָל לְפַרְנְסוֹ וכ"כ בח"ב סִימָן תכ"ט וכ"כ הָרַב ער"הש א"ה ממהרי"ו וכ"כ בס' חוט הַשָּׁנִי סי' ח' הֶבְיאוֹ הָרַב חִינּוּךְ ב"י סי' ק"ט מִשֵּׁ"ס עָרוּךְ בְּפֶרֶק הַחוֹלֵץ וְתִתְבָּעִינָהוּ לַיּוֹרְשִׁים וכו' וה"נ בְּאָבִיו וכנ"הג בְּדִינָא דְּחַיֵּי דַּף ק"ד כָּתַב דְּאַף דְּאַחַר שֶׁשׁ אֵין הָאָב חַיָּיב לָזוּן בָּנָיו אִם הוּא אָמִיד מוֹצִיאִין מִמֶּנּוּ בְּתוֹרַת צְדָקָה וְעַיֵּין בש"ות הַגְּאוֹנִים הַנִּקְרָא שַׁעֲרֵי צֶדֶק בְּשַׁעַר ד' בְּחֵלֶק ד' דַּף מ"ו בִּכְרָט זֶה דְּאָבִיו: ולפ"ז מ"ש הָרַמְבַּ"ם בפ' כ"א מֵהֵ"א וְאִם לֹא רָצְתָה שֶׁיִּהְיוּ בָּנֶיהָ אֶצְלָהּ אַחַר שֶׁגְּמָלַתָּן אֶחָד זְכָרִים וְאֶחָד נְקֵבוֹת הָרְשׁוּת בְּיָדָהּ וְנוֹתֶנֶת אוֹתָם לַאֲבִיהֶם אוֹ מְשַׁלַּחַת אוֹתָם לְהַקָּהָל אִם אֵין לָהֶם אָב וְכָתַב המ"מ שָׁם וְזֶה בָּרוּר שֶׁלֹּא מָצִינוּ בְּשׁוּם מָקוֹם חִיּוּב לְהָאִשָּׁה וְהָאָב מִצְוָה עַל בְּנוֹ בְּכַמָּה דְּבָרִים וְאֵין הָאִשָּׁה מִצְוָה וְהֵיכָן נִתְחַיְּיבָה בָּהֶם וְכִלְשׁוֹן זֶה כָּתַב הַטּוּר וש"ע וְהַלְּבוּשׁ סי' פ"ב וְהָא וַדַּאי הָרַמְבַּ"ם אַיְירֵי במ"ש וּמְשַׁלַּחַת אוֹתָם לְהַקָּהָל כְּמִי שֶׁאֵין לוֹ קָרוֹב הָרָאוּי לְיוֹרְשׁוֹ דַּאֲמִיד וא"כ אֲפוֹא הִיא חַיֶּבֶת בּוֹ דְּוֹמְיָא לְאָחִיךְ מֵאִמְּךָ אע"ג דְּאִינוֹ רָאוּי לְיָרְשׁוֹ כֵּינָן דְּלֵיכָּא אָח מֵאָב הוּא חַיָּיב בּוֹ כַּמּוּבָן מִלְּשׁוֹן סִפְרֵי אָחִיךְ מֵאָבִיךְ קוֹדֵם לְאָחִיךְ מֵאִמְּךָ דַּוְקָא לְעִנְיַן קְדִימָה דְּהָרַמְבַּ"ם לְדִינָא קָאָמַר כֵּינָן דְּאֵין הָאֵם יוֹרֶשֶׁת אוֹתוֹ אֵינָהּ חַיֶּבֶת בּוֹ מִן הַדִּין רַק מִתּוֹרַת צְדָקָה וּסְתָם הַדְּבָרִים מְשׁוּם דְּסְתָם אִשָּׁה אֵין לָהּ מָמוֹן וּבִכְרָט אִם נִישֵּׂאת שֶׁרְשׁוּת אֲחֵרִים עָלֶיהָ וְכֵן מָצָאתִי למז"ה בְּסִפְרוֹ מַעֲשֶׂה רֶקַח ח"ב הנד"מ שֶׁהִשִּׁיב כֵּן עַל מַה שֶּׁהִקְשָׁה הרמ"ך בָּזֶה עַל רַבֵּינוּ שֶׁכָּתַב וּמְשַׁלַּחַת אוֹתָם לְהַקָּהָל

וְכֵן רָאִיתִי לְהפר"ח בְּלִיקוּטָיו לְהָרַמְבַּ"ם שָׁם שֶׁכָּתַב מהראב"ח ממ"ש בפ' גֵּט פָּשׁוּט בְּעֵובְדָּא דְּמֹשֶׁה בֶּן עָצְרִי וכמ"ש בִּנְדָרִים דַּף ס"ה ע"ב כָּל הַנּוֹפֵל אֵינוֹ נוֹפֵל עַל הַגַּבַּאי תְּחִלָּה ובמ"ש א"ש וי"ל עָלָיו אַיִּךְ לֹא הִזְכִּיר מִלְּשׁוֹן סִפְרֵי הנז' וא"נ י"ל וּמְשַׁלַּחַת אוֹתָם לְהַקָּהָל לָאו דַּוְקָא אֶלָּא ר"ל שֶׁהִיא פְּטוּרָ' מִמֶּנּוּ מִן הַדִּין וְגַם מִתּוֹרַתצְדָקָה אִם הִמָּצֵא יִמָּצֵא קָרוֹב הָרָאוּי לְיוֹרְשׁוֹ דַּאֲמִיד וְהַקָּהָל הֵם יִטָּפְלוּ לַחְקוֹר וְלִדְרוֹשׁ וְאִם לֹא מָצְאוּ וְיכוֹלִין לָכוֹף אוֹתָהּ בְּתוֹרַת צְדָקָה אִין ה"נ ועפי"ז יִתּוֹרֵץ מַה שֶׁהִקְשָׁה הָרַב חֶלְקַת מְחוֹקֵק ספ"ב ס"ו עַל מ"ש מור"ם שָׁם אֲבָל אִם אֵין לוֹ כּוֹפֶה וּמְנִיקָתוֹ דְּלָא יָדַע טַעַם לְדִין זֶה דְּבַמָּה נִתְחַיְּבָה הִיא יוֹתֵר מִשְּׁאָר נָשִׁים וְלָמָּה לֹא יִתְּנוּ לָהּ ב"ד שְׁכַר הֵינִיקָה כְּשֵׁם שֶׁהַדִּין נוֹתֵן שהב"ד מְפַרְנְסִים לְהַוָּלַד אַחַר שֶׁגָּמְלַתּוּ ע"כ דִּבְפַרְנָסָה נָמֵי אִם הִיא אַמִּידָא וְאֵין כָּאן קָרוֹב הָרָאוּי לְיוֹרְשׁוֹ אֲמִיד הִיא חַיֶּבֶת וְגַבֵּי חֵלֶב הִיא אַמִּידָא בְּזֶה.

וְאֶל אֱלֹהִים הוּא יוֹדֵעַ שאח"ך מָצָאתִי לְהָרַב יְהוֹנָתָן בְּסִפְרוֹ בֶּן אֲהוּבָה שֶׁכֵּן כָּתַב: וְנַחֲזוֹר לנ"ד דְּמִתְּלָתָא טַעְמֵי הֲוָכְשַׁר בְּעִנְיָנוֹ שֶׁאֵין לַהֲנִיחָם לָצֵאת למד"ה עִם קְרוֹבָם זֶה פְּרָט הָרִאשׁוֹן מֵחֲמַת סַכָּנַת דְּרָכִים שֶׁאֲפִילּוּ הַבַּת שֶׁאֵצֶל אִמָּהּ לְעוֹלָם דִּינָא יָתֵיב שֶׁאִם רָצְתָה לָלֶכֶת לְעִיר אַחֶרֶת מְעַכְּבִין בְּיָדָהּ זוּלָתִי אִם הִיא גְּדוֹלָה בַּת י"א שָׁנָה וכמ"ש הרשב"ש סי' קט"ו וֶהֱבִיאוֹ הָרַב ער"הש שֵׁם בא"ה וכ"ד הרשד"ם סי' קכ"ג וְעִמּוֹ הִסְכִּים הָרַדְבָ"ז שָׁם וְכֵן בְּחִיבּוּרוֹ ח"ב סי' ש"ס וכ"כ המבי"ט ח"א סי' קס"ה וְלֶחֶם רַב סי' ר' אֶלָּא שֶׁנִּדּוֹנוּ שָׁם שֶׁהָאַפּוֹטְרוֹפּוֹס הוּא שָׁרָצָה לִיטְלוֹ מֵאִמּוֹ וְלִלְקָחוֹ לְעִיר אַחֶרֶת וּדְלֹא כמהריב"ל ח"א כְּלָל י"א סי' נ"ה דמ"ש הַבַּת אֵצֶל אִמָּהּ לְעוֹלָם מִלְּתָא פְּסִיקְתָּא הִיא גַּם שֶׁאִמּוֹ רָצְתָה לָלֶכֶת למ"א דְּסָבְרָא יְחִידָאָה הִיא כמ"ש בס' פְּנֵי אַהֲרֹן דַּף ע"ו וּבְשֶׁגַּם נִדּוֹנוּ שֶׁל מהרשד"ם בְּבַת הַיּוֹנֶקֶת חָלָב קָאָמְרִי מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה כָּךְ הָיָה וְכֵן מוּכָח ממ"ש כנ"הג עַל מ"ש מהרש"ך ח"א סי' קפ"ז דִּכְשֶׁהָבֵן אוֹ הַבַּת פְּחוּתִים מִבֶּן שֵׁשׁ יְכוֹלִים לְהוֹלִיכָם רַבְּוָתָא הנז' פְּלָגַן עֲלֵיהּ וְכֵן מְבֹאָר מִדִּבְרֵי הרשב"ש הַנַּ"ל וְכָתַב שֶׁהַשָּׁטָן מְקַטְרֵג בִּשְׁעַת הַסַּכָּנָה וּמִיַּעֲקֹב אָבִינוּ נִלְמוֹד וְקָרָהוּ אָסוֹן וְכִי בַּדֶּרֶךְ יְקָרֵהוּ וְלֹא בְּעִיר אֶלָּא מִלַּמֵּד שֶׁהַשָּׂטָן וכו' אֶלָּא דהמבי"ט שָׁם נָתַן קִצְבָּה עַד שֵׁשׁ שָׁנִים וְאוּלַי אִלּוּ רָאָה הרשב"ש לֹא הָיָה חוֹלֵק כִּי לֹא נִדְפַּס בְּיָמָיו וּמַה שֶּׁמֵּבִיא מִמֶּנּוּ הב"י כַּמָּה זְמַנֵּי שֶׁהָיָה אֶצְלוֹ כ"י כְּמוֹ שֶׁכֵּן בָּמָה שֶׁמֵּבִיא מַאֲבִיו הָרַשְׁבָּ"ץ וּבְנִדּוֹן דִּידַן גַּם מַהֲרִיבָ"ל יַסְכִּים דע"כ לָא קָאָמַר שֶׁיֵּשׁ לְהוֹצִיאוֹ אֶלָּא עִם אִמּוֹ דְּסָבַר לָהּ מַר דְּמִילְּתָא פְּסִיקְתָּא אָמְרוּ רז"ל עִם אִמּוֹ גַּם בְּלֶכְתָּהּ לְמָקוֹם אַחֵר וְכֵן בְּסַדְּ הַשָּׁנִים בְּשֶׁגַּם בַּת שֶׁהִגִּיעָה לְפִרְקָהּ הִיא גְּדוֹלָה מ"מ הִיא נִגְרֶרֶת אַחַר אֲחוֹתָהּ וְאַחֶיהָ שֶׁהֵם קְטַנִּים וְקָשֶׁה לְהַפְרִישָׁה מֵהֶם הֵן לָהּ הֵן לָהֶם.

הֵן אֱמֶת דמהרשד"ם לְכְאוֹרָה דְּבָרָיו שֶׁאָמַר בח"מ סי' תמ"ה למ"ש כָּאן בא"ה סִתְרַאי נִינְהוּ וּכְמוֹ שֶׁכָּבָר הִרְגִּישׁ בָּזֶה כנ"הג וְהָרַב פָּרַח מ"א ח"א סי' ק"י וְהָרַב פָּרַח מ"א שָׁם יִישֵׁב דְּשָׁאנֵי הַהִיא דא"ה דְּהָאַפּוֹטְרוֹפּוֹס מִינָּה אוֹתוֹ אֲבִי יְתוֹמִים אֵין לָנוּ לַעֲבוֹר עַל דְּבָרָיו משא"כ הַהִיא דח"מ דְּמִינּוּהוּ הב"ד יֵשׁ בְּיָדָם לְהַעֲבִירוֹ ע"כ.

וְעוֹד יֵשׁ לוֹמַר דְּבַהֲלִיכָתָן לא"י מְאַבֶּדֶת מִמֶּנָּה כַּמָּה הֲנָאוֹת שֶׁיֵּשׁ כנז' בִּדְבָרָיו שֶׁשָּׁם בא"ה משא"כ הַךְ דח"מ וּמִינָּהּ בנ"ד נָמֵי הָכִי הוּא דְּבַהֲלִיכָתָם לְשָׁם מְאַבְּדִים מֵהֶם הַהֲנָאוֹת הנז"ל דְּקַרְנָם תָּרוּם בְּכָבוֹד וְגַם נִישׂוּאֵי הַבַּת הַגְּדוֹלָה וַאֲפִילּוּ שֶׁיִּהְיֶה מַחַ"ל לא"י אֵין שׁוֹמְעִין לָהֶם לְהוֹלִיכָם לְשָׁם משא"כ אִם מַגִּיעַ לָהֶם הֲנָאָה בַּהֲלִיכָתָם אִין ה"נ וכמ"ש מהראנ"ח

בְּסֵפֶר מַיִם עֲמֻקִים סי' מ' וְלֹא כֵן בְּנִדּוֹן דִּידַן וְהַכְּלָל הוּא שהב"ד רוֹאִין תַּקָּנַת הַיְתוֹמִים וְתוּ לָא מִידִּי.

ומ"ש הָרַב דַּרְכֵי נוֹעַם סי' ל"ח דְּסַכָּנַת דְּרָכִים שֶׁכָּתַב מהרשד"ם לִסְנִיף בְּעָלְמָא אַחֲרֵי הַמְּחִילָה הָרְאוּיָה לֹא כֵן הוּא וּמִבְּנְיָמִין הַצַּדִּיק שֶׁהָיָה יוֹתֵר מִבֶּן י"ג מוּכָח כֵּן ק"ו לְקָטַנִּים תְּשׁוּשֵׁי כֹּחַ וּמִקְרָא מָלֵא הוּא וְהַיְלָדִים רַכִּים וכמ"ש הָרַב לח"ר וכ"כ הָרַדְבַּ"ז שָׁם מר"ש שכ"כ לְרַבֵּינוּ חַיִּים וּבַבִּי מִדְּרִשָּׁא ס' לֵךְ לְךָ אִיתָא דְּאָמְרִי אִינָשֵׁי מִבֵּית לְבֵית חָלוּק מֵאַתַּר לַאֲתַר נָפֵשׁ כ"ש לְקָטַנִּים אֶלָּא כְּשֶׁהוּא מֵעִיר שֶׁרֻבָּהּ נָכְרִים לְעִיר שֶׁרֻבָּהּ יִשְׂרָאֵל סָמַךְ מהרשד"ם עַל זְכוּת הָרַבִּים בְּהוֹצָאָתָם וְגַם לְפִי מ"ש הָרַב דַּרְכֵי נוֹעַם שָׁם בִּשְׁתֵּי סִיבּוֹת שֶׁהִזְכִּיר מהרשד"ם שָׁם עֲלֵיהֶם הוּא שֶׁסָּמַךְ אִיתַּנְהוּ גַּבָּן אִם בָּמָה שֶׁצִּוָּה הָאָב עַל מְנוּי אַפּוֹטְרוֹפּוֹס שֶׁהָאָב נָתַן לוֹ כֹּחַ ובנ"ד יֵשׁ עֵדִים שֶׁהָאֵם סָמוּךְ לְמִיתָתָהּ צִוָּתָה אוֹתוֹ לִהְיוֹתָם אֲפּוֹטְרוֹפּוֹסוּת בְּמָמוֹן אֵין לְהָאֵם וּקְרוֹבֶיהָ שַׁיָּיכוּת כמ"ש הָרַשְׁבָּ"א ח"ב סי' קמ"ו וְהֶבִיאוֹ הב"י רֵישׁ סי' ר"ג לְעִנְיַן גִּידּוּלָם שָׁאנֵי דְּנִתְּנָה לוֹ כֹּחָהּ שֶׁיֵּשׁ לָהּ בִּבְנוֹת לְעוֹלָם וּבָבָן עַד בֶּן שֵׁשׁ וְעוֹד כֵּיוָן שֶׁנִּתְחַיֵּיב הָאִישׁ הַלָּזֶה בְּהַעֲנָקַת נְדוּנְיָא לַהֶבֶת שֶׁהִגִּיעָה לְפִרְקָהּ הֲרֵי אָנוּ מַפְסִידִים אוֹתָהּ אִם תֵּלֵךְ הִיא וְאַחֶיהָ וַאֲחוֹתָהּ וּבְעִיר הַהִיא שֶׁהִיא עִיר גְּדוֹלָה רָחוֹק לְהַמָּצֵא לָהּ כֵּן כַּאֲשֶׁר יָדַעְנוּ בְּבֵירוּר וְאֵין סָפֵק מוֹצִיא מִידֵי וַדַּאי וְכֵן מַפְסִידִים הָעִיזָּבוֹן שֶׁיָּרְשׁוּ מֵאֲבִיהֶם משא"כ אִם הֵם אֲצְלוֹ הֵם נִיזּוֹנִין בְּחִנָּם וכמ"ש הָרַשְׁבָּ"ץ ח"ג סי' קמ"ד שֶׁאַחוֹת אֲבִיהֶם רָצְתָה לְזוּנָם בְּחִנָּם וְאִם אִמָּם רָצְתָה לָקַחַת מָמוֹן מֵהֶם וא"כ מַהֲנֵי תְּרֵי טַעְמֵי אֵין לָנוּ לְיַטְלֵם מִמְּנוּ מִלְּבַד דְּקָשֶׁה לְהַפְרִידָם דְּטוֹב הוּא שֶׁבֶת אַחִים גַּם יָחַד וכמ"ש הָרַב מש"ץ ח"ב סי' נ' דַּף ק"ח דְּבַשַּׁאֲיָן לָהּ אָב וְאֵם תֵּשֵׁב עִם אָחִיהָ הֲגַם שֶׁאֵינוֹ מְפַרְנְסָם מִשָּׁלוֹ.

ומַה שֶּׁדָּחָה בס' מַיִם רַבִּים א"ה סי' י"ד דִּבְרֵי הַשּׁוֹאֵל דְּסָבַר שֶׁבֶת אַחִים גַּם יָחַד מְשׁוּם דְּנִדּוֹנוּ שֶׁשָּׁם הָאִשָּׁה קַיֶּימֶת אֶלָּא שֶׁנִּישֵּׂאת לְאַחֵר וְהָכָא ממ"נ אִם אָנוּ מַנִּיחִים כֻּלָּם לֵילֵךְ הֲרֵי אָנוּ מַפְסִידִין נִיזּוֹנִיאַת הַבַּת זוֹ וְכֵן סַךְ הָעִזָּבוֹן שֶׁבִּידוֹ כְּפִי שְׁטָר שֶׁבִּידוֹ מִינָן אֲנַן ב"ד וְאִם נַנִּיחַ הַבַּת אֲצְלוֹ וְלִשְׁלוֹחַ לַהֶבֶת הַקְּטַנָּה וּלְבֵן הֲרֵי אָנוּ מַפְסִידִים עִיזְבוֹן אֲבִיהֶם הֲרֵי פְּרָט רִאשׁוֹן שֶׁל סַכָּנַת דְּרָכִים וְנִלְוָה עִמּוֹ סַכָּנָה לְהוֹלִיךְ לְקָטָן מֵאֵצֶל מִי שֶׁהֻוְרְגַּל עִמּוֹ אֶל אֲשֶׁר לֹא הִכִּירוּהוּ מִתְּמוֹל שִׁלְשׁוֹם וכמ"ש חַכְמֵי נ"א אֲשֶׁר הוּבְאוּ דְּבְרֵיהֶם בְּסֵפֶר דַּרְכֵי נוֹעַם שָׁם ואע"ג דְּנִדּוּנֵם שָׁם בְּהַרְחָקָתָהּ מִזְּקֻנָתָהּ לַהֲבִיאָהּ אֵצֶל אָבִיהָ אֵין טַעַם לְחַלֵּק בֵּין קָרוֹב לָרָחוֹק דְּהַקָּטָן אֵינוֹ מַכִּיר בָּזֶה וְהָעִיקָּר הוּא מִי שֶׁעוֹשֶׂה לוֹ גַּעְגּוּעִין וּמַאֲכִילוֹ וּמַשְׁקֵהוּ ואע"ג דְּהָרַב דַּרְכֵי נוֹעַם שָׁם דָּחָה לָהֶם זֶה הָנֵי מִלֵּי בְּנִדּוֹנוּ שֶׁהוּא הָאָב דְּרַחֲמֵי הָאָב עַל הַבֵּן וְגַם הַבֵּן הַשּׁוֹרֵשׁ לֹא יְכַזֵּב כְּשֶׁמְּדָרְיְכוּ אֲבִיו לְאַט לְאַט משא"כ בִּשְׁאָר קְרוֹבִים וְעוֹד נִדּוֹנוּ שָׁם בְּבַת חָמֵשׁ אוֹ בַת שֵׁשׁ שָׁנִים לֹא כֵן בְּבֵן זֶה סָפֵק אִם יֵשׁ לוֹ שְׁלֹשָׁה שָׁנִים וּבַחֲשָׁשׁ זֶה גַּם אֲחוֹת הַגְּדוֹלָה וְהַקְּטַנָּה יִהְיוּ עִמּוֹ כמש"ל וְתוּ דְּהָתָם חֲשָׁשָׁא בְּעָלְמָא לֹא כֵן בנ"ד שֶׁגָּעוּ בִּבְכְיָה גְּדוֹלָה כנז"ל קָרוֹב וַדַּאי שֶׁיִּסְתַּכְּנוּ אִם יִקָּחוּם בַּעַל כָּרְחָם: פְּרָט שֵׁנִי דְּאַעִיקָּרָא תַּקָּנַת רז"ל בָּזֶה הַבַּת אֵצֶל אִמָּה לְעוֹלָם וְהַבֵּן עַד בֶּן שֵׁשׁ הוּא בִּרְצוֹנָם אֲבָל לֹא עַל יְדֵי כְּפִיָּיה כַּמְבֹאָר ממ"ש רַשְׁ"י וְהָרָ"ן בפ' הַנּוֹשֵׂא דַּף ק"ב שֶׁכָּתְבוּ וְאֵין כּוֹפִין אוֹתוֹ לָדוּר אֶצְלָם וּכְמוֹ שֶׁכֵּן דִּקְדֵּק מָהָרָ"ם מִפַּאדוּוָה סי' נ"ג וְהֶבִיאוּהוּ גַּם הב"ש סי' פ"ב ס"ט וכנ"ל הַג שָׁם אוֹת ל"א וְהָרַב י"א אוֹת י"א וְכֵן דִּקְדֵּק בס' בִּרְכוֹת הַמַּיִם: וּמַמַּה שֶׁכָּתַבְנוּ נִדּוֹן דִּידַן כַּנִּדּוֹן מָהָרָ"ם מִפַּאדוּוָה שֶׁכָּתַב וְז"ל מַה גַּם בְּבֵית אָחִיהָ שֶׁהוּא עַתִּירְנִכְסִין וְרַבִּים

יִשָּׁרְתוּהוּ וְלֶחֶם רַב בְּבֵיתוֹ וְנָשִׁים חֲגוּנוֹת אָתּוּ וְהַיְתוֹמוֹת יִהְיוּ כִּבְנוֹת מְלָכִים מְגֻוָּדָלוֹת בְּהֵיכָלוֹ כֻּלּוֹ אוֹמֵר כָּבוֹד וּבְבֵית אִמָּם תִּהְיֶינָה שִׁפְלוּת לְשַׁמֵּשׁ אֲחֵרִים וְאֵין מְשַׁמְּשִׁים לָהֶם וְהַנָּכוֹן שֶׁעוֹלוֹת עִמָּהּ וְאֵינָם יוֹרְדוֹת כִּי לְטוֹבָה כִּיְוָונוּ רז"ל וכו' ע"כ וְיָדַעְנוּ שֶׁקִּרוֹבֵיהֶם שֶׁרָצוּ לְיַטְּלֵם אַף שֶׁאֵינָם עֲנִיִּים כ"כ מ"מ לֹא יַגִּיעוּ לִשְׁלִישׁ וְלִרְבִיעַ מֵהַתַּעֲנוּג שֶׁמִּתְעַנְּגִים אֵצֶל הָאִישׁ הַלָּזֶה קֻוְפְּרָא טָבָא לְפוּמָּא אַף הַשִּׁמְלָה הָיְתָה בְּכְלַל שֵׁשׁ וָמֶשִׁי וְרִקְמָה וְאַף שֶׁנִּדּוֹנֵינוּ בְּרַחוּק כְּפִי הַטַּעַם שֶׁכָּתַב הָרַב יֶשְׁנוֹ בְּרַחוּק כְּמוֹ בְּקָרוֹב וכ"נ מש"ות הָרֹא"ש כְּלָל פ"ב כִּי הַדָּבָר תָּלוּי בְּקוֹרַת רוּחַ שֶׁלָּהֶם וכ"נ מְסֻתְּמוֹת הַמִּשְׁנָה יְתוֹמִים שֶׁסָּמְכוּ אֵצֶל בע"ה וְאַפִּילוּ אֵצֶל אִשָּׁה כִּדְמוּכָח שָׁם בְּגִיטִּין דַּף נ"ב וְהָא וַדַּאי אֵין לְךָ אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁאֵין לוֹ גּוֹאֲלִים וְאֵם הב"ד לֹא מִינּוּ אַפּוֹטְרוֹפּוֹס אוֹ אֲבִיהֶן לֹא מִינָּה לָהֶן יִהְיוּ אֵצֶל הַקָּרוֹב קָרוֹב לָהֶם אִם לֹא שֶׁנֶּאֱמַר שֶׁהַדָּבָר תָּלוּי בְּקוֹרַת רוּחַ שֶׁלָּהֶם אִיבָּרָא דְּאֵין ב"ד מְמַנִּים נָשִׁים אֲבָל כָּל שֶׁמַּעֲצָמָם סָמְכוּ מַה שֶּׁעָשׂוּ עָשׂוּי כָּל שהב"ד לֹא רָאוּ בבע"הב הַהוּא אוֹ הָאִשָּׁה הַהִיא שׁוּם רֵיעוּתָא וכ"ש אִם אֵצֶל אֲחֵרִים מַרְוִיחִים יוֹתֵר וכמ"ש הָרַב מש"ץ ח"ב סי' כ"ג דַּף צ"ד כַּיּוֹצֵא בְּזֶה וְכֵן מְבֹאָר ממ"ש דְּאַחַר שֵׁשׁ יֹאמַר הָאָב אִם אֵינוֹ אֶצְלִי אֵינִי זָן אוֹתוֹ וּבַיְרוּשַׁלְמִי אִיתָא הוּא אוֹמֵר שֶׁתָּבוֹא אֶצְלוֹ וְהִיא אֵינָהּ רוֹצָה הַדִּין עִמָּהּ וּפֵירֵשׁ בּוֹ מהרי"ב עַל הַבַּת קָאֵי דְּלָא אָמְרִינַן הַבַּת אֵצֶל הָאֵם כִּי אִם בִּרְצוֹנָהּ.

וּמַה שֶּׁהִקְשָׁה בְּסֵפֶר נְתִיבוֹת הַמִּשְׁפָּט דַּף רכ"א מש"ות הָרַמְבַּ"ן הַנָּ"ל הָרַב בְּרָכוֹת הַמַּיִם נִפְק דָּק וַאֲשַׁכַּח ממ"ש רַבֵּינוּ בְּצַלְאֵל בְּשִׁיטָה מֵרַשְׁ"י דְּכָתַב כִּלְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ן הַנָּ"ל בְּטַעַם אֵצֶל הַבַּת כְּדֵי לְהַתְיַסֵּר מִמֶּנָּה וְלֹא תֶּאֱחֹז בְּיָדָהּ דֶּרֶךְ פְּרִיצוּת וּכְשֶׁיָּדְעִינַן שֶׁיִּהְיֶה כֵּן אֵצֶל אָחִיהָ אֵין כּוֹפִין אוֹתָהּ לֵישֵׁב עִם אִמָּהּ ע"כ וְכֵן מְבֹאָר בש"ות המבי"ט ח"ב סי' ס"ב וְשָׁם הֵבִיא לְשׁוֹן הָרָ"ן כנז"ל: פְּרָט הַשְּׁלִישִׁי הַהֶפְסֵד הַמַּגִּיעַ לָהֶם בַּהֲלִיכָתָם הֵן מֵעִיזָּבוֹן אֲבִיהֶם שֶׁהֲלַךְ לְטִמְיוֹן הֵן נִישׂוּאֵי הַבַּת הנז' שֶׁאִם תֵּלֵךְ אָבַד סִכְרָהּ וּבָטֵל סִפּוּיָהּ כִּי כֵן הָיָה כְּמוֹ שֶׁהֻזְכַּר לָנוּ וּכְבוֹד אֱלֹהִים וכו' וְהַבֵּן הנז' שָׁמַעְנוּ שֶׁהוּא ג"כ בְּדַלְיֵי דַּלּוּת: וּבְהִיוֹתִי עָסוּק בְּזֶה רָאִיתִי בס' בְּאֵרוֹת הַמַּיִם הִלְכוֹת אֵישׁוּת דַּף ט"ו דְּנִשְׁאַל כְּעֵין נ"ד בְּאִשָּׁה שֶׁנִּשְׁבֵּית הִיא וּבְנָהּ וּבָאָה אֶל אַחַת הֶעָרִים שֶׁיֵּשׁ שָׁם יִשְׂרָאֵל וּמֵתָה הָאִשָּׁה הנז' שָׁם וּבְנָהּ הַנָּ"ל הִכְנִיסוֹ יִשְׂרָאֵל אֶחָד לְבֵיתוֹ מִפִּתּוֹ יֹאכַל וּמִכּוֹסוֹ יִשְׁתֶּה וְכִשְׁמוֹעַ אֲחִי אִמּוֹ שָׁאַל לְהַבֵּן הנז' שֶׁיְּהֵא אֶצְלוֹ יַעַן כִּי הוּא חָשׁוּב בָּנִים וְרָצָה לְקַיְּמָם מַאֲמָרָם זַ"ל כָּל הַמְגַדֵּל יָתוֹם בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ וכו' וּרְצוֹנוֹ לְגַדְּלוֹ בְּעִיר סְאַלוֹנִיקִי משא"כ עִיר שֶׁיּוֹשֵׁב בָּהּ הִיא כְּפָר וְהֵבִיא מִשַּׁ"ס ומש"ות הָרַמְבַּ"ן הַנָּ"ל וְדִבְרֵי הָרַב פָּרַח מ"א הַנָּ"ל וְכֵיָון דְּלֵיכָּא חֲשָׁשׁ רְצִיחָה נִרְאֶה וַדַּאי שֶׁיְּכַנְּסוּ לְבֵיתוֹ כִּי הוּא שְׁאָר בְּשָׂרוֹ מַה גַּם שֶׁרְצוֹנוֹ לְלַמְּדוֹ תּוֹרָה יעו"ש וּמִבֵּין רֵיסֵי עֵינַי הָרַב נִיכָּר שֶׁתּוֹפֵס לְעִיקָּר שֶׁהוּא שְׁאָר בְּשָׂרוֹ עכ"ז לֹא תַּבְרָא לנ"ד שֶׁשָּׁם לֹא הִזְכִּיר אִם בֶּן הָאָחוֹת הנז' מַקְפִּיד שֶׁרְצוֹנוֹ אֵצֶל הָאִישׁ הָרָחוֹק אוֹ אֵצֶל דּוֹדָה אֲחִי אִמּוֹ וְעוֹד שֶׁאֵינוֹ מַגִּיעַ לוֹ נָזָק אִם יֵלֵךְ אֵצֶל דּוֹדָה וְאוּלַי שֶׁדּוֹדָה שֶׁהוּא חָשׁוּב בָּנִים עָשָׂה יַעֲשֶׂה טוֹבָה יוֹתֵר מֵהָאִישׁ הָרָחוֹק שֶׁאֵינוֹ חָשׁוּב וְעוֹד שֶׁרְצוֹן דּוֹדָה לְלַמְּדוֹ תּוֹרָה וְכֵן מִכְּפָר בְּעָלְמָא לְעִיר סָאלוֹנִיקִי שֶׁרֻבָּהּ יִשְׂרָאֵל משא"כ בנ"ד וַאֲפִילּוּ אִם תִּמְצֵי לוֹמַר שֶׁבְּעִיר הַהִיא שֶׁהֵם רוֹצִים לֵילֵךְ יֵשׁ שָׁם תּוֹרָה יוֹתֵר מֵאִתָּנוּ מִכָּל מָקוֹם קִרּוֹבָם שֶׁבָּא לִיטְּלוֹ לֹא אָמַר שֶׁרְצוֹנוֹ לְלָמְדוֹ תּוֹרָה: וּמִכֹּל אִילֵּין דְּהָווּ מִלְּבַד דְּאֵין כָּאן סְתִירָה מִשָּׁם אֶלָּא שֶׁיֵּשׁ סִיַּיעְתָּא חֲדָא דְּהָרַחוּק הנז' הוּא חָשׁוּב בָּנִים הֶפֶךְ מִנְּדוֹן הָרַב וְנֶהֱנָה בַּמִּגְדָּל יָתוֹם וְזֶה הַקָּרוֹב אֵינוֹ חָסֵר שֶׁיֵּשׁ לוֹ בָּנִים וְכֵן מִשְּׁאָר טְעָמִים הַנַּ"ל אַחַת לְאַחַת וּמִי שֶׁחוֹתָמוֹ אֱמֶת יַנְחֻנּוּ בְּדֶרֶךְ אֱמֶת.

הַלֹּא זֶה דִּבְרֵי בס' וְזֹאת עֲשׂוּ לָהֶם וְחָיוּ וְלֹא יָמֻתוּ כָּאן שָׁנָה דֶּרֶךְ אֱמוּנָה בתרת"י: הַצָּעִיר אחא"י סִימָן ח"י אַלְמָנָה שֶׁבָּאָה לִגְבוֹת שְׁטַר כְּתֻבָּתָהּ מֵהַיּוֹרְשִׁים רָאָה רָאִיתִי בִּימוֹת הַחוֹר"ף שֶׁאֵינָם עוֹשִׂים הַכְרָזָה עַל קַרְקָעוֹת בַּעֲלָהּ לְהַגְבוֹתָהּ מֵהֶם רַק בְּשׁוּמָא לְבַד שֶׁשָּׁמִין לָהּ מַה שֶׁנִּשְׁאַר לָהּ אַחַר שֶׁמַּחְלִיטִים לָהּ הַמְּטַלְטְלִים הַנִּמְצָאִים וְסָךְ הַנִּשְׁאָר שָׁמִין לָהּ בְּשִׁלְשָׁה בְּנֵי אָדָם מְמֻקָּרְקָעֵי בַּעֲלָהּ והב"ד מַחֲלִיטִין אוֹתוֹ לָהּ בְּשָׁטָר בְּכֹחַ ב"ד יָפֶה וְכֵן עַתָּה בְּסוֹף יְמֵי שְׁבָאתִי וְנִתְמַנֵּיתִי בְּפֶה הָעִירָה רָאִיתִי בְּכַמָּה מַעֲשֵׂי ב"ד לְהָרַאשׁוֹנִים שֶׁכּוֹתְבִין בִּשְׁטָר גֵּוְבְיָינָא בְּיָדָהּ שֶׁאֵין מַזְכִּירִין רַק שׁוּמָא לְבַד וְאֵין מַזְכִּירִין הַכְרָזָה כְּלָל וְזֶה הֵפֶךְ מָרָן אב"הע סי' ק"ד וח"מ סק"ט וְשָׁם מְבֹאָר דְּאִם עָשׂוּ שׁוּמָא אֲפִילּוּ מָכְרוּ שָׁוֶה מֵאָה בְּמָאתַיִם מִכְרָן בָּטֵל כֵּיוָן דְּלָא הִכְרִיזוּ וְאַחַר הַחֲיפּוּשׂ אֶת זֶה מָצְאתִי תְּשׁוּבָה שְׁלֵימָה לְהָרַב הַמְּובְהָק סָבָא קַדִּישָׁא מהר"א רוֹאֲמֵנוּ נר"ו ר"מ ור"מ בְּעִיר דַּמֶּשֶׂק יע"א הוּבְאוּ דְּבָרָיו בְּסֵפֶר חַיִּים וְשָׁלוֹם סי' כ"ט הָעֵד הֵעִיד בְּנוֹ שֶׁכָּךְ נָהֲגוּ בְּדַמֶּשֶׂק וְכֵן בעוב"י אִיזְמִיר יע"א שֶׁאֵין מַכְרִיזִין וְהֵבִיא סָמֹךְ בָּזֶה וְעִמּוֹ הִסְכִּים הָרַב הַמְחַבֵּר שָׁם וַאֲנַן בְּדִידַן רָאָה רָאִינוּ כַּמָּה פְּעָמִים שֶׁהַהַכְרָזָה מִגְּרָעוֹת נָתַן וְלָכֵן בְּנֵדֵי דְּהָרַאשׁוֹנִים מָצְאוּ עַל מַה לִסְמֹךְ ומ"מ טְפֵי עָדִיף לְבָאֵר בַּשְּׁטָר הַהוּא הַטַּעַם לָמָּה לֹא הִכְרִיזוּ וּבָזֶה יָצָאנוּ מִידֵי פִּקְפּוּקֵי וְעַרְעוּרֵי גַּם לְדַעַת הָרַב חק"ל שֶׁהֵבִיא שָׁם שֶׁסִּלֵּק עַל ח"ור יְרוּשָׁלַיִם תובב"א שֶׁמָּכְרוּ מִבְּלִי הַכְרָזָה: סִימָן י"ט מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה שֶׁבָּא לִי אָדָם אֶחָד שֶׁרָצָה לְחַיֵּיב עַצְמוֹ בְּמְזוֹנוֹת אִשְׁתּוֹ אַחַר מוֹתוֹ יָתֵר עַל כְּתֻבָּתָהּ וְהַנַּפְקוּתָא בְּזֶה הוּא דְּאֵינָהּ מַפְסֶדֶת מְזוֹנוֹתֶיהָ בְּקַבִּיעַת שְׁטַר כְּתֻבָּתָהּ מֵהַיּוֹרְשִׁים כמ"ש הָרִיבָ"שׁ סִימָן ת"ף וּפְסָקוּ מָרָן בא"ה סי' צ"ג ס"ו וְלֹא עוֹד אֶלָּא אֲפִילּוּ נִפְרְעָה בְּשְׁטַר כְּתֻבָּתָהּ כמ"ש הב"ש והט"ז שָׁם וְכֵן מַעֲשֶׂה יָדֶיהָ שֶׁלָּהּ כמ"ש הָרִיבָ"שׁ שָׁם וְכֵן מוֹצִיאָה מִן הַמְּשֻׁעְבָּדִים שֶׁמָּכַר אח"ך כמ"ש הָרַשְׁבָּ"א בַּתְּשׁוּ' הֶבִיאוֹ הב"י שָׁם וּפָסְקוּ מור"ם שָׁם סכ"א וְכָתַב שָׁם הָרַשְׁבָּ"א הַיְינוּ שֶׁכָּתַב כֵּן מְזוֹנוֹת שֶׁלְּאַחַר מִיתָה וְהַיְינוּ מְשׁוּם דִּמְזוֹנוֹת שֶׁלְּאַחַר מִיתָה בִּתְנַאי ב"ד הוּא וְלֹא טָרְפָא מִמְּשַׁעְבְּדֵי וְלָכֵן צָרִיךְ לְבָאֵר משא"כ בְּזָן אֶת חֲבִירוֹ שֶׁאֵין עָלָיו שׁוּם חִיּוּב כָּתַב מָרָן בח"מ ס"ס הַמִּתְחַיֵּיב לָזוּן אֶת חֲבִירוֹ סְתָם אוֹ לְזוּנוֹ עַל שֻׁלְחָנוֹ וּמֵת הַמִּתְחַיֵּיב חַיָּבִין הַיּוֹרְשִׁין לְזוּנוֹ כְּמוֹ שֶׁהָיָה חַיָּיב מוֹרִישָׁן ומ"ש שָׁם מור"ם בא"ה הַקָּנֶה הַקִּנְיָן עַל הַמְּזוֹנוֹת ל"ד קָאָמַר דְּהָא אַיְירִי בְּמְזוֹן דְּאַחַר מִיתָה וְהוּא דָּבָר שֶׁלֹּא בָּא לָעוֹלָם וְצָרִיךְ לְהִיוֹת בִּלְשׁוֹן חִיּוּב כמ"ש מָרָן בח"מ שָׁם: וּמִכָּל מָקוֹם כְּדֵי שֶׁלֹּא לְהַפְקִיעַ יוֹרְשׁוֹ מִיֶּרֻשָּׁתוֹ לָאַרְצִיתִי לִכְתֹּוב לוֹ רַק כָּל זְמַן שֶׁלֹּא תָּבְעָה כְּתֻבָּתָהּ כִּי הָאִשָּׁה זֹאת קֶשֶׁת רוּחַ וְכַוָּנָתָהּ לְהַפְקִיעַ בָּנָיו שֶׁיֵּשׁ לְבַעֲלָהּ מֵאִשָּׁה אַחֶרֶת כִּי הֵיא לֹא יֵשׁ לָהּ רַק בַּת אַחַת מִבַּעַל זֶה: סִימָן ד' מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה בְּאִשָּׁה אַחַת שֶׁנָּתַן לָהּ בַּעֲלָהּ בַּמַּתָּנָה בַּיִת אַחַת בִּשְׁטָר לְמִכּוֹר וְלַעֲשׂוֹת בּוֹ כִּרְצוֹנָהּ וְכָתוּב שָׁם שֶׁכָּל זֶה בְּעַד שְׁטַר כְּתֻבָּתָהּ וּבְעַד מְזוֹנוֹתֶיהָ וְלֹא נִשְׁאַר עַל בַּעֲלָהּ שׁוּם זְכוּת כְּלָל זוֹלְתִי שֶׁיִּפְטְרֶנָּה בְּגֵט כָּשֵׁר וּפֵירְשָׁה מִמֶּנּוּ כַּמָּה שָׁנִים וְהָלְכָה למ"א וְלִהְיוֹת שֶׁהֵיא זְקֵנָה בְּיוֹתֵר לֹא חָשְׁשָׁה עַל הַגֵּט וְעָמְדָה וּמָכְרָה בַּיִת זֶה וְהֶחֱזִיק הַלּוֹקֵחַ בּוֹ יוֹתֵר מִשְּׁנֵי חֲזָקָה ואח"ך מֵת הַבַּעַל ואח"ך מֵתָה הֵיא וְעָמְדוּ יוֹרְשֵׁי בַּעֲלָהּ לְעַרְעֵר עַל הַלּוֹקֵחַ.

וְנִרְאֶה דְּאֵין לָהֶם זְכוּת כְּלָל עַיֵּין בְּמַה שֶׁרָמַז הָרַב יַד אַהֲרֹן ח"ב סי' צ' הגב"י מֵאוֹת ט"ז וְאֵילָךְ וּלְהָרַב דְּבַר מֹשֶׁה ח"א א"ה סי' ל"ה וְהֶבִיאוֹ מהרי"ע בִּבְנֵי יְהוּדָה סי' קכ"א: סִימָן כ"א מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה בְּשְׁטָר שֶׁנִּמְצָא בְּעִיזְבּוֹן רְאוּבֵן מַגִּיד לֵאמֹר שֶׁהוּא מוֹדֶה שֶׁכָּל מַה שֶׁיֵּשׁ לוֹ מְקֻרְקָעֵי וּמִטַּלְטְלֵי הוּא מְשֻׁתָּף עִם שִׁמְעוֹן וְאִשְׁתּוֹ לֹא הִסְפִּיק לָהּ חֲצִי עִזְבּוֹנוֹ לִכְתֻבָּתָהּ

נִרְאֶה דְּאֵין שְׁטָר זֶה כְּלוּם וְגוֹבֶה מִכָּל הָעִיזְּבוֹן הֵן לוֹ יְהֵיֶה שֶׁנִּמְצָא תַּחַת יַד שִׁמְעוֹן אֵינוֹ כְּלוּם לָחוּב לְאִשְׁתּוֹ וכמ"ש הָרַשְׁבָּ"א ח"ב סי' שכ"ט וּבָזֶה אֵין לוֹמַר שְׁטָרָךְ בִּידִי מַאי בָּעֵי וכמ"ש הָרַדְבָּ"ז ח"ב סי' קל"א כ"ש שֶׁנִּמְצָא תַּחַת יד רְאוּבֵן דאע"ג דְּנַיְמָא אֵין כָּאן שׁוּם רַמָּאוּת בַּדָּבָר מ"מ כֵּיוָן שֶׁשְּׁטָר זֶה יֵשׁ בּוֹ כַּמָּה תְּנָאִים וְאִם יַעֲבֹור שִׁמְעוֹן עַל אֶחָד מֵהֶם יֵצֵא נָקִי מִנְּכָסָיו וְאֵין לוֹ עַל רְאוּבֵן כְּלוּם אֵימָא שֶׁעָבַר עַל תְּנַאי אֶחָד וּבָטְלָה הַשֶּׁוְותָּפוּת וְלָכֵן הֶחֱזִיר לוֹ הַשְּׁטָר אוֹ שֶׁמָּחַל לוֹ שִׁמְעוֹן וְהֶחֱזִיר לוֹ הַשְּׁטָר.

וּמִן הַשָּׁמַיִם אַנְהֲרִינְהוּ לְעַיְינִין שֶׁכֵּן הוּא הָאֱמֶת שֶׁנִּמְצָא עוֹד בְּעִזְּבוֹן רְאוּבֵן שְׁטַר עִסְקָא מִמַּה שֶׁיְּקַבֵּל מִמֶּנּוּ שִׁמְעוֹן סַךְ כ"וכ וּזְמַנּוֹ אַחַר הַשְּׁטָר הַנַּ"ל וְאִי אִיתָא דְּהוּא שֶׁוּתָּף עִמּוֹ בְּכָל הַנִּמְצָא אָתוּ למ"ל לִיקַּח מִמֶּנּוּ בְּעִסְקָא יִקַּח מִמֶּנּוּ מַמָּמוֹנוֹ וְיִסְתַּחֵר לְעַצְמוֹ וְאִם הֵם כְּאַחִין שֶׁוּתָּפִין אֵין צָרִיךְ לֹא שְׁטָר וְלֹא שֶׁיְּחַלְּקוּ גַּם הֲרֵיוַח לַחֲצָאִין וְעוֹד נִתְגַּלָּה לָנוּ דְּשְׁטָר זֶה שְׁטָר הַבְרָחָה בְּעָלְמָא כמ"ש בח"מ סי' צ"ה וקי"א וא"ה סי' צ' וְלֹא הָיָה בְּיָדוֹ אֶלָּא בְּיַד שִׁמְעוֹן וּמִן הַשָּׁמַיִם נִתְגַּלְגֵּל הַדָּבָר שֶׁנִּמְצָא עוֹד בְּעִזְּבוֹן רְאוּבֵן נְיָיר אֶחָד קָרוּעַ מֵהַפִּנְקָס שֶׁל הַקָּהָל ישצ"ו שֶׁבַּפִּנְקָס הַנַּ"ל כָּתוּב כָּל שִׁטְרֵי הַכְּתֻבּוֹת וְתַקָּנָה גְּדוֹלָה הִיא שֶׁאִם יֹאבַד אֵיזֶה שְׁטַר כְּתֻבָּה גּוֹבָה בָּזֶה שֶׁכֵּן רָאִינוּ שֶׁגָּדְנוּ כֵּן הב"ד שֶׁלְּפָנֵינוּ חֶלְקָם בְּחַיִּים וְכֵן רָאִיתִי לְהָרַב מַר וַאֲהָלוֹת דַּף מ"א דְּמִנְהָגָם בָּאֳרֶ"ץ לִגְבּוֹת ע"י המסוודי"א וְהַנְּיָיר הַנַּ"ל חָסֵר מֵהַפִּנְקָס הַנַּ"ל וּבוֹ כָּתוּב הֶעְתֵּק כְּתֻבַּת אִשְׁתּוֹ וּבָרוּךְ הַיּוֹדֵעַ וְעֵד מִי עָשָׂה לוֹ זֶה.

הֲרֵי דְּכַוָּנָתוֹ לִגְזֹול כְּתֻבַּת אִשְׁתּוֹ וְלָכֵן עָשָׂה שְׁטָר זֶה וְהָיָה בְּיַד שִׁמְעוֹן בְּחוֹשְׁבוֹ שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהָבִיא לְיָדוֹ נְיָיר זֶה הַגָּנוּב מֵהַפִּנְקָס וְתֵצֵא בְּיָדִים רְקָנִיוֹת מִכָּל סַךְ הַכְּתֻבָּה וּמַה שֶּׁלֹּא הוֹדָה שֶׁהַכֹּל שֶׁל שִׁמְעוֹן מִשּׁוּם דְּאָז הָוֵי הַכֹּל גָּלוּי לָעַיִן שֶׁהוּא שֶׁקֶר לָכֵן עָשָׂה מִלְּתָא מְצִיעְתָּא שֶׁיַּאֲמִינוּ דְּבָרָיו וּמִן שָׁמַיִם גִּילּוּ עָנוֹנוֹ שֶׁבָּא שְׁטָרָא דְּלָא בְּתוֹךְ עִזְּבוֹנוֹ וְיָדַיִם וְרַגְלַיִם לַדָּבָר שְׁשְׁטָר זֶה לֹא עֲשָׂאוֹ אֶלָּא לְהַבְרָחָה בְּעָלְמָא שֶׁעַל הָרוֹב לֹא יִמְצָא שְׁטַר כְּתֻבָּתָהּ שֶׁיֵּעָשֶׂה כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה בְּנְיָיר הַנַּ"ל שֶׁקָּרְעוּ מֵהַפִּנְקָס וְגוֹבָה ע"פי נְיָיר הַנַּ"ל הַנִּמְצָא בְּבֵיתוֹ וּבְחוֹמוֹתָיו וְקָרְינַן בֵּיהּ יִשּׁוּב עֲמָלוֹ בְּרֹאשׁוֹ וְזֶה אַחַר שֶׁתִּשְׁבַּע כְּדֶרֶךְ כָּל הָאַלְמָנוֹת כְּדַחֲזִי: סִימָן כ"ב הוֹדַעְתִּי הֵן כְּתִיב כָּאן מ"ש בס"הק הַשָּׁמֶר אֱמֶת דַּף ע"ג בְּלִשּׁוֹן תַּקָּנַת הַהִשָּׁבוֹן שֶׁכָּתוּב בָּהּ מִנְּדֻנְיָתָהּ מַשְׁמַע דְּוָקָא מִמַּה וכו' לְאַפּוּקֵי וכו' ולפ"ז מַה שֶּׁכָּתְבוּ הֵן נִכְסֵי מְלוֹג שֶׁבָּאוּ לָהּ מַשְׁמַע דְּוָקָא מִמַּה וכו' אח"ך אֲבָל אִם הָיוּ לָהּ מֵעִיקָּרָא וְלֹא הִכְנִיסָתַם לַבַּעַל בִּכְתֻבָּתָהּ לֹא אע"פי שֶׁאֵין טַעַם לְחַלֵּק ע"כ ע"ש.

אִיבְּרָא שֶׁעַתָּה נִתְיַישַׁבְתִּי בַּדָּבָר שֶׁיֵּשׁ לִדְחוֹת זֶה ממ"ש הָרֹאֹ"שׁ בִּתְשׁוּבָה כְּלָל נ"ה דְּוָקָא בַּנְּדוּנְיָא הוּא שֶׁתִּיקֵּן ר"ת מִשּׁוּם עָגְמַת נָפֶשׁ אֲבָל לֹא בְּנִכְסֵי מְלוֹג בִּירֻשָּׁה שֶׁנָּפְלָה לָהּ וְאֵין לַעֲשׂוֹת ק"ו בְּזֶה מִנְּדוּנְיָא וּפָסְקוּ מור"ם סי' קי"ח סי"ט וְכֵיוָן דְּטַעַם הַנְּדוּנְיָא מִשּׁוּם עָגְמַת נָפֶשׁ משא"כ בנ"מ וּבִשְׁלָמָא אִם נ"מ אֵלּוּ נְתָנָם לָהּ אָבִיהָ בְּנִישּׂוּאֶיהָ אָמְרִינַן גַּם בָּזֶה אֵיכָא עָגְמַת נָפֶשׁ וְהָוֵי כִּנְדוּנְיָא שֶׁהֵיא נִכְסֵי צֹאן בַּרְזֶל וכמ"ש הָרַב ב"ש שָׁם אֲבָל אִם אֵינָם מֻשָּׂל אָבִיהָ יֻרְשָׁם הַבַּעַל ומ"ש הָרֹאֹ"שׁ בְּנָפַל לָהּ בִּירֻשָּׁה רְבוּתָא אַשְׁמוּעִינַן אע"ג דְּהַבַּעַל לֹא בָּאוּ לְיָדוֹ מכ"ש בנ"מ שֶׁבָּאוּ לְיָדוֹ כְּבָר וְנָפְלוּ לָהּ לָאו דַּוְקָא וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּהָרַב חֶלְקַת מְחוֹקֵק מְפָרֵשׁ כְּדִבְרֵי הָרֹאֹ"שׁ דִּבְכָל נ"מ קָאָמַר בִּכְלָלוּת וְעַיֵּין בכנ"הג שָׁם הג"הט אות ל' וביא"ה אות כ"ב שֶׁכֵּן דַּעַת כַּמָּה אַחֲרוֹנִים וְכֵן הָרַשְׁבָּ"ץ בְּתַקָּנוֹת ח"ב סי' רצ"ב אות ג' כָּתַב בִּסְתָם ונ"מ הַבַּעַל יוֹרֵשׁ אוֹתָם כְּדִין הַתַּלְמוּד ע"כ.

וְעַיֵּין לְמהרשד"ם סי' ק"ן שֶׁהֵבִיא ש"ות הָרֹא"ש דְּמוּכָח לָהּ כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים אֶלָּא שֶׁיֵּשׁ לְדָחוֹת דע"כ לָא אָמְרִינַן כֵּן דְּבָכָל נ"מ קָאָמְרִינַן הַיְינוּ לְהַחְזִיק יֶרֻשַּׁת הַבַּעַל שֶׁהִיא דְּאוֹרָיְיתָא לֹא כֵן בְּתַקָּנָתֵינוּ זֹאת שֶׁהִיא לְהַפְקִיעַ יֶרֻשַּׁת הַבַּעַל לְהַחֲזִיר גַּם נ"מ אֵימָא כְּדֵי שֶׁלֹּא לְהַפְקִיעַ יֶרֻשָּׁה דְּאוֹרָיְיתָא מַאי דְּאִיתְמַר אִיתְמַר דְּהַיְינוּ שֶׁנָּפְלוּ לָהּ אח"ך מַאי דְּלָא אִיתְמַר לֹא אִיתְמַר בנ"מ שֶׁהָיָה לָהּ בְּעוֹדָהּ תַּחְתָּיו לֹא תִּיקְּנוּ וְזֶה בָּהֶם הַבַּעַל אָמְנָם מִסְתַּבְּרָא אִם נִתָּנָם לָהּ אָבִיהָ בִּשְׁעַת נִישּׂוּאִין בְּתוֹרַת נ"מ הָווּ כִּנְדוּנְיָא מְשׁוּם עָגְמַת נָפֶשׁ וכמ"ש הָרַב ב"ש.

וֶהֱוֵי יוֹדֵעַ דְּבָדָבָר שֶׁנָּפַל לָנוּ סָפֵק שֶׁנַּעֲמִידֶנּוּ עַל ד"ת אִם תָּפַס שֶׁכְּנֶגְדּוֹ מַפְקִינַן מִגַּיהּ וּכְמוֹ שֶׁהוֹכִיחַ בְּמִישׁוֹר הָרַב ער"הש א"ה סי' ק' אוֹת ו': וּבְהָיוֹתִי עָסוּק בָּזֶה חָזוּת קָשֶׁה הֵזַעַד לִי שֶׁכָּתַב הָרַדְבָּ"ז בח"ב סי' תר"ה דְּבַתְּחִילָּה הָיוּ כּוֹתְבִין מַאי דְּאֶשְׁתַּיֵּיר מִבִּגְדֵי נְדֶוְנְיָיתָהּ.

ולפ"ז אֵינוֹ זוֹכֶה בְּנִכְסֵי מְלוֹג וכמ"ש הָרֹא"ש בִּתְשׁוּבָה וְלָאו ק"ו הוּא וכו' וְלָכֵן תִּיקֵּן לְכְתּוֹב מַאי דְּאֶשְׁתַּיֵּיר. מֵעִזְּבוֹנָהּ וְזֶה הַלָּשׁוֹן כּוֹלֵל הַכֹּל גַּם נ"מ ע"כ דְּאֵיךְ נִיתַּן רְשׁוּת לְתַקֵּן לְכְתּוֹב כֵּן לְהַפְקִיעַ זְכוּת הַבַּעַל אַחַר שֶׁכָּךְ הָיוּ נוֹהֲגִים לִכְתּוֹב זֹאת לְפָנִים.

וְתוּ שֶׁשָּׁם כָּתַב שֶׁהוּא תִּיקֵּן כֵּן וְאִלּוּ בְּסִימָן שט"ז כָּתַב שֶׁרָאָה רֹוב כְּתֻבּוֹת כָּתוּב בָּהֶן וְיַחֲלוֹקוּ יוֹרְשֵׁי הָאִשָּׁה עִם יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל מַאי דְּאֶשְׁתַּיֵּיר מֵעִזְּבוֹנָהּ וְזֶה הַלָּשׁוֹן כּוֹלֵל הַכֹּל ע"כ הֲרֵי שֶׁהֵם נָהֲגוּ כֵּן בְּעַצְמָם וְלֹא שֶׁהוּא תִּיקֵּן כמ"ש שָׁם:סִימָן כ"ג זֹאת שֵׁנִית מ"ש בס"הק הַנָּ"ל דַּף ע"ד בְּהַהִשָּׁבוֹן שֶׁל שׁוֹמֶרֶת יָבָם דְּפַעַם אַחַת בָּא לְיָדֵינוּ וְעָשִׂינוּ פֵּשֶׁר דָּבָר ע"ש.

צָרִיךְ אֲנִי לְבָאֵר דְּהָנֵי מִילֵּי בְּשֶׁנִּזְדַּוְּגָיְיתָהּ כֻּלָּהּ קַיְימָת משא"כ אִם בָּלָה אוֹ נֶאֱבַד דְּבַר מַה מִמַּה שֶׁקִּיְּמָם אֵין לַיָּבָם כְּלוּם וְהוּא שֶׁשּׁוֹרֵשׁ דָּבָר זֶה מש"ות הָרָ"ן סי' נ"ד שֶׁהֵבִיאוּ הב"י א"ה סי' ק"ס שֶׁכָּתַב וּתְנַאי הַשִּׁיּוּר אֵינוֹ אֶלָּא אִם תָּמוּת אִשְׁתּוֹ בְּחַיָּיו ע"כ וכ"כ מהריק"ש שָׁם בְּהַגָּהוֹתָיו וְשָׁם בְּהָרָ"ן סי' מ"ו כָּתַב עַל יֶרֻשַּׁת שׁוֹמֶרֶת יָבָם בְּמַחֲלוֹקֶת הִיא שְׁנוּיָה דְּלִרְשִׁ"י וְהָרַמְבַּ"ם בְּנִכְסֵי צֹאן בַּרְזֶל חוֹלְקִים ולר"ת וְהַגְּאוֹנִים הַכֹּל לַבַּעַל וְאָנוּ בַּעֲנִיּוּתֵינוּ שֶׁאֵין לָנוּ כֹּחַ לְהַכְרִיעַ כָּךְ אָנוּ.

דָּנִין דְּבְנִכְסֵי צ"ב דְּבָאָה הָאִשָּׁה לְהוֹצִיא מֵהַבַּעַל לָאו כֹּל כְּמִינָּהּ לַעֲשׂוֹת מַעֲשֶׂה כְּנֶגֶד הַגְּאוֹנִים אֲבָל נִכְסֵי מְלוֹג אֲפִילּוּ נָפְלוּ תַּחַת הַבַּעַל כָּל שֶׁהֵן קַיְימִים בָּזֶה נוֹתְנִין מְקֻצָּת לְיוֹרְשֶׁיהָ כְּדַעַת רַשְׁ"י כֵּיוָן שֶׁאוֹתָם נְכָסִים מַמָּשׁ הֲוֻחְזְקוּ לְמִשְׁפַּחַת בֵּית אָבִיהָ ע"כ.

וּמִדְּבָרָיו מוּכָח שֶׁפּוֹסֵק כר"ת וְהַגְּאוֹנִים דִּבְנִכְסֵי צ"ב הַכֹּל לַבַּעַל וכ"כ הָרַשְׁבָּ"א ח"ב סי' קל"ז וְדָקְדֵק כֵּן מִדִּבְרֵי הָרִי"ף. אִיבְּרָא דְּבִתְנַאי הַשִּׁיּוּר הֵבִיא מָרָן בי"ד סי' שע"ג תְּשׁוּבָתוֹ דְּמוּכָח דְּמוֹעִיל גַּם בְּיָבָם וְנִמְצָא דְּהָרָ"ן וְהָרַשְׁבָּ"א פְּלִיגִי בְּזֶה וכמ"ש מהרשד"ם א"ה סי' קכ"ח וּתְשׁוּבָה זוֹ דְּהָרַשְׁבָּ"א בח"ד סי' קנ"א רְמָזָהּ הָרַב ער"הש א"ה שָׁם ומהרימ"ט ח"ב א"הע סי' מ"ז דַּעְתּוֹ לוֹמַר דְּהָרַשְׁבָּ"א אַיְירִי בִּלְשׁוֹן סִילּוּק וְהָרָ"ן אַיְירִי בִּתְנַאי שֶׁהוּא בִּלְשׁוֹן חִיּוּב וְשׁוּב הֵבִיא מִדִּבְרֵי הָרַב אָבִיו דְּאֵין לְיַיבֵּם אֶלָּא חֲצִי מַה שֶׁיָּרַשׁ אָחִיו שֶׁהוּא רֻבִּיעַ מְשׁוּם דְּהֵיא זִיקָּה דְּסָפֵק נְשׂוּאָה הִיא וְשׁוּב הֵבִיא מֵהַמָּרְדְּכִי בְּפֶרֶק הַחוֹלֵץ דְּמוֹעִיל תְּנַאי וְאח"ך הֵבִיא דִּבְרֵי הָרָ"ן דְּאֵינוֹ מוֹעִיל וְסִיֵּם לְפַשֵּׁר וְאֵלּוּ דְּבָרָיו אֵלָיו תִּשְׁמָעוּן ע"כ.

וְרַבִּים הֵבִינוּ אע"ג דְּהִסְפִּים לִסְבָרַת אָבִיו הַיְינוּ דַּוְקָא אִם הוּא בִּלְשׁוֹן סִילּוּק דְּאַפֵּתִי בְּדַעְתּוֹ הָרִאשׁוֹן קָאֵי לְחַלֵּק בֵּין דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א דְּאַיְירֵי בְּהָכִי לְדִבְרֵי הָרָ"ן דְּאַיְירֵי בְּחִיּוּב וּבְחִילּוּק זֶה הָרַב חק"ל מַהְדּוּרָא בָּתְרָא חֵלֶק א"ה סי' ט"ו כָּתַב מהריב"ל ומהרי"א ומהרש"ך וְרַבֵּינוּ בְּצַלְאֵל והר"ש.

חָסוֹן שֶׁגַּם בְּחִיּוּב לְהַחֲזִיר לָא נָפִיק מִלְּשׁוֹן סִילּוּק וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁמָּצָא לְהָרַשְׁבָּ"א עַצְמוֹ דְּתְנַאי הַשִּׁיּוּר לֹא מִדִּין סִילּוּק אָתֵי עֲלָה וְרַבָּנֵי אַחֲרוֹנִים אַף שֶׁרָאוּ דִּבְרֵי מהרימ"ט לֹא נִתְחַוְּורוּ לָהֶם וְסָבְרִי דְּהָרַשְׁבָּ"א וְהָרָ"ן פְּלִיגִי בְּהָא מִילְּתָא יעו"ש דַּף ק"י ע"ד וְדַף קי"א וַאֲנַן דְּגִרְירְנָא בָּתַר מָרָן הַגֵּה מָרָן בא"ה כְּשֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי הָרָ"ן הַנָּ"ל לֹא רָמַז מִדִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א שֶׁהֵבִיאָם בי"ד שָׁם וּפְסָקָם בְּקָצָר שָׁם דְּהַיְינוּ מִתְּטַמֵּא לְשׁוֹמֶרֶת יָבָם אֲפִילּוּ אִם כָּתוּב בִּכְתֻבָּתָהּ אִי מִיתָא תַּהְדַּר כְּתֻבָּה לְבֵי נָשָׁא מִזֶּה מוּכָח דְּהַתְּנַאי דְּהִתְנִיתָ עִם הַבַּעַל חַיָּיב בּוֹ גַּם הַיָּבָם וְכֵן שָׁם בי"ד לֹא רָמְזוּ מִדִּבְרֵי הָרָ"ן הַנָּ"ל וְיוֹתֵר נִרְאֶה לוֹמַר דְּסָבוּר כְּהָרָ"ן דְּאֵין תְּנַאי הַשִּׁיּוּר מוֹעִיל בְּיָבָם ומ"ש בי"ד תְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א אֵינוֹ אֶלָּא לְעִנְיַן טֻמְאָה בִּלְבַד שֶׁשָּׁם הַדִּין דִּין אֵמֶת אֲפִילּוּ שֶׁאֵינוֹ יוֹרֵשׁ מִמֶּנָּה כְּלוּם מִתְּטַמֵּא לָהּ וכמ"ש שָׁם וְעוֹד כֵּיוָן דְּיָבָם דְּעָלְמָא מִטַּמֵּא לָהּ אֵין הוֹלְכִין אַחַר זֶה שֶׁכָּתַב כֵּן אֶלָּא אַחַר הַיְּמִין דְּעָלְמָא דְּכָל שֶׁהֵן רוֹאִין יְמִין דְּעָלְמָא עֲשָׂאוּם יוֹרְשִׁים כְּבַעַל אַף הֵם אוֹמְרִים כֵּיוָן שֶׁאַתָּה עוֹשֶׂה יָבָם כְּבַעַל אַף הוּא יְהֵא כַּבַּעַל לִקְבּוֹר תֵּדַע לְךָ בְּנוֹשֵׁא קְטַנָּה שֶׁאָמְרוּ שֶׁהוּא יוֹרֵשׁ וּמִטַּמֵּא לָהּ אַטוּ מִי מְפַלְּגִי בֵּין שֶׁהִכְנִיסָהּ לוֹ נְדוּנְיָא שֶׁיֵּשׁ לָהּ נְכָסִים שֶׁיִּוָּרְשָׁם הוּא וּבֵין שֶׁכָּתַב לָהּ מִשֶּׁלּוֹ וְאֵינוֹ יוֹרֵשׁ מִמֶּנָּה כְּלוּם אֶלָּא בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ מִטַּמֵּא הוֹאִיל וַעֲשָׂאוּהוּ כַּבַּעַל לְיִרֵשׁ כָּל הַנְּכָסִים ע"כ.

וְאִין ה"נ דְּלְעִנְיַן אִם תְּנַאי שֶׁעִם הַבַּעַל מוֹעִיל גַּם בְּיָבָם אוֹ לֹא בָּזֶה לֹא קָעָסִיק מָרָן בי"ד וְאִין ה"נ דְּמָצֵי סָבַר כְּהָרָ"ן תֵּדַע דמני"ר בא"ה שָׁם סָבַר בִּנְכָסֵי צ"ב דְּיַחֲלוֹקוּ יוֹרְשָׁיו עִם יוֹרְשֶׁיהָ כְּרַשִׁ"י וְהָרַמְבַּ"ם וְאֵלּוּ הָרַשְׁבָּ"א בִּתְשׁוּ' זוֹ דַּעְתּוֹ כר"ת וּדְעִמֵּיהּ דְּהַכֹּל לַבַּעַל וְיָדוּעַ אֲנַן דְּגִרְירְנָא בָּתַר מָרָן גַּם בְּדִתְפִיס אִידָךְ מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ וּבִנְכָסֵי צ"ב שֶׁחוֹלְקִין הַיְינוּ גַּם בָּמָּה שֶׁבָּלָה וְאָבַד וּכְמוֹ שֶׁהוֹכִיחַ כֵּן בס' פְּאַת נֶגֶב א"ה סִימָן כ"ה וְכֵן יֵשׁ לְהוֹכִיחַ ממ"ש כנ"הג א"ה סי' צ"ו הג"הט אות יו"ד מס' מְקוֹר בָּרוּךְ דְּאֵין כָּאן טַעֲנַת צְרָרֵי בְּעָלְמָא וְעַיֵּין מ"ש עָלָיו בס' פְּרִי עֵץ חַיִּים דַּף ז' וּרְמָזוֹ הָרַב יַד אַהֲרֹן ח"ב שָׁם וּבְדָבָר שֶׁבָּעַיִן לֹא שַׁיָּיךְ שְׁבוּעָה כְּלָל וכמ"ש הַטּוּר וש"ע שָׁם וְגַם לֹא לִשְׁבוּעָה דְּאֵין אָדָם מוֹרִישׁ שְׁבוּעָה לְבָנָיו וּדְלֹא כהב"ד א"ה סי' צ"ה ומהרי"ע בִּבְנֵי יְהוּדָה סי' נ"ב וְעַיֵּין בס' ער"הש סי' צ' אוֹת י"ב וא"כ לְמִנְהָגֵינוּ דְּהַבַּעַל מַחֲזִיר כָּל מַה שֶׁהוּא בְּעַיִן אִם אָמְרִנוּ כֵּן בַּיָּבָם לֹא יָצָאנוּ י"ח סְבָרַת מָרָן דִּבְנִכְסֵי צ"ב חוֹלְקִים הַיָּבָם וְיוֹרְשֶׁיהָ וּבְיָבָם לֹא שַׁיָּיךְ תְּנַאי הַשִּׁיּוּר שֶׁכֵּן נִרְאֶה דַּעְתּוֹ ומ"מ כֵּיוָן דְּדַעַת מָרָן לֹא נִתְבָּרְרָה לָנוּ כ"כ יוֹרְשֶׁיהָ יִתְּנוּ לוֹ רְבִיעַ כְּפָרָשַׁת המבי"ט משא"כ אִם בָּלָה אוֹ נֶאֱבַד מֵהֶם דְּמִיֵּרְשַׁת הַיָּבָם עִם שׁוֹמֶרֶת יָבָם לַחֲצָאִין מְשַׁלֵּם הַיָּבָם הַפְּחָת הַהוּא וְכֵיוָן דְּהַמְּנָהָג אֵין לְהַחֲזִיר רַק בְּמַה שֶׁהוּא בְּעַיִן הֲרֵי הַיָּבָם לָקַח מִמֶּנָּה בְּמַה שֶׁבָּלָה אוֹ אָבַד וְכֵן מְשַׁעֲרִים שִׁיעוּר הַקְּבוּרָה וְהַתַּכְרִיכִין וְכָל מַה דְּשַׁיָּיךְ לְמֵת שֶׁכָּל זֶה יוֹצֵא מֵהַהִשָּׁבוֹן שֶׁהוּא בְּעַיִן וּבְיָבָם חַיָּיב הוּא בְּכָל זֶה אֲפִילּוּ שֶׁלֹּא יִירֵשׁ מִמֶּנָּה כְּלוּם כַּנּוֹדָע וא"כ בְּמַה שֶׁנָּתְנוּ יוֹרְשֶׁיהָ בָּזֶה הו"ל כְּאִילּוּ לָקְחוּ הַיָּבָם כֵּיוָן שֶׁזֶּה מֻוָּטָל עָלָיו לַעֲשׂוֹתוֹ וְלָכֵן בְּשֶׁגַּם כָּל נְדוֹנְיָתָהּ קַיֶּימֶת אִם הַהוֹצָאָה שֶׁהוֹצִיאוּ בִּקְבוּרָתָהּ יַעֲלֶה הָרְבִיעַ לֹא יִתְּנוּ לַיָּבָם כְּלוּם וּמַעֲשֶׂה בָּא לִידֵי בְּנִדּוֹן כָּזֶה וְשִׁעַרְתִּי הַהוֹצָאָה שֶׁנָּתְנוּ מֵהַהִשָּׁבוֹן וְאָמַרְתִּי

לְיוֹרְשֶׁיהָ שֶׁיִּקָּחוּ הַכֹּל וְכָל זֶה לָצֵאת י"ח מָרָן וְעַיֵּין לְהָרַב כָּרֶם שְׁלֹמֹה א"ה סי' כ"ה אַחַר שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי המבי"ט שֶׁכָּתַב לְפָשֵׁר כָּתַב עָלָיו שֶׁלֹּא רָאָה לְדִבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א הַנַּ"ל אֲבָל מהריק"ש שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי הָרָ"ן בְּהֶכְרֵחַ שֶׁרָאָה.

לְדִבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א שֶׁהֵרֵי הֵבִיא דְּבָרָיו מהרשד"ם ומהרשד"ם בְּפֶוּמַיְהּ דמהריק"ש כּוּלֵּיהּ יוֹמָא אָמְנָם מהרשד"ם ומהראד"ב ומהרח"ש הִסְכִּימוּ כְּהָרַשְׁבָּ"א אַף לְהוֹצִיא מִיַּד הַמֻּוחְזָק וכ"כ בְּסֵפֶר תּוֹרַת חֶסֶד סי' ק"ך יַעַן שֶׁהוּא רַב גָּדוֹל וּמְפֻוָּרְסָם וְכֵן רָאִיתִי בְּסֵפֶר מַשְׂאַת מֹשֶׁה א"ה סי' כ"ו אָמְנָם בס' פְּאַת נֶגֶב שָׁם צַיֵּין עוֹד בָּזֶה ומ"מ הִסְכִּים לְפָשֵׁר כמ"ש המבי"ט: סִיָּמָן כ"ד מַעֲשֶׂה בָּא לְיָדֵינוּ בְּאַלְמָנָה שֶׁיֵּשׁ לָהּ בֵּן מֵאִישׁ אַחֵר וְנִישֵּׂאת לְבַעַל שֵׁנִי וְנִתְעַבְּרָה וְיָלְדָה וּמֵחֲמַת קוֹשִׁי הַלֵּידָה מֵתָה אַחַר שְׁלֹשָׁה אוֹ ד' יָמִים וְהַבֵּן שֶׁיָּלְדָה גַּם הוּא מֵת אַחַר ג' אוֹ ד' יָמִים אֲחֵרִים.

הִנֵּה בְּעִנְיַן הַהִשָּׁבוֹן נוֹגֵעַ גַּם לַבֵּן הָאַחֵר שֶׁיָּלְדָה מִבַּעַל רִאשׁוֹן כמ"ש בס"הק הַנַּ"ל שָׁם וְכֵיוָן שֶׁוַּלַד זֶה שֶׁמִּבַּעַל הַשֵּׁנִי אֵינוֹ בַּר קַיְימָא בְּנָה שֶׁמִּבַּעַל רִאשׁוֹן זוֹכֶה בְּכָל הַהִשָּׁבוֹן אַף אַחַר הַחֲקִירָה וָלָד זֶה שֶׁמֵּת נִגְמְרוּ שְׁעָרוֹ וְצִפָּרְנָיו וּמִשְׁנָה עֲרוּכָה הִיא בֶּן יוֹם אֶחָד נוֹחֵל וּמַנְחִיל וְכָתַב מָרָן בח"מ סי' רע"ח וַאֲפִילּוּ לֹא חָל אֶלָּא שָׁעָה אַחַת אִם נִגְמְרוּ שְׁעָרוֹ וְצִפָּרְנָיו מִלְּבַד מִמַּאי דקי"ל כָּל סָפֵק שֶׁבַּתַּקָּנָהנַעֲמִידֵנוּ עַל ד"ת וְהַבָּא לְהוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָה וְעַיֵּין בְּמְיֻוָּחָסוֹת שֶׁהֵבִיא הרב"י א"ה סי' קי"ח והכנ"הג שָׁם אוֹת נ"ג וּבְיַד אַהֲרֹן ח"כ אוֹת י"ז וְעַיֵּין בְּסֵפֶר מַר וַאֲהָלוֹת הנד"מ סי' י"ב שֶׁזִּיכָּה לַבַּעַל שֶׁהוּא יוֹרֵשׁ אֶת בְּנוֹ שֶׁכְּבָר זָכָה בּוֹ בִּירֻשַּׁת אִמּוֹ ושכ"כ כַּמָּה מֵהַפּוֹסְקִים הַמְפֻוָּרְסָמִים וְתָמַהּ עַל מהרמ"ג וס' לֵב שָׁמֵחַ שֶׁכָּתְבוּ לְהֵפֶךְ ובנ"ד הוּא לכ"ע מִשּׁוּם דְּבְתַקָּנוֹתֵיהֶם כָּתוּב זש"ק וְלֹא כֵן בְּתַקָּנַת פֶּה הָעִירָה דְּכָתוּב זֶרַע סְתָם וכמ"ש מהרמ"ג שָׁם ובס' דְּבַר מֹשֶׁה ח"א סי' מ"ו וא"כ הִשָּׁבוֹן זֶה יִתְחַלֵּק בֵּין הָאָב שֶׁיָּרַשׁ חֵלֶק בְּנוֹ וּבֵין בְּנָהּ שֶׁמִּבַּעַל רִאשׁוֹן: וְהִנֵּה הָאִשָּׁה זוֹ בְּפֶרֶק נִישׂוּאֶיהָ עִם בַּעַל זֶה נָתְנוּ לוֹ מָעוֹת בְּתוֹרַת נ"מ וּכְתָבָם לָהּ בְּשִׁטָּר אֶחָד בְּמַשְׁכַּנְתָּא עַל בַּיִת אֶחָד מִמַּה שֶׁיֵּשׁ לוֹ וְלֹא נִכְתַּב הַשִּׁטָּר אֲפִּי הָעֵדִים זוֹכְרִים בְּבֵירוּר וְהָא וַדַּאי כְּאִילּוּ נִכְתַּב דְּסְתָם קְנָיָן לִכְתִיבָה עוֹמֵד וַאֲפִילּוּ אַחַר שֶׁמֵּת הַלְּוֶה יְכוֹלִין לִכְתּוֹב וכמ"ש מָרָן בח"מ סִימָן ט"ל וַאֲפִילּוּ לִגְבוֹת מִיְּתוֹמִים קְטַנִּים וכמ"ש הָרַשְׁבָּ"ץ ח"ד טוּר א' סי' י"א דַּף י"ד וְעַיֵּין לְהָרַב חֶשֶׁק שְׁלֹמֹה שֶׁתָּמַהּ לְהָרַדְבָּ"ז דְּסָבַר דְּאִם עָבַר הַזְּמַן אֵין כּוֹתְבִין וְהוּא דְּלָא כְּרוֹב הַפּוֹסְקִים ובנ"ד הָרַדְבָּ"ז ג"כ מוֹדֶה כֵּיוָן שֶׁהִיא מַשְׁכַּנְתָּא וּסְתָם מַשְׁכַּנְתָּא שַׁתָּא וְהָעִנְיָן שֶׁלָּנוּ כֵּן הוּא.

וְהִנֵּה בְּמַשְׁכַּנְתָּא שֶׁיֵּשׁ לָהּ עַל אֲחֵרִי' וְהִכְנִיסָתוּ לְבַעַל בְּתוֹרַת נ"מ בְּמַחֲלוֹקֶת הִיא שְׁנוּיָה כמ"ש בס' ער"הש א"ה סי' צ' וּמְתוּן וּמַסִּיק דְּהַבַּעַל סָפֵק וְיוֹרְשֶׁיהָ וַדַּאִים וְאֵין סָפֵק מוֹצִיא מִידֵי וַדַּאי כ"ש לְפִי תַּקָּנַת פֶּה הָעִירָה דְּבָכָל דָּבָר שֶׁהוּא בְּעַיִן חוֹזֵר בֵּין נִכְסֵי צ"ב בֵּין נ"מ דְּשִׁטָּר זֶה כְּאִילּוּ הִנִּיחָהּ קַרְקַע וְהוּא בְּעַיִן וְהָאָרֶץ לְעוֹלָם עוֹמֶדֶת וּכְאִלּוּ הִכְנִיסָה לוֹ קַרְקַע מַמָּשׁ דְּאַחַר פְּטִירָתָהּ חוֹזֵר לְיוֹרְשֶׁיהָ וה"נ דְּקִיבֵּל מִמֶּנָּה מָעוֹת קוֹדֶם הַנִּישׂוּאִין וּכְתָבָם לָהּ בְּמַשְׁכַּנְתָּא הֲרֵי כְּאִילּוּ הִכְנִיסָה לוֹ קַרְקַע זֶה אִיבְּרָא אִם אַחַר נִישׂוּאֶיהָ אֵירַע זֶה הֲרֵי נִשְׁתַּנּוּ דכ"כ קֶפְדֵי אַשְׁנוּיָא וכמש"ל כ"ש מִמְּטַלְטְלֵי לְקַרְקַע וְהָוֵי כְּהִכְנִיסָהּ לוֹ מָעוֹת וַאֲפִילּוּ שֶׁזְּקָפָן עָלָיו בְּמִלְוָה דְּמִלְוָה לְהוֹצָאָה נִיתְּנָה וְאֵין לְךָ שִׁנּוּי גָּדוֹל מִזֶּה הָאֱמֶת אִם הָיְתָה זוֹ הַלְוָאָה בְּעִלְמָא קוֹדֶם נִישׂוּאִין נָמִי לֹא מִבַּעְיָא לְמִנְהָגֵינוּ כָּל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ בְּעַיִן יוֹרֵשׁ הַבַּעַל

וְהַלְוָאָה זוֹ אֵינָהּ בְּעַיִן אֶלָּא אֲפִילּוּ מִדִּינָא נָמֵי יוֹרֵשׁ הַבַּעַל כָּל שֶׁלֹּא כָּתַב לָהּ דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי בִּנְכָסִיךְ וְאִם כָּתַב לָהּ בֵּן יוֹרֵשׁ הַחֵצִי כִּדִּין הַבְּכוֹר שֶׁיּוֹרֵשׁ הַחֵצִי בְּמִלְוָה שֶׁחַיָּיב לְאָבִיו וְהִיא בַּעֲיָא בַּשַּׁ"ס וּפָסְקוּ הַפּוֹסְקִים שֶׁיּוֹרֵשׁ הַחֵצִי וכמ"ש הָרַב ב"ש סי' צ' ס"ט מש"ות הָרַשְׁבָּ"א בְּמִכְוָנוֹת סי' ס"ג וְכָתְבוּ הב"י שָׁם.

וְדַע דמהריק"ש שָׁם שֶׁהִגִּיהַּ עַל מ"ש מָרָן שָׁם וְאֵינוֹ יוֹרֵשׁ מִלּוֹת אִשְׁתּוֹ כְּגוֹן שֶׁמֵּתוּ מוֹרִישֶׁיהָ וְהָיְתָה לָהֶם מִלְוָה בְּיַד אֲחֵרִים ע"כ. וּמַלְוָה מְמוֹרִישֶׁיהָ נִלְמוֹד מִדִּין הַבְּכוֹר ע"כ וְכִדְבָרָיו כָּתַב רַבּוֹ הָרַדְבָּ"ז בִּישָׁנוֹת סי' קס"ח הֻבִיאוֹ כנ"הג שָׁם אוֹת כ"ג אֶלָּא דמני"ר כנ"הג שָׁם דְּבָרָיו מְגֻמְגָּמִים כמ"ש וְז"ל אָמַר הַמְאַסֵּף אִם הָיָה לְהָאִשָּׁה מִלְוָה עַל הַבַּעַל יוֹרֵשׁ הַחֵצִי כְּמוֹ אָב שֶׁהָיָה לוֹ מִלְוָה עַל בְּנוֹ בְּכוֹרוֹ וכו' אח"ך מָצָאתִי לְהָרַדְבָּ"ז וכו' ע"כ.

הִנֵּה הָרַדְבָּ"ז ומהריק"ש לֹא הִקִּישׁוּ לְמִלּוֹת הַבְּכוֹר שֶׁחַיָּיב לוֹ אָבִיו רַק בִּנְכָסִיהָ שֶׁלֹּא בָּאוּ מֵעוֹלָם לִיָּדָהּ אֶלָּא שֶׁהוּא חַיָּיב לְחָמְיוֹ וּמֵת חָמְיוֹ וְיִרַשְׁתּוּ בִּתּוֹ שֶׁהִיא אִשְׁתּוֹ אֲבָל בְּמִלְוָה שֶׁבְּיָדוֹ מֵאִשְׁתּוֹ קוֹדֶם נִישׂוּאִין זוֹכֶה בְּכָל לַבַּד אִם כָּתַב לָהּ דִּין וּדְבָרִים וכו' דְּאָז מִדְּמִינָּן לָהּ לְחוֹב הַבְּכוֹר שֶׁחַיָּיב לְאָבִיו וְכַמְבֹאָר בִּתְשׁוּ' הָרַשְׁבָּ"א שֶׁהֻבִיאוּ הב"י וב"ש שָׁם: וּלְמִנְהַג שֶׁחוֹלְקִין הַיְרֻשָּׁה כָּתַב הָרַדְבָּ"ז ח"ג סי' תקי"ב דְּאִם אָבִיהָ צְוָה מֵחֲמַת מִיתָה שֶׁיִּנָּתֵן מָנֶה לְבִתּוֹ וְיִכְתֹּב בִּכְתֻבָּתָהּ וְלֹא הִסְפִּיקָה לִגְבוֹת עַד שֶׁמֵּתָה אֵינוֹ יוֹרֵשׁ הַבַּעַל מִזֶּה הַחֵצִי וְהֶאֱרִיךְ בָּזֶה וְכָתַב וְז"ל וְלָא עָדִיף הָא מִלְוָה מִמִּלְוָה שֶׁיֵּשׁ לָהּ מנ"מ שֶׁלָּהּ שֶׁהִלְוָותָה בְּעוֹדָהּ תַּחְתָּיו שֶׁאֵין הַבַּעַל יוֹרֵשׁ אוֹתָהּ וכ"כ הַתּוֹסָ' וְהָרִי"ף וְהָרַשְׁבָּ"א שֶׁאֵין הַבְּכוֹר נוֹטֵל בָּהּ פִּי שְׁנַיִם והר"י בֶּן מִיגַּשׁ שֶׁכָּתַב שֶׁיּוֹרֵשׁ הַמִּלְוָה חֲשַׁשׁ לְדִבְרֵי הָרַאשׁוֹנִים וְלֹא עָשָׂה מַעֲשֶׂה כִּסְבָרָתוֹ ע"כ.

וְהִנֵּה מִלְּבַד מַה שֶּׁתָּמְהוּ עַל עִיקַּר דִּינוֹ מהריק"ש בְּהַגָּהוֹתָיו סי' צ' וְרַבֵּינוּ בְּצַלְאֵל סי' מ"ג וְהָרַב כְּנֶסֶת יְחֶזְקֵאל סִימָן מ"ג ובס' אַדְמַת קֹדֶשׁ ח"ב סי' כ"ח וכ"ט ובס' ער"הש שָׁם עוֹד בָּהּ אֵיךְ סָמַךְ בְּדִינוֹ מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' וְהֵם בְּבָבָא בָּתְרָא דַּף קכ"ה וּכְבָר הָרֹא"ש שָׁם דְּחָאם וְחִילֵּק בֵּין נָזְקֵיהָ לנ"מ ור"ח וְהָרִי"ף הֵבִיא דִּבְרֵיהֶם הנ"י שָׁם כָּתְבוּ בְּסִתָם אֵינוֹ יוֹרֵשׁ הַמִּלְוָה שֶׁיֵּשׁ לָהּ עַל אֲחֵרִים וְהַיְינוּ בְּמַה שֶׁהִלְוָותָה קוֹדֶם שְׁנִישֵּׂאת וְיָדוּעַ דְּהָרֹא"ש עַל הָרוֹב הוֹלֵךְ בְּשִׁיטַת הָרִי"ף אִם לֹא שֶׁיָּבִיא דְּבָרָיו בְּפֵירוּשׁ וַיְחַלֵּק עָלָיו וְהֵבִיא מִדְּסָתָם מוּכָח דְּאֵינוֹ חוֹלֵק עַל הָרִי"ף והמ"מ בַּפֵּ"א מה' נְחָלוֹת דְּמִסְתַּפֵּק בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם וְהָרַמְבַּ"ן וְהָרַשְׁבָּ"א אִם הֵם כְּהַגְּאוֹנִים דְּאֵין הַבַּעַל יוֹרֵשׁ מִלְוַות אִשְׁתּוֹ אֵינוֹ עִנְיָן לְנִכְסֵי מְלוֹג שֶׁהִלְוָותָה: וּבְאֵם הִכְנִיסָה לְבַעַל נִכְסֵי צ"ב שֶׁיֵּשׁ לָהּ עַל אֲחֵרִים לְעִנְיַן דִּינָא הָוֵי מֻוחְזָק וְיִרָּשְׁנוּ הַבַּעַל עַיֵּין בחק"ל סי' מ"ה דַּף ק"א וְהָרַב חַוּת יָאִיר דְּכָתַב לְהֶפֶךְ סְבָרָא יְחִידָאָה הִיא ע"כ.

וְאִם הַשְּׁטָר נִכְתַּב ע"ש הַבַּעַל וְקִיבֵּל עָלָיו כְּשֶׁיָּבוֹאוּ לְיָדוֹ יִכְתְּבֵם לָהּ בִּכְתֻבָּתָהּ וּמַאי דְּבֵינֵי בֵּינֵי מַתָּה כָּתַב מהריט"ץ סי' רמ"ט דַּחֲשִׁיב מֻוחְזָק לכ"ע גַּם לָמַ"ד דִּבְנִכְסֵי מְלוֹג שֶׁהִלְוָותָה אֵין הַבַּעַל יֵרֵשׁ.

וּלְמִנְהָגֵנוּ פֶּה הָעִירָה שֶׁכָּל מַה שֶּׁבָּעַיִן חוֹזֵר מָמוֹן אֵינוֹ דָּבָר שֶׁבְּעַיִן אֲבָל אִם קוֹדֶם נִישׂוּאֶיהָ נִכְתַּב הַשְּׁטָר הַזֶּה הו"ל כְּאִילּוּ הִכְנִיסָה לוֹ קַרְקַע בְּעַיִן. וּבְשִׁיּוּר הַנְּדוּנְיָא שֶׁנִּשְׁאַר אֲצֶל אָבִיהָ וְשֶׁבֵּינֵי בֵּינֵי מַתָּה בְּמָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לַחֲלוֹק עַיֵּין לְמוֹר"ם סי' נ"ג וְלָמָּה שֶׁרָמַז כנ"הג סי' קי"ח וְעַיֵּין לְהָרַדְבָּ"ז ח"א סי' קמ"ד וּלְהָרַב פְּרִי הָאָרֶץ ח"ב סי' ה' וְהָאַחֲרוֹנִים שֶׁרָמַז

וּמַסְקָנָתוֹ דְּאֵין לְהוֹצִיא מִיָּד הַמֻּחְזָק: סִיָּמָן כ"ה מַעֲשֶׂה שֶׁבָּא לְיָדֵינוּ בְּאִשָּׁה שֶׁהִנִּיחָהּ בֵּן וּבַת וּבְנוֹסַח הַתַּקָּנָה שֶׁל הַהִשָּׁבוֹן שֶׁמָּצָאתִי תי בכ"י לָרַאשׁוֹנִי' וְשָׁם כָּתוּב וְאִם הִנִּיחָהּ זֶרַע זַרְעָהּ יוֹרְשָׁהּ עַיֵּין בכ"מ רֵישׁ הִלְכוֹת ת"ת דְּזֶרַע אַפִּילּוּ בַּת מַשְׁמַע וּמָצִינוּ בְּמַתְנַת הָאָרֶץ בְּהֶפֶךְ דִּכְתִיב זַרְעֲךָ כַּמָּה פְּעָמִים וְכֵן בִּבְרִית בֵּין הַבְּתָרִים כְּתִיב כִּי גֵר יִהְיֶה זַרְעֲךָ וְהָאָרֶץ לְזָכָרִים הוּא שֶׁנִּתְחַלְּקָה וּבְנוֹת צְלָפְחָד חֵלֶק אֲבִיהֶן הוּא שֶׁנָּטְלוּ כמ"ש תוֹסְ' במס' בְּרָכוֹת וְכָתַב הָרַב הַתַּנָּא דְּמִזֶּה הַטַּעַם שְׁבָט לֵוִי לֹא נָטְלוּ חֵלֶק בָּאָרֶץ הוֹאִיל וְלֹא עֲלֵיהֶם חָל הַשִּׁעְבּוּד וְכֵן נָשִׁים נָמֵי לֹא נִשְׁתַּעְבְּדוּ אֶלָּא שֶׁפַּרְעֹה הִרְשִׁיעַ כמ"ש רז"ל שֶׁהֶחֱלִיף מְלֶאכֶת הָאֲנָשִׁים לַהֲנָשִׁים וְכֵן לְהֶפֶךְ אֲבָל אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא הַתָּמִיד עִנְיָן זֶה שֶׁהֲרֵי אָמְרוּ רז"ל שֶׁהָיָה הקב"ה מַזְמִין לָהֶם בְּכַדֵּיהֶם דָּגִים וְשׁוֹפְתוֹת שְׁתֵּי קְדֵירוֹת לְבַעֲלֵיהֶן וכו' וְכֵן בְּמִילָה נִזְכַּר זֶרַע וְאִשָּׁה לָא שַׁיְיכָא בְּמִילָה וּבְמוֹלֵךְ דִּכְתִיב וּמִזַּרְעֲךָ לֹא תִתֵּן לְהַעֲבִיר לַמֹּולֵךְ הֲוָצְרַךְ לוֹמַר לֹא יִמָּצֵא בְךָ מַעֲבִיר בְּנוֹ וּבִתּוֹ בָּאֵשׁ מַשְׁמַע דְּזֶרַע זְכָרִים מַשְׁמַע.

וּבֶהֱיוֹתִי בָּזֶהמָצָאתִי לְהכנ"הג ח"מ סי' רפ"א שֶׁהֵבִיא ממ"ש בָּזֶה בְּסֵפֶר מַעֲשֶׂה חַיָּיא סי' י"ג דְּכָתַב שָׁם כִּדְבָרֵינוּ דְּמַשְׁמַע הָכִי וְהָכִי וּבְעִנְיַן הַיְרֵשָׁה הַסְּכִים דְּלֹא נִתְכַּוְּנוּ אֶלָּא לְמִי שֶׁרָאוּי לְיָרֵשׁ שֶׁהוּא הַזָּכָר וְכָתַב כנ"הג שָׁם דְּרַבּוֹ מהרימ"ט חָלַק עָלָיו בְּנִדּוֹן הַהוּא וְעַיֵּין בחק"ל ח"ב מָחָ"מ סי' ל"ז דַּף ס"ח ומ"ש שָׁם מהתשב"ץ ט"ס נָפַל וצ"ל הרשב"ש.

וְרָאִיתִי בס' בְּאֵר מַיִם חַיִּים סי' כ"ו דַּף קכ"ב בְּתַקָּנָה שֶׁכָּתוּב בָּהּ זֶרַע לֹא נִתְכַּוְּנוּ אֶלָּא עַל זֶרַע הָרָאוּי לְיָרֵשׁ ומ"ש בְּתַקָּנַת מַעֲרָב הַפְּנִימִי הנז' בס' תִּקְפּוֹ שֶׁל יוֹסֵף ח"א סי' ל' דַּף כ"ח דְּבָרַאשׁוֹנָה כָּתוּב זֶרַע סְתָם וּבְתַקָּנָה הַשְּׁנִיָּיה כָּתְבוּ זֶרַע זָכָר מִשּׁוּם דִּבְקִיּוּם פְּרִיָּה וּרְבִיָּה אַיְירֵי שֶׁיָּכוֹל לִישָּׂא אַחֶרֶת וּבְקִיּוּם פ"ור זָכָר וּנְקֵבָה שָׁוִים שֶׁחַיָּיב אָדָם בָּזֶה וּבָזֶה כְּמוֹ שֶׁנִּזְכַּר בַּגְּמָרָא.

וּלְכָל הַדִּבְּרוֹת בְּתַקָּנָתֵינוּ זֹאת שֶׁהִזְכִּירוּ לְשׁוֹן יְרֵשָׁה אֵין כָּאן סָפֵק דִּבְרָאוּי לְיָרֵשׁ קָאָמְרִי וּכְשֶׁיֵּשׁ בֵּן וּבַת אֵין לְבַת בְּמָקוֹם בֵּן כְּלוּם. ומ"ש עוֹד הֵן הֵן מִבַּעַל זֶה הֵן מִבַּעַל אַחֵר וְאִם הֵם שְׁנַיִם יַחֲלוֹקוּ וְלֹא כָּתְבוּ לְשׁוֹן יְרֵשָׁה דְּיַחֲלוֹקוּ לְשׁוֹן מַתָּנָה הוּא כמ"ש הַטּוּר סי' רנ"ג י"ל.

דְּסָמְכוּ עַל מַה שֶּׁכָּתְבוּ כְּבָר לְשׁוֹן יְרֵשָׁה וּמַה שֶּׁהוֹצְרְכוּ לוֹמַר יַחֲלוֹקוּ שָׁוָה בְּשָׁוֶה וְלָא סַגִּי במ"ש יַחֲלוֹקוּ מִשּׁוּם דַּהֲוָה ס"ד כֵּיוָן דְּבֵן אֶחָד מִבַּעַל אַחֵר וּבֵן אֶחָד מִבַּעַל זֶה אוּלַי יִהְיֶה אֵיזֶה חִילּוּק בֵּינֵיהֶם.

וְשׁוֹרֶשׁ לָזֶה שֶׁיָּרְשׁוּ הַבָּנִים שֶׁלָּהּ מִבַּעַל זֶה וּמִבַּעַל אַחֵר הוּבָא בש"ות מָרָן סי' יו"ד ובהמבי"ט ח"א סי' ש"ט הֶבְיאָם כנ"הג סי' קי"ח הג"הט אוֹת י"ח ויעו"ש אוֹת נ"ט בְּכַוָּנַת הַמְתַקְּנִים שֶׁלֹּא נִתְכַּוְּנוּ לַעֲקוֹר יְרֵשַׁת הַתּוֹרָה בִּכְתָבָם שֶׁיַּחֲלוֹק עִם הַזֶּרַע אֲפִילּוּ שֶׁיִּהְיוּ בֵּן וּבַת וכו' וּדְלָא כְּדַעַת מהר"א בֶּן יָעִישׁ: סִיָּמָן כ"ו הָאִשָּׁה שֶׁהֵמִירָה ואח"ך מֵתָה אע"פי שֶׁהִפְסִידָה כְּתֻבָּתָהּ כַּנּוֹדָע מ"מ לֹא הִפְסִידוּ יוֹרְשֶׁיהָ הַהִשָּׁבוֹן עַיֵּין הָרַדְבַּ"ז ח"ב סִימָן תקצ"ז ומור"ם סִימָן קט"ו וְסוֹף סי' קי"ח וְהָרַב שְׁפַת חַיִּם א"הע סי' ז' הֵבִיא שֶׁהִיא מַחֲלוֹקֶת הַגְּאוֹנִים וְעַיֵּין לְהָרִי"ף בִּתְשׁוּ' סי' קי"ב שֶׁכָּתַב דְּאִם מָכַר קַרְקַע אִשְׁתּוֹ הַמּוּמֶרֶת לֹא עָשָׂה וְלֹא כְלוּם מוּכָח דְּסָבַר כְּהָרַדְבָּ"ז וְאִם הֵמִיר הַזֶּרַע עַיֵּין בכנ"הג סי' קי"ח הג"הט אוֹת כ"ג ומַה שֶּׁרָמַז הָרַב זכ"ל דַּף רס"ט וְאִם נֶאֱמָן לוֹמַר פָּרַעְתִּי בְּהִשָּׁבוֹן עַיֵּין לְהכנ"הג שָׁם הג"הט אוֹת ט' דְּבְמַחֲלוֹקֶת הִיא שְׁנוּיָה גַּם אִם שְׁטַר כְּתֻבָּה קַיָּים בְּיַד יוֹרְשֶׁיהָ וְהַמְנָהָג

לְקָרְעוֹ כְּשֶׁהַבַּעַל מַחֲזִיר לְיוֹרְשֶׁיהָ וּבְהִשָּׁבוֹן אֵין כָּאן טַעֲנַת שְׁמִיטָה וְכֵן לֹא אָמְרִינַן בְּהִשָּׁבוֹן אֵין אָדָם מוֹרִישׁ שְׁבוּעָה לְבָנָיו אֶלָּא נִשְׁבָּעִין וְנוֹטְלִין: סִימָן ז"ך מַה שֶּׁנֶּהֱגוּ בְּפֶה הָעִירָה בְּהַהִשָּׁבוֹן שֶׁהַקְּבוּרָה וְהַתַּכְרִיכִין וְהַהוֹצָאוֹת שֶׁתִּצְטָרֵךְ מֵהַהִשָּׁבוֹן חוּץ מִמְּזוֹן לַעֲנִיִּים בְּתַשְׁלוּם שִׁבְעָה כמ"ש בספ"הק הַשְּׁמָר אֶמֶת הַגֵּה שׁוֹרֵשׁ שֶׁהַהוֹצָאוֹת מִנְּכָסֶיהָ כ"ה מְבֹאָר בכנ"הג סִימָן קי"ח אוֹת ס"ב וּמַעֲשֶׂה בָּא לְיָדֵינוּ בְּמִי שֶׁמָּכַר בְּחַיֶּיהָ מִנְּכָסֶיהָ וְנִשְׁאַר מַה שֶּׁנִּשְׁאַר וְאַחַר שֶׁמֵּתָה רָצָה אָבִיהָ שֶׁלֹּא יִפְרַע הַבַּעַל מִנְּכָסֶיהָ לְצָרְכֵי קְבוּרָתָהּ וּלְהִשָּׁאֵר כָּךְ כֵּיוָן שֶׁמָּכַר בְּחַיֶּיהָ מִנְּכָסֶיהָ יִפְרַע הוּא מִמָּמוֹנוֹ לְצוֹרֶךְ קְבוּרָה וּלְמַה שֶּׁצָּרִיךְ לָזֶה נ"ל דְּאֵין הַדִּין עִמּוֹ דְּכָל דָּבָר שֶׁהוּא סָפֵק בְּתַקָּנָה יָדָם עַל הַתַּחְתּוֹנָה וַאֲפִילּוּ שֶׁזֶּה לֹא נִתְפָּרֵשׁ בִּלְשׁוֹן הַתַּקָּנָה מ"מ אַחַר שֶׁכֵּן נָהֲגוּ בֵּי דִינָא שֶׁקְּדָמוּנוּ סְתָמוֹ כְּפֵירוּשׁוֹ.

וּבְאִם מָכַר בְּחַיֶּיהָ אוֹ אֲפִילּוּ נִשְׁתַּנָּה מְזַכִּים לְהַבַּעַל שֶׁהוּא יוֹרֵשׁ מִן הַתּוֹרָה הָכָא נָמֵי אָנוּ מְזַכִּים אוֹתוֹ בְּמַה שֶּׁכְּבָר מָכַר דְּעַל הָרוֹב הוּא מֵרְצוֹנָהּ וּמַה שֶּׁנִּשְׁאַר מִמֶּנּוּ הוֹצִיאוּ הַהוֹצָאוֹת הַצְּרִיכִים לָהּ וְאִם לֹא נִשְׁאַר לְאָבִיהָ מִמַּה לִירֵשׁ מִבִּתּוֹ מִן הַשָּׁמַיִם יְרַחֲמוּ עָלָיו וְעוֹד שֶׁקְּבוּרָתָהּ תַּחַת יְרֻשָּׁתָהּ וּבְשֶׁגַּם כְּשֶׁאֵין לוֹ שׁוּם יְרֻשָּׁה חַיָּיב לְקָבְרָהּ הָכָא הֲרֵי יֵשׁ לָהּ נְכָסִים וְאֵינוֹ מִן הַדִּין לֵיכוֹל הַלָּה וְלִיחַדֵּי אוֹ הוּא אָבִיהָ וְהַבַּעַל יְשַׁלֵּם קְבוּרָתָהּ וּשְׁאָר צְרָכֶיהָ וְלֹא יִירַשׁ כְּלוּם וּמַה שֶּׁמָּכַר בְּחַיֶּיהָ אֵינוֹ כְּלוּם וְלָא עָדִיף מִמַּה שֶּׁנִּשְׁתַּנָּה דְּמְזַכִּים לְהַבַּעַל וּמִמַּה שֶּׁנִּשְׁאַר בְּעַיִן מִמֶּנּוּ הַהוֹצָאוֹת אִם יֶחְסַר יַשְׁלִים הַבַּעַל וְאִם יוֹתִיר יִטּוֹל אָבִיהָ אוֹ שְׁאָר יוֹרְשֶׁיהָ וְזֶה בָּרוּר: סִימָן כ"ח הָאִשָּׁה שֶׁמֵּתָה וְלֹא נִשְׁבְּעָה שְׁבוּעַת אַלְמָנָה וְיֵשׁ שָׁם ב"ח שֶׁל בַּעְלָהּ וְהִנִּיחַ בַּעֲלָהּ קַרְקַע שֶׁאֵינוֹ מַסְפִּיק לִשְׁנֵיהֶם אֵין ב"ח גּוֹבֶה כְּלוּם דְּהַיּוֹרֵשׁ הוּא הַמְּוֻחְזָק לִיטּוֹל כְּתֻבַּת אִמּוֹ אַף שֶׁלֹּא נִשְׁבְּעָה מהרימ"ט ח"ב ח"מ סי' מ"ד וְעִמּוֹ הִסְכִּים מָהָר"י בְּאָסָן הוּבָא בכנ"הג ח"מ סי' ק"ח הג"הט וְעִמּוֹ הִסְכִּימוּ הָאַחֲרוֹנִים בְּסֵפֶר פְּאַת נֶגֶב י"ד סִימָן כ"ה וְהָרַב פָּנִים מְאִירוֹת ח"א סִימָן פ"א וְעַד אָחָרָן בְּסֵפֶר מִשְׁחָא דְּרִבּוּתָא ח"מ שָׁם וְהָרַב עֵרֶךְ הַשֻּׁלְחָן אֶבֶן הָעֵזֶר סִימָן צ"ו וְהַתֵּימָה עַל הָרַב מָגֵן גִּבּוֹרִים להר"ד אישטרוש"ה סִימָן ס"ו דְּפָסַק לְהֵפֶךְ וְלֹא זָכַר שֹׁר מִדְּבְרֵי הָרַבָּנִים הַנַּ"ל וְכָל זֶה הוּא כְּשֶׁשְּׁטַר כְּתֻבָּתָהּ קַיָּים בְּיַד יוֹרְשֶׁיהָ כמ"ש הָרַב מַטֶּה שִׁמְעוֹן שָׁם: סִימָן כ"ט מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה בְּאִישׁ וְאִשְׁתּוֹ שֶׁהָלְכוּ יַחַד לִמד"ה לִפְרוּזְדָּא שֶׁל עוב"י תוּנַס יע"א וְאַחַר עֲבוּר קָרוֹב לְשָׁנָה אַחַת אוֹ יוֹתֵר חָזַר הַבַּעַל יְחִידִי הַהוּא אָמַר כִּי אִשְׁתּוֹ שֶׁיָּצְאָה עִמּוֹ גֵּירְשָׁהּ בְּמָתָא סוּסָא שֶׁהָלַךְ מִשָּׁם לעוב"י תוּנַס וְהֵבִיא לָהּ גֵּט כָּשֵׁר וּמְסָרוֹ לָהּ בִּפְנֵי ב"ד אֲשֶׁר בְּמָתָא סוּסָא וְהֵרָאָה לָנוּ מַעֲשֶׂה ב"ד מִמָּתָא הַנַּ"ל וַחֲתִימִי עֲלֵיהּ בֵּי תְרֵי מַגִּידִים לֵאמֹר כִּי עָמַד הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה בִּפְנֵיהֶם וְנִתְפַּשֵּׁר עִמָּהּ עַל שְׁטָר כְּתֻבָּה שֶׁבֵּינֵיהֶם שֶׁפָּרַע לָהּ מַה שֶּׁהָיָה לוֹ וְלֹא נִשְׁאַר לָהּ עָלָיו שׁוּם תְּבִיעָה כְּלָל רַק שֶׁיִּתֵּן לָהּ גֵּט כָּשֵׁר וְלֹא הִזְכִּירוּ מֵעִנְיַן שֶׁגֵּירְשָׁהּ שָׁם אֲבָל הוּא אָמַר שֶׁאַחַר כְּתִיבַת שְׁטָר זֶה נָתְנוּ לוֹ כְּתָב לְהוֹלִיכוֹ לְמָתָא תוּנַס עַל עֵסֶק הַגֵּט וּכְתָבוּהוּ לוֹ שָׁם וְדָרַךְ וּבָא לוֹ לִפְנֵיהֶם וּמָסַר לָהּ הַגֵּט הַנַּ"ל בִּפְנֵיהֶם ע"כ: וּמֵהָא שָׁמְעִינַן דְּמִנָּהָגָם בְּמָתָא תוּנַס יע"א שֶׁכּוֹתְבִין גֵּט לָאִישׁ לְהוֹלִיכוֹ למ"א לְאִשְׁתּוֹ שָׁשָׁם וּכְדַעַת הָרַדְבַּ"ז ח"א סי' רע"ד הוּבָא בכנ"הג סי' קכ"ז הג"הט וְעַיֵּין עוֹד מַה שֶּׁרָמַז מני"ר עַצְמוֹ וְהָרַב יַד אַהֲרֹן שָׁם דְּלָא בְּמֵי שֶׁרָצָה לְהַחְמִיר מִמַּה דקי"ל כָּל גֵּט שֶׁלֹּא נִמְסַר בְּיוֹם הַנְּתִינָה אֵין תַּקָּנָה לְהַכְשִׁירוֹ אֶלָּא ע"י שָׁלִיחַ וַדַּוְקָא בְּשָׁלִיחַ הוּא שֶׁהִתִּירוּ דְּקָלָא אִית לְהוּ וְאַף דהג"ף שָׁם אוֹת י"ב כָּתַב דְּאֵין דְּבָרָיו מֻכְרָחִים וְעִמּוֹ הִסְכִּים מהרי"ן בס' גֵּט מְקֻשָּׁר שָׁם וּכְוָותֵיהּ נָהֲגוּ בעוב"י אִיזְמִיר שֶׁלֹּא לָתֵת גֵּט בְּיַד הַבַּעַל לְהוֹלִיכוֹ למ"א וכמ"ש הָרַב

מוֹפֶתדּוֹרנוּ בְּסִפְרוֹ חַיִּים וְשָׁלוֹם דַּף פ"ח נַהֲרָא נַהֲרָא וּפְשָׁטֵיהּ דַּהֲרֵי סְתָמָא קָאָמַר בְּגִיטִּין דַּף ה' תַּנְיָא הוּא עַצְמוֹ שֶׁהֵבִיא אֶת גִּטּוֹ אֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּפָנַי נִכְתַּב ובפ"נ וֶהֱבִיאוֹ הָרַב הַלָּכוֹת גְּדוֹלוֹת בְּגִטִּין דַּף ע"ט וּבְהֶכְרֵחַ לְחַלֵּק כמ"ש הָרַדְבָּ"ז שָׁם בֵּין גֵּט הַנִּכְתָּב בַּמְּדִינָה שֶׁשָּׁם אִשְׁתּוֹ וּרְצוֹנוֹ לְגָרְשָׁהּ בּוֹ בַּיּוֹם וְנִתְאַחֵר וּבֵין אִם נִכְתַּב אַדַּעְתָּא לְהוֹלִיכוֹ לִמ"א דס"ס קָלָא אִית לֵיהּ והב"י סִימָן קמ"א הֵבִיא הַבְּוֹשֶׁ מהא"ח שֶׁכּוֹתְבִין לַבַּעַל הַמּוֹלִיךְ גֵּט לְאִשְׁתּוֹ וכ"כ הָרַדְבַּ"ז שָׁם מֵהַכְּלְבּוֹ דְּבַעַל הַמּוֹלִיךְ הַגֵּט אֲצָ"ל בפ"נ ובפ"נ וְכֵן מִנְהָגָם בעוב"י שָׁאלוֹנִיקִי כנז' בְּהָרַב דְּבַר מֹשֶׁה ח"א א"ה סי' ס"ו וּבְסֵפֶר בְּאֵרוֹת הַמַּיִם דַּף קפ"ז וקפ"ט וְדַף ר"י וְשָׁם מֵבִיא הַבְּוֹשֶׁ בְּבֵיאוּר רָחָב: וַאֲנַן בְּדִידַן מִנְהָגָם שֶׁל רִאשׁוֹנִים לֹא יָדַעְנוּ אַף מִפְּנֵי הַלַּחַץ זֶה הַדָּחָק עָשׂינוּ זֶה פַּעַם וּפְעָמִים לְעִיר בֶּנְגָאזִי יע"א דַּוְקָא שֶׁשָּׁם לֹא יִבָּצֵר מת"ח אֶחָד אוֹ שְׁנַיִם וּכְשֶׁאָנוּ כּוֹתְבִין לָהֶם סֵדֶר הַנְּתִינָה כְּכָל חֻקּוֹתָיו וּכְכָל מִשְׁפָּטָיו כמ"ש בס' בְּאֵרוֹת הַמַּיִם עוֹשִׂין הַכֹּל עַל נָכוֹן משא"כ בַּכְּפָרִים הַסְּמוּכִים לָנוּ כ"כ אָנוּ מַכְרִיחִים לְהַבַּעַל לְהָבִיא אִשְׁתּוֹ לְהִתְגָּרֵשׁ בְּפָנֵינוּ דַּוְקָא מַה גַּם שֶׁהוּא דֶּרֶךְ יַבָּשָׁה וְגַם דֶּרֶךְ קָרוֹב שְׁנַיִם אוֹ ג' יָמִים לַמַּרְבֶּה.

וְהַבַּעַל הַנָּ"ל ע"פי שְׁטַר הֶפְשֵׁר שֶׁבְּיָדוֹ עָשָׂה מַעֲשֶׂה וְגָבָה שְׁטָרֵי מַשְׁכַּנְתָּא אַחַת שֶׁשָּׁם נִזְכָּרָה אִשְׁתּוֹ וע"י שֶׁמְּבוֹאָר בִּשְׁטַר הֶפְשֵׁר הנז' שֶׁהַסַּךְ הַהוּא הוּא שֶׁלּוֹ לְבַדּוֹ גַּבָּאוֹ כֻּלּוֹ. וּבְעִנְיַן נִישׂוּאָיו שֶׁרָצָה לִישָּׂא אַחֶרֶת לֹא דִּקְדְּקָנוּ עִמּוֹ לְהָבִיא רְאָיָה עַל גֵּירוּשֶׁיהָ כִּי זֶה תָּלוּי בְּאִשָּׁה כְּשֶׁתָּבוֹא לִינָּשֵׂא עִם אַחֵר וְחֵרֶם רגמ"ה שֶׁלֹּא לִישָּׂא אִשָּׁה עַל אִשְׁתּוֹ אֵין לָנוּ בַּמְּקוֹמוֹת הַלָּלוּ: וְאַחַר שְׁנַיִם אוֹ ג' שָׁנִים חָזְרָה הָאִשָּׁה הַנָּ"ל יְחִידָה וְאָמְרָה שֶׁגֵּרוּשָׁה הָיא בְּסָתָמוֹת וְהֶחְזִקָה בְּזֶה קָרוֹב לְשָׁנָה אַחַת ואח"ך נִשְׁתַּדְּכָה עִם אִישׁ אֶחָד וְשָׁלְחָנוּ לַחֲקָרָה וְלִדְרָשָׁה עַל גֵּירוּשֶׁיהָ וְהוֹצִיאָה לָנוּ כְּתָב מח"ור מָתָא צְפָאקְץ יע"א בַּחֲתִימוֹת זוּגָא דְּרַבָּנָן וְאֵין בּוֹ שׁוּם רֶמֶז שֶׁהָיוּ שְׁלֹשָׁה וְהוּא כָּתוּב עַל שְׁמָנוּ אֲנַן דַּיְינֵי מָתָא וְתוֹכֶן דִּבְרֵיהֶם הוּא לְהַגִּיד כִּי יָשָׁר שֶׁהֵם יְעִידוּן יְגַיְּדוּן עַל אוֹדוֹת הָאִשָּׁה פב"פ הֵיא הַהוֹלֶכֶת לעוב"י טראבלס יע"א עִיר מוֹלַדְתָּהּ שֶׁבָּאָה לְמָתָא צְפָאקְץ מח"ק וְעָמְדָה וְנִישְׁאֵת שָׁם לפב"פ (הוּא בַּעַל שֵׁנִי) וְיָשְׁבָה עִמּוֹ בְּמִסְפַּר יָרֵחִים וְלֹא יֵאוֹתוּ לָשֶׁבֶת יַחְדָּו וְכָל יְמֵיהֶם עַל מְצִנַּ"ת וּמְרוֹרִים ואח"ך גֵּירֵשׁ הַבַּעַל הַנָּ"ל לְאִשְׁתּוֹ הנז' עַל יָדֵינוּ כַּדָּת שֶׁל תּוֹרָה וְאַחַר גֵּירוּשֶׁיהָ לָקַחְנוּ הַגֵּט מִיָּדָהּ וּבִרְשׁוּתָהּ וְקָרַעְנוּ אוֹתוֹ בְּקֶרַע ב"ד וְיַעַן כִּי הָאִשָּׁה הנז' פָּנֶיהָ הוֹלְכִים אֶל מְקוֹמָהּ וְאַל אַרְצָה וּשְׁאָלָהּ הָאִשָּׁה מֵאִתָּנוּ זֵכֶרְן סָהֲדוּתָא כִּי הִיא מְגוֹרֶשֶׁת וּמֻתֶּרֶת לְכָל אָדָם וְיַעַן כִּי הָאִשָּׁה הנז' קוֹדֶם הַגֵּירוּשִׁין הָיְתָה מְעֻגֶּבֶת לָכֵן לֹא הֻזְקַרְכְנוּ לְהוֹדִיעַ כַּמָּה יָמִים עָבַר מֵהַגֵּירוּשִׁין וְדַי בָּזֶה לְאַנְשֵׁי חַכְמֵי לֵבָב עכ"ל: הִנֵּה עִנְיַן הָעִיבּוּר יָדַעְנוּ שֶׁכְּבָר הִפִּילָה זֶה זְמַן רַב וּרְאָיָה לָזֶה שֶׁמִּזֶּה קָרוֹב לְשָׁנָה שֶׁבָּאָה אֵין לָהּ שׁוּם וָלָד וּמִכְּתָבָם זֶה יָצְתָה מֵחֻזְקַת אִשָּׁת אִישׁ מֵהַבַּעַל הָרִאשׁוֹן כֵּינָן שֶׁאָמְרוּ שֶׁבְּמָתָא צְפָאקְץ נִישֵּׂאת וַדַּאי לֹא הִשִּׂיאוּהָ עַד שֶׁנִּתְבָּרֵר לָהֶם שֶׁהִיא פְּנוּיָה ממ"נ אִם יָדְעוּ מִבַּעַל רִאשׁוֹן וַדַּאי נִתְבָּרֵר לָהֶם שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה וְאִם לֹא יָדַעְנוּ מִמֶּנּוּ אַיְירֵי כְּשֶׁבָּאָה לָהֶם אָמְרָה לָהֶם אִשָּׁת אִישׁ הָיִיתִי וּגְרוּשָׁה אֲנִי שֶׁנֶּאֱמֶנֶת שֶׁהַפֶּה שֶׁאָסַר הוּא הַפֶּה שֶׁהִתִּיר כֵּינָן דְּאֵין עֵדִים שָׁם בְּמָתָא צְפָאקְץ יע"א שֶׁהָיְתָה א"א וּבָבוּאָה עַתָּה הֲרֵי הֶחְזְקָה קָרוֹב לְשָׁנָה אַחַת בְּחֶזְקַת גְּרוּשָׁה סְתָם מִבַּעַל רִאשׁוֹן אוֹ מִבַּעַל ב' וְכֵן לְגַבֵּי בַּעַל הַשֵּׁנִי אָנוּ אֵין לָנוּ חֶזְקַת בַּעַל זֶה וְהֵם אָמְרוּ וְהֵם אָמְרוּ וּמַה לִּי אִם הִיא אָמְרָה א"א הָיִיתִי וּגְרוּשָׁה אֲנִי שֶׁנֶּאֱמֶנֶת כָּל שֶׁאֵין כָּאן עֵדִים אוֹ אִם הָעֵדִים אָמְרוּ כֵּן מַה גַּם דְּיָשְׁבָה קָרוֹב לְשָׁנָה אַחַת בְּחֶזְקַת גְּרוּשָׁה סְתָם וּגְדוֹלָה חֶזָקָה כמ"ש הָרַדְבָּ"ז ח"א סי'

רמ"ה הוּבָא בכנ"הג סי' קנ"ב וְאַף דקי"ל הָאִישׁ שֶׁאָמַר גֵּירַשְׁתִּי אֶת אִשְׁתִּי אֵינוֹ נֶאֱמָן אע"ג שֶׁהִיא מוֹדָה וּסְתָמָא אָמְרָה אַף שֶׁגֵּירְשָׁהּ במ"א כמ"ש הָרַב ער"הש בא"ה שָׁם שָׁאנֵי הֵיכָא דְּאִיכָּא חֶזְקַת גְּרוּשָׁה וכמ"ש שָׁם וכמ"ש הָרַדְבָּ"ז שָׁם אע"ג דְּאִיכָּא סָהֲדֵי שֶׁהָיְתָה אֵשֶׁת אִישׁ וּמָרְעִי לַחֲזָקָה דִּגְרוּשָׁה אֵין כָּאן רֵיעוּתָא אֵין ה"נ שֶׁהָיְתָה אֵשֶׁת אִישׁ אֲבָל אֶפְשָׁר שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה וכ"ה בנ"ד אע"ג דְּהַוְחָזְקָה בְּחֶזְקַת בַּעַל א' אוּלַי נִתְגָּרְשָׁה מִמֶּנּוּ וְאֵין כָּאן רֵיעוּתָא לְחֶזְקַת גְּרוּשָׁה.

וְתוּ דְּהַסְנִיפִים שֶׁנָּתַן שָׁם אִית מַנַּיְיהוּ גַּבָּן אִם לְבַעַל רֹאשׁוֹן אֵיךְ מִזֶּה יָמִים שֶׁבָּאָה לֹא פָּקַד אוֹתָהּ וְגַם הֵיא לֹא אֵיךְ לֹא תָּבְעָה מִמֶּנּוּ מְזוֹנוֹת וְכֵן בִּשְׁטַר הַמַּשְׁכַּנְתָּא שֶׁיֵּדְעוּ מִמֶּנּוּ שֶׁגַּבָּאוֹ הַבַּעַל וְהֵיא יֵשׁ לָהּ שַׁיָּיכוּת בּוֹ וְכֵן גַּבֵּי בַּעַל הַשֵּׁנִי אֵיךְ הִנִּיחָהּ לָצֵאת מִשָּׁם וְכֵן כ"כ זְמַן בְּפָה הָעִירָה לֹא בִּיקֵּשׁ מִמֶּנָּה לַחֲזוֹר אֵלָיו אוֹ לִשְׁלוֹחַ לָהּ מְזוֹנוֹת וְהָרוֹאֶה יֵרָאֶה לוֹ שָׁם שֶׁכָּל הַטְּעָמִים שֶׁכָּתַב בָּזֶה וּכְיוֹצֵא בּוֹ אֵינָם אֶלָּא סְנִיפִים בְּעָלְמָא וְעִיקַּר סְמִיכוּתוֹ עַל הַחֲזָקָה וְעַיֵּין לוֹ בח"ב סי' קס"ח דְּאִין כָּאן שׁוּם סְנִיף וְהַתִּירָהּ מִכֹּחַ הַחֲזָקָה וְאַף שֶׁשָּׁם הָיָה בְּיָדָהּ כָּתַב מהב"ד אַעִיקָּרָא הַכְּתָב הַהוּא גְּמְגֵּם בּוֹ שָׁם וַעֲשָׂאוֹ כְּאִלּוּ אֵינוֹ דְּאֵינוֹ כִּי אִם גִּילּוּי מִלְּתָא בְּעָלְמָא וְעִיקַּר מַה שֶּׁסָּמַךְ עַל הַחֲזָקָה וְאַף שֶׁנִּדְּונוּ שָׁם בח"א שֶׁכְּבָר נִישֵּׂאת שָׁם בֵּיאֵר דְּאַף אִם לֹא נִישֵּׂאת תִּנָּשֵׂא וְכֵן נִדְּונוּ שָׁם בח"ב דַּעֲדַיִין לֹא נִישֵּׂאת וּבְשֶׁגַּם הַנִּדּוֹן שֶׁשָּׁם וְכֵן בח"ב שֶׁאָמַר שֶׁאָבַד גִּיטָהּ וְאֵינוֹ כֵּן בנ"ד י"ל הַמַּעֲשֶׂה שֶׁהָיָה כָּךְ הָיָה וְאֵין ה"נ אֲפִילּוּ לֹא אָמְרָה רַק גְּרוּשָׁה סְתָם תֵּדַע דְּבַמֶּה דקי"ל הָאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה א"א הָיִיתִי וּגְרוּשָׁה אֲנִי שֶׁנֶּאֱמֶנֶת כָּל דְּאִין כָּאן עֵדִים שֶׁאֵשֶׁת אִישׁ הָיְתָה לָא אָמְרִינַן לָהּ הֵיכָן גִּטֵּךְ וְגַם הַמַּעֲשֶׂה ב"ד שֶׁשָּׁם בח"ב אֵינוֹ מִן הַהֶכְרֵחַ מִלְּבַד דַּעֲשָׂאוֹ כְּאִילּוּ.

אֵינוֹ.

גַּם מַה שֶּׁהֻצְרַךְ לְקַיְּימוֹ וּלְהַתִּירָהּ אֵינוֹ אֶלָּא מֵחֲמַת שֶׁהַשּׁוֹאֵל לוֹ שָׁם לָא נִיחָא קַמֵּיהּ הַנָּוָסָּח הַהוּא הֻצְרַךְ לַהֲשִׁיבוֹ לְקַיְּים אוֹתוֹ שֶׁהוּא כַּנָּוָסָּח דִּידַן דְּמַשְׁמָעוּתוֹ לְשׁוֹן עֵדוּת וּלְשׁוֹן דַּיָּנִים שֶׁבָּאוּ לְהַתִּירָהּ תֵּדַע שֶׁכֵּן הוּא דַּהֲרֵי בְּנִדּוֹנוּ שֶׁשָּׁם בח"א לֹא הָיָה לוֹ שׁוּם מַעֲשֶׂה ב"ד בְּיָדָהּ כִּי אִם עֵדָיהּ שֶׁהֶחְזִיקוּ אוֹתָהּ בְּחֶזְקַת גְּרוּשָׁה אֶלָּא שֶׁאָמְרָה שֶׁאָבַד גִּיטָהּ: אָכֵן אע"ג דְּהָאִשָּׁה הַוּתְרָה מִכֹּחַ הַחֲזָקָה וּכְתָבָם זֶה גִּילּוּי מִלְּתָא בְּעָלְמָא אַחַר הַמָּחָ"ר נִכְנְסוּ בְּסָל"ע הַמַּחֲלוֹקוֹ"ת מְאַזְרֵי זִיקוֹת דְּאִיתָא בְּגִיטִּין דַּף ע"ה אֲשֶׁר לֹא יַגִּיד פְּרָט לְאִלֵּם וּפָרִיךְ עֲלָהּ וְהָא יָכוֹל לְהָעִיד ע"י כְּתָב וּמְשַׁנֵּי עֵדוּת קָאָמְרַתְּ שָׁאנֵי עֵדוּת דְּרַחֲמָנָא אָמַר מִפִּיהֶם וְלֹא מִפִּי כְתָבָם ופירש"י וְלֹא מִפִּי כְּתָבָם יָעִידוּ בב"ד וְלָא דָּמֵי לְעֵדוּת שֶׁבִּשְׁטָר שֶׁחֲתָמוּהוּ בְּיוֹמוֹ דְּהַהוּא אוֹרְחֵיהּ בְּהָכִי ע"כ.

וּבְחֻמַּשׁ פ' שׁוֹפְטִים ע"פ הנז' כָּתַב שֶׁלֹּא יִשְׁלְחוּ עֵדוּתָם בִּכְתָב לב"ד ע"כ. וְהֻבִיאוּ דְּבָרָיו הַתּוֹסָ' בִּיבָמוֹת דַּף ל"א וּכְתָבוּם דַּף ך' וּבָתְרָא דַּף מ' הֻבִיאָם הב"י ח"מ סי' כ"ח ובכ"מ פ"ג מה' עֵדוּת וְכֵן הָרֹא"ש בִּיבָמוֹת שָׁם וְכָתַב מָרָן שָׁם בפ"ט שְׁרָרַב שְׁרִירָא גָּאוֹן כָּתַב כֵּן וְכָתַב כנ"הג בח"מ שָׁם הג"הט אוֹת מ שֶׁכֵּן הוּא בש"ות הַגְּאוֹנִים וכ"ד הַטּוּר וּמָרָן שָׁם בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם וְכָתַב הָרַדְבָּ"ז ח"ג סי' תרכ"ד שֶׁכֵּן דַּעַת הַסְּמָ"ג וְכֵן דַּעְתּוֹ שָׁם אֶלָּא מ"ש שָׁם שֶׁכֵּן דַּעַת הַתּוֹסָ'אֵינוֹ כִּמְבֹאָר בסו"ד שֶׁהֻבִיא ממ"ש שָׁם בִּכְתָבוּם וְכֵן ממ"ש בִּיבָמוֹת וּבָתְרָא וְכֵן פָּסַק מָרָן בְּשֻׁלְחָנוֹ הַטָּהוֹר שָׁם וְעִמּוֹ הִסְכִּים מור"ם וְהַלְּבוּשׁ והב"ח והסמ"ע וְלֹא עוֹד אֶלָּא דהכנ"הג שָׁם אוֹת נ"ז כָּתַב ממור"ם בִּתְשׁוּבָה דְּלָא חָלַק ר"ת עַל זְקֵנוֹ רַשׁ"י

אֶלָּא בְּמָמוֹנָא וְלֹא בְּאִיסּוּרָא וּדְלֹא כְּמָהָרָ"ם אַלְשֵׁיךְ דְּאָמְרָה בִּלְשׁוֹן אֶפְשָׁרוּת וכמ"ש שָׁם ועפי"ז יֵישֵׁב כנ"הג מַה שֶּׁיֵּשׁ לְהַרְגִּישׁ עַל מ"ש מָהַרְשָׁ"ל בְּפֶרֶק הַחוֹבֵל שֶׁנָּהֲגוּ כר"ת הֶפֶךְ מ"ש מור"ם דְּנָהֲגוּ כְּרַשׁ"י וּשְׁנֵי הַמְּלָכִים הַלָּלוּ בִּזְמַן אֶחָד הָיוּ דְּלֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר נִשְׁתַּנּוּ הַזְּמַנִּים אֶלָּא דְּמַר אַיְירֵי בְּאִיסּוּרָא וּמָהַרְשָׁ"ל מַיְירֵי בְּמָמוֹנָא וְכֵן הריא"ז הוּבָא בכנ"הג א"ה סי' קמ"א הג"הט אוֹת ז כָּתַב כֵּן בְּעֵדוּת שֶׁקִּבֵּל הַשָּׁלִיחַ הַגֵּט וּקְרָעוֹ שֶׁאֵינוֹ מוֹעִיל ע"י שְׁנַיִם בִּכְתָב וְהָרַדְבָ"ז בח"א שָׁם ובח"ב סי' תשצ"ה כָּתַב דְּהַמְּנָהָג לִקְרוֹעַ אֶת הַגֵּט וְיִהְיֶה מֻנָּח בְּיַד הַסּוֹפֵר אוֹ בְּיַד ב"ד וְיִכְתְּבוּ לָהּ מַעֲשֶׂה ב"ד אֵיךְ נִתְגָּרְשָׁה פב"פ וְנוֹתְנִין אוֹתוֹ לְרָאָיָה ע"כ.

מַשְׁמַע אֲבָל לֹא שְׁנֵי עֵידֵי הַגֵּט אוֹ שְׁנַיִם אֲחֵרִים שֶׁרָאוּ ולפ"ז מ"ש כנ"הג בְּגוּפוֹ שֶׁל גֵּט אוֹת קצ"ז אִשָּׁה שֶׁהֵבִיאָה כְּתָב בְּיָדָהּ בְּעֵדִים כְּשֵׁרִים שֶׁכָּתְבוּ לָהּ וכו' ט"ס הוּא וצ"ל מַעֲשֶׂה ב"ד וַאֲחַר הַחִיפּוּשׂ מָצָאתִי כֵּן בְּהָרַדְבָ"ז עַצְמוֹ ח"ב סי' תר"ב וְהוּא לָקוּחַ מִשָּׁם וכ"כ בְּסֵפֶר דִּבְרֵי אֱמֶת דַּף ק"ט מַהָרַמְבַ"ן שֶׁהֵבִיא הנ"י שֶׁכָּל שֶׁמָּצְאוּ כָּתוּב בְּשָׁטָר אִישׁ פ' מֵת דְּמִן הַתּוֹרָה לָא מְהֵנֵי דְּמִפִּיהֶם וְלֹא מִפִּי כְּתָבָם הוּא ושכ"כ הָרָ"ן וּזְקֵנוֹ שֶׁל הריא"ז והרא"ם אַדְּ לְהָרִיבָ"שׁ מָצָא לוֹ סְבָרוֹת הֲפוּכוֹת מ"ש בְּסִימָן ר"י למ"ש בסי' קצ"ג וְשָׁם הִקְשָׁה עַל דַּעַת זוֹ ממ"ש רַשׁ"י עַצְמוֹ בִּיבָמוֹת דַּף ק"ו בְּגֵט חֲלִיצָה אֲפִילּוּ שְׁנַיִם שֶׁרָאוּ כּוֹתְבִין וכ"כ הָרַמְבַ"ם בפ"ד מה' יִבּוּם וְעוֹד דְּהָרִי"ף והנ"י כָּתְבוּ שֶׁאֲפִילּוּ שְׁמֵעִידִין בַּכְּתָב אֵיךְ חָלְצָה כָּרָאוּי מַתִּירִין אוֹתָהּ וּכְדִבְרֵי הָרַמְבַ"ם כָּתַב הַטּוּר וש"ע סִימָן קס"ט וְאֵלּוּ בְּגֵט שְׁנַיִם שֶׁרָאוּ שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה אֵין יְכוֹלִין לִכְתּוֹב לָהּ כֵּן בִּכְתָב שֶׁרָאוּ שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה אִם לֹא מִפִּיהֶם מַמָּשׁ וְהַחִילּוּק בָּרוּר דְּשָׁאנֵי גֵּט חֲלִיצָה דְּאֵיכָּא מ"ד דְּאֵין צָרִיךְ כְּלָל כֵּינָן דְּדִינָהּ בְּפִרְסוּם רַבִּים וכמ"ש מור"ם בְּסוֹף פ"י סֵדֶר חֲלִיצָה א"כ עִיקַּר כְּתִיבָה זוֹ גִּילּוּי מִלְּתָא בְּעָלְמָא וְכֵן הוּא בְּגֵט מֵיאוּן כַּמְבֹאָר בְּהָרַמְבַ"ם פי"ב מה' גֵּירוּשִׁין וְהַטּוּר והש"ע סי' קנ"ה מִשּׁוּם דְּמֵיאוּן עִיקָּרוֹ מִדְּרַבָּנָן וְאֵין קִידּוּשֵׁי קְטַנָּה כְּלוּם אֶלָּא דְּצָרִיךְ קִיּוּם מִיהָא כמ"ש הָרִיבָ"שׁ סי' שפ"ב בְּגֵט חֲלִיצָה וְעַיֵּין למהרי"ע בְּבֵית יְהוּדָה א"ה סי' י"ז: וְאַחַר הַחִיפּוּשׂ רָאָה זֶה מָצָאתִי לְהָרַב דְּבַר מֹשֶׁה ח"א א"ה סי' ע"ה בְּאִשָּׁה שֶׁהֵבִיאָה מַעֲשֶׂה ב"ד מֵרַב אֶחָד מְפֻרְסָם מֵעִיד עַל גֵּירוּשֶׁיהָ וְלֹא הִנִּיחוּהָ לְיָנְשָׂא עַד שֶׁהֵבִיאָה מַעֲשֶׂה ב"ד בִּשְׁלֹשָׁה דַּוְקָא וְיסוֹד מָצָא לָזֶה ממ"ש הטו"ז הוּבָא בב"ש סי' קמ"ב וְהִקְשָׁה שָׁם עַל הָרַב יָאִיר נָתִיב שֶׁהֵקִיל בִּכְתָב שֶׁכָּתְבוּ לָהּ הָעֵדִים שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה מֵהָא דקי"ל מִפִּיהֶם וְלֹא מִפִּי כְּתָבָם וְתַלְמִידוֹ הָרַב רֹאשׁ מַשְׁבִּיר א"ה סי' מ"א אע"ג דְּבִתְחִילָּה חֵלֶק עָלָיו וְהֵבִיא ממ"ש הָרַשְׁבָּ"ץ ח"ב סי' קכ"ז שֶׁכָּתַב דְּמוֹעִיל מִפִּי כְּתָבָם שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה מִתּוֹן וּמַסִּיק כֵּינָן דְּהָרַמְבַ"ם חוֹלֵק בָּזֶה וְרַבִּים אֲשֶׁר אָתּוּ צָרִיכָה לְהָבִיא מַעֲשֶׂה ב"ד בִּשְׁלֹשָׁה: אִיבְּרָא דְּהַתּוֹסְ' בִּבְקִיאוּת כָּתְבוּ מר"ת שֶׁשָּׁמַע : מִמֶּנּוּ ר"י דְּנוֹהֲגִין לִשְׁלוֹחַ כְּתָבָם לב"ד וְאֵין בָּזֶה מִשּׁוּם מִפִּיהֶם וְלֹא מִפִּי כְּתָבָם דְּשָׁאנֵי אֲלָם דקי"ל כָּל הָרָאוּי לְבִילָּה וכו' וְכֵן נָקִיט הָרֹא"שׁ שָׁם בִּיבָמוֹת שֶׁשָּׁם הֵבִיא דִּבְרֵי רַשׁ"י וְדִבְרֵיהֶם וְדִבְרֵי הָרִי"ף וְסִיֵּם ומ"ש מִדִּבְרֵי הַתּוֹסְ' עִיקָּר וְאֵין לְהָשִׁיב ע"כ.

וְהָכִי נָקִיט וְאָזִיל הָרַשְׁבָּ"ץ שָׁם לְהַכְשִׁיר עֵדוּת הָעֵדִים בִּכְתָב שֶׁהָאִשָּׁה נִתְגָּרְשָׁה בְּפָנֵיהֶם שֶׁאֵין זֶה תָּלוּי בִּשְׁנַיִם שֶׁדָּנוּ אֶלָּא שֶׁהֵם אוֹמְרִים הַמַּעֲשֶׂה שֶׁהָיָה והב"ד יַתִּירוּהָ ע"פי עֵדוּתָם אֲפִילּוּ שֶׁאֵינָם עֵידֵי הַגֵּט וְהָכִי מוּכָח בְּפֶרֶק הַמְקַבֵּל וכו' וְכֵן בפ' נִגְמַר הַדִּין וכו' וכ"כ הָרַמְבַ"ם בפי"ב מֵהִלְכוֹת גֵּירוּשִׁין וה"ה אִם כָּתְבוּ בִּשְׁטָר כֵּן וכ"כ הָרִי"ף בִּיבָמוֹת ע"כ וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה כָּתַב בח"ג סי' ס"ו: וְאַחֲרֵי בַּקָּשַׁת הַמְּחִילָה הָרְאוּיָה דָּן אָנֹכִי לְפָנָיו בְּקַרְקַע

דְּמֵהָרְאִיּוֹת שֶׁהֵבִיא אֵין כָּאן הוֹכָחָה דִּבְכָתָב אַיְירִי והול"ל עִיקַּר הַמַּחֲלוֹקֶת שֶׁל רַשְׁ"י ור"ת וְתו כֵּיוָן דְּטָרַח לְהָבִיא מֵהָרַמְבַּ"ם בפי"ב מהל' גֵּירוּשִׁין וְכָתַב עָלָיו וה"ה ע"י כְּתָב הו"ל לְהַזְכִּיר מִדְּבָרָיו בפ"ד ופ"ט מה' עֵדוּת שֶׁמִּשָּׁם מְבֹאָר בְּהֵפֶךְ מַה גַּם דְּאִינְהוּ בְּדִידְהוּ נָקְטִי בְּשִׁיפּוּלֵי גְּלִימֵיהּ דְּהָרַמְבַּ"ם חוּץ מָגַ"ד כמ"ש שָׁם בח"ה סי' רנ"ו וכ"כ בְּנוֹ הרשב"ש סי"ט וּנְכָדָיו בְּיָכִין וּבֹועַז ח"א סי' י"ט וְכֵן בְּיָבִין שְׁמוּעָה הֵבִיא עִיקַּר הַמַּחֲלוֹקֶת וְאַסִּיק הַמְחַזְּוֹר בְּהָרָךְ"ה וְהָרַמְבַּ"ן וּמֵהָרַמְבַּ"ם לֹא נָזְכַּר וְאִם כֵּה יֹאמַר דְּהוּא מֵבִין בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם כר"ת וכמ"ש מהרלב"ח בַּקֶּונְטְרֵיס הַסְּמִיכָה וְהוּבָא בכנ"הג ח"מ סי' כ"ח אוֹת מ"א וְכֵן דַּעַת הלח"מ בהל' עֵדוּת בפ"ד וְהָרַב הַמַּכְתִּיב דַּף צ' כָּל כִּי הַאי לָא הו"ל לְסִתּוֹם: וּלְדִידַן דְּגִרְירִי בָּתַר מָרָן דְּסָבַר כְּהָרַמְבַּ"ם דְּסָבַר כְּרַשְׁ"י כְּמִבֹּואָר כֵּן גַּם בְּדִבְרֵי הַטּוּר שָׁשָּׁם וְכֵן דַּעַת מהרשד"ם הוּבָא בְּשׁוּ"ת מהרש"ך ח"א סי' ל"א הָא וַדַּאי אֵין לָנוּ לָזוּז מִזֶּה וְעַיִן רוֹאֶה אֲפִילּוּ לְדַעַת הָרַשְׁבָּ"ץ שֶׁהִתִּיר בִּכְתָב מֵהָעֵדִים הַיְינוּ דַּוְקָא שֶׁהֵם לֹא בָּאוּ לְהַתִּירָהּ משא"כ בְּנוֹסַח כְּתָבָם זֶה אִרְכְּבוּהוּ אַתְּרֵי רְכִשֵׁי בְּמַה שֶׁכָּתְבוּ בַּתְּחִילָּה שֶׁהֵם יְעִידוּן יַגִּידוּן וְכֵן בְּמַה שֶׁכָּתְבוּ דֵּוְכְרָן סָהֲדוּתָא שָׁוֶהוּ לְשׁוֹן עֵדוּת וְאֵלּוּ אח"ך בָּאוּ לְהַתִּירָהּ שֶׁכָּתְבוּ וַהֲרֵי הִיא מֻוּתֶּרֶת לַכֹּל אָדָם וּמֵעַתָּה בָּאנוּ לְסָפֵק בִּשְׁנַיִם שֶׁדָּנוּ מַה גַּם לְדַעַת הב"ח ח"מ סי' ג' דִּבְקִידּוּשִׁין יֵשׁ לְהַחְמִיר אִם קִיבְּלוּ הָעֵדוּת בִּשְׁנַיִם עִם שֶׁהַשָּׁ"ץ שָׁם חָלַק עָלָיו מָצָא לוֹ סָמֹךְ מֵרַבָּנוּתָא הָרַב ער"הש שָׁם דִּכְנָוָתַהּ בְּגֵירוּשִׁין אָזְלִינַן לְחוּמְרָא דְּאֵין דִּין שְׁנַיִם דִּין וְאִם מֻחֲמַת שֶׁלֹּא הָיוּ אֶלָּא הַשְּׁנַיִם הַלָּלוּ בְּגַט יַעַן שֶׁאֵין עִנְיָן ב"ד לְסִידּוּר הַגֵּט כמ"ש לְעֵיל מ"מ הָיָה לָהֶם לְצָרֵף עִמָּהֶם אֶחָד מִן הָעֵדִים אוֹ הַסּוֹפֵר וְלִכְתּוֹב לָהּ מַעֲשֶׂה ב"ד וְאֵין שַׁיָּךְ בָּזֶה אֵין עֵד נַעֲשֶׂה דַּיָּן וכמ"ש הָרַ"ן לְתַלְמִידוֹ הָרִיבָ"שׁ וְהוּא בסי' ש"ץ וֶהֱבִיאוֹ הב"י סי' קמ"א.

וְדַוְקָא גַּבֵּי בִּיטּוּל וּפְרוֹזְבּוֹל קי"ל כר"ג בְּגִיטִּין דַּף ל"ב דִּתְרֵי נָקְרָאוּ ב"ד וְהַטַּעַם דַּוְקָא הָתָם דְּאֵין צְרִיכִין לִישָּׁא וְלִיתֵּן כמ"ש הָרַשְׁבָּ"א בְּשִׁיטָה שָׁם. וּכְנֶגֶד הַבָּרוּר שֶׁל מַעֲשֶׂה ב"ד הוּבָא בכנ"הג סי' קנ"ד הג"הט אוֹת כ"ג וְהָרַב יא"ה ח"ב דַּף קל"ו והג"ף בְּסוֹפוֹ דַּף חל"ק ובס' פְּנֵי יִצְחָק בְּמִכְתָּב לְחִזְקִיָּהוּ דַּף י"ב וְעַיֵּין לְהָרַב רֹאשׁ מַשְׁבִּיר שָׁם שֶׁיֵּשְׁנוֹ בְּנוֹתֵן טַעַם לְכָל אוֹתוֹ הָאֲרִיכוּת.

וְהָאֱמֶת שֶׁבְּנֶגֶד הַהוּא שֶׁחָקְרוּ וְדָרְשׁוּ וכו' מוּבָן שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה הַגֵּט בִּפְנֵיהֶם וְעַיֵּין בלח"ש דַּף קנ"א בְּנוֹסַח שֶׁנַּעֲשָׂה הַכֹּל בִּפְנֵיהֶם וּפָשׁוּט שֶׁאֵינוֹ מֵעִיקַּר הַדִּין שֶׁיְּצֻטָּרֵךְ לְסִידּוּר הַגֵּט בִּשְׁלֹשָׁה אֶלָּא מִשּׁוּם דְּהָכִי נָהֲגִי בְּכָל טוּרְקִיָּא כַּנּוֹדָע לְפִי שֶׁיֵּשׁ כַּמָּה חֻמְרוֹת בָּזֶה רָאוּ לַעֲשׂוֹת כֵּן וְהֶחָכָם עֵינָיו בְּרֹאשׁוֹ כְּשֶׁיְּצֻטָּרֵךְ עִמּוֹ אֶחָד אוֹ שְׁנַיִם שֶׁהֵם עֵידֵי הַגֵּט אִי נָמֵי הַסּוֹפֵר דִּבְמִידֵי דְּעַד נַעֲשָׂה דַּיָּן הַסּוֹפֵר נָמֵי ש"ד וכמ"ש רשב"ש סִימָן רכ"ג יַשְׁכִּיל וְיָבִין בְּנוֹסַח שֶׁיִּכְתְּבוּ ע"פי מ"ש בס' לח"ש:וְכָל זֶה שֶׁכָּתַבְנוּ לְהָשִׁיב עַל דִּבְרֵיהֶם הֵן אִם הַגֵּט הַזֶּה נִכְתַּב וְנֶחְתַּם וְנִיתַּן בִּפְנֵיהֶם דְּקָרֵינַן בְּהוּ מִפִּי כְּתָבָם בְּמַעֲשֶׂה ב"ד הנז' הֵן אִם הַגֵּט לֹא נִכְתַּב וְנֶחְתַּם בִּפְנֵיהֶם רַק הַנְּתִינָה לְבַד מִיָּדוֹ לְיָדָהּ שֶׁכֵּן יָדַעְתִּי נֶאֱמָנָה שֶׁיֵּשׁ הַסְכָּמָה קְדוּמָה שֶׁאֵין לִיתֵּן גֵּט בָּעִיר הנז' רַק מִי שֶׁרְצוֹנוֹ לְגָרֵשׁ מִשָּׁם הוֹלֵךְ לעו"בי תּוּנַס אוֹ לְאֵי גִ'רְבֶּה יע"א וְשָׁם כּוֹתְבִין לוֹ גֵּט כְּדַת מֹשֶׁה וְיִשְׂרָאֵל וּמְבִיאוֹ מִשָּׁם לָעִיר הנז' וְנוֹתְנוֹ לָהּ כְּדָרְךְ שֶׁעָשׂוּ לְהַמְגָרֵשׁ רִאשׁוֹן בְּעִיר סוּסָא שֶׁשְּׁלָחוּהוּ לְהָבִיא לָהּ גֵּט מעוב"י תּוּנַס יע"א בְּשֶׁגַּם דע"ז נָמֵי יֵשׁ לְהָעִיר.

אִיבְּרָא דְּמָרָן בב"י סי' קמ"ב כָּתַב עַל הא"ח דְּמַה שֶׁהִצְרִיךְ לְהַבְעַל לוֹמַר בְּפָנַי נִכְתַּב ובפ"נ אֵינוֹ צָרִיךְ וכ"ד הָרַדְבַּ"ז ח"א וְכֵן מהריק"ש בְּהַגָּהוֹתָיו כָּתַב שָׁם חֲוֹמְרָא יְתֵירָה הִיא וְכֵיָן שֶׁכֵּן לָא בָּעֵי לִיתְנוֹ בִּפְנֵי ג' דְּטַעַם הַשָּׁלִיחַ דְּצָרִיךְ לִיתְּנוֹ בִּפְנֵי ג' מִשּׁוּם דְּצָרִיךְ לוֹמַר בפ"נ ובפ"נ וְזֶה קִיּוּמוֹ וְהַקִּיּוּם צָרִיךְ בִּשְׁלֹשָׁה מ"מ הָיָה לָהֶם לָחוּשׁ לְדַעַת מור"ם וְהַלְּבוּשׁ סי' קמ"א דְּכָתְבוּ דְּגַם בַּבַּעַל צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר בפ"נ ובפ"נ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִטְעוּ בְּשָׁלִיחַ דְּעָלְמָא אַדְּ ע"ז י"ל דְּסָמְכוּ עַל מָרָן הַקָּדוֹשׁ וּדְעִמֵּיהּ אע"ג דְּלִמְדוֹנוֹ לְהוֹעִיל בְּאִיסּוּר עֵרְוָה הַחֲמוּרָה אֵין לוֹמַר דְּנָקְטִינַן כְּמָרָן דְּקִבַּלְנוּ הוֹרָאוֹתָיו מ"מ כֵּיוָן דְּסָמְכוּ סָמְכוּ אֲבָל אַכַּתִּי לֹא נִיצּוֹלוֹ מִמַּה שֶׁהִרְגַּשְׁנוּ עֲלֵיהֶם הַנִּיחָא אִם הָיְתָה נִישֵּׂאת הָאִשָּׁה שָׁם בִּמְקוֹם הַגֵּירוּשִׁין אֲבָל כֵּיוָן שֶׁהִיא הוֹלֶכֶת מִשָּׁם וּבַקָּשָׁה מֵהֶם מַעֲשֶׂה ב"ד לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם דְּמְגוֹרֶשֶׁת הִיא כְּדֵי שֶׁתִּנָּשֵׂא ס"ס כְּתָבָם זֶה לָא קָרֵינַן בֵּיהּ מִפִּיהֶם אֶלָּא מִפִּי כְּתָבָם: וְלֹא סוֹף דָּבָר מַעֲשֶׂה ב"ד בְּמוּטָב תְּלָתָא בִּלְבַד אֶלָּא גַּם הַמַּעֲשֶׂה ב"ד עַצְמוֹ צָרִיךְ שֶׁיְּזְכְּרוּ הַחֲתִימוֹת שֶׁל אוֹתוֹ הב"ד וכמ"ש מָרָן ס"סי קנ"ב וְהוּא לָקוּחַ מֵהָרַשְׁבָּ"ץ ח"א סי' קע"ג כמ"ש שָׁם בב"י אֲבָל הָרוֹאֶה יִרְאֶה שֶׁשָּׁם בח"ג סי' ס"ו סָבַר לְהֵפֶךְ וּכְמוֹ שֶׁכְּבָר נִתְעוֹרֵר הָרַב קוֹל אֵלְיָהוּ ח"ב א"ה סי' ט"ל אֲבָל מ"ש מִמַּ"ש שָׁם בְּסִימָן י"ו שֶׁנָּיָא הַהִיא דְּהַגֵּט הוּא בְּיָדָהּ וּלְהָרַמְבַּ"ם אַפִּילּוּ לֹא נִתְקַיְּמָה נֶאֱמָנֶת לְיַבֵּשׁ וכ"כ הַגָּאוֹן הָרַב נוֹדָע בִּיהוּדָה ח"ב א"ה סי' קל"ו לְיַיֵּשֵׁב עמ"ש הב"ש ס"סי קמ"ב לְהַרְגִּישׁ עַל מור"ם שֶׁשָּׁם כָּתַב עַל הי"א כְּשֶׁהַגֵּט מְקֻוָּיָם בְּחוֹתָמָיו אֵין צָרִיךְ אַף עַל פִּי שֶׁאֵין מַכִּירִין חֲתִימַת דַּיָּנֵי הַקִּיּוּם בְּמָקוֹם דְּוֹחַק וְעִיגּוּן יֵשׁ לִסְמֹךְ עַ"ז וְאִלּוּ בס"סי קנ"ב כְּשֶׁכָּתַב מָרָן בְּמַעֲשֶׂה ב"ד שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיְּזְכְּרוּ הַחֲתִימוֹת לֹא הִגִּיהַ מור"ם כְּלוּם מִשּׁוּם דְּשָׁאנֵי הַדּ דס"סי קמ"ב דְּהַגֵּט הֲרֵי הוּא בְּפָנֵינוּ אֶלָּא דְּמַה שֶׁרָצָה הַגָּאוֹן לוֹמַר דְּהַהִיא דמור"ם ס"סי קמ"ב הִיא מהרשב"ש נִרְאֶה דְּהֵבִין כָּךְ ממ"ש הב"ש בְּסוֹף דְּבָרָיו וְעַיֵּין בש"ות הרשב"ש שֶׁהֵבִיא הַמְחַבֵּר בסי' קמ"א וְאֵין הַכַּוָּונָה בְּזֶה אֶלָּא דְּהֵקֵיל בְּכֵיוָצֵא בְּזֶה אֲבָל לֹא מַמָּשׁ כמ"ש מור"ם שֶׁהוּא מֵהָרַשְׁבָּ"ץ ח"ב סי' י"ו וּכְמוֹ שֶׁצַּיֵּין הַמְצַיֵּין דהרשב"ש לָא אַיְירֵי אֶלָּא בְּשָׁלִיחַ שֶׁכָּתַב לָהּ שֶׁקִּבֵּל וְקָרַע שֶׁאֵין כָּאן גֵּט בְּפָנֵינוּ ואח"ז רָאִיתִי דְּבְרֵי הַגָּאוֹן הנז' הוּבְאוּ בְּסֵפֶר לָשׁוֹן שֶׁל זָהָב דַּף ל' ע"ד שֶׁהִרְגִּישׁ בָּזֶה וְנִדְחַק בְּיִשּׁוּבוֹ וע"פי דְּבָרָיו אֱלֹהָ יְתוֹרַץ מ"ש הָרַב יא"ה סִימָן קנ"ב הגב"י ממהרח"ש דְּמָרָן סוֹתֵר עַצְמוֹ מ"ש בְּסוֹף הַסִּימָן למ"ש שָׁם ס"ט וְהוּא מֵהָרַמְבַּ"ם וְכֵן רָאִיתִי שֶׁכֵּן הִקְשָׁה הָרַב תּוֹרַת חֶסֶד סי' ק"ג דְּשָׁאנֵי כְּשֶׁהַגֵּט בְּיָדָהּ וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה חִילֵּק הָרַשְׁבָּ"ץ עַצְמוֹ ח"ב סִימָן כ"ב וְשָׁם חִילֵּק יֵדַע בְּמַעֲשֶׂה ב"ד שֶׁהוּא עַצְמוֹ כָּתַב בח"א שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיְּזְכְּרוּ הַחֲתִימוֹת משא"כ שֶׁשָּׁלַח לָהּ שֶׁקִּבֵּל וְקָרַע כַּנִּדּוֹן בְּנוֹ הרשב"ש וא"כ לְדַעְתּוֹ כָּתַב שָׁלִיחַ שֶׁשָּׁלַח שֶׁקִּבֵּל וְקָרַע הָוֵי כְּמוֹ גֵּט מְקֻוָּיִם בְּיָדָהּ שֶׁלֹּא הֻזְכְּרוּ דַּיָּנֵי הַקִּיּוּם ועפ"ז י"ל מַה שֶׁהִרְגַּשְׁנוּ עַל הַגָּאוֹן הַנַּ"ל אַדְּ כָּל עוֹד שֶׁנִּמְצָא בְּגֵט מַמָּשׁ שֶׁבְּיָדָהּ שֶׁהוּא דִּינוֹ שֶׁל מור"ם שֶׁהִזְכִּיר הָרַשְׁבָּ"ץ ח"ב סי' ר"י לָמָּה לָנוּ לְהָרְחִיק לְהָבִיא ממ"א דְּלָא קָעָסִיק בֵּיהּ מור"ם וְסִיּוּעַ לְחִילּוּק זֶה דַּהֲרֵי מָרָן בב"י סי' קמ"ב הֵבִיא לש"ות הָרַשְׁבָּ"ץ ח"ג סי' י"ו וְלֹא עֵרְעֵר עָלָיו ממ"ש הוּא בְּשָׁמוֹ בס"סי קנ"ב הָא וַדַּאי דְּמַעֲשֶׂה ב"ד שֶׁאֵינוֹ מֵעִיקַּר הַגֵּירוּשִׁין שָׁאנֵי אֲבָל וַדַּאי.

מ"ש שָׁם בסי' ס"ו סְתִירָה גְּמוּרָה דְּהָתָם נָמֵי מַעֲשֶׂה ב"ד וּבְוַדַּאי לֹא רָאָה אוֹתָהּ מָרָן אע"ג דבמ"א כָּתַבְתִּי מִמַּה שֶׁמָּצָאתִי בְּהָרַב ב"י שֶׁמֵּבִיא מֵהָרַשְׁבָּ"ץ בכ"י אַפִּילּוּ מִשְּׁאָר הַחֲלָקִים וּדְלֹא כמ"ש מהרש"ץ בְּהַקְדָּמָתוֹ שָׁם לְהָרַשְׁבָּ"ץ מ"מ לֹא הָיוּ לוֹ בִּשְׁלֵימוּת.

אַךְ אָנֹכִי הָרוֹאֶה לְהכנ"הג סי' קמ"א הג"הט אוֹת פ' אָסַף אִישׁ טָהוֹר מש"ות הָרַשְׁבָּ"ץ שֶׁהֵבִיא מָרָן בב"י שָׁם וּבְסִימָן קנ"ב וּבְחֹשֶׁן הַמִּשְׁפָּט סי' מ"ו כַּנִּרְאֶה שֶׁבָּא לוֹמַר שֶׁהֵם דְּבָרִים סוֹתְרִים וְאֵינוֹ כֵּן כַּאֲשֶׁר מְבֹאָר לוֹ בח"ג סי' כ"ב דְּלְחַלֵּק יָצָא בְּמַעֲשֶׂה ב"ד וְרָמַז ממ"ש הוּא עַצְמוֹ שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיְּזְכְּרוּ הַחֲתִימוֹת אַךְ אֵין לְהַרְגִּישׁ עָלָיו דמני"ר נָמֵי בְּיָמָיו לֹא בָּאוּ דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"ץ בְּדָפוּס וְגַם בכ"י לֹא הָיוּ לוֹ אֶלָּא מִמַּה שֶׁרָאָה דְּבָרָיו בב"י: וְיֵשׁ לְהַרְגִּישׁ עַל מהרי"ע בְּסֵפֶר בֵּית יְהוּדָה א"ה סי' י"ז שֶׁהוּא מֵאַרְיֵה דְּאַתְרֵיהּ דְּהָרַשְׁבָּ"ץ בְּיָמָיו כְּבָר יָצְאוּ לָאוֹר שָׁשָׁם הֵבִיא דְּבָרָיו אֲשֶׁר בח"א סִימָן קס"ג שֶׁפָּסְקוּ מָרָן ס"ס קנ"ב וְשָׁם הִסְכִּים דִּבְרֵי הָרִיבָ"שׁ לָזֶה אַךְ לֹא נִזְכַּר ממ"ש הָרַשְׁבָּ"ץ בח"ג סי' ס"ו לְהֶפֶךְ.

וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה יֵשׁ לְהַרְגִּישׁ עַל מָהָר"י מֵאיּוֹ בס' שְׁפַת הַיָּם סי' י"ז דְּהִסְכִּים לְהָקֵל בְּקִיּוּם הַמַּעֲשֶׂה ב"ד אַחַר דְּהָרַשְׁבָּ"ץ ח"ג סי' י"ו סָתַר עַצְמוֹ ממ"ש בח"א סי' קע"ג וּמִמַּה שֶׁמָּרָן הב"י הֵבִיא דְּבָרָיו אֲשֶׁר בח"ג סי' י"ו ש"מ דְּהָכִי סָבַר: וְאַחֲרֵי בַּקָּשַׁת הַמְּחִילָה הָרְאוּיָה אִי מַהֲהִיא לָא אִירְיָא וכמש"ל דִּכְשֶׁהָגִט בְּפָנֵינוּ שָׁאנֵי אֲבָל הי"ל לְהַזְכִּיר ממ"ש שָׁם סי' ס"ו דַּעֲסִיק בְּמַעֲשֶׂה ב"ד וְכֵן מ"ש דְּמָרָן הָכִי סָבַר דְּלָא בָּעֵי קִיּוּם אַחַר הַמָּחָ"ר אַדְּרַבָּה מִמַּה שֶׁפָּסַק דְּבָרָיו אֲשֶׁר בח"א סי' קע"ג מְבֹאָר יוֹצֵא דְּהָכִי סָבוּר דְּצָרִיךְ שֶׁיְּזְכְּרוּ הַחֲתִימוֹת שֶׁל הב"ד: וְהָא וַדַּאי דְּהָכִי קי"ל אַחַר שֶׁמָּרָן פָּסַק כֵּן דַּאֲנַן גְּרִירֵי בָּתְרֵיהּ ואע"ג דְּהָרַשְׁבָּ"ץ עַצְמוֹ כ"כ מ"מ סַמֵּי חֲדָא מִקַּמֵּי תַּרְתֵּי הָא דח"א סי' קע"ג וְהָא דח"ב סי' כ"ב שֶׁשָּׁם הִזְכִּיר כֵּן וְחִילֵּק בְּאוֹתוֹ נִדּוֹן אַךְ כְּשֶׁיֵּשׁ דּוֹחַק גָּדוֹל וְעִיגּוּן יֵשׁ לִסְמוֹךְ עַל סְבָרַת הַמְּקִילִים כִּי רְאוּיִים הֵם לִסְמוֹךְ עֲלֵיהֶם אֲפִילּוּ שֶׁלֹּא בְּשָׁעַת הַדָּחָק וכמ"ש מֹהָרִיבָ"ל רֵישׁ ח"ב וְהוּבָא בכנ"הג סִימָן קמ"א הג"הט אוֹת פ': וּפַעַם אַחַת סָמַכְנוּ ע"ז שֶׁבָּאוּ אִישׁ וְאִשָּׁה ממד"ה וְתָכַף בּוֹאָם אָמַר שֶׁהִיא אֲרוּסָתוֹ וְהִיא הוֹדִית בָּזֶה וְרָצָה לִכְתּוֹב לָהּ כְּתֻבָּה וְלִיכָּנֵס עִמָּהּ לַחֻפָּה כְּדַת מֹשֶׁה וְיִשְׂרָאֵל וְהוֹצִיאָהּ לָנוּ מַעֲשֶׂה ב"ד מח"ור עִיר פִּילִיבִי בְּמוּטָב תְּלָתָא נוֹסַח נָאָה וְיָאֶה לָקוּחַ מֵהָרַב יַד אַהֲרֹן שֶׁהָאִשָּׁה פב"פ נִתְגָּרְשָׁה בְּגֵט כָּשֵׁר בְּפָנֵיהֶם שֶׁשָּׁלַח לָהּ בַּעֲלָהּ ע"י שָׁלִיחַ הוֹלָכָה וְאָמַר בְּפָנַי נִכְתַּב ובפ"נ וכו' ומַעֲשֶׂה ב"ד זֶה בְּפֶה מָתָא אִי אֶפְשָׁר שֶׁיְּזְכְּרוּ לָנוּ חֲתִימוֹת הב"ד הַהוּא רַק אוֹרַח אֶחָד הִכִּיר חֲתִימַת אֶחָד מֵהֶם וְהִתַּרְנוּהָ לְיַנָּשֵׂא בְּשׁוֹפִי מִטַּעַם זֶה וְעוֹד כֵּיוָן דַּאֲנַן לֹא הֲוַחְזָקָה לָנוּ כְּאֵשֶׁת אִישׁ וְאֵין כָּאן עֵדִים שֶׁנֶּאֱמָנֶת אֲפִילּוּ בְּלִי כְּתִיבָה זוֹ לוֹמַר א"א הָיִיתִי וּגְרוּשָׁה אֲנִי וְעוֹד כֵּיוָן שֶׁהוֹדוּ שֶׁאֲרוּסָתוֹ מַה נּוֹעִיל כִּי נִפְגַּע בּוֹ לְמוֹנְעָם מֵהַנִּישׂוּאִין דְּאִם אֵין אָנוּ עוֹשִׂין לָהֶם נִישׂוּאִין חָיְישִׁינַן לְמִכְשׁוֹל עָוֹן שֶׁיָּבוֹאוּ לִידֵי תַּקָּלָה: וְדַע דְּהָרַדְבָּ"ז ח"ב סי' תשצ"ה הוּבָא בכנ"הג סִימָן קנ"ב הג"הט אוֹת י"ב כָּתַב דְּהַיּוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לִקְרוֹעַ הַגֵּט מִיָּד אַחַר הַנְּתִינָה קֶרַע ב"ד שֶׁהוּא עוֹמֵד לְרָאָיָה שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה בּוֹ אֲפִילּוּ הַבַּעַל מְעַרְעֵר וְהַגֵּט יוֹצֵא מִתַּחַת יָדָהּ קָרוּעַ שְׁתֵּי וָעֶרֶב הִיא נֶאֱמֶנֶת לוֹמַר שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה בּוֹ וְכֵן הָרַב יַד אַהֲרֹן שָׁם ובא"הט וכס"א שָׁם הֵבִיאוּ דְּבָרָיו וְעַיֵּן רוֹאֶה בְּהַגָּהוֹת מהר"ח מוֹדְעִי זַ"ל אֲשֶׁר בס"ס בָּרֶךְ מֹשֶׁה למהרמ"ג הִקְשָׁה לוֹ ע"ז ממ"ש בִּכְתֻבּוֹת דַּף פ"ט דְּקָאָמַר וְכִי תֵּימָא נִקְרְעִיהּ אָמְרָה בָּעֵינָא לְאַנְסוֹבֵי בֵּיהּ ע"כ.

וְאִי מֵהָא לָא אִירְיָא דְּאִיכָּא לְמֵימַר שֶׁזֶּה דַּוְקָא בִּזְמַנָּם דְּאֵין לָהֶם מִנְהָג קָבוּעַ לִקְרְעוֹ קֶרַע ב"ד כְּבִזְמַן הַזֶּה וא"כ אֵין הוֹכָחָה בַּדָּבָר שֶׁבָּא לְיָדָהּ שָׁלֵם אִם הוּא נִמְצָא בְּיָדָהּ קָרוּעַ משא"כ עַתָּה דא"א לְקָרְעוֹ אֶלָּא א"כ בָּא לְיָדָהּ שָׁלֵם: : אַךְ אָנֹכִי הָרוֹאֶה לוֹ למני"ר בְּתְשׁוּבוֹת ח"ה סי' ש"א ש"ד וֶהֱבִיאוֹ הָרַב חִיְדָ"א בח"ש ח"א דַּף מ"ז דַּהֲדַר מַר

מִשְּׁמְעַתְּתֵיהּ שֶׁכָּתַב שָׁם וְז"ל אע"ג דִּמְקָרְעִינַן לְגִיטָּא הַיְינוּ כְּדֵי לִגְלוֹת שֶׁבָּא לְיַד הָאִשָּׁה וְנִתְגָּרְשָׁה בּוֹ וב"ד קָרָעוּהוּ קֶרַע שֶׁאֵינוֹ שֶׁל ב"ד שֶׁהוּא שְׁתֵי וָעֵרֶב.

אֲבָל לְעוֹלָם עוֹמֵד לִרְאָיָה מִפְּנֵי תִּקּוּן הָעוֹלָם שֶׁהֲרֵי אֵין מַשְׁלִיכִין אוֹתוֹ לְאִיבּוּד אֶלָּא שֶׁנּוֹתְנִין בְּיַד הָאִשָּׁה לִשְׁמוֹר אוֹתוֹ אוֹ מַנִּיחִין אוֹתוֹ בְּיַד ב"ד לִרְאָיָה אע"פי שֶׁנִּקְרַע לֹא מִפְּנֵי כָּךְ יִפָּסֵל מִלְּקַחַת רְאָיָה מִמֶּנּוּ שֶׁאִם יְמוֹת אֶחָד מֵעֵידֵי מְסִירָה אוֹ הָלַךְ למד"ה ויעַרְעֵר הַבַּעַל לוֹמַר לֹא גֵּרַשְׁתִּיהָ תּוֹצִיא הָאִשָּׁה הַגֵּט אֲשֶׁר בְּיָדָהּ אוֹ בְּיַד הב"ד שֶׁיֵּשׁ עָלָיו עֵדִים אע"פי שֶׁקָּרוּעַ וְאֵינוֹ קֶרַע ב"ד כְּלָלָא דְּמִילְתָא קָרְעִינַן לֵיהּ קֶרַע שֶׁאֵינוֹ שֶׁל ב"ד וְקֶרַע ב"ד הַיְינוּ שְׁתֵי וָעֵרֶב דְּאִי לָא תֵּימָא הָכִי אֶלָּא קָרְעִינַן לֵיהּ קֶרַע ב"ד אַמַּאי לָא חָיְישִׁינַן לְתִקּוּן הָעוֹלָם שֶׁמָּא יָבוֹא הַבַּעַל וְיַעַרְעֵר.

לְכָךְ נָהֲגוּ לְקָרְעוֹ לְאָרְכּוֹ לְבַד ע"כ. הֲרֵי הַהֶפְךְ ממ"ש שָׁם שֶׁאֲפִילּוּ קֶרַע.

ב"ד אֵין עַרְעוּרוֹ שֶׁל בַּעַל כְּלוּם וְאִלּוּ הָכָא עַרְעוּר הַבַּעַל אִיתֵיהּ אִם נִקְרַע ש"וע וְהַתֵּימַהּ עַל הָרַב חִיָּד"א שָׁם דְּכָל רָז לָא אָנֵיס לֵיהּ וְשֶׁמְּעַתְּתֵיהּ דְּהָרַדְבָּ"ז ח"ב בְּפֶרֶק כּוּלֵיהּ יוֹמָא וְהֵבִיא דְּבָרָיו אֵלּוּ שֶׁל ח"ה וְהֵמָּה בִּכְתוּבִים אֶצְלוֹ וְלֹא זָכַר שֵׂר ממ"ש מִדְּבָרָיו אֵלּוּ שֶׁבִּדְפוּס שֶׁהוּא בְּהֶפְךְ: וְהִנֵּה תַּלְמִידוֹ מהריק"ש סִימָן ח' דַּעְתּוֹ כֹּל שֶׁהַגֵּט יָצָא מִתַּחַת יָדֵי הב"ד קָרוּעַ קֶרַע ב"ד אוֹ מִיַּד הַסּוֹפֵר אִין ה"נ דְּהוּא רְאָיָה שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה בּוֹ אֲבָל אִם יוֹצֵא מִתַּחַת יָדָהּ קָרוּעַ ש"וע לֹא וַאֲפִילּוּ שֶׁתִּקְיְימְנוּ עַכְשָׁיו כמ"ש שָׁם בסי' כ"ג וְהֵבִיא דְּבָרָיו הָרַב ג"פ סי' קכ"ה סצ"ד וְלָא אָתֵי כְּדַעַת.

רַבּוֹ הָרַדְבָּ"ז לֹא כְּאוֹתָהּ תְּשׁוּבָה שֶׁל ח"ב דְּשָׁם אֲפִילּוּ מִתַּחַת יְדֵי הָאִשָּׁה קָרוּעַ קֶרַע ש"וע תִּנָּשֵׂא בּוֹ וְאֵין עַרְעוּר הַבַּעַל כְּלוּם מִטַּעַם דְּעַכְשָׁיו נָהֲגוּ לְקָרְעוֹ תֶּכֶף אַחַר נְתִינָה וְאִילּוּ מהריק"ש לֹא הִתִּיר רַק אִם יוֹצֵא מִתַּחַת יָדֵי הב"ד אוֹ מֵהַסּוֹפֵר משא"כ אִם יוֹצֵא מִתַּחַת יְדֵי הָאִשָּׁה וּבְוַדַּאי עַל מַה שֶּׁנָּהֲגוּ הָאִידָּנָא לְקָרְעוֹ קָאָמַר וְכֵן לֹא כמ"ש שָׁם בח"ה דַּהֲגַם שֶׁנָּהֲגוּ לְקָרְעוֹ אֵינוֹ לִרְאָיָה אִם נִקְרַע ש"וע וַאֲפִילּוּ מֻנָּח בְּיַד הב"ד לָכֵן כָּתַב מִפְּנֵי ת"ה קוֹרְעִין אוֹתוֹ לְאָרְכּוֹ משא"כ לְדַעַת מהריק"ש כָּל שֶׁיּוֹצֵא מִיַּד הב"ד אוֹ מִיַּד הַסּוֹפֵר עוֹמֵד לִרְאָיָה הוּא בְּשֶׁגַּם קָרוּעַ ש"וע: וְרָאִיתִי לְהָרַב הַמַּגִּיהַ בְּסֵפֶר קוֹל אֵלְיָהוּ ח"ב בְּמַחֲנֵהוּ שָׁשָׁם דַּף כ"ו הֵבִיא מִדִּבְרֵי מהריק"ש וְהָרַדְבָּ"ז ח"ב הַנַּ"ל וְכַנִּרְאֶה דְּרָאָה לוֹמַר דְּדִבְרֵי מהריק"ש וְהָרַדְבָּ"ז אֲחֵרִים הֵם וְאִם כַּוָּנָתוֹ כָּךְ אֵינוֹ כֵּן כַּמְבֹאָר: וְהִנֵּה הָרַב הַנַּ"ל הֵבִיא מִזִּכְרוֹנוֹת הָרַב אֲבִיו שֶׁכָּתַב דע"כ לֹא הִצְרִיכוּ לַמַּעֲשֶׂה ב"ד בְּיַד הָאִשָּׁה אֶלָּא כְּשֶׁאֵין הַגֵּט בְּיָדָהּ אֲבָל כְּשֶׁנּוֹתְנִין לָהּ הַגֵּט קָרוּעַ כּוֹתְבִין מֵאֲחוֹרָיו אֲנַן דח"ל בְּפָנֵינוּ נִתְגָּרְשָׁה הָאִשָּׁה פב"פ מִפְּלוֹנִי ב"פ בְּגֵט זֶה כַּדָּת וְכַהֲלָכָה בְּבִיטּוּל וכו' וְלִרְאָיָה מְהֵימְנָא וכו' וְכֵן נָהֲגוּ בְּפֶה נא אָמוֹן וְדֵי בָּזֶה וְתוּ לָא צָרִיךְ וּבַאֲרָצוֹת הַלָּלוּ אֶרֶץ מִצְרַיִם לִגְבוּלוֹתֶיהָ אַתְרֵיהּ דְּמַר הָרַדְבָּ"ז וּכְמוֹ שֶׁכֵּן הֲוַגַד לִי דְּמָהָרָ"שׁ אַלְגָּאזִי נוֹהֵג כְּהָרַדְבָּ"ז לָתֵת הַגֵּט קָרוּעַ בְּיַד הָאִשָּׁה לְרָאָיָה שֶׁתִּנָּשֵׂא בּוֹ אִם רוֹצָה לָלֶכֶת למ"א וכ"ש לְמַה שֶׁהִנְהַגְתִּי לִכְתּוֹב כַּדָּבָר הָאָמוּר וְזֶה אֵינוֹ אֶלָּא לְשׁוּפְרָא דְּמִילְתָא עכ"ל: וְיֵשׁ לְהַרְגִּישׁ בְּמַאי דְּנָקִיט וְאָזֵיל כְּהָרַדְבָּ"ז וְהִסְכִּים דְּהַכְתִּיבָה זוֹ שֶׁאֲחוֹרֵי הַגֵּט אֵינָהּ כִּי אִם לְשׁוּפְרָא דְּמִלְּתָא וַהֲרֵי לְמהריק"ש לָא סָלִיק שַׁפִּיר דַּוְקָא כְּשֶׁהַגֵּט יָצָא קָרוּעַ מִתַּחַת יְדֵי ב"ד אוֹ מִיַּד הַסּוֹפֵר אֲבָל מִתַּחַת יְדֵי הָאִשָּׁה אֵינוֹ לִרְאָיָה וְהוּא שָׁם לְמַעְלָה מִזֶּה הִזְכִּיר מִדִּבְרֵי מהריק"ש הנז' וְהוּא נָמֵי מֵאֲרִיָּה דְּאַתְרֵיהּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם למ"ר וְהָא וַדַּאי מני"ר מהריק"ש חָשִׁיב אַחֲרוֹן לְגַבֵּי רַבּוֹ הררב"ז מַה גַּם בְּהַגְלוֹת

נִגְלוֹת דְּהַדַּר מַר מִשֶּׁמְעַתְּתֵיהּ בח"ה הנז"ל דְּכֹל שֶׁקִּרּוּעַ קָרַע ב"ד שֶׁהוּא ש"וע אֵינוֹ עוֹמֵד לְרְאִיָּה עוֹד כְּפְשָׁטָא דְּשַׁ"ס דִּכְתֻבוֹת הנז"ל: מוֹדַע לַבִּינָה בְּנוֹסַח בַּעַל הַמּוֹלִיךְ גֵּט לְאִשְׁתּוֹ שֶׁכָּתַב מָרָן בב"י סי' קמ"א כָּתַב בּוֹ וַחֲתִימוֹת הַגֵּט יְדוּעוֹת לָנוּ הִקְשָׁה מָרָן אַמַּאי צְרִיכִין כֵּיוָן שֶׁהִצְרִיכוּ לַבַּעַל לוֹמַר בְּפָנַי נִכְתַּב ובפ"נ שֶׁלֹּא לָבֹא לִטְעוֹת בְּשָׁלִיחַ שֶׁשָּׁם דָּבָר זֶה מְעֻכָּב וּבְשָׁלִיחַ הֶאֱמִינוּהוּ רז"ל בְּקִיּוּמוֹ בְּדִיבּוּרוֹ זֶה ואע"ג דְּהָרַדְבָּ"ז בח"א שָׁם לֹא הִצְרִיכוּ לַבַּעַל לוֹמַר כֵּן הָאַחֲרוֹנִים חֲרוֹנִים הִסְכִּימוּ דְּאֵין לְחַלֵּק בֵּינוֹ לְשָׁלִיחַ אֲבָל הַכָּרֵת ב"ד לְמַאי אִצְטְרִיכָא תְּמִיהָא קַיֶּימֶת הִיא וְכֵיָן שֶׁאֵין צוֹרֶךְ לְזֶה מִמֵּילָא אֵין צָרִיךְ לב"ד בַּכְּתָב הַזֶּה וְהָרַב הַמַּכְתִּיב דַּף קי"ו כָּתַב שא"צ שׁוּם כְּתָב בְּיַד הַבַּעַל וּלְכָךְ הִשְׁמִיטוּ זֶה הָרַב הַמַּפָּה וְהָרַב.

הַלְּבוּשׁ דַּאֲפִילּוּ בְּשָׁלִיחַ הוֹלָכָה א"צ לִשְׁטַר הַהַרְשָׁאָה כִּי אִם מִפְּנֵי שֶׁכּוֹתֵב בָּהּ שֶׁהַבַּעַל מִינָּהוּ לַעֲשׂוֹת שָׁלִיחַ אַחֵר וְכֵן כַּמָּה שְׁלוּחִים וְזֶה לֹא שַׁיָּיךְ בַּבַּעַל ומ"מ אִם לֹא יוֹעִיל לֹא יַזִּיק וְעִיקַּר כְּתִיבָה זוֹ כִּי אִם לְהוֹדִיעַ לְמָקוֹם הַנְּתִינָה אֵיךְ יִתְנַהֲגוּ מִשּׁוּם שֶׁאֵינָם בְּקִיאִים כ"כ וְלָכֵן לֹא כָּתַב.

לָהּ הַגֵּט בְּמָקוֹם שֶׁהִיא שָׁם וַאֲגַב מוֹדִיעִים אוֹתָם שֶׁנִּכְתַּב כַּהֹגֶן וּבְפָנַי הַבַּעַל נִכְתַּב וְנֶחְתַּם כְּדֵי שֶׁיָּכוֹל הוּא לוֹמַר לָהּ כֵּן בְּפָנַי נִכְתַּב ובפ"נ וּמַה שֶּׁהָרַב דְּבַר מֹשֶׁה וְהָרַב בְּאֵרוֹת הַמַּיִם מְסָחָתָם בְּלִשּׁוֹן ב"ד אֵינוֹ אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁכֵּן מִנְהָגָם בְּכָל הַגִּיטִּין וכמש"ל אֲבָל וַדַּאי הַבַּעַל צָרִיךְ לְיַתְּנוֹ בְּפָנַי ג' כְּשָׁלִיחַ וכמ"ש הָרַב הַמַּכְתִּיב מִלְּשׁוֹן מור"ם שֶׁכָּתַב וְנוֹתְנוֹ לָהּ כְּשָׁלִיחַ: וּפַעַם אַחַת שֶׁהֻכְרַחְנוּ לַעֲשׂוֹת זֶה כָּתַבְתִּי כְּתָב זֶה בִּלְשׁוֹן עֵדִים כִּלְשׁוֹן שֶׁכָּתַב הָרַב בְּאֵרוֹת הַמַּיִם וְחָתְמוּ בּוֹ עֵידֵי הַגֵּט כְּמוֹ שֶׁכֵּן בְּהַהַרְשָׁאָה שֶׁבְּיַד הַשָּׁלִיחַ דְּאָנוּ תּוֹפְסִין כְּמַאן דְּאָמְרִי דְּעֵידֵי הַגֵּט הֵן הֵן עֵידֵי הַהַרְשָׁאָה וְכָתַבְנוּ עֲלֵיהֶם הֶנָּפֵק בְּמוֹתַב תְּלָתָא כְּמוֹ שֶׁכֵּן אָנוּ עוֹשִׂין בְּהַהַרְשָׁאָה וּכְתָב זֶה אֵין בּוֹ עֵדוּת לְשֶׁנֶּאֱמַר מִפִּיהֶם וְלֹא מִפִּי כְתָבָם דְּכָל עִיקַּר הַכְּתִיבָה כִּי אִם לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי מָקוֹם הַנְּתִינָה הֵיאַךְ יִתְנַהֲגוּ בִּנְתִינָתוֹ מִיָּדוֹ לְיָדָהּ וכמ"ש לְעֵיל:סִימָן ל' מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה בְּאֶחָד שֶׁנָּשׂוּי שְׁתֵּי נָשִׁים הָאַחַת גְּדוֹלָה בְּשָׁנִים וְלֹא נִבְנָה מִמֶּנָּה וְהַשֵּׁנִית קְטַנָּה בְּשָׁנִים וּנְשָׂאָהּ מִקָּרוֹב אוּלַי יִבָּנֶה מִמֶּנָּה וְלֹא עָלְתָה לוֹ ונלב"ע וחלי"ש וְיֵשׁ לוֹ אָח אֶחָד סוֹמֵא מִשְּׁתֵּי עֵינָיו שֶׁנִּסְמָא קוֹדֶם נִישּׂוּאֵי אָחִיו הנלב"ע הנז' וְאֵין אָח אַחֵר זוּלָתוֹ וַאֲבִיהֶם עוֹדָנּוּ בַּחַיִּים וְהַנָּשִׁים הנז' הָאַחַת מֵהֶן זְקוּקָה לוֹ אוֹ לְיִבּוּם אוֹ לַחֲלִיצָה וּלְפִי שֶׁיְּדַעְנוּ שֶׁשְּׁנֵיהֶם מְמָאֲנִים בּוֹ מִלְּיַבֵּם לְאַחַת מֵהֶן וא"כ אֵין כָּאן אֶלָּא חֲלִיצָה לְאַחַת מֵהֶן וְהִיא לִגְדוֹלָה דַּוְקָא וכמ"ש הכנ"הג סי' קס"א הגב"י וכ"כ מהרי"ע בְּבֵית יְהוּדָה א"ה סִימָן ט"ו וְלֹא הִזְכִּיר מִדְּבְרֵי הכנ"הג: וְהָא וַדַּאי דְּהַחֲלוּצָה הנז' אַף שֶׁאֵינָהּ רוֹצָה לְיַיבֵּם גּוֹבָה כְּתֻבָּתָהּ וְאֵינָהּ נִקְרֵאת מוֹרֶדֶת מִידֵי דְּהָוֵי אַמְּזוֹנֵי שְׁחִין דְּאֵין חוֹסְמִין אוֹתָהּ כמ"ש בְּרֵישׁ יְבָמוֹת וה"ה שְׁאָר מוּמֵי הַגּוּף וכמ"ש הָרַמְבַּ"ם פ"ב דְּיִבּוּם אֲבָל לְכוֹפוֹ עַל הַחֲלִיצָה לֹא וכמ"ש הָרִיבָ"שׁ סִימָן שס"ח וּבְשֶׁגַּם לְדַעַת מָרָן בְּתְשׁוּ' סי' ק' כָּל שֶׁהַיָּבָם מְטֻוָּפָל וְאוּלַי לֹא יָכִיל לְמֵיקַם בְּסִיפּוּקֵיהוּ וְגַם אִשְׁתּוֹ צוֹעֶקֶת מָרָה שֶׁלֹּא לְיַיבֵּם שֶׁכּוֹפִין אוֹתוֹ לַחֲלוֹץ מ"מ בְּמַחֲלוֹקֶת הִיא שְׁנוּיָה וְהָרַדְבָּ"ז שָׁם שֶׁהִסְכִּים עִמּוֹ הַדַּר בֵּיהּ כַּמְבוֹאָר שָׁם בש"ות מָרָן דַּף קל"ח וּבְתְשׁוּ' ח"א סי' ק"ט וְכֵן הִסְכִּימוּ רַבָּנֵי הָאַחֲרוֹנִים וְהָעֵצָה הַיְּעוּצָה לְפַיְּיסוֹ בְּמָמוֹן אוֹ לְהַטְעוֹתוֹ עַד שֶׁיַּחֲלוֹץ עַיֵּין לְהָרַב פֶּרַח מ"א ח"א סי' מ"א ובס' מַשְׂאַת מֹשֶׁה ח"א א"ה סי' ל"א וְאַיְּירוּ גַּם בְּנִסְתַּמְּא קוֹדֶם נִישּׂוּאֵיהָ דְּאִיכָּא לְמֵימַר אַדַּעְתָּא דְּהָכִי נִישֵּׂאת לְאָחִיו: וּלְעִנְיַן חֲלִיצַת סוּמָא הָאֻמֶּת דְּהָרַמְבַּ"ם לֹא הִתִּיר אֶלָּא בְּדִיעֲבַד אָכֵן הָרָאָבָ"ד סָבַר דְּאִם

אֵין כָּאן אָח אַחַר חוֹלֵץ וּמָרָן בְּסֵדֶר חֲלִיצָה סִימָן י"ז פָּסַק כְּהָרָאָבָ"ד אע"ג דבב"י כָּתַב שֶׁמָּצָא כָּתוּב הֲלָכָה לְמַעֲשֶׂה יֵשׁ לָחוּשׁ דְּדִילְמָא הָרָאָבָ"ד ס"ל כמ"ד מִצְוֹת חֲלִיצָה קוֹדֶמֶת וּלְהָכִי חָשִׁיב כְּדִיעֲבַד מִשּׁוּם עִיגּוּנָא אֲבָל לְהַפּוֹסְקִים דס"ל כמ"ד מִצְוַת יִבּוּם קוֹדֶמֶת מִנָּלַן דַּחֲשִׁיב דִּיעֲבַד ע"כ.

וְכֵן הוּא בש"ות מַהֲרִי"ל סי' רי"א מ"מ בש"ע לֹא סָמַךְ ע"ז אע"ג דמני"ר מִכַּת הַסּוֹבְרִים דְּמִצְוַת יִבּוּם קוֹדֶמֶת וְכֵן הִסְכִּימוּ רַבָּנַן בָּתְרָאֵי עַיֵּין בכנ"הג ויא"ה ח"ב מַה שֶּׁרָמְזוּ בָּזֶה ולה' מִשְׁחָא דִּרְבוּתָא ח"ב דַּף ק"ל: הַאֲמָנָם צָרִיךְ לְאוֹדוֹעֵי בַּאֲתַר דְּמִתְבָּעֵי לְבָרֵר וּלְלַבֵּן נִדּוֹן זֶה יַעַן כִּי יֵשׁ מִי שֶׁפִּטְפֵּט כְּנֶגְדִּי רִאשׁוֹן לְצִיּוֹן כִּי הָאִשָּׁה הַגְּדוֹלָה הנז' תָּפְסָה כָּל נִכְסֵי בַּעֲלָהּ כִּי הוּא אָמִיד בְּנִכְסֵי וְחָמִיהָ דְּלוּ מִשְׁפַּט הַיְרֻשָּׁה דְּחִיקָא לֵיהּ שַׁעֲתָא וְלֹא רָצְתָה לְמִסּוֹר בְּיָדוֹ כְּלוּם הֲגַם שֶׁכָּתַב הָרַשְׁבָּ"א בח"ד סל"ו וְכֵינָן שֶׁכֵּן טַעֲנַת הָאִשָּׁה שֶׁמְּעַכֶּבֶת הַנְּכָסִים מֵחֲמַת מְזוֹנוֹת וכו' אֵין מַמָּשׁ בִּדְבָרֶיהָ וְכֵן מֵחֲמַת כְּתֻבָּתָהּ אֵינָהּ יְכוֹלָה לְעַכֵּב דְּלֹא נִיתְּנָה כְּתֻבָּה לִיגְבּוֹת מֵחַיֵּים בְּחַיֵּי הַיָּבָם וכו' אֶלָּא כְּיַצַד עוֹשִׂין כמ"ש בַּמִּשְׁנָה יִלָּקַח בָּהֶם קַרְקַע וכו' וְהֵבִיא כֵּן הב"י סי' קס"ח מִשְּׁמוֹ אֶלָּא שֶׁכָּתַב יַעֲמוֹד הַמָּמוֹן בְּיַד ב"ד אוֹ בְּיַד אַפּוֹטְרוֹפּוֹסִין עַד שֶׁיִּלָּקַח בָּהֶם קַרְקַע וְכֵן פָּסְקוּ שָׁם מור"ם וְהָכִי רָהִיטֵי דִּבְרֵי הָרִיבָ"ש סי' שס"ו שֶׁרָמְזוּ הב"י שָׁם.

כָּל זֶה הוּא בְּעוֹמֶדֶת לְיַבֵּם אוֹ לַחֲלֹץ וְכֵן מוּכָח ממ"ש כנ"הג שָׁם מֵהָרַב מְקוֹר בָּרוּךְ שֶׁהַכֹּל מְשֻׁעְבָּד לִכְתֻבָּתָהּ דִּבְעוֹמֶדֶת לַחֲלֹץ דַּוְקָא וְהוּא בַּר יִבּוּמִי אֵין לוֹמַר כֵּן דְּהֵיא מוֹרֶדֶת וְאֵין לָהּ כְּתֻבָּה משא"כ בנ"ד וְכֵן מוּכָח ממ"ש הָרִיבָ"ש סי' שס"ה דְּשָׁם מְצַדֵּד דִּבְשׁוּם פָּנִים אֵין תְּפִיסָתָהּ כְּלוּם שֶׁאִם מֵחֲמַת מְזוֹנוֹת הֲרֵי אֵין שִׁעְבּוּד כְּתֻבָּתָהּ עַל נְכָסִים אֵלּוּ שֶׁהֲרֵי אֵין לָהּ מְזוֹנוֹת מֵהַבַּעַל אֶלָּא מֵהַיָּבָם וּנְכָסִים אֵלּוּ אֵינָם מִשֶּׁל יָבָם הֵם אֶלָּא עַד שֶׁיִּכָּנֵס כֵּינָן שֶׁיֵּשׁ לְבַעֲלָהּ אָב שֶׁהָאָב קוֹדֵם בִּירֻשָּׁה לְכָל יוֹצְאֵי יְרֵיכוֹ אֶלָּא שֶׁאִם הַיָּבָם רוֹצֶה בְּיִבּוּם הוּא יוֹרֵשׁ נְכָסָיו אַף בִּמְקוֹם אָב ע"כ.

וְלִכְאוֹרָה דְּבָרָיו אֵלּוּ הֵם הֶפֶךְ מ"ש שָׁם בסי' שס"ו כְּדִבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א הַנַּ"ל וּסְתָמָא קָאָמַר כֵּן כְּשֶׁיֵּשׁ שָׁם אָב אוֹ לֹא אִם לֹא שֶׁמְּוֻכָּרָח לוֹמַר דְּשָׁאנֵי הַהִיא דסי' שס"ה בְּעוֹמֶדֶת לַחֲלֹץ דַּוְקָא קָאָמַר שֶׁשָּׁם אוֹמֶרֶת מְאִיס עָלַי וכמ"ש וְז"ל אֲמָנָם אִם נִשְׁאֲלָה שְׁאֵלָה זוֹ בְּשׁוֹמֶרֶת יָבָם הָאוֹמֶרֶת מְאִיס עָלַי וכו' משא"כ הַךְ דסי' שס"ו דְּכָתַב בִּתְחִילַּת דְּבָרָיו אַחַר שֶׁבִּקְּשָׁה מֵהַיָּבָם לְיַבֵּם אוֹ לַחֲלֹץ וכו' וְכֵן מ"ש ה' ת"הד סי' רכ"ב וֶהֱבִיאוֹ הב"י שָׁם דְּמִדִּינָא דְּשַׁ"ס אֵין לוֹ לְהָאָב כְּלוּם עַד שֶׁיַּחֲלֹץ לָהּ הַיְינוּ נָמֵי בְּעוֹמֶדֶת לְיִבּוּם אוֹ לַחֲלֹץ נְהִי דְּאִם אֵין כָּאן אָב וְרָצְתָה לִתְפּוֹס בְּעַד מְזוֹנוֹתֶיהָ שֶׁלְּאַחַר שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים אוּלַי יִמְרֹד וְיַעֲגְנָהּ וכמ"ש הָרַדְבָּ"ז ח"א סי' רס"ז שֶׁאִם אֵינָהּ רוֹצָה שֶׁיְּכַפּוּהוּ שֶׁחַיָּיב בְּמְזוֹנוֹתֶיהָ וכמ"ש בס' אַדְמַת קֹדֶשׁ ח"א סי' נ"א וְכֵן מְבֹאָר בש"ות הָרַשְׁבָּ"א הַנַּ"ל שֶׁכָּתַב שֶׁאִם עָמַד בַּדִּין וּמָרַד יֵשׁ לָהּ מְזוֹנוֹת וְכֵן מוּכָח מש"ות הָרִיבָ"ש סי' שס"ג ומ"ש בס' יָכִין וּבֹועַז ח"ב סי' קנ"ג וְכֵן בְּהָרַשְׁבָּ"ץ ח"א מח"ד סי' כ"ה בְּעָמַד וּבָרַח שֶׁהוּא חַיָּיב לְיַשָּׁנָא דְּשַׁ"ס נָקְטִי וה"ה אִם מָרַד דְּמַה טַּעַם לְחַלֵּק משא"כ בנ"ד שֶׁיֵּשׁ כָּאן אָב וְהֵיא עוֹמֶדֶת דַּוְקָא לַחֲלֹץ אַמַּאי נִקְנְסֵיהּ לָאָב וע"ז נֶאֱמַר טוֹבִיָּא חֵטְא וְאִגּוּד מִינַּגַּד וּבְתַשְׁלוּם ג"ח תַּעֲמוֹד עִם הַיָּבָם לַחֲלֹץ לָהּ וְכַתּוֹרָה יַעֲשֶׂה.

וְהֵן אֻמָּת תְּעַכֵּב בְּיָדָהּ שִׁיעוּר כְּתֻבָּתָהּ וּמְזוֹנוֹת שֶׁל שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים וְתוּ לָא מִידִּי. וּמַה שֶּׁהֵרְאוּ לִי מש"ות מהרד"ך וּפָסְקוּ מור"ם סי' קס"ה לֹא שְׁמָהּ מַתְיָא דְּהַיְינוּ דַּוְקָא בִּכְתֻבָּתָהּ וְגַם אֲנִי אָמַרְתִּי שֶׁתִּתְעַכֵּב שִׁיעוּר כְּתֻבָּתָהּ כֵּינָן שֶׁדִּינָהּ לַחֲלוֹץ וְאֵין זוֹ מוֹרֶדֶת וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁדִּבְרֵי מור"ם הַנַּ"ל לָמֵ"ד מִצּוֹת חֲלִיצָה קוֹדֶמֶת וְזֶה לֵיתֵהּ דִּידַן וְעַיֵּין בס' פְּרִי עֵץ חַיִּים דַּף ז' ע"ד מ"ש עָלָיו בָּזֶה: וְאַגַּב רְאִיתִי לְהָרַב מוֹפֵת דּוֹרֵנוּ מהר"ח פְּאלְא'גי נר"ו בְּסִפְרוֹ חַיִּים וְשָׁלוֹם דַּף צ"ב דְּגָזַר אוֹמֶר בִּגְזֵרַת עִירִין שֶׁתָּכַף לְמִיתַת הַמֵּת יֵינַח כָּל הָעִינָּבוֹן בְּיַד ב"ד עַד תַּשְׁלוּם הג"ח כְּדֵי שֶׁלֹּא יַנִּיחוּ הַמֵּת בַּפַּח הַמּוֹקֵשׁ שֶׁכֵּינָן שֶׁיִּקָּחוּ הָעִינָּבוֹן הַיּוֹרֵשׁ אוֹ הָאִשָּׁה כְּתֻבָּתָהּ לֹא יַשְׁגִּיחוּ עוֹד לְיִבּוּם אוֹ לַחֲלִיצָה וּדְבָרָיו חַיִּים וְקַיָּמִים אַךְ בנ"ד שֶׁיֵּשׁ כָּאן אָב וְלֹא יְמַשֵּׁךְ מִמֶּנּוּ לְהָרַע אוֹ לְהֵטִיב משא"כ בַּיָּבָם וְכֵן אִם הָאָב אֲנִינוּ דָּחוּק וְלֹא אִיכְפַּת לֵיהּ אִם הַיּוֹם אוֹ לְמָחָר כִּי אֵין לְךָ דָּבָר שֶׁאֵין לוֹ תַּכְלִית אֵין ה"נ רָאוּי לַעֲשׂוֹת כִּדְבָרָיו שֶׁיֵּנַח הַכֹּל בְּיַד ב"ד: וְהִנֵּה הָאִשָּׁה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת הֵבִיאָה לָנוּ שְׁטָר שֶׁכָּתַב לָהּ בַּעְלָהּ בְּפֶרֶק שֶׁנָּשָׂא אִשָּׁה אַחֶרֶת קָרוֹב לג"ש שֶׁהוֹסִיף לָהּ עַל שְׁטַר כְּתֻבָּתָהּ עַד תַּשְׁלוּם סַךְ אֶלֶף דור"ו וְכָתוּב בִּלְשׁוֹן חִיּוּב בקג"וש במדל"ב מ"ד כתחז"ל וְכֵן נִתְחַיֵּיב לָהּ בקג"וש בְּסַךְ מֵאָה דור"ו לַעֲשׂוֹת בָּהֶם כְּסוּת ע"כ: הִנֵּה לְמַתָּנָה רִאשׁוֹנָה בִּלְשׁוֹן חִיּוּב קָנְתָה לכ"ע אע"ג דְּמַטְבֵּעַ אֵינוֹ נִקְנֶה בַּחֲלִיפִין בְּחִיּוּב נִקְנֶה וכמ"ש כנ"הג סי' ר"ג הג"הט אוֹת מ"ד וכ"כ החק"ל ח"א מָחָ"מ סי' ל"ב וּמַה גַּם בַּשְּׁטָר בפ"ע וכמ"ש בש"ות הַגְּאוֹנִים הַיְשָׁנוֹת סי' ק"ע ואע"ג דְּכָתְבוּ שֶׁהַשְּׁטָר קוֹדֶם נִישּׂוּאִין אוֹ בְּיוֹם הַנִּישּׂוּאִין וכ"כ בַּחֲדָשׁוֹתשַׁעַר ד' סי' נ"ח שֶׁכָּתַב לָהּ מַתָּנָה וְהִכְנִיסָהּ אוּלַי אוֹרְחָא דְּמִילְתָא קָאָמְרִי וה"ה לְאַחַר הַנִּישּׂוּאִין שֶׁהֲרֵי בַּשּׁ"ס דְּבָתְרָא דנ"א בְּסָתָמָא אִיתְּמַר אָמַר רָבָא הַמּוֹכֵר לְאִשְׁתּוֹ שָׂדֶה קָנְתָה וְהַבַּעַל אוֹכֵל פֵּירוֹת בְּמַתָּנָה קָנְתָה וְאֵין הַבַּעַל אוֹכֵל פֵּירוֹת וּפָסְקָה הָרַמְבַּ"ם בפ' כ"ב מֵהֵ"א וְהוֹסִיף לוֹמַר אוֹ מָעוֹת וְלָקְחָה בָּהֶן קַרְקַע וְהַטּוּר כָּתַב מִטַּלְטְלֵי וּלְקָחָה בָּהֶן קַרְקַע וְלֹא עוֹד דְּדַעַת מָרָן בִּתְשׁוּבָה דמ"ז דְּגַם בִּלְשׁוֹן תּוֹסֶפֶת בְּעָלְמָא שְׁכָתַב הוֹסִיף לָהּ עַל כְּתֻבָּתָהּ כ"וכ מְהַנֵּי וּמְסַתְּמוֹת דְּבָרָיו מוּכָח גַּם לְאַחַר נִישּׂוּאִין נָמֵי אע"ג דְּתִשּׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א דְּשָׁם קָעָסִיק אַיְירֵי בְּתוֹסֶפֶת שֶׁבִּשְׁעַת נִישּׂוּאִין וְהִיא בח"א סי' אֶלֶף י"א וְכֵן הֵבִין דְּבָרָיו הָרַב חִיֵּךְ"א בח"ש ח"א סי' ע"ד אוֹת י"א דַּף צ"א ע"ד וּדְלָא כמ"ש לִי אֶחָד הַמְיֻחָד מֵרַבָּנֵי עוב"י תּוּנַס יע"א הָרַב הַמַּוְפָלָא כמהר"ר אַבְרָהָם הַכֹּהֵן יִצְחָקִי נר"ו דְּבָרִים שֶׁבִּכְתָב דק"ל עַל הָרַב חִיֵּךְ"א מַה שֶּׁהֵבִיא שָׁם בְּדִבְרֵי מָרָן דְּמָרָן לָא אַיְירִי אֶלָּא בְּתוֹסֶפֶת שֶׁבִּשְׁעַת נִישּׂוּאִין וְלֹא זָכַר שֹׁר שֶׁכֵּן הֵבִין גַּם החק"ל שָׁם וְכֵן הָרַב נְאוֹת יַעֲקֹב סי' ג' כְּמוֹ שֶׁהֵבִין הָרַב חִיֵּךְ"א אֶלָּא דְּיֵשׁ לְדַקְדֵּק עָלָיו עַל מ"ש שָׁם לְדַקְדֵּק עַל מהר"ץ אַשְׁכְּנַזִי סי' ק"י דְּכָתַב כֵּן בְּפָשׁוּט וְלֹא הִזְכִּיר מֵהַמַּחֲלוֹקֶת שֶׁיֵּשׁ בָּזֶה כַּמְבֹאָר בכנ"הג א"ה סי' ס"ו הג"הט אוֹת י"ב י"ג וְאַמַּאי לֹא דְּקָדֵק כֵּן גַּם עַל מהרי"ע בְּבֵית יְהוּדָה א"ה סִימָן ל"ז שֶׁהֵבִיאוֹ שָׁם שֶׁכָּתַב כֵּן בְּפָשׁוּט וְלֹא הִזְכִּיר מֵהַמַּחֲלוֹקֶת וְכֵן י"ל עַל הָרַב נְאוֹת יַעֲקֹב סי' ג' שֶׁלֹּא הִזְכִּיר רַק מהמבי"ט וּמָרָן בְּתִשּׁ' וְיוֹתֵר יֵשׁ לְתָמֵהַּ עַל מהרי"ע שֶׁהוּא הֵפֶךְ מִמַּאֲרָיָה דְּאַתְרֵיהּ הָרַשְׁבָּ"ץ בח"ב סי' רצ"ב ס"ו דְּמִנָּהָגָם שֶׁלֹּא לְהַגְבּוֹת הַתּוֹסֶפֶת אִם לֹא שֶׁיֵּשׁ לְחַלֵּק בֵּין תּוֹסֶפֶת שֶׁבִּשְׁעַת נִישּׂוּאִין לְאַחַר נִישּׂוּאִין וכ"ז הי"ל לְהָרַשְׁבָּ"ץ לְבָאֵר וְכֵן י"ל עַל הָרַב מִשְׁחָא דְּרִבּוּתָא ח"ב א"ה סי' ס"ו דַּף קי"ב שֶׁהַלָּשׁוֹן הַהוּא אֵינוֹ עוֹלֶה בְּמַתָּנָה רַק שֶׁכָּתַב מַתְּנַת בָּרִיא מַתְּנַת שׁוּקָא וְאַיְירִי בְּאַחַר הַנִּישּׂוּאִין.

שֶׁלֹּא הִזְכִּיר מֵהַמַּחֲלוֹקֶת שֶׁיֵּשׁ בָּזֶה בְּתוֹסֶפֶת שֶׁאַחַר הַנִּישׂוּאִין: אֲבָל בְּחִיּוּבוֹ בְּמַתְנַת הַכְּסוּת הֶבֶל וְאֵין בָּהּ מוֹעִיל הִגִּיעַ עַצְמְךָ אִם כְּבָר עָשָׂה לָהּ הָא דַּאי דְּנִישׂוֹם עֲלֶיהָ בְּשֶׁמֵּת גּוּבַיְיָנָא וכמ"ש הָרִיבָ"שׁ סִימָן ש"א וּפָסְקוּ מור"ם ססצ"ט דְּמַאי דקי"ל הַנּוֹתֵן מַתָּנָה לְאִשְׁתּוֹ קָנְתָה ה"מ קַרְקַע אוֹ מָעוֹת אוֹ שְׁאָר מִטַּלְטְלִין שֶׁאֵינָם לֹא מַלְבּוּשִׁים וְלֹא תַּכְשִׁיטִין לְלְבּוֹשׁ וּלְהִתְנָאוֹת בָּהֶם וְאֵינוֹ בְּכָלָל מה שֶׁעָלֶיהָ דְּאֵין שָׁמִין אוֹתוֹ וכו' וְהַטַּעַם דְּלָאו לְמַתָּנָה אַכַּוּון אֶלָּא לְהִתְנָאוֹת בָּהֶם בֵּין בְּעוֹדָהּ בְּבֵית אָבִיהָ בֵּין כְּשֶׁתָּבוֹא לְבֵית בַּעְלָהּ וְהֶאֱרִיךְ לְהוֹכִיחַ כֵּן מִלְּשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם וכ"כ רַבּוֹ הָרָ"ן בס"פ נַעֲרָה וֶהֱבִיאוֹ הָרַדְבָ"ז ח"א סי' ס"ח מֵהַגְּאוֹנִים וּבְמַלְבּוּשִׁים וְכֵיוֹצֵא בָּהֶן אָמְרִינַן דְּלָא אַקְנֵי לָהּ אַדַּעְתָּא לְמִיפַּק אֲבָל הַנּוֹתֵן מַתָּנָה לְאִשְׁתּוֹ וַדַּאי קָנְתָה וְאֵין הַבַּעַל אוֹכֵל פֵּירוֹת אַלְמָא בְּמַתָּנָה לָא אָמְרִינַן אַדַּעְתָּא לְמִשְׁקַל וּלְמִיפַּק לָא אַקְנֵי לַהּ דְּאִי אִיתָא דְּאָמְרִינַן כֵּן לֹא קָנְתָה כְּלוּם שֶׁהֲרֵי אוֹכֵל פֵּירוֹת בְּחַיֶּיהָ וְאִי אִיתָא וכו' הֲרֵי חָזְרָה מַתְּנָתוֹ.

וּמַה נָּעֲמוּ דִּבְרֵי הָרַדְבָ"ז שָׁם שֶׁכָּתַב אע"פי שֶׁהִקְנָה לָהּ בְּפֵירוּשׁ הַבְּגָדִים וְהַמַּלְבּוּשִׁים הָהֵם אָמְרִינַן דְּלָאו לְמִישְׁקַל וּלְמִיפַּק וְשָׁמִין אוֹתָם בִּכְתֻבָּתָהּ ע"כ. וַהֲרֵי הַגְּאוֹנִים הנז' שֶׁכָּתַב הָרָ"ן עַל דִּבְרֵי הַשַּׁ"ס הנז' דְּאָמְרוּ בְּמַתָּנָה קָנְתָה וכו' דְּעַל כְּרְחָיִן בְּהִקָּנָה לָהּ בְּפֵירוּשׁ דְּאִם לֹא כֵּן הֵיאַךְ קָנְתָה ה"נ הַחִילּוּק שֶׁחִילְּקוּ בֵּין קַרְקַע וּמְטַלְטְלֵי וּמָעוֹת לְתַכְשִׁיטִין וּמַלְבּוּשִׁים הָוֵי דְּכָוְותָהּ דְּהַקָּנָה אוֹתָם לָהּ בְּפֵירוּשׁ דְּאִם לֹא כֵּן אֵין כָּאן חִילּוּק בֵּין קַרְקַע וּמְטַלְטְלֵי וּמָעוֹת לְמַלְבּוּשִׁים וְתַכְשִׁיטִין וְלָא הול"ל אֶלָּא שֶׁיֵּשׁ חִילּוּק בֵּין הִקָּנָה לָהּ לְהֶדְיָא אוֹ לֹא וְעַל הַכֹּל בְּכָלָל אַפִּילּוּ הַקַּרְקַע וּמְטַלְטְלֵי וּמָעוֹת וְהַתֵּימַהּ עַל מהריק"ש תַּלְמִידוֹ בְּהַגָּהוֹתָיו שָׁם דְּכָתַב עַל דְּבָרָיו וְאֵינוֹ נִרְאֶה ע"כ.

וְלֹא הוֹדִיעֲנוּ טַעְמוֹ וְאַחַר הַחִפּוּשׂ רָאִיתִי בס' אוּרִים גְּדוֹלִים דקי"ג ע"ג שֶׁעָמַד עָלָיו וְיִישֵׁב ע"פי תְּשׁוּבַת מָהָרָ"ם בְּסֵפֶר מִשְׁפָּטִים דְּפְלִיג עַל רַבּוֹ הָרַדְבָ"ז בפי' דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם דלהרדב"ז דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם לְצָדָדִין קָתָנֵי משא"כ למהריק"ש ומ"מ מִתְּחִלַּת דְּבָרָיו מוּכָח דְּסָבַר לָהּ כְּהָרַדְבָ"ז וְהִכְרִיעַ שֶׁכֵּן מוּכָח דַּעַת מור"ם והב"ח שֶׁשָּׁם וְכֵן מִלְּשׁוֹן הָרָ"ן הנז"ל וְנִתְכַּוְּנוּ לְדִבָּרָיו שֶׁכָּתַבְנוּ דְּאִם יָם חִילּוּק בֵּין הִקָּנָה אוֹתָם לְהֶדְיָא לָהּ אוֹ לֹא לְיַפְלוֹג וְלִיתְנֵי בְּדִידַהּ יעו"ש וְכֵן נָקִיט וְאָזַיל בְּסֵפֶר מַיִם רַבִּים א"הע סי"ח דט"ו ע"ד בַּסְּתָמוֹת וּמַיְיתִי מִדִּבְרֵי הָרִיבָ"שׁ הַנָּ"ל: אֶלָּא שֶׁרָאִיתִי להרשב"ש סי' תקצ"ב דְּאִתְּשִׁיל בְּמִי שֶׁקִּיבֵּל ע"ש בַּשְּׁטָר לִקְנוֹת לְאִשְׁתּוֹ בְּגָדִים וְתַכְשִׁיטִין מַהוּ דִּינָם וְזֶה נוֹסַח הַשְּׁטָר וכו' וַיְהִי כְּמֵשִׁיב הַתַּכְשִׁיטִין הָאֵלּוּ דִּינָם הוּא כְּדִין הַכְנִיסָה לָהּ שׁוּם לְפִי שֶׁכָּךְ כָּתַב לָהּ שְׁטָר בְּגוּפָם שֶׁלָּהֶם לְגַבּוֹתָם בְּכָל עֵת שֶׁתִּרְצֶה וְכָתְבוּ לָהּ קוֹדֶם נִישׂוּאֶיהָ וא"כ הו"ל כְּהַכְנִיס לָהּ שׁוּם מִשֶּׁלּוֹ שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי לְמִכּוֹר אֶלָּא בִּרְשׁוּתָהּ כמ"ש הָרַשְׁבָּ"א וְהָרֹא"שׁ ע"כ.

וְהָאֱמֶת שֶׁזֶּהוּ שַׁ"ס עָרוּךְ בִּיבָמוֹת דַּף ס"ו ע"ב וְז"ל וְלֹא עוֹד אֶלָּא אֲפִילּוּ הִכְנִיס לָהּ שׁוּם מִשֶּׁלּוֹ אִם רָצָה הַבַּעַל לְמָכְּרוֹ לֹא יִמְכּוֹר ע"כ. אַלְמָא דִּידָהּ הָוֵי אֲבָל י"ל שֶׁלֹּא יִמְכּוֹר וְשֶׁאִם לֹא עָשָׂה יִתְחַיְּבוּ לַעֲשׂוֹתוֹ וְכֵן אֵין ב"ח נוֹטְלוֹ בְּחוֹבוֹ אֲבָל לְגַבֵּי נַפְשֵׁיהּ לֹא סִילֵּק עַצְמוֹ מִמֶּנּוּ דְּאַדַּעְתָּא לְמִשְׁקַל וּלְמִיפַּק לֹא וכמ"ש הָרַדְבָ"ז שָׁם וּבִפְרָט זֶה לָא אַיְירִי הרשב"ש וְלֹא עָדִיף מִמַּה שֶׁנּוֹתֵן בְּשָׁעַת נִישׂוּאִין וּמַכְרִיז וְאוֹמֵר לְשֵׁם מַתָּנָה מֵהֶחָתָן לְהַכָּלָה ועכ"ז קָאָמַר הָרִיבָ"שׁ דְּלָאו לְמַתָּנָה גְּמוּרָה אכַּוּון דְּאוֹמֶד דַּעַת הוּא דְּוָקָא לְמִיקַם קַמֵּיהּ וְכֵיוָן שֶׁכֵּן אֲפִילּוּ הִקְנָהוּ לָהּ בְּפֵירוּשׁ כמ"ש הָרַדְבָ"ז שָׁם זוֹלָתִי אִם בֵּיאֵר בַּשְּׁטָר שֶׁחִיּוּב זֶה לְבַד

מִשְׁטַר כְּתֻבָּתָהּ מַה גַּם בנ"ד דְּלֹא עָשָׂה כְּלוּם בְּחַיָּיו וְאִי אִיתָא דְּכַנְוָנָתוֹ תּוֹסֶפֶת עַל שְׁטַר כְּתֻבָּתָהּ הו"ל לִיעָרְבִינְהוּ עִם סַךְ הָרִאשׁוֹן שֶׁהוּא תַּשְׁלוּם הָאֶלֶף דור"ו וממ"ש בִּתְחִילַּת תּוֹסֶפֶת הַכְּתֻבָּה עַד סַךְ אֶלֶף דור"ו מ"ש אח"ך חִיּוּב הַכְּסוּת מֵאָה דור"ו נִדְרָשׁ לְעַצְמוֹ קוּשְׁטָא קָאֵי שֶׁחַיֵּיב עַצְמוֹ בְּזֶה אֲבָל יְהֵא נִישׁוֹם בְּסַךְ אֶלֶף דור"ו הנז"ל: וְאֵירַע בְּהָאָב שֶׁל הַמָּנוֹחַ הנז' וּבְנוֹ הַיָּבָם בְּתוֹךְ שִׁבְעַת יְמֵי אֲבֵלוּת שֶׁעֲדַיִן לֹא יָדְעוּ שֶׁהַנָּשִׁים הנז' מְמָאֲנִים מִלְּיַיבֵּם וְהָאָב חָשַׁשׁ פֶּן בְּנוֹ הנז' עַל הָרוֹב מְיַבֵּם לְהָאִשָּׁה הַשְּׁנִיָּה שֶׁהִיא יְתוֹמָה וּכְתֻבָּתָהּ מוּעֶטֶת אוּלַי תִּתְרַצֶּה לְהִתְיַיבֵּם לוֹ וְאָז יָצָא הָאָב נָקִי מֵהַיְרֻשָּׁה וְלָכֵן נִיאוּתוּ בֵּינֵיהֶם בְּשְׁטָר בִּלְשׁוֹן חִיּוּב כְּדַחֲזִי שֶׁאִם הַיָּבָם בְּנוֹ הנז' יְבַם לְאַחַת מֵהַנָּשִׁים שֶׁל אָחִיו מֵעַתָּה וּמֵעַכְשָׁיו חַיֵּיב עַצְמוֹ לָתֵת לְאָבִיו שְׁלִישׁ אֶחָד מִמַּה שֶׁגִּיעַ לוֹ מִנְּכְסֵי אָחִיו מְקַרְקְעֵי וּמִטַּלְטְלֵי וְכָל מִידֵּי דְּמִתְקָרֵי נִכְסֵי וּשְׁלִישׁ מֵהַשְׁטָרוֹת שֶׁחַיָּיבִים אֲחֵרִים לְאָחִיו חַיֵּיב עַצְמוֹ אג"ק לָתֵת לְאָבִיו שְׁלִישׁ מֵהֶם.

וְכֵן הָאָב הנז' חַיֵּיב עַצְמוֹ אִם בְּאוּלַי חָלַץ בְּנוֹ הנז' לְאַחַת מֵהַנָּשִׁים הנז' וְאָז זָכָה הוּא בִּירֻשַּׁת בְּנוֹ חַיֵּיב עַצְמוֹ לָתֵת לִבְנוֹ הַחוֹלֵץ הנז' שְׁלִישׁ אֶחָד מִכָּל הָעִיזָּבוֹן שֶׁיִּירַשׁ מִבְּנוֹ הַמָּנוֹחַ הנז' מְקַרְקְעֵי וּמִטַּלְטְלֵי וְכָל מִידֵּי דְּמִתְקָרֵי נִכְסֵי וְגַם מִשְׁטְרֵי חוֹב שֶׁיִּירַשׁ מִבְּנוֹ שֶׁחַיָּיבִים אֲחֵרִים לוֹ נָתַן לוֹ אג"ק מֵהֶם שְׁלִישׁ אֶחָד ע"כ.

וְנִתְבּוֹנַנְתִּי בְּנוֹסַח הנז' ונ"ל אע"ג דְּנִתְחַכֵּם לְכָתְבוֹ בִּלְשׁוֹן חִיּוּב שֶׁהוּא דָּבָר שֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּת אֶחָד מֵהֶם וְדָבָר שֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּתוֹ אֵינוֹ נִקְנֶה וַהֲרֵי הוּא כְּדָבָר שֶׁלֹּא בָּא לָעוֹלָם מ"מ בִּלְשׁוֹן חִיּוּב מְהַנֵּי כמ"ש מָרָן ס"ס וּמִשּׁוּם אַסְמַכְתָּא נָמֵי לֵיכָּא כֵּיוָן שֶׁהוּא בְּקִנְיָן בְּמֵעַכְשָׁיו וְגַם שֶׁכָּתַב בְּסוֹף הַשְּׁטָר וְהַכֹּל דְּלָא כְּאַסְמַכְתָּא וכו' וְהָוֵי כִּשְׁנַיִם שֶׁהִמְרוּ זֶה אֶת זֶה דְּכְשֶׁהִקְנוּ זֶה לְזֶה הָא וַדַּאי לכ"ע קָנוּ כנז' בב"י סר"ז בְּאֶמְצַע סכ"א אַף מִצַּד אַחֵר אֵין לוֹ קִיּוּם דְּאָמְדַן דַּעְתָּא לֹא נָתַן הָאָב הַמַּתָּנָה לִבְנוֹ רַק מֵחֲשַׁשׁ שְׁמָא בְּנוֹ מְיַיבֵּם וְיוֹצֵא הוּא בְּיָדַיִם רֵיקָנִיּוֹת וּכְשֶׁחַיֵּיב עַצְמוֹ הַבֵּן לָתֵת לְאָבִיו שְׁלִישׁ מִמַּה שֶׁיִּירַשׁ אִם הוּא מְיַיבֵּם לְאַחַת מֵהֶם לָכֵן גַּם הָאָב בְּהַהִיא הֶנָּאָה הִבְטִיחוֹ שֶׁאִם יַחֲלוֹץ לֹא יָצָא הַבֵּן הַזֶּה הַחוֹלֵץ בְּיָדַיִם רֵיקָנִיּוֹת וְגַם הוּא יִתֵּן לוֹ הַשְּׁלִישׁ מִמַּה שֶׁיִּירַשׁ מִבְּנוֹ וְהִנֵּה בְּנוֹ אִם הָיָה מְיַיבֵּם אֵינוֹ יָכוֹל לָתֵת לֹא קוֹדֶם יִבּוּם וְלֹא אַחַר יִבּוּם כַּמְבוֹאָר בַּטּוּר וש"ע סקס"ח וּבְוַדַּאי חִיּוּבוֹ בָּטֵל מֵאֵלָיו וְהָאָב לֹא נִתְחַיֵּיב לוֹ כִּי אִם אַדַּעְתָּא שֶׁבְּנוֹ יִתֵּן לוֹ אִם הוּא מְיַיבֵּם וּבִנְפוּל הַיְסוֹד נוֹפֵל הַבִּנְיָן וְתוּ כָּל דְּאֵינוֹ בְּזֶה אח"ז אפי' בב"א אֵינוֹ דְּלִשְׁנֵיהֶם א"א אֶלָּא אוֹ לָזֶה אוֹ לָזֶה וכמ"ש הָרַשְׁבָּ"ץ ח"ג סקמ"ז בב' בְּנֵי אַחִים שֶׁכָּתְבוּ כָּל נִכְסֵיהֶם ז"לז בְּחַיֵּיהֶם מֵהַיּוֹם וְלָאָחָ"מ וּכְשֶׁיִּפְטַר אֶחָד מֵהֶם כָּל מַה שֶׁנִּזְדַּמֵּן הוּא לַחֲבֵירוֹ בְּמַתָּנָה גְּמוּרָה דְּאֵין כָּאן מַתָּנָה כְּלָל מֵהַאי טַעְמָא: אָמַר אַבְרָהָם אֶת שֵׂישׂ בָּהּ יְדִיעָה כִּי הַקּוּנְטְרִיס לְגִטִּין הַבָּא לְבֵסוֹף אֲשֶׁר קָרִיתִי לִי שָׂדֶה מִגְרָשׁ אע"פ שֶׁהוּא שַׁיָּיךְ לְחֶלֶק אֶבֶן הָעֵזֶר לֹא קִבַּעְתִּיו פֶּה מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְיֻחָד בפ"ע וְאֵין בּוֹ שַׁקְלָא וְטַרְיָא רַק לְהוֹרוֹת נָתַן גֶּוֶסְחָא שֶׁנָּהֲגוּ בָּהּ בְּגִטִּין וְעַל נְהָ'רוֹת יְכוֹנְנָהּ וְכֵן לְבָאֵר פְּרָט הַגִּטִּין שֶׁנִּיתְּנוּ בְּצִירוּף אַחַר עִמִּי וְכֵן בפ"ע דָּבָר דִּבּוּר עַל אוֹפְנוּ בְּטַעְמָא טָעִים עַל הַשֵּׁם הַהוּא אוֹ עַל הַכִּנּוּי מַה מִּשְׁפָּטוֹ וְכֵן אִם אֵירַע אֵיזֶה סָפֵק בַּגֵּט הַהוּא לָכֵן יְיַחֲדְתִּי אוֹתוֹ בְּפָנַי עַצְמוֹ כָּאן לְבֵסוֹף: חֹשֶׁן הַמִּשְׁפָּט סִימָן א' מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה בְּאֶחָד חָכָם ש"דר מֵרַבָּנֵי עִיר קֹדֶשׁ תובב"א שֶׁהָלַךְ לא' מֵהַכְּפָרִים מִסְּבִיבוֹתֵינוּ וְהָיָה דָּן אֶת הַדִּין בֵּין אִישׁ וּבֵין רֵעֵהוּ וּבְכָלָל עָמְדוּ לְפָנָיו שְׁנֵי בַּעֲלֵי דִּינִין בְּעֵסֶק יְרֻשָּׁה וּפָשַׁר בֵּינֵיהֶם שֶׁנָּתַן הַנִּתְבָּע לְהַתּוֹבֵעַ סַדָּנָא דְּאַרְעָא וּבָזֶה מָחַל לוֹ בְּכָל דָּבָר הַנּוֹגֵעַ לוֹ בִּירֻשָּׁתוֹ וְכָתַב וְנָתַן בְּיָדָם וְכָתַב כָּל זֶה

בקג"וש במדל"ב וְקוֹדֶם כֹּל כָּתְבוּ וְחָתְמוּ הִבָּעֲלֵי דִינִים שֶׁקִּבְּלוּהוּ עֲלֵיהֶם לְדַיָּנִין: וְהִנֵּה בְּרֵאשִׁית מַאֲמָר לֹא טוֹב עָשָׂה שֶׁכָּתַב לָהֶם בִּלְשׁוֹן מְחִילָה ממ"ש הָרֹא"שׁ בִּכְלָל ע' וֶהֱבִיאוֹ הַטּוּר ח"מ סע"ג וּפָסְקוּ מַרָ"ן בש"ע וְכֵן מור"ם שָׁם סרמ"א רְאוּבֵן שָׁרָצָה לִפְדּוֹת מַשְׁכּוֹנוֹ וְאָמַר לוֹ שִׁמְעוֹן כְּבָר מָחַלְתָּ לִי וְטוֹעֵן הַלָּה שֶׁאֵין זֶה כְּלוּם לְפִי שֶׁלֹּא הָיָה קִנְיָן בְּמְחִילָה וְהֵשִׁיב דְּמְחִילָה אֵינָהּ צְרִיכָה קִנְיָן מִיהוּ מְחִילָה לֹא שַׁיָּיךְ בְּמַשְׁכּוֹן בִּשְׁלָמָא כְּשֶׁאָחָד חַיָּיב לַחֲבֵרוֹ מָנֶה וּמוֹחֵל לוֹ הָוֵי מְחִילָה בְּמָקוֹם פִּירָעוֹן אֲבָל כְּשֶׁיֵּשׁ לְאָדָם חֵפֶץ בְּיַד חֲבֵירוֹ וְאוֹמֵר אֲנִי מוֹחֵל לְךָ הַחֵפֶץ לָאו כְּלוּם הוּא אֶלָּא אִם כֵּן נוֹתְנוֹ לְךָ ע"כ וכ"ש בַּקַּרְקַע דַּאֲפִילּוּ דָּר וְהֶחֱזִיק בּוֹ אֵינוֹ כְּלוּם וכמ"ש הָרַשְׁבָּ"א הוּבָא בב"י סרמ"א וכמ"ש הָרֹא"שׁ גּוּפֵיהּ בְּתְשׁוּבָה בִּכְלָל ס"ח סכ"ד וֶהֱבִיאוֹ הַטּוּר סרמ"א וּפָסְקוּ מַרָ"ן שָׁם וְהוּא מֵהַטַּעַם שֶׁכָּתַב שָׁם בְּמַשְׁכּוֹן וכמ"ש הסמ"ע שָׁם וכ"כ הרשב"ש ע"ח מֵהָרַמְבַּ"ן וְכֵן מהרי"קו שׁוֹרֶשׁ צ"ד הוֹכִיחַ כֵּן מִלְּשׁוֹן הַשַּׁ"ס וּמֵהָרַמְבַּ"ם בפ"ג דִּזְכִיָּה ושכ"ד הרא"בד וְהַמָּרְדְּכַי בְּשֵׁם רַאֲבַ"ן וְרָמַז דְּבָרָיו הב"י סרמ"א וּמַה שֶּׁתָּמַהּ עָלָיו כנ"הג וְכֵן עַל המבי"ט ח"א סכ"ה ושי"ד וח"ב סקי"ג שֶׁלֹּא זָכְרוּ מש"ות הָרֹא"שׁ שֶׁכֵּן דַּעְתּוֹ לָא קָשֶׁה מִידֵי כֵּינָן דְּהֶחְזִיר מהרי"קו דִּבְרֵי הַטּוּר וְהַטּוּר מִשֵּׁם אָבִיו קָאָמַר לָהּ מַה צָּרַךְ לָהֶם לְהַחְזִיר דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ עַצְמוֹ וְכֵן המבי"ט אע"פי שֶׁלֹּא הֶחְזִיר מֵהַטּוּר הֲרֵי הֶחְזִיר דִּבְרֵי מהרי"קו עַצְמוֹ ומ"ש בס' מִשְׁחָא דְּרִבּוּתָא ח"ב מָחָ"מ דקע"ג ע"ג עַל מ"ש מהרי"קו לְהוֹכִיחַ כֵּן מֵהָרַמְבַּ"ם בפ"ג מהל' זְכִיָּה שֶׁבַּפ"א מהל' טוֹעֵן נִרְאֶה שֶׁאֵינוֹ כֵּן כְּבָר קָדָמוֹ בָּזֶה המש"ל שָׁם וְעַיֵּין בְּסֵפֶר בֵּית אַבְרָהָם דקע"ג ובס' בֵּית יִשְׁחָק דקי"ב מ"ש לְיַיְשְׁבוֹ: וְחָזוּת קָשֶׁה הֲוַגַּד לִי עַל מ"ש הָרַב כנ"הג סרמ"א הגב"י אוֹת מ שֶׁהִגִּיהַּ עַל מ"ש הב"י מחו"ב שֶׁכָּתַב הָרַשְׁבָּ"א אֲבָל קַרְקַע לֹא כָּתַב עַל זֶה וְדַוְקָא בְּמְחִילָה דע"י ב"ד אֲבָל בִּמְחִילָה דע"י עַצְמוֹ א"צ קִנְיָן מִשְּׁפְטֵי שְׁמוּאֵל סל"א ע"ג וְרָאִיתִי לְהָרַב מש"ש דְּנִשְׁאַל עַל טַעֲנַת לֵוִי לְאַפּוֹטְרוֹפּוֹס שֶׁל שִׁמְעוֹן שֶׁהוֹצִיא שְׁטָר עַל חֶזְקַת הַחֲנוּת שֶׁבְּיַד לֵוִי שֶׁהוּא שֶׁל שִׁמְעוֹן וְלֵוִי אָמַר שֶׁשִּׁמְעוֹן מָחַל וְנָתַן לוֹ כָּל כֹּחַ וּזְכוּת שֶׁיֵּשׁ לוֹ בּוֹ וְהֵשִׁיב ע"ז וְלָא מִבָּעְיָא אִי אָמְרִינַן דְּהַחֲזָקוֹת דִּינָם כְּמִטַּלְטְלֵי שֶׁאָז י"ל שֶׁהֶחֱזִיק זֶה בְּמִטַּלְטְלֵי אֶלָּא אֲפִילּוּ אִם נֹאמַר כְּמִקַּרְקַעֵי כְּסָבָרָתִי דִּפְשִׁיטָא דְּאַחַר שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֵדִים שֶׁמָּחַל לוֹ הֲרֵי זָכָה בְּחֶזְקָתוֹ ואע"פי שֶׁלֹּא נִזְכַּר בַּשְּׁאֵלָה אִם הָיָה לוֹ קִנְיָן בְּאוֹתָהּ מְחִילָה הֲלֹא כָּתַב מהרי"קו בְּשׁוֹרֶשׁ יו"ד שֶׁאֵין מְחִילָה צְרִיכָה קִנְיָן אֶלָּא דַּוְקָא בְּמְחִילָה דְּהָוֵי ע"י ב"ד אֲבָל מְחִילָה ע"י עַצְמוֹ אֵינוֹ צָרִיךְ קִנְיָן וְאוֹקְמֵיהּ אַחֶזְקָתֵיהּ לְפִי סְבָרָתָם דְּהָווּ מְקַרְקַעֵי וַאֲפִילּוּ אִי הָווּ מִטַּלְטְלֵי פְּשִׁיטָא שֶׁנֹּאמַר כָּךְ ע"כ וּדְבָרָיו אֵלּוּ אַחַר הַמְּחִילָה רַבָּה בְּאֵין מֵבִין בִּשְׁלָמָא אִי חֶזְקוֹת כְּמִטַּלְטְלֵי בְּשֶׁגַּם בִּלְשׁוֹן מְחִילָה אֵינוֹ מוֹעִיל הַיְינוּ דַּוְקָא כָּל עוֹד שֶׁלֹּא נָתְנוֹ לְהַמְקַבֵּל משא"כ אִם נָתְנוֹ אַחַר שֶׁמָּחַל קָנָאוֹ בְּמִשִׁיכָה וכמ"ש בְּהָרַשְׁבָּ"א שֶׁהֵבִיא הב"י בְּתְשׁוּבָה הנז' שֶׁעָלֶיהָ הִגִּיהַּ כנ"הג וּפָסְקָה שָׁם בש"ע אֲבָל בְּקַרְקַע בְּמָה זָכָה וַהֲרֵי בָּעֵינַן בְּדַבַּר בְּאֶחָד מֵהַדְּרָכִים שֶׁקּוֹנֶה בָּהֶם הַמֶּכֶר וכמ"ש הַטּוּר וש"ע סרמ"א וּשְׁטָר אֵין כָּאן וְגַם חֶזְקָה דְּנַעַל גָּדֵר וּפָרַץ בְּפָנֵי הַקּוֹנֶה אוֹ דְּאָמַר לוֹ זִיל חֲזַק וְקָנֵי לֹא נִזְכַּר בּוֹ וַאֲפִילּוּ שֶׁהֶחֱזִק ג"ש כָּל שֶׁבָּא מִכֹּחַ הַשְּׁטָר וְהַשְּׁטָר בָּטֵל אֵין חֶזְקָתוֹ כְּלוּם וכמ"ש מור"ם סק"ט שֶׁרָמַז הַשַּׁ"ךְ סק"מ וכ"כ הרשב"ש סי' רמ"ח וְכֵינָן דְּאֵין כָּאן אֶלָּא לְשׁוֹן מְחִילָה דְּאֵינוֹ מוֹעִיל בְּקַרְקָעוֹת מַאי אוֹקְמֵיהּ אַחֶזְקָתֵיהּ דְּקָאָמַר דְּבָנָפַל הַיְסוֹד נָפַל הַבִּנְיָן וּדְבָרָיו הֵם הַפֶּךְ הָרַשְׁבָּ"א הנז' וְדִבְרֵי מהרי"קו שֶׁהֵבִיא אֵינוֹ עִנְיָן לָזֶה דמהרי"קו קָאָמַר עַל דָּבָר שֶׁשַּׁיָּיךְ בּוֹ לְשׁוֹן מְחִילָה דַּוְקָא דְּמַאי דקי"ל מְחִילָה אֵינָהּ צְרִיכָה קִנְיָן מְשׁוּם

דְּבִשְׁלָמָא מְחִילָה ע"י ב"ד לֹא יָדַע כַּמָּה מֵחִיל לָכֵן צְרִיכָה קִנְיָן וכמ"ש הסמ"ע סי"ב משא"כ בֵּינוֹ לַחֲבֵרוֹ וְלֹא יָדַעְתִּי אֵיךְ לֹא נִזְכַּר ממהרי"קו שׁוֹרֵשׁ צ"ד דִּלְפִי דְּבָרָיו מהרי"קו סוֹתֵר עַצְמוֹ וְתוּ לָא יָדַעְתִּי לְאֵיזֶה תַּכְלִית רָמַז דְּבָרָיו כנ"הג עַל תְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א הנז' דְּהָרַשְׁבָּ"א בִּסְתָמָא קָאָמַר כָּל מְחִילָה הַנִּיטָּל אִם עֲדַיִן לֹא נִטָּלוֹ יָכוֹל לַחֲזוֹר משא"כ אִם כְּבָר נִטְלוּ משא"כ בַּקַּרְקַע וְלֹא נִזְכַּר בְּדִבְרֵי הרש"בא הנז' קִנְיָן כְּלָל דמנ"יר סָבַר דְּקִנְיָן בַּמְּחִילָהמוֹעִיל כַּאֲשֶׁר יָבוֹא לִפְנִים אַיְ"ה וּבְנִדּוֹנַאי אֲפִילּוּ בֵּינוֹ לְבֵין חֲבֵירוֹ וא"כ מַאי הַאי דְּקָאָמַר כנ"הג עַל דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א וְדַוְקָא בְּמְחִילָה דע"י ב"ד וכו' מוֹרֶה דהרש"בא בְּתְשׁוּ' זוֹ בְּקִנְיָן קָאָמַר וְאֵינוֹ כֵּן וְתוּ פְּלִיאָה דַּעַת מִמֶּנִּי אֵיךְ לֹא הִזְכִּיר כנ"הג עַל דִּבְרֵי המש"ש אֵלּוּ דהמבי"ט ח"ג סקי"ג שֶׁהֵבִיאוּ הוּא עַצְמוֹ לְעֵיל אוֹת ז"ך בְּאוֹתוֹ נִדּוֹן עַצְמוֹ דְּבֵיהּ עָסִיק המש"ש שֶׁפָּסַק לְהֶפֶךְ מִמֶּנּוּ וְחֵילֵיהּ מִדִּבְרֵי מהרי"קו הנז' בְּשׁוֹרֵשׁ צ"ד וְזָכָה לְאַפּוֹטְרוֹפּוֹס שֶׁל שְׁמְעוֹן ומ"ש מָרָן בס' אַבְקַת רוֹכֵל סִימָן צ"ה בְּחִנּוּךְ שֶׁנָּפְלָה לוֹ יְרֻשָּׁה בִּמְדִינַת הַיָּם וְאַחַר שֶׁנִּתָּנָה לִקְרוֹבוֹ פִּישֵׁר וּמָחַל אוֹתָהּ לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְהֵשִׁיב כֵּיוָן שֶׁכְּבָר נִתְּנָה לָרִאשׁוֹן שֶׁאֵין בְּיָדוֹ לִיתְּנָה לְאַחֵר יעו"ש לָא תֵּידוּק מִינָּהּ דְּמַהֲנִי בְּדָבָר שֶׁהוּא בְּעַיִן וְהַגּוּף שֶׁלּוֹ מְחִילָה דְּלָא חָשׁ לְהַאֲרִיךְ שֶׁכֵּיוָן שֶׁנִּתָּנָה כְּבָר וּמִסְתָּמָא בָּאֶחָד מֵהַדְּבָרִים שֶׁהַמַּתָּנָה נִקְנֵית בָּהֶם אֵין בְּיָדוֹ עוֹד לִיתְּנָה וַאֲפִילּוּ שֶׁנִּתְּנָה כתחז"ל ואה"נ אִם הָיָה נִשְׁאָל עַל הַמְּחִילָה בְּלִבַּד פְּשִׁיטָא דְּלָא מְהַנֵּי אֲבָל אֵין לוֹמַר דְּאוּלַי הַמַּחֲזִיק בָּהּ כְּבָר אֲכָלָהּ וְהָוְיָא עָלֶיהָ חוֹב גָּמוּר מִלְּבַד דְּבִלְשׁוֹנוֹ לֹא מַשְׁמַע כֵּן וְעוֹד דא"כ אֵיךְ נתנ' מֵעִיקָּרָא לְאַחֵר וַהֲרֵי בָּזֶה צָרִיךְ מַעֲמַד ג' אוֹ אִם יֵשׁ שְׁטָר מַקְנֶהוּ לוֹ בכ"ומ כמ"ש הַטּוּר וש"ע סִימָן ר"ג: וְאוּלָם בְּמְחִילָה בְּקִנְיָן כָּתַב הָרַשְׁבָּ"א בְּתְשׁוּ' הנז"ל דְּמַהֲנֵי וְהוּא ממ"ש הַדִּין עִם רְאוּבֵן כֵּיוָן דְּלֹא קָנוּ מִיָּדוֹ כִּדְאִיתָא בְּרֵישׁ פֶּרֶק הַכּוֹתֵב וּבְפֶרֶק חֶזְקַת הַבָּתִּים ע"כ הֲרֵי דְּאִם קָנוּ מִיָּדוֹ הָוֵי כְּהַאיְךְ סוֹגִיאוֹת הנז' דְּאִיתָא בפ' חֶזְקַת הַבָּתִּים בְּשֶׁקָּנוּ מִיָּדוֹ וּבְרֵישׁ פ' הַכּוֹתֵב ה"נ קָאָמַר דְּפָרִיךְ אַמַּתְנִיתִין דְּהָתָם וְכִי כְּתַב לַהּ מַאי הָוֵי וְהָתַנְיָא הָאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי עַל שָׂדֶה זוֹ וכו' וּמוֹכֵי לָהּ בְּכוֹתֵב לָהּ וְעוֹדָהּ אֲרוּסָה וְכִדְרַב כָּהֲנָא וכו' וַהֲדַר בָּעֵי הַשַּׁ"ס קָנוּ מִיָּדוֹ מַאי רַב יוֹסֵף מד"וד קָנוּ מִיָּדוֹ וְרַב נַחְמָן אוֹמֵר מְגוּפָהּ דְּאַרְעָא קָנוּ מִיָּדוֹ ע"כ.

וְרַשַׁ"י פֵּירֵשׁ אִבַּעְיָא דְּאַבָּרַיְיתָא הָאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ וכו' וְהַתּוֹסָ' חָלְקוּ עָלָיו וּפֵירְשׁוּ לָהּ לְהָאִבְעְיָא אַאִשְׁתּוֹ נְשׂוּאָה קָאֵי יעו"ש וּמִסְתָּמוֹת דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א הנז' מוּכָח דְּמְפָרֵשׁ כפירש"י וכ"ד רַשְׁבָּ"ם שָׁם בְּפֶרֶק חֶזְקַת הַבָּתִּים דְּגַם בְּדָבָר שֶׁהַגּוּף שֶׁלּוֹ מְהַנֵּי בֵּיהּ קִנְיָן ד"וד אֵין לִי עַל שָׂדֶה וּסְתָמוֹ כְּפֵירוּשׁוֹ וה"נ בְּמְחִילָה כְּמִבֹּוָאר בְּדִבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א הנז' דְּמַיְיתֵי מִסּוֹגִיאוֹת הנז' לְמְחִילָה: אֶלָּא דמהרשד"ם ח"מ סי' רע"ח מְדַקְדֵּק מש"ות הָרֹא"שׁ הנז"ל כְּלָל ץ' שֶׁהֵבִיאוּ בְּנוֹ הַטּוּר סי' ע"ג דְּגַם בְּקִנְיָן לָא מְהַנֵּי וּמַה שֶּׁהִשִּׁיב ע"ז מָהָר"י מֵאִיּוֹ בס' שִׁפַּת הַיָּם ח"מ סי' כ"ד הוּא דּוֹחֵק וּכְבָר קָדְמוֹ בס' פֶּרַח מט"א ח"ב סי' צ"א וּמֵהַתִּימַהּ עָלָיו כֵּיוָן שֶׁשָּׁם זָכַר לְהָרַב בְּנֵי אַהֲרֹן שֶׁשָּׁם הוֹכִיחַ מֹשׁ הָרֹא"שׁ כְּלָל פ"ד סי' ו' דְּבֵיאוּר בְּנִדּוֹנוֹ שָׁם שֶׁיֵּשׁ קִנְיָן וְכָתַב דְּאֵין הַמְּחִילָה כְּלוּם מַה מָּקוֹם לְיַדָּחֵק לְפָרֵשׁ במ"ש בְּכְלָל ץ' בָּאוֹפֶן דְּמַסְכִּים עִם הָרַשְׁבָּ"א וּתְשׁוּ' הָרֹא"שׁ הנז' הֵבִיאָה בְּנוֹ הַטּוּר בא"ה סי' קי"ח וְרָמְזָה בב"י ח"מ סי' רנ"ג ובש"ות אַבְקַת רוֹכֵל סי' צ"ח אֲבָל הָרַב פֶּרַח מ"א סֵפֶר בְּנֵי אַהֲרֹן לֹא יָצָא לְאוֹר בְּיָמָיו ומש"ות לֹא חָשׁ לְחַפֵּשׂ וְעַל פִּי ש"ות הָרֹא"שׁ הנז' הָרַב בְּנֵי אַהֲרֹן קָרָא עַל מהרשד"ם תּוֹרַת ה' בְּפִיהוּ אֱמֶת ומהרשד"ם הֵבִיא מִסֻּגְיָא דְּפֶרֶק מִי שֶׁהָיָה נָשׂוּי לְהַקְשׁוֹת לְהָרֹא"שׁ וְתֵירֵץ דְּשָׁאנֵי הָתָם דְּאֵין כָּאן אֶלָּא שֶׁעֲבוֹדָה בְּעָלְמָא ור"ל

דְּוַמְיָא דְּחוֹב שְׁנִקְנָה בִּמְחִילָה וְכָתַב עָלָיו הר' בְּנֵי אַהֲרֹן דְּאִשְׁתְּמִיטָתֵיהּ סֵוְגְיָא דְּרֵישׁ פ' הַכּוֹתֵב דְּהַנְּכָסִים שֶׁלּוֹ וְקָאָמְרִינַן דְּמְהַנֵּי וְאָנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי אֵיךְ מוּכָח מֵהָתָם דְּהַגּוּף שֶׁלּוֹ דְּזֶה אֵינוֹ אֶלָּא לפירש"י אֲבָל לְהַתּוֹסָ' דְּהָאבַּעְיָא קָנוּ מִיָּדוֹ מַאי וּפְלוּגְתָּא דר"י ור"נ קָאֵי דַּוְקָא עַל נְשׁוּאָתוֹ מְבֹרָאר דְּבָרַיְיתָ' דְּהָאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי עַל שָׂדֶה זוֹ וכו' לֹא אָמַר כְּלוּם גַּם בָּדַקְנוּ מִגִּיהּ וְעַל כָּרְחִין כְּפִי דִּבְרֵיהֶם סֵוְגְיָא דְּפֶרֶק חֶזְקַת הַבָּתִּים דמ"ג דְּקָתָנֵי וְכִי כְּתַב לוֹ מַאי הָוֵי וְהָתַנְיָא הָאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי עַל שָׂדֶה זוֹ לֹא אָמַר כְּלוּם הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן בְּשֶׁקָּנוּ מִיָּדוֹ ע"כ בְּשֶׁקָּנוּ מִיָּדוֹ פֵּירוּשׁוֹ מִגּוּפָא דְּאַרְעָא מַמָּשׁ וְלֹא בְּסָתָמָא דאל"כ אֵין לְדִבְרֵי הַתּוֹסָ' דְּפֶרֶק הַכּוֹתֵב מוּבָן מִסֵּוְגְיָא זוֹ שֶׁהוּא הֵפֶךְ מִמ"ש וכמ"ש בס' לְשׁוֹן לִימּוּדִים ח"מ דכ"ד.

וְכֵינָן שֶׁבְּפֵירוּשׁ הַסֵּוְגְיָא דְּרֵישׁ הַכּוֹתֵב פְּלִיגִי רַשְׁ"י וְהַתּוֹסָ' מַה מָּקוֹם לוֹמַר עַל מהרשד"ם דְּאַשְׁתְּמִיטֵתֵיהּ סֵוְגְיָא דְּרֵישׁ פֶּרֶק הַכּוֹתֵב וְלֹא עוֹד אֶלָּא דמהרשד"ם שֶׁהֵבִיא ש"ות הָרַשְׁבָּ"א הנז"ל בב"י מִסְּתָמָא עָמַד עַל הַסֵּוְגְיָא הַהִיא כֵּינָן דְּהָרַשְׁבָּ"א עִיקַּר רְאָיָתוֹ מִשָּׁם וּמִפֶּרֶק חֶזְקַת הַבָּתִּים כִּמְבֹרָאר בִּדְבָרָיו שָׁשָּׁם ועכ"ז בִּישׁוּב שֶׁיִּישֵּׁב עַל סֵוְגְיָא דְּפֶרֶק מִי שֶׁהָיָה נָשׂוּי דְּבַשִּׁעְבּוּדָא אַיְירִי יִתְיַישֵּׁב גַּם סֵוְגְיָא דְּרֵישׁ פֶּרֶק הַכּוֹתֵב לְדִבְרֵי הַתּוֹסָ' וְכֵן סֵוְגְיָא דְּפֶרֶק חֶזְקַת הַבָּתִּים כמ"ש אֲבָל אִי קַשְׁיָא לְמהרשד"ם הָא קַשְׁיָא כמ"ש בס' שְׁפַת הַיָּם דְּהָרֹא"ש גּוּפֵיהּ שָׁם בפ' הַכּוֹתֵב מַסְכִּים הוֹלֵךְ בפי' הַסֵּוְגְיָא שָׁשָּׁם כְּרַשְׁ"י וּמִזֶּה הִקְשָׁה הָרַב הנז' לְהָרַב בְּנֵי אַהֲרֹן דהו"ל לְהַקְשׁוֹת זֶה עַל מהרשד"ם וְלֹא רָאָה לְהָרַב בְּנֵי אַהֲרֹן שָׁם דקכ"ג ע"ד שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי הָרֹא"ש שֶׁשָּׁם וְחִילֵּק בְּדָבָר דִּין וּדְבָרִי' מוֹרֶה עַל הָעִנְיָן משא"כ מְחִילָה אֵין מִשְׁמְעוֹתֵיהּ עַל הָעִנְיָן ולפ"ז אֵין מָקוֹם לְהַקְשׁוֹת עַל מהרשד"ם אֲבָל ע"ש הָרַב שְׁפַת הַיָּם מֵהַתּוֹסָ' לָא יָדַעְנָא מַאי קָאָמַר דְּאַדְרַבָּא הַתּוֹסָ' סָבְרִי דְּמַחֲלוֹקֶת ר"י ור"נ אֵינָהּ אֶלָּא בְּאִשְׁתּוֹ נְשׂוּאָה דקי"ל כר"נ דְּמְהַנֵּי קִנְיָן דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי וכו' אֲבָל בְּדָבָר שֶׁהַגּוּף שֶׁלּוֹ קִנְיָן זֶה אֵינוֹ כְּלוּם עַד שֶׁיְּבָרֵר מִגּוּפָא דְּאַרְעָא וּדְלֹא כְּרַשְׁ"י וּדְעִמֵּיהּ וּבִכְלָלָם הָרֹא"ש: וְהִנֵּה בְּהַאי עִנְיָנָא בְּקִנְיָן גָּרוּעַ בְּלָשׁוֹן זֶה בִּדְבַר שֶׁהַגּוּף שֶׁלּוֹ דַּעַת הָרִי"ף לְפֵירוּשׁ הָרָ"ן וְכֵן להרמ"ה וְהָרִיטְבָ"א שֶׁהֵבִיא הָרַב ער"הש ח"מ סִימָן ל"ז אות ג' שֶׁסּוֹפֵר כְּרַשְׁ"י וְרַשְׁבָּ"ם אֶלָּא דהג"א הֵבִיאוֹ הב"י שָׁם סוֹפֵר דְּהָרִי"ף דַּעְתּוֹ כְּדַעַת הַתּוֹסָ' וּדְעַמַּיְיהוּ אֲשֶׁר רָמַז הג"א שָׁם בפ' חֶזְקַת הַבָּתִּים וְדַעַת ה"המ בְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בפ' כ"ג רֵישׁ הֵ"א כֵּן אע"ג דְּפֵירֵשׁ בְּדַעְתּוֹ כְּדַעַת רַבֵּינוּ הַאיי גָּאוֹן וְהָרִי"ף בַּהֲלָכוֹת דְּהָאבַּעְיָא הִיא בְּאִשְׁתּוֹ אֲרוּסָה בְּכוֹתֵב לָהּ דִּין וּדְבָרִים שֶׁהוּא אוֹכֵל פֵּירוֹת וְקָא מְבַעְיָא לֵיהּ אִם קָנוּ מִיָּדוֹ מִי אָמְרִינַן דְּמִגּוּף הַקַּרְקַע סִילֵּק יָדוֹ וְאֵין לוֹ פֵּירוֹת כְּלָל כֵּינָן דְּלֹא הָיָה צָרִיךְ לְקִנְיָן וְקָנוּ מִמֶּנּוּ לְאוֹסוֹפֵי כּוֹחָא הוּא אוֹ דִילְמָא לֹא שָׁנָא וְאַסִּיקוּ דְּמִגּוּף הַקַּרְקַע קָנוּ מִיָּדוֹ ע"כ אעפ"כ שָׁם לְעֵיל מִזֶּה כָּתַב וְהִקְשׁוּ א"ה נְשׂוּאָה נָמֵי וְתֵרְצוּ יָדוֹ כְּיָדָהּ פֵּירוּשׁ וַהֲרֵי הוּא כְּשֶׁוָּתָף בָּהֶם וְכֵינָן שֶׁהַנְּכָסִים שֶׁלּוֹ צָרִיךְ לְשׁוֹן מַתָּנָה וְאֵין מוֹעִיל בָּהֶם לְשׁוֹן סִילּוּק (פי' בְּכוֹתֵב בִּלְבַד) וְכָתַב רַבֵּינוּ שְׁאִם קָנוּ מִיָּדוֹ אַחַר נִישׂוּאִיהָ הוֹעִילוּ מַעֲשָׂיו וְיָצָא לוֹ זֶה ממ"ש בפ' חֶזְקַת הַבָּתִּים גַּבֵּי הָא דְּהָאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי עַל שָׂדֶה זוֹ שֶׁאִם קָנוּ מִיָּדוֹ שֶׁקָּנָה חֲבֵירוֹ וְלֹא יְהֵא כֹּחַ הַבַּעַל גָּדוֹל בְּנִכְסֵי אִשְׁתּוֹ מִכֹּחַ הַשֻּׁתָּף בְּחֶלְקוֹ וְזֶה פָּשׁוּט ע"כ הֲרֵי דִּלְדַעְתּוֹ דְּהָרַמְבַּ"ם בְּשׁוּתַן' מַסְכִּים עִם פֵּירוּשׁ רַשְׁ"י וְיָדוּעַ דְּעַל ה"המ יֵשׁ לִסְמוֹךְ בְּיֶתֶר שְׁאֵת וכמ"ש הָרַדְבָּ"ז ח"א סִימָן קע"ד וח"ג סי' תס"ה וכ"כ הָרַ"ן עַל דַּעַת הָרִי"ף כְּדִבְרֵי ה"המ וְהָרַב לְשׁוֹן לִמּוּדִים שָׁם כ"כ בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם עַל מ"ש הָרַמְבַּ"ם בה' עֵדוּת פט"ז דִּין ד'

אֵינוֹ מֵעִיד לְשֶׁוָּתָפוֹ עָלֶיהָ אֶלָּא אִם כֵּן סִילֵּק עַצְמוֹ מִמְּנָה וְקָנוּ מִיָּדוֹ שְׁנֵּתָנָה לְשֶׁוָּתָף ע"כלָאו דַּוְקָא קָאָמַר בְּהַאי לִישָׁנָא וְלֹא הִזְכִּיר מִדִּבְרֵי ה"המ הנז' וּדְלָא כמ"ש כנ"הג סי' ל"ז הגב"י אוֹת ב' מִמַּהֲר"ש הַלֵּוִי וְהָרֹא"ש כְּבָר כָּתַבְנוּ דְּסָבוּר כֵּן וְהַטּוּר בְּנוֹ מִסְתָּמָא לֹא יַחֲלוֹק עַל אָבִיו וכ"כ הָרַב פְּרִישָׁה בְּדִבְרֵי הַטּוּר וּדְלֹא כמ"ש מור"ם בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה שָׁהֵבִיאוּ שָׁם וכ"כ בְּפִסְקֵי הָרֹא"ש שָׁם בְּרֵישׁ הַכּוֹתֵב וְהֵם מְיֻוָּחָסִים.

לְרַבֵּינוּ הַטּוּר כַּנּוֹדָע וא"כ מ"ש בַּטּוּר וְז"ל וְאִם קָנוּ מִמֶּנּוּ שֶׁלֹּא נִשְׁאַר לוֹ כְּלוּם זְכוּת בּוֹ ע"כ לָאו דַּוְקָא קָאָמַר וְכִלְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם כָּתַב מָרָן בש"ע שָׁם סי' ל"ז ובס' ער"הש שָׁם אוֹת ג' וְכֵן בא"העז סי' פ"ה אוֹת ו' נִפַּק דָּק וְאַשְׁכַּח דְּהָכִי סָבְרִי רֻוָּבָא דְּרִבּוֹתָא ה"ה הָרַשְׁבָּ"א וְהָרֹא"ש וְהָרִיטְבָ"א וּמַהֲר"י בֶּן מִיגַאשׁ וְהָרָ"ן וְהָרֹאֹ"ה וה"המ והרמ"ה וְכֵן רַשְׁבָּ"ם שָׁהֵבִיאוּ הב"י שָׁם וּדְלֹא כהסמ"ע שָׁם דְּכָתַב דְּרֻוָּבָא ס"ל כְּהַתּוֹסָ' וּדְעַמַּיְיהוּ וְכֵן מְפָרֵשׁ בְּדַעַת מָרָן יעו"ש וּבְסֵפֶר מִשְׁחָא דְּרִבּוֹתָא ח"א מָחָ"מ דכ"א כָּתַב בְּדַעַת מָרָן כמ"ש הסמ"ע וְשָׁם בח"ב דקל"ג הַמַּגִּיהַ הִשִּׁיג עָלָיו בָּזֶה וְדִבְרֵי מהרי"ע בִּבְנֵי יְהוּדָה ח"מ סי' יו"ד דְּנִשְׁאַל בִּלְשׁוֹן סִילּוּק כְּלִשׁוֹן הַבָּרַיְיתָא מִדַּעְתִּי כִּי קָשִׁים הֵם דְּכָתַב דְּאַלִּיבָּא דר"י וּשְׁאָר מְפָרְשִׁים אַלִּיבָּא דְּהָרִי"ף צְרִיכִים לְקָנוֹת מִמֶּנּוּ עַל גּוּף הַקַּרְקַע מַמָּשׁ אֲבָל לְרַשְׁ"י וְהָרָ"ן בְּדַעַת הָרִי"ף מְהַנֵּי גַּם בִּסְתָם וּלְעִנְיַן הֲלָכָה עַל אֵיזֶה מֵהֶם נִסְמוֹךְ וְהֶאֱרִיךְ לְהָבִיא מִמַּחֲלוֹקֶת רַבֵּינוּ הַאיי וְהָרַשְׁבָּ"א בְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ דִּלְרַבֵּינוּ הַאיי גַּם בְּקִנְיָן אֵינוֹ כְּלוּם משא"כ לְהָרַשְׁבָּ"א וּמָרָן פּוֹסֵק בָּזֶה כְּרַבֵּינוּ הַאיי ע"כ וְלֹא הָיָה צָרִיךְ לָזֶה כִּי מִמְּקוֹמוֹ הוּא מֻוְכָּרָע אַחַר דְּהָרַמְבַּ"ם לְדַעַת ה"המ נֶאֱמָן בֵּיתוֹ דְּהָכִי סָבַר וְהָרֹא"ש כָּתַב כֵּן בְּבֵיאוּר וְזֶה דַּרְכּוֹ שֶׁל מָרָן כִּתְלַת סָמְכֵי קִשּׁוּט אוֹ תְּרֵי מִגּוֹ תְּלָתָא כ"ש שֶׁרַבִּים אוֹמְרִים שֶׁדַּעַת הָרִי"ף נָמֵי הֵם הַמָּה הרמ"ה וְהָרִיטְבָ"א וְהָרָ"ן כְּנֶגֶד הג"א שֶׁהוּא יְחִידִי בְּדָבָר זֶה שֶׁסּוֹבֵר שֶׁדַּעַת הָרִי"ף כְּהַתּוֹסָ' וְתוּ דְּמַשְׁמַע מִדִּבְרֵי ה"המ הנז"ל שֶׁרַבֵּינוּ הַאיי בְּדִין וּדְבָרִים אֵין לִי עַל שָׁזֶּה זוֹ סוֹבֵר כְּהָרַמְבַּ"ם וְעוֹד דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי עַל שָׁזֶּה אֵין לָהּ הַדְּמוּת עִם דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ וכמ"ש מהרש"ך ח"ב סי' קע"א ומהרימ"ט ח"ב סי' מ"ד: נֶהֱדַר אַנְפִּין לְדַעַת הָרֹא"ש דְּסָבַר מהרשד"ם וְהָרַב בְּנֵי אַהֲרֹן וְהַפְּרִישָׁה סי' ל"ז דַּגַּם בְּקִנְיָן בְּדָבָר שֶׁאֵין מוֹעִיל בּוֹ מְחִילָה אֵינוֹ כְּלוּם וְכַמָּה שֶׁהוֹכִיחַ הָרַב בְּנֵי אַהֲרֹן מִתְּשׁוּבַת הָרֹא"ש גּוּפֵיהּ בְּכָלָל פ"ד כנז"ל וּדְלֹא כְּהָרַשְׁבָּ"א וְכֵן הרי"טבא שָׁהֵבִיאוּ כנ"הג סִימָן רמ"א בְּהֶכְרֵחַ דְּשָׁאנֵי לֵיהּ לְהָרֹא"ש בֵּין דִּין וּדְבָרִים וכו' דְּמוּכָח דְּעַל הַשָּׁזֶּה קָאֵי משו"ה בְּקָנוּ מִנֵּיהּ בְּלָשׁוֹן זֶה סָבַר דְּמוֹעִיל משא"כ לִישָׁנָא דְּמְחִילָה וְהָרַב קָמָ"ר ח"ב דכ"ה הֵבִיא לָנוּ מֵהָרֹא"ש בְּפִסְקָיו בפ' הַמְקַבֵּל דְּכָתַב דְּמְחִילָה אֵינָהּ צְרִיכָה קִנְיָן ממ"ש בְּקִדּוּשִׁין לֵימָא לֵיהּ בְּאַפֵּי תְּרֵי זִיל אֲמַר רָבָא זֹאת אוֹמֶרֶת ע"עב גּוּפוֹ קָנוּי וְהָרַב שָׁמָּחַל עַל גְּרָעוֹנוֹ אֵינוֹ מָחוּל מַשְׁמַע דְּאִי אֵין גּוּפוֹ קָנוּי יָכוֹל לִמְחוֹל וְלֵיכָּא לְמֵימַר דְּהָתָם בְּקִנְיָן אַיְירִי דא"כ אֲפִילּוּ גּוּפוֹ קָנוּי יָכוֹל לִמְחוֹל דְּאַף עֶבֶד כְּנַעֲנִי מִשְׁתַּחְרֵר בְּקִנְיָן כִּדְאִיתָא בפ' הַשּׁוֹלֵחַ גַּבֵּי הַהִיא אַמְתָא דַּהֲוָה מָרָה שְׁכִיב מְרַע וְקָבָכְיָא קַמֵּיהּ שָׁקַל כֻּמְתָא וְשָׁדֵי עֲלָהּ וּמַסִּיק דְּאִי לָא הָוֵי כֵּלָיו שֶׁל מַקָּנֶה לֹא הָיְתָה מִשְׁתַּחְרֶרֶת ע"כ הֲרֵי מוּכָח אַף בְּדָבָר שֶׁהוּא בְּעַיִן מְהַנֵּי מְחִילָה ע"י קִנְיָן דְּאִם לֹא כֵּן אֵיךְ קָאָמַר דְּאִם גּוּפוֹ קָנוּי יָכוֹל לִמְחוֹל הֲרֵי כֵּיוָן דְּגּוּפוֹ קָנוּי הָוֵי בְּעַיִן וְלֹא שַׁיָּיךְ מְחִילָה ע"כ: וְהִנֵּה הָרַב הנז' לֹא גִּילָּה לָנוּ מַהוּ הַיְּשׁוּב לְיַיֵּשֵׁב : דְּבָרָיו אֵלּוּ עִם דְּבָרָיו שֶׁבִּתְשׁוּבָה כְּלָל פ"ד שֶׁהֵבִיאָה הָרַב בְּנֵי אַהֲרֹן וּלְדַעְתִּי הַמְעַט י"ל במ"ש הָרַב דְּבַר מֹשֶׁה ח"ב סי' ה' ד"ג ע"ד שֶׁיֵּשׁ חִילּוּק בֵּין מוֹחֵל דָּבָר שֶׁיֵּשְׁנוֹ תַּחַת יָדוֹ לַאֲחֵרִים דְּאָז גַּם בְּקִנְיָן לָא מְהַנֵּי משא"כ

לְמוֹחֵל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּיַד אַחֵר שֶׁשַּׁיָּיךְ בּוֹ תְּפִיסָה כֵּיוָן שֶׁהוּא תַּחַת יָדוֹ כָּל שֶׁקָּנוּ מִמֶּנּוּ הָוֵי סִילּוּק גָּמוּר וּכְהֶפְקֵר וְזָכָה הַנִּמְחָל בְּמַה שֶׁתַּחַת יָדוֹ וְיֵשׁ סוּג אַחֵר שֶׁאֵינוֹ בְּעַיִן כְּגוֹן חוֹב וְהוּא בְּיַד חֲבֵירוֹ כְּבָר בְּדִיבּוּרָא בְּעָלְמָא נִקְנָה ע"כ וא"כ אֲפוֹא הָעֶבֶד אִם אֵין גּוּפוֹ קָנוּי דְּאָמְרִינַן בְּדִיבּוּרָא בְּעָלְמָא קוֹנֶה עַצְמוֹ כְּשֶׁאוֹמֵר לוֹ זִיל ע"כ דְּחָשְׁבִי' לֵיהּ כְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ בְּעַיִן שֶׁהוּא מַעֲשֶׂה יָדָיו שֶׁעוֹשֶׂה לְרַבּוֹ וְכִדְשַׁנִּינַן דְּגוּפוֹ קָנוּי לְרַבּוֹ ומשו"ה בָּעֵי שְׁטָר וּבְעֶבֶד כְּנַעֲנִי מוֹכִיחַ הָרֹא"שׁ דְּנִקְנֶה בְּקִנְיָן הַיְינוּ מִשּׁוּם דְּאָנוּ נוֹתְנִין לוֹ דִּין מַשְׁכּוֹן דס"ס הָעֶבֶד מֻחְזָק בְּגוּפוֹ וְלֹא כְּדָבָר שֶׁיֵּשְׁנוֹ תַּחַת יַד הָאָדָם וְהוּא בְּעַיִן מַמָּשׁ וְרָצָה לְתִתּוֹ לְאַחֵר בִּפְרָט אִם הוּא קַרְקַע דְּאֵין לָהֶם תְּפִיסָה וְאֵינָם בַּעֲלֵי חַיִּים לִזְכוֹת לְעַצְמָן כְּמוֹ הָעֶבֶד בְּקִנְיָן נָמֵי בְּמַחְיֶלָה לֵיתַנְהוּ דֵּוּמְיָא דְּהַהִיא דְּכָתַב בְּכָלָל פ"ד דְּבְקַרְקַע קָעֲסִיק: וְהִנֵּה דַּעַת מָרָן מְסַתְּמוֹת דְּבָרָיו דְּהֵבִיא ב' תְּשׁוּבוֹת הָרֹא"שׁ בְּסִימָן ע"ג וסי' רמ"ה וְכֵן הַדִּ דְּכָלָל פ"ד שֶׁהֵבִיאָה הַטּוּר בא"הע בְּסָתָמוֹת ומני"ר הִזְכִּירָה בב' ח"מ ובש"ות אַבְקַת רוֹכֵל כנז"ל וְאֵלּוּ מִדְּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א שֶׁהִזְכִּיר בב"י לֹא הֻעֲלָה עַל שֻׁלְחָנוֹ זוּלָתִי הָא שֶׁכָּתַב בסי' רמ"א הַמּוֹחֵל לַחֲבֵירוֹ מַה שֶּׁיִּטּוֹל מִנְּכָסָיו קוֹדֶם שֶׁנָּטַל יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ וכו' וַדַּוְקָא מִטַּלְטְלִים אֲבָל קַרְקַע לֹא אפי' דָּר וְהֶחֱזִיק בּוֹ ע"כ וְאִלּוּ אִם הוּא בְּקִנְיָן לֹא הִזְכִּיר וְהָרַב מִשְׁחָא דְּרִבּוּתָא סי' רַמָ"א תָּפַס כֵּן בְּדַעַת מָרָן דְּסוֹבֵר כְּהָרֹא"שׁ וכ"כ בס' מַר וַאֲהָלוֹת א"הע סי' ב' דל"ו שֶׁדַּעַת מָרָן כְּהָרֹא"שׁ דְּגַם ע"י קִנְיָן לָא מְהַנֵּי וְעַיֵּין בס' זְכוּת אָבוֹת סי' כ"ב מִדַּף כ"ז ע"ג וְאֵילָךְ מַה שֶּׁפִּלְפֵּל בְּזֶה הָעִנְיָן שֶׁל הַמְּחִילָה בְּגוּף וּבְשִׁעְבּוּד וּפְנַאי אֵין לִי לְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ בְּדִבְרָיו וּמִדִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א וְהָרֹא"שׁ לֹא זָכַר רַק פִּלְפּוּלוֹ בְּדִבְרֵי הַשַּׁ"ס וְרַשׁ"י וְהַתּוֹסָ' וְשָׁם דכ"ט ע"ב כמ"ש דְּהָעֶבֶד מֻחְזָק בְּעַצְמוֹ קוֹדֶם שִׁעְבּוּדוֹ בְּנָקֵל פָּקַע שִׁעְבּוּדוֹ יעו"ש וְהוּא מְכַוּוֵן קְצָת לְמַה שֶׁכָּתַבְנוּ וכה"ג כָּתַבְתִּי במ"א בְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ שֶׁבּוֹ נֶחְלְקוּ רבי' הַאיי וְהָרַשְׁבָּ"א דלהרשב"א בְּקִנְיָן נִקְנֶה וּרְאָיָתוֹ מֵהָא דְּדִין וּדְבָרִים דְּאִם קָנוּ מִנִּיהּ מוֹעִיל וְרַבֵּי' הַאיי גַּם בְּקִנְיָן אֵינוֹ כְּלוּם וְהוֹכַחְנוּ שָׁם דְּדַעַת מָרָן לִפְסֹק כְּרַבֵּינוּ הַאיי וּדְלֹא כְּהָרַשְׁבָּ"א ומ"מ בְּזֶה אֲנִי אוֹמֵר הַמֻּחְזָק יָכוֹל לוֹמַר קי"ל כְּיָן דְּדַעַת מָרָן מִידֵי סָפֵק לָא נָפֵיק וכמ"ש בְּסֵפֶר שֶׁמֶן הַמַּר דק"ד מִשּׁוּם דְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ גָּרַע יוֹתֵר כמש"ל אֲבָל כָּל זֶה הוּא אִם הוּא קַרְקַע בִּלְבַד אֲבָל בְּמָקוֹם שֶׁגַּם הָרַשְׁבָּ"א מוֹדֶה שֶׁאֵינוֹ כְּלוּם וכמ"ש כנ"הג סי' רמ"א הגב"י ממהראד"ב וכ"כ מהרימ"ט ח"מ סי' מ"ד הוּבְאוּ בְּסֵפֶר מַיִם רַבִּים ח"מ סִימָן ל' דַּאֲפִי' סְיֵים קַרְקַע עִם הַשְּׁאָר לֹא הָיָה מֻוְכָּקָע בִּלְשׁוֹן מְחִילָה זוֹ שֶׁהַקִּנְיָן שֶׁאַחַר כָּךְ הוּא אֵין מִמֶּנּוּ הוֹכָחָה שֶׁבָּא לְתַקֵּן כְּדֵי לְהַקָּנוֹת הַגּוּף כמ"ש הָרַשְׁבָּ"א דִּבְלָאו הָכִי הָיָה צָרִיךְ לְקִנְיָן בְּעַד מְחִילָה הַכּוֹלֶלֶת וכ"ש אִם לֹא הֶזְכִּיר הַקַּרְקַע כְּלָל ע"כ וּדְבָרָיו דִּבְרֵי טַעַם וּסְבָרָא וּרְאוּיִים אֵלָיו.

וּמַהֲתֵימָה עַל הָרַב תְּקֻפּוֹ שֶׁל יוֹסֵף ח"ב סִימָן ל"ז שֶׁנִּשְׁאַל בְּנִדּוֹן כָּזֶה וּמַיְיתִי מש"ות הָרַשְׁבָּ"א הנז' שֶׁהֵבִיאָם בב"י בְּלִי חוֹלֵק כְּמוֹ דְּמַהֲנֵי בְּדִין וּדְבָרִים אֵין לִי עַל שָׁדֶה זוֹ וּפַסְקוּהוּ כָּל הַפּוֹסְקִים ושכ"כ כנ"הג מֵהָרִיטְבָ"א וס' מְקוֹר בָּרוּךְ זֶהוּ כֹּחוֹ.

וְאַחַר הַמָּחָ"ר לֹא זָכַר שֵׁר מש"ות הָרֹא"שׁ הנז"ל כְּלָל ומ"ש מִדִּין וּדְבָרִים דִּפְסָקוּהוּ כָּל הַפּוֹסְקִים מִי לֹא יָדַע בְּכָל זֶה שֶׁאנִי לָשׁוֹן הַהוּא וכמש"ללְהָרֹא"שׁ וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁגַּם בְּדִין וּדְבָרִים פְּלוּגְתָּא דְּרַבָּוָתָא אֶלָּא שֶׁהָאֱמֶת שֶׁרַבִּים סָבְרֵי כֵּן דִּבְהַאי לִישָׁנָא סַגִּי אַדְּ אֵין הוֹכָחָה שֶׁגַּם לְשׁוֹן מְחִילָה כֵּן וְלֹא עוֹד דְּלֹא זָכַר שֵׁר מִדִּבְרֵי מהרימ"ט הנז' דִּבְנִדּוֹנוּ דְּהֶזְכִּיר קַרְקַע וּמִטַּלְטְלֵי גַּם הָרַשְׁבָּ"א מוֹדֶה וְדַעַת נְכוֹנָה הוּא וְעוֹד מַה דְּמַשְׁמַע מִדְּבָרָיו דְּמָרָן מוֹדֶה

בְּדִבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א הנז' לֹא כֵן אָנֹכִי עִמָּדִי כֵּיוָן דבש"ע לֹא הִזְכִּיר מִזֶּה וּמִמַּה שֶׁהִזְכִּיר דַּוְקָא
תְּשׁוּבוֹת הָרֹא"שׁ עַל הָרוֹב סָבַר כְּוָותֵיהּ וְלֹא עוֹד דְּהָרֹא"שׁ לְגַבֵּי הָרַשְׁבָּ"א בָּתְרָאֵה הוּא
וכמ"ש הב"י י"ד סי' נ"ה: בְּרֵם בנ"ד דְּהֶחָכָם הנז"ל קִבְּלוּהוּ עֲלֵיהֶם בִּשְׁטָר וְקִנְיָן מַאי
דַּהֲוָה הֲוָה כָּל שֶׁלֹּא נִתְבָּרֵר דְּטָעָה בִּדְבַר מִשְׁנָה וְעַיֵּין בס' אַבְקַת רוֹכֵל דקנ"ב דְּהַיְינוּ דַּוְקָא
בְּדָבָר הַמְבֹאָר בְּהָרַמְבַּ"ם וּבַטּוּר נִקְרָא טוֹעֶה בִּדְבַר מִשְׁנָה וְעַיֵּין בס' דַּרְכֵי נוֹעַם ח"מ סי'
ל"ה מ"ש מֵהָרַדְבָּ"ז וּכְדַעַת מָרָן נָמֵי דְּקִבַּלְנוּ הוֹרָאוֹתָיו כַּנּוֹדָע בבר"י ח"מ סי' כ"ה אות
כ"ו וּבְרֵישׁ ח"ב סי' ל"ח אות ס"ח ובשה"ג ח"ב דע"ו ובח"ג וּבְטוֹב עַיִן דל"ה ומ"ו ומ"ט
וּבְבֵית עַד שֶׁשָּׁם דנ"ו הֲרֵי כָּתַבְנוּ עֲלֵיהֶם לָדוּן דִּין תּוֹרָה וכמ"ש בס' מַשְׂאֵת מֹשֶׁה ח"ב
סי' א' מָחָ"מ רָמְזוּ מט"ש סי' כ"ה וכ"כ בס' מַעֲשֶׂה חַיָּיא סי' ט"ו וּבִפְרָט כְּשֶׁעָשָׂה מַעֲשֶׂה
וְהוֹצִיא מָמוֹן כָּתַב הַשָּׁ"דּ שָׁם סי' ט' דְּקָם דִּינָא וְעַיֵּין כנ"הג סי' ר"ט הג"הט אות נ"ב וְעַיֵּין
בבר"י ח"מ סי' כ"ב אות י"א ובס' חֶשֶׁק שְׁלֹמֹה שָׁם הגב"י אות ד' לְהַקְשׁוֹת לְהָרַב פָּרַח
מ"א ח"ב סי' פ"ז וְעַל מָהָר"י רוֹזְיילוֹ מִדִּבְרֵי הַשָּׁ"דּ הנז': וְשׁוּב אַחַר זְמַן רַב בָּא לִידֵי
שְׁטָר הַכָּתוּב בַּכִּפָּר א' הַסָּמוּךְ לָפֶה הָעִירָה בְּבֵת אַחַת שְׁנָתְנָה לְדוֹדָה כָּל יְרֻשָּׁתָהּ הַנּוֹגַעַ
לָהּ עִמּוֹ וְהַכֹּל בִּלְשׁוֹן מְחִילָה כֶּסֶף וְזָהָב וּמַלְבּוּשִׁים וּפַרְדֵּסִים וּדְקָלִים וּבָתִּים וְאַרְבָּעָה
וַחֲמִשָּׁה פְּעָמִים נִכְתַּב לְשׁוֹן מְחִילָה בּוֹ אַדְּ כָּתוּב וְז"ל וְאִם הִיא תַּחֲזוֹר מִדִּיבּוּרָהּ מְחֻוַּיֶּבֶת
לוֹ כָּל פַּרְנָסָתָהּ שֶׁפִּירְנָסָה מִיּוֹם שֶׁמֵּת אָבִיהָ עַד עֵת נִישׂוּאֶיהָ וּכְתֻבָּתָהּ וּבָאוּ לְדִין וְאֶחָד דָּן
לָהֶם שֶׁמַּתָּנָה שֶׁל שְׁטָר זֶה קַיֶּמֶת וְשָׁגָה בְּזֶה כִּי מִלְּבַד הַמַּחֲלוֹקֶת הנז"ל לֹא שָׁם אֶל לִבּוֹ
לְחַפֵּשׂ וְלָתוּר וְלִבְדּוֹק בְּשָׁרְשֵׁי הַדְּבָרִים דִּלְדִבְרֵי מהרימ"ט וּדְעִמֵּיהּ כֵּיוָן דְּכָלָל הַכֹּל אֵין
הוֹכָחָה שֶׁהַקִּנְיָן מְתַקֵּן מְחִילַת הַקַּרְקַע דְּצָרִיךְ הַכָּתוּב לְאוֹמְרוֹ מִפְּנֵי שֶׁאָר הַדְּבָרִים הַנִּזְכָּרִים
בּוֹ וְחוּץ מִזֶּה כֵּיוָן דְּפִירְשָׁה בְּפֵירוּשׁ אִם תַּחֲזוֹר בְּדִיבּוּרָהּ תְּשַׁלֵּם לוֹ דְּמֵי פַּרְנָסָתָהּ נִמְצָא
שֶׁאֵין כָּאן מַתָּנָה הֶחְלֵטִית וַאֲפִלּוּ שֶׁנִּכְתְּבָה בִּלְשׁוֹן מַתָּנָה כְּדַחֲזֵי דְּזֶה מַמָּשׁ כְּהָאוֹמֵר מַתָּנָה
מֵהַיּוֹם אִם לֹא אֶחֱזוֹר בִּי עַד לְאַחַר מִיתָה דַּהֲרֵי הִיא כְּמַתְּנַת ש"מ וְיָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ כָּל יְמֵי
חַיָּיו אַף מֵהַגּוּף כמ"ש בַּטּוּר וש"ע סי' נ"ר וּמַה לִּי אִם כָּתַב עַד לְאַחַר מִיתָה אוֹ בְּסָתָמוֹת
וְאוֹרְחָא דְּמִילְתָא נָקְטִי בִּלְשׁוֹנָם וּכְשֶׁהָרְצִיתִי כָּל זֶה לִפְנֵי הֶחָכָם הַמְקֻיָּם הַמַּתָּנָה הנז' אָמַר
אֵלַי שֶׁזֶּהוּ תְּנַאי וְכָל תְּנַאי שֶׁאֵינוֹ כִּתְנַאי בְּנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן אֵינוֹ כְּלוּם אֲפִילּוּ בד"מ כמ"ש
מָרָן סי' רמ"א וְהָרוֹאֶה יִרְאֶה בש"ות הָרַשְׁבָּ"א ח"ג סי' ר"ה וְז"ל שֶׁלֹּא נֶאֶמְרוּ דְּבָרִים
אֵלּוּ אֶלָּא בִּתְנַאי שֶׁאֵינוֹ בַּגּוּף הַנִּמְכָּר כְּגוֹן תְּנַאי בְּנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן שֶׁהַתְּנַאי הָיָה בְּאֹם
יַעַבְרוּ וְהַמַּעֲשֶׂה בִּנְתִינַת הָאָרֶץ וְכָל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה וכו' אֲבָל כְּשֶׁהַמַּעֲשֶׂה וְהַתְּנַאי בְּגוּף הַמַּתָּנָה
בֵּיאוּר הַמַּתָּנָה אוֹ שִׁיּוּרִין הֵן אֵלּוּ בְּמַה שֶׁנּוֹתֵן נוֹתֵן מַה שֶׁאֵינוֹ נוֹתֵן אֵינוֹ נוֹתֵן כְּגוֹן שֶׁאוֹמֵר
שָׂדֶי נְתוּנָה לְדְּ וכו' אִי נָמֵי תְּהֵא מַתָּנָה כְּשֶׁאָרְצָה וכו' יעו"ש מִינָהּ בְּנִדּוֹן זֶה שֶׁעַכְשָׁיו חָזְרָה
בָּהּ הַמַּתָּנָה בְּטֵילָה וּתְשַׁלֵּם לוֹ דְּמֵי פַּרְנָסָתָהּ וּנְדֶוֶנְיָתָהּ שֶׁעָשָׂה לָהּ בְּנִישׂוּאֶיהָ וְיִתֵּן לָהּ
יְרֻשָּׁתָהּ הַנּוֹגַעַת לָהּ עִמּוֹ: סִימָן ב' חָתָן שֶׁעָבַר עֲבֵירָה וַדַּאי דְּעוֹנְשִׁין אוֹתוֹ הב"ד אע"ג
דְּשִׁבְעַת יְמֵי הַמִּשְׁתֶּה כָּרֻגֶל הֵם אֶצְלוֹ וְאָסוּר בַּעֲשִׂיַּית מְלָאכָה בְּפָרָט יוֹם רִאשׁוֹן דְּכָתַב
הָרֹא"שׁ בפ"ק דִּכְתֻבּוֹת מהרמ"ה שֶׁהוּא דְּאוֹרָיְיתָא כְּדִכְתִיב בְּיוֹם חֻתָּנָתוֹ וכו' הַיְינוּ דַּוְקָא
לְגַבֵּי דִּידֵיהּ וְלֹא לְדִידַן ומה"ט אֵין עוֹנְשִׁין בְּשַׁבָּת כמ"ש מור"ם א"ח סִימָן של"ט מְשׁוּם
דְּהוּא אִיסּוּר כּוֹלֵל לָנוּ וְלוֹ וּמַאי דְּשָׁנִינוּ במ"ק ר"מ אוֹמֵר רוֹאִין אֶת הַנֶּגָעִים בַּתְּחִלָּה
לְהָקֵל אֲבָל לֹא לְהַחְמִיר וַחֲכָמִים אוֹמְרִים לֹא לְהָקֵל וְלֹא לְהַחְמִיר וְהַטַּעַם הוּא שָׁם כְּדֵי
שֶׁלֹּא לְצַעֲרוֹ ה"נ דִּבְמוֹעֵד כֻּוְלָּנוּ חַיָּיבִים לִשְׁמוֹחַ וְאַדְּרַבָּה מִשָּׁם נִרְאֶה כמ"ש דַּהֲרֵי בפ"ג

דִּנְגָעִים אִיתָא חָתָן שֶׁנִּרְאָה בּוֹ נֶגַע נוֹתְנִים לוֹ כָּל שִׁבְעַת יְמֵי הַמִּשְׁתֶּה וְקָאָמַר שָׁם בְּמ"ק מִדְּכְתִיב וּבְיוֹם הֶרָאוֹת בּוֹ בָּשָׂר חַי וכו' יֵשׁ יוֹם שֶׁאַתָּה רוֹאֶה וכו' מוּכָח דְּאִם לָאו דְּגַלִּי קְרָא לָא הֲוָה מַשְׁגִּחִינַן בְּרֶגֶל דִּידֵיהּ וְאע"פִי שֶׁהֶחָתָן נִקְרָא מֶלֶךְ מַאי הָוֵי הֲרֵי מֶלֶךְ דָּן וְדָנִין אוֹתוֹ אֶלָּא דִּבְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל הֶחְמִירוּ כַּנּוֹדָע וְעוֹד דְּמַהֲהִיא דִּנְגָעִים אֵין רְאָיָה דְּהוּא לֹא חָטָא בְּפוֹעֵל אע"ג דִּנְגָעִים בָּאִין עַל עֹונֶשׁ לָשׁוֹן הָרַע ומ"ש כנ"הג ח"מ סִימָן ה' הגב"י אוֹת ב' דְּאֵין מְזַמְּנִין אוֹתוֹ לְדִין שָׁאנֵי מָמוֹנָא מֵאִיסּוּרָא וַאֲפִילּוּ בְּמָמוֹנָא כָּתַב מט"ש שָׁם מֵהָרַב שב"י דְּחָלַק עַל כנ"הג ואע"פי שֶׁהַדָּבָר פָּשׁוּט לֹא הֻזְקַרְכְתִּי לְכְתּוֹב זֶה אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁמִּי שֶׁכְּנֶגְדִּי חָלַק עָלַי: סִימָן ג' כָּתַב הָרַמְבַּ"ם בפ"ג מהל' עֵדוּת דִּין תּוֹרָה שֶׁאֵין מְקַבְּלִין עֵדוּת לֹא בְּדִינֵי מָמוֹנוֹת וְלֹא בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת אֶלָּא מִפִּי הָעֵדִים שנא' עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים מִפִּיהֶם וְלֹא מִפִּי כְתָבָם אֲבָל מד"ס שֶׁחוֹתְכִין עֵדוּת כְּעֵדוּת שֶׁבִּשְׁטָר אע"פי שֶׁאֵין הָעֵדִים קַיָּמִים כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּנָּעוֹל דֶּלֶת בִּפְנֵי לָאוְיָן ע"כ וְשָׁם מָרָן בכ"מ הֵשִׁיב עַל מַה שֶּׁהִקְשָׁה הָרַשְׁבָּ"ץ עַל הָרַמְבַּ"ם דְּהָא כְּתִיב שָׁדוֹת בַּכֶּסֶף יִקְנוּ הָתָם הַיְינוּ דִּבְרֵי קַבָּלָה וְלֹא מד"ת וְהִקְשָׁה עָלָיו הַשָּׁ"ךְ בסי' כ"ח דְּהָא בפ' הַשּׁוֹלֵחַ קָאָמַר עַל הַאי גּוּפֵיהּ דְּהָוֵי מִדְּאוֹרַיְיתָא וְהֵיא רְאִיַּית הָרַמְבַּ"ן שׁוֹרֶשׁ ג' שֶׁהִשִּׂיגוּ לְהָרַמְבַּ"ם וְרָאִיתִי בְּסֵפֶר קִנְאַת סוֹפְרִים דַּף י"ז דְּפָרֵיק לָהּ דַּהֲרֵי קָאָמַר שָׁם בַּשֵּׁ"ס לר"א דְּאָמַר עֵידֵי מְסִירָה כָּרְתִי עֵצָה טוֹבָה בְּעָלְמָא קָאָמַר קְרָא וְהָרַמְבַּ"ם פּוֹסֵק כֵּן כר"א אַף בִּשְׁאָר שְׁטָרוֹת וְאֵיךְ זֶה נֶעֱלַמוּ מֵהַשָּׁ"ךְ וּמִזֶּה הִרְגִּישׁ עַל מָרָן שָׁם בכ"מ דְּהַוְצְרְךְ לְיַדָּחֵק וְלוֹמַר דְּהַךְ קְרָא דִּבְרֵי קַבָּלָה וְלֹא מִן הַתּוֹרָה וּלְדַעְתִּי הַמְּעַט לֹא קָשֶׁה דְּהָעֵצָה טוֹבָה עכ"פ מִקְרָא נפק"ל וכמ"ש הַתּוֹסָ' בְּבָתְרָא דק"ס וְאֵיךְ אוֹמַר הָרַמְבַּ"ם דְּהוּא מד"ס וּכְמוֹ שֶׁכֵּן כָּתַב גַּם בַּפֵּ"א מהל' גֵּירוּשִׁין תַּקָּנַת חֲכָמִים וכו' שֶׁעִיקַּר הַגֵּירוּשִׁין בְּעֵידֵי מְסִירָה וּלְדִבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א בְּשִׁיטָתוֹ לְגִיטִּין מִכֹּחַ מַאי דק"ל מ"ש שָׁם לֹא נִצְרְכָה אֶלָּא לר"א דְּאָמַר עֵידֵי מְסִירָה כָּרְתִי ופירש"י עֵצָה טוֹבָה קמ"ל א"כ אַמַּאי הֻזְצְרְךְ לר"ג שֶׁהָעֵדִים יַחְתְּמוּ בְּגֵט דְּהָא כְּבָר אָתָא יִרְמְיָה וְתִיקֵּן זֶה וְאֵין לוֹמַר דְּלִדְבְרֵי יִרְמְיָה מַאן דְּבָעֵי חָיֵישׁ מַאן דְּבָעֵי לֹא חָיֵישׁ ור"ג תִּיקֵּן בִּכְלָלוּת לַחְתּוֹם מִכֹּחַ זֶה כָּתַב דְּיִרְמְיָה בְּתְרֵי שְׁטָרֵי מִשְׁתַּעֵי אֶלָּא דְּלִדַעַת הַמַּקְשֶׁה דְּמוּקֵי לָהּ כר"מ מַשְׁמַע לֵיהּ דְּתַרְוַיְיהוּ בַּחֲתִימָה וְכִי מוֹקְמִינַן לָהּ כר"א חַד בַּחֲתִימָהַהַיְינוּ וְחָתוּם וְחַד בְּמְסִירָה הַיְינוּ וְהָעֵד עֵדִים וּתְרֵי שְׁטָרֵי הֵם מְקֻשָּׁר וּפָשׁוּט וְהָכִי אָמְרִינַן דק"ס עַל הַאי קְרָא הִנֵּה נִתְבָּרֵר לְךָ דְּבְאוֹתוֹ מַעֲשֶׂה ב' שְׁטָרוֹת הָיוּ דא"ל רַחֲמָנָא לְיִרְמְיָה חָתוּם בְּמְקֻשָּׁר וְהָעֵד עֵדִים בְּפָשׁוּט ולר"מ בַּחֲתִימָה מַמָּשׁ שְׁנֵיהֶם ולר"א חַד בַּחֲתִימָה בְּמְקֻשָּׁר וְחַד בְּמְסִירָה בְּפָשׁוּט ע"כ מֵעַתָּה א"ש דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם דְּפוֹסֵק כר"א דִּבְפָשׁוּט בע"מ בְּלִבַד וְתַקָּנַת חֲכָמִים הִיא בַּחֲתִימָה בְּפָשׁוּט וא"ש מ"ש ב"הע מד"ס וּבְגֵט כ"ת תַּקָּנַת חֲכָמִים וְאֵין כָּאן קו' הָרַשְׁבָּ"ץ וְגַם אֵין אָנוּ צְרִיכִין לְתֵירוּץ מָרָן בכ"מ: סִימָן ד' שְׁטָר הַבָּא לְפָנֵינוּ שֶׁעֵדָיו קְרוֹבִים שֵׁנִי בְּשֵׁנִי שֶׁהוּא פָּסוּל אֲבָל נִמְצָא עֵד אֶחָד מִבַּחוּץ שֶׁאֵינוֹ חָתוּם שֶׁבָּא לְרְאוֹת וְלֹא לְהָעִיד וְאִלּוּ הָיוּ שְׁנַיִם שֶׁבָּאוּ לְרְאוֹת מְקַבְּלִים עֵדוּתָם כמ"ש מָרָן רֵישׁ סי' ל"ו וסי' מ"ה סכ"ג וְכֵיוָן דְּאֵין כָּאן אֶלָּא אֶחָד זֻקְקוּ לִשְׁבוּעָה שֶׁיִּשָּׁבַע הַמַּלְוֶה לְהַכְחִישׁוֹ וּבְלֹא זֶה הָעֵד נָמֵי כָּל שֶׁלֹּא יָדַעְנוּ שֶׁנִּזְדַּמְּנוּ אֵלּוּ שְׁנַיִם בְּיַחַד לַחְתּוֹם זֻקְקוּ לִשְׁבוּעָה כמ"ש הַשָּׁ"ךְ סי' נ"א מִמָּרָן בְּבֶדֶק הַבַּיִת שֶׁשָּׁם הַשָּׁוֶה דַּעַת הָרַמְבַּ"ם לְדַעַת בַּעַל הה"ג דְּאִם לֹא שֶׁיִּשָּׁבוּ יַחַד לַחְתּוֹם זֻקְקוּ לִשְׁבוּעָה וְהַשָּׁ"ךְ שָׁם הִסְכִּים דַּעַת מָרָן בָּזֶה וְאַחַר כָּךְ לֹא עָלָה בְּיָדֵינוּ אֲפִילּוּ זֶה יַעַן כִּי הוּא שְׁטַר מֶכֶר וְהַמּוֹכֵר כְּבָר נלב"ע וְאֵין יָכוֹל לְהָעִיד הָעֵד הַזֶּה אֶלָּא בְּפָנָיו כִּי אֵין מְקַבְּלִין אֶת הָעֵדוּת אֶלָּא בִּפְנֵי בע"ד:

סִימָן ה' מִזֶּה יָמִים רָאִיתִי שֶׁעֲרוּרִיָּה לְאֶחָד מוּ"ץ בק"ק אַחַד שֶׁמְּקַיְּמִים הַשְּׁטָר בִּיחִידִי וְהוּא דַּעַת הת"הד שֶׁכָּתְבוּ מור"ם סי' מ"ו וּמִלְּבַד דְּמָרָן שָׁם בב"י כָּתַב וְאָנוּ לֹא רָאִינוּ וְלֹא שָׁמַעְנוּ מִי שֶׁנָּהַג כֵּן עוֹד בָּהּ כָּתַב כנ"הג מִשָּׁם מָהַרְשָׁ"ל דִּקְרָא עִרְעֵר עַל זֶה וְהַרְבֵּה לְהָשִׁיב ע"ז וְכֵן הָרַדְבָ"ז רְמָזוֹ שָׁם וְהוּא בח"ב סי' שמ"ח כָּתַב דְּנָפֵיק מִינָּהּ חֻרְבָּא לִסְמוֹךְ ע"ז בְּאִיסּוּרִין וְשָׁם הוֹכִיחַ בְּמִישׁוֹר בב"ד דְּרַב אַשִׁי נָמֵי בג' הָיוּ וְכָתְבוּ בש"ות הַגְּאוֹנִי' רְמָזָם המט"ש שָׁם וְז"ל כָּךְ הוּא הַדִּין שֶׁאֲפִילּוּ הָיָה אב"ד אוֹ רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה מְקַיְּמִים הַשְּׁטָר לְבַדּוֹ אֵין שָׁוֶה אוֹתוֹ קִיּוּם כְּלוּם וְאֵין מַגְבִּין בּוֹ שֶׁהֲלָכָה רוֹוַחַת הִיא שֶׁקִּיּוּם שְׁטָרוֹת בג' ע"כ: וַאֲנִי הַצָּעִיר בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת שֶׁהָלַכְתִּי לָא מִבָּעְיָא בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל דִּגְרִירִי בָּתַר מָרָן וְכֵן בְּעָרֵי מַעֲרָב חִיצּוֹן וּפְנִימִי וְכֵן דַּמֶּשֶׁק וְאֶרֶץ צְבִי וּבָבֶל לֹא רָאִיתִי זֶה אֶלָּא גַּם בְּיֶתֶר הַמְּקוֹמוֹת לֹא רָאִיתִי זֶה מַה גַּם מור"ם לֹא כָּתַב זֶה אֶלָּא בְּמָקוֹם שֶׁכְּבָר נָהֲגוּ כֵּן משא"כ בְּמָקוֹם המו"ץ הַנָּ"ל לֹא נָהֲגוּ כֵּן כַּאֲשֶׁר יָדַעְתִּי נֶאֱמָנָה מַהָרַב מ"ץ שֶׁקָּדַם לוֹ וְהַדְּבָרִים מֻוְכָרְחִי' כֵּן דִּבְמָקוֹם הַזֶּה שֶׁרַבָּם הָרַדְבָ"ז ומני"ר לָא נִיחָא לֵיהּ בְּהָכִי וְאֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה כְּבוֹד אֱלֹהִים הַסְתֵּר דָּבָר: וַאֲנִי כְּשֶׁבָּא לִידֵי קִיּוּמוֹ זֶה וְהוּא בְּאֶחָד לֹא רָצִיתִי לְקַבְּלוֹ וְהֶחֱזַרְתִּיו לַתּוֹבֵעַ בְּפַחֵי נֶפֶשׁ וכמ"ש הָרַדְבָ"ז שָׁם.

וְאָנוּ לֹא קִבַּלְנוּ זֶה לֹא מֵהַתּוֹבֵעַ יַעַן שֶׁהוּא מִתּוֹשָׁבֵי הָעִיר הַזֹּאת וְלֹא מֵהַנִּתְבָּע וְאַף הוּא כָּמוֹהוּ וְשָׁלַחְתִּי לְהַמּוֹרֶה הנז' וְלֹא חָשׁ לַהֲשִׁיבֵנִי דָּבָר לָא מִינָּהּ וְלָא מִקַּצָּתָהּ וְכָעֵת רָאִיתִי שֶׁעוֹדֶנּוּ עוֹמֵד בְּדַעְתּוֹ וּבְנַדַּאי אִם יָבוֹאוּ אֶצְלִי לְדִין אֲנִי דּוֹחֶה אוֹתָם וְעַיֵּין בס' נָחְפָּה בְּכֶסֶף ח"ב א"הע סי' כ"ב דְּלָא נִיחָא לֵיהּ בָּזֶה: סִימָן ו' הִנֵּה נָא הוֹאַלְתִּי לְבָאֵר מַה שֶּׁרָאִיתִי בְּכַמָּה שְׁטָרוֹת יְשָׁנִים אֵיזֶה מֵהֶם חוֹתֵם הָעֵד צִוָּה לַחְתּוֹם פב"פ וְתוּ לָא מִידֵּי וְלִפְעָמִים מַזְכִּיר שְׁמוֹ וְשׁוֹרֶשׁ זֶה לָקוּחַ מֵהָרַשְׁבָּ"א וּפָסְקוּ מָרָן סי' מ"ה מָקוֹם שֶׁהַסּוֹפֵר חוֹתֵם בְּעַד הָעֵד וְכוֹתֵב פב"פ חָתַם בְּמִסְירַת קֻלְמוֹס אוֹ שכת' פְּלוֹנִי בֶּן פְּלוֹנִי צִוָּה לַחְתּוֹם אִם קִיְּבְּלוּ בַּעֲלֵי הַדִּין עֵדוּתוֹ עֵדוּת כְּשֵׁרָה הִיא ע"כ וּמִבֹּאָר מִדְּבָרָיו שֶׁקִּיְּבְּלוּ עֲלֵיהֶם וְדַוְקָא הַסּוֹפֵר אוֹ זוּלָתוֹ וְהוּא בְּאֶחָד וכמ"ש הָרַשְׁבָּ"א בח"ד סי' קצ"ט וְהָרַשְׁבָּ"א עַצְמוֹ כָּתְבוּ הָרַשְׁבָּ"ץ ח"א סי' קכ"ח שֶׁכָּתַב שֶׁאֵין עֵדוּת הַחוֹתָם בְּמִצְוַת הָעֵד כְּלוּם וְזֶה לֹא שָׁמַעְתִּי מֵעוֹלָם כְּמוֹתוֹ אֶלָּא לִפְעָמִים בַּהֲתִימַת הֶחָתָן שֶׁהוּא ע"ה וכ"כ הָרַשְׁבָּ"א שָׁם סי' קצ"א וְתוּ דְּנָפֵיק מִינָּהּ חֻרְבָּא אִם הָיָה אוֹתוֹ הֶחָתוּם בְּעַד קָרוֹב לַמַּלְוֶה אוֹ לַלֹּוֶה וכמ"ש הָרַשְׁבָּ"ץ שָׁם וַאֲפִי' שֶׁשָּׁנִים מְעִידִים עַל מַה שֶּׁצִּוָּה לַחְתּוֹם וכמ"ש הָרַדְבָ"ז ח"ב סי' תק"ץ וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּכָתַב הרשב"ש סי' תקס"ה שֶׁשְּׁנֵיהֶן חַיָּיבִים נִידּוּי וְעוֹד נָפֵיק מִינָּהּ רֵיעוּתָא אַחֶרֶת לִפְעָמִים גַּם כְּשֶׁיִּהְיֶה הָעֵד סַגִּי נְהוֹר שֶׁהוּא פָּסוּל לְעֵדוּת גַּם כְּשֶׁמַּעִיד בע"פ עוֹשֶׂה כֵּן לוֹמַר לְאַחֵר שֶׁיַּחְתּוֹם בַּעֲדוֹ וְזֶה לֹא אָמְרָה אָדָם מֵעוֹלָם וְאִם הָעֵד ע"ה שׁוּרַת הַדִּין שֶׁיְּקַבְּלוּ עֵדוּתוֹ בֵּית דִּין שֶׁל שְׁלֹשָׁה וְיַחְתְּמוּ עַל זֶה וְעָשִׂיתִי כֵּן אֵיזֶה פְּעָמִים וַאֲנִי אֶת נַפְשִׁי הִצַּלְתִּי וּבְאִם יַחְתּוֹם בְּעֵד הַלֹּוֶה בְּמָקוֹם שֶׁנֶּהֱגוּ שֶׁהַלֹּוֶה חוֹתֵם עַיֵּין בַּשָּׁ"ך סִי' שָׁם ובש"ות שֶׁצַּיֵּין שָׁם הָרַב.

מט"ש וְעַיֵּין מ"ש עָלָיו הָרַב ער"הש סי' מ"ה אות ג': סִימָן ז' בָּא לְיָדֵינוּ נְפַק בִּשְׁטָר אֶחָד מעוב"י תּוּנַס יע"א וְז"ל אוֹת בְּאוֹת. וְאָנוּ מוֹדִיעִים אָנוּ ח"מ דִּנְפַק שְׁטָרָא דְּנָא לִפְנֵי ב"ד יצ"ו וְנִתְקַיְּמוּ בְּחוֹתְמָיו וְאִשְׁרוּהוּ וְקַיְּמוּהוּ הב"ד יצ"ו וְצִוּוּ לָנוּ הב"ד לַחְתּוֹם בְּחָרִיקַיְּהוּ דמא"ח כִּסְלֵו שְׁנַת תרכ"ב וְקִים עכ"ל.

וַחֲתִימִי עָלֶיהָ תְּלָתָא ב"ד יצ"ו. וְאַחַר הַמָּחָ"ר לֹא יָדַעְתִּי מָה הַלָּשׁוֹן אוֹמֶרֶת וְצִוּוּ לָנוּ אִם הַקִּיּוּם הָיָה בִּפְנֵיהֶם וּבִפְנֵי אוֹתוֹ הב"ד שֶׁנִּתְקַיְּימוּ בִּפְנֵיהֶם שֶׁכָּתְבוּ שֶׁנִּתְקַיְּימוּ בִּפְנֵיהֶם וּכְמוֹ דקי"ל כֵּן בְּהַרְבֵּה עֵדִים שֶׁהֻזְמְנוּ לְהָעִיד שֶׁאִם לֹא הָיוּ מְצוּיִים אוֹתָם הָעֵדִים שֶׁהֻזְמְנוּ יְכוֹלִים אוֹתָם הָעֵדִים שֶׁלֹּא הוּזְמְנוּ לְהָעִיד אֶלָּא שֶׁרָאוּ הָעִנְיָן עכ"ז יְכוֹלִין לְהָעִיד כמ"ש מָרָן בסל"ה א"כ הָיוּ צְרִיכִין לִכְתּוֹב וּבְפָנֵינוּ הָיָה הַקִּיּוּם הנז' וּמַאי וְצִוּוּ עָלֵינוּ דְּקָאָמְרִי דְּמַשְׁמָעוּתוֹ דְּאוֹתוֹ הב"ד שֶׁנִּתְקַיְּימוּ לִפְנֵיהֶם צִוּוּ לְהַשְׁלִשָׁה אֵלּוּ לַחְתּוֹם וַאֲנַן קי"ל גַּבֵּי עֵדִים הַקִּיּוּם דְּעַד מִפִּי עֵד פָּסוּל כמ"ש מהריק"ש בְּהַגָּהוֹתָיו סמ"ו אע"ג דהרי"בש מֵקֵיל מִפִּי כְּתָבָם וּפָסְקוּ מור"ם שָׁם סמ"ו עַד מִפִּי עַד גָּרַע טְפֵי וכמ"ש ער"הש שָׁם ומ"ל עַד מִפִּי עֵד אוֹ שְׁנַיִם מִפִּי שְׁנַיִם וכמ"ש הר' יַד מַלְאָכִי וה"ה ג' מִפִּי ג' וְלֹא יָדַעְתִּי מַה אֵידוֹן בָּהּ וְאֵין זֶה עִנְיָן למ"ש בִּכְתָן' דַּף כ"ב וְאָמַר לָנָא רַבָּנָא אָשֵׁי דְּהָתָם בֵּין לְפִי פֵּירוּשׁ רִאשׁוֹן דְּרַשְׁ"י בֵּין לְפִי פֵּירוּשׁ שֵׁנִי אוֹתָם הַחוֹתְמִים הֵן הֵן הָיוּ בְּעִיקַּר הַקִּיּוּם מַה שֶּׁאֵין כֵּן בנ"ד שֶׁמַּשְׁמָעוּת דִּבְרֵיהֶם שג' אֵלּוּ לֹא הָיוּ בְּקִיּוּם כְּלָל אֶלָּא שֶׁצִּוּוּ לָהֶם הב"ד יצ"ו שֶׁנִּתְקַיְּימוּ לִפְנֵיהֶם לַחְתּוֹם וְזֶה אֵינוֹ עוֹלֶה כְּפִי הַדִּין:סִימָן ח' שׁוֹרֶשׁ עַל הָעֵדִים אִי אַכְּוֻלָּהּ מִילְּתָא מַסְהֲדֵי ש"ע סִימָן מ"ט וקמ"ז ושע"ה וְעַיֵּין בכנ"הג ובמ"ב סִימָן מ"ט ובמט"ש שָׁם וְעַיֵּין מַה שֶּׁרָמַז הָרַב ער"הש סי' מ"ט מֵהָרַשְׁבָּ"ץ והרשב"ש וְעַיֵּין לוֹ בא"ה סי' צ"ו וְעַיֵּין לְהָרַדְבָּ"ז ח"ג סי' רס"ח וּבְשׁוּ"ת כנה"ג ח"ב סי' צ"א וְעַיֵּין בס' בֵּית דִּינוֹ שֶׁל שְׁלֹמֹה מרקס"ו וְאֵילָהּ ובס' זִכָּרוֹן דְּבָרִים דכ"ג וּלְהָרַב חִיָּ"א בבר"י א"ה ס"ג ולמהרי"ע בְּבְנֵי יְהוּדָה ח"מ סי' כ"ג וּלְהָרַב קוֹל אֵלְיָהוּ ח"ב א"ה סי' י"ד וּבְסֵפֶר תְּקֻפּוֹ שֶׁל יוֹסֵף ח"א סי' ג': סִימָן ט' מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה בְּאֶחָד שֶׁמָּכַר שְׂטַר חוֹב לַחֲבֵירוֹ בִּפְנֵי עֵד אֶחָד בִּמְסִירָה בְּלֵבַד בַּלַּיְלָה דְּאָמַר לֵיהּ קָנֵי לָךְ וכו' וְעָשׂוּ זְמַן לְפֵרָעוֹן הַמָּעוֹת וְהָעֵד הַהוּא כְּתַב זְכִירָה בְּעָלְמָא וְכָתַב שְׁמוֹ בר"ת וְנִמְנוּ וְגָמְרוּ עַד לְמָחָר שֶׁיִּזְדַּמֵּן עַד אַחֵר עִם זֶה שֶׁנִּזְדַּמֵּן וַיַּעֲשׂוּ כְּתִקּוּנוֹ וּלְמָחָר חָזַר בּוֹ הַלּוֹקֵחַ בְּאוֹמְרוֹ כֵּיוָן דְּלֹא נָתַן דָּמִים לָאו כְּלוּם הוּא אָכֵן בָּזֶה לֹא צָדַק כמ"ש מָרָן בש"ות אַבְקַת רוֹכֵל סי' קל"א וֶהֱבִיאוֹ המט"ש סס"ז אֲבָל צָרִיךְ שֶׁתְּבוֹא לְיָדוֹ אוֹתָהּ הַכְּתִיבָה וכמ"ש מָרָן שָׁם בְּשֵׁם יֵשׁ שֶׁאוֹמֵר וְהַשָּׁ"ךְ אע"ג דִּכְתַב דְּלֹא מָצָא שׁוֹרֶשׁ לָזֶה כָּתַב דְּמִילֵּי דִּסְבָרָא נִינְהוּ וְהָרַב ער"הש שָׁם כָּתַב שֶׁכֵּן מָצָא לְרַבֵּינוּ תָּאֵיר וְהַתֻּמִּים כָּתַב שכ"כ בַּעַל הַתְּרוּמוֹת וְהָרַב חֶשֶׁק שְׁלֹמֹה .

כָּתַב שֶׁכֵּן מָצָא לְהָרַשְׁבָּ"א עוֹד רֵיעוּתָא אַחֶרֶת שֶׁרְשִׁימָה זוֹ שֶׁכָּתַב הָעֵד הָרִאשׁוֹן אֵינָהּ אֶלָּא זְכִירָה בְּעָלְמָא כֵּיוָן דְּאֵין שָׁם כָּתוּב הֵעַדְנוּ פב"פ וכמ"ש הָרֹא"שׁ בִּתְשׁוּבָה וּפָסְקָה מָרָן סס"א סיו"ד וְכָתַב הַשָּׁ"ךְ דְּלָא הָוְיָא אֲפִילּוּ כְּעֵדוּת שבע"פ כֵּיוָן דְּאֵינוֹ בְּצִוּוּי הַלָּוֶה דקי"ל מִפִּיהֶם וְלֹא מִפִּי כְּתָבָם מִיהוּ בָּזֶה צ"ל דְּהַשָּׁ"ךְ לְדִידַן קָאָמַר דקי"ל כְּרַשְׁ"י וְסִיעָתוֹ אֲבָל לְהָרֹא"שׁ גּוּפֵיהּ בַּעַל תְּשׁוּבָה אֵיהוּ סָבַר בְּעָלְמָא כר"ת דְּחָלַק עַל זְקֵנוֹ בָּזֶה כַּמְבוֹאָר בִּפְסָקָיו בְּפֶרֶק ד"א וכמ"ש עִנְיָן זֶה בְּאוֹרֶךְ בְּסוֹף א"ה מַה גַּם שֶׁזְּכִירָה זוֹ בע"א וְאַף דְּהַשָּׁ"ךְ כָּתַב בסי' ס"א דְּאִם הוֹדָה לֹא שַׁיָּיךְ טַעֲנַת הַשְׁטָאָה אוֹ הַשְׁבָּעָה דְּהוֹדָאַת בע"ד כְּמֵאָה עֵדִים דָּמֵי הַיְינוֹאָם נַעֲשָׂה הַדָּבָר כְּתִקּוּנוֹ וְכָל שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה הַדָּבָר כְּתִקּוּנוֹ מַאי אַהֲנֵי הוֹדָאַת בַּעַל דִּין וְכֹל שֶׁלֹּא קָנָה הַלּוֹקֵחַ בְּדִינוֹ בַּחֲזָרַת הַמּוֹכֵר שֶׁקִּיבֵּל דָּמִים אֵין כָּאן אפי' מִי שֶׁפָּרַע כמ"ש מור"ם סי' ס"ו כ"ש הָכָא דְּדָמִים לֵיכָּא וְהַכְּתִיבָ' הַזֹּאת אֵינָהּ כְּלוּם וְתוּ דְּצָרִיךְ לִכְתּוֹב שֶׁקָּנָה בְּאוֹתָ' כְּתִיבָה שְׁטָר זֶה וְכָל שֶׁעְבּוּדוֹ וְהַיְינוּ שֶׁיְּפָרְשׁוּ כֵּן שֶׁכָּךְ אָמַר לָהֶם וכמ"ש הסמ"ע שָׁם וְלָכֵן אֲפִילּוּ דְּלָא אִיבְּרוֹ סָהֲדֵי אֶלָּא לְסָהֲדֵי מִיהוּ צָרִיךְ כָּל דָּבָר

וְדָבָר לְפִי קִנְיָנוֹ כמ"ש מור"ם סי' קס"ט וְתוּ מַמַּה שֶׁהִנִּיחוֹ הַדָּבָר לְמָחָר וְאָמְרוּ שֶׁיִּזְדַּמְּנוּ לְמָחָר שְׁנֵיהֶם גַּם הָעֵד רִאשׁוֹן שֶׁהָיָה כְּבָר הֲרֵי דְּלֹא סָמְכוּ עַל אוֹתָהּ מְסִירָה כְּלוּם עַד לְמָחָר וּבְיוֹם מָחָרָתוֹ בַּבֹּקֶר כְּבָר חָזַר בּוֹ אֶלָּא שֶׁנִּתְעַכֵּב הָעִנְיָן עַד שֶׁבָּאוּ לַדִּין וְהָכִי מוּכָח מֵחָתִימַת הָעֵד דְּלֹא סָמְכוּ עַל אוֹתָהּ זְכִירָה שֶׁחָתַם שְׁמוֹ בר"ת וּלְעִנְיַן מִי שֶׁפָּרַע עַיֵּין בכנה"ג סי' ס"ו הגב"י אות ל"א וְכֵן בסי' כ"ד: סִימָן יו"ד יִשְׂרָאֵל אֶחָד שֶׁקָּנָה גַּאֲבִי'לָא מֵהַמַּלְכוּת יר"ה וְהַמִּנְהָג לִיקַּח עֶרֶב ע"ז וְלֹא מָצָא אֶלָּא נָכְרִי אֶחָד אַף הַנָּכְרִי רָצָה לִכְתּוֹב עָלָיו עַל קַרְקָעוֹתָיו עַל הַהֶפְסֵד שֶׁיִּתְהַוֶּה שֶׁיִּהְיוּ קַרְקָעוֹתָיו מְמֻשְׁכָּנִים בְּיָדוֹ וּבְסִילּוּק כְּתֻבַּת אִשְׁתּוֹ מֵהֶם.

הִנֵּה אַעִיקָּרָא חִיּוּב זֶה דְּאֵינוֹ יָדוּעַ עַתָּה כַּמָּה אֵין בָּהּ מוֹעִיל גַּם בְּקִנְיָן כמ"ש מהרשד"ם בח"מ סי' פ"ח גַּבֵּי עֶרֶב הוּבָא בהכנ"הג סי' קכ"ט הגה"ט אות י"ב כ"ש גַּבֵּי נָכְרִי דְּלֹא שַׁיָּךְ בֵּיהּ קִנְיָן וְכֵן דְּהָוֵי דשב"ל בְּשָׁגַם בְּחִיּוּב בְּקִנְיָן בדשב"ל מְהַנֵּי כמ"ש מָרָן ס"ס מ"מ בְּנָכְרִי לֵיתָא לְזֶה לָאו אֲנַן לְדִידְהוּ וְלָאו אִינְהוּ לְרִידָן דְּקִנְיָן מִתּוֹרַת שְׁלִיחוּת הוּא וְעַיֵּין לְמָרָן סי' קכ"ג בְּהַרְשָׁאָה לְנָכְרִי וּבְהָרַב כס"א שָׁם וּלְהָרַב זכ"ל ח"ב דַּף שנ"ד ממהר"ח מוֹדְעִי זַ"ל שֶׁיְּכִתּוֹב בִּלְשׁוֹן הוֹדָאָה שֶׁמּוֹדֶה הַיִּשְׂרָאֵל וכו' וּבָזֶה אֵין הַקִּנְיָן הֶכְרֵחִי וכו' יעו"ש א"נ שֶׁיִּתְחַיֵּיב הַיִּשְׂרָאֵל בִּשְׁבוּעָה אָכֵן לְעִנְיַן סִילּוּק שִׁעְבּוּד כְּתֻבַּת אִשְׁתּוֹ יֵשׁ לָדוּן בָּזֶה כֵּיוָן דְּאֵין הַסִּילּוּק מוֹעִיל אֶלָּא בְּקִנְיָן כנז' בְּמָרָן רֵישׁ סִימָן ל"ז וְהַנָּכְרִי לֵיתֵיהּ בְּהָכִי כַּנַ"ל וְאִם תִּסְלֹק בִּשְׁטָר בִּפְנֵי עַצְמוֹ לְבַעֲלָה תַּלְיָא בִּפְלוּגְתָּא וכמ"ש הָרַב ער"הש א"ה סי' ץ' אוֹת מ"ט לָכֵן הַנָּכוֹן אַחַר שֶׁיְּכִתּוֹב דָּבָר קָצוּב יִהְיֶה בְּשֵׁם שְׁנֵיהֶם יַחַד הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה שֶׁהֵם חַיָּיבִים כָּךְ וְכָךְ לָנָכְרִי פב"פ בִּלְשׁוֹן הוֹדָאָה וְאִם לֹא פָּרְעוּ לוֹ לִזְמַן פְּלוֹנִי מ"ומ מִשְׁכְּנוֹ קַרְקָעָם בְּיָדוֹ מַשְׁכַּנְתָּא כְּדַחֲזִי ובכ"הג חַיֶּיבֶת הָאִשָּׁה לִפְרוֹעַ הַחֵצִי כמ"ש מָרָן ח"מ סי' ע"ז ומור"ם א"ה סי' ץ' וְאָז הַנָּכְרִי רָצָה מִזֶּה גּוֹבֶה רמ"ג וְאָז יֹאמַר הַנָּכְרִי שֶׁהוּא רוֹצֶה לִגְבּוֹת מֵהָאִשָּׁה דַּוְקָא וְחוּץ מִזֶּה דְּאִם הָאִשָּׁה עֶרְבָנִית בְּעַד בַּעְלָהּ בִּשְׁעַת מַתַּן מָעוֹת לֹא בָּעֲיָא קִנְיָן וְעַיֵּין כַּיּוֹצֵא בָּזֶה לְהָרַשְׁבָּ"ץ ח"ג סִימָן קס"ב ולמהרמ"א סִימָן צ"ח וּמִמֵּילָא נִסְתַּלֵּק שִׁעְבּוּד כְּתֻבָּתָהּ אִם אֵין לְבַעֲלָהּ נְכָסִים אֲחֵרִים אֲבָל אִם קִבְּלָה עָלֶיהָ אַחְרָיוּת שֶׁאִם יָבוֹא ב"ח לְטָרוֹף הֵיא תְּשַׁלֵּם לוֹ מִמֵּילָא נִסְתַּלֵּק שִׁעְבּוּד כְּתֻבָּתָהּ וְכַנּוּז' בְּאֶבֶן הָעֵזֶר סי' ץ' וְשַׁ"ס עָרוּךְ הוּא בְּגִיטִּין דַּף נ"ח וּבְנִדּוֹן דִּידַן אֵינוֹ מוֹעִיל זֶה כֵּיוָן דְּהַנָּכְרִי לֵיתֵיהּ בְּקִנְיָן וְקַבָּלַת אַחְרָיוּת הנז' הוּא בְּקִנְיָן דַּוְוקָא כְּמוֹ שֶׁהוֹכִיחַ הרשב"ש סי' רצ"ה מִגּוּף הַסֵּוּגְיָא וֶהֱבִיאוֹ הָרַב יַד אַהֲרֹן אב"העז סִימָן ץ' וּמַה שֶּׁנִּרְשַׁם שָׁם סִימָן תקכ"ג ט"ס הוּא וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה כָּתַב הָרַמְבַּ"ם פ' כ"ה מֵהִלְכוֹת מַלְוֶה וְלוֶה וֶהֱבִיאוֹ הַטּוּר ח"מ סי' קל"א וּמָרָן שָׁם בְּשֵׁם יֵשׁ שֶׁכָּתְבוּ שֶׁאִם רָאוּבֵן מָכַר שָׂדֶה לְשִׁמְעוֹן וּבָא לֵוִי וְקִבֵּל אַחְרָיוּת עָלָיו לֹא נִשְׁתַּעְבֵּד לֵוִי וְאִם קָנוּ מִיָּדוֹ שֶׁהוּא עָרֵב לְשַׁלֵּם דְּמֵי מֶכֶר זֶה בְּכָל עֵת שֶׁיִּתְבָּעֲנוּ שִׁמְעוֹן הֲרֵי זֶה חַיָּיב ע"כ וּדְלֹא כְּמוֹ שֶׁהֵבִין בְּסֵפֶר בְּרִית אָבוֹת הנד"מ דַּף קי"ז דְּהַהִיא דְּקַבָּלָה הָאִשָּׁה אַחְרָיוּת הַנַּ"ל בְּלֹא קִנְיָן אַיְירִי וּמִזֶּה יָצָא לוֹ לְהַקְשׁוֹת מֵהָתָם שֶׁהוּא שַׁ"ס עָרוּךְ לְדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם הַנַּ"ל שֶׁהֵבִיאָם מָרָן בח"מ הַנַּ"ל בְּשֵׁם יֵשׁ שֶׁכָּתְבוּ דְּהֵם דְּבָרִים סוֹתְרִים וּלְדַעְתִּי הַמְּעַט אֵינוֹ כֵּן וכמ"ש.

מִיהוּ גַּם לְדַעַת הָרַאֲבָ"ד שָׁם בהל' מַלְוֶה וְלוֶה שֶׁנִּתְחַלֵּק עַל דִּבְרֵי הרמ"בם וְדַעְתּוֹ שֶׁקִּבָּלַת הָאַחְרָיוּת מוֹעִיל בִּשְׁעַת מַתַּן מָעוֹת אַף בְּלֹא קִנְיָן מִמַּאי דקי"ל עָרֵב בִּשְׁעַת מַתַּן מָעוֹת לֹא בָּעֵי קִנְיָן הַבָּא גַּבֵּי אִשָּׁה שָׁאנֵי כֵּיוָן דְּיֵשׁ טַעַם שֶׁל נַחַת רוּחַ עָשִׂיתִי לְבַעְלִי דְּהָא מִגּוּף הַסֵּוּגְיָא הו"ל דְּגִיטִּין מוּכָח דְּגַם בִּשְׁעַת מַתַּן מָעוֹת בָּעֲיָא קִנְיָן דִּסְתָמָא קָאָמַר וְכֵן אִם אַחֵר

שֶׁנִּתְחַיֵּיב בַּעֲלָה לְנָכְרִי הֵיא נִתְחַיְּבָה לְנָכְרִי בִּשְׁטָר בִּפְנֵי עַצְמוֹ שֶׁאִם לֹא פָּרַע בַּעֲלָהּ הֵיא תִּפָּרַע לוֹ שֶׁהֵיא חַיֶּבֶת כמ"ש הָרַדְבָּ"ז ח"ב סי' תנ"א הָכָא בנ"ד אֵינוֹ מוֹעִיל דְּשָׁם אַיְירֵי בִּשְׁטָר וְקִנְיָן כַּמְבוֹאָר בְּהָרַדְבָּ"ז שָׁם ובנ"ד בְּנָכְרִי לֵיתֵהּ לְהַאי וכמ"ש לְעֵיל.

עוֹד יֵשׁ דֶּרֶךְ אַחֶרֶת אִם יֵשׁ לְנָכְרִי יִשְׂרָאֵל חֲבֵירוֹ שֶׁמַּאֲמִין בּוֹ יִכְתּוֹב שְׁטָר כְּדַחֲזֵי עַל הַבַּעַל בְּסִילּוּק שִׁעְבּוּד כְּתֻבַּת אִשְׁתּוֹ בקג"וש מְיָדָּהּ תְּחִילָּהוְאַחַ"כ מִיַּד בַּעֲלָהּ עַל שֵׁם יִשְׂרָאֵל זֶה וְאַחַ"כ יִשְׂרָאֵל זֶה יִתְּנֶנּוּ לְנָכְרִי הַזֶּה בִּכְתִיבָ' וּמְסִירָה וְזֶה שַׁיָּיךְ בְּנָכְרִי כמ"ש מָרָן סי' ס"ו סכ"ה וּשְׁטַר מַשְׁכַּנְתָּא נָמֵי שַׁיָּיךְ בּוֹ כִּתִיבָה וּמְסִירָה כְּמוֹ שֶׁמְּבוֹאָר שָׁם.

וּשְׁטַר מַשְׁכַּנְתָּא יֵשׁ בּוֹ תּוֹעֶלֶת אַחֶרֶת שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְמוֹחֲלוֹ לַלּוֶֹה כמ"ש בְּסוֹף ש"ות הָרֹא"ש הַנִּקְרָאִים חֲזֵה הַתְּנוּפָה אֲשֶׁר בְּסוֹף סֵפֶר חַיִּים שָׁאַל ח"ב: סִימָן י"א שְׁטַר מַשְׁכַּנְתָּא הַבָּא לְיָדֵינוּ כָּתוּב בִּסְתָמוֹת וְסָתַם מַשְׁכַּנְתָּא שַׁתָּא וְעַכְשָׁיו עָבְרוּ ב' שָׁנִים וְהַמַּלְוֶה תּוֹבֵעַ מְעוֹתָיו וְהַלּוֶה בַּעַל הַקַּרְקַע אוֹמֵר עֲדַיִן יֵשׁ לוֹ לָדוּר עִמּוֹ שָׁנָה אַחֶרֶת כִּי כֵן עָשׂוּ בֵּינֵיהֶם וְהֵבִיא ע"א מֵעֵידֵי הַשְׁטָר וְהֵעִיד כִּדְבָרָיו וְהַשֵּׁנִי אָמַר אֵינִי יוֹדֵעַ.

הִנֵּה יָדוּעַ דְּמַשְׁכַּנְתּוֹת דִּידַן בְּנִכּוּי הָווּ כִּשְׁכִירוּת וכמ"ש כנ"הג מ"ב סי' ק"מ אוֹת ה' וכ"כ הָרַב מִשְׁחָא דְּרִבּוּתָא ח"א מָחָ"מ ד"י וְיִשָּׁבַע הַלּוֶה שֶׁהוּא מֵאַרְיֵה דְּאַרְעָא אַף בנ"ד לֵיתָא דְּגַם הַמַּלְוֶה מֻחְזָק בְּמָעוֹנוֹ וכמ"ש כנ"הג בְּתִשּׁוּ' ח"ב סִימָן ד"ן דְּאֵין חֶזְקַת קַרְקַע מוֹעֶלֶת לְהוֹצִיא מָמוֹן מֵהַשּׁוֹכֵר ובנ"ד יִשָּׁבַע הַשּׁוֹכֵר דְּאֵין כָּאן אֶלָּא ב"ש וְהָוְיָא שְׁבוּעָה דְּאוֹרָיְיתָא לְהַכְחִישׁ לְהָעֵד שֶׁאָמַר ג"ש וְלָא מִבָּעְיָא לְפַשֵּׁט דִּבְרֵי הַטּוּר סי' מ"ו וּמָרָן שָׁם וסספ"ב דַּאֲפִילּוּ שֶׁהִכְחִישׁ ע"א לַחֲבֵירוֹ זֶה הָאוֹמֵר תְּנֵאי נֶאֱמָן וְיִשָּׁבַע הַנִּתְבָּע הֵיסֵּת וְיִפָּטֵר וְדַוְקָא הָתָם מִשּׁוּם שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ שֶׁלֹּא קַיְּים הַתְּנֵאי וכמ"ש הַשָּׁ"ך שָׁם סי' מ"ו לָכֵן יִשָּׁבַע הַנִּתְבָּע משא"כ אִם יוֹדֵעַ שֶׁלֹּא נִתְקַיְּים הו"ל ע"א הַמְסַיְּעוֹ וְגַם שְׁבוּעָה אֵין כָּאן וְכָל זֶה מִשּׁוּם דְּהַנִּתְבָּע שֵׁם מֻחְזָק בְּמָמוֹנוֹ לָכֵן אוֹ יִשָּׁבַע הֵיסֵּת כְּשֶׁהָעֵד אֵינוֹ יוֹדֵעַ שֶׁנִּתְקַיְּים הַתְּנֵאי אוֹ יְפָטֵר כְּשֶׁבָּרוּר לוֹ שֶׁלֹּא נִתְקַיְּים הַתְּנֵאי אֲבָל בנ"ד בְּהֶפֶךְ הַמַּלְוֶה הַזֶּה מֻחְזָק בְּמָמוֹנוֹ שֶׁאֵין מוֹצִיאִין מִמֶּנּוּ שְׁכִירוּת עוֹד שֶׁהוּא הַנִּכּוּי צָרִיךְ לִישָּׁבַע לְהַכְחִישׁ לְהָעֵד שֶׁמֵּעִיד כְּדִבְרֵי הַלּוֶה בְּשֶׁגַּם הָאַחֵר מַכְחִישׁוֹ אֶלָּא גַּם לְדַעַת הָרַמְבַּ"ן וְהָרִיטְבָ"א שֶׁהֵבִיא כנ"הג סי' מ"ו הג"הט אוֹת ע"א מִמָּרָן בְּבֶדֶק הַבַּיִת דְּלָא אַיְירִינַן בְּזֶה אוֹמֵר תְּנֵאי וְזֶה מַכְחִישׁוֹ דְּאִין כָּאן תְּנֵאי דהו"ל עֵדוּת מֻכְחֶשֶׁת וְאֵין כָּאן שׁוּם עֵדוּת דְּאַיְירִינַן כְּשֶׁזֶּה אוֹמֵר הָיָה תְּנֵאי וְזֶה אוֹמֵר לֹא שָׁמַעְתִּי דְּאֵין כָּאן הַכְחָשָׁה ובנ"ד הָכִי הוּא דְּאָמַר אֵינִי יוֹדֵעַ וְצָרִיךְ לִישָּׁבַע שְׁבוּעָה דְּאוֹרָיְיתָא לְהַכְחִישׁ לְהָעֵד הָאוֹמֵר שֶׁיֵּשׁ תְּנֵאי שֶׁל ג"ש.

וְדֵומְיָא לָזֶה כָּתַב מָרָן בְּסִימָן צ"ה בְּבַעַל הַקַּרְקַע תּוֹבֵעַ שְׁכִירוּת ב' חֲדָשִׁים וְהַלָּה אוֹמֵר אֵינִי חַיָּיב לְךָ אֶלָּא חֹדֶשׁ אֶחָד הֲרֵי. זֶה מוֹדֶה מִקְצָת שֶׁאֵין זֶה עַל הַקַּרְקַע אֶלָּא עַל שְׁכִירוּתוֹ וְיִשָּׁבַע שְׁבוּעָה דְּאוֹרָיְיתָא וּמְשַׁלֵּם שְׁכִירוּת חֹדֶשׁ אֶחָד ה"נ יִשָּׁבַע לְהַכְחִישׁ הָעֵד וְיִפָּטֵר מִנִּכּוּי שָׁנָה שְׁלִישִׁית: סִימָן י"ב מַעֲשֶׂה שֶׁבָּא לְיָדֵינוּ בְּקַרְקַע הַיָּדוּעַ לְרַאוּבֵן וְהוּא בִּמְדִינַת הַיָּם וָדָר בּוֹ שִׁמְעוֹן יוֹתֵר מִשְּׁנֵי חֲזָקָה וְנִפְטַר לְבֵית עוֹלָמוֹ ואח"ך בָּא רְאוּבֵן ממד"ה וְאָמַר לַיּוֹרֵשׁ כִּי קַרְקָעוֹ זֶה שָׁכוֹר בִּשְׁכִירוּת בְּיַד אָבִיו וְהַיּוֹרֵשׁ טָעַן שֶׁאָמַר לוֹ אָבִיו שֶׁהוּא מִמֶּנִּי שֶׁכֵּן בְּיָדוֹ בְּסַהּ כָּךְ וְכָךְ וְאֵין כָּאן בְּיָדוֹ לֹא שְׁטָר וְלֹא עֵדִים וְאֵין מִי שֶׁיּוֹדֵעַ זֶה שֶׁבְּתוֹרַת מַשְׁכַּנְתָּא בָּאָה לוֹ וַאֲפִילּוּ קָלָא לֵיכָּא.

הֵן אֱמֶת בְּעָלְמָא טַעֲנַת הַיּוֹרֵשׁ שֶׁכֵּן אָמַר לוֹ אָבִיו הָוְיָא טַעֲנַת סָפֵק אֲלִיבָּא דְּהָרַמְבַּ"ם וְהָכִי פְּסַק מָרָן סִי' ע"ה סכ"א ואע"ג דְּהָתָם בְּבָא לִיטּוֹל הֵימֶנּוּ שֶׁאָמַר לוֹ אָבִיו ה"נ הָכָא בָּא לִיטּוֹל סַהּ הַמַּשְׁכַּנְתָּא שֶׁאָמַר לוֹ אָבִיו אֲבָל הָכָא בְּקַרְקַע שֶׁדַּר בּוֹ אָבִיו שְׁנֵי חֲזָקָה עִנְיָן אַחֵר הוּא וְדַל מֵהָכָא דִּיבּוּר הַבֵּן שֶׁכֵּן אָמַר לוֹ אָבִיו אֲנַן טָעֲנִינַן לְיוֹרֵשׁ דְּאִם הָיָה אָבִיו קַיָּים כֵּיוָן דְּאֵין כָּאן אֲפִילּוּ קוֹל שֶׁיָּרַד בְּתוֹרַת מַשְׁכַּנְתָּא יָכוֹל לוֹמַר מְמַוֶּשְׁכֶּנֶת בְּיָדִי מִגּוֹ דְּיָכוֹל לוֹמַר לְקוּחָה הִיא בְּיָדִי כמ"ש מָרָן בסי' קמ"ט וסי' ק"נ וְכֵן אִם הַבַּעַל הַקַּרְקַע אוֹמֵר בַּחֲמִשִּׁים וְהַמַּלְוֶה אוֹמֵר בְּמֵאָה כנז' בסי' ע"ב סמ"ב ואע"ג דְּמָרָן שָׁם סְתָם בְּהֶכְרֵחַ דְּאַיְירֵי דַּאֲפִילּוּ קוֹל לֵיכָּא דְּמִידֵּי הוּא טַעֲמָא אֶלָּא דְּנֶאֱמָנוּתוֹ מִשּׁוּם מִגּוֹ דִּלְקוּחָה הִיא בְּיָדוֹ וְכָל דְּאִיכָּא קוֹל אֵינוֹ נֶאֱמָן בְּזֶה וְכֵן כְּשֶׁזֶּה אוֹמֵר שְׁאוּלָה וּבַעַל הַקַּרְקַע אוֹמֵר שְׁכוּרָה וכמ"ש הָרַשְׁבָּ"א בַּתְּשׁוּ' שֶׁהֵבִיא הב"י סי' שי"ב וְהַיְינוּ בְּנִדְאֵי שֶׁאֵינוֹ יָדוּעַ דְּמֵעִיקָּרָא יָרַד לָהּ בְּתוֹרַת שְׁכִירוּת וכמ"ש הכנ"הג שָׁם כ"ש זֶה שֶׁבָּא מֵחֲמַת יְרֻשָּׁה שֶׁאֵין צָרִיךְ שׁוּם טַעֲנָה שֶׁמְּכָרָהּ אוֹ נְתָנָהּ לְאָבִיו כֵּיוָן שֶׁיָּדוּעַ שֶׁאָבִיו הֶחֱזִיק בָּהּ שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְעַיֵּין בכנ"הג שָׁם הג"הט אוֹת מ"א וְעַיֵּין שֶׁרָמַז המט"ש כ"ש הָכָא שֶׁאָמַר שֶׁכָּךְ אָמַר לוֹ אָבִיו וְכָל דְּאֵין כָּאן כִּי אִם שְׁבוּעָה הַיּוֹרֵשׁ פָּטוּר מִמֶּנָּה כַּיָּדוּעַ מִיהוּ אִם הַקַּרְקַע אֵינוֹ שָׁוֶה כָּל כָּךְ כְּמוֹ סַהּ שֶׁאָמַר לוֹ אָבִיו אֵין מְחַיְּבִין לְרַאוּבֵן זֶה לְשַׁלֵּם וכמ"ש מָרָן בסי' ע"ב בְּמַשְׁכּוֹן מְטַלְטֵל שֶׁתַּחַת יַד הַיּוֹרְשִׁין: סִימָן י"ג כָּתַב מהרימ"ט בש"ות י"ד סי' כ"א וֶהֱבִיאוֹ כנ"הג י"ד סי' רל"ט הג"הט אוֹת פ"א ובח"מ סִימָן ס"ו הג"הט אוֹת כ"ח דְּבִשְׁטַר עִיסְקָא פַּלְגָא דְּמִלְוָה הוּא שֶׁנִּקְנָה בִּכְתִיבָה וּמְסִירָה אֲבָל חֵלֶק הַפִּקָּדוֹן דְּאֵין בּוֹ שִׁעְבּוּד קַרְקָעוֹת לָא מְהַנֵּי בֵּיהּ כְּתִיבָה וּמְסִירָה אֶלָּא אַגַּב קַרְקַע וּפָסְקוּ הָרַב מש"ץ ח"א סי' ל"ה ומהרי"ע בִּבְנֵי יְהוּדָה סי' נ"ג כָּתַב כֵּן מִשְׁמוֹ וְחֵלֶק דְּפִקָּדוֹן נָקְנָה אַגַּב קַרְקַע כִּשְׁאָר מִטַּלְטְלִין וְאֵין צָרִיךְ לֹא כְּתִיבָה וְלֹא וכו' ע"כ הוּא מְגֻמְגָּם דְּמַשְׁמַע דכ"ש דְּמְהַנֵּי כ"ומ אֶלָּא דְּאֵין צָרִיךְ וְאֵין כֵּן הָאֱמֶת: אִיבְּרָא דְּעַל דִּבְרֵי מהרימ"ט יָצְאוּ עוֹרְרִין דְּהָרַב ער"הש סי' ס"ו אוֹת.

י"ט כָּתַב דְּלָא גָּרַע מכ"י שֶׁיָּכוֹל לוֹמַר פָּרַעְתִּי ועכ"ז נִקְנֶה בכ"ומ כמ"ש הָרַשְׁבָּ"א ח"א וּבְמֵיוָחָסוֹת יעו"ש וְהָאֲרִיךְ לְהוֹכִיחַ כֵּן וּמִצּ שכ"כ הָרַדְבָּ"ז ח"ב סי' צ"א וְכֵן הָרַב פְּאַת יָם דקל"ז מָצָא כֵּן בְּהָרַשְׁבָּ"א ח"ב וְהוּא בסי' של"ד וּדְלָא כמ"ש שָׁם סי' שכ"ט וְכֵן מְבֹאָר לוֹ שָׁם סי' ט"ל ומהר"ח מוֹדְעִי זַ"ל הוּבְאוּ דְּבָרָיו בס' בֵּית יִצְחָק ד"ק הֵבִיאוּ ס' מִנְחַת זִכָּרוֹן דנ"א הִפְלִיא עֵצָה הַגְּדִיל תּוּשִׁיָּה שֶׁהֵבִיא ד' תְּשׁוּבוֹת לְהָרַשְׁבָּ"א שכ"כ וּמִזֶּה יָצָא לְהַקְשׁוֹת לכנ"הג תַּלְמִידוֹ שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי רַבּוֹ בְּסָתָם וְלֹא נִרְגַּשׁ מִתּוֹרָתָן שֶׁל רִאשׁוֹנִים וְכֵן מס' פְּרִי הָאָרֶץ ח"א מָחָ"מ סי' ד' וכ"כ הָרַב ב"ד סי' קכ"ב הֶבִיאוֹ בס' מט"ש סי' ס"ו הג"הט אוֹת ל"ח וּבְסִי' רי"א הג"הט אוֹת ל"ח וכ"כ מהרי"ע בְּבֵית יְהוּדָה סִימָן מ"ט בְּפִישׁוּט הֵבִיאוּ שָׁם מט"ש בסי' ס"ו וּמַה שֶּׁהִקְשָׁה עֲלֵיהֶם מהרימ"ט יוֹתֵר הָיָה לוֹ לְתָמּוֹהַּ עַל מהרי"ע מִדִּבְרֵי עַצְמוֹ בִּבְנֵי יְהוּדָה סי' נ"א דִּנְקֵט וַאֲזַל כמהרימ"ט אֶלָּא שֶׁדְּבָרָיו מְגֻמְגָּמִים כמ"ש לְעֵיל וְתוּ יֵשׁ לְהַרְגִּישׁ עַל המט"ש שֶׁהִקְשָׁה עֲלֵיהֶם מִדִּבְרֵי מהרימ"ט יוֹתֵר יֵשׁ לְהַרְגִּישׁ עָלָיו שֶׁלֹּא זָכַר שֹׁר מֵהַחוֹלְקִים עַל מהרימ"טזוּלַת מֵהָרַדְבָּ"ז וְכֵן ממהרא"ש שֶׁהֵבִיאוּ הָרַב אָבִיו הגב"י אוֹת ל"ג וּכְדִבְרֵי רַבְּנָותָא הַחוֹלְקִים עַל מהרימ"ט כ"כ בס' טַל אוֹרוֹת דקי"ד ע"א שֶׁמִּזֶּה הִקְשָׁה עַל הָרַב מש"ץ שָׁם דְּפָסִיק וְתָנֵי כמהרימ"ט וּמַהַתֵּימָה עַל הָרַב פ"הא סוֹף ח"ד וּבְנוֹ בְּסֵפֶר בִּרְכוֹת הַמַּיִם דר"ז דְּנָקֵט וְאָזְלִי לְדִבְרֵי מהרימ"ט הנז' בְּפָשׁוּט וְכֵן הָרַב לח"ש דמ"ח ע"ב וּבְיוֹתֵר יֵשׁ לְהַרְגִּישׁ עַל הָרַב חִיָּ"א

דְּכֹל רז לָא אָנִיס לֵיהּ בח"ש בסי' ע"ד אוֹת כ"א מִסְתַּפֵּק לְמוֹכֶרֶת כְּתֻבָּתָהּ אִי דָּמֵי לְהָא דְּמוֹכֵר שְׂטַר עִסְקָא יעו"ש בְּשֶׁגַּם פָּשׁוּט שֶׁלְּדַעַת מהרימ"ט מִסְתַּפֵּק אע"פ שֶׁלֹּא פֵּירֵשׁ מ"מ הו"ל לְרַמּוֹז מֵהַכַּת הַחוֹלְקִים רַבָּנָן בָּתְרָאֵי מַה גַּם הָרַשְׁבָּ"א שֶׁהוּא מַכַּת הָרִאשׁוֹנִים וּבִפְרָט הָרַב מִשְׁכְּנוֹת הָרוֹעִים שֶׁהוּא אַחֲרוֹן אַחֲרוֹן שָׁם דשמ"ב ע"ד הֵבִיא דִּבְרֵי מהרימ"ט הנז' בְּפָשׁוּט וְהוּא פֶּלֶא אֵיךְ לֹא זָכָר שֹׁר לְפָחוֹת מִדִּבְרֵי הָאַחֲרוֹנִים וְעַיֵּין לְהר' דב"ש סי' ל"ב מַה שֶׁפִּלְפֵּל בְּעִסְקָא בְּאַגַּב וְאֶת דִּבְרֵי מהרימ"ט הנז' לֹא זָכַר שֹׁר: סִימָן י"ד בְּעִנְיַן הַמּוֹכֵר שְׂטַר חוֹב לַחֲבֵירוֹ בְּפָחוֹת יָדוּעַ דְּאֵין בּוֹ לַתָּא דְּאִיסּוּרָא כָּל שֶׁאַחֲרָיוּתוֹ עַל הַלּוֹקֵחַ אִם יַעֲנִי אַחַר כָּךְ הַלְוָה וכמ"ש מָרָן בי"ד סי' קע"ג אִם הַלְוָה אוֹמֵר שֶׁהוּא קוֹדֵם לְהַקּוֹנֶה הַהוּא הִנֵּה לְפִי מ"ש מָרָן בח"מ סי' קע"ה ספ"ב לִדְחוֹת דִּבְרֵי מהרי"קו שׁוֹרֶשׁ ב' לְמַה שֶׁרָצָה לְדַקְדֵּק מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם וְכֵן הָרַדְבָּ"ז ח"ב סי' שצ"א דָּחָה דִּבְרֵי מהרי"קו תּוֹרָה יוֹצְאָה דְּלָא כָּל כְּמִנְיָה דְּלְוָה לוֹמַר שֶׁהוּא קוֹדֵם דְּאֵין כָּאן דִּינָא דְּבַר מִצְרָא בְּמִטַּלְטְלֵי וה"ה בְּאַחִין וְשֻׁתָּפִין וְכֵן מוּכָח מש"ות הָרַשְׁבָּ"א בִּתְשׁוּ' שֶׁהֵבִיא הב"י שָׁם מחו' כ"ט בִּרְאוּבֵן שֶׁיֵּשׁ לוֹ קַרְקַע וּמַעֲלָה מִמֶּנּוּ מַס לְשִׁמְעוֹן וְשִׁמְעוֹן מָכַר לְלֵוִי הַמַּס הַהוּא לָאו כָּל כְּמִנְיָה דִּרְאוּבֵן לוֹמַר שֶׁהוּא קוֹדֵם לְלֵוִי וּדְלֹא כמ"ש המבי"ט ח"א סי' שכ"ה וח"ב סי' קמ"ד וּכְבָר הַשָּׁ"ךְ בסי' ס"ו וסי' קע"ה דָּחָה דְּבָרָיו וְכֵן המש"ל בפ"ו מהל' מְכִירָה כָּתַב דְּאִיכָּא לְמִשְׁדֵּי נַרְגָּא עַל רְאָיוֹתָיו וּכְוָותֵיהּ דְּמָרָן כָּתַב הַבַּ"ח כמ"ש כנ"הג סי' קע"ה הגב"י אוֹת קכ"ה וְכֵן הִסְכִּים מהרי"ע בְּבֵית יְהוּדָה דק"ג ע"ב וְכֵן הָרַב ער"הש סי' ס"ו אוֹת ל"ח וְשָׁם הֵבִיא דִּבְרֵי הָרַדְבָּ"ז הנז' אַךְ מש"ות הָרַשְׁבָּ"א הנז"ל לֹא הִזְכִּיר ומהריק"ש בְּהַגָּהוֹתָיו סי' קע"ו עַל דִּין זֶה כָּתַב מֹהָרַדְבָּ"ז דְּכֹל שֶׁהַדָּבָר הַהוּא בִּרְשׁוּת הַשֻּׁתָּף יָכוֹל לוֹמַר שֶׁהוּא קוֹדֵם לְאַחֵר אַךְ לֹא לְדָבָר שֶׁבִּרְשׁוּתוֹ שֶׁכְּנָגְדּוֹ אוֹ בִּרְשׁוּת שֶׁאֵינוֹ שֶׁל שְׁנֵיהֶם: וְאֶת זֶה רָאִיתִי בס' בְּרִית אֲבוֹת דע"ט ע"א שֶׁבָּא לְיַדֵּינוּ עַתָּה מֹחָדָשׁ דְּכָתַב מהכנ"הג שֶׁכָּתַב דְּהַמְּנָהָג כְּהָרַב המבי"ט וע"ז הִקְשָׁה שֶׁהוּא מִנְהָג הֵפֶךְ הַדִּין הוֹאִיל וַאֲנַן גְּרִירֵי בָּתַר מָרָן וְכֵן מור"ם לֹא הֶחְלִיט הָעִנְיָן אֶלָּא תְּלָה הָעִנְיָן בְּמַה שֶׁנִּרְאֶה לב"ד וְתוּ הִקְשָׁה עָלָיו דְּמִדְּבְרֵי הכנ"הג ח"ב לֹא הֶחְלִיט הָעִנְיָן וְהוּא ממ"ש שָׁם דהב"ח הִסְכִּים עִם מָרָן אֲבָל המבי"ט פָּסַק כמהרי"קו ע"כ וַאֲנִי חִפַּשְׂתִּי חֵפֶשׂ מְחֻזָּפָשׂ בכנ"הג סי' ס"ו הג"הט אוֹת ט' וּבְסִי' קע"ה הג"הט אוֹת ק"ד ובהגב"י אוֹת קכ"ה שֶׁהֵבִיא.

דִּבְרֵי הָרַב המבי"ט הנז"ל וְלֵיתָא לְהָא לְיִשָּׁנָא שֶׁכָּתַב וְהַמְּנָהָג כהמבי"ט אֶלָּא שֶׁשָּׁם כָּתַב מֵהָרַב מַשְׁאַת בִּנְיָמִין דקי"ל כמהרי"קו וּכְבַעַל הַמַּפָּה דְּהָווּ רַבִּים כְּנֶגֶד מָרָן וְעוֹד דְּהִלְכְתָא כְּבָתְרָאֵי ומור"ם הָוֵי בָּתְרָא טוּבָא כְּנֶגֶד מָרָן וְעוֹד דִּבְכָל מְדִינוֹת קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם דִּבְרֵי רַמ"א וּבָתְרֵיהּ הֵן נִגְרָרִין וְעוֹד דְּמַשְׁמַע דמור"ם לֹא פָּסַק כמהרי"קו אֶלָּא הֵיכָא דְּנִרְאֶה לב"ד וּבְזֶה אֶפְשָׁר דְּגַם מָרָן מוֹדֶה ע"כ משא"כ להמבי"ט דְּאֵין הַדָּבָר מָסוּר לב"ד אֶלָּא שֶׁלְּדַעְתּוֹ מִצַּד הַדִּין זוֹכֶה הַשֻּׁתָּף וא"כ בִּנְפוּל הַיְסוֹד נָפַל הַבִּנְיָן קֻשְׁיוֹתָיו שֶׁהִקְשָׁה עַל כנ"הג וְהָרַב זְקֵנִי בס' זְכוּת אָבוֹת דמ"ט ע"ב סי' כ"ח הֵבִיא דִּבְרֵי מהרי"ע הנז' בִּשְׁתִיקָה: סִימָן ט"ו הַאי פִּסְקָא דְּדִינָא לְאֶחָד קָדוֹשׁ מעוב"י תּוּנַס יע"א וְאֶת שְׁמוֹ לֹא הִגִּיד וְלִהְיוֹת שִׁפְתוֹתָיו דּוֹבְבוֹת וַיַּעֲתֵק מִשָּׁם הַדְּבָרִים כְּמוֹת שֶׁהֵם: אַחֵינוּ מוהר"ד גַּג, נר"ו אחדש"ו הֵן יְדִיעַ לְיֻהֲוֵי לכ"תר כִּי שָׁאוּל נִשְׁאַל מֵעִמָּדִי בִּרְאוּבֵן הַחוֹנֶה וְדָר בְּעִיר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ ב"ד קָבוּעַ וְיֵשׁ לוֹ דִּין וּדְבָרִים עִם שִׁמְעוֹן הַדָּר בְּעִיר מַאֲלָטא אֵין תּוֹרָה תמנ"ע הָיְתָה אַשְׁרְתָּא דְּדַיָּינֵי וְאֵינָם דָּנִים אֶלָּא ע"פ הָעַרְכָּאוֹת חֲזָקִים אֲשֶׁר לֹא טוֹבִים מוּדַעַת זֹאת כִּי הַדָּן לִפְנֵי העש"ג בְּעָרִים הָהֵם

פְּעָמִים שֶׁיּוֹצִיא מָנָה עַל מָנָה לְהַרְבּוֹת שְׂכַר חַזָּנֵיהֶם וְסוֹפְרֵיהֶם וְאִנְטָלְרָהֶם וּרְאוּבֵן טוֹעֵן כִּי יֵשׁ לוֹ אֵיזֶה סַךְ אֲצֶל שִׁמְעוֹן הנז' וְלֹא מָצָא יָדוֹ לְהוֹצִיא בּוֹלְעוֹ מִפִּיו שֶׁל שִׁמְעוֹן כִּי חָזָק הוּא מִמֶּנּוּ וְהִנֵּה בְּעִתָּה חָקַר וְדָרַשׁ כִּי יֵשׁ לְשִׁמְעוֹן בְּיַד לֵוִי מִנְכָּסָיו וְרָצָה לְעַכְּבָם בְּיַד לֵוִי בְּמַאֲמַר קַדִּישִׁין וּבִגְזֵרַת הב"ד הי"ו עַד עֵת בֹּא דְּבָרוֹ אִם בָּא יָבוֹא הוּא אוֹ שְׁלוּחוֹ וְטָעַן כִּי כָּל זְכִיּוֹתָיו בְּדִין עֵסֶק שֶׁבֵּינוֹ וּבֵין שִׁמְעוֹן הֵן הֵנָּה הָיוּ מֻקְדָּמִים בְּיַד הֶקְדֵּשׁ ש"דר הח' ר' יִשְׂרָאֵל לֵוִי הי"ו מִדְּבַר הַוּוֹת אֲשֶׁר הָיוּ הָיָה בְּמָתָא הַהִיא בְּעִיר מְאַלְטָא והחר"י הנז' הי"ו הָיָה שָׁם בְּעִיר מְאַלְטָא וּלְעֵת עַתָּה החר"י הנז' הוּא בְּעִיר אַזְמִיר יע"א עָמַד הַשּׁוֹאֵל וְשָׁאַל אִם שׁוֹמְעִין לִרְאוּבֵן לְעַכֵּב מִנְכְסֵי שִׁמְעוֹן שֶׁבְּיַד לֵוִי עַד שֶׁיַּעַמְדוּ לְדִין תּוֹרָתֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה שֶׁתִּתְעַלֶּה בב"א וְיָבֹא שכמ"ה: זֹאת אָשִׁיב לֹא נִפְלֵאת הִיא וְלֹא רְחוֹקָה תשו' הַגָּאוֹן מָהָר"י קוּלוֹן שׁרֵשׁ ק"ט שֶׁהִסְמִיךְ מִנְהָג זֶה לְעַכֵּב מִדִּבְרֵי הָרֹא"שׁ בב"ק וּפְסִיק וְתָנֵי דְּבִתְבִיעָה בְּעָלְמָא אִם רוֹאֶה הַדַּיָּן אֲמַתְלָא בְּדִבְרֵי הַתּוֹבֵעַ שֶׁמְּצַוָּוה הַדַּיָּן לְעַכֵּב מָמוֹן הַנִּתְבָּע ואע"פ שֶׁנִּתְפַּשֵּׁט הַמְּנָהָג גַּם בְּלֹא רְאוֹת אֲמַתְלָא וכו' עכ"ל הַדְּבָרִים נִרְאִים וּמוֹכִיחִין דְּסָבַר לָהּ מַר בַּאֲמַתְלָא דְּיָהֵיב תּוֹבֵעַ מֵהַחֲשׁוּשֶׁת דְּלָא מָצֵי לְמִישְׁקַל דִּידֵיהּ מִנֵּיהּ שַׁפִּיר מָצֵי לְעַכֵּב גַּם בְּלֹא אֲמַתְלָא לְעִיקַּר הַתְּבִיעָה והת"הד סי' ש"ה נִשְׁאַל בִּרְאוּבֵן שֶׁיֵּשׁ בְּעִירוֹ ב"ד גַּם שִׁמְעוֹן יֵשׁ לוֹ ב"ד בְּעִירוֹ אִם יָכוֹל רְאוּבֵן לְעַכֵּב מִנְכְסֵי שִׁמְעוֹן שֶׁבְּיַד לֵוִי כְּדֵי לָבוֹא אֶצְלוֹ לָדוּן בב"ד שֶׁבְּעִירוֹ וְהֵבִיא דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ הַנִּתָּנִים לְמַעְלָה וּמַסִּיק וְז"ל וְכָךְ הַדִּין אִם דַּיָּנִים רוֹאִים אֲנַשׁ דְּצָיֵית דִּינָא הוּא וְאֵין לוֹ כֹּחַ לְהַשְׁמֵט מִתַּחַת יַד ב"ד שֶׁבְּעִירוֹ וְלֹא יוּכַל לִדְחוֹתוֹ וְלֹא יָכוֹל לְהִתְאַ'לֵּם נֶגֶד שִׁמְעוֹן בכ"הג לָא יוּכַל לְעַכֵּב וכו' אֲבָל אִם עֵינֵי הב"ד רוֹאִים דְּלֵיתַנְהוּ כָּל הָנֵי מִלֵּי דְּפָרִישְׁנָא וְנִרְאֶה לָהֶם שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁאִם יִפָּטֵר מָמוֹן זֶה שֶׁבְּיַד לֵוִי לֹא יוּכַל לְהַשִּׂיג דִּין וּמִשְׁפָּט בכ"הג מְחֻוָּיָבִים הב"ד לְעַכֵּב הַמָּמוֹן מִיָּד בְּדִין גָּמוּר וכו' עכ"ל וְהַדְּבָרִים ק"ו דְּהָתָם אִידֵי וְאִידֵי תּוֹבֵעַ וְנִתְבָּע בֵּי דִינָא אִית לְהוּ דִּקְבִיעֵי בְּדַוְקְתַּיְיהוּ וְגָזַר אוֹמֶר הר' זַ"ל דְּאִי אִיכָּא לְמֵיחַשׁלְמִידֵי מְחֻוָּיָבִים הב"ד לְעַכֵּב הַמָּמוֹן שֶׁבְּעִיר הַתּוֹבֵעַ לָבוֹא אֶצְלוֹ לָדוּן בב"ד שֶׁבְּעִירוֹ וכ"ש וכ"ש שֶׁהַנִּתְבָּע חוֹנֶה בְּמָקוֹם שֶׁאֵין שָׁם ב"ד אֶלָּא דָּנִים וְהוֹלְכִים אַחַר שְׁרִירוּת לִבָּם העש"ג וּפְשִׁיטָא דְּמִלְתָא דְּרַמְיָא עֲלַיְיהוּ דְּבֵי דִינָא לְעַכֵּב מָמוֹן הַנִּתְבָּע עַד עָמְדָם לַמִּשְׁפָּט מִשְׁפְּטֵי ה' אֱמֶת ואע"פ שֶׁהָרַב מַהָרִיבַּ"ל ס' א' סי' ק"ב שֶׁמִּיעֵט לֵיהּ דְּבָעֵי' נָמֵי אֲמַתְלָא לְעִיקַּר תְּבִיעַת הַתּוֹבֵעַ לְעַכֵּב הַמָּמוֹן ע"ש לְפִי הַנִּשְׁמָע בנ"ד דְּאִיכָּא עֵידֵי וּרְאָיָה עוֹד מָצָאתִי להר' מוהרשד"ם ח"מ סי' ק"ן וְחָזַר וּשְׁנָאָהּ שָׁם בסי' שפ"ו אַחַר שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי הת"הד הַלָּלוּ כָּתַב לְמַדְנוּ מִדְּבָרָיו שֶׁאֲפִילּוּ כְּשֶׁאוֹמֵר צָיֵית לְדִינָא אִם יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁיָּכוֹל לְהִשָּׁמֵט אוֹ לִדְחוֹת אוֹ לְהִתְאַלֵּם שֶׁאָז יֵשׁ לב"ד בְּדִין גָּמוּר לְעַכֵּב א"כ בנ"ד הַדָּבָר מְפֻרְסָם בַּזְּמַן הַזֶּה דְּדָרִים בפראנ"קייא אוֹ עוֹמְדִים שָׁם קָשֶׁה מְאֹד לְהַשִּׂיג דִּין עִמָּהֶם וְיֵשׁ לָהֶם כֹּחַ לִדְחוֹת עַד שֶׁצָּרִיךְ הַתּוֹבֵעַ לִפְעָמִים לְהוֹצִיא מָנָה עַל מָנָה עכ"ל.

וְאַתָּה דַּע לְךָ דְּבַנְדּוֹנִים שֶׁל הָרַב מהרשד"ם הָיָה בָּעִיר הַנִּתְבָּע תּוֹרָה וּסְחוֹרָה ג"כ כמ"ש שָׁם בַּשְּׁאֵלָה וְאַף עַל פִּי כֵן הָעֵד הָעִיד בָּנוּ הָאִישׁ אֲדוֹנִי הָאַרַ"שׁ דק' לְהַשִּׂיג עִמָּהֶם הַדִּין וכ"ש בְּמָקוֹם שֶׁאֵין בּוֹ תּוֹרָה וְעַיֵּן במור"ם סי' י"ד וסי' ע"ג ס"י וְעַד אָחָרָן ה' מָגֵן גִּבּוֹרִים סי' צ"ב בְּמַה שֶׁהֶאֱרִיךְ לְמַעֲנִיתוֹ וְזֶה הֲלָכָה הֶעֱלָה ע"ש וְאֵין לְהַאֲרִיךְ והנלע"ד פָּחַת'תְּ הִיא כָּתַבְתִּי אִם יַסְכִּימוּ עִמִּי אַחִים לִי יוֹשְׁבֵי עַל מִדִּין מַנִּי וּמְנַיְּיהוּ יִתְקַלֵּס עִלָּאָה י"תו: סִימָן ט"ז שְׁאֵלָה מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה בִּרְאוּבֵן וּבֶן שֶׁתָּבַע לְיוֹרְשֵׁי שִׁמְעוֹן שֶׁאֲבִיהֶם חַיָּיב לוֹ סַךְ מַה בְּחוֹב בְּעַל פֶּה וּכְשֶׁשָּׁמַע שֶׁאֵין הַיּוֹרְשִׁים חַיָּיבִים לְפָרְעוֹ זוּלַת אִם תָּפַס תְּפִיסָה מְעַלְיָא

דְּאִית לֵיהּ מִגּוֹ וַאֲפִילּוּ אִם תָּפַס אַחַר מִיתָה כַּנּוֹדָע וּבְהָיוֹתוֹ יוֹדֵעַ שֶׁנָּכְרִי אֶחָד חַיָּיב לַאֲבִיהֶם הָלַךְ וְגָבָה מִמֶּנּוּ וּכְשֶׁדִּבְּרוּ הַיּוֹרְשִׁים עִם הַנָּכְרִי אָמַר שֶׁאֲבִיהֶם אָמַר לוֹ שֶׁסָּךְ זֶה שֶׁבְּיָדוֹ הוּא שֶׁל רְאוּבֵן וְלֹא שֶׁלּוֹ: תְּשׁוּבָה הִנֵּה שׁוֹרֶשׁ זֶה שֶׁל תְּפִיסָה עַל יְדֵי גּוֹי הוּא מִמ"ש הַמָּרְדְּכִי סוֹף ב"ק עַל מ"ש שָׁם בַּשַּׁ"ס בְּהַהוּא מַסּוּתָא דַּהֲווֹ מְנַצּוּ עֲלֵהּ בֵּי תְּרֵי קָם חַד מִנַּיְיהוּ וּמָסָרָהּ לַפַּרְהַנְגָּא דְּמַלְכָּא דְּמַשְׁמְתִינַן לֵיהּ עַד דְּמַיְיתֵי לֵהּ וְקָאֵי בְּדִינָא וּפָסָקוּהָ כָּל הַפּוֹסְקִים וּבְכֻלָּם הַטּוּר וש"ע סי' שפ"ח כָּתַב כֵּיוָן שֶׁכָּךְ הוּא לֹא יוֹעִיל עֵדִים וְלֹא יוּכְלוּ לְרָאוֹת הָעֵדִים אִם הִיא שֶׁלּוֹ ע"כ מַשְׁמַע דְּאִם בָּאָה לְיַד יִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי גּוֹיִם כֵּיוָן שֶׁיּוּכְלוּ הָעֵדִים לְרָאוֹת שַׁפִּיר תְּפִיסָה וְכֵן מוּכָח מִמ"ש לְעֵיל מִזֶּה מִמָּהָר"י מִטֶּוולָא שֶׁכָּתַב וְאִם יֵשׁ עֵדִים שֶׁתָּקַף ע"י נָכְרִים לָאו כָּל כְּמִינֵּיהּ אֲבָל אִם אֵין כָּאן עֵדִים נֶאֱמָן בְּמִגּוֹ ע"כ וכ"כ הַמָּרְדְּכִי רֵישׁ מְצִיעָא וַהֲלָכָה רוֹוַחַת כָּל שֶׁבְּיָדוֹ נֶאֱמָן וְאִם זֶה שֶׁבְּיָדוֹ יוֹצֵא מֵחֲזָקָתוֹ ע"י נָכְרִים בפ"ע כְּדֵי שֶׁיְּהֵא הוּא מֻחְזָק לָאו כָּל כְּמִינֵּיהּ וְאִם שֶׁלֹּא בפ"ע מִתּוֹךְ שֶׁיָּכוֹל לוֹמַר לֹא עָשִׂיתִי יָכוֹל לוֹמַר עָשִׂיתִי וּכְדִין עָשִׂיתִי ע"כ הֲרֵי דע"י גּוֹיִם אִם אֵין כָּאן עֵדִים אִית לֵיהּ מִגּוֹ וּתְפִיסָתוֹ תְּפִיסָה אֲבָל בְּהַגּוֹזֵל קַמָּא כָּתַב הַמָּרְדְּכִי וא"ת הוֹאִיל וְהַהִיא שׁוּתָּא כָּל דְּאֵלִּים גָּבַר וכו' וּמוּטָב שֶׁיְּהֵא הוּא תּוֹקֵף בְּעַצְמוֹ וּמִיהוּ הָא מִבַּעְיָא לִי אִם הַגּוֹי מְסַיַּיע לֵיהּ לְחֻזְקָה וּתְקָפָה יִשְׂרָאֵל בְּעַצְמוֹ ע"י גּוֹיִם וְלֹא לְמָסָרָהּ לַגּוֹיִם וּמִסְתַּבְּרָא דְּאֵין לַעֲשׂוֹת ע"י גּוֹי כְּלָל וְכֵן דָּן רַבֵּינוּ מֵאִיר ע"כ וְהֵבִיא דְּבָרָיו ת"הד סי' ש"ד וְסַיֵּים שָׁם מִיהוּ אִם אִי אֶפְשָׁר לְהַצִּיל בְּעִנְיָן אַחֵר מַה שֶּׁעָשָׂה עָשׂוּי וְהֵבִיאוֹ מור"ם סי' ד' וכנ"הג שָׁם וְסַיֵּים וְעַיֵּין בהג"א פ' הַמַּנִּיחַ וּבְמָרְדְּכַי פ' הַגּוֹזֵל בָּתְרָא ע"כ וְשָׁם בהג"א מְבֹאָר דְּאִם א"א בְּעִנְיָן אַחֵר הוּא דְּשָׁרֵי וְרֶמֶז מֵהַמָּרְדְּכַי דְּהַגּוֹזֵל קַמָּא לוֹמַר דְּהָוֵי דְּלָא כהג"א שֶׁשָּׁם מְבֹאָר דְּכָל דְּאֵין כָּאן עֵדִים ש"ד וְעַיֵּין לוֹ בסי' קל"ט בהגה"ט שֶׁדָּבָרָיו לְדַעְתִּי הַקְּצָרָה מְעֻוָּרְבָּבִים שֶׁשָּׁם הֵבִיא מֵהַמָּרְדְּכַי דפ' הַגּוֹזֵל קַמָּא דְּאֵין לַעֲשׂוֹת ע"י נָכְרִים כְּלָל וכ"כ בְּמָרְדְּכַי בפ' הַגּוֹזֵל בָּתְרָא גַּבֵּי שׁוּתָּא וְיֵשׁ לְלָמוֹד מִזֶּה לְדִינָא דְּאַרְבָּא וּלְכָל מָקוֹם דְּהָוֵי דִּינָא כָּל דְּאֵלִּים גָּבַר שֶׁאֵין תְּפִיסָתוֹ שע"י גּוֹיִם הָוְיָא תְּפִיסָה וכ"כ מהרשד"ם ח"מ סי' קמ"ה ע"ב דְּאֵיךְ לֹא נִרְגַּשׁ דְּדִבְרֵי הַמָּרְדְּכַי דְּהַגּוֹזֵל בָּתְרָא פָּלְגָן עִם דְּבָרָיו דְּהַגּוֹזֵל קַמָּא וּבִשְׁלָמָא מהרשד"ם ל"ק עָלֶיהָ כֵּיוָן דְּלֹא הִזְכִּיר מֵהַגּוֹזֵל בָּתְרָא תָּפַס לְעִיקַּר מ"ש בְּהַגּוֹזֵל קַמָּא וְכֵן מָהָר"י חֲנַנְדְאֵלִי דַּף צ"ח לֹא הִזְכִּיר רַק מֵהַמָּרְדְּכַי דְּהַגּוֹזֵל קַמָּא לְחוּד וְיֵשׁ לְהַפְלִיא עַל מהרי"קו שׁוֹרֶשׁ קנ"ד שֶׁהֵבִיאוּ כנ"הג סי' ק"ד הג"הט אוֹת כ"ג וּבְסִי' שפ"ח הג"הט אוֹת מ"ג וְכֵן הֵבִיאוּ מהרשד"ם שָׁם בְּתוֹקֵף ע"י הֶעָרְכָּאוֹת שֶׁאֵינוֹ כְּלוּם וּרְאָיָתוֹ מֵהַמָּרְדְּכַי דְּהַגּוֹזֵל בָּתְרָא וּמִשָּׁם מוּכָח בְּהֶפֶךְ וּכְמוֹ שֶׁהִקְשָׁה כֵּן הַנָּאוֹן נו"ב ח"ב ח"מ סי' ל' וְעָשָׂה מַעֲשֶׂה לְהֶפֶךְ יעו"ש וְדִבְרֵי כנ"הג הנז' בסי' ק"ד ממהרי"קו והרשד"ם הֵבִיאָם בס' תְּקָפוֹ שֶׁל יוֹסֵף ח"א סי' ד' דַּף ה' ע"ב בְּהִלְכָתָא פְּסִיקְתָּא וְלֹא זָכַר שׁוּר מִמ"ש כנ"הג עַצְמוֹ ממהראנ"ח סי' ד' וסי' רל"ג וְעָלֶיהָ נָמֵי דִּידֵיהּ יֵשׁ לְהַפְלִיא אֵיךְ לֹא נִזְכַּר מֵהַמָּרְדְּכַי דְּהַגּוֹזֵל קַמָּא מַה גַּם דמור"ם דְּאִינְהוּ נָקְטֵי בְּשִׁיפּוּלֵי גְּלִימֵיהּ סוֹבֵר כֵּן אִם לֹא שֶׁנִּדְחוֹק שֶׁבְּנִדּוֹן דִּידֵיהּ א"א בְּעִנְיָן אַחֵר וְהִנֵּה מהריק"ש בְּהַגָּהוֹתָיו סי' קל"ג כָּתַב אפי' שֶׁחַיָּיב לְהַחֲזִיר מִכֹּחַ הַחֶרֶם לֹא הִפְסִיד הַמִּגּוֹ שֶׁלּוֹ וְכֵן אִם הוֹצִיא מִמֶּנּוּ ע"י גּוֹיִם ע"כ וכ"ד מהראנ"ח בב"י רָמְזוּ כנ"הג ס"ד הגב"י אוֹת י"ז וּשְׁנָאוֹ בסי' קל"ג וְהוּא כְּדִבְרֵי הַמָּרְדְּכַי דְּהַגּוֹזֵל.

בָּתְרָא.

אֲבָל כנ"הג מה"ב סי' ע"ה הג"הט אוֹת ג' כָּתַב מַהָרַב מִקוֹר בָּרוּךְ תְּפִיסָה ע"י גּוֹיִם הָוֵי כְּתְפִיסָה ע"י עֵדִים וְאֵין הַסֵּפֶר אִתָּנוּ לִרְאוֹת הַמַּעֲשֶׂה הַהוּא וְכֵן נָקֵיט וְאָזֵיל כנ"הג בְּתְשׁוּבָתוֹ ח"ב סי' קי"ז שֶׁרָמְזָה המט"ש סי' ק"ד וְנִדּוֹנוּ שָׁם ע"י החא'נג'י וּמַיְיתִי מִדְּבְרֵי מהרי"קו ומהרשד"ם הנז"ל וְכֵן נָקִיט בס' מְעִיל שְׁמוּאֵל סי' מ"ד דַּף פ"ו וּרְמָזוֹ המט"ש שָׁם וכ"ד מָהָר"י חֲגַזאלי שָׁם וְכֵן מָצָאתִי לַגְּדוֹל הַמּוֹרִים הָרַשְׁבָּ"א ח"ד סי' קע"ה בִּרְאוּבֵן שֶׁתּוֹבֵעַ מָנָה מִשִּׁמְעוֹן שֶׁהִלְוָהוּ וְשִׁמְעוֹן אָמַר פָּרַעְתִּי וּרְאוּבֵן הִתְפִּיס עַל זֶה שֶׁבָּא אֶצְלוֹ מָנָה שֶׁחַיָּיב שִׁמְעוֹן בְּיַד גּוֹי אֶחָד וְהֵשִׁיב דָּבָר בָּרוּר הוּא דַּהֲרֵי הוּא כִּדְמַעִיקָּרָא וְשִׁמְעוֹן נִשְׁבָּע הֶיסֵּת וְנִפְטָר וְלֹא עוֹד אֶלָּא אפי' תָּפַס הוּא עַצְמוֹ וכו' בפ"ע מוֹצִיאִין וכו' ע"כ.

וְאֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה כֵּינָן דְּהַדָּבָר בְּמַחֲלוֹקֶת הוּא שְׁנוּי רַאשׁוֹנִים וְאֶת אַחֲרוֹנִים מָצֵי הַמַּוְחָזָק לוֹמַר קי"ל כֵּינָן דְּמָרָן דְּעָלָיו אָנוּ סוֹמְכִים לֹא גִּילָּה דַּעְתּוֹ בְּזֶה וְעַיַּיִן בס' מָגֵן שָׁאוּל סי' י"ו נִדּוֹן גָּרוּעַ מִזֶּה שֶׁתָּקַף ע"י הַשָּׁרִים מִנָּכְרִי שֶׁחַיָּיב לִרְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן וְאֵין בִּנְכָסָיו לִפְרוֹעַ לִשְׁנֵיהֶם וב"ח הַמְאֻחָר.

בְּפֶה לְנָכְרִי. לְפָרְעוֹ וּבְדִינֵיהֶם חוֹלְקִים וּבְדִינֵינוּ אֵין כָּאן דִּין קְדִימָה בְּמִטַּלְטְלֵי וְכָל הַקּוֹדֵם זָכָה וְזִכָּהוּ בָּזֶה וְהַמְעַיְּין בש"ות כנ"הג הַנַּ"ל שֶׁכָּתַב וְהֵן לוֹ יִהְיֶה שֶׁהִתְפִּיסָה תְּפִיסָה וּבָאוּ לִרְשׁוּתוֹ כֵּינָן דְּהַתְפִּיסָה ע"י נָכְרִים לָא.

הָוְיָא תְּפִיסָה כמ"ש מהרי"קו ומהרשד"ם ע"כ וְכֵן בכנ"הג י"ד סי' קס"א הג"הט אוֹת י"ו הֻבְיאוֹ בס' פְּאַת נֶגֶב דַּף פ"ז הֻבְיא דַּעַת מהרשד"ם בִּלְבַד דְּלָא הָוֵי תְּפִיסָה נִרְאֶה הֵפֶךְ מִדְּבְרֵי הָרַב הנז"ל וְעַיַּיִן למהרמ"אי בס' קוֹל אֵלִיָּהוּ ח"א ח"מ ס"ט כַּנַּדּוֹן הָרַב הנז"ל אַף הַגְּבִיָּיה הָיְתָה מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁחַיָּיב וּפְרַע לְאַחֵרמב"ח וְהַלְוָה הָיָה חַי וְזִכָּהוּ בִּגְבִיָּיתוֹ ובנ"ד עָדִיף יוֹתֵר שֶׁאֵין כָּאן תַּקִּיפָה בַּדָּבָר וְהַגּוֹי מֵאֵלָיו נָתַן לוֹ מַה גַּם דִּמְתָרֵץ לְדִיבּוּרִיהּ שֶׁשִּׁמְעוֹן אָמַר לוֹ שֶׁמָּמוֹן זֶה שֶׁל רְאוּבֵן אע"ג דִּקְרָא כְּתִיב אֲשֶׁר פִּיהֶם דִּבֶּר שָׁוְא מ"מ קָצָת סַעַד יֵשׁ לַדָּבָר וְיִשָּׁבַע רְאוּבֵן בִּנְקִיטַת חֵפֶץ כְּדִינוֹ וְזָכָה בְּמַה שֶּׁגָּבָה וּתְפִיסָתוֹ כְּדִינָא דְּאֵין כָּאן עֵדִים בַּדָּבָר הַזֶּה שֶׁגָּבָה מֵהַגּוֹי סַהּ הנז' יָכוֹל לוֹמַר גָּבִיתִי וּכְדִין גָּבִיתִי וכמ"ש הֶמָּרְדְּכַי דְּמִצִיעָא הנז"ל וְאֵין זֶה עִנְיָן לִתְפִיסָה ע"י אַחֵר דְּלֹא מְהַנֵּי עַיַּיִן בכנ"הג סי' ד' וסי' ע"ה.

וְדַע דְּכִסְפֵּיקָא דְּדִינָא דְּיֹאמַר הַמַּוְחָזָק קי"ל וַאֲפִי' ע"י עֵדִים משא"כ בַּתְּפִיסָה דְּלֵיכָּא סְפֵּיקָא רַק בֵּין הבע"ד שֶׁיֵּשׁ הַכְחָשָׁה בֵּינֵיהֶם וּבְדִתְפִיס הַתּוֹבֵעַ בָּאוֹפֶן דְּאִית לֵיהּ מִגּוֹ דְּאֵין זַכַּאי בְּדִינוֹ בְּהָא אֶלָּא ע"י מִגּוֹ כַּאֲשֶׁר הוֹרָה גְּבַר הָרַב הַחק"ל ח"מ ח"א ס"י דַּף ל"ו ע"א.

וְאַחַר זְמַן רַב רָאִיתִי לְהגו"ר ח"מ כְּלָל ג' סִימָן מ"ח דְּאִיתְּשִׁיל בִּרְאוּבֵן שֶׁתָּקַף בְּשִׁמְעוֹן וְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ מָמוֹן בְּעַרְכָּאוֹתֵיהֶם שֶׁבְּדִינֵינוּ אֵינוֹ חַיָּיב שִׁמְעוֹן מִמֶּנּוּ אֶלָּא שְׁבוּעָה לְיִפָּטֵר וּשְׁקִיל וְטָרֵי בש"ות הָרַשְׁבָּ"א שֶׁהֵבִיא הב"י סי' ע"ה מחו' י"ב וְהֵבִיא דִּבְרֵי כנ"הג בסי' פ"ו הג"הט אוֹת ס"ט דְּהָרֹא"שׁ סָבַר דְּגַם אִי אֵיכָא עֵדִים אַכַּתִּי אֵיכָא מִגּוֹ דְּהֶחֱזַרְתִּי וְחִילֵּק בְּדִבְרֵי הָרֹא"שׁ וְהִסְכִּים דְּבָזֶה לֹא שַׁיָּיךְ טַעֲנַת הֶחֱזַרְתִּי ובס' בְּרִית אָבוֹת הנד"מ הֵבִין דְּבָרָיו בִּשְׁתֵּיקָה וְהַתֵּימַהּ אֵיךְ לֹא זָכַר שֹׁר מִדְּבְרֵי מהריק"ש בְּהַגְּהוֹתָיו סי' קל"ג וְהוּא מַאֲרִיהּ דְּאַתְרֵיהּ דְּכָתַב בסי' קל"ג הֵפֶךְ מִזֶּה כנז"ל וְאֵין לְחַלֵּק בֵּין דָּבָר מְפֻרְסָם אוֹ לֹא וכמ"ש הָרַב מט"ש סי' פ"ו הג"הט אוֹת ע"ז וְשָׁם הִקְשָׁה עָלָיו מִדְּבְרֵי מהראנ"ח אֲשֶׁר כְּתָבָם כנ"הג בסי' ד' וסי' קל"ג וְגַם הָרַב מט"ש לֹא זָכַר מַהָרַב מִקוֹר בָּרוּךְ שֶׁהֵבִיא כנ"הג מ"ב סי' ע"ה תַּנְיָא דְּמִסַּיְּעַ לְהג"ור וּמ"מ דִּינוֹ דִּין אֱמֶת דְּהָכִי סָבְרִי רֻבָּא דְּרַבְּוָתָא

וכמש"ל ממהרי"קו ומכנ"הג בְּתִשׁוּבָה וְהָרַשְׁבָּ"א שֶׁהוּא מִפַּת הָרֹאשׁוֹנִים וְאַף בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ מְפֻרָסָם: סִימָן י"ז מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה בִּרְאוּבֵן שנלב"ע וחלי"ש וְיָצְאוּ עָלָיו ב' ב"ח בִּשְׁטָר אֶלָּא שֶׁהָרִאשׁוֹן בְּסִילּוּק שִׁעְבּוּד כְּתֻבַּת אִשְׁתּוֹ וּכְבָר עָבַר זְמַנּוֹ וְהַשֵּׁנִי בְּמַשְׁכַּנְתָּא בְּלֹא סִילּוּק שֶׁעֲבוֹדָה וְהִיא בְּתוֹךְ הַשָּׁנָה שֶׁהוּא בְּתוֹךְ זְמַנּוֹ.

שׁוּרַת הַדִּין נוֹתֵן שֶׁהָרִאשׁוֹן רִאשׁוֹן קוֹדֶם אֲפִילּוּ אִם הִגִּיעַ זְמַן שֶׁל הַמְּאֻחָר קוֹדֶם כ"ש הָכָא שֶׁעָבַר זְמַנּוֹ וְסִילּוּק שִׁעְבּוּד כְּתֻבַּת אִשְׁתּוֹ לֹא מַעֲלֶה וְלֹא מוֹרִיד יַעַן שֶׁיֵּשׁ עוֹד מִמַּה שֶׁתִּגְבֶּה הִיא וַהֲגַם שֶׁסִּילְּקָה לוֹ שִׁעְבּוּד כְּתֻבָּתָהּ חוֹזֶרֶת וְטוֹרֶפֶת מֵהַשֵּׁנִי כמ"ש מֵרָ"ן ח"מ סי' קי"ח וְשׁוּרַת הַדִּין שֶׁבַּעַל הַמַּשְׁכַּנְתָּא אוֹמֵר לָהּ שֶׁתִּגְבֶּה אֶת כְּתֻבָּתָהּ אַחַר שֶׁתּוֹצִיא אוֹתָהּ וְתִשְׁבַּע כתחז"ל וְלֹא שֶׁתְּהֵא נִיזּוֹנֶת מֵהַנְּכָסִים עַד שֶׁלֹּא יִמְצָא מַה לִּגְבּוֹת כמ"ש מור"ם רֵישׁ סי' ק"ב והב"ד כָּתְבוּ פס"ד בָּוָה כְּשֶׁעָמְדוּ לַדִּין וּנְתָנוּהוּ בְּיַד אֶחָד שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ מִנְכְּסֵי בַּעֲלָהּ שֶׁיִּפְרַע לְאוֹתוֹ ב"ח רִאשׁוֹן אַחַר שֶׁיִּשְׁבַּע כְּדֶרֶךְ כָּל הַבָּא לִיפָּרַע מִנְכְּסֵי יְתוֹמִים וְהַשְּׁאָר יִהְיֶה בְּיָדוֹ עַד שֶׁתִּשָּׁבַע הָאִשָּׁה אַחַר שֶׁתּוֹצִיא שִׁטַר כְּתֻבָּתָהּ בב"ד וב"ח זֶה נִתְרַשֵּׁל וּלְמַאי דְּבֵינִי בֵּינֵי חָשׁ בַּעַל הַמַּשְׁכַּנְתָּא שֶׁמָּא לֹא יִשָּׁאֵר לוֹ כְּלוּם וְעָשָׂה בְּעָרְמָה שֶׁנָּתַן שִׁטָּרָהּ בִּכְתִיבָה וּמְסִירָה לְאוֹתוֹ שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ הַמָּעוֹת כְּדֵי לְתַפּוֹס לְעַצְמוֹ מִמָּמוֹן שֶׁבְּיָדוֹ דְּמִטַּלְטְלֵי אֵין בָּהֶם דִּין קְדִימָה כָּל שֶׁלֹּא נִתְבָּרֵר שֶׁהַמִּטַּלְטְלִין אֵלּוּ הָיוּ לוֹ קוֹדֶם שֶׁלָּוָה מִשְּׁנֵיהֶם וּמַחְזִקִינַן לְהוּ כְּלוֹוֶה וְלָוָה וְאַחַר כָּךְ קָנָה דְּיַחֲלוֹקוּ וְאִם קָדַם הַמְּאֻחָר זָכָה כמ"ש מָרָן סי' ק"ד וּלְגַבֵּי ב"ח רִאשׁוֹן א"א יַחֲלוֹקוּ כֵּינָן דְּהָאִשָּׁה סִילְּקָה שֶׁעֲבוֹדָה לוֹ יִגְבֶּה מֵהַקַּרְקַע עַד אֲשֶׁר תִּטָּלְנוּ בִּכְתֻבָּתָהּ וְקַרְקַע זֶה יָדוּעַ דְּהָיָה לוֹ מִקּוֹדֶם שֶׁלָּוָה מִשְּׁנֵיהֶם: וְאַחַר הִתְבּוֹנְנוּת נִרְאֶה דְּלֹא עָשָׂה וְלֹא כְּלוּם חָדָא דְּאַחַר פְּסַק דִּין נִגְמַר הַדִּין דְּלָא גָּרַע מֵעִכּוּב אִם עִכְּבוּ ב"ד כָּתַב כנ"הג בְּתִשׁוּ' ח"ב סי' ג' דְּאִם רָאוּבֵן שֶׁעִכְּבוּ בְּיָדוֹ הַנְּכָסִים נָתָנָם לִבְנוֹ שֶׁהוּא עָרֵב עַל הַלְוָה פּוֹשֵׁעַ הוּא וּמְנַדִּין אוֹתוֹ עַד שֶׁיַּחֲזִיר אוֹתָם וְעַיֵּין בחק"ל ח"א ח"מ סי' ס"ח בְּעִכּוּב ב"ד אֵין בְּיָדוֹ לִתְפּוֹס לַאֲחֵרִים אַף אִם יַעֲשׂוּ שָׁלִיחַ: וּמַה שֶּׁעָשָׂאוֹ בְּכְתִיבָה וּמְסִירָה גַּם זֶה אֵינוֹ כְּלוּם וכמ"ש בס' חַוּוֹת יָאִיר סי' ר"ל אִיבָּרָא דכנ"הג סי' ק"ה הג"הט אות ב' כָּתַב ממהרא"ש סי' ס"ז לְאִידָךְ גִּיסָא וכ"כ המט"ש שָׁם מַהֲרַב שב"י אַף הָכָא דְּעָשָׂה בְּעָרְמָה נָגֶד מַעֲשֶׂה ב"ד שָׁאנֵי ובס' תְּקָפּוֹ שֶׁל יוֹסֵף ח"א סי' ל"ו דַּף ל"ג הֵבִיא דְּוָקָא לָוָה וְקִיֵּים הָעִנְיָן: : סִימָן ח"י מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה בִּרְאוּבֵן שנלב"ע בְּמִיתָה חֲטוּפָה רח"ל וחלי"ש וְיֵשׁ לוֹ אַחִים שֶׁוּתָּפִים וְיֵשׁ לוֹ עֶסָקִים עִם אֲחֵרִים שֶׁחַיָּיב הוּא לָהֶם וְהָאַחִים יוֹדְעִים זֶה אַף אֵינָם יוֹדְעִים אִם פָּרַע לָהֶם: הִנֵּה עִם הַיְתוֹמִים אֵין עֲלֵיהֶם שׁוּם חִיּוּב דַּהֲלָכָה רוֹוַחַת אֵין נִפְרָעִין חוֹב בע"פ מִן הַיְתוֹמִים זוּלָתִי אִם תָּפַס הב"ח תְּפִיסָה מְעַלְיָא בְּעִנְיָן דְּאִית לֵיהּ מִגּוֹ אַף הָאַחִים צְרִיכִים לְקַבֵּל ח"ס שֶׁלֹּא יָדְעוּ שֶׁאֲחֵיהֶם לֹא פָּרַע לָהֶם וְאִם לֹא יִרְצוּ יְשַׁלְּמוּ הֵם כמ"ש מהריק"ש בְּתִשׁוּ' סי' מ"ג וְעַיֵּין להג"ור ח"מ רֵישׁ כְּלָל ב' שֶׁכֵּן דַּעְתּוֹ: סִימָן י"ט נָכְרִי אֶחָד שֶׁהֵטִיל מְלַאי לְיִשְׂרָאֵל לְיַשֵּׁב בַּחֲנוּת וְאֵין לוֹ לְיִשְׂרָאֵל בַּקֶּרֶן כְּלָל וְאַחַ"כ נִתְפָּרְדָה הַחֲבִילָה וְיָצָא אוֹתוֹ יִשְׂרָאֵל מֵהַחֲנוּת הַהוּא וּבָא יִשְׂרָאֵל אַחֵר וְשָׂכַר אוֹתוֹ הַחֲנוּת וּבָא יִשְׂרָאֵל רִאשׁוֹן עִמּוֹ לַדִּין לְתְבּוֹעַ שְׂכִירוּת חֶזְקַת הַחֲנוּת נִרְאֶה דְּאֵין לָרִאשׁוֹן כְּלוּם דְּכֵינָן דְּאֵין לוֹ אֶלָּא פֵּירוֹת עִם הַנָּכְרִי הֲרֵי קִ"ל קִנְיַן פֵּירוֹת לָאו כְּקִנְיַן הַגּוּף דָּמֵי וְעַיֵּין בזכ"ל ח"ג דקל"ו ע"ג קָרוֹב לָזֶה בְּנָכְרִי שֶׁהִנִּיחַ עִמּוֹ יִשְׂרָאֵל חַיָּיט אַחַר בַּחֲנוּת דְּאֵין לוֹ חֶזְקָה וְעַיֵּין בס' מִשְׁמָא דְּרִבּוּתָא ח"ב דַּף קנ"ג דְּאִם שְׂכָרָהּ מֵהַשּׁוֹכֵר רִאשׁוֹן דֶּרֶךְ נִסְתָּר כְּגוֹן שֶׁהָיָה עוֹמֵד וּמְשַׁמֵּשׁ בְּבֵית הַשּׁוֹכֵר וְהָיָה תָּמִיד מַנִּיחַ סְחוֹרוֹת הַשּׁוֹכֵר בְּאוֹצָר

בְּעִנְיָן שֶׁגַּם עַתָּה כְּשֶׁהִנִּיחַ יִשְׂרָאֵל סְחוֹרָתוֹ בְּאוֹצָר לָא מִינַּכְרָא מִילְּתָא שֶׁהוּא הֶחֱזִיק בָּהּ אֵין כָּאן חֶזָקָה ע"כ וְעַיֵּין עוֹד בס' תְּקָפּוֹ שֶׁל יוֹסֵף ח"ב סִימָן קכ"ח בְּקוֹנָה לְצוֹרֶךְ הַקוֹנְסוּל וְהוּא סַרְסוּר שֶׁלּוֹ אֵין לוֹ חֶזָקָה: סִימָן כ' מוֹדַע לְבֵינָה כַּד הֲוֵינָא טְלַיָּיא הָיִיתִי בֵּין בִּרְכֵי ת"ח וְרָאִיתִי פַּעֲמַיִם שָׁלֹשׁ הֲלָכָה לְמַעֲשֶׂה לְהָרַב הַכּוֹלֵל כְּמָהָר"י סַרוּסִי זלה"ה וזיע"א בְּתוֹבֵעַ שְׁכִירוּת חֶזְקָתוֹ מֵחֲבֵירוֹ שֶׁדָּר שָׁם הוּא הָיָה אוֹמֵר לוֹ אַחְוִי שְׁטָרָךְ שֶׁשִּׁלְּךְ הִיא הַחֶזָקָה וישַׁלֵּם לְךָ וְאִם לֹא נִמְצָא אֶצְלוֹ שְׁטָר אַף שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֵדִים שֶׁהָיָה דָּר בו' אוֹ שֶׁאָכַל פֵּירוֹתָיו הָיָה מַחֲזִיק לְהַשֵּׁנִי בְּחֶזְקָתוֹ וְהַשְׁתָּא דְקָשִׁישְׁנָא בְּחֶסֶד עֶלְיוֹן וְהָיִיתִי מִשְׁתּוֹמֵם בָּזֶה עַד שֶׁהֵאִיר ה' אֶת עֵינִי בס' עֲדוּת בְּיהוֹסֵף ח"א סי' ל"ה שֶׁכָּתַב דְּבָעֲיָרוֹת הַלָּלוּ נָהֲגוּ מִלְּבַד שְׁנֵי דְּבָרִים שֶׁשָּׂכַר מֵהַנָּכְרִי וְשַׂדַּר בּוֹ עוֹד בָּעֵינַן נָמֵי שְׁטָרָא וְכֵן בההק"ל ח"א ח"מ סי' פ"ח שֶׁכֵּן מִנְהָגָם בעוב"י אַזְמִיר וְהַדְּבָרִים מַגִּיעִים לְמִי שֶׁרוֹצֶה לִזְכּוֹת בְּנִכְסֵי הֶפְקֵר צָרִיךְ שֶׁיִּתְכַּוְּנוּן לִקְנוֹת עַיֵּין בחק"ל שָׁם סי' ק"ה מַה שֶּׁהֶאֱרִיךְ בִּפְרָט זֶה מֵעַתָּה יָדַעְנוּ בְּבֵירוּר שֶׁיֵּשׁ יְסוֹד בָּזֶה וְהָרַב הַכּוֹלֵל הַנָּ"ל שִׁימֵּשׁ עִם זְקֵנִים מִמֶּנּוּ רַבָּנִים עֲצוּמִים כַּאֲשֶׁר יָדַעְנוּ נֶאֱמָנָה וּבְנַדַּאי קִבֵּל מֵהֶם שֶׁכָּךְ הוּא הַמִּנְהָג דְּהַחֲזָקוֹת נַהֲרָא נַהֲרָא וּפְשָׁטֵיהּ כַּיָּדוּעַ וְכֵן אֲנִי עַתָּה מוֹרֶה וּבָא וַאֲנִי אֶת נַפְשִׁי הִצַּלְתִּי לִכְתּוֹב מַה שֶּׁיָּדַעְתִּי וְהִכְרַתִּי: סִימָן כ"א בְּעוֹקֵר דִּירָתוֹ מֵהָעִיר בִּרְצוֹנוֹ וְלֹא הִנִּיחַ אַחַר בְּמְקוֹמוֹ לִגְבּוֹת חֶזְקָתוֹ עַיֵּין בהכנ"הג סי' ק"מ הג"הט אוֹת זק"ן שֶׁאִיבֵּד חֶזְקָתוֹ מִן הַדִּין וכ"כ מהריק"ש בְּהַגָּהוֹתָיו שָׁם וכ"כ בס' פֶּרַח מַטֵּה אַהֲרֹן ח"א סי' ס"ט וכ"כ יֶתֶר הָאַחֲרוֹנִים עַיֵּין במט"ש מֵאוֹת ס"ו וְאֵילָךְ וְעַל מ"ש כנ"הג שֶׁהוּא מִדִּינָא וְלֹא מִכֹּחַ נוֹסַח הַתַּקָּנָה עַיֵּין לְהָרַב דְּבַר מֹשֶׁה ח"ג ח"מ סי' י"א דַּף ל"א מוּכָח לָהּ כֵּן ממהרשד"ם ומהרש"ך והראד"ב וְכֵן כָּתַב החק"ל ח"א מָחָ"מ סי' פ"ט דַּף קי"ג וְעַיֵּין במור"ם סי' קנ"ו בְּחֶזְקַת יְשׁוּב דְּשָׁנָאוֹ בְּמַחֲלוֹקֶת מהרי"קו וְהָרַשְׁבָּ"א דלהרשב"א אפי' יָצָא בְּסָתָם לֹא אִיבֵּד חֶזְקָתוֹ ולמהרי"קו אִיבֵּד ע"ש וּבְסֵפֶר תְּקָפּוֹ שֶׁל יוֹסֵף ח"ב סי' קל"ג כָּתַב שֶׁבְּמַעֲרָב נָהֲגוּ כְּהָרַשְׁבָּ"א וַחֲזָקוֹת בָּתִּים וַחֲנֻיּוֹת הַיְינוּ גְּמִי חֶזְקַת יְשׁוּב כמ"ש שָׁם וְעַיֵּין לוֹ עוֹד סי' נ"ג בְּאֶחָד שֶׁעוֹמֵד בְּעִיר פָּאס וְשָׁם מָכַר חֶזְקָתוֹ שֶׁבְּעִיר טיטואן לְאֶחָד מֵעִיר טִיטוֹאן הנז' וְלֹא נִכְנַס בְּסָפֵק זֶה כְּלָל.

וְתוּ דְּהַחֲזָקוֹת נוֹהֲגִים בָּהֶם כְּדִין קַרְקַע לְכָל מִילֵּי. כמ"ש מהריק"ש בְּהַגָּהוֹתָיו סי' קי"ג וק"מ וכנ"הג סי' קל"ג וק"מ וקמ"א וק"ץ ורל"ה ושי"ב ומַה שֶּׁרָמַז הָרַב מט"ש סי' ק"מ וְכֵן הַמִּנְהָג בע"הק יְרוּשָׁלַיִם תוב"ב כמ"ש הָרַב חק"ל הנד"מ ח"מ סי' י"א דְּנָקְטֵי דְּהַדָּבָר תָּלוּי בְּנוֹסַח הַהִסְכָּמָה וְלֹא מִדִּינָא כמ"ש הכנ"הג וּבַפֶּה הָעִירָה י"עא לֹא נִמְצָא הַסְכָּמָה כְּתוּבָה בָּזֶה וְשָׁאַלְנוּ לְזִקְנֵי עִם וְהָיוּ תְּמֵהִים ע"ז שֶׁלֹּא שָׁמְעוּ מֵעוֹלָם חִדּוּשׁ זֶה דמ"ש מְקַרְקְעֵי גְּמוּר דְּלָא נִיתַּן לְהִתְיָאֵשׁ מִמֶּנּוּ וְשָׁמַעְתִּי שבעוב"י תּוּנֵס יע"א מִנְהָגוֹ כְּמִנְהַג הַמַּעֲרָב הַפְּנִימִי וּזְכוּרֵנִי לְיָמִים רִאשׁוֹנִים בְּהָיוֹתִי עִם טוֹבִים הַשָּׁנִים מְקוֹר מַיִם חַיִּים וַאֲבִיר יַעֲקֹב חֶלְקָם בְּחַיִּים שֶׁבָּא אָדָם א' מעו"בי לְיוּוֹרְנוֹ יע"א וְהֵבִיא שְׁטַר חֲזָקָה מִמּוֹרִישׁוֹ עַל חֲנוּת אֶחָד שֶׁבַּפֶּה הָעִירָה וּמְכָרוֹ עַל יָדֵינוּ וְאֵין פּוֹצֶה פֶּה וְהָאֱמֶת שֶׁאָנוּ בּוֹ בַּפֶּרֶק לֹא עָמַדְנוּ עַל דִּבְרֵי הכנ"הג וְהַנִּלְוִים אֵלָיו הַנָּ"ל אַף אִי אית' שֶׁהַמִּנְהָג שֶׁאִיבֵּד חֶזְקָתוֹ הָיָה אֵיזֶה מִמַּהְדּוּרֵי מִילֵּי לְדַבֵּר עִמָּנוּ.

וְתוּ דְּהָרַב אָגוּרָה בְּאָהֳלְךָ דַּף צ"ד רָמְזוּ הָרַב מט"ש שָׁם דְּכָל מַחֲלוֹקֶת הַזֶּה הוּא מִטַּעַם הֶפְקֵר נָגְעוּ בָּהּ וכמ"ש מהרשד"ם אֲבָל לֹא לְמִי שֶׁקָּנָאָהּ בְּדָמִים מֵחֲבֵירוֹ ע"כ וְדִבְרֵי קָדְשׁוֹ

יֵשׁ בָּהֶם טַעַם כְּעִיקָּר אע"ג דְּהָרַב זָכוּר לְאַבְרָהָם ח"ב דַּף שי"ג רָמָז מהג"ור דְּאֵין כָּאן חִילּוּק מַה גַּם דְּהָרַשְׁבָּ"א סָבוּר כֵּן אִיבָּרָא דְּאִם אֶחָד מֵעַם לוֹעֵז דְּעַל הָרוֹב אֵין רְצוֹנוֹ.

לְהִשְׁתַּקֵּעַ עִמָּנוּ וְיֵשׁ לוֹ אֵיזֶה חֲזָקָה וְיָצָא מִן הָעִיר בִּרְצוֹנוֹ וְעָקַר דִּירָתוֹ אִם לֹא בָּאָה לוֹ ע"י דָּמִים אֶלָּא שֶׁהֶחֱזִיק בָּהּ מַהֲנָּכְרִי נִרְאֶה דְּאִיבֵּד חֶזְקָתוֹ: סִימָן כ"ב אָמַרְתִּי אַעֲלֶה עַל אַרְ"שׁ עִנְיְנֵי חֲזָקוֹת דִּצְרִיכִי גִּבּוֹן אֵלֶּה חֲזָקוֹת מֻרְבָּנָן סְמוֹכֵי.

זֶר"ח בָּרוֹכֵי: א' הַסְכָּמַת הַחֲזָקוֹת אָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא. כנ"הג י"ד סי' רכ"ח הגב"י אוֹת רמ"ו: ב' עִיקַּר תַּקָּנַת הַחֲזָקוֹת לְצוֹרֶךְ הַנָּכְרִים הָיְתָה לְהָסִיר מֵעָלֵינוּ תְּלוּנַת אֲדוֹנֵי הָאָרֶץ שֶׁאָנוּ מַחְלִישִׁין כֹּחַ קַרְקָעוֹתֵיהֶם הוּא הָיָה מוֹנֶה שְׁלֹשִׁים פְּרָטִים.

הג"ור ח"מ כְּלָל ו' ובחק"ל ח"א ח"מ דַּף קמ"ג: ג' כֵּינָן דַּחֲזָקוֹת דָּנִים בָּהֶם דִּין קַרְקַע. יִשְׂרָאֵל הַקּוֹנֶה מִגּוֹי חֲזָקָה אֵינוֹ קוֹנֶה אֶלָּא בִּכְתִיבַת הַשְּׁטָר עִם הַכֶּסֶף וּבְמָקוֹם דְּדִינָא דְּמַלְכוּתָא שֶׁנִּקְנִים בַּכֶּסֶף קָנָה כנ"הג סי' קצ"ד הגב"י אוֹת ה' וְכֵן אִם מָכְרָה הַנָּכְרִי לְיִשְׂרָאֵל בְּמִלְוָה וְכֵן אִם נְתָנָהּ בְּמַתָּנָה קָנָה.

מהריק"ש סי' קצ"ד: ד' אִם הַנָּכְרִי מָכְרָה לְיִשְׂרָאֵל בְּמִלְוָה וְכָתַב לוֹ בְּעַרְכָּאוֹתֵיהֶם וְהֶחֱזִיקוּ בָּהּ ואח"ך מָכְרָהּ לְגוֹי אַחֵר בְּמַחֲלוֹקֶת הִיא שְׁנוּיָה כנ"הג שָׁם אוֹת ו' וְלָא דָּמֵי למ"ש מני"ר בסי' ק"מ בְּיִשְׂרָאֵל שֶׁהִלְוָהוּ מָעוֹת לְנָכְרִי וְנָתַן לוֹ בַּיִת לָדוּר בּוֹ דְּהָוְיָא חֲזָקָה דְּשָׁאנֵי שְׁכִירוּת דְּנִקְנָה בְּכֶסֶף בִּלְבַד וכמ"ש מור"ם סי' צד"ק.

וּבְאִם קָנָה בְּמִלְוָה דְּאֵינוֹ כְּלוּם גַּם אִם הֶחֱזִיק הַקּוֹנֶה שָׁלֹשׁ שָׁנִים אֵינוֹ כְּלוּם דְּמִתְחִילָה בְּטָעוּת הָיָה דְּלָאו כ"ע דְּיָנָא גְּמִירִי דְּהַמַּלְוֶה אֵינוֹ קוֹנֶה. כנ"הג סי' ר"ד אוֹת ה': ה' אע"ג דַּחֲזָקָה דָּיְנִינַן בָּהּ כְּדִין קַרְקַע לְכָל מִילֵּי מ"מ שׁוֹכֵר קַרְקַע לַחֲבֵירוֹ סְתָם פֵּירוּשׁוֹ מול"קי וְלֹא חֲזָקָה וְאִם נִמְצֵאת חֲזָקָה מָקַח טָעוּת הוּא.

כנ"הג סי' רי"ו הגה"ט אוֹת ט"ו וסי' רל"ב הג"הט אוֹת נ"ה: ו' המו"לקי מַהֲגוֹי דְּהַמְנָהֵג לָתֵת סַךְ מַה לַמַּחֲזִיק וְלָאו כָּל כְּמִינֵּיהּ לְהַקּוֹנֶה המול"קי לוֹמַר לַמַּחֲזִיק קַח מִמֶּנִּי המול"קי שֶׁלָּקַחְתִּי וכמ"ש מני"ר בסי' ק"מ אוֹת ל"ה וְאִם אֵין הַמְנָהָג לְכְתּוֹב שְׁטָר נֶאֱמָן לוֹמַר פָּרַעְתִּי כנ"הג סי' קצ"א הגב"י אוֹת כ"ו אֲבָל בסי' ע' הג"הט אוֹת ו' הֵבִיא מַחֲלוֹקֶת בְּזֶה בְּסָתָם וְלֹא הִזְכִּיר מֵהַשְּׁטָר וּבְאִם טָעַן שֶׁמָּחַל לוֹ הַחֲזָקָה עַיֵּין לוֹ בסי' ק"מ אוֹת ז: ז אִם שָׂכַר הַגּוֹי לְרְאוּבֵן בְּמִסְירַת הַמַּפְתֵּחַ וְלֹא קָצַב עִמּוֹ ואח"ך שָׂכַר לְשִׁמְעוֹן וְקָצַב שְׁמוֹ רְאוּבֵן הוּא הַזּוֹכֶה.

כנ"הג סי' קצ"ה הג"הט אוֹת יו"ד: ח' רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן הֶחֱזִיקוּ בְּחֶזְקַת נָכְרִי רְאוּבֵן הֶחֱזִיק בִּנְתִינַת הַמָּעוֹת לְנָכְרִי וְשִׁמְעוֹן הֶחֱזִיק בְּמִסְירַת הַמַּפְתֵּחַ הַסְכָּמַת הָעִיר הַפּוֹתֵחַ וְהַסּוֹגֵר הוּא הַזּוֹכֶה כנ"הג ססקצ"ב: ט' אִם נָפְלָה וְנִשְׂרְפָה וְחָזַר הַנָּכְרִי וּבְנָאָהּ חֶזְקָתוֹ קַיֶּמֶת כנ"הג סי' ק"מ אוֹת צ"ז וצ"ח וְעַיֵּין בְּזָכוּר לְאַבְרָהָם ס"ב דַּף ש"ח וְהַיְינוּ דַּוְוקָא שֶׁבְּנָאָהּ אֲבָל לֹא אִם מָכְרָהּ לְיִשְׂרָאֵל אַחֵר וְהַקּוֹנֶה הַהוּא בְּנָאָהּ: יו"ד מָכַר קַרְקַע וַחֲזָקָה בְּבַת אַחַת וְלֹא פֵּירֵשׁ כַּמָּה .

שִׁוּוּי הַחֲזָקָה וְכַמָּה שִׁוּוּי הַקַּרְקַע שׁוֹרֶת הַדִּין אע"פי שֶׁלֹּא קָנָה הַקַּרְקַע מִכֹּחַ דָּבָר שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּתוֹ אוֹ מִצַּד אַחֵר קָנָה קַרְקַע הַחֲזָקָה אִם יִרְצֶה הַלּוֹקֵחַ יַחֲזוֹר הַמּוֹכֵר לְהַלּוֹקֵחַ שִׁוּוּי. הַקַּרְקַע וְתִשָּׁאֵר לוֹ הַחֲזָקָה כנ"הג סי' רי"ו הג"הט אוֹת ו'.

י"א הֶחֱזִיק בַּחֲנוּת הֶחֱזִיק גַּם בַּאֲוִירוֹ לְכָשֶׁיִּבָּנֶה. מִשְׁחָא דְּרִבּוּתָא ח"ב מָחָ"מ סי' ק"מ ממהרשר"ם:י"ב הַחֲזָקָה הִיא לָא שְׁנָא שָׁכַר מֵהַנָּכְרִי המול"קי אוֹ הַחֲזָקָה כנ"הג סי' ק"מ אוֹת י"א ממהרש"ך וכ"כ הָרַב מִשְׁחָא דְּרִבּוּתָא שָׁם דְּהוּא הֵפֶךְ ממהרשד"ם סי' קע"א וְגַם הֵפֶךְ ממ"ש כנ"הג מִמַּהְדּוּרָא בָּתְרָא ממהרי"בר: י"ג רְאוּבֵן הִשְׂכִּיר חֲנוּת מִנָּכְרִי לִזְמַן ה' שָׁנִים בל"ה פְּרָחִים וְהִתְנָה עִמּוֹ שֶׁאִם יְסַלְּקֶנּוּ תּוֹךְ הַזְּמַן יִתֵּן לוֹ כָּל הַפְּרָחִים וּבָא שִׁמְעוֹן וְהִשְׂכִּירוֹ מֵהַגּוֹי תּוֹךְ הַזְּמַן מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ.

כנ"הג סי' רל"א הג"הט אוֹת י"ד: י"ד הַמַּעֲלֶה חֶזְקַת חֲבֵירוֹ וּבְשָׁבִילוֹ צָרִיךְ הַיִּשְׂרָאֵל לִפְרֹעַ לְנָכְרִי חַיָּיב לְשַׁלֵּם מִשּׁוּם דִּינָא דְּגַרְמִי. כנ"הג סי' ק"מ סקנ"א: ט"ו רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן שֶׁגִּירְשׁוּ לְתוּגָּרְמִים שֶׁהָיוּ דָּרִים בְּחָצֵר אֶחָד וְהֶחֱזִיקוּ כָּל אֶחָד בְּחֶלְקוֹ הַמְיֻחָד לוֹ וּלְאַחַד שֶׁהֶחֱזִיקוּ מָכַר רְאוּבֵן חֶזְקָתוֹ לְשִׁמְעוֹן וּלְאַחַר יָמִים חָזְרוּ הַתּוּגָּרְמִים לָגֶרֶשׁ הַיְּהוּדִים מֵאוֹתוֹ חָצֵר וּבְכֻלָּם נִגְרַשׁ שִׁמְעוֹן אעפ"כ חַיָּיב שִׁמְעוֹן לִפְרֹעַ לִרְאוּבֵן אִם לֹא פָּרַע דְּאַדַּעְתָּא דָּהָכִי נִתְּנָה כֵּינָן שֶׁהֵם גֵּירְשׁוּ אוֹתָם מִתְּחִלָּה כנ"הג סי' רכ"ו הג"הט ממהרש"ך ח"ב סי' קפ"ב וְיֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין זֶה וּבֵין מ"ש בסי' שי"ב אוֹת מ"ד מהמבי"ט דְּאִם גֵּירְשׁוּהוּ הַנָּכְרִים חַיָּיב לְהַחֲזִיר דְּמֵי הַשְׁכִּירוּת שֶׁקִּיבֵּל מִמֶּנּוּ וְכֵן במ"ש בסי' רכ"ה הג"הט אוֹת ג' ממהרשד"ם ומהרש"ך דְּהַמּוֹכֵר חֶזְקָתוֹ לַחֲבֵירוֹ וְהוֹצִיאוֹ הַנָּכְרִי אֵין לוֹ עַל הַמּוֹכֵר כְּלוּם וְנִרְאֶה דְּפְלִיג אַהֵפֶךְ דהרשד"ם ומהרש"ך וְהָא וַדַּאי אֵין טַעַם לְחַלֵּק בֵּין בַּעַל הַקַּרְקַע אוֹ נָכְרִים אֲחֵרִים אִם לֹא שֶׁיֵּשׁ לְחַלֵּק בֵּין מָכַר דַּחֲזָקָה לִשְׁכִירוּת דַּחֲזָקָה: ט"ז אִם רְאוּבֵן שָׂכַר מֵהַנָּכְרִי חֲזָקָה וַעֲדַיִין לֹא פָּרַע וְהָיָה נוֹשֶׂא וְנוֹתֵן בַּחֲנוּת ואח"ך נִשְׁתַּתֵּף עִם שִׁמְעוֹן וְיָשְׁבוּ בּוֹ יָמִים אֲחָדִים וּפָרַע הַשְׁכִּירוּת מִכִּיס הַשֻּׁתָּפוּת ואח"ז נִתְפָּרְדָה הַחֲבִילָה אֵין לְשִׁמְעוֹן כְּלוּם בְּחֶזְקַת הַחֲנוּת מהרשד"ם סי' קע"ו הג"בי אוֹת ק"ך אֶלָּא דמהרי"ע בְּמַנְהָגִים דַּף קי"ח ע"ד כָּתַב דְּבְכָל גַּוְונָא דָּנִין בּוֹ גּוֹד אוֹ אֶיגּוֹד הֶבְיאוֹ הָרַב מט"ש שָׁם אוֹת קי"ו וְהוּא דְּלָא כמהרשד"ם וְאוּלַי מִמַּנְהָגָא הוּא דְּאָמַר כֵּן: י"ז שִׁמְעוֹן וְלֵוִי הָיָה לָהֶם בֵּית בְּשֻׁתָּפוּת וְהָלַךְ שִׁמְעוֹן חוּץ לָעִיר וְשָׁלַח לְאָחִיו לֵוִי שֶׁיִּמְכּוֹר לוֹ חֶלְקוֹ וְלֵוִי כָּתַב לוֹ שֶׁיִּכְתּוֹב לוֹ שְׁטָר בְּשִׁמּוֹ שֶׁמָּכַר לוֹ וְאָז יִמְכּוֹר הֶחָצֵר וְלֵוִי מְכָרָהּ לְתוֹגָר אֶחָד שֶׁאָחִיו שָׁלַח לוֹ שְׁטַר מְכִירָה וְנִשְׁאֲרָה הַחֲזָקָה לְלֵוִי גַּם אָחִיו שִׁמְעוֹן שֻׁתָּף עִמּוֹ כנ"הג סי' ק"מ אוֹת ק"ד: ח"י רְאוּבֵן שֶׁהֶחֱזִיק בַּבַּיִת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְהוֹצִיא שִׁמְעוֹן שְׁטָר שֶׁמְּכָרָהּ לוֹ וְטָעַן רְאוּבֵן שֶׁשְּׁטַר אֲמָנָה הוּא נֶאֱמָן בְּמִיגּוֹ דְּאִי בָּעֵי אָמַר חֲזַרְתִּי וְלָקַחְתִּי מִמְּךָ שָׁם אוֹת ר' ממהרש"ך ומהרא"נח: : י"ט רְאוּבֵן הִפְצִיר בְּשִׁמְעוֹן לְדַבֵּר עִם הַשַּׂר שֶׁיִּתֵּן לוֹ שָׂדֶה וְכֵן עָשָׂה וּנְתָנָהּ הַשַּׂר לִרְאוּבֵן ע"י הַפְצָרַת שִׁמְעוֹן הַחֲזָקָה הַהִיא לִרְאוּבֵן אע"ג שֶׁסִּיְּעוּ שִׁמְעוֹן בְּבִנְיָן ואע"פי שֶׁפָּרַע שְׁכִירוּת עַל יָדוֹ.

כנ"הג מ"ב סי' ק"מ אוֹת בְּתָג יו"ד ממהראד"ב: כ' מָקוֹם שֶׁהִסְכִּימוּ שֶׁאֵין יְכוֹלִין לִיכָּנֵס בְּבֵית אוֹ בַּחֲנוּת שֶׁנִּכְנַס בּוֹ חֲבֵירוֹ אֲפִילּוּ הֶחֱלִיף הַגּוֹי בְּשֶׁל יִשְׂרָאֵל אֵינוֹ כְּלוּם. הכנ"הג שָׁם ממהרש"ך: כ"א מִי שֶׁבָּא לִקְנוֹת חֲזָקָה מֵרְאוּבֵן וּבָא לִיטָּלֵךְ עִם שִׁמְעוֹן אִם יְקַחֶנָּה וְאָמַר לוֹ קְנֵה אוֹתָהּ כִּי אֵין לִי זְכוּת בָּהּ אֵין כָּאן לֹא טַעֲנַת הַשְׁטָאָה וְלֹא הַשְׁבָּעָה.

כנ"הג סי' ל"ב הג"הט אוֹת י"א מֵרַבּוֹ מהרימ"ט ח"ב ח"מ סי' ח"י: כ"ב מִי שֶׁלֹּא תָּבַע דְּמֵי הַחֲזָקָה זֶה כַּמָּה שָׁנִים כָּתַב מהרשד"ם הֶבְיאוֹ הכנ"הג סי' קמ"ו אוֹת ק"ו אִם יֵשׁ טַעַם

לִשְׁתִּיקָתוֹ לֹא אִיבֵּד חֶזְקָתוֹ וְשָׁם הִקְשָׁה ש"ות מהרשד"ם אַהֲדָדֵי וְהָרַב מַטֶּה שִׁמְעוֹן שָׁם אוֹת ג' הֵבִיא מֵהָרַב דְּבַר מִשֶּׁה ח"ב סי' כ"ו דְּכָתַב מֵחֲתִימוֹת ח"ור עו"בי שֶׁאלוֹנִיקי וּבְתוֹכָם מהרשד"ם דַּאֲפִילּוּ שָׁתַק אֶלֶף שָׁנִים פְּעָמִים לֹא אִיבֵּד חֶזְקָתוֹ וכ"כ כנ"הג בְּתְשׁוּ' סִימָן ר"ל מַה שֶּׁאֵין כֵּן שְׁכִירוּת שֶׁעָבַר דְּנִיתַּן לִמְחִילָה וכמ"ש הכנ"הג סי' שס"ג הג"הט וְהוּבָא בש"ות זכ"ל סי' ח"י וְעַיֵּין בחק"ל ח"א ח"מ סִימָן צ"א מַה שֶּׁפִּלְפֵּל בָּזֶה וּבְמִסְתַּעֵף: כ"ג הֶחֱזִיק בְּחֲזָרְבָּה וְאַחַ"כ בְּנָאָהּ הַגּוֹי אֵין לוֹ חֶזְקָה מהריק"ש בְּהַגָּהוֹתָיו סי' ק"מ וְסֵפֶר דַּרְכֵי נוֹעַם סי' י"א וּדְלֹא כְּהָרַב עַיִן מִשְׁפָּט מט"ש שָׁם אוֹת פ"ח וְעַיֵּין בהכנ"הג שָׁם אוֹת קכ"ג דְּכָתַב ממהרש"ך לְהֶפֶךְ: כ"ד בְּעִנְיַן נִזְקֵי שְׁכֵנִים אֵינוֹ יָכוֹל לְדָחוֹתוֹ אֵצֶל הַנָּכְרִי מהריק"ש שָׁם: כ"ה רְאוּבֵן שהי"ל חֶזָקָה בַּבָּתִּים בְּחָצֵר אֶחָד שֶׁהִרְבָּה שְׁכֵנִים דָּרִים שָׁם וְהָיָה פּוֹרֵעַ לְנָכְרִי דָּבָר קָצוּב וְאַחַר כָּךְ הָלַךְ מֵהָעִיר כְּשֶׁחָרַב הַבַּיִת וְנִפְרָע הַנָּכְרִי מֵהַשְּׁכֵנִים כְּפִי נִימוּסָהּ אִם בָּא זֶה לִבְנוֹת בֵּיתוֹ צָרִיךְ לְשַׁלֵּם לָהֶם כָּל מַה שֶּׁפָּרְעוֹ לְנָכְרִי בִּשְׁבִילוֹ.

מט"ש סִימָן קכ"ח הגב"י אוֹת ח' מֵהָרַב תּוֹרַת חֶסֶד: כ"ו אֵין קַנְיַית הַגּוֹי בַּחֲזָקָה כְּלוּם. הרשד"ם סִימָן שנ"ב וֶהֱבִיאוֹ מהריק"ש סי' ק"מ: ז"ך רְאוּבֵן הָיָה לוֹ חֶזָקָה וְנִשְׁרְפָה וּבָא שִׁמְעוֹן לִבְנוֹתָהּ כִּי הִיא אֵצֶל בֵּיתוֹ וּמָחָה בּוֹ שְׁכֵנוֹ שֶׁמַּגִּיעַ לוֹ נֶזֶק וְאָמַר לוֹ שִׁמְעוֹן שֶׁרְאוּבֵן כְּבָר אָבַד חֶזְקָתוֹ וְזָכָה מִן הַהֶפְקֵר וְהָלַךְ לֵוִי וּקְנָאָהּ מֵהַגּוֹי זָכָה בְּמִקָּחוֹ וְטוֹב וְיָשָׁר שֶׁיִּתֵּן לְשִׁמְעוֹן בְּעַד הוֹצָאַת הַבִּנְיָן.

הָרַב דְּבַר מֹשֶׁה ח"ב הֵבִיאוֹ ה' זכ"ל דַּף שי"ג: כ"ח מִי שֶׁהָיָה לוֹ חֶזְקַת חֲנוּת אֶחָד בְּיָרִיד וְנָכְרִי א' נִכְנַס בָּהּ וּרְאוּבֵן שָׂכַר בּוֹ מָקוֹם קָטָן מֵהַנָּכְרִי אֵינוֹ חַיָּיב לָתֵת לַמַּחֲזִיק דְּמֵי הַחֲזָקָה. שָׁם מְסֻפָּר בְּאֵר מַיִם חַיִּים: כ"ט הַקּוֹנֶה הַמּוֹלְקִי מֵהַנָּכְרִי בְּשֶׁגַּם הַמֻּוְחָזָק יָדַע בָּזֶה קוֹדֶם שֶׁקָּנָאָהּ וְשָׁתַק אַפֵּ"ה הַחֲזָקָה לָרִאשׁוֹן ה' פְּאַת נֶגֶב סי' כ"א: ל רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן הָיוּ מַחֲזִיקִים בַּבַּיִת וַעֲלִיָּה שֶׁל גּוֹי שֶׁהִלְווּ לוֹ מָעוֹת וּלְבַטָּחוֹן נָתַן לָהֶם זֶה וְהִתְנוּ עִמּוֹ שֶׁאִם לֹא יִפְרָעֵם לִזְמַן פְּלוֹנִי חֲלוּטִים לָהֶם וְקוֹדֶם שֶׁנָּתְנוּ הַמָּעוֹת הִתְנָה שִׁמְעוֹן שֶׁהוּא יִקַּח הָעֲלִיָּה לְעוֹלָם וְאַחַ"כ הֶעֱלִיל עֲלֵיהֶם הַגּוֹי וְהֶוְצְרְכוּ לְהוֹסִיף לוֹ מָעוֹת וְנֶחְלְטוּ לָהֶם הַבַּיִת וְהָעֲלִיָּה עַתָּה טוֹעֵן רְאוּבֵן שֶׁיִּתֵּן לוֹ שִׁמְעוֹן הָעֲלִיָּה לָדוּר בּוֹ כְּמוֹ ב' שֻׁתָּפִין דְּעָלְמָא בְּבַיִת וַעֲלִיָּה וְשִׁמְעוֹן טוֹעֵן עַל תְּנַאי זֶה נָתַתִּי מָעוֹת ע"מ לָדוּר לְעוֹלָם בְּעֲלִיָּה הַדִּין עִם רְאוּבֵן מִכַּמָּה טַעְמֵי וַאֲפִילּוּ שֶׁהַגּוֹי לֹא חוֹר וְהֶעֱלִיל עֲלֵיהֶם דְּפָנִים חֲדָשׁוֹת בָּאוּ לְכָאן שֶׁעַתָּה הוּא שֶׁנֶּחְלְטָה לָהֶם וְהַתְּנַאי בְּלֹא קִנְיָן אֵינוֹ כְּלוּם וַהֲרֵי הִיא כְּשֻׁתָּפִין דְּעָלְמָא.

שָׁם סי' כ"ב: ל"א רְאוּבֵן שֶׁמָּכַר חֶזְקָתוֹ לְשִׁמְעוֹן וְלֵוִי ואח"ך מָכְרָה לְשִׁמְעוֹן וְשִׁמְעוֹן נְתָנָהּ בְּמַתָּנָה לְנָכְדּוֹ וְכָל זֶה לֹא יָדַע לֵוִי אַחַר כָּךְ עֵרְעֵר שֶׁהַחֲצִי שֶׁלּוֹ כֵּיוָן שֶׁדָּר בְּתוֹכוֹ עִם שִׁמְעוֹן כֵּיוָן דְּנִתְּנָה בְּמַתָּנָה זָכָה הַמְקַבֵּל דְּלָא עֲדִיף מֵחֲזָקָה מִדִּינָא דְּאוֹרַיְיתָא דְּאִם נִתְּנָה הַלּוֹקֵחַ בְּמַתָּנָה קוֹדֶם שֶׁסִּילֵּק הַמּוֹצֵרָן בָּטֵל כֹּחַ הַמּוֹצֵרָן וכמ"ש מָרָן וַאֲפִילּוּ לְמָאן דְּפְלִיג הַמְקַבֵּל הוּא הַמֻּוְחָזָק וְעַל הַמּוֹצִיא מְמֻנּוּ לְהָבִיא רְאָיָה.

שָׁם סי' כ"ג: : ל"ב רְאוּבֵן מָכַר חֶזְקַת חֲנוּת אֶחָד שְׁנַת תקט"ו וְשִׁמְעוֹן מְכָרָהּ לְלֵוִי אַחַר יָמִים בָּאוּ יוֹרְשֵׁי יְשָׁשכָר וְהוֹצִיאוּ שְׁטָר שֶׁזְּמַנּוֹ שְׁנַת תק"ה שֶׁיְּשָׁשכָר קָנָאָהּ מִזְּבוּלוּן וא"כ רְאוּבֵן מָכַר דָּבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ וְלֵוִי טוֹעֵן שֶׁרְאוּבֵן דָּר בָּהּ שְׁתֵּי שָׁנִים וְלֹא יוֹתֵר וְלֹא מִיחָה יְשָׁשכָר וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁלְּאַחַר מִיתָתוֹ יוֹרְשָׁיו גְּדוֹלִים וְאֶחָד קָטָן הָיָה לוֹ אַפּוֹטְרוֹפּוֹס וְעַכְשָׁיו כ"כ זְמַן שֶׁהִגְדִּיל וְלֹא מִיחָה הַדִּין עִמּוֹ אַף לְפִי הַדִּין.

שָׁם סי' כ"ד: ל"ג רְאוּבֵן שֶׁהִשְׁכִּיר חֲנוּתוֹ לְנָכְרִי אֶחָד לְשָׁנָה אַחַת וְקוֹדֶם הַשָּׁנָה לְקָחוֹ שִׁמְעוֹן בִּשְׁכִירוּת לג' שָׁנִים וְטֶרֶם שֶׁנִּכְנַס שִׁמְעוֹן מְכָרָהּ הַנָּכְרִי לְלֵוִי זָכָה לֵוִי וְאֵין רְאוּבֵן יָכוֹל לָבוֹא עָלָיו מִכֹּחַ דִּינָא דְּבַר מִצְרָא בִּשְׁכִירוּת כֵּיוָן שֶׁהוּא מַחֲלוֹקֶת הַלּוֹקֵחַ הוּא הַמֻּחְזָק.

כֶּרֶם שְׁלֹמֹה הוּבָא בְּהָרַב זכ"ל דַּף שד"י: ל"ד נָכְרִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֲנוּת אֶחָד וּבָא רְאוּבֵן וְקָנָה מִמֶּנּוּ סְחוֹרָה בְּמָנָה אַדַּעְתָּא לִשְׁכּוֹר לוֹ הַחֲנוּת וְאח"ך הַנָּכְרִים לֹא הִנִּיחוּהוּ וְאח"ך נִכְנַס שִׁמְעוֹן וְדָר בּוֹ ד' שָׁנִים וּבָא לֵוִי לִיכָּנֵס בַּחֲנוּת מִכֹּחַ הַכְּתָב יָד שֶׁנָּטַל מֵהַשּׁוֹכֵר הַנָּכְרִי זָכָה לֵוִי בַּחֲזָקָה.

שָׁם מ"ה פָּנִים מְאִירוֹת ח"ב: ל"ה רְאוּבֵן הָיָה בַּחֲנוּת נָכְרִי זֶה י"ז שָׁנָה וּבָא הַגּוֹי לְמָוְכְרוֹ וּלְפִי שֶׁרְאוּבֵן הָיָה בָּטוּחַ בְּחֶזְקָתוֹ לֹא חָשַׁשׁ לוֹ שֶׁסָּבַר שֶׁיִּמְכְּרֶנָּה לוֹ בְּדָמִים קַלִּים וְהָלַךְ שִׁמְעוֹן וּלְקָחָהּ מִמֶּנּוּ וּבֵין כָּךְ וּבֵין כָּךְ שָׁמַע לֵוִי וְאָמַר אֲנִי דַּרְתִּי בָּהּ קוֹדֶם רְאוּבֵן וּמַה שֶּׁלֹּא מָחִיתִי בְּךָ לְפִי שֶׁאֵינִי יוֹדֵעַ מִי שֶׁדָּר בַּחֲנוּת גּוֹי הוּא מַחֲזִיק יְקַבֵּל חֵרֶם שֶׁכָּךְ הוּא בְּדַעְתּוֹ וְזָכָה בְּחֶזְקָתוֹ.

ה' זכ"ל דַּף שי"ג מהב"ד: ל"ו הַקּוֹנֶה חֲזָקָה מִיִּשְׂרָאֵל חֲבֵירוֹ בַּעֲלֵי הַחֲנוּיוֹת הַסְּמוּכוֹת לוֹ יְכוֹלִין לָבוֹא מִכֹּחַ דִּינָא דְּבַר מִצְרָא אַף אִם קָנָה קאמא"דה מֵהַנָּכְרִי וְקָנָה גַּם הַחֲזָקָה שֶׁלּוֹ מִיִּשְׂרָאֵל לֹא דְּאַרְיָא הַבְּרִיחַ מֵעֲלֵיהֶם וְאַף שֶׁיֵּשׁ יַד יִשְׂרָאֵל בָּאֶמְצַע הוֹאִיל וְהָיָה הַנָּכְרִי דָּר שָׁם.

מהרי"ע בְּמִנְהָגִים: ל"ז יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לוֹ חֲצִי מולק"י וַחֲצִי חֲזָקָה וְשִׁמְעוֹן חֲצִי חֲזָקָה אֲבָל לֹא חֲצִי הַקַּרְקַע וְנִפְחֲתוּ הַכְּתָלִים הֵיאַךְ הַהוֹצָאָה אִם הַגּוֹי אַלָּם וְאֵינוֹ רוֹצֶה לִבְנוֹת עִמָּהֶם. עַיֵּין לְהָרַב תְּקֻפּוֹ שֶׁל יוֹסֵף: ל"ח אִם מָחַל דְּמֵי הַחֲזָקָה לְמִי שֶׁיִּקְנֶה הַבַּיִת אַף דְּדָבָר שֶׁלֹּא בָּא לָעוֹלָם מָחוּל.

הָרַב מש"ל בְּפֶרֶק כ"ג מהל' אִישׁוּת הֶבִיאוֹ הָרַב כִּסֵּא אֵלְיָהוּ סי' ר"ט: ט"ל רְאוּבֵן תָּבַע מִשִּׁמְעוֹן תּוֹסֶפֶת שְׁכִירוּת בַּיִת שֶׁשָּׂכַר מִמֶּנּוּ זְמַן רַב כְּשֶׁעָר הַזּוֹל וְעַתָּה שֶׁנִּתְיַיקְרוּ הַבָּתִּים רָצָה לְהוֹסִיף עָלָיו וְשִׁמְעוֹן אָמַר שֶׁזֶּה כַּמָּה זְמַן שֶׁנִּתְיַיקְרוּ הַבָּתִּים וְלֹא תָּבַע תּוֹסֶפֶת מִמֶּנּוּ וְהָיָה פּוֹרְעוֹ כְּשֶׁעָר הַזּוֹל מַה שֶּׁעָבַר עָבַר שֶׁכְּבָר מָחַל וּמִכָּאן וְאֵילָךְ יְקַבְּלֶנָּה בְּתוֹסֶפֶת אַחַר שֶׁיִּתֵּן לוֹ זְמַן הַהוֹגֶן כְּפִי הַדִּין.

הָרַב תְּקֻפּוֹ שֶׁל יוֹסֵף ח"א סי' ל"ד: מ' רְאוּבֵן שָׂמַכַר חֵלֶק חֲזָקָה אַחַת. שֶׁנָּפַל לוֹ בַּיְרֻשָּׁה מֵאִשְׁתּוֹ וּלְבִתּוֹ יֵשׁ לָהּ חֵלֶק עִמּוֹ וְהַמֶּכֶר הָיָה בְּהִסְכָּמַת ב"ד ואח"ך חָזְרָה בָּהּ הַבַּת וּמְכָרָהּ לְאַחֵר מִכְרָהּ אֵינוֹ כְּלוּם וּמָכַר הָאָב קַיָּם.

שָׁם סי' ט"ל: מ"א רְאוּבֵן שֶׁהָיָה לוֹ שְׁתוּת בַּחֲזָקָה אַחַת ועפי"ז מְכָרָהּ לְאַחֵר וְכָתַב לוֹ שֶׁמָּכַר לוֹ כָּל זְכוּת שֶׁיֵּשׁ לוֹ ואח"ך נִתְגַּלָּה שֶׁיֵּשׁ לוֹ רְבִיעַ הַדִּין עִמּוֹ וְחוֹזֵר בְּמָכַר אע"פ שֶׁכָּתַב לוֹ שֶׁכָּל זְכוּתוֹ מָכַר לוֹ.

שָׁם סי' נ"ב: מ"ב מִי שֶׁמָּכַר קַרְקָעוֹ לְנָכְרִי וְנִשְׁאַר לוֹ הַחֲזָקָה כַּנּוֹדָע ואח"ך מְכָרוֹ הַנָּכְרִי לְיִשְׂרָאֵל אַחֵר וְנֶאֱבַד לְנָכְרִי שְׁטַר קִנְיָתוֹ שֶׁקָּנָה מֵהַיִּשְׂרָאֵל וְאֵין. לְנָכְרִי עוֹד אֲכִילַת פֵּרוֹת שֶׁחוֹזֵר הַגּוּף לְבַעַל הַחֲזָקָה וְאֵין לוֹ זְכוּת בְּדִינֵיהֶם וְנַעֲשָׂה הַמָּקוֹם הֶפְקֵר אעפ"כ זָכָה

הַיִּשְׂרְאֵל הַקּוֹנֶה מִמֶּנּוּ וּדְלָא כְּמִי שֶׁחוֹלֵק שֶׁזָּכָה הַיִּשְׂרְאֵל הָרִאשׁוֹן שֶׁמָּכַר לְנָכְרִי וְנַעֲשָׂה הַכֹּל שֶׁלּוֹ.

הָרַב תִּקְפּוֹ שֶׁל יוֹסֵף ח"ב סִימָן נ': מ"ג מִי שֶׁמָּכַר חֶזְקָתוֹ אַדַּעְתָּא לְלֶכֶת לא"י וְחָזַר בּוֹ וְשָׁתַק כַּמָּה שָׁנִים וְאַחַר שֶׁנִּתְיַיקְרוּ רָצָה לַחֲזוֹר בּוֹ הַמֶּכֶר קַיָּים כֵּיוָן שֶׁלֹּא פֵּירֵשׁ בְּהֶדְיָא אַדַּעְתָּא לְמִיסַּק וכו' שָׁם סִי' כ"ד: מ"ד שְׁנֵי שֻׁתָּפִין בַּחֲזָקָה ואח"ך אֶחָד מֵהֶם קָנָה הַקַּרְקַע מֵהַנָּכְרִי יָכוֹל חֲבֵירוֹ לְסַלְּקוֹ בַּחֲצִי הַקַּרְקַע כְּנֶגֶד הַחֲצִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ בַּחֲזָקָה.

שָׁם סִי' שָׁ"ך: מ"ה רְאוּבֵן הֵבִיא קַבָּלַת עֵדוּת שֶׁהֶחֱזִיק בַּחֲנוּת אֶחָד ואח"ך הֵמְצִיאוּ יוֹרְשֵׁי שִׁמְעוֹן עֵדוּת שֶׁהָיְתָה בְּיַד מוֹרִישָׁם מְמֻשְׁכֶנֶת וְהַמַּנְהָג שֶׁהַמַּמְשְׁכֵן מִן הַגּוֹי יֵשׁ לוֹ חֲזָקָה כְּמוֹ הַשּׁוֹכֵר הַדִּין עִם רְאוּבֵן מִכַּמָּה טְעָמִים.

שָׁם סִי' קל"ג: מ"ז הַחֲזָקָה הִיא מִשְּׁלֹשָׁה מִינִים הָאַחַת חֲזָקַת סַקְרִיקוֹן כנז' בַּטּוּר וש"ע סִי' רל"ו שֶׁהַמּוֹכֵר מוֹכֵר פָּחוֹת רְבִיעַ וְהוּא שֶׁל בְּעָלִים הָרִאשׁוֹנִים וְהַקּוֹנֶה מִמֶּנּוּ יִתֵּן רְבִיעַ לִבְעָלִים אוֹ שְׁלִישׁ הַמָּעוֹת וְיַד בַּעַל הַקַּרְקַע עַל הָעֶלְיוֹנָה וַחֲזָקָה זוֹ דִּין קַרְקַע יֵשׁ לָהּ וְלֹא נִסְתַּפֵּק בָּהּ אָדָם מֵעוֹלָם וְעַל פִּי זֶה נִתְיַיסְּדָה תַּקָּנַת הַחֲזָקָה הַנִּהוּגָה בְּמוֹכֵר קַרְקָעוֹ לְנָכְרִי אוֹ קַרְקַע יִשְׂרָאֵל הַנִּמְכָּר בְּעַרְכָּאוֹתֵיהֶם לְבֶן בְּרִית אוֹ לְשֶׁאֵינוֹ בֶּן בְּרִית מֵחֲמַת חוֹבוֹ שֶׁל נָכְרִי שֶׁחַיָּיב לוֹ הַיִּשְׂרָאֵל וְדִין קַרְקַע יֵשׁ לָהּ אֲלִיבָּא דְּכוּלֵי עָלְמָא.

חֲזָקָה ב' הִיא חֶזְקַת יִשּׁוּב כְּשֶׁהַקַּרְקַע הוּא שֶׁל גּוֹי וּבָא יִשְׂרָאֵל וְסִיְּעוֹ אוֹ שָׂכַר מִמֶּנּוּ וְזֶה נִתְיַיסֵּד מִדִּין עָנִי הַמְהַפֵּךְ בַּחֲרָרָה וּבְזֶה הוּא שֶׁנֶּחְלְקוּ אִם יֵשׁ לָהּ דִּין קַרְקַע. חֲזָקָה שְׁלִישִׁית שֶׁשּׁוֹכֵר מֵהַנָּכְרִי וּמֵהַמַּחֲזִיק שֶׁזּוֹכֶה גַּם הוּא בַּחֲזָקָה ג' ואע"פ שֶׁלֹּא רָאִינוּ חֲזָקָה זוֹ בְּאוֹפָן הַשְּׁלִישִׁית הֲרֵי הוּא בִּכְלַל עָנִי הַמְהַפֵּךְ בַּחֲרָרָה אֲבָל לָדוּן אוֹתָהּ כְּקַרְקַע בְּדוּתָא הִיא וְהָבוּ דְּלָא לְהוֹסִיף עֲלָהּ ה' זְכוּת אָבוֹת דַּף נ"ב ע"ג וַחֲזָקָה זוֹ הָאַחֲרוֹנָה לֹא שָׁמַעְנוּ אַף וְרַק כְּשֶׁיָּבוֹא בַּעַל הַחֲזָקָה לְהוֹצִיאוֹ אִם מֵחֲמַת תּוֹסֶפֶת אִם יִרְצֶה לְקַבְּלָהּ בַּתּוֹסֶפֶת כְּפִי הָעֵת וְהַזְּמַן הַזֶּה מַה טּוֹב וְאִם לָאו אֵין כּוֹפִין אוֹתוֹ אֶלָּא שֶׁאִם הַמַּחֲזִיק רוֹצֶה אוֹתָהּ לְעַצְמוֹ לָדוּר בּוֹ אוֹ לִבְנוֹ צָרִיךְ לְמָוְסָרָהּ לוֹ: מ"ח שֻׁתָּפִין בָּחָצֵר וּמְכָרָהּ אֶחָד כֻּלָּהּ לְנָכְרִי הַחֲזָקָה הַנִּשְׁאֶרֶת בֶּחָצֵר כַּנָּהוּג שֶׁהִיא רְבִיעַ הֶחָצֵר בִּכְלָלָהּ הִיא שֶׁל הָאַחֵר וְחַיָּיב הַמּוֹכֵר לְשַׁלֵּם לוֹ רְבִיעַ הָאַחֵר שֶׁשִּׁיקְעוֹ בְּיַד הַגּוֹי דְּלָא מָצֵי לְאִשְׁתַּעוֹיֵי דִּינָא בַּהֲדֵיהּ וְלָא מָצֵי בַּעַל חוֹב דְּמוֹכֵר לִטְרוֹף חֲצִי רְבִיעַ הַחֲזָקָה הַנִּשְׁאָר שֶׁהִיא שְׁמִינִית הֶחָצֵר אֶלָּא כָּל הַנִּשְׁאָר הוּא שֶׁל חֲבֵירוֹ שָׁם: מ"ט בַּחֲזָקוֹת בֵּית הַכְּנֶסֶת עַיֵּין לְהָרַשְׁבָּ"א ח"א סִי' תתקנ"ו וח"ב סִי' קמ"א וקצ"א ורע"ב ורכ"ו וח"ג סִי' קנ"ח וקס"ו ובב"י סִי' ק"מ מחו"ג וּבְסִי' קע"א ובמור"ם שָׁם וסִי' ר"ב ור"מ וְעַיֵּין לְהָרַב זְכוֹר לְאַבְרָהָם מַה שָּׂרַמז וּמִכְּלָלָא מ"ש הכנ"הג י"ד סִי' רמ"ה דְּהַיְינוּ דְּוָקָא בְּמָקוֹם שֶׁקּוֹנִים אוֹתוֹ וּמוֹרִישִׁים אוֹתוֹ לִבְנֵיהֶם שכ"כ מהריב"ד וכ"כ בְּשֵׁמוֹ בח"מ סִי' קע"א וְשָׁם כָּתַב אעפ"כ אִם הַבֵּן אֵין כְּבוֹדוֹ לְיַיְשֵׁב כּוֹפִין אוֹתוֹ לְמָוְכְרוֹ לְמִי שֶׁרָאוּי לוֹ וְאִם לָאו כּוֹפִין אֶת הַצִּיבּוּר לָתֵת לוֹ שָׁוְוִיו כְּמוֹ שֶׁיִּשְׁתַּמּוּהוּ שְׁלֹשָׁה בְּנֵי אָדָם וְזֶה בִּכְלַל מִפְּנֵי שֵׁיבָה תָּקוּם וְעַיֵּין עוֹד בהכנ"הג מ"ב סִימָן קע"א אוֹת ס"ט ובא"ה סִי' ק' וק"ב.

וּבְחֻזְקַת שְׁרָרַת בְּ"הכנ עַיֵּין בס' תְּקָפוֹ שֶׁל יוֹסֵף ח"א וח"ב וּבְסֵפֶר זְכוּת אָבוֹת: נ' רְאוּבֵן שֶׁהָיָה חַיָּיב לַחֲבֵרוֹ מָעוֹת וּמָכַר חֲצֵרוֹ לְגוֹי ואח"ך הַגּוֹי מְכָרוֹ לְיִשְׂרָאֵל וּבָא ב"ח לְטָוְרְפוֹ מִיַּד הַקוֹנֶה וְזֶה אוֹמֵר אִם שָׁתַקְתָּ שָׁתַקְתָּ וְאִם לָאו מַהְדַּרְנָא שְׁטָרָא לְמָרֵיהּ הַדִּין עִמּוֹ וְאֵין יָכוֹל ב"ח לְטָוְרְפָהּ מִיָּדוֹ הָרַב בְּרִית אָבוֹת דַּף פ"ז: סִימָן כ"ג בַּחֲזָקוֹת בְּפֶה הָעִירָה לֹא רָאִינוּ שֶׁהַנָּכְרִי בְּעַצְמוֹ טוֹרַח בְּחִיזּוּק בָּדְקוּ כִּי אִם עַל הָרוֹב הַיִּשְׂרָאֵל לְבַדּוֹ וְלִפְעָמִים עוֹמֵד הַגּוֹי עִמּוֹ.

לְעִנְיַן שַׁבָּת עַיֵּין לְהָרַב הִלְכוֹת קְטַנּוֹת דַּף כ"ב בַּחֲזָקוֹת הַבָּתִּים שֶׁל ע"הק יְרוּשָׁלַיִם תוב"ב דָּנָטָה לְאֶסּוֹר הָאֱמֶת שֶׁשָּׁם יֵשׁ הֶפְרֵשׁ דִּלְעוֹלָם צָרִיךְ הַמַּחֲזִיק לְשָׁוְכְרוֹ מִמֶּנּוּ וְלָתֵת לוֹ שְׂכִירוּת כָּל שָׁנָה וְשָׁנָה מֵרֹאשִׁית הַשָּׁנָה וְאֵין הַנָּכְרִי מַכִּיר לְהַשּׂוֹכֵר כְּלָל משא"כ בְּפֶה מָתָא כַּנּוֹדָע דְּהַנָּכְרִי פּוֹרֵעַ מֵהַשּׂוֹכֵר בּוֹ דַּוְקָא ואעפ"כ יֵשׁ לְאֶסּוֹר כֵּיוָן דִּלְעוֹלָם הַיִּשְׂרָאֵל עוֹמֵד עִמּוֹ עַל הַבִּנְיָן הָוֵי בְּשֶׁלּוֹ: סִימָן כ"ד מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה בְּמֵי שֶׁפָּתַח חַנּוּת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים כְּנֶגֶד חֲצַר רְאוּבֵן אֲבָל הָעוֹמֵד אֵינוֹ רוֹאֶה כִּי אִם דָּבָר מַה בְּתוֹךְ בֵּית שַׁעַר הֶחָצֵר שָׁשָּׁם ב"הכ קְבוּעָה וְהַיּוֹשֵׁב בְּבֵית שַׁעַר בְּאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁנִּרְאֶה מֵהַחֲנוּת הנז' יְהֵא צָדוֹ עַל דֶּלֶת הב"הכ שֶׁשָּׁם וְאֵין דֶּרֶךְ לְיַיְשֵׁב שָׁם וְעוֹד יֵשׁ חֲנוּת קְבוּעַ מִכַּמָּה שָׁנִים שֶׁרוֹאֶה כָּל תּוֹךְ הֶחָצֵר וְהוּא לְמַעְלָה מֵהַחֲנוּת הַזֶּה וא"כ כֵּיוָן דְּבָלָאו הָכִי נִיזּוֹק מֵהַחֲנוּת הנז' אֵין חֲנוּת זֶה מוֹסִיף לוֹ הֶיזֵּק כֵּיוָן דְּאֵין רוֹאֶה כִּי אִם מַה שֶּׁזָּכַרְנוּ.

אִיבְּרָא דְּמָרָן בסי' קנ"ד כָּתַב וְחַנּוּת כְּנֶגֶד חָצֵר בר"הר לֹא יִפְתַּח מֵחֲמַת הֶיזֵּק רְאִיָּה וְהִיא תּוֹסֶפְתָּא פְּסָקוּהָ הָרִי"ף וְהָרֹא"ש בס"פ חֶזְקַת וְהַטּוּר שָׁם וְכָתַב בְּבֵי שָׁם וְלָאו דַּוְקָא כְּנֶגֶד פֶּתַח כָּל שֶׁמְּזִיקוֹ בִּרְאִיָּה אָסוּר שכ"נ מַהָרַמְבַּ"ן וְהָרַשְׁבָּ"א וכ"נ מֵהָרֹא"ש פ"ק דְּבָתְרָא וְכֵן מוּכָח מִלְּשׁוֹנוֹ הַטָּהוֹר בש"ע וּדְלֹא כמהרמ"ג סי' נ' שֶׁרָמַז הכנ"הג שָׁם הג"הט אוֹת וּבְתִשּׁוּ' הר' בָּעֵי חַיֵּי ח"ב סי' מ"ט וּכְבָר הִרְגִּישׁ עָלָיו הָרַב מַטֶּה שִׁמְעוֹן הגב"י סי' א' אֵיךְ לֹא הִזְכִּיר דְּמָרָן חוֹלֵק עָלָיו וְשָׁם זֶכֶר עָשָׂה מֵהָרַב נָאֶמָן שְׁמוּאֵל סי' פ"ט וּבְדִבְרֵי הַמַּגִּיהַ בְּסֵפֶר עֵדוּת בְּיַעֲקֹב סי' נ"ב וּמִדִּבְרֵי הָרַב ב"ד וְשָׁם הָרַב ב"ד יְיַשֵּׁב דִּבְרֵי מהרמ"ג בְּדוֹחַק ועכ"פ בְּנִדּוֹן דִּידַן דְּאֵינוֹ מִסְתַּכֵּל רַק בְּבֵית שַׁעַר וּמַה גַּם בִּקְצָת מְמֶּנּוּ מָקוֹם דְּאֵין דֶּרֶךְ לְיַיְשֵׁב שָׁם כנז"ל אֵין יָכוֹל לְמָחוֹת וּמַה גַּם דְּבָלֹא זֶה הֲרֵי הוּא נִיזּוֹק מֵחֲמַת שֶׁלְּמַעְלָה מִמֶּנּוּ וכמ"ש בְּהָרַב מַטֶּה שִׁמְעוֹן שָׁם הג"הט אוֹת ל' מש"ות הָרִי"ף עַיֵּין בְּפִרְטָ זֶה בס' קוֹל אֵלִיָּהוּ ח"א ח"מ סי' י"ט: סִימָן כ"ה כּוֹתֶל שֶׁבֵּין שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת אַךְ חָצֵר אֶחָד עוֹמֶדֶת וְהַשֵּׁנִית חֲרוּבָה וְהַכּוֹתֶל רָעוּעַ וּכְפִי דִּבְרֵי הָאוֹמָנִים יֵשׁ סַכָּנָה מִמֶּנּוּ עַל הֶחָצֵר הָעוֹמֶדֶת וּבָא לַדִּין עִם בַּעַל הַחֲרוּבָה לְסָתְרוֹ וְלִבְנוֹת עִמּוֹ כְּפִי הַמַּגִּיעַ לוֹ וְהִנֵּה במור"ם סי' קס"ד ס"ד וֶהֱבִיאוֹ כנ"הג שָׁם וכ"כ מהריק"ש בְּהַגָּהוֹתָיו שָׁם כָּתְבוּ אִם הַכּוֹתֶל רָעוּעַ אע"פ שֶׁהוּא שֶׁל שְׁנֵיהֶם יָכוֹל אֶחָד מִשְּׁנֵיהֶם לְסָתְרוֹ וְהַשֵּׁנִי צָרִיךְ לָתֵת חֶלְקוֹ ע"כ וְהוּא מהנ"י ספ"ד דב"ק וּסְתָמָא קָתָנֵי גַּם כְּשֶׁהַלֵּה אֵינוֹ נֶהֱנֶה בָּזֶה הַכּוֹתֶל שֶׁיַּעֲשׂוּ חָדָשׁ מ"מ אֵין לוֹ לְהַזִּיק לַחֲבֵירוֹ בַּעַל הֶחָצֵר הָעוֹמֶדֶת וְאַחַר הֲבִיא רְאָיָה לְאִידָךְ גִּיסָא ממ"ש מור"ם סי' קנ"ה בְּחֲרוּבָה הַסְּמוּכָה לַחֲצַר חֲבֵירוֹ וְאוֹמֵר לוֹ בַּעַל הֶחָצֵר גְּדוֹר אוֹ מָכוּר כִּי יָרֵא אֲנִי מֵחֲשַׁשׁ גַּנָּבִים שכת' מור"ם הַדִּין עִמּוֹ וְיֵשׁ חוֹלְקִין דְּאֵינוֹ חַיָּיב וּכְפִי הַכְּלָל שֶׁיֵּשׁ בְּיָדֵינוּ כְּשֶׁאוֹמֵר מָרָן יֵשׁ אוֹמְרִים וי"א דַּעְתּוֹ כי"א בָּתְרָא וה"ה יֵשׁ אוֹמְרִי' וְיֵשׁ חוֹלְקִין וְכֵן הוּא במור"ם ג"כ וּבַטּוּר סי' קנ"ז מְבֹאָר שֶׁהוּא מַחֲלוֹקֶת הרמ"ה וְהָרֹא"ש דלהרמ"ה הַדִּין עִמּוֹ דְּהָוֵי גִּירֵי דִילֵיהּ וכ"כ הב"י שָׁם ס"ח מֵרַבֵּינוּ יְרֻחָם וכ"נ כָּתַב בסי' קנ"ה מח"ד מֵהַגְּאוֹנִים אֲבָל מני"ר הִקְשָׁה לוֹ

דְּלָא יָדַע מַאי גִּירֵי דִּילֵיהּ אִיכָּא הָכָא וּמַמַּה שֶׁלֹּא פְּסַק דִּין זֶה בש"ע לְהֶדְיָא מוּכָח דְּלֹא סָמַךְ עַל קִוּשְׁיָיתוֹ שֶׁכֵּן דַּרְכּוֹ דֶּרֶךְ הֶקְדֵּשׁ כַּנּוֹדָע ומ"מ כִּי יָהֲבִינַן לֵיהּ כָּל דִּילֵיהּ לְמֵבִיא רְאָיָה זוֹ מִדִּבְרֵי מור"ם הַמְעַיֵּין שָׁם בַּשָּׁ"ך ססקנ"ה במ"ש לְדַחוֹת רְאָיַת הב"ח מִמְּחִיצַת הַכֶּרֶם שֶׁנִּפְרְצָה דְּלָא דָּמֵי כְּעוּכְלָא לְדָנָא דְּהַהֶיזֵּק דְּכֹלְאַיִם בָּרִיא אֲבָל גַּבֵּי מִי יֵימַר דַּאֲתוּ ע"כ ומוּכָח מִזֶּה כָּל דִּבְרֵי הֶיזֵּקָא וְאֵין כָּאן סָפֵק כְּלָל אַלִּיבָּא דכ"ע חַיָּיב וְכוֹתֶל רָעוּעַ כְּשֶׁלֹּא יִסְתָּרוּהוּ בָּרִיא הֶיזֵּקָא לְכָל הֶחָצֵר הָעוֹמֶדֶת כְּפִי דִּבְרֵי הָאֲוֹמָנִים גַּם רְאָיָה הֵבִיא לִי ממ"ש מָרָן סי' קנ"ח ס"ה מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֻרְבָּה תּוֹךְ חֻרְבַּת חֲבֵירוֹ וְעָמַד חֲבֵירוֹ וְגָדַר א' וב' וג' פְּעָמִים אֵין מְחַיְּבִין לִיתֵּן בְּהוֹצָאָה שֶׁהָרֵי לֹא הוֹעִיל וכו' וּבְעֵינַי לֹא יָדַעְתִּי מַאי קאמ' מִלְּבַד דְּאֵינוֹ נהנ' אִם לֹא עָשָׂה נֶזֶק לַחֲבֵירוֹ אֲבָל בְּכָאן גַּם שֶׁלֹּא נֶהֱנָה הָרֵי הוּא מַזִּיק לַחֲבֵירוֹ וְעַיֵּין להכנ"הג סי' קנ"ה הג"הט אוֹת ע"ז אִם עוֹשֶׂה אַשְׁפָּה בְּחֻרְבָּה לכ"ע מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לְגָדֵּר אוֹ לְמָכֹר וְזֶה וַדַּאי גָּרוּעַ יוֹתֵר מִכּוֹתֶל זֶה הָרָעוּעַ מַה גַּם דְּגוּף הַכּוֹתֶל שֶׁלּוֹ אֲבָל הֶיזֵּק הַבָּא מֵעֶלְמָא חֻרְבָּתוֹ שֶׁשָּׁם הִיא הַגּוֹרֶמֶת.

וּבְעִנְיַן הוֹצָאַת הַכּוֹתֶל שֶׁל שֻׁתָּפִין אִם יֵשׁ תִּקָּרָה לְכָל אֶחָד מֵהֶם פּוֹרְעִים בְּשָׁוֶה וְאִם לְאֶחָד דַּוְקָא פּוֹרְעִים שְׁנֵי שְׁלִישִׁים וּשְׁלִישׁ כמ"ש בס' בְּרִית אָבוֹת הנד"מ דַּף ע"ט ע"ב וְעַיֵּין לְהָרַב ב"ד דַּף ק"ה: סִימָן כ"ו כָּתַב הב"י ח"מ סי' קע"א מחו"ב וּפָסְקוּ מור"ם שָׁם ומהריק"ש בְּהַגָּהוֹתָיו קַרְקַע הַמְשֻׁתָּף לִשְׁנַיִם וְדָר בּוֹ אֶחָד מֵהֶם אֵיזֶה זְמַן לֹא יָכוֹל חֲבֵירוֹ לוֹמַר אֶדּוֹר כְּמוֹ שֶׁדַּרְתָּ אַתָּה בּוֹ ע"כ וְהָרַב דְּבַר מֹשֶׁה ח"ב סי' מ' וְכֵן הָרַב זֶרַע יַעֲקֹב מְצָאוּהָ שֶׁהִיא בח"ב סי' קמ"א וְשָׁם מְבֹאָר גַּם בְּחָצֵר דְּאֵין בּוֹ דִּין חֲלֻקָּה קָאָמַר וְכָתַב דְּלָא דָּמֵי לְדָר בַּחֲצַר חֲבֵירוֹ שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ וּמֵהַמְדֻמֶּה שֶׁהָרַךְ עֵדוּת בְּיַעֲקֹב סי' ק"ד לֹא רָאָה גּוּף תשו' הָרַשְׁבָּ"א אֶלָּא מִמַּה שֶׁכָּתְבָה הב"י וְלָכֵן הִקְשָׁה מֵהָא דְּבֵית וְעָלֶיהָ שֶׁנָּפְלוּ הנז' בְּסוֹף בָּבָא מְצִיעָא ר"י אוֹמֵר אַף זֶה דָּר בְּתוֹךְ שֶׁל חֲבֵירוֹ צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת לוֹ שָׂכָר וְנִרְאֶה דְּהַחִילּוּק בָּרוּר דְּשָׁאנֵי הָתָם שֶׁזֶּה הוֹצִיא הוֹצָאוֹת מִכִּיסוֹ אִם יָדוּר בְּחִנָּם נִרְאֶה דְּשָׂכַר מְעוֹתָיו הוּא נוֹטֵל וְאוּלַי שֶׁזֶּה כַּוָּנָתוֹ שֶׁל הָרַב זַ"ל שֶׁכָּתַב וְיֵשׁ לְחַלֵּק וְתוּ דְּהָתָם נָמֵי אֵין הֲלָכָה כר"י כמ"ש הב"י סִימָן קס"ד וְהָרַשְׁבָּ"ץ ח"ג סי' ר"ח לֹא בָּאוּ לְיָדוֹ ש"ות הָרַשְׁבָּ"א הנז' וְלָכֵן אָתֵי מַר עֲלָה מִטַּעַם דְּלָא קַיְּמָא לְאִיגְּרָא וְכֵן הָרַב בְּנוֹ הרשב"ש סי' קל"ט שֶׁזִּיכָּה לְאָח הַשֵּׁנִי לָדוּר כְּדַרְךְ שֶׁדָּר אָחִיו שֶׁמֵּת וּרְאָיָתוֹ מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם פֵּ"א מֵהִלְכוֹת שְׁכֵנִים וְהָרוֹאֶה יִרְאֶה שֶׁשָּׁם הַיְינוּ לְכַתְּחִלָּה דְּהֵיאַךְ יַחֲלוֹקוּ וְלֹא בְּעֵבָר וְדָר אֶחָד מֵהֶם בְּסָתָם וְעַיֵּין לְהָרַב ב"ד סִימָן נ"ה מ"ש לְחַלֵּק בְּדִבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א הנז' וְעַיֵּין מ"ש עָלָיו בס' דָּבָר מֹשֶׁה ח"ב סי' מ' וּמִתּוֹן וַעֲסִיק דְּבָכָל גַּוְונָא פּוֹטֵר הָרַשְׁבָּ"א ומ"ש הָרַב זר"יע סי' ז"ך דְּאַף דְּהָרַשְׁבָּ"א סָבַר הָכִי הָרֵי הרשב"ש בָּתְרָאָה הוּא וְסוֹבֵר לְהֵפֶךְ אַחַר הַמָּחָ"ר לָא יָדַעְנָא מַאי קָאָמַר דְּהַכְּלָל הַזֶּה בְּשָׁרָאָה דְּבָרָיו וְדָחָה אוֹתָם אֵין ה"נ דְּהִלְכְתָא כְּבָתְרָאֵי וְאַדְּרַבָּה י"ל אִם הָיָה רוֹאֶה דְּבָרָיו לֹא הָיָה פּוֹסֵק כֵּן וַהֲרֵי מָצִינוּ להרשב"ש גּוּפֵיהּ סי' ס"ז שכת' בְּהֵפֶךְ ממ"ש בְּסִימָן קל"ט וע"ש עַל הָרַב ב"ד שֶׁאִילּוּ רָאָה דִּבְרֵי הרשב"ש הנז' לֹא הָיָה מְסַתֵּפֵק בְּחִילּוּקוֹ שֶׁחִילֵּק בְּדִבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א וַאֲנִי אוֹמֵר אע"פ שֶׁהָיָה רוֹאֶה דְּבָרָיו לֹא יָחוּשׁ לוֹ כְּנֶגֶד הָרַשְׁבָּ"א דְּמָהָר"י טְאִיטָּץ רַבּוֹ שֶׁל הרשד"ם חוֹשֵׁב כְּדַעַת רֹוב הַפּוֹסְקִים כמ"ש מהרשד"ם מִשְׁמוֹ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת ומ"ש עוֹד דְּאֵין דַּעַת מָרָן כְּהָרַשְׁבָּ"א כֵּיוָן שֶׁלֹּא פָּסְקָה בש"ע אֵינָהּ הוֹכָחָה וְיָדוּעַ מ"ש הָרַב חִיד"א תַּחַת שָׁלֹשׁ מַשְׁמִיט מָרָן מ"ש בב"י אע"פ שֶׁהוּא דִּין מֻוְסָכָם אוֹ דְּהַדִּין הַהוּא פָּשׁוּט אוֹ דְּנִלְמַד אוֹתוֹ מִדִּין אַחֵר אוֹ שֶׁהוּא רָחוֹק

הַמְּצִיאוּת וְאַחַר זֶה רָאִיתִי שֶׁכֵּן פָּסַק בְּסֵפֶר בְּרִית אָבוֹת דַּף קי"ד ע"ג אֲבָל אִם הִשְׁכִּירוֹ הוּא וַדַּאי לֹא וְהוֹכִיחַ כֵּן מִדִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א שֶׁהֵבִיאָם מור"ם סי' שס"ג וְכֵן עָשִׂינוּ כַּמָּה פְּעָמִים: סִימָן כ"ז מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה בִּשְׁנֵי חֲצֵרוֹת הַסְּמוּכִים זֶה לָזֶה וּבַכּוֹתֶל שֶׁבֵּינֵיהֶם יֵשׁ שָׁם בַּיִת אַחַת שֶׁמְּכָרוּהָ הַבְּעָלִים וּבְנֵי אוֹתוֹ חָצֵר שֶׁפָּתַח הַבַּיִת שָׁם לֹא עָרְעֲרוּ כְּלָל מִכֹּחַ מִצְרָנוּת אַךְ בַּעַל הֶחָצֵר הַשֵּׁנִית שֶׁמְּשֻׁתָּף עִמּוֹ בַּכּוֹתֶל בָּאָה אִשְׁתּוֹ לְסַלֵּק לְהַלּוֹקֵחַ מִכֹּחַ מִצְרָנוּת יַעַן כִּי בַּעֲלָהּ אֵינוֹ בָּעִיר וְצָרִיךְ לֵידַע אַעִיקָּרָא בכה"ג אִם יֵשׁ מִצְרָנוּת כִּי לְפִי הַטַּעַם שֶׁכָּתַב מהרי"ק בב"י סי' קע"ה הַטַּעַם דְּיֵשׁ מִצְרָנוּת בַּבָּתִּים אע"ג שֶׁיֵּשׁ הֶפְסֵק בֵּינֵיהֶם לְפִי שֶׁיָּכוֹל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּאֶחָד מֵהַבָּתִּים בְּעֵצִים וְשֶׁמֶן וְיַיִן וּדְבָרִים הַצְּרִיכִין לַבַּיִת וְהַבַּיִת הָאַחֵר לְדִירָתוֹ אוֹ שֶׁיַּעֲשֶׂה חָצֵר ע"י הֶיקֵּף מְחִיצָה לִפְנֵי שְׁנֵי הַבָּתִּים וְכֵינָן שֶׁיִּהְיוּ ב' הַפְּתָחִים לְחָצֵר אֶחָד הָרֵי הוּא מִשְׁתַּמֵּשׁ בִּשְׁתֵּיהֶם כְּאִלּוּ פְּתוּחוֹת זוֹ לָזוֹ ע"כ מִינָּהּ דִּכְשֶׁהַבַּיִת בְּחָצֵר אַחֶרֶת לַיְתָא לְהָא וְיֵשׁ לִדְחוֹת דה"נ יָכוֹל לִסְתּוֹר וּלְהַכְנִיסָהּ לְתוֹךְ חֲצֵרוֹ אוֹ לְתוֹךְ בֵּיתוֹ וְעַיֵּין בְּסֵפֶר חוּט הַמְּשֻׁלָּשׁ ח"א מח"ד לְהָרַשְׁבָּ"א סי' ט"ל דַּף ך' וֶהֱבִיאוֹ הָרַב מַטֶּה שִׁמְעוֹן שָׁם הגב"י אות ע"א וְהָרוֹאֶה יִרְאֶה שֶׁיֵּשׁ לְהָשִׁיב עַל דְּבָרָיו כמ"ש עַל הַחֲנוּת שֶׁמִּחוּץ לֶחָצֵר שֶׁבַּעַל הֶחָצֵר בָּא מִכֹּחַ מִצְרָנוּתוֹ שֶׁכָּתַב שֶׁשְּׁתֵּי הַמְצָאוֹת אֵלּוּ שֶׁהִזְכִּיר מָרָן לֵיתָנְהוּ בֶּחָצֵר דְּבָעֵינַן שֶׁיִּשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ בְּיַיִן וְשֶׁמֶן וּשְׁאָר צְרָכָיו וְהַחֲנוּת אֵינוֹ עָשׂוּי לָזֶה וְכֵן שֶׁיַּעֲשֶׂה לָהֶם הֶיקֵּף לְהִשְׁתַּמֵּשׁ יַחַד עַד שֶׁיִּשְׁתַּמְּשׁוּ ב' בְּפֶתַח אֶחָד וְכֵן לֹא יַעֲשֶׂה בְּאוֹתָהּ מְדִינָה ע"כ וּבְשִׁלְמָא בְּצַד זֶה כִּי אֵין זֶה שַׁיָּךְ בְּאוֹתָהּ מְדִינָה שַׁפִּיר דָּמֵי אֲבָל לְצַד הָאַחֵר שֶׁיִּשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ בְּיַיִן וְשֶׁמֶן וּשְׁאָר דְּבָרִים וְאַמַּאי לֹא שַׁיָּךְ זֶה בַּחֲנוּת הַמִּצְרָן יַעֲשֶׂנּוּ לֶחֶתְ וְכִי בָּעֵינַן תַּשְׁמִישָׁן שָׁוֶה וְזֶה לֹא שָׁמַעְנוּ הָעִיקָּר הוּא אִם יָכוֹל לְהִתְעָרֵב עִם קַרְקָעוֹ וְכֵן רָאִיתִי לְמהרי"ע בְּמִנְהָגִים דַּף קי"ו ע"ב וּרְמָזוֹ הָרַב מט"ש שָׁם מִשָּׁם רַבּוֹ דְּלָא אָתֵי עֲלָהּ מַהַאי טַעְמָא אֶלָּא הוֹאִיל וְאֵין דִּירָתָם שָׁוֶה וְאֵין לָחוּשׁ שֶׁיַּעֲשֶׂה מֵהַחֲנוּת בַּיִת וִיפַתְּחֶנָּה לְתוֹךְ הֶחָצֵר וְשֶׁכֵּן מָצָא בְּסֵפֶר חש"ש סי' ט"ל וּלְפִי מ"ש לְעֵיל הָעִיקָּר בְּאִם יָכוֹל לְהִתְעָרֵב אוֹ לָאו הֲגַם שֶׁבְּמָקוֹם שֶׁעָשׂוּי לְסְחוֹרָה יָכוֹל לְעָרְבוֹ עִם דִּירָתוֹ וְאַיְ"ה עוֹד חָזוֹן לַמּוֹעֵד.

וּבְמַאי דְּקָמָן מִצַּד אַחֵר אֵין כָּאן מִצְרָנוּת יַעַן כִּי הִיא אִשָּׁה וּבַעְלָהּ אֵינוֹ בָּעִיר וְעַיֵּין בב"י שָׁם סי' מ"ח דְּהָרַמְבַּ"ם חוֹלֵק עַל תשו' רַב פַּלְטוֹי גְּאוֹן יעו"ש וְעַיֵּין להכנ"הג שָׁם אות נ"ח דְּכֵינָן דְּמַחֲלוֹקֶת בְּדָבָר הַלּוֹקֵחַ הוּא מֻוְחָזָק וכ"כ בְּסֵפֶר אַשְׁדּוֹת הַפִּסְגָּה דַּף פ"ג ע"ד רָמְזוּ הָרַב מט"ש שָׁם סי' מ"ז וְעוֹד יֵשׁ לְצָרֵף דְּהַלּוֹקֵחַ אֵין לוֹ קַרְקַע אַחֵר שֶׁלּוֹ לָדוּר בּוֹ וְהַמִּצְרָנִית הַזֹּאת בַּעְלָהּ אָמִיד בָּחָצֵר רַחֲבַת יָדַיִם וְרוֹצֶה אוֹתוֹ לְהַרְוָחָה בְּעָלְמָא וכמ"ש מור"ם שָׁם סי' מ"ט ואע"ג דְּכָתַב יֵשׁ אוֹמְרִים וְיֵשׁ חוֹלְקִין מֵהַצִּיּוּן שָׁם מְבוֹאָר דְּרַבִּים הֵם הַסּוֹבְרִים כֵּן כְּנֶגֶד הַחוֹלְקִים וַעֲדַיְפָא מִזֶּה סַמְכִין תְּלָתָא הג"ור כְּלָל ס"ו ס"ח ובס' נַחֲלָה לִיהוֹשֻׁעַ ומהרד"ף בְּמִכְתָּם לְדָוִד דַּף רי"ט סְבָרַת ר"ג דְּאֵין מִצְרָנוּת בְּבָתִּים שֶׁהִיא דְּחוּיָה מִכָּל הַפּוֹסְקִים כַּנּוֹדָע הוֹצִיאוּהָ וּתְצָ'רַף: סִימָן כ"ח כָּתַב מָרָן בב"י ח"מ סי' קע"ו מְחֻוָּךְ ל"ז מהג"מיי מֵרַבּוֹ וּמֵהַמָּרְדְּכִי מִמָּהָרָ"ם עַל רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן שֶׁיֵּשׁ לָהֶם חוֹב עַל נָכְרִי אֶחָד וְאַחַר שֶׁפָּרַע לָהֶם קְצָת אָמַר שֶׁרְאוּבֵן חַיָּיב לוֹ סַךְ מַה וּרְאוּבֵן כּוֹפֵר וְרָצָה לִישָׁבַע וְלֹא רָצָה הַנָּכְרִי לְקַבֵּל שְׁבוּעָתוֹ וְהֵשִׁיב שֶׁהַהֶפְסֵד הַהוּא עַל שְׁנֵיהֶם יַחַד דְּאָמְרִינַן בפ' חזק"ה דִּסְתָם אַרְמָאָה אַנַּפָּא הוּא וַאֲפִילּוּ שְׁבוּעָה אֵין עַל רְאוּבֵן ע"כ וּפָסְקוּ שָׁם מָרָן שָׁמְעַת מִינָּהּ דְּטַעֲנַת נָכְרִי לָא חֲשִׁיבָא טַעֲנַת וַדַּאי אָב מַחֲרִים סְתָם וכמ"ש שָׁם מור"ם וכ"כ אַף בְּבָא לְיִטּוֹל הַכְּתָב מִמֶּנּוּ מָרָן בְּסִימָן רכ"ד וּפָסְקוּ שָׁם מור"ם שֶׁנִּשְׁאַל בִּרְאוּבֵן שֶׁהֶחֱלִיף סוּסוֹ

עִם שְׁמְעוֹן בְּיַיִן וְשִׁמְעוֹן מָשַׁךְ הַסּוּס וְהַיַּיִן עֲדַיִן אָצְלוֹ וּבָא נָכְרִי וְלָקַח הַסּוּס בְּאָמְרוֹ שֶׁשְּׁלוֹ הוּא וְהֵשִׁיב דקי"ל כֵּיוָן שֶׁמָּשַׁךְ זֶה נִתְחַיֵּיב בַּחֲלִיפָיו וּסְתָם אַרְמַיִּים אֲנָסִים הֵם ממ"ש בְּפֶרֶק חזק"ה וְצָרִיךְ שִׁמְעוֹן לָתֵת הַיַּיִן לְרָאוּבֵן וְאֵין צָרִיךְ רָאוּבֵן לְיַשְׁבֵּע שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ שֶׁהוּא גָּנוּב יעו"ש וכ"ד הָרַמְבַּ"ם פי"ד מהל' טוֹעֵן שֶׁהַנָּכְרִי אֵין לוֹ חֲזָקָה אֶלָּא בְּשׁוֹטֵר אֶלָּא תַּחֲזוֹר לַבְּעָלִים מִבְּלִי שׁוּם שְׁבוּעָה ע"כ וְהוּא מִסֵּוּגְיָא דְּפֶרֶק חזק"ה דַּף ל"ה אֶלָּא שֶׁבֵּיאֵר מִבְּלִי שׁוּם שְׁבוּעָה ר"ל לְבַעַל הַקַּרְקַע הַמְעָרְעֵר לוֹמַר שֶׁשְּׁלוֹ הוּא כמ"ש הכנ"הג שָׁם וּפָסְקוּ מָרָן סי' קמ"ט כִּלְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם מַמָּשׁ: אֲבָל בש"ות הָרַשְׁבָּ"א שֶׁהֵבִיא הב"י סי' ע"ב מחו' ל"ה וּבְסִי' קפ"ה מחו"ד וְהוּא לְפָנֵינוּ בַּדְּפוּס ח"ג סי' ל"א רָמְזוּ הר' מַטַּה שִׁמְעוֹן שָׁם מְבוֹאָר שֶׁמַּשְׁבִּיעִין עַל טַעֲנַת נָכְרִי שֶׁנִּשְׁאַל שָׁם רְאוּבֵן שֶׁמָּסַר חֵפֶץ לַסַּרְסוּר לְמַשְׁכְּנוֹ לוֹ בְּסֶלַע וְנָתַן לוֹ שָׂכָר עַל זֶה ואח"ך הֵבִיא לוֹ הַסֶּלַע וְתוֹבֵעַ מַשְׁכּוֹנוֹ מֵהַסַּרְסוּר וְהַסַּרְסוּר אָמַר שֶׁמִּשְׁכְּנוֹ אֵצֶל נָכְרִי וְהַנָּכְרִי מְכָרוֹ שֶׁלֹּא בְּרְשׁוּת וְהֵשִׁיב שֶׁהַסַּרְסוּר פָּטוּר וַאֲפִי' אֵינוֹ מַרְאֶה לוֹ הַנָּכְרִי וּפָטוּר אפי' מִשְּׁבוּעַת הֶיסֵּת דְּאִילּוּ מַכְחִישׁוֹ הַנָּכְרִי הָיָה צָרִיךְ שְׁבוּעָה כְּמוֹ חֲנָנִי עַל פִּנְקָסוֹ אֲבָל אִם רָצָה לְהַחֲרִים הַדִּין עִמּוֹ ע"כ ואע"ג דְּהָא דְּחֲנָנִי וּפוֹעֲלִים שְׁבוּעַת הַמִּשְׁנָה הִיא מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּנִדּוֹנוּ דְּאֵין כָּאן אֶלָּא הֶיסֵּת לְהַכְחִישׁ לָנָכְרִי כְּדֵי לִיפָּטֵר מִבַּעַל הַחֵפֶץ מ"מ רָצָה לִלְמוֹד מִשָּׁם דְּכָל דְּהַטָּעָנָה ע"י אַחֵר יָכוֹל לְהַשְׁבִּיעַ וכ"כ רַשְׁ"י בְּקִידּוּשִׁין דַּף מ"ג ע"ב גַּבֵּי שָׁלִיחַ דְּמָמוֹנָא שֶׁהַשָּׁלִיחַ אוֹמֵר נָתַתִּי וְהַמַּלְוֶה אוֹמֵרלֹא קִבַּלְתִּי שְׁנִשְׁבָּע הַשָּׁלִיחַ הֶיסֵּת ופירש"י כְּמוֹ חֲנָנִי עִם הַפּוֹעֲלִים וכ"כ הָרִי"ף וְהָרֹא"ש שָׁם וְכֵן בְּפֶרֶק הַכּוֹתֵב עַל עֲוֹבָדָא דַּאֲבִימִי בַּר רַבִּי אַבָּהוּ דַּהֲווֹ מַסְקִי בֵּיהּ זוּזֵי בֵּי חוֹזָאֵי שַׁדְּרִינְהוּ בְּיַד חָמָא בְּרֵיהּ דְּרַבָּה בַּר אֲבוּהּ יעו"ש וְעַיֵּין בְּתוֹמִים סי' צ"א וְהַשָּׁ"ךְ שָׁם סי' צ"א הֵבִיא דְּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א הנז' וְחִילֵּק יֵדַע בְּבָא לִיטּוֹל אֶפְשָׁר דכ"ע מוֹדִים דְּנִשְׁבָּעִין עַל טַעֲנַת נָכְרִי וְהַהִיא דסי' קמ"ט אוּלַי שֶׁפָּבוּר כֵּיוָן דְּקַרְקַע הִיא וְאֵין תְּפִיסָה בַּקַּרְקַע וְנוֹטְלָהּ יִשְׂרָאֵל בְּלִי שְׁבוּעָה חֲשִׁיב לָהּ כְּמֻחְזָק הַיִּשְׂרָאֵל וְלֹא לְהוֹצִיא וְעַיֵּין לְהָרַדְבָּ"ז ח"ב שֶׁחִילֵּק בְּהֵפֶךְ דְּאִם בָּא הַיִּשְׂרָאֵל לְהַחְזִיק בְּטַעֲנַת נָכְרִי צָרִיךְ לְיַשְׁבֵּע וְאִם בָּא לְהוֹצִיא יָכוֹל לוֹמַר קי"ל כְּרָאָבָ"ן דְּסָבַר דְּאֵין דִּין הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ הַלְוֵנִי וּפָרַע לְבַעַל חוֹבִי כְּחֲנָנִי וּפוֹעֲלֵי' בְּהִצְטָרְפוּת טַעַם אֲשֶׁר פִּיהֶם דִּבֵּר שָׁוְא וְהִסְכִּים לְפַשֵּׁר וְהֵבִיא דְּבָרָיו הכנ"הג סי' נ"ח בְּצַד זֶה הַשֵּׁנִי דְּרָאוּי לְפַשֵּׁר וְלֹא יָדַעְתִּי לָמָּה הִשְׁמִיט חֲלוֹקָה רִאשׁוֹנָה בְּאִם הוּא מֻחְזָק וְאוּלַי תְּשׁוּבָה אַחֶרֶת הִיא כִּי אֵין הַסִּימָנִים שֶׁרוֹמֵז כנ"הג מֵהָרַדְבָּ"ז ח"ב מְכַוְּנִים דּוּק וְתַשְׁכַּח.

וְיֵשׁ לְהַרְגִּישׁ עָלָה דְּהָרַדְבָּ"ז אֵיךְ לֹא הִזְכִּיר מִדִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א וּמָהָרָ"ם הנז' אֲשֶׁר הוּבְאוּ בב"י ומני"ר שָׁם סי' תרס"ב מַזְכִּיר מהב"י וּכְבָר רָאִיתִי לְהָרַב זֶרַע יַעֲקֹב סִימָן ס"ב הִרְגִּישׁ עַל הָרַדְבָּ"ז הנז' אַף גַּם הוּא לֹא הִזְכִּיר מִדִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א וּמָהָרָ"ם הנז' אַף לֹא מִדִּבְרֵי הַשָּׁ"ךְ הנז' שֶׁהֵם הֵפֶךְ דִּבְרֵי הָרַדְבָּ"ז שֶׁהֵבִיא וּבִשְׁאָר דְּבָרָיו שֶׁשָּׁם דְּרָצָה לוֹמַר דמ"ש ה"המ בפי"ו דִּין ה' שֶׁיֵּשׁ מִי שֶׁכָּתַב דְּשָׁאנִי הָאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ פְּרַע בִּשְׁבִילִי מֵחֲנָנִי וּפוֹעֲלִים וְהִיא סְבָרַת הָרָאָבָ"ן שֶׁהֵבִיא הג"מיי שָׁם בַּעַל הָרוֹב שֶׁלִּדְעָתוֹ קָרוֹב לְוַדַּאי דְּהָכִי סָבְרִי שִׁלְשֶׁת הָרוֹעִים הָרִי"ף וְהָרַמְבַּ"ם וְהָרֹא"ש דְּלָא נָקְטוּ דִּבְרֵיהֶם אֶלָּא בְּהָאוֹמֵר תֵּן לִפְלוֹנִי מָנֶה דְּאֵין חַיָּיב לְתִתּוֹ בְּעֵדִים וְטַעְמָ' טְעִים דְּבִשְׁלָמָא הָאוֹמֵר תֵּן מָנֶה זֶה לִפְלוֹנִי דְּהוּא לְהַחְזִיק כֵּיוָן דְּלוֹוֶה קָתָבַע לֵיהּ בִּשְׁמָא לֹא פָּרַעְתָּ וְהוּא אומ' פָּרַעְתִּי הו"ל כְּאוֹמֵר פְּרַעְתִּיךָ וְהָלָה אומ' פָּרַעְתִּי דְּפָטוּר וּמִדִּינָא אֵין עָלָיו שׁוּם שְׁבוּעָה כֵּיוָן דְּאֵין טוֹעֵן בָּרִיא

אֶלָּא דְּמִצְטָרְפִי וכמ"ש הָר"ן אֲבָל בְּאוֹמֵר תֵּן מָנֶה בִּשְׁבִילִי וּבָא לִיטּוֹל אע"ג דְּאֵין זֶה פְּשִׁיעָה בָּמָּה שֶׁפָּרַע בְּלֹא עֵדִים הו"ל כְּאוֹמֵר הִלְוִיתִיךָ וְהַלָּה אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ אִם הִלְוִיתַנִי שְׁנִשְׁבָּע שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ וּפָטוּר וְדַוְקָא בְּחָנְנִי תְּקוּן הָעוֹלָם לֹא בְּשָׁאַר שְׁלִיחוּת וּמִזֶּה יָצָא לוֹ לְהַקְשׁוֹת עַל מָרָן סי' צ"א וְהָרַדְבָּ"ז שָׁם וכנ"ה הג דְּסְבָרָא זוֹ דְּאֵין כָּאן פְּשִׁיעָה לְהַשָּׁלִיחַ אִם פָּרַע לַמַּלְוֶה בְּלִי עֵדִים בֵּין אִם בָּא הַשָּׁלִיחַ לִיטּוֹל אוֹ לְהַחְזִיק בָּמָּה שֶׁבְּיָדוֹ יעו"ש.

הֵן אֱמֶת דְּאַחַר הַחִפּוּשׂ מָצָאתִי להר' בַּ"ח סי' צ"א שֶׁכָּתַב עַל דִּבְרֵי רָאָבָ"ן הַנַּ"ל שֶׁהֵבִיא ה"המ דאע"ג דְּהַשָּׁלִיחַ חַיָּיב לְשַׁלֵּם לְהַבַּעַל חוֹב דהו"ל כְּאוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ אִם פְּרַעְתִּיךָ דְּחַיָּיב אֲבָל אֵין חַיָּיב לְשַׁלֵּם לְהַשָּׁלִיחַ דהו"ל כְּאוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ אִם הִלְוִיתַנִי וְדַוְקָא בְּחָנְנִי וכו' אֲבָל הָרוֹאֶה יִרְאֶה בְּעִיקַּר דִּבְרֵי הָרָאָבָ"ן דְּמִמַּנְהָגָא דְּעָלְמָא אָתֵי עֲלָהּ דְּאֵין דָּרְךְ לִיתֵּן שָׂכָר לְפוֹעֵל בְּאַפֵּי סָהֲדֵי אֲבָל מִנָּהָג לְהַלְוֹוֹת וְלִפְרוֹעַ בְּאַפֵּי סָהֲדֵי ע"כ א"כ בִּדְפָרַע בְּלֹא סָהֲדֵי פָּשַׁע דְּאִיהוּ אַפְסִיד אַנַּפְשֵׁיהּ דְּאִי מִטַּעְמָא דְּהָאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ הַלְוַנִי וְהַלָּה אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ אִם הִלְוִיתַנִי דְּמִפְּטַר בִּשְׁבוּעָה שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ מִשּׁוּם שֶׁהוּא בֵּינוֹ לְבֵינוֹ וְאֵין יַד אַחֵר בְּאֶמְצַע משא"כ כְּשֶׁצִּוָּהוּ לָתֵת לְיַד ב"ח מִשֶּׁלּוֹ וְלִפְרוֹעַ לוֹ אח"ך וְהוּא טוֹעֵן שֶׁקִּיֵּם שְׁלִיחוּתוֹ.

וּבְמַה שֶׁכָּתַב בְּדַעַת הָרִי"ף וְהָרַמְבַּ"ם מִמַּה שֶׁלֹּא קָבְעוּ עִיקַּר דִּינָם רַק בְּתַן מָנֶה זֶה לפ' יֵשׁ לוֹמַר דְּלִיְשָׁנָא דְּהַשַּׁ"ס נָקְטוּ כְּעֻבְדָּא דְּפָרָק הַכּוֹתֵב הַנַּ"ל וְכֵן מַשְׁמַע לִיְשָׁנָא דפ"ב דְּקִידּוּשִׁין וְכֵן לְעִנְיַן מָמוֹנָא יעו"ש וּבְזֶה נִיחָא מ"ש לְהוֹכִיחַ כְּדַעְתּוֹ דאל"כ הו"ל לְתָבְעַ דִּינָם בְּאִם בָּא לְהוֹצִיא וכ"ש בְּבָא לְהַחְזִיק לִיְשָׁנָא דְּהַשַּׁ"ס נָקְטוּ מַה גַּם דְּהַכְרָעַת מָרָן מִכְרַעַת דְּפָסַק בסי' צ"א וְכֵן אִם אָמַר לַחֲבֵירוֹ הַלְוַנִי וכו' וְכֵן כָּתַב הַטּוּר שָׁם וְהוּא מהבע"ה ת וְאִי אִיתָא דְּתָלַת סָמְכִי קִשּׁוֹט הַנַּ"ל פְּלִיגִי אֵיךְ יִפְסוֹק הַטּוּר דְּלָא כְּדַעַת אֲבִיו וְכֵן מָרָן אֵיךְ הִנִּיחַ דַּעְתָּם וְיִפְסוֹק כבע"ה ת אִם לֹא שֶׁנֹּאמַר דְּמַשְׁמַע לְהַטּוּר וּמָרָן דְּלָא יַחֲלוֹקוּ בָּזֶה וּמִכֵּינָן דְּלָא כָּתְבוּ כֵּן בְּפֵירוּשׁ לֹא הִזְכִּירָם מָרָן בב"י בְּהֶבִיאוֹ דִּבְרֵי הבע"ה ת שָׁם וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּמָצָאתִי בש"ות חִדּוּשֵׁי הַגְּאוֹנִים שַׁעַר ו' סי' כ"ט הֶבִיאָם הָרַב מַטֶּה שִׁמְעוֹן סי' צ"א רֵישׁ הגב"י מִבּוֹאָר יוֹצֵא דְּלָא שָׁאנֵי לְהוּ בֵּין אִם אָמַר לוֹ הַלְוַנִי וּפָרַע לפ' אוֹ נָתַן לוֹ לְיָדוֹ לִפְרוֹעַ לפ' חַד דִּינָא נִינְהוּ וְשָׁם בְּמט"ש בהג"הט כָּתַב מהסמ"ע וְהַשָּׁ"ךְ דְּהָכִי אָזְלָא סֵוגְיָא דְּעָלְמָא וכ"כ הָרַב ב"ח וְשֶׁהָרַב זְקַן אַהֲרֹן סי' מ"ח ונ"א ונ"ב כָּתַב דְּהָכִי מוּכָח מִכַּמָּה דֻּכְתֵי בַּשַּׁ"ס ע"כ וְאֵינֶנּוּ אִתָּנוּ הס' הנז' לִרְאוֹתוֹ: אַךְ מֵהֵהִיא דְּהָרַשְׁבָּ"א הנז"ל אַפַּתִּי י"ל דְּלָא פְּלִיג עַל סְבָרַת מָהָרָ"ם הַנַּ"ל שֶׁיֵּשׁ לְחַלֵּק הֵיכָא שֶׁיֵּשׁ כָּאן שָׁלִיחַ וּמְשַׁלֵּחַ עַיֵּן לְהָרַב סֵפֶר מִשְׁפָּט הָאוּרִים וְהָרַב בֵּית אַבְרָהָם סי' צ"א במ"ש עַל דִּבְרֵי הַשָּׁ"ךְ שָׁשָׁם הנז"ל וּדְלֹא כמ"ש בס' קוֹל אֵלִיָּהוּ ח"א סי' ח"י דַּף צ"ב ע"ג: וּבָזֶה נִתְיַישֵּׁב לִי מַה שֶּׁיֵּשׁ לְהַרְגִּישׁ עַל מָרָן ב"י סי' ע"ב וקפ"ה שֶׁהִזְכִּיר דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א הַנַּ"ל וְלֹא רָמַז עָלָיו מִדִּבְרֵי מָהָרָ"ם שֶׁהִזְכִּירָם בב"י סי' קע"ו וסי' רכ"ד וְכֵן שָׁם כְּשֶׁהִזְכִּיר דִּבְרֵי מָהָרָ"ם לֹא רָמַז מִדִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א הַנַּ"ל שָׁם סי' ע"ב וסי' קפ"ה מִשּׁוּם דְּהַהִיא דְּמָהָרָ"ם לָא אַיְירִי בְּשָׁלִיחַ וּמְשַׁלֵּחַ אֲבָל עַל הכנ"הג סי' ע"ה הג"הט אוֹת ס"ט וְאוֹת פ"ה יֵשׁ לְתָמְהַּ שָׁשָׁם הֵבִיא פְּלוּגְתָּא אִי מַשְׁבִּיעִין עַל טַעֲנַת נָכְרִי דִּלְמָהָרָ"שׁ ומהרי"א סי' צ"ג אֵין מַשְׁבִּיעִין ולמהרשד"ם סִימָן קמ"ז דְּאִתְּשִׁיל בְּנִדּוֹן מהרי"א עַצְמוֹ שֶׁשָּׁם סָבוּר דְּמַשְׁבִּיעִין וכ"כ בְּסִימָן שפ"ח הגב"י אוֹת ל"ח וְהִקְשָׁה עָלָיהּ ממ"ש הָרַמְבַּ"ם פי"ד מה' טוֹעֵן וְנִדְחַק לְחַלֵּק

בֵּין טַעֲנָה דְּמִפִּי הַנָּכְרִי וּבֵין טַעֲנָה דְּמִפִּי הַיִּשְׂרָאֵל אע"ג דְּטַעֲנַת נָכְרִי טַעֲנַת בָּרִיא חֲשִׁיבָא הנ"מ לְהִתְחַיֵּיב מִפִּי הַנָּכְרִי לֹא ע"פ טַעֲנַת הַיִּשְׂרָאֵל מִן הַכּוּתִי ע"כ וְאֵיךְ הִזְכִּיר מֵהָנֵי רַבָּנַן בָּתְרָאֵי וְלֹא הִזְכִּיר מִדִּבְרֵי מָהָרָ"ם הַנָּ"ל דְּהוּא מִכַּת הָרִאשׁוֹנִים וְאַף לֹא מִדִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א הַנָּ"ל וּלְחַלֵּק כפי' מש"ל אוֹ בְּאוֹפָן אַחֵר.

ואח"ז מָצָאתִי לְהָרַב פָּרַח מַטֵּה אַהֲרֹן ח"א דַּף קמ"ז וֶהֱבִיאוֹ הָרַב מט"ש סִימָן ע"ה שֶׁכָּתַב עָלָיו דְּאִשְׁתְּמִיט לֵיהּ דִּבְרֵי מָהָרָ"ם הַנָּ"ל וּבְסִפְרוֹ זִכְרוֹן דְּבָרִים דַּף ז' רָמַז עַל זֶה גַּם מש"ות הָרַשְׁבָּ"א הַנָּ"ל מהב"י וְתוּ מ"ש ממהרשר"ם אַחֲרֵי בַּקָּשַׁת הַמְּחִילָה לֹא כֵן אָנֹכִי עִמָּדִי דְּגַם הוּא יוֹרֶה דְּאֵין מַשְׁבִּיעִין עַל טַעֲנַת נָכְרִי וְאִיהוּ גּוּפֵיהּ שָׁם סי' קס"ז הֵבִיא דִּבְרֵי מָהָרָ"ם הנז' שֶׁהֵבִיא הב"י סי' קע"ו לְהִסְתַּיֵּיעַ בְּנִדּוֹנוֹ וְכָתַב עָלָיו וְכֵן הַדִּין אִם הָיָה יִשְׂרָאֵל וּכְדִבְרֵי מור"ם שָׁם וֶהֱבִיאוֹ הכנ"ה גּוּפֵיהּ סי' קכ"א הג"ה הט"ז ל"ז וְכֵן בְּשָׁלִיחַ שֶׁפָּרַע לְגוֹי בְּלִי עֵדִים כָּתַב בסי' קכ"ו שֶׁחַיָּיב וֶהֱבִיאוֹ הכנ"ה הג סִימָן נ"ח וְדַיְיקָא נָמֵי שֶׁשָּׁם בסי' קמ"ז לֹא הִזְכִּיר מִטַּעֲנַת נָכְרִי מַהוּ הַדִּין בְּזֶה אֲבָל הָאֱמֶת יוֹרֶה דַּרְכּוֹ דְּבִנּוֹסַח הַשּׁוֹאֵל שָׁם הָכִי אִתְּמַר וְעַתָּה שֶׁפָּרְעוֹ אַחַר שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים אָמַר לֵוִי לְרָאוּבֵן אוֹתָם הַבְּגָדִים שֶׁמָּכַרְתָּ אֵלַי לֹא הָיוּ אלקמיי"ש אֶלָּא בִּגְדֵי שַׁאלוֹנִיקוּ וְהַתּוֹגָר שֶׁמָּכַרְתִּי אוֹתָם לוֹ לָקַח מִמֶּנִּי כ"כ לְבָנִים כִּי אָמַר אֵלַי שֶׁהֵם בִּגְדֵי שְׁאלוֹנִיקוּ אֲנִי רוֹצֶה שֶׁתִּתְּנֵם לִי ע"כ ומהרשד"ם הֵבִין שֶׁלֹּא מִפִּי הַנָּכְרִיאָנוּ חַיִּים שֶׁאָמַר שֶׁהֵם בִּגְדֵי שָׁאלוֹנִיקִי רַק שֶׁלְּוִי נִתְבָּרֵר לוֹ שֶׁכֵּן הוּא וּבְתְחִילָּה סָבוּר כֵּינָן שֶׁמְּכָרָם וְלֹא הִפְסִיד כְּלוּם אֵינוֹ חוֹזֵר עַל רְאוּבֵן אַף טַעֲנַת לֵוִי שֶׁהַנָּכְרִי גִּ"כ יָדַע בָּזֶה וְלָזֶה אָכַל מְמֶנּוּ כ"כ לִפְנִים וע"ז נָטָה לְחַיְּבוֹ שְׁבוּעָה לְרָאוּבֵן וּמִצְּדָדִים אֲחֵרִים פִּיְטְרוּ אח"ך אַף מהרי"א נִתְבָּרֵר לוֹ שֶׁאֵין הַיִּשְׂרָאֵל טוֹעֵן בְּבָרִיא כֵּן שֶׁהֵם בִּגְדֵי שָׁאלוֹנִיקִי רַק עַל פִּי הַגּוֹי שֶׁאָמַר לוֹ כֵּן וְלָכֵן אָכַל מְמֶנּוּ כ"כ לִפְנִים וּבָא לְיַטּוֹל אוֹתָם מֵרָאוּבֵן: וְאַחַר הַחִיפּוּשׂ מָצָא חַיִּים לְהָרַשְׁבָּ"א ח"ד סי' קס"ה שֶׁנִּשְׁאַל עַל שְׁטָר שֶׁיֵּשׁ לְנָכְרִי עַל יִשְׂרָאֵל וּמְכָרוֹ לְיִשְׂרָאֵל אַחֵר וְהַיִּשְׂרָאֵל הַלָּוֶה טָעַן לְלוֹקֵחַ שֶׁכְּבָר פְּרָעוֹ לְהַמַּלְוֶה הַנָּכְרִי וְהֵשִׁיב דְּהַדִּין הוּא יָבוֹא הַנָּכְרִי וְיִשָּׁבַע שֶׁלֹּא פְּרָעוֹ וְאִם רָצָה הַגּוֹי לִישָּׁבַע לֵית דִּין וְלֵית דַּיָּן שֶׁיִּתְחַיֵּיב הַלָּוֶה לְפָרְעַ לַלּוֹקֵחַ וְאֵין בְּכָךְ מִשּׁוּם לֹא יִשָּׁמַע עַל פִּיךָ בְּנָכְרִים הַלָּלוּ וכו' יעו"ש וְעַיֵּין לוֹ כַּיּוֹצֵא בָּזֶה בח"ה סי' קס"ז וְהֵבִיא דְּבָרָיו אֵלּוּ בס' ער"הש סי' ס"ו וסכ"ג הַרֵי אע"ג דְּלֵיכָּא שָׁלִיחַ וּמְשַׁלֵּחַ מַשְׁבִּיעִין לֵיהּ לְנָכְרִי וּבָזֶה יְשַׁלֵּם יִשְׂרָאֵל הַלָּוֶה לְיִשְׂרָאֵל הַלּוֹקֵחַ וְדוֹחֵק לוֹמַר שָׁאנֵי הָכָא דְּאִיכָּא שְׁטָרָא דְּמְסַיְּיעוֹ לְנָכְרִי דְּאִם פְּרָעוֹ שְׁטָרָא בִּידֵיהּ מַאי בָּעֵי וְהוּא כְּדִבְרֵי מהרש"ח הֶבִיאוֹ הכנ"ה הג סס"ו הגב"י דְּאִם הַמּוֹכֵר נָכְרִי וְהַלָּוֶה וְהַלּוֹקֵחַ יִשְׂרָאֵל לֹא וְלֹא אָמְרָה הָרַשְׁבָּ"א דְּקוֹנָה בִּכְתִיבָה וּמְסִירָה אֶלָּא בְּיִשְׂרָאֵל הַמּוֹכֵר לְנָכְרִי יעו"ש וּכְדִבְרֵי מהרש"ח כ"ד מהרש"דם סי' נ"ט וְעַיֵּין למהרש"ך ח"ב סי' ק"כ וּמַה שֶּׁיֵּשׁ לְדַקְדֵּק לְהָרַשְׁבָּ"א דְּסָבַר דְּמַשְׁבִּיעִין לְגוֹי ועי"ז זוֹכֶה הַיִּשְׂרָאֵל ממ"ש בפ' חזק"ה דִּסְתָם נָכְרִים אֲנָסִים הֵם ה"ד לְעִנְיַן עֵדוּת שכ"ה לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם פי"ט מה' מְכִירָה וּמָרָן סי' רכ"ה וְכֵן מ"ש שָׁם גַּבֵּי נָכְרִי דְּאֵין לוֹ חֲזָקָה אֲפִילּוּ בְּשָׁטָר.

אִיבָּרָא שֶׁלֹּא נִזְכַּר בַּשַּׁ"ס שְׁבוּעָה אֲבָל הַדָּבָר צָרִיךְ לְאָמְרוֹ הוֹאִיל וּסְתָמָא דְּשַׁ"ס שָׁם דמ"ה קָאָמַר סְתָם גּוֹיִם אֲנָסִים הֵם כְּאִלּוּ אֲנַן סָהֲדֵי שֶׁכֵּן הוּא וְאֵינָם בְּתוֹרַת עֵדוּת שֶׁזֶּה בָּרוּר שֶׁהַנָּכְרִים מְפַסְּלֵי עֵדוּת נִינְהוּ וכמ"ש גַּם הוּא עַצְמוֹ בח"ב סי' קט"ו וְלֹא יִהְיֶה נָכְרִי עָדִיף מִיִּשְׂרָאֵל דַּחֲשִׁיד עַל הַמָּמוֹן בְּעֵדִים שֶׁנִּפְסַל גַּם עַל הַשְּׁבוּעָה וכמ"ש הַטּוּר והש"ע סי' צ"ב.

וא"כ אֲפוֹא כֵּיוָן דמני"ר קָאָמַר שֶׁנִּשְׁבַּע הַגּוֹי ה"נ דְּנִשְׁבַּע יִשְׂרָאֵל עַל טַעֲנָתוֹ אַף דְּלֵיכָּא שָׁלִיחַ וּמְשַׁלֵּחַ וּכְהַהִיא דח"ד סי' קס"ה וְהָאֱמֶת שֶׁכְּדָבָרָיו כָּתְבוּ בש"ות הַגְּאוֹנִים דַּף ע"ד נִשְׁבָּעִין עַל טַעֲנַת עֶבֶד אִם יִשְׂרָאֵל מוֹדֶה לֵיהּ בְּמִקְצָת ממ"נ אִם עֶבֶד יִשְׂרָאֵל הָוֵי מָמוֹנוֹ דְּיִשְׂרָאֵל וּלְיִשְׂרָאֵל קָמְשְׁתְּבַע וְאִם עֶבֶד כְּנַעֲנִי הוּא לֹא יְהֵיהָ אֶלָּא נָכְרִי אִילּוּ תָּבַע לֵיהּ נָכְרִי מִי לֹא מְשְׁתְּבַע יִשְׂרָאֵל בְּדִינֵיהֶם ע"כ וְרָמַז דְּבְרֵיהֶם הָרַב מט"ש סי' ע"ה ומ"ש מור"ם ומהרי"קש בְּהַגָּהוֹתָיו סי' פ"ט וְהוּא מִדְּבְרֵי הָרָ"ן בִּשְׁבוּעוֹת הוּבָא בב"י שָׁם שֶׁאִם הָיָה הַשָּׂכִיר קָטָן אוֹ עֶבֶד אוֹ חָשׁוּד נִשְׁבָּע בע"הב וְנִפְטָר ע"כ וְנִרְאֶה דה"ה נָכְרִי מִידֵּי דְּהָוֵי חָשׁוּד י"ל דְּשָׁאנֵי הָתָם כֵּיוָן שֶׁשָּׂכִיר זֶה מָסַר עַצְמוֹ רָאוּ לָחוּס עָלָיו לְהָטִיל עַל בע"הב שְׁבוּעָה כמ"ש הָרַדְבָּ"ז בח"ג סי' תפ"ט שֶׁכֵּן רָמְזוּ מָהָר"י סִיד זַ"ל בכ"י עַל גְּלִיוֹן הָרַמְבַּ"ם בפי"א מה' שְׂכִירוּת וּלְדַעַת הָרַמְבַּ"ם שָׁם אפי' הַשָּׂכִיר קָטָן נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל וּבְעָלְמָא אֵין שְׁבוּעָה לְקָטָן וְגַם אֵין נִשְׁבָּעִין עַל טַעֲנַת הַקָּטָן וְהִיא מִשְׁנָה עֲרוּכָה בפ' שְׁבוּעַת הַדַּיָּנִין וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּנָכְרִי גָּרוּעַ הוּא מֵחָשׁוּד יִשְׂרָאֵל דְּבָחָשׁוּד קי"ל בִּשְׁבוּעָה דְּאוֹרַיְיתָא הַמּוּטָּל עָלָיו שֶׁבְּנֶגְדּוֹ נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל וּבְנָכְרִים סְתָמָא כָּתַב מַהַר"ם הַנַּ"ל דְּאֵין כָּאן שְׁבוּעָה עַל בַּעַל הַסּוּס שֶׁאָמַר שֶׁהוּא גָּנוּב וְנוֹטֵל הַיַּיִן מִשִּׁמְעוֹן שֶׁנִּלְקַח מִמֶּנּוּ הַסּוּס.

וְהָאֱמֶת שֶׁרָאִיתִי לְמָהָר"י מֵאִיּוֹ בְּסוֹף סִפְרוֹ פְּאַת יָם אוֹת ש' דַּף קל"ו ע"ג מֵבִיא מִמָּהָר"י מַפָּאֵנוּ אִם יֵשׁ חִילּוּק בִּשְׁבוּעַת הַמִּשְׁנָה לִשְׁבוּעַת הֶיסֵּת וְאֵין בְּיָדֵינוּ הַסֵּפֶר לִרְאוֹת דְּמֵהַדּוֹמֶה אֵין הֶפְרֵשׁ.

ומ"ש הָרַמְבַּ"ם בפי"ד מה' טוֹעֵן שֶׁלֹּא תִּיקְּנוּ שְׁבוּעַת הֶיסֵּת אֶלָּא לְיִשְׂרָאֵל לוֹמַר אַף שְׁבוּעָה קַלָּה שֶׁאֵינָהּ אֶלָּא מִן הַתַּקָּנָה אֵין לָנוּ לְהַשְׁבִּיעוֹ וכ"ש שְׁבוּעַת הַמִּשְׁנָה וכ"ש שְׁבוּעַת הַתּוֹרָה וְכֵן רָאִיתִי בס' מִשְׁכְּנוֹת הָרוֹעִים הנד"מ רֵישׁ דַּף שכ"ט שֶׁהִסְכִּים כֵּן וּמִדְּבְרֵי סֵפֶר הרמ"ע הַנַּ"ל לֹא הִזְכִּיר: וְדַעַת מָרָן שֶׁאָנוּ נִגְרָרִים אַחֲרָיו נִרְאֶה מִמַּה שֶׁלֹּא הֶעֱלָה עַל דַּל שְׁפָתָיו בְּשֻׁלְחָנוֹ הַטָּהוֹר דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א שֶׁהֶבִיאָם בב"י אע"ג דְּנִיחָא לוֹ בְּשָׁלִיחַ וּמְשַׁלֵּחַ אֶלָּא הֵבִיא דִּבְרֵי מָהָר"ם אֲשֶׁר הֶבִיאָם בש"ע סי' קע"ז ובב"י סי' רכ"ד הֵבִיא גַּם נִדּוֹן רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן שֶׁהֶחֱלִיפוּ סוּס בַּיַּיִן שֶׁהֶבִיאָם מור"ם שָׁם נִרְאֶה דְּהָכִי ס"ל אע"ג דִּבְעִיקַּר דִּינוֹ שֶׁהַסַּרְסוּר פָּטוּר שֶׁכֵּן סָבַר גַּם הָרָ"ן וּדְלֹא כְּהָרִי"ף כמ"ש שָׁם בב"י וכ"כ הסמ"ע בְּדַעַת מָרָן בְּסִימָן קפ"ה מ"מ כְּשֶׁיֵּשׁ גּוֹי בָּאֶמְצַע וּמַכְחִישׁוֹ אֵין לוֹמַר כֵּן אֶלָּא דמהריק"ש בְּהַגָּהוֹתָיו סי' ע"ב הֵבִיא דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א בְּמִלּוּאוֹתָם שֶׁכָּתַב כֵּיוָן שֶׁאֵין הַנָּכְרִי מַכְחִישׁוֹ ע"כ מִינָּהּ דְּאִם מַכְחִישׁוֹ צָרִיךְ שְׁיִשָּׁבַע וְלֹא יָדַעְתִּי אֵיךְ לֹא הִזְכִּיר מִדִּבְרֵי מָהָר"ם הַנַּ"ל לְרַחֵק אוֹ לְקָרֵב וכ"ד הכנ"הג סי' ע"ה אות ס"ט דְּטַעֲנַת נָכְרִי טַעֲנַת סָפֵק הִיא וכ"כ בס' שַׁעַר אֶפְרַיִם ססע"ט הֶבִיאוֹ בס' פְּאַת יָם שָׁם וְכֵן רָאִיתִי לְהָרַב ער"הש סי' ס"ו דַּף קט"ז שֶׁכָּתַב מָהָר"י ן' מִיגַּשׁ שֶׁאֵין מוֹצִיאִין מָמוֹן ע"פ שְׁבוּעָה וְעֵדוּת שֶׁל נָכְרִי וְאָסוּר לְקַבֵּל שְׁבוּעָתוֹ ע"כ: וּבְעִנְיַן חֻזְקַת נָכְרִי בְּקַרְקַע עַיֵּין בש"ות הַגְּאוֹנִים שַׁעַר ג' דַּף ג"ן וְהָרִי"ף בְּתִשׁוּבָה סי' קע"א הֶבִיאָם הָרַב מַטֶּה שִׁמְעוֹן סי' קמ"ט אֶלָּא שֶׁהָרִי"ף שָׁם חַיָּיב לַבְּעָלִים כְּשֶׁמְּכָרָהּ הַנָּכְרִי לִרְאוּבֵן שֶׁמָּכַר דָּבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ וְכֵן לֹא הָיָה בָּהּ לְנָכְרִי כְּלוּם ע"כ וְהוּא שֶׁלֹּא כְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם שֶׁכָּתַב וְאֵין כָּאן שׁוּם שְׁבוּעָה וּבִכְרָט דְּכָל שֶׁיֵּשׁ מַחֲלוֹקֶת אִם חַיָּיב לְיִשָּׁבַע אוֹ לֹא אֵין הַמֻּחְזָק יָכוֹל לוֹמַר קי"ל כמ"ד שֶׁחַיָּיב לְיִשָּׁבַע וכמ"ש הכנ"הג שָׁם אוֹת פ"ו: וּבְאַגַּב רָאִיתִי לְהָרַב מִשְׁחָא דִּרְבוּתָא ח"ב דקמ"א ע"ג דְּאִתְּשִׁיל עַל רְאוּבֵן שֶׁקִּבֵּל מִשִּׁמְעוֹן סַהֲ מַה בְּתוֹרַת מַשְׁכּוֹנָא קְצָת בַּמָּעוֹת וּקְצָת שֶׁאָמַר לוֹ לִפְרוֹעַ לְנָכְרִי בַּעֲדוֹ בַּעַל

חוֹבוֹ וְנִכְתַּב וְנֶחְתַּם עַל רְאוּבֵן כָּל הַסַּךְ הַהוּא מִפְּנֵי שֶׁאָמַר לוֹ שְׁפָרַע לב"ח כְּמוֹ שֶׁאָמַר לוֹ וְאַחַר כָּךְ הַנָּכְרִי תָּבַע לִרְאוּבֵן כִּי אָמַר שְׁמָהּ שֶׁלָּקַח מִשִּׁמְעוֹן הוּא מִמַּה שֶׁחַיָּיב לוֹ שִׁמְעוֹן עַצְמוֹ אֲבָל מִמַּה שֶׁנּוֹגֵעַ לוֹ מֵרְאוּבֵן לֹא קִבֵּל כְּלוּם וּתְשׁוּבָתוֹ הָיְתָה אִם הַחוֹב בע"פ יִשְׁבְּעוּ שְׁנֵיהֶם כְּעֵין שֶׁל תּוֹרָה וְנוֹטְלִין כמ"ש הָרַמְבַּ"ם ובע"ת וּפָסְקוּ מָרָן בסי' צ"א בְּרַם הָכָא שְׁטָר הו"ל כְּאוֹמֵר שְׁטַר אֲמָנָה אוֹ כָּתַבְתִּי לְלִוּוֹת וְלֹא לָוִיתִי שֶׁהַדִּין הוּא דְּאָמְרִינַן לֵיהּ זִיל שַׁלֵּם עַד דְּטָעִין יְשָׁבַע לִי כִּדְאִיתָא בספ"ב מִיהוּ ה"ד בְּדְטָעִין שִׁמְעוֹן שֶׁלֹּא כָּתַב הַשְּׁטָר עַד שֶׁהוֹדָה לוֹ שֶׁפָּרַע אֲבָל אִם שִׁמְעוֹן מוֹדֶה שֶׁעַל פִּי דִּיבּוּרוֹ שֶׁאָמַר שֶׁפָּרַע לְגוֹי כָּתַב עַל עַצְמוֹ הַשְּׁטָר נרא' בָּרוּר דְּצָרִיךְ לְיִשָּׁבַע כְּעֵין שֶׁל תּוֹרָה ע"כ וְהִנֵּה במ"ש בְּסִתָּמָא דְּאִם הָיָה הַחוֹב בע"פ יִשְׁבְּעוּ שְׁנֵיהֶם סָתַם לָהּ סְתוּמֵי כְּדַעַת הַשַּׁ"ךְ שֶׁשָּׁם דְּאוּלַי דְּאִם בָּא לְיִשְׁתּוֹל לכ"ע נִשְׁבָּעִין עַל טַעֲנַת נָכְרִי דְּהַנָּכְרִי בִּנְדוֹנוֹ אוֹמֵר שֶׁמַּה שֶׁקִּבֵּל מִשִּׁמְעוֹן אֵינוֹ כִּי אִם מִמַּה שֶׁחַיָּיב לוֹ שִׁמְעוֹן עַצְמוֹ וְחוֹב רְאוּבֵן עֲדַיִן בִּמְקוֹמוֹ מֻנָּח וה"נ נִשְׁבָּע לְהַכְחִישׁ הַנָּכְרִי שֶׁהוּא לוֹוֶה שֶׁל רְאוּבֵן וְיִתְחַיֵּיב רְאוּבֵן לְפָרְעַ לִשְׁנֵיהֶם וְלֹא זָכַר שֵׁר מִדִּבְרֵי הָרַדָ"ךְ הַנַּ"ל שֶׁכָּתַב לְהֵפֶךְ וְתוּ אֵידְלֹא הִזְכִּיר מש"ות הָרַשְׁבָּ"א הַנַּ"ל דְּהוּא תַּנָּא דְּמְסַיֵּיע לֵיהּ וְגַם לֹא הִזְכִּיר מֵהָא דְּטַעֲנַת גּוֹי אִם הִיא טַעֲנַת וַדַּאי וּמָהָרָ"ם וּמֵהָרָ' ן' מִיגַאשׁ הַנַּ"ל סָבְרִי מָרָנָן דְּהָוְיָא טַעֲנַת סָפֵק אִם לֹא כְּשֶׁיֵּשׁ שָׁלִיחַ וּמְשַׁלֵּחַ שָׁאנֵי וכנז"ל וְתוּ מ"ש כמ"ש הָרַמְבַּ"ם ובע"ת שֶׁפָּסְקוּ מָרָן אַחַר בַּקָּשַׁת הַמְּחִי' הָרְאוּיָה דְּהָרַמְבַּ"ם בה' שְׁלוּחִין לֹא הִזְכִּיר אֶלָּא בְּמִי שֶׁמָּסַר לוֹ לַשָּׁלִיחַ לִפְרֹעַ דְּאָז הַשָּׁלִיחַ בָּא לְהַחֲזִיק אֲבָל מָרָן אֱמֶת דְּהִזְכִּיר מהבע"ת וה"ה אִם אוֹמֵר לוֹ לַשָּׁלִיחַ הַלְוֵנִי כְּנִדּוֹנוּ דְּאָז הַשָּׁלִיחַ בָּא לְהוֹצִיא וְאֵין ה"נ דְּיָד עֲנִיֵּי אֲנַן לְיַתּוֹבֵי דַּעְתָּא בְּהֶכְרֵחַ דְּדַעַת מָרָן שֶׁתְּלָת סָמְכִי קְשׁוֹט מָצֵי סָבְרִי הָכִי אֶלָּא דְּלִישָׁנָא דְּהַשַּׁ"ס נָקְטוּ וּדְלֹא כְּהָרַב זֶרַע יַעֲקֹב וכמש"ל אֲבָל לוֹמַר דְּהָרַמְבַּ"ם הָכִי כָּתַב דְּמַשְׁמַע דְּכָתַב בְּפֵירוּשׁ כֵּן בָּבָא לְהוֹצִיא נָמֵי כמ"ש הַטּוּר ובע"ת וּמָרָן בש"ע לֵיתָא כֵּן בְּפֵירוּשָׁא בְּהָרַמְבַּ"ם וְכֵן מ"ש שֶׁאִם שִׁמְעוֹן מוֹדֶה שע"פ דִּיבּוּרוֹ שֶׁאָמַר דְּפָרַע לַגּוֹי כָּתַב עַל עַצְמוֹ הַשְּׁטָר צָרִיךְ לְיִשָּׁבַע כְּעֵין שֶׁל תּוֹרָה וְהַיְינוּ וַדַּאי שֶׁכִּדְבָרָיו כֵּן הוּא שֶׁפָּרַע לְנָכְרִי בְּעַד רְאוּבֵן וְלֹא כִּדְבְרֵי הַנָּכְרִי בָּזֶה נָמֵי לָא אָתֵי שַׁפִּיר אֶלָּא לְדַעַת הַשַּׁ"ךְ כֵּינָן דְּבָא לְהוֹצִיא מֵרְאוּבֵן מִמַּה שְׁפָרַע בַּעֲדוֹ לְנָכְרִי וְאֵין זֶה דּוֹמֶה לְמַה שֶׁכָּתַב בְּסֵפֶר תְּקָפּוֹ שֶׁל יוֹסֵף ח"ב סי' ק"ד במ"ש עַל דִּבְרֵי מהרי"א סי' פ"ו דְּאִם הִנִּיחַ הַמַּלְוֶה שְׁטָר בְּיַד שְׁלוּחוֹ בִּידִיעַת הַלּוָה וְאַחַר כָּךְ הַמַּלְוֶה תָּבָעוֹ בַּשְּׁטָר הַהוּא יַעַן כִּי הַשָּׁלִיחַ הַהוּא הַנָּכְרִי אָמַר אֲלֵיהֶם כִּי לֹא פָּרַעוֹ הַלּוָה וְטַעֲנַת שְׁטָרָךְ בְּיָדִי מַאי בָּעֵי טַעֲנָה אַלִּימְתָּא הִיא וְחַיָּיב לְפָרְעַ דְּהָתָם מוֹדֶה בְּהַחוֹב וְלָאו כָּל כְּמִינֵיהּ לוֹמַר פָּרַעְתִּי מַה גַּם דְּיָדַע דְּנִיתַּן לְיַד הַסּוֹחֵר שֶׁהוּא הַשָּׁלִיחַ וְאִי אִיתָא דְּפַרְעֵיהּ הָיָה מוֹצִיאוֹ מִיָּדוֹ קָרוּעַ משא"כ הָכָא דְּהַלּוָה מוֹדֶה דְּלָא קִבֵּל מֵהַמַּלְוֶה הַכֹּל בְּמָעוֹת אֶלָּא קאמ' לוֹ לָתֵת לַנָּכְרִי סַךְ מַה מֵּהֶם וְהוּא הֶאֱמִינוֹ שֶׁפָּרַע לַגּוֹי וְלָכֵן זָקוּף עַל עַצְמוֹ הַכֹּל וְאַגַּלַּאי מִלְּתָא דְּהַנָּכְרִי אָמַר לֹא קִבֵּל וְתוֹבֵעַ מֵרְאוּבֵן א"כ הֲרֵי נָפַל סָפֵק בְּגוּף הַשְּׁטָר עַצְמוֹ וּשְׁטָרָךְ בְּיָדִי מַאי בָּעֵי אֵינָהּ כְּלוּם כֵּינָן דְּמוֹדֶה דְּאַדַּעְתָּא דְּהָכִי נִכְתַּב הַשְּׁטָר.

וְאַיְ"ה אָשׁוּבָה אֶרְאֶה עוֹד חָזוֹן לַמּוֹ'עֵד: סִימָן כ"ט שֶׁוְּתָפִין מֵאָבוֹת לְבָנִים ואח"ך אֶחָד מֵהָאָבוֹת עִם בֶּן אָחִיו וְהָיוּ נוֹשְׂאִים וְנוֹתְנִים בְּיַחַד וְעִסְקָה אַחַת לְכֻלָּם וְלֹא הָיָה בֵּינֵיהֶם שׁוּם קְפִידָא שֶׁהַבֶּן הנז' אֵין לוֹ שׁוּם טִיפּוּל רַק הוּא וְאִשְׁתּוֹ וְדוֹדוֹ הִשִּׂיא בַּת אַחַת כְּפִי כְּבוֹדוֹ וּבַת אַחֶרֶת מְשֻׁוָּכֶת וְהָיָה מֻכָּן לָהּ נְדוּנְיָא ואח"ך נלב"ע דּוֹדוֹ וְהַבֶּן הנז' נוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בַּנְּכָסִים וּבְכֻלָּל פָּרַע לְאֵיזֶה בַּעֲלֵי חוֹבוֹת נָכְרִים שֶׁדּוֹדוֹ חַיָּיב לָהֶם שֶׁהָיְתָה רִבִּית

אוֹכֶלֶת בָּהֶם וְכֵן פָּרַע לְאֵיזֶה בַּעֲלֵי חוֹב שֶׁהָיוּ בְּיָדָם מַשְׁכּוֹנוֹת מִדּוֹדוֹ וְקִיבֵּל מֵהֶם הַמַּשְׁכּוֹנוֹת
וְכֵן פָּרַע לְאֵיזֶה שֶׁבָּרוּר אֶצְלוֹ שֶׁלֹּא פָּרָעָם דּוֹדוֹ וּבְתוֹךְ זְמַן זֶה הִשִּׂיא בַּת דּוֹדוֹ הַמְשַׁוֶּדֶכֶת
כְּפִי כְּבוֹדוֹ בִּנְדוּנְיָא הוֹגֶנֶת וְאַחֲרֵי כֵן קָמוּ בַּעֲלֵי הַבָּנוֹת לַחֲלוֹק עִמּוֹ בְּעִזְבוֹן הַנּוֹגֵעַ
לִנְשׁוֹתֵיהֶם מֵאֲבִיהֶם וְהֶרְאָה לָהֶם חֶשְׁבּוֹנוֹ מַה שֶּׁהִכְנִיס וְהוֹצִיא מֵהַחוֹבוֹת שֶׁפָּרַע וְהֵם צָווּחֵי
כְּכְרוּכְיָא דְּאִעְקָרָא מֵת אֶחָד מֵהַשֻּׁתָּפִין בָּטְלָה הַשֻּׁתָּפוּת וּמַה שֶּׁנִּתְעַסֵּק אַחַר שֶׁמֵּת דּוֹדוֹ
לוֹ לְעַצְמוֹ יַעַן שֶׁרָאוּ שֶׁיֵּשׁ הֶפְסֵד בְּכָל שֶׁנִּתְעַסֵּק אַחַר מִיתַת דּוֹדוֹ וְכֵן הַבָּעֲלֵי חוֹבוֹת שֶׁפָּרַע
לָהֶם מִי הִרְשָׁהוּ לַעֲשׂוֹת כֵּן וְאַחַר הִתְבּוֹנְנוּת נִרְאֶה בְּטַעֲנַת כְּשֶׁמֵּת אֶחָד מֵהַשֻּׁתָּפִין בָּטְלָה
הַשֻּׁתָּפוּת הנ"מ כְּשֶׁבִּיטְּלוּהוּ בְּפֵירוּשׁ בִּיתוֹמִים גְּדוֹלִים בִּפְנֵי עֵדִים וּבְיוֹרְשִׁין קְטַנִּים בִּפְנֵי
ב"ד כמ"ש הַגְּאוֹנִים שֶׁרַמַז כנ"הג סי' קע"ו הג"הט אוֹת קע"ז וְכָל שֶׁנִּתְעַסֵּק בְּסָתָם גַּם
בִּיתוֹמִים קְטַנִּים כָּתַב מהרמ"ג ס"ה דְּהַכֹּל לָאֶמְצַע לְרִינּוּחַ אוֹ לְהֶפְסֵד וְכֵן רָמַז שָׁם מִכַּמָּה
רַבָּנָן סָבוֹרָאֵי וכ"כ מָרָן בְּתְשׁוּ' בְּאַבְקַת רוֹכֵל סקל"ו וכ"כ מהריק"ש סע"ד בְּתוֹךְ הַתְּשׁוּבָה
וְעַיֵּין מַה שֶּׁצִּיַּין הָרַב מט"ש שָׁם אוֹת קס"ד קס"ו וְהָרַב דְּבַר מֹשֶׁה ח"ב סִימָן קי"ז דקל"ח
ע"ד מַיְיתִי כְּדִבְרֵי מהרמ"ג וּדְעִמֵּיהּ ממ"ש הָרֹא"שׁ בִּתְשׁוּבָה כְּלָל ע"ט וְהֶבִיאָה הב"י
סקע"ו אוֹת נ"ג לְבַד מהרש"ך סק"ח וְהָרַב נָאֶמָן שְׁמוּאֵל סק"א דְּסָתְמָא הַרִינּוּחַ
לָאֶמְצַע וְהַהֶפְסֵד לוֹ לְבַדּוֹ ובנ"ד דְּהַיְתוֹמִים גְּדוֹלִים יוֹדֶה מהרש"ך דַּהֲרֵי בַּעַל הַבַּת
הַנְּשׂוּאָה וְכֵן הַבַּת הַמְשַׁוֶּדֶכֶת רָאוּ מַה שֶּׁנָּשָׂא וְנָתַן וְשָׁתְקוּ יַחְדָּו וַהֲרֵי הָרַב נָאֶמָן שְׁמוּאֵל
שָׁם כָּתַב דִּבְיָתוֹם גָּדוֹל וְיֵשׁ לוֹ אָח קָטָן יוֹדֶה מהרש"ך שֶׁגַּם הַהֶפְסֵד לָאֶמְצַע כ"ש בִּשְׁנֵיהֶם
גְּדוֹלִים וְדַע דמ"ש הרשב"ש סִימָן ר"ב דְּגַם בְּנִתְעַסֵּק סְתָם הַרִינּוּחַ לוֹ לְעַצְמוֹ וֶהֱבִיאוֹ הר'
זֶרַע יַעֲקֹב סוֹף סס"ג הַנָּה מהרי"ע בְּבֵית יְהוּדָה בְּמִנְהָגִים רֵישׁ דקי"ט לֹא חָשׁ אֲפִילּוּ
לְהַזְכִּיר דְּבָרָיו וּפָסַק בְּסָכִינָא חֲרִיפָא כמהרמ"ג וּדְעִמֵּיהּ והחק"ל שָׁם כָּתַב עַל הרשב"ש
דִּסְתָרָ' יְחִידָה הִיא וְגַם הר' זְכוּת אָבוֹת די"ט ע"ד עָמַד עַל דְּבָרָיו וּבְמַה שֶׁפָּרַע לב"ח נָמֵי
אֵין עָלָיו אַשְׁמָה אִם בכ"י שֶׁבְּיַד הַנָּכְרִים שֶׁרְבִּית אוֹכֶלֶת בָּהֶם יָפָה עָשָׂה דַּהֲרֵי ב"ד נִזְקָקִין
לָזֶה לְפָרְעַ גַּם מֵהַיְתוֹמִים קְטַנִּים וְתוּ כֵּיוָן שֶׁהוּא יוֹדֵעַ בְּבֵירוּר שֶׁלֹּא פָּרַע לָהֶם דּוֹדוֹ בְּשֶׁגַּם
אֵינוֹ נֶאֱמָן אֶלָּא עַל חֶלְקוֹ בִּלְבַד מ"מ יִתְחַיֵּב עַל הַכֹּל מִדִּין עָרֵב וּכְשֶׁהַכֹּל בְּיָדוֹ נֶאֱמָן מִטַּעַם
מִגּוֹ וְחוֹזֵר וּפוֹרֵעַ מִמַּה שֶׁפָּרַע עַל דּוֹדוֹ וכמ"ש הגו"ר ח"מ רֵישׁ כְּלָל ב' וְאִם בְּחוֹבוֹת שֶׁיֵּשׁ
בְּיָדָם מַשְׁכּוֹנוֹת מִדּוֹדוֹ וְהֵם ג"כ רִבִּית אוֹכֶלֶת בָּהֶם יָפָה עָשָׂה אִם מִטַּעַם שֶׁרִבִּית אוֹכֶלֶת
בָּהֶם אִם מִטַּעַם דְּהַמַּשְׁכּוֹנוֹת מִסְתָּמָא שָׁוִוים יוֹתֵר וַהֲרֵי הִרְוִיחַ הַיִּתְרוֹן הַהוּא כְּשֶׁלְּקָחָם
מִיָּדָם: וְאִירַע בַּדָּבָר הַזֶּה שֶׁדּוֹדוֹ אֲבִי הַבָּנוֹת הנז' הִנִּיחַ אַחֲרָיו שְׁתֵּי נָשִׁים הָאַחַת זְקֵנָה והב'
בַּחוּרָה שֶׁהִיא אִם הַבָּנוֹת הנז' וְתָפְסָה כָּל הַמִּטַּלְטְלֵי שֶׁבְּבֵיתָהּ וְהוֹלִיכָתַם לִרְשׁוּת אַחֶרֶת
שֶׁחָשְׁשָׁא לֹא יַגִּיעַ לָהּ כְּלוּם מִכְּתֻבָּתָהּ כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ כָּאן אִשָּׁה אַחֶרֶת הַקּוֹדֶמֶת לָהּ וְאִיבְּרָא
אִם אֵין כָּאן רַק שֶׁעִבּוּד מִטַּלְטְלֵי וּמְקַרְקְעֵי בִּלְבַד בִּכְתֻבָּתָן הָיָה מָקוֹם לְהִסְתַּפֵּק דְּבָעֵינַן
שֶׁיָּדְעוּ הָעֵדִים דְּמִטַּלְטְלִין אֵלּוּ הָיוּ לוֹ מִקּוֹדֶם דאל"כ הו"ל כְּלוֹנֶה וְלָוֶה שֶׁיַּחֲלוֹקוּ וְאִם קָדַם
הַמְאֻחָר זָכָה וכמ"ש מָרָן סק"ד אֲבָל אֲנַן נָהֲגִינַן לִכְתּוֹב בְּכָל הַכְּתֻבּוֹת מַה שֶּׁקָּנָה וּמַה
שֶּׁעָתִיד לִקְנוֹת וכמ"ש מָרָן א"ה ס"ק וּבְזֶה דַּוְקָא אִם מָכַר אוֹ נָתַן הַבַּעַל אוֹ מָכְרוּ הַיּוֹרְשִׁים
אֵינָהּ טוֹרֶפֶת משא"כ אִם גָּבָה הַמְאֻחָר מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ וְאֵין כָּאן ת"ה בְּזֶה כמ"ש בב"י ס"ס
וְשָׁם בש"ע ובסק"ד וקי"ג וּדְלֹא כהמבי"ט ח"א סִימָן קע"ז שֶׁרָמְזוּ שָׁם ס"ס בב"י וכמ"ש
כנ"הג שָׁם הגב"י אוֹת ה' וַאֲנַן בָּתַר מָרָן גְּרִירִי וְאֵין לָנוּ לָזוּז מִדְּבָרָיו וכ"ש שֶׁרַבִּים
וַעֲצוּמִים כְּוָתֵיהּ וּכְמוֹ שֶׁרָמַז כנ"הג והמט"ש ס"ס: וְהִנֵּה מַה שֶּׁכָּתַב הב"י בכ"מ פי"ח

מַהֲ"א עַל מ"ש הָרַמְבַּ"ם שָׁם וְאִם תָּפְסָה מִטַּלְטְלִין בִּכְתֻבָּתָהּ בְּחַיֵּי בַּעְלָהּ גּוֹבָה מֵהֶן אֲבָל לֹא לְאַחַר מִיתָה וְכָתַב עָלָיו הנ"מ לְדִינָא דְּגְמָרָא דְּמִטַּלְטְלֵי אֵינָהּ גּוֹבָה מֵהֶן אֲבָל לְדִידַן גּוֹבָה מֵהֶם אפי' לֹא תָּפְסָה ע"כ כָּל זֶה אֵינוֹ עִנְיָן לב"ח מֻקְדָּם אוֹ לִכְתֻבָּה הַקּוֹדֶמֶת לָהּ וּאע"ג דְּזֶה פָּשׁוּט הֱוָצְרַכְתִּי לְכָתְבוֹ לִהְיוֹת שֶׁרָאִיתִי לְמָרָן בְּתִשׁוּבָתוֹ הָרָמָתָה א"ה ס"ה דְּדָבָרָיו שָׁם סְתָרַאי נִינְהוּ לְמ"ש בכ"מ שָׁם שֶׁבְּתִשׁוּבָה הנז' כָּתַב דְּתְּפִיסָה לִכְתֻבָּה צָרִיךְ תְּפִיסָהמֵחַיִּים וְאִם תָּפְסָה לְאַחַר מִיתָה אֵינוֹ כְּלוּם וְאִם לִמְזוֹנוֹת אפי' אַחַר מִיתָה מְהַנְּיָא וכ"כ הָרִי"ף וְהָרַמְבַּ"ם וְעוֹד כָּתַב שָׁם דְּתְּפִיסָה לִכְתֻבָּה צָרִיךְ לִהְיוֹת אוֹ מִסְמָטָא אוֹ מר"ה וְהוּא דַּעַת רַשִׁ"י בְּתִשׁוּבָה הֻבְיאוֹ הַמָּרְדְּכִי בפ' אַלְמָנָה וכ"כ בב"י א"ה סי' צ"ג גַּבֵּי מְזוֹנוֹת נָמֵי לְדַעַת הָרִי"ף שֶׁהֻבְיאוּ רַבֵּינוּ יְרֻחָם אֲבָל שָׁם בכ"מ כָּתַב בְּסָתָם דְּתְּפִיסָה דְּלְאַחַר מִיתָה מְהַנְּיָא וְלֹא בְּיָאֵר אִם בִּרְשׁוּתֵיהּ אוֹ בִּרְשׁוּת אַחֵר וּבְעִנְיָן הַמְּזוֹנוֹת בא"ה סִימָן צ"ג כָּתַב בְּסָתָם אֲפִילּוּ תָּפְסָה כְּכָר שֶׁל זָהָב לְאַחַר מִיתָה נַמֵּי אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדָהּ וּמַשְׁמַע שֶׁגַּם שֶׁהוּא בִּרְשׁוּתָהּ וּדְלֹא כמ"ש מור"ם שָׁם וְטַעַם יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין כְּתֻבָּה לִמְזוֹנוֹת שֶׁהֵם חַיֵּי נֶפֶשׁ: וְאַחַר הַחִפּוּשׂ מָצָאתִי לכנ"הג שֵׁם בא"ה שָׁם אוֹת נ"ז וּלְהָרַב יא"ה ח"ב שָׁם אוֹת נ"ד שֶׁהֵעִירוּ בְּסָתְרַת דְּבָרָיו מ"ש בכ"מ לְמ"ש בְּתִשׁוּ' וְעַיֵּין בָּזֶה לְהחק"ל ח"א ח"מ סִימָן ע"ה מ"ש בָּזֶה וְהִקְשָׁה שָׁם עַל.

הָרַב מָגֵן גִּבּוֹרִים סע"ה דְּמִסְתְּמִיךְ וְאָזַיל עַל דִּבְרֵי מָרָן בְּתִשׁוּבָתוֹ הנז' וְלֹא הִרְגִּישׁ ממ"ש בכ"מ וְכֵן יֵשׁ לְהַרְגִּישׁ עַל הָרַב דִּבְרֵי מָרְדְּכַי לְהר"י קְרִישְׁפִין א"ה סי' יו"ד דְּגַם הוּא אָזַיל וּמִסְתְּמִיךְ עַל מ"ש מָרָן בַּתְּשׁוּבָה הנז' וּבְוַדַּאי כִּסְתָם מָרָן בש"ע סי' צ"ג קי"ל דְּסָתָם וְכָתַב אפי' תָּפְסָה כְּכָר שֶׁל זָהָב לְאַחַר מִיתָה אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדָהּ וּדְלֹא כמ"ש בב"י שָׁם לְדַעַת הָרִי"ף שֶׁהֻבְיאוּ רַבֵּינוּ יְרֻחָם וְדַע דִּכְשֶׁמָּרָן סוֹתֵר ממ"ש בְּתִשׁוּבָה למ"א לָא קי"ל כְּדִבְרֵי הַתְּשׁוּ' וכמ"ש כֵּן לְגַבֵּי הָרֹא"שׁ שֶׁכָּתְבוּ מָרָן פַּעַם וּפְעָמִים וכמ"ש בס' מַר וַאֲהָלוֹת דל"ו זוּלָתִי אִם רָאוּ שֶׁהָאַלְמָנָה מְבַזְבֶּזֶת וְכַיּוֹצֵא דְּצָרִיכִין אָז לִרְאוֹת תִּיקּוּן גַּם לַיּוֹרְשִׁים וְעַיֵּין בִּפְרָט זֶה בְּסֵפֶר דַּי הֵשִׁיב א"ה סי' ט' הַנִּדְפָּס מֵחָדָשׁ מ"ש וְאֵין הַפְּנַאי מַסְכִּים לַעֲמוֹד בְּדִבְרֵי קָדְשׁוֹ: סִימָן ל' הַאי פִּסְקָא דְּדִינָא מח"ור עו"בי תּוּנַס יע"א וְלִהְיוֹת שִׁפְתוֹתֵיהֶם דּוֹבְבוֹת נַיַּעְתֵּק מִשָּׁם הַדְּבָרִים כְּמוֹת שֶׁהֵם וְאַגַּב רִיהֲטָא אַעֲלֶה עַל אַרָ"שׁ כָּאן לְבַסּוֹף מַה שנ"ל אֲנִי הַצָּעִיר לְדַקְדֵּק קְצָת בְּדִבְרֵי קָדְשָׁם: לְיַד הַחֲכָמִים הַשְּׁלֵמִים הַדַּיָּנִים הַמְצֻיָּנִים יוֹשְׁבִים עַל מִדִּין אֲשֶׁר אוֹר תּוֹרָתָם זוֹרֵחַ בְּעִיר טראבלס יע"א יְחַיּוּ דָּגָן וְיִפְרְחוּ כַּגֶּפֶן כיר"א: מְמֻדְּבָּר קְדֵמוֹת שִׁבְ'חֵי שְׁלֵמִים שְׁלוֹמוֹת אֲלֻמּוֹת מַאלִיפוּת מְרֻבָּבוֹת מִינָן ב"ד דח"ל: אוֹתוֹתֵינוּ אֵלֶּה יַבִּיעוּ יְדַבְּרוּ עַל דְּבַר הֲלָכָה אֲשֶׁר הִגִּיעוּ לְיָדֵנוּ ממח"ק הַנִּשְׁאָלָה בְּפָנֵינוּ וְדִין נֶוסְחַהּ יַעֲקֹב וּרְאוּבֵן עָשׂוּ שֶׁוְתָפוּת עִם שִׁמְעוֹן וְכָל אֶחָד הִטִּיל לְכִיס הַשֻּׁתָּפוּת אֵיזֶה סַךְ כמש"ו וְשִׁמְעוֹן פָּשַׁט לוֹ אֶת הָרֶגֶל למד"ה אח"ך עָמְדוּ יַעֲקֹב וּרְאוּבֵן וְשָׁלְחוּ הַרְשָׁאָה לְלֵוִי וּמָסְרוּ לוֹ שְׁטַר הַשֻּׁתָּפוּת כְּדֵי לַעֲמוֹד בְּחִרְקְיָהוּ לְהִתְפָּרַע מִשִּׁמְעוֹן הנז' וְאַחֲרֵי כַּמָּה שָׁנִים נלב"ע לֵוִי הַמֻּרְשֶׁה הנז' וְאַחֲרֵי מֻוְקָּלָ הָלַךְ רְאוּבֵן שֶׁהוּא אֶחָד מֵהַשֻּׁתָּפִים הנז' לְמָקוֹם שִׁמְעוֹן הנז' וְתָפַס אוֹתוֹ לִפְרוֹעַ לוֹ הַקֶּרֶן וְהָרֵוחַ וְשִׁמְעוֹן טוֹעֵן פָּרַעְתִּי לְלֵוִי הַמֻּרְשֶׁה הנז' כָּל סַךְ שֶׁחַיָּיב לָהֶם וּרְאוּבֵן טוֹעֵן אִם פָּרַעְתָּ לַהַמֻּרְשֶׁה הנז' הָיָה לְךָ לִכְתּוֹב ע"ג הַשְּׁטָר כְּמוֹ שֶׁכֵּן כָּתוּב ע"ג קְצָת מִפֶּרָעוֹן מִסַּךְ הַחוֹב שֶׁבֵּינֵיהֶם וְעוֹד שְׁטָרָךְ בִּידִי מַאי בָּעֵי וְכֵיוָן שֶׁאַתָּה מוֹדֶה שֶׁלֹּא שָׁלַחְתָּ לְיָדֵי אפי' שָׁוֶה פְּרוּטָה וְגַם לֹא יֵשׁ עֵדִים שֶׁפָּרַעְתָּ לְהַמֻּרְשֶׁה הנז' מְחֻוַּיָּב אַתָּה לִפְרוֹעַ לִי כָּל הַסַּךְ הַנִּשְׁאָר בַּשְּׁטָר וּשְׁטַר הַשֻּׁתָּפוּת הנז'

וְהַהַרְשָׁאָה נִמְצְאוּ בְּאַמְתַּחַת הַמְּוַרְשָׁה הנז' וְטוֹפֶס הַשְּׁטָר בְּיַד רְאוּבֵן הנז' הֵיכִי לְדַיָּינוֹ דַּיָּינֵי וכו' ע"כ נוֹסַח הַשְּׁאֵלָה אֲשֶׁר שְׁלָחוֹ מִשָּׁם ממח"ק קֶדֶמַנָּא אֲנַן ב"ד דח"ל: וְהִנֵּה מִתּוֹךְ סִגְנוֹן הַשְּׁאֵלָה הנז' מְבֹאָר דְּדָבָר זֶה לֹא בָּא לִפְנֵי רו"מ וְגַם לֹא בָּאוּ לְהִתְדַּיֵּין רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן הנז' בְּפְנֵי רו"מ אֶלָּא שֶׁעָמַד הַשּׁוֹאֵל וְשִׁרְטֵט וְכָתַב לָנוּ לְהוֹדִיעוֹ לְהֵיכָן הַדִּין נוֹטֶה כִּי נַפְשׁוֹ לִשְׁאוֹל הַגִּיעָה לַעֲמוֹד עַל רָזָא דְּנָא וּכְדֵי שֶׁלֹּא לְהָשִׁיב פְּנֵי הַשּׁוֹאֵל רֵיקָם כָּתַבְנוּ שׁוּרוֹתִים אֵלֶּה בְּקִצִּירַת הָאוֹמֵר לרו"מ לְהוֹדִיעַ לְהַשּׁוֹאֵל הנז' הֵיכָן הַדִּין נוֹטֶה: הִנֵּה מַה שֶּׁבָּא בַּשְּׁאֵלָה דְּטָעַן שִׁמְעוֹן דְּפָרַעְתִּי לְהַמְּוַרְשָׁה וכו' וּרְאוּבֵן טוֹעֵן כֵּיוָן דְּהַשְּׁטָר בְּתָוְקְפּוֹ עוֹמֵד אִי אִיתָא דְּפָרַע לְהַמְּוַרְשָׁה הנז' הָיָה לוֹ לִכְתּוֹב ע"ג אוֹ לְהַחְזִיר לוֹ הַשְּׁטָר וְלָא דָּמֵי לִמ"ש הַפּוֹסְקִים וּפָסְקוּ מָרָן סי' נ"ט מַלְוֶה שֶׁהוֹצִיא שְׁטַר חוֹב עַל הַלּוֶה וְהַלּוֶה אוֹמֵר פָּרַעְתִּי וְהַמַּלְוֶה אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ אֵינוֹ גּוֹבֶה בּוֹ וְלָא אָמְרִינַן אִי אִיתָא דְּפָרַע הו"ל לְהַחֲזִיר לַלּוֶה וא"כ יֵשׁ מָקוֹם לוֹמַר כנ"ד דְּמֵי כֵּיוָן דְּהַלּוֶה טוֹעֵן בָּרִיא שֶׁפָּרַע.

לְהַמַּלְוֶה וְהַמַּלְוֶה אֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם פָּרַע לְהַמּוֹרָשָׁה אוֹ לָאו אֵינוֹ גּוֹבֶה בִּשְׁטָרוֹ וְלָא אָמְרִינַן שְׁטָרָךְ בִּידִי מַאי בָּעֵי כֵּיוָן דְּהַמַּלְוֶה טוֹעֵן אֵינִי יוֹדֵעַ הָא וַדַּאי לֵיתָא שֶׁהֲרֵי הַטּוּר שָׁם סַיֵּים וְכָתַב בְּטַעַם זֶה מִשּׁוּם דהו"ל לְיַדֵּעַ בִּשְׁטָרוֹ אִם פָּרַע אִם לֹא אֲבָל גַּבֵּי יוֹרְשִׁין דְּהוֹצִיאוּ שְׁטָר וְהַלּוֶה טוֹעֵן פָּרוּעַ וְהַיּוֹרְשִׁין אוֹמְרִי' אֵין אָנוּ יוֹדְעִין גּוֹבִין דְּלָא הו"ל לְיַדֵּעַ וכ"מ בְּכַמָּה דּוּכְתֵי וּבְדִבְרֵי הַפּוֹסְקִים בסי' ק"ח ס"ה וא"כ בנ"ד נָמֵי דְּטוֹעֵן הַלּוֶה פָּרַעְתִּי לְיַד הַמְּוַרְשָׁה וְהַמַּלְוֶה לָא הו"ל לְיַדֵּעַ הָנֵי דִּינֵיהּ כְּיוֹרְשִׁין וכ"כ המבי"ט ח"א סי' רי"ג וכ"כ הַשָּׁ"דּ בסי' קכ"ב סי"ז ע"ש וכ"כ הָאַחֲרוֹנִים וּכְעֵת אכמ"ל כִּי לֹא עֵת הֵאָסֵף וְעוֹד בָּהּ דְּמֵת הַמְּוַרְשָׁה הנז' וְהַלּוֶה טוֹעֵן פָּרַעְתִּי לְהַמְּוַרְשָׁה הָנֵי דִּינוֹ כְּיוֹרְשִׁין וְדֵינָא הוּא דְּלִישְׁתְּבַע רְאוּבֵן הנז' כְּעֵין שְׁבוּעַת הַיּוֹרְשִׁין דְּאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם פָּרַע לְיַד הַמְּוַרְשָׁה הנז' גּוֹבֶה שְׁטָרוֹ מִמֶּנּוּ וְהַיְינוּ דַּוְקָא אִם הַשְּׁטָר מְקֻוָּיָם דאל"כ נֶאֱמָן לוֹמַר פָּרַעְתִּי בְּמִגּוֹ דְּאִי בָּעֵי אוֹמַר מְזֻיָּף אִי אִית לֵיהּ מִגּוֹ זֶה וְכַמְבֹאָר: בְּרַם לְכָאוֹרָה יֵשׁ מָקוֹם לוֹמַר בנ"ד דְּשִׁמְעוֹן נֶאֱמָן בְּטַעֲנָתוֹ שֶׁאָמַר דְּפָרַע לְיַד הַמְּוַרְשָׁה הנז' וְהוּא כֵּיוָן דבנ"ד הַשְּׁטָר הוּא שְׁטַר שֻׁתָּפוּת וקי"ל דְּהַשֻּׁתָּפִין ש"ש זֶה לָזֶה וְאֵינָם חַיָּבִין אֶלָּא בִּגְנֵיבָה וַאֲבֵידָה וְהַיְינוּ דַּוְקָא אִם אֶחָד מִתְעַסֵּק בּוֹ לִזְמַן יָדוּעַ וְנֶאֱבַד בַּזְּמַן שֶׁמִּתְעַסֵּק בּוֹ וכו' וכמ"ש מָרָן בח"מ סי' קע"ו אֲבָל בָּאֳנָסִין לָא מְחַיֵּיב וְאִם כֵּן נֶאֱמָן לוֹמַר פָּרַעְתִּי בְּמִגּוֹ דְּנֶאֱנָסוּ נֶאֱמָן נָמֵי לוֹמַר פָּרַעְתִּי וכמ"ש הָרַמְבַּ"ם בפ"כב מה' שְׁכִירוּת וּפָסְקוּ מָרָן סי' רצ"ו ס"ב וְאִם טָעַן וכו' אֱמֶת שֶׁהִפְקַדְתָּ בְּיָדִי אוֹ הִשְׁאַלְתַּנִי אוֹ הִשְׂכַּרְתַּנִי אֲבָל הֶחֱזַרְתִּיו לְךָ נִשְׁבָּע הֵיסֵת וְנִפְטָר אפי' הִפְקִיד בְּיָדוֹ אוֹ הִשְׁכִּירוֹ אוֹ הִשְׁאִילוֹ בִּשְׁטָר נֶאֱמָן בִּשְׁבוּעָה בנק"ח לוֹמַר הֶחֱזַרְתִּיו בְּמִגּוֹ שֶׁהָיָה יָכוֹל לוֹמַר נִגְנַב אִם הוּא שַׁ"ח אוֹ נֶאֱנַס אִם הוּא ש"ש אוֹ מֵתָה מֵחֲמַת מְלָאכָה אִם הוּא שׁוֹאֵל וּכְשֵׁם שֶׁאִם הָיָה טוֹעֵן הָיָה נִשְׁבָּע בנק"ח כָּךְ אִם טוֹעֵן הֶחֱזַרְתִּיו צָרִיךְ לְיַשְׁבֵּע כְּעֵין שֶׁל תּוֹרָה וכו' יעו"ש וְכֵן קי"ל גַּבֵּי שְׁטַר עִיסְקָא דְּפַלְגָא מִלְוָה וּפַלְגָא פִּקָּדוֹן אִם יָצָא שְׁטַר כִּיס עַל הַיְתוֹמִים שֶׁהָיָה אֲבִיהֶם מִתְעַסֵּק בּוֹ נִשְׁבָּע בַּעַל הַשְּׁטָר וְגוֹבֶה מֶחֱצָה וכמ"ש הָרַמְבַּ"ם בפ"ז מה' שְׁלוּחִין וּפָסְקוּ מָרָן בסי' ק"א הִנֵּה הֵיכָא דְּאִית לֵיהּ מִגּוֹדְּנֶאֱנְסוּ נֶאֱמָן לוֹמַר פָּרַעְתִּי ובנ"ד נָמֵי כֵּיוָן דְּאִית לֵיהּ מִגּוֹ דְּנֶאֱנְסוּ נֶאֱמָן לוֹמַר פָּרַעְתִּי וְהַאי דנ"ד עֲדִיפָא מֵהַאי דְּשְׁטַר עִיסְקָא דְּהַהִיא אֵינוֹ נֶאֱמָן לוֹמַר פָּרַעְתִּי אֶלָּא בְּפַלְגָא דְּפִקָּדוֹן מִשּׁוּם דִּבְפַלְגָא דְּמִלְוָה לֵית לֵיהּ מִגּוֹ אֲבָל בנ"ד אֲפִילּוּ נֹאמַר דש"ש הוּא מ"מ לֹא מְחַיֵּיב בָּאֳנָסִין וא"כ נֶאֱמָן זֶה לוֹמַר פָּרַעְתִּי הָעֵסֶק מִגּוֹ דְּנֶאֱמָן לוֹמַר

נָאֲנָסוּ הָעֲסָקִים וכ"כ מָהָר"י אַדַּרְבִּי שי' ק"ב כְּעֵין זֶה יעו"ש: אַף כָּל יַד הַמַּרְבֶּה לְבַדּוֹק יָרֵאֶה דבנ"ד לֹא מְהֵימַן שְׁמְעוֹן וְהוּא דְּמִלְּשׁוֹן הַשְּׁאֵלָה וְגַם מִסְּגְנוֹן לְשׁוֹן הַשְׁטָר שֶׁל הַשֻּׁתָּפוּת מְבֹרָאָר דְּשִׁמְעוֹן הוּא הָיָה הַמִּתְעַסֵּק וּרְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן הִטִּילוּ סַךְ הַשֻּׁתָּפוּת וְגַם שִׁמְעוֹן הִטִּיל עִמָּהֶם חֶלְקוֹ וְהִנִּיחוּ כָּל הָעֵסֶק בְּיַד שִׁמְעוֹן וְהוּא הָיָה הַמִּתְעַסֵּק וְכֵיוָן שֶׁכֵּן יֵשׁ לַחְקוֹר בְּשָׁנִים אוֹ שְׁלֹשָׁה שֶׁנִּשְׁתַּתְּפוּ יַחַד וְהִטִּילוּ כָּל אֶחָד סַךְ לְצֹורֶךְ הַשֻּׁתָּפוּת וְהָיָה אֶחָד מִתְעַסֵּק לְבַדּוֹ ונו"נ אִי הָוֵי דִינֵיהּ כִּמְקַבֵּל עִיסְקָא וְהָוֵי דִינֵיהּ כַּלְגָּא מִלְוָה וּכַלְגָּא פְּקָדוֹן וְאִם נָאֲנָסוּ חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּת חֲצִי הָעֵסֶק אוֹ נֶאֱמַר דְּהָוֵי דִינֵיהּ כְּשֻׁתָּפִין דְּעָלְמָא וּפָטוּר מֵהָאוֹנְסִין וְדָבָר זֶה הוּא בִּפְלֻגְתָּא אִיתְּמַר בֵּין הָרַאשׁוֹנִים וְהִזְכִּירָם מָרָן בי"ד סי' קע"ז וַז"ל וּלְעִנְיַן שְׁנַיִם שֶׁנִּשְׁתַּתְּפוּ שֶׁכָּל אֶחָד הֵבִיא מְעוֹתָיו וְאֶחָד לָבַד מִתְעַסֵּק בָּהֶם לְהָרַמְבַּ"ם בפ"ו מה' שְׁלוּחִין דִּינָא שָׁוֶה לְהֵיכָא שֶׁכָּל אֶחָד מֵאֶחָד וְהָאַחֵר מִתְעַסֵּק בָּהֶם וְזֶה לְגַבֵּי הַמָּעוֹת שֶׁשָּׁם אוֹתוֹ שֶׁאֵינוֹ מִתְעַסֵּק שֶׁדִּינָם כַּלְגָּא מִלְוָה וּכַלְגָּא פְּקָדוֹן אֲבָל לְהַסְמָ"ג וּלְהָרִי"ף בַּשְּׁעָרִים כֵּיוָן שֶׁכָּל אֶחָד הֵבִיא חֵלֶק מְעוֹתָיו אע"פ שֶׁזֶּה מִתְעַסֵּק לְבַדּוֹ אֵין זֶה קָרוּי עֵסֶק אֶלָּא שִׁיתּוּף וְחוֹלְקִים הֶרְוִיחַ וְהַהֶפְסֵד כְּמוֹ שֶׁיִּרְצוּ וְאֵין בְּזֶה מִשּׁוּם רִבִּית יעו"ש וּמָרָן בש"ע שָׁם לֹא הִזְכִּיר מִזֶּה כְּלוּם וְכֵן מור"ם ומהריק"ש שָׁם פָּסְקוּ כְּהַסְמָ"ג וְהָרִי"ף שֶׁבַּשְּׁעָרִים וא"כ בנ"ד לְדִיעָה זוֹ נֶאֱמָן לוֹמַר פָּרַעְתִּי כָּל הָעֵסֶק בְּמִגּוֹ דְּאִי בָּעֵי לוֹמַר נָאֲנַס כָּל הָעֵסֶק וּלְדַעַת הר"מ במז"ל אֵינוֹ נֶאֱמָן אֶלָּא עַל פַּלְגָּא דְּפִקָּדוֹן וְאִם כֵּן שִׁמְעוֹן דְּטוֹעֵן פָּרַעְתִּי לְיַד הַמֻּרְשֶׁה אֵינוֹ נֶאֱמָן אֶלָּא בְּפַלְגָּא הַסַּךְ הַכָּתוּב בַּשְּׁטָר וּבְדַעַת מָרָן כָּתַב הָרַב חִיָּדָ"א בשיו"ב שָׁם דְּמִסְתְּמוֹת דְּבָרָיו בש"ע נִרְאֶה דְּפוֹסֵק כְּהָרַמְבַּ"ם ואע"ג דכנ"הג שָׁם בי"ד כָּתַב דְּהָרַמְבַּ"ם יָחִיד בְּדָבָר כְּנֶגֶד הַסְמָ"ג וְהָרִי"ף בַּשְּׁעָרִים כְּבָר כָּתַב שָׁם אוֹת נ"ח מֵהָרַב מש"ץ ח"ב סי"ו דְּמָצֵי הַמְּוַחְזָק לוֹמַר קי"ל וכ"כ הָרַב כְּהֶזְנַת עוֹלָם בְּנִימּוּקָיו שָׁם לי"ד וּבִתְשׁוּבָה סל"א דְּהָרַמְבַּ"ם אֵינוֹ יָחִיד בַּדָּבָר וְהֵבִיא מֵהָריטְבָ"א וְרַבֵּינוּ יְרֻחָם דְּהָכִי סָבְרִי יעו"ש ומ"מ כָּל זֶה לֹא יֶהְגֶּה מָזוֹר בנ"ד דמ"מ בנ"ד שִׁמְעוֹן הוּא הַמְּוַחְזָק וּמָצֵי לְמֵימַר קי"ל כְּהַסְמָ"ג וְהָרִי"ף בְּשַׁעֲרִים וּלְדַעְתָּם כְּבָר כָּתַבְנוּ דְּאִית לֵיהּ מִגּוֹ דְּנָאֲנָסוּ וְנֶאֱמָן שַׁפִּיר בְּטַעֲנָתוֹ: הַאֲמְנָם נִרְאֶה דעכ"ז אֵינוֹ נֶאֱמָן שִׁמְעוֹן לְטָעוֹן פָּרַעְתִּי בְּמִגּוֹ דְּנָאֲנָסוּ וְהוּא כֵּיוָן דִּכְבָר כָּתַבְנוּ דְּלְדַעַת הָרַמְבַּ"ם בנ"ד שִׁמְעוֹן הַמִּתְעַסֵּק בְּעֵסֶק הַהוּא לְבַדּוֹ הָוֵי דִינָא כַּלְגָּא מִלְוָה וְאֵינוֹ יָכוֹל לוֹמ' נָאֲנָסוּ בְּחֵלֶק הַמַּלְוֶה וּכְבָר כָּתַבְנוּ דְּהָרַמְבַּ"ם אֵינוֹ יָחִיד בַּדָּבָר דְּאִיכָּא מֵהַפּוֹסְקִים דס"ל כְּוָותֵיהּ וְכַמְדֻבָּר.

נִמְצִינוּ לְמֵידִין דְּמִגּוֹ דְּנָאֲנָסוּ דְּאִית לֵיהּ לְשִׁמְעוֹן הָוְיָא פְּלוּגְתָּא דְּרַבְּוָותָא וּכְבָר כת' כנ"הג ספ"ב בִּכְלָלֵי הַמִּגּוֹ אוֹת קע"ט מִשֵּׁם המבי"ט וּבֵר מִנֵּיהּ מהרימ"ט וּמֵהָרַדְבָ"ז וממהר"א שָׁשׁוֹן וּמִמַּהַר"י הַלְוִי דְּסָבְרִי מָרָנָן דְּמִגּוֹ דְּאִי בָּעֵי אָמַר טַעֲנָה דְּאִית בָּהּ מַחֲלוֹקֶת הַפּוֹסְקִים לָא אָמְרִינַן וְיָהֵיב שְׁנֵי טְעָמִים לַדָּבָר מִשֶּׁלּוֹ אִי מִשּׁוּם דְּלָא בָּעֵי לְמֵימַר טַעֲנָה שֶׁאִם יִתְפֹּס כְּנֶגְדּוֹ אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ וְלָמָ"ד דְּמוֹצִיאִין הַטַּעַם הוּא שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לִזְכוֹת בְּדָבָר שֶׁהוּא בְּמַחֲלוֹקֶת אֶלָּא רוֹצֶה בְּדָבָר שֶׁהוּא אַלִּיבָּא דכ"ע יעו"ש וַהֲגַם שָׁסַיֵּים שָׁם לִכְתּוֹב מָהָרִיבָ"ש סי' תצ"א מִגּוֹ בְּמָקוֹם מַחֲלוֹקֶת אָמְרִינַן מ"מ כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים דְּהַהִיא דְּהָרִיבָ"ש לָא מִיכַּרְעָא דְּשָׁאנֵי הָתָם דְּאִיכָּא חֲזָקָה דְּלָא שְׁבִיק הֵיתֵרָא וְאָכִיל אִיסּוּרָא וּלְכָךְ אָמְרִינַן בְּמִגּוֹ כָּל דְּהוּא נֶאֱמָן מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּעָלְמָא דְּלֵיכָּא הַהִ חֲזָקָה הָדְרִינַן לִכְלָלִין שַׁפִּיר דְּמִגּוֹ בְּמָקוֹם מַחֲלוֹקֶת הַפּוֹסְקִים לָא אָמְרִינַן: וא"כ דּוּן מִינָּהּ וְאוֹקֵי בְּאַתְרִין בנ"ד נָמֵי אֵין לְהַאֲמִין לְשִׁמְעוֹן בְּמַה שֶׁאוֹמֵר מִשּׁוּם מִגּוֹ דְּאִי בָּעֵי אָמַר נָאֲנָסוּ דְּמָצִינוּ לְמֵימַר שַׁפִּיר דְּהָא

דְּלָא טָעֵין נָאֶנְסוּ מִשּׁוּם דְּלִדַעַת הָרַמְבַּ"ם מִתְחַיֵּיב בְּכָל הָאֲוָנָסִים וּלְכָךְ טוֹעֵן
פָּרַעְתִּי וּלְפִי דַּעְתּוֹ דְּצוֹדֵק בְּטַעֲנָתוֹ לֵית בָּהּ מִשּׁוּם מַחֲלוֹקֶת וְזוֹכֶה בְּמַה שֶׁתַּחַת יָדוֹ לכ"ע
וּמִגּוֹ בָּזֶה לָא אָמְרִינַן וְכַמְבוֹאָר: וּמַעַתָּה לָמַדְנוּ בנ"ד דְּאֵינוֹ נֶאֱמָן לוֹמַר פָּרַעְתִּי בְּמִגּוֹ דְּנָאֶנְסוּ
מִשּׁוּם דְּאִיכָּא דַּעַת הָרַמְבַּ"ם דְּסָבוּר דְּלַכֹּלָּא הוּא מַלְוֶה וְאֵינוֹ נֶאֱמָן בְּטַעֲנָה דְּאוֹמֵר פָּרַעְתִּי
כֵּיוָן דְּלֵית לֵיהּ מִגּוֹ מִיהוּ אַכַּתִּי צְרִיכִין אָנוּ לְבָרוֹרֵי אֲפִילּוּ שֶׁנֶּאֱמַר דקי"ל כְּהָרַמְבַּ"ם דְּזֶה
הַמִּתְעַסֵּק לְבַדּוֹ הָוֵי דִּינֵיהּ כִּמְקַבֵּל עִיסְקָא אִם כֵּן נֶאֱמָן לוֹמַר פָּרַעְתִּי בְּלַכֹּלָּא דְּפִקָּדוֹן בְּמִגּוֹ
דְּנָאֶנְסוּ בְּמִגּוֹ דַּהֲוָה שְׁטַר כִּיס הַיּוֹצֵא עַל הַיְתוֹמִים: הָא וַדַּאי בֵּוְרָכָא הִיא דְּאִם שִׁמְעוֹן זֶה
שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ הָעֵסֶק טָעַן שֶׁהִסִּפּוּ שֶׁבִּשְׁטָר פָּרַעְתִּי מִמָּנּוּ הַחֵצִי בְּהָא וַדַּאי לֵית דִּין וְלֹא דַּיָּן
שֶׁנֶּאֱמָן בְּטַעֲנָתוֹ בְּמִגּוֹ דְּנָאֶנְסוּ וְהָוֵי דִּינֵיהּ כִּשְׁטָר עִיסְקָא אָכֵן מְבוֹאָר מִתּוֹךְ הַשְּׁאֵלָה
שֶׁשִּׁמְעוֹן טָעַן שֶׁפָּרַע כָּל הַסִּפּוּ לְיַד הַמְּוֹרְשָׁה בְּהָא וַדַּאי אֵינוֹ נֶאֱמָן לוֹמַר פָּרַעְתִּי בְּמִגּוֹ
דְּנָאֶנְסוּ דְּטַעֲנַת הַמִּגּוֹ אֵינָהּ אֶלָּא בְּפַלְגָא דְּפִקָּדוֹן וְטַעֲנַת פָּרַעְתִּי בְּכָל הַסִּפּוּ הָעֵסֶק ובכה"ג
לָא אָמְרִינַן מִגּוֹ וכמ"ש מהרימ"ט ח"א סי' ס' וְז"ל הַצָּרִיךְ לְעִנְיְנֵינוּ ובנ"ד נֶאֱמָן דְּטַעֲנָתוֹ
בְּמִגּוֹ דְּנָאֶנְסוּ אוֹ נִפְסְדוּ וְכִי תֵּימָא אִם הָיָה אוֹמֵר כֵּן הָיָה מַפְסִיד בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ כְּהַהִיא
דְּשְׁטַר כִּיס הַיּוֹצֵא עַל הַיְתוֹמִים וּכְיֵצֶר יְהֵא נֶאֱמָן עַל כָּל הַתְּבִיעָה וְעוֹד שֶׁדִּין הוּא שֶׁאֲפִילּוּ
עַל הַחֵצִי לֹא יְהֵא נֶאֱמָן שֶׁאֵין זֶה מִגּוֹ שֶׁהוּא יוֹדֵעַ שֶׁאִם הָיָה טוֹעֵן כָּךְ הָיָה צָרִיךְ לְשַׁלֵּם
פַּלְגָא דְּפִקָּדוֹן וְלָכֵן טוֹעֵן להד"מ כְּדֵי לִפְטוֹר עַצְמוֹ מִכְּלוּם וְהוּא הַדִּין גַּבֵּי שְׁטַר כִּיס דְּהַיְינוּ
עִיסְקָא בִּשְׁטָר לָא מְהֵימַן לוֹמַר פָּרַעְתִּי דְּמָצֵי אָמַר לֵיהּ שְׁטָרָךְ בִּידִי מַאי בָּעֵי אֶלָּא מִשּׁוּם
מִגּוֹ דְּנָאֶנְסוּ וכו' כִּי אָמַר הֶחֱזַרְתִּי הַכֹּל לָא מְהֵימַן אפי' בְּפַלְגָא דְּפִקָּדוֹן שֶׁהָיָה יָכוֹל לוֹמַר
נֶאֱנְסוּ שֶׁאֵין זוֹ מִגּוֹ שֶׁהוּא סָבוּר לִיפָּטֵר מִן הַכֹּל וְהָכִי מוּכָח מֵהַתּוֹסָ' וכו' וְכֵן דְּקַדַּקְתִּי מִכַּמָּה
דְּוֹכְתֵי וכו' יעוש"ב הֲרֵי דמהרימ"ט הוֹכִיחַ בְּמִישׁוֹר דְּבִשְׁטַר כִּיס גּוּפֵיהּ אִם טָעַן הֶחֱזַרְתִּי
הַכֹּל אֵינוֹ נֶאֱמָן גַּם בְּפַלְגָא דְּפִקָּדוֹן: אֲמוֹר מֵעַתָּה בנ"ד נָמֵי שֶׁשִּׁמְעוֹן טָעַן שֶׁפָּרַע כָּל הַסִּפּוּ
הַכָּתוּב בַּשְּׁטָר לְהַמּוֹרָשָׁה אֵינוֹ נֶאֱמָן אפי' בְּפַלְגָא דְּפִקָּדוֹן וּמָצֵי רְאוּבֵן לומ' לוֹ שְׁטָרָךְ בִּידִי
מַאי בָּעֵי דְּאַזְדָּא לָהּ מִגּוֹ דִּידֵיהּ וא"כ קָם דִּינָא דְּשִׁמְעוֹן אֵינוֹ נֶאֱמָן בְּטַעֲנָתוֹ וְדִינָא הוּא
דְּרְאוּבֵן יְקַיֵּים שְׁטָרוֹ וְיִשְׁבַּע שְׁבוּעָה כְּעֵין שְׁבוּעַת הַיּוֹרְשִׁים שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ וְשֶׁלֹּא הִגִּיד וְלֹא
צָוָּה לוֹ הַמְּוֹרָשָׁה הנז' וְגוֹבֶה כָּךְ סִפּוּ קֶרֶן הַנִּשְׁאָר בַּשְּׁטָר וְיִבָּרֵר חֶשְׁבּוֹנוֹ עִמּוֹ עַל הֶרְיוַח
וְאִם טָעַן שֶׁפָּרַע הֶרְיוַח יִשָּׁבַע שִׁמְעוֹן וְיִפָּטֵר זֶהוּ שׁוּרַת הַדִּין ומ"מ הַיּוֹתֵר טוֹב לְפַשֵּׁר
בֵּינֵיהֶם פְּשָׁרָה קְרוֹבָה אֶל הַדִּין כִּי מ"מ מִידֵי פְּלוּגְתָּא לָא נָפְקָא וְכַמְבוֹאָר וְלָכֵן הַיּוֹתֵר טוֹב
לְפַשֵּׁר בֵּינֵיהֶם וּר"ומִתַּעְמְדוּ עַל רָזָא דְּנָא וְיָבֹא שכמ"ה: כֹּה דִּבְרֵי בְּפֶה מָתָא תּוּנַס יע"א
בְּסֵדֶר וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּהַ"א חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם אֶתֵּן שְׁנַת וְרַב שָׁלוֹם בָּנֶיךָ לִיצִירָה וְשָׁרִיר
וּבָרִיר וְקַיֵּים: הַצָּעִיר יִצְחָק טָיֶיב ס"ט הַצָּעִיר יוֹסֵף אֲרִיכָס ס"ט הַצָּעִיר שְׁלֹמֹה
ע"ה יְהוּדָה בַּר אַבְרָהָם נָטָף ס"ט הַכֹּהֵן טְנוּגִי ס"ט סִימָן ל"א
וְיֹאמַר אַבְרָהָם ממ"ש בְּתְחִלַּת דִּבְרֵיהֶם דְּיָפֶה טָעַן רְאוּבֵן אִם אֵיתָא דְּפָרַע לְהַמְּוֹרָשָׁה הֲוָה
לֵיהּ לְהַחֲזִיר אֶת הַשְּׁטָר בְּזֶה לְבַד סַגִּי וּמִסְגִּי ואע"ג דִּבְשְׁטַר שֶׁוּתָּפוּת כָּתַב הָרַדְבָ"ז ח"ב
סִימָן קל"א כֵּיוָן דְּאֵינוֹ עוֹמֵד אֶלָּא לְקִיּוּם הַשֶּׁוּתָּפוּת וְלֹא לִהְיוֹת רְאוּבֵן מוֹצִיא מִשְּׁמְעוֹן
וְעַיֵּין בכנ"ג סִימָן ק"א הג"ה אות ח' מ"מ כְּשֶׁיָּצָא מִתַּחַת יָדוֹ לְיַד הַמּוֹרָשֶׁת וְעַתָּה הוּא
בְּיָדוֹ שְׁנָא וּשְׁנָא אע"ג דקי"ל כָּל הֵיכָא דְּהַמַּלְוֶה מוֹדֶה שֶׁזֶּה שְׁלוּחוֹ אִם יֵשׁ כְּפִירָה בֵּין
הַשָּׁלִיחַ וְהַלְוֶה דִּינָא הוּא שֶׁיִּשְׁבְּעוּ זֶה בִּפְנֵי זֶה וַיַּפְסִיד הַמַּלְוֶה וַאֲפִילּוּ בְּשָׁלִיחַ גּוֹי כמ"ש
הַטּוּר סקכ"א מבע"ה ת וּפָסְקוּ שָׁם מָרָן ואע"ג דְּלָא כְּתַב לוֹ שָׁלַח ע"מ לְפָטוֹר כמ"ש

הסמ"ע וְהַשַּׁ"ךְ אֶלָּא דְּבִשְׁלִיחַ גּוֹי אֵין לוֹ עַל הַלְוָה אֶלָּא ח"ס דְּטַעֲנָתוֹ דְּנָכְרִי אֵינָהּ טַעֲנַת בָּרְיא וכמ"ש כנ"הג סע"ה וּבְאִם אֵין הַשָּׁלִיחַ יִשְׂרָאֵל לְפָנֵינוּ אֵין לוֹ עַל זֶה רַק ח"ס כמ"ש מָרָן בְּסִימָן קכ"ב בִּשְׁלוּחוֹ שֶׁל לְוֶה וה"ה בִּשְׁלוּחוֹ שֶׁל מַלְוֶה לְאִידָךְ גִּיסָא שֶׁיְּקַבֵּל ח"ס הַלְוֶה שֶׁפָּרַע לוֹ וְיִפָּטֵר וְכָתַב הַשַּׁ"ךְ שָׁם דְּכָל אוֹתָם הַחֲלוּקִים הנז' שָׁם אֲפִילּוּ כְּמַלְוֶה בִּשְׁטָר וכ"כ כנ"הג שָׁם אות ל' ממהרא"ש אֲבָל זֶהוּ דַּוְקָא אִם הַמַּרְשֶׁה לֹא מָסַר הַשְּׁטָר בְּיַד הַמְּוַרְשֶׁה דְּמַאי אִית לֵיהּ לְהַלְוֶה לְמֶעְבַּד כֵּיוָן דְּאֵין הַשְּׁטָר בְּיַד הַמְּוַרְשֶׁה משא"כ אִם מָסְרוֹ בְּיָדוֹ הֲרֵי לֹא הֶאֱמִינוֹ הַמַּלְוֶה לְהַשָּׁלִיחַ וְאִם פָּרַע הַנִּתְבָּע צָרִיךְ לְלָקְחוֹ מִיָּדוֹ וכמ"ש בס' מִשְׁפָּט הָאוּרִים סִימָן נ"ח מש"ות הָרֹא"ש וכ"כ בס' בְּרִית אָבוֹת הנד"מ דצ"א ע"ד וְחָזַר וּשְׁנָאוֹ בדק"י ע"ב עַל דִּבְרֵי הַשַּׁ"ךְ הַנָּ"ל וְנוֹסַף גַּם הוּא הַהַרְשָׁאָה שֶׁנִּמְצֵאת בְּכֻלָּיו שֶׁל הַמְּוַרְשֶׁה וְאִם אִיתָא בְּפַרְעֵיהּ הו"ל לְיִקָּחֶנָּה מִיָּדוֹ וּרְאָיָה גְּדוֹלָה שֶׁפָּרַע וכמ"ש בפ"ו מה' שְׁלוּחִין וּפָסְקוּ מָרָן סִימָן קכ"ב ואע"ג דְּלָא אֲמָרוּהָ אֶלָּא שֶׁאֵין יָכוֹל לִטְעוֹן הַנִּתְבָּע לְהַשָּׁלִיחַ שָׁמָּא בִּיטֵּל שְׁלִיחוּתְךָ מ"מ שָׁמַעַת מִינָהּ כְּשֶׁהַהַרְשָׁאָה בְּיַד הַנִּתְבָּע אֵין עוֹד לַתּוֹבֵעַ עָלָיו כְּלוּם וּמִכְּלַל הֵן אַתָּה שׁוֹמֵעַ לָאו וְכֵן מְבֹאָר יוֹצֵא מִתּוֹךְ ש"ות מהרי"א ספ"ז דְּמְחַלֵּק בֵּין כְּתָב יָד שֶׁהַוְרָשָׁה עָלָיו וּבֵין שְׁטָר כְּמוֹ שֶׁכֵּן הֵבִין בּוֹ הָרַב תְּקָפּוֹ שֶׁל יוֹסֵף ח"ב סק"ד וּבְהֶכְרֵחַ מִפֹּחַ הַחֲזָרַת הַשְּׁטָר לְיַד הַמַּלְוֶה אָתֵי עֲלֵהּ ואע"ג דְּלְעֵיל מִזֶּה ספ"ו עַל שְׁטָר נָמֵי קָאָמַר הַיְינוּ לְפִי הַצְּדָדִים שֶׁצִּיְּדוּ שָׁם שֶׁזֶּהוּ הַנִּתְבָּע יָצָא בְּהֶחָבֵא וְלֹא הִסְפִּיק לוֹ לָקַחַת מִמֶּנּוּ הַשְּׁטָר אוֹ כְּתָב יָד שֶׁקִּיבֵּל מִמֶּנּוּ וְעוֹד שֶׁהַסּוֹחֵר הַהוּא הֶרְאָה הֱיוֹתֵר לְעַצְמוֹ וכו' ואע"ג דְּמִשְׁתַּעֵי בכ"י כַּאֲשֶׁר כָּתַב אח"ך בספ"ז וְהוּא נִדּוֹן אֶחָד מ"מ לְפִי הָאֻמְדָּנוֹת וְכֵן עֵדוּת הָעֵדִים כנז' שָׁם סספ"ז שֶׁשָּׁם דַּעְתּוֹ גַּם בַּשְּׁטָר מְהַנֵּי וְלָכֵן כָּתַב שְׁטָר כַּמָּה פְּעָמִים אֲבָל אִם לֵיתַנְהוּ לְאֻמְדָּנוֹת הָהֵם חָזַר הַדִּין דְּבִשְׁטָר צָרִיךְ לְשַׁלֵּם וְלֹא כֵן בכ"י כֵּיוָן דְּבְעָלְמָא יָכוֹל לוֹמַר פָּרַעְתִּי וְעַיֵּין למהריט"ץ סי"ט דְּהַשְּׁטָר הִנִּיחוֹ הַתּוֹבֵעַ אֶצְלוֹ וְשָׁלַח לוֹ שֶׁיְּשַׁלְּחֵהוּ לוֹ אֶת שֶׁלּוֹ וְשָׁלַח לוֹ עַל יָדוֹ וְלָקַח מִמֶּנּוּ כְּתַב קַבָּלָה אַף שֶׁתִּתְקַיֵּים חֲתִימָתוֹ אֵינוֹ כְּלוּם וְהַטַּעַם שֶׁלֹּא יְיַחֵד אוֹתוֹ לְשָׁלִיחַ מִינָהּ שֶׁאִם יְחַדּוֹ לְשָׁלִיחַ אַף דְּהַשְּׁטָר נִשְׁאַר בְּיָדוֹ אֵין בּוֹ מוֹעִיל דְּמַאי הו"ל לַנִּתְבָּע לַעֲשׂוֹת אִיבְּרָא דְּאִם יְחֲדוֹ לַשָּׁלִיחַ וְיוֹצֵא מִתַּחַת יְדֵי הַנִּתְבָּע ה"נ דְּפָטוּר כמ"ש הַטּוּר וש"ע רֵישׁ סקכ"א אֲבָל מ"ש מִטַּעַם דְּלָא הו"ל לַתּוֹבֵעַ לְיַדַּע וְלָא חָשִׁיב זֶה בָּרְיא וְשָׁמָּא בָּרְיא עָדִיף וְלָא דָּמֵי לִמ"ש הַטּוּר וש"ע סנ"ט שֶׁהַלְוֶה אוֹמֵר פָּרַעְתִּי וְהַמַּלְוֶה אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ וְהָוֵי דְּוִמְיָא דְּיוֹרְשִׁין דְּהוֹצִיאוּ שְׁטָר וְאוֹמֵר הַלְוֶה פָּרוּעַ שֶׁגּוֹבִין בּוֹ כְּמְבֹאָר בַּפּוֹסְקִים ובסק"ח וְדַקְדְּקוּ כֵּן מִדִּבְרֵי הַטּוּר וּרְמָזוֹ עוֹד ממ"ש המבי"ט ח"א סרי"ג וּמַהַשַּׁ"ךְ וממ"ש עָלָיו הַשַּׁ"ךְ סקכ"ב וא"כ יִשָּׁבַע הַמַּלְוֶה שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ שֶׁפָּרַע לְהַמּוֹרָשֶׁה כְּדִין שְׁבוּעַת הַיּוֹרְשִׁין וְיִטּוֹל ע"כ: הֵן אֱמֶת דהמט"ש סע"ה הג"הט אוֹת נ"ח דְּקָדֵק כֵּן מִלְּשׁוֹן הַטּוּר שֶׁשָּׁם דְּגַם בְּבַעַל דָּבָר דְּלָא הו"ל לְיַדַּע לָא חָשִׁיב בָּרְיא וְשָׁמָּא בָּרְיא עָדִיף וה"נ מַה דקי"ל בָּרְיא בְּחִיּוּבָא וְסָפֵק בַּחֲזָרָה שֶׁחַיָּיב ה"ד בְּדַהֲוָה לֵיהּ לְיַדַּע אֲבָל בְּדָלָא הול"ל פָּטוּר דְּהָא תַּלְיָא בְּהָא וכמ"ש הָרַב קָמָ"ר ח"ב סי"ט וס"ך מַהַשַּׁ"ךְ אַף הַדָּבָר בְּמַחֲלוֹקֶת הוּא שְׁנוּי וכמ"ש הָרַב מט"ש וְשָׁם הֵבִיא מֵהָרַב עֵדוּת בְּיַעֲקֹב דלכ"ע דְּבְבַעַל דָּבָר לֵיתָא לְהַאי וַדַּוְקָא גַּבֵּי יוֹרְשִׁים דְּלָא פָּשְׁעוּ וְלָא אִיבְּעוֹ לְהוּ לְמִיְדַּע וּמָרָן אע"ג דבס"נ כָּתַב הַדִּין הַהוּא בִּסְתָם הִנֵּה בִּתְשׁוּבָתוֹ בְּתוֹךְ דְּבָרָיו כָּתַב דְּלָא אָמְרִינַן מִתּוֹךְ שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְיַשְׁבַע מְשַׁלֵּם דַּוְקָא בְּבַעַל דָּבָר לֹא בַּיּוֹרְשִׁין וְאִלּוּ הַטּוּר כָּתַב בסע"ה סי"ט מִמָּהָר"י אַבְרְצָלוֹנִי בז"הל אע"פ שֶׁהַמַּלְוֶה עַצְמוֹ כה"ג הו"ל משי"ל מְשַׁלֵּם דַּוְקָא בְּבַעַל דָּבָר שֶׁהָיָה

לוֹ לְיַדֵּעַ ע"כ מוּכָח דְּבַבַעַל דָּבָר עַצְמוֹ בְּדַהֲוָה לֵיהּ לְיַדֵּעַ דַּוְקָא לֹא כֵן מָרָן דְּהִשְׁמִיט הָא דַּהֲוָה לֵיהּ לְיַדֵּעַ וְכָתַב בְּבַעַל דָּבָר סְתָם וְלֹא בְּיוֹרְשִׁים וה"נ נִרְאֶה דַּעַת הַלְּבוּשׁ דְּהָתָם בסנ"ט כָּתַב לְהֶדְיָא מִטַּעַם בָּרִיא וְשָׁמָא וּסְתָמָא מַשְׁמַע גַּם בִּדְלָא הו"ל לְמֵידַע וְכֵינָן דְּהַאי מִילְּתָא תַּלְיָא בִּפְלֻגְתָּא דְּרַבְּוָותָא בְּבַעַל דָּבָר דְּלָא הו"ל לְמֵידַע אִם יִשָּׁבַע וְיִטּוֹל אוֹ לֹא כְּנִדּוֹן זֶה דְּהַתּוֹבֵעַ אֵינוֹ לֹא הו"ל לְמֵידַע אִם פָּרַע הַנִּתְבָּע אוֹ לֹא אַדַּרְבָּא הול"ל דְּלָא יִשָּׁבַע וְלֹא יִטּוֹל כְּמַאן דְּאָמַר דְּבַבַעַל דָּבָר אַף דְּלָא הו"ל לְמֵידַע הָוֵי בָּרִיא וְשָׁמָא וְהַטַּעַם כָּל הֵיכָא דְּאִיכָּא מַחֲלוֹקֶת אִם יִשָּׁבַע אוֹ לֹא קי"ל דְּלָא יִשָּׁבַע וכמ"ש כנ"הג סכ"ה בְּכָלְלֵי הקי"ל סע"ד וסע"ה וספ"ו והמט"ש סכ"ה אוֹת ס"ד ס"ה ס"ו וְהֵיכָנוּ מִשּׁוּם שֶׁהוּא מֻחְזָק לֹא יִצְטָרֵךְ לִישָּׁבַע כְּדֵי לִיפָּטֵר מִטַּעַם שֶׁיֹּאמַר קי"ל כְּמִי שֶׁפּוֹטְרֵנִי מֵהַשְּׁבוּעָה וַאֲנִי מֻחְזָק בְּמֻמָנִי אֲבָל בְּבָא לִיטּוֹל וּמְחֻוסַּר גְּוִבְיָינָא אֵין יָכוֹל לוֹמַר קי"ל כְּמַאן דְּמְחַיְּבֵנִי שְׁבוּעָה וְיִטּוֹל דְּבָזֶה לֹא אָמְרָה שׁוּם אָדָם כמ"ש כנ"הג בְּתְשׁוּ' בָּעֵי חַיֵּי סק"ג וְהוֹכִיחַ בְּמִישׁוֹר דְּלָא כְּמִי שֶׁפָּבוּר לוֹמַר כֵּן גַּם בָּבָא לִיטּוֹל בְּדַעַת רַבּוֹ מהרימ"ט וְכֵינָן דְּהָא דְּלָא הו"ל הֵיא מַחֲלוֹקֶת אִי אָמְרִינַן בְּהוּא עַצְמוֹ כֵּן אוֹ לָאו וַדַּאי דְּלָא יִשָּׁבַע וְלֹא יִטּוֹל והו"ל כִּדְעָלְמָא בָּרִיא דְּלוֹוֶה וְשָׁמָא דְּמִלְוָה בָּרִיא עָדִיף ומ"ש מהמבי"ט ח"א סרי"ג הָרוֹאֶה יִרְאֶה דהמבי"ט לֹא בֵּיאֵר דַּעְתּוֹ אִם הַשָּׁלִיחַ אֵינוֹ לְפָנֵינוּ מַה דִּינוֹ וְהָאֱמֶת שֶׁהַשָּׁ"ד הֵבִין כְּדִבְרֵיהֶם אַדְּ שַׁנְיָיא הַהִיא דְּלָאו שְׁלוּחוֹ שֶׁל הַמַּלְוֶה לְבַד אֶלָּא גַּם שְׁלוּחוֹ שֶׁל לוֶה שְׁמָמָה שֶׁהֶחֱזִירָם לוֹ מִפְּקָדוֹן לַמַּלְוֶה וַדַּאי בְּהַפְצָרַת הַלּוֶה הוּא דְּרָצָה לְהַרְוִיחַ בָּהֶם לוֹ לְעַצְמוֹ אע"ג שְׁאָז יִהְיֶה הַכֹּל בְּאַחְרָיוּתוֹ וְנִתְרַצָּה עִמּוֹ הַמַּוְרִישָׁה בְּזֶה אֶלָּא שֶׁעַכְשָׁיו שֶׁהַמַּוְרִישָׁה חַי וְלֹא יָדַעְנוּ מַה בְּפִיו וְהַלּוֶה כּוֹפֵר שֶׁאוֹמֵר שֶׁהוּא מְזֻיָּף אע"ג שֶׁצִּיְּדָד מַהשֶּׁצִּיְּדָד מַסִּיק דְּיֵוּנַּח הָעִנְיָן עַד שֶׁיֵּדְעוּ מַה יֹּאמַר הַמַּוְרִישָׁה וְהַמּוֹרָשָׁה הוּא כִּשְׁלִישׁ וְנֶאֱמָן כְּבֵי תְּרֵי וּכְמוֹ שֶׁסִּיְּים שָׁם כֵּן וּבְנַדַּאי שֶׁאנִי שָׁלִישׁ דְּהוּא שָׁלִישׁ מִשְּׁנֵיהֶם מִשְּׁלוּחוֹ דְּמַלְוֶה דַּיְיקָא וְכַאֲשֶׁר אֶכְתּוֹב בְּזֶה לְקַמָּן בע"ה וְהֶוֵי יוֹדֵעַ דְּמִפְּקָדוֹן לַמַּלְוֶה גַּם בְּדִיבּוּרָא בְּעָלְמָא וכמ"ש הַשָּׁ"ך סספ"א מִמָּהַרְשָׁ"ל בפ"ח דְּקַמָּא ס"ע וֶהֱבִיאוֹ כנ"הג סקע"ו והגב"י אוֹת ר"י יוֹתֵר בְּבֵיאוּר וכ"כ בסשמ"א הג"הט משּ"ות מָהָרִי"ל משא"כ מִמִּלְוָה לְפִקָּדוֹן לָא מִשְׁתַּנִּי בְּדִיבּוּר בְּעָלְמָא וכמ"ש מור"ם סי' ק"ך וְרִישׁ סי' קע"ו וְרָמַז כֵּן בס' שמ"ו סי"ז וְהוּא מֵהַמָּרְדְּכִי בס"פ הַחוֹבֵל מֵהַשַּׁ"ס שֶׁשָּׁם וּבְתוֹסְ' שָׁם וכ"מ משּ"ות הָרֹאשׁ"ש כְּלָל ס"ו ס"י וּפָסְקוּ מָרָן ס"סי פ"א רְאוּבֵן שֶׁאָמַר לְשִׁמְעוֹן אָמַרְתָּ לִיתֵּן לִי רִיוַח מֵהַחוֹב שֶׁיֵּשׁ לִי אֶצְלְךָ מִכַּמָּה שָׁנִים וְשִׁמְעוֹן כּוֹפֵר וּפָסַק שָׁם שֶׁהוּא פָּטוּר כֵּינָן שֶׁלֹּא הָיָה תְּנַאי זֶה בְּשָׁעָה שֶׁנִּתְחַיֵּיב וְיָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ וּמַה שֶּׁהִרְגִּישׁ המט"ש סקע"ו והגב"י אוֹת קצ"ה ממ"ש מָרָן בְּאַבְקַת רוֹכֵל סי' קס"ח בִּשְׁמִירָה בִּבְעָלִים שֶׁהוּא פָּטוּר דְּלָא נָפִיק מִידֵי פִּיטּוּרוֹ בַּאֲמִירָה בְּעָלְמָא אִם אָמְרוּ נָבוֹא וְנֶחֱלֹק הַשָּׁוְותָּפוּת דְּאָז הו"ל כְּשׁוֹמֵר שָׂכָר הֲרֵי מְקֻלָּא לְחוּמְרָא לָא נָפִיק בְּדִיבּוּרָא בְּעָלְמָא וְהִנִּיחַ בצ"ע וְאִיהוּ כָּתַב שֶׁאֵין בְּיָדוֹ הַסְּפָרִים לִרְאוֹת וְשֵׁם שְׁנֵי הַמְּלָכִים מָהָרִשָּׁ"ל וּמָהָרִי"ל הֶאֱרִיכוּ לְהוֹכִיחוֹ דְּלָא מִשּׁוּם דְּהוּא דִּיבּוּרָא בְּעָלְמָא דְּבָכַמָּה דְּבָרִים מָצִינוּ דְּמַהֲנֵי דִּיבּוּר אֶלָּא מִטַּעַם פְּטוּמֵי מִילֵּי וְעוֹד כָּתְבוּ שָׁם אֲבָל בְּשַׁבָּא לְהַחְמִיר עָלָיו וְזֶה מְקֻבָּל עָלָיו שֶׁיִּהְיֶה עָלָיו בְּאַחְרָיוּתוֹ וְהַכֹּל בְּאַחְרָיוּתוֹ וּבְכָל הַרְוָוחָה שֶׁלּוֹ הָא כָּל תְּנַאי שֶׁבְּמָמוֹן קִיּוּם ע"כ מְבוֹאָר טַעַם הַדָּבָר שֶׁכֵּן נֶהֱנָה בְּחֻמְרָא זוֹ שֶׁיִּהְיֶה כָּל הָרִיוַח משא"ך בִּשְׁמִירָה בִּבְעָלִים בְּשַׁבָּא לְהַחְמִיר עָלָיו בְּדִיבּוּר הוּא מַפְסִיד וְאֵין לוֹ שׁוּם רִיוַח כְּמוֹ הַנִּפְקָד דְּקִיבְּלוֹ בְּמִלְוָה אע"ג דְּמַפְסִיד דְּחַיָּיב בְּכָל הָאַחְרָיוּת הָרֵי הוּא מַרְוִיחַ כָּל הָרִיוַח לוֹ לְעַצְמוֹ: הגָּה הסמ"ע סספ"א הִקְשָׁה לוֹ מִשָּׁם

עַל מ"ש מור"ם סי' רצ"ב וּלְחַלֵּק יָצָא בֵּין הִגִּיעַ זְמַן הַפֶּרְעוֹן אוֹ לֹא א"נ אִם תְּבָעוֹ אוֹ לֹא
וְהֵבִיא דְּבָרָיו הַשָּׁ"ךְ שָׁם ומני"ר חִילֵּק בֵּין מַלְוֶה לְפִקָּדוֹן וְקַלְסִיהּ הָרַב הַתְּוּמִים וְרָאִיתִי
בְּסֵפֶר מִשְׁכְּנוֹת הָרוֹעִים דשל"ד ע"ג שֶׁהִקְשָׁה כְּקֻשְׁיַת הסמ"ע וְתֵירֵץ כמ"ש הַשָּׁ"ךְ וְאֵין
כָּל חָדָשׁ וְשָׁם הֵבִיא דִּבְרֵי הסמ"ע וְכָתַב עָלָיו דִּבְרֵי מָרָן מַכְחִישׁוֹ שֶׁכָּתַב הַחוֹב שֶׁהָיָה עָלָיו
מִכַּמָּה שָׁנִים ומאי נ"מ כֵּינָן דְּלָא מְטָא זְמַנֵּיהּ כָּךְ לִי בְּקֶרֶב יָמִים כְּמוֹ בְּרוֹב שָׁנִים וְעוֹד
דְּמָרָן לָא אָתֵי עֲלָהּ אֶלָּא מִטַּעַם דְּלֹא הָיָה תְּנַאי זֶה בְּשָׁעָה שֶׁנִּתְחַיֵּיב מוּכָח דְּעִיקַּר הַטַּעַם
הוּא זֶה ע"כ: אַחַר הַמָּחָ"ר לֹא נָכוֹן לוֹמַר כֵּן בִּלְשׁוֹן הַכְחָשָׁה עָלָיו דִּלְגַבֵּי דִּידַן חָשׁוּב
הסמ"ע מֵהָרַאשׁוֹנִים וּמָרָן גּוּפֵיהּ לֹא חִידֵּשׁ דָּבָר וּלְשׁוֹנוֹ לְשׁוֹן הָרֹא"שׁ מַמָּשׁ וְדִבְרֵי הסמ"ע
נְכוֹחִים לְמֵבִין אֵיבָרָא דְּעַכְשָׁיו שֶׁתּוֹבְעוֹ רְאוּבֵן תּוֹבְעוֹ אַחַר הַזְּמַן אֲבָל לֹא הֲרֵינַח דְּמִכָּאן
וְאֵילָךְ מִשְׁעַת הַתְּבִיעָה שֶׁהוּא אַחַר עֲבוּר הַזְּמַן אֲבָל עַל מַה שֶּׁעָבַר כְּבָר שֶׁכֵּן אָמַר לוֹ
שִׁמְעוֹן עַצְמוֹ אוֹתָהּ שָׁעָה הוּא תּוֹבְעוֹ בָּזֶה וּבָזֶה וַדַּאי פָּטוּר וְכֵן אפי' בְּהִגִּיעַ זְמַן אִם לֹא
תְּבָעוֹ הַמַּלְוֶה פָּטוּר וּלְפִי שֶׁמִּלְּשׁוֹן הַשּׁוֹאֵל שָׁם מְבוֹאָר שֶׁשִּׁמְעוֹן הַלּוֶה הוּא מֵעַצְמוֹ אָמַר כֵּן
לִרְאוּבֵן הַמַּלְוֶה וּבָזֶה לָא נ"מ אִם לֹא הִגִּיעַ הַזְּמַן אוֹ הִגִּיעַ כֵּינָן דְּלָא תְּבָעוֹ וְלָכֵן הֵשִׁיב
בְּקָצָר אַמִּיץ דְּהוּא פָּטוּר כֵּינָן דְּלֹא הָיָה תְּנַאי בְּזֶה בְּשָׁעַת הַחִיּוּב נְהִי אִם הָיָה בְּשָׁעַת הַחִיּוּב
מ"ל שֶׁיֹּאמַר כֵּן הַלּוֶה אוֹ הַמַּלְוֶה אֲבָל כֵּינָן שֶׁזֶּה הָיָה אח"ך בְּדִיבּוּרָא בְּעָלְמָא יָכוֹל לַחֲזוֹר
בּוֹ זוּלָתִי אִם הָיָה בְּשָׁטָר וְעֵדִים אִיבָּרָא מַה שֶּׁהִרְגִּישׁ שָׁם עַל הסמ"ע דְּשָׁמְעַת מִנֵּיהּ בְּהַגָּעַת
הַזְּמַן גַּם בְּדִיבּוּרָא בְּעָלְמָא מְהַנֵּי הֲגַם שֶׁהוּא מֻחְזָקָא לְקוּלָּא וְהוּא הֵפֶךְ דִּבְרֵי מור"ם הנז"ל
מפ' הַחוֹבֵל הוּא דְּקָדוּק נָכוֹן אָכֵן י"ל במ"ש הָרַב מִשְׁפָּט הָאוּרִים סקע"ו דְּהִכְרִיחַ הַדָּבָר
דע"כ לָא קָאָמַר מור"ם כֵּן אֶלָּא כְּשֶׁהִתְחִיל בְּעֵסֶק וכ"ש אִם עֲדַיִן הֵם מָעוֹת בְּעַיִן אֲבָל כָּל
שֶׁנָּשָׂא וְנָתַן וּכְבָר הִרְוִיחַ נִקְנִים בְּדִיבּוּרָא בְּעָלְמָא וּבָזֶה הוּא נִדּוֹן הָרֹא"שׁ שְׁמָמָה שֶׁתְּבָעוֹ
בְּרֵינַח מוּכָח שֶׁכְּבָר נִתְעַסֵּק: וְרָאִיתִי לְהָרַב הַחוֹתָם רֹאשׁוֹן לצי"ון בְּסִפְרוֹ ער"הש סנ"ט
אוֹת ג' עוֹדְנוּ מֻחְזָק בָּזֶה דְּכֹל דְּלָא הו"ל לְמֵידַע לָא חֲשִׁיב בְּרִיא וְשָׁמָּא בָּרִיא עָדִיף דְּוִמְיָא
דְּיוֹרְשִׁין וּמֵבִיא מִדִּבְרֵי המבי"ט הנז"ל וממ"ש עָלָיו הַשָּׁ"ךְ וּמַיְיתִי זֶה עַל דִּבְרֵי מהרי"א
ספ"ו שֶׁהִזְכִּירוּ לְעֵיל וְהוּא שֶׁכָּתַב כֵּינָן שֶׁאֵינוֹ יִטְעוֹן הַמַּרְשֶׁה כֵּן כִּי אִם ע"פ הַנִּכְרִי הַסּוֹחֵר
וְכֵינָן דְּאֵינוֹ יָכוֹל לְיַשְּׁבַע אֵינוֹ נוֹטֵל דקי"ל משיל"מ כ"ש שֶׁאֵינוֹ נוֹטֵל וּמוֹקְמִינַן מָמוֹנָא
אַחֲזָקַתֵּיהּ ואע"ג דְּלָא אָמְרִינַן כֵּן אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה דְּאוֹרָיְיתָא לֵיתָא מִדִּבְרֵי הָרִי"ף שֶׁכָּתַב
וכו' ומני"ר הֶשִׁיבוֹ דְּזֶהוּ בִּשְׁבוּעַת ב"ד שֶׁחַיָּיב לוֹ הַלּוֶה בְּלֹא טַעֲנָה אֲבָל בְּטוֹעֵן בְּשָׁטָר
פְּרַעְתִּיךָ שֶׁאֵינוֹ חַיָּיב לְיַשְּׁבַע אִם לֹא שֶׁיִּטְעוֹן הַנִּתְבָּע שֶׁיְּשַׁבַּע שֶׁמָּא לֹא הֶחְמִירוּ בכה"ג
וכה"ג כָּתַב מַהֲרַ"י בֶּן מִיגַאשׁ והט"ז ספ"ב הִנֵּה סְפָרִים שֶׁהִזְכִּיר אֵין לָנוּ לִרְאוֹת בְּשֶׁוּרְשָׁם
כִּי שֶׁמָּא שָׁאנֵי הָכָא דְּהַמַּלְוֶה אֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם פְּרָעוֹ לָוֶה זֶה אוֹ לָאו משא"כ בְּטוֹעֵן פָּרַעְתִּי
לְיָדְךָ וְהַתּוֹבֵעַ עוֹמֵד בִּשְׁטָרוֹ בְּבָרִיא שְׁלֹא פְּרָעוֹ וְסַיֵּים עוֹד הָרַב שָׁם וְעוֹד דְּהָכָא לָא הו"ל
לְמֵידַע וכו' וכמ"ש המבי"ט וְהַשָּׁ"ךְ וע"ז כְּבָר הֻשַּׁבְנוּ דְּהַדָּבָר בְּמַחֲלוֹקֶת וְכֵינָן שֶׁבָּא לְיַטּוֹל
לָאו כָּל כְּמִינֵיהּ לוֹמַר קי"ל לְיַטּוֹל וְסַיֵּים הָרַב הנז' גַּם מהראנ"ח כָּתַב אִם רְאוּבֵן אָמַר
שְׁטָר זֶה פְּרַעְתִּיו לְפִלּוֹנִי אַפּוֹטְרוֹפּוֹס יָבוֹא וְיִשְׁבַּע לִי אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ כֵּינָן שֶׁהַשְּׁטָר בְּיָדוֹ
וכו' וַאֲפִי' לָמָּ"ד בְּמוֹכֵר שׁ"ח לַחֲבֵירוֹ וְאָמַר הַמַּלְוֶה פָּרוּעַ אִם לֹא יִשָּׁבַע הַמּוֹכֵר לֹא יְטוֹל
הַלּוֹקֵחַ שָׁאנֵי הָתָם שֶׁהַשְּׁטָר הוּא מְכֹחוֹ וְהוּא שָׁלוֹ אֲבָל אַפּוֹטְרוֹפּוֹס אֵין לוֹ חֵלֶק וְנַחֲלָה
בְּחוֹב וכ"כ מהרימ"ט ח"א סצ"א וְהֶבִיאוֹ כנ"ה הג ס"סו הגב"י אוֹת ז"ך וכ"כ מהריק"ש
בְּתְשׁוּבָה סס"ט אֲפִילּוּ שֶׁיֹּאמַר אַפּוֹטְרוֹפּוֹס שֶׁהוּא פָּרוּעַ הַרֵי הוּא בְּחֶזְקָתוֹ וְלָא יַפְסִיד

הַיְתוֹם וכ"ש בְּנִדּוֹן מהרי"א דְּהוּא נָכְרִי אֲשֶׁר פִּיהֶם דִּבֵּר שָׁוְא וַאֲפִי' שֶׁיֹּאמַר פָּרוּעַ אֵינוֹ נֶאֱמָן ע"כ: וְהִנֵּה דִּבְרֵי מהרי"א דְּבִשְׁטָר קָאָמַר אֵינוֹ כֵּן וְכַמְבוֹאָר לוֹ בס"סי שֶׁאַחֲרָיו ומ"ש בספ"ו לְשׁוֹן שְׁטָר מְשׁוּם הָאֻמְדָּנוּת שֶׁשָּׁם מוֹכִיחוֹת טוּבָא וְכֵן הָעֵדִים שֶׁהִזְכִּיר בספ"ז הָא לָאו הָכִי דִּין אֱמֶת בִּשְׁטָר הַנִּמְסָר בְּיַד הַמְּוֹרְשָׁה וְעַכְשָׁיו הוּא בְּיַד הַמַּרְשֶׁה חַיָּיב לְפָרְעוֹ וכמש"ל וּמִמֵּילָא אֵין כָּאן שׁוּם קֻושְׁיָא מֵהָרַבָּנִים שֶׁכָּתַב דִּבִשְׁטָר קָאָמְרִי וּכְמוֹ שֶׁכֵּן הֶבִין דְּבָרָיו בְּסֵפֶר תְּקָפוֹ שֶׁל יוֹסֵף ח"ב אֶלָּא שֶׁלֹּא בֵּיאֵר כָּל הַצּוֹרֶךְ כְּמוֹ שֶׁבֵּיאַרְנוּ דְּאַמַּאי הִזְכִּיר בספ"ו שְׁטָר ואע"פ שֶׁהַכְּתָב יָד שֶׁשָּׁם יֵשׁ בּוֹ עֵדִים עַל הַהוֹדָאָה הֲרֵי בֵּיאֵר בְּסוֹף ספ"ז כְּלָלָא דְּמִלְּתָא דְּאֵין כָּאן מְצִיאוּת הֶעְתֵּק שְׁטַר הוֹדָאָה שֶׁהֲרֵי לֹא נִתְקַיְּימוּ חֲתִימוֹת הַחוֹתְמִים עָלֶיהָ דְּנַאֲמָן ר"י הַנְּזָכָר לוֹמַר פָּרַעְתִּי בְּמִגּוֹ דְּמְזַיָּף ולהד"מ וְלֹא הֲוֹנַח שֶׁיִּתְקַיְּימוּ אוֹתָם הַחֲתִימוֹת מ"מ כֵּיוָן דְּאֵינָם מְעִידִים וְאֵינָם מְקַיְּימִים חֲתִימוֹת הָעֵדִים הַחֲתוּמִים עַל שְׁטַר הַהוֹדָאָה כִּי אִם לְבַד עַל כתי' הַהוֹדָאָה שֶׁהִיא חֲתִימַת ר"י נִמְצָא שֶׁאֵין כָּאן שְׁטָר כִּי אִם כְּתִיבַת יָדוֹ וְעַיַּיִן לוֹ מ"ש בס"ק בג' הַחוֹתְמִים עַל כְּתָב יָד פ' סָהִיד פ' סָהִיד פ' סָהִיד דְּאֵינוֹ נֶאֱמָן לוֹמַר פָּרַעְתִּי וּלְשׁוֹנוֹ סָתוּם מַה בֵּין לָשׁוֹן הַהוּא דִּכְתָבוּ סְהֵידְסָתָם לְלָשׁוֹן הַנְּזָכָר בספ"ו ופ"ז וְאֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה נִדּוֹנוּ בספ"ו ופ"ז בִּכְתָב יָד גְּמוּר דְּנֶאֱמָן לוֹמַר פָּרַעְתִּי אַיְירֵי וְהַתֵּימַהּ עָלָיו אֵיךְ לֹא נִזְכַּר מִדִּבְרֵי מהרי"א סָמוּךְ וְנִרְאֶה בספ"ז וְהַגַּם דְּיָהֲבִינָא לֵיהּ כָּל דִּילֵיהּ דִּבְשְׁטָר אַיְירִי מהרי"א מַה שֶּׁאֵין הָאֱמֶת כֵּן אֵינוֹ עִנְיָן מֻוְרְשָׁה שֶׁלּוֹ לְאַפּוֹטְרוֹפּוֹס דמהרימ"ט שָׁם מַחְשִׁיבוֹ כְּאִינִישׁ דְּעָלְמָא וְכֵן מַחְשִׁיבוֹ לִשְׁלוּחוֹ דִּלּוֹה יעו"ש בִּדְבָרָיו וְכֵן מהריק"ש שָׁם קָרָאוֹ שְׁלִישׁ וְשָׁאנֵי שְׁלוּחוֹ וְאִם הוּא נָכְרִי מַאי הָוֵי דְּהוּא הֵימָנֵיהּ וכמש"ל מֵהָרַב בע"ה תּ וְצִוָּה לְהַלּוֹה לָתֵת בְּיָדוֹ וְיַדַּעְנָא דְּטַעֲנַת נָכְרִי אפי' טַעֲנַת סָפֵק אֵינָהּ וכמ"ש מהרי"א גּוּפֵיהּ סצ"א וֶהֱבִיאוֹ כנ"ה הג סע"ה אֲבָל הָכָא שָׁאנֵי וְהַלּוֹה צָנוּחַ כִּכְרוּכְיָא שֶׁפָּרָעוֹ וְאִם הַשָּׁלִיחַ הַנָּכְרִי מַכְחִישׁ שֶׁלֹּא פָּרָעוֹ לֹא יְהֵא כֹּחוֹ עָדִיף מִשְּׁלִיחַ יִשְׂרָאֵל דְּדִינָא הוּא אַחַר שֶׁיִּשְׁבְּעוּ שְׁנֵיהֶם יַפְסִיד הַמַּלְוֶה וכ"ש אִם הַנָּכְרִי אוֹמֵר שֶׁפָּרַע דְּמִסְיְיעוֹ לַנּוֹתְבָע שֶׁכֵּן טוֹעֵן וּבְהָא שֶׁמַּסְכִּים עִמּוֹ הַנּוֹתְבָע אֵין לוֹמַר אֲשֶׁר פִּיהֶם וכו' לְהַפְסִיד הַלּוֶה וְאִם מְשַׁקֵּר הַגּוֹי הֲרֵי הַתּוֹבֵעַ הֶאֱמִין בּוֹ אֲבָל עִיקַּר הַטַּעַם אִם נִמְסַר שְׁטָר גְּמוּר בְּיַד הַמְּוֹרְשָׁה יְהוּדִי אוֹ אַרַמַּאי וְהֶוְחְזַר אֵלָיו וְלֵיכָּא אוֹתָם אֻמְדָּנוּת וְהָעֵדִים שֶׁהִזְכִּיר מהרי"א שָׁם בָּרִיא בְּחִיּוּבָא לְהַלּוֶה לְפִרְעוֹ: סִימָן ל"ב בָּא לְיָדֵינוּ שְׁטָר שֶׁשָּׁלְחוּ מא"י לַפֶּה מָתָא וְהוּא שהר' פְּלוֹנִי בפ' הַסְּפִינָה שֶׁעָלָה מֵהָכָא לְהָתָם נִישֵּׂאת לוֹ אַלְמָנָה אַחַת שֶׁהִנִּיחָה קוֹדֶם נִישּׂוּאִין סַהּ מַה מֻּוקְדָּק בְּיַד אֶחָד לְהִתְעַסֵּק בּוֹ בִּתְנַאי שֶׁאִם מֵתָה שָׁם בְּתוֹךְ שָׁנָה רִאשׁוֹנָה שֶׁיִּנָּתְנוּ לַעֲנִיֵּי הָעִיר וְאִם חָיְיתָה יוֹתֵר מִשָּׁנָה כְּשֶׁתִּשְׁלַח עֲלֵיהֶם שֶׁיִּשְׁלְחוּם לָהּ קַרְנָא וּפֵירֵי וְקָרוֹב לִגְמַר הַשָּׁנָה מַמָּשׁ שְׁלָחוּ מִתָּם שְׁטָר אֶחָד שֶׁהָאִשָּׁה הנז' הוֹדִית שֶׁחַיֶּיבֶת לְבַעְלָהּ פ' הנז' סַהּ מַה שֶּׁהוּא שִׁיעוּר מָמוֹן הנז' וְלֹא יִהְיֶה פִּרְעוֹנָם אֶלָּא מֵהַסַּהּ הַמֻּוּנָּח אֵצֶל פ' בְּעִיר פ' וַאֲחֵ"כ כָּתַב פ' הנז' שְׁטַר הַרְשָׁאָה לִבְנוֹ הָעוֹמֵד עִמָּנוּ בְּפֶה מָתָא וְהוּא גַּבְרָא אַלְמָא וְגַבָּאוֹ מֵעִצְמוֹ וּבְרוּהּ הַיּוֹדֵעַ אִם הִגִּיעוּ לְיַד אָבִיו וּבִשְׁטָר כָּתוּב שֶׁקִּבְּלָה עָלֶיהָ סְבָרַת מהרח"ש וּלְקַמָּן בע"ה נְדַבֵּר מִזֶּה וְנִתְחַכְּמוּ לִכְתּוֹב זֶה וְלֹא שֶׁיִּכְתְּבוּ שְׁטָר הַרְשָׁאָה עַל שְׁמָהּ בְּשֵׁם הַמְּוֹרְשָׁה הנז' אָז זוּלָתוֹ שֶׁחָשְׁשׁוּ שֶׁמָּא תָּמוּת קוֹדֶם הִגִּיעַ הַסָּהּ זֶה לְיָדוֹ וְיִהְיֶה נוֹדַע זֶה אֲצָלֵינוּ שֶׁאָז בָּטְלָה הַהַרְשָׁאָה כַּמּוּבָן מִלְּשׁוֹן מָרָן סי' קכ"ב וכמ"ש הסמ"ע וְגַם הַשַּׁ"ךְ שָׁם שכ' הוֹאִיל וְכָתְבִי' אַגַּב אַרְבַּע אִמּוֹת קַרְקַע אֵין לָחוּשׁ ה"מ בְּעִסְקָא וּפִקָּדוֹן וכמ"ש שָׁם אוֹ שֶׁמָּא יְבַטֵּל הַמַּרְשֶׁה לְהַמְּוֹרְשָׁה וְזֶה בְּכָל אוֹפָן כמ"ש הַשַּׁ"ךְ שָׁם וְהֵם כָּל מְגַמָּתָם לִזְכּוֹת בַּמָּמוֹן מִכֹּחַ בַּעְלָהּ דַּוְקָא כְּדֵי שֶׁאִם

תָּמוּת הַכֹּל לְבַעְלָהּ וְהֵם יִטְלוּהוּ אַחַר מִיתַת בַּעְלָהּ אִם הִגִּיעַ הַמָּמוֹן לְשָׁם שֶׁאִם לֹא כֵּן לֹא יִזְכֶּה בּוֹ בַּעְלָהּ דְּמֵעִיקָּרָא לֹא הִכְנִיסָתוּ לוֹ לֹא בְּנִכְסֵי צ"ב וְלֹא בְּנִכְסֵי מְלוֹג וְאִם הָיָה נִשְׁאָר בְּכָאן זָכוּ בּוֹ עֲנֵיֵי הָעִיר וּמַה שֶּׁלֹּא כְּתָבוּהוּ בִּלְשׁוֹן הוֹדָאָה לְבַד שֶׁהוֹדִית הוֹדָאָה גש"וק שֶׁסָּפְדָ כ"וכ שֶׁבְּיַד פ' בְּעִיר פ' הוּא שֶׁל בַּעֲלֵי פ' בְּהַאיְדְּ דְּאִיסּוּר גִּיּוֹרָא הנז' בְּבָתְרָא דקמ"ט אִיבָּרָא דְּנִדּוֹן הַהוּא בַּשֵּׁ"ס בש"מ אַיְירֵי י"ל דה"ה בָּרִיא וכמ"ש הַתּוֹסָ' בְּקַמָּא דק"ד וְהָרִי"ף וְהָרֹא"שׁ הֵבִיאוּ לָשׁוֹן הַשֵּׁ"ס כְּמוֹת שֶׁהוּא וְהָרַמְבַּ"ם בפ"י מה' זְכִיָּה וְטוּר וש"ע לֹא כְּתָבוּהָ אֶלָּא בש"מ י"ל דִּלְשׁוֹן הַשֵּׁ"ס נָקְטִי וּלְעוֹלָם לָאו דַּוְקָא וְכֵן מוּכָח מִדְּבְרֵי מָרָן בכ"מ בפי"א מֵהִלְכוֹת מְכִירָה דִּין ט"ו וְרָמְזוּ הָרַב חִיָּדְ"א בבר"י ח"מ סִימָן מ' דק"ח וְשָׁם עָמַד עַל פְּרָט זֶה וְהֵבִיא כַּת הַמְחַלְקִים בֵּין ש"מ לְבָרִיא וּמִכְּלָלָא הִקְשָׁה לְהָרַשְׁבָּ"ץ ח"א סִימָן קנ"ב ובח"ג סי' שי"ט ושכ"ה שכ' בְּפָשׁוּט דְּדַעַת כָּל הָרֹאשׁוֹנִים אֵין זֶה אֶלָּא בש"מ וְכֵן הק' המט"ש סי' ר"ן עַל הָרַשְׁבָּ"ץ אֶלָּא בסי' ר"ז בְּשֶׁרָמָז דִּבְרֵי מהר"ץ אַשְׁכְּנַזִי דְּנָקִיט לְאִידָדְ גִּיסָא לֹא הֵעִיר עָלָיו כְּמוֹ שֶׁהֵעִיר הָרַב חִיָּדְ"א שָׁם ובס' נִשְׁמַת כָּל חַי לְמוֹפֵת הַדּוֹר עֶטֶרֶת הַחַיִּים ח"מ סי' ח"י דנ"ט הֵבִיא מהרשב"ש סי' תמ"ב דְּהַהוֹדָאָה כְּשֶׁאֵינוֹ חָב לַאֲחֵרִים מְהַנֵּי בְּמִטַּלְטְלִים וְשָׁם הִקְשָׁה גַּם עַל הָרַשְׁבָּ"ץ וְעַיֵּין להרשב"ש עוֹד סי' תק"ד דְּנָקִיט וְאָזִיל כִּסְבָרַת הָרַב אָבִיו ומ"ש שָׁם מִבַּעַל הָעִיטּוּר דַּאֲפִילּוּ בש"מ לָא מְהַנֵּי הוֹדָאָה מִדִּבְרֵי הָרַב אָבִיו שָׁם מוּכָח דְּאֵינוֹ כֵּן אֶלָּא דב"הע סָבַר דִּבְבָרִיא לְבַד הוּא דְּסָבוּר דִּלָּא מְהַנֵּי הוֹדָאָה וְאַף שֶׁהַדָּבָר שָׁנוּי בְּמַחֲלוֹקֶת אי מְהַנֵּי הוֹדָאָה בְּבָרִיא אִינְהוּ דְּגִרְירִי בָּתַר מָרָן וכ"ש בע"הק צָפַת את"ל דְּהוּא מֵאַרְיֵה דְּאַתְרַיְיהוּ הֲרֵי בִּתְשׁוּ' אַבְקַת רוֹכֵל סקמ"ה רָמָזוֹ המט"ש סי' ר"ן מְבֹאָר שֶׁדַּעְתּוֹ גַּם בְּבָרִיא מְהַנֵּי וַאֲנַחְנוּ בְּנֵי מַעֲרָב חִיצוֹן וּפְנִימִי גְּרִירֵי בָּתַר מָרָן וּבְשֶׁגַּם הר' חִיָּדְ"א בְּהַשְׁמָטוֹתָיו לח"ש ח"א כָּתַב שֶׁיֵּשׁ לְצַדֵּד בָּזֶה אִם דְּבָרָיו גַּם בִּתְשׁוּבָה קִבְּלוּ עֲלֵיְיהוּ אוֹ דַּוְקָא בש"ע וּדְלֹא כמ"ש שָׁם סי' ע"ד אוֹת י"א מֵרַבּוֹ וּמֵהָרַב מַשְׁאַת מֹשֶׁה שֶׁגַּם דְּבָרָיו קִבַּלְנוּ עָלֵינוּ וְסִיֵּים הוּא וְדִבְרֵי טַעַם הֵם שֶׁבִּתְשׁוּבוֹתָיו בִּפְרָטוּת הֵם הֲלָכָה לְמַעֲשֶׂה הִנֵּה הָרַב מהרי"ח בחק"ל ח"ג הגד"מ דַּף ע"ד הֵבִיא דְּבָרָיו וּבֵירֵר שֶׁכֵּן הוּא הָאֱמֶת וְיֵשׁ לְהַרְגִּישׁ עַל הָרַב נִשְׁמַת כָּל חַי שָׁם שֶׁלֹּא הִזְכִּיר מִתְּשׁוּבַת מָרָן הנז' אֲבָל הָרַב חִיָּדְ"א בְּעִסְקוֹ בבר"י לֹא נִדְפְּסוּ ש"ות אֵלּוּ בְּיָמָיו אָז אֶלָּא דבס' ש"הג ח"א דל"ח כָּתַב שֶׁרָאָהוּ בכ"י בְּעִיר אִיזְמִיר גַּם בח"ב דַּף מ"ו כָּתַב כֵּן וְכֵן בס' וַעַד לַחֲכָמִים דכ"ג ודמ"ו וְנִמְצָא דְּדִבְרֵי מָרָן בִּתְשׁוּ' מְכַוְּנִים עִם דְּבָרָיו שֶׁכָּתַב בכ"מ הנז' וְשָׁם כָּתַב הָרַב חִיָּדְ"א שכ"ד מַהֲרַ"י בֶּן מִיגַאשׁ והרא"ם בִּתְשׁוּ' וְהָרַדְבָּ"ז בח"ה סי' ש"א שָׁ"דְ וְכֵן רָאִיתִי למהריק"ש בְּהַגָּהוֹתָיו סי' ר"ג וא"כ מָצוּ לְמָעְבַּד הָכִי וְאֵין כָּאן שׁוּם נִדְנוּד: וְהִנֵּה בִּלְשׁוֹן הַחִיּוּב שֶׁכָּתְבוּ לְדַעַת מהרח"ש אע"פ שֶׁאֵין הַסֵּפֶר מָצוּי אֶצְלֵנוּ כֵּן מָצָא חַיִּים בס' פְּרִי הָאָרֶץ ח"ב סי"א דקל"ב וְכֵן הָרַב פ"הא ח"א ד"ס שֶׁכָּתְבוּ כֵּן מִשְּׁמוֹ דְּסָבַר דְּמִלְוָה ע"פ נָקֵנִית בְּחִיּוּב וּתְמִיהָא לִי טוֹבָה וַהֲלֹא מִילְּתָא כְּמַעַט הוּא פָּשׁוּט בְּפָרָט לְמָרָן ס"ס וְאַמַּאי יַחֲסוֹךְ לְמהרח"ש דַּהֲרֵי כָּתַב בס"ס דשב"ל אוֹ שֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּתוֹ נָקְנָה בְּחִיּוּב וְשָׁם בֵּיאֵר בב"י שכ"כ הָרַב בע"הת וְהָרַשְׁבָּ"א וּבְסִי' ר"ט הוֹסִיף שכ"כ רַבֵּינוּ יְרֻחָם וְעַיֵּין בכנ"הג סי' רי"א ממהריב"ל שֶׁדָּבָר שֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּתוֹ הוּא יוֹתֵר מֻוְסָכָם מִדָּבָר שֶׁלֹּא בָּא לָעוֹלָם ובב"י סי' ר"ט כָּתַב דְּמִלְוָה ע"פ הוּא דָּבָר שֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּתוֹ וּמַטְבֵּעַ נָמֵי נָקֵנָה בְּחִיּוּב עַיֵּין מ"ש כנ"הג סִימָן ר"ג הג"הט אוֹת מ"ד וּבִתְשׁוּ' שֶׁרָמַז שֶׁה וכ"ה דַּעַת מָרָן בִּתְשׁוּ' א"ה דנ"ה ע"ד ודנ"ו: וַיִּשְׁלַח אַבְרָהָם אֶת כָּל זֶה לע"הק צָפַת את"ל וְעָמַד קָנָה בִּמְקוֹמוֹ: סִימָן

ל"ג שְׁתִיקָה אִי כְּהוֹדָאָה דָּמְיָא הָרַשְׁבָּ"א ח"א סי' אֶלֶף ע"ז הָרַשְׁבָּ"ץ ח"ד טוּר ב' סי' ל"ג הרשב"ש סי' קכ"ו ותר"ה ותס"ה ותר"ז יָכִין וּבֹעַז ח"ב סִימָן ל"ב הַטּוּר וּמָרָן ח"מ סי' קע"ו מור"ם שָׁם סִימָן פ"א ושל"ג מהריק"ש בְּהַגָּהוֹתָיו סי' רָ"ן ובש"ות סי' מ"ה כנ"הג ח"מסִימָן ט"ל הג"הט אוֹת ט"ל וּבְסִי' קל"ז הג"הט אוֹת ל"ז וסִי' קנ"ד הג"הט אוֹת מ"ה וּבְסִי' קנ"ה הג"הט אוֹת ס"ה וּבְסִי' קע"ו אוֹת פֵּ"ה וּבְסִי' קפ"ה הגב"י אוֹת ס"א וּבְסִי' קצ"א סוֹף הג"הט וּבְסִי' רכ"א ורס"ד וּבְחֵלֶק א"ה סי' ץ' וּבְתְשוּ' בָּעֵי חַיֵּי ח"מ סי' קס"א וְעַיֵּין מַה שֶּׁרָמַז הָרַב חֶשֶׁק שְׁלֹמֹה סי' ל"ב וּבַר מִנַּיהּ דְּמַר מט"ש סִימָן קע"ו הג"הט אוֹת ע' וּבְסִי' קנ"ג אוֹת י"ט וְעַיֵּין למהריב"ל ח"ב סי' מ"ה לְהָאִשָּׁה בִּכְתֻבָּתָהּ וּבְעִנְיַן בֵּית חַתְנוּת עַיֵּין לְמָהָרָ"ם אַלְשֵׁיךְ סי' ע"ב וְעַיֵּין עוֹד בס' בְּנֵי חַיֵּי ח"מ .

סי' נ"ח וּבְשֶׁמֶשׁ צְדָקָה סי' ז' וּבְסֵפֶר שְׁתֵּי הַלֶּחֶם דכ"ח קָמָ"ר ח"א חֵי"שׁ ח"ב סי"ג אַשָּׁדוֹת הַפִּסְגָּה דע"ז מֵחָזֶה אַבְרָהָם דקכ"ג שָׂפַת הַיָּם דקל"ו לֵב מֵבִין דקס"ו חק"ל ח"א מָחָ"מ סי' צ"א וא"ה סמ"ה דצ"ח קוֹל אֱלֹהִוּ ח"ב סי' כ"ו דַּעַת קְדוֹשִׁים נ"ג ופ"ד ער"הש א"ה סי' ץ' אוֹת ל"ד זְכוּת אָבוֹת ד"ך וְנָכְדּוֹ בס' בְּרִית אָבוֹת דצ"א ודק"ח חַיִּים וְשָׁלוֹם ד"ס ע"ב בְּתְשוּ' הָרַב מהר"ח רוֹמַאנוּ נר"ו וּלְהָרַ' הַמְחַבֵּר שָׁם דס"ג וְעַיֵּין מַה שֶּׁרָמַז בְּפָרָט הָרַב יַד מַלְאָכִי דרכ"ו ובס"ס מַאֲמַר הַמֶּלֶךְ דרכ"ז ובס' פְּאַת יָם דקל"ח ע"ד וּבְעִנְיַן עַרְבוּת עַיֵּין להמט"ש סִימָן קפ"ט: סִימָן ל"ד כָּתַב הָרֹא"שׁ סוֹף כְּלָל ע"ב וֶהֱבִיאוֹ סְמָ"ג סי' י"ד וסר"ז סכ"ג שְׁטָר שֶׁכָּתוּב בּוֹ אִם לֹא יִפְרָעֶנּוּ לִזְמַן פְּלוֹנִי שֶׁיִּפְרַע מָמוֹן כ"וכ לִקָּנָס וְכָתוּב בּוֹ דְּלָא כְּאַסְמַכְתָּא הוּא וְאֵינוֹ נִגְבֶּה אֶלָּא בְּקִנְיָן וּבְמֵעֲכָשָׁיו ובב"ד חָשׁוּב ע"כ וּפָסְקוּ מָרָן סי' ר"ז סח"י מַשְׁמַע אֲבָל הַעֲרָמַת רַבִּית לֵיכָּא וכ"כ בב"י י"ד סי' קע"ז מֵהָרַב בע"הת וּמַהַר"י בֶּן מִיגַאשׁ וְסַיֵּים שָׁם אֲבָל ר"ירו כָּתַב מֵהָרַב בע"הת אע"פ שֶׁמִּן הַדִּין מֻוָתָּר מ"מ אָסוּר לַעֲשׂוֹת כֵּן מִשּׁוּם הַעֲרָמַת רַבִּית וכ"כ הָרַשְׁבָּ"א ובש"ות הַמְיֻחָסוֹת סי' רכ"א וְכֵן פָּסַק שָׁם בי"ד סי"ד וְיֵשׁ לְהַרְגִּישׁ דְּאֵיךְ מָרָן מְזַכֵּי שְׁטָרָא לְבֵי תְּרֵי דע"כ דְּהָרֹא"שׁ פְּלִיג עַל הָרַשְׁבָּ"א וכמ"ש מהרלב"ח סק"ג הֶבִיאוֹ כנ"הג בי"ד שָׁם הגב"י אוֹת נ"ט וְכֵן הָרַב בע"הת דְּשָׁרֵי לְהֶדְיָא וְלַלָּשׁוֹן מָרָן דְּכָתַב שָׁם בי"ד אִם לֹא אֶפְרָעֶךָּ לִזְמַן פְּלוֹנִי הֲרֵי מְחַיֵּיב לְךָ לִזְמַן הָעִיכּוּב כ"וכ י"ל דְּשָׁאנֵי כְּהַאי לִישָׁנָא דְּמָחֲזֵי כַּאֲגַר נָטַר משא"ך לְשׁוֹן הָרֹא"שׁ אִם לֹא אֶפְרָעֶךָּ לִזְמַן פ' שֶׁיְּחַיֵּיב כ"וכ וְלֹא הִזְכִּיר לִזְמַן הָעִיכּוּב יֵשׁ לְחַלֵּק בַּדָּבָר וְלָכֵן פָּסַק תַּרְוַיְיהוּ אֲבָל נָמֵי דִּלְשׁוֹן בע"הת כֵּן הוּא שֶׁכָּתַב לִזְמַן הָעִיכּוּב אֲבָל מֵהָרַשְׁבָּ"א שֶׁהֵבִיא לֵיתֵיהּ וְהוּא בח"א שי' תרנ"א וְכֵן בִּמְיֻחָסוֹת סי' רכ"א שֶׁהֵבִיא אֶלָּא כְּלִשׁוֹן הָרֹא"שׁ אִם לֹא אֶפְרַע לְיוֹם פְּלוֹנִי אֲשַׁלֵּם כ"וכ וְשָׁם בי"ד כָּתַב הכנ"הג שֶׁכְּדִבְרֵי הָרֹא"שׁ כָּתַב הָרִיטְבָ"א וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּהָרַשְׁבָּ"א גּוּפֵיהּ ח"ג סי' זכ"ר הֶבִיאוֹ המט"ש סי' ר"ז כת' כְּדִבְרֵי הָרֹא"שׁ מַמָּשׁ וְאִי אִיתָא דְּאַף דְּמִן הַדִּין מֻוָתָּר מִצַּד הַעֲרָמַת רַבִּית אָסוּר לָא הו"ל לְסְתּוֹם וְלִכְתּוֹב בז"הל וְקָמְפַלְגִי בְּאַסְמַכְתָּא וכו' וְלָא חָיְישִׁינַן לְרַבִּית כְּלָל אפי' שְׁנוֹתֵן לוֹ כָּל חוֹבוֹ כְּפָלִים מִמַּה שֶׁהָיָה חַיָּיב לוֹ ע"כ וְאֵין זֶה לְעִנְיָן למ"ש בח"ב סי' ב' וּפָסְקוּ מָרָן שָׁם בי"ד לֹא אֶפְרָעֶךָּ לִזְמַן פ' חַיָּיב לְפָרְעוֹ בְּכָל חֹדֶשׁ כ"וכ דְּהַהִיא קָרוֹב לְרַבִּית גְּמוּרָה וכמ"ש מור"ם שָׁם וכנ"הג בְּתְשוּ' י"ד סי' קפ"ה וְחִיפַּשְׂתִּי וְלֹא מָצָאתִי מִי שֶׁהֵעִיר בָּזֶה עַל מָרָן זוּלָתִי מָצָאתִי בס' בְּרִית אַבְרָהָם הנד"מ ע"א שֶׁנִּתְעוֹרֵר בָּזֶה וְחִילֵּק בֵּין לְכַתְּחִלָּה לְדִיעֲבַד ומש"ות הָרַשְׁבָּ"א ח"ג לֹא זָכַר שֹׁר וְיֵשׁ לְהַרְגִּישׁ עַל סֵפֶר מִשְׁכְּנוֹת הָרוֹעִים רֵישׁ אוֹת הָרִי"שׁ שֶׁפִּלְפֵּל בָּזֶה וְהֵבִיא ש"ות הָרֹא"שׁ וְהָרַשְׁבָּ"א וְלֹא הֵעִיר בְּפִסְקֵי

מָרָן וְיֵשׁ לְדַקְדֵּק עַל הָרַב בְּרִית אָבוֹת שָׁם דַּף ע"ט דְּנִשְׁאַל עַל מִי שֶׁקָּנַס עַצְמוֹ אִם לֹא יִתֵּן לְיוֹם פ' יְשַׁלֵּם קְנָס כ"וכ וְנָתַן חֲצִי הַסַּךְ וְאַסִּיק שֶׁיְּשַׁלֵּם חֲצִי הַקְּנָס וכ"כ הָרַב זְקֵנוֹ בס' זְכוּת אָבוֹת סי' נ"ו דמ"ב וְכֵן הָרַב בְּרִית אָבוֹת שָׁם אִתְּשִׁיל אִם הִרְחִיב לוֹ הַזְּמַן דְּצָרִיךְ קִנְיָן מֻחְדָּשׁ אֵיךְ לֹא זְכְרוֹ מִדִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א הנז' וּבְפָרָט שֶׁהוּא הֵבִיאוֹ לְפָנִים דפ"ז וְעַיֵּין עוֹד בש"ות הָרֹא"שׁ כְּלָל ס"ו וְהֵבִיאָהּ מָרָן בח"מ סִימָן פ"ז סספ"א וּפָסְקָה מָרָן שָׁם בַּקָּצָר וממ"ש שם בא"הט וְעַיֵּין בי"ד סי' קע"ז סי"ד וי"ח מוּכָח דְּמְפָרֵשׁ לָהּ דְּאַיְירֵי בְּקָבַע לוֹ זְמַן לְפָרְעוֹ אַיְירֵי וְאִם לֹא יְפָרְעֶנּוּ יִתֵּן לוֹ רִוַּח כ"וכ וְטַעַם דְּאֵינוֹ מוֹעִיל מְשׁוּם דְּלָא הָיָה תְּנַאי בְּשָׁעָה שֶׁנִּתְחַיֵּיב וְאַף שא"ל שְׁמְעוֹן אֶתֵּן לְךָ דְּבָרִים בְּעָלְמָא מוּכָח הָא דְּאִם הָיָה הַתְּנַאי בְּשָׁעָתוֹ כְּדִינוֹ מוֹעִיל: סִימָן ל"ה מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁמָּכַר שֶׁמֶן לַחֲבֵירוֹ וּלְאַחַר שֶׁמָּשְׁכוּ הַקּוֹנֶה וְהִנִּיחוֹ בְּכֵלָיו וְהֵבִיאוֹ לִרְשׁוּתוֹ חָזַר עָלָיו הַמּוֹכֵר לְהַכְרִיחוֹ שֶׁיִּנִּיחֶנּוּ במ"א יַעַן כִּי לֹא הִשְׁלִים לוֹ כָּל סַךְ הַמָּעוֹת וְלֹא רָצָה לְהַאֲמִינוֹ וְהֶוְנַח במ"א שֶׁאֵינוֹ שֶׁל שְׁנֵיהֶם וְנֶאֱנַס מִשָּׁם אוֹתוֹ הַלַּיְלָה עַיֵּין בכנ"הג סִימָן קצ"ח הג"הט אוֹת יו"ד כָּל שֶׁאֵינָן לֹא בְּרְשׁוּת מוֹכֵר וְלֹא בִּרְשׁוּת לוֹקֵחַ כֵּינָן דְּאֵין עַל הַלּוֹקֵחַ מוּטָל לְהַצִּיל י"ל ג"כ לְשֶׁלֹּא יִטְרַח הַמּוֹכֵר לְהַצִּיל שי"ל שֶׁבְּזֶה נָמֵי תִּקְנוּ שֶׁאֵין הַמָּעוֹת קוֹנוֹת כְּדֵי שֶׁהַמּוֹכֵר יִטְרַח וְיַצִּיל בִּרְשׁוּת מִי שֶׁהֵם י"ל שֶׁמָּא ה"ד בְּשֶׁלֹּא הִסְכִּימוּ שְׁנֵיהֶם ע"ז כנ"ד וְתוּ דבנ"ד כְּבָר הַלּוֹקֵחַ זָכָה בָּהֶם כְּדִינוֹ וּמַה שֶּׁהֶוְנַח במ"א לֹא יָצָא מֵרְשׁוּת לוֹקֵחַ וְרָאִיתִי לְמהריק"ש בְּהַגָּהוֹתָיו ס"ר ס"ח שֶׁכָּתַב נִתְקַיֵּים הַמֶּכֶר כַּדִּין וּמֵיאֵן הַמּוֹכֵר לָתֵת הַסְּחוֹרָה אֵין הַמֶּכֶר מִתְבַּטֵּל בִּשְׁבִיל זֶה וְאִם עָבַר זְמַן מְכִירָתָהּ וְהוּזְלָה אַחֲרָיוּתָהּ עַל הַמּוֹכֵר כְּשֶׁתָּבְעָה הַלּוֹקֵחַ ע"כ ומ"ש וּמֵיאֵן הַיְינוּ דַּאי עַל הַמָּעוֹת וּבְהָיוֹתִי בְּזֶה הֵבִיא הַלּוֹקֵחַ ע"א שֶׁהִתְנָה עִם הַמּוֹכֵר שֶׁבַּהֲנָחָה זוֹ שֶׁהִסְכִּימוּ עָלֶיהָ שְׁנֵיהֶם הִיא בְּאַחֲרָיוּת הַמּוֹכֵר וְאִם כֵּן אֲפוּא אִם יוֹדֶה הַמּוֹכֵר בָּזֶה מַה טּוֹב וְאִם לָאו יִשָּׁבַע בנק"ח לְהַכְחִישׁ אֶת הָעֵד וְיִפָּטֵר וְעַיֵּין בס' זרע"י ח"מ ח"מ סי' ל"ה בְּהַגְבִּיהַּ אוֹתָהּ וְהָלַךְ לְהָבִיא כַּתָּפִים: סִימָן ל"ו פ' אַטּוּר שֶׁקִּבֵּל נְכְסֵי חֲבֵירוֹ וּמְכָרָם לְנָכְרִי וְאַחַ"כ חָזַר בּוֹ הַנָּכְרִי וְעָמַד עִמּוֹ לְדִין הטרי'פונאר וְנִתְאָרֵךְ הַזְּמַן עַד כְּמַעַט הָלְכָה כָּל הַסְּחוֹרָה בְּהוֹצָאוֹת כִּי כֵן דַּרְכָּם כַּנּוֹדָע דְּהָוֵי פְּשִׁיעָה נְהִי דְּהַסַּרְסוּר ש"ש וכמ"ש כנ"הג סי' ש"ג וְיֵשׁ לוֹ לְקַדֵּם בְּמַקְלוֹת וּבְרוֹעִים עַד כְּדֵי הַבְּהֵמָה וְכֵן שַׁ"ח מוֹצִיא וְחוֹזֵר וְנוֹטֵל מבע"הב כנז' שָׁם בש"ע שָׁאנֵי הָתָם דְּלָא סַגִּי בְּלָאו הָכִי אֲבָל הָכָא לֹא הי"ל לַעֲשׂוֹת בִּטְרִי'פונָאר וְשַׁיָּיךְ לַהֲבִיאוֹ בְּעַרְכּוּתֵיהֶם דְּאֵין כָּאן הֶפְסֵד כ"כ אוֹ לְהִתְפַּשֵּׁר עִמּוֹ כַּאֲשֶׁר יִהְיֶה הָאוֹפֶן וְעִנְיָן זֶה שֶׁעָשָׂה הוּא בָּרִיא הֶיזֵּקָא: סִימָן ל"ז בָּא לְפָנֵינוּ שְׁטָר אֶחָד שֶׁאָמַר לָהֶם פב"פ כָּתְבוּ בְּכֹל לָשׁוֹן שֶׁל זְכוּת וְיִפּוּי כֹּחַ שֶׁקִּבֵּל כ"וכ מִבְּנוֹ פְּלוֹנִי וַהֲרֵי הֵם עָלָיו חו"ג וּבְשִׁעְבּוּד נְכָסָיו וְיִקָּחֵם יְתֵרִים בְּחֶלְקוֹעִם אָחִיו בִּירֻשָּׁתָם מִנַּחֲלָתוֹ ומ"ומ זָכָה בָּהֶן בְּתוֹרַת מַתָּנָה כְּדִין וּכְשׁוּרָה וּבְאַחֲרָיוּת וכו' נִרְאֶה שֶׁשְּׁטָר זֶה לָאו סִפְרָא דַּוְוקָנָא כַּתְּבִיהּ דְּקוֹדֶם אָמַר שֶׁנִּטְלָם מִמֶּנּוּ בְּתוֹרַת חו"ג וְאַחַ"כ בְּתוֹרַת מַתָּנָה וְיָדוּעַ דִּכְשֶׁהִלְשׁוֹנוֹת סוֹתְרִים הָלַךְ אַחַר הַתַּחְתּוֹן כמ"ש מָרָן סי' מ"ב וְאִם הִיא מַתָּנָה הֲרֵי מַטְבֵּעַ אֵינוֹ נִקְנֶה בַּחֲלִיפִין כמ"ש מָרָן סי' ר"ג אִם לֹא שֶׁיֹּאמַר מִנְּכָסַי כמ"ש מָרָן סי' ס' בב"י מִתְּשׁוּבַת הָרִי"ף וְכֵן אֵיזֶה לָשׁוֹן אַחֵר שֶׁמַּשְׁמָעוּתוֹ כֵּן וכמ"ש המט"ש שָׁם ממהרי"קש סי' רנ"ג ואע"ג דִּכְתַב לְשׁוֹן שִׁעְבּוּד וְכָתַב הָרַדְבָּ"ז סי' תרס"ד דְּמִהַנֵּי נִרְאֶה דְּמָרָן דַּאֲנַן גְּרִירֵי בָּתְרֵיהּ דַּעְתּוֹ אֵינוֹ כֵּן וכמ"ש הָרַב קוֹל אֵלְיָהוּ ח"ב בְּמַחֲנֵהוּ שֶׁשָּׁם סי' ב' וְעַיֵּין להרשב"ש סי' קי"ד וְאִם ממ"ש בְּכָל לָשׁוֹן שֶׁל זְכוּת וכו' עַיֵּין מ"ש בָּזֶה כנ"הג סי' ר"ג הג"הט אוֹת מ"א דְּבְמַחֲלוֹקֶת הִיא שְׁנוּיָה: סִימָן ל"ח בָּא לִידֵי שְׁטָר

אֶחָד שֶׁרָאוּבֵן שִׁעְבֵּד עַצְמוֹ לִשְׁמְעוֹן בַּחֲצִי בְּכָל מַה שֶּׁיַּרְוִיחַ בַּכֹּל מִכֹּל כֹּל שֶׁזֶּהוּ דשלב"ל
וּלְהָרְמְבַּ"ם בְּשֶׁוְתָּפִין שֶׁנִּשְׁתַּתְּפוּ בְּאֻמָּנוּתָם אע"פ שֶׁקָּנוּ מִיָּדָם אֵינוֹ כְּלוּם מִטַּעַם זֶה וּפָסְקוּ
מָרָן סִי' קע"ו וְכָתַב הַשָּׁ"ךְ אפי' שֶׁהִרְוִיחוּ כְּבָר וּלְהָרַאֲבָ"ד נָמֵי דְּסָבַר דִּיכוֹלִים לְשַׁעְבֵּד
עַצְמָם זֶה לָזֶה הנ"מ בִּשְׁנַיִם שֶׁכָּל אֶחָד שִׁעְבֵּד עַצְמוֹ לַחֲבֵירוֹ כַּמּוּבָן מִלְּשׁוֹן מור"ם שָׁם
סִי' ג' וכ"כ מהרי"ע בְּבֵית יְהוּדָה דְּפֵ"א ע"ג דְּלָא מְהַנֵּי אִם אֶחָד שִׁעְבֵּד עַצְמוֹ לַחֲבֵירוֹ חֵלֶק
מַה מִּמַּה שֶּׁיַּרְוִיחַ אִם לֹא בִּשְׁבוּעָה אַף יֵשׁ לְקַיְּמִים בנ"ד מִמַּה שֶּׁכְּבָר הִרְוִיחוּ בְּמַה שֶּׁתּוֹפֵס
הַשָּׁטָר דהו"ל כִּשְׁמִיט וְאָכִיל בדבשב"ל דְּאֵין מוֹצִיאִין מְיָדוֹ וכמ"ש מור"ם סִי' ר"ט: סִימָן
ט"ל שְׁאֵלָה מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה בְּאֶחָד שֶׁשִּׁיְּדָּ לְבְנוֹ רִאשׁוֹן אִשָּׁה שֶׁלֹּא הִשִּׂיא אַחַר קוֹדֶם לוֹ
וְכָתוּב בְּפִנְקָס הק"ק יצ"ו שֶׁשָּׁם כּוֹתְבִים הב"ד כָּל שִׁיְּדּוּכֵי וְנִישּׂוּאֵי בְּנֵי הָעִיר יצ"ו וּבְסוֹף
לְשׁוֹן שִׁיְּדּוּךְ הַבֵּן הַזֶּה כָּתוּב בז"הל והר' פ' הָאָב מְחֻוַּיָּב בְּכְתֻבָּה דִּירָה וּמָזוֹן בְּנוֹ וְכַלָּתוֹ
כָּל יְמֵי הֱיוֹתָהּ עִם בְּנוֹ וְקָנִינָא מִפְּלוֹנִי הנז' וַאֲבִי הַבַּת הנז' בקג"וש בדל"ב עַל כָּל מַאי
דַּאֲמוּר וכו' ע"כ וּבִכְתוּבָה כָּתוּב וְז"ל וְעוֹד קָנִינָא מִיָּד אֲבִי הֶחָתָן בדל"ב שֶׁהוּא עפ"ק בְּעַד
כְּתֻבָּה וּנְדוּנְיָא וְתוֹסֶפֶת וְגַם חַיָּיב בִּמְזוֹנוֹת וְדִירַת בְּנוֹ וְכַלָּתוֹ כָּל יְמֵי הֱיוֹתָהּ עִם בְּנוֹ הנז'
וַחֲתִימֵי בָּהּ שְׁנֵי עֵדִים משא"כ בַּשִּׁיְּדּוּכִין דְּאֵין כָּאן אֶלָּא ע"א: וְהִנֵּה עַל חִיּוּב הַמְּזוֹנוֹת אַחַר
נִישּׂוּאָיו בְּדָבָר מַה נִתְפַּשֵּׁר עִם אָבִיו וְנָתַן לוֹ סַךְ מַה וּמָחַל לוֹ וְאַחַר זֶה הַבֵּן הנז' עָקַר
דִּירָתוֹ זֶה כַּמָּה שָׁנִים לִמְדִינָה אַחֶרֶת וּבְעוֹדוֹ שָׁם אָבִיו הנז' רָצָה לִשְׁכּוֹן כָּבוֹד בְּאַרְצֵנוּ
וּמָכַר כָּל קַרְקָעוֹתָיו וְהָלַךְ לוֹ וְהִלּוֹקַח חָשַׁשׁ מֵהַחִיּוּב הַנַּ"ל שֶׁאָבִיו חַיָּיב בְּעַד דִּירַת בְּנוֹ
וְהִמְצִיא לוֹ שְׁנֵי עֲרֵבִים טוֹבִים עַל זֶה וּמָסַר בְּיָדָם סַךְ מַה וְאַחַר זֶה אֶחָד מֵהָעֲרֵבִים הַנַּ"ל
יצ"ו הָלַךְ לַמְּדִינָה שֶׁשָּׁם הַבֵּן הנז' וְנִכְנַס עִמּוֹ בְּדְבָרִים עַד שֶׁנִּתְפַּשֵּׁר עִמּוֹ בְּסַךְ מַה עֲבוּר
הַדִּירָה וְעַרְבְּנוּת כְּתֻבַּת אִשְׁתּוֹ אַף עֵידֵי שְׁטַר הֶפְשֵׁר הַנַּ"ל נִמְצָא אֶחָד מֵהֶם קָרוֹב לְהַבֵּן
הַנַּ"ל מִצַּד שֶׁהוּא בֶּן אֲחִי חֲמוֹתוֹ שֶׁל הָעֵד ואח"ז אַחַר כַּמָּה יָמִים לֹא אִיתְּדַר לְהַבֵּן הנז'
לֵישֵׁב בְּעִיר שָׁהָיָה שָׁם וְדָרַךְ וּבָא לוֹ לַפָּה הָעִירָה יע"א לִקַּבּוּעַ דִּירָתוֹ וּבָא לַדִּין עִם הַלּוֹקֵחַ
הֶחָצֵר שֶׁל אָבִיו הַנַּ"ל וְשָׁמַעְנוּ דִּבְרֵיהֶם וְהֶחֱמַצְנוּ אֶת הַדִּין כָּל מַאי דְּאֶפְשָׁר וְנִרְאֶה לָנוּ
שֶׁהַלּוֹקֵחַ וְהָעַרְבָאִים הֵם זַכָּאִים בְּדִינָם כַּאֲשֶׁר יָבֹא לִפְנִים בס"ד אַיְ"ה וְכָתַבְנוּ וְחָתַמְנוּ
וּמָסַרְנוּ בְּיָדָם ואח"ז הַבֵּן לְאַחַת הֶעָרִים יע"א לַעֲסָקָיו וְסִיְּפֵר לָהֶם הַמְּאוֹרָע הנז' וְכָתְבוּ
וְחָתְמוּ וּמָסְרוּ בְּיָדוֹ וּפָסְקוּ דִּינָא בְּסַכִּינָא חֲרִיפָא שֶׁהוּא זַכַּאי בְּדִינוֹ לְיַטּוֹל דִּירָה מֵהַלּוֹקֵחַ
וָאֶשְׁתּוֹמֵם עַל הַמַּרְאֶה אֵיךְ לֹא נִזְכְּרוּ בַּעֲלֵי הוֹרָאָה מִדְּבָרֵי הָרִיבָ"ש סִי' קע"ט וּפָסְקוּ
מור"ם סִי' טו"ב שֶׁאֵין מִדֶּרֶךְ בַּעֲלֵי הוֹרָאָה לְהוֹרוֹת בְּדִין שֶׁנָּפַל מִשְּׁנֵי כִּיתּוֹת אִם לֹא בִּהְיוֹתוֹ
נִשְׁאַל מב' הַכִּתּוֹת פֶּן יַטְעִים הָאֶחָד דְּבָרָיו לַדַּיָּן וְצַדִּיק הָרִאשׁוֹן בְּרִיבוֹ וכו' גַּם יֵשׁ לָחוּשׁ
שֶׁמָּא מִתּוֹךְ תְּשׁוּבַת הֶחָכָם יִלְמְדוּ לְשַׁקֵּר וְכֵן רָמֵז כנ"ה הג ש"ם הג"הט אוֹת י"ט ממהרא"י
וּמְמַהֲרְשָׁ"ל וּמַמָּהָרָ"ם מִפְּדוּיָה וממהרד"ך ומש"ות מור"ם וכ"כ בְּסֵפֶר חַוּוֹת יָאִיר סִי'
רי"ו מְמַהֲרַ"ם מְלוּבְּלִין סִי' כ"ב וכ"כ מָהַרְשָׁ"ל שָׁם גַּם מְמַהֲרַ"ם מִינְץ וכ"כ בס' דַּרְכֵי
נוֹעַם ח"מ סִי' כ"ד דַּף רט"ו ממהרלנ"ח סִי' כ"ט וכ"כ בש"ות הָרָ"ן דַּף קס"ד ובס' תּוֹרַת
מֹשֶׁה לְבְנוֹ שֶׁל מהרח"ש רֵישׁ א"הע ומה"רם מְלוּבְּלִין כ"כ גַּם בסִי' כ"ו וכ"כ בס' קְרִית
חָנָה סִי' י"ז וְכֵן בס' חוּט הַשָּׁנִי סִי' ח"י וְכָתַב שֶׁהוּא דָּבָר רַע וּמַר וְזָר וְלֹא טוֹב עָשָׂה בְּעַמָּיו
וכ"כ בס' דְּבַר שְׁמוּאֵל סִי' קל"א וש"לו וש"ן וְכֵן מהרמב"ח הוּבְאוּ בג"ור ח"מ כְּלָל ג'
ס"ב וכ"כ בְּסֵפֶר עֲבוֹדַת הַגֵּרְשׁוּנִי סִי' מ"ז וּבְסֵפֶר קוֹל שָׂחָל דַּף כ"א כָּתַב אפי' ע"ד אִם
כֵּן אֵינוֹ כּוֹתֵב וכ"כ בְּסֵפֶר אַדְמַת קֹדֶשׁ ח"א דַּף צ"ז ובס' רֵיחַ שָׂדֶה סִי' י"ג דַּף נ"ג

ומהר"דף בְּסִפְרוֹ מִכְתָּם לְדָוִד ח"מ סי' ח' ובס' הֵשִׁיב ר"א דַּף ד' וכ"כ בְּסֵפֶר תִּקָּפוֹ שֶׁל יוֹסֵף ח"ב סי' ק"ד עַיֵּן בחק"ל מ"ב דַּף ר"ט וְעַיֵּן מַה שֶּׁרָמַז עוֹד בָּזֶה בְּסֵפֶר עִיקָרֵי הד"ט י"ד דַּף צ"ד וְהַתֵּימָה מַהָרַב זְכוּת אָבוֹת דַּף נ"ב ע"ב שֶׁסָּמַךְ לוֹ עַל דִּבְרֵי מהרש"דם והמב"יט וְלֹא הִשְׁגִּיחַ בְּדִבְרֵי הכנ"הג שָׁם שֶׁכָּתַב דְּדַעַת יָחִיד דְּכָתְבוּ דְּהֶחָכָם הַנִּשְׁאָל דָּרָךְ שְׁאֵלָה אֵין כָּאן אִיסּוּר וְאֵין כָּאן אֶלָּא דֶּרֶךְ חֲסִידוּת דְּלָא מַשְׁמַע כֵּן מִדִּבְרֵי הַפּוֹסְקִים וְגַם בְּסֵפֶר חֵשֶׁק שְׁלֹמֹה עָרְעֵר עַל הַמַּקֵּיל בָּזֶה וּבְסֵפֶר דַּרְכֵי נוֹעַם כַּמָּה דָּחַק עַצְמוֹ לְהָשִׁיב כִּי אִם לְהַפְצָרַת הַשּׁוֹאֵל וְרִיחוּק הַמְּקוֹמוֹת וְאִי אֶפְשָׁר לִשְׁלוֹחַ לָהֶם לָבוֹא הַשְּׁאֵלָה מְסֻוָּרֶת מִשָּׁם אָמַרְתִּי לְהָשִׁיב וְהֵם יִבְחֲרוּ וְלֹא אֲנִי וְגַם אִם יִרְצוּ יַחְקְרוּ מִזּוּלָתִי וְלֹא אֶתֵּן הַתְּשׁוּבָה בְּיַד הַשּׁוֹאֵל אֲבָל אֶכְתּוֹב כָּתַב לְאַנְשֵׁי הַמַּעֲמָד שֶׁל אַנְשֵׁי אוֹתָהּ הָעִיר וַחֲכָמֶיהָ שֶׁהֵם יַבִּיטוּ וְיִרְאוּ ע"כ ובנ"ד לֵיכָּא חַד מִכָּל זֶה וְקָשֶׁה מֵהַכֹּל שֶׁמִּלְבַד שֶׁכָּתְבוּ לוֹ בְּיָדוֹ אפי' כָּתַב לְיָדֵינוּ לֹא שָׁלְחוּ וּמַה נַּעֲנֶה וּמַה נֹּאמַר ה' יְזַכֵּנוּ לִהְיוֹת מֵהַנֶּעֱלָבִים וְגַם המב"יט ח"ב סי' כ"א לֹא הֻצְרַךְ לְהָשִׁיב אֶלָּא מִפְּנֵי רִיחוּק הַמְּקוֹמוֹת משא"כ בנ"ד דִּסְפִינוֹת הוֹלְכוֹת בְּכָל יוֹם מֵהָתָם לְהָכָא וּמֵהָכָא לְהָתָם מַה גַּם אִם יָדְעוּ שֶׁנִּפְסַק הַדִּין זוֹ רָעָה חוֹלָה דְּבֵי דִינָא בָּתַר בֵּי דִינָא לָא דָּיְקִי אפי' בְּזֶה הַזְּמַן דְּאֶיְחְסוֹר דָּרֵי וכמ"ש כנ"הג סי' ט"ל הגב"י אות מ"ח מְמָרָן בִּתְשׁוּבָה וְהִיא לְפָנֵינוּ בַּדְּפוּס בְּאַבְקַת רוֹכֵל דַּף ד' הֶבִיאָהּ המט"ש שָׁם ואע"ג דְּהָרַדְבָ"ז שֵׁם חָלַק עָלָיו הִנֵּה מָהָר"י מֵאִיוֹ זַ"ל בְּסִפְרוֹ ח"מ סי' ז' וְהוּבְאוּ דְּבָרָיו גַּם בחק"ל ח"א מָחָ"מ סי' פ"ה נָפַק דּוּק וְאַשְׁכַּח לְהָרַדְבָ"ז דַּהֲדַר בֵּיהּ מִשְּׁמַעְתֵּיהּ וְהַסְכָּמַת מָהָר"י הנז' בְּסָפֵק שֶׁאֵינוֹ שָׁקוּל אֶלָּא שֶׁהַמַּוְחָזָק עוֹמֵד בְּשֶׁלּוֹ מִפְּנֵי סְבָרוֹת שְׁנֵי פּוֹסְקִים הַמְסַיְּעִים אוֹתוֹ נֶגֶד חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל אִם דָּן הַדַּיָּן קָם דִּינָא וְז"ל מָרָן שָׁם בִּתְשׁוּבָה סי' קכ"ו וְעוֹד אֲנִי אוֹמֵר שֶׁכֵּיוָן שֶׁנִּתְקַבֵּל כְּבָר עֵדוּת הא' בב"ד וְנִגְמַר הַדִּין שֶׁיַּעֲמוֹד רְאוּבֵן בְּחֶזְקָתוֹ אֲפִילּוּ אֵין לוֹ לַדַּיָּן אֶלָּא פּוֹסֵק אֶחָד אֵין לוֹמַר בּוֹ טָעָה בִּדְבַר מִשְׁנֶהחוֹזֵר כֵּיוָן דְּלָא נִדְחוּ דִּבְרֵי הַפּוֹסֵק הַהוּא בְּעִנְיָן שֶׁרַבּוּ הַחוֹלְקִים עָלָיו וְנִדְחוּ דְּבָרָיו וְעוֹד הֲרֵי רְאוּבֵן דָּר בַּבַּיִת וּמֻחְזָק בּוֹ וַאֲתָה בָּא לְהוֹצִיאוֹ מִבֵּיתוֹ יָכוֹל לוֹמַר קי"ל כר"ת דְּאַרְעָא הֵיכָא דְּקַיְימָא תֵּיקוּם ע"כ הֲרֵי כַּמָּה הִקְפִּיד אִם נִגְמַר כְּבָר הַדִּין וְאִיבְּרָא דמהרי"ח בחק"ל שָׁם חָלַק עַל מהרי"מ שָׁם וְסָבוּר דְּהָאִידָּנָא דָּיְקִינַן וְאֵין הַפְּנַאי מַסְפִּיק לַעֲמוֹד עַל דְּבָרָיו אַדְּ גַּם לְדִידֵיהּ דְּמוֹדָה בְּמִקְצָת דְּהַיְינוּ דַּוְקָא כְּשֶׁאֵין הַכְחָשָׁה בֵּין שְׁלֹשֶׁת הַדַּיָּנִים וְתוּ דִּבְעִנְיָן הֲוָה וְרָגִיל אָז אָמְרִינַן גַּם בְּזֶה הַזְּמַן בֵּי דִינָא בָּתַר בֵּי דִינָא לָא דָּיְקִי משא"כ כְּשֶׁיֵּשׁ הַכְחָשָׁה בֵּינֵיהֶם וְהָעִנְיָן הוּא הֲוָה וְרָגִיל יעו"ש וּשְׁתַּיִם הִנֵּה לֵיתַנְהוּ בנ"ד וַאֲנַן בְּדִידַן מִפְּנֵי כְּבוֹדָם כִּי רַב הוּא תָּפַסְנוּ פֶּלֶךְ הַשְׁתִּיקָה מִלִּכְתּוֹב לָהֶם מְאוּמָה מַה גַּם שֶׁכֵּן צָרִיךְ כֵּיוָן שֶׁהֵם לֹא.

כָּתְבוּ לָנוּ כְּתָב אֲבָל עַתָּה הֻזְכַּרְתֶּם לִכְתּוֹב מִפְּנֵי שה"ר פְּלוֹנִי הנז' הָלַךְ לַקוֹנְסוּל שֶׁלּוֹ לְהַכְרִיחַ אוֹתָנוּ לִכְתּוֹב לָהֶם וְהֻזְכַּרְתֶּם לִכְתּוֹב לָהֶם בר"מז הרו"מז שֶׁהַדִּין כְּבָר נִגְמַר וְרָמַזְתֶּם לָהֶם מִדִּבְרֵי הָרִיבָ"ש הנז"ל וְכָל קְדוֹשִׁים אֲשֶׁר אָתּוּ כנז"ל וְגַם מֵהָא דְּבֵי דִינָא בָּתַר בֵּי דִינָא לָא דָּיְקִי גַּם בְּזֶה הַזְּמַן שֶׁכֵּן דַּעַת מָרָן בִּתְשׁוּבָה דַּאֲנַן גְּרִירֵי בָּתְרֵיהּ אַף במ"ש בִּתְשׁוּ' כמ"ש הָרַב ח"ידא בח"ש ח"א דַּף צ"א מֵרַבּוֹ ומס' מַשְׁאַת מֹשֶׁה וּבְרִירָה שֶׁהוּא דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ כַּנּוֹדָע מִידִי פְּלוּגְתָּא לָא נָפְקָא וְכַאֲשֶׁר יָבוֹא לִפְנִים בס"ד אַיֵּ"ה וְהֵשִׁיבוּ אוֹתָנוּ דָּבָר עַל דָּבָר זֶה בִּלְבַד שֶׁבִּלְשׁוֹן חִיּוּב נְקִנִית וְתוּ לָא מִידִי וּמִשְּׁאָר הַדְּבָרִים הָרִאשׁוֹנִים שֶׁכָּתַבְנוּ לָהֶם הֶעֱלִימוּ עַיִן וּמִבֵּין רִיסֵי עֵינָם נִיכָּר אע"פ שֶׁכָּתְבוּ בִּפְסַק דִּין שֶׁמָּסְרוּ בְּיָדוֹ דֶּרֶךְ שְׁאֵלָה וּתְשׁוּבָה יָדְעוּ וְהִכִּירוּ שֶׁהוּא בַּעַל הָרִיב וּכְגוֹן דָּא עָקָא לִכְתּוֹב

וְלַחְתּוֹם וְלִמְסוֹר בְּיָדוֹ: תְּשׁוּבָה וַיַּעַן אַבְרָהָם שׁוֹרֶשׁ עִיקַּר זֶה מִמַּאי דקי"ל כַּמָּה אַתָּה נוֹתֵן לְבִנְךָ כ"וכ וכו' עָמְדוּ וְקִידְּשׁוּ הֵן הֵם הַנִּקְנִים בַּאֲמִירָה כמ"ש בְּכְתֻבוֹת אע"ג דבנ"ד לָא נ"מ מִידֵי דְּגַם בִּכְתֻבָּה כָּתוּב כֵּן וְגַם בִּלְשׁוֹן חִיּוּב מ"מ אֵין מִדָּרֶשׁ בְּלֹא חִידּוּשׁ כִּי הִנֵּה הָרַמְבַּ"ם בפ"ו מה' זְכִיָּה כָּתַב דְּצָרִיךְ לְהָיוֹת אוֹתָן הַדְּבָרִים מְצוּיִים בִּרְשׁוּתוֹ שֶׁאֵין אָדָם מַקְנֶה דשלב"ל וכ"כ הַטּוּר סִימָן נ"א וכנ"הג שָׁם הגב"י הֵבִיא מַהֲרִיבָ"ש דְּלָאו דַּוְקָא דשלב"ל דְּנִקַּט וה"ה דָּבָר שֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּתוֹ וה"ה מַטְבֵּעַ דְּאֵינוֹ נִקְנֶה בַּחֲלִיפִין וְדַוְקָא בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ קָצוּב דְּבָעֲלְמָא אֵינוֹ נִקְנֶה לְהָרַמְבַּ"ם הָכָא מְהַנֵּי כַּמְפוֹרָשׁ בְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם עַצְמוֹ בפי"א מה' מְכִירָה ולפ"ז מ"ש המש"ל שָׁם עַל תְּנַאי בְּאַסְמַכְתָּא דְּמְהַנֵּי בְּדְבָרִים הַנִּקְנִים בַּאֲמִירָה לֵיתָא דְּדַוְקָא בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ קָצוּב הוּא שֶׁהֵקִילוּ בּוֹ וּכְבָר שער"ה שָׁם הִשִּׂיגוּ מִדִּבְרֵי הראד"ב סי' נ"ח וְלֹא הִזְכִּיר מַהֲרִיבָ"ש וְכֵן הָרַב עֲדוּת בְּיַעֲקֹב סִימָן ל"ג שֶׁכָּתַב לְדָבָר שֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּתוֹ מְהַנֵּי כִּי הֵיכִי דְּמְהַנֵּי לְדָבָר שֶׁאֵינוֹ קָצוּב לֹא זָכַר מַהֲרִיבָ"ש הנז' וְכָל זֶה דְּלָא כְּבַעַל הָעִיטּוּר שֶׁכָּתְבוּהוּ הג"מיי פכ"ג מֵהֲ"א דְּבָרִים הַנִּקְנִים בַּאֲמִירָה מְהַנֵּי אפי' בְּדָבָר שלב"ל וְהֶבִיאוֹ הב"י שָׁם וכ"כ בב"י ח"מ סי' קע"ו ס"ב מֵהָעִיטּוּר הֵיכָא שֶׁהִטִּילוּ לַכִּיס זֶה מָנֶה וְזֶה מָנֶה וְהִתְנוּ בֵּינֵיהֶם שִׁיתּוּף עַד זְמַן פְּלוֹנִי בְּכָל מַה שֶׁיַּזְמִינוּ לָהֶם מִן הַשָּׁמַיִם בֵּין בִּמְצִיאָה בֵּין בְּכָל דָּבָר אֵיכָא פְּלוּגְתָּא בֵּינֵי רַבָּנָן וְתָא אִיכָּא דְּאָמְרִי לָא מְהַנֵּי תְּנָאָה בִּמְצִיאָה וְכַיּוֹצֵא בָּהּ דְּדָבָר שֶׁלֹּא בָּא לָעוֹלָם הוּא וְאִיכָּא מ"ד מְהַנֵּי וְכָתַב הָרַב הֶחָסִיד טַעְמָא דְּכֻלְּהוּ נַעֲשָׂה שָׁכִיר וּפוֹעֵל לַחֲבֵירוֹ הוּא וְדֵומְיָא למ"ש שָׁכְרוֹ לְלַקֵּט מְצִיאוֹת וּמִסְתַּבְּרָא טַעְמָא דְּרַבֵּינוּ מְשֻׁלָּם בַּר קָלוֹנִימוּס מִלּוּקָא דְּהֵשִׁיב לב"ד עַל ג' אַחִין שֶׁהִתְנוּ זת לָזֶה עַל נִכְסֵי אֲחוֹתָם שֶׁנָּתַן לָהּ בַּעֲלָהּ שֶׁכָּל מִי שֶׁיִּקַּבֵּל מִמֶּנָּה מֵאֲחוֹתָם בְּמַתָּנָה שֶׁיַּחֲלוֹק עִמָּם בְּשָׁוֶה וכו' אע"ג דְּאֵין אָדָם מַקְנֶה דשלב"ל בְּהַהִיא הֲנָאָה דְּקָסָמְכִי אַהֲדָדֵי מִקְּנוּ לַהֲדָדֵי כִּדְאָמְרִינַן בְּאַחִין שֶׁחָלְקוּ בְּהַהִיא הֲנָאָה דְּקָא צָיְירִתִי אַהֲדָדֵי וכו' וּבְפִסְיקָא בְּהַהִיא הֲנָאָה דְּקָא מִתְחַתְּנִי אַהֲדָדֵי וּבְעָרֵב בְּהַהִיא הנא' דְּקָא סָמִיךְ עֲלֵיהּ וכו' ובס"פ הַפּוֹעֲלִים בְּהַהִיא הֲנָאָה דְּקָא מְתַחַתְּנִי לֵיהּ גָּמַר וּמְשַׁעְבֵּיד נַפְשֵׁיהּ הֵילְכָךְ כָּל תְּנָאָה מְהַנֵּי בְּשִׁיתּוּף בֵּין מְצִיאָה בֵּין דּוֹרוֹן מִשּׁוּם הַאי טַעְמָא דְּמִיהְמְנֵי אַהֲדָדֵי וכ"ה בְּהַגָּהוֹת מָרְדְּכַי דְּבָתְרָא ע"כ וְהִנֵּה הָרַמְבַּ"ם דְּסָבַר בִּפְסִיקָא דְּבָעֵינַן דָּבָר שֶׁבָּא לָעוֹלָם דַּוְקָא דְּמַה שֶׁאָמְרוּ בְּהַהִיא הֲנָאָה דְּמִתְחַתְּנִי אַהֲדָדֵי תֵּיסְגֵּי לָן לְהַחֲשִׁיבוֹ כְּקִנְיָן מִיהָא שֶׁחָל עָלָיו קִנְיָן וְכֵן סָבַר בְּשֶׁוְתָּפִין דְּלָא מְהַנֵּי וכמ"ש הַטּוּר בְּשֵׁמוֹ רֵישׁ סי' קע"ו ומ"ש בְּשֶׁוְתָּפִין בַּחֲלוֹקֶתָם בְּהַהִיא הֲנָאָה וכו' וְהוּא שֵׁ"ס עָרוּךְ בְּבָתְרָא דק"ו וּפָסְקוּ פי"ב מהל' שְׁכֵנִים דְּהַדָּבָר הַהוּא שֶׁחָלְקוּ יֶשְׁנוֹ בְּעוֹלָם וְכֵן מ"ש בס"פ הַפּוֹעֲלִים מַתְנָה שֵׁ"ח וכו' וּפָסְקוּ בפ"ב דהל' שְׁכִירוּת טַעְמָא רַבָּא אֵיכָא דְּנָפֵיק עֲלֵיהּ קָלָא דְּאִינִישׁ מְהֵימְנָא הוּא וְכֵן בְּהַדְּ דְּעָרֵב וּפָסְקוּ בפכ"ה מהל' מל"ול וּבְהַדְּ דְּתְרֵי טַעֲמֵי דְּעָבְדִי תְּנָאָה בַּהֲדֵי הֲדָדֵי מֵאן דְּעָבֵיד בְּיוֹמָא דְּחַבְרֵיהּ לְקָרְעוֹ לְמַשְׁכֵּיהּ וּפָסְקָה בפי"ד מהל' מְכִירָה דְּאֵינוֹ דָּבָר שֶׁלֹּא בָּא לָעוֹלָם מַמָּשׁ וְכִמְדֻוָּקְדָּק בְּדִבְרֵי מהר"יקו שֶׁהֵבִיא הב"י שָׁם שֶׁכָּתוּב שֶׁדּוֹמֶה לְדָבָר שֶׁלֹּא בָּא לָעוֹלָם וְכֵן י"ל בְּפוֹעֵל שֶׁשָּׂכְרוֹ לְלַקֵּט מְצִיאוֹת בִּמְצִיעָא די"ב וּפָסְקָה בפ"ט מה' שְׁכִירוּת: וַחֲזֵי הָוֵית בְּסֵפֶר שִׁמְחַת יְהוּדָה אִיזְמִיר סִימָן פ"ה שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי הגה"מר הנז' דג' אַחִין שֶׁהִתְנוּ בְּקִנְיָן עַל נִכְסֵי אֲחוֹתָם וכו' הנז' וְסִיֵּים וְדַוְקָא לְזֶה אִיתָא בְּגִיטִּין דַּף י"ד בְּהַהִיא הֲנָאָה דְּקָא מִשְׁתַּבְּחָא לֵיהּ בֵּין מִלְוָה יְשָׁנָה לְמִלְוָה חֲדָשָׁה גָּמַר וּמְשַׁעְבֵּד נַפְשֵׁיהּ אַלְמָא אֲפִילּוּ לְדָבָר שלב"ל דְּגָרַע טְפֵי כֵּיוָן דְּאֵיכָּא הֲנָאָה גָּמַר וּמְשַׁעְבֵּד נַפְשֵׁיהּ וה"ה לְגַבֵּי מַתָּנָה ע"כ וְאַחַר הַמָּחָ"ר אֵיךְ לֹא זָכַר שַׁר מִדִּבְרֵי

הָרַב תּוֹרַת חֶסֶד סִפ"ג שֶׁרָצָה לוֹמ' כֵּן וּבס' דִּבְרֵי אֱמֶת בש"ות דכ"ו הֶשִׁיבוֹ דִּבְהָהִיא הַנָּאָה דְּקָאָמַר הַיְינוּ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁאוֹמֵר הַמַּלְוֶה לַלֹּוֶה מָנָה לִי בְּיָדְךָ תְּנֵהוּ לְפִלּוֹנִי בְּמַעֲמַד ג' וְאוֹתָהּ שָׁעָה כְּבָר הוּא בָּעוֹלָם וְאַדַּרְבָּא מֵהָתָם מוּכָח דְּאִילּוּ הַנָה דִּבְהָהִיא הַנָּאָה דַּהֲוָה מִתְחַיֵּיב לְנוֹלָדִים לֹא הָיוּ דּוֹחִים דִּבְרֵי אַמֵּימַר שֶׁשָּׁם וכ"כ הַחק"ל ח"ב מָחָ"מ סי' ל"ז מִדִּילֵיהּ וכ"כ גַּם הָרַב ער"הש ח"מ סי' ס' סוֹף אוֹת ל"ב לְהוֹכִיחַ מִשָּׁם דְּלָא מְהַנֵּי לְמִי שֶׁאֵינוֹ בָּעוֹלָם וּמֵהַגָּהוֹת הנז' מוּכָח כֵּן דֶּה דְּהִזְכִּירוּ כַּמָּה דְּבָרִים מֵעִנְיַן בְּהַהִיא הַנָּאָה וְזֶה לֹא עָלָה בְּזִכְרוֹנָם וְתוּ דא"כ לְהָרַמְבַּ"ם גּוּפֵיהּ ממ"ש בְּהָא דְּמַעֲמַד שְׁלָשְׁתָּן וּפָסְקָה הוּא עַצְמוֹ בפ"ו מה' מְכִירָה: וְאֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה בִּדְבָרִים הַנִּקְנִים בַּאֲמִירָה דְּבָעִינַן דַּוְקָא בְּדָבָר דְּמְהַנֵּי בֵּיהּ קִנְיָן בְּעָלְמָא עַיֵּין בכנ"ה הג שָׁם מַה שֶׁרָמַז מִכַּמָּה רַבְוָותָא בַּעֲלֵי תְּשׁוּבָה שֶׁכֵּן דַּעְתָּם וּמִכְּלָלָם מהרשד"ם בי"ד סי' ע"ט וח"מ סי' של"ג ומ"ש שָׁם א"הע סי' ע"ט הוּא ט"ס וְאֵינוֹ אֶלָּא בְּחֵלֶק י"ד ובס' ער"הש שָׁם כָּתַב דבמהרשד"ם א"ה סי' ק"י כָּתַב בְּהֶפֶךְ ושכ"כ הָרַב אַדְמַת קוֹדֶשׁ ח"ב סי' ל"ב וְכֵן רָאִיתִי בחק"ל ח"ב ח"מ סי' ל"ז דע"א דְּקָשֶׁה לוֹ כֵּן דְּאֵיךְ פָּסַק כְּהַגְּאוֹנִים וְהִנִּיחַ שֶׁהוּא עַצְמוֹ פָּסַק כְּמוֹתוֹ בח"מ שָׁם וְכֵן רָאִיתִי בס' תּוֹרַת חֶסֶד סי' פ"ג וַאֲנִי עָנִי וְאֶבְיוֹן אַחַר הַמָּחָ"ר דְּהַהּ שֶׁכָּתַב בא"ה סק"י אֵינוֹ עִנְיָן לִדְבָרִים הַנִּקְנִים בַּאֲמִירָה דִּדְבָרִים הַנִּקְנִים בַּאֲמִירָה מַה שֶׁיִּתְחַיֵּיב אָדָם לַחֲבֵירוֹ דְּצוֹרֶךְ נִישׂוּאִין וְכֵיוֹצֵא לָזוֹ בְּתָהּ אֲבָל שָׁם בסי' ק"י אַיְירֵי בְּחִילּוּק יְרֻשַׁת אִשְׁתּוֹ בְּעוֹדָהּ אֲרוּסָה וְכֵן בְּשָׁעַת נִישׂוּאִין וּתְחִילַת פִּיהוּ חָכְמָה ממ"ש בְּבָתְרָא דקמ"ב הָהוּא דַּאֲמַר לַהּ לְדַבֵּיתְהוּ נִכְסַי לִבְנֵי לֵיהֱווֹ לֵיכִי מִנַּאי וכו' וּמֵינָהּ כָּל שֶׁהִתְנָה לְזַכּוֹת בָּנָיו שֶׁלֹּא הָיוּ בָּעוֹלָם דְּאֵינוֹ כְּלוּם וְחִילֵּק ה"ד שֶׁלֹּא בְּשָׁעַת נִישׂוּאִין משא"כ בְּשָׁעַת נִישׂוּאִין קָנוּ וְהַיְינוּ נְדוֹנוּ שֶׁשָּׁם שֶׁהִתְנִיתָ עַל נְדוֹנְיָתָהּ כֵּן וְסַיֵּים וכת' דקי"ל עַל הָאוֹמֵר לְשֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְיוֹרְשׁוֹ שֶׁיִּירָשֶׁנּוּ אֵינוֹ כְּלוּם לֹא אָמְרוּ כֵּן אֶלָּא כְּשֶׁהִיּוֹרֵשׁ אוֹ הַנּוֹתֵן אוֹמֵר כֵּן אֲבָל בנ"ד שֶׁהַבַּעַל וְהָאִשָּׁה הִתְנוּ כֵּן הו"ל כְּאִלּוּ הוּא מַעַצְמוֹ יוֹרֵשׁ זְכוּתוֹ לְבָנָיו וכו' אֶלָּא שֶׁהוּא מַעַצְמוֹ מְסַלֵּק כֹּחוֹ וּמְנוּתָּר וְסַיֵּים וכ"ז אֲנִי אוֹמֵר בִּנְדוּנְיָא אֲבָל לֹא בַּתּוֹסֶפֶת וְהַטַּעַם בְּהַהִשָּׁבוֹן שֶׁאָנוּ נוֹהֲגִים עַתָּה נְתָּחַבְּטוּ בּוֹ הַקְּדָמוֹנִים עַל מַה שֶׁשָּׁנִינוּ דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי בִּנְכָסִיךְ לֹא יְרַשְׁנָה רַשְׁבָּ"ג אוֹמֵר יְרַשְׁנָה ור"ח וְאַחֲרוֹנִי' פָּסְקוּ כָּרַשְׁבָּ"ג ועכ"ז אָמְרוּ דַּוְקָא בְּעוֹדָהּ אֲרוּסָה א"נ בְּכוֹתֵב לָהּ בִּכְתֻבָּה בִּשְׁעַת כְּנִיסָתָהּ לְחֻפָּה וְנָתְנוּ טַעַם לָזֶה דְּנַחֲלָה הַבָּאָה לְאָדָם ממ"א מַתָּנָה עָלֶיהָ שֶׁלֹּא יְרָשֶׁנָּה אֲבָל בְּנִשֵּׂאת כֵּיוָן שֶׁהַיְרֻשָּׁה רְאוּיָה לוֹ לֹא והו"ל כְּאִלּוּ אָמַר שֶׁלֹּא אִירַשׁ אַבָּא דְּאֵינוֹ כְּלוּם וְכָל זֶה בַּנְּדוּנְיָא שֶׁהִיא הַבָּאָה לוֹ מִמ"א אֲבָל בַּתּוֹסֶפֶת שֶׁהוּא מָמוֹן הַבַּעַל לָא מְהַנֵּי וְהָוֵי כְּהֵדְ עֲוַבְדָּא דְּהַשַּׁ"ס הַהוּא דַּאֲמַר לִדְבֵיתְהוּ וכו' וּמ"ש מִטַּעַם סִילּוּק כ"כ מֵהָרִיבָ"ל ח"א סי' כ"ג ומהרש"ך ח"א ס"סא ומהרי"א סי' קנ"ב והמבי"ט ח"א סי' ש"ט וכ"ז אֵינוֹ עִנְיָן לִדְבָרִים הַנִּקְנִים בַּאֲמִירָה דְּהוּא כְּתוֹסֶפֶת דְּכָתַב דְּאֵין הַתְּנַאי מוֹעִיל בָּהֶם אִם לֹא בְּדָבָר שֶׁמּוֹעִיל בּוֹ קִנְיָן בְּעָלְמָא דְּאָז בִּשְׁעַת שִׁידּוּכִין אוֹ קִידּוּשִׁין נִקְנָה בַּאֲמִירָה וְתֵדַע שֶׁכֵּן הוּא דְּהָא דְּבָרִים הַנִּקְנִים בַּאֲמִירָה מִדְּרַב גִּידֵּל אָמַר רַב וּמְפָרֵשׁ לָהּ מִמַּתְנִיתִין דְּהַנּוֹשֵׂא אֶת הָאִשָּׁה וּפָסְקָה עִמּוֹ שֶׁיָּזוּן אֶת בִּתָּהּ חָמֵשׁ שָׁנִים בְּהָכִי וְאִלּוּ בְּהָאוֹמֵר לְהָאִשָּׁה דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי בִּנְכָסִיךְ רַב שָׁם סָבַר הֲלָכָה כר"ג דְּהָוֵי מַתָּנָה עמ"ש בְּתוֹרָה אֶלָּא דַּאֲנַן לָא קי"ל הָכִי לְהָרִי"ף וְזוּלָתוֹ וְכֵיוָן דִּלְרַב גּוּפֵיהּ יֵשׁ חִילּוּק כֵּן הוּא לְדִידַן דְּנַחֲלָה הַבָּאָה לְאָדָם ממ"א יָכוֹל לְהִתְנוֹת עָלֶיהָ שֶׁלֹּא יְרָשֶׁנָּה אַף שֶׁהוּא דבשלב"ל דְּבָהָכִי הוּא שֶׁמּוֹעִיל אֲבָל אח"ך אֵינוֹ כְּלוּם כֵּיוָן שֶׁהָאִשָּׁה רְאוּיָה לוֹ הו"ל כְּאוֹמֵר שֶׁלֹּא אִירַשׁ אַבָּא וכמ"ש הוּא עַצְמוֹ: תֵּדַע שֶׁכֵּן הוּא

דכנ"הג בח"מ סי' רפ"א הג"הט אוֹת י"ב הִנֵּיחַ דְּבָרָיו אֵלּוּ בצ"ע דְּמַשְׁמַע מִדְּבָרָיו דְּבִשְׁעַת נִישׂוּאִין מוֹעִיל הַתְּנַאי אפי' לְבַת בְּמָקוֹם בֵּן יעו"ש וְלֹא הִזְכִּיר כְּלוּם מִדְּבָרִים הַנִּקְנִים בַּאֲמִירָה וְכֵן שָׁם אוֹת כ"א הֵבִיא מהמבי"ט בְּאִשָּׁה שֶׁעָשְׂתָה לְבַעְלָהּ יוֹרֵשׁ בַּחֲצִי נְדֻנְיָתָהּ מְהַנֵּי וְסַיֵּים בהרשד"ם א"ה סק"י וְאֵלּוּ בא"ה סי' נ"א דְּמְדַבֵּר בִּדְבָרִים הַנִּקְנִים בַּאֲמִירָה לֹא רָמַז מִדְּבָרֵי הרשד"ם הנז' בסי' ק"י כִּי אִם ממ"ש בי"ד סי' ע"ט וְכֵן בח"מ שָׁשָׁם מְדַבֵּר בִּדְבָרִים הַנִּקְנִים בַּאֲמִירָה וְכֵן כנ"הג בא"ה סי' צ"ב הג"הט אוֹת ח' רֶמֶז מִתְּשׁוּבַת הרשד"ם הנז' סי' ק"י שֶׁשָּׁם עֻסְקִין בְּמַתָּנָה עִם אִשְׁתּוֹ אֲרוּסָה וְלֹא בִּדְבָרִים הַנִּקְנִים בַּאֲמִירָה וְשָׁם בסי' קי"ח שֶׁמְּדַבֵּר בַּחֲזָרַת הַנְּדוּנְיָא רָמַז מִמֶּנּוּ אֶלָּא שבח"מ סי' ר"י אוֹת כ"ג שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי המבי"ט אִם אָמַר נִכְסֵי לִבְנֵי שֶׁתִּלְדִי לֹא אָמַר כְּלוּם וְסַיֵּים וּבִשְׁעַת נִישׂוּאִין מְהַנֵּי אפי' בְּלִשּׁוֹן מַתָּנָה הרשד"ם סי' ק"י ע"כ הוּא מְגֻמְגָּם דמהרשד"ם בַּנְּדוּנְיָא לְבַד אַיְירִי אֲבָל לֹא בַּתּוֹסֶפֶת שֶׁהוּא נִכְסֵי עַצְמוֹ: ועפ"ז אָתֵי שַׁפִּיר מ"ש הרש"דם גּוּפֵיהּ א"ה סי' רל"ב בְּרֵאוּבֵן שֶׁבִּקֵּרֵק הַנּוֹשֵׁא כָּתַב שְׁטָר שֶׁלְּאַחַר מִיתָה שֶׁתִּירַשׁ בִּתּוֹ מֵאִשָּׁה הָרִאשׁוֹנָה חֲצִי נְכָסָיו וְהַחֲצִי לִבְנֵי הָאִשָּׁה הַשְּׁנִיָּה זֹאת שֶׁרָצָה לִישָּׂאֶנָּה וּמַיְיתִי.

מֵהַהּ עֻבְדָּא דְּהַשַּׁ"ס הַהוּא דְּאָמַר לִדְבִיתָהוּ הנז"ל בְּאוֹפֶן דִּבְנֵי הַשְּׁנִיָּה לֹא זָכוּ יעו"ש דע"כ לֹא כָּתַב שָׁם בסי' ק"י דִּתְנָאוֹ קַיָּים אֶלָּא בִּנְדֻנְיָתָהּ אֲבָל לֹא בִּנְכָסֵי עַצְמוֹ וּכְמוֹ הַתּוֹסֶפֶת שֶׁשָּׁם כָּתַב דְּאֵין מוֹעִיל בּוֹ תְּנַאי וְהַתִּימַהּ עַל מ"ש הָרַב אַדְמַת קֹדֶשׁ ח"ב סי' ל"ב מֵהָרַב אָחִיו שֶׁהֶקְשָׁה לוֹ שֶׁשָּׁתֵי ש"ות הרש"דם הנז' סָתְרִי אַהֲדָדֵי וְכָתַב שָׁשָּׁם בסי' רל"ב אַיְירֵי שֶׁלֹּא בִּשְׁעַת נִישׂוּאִין וְצָרִיךְ לִדְחוֹת לְפִי פֵּירוּשׁוֹ שמ"ש שָׁם הרשד"ם וְרָצָה לִישָּׂא אַחֶרֶת וְקוֹדֶם שֶׁיִּשָּׂאֶנָּה וכו' הַיְינוּ אַחַר שֶׁכָּבָר שִׁידְּכוּ וְהַיְינוּ בֵּין שִׁידּוּכִין לְנִישׂוּאִין וְאֵין אָנוּ צְרִיכִין לְזֶה וכמ"ש: וּבְזֶה מְיֻשָּׁב נָמֵי מַה שֶּׁדִּקְדֵּק החק"ל שָׁם עָל מהרשד"ם מִמַּה שֶּׁהֶקְשׁוּ בַּשַּׁ"ס דְּבָתְרָא דַּף קל"א בֵּין לָמֶ"ד יְסִבּוּן תְּנַן בֵּין לָמֶ"ד יַרְתּוּן תְּנַן וְהָא אֵין אָדָם מַקְנֶה לְדָבָר שֶׁאֵינוֹ בָּעוֹלָם וַאֲפִי' לר"מ דְּאָמַר מַקְנֶה הנ"מ לְדָבָר שֶׁיֶּשְׁנוֹ בָּעוֹלָם אֲבָל לְדָבָר שֶׁאֵינוֹ בָּעוֹלָם לֹא ולמהרשד"ם הֲרֵי מַקְנֶה לְדָבָר שֶׁאֵינוֹ בְּעוֹלָם ע"כ דְּהָתָם עַל הַתּוֹסֶפֶת נָמֵי קָאָמַר שֶׁהוּא מָמוֹן הַבַּעַל וכמ"ש בִּכְתֻבּוֹת דנ"ב וְאֵימָא דְּאָב לִירוֹת דְּבַעַל לָא לִירוֹת דְּאָב נָמֵי מִמֶּנַּע וכו' וְהוּא מָנָה וּמָאתַיִם וְתוֹסֶפֶת וכמ"ש רַשְׁ"י בְּרֵישׁ פ' אע"פ עַל מ"ש שָׁם תְּנַאי כְּתֻבָּה כִּכְתֻבָּה לְמַאי נ"מ לְמוֹכֶרֶת וכו' וְלִכְתֻבַּת בְּנִין דִּכְרִין וּמַה דס"ס קָשֶׁה לָן מִנְּדֻנְיָתָהּ דְּגַם הִיא בִּכְלַל אוֹמֵר לְךָ מהרשד"ם בִּלְשׁוֹן סִילּוּק שָׁאנֵי וְעוֹד י"ל עמ"ש הָרַשְׁבָּ"א בחי' ספ"ק דְּגִטִּין דְּכָתַב עַל כְּתֻבַּת בְּנִין דִּכְרִין אִי לָאו דְּבָעֲלְמָא יָכוֹל לְהַתְנוֹת כֵּן לֹא הָיוּ מְתַקְּנִים זֶה דְּאִילּוּ רָצָה לְהַתְנוֹת עָלֶיהָ שֶׁלֹּא יְרַשְׁנָהּ דְּתְנַאי מָמוֹן הוּא וכמ"ש בַּיְרוּשַׁלְמִי וְאִי מִשּׁוּם כְּתֻבָּה לֹא פְּלוּג רַבָּנָן כֵּיוָן דְּעִיקַּר תַּקָּנְתָּא מִשּׁוּם נְדוּנְיָא כמ"ש בִּכְתֻבּוֹת וְהָתָם לְשׁוֹן יְרַתּוּן אוֹ יְסִבּוּן קָא ק"ל דְּאִי מִשּׁוּם תְּנָאוֹ לְקַנְיָנֵיהּ קָאָתֵית הָא לָא מָצֵי לְאַקְנוֹיֵי לְנוֹלָדִים אֶלָּא מִשּׁוּם תִּיקּוּן ב"ד שֶׁתִּיקְּנוּ בְּכָךְ הוֹאִיל וּמָצֵי לְאַתְנוֹיֵי בְּהֶדָּהּ דְּיִתְהַדַּר כְּתֻבָתָהּ לְיוֹרְשֶׁיהָ ע"כ וּלְפִי דְּבָרָיו הַךְ עֻבְדָּא דְּשַׁ"ס הָהוּא דַּאֲמַר לִדְבִיתָהוּ נִכְסֵי לִבְנֵי דְּיִהְווּ לִיכִי מִנַּאי דַּוְקָא בִּנְכָסָיו בִּלְבַד אֲבָל לֹא בַּתּוֹסֶפֶת דְּתוֹסֶפֶת וּמָנָה וּמָאתַיִם גְּרִירֵי בָּתַר נְדוּנְיָא שֶׁיָּכוֹל לְהַתְנוֹת וכמ"ש כנ"הג סי' צ"ב מֵהָרַדָּבָ"ז וְהָאֱמֶת שֶׁבִּקַּשְׁתִּי בְּחֶלְקֵי הָרַדְבָ"ז שֶׁיֶּשְׁנָם בְּיָדִי וְלֹא מָצָאתִי אַף אַהֵימָנוּתָא דִּילֵיהּ סָמְכִינַן וּלְשִׁיטַת מהרשד"ם י"ל דה"נ קָאָמַר הַשַּׁ"ס אִי לָאו דְּבָעֲלְמָא מוֹעִיל תְּנַאי זֶה הַבַּעַל עִם אִשְׁתּוֹ בְּמָמוֹנָהּ וְהִיא נְדוּנְיָא לֹא הָיוּ מְתַקְּנִים רַבָּנָן כֵּן דְּאִי מִשּׁוּם תְּנָאוֹ מַה מוֹעִיל וַהֲלֹא אֲפִילּוּ לר"מ וכו' אֶלָּא דא"כ

הָוֵי דְּלָא כְּהָרַשְׁבָּ"א דְּגַם לְמָנָּה וּמָאתַיִם וְתוֹסֶפֶת הַדִּין כֵּן שֶׁיָּכוֹל לְהַתְנוֹת וְאִם רָאָה מהרשד"ם דְּבָרָיו אֵלּוּ לֹא הָיָה כּוֹתֵב כֵּן שֶׁהוּא עַצְמוֹ כּוֹתֵב בְּכַמָּה תְּשׁוּבוֹת דְּסְבָרַת הָרַשְׁבָּ"א חֲשׁוּבָה אֶצְלוֹ כְּרוֹב הַפּוֹסְקִים: : וְהִנֵּה בְּבָתְרָא דקמ"ז מְבוֹאָר דְּדָבָר שלב"ל וְדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ חֲדָא נִינְהוּ דְּאִיתָא הָתָם יָדוּר פ' בְּבֵית זֶה יֹאכַל פ' פֵּירוֹת דֶּקֶל זֶה לֹא אָמַר כְּלוּם וּמִסְקָנָא דְּהָתָם מִלְּתָא דְּאִיתָא בְּבָרִיא בְּקִנְיָן אִיתָא בש"מ בְּדִבּוּרָא בְּעָלְמָא דְּלִיתָא בְּבָרִיא בְּקִנְיָן לֵיתָא בש"מ וְהַלָּאָתוֹ לפ' אִיתָא בש"מ מְשׁוּם דְּאִיתָא בְּבָרִיא בְּמַעֲמַד שְׁלָשְׁתָּן וּלְפֵי' רַשְׁבַּ"ם שָׁם דִּירַת בַּיִת הוּא דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ וַאֲכִילַת פֵּירוֹת דֶּקֶל הוּא דָּבָר שב"ל וְכֵינָן שֶׁכֵּן בִּדְבָרִים הַנִּקְנִים בַּאֲמִירָה כִּי הֵיכִי דְּלִיתֵיהּ בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּתוֹ וּבְדָבָר שב"ל ה"נ בְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ וּלְדַעַת הָרַמְבַּ"ם דְּדִירָה וַאֲכִילַת פֵּירוֹת דֶּקֶל טַעַם אֶחָד הֵם וכמ"ש הב"י סי' רי"ב דְּתַרְוַיְיהוּ מִשּׁוּם דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ וכ"כ גַּם מֵהָרִיבָ"ל ח"א מִשְּׁמוֹ כ"ש דְּגָרַע טְפֵי מִדָּבָר שלב"ל דְּהָכִי מוּכָח מִלְּשׁוֹן הב"י שָׁם שֶׁכָּתַב שֶׁכֵּיוָן שֶׁאָמַר מַר יֹאכַל וַאֲכִילָה אֵין בָּהּ מַמָּשׁ אֲפִילּוּ דְּלָא הָוֵי טַעְמָא דְּלָא בָּאוּ לָעוֹלָם אפי' הָכֵי לֹא קָנָה וְאַחַר הַחֲיפּוּשׂ מָצָאתִי כֵּן לְהָרַדְבָ"ז ח"ב סִימָן תרכ"א שֶׁכָּתַב דְּדִירָה לֵיתֵיהּ בְּדָבָרִים הַנִּקְנִים בַּאֲמִירָה וְשָׁם אַיְירֵי אע"ג שֶׁדָּר אח"ד בַּבַּיִת הַיּוֹרְשִׁין מוֹצִיאִין אוֹתוֹ יעו"ש וְנִרְאֶה דְּמִדְּמֵי לֵיהּ לְדָבָר שֶׁלֹּא בָּא לָעוֹלָם דקי"ל דְּאִי שַׁמִּיט לָא מַפְקִינַן מִנֵּיהּ כמ"ש הַטּוּר והש"ע סי' ר"ט וכ"נ מש"ות הב"ח סי' מ"ח דְּדִירָה בְּדָבָרִים הַנִּקְנִים בַּאֲמִירָה ואע"ג דְּהָרַשְׁבָּ"א שֶׁהֵבִיא הב"י סי' קצ"ה כָּתַב וְעוֹד שֶׁהֲרֵי הֶחֱזִיק בַּבַּיִת וְדָר בּוֹ בִּפְנֵי רְאוּבֵן וְלֹא עִרְעֵר עָלָיו וְתֵדַע לְךָ שֶׁהֲרֵי רַב יוֹסֵף נָחֱלַק עָלָיו וְאָמַר וכו' וְאַפּ"ה אָמַר אַבָּיֵי מִסְתַּבְּרָא מִלְּתֵיהּ דְּרַב יוֹסֵף בְּעוֹרֵר אֲבָל לֹא בְּעוֹמֵד ע"כ הַיְינוּ דַּוְקָא שֶׁכָּתַב הַקִּנְיָן אַחַר הַדִּירָה שֶׁבְּזֶה אַיְירִי וכמ"ש מהרש"ך ח"א סִימָן קע"ו ומהרי"א סי' קצ"ו לְהָשִׁיב עַל דִּבְרֵי מהרשד"ם בסי' שכ"ג וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה בִּתְשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א אַחֶרֶת שֶׁהֵבִיא הב"י סִימָן רנ"ג וסי' שי"ו וּבְהֶכְרֵחַ גַּם הָתָם בְּהָכִי אַיְירִי שֶׁהַקִּנְיָן בָּא בָּאַחֲרוֹנָה וְהָרַב פְּרַח מ"א ח"א ס"ט כָּתַב דְּהָתָם הַלָּשׁוֹן רָחָב שֶׁבֵּית לְדִירָה הִקְנָה לוֹ ומהריט"ץ סִימָן כ"ח כָּתַב מִשּׁוּם דְּהָתָם לֹא כָּתַב דִּירָה אֶלָּא לְשׁוֹן שְׁאֵלָה דּוֹמֶיָא לְדִין וּדְבָרִים אֵין לִי עַל שָׂדֶה זוֹ דקי"ל דְּמִגּוּפָא דְּאַרְעָא קָנוּ מִיָּדוֹ וְהוּא דְּוַחַק וְכֵן מַה שֶּׁמְּיַיְּמִים שָׁם דְּבָהֶהְיא דְּיִדּוֹר פ' יוֹדֶה הָרַשְׁבָּ"א דְּלָא מְהַנֵּי דְּלָא לִישְׁתְּמִיט שׁוּם פּוֹסֵק לְהַשְׁמִיעֵנוּ חִידּוּשׁ זֶה בְּיָדוּר פ' בְּקִנְיָן דְּמְהַנֵּי וְגַם הָרַשְׁבָּ"א לֹא הִשְׁמִיעָנוּ חִידּוּשׁ זֶה כְּבָר הָרַב מַשְׁאַת מֹשֶׁה ח"א סי' נ"ו הוֹכִיחַ יוֹכִיחַ מש"ות הַמְיֻחָסוֹת סס"ז שֶׁהֵבִיא הב"י סי' קצ"ה בַּעַל הַדִּירָה קָאָמַר הָרַשְׁבָּ"א דִּבְקִנְיָן מְהַנֵּי מַה גַּם דִּלְדִידַן דְּנָקְטִינַן כְּמָרָן ומני"ר לָא ס"ל הָא דְּהָרַשְׁבָּ"א אֶלָּא כְּרַבֵּינוּ הַאיי וכמ"ש לִפְנִים מַה גַּם לְדַעַת הָרַשְׁבָּ"א ה"ד אִם הֶחֱזִיק בָּהּ הַמְקַבֵּל אַחַר הַמַּתָּנָה משא"כ אִם הָיָה דָּר בָּהּ מִקּוֹדֶם וּכְנִדּוֹן מהרשד"ם סי' שכ"ג וכמ"ש מהרש"ך ומהרי"א שָׁם דְּאָז גָּרַע טְפֵי וּבְדַעַת הָרַשְׁבָּ"א הנז' כָּתַב כנ"הג סי' רי"ב דְּהָכִי מַשְׁמַע ממהריב"ל דְּאִם הֶחֱזִיק אַחַ"כ מִגּוּפָא דְּאַרְעָא קָנוּ מִיָּדוֹ אַף מהרש"ך ומהרי"א חִלְקוּ עָלָיו וְכָתַב מהר"א שָׁשׁוֹן דְּהַיּוֹרְשִׁים הֵם הַמְּוַחְזָקִים ע"כ וּכְדַעַת הָרַדְבַּ"ז הנז' וּבְעִנְיָן תְּפִיסָה בְּפֵירוֹת הַקַּרְקַע עַיֵּין לכנ"הג סי' ר"ט אוֹת נ"ב ובש"ות בָּעֵי חַיֵּי סי' ר"ט דר"ס וְהַשְׁתָּא דְּאָמְרִינַן דְּאֵין הַחֲזָקָה שֶׁהֶחֱזִיק הַמְקַבֵּל אֵינוֹ כְּלוּם צ"ל עַל הַהִיא דְּכָתַב הָרַשְׁבָּ"א מ"ש אַבַּיֵי דְּלָא אָמְרָה רַב יוֹסֵף אֶלָּא בְּמוֹרֵד אֲבָל לֹא בְּעוֹמֵד הַיְינוּ דַּוְקָא כְּאוֹתוֹ לָשׁוֹן מַמָּשׁ שֶׁהִזְכִּיר הַשָּׂדֶה מַמָּשׁ וכמ"ש לְקַמָּן ממהרימ"ט: וּבְאַגַּב רָאִיתִי לכנ"הג סִימָן רי"ב אוֹת י"ג שֶׁכָּתַב מִדִּבְרֵי מהרשד"ם הנז"ל ומהמבי"ט ח"א סי' שכ"ט אִם הִקְנָה בַּיִת

וד"א אִם הַקִּנְיָן מוֹעִיל לְאוֹתוֹ דָּבָר מוֹעִיל גַּם לְדִירָה וְרָמַז עוֹד ממ"ש מהרשד"ם סִימָן שמ"ז ובא"ה סי' רל"ז וְכֵן מִדִּבְרֵי מהרש"ך ומהרי"א שָׁם וסי' קצ"ו מוּכָח שֶׁחוֹלְקִים יעו"ש וְהִנֵּה למהרשד"ם סי' שכ"ג י"ל דְּלָא קָשֶׁה דִּידַיהּ אַדִּידֵיהּ שֶׁשָּׁם יֵשׁ כַּמָּה סְנִיפִים וְאֵיכָא דמ"ד נָמֵי דבש"מ מְתַקְּנִינַן לִישָׁנָא אע"ג דְּאֵיהוּ לָא ס"ל הָכִי בסי' שמ"ז מ"מ י"ל דע"י צֵירוּף טָעָמִים אֲחֵרִים יֵשׁ לְהַחֲשִׁיבוֹ אֶלָּא שֶׁיֵּשׁ לְדַקְדֵּק עֲלָיו מ"ש שָׁם מַהָא דִּשְׁתֵּי שָׁדוֹת לִשְׁנַיִם דְּלָשׁוֹן שֶׁאָמַר הַמַּתָּנָה לְזֶה מוֹעִיל לְזֶה עַיֵּין בס' חַוּוֹת יָאִיר ד"פ ע"ב וְעוֹד יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין שְׁנֵי דְּבָרִים מְחֻלָּקִים לְדָבָר הַשָּׁוֶה לַחֲבֵירוֹ אֶלָּא דְּבִלְשׁוֹן לְזֶה לֹא אָמַר לָזֶה וְתִסְגֵּי לָן דְּקָנָה לְאוֹתוֹ שֶׁמּוֹעִיל בּוֹ הַקִּנְיָה כְּרַבִּי' שִׁמְחָה דְּכָתַב הב"י סי' ר"ג בְּמַקָּנָה בק"ס קַרְקָעוֹת וּמָעוֹת וּמַטַּלְטְלֵי' בב"א וּכְוָותֵיהּ פָּסַק מור"ם שָׁם וכמ"ש שָׁם הסמ"ע סי' ר"ג וְהַתֵּימָה עַל מ"ש בס' בְּרִית אָבוֹת דס"ט ע"ג בְּדַעַת מור"ם שֶׁלֹּא הִכְרִיעַ אִי אֵין קִנְיָן לַחֲצָאִין אוֹ יֵשׁ קִנְיָן לַחֲצָאִין וְקִיצֵּר הַרְבֵּה כָּל כָּךְ בָּמָה דְּסָמַךְ עַל דִּבְרֵי הָרַדְבָ"ז חֵלֶק ב' סִימָן מ"ט דְּכָתַב דְּאֵין קִנְיָן לַחֲצָאִין וְהַתֵּימָה אֵיךְ לֹא נִזְכַּר דְּדַעַת מור"ם דְּקָנָה בְּמִידֵי דְּנִקְנֶה בְּקִנְיָן וְכָתַב שָׁם הסמ"ע דְּרַבֵּינוּ שִׁמְחָה סָתַר רְאִיַּית הַחוֹלְקִים בְּטוּב טַעַם וְדַעַת וְאִם מֵחֲלֻקְתָּם הִיא בְּקִנְיָן אֶת וַחֲמוֹר אוֹ לֹא עַיֵּין בכנ"ג סִימָן ר"ג הג"בי אוֹת ד' וְכֵן סָבַר הָרַשְׁבָּ"א ח"ב סִימָן ל"ו בְּשִׁטָּר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שְׁתֵּי מַתָּנוֹת אִם אֵינוֹ מוֹעִיל לְאֶחָד מֵהֶם מוֹעִיל לִשְׁנֵי וכ"כ בְּסֵפֶר לח"ר בְּשִׁטַּר צַוָּאָה וכ"כ מהר"מ מִפְּדוֹנָהּ סי' מ"ד וּפָסְקוּ מור"ם סי' נ"א ומהרשד"ם סי' רנ"א חִילֵּק בְּדַעַת רַבֵּינוּ שִׁמְחָה הנ"מ בְּקַרְקַע וּמָעוֹת וּמַטַּלְטְלֵי שֶׁכָּל אֶחָד נִפְרָד לְעַצְמוֹ אֲבָל כְּשֶׁנָּתַן הַמָּעוֹת בִּשְׁבִיל הֶחָצֵר וְהַבָּתִּים נִמְצָא שֶׁקִּשֵּׁר זֶה בָּזֶה וּכְשֵׁם שֶׁזֶּה לֹא קָנָה גַּם זֶה לֹא קָנָה ולפ"ז א"ש מ"ש בס' שכ"ג שֶׁנָּתַן לַאֲחוֹתוֹ מֵאָה אֲלָפִים לְבָנִים וְעוֹד צָוָה שֶׁתְּדוּר אֲחוֹתוֹ נִמְצָא שֶׁכָּל אֶחָד נִפְרָד לְעַצְמוֹ אֶלָּא כֵּיוָן שֶׁכְּבָר דָּרָה בּוֹ מִקּוֹדֶם דַּעְתּוֹ שֶׁזָּכְתָה בְּכָל הַמַּתָּנָה וְעַיֵּין לוֹ עוֹד סִימָן רע"א שֶׁחִלֵּק בֵּין מָעוֹת לַאֲוִיר וְיַיחֵס סְבָרָא דְּרַבֵּינוּ שִׁמְחָה לְרַשׁ"י מִשּׁוּם דְּמָעוֹת שָׁיְכִי בְּהוּ מְשִׁיכָה אוֹ הַגְבָּהָה: וּבְהָיוֹתִי בְּזֶה רָאִיתִי בב"י ח"מ סי' ד"ן מחו' י"ד וּמַיְיתִי לָהּ גַּם בְּסִימָן ר"ז מחו' מ"ז מֵהָרַשְׁבָּ"א בְּשָׁנִים שֶׁנִּתְעַצְמוּ בַּדִּין אֶחָד וְהִסְכִּימוּ שֶׁיִּהְיֶה ע"פ מַה שֶּׁיִּגְזוֹר פ' וְחִיְּבוּ עַצְמָם בִּשְׁטָר דְּמִי שְׁיַּמְרֶה יֶעֱנֵשׁ כ"ד דִּינָרִין חֲצָיִים לַעֲנְיֵי הָעִיר וְחֲצָיָם לַחֲבֵירוֹ וְנָתְנוּ מִשְׁכְּנוֹת ע"ז וְעָבַר אֶחָד מֵהֶם וְטָעַן שֶׁהַקְּנָס הַזֶּה הוּא אַסְמַכְתָּא וְהֵשִׁיב שֶׁהוּא חַיָּיב חֲדָא שֶׁתָּלוּ הָעִנְיָן בְּאוֹתוֹ פ' וְאֵין זוֹ אַסְמַכְתָּא וְעוֹד כֵּיוָן שֶׁנָּתַן מַשְׁכּוֹן בְּיַד הָאֲוֹמָנִים וְהִתְנָה שֶׁאִם יַעֲבוֹר שֶׁיִּתֵּן הַקְּנָס לַעֲנְיֵי הָעִיר וְלַחֲבֵירוֹ וְיָדוּעַ בֶּאֱמֶת שֶׁיִּפְרַע לַעֲנְיֵי הָעִיר וְלֹא יִנָּצֵל מֵהָאַסְמַכְתָּא וא"כ בְּדַוְקָא הִתְנָה וְאֵין לוֹמַר שֶׁבְּמַחֲצִית הִתְנָה בְּדַוְקָא וְהַמַּחֲצִית הָאַחֵר בְּאַסְמַכְתָּא שֶׁבְּדִיבּוּר אֶחָד אָמָרָם וְאֵין דִּיבּוּר אֶחָד מִתְחַלֵּק לִשְׁנַיִם ע"כ וְהִיא לְפָנֵינוּ בַּדְּפוּס ח"ג סס"ג רְמָזָה מט"ש שָׁם וי"ל ע"ז ממ"ש קָנֵי אַתְּ וַחֲמוֹר שְׁקָנָה מֻחֲצָה דע"כ שֶׁאָמַר שָׂדֶה פ' לפ' וְלַחֲמוֹר אוֹ מָנֶה לפ' וְלַחֲמוֹר אוֹ הַחֲצִי לפ' וְהַחֲצִי לַחֲמוֹר דמ"ש דע"כ לֹא כָּתַב הָרֹא"ש בפ"ב דְּקִדּוּשִׁין דְּיֵשׁ מְחַלְּקִין בְּקָנֵי אֶת וַחֲמוֹר הַיְינוּ מִשּׁוּם דְּמַפִּיק לָהּ בִּתְרֵי אֶת וַחֲמוֹר אֲבָל בַּחֲדָא לֵישָׁנָא כִּדְהָתָם כֻּלְּכֶם מְקֻדָּשׁוֹת לִי אפי' ר"ג מוֹדֶה דְּלָא קָנָה וְרָמַז דְּבָרָיו מהרימ"ט הֶבִיאוּ הכנ"ג סי' ר"י אֵינוֹ עִנְיָן לָזֶה דַּוְקָא כִּדְהָתָם שֶׁאָמַר כֻּלְּכֶם וְאַדְּרַבָּה אִי הָוֵי כִּדְהָתָם לֹא קָנָה שׁוּם אֶחָד מֵהֶם וְדוֹחֵק לוֹמַר דְּמְחַלֵּק הָרַשְׁבָּ"א בֵּין קָנֵי אַתְּ וַחֲמוֹר דְּיָדוּעַ אֵינוֹ בַּר זְכִיָּה וכמ"ש כנ"ג סי' רי"ב הג"הט אוֹת ג' לְדַעַת מ"ד בְּמָרְדְּכֵי הנז' בב"י סי' ר"ג דְּקָנָה הַכֹּל דא"כ יִהְיֶה דַּעַת הָרַשְׁבָּ"א שֶׁלֹּא כְּדַעַת רֹוב הַפּוֹסְקִים דְּסָבְרִי כְּרַבֵּינוּ שִׁמְחָה דְּקָנָה מֻחֲצָה בִּלְבַד אַף בְּמַה

שֶׁסָּמַךְ לוֹ עַל הַמַּשְׁכּוֹן הוּא טַעַם בְּעִיקָּר אַךְ מהרא"י בִּפְסָקָיו סי' קע"ג וְהוּבָא בב"י ח"מ סי' קצ"ה סָבַר לְהֶפֶךְ מַמָּשׁ שֶׁכָּתַב אִישׁ וְאִשָּׁה שֶׁקִּיבְּלוּ עֲלֵיהֶם לְהִתְגָּרֵשׁ בְּקִנְיָן וּבְקִנָּס וְכָתַב כֵּינָן שֶׁעַל הַגֵּירוּשִׁין אֵינוֹ כְּלוּם גַּם הַקִּנָּס אֵינוֹ כְּלוּם וּמַיְתִי ממ"ש בְּקִנְיַ אֶת וַחֲמוֹר מספק"ל בפ' מִי שֶׁמֵּת כֵּינָן דִּבְקִנְיָן אֶחָד נַעֲשָׂה וּמָהָרָ"ם מְפַדְּווּא ס"ג עַל נְדוֹן כָּזֶה דְּהַרַשְׁבָּ"א וְהֵבִיא דִּבְרֵי מהרא"י הנז' וְכָתַב דְּיָפֶה הֱשִׁיבוֹ הר"י פּוֹרַט לְחַיְּבוֹ דְּהָתָם בְּקִנְיַ אַתְּ וַחֲמוֹר קָנָה מֻחֲצָה וְלֹא עוֹד אֶלָּא מהרא"י גּוּפֵיהּ כָּתַב בת"הר סי' שי"א וּפָסְקוּ מָרָן י"ד סי' רנ"ח אִישׁ וְאִשָּׁה שֶׁקִּבְּלוּ עֲלֵיהֶם חֵרֶם לְהִתְגָּרֵשׁ וְהֶעֱמִידוּקְנָסוֹת לְצָדָקָה וְאַחַר כָּךְ נִתְפַּיְּסוּ פְּטוּרִים מֵהַקְּנָסוֹת וּמְבֹוָאָר בִּדְבָרָיו שָׁם כֵּינָן דְּאֵין כָּאן אֶחָד מֵהֶם תּוֹבֵעַ לַחֲבֵירוֹ נִרְאֶה דְּאִם יֵשׁ תּוֹבֵעַ חַיָּיב אִם לֹא שֶׁיֵּשׁ לְחַלֵּק בֵּין קִנָּס לְצָדָקָה וּבֵין סְתָם קִנָּס והב"י בְּמָקוֹם שֶׁהֵבִיא מֵהָרַשְׁבָּ"א לֹא רָמַז מִדִּבְרֵי מהרא"י וּבְמָקוֹם שֶׁהִזְכִּיר מהרא"י לֹא הִזְכִּיר מִדִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א הנז' וצ"ל דְּסָבַר מָרָן דְּעִיקַּר סְמִיכוּת הָרַשְׁבָּ"א הוּא עַל הַמַּשְׁכּוֹן וְהַשְׁאָר סְנִיפִים בְּעָלְמָא: וְרָאִיתִי עוֹד לְהָרִיבָ"שׁ סי' רפ"א וְהֶבִיאוֹ מָרָן בְּבֶדֶק הַבַּיִת י"ד סי' רנ"ח וְכֵן מור"ם שָׁם בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה וְהֶבִיאוֹ הט"ז שָׁם ובכנ"הג שָׁם אוֹת מ"ו ובבא"הט שָׁם כמהרא"י הנז' וְהוּא בְּאֶחָד שֶׁאָמַר אִם אַצְחוֹק אֶתֵּן כ"וכ לַמֶּלֶךְ וכ"וכ לַעֲנִיִּים כֵּינָן דִּלְמֶלֶךְ לֹא קָנָה מִשּׁוּם אַסְמַכְתָּא גַּם הַהֶקְדֵּשׁ לֹא קָנָה וְאִם בָּאנוּ בְּנִדּוֹן הָרַשְׁבָּ"א מַאַחַר שֶׁהוֹצִיאָם בְּדִבּוּר אֶחָד וְאַחַר כָּךְ חִילְקָם יִקְשֶׁה לָן מַקְנֵי אַתְּ וַחֲמוֹר שֶׁשָּׁם נָמֵי מַשְׁמָעוּתוֹ הַחֲצִי לָךְ וְהַחֲצִי לַחֲמוֹר וּפָסְקָה הוּא עַצְמוֹ בח"מ ססר"ג וְהוּא במ"ש סְבָרָא דְּקָנָה מֻחֲצָה בָּאַחֲרוֹנָה וכמ"ש הסמ"ע שָׁם וְעַיֵּין בש"ות מור"ם דְּפָרִיךְ שָׁם מִתְּשׁוּבָה זוֹ לְדִבְרֵי מָרָן בִּתְשׁוּ' דְּפָסַק הֵפֶךְ דְּלַעֲנִיִּים מִיהָא קָנוּ וְכָתַב לְחַלֵּק בֵּין מַתָּנוֹתָיו בב"א וְהָוֵי בְּקִנְיַ אַתְּ וַחֲמוֹר דְּלָא קָנֵי אוֹ כְּשֶׁצִּוָּה זֶה אַחַר זֶה וְכִדְאָמְרִינַן בפ' מִי שֶׁמֵּת לְעִנְיַן שִׁיּוּר ע"כ וְהוּא תֵּימַהּ דִּבְקִנְיַ אַתְּ וַחֲמוֹר קָנָה מֻחֲצָה כמ"ש הוּא עַצְמוֹ וי"ל עַל כנ"הג סָךְ"ן שֶׁהֵבִיא דְּבָרָיו אֵלּוּ בְּשִׁתִּיקָה וְהוּא עַצְמוֹ שָׁם אוֹת ע"ב כָּתַב ממהראד"ב אע"ג דקי"ל בש"מ אִם חָזַר בְּמִקְצָת חָזַר בְּכֻלָּהּ דַּוְקָא בכה"ג אֲבָל בְּמַתָּנָה שֶׁבְּטֵל פְּרָס מִמָּנָּה מִכֹּחַ הַדִּין אֵינוֹ כֵּן שֶׁקָּנָה עכ"פ אוֹתוֹ מִקְצָת הָאַחֵר שֶׁמִּכֹּחַ הַדִּין וכ"כ הרשב"ש סי' תכ"ו ומור"ם עַצְמוֹ סי' נ"א מְמָהָרָ"ם מְפַאֲדוּוָה וְאֵין לְחַלֵּק בֵּין מַתָּנַת ש"מ לְשֶׁל בָּרִיא דַּהֲרֵי מַיְתֵי שָׁם מור"ם בִּתְשׁוּ' הנז' מַקְנֵי אֶת וַחֲמוֹר דְּנִשְׁנִית בַּשַּׁ"ס בְּסָתָמָא וְכֵן מוּכָח ממ"ש בְּסֵפֶר מַשְׁאֵת מֹשֶׁה ח"א ח"מ סי"א דְּכָתַב דְּמָהָרָ"ם מִפְּאַדוּוָה סוֹבֵר כהראד"ב וְעַיִן רוֹאֶה דהראד"ב בש"מ ומָהָרָ"ם מִפַּאֲדוּוָה בְּבָרִיא קָאָמַר וְכֵן הוּא בְּדִין דְּאֵין בֵּין מַתָּנַת בָּרִיא לְמַתָּנַת ש"מ כִּי אִם שֶׁבָּמָה שֶׁמַּתָּנַת בָּרִיא בָּעֵי קִנְיָן בש"מ בְּדִבּוּרָא בְּעָלְמָא סַגִּי כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּטָּרֵף דַּעְתּוֹ עָלָיו וי"ל עַל המט"ש סָךְ"ן אוֹת ר"ז דְּמַקְשֵׁי לְהראד"ב מש"ות מור"ם הנז' והו"ל לְהַקְשׁוֹת וכו' וְתוּ יִקְשֶׁה לוֹ עַל מור"ם מ"ש בְּהַגָּהָתוֹ סי' נ"א וסי' ר"ג עַל מ"ש שָׁם בִּתְשׁוּבָתוֹ וּמַה מְּאֹד יֵשׁ לְתָמֹהַּ עַל הָרַב חַוּוֹת יָאִיר סי' קנ"ג בְּקִנָּס עַצְמוֹ לְהֶקְדֵּשׁ וְלַשְׁרָרָה וּמַסִּיק דְּלְהֶקְדֵּשׁ קָנָה וְלֹא הִזְכִּיר מִדִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א וְהָרִיבָ"שׁ וּמהרא"י הנז"ל וְאַחַר הַחִיפּוּשׂ מָצָא חַיִּים לְהָרַב ב"ד ח"מ סִימָן ט"ז דכ"ד שֶׁעָמַד עַל דִּבְרֵי מהרא"י הנז"ל מִדִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א הנז"ל וְלֹא הִזְכִּיר מש"ות הָרִיבָ"שׁ וּמָהָרָ"ם מִפְּאַדוּוָה אֲבָל המש"ל בפי"א מה' מְכִירָה מֵבִיא מִמָּהָרָ"ם הנז' וְדַעְתּוֹ שָׁם שֶׁקָּנָה הַכֹּל ממ"ש הָרַשְׁבָּ"א בְּמֵיוָחָסוֹת סי' ח"י הֵבִיאָה מָרָן בב"י סי' ר"ב ס"ד וְשֶׁשּׁוּב מָצָא להב"י סי' ר"ז שֶׁהֵבִיא מש"ות הנז"ל שֶׁנָּתַן מַשְׁכּוֹן וְגַם הוּא לֹא זָכַר מִדִּבְרֵי הָרִיבָ"שׁ ומהרא"י הנז"ל ומש"ות הַמְיֻחָסוֹת שֶׁכָּתַב אֵינָהּ רְאָיָה דְּשָׁאנֵי שִׁיּוּר לְעַצְמוֹ וכמ"ש

הסמ"ע ומהרי"א כָּל זֶה כָּתַבְתִּי לְעַצְמִי לְפִלְפּוּלָא בְּעָלְמָא וְזֶה מ"ש ח"ור הָעִיר הַהִיא יע"א מִלְּבַד דִּבְרֵי מָהָרָ"ם וְהָרָ"ן אֲשֶׁר אַזְכִּיר אַיָּ"ה לֹא זָכַרְתִּי כִּי לֹא זָכִיתִי לְחַזּוֹת בְּנוֹעַם דִּבְרֵיהֶם עַד אַחַר זֶה: וַיַּעַן אַבְרָהָם שׁוֹרֶשׁ לְדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ הוּא מְסֻוְּגְיָא דְּבָתְרָא דקמ"ז וְאִיתָא שָׁם מִילְתָא דְּאִיתָהּ בְּבָרְיָא אִיתָּהּ בש"מ וכו' וְהָא אָמַר רַבָּה אָמַר ר"נ ש"מ שֶׁאָמַר הַלְוָאָתוֹ לִפְ' אָמַר רַב פָּפָּא הוֹאִיל וְיוֹרֵשׁ יוֹרְשָׁהּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב אִיקָא אָמַר הַלְוָאָתוֹ לִפְלוֹנִי אִיתָּהּ בְּמַעֲמַד ג' וְהַפּוֹסְקִים פָּסְקוּ מֵימְרָא דר"נ בִּסְתָמוֹת מִילְתָא דְּאִיתָא בְּבָרְיָא וכו' וְהָרִי"ף וְהָרֹא"ש לֹא כָּתְבוּ מִדִּבְרֵי רַב פָּפָּא וְגַם לֹא מִדִּבְרֵי רַב אָחָא בַּר אִיקָא וְעַיֵּין בחק"ל ח"א מָחָ"מ סי' ק"ג בְּפֶרֶט זֶה בְּאוֹרֶךְ אֲלָא דְּהָרִי"ף בַּמִּשְׁנָה דְּאִם יָלְדָה אִשְׁתִּי זָכָר יִטּוֹל מָנֶה כְּתֻבָּה הָרִי"ף בש"מ וּכְבָר הִקְשָׁה הָרֹא"ש בפ' אַלְמָנָה לכ"ג לְהָרַמְבַּ"ן שֶׁכָּתַב כֵּן דְּעַד כָּאן לֹא יִיפּוּ כֹּחַ ש"מ כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּטָּרֵף דַּעְתּוֹ עָלָיו אֲלָא בְּמַה שֶׁנִּקְנָה בְּבָרְיָא בְּקִנְיָן בש"מ בְּדִבּוּרָא בְּעָלְמָא נִקְנָה ובש"ות שִׁמְחַת יְהוּדָה הנז"ל דס"ט הִקְשָׁה כֵּן מִדִּילֵיהּ לְבַעֲלֵי סְבָרָא זוֹ ומ"ש שָׁם מה"המ בפ"ח מה' זְכִיָּה שֶׁכָּתַב כֵּן כְּדַעַת הָרִי"ף הנז' לֹא זָכַר שֹׁר ממ"ש ה"המ עַצְמוֹ בפ' כ"ב מה' מְכִירָה דִּין י"ג דְּמִילְתָא דִּלְיָתַהּ כְּבָרְיָא וכו' וְזֶה פָּשׁוּט וּמֻוסְכָּם וְעַיֵּין בכנ"הג סי' ר"י.

וּלְעִיקַּר הַקֻּשְׁיָא כָּתַב רַשְׁבָּ"ם שָׁם (וְאֵינוֹ הָרָ"ן כְּמוֹ שֶׁרָשׁוּם בִּדְפוּס וכמ"ש מהר"ץ אַשְׁכְּנַזִי סי' נ"בא דְּהָא דְּאֵין מַקְנֶה לְדָבָר שלב"ל הָא אוֹקְמוּהָ הַגְּאוֹנִים דְּדַוְקָא בש"מ מְשׁוּם גְּרִיעוּתָא בְּעוֹבֵר וְלֹא מְשׁוּם גְּרִיעוּתָא דְּמַקֵּנִי וא"כ כִּי דַּעַת הָאָב קָרוֹבָה אֵצֶל בְּנוֹ מַאי הָוֵי אִם לַעֲשׂוֹת אֶת שֶׁאֵינוֹ זוֹכֶה כְּזוֹכֶה אֶלָּא וַדַּאי מְשׁוּם דְּדַעְתּוֹ קָרוֹבָה אֵצֶל בְּנוֹ חָשְׁשׁוּ לְטֵירוּף הַדַּעַת וכ"כ מִלְּשׁוֹן הַיְרוּשַׁלְמִי: וְהִנֵּה בפ' הַכּוֹתֵב אַמַּתְנִיתִין דְּדִין וּדְבָרִים אֵין לִי בִּנְכָסַיִךְ פָּרִיךְ עֲלָהּ וְכִי כְּתַב לַהּ מַאי הָוֵי וְהִתְנָן הָאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי וכו' לֹא אָמַר כְּלוּם אָמְרִי דְּבֵי רַבִּי יַנַּאי בְּכוֹתֵב לָהּ וְעוֹדָהּ אֲרוּסָה אֲבָעְיָא לְהוּ קָנוּ מִיָּדוֹ מַאי רַב יוֹסֵף אָמַר מד"וד קָנוּ מִיָּדוֹ ר"נ אָמַר מְגוּפָא דְּאַרְעָא קָנוּ מִמֶּנּוּ וּפָסְקוּ הַפּוֹסְקִי' כר"נ וּלְהַתּוֹסָ' שֶׁשָּׁם וה"הא בפ' חֶזְקַת מר"ח וְרַב אַלְפָס ור"י בַּר שְׁמוּאֵל וריב"ם דְּסָבְרִי דְּבָעְיָא זוֹ אַאִשְׁתּוֹ אֲרוּסָה קָאֵי נִיחָא דר"נ אדר"נ הנז' בְּבָתְרָא דקמ"ז ע"ב דְּהַלָּשׁוֹן אֵינוֹ בָּרוּר בְּמֵי שֶׁאָמַר יָדוּר פ' בְּבֵית זוֹ לֹא אָמַר כְּלוּם וּמַסְקָנָא שֶׁשָּׁם מִילְתָא דְּאִיתָא בְּבָרְיָא וכו' דְּשָׁאנֵי בְּאִשְׁתּוֹ אֲרוּסָה דְּקָרוֹבָה אֵלָיו סָבַר ר"נ דְּמִגּוּפָא דְּאַרְעָא קָנוּ מִיָּדוֹ אֲבָל לְרַשְׁ"י דְּבָעְיָא זוֹ קָנוּ מִיָּדוֹ מַאי עַל הַשֻּׁוָּתָפִין וְכֵן מוּכָח מִדְּבָרָיו בפ' חזק"ה וכ"כ הָרַ"ן בְּדַעַת הָרִי"ף וכ"ה דַּעַת הָרַמְבַּ"ם וכמ"ש ה"המ בפ' כ"ג מה' אִישׁוּת וְהָרֹא"ש קַיְּים שָׁם פִּי' רַשְׁ"י פְּשָׁטָא דִּשְׁמַעְתְּתָ' וכמ"ש הר' תּוֹרַת חֶסֶד סי' רכ"ב ובס' שְׁתֵּי הַלֶּחֶם סי' ג"ל ובס' לְשׁוֹן לְמוּדִים ח"מ דכ"ג יְקֻשָּׁה מִדְּרָ"ן לָרָ"ן וְכֵן לְהַפּוֹסְקִים דְּפָסְקוּ לְתַרְוַיְיהוּ בְּפֶרֶט מָרָן הַקָּדוֹשׁ בסי' ל"ז וכמ"ש הָרַב ער"הש שָׁם וּדְלֹא כהסמ"ע וַאֲחַר הַחִיפּוּשׂ מָצָאתִי למהרימ"ט ח"ב ח"מ סי' מ"ז שֶׁהִרְגִּישׁ בָּזֶה וְיִישֵׁב שָׁאנֵי הָתָם דְּהִזְכִּיר שָׂדֶה וְדַעְתּוֹ לְזָכוּתָהּ לוֹ משא"כ יָדוּר פ' אע"ג דְּהִזְכִּיר בַּיִת אֵין בְּדַעְתּוֹ לְזַכּוֹתוֹ אֶלָּא בְּפֵירוֹתֶיהָ וְאֵינוֹ כְּלוּם.

אִיבָּרָא דְּהָרַשְׁבָּ"א בְּמְכַוָּנוֹת סס"ז שֶׁהֵבִיאוּ הב"י סי' קצ"ה רוּחַ אַחֶרֶת אָתוּ דְּשָׁאנֵי קִנְיָן הַבָּא אַחַר הַדִּירָה דְּמִגּוּפָא דְּאַרְעָא קָנוּ מִיָּדוֹ וכמ"ש בפ' הַכּוֹתֵב ד"וד אֵין לִי עַל שָׂדֶה זוֹ וְאַסִּיקְנָא הָתָם דְּאִם קָנוּ מִיָּדוֹ מִגּוּפָא דְּאַרְעָא קָנוּ מִיָּדוֹ וּכְבָר הָאַחֲרוֹנִים הֵעִירוּ עַל תשו' זוֹ עִם תשו' שֶׁהֵבִיא הב"י סי' רי"ב ורנ"ג ושי"ו והב"י שָׁם כָּתַב דְּרַבֵּינוּ הַאיי חָלוּק עַל דְּבָרֵי הָרַשְׁבָּ"א דִּלְעוֹלָם אֵין שׁוּם קִנְיָן מוֹעִיל לְדִירָה שֶׁהוּא דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ וּמְסַתְּמוֹת

דְּבָרָיו בש"ע מוּכָח דְּפוֹסֵק כְּרַבֵּינוּ הָאיי וכמ"ש בס' פר"ח מ"א ח"א סי' ל"ז ובס' מַיִם רַבִּים סי' מ"ט והר"ש צָרוֹר בח"ד אֲשֶׁר בְּהָרַשְׁבָּ"ץ סי' ד' וְהוֹסִיף לוֹמַר שֶׁכֵּן שָׁגַם הָרֹא"שׁסוֹבֵר כֵּן והר"ש צָרוֹר כָּתַב שֶׁכֵּן סָבוּר מָרָן בְּדַעַת הָרֹא"שׁ וְהַטּוּר וכ"כ מהרי"ע בְּבֵית יְהוּדָה ח"מ סי' ל"א בְּדַעַת מָרָן וכ"כ בס' תְּקָפּוֹ שֶׁל יוֹסֵף ח"ב סי' כ"ח וכ"כ מַר וַאֲהָלוֹת בא"ה ס"ב.

דל"ו ע"ב סָבַר בְּדַעַת מָרָן דְּמִחְילָה בְּדָבָר שֶׁהוּא בְּעַיִן לָא מְהַנֵּי בֵּיהּ מְחִילָה גַּה בְּקִנְיָן וכ"ש בְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ דְּגָרַע טְפֵי כמ"ש. כְּבָר לְעֵיל וּדְלֹא כְּמוֹ שֶׁנִּרְאֶה מִדְּבְרֵי ס' מִשְׁכְּנוֹת הָרוֹעִים די"ב דְּמָרָן מַסְכִּים לִסְבָרַת הָרַשְׁבָּ"א הנז' וּבְעֵינָיו שֶׁכֵּן הוּא הַדִּין לְדִידַן וְיָדַעְתִּי דְּאִיכָּא מֵרַבָּוָתָא דְּסָבְרִי לְקָרֵב הַדֵּיעוֹת בְּאוֹפָן דְּלָא פְּלִיגִי וְעַיֵּין במש"ל פֵּ"ה מה' מְכִירָה אָכֵן אֲנַן בָּתַר מָרָן גְּרִירֵי דְּמְבֹלְאָר בַּקָּצָר דְּאֵינוֹ סָבוּר כֵּן וְהָרַב זְקַן שְׁמוּאֵל סי' רנ"ג לֹא נָזַכַר מִדִּבְרֵי מהרימ"ט הַנָּ"ל וְלָכֵן כָּתַב עַל מ"ש מָרָן דְּרַבֵּינוּ הָאַיי חוֹלֵק עַל הָרַשְׁבָּ"א א"כ רַבֵּינוּ הָאיי יַחֲלוֹק עַל הַשַּׁ"ס בְּהָא ד"וד אֵין לִי בִּנְכָסַיִךְ דְּאִפְּסִיקָא הִלְכְתָא כר"נ דְּמִגּוּפָא דְּאַרְעָא קָנוּ מִיָּדוֹ וְכֵן מהרי"ע בְּבֵית יְהוּדָה שָׁם וְהֶוְצְרַךְ לִיכָּנֵס בְּפִרְצָה דְּחוּקָה דְּרַבֵּינוּ הָאיי יְסָבוֹר כְּהַתּוֹסָ' וּדְעַמַּיְהוּ דְּהָאבַעְיָא עַל אִשְׁתּוֹ אֲרוּסָה קָאֵי וְהוּא נִתְפַּיֵּס בָּזֶה אַחַר דְּעַיֵּן רוֹאֶה דְּמָרָן פָּסַק לְהָאי דְּהַשָּׁוְתָפִין דְּמִגּוּפָא דְּאַרְעָ' קָנוּ מִיָּדוֹ וְכֵן בסי' ר"י ורנ"ג פָּסַק לְהָא דְּיָדוּר פ' בְּבֵית זֶה אֵינוֹ כְּלוּם בֵּין בש"מ בֵּין בְּבָרְיָא וּבְשָׁגַם שֶׁלְּדַעַת הסמ"ע שָׁם בְּדַעַת מָרָן אֵינוֹ כֵּן מ"מ בִּידֵי סְפֵיקָא לָא נָפְקָא וְכָל מִידֵי דמספק"ל בְּדַעַת מָרָן אַף בְּמָקוֹמוֹת דְּפוֹסְקִים כְּוָותֵיהּ אֵין לְהוֹצִיא מִיַּד הַמֻּחְזָק וכמ"ש בס' שֶׁמֶן הַמֹּר דק"ד וְלָא עוֹד אֶלָּא שֶׁהוּא עַצְמוֹ בֵּיאֵר בְּדַעַת מָרָן שֶׁאֵינוֹ כֵּן: וְהַשְׁתָּא הָכָא הָבָה נָא לְנַדּוֹן דִּידַן דְּנִכְתַּב הַדִּירָה בְּלִשּׁוֹן חִיּוּב הֵן אֱמֶת דְּמָצִינוּ בְּדָבָר שלב"ל וְדָבָר שֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּתוֹ אע"ג דְּבְקִנְיָן אֵינָם נְקָנִים בְּלִשּׁוֹן חִיּוּב נְקָנִים כַּנּוֹדָע וּבָזֶה לֹא פּוֹרֵשׁ וּמִסְתַּבְּרָא דְּבָזֶה אֵינוֹ מוֹעִיל מִמַּה שֶׁלֹּא בֵּיאֲרוּ לָנוּ וְכֵן רָאִיתִי שכ"כ מֵהָרִיבָ"ל ח"א סי' נ"ח וְדַקְדֵּק כֵּן מִלְּשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם הִלְכוֹת מְכִירָה שֶׁשָּׁם הָרַמְבַּ"ם מְפָרֵשׁ דַּאֲכִילָה וְדִירָה מֵחַד טַעְמָא נִינְהוּ שֶׁהֵם דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ וְלֹא חִילֵק בָּזֶה בֵּין הֲדִיוֹט לְהֶקְדֵּשׁ משא"כ בְּמַה שֶׁתִּלֵּךְ בְּהַמָּתִי שֶׁהוּא דשלב"ל חִילֵק והחק"ל ח"א מָחָ"מ דר"ד כָּתַב לְדַעְתּוֹ דְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ לֵיתֵיהּ בְּנֶדֶר נָמֵי גַּם בִּשְׁבוּעָה לֵיתֵיהּ ע"כ הֵן אֱמֶת שֶׁכֵּן מוּכָח מִדִּבְרֵי מָרָן בכ"מ בפ"ד מה' שְׁלוּחִין דְּנֶדֶר וּשְׁבוּעָה חֲדָא מִילְּתָא נִינְהוּ אֲבָל למהריב"ל קָשֶׁה לוֹמַר כֵּן דְּהָא הוּא שָׁם סי' ע"ו ובח"ב סי' נ"ו וח"ג סי' כ"ח וקי"ד וְהֶבִיאָם הכנ"הג ח"מ סי' ס' ובְּסִי' רי"ב כָּתַב דְּכָל דָּבָר שֶׁבָּרוּר לְכָל שֶׁאֵינוֹ נִקְנֶה בְּקִנְיָן וְנִשְׁבַּע עָלָיו חַיָּיב לְקַיְּימוֹ דְּאַדַּעְתָּא דְּהָכִי נִשְׁבָּע מִשּׁוּם דְּיָדַע דְּאֵינוֹ נִקְנֶה בְּקִנְיָן משא"כ בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ בָּרוּר לְכָל כְּגוֹן דָּבָר שֶׁאֵין לוֹ קִצְבָה מַה שֶּׁאֵינוֹ נִקְנֶה אֵינוֹ אֶלָּא לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם בִּלְבַד אִם נִשְׁבַּע אֵינוֹ חַיָּיב לְקַיְּימוֹ דְּטוֹעֶה הוּא דְּסָבַר שֶׁנִּקְנֶה בְּקִנְיָן וְאֵינוֹ כֵּן לְהָרַמְבַּ"ם וְהֶחָכָם הַשּׁוֹאֵל שָׁם להחק"ל רָמַז לוֹ מש"ות מֵהָרִיבָ"ל הנז"ל: וַיִּשָּׂא אַבְרָהָם אֶת עֵינָיו לְהָרֵב פְּרַח מ"א ח"א ס"ו הוּבְאָה שָׁם תְּשׁוּבַת מהרש"ג לְחַיֵּיב בְּחִיּוּב בְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ הוּא וְלֹא יוֹרְשָׁיו וְשָׁם מהר"ח הַכֹּהֵן סי' ח' דַּעְתּוֹ לְחַיֵּיב יוֹרְשָׁיו וְהֵבִיא דִּבְרֵי מֵהָרִיבָ"ל הנז' וְחָלַק עָלָיו וְכֵן שָׁם סי' ט' הַסְכָּמַת מהר"א הַכֹּהֵן שֶׁהִסְכִּים כֵּן וְהִשִּׁיא דַּעַת מֵהָרִיבָ"ל שָׁם לְכַוָּנָה אַחֶרֶת בָּאוֹפָן שֶׁמַּסְכִּים לְדַעְתּוֹ וְהֵבִיא כָּל זֶה בס' דְּבַר מֹשֶׁה ח"ג דע"א וְעַיֵּין בחק"ל שָׁם שֶׁמֵּבִין דִּבְרֵי מֵהָרִיבָ"ל כִּפְשָׁטָן ממ"ש מִמָּהָרָ"ש יוֹנָה: וַחֲזִי חֲוִית בס' לח"ש הל' קִנְיָן סוּדָר הֵבִיא כָּל הָרְאָיוֹת שֶׁשָּׁם בס' פֶּרַח מַטֵּה אַהֲרֹן וּדְחָאם

אַחַת לְאַחַת אַךְ בסי' י"ד הֵבִיא מִדִּבְרֵי הש"ג בְּרֹאשׁ שְׁבוּעוֹת שֶׁכָּתַב אַחַר הַדְּבָרִים שֶׁחַיָּיב
מְשׁוּם נֶדֶר וה"ה לַמַּקְנֶה דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ וְהָרַב בְּנֵי יַעֲקֹב תַּמָּה עָלָיו אֵיךְ שַׁיָּיךְ בְּזֶה
מְשׁוּם נֶדֶר נְהִי שֶׁיָּכוֹל לִיתֵּן הַבַּיִת עַצְמוֹ לָדוּר אֲבָל בְּדִירָה שֶׁהִקְנָה שֶׁהוּא דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ
מַמָּשׁ וּמִטַּעַם זֶה אֵין בּוֹ קִנְיָן א"א לְקַיְּמוֹ וְנִרְאֶה דְּאִשְׁתְּמִיט לֵהּ לְהָרַבָּנִים הנז' דִּבְרֵי הש"ג
הנז' דְּכָתַב לְהֶדְיָא כְּדִבְרֵיהֶם ע"כ וְאַחַר הַמְּחִילָה רַבָּה אֵינוֹ כְּדִבְרֵיהֶם אֶלָּא אַדְרַבָּה הֵפֶךְ
דִּבְרֵיהֶם דִּנְדוּנֵם בְּהֶדְיוֹט אַיְירִי וְהַהִיא דהש"ג מְמָהָרָ"ם הוּא דְּכָתַב וְז"ל דְּכָל נֶדֶר ות"כ
וּשְׁבוּעָה חָיֵיל בְּאַסְמַכְתָּא וכו' מְצָוָה לְקַיֵּים מוֹצָא שְׂפָתֶיךָ הַיְינוּ עַל כָּל מַה שֶּׁאָמְרוּ שֶׁאֵין
הַקִּנְיָן תּוֹפֵס בּוֹ כְּגוֹן אֲוִיר דִּירָה לַחֲבֵירוֹ אוֹ דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ אַךְ בְּנֶדֶר וּשְׁבוּעָה חָיֵיל
ע"כ הֲרֵי מְבֹאָר דִּבְנֶדֶר וּשְׁבוּעָה הוּא דְּקָאָמַר אָכַל אִם לֹא כֵּן לָא חָיֵיל כְּלָל וּמַשְׁמַע גַּם
בִּלְשׁוֹן חִיּוּב אֲבָל מֵהָרִיבָ"ל שָׁם דְּאַיְירֵי לְהֶקְדֵּשׁ וְהוּא שְׁצָוָה הָאָלֹף לָבָנִים הָרִאשׁוֹנִים
שֶׁיִּרְוִיחַ הֶחָצֵר תְּחִילָה וכו' עַד צָוָה מ"מ שֶׁיִּזְכּוּ בִּירוּשָׁלַיִם וּצְפַת וּשְׁאַלוֹנִיקִי בְּכָל הֲרִיוַח
שֶׁיִּרְוִיחַ הֶחָצֵר אֲשֶׁר הוּא דָּר בּוֹ ע"כ וְזֶה הָוֵי נֶדֶר וּלְפִי דִּבְרֵי מָהָרָ"ם הנז' חַיָּיבִים הַיּוֹרְשִׁים
וּדְלֹא כִּדְמַסִּיק מֵהָרִיבָ"ל שָׁם וְכָל אַנְפִּין שָׁוִין דְּהִיא בְּטֵילָה וּכְמוֹ שֶׁאֵין אָנוּ מְחַלְּקִין בֵּין
הֶדְיוֹט לְהֶקְדֵּשׁ בְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ דְּדַוְקָא בְּדָבָר שלב"ל וכו' וְהָרַב לח"ש הוּא גּוּפֵיהּ
לְעֵיל מִזֶּה דָּחָה כֵּן למ"ש מהר"א הַכֹּהֵן לְהוֹכִיחַ דִּינוֹ מִמ"ש דִּשְׁבוּעוֹת חֲלִין עַל דָּבָר שֶׁאֵין
בּוֹ מַמָּשׁ וְהֵשִׁיב דְּשָׁאנֵי הָתָם מֵחֲמַת חֹמֶר הַשְּׁבוּעָה וְנֶדֶר וּשְׁבוּעָה שָׁוִים הֵם וכמש"ל
ואע"ג דְּהָרַב הַנָּ"ל נִרְאֶה דְּלָא כְּדִבְרֵי הש"ג הנז' נִרְאֶה דְּלָא הָדַר מִשְּׁמַעְתֵּיהּ ממ"ש מַה
שֶּׁהִקְשָׁה עָלָיו בס' בְּנֵי יַעֲקֹב דְּגַם בְּנֶדֶר וּשְׁבוּעָה אֵיךְ יָחוּל בַּפָּרָט חִיּוּבָא בְּהֶדְיוֹט כְּבָר כָּתַב
שָׁם בס"סי נ"ו דְּכָתַב וְכֵן אִם חִיֵּיב עַצְמוֹ בְּקִנְיָן לַהֲלוֹךְ בְּסָחוֹרָה עִם פ' דְּלָא מְהַנֵּי כֵּינָן
דְּהָוֵי דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ אַף בְּחִיּוּב וְקִנְיָן לָא מְהַנֵּי וְעַיֵּין לְקַמָּן סס"ה ע"כ וּכְדִבְרֵי
מֵהָרִיבָ"ל הנז' כָּתַב הָרַדְבָ"ז ח"ב סי' תרכ"א דְּנִשְׁאַל בִּרְאוּבֵן שֶׁהִתְנָה עִם חֲתָנוֹ שִׁמְעוֹן
לְזוּנוֹ עֶשֶׂר שָׁנִים וְנִתְחַיֵּיב כְּתוֹרַת חִיּוּב וּבְמַעֲכְשָׁיו בַּחֲמִשִּׁים פְּרָחִים בְּכָל שָׁנָה וכו' עוֹד
כָּתוּב בְּסוֹף הַשְּׁטָר שֶׁיָּדוּר בְּבֵיתוֹ עִם חָמִיו וְעַל הַמְּזוֹנוֹת זְכָהוּ אע"פ שֶׁחָמִיו נלב"ע מִיָּדֵי
דְּהָוֵי אַשְׁאָר חוֹבוֹת דְּעָלְמָא וּבְעִנְיַן הַדִּירָה לֹא זְכָהוּ מִשּׁוּם דְּאֵין בָּהּ מַמָּשׁ שֶׁלֹּא אָמַר
שֶׁיִּקְנֶה הַבַּיִת לְדִירָה שֶׁהַדִּירָה אֵין בָּהּ מַמָּשׁ וּמַה שֶּׁדָּר בְּחַיָּיו מָחַל לוֹ וְנִרְאֶה מִסְּתָמִיּוּת
דְּבָרָיו דְּהַחִיּוּב הָיָה גַּם עַל הַדִּירָה דאל"כ הול"ל בִּשְׁלָמָא עַל הַמְּזוֹנוֹת נִכְתַּב בִּלְשׁוֹן חִיּוּב
אֲבָל בְּדִירָה אֵין כָּאן אֶלָּא קִנְיָן לְבַד וְכֵן הֵבִין בִּדְבָרָיו מהר"א יִשְׂרָאֵל בס' קוֹל אֵלְיָהוּ ח"ב
דפ"ט וְלָכֵן הִקְשָׁה לוֹ כֵּינָן דְּבִלְשׁוֹן חִיּוּב אַמַּאי לֹא קָנָה הָא קי"ל דשב"ל נִקְנֶה בְּחִיּוּב
וכמ"ש הַטּוּר והש"ע ס"ס וּמֵהָרִיבָ"ל ח"ב סי' ל"ו כָּתַב שֶׁכֵּן דַּעַת הָרַמְבַּ"ם וְכָתַב רַבֵּינוּ
בְּצַלְאֵל שֶׁכֵּן דַּעַת כָּל הַפּוֹסְקִים ע"כ וְאַחַר הַמָּחָ"ר הוֹאִיל וְטָרַח לְהָבִיא ממהריב"ל הו"ל
לְרָאוֹת מ"ש בח"א סי' נ"ח דְּלְהָרַמְבָּ"ם יֵשׁ חִילּוּק בֵּין דשלב"ל לְדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ שֶׁגַּם
לִדְבַר מִצְוָה אֵינוֹ כְּלוּם וּבְוַדַּאי דְּהָכִי סָבַר הָרַדְבָ"ז לְהֶדְיוֹט מִיהָא דְּלָא מְהַנֵּי וְעַיֵּין לוֹ שָׁם
בסי' צ"א בְּמַקְדִּישׁ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּתוֹ כְּשֶׁיָּבוֹא לְיָדוֹ מְחַיֵּיב ה"ד כְּשֶׁאוֹמֵר הֲרֵי עָלַי
לְהֶקְדֵּשׁוֹ יעו"ש וּמַה שֶּׁהִקְשָׁה עוֹד מהרא"י הנז' שָׁם עַל תשו' הָרַדְבָ"ז הנז' אִיבְּרָא דְּדַעַת
הָרַמְבַּ"ם בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ קָצוּב הוּא לְבַד מֵהַדְּבָרִים הַנִּקְנִים בַּאֲמִירָה אֲבָל דשלב"ל אוֹ שֶׁאֵינוֹ
בִּרְשׁוּתוֹ לֹא וכמ"ש הָרִיבָ"ש סי' שמ"ה וְכֵינָן דְּנִדּוֹנוּ שֶׁשָּׁם שֶׁפָּסְקוּ בְּשָׁעַת הַחִיתּוּן מָה
רָאָה עַלְכָּה לְדוּנוֹ לדשלב"ל וְלֹא לְדָבָר שֶׁאֵינוֹ קָצוּב ע"כ לָא קָשֶׁה מִיָּדֵי דְּדַוְקָא בְּדָבָר
שֶׁאֵינוֹ קָצוּב הוּא דְּמְהַנֵּי כֵּינָן דְּאוֹקְמָה בַּשַּׁ"ס לְמַתְנִיתִין דְּהַנּוֹשֵׂא אֶת הָאִשָּׁה וּפָסְקָה עִמּוֹ

שֶׁיָּזוּן אֶת בִּתָּהּ ה' שָׁנִים בְּשִׁטְרֵי פְּסִיקְתָּא אַיְירֵי כמ"ש מָרָן בכ"מ פכ"ג מֵהֵ"א ופי"א מה'
מְכִירָה וּלְדַעְתּוֹ גַּם בֵּין קִידּוּשִׁין לִנְישׂוּאִין מְהַנֵּי קִנְיָן וכמ"ש שָׁם מָרָן משא"כ דשלב"ל
וְדָבָר שֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּתוֹ דְּלָא מָצִינוּ גִּילּוּי בְּשֵׁ"ס הָוֵי כְּמוֹ בְּעָלְמָא וה"נ דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ
וְלֹא עוֹד אֶלָּא לְרַשְׁבָּ"ם בְּבָתְרָא דקמ"ח יָדוּר פ' בְּבֵית זֶה יֹאכַל פ' פֵּירוֹת דָּקֵל זֶה דְּהָוֵי
דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ ודשלב"ל הֲרֵי דְּהַשֵּׁ"ס מְדַמֵּי לְהוּ לַהֲדָדֵי וּלְהָרַמְבַּ"ם דְּתַרְוַיְהוּ הָוֵי
דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ מִגָּרַע גָּרַע מִדָּבַר שלב"ל דְּדָבָר שלב"ל עָתִיד הוּא לָבוֹא עכ"פ וְתוּ
דָּבָר שֶׁאֵינוֹ קָצוּב הַאי דְּלָא מְהַנֵּי בְּעָלְמָא אֵינוֹ אֶלָּא לְהָרַמְבַּ"ם בִּלְבַד והררב"ז מֵאַרְיֵה
דְּאַתְרֵיהּ לֹא נָחָה דַּעְתּוֹ בְּזֶה כמ"ש בח"א סקל"ו הֶבְיאוֹ כנ"הג ס"ס הגב"י וכ"כ בח"ג סי'
תקס"ג אֶלָּא דבח"ב סִימָן תרנ"א כָּתַב לְהֶפֶךְ משא"ך דשב"ל וְשֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּתוֹ הוּא מֵוֹסְכָם
מַהכֹּל אֲבָל מ"ש הָרַב אָהֳלֵי יְהוּדָה בְּסוֹף הס' דקכ"ז עַל דִּבְרֵי מהרא"י הנז' וְז"ל הַגָּה
הָרַדְבָּ"ז לֹא דִּימָּהוּ אֶלָּא לְדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ ע"כ וְאַחַר הַמָּחָ"ר לָא יָדַעְנָא מַאי קָאָמַר
דִּפְשִׁיטָא וּמִי לֹא יָדַע בְּזֶה אֲבָל כַּוָּנַת מהרא"י מֶה חֲזִית דִּמְדַמִּית דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ
לדשלב"ל וְשֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּתוֹ כִּי הֵיכִי דְּהָתָם אֵינוֹ נִקְנֶה בַּאֲמִירָה ה"נ דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ
שֶׁמָּא דָּמֵי לְדָבָר שֶׁאֵין לוֹ קִצְבָה אע"ג דִּבְעָלְמָא לָא קָנֵי לְהָרַמְבַּ"ם הָכָא קָנֵי בִּדְבָרִים
הַנִּקְנִים בַּאֲמִירָה וְעַיֵּין לְהָרַב זְקַן אַהֲרֹן סי' קל"ה וְהֶבְיאוֹ הָרַב יַד אַהֲרֹן ח"ב סי' נ"א
דְּאֵינוֹ סוֹתֵר דִּבְרֵי הָרַדְבָּ"ז הנז' דְּהָתָם לָשׁוֹן טוֹב הוּא דְּאָמַר בַּיִת לָדוּר בּוֹ וְדַע דלהררב"ז
דִּבְרִים הַנִּקְנִים בַּאֲמִירָה הנ"מ כְּשֶׁעָמְדוּ וְקִדְּשׁוּ מִיָּד וכמ"ש בְּסִימָן תרס"ד ומ"ש שָׁם
בְּתִשׁוּבָתוֹ וא"ת הָא קי"ל וכו' הָא אָמְרִינַן עָלָה וכו' וּתְנַאי זֶה לֹא הָיָה בִּשְׁעַת שִׁידּוּכִין הַאי
שִׁידּוּכִין שֶׁכָּתַב טָעוּת הַנִּיכָּר הוּא וצ"ל קִידּוּשִׁין וְכֵן מָצָאתִי כָּתוּב בְּגִילָּיוֹן מִמַּר זְקֵנֵינוּ
הָרַב מַעֲשֶׂה רִקַּח זצ"ל וְהֶוְצְרַכְתִּי לָזֶה לְכָנּוֹתוֹ לְפִי שֶׁרָאִיתִי לְהָרַב מִשְׁחָא דְּרִבּוּתָא ח"ב
דקי"א שֶׁעָמַד בְּזֶה וְכֵן רָאִיתִי בס' תּוֹרַת חֶסֶד סי' רכ"ב חָבֵר לְמהריב"ל וְהָרַדְבָּ"ז בְּדָבָר
שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ שֶׁכָּתַב דְּאֵינוֹ נִקְנֶה בְּחִיּוּב וְכֵן מַשְׁמַע לִי מהרשב"ש סי' שכ"ב מוֹנֶה וְהוֹלֵךְ
כַּמָּה פְּרָטִים הַמּוֹעִילִים בְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ וְזֶה לֹא בִּדְבָרָיו וְעַיֵּין בס' עֵדוּת בְּיַעֲקֹב סק"ג
דר"ס ע"ג מ"ש ע"ד הרמ"ה שֶׁהֵבִיא הַטּוּר סרמ"ה דִּבְקִנְיָן דְּבָרִים אִם אָמַר מֵעַכְשָׁיו קָנָה
כָּתַב ע"ז וְאִי אִיתָא דְּבִלְשׁוֹן חִיּוּב מְהַנֵּי לֵימָא הרמ"ה גַּם כֵּן הַאי תְּקַנְתָּא ע"כ כ"ש עַל
דִּבְרֵי הרשב"ש דְּמָנָה כַּמָּה פְּרָטִים גַּם מִדִּבְרֵי הָרַב עֵדוּת בְּיַעֲקֹב שָׁם מוּכָח כֵּן ממ"ש
לְחַלֵּק בְּשִׁתֵּי ש"ות הָרַשְׁבָּ"א דְּנִרְאִים דְּסִתְרֵאי נִינְהוּ שֶׁהֵבִיאָם הב"י סי' קצ"ה וסי' ר"ו
שֶׁהָאַחֲרוֹנִים הֵעִירוּ עֲלֵיהֶם שֶׁכָּתַב שֶׁיֵּשׁ חִילּוּק בֵּין חִיּוּב לִמְכּוֹר קַרְקַע דְּאֵינוֹ נִקְנֶה בְּחִיּוּב
כְּגוֹן שֶׁאָמַר בע"פ הֲרֵינִי מְחַיֵּיב עַצְמִי שֶׁשָּׂדֶה זוֹ מְכוּרָה לפ' וְקַרְקַע אֵינוֹ נִקְנֶה אֶלָּא בְּכֶסֶף
וּבִשְׁטָר וּבַחֲזָקָה וּבְקִנְיָן חֲלִיפִין וְקִנְיַן חֲלִיפִין אַזָּדָא לֵיהּ לֹא נִשְׁאַר בִּלְתִּי גְּוָיְיתוֹ שֶׁנִּתְחַיֵּיב
לְמָוְכָךְ' לוֹ וְלֹא כְּלוּם הוּא וְאֵין לוֹמַר שֶׁהַחִיּוּב שֶׁמְּחַיֵּיב עַצְמוֹ עוֹשֶׂה שֶׁהַקִּנְיָן לֹא יִהְיֶה ק"ד
וְשֶׁיִּהְיֶה הַקַּרְקַע נִקְנֶה בּוֹ דְּהָא זֶה אֵינוֹ מִן הַשֵּׁם וכו' וַעֲדִיפָא מִינָּהּ כָּתַב מַר זְקֵנוֹ וכו' גַּם
הרש"ך וכו' וְנִרְאֶה כְּדִכְתִיבְנָא דְּלָשׁוֹן חִיּוּב לֹא מָצִינוּ שֶׁעוֹשֶׂה שׁוּם קִנְיָן דְּלָשׁוֹן חִיּוּב מַה
שֶּׁמָּצִינוּ שֶׁעוֹשֶׂה הֵיכָא דְּהַדָּבָר שֶׁמַּקְנֶה לוֹ כְּבָר קָדַם קִנְיָנוֹ כָּרָאוּי אֶלָּא דְּהָוֵי דשלב"ל וְאֵין
אָדָם מַקְנֶה דשלב"ל דְּאִם אָמַר בְּלָשׁוֹן חִיּוּב דְּמְהַנֵּי כְּיָון דְּהָוֵי גּוּפוֹ בָּעוֹלָם אָמְנָם שֶׁיַּעֲשֶׂנָּה
חִיּוּב שׁוּם קִנְיָן לֹא מָצִינוּ וְאֵין לְהַקְשׁוֹת ממ"ש הָרַשְׁבָּ"א דְּאִם קָנוּ מִיָּדוֹ לָתֵת כ"וכ דְּהַקִּנְיָן
מְתַקֵּן הָעִנְיָן וכו' וְלָא הָוֵי קִנְיָן דְּבָרִים דְּאֵיכָא לְמֵימַר דְּהָתָם מַיְירֵי בְּשֶׁקָּנוּ מִיָּדוֹ לָתֵת כ"וכ
מָעוֹת וכו' וְהַמָּעוֹת לָאו מִטַּעַם קִנְיָן נָגְעוּ בָּהּ דִּלְשׁוֹן חִיּוּב לֹא מָצִינוּ שֶׁעוֹשֶׂה שׁוּם קִנְיָן

ע"כ הֲרֵי דִּלְשׁוֹן חִיּוּב לֹא יָחוּל אֶלָּא עַל הַמָּעוֹת אוֹ עַל דָּבָר הַמִּטַּלְטֵל וְיָדוּעַ דְּקִנְיַן דְּבָרִים הוּא מְשׁוּם שֶׁהוּא דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ וְכֵיוָן דְּמָרָן דְּאָנוּ גְּרִירִים אַחֲרָיו לֹא גִּילָּה דַּעְתּוֹ בָּזֶה אֵין לְהוֹצִיא מִיַּד הַמַּוְחָזָק וּבְמַה שֶׁכָּלַל הַמְּזוֹנוֹת עִם הַדִּירָה בִּקְנֵי אֶת וַחֲמוֹר דקי"ל כְּרַבֵּינוּ שִׂמְחָה דְּקָנָה מָחֳצָה שֶׁהוּא הַמְּזוֹנוֹת וּמֵאַחַר כָּל זֶה שֶׁנִּתְגַּלָּה לָנוּ שִׁטַּר הֶפְשֵׁר הנז"ל אע"פ שֶׁהָעֵד קָרוֹב לוֹ וכמש"ל הַהוּא אָמַר לָנוּ כְּשֶׁשְּׁאַלְנוּהוּ וַהֲלֹא כְּבָר נִתְפַּשְׁרָתְּ עִם אֶחָד מֵהָעֲרֵב וְשָׁם כָּתוּב שֶׁסִּילֵּק עַצְמוֹ סִילּוּק ג"וש מַהַדִּירָה שֶׁנִּתְחַיֵּיב לוֹ אָבִיו וְאָמַר שֶׁלֹּא עָשָׂה כֵּן אֶלָּא לְאַהֲבַת הֶעָרֵב שֶׁלֹּא יַפְסִיד וְלֹא לְפָטוֹר לְהַלּוֹקֵחַ שֶׁקָּנָה חֲצַר אָבִיו וְהוּא טַעַם לְפָגַם שָׁמָּהוּ הַחוֹב שֶׁחַיָּיב לוֹ הֶעָרֵב לְפָוְטָרוֹ מִמֶּנּוּ וּפִיטּוּר הֶעָרֵב בְּהַלּוֹקֵחַ תָּלוּי שֶׁאִם יִטָּרְפוּהָ מִן הַלּוֹקֵחַ וְיַחֲזוֹר עַל הַמּוֹכֵר וְלֹא יִמְצָא לוֹ מָמוֹן לִגְבּוֹת מִמֶּנּוּ אָז חוֹזֵר עַל הֶעָרֵב שֶׁל הַמּוֹכֵר וּכְשֶׁיִּפְטוֹר אוֹתוֹ הַלּוֹקֵחַ אָז אֵין לוֹ מִמַּה לִגְבּוֹת סוֹף דָּבָר הַלּוֹקֵחַ הַנַּ"ל פְּטִיר וְעַטִּיר כֵּינָן דְּעִיקַּר חִיּוּבוֹ שֶׁל אָבִיו בְּדִירָה רְעוּעָה כמ"ש מַהָרִיבָ"ל וְהָרַדְבָ"ז וְהָרַב תּוֹרַת חֶסֶד וְהָרַב בְּנֵי יַעֲקֹב וְהָרַב לח"ש וְכֵן מַשְׁמַע מהרשב"ש וּמֵהָרַב עֵדוּת בְּיַעֲקֹב וה' יַנְחֵנוּ בְּדֶרֶךְ אֱמֶת לְכַוִּין לַאֲמִתָּה שֶׁל תּוֹרָה כיר"א: וְאַחַר סָמוּךְ הִגַּעְנוּ לְפֶרֶק הִתְקַבֵּל מח"ור הָעִיר : הַהִיא הַנַּ"ל יע"א גְּדוֹלָה תְּשׁוּבָה וְז"ל הָאוֹתִיּוֹת אֲשֶׁר תָּבאֹנָה עַל עִנְיַן שַׁ"ח שֶׁיֵּשׁ לוֹ לפ' עַל אָבִיו ודי"ן מִשְׁטַר הַכְּתֻבָּה וְעוֹד קִנְיָנוֹ מִיַּד הֶחָתָן וכו' וְגַם חַיָּיב בְּמְזוֹנוֹת וְדִירַת כַּלָּתוֹ כָּל יְמֵי חַיֵּיהֶם וכו' וּבְהָיוֹתוֹ כֵּן שָׁאַל מִמֶּנּוּ אִם יוּכַל לְטָרְפָהּ בְּשִׁטַּר זֶה מִפְּאַת חִיּוּב הַדִּירָה וַאֲנַחְנוּ אָמַרְנוּ לוֹ שֶׁהַדִּין עִמּוֹ ומעכ"ת תָּמְהוּ עָלֵינוּ מֵאֵיזֶה טַעַם כָּתַבְנוּ בְּיָדוֹ כָּךְ וְשִׁלְּחוּ לָנוּ פָּסַק אָרוּךְ לִסְתּוֹר הַדִּין וע"כ הֻוְצַרְכְנוּ לְפָרֵשׁ שִׂיחוֹתֵינוּ הִנֵּה מִצַּד הַקִּנְיָן וַדַּאי אֵין לִזְכוֹתוֹ כֵּינָן דְּפִלּוּגְתָּא דְּרַבָּוָתָא הִיא וּבְדַעַת מָרָן אֵין הֶכְרֵעַ יָכוֹל הַמַּוְחָזָק לוֹמַר קי"ל אֲבָל הָעִיקָּר מַה שֶּׁרָאִינוּ לפ' הנז' בְּדִינוֹ הוּא שֶׁכָּתְבוּ בִּלְשׁוֹן חִיּוּב מְהַנֵּי אֲפִילּוּ לְדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ כְּמוֹ דְּמְהַנֵּי לדשלב"ל וכמ"ש הש"ג רֵישׁ סַנְהֶדְרִין והרמ"ה הֶבִיאוֹ הַטּוּר סי' זק"ן וּכְבָר מהרש"ג ומהר"א הַכֹּהֵן הוּבְאוּ דִּבְרֵיהֶם בס' פֶּרַח מ"א ח"א חֶלְקוֹ עַל מַהָרִיבָ"ל שֶׁכָּתַב הֶפֶךְ זֶה וְהָרַב פֶּרַח מ"א שָׁם הִסְכִּים כֵּן וְכָתַב אפי' מַהָרִיבָ"ל יוֹדֶה בָּזֶה והלח"ש סס"ה אַחַר שֶׁהֶאֱרִיךְ וְהִסְכִּים דְּלָא מְהַנֵּי חִיּוּב לְדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ כָּתַב דְּמָצָא בהש"ג דְּמְהַנֵּי וַהֲדַר דִּינָא וּמֵהָרַב עֵדוּת בְּיַעֲקֹב אֵין כָּאן הֶכְרֵחַ הֶפֶךְ מִזֶּה וְלֹא כָּתַב דְּלֹא מְהַנֵּי ק"ד בִּלְשׁוֹן חִיּוּב אֶלָּא דְּלַחֲלוֹק דְּגָרַע טָפֵי מַלְּבֻנוֹת וְלָזוּן ומ"ש מהרשב"ש סי' שכ"ב דְּלָא.

כָּתַב תִּיקּוּן זֶה אֵין כָּאן הֶכְרֵחַ כְּלָל וְגַם לְעִנְיַן מְשַׁעְבְּדֵי נִרְאֶה שֶׁטּוֹרַף בִּשְׁטָר זֶה אע"ג דִּבְדָבָר שב"ל כָּתַב הַשָּׁ"ך ס"ס דִּלְהַפּוֹסְקִים כמ"ד לְפִי שֶׁאֵינָם כְּתוּבִים לָא טָרִיף כמ"ש רַשְׁ"י בפ' הַנִּזָּקִין הַיְינוּ דַּוְקָא דשב"ל כֵּינָן שֶׁלֹּא נִתְחַיֵּיב בְּאוֹתוֹ הָעֵת אֵין הַקּוֹל יוֹצֵא כמ"ש רַשְׁ"י ז"ל בְּהֶדְיָא אֲבָל דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ נִתְחַיֵּיב בְּשָׁעָה רִאשׁוֹנָה וְהַקּוֹל יוֹצֵא וְעוֹד אפי' דשב"ל כְּבָר תָּמַהּ הָרַב הַתְּרוּמִים.

עַל הַשָּׁ"ך וְהוֹכִיחַ מֵהַשַּׁ"ס וממ"ש מָרָן א"ה סי' קי"ב דְּטָרִיף מִמְּשַׁעְבְּדֵי לכ"ע וכ"מ שֶׁגַּם הַשָּׁ"ך לֹא כָּתַב כֵּן אֶלָּא בִּשְׁטָר בְּלִי קִנְיָן אֲבָל בְּקִנְיָן מוֹדֶה יעו"ש נְקִיטִינַן בְּחִיּוּב בְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ טָרִיף מִמְּשַׁעְבְּדֵי עוֹד נר' לִזְכוֹתוֹ לְפִלּוֹנִי הנז' שֶׁהוּא מִדְּבָרִים הַנִּקְנִים בַּאֲמִירָה בְּקִנְיָן אע"ג דְּדָבָר שלב"ל אֵינוֹ נִקְנֶה בַּאֲמִירָה כמ"ש הָרַמְבַּ"ם וְהֶבִיאוֹ הַטּוּר א"ה סי' נ"א וְרַבֵּי יְרוּחָם נָתִיב ג' מהרמ"ה מ"מ בְּקִנְיָן דְּבָרִים וְדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ נִקְנִים בִּדְבָרִים הַנִּקְנִים בַּאֲמִירָה וְטָרִיף מִמְּשַׁעְבְּדֵי כמ"ש הרמ"ה בפ"ק דְּבָתְרָא ומ"ש מִשְׁטָר הֶפְשֵׁר שֶׁעָשָׂה הר' פ' הנז' עִם הַלּוֹקֵחַ הֵם דְּבָרִים שֶׁאֵין בָּהֶם מַמָּשׁ כֵּינָן שֶׁהַשִּׁטָּר פָּסוּל

וְהָרַב פְּלוֹנִי מְכַחֵשׁ כמ"ש הֵם סו"ד הַכֹּל נִשְׁמָע שֶׁהוּא זַכַּאי בְּדִינוֹ כמ"ש בָּרִאשׁוֹנָה אָמְנָם
בְּשֶׁכְּבָר עָמְדוּ לִפְנֵיכֶם וְנִרְאֶה לָכֶם שֶׁאֵינוֹ זוֹכֶה בַּדִּין אֶלָּא שֶׁעֲדַיִן לֹא נִגְמַר הַדִּין כְּמוֹ
שֶׁיֵּרָאֶה מֵהֶפְסֵק שֶׁשְּׁלַחְתֶּם ע"כ תִּפְשְׁרוּ בֵּינֵיהֶם כְּפִי מַה שֶּׁעֵינֵיכֶם רוֹאוֹת עכת"ד: וְיֵשֵׁב
אַבְרָהָם תְּשׁוּבָה מֵאַהֲבָה קָרָאתִי בְּכֹל לֵב דִּבְּרוֹת קָדְשָׁם וְהַ'ן לִי פֶּה לְהָשִׁיב כַּאֲשֶׁר יוֹרוּנִי
מִן הַשָּׁמַיִם יַעַן כִּי תּוֹרָה הִיא וְלִלְמוֹד אֲנִי צָרִיךְ וְאָדוּן לִפְנֵיהֶם בַּקַּרְקַע: רִאשׁוֹן לְצִיּוֹן מ"ש
אֵין לִזְכּוֹת מִצַּד הַקִּנְיָן כֵּיוָן דִּפְלוּגְתָּא דְּרַבָּנְוָתָא הִיא וּמָרָן לֹא גִּילָה דַּעְתּוֹ עַל פְּרָט זֶה
מֵרֹאשִׁית כָּזֹאת הוֹדַעְתִּי מִכַּמָּה רַבָּנְוָתָא דְּמָרָן סָבוּר כְּרַבֵּינוּ הָאיי וקי"ל כְּוָותֵיהּ וְלֹא מֵחֲמַת
סְפֵיקָא דְּדִינָא: שֵׁנִי בַּקֹּדֶשׁ מ"ש דְּזָכוּהוּ מִכֹּחַ שֶׁנִּכְתַּב בַּלָּשׁוֹן חִיּוּב וּמַיְיתוּ מִדִּבְרֵי הש"ג
בפ"ק דְּסַנְהֶדְרִין וכו' הִנֵּה זֶה ט"ס דְּאֵינוֹ בְּסַנְהֶדְרִין אֶלָּא בְּרֵישׁ שְׁבוּעוֹת וְדִבְרֵיהֶם לוֹקְחִין
מִסֵּפֶר לח"ש סי' ס"ה וְלֹא חִטְטוּ אַחַר שׁוֹרֶשׁ דְּבָרָיו דְּאֵינוֹ מְדַבֵּר אֶלָּא בְּנָדָר וּשְׁבוּעָ' דְּצָרִיךְ
לְקַיֵּים דְּבָרָיו וּמִדְּבָרָיו מוּכָח דְּאִם לֹא כֵּן אֵין בָּהֶם צַד זְכִיָּה וּמִשָּׁמַיָּא אַנְּהִירְנָהוּ לְעַיְנִין
שֶׁמָּצָאתִי בְּמָרְדְּכַי בְּקַמָּא פ"ד תְּשׁוּבַת מָהָרָ"ם גּוּפֵיהּ דְּמִמֶּנּוּ הוּא שֶׁהֵבִיא הש"ג בְּרֵישׁ
שְׁבוּעוֹת שֶׁכָּתַב וְז"ל מְפָרֵשׁ הר"ם דִּבְרֵי ש"מ כִּכְתוּבִי' וְכִמְסוּרִים דָּמוּ פֵּירוּשׁ בִּמְסִירָה
בְּכָל מָקוֹם בְּאֵיזֶה צַד שֶׁתָּחוּל שֶׁהֲרֵי כָּל דִּבְרֵי הש"מ וּמִצָּוָה מ"מ אַסְמַכְתָּא הֵם אִם יָמוּת
וְתֵדַע שֶׁכָּךְ הוּא שֶׁהֲרֵי הַלָּוָאתוֹ לפ' וכו' לְאַפּוֹקֵי ש"מ אֲשֶׁאָמַר יָדוּר פְּלוֹנִי בְּבֵית זֶה
יֹאכַל פֵּירוֹת דֶּקֶל זֶה לֹא אָמַר כְּלוּם מִשּׁוּם דְּלָא מַשְׁכַּחַת לָהּ בְּבָרִיא כְּלָל בְּשׁוּם עִנְיָן ע"כ
וכ"כ הב"י סי' רי"ב מֵהָרָ"ן כְּלָשׁוֹן הַזֶּה מַמָּשׁ וּמֵהַאי לִישָׁנָא מוּכָח גַּם בְּחִיּוּב לֵיתֵיהּ
וּמִסְתַּבְּרָא הָכִי דְּאִם נִקְנוּ בְּחִיּוּב לְדִירָה וַאֲכִילַת פֵּירוֹת דֶּקֶל אַמַּאי לֵיתַנְהוּ בש"מ וַהֲרֵי
הַלְוָאָה כֵּיוָן דְּיֵשׁ בָּהּ צַד קִנְיָיה בְּמַעֲמַד ג' אִיתָא בש"ע וְכֵן שָׁם לְעֵיל מִזֶּה כָּתַב מִשְׁמוֹ דְּנֶדֶר
ות"כ וּשְׁבוּעָה מוֹעִיל גַּם בְּאַסְמַכְתָּא דְּרַבָּנָן ע"י דְּאִי הֵם וֲהֶבִיאוֹ מָרָן בב"י סי' ר"ז וּמוּרָם
שָׁם פַּהֲקוּ בסי' ר"ט וְכָתַב הַבַּ"ח בִּתְשׁוּבָה דְּלִרְוָוחָא דְּמִילְתָא כ"כ וה"ה בְּמַקֹּנֶה דשב"ל
ע"י שְׁבוּעָה וכמ"ש הָרִיבָ"שׁ וה"ה גַּבֵּי אֶתֵּן לְךָ אוֹ דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ דְּצָרִיךְ לְקַיֵּים מִכֹּחַ
שְׁבוּעָתוֹ ותו' דְּנִרְאֶה עִיקָּר דְּלָא כָּתַב מה"ט אֶלָּא לְגַבֵּי נֶדֶר דְּרַבָּם ע"י דְּאִי נִינְהוּ אֲבָל
גַּבֵּי שְׁבוּעָה ות"כ פְּשִׁיטָא דְּמַהֲנֵי בְּכָל מִילֵּי דְּלֹא שַׁיְיךְ בְּהוּ קִנְיָן ע"כ וְיֵשׁ לְהַרְגִּישׁ עָלָיו
אֵיךְ לֹא זָכַר שֵׁר מִדִּבְרֵי מָהָרָ"ם שֶׁהֵבִיאָם הש"ג דְּמִבֹּוָאר בִּדְבָרָיו שֶׁכֵּן הוּא שֶׁכָּתַב בְּפֵירוּשׁ
שֶׁכָּל דָּבָר שֶׁאֵין הַקִּנְיָן תּוֹפֵס בּוֹ כְּגוֹן אֲוִיר אוֹ דִּירָה וְדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ בְּנֶדֶר וּשְׁבוּעָה
חָל וְתו יֵשׁ לְדַקְדֵּק עָלָיו אַחַר שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי מָהָרָ"ם הנז' שָׁם בְּמָרְדְּכַי אֵיךְ שָׁם הִסְכִּים
בְּאוֹתוֹ הַדִּין וְקוֹדֶם הַחֲוָפָה חַיָּיב לְקַיֵּים כָּל מַה שֶּׁנִּתְקַשֵּׁר בַּתְּנָאִים מִטַּעְמָא דְּכָתַב ר"י מִשּׁוּם
בּוֹשֶׁת וְחַיָּיב לַעֲשׂוֹת קִנְיָן מֻחְדָּשׁ לְהִתְחַיֵּיב כ"וכ וכו' דְּמִשְׁמַע דְּעַל הַדִּירָה נָמֵי קָאָמַר וְאֵיךְ
לֹא הִזְכִּיר מִסּוֹף דִּבְרֵי הַמָּרְדְּכַי שֶׁשָּׁם מִשָּׁם מָהָרָ"ם דְּכָתַב דְּלָא מַשְׁכַּחַת לָהּ בְּבָרִיא בְּשׁוּם
עִנְיָן דְּמַשְׁמַע דְּגַם בְּחִיּוּב לֵיתָא וְכֵן רָאִיתִי גַּם בהסמ"ע דְּכָתַב כְּדִבְרֵי הַבַּ"ח וְאִם סָבְרֵי
דְּדִירָה הָוֵי מִדְּבָרִים הַנִּקְנִים בַּאֲמִירָה מַה שֶּׁאֵינוֹ לְדַעְתִּי כַּאֲשֶׁר יָבוֹא לְפָנִים בס"ד א"כ
אַמַּאי הֵוְצְרְכוּ לְכָתְבוֹ בְּלָשׁוֹן חִיּוּב אֲבָל בס' נַחֲלַת שִׁבְעָה ד"יו ע"ב בְּתְנָאִים הָאַחֲרוֹנִים
שֶׁכּוֹתְבִים דִּירָה כָּתַב בְּזֶה יָפָה מִשּׁוּם דְּמְקַבֵּל עָלָיו בְּחֵרֶם ות"כ וּלְמָהָרָ"ם א"ש דְּהַחֵרֶם
הֲרֵי הוּא כִּשְׁבוּעָה כַּיָּדוּעַ וּמַה שֶּׁלֹּא מָצְאוּ תִּקּוּן כִּי אִם זֶה וְלֹא שֶׁיִּכְתְּבוּ בְּתוֹרַת חִיּוּב
מוּכָח דְּאֵין הַחִיּוּב מוֹעִיל בְּקִנְיָן נָמֵי וְעוֹד אַחַר הַחִיפּוּשׂ מָצָאתִי בְּמָרְדְּכַי בְּפֶרֶק מִי שֶׁמֵּת
סי' תרי"ו אָמַר ר"נ וכו' וְכֵן מִשְׁמַע בַּיְרוּשַׁלְמִי דְּגָרְסִינַן הָתָם אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ אָמַר
ר"ל הַמּוֹכֵר אֲוִיר חֲוֵרְבָּה לֹא עָשָׂה וְלֹא כְלוּם אֶלָּא מוֹכֵר חֲוֵרְבָּה וּמַעֲמִיד לוֹ אֲוִירָא וְהֵיאַךְ

אָדָם יָכוֹל לְמִכְּוֹר אֲוִיר חֲוָרְבָּתוֹ בְּאוֹמֵר תָּלוּשׁ מִן חֲוָרְבָּה זוֹ שֶׁתִּקָּנָה אֲוִירָא לְךָ אַלְמָא שֶׁיָּכוֹל בְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ ע"כ מַשְׁמַע דַּוְקָא בְּהָכִי הוּא דְּמְהַנֵּי: וּלְפִי הָאָמוּר דממ"ש מָהָרָ"ם הנז"ל דְּאֵינוֹ מוֹעִיל בְּדִירָה וּפֵירוֹת דֶּקֶל בְּשׁוּם עִנְיָן וְשָׁמְעִינַן מִינָּהּ גַּם בְּתוֹרַת חִיּוּב וּכְדִבְרֵי מֵהָרִיבָּ"ל וְהָרַדְבָּ"ז כנז"ל לָא תִּקְשֵׁי לָךְ מַאי דְּסָבַר מָהָרָ"ם גּוּפֵיהּ דְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּתוֹ נִקְנֶה בְּחִיּוּב וכמ"ש כנ"הג סי' רי"א הגּ"הט אוֹת י"ט וְדָבָר שֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּתוֹ ודשלב"ל שָׁוִים הֵם וכמ"ש הב"י סי' ר"ט וּבְהָנֵי תְּרֵי בְּחִיּוּב נִקְנוּ וְאֵיךְ כָּתַב אַמֵּימָרָא דר"נ בפ"ד דְּקַמָּא דְּלָא מִקְּנוּ דִּירָה וַאֲכִילַת דֶּקֶל בְּשׁוּם עִנְיָן וַהֲרֵי פֵּירוֹת דֶּקֶל הָווּ דשב"ל הוּא יֵשׁ לוֹמַר שֶׁהוּא סוֹבֵר כְּהָרַמְבַּ"ם דְּהָנָךְ בֵּי תְּרֵי גְּרִיעוּתַיְיהוּ מִשּׁוּם דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ הוּא וְלֹא כפי' רַשְׁבַּ"ם שֶׁשָּׁם: וְיָחֵ"ן הַשְּׁלִישׁ מ"ש עַל דִּבְרֵי הש"ג הנז' דֶּהֱבִיאָם הלח"ש הַדַּר דִּינָא שְׁתֵּי תֵּיבוֹת אֵלּוּ הָדַר דִּינָא הֵם מְדַנַפְשַׁיְיהוּ וְלִיתַּנְהוּ בְּדִבְרֵי הלח"ש וְאַדְּרַבָּ' מוּכָח אִיפְּכָא מִמַּה שֶׁרָמַז עַל דִּבְרֵי הש"ג מִמ"ש עָלָיו בס' בְּנֵי יַעֲקֹב מוּכָח הַהֵפֶךְ מַה גַּם בְּהַגְלוֹת נִגְלוֹת לָנוּ דִּבְרֵי מָהָרָ"ם דְּדַוְקָא בְּנֶדֶר וּשְׁבוּעָה הוּא דְּקָאָמַר משא"כ לְהֶדְיוֹט כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ וממ"ש הלח"ש בְּסִימָן נ"ו וּמְרַמֵּז שָׁם עַל מ"ש בסס"ה מוּכָח דְּסָבַר דְּאֵין מוֹעִיל בּוֹ חִיּוּב: וְעַל אַרְבָּעָה ל'ו אֲשִׁיבֵנּוּ מ"ש מֵהָרַמָ"א שֶׁהֵבִיא הַטּוּר סִימָן זק"ן י"ל דְּהָתָם חָל הַחִיּוּב עַל הַמָּמוֹן שֶׁל הַמְּחִיצָה וְהוּא דָּבָר הַמִּטַלְטֵל וְדָבָר שֶׁשַּׁיָּיךְ בּוֹ תְּפִיסַת יְדֵי אָדָם אע"פ שֶׁאָמַר אֶתֵּן שֶׁהוּא ק"ד משא"כ דִּירָה וְכֵן מוּכָח מִדִּבְרֵי הָרַב פְּרַח מַטֶּה אַהֲרֹן שָׁם שֶׁלֹּא הֵבִיא מִדִּבְרֵי הרמ"ה הנז' כִּי אִם כְּשֶׁהָיָה שְׁקִיל וְטָרֵי בִּלְשׁוֹן עָתִיד לִיתֵּן וְלַעֲשׂוֹת וְלִבְנוֹת אֲבָל שָׁם דכ"ט כְּשֶׁכָּתַב אָמְנָם כ"ז שֶׁכָּתַבְנוּ לְפִי הַטַּעֲמָא שֶׁזָּכַרְנוּ בְּדִין דָּבָר שלב"ל שָׁוֶה לְדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ אֲבָל לְפִי מ"ש מֵהָרִיבָּ"ל וכו' בְּכָל אוֹתוֹ הַפִּלְפּוּל שֶׁשָּׁם לֹא הִזְכִּיר מִדִּבְרֵי הרמ"ה הנז' לְהִסְתַּיֵּעַ מִמֶּנּוּ מִשּׁוּם דְּשָׁאנֵי לְשׁוֹן עָתִיד לְדִירָה וְלַאֲכִילַת פֵּירוֹת דְּגָרַע טְפֵי וְכֵן הלח"ש שֶׁהִזְכִּיר דִּבְרֵי הרמ"ה הנז' בְּסִימָן מ"ה שֶׁשָּׁם אַיְירֵי בְּקִנְיָן וְאִלּוּ בסס"ה דְּמִשְׁתַּעֵי בְּדִירָה וַאֲכִילַת פֵּירוֹת לֹא הִזְכִּיר מִמֶּנּוּ כְּלָל מוּכָח דְּדִירָה גָּרַע יוֹתֵר וְעוֹד י"ל עַל פִּי מש"ל ממהרימ"ט לְחַלֵּק בֵּין יָדוּר פ' בְּבֵית זֶה.

אע"פ שֶׁהִזְכִּיר בַּיִת אֵין כַּוָּנָתוֹ אֶלָּא עַל הַפֵּירוֹת דֵּומְיָא לד"וד אֵין לִי עַל שָׂדֶה זוֹ דְּהוֹאִיל וְהִזְכִּיר הַשָּׂדֶה מִגּוּפָא דְּאַרְעָא קָנוּ מַגִּיהּ ה"נ מ"ש הרמ"ה בִּמְחִיצָה דְּמְהַנֵּי חִיּוּב דְּהוֹאִיל וְהִזְכִּירוּ הַמְּחִיצָה הָוֵי עַל גּוּף הַקַּרְקַע וְכֵיוָן דְּהִזְכִּיר גּוּפָא שֶׁהֵיאמְחִיצָה מַשְׁמַע עַל הַקַּרְקַע וְכֵן לָמַ"ד בְּרֵישׁ בָּתְרָא דְּגֵוָדָא לְשׁוֹן חֲלֵוקָה וּכְמוֹ וַתְּהִי מָחֳצָתָּ הָעֵדָה דְּלָהֲתוֹס' שָׁם ע"ז קָפְרִיךְ הַשַּׁ"ס וְכִי קָנוּ מְיָדָם מַאי הָוֵי ק"ד בְּעַלְמָא מ"מ לָדוּר פְּלוֹנִי בְּבֵית זֶה אֵינוֹ דּוֹמֶה לָזֶה דְּלַחֲלוֹק עַל גּוּף הַקַּרְקַע קָאֵי שֶׁכָּל אֶחָד אָז מַכִּיר קַרְקָעוֹ משא"כ דִּירָה דְּאֵינוֹ אֶלָּא בְּפֵירוֹת: וַחֲמֵשׁ אֶת אַרְ'שׁ מ"ש עַל מ"ש מִדִּבְרֵי הָרַב עֲדוּת בְּיַעֲקֹב דְּאֵין כָּאן הֶכְרֵחַ הֵפֶךְ זֶה דע"כ לֹא כָּתַב כֵּן כ"א בְּלַחְלוֹק דְּגָרַע טְפֵי מִלְּבְנוֹת וְלָזוּן הָאֱמֶת שכ"נ מִדִּבְרֵי הַטּוּר שָׁם דְּבִלְבָנוֹת הוּא שֶׁהֵבִיא מַחֲלוֹקֶת מ"מ מִי אָמַר דְּדִירָה הִיא כְּמוֹ לִבְנוֹת וְלָזוּן וְאַדְּרַבָּה הִיא כְּמוֹ לַחֲלוֹק דְּאֵין כָּאן הוֹצָאַת מָעוֹת כְּמוֹ לִבְנוֹת וְלָזוּן וְהַמְעַיְּין שָׁם בְּדִבְרֵי הָרַב עֲדוּת בְּיַעֲקֹב יֵרָאֶה דַּוְוקָא הֵיכָא דְּאִיכָּא מָעוֹת אוֹ מְטַלְטְלֵי הַנִּיתָּן מִיָּד לְיָד הוּא דְּמְהַנֵּי בֵּיהּ חִיּוּבָא וכמ"ש לְשׁוֹנוֹ לְעֵיל וְאַלִּיבָּא דהרמ"ה קָאָמַר קָחֲנוּ מִשָּׁם וְכֵן מַשְׁמַע מִדִּבְרֵי הָרַב מט"ש סי' רי"ב הגּ"הט אוֹת י"ב אַחַר שֶׁרָמַז מִדִּבְרֵי מהרש"ג וְדִבְרֵי הָרַב פְּרַח מ"א סְיָ"ם וְעַיֵּין בס' עֲדוּת בְּיַעֲקֹב ולהרשב"ש סי' שכ"ב וְכַוָּנָתוֹ בָּזֶה דְּפָלְגָן עַל מהרש"ג וּפָרַח מ"א: וְאֶת הַשֵּׁשׁ מ"ש עוֹד עַל מ"ש לָהֶם מִדִּבְרֵי הרשב"ש הנז' שֶׁאֵין כָּאן הֶכְרֵחַ כְּלָל ע"כ לְכָל

הַפְּחוֹת הָיָה לָהֶם לִכְתּוֹב שֶׁאֵין כָּאן הֶכְרֵחַ כ"כ וְגַם מִזֶּה נִזְהַרְתִּי שֶׁכָּתַבְתִּי לָהֶם מַשְׁמַע
וְעַתָּה אֲנִי אוֹמֵר שֶׁקָּרוֹב לְהַשְׁכֵּל לוֹמַר שֶׁכֵּן סָבַר מִמַּה שֶׁנֹּאמַר דְּלָא סָבַר כֵּן וק"ו הוּא
מִמ"ש הָרַב עֲדוּת בְּיַעֲקֹב שָׂם עַל דִּבְרֵי הרמ"ה הנז' בַּטּוּר שֶׁהֵבִיאוּ לָנוּ אִי אִיתָא דְּחִיּוּב
מְהַנֵּי בְּקַרְקָעוֹת הו"ל תִּקּוּן זֶה ק"ו להרשב"ש שֶׁהֵבִיא כַּמָּה אוֹפַנִּים הַמּוֹעִילִים וְאֶת זֶה
לֹא הִזְכִּיר וכ"כ הָרַב לח"ש שָׂם דס"ב עַל רְאָיַת הר"ח הַכֹּהֵן מִדִּבְרֵי רַבֵּינוּ הַאיי שֶׁכָּתַב
וְז"ל אַדְרַבָּה דּוּק מִינָּהּ לְהֶפֶךְ מִדְּלָא אַשְׁמוֹעִינַן דְּמְהַנֵּי לְשׁוֹן חִיּוּב נִרְאֶה דַּאֲפִי' לְשׁוֹן חִיּוּב
לָא מְהַנֵּי וּמֵעַתָּה אֵין לָנוּ לִיכָּנֵס בְּסָפֵק אִם טוֹרֵף מִמְּשַׁעְבְּדֵי אוֹ לֹא כֵּיוָן דְּעִיקַּר הַחִיּוּב
רָעוּעַ: תַּמָּן שִׁבְּעָה מ"ש וְטָרִיף מִמְּשַׁעְבְּדֵי כמ"ש הרמ"ה בפ"ק דְּבָתְרָא הִגָּה מ"ש
מהרמ"ה הנז' חִפַּשְׂתִּי וּמָצָאתִי דְּבָרָיו בס' ער"הש ח"מ ס"ס אוֹת י"ט כָּתַב הרמ"ה בפ"ק
דְּבָתְרָא אֲבָל קָנוּ מִיָּדוֹ לָתֵת כ"וכ אוֹ לִבְנוֹת אוֹ לָזוּן שֶׁאֵין הַקַּנְיָן נוֹפֵל עַל הַחִיּוּב וְלֹא עַל
גּוּף הַמָּמוֹן וְאִי יִקְּשֶׁה לָן הַנּוֹשֵׂא אֶת הָאִשָּׁה וכו' כֵּיוָן דְּאָמַר חַיָּיב מִשְׁתַּעְבֵּד וְאִי לְמָאן
דְּמוּקֵי לָהּ בְּשִׁטְרֵי פְּסִיקְתָּא כֵּיוָן דִּדְבָרִים הַנִּקָּנִים בַּאֲמִירָה גָּמְרִי לְאַקְנוֹיֵי נָמֵי בְּהַאי לִישָׁנָא
וכ"ת נְהִי נָמֵי דִּדְבָרִים הַנִּקְנִי' בַּאֲמִירָה הֵם אֲבָל לְמִגְבָּא מִמְּשַׁעְבְּדֵי לָא מִשְׁתַּעְבֵּד אֶלָּא
בְּשֶׁקָּנוּ מִנֵּיהּ וְאִי ס"ד כה"ג ק"ד בְּעָלְמָא הוּא לֹא לִיהַנֵּי קִנְיָן בֵּיהּ לְמִטְרַף מִמְּשַׁעְבְּדֵי הָא
ל"ק כִּי הֵיכִי דְּמְהֵימְנֵי לֵיהּ בַּאֲמִירָה בְּעָלְמָא לְמִגְבָּא מב"ח אע"ג דְּבְעָלְמָא דִּינָא לָאו הָכִי
ה"נ מְהַנֵּי קִנְיָן לְטָרוֹף מִמְּשַׁעְבְּדֵי ע"כ יֵשׁ לְהָשִׁיב ע"ז דְּשֶׁמָּא הרמ"ה מִפַּת הַסּוֹבְרִים דְּכָל
מִילֵי נִקְנִים בְּדִבְרִים הַנִּקְנִים בַּאֲמִירָה דִּלְדִידְהוּ גַּם בק"ד מוֹעִיל וכמ"ש בְּסֵפֶר קָמָ"ר ח"ב
ס"ע והרמ"ה מִפַּת הַסּוֹבְרִים דְּבְעָלְמָא ק"ד שֶׁהוּא לֶעָתִיד אֵינוֹ כְּלוּם זוּלָתִי אִם הוּא בִּלְשׁוֹן
חִיּוּב וכמ"ש הַטּוּר בְּשֵׁמוֹ סי' קנ"ז וסי' רמ"ה וְאִיבְּרָא דְּבְעָלְמָא הָכִי סָבַר מָרָן וכמ"ש
בסי' רמ"ה כָּתַב בְּשֵׁטָר אֶתְּנָנוּ אע"פ שֶׁהֶעִידוּ עָלָיו עֵדִים לֹא קָנָה הַמְקַבֵּל וְהִגִּיהַ עָלָיו
מור"ם וַאֲפִי' קָנוּ מִיָּדוֹ וי"א דְּאִם קָנוּ מִיָּדוֹ מְהַנֵּי לְשׁוֹן אֶתֵּן ומור"ם לְפָרֵשׁ דִּבְרֵי מָרָן אֲתָא
וכמ"ש הַשָּׁ"ך שָׁם ומ"ש מָרָן אֶתְּנָנוּ לִישָׁנָא דְּשַׁ"ס וְהָרַמְבַּ"ם נָקַט וְהַיְינוּ אֶתֵּן וְהַיְינוּ אֶתְּנָנוּ
אֲבָל לְעִנְיַן הַדְּבָרִים הַנִּקְנִים בַּאֲמִירָה כֵּיוָן דְּנָקְטִינַן כְּהָרַמְבַּ"ם דְּבָעֵינַן דָּבָר שֶׁמּוֹעִיל בּוֹ
בְּעָלְמָא קִנְיָן מְמֵילָא בְּלִשּׁוֹן עָתִיד נָמֵי כֵּיוָן דְּאֵין תּוֹפֵס בּוֹ קִנְיָן אֶלָּא דְּמָרָן בב"י א"ה הֵבִיא
דִּבְרֵי הרשב"ש וְהִיא לְפָנֵינוּ בִּדְפוּס סי' של"ו מִי שֶׁנָּדַר לָתֵת לְבַת אֲחוֹתוֹ בְּשָׁעַת נִישּׂוּאִין
מַתָּנָה לְכְאוֹרָה זֶה אֵינוֹ כְּלוּם אפי' קָנוּ מִיָּדוֹ לְפִי שֶׁהוּא ק"ד וְלֹא תּוֹעִיל הַמַּתָּנָה אֶלָּא
בְּמֵעַכְשָׁיו וכו' וְכָתַב ע"ז שָׁם בב"י יֵשׁ לְתָמֹהַּ כֵּיוָן דקי"ל דְּכָל עִנְיָן כְּמַעַכְשָׁיו הוּא כְּשֶׁקָּנוּ
מִיָּדוֹ לָתֵת בְּמַתָּנָה אַמַּאי לֹא קָנָה כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר מֵעַכְשָׁיו וְהוּא הֶפֶךְ מִמ"ש בְּרֵישׁ סי' רמ"ה
וּכְמוֹ שֶׁכְּבָר הֵעִיר עָלָיו כנ"הג שָׁם וּבְסִי' רמ"ה וְכֵן הַשָּׁ"ך שָׁם ומ"ש הג"ור ח"מ דקל"ח
ממהרב"ח לְיַיֵּשֵׁב דּוֹחַק עָצוּם ומ"ש בְּדַעַת מָרָן דְּאֵין לָשׁוֹן זֶה ק"ד דְּלָא כְּהַשָּׁ"ך אֵינוֹ
וּכְדִבְרֵי הַשָּׁ"ך הֵבִין גַּם מהר"א בְּסִפְרוֹ אַדֶּרֶת אֵלִיָּהוּ דכ"ב וְכֵן בס' בִּרְכוֹת הַמַּיִם דס"ז
וכ"נ ממ"ש בס"ס בש"ע הַמִּתְחַיֵּיב לָזוּן לַחֲבֵירוֹ וכו' הֲרֵי דְּנָקַט לָהּ בִּלְשׁוֹן חִיּוּב מוּכָח
אֲבָל קִנְיָן סְתָמָא לֹא וְנִמְצָא דְּרְאָיָתָם מהרמ"ה הנז"ל שֶׁגַּם בְּקִנְיָן לְבַד טָרִיף מִמְּשַׁעְבְּדֵי
דְּאָתֵי עָלָהּ כֵּיוָן דְּבַאֲמִירָה בְּעָלְמָא אַגַּב הֲנָאָה דְּחִיתּוּנֵי גְּבֵי מב"ח בְּקִנְיָן מִמְּשַׁעְבְּדֵי נָמֵי גְּבֵי
לֵיתָא לְדִידַן דְּבַחֲתוּנָּה נָמֵי בָּעֵינַן מִיָּדִי דְּמְהַנֵּי בֵּיהּ קִנְיָן וַאֲפִי' מור"ם הוֹדָה בָּזֶה דכת' בסי'
נ"א מֵהָרִיבָ"ש אִם פָּסַק הָאָב וְקָנוּ מִיָּדוֹ הֲוֵי כִּשְׁאָר חוֹב דְּעָלְמָא וּפֵירֵשׁ בּוֹ הב"ש הַיְינוּ
בְּקִנְיָן הַמּוֹעִיל וְהַדִּין עִמּוֹ שֶׁשָּׁם הָרִיבָ"ש מִיהָדָּר לְאוֹקוֹמֵי בְּאוֹפֶן שֶׁשִּׁעְבֵּד עַצְמוֹ וְכֵן מ"ש
מָרָן בְּתִשּׁוּבָתוֹ דנ"ה בְּנִדּוֹנוּ שֶׁשָּׁם עִם מָהָר"י צָאֲיִיחַ הַיְינוּ שֶׁנִּכְתַּב בִּלְשׁוֹן חִיּוּב כמ"ש שָׁם

בְּסוֹף תְּשׁוּבָתוֹ שָׁם ע"ד ומ"ש הָרַב מש"ץ ח"ב סי' טו"ב דל"ג ע"ד דְּאִם הוּא בִּלְשׁוֹן חִיּוּב
מַהוּ זֶה שֶׁכָּתַב שָׁם שֶׁהָיוּ לוֹ נְכָסִים יוֹתֵר מִמַּה שֶׁכָּתַב חָמֵשׁ יָדוֹת אוֹ עָשָׂר כְּמוֹ שֶׁהוּא יָדוּעַ
וְאִי אִיתָא שֶׁהוּא בִּלְשׁוֹן חִיּוּב לֵימָא וְלִיקַשֵּׁי עֲלֵיהּ דְּהָוֵי בִּלְשׁוֹן חִיּוּב דְּנִקְנֶה גַּם דשב"ל
ע"כ י"ל דאה"נ אֲבָל הָרַב קוּשְׁטָא דְּמִילְּתָא קָאָמַר דְּהָכִי הֲוָה שֶׁהָיוּ לוֹ נְכָסִים וכו' וּדְלֹא
כמ"ש מהריט"ץ סי' רי"ג בְּפִשּׁוּט דְּקִנְיָן אֶתֵּן שָׁאנֵי דְּנִקְנֶה בִּדְבָרִים הַנִּקְנִים בַּאֲמִירָה
וּרְאָיָתוֹ ממ"ש הַנּוֹשֵׂא אֶת הָאִשָּׁה וְכָתַב הָרַמְבַּ"ם וכו' שֶׁהֲרֵי יָזוּן לְהַבָּא מַשְׁמַע שֶׁאֵינוֹ
נוֹתֵן לָהּ עַכְשָׁיו שׁוּם דָּבָר אֶלָּא פּוֹסֵק שֶׁיָּזוּן עִמָּהּ לְהַבָּא ע"כ שֶׁלָּזֶה הָרַב לח"ש דנ"ג ע"א
כָּתַב מֵהָרַב נְתִיבוֹת מִשְׁפָּט דְּהָרַמְבַּ"ם אַיְירֵי בְּקִנְיָן בְּאוֹפָן הַמּוֹעִיל יעו"ש וּבְהֶכְרֵחַ דְּמָפָרֵשׁ
לְמַתְנִיתִין דְּבָהָכִי אַיְירֵי ומ"מ גַּם שֶׁבָּזֶה בִּלְשׁוֹן חִיּוּב אַכַּתִּי יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין זֶה וּבֵין אָוִיר אוֹ
דִּירָה דְּאֵין כָּאן דָּבָר שֶׁיָּחוּל הַקִּנְיָן עָלָיו כנז"ל וְכַמְבוֹאָר מִדִּבְרֵי מָהָרָ"ם הַנַּ"ל דְּכָתַב
דִּבְשׁוּם עִנְיָן אֵינוֹ מוֹעִיל וּכְדַעַת מֵהָרִיבָ"ל הנז"ל בְּשֶׁגַּם הָרַב פֶּרַח מ"א שָׁם פֵּירֵשׁ בָּאוֹפָן
שֶׁמַּסְכִּים לְדִינוֹ דַּעַת יָחִיד הוּא ומהרש"ג ומהר"א הַכֹּהֵן דְּשָׁקְלִי וְטָרֵי בְּאוֹתוֹ נִדּוֹן לָא סָבְרִי
כֵּן כְּדַעַת מֵהָרִיבָ"ל מַה גַּם בְּהַגְלוֹת נִגְלוֹת דַּעַת הָרַדְבַּ"ז הנז"ל וּכְמוֹ שֶׁהֵבִין בּוֹ הָרַב קוֹל
אֵלִיָּהוּ הנז"ל מָצָאנוּ לוֹ חָבֵר למהריב"ל וכ"ד הָרַב תּוֹרַת חֶסֶד והלח"ש וס' בְּנֵי יַעֲקֹב
שֶׁהֵבִיא שָׁם: וּמִשָּׁמַיָּא מְיָהֲבִי יָהֲבִי לְדַעַת חָכְמָה וּכְבָר לַמְּדוּנוּ רז"ל בַּפֵּ"ה דְּעֵרוּבִין שֶׁהַתּוֹרָה
נִמְשָׁלָה לִתְאֵנָה וּלְדַד וכו' אַף ד"ת כָּל זְמַן שֶׁאָדָם הוֹגֶה בָּהֶם מוֹצֵא בָּהֶם טַעַם שֶׁהִנֵּה הַכּוֹתֵב
דִּירָה סְתָם מִגְרָעוֹת נָתַן דְּהָוֵי דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְסֻוָּיִם דְּלְדַעַת הָרַמְבַּ"ם בפ"ג מה' זְכִיָּה אֲפִילּוּ
בְּפָחוֹת שֶׁבִּנְכָסָיו לֹא קָנָה וְכֵן דַּעַת רַבּוֹ מַהֲר"י בֶּן מִיגַאשׁ וכמ"ש ה"המ שָׁם וכנ"הג
בִּתְשׁוּבָה סי' קע"ד כָּתַב דְּהַמַּוְחָזָק יָכוֹל לוֹמַר קי"ל וְאַף דְּאִיכָּא חִיּוּבָא דְּמִידֵיהוּא טַעְמָא
מִשּׁוּם דְּכֵינָן דְּלָא סְיֵים לֹא קָנָה כְּלוּם וה"ה וְהוּא הַטַּעַם אִם חִיֵּיב עַצְמוֹ כֵּינָן דְּלָא סְיֵים
הַדָּבָר ואע"ג דהב"י כָּתַב בסי' רָ"ן מֵהָרַשְׁבָּ"א דְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ מְסֻוָּיִם נִקְנֶה בְּחִיּוּב הָרַשְׁבָּ"א
אָזֵיל לְטַעְמֵיהּ דְּסָבַר בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ מְסֻוָּיִם שֶׁקָּנָה מִיהָא בְּפָחוֹת מִנְּכָסָיו כמ"ש בח"ב ספ"ב
ובח"ג סקי"ד ומָרָן בסי' רמ"א כָּתַב סְבָרַת הָרַמְבַּ"ם וְרַבּוֹ בְּשֵׁם י"א וּסְבָרוֹת גְּדוֹלֵי
הַדּוֹרוֹת שֶׁחָלְקוּ עֲלֵיהֶם כמ"ש ה"המ שָׁם בְּשֵׁם יֵשׁ חוֹלְקִים וּמִמַּה שֶׁלֹּא כָּתַב סְבָרַת
הַחוֹלְקִים בְּסָתָם וּסְבָרַת הָרַמְבַּ"ם בְּשֵׁם י"א הֲלוֹא דָּבָר הוּא וְאַחַר הַחִיפּוּשׂ רָאִיתִי להג"ור
ח"מ כְּלָל א' וֶהֱבִיאוֹ בס' חש"ש סכ"ה בְּכְלָלֵי הקי"ל אוֹת ס"ג דְּבָרִים רְאוּיִים אֲלֵיו וְהוּא
אִם כּוֹתֵב סְתָם וי"א הַמְּנָהָג לוֹ שֶׁאֵין לְשׁוּם מוֹרֶה לָזוּז מִזֶּה משא"כ כְּשֶׁכּוֹתֵב י"א וי"א
הֲגַם שֶׁדַּעְתּוֹ כי"א בָּתְרָא מ"מ לָא מִיכַרְעָא מִילְּתָא כ"כ וּמַאן דְּעָבַד כְּמַר עָבַד וּמַאן דַּעֲבַד
כְּמַר עָבַד ומה"ט לֹא כָּתַב סְבָרַת י"א בָּתְרָא בִּסְתָם לָתֵת פֶּתַח פָּתוּחַ שֶׁאִם יָבוֹא אֵיזֶה חָכָם
וְיִרְאֶה לוֹ כַּסְּבָרָא אַחֲרָת רַשַּׁאי בְּכָךְ ע"כ וְאַף דַּאֲנַן לֹא נִרְאֶה בְּעֵינֵינוּ כָּךְ מ"מ כֵּינָן דְּמָרָן
אִין וְלָאו וְרַפְיָא בִּידֵיהּ א"כ סְבָרָתוֹ אֵינָהּ בְּרוּרָה כ"כ ובס' שְׁמֶן הַמֹּר כָּתַב שְׁגַּם בא"י
שֶׁקִּיבְּלוּ הוֹרָאוֹתָיו אֵינוֹ אֶלָּא בַּמֶּה שֶׁבָּרוּר בְּדַעְתּוֹ אֲבָל לֹא כְּשֶׁיֵּשׁ סָפֵק וְלָא מִבָּעְיָא למ"ש
הָרַב קוֹל אֵלִיָּהוּ ח"א מָחָ"מ סי"ט דצ"ג דְּכְשֶׁכּוֹתֵב מָרָן י"א וְיֵשׁ חוֹלְקִין דַּעְתּוֹ כי"א שֶׁכָּתַב
אֲבָל אֶצְלִי אֵינוֹ כֵּן וְעַיֵּין בבר"י ח"א סנ"ח והחק"ל מ"ב ח"מ דקע"ו ע"ג וכ"מ מִדִּבְרֵי
כנ"הג סי' תמ"ז הגב"י אוֹת ד': וַעֲדַיִפָא מִינָּהּ כָּתַב מהר"א יִשְׂרָאֵל בס' בַּיִת אַבְרָהָם דַּף
ק"י בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ קָצוּב דְּלְהָרַמְבַּ"ם וְרַבּוֹ הֲגַם דְּכֻלְּהוּ רַבְּוָותָא חָלְקוּ עָלָיו וּבְכֻלָּם מָרָן
גַּם בְּמָקוֹם שֶׁקִּיבְּלוּ עֲלֵיהֶם דַּעַת מָרָן יָכוֹל הַמַּוְחָזָק לוֹמַר קי"ל כְּהָרַמְבַּ"ם וְרַבּוֹ דְּבָהֲנָךְ
אַתְרָוָותָא הָרַמְבַּ"ם חָשִׁיב רַבָּם וְאֵין לָהֶם לַעֲשׂוֹת אֶלָּא כְּדַעְתּוֹ וְגַם בְּנֵי הַמַּעֲרָב הָכִי הוּא

דְּנָקְטִי כְּהָרַמְבַּ"ם וכמ"ש מהרלב"ח דט"ו ע"ב ובכנ"הג סי' כ"ה רֵישׁ כְּלָלֵי הקי"ל מִכַּמָּה רַבְּוָתָא וְכֵן מהריק"ש בְּהַגָּהוֹתָיו שָׁם מֵרַבּוֹ הָרַדְבָּ"ז וכ"כ הָרַדְבָּ"ז מִכַּמָּה מִתְּשׁוּבוֹתָיו דִּבְמָקוֹם אַחֵר כָּתַבְתִּי בָּזֶה וּדְמָצָאתִי לוֹ לְהָרַדְבָּ"ז בְּכַמָּה ש"ות דְּתוֹלֶה הַדָּבָר בְּמִנְהָג וְלֹא ע'ט הֶאָסֵף וכ"כ מהריק"ש בִּתְשׁוּבָה סי' צ"ג הֵבִיאוּ המט"ש סי' כ"ה וכ"כ בבר"י שָׁם ובש"הג ח"ב ד"ג מִמָּהָר"י פְּרָגִי וכ"כ בְּיָכִין וּבֹועַז ח"ב סי' כ"ג עַל עִירוֹ אַלְגַּזְאִיר שֶׁהָרַבָּנִים הָרִאשׁוֹנִים הָרִיבָ"שׁ וְהָרַשְׁבָּ"ץ דָּנִים עַל פִּי הָרַמְבַּ"ם חוץ מָגַ"ד וְהַתֵּימָה עֲלֵיהֶם שֶׁלֹּא עָלָה בְּזִכְרוֹנָם פְּרָט זֶה כִּי הוּא בְּעֵינֵי עִנְיָן גָּדוֹל לְהַחְזִיק הַמְּוֻחְזָק שֶׁהוּא הַלּוֹקֵחַ וּבְשֶׁגַּם שה"ר פְּלוֹנִי הנז' יֵשׁ לוֹ שְׁטַר כְּתֻבָּה בְּיָדוֹ אֵין בַּעַל הַשְּׁטָר נִקְרָא מְוֻחְזָק דקי"ל כב"ה דְּשְׁטָר הָעוֹמֵד לִיגְבּוֹת לָאו כְּגָבוּי דָּמֵי וְעַיֵּין מ"ש כנ"הג בְּכְלָלֵי הקי"ל סי' מ"ה וְשָׁם בְּכְלָלֵי הַמִּגּוֹ סי' פ"ב אוֹת ל' וְאוֹת נ"ו ובמ"ב סי' כ"ה וּבְסִי' מ"ד הגב"י וְעַיֵּין בס' חש"ש סי' כ"ה אוֹת כ"ח וּבְנוֹ במט"ש שָׁם אוֹת מ"ד וְזַ"ל כנ"הג בִּתְשׁוּ' סי' יו"ד וְאֵין בַּעַל הַשְּׁטָר נִקְרָא מְוֻחְזָק קי"ל ע"כ ומ"ש בְּהַגָּהוֹתָיו דְּשָׁיְכִי לֹא"ה ס"ה וֶהֱבִיאוֹ בס' ער"הש א"ה ס"ק אוֹת י"ג דהב"ח נִקְרָא מְוֻחְזָק לְגַבֵּי הַלּוֹקֵחַ יעו"ש אַדַּרְבָּה מִשָּׁם רְאָיָה לנ"ד דְּדַוְקָא בב"ח דְּאִי אֶפְשָׁר לוֹ לִמְחוֹת בְּלוֹקֵחַ יעו"ש מִילְּתָא בְּטַעֲמָא משא"כ כְּשֶׁאֶפְשָׁר לוֹ לִמְחוֹת כנ"ד דְּיֵשׁ לוֹ דִּירָה בְּקַרְקַע זֶה וְנִמְצָא הַמּוֹכֵר מָכַר דָּבָר שֶׁאֵין הַכֹּל שֶׁלּוֹ וְאָז הַלּוֹקֵחַ חֶזְקָתוֹ חֲזָקָה זֶה לוֹ כַּמָּה שָׁנִים כֵּיוָן שֶׁאֵין כָּאן הַמְחָאָה וְתוּ כָּתַב שָׁם מס' פֶּרַח מ"א סי' צ"ג הנ"מ כשב"ח שִׁעְבּוּדוֹ בָּרוּר לֹא כֵן אִם יֵשׁ בּוֹ סָפֵק יעו"ש וְאֵין זֶה עִנְיָן לְמַאי דקי"ל אִם יֵשׁ בְּרֵירָה אוֹ אֵין בְּרֵירָה וּכְמוֹ שֶׁאָכְתּוֹב לְקַמָּן אַיָ"ה בס"ד סִימָן מ' דְּהָתָם וַדַּאי קָנָה משא"כ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְסֻוָּיִם יעו"ש: שְׁמֻנָּה אֵלֶּה מ"ש עַל שְׁטַר הֶפְשֵׁר שֶׁהָעֵדִים הֵם קְרוֹבִים ז"לז הֵם דְּבָרִים שֶׁאֵין בָּהֶם מַמָּשׁ כֵּיוָן שֶׁהַשְּׁטָר פָּסוּל וְהוּא מַכְחִישׁ ע"כ אַחַר הַמָּחָ"ר אע"פ שֶׁאָנוּ מַכִּירִים עָרְכָנוּ וְשָׁפָל מַצְּבֵנוּ מ"מ לֹא זוֹ הַדֶּרֶךְ לוֹמַר הֵם דְּבָרִים שֶׁאֵין בָּהֶם מַמָּשׁ אָכֵן דְּלוּ לָן חַסְפָּא וַאֲשְׁכַּחְנָא מַרְגָּנִיתָא תּוּתָהּ דִּלְשׁוֹנָם זֶה מוֹרֶה שֶׁאֲפִי' לִשְׁבוּעָה שֶׁיִּשָּׁבַע לְהַכְחִישׁ הָעֵד אֵין כָּאן וּכְמוֹ שֶׁנִּרְאֶה מֵרִיהֶטָא דִּלְשׁוֹן מָרָן בש"ע סי' נ"א שֶׁכָּתַב הָרִי הוּא כְּחֶרֶס וְלֹא וי"א שֶׁדִּינוֹ כְּשֶׁטָּר שֶׁאֵין בּוֹ אֶלָּא ע"א וּסְבָרָא רִאשׁוֹנָה הִיא לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם אֲבָל לֹא זִכְרוֹ ממ"ש מָרָן בְּבֶדֶק הַבַּיִת וְהִזְכִּירוּ הַשָּׁ"ךְ וכנ"הג ובא"הט דְּשָׁם הַשְׁוָה דַּעַת הָרַמְבַּ"ם לְדַעַת הה"ג דמ"ש הָרַמְבַּ"ם דְּלָא לִיגְבֵּי בֵּיהּ אפי' מִבְּנֵי חָרֵי אֲבָל מ"מ הוּא כְּשֶׁטָּר שֶׁאֵין בּוֹ אֶלָּא ע"א וּמַשְׁבִּיעוֹ ע"ז לְהַכְחִישׁ הָעֵד וְהַיְינוּ כָּל שֶׁלֹּא יָדַעְנוּ שֶׁיִּשָּׁבוּ יַחַד לַחְתּוֹם מַשְׁבִּיעִין אוֹתוֹ וְכֵן עַד הַכָּשֵׁר אִם זוֹכֵר עֵדוּתוֹ יָבֹא וְיָעִיד כָּל שֶׁלֹּא יָדַעְנוּ שֶׁיִּשָּׁבוּ יַחַד כמ"ש הַשָּׁ"ךְ שָׁם ומ"ש אַחַ"כ וי"א אֵינוֹ לַחֲלוֹק עַל מ"ש קוֹדֶם אֶלָּא לְפָרֵשׁ מַה שֶּׁלֹּא פֵּירֵשׁ בִּסְבָרָא הָרִאשׁוֹנָה וְלָכֵן כָּתַב דִּבְרֵי הה"ג בְּשֵׁם י"א וְאֵין כָּאן חוֹלֵק עַל בה"הג יעו"ש וּדְלֹא כמ"ש והסמ"ע וכ"כ הָרַב ער"הש שָׁם מֵהָרִיבָ"שׁ בסי' תקי"ג חוץ ממ"ש מִמֶּנּוּ הַשָּׁ"ךְ ושכ"כ הָרַב מַעַ"מ שכ"כ הָרִי"ף מִשָּׁם גָּאוֹן אֶלָּא שֶׁמָּצָא לְהָרַשְׁבָּ"א לְחַלֵּק יָצָא בֵּין שְׁלֹשָׁה עֵדִים לִשְׁנַיִם דִּשְׁנַיִם מִסְתָּמָא יָשְׁבוּ יַחַד לַחְתּוֹם ושכ"כ הָרַב הַמְּאִירִי וְכֵן הֶבִין מהרח"א יעו"ש וּנְהִי דְּדַעַת מָרָן מִידִי סְפֵיקָא לָא נָפֵיק וּכְבָר כָּתַבְנוּ לְמַעְלָה דִּבְכִיוֹצֵא בָּזֶה בא"י נָמֵי שֶׁקִּבַּלְנוּ הוֹרָאוֹתָיו יָכוֹל הַמְּוֻחְזָק לוֹמַר קי"ל ואע"ג דִּכְשֶׁיֵּשׁ מַחֲלוֹקֶת בִּשְׁבוּעָה אֵין לוֹמַר קי"ל כמ"ש כנ"הג בְּכְלָלֵי הקי"ל סי' מ"ה וְעַיֵּין לוֹ עוֹד סי' מ"ה הג"הט אוֹת פֵּ"ה וּבְסִימָן צ"ב הג"הט אוֹת ח' וּבְסִימָן נ"א הג"הט אוֹת ה' ובחש"ש בְּכְלָלֵי הקי"ל אוֹת ע"ה וּבְנוֹ במט"ש שָׁם אוֹת ס"ג וְעַיֵּין עוֹד בער"הש דקס"ה

כָּל זֶה הוּא לְהַחֲזִיק בָּמָה שֶׁבְּיָדוֹ אֲבָל לְהוֹצִיא אֵינוֹ כֵּן וכמ"ש כנ"הג בִּתְשׁוּבָה סי' ק"ג שֶׁרָמְזָה מט"ש שָׁם וכ"כ בכנ"הג מ"ב סי' כ"ה אוֹת כ"ד וְיֵשׁ מָקוֹם לַעֲמֹד בְּזֶה בְּדִבְרֵי כנ"הג וְאֵין הַפְּנַאי מַסְפִּים וְכֵן בְּדִבְרֵי רַבּוֹ שֶׁשָּׁם בִּתְשׁוּבָה הנז' וּכְפִי מַה שֶּׁכָּתַב עָלָיו אַף מִשְּׁנָתוֹ הָאַחֲרוֹנָה הוּא מ"ש שָׁם במ"ב דְּבָכָל גַּוְונָא שֶׁבָּא לְהוֹצִיא יָכוֹל הַנִּתְבָּע לוֹמַר לוֹ קי"ל כמ"ד דְּצָרִיךְ לִיְשָׁבַע ומ"ש כֵּיוָן דְּהָרַב פְּלוֹנִי הנז' לְהַכְחִישׁ כְּמוֹ שֶׁנִּרְאֶה מִדְּבָרֵינוּ בְּקֻשְׁטִי הַעֲתֵק שֶׁבְּיָדֵינוּ וְלֹא נִמְצָא כֵּן אַף הֵם נֶאֱמָנִים בָּזֶה יַעַן יָכוֹל לִהְיוֹת מִכַּח מְהֵירוּת הַקּוֹנְסוּל שֶׁהֶכְרִיחֲנוּ עַל זֶה כָּתַבְנוּ אֵיזֶה תֵּיבָה שֶׁמִּמֶּנָּה מוּכָח שֶׁהִכְחִישׁ אַף מ"מ אַף שֶׁנֹּאמַר כֵּן צָרִיךְ הוּא לִיְשָׁבַע לְהַכְחִישׁ הָעֵד כֵּיוָן שֶׁבָּא לְהוֹצִיא וְלֹא יִתֵּכֶן ע"ז לוֹמַר הֵם דְּבָרִים שֶׁאֵין בָּהֶם מַמָּשׁ שֶׁמַּשְׁמַע גַּם לְתָא דִּשְׁבוּעָה לֵיתָא וְאִם נֹאמַר שֶׁיָּדְעוּ שֶׁיִּשָּׁבְעוּ לַחְתּוֹם שְׁנֵיהֶם יַחַד זֶה לֹא יִתָּכֵן שֶׁיֵּדְעוּ הֵם שֶׁהוּא בְּעִיר אַחֶרֶת מַה שֶּׁלֹּא יָדַעְנוּ אֲנַחְנוּ אע"פ שֶׁשִּׁטָּר זֶה נַעֲשָׂה בְּעִיר אַחֶרֶת בְּעִיר בָּנְגָאזִי וְלֹא עוֹד אֶלָּא דִּלְשׁוֹנָם לֹא מוּכָח כֵּן: קָרָא לַתְּשִׁיעִי מ"ש עוֹד כְּשֶׁכְּבָר עָמְדוּ לִפְנֵיכֶם וְנִרְאֶה לָכֶם שֶׁאֵינוֹ זוֹכֶה בַּדִּין אֶלָּא שֶׁלֹּא נִגְמַר זוֹכֶה בַּדִּין כְּמוֹ שֶׁנִּרְאֶה מֵהֶפְסֵק שֶׁשִּׁלַּחְתֶּם הִנֵּה בָּזֶה חָשְׁבוּ לִרְפָאוּת שֶׁבָּר עַל נְקֵלָה מִלְּבַד מַה שֶּׁכְּבָר כָּתְבוּ בְּהֵיוֹתוֹ הר' פ' הנז' שָׁם וְרָאָה לָהֶם נוֹסַח שְׁטָרהַכְּתוּבָה וְאָמְרוּ שֶׁהוּא זַכַּאי בְּדִינוֹ וְיָכוֹל לְטָרֹוף וְזֶהוּ דָּבָר קָשֶׁה לִכְתּוֹב בפס"ד לְצַד הָאֶחָד וְלֹא עוֹד אֶלָּא לִכְתּוֹב וְלִמְסֹור בְּיָדוֹ כַּאֲשֶׁר כְּבָר כָּתַבְתִּי בְּרֵאשִׁית מַאֲמָרֵינוּ עוֹד בָּה מַה שֶּׁיָּדְעוּ שֶׁעָמְדוּ לְפָנֵינוּ וְלֹא נִגְמַד הַדִּין כְּמוֹ וכו' מִי הַגִּיד שֶׁלֹּא נִפְסַק הַדִּין וַהֲלֹא כְּבָר כָּתַבְנוּ לָהֶם כְּמִלּוּנָה בְּמִקְשָׁה מִדִּבְרֵי הָרִיבָ"ש וּדְעִמֵּיהּ הנז"ל וְגַם כָּתַבְנוּ לָהֶם בֵּי דִינָא בָּתַר בֵּי דִינָא לֹא דָּיְקִי מִכָּל זֶה מוּכָח שֶׁנִּגְמַר הַדִּין וְאִם נֹאמַר שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לְיָדָם כָּתַבְנוּ זֶה אִם אָנוּ שֻׁלְּחָנוֹ לָהֶם דֶּרֶךְ שְׁאֵלָה נִיחָא אוֹ כָּתַב בְּסָתָמוֹת נָמֵי נִיחָא אֲבָל כְּבָר הוֹדַעְנוּם שֶׁעָשִׂינוּ ע"פ הֶכְרֵחַ הַקּוֹנְסוּל הָיָה לָהֶם לְהִתְבּוֹנֵן שֶׁכְּבָר נִגְמַר הַדִּין אוֹ לְכָל הַפָּחוֹת מִידֵי סְפֵיקָא לָא נָפְקָא וְהָיָה לָהֶם לִשְׁלֹחַ לִשְׁאוֹל אֶת פִּינוּ קוֹדֶם שֶׁיִּמְסְרוּ הַכְּתָב הנז' וּבָרִיא לִי אִם הָיוּ רוֹאִים דִּבְרֵי מָהָרָ"ם וְהָרָ"ן וְהָרַדְבָ"ז הנז"ל לֹא הָיוּ מְזַכִּים אוֹתוֹ וְעוֹד מֵהַהוֹדָאָה שֶׁהוֹדָה עַל הֶפְשֵׁר הנז' שֶׁכָּךְ כָּתְבוּ וְהָרַב פ' הנז' מַכְחִישׁ מוּכָח דְּאִם הוֹדָה לֹא הָיוּ מְזַכִּים אוֹתוֹ מִשּׁוּם דְּהוֹדָאַת בע"ד כְּמֵאָה עֵדִים דָּמֵי וכמ"ש כנ"הג רֵישׁ סי' רמ"א עַל מ"ש בַּשַּׁ"ס בְּהַהִיא מַתְנָתָא תְּרֵי גִּיסֵי מִשּׁוּם דְּהַנּוֹתֵן לֵיתֵיהּ בָּעוֹלָם דְּאִם הָיָה חַי וְהָיָה מוֹדֶה בְּוַדַּאי שֶׁקָּנָה הַמְקַבֵּל ע"כ: סוֹף דָּבָר לְמוֹדָעֵי אֲנִי צָרִיךְ שהר' פ' הנז' אַמֵּץ אֶת לְבָבוֹ וְהִפְצִיר בְּאֵיזֶה יְחִידֵי סְגֻלָּה לִכְתּוֹב לְמַעֲלַת מוֹפֵת הַדּוֹר אֲשֶׁר בעו"בי אִיזְמִיר חַיִּים עַד הָעוֹלָם לַהֲשִׁיבוֹ לְהָרַב פ' הנז' עַל מַה שֶּׁרוֹצֶה לִשְׁאוֹל וְשָׁלַח לוֹ הָרַב פ' הנז' פס"ד שֶׁל ח"ור הָעִיר הַהִיא יע"א וְלֹא יָדַעְנוּ הַסִּגְנוֹן שֶׁכָּתַב זֶה וְיִשְׁמַע אַבְרָהָם שֶׁהֲשִׁיבָם לִיחִידִים וְלֹא לוֹ שֶׁאֵינוֹ מֵחֹק הַמּוֹסֵר וְהַיּוֹשֵׁר לְהָשִׁיב תְּשׁוּבָה לְאֶחָד מֵהַצְּדָדִים אַף אִם הב"ד יִכְתְּבוּ לִשְׁאוֹל מִמֶּנּוּ הוּא מוּכָן וּמְזֻמָּן לִכְתּוֹב דַּעְתּוֹ וְזֶה שָׁמַעְנוּ בְּסוֹד שֶׁלֹּא רָצוּ הֵם לְגַלּוֹת כִּי גְּנַאי הַדָּבָר שֶׁשָּׁאֲלוּ מִמֶּנּוּ דָּבָר שֶׁלֹּא כַּהֹגֶן: וְאַחֲרָיו יָאִיר נָתִיב רֹאשׁ עַל אֶרֶץ קושט"א קָאֵי הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל מַאָחִיו שֶׁשָּׁלַח לוֹ הר' פ' הנז' ע"י קְרוֹבוֹ שֶׁשָּׁם עַל רָזָא דְּנָא וּמִן הַשָּׁמַיִם בָּא לְיָדֵינוּ תְּשׁוּבָה שֶׁהֲשִׁיבוֹ ע"י שֶׁמָּצְאָה פְּתוּחָה אָדָם אֶחָד בְּרֹשׁוּת הָרַבִּים וְהֵבִיאָה לְיָדֵינוּ וְז"ל הַזָּהָב וְהָאַדֶּרֶת בְּלִי תּוֹסֶפֶת וּמִגְרַעַת הֲדָא אָמְרָה מְקֻבֶּלֶת כִּי וּבְתוֹכָן רָצוּף אַהֲבָה הַאי פִּסְקָא דְּדִינָא מח"ור אַחַת הֶעָרִים הַנָּ"ל יע"א בְּעִנְיָן מִי שֶׁנִּתְחַיֵּב בְּמָזוֹן וּפַרְנָסָה וְדִירַת בְּנוֹ וְכַלָּתוֹ כָּל יְמֵי חַיֵּיהֶם וְעַתָּה הִסְכִּימַת ח"ור אַחַת הֶעָרִים הַנָּ"ל שֶׁהַדִּין דִּין אֱמֶת שֶׁיָּכוֹל הוּא לְטָרֹוף מִמַּשְׁעְבְּדֵי וּכְשֶׁאֲנִי לְעַצְמִי מֵאַחַר עֲלוּת

אֲשֶׁר שִׁרְטֵט וְכָתַב דְּאִיכָּא פְּלוּגְתָּא בַּדָּבָר שֶׁמַּעֲלַת ח"ור עי"ת טַרְאֶבְלָס פָּסְקוּ אֶת הַדִּין בְּהֶפֵךְ מע' ח"ור אַחַת הֶעָרִים הנז"ל לְכָל דִּידִי אֵינוֹ מִשּׁוּרַת דֶּרֶךְ אֶרֶץ לִכְתּוֹב שֶׁמֶץ מַנָּהוּ מִמַּה שֶׁתַּעֲלֶה מְצוּדָתִי לפ"וד בְּלִי רְאוֹת פְּסַק ח"ור טְרַאבְלֶס אֶבְלֶם יע"א וּבִלְתִּי הֱיוֹתִי נִדְרָשׁ מהב' צְדָדִים שֶׁיִּכְתּוֹב אֵלַי בְּפֵירוּשׁ מֵהַשֵּׁנִי צְדָדִים לְהוֹדִיעַ דַּעְתִּי בְּעִנְיָן זֶה וּבוֹ בַּפֶּרֶק אֶשְׁנָה פֶּרֶק זֶה וּמַה שֶׁתַּעֲלֶה מְצוּדָתִי לפ"וד אֶכְתּוֹב כְּיַד ה' הַטּוֹבָה עָלַי כִּי כָךְ לַמְּדוּנוּ מִמִּדַּת דֶּרֶךְ אֶרֶץ לְבִלְתִּי נִבְהָל לְהָשִׁיב אֶל אֶרֶץ אַחֶרֶת בִּלְתִּי הֱיוֹתוֹ נִדְרָשׁ מִשְּׁנֵי צְדָדִים וּבְעִנְיָן זֶה ג"כ דְּאִיכָּא כַּת אַחֶרֶת אַחֲוָה דַּעְתִּי בָּעֵת שֶׁיִּשְׁלְטוּ מְאוֹרוֹת עֵינִי ג"כ בְּפִסַק ח"ור טַרְאַבְלֶס יע"א וְאוֹתִי יִדְרֹשׁוּן מִשְּׁנֵי הַצְּדָדִים מָה אֲנִי בְּעִנְיָן זֶה וְדָא תִּהֵא לְמֵיקַם וּבְכֵן יְהֵא ש"ר: הַצָּעִיר מֹשֶׁה גֵּרְשׁוֹן הַכֹּהֵן ס"ט סִימָן מ' כָּתַב מָרָן סי' רמ"ג סי"ט יֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר שְׁמִי שֶׁיִּתְחַיֵּיב לְקָטָן בֵּין בִּשְׁטָר בֵּין בְּקִנְיָן כֵּינָן שֶׁאֵין אוֹתוֹ דָּבָר תַּחַת יָדוֹ אֵינוֹ זוֹכֶה אא"כ זְכָהוּ ע"י אַחֵר ע"כ וְהוּא דַּעַת הַתּוֹסָ' וְהָרָ"ן כמ"ש בב"י ע"כ ומהרימ"ט ח"ב סכ"ב הֶבִיאוֹ הכנ"הג שָׁם אות ט"ו דע"י הָעֵדִים קָנָה מִטַּעַם זְכִיָּה שֶׁכֵּן מָצָא בַּתְּשׁוּ' לְהָרַשְׁבָּ"א כ"י וּבְמֻכָּנוֹת ספ"ו וכ"כ הראד"ב ובס' שְׁפַת הַיָּם ח"מ סל"ה הֵבִיא כֵּן מֵהָרא"ש כְּלָל ס"ו ס"ג ובס' זִכְרוֹן דְּבָרִים דְּפֵ"א כָּתַב כֵּן מֵהָרִיטְבָ"א וְכֵן מָצָאתִי בש"ות הָרַשְׁבָּ"א ח"ד סי' רס"א וְהָרַב דְּבַר מֹשֶׁה ח"ב דַּף קי"ד ע"ד כָּתַב שכ"כ הָרא"ש מהרמ"ה וְהֶבִיאוֹ הב"י סי' רל"א בַּשּׁוֹטֶה וְשׁוֹטֶה יוֹתֵר גָּרוּעַ מֵהַקָּטָן ושכ"ד מהרח"ש וְכֵן מַסְקָנָתוֹ שָׁם וכ"ד הכנ"הג בְּתְשׁוּבָה ח"א סי' קס"ט וְהֵבִיא כֵּן מֵהָרַשְׁבָּ"א וש"ות הַמְכוֹנוֹת שֶׁהֵבִיא מָהָר"י מֵאִיוֹ שָׁם וכ"כ הגו"ר ח"מ כְּלָל ה' ס"ט ממהרב"ח וכ"כ בְּסֵפֶר מִשְׁכְּנוֹת הָרוֹעִים דשי"ח ע"ד וְכֵן הָרַב מַשְׂאַת מֹשֶׁה ח"מ ס"ה הֶבִיאָם המט"ש שָׁם וְעַיֵּין מהרי"ע בִּבְנֵי יְהוּדָה ח"מ סי' י"וד דְּלָא סָתַר הַמַּתָּנָה כִּי אִם מִטַּעַם דְּהָוְיָא חֲזָקָה בְּיַד הַנָּכְרִים דְּהָוְיָא רָאוּי וכ"כ בְּסֵפֶר תְּקָפוֹ שֶׁל יוֹסֵף ח"א בְּסוֹף הַסֵּפֶר ובח"ב סי' ח"י וכ"כ בס' מִשְׁכְּנוֹת הָרוֹעִים הַנָּ"ל אות הַמֵּ"ם סי' רפ"ד אִיבְּרָא דהרשב"ש סי' קי"ד וְהָרַדְבָ"ז בַּסֵּפֶר דִּבְרֵי דָּוִד ומהריק"ש בְּהַגָּהוֹתָיו סי' רל"ה ומהר"א קובו בס' אַדֶּרֶת אֵלִיָּהוּ סי' כ"ג סָבְרִי לְאִידָךְ גִּיסָא דְּבָעֵינַן שֶׁיִּפָּרֵשׁ לְעֵדִים שֶׁיִּזְכּוּ בִּשְׁבִיל הַקָּטָן וְהוּא מֻכְרָח בְּדִבְרֵי התו' וְהָרָ"ן הַנָּ"ל מְפָרְשִׁי לְהוּ בְּהָכִי קָאָמְרִי וְעַיֵּין הָרַדְבַ"ז ח"ב סי' תקכ"ג בְּנוֹסַח שֶׁזִּיכָּה ע"י אַחֵר וכ"ה בהמבי"ט ח"ב סי' קפ"ב אַךְ אֵין רְאָיָה מִמָּנּוּ דִּילְמָא לְשׁוּפְרָא דְּמִילְתָא כָּתְבוּ כֵּן לָצֵאת מִידֵי פְּלוּגְתָּא דאל"כ לֹא יַחֲלוֹק עָלָיו מהרימ"ט בַּר מִנַּיהּ דְּמַר וכ"ה בְּדִבְרֵי מֹשֶׁה ח"ב דַּף ק"ז אַף דְּאִיהוּ לֹא סָבוּר כֵּן לְדִינָא וכמש"ל מִמֶּנּוּ בְּרַם בש"מ שֶׁנּוֹתֵן לְקָטָן צָרִיךְ שֶׁיִּזְכֶּה לוֹ ע"י אַחֵר דִּתְרֵי קָוְלֵי לָא עָבְדִינַן כ"כ הכנ"הג סי' רנ"ג הגב"י אוֹת פ"א וְדִקְדֵּק כֵּן מִדִּבְרֵי רַבּוֹ מהרימ"ט אֲבָל הָרַב דִּבְרֵי אֱמֶת דַּף ס"ח ע"א חָלַק עָלָיו בִּרְאָיוֹת בְּרוּרוֹת וְגַם הֵבִיא מִמַּהֲרַ"י הַלְוִי שֶׁהֵבִיא מהרמב"ח הוּבָא בג"ור דַּף קמ"ח בְּמַתָּנָה לְקָטָן וְלֹא נִזְכַּר זְכִיָּה וְעַיֵּין בס' תְּקָפוֹ שֶׁל יוֹסֵף ח"א סי' נ"ח דַּף נ"ד שֶׁכָּתַב עַל מ"ש לְדַקְדֵּק מִדִּבְרֵי רַבּוֹ אֵינוֹ וּפְשִׁיטוּת דְּבָרָיו אֵינוֹ כֵּן: סִימָן מ"א כָּתַב הָרַדְבָ"ז ח"א סי' קל"ו הֵן ל"ו הוּבָא בהכנ"הג ח"מ סִימָן רל"ב הגב"י אוֹת כ"א מֵרַבֵּינוּ הַאיי בְּתְשׁוּ' הֵיכָא דְּהַמּוּם בָּרוּר שֶׁהוּא מֵאֵת הַמּוֹכֵר בְּעִנְיָן שֶׁצָּרִיךְ לְהַחֲזִיר הַמַּקָּח צָרִיךְ הַלּוֹקֵחַ לִישָׁבַע שֶׁלֹּא הִרְגִּישׁ בְּמוּם זֶה עַד עַתָּה דאל"כ אָמְרִינַן דְּמָחַל מִמַּה שֶׁשָּׁתַק עַד עַכְשָׁיו ע"כ וְכֵן רָמַז הכנה"ג שָׁם מִמָּהָרָ"ם רִיקַאֲנָטִי מהר"יף בְּתְשׁוּ' וְרָמַז מִמָּנָּה הב"י שָׁם מֵרַבֵּינוּ יְרֻחָם וְהֵיא לְקָנִינוּ בַּדְּפוּס סי' קנ"ג: וְאֶת זֶה רָאִיתִי בס' תְּקָפוֹ שֶׁל יוֹסֵף ח"א סי' י"ו דְּהִרְגִּישׁ מִמַּה דקי"ל מָנָה לִי בְּיָדְךָ וְהַלָּה אוֹמֵר

אֵינִי יוֹדֵעַ אִם הִלְוִיתַנִי שֶׁיִּשָּׁבַע שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ וּפָטוּר וה"נ הַמּוֹכֵר שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם הַלּוֹקֵחַ הִרְגִּישׁ בְּמוּם זֶה אוֹ לֹא יִשָּׁבַע שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ וְנִפְטָר וכמ"ש מור"ם שָׁם בְּמוֹכֵר טַבַּעַת וְנִמְצָא בּוֹ בְּדִיל וּבָא לִכְלַל יִישּׁוּב שָׁאנֵי הָכָא דְּאִיכָּאדְּרָא דְמָמוֹנָא דִּבְלֹא טַעֲנוֹתֵיהֶם אָנוּ נוֹלַד לָנוּ הַסָּפֵק כמ"ש הַשָּׁ"ד סִי' ע"ה ס"ט מֵהָרַשְׁבָּ"א יעו"ש וְשׁוֹרֶשׁ זֶה הוּא ממ"ש הַתּוֹסָ' רֵישׁ מְצִיעָא כִּי קָאָמַר סוּמָכוֹס דְּיַחֲלוֹקוּ הֵיכָא דְּאִיכָּא דְּרָרָא דְמָמוֹנָא וכמ"ש הַתּוֹסָ' פֵּירוּשׁוֹ שָׁם וְתוּ י"ל שָׁאנֵי בִּדְאִיכָּא חֲזָקָה דְּאֵין אָדָם מִתְרַצֶּה בְּמוּמִין וכמ"ש בִּכְתֻבּוֹת דַּף ע"ה וְלָכֵן רָמוּ שְׁבוּעָה עָלֶיהָ שֶׁיִּשָּׁבַע וְיִטּוֹל לְקַיֵּים הַחֲזָקָה משא"כ בְּטַבַּעַת שֶׁאֵין כָּאן מוּם לְפָנֵינוּ אֶלָּא שֶׁהוּא אוֹמֵר שֶׁמָּצָא בָּהּ בְּדִיל וּמִדִּבְרֵי מָהָרָ"ם בש"ות הָאֲרֻכּוֹת סִימָן תקע"ה וְהוּבָא בְּמָרְדְּכַי בפ' הַמַּדִּיר וּרְמָזוֹ בב"י סִימָן רכ"ד ורל"ב וכ"כ בְּהַגָּהוֹת ה' קִנְיָן וֶהֱבִיאוֹ הב"י סִי' ע"ה מחו' ל"ז וְכָתְבוּ מור"ם סִי' רכ"ד בְּאִם נָפַל סָפֵק בְּמוּם שֶׁמָּא נַעֲשָׂה אֵצֶל הַלּוֹקֵחַ מִשָּׁם יֹוצֵא גַּם כְּשֶׁהוּא נַעֲשָׂה אֵצֶל הַמּוֹכֵר שֶׁעֲשָׂאוּהוּ כְּנִשְׁבָּעִין וְנוֹטְלִין וְהוּא שֶׁשָּׁם כָּתַב שֶׁהַמּוֹכֵר יֵשׁ לוֹ לֵידַע דַּאֲפִילּוּ הַמַּחֲזִק בְּמָמוֹנוֹ לָא פָּטְרִינַן לֵיהּ בִּלֹא שְׁבוּעָה כ"ש דְּלָא מָצֵי לְאַפּוֹקֵי מָמוֹנָא מִגֵּיהּ בְּלִי שְׁבוּעָה ואע"ג דְּהָתָם הַתּוֹבֵעַ טוֹעֵן בָּרִיא מ"מ טוּבָא אַשְׁכְּחִינַן כה"ג דְּהָאֶחָד יֵשׁ לוֹ לֵידַע וְשֶׁכְּנֶגְדּוֹ לָא הו"ל לֵידַע לֹא יִטּוֹל בִּלֹא שְׁבוּעָה כְּמוֹ הַמַּכִּיר כֵּלָיו וּסְפָרָיו בְּיַד אַחֵר וְהַמּוֹצִיא הוֹצָאוֹת עַל נִכְסֵי אִשְׁתּוֹ וְחֲנָנְוָנִי עַל פִּנְקָסוֹ וְכָהֵנָּה רַבּוֹת וְהָא דְּלָא חָשֵׁיב לֵיהּ בַּהֲדֵי הָנָךְ דְּנִשְׁבָּעִין וְנוֹטְלִין י"ל כמ"ש הַתּוֹסָ' בְּשֵׁם ר"י בִּכְתֻבּוֹת ד"פ ע"ב וְכֵינָן דִּבְסָפֵק נוֹלַד הַמּוּם בִּרְשׁוּת לוֹקֵחַ סָבוּר אע"ג דְּלָא נָתַן יִתֵּן כִּמְבֹאָר בִּדְבָרָיו שָׁם חָשֵׁיב לֵיהּ בְּיוֹרֵד בִּרְשׁוּת אַדְּ הַמּוֹכֵר הוּא שֶׁיֵּשׁ לוֹ לֵידַע וְלֹא יִטּוֹל עַד שֶׁיִּשָּׁבַע שֶׁלֹּא הָיָה הַמּוּם זֶה אֶצְלוֹ וה"נ י"ל בְּמוּם שֶׁבְּנַדַּאי מֵאֵצֶל הַמּוֹכֵר הוּא שֶׁלֹּא יִטּוֹל הַלּוֹקֵחַ מִמֶּנּוּ עַד שֶׁיִּשָּׁבַע שֶׁלֹּא הִרְגִּישׁ בְּמוּם זֶה עַד עַתָּה וְהוּא שֶׁיֵּשׁ לוֹ לֵידַע בָּזֶה אִיבְּרָא דְּשָׁם בַּמָּהָרָ"ם סִי' תקי"ח וְהוּבָא בְּמָרְדְּכַי בפ' כָּל הַנִּשְׁבָּעִין הוּא הָיָה מוֹנֶה כָּל הַנִּשְׁבָּעִין וְנוֹטְלִין אַחַת לְאַחַת לְמִנְיַן שְׁלֹשִׁים וְזֶה לֹא נִזְכַּר שָׁם: וְדֶרֶךְ אַגַּב רָאִיתִי בס' בְּנֵי אַהֲרֹן סִי' ס"ט דִּכְתַב דִּתְשׁוּבַת מָהָרָ"ם הנז' פְּלִיגָא אַתְּשׁוּבַת הָרַדְבַּ"ז הנז' לֹא זָכִיתִי לְהָבִין דְּבָרָיו אִם עַל עִיקַּר הַדִּין קָאָמַר דְּהַנִּדּוֹנִים רְחוֹקִים זֶה מִזֶּה כַּמְבֹאָר לְחִי רוֹאֵי דְּנִדּוֹן מָהָרָ"ם שֶׁיֵּשׁ לְהִסְתַּפֵּק בְּמוּם זֶה שֶׁאֵצֶל הַלּוֹקֵחַ נַעֲשָׂה וְלֹא כַּנִּדּוֹן הָרַדְבָּ"ז וְתוּ דְּהָרַדְבָּ"ז שָׁם הֵבִיא דִּינוֹ שֶׁל מָהָרָ"ם הנז' בְּסָתְמוֹת וְאִם כֵּן אֵפוֹא כְּפִי דְּבָרָיו הָרַדְבָּ"ז סוֹתֵר עַצְמוֹ ומ"ש שָׁם מָהָרָ"ם שָׁם סִי' ל"ה בְּמוֹכֵר סוּס בְּיַיִן וּמְשָׁכוֹ וּבָא נָכְרִי אֶחָד וּלְקָחוֹ מִמֶּנּוּ וְאָמַר כִּי גָּנוּב הוּא וּפָסַק שֶׁאֵין צָרִיךְ לִישָּׁבַע הַמּוֹכֵר שֶׁלֹּא יָדַע שֶׁהוּא גָּנוּב שָׁאנֵי הָתָם דַּאֲשֶׁר פִּיהֶם דִּבֵּר שָׁוְא וכמ"ש קָמָ"ר ח"א דר"ה ע"כ: וּלְפִי הַמֻּנָּח הנז' בְּמוּמִין הו"ל מֵהַנִּשְׁבָּעִין וְנוֹטְלִין צ"ל דמ"ש הבא"הט סִי' ע"ה סכ"ב מהט"ז אע"ג דְּבְסִי' צ"א בְּהַאי יָדַע וְהַאי לָא יָדַע מִשְׁתַּבַּע הַאי דְּיָדַע שָׁאנֵי הָתָם דְּאָחֵד הוֹצִיא בִּרְשׁוּת אֵיזֶה סַהּ וכו' צָרִיךְ לוֹמַר לָאו דַּוְקָא בִּרְשׁוּת מַמָּשׁ אֶלָּא כָּל שֶׁיָּדַעְנוּ שֶׁהוֹצִיא מָמוֹן וְלֹא יָדַעְנוּ כַּמָּה הַדִּין כֵּן וה"נ מוֹכֵר וְלוֹקֵחַ דְּאִי אֶפְשָׁר בְּלֹא דָּמִים רַק דְּלָא יָדְעִינַן הֵיאַךְ יִשָּׁבַע הַאי דְּיָדַע וְיִטּוֹל חוּץ מֵהַסְּכוּם שֶׁהוֹצִיא שֶׁכְּנֶגְדּוֹ עָלָיו הוֹצָאוֹת דְּצָרִיךְ לְבָרֵר וְלֹא יִטּוֹל בִּשְׁבוּעָה וכמ"ש הסמ"ע סִי' צ"א עַל דִּבְרֵי מור"ם אֲשֶׁר בס"ד וכ"כ הָרַמְבַּ"ם בְּסוֹף פ"ו הל' זְכִיָּה וּמַתָּנָה וּפָסְקוּ הַטּוּר וש"ע א"ה ס"ג בַּחֲזָרָה בָּהּ הַכַּלָּה אַחַר אֵירוּסִין מְשַׁלֶּמֶת לוֹ כָּל מַה שֶּׁהִפְסִיד שֶׁצָּרִיךְ עֵדִים ע"ז שֶׁאֵין זֶה נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל ע"כ וְלֹא בֵּיאֵר לָמָּה וּכְבָר הָרַב תי"ט בְּהַגָּהוֹתָיו לא"הע"ז עָמַד ע"ז וְשָׁמָּא הַטַּעַם דְּמוֹרֵי הֶתֵּירָא מֻחֲמַת בָּזְיוֹתוֹ וְכַעֲסוֹ שֶׁחָזְרָה בָּהּ הַכַּלָּה אֶלָּא דלהסמ"ע אִם הוּא בִּרְשׁוּת

מַמָּשׁ אֵין עָלָיו אֶלָּא שְׁבוּעַת הֶיסֵּת אֲבָל שְׁלֹא בִּרְשׁוּת צָרִיךְ לִישָׁבַע בנק"ח וכמ"ש בס'
עֲבוֹדַת הַגֵּרְשֻׁנִּי סי' קי"ט: וְהָרַדְבָ"ז שָׁם כָּתַב מִדִּילֵיהּ וְז"ל וא"ת דְּהָא אֵין נִשְׁבָּעִין עַל
טַעֲנַת סָפֵק לָא קָשֶׁה דְּהַיְינוּ דַּוְקָא בְּדַהֲוָה לֵיהּ לְיַדֵּע אֲבָל בְּמִילְּתָא דְּלָא הוֹ"ל לְיַדֵּע אִם
הִרְגִּישׁ שִׁמְעוֹן בְּמוּם זֶה אוֹ לֹא וְדָמְיָא לְטַעֲנַת יוֹרֵשׁ שֶׁמַּשְׁבִּיעַ מִן הַסֵּפֶר ע"כ וכ"כ שָׁם
סס"ט ובח"ג סי' קצ"ב וְהָאֱמֶת שֶׁכֵּן כָּתַב כנ"הג מ"ב סי' ע"ה מִמָּהָרָ"ם רִיקַאֲנָטִי סי'
תקמ"ב וְז"ל כָּל טַעֲנַת סָפֵק דהו"ל לְיַדֵּע וְלֹא יָדַע אֵין מַשְׁבִּיעִין עָלֶיהָ אֲבָל כָּל דְּלָא הו"ל
לְיַדֵּע כְּגוֹן מוֹכֵר דְּלָא הו"ל לְמִידַּע שֶׁהִרְגִּישׁ הַלּוֹקֵחַ בְּמוּם בַּחֵפֶץ שֶׁמָּכַר לוֹ מַשְׁבִּיעוֹ בְּטַעֲנַת
סָפֵק ע"כ וְדִבְרֵי מָהָרָ"ם הנז' סוֹבְבִים עַל תְּשׁוּבַת הָרִי"ף הנז"ל כְּמוֹ שֶׁתִּרְאֶה לכנה"ג סי'
רל"ב כמש"ל דְּבָרָיו וְיָכוֹלְנִי לִפְתּוֹר בָּזֶה וּכְיוֹצֵא בּוֹ קָאָמַר וּכְגוֹן כָּל הָנָּךְ הַנִּשְׁבָּעִין וְנוֹטְלִין
דִּבְכוּלְּהוּ אֵין כָּאן אֶלָּא סָפֵק אֲצֶל הַנִּתְבָּע וּבֶאֱמֶת מֵת שָׁמָצָאתִי לְהָרַמְבַּ"ם בפ"ו מה' מְכִירָה
וּפָסְקוּ מָרָן סי' רל"ב סי"ח שֶׁהַסַּרְסוּר נִשְׁבָּע לִיפָּטֵר אַף שֶׁאֵין שָׁם מִי שֶׁטּוֹעֵן עָלָיו בָּרִיא
וְאַחַר הַחִיפּוּשׂ מָצָאתִי לְהָרֹא"שׁ בִּפְסָקָיו בפ"ג דִּמְצִיעָא סכ"ד דְּכָתַב דְּסַפְסִירָא וכו' הִילְכָךְ
מִשְׁתַּבַּע אִיהוּ דְּלָא הֲוָה יָדַע דְּקָרוֹב לְוַדַּאי הוּא דִּסְתָם סַפְסִירָא בָּקִי בְּמוּמֵי בְּהֵמָה וְגַם
מְעַיֵּן בָּהֶם וְדָמֵי לְסָלַע שֶׁנָּפַל מִשְּׁנֵים דְּאָמְרִינַן בְּפֶרֶק אֵלּוּ מְצִיאוּת דְּמָצֵי לְאַשְׁבּוּעֵי כֵּינָן
דְּנִרְאֵית בְּעֵינָיו טַעֲנָה וַדַּאִית ע"כ וכ"כ הָרַשְׁבָּ"א ח"ב סי' ס"ח אֶלָּא דְּלֹא הִזְכִּיר מֵהָא
דְּהַסַּרְסוּר וא"כ שַׁנְיָא הַאי דְּהָרַמְבַּ"ם אֲבָל מִלְּשׁוֹן הָרַדְבָ"ז הנז' נִרְאֶה דִּבְכָל מַלֵּי קָאָמַר
דְּכָל דְּלָא הו"ל לְמִידַּע אֵין זֶה טַעֲנַת סָפֵק וּמַשְׁמַע בֵּין לְפְטוֹר עַצְמוֹ בֵּין נִשְׁבָּע לִיטּוֹל וְהָא
מנ"ל נְהִי בְּמַאי דקי"ל בָּמָה שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִישָׁבַע מְשַׁלֵּם יֵשׁ סַיְּיעְתָּא דְּשָׁמַיָּא דְּסָבְרִי הנ"מ
בְּדַהֲוָה לֵיהּ לְיַדֵּע דַּוְקָא דאל"כ פָּטוּר הוּא וְכֵן בְּמַה דקי"ל בָּרִיא בְּחִיּוּבָא וְסָפֵק בַּחֲזָרָה
חַיָּיב ה"נ דַּוְקָא בְּדַהֲוָה לֵיהּ לְיַדֵּע וכמ"ש המש"ל בפי"א מהל' מְכִירָה ובס' קָמָ"ר ח"ב
בש"ות ס"ך וּכְבָר הָרַב מט"ש סי' ע"ה צִיֵּין בָּזֶה קֻחֲנוּ מִשָּׁם אֲבָל בְּכָל מִלֵּי דְּלָא הו"ל
לְמִידַּע הָוֵי טַעֲנַת בָּרִיא וּמִשְׁתְּבַע שֶׁכְּנָגְדּוֹ הָא מִגִּלְיָה וּכְבָר הָרַב מהר"א יִשְׂרָאֵל בס' אַרְעָא
דְּיִשְׂרָאֵל ד"ג וְכֵן בס' מִשְׁכְּנוֹת הָרוֹעִים די"ט עָמְדוּ עָלָיו וְכֵן למ"ש דֵּיוּמְיָא דְּיוֹרְשִׁין
דְּמַשְׁבִּיעִין עַל הַסֵּפֶק לֹא תּוּכַל הָאר"ש שְׁאֹתוֹ לְהָרַמְבַּ"ם מֵאֲרִיָּה דְּאַתְרִיהּ כַּנּוֹדָע וּכְמוֹ
שֶׁעָמַד עָלָיו הָרַב ער"הש ח"מ דקכ"ח וְלָא עוֹד אֶלָּא שֶׁהוּא עַצְמוֹ שָׁם סי' קע"ט וסי' ר"ז
וְכֵן בח"ב סי' תל"ט הֵבִיא דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם וְהָרָאָבָ"ד בְּזֶה שֶׁאִם אָמַר הַיּוֹרֵשׁ אָמַר לוֹ אָבִיו
אוֹ צִוָּה לוֹ אָבִיו שֶׁהִיא טַעֲנַת סָפֵק וְאֵין מַשְׁבִּיעִין עָלֶיהָ אֲבָל מַחֲרִימִין ובח"ב סי' ל' לְחַלֵּק
יָצָא בֵּין מָצָאתִי בְּפִנְקָסוֹ שֶׁל אַבָּא אוֹ צִוָּה לִי אַבָּא דְּהָוֵי טַעֲנַת בָּרִיא משא"כ בְּאוֹמֵר כְּסָבוּר
שֶׁאָמַר לוֹ אָבִיו ע"כ וּבִשְׁלָמָא בְּאוֹמֵר שֶׁמָּצָא בְּפִנְקָס אָבִיו כ"כ רַבִּינוּ הָאיי וְהֶבְיאוֹ הַטּוּר
סי' ע"ה וּכְתָבָהּ מָרָן שָׁם בְּשֵׁם יֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר אֲבָל צִוָּה לוֹ אָבִיו אָמַר לוֹ אָבִיו דְּתַרְוַיְיהוּ
טַעֲנַת סָפֵק וְכַמְבוֹאָר בְּהָרַמְבַּ"ם בַּפִּ"א מהל' טוֹעֵן וְהֶבְיאוֹ הוּא עַצְמוֹ בח"א סי' ר"ז וְכֵן
במ"ש שָׁם בח"ב דְּמָצָא בְּפִנְקָסוֹ שֶׁל אָבִיו הֵיא טַעֲנַת וַדַּאי שָׁם בסי' תל"ט כָּתַב דְּאִם אָמַר
שֶׁכֵּן מָצָא בִּכְתַב אָבִיו לָא עָדִיף מִמִּי שֶׁאָמַר לוֹ אָבִיו דְּאֵינוֹ כְּלוּם והמ"ש סי' ע"ה הג"הט
אוֹת פ"ז הֵעִיר בְּסִתְירָה זוֹ אִם לֹא שֶׁיֵּשׁ לְחַלֵּק בֵּין כָּתַב אָבִיו לְפִנְקָס אָבִיו וְהוּא דּוֹחַק:
וּבְהָיוֹתִי עָסוּק בָּזֶה חזו"ן למו"עד בְּהָרַדְבָ"ז בח"בסי' תע"ה דְּבָרִים תְּמוּהִים שֶׁשָּׁם נִשְׁאַל
בְּאוֹמֵר לְיוֹרֵשׁ מָנָה לִי בְּיַד אָבִיךָ וּתְשׁוּבָתוֹ שֶׁמַּשְׁבִּיעִין אוֹתוֹ שֶׁלֹּא פְּקָדָנוּ אַבָּא שֶׁיֵּשׁ עָלָיו
חוֹב לפ' שְׁשְׁבוּעַת הַיּוֹרְשִׁין דִּינָא הוּא וְלֹא תַּקָּנָתָא לְשֶׁנֶּאֱמַר תַּקָּנָתָא לְתַקָּנָתָא לָא עָבְדִינַן
וְעַד כָּאן לֹא נֶחְלְקוּ אִם מַשְׁבִּיעִין אֶת הַיּוֹרְשִׁין שֶׁלֹּא פְּקָדָנוּ אַבָּא כִּי אִם בִּשְׁבוּעַת שָׁמָּא

שֶׁכָּתְבוּ מִמָּהָרָ"ם דְּלָא מַשְׁבִּיעִין לְהוּ וְרַשְׁבָּ"ם והא"ז כָּתְבוּ דְּמִשְׁבִּיעִינַן לְהוּ כִּשְׁטַר כִּיס הַיּוֹצֵא עַל הַיְתוֹמִים אע"ג דִּבְעָלְמָא נִשְׁבָּעִין עַל טַעֲנַת שֶׁמָּא אֲבָל בְּנִדּוֹן דִּידַן שֶׁטּוֹעֵן בָּרִיא מִשְׁבִּיעִינַן לְהוּ שְׁבוּעַת הַיּוֹרְשִׁין ע"כ וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה כָּתַב בח"ה סי' ש"א שי"ט בִּרְאוּבֵן שֶׁנִּתְחַיֵּיב שְׁבוּעָה בב"ד וְלֹא הִסְפִּיק לִישָׁבַע עַד שֶׁמֵּת אִי אָמְרִי' בַּזֶּה אֵין הָאָב מוֹרִישׁ שְׁבוּעָה לְבָנָיו וְהֵשִׁיב דְּלָא אָמְרִינַן בַּזֶּה אֵין אָב מוֹרִישׁ שְׁבוּעָה לְבָנָיו דְּלָא אָמְרִינַן כֵּן אֶלָּא לְהוֹצִיא מֵאֲחֵרִים אֲבָל לְהַעֲמִיד נִשְׁבָּעִין שֶׁלֹּא פִּקְּדָנוּ אַבָּא שֶׁהֲרֵי לֹא הוֹרִישׁ לָהֶם שְׁבוּעָה אֶלָּא מָמוֹן דְּמִן הַתּוֹרָה פְּטוּרִים דִּכְתִיב שְׁבוּעַת ה' וכו' וְלֹא בֵּין הַיּוֹרְשִׁים וְרַבָּנָן תִּיקְנוּ שֶׁנִּשְׁבָּעִין שֶׁלֹּא פִּקְּדָנוּ אַבָּא וְנִפְטָרִין וְלֹא שַׁיָּיךְ הָכָא משי"למ ע"כ וְהֵם דִּבְרֵי תֵּימָה לְדַעְתִּי הַמְעַט דִּשְׁבוּעַת שֶׁלֹּא פִּקְּדָנוּ אַבָּא אֵינָהּ אֶלָּא לִגְבוֹת בִּשְׁטָר שֶׁיָּרְשׁוּ וְהַלְוָה אוֹמֵר פָּרוּעַ כֻּלּוֹ אוֹ קְצָתוֹ כמ"ש הַטּוּר סי' ס"ט וסי' ק"ח אֶלָּא שֶׁכָּתַב שָׁם מֵהָרִי"ף דְּנִשְׁבָּעִין הַיְסֵת אִם הֵם נִתְבָּעִין מֵאַחַר בְּחוֹב שבע"פ ולהר"י אֲבַרְצְלוֹנִי נִשְׁבָּעִין שְׁבוּעַת הַמִּשְׁנָה שֶׁלֹּא פִּקְּדָנוּ אַבָּא וְסֵוּגְיַין דְּעָלְמָא אֵינוֹ כֵּן דְּאִין כָּאן שְׁבוּעָה רַק בְּבָאִין לִיטּוֹל כַּמְבוֹאָר בַּטּוּר ובב"י שָׁם וּבְסִפְרוֹ אַבְקַת רוֹכֵל סי' קס"ט וְאִם דַּעְתּוֹ לִפְסוֹק כהר"י אֲבַרְצְלוֹנִי הָיָה לוֹ לְפָרֵשׁ שִׂיחוּתָיו וְלֹא לִסְתּוֹם דְּמַשְׁמַע שֶׁדְּבָרָיו אֵלּוּ מֻסְכָּמִים לכ"ע וְכֵן בִּשְׁטַר כִּיס סֵוּגְיַין דְּעָלְמָא כבע"הת דְּכָתַב דְּאֵין כָּאן אֶלָּא שְׁבוּעָה עַל הַנּוֹתֵן וּמְקַבֵּל פַּלְגָא דְּמַלְוֶה וּדְלֹא כָּרַשְׁבָּ"ם דְּסָבוּר דִּבְפַלְגָא דְּפִקָּדוֹן נִשְׁבָּעִין הַיּוֹרְשִׁין שֶׁלֹּא אָמַר לָנוּ אַבָּא שֶׁחַיָּיב זֶה הַמֻּחֲצָה שֶׁל הַפִּקָּדוֹן כִּי שְׁבוּעָה כָּזֶה לֹא נִמְצָא בַּשַּׁ"ס ע"כ הֶבִיאוֹ הב"י סי' ק"א וְכֵן מ"ש בְּנִתְחַיֵּיב שְׁבוּעָה בב"ד וּמֵת שֶׁיּוֹרְשָׁיו נִשְׁבָּעִין עַיֵּין בב"י שָׁם מחו' ב' שֶׁכָּתַב הָרַשְׁבָּ"א הֵטֶּה זֶה וכ"כ שָׁם בְּאַבְקַת רוֹכֵל וְכֵן מ"ש בְּפִסַק דִּין שֶׁיָּצָא עַל אֲבִיהֶם שֶׁחַיָּיב שְׁבוּעָה הָכִי נָמֵי שֶׁנִּשְׁבָּעִין עַיֵּין בב"י סי' פ"ז מ"ש מש"ות הָרֹאֹ"שׁ כְּלָל ס"ז וּפָסְקוּ שָׁם בש"ע דְּאֵין כָּאן עַל הַיּוֹרְשִׁים אֶלָּא חֵרֶם וְאַחַר זְמַן רַב רָאִיתִי בס' פְּאַת נֶגֶב ח"מ סי' י"ד שֶׁעָמַד עַל דְּבָרָיו אֲשֶׁר בח"ב סי' תנ"ה הנז"ל וְלֹא עָמַד עָלָיו עַל מ"ש הוּא עַצְמוֹ מַר נִיהוּ רַבָּא הָרַדְבָ"ז גּוּפֵיהּ בח"א סי' קמ"א נִשְׁאַל עַל מִי שֶׁהוֹצִיא עַל הַיּוֹרְשִׁין כ"י אֲבִיהֶם שֶׁאֵינוֹ כְּלוּם דְּטָעֲנִינַן לֵיהּ שֶׁמָּא פָּרַע וְשָׁם חִילֵק בֵּין כ"י שֶׁבְּיַד הַלְוֶה וּבֵין פִּנְקַס אֲבִיהֶם שֶׁבְּיָדָם וְשָׁם הֵבִיא תְּשׁוּבַת הָרֹאֹ"שׁ שֶׁהֵבִיא בְּנוֹ הַטּוּר סס"ט שֶׁאֵין נִשְׁבָּעִין שְׁבוּעַת הַיּוֹרְשִׁין אֶלָּא כְּשָׁבָאִין לִיטּוֹל בַּשְּׁטָר שֶׁבְּיָדָם אֲבָל לִיפָּטֵר אֵינָן צְרִיכִין שְׁבוּעָה וְהָא דַּאי לָא גָּרַע כ"י אֲבִיהֶם שֶׁחַיָּיב לְמַה שֶׁטּוֹעֲנִין הַיּוֹרְשִׁים בע"פ וְכִי הֵיכִי דבכ"י כָּתַב דְּפְטוּרִים וה"נ בְּתָבְעָה בע"פ מָנָה לִי בְּיַד אָבִיךָ: וְשׁוּב רָאִיתִי לוֹ בח"ה סי' ש"א ש"ג דַּהֲדַר מַר מִשְׁמַעְתֵּיהּ שֶׁשָּׁם נִשְׁאַל עַל נִדּוֹן זֶה מַמָּשׁ בְּתוֹבֵעַ לְיוֹרֵשׁ מָנָה לִי בְּיַד אָבִיךָ וכת' דִּשְׁבוּעָה שֶׁלֹּא פִּקְּדָנוּ אַבָּא אֵינָהּ אֶלָּא דְּרַבָּנָן דְּמִן הַתּוֹרָה פְּטוּרִים דִּכְתִיב שְׁבֻעַת ה' תִּהְיֶה בֵּין שְׁנֵיהֶם וְלֹא בֵּין הַיּוֹרְשִׁים וְתַקָּנְתָא לְתַקְּנְתָא לָא עָבְדִינַן ע"כ הֲרֵי הֵפֵךְ ממ"ש שָׁם בח"ב הֵן בְּעִיקַּר הַדִּין הֵן במ"ש דִּשְׁבוּעַת הַיּוֹרְשִׁין דִּינָא הוּא וְלָא תַּקָּנְתָא לְשֶׁנֶּאֱמַר תַּקָּנְתָא לְתַקְּנְתָא לָא עָבְדִינַן וכמ"ש בח"ה שָׁם כ"כ בח"ג סי' תצ"ט דְּהָרָ"ן כָּתַב דְּאֵין שְׁבוּעַת הַיּוֹרְשִׁין אֶלָּא בַּבָּאִים לִיטּוֹל אֲבָל נִתְבָּעִין אֵין נִשְׁבָּעִין וי"א שְׁבוּעַת הַיְסֵת מִיהָא מִשְׁתַּבְּעִי וְזֶה אֵינוֹ דִּשְׁבוּעַת הַיְסֵת אֵינָהּ אֶלָּא בְּטוֹעֵן טַעֲנַת בָּרִיא עַל הַנִּתְבָּע שֶׁהוּא יוֹדֵעַ אוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ לְדַעַת אֲבָל יוֹרֵשׁ שֶׁאֵין לוֹ לְדַעַת לֹא וכ"כ הָרַמְבַּ"ן וְהָרַשְׁבָּ"א וְשָׁם יָצָא לְחַלֵּק בֵּין יוֹרְשִׁין גְּדוֹלִים דְּיָדְעִי בְּמִילֵּי דְּאַבָּוְהֲנָן וְהִיא מִילְּתָא מְצִיעְתָא וּבָזֶה יוֹדוּ הָרַמְבַּ"ן וְהָרַשְׁבָּ"א י"עוש וְעַיֵּין לוֹ בח"ב ס"ל דְּאֵיְירִי בְּיוֹרְשִׁין גְּדוֹלִים שֶׁנָּטַל הַנּוֹתֵן בְּחַיֵּי אַבָּוְהֲנָן סַהּ מַה וּמֵת שכ' שָׁם שֶׁיִּגְבֶּה הַחֲצִי מֵהַנִּשְׁאָר בַּשְּׁטָר כְּפִי הוֹרָאָתוֹ

וְאִי אִיתָא כְּפִי מ"ש שָׁם בח"ג אַמַּאי לֹא יֹאמַר לָהֶם אַתֶּם יוֹדְעִים בְּמִילֵי דַּאֲבוּכוֹן שְׁלֹא
הֶחֱזִיר לִי פַּלְגָא דְּפִקָּדוֹן וּמַשְׁבִּיעִין ע"ז וּבְשְׁלָמָא מ"ש בְּחֵלֶק זֶה לְמ"ש בְּחֵלֶק אַחֵר יֵשׁ
לוֹמַר דְּהָדַר בֵּיהּ אֲבָל בְּחֵלֶק אֶחָד קָשֶׁה מְאֹד מ"ש בח"ה סי' ש"א ש"ג לְמ"ש סי' ש"א
שי"ט בִּפְרָט דְּהַסִּימָנִים סְמוּכִים זֶה לָזֶה וְהָא וַדַּאי סַמֵּי חֲדָא הָא דְּכָתַב בסי' ש"א שי"ט
מְקַמֵּי הַהִּ דסי' ש"א ש"ג וְכֵן מְקַמֵּי מ"ש בח"א סי' קע"ח וְכֵן בח"ג סי' תצ"ט וּמַה לִּי
כְּתָב יָד אֲבִיהֶם אוֹ פְּסַק דִּין שֶׁאֲבִיהֶן נִתְחַיֵּיב לוֹ שְׁבוּעָה אוֹ שֶׁטּוֹעֵן לַיּוֹרְשִׁים מָנָה לִי בְּיַד
אֲבִיכֶם: וְהוֹאִיל וַאֲתָא לִידַן הַאי עִנְיְנָא דְּבָרִיא בְּחִיּוּבָא וְסָפֵק בַּחֲזָרָה הִנֵּה בְּאִם קִבֵּל
מֵחֲבֵירוֹ מָעוֹת וּמָצָא בָּהֶם אֶחָד מְזֻיָּף דַּעַת מהרשד"ם סי' פ' ומהרש"ך ח"ב סי' קע"ז
הֲבִיאָם כנ"הג סי' ע"ה הג"הט אוֹת ל"ב וסי' זכ"ר הג"הט אוֹת כ"ו וסי' רל"ב הג"הט
אוֹת ט"ו דְּהָוֵי בָּרִיא בְּחִיּוּבָא וְסָפֵק בַּחֲזָרָה וְחַיָּיב לְהַחֲלִיף לוֹ אע"פ שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ הַנּוֹתֵן
שֶׁהוּא שֶׁלּוֹ אַחַר שֶׁקִּבֵּל אִידָךְ ח"ס שֶׁמַּטְבֵּעַ זֶה הוּא מַה שֶׁקִּבֵּל מֵהַנּוֹתֵן וְכֵן הָרַב בנ"ח סי'
רג"ל הֵבִיא דִּבְרֵי מהרשד"ם הנז' בִּשְׁתִיקָה רֶמֶז דְּבָרָיו הָרַב פ"הא חַ"כ דַּף ל"ו ומ"ש שָׁם
מְמֻנוּ מֵאַחַר שֶׁמָּצִינוּ בְּבֵיצִים מוּזָרוֹת וכו' הֵם דִּבְרֵי מהרשד"ם שָׁם עַצְמוֹ וְכֵן פָּסְקוּ רַבָּנַן
בָּתְרָאֵי הַשָּׁ"ךְ והג"ור וְהָרַב דְּבַר מֹשֶׁה וְהָרַב זֶרַע יַעֲקֹב וְהָרַב בֵּית אַבְרָהָם דקפ"ב וּכְמוֹ
שֶׁרָמַז הָרַב מט"ש סי' ע"ה הג"הט אוֹת ז"ך וּבְסִי' רל"ב הג"הט אוֹת כ"ד וְכֵן הָרַב לֵב
מֵבִין דר"ד וְכֵן דַּעַת הָרַב פָּנִים מְאִירוֹת ס"ס וְהָרַב ב"ד שֶׁל שְׁלֹמֹה ח"מ סי' א' וּבְסֵפֶר
זְכוּת אָבוֹת ד"ג וְרָמַז מְמֻנוּ הָרַב הַמַּגִּיהַ במט"ש סי' רל"ב שָׁם וּמַה שֶּׁהִקְשָׁה עַל זֶה בס'
מָגֵן גִּבּוֹרִים למהרד"א סי' ד"ן ובס' קוֹל אֵלְיָהוּ ח"ב דע"ז ממ"ש מהרשד"ם גּוּפֵיהּ סי'
קמ"ז וּמִן מַה שֶּׁהִקְשׁוּ עַל הַשָּׁ"ךְ ממ"ש בסי' רל"ב סי"ב למ"ש שָׁם סי' ט"ו כְּבָר הֵעִיר
ע"ז הָרַב ב"ד סי' קי"ח וְתָרֵיץ יָתֵיב דְּמִטַּבָּעוֹת שָׁאנֵי דְּנִמְצָאִים בָּהֶם רָעוֹת ועפ"ז מ"ש
המט"ש סי' רל"ב שהרשב"ש חוֹלֵק בְּעִיקַּר דִּין זֶה דמהרשד"ם לֵיתָא דְּהָתָם אַיְירִי
בְּסִחוֹרָה וְכֵן מ"ש מהריק"ש בְּהַגָּהוֹתָיו סי' רכ"ז עַל דִּבְרֵי מהרשד"ם עַיֵּין דִּין י"ו י"ז אֵין
הַנִּדּוֹן דּוֹמֶה לִרְאָיָה שֶׁשָּׁם בִּסְחוֹרָה אַיְירִי בְּשֶׁמֶן וּגְבִינָה ומ"ש מהריק"ש שָׁם דְּלָא
כמהרשד"ם ממ"ש אִם מַכִּירָהּ חוֹזֵר אוֹתָהּ דְּמַשְׁמַע דְּאִם אֵינוֹ מַכִּירָהּ אֵינוֹ מַחֲזִירָהּ כְּבָר
מהרש"ך שָׁם נִתְעוֹרֵר בָּזֶה וְחִילֵּק יֵדַע דְּמַטְבֵּעַ פָּסוּל הוּא מֻקָּח טָעוּת וְחוֹזֵר מִדִּינָא לְעוֹלָם
משא"כ חָסֵר וְהַתֵּימָהּ עַל הָרַב קוֹל אֵלְיָהוּ ח"ב סי' ד' דְּאָזֵיל בָּתַר אִיפְּכָא דְּהוֹכַחַ יוֹכִיחַ
מַהֲרַמְבַּ"ם פי"ב דהל' מְכִירָה דְּמָפֻרָשׁ מ"ש בגמ' מִתּוֹרַת חֲסִידוּת הַיְינוּ בְּיוֹצְאָהּ ע"י הַדְּחָק
וכו' וְהַיְינוּ דַּוְקָא בְּמְכִירָה וכו' כְּבָר כָּתַבְנוּ דמהריק"ש קָדְמוּ בָּזֶה ושמהרש"ך תֵּירֵץ יָתֵיב
וְאוּלַי אִם מהריק"ש רָאָה לִדְבָרָיו לֹא הָיָה דּוֹחֶה דִּבְרֵי מהרשד"ם וְעַיֵּין לְהָרַב אָחִיו בְּסֵפֶר
בֵּית אַבְרָהָם מ"ש בָּזֶה לְיַיֵּשֵׁב לְדַעַת הט"ז דְּאָזֵיל בָּתַר אִיפְּכָא מִדִּבְרֵי מהרשד"ם
ומהרש"ך וְכָל סִיְּעְתָּא דִּשְׁמַיָּאהנז"ל והט"ז הֵבִיא רְאָיָה גַּם מִזֶּה וְהוּא יְיַשֵּׁב עָלָיו שָׁם
וּכְפִי חִילּוּק מהרש"ך טְפֵי אָתֵי שַׁפִּיר: ומ"ש הָרַב הנז' שָׁם שֶׁהָרַב בא"הט סי' ע"ה ס"ג
כָּתַב כֵּן מִסְּיָעָה שֶׁל רַבָּנֵי אַשְׁכְּנַז ע"כ לֹא הָיוּ דְּבָרִים מֵעוֹלָם שְׁלֹא כ"כ אֶלָּא מהט"ז בְּלִבַּד
אִיבָּרָא דְּהָרַב חִיּוּנּוּךְ בֵּית יְהוּדָה סי' ק"ו רָמְזוּ המט"ש שָׁם נָקֵיט וְאָזֵיל כהט"ז וְהָיָה טָעְמוֹ
שֶׁאֲנִי אֵינִי יוֹדֵעַ אִם פְּרַעְתִּיךְ דהו"ל לְיַדַּע משא"כ בָּזֶה דְּלָא הו"ל לְיַדַּע וּכְבָר כָּתַבְתִּי לְעֵיל
דְּהַדָּבָר הַזֶּה בְּמַחֲלוֹקֶת שָׁנוּי מַה גַּם דְּהָרַב עֵדוּת בְּיַעֲקֹב הֲבִיאוֹ המט"ש סי' ע"ה הג"הט
אוֹת נ"ח סָבַר דְּלֵיתֵיהּ לְהַאי כְּלָלָא וְדַוְקָא בְּיוֹרְשִׁין מֵחֲמַת שֶׁלֹּא פָּשְׁעוּ וכ"כ בס' נִשְׁמַת

חַיִּים די"ו ע"א לְהַקְשׁוֹת עַל המש"ל בפ"ד מהל' שְׁאֵלָה דְּסָבַר לָהּ לְהַחְלִיפִין הנז' דְּיוֹרְשִׁין שָׁאנֵי: ומ"ש עוֹד הָרַב הנז' מִטַּבַּעַת שֶׁל זָהָב וְנִמְצֵאת שֵׁל .

בְּדִיל שָׁאנֵי הָתָם שֶׁמַּכְחִישׁוֹ בְּבֵירוּר וכמ"ש הָרַב אָחִיו בס' בֵּית אַבְרָהָם שָׁם וְהַתֵּימַהּ עָלָיו שֶׁהִנִּיחַ דַּעַת מהרשד"ם ומהרש"ך שֶׁבִּזְמַנֵּינוּ זֶה הֵם אֶצְלֵנוּ עִם מַהָרִיבָ"ל כְּהָרִי"ף וְהָרַמְבַּ"ם וְהָרֹא"שׁ כמ"ש הָרַב חִיָּדָ"א בש"הג ח"א דְּפִ"א מִמָּהָר"י אַלְפָאנְדָרִי מַה גַּם דְּאַחֲרֵיהֶם הֶחֱזִיקוּ כָּל יִשְׂרֵי לֵב בָּתְרָאֵי הנז"ל וְהָרַב אָחִיו שָׁם הוֹכִיחַ כֵּן מֵהָרַשְׁבָּ"א וְאֵיךְ תָּפַס לוֹ בְּשִׁיטַת הט"ז וחנ"כ ומהריק"ש בִּפְרָט שֶׁהֵם יְחִידִים כְּנֶגְדָּם וְהָרַב לֵב מֵבִין שָׁם נִסְתַּפֵּק אִם יָכוֹל הַמַּוְחָזָק לוֹמַר קי"ל כְּוָתַיְיהוּ: וְהַתֵּימַהּ עַל מַה שֶׁרָאִיתִי בְּסוֹף סֵפֶר דִּבְרֵי מָרְדְּכַי לְמָהָר"י קְרִישְׁפִין שֶׁכָּתַב בָּזֶה מִמַּה דקי"ל כָּל דְּהַאי יָדַע וְהַאי לָא יָדַע מִשְׁתַּבַּע הַאי דְּיָדַע וּשְׁקִיל כמ"ש בְּמוֹצִיא הוֹצָאוֹת וה"נ יִשָּׁבַע הַמְקַבֵּל ע"כ וְזוֹ שִׁיטָה חֲדָשָׁה אִם לְהט"ז וּדְעִמֵּיהּ דּוֹמֶה לְאֵיני יוֹדֵעַ אִם אֲנִי חַיָּיב לְךָ שֶׁיִּשָּׁבַע כֵּן הַנּוֹתֵן שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ שֶׁהוּא שֶׁלּוֹ וְיִפָּטֵר וְאִם לְמהרשד"ם הָוֵי כְּאֵיני יוֹדֵעַ אִם פְּרַעְתִּיךָ וְאַחַר שֶׁקִּיבֵּל ח"ס הַמְקַבֵּל יַחֲלִיפָנּוּ הַנּוֹתֵן וּמַה עִנְיָן זֶה לְמוֹצִיא הוֹצָאוֹת שֶׁהַדָּבָר גָּלוּי וְיָדוּעַ לְכָל רַק שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִין כַּמָּה: כָּאן לְבַסּוֹף בְּהָיוֹתִי בְּזֶה רָאִיתִי לְהָרַב זָרַע יַעֲקֹב סי' ל"ב דְּהֵבִיא רְאָיָה לְדִינוֹ שֶׁל מהרשד"ם הַנַּ"ל מִמ"ש בְּבָתְרָא דַּף ל"ב בִּשְׁטָר שֶׁנִּמְחַל שִׁעְבּוּדוֹ וה"מ דְּאָמַר לֵיהּ הַדָּרְתְּ אוֹזְפִתִּינְהוּ מִנַּאי אֲבָל אָמַר לוֹ אַהְדַּרְתִּינְהוּ נִיהֲלָךְ מֵחֲמַת דְּהָיוּ שַׁיְּיפִי וְסַוְּמָקֵי אַפְּתִי אִיתֵיהּ לְשִׁעְבּוּדָא דְּשְׁטָרָא הַלָּזוּ כָּל דְּלָא פַּרְעֵיהּ כָּרְאוּי אַפְּתִי חִיּוּבָא רַמְיָא עֲלֵיהּ כִּדְמַעְיְקָרָא והו"ל כְּאִלּוּ לֹא פָּרַע כְּלָל וְהַיְינוּ מַתְנִיתִין דְּהַגּוֹזֵל וְאֵין כָּאן אֶלָּא ח"ס ע"כ וְאַחַר הַמָּחָ"ר אֵינָהּ רְאָיָה דְּשָׁאנֵי הָתָם שֶׁהַמַּלְוֶה לֹא רָצָה לְקַבְּלָם וְהַלְוָה הֶחְזִירוּ אֵלָיו תֵּכֶף וְאֵין כָּאן שׁוּם פֵּירָעוֹן וַאֲפִי' בְּיוֹצְאִין ע"י הַדְּחָק וכמ"ש הַמְקַנְּבָּצֶת שָׁם דאל"כ תִּיקְשֵׁי לָן מִמַּטְבֵּעַ חָסְרָה דְּכְשֶׁיּוֹצְאָה ע"י הַדְּחָק חֲשִׁיב פֵּירָעוֹן וכמ"ש הָרַמְבַּ"ם בפי"ב מהל' מְכִירָה וְהַטּוּר והש"ע סי' זכ"ר אִם לֹא שֶׁיֵּשׁ לְחַלֵּק בְּשֶׁכְּבָר קִיבֵּל אוֹ לֹא ומ"ש וְהַיְינוּ מַתְנִיתִין דְּהַגּוֹזֵל הָתָם אַיְירֵי בְּנִסְתַּפֵּק בְּגוּף הַפֵּירָעוֹן אִם פָּרַע אוֹ לֹא וְאִי הָיָה רוֹאֶה מִסֶּוְגְיָא זוֹ דְּבָתְרָא הנז' לָא הֲוָה מִשְׁתַּמֵּיט לֵיהּ למהרשד"ם ומהרש"ך אוֹ מֵהַבָּאִים אַחֲרֵיהֶם לְהַזְכִּיר מִזֶּה אִם לֹא לְשֶׁנֶּאֱמַר כמ"שב סִימָן מ"ב אָב שֶׁנָּתַן לְבִתּוֹ בְּמַתְּנַת בָּרִיא בַּיִת אַחַת וְאַחֲרֶיהָ לְזָרָעָהּ ואח"ך כָּתַב לָהּ שְׁטָר הֶחְלֵטִי שֶׁנָּתַן לָהּ בְּמַתָּנָה גְּמוּרָה כְּכָל תִּיקּוּן שְׁטָרֵי ואח"ך עָמְדָה הָאִשָּׁה וּמְכָרָהּ הַבַּיִת הנז' לְזוּלַת בְּכֹחַ שְׁטָר זֶה הָאַחֲרוֹן.

הִנֵּה כְּפִי שְׁטָר הָרִאשׁוֹן נָמֵי יְכוֹלָה לִמְכּוֹר דְּהָאוֹמֵר נְכָסַי לְךָ וְאַחֲרֶיךָ לפ' אֵין לַשֵּׁנִי אֶלָּא מַה שֶּׁשִּׁיֵּיר רִאשׁוֹן אֶלָּא דְּהַמְשִׁיאוֹ עֵצָה לִמְכּוֹר נִקְרָא רָשָׁע וַאֲפִי' הָיָה הָרִאשׁוֹן רָאוּי לְיָרְשׁוֹ כמ"ש מָרָן סי' רמ"ח וְאַף אִם לֹא מָכְרָה עַד שֶׁנִּישֵּׁאת אֵין לוֹ זְכוּת לְבַעְלָהּ בְּזֶה רַק לְאַחֲרֶיךָ אע"ג דקי"ל בכה"ג הַבַּעַל לוֹקֵחַ הָוֵי וְאֵין לְאַחֲרֶיךָ בְּמִקּוֹם בַּעַל כְּלוּם כָּל שֶׁיֵּשׁ הוֹכָחָה שֶׁנִּתְכַּוְּנוּן לְסַלֵּק הַבַּעַל אֵין לַבַּעַל כְּלוּם כְּמוֹ שֶׁהוֹכִיחַ בש"ות שבס' נְוֵה שָׁלוֹם דקמ"ב אֶלָּא דבנ"ד מְעוֹת הַמֶּכֶר אִם מָכְרָה כְּשֶׁהִיא נְשׂוּאָה הָוֵי נִכְסֵי מְלוֹג לַבַּעַל וְתוּ דְּלִפְי מ"ש כנ"הג שָׁם מש"ות הָרֹא"שׁ שֶׁהֵבִיאוּ הַטּוּר סי' רפ"ב כָּל שֶׁהַזָּרַע אֵינוֹ בָּעוֹלָם אֵינוֹ זוֹכֶה וְאַחֲרֶיהָ תַּחֲזוֹר לְהַנּוֹתֵן וְשָׁם פִּלְפֵּל בְּדִבְרֵי המבי"ט וְהָרַדְבָּ"ז וְחִילֵּק בֵּין כְּשֶׁהַזָּרַע אֵינוֹ בָּעוֹלָם וְיֹרְשָׁתוֹ מִמֵּילָא אָתְיָא משא"כ בְּנִדּוֹן הָרֹא"שׁ שֶׁאַחֲרֶיךָ אע"פי שֶׁבָּא מִכֹּחַ יוֹרֵשׁ מ"מ כֵּיוָן שֶׁבָּא מִכֹּחַ תְּנַאי אֵינוֹ כְּמוֹ יְרֻשָּׁה דְּמִמֵּילָא אָתְיָא וכמ"ש הָרַב הנז' שָׁם בְּנִדּוֹנוּ וְכֵיוָן שֶׁכֵּן שֶׁאַחֲרֶיהָ תַּחֲזוֹר לַנּוֹתֵן הָרֵי עַכְשָׁיו הַנּוֹתֵן חָזַר וְנָתַן לָהּ בְּמַתָּנָה הֶחְלֵטִית

וְיוֹרְשָׁהּ הַיּוֹרֵשׁ שֶׁלָּהּ מִכֹּחַ יְרֻשָּׁה מְמֵילָא אָתְיָא וְלֹא מֵחֲמַת תְּנַאי וְהַיּוֹרֵשׁ אֵינוֹ יוֹרֵשׁ כָּל זְמַן שֶׁהַמּוֹרִישׁ חַי וַהֲרֵי עָמְדָה וּמְכָרָהּ וּמְמָכָרָהּ קַיָּים: סִימָן מ"ג כָּתַב הָרַדְבָ"ז ח"א סקל"ו שמ"ש הָרַמְבַּ"ם פט"ו מֵהִלְכוֹת מְכִירָה וְז"ל וְאִם פֵּירֵשׁ הַמּוֹכֵר וְאָמַר ע"מ שֶׁאֵין אַתָּה חוֹזֵר עָלַי בְּמוּם ה"ז חוֹזֵר עַד שֶׁיְּפָרֵשׁ הַמּוּם שֶׁיֵּשׁ בְּמִמְכָּרוֹ וְיִמְחֹל הַלּוֹקֵחַ אוֹ עַד שֶׁיֹּאמַר וכו' הָרַמְבַּ"ם בָּזֶה הוֹלֵךְ לְשִׁיטָתוֹ דס"ל דְּאֵין אָדָם מִתְחַיֵּיב בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ קָצוּב וְכָל גְּאוֹנֵי עוֹלָם רְאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים חָלְקוּ עָלָיו בָּזֶה ע"כ וּדְבָרָיו אֵלּוּ שֶׁכָּתַב שֶׁצָּרִיךְ לְפָרֵשׁ הַמּוּם מִטַּעַם דָּבָר שֶׁאֵינוֹ קָצוּב הֵם דִּבְרֵי הַטּוּר סי' רל"ב וּמָרָן בש"ע לָא ס"ל כֵּן דְּהָא בס"ס וּבְסִימָן ר"ז כָּתַב הָא דְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ קָצוּב שֶׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ם חָלְקוּ עָלָיו כָּל הַבָּאִים אַחֲרָיו וְאֵלּוּ בְּמַה שֶׁצָּרִיךְ לְפָרֵשׁ הַמּוּם פָּסְקָה בסי' רל"ב וְאִם הָא בְּהָא תַּלְיָא כמ"ש הַטּוּר נִמְצָא דִּדְבְרֵי מָרָן תִּרְתֵּי דְּסָתְרָן אֶלָּא וַדַּאי צ"ל לְדַעַת מָרָן דְּסָבַר כְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם במ"ש ה"ה שָׁם דְּמַה שֶׁצָּרִיךְ לְפָרֵשׁ הַמּוּם מִדְּמְיוֹן דִּין הוֹנָאָה לָמַד כֵּן וּמִקַּל וָחוֹמֶר שֶׁהֲרֵי הַמּוּם לְעוֹלָם חוֹזֵר אע"פי שֶׁאֵין הַהוֹנָאָה חוֹזֶרֶת אֶלָּא לִזְמַן יָדוּעַ עכ"ל ובכ"י שָׁם הֵבִיא דִּבְרֵי ה"ה הַנָּ"ל וְסַיֵּם וְדִבְרֵי רַבֵּינוּ.

הַטּוּר נָכוֹנִים בְּטַעְמָם דְּהוּא מִטַּעַם דָּבָר שֶׁאֵינוֹ קָצוּב וּמֻכְרָח כֹּרַח בָּמָה שֶׁכְּתָבָהּ בש"ע הָדַר בֵּיהּ מִמ"ש בב"י שֶׁכָּתַב דִּדְבְרֵי רַבֵּינוּ. הַטּוּר וכו'.

וּבְבֶדֶק הַבַּיִת שָׁם רָאִיתִי שֶׁכָּתַב עַל מ"ש בב"י וְדִבְרֵי רַבֵּינוּ הַטּוּר נָכוֹנִים בְּטַעְמָם הִגִּיהַּ ע"ז וְז"ל אֶלָּא דְּבָמַה שֶׁסַּיֵּים שָׁם הָרַמְבַּ"ם לְכְתּוֹב כְּמוֹ הַמְפָרֵשׁ דְּהוֹנָאָה מוּכָח כמ"ש ה"ה ז"ל וּמִזֶּה יֵשׁ לְהוֹכִיחַ דְּמָרָן חִיבֵּר סֵפֶר ב"ה קוֹדֶם ש"ע שֶׁהֲרֵי בְּמַה שֶׁפָּסַק לְדִין זֶה שֶׁצָּרִיךְ לְפָרֵשׁ הַמּוּם לָאו מִטַּעַם דָּבָר שֶׁאֵינוֹ קָצוּב נָגְעוּ בָּהּ וכמ"ש שָׁם בְּבֶדֶק הַבַּיִת וכ"כ הָרַב שכנ"הג הֵבִיאוּ ה' חֵיךְ"א בש"הג ח"א די"ד דס' בֶּדֶק הַבַּיִת חִיבְּרוֹ קוֹדֶם הש"ע אֶלָּא דְּהוּא ז"ל חָלַק עָלָיו בָּזֶה.

וְיֵשׁ לְהַרְגִּישׁ עַל הָרַדְבָ"ז הו"ל אֵיךְ לֹא הִזְכִּיר מִדִּבְרֵי ה"ה הַנָּ"ל וְהוּא עַצְמוֹ כָּתַב דה"ה הוּא בָּקִי בְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם יוֹתֵר מִזּוּלָתוֹ וכמ"ש אֲנִי הַצָּעִיר בְּקִצָּת כְּלָלִים אֲשֶׁר לִי מִשְּׁמוֹ וְאִם לֹא הֻכְשַׁר בְּעֵינָיו דִּבְרֵי ה"המ בָּזֶה אֶלָּא דִּבְרֵי הַטּוּר מ"מ הו"לאפי' בְּרֶמֶז והכנ"הג שָׁם הֵבִיא דִּבְרֵי הָרַדְבָ"ז הַנָּ"ל וְלֹא הִרְגִּישׁ בָּזֶה: סִימָן מ"ד שְׁאֵלָה צַנְוּאַת ש"מ בְּמוֹתַב תְּלָתָא כַּחֲדָא חֲוֵינָא נַחְנָא ב"ד דח"ל כַּד אָתוּ קָדָמַנָא תְּרֵי סָהֲדֵי וְהֵעִידוּ בְּתוֹרַת ע"ג שֶׁנִּכְנְסוּ אֵצֶל הַחוֹלֶה פְּלוֹנִי ב"פ וּמְצָאוּהוּ שֶׁהָיָה מֻוָּטָל עַל עֶרֶשׂ דְּוִי וְהוּא מְיֻוָּשָׁב בְּדַעְתּוֹ כְּאֶחָד הַבְּרִיאִים וְכָךְ אָמַר לָהֶם בְּזֶה הַלָּשׁוֹן אֲנָ'א קָאצַ'ר וְלִחְ'יָיא וְלָמוּ'ת בְּיָדוֹ יִתְבָּרֵךְ פְּלוֹנִי ב"פ יְסַאֲל'נִי כָּךְ וְכָךְ אֲנָ'א נְסַ'אֵל לפ' כ"וכ לְמָרָ'א סאמח'תהא פַּלְ'י עוּדְ'הָא תַּחַ'ת יְדַ'הָא כָּאן מַשְׁ'אַת לְאֶרְץ יִשְׂרָאֵל וְכַ'אן תְּזוּו'זת מ'א אַיְלָ'הָא כָּאן כְּתוּב'תָהָא עַטְ'ית לְיוֹסֵף וְוַלְ'דִי נְפַ'ץ לָחְ'וּשׁ וְנָפַ'ץ אדוכ'אן בְּמַתָּנָה גְּמוּרָה כָּלִ'יפָא וּלְדַ'י שְׁנַ'ים וּשְׁמוֹנִים אֶוְקְ'יָיא כֶּסֶף אֵלְ'י נסא'לו יז'כא בְּיֵהּ'וֹם וְכָאן אֲנָ'א חא'י מ'א יז'כא ל'א הַאֲדָהּ וְלָ'א הַאֲדָהּ בְּהָאֲ'ד לְמַתְּנוֹת ע"כ (וּפֵירוּשׁ הַדְּבָרִים אֲנִי נִתְקַצְּרוּ יָמַי וְהַחַיִּים וְהַמָּוֶת בְּיָדוֹ יִתְבָּרֵךְ אֲנִי חַיָּיב לְפְלוֹנִי כָּךְ וְכָךְ פ' חַיָּיב לִי כ"וכ אִשְׁתִּי מָחֲלִתִּי לָהּ בְּמַה שֶׁיֵּשׁ לָהּ תַּחַת יָדָהּ אִם הֲלָכָה לא"י וְאִם נִשֵּׂאת אֵינָהּ נוֹטֶלֶת כִּי אִם כְּתֻבָּתָהּ נָתַתִּי לְיוֹסֵף בְּנֵי חֲצִי הֶחָצֵר וַחֲצִי הַחֲנוּת בְּמַתָּנָה גְּמוּרָה כְּלִיפָ'הּ בְּנֵי שְׁנַיִם וּשְׁמוֹנִים אֶוְקְ'יָיא כֶּסֶף שֶׁהוּא חַיָּיב לִי הוּא זוֹכֶה בָּהֶם וְאִם אֲנִי חַי אֵינוֹ זוֹכֶה לֹא זֶה וְלֹא זֶה בְּאֵלּוּ הַמַּתָּנוֹת ע"כ) וְאֶחָד מִן הָעֵדִים הוֹצִיא לָנוּ פִּנְקָס קָטָן מֵחֵיקוֹ

וְהֲרָאָהוּ לָנוּ וְהָיָה כָּתוּב בְּדַף אֶחָד מִמֶּנּוּ כְּכָל הָאָמוּר וּמְפֹרָשׁ מִפִּיהֶם וְשַׁאַלְנוּם מַה עִנְיַן כְּתִיבָה זוֹ וְעָנָה בַּעַל הַפִּנְקָס כִּי כְּשֶׁנִּכְנְסוּ אֵצֶל הַחוֹלֶה הִנִּיחָם לְדַבֵּר הֵבִינוּ מִמֶּנּוּ שֶׁרְצוֹנוֹ לְצַוּוֹת וְאָז אָמַר לוֹ בַּעַל הַפִּנְקָס רְצוֹנְךָ לֵילֵךְ וּלְהָבִיא קֻוַלְמוֹס וּדְיוֹ וּנְיָיר לִכְתּוֹב מַה שֶּׁרְצוֹנְךָ לְצַוּוֹת אוֹתָנוּ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁתַּכַּח הָעִנְיָן מִמֶּנּוּ וְאָמַר לָהֶם אה"נ וְהָלַךְ וְהֵבִיא הַקֻּוַלְמוֹס וְהַדְּיוֹ וְהַפִּנְקָס שֶׁשָּׁם כָּתוּב חֶשְׁבּוֹנוֹתָיו וְשִׁרְטֵט וְכָתַב כָּל הנז"ל מַה שֶּׁאָמַר לָהֶם וְלֹא חָתְמוּ עַל אוֹתָהּ כְּתִיבָה רַק יָדְעוּ בְּבֵירוּר שֶׁאוֹתָם הַדְּבָרִים הֵן הֵם שֶׁאָמַר לָהֶם בְּלִי תּוֹסֶפֶת וּמִגְרַעַת וְכָל זֶה הָיָה אַחַר שֶׁעָבְרוּ שְׁלֹשָׁה יָמִים מֵחָלְיָיו וְלֹא עָבְרוּ מִזֶּה שְׁלֹשָׁה אוֹ ד' יָמִים עַד שנלב"ע וְגַם יָדְעוּ בְּבֵירוּר שֶׁמֵּאוֹתוֹ חֹולִי נלב"ע וחלי"ש יוֹרֵנוּ הַמּוֹרֶה לְצִדָקָה ושכמ"ה: תְּשׁוּבָה הֲנֵי מִלֵּי מְחַיִּים בְּשֶׁגַּם יָדַעְנוּ בְּצַוָּאַת ש"מ אֵין צָרִיךְ לוֹמַר אַתֶּם עֵדַי.

כמ"ש הָרַמְבַּ"ם בפ"ח מה' זְכִיָּה וְגַם שֶׁלֹּא הֶזְכֵּר לֹא מִפִּיו וְלֹא מִפִּי הָעֵדִים אֵין לָחוּשׁ כָּל שֶׁהַדְּבָרִים מְמַשְׁמְשִׁים וּבָאִים שֶׁכֵּן הוּא וכמ"ש הכנ"הג סי' רָ"ן הג"הט אוֹת ח' וּבְתְשׁוּבָתוֹ בס' בָּעֵי חַיֵּי סי' קפ"ו קפ"ח רַק שֶׁלֹּא יְהֵא שִׂיחָה וְסִיפּוּר דְּבָרִים בְּעָלְמָא כמ"ש שָׁם אוֹת ס"ד ובס' יָכִין וּבֹועַז ח"ב סי' ל"ו דַּף פ"א ובס' דְּבַר מֹשֶׁה ח"ב סי' ע"ה ומהרד"ף בְּסֵפֶר מִכְתָּם לְדָוִד ח"מ סי' ל"ו דַּף רמ"א מְמָהָרָ"שׁ יוֹנָה וּמַהַר"שׁ הַלֵּוִי ומהרח"ש וּפָרַח מַטֵּה אַהֲרֹן וּמִסֵּפֶר נֶאֱמָן שְׁמוּאֵל וה' גו"ר וע"ע בס' שְׁפַת הַיָּם סי' מ"א דק"ן ע"ג וְרָמַז מִדִּבְרֵי הָרַב דְּבַר מֹשֶׁה הַנ"ל דַּף ע"ט וְדַף פ' וְקִיצֵר בִּדְבָרָיו שֶׁכָּתַב.

דְּאֵין בְּצַוָּאָה זוֹ מַמָּשׁ כֵּיוָן שֶׁלֹּא נַעֲשֵׂית בִּלְשׁוֹן צַוָּאָה וְעַיֵּין בְּכָל זֶה בש"ות דְּבַר מֹשֶׁה וכו' וְאִם אֵינָהּ בִּלְשׁוֹן צַוָּאָה מַאי הָוֵי כָּל שֶׁהַדְּבָרִים מוֹכִיחִים כָּךְ הָוֵי צַוָּאָה אֶלָּא מְשׁוּם דְּנִרְאֶה דְּהִתְכַּוְּנוּן לְהָפִיס דַּעַת בְּנוֹ כְּשֶׁאָמְרוּ לוֹ שֶׁעָשָׂה רְצוֹן אָבִיו שֶׁשִּׁיבֵּד הָאִשָּׁה אֲשֶׁר רָצָה אָבִיו שֶׁמֵּיאֵן בָּהּ מִקֹּדֶם וְקָרָא אוֹתוֹ וְאָמַר לוֹ מַה שֶּׁאָמַר דְּכִוְּונָתָהּ בְּהָרַב דְּבַר מֹשֶׁה שֶׁנִּתְכַּוְּנוּן לְהָפִיס דַּעַת אִשְׁתּוֹ בָּמָה שֶׁאָמְרָה לוֹ נ"ו מ"י דיזי"ש נְאַ'דָּה וְאָמַר לָהּ הֲרֵי הִיא אֲדוֹנִית וְהִתְחִילָה לִבְכּוֹת עַד שא"ל הֲרֵי הַבַּיִת בְּמַתָּנָה לָהּ וְזֶה שֶׁלֹּא בִּפְנֵי עֵדִים רַק אַחַר שָׁמַע שֶׁאָמַר לָהּ כֵּן וְעַיֵּין עוֹד בס' מַר וַאֲהָלוֹת סי' כ"ח דַּף קכ"ב שֶׁמְּדַבֵּר עִם בְּנוֹ בְּכוֹרוֹ עַיֵּין בְּכָל הַנִּדּוֹנִים.

הנז' בָּחוֹן בָּהֶם וְחִקּוּר בָּהֶם שֶׁאֵינָם מִשָּׁלָנוּ וְגַם אֵין כָּאן דֶּרֶךְ צְחוֹק וְהִתּוּל וּכְמוֹ שֶׁרָמַז הכנ"הג סי' רנ"א הג"הט אוֹת י"ד: אַךְ אֶת שֶׁיֵּשׁ בָּהּ יְדִיעָה שֶׁפָּתַם מַתְנַת ש"מ לֹא יְבָצֵר בָּהּ מֵעִקּוּלֵי וּפְשׁוֹרֵי לְהָיוֹתָהּ עִיקָּרָהּ מִדְּרַבָּנָן כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּטָּרֵף דַּעְתּוֹ עָלָיו אִם אֵינָם מְקַיָּמִים דְּבָרָיו לָכֵן אָבוֹא לְפָרֵט סְפֵיקוֹת הַנּוֹפְלִים ומה' מַעֲנֶה לָשׁוֹן: רִאשׁוֹן לְצִיּוּן צְרִיכִין אָנוּ לָדַעַת אִם מַתָּנָה זוֹ מַתְנַת ש"מ אוֹ מְצַוֶּוה מֵחַמַת מִיתָה וְנָפְקָא מִינַהּ טוּבָא כַּנּוֹדָע כֵּיוָן שֶׁזּוֹ מַתָּנָה בְּמִקְצָת כֵּיוָן שֶׁלֹּא אָמַר כָּל נְכָסָיו אִם מַתְנַת ש"מ צְרִיכָה קִנְיָן וְאִם לָאו אֵינָהּ כְּלוּם וְאִם מְצַוֶּוה מֵחַמַת מִיתָה עִיקָּרָהּ בְּדִיבּוּר בְּעָלְמָא.

סָפֵק שֵׁנִי בְּאוֹמְרוֹ נָתַתִּי לְשׁוֹן עָבַר וְכֵן במ"ש בְּמַתָּנָה גְּמוּרָה לְכְאוֹרָה בְּבָרִיא הוּא נוֹתֵן וְכֵיוָן דְּאֵין בָּהּ קִנְיָן אֵינָהּ כְּלוּם. סָפֵק שְׁלִישִׁי בִּכְתִיבָה זוֹ בְּפִנְקָס דקי"ל בְּאוֹמֵר כִּתְבוּ וּתְנוּ שֶׁמָּא לֹא גָּמַר לְהַקְנוֹתוֹ אֶלָּא בִּשְׁטָר וְאֵין שְׁטָר לְאַחַר מִיתָה וְכֵן פָּסְקוּ כָּל הַפּוֹסְקִים זוּלָתִי בְּמַיָּפֶה כֹּחוֹ.

סָפֵק רְבִיעִי בְּמַתְנָתוֹ לְאִשְׁתּוֹ בִּלְשׁוֹן מְחִילָה וְלִבְנוֹ כְּלִיפָּה בִּלְשׁוֹן מַתָּנָה וְאֵיפְכָּא הו"ל לְמֵימַר. סָפֵק חֲמִישִׁי בְּמַתְנָתוֹ לְיוֹסֵף בְּנוֹ חֲצִי הֶחָצֵר וַחֲצִי הַחֲנוּת שֶׁהוּא דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְבוֹרָר שֶׁהֵם בְּשֻׁתָּפוּת עִם אֵשֶׁת אָחִיו כְּלִיפָּה שֶׁהִיא יוֹרֶשֶׁת אָבִיהָ שֶׁהוּא אֲחִי הַמְצַוֶּוה הנז'.

וְעַתָּה אָבוֹא עַל רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן נִרְאֶה דְּצַוָּאָה חֲשִׁיבָא מְצַוֶּוה מֵחֲמַת מִיתָה דְּלָא גָּרַע אוֹמְרוֹ אֲנָ'א קָאצַ'ר וכו' מִמִּי שֶׁמִּתְאוֹנֵן עַל מִיתָתוֹ. שֶׁפֵּירוּשׁ אֲנָ'א קָאצַ'ר וכו' שֶׁיָּמָיו נִתְקַצְּרוּ וְלֹא נִשְׁאַר לוֹ חַיִּים עוֹד וְהָרִא"שׁ הוּבָא בב"י סי' ר"ן אע"ג דְּלֹא הִזְכִּיר מִיתָה מַמָּשׁ בְּגִלּוּי מִלְּתָא בְּעָלְמָא סַגִּי וְכֵן מִמ"ש וְלִחְיֶיָא וְלָמ'וּת בְּיָדוֹ יִתְבָּרֵךְ מוּכָח שֶׁהוּא מְצַוֶּוה מ"מ יַעַן כִּי לֹא יֵדַע הָאָדָם אֶת עִתּוֹ דאל"כ מַה בָּא לוֹמַר בָּזֶה וּמִקְרָא מָלֵא הוּא אֲנִי אָמִית וַאֲחַיֶּה וְכָאֵלֶּה רַבִּים אִם לֹא שֶׁכַּוָּנָתוֹ שֶׁלֹּא נִשְׁאַר לוֹ זְמַן וְשֶׁמָּא בְּפֶתַע פִּתְאוֹם יָמוּת וְלָכֵן הוּא מְצַוֶּוה עַכְשָׁיו וְלֵית דִּין צָרִיךְ בּוֹשֵׁשׁ וְגַם מֵהַזְכָּרַת הַכְּתוּבָה הָכִי מוּכָח כמ"ש הָרַב ד"מ ח"ב סִימָן ע"א וּבְסֵפֶר מִשְׁחָא דִּרְבוּתָא ח"ב דַּף קע"ט וְכֵן הַזְכָּרַת נִישׂוּאֶיהָ וכמ"ש הָרַב ב"ד.

סי' קל"ג וּבְסֵפֶר אַדְמַת קֹדֶשׁ ח"ב וס' נָאוֹת יַעֲקֹב שֶׁרְמְזָם הָרַב מַטֶּה שִׁמְעוֹן סי' ר"ן אוֹת נ"ג וְכֵן מוּכָח גַּם מִסִּיּוּם דְּבָרָיו וְכָ'אן אֲנָ'א חֵ'י וּמִכְּלָל לָאו אַתָּה שׁוֹמֵעַ הֵן דִּרְצוֹנוֹ לָתֵת דַּוְוקָא אִם יָמוּת כְּדֶרֶךְ כָּל מַתְנַת ש"מ בְּכֵיוָן דְּמִקְצָתָהּ דאל"כ מַה בָּא לוֹמַר וּלְאַפּוֹקֵי שֶׁאֵינָהּ סְתָם מַתְנַת ש"מ שֶׁיִּצְטָרֵךְ קִנְיָן בְּמִקְצָת.

וְדַע דְּהָרַמְבַּ"ן סי' ו' הֶבִיאוֹ הָרַב ב"י רֵישׁ סִימָן ר"ן מֵהָרִיבָ"שׁ דש"מ שֶׁאָמַר שֶׁרְצוֹנוֹ לָתֵת גַּם כְּשֶׁיִּתְרַפֵּא אֵינוֹ כְּלוּם וְאִם נִתְרַפֵּא חוֹזֵר וכ"כ הַלְּבוּשׁ וְכֵן הַגִּיהַ מהריק"ש שָׁם וְכֵן נרא' מִמָּהָרָ"ם מִפַּאֲדוֹנָהּ סי' נ"ו וְהַתֵּימָהּ עַל הָרַב כנ"הג סי' רנ"ט הג"הט אוֹת י"ב שֶׁרָמַז ממהרשד"ם אב"העז לְהֶפֶךְ וְכֵן הָרַב בְּנֵי חַיֵּי סי' ר"ן וְאֵיךְ לֹא הִזְכִּירוּ מִתְּשׁוּבַת הָרִיבָ"שׁ מִשָּׁם הָרַמְבַּ"ן שֶׁרָמַז הָרַב ב"י שֶׁהוּא לְאִידָךְ גִּיסָא וְחִפַּשְׂתִּי בַּתּוֹ'כוֹת חָכְמָה למהרשד"ם וְלֹא מָצָאתִי וְאַחַר הַחִיפּוּשׂ רָאִיתִי לְהָרַב פ"הא ח"ב דַּף נ"ט שֶׁהֵעִיר עַל הכנה"ג הַנָּ"ל מִדִּבְרֵי הָרִיבָ"שׁ הַנָּ"ל אַף לֹא חִיפֵּשׂ לִמְצוֹא במהרשד"ם וְאוּלַי ט"ס נָפַל וְהוּא אֵיזֶה גָּדוֹל אַחֵר וּמַה שֶּׁהֲוָצְרַךְ.

ש"מ זֶה לָזֶה אע"ג שֶׁכֵּן הוּא הָאֱמֶת. שֶׁאִם עָמַד חֲזָרָה מַתְּנָתוֹ מִמֵּילָא כֵּינָוְנָשֶׁהוּא מֵחֲמַת מִיתָה כֵּיוָן דְּתִחִילַּת דִּיבּוּרוֹ אֲנָ'א קָא'צַר וכו' וְכֵן מֵהַזְכָּרַת נִישׂוּאֵי אִשְׁתּוֹ וְהַזְכָּרַת כְּתֻבָּתָהּ שֶׁמָּא סָבַר שֶׁלְּפִי דְּבָרָיו הָרִאשׁוֹנִים יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ שֶׁכֵּן הוּא הָאֱמֶת משא"כ עַכְשָׁיו דְּבָאוֹמְרוֹ אִם לֹא יָמוּת אֵין כָּאן מִקְנֶה מִכְּלָל שֶׁאִם מֵת מַתְּנָתוֹ מַתָּנָה ואע"ג שֶׁאֵין הָאֱמֶת כֵּן שֶׁגַּם בָּזֶה יוּכַל לַחֲזוֹר וְעַל דֶּרֶךְ זֶה כָּתַב מֵהָרִיבָ"ל ח"א סי' ס' בְּאוֹמְרוֹ מַתָּנָה גְּמוּרָה ואע"פ שֶׁבָּזֶה נָמֵי אֵין דְּבָרָיו קַיָּמִים: וְאֵין לְעַרְעֵר בנ"ד ממ"ש מהרי"ע בְּסִפְרוֹ בַּיִת יְהוּדָה סי' ק"ב בְּמְצַוֶּוה שֶׁאָמַר באע'ד מ'א יָמ'וּת יַעַמ'לוּ וצאיי'תי (וּפֵירוּשׁ שֶׁאָמַר אַחַר שֶׁאָמוּת יַעֲשׂוּ צַוָּאָתִי וכו') שֶׁהִסְכִּים דְּלָא חֲשִׁיב מְצַוֶּוה מֵחֲמַת מִיתָה אֶלָּא בְּמַתְּנַת ש"מ דִּצְרִיכָה קִנְיָן אִם הִיא בְּמִקְצָת מְשׁוּם דְּדֶרֶךְ הַבְּרִיאִים לוֹמַר כֵּן דִּמְצַוֶּוה מ"מ הוּא שֶׁמַּזְכִּיר שֶׁמָּא יָמוּת אוֹ שֶׁמִּתְאוֹנֵן עַל מִיתָתוֹ שֶׁיִּרְאֶה שֶׁמִּכֹּחַ הַמִּיתָה הוּא מְצַוֶּוה משא"כ נוֹסַח זֶה שֶׁלֹּא יְקַיְּמוּ אֶת דְּבָרָיו אֶלָּא לְאַחַר מִיתָתוֹ וְלֹא בְּעוֹדֶנּוּ חַי וַאֲפִילּוּ בָּרִיא בְּצַוָּאָתוֹ שַׁיָּיךְ לוֹמַר כֵּן דְּלָא לִישְׁתַּמַּע כְּמוֹ מֵהַיּוֹם וּלְאַחַר מִיתָה ע"כ דְּשָׁאנֵי הָכָא דְּאֵין כָּאן דִּיבּוּר זֶה לְהֶדְיָא אִם יָמוּת יְקַיְּמוּ דְּבָרָיו אֶלָּא דְּמִכְּלָלָא אִתְּמַר וְאִם נַפְשָׁךְ לוֹמַר הַיְינוּ הָךְ שָׁאנֵי הָכָא דִּכְבָר

גִּילָּה דַּעְתּוֹ בִּתְחִילַּת דְּבָרָיו שֶׁאָמַר אֲנָ"א קָאצַ'ר וְגַם נִישׂוּאֵי אִשְׁתּוֹ וּכְתֻבָּתָהּ דְּמִכְּלַל זֶה מַשְׁמַע דְּמְצֻוֶּוה מ"מ הוּא דְּאֵין נִישׂוּאֵי הָאִשָּׁה וּכְתֻבָּתָהּ מְמֻנּוּ אֶלָּא לְאַחַר מִיתָה וּמִלְּבַד זֶה כְּבָר תָּמַהּ עָלָיו הָרַב מִשְׁחָא דְּרִבּוּתָא ח"ב דַּף קע"ח דְּכֵינָן דְּאֵינוֹ רוֹצֶה בְּקִיּוּמָהּ עַד אַחַר מִיתָה אֵינָהּ כְּמַתְּנַת סְתָם ש"מ דְּבָעְיָא קִנְיָן דְּאִילּוּ בְּמַתְּנַת ש"מ בְּמִקְצָת אִם עָמַד אֵינוֹ חוֹזֵר דְּהָוְיָא כְּמַתְּנַת בָּרִיא משא"כ בְּנִדּוֹנוֹ דְּהַזְכִּיר מִיתָה אִם עָמַד חוֹזֵר דְּהָא בְּהָא תַּלְיָא ע"כ וְיֵשׁ לְיַשֵּׁב דְּדַעַת מהרי"ע אע"ג דְּהַזְכִּיר מִיתָה לָא חָשִׁיב לָהּ מְצֻוֶּוה מ"מ הוֹאִיל וְדָרַךְ הַבְּרִיאִים לוֹמַר כֵּן לֹא חָשִׁיב לָהּ אֶלָּא כִּסְתָם מַתְּנַת ש"מ בְּמִקְצָת דְּלֹא הִזְכִּיר מִיתָה דְּהָוְיָא כְּמַתְּנַת בָּרִיא וּבָעְיָא קִנְיָן וְכֵינָן דִּבְנִדּוֹנוֹ אֵין כָּאן קִנְיָן הַמַּתָּנָה בְּטֵילָה אֲבָל הָא אֵיכָּא לְאַקְשׁוֹיֵי עַל הַיְסוֹד הַזֶּה שֶׁבָּנָה כָּל שֶׁדָּרַךְ הַבְּרִיאִים לוֹמַר כֵּן לֹא חָשִׁיב מְצֻוֶּוה מ"מ וְלֹא הֵבִיא סְמָךְ לָזֶה אֲנַן הָכִי קָאָמְרִינַן כָּל שֶׁהוּא חוֹלֶה וְהִזְכִּיר אַף רֶמֶז מִיתָה נִקְרָא מְצֻוֶּוה מ"מ וּבְמִקְצָת נְכָסָיו נָמֵי מַקֶּנֶה בְּדִבּוּרָא בְּעָלְמָא וְאִם עָמַד בֵּין בָּזֶה בֵּין בְּכָל נְכָסָיו חוֹזֵר וְאִם אֵין כָּאן גַּם רֶמֶז מִיתָה בְּדָבָרָיו חָשִׁיבָא מַתְּנַת ש"מ וּבְמִקְצָת צָרִיךְ קִנְיָן וְאִם עָמַד אֵינוֹ חוֹזֵר דְּהָוְיָא כְּמַתְּנַת בָּרִיא וּכְמוֹ שֶׁהוּא פָּשׁוּט וּבָרוּר לְרַבָּנָן קַדִּישֵׁי מַאַרְיֵה דְּאַתְרֵיהּ הרשב"ש סִימָן מ' וְיָכִין וּבֹועַז ח"ב סִימָן קי"ו וְאַדְּרַבָּה כַּךְ הִיא דַּרְכָּהּ שֶׁל מַתְּנַת ש"מ דְּלָא יְקַוְּימוּ דְּבָרָיו עַד אַחַר מִיתָה מִלְּבַד סְתָם מַתְּנַת ש"מ בְּמִקְצָת.

וַז"ל הַמָּרְדְּכַי הוּבָא בב"י סי' רמ"ז הַבָּרִיא שֶׁאָמַר אִם יָמוּת יִנָּתֵן כָּךְ וְכָךְ הַיְינוּ מְצֻוֶּוה מ"מ וכ"כ מִמָּהָרָ"ם בְּפֶרֶק מִי שֶׁמֵּת וְכֵן הוּבָא מִשָּׁמוֹ סִפ"ק דִּמְצִיעָא וּבְפֶרֶק יֵשׁ נוֹחָלִין וְרִמְזָם הב"י סי' ר"ן ס"י וּבְמֹחוֹ' ט"ו וכ"כ בס"סי רנ"ג מִמ"ש הַמָּרְדְּכַי מִמָּהָרָ"ם בפ' הַזָּהָב.

אֶלָּא דְּמַאי דְּסָבַר דְּגַם בְּבָרִיא מְהַנֵּי כָּתַב הב"י דְּהָרַשְׁבָּ"א חוֹלֵק עָלָיו ומהרי"קו כָּתַב שֶׁרֹוב הַפּוֹסְקִים חוֹלְקִים עַל מָהָרָ"ם וְשָׁגַם מָהָרָ"ם עַצְמוֹ כָּתַב אִם אֵין כָּתוּב זְמַן בִּשְׁטָר אֵינוֹ מוֹעִיל וּמֵהָרִיבַ"ל ח"א סי' ל"ו פִּלְפֵּל בְּחָכְמָה בש"ות מָהָרָ"ם דְּסִתְרֵאי נִינְהוּ וְדָרַךְ אַגַּב רָאִיתִי בְּסֵפֶר עִיקְרֵי הד"ט ח"א דע"ב שֶׁרָצָה לְיַישֵּׁב תשו' מָהָרָ"ם וְהֵם דְּבָרִים דְּחוּקִים ומ"ש שָׁם עַל מהריט"ץ סי' ל"ב שֶׁלֹּא רָאָה לִתְשׁוּ' מָהָרָ"ם הַנִּזְכָּר לֹא יָדַעְתִּי הֵיאַךְ לֹא רָאָה דמהריט"ץ שָׁם הֵבִיא ממהריק"ו שֶׁעָמַד עַל תְּשׁוּבַת מָהָרָ"ם הנז' וּמִסְתָּמָא גַּם הוּא חִיפֵּשׂ וְרָאָה שֶׁכֵּן הוּא אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה נִמְצָא מִי שֶׁמַּזְכִּיר שֶׁאַחַר מִיתָתוֹ יְקַוְּימוּ דְּבָרָיו בְּבָרִיא דַּוְקָא הוּא דְּאֵינוֹ מוֹעִיל דְּלָא כְּמָהָרָ"ם דְּאֵינוֹ מְחַלֵּק בֵּין בָּרִיא לש"מ וְאִם אֵיתָא לְדִבְרֵי מהרי"ע הנז' כֵּינָן דְּדָרַךְ הַבְּרִיאִים נָמֵי דַּרְכָּם לוֹמַר כֵּן וּלְכָךְ בְּבָרִיא שֶׁאָמַר כֵּן אֵינוֹ מוֹעִיל אַמַּאי אַחַר הָאֱמֶת כש"מ אִם אָמַר כֵּן מוֹעִיל שֶׁזֶּה הוּא מֻוְסְכָּם וְעַיֵּין לכנ"הג סי' רנ"א הג"הט אות י"ד אֲבָל אִי יָדְעִינַן בְּבֵירוּר שֶׁהוּא ש"מ אֲפִילּוּ שֶׁכָּתוּב בָּהּ לְשׁוֹנוֹת הַמּוֹרִים שֶׁהָיָה בָּרֵי מִילֵּי דִּבְרֵי נִינְהוּ שֶׁאָנוּ רוֹאִים שֶׁמַּתְּנַת ש"מ הָיְתָה לוּלֵי אִם גִּילָּה דַּעְתּוֹ שֶׁאֲפִילּוּ שֶׁנָּתַן כְּשֶׁהָיָה ש"מ רוֹצֶה הוּא שֶׁיִּהְיֶה לָהּ דִּין מַתְּנַת בָּרִיא ע"כ וכ"כ ג"כ בִּתְשׁוּבַת בָּעֵי חַיֵּי סי' קפ"ח דַּף זכ"ר ע"ב הֲרֵי מְבֹואָר דְּלָא כִּדְבָרָיו דְּכָל שֶׁהוּא ש"מ וְנָתַן סְתָם לָא דָּיְינִינַן כְּמַתְּנַת בָּרִיא אע"ג דְּמִלְּשׁוֹנוֹת מוּכָח כֵּן וה"ה בְּמִצְוֶּוה מֻחְלֶטֶת מִיתָה אע"ג דְּהַלָּשׁוֹן מוּכָח בִּסְתָם מַתְּנַת ש"מ וּבָעְיָא קִנְיָן אֵין לְךָ אֶלָּא מַה שֶׁמְּבֹואָר שֶׁהוּא מְצֻוֶּוה מֻחְלֶטֶת מִיתָה וְלָא בָּעֵי קִנְיָן דְּמַאי שְׁנָא ומ"ש הֲוָצְרָךְ לוֹמַר כִּי הֵיכִי דְּלָא לִישְׁתַּמַּע דְּמַתְּנָתוֹ הִיא מֵהַיּוֹם וּלְאַחַר מִיתָה כָּל שֶׁלֹּא בֵּיאֵר כָּךְ מֵהֵיכָא תֵּיתֵי לוֹמַר כָּךְ וְתוּ דִּבְנִדּוֹנוֹ אָמַר כִּתְחִילַּת דְּבָרָיו בְּעַ"ד מ"א נתווצ"ה בְּאַלְלַ"ה בּוֹרְ'חִי וְגָ'שְׁמִי לתרא"ב הֲרֵי דְּהַזְכִּיר קֶבֶר וְאֵין קֶבֶר אֶלָּא לְאַחַר

מִיתָה וְכֵינָן דְּהִקְדִּים הַקְדָּמָה זוֹ לֹא גָּרַע זֶה מִמִּתְאוֹנֵן עַל מִיתָתוֹ וְאִם אח"ך אָמַר כְּדָרְךְ
הַבְּרִיאִים בְּעַ"ד מ"א יָמוּ"ת מַאי הָוֵי וְהָוֵי כְּהַאיְךְ דהכנ"הג כָּל שֶׁיָּדָעִינַן גּוּף הָעִנְיָן בְּבֵירוּר
אֵין לְהַשְׁגִּיחַ בְּלָשׁוֹן שֶׁהוּא מוֹרֶה בְּהֶפֶךְ וְאֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה מַתְנָתָא הוּא מְצַוֶּוה מֵחֲמַת מִיתָה הִיא
וּבְמִקְצָת נָמֵי קָנוּ בְּדִבּוּרָא וְהַקְנָיָן מִגְרָע גָּרַע וכמ"ש הר"ם פ"ח מה' זְכִיָּה דִּין יו"ד וי"ז
וּבַסְּמ"ג עֲשִׂין דקס"ג וְכֵן מְסַתְּמוֹת תשו' הַמְכוֹנוֹת סי' פ"ג וכ"כ הָרַב הנמק"י בפ' מִי שֶׁמֵּת
בַּאֲחָתִיהּ דְּרַב דִּימִי בַּר יוֹסֵף וכ"כ הַמָּרְדְּכַי שָׁם סי' תר"ל וכ"כ מָרָן סי' ר"ן ס"ט וְהַלְּבוּשׁ
שָׁם ואע"ג דְּבָעֲוְבָדָא דַּאֲחָתִיהּ דְּרַב דִּימִי בַּר יוֹסֵף הנז' בְּבָתְרָא דַּף קנ"א בְּפִסְיקָא דְּפַרְדָּסָא
דַּהֲוָה לָהּ דְּשַׁיְּרָא וְקָנוּ אָמַר ר"נ כֵּינָן דְּהָעֵדִים אָמְרוּ יַ דְּקָא מַיְיתָא הַךְ אִתְּתָא הָוְיָא מְצַוֶּוה
מ"מ וּמְצַוֶּוה מֵחֲמַת מִיתָה חוֹזֵר דְּמַשְׁמַע הָא אִם מֵתָה קָנָה בְּהַהְ קִנְיָן וְכֵן מַשְׁמַע ממ"ש
עוֹד שָׁם וְהִלְכְתָא מַתְּנַת שְׂכִיב מְרַע בְּמִקְצָת בָּעְיָא קִנְיָן ואע"ג דְּמֵת מְצַוֶּוה מֵחֲמַת מִיתָה לָא
בָּעֵי קִנְיָן וְהוּא דְּמֵת עָמַד חוֹזֵר ואע"ג דְּקָנוֹ מִגְיהּ ע"כ מַשְׁמַע אִם מֵת קָנָה בְּקִנְיָן הַהוּא
מ"מ מִמַּה דְּאִיתָא הָתָם עוֹד בְּדַף קנ"ב מַתְּנַת ש"מ בְּקִנְיָן דְּאִפְּלִיגוּ בָּהּ רַב וּשְׁמוּאֵל דְּרַב
סָבַר אַרְכְּבֵהּ אַתְּרֵי רֵיכְשֵׁי וּשְׁמוּאֵל אָמַר לָא יָדַעְנָא מָה אֵידוֹן בֵּיהּ שְׁמָא לֹא גָּמַר לְהַקְנוֹתוֹ
אֶלָּא בְּקִנְיָן וכו' ופי' רַשְׁבַּ"ם שְׁטָר אוֹ קִנְיָן וּפָרִיךְ מִמַּה שֶׁשָּׁלַח ר"א לַגּוֹלָה מִשָּׁם רַבֵּינוּ
ש"מ שְׁאָמַר כִּתְבוּ וּתְנוּ מָנָה לפ' וּמֵת אֵין כּוֹתְבִין וְנוֹתְנִין שְׁמָא לֹא גָּמַר וכו' וּשְׁמוּאֵל אָמַר
כּוֹתְבִין וְנוֹתְנִין וּרְמִי דְּרַב אַדְּרַב וּרְמִי דִּשְׁמוּאֵל אַדִּשְׁמוּאֵל מוֹאֵל וּמְשַׁנֵּי דְּרַב אַדְּרַב לָא
קַשְׁיָא הָא דְּקָנוֹ מִגְיהּ הָא דְּלָא קָנוֹ מִגְיהּ דִּשְׁמוּאֵל אַדִּשְׁמוּאֵל בְּמַיְפֵּה כֹּחוֹ ע"כ וְיָדוּעַ
דְּהִלְכְתָא כִּשְׁמוּאֵל בְּהָא דְּפְלִיג עִם רַב וְכֵינָן שֶׁכֵּן בְּהֶכְרֵחַ הָא דְּאָמְרִי' בְּמַתְּנַת ש"מ בְּמִקְצָת
מ"מ הָא דְּאִם מֵת קָנָה בְּמַיְפֵּה אֶת כֹּחוֹ וְאַף עַל גַּב דְּהַהִיא פְּלוּגְתָּא דְּרַב וּשְׁמוּאֵל
בְּכָל נְכָסָיו הִיא וּבְכָל נְכָסָיו ל"ש סְתָם ש"מ לְמִצַּוֶּוה מֵחֲמַת מִיתָה וְהָא הָא דש"מ דְּאָמַר
כִּתְבוּ וּתְנוּ בְּהָכִי אַיְירִי וכמ"ש הָרַב הנמק"י בְּפֶרֶק יֵשׁ נוֹחָלִין מִשּׁוּם דִּבְמִקְצָת בְּמַתְּנַת
ש"מ אֵינָהּ אֶלָּא בְּקִנְיָן וכמ"ש רַשְׁבַּ"ם שָׁם בְּעִיקַּר פְּלוּגְתָּא הַנַּ"ל דְּרַב וּשְׁמוּאֵלמ"מ מִינָּהּ
גָּמְרִינַן כֵּיוָן דִּבְכָל נְכָסָיו הַקְנָיָן מִגְרָעוֹת נָתַן וְלֹא קָנָה אִם לֹא בְּמַיְפֵּה אֶת כֹּחוֹ ה"נ בְּמִקְצָת
נְכָסָיו בְּמְצַוֶּוה מ"מ דְּהַקְנָיָן מִגְרָע גָּרַע וְלִיתֵיהּ אֶלָּא בְּמַיְפֵּה אֶת כֹּחוֹ וְצָרִיךְ לוֹמַר כֵּן בְּדִבְרֵי
ר"נ דְּאָמַר א"כ הָוְיָא הַךְ אִיתְּתָא מְצַוֶּוה מ"מ חוֹזֵר אֲבָל אִם מֵתָה נָמֵי לָא קָנֵי אִם לֹא יָפָה
אֶת כֹּחוֹ וְכֵן בְּהַהִלְכְתָא הַנֶּאֱמָרָה שָׁם וכ"כ הָרַב תּוֹרַת חֶסֶד סי' רמ"ג אֶלָּא דְּהָרִי"ף
וְהָרֹא"ש בָּאוּ דִּבְרֵיהֶם סְתוּמִים דבפ' יֵשׁ נוֹחָלִין הֵבִיאוּ מֵימְרָא דְּרַב וּשְׁמוּאֵל בְּאוֹמֵר כִּתְבוּ
וּתְנוּ מָנָה לפ' וְסַיְּמוּ וְאוֹקֵימְנָא לָהּ בפ' מִי שֶׁמֵּת בְּמַיְפֵּה אֶת כֹּחוֹ וּבְפֶרֶק מִי שֶׁמֵּת הֵבִיאוּ
עֻוְבְדָּא דַּאֲחָתִיהּ דְּרַב דִּימִי בַּר יוֹסֵף כִּלְשׁוֹנָהּ וְכֵן וְהִלְכְתָא הנז' כְּתָבוּהָ בְּסָתָם וְהֵבִיא הָרִי"ף
גַּם מֵימְרָא דְּרַב וּשְׁמוּאֵל שֶׁכָּתוּב בָּהּ קִנְיָן וְסַיֵּם וְהָא דְּגָרְסִינַן בְּפֶרֶק הָאוֹמֵר הִתְקַבֵּל גֵּט
זֶה לְאִשְׁתִּי הָא דְּאָמַר שְׁמוּאֵל ש"מ שֶׁכָּתַב כָּל נְכָסָיו לַאֲחֵרִים אע"פי שֶׁקָּנוּ מִיָּדוֹ חוֹזֵר וכו'
דְּשָׁמַעְתָּ מִינָּהּ טַעְמָא דְּעָמַד הָא לֹא עָמַד קָנָה אוֹקֵימְנָא בְּמַיְפֵּה אֶת כֹּחוֹ ע"כ וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה
כָּתַב הָרֹא"שׁ הָא דְּאָמַר שְׁמוּאֵל ש"מ שֶׁכָּתַב כָּל נְכָסָיו לַאֲחֵרִים אע"פי שֶׁקָּנוּ מִיָּדוֹ חוֹזֵר
וכו' דְּשָׁמַעְתָּ מִינַּהּ טַעְמָא דְּעָמַד הָא לֹא עָמַד קָנָה אוֹקֵימְנָא בְּמַיְפֵּה אֶת כֹּחוֹ מוּכָח לְכְאוֹרָה
מִדְּבְרֵיהֶם שֶׁכָּל זֶה דְּהַקְנָיָן מִגְרָע גָּרַע אִם לֹא בְּיפוּי כֹּחַ ה"ד בְּמַתְּנַת ש"מ בְּכֻלָּהּ דַּוְוקָא
ומ"ש בפ' יֵשׁ נוֹחָלִין בְּמֵימְרָא דְּרַב וּשְׁמוּאֵל בש"מ שֶׁאָמַר כִּתְבוּ וּתְנוּ מָנָה לפ' וְאוֹקֵמָה
בְּמַיְפֵּה אֶת כֹּחוֹ הַיְינוּ בְּכָל נְכָסָיו וּכְמוֹ שֶׁפֵּירְשָׁהּ רַשְׁבַּ"ם שָׁם מִשּׁוּם דִּבְמְצַוֶּוה מ"מ סְתָמָא
אָמְרוּ צְרִיכָה קִנְיָן אֶלָּא דִּבְסָתָם ש"מ שֶׁאֵינוֹ מַזְכִּיר מִיתָה אִם עָמַד אֵינוֹ חוֹזֵר וְאִם הִזְכִּיר

מִיתָה חוֹזֶר בְּיָדוּעַ שֶׁלֹּא נָתַן אֶלָּא מ"מ וְכֵן נִרְאֶה דַּעַת הַטּוּר סִי' רָ"ן סכ"ח שֶׁכָּתַב מַתְנַת ש"מ בְּכֻלָּהּ לָא בָּעֵי קִנְיָן כִּדְפָרֵישׁית וְאִם בְּקִנְיָן ל"ש אִם כָּתַב לוֹ שְׁטָר וכו' וְכָתַב הר"א אב"ד דה"ה נָמֵי מְצֻוֶּוה מַחֲמַת מִיתָה בְּקִנְיָן הָוֵי דִּינָא הָכִי וכו' ע"כ וְהָא וַדַּאי כַּוָּנָתוֹ בְּמַתָּנָה בְּקִנְיָן בְּמִקְצָת נְכָסָיו וכ"כ הָרַשְׁבָּ"א בְּחִידּוּשָׁיו מִשְּׁמוֹ כֵּן מִשּׁוּם דִּבְכָל נְכָסָיו אֵין בָּזֶה הֶפְרֵשׁ בְּקִנְיָן אוֹ בְּלֹא קִנְיָן דַּעֲשָׂאוּהָ רז"ל לִסְתָם נָמֵי כְּאִלּוּ מְצֻוֶּוה מ"מ דְּאֵין לְךָ אָדָם שֶׁנּוֹתֵן כָּל נְכָסָיו וְיִשָּׁאֵר הוּא נֵיעוֹר וָרִיק אִם לֹא שֶׁחָשַׁב שֶׁיָּמוּת דְּאָז אֵינוֹ צָרִיךְ לַנְּכָסִים עוֹד וְכֵן הֵבִין מָהָרָ"ם מִפַּאֲדוּוָה סִי' נ"ו אֶלָּא דְּהַשְׁוָה דַּעַת הַטּוּר לְדַעְתּוֹ וְאֵינוֹ נִרְאֶה לְדַעְתִּי הַמְּעַט מִמ"ש בְּתְחִלַּת דְּבָרָיו בְּסִתָם וְאח"ך מַיְתֵי לְדִבְרֵי הר"א אב"ד נִרְאֶה דְּלֹא כמ"ש הַטּוּר מִתְּחִלָּה אוֹ הול"ל כֵּן הוּא וְאח"ך יֹאמַר וכ"כ הר"א אב"ד.

וְאִם בָּנִים אֲנַחְנוּ בָּזֶה בְּדַעַת הַטּוּר מ"ש שָׁם הַטּוּר סִי"ד כָּתַב הָרַמְבַּ"ם ז"ל הָא דְּמַתְנַת ש"מ בְּמִקְצָת בָּעֶיָא קִנְיָן וְנוֹתֵן הַכֹּל אֵינוֹ צָרִיךְ קִנְיָן הַיְינוּ בְּסִתָם אֲבָל אִם נָתַן מִקְצָת נְכָסָיו בְּפֵירוּשׁ כְּמַתְנַת ש"מ שֶׁאֵינָהּ קוֹנָה עַד לְאַחַר מִיתָה א"צ קִנְיָן וְאִם עָמַד חוֹזֵר וְאִם לֹא עָמַד קוֹנָה זֶה הַמִּקְצָת וְאַף אִם יֵשׁ בָּהּ קִנְיָן אֵינוֹ קוֹנָה אֶלָּא בְּמַיְפֶּה אֶת כֹּחוֹ ע"כ דְּלְהָרַמְבַּ"ם קָאָמַר וְאִיהוּ לָא ס"ל כֵּן אֶלָּא שֶׁיִּקְשָׁה ע"ז שֶׁשָּׁם בסי' כ"ח כְּשֶׁהֶבִיא דִּבְרֵי הר"א אב"ד הול"ל וְכֵן סָבַר הָרַמְבַּ"ם אִם לֹא שֶׁנֶּאֱמַר לֹא הָיָה צָרִיךְ לְאוֹמְרוֹ אֶלָּא שֶׁעַל מָרָן בש"ע יִקְשֶׁה יוֹתֵר שבסי"ז הֵבִיא דִּבְרֵי הר"א אב"ד בְּשֵׁם יֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר וְהוּא פָּסַק לְדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם הַנַּ"ל ס"ט וְהֵן הֵם דִּבְרֵי הר"א אב"ד הַנָּ"ל וּפְשִׁיטָא דְּבְמַיְפֶּה אֶת כֹּחוֹ אֵין מִי שֶׁיַּחֲלוֹק אֶלָּא דהסמ"ע סִי' רנ"א סָבוּר שֶׁגַּם הַטּוּר סָבַר כֵּן כְּהָרַמְבַּ"ם והר"א אב"ד הַנָּ"ל וּמַה שֶׁהִקְשָׁה הכנה"ג שָׁם עַל הסמ"ע שֶׁדְּבָרָיו תְּמוּהִים כַּאֲשֶׁר עָמַד עָלָיו הָרַב מט"ש שָׁם ובס' דִּבְרֵי מָרְדְּכַי להר"ם קֶרִישָׁפִין י"ל דְּהוּא סָבוּר בְּדַעַת הַטּוּר כמש"ל וּמַה שֶׁחִלְּקוּ בַּשַּׁ"ס בְּמַיְפֶּה כֹּחוֹ ה"ד בְּכָל נְכָסָיו וז"ש שָׁם כנה"ג וכמ"ש בַּעַל הַטּוּרִים שָׁם וְהַיְינוּ מ"ש סִי' רָ"ן סכ"ח הַנָּ"ל דִּבְמַתְנַת ש"מ בְּכֻלָּהּ לָא בָּעֵי קִנְיָן כִּדְפָרֵישׁית וְאִם הָיָה בּוֹ קִנְיָן ל"ש וכו' והר"א אב"ד וכו' וְאִם פֵּירֵשׁ שֶׁלֹּא הִקְנָה אֶלָּא לְיַפּוֹת כֹּחוֹ וכו' קָנָה ע"כ מַשְׁמַע בְּכָל נְכָסָיו דַּוְקָא הוּא דְּבָעֵינַן יְפוּי כֹּחַ בְּקִנְיָן אֲבָל לֹא בְּמִקְצָת נְכָסָיו דִּבְקִנְיָן סְתָמָא נָמֵי קָנָה וּמַה שֶׁלֹּא דִּקְדֵּק כֵּן גַּם ממ"ש שָׁם סִי"א אֲבָל אִם פֵּירֵשׁ בְּשָׁעַת מִיתָה וכו' אֲפִילּוּ אִם יֵשׁ בָּהּ שִׁיּוּר נְקִנִית בַּאֲמִירָה בְּלֹא קִנְיָן לִכְשֶׁיָּמוּת וְאִם עָמַד חוֹזֵר אפי' אִם יֵשׁ בָּהּ קִנְיָן מַשְׁמַע הָא אִם מֵת קָנָה בְּאוֹתוֹ קִנְיָן סְתָמָא וּכְמוֹ שֶׁכֵּן דִּקְדֵּק מָהָרָ"ם מִפַּאֲדוּוָה שָׁם י"ל דְּאֵין זוֹ הוֹכָחָה דְּבַתְּחִלָּה כ' לְשׁוֹן הַשַּׁ"ס דְּקָאָמַר וְהִלְכְתָא וכו' הַנָּ"ל ואח"ך הֵבִיא דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בסי"ד דְּמַשְׁמַע מִנֵּיהּ דְּגַם בְּמִקְצָת אִם הוּא מְצֻוֶּוה מ"מ לֹא קָנָה בְּקִנְיָן אִם לֹא בְּמַיְפֶּה כֹּחוֹ וא"כ י"ל גַּם מ"ש לְעֵיל מִזֶּה בסי"א אַיְירֵי בְּקִנְיָן בְּמַיְפֶּה כֹּחוֹ וּמָרָן דְּפָסַק בְּבֵירוּר כְּהָרַמְבַּ"ם כָּתַב בס"ז כִּלְשׁוֹן הַשַּׁ"ס וְהִלְכְתָא וכו' כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַטּוּר ומ"ש הכנ"ה הג סִי' רנ"א לְתָרֵץ עַל הסמ"ע וְז"ל סָבַר הָרַב דמ"ש בַּגְּמָרָא וְהוּא דְּקָנוּ מִנֵּיהּ פֵּירוּשׁוֹ הוּא וּבְיפוּי כֹּחַ ולפ"ז אַף בְּמַתָּנָה בְּמִקְצָת בְּמְצֻוֶּוה מ"מ בָּעֵי יְפוּי כֹּחַ ר"ל לְדַעַת הַטּוּר סָבַר כֵּן הסמ"ע דְּגַם הַטּוּר שֶׁיֵּשׁ לְצַדֵּד בִּדְבָרָיו עכ"ז סָבַר הסמ"ע דְּהָאֱמֶת הוּא דְּגַם הַטּוּר סוֹבֵר כְּהָרַמְבַּ"ם וּדְעַמֵּיהּ וּמַה שֶׁסַּיֵּם אח"ז גַּם דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בפ"ח מִתְּפָרְשִׁים כֵּן דאע"פי וכו' אַדְּלְעֵיל קָאֵי שָׁכָתַב שָׁם שֶׁלְּכְאוֹרָה נִרְאֶה שֶׁפֵּירוּשׁ הָרַמְבַּ"ם עִם פֵּירוּשׁ הַמְפָרְשִׁי' אֵינוֹ מַסְכִּים רָאִיתִי לְבָאֵר שֶׁאֵין חִלּוּק בֵּיניֵהֶם וכו' אֲבָל לְהָרַמְבַּ"ם בְּמַתָּנָה בְּמִקְצָת בְּמְצֻוֶּוה מ"מ אֵין כָּאן סָפֵק בְּדַעְתּוֹ דְּבַוַדַּאי הָא דְּקָנוּ מִנֵּיהּ דְּהַשַּׁ"ס בְּמַיְפֶּה כֹּחוֹ הִיא דַּוְקָא: וְהוֹאִיל

וְאַסִּיקְנָא דְּהָא מַתְנָתָא הָוְיָא מְצַוָּוה מ"מ אֵינוֹ מִן הַהֶכְרֵחַ לוֹמַר גִּילּוּ אֶת הַמַּתָּנָה וְכֵן בְּצַוָּואָה מ"מ אֵין צָרִיךְ לִכְתּוֹב בְּפַרְהֶסְיָא וכמ"ש הב"י סי' רמ"ב מֵהָרִי"ף וְהָרֹא"ש בפ' חזק"ה מַרְבֵּינוּ הַאיי גָּאוֹן וְהָרַמְבַּ"ם בפ"ח מה' זְכִיָּיה וְכָתְבוּ הַטּוּר סי' רנ"ג ס"ז משא"כ בְּמַתָּנַת ש"מ שֶׁאֵינוֹ מ"מ ומ"ש הַטּוּר שָׁם סי' ח' מֵאָבִיו בְּתִשּׁוּבָה רְאוּבֵן שְׁנָתַן קַרְקַע בְּמַתָּנַת ש"מ וּבָאוּ הַיּוֹרְשִׁים לְבַטְּלָהּ מֵחֲמַת שֶׁאֵין כָּתוּב בָּהּ כִּתְבוּהָ בְּשׁוּקָא וכו' תְּשׁוּבָה אֵין הַמַּתָּנָה בְּטֵילָה בְּכָךְ וכו' הַיְינוּ נָמֵי בְּמְצַוָּוה מ"מ קָאָמַר כמ"ש הָרַב פְּרִישָׁה שָׁם דאל"כ סוֹתֵר דְּבָרָיו ממ"ש אִיהוּ גּוּפֵיהּ בְּפִסְקָיו וְעוֹד מִמַּה שֶׁהַטּוּר סָמַךְ דְּבָרָיו עִם דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם מוּכָח דְּלָא פָּלְגָן דאל"כ הול"ל אֲבָל א"א הָרֹא"ש וכו' דְּמַשְׁמַע דְּפְלִיג: : סָפֵק שֵׁנִי בְּאוֹמְרוֹ עָטִ"יתָ (שֶׁפֵּירוּשׁוֹ נָתַתִּי) לָשׁוֹן עֵבַר הָא נָמֵי כֵּינָן דְּמְצַוָּוה מ"מ ש"ד וּכְמוֹ שֶׁהֶרְאָה לָנוּ הָרַב דְּבַר מֹשֶׁה סִימָן ע"ה דַּף ע"ט ע"ד וּרְמָזוֹ הָרַב מַטֶּה שִׁמְעוֹן סי' רנ"ג הג"הט אוֹת כ"ב ממ"ש בְּפֶרֶק הַשּׁוֹלֵחַ דַּף מ' ת"ר הָאוֹמֵר נָתַתִּי שָׂדֶה פ' לפ' נְתַתִּיהָ לפ' הֲרֵי הִיא שֶׁלּוֹ א"ר יוֹחָנָן וְכֵן לָקוֹן בִּשְׁטָר וְקוֹדֶם לָזֶה הָאוֹמֵר עָשִׂיתִי פ' עַבְדִּי ב"ח עָשׂוּי הוּא ב"ח הֲרֵי הוּא ב"ח הֲרֵי הוּא ב"ח וכו' אר"י וְכֵן לָקוֹן בִּשְׁטָר וּפֵירֵשׁ רַשְׁ"י זַ"ל ה"ג הָאוֹמֵר עָשִׂיתִי עַבְדִּי ב"ח וכו' כְּלוֹמַר בְּאֶחָד מִלְּשׁוֹנוֹת הַלָּלוּ הֲרֵי הוּא ב"ח וכו' אָמַר ר"י וְכֵן לָקוֹן בִּשְׁטָר הַאי הָאוֹמֵר דְּקָתָנֵי כּוֹתֵב הוּא שֶׁכָּתַב לוֹ אֶחָד מִלְּשׁוֹנוֹת הַלָּלוּ וּמָסַר לוֹ אֲבָל בַּאֲמִירָה בְּעָלְמָא לָא הָוֵי ב"ח א"נ בש"מ דְּדָבָרָיו כִּכְתוּבִים וְכִמְסוּרִים דָּמוֹ וְכֵן לָקוֹן בִּשְׁטָר וְשָׂדֶה נָמֵי הָכִי מְפָרְשִׁינַן דְּאִלּוּ בְּדִיבּוּרָא לָא מַקְנְיָא אַרְעָא ע"כ נִמְצָא דִּבְבָרִיא שְׁנוֹתֵן בִּלְשׁוֹנוֹת הַלָּלוּ הוּא דְּבָעִישְׁטָר אֲבָל בש"מ בַּאֲמִירָה בְּעָלְמָא קָנָה כמ"ש רַשְׁ"י וכ"כ הרמ"ה הוּבָא בַּטּוּר י"ד בְּמְשַׁחְרֵר עַבְדּוֹ וה"ה בְּנוֹתֵן ומהרש"ך בח"א סי' קצ"ג פְּקָפֵק בָּזֶה וְז"ל וּדְבָרָיו צ"ע דבש"מ קי"ל דְּבָרָיו כִּכְתוּבִים וכו' וכ"כ מהריק"ש סִימָן רנ"ג ומהרשד"ם ח"מ סי' שכ"ח וְכֵן מָצָא בְּתִשּׁוּ' מֵהָרַב אַנְגִ'יל שֶׁהֵעִיר עַל דִּבְרֵי מהרש"ך ע"כ ומ"מ גַּם מהרש"ך שֶׁיֵּשׁ לְתָמְהַּ עָלָיו כנז' דמני"ר הֵבִיא סֵוּגְיַית הַשַּׁ"ס דְּהַשּׁוֹלֵחַ בִּלְבַד וּפְקָפֵק מִמֶּנָּה וְאֵיךְ לֹא נִזְכַּר מפירש"י שָׁשָׁם מ"מ הִסְכִּים שֶׁקָּנָה אִם מֵחֲמַת שֶׁאֵין כָּאן מְעַרְעֵר וכמ"ש כֵּן הרמ"ה הוּבָא בש"הג בְּפֶרֶק הַשּׁוֹלֵחַ וכ"כ מור"ם בְּתִשּׁוּ' סי' צ"ב וְכָתַב עוֹד כ"ש שֶׁלְּפִי הָאֱמֶת יֵשׁ לוֹ טְעָנוֹת רַבּוֹת וַחֲזָקוֹת לְבַטֵּל פְּקָפּוּק זֶה ע"כ וְכֵן סָבַר המבי"ט ח"א סי' שכ"ב רָמְזוּ הכנ"הג סי' רמ"ה אֶלָּא דְּבְאוֹתוֹ נִדּוֹן לֹא הִסְכִּים בּוֹ מָרָן בְּאַבְקַת רוֹכֵל סִימָן כ"א מִטַּעַם אַחֵר שֶׁלֹּא נִזְכַּר שָׁם בְּאוֹתוֹ נִדּוֹן לְשׁוֹן מַתָּנָה כְּלָל וּבְדִבְרֵי רַשְׁ"י הַנַּ"ל כָּתַב גַּם הָרָן"ן שָׁם בַּהֲלָכוֹת וְהוֹסִיף לוֹמַר וכ"ת בֵּין בְּעֶבֶד וּבֵין בְּשָׂדֶה אַמַּאי לָא מְהַנֵּי אֲפִילּוּ בע"פ בְּאוֹמֵר עָשִׂיתִי וְנָתַתִּי מְשׁוּם הוֹדָאַת בע"ד י"ל דְּכִי אָמַר בִּלְשׁוֹן הוֹדָאָה ה"נ אֲבָל הָכָא בְּבָא לְשַׁחְרְרוֹ עַכְשָׁיו בִּלְשׁוֹנוֹת הַלָּלוּ עָסְקִינַן וּמְשׁוּם דְּלָא הָוֵי לִישָׁנָא מְעַלְיָא לְשַׁחְרְרוֹ בּוֹ בַּתְּחִילָּה אָמְרִינַן דְּלָא מְהַנֵּי אפי' לְעִנְיַן מַעֲשֶׂה יָדָיו אֶלָּא בְּשִׁטָר וּמִיהוּ בְּשִׁטָר הָוֵי מְשׁוּחְרָר גָּמוּר וה"ט דְּמַשְׁמַע לֵיהּ לר"י דְּתַנָּא לָאו מִדִּין הוֹדָאָה קָאָמַר חֲדָא דְּלָא הָוֵי ב"ח גָּמוּר דְּאַפֵּתִי מְחֻסַּר גֵּט שִׁחְרוּר וכו' דְּאָמְרִינַן דְּיָצָא לְחֵירוּת מִדִּין הוֹדָאָה וְאַפֵּ"ה צָרִיךְ גֵּט שִׁחְרוּר וְעוֹד דְּעָשִׂיתִי דְּוֹמְיָא דְּאֶעֱשֶׂנּוּ מָה אֶעֱשֶׂנּוּ כְּשֶׁבָּא לַעֲשׂוֹתוֹ עַכְשָׁיו אַף עָשִׂיתִי נָמֵי וְהַאי דְּשָׂדֶה נָמֵי כה"ג מְפָרְשָׁא ע"כ וְיֵשׁ לְהָבִין מִדְּבָרָיו דְּהָא דְּנָתַתִּי בְּשִׁטָר הוּא דַּוְוקָא אִם מוּכָח מִדְּבָרָיו שֶׁנּוֹתֵן עַכְשָׁיו אֲבָל בְּסְתָמָא אָמְרִינַן דְּהוֹדָאָה הִיא וְלָא בָּעֵי שְׁטָר וכ"כ מור"ם בְּתִשּׁוּבָה סי' צ"ב ומהר"עי שֶׁרָמַז כנ"הג ס"ס הג"הט אוֹת מ"א וכ"כ הָרַב בְּנֵי יַעֲקֹב הוּבָא בס' בִּרְכוֹת הַמַּיִם סִימָן רמ"ח דַּף רל"א וכ"כ הָרַב מח"א דַּף נ"ט וְהוּא כְּדֵי לְיַיְשֵׁב דַּעַת הָרַאֲבָ"ד הַמּוּבָא בַּטּוּר

שָׁם דְּנָתַתִּי הוֹדָאָה הִיא וּלְשֶׁעָבַר מַשְׁמַע וְאֵין בּוֹדְקִין אַחֲרָיו הֵיאַךְ נָתַן משא"כ לְהָרִי"ף דְּנָתַתִּי לְהַבָּא מַשְׁמַע וּכְדֵי שֶׁלֹּא יִקָּשֶׁה לְהָרָאָבָ"ד מַסְוְגְיָא זוֹ דְּהַשּׁוֹלֵחַ צ"ל דְּמְבָאֵר דְּבָרָיו דְּעִכְּשָׁיו הוּא שָׁנוֹתֵן וְכֵן הֵבִין מֵהָרִיבָ"ל בח"ב סי' ס"ה וּבְחִידּוּשָׁיו לְגִטִּין בְּדִבְרֵי הָרָ"ן וְתוּ י"ל בְּכַוָּנַת הָרָ"ן דְּלָאו דְּגַלֵּי שֶׁנּוֹתֵן עַכְשָׁיו כִּי אִם בִּסְתָמָא נָמֵי אָמְרִינַן דְּהַקָּנָאָה הִיא עַד שֶׁיִּגָּלֶה לְהֶדְיָא דְּהוֹדָאָה הִיא וּלְשֶׁעָבַר נָתַן וּכְדַעַת הָרִי"ף וְהָרִי"ף וַדַּאי יוֹדֶה דְּאִם הִיא הוֹדָאָ' בְּבֵירוּר אֵין בּוֹדְקִין אַחֲרָיו הֵיאַךְ נָתַן וְכֵן הִכְרִיחַ הָרַב אַדֶּרֶת אֵלִיָּהוּ למהר"א קוּבוּ סי' כ"ג דַּף מ"ז ע"ד בְּדַעַת הָרָ"ן ממ"ש אִיהוּ גּוּפֵיהּ בפ"ק דְּקִידּוּשִׁין וּשְׁטַר רְאָיָה שֶׁאֵינוֹ מוֹעִיל לְקִנְיָן וכו' אֲבָל בִּשְׁטְרֵי כְּהֲנֵי שִׁטְרֵי דִּידַן אע"ג שֶׁכָּתַב מָכַרְתִּי וכו' לְשׁוֹן עָבַר לְשׁוֹן קִנְיָן הֵם וּרְאָיָה לָזֶה ממ"ש בְּהַשּׁוֹלֵחַ נָתַתִּי שָׂדֶה פ' לפ' וכו' אר"י וְכֵן עוֹלָן בִּשְׁטָר וּמְהַנֵּי מִדִּין קִנְיָן וְלֹא מִדִּין הוֹדָאָה דא"כ בַּאֲמִירָה לִיסַּגֵּי וכ"ד הָרַב בַּעַל הָעִיטּוּר וְהָרַשְׁבָּ"א זַ"ל ע"כ הֲרֵי כֹּל דְּבִסְתָמָא הָוֵי הַקָּנָאָה וְעַיֵּין לְהָרַב חֶשֶׁק שְׁלֹמֹה ס"ס הגה"ט אוֹת ל"ג מ"ש עָלָיו וּלְדַעְתִּי כֵּן הוּא דַּעַת מָרָן בְּדִבְרֵי הָרָ"ן מִמַּה שֶּׁרָמַז דְּבָרָיו אֵלּוּ דבפ"ק דְּקִידּוּשִׁין בְּסִימָן ק"ץ בִּסְתָמָא וְכֵן בסי' רמ"ה רָמַז דְּבָרָיו שֶׁבְּפֶרֶק הַשּׁוֹלֵחַ וּכְוָותֵיהּ פָּסַק בש"ע סי' קצ"א דְּשִׁטְרֵי דִּידַן שִׁטְרֵי קִנְיָן הֵם וּבְהַאי לָשׁוֹן דְּנָתַתִּי פָּסַק בס"ס כְּהָרִי"ף דִּסְתָם נָתַתִּי הַקָּנָאָה הִיא ובסס"ו סי"ד כָּתַב וְכָתְבוּ לוֹ שְׁטָר לִרְאָיָה וכו' מַשְׁמַע דַּוְקָא שֶׁמְּבֹרָאָר יוֹצֵא דִּלְרְאָיָה כָּתוּב דאל"כ לֹא דְּאֵין מִי שֶׁיַּכְחִישׁ בִּשְׁטָר שֶׁמְּבֹרָאָר בּוֹ דִּלְרְאָיָה הוּא וְאֵין בּוֹדְקִין אַחֲרָיו וכמ"ש גַּם הכנה"ג סס"ו הג"בי אוֹת נ"ז וְכֵן רָמַז הָרַב מט"ש ס"ס בְּזֶה הג"הט אוֹת מ"ב וְכֵן מְבֹרָאָר מש"ות הריט"בא שֶׁהֵבִיא הב"י ס"ס סס"ו דְּנָתַתִּי שְׁתֵּי לְשׁוֹנוֹת מַשְׁמַע יעו"ש וכ"נ דַּעַת מור"ם ממ"ש בְּסִימָן קצ"א דִּבְרֵי הָרָ"ן דבפ"ק דְּקִידּוּשִׁין בְּסָתָם וא"כ הוּא מְנַגֵּד למ"ש בִּתְשׁוּבָתוֹ שָׁם בְּדַעַת הָרָ"ן וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה הִקְשָׁה עָלָיו בְּתֻמִּים ס"ס עַל מ"ש מור"ם שָׁם ס"ז כָּל זֶה הוּא לְדַעַת הָרִיף וּקְצָת רַבָּנָותָא אֲבָל רַבִּים חוֹלְקִים ע"ז וס"ל דְּכָל הָאוֹמֵר נָתַתִּי הָוֵי הוֹדָאַת בע"ד וכו' וְאֵין מְדַקְדְּקִין כֵּיצַד נָתַן ע"כ וְאִלּוּ בסי' ק"ץ לֹא הִגִּיהַּ כְּלוּם ע"כ וְיוֹתֵר הָיָה לוֹ לְדַקְדֵּק דְּבִסי' קצ"א הֵבִיא דִּבְרֵי הָרָ"ן דְּקִידּוּשִׁין הַנָּ"ל דְּשָׁמְעַת מִנַּיְיהוּ דְּסָתָמָ' הָוְיָא הַקָּנָאָה וְרָאִיתִי מַה שֶּׁכָּתַב עָלָיו הָרַב נְתִיבוֹת הַמִּשְׁפָּט וּדְבָרִים דְּחוּקִים הֵם כֵּיוָן דְּתָלֵינַן בְּהוֹדָאָה כָּל מַה דְּאָנוּ יְכוֹלִין לְתָלוֹת אַמַּאי הִגִּיהַּ דִּבְרֵי הָרָ"ן וְאִם כָּתַב לוֹ בְּפֵירוּשׁ שֶׁלֹּא מָכַר לוֹ בִּשְׁטָר וְאֵינוֹ אֶלָּא לִרְאָיָה בְּעָלְמָא וכו' מַשְׁמַע הָא בְּסָתָמָא הַקָּנָאָה הִיא וְהָא דְּכָתַב רַשְׁ"י וְהָרָ"ן דְּהָא כּוֹתֵב בַּשְּׁטָר נָתַתִּי שָׂדֶה פְּלוֹנִית לפ' בַּאֲמִירָה בְּעָלְמָא ובש"מ אַיְירִי דִּדְבָרָיו כִּכְתוּבִים וְכִמְסוּרִים דָּמוֹ לֹא הֻזְקַרְכְנוּ לָזֶה אֶלָּא בְּנוֹתֵן עַכְשָׁיו בִּלְשׁוֹן הַקָּנָאָה דִּבְעָלְמָא בָּעֵי שְׁטָר הָכָא לֹא משא"כ אִם הוּא בִּלְשׁוֹן הוֹדָאָה דְּלָא בָּעֵי שְׁטָר בְּבָרִיא כ"ש בש"מ וכמ"ש הָרַ"ן אִי בְּהוֹדָאָה ה"נ וְנָפְקָא מִינַּהּ דְּאֵין בְּיָדוֹ לַחֲזוֹר אִם עָמַד לְבַד אִם אָמַר לְהֶדְיָא שֶׁאֲנִי נוֹתֵן עַכְשָׁיו דְּמַתְּנַת בָּרִיא הָוְיָא וְהָוְיָא הַקָּנָאָה וּבָעֵי קִנְיָן וְאִם לָאו אֵינָהּ כְּלוּם כמ"ש הָרַב חֶשֶׁק שְׁלֹמֹה שָׁם אוֹת מ"ב מֵהָרַב כֶּרֶם שְׁלֹמֹה וממהא"רץ וּמִמָּהָר"י בָּאסָן וּדְלֹא כְּהָרַב מַשְׁאַת מֹשֶׁה ס"ז וְדָחָה לוֹ רְאָיָיתוֹ שֶׁכָּתַב ממהרשד"ם ומ"ש הָרַב בְּנוֹ בְּמַטֵּה שִׁמְעוֹן אוֹת מ"ט שֶׁכֵּן סָבַר הָרַב מָגֵן גִּבּוֹרִים סִימָן כ"ו כמ"ש הָרַב מַשְׁאַת מֹשֶׁה אַחַר הַמָּחָ"ר וְיַקִּירָא אֵינוֹ דְּשָׁם סַיֵּם בִּלְשׁוֹן הַצַּוָּאָה וּמַתָּנָה זוֹ נַעֲשֵׂית ע"פ הַדִּין בְּכָל הַקִּנְיָנִים וְהַחִדּוּקִים ע"כ שֶׁזֶּה מוֹרֶה וּבָא שֶׁכְּבָר נָתַן בְּאוֹפֶן הַמּוֹעִיל וּכְבָר לָמַדְנוּ לְהוֹעִיל מור"ם בִּתְשׁוּבָתוֹ שָׁשָׁם אע"ג דְּאָמַר בַּתְּחִלָּה נוֹתֵן דְּמַשְׁמַע עַכְשָׁיו כֵּיוָן דאח"ך אָמַר נָתַתִּי לְשֶׁעָבַר מַשְׁמַע וּתְפוֹס לָשׁוֹן אַחֲרוֹן וְהוֹדָאָה הָוְיָא וכ"כ בִּתְשׁוּ' כְּנֶסֶת יְחֶזְקֵאל סי' צ"ה

שֶׁרַמז שָׁם אע"ג דְּאָמַר נוֹתֵן מִתְּחִילָּה כֵּינָן דאח"ך אָמַר שֶׁיִּקָּנֶה סְתָם תִּפּוֹס לָשׁוֹן אַחֵרוֹן וכמ"ש מור"ם בְּתְשׁוּבָה וְהָרַב הַמְחַבֵּר שָׁם סי' צ"ב חָלַק עָלָיו מִטַּעַם דְּאֵין עִנְיָן נוֹתֵן לְלָשׁוֹן נָתַתִּי דִּפְלִיגִי בָּהּ רַבְּוָותָא וְעוֹד מ"ש אח"ך שֶׁיִּקָּנֶה מַשְׁמָעוּתוֹ לְהַבָּא וְאֵין מַטְבֵּעַ נִקֶּנֶה בַּחֲלִיפִין וכ"כ שָׁם בְּסִימָן פ"ח בְּהוֹדָאָה בְּמַתְּנַת ש"מ מ"מ נִקְנֵית שַׁפִּיר אַף לֹא הֵבַנְתִּי מ"ש שָׁם לָחוֹשׁ לְדַעַת הָרִי"ף דְּהַקָּנָאָה מַשְׁמַע וְלָא מְתַקְּנִינַן לִישָׁנָא בִּשְׁלָמָא אִם הָיָה מַטְבֵּעַ וּנְתָנוֹ בְּמַתְּנַת בָּרְיא אֵין ה"נ וּכְהָאִיךְ דְּסִימָן צ"א אֲבָל הָא אַיְירֵי בְּמִטַּלְטְלֵי וּבְמְצֻוֶּוה מ"מ גַּם אִי הָוֵי הַקָּנָאָה מַאי הָוֵי וְאֵיךְ לֹא נִזְכַּר מִסֵּוּגְיָא דְּהַשּׁוֹלֵחַ ומ"ש עָלָה רַשְׁ"י וְהָרָ"ן ומ"ש בְּשֵׁם רַבְּוָותָא הַנַּ"ל וּמָצָאתִי לְהָרַשְׁבָּ"א ח"ב סי' קס"ג בְּמְצֻוֶּוה בְּלִשּׁוֹן נָתַתִּי שְׁטָרֵי חוֹבוֹת דְּדַחֲאָה מִכַּח הָאִשָּׁה שֶׁהִיא קוֹדֶמֶת דַּוְוקָא אַלְמָא דְּלָשׁוֹן נָתַתִּי ש"ד בש"מ שְׁמְצֻוֶּוה מ"מ וְכֵן במהרשד"ם סִימָן של"ז בְּמְצֻוֶּוה מ"מ בְּלִשּׁוֹן נָתַתִּי הַכֹּל לְאִמִּי שֶׁלֹּא דְּחַאָה רַק מִכַּח שֶׁאָמַר מֵעַכְשָׁיו א"כ מַתְּנַת בָּרְיא הִיא וְכֵינָן דְּאֵין בָּהּ קִנְיָן אֵינָהּ כְּלוּם וְכֵן בָּא נוֹסַח זֶה בש"ות מָרָן סִימָן ע' דְּאָתֵי עֲלָהּ שֶׁהוּא לְשׁוֹן הוֹדָאָה וכ"ה בְּהָרַשְׁבָּ"ץ בַּחוּט הַמְשֻׁלָּשׁ ח"ב סִימָן ז' בְּמִי שֶׁאָמַר נָתַתִּי שְׁטַר עֵסֶק שֶׁיֵּשׁ לִי עַל שִׁמְעוֹן שֶׁהוּא בְּאַרְצוֹת הַמִּזְרָח וְזִיכָּהוּ לַמְקַבֵּל הַמַּתָּנָה אע"פי שֶׁלֹּא בָּא לְיָדוֹ ע"כ וכ"הבְּסֵפֶר בִּרְכוֹת הַמַּיִם סי' רמ"ח דְּכָתַב דְּמִמַּה נַפְשָׁךְ קָנָה בְּלִשּׁוֹן נָתַתִּי וְכָל זֶה הוּא וּדְלֹא כְּהָרַב כְּנֶסֶת יְחֶזְקֵאל דְּכָתַב בְּלִשּׁוֹן נָתַתִּי בְּצַוָּאַת ש"מ מ"מ אֵינוֹ כְּלוּם דְּמַשְׁמַע דְּהַקָּנָאָה הִיא לְהָרִי"ף דַּהֲרִי הָרַשְׁבָּ"א מִכַּת הַסּוֹבְרִים כְּוָותֵיהּ דְּהָרִי"ף כמ"ש כנ"הג ס"ס אוֹת מ"ה וכ"פ מָרָן שָׁם בְּקִצּוּר וּשְׁנֵיהֶם כָּתְבוּ דְּשַׁפִּיר דָּמֵי בְּלִשּׁוֹן נָתַתִּי וְכֵן מ"ש דלהרי"ף לָא אָמְרִי' בְּוַדַּאי נָתַן בְּלִשּׁוֹן הַמּוֹעִיל ע"כ הַיְינוּ מִשּׁוּם דְּנָתַתִּי לְהַבָּא מַשְׁמַע לֵיהּ וְלֹא לְשֶׁעָבַר וּלְכָךְ בְּבָרְיא שֶׁנָּתַן מַטְבֵּעַ וְדָבָר שֶׁאֵינוֹ בְּרְשׁוּתוֹ אֵינוֹ כְּלוּם וא"כ בְּנִדּוֹנוֹ שֶׁהוּא מְצֻוֶּוה מ"מ א"ש בְּלִשּׁוֹן נָתַתִּי שֶׁהוּא לְהַבָּא וְדִבְרֵי ש"מ כְּכְתוּבִים וְכִמְסוּרִים דְּמִי וְתוּ דְּבִמְצֻוֶּוה דְּלָא חָשׁוּ לָהּ לְמַתְּנַת בָּרְיא וְאֵין בָּהּ קִנְיָן דְּאֵינוֹ כְּלוּם רַק בְּאוֹמֵר מֵהַיּוֹם כמ"ש הָרַב הנמק"י בְּפֶרֶק מִי שֶׁמֵּת וְהָרַשְׁבָּ"א בְּחִידּוּשָׁיו שָׁם וכ"כ רַבֵּינוּ יְרֻחָם שֶׁהֵבִיא הב"י בְּסִימָן רנ"א וְכֵן אִם אָמַר מֵעַכְשָׁיו וכמ"ש הָרַמְבַּ"ן וְהָרִיטְבָ"א שֶׁרַמז הב"י מחו' י"א י"ב וְכֵן הָרַשְׁבָּ"ץ ח"ג סי' ק"ן אֶלָּא דְּמִסְּגְנוֹן דְּבָרָיו שֶׁהֵבִיא הב"י סי' נז"ר אֵינוֹ כֵּן כְּמוֹ שֶׁהֵעִיר מהרי"ע בְּסִפְרוֹ בְּנֵי יְהוּדָה דַּף קצ"ז וּבְסֵפֶר מִשְׁחָא דְּרְבוּתָא ח"ב דַּף קפ"ו וכ"כ הָרַב הרשב"ש סי' שכ"ז וּבְיָכִין וּבֹועַז ח"א סי' קי"ו וּמֵהָרִיבָּ"ל ח"א סי' ס"ב וח"ד סי' כ"ו ומהרשד"ם סי' רס"ה ושי"ו ושל"ז ומהרש"ך ח"א סִימָן ק"ח וְסִימָן קמ"ו וח"ב סי' ץ' והראד"ב סי' ר"א ומהרי"א סי' תי"ד שֶׁרִמְזָם כנה"ג סי' רנ"א אֲבָל בְּאוֹמֵר בש"מ נָתַתִּי בְּלִבַּד לֹא מָצָאתִי מִי שֶׁיֹּאמַר דְּהָוְיָא מַתְּנַת בָּרְיא וְאִם אֵין בָּהּ קִנְיָן אֵינָהּ כְּלוּם: וְאַגַּב רִיהֲטָא רָאִיתִי בְּסֵפֶר חֶשֶׁק שְׁלֹמֹה סי' ס' הג"הט אוֹת ל"ה שֶׁמֵּבִיא מִתְּשׁוּבַת כ"י צַוָּאָה שֶׁכָּתוּב בָּהּ שֶׁכָּל נְכָסֶיהָ נִתְּנָה בְּמַתָּנָה ג"וש דְּבִלְשׁוֹן נָתְנָה לִיכָּא שׁוּם מַשְׁמָעוּת לְהַבָּא אֶלָּא הוֹדָאָה עַל מַה שֶּׁעָבַר וְכֵינָן דְּבִלְשׁוֹן הוֹדָאָה לָא קָנֵי בְּבָרְיא דְּאֵין קִנְיָן לְאַחַר מִיתָה בש"מ נָמֵי לָא קָנֵי וַאֲפִי' הָרָאָבָ"ד יוֹדֶה דְּלָא קָנֵי אֶלָּא הָתָם דְּאִיכָּא חֵילוֹת הַקִּנְיָן ע"י זְכוּי ע"י אַחֵר וְשָׁמָּא עֲשָׂאוֹ וְאֵין בּוֹדְקִין אַחֲרָיו אֲבָל הָכָא דְּלֵיכָּא שׁוּם חֵילוֹת קִנְיָן בְּהוֹדָאָתוֹ בְּבָרְיא שֶׁנּוֹתֵן לְאַחַר מִיתָה דְּאֵין קִנְיָן לְאַחַר מִיתָה וַאֲפִי' הָרָאָבָ"ד יוֹדֶה וכו' וְסַיֵּים הָרַב הַמְחַבֵּר וְעַיֵּין בְּסֵפֶר מַטֵּה יוֹסֵף ח"א סי' ה' דַּף פ"ט ע"ב וְדַף ץ' ע"א ע"כ וּמֵרִיהֲטָא דְּלִישָׁנִיהּ מוּכָח דְּחוֹלֵק בְּעִיקַּר הַדִּין זֶה וְאַעִיקָּרָא לֹא יָכוֹלְתִּי לְהָבִין מַה בֵּין נָתַן אוֹ נָתְנָה לִנְתַתִּי וְכִי הֵיכִי דְּבִנְתַתִּי מַשְׁמַע כֵּן וּמַשְׁמַע כֵּן ה"נ

בְּנָתַן אוֹ נָתְנָה אֶלָּא שֶׁזֶּה שֶׁלֹּא לְנוֹכֵחַ וְנָתַתִּי לְנוֹכֵחַ וּקְרָאֵי טוּבָא בְּנָתַן דְּמַשְׁמַע הָכִי וְהָכִי וְכֵן בְּנִתְּנָה לֵךְ נָא רָאָה וְאִם מִמַּה שֶׁכָּתוּב לְאַחַר מִיתָה משא"כ הוֹדָאָה דִּלְשֶׁעָבַר מַשְׁמַע הָרֵי כָּתַבְנוּ דלהראב"ד נָמֵי אִם הוּא נוֹתֵן עַכְשָׁיו הַקָּנָאָה הִיא וְלֹא הוֹדָאָה וכמ"ש גַּם מהרשד"ם סי' ש"ט וּרְמָזוֹ הכנ"הג סי' ס' וְהָאֱמֶת דְּבָרְרִיא שֶׁנּוֹתֵן בז"הל אֵינוֹ כְּלוּם דְּהָא וַדַּאי הַקָּנָאָה הִיא וְלֹא הוֹדָאָה וּבְהַקָּנָאָה זֹאת לָא מַקְנְיָא בְּבָרְרִיא בְּדִיבּוּרָא בְּעָלְמָא וכמ"ש הָרַשְׁבָּ"א שֶׁרָמַז בב"י סי' ר"ן מחו' ט"ו וְעַיֵּין לְהָרַב מַשְׂאַת מֹשֶׁה ח"א ח"מ סי' א' שֶׁהֶאֱרִיךְ בִּפְרָט זֶה אֲבָל בש"מ כה"ג הַקָּנָאָה מְעַלְיָא שֶׁנּוֹתֵן לְאַחַר מִיתָה אע"ג דְּאָמַר בְּלְשׁוֹן נָתַן אוֹ נָתַתִּי דְּדָבָרָיו כִּכְתוּבִים וְכִמְסוּרִים דָּמוֹ כמ"ש רַשְׁ"י וְהָרָ"ן בְּסֵוּגְיָא דְּפֶרֶק הַשּׁוֹלֵחַ הַנָּ"ל וְלֹא זָכִיתִי לְהָבִין זֶה שֶׁכָּתַב כֵּיוָן דְּבָרְרִיא כה"ג לָא מַקְנְיָא ה"נ בש"מ דְּדַוְקָא בְּבָרְרִיא אֵינוֹ כְּלוּם משא"כ בש"מ דְּתַקָּנַת רז"ל כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּטָּרֵף דַּעְתּוֹ עָלָיו וְלֹא שַׁיָּיךְ בְּזֶה לוֹמַר מִילְּתָא דְּאִיתָא בְּבָרְרִיא אִיתָא בש"מ וּדְלִיתָהּ בְּבָרְרִיא לֵיתָהּ בש"מ דְּהָכָא הָכִי תִּיקְּנוּ רז"ל דבש"מ שֶׁנָּתַן לְאַחַר מִיתָה בְּדִיבּוּרָא בְּעָלְמָא אע"ג דְּבָרְרִיא הָאוֹמֵר כֵּן אֵינוֹ כְּלוּם אִם לֹא שֶׁמּוֹכָח שֶׁמַּחַיִּים הִקְנָה לוֹ וא"כ אֵפוֹא בְּנִדּוֹן דִּידַן אע"ג דְּאָמַר וְכָ'אן אֲנָ'א חָ'י שֶׁמַּשְׁמָעוּתוֹ אֵינוֹ נוֹתֵן אֶלָּא אִם יָמוּת וְאָמְרוּ בְּלְשׁוֹן נָתַתִּי ש"ד וְגַם לְשׁוֹן מַתָּנָה גְּמוּרָה אֵין בָּהּ בֵּית מֵיחוֹשׁ וכמ"ש כנ"הג סי' רנ"א הגב"י אוֹת י"ד ממהריב"ל וְכָתַב שֶׁכֵּן רָאָה בְּכַמָּה צַוָּואוֹת וְהַכַּוָּונָה שֶׁאֵינוֹ כְּמְצַחֵק וְכִמְהַתֵּל וכמ"ש שָׁם מֵהָרִיבָ"ל וכ"כ בִּתְשׁוּבוֹת בָּעֵי חַיֵּי סִימָן קפ"ח וְכֵן מָצָאתִי בְּאַבְקַת רוֹכֵל שָׁם וס"סט וסי' צ"ב וְכֵן מהרש"ך ח"ב סי' ץ' לֹא עַרְעָר אֶלָּא עַל מַעַכְשָׁיו הַכָּתוּב שָׁם וכ"ה במהרשד"ם סי' ר"ג וסי' שכ"ו וְכֵן בְּסֵפֶר לֵב שְׁלֹמֹה סי' ע"ו וְכֵן רָאִיתִי בָּאַחֲרוֹנִים בס' מַשְׂאֵת מֹשֶׁה ח"א ח"מ סִימָן ט' וְהָרַב ב"ד סי' קכ"ו וּבְסֵפֶר אַשְׁדּוֹת הַפִּסְגָּה סִימָן כ"ב ובס' אַדֶּמֶת קֹדֶשׁ ח"ב ס"א וס"ט וְלֹא עוֹד אֶלָּא אַף אִם פֵּירוּשׁ מַתָּנָה גְּמוּרָה מֵעַכְשָׁיו לְדַעַת מֵהָרִיבָ"ל כֵּיוָן דְּבָרָיו אָמַר וְכַא'ן אֲנָ'א חָ'י דְּפֵירוּשׁוֹ מְצַוָּוה מ"מ דְּהַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הַתַּחְתּוֹן משא"כ אִם הוּא בְּהֶפֶךְ וּבְשֶׁגַּם מהרשד"ם חָלַק עָלָיו וְהִסְכִּים עִמּוֹ מָהָרָ"ם אַלְמוֹשְׁנִינוּ וְכֵן מהרש"ך ומהרי"א ומהראד"ב שֶׁרָמַז כנ"הג מ"מ שָׁאנֵי כְּשֶׁהִזְכִּיר מְצַוָּוה מ"מ תְּחִילָּה וְסוֹף שֶׁהֵרֵי בְּרֵישׁ דְּבָרָיו אָמַר אֲנָ'א קָאָצַ'ר וכו' וְכֵן הַזְּכָרַת נִישׁוּאֵי וּכְתֻבַּת אִשְׁתּוֹ כַּנַ"ל וכמ"ש כנ"הג שָׁם מֵהָרַב מש"ץ אֶלָּא דְּמַר נִיהוּ רַבָּא קָרָא עַרְעֵר עַל חִילּוּק זֶה וְהַתֵּימַהּ עַל חֲכְמֵי טִיטוֹאן הוּבְאוּ דִּבְרֵיהֶם בְּסֵפֶר תְּקָפוֹ שֶׁל יוֹסֵף ח"ב סי' ק"ב בְּנִדּוֹנָם שֶׁאָמַר בַּתְּחִילָּה מֵעַכְשָׁיו וְסַיֵּים בִּדְבָרָיו אִם יָמוּת יְקֻוַּיִם כָּל זֶה אֲבָל אִם לֹא יָמוּת לֹא שֶׁקְּיִימוּהָ מִכֹּחַ דִּבְרֵי מֵהָרִיבָ"ל הַנָּ"ל דְּהַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הַתַּחְתּוֹן דְּאֵיךְ לֹא זָכְרוּ מֵאַמְבּוּהָא דְּרַבָּנָן הַחוֹלְקִים עָלָיו וּבִפְרָט דלמהרשד"ם הָרִיטְבָ"א סוֹבֵר כֵּן וְהוּא אֶחָד מֵהָרַאשׁוֹנִים וְיוֹתֵר תֵּימַהּ גַּם עַל הָרַב הַמַּחֲבֵּר שָׁם שֶׁכָּתַב שֶׁגַּם מהרש"ך סָבַר כמהריב"ל וְהוּא בח"ב סי' ץ' וְאֵיךְ לֹא זָכַר שֹׁר מִדְּבָרָיו בח"א סי' קמ"ו דְּסוֹתֵר למ"ש בח"ב שָׁם וכמ"ש שָׁם כנ"הג ממהרח"ש וְכָתַב מני"ר שֶׁלֹּא רָאָה מָקוֹם סְתִירָה וְלֹא הוֹדִיעֵנוּ הֵיאַךְ דְּבִשְׁלָמָא מ"ש שָׁם בח"א סי' ק"ח כְּדִבְרֵי מֵהָרִיבָ"ל הָלַךְ אַחַר הַתַּחְתּוֹן מִשּׁוּם דְּאַיְירֵי בִּכְתֻבָּה דְּאוֹזוֹלֵי הוּא דְּמוֹזִיל גַּבָּהּ שָׁוֶה מָאתַיִם בְּמָנֶה וכמ"ש הוּא שָׁם אֲבָל בח"ב סי' ץ' בְּמַתָּנָה לְאִישׁ שֶׁכָּתַב מַמָּשׁ כְּדִבְרֵי מֵהָרִיבָ"ל וְהוּא הֶפֶךְ מַמָּשׁ מִמַּה שֶׁכָּתַב בח"א סי' קמ"ו דְּלָא כמהריב"ל וְהִיא הִתְּשׁוּבָה שֶׁחָלַק עָלָיו מהרשד"ם וְשָׁם הֵבִיא דִּבְרֵי הָרִיטְבָ"א שֶׁכָּתָבָם מהרשד"ם לְקַיֵּים אֶת דְּבָרָיו וְהָרַב תּוֹרַת חֶסֶד סי' רג"ל לֹא הִרְגִּישׁ מִדִּבְרֵי מהרש"ך כִּי אִם ממ"ש בח"א סי' ק"ח וקמ"ו וּמֵהֵיא דסי' ק"ח דִּבְכְתֻבָּה אַיְירֵי

לָא קָשֶׁה משא"כ הַךְ דח"ב ס"ץ דִּבְנוֹתֵן לָאִישׁ אַיְירִי וְכָתַב כְּבָר כָּתַבְתִּי לְמַעְלָה לְבַטֵּל לָשׁוֹן מֵעַכְשָׁיו הַכָּתוּב בְּצַוָּאָה צָרִיךְ שֶׁיִּכְתּוֹב לְמַטָּה כָּל הַדְּבָרִים הַנָּ"ל צַוָּה מֵחֲמַת מִיתָה וּבְהָכִי אַהֲנֵי לְבַטֵּל לָשׁוֹן מֵעַכְשָׁיו הַכָּתוּב לְמַעְלָה ע"כ וְזֶה מְגֻגָּד למ"ש בח"א סי' קמ"ו אָכֵן הָרַב מַשְׂאַת מֹשֶׁה ח"מ סי' י"ב דַּף ט"ל והב"ד סי' קכ"ח דַּף קל"ז וְהָרַב דְּבַר מֹשֶׁה ח"ב סי' ע"ח דַּף פ"ו הִרְגִּישׁוּ מִשָּׁנֵי תְּשׁוּבוֹת מהרש"ך הַנָּ"ל וּמִלְּבַד שֶׁהָרַב תְּקָפוֹ שֶׁל יוֹסֵף לֹא הִרְגִּישׁ ז"ל מִסְּתִירַת דִּבְרֵי מהרש"ך עוֹד בָּהּ דהו"ל לְאֻתּוּיֵי עֲלַיְיהוּ מִמַּה שֶּׁרַבִּים וַעֲצוּמִים פְּלָגַן עַל מֵהָרִיבָ"ל וְדַעְתּוֹ דַּעַת יָחִיד הִיא וְזֶה יוֹתֵר מַרְוִיחַ מִמַּה שֶּׁנִּכְנַס בְּפִרְצָה דְּחוּקָה שֶׁכָּתַב שֶׁגַּם מֵהָרִיבָ"ל יוֹדֶה בְּנִדּוֹנוּ דְּהַלָּשׁוֹן הַהוּא מְוֹרָדָף כְּמוֹ בְּגֵט דְּכָתַב מָרָן בא"העז סי' קמ"ה שֶׁאִם אָמַר הֲרֵי זֶה גִּיטֵּךְ מֵעַכְשָׁיו אִם מַתִּי ה"ז גֵּט וְלִכְשֶׁיָּמוּת תִּהְיֶה מְגֹרָשֶׁת לְמַפְרֵעַ מֵאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁנָּתַן לָהּ הַגֵּט דְּלָשׁוֹן אִם מָתַי אֵינוֹאֶלָּא תְּנַאי אִם יָמוּת יִתְקַיְּמוּ הַגֵּירוּשִׁין מֵעַכְשָׁיו וְאֵינוֹ ר"ל כְּשֶׁיָּמוּת תִּהְיֶה מְגֹרָשֶׁת דְּאָז אֵינוֹ כְּלוּם דְּאֵין גֵּט לְאַחַר מִיתָה וְאֵינוֹ אֶפִילּוּ סָפֵק אֶלָּא לָשׁוֹן בָּרוּר הַמְּוֹרָדָף שֶׁמְּגֹרָשָׁה מֵעַכְשָׁיו אִם יָמוּת וּכְשֶׁמֵּת מְגֹרָשֶׁת לְמַפְרֵעַ וה"נ בְּנִדּוֹנוּ שֶׁמְּפֹרָשׁ שֶׁנּוֹתֵן לוֹ מֵעַכְשָׁיו שֶׁיִּזְכֶּה מֵחַיִּים בִּתְנַאי אִם יָמוּת וְלִכְשֶׁיָּמוּת זָכָה בּוֹ מֵחַיִּים וְהָוְיָא מַתְּנַת בָּרִיא דְּבָעֵי קִנְיָן וְאִם לֹא קָנוּ אֵינוֹ כְּלוּם אע"פי שֶׁתָּלָה בִּתְנַאי אִם יָמוּת אֵין זֶה כְּמַתְּנַת ש"מ דקי"ל דְּבָרָיו כִּכְתוּבִים וְכִמְסוּרִים דָּמוֹ כֵּיוָן דְּהַמַּתָּנָה מֵעַכְשָׁיו וּמֵחַיִּים וכמ"ש הנ"י וּמִיהוּ הָא דְּאָמְרִינַן דִּבְרֵי ש"מ כִּכְתוּבִים וְכִמְסוּרִים דָּמוֹ וכו' הַיְינוּ דַּוְקָא הֵיכָא דְּלָא כָּתַב בַּשְּׁטָר מֵהַיּוֹם אוֹ מֵהַיּוֹם וְלָאָחָ"מ דְּאָז בָּעֵי קִנְיָן דְּכָל דְּמֵחַיִּים לֹא.

קָנֵי בְּדִיבּוּר הֲרֵי בְּהֶדְיָא אע"ג דְּהַמַּתָּנָה אֵינָהּ מִתְקַיֶּמֶת עַד לְאַחַר מִיתָה וכמ"ש בְּהֶדְיָא שֶׁאִם יָמוּת דַּוְקָא הַמַּתָּנָה קַיֶּמֶת וְאִם עָמַד חוֹזֵר ואעפ"כ שֶׁאִם מֵחַיִּים הִקְנָה לוֹ לִכְשֶׁיָּמוּת הו"ל כְּמַתְּנַת בָּרִיא דְּבָעֵי קִנְיָן ואעפ"כ אֵינָהּ מִתְקַיֶּמֶת עַד שֶׁיָּמוּת אֲבָל אִם עָמַד חוֹזֵר ע"כ וְהָרוֹאֶה יִרְאֶה דְּמֵהָרִיבָ"ל בח"א הֵבִיא דִּבְרֵי הנ"י הַנָּ"ל וְסַיֵּים וְכַד מְעַיְינִינַן שַׁפִּיר אַשְׁכְּחַן דְּהַצַּוָּאָה קַיֶּמֶת וכו' כֵּיוָן שֶׁכָּתוּב בַּסּוֹף הַצַּוָּאָה וכו' וְהַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הַתַּחְתּוֹן ע"כ וְכֵן בח"ד שָׁם וְז"ל וּנְהִי דְּאָמְרִינַן דְּהֵיכָא דְּאֶפְשָׁר לְקַיֵּים שְׁנֵיהֶם מְקַיְּמִים וַאֲפִילּוּ בְּמַשְׁמָעוּת רָחוֹק וְגַבֵּי גֵּט הוּא דְּאָמְרִינַן בְּמֵהַיּוֹם וְלָאָחָ"מ דְּהָוֵי סְפֵיקָא וכו' מ"מ בנ"ד דַּחֲזָרָה הִיא כֵּיוָן דְּמִתְּחִלָּה אָמַר שֶׁהוּא מְצַוֶּוה מ"מ וכו'.

וְהִנֵּה בְּגֵט צ"ל הַמְּעַכְשָׁיו בִּתְנַאי וְלֹא בְּמַעֲשֶׂה כְּנִדּוֹנוּ שֶׁאָמַר בְּמַתָּנָה גְּמוּרָה מֵעַכְשָׁיו כמ"ש כנ"הג אב"העז סי' קמ"ג הג"הט אות מ"ד מֵהָרַב מִשְׁפָּטִים יְשָׁרִים סי' קמ"ב וקמ"ה מֵהָרִיבָ"ש גֵּט עַל תְּנַאי בְּמֵעַכְשָׁיו שֶׁהַקִּדִּים מִלַּת מֵעַכְשָׁיו לִתְנַאי הַגֵּט בָּטֵל וא"כ כֵּיוָן דְּבָזֶה הַגֵּט בָּטֵל מִשּׁוּם דְּהָוֵי גֵּט לְאַחַר מִיתָה מִינָּהּ דְּבִמַּתָּנָה שֶׁל ש"מ הַמַּתָּנָה מַתָּנָה דְּהָוֵי דָּבָר וְהוֹפְכוֹ וכמ"ש הוּא עַצְמוֹ לְפִי דַּרְכּוֹ.

אִיבְּרָא דַּאֲנִי הַצָּעִיר חִפַּשְׂתִּי בַּסֵּפֶר הַנָּ"ל וְלָהּ מָצָאתִי שֶׁכָּתַב כֵּן כִּי אִם בסי' קמ"ב כָּתַב כֵּן מִדַּעַת עַצְמוֹ וּמִדִּבְרֵי הכנ"הג הַנָּ"ל הִשִּׂיג הָרַב יַד אַהֲרֹן שָׁם אוֹת כ"א בְּרֶמֶז עַל מהרי"ע בְּבֵית יְהוּדָה סי' נ"ד וַאֲפִי' בְּנִדּוֹן מהרי"ע שֶׁשָּׁם אַחַר הֶהֵן אָמַר הֲרֵי זֶה גֵּט וּבְנִדּוֹן הָרַב הנז' הָיָה צ"ל אִם מֵת מֵאוֹתוֹ חוֹלִי זֶה הַמַּתָּנָה הִיא מַתָּנָה לֹא כְּמִי שֶׁלֹּא אָמַר שָׁם בְּנִדּוֹן הַהוּא רַק כָּל זֶה אִם מֵת מֵאוֹתוֹ חוֹלִי אֲבָל בְּמַה שֶׁהַקִּדִּים בַּנִּדּוֹן הנז' הַמַּעֲשֶׂה קוֹדֶם לִתְנַאי וַאֲנַן אִיפְכָא בָּעֵינַן בְּמִשְׁפְּטֵי הַתְּנָאִים שֶׁיְּהֵא הַתְּנַאי קוֹדֵם לְמַעֲשֶׂה עַיֵּין מַה שֶּׁפִּלְפֵּל בָּזֶה הכנ"הג

שָׁם אוֹת ל"ז בְּכַוָּנַת דִּבְרֵי מָרָן בש"ע בסי' קמ"ה ס"ה וּבְסִי' קנ"ד בְּסֵדֶר הַגֵּט ס"ק וּמַה שֶּׁרָמַז שָׁם הָרַב יַד אַהֲרֹן אוֹת י"ד וְעַיֵּין לְהמש"ל פ"ו מה' אִישׁוּת כ"ש הוּא בְּנִדּוֹן הָרַב הנז' דְּאִם הַתְּנַאי אֵינוֹ כְּהִלְכָתוֹ הַמַּעֲשֶׂה קַיָּם וְהַתְּנַאי בָּטֵל כֵּינָן דְּאֵין הַתְּנַאי כְּהִלְכָתוֹ והו"ל מַתְּנַת בָּרִיא מֵחַיִּים בְּלִי שׁוּם תְּנַאי וְכֵינָן דְּלֵיכָּא קִנְיָן אֵינָהּ כְּלוּם וְתו דבש"מ בְּמָמוֹן לָא בָּעֵינַן מִשְׁפְּטֵי הַתְּנָאִים כְּמוֹ שֶׁרָמַז הכנ"הג סִימָן ר"ז הגב"י אוֹת ל"א וּבְסִימָן ר"ן הג"הט אוֹת ד' מֵהָרַמְבַּ"ן וּמֵהָרַמָ"א ומהרימ"ט דְּלָא כְּהָרַב מש"ץ והרמ"ע מַפָּאֲנוּ וְיֵשׁ לְהַרְגִּישׁ עַל הָרַב בִּרְכוֹת הַמַּיִם סי' רמ"ח דַּף רל"ח דְּמַצְרִיךְ מִשְׁפְּטֵי הַתְּנָאִים וּמִסְתְּמִיךְ וְאָזֵיל עַל דַּעַת הרמ"ע מַפָּאֲנוּ וְהָרַב מִשְׁפָּטִים יְשָׁרִים סִימָן ל"ד אֵיךְ לֹא זָכַר שֵׂר מִכַּת הַחוֹלְקִים וּמַה גַּם הָרַמְבַּ"ן אֶחָד מֵהָרִאשׁוֹנִים אֲשֶׁר מִשְּׁאֵתוֹ יָגוּרוּ אֵילִים ובכנ"הג סי' רמ"ו הגב"י אוֹת כ"ו מֵבִיא מִדִּבְרֵי הָרַב מִשְׁפָּטִים יְשָׁרִים בסי' הנז' וְלֹא זָכַר מִדְּבָרָיו שָׁשָׁם אֲשֶׁר כָּתַב בְּמִשְׁפְּטֵי הַתְּנָאִים נִרְאֶה מִשּׁוּם שֶׁמֵּבִיא מִמֶּנּוּ מִכְּתִיבַת יָד וְעַל הָרוֹב לֹא הָיָה כָּתוּב לְפָנָיו מ"ש בְּמִשְׁפְּטֵי הַתְּנָאִים אֲבָל הָרַב מַשָּׂאַת מֹשֶׁה ח"א ח"מ ס"ה דַּף נ"ב ע"ד לֹא הֵבִיא אֶלָּא מִדִּבְרֵי מהר"מא וממהרימ"ט בִּלְבַד נִרְאֶה דְּלֹא חָשַׁשׁ לַכַּת הַחוֹלְקִים הָאֱמֶת שֶׁרָאִיתִי בְּסֵפֶר אֲמָרוֹת טְהוֹרוֹת לְהר"א יִשְׂרָאֵל סי' ל"ח שֶׁמֵּבִיא מֵהָרַשְׁבָּ"א דְּסָבַר כהרמ"ע מַפָּאֲנוּ וְהָרַב מש"ץ וא"כ הַמְּוַחְזָק יָכוֹל לוֹמַר קי"ל בְּשֶׁגַּם הָרַמְבַּ"ן סָבַר לְהֵפֶךְ וְהוּא רַבּוֹ שֶׁל הָרַשְׁבָּ"א מ"מ גַּם הָרַשְׁבָּ"א אֶחָד מֵהָרִאשׁוֹנִים הוּא וְגָדוֹל כֹּחוֹ ומ"מ גַּם לְדַעַת הָרַב הַנָּ"ל בנ"ד אֵין חֲשָׁשׁ דְּאֵין כָּאן לָשׁוֹן מֵעַכְשָׁיו זוּלָתִי נָתַתִּי בְּמַתָּנָה גְּמוּרָה וְאֵין זֶה לָשׁוֹן מֵעַכְשָׁיו כמש"ל: סָפֵק שְׁלִישִׁי בִּכְתִיבָה זוֹ שֶׁבַּפְּנָקָס ואע"פי שֶׁהוּא לֹא אָמַר לָהֶם לִכְתּוֹב רַב שֶׁהָעֵדִים אָמְרוּ לוֹ כֵּן מ"מ כֵּינָן שֶׁהִסְכִּים לְדִבְרֵיהֶם הו"ל כְּאִילּוּ הוּא אָמַר לָהֶם וּכְמוֹ שֶׁרָמַז המט"ש הג"הט אוֹת ע"ח ממה"רש חָסוֹן וְיָדוּעַ כִּי הֵיכִי דקי"ל בְּמַתְּנַת ש"מ בְּקִנְיָן דְּאֵינָהּ כְּלוּם כִּשְׁמוּאֵל דְּאָמַר לָא יָדַעְנָא מַאי אֵידוּן בַּהּ דְּשָׁמָא לֹא גָּמַר לְהַקְנוֹתוֹ אֶלָּא בִּשְׁטָר וְאֵין שְׁטָר לְאַחַר מִיתָה ה"נ בְּאוֹמְרוֹ כִּתְבוּ בִּלְבַד דְּיָנָא הָכִי שֶׁשָּׁם בְּמַסֶּכֶת ב"ב פָּרִיךְ מִינָּהּ מִדְּרַב אַדְּרַב וּמִדְּשְׁמוּאֵל אַדְּשְׁמוּאֵל וּבְמַסְקָנָא לִשְׁמוּאֵל דקי"ל בֵּין בְּקִנְיָן בֵּין הָאוֹמֵר כִּתְבוּ לֹא קָנָה כִּי אִם בְּמִיפָּה כֹּחוֹ כַּמְבוֹאָר גַּם בְּפֶרֶק יֵשׁ נוֹחָלִין דַּף קל"ה וְכָתַב הרב"י מֵהָרִיטְבָ"א שְׁרַשׁ"י בִּכְתֻבּוֹת דַּף נ"ה נִרְאֶה מִדְּבָרָיו שֶׁאִם נִמְסַר לוֹ הַשְּׁטָר בְּחַיֵּי הַנּוֹתֵן קָנָה הַמְקַבֵּל וְשָׁכֵן דַּעַת הָרַמְבַּ"ם וְרַשְׁבָּ"ם וְאֵינוֹ נָכוֹן עַד שֶׁיְּקַנֶּה וְיֹאמַר מֵעַכְשָׁיו ע"כ והנ"י כָּתַב שר"ת חָלַק עַל רַשׁ"י וְכֵן הַסְּמָ"ג כָּתַב בֵּין אִם הִגִּיעַ לְיָדוֹ אוֹ לֹא אֶלָּא שֶׁלֹּא כ"כ כִּי אִם בְּמַתְּנַת ש"מ בְּקִנְיָן שֶׁעָלָה כָּתַב וְכָתַב ר"י שֶׁאֵין חִילּוּק בְּדִין זֶה אִם הִגִּיעַ שְׁטָר בְּיַד הַמְקַבֵּל הַמַּתָּנָה אוֹ לֹא הִגִּיעוּ אֲבָל בִּכְתָבוֹ וּתְנוּ כָּתַב דְּאֵין כּוֹתְבִין וְנוֹתְנִין שָׁמָא לֹא גָּמַר לְהַקְנוֹתוֹ אֶלָּא בִּשְׁטָר וְאֵין שְׁטָר לְאַחַר מִיתָה אִם לֹא בְּמִיפָּה כֹּחוֹ אֲבָל הָרַמְבַּ"ם בְּמַתְּנַת ש"מ בְּקִנְיָן כְּתֻבָּה בִּסְתָם חוֹשְׁשִׁין שָׁמָא לֹא גָּמַר לְהַקְנוֹתוֹ וכו' וַהֲרֵי הַמַּתָּנָה בְּטֵילָה וְאִילּוּ בִּכְתָבוֹ וּתְנוּ כָּתַב בְּנוֹסַח זֶה וּמֵת קוֹדֶם שֶׁיִּכְתְּבוּ הַשְּׁטָר וְיִתְּנוּ לוֹ אֵין כּוֹתְבִין וְנוֹתְנִין שָׁמָא לֹא גָּמַר לְהַקְנוֹתוֹ וכו' מַשְׁמַע דְּאִם כָּתְבוּ וְנָתְנוּ לוֹ מֵחַיִּים קָנָה וְנִרְאֶה דְּגַם הַסְּמָ"ג כָּתַב כִּכְתָבוֹ וּתְנוּ דְּדַוְקָא לְאַחַר מִיתָה הוּא דְּאֵין כּוֹתְבִין וְנוֹתְנִין מִדְּלָא כָּתַב בֵּין אִם הִגִּיעַ לְיָדוֹ אוֹ לָאו רַק בְּמַתָּנָה בְּקִנְיָן וצ"ל מ"ש הָרִיטְבָ"א דְּהָרַמְבַּ"ם נָמֵי סָבַר כְּרַשׁ"י וְרַשְׁבָּ"ם אֵינוֹ מַמָּשׁ כְּדִבְרֵיהֶם דְּאִינְהוּ כָּתְבוּ כֵּן בִּשְׁטָר בְּקִנְיָן דְּאִם נִמְסַר לְיָדוֹ מֵחַיִּים קָנָה וּבְנַדַּאי מכ"ש בִּכְתָבוֹ וּתְנוּ אֲבָל הָרַמְבַּ"ם לֹא כָּתַב כֵּן אֶלָּא בִּכְתָבוֹ וּתְנוּ בִּלְבַד וְעַיֵּין לְהָרַב קָמָ"ר ח"א סי' ב' דַּף ה' ע"ג טַעַם בְּדָבָר וְהָרֹא"ש בְּפֶרֶק מִי שֶׁמֵּת הֵבִיא הָא דִּשְׁמוּאֵל ש"מ שֶׁכָּתַב כָּל נְכָסָיו

לַאֲחֵרִים אע"ג שֶׁקָּנוּ מִיָּדוֹ אִם עָמַד חוֹזֵר וכו' דְּשָׁמַעְתְּ מִינָּהּ טַעְמָא דְּעָמַד הָא אִם לֹא עָמַד קָנָה אוֹקִימְנָא בִּמְיַפֶּה אֶת כֹּחוֹ וכו' וְאִי לָא קָנֵי כֵּינָן דְּקָנוּ מִנִּיהּ חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא לֹא גָּמַר לְהַקְנוֹתוֹ אֶלָּא בְּקִנְיָן וְאֵין קִנְיָן לָאָח"מ וה"ד הֵיכָא דְּלָא מְטָא שְׁטָרָא לִידֵיהּ בְּחַיִּים אֲבָל אִם מָסַר לוֹ הַשְּׁטָר מֵחַיִּים לָא בָּעֵי יִפּוּי כֹּחַ אִם נִכְתַּב בִּלְשׁוֹן צַוָּאָה כְּדֶרֶךְ ש"מ שֶׁמְּצַוֶּוה לְבֵיתוֹ דְּאֵינוֹ עוֹמֵד אֶלָּא לְרָאָיָה בְּעָלְמָא דְּאִיכָּא לְמֵימַר מִשֶּׁנִּמְסַר לוֹ הַשְּׁטָר הַיְינוּ דַּעְתּוֹ שֶׁתִּתְקַיֵּים צַוָּאָתוֹ וְלָא אָמְרִינַן שֶׁמָּא לֹא גָּמַר לְהַקְנוֹתוֹ וכו' אֶלָּא כְּשֶׁלֹּא בָּא לְיָדוֹ הַשְּׁטָר מֵחַיִּים אע"פי שֶׁגַּם עַתָּה נוֹכַל לוֹמַר שֶׁצִּוָּה לִכְתּוֹב לְרָאָיָה בְּעָלְמָא וְגָמַר לְהַקְנוֹתוֹ בְּלֹאשְׁטָר מ"מ יֵשׁ לָחוּשׁ אַחַר שֶׁאָמַר כִּתְבוּ וּתְנוּ לֹא רָצָה שֶׁתִּתְקַיֵּים הַצַּוָּאָה עַד שֶׁיָּבוֹא לְיָדוֹ כְּתַב רְאִיָּיתוֹ אֲבָל אִם לֹא נִכְתַּב בִּלְשׁוֹן צַוָּאָה אֶלָּא בִּלְשׁוֹן מַתָּנָה שֶׁכָּתַב שָׂדַי נְתוּנָה לְךָ וּמָסַר הַשְּׁטָר לְיָדוֹ מְסִירַת הַשְּׁטָר הָוֵי כְּמוֹ קִנְיָן דְּקַרְקַע נַקְנֶה בִּשְׁטָר וְהָוֵי כְּמַתָּנַת ש"מ שֶׁכָּתוּב בָּהּ קִנְיָן וּבָעֵי יִפּוּי כֹּחַ וּבְלֹא יִפּוּי כֹּחַ לֹא קָנָה מִיָּדֵי דְּהָוֵי הַקִּנְיָן אע"ג שֶׁנַּעֲשָׂה הַקִּנְיָן מֵחַיִּים לָא אָמְרִינַן שֶׁיָּחוּל לְמַפְרֵעַ כֵּינָן דְּאַחַר גְּמַר מִיתָה אֵינוֹ רָאוּי לְהַקְנוֹת וְהַיְינוּ טַעְמָא דְּשְׁמוּאֵל וכו' וְהַאי טַעְמָא.

נָמֵי שַׁיָּיךְ אִם הַשְּׁטָר כָּתוּב בִּלְשׁוֹן מַתָּנָה וּמָסְרוֹ לְיָדוֹ מֵחַיִּים הֵילְכָךְ בָּעֵי יִפּוּי כֹּחַ ע"כ וְעַיֵּין בִּפְרִישָׁה וּבְסֵפֶר מִשְׁפָּטִים יְשָׁרִים סי' ל"ה טַעַם לְחִילּוּק הַנָּ"ל מַה שֶּׁלֹּא בָּא לְזוּלָתוֹ והרב"י הִקְשָׁה עָלָיו דְּמַה יוֹשִׁיעֲנוּ זֶה אִם הוּא שְׁטַר צַוָּאָה אֵיךְ מוֹצִיא מִידֵי חֲשַׁשׁ שֶׁמָּא לֹא גָּמַר לְהַקְנוֹתוֹ אֶלָּא בִּשְׁטָר וכו' וְכֵן מ"ש כְּשֶׁהַשְּׁטָר בִּלְשׁוֹן מַתָּנָה דְּאָז הָוֵי מְסִירָתוֹ כְּקִנְיָן וְאִם בְּמַתָּנָה בְּקִנְיָן מַה צּוֹרֶךְ לִמְסִירַת הַשְּׁטָר וְעַיֵּין מַה שֶּׁרָמַז הכנ"הג אוֹת ע"ט מִכַּמָּה רַבָּוָתָא דְּסָבְרִי דְּבַמַּתָּנַת ש"מ בְּקִנְיָן אֵינוֹ כְּלוּם בֵּין אִם הוּא בִּלְשׁוֹן צַוָּאָה אוֹ בִּלְשׁוֹן מַתָּנָה וּמֵהֶם מהרימ"ט ח"ב סי' נ' דְּהֵוָצְרַךְ לְהַגִּיהַ בְּדִבְרֵי הָרֹא"שׁ הַנָּ"ל דְּלָא קָאֵי אֶלָּא אַמֵּימָרָא דְּכָתְבוּ וּתְנוּ דְּאָז אִם הוּא שְׁטַר צַוָּאָה אִם הִגִּיעַ לְיָדוֹ קָנָה משא"כ בְּמַתָּנַת ש"מ בְּקִנְיָן אֵין לְחַלֵּק בָּזֶה דְּאַף אִם הִגִּיעַ לְיָדוֹ אֵינוֹ כְּלוּם וּמָרָן בש"ע אָזֵיל בְּשִׁיטָה זוֹ שֶׁשִּׁינָּה מִלְּשׁוֹן הַטּוּר דְּהַטּוּר בְּסִימָן כ"ח כָּתַב הָא דְּשְׁמוּאֵל מַתָּנַת ש"מ בְּכֻלָּהּ לָא בָּעֵי קִנְיָן כִּדְפָרֵישׁ"ת וְאִם הָיָה בָּהּ קִנְיָן ל"ש כָּתַב לוֹ שְׁטָר וּפִירֵשׁ בּוֹ הַקִּנְיָן ל"ש נָתַן לוֹ ע"פי גְּרַע וְלֹא קָנָה וַאֲפִילּוּ אִם מֵת וַאֲפִילּוּ מָסַר לוֹ הַשְּׁטָר מֵחַיִּים לֹא קָנָה דְּשֶׁמָּא לֹא גָּמַר לְהַקְנוֹתוֹ וכו' וּמִיהוּ הָא דְּאָמְרִינַן אפי' הִגִּיעַ שְׁטָר לְיַד הַמְקַבֵּל לֹא קָנָה אֶלָּא בִּמְיַפֶּה כֹּחוֹ הַיְינוּ כְּשֶׁאֵין הַשְּׁטָר כָּתוּב בִּלְשׁוֹן צַוָּאָה אֶלָּא בִּלְשׁוֹן מַתָּנָה וכו'.

אֲבָל אִם כָּתוּב בִּלְשׁוֹן צַוָּאָה כְּדֶרֶךְ שְׁמְצַוֶּוה אֶל בֵּיתוֹ דְּאָז אֵינוֹ עוֹמֵד אֶלָּא לְרָאָיָה אִם הִגִּיעַ לְיַד הַמְקַבֵּל מֵחַיִּים קָנָה דְּאִיכָּא לְמֵימַר שֶׁהָיָה בְּדַעְתּוֹ שֶׁתִּתְקַיֵּים צַוָּאָתוֹ בִּמְסִירַת הַשְּׁטָר וכו' וְהוּא כְּדַעַת אָבִיו דְּבְקִנְיָן נָמֵי יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין שְׁטַר מַתָּנָה לִשְׁטַר צַוָּאָה ובש"ע סי"ז כָּתַב הָא דְּשְׁמוּאֵל בְּמַתָּנַת ש"מ בְּקִנְיָן לֹא קָנָה אפי' מֵת וַאֲפִי' אִם נִכְתְּבָה הַמַּתָּנָה בַּשְּׁטָר וּמָסַר לוֹ הַשְּׁטָר מֵחַיִּים לֹא קָנָה שֶׁמָּא לֹא גָּמַר לְהַקְנוֹתוֹ אֶלָּא בִּשְׁטָר וכו' וְאִם פֵּירֵשׁ שֶׁלֹּא הִקָּנָה אֶלָּא לְיַפּוֹת כֹּחוֹ קָנָה וכו' וּבְסָמוּךְ סי"ח כָּתַב וְכֵן אִם צִוָּה ש"מ שֶׁיִּכְתְּבוּ שְׁטָר לַמְקַבֵּל עִם הַנְּתִינָה וּמֵת אֵין כּוֹתְבִין וכו' אא"כ יְיַפֶּה כֹּחוֹ בִּכְתִיבָה וכו' וַאֲפִילּוּ נִכְתַּב הַשְּׁטָר מֵחַיִּים אֵין נוֹתְנִין לְאַחַר מִיתָה וְסֵיֵּם בסי"ט הָא דְּאָמְרִינַן דַּאֲפִי' הִגִּיעַ הַשְּׁטָר לְיַד הַמְקַבֵּל לֹא קָנָה אא"כ יְיַפֶּה כֹּחוֹ דַּוְוקָא כְּשֶׁאֵין הַשְּׁטָר כָּתוּב בִּלְשׁוֹן צַוָּאָה אֶלָּא בִּלְשׁוֹן מַתָּנָה וכו' אֲבָל אִם הַשְּׁטָר כָּתוּב בִּלְשׁוֹן צַוָּאָה כְּדֶרֶךְ שְׁמְצַוֶּוה אֶל בֵּיתוֹ וכו' אִם הִגִּיעַ לְיַד הַמְקַבֵּל מֵחַיִּים קָנָה ע"כ הֲרֵי הַחִילּוּק בֵּין שְׁטַר מַתָּנָה לְצַוָּאָה אֵינוֹ אֶלָּא בְּאוֹמֵר כִּתְבוּ

וּתְנוּ וּדְלֹא כהסמ"ע סי' נ"ז דְּכָתַב דִּדְבְרֵי מָרָן הַבַּ"ל קָאֵי עַל מ"ש לְעֵיל סי"ז דְּהַשְׁתָּא פֵּירֵשׁ ה"ד בְּשֶׁטָר מַתָּנָה וְלֹא צַוָּאָה דִּלְפִי דְּבָרָיו מָרָן הָדַר בֵּיהּ מִמַּה שהק' בב"י עַל הָרֹא"שׁ דְּבְקִנְיָן מַה יוֹשִׁיעֲנוּ אִם נִכְתַּב בִּלְשׁוֹן צַוָּאָה וְאֵיךְ בָּזֶה נָפִיק מֵחֲשָׁשַׁת שְׁמָא לֹא גָּמַר לְהַקְנוֹתוֹ וכו' וְאַף שֶׁיֵּשׁ לְהָשִׁיב ע"ז דִּבְכַמָּה זְמָנֵי מַקֶּשֶׁה בב"י וּבְקָצַר לֹא סָמַךְ עַל קוּשְׁיָתוֹ מ"מ הָכָא מִמַּה שֶּׁשִּׁינָּה לְשׁוֹנוֹ מִלְּשׁוֹן הַטּוּר מוּכָח דְּלָא קָאֵי אֶלָּא לְדַסְמִיךְ לֵיהּ שֶׁאָמַר ש"מ שֶׁיִּכְתְּבוּ שְׁטָר עִם הַנְּתִינָה שֶׁהִיא הַמֵּימְרָא הָאוֹמֵר כִּתְבוּ וּתְנוּ וְאִלּוּ הַטּוּר כָּתַב חִילּוּק זֶה בֵּין שְׁטַר מַתָּנָה לִשְׁטַר צַוָּאָה אַמַּתְנַת ש"מ בְּקִנְיָן וְתוּ דְּאוֹרַחַ לְצַדִּיק מָרָן הב"י הוֹלֵךְ בְּעִקְּבוֹת הָרַמְבַּ"ם וּמֵהָרַמְבַּ"ם מוּכָח דִּבְמַתָּנָה בְּקִנְיָן בש"מ אֵין מוֹעִיל בָּהּ שׁוּם שְׁטָר גַּם אִם הִגִּיעוּ לְיָדוֹ מֵחַיִּים מִמַּה שֶּׁסָּתַם הַדְּבָרִים וְלֹא בֵּיאֵר רַק בִּכְתָבוֹ וּתְנוּ וּבְשֶׁגַּם בִּכְתָבוֹ וּתְנוּ לֹא חִילֵּק הָרַמְבַּ"ם בְּדָבָר נ"ל לְמָרָן לְקָרֵב הַדִּיעוֹת עִם הָרֹא"שׁ דְּדַוְקָא בְּשְׁטַר צַוָּאָה קָאָמַר בְּשֶׁגַּם דַּעַת מָרָן בְּדִבְרֵי הָרֹא"שׁ בְּמַתָּנַת ש"מ בְּקִנְיָן אַיְירֵי וְלֹא כְּמוֹ שֶׁהִגִּיהַּ מהרימ"ט וְגַם הַלְּבוּשׁ נָקַט סְגְנוֹן דְּבָרָיו כְּדִבְרֵי מָרָן בש"ע: וְדַע דמהריק"ש בְּהַגָּהוֹתָיו הִגִּיהַּ עַל מָרָן בסי"ט שֶׁאָז אֵינוֹ עוֹמֵד אֶלָּא לְרָאָיָה וְכָתַב עָלָיו א"צ יְפוּי כֹּחַ ומ"מ אִם הִגִּיעַ לְיָדוֹ וכו' וכ"ה דַּעַת רֹוב הַפּוֹסְקִים וְהַמְחַבֵּר נִמְשַׁךְ אַחַר לְשׁוֹן מֻוְטָעֶה שֶׁל רַבֵּינוּ יְרֻוחָם שֶׁהוּא הֵפֶךְ עַצְמוֹ וְהֵפֶךְ כָּל הַפּוֹסְקִים וְעַיֵּין בְּאוֹרֶךְ וְהַדָּבָר יָדוּעַ דש"מ בַּאֲמִירָה לְחוּד קָנָה וְאֵין צָרִיךְ שֶׁיַּגִּיעַ הַצַּוָּאָה לְיַד הַמְקַבֵּל וכ"ז הוּא בְּאוֹמֵר שֶׁיִּתְּנוּ שְׁטָר לְבַד ע"כ וט"ס הוּא וצ"ל שֶׁאֵין צָרִיךְ שֶׁיַּגִּיעַ הַצַּוָּאָה וכ"כ בְּסֵפֶר פְּרִי הָאֲדָמָה ח"ב דַּף ס' וְלֹא זָכִינוּ לְהָבִין דְּבָרָיו דְּמָרָן בְּסָעִיף י"ט בְּאוֹמֵר כִּתְבוּ וּתְנוּ קָאָמַר וְהוּא מִדִּבְרֵי הָרֹא"שׁ כְּפִי מַה שֶׁהֵבִין מהרימ"ט בְּדִבְרֵי הָרֹא"שׁ וּכְפִי מַה שֶׁהִקְשָׁה מני"ר בב"י כנז"ל וּמַה עִנְיָן זֶה לְצַוָּאַת ש"מ דְּקָנֵי בַּאֲמִירָה בְּעָלְמָא וא"צ שֶׁתַּגִּיעַ הַצַּוָּאָה לְיַד הַמְקַבֵּל מִשּׁוּם דְּהַנּוֹתֵן לֹא אָמַר כִּתְבוּ וּתְנוּ וְכֵן הוּא לְשׁוֹן רַבֵּינוּ יְרֻוחָם שֶׁרָמַז מָרָן בב"י וְאֵין זֶה עִנְיָן לְמ"ש שָׁם מָרָן מֵרַבֵּינוּ יְרֻוחָם וּפְסָקוּ מני"ר וְגַם הַטּוּר שָׁם סי' ל"ה וְדַוְוקָא שֶׁאוֹמֵר כִּתְבוּ וּתְנוּ אוֹ כַּיּוֹצֵא בָּזֶה וכו' אֲבָל ש"מ שֶׁמְּסַדֵּר עִנְיָנוֹ וְגוֹמֵר צַוָּאָתוֹ וּמְצַוֶּה לְכָךְ וְכָתְבָה אֵינוֹ מְצַוֶּה אֶלָּא זִכָּרוֹן דְּבָרִים בְּעָלְמָא וְגָמַר לְהַקְנוֹתוֹ מִיָּד וְאֵין צָרִיךְ יְפוּי כֹּחַ ע"כ וְרַבֵּינוּ יְרֻוחָם הוֹסִיף לְזַכָּרוֹן בְּעָלְמָא לִהְיוֹת לִרְאָיָה כַּמָּה הִנִּיחַ לְכָל אֶחָד וכו' וְהָרְאָיָה שֶׁבְּכָאן אֵינוֹ עִנְיָן לִרְאָיָה דִּלְעֵיל בְּאוֹמֵר כִּתְבוּ וּתְנוּ דְּהָתָם פֵּירוּשׁ הָרְאָיָה שֶׁיִּקָּנֶה מֵחַיִּים וּרְאָיָה דְּהָכָא כַּמָּה הִנִּיחַ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁכַּח הָעִנְיָן: מְבֹאָר יֹוצֵא בנ"ד דְּאֵין שׁוּם חֲשַׁשׁ בִּכְתִיבָה זוֹ שֶׁכָּל זֶה שֶׁאָנוּ חוֹשְׁשִׁין בְּאוֹמֵר כִּתְבוּ וּתְנוּ דַּוְוקָא לֹא בְּאוֹמֵר כִּתְבוּ לְבַד וְגַם לְדַעַת מ"ד כִּתְבוּ נָמֵי חָיְישִׁינַן לָהּ כַּאֲשֶׁר יָבֹא לִפְנִים בס"ד הָכָא הָוֵי כַּנּוּדוֹן רַבֵּינוּ יְרֻוחָם מַמָּשׁ שֶׁפָּסְקוּ הַטּוּר וּמָרָן שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא לְזִכָּרוֹן דַּהֲרֵי הָעֵדִים קָאָמְרִי שֶׁהוּא הִתְחִיל בע"פ וְאָמְרוּ לוֹ אִם נִרְאֶה בְּעֵינֶיךָ לְהָבִיא דְּיוֹ וְקוֹלְמוֹס וּנְיָיר לִכְתּוֹב מַה שֶּׁרְצוֹנְךָ לוֹמַר לָנוּ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁתַּכַּח הָעִנְיָן מִמֶּנּוּ וְהוּא הִסְכִּים וְכֵן עָשׂוּ וַדַּאי שֶׁאֵין לִכְתִיבָה זוֹ שׁוּם שְׁטָר וְשׁוּם כְּתִיבָה לוֹמַר שֶׁלֹּא נִתְכַּוְּנוּ לְהַקְנוֹתוֹ אֶלָּא בְּשְׁטָר אוֹ לוֹמַר אפי' צַוָּאָה צָרִיךְ שֶׁתַּגִּיעַ לְיָדוֹ מֵחַיִּים דְּכֹל דִּלְזִכָּרוֹן קָאָתֵי לָא בָּעֵינַן שֶׁתַּגִּיעַ לְיָדוֹ כְּלָל וְכִמְדֻוקְדָּק מִלְּשׁוֹן רַבֵּינוּ יְרֻוחָם שֶׁמִּמֶּנּוּ מְקוֹר זֶה שֶׁכָּתַב שֶׁאֵין לְאוֹתָהּ כְּתִיבָה דִּין שְׁטָר כְּלָל וְכֵן הוּא לְשׁוֹן הָרַשְׁבָּ"א שֶׁרָמַז הב"י שָׁם סִימָן אֶלֶף מ"ד וּבִלְשׁוֹנוֹ בִּמְכֻוָּנוֹת סִימָן פ"ג שֶׁרָמַז הרב"י שָׁם מְבֹאָר יוֹתֵר שֶׁכָּתַב וְז"ל שֶׁאִם הָיָה דִּין שְׁטָר לֹא הָיוּ הָעֵדִים רַשָּׁאִים לִכְתּוֹב וְלַחְתּוֹם כָּלָל דִּבְרֵי הש"מ לְאַחַר מוֹתוֹ וכו' אֶלָּא וַדַּאי מַה שֶּׁהֵן רַשָּׁאִים לִכְתּוֹב הַיְינוּ מִפְּנֵי שֶׁאֵין לִכְתִיבָה דִּין שְׁטָר שֶׁיִּהְיֶה כְּמִלְוֶה בִּשְׁטָר וכו' אֶלָּא

כְּעֵין זִכָּרוֹן דְּבָרִים בְּעָלְמָא ע"כ וכ"כ הסמ"ע בְּפֵירוּשׁ וְכָתַב עוֹד שֶׁהַגָּהַת מור"ם שָׁם אַדְּלְעֵיל קָאֵי יעו"ש.

אַךְ מ"ש שֶׁאֲפִלּ' בְּאוֹמֵר כִּתְבוּ וּתְנוּ נָמֵי אַיְירֵי אִי אֶפְשָׁר כְּמוֹ שֶׁכֵּן הִקְשָׁה הָרַב ב"ד דַּף קל"ט וְכֵן רָאִיתִי לְהָרַב נְתִיבוֹת הַמִּשְׁפָּט שֶׁכָּתַב שט"ס נָפַל בִּדְבָרָיו שֶׁל הסמ"ע וְתַדַּעְדְּמָרָן בִּתְשׁוּבָתוֹ סי' ס"ט בְּאַבְקַת רוֹכֵל בְּאוֹמֵר כִּתְבוּ וְחָתְמוּ דְּכָתַב דְּאֵין הַכַּוָּנָה אֶלָּא לְזִכָּרוֹן בְּעָלְמָא וְשָׁם סָמוּךְ וְנִרְאֶה בסמ"ע בְּאָמַר כִּתְבוּ וּתְנוּ פְּלִפֵּל בְּחָכְמָה לְהַעֲמִיד הַמַּתָּנָה בִּצְדָדִים אֲחֵרִים וְהָא דְּלִזְכָּרוֹן קָאָתֵי לֹא בָּא בְּפִיו כְּלָל וְאַדְּרַבָּה צִיְּדָד דַּחֲשִׁיב הִגִּיעַ לְיָדוֹ מֵחַיִּים וְאִי לְזִכָּרוֹן לָא בָּעֵינַן הִגִּיעַ לְיָדוֹ מֵחַיִּים אִם לֹא שֶׁמְּוֻכָּרַח בְּאוֹמֵר תְּנוּ ג"כ לִיתֵּה לְהָא לְזִכָּרוֹן בְּעָלְמָא אֶלָּא מִיהָא דְּאָמַר הַנּוֹתֵן כִּתְבוּ וּתְנוּ דְּבָעֵינַן שֶׁיַּגִּיעַ לְיָדוֹ מִיהָא מֵחַיִּים וְלָכֵן מְצַדֵּד שָׁם דִּלְרַשְׁבָּ"ם וְהָרִמְבַּ"ם קָנָה וּמַה שֶּׁצִּידֵּד לְבַסּוֹף דְּלֹא צָרִיךְ יְפוּי כֹּחַ אֶלָּא בְּאוֹמֵר כִּתְבוּ וּתְנוּ שְׁטַר הַקְנָאָה אֲבָל בְּאוֹמֵר כִּתְבוּ וּתְנוּ שְׁטַר רְאָיָה דְּלֹא שַׁיָּיךְ לְמֵימַר בֵּיהּ לֹא גָּמַר לְהַקְנוֹתוֹ אֶלָּא בִּשְׁטָר וכו' ואע"ג דה"המ והג"מיי כָּתְבוּ דְּנִרְאֶה עִיקַּר בְּדִבְרֵי הָאוֹמְרִי' דְּשִׁטְרֵי דִּידַן הָוֵי שַׁפִּיר שִׁטְרֵי הַקְנָאָה וכ"כ הָרָ"ן וכו' מ"מ יֵשׁ לָנוּ לוֹמַר כֵּיוָן דְּהַשְׁתָּא לָא מַשְׁמַע לְהוּ לְאֵינָשֵׁי דְּשִׁטְרֵי אֵינָן הָווּ אֶלָּא לָרְאָיָה בְּעָלְמָא וכו' ע"כ וְהוּא הַפְּךְ ממ"ש בְּסִימָן ק"ץ בב"י וּבְסִי' קצ"א בש"ע אִם לֹא שֶׁיֵּשׁ לְחַלֵּק בְּצַוָּאָה שֶׁאֵינָהּ עִנְיָן לִשְׁטַר בָּרִיא וְזֶה מְרֻוָּח יוֹתֵר מִמ"ש הַחק"ל שֶׁרַמְזָנוּ לְעֵיל שֶׁכָּתַב דְּהַהוּא לִישָׁנָא מַשְׁמַע לֵיהּ הָכִי שֶׁהוּא לְשׁוֹן הוֹדָאָה אֶלָּא שֶׁיֵּשׁ לְהַרְגִּישׁ עָלָיו עַל מ"ש בְּפֶשׁוּט דְּבָאוֹמֵר כִּתְבוּ וְחָתְמוּ אֵינוֹ אֶלָּא לְזִכָּרוֹן בְּעָלְמָא וְכֵן סָבַר מֵהָרִיבַּ"ל ח"א סִימָן נ"ח והמבי"ט ח"א סי' נ"ח וכ"נ סְבָרַת מהרשד"ם בי"ד סי' קע"ג ובח"מ סי' ש"ח דְּהָא מִלְּשׁוֹן תְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א שָׁרְמַז הב"י שָׁם מחו' ח' בְּמִנּוּי אַפּוֹטְרוֹפְּסוּת שֶׁכָּתַב אוֹ שֶׁכָּתוּב בָּהּ כָּתְבוּ וְחָתְמוּ לָא יָדַעְנָא מַאי אִידּוּן בַּהּ וְשֶׁמָּא לֹא גָּמַר לְהַקְנוֹתוֹ אֶלָּא בִּשְׁטָר וכו' וְכֵן הִקְשָׁה הַקָּמָ"ר ח"א בִּתְשׁוּבָה ס"ב עַל המבי"ט מִדִּבְרֵי תְּשׁוּבַת הַמְכוֹנוֹת שָׁם וְכֵן מִתְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א שָׁרְמַז הב"י שָׁם מחו' י"ב וְהֵיא בח"א סי' תש"ד עַל ש"מ שֶׁעָשָׂה צַוָּאָתוֹ בְּגוּפָם שֶׁל נָכְרִים וְכָתְבוּ שֶׁיְּשׁוּמוּ הַדְּבָרִים בְּצַוָּאָתוֹ ע"פ פְּלוֹנִי ופ' שֶׁיּוֹעִילוּ בְּלָשׁוֹן עִבְרִי ולאטי"ן שֶׁכָּתַב וּבִלְבַד שֶׁיֹּאמַר לָהֶם בְּפֵירוּשׁ אַף כְּתֹבוּ וַחֲתֹמוּ וְהַבּוּ לֵיהּ הָא לָאו הָכִי חָיְישִׁינַן וכו' ומ"ש הָרַב פ"הא שָׁם מִסֵּפֶר זר"א דְּהָא דְּאָמְרִינַן ש"מ שֶׁמְּסַדֵּר עִנְיָנוֹ לִזִּכָּרוֹן בְּעָלְמָא קָאָמַר ה"ד כְּשֶׁאָמְרוּ כָּתְבוּ אח"ך כִּי כֵן נִרְאֶה מִתְּשׁוּ' מֵהָרִיבַּ"ל שָׁם ומהרשד"ם בי"ד שָׁם ע"כ וא"צ לָזֶה אָכֵן מוּכָח מִלְּשׁוֹן רַבֵּינוּ יְרֻחָם עַצְמוֹ וּמִסְגְּנוֹן דִּבְרֵי הַטּוּר והש"ע אַךְ מִלְּשׁוֹן תְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א וּבִמְכַוָּנוֹת סִימָן פ"ג אֵינוֹ כֵּן וְכֵן מִתְּשׁוּ' מָרָן הַנַּ"ל וּמִתְּשׁוּ' המבי"ט ח"א סי' נ"ט וּבְהֶכְרֵחַ לוֹמַר דְּלָאו דַּוְקָא נָקַט רַבֵּינוּ יְרֻחָם בְּהַאי לִישָׁנָא אֶלָּא כָּל שֶׁאָמַר כִּתְבוּ שֶׁאָז נִיכָּר שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא לְזִכָּרוֹן בְּעָלְמָא אֵין חֲשָׁשׁ בְּזֶה לוֹמַר שֶׁלֹּא גָּמַר לְהַקְנוֹתוֹ אֶלָּא בִּשְׁטָר וכו' וְגָרַע מִצַּוָּאָה דְּאָמַר כִּתְבוּ וּתְנוּ דְּצָרִיךְ שֶׁתַּגִּיעַ לְיָדוֹ מֵחַיִּים לֹא כֵן בְּאוֹמֵר כִּתְבוּ לְבַד וְלֹא כמ"ש הָרַב מַשְׁאַת מֹשֶׁה ח"א ח"מ ס"ה דַּף כ"ב וְז"ל אִיבְּרָא הֵיכָא דִּשְׁטָרָא דִּיהַב לֵיהּ נוֹתֵן הָוֵי לְרָאָיָה בְּעָלְמָא אִי מְטָא לִידַיְיהוּ וַדַּאי דְּזָכוּ לְנַפְשַׁיְיהוּ אע"ג דִּלְיָתֵהּ בְּמַיָּפֶה כֹּחוֹ כֵּיוָן דְּזִכָּרוֹן קָאָתֵי כַּנּוֹדָע דְּלָא אִתְמַר אֵינוֹ אֶלָּא כְּשֶׁכּוֹתֵב בִּלְשׁוֹן מַתָּנָה וכו' דִּלְזִכָּרוֹן דְּכָתַב אִישְׁתְּגַּרַת לָשׁוֹן הוּא דִּלְזִכָּרוֹן מִלְּתָא אַחֲרִיתִי הִיא בְּאוֹמֵר כִּתְבוּ לְבַד וְלֹא בָּעֵינַן שְׁטָר לְיָדוֹ מֵחַיִּים משא"כ בְּאוֹמֵר כִּתְבוּ וּתְנוּ וְעַיֵּין לוֹ עוֹד שָׁם דט"ל ע"ד שֶׁרַמַּז מִדִּבְרֵי המבי"ט הנז"ל לְנַדּוֹנוֹ וְלֹא זָכַר שַׁר מש"ות הָרַשְׁבָּ"א הַנַּ"ל שֶׁגַּם בִּכְתָבוֹ וְחָתְמוּ חוֹשְׁשִׁים לָהּ וְלָא עוֹד

אֶלָּא הָרַב קָמָ"ר שָׁם מַיְיתֵי מִמ"ש רַשְׁבָּ"ם בְּפֶרֶק יֵשׁ נוֹחָלִין גַּבֵּי מִי שֶׁמֵּת וְנִמְצֵאת דְּיָיתֵיקִי קְשׁוּרָה עַל יְרֵכוֹ וכו' דְּמִכְלָלוֹת דְּבָרָיו מוּכָח גַּם בִּכְתָבוֹ לְחוּד חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא לֹא גָּמַר לְהַקְנוֹתוֹ אֶלָּא בִּשְׁטָר וְאֵין שְׁטָר לְאַחַר מִיתָה וְכֵן רָאִיתִי לְהָרַשְׁבָּ"ץ ח"ג סִימָן קס"ז וּמֵוכָרְחִים אָנוּ לוֹמַר כִּי הֵיכִי דְּלָא לֵיהֲוֵי הֶפֶךְ מִדְּבְרֵי רַבֵּינוּ יְרֻוחָם שֶׁפָּסְקוּ הַטּוּר וּמָרָן הַיְינוּ מִשּׁוּם דְּסִידֵּר דְּבָרָיו תְּחִילָּה וְאח"ך שָׁאָמַר כָּתְבוּ דְּנִיכָּר מִגּוּף הָעִנְיָן דְּלֹא נִתְכַּוְּנוּ לְזִכּוֹתוֹ ע"י כְּתִיבָה וכמ"ש הָרַב זֶרַע אַבְרָהָם בְּשֶׁגַּם שֶׁנִּרְאֶה מֵאַמְבּוּהָא דְּרַבָּנָן שֶׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל שֶׁאֵינוֹ כֵּן וא"כ בנ"ד לכ"ע אֵין בָּהּ שׁוּם חֶשָּׁשׁ בְּשֶׁגַּם לֹא בָּאָה הַכְּתִיבָה לְיַד הַמְקַבְּלִים מַחַיִּים וְעַיַּיִן מ"ש מָרָן בְּתִשׁוּבָה שָׁם בִּפְרָט זֶה כְּשֶׁהִיא כְּבָר בְּיַד הָעֵדִים חֲשִׁיבָא כְּבָאָה לְיָדוֹ וְהָכָא כְּבָר כְּתָבוּהָ בְּחַיִּים אע"פ שֶׁאָמַר כִּתְבוּ וּתְנוּ: סָפֵק רְבִיעִי בְּמַתָּנָתוֹ לְאִשְׁתּוֹ בְּמַה שֶׁיִּשָּׁנוֹ תַּחַת יָדָהּ בִּלְשׁוֹן מְחִילָה וְלִבְנוֹ כְּלִיפָּה בְּחוֹב שֶׁחַיָּיב לְאָבִיו בִּלְשׁוֹן מַתָּנָה בָּמָּה שֶׁאָמַר יזכ"א ביהו"ם (ופי' יְזַכֶּה בָּהֶם) כמ"ש מָרָן רִישׁ סִימָן רנ"ג וְאִיפְכָּא הול"ל ממ"ש הָרֹא"שׁ וּפָסְקוּ בְּנוֹ הַטּוּר וּמָרָן סי' ע"ג הַבָּא לְפְדּוֹת מַשְׁכּוֹנוֹ שֶׁבְּיַד שִׁמְעוֹן וְאָמַר לוֹ כְּבָר מָחַלְתָּ לִי אֵין בִּדְבָרָיו כְּלוּם מִשּׁוּם דְּבְחוֹב שֶׁחַיָּיב לַחֲבֵירוֹ מָעוֹת שַׁיָּיךְ לְשׁוֹן מְחִילָה אֲבָל כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּיַד חֲבֵירוֹ חֵפֶץ לֹא שַׁיָּיךְ לְשׁוֹן מְחִילָה אֶלָּא לְשׁוֹן מַתָּנָה ע"כ.

ומהרי"קו הוֹכִיחַ כֵּן מִלְּשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם הֶבִיאוֹ הב"י סִימָן רמ"א וּכְבָר הכנ"הג שָׁם תַּמָּה עָלָיו וְעַל הָרַב המבי"ט אֵיךְ לֹא הִזְכִּירוּ מִתְּשׁוּ' הָרֹא"שׁ הנז' וְכֵן יֵשׁ לְהַרְגִּישׁ עַל מהרשד"ם ח"מ סי' שכ"ח שֶׁכָּתַב דְּאֵין סְבָרַת מהרי"קו מֻכְרַחַת וְלֹא נִזְכַּר שֶׁדְּבָרָיו דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ וכמ"ש הוּא עַצְמוֹ שָׁם סִימָן רכ"ח וְאֶפְשָׁר זֶהוּ מַה שֶׁנִּתְכַּוְּנוּ הכנ"הג סי' ע"ג הג"הט אוֹת ט"ל אַחַר שֶׁכָּתַב וכ"כ מהרי"קו וכו' והמבי"ט ומהרשד"ם וְסִיְּעִם וְעַיַּיִן בְּסִימָן שכ"ח וְאֵין חִילּוּק בָּזֶה בֵּין מַתָּנַת בָּרִיא לְמַתָּנַת ש"מ שֶׁהֲרֵי מהרי"קו שָׁם שׁוֹרֵשׁ צ"ד בְּמֵגוּפַח שֶׁהִיא מַתָּנַת ש"מ וְעָלָה שָׁקִיל וְטָרֵי שָׁאֵין מוֹעִיל מְחִילָה בְּמִטַּלְטְלֵי שֶׁהֵם בְּעַיִן וְאֵיךְ יַעֲלֶה עַל דַּעְתּוֹ לְהוֹצִיא מֵחֲזָקַת הַיּוֹרְשִׁים וא"כ דַּל מֵהָכָא מַה שֶּׁנָּתַן לְאִשְׁתּוֹ בִּלְשׁוֹן מְחִילָה אֲבָל בְּמַתָּנָתוֹ לִבְנוֹ כְּלִיפָּה בִּלְשׁוֹן מַתָּנָה יֵשׁ לְצַדֵּד דְּהָרַב בְּנֵי אַהֲרֹן דַּף קכ"א נִסְתַּפֵּק בָּזֶה דְּדִילְמָא דַּוְקָא בְּחֵפֶץ בְּעַיִן שֶׁאֵין בּוֹ לְשׁוֹן מְחִילָה אֶלָּא לְשׁוֹן מַתָּנָה דִּבְהָכִי מִשְׁתַּעֵי הָרִאשׁוֹן אֲבָל בְּחוֹב אע"פ שֶׁאֵינוֹ בְּעַיִן מוֹעִיל בּוֹ גַּם לְשׁוֹן מַתָּנָה וְהָרַב מַטֶּה שְׁמְעוֹן שָׁם סי' רמ"א מַיְיתֵי מהגו"ר שֶׁצִּידֵּד בַּדָּבָר גַּם הוּא אַף מַיְיתֵי מִמַּהַר"י בֶּן מִיגַאשׁ שֶׁכָּתַב בְּפָשׁוּט דְּמִהֲנֵי בְּחוֹב לְשׁוֹן מַתָּנָה וְכֵן הכנ"הג סִימָן קנ"ג הגב"י אוֹת ע"ח רֶמֶז ממ"ש מָהָרָ"ם מִפַּאֲדוּוָה סי' נ"ז בְּמֵי שֶׁמְּקַצָּת נְכָסָיו בְּיַד הַמְקַבֵּל כִּי הָיוּ חַיָּבִים אֵלָיו סַךְ מַה וכו' שָׁלֹשׁ חֲלוּקוֹת בַּדָּבָר בְּמַתָּנָה זֹאת מַה שֶּׁהָיוּ הָאַחִים מְקַבְּלֵי הַמַּתָּנוֹת חַיָּבִים אֵלָיו פָּשׁוּט שֶׁזָּכוּ בּוֹ אֲפִילּוּ הָיָה הַדָּבָר בְּמַתָּנַת בָּרִיא שֶׁלֹּא יוּכַל לוֹמַר בְּבָרִיא הִלְוֵיתִי לְפְלוֹנִי מ"מ בְּדָבָר שֶׁהוּא בְּיַד הַמְקַבֵּל וְהוּא בְּיַד הַחַיָּיב זָכָה בּוֹ מִדִּין מְחִילָה אוֹ מִדִּין מַתָּנָה וְעָדִיף הוּא מִמַּעֲמָד שְׁלָשְׁתָּן דְּמוֹעִיל בְּהַלְוָאָה וכו' וכ"כ בס' פְּרִי צַדִּיק ס"ד בְּפָשׁוּט בְּבָרִיא שֶׁנָּתַן בְּמַתָּנָה הַשְּׁטָר חוֹב לַלְוֶה שֶׁהוּא חַיָּיב לוֹ וְיֵשׁ לְתָמְהַּ עַל מהרי"ע בְּבֵית יְהוּדָה אב"העז סי' כ"ח דְּפָסַק דִּינוֹ בְּסַכִּינָא חֲרִיפָא בְּמִי שֶׁנָּתַן לְחוֹרְגוֹ הַשַּׁ"ח אֲשֶׁר הוּא חַיָּיב לוֹ שֶׁצָּרִיךְ לִיכָּתֵב בִּלְשׁוֹן מְחִילָה וְדַעַת הָרַמְבַּ"ם והש"ע סי' רמ"א מַשְׁמַע דְּמֵעִכֵּב שֶׁהֲרֵי כָּתְבוּ בְּחוֹב לְשׁוֹן מְחִילָה וּבְפִקָּדוֹן שֶׁהוּא בְּעַיִן לְשׁוֹן מַתָּנָה וּמַשְׁמַע כִּי הֵיכִי דְּבְפִקָּדוֹן לָא מְהַנֵּי אִם שִׁנָּה כמ"ש מהרי"קו ה"נ בְּחוֹב אִם שִׁנָּה וּדְלֹא כְּהַלְבּוּשׁ שֶׁכָּתַב דִּלְשׁוֹן מַתָּנָה מוֹעִיל בְּחוֹב ע"כ וְהַתֵּימַהּ עָלָיו אֵיךְ לֹאהַזְכִּיר מִדִּבְרֵי רַבּוֹ בִּפְרָטוּת וּבְהַגָּלוּת נִגְלוֹת דִּבְרֵי מַהַר"י בֶּן מִיגַאשׁ וְדִבְרֵי מָהָרָ"ם

מִפַּאֲדוּוָה וְעִמָּהֶם הַלְּבוּשׁ וְרִבּוֹ הָרַב פְּרִי צַדִּיק לֹא נִשְׁאַר מַה לְּגַמְגֵּם דִּלְמַאי דְּאִתְּשִׁיל הָרֹא"שׁ אִתְּשִׁיל דְּכָל עִיקָּר דְּבָרָיו שֶׁבִּיטֵּל הַנִּדּוֹן הַהוּא דְּאַיְירִי בְּמַשְׁכּוֹן שֶׁאֵינוֹ בְּעַיִן דְּבִלְשׁוֹן מְחִילָה אֵינוֹ כְּלוּם וְאֵין ה"נ דְּשָׁמַעְתָּ מִינָּהּ אִם בְּמַה שֶׁאֵינוֹ בְּעַיִן שַׁיָּיךְ בּוֹ לְשׁוֹן מְחִילָה אֲבָל אֵינוֹ מְפֹרָשׁ יוֹצֵא דְּאִם אָמַר לְשׁוֹן מַתָּנָה אֵינוֹ מוֹעִיל וי"ל דְּבִשְׁלָמָא בְּדָבָר שֶׁבָּעַיִן כָּל הֵיכָא דְּאִיתֵּיהּ בִּרְשׁוּתָא דְּמַאֲרֵיהּ לָכֵן לֹא יִפּוֹל בּוֹ לְשׁוֹן מְחִילָה משא"כ בְּחוֹב אע"ג דְּמִלְּוָה לְהוֹצָאָה נִיתְּנָה וְאֵינָהּ בְּעַיִן מ"מ חַיָּיב הַלּוֶה לִפְרֹעַ לְהַמַּלְוֶה יֵוָצְדֵק בּוֹ גַּם לְשׁוֹן מַתָּנָה דְּאוֹתוֹ מָמוֹן שֶׁרוֹצֶה לְפָרְעוֹ הֲרֵי הַמַּלְוֶה נוֹתְנוֹ לוֹ בְּמַתָּנָה וְנִפְטַר הַלּוֶה מִלְּפָרְעוֹ: סָפֵק חֲמִישִׁי בְּמַתְּנָתוֹ לִיוֹסֵף בְּנוֹ חֲצִי הֶחָצֵר וַחֲצִי הַחֲנוּת שֶׁהֶחָצֵר וְהַחֲנוּת הֵם בְּשֻׁתָּפוּת עִם הַמְּצָוָה וּבַת אָחִיו הַנִּשּׂוּאָה לְכְלִיפָּה בְּנוֹ שֶׁאֲחִי הַמְּצָוָה הנז' לֹא הִנִּיחַ יוֹרֵשׁ זוּלַת הַבַּת הנז' וְהֶחָצֵר וְהַחֲנוּת שֶׁבְּשִׁיתּוּף הַמְּצָוָה עִם אָחִיו שֶׁבְּתוֹ הנז' יֵוָרְשָׁתוּ וַעֲדַיִין לֹא חֵלֶק הַמְּצָוָה הנז' הֶחָצֵר וְהַחֲנוּת עִם בַּת אָחִיו הנז' וְהַמְּצָוָה הנז' עָשָׂה זֶה בְּחָכְמָה כֵּיוָן שֶׁכְּלִיפָּה בְּנוֹ יֵשׁ לוֹ כְּבָר הַחֲצָאִין הנז' מִצַּד אִשְׁתּוֹ וְאִם הִנִּיחַ הָעִנְיָן בְּסָתָם הָיוּ מִתְחַלְּקִין הַחֲצָאִין שֶׁלּוֹ בֵּין כְּלִיפָּה וְיוֹסֵף בָּנָיו וְאָז יִהְיֶה לִכְלִיפָּה הנז' בָּהֶם שְׁלִשָּׁה חֲלָקִים שְׁנַיִם שֶׁמִּצַּד אִשְׁתּוֹ וְהָאֶחָד מִצַּד אָבִיו וְיוֹסֵף אֵין לוֹ רַק רְבִיעַ אֶחָד בָּהֶם מֵאָבִיו וְלָכֵן לְהְיוֹתָם שָׁוִים נָתַן הַחֲצָאִין שֶׁלּוֹ לְיוֹסֵף בְּנוֹ לִהְיוֹתוֹ בְּהַשְׁוָאָה עִם אֶחָיו כְּלִיפָּה בָּהֶם ומ"מ לֹא הוֹצִיאוּ לִכְלִיפָּה חֵלֶק יְרֻשָּׁתוֹ שֶׁכְּנֶגֶד זֶה נָתַן לוֹ לְבַדּוֹ אוֹתָם הַשְּׁנַיִם וּשְׁמֹנִים אוקיו"ת שֶׁל כֶּסֶף שֶׁחַיָּיב הוּא לְאָבִיו וא"כ יֵשׁ סָפֵק בְּעִנְיָן אִם יֵשׁ בְּרִירָה וְזֶה רָאִיתִי לְהכנ"הג סי' ר"ט הָאֶרִיךְ בַּפְּרָט זֶה בְּפָשׁוּט שֶׁיָּכוֹל לְמִכּוֹר אוֹ לִיתֵּן קוֹדֶם חֲלֻקָּה וּדְלֹא כְּמוֹ שֶׁסּוֹבֵר לְהֶפֶךְ וְהוֹכִיחַ כֵּן מִלְּשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם וְאַף לְחַכְמֵי הַדּוֹרוֹת וְהָרָאָבָ"ד שֶׁנֶּחְלְקוּ עַל הָרַמְבַּ"ם יוֹדוּ בְּזֶה וכמ"ש הָרַב מש"ץ והר"א שָׁשׁוֹן וְיֵישֵׁב דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ שֶׁהֵבִיא הַטּוּר דְּלִכְאוֹרָה סְתָרֵאי נִינְהוּ וְכֵן יֵישֵׁב לְדִבְרֵי מהרש"ך ומהר"א שָׁשׁוֹן וְכֵן מָצָא לְהָרַשְׁבָּ"א בַּתְּשׁוּבָה וּבְמַה שֶׁנִּרְאָה דמהרשד"ם חוֹלֵק הַיְינוּ דַּוְקָא כְּשֶׁמָּכַר אוֹ נָתַן חֶלְקוֹ כְּשֶׁיִּפּוֹל לְחֶלְקוֹ אֲבָל אִם אָמַר חֶלְקִי שֶׁיֵּשׁ לִי בַּבַּיִת זֶה קָנָה עכת"ד וכ"כ בִּתְשׁוּבָתוֹ בָּעֵי סִי' חַיֵּי סי' קמ"ה וסי' ר"ט שֶׁרָמַז המ"ש שָׁם אֲבָל רַשְׁבָּ"ם הוּבָא בַּטּוּר סי' רע"ח חוֹלֵק בָּזֶה וְכָתַב עָלָיו שָׁם הַטּוּר וְלָא נְהִירָא והב"י שָׁם כָּתַב שֶׁהַתּוֹסָ' וְהָרָאָבָ"ד והג"מיי וְהָרָ"ן חוֹלְקִים עַל רַשְׁבָּ"ם וכנ"הג עַצְמוֹ סִימָן רי"א הֵבִיא זֶה שֶׁהַתּוֹסָ' וְהָרָ"ן דָּחוּ סְבָרַת רַשְׁבָּ"ם וכ"כ בהג"מיי וכ"כ הָרַב המבי"ט אֲבָל מור"ם כָּתַב בִּתְשׁוּבָה שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְמִכּוֹר ע"כ וְיֵשׁ לְהַפְלִיא עָלָיו דְּמַר דְּאַמַּאי שָׁם בְּסִימָן ר"ט לֹא הִזְכִּיר מִזֶּה וּכְמוֹ שֶׁתָּמַהּ עָלָיו הָרַב מט"ש שָׁם ומ"ש הָרַב זֶרַע יַעֲקֹב סי' ז"ך דְּהָתָם בְּשֻׁתָּפִין אַיְירִי וְלֹא בְּאַחִין מִלְּבַד דְּאֵין סְבָרָא לְחַלֵּק וכמ"ש הוּא עַצְמוֹ וְכֵן מְבוֹאָר בִּתְשׁוּ' הָרַשְׁבָּ"א שֶׁהֵבִיא שָׁם כנ"הג דִּבְשֻׁתָּפִין אַיְירִי וְאִלּוּ הוּא עַצְמוֹ בח"ב שָׁרָמַז שָׁם הָרַב זֶרַע יַעֲקֹב מְבוֹאָר יוֹצֵא דְּבַחֲלוּקָה יֵשׁ בְּרִירָה בְּאָח מִן הָאַחִין קָאָמַר שֶׁכָּתַב שֵׁם שֶׁאַחֵיהֶם הָיָה קָטָן מוּכָח דְּבַמָּה שֶׁיָּרְשׁוּ מֵאֲבִיהֶם קָאָמַר אַלְמָא שֻׁתָּפִין וְאַחִין חֲדָא נִינְהוּ וְכֵן בח"ג סי' קצ"ה שָׁרָמַז הב"י בח"מ סי' קמ"ו כמ"ש שָׁם הָרַב הַמַּגִּיהַּ דְּמִשְׁתַּעֵי הָתָם בְּקַרְקָעוֹת שֶׁקָּנוּ הֵם וְגַם בְּמַה שֶׁיָּרְשׁוּ מֵאֲבִיהֶם וְקָאָמַר אע"ג דְּלֹא הָיָה נִיכָּר חֵלֶק אֲבִיהֶם בִּשְׁעַת מְכִירָה אֵיזֶה מַחֲצִית אִם אוֹתוֹ שֶׁדָּר בּוֹ אוֹ אַחֵר מ"מ יָכוֹל הוּא לְמִכּוֹר הַמַּחֲצִית שֶׁיֵּשׁ לוֹ בָּהֶן שֶׁאֵין צוֹרֶךְ לִהְיוֹת חֶלְקוֹ מְבוֹרָר ע"כ וְכֵן בח"ב סי' פ"ב כָּתַב בִּסְתָמוֹת בְּאוֹמֵר בַּיִת מִבֵּיתַי אֲנִי מוֹכֵר לְךָ שֶׁאֵין עִנְיָן זֶה לִבְרִירָה הוֹאִיל וְאֵין אָנוּ צְרִיכִים לִבְרִירָה דְּדַוְקָא בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ מִתְקַיֵּים כִּי אִם ע"י בְּרִירָה וְאִם אֵין בְּרִירָה אוֹכֵל טְבָלִים וכו' הֲרֵי

דלהרשב"א אֵין לְחַלֵּק לְשֻׁתָּפִים וְלֹא יַחֲלוֹק בָּזֶה הכנ"הג דְּאִם אִיתָא דפְלִיג הו"ל לְפָרוּשֵׁי
וְלֹא לִסְתּוֹם וְתוּ דְּאַדְּרַבָּה הכנ"הג גּוּפֵיהּ שָׁם סי' ר"ט פָּתַח דְּבָרָיו יָאִיר בְּפָשׁוּט אִם יָכוֹל
לְמִכּוֹר קוֹדֶם חֲלוֹקָה וע"ז הוּא שְׁקִיל וְטָרֵי אע"ג דְּהַמְקוֹמוֹת שֶׁהֵבִיא לְהוֹכִיחַ דִּינוֹ בְּשֻׁתָּפִין
קָאָמְרִי לֹא אִיכְפַּת מִשּׁוּם דְּדָא וְדָא חֲדָא הִיא וְתוּ יֵשׁ לְהַרְגִּישׁ עָלֶיהָ שָׁם אֵיךְ לֹא הִזְכִּיר
דַּעַת רַבּוֹ מהרימ"ט בח"א סי' כ"ב תַּנָּא דְּמַסַּיַּע לֵיהּ וְהֵבִיאוֹ בסי' רנ"ג הג"הט אוֹת נ"ח
וְאִם כֵּן יֹאמַר דְּיֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין נוֹתֵן לְמִי שֶׁאֵינוֹ מְבוֹרָר לְנוֹתֵן דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְבוֹרָר וּכְמוֹ שֶׁכֵּן
סָבַר הָרַב דְּבַר מִשֶּׁה ח"ב סי' ע"ה הו"ל לְהָבִיא דְּבָרָיו וּלְחַלֵּק כָּאָמוּר: וְהִנֵּה הָרַב דְּבַר
מִשֶּׁה שָׁם הֵבִיא דִּבְרֵי רַשְׁבָּ"ם הנז' וּמָצָא שֶׁכֵּן כָּתַב הש"ג וְהַמְחַזֵּק יָכוֹל לוֹמַר קי"ל
ובסו"ד הֵבִיא דִּבְרֵי הכנ"הג הַנָּ"ל וְסַיֵּם וְצָרִיךְ תַּלְמוּד לְהוֹצִיא מִיַּד הַמְחַזֵּק וְהַמַּגִּיהַּ שָׁם
רֶמֶז מִמ"ש הָרַב מח"א רֵישׁ הל' זְכִיָּיה שֶׁכֵּן הִסְכִּים בְּאוֹתוֹ נִדּוֹן וְזוּגָא דְּרַבָּנָן אָתוּ עִמּוֹ
שָׁם וְהָרוֹאֶה יִרְאֶה בְּעִיקַּר דִּבְרֵי הָרַב מח"א שָׁם שֶׁהִסְכִּים עִמּוֹ שֶׁעִיקַּר טַעְמוֹ שֶׁלֹּא מָצָא
כִּי אִם עַד שֶׁנִּי אַבְרָהָם פִּיי'רוֹ וְהוּא בְּאֶחָד וְלָכֵן הֶוְצְרַךְ לְהַאֲמָנָתוֹ שֶׁל הַיּוֹרֵשׁ אִם הוּא
מַאֲמִין לע"א וּדְלֹא כְּהָרַב דְּבַר מֹשֶׁה שָׁם דְּאֵינָהּ עֵדוּת כְּלָל גַּם אֶת הָרִאשׁוֹן גַּם אֶת הַשֵּׁנִי
וְדָחָה לוֹ הָרַב מח"א שָׁם לְהָרַב דְּבַר מֹשֶׁה מַה שֶּׁרָצָה לְהוֹכִיחַ מִסֵּוּגְיָיא דְּסַנְהֶדְרִין רָאוּ
אֲבִיהֶם שֶׁהָיָה מַטְמִין מָעוֹת בְּתֵיבָה אִם כְּמוֹסֵר דְּבָרָיו דְּבָרָיו קַיָּמִים מוּכָח כָּל שֶׁלֹּא אָמַר
בִּלְשׁוֹן צַוָּאָה אֵינוֹ כְּלוּם דְּדִילְמָא בְּבָרִיא הוּא שֶׁאָמְרוּ כֵּן אִי נָמֵי אַפִּילּוּ דש"מ מ"מ דַּוְקָא
כְּדְהָתָם דְּרָאוּהוּ מַטְמִין אֲבָל לֹא בְּעִנְיָן אַחֵר ומ"מ כָּל דְּפְשִׁיטָא לָן דְּהוּא דֶּרֶךְ שִׂיחָה בְּעָלְמָא
כְּעֵדוּת מֹשֶׁה חַיִּים וּנְתַנְאֵל יַעֲקֹב אֵין זֶה עֵדוּת שֶׁל כְּלוּם וְלָכֵן הִסְכִּים עִמּוֹ לְבַטֵּל הַמַּתָּנָה
מִזֶּה הַצַּד דְּאַף דְּלִדַעְתּוֹ אַבְרָהָם פייר"ו אֵינוֹ דֶּרֶךְ שִׂיחָה וְעֵדוּת מְעַלְיָא מ"מ עֵד אֶחָד הוּא
אֲבָל מַה שֶּׁרָצָה הָרַב דְּבַר מֹשֶׁה שָׁם לְבַטְּלָהּ מִטַּעַם דְּהֶחָלָק שְׁנָתָן אֵינוֹ מְבוֹרָר כמ"ש
מהרימ"ט ממ"ש מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁיֵּשׁ בַּבַּיִת זֶה מְחֻלָּל עַל סֶלַע שֶׁתַּעֲלֶה בְּיָדִי מִן הַכִּיס ה"ז
לֹא חֲלוֹלִין מְשׁוּם דְּאֵין בְּרִירָה הֶשִׁיבוֹ ע"ז הָרַב מח"א שָׁם יָפֶה דִּלְפִי דְּבָרָיו תִּקְשֵׁי לֵיהּ
מַתְנִיתִין דְּשׁוֹר שֶׁחוֹר דְּפְלִיגִי ב"ש וב"ה אִי הָוֵי הֶקְדֵּשׁ אִם לֹא דְּמִטַּעַם בְּרִירָה לֹא נָגְעוּ
בָּהּ ולכ"ע אִם יָצָא שֶׁחוֹר הָוֵי הֶקְדֵּשׁ וְלָא אָמְרִינַן אֵין בְּרִירָה וע"כ לְחַלֵּק וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב
הָרַשְׁבָּ"א ח"ב סִימָן פ"ב דְּכִי אָמְרִינַן דִּין בְּרִירָה ה"מ בְּדָבָר שֶׁאֵין לוֹ קִיּוּם אִם לֹא שֶׁנֹּאמַר
דְּיֵשׁ בְּרִירָה וְהֶוְבְּרַר הַדָּבָר לְמַפְרֵעַ דאל"כ נִמְצָא דְּאָכַל טֶבֶל אֲבָל בְּמוֹכֵר אוֹ מַקְדִּישׁ דָּבָר
מְנֻכָּסָיו שֶׁאֵינוֹ מְסֻוָּיִם כָּל שֶׁבְּיָדוֹ אח"ך אֶחָד מֵהֶם ה"ז קָנוּי וּמֻקְדָּשׁ וְאֵין אָנוּ צְרִיכִין
לְקִיּוּם הַמְּקָח לְדַמַּעְקָרָא וְכֵיוָן דְּלִקְיוּם הַמְּקָח אֵין אָנוּ צְרִיכִין לִבְרִירָה שֶׁהֲרֵי מֵהַשְׁתָּא
יִתְקַיֵּים שׁוּב אֵין אָנוּ צְרִיכִין לִבְרִירָה וְאֵין זֶה עִנְיָן לְדָבָר שֶׁאֵינוֹ מְסֻוָּיִם וכו' וְהוֹסִיף
לְהוֹכִיחַ עוֹד הָרַב מח"א שָׁם ממ"ש הַטּוּר סי' קע"ה וְכֵן מש"ות הַגָּאוֹן שֶׁהֵבִיא הַטּוּר סי'
קע"א ומש"ות הָרֹא"ש שֶׁהֵבִיא הַטּוּר סי' קמ"ט וְכֵן כָּתַב הג"א בפ' הַמּוֹכֵר אֶת הַבַּיִת
וּמַיְיתֵי לָהּ ממ"ש שָׁם בַּשַּׁ"ס פַּלְגָא דְּאִית לִי בְּאַרְעָא וכו' וכ"כ רַשְׁבָּ"ם שָׁם שָׁדֶהשֶׁיֵּשׁ
לָהֶם בְּשֻׁתָּפוּת וכו' ומ"ש רַשְׁבָּ"ם בפ' יֵשׁ נוֹחֲלִין שֶׁאֵין הַפָּשׁוּט יָכוֹל לְמַכּוֹר חֶלְקוֹ שֶׁתֻּתְּפִין
שָׁאנֵי וכו' וע"כ לְדַעְתּוֹ צ"ל כֵּן דְּהָא כָּתַב שָׁם גַּבֵּי מֵת הַפָּשׁוּט בְּנוֹ יוֹרְשׁוֹ מְשׁוּם דְּלָא גָּרַע
הֵיכָא דְּמֵת הָאָב ואח"ך מֵת הַבֵּן מֵהֵיכָא שֶׁמֵּת הַבֵּן ואח"ך מֵת הָאָב דְּבְנוֹ יוֹרְשׁוֹ מְשׁוּם
דְּכְתִיב וְכֵן אֵין לוֹ עַיֵּין עָלָיו וא"כ הַאי טַעְמָא לֹא שַׁיְיךְ לְאוֹמְרוֹ בְּשֻׁתָּף הַבֵּן שֶׁמֵּת וְאַפִּ"ה
הַבֵּן יוֹרֵשׁ חֵלֶק אָבִיו ע"כ הֲרֵי בָּרוּר בִּדְבָרָיו דְּאִי מה"ט לְחוּד מִדִּין בְּרִירָה הָיָה מְזַכֶּהוּ
לְמִקְבֵּל הַמַּתָּנָה גַּם לְדַעַת רַשְׁבָּ"ם דְּרַשְׁבָּ"ם לֹא אָמְרָה כִּי אִם בְּאַחִין בִּירֻשַּׁת אֲבִיהֶם

משא"כ בְּשֻׁתָּפִין וְנִרְאֶה דְּהַבַּיִת דְּאַיירי בָּהּ הָרַב דְּבַר מֹשֶׁה שֶׁל שֻׁתָּפִין הָיְתָה אע"ג שֶׁכָּתוּב הַבַּיִת שֶׁל ב' אַחִין דְּאֵימוֹר דְּקָנָאוּהָ בְּיַחַד וְנִשְׁתַּתְּפוּ וְלֹא מִיְּרֻשַּׁת אֲבִיהֶם אֶלָּא דְּבֶאֱמֶת עִיקַּר הוֹכָחַת הָרַב מַחֲנֶה אֶפְרַיִם מִדִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א גּוּפֵיהּ שֶׁהוּא מְחַלֵּק בֵּין אַחִים לְשֻׁתָּפִין מִמ"ש גַּבֵּי מֵת הַפָּשׁוּט בְּנוֹ יוֹרְשׁוֹ וכו' הוּא מְגֻמְגָּם דְּאַמַּאי לֹא שַׁיָּיךְ טַעַם זֶה גַּם בְּשֻׁתָּף שֶׁמֵּת אָבִיו נָמֵי ול"ש אִם מֵת הָאָב שֶׁהוּא הַשֻּׁתָּף תְּחִילָּה ואח"ך בְּנוֹ אוֹ שֶׁמֵּת בְּנוֹ ואח"ך אָבִיו דְּבָן בְּנוֹ יוֹרְשׁוֹ דְּגַם בָּזֶה אֵין לוֹ עַיִן עָלָיו וּכְמוֹ שֶׁעָמַד עָלָיו הָרַב מהרד"ף בְּמִכְתָּם לְדָוִד ח"מ סי' כ"ה דַּף רכ"ד וְכֵן עָמַד עַל הַחִילּוּק שֶׁחִילֵּק בֵּין שֻׁתָּפִין לְאַחִים וְאַדְרַבָּה אֵיפְכָא מִסְתַּבְּרָא דְּיֵרֻשָּׁה מְמֵילָא אָתְיָא וּבְכָל דְּהוּ מַקָּנְיָא משא"כ בְּשֻׁתָּפִין דְּכָל אֶחָד קָנָה בְּדָמִים וְעַיִן לְמהרשד"ם ח"מ סי' רט"ו דְּאַחִים הֲרֵי הֵם כְּשֻׁתָּפִין אע"ג דְּאֶפְשָׁר לְחַלֵּק דְּשָׁאנֵי אַחִין דְּמַחֲלִי אַהֲדָדֵי הֲרֵי דְּהַסְּבָרָא נוֹתֶנֶת דְּשֻׁתָּפִין עֲדִיפִי וּכְדִבְרֵי מהרד"ף בְּשֶׁגַּם שֶׁיֵּשׁ לְחַלֵּק בָּזֶה וְעַל מ"ש מהרשד"ם שָׁם דְּהַשֻּׁתָּפִין הֵם הַמְלַמֵּד וְהָאַחִין הֵם הַלָּמֵד עַיִּין לה' חק"ל ח"א ח"מ סי' קכ"ז דַּף ר"ח מ"ש לְהָשִׁיב עָלָיו ומ"ש הָרַב מח"א מהג"א במ"ש שָׁם בַּשֵּׁ"ס פַּלְגָא דְּאִית לִי בְּאַרְעָא וכו' הָאֱמֶת דהג"א כָּךְ הַדַּעְתּוֹ אֲבָל כְּבָר כָּתַב הכנ"הג סי' ר"ט הג"הט אוֹת ד' שֶׁאֵין רְאָיָה מִשָּׁם שֶׁכָּל כַּוָּנַת הַשֵּׁ"ס אֵינוֹ כִּי אִם לְחַלֵּק בֵּין אוֹמְרוֹ פַּלְגָא דְּאִית לִי בְּאַרְעָא אוֹ פַּלְגוּ בְּאַרְעָא דְּאִית לִי וּרְצוֹנָם לְקַיֵּים הַמִּקָּח וְחוֹלְקִים כַּמָּה מָכַר לוֹ אוֹ כָּל חֶלְקוֹ אוֹ חֲצִי חֶלְקוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ א"נ שֶׁהָיָה לוֹ חֶלְקוֹ בַּשָּׂדֶה לְרָאוּבֵן עִם שִׁמְעוֹן וּכְבָר חָלְקוּ בֵּינֵיהֶם וְהָיָה חֶלְקוֹ שֶׁל הַמּוֹכֵר מְבוֹרָר ולפ"ז גַּם מ"ש הָרַב מח"א ממ"ש רַשְׁבָּ"ם עַל.

הַהִיא פְּלַגוּ דְּאִית לִי בְּאַרְעָא שָׂדֶה שֶׁיֵּשׁ לָהֶם בְּשֻׁתָּפוּת וכו' בְּהָכִי אַיְירִי וְאֵין כָּאן מָקוֹם סְתִירָה מִמ"ש הוּא עַצְמוֹ בְּפֶרֶק יֵשׁ נוֹחָלִין שֶׁאֵין הַפָּשׁוּט יָכוֹל לְמַכּוֹר קוֹדֶם חֲלוּקָה וּמִינָּהּ דה"ה בְּשֻׁתָּפִין דְּעָלְמָא נָמֵי סָבַר הָכִי וכמ"ש הב"י סי' רע"ח מֵהָרָן"ן וְז"ל וְאֵין זֶה מְחֻוָּור דע"כ לֹא נֶחְלְקוּ אֶלָּא בְּחֵלֶק הַבְּכוֹרָה וכו' אֲבָל בְּחֵלֶק הַפָּשׁוּט כ"ע מוֹדוֹ שֶׁיָּכוֹל לְמַכּוֹר שֶׁהֲרֵי שֻׁתָּף רַשַּׁאי לְמַכּוֹר חֶלְקוֹ כִּדְאָמַר בפ' הַמּוֹכֵר אֶת הַבַּיִת פַּלְגָא דְּאִית לִי בְּאַרְעָא וכו' הֲרֵי דְּפָשִׁיטָא לֵיהּ דְּרַשְׁבָּ"ם בְּשֻׁתָּפִין נָמֵי אֲמָרָהּ מִשּׁוּם דְּאֵין סְבָרָא לְחַלֵּק בַּדָּבָר וְהִנֵּה דַּעַת רַשְׁבָּ"ם הנז' והש"ג שֶׁהֲבִיא הָרַב דְּבַר מֹשֶׁה וְכֵן ההג"א שֶׁהֲבִיא הָרַב כנ"הג יְחִידָאֵי נִינְהוּ כְּנֶגֶד הַתּוֹס' וְהָרָאָבָ"ד וְהָרָן"ן והג"מיי שֶׁהֲבִיא הָרַב ב"י וְכֵן הָרַשְׁבָּ"א הַנָּ"ל וְדַעַת הָרֹא"ש וְהַטּוּר שֶׁהֲבִיא הָרַב מח"א וכ"ד רַשְׁ"י וְהָרַמְבַּ"ם וְהָרַב נמק"י וְהַמָּרְדְּכַי מר"י בכ"ר אַבְרָהָם ור"י מפארי"ש וּמָהָרָ"ם שֶׁהֲבִיא הָרַב ב"ד סי' קי"ז וּמָהָרָ"ם כָּתַב שָׁם שֶׁכֵּן עַמָּא דְּבַר וְכֵן ס' הָאֲגוּדָה כָּתַב כֵּן מִשָּׁם ר"י הַנָּ"ל אֶלָּא דמ"ש שָׁם דְּדַעַת רַשְׁבָּ"ם יָחִיד הוּא בְּדָבָר זֶה אֵינוֹ כֵּן.

וְאִיבָּרָא דְּמָרָן בְּקֻצַר וְכֵן מור"ם לֹא בֵּיאֲרוּ מִזֶּה כְּלָל וּכְמוֹ שֶׁהִרְגִּישׁ הָרַב הַנָּ"ל אַדְּ מָרָן בְּתְשׁוּבָתוֹ אַבְקַת רוֹכֵל סי' צ"ח בְּמַתָּנַת בָּרִיא שֶׁנָּתְנָה הָאִשָּׁה לידסיי"א לְבַתָּהּ גאמיל"ה שְׁלִישׁ מֵהַבָּתִּים שֶׁיֵּשׁ לָהּ וְקָרָא עַרְעָר עַל הַלָּשׁוֹן הַהוּא וּלְבַסּוֹף קַיֵּים הַמַּתָּנָה מִטַּעַם דאע"ג דקי"ל יַד בַּעַל הַשָּׁטָר עַל הַתַּחְתּוֹנָה ה"מ בְּדָבָר שֶׁאֵין הַשָּׁטָר מִתְבַּטֵּל לְגַמְרֵי יעו"ש בְּנוֹעַם שִׂיחַ שֶׁלּוֹ שָׁשָׁם וְעַרְעוּר זֶה שֶׁנָּתְנָה שְׁלִישׁ מֵהַבָּתִּים לֹא בָּא בְּפִיו כְּלָל מוּכָח דְּאֵין בָּזֶה סָפֵק כְּלָל וּמִסְתָּמָא מַשְׁמַע דְּאֵין נִיכָּר וּבָרוּר הַשְּׁלִישׁ הַהוּא שֶׁנָּתְנָה וְכֵיוָן שֶׁכֵּן אֲנַן בְּדִידַן דְּבָתַר מָרָן גְּרִירְנָא אֵין לוֹמַר קי"ל כַּנּוֹדָע אַף בִּדְבָרָיו שֶׁבִּתְשׁוּ' כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַב חִיְּדָ"א בח"ש

סי' ע"ד אוֹת י"א דַּף ל"א ע"ג מֵרַבּוֹ וּמֵהָרַב מַשְׂאַת מֹשֶׁה ח"מ סי' י"ב וְהוּא הוֹסִיף וּדְבָרָיו שֶׁבַּתְּשׁוּבָה הֵם הֲלָכָה לְמַעֲשֶׂה בִּפְרָטוּת וְעָדִיף מהש"ע ע"כ.

אִיבָּרָא שֶׁשָּׁם בְּהַשְׁמָטוֹת כָּתַב וְלֹא אַכְחַד דְּיֵשׁ לְצַדֵּד דְּדַוְקָא דִּינָיו שבש"ע קִיבְּלוֹ ע"כ וְעַיַּיִן לְהָרַב הַמְּפֻרְסָם בחק"ל מ"ב ח"מ סי' ד' דַּף קע"ד ע"ד שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי הָרַב חַיָּ"א הַנַּ"ל וְחָלַק עָלָיו בְּטוּב טַעַם וְדַעַת וְהֵבִיא מַהֲרַשְׁבָּ"ץ וּשְׁאָר פּוֹסְקִים דְּכִי קִבְּלוּ לְדוֹן כְּרַב פְּלוֹנִי אֵינוֹ אֶלָּא שֶׁעָשָׂאוּהוּ כְּרַבָּם וא"כ מַה מָּקוֹם לְחַלֵּק בֵּין דְּבָרָיו שבש"ע לִדְבָרָיו שבש"ות דְּלָא כְּהָרַב הַשׁוֹאֵל מִמֶּנּוּ וְגַם דְּלֹא כמ"ש סֵפֶר שַׁעַר הַמַּיִם דְּסָבַר לְחַלֵּק בֵּין הש"ע לִתְשׁוּבוֹת אֶלָּא דמהרד"ף שָׁם חָלַק עָלֵינוּ אֶת הַשָּׁוִין שֶׁכָּתַב שָׁם עַל תשו' הָרַשְׁבָּ"א בח"ב סִימָן פ"ב שֶׁהֵבִיא הָרַב מח"א כַּנַ"ל שֶׁכָּתַב דִּתְשׁוּבוֹת הָרַשְׁבָּ"א הַנַּ"ל דְּלֹא כמ"ש הָרַב דְּבַר מֹשֶׁה וְהֵשִׁיב ע"ז מני"ר דְּאֵין לְהַקְשׁוֹת עָלָיו מִתְּשׁוּבוֹת הָרַשְׁבָּ"א הַנַּ"ל דְּהָרַשְׁבָּ"א אַיְירֵי בְּמַתְּנַת בָּרִיא דְּמַה בְּכָךְ אִם לֹא נִתְקַיְּמָה מֵעִיקָּרָא תִּתְקַיֵּים עַכְשָׁיו אָכֵן אֵין זֶה עִנְיָן לְמַתְּנַת ש"מ שֶׁהוּא נִדּוֹן הָרַב דְּבַר מֹשֶׁה שְׁכִינָן שֶׁמֵּת הַנּוֹתֵן עֲדַיִן לֹא חָלְקוּ וְלֹא אֶתְבָּרַיר א"כ תֶּכֶף שֶׁמֵּת הש"מ נָפְלוּ זוּזֵי קַמֵּי יַתְמֵי וִירֻשָּׁה אֵין לָהּ הֶפְסֵק וְאֵיךְ תָּחוּל אח"ך ה"ז דּוֹמֶה לְמַתְּנַת ש"מ שֶׁנּוֹתֵן אַדַּעְתָּא שֶׁלֹּא תָּחוּל אֶלָּא אַחַר זְמַן שֶׁאֵין בָּהּ מַמָּשׁ וּמֵהַאי טַעְמָא דַּאֲמָרַן א"כ אִי אֶפְשָׁר לָחוּל בכה"ג אֶלָּא א"כ חָלָה לְמַפְרֵעַ וְזֶה אִי אֶפְשָׁר מִטַּעַם שֶׁכָּתַב הָרַב דְּאֵין בְּרִירָה ע"כ.

וְאַחַר הַמָּחָ"ר אִיבָּרָא דְּהַטּוּר כָּתַב רֵישׁ סי' רָ"ן דְּמַתְּנַת ש"מ קוֹנָה כְּשֶׁיָּמוּת לְמַפְרֵעַ אֲבָל מ"מ הֲרֵי אָמְרוּ דְּבָרָיו כִּכְתוּבִים וְכִמְסוּרִים דָּמוֹ דְּמַאי דְּצָרִיךְ הַבְּרִירָא כְּתִיבָה וְקִנְיָן כְּאִילּוּ נִכְתַּב וְהִקְנָה לוֹ וּמַה שֶּׁצָּרִיךְ מְסִירָה בְּבָרִיא כְּאִילּוּ מָסַר לוֹ וְנִצְטָרֵךְ לָזֶה כִּי הֵיכִי דְּלָא נֵימָא כֵּיוָן דְּלְאַחַר מִיתָה הוּא שֶׁקּוֹנֶה הֲרֵי קִ"ל אֵין קִנְיָן לְאַחַר מִיתָה כמ"ש הַבַּ"ח רֵישׁ סי' רָ"ן לְיַיְשֵׁב מַה שֶּׁהִקְשָׁה מָרָן הב"י לְהַטּוּר עַל מ"ש דְּמַתְּנַת ש"מ קוֹנָה לְמַפְרֵעַ מִשְּׁעַת נְתִינָה דַּהֲרֵי קִ"ל דְּמַתְּנַת ש"מ עַד לְאַחַר מִיתָה וְכֵן הִסְכִּימוּ הָאַחֲרוֹנִים בְּיִישּׁוּב דִּבְרֵי הַטּוּר כָּאָמוּר ה"נ בְּנוֹתֵן דָּבָר.

שֶׁאֵינוֹ בָּרוּר בְּמַתְּנַת ש"מ דְּיוֹדֶה הָרַב דִּבְבָרִיא נִקְנָה בְּקִנְיָן ה"נ בש"מ קָנָה הַמְקַבֵּל בְּאוֹתוֹ דִּבּוּר כְּאִילּוּ נַעֲשָׂה הַקִּנְיָן בְּבָרִיא וְאַף דְּהֵיבְנָא לֵיהּ כָּל דְּיָלְיָהּ דש"מ שֶׁנּוֹתֵן דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְבֹרָר הו"ל כש"מ דְּנוֹתֵן מַתָּנָה לְאַחַר זְמַן וְתָכַף כְּשֶׁמֵּת נָפְלִי זוּזֵי קַמֵּי יַתְמֵי וִירֻשָּׁה אֵין לָהּ הֶפְסֵק לֹא יָדַעְתִּי אֵיךְ לֹא זָכַר שַׁר מִתְּשׁוּ' הָרַשְׁבָּ"א גּוּפֵיהּ בח"ג סי' קכ"ה וְרָמְזָה הב"י סס"י רַמָ"א וּפָסְקָה רֵישׁ סי' רָ"ן בש"מ שֶׁנָּתַן מַתָּנָה עַל תְּנַאי אוֹ לְאַחַר שָׁנָה לָא אָמְרִינַן שֶׁזָּכוּ הַיּוֹרְשִׁים בִּירֻשָּׁתָן וִירֻשָּׁה אֵין לָהּ הֶפְסֵק דְּאִי אָמְרִינַן כֵּן בָּטְלָתָ כָּל מַתְּנַת ש"מ דִּירֻשַּׁת הַיּוֹרֵשׁ חָלָה עַד גְּמַר מִיתָה וּמַתְּנַת ש"מ עַד אַחַר מִיתָה וְאִם אַתָּה אוֹמֵר כֵּן כְּבָר קָדְמָה יְרֻשָּׁה וְאֵין לָהּ הֶפְסֵק אֶלָּא כָּךְ הוּא לֹא אָמְרוּ יְרֻשָּׁה אֵין לָהּ הֶפְסֵקָה"ד כְּשֶׁהוֹרִיד הַיּוֹרֵשׁ בַּנְּכָסִים בְּכֹחַ דְּאוֹמֵר הַנְּכָסִים לִבְנֵי אֲבָל בְּמַנִּיחַ הַנְּכָסִים בְּסָתָם לַיּוֹרְשִׁים וְאוֹמֵר תְּנוּ מָנֶה לְפ' קָנָה וְתֵדַע דְּהָא אָמְרִינַן בְּמַסֶּכֶת י"ט הַהוּא דְּאָמַר הַבּוּ אַרְבַּע מְאָה זוּזֵי לְפ' וְלֵינָסֵב בְּרַתִּי וְעוֹד אָמְרִינַן בפ' מִי שֶׁמֵּת הָאוֹמֵר אִם יָלְדָה אִשְׁתִּי וכו' וכ"כ גַּם בח"ב סי' קכ"ב וּבְשִׁיטָתוֹ בפ' מִי שֶׁמֵּת.

וכ"ד רַבּוֹ הָרַמְבַּ"ן הוּבָא בנ"י בפ' יֵשׁ נוֹחֲלִין דַּף רט"ו וְשָׁם כָּתַב דְּהָרִיטְבָ"א כָּתַב שֶׁאֵין נָכוֹן כֵּן וְהוּבְאוּ דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם גַּם במהרימ"ט ח"ב ח"מ סי' ע"ד וכ"כ בס' אַדֶּרֶת אֵלִיָּהוּ

לְמהר"א קוּבוּ סי' כ"ב דַּף כ"ו מִשֶּׁם הָרָ"ן וּבְיָכִין וּבֹועַז ח"ב סי' ל"ג דַּף פ"א כָּתַב כֵּן לְמָהָר"י קַרְקוֹס וְלֹא זָכַר שֵׁר מִכַּת הָרַאשׁוֹנִים וְעַיֵּין בִּפְרָט זֶה לְהָרַב בְּצַלְאֵל בש"ות סי' ל"ג וּבְסֵפֶר כֶּרֶם שְׁלֹמֹה סי' נ"ג וּמַר בְּרִיהּ הָרַב דְּבַר מֹשֶׁה שָׁם וְהב"ד סי' קל"ב ובס' גִּבְעוֹת עוֹלָם סִימָן ל"ו וְגַם לְדַעַת גְּדוֹלֵי הַמְפָרְשִׁים שֶׁכָּתַב הנ"י שָׁם דְּסָבְרִי אע"ג דְּלָא הֶחְזִיק לְנַחֲלָה לַיּוֹרְשִׁים אָמְרִינַן יְרֻשָּׁה אֵין לָהּ הֶפְסֵק הוֹאִיל וּמַדַּעְתּוֹ יוֹרְדִים זָכוּ בַּנְּכָסִים וְהַהוּא עֻוְבְדָּא דְּמַסֶּכֶת י"ט מַתָּנָה בִּתְנַאי שֶׁאֲנִי כֵּיוָן דְּאֵין עִכְּבָתְ יְרִידַת הָאַחֵר מֵחֲמַת שֶׁרָצָה זֶה שֶׁיָּרְדוּ לִנְכָסָיו אֶלָּא מֵחֲמַת קִיּוּם הַתְּנַאי כְּשֶׁיְּקַיְּמִים הַתְּנַאי זָכָה זֶה לְמַפְרֵעַ מִשְּׁעַת מִיתָתוֹ דִּלְגַבֵּי ש"מ אֲפִילּוּ שֶׁלֹּא אָמַר מֵעַכְשָׁיו כֵּיוָן דְּבִתְנַאי בְּעָלְמָא תָּלָה לֵיהּ לְמִלְתֵּיהּ מֵעַכְשָׁיו מַשְׁמַע ע"כ מִינָּהּ אִם הָעְנָיָן מוֹכִיחַ שֶׁאֵינוֹ כֵּן גַּם דְּהָוֵי לְאַחַר זְמַן הַמַּתָּנָה מַתָּנָה כמ"ש הָרַב דְּבַר מֹשֶׁה ח"ב סִימָן ע"ב ממהרח"ש וְאַף דִּלְדִידֵיהּ לָא בְּרִירָא לֵיהּ הַאי מִילְתָא מ"מ אִם הָיָה הַזְּמַן לְהֶדְיָא אֵין ה"נ לֹא כֵן בְּנִדּוֹן זֶה שֶׁהָרַב מְפָרְשׁוֹ בְּכָךְ וְאִם כֵּה יֹאמַר מהרד"ף דְּשָׁאנֵי בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ מְבֹורָר כְּאִלּוּ אָמַר שֶׁלֹּא תָּחוּל עַד זְמַן פ' משא"כ מַתָּנָה בְּסָתָם לְזְמַן פְּלוֹנִי וְלָכֵן מני"ר נִתְחַכֵּם לוֹמַר בְּהַאי לִישָׁנָא מִלְּבַד דְּלָא יָדַעְנָא דְּמִנָּלֵיהּ הָא עוֹד בָּהּ בְּמַתָּנָה לְזְמַן פ' סְתָמוֹ כְּפֵירוּשׁוֹ שֶׁלֹּא תָּחוּל עַד זְמַן פ' דְּבַנְדַּאי קוֹדֶם הַזְּמַן שֶׁקָּבַע הַנּוֹתֵן לַמְקַבֵּל אֵין יָכוֹל הַמְקַבֵּל לִתְבֹּועַ לַיּוֹרְשִׁים וְתו אִם אִיתָא לְהַאי גַּם בְּמַתְּנַת בָּרִיא שֶׁלֹּא חָלַק עִם הַיּוֹרְשִׁים עַד לְאַחַר מִיתַת אֲבִיהֶן אֵין הַמַּתָּנָה כְּלוּם ואע"ג שֶׁזָּכָה הַמְקַבֵּל בִּשְׁטָר אוֹ בְּקִנְיָן אוֹ בַּחֲזָקָה מ"מ כֵּיוָן דְּלָא הֶוְבְּרַר חֵלֶק הַמְקַבֵּל עַד לְאַחַר מִיתַת הַנּוֹתֵן הֲרֵי קָדְמוּ הַיּוֹרְשִׁים אֶלָּא מַאי אִית לָךְ לְמֵימַר כֵּיוָן שֶׁכְּבָר זָכָה בְּאֶחָד מִדַּרְכֵי הַקִּנְיָה אֵין הַחֲלֻקָּה מְעַכֶּבֶת ה"נ אִם זָכָה בְּדִיבּוּר הש"מ דַּחֲשׁוּבָא כְּקִנְיָה בְּבָרִיא אֵין כָּאן עִיכּוּב אִם לֹא חָלְקוּ אע"ג דְּאֵינוֹ זוֹכֶה בָּהּ עַד גְּמַר מִיתָה ה"ד לְהַעֲדִיף כֹּחַ הש"מ שֶׁאִם רָצָה לַחֲזוֹר בּוֹ חוֹזֵר לִיתְנָהּ לְאַחֵר אוֹ אִם עָמַד חוֹזֵר אֲבָל לֹא בִּשְׁבִיל זֶה יוּרַע כֹּחַ הַמְקַבֵּל שֶׁיְּבַטְּלוּ הַיּוֹרְשִׁים כֹּחַ דִּיבּוּר הש"מ אֲבָל זֶהוּ לְפִי שִׁיטָתוֹ וַהֲבָנָתוֹ אֲבָל הַמִּסְתַּכֵּל בְּדִבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א גּוּפֵיהּ שָׁם בח"ב סי' פ"ב יִרְאֶה דְּאֵינוֹ כֵּן וְאֵין לְחַלֵּק בֵּין מַתְּנַת בָּרִיא לְמַתְּנַת ש"מ דַּהֲרֵי כָּתַב וְז"ל אֲבָל בְּדָבָרָיו שְׁקִיּוּמוֹ אֵינוֹ תָּלוּי בִּבְרִירָה כְּמֶכֶר וּמַתָּנָה וּצְדָקָה וְקָרְבָּן בְּנֶדֶר בָּזֶה לֹא שַׁיָּיךְ דִּין בְּרִירָה שֶׁהֲרֵי בְּשָׁעָה שֶׁנָּתַן לוֹ מִמְכָּרוֹ אֲפִילּוּ לָמָּ"ד אֵין בְּרֵירָה אֵין מְעַכֵּב דִּין בְּרֵירָה שֶׁאֶפְשָׁר לְהִתְקַיֵּים בְּלִי בְּרִירָה ע"כ וְהַמּוּבָן מִדְּבָרָיו הוּא שֶׁאֶפְשָׁר לָהֶם שֶׁיַּעַמְדוּ כֵּן בְּלִי חֲלֻקָּה לְעוֹלָם כַּאֲשֶׁר יִהְיֶה הָאוֹפֶן ע"י זְמַן אוֹ שֶׁכָּל אֶחָד יִמְכֹּור אוֹ יִשְׁכֹּור חֶלְקוֹ לַחֲבֵירוֹ וְכַיּוֹצֵא וְכֵן הֵבִין בִּדְבָרָיו הָרַב נָאֱמָן שְׁמוּאֵל סי' קי"ג דַּף קע"ה דבש"מ אַיְּירִי שֶׁכָּתַב וְז"ל וּמְשׁוּם דְּמֵבִיא הַשְׁאֵלָה נִסְתַּפֵּק בְּדָבָר אֶחָד שֶׁלֹּא עָלְתָה עַל דַּעְתִּי רָאיתִי לְהָשִׁיב גַּם ע"ז דְּנִסְתַּפֵּק כֵּיוָן דִּבְשָׁעָה שֶׁנָּתַן הַמַּתָּנָה עֲדַיִן לֹא נִתְבָּרֵר חֶלְקוֹ בִּנְכָסֵי אָבִיו וְכֵיוָן דקי"ל אֵין מַר א בְּרִירָה הו"ל כְּנוֹתֵן דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְסֻיָּים לָכֵן אָמַרְתִּי אַגְלֶה אֶת אָזְנוֹ בְּדִבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א ח"ב סי' פ"ב שֶׁכָּתַב וּכְלָל גָּדוֹל אֲנִי נוֹתֵן לְךָ דְּלֹא שַׁיָּיךְ דִּין בְּרֵירָה אֶלָּא בְּמַה שא"א וכו' אֲבָל בְּדָבָר שֶׁקִּיּוּמוֹ אֵינוֹ תָּלוּי בִּבְרִירָה כְּמֶכֶר וּמַתָּנָה וּצְדָקָה וְקָרְבָּן בְּנֶדֶר בָּזֶה לֹא שַׁיָּיךְ דִּין בְּרֵירָה שֶׁהֲרֵי בְּשָׁעָה שֶׁנָּתַן לוֹ מִמְכָּרוֹ אֲפִילּוּ לָמָּ"ד אֵין בְּרֵירָה אֵין מְעַכֵּב דִּין בְּרֵירָה שֶׁאֶפְשָׁר לְהִתְקַיֵּים בְּלִי בְּרִירָה וכו' וה"נ בנ"ד אֵין מְעַכֵּב דִּין בְּרֵירָה לְמַתָּנָה שֶׁהֲרֵי אֶפְשָׁר לְהִתְקַיֵּים בְּלִי בְּרִירָה לָקוּם בְּמִקּוֹמוֹ לִזְכוֹת בְּאוֹתוֹ חֵלֶק שֶׁהוּא שָׁלוֹ וְעַיֵּין בש"ות הָרַשְׁבָּ"א שֶׁהֵבִיא הב"י בי"ד סִימָן רכ"ו ואע"ג דְּלָא חָלְקוּ עֲדַיִן מִזְּמַן שֶׁמֵּת מוֹרִישָׁן זָכָה כ"א בְּחֶלְקוֹ וכמ"ש המבי"ט ח"א סִימָן כ"ה ע"כ וְהָרַב נָקַט שְׁמַקָּנָה חֶלְקוֹ לַחֲבֵירוֹ מִשּׁוּם דְּבִתְשׁוּבַת

הָרַשְׁבָּ"א שָׁרַמַז מהב"י י"ד בְּהָכִי אַיְירִי וה"ה שְׁכִירוּת וְכֵן דִּירָה לִזְמַנִּים דִּבְהָכִי נָמֵי אֶפְשָׁר לָהֶם לַעֲמֹד מִבְּלִי חֲלֻקָּה וּמֵבִיא רְאָיָה לְנִדּוֹנוֹ דְּאַיְירִי בש"מ אע"ג דהמבי"ט שָׁרַמַז בְּמַתְנַת בָּרִיא אַיְירִי מִשּׁוּם דְּהוּא סָבַר דִּלְפִי טַעַם זֶה שְׁכָתַב הָרַשְׁבָּ"א דְּאֶפְשָׁר לְהִתְקַיֵּם מִבְּלִי חֲלֻקָּה אֵין טַעַם לְחַלֵּק בֵּין מַתְנַת בָּרִיא לְמַתְנַת ש"מ וְכֵן רָאִיתִי להרשב"ש סי' תק"ח בְּנָתַן דָּבָר הַמְשֻׁוָּתֵף שֶׁעֲדַיִן לֹא חָלְקוּ עַד אַחַר מִיתַת הַנּוֹתֵן שֶׁכָּתַב שֶׁכֵּיוָן שֶׁלֹּא מָצָר לֹא לַמּוֹזָרַח וְלֹא לַמַּעֲרָב שֶׁאִם בְּמָשָׁל מָצָר שֶׁבַּמּוֹזָרַח נָפַל חֶלְקוֹ לַמַּעֲרָב אוֹ מָצָר שֶׁבַּמַּעֲרָב וְנָפַל חֶלְקוֹ לַמּוֹזָרַח וְנִמְצָא שֶׁלֹּא נָתַן לוֹ כְּלוּם שֶׁמַּה שֶׁנָּתַן לוֹ נִמְצָא עַכְשָׁיו שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ וְהַוְבְּרר הַדָּבָר שֶׁלֹּא נָתַן אֶלָּא שֶׁל חֲבֵירוֹ וְהַדְּבָרִים עַתִּיקִים אִי אָמְרִינַן יֵשׁ בְּרֵירָה אוֹ לֹא אֲבָל זֶה לֹא מָצָר לָהּ לֹא לְמוֹזָרַח וְלֹא לַמַּעֲרָב וְלֹא לַצָּפוֹן וְלֹא לַדָּרוֹם וְכִדְאָמַר רַב בפ"ק דְּמְצִיעָא מַה מָּכַר לוֹ רְאשׁוֹן לְשֵׁנִי כָּל זְכוּת שֶׁתָּבוֹא לְיָדוֹ וּמוּכָח הָתָם דַּאֲפִילּוּ בְּנוֹתֵן אָמְרִינַן הָכִי וכו' וְהָתָם בְּמַתְנַת ש"מ וְהוּא מִמ"ש שָׁם וְטַעֲנָתוֹ ג"כ במ"ש בְּמַתְנַת בָּרִיא וְלֹא בְּמַתְנַת ש"מ אֵינָהּ טַעֲנָה שֶׁלֹּא כָּתַב כֵּן אֶלָּא לְיַפּוֹת כֹּחוֹ וכו' וּדְבָרָיו הֵם קְרוֹבִים לְדִבְרֵי הכנ"הג רֵישׁ סִימָן ר"ט בְּדִבְרֵי מהרשד"ם סי' רפ"ה שֶׁלֹּא הוּרַע כֹּחַ הַמַּתָּנָה אֶלָּא כְּשֶׁאָמַר חֵלֶק פ' כְּשֶׁיִּפּוֹל לְחֶלְקוֹ אֲבָל אִם אָמַר בְּפֵירוּשׁ חֶלְקִי שֶׁיֵּשׁ לִי בְּבֵית זֶה קָנָה ע"כ וְכֵן מָצָאתִי בְּסֵפֶר מָגֵן גִּבּוֹרִים לְמהר"ד אישטרוש"א סי' ס"א דְּנִשְׁאַל בְּכַיּוֹצֵא בָּזֶה וְלֹא נִכְנַס בְּסָפֵק זֶה כְּלָל וְקַיֵּים הַמַּתָּנָה הַהִיא שֶׁהָיְתָה מַתְנַת ש"מ: וּמִשָּׁמַיָּא אַנְהֲרִינְהוּ לְעַיְנִין שֶׁבָּא לִידֵי סֵפֶר שָׁעוֹת דְּרַבָּנָן וּפָתַחְתִּי בּוֹ שֶׁלֹּא בְּמִתְכַּוֵּון וּבָא לִפְנֵי מ"ש בְּדַף ט"ל ע"ד שָׁרַמַז מֵהָרַב חק"ל לִנְדָרִים וּמִמָּהָר"י מֵאִיו בְּשָׁרְשֵׁי הַיָּם ח"ב בְּדִין בְּרֵירָה סי' כ"ב שֶׁכָּתְבוּ עַל תשו' מהרימ"ט הַנָּ"ל בְּנָתַן לְמִי שֶׁאֵינוֹ מְבוֹרָר דְּלָא זָכוּ שֶׁכָּתְבוּ ע"ז דְּהָא דְּהָרַשְׁבָּ"א ח"ב סִימָן פ"ב חַס לָן לוֹמַר דְּלָא כמהרימ"ט וְרַבִּים שֶׁעִמּוֹ דְּהָרַשְׁבָּ"א רַב גּוּבְרַיְהּ וְרַב חֵילֵיהּ ע"כ.

וְהִנֵּה החק"ל שֶׁהֵבִיא לֹא נִמְצָא אִתָּנוּ אָכֵן הָרַב שָׁרְשֵׁי הַיָּם רָאִיתִי לוֹ שָׁם דַּף ק' ע"ג דְּכָתַב דְּהָא דמהרימ"ט דְּמִשְׁתַּעֵי בְּנוֹתֵן לְמִי שֶׁאֵינוֹ מְבוֹרָר דַּוְקָא אֲבָל הַנּוֹתֵן דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְבוֹרָר אָזִיל וּמוֹדֶה דְּאֵין זֶה עִנְיָן לִבְרֵירָה וּכְדִבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א הנז' ושכ"כ הָרַב מח"א הֲרֵי דִּשְׁנֵי הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה החק"ל וּמָהָר"י מֵאִיו תָּפְסוּ בְּמֻשְׁלָם דְּתִשְׁובַת הָרַשְׁבָּ"א בש"מ נָמֵי אַיְירִי מִמַּה שֶׁהֵבִיאוּ ע"ז תְּשׁוּבַת מהרימ"ט לְהַסְכִּים בְּנֵיהֶם ומהרימ"ט בש"מ אַיְירִי וא"כ לָא צָיְיתִינַן לֵיהּ לְהָרַב מהרד"ף בְּחִילּוּקוֹ זֶה אַחַר שֶׁלֹּא נִמְצָא לְזוּלָתוֹ וְאַדַּרְבָּה נִמְצָא הֵפֶךְ מִדְּבָרָיו דְּהֵבִינוּ דְּהָרַשְׁבָּ"א אַיְירִי גַּם בש"מ הֵם הֵמָּה הָרַב נָאֶמָן שְׁמוּאֵל וְהָרַב מַחֲנֵה אֶפְרַיִם וְהחק"ל ומהרי"מ וְהָרַב שָׁעוֹת דְּרַבָּנָן דְּבְרֵיהֶם: עוֹד תְּמֵהֵנִי למהרד"ף דְּכָתַב שָׁם וְז"ל נְקוֹט מִיהָא בנ"ד וכו' וְהָא דַּאי מַתְּנָתוֹ בְּטֵלָה תְּבַטֵּל וכו' וַאֲפִילּוּ לְדַעַת הָרַב מח"א הָא אָמָרַן בש"מ מוֹדֶה מֻוכְרָח שֶׁיּוֹדֶה ע"כ אַחֲרֵי בַּקָּשַׁת הַמָּחָ"ר וְיַקִּירָא לֹא יְדַעְתּוּ מַאי קָאָמַר דְּנִדּוֹן הָרַב מח"א הוּא עַצְמוֹ נִדּוֹן הָרַב דְּבַר מֹשֶׁה וּבִיהּ קָעָסִיק וּלְצַד שֶׁרָצָה הָרַב דְּבַר מֹשֶׁה לְבַטֵּל הַמַּתָּנָה מִכֹּחַ נָתַן דָּבָר שֶׁאֵינוֹ בָּרוּר דָּחָה לוֹ הָרַב מח"א שֶׁאֵינוֹ כֵּן דְּאִם מִצַּד זֶה הַמַּתָּנָה מַתָּנָה וְעִיקַּר מַה שֶׁהִסְכִּים לְבַטְּלָהּ מֵחֲמַת הָעֲדָאַת הָעֵדִים דַּהֲווּ סִיפּוּר דְּבָרִים כְּמוֹ שכ"כ הָרַב דְּבַר מֹשֶׁה אַדְּ לֹא כְּוָונָתִיהּ לְגַמְרֵי אֶלָּא שֶׁעַל כָּל פָּנִים יֵשׁ עֵד אֶחָד וְהוּא אַבְרָהָם פיי"רו וּבָזֶה נִצְטָרֵךְ הֶאֱמָנָתוֹ שֶׁל הַיּוֹרֵשׁ וּמִצַּד הַזֶּה הוּא שֶׁבָּטְלָה כַּאֲשֶׁר יִרְאֶה הָרוֹאֶה בִּדְבָרָיו: וּמֵעַתָּה מַתְּנַת הַנָּ"ל הֵיא קַיֶּמֶת וְנִתְפַּשְׁטוּ .

כָּל הַקְּמָטִים וְהָעֲרָעוּרִים שֶׁל סְפֵיקוֹת הַנּוֹפְלִים בָּזֶה כָּאָמוּר וּמְפֹרָשׁ וה' יְזַכֵּנוּ לְנַחוּתֵינוּ בְּדֶרֶךְ הַטּוֹבָה וְהַיְשָׁרָה לְכַוֵּן לַאֲמִתָּהּ שֶׁל תור' וּיקַיֵּים בָּנוּ מִקְרָא שֶׁכָּתוּב גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה

נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתְךָ כיר"א: סִימָן מ"ה בָּא לְיַדֵּינוּ שְׁטַר צַוָּאָה כָּתוּב בְּאַחַת הֶעָרִים וְכָתוּב בּוֹ הֶנְפֵּק וְהַחוֹתָם רִאשׁוֹן הָרַב הַגָּדוֹל רִאשׁוֹן לְצִיּוֹן שֶׁשָּׁם זלה"ה וְזֶה נָוְסְחוֹ זֶה שֶׁהָיָה לְפָנֵינוּ אָנוּ ח"מ נִכְנַסְנוּ לְבֵקֶר הַזָּקֵן פְּלוֹנִי ב"פ וּמְצָאנוּהוּ מֻוָּטָל עַל עֶרֶשׂ דְּוִי וְאָמַרְנוּ לוֹ אֵיךְ הוּא מִבְּרִיאוּתוֹ וְשֶׁאַלְנוּהוּ עוֹד כַּמָּה הַיּוֹם בְּחֹדֶשׁ וְאָז יָשַׁב מְיֻשָּׁב וְאָמַר לָנוּ של"ית הוּא בָּרִיא יוֹתֵר מִמֶּנּוּ וַהַיּוֹם הוּא יוֹם שִׁשִּׁי כָּךְ וְכָךְ בְּחֹדֶשׁ וְכֵן הוּא הָאֱמֶת וְאָמַר לָנוּ אח"ך נָתַן לִבְנוֹ פ' כ"וכ וְלִבְנוֹ פ' כ"וכ וּכְתֻבַּת אִשְׁתּוֹ כ"וכ וְכָל זְמַן אַלְמְנוּתָהּ תָּזוֹן וְתִתְפַּרְנֵס וְאֵין מִי שֶׁיְּעַכֵּב עָלֶיהָ וּבְנוֹ פ' אַפּוֹטְרוֹפּוֹס עַל נְכָסָיו וְכָל מַה שֶּׁיַּעֲשֶׂה יִמְלֹךְ עִמָּהּ וְאִם רָאֲתָה לָדוּר עִם בְּנָהּ הנז' הֲנָה מַה טּוֹב וְאִם לָאו תִּשְׁכֹּור דִּירָה במ"א וְתֹאכַל וְתִשְׁתֶּה וַתִּלְבַּשׁ הִיא וּבָנֶיהָ וְכָל הַבַּחוּרִים יִנָּשְׂאוּ מֵחֶלְקָם אֲבָל הַבָּנוֹת אֲשֶׁר לוֹ יִטְּלוּ כָּל אַחַת כָּךְ וְכָךְ וְאִם רָצְתָה אִשְׁתּוֹ לִיטֹּול כְּתֻבָּתָהּ אוֹ אִם מֵתָה בָּנָיו הַקְּטַנִּים יָזוּנוּ מֵהָאֶמְצַע עַד שֶׁיִּשָּׂאוּ נָשִׁים ואח"ך יַחֲלוֹקוּ וְכָל אֶחָד יִטֹּול חֶלְקוֹ וּלְיַפּוֹת כֹּחַ קָנָנוֹ מִיָּדוֹ בק"ש במד"לב עכמ"ד ומפ"ל וְכָל זֶה מֵהַיּוֹם וּלְאַחַר מִיתָה וְהָיָה זֶה בְּיוֹם עש"ק י"ד לְמַרְחֶשְׁוָן שְׁנַת תקפ"ב ע"כ.

הֵן אֱמֶת דבמ"ש נָתַן לְשׁוֹן עָבַר דְּהָוְיָא נָתַתִּי אֵין לָחוּשׁ לָהּ וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל בִּתְשׁוּ' בְּאוֹרֶךְ וְכֵן בְּמַה שֶׁהִזְכִּיר כְּתֻבַּת אִשְׁתּוֹ דְּהָוְיָא מְצַוָּה מֵחֲמַת מִיתָה כמ"ש שָׁם וְאִם בְּמַה שֶׁאָמַר לָהֶם שֶׁהוּא בָּרִיא יוֹתֵר מֵהֶם אֵין לָחוּשׁ לוֹמַר מַתְּנַת בָּרִיא הָיְתָה כָּל שֶׁהַלָּשׁוֹן אֵינוֹ מוֹכִיחַ כֵּן עַיֵּין בכנ"הג סי' רנ"א הג"הט אות י"ד אֲבָל מַה שֶּׁעוֹמֵד לְנֶגְדֵּנוּ הוּא שֶׁאַחַר שֶׁכָּתְבוּ זַ"ל שֶׁהַקְּנָיָן בְּיִפּוּי כֹּחַ חָזְרוּ לוֹמַר וְכָל זֶה מֵהַיּוֹם וּלְאַחַר מִיתָה וְהָוְיָא כמ"ש דְּאַרְכְּבָהּ אַתְּרֵי רַכְשֵׁי דְּמֵהַיּוֹם וּלְאַחַר מִיתָה הִיא מַתְּנַת בָּרִיא כמ"ש הָרַמְבַּ"ם והנ"י שָׁרְמַז הרב"י סי' ר"ן סכ"ט וְכֵן פָּסַק מור"ם שָׁם ס"ט ומהריק"ש בְּהַגָּהוֹתָיו שָׁם וכ"כ הָרַשְׁבָּ"א בְּחִידּוּשָׁיו בפ' מִי שֶׁמֵּת וְדִבְרֵי הנ"י הנז' בְּשֵׁם יֵשׁ מְפָרְשִׁים כְּתָבָם וְעַיֵּין בב"י שָׁם מחו' י"ב מ"ש מֵהָרִיטְבָ"א ומ"ש רֵישׁ סי' רנ"א מֵרַבֵּינוּ יְרֻחָם וְעַיֵּין במט"ש סי' ר"ן הג"הט אוֹת נ"ז וְכֵינָן שֶׁכֵּן צְרִיכָה קִנְיָן גָּמוּר וְלֹא בְּיִפּוּי כֹּחַ בְּלַבַּד ואע"ג דהכנ"הג שָׁם ס"ע הֵבִיא סְיוּם דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם דעכ"ז אִם לֹא מֵת הַנּוֹתֵן חוֹזֵר עכ"ז אִם מֵת לֹא קָנָה הַמְקַבֵּל זוּלָתִי בְּקִנְיָן גָּמוּר וּכְבָר יָדוּעַ מ"ש מֵהָרִיבָ"ל שֶׁהֵבִיא הכנ"הג סי' רנ"א הגה"ט אוֹת ו' דְּהַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הַתַּחְתּוֹן דְּאִם כָּתַב בַּתְּחִילָּה מַעֲכָשָׁיו ואח"ך צִוָּה מֵחֲמַת מִיתָה דִּין מְצַוֶּה מ"מ יֵשׁ לָהּ וְאִם לְהַפֵּךְ דִּין מַתְּנַת בָּרִיא יֵשׁ לָהּ וְדִכְוָותָהּ בנ"ד מַמָּשׁ וְגַם עַל זֶה חָלְקוּ עַל מֵהָרִיבָ"ל כמ"ש הכנ"הג שָׁם וְתוּ דִּבְרֵי הַמְצוּוֹת נִרְאֶה כְּסִיפּוּר דְּבָרִים בְּעָלְמָא וְלָא מוּכָח שֶׁהוּא מְצַוֶּה וְעַיֵּין מַה שֶּׁרָמַז בְּפָרָט זֶה מהרד"ף בְּמִכְתָּם לְדָוִד דַּף רמ"א ע"ד וְעוֹד אַחֶרֶת קָשֶׁה דְּלָא הִזְכִּירוּ דְּאֶתְפַּטַּר מִגּוֹ מַרְעִיָּה וּבְעֵת זְמַן רַב שֶׁנִּכְתְּבָה הַמַּתָּנָה וּבָאוּ הַמְקַבְּלִים בְּפֶה מָתָא יע"א שֶׁהַנְּכָסִים בְּכָאן לִתְבוֹעַ וְאִי אֶפְשָׁר לִשְׁאוֹל לָעֵדִים הַמַּתָּנָה בְּטֵילָה כמ"ש מָרָן רֵישׁ סִימָן רנ"א וְעַל הָרַב הַגָּדוֹל הַנַּ"ל זלה"ה הֶחָתוּם בְּנָקֵל אֵין לְהִתְרַעֵם כִּי אֵין זֶה מוּטָל עָלָיו לֵידַע וְלֹא בָּא אֶלָּא לְקַיֵּם עֵדוּת הָעֵדִים.

וְעוֹד יֵשׁ לְהַסֵּם בְּצַוָּאָה זוֹ בְּשֶׁגַּם שֶׁתִּהְיֶה בְּקִנְיָן גָּמוּר וּבְמַעֲכָשָׁיו כָּל הַמְקַבְּלִי הַמַּתָּנוֹת סַךְ כָּךְ וְכָךְ שֶׁהוּא מַטְבֵּעַ אֵינוֹ נִקְנֶה בַּחֲלִיפִין דַּוְוקָא בִּמְצַוֶּה מֵחֲמַת מִיתָה דִּדְבָרָיו כִּכְתוּבִים וְכִמְסוּרִים דָּמוֹ מְהַנֵּי בְּמַטְבֵּעַ וכמ"ש הַטּוּר סי' רנ"ג סָלֵ"ד מהרמ"ה וכ"כ מָרָן שָׁם סי' ח"י וְהַלְבוּשׁ וּמַה שֶּׁהוֹסִיפוּ בְּדִבְרֵי הרמ"ה בְּמִיפָּה אֶת כֹּחוֹ קָשֶׁה לְהוֹלְמוֹ וּכְמוֹ שֶׁעָמַד ע"ז הסמ"ע שָׁם ומ"ש הַשָּׁ"ךְ עָלָיו עַיֵּין בְּדִבְרֵי בא"הט שָׁם סל"ז שֶׁדָּחָאוֹ: סִימָן מ"ו נִשְׁאֲלוּ בְּאַחִים שֶׁוָּתְפִין אַחַר מִיתַת אֲבִיהֶם כַּמָּה שָׁנִים וְעַכְשָׁיו בָּאוּ לַחֲלוֹק וְיֵשׁ אָח בִּמְדִינַת הַיָּם

שֶׁשָּׁם נָשָׂא וְכָעֵת הָאַחִים כֻּלָּם נִשּׂוּאִין אַךְ יֵשׁ שָׁם בְּכוֹר שֶׁנּוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם אֵיךְ הוּא אוֹפֶן הַחֲלֻקָּה מָה הוּא הָרָאוּי וְהַמְחֻזָּק וּבְמַה שֶׁבְּבֵית כָּל אֶחָד מֵהֶם כְּלֵי בַּיִת וְחֶפְצֵי זָהָב וְכֶסֶף מִמַּה שֶׁהוּא בְּשָׁעַת הַחֲוָקָה וּמִמַּה שֶׁעָשָׂה כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵהֶם אח"ך וּבְמַלְבּוּשֵׁי בְּנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶן אֲשֶׁר הֵם קַיָּמִים וְכֻלָּם נִישְׂאוּ בְּחַיֵּי אֲבִיהֶם וְאֶחָד מִן הָאַחִים הֵבִיא לָנוּ פִּסְקָא דְּדִינָא מֵאַחַת הֶעָרִים עו"בי יע"א לְהַרְאוֹת לָנוּ מָה הוּא הָרָאוּי וְהַמְחֻזָּק וּבְאֵיזֶה דְּבָרִים לֹא יִשְׁרוּ בְּעֵינֵי כַּאֲשֶׁר יָבוֹא בְּתוֹךְ דְּבָרֵינוּ אַיְ"ה וה' יַנְחֵנוּ בְּדֶרֶךְ אֱמֶת לְבַל נִכְשַׁל בִּדְבַר הֲלָכָה כיר"א: תְּשׁוּבָה מֵחַיִּים אַחַר אַחֲרוֹן אֲנִי בָּא מַה שֶּׁעָשׂוּ לִבְנֵיהֶן אוֹ לִבְנוֹתֵיהֶן אוֹ לְנָשׁוֹתֵיהֶן אַחַר שֶׁנִּישְׂאוּ וַעֲדַיִן קַיָּמִים וְהֵם בִּגְדֵי שַׁבָּת ויו"ט שָׁמִין אוֹתָן כמ"ש מָרָן סי' רפ"ח וְאִם נַעֲשׂוּ בְּחַיֵּי אֲבִיהֶן וְנִשְׁאֲרוּ עַד עַתָּה נוֹטֵל הַבְּכוֹר פִּי שְׁנַיִם ומ"ש בְּפֶסֶק חַכְמֵי הָעִיר הַהִיא הַנָּ"ל וְכָל דָּבָר מֵהַתַּכְשִׁיטִין וְכֵן דָּבָר יָדוּעַ וְהַמָּעוֹת אֲשֶׁר הִכְנִיסוּ נְשׁוֹתֵיהֶן וְגַם הַשִּׁמְלָה הָיְתָה בִּכְלָל שֶׁל נְשׁוֹתֵיהֶן וּבְנֵיהֶן וּבְנוֹתֵיהֶן כָּל אֶחָד זָכָה בְּשֶׁלּוֹ וּמִי שֶׁזָּכָה זָכָה ע"כ וְאִם כַּנּוֹנָתָם מ"ש אַף הַשִּׁמְלָה וכו' עַל מַה שֶּׁעָשׂוּ לָהֶם אַחַר הַחֻפָּה וַעֲדַיִן קַיָּמִים וְהֵם שֶׁל שַׁבָּת וי"ט דָּבָר זֶה אֵין לוֹ שַׁחַר וְאֵין לוֹמַר עַל מַה שֶּׁהִכְנִיסוּ נְשׁוֹתֵיהֶם בִּנְדוּנְיָא קָאָמְרִי שֶׁשֶּׁל בְּנֵיהֶן וּבְנוֹתֵיהֶן אִי אֶפְשָׁר לְפָרְשָׁם בְּכָךְ וּבְחֻפְצֵי חֻפָּת כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵהֶם מִשְׁנָה שְׁלֵימָה שָׁנִינוּ נָשְׂאוּ הַגְּדוֹלִים יִשְׂאוּ הַקְּטַנִּים וכו' מַה שֶׁנָּתַן לָהֶם אֲבִיהֶם נָתַן ומ"ש מהרשד"ם א"ה סי' קפ"א דְּוָקָא בִּבְנוֹ הַגָּדוֹל דְּלָא זָכָה בְּבֵית מִשּׁוּם שֶׁאָבִיו הִנִּיחַ כֵּלָיו שָׁם הַיְינוּ דְּוָקָא בְּיַחַד לוֹ הָאָב הַבַּיִת וְכֵלִים וְאֵין כָּאן מַתָּנָה לָא בִּסְתָמָא וְלֹא בְּפֵירוּשָׁא וּכְמוֹ שֶׁפֵּירֵשׁ הָרַב פֶּרַח מ"א בח"א סס"ב וְהוּבְאוּ דְּבָרָיו בס' תּוֹרַת חֶסֶד ס' רמ"זנַאֲפִי' בְּהָא דמהרשד"ם הרשב"ש סי' תק"ף פְּלִיג הֵבִיאוּ הָרַב ער"הש א"ה סי' נ"ט וְעַיֵּין לוֹ למהרשד"ם גּוּפֵיהּ מ"ש בח"מ סי' שמ"ב רְמָזוֹ כנ"הג ח"מ סי' רפ"ו וְכֵן הַהִיא דְּכָתַב בא"ה סי' קפ"א הֵבִיאָה בא"ה סי' נ"ט וְלֹא הֵעִיר בִּסְתִירָתָם וְעַיֵּין לְהָרַב פֶּרַח מ"א שָׁם ובח"ב סי' ק"ד הֶבִיאוֹ בס' מַחֲזַה אַבְרָהָם דק"מ וְהֵבִיא כָּל זֶה בס' אַשָּׁדוֹת הַפִּסְגָּה א"ה ס"ז וְעַיֵּין מַה שֶּׁרָמַז יַד אַהֲרֹן א"ה סי' נ"ט וּמִשָּׁם תּוֹרָה יוֹצְאָה דִּסְתָמָא קָתָנֵי מַה שֶּׁנָּתַן לָהֶם אֲבִיהֶם נָתַן וַאֲפִי' הָאָח שֶׁנָּשָׂא במד"ה כמ"ש הָרַב בְּנוֹ אַהֲרֹן סי' ג"ן דס"ג וְעַיֵּין בס' מִשְׁכְּנוֹת הָרוֹעִים בָּאוֹת שי"ן סי' כ"ה מַה שֶּׁפִּלְפֵּל בָּזֶה וְאֵין הַפְּנַאי מַסְפִּיק לַעֲמֹד בִּדְבָרָיו: וַחֲזִי הֲוֵית בס' חָדָשׁ בְּשֵׁם יְקָרָא פְּסָקֵי רִיקַאֲנָטִי בסי' כ"ה תְּשׁוּבָה אַחַת לְמָהָר"י אַרְיֵה מִמּוֹדִינָא דְּבָרִים תְּמוּהִים וְהוּא שֶׁשָּׁם נִשְׁאַל בְּיַעֲקֹב שֶׁנָּתַן לְבָנָיו רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן שֶׁנִּישְׂאוּ דּוֹרוֹנוֹת זָהָב וָכֶסֶף וַאֲבָנִים טוֹבוֹת וְכָעֵת שֶׁבָּאוּ לַחֲלוֹק הָאַחִים טָעֲנוּ שֶׁכָּל מַה שֶׁנָּתַן אֲבִיהֶם לְאוֹתָן שֶׁנִּישְׂאוּ יִתְנַכֶּה מֵחֶלְקָן' וְהִסְכִּים שֶׁהַדִּין עִמָּהֶם שְׁמָהּ שֶׁשָּׁנִינוּ מַה שֶׁנָּתַן לָהֶם אֲבִיהֶם נָתַן הַיְינוּ דְּוָקָא מַתָּנָה הֶחְלֵטִית וְחֵילְיהּ ממ"ש הָרַשְׁבָּ"א בְּתְשׁוּ' הֵבִיאָה הב"י סי' רפ"ב עַל רְאוּבֵן שֶׁכָּתַב לְאֶחָד מִבָּנָיו שֶׁנּוֹתַן לוֹ כ"וכ מֵחֲמַת יְרֻשָּׁה וכו' עַד שֶׁאִם רָצָה הָאָב לִיתְּנָם לוֹ יוֹתֵר עַל חֶלְקוֹ לָמָּה כָּתַב בִּלְשׁוֹן יְרֻשָּׁה וכו' וְכָל כֶּסֶף וְזָהָב וּבְגָדִים יְקָרִים אֵינָם נוֹתָנִים בְּמַתָּנָה גְּמוּרָה לְנָשִׁים הַנְּשׂוּאוֹת וכמ"ש הָרִיבָ"שׁ סי' ש"א אֲבָל הֶחָתָן הַנּוֹתֵן סְבָלוֹנוֹת אֵין זֶה מַתָּנָה גְּמוּרָה וַהֲרֵי קי"ל בֵּין מֵתָה הִיא בֵּין מֵת הוּא וַאֲפִי' הָדְרִי בְּהוּ הָדְרִי סְבָלוֹנוֹת וְכֵן הִכְרִיחַ מִלְּשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם ממ"ש גַּבֵּי סְבָלוֹנוֹת וְהֵבִיא דִּבְרֵי הָרִיבָ"שׁ סי' קס"א לִזְכוּת הַבֵּן הַנָּשׂוּי אַיְירֵי שֶׁהָאָב נָדַר לוֹ כֵּן וְהֶאֱרִיךְ בָּזֶה לְהוֹכִיחַ בְּדַעַת הָרִיבָ"שׁ כִּי יֵשׁ הֶפְרֵשׁ בֵּין הֶחָתָן עִם הַכַּלָּה לְהָאָב עִם בְּנוֹ הַסָּמוּךְ עַל שֻׁלְחָנוֹ שֶׁהֵם כְּגוּף אֶחָד יעו"ש וְלֹא יָדַעְתִּי אֵיךְ הֶעֱלִים עַיִן מִכַּת הָאַחֲרוֹנִים הַמְדַבְּרִים בְּזֶה מַמָּשׁ דְּגַם בִּסְתָמָא לְמַתָּנָה גְּמוּרָה אִכַּוּוֹן מִטַּעַם

דְּחַיָּיב הָאִישׁ לִישָּׂא אֶת בְּנוֹ וה"ה לְכָל הַנִּטְפָּל בְּזֶה כמ"ש הָרַב פֶּרַח מ"א שָׁם וְאַדְרַבָּה כֵּיוָן שֶׁהֵם כְּגוּף אֶחָד מֵחִיבַּת בְּנוֹ נָתַן לוֹ בְּמַתָּנָה גְּמוּרָה וְהַמְחַבֵּר הַהוּא אַחֲרוֹן מְאֹד וְשָׁם בס"א מַזְכִּיר למה"ר יִשְׂמָעֵאל הַכֹּהֵן וְעִיקַּר רְאָיָיתוֹ מש"ות הָרַשְׁבָּ"א אֵינוֹ כְּלוּם דְּמִלְּבַד דְּלָא בְּנִישׂוּאִין אַיְירֵי עוֹד בָּה דְּאָמַר בְּפֵירוּשׁ בִּירֻשָּׁתוֹ וְאֵין לְךָ גִּילּוּי גָּדוֹל מִזֶּה מַה גַּם מִמַּאי דקי"ל דְּלָא יִשְׁנֶה אָדָם בְּנוֹ לְבֵין הַבָּנִים וּמִסְתָּמָא לָאו בְּרַשְׁיעֵי עָסְקִינַן וְכֵן מִמ"ש מֵהָרִיבָ"ש אַיְירֵי בְּשֶׁמִּין לְאִשָּׁה אִם נֶחְלְצָה אוֹ נִתְגָּרְשָׁה דְּבְוַדַּאי הַבַּעַל כְּשֶׁנִּשָּׂאָה וּנְתָנָם לָהּ הוּא אוֹ אָבִיו לָאו לְמַתָּנָה נִתְכַּוְּונוּ רַק לְהִתְנָאוֹת בָּהֶן בְּהְיוֹתָהּ עִמּוֹ וּבְנָתַן חָמִיהָ בְּעֵת נִישׂוּאֶיהָ לְבַעְלָהּ נְתָנָם וְלֹא לָהּ אִם לֹא שֶׁיִּהְיֶה מִכֹּחַ מִנְהָג פָּשׁוּט אֶצְלָם כמ"ש שָׁם וְלֹא מִדִּינָא וּבְאִם נָתַן לְבִתּוֹ וּמֵתָה עַיֵּין בס' שְׂפַת הַיָּם בְּסוֹפוֹ וּבְאִם הָאַחִים נָשָׂא אֶחָד אַחַר מִיתַת אֲבִיהֶם אִשָּׁה שְׁנִיָּה וְכֵן אִם הִשִּׂיא בֵּן אוֹ בַּת אַחַר מִיתַת אָבִיו בָּזֶה יִתְנַכֶּה מֵחֶלְקוֹ דְּדַוְקָא בַּאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה הוּא דְּמַחֲלִי אַהֲדָדֵי וכמ"ש הָרֹא"שׁ מֵהַתּוֹסֶפְתָּא הֶבְיאוֹ הב"י סי' קע"ו וְעַיֵּין בְּכָלְלֵי הָרֹא"שׁ כְּלָל פ"א ס"ד ובס' לֵב שְׁלֹמֹה ס"פ ובס' שֶׁמֶשׁ צְדָקָה ח"מ ס"ז ובס' מַשְׂאַת מֹשֶׁה ח"א ח"מ סי"ד ובס' דִּבְרֵי יוֹסֵף סי' כ"ט וּבְעִנְיַן הַנְּדוּנְיָא שֶׁהִכְנִיס הָאָח שֶׁנָּשָׂא במד"ה הָא וַדַּאי שֶׁיִּטּוֹל אוֹתָהּ מֵהָאֶמְצַע לוֹ לְעַצְמוֹ כְּמוֹ שַׁ"ח שֶׁחַיָּיב אֲבִיהֶן לְהַזּוֹלַת: וְדַע בְּחוֹבוֹת שֶׁחַיָּיב אֲבִיהֶן לַאֲחֵרִים יִפְרָעוּהוּ מֵהַמֻּחְזָק וְלֹא מֵהָרָאוּי וְלָא כָּל כְּמִינֵּיהּ דְּבְכוֹר לוֹמַר יִפְרָעוּהוּ מֵהָרָאוּי כְּדֵי שֶׁיִּשָּׁאֵר לוֹ הַמֻּחְזָק כמ"ש הָרַב דַּרְכֵי נוֹעַם סי' מ"ג ובס' מָגֵן גִּבּוֹרִים למהר"ד אִישַׁטְרוּשָׁא חי' מ"ג וסי' ע"ה ובס' פְּרִי הָאָרֶץ ח"א סי"א וְיֵשׁ לְהַרְגִּישׁ עַל.

הג"ור.

ח"מ כְּלָל ג' סמ"ד דְּיָצָא לְחַלֵּק הנ"מ בְּשֶׁלֹּא גָּבוּ הָרָאוּי אֲבָל אִם גָּבוּ אוֹתוֹ הִטִּיל פְּשָׁרָה יעו"ש אֵיךְ לֹא זָכַר שַׁר מַהָרַב אָבִיו הר' דַּרְכֵי נוֹעַם שכת' וַז"ל שׁוּרַת הַדִּין שֶׁכָּל מַה שֶׁהֶחְזִירוּ הָאַחִים לְהִתְפַּשֵּׁר בְּעַד קְבוּרַת אֲבִיהֶם וכו' הַכֹּל יֶחָשֵׁב מִתְּפִיסַת הַבַּיִת לֹא מִתְנַגְּבָה מֵהַחוֹבוֹת ע"כ הֲרֵי אַף שֶׁגָּבוּ כְּבָר קָאָמַר וְהַגָּאוֹן הָרַב נו"ב ח"א מָחָ"מ סי' ל"ד הֵטִיל שָׁם פְּשָׁרָה עַל כָּל הַנִּכָּסִים יעו"ש וְהֵבִיא דִּבְרֵי דַּרְכֵי נוֹעַם וְכָתַב עָלָיו כֵּיוָן שֶׁלֹּא הֵבִיא שׁוּם רְאָיָה אֵינוֹ אַחֲרַאי לוֹ וְאוּלַי אִם רָאָה ס' פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ שֶׁהוּא מִשָּׁלָהֶם שֶׁכָּתַב כֵּן מִסְתָּמָא וְכֵן מִשָּׁלָנוּ הָרַב פְּרִי הָאָרֶץ ח"א סי' י"א שֶׁכָּתַב כֵּיוָן דְּהָאַחִים מֻחְזָקִים בָּרָאוּי אֵין הב"ח גּוֹבֶה מֵהֶם וְשִׁעְבּוּדָא דִּידֵיהּ עַל הַמֻּחְזָק לֹא הָיָה עוֹשֶׂה פְּשָׁרָה וְהָרַב פֶּרַח שׁוֹשָׁן ס"מ כְּלָל ג' הִפְרִיז עַל הַמִּדָּה לְפִי שֶׁכְּבָר גָּבוּ הָרָאוּי לְפוֹרְעוֹ מֵהָרָאוּי דַּוְקָא מִשּׁוּם דב"ח גּוֹבֶה מֵהַזְּבוּרִית וְיֵשׁ לְהָשִׁיב עַל דְּבָרָיו דה"ד בְּאִם נֶחְלְקוּ הַיּוֹרְשִׁים עִם הב"ח אֲבָל אָנוּ דָּנִין בְּמַחֲלוֹקֶת הָאַחִין זֶה עִם זֶה וכמ"ש הָרַב פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ שָׁם דהב"ח מָה אִיכְפַּת לוֹ אִם יִפְרַע מֵהָרָאוּי אוֹ מֵהַמֻּחְזָק דְּמָמוֹנוֹ הוּא רוֹצֶה גַּם מַה שֶּׁדִּימָּה עִיקַּר דִּינוֹ לִמ"ש מהרש"ך סכ"ב יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין בְּסָפֵק שֶׁנָּפַל בְּגוּף הַדָּבָר עַצְמוֹ לְאֵיזֶה דָּבָר שֶׁנּוֹדַאי רָאוּי אוֹ מֻחְזָק כְּנִדּוֹנוֹ שֶׁשָּׁם וְהַחוֹבוֹת שֶׁאֲחֵרִים חַיָּיבִים לָהֶם וְאִם בְּמַשְׁכּוֹן יְטוֹל בּוֹ פ"ש אפי' בְּמַשְׁכּוֹן שֶׁלֹּא בְּשָׁעַת הַלְוָאָתוֹ וַאֲפִי' בְּהַלְוָאָה בְּטוּחָה כ"כ כְּמוֹ הבאנ"קו וכמ"ש הג"ור ח"מ כְּלָל ד' סי"ט וְהוּבָא בח"ש ח"א סע"ד ס"ח וּבְרִבִּית שֶׁעָלָה עַל הַחוֹב אַף שֶׁיֵּשׁ מַשְׁכּוֹן מֵהַגּוֹי אֵין לוֹ בְּרִבִּית וכמ"ש כנ"הג סרע"ח אוֹת ל"ג ובס' לֵב מֵבִין דרי"ח ע"ג כָּתָב שֶׁהוּא אַלִּיבָּא דכ"ע וּבְמַשְׁכּוֹנָא עַל הַקַּרְקַע בְּאַתְרָא דְּלָא מְסַלְקֵי וְלָא מְטָא זִימְנָא בְּחַיֵּי אֲבִיהֶם כ"כ מָרָן שָׁם ומ"ש מָרָן בסס"ז בַּשְּׁמִטָּה לְהֶפֶךְ עַיֵּין בס' ער"הש שָׁם ובס' מִשְׁפַּט הָאוּרִים

שָׁם ובס' תִּקָּפוֹ שֶׁל יוֹסֵף ח"ב סי' ד' וּבַחֲזָקוֹת קַרְקַע שֶׁיָּרְשׁוּ כֵּינָן דְּדִינָם כְּקַרְקַע לְכָל מִלֵּי כמ"ש הג ח"מ ס"ס וקי"ג וק"ם וקע"ה וקצ"א וקצ"ט ור"ד ור"ן ורל"ה ושי"ב וְכֵן הָרַב מט"ש הָא וַדַּאי דְּנוֹטֵל בָּהֶם פ"ש וּבַחֲזָקָה דְּלָא אָגִידָא עִם הַקַּרְקַע עַיֵּין בס' תִּקָּפוֹ שֶׁל יוֹסֵף שָׁם סצ"ו דט"ל: וְהִנֵּה בְּאִם הָאָב מָכַר קַרְקַע לְהַלּוֹקֵחַ בַּהֲטָבָה לְזַמֵּן פ' שֶׁאִם יָבִיא הַמָּעוֹת יַחֲזִיר לוֹ הַלּוֹקֵחַ אִם יִטּוֹל בּוֹ בְּכוֹרוֹ שֶׁל הַמּוֹכֵר פִּי שְׁנַיִם עַיֵּין לְהָרַב עֵדוּת בְּיַעֲקֹב סִימָן מ"ה פִּלְפֵּל בְּחָכְמָה וּמַסִּיק שֶׁהוּא רָאוּי גָּמוּר וַאֲפִילּוּ שֶׁכָּתַב בַּהֲטָבָה שֶׁיַּחֲזִיר לוֹ הַלּוֹקֵחַ אוֹ לְבָאֵי כֹּחוֹ הֵבִיא דְּבָרָיו הָרַב לֵב מֵבִין דַּף רט"ו וְהֵבִיא גַּם מִמ"ש הָרַב בנ"ח א"הע סי' ק' וְהָרַדְבָּ"ז חֵלֶק ב' סי' שס"ה והגר"ר ח"מ כְּלָל ג' סי' ל"א ומכנ"הג בְּבָעֵי חַיֵּי י"ד סי' קפ"א ובח"מ ח"א סי' ק"ט ומהחק"ל ח"ב מי"ד סי' כ"ב וְשָׁם תָּמַהּ עַל הָרַב זֶרַע יַעֲקֹב סי' מ"ז ומ"ח דְּפָסַק לְאִידָךְ גִּיסָא אַף לֹא הִשְׁגִּיחַ בְּכָל זֶה וּפָסַק לְהֶפֶךְ וְהִנֵּה גַּם הָרַב דַּרְכֵי נוֹעַם ח"מ סי' מ"ג הָכִי סָבוּר דְּהוּא רָאוּי וְלֹא הֵבִיא שׁוּם רְאָיָה רַק מִכֹּחַ פנ"ח בָּאוּ לְכָאן וְהֵבִיא דְּבָרָיו חק"ל ח"מ ח"א סי' ע"א וְהָרַב לֵב מֵבִין שָׁם לֹא זָכַר שֹׁר מֵהָרַב הנז' וְכֵן החק"ל שָׁם לֹא זָכַר שֹׁר מֵהָרַב עֵדוּת בְּיַעֲקֹב וְיֵשׁ לְהָעִיר עַל סֵפֶר דַּי הֵשִׁיב הנד"מ ד"ע שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי הָרַב זֶרַע יַעֲקֹב וְלֹא הִזְכִּיר מִסִּיַּעְתָּא דִּשְׁמַיָּא דְּאָזְלִי לְאִידָךְ גִּיסָא וְכֵינָן דְּהַמּוֹכֵר בַּהֲטָבָה הָוֵימְכָר גָּמוּר וְלָכֵן הָוֵי רָאוּי לְהַבְּכוֹר וְאֵינוֹ נוֹטֵל בּוֹ פ"ש כְּשֶׁחוֹזֶרֶת לָהֶם: מִינָּהּ מַאי דקי"ל שׁוּמָא הָדְרָא לְעוֹלָם מִלְּבַד אִם מְכָרָהּ הב"ח לְאַחֵר אוֹ נְתָנָהּ בְּמַתָּנָה וה"ה אִם מְכָרָהּ ב"ח זֶה בַּהֲשָׁבָה דְּהָוֵי כְּמָכָר גָּמוּר וְלֹא הָדְרָה וק"ו מֵהַבְּכוֹרָה שֶׁהִיא ד"ת אָמְרִינַן כֵּן ק"ו בְּשׁוּמָא דְּאֵינוֹ אֶלָּא תַּקָּנְתָּא דְּרַבָּנָן מִשּׁוּם וְעָשִׂיתָ הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב וכ"כ הָרַב מִשְׁחָא דְּרִבּוּתָא ח"ב סי' קע"א וְכֵן בְּחוֹב דְּכְתֻבָּה וכמ"ש הָרַב עדב"י שָׁם וּדְלֹא כמ"ש מהרי"ע בְּבֵית יְאֻוָּדָה סָמָ"ג דק"ג וְהוּא עַצְמוֹ כָּתַב שָׁם בְּמִנְהָגִים דקט"ז ע"ב כיו"ע תניי"אן לָדוּן בּוֹ מִיָּד בְּדִינֵי מִצָּרְנוּת וְלֹא נַמְתִּין עַד שֶׁיִּחְלֹט וּדְלָא כְּהָרַב גו"ר הָרִי דַּחֲשִׁיב לֵיהּ מֶכֶר גָּמוּר וְלֹא בְּמוֹכֵר ע"ת דְּכָתַב מָרָן סי' קע"ה עַד שֶׁיִּתְקַיְּימוּ הַתְּנָאִים וְהֵבִיא דְּבָרָיו אֵלֶּה המט"ש אוֹת ח"י וְכָתַב עָלָיו שֶׁדִּבְרֵי הג"ור בְּרוּרִים דְּהָוֵי כְּמוֹכֵר ע"ת וְלֹא הִזְכִּיר ממ"ש מהרי"ע סָמָ"ג דְּהִסְכִּים דְּהָדְרָא אַלְמָא כְּמוֹכֵר ע"ת חֲשִׁיב לֵיהּ וְשָׁם הֵבִיא מ"ש הָרַב זֶרַע יַעֲקֹב סט"ו שֶׁדִּבְרָיו שָׁם כַּגְּזֵרָה בְּלִי טַעַם וְלֹא הִרְגִּישׁ ממ"ש עָלָיו החק"ל שֶׁהוּא סוֹתֵר עַצְמוֹ ממ"ש בסי' ל"ח וְכֵן למ"ש שָׁם ולמ"ש בסי' מ"ז ומ"ח אֲבָל הג"ור גּוּפֵיהּ דְּסָבַר דְּהָוֵי רָאוּי ל"ק עָלֵיהּ ממ"ש בְּכְלָל ו' סי' ח' גַּבֵּי מִצָּרְנוּת דְּכָתַב דְּאֵין הַמִּצָּרָן יָכוֹל לְסַלְּקוֹ עַכְשָׁיו אַלְמָא דְּלָאו מֶכֶר גָּמוּר הָוֵי דְּהָתָם אָתֵי עֲלָהּ מִשּׁוּם הֶפְסֵידָא דְּמוֹכֵר וְכָל שֶׁיֵּשׁ הֶפְסֵד לֹא תִּקְּנוּ חֲזַ"ל מִצָּרְנוּת דְּאֵין זֶה יָשָׁר וְטוֹב וכמ"ש המט"ש שָׁם אֶלָּא דְּלֹא הִזְכִּיר ממ"ש בְּכְלָל ג' סי' ל"א וּבְאִם הָיְתָה לַאֲבִיהֶם קַרְקַע בְּמֵהֵיוֹם וְלָאָחָ"מ וְכֵן אִם גְּזָלוֹ מִמֶּנּוּ קַרְקַע אוֹ סְפָרִים דְּלָא מִיַּאֵשׁ מִנַּיְהוּ הָווּ מֻחְזָקִים וְנוֹטֵל הַבְּכוֹר בָּהֶם פ"ש כמ"ש מוֹרָם סי' רע"ח וכנה"ג ח"מ סי' ק"ז הגב"י אוֹת י"וד וּגְנֵיבָה שֶׁהֻחְזְרָה אַחַר מִיתָה כָּתַב מור"ם בא"ה ס"ק בְּחוֹב דְּכְתֻבָּה דַּחֲשִׁיבָא מֻחְזָק אֲבָל לֹא בְּשִׂכַר פְּעֻלָּה שֶׁהָיְתָה אֵצֶל אֲחֵרִים דְּהָוְיָא רָאוּי וּבַאֲבֵידָה שֶׁנִּמְצֵאת אַחַר שָׁמֹת אִם לֹא נִתְיָאֵשׁ מִמֶּנָּה הָוֵי מֻחְזָק וְכֵן בִּשְׁאָר מִטַּלְטְלֵי מה"ט וְלֹא כמ"ש מִשּׁוּם דְּעוֹמְדִים לְהִתְבַּקֵּשׁ דְּלָא נִמְצֵאת סְבָרָה זוֹ בָּעוֹלָם שֶׁגַּם בִּסְפָרִים יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁגְּנָבָם יִשְׂרָאֵל וְאֵצֶל יִשְׂרָאֵל הָוֵי כִּשְׁאָר דְּבָרִים הַנִּגְנָבִים כ"כ הָרַב מִשְׁפָּט הָאוּרִים סי' רע"ח: וּבוֹלֶשֶׁת שֶׁנִּכְנְסָה לָעִיר שֶׁדַּרְכָּם לְאַבֵּד וְלִקְרוֹעַ הָא וַדַּאי מִיַּאֲשִׁי הַבְּעָלִים וְהָוֵי רָאוּי גָּמוּר כ"כ בס' זְכוּת אָבוֹת דנ"ג וְיסוֹד דְּבָרָיו ממ"ש מָרָן בסי' רס"ח

והרשב"ש סי' מ"ז: וְאִם הָאָב צִוָּה עַל שִׁפְחָתוֹ שֶׁתִּהְיֶה מְשֻׁעְבֶּדֶת לַאֲחֵרִים וְלֹא קָצַב זְמַן הֲוֵי כַּפָּרָה הַמְּשֻׁכֶּרֶת בְּיַד אֲחֵרִים שֶׁנּוֹטֵל בָּהּ הַבְּכוֹר פ"ש כֵּיוָן דְּאֵין קִנְיָן בְּגוּפָהּ כ"כ מהריק"ש בְּהַגָּהוֹתָיו סי' רע"ח וּמִזֶּה מוּכָח כְּדִבְרֵי מהרשד"ם סי' ש"א הוּבָא בכנ"הגי סי' רע"ח אוֹת כ"ג דמ"ש הַטּוּר כַּפָּרָה דְּאֵינוֹ נוֹטֵל בָּהּ פ"ש ט"ס וצ"ל אֵינוֹ נוֹטֵל בְּוָלָד וּבַשֻּׁבַח פ"ש וְכֵן אִם הָאָב נָתַן שְׂכִירוּת בַּיִת אֶחָד לְאֶחָד כָּל יְמֵי חַיָּיו כמ"ש הָרַב המבי"ט ח"ג סי' ק"ף בִּירֻשַּׁת הַבַּעַל מֵאִשְׁתּוֹ וְרָמַז דְּבָרָיו כנ"הג א"ה סי' ץ' הג"הט אוֹת יו"ד וִירֻשַּׁת הַבַּעַל כַּבְּכוֹרָה דְּאֵינוֹ יוֹרֵשׁ בְּרָאוּי כִּבְמֻחְזָק אע"ג דְּבְשֻׁבַח יֵשׁ הֶפְרֵשׁ בֵּין יְרֻשַּׁת הַבַּעַל לִבְכוֹרָה וְעַיֵּין לְהָרַדְבָּ"ז ח"א סי' קס"ח דִּמְדַמֵּי מִלְוָה שֶׁאֵצֶל הַבַּעַל כְּמִלְוָה שֶׁאֵצֶל הַבְּכוֹר דְּיוֹרֵשׁ הַחֲצִי וכ"כ הגו"ר א"ה שָׁם דְּסֵוְגִיַּין דְּעָלְמָא הָכִי הוּא לְהַשָּׁוות יְרֻשַּׁת בַּעַל בְּנִכְסֵי אִשְׁתּוֹ כְּדִין יְרֻשַּׁת הַבְּכוֹר בפ"ש: וּבְהַהִשָּׁבוֹן שֶׁיָּרְשׁוּ הָאַחִים מֵאֲחוֹתָם שֶׁמָּתָה בְּלִי זש"ק כָּתַב כנ"הג לְגַבֵּי ב"ח דְּהָוֵי רָאוּי בְּוַדַּאי וה"ה גַּבֵּי בְּכוֹרָה: וּבַעֲשִׁירִית מְחִיצָה שֶׁאֵין שָׁם הִזִּיק רְאָיָה וְרָצוּ לַעֲשׂוֹתָהּ אִם הַבְּכוֹר נוֹטֵל פ"ש עַיֵּין במש"ל בפ"ב מהל' שְׁכֵנִים דַּף י"ו והמט"ש סִימָן קנ"ז הג"הט אוֹת י"א רֶמֶז ממ"ש בס' שִׁמְחַת יְהוּדָה דקס"ב וְסִיַּים וּלְפִי דִּבְרֵי הרמ"ה בְּפֶרֶק הַשָּׁוְתָּפִין מִטַּעְמָא אַחֲרִינָא דְּיָהֵיב בָּרוּר דַּהֲגַם דְּאֵין כָּאן הז"ר יָהֲבִי בְּשָׁוֶה וְעַיֵּין בִּפְרָט רָאוּי וּמֻחְזָק במש"ל בפ"ב מהל' נְחָלוֹת ובכנ"הג א"ה ס"ץ ובח"מ סק"ז וסי' רע"ח ובזכ"ל ח"א ח"מ אוֹת רי"ש ובח"ג דק"ל ובס' ער"הש ח"מ סי' ס"ג ובס' לֵב מֵבִין דר"ט וּבְשָׂרָה וַהֲנָאַת בְּ"הכנ עַיֵּין בס' תְּקָפּוֹ שֶׁל יוֹסֵף ח"ב סנ"ד וְהִנֵּה כָּתַבְתִּי כָּל זֶה הק"ל הק"ל תְּחִילָּה בָּמֶה שֶׁאֵין לָנוּ בּוֹ שַׂקְלָא וְטַרְיָא וּבְכֵן לְבָאֵר בִּשְׁטַר עִיסְקָא שֶׁהִנִּיחַ לָהֶם אֲבִיהֶם דקי"ל בְּעָלְמָא הַאי עִיסְקָא פַּלְגָא מִלְוָה וּפַלְגָא מִלְוָה כַּנּוֹדָע וְיֵשׁ לִלְמוֹד לְעִנְיַן בְּכוֹרָה ה"נ כמ"ש חֲכְמֵי מִצְרַיִם הַמּוּבָאִים במהרי"א סע"ח וְלָמְדוּ זֶה ממ"ש מָרָן בח"מ סס"ז וְכֵן בסי' קע"ו מח"ו ל"ה מש"ות מָהָרָ"ם לְעִנְיַן שְׁמִיטָּה הַאי עִיסְקָא מְשַׁמֶּטֶת פַּלְגָא מִלְוָה דִּלְכָל חֲשִׁיבָא פַּלְגָא מִלְוָה לְעִנְיַן קִדּוּשִׁין וּלְעִנְיַן מֶכֶר סוֹף דָּבָר נ"ל פָּשׁוּט שֶׁמַּשְׁמֶטֶת פַּלְגָא מִלְוָה וּפָסַק זֶה מָרָן שָׁם בש"ע וְשָׁם בֵּיאֵר מָהָרָ"ם נְהִי דְּאָמַר רָבָא דִּלְהָכִי קָרוּ לָהּ עִיסְקָא וכו' הנ"מ הָנָךְ תַּרְתֵּי וכו' אֲבָל לֹא לִשְׁאַר מִלֵּי דְּפָרִישִׁית דְּמוֹדֶה רָבָא דְּמַאי דְּאַפִּיק בַּהֲדֵיהּ אַפִּיק וּמַאי דְּלָא אַפִּיק בַּהֲדֵיהּ מוֹדֶה רָבָא דְּהָוֵי פַּלְגָא מִלְוָה ע"כ וה"ה וְהוּא הַטַּעַם בִּבְכוֹרָה דִּלְא אַפֵּקָיהּ לָא אַפִּיק מוֹדֶה דְּהָוֵי פַּלְגָא מִלְוָה: וְהִנֵּה מָרָן שָׁם בב"י אַחַר שֶׁכָּתַב דִּבְרֵי מָהָרָ"ם הַנַּ"ל וְהָרֹאשׁ"ש כָּתַב בִּתְשׁוּבָה עַל מִי שֶׁהָיָה שָׁוְתָּף עִם חֲבֵירוֹ וְהָיוּ מִתְעַסְּקִים בִּסְחוֹרָה וּבִשְׁטָרוֹת וְנִשְׁאַר בְּיַד אֶחָד מֵהֶם מֵהַשָּׁוְתָּפוּת י"ל דְּאֵין הַשְּׁבִיעִית מְשַׁמֶּטֶת שֻׁתָּפוּת דְּמַה שֶּׁהָיָה בְּיָדוֹ מֵהַשָּׁוְתָּפוּת הוּא פִּקָּדוֹן וְלָא קָרִינַן בֵּיהּ כָּל בַּעַל וכו' וְאֶפְשָׁר דְּלָא פְּלִיג אַמָּהָרָ"ם דְּשָׁאנֵי הָכָא דְּשָׁנֵיהֶם מִתְעַסְּקִים בְּשֻׁתָּפוּת ע"כ נִרְאֶה מִמַּה שֶּׁלֹּא חִילֵּק דְּמָהָרָ"ם אַיְירֵי בְּאֶחָד לְבַד שֶׁהִטִּיל מָמוֹן דְּזוֹ הִיא סְתָם עִיסְקָא וּבֵין כְּשֶׁשָּׁנֵיהֶם הִטִּילוּ מָמוֹן דְּאָז הָוֵי שֻׁתָּפוּת וּבָזֶה אַיְירֵי הָרֹאשׁ"ש דבש"ות שָׁשָּׁם אֵין כָּאן הֶכְרֵחַ לְשׁוּם צַד דִּלְשׁוֹן הַשּׁוֹאֵל הוּא רְאוּבֵן תּוֹבֵעַ לְשִׁמְעוֹן אָבִי הָיָה שֻׁתָּף עִמָּךְ וַהֲיִיתֶם מִתְעַסְּקִים בִּסְחוֹרָה וּשְׁטָרוֹת וְהָיוּ הַשְּׁטָרוֹת בְּיָדָךְ וַאֲנִי תּוֹבֵעַ הָרָאוּי לִי מֵאֲבִי חֲצִי הָעֵסֶק שֶׁהָיָה לָכֶם יַחַד וכו' ופי' מִתְעַסְּקִים יַחַד ע"י שֶׁהַמָּמוֹן שֶׁל שְׁנֵיהֶם אֲבָל לְעוֹלָם הַמִּתְעַסֵּק הָעִיקָּרִי יוֹתֵר מֵהָאַחֵר הוּא שִׁמְעוֹן הָרְאָיָה מִמַּה שֶּׁנִּשְׁאַר אָצְלוֹ אַחַר מוֹת רְאוּבֵן וּמִמַּה שֶּׁתָּלָה הַדָּבָר בְּהִתְעַסְּקוּת נִרְאֶה דְּסָבַר כְּהָרַמְבַּ"ם בפ"ו מהל' שְׁלוּחִין וְהֶבְיאוֹ הב"י בי"ד סי' קע"ז דַּאֲפִילּוּ שְׁנֵיהֶם הִטִּילוּ מָעוֹת אִם הָאֶחָד לְבַד מִתְעַסֵּק בְּשֻׁתָּפוּת וְצָרִיךְ לָתֵת לוֹ

שְׂכַר טָרְחוֹ מִשּׁוּם לַתָּא דְּרִבִּית וּמָרָן שָׁם בַּקָּצָר לֹא גִּילָּה דַּעְתּוֹ אֶלָּא מור"ם שָׁם ומהריק"ש
בְּהַגָּהוֹתָיו כָּתְבוּ דְּהָוְיָא שֻׁתָּפוּת כמ"ש הָרי"ף בִּשְׁעָרִים וְהַסְּמָ"ג שֶׁהֵבִיא שָׁם בב"י וְחֵלֶק
חֹשֶׁן מִשְׁפָּט הוּא אַחֲרוֹן נִרְאֶה כֵּינָן דְּפֵירֵשׁ דִּבְרֵי הָרא"ש כְּהָרַמְבַּ"ם הָכִי ס"ל: וְהָרַב פְּרִי
צַדִּיק סנ"ט כָּתַב בְּדַעַת מָרָן כְּפִי הַכְּלָל שֶׁכָּתַב בְּהַקְדָּמָתוֹ בְּהֶכְרֵחַ דְּיִסְבּוֹר כְּהָרִי"ף וְהַסְּמָ"ג
וּלְפִי מ"ש הַשְּׁתָּא הָוֵי מַחֲלוֹקֶת שָׁקוּל וְתוּ כָּתַב הָרַב כנ"הג שָׁם דְּהָרַב מְקוֹר בָּרוּךְ כָּתַב
כֵּינָן דְּהָרָאָבַ"ד לֹא הִשִּׂיגוֹ לְהָרַמְבַּ"ם וַדַּאי דְּהָכִי סָבַר וּבְפֹסֶק אֶחָד כ"י לְחַכְמֵי הָעִיר הַהִיא
יע"א הנז' אֲשֶׁר הִבְאִיתָיו לְעֵיל כְּתָבוֹמֵהָרַב כְּהֶונַּת עוֹלָם שֶׁכֵּן הוּא דַּעַת הָרִיטְבָ"א וְרַבֵּינוּ
יְרֻחָם וְעִם שֶׁרָאִיתִי בס' מִשְׁכְּנוֹת הָרוֹעִים הנד"מ דשנ"ט אַיְיתִי לָן מַרְגָּנִיתָא טָבָא מש"ות
הַגְּאוֹנִים הַנִּקְרָא שַׁעֲרֵי צֶדֶק תְּשׁוּבָה מֵרַבֵּינוּ הַאיי גָּאוֹן דְּסָבוּר כְּהָרִי"ף וְהַסְּמָ"ג מ"מ
הָרַמְבַּ"ם וְהָרָאָבַ"ד וְהָרִיטְבָ"א וְרַבֵּינוּ יְרֻחָם הָוֵי רֻבָּא מַה גַּם אִם כִּנִּים אֲנַחְנוּ בְּדִבְרֵי
הָרא"ש לְדַעַת מָרָן הב"י וְכֵן תָּפַס מהרמ"ג סצ"ח וֶהֱבִיאוֹ הָרַב חִיד"א בח"ש בשיו"ב
לי"ד סקע"ו וכ"כ כנ"הג שָׁם ממהרלנ"ח מִכֹּחַ הַסְּכָמָה קְדוּמָה שֶׁיֵּשׁ לָהֶם כְּהָרַמְבַּ"ם: וּבְזֶה
נִיחָא מ"ש כנ"הג בי"ד סש"ך מֵהָרַב המבי"ט דְּאִם אֵירַע אָבֵל לְהַנּוֹתֵן מִתְעַסֵּק מֻוָּתָּר לוֹ
לִפְתּוֹחַ הַחֲנוּת וְכָתַב מני"ר יוּבַן מִמִּילַּת מִתְעַסֵּק אע"פ שֶׁהַמָּמוֹן שֶׁל שְׁנֵיהֶם כמ"ש
הָרַמְבַּ"ם בפ"ו דִּשְׁלוּחִין דְּאִם אֶחָד לָבַד מִתְעַסֵּק אע"פ שֶׁהַמָּמוֹן שֶׁל שְׁנֵיהֶם נִקְרָא עֹסֶק
וְזֶה הַנּוֹשֵׂא וְנוֹתֵן נִקְרָא מִתְעַסֵּק ע"כ דִּלְכְאוֹרָה יִקָּשֶׁה אֵיךְ נָקִיט כִּיחִיָדָאָה וְהַשְׁתָּא דְּאִיכָּא
רַבְּוָתָא דְּסָבְרִי הָכִי נִיחָא וּבְלָאו הָכִי י"ל שע"פ הַסְּכָמָה הַקְּדוּמָה בע"הק יְרוּשָׁלַיִם תוב"ב
הנז' במהרלנ"ח גַּם שְׁאָר א"י גְּרִירֵי בָּתְרֵיהוּ: וְרָאִיתִי לְהָרַב מט"ש סס"ז דְּמַקְשֵׁי לְמָרָן
דְּהָתָם בי"ד כָּתַב דכה"ג דְּאֶחָד לָבַד מִתְעַסֵּק הָוֵי שֻׁתָּפוּת וְאִלּוּ כָּאן כָּתַב כְּשֶׁשְּׁנֵיהֶם
מִתְעַסְּקִים וּלְחַלֵּק יָצָא בֵּין רִבִּית לִשְׁמִיטָה ע"כ וְהָרוֹאֶה יִרְאֶה שָׁשָׁם בי"ד בש"ע לֹא כָּתַב
מִזֶּה כְּלוּם אִם לֹא שֶׁיִּרְצֶה לְהָבִין מִדְּבָרָיו ממ"ש שָׁם בב"י ע"פ הַכְּלָל שֶׁנָּתַן בְּהַקְדָּמָתוֹ
וכמ"ש הָרַב פְּרִי צַדִּיק הַנָּ"ל וְאֵינוֹ מֻוכְרָח וְחִילּוּק שֶׁהֶחֱלִיק הָיָה רָאוּי לוֹמַר לְאִידָךְ גִּיסָא
דִּבְרִבִּית דְּאִסּוּרָא דְּאוֹרָיְיתָא הו"ל לְהַחְמִיר לִהְיוֹתוֹ עִיסְקָא וּבִשְׁמִיטָה שֶׁבְּזֶה הַזְּמַן שְׁמִיטַּת
כְּסָפִים דְּרַבָּנָן כמ"ש הר"ם פ"ט דְּשְׁמִיטָּה לִהְיוֹתוֹ שֻׁתָּפוּת וְאֵינוֹ מְשַׁמֵּט: וּבְאַגַּב רָאִיתִי
בְּסֵפֶר מִשְׁחָא דְּרְבוּתָא ח"ב מָחָ"מ סק"ח דְּהֵבִיא דִּבְרֵי מָהָרָ"ם הַנָּ"ל בב"י דְּכָתַב דְּמַאי
דְּאַפִּיק רָבָא אַפִּיק לָא אַפִּיק דְּהָא אַפִּילּוּ בְּפִקָּדוֹן שֶׁקִּיבֵּל עָלָיו אַחֲרָיוּת הָוֵי
כְּמִלְוָה כִּדְמַשְׁמַע בפ"ב דְּקִידּוּשִׁין דְּקָאָמַר הַאי מִלְוָה הֵיכִי דָּמֵי וה"ה לְעִנְיַן מָכָר וכ"ש
לְגַבֵּי שְׁמִיטָּה אַטּוּ רְאוּבֵן שֶׁהִלְוָה לְשִׁמְעוֹן וְיִחֵד לוֹ מַטַּלְטְלֵי בִּרְשׁוּתוֹ עַד וְאַפֵּ"ה שְׁבִיעִית
מְשַׁמֶּטֶת ע"כ שֶׁדְּבָרָיו נִפְלְאוּ מִמֶּנּוּ בכמ"ש וַאֲפִילּוּ פִּקָּדוֹן שֶׁקִּיבֵּל עָלָיו אַחֲרָיוּתוֹ דִּינוֹ
כְּמִלְוָה מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ פָּרָה שְׁאוּלָה וּמְקַדֵּשׁ בָּהּ לָא הָוֵי קִידּוּשִׁין וְכִי מִשּׁוּם שֶׁקִּיבְּלָהּ אַחֲרָיוּת
נֶעֱקַר שְׁמוֹ מִמֶּנָּה וְהַהִיא דבפ"ב דְּקִידּוּשִׁין אַיְירֵי בִּנְגִנְבָה אוֹ נֶאֱבְדָה וכמ"ש רַשְׁ"י אֲבָל
אִם עֲדַיִן קַיָּים מִמֶּנּוּ מְקֻוָּדֶשֶׁת ע"כ וַעֲדַיִפָא מִינָּהּ הול"ל דְּדִבְרֵי רָבָא הָתָם הַיְינוּ לָמָּ"ד
הַמְקַדֵּשׁ בְּמִלְוָה מְקֻוָּדֶשֶׁת אֲבָל לַמַּסְקָנָא אֵינוֹ כֵּן ע"כ הָאֱמֶת שֶׁכֵּן אַקְשָׁה מהרמ"ג הוּבָא
בס' בָּרְכוֹת הַמַּיִם דר"ה וְכֵן בִּפְסַק מהרי"א בַּר מִגִּיהּ דְּמַר הָרַב חִיד"א בְּסוֹף ס' זִכָּרוֹן
מֹשֶׁה בְּנוֹ שֶׁל מהרי"א הנז' וְהָרַב הַמְחַבֵּר שָׁם פָּרִיק לָהּ שַׁפִּיר דְּגַם לַמַּסְקָנָא נָמֵי נִשְׁאַר
הַדִּין דְּאִם קִיבְּלָהּ עָלֶיהָ אַחֲרָיוּת הָוֵי כְּמִלְוָה לְעִנְיַן שֶׁיִּצְטָרֵךְ שֶׁיִּשָּׁאֵר בּוֹ ש"פ כְּמִלְוָה
דְּעָלְמָא וְעָלָה דָּיֵיק מָהָרָ"ם דְּטַעֲמָא דְּרָבָא לָא מְהַנֵּי אֶלָּא לְאִינָךְ תַּרְתֵּי דְּאִי אַהֲנֵי גַּם
לְקִדּוּשִׁין אַמַּאי לָא מְקַדְּשָׁא כִּי לֹא נִשְׁתַּיֵּיר בּוֹ ש"פ כֵּינָן דִּלְפִקָּדוֹן נָתְנוּ נִיהֲלָהּ וְאֵינוֹ נַעֲשֶׂה

מְטַלְטְלִי וְלֹא לְהוֹצָאָה נִיתַּן: עוֹד הִקְשָׁה הָרַב הנז' עַל מ"ש מַהַר"ם מֵהָא דר"י דְּאָמַר דְּמִלְוָה ע"פ גּוֹבֶה מִן הַיּוֹרְשִׁים וְאִלּוּ בִּשְׁמִיטָה מְשַׁמֶּטֶת קְשֶׁה דְּהָתָם מַיְירֵי בְּקַרְקָעוֹת אֲבָל מְטַלְטְלִי כ"ע ס"ל דְּלָא מִשְׁתַּעְבְּדִי לב"ח וא"כ הָכָא דְּחָזֵינַן דְּמִשְׁתַּעְבֵּד ע"כ דְּאַכַּתִּי בִּרְשׁוּת בְּעָלִים קָיְימִי וְלָא קָרֵינַן בְּהוּ דְּיַתְמֵי וּמְמֵילָא אֵין שְׁבִיעִית מְשַׁמֶּטֶת וְהָא דְּנָקֵט דִּין מְטַלְטְלִי וְלֹא שְׁמִיטָה מִשּׁוּם דְּשְׁמִיטָה הָוֵי הָעִיסְקָא כְּדִין הַקָּפַת הַחֲנוּת אֲבָל אֵינוֹ נַעֲשֶׂה מְטַלְטְלִי הֲוָצְרִךְ לְהַשְׁמִיעֵנוּ כֵּיוָן דְּקָנוּיִים לוֹ לְרַוָּחָא משו"ה נָקֵט רָבָא מְטַלְטְלִי א"נ אַגַּב דְּרַב אִידִי קָאָמַר דְּנַעֲשֶׂה מְטַלְטְלִין קָאָמַר אִיהוּ אֵינוֹ נַעֲשֶׂה מְטַלְטְלִי ע"כ.

אַחַר הַמָּחָ"ר מִי לֹא יָדַע בְּכָל אֵלֶּה דְּמְטַלְטְלִי לָא מִשְׁתַּעְבְּדִי לב"ח אֲבָל מָהָרָ"ם הק' אִי אִיתָא דְּבְכָל מִילֵּי קָאָמַר רָבָא דְּאֵינָהּ נַעֲשֵׂית מְטַלְטְלִי אֵצֶל בָּנָיו אֶלָּא הָוֵי כְּקַרְקַע א"כ לְמַר דְּגָבֵי ב"ח בְּמִלְוָה ע"פ נָמֵי מִן הַיּוֹרְשִׁין וּלְמַר דַּוְקָא בִּשְׁטָר וְהַיְינוּ דַּאי קַרְקָעוֹת וא"כ אַמַּאי אָמְרִינַן דְּגַם מִלְוָה בִּשְׁטָר מְשַׁמֶּט וַהֲלֹא זֶה מֻחְזָק בְּקַרְקָעוֹת הִלּוֹ והו"ל כְּמִלְוָה עַל הַמַּשְׁכּוֹן דְּאֵינוֹ מְשַׁמֵּט אֶלָּא אֵין זֶה תָּלוּי בָּזֶה דמ"ש רָבָא אֵינָהּ נַעֲשֵׂית מְטַלְטְלִי אֵצֶל בָּנָיו וְהָוֵי כְּקַרְקַע לֹא לָעִנְיָן שְׁמִיטָה וְכֵיוָצֵא אִיתְמַר וּמַאי דְּאַפֵּיק אַפֵּיק מַאי דְּלָא אַפֵּיק לָא אַפֵּיק דְּבִשְׁאָר מִילֵּי הָוְיָא כְּמְטַלְטְלִי אֶצְלוֹ ומ"ש מַאי דְּלָא נָקֵט שְׁמִיטָה מִשּׁוּם דְּהָוְיָא כְּהַקָּפַת הַחֲנוּת וְרָצָה לוֹמַר דְּהוּא דָּבָר פָּשׁוּט משא"כ בְּמַה שֶּׁאֵינָהּ נַעֲשֵׂית מְטַלְטְלִי אֶצְלוֹ הֲוָצְרִךְ הַדָּבָר לְאָמְרוֹ אֲנָא דְּאָמִינָא אֵין עִנְיָן הַקָּפַת הַחֲנוּת לָזֶה כְּמוֹ שֶׁכֵּן חָשַׁב מהרי"א שָׁם דְּהַהִיא דְּרַךְ מָכָר וְאֵין כָּאן שֵׁם הַלְוָאָה כְּלָל וכמ"ש הַתּוֹסָ' וְהָרָ"ן בפ' אע"פ וְרַבֵּינוּ עוֹבַדְיָה בפ"ט דִּשְׁבִיעִית וְכֵן למ"ש מָרָן בכ"מ פ"ט דִּשְׁמִיטָה ובב"י סס"ז לְהָרַמְבַּ"ם מִשּׁוּם דְּדָרְךְ חֲנָנִי לְהַקִּיף לבע"הב שְׁנַיִם אוֹ ג"ש וְאֵינוֹ נוֹגְשׁוֹ וְלָא קָרֵינַן בְּהוּ כָּל בַּעַל מַשֶּׂה יָדוֹ וְזֶה לֵיתֵהּ בְּעִיסְקָא דִּבְוַדַּאי בְּהִגִּיעַ זְמַנּוֹ דּוֹחֲקוֹ כְּמוֹ בִּסְתָם מִלְוָה ומ"ש בְּמְטַלְטְלִי הָוֵי חִידּוּשׁ מִשּׁוּם דְּקָנוּיִים לוֹ לְרַוָּחָא גַּם בָּזֶה י"ל דְּאֵינוֹ חִידּוּשׁ כ"כ כֵּיוָן דְּמֵת פָּקַע לֵיהּ שִׁיעְבּוּד שֶׁלּוֹ שֶׁל הַמְקַבֵּל לְרַוָּחָא דְּהָא אֲפִילּוּ שֻׁתָּפִים דְּעָלְמָא כְּשֶׁמֵּת אֶחָד מֵהֶם פָּסְקָה הַשֻּׁתָּפוּת כַּנּוֹדָע וְתוּ דִּבְחַיָּיו נָמֵי מָצִינוּ כה"ג דְּאֵין נַעֲשִׂין מְטַלְטְלִי אֵצֶל הַמְקַבֵּל דְּאִם נִתָּנָם בְּמַתָּנָה וְיֵשׁ עֵדִים בְּזֶה מוֹצִיא אוֹתָם הַנּוֹתֵן מִמֶּנּוּ וְכֵן מ"ש דְּאַגַּב דְּרַב אִידִי נָקֵט נַעֲשֵׂית מְטַלְטְלִי נָקֵט אִיהוּ כֵּן אֵינוֹ כְּדַאי דְּקַדּוּק זֶה לְהוֹלִיד מִמֶּנּוּ דִּין וּכְבָר לָמַדְנוּ לְהוֹעִיל הָרַב חִיד"א בְּסִפְרוֹ ש"הג ח"ב דְּכָתַב מהרא"י דְּאֵין לַחֲלוֹק עַל מָהָרָ"ם בְּסְבָרָא בְּעָלְמָא וְתוּ בְּשִׁלְמָא רַב אִידִי דְּנָקֵט נַעֲשֵׂית מְטַלְטְלִי אֵצֶל בָּנָיו פְּשִׁיטָא דִּמְשַׁמֵּט אֲבָל לְגַבֵּי רָבָא דְּאָמַר אֵינָהּ נַעֲשֵׂית מְטַלְטְלִי אֵצֶל בָּנָיו יֵשׁ לוֹ לְפָרֵשׁ אִי אִיתָא דְּבִשְׁמִיטָה הָכִי סָבוּר הי"ל לְפָרֵשׁ דה"נ בִּשְׁמִיטָה אֵינוֹ מְשַׁמֵּט וְלֹא כְּמוֹ דקי"ל בְּמִלְוָה אע"ג דְּאֵינוֹ נַעֲשֶׂה מְטַלְטְלִי עכ"ז מְשַׁמֵּט וּמַה שֶּׁסָּתַם דְּבָרָיו בְּהֶכְרֵחַ מַאי דְּאַפֵּיק אַפֵּיק מַאי דְּלָא אַפֵּיק לָא אַפֵּיק ואח"ז מָצָאתִי בס' נָחְפָּה בְּכֶסֶף ח"א דְּכָתַב כמ"ש דְּהַהִיא דִּשְׁמִטָּה מְשַׁמֵּט אע"ג דְּאֵינָהּ נַעֲשֵׂית מְטַלְטְלִי אֵצֶל בָּנָיו לְיַיֵּשֵׁב פְּסָקֵי מָרָן דבי"ד פָּסַק דְּאִם הִיא בְּעַיִן נוֹטְלָהּ בְּלִי שְׁבוּעָה וּבִשְׁמִיטָה פָּסַק דְּמְשַׁמֵּט יעו"ש: וְהִנֵּה מהרי"א הִקְשָׁה שָׁם עַל דִּבְרֵי מָהָרָ"ם הַנִּזְכָּר עַל מ"ש וְכֵן בְּמָכָר שֶׁאֵינוֹ נָקֶנֶה בְּמִלְוָה וּמַקְשֶׁה עַל זֶה ממ"ש בַּיְרוּשַׁלְמִי דְּקִידּוּשָׁיו קִידּוּשֵׁי מִלְוָה לְחוּמְרִין וּבְטַלְטַלֵי אֵין מוֹסְרִין אוֹתָן לְמִי שֶׁפָּרַע וְהֵבִיא דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א ומהרימ"ט מ"ש בָּזֶה וְסִיֵּים נִמְצִינוּ לְמֵידִין שֶׁכָּל שֶׁלֹּא מָסַר מָעוֹת לְשֵׁם הַלְוָאָה כִּי אִם לְשֵׁם מִקָּח הַמָּעוֹת הֵם כְּפִקָּדוֹן אֶצְלוֹ וְאִם הוֹצִיאָן שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת גָּזַל הֵם בְּיָדוֹ וא"כ לָמָּה פָּלְגָא דְּעִיסְקָא

כְּמִלְוָה בְּעָלְמָאוְהַמְקַדֵּשׁ בּוֹ אֵינָהּ מְקֻוָּדֶשֶׁת וַהֲרֵי זֶה דּוֹמֶה לְשׁוֹכֵר בֵּיתוֹ שֶׁיָּכוֹל לְהַקְדִּישָׁהּ בְּתוֹךְ הַזְּמַן אוֹ לְהַשְׁכִּירָהּ וכמ"ש הָרֹא"שׁ מִמָּהָרָ"ם גּוּפֵיהּ ע"כ.

וְאַחַר הָאַחֲרוֹן אֲנִי בָּא דְּאֵין דְּמִיּוֹנוֹ עוֹלֶה יָפֶה לְשׁוֹכֵר אֶת בֵּיתוֹ דְּדַוְקָא בְּבֵית הוּא דְּאָמְרִינַן הָכִי אֲבָל לֹא בְּמִטַּלְטְלֵי וכמ"ש מָהַרְשָׁ"ל בְּפֵ"ה דְּקִמָּא וְסַיֵּים כָּל שֶׁיֵּשׁ בְּמִטַּלְטְלֵי קְצָת שִׁעְבּוּד לֹא חָל עָלָיו הֶקְדֵּשׁ וֶהֱבִיאוֹ כנ"הג בי"ד ובח"מ וְאַעִיקָּרָא מַה שֶּׁהֵבִין בְּדִבְרֵי מָהָרָ"ם דְּסָבַר הַמַּקְדִּישׁ בְּמִלְוָה כְּזוֹ אֵינָהּ מְקֻוָּדֶשֶׁת אֵינוֹ כֵּן וה"ד שֶׁלֹּא נִשְׁתַּיֵּיר בּוֹ ש"פ וכמ"ש הָרַב בִּרְכוֹת הַמַּיִם הַנַּ"ל בְּכַוָּנָתוֹ וּבְמִלְוָה שֶׁקִּיבְּלָה עָלֶיהָ אַחֲרָיוּת נִשְׁאַר הַדִּין.

כֵּן גַּם לְמַסְקָנָא כמ"ש שָׁם וּמַה שֶּׁרָצָה לוֹמַר בְּדִבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א ומהרימ"ט ממ"ש בְּמַקָּח ה"נ י"ל בְּבַפְלָגָא דְּעִיסְקָא אֵין לְדַמּוֹת מַקָּח לְפַלְגָא דְּעִיסְקָא דרז"ל קְרָאוּהָ מַלְוָה וְתוּ מַה שֶּׁדַּקְדֵּק מִדִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א ומהרימ"ט דְּכֹל שֶׁלֹּא מָסַר הַמָּעוֹת לְשֵׁם הַלְוָאָה אֶלָּא לְשֵׁם מַקָּח הֲרֵי הֵם כְּפִקָּדוֹן בְּיָדוֹ וּמִזֶּה רָצָה לוֹמַר לָמָּה פַּלְגָא דְּעִיסְקָא וכו' אֵין דָּבָר זֶה מֻוְסָכָם וְהַיְרוּשַׁלְמִי הַזֶּה הֶבִיאוֹ ה"המ בפ"ז מהל' מְכִירָה דְּהָרַמְבַּ"ם חוֹלֵק בָּזֶה ויעוי"ין בב"י בָּזֶה סי' קצ"ט וסי' ר"ה ומהרימ"ט גּוּפֵיהּ סָבַר בִּקְנִיַּית שְׁטַר עִיסְקָא חֵלֶק הַפִּקָּדוֹן נִקְנֶה בְּאַגַּב וְחֵלֶק הַמַּלְוֶה בכ"ומ הוּבָא בכנ"הג י"ד סי' רט"ל ובח"מ סס"ו הֲרֵי דְּבִקְנִיָּתוֹ נָמֵי לֹא רְאִי זֶה כְּרְאִי זֶה וְעַיֵּין מַה שֶּׁהִקְשָׁה עוֹד בס' בֵּית אַבְרָהָם וְהָרַב הַתָּוּמִים בסס"ו עַל סוֹף דִּבְרֵי מָהָרָ"ם שָׁם וּמַה בְּכָךְ אִם הַמְקַבֵּל אֵינוֹ יָכוֹל לְכַלּוֹתוֹ עַיֵּין להמט"ש שָׁם דְּפָרִיק לָהּ שַׁפִּיר: וְהִנֵּה מָרָן בב"י סרע"ח הֵבִיא ממהרי"קו שׁוֹרֶשׁ קמ"ה שֶׁכָּתַב וְז"ל שְׁמָהּ שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּשֶׁוְתָּפוּת עִם אֲחֵרִים אֲפִילּוּ חוּץ לָעִיר מַקֵּרִי מֻוְחָזָק ע"כ וֶהֱבִיאוֹ כֵּן מור"ם וְהַלְּבוּשׁ שָׁם אֶלָּא שֶׁהִשְׁמִיטוּ מ"ש אֲפִילּוּ חוּץ לָעִיר וּסְתָמוֹ כְּפֵירוּשׁוֹ וְהָרוֹאֶה יִרְאֶה בְּדִבְרֵי מהרי"קו שֶׁשָּׁם סַיֵּים דְּלָא חֲשִׁיב מַלְוֶה מַה שֶּׁחֲבִירוֹ מִתְעַסֵּק בְּשֶׁלּוֹ שֶׁהֲרֵי גּוּף הַמָּמוֹן שֶׁלּוֹ ע"כ וְלֹא לְחִנָּם הִשְׁמִיט מָרָן זֶה מִמֶּנּוּ וְאַחֲרָיו נִמְשְׁכוּ מור"ם וְהַלְּבוּשׁ אִם לֹא דְּמַשְׁמַע לֵיהּ דְּכָל תַּכְלִית דְּבָרָיו אֵינוֹ אֶלָּא בְּשֶׁוְתָּפוּת מַמָּשׁ ומ"ש דְּלָא חֲשִׁיב מַלְוֶה מַה שֶּׁחֲבִירוֹ מִתְעַסֵּק בְּשֶׁלּוֹ כְּגוֹן שֶׁשְּׁנֵיהֶם הִטִּילוּ מָמוֹן וְהָאֶחָד לָבַד מִתְעַסֵּק דְּאִיקְרֵי שֶׁוְתָּפוּת וְלָא עִיסְקָא דְּאֵין צָרִיךְ לִיטּוֹל שְׂכַר טָרְחוֹ מִשּׁוּם לַתָּא דְּרִיבִּית וּכְדַעַת הָרִי"ף בִּשְׁעָרִים וְהַסְּמָ"ג שֶׁכְּתָבָם בי"ד סי' קע"ז דְּאִי שְׁנֵיהֶם מִתְעַסְּקִים מַאי לְמֵימְרָא וּמָרָן לֹא סַיֵּים זֶה בִּדְבָרָיו דְּבִפְלוּגְתָּא לָא קָמַיְירֵי ע"ד שֶׁכָּתַב כֵּן כנ"הג ח"מ סי' קפ"ה דְּהָרַמְבַּ"ם פְּלִיג בָּזֶה וכמ"ש שָׁם בב"י וּלְדַעְתּוֹ מַשְׁכַּחַת לָהּ אַף שֶׁשְּׁנֵיהֶם מִתְעַסְּקִים דְּלִדְיֵדֵיהּ הָעִיקָּר הוּא הַהִתְעַסְּקוּת וְלֹא הַמָּמוֹן כמ"ש בפ"ו מהל' שְׁלוּחִין שֶׁכָּל אֶחָד מֵהֶם מִתְעַסֵּק במ"א וְאוֹתוֹ שֶׁמֵּת וְיָרְשׁוּ אוֹתוֹ יוֹרְשָׁיו יֵשׁ בְּיָדוֹ פָּחוֹת מִמַּה שֶּׁיֵּשׁ בְּיַד שֻׁתָּפוֹ הַחַי וְאוֹתוֹ הַמָּוָתָר תּוֹבֵעַ בּוֹ הַבְּכוֹר פ"ש וְהַדִּין עִמּוֹ ואה"נ בְּעִיסְקָא דְּעָלְמָא מוֹדֶה מהרי"קו דְּאֵין לְהַבְּכוֹר פ"ש בְּחֵלֶק הַמַּלְוֶה וּמַסְכִּים עִם מָהָרָ"ם מ"ש בִּשְׁמִיטָה דְּמִשַּׁמֵּט פַּלְגָא דְּמַלְוָה דְּעִיסְקָא אֲשֶׁר פָּסְקוּ מָרָן שָׁם בש"ע סס"ז וְכֵן מַשְׁמַע מהמבי"ט ח"א סִימָן רפ"ד ומהרשד"ם סי' ש"א ומהרי"א סי' ע"ח בַּהֲבִיאָם דִּבְרֵי מהרי"קו הנז' בְּשֶׁוְתָּפוּת וכ"מ מַהֲרי"י הַלֵּוִי הוּבָא בס' דַּעַת קְדוֹשִׁים ח"מ סי' ל"ב וכ"כ הָרַב ער"הש א"ה ס"ק בְּפֵירוּשׁ דְּבָרָיו כמ"ש וכ"כ בס' תִּקְפּוֹ שֶׁל יוֹסֵף ח"א סי"א בְּדִבְרֵי מור"ם וּמְקוֹר דִּבְרֵי מור"ם הֵם ממהרי"קו אֶלָּא דְּהָרַב דִּבֵּר שְׁמוּאֵל סל"ב נִדְחַק לְפָרְשׁוֹ דְּאַיְירֵי דְּהָעִיסְקָא כֻּלָּהּ בְּעַיִן הִיא אֶלָּא דמהריק"ש בְּהַגָּהוֹתָיו שָׁם כָּתַב מַה שֶּׁאֵינוֹ בִּלְשׁוֹן מהרי"קו שֶׁהוֹסִיף עִיסְקָא וְז"ל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֻׁתָּפוּת אוֹ עִיסְקָא בְּיַד אֲחֵרִים אֲפִילּוּ חוּץ לָעִיר הָוֵי מֻוְחָזָק וְהוּא לָקוּחַ ממהרי"קו וכמ"ש הָרַב חִיד"א בח"ש ח"א סי' ע"ד אוֹת

ח' וּמַה שֶּׁהֵבִין בּוֹ בס' תִּקְפּוֹ שֶׁל יוֹסֵף ח"א סי"א די"ב ע"ב דְּבָרִים כִּפְשָׁטָן דְּסָבַר מהריק"ש דְּגַם בְּחֶלֶק הַמַּלְוֶה הָוֵי מֻוְחָזָק אַחַר הַמָּחָ"ר אֵינוֹ דְּהוּא הֵפֶךְ מִמַּה דקי"ל בְּעָלְמָא וְהָרַב פְּאַת נֶגֶב דס"ח כָּתַב דְּאַיְירִי בְּמַה שֶּׁיֵּשׁ לוֹ בְּיַד הפאטו"ר וְהוּא דּוֹחֵק וְנִרְאֶה דְּבָא לְכְלוֹל בְּמַשְׁכַּחַת לָהּ בְּעִיסְקָא נָמֵי וּכְגוֹן שֶׁשְּׁנֵיהֶם הִטִּילוּ מָמוֹן דִּלְמַר נִיהוּ רַבָּה בי"ד סי' קע"ז חֲשִׁיב לָהּ שֻׁתָּפוּת וְאֵינוֹ כְּעִיסְקָא כְּדִבְרֵי הָרִי"ף בַּשְּׁעָרִים וְהַסְּמָ"ג כנז' בב"י שָׁם אֲבָל בְּעִיסְקָא מַמָּשׁ דְּאֶחָד לְבַד הִטִּיל מָמוֹן וְאֶחָד מִתְעַסֵּק וְהִיא סְתָם עִיסְקָא דְּאָמְרוּ ז"ל פַּלְגָא מִלְוָה וּפַלְגָא פִּקָּדוֹן יוֹדֶה מהריק"ש וְיֵשׁ לְהַרְגִּישׁ עַל הָרַב חִיָּד"א שָׁם דְּכָל רָז לָא אָנֵיס לֵיהּ שֶׁשָּׁם רָצָה לְהָבִין בְּדִבְרֵי מהרי"קו ובמהריק"ש שֶׁהֵבִיא דְּבָרָיו דְּבְעִיסְקָא מַמָּשׁ קָאָמַר וְסַיֵּים וכ"כ הגו"ר א"ה כְּלָל ד' סי"ט וְהֵבִיא מִדִּבְרֵי מהרי"א סי' רע"ח וְאַחַר שֶׁעָלָה בְּדַעְתּוֹ לְהָשִׁים שָׁלוֹם בֵּינֵיהֶם דמהרי"קו אַיְירִי בְּפִקָּדוֹן ומהרי"א אַיְירִי בְּפַלְגָא דְּמִלְוָה חָזַר בּוֹ מִכֹּחַ דְּאֵין נִרְאֶה כֵּן מְסֻתְּמוֹת דִּבְרֵיהֶם ואח"ך בָּא לִכְלָל סָפֵק בְּאֵלּוּ הָעֲסָקוֹת הַנְּהוּגוֹת וְסַיֵּים שֶׁעֲדַיִן צָרִיךְ לְהִתְיַשֵּׁב וְרָמַז מִמ"ש הָרַדְבָּ"ז בְּתְשׁוּבָה כ"י ובמ"ש הָרַב שְׁבוּת יַעֲקֹב וּבְמַה שֶּׁרָמַז הָרַב יַד אַהֲרֹן א"ה ס"ץ ובמ"ש הָרַב דַּת וְדִין ע"כ וְלֹא יָדַעְתִּי מַה יַּעֲנֶה לְמָרָן בב"י שֶׁהִשְׁמִיט מִדִּבְרֵי מהרי"קו דְּכָתַב דְּלָא חֲשִׁיב מִלְוָה.

מַה שֶּׁחָבְרוּ מִתְעַסֵּק בְּשֶׁלּוֹ שֶׁהָרֵי גּוּף הַמָּמוֹן שֶׁלּוֹ מוּכָח דְּמִבֵּין בִּדְבָרָיו דְּלָא אַיְירִי בְּעִיסְקָא דְּעָלְמָא אֶלָּא שֶׁוּתָּפוּת ע"ד שֶׁכָּתַבְנוּ וְכָתַב מַה שֶּׁהוּא עִיקָּר וְאִי כִּדְבָרָיו דִּבְעִיסְקָא מַמָּשׁ לֹא הו"ל לְהִשְׁמִיטוֹ דְּהוּא חִידּוּשׁ גָּדוֹל וּלְפַלְפֵל בּוֹ כַּאֲשֶׁר יִהְיֶה הָאוֹפֶן וּמִמַּה שֶּׁקִּיצֵּר בּוֹ מוּכָח כמ"ש מהמבי"ט וְזוּלָתוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל אֲבָל הגו"ר שָׁם וְהָאֱמֶת שֶׁכָּתַב כֵּן מִסְּבָרַת עַצְמוֹ וְהָיָה טַעְמוֹ דַּחֲשִׁיב מֻוְחָזָק דְּאַכַּתִּי אַגִּיד בֵּיהּ בַּעַל הַמָּעוֹת לְהָרִיוֹח וּלְהֶפְסֵד וְלֹא יָצְאוּ הַמָּעוֹת מֵרְשׁוּתוֹ לְגַמְרֵי ע"כ ומ"ש מני"ר מֵהַתּוֹסָ' דקמ"א ד"ע הִנֵּה בְּנוֹ מהרי"א שָׁם כָּתַב כֵּן גַּם מֵהָרַמְבַּ"ן והנ"י אֲבָל מִלְּבַד דְּהָרַמְבַּ"ם פכ"ב מהל' מְכִירָה פְּלִיג שֶׁכָּתַב דְּפִקָּדוֹן לְבַד הוּא שֶׁיָּכוֹל לְהַקְנוֹת בְּאַגַּב וְצַיֵּין שָׁם ה"המ והב"י סרי"א מֵהַסֻּוגְיָא הנז' וְכֵן הִיא גִּירְסַת הָרֹא"שׁ בפ' הַגּוֹזֵל ובפ' מִי שֶׁמֵּת ואע"ג דבפ' מְרֻבֶּה כָּתַב וּמַסִּיק סָמֵי תַּרְתֵּי מִקָּמֵי חֲדָא וצ"ל שֶׁהוּא ט"ס ואע"ג דבהרי"ף בפ' הַגּוֹזֵל כָּתוּב וּמַסִּיק צ"ל ט"ס הוּא דְּאִם הוּא כָּךְ לָא הו"ל לְהָרֹא"שׁ לִשְׁתּוֹק דְּיָדוּעַ דמני"ר נִגְרָר אַחַר הָרִי"ף וְאִם הוּא כְּנָגְדּוֹ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת מֵבִיא דְּבָרָיו כְּשֶׁהוּא הָפֵךְ מִמֶּנּוּ לְרַחֵק אוֹ לְקָרֵב וְתוּ אַעִיקָּרָא מִי אָמַר שֶׁזֶּה תָּלוּי בָּזֶה וּכְמוֹ שֶׁצִּיְּדָ בס' דְּבַר שְׁמוּאֵל סל"ב וְהִסְכִּים עִמּוֹ הָרַב בְּרָכוֹת הַמַּיִם שָׁם דרי"ב וְכֵן דַּעַת הָרַדְבַּ"ז בח"ג סִימָן תקס"ד גַּבֵּי בַּעַל בִּירֻשָּׁתוֹ מֵאִשְׁתּוֹ כְּעִיסְקָא שֶׁבְּיַד אַחֵר כָּתַב דְּאֵין הַבַּעַל יוֹרֵשׁ בְּרָאוּי כְּבְמֻוְחָזָק וקי"ל דְּמִלְוָה נִקְרָא רָאוּי וְאֵין הַבְּכוֹר נוֹטֵל בָּהּ פ"ש גַּם הַבַּעַל אֵינוֹ יוֹרֵשׁ יעו"ש וכ"נ מִמ"ש בח"ב סצ"א גַּבֵּי מַקְדִּישׁ עִיסְקָא יעו"ש וְכֵן בְּחִידּוּשָׁיו להר"ם ח"ג בְּסִפְרוֹ יָקָר תִּפְאֶרֶת כָּתַב בְּשׁוֹמֵר וּבְשֻׁתָּפוּת אֵין כָּאן שְׁמִיטָה שֶׁלֹּא בָּאוּ לְיָדוֹ בְּתוֹרַת הַלְוָאָה וכ"כ גַּם מהרי"קו שָׁם מֵרֵשׁ"י בְּהָרִי"ף וכ"כ מָרָן בבד"ה ח"מ סס"ז אַחַר שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי מָהָרָ"ם וְהָרֹא"שׁ שֶׁשָּׁם סַיֵּים וכ"כ הָרַ"ן בפ' כָּל הַנִּשְׁבָּעִין שֶׁאֵין שְׁבִיעִית מַשְׁמֶטֶתשֻׁתָּפוּת ע"כ וּכְבָר עָמְדוּ הָאַחֲרוֹנִים עַל הָרַדְבָּ"ז במ"ש סי' רי"ד וֶהֱבִיאוֹ כנ"ה בסס"ו הגב"י אוֹת ט"ו לְהֵפֶךְ וּבְנִדְאֵי סָמֵי חֲדָא מִקָּמֵי תְּרֵי וּתְלָתָא דְּוֹכְתֵי וכ"נ דַּעַת המבי"ט ומהרשד"ם ומהרי"א בַּהֲבִיאָם דִּבְרֵי מהרי"קו הנז' וְהָרַב חק"ל אע"ג דְּבְחֵלֶק א"ה סי' מ"ב רֵישׁ דפ"ט הֵבִיא דִּבְרֵי מהרי"קו בְּעֵסֶק וּבְפִקָּדוֹן שֶׁבְּיַד אֲחֵרִים מִקְּרֵי מֻוְחָזָק בְּהֶכְרֵחַ דִּמְפָרֵשׁ דְּאַיְירִי בְּעֵסֶק דְּשֻׁתָּפוּת וְלָא בְּעִיסְקָא מַמָּשׁ דְּהוּא גּוּפֵיהּ בח"ב מָחָ"מ

סִימָן נ"ב כָּתַב דִּלְדַעַת רֹוב הָאַחֲרוֹנִים פַּלְגָא דְמִלְוָה שֶׁל הָעִיסְקָא וְהָוֵי רָאוּי וְכֵן דַּעְתּוֹ בִּירוּשַׁת הַבַּעַל שָׁם דְּטָרַח לְהַעֲמִיד הַנִּדּוֹן הַהוּא שֶׁהוּא דֶּרֶךְ מֶכֶר וכ"כ הָרַב ער"הש א"ה ס"ץ מס' חוט הַשָּׁנִי וכ"ד הַתְּוֹמִים ממ"ש עַל דִּבְרֵי הָרַדְבָ"ז שֶׁלֹּא רָאָה דִּבְרֵי מָהָרָ"ם וכ"כ בס' כֶּרֶם שְׁלֹמֹה ח"מ סי"ו ואע"ג דְּבִשְׁמִיטָה אַיְירֵי ה"ה לִבְכוֹרָה דְּחַד טַעְמָא הוּא דְּבָעֵינַן בְּמֻוחְזָק שֶׁבְּיָדוֹ ובס' מִשְׁפַּט הָאוּרִים סרע"ח הֵבִיא דִּבְרֵי מהרי"א וְקַלְסָיהּ וכ"כ בס' מַאֲמַר קַדִּישִׁין שָׁם וכ"כ בס' בְּנֵי אַבְרָהָם סי' קכ"ה ובס' פְּאַת נֶגֶב סט"ו וכ"כ הר"ח מוֹדְעִי זַ"ל הוּבְאוּ דְּבָרָיו בס"ס זִכְרוֹן מֹשֶׁה וכ"כ בס' שִׂפַת הַיָּם ח"מ סס"ו וְכֵן הָרַב מִשְׁחָא דִּרְבוּתָא כָּתַב בְּדִבְרֵי מָהָרָ"ם הנז' דה"ה לִבְכוֹרָה וְעַד אָחָרָן כ"כ בְּפָשׁוּט בס' מִשְׁכְּנוֹת הָרוֹעִים דרנ"ט בְּפָשׁוּט אֶלָּא דמ"ש שָׁם בְּפָשׁוּט מִדִּבְרֵי מָרָן סי' רע"ח מַשְׁמַע דִּבְשֶׁלְחָנוֹ הַטָּהוֹר כָּתַב כֵּן וְאֵינוֹ כֵּן דְּלֹא הִזְכִּיר עִיסְקָא כְּלָל כִּי אִם מור"ם שָׁם כָּתַב דְּבָרָיו שבב"י כַּנַ"ל וְיֵשׁ לְהַרְגִּישׁ עַל מהרמ"ג אֲשֶׁר בְּסֵפֶר בִּרְכוֹת הַמַּיִם דר"י שֶׁכָּתַב דְּרַבִּים הַסּוֹבְרִים דְּהָעִיסְקָא כֵּוָלָּהּ מֻוחְזֶקֶת וְאֵינוֹ כֵּן וְכֵן מְבֹוָאָר ממ"ש הָרַמְבַּ"ם פכ"ב מה' מְכִירָה וְהַטּוּר וש"ע סרי"א בְּמֵי שֶׁיֵּשׁ לוֹ פִּקָּדוֹן במ"א כָּל דְּלָא כַּפְרִיהּ יָכוֹל לְהַקָּנוֹתוֹ לְאַחֵר בְּמֶכֶר אוֹ בְּמַתָּנָה הֲרֵי דְּלָא נִרְאֶה שֶׁלּוֹ וּמֻוחְזָק בְּיָדוֹ כִּי אִם פִּקָּדוֹן בִּלְבַד וּבַבְּכוֹרָה כְּתִיב בְּכֹל אֲשֶׁר יִמָּצֵא לוֹ וְהַיְינוּ בְּמֻוחְזָק לוֹ עוֹד זוֹ מָצָאתִי בכנ"הג ח"ב סע"ב ממהריא"ז שֶׁכָּתַב שֶׁמִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מָעוֹת בְּמַחֲצִית שָׂכָר שֶׁהַחֲצִי מִלְוָה וְהַחֲצִי פִּקָּדוֹן אִם הֶוְצְרַךְ הַנּוֹתֵן לִיקַּח מִמֶּנּוּ קַרְקַע גּוֹבֶה חֵלֶק הַפִּקָּדוֹן מֵהַמִּיטָב כְּדִין הַשּׁוֹמְרִים וְחֵלֶק הַמִּלְוָה מֵהַבִּינוֹנִית ע"כ וכ"כ הַשָּׁ"דּ סרצ"א עוֹד זֹאת כָּתַב כנ"הג סקס"ג הג"הט אוֹת נ"א הַמְקַבֵּל עִיסְקָא אֵינוֹ חַיָּיב לָתֵת מַס אֶלָּא מֵחֵלֶק הַמִּלְוָה וְהָרַב פְּאַת נֶגֶב דכ"ח לָמַד מִדִּבְרֵי מָהָרָ"ם הנז' דְּלָא גַּבֵּי הַנּוֹתֵן מִמְּשַׁעְבְּדֵי אֶלָּא חֲצִי הַמִּלְוָה שֶׁל הָעִיסְקָא משא"כ בְּשֶׁטָּר שֻׁתָּפוּת וכמ"ש כנ"הג סקע"ו הג"הט אוֹת ל"ג ול"ד וְשָׁם הָרַב מַיְיתֵי מִדִּבְרֵי מהרימ"ט בְּקַנַּיִת שְׁטַר עִיסְקָא דַּחֲצִי הַפִּקָּדוֹן מַקְנֵהוּ בְּאַגַּב וְחֶצְיוֹ בכ"ומ שֶׁהוּא חֵלֶק הַמִּלְוָה וְלֹא זָכַר שֵׁר מֵהַחוֹלְקִים בְּזֶה וְכֵן בְּנֶאֱמָנוּת סְתָם בְּשֶׁטַר עִיסְקָא אִי קָאֵי עַל חֵלֶק הַמִּלְוָה בְּלָבַד אוֹ גַּם עַל חֵלֶק הַפִּקָּדוֹן עַיֵּין בכנ"הג סס"ט הג"הט אוֹת כ"א מִכָּל אִילֵּין דַּהֲווּ מוּכָח דַּחֲצִי מִלְוָה שֶׁל הָעִיסְקָא הָוֵי מִלְוָה גְּמוּרָה לְכַמָּה מִילֵּי וְלֹא רָאִיתִי כָּעֵת מִי שֶׁסּוֹבֵר דְּהָעִיסְקָא כֵּוָלָּהּ מֻוחְזֶקֶת זוּלָתֵי הגו"ר ושב"י וְהָרַב אַדְמַת קֹדֶשׁ א"ה סכ"ט ובס' נָחְפָּה בְּכֶסֶף ח"ב דק"ח וְכֵן מהרי"ע בְּסוֹף הַמְנָהָגִים וְהִנֵּה הָרוֹאֶה יִרְאֶה לְהָרַב שב"י דְּלֹא הֵבִיא שׁוּם רְאָיָה רַק כָּתַב כֵּיוָן שֶׁלֹּא יוּכַל לְיַתְּנָה בְּמַתָּנָה וְשֶׁאֵינָהּ נַעֲשֵׂית מִטַּלְטְלֵי אֵצֶל בָּנָיו מִינָהּ דְּהָוֵי מֻוחְזָק וְזֶה מוֹרֶה שֶׁלֹּא נִזְכַּר מִתְּשׁוּבַת מָהָרָ"ם אֲשֶׁר הוּבְאָה בב"י דְּכָתַב דְּמַאי דְּרָבָא אַפִּיק לָא אַפִּיק וְאִם הָיָה זוֹכֵר מִמֶּנָּה הָיָה מְבַטֵּל דַּעְתּוֹ מִפְּנֵי דַּעַת מָהָרָ"ם וְכֵן הגו"ר לֹא הֵבִיא שׁוּם רְאָיָה רַק מִכֹּחַ דְּאַכַּתִּי אָגִיד בָּהּ לְרִינּוּחַ וּלְהֶפְסֵד וְכֵן מהרי"ע שָׁם בְּשֵׁם רַבּוֹ לֹא כָּתַב שׁוּם רְאָיָה רַק כמ"ש הָרַב שב"י כֵּיוָן דְּאֵינָהּ נַעֲשֵׂית מִטַּלְטְלֵי אֵצֶל בָּנָיו הָוֵי מֻוחְזָק וְעָלָיו וְעַל הגו"ר אֲנִי אוֹמֵר אִם רָאוּ ש"ות מָהָרָ"ם הַנַּ"ל דְּכָתַב מַאי דְּאַפִּיק רָבָא אַפִּיק הָווּ הָדְרֵי בְּהוּ וּמִי לָנוּ גָּדוֹל מֵהָרַשְׁבָּ"א שֶׁכּוֹתֵב עָלָיו הרשד"ם בכ"מ.

שֶׁרַבּוֹ מהרי"ט מַחֲשִׁיב דַּעְתּוֹ כְּדַעַת רֹוב הַפּוֹסְקִים כמ"ש הָרַב חִיָּד"א בס' ש"הג ח"א דע"ט ובב"י א"ה מֵבִיא ש"ות הָרַשְׁבָּ"א שֶׁמְּבַטֵּל דַּעְתּוֹ מִפְּנֵי דַּעַת מָהָרָ"ם יעו"ש כ"ש וק"ו בְּדוֹרוֹת הָאַחֲרוֹנִים שֶׁמִּזְמַן הָרַשְׁבָּ"א לְדוֹרוֹת הָאַחֲרוֹנִים כִּיתְרוֹן הָאוֹר מִן הַחֹשֶׁךְ: וּמַה מְאֹד תְּמַהֲנִי עַל מהרי"א בַּר מִנְיהּ דְּמַר הָרַב חִיָּד"א אֲשֶׁר בַּסּוֹף זִכְרוֹן מֹשֶׁה אֲשֶׁר הוּא

בְּנוֹ הַבְּכוֹר כַּאֲשֶׁר יָדַעְתִּי נֶאֱמָנָה מִכֶּן בְּנוֹ הִפְשִׁיט הָרַב נז"ר הֶקְדֵּשׁ זיע"א בְּהֶיוֹתֵנוּ עַל אַדְמַת הַקֹּדֶשׁ תוב"בא שמ"ש הָרַב אָבִיו בח"ש שֶׁצָּרִיךְ לְהִתְיַשֵּׁב בַּדָּבָר מנ"יר פּוֹשְׁטוֹ כְּלַאַחַר יָד וּבְעֶזֶר מִשַּׁדַּי אֶכְתּוֹב הַנָּ"ל לְקוֹצֶר דַּעְתִּי וְדַעְתּוֹ דַּעַת עֶלְיוֹן שֶׁהָעִיסְקָא כְּזוֹלָה מֻוְחֶזֶקֶת וּתְשׁוּבַת מָהָרָ"ם הַנָּ"ל יְחִידָאָה הִיא וקי"ל כְּהָרֹא"ש שֶׁהֵבִיא הב"י שָׁם וּרְאֵה בְּאֵיזֶה פּוֹסֵק שֶׁהָרֹא"ש חוֹלֵק עִם רַבּוֹ מה"רם וממ"ש שָׁם הָרֹא"ש מֵהַקָּפַת הַחֲנוּת מוּכָח דְּהָעִיסְקָא כְּהַקָּפַת הַחֲנוּת וְהַתּוֹסָ' וְהָרָ"ן והרב"ע כָּתְבוּ מִשּׁוּם דְּאֵינוֹ דֶּרֶךְ הַלְוָאָה וכ"כ מהרי"קו שׁוֹרֶשׁ קפ"ג וְהָרַדְבָּ"ז הוֹכִיחַ דְּחוֹב שֶׁאֵינוֹ דֶּרֶךְ הַלְוָאָה אֵינוֹ מְשַׁמֵּט והב"י הָכִי סָבוּר ממ"ש עַל דִּבְרֵי הַטּוּר שֶׁכָּתַב אֲבָל מִקָּח בֵּין ב"א וכו' כָּתַב נִרְאֶה דְּאֵין חוֹב מְשַׁמֵּט אֶלָּא הַלְוָאָה אֲבָל הַמּוֹכֵר חֵפֶץ לַחֲבֵירוֹ לֹא וא"כ פַּלְגָא דְּמִלְוָה שֶׁלֹּא נִיתְּנָה אֶלָּא לְהִתְעַסֵּק אֵינוֹ מְשַׁמֵּט וכמ"ש הָרַדְבָּ"ז ע"כ אַחַר הַמָּחָ"ר כָּל זֶה דְּמִיּוֹנוֹת בְּעָלְמָא תְּחִילָּה מ"ש סְבָרַת מָהָרָ"ם יְחִידָאָה הִיא וְהָרֹא"ש חוֹלֵק עָלָיו שֶׁכֵּן רָאָה בְּאֵיזֶה פּוֹסֵק אע"ג דַּאֲנִי כָּעֵת לֹא רָאִיתִי תְּהֵא בְּמַאֲמִינוֹ מ"מ הַכְרָעַת מָרָן הַכְרָעָה דְּכָתַב דְּלָא פְּלִיגִי אע"ג דַּאֲמָרָהּ בִּלְשׁוֹן אֶפְשָׁר ואתמצ"ל דְּפְלִיגִי הֲרֵי בש"ע פָּסַק כְּמָהָרָ"ם וְיָדוּעַ דַּאֲנַן בָּתְרֵיהּ גְּרִירְנָא וְלָא נִשְׁמַע דֶּגֶל הקי"ל כִּי אִם בְּעָרֵי טוּרְקְיָא וכמ"ש הָרַב אָבִיו בְּנוֹעַד לַחֲכָמִים ד"ך ע"א וּמֵעַתָּה אפי' יָהֲבִינַן לֵיהּ כָּל דִּילֵיהּ דְּהָרֹא"ש מְדַמֵּי לָהּ לְהַקָּפַת הַחֲנוּת מִלְּבַד שי"ל לְאִידָךְ גִּיסָא בִּשְׁלָמָא אי אַיְירֵי שֶׁשְּׁנֵיהֶם מִתְעַסְּקִים כִּפְשִׁטָּ דְּבָרָיו נִיחָא מ"ש מֵהַקָּפַת הַחֲנוּת כ"ש הָכָא דְּפִקָּדוֹן בְּעָלְמָא הוּא וְלָא קָרֵינַן בָּזֶה כָּל בַּעַל מַשֶּׁה יָדוֹ כמ"ש שָׁם הָרֹא"ש אֲבָל אי אַיְירֵי בְּעִיסְקָא דְּפַלְגָא מִלְוָה מַה עִנְיָן זֶה לְהַקָּפַת הַחֲנוּת אִם לְהַתּוֹסָ' וְהָרָ"ן שֶׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל אִם לְדַעַת הב"י בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם כַּנַ"ל וְלָא עָדִיף זֶה מֵהַמּוֹכֵר חֵפֶץ לַחֲבֵירוֹ וְלֹא הִתְנָה עָלָיו עַד אַחַר שְׁבִיעִית דִּשְׁבִיעִית מְשַׁמֵּטְתּוֹ שֶׁכָּתַב בפ"י שָׁם דִּשְׁבִיעִית מְשַׁמֵּטְתּוֹ דְּמֵיָּד שֶׁמָּכַר לוֹ הו"ל כְּאִלּוּ הִלְוָהוּ ומ"ש מֵהַתּוֹסָ' וְהָרָ"ן שֶׁכָּתְבוּ כָּל שֶׁאֵינוֹ הַלְוָאָה אֵינוֹ מְשַׁמֵּט הִנֵּה הָרָ"ן גּוּפֵיהּ ב"פ כָּל הַנִּשְׁבָּעִין שֶׁהֵבִיאוּ הרב"י בְּבֶדֶק הַבַּיִת כָּתַב דְּשֶׁוְּתָפוּת אֵינוֹ מְשַׁמֵּט מְבֹאָר הַדָּבָר משא"כ עִיסְקָא דא"כ הול"ל עִיסְקָא וכ"ש שֶׁוְּתָפוּת אוֹ לְכְתּוֹב שְׁנֵיהֶם יַחַד אֶלָּא וַדַּאי דמ"ש דְּאֵינוֹ דֶּרֶךְ הַלְוָאָה הַיְינוּ כְּהַקָּפַת הַחֲנוּת אוֹ כִּשְׁכַר שָׂכִיר דַּוְוקָא ומ"ש ממהרי"קו שׁוֹרֶשׁ קפ"ג אֵין מִשָּׁם רְאָיָה דְּכָל מַשָּׂאוֹ וּמַתָּנוֹ שָׁם בְּמִלְוָה שֶׁקִּיבֵּל אַחֲרָיוּתָהּ עָלָיו כְּפִקָּדוֹן וְאֵינוֹ כְּמִלְוָה דְּעָלְמָא דְּקָמָה לֵיהּ בִּרְשׁוּתֵיהּ משא"כ פַּלְגָא דְּמִלְוָה דְּעִיסְקָא אֵינָהּ כְּפִקָּדוֹן.

וְתוּ לְדִידֵיהּ מהרי"קו סוֹתֵר עַצְמוֹ כְּפִי מש"ל מהב"י דְּהֵבִיא דְּבָרָיו בסי' רמ"ח מ"ש בְּשׁוֹרֶשׁ קמ"ה דְּדִיקְלָא מָרָן וְרַבִּים אֲשֶׁר אָתוּ מִלַּת הָעֵסֶק שֶׁהִזְכִּיר שָׁם מִשּׁוּם. דְּמַשְׁמַע לְהוּ דְּבְעֵסֶק שֶׁל שֻׁוְּתָפוּת קָאָמַר משא"כ עִיסְקָא דְּעָלְמָא ומ"ש מֵהָרַדְבָּ"זמִלְּבַד מ"ש לְעֵיל דְּכְבָר הִשִּׂיגוּהוּ לְהָרַדְבָּ"ז מִדִּבְרֵי עַצְמוֹ עוֹד בָּהּ הָרַב מט"ש בש"ות שֶׁבְּסוֹף ח"ג כָּתַב עָלָיו כמש"ל בְּדַעַת מהריק"ש דְּאַיְירֵי בְּעֵסֶק שֶׁהוּא שֻׁוְּתָפוּת שֶׁשְּׁנֵיהֶן הִטִּילוּ מָעוֹת ומ"ש דְּמָרָן הָכִי סָבוּר ממ"ש עַל דִּבְרֵי הַטּוּר.

הִנֵּה חוּץ ממ"ש מִמַּה שֶׁהֵבִין כְּדִבְרֵי מהרי"קו דְּלָאו בְּעֵסֶק אַיְירֵי וְהוּא סְתִירָה לִמ"ש שֶׁמָּרָן כֵּן סָבוּר וְלֹא עוֹד אֶלָּא דבש"ע שָׁם סס"ז פָּסַק לש"ות מה"רם דְּבִשְׁטַר עִיסְקָא מְשַׁמֵּט לַחֲצִי הַמִּלְוָה אֶלָּא וַדַּאי הוּא שֶׁכָּתַב עַל דִּבְרֵי הַטּוּר דְּאֵינוֹ מְשַׁמֵּט אֶלָּא הַלְוָאָה וכו' הַטּוּר לֹא כָּתַב זֶה אֶלָּא הֵם דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בְּפֵירוּשׁ הַמִּשְׁנָיוֹת הֶבְיאָם הב"י שָׁם וְכָתַב עָלָיו מָרָן וְנִרְאֶה מִדְּבָרָיו שֶׁאֵין חוֹב מְשַׁמֵּט אֶלָּא הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵירוֹ לְבַד אֲבָל הַמּוֹכֵר חֵפֶץ וְנִתְחַיֵּב וכו' לָא מִקְרֵי הַלְוָאָה ע"כ מִלְּבַד דְּאֵין הוֹכָחָה דְּהָכִי סָבוּר מָרָן אֶלָּא לְפָרֵשׁ דִּבְרֵי

הָרַמְבַּ"ם בְּלִבַּד אֲתָא עוֹד בָּהּ דְּלֹא הוֹצִיא אֶלָּא מַה שֶּׁהוּא דֶּרֶךְ מָכָר בִּלְבַד וּבַר מִינָּהּ הָוְיָא הַלְוָאָה וּלְדַעְתּוֹ א"כ הָרַמְבַּ"ם ע"פי פי' מָרָן חוֹלֵק עַל מה"רם וְכָל זֶה הו"ל לְמָרָן לְבָאֵר אוֹ בְּכָאן כְּשֶׁפֵּירֵשׁ בְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם אוֹ לְעֵיל כְּשֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי מה"רם שֶׁחָצִי הַמַּלְוֶה שֶׁל הָעִיסְקָא מְשַׁמֶּטֶת: עוֹד רָאִיתִי שָׁם בס' זִכָּרוֹן מֹשֶׁה פס"ד שֶׁל ח"ור לִיוֹרְנוֹ אֲשֶׁר הֶחֱזִיקוּ בַּיָּד מהרי"א הנז' רֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן מַה שֶּׁכָּתַב לָהֶם בֶּן בְּנוֹ שֶׁל הַפָּשׁוּט הָרַב נֶזֶר הַקֹּדֶשׁ זיע"א מש"ות הָרַדְבָּ"ז ח"ב סי' צ"א שֶׁהֵבֵאתִי אוֹתָהּ לְעֵיל בְּמַקְדִּישׁ שְׁטַר עִיסְקָא יעו"ש וְדָחוּ לֵיהּ בְּגִילָּא דְּחִיטְתָא וְהוּא דִּבְהֶקְדֵּשׁ דַּוְקָא אָמְרָה מִטַּעַם דִּכְתִיב כִּי יַקְדִּישׁ אִישׁ אֶת בֵּיתוֹ וכו' מַה בֵּיתוֹ בִּרְשׁוּתוֹ וכו' וַאֲפִי' עַל חֶלֶק הַפְּקֻדּוֹן מָצִינַן לְמֵימַר כֵּן אֲפִילּוּ שֶׁיָּכוֹל לְהַקְדִּישׁ הַפְּקֻדּוֹן שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּיַד אֲחֵרִים כָּל דְּלָא כַּפָּרִיהּ ע"כ וְאֵין זֶה נָכוֹן לְחַלֵּק בְּכָךְ וְעַיֵּין לְהָרַמְבַּ"ם בפ"ו ובפ' כ"ב מֵהִלְכוֹת מְכִירָה דְּהֶקְדֵּשׁ וְהֶדְיוֹט שָׁוִין הֵן ומ"ש הָרַדְבָּ"ז בְּכִי יַקְדִּישׁ אִישׁ אֶת בֵּיתוֹ וכו' לְפִי שֶׁבְּהַקְדִּישׁ אַיְירִי וּלְעוֹלָם ה"ה לְהֶדְיוֹט ומַה שֶּׁכָּתְבוּ עוֹד לְהוֹכִיחַ שֶׁהַבְּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בַּמַּלְוֶה דְּעִיסְקָא מִמַּה שֶּׁמָּרָן לֹא זָכַר מִתְּשׁוּ' מה"רם כִּי אִם בִּשְׁמִיטָה בִּלְבַד וְלֹא בְּמֶכֶר וְקִידּוּשִׁין וכ"כ גַּם מהרמ"ג אֲשֶׁר הוּבָא בס' בִּרְכוֹת הַמַּיִם וְהָרַב הַמְחַבֵּר שָׁם יָפֶה הֵשִׁיבוֹ בְּמַה שֶּׁהֵבִיא דִּבְרֵי מהרי"קו בִּבְכוֹרָה הֲרֵי גִּילָּה דַּעְתּוֹ דִּבְבְכוֹרָה נַמִי הַדִּין כֵּן כִּשְׁמִיטָה.

עוֹד אֲנִי אוֹמֵר במ"ש הָרַב חִיָּד"א בבר"י סי' שי"ט וּבְיוֹסֵף אוֹמֵץ דכ"ד תַּחַת שָׁלֹשׁ מַשְׁמִיט מָרָן בש"ע מַה שֶּׁהוּא מֻוְסָכָם בּוֹ בב"י אִם הַמְּצִיאוּת הוּא דָּבָר רָחוֹק אוֹ דָּבָר פָּשׁוּט אוֹ שֶׁהוּא כָּלוּל וְנִלְמַד מִדִּין אַחֵר שֶׁכְּבָר כָּתְבוּ ע"כ וְכֵיוָן דבש"ע כָּתַב אֵין הַבְּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בַּמַּלְוֶה וַאֲפִי' אִם גָּבוּ קַרְקַע מַשְׁמַע סְתָם מַלְוֶה יִהְיֶה מַה שֶּׁיִּהְיֶה אוֹ כֻּלָּה מַלְוֶה אוֹ פַּלְגָּא אוֹ רִיבְעָא וְקַ'ל בָּשׁ'לִישׁ כָּתְבוּ הַחֲכָמִים הנַּ"ל שָׁם מש"ות הָרַדְבָּ"ז שֶׁהֵבִיא הָרַב חִיָּד"א בח"ש ח"א דְּהַבַּעַל יוֹרֵשׁ הָעִיסְקָא אפי' שֶׁהַמַּקְבֵּל קִיבֵּל עָלָיו כָּל הָאַחֲרָיוּת וְזֶה מְכֻוָּן עַל מ"ש בח"א סרי"ד ומַעֲתָּה מ"ש בח"ג סי' תקס"ד הִיא מֻוְטָעֵית וַהֲרֵי כָּתַב הָרַב מש"ץ דְּהַפּוֹסֵק הַסּוֹתֵר אֶת דְּבָרָיו אֵין לְהָבִיא רְאָיָה מִמָּנּוּ ע"כ דְּבָרִים סוֹתְרִים אֲנִי רוֹאֶה בַּתְּחִילָּה לִסְמוֹךְ עַל הָרַדְבָּ"ז בכ"י שֶׁהוּא מְכֻוָּן עמ"ש בח"א סרי"ד ומַאי הַאי דְּכָתְבוּ כָּל שֶׁהַפּוֹסֵק סוֹתֵר אֶת דְּבָרָיו אֵין לְהָבִיא מִמֶּנּוּ וְאִם דְּסָתַם סַמֵּי חֲדָא הַךְ דח"ג סי' תקס"ד דְּכָתְבוּ עֲלָהּ מֻוְטָעֵית מִקַּמֵּי תַּרְתֵּי מ"ש בח"א סרי"ד וממ"ש מִמֶּנּוּ הָרַב חִיָּד"א בִּתְשׁוּ' כ"י הו"ל לְפָרֵשׁ דִּבְרֵיהֶם: וְקוּשְׁטָא קָאֵי עַל תשו' הָרַדְבַּ"ז כ"י זוֹ כֵּיוָן שֶׁלָּא נִרְאֵית בַּעֲלִיל לָאָרֶץ אֵין אָדָם יוֹדֵעַ מַה לְהָשִׁיב דְּאוּלַי שֶׁל נ"מ אַיְירִי שֶׁעָשְׂתָה הָאִשָּׁה בְּעוֹדָהּ תַּחַת בַּעֲלָהּ דְּמִידֵי פְּלוּגְתָּא לָא נָפְקָא כמ"ש החק"ל א"ה סי' מ"ה דצ"ח ע"ג אֶלָּא דְּאִי אָמְרִינַן כֵּן הָרַדְבָּ"ז סוֹתֵר עַצְמוֹ דבח"ג סי' תקי"ב כָּתַב בְּהֵפֶךְ דְּכָתַב דְּאֵין הַבַּעַל נוֹטֵל בַּמַּלְוֶה כְּמוֹ הַבְּכוֹר דְּלָא עֲדִיף מִמַּלְוֶה שֶׁעָשְׂתָה אִשְׁתּוֹ מנ"מ בְּעוֹדָהּ תַּחְתָּיו שֶׁהַבַּעַל יוֹרְשָׁהּ וכ"כ בח"א סקס"ח ומ"ש דְּהַהִיא דח"ג סתקס"ד מֻוְטָעֵית הִיא אֲנָא דְּאָמֵינָא לְהַהִיא גִּיסָא דְּסַמֵּי הָנֵי תַּרְתֵּי מ"ש בח"א סרי"ד וּבְתִשׁוּ' כ"י הנז' מִקַּמֵּי תַּרְתֵּי מ"ש בח"ג סתקס"ד וּבְחִידּוּשָׁיו לְהָרַמְבַּ"ם בְּיִקָּר תִּפְאֶרֶת דְּכָתַב דְּהַשְׁוָתָפוּת אֵינוֹ מְשַׁמֵּט וְהַדָּבָר יָדוּעַ דְּשׁוֹמֵר וְשָׁוָתָף אפי' שְׁיּוֹדוּ אֵין שְׁבִיעִית מְשַׁמֶּטֶת דַּהֲרֵי לֹא בָּאוּ לְיָדוֹ בְּתוֹרַת הַלְוָאָה וְאֶפְשָׁר כִּי לָזֶה נִתְכַּוְּנוּ הָרָאָבָ"ד וכו' ע"כ מוּכָח משא"כ בְּעִיסְקָא וּלְדִידַן תְּלָתָא נָמֵי מ"ש בח"ב סי' צ"א וּדְחַיָּיתָם אֵינָהּ דְּחַיָּיה וכמש"ל וּבְכֵן אֵין עִנְיָן לִמ"ש בס' מש"ץ פּוֹסֵק הַסּוֹתֵר עַצְמוֹ אֵין לְהוֹכִיחַ מִמֶּנּוּ לֹא סַיְּעָתָא וְלֹא תְּיוּבְתָּא דהנ"מ חֲדָא מִקַּמֵּי חֲדָא וְאַף לְדִידְהוּ דְּאֵין כָּאן רַק מ"ש

בח"ג סי' תקס"ד עִם מ"ש בח"א סרי"ד וּתְשׁוּ' כ"י הָכָא רָאוּי לָנוּ לְתַפּוֹס מ"ש בח"ג דְּהִיא מְכַוָּנֶת לַהֲלָכָה כִּסְבָרַת רֹוב הַפּוֹסְקִים דְּהָכִי סָבְרִי וְכֵן רָאִיתִי לְהַר"ח מוֹדְעִי זַ"ל אֲשֶׁר הוּבְאוּ בְּסוֹף סֵפֶר בֵּית יִשְׁחָק שֶׁהֵבִיא תְּשׁוּבָה זוֹ שֶׁל הָרַדְבָּ"ז שֶׁכָּתַב וּדְבָרָיו מְכַוָּנִים עִם דִּבְרֵי מהר"יא וְהִיא סְבָרַת רֹוב הַפּוֹסְקִים וכמש"ל מהחק"ל ומ"ש עוֹד אֲנִי מִכַּמָּה שְׁאָר אַחֲרוֹנִים וכנז"ל: וְהִנֵּה מהרי"ע בְּמִנְהָגִים דקי"ט לָא סַגִּי במ"ש שָׁם מֵרַבּוֹ דְּהָעִיסְקָא כֻּלָּהּ מֻחְזֶקֶת לְגַבֵּי הַבְּכוֹר וְהוּא שֶׁלֹּא כְּדַעַת רֹוב הַפּוֹסְקִים וכנז"ל עוֹד זֹאת יְתֵרָה שֶׁסַּיֵּם וּמֵיהוּ הַיְינוּ דַּוְקָא בְּעִיר אֲבָל חוּצָה לָהּ בֵּין דֶּרֶךְ יָם בֵּין דֶּרֶךְ יַבָּשָׁה חֲשִׁיב רָאוּי וַאֲפִילּוּ פַּלְגָּא דְּפִקָּדוֹן וְדִינָהּ כְּסְחוֹרָה שֶׁהִיא בְּתוֹךְ הַסְּפִינָה שֶׁהִיא בַּיָּם שֶׁלֹּא הִגִּיעָה לַנָּמֵל דְּהָוֵי רָאוּי שֶׁהִיא עֲלוּלָה לְנָזָקִין וּקְרוֹבִים לְאִיבּוּד כמ"ש המבי"ט סי' רפ"ד ורפ"ה וְכֵן הוּא בְּמֵי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֻׁתָּף מֵעֵבֶר לַיָּם כֵּינָן שֶׁיֵּשׁ כָּאן אַחֲרָיוּת בְּבִיאַת הַשֻּׁתָּפוּת בָּעִיר חָשִׁיב רָאוּי ע"כ וְהוּא פֶּלֶא שֶׁהוּא כְּנֶגֶד דִּבְרֵי מהרי"קו מַמָּשׁ וְשָׁם המבי"ט סרפ"ד כָּתַב וְז"ל וּלְעִנְיַן מַה שֶּׁהוּא בְּשֻׁתָּפוּת אוֹ בְּפִקָּדוֹן בְּיַד אֲחֵרִים אוֹ בפאטו"ריה הֵבִיא הֵחָכָם הנז' דִּבְרֵי מהרי"קו דַּחֲשִׁיבִי מֻחְזָקִים רַק גַּם הוּא במ"ש שֶׁהֵם מֵעֵבֶר לַיָּם כמ"ש בָּזֶה כֵּינָן דְּבִשְׁעַת מִיתָה לָא הָוּו עַל הַיָּם הָוּו מֻחְזָקִים ע"כ וְאֵיךְ לֹא הִבִּיט מהרי"ע בָּזֶה וְהַמּוּחָשׁ לֹא יֵוָכַחַשׁ דִּבְמָמוֹן אֲשֶׁר מַפְסִיק בֵּינוֹ לְבֵינוֹ דֶּרֶךְ יָם אוֹ יַבָּשָׁה יֵשׁ כַּמָּה אוֹפַנִּים לָבוֹא לִיָדוֹ בְּלִי שׁוּם אַחֲרָיוּת וְתוּ אֵיךְ לֹא זָכַר שַׁר ממ"ש הר"ם פכ"ב מ"ה מְכִירָה וְהַטּוּר וש"ע סרי"א מִי שֶׁיֵּשׁ בְּיַד אַחֵר פִּקָּדוֹן יָכוֹל לְהַקְנוֹתוֹ לְאַחֵר בְּמֶכֶר אוֹ בְּמַתָּנָה לְפִי שֶׁהוּא בִּרְשׁוּת בְּעָלָיו וַהֲרֵי הוּא בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא קַיָּם כָּל שֶׁלֹּא כָּפַר בּוֹ הַנִּפְקָד וּסְתָמָא אָמְרוּ אפי' הוּא בְּעִיר אַחֶרֶת וְאֵין עִנְיָן סְחוֹרָה שֶׁבְּתוֹךְ הַסְּפִינָה לִסְחוֹרָה בְּעִיר אַחֶרֶת שֶׁמַּפְסִיק בֵּינֵיהֶם דֶּרֶךְ יָם אוֹ יַבָּשָׁה וְכֵן רָאִיתִי לה"רד עראמא שכ"כ הוּבָא בס' נַחֲלָה לִיהוֹשֻׁעַ לְמָהָר"י צוּנְצִין סט"ו וְהַתֵּימַהּ עַל ה' מִשְׁחָא דְּרִבּוּתָא ח"ב ח"מ סי' ק"ח.

וְהָרַב ער"הש א"ה ס"ץ ובח"מ סע"ב שֶׁהֵבִיאוּ דִּבְרֵי מהרי"ע הנז' וְלֹא הֵעִירוּ עָלָיו וְאֵל אֱלֹהִים הוּא יוֹדֵעַ שאח"כ מָצָאתִי להחק"ל ח"מ ח"ב סקכ"ב וּבְפָסַק חַכְמֵי לִיוּוֹרְנוֹ הנז"ל שֶׁעָמְדוּ עַל דְּבָרָיו וְלֹא עוֹד אֶלָּא מ"ש בְּמֵוסָכָם סְחוֹרָה שֶׁבְּתוֹךְ הַסְּפִינָה הָוֵי כִּסְפִינָה עַצְמָהּ וְהָוְיָא רָאוּי לֹא נִזְכַּר שֶׁרַבִּים עֲצוּמִים חוֹלְקִים דלמהרי"א וַאֲשֶׁר עִמּוֹ שָׁם סרע"ח סָבְרִי דמ"ש הָרַמְבַּ"ם דְּסִפִּינָהבַּיָּם הָוֵי רָאוּי וה"ה בְּמַה שֶׁבְּתוֹכָהּ וכ"כ כנ"הג סרע"ח בְּתְשׁוּ' אַחַת כ"י ושכ"כ המבי"ט אֲבָל מהרשד"ם וְהָרַב מִשְׁפְּטֵי שְׁמוּאֵל וְהָרַב מַשָּׂא מֶלֶךְ וּמָהָר"י סְדִילְיוֹ סָבְרִי דְּלָא אָמְרָהּ הָרַמְבַּ"ם כִּי אִם בַּסְּפִינָה בִּלְבַד וְכָתַב מָהָר"י הנז' דְּגַם בַּסְּפִינָה עַצְמָהּ אֵינוֹ יָכוֹל הַמֻּחְזָק לוֹמַר קי"ל כְּהָרַמְבַּ"ם וְהָרָאָבָ"ד וְיֵשׁ לְהַרְגִּישׁ עַל הָרַב מַשָּׂאת מֹשֶׁה ח"מ סט"ו דמז' דְּכָתַב בְּסִתָּמוֹת דִּלְדַעַת הר"ם הַסְּפִינָה וַאֲשֶׁר בְּתוֹכָהּ הוּא רָאוּי וְהֵבִיא דִּבְרֵי מהרי"א הנז' וְכָתַב וּכְוָותַיְיהוּ נָקְטִינַן וְעַתָּה רָאִיתִי לְהָרַדְבָּ"ז ח"ה סש"א קס"ה דְּכָתַב עַל הַסְּפִינָה אָנוּ בּוֹשִׁים מֵהֵיכָן הוֹצִיא הָרַמְבַּ"ם דִּין זֶה אֶלָּא שֶׁאַתֶּם מְגַלְגְּלִים עָלֵינוּ אֶת הַסְּחוֹרָה שֶׁבָּהּ וּמִדַּעְתִּי שֶׁכֵּן הוּא דַּעַת מָרָן שֶׁאֲפִי' הַסְּפִינָה שֶׁהִזְכִּירָהּ בב"י וממ"ש עָלָיו ה"הַמ לֹא הִזְכִּירָהּ בש"ע אפי' בְּשֵׁם י"א שֶׁלֹּא כְּדַרְכּוֹ לְחַבֵּב דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם תָּמִיד וְכֵן הָאַחֲרוֹנִים מור"ם וְהַלְבוּשׁ ומהרי"קש בְּהַגָּהוֹתָיו לֹא הִזְכִּירוּהָ וּמִסְתָּמָא נִרְאֶה שֶׁגַּם הָרִי"ף וְהָרֹא"ש לָא סָבְרִי לְהָא דְּהָרַמְבַּ"ם וּסְבָרָתוֹ לֹא נִמְצֵאת רַק לְרַב הַחֲינּוּךְ בִּלְבַד אֲבָל הָרָאָבָ"ד יָכוֹל לִהְיוֹת לְאַפְלוּגֵי אֲתָא וכמ"ש כנ"הג שָׁם וְעַיֵּין לְהָרַב זְקַן שְׁמוּאֵל סי' רע"ה וְיֵשׁ לְהַרְגִּישׁ עַל הַחק"ל ח"ב מָחָ"מ סנ"ב דכ"ח שֶׁכָּתַב עַל דִּבְרֵי הַפּוֹסֵק הַהוּא דְּמַה

כֹּחוֹ לִדְחוֹת דִּבְרֵי מהרי"א וּדְעִמֵּיהּ רַבָּנֵי מִצְרַיִם דְּסָבְרִי דִּלְהָרַמְבָּ"ם וְהָרָאָבָ"ד הָוֵי רָאוּי וְהָרַשְׁבָּ"א שֶׁהֵבִיא ה"המ פ"ד מה' נְחָלוֹת וְכֵן ה"המ אֵינָם חוֹלְקִים וְכֵן מָהָר"י עֶרְאָמָא סוֹבֵר כהמבי"ט וְכֵן מהרי"ע בְּמִנְהָגִים וְכֵן הָרַב מַשְׂאַת מֹשֶׁה וְהַחוֹלְקִים אֵינָם אֶלָּא מהרשד"ם והמש"ש וְהֵם לֹא רָאוּ דִּבְרֵי מהרי"א הנז' וַאֲשֶׁר אָתוּ שָׁם וְהֵם מִיעוּט לְגַבֵּי הַחוֹלְקִים וּמִי מְשֻׁלָּנוּ הַיּוֹם בְּדוֹר יָתוֹם כָּזֶה לִפְסוֹק כְּמִיעוּט נֶגֶד הָרַבִּים גַּם בִּרְאָיוֹת ומ"מ מִדֵּי סָפֵק לָא נָפִיק וְאִם אֵין הַבְּכוֹר מֻחְזָק לְדַעַת הָרַב דְּבַר מֹשֶׁה ח"ג סח"י דְּכָל כִּי הַאי אָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא וְהֵן עַתָּה רַבִּים הָאוֹמְרִים הָוֵי רָאוּי אַף לָמָּה שֶׁנִּרְאֶה לְדַעְתּוֹ יוֹתֵר לְפַשֵּׁר לְדַעַת הָרַב עֵדוּת בְּיַעֲקֹב סע"ב ע"כ וְהוּא תֵּימַהּ אִם הָרַבִּים הֵם המבי"ט ומהרי"א וַאֲשֶׁר אָתוּ תַּמָּן שִׁבְעָה וְאֵלּוּ הַחוֹלְקִים אַרְבָּעָה מהרשד"ם וּבַעַל מש"ש וְהָרַב מַשָּׂא מֶלֶךְ והר"י סְדִילָיו לָמָּה יִגְרַע הַטּוּר שֶׁלֹּא הִזְכִּיר גַּם סְפִינָה וְכֵן מָרָן אע"פ שֶׁהִזְכִּירָהּ בב"י בש"ע לֹא רָגַל עַל לְשׁוֹנוֹ וְאַחֲרָיו נִמְשְׁכוּ מור"ם וְהַלְּבוּשׁ ומהריק"ש וְכֵן שְׁאָר נוֹשְׁאֵי כְּלֵי הש"ע שֶׁתִּקְוּ יַחְדָּיו מַה גַּם אִם נֹאמַר דְּכֵן דַּעַת הָרי"ף וְהָרֹא"ש שֶׁלֹּא הִזְכִּירוּ מִזֶּה וכמ"ש הָרי"ף בפ"ו דִּיבָמוֹת עַל דִּבְרֵי רַב יְהוּדַאי גָּאוֹן אִי אִיתָא לִדְבָרָיו לָא הָווּ שָׁתְקִי מִנַּיְהּ יעו"ש וּבָזֶה נִשְׁתַּמֵּשׁ מֵהָרִיבָ"ל וְזוּלָתוֹ וכמ"ש הכנ"הג ח"מ סי' של"ג הג"הט אוֹת ו' וֶהֱבִיאוֹ הָרַב יַד מַלְאָכִי בִּכְלָלֵי הַפּוֹסְקִים וְעַיֵּין מ"ש אִיהוּ גּוּפֵיהּ רֵישׁ סי' מ"ז וְהוּא עַצְמוֹ כָּתַב כֵּן דְּכָתַב מִידֵי סְפִיקָא לָא נָפִיק כֵּיוָן דְּהָרַאשׁוֹנִים לֹא דִּיבְּרוּ בּוֹ ואתמצ"ל דְּעַל הר"ם לֹא נֶאֱמַר כְּלָל זֶה שֶׁהוּא גְּדוֹל הַמְחַבְּרִים הַיְינוּ עַל מ"ש בְּפֵירוּשׁ אֲבָל בְּמַה שֶׁהֵבִינוּ בִּדְבָרָיו לְיַיְשֵׁב דַּעְתּוֹ וּלְהוֹצִיא דִּין חָדָשׁ לֹא ע"כ וא"כ לפ"ז הָרוֹב הֵם הָאוֹמְרִים דְּהַסְּחוֹרָה הָוֵי מֻחְזֶקֶת מַה גַּם בְּהַגְלוֹת נִגְלוֹת דִּבְרֵי הָרַדְבָ"ז הַנָּ"ל שֶׁלֹּא נִדְפְּסוּ בְּיָמָיו וְחַכְמֵי מִצְרַיִם שֶׁהֵם הִסְכִּימוּ עִם מהרי"א פָּשׁוּט אִם רָאוּ דִּבְרֵי הָרַדְבָ"ז הַלָּלוּ שֶׁהוּא מֵאַרְיֵה דְּאַתְרַיְיהוּ לֹא הָיוּ מַסְכִּימִים הֵפֶךְ דַּעְתּוֹ וּמִקֶּדֶם וּמֵאָז הָיָה גָּדוֹל הָרַדְבָ"ז בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וּמָרָן בְּאַבְקַת רוֹכֵל מַקְדִּים אוֹתוֹ לַחְתּוֹם רִאשׁוֹן וְאִם בְּעֵינֵי הַחק"ל הַדָּבֵד נִשְׁאַר בְּסָפֵק אע"ג דְּלָא כְּתָבוּהוּ הָרִאשׁוֹנִים בְּעֵינֵי הָרַב זָקֵן שְׁמוּאֵל סרע"ח לְאִידָךְ גִּיסָא ד"כ מִמַּה שֶׁלֹּא כְּתָבוּהוּ בְּהֶכְרֵחַ דְּלֹא ס"ל כֵּן וְאוּלַי אִם הַחק"ל הָיָה רוֹאֶה לש"ות הָרַשְׁבָּ"א בח"ד סקב"ל שֶׁכָּתַב וְלֹא מָצָאתִי דֶּרֶךְ לְרַבּוֹתַי שֶׁיְּסָמְכוּ בּוֹ ונ"ל נוֹטֶל פ"ש וְזוֹ הִיא תְּשׁוּבָתוֹ שֶׁכָּתַב דְּמִמָּנָה ה"המ שָׁם וּדְלֹא כמ"ד דְּהָרַשְׁבָּ"א וה"ה לֹא בָּאוּ לְחַלּוֹק דַּהֲרֵי בְּפֶה מָלֵא כָּתַב הָרַשְׁבָּ"א וְנוֹטֵל בּוֹ הַבְּכוֹר פ"ש לֹא הָיָה מַנִּיחַ הַחק"ל הַדָּבָר בְּסָפֵק וְהוּא עַצְמוֹ כָּתַב בְּחֵלֶק א"ח סס"ג דְּרָאָה אַרְבָּעָה חֶלְקֵי הָרַשְׁבָּ"א הַמְּוַדָּפְסוֹת חוּץ מש"ות הַמְיֻחָסוֹת וּבְחֵלֶק א"ה מֵביא מש"ות הָרַשְׁבָּ"א הנז' בח"ד ומ"ש עוֹד הַחק"ל דהרשד"ם והמש"ש לֹא רָאוּ לְדִבְרֵי מהרי"א וְלָכֵן חָלְקוּ עָלָיו.

אֵין מוֹפֶת חוֹתֵךְ וי"ל שֶׁמָּא רָאוּ דְּבָרָיו וְלֹא הִשְׂגִּיחוּ עָלָיו דש"ות מהרי"א בִּימֵי הרשד"ם נִדְפְּסוּ כנז' בהרשד"ם ח"מ סי' מ' וְהֶחָכָם שֶׁשָּׁם הַמְדַבֵּר עָלָיו הוּא מהרי"א כנז' במהרי"א סרי"ז וְשָׁם מֵביא תשו' הרשד"ם עָלֶיהָ ומהרשד"ם שָׁם הֵביא דְּבָרָיו שֶׁשָּׁם בַּדְּפוּס עַל שֶׁכָּתַב עָלָיו הֶחָכָם הַהוּא בָּנָה מִגְדַּל עֹוז וכו' וּמֵשִׁיב שָׁם עַל כָּל דְּבָרָיו שֶׁשָּׁם וְכֵן הָרַב מש"ש הָיָה בִּזְמַן מהרשד"ם שֶׁשָּׁם סרצ"ז מַסְכִּים הוֹלֵךְ עִם מהרשד"ם וְכֵן שָׁם בס' מש"ש סכ"ו מֵביא תשו' מהרשד"ם וְהֵיא בי"ד סקנ"ג: וּמַה שנ"ל הוּא שׁוּרַת הַדִּין גַּם בַּאֲתַר דְּתָפְסִי דָּגֶל הקי"ל אִם לֹא הָיָה אֶחָד תּוֹפֵס רָאוּי לְפִסּוֹק דְּהַבְּכוֹר נוֹטֵל כְּדַעַת הָרוֹב אִם לֹא שֶׁתָּפַס מַמָּשׁ וּדְלֹא כְּהָרַב מש"ש שָׁם דְּכָתַב דְּגַם אִם תָּפַס אֵינוֹ כְּלוּם וּכְמוֹ שכ"כ עָלָיו הָרַב זָקֵן שְׁמוּאֵל שָׁם וּדְלֹא כמ"ש הָרַב עֵדוּת בְּיַעֲקֹב שֶׁיֵּשׁ לְפַשֵּׁר בָּזֶה גַּם בְּלִי תְּפִיסָה

וְסַיֵּיע עַצְמוֹ מִמ"ש בַּשַּׁ"ס וּמַלְוֶה שֶׁעִמּוֹ פָּלְגִי וְאַחַר הַמַּחָ"ר אֵינוֹ עִנְיָן דְּהָתָם הַשַּׁ"ס עַצְמוֹ מִסְתַּפֵּק בָּזֶה וְאָמְרוּ דִּפְלִיג בְּמִלְוֶה שֶׁעִמּוֹ אֲבָל דָּבָר שֶׁלֹּא נִזְכַּר כְּלָל בָּרַאשׁוֹנִים אֶלָּא שֶׁאָנוּ בָּאִים לְלָמְדוֹ מִמ"ש הָרַמְבַּ"ם בִּסְפִינָה וּסְפִינָה עַצְמָהּ לֹא מָצְאוּ סָמֶךְ מַה מָּקוֹם לִסְמוֹךְ עַל מִיעוּט הָאַחֲרוֹנִים דְּסָבְרִי כֵּן וְהָרַדְבָ"ז דְּתָמִיד מְחַבֵּב דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם וּמָארִי דְּאַתְרֵיהּ הוּא כָּתַב עַל הַסְּפִינָה אָנוּ בּוֹשִׁים וכו' וכ"ש לְמָרָן דְּלֹא הִזְכִּיר הַסְּפִינָה בש"ע וּלְאַתְרָוְותָא כְּמוֹ לְדִידַן דְּנִגְרָרִים אַחַר מָרָן אַף בִּסְפִינָה עַצְמָהּ נוֹטֵל בָּהּ פ"ש: וְהָשְׁתָּא הָכָא חָזוּת קָשָׁה הֲוַגַּד לִי בִּפְסַק חַכְמֵי הָעִיר הַהִיא הנז' יע"א וְאֵינִי יָכוֹל לְהַעְתִּיק הַכֹּל רַק כְּלָלָא דְּמִילְתָא אֲנִי רוֹמֵז דהפס"ד הֲבִיא אוֹתוֹ לָנוּ בֵּן מֵהַפְּשׁוּטִים וְכֹל מְגַמָּתָם לְהַצְדִּיקוֹ לְהַפְּשׁוּטִים כָּתְבוּ בְּעִסְקָא דְּהַכֹּל רָאוּי אִם הָיָה חוּץ לָעִיר וּסְמִיכוּתָם מִדִּבְרֵי מהרי"ע הנז' וְתוּ לָא מִידֵּי וָאֶשְׁתּוֹמֵם עַל הַמַּרְאֶה מָה רָאוּ עַל כָּכָה לִסְמוֹךְ עַל דִּבְרֵי מהרי"ע שֶׁהֵם דְּחוּיִים מִדִּבְרֵי מהרי"קו שֶׁכּוֹתֵב עָלָיו כנ"הג בְּשֵׁם גָּאוֹן בכ"מ וְהוּבְאוּ בב"י בְּשִׁתִּיקָה וּפַסְקוּהוּ הָאַחֲרוֹנִים מור"ם ומהריק"ש וְהַלְּבוּשׁ וְכָל נוֹשְׁאֵי כֵּלָיו שֶׁל הש"ע שָׁתְקוּ יַחְדָּיו בְּמַה יָּפֶה כֹּחָם לְפַסֵּק לְהֶפֶךְ מִבְּלִי שׁוּם רְאָיָה וַיִּשְׁלַח אַבְרָהָם אֶת יָדוֹ מֵעֲבוֹר בְּשֶׁלַ"ח לעט"ר רֹאשׁוֹן לְצִ'יּוֹן שֶׁשָּׁם זלה"ה וְעָמַד קָנֶה בְּמָקוֹמוֹ וּכְשֶׁשָּׁלַחְתִּי פַּעַם שֵׁנִית הִגִּיעַנִי מֵהַסּוֹפֵר הַכּוֹתֵב הַפְּסָק הַהוּא כָּתֵ"ב מְרִירִי וּלְשׁוֹנוֹ כָּאֵשׁ אוֹכֶלֶת בֶּאֱמוֹר אֵלֵינוּ אֵיךְ רַשָּׁאִים אֲנַחְנוּ לָתוּר וּלְחַפֵּשׂ אַחַר דִּבְרֵיהֶם וְיָפֶה לָנוּ הַשְׁתִּיקָה וּמַה יָּדַעְנוּ אֲנַחְנוּ וְלֹא יָדְעוּ הֵם וְלֹא רָצָה לְגַלּוֹת אׇזְנֵן הָרַבָּנִים שֶׁלֹּא לְחַרְחֵר רִיב ח"ו וַהֲגַם שהחק"ל הִצְרִיךְ דִּבְרֵי מהרי"ע בצ"ע אִינָהוּ פְּשִׁיטָא לְהוּ וְזֶה וַדַּאי בַּשַּׁ"ס בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת מַאי דמספק"ל לְזֶה פְּשִׁיטָא לֵיהּ לָזֶה וְהָאֱרִיךְ בִּדְבָרָיו יָכוֹל עַל מג"ן וּמִפְּנֵי הַכָּבוֹד אֵין לְהַזְכִּירָם: וְהִנֵּה הִפְרִיז עַל הַמִּדָּה בִּדְבָרָיו אֵלֶּה רֹאשׁוֹנָה במ"שאֵיךְ אָנוּ רַשָּׁאִים לָתוּר וּלְחַפֵּשׂ אַחַר דִּבְרֵיהֶם וְנַהֲפוֹךְ הוּא אֵיךְ הֵם מֵעִיקָּרָא נִטְפְּלוּ בָּזֶה לִכְתּוֹב וְלַחְתּוֹם בְּעֵסֶק שֶׁאֵינוֹ בְּעֵירָם לְהוֹרוֹת לָנוּ אֵיזֶה הוּא מֻוְחָזָק וְאֵיזֶה הוּא רָאוּי כְּאִלּוּ אָנוּ כְּאֵין נֶחְשָׁבִים לִפְתּוֹחַ סְפָרִים וַהֲלֹא אפי' רֵישׁ גְּרַגְנוּתָא מִשְׁמַיָּא מוֹקְמִי לֵיהּ וְאֵין אָנוּ דַּיָּנֵי דְּשִׁפְילֵי חֲלִילָה ומ"ש וּמַה יָּדַעְנוּ אָנוּ מַה שֶּׁלֹּא יָדְעוּ הֵם הָאֱמֶת דְּאָנוּ אֵלֶּה פֶּה מַכִּירִים עָרְכֵנוּ וְשָׁפָל מִצָּבֵנוּ אַף לִפְעָמִים כַּד מְדַלֵּית חַסְפָּא מַשְׁכַּחַת מַרְגָּנִיתָא תּוּתָהּ ומ"ש וְלֹא רָצָה לְגַלּוֹת אׇזְנֵן הָרַבָּנִים שֶׁלֹּא לְחַרְחֵר רִיב אֲנָא דְּאָמֵינָא לֹא מִשּׁוּם זֶה לֹא גִּילָה אׇזְנָם רַק שֶׁלֹּא יְחַרְחֲרוּ רִיב הֵם עִמּוֹ כִּי הוּא הַמְסַדֵּר הַפְּסָק הַהוּא וּכְבוֹד אֱלֹהִים הַסְתֵּר דָּבָר וְאַדְרַבָּה אִם הָיָה מְגַלֶּה אׇזְנָם הָיוּ שְׂמֵחִים דממ"נ אִם הוֹדִיעוּ אוֹתָנוּ שָׁאָנוּ טוֹעִים בִּרְאָיוֹת אַפְרָיִן נַמְטַיְיהוּ זְכוּת ע"י זַכַּאי שֶׁלֹּא נִכְשַׁל בִּדְבַר הֲלָכָה וּמִקְרָא מָלֵא הוּא מִכָּל מְלַמְּדַי וכו' וק"ו מֵרַבָּנִים שֶׁכְּמוֹתָם אֲשֶׁר תְּהִלָּתָם מָלְאָה הָאָרֶץ וְאִם הוֹדוּ לִדְבָרֵינוּ אַף גִּילַת וְרָנֵן שֶׁכְּוָונָנוּ אֲנַחְנוּ אֶל הָאֱמֶת וַאֲנָא דַּחֲזִיתִינְהוּ לְרַבָּנָן קַדִּישֵׁי ח"ור עִירוֹ יע"א שְׁלֵימִים הֵם בְּתוֹרָה וּבִירְאָה וּבַעֲנָוָה לֹא יַכְחִידוּ הָאֱמֶת תַּחַת לְשׁוֹנָם חַס וְשָׁלוֹם וּבִפְרָט עֲטֶרֶת רֹאשֵׁנוּ רֹאשׁוֹן לְצִ'יּוֹן שֶׁשָּׁם זלה"ה וזיע"א שֶׁפַּעַם אַחַת אֵירַע שֶׁבָּא שְׁטָר הַרְשָׁאָה מֵהָתָם לְהָכָא עַל מְכִירַת קַרְקַע אֶחָד שֶׁנִּכְתְּבָה כְּנֻוסַּח כָּל שִׁטְרֵי הַרְשָׁאוֹת אַגַּב דא"ק וּבְקִיּוּם הָעֵדִים שֶׁבָּהּ אֶחָד הַמְיֻחָד מני"ר הנז' וְכָתַבְתִּי לוֹ שֶׁפַּעַם אַחַת אֵירַע כֵּן בע"הק בְּהַרְשָׁאָה כָּזוֹ וּפִיסְלוּהָ מֵחֲמַת דְּאֵין קַרְקַע נִקְנֶה אַגַּב קַרְקַע ומני"ר הֲשִׁיבַנִי דָּבָר שֶׁכֵּן נִמְצָא הַנֻּוסָּח בס' עֲדוּת בְּיַעֲקֹב דקל"ו ומ"מ שָׁמַח לִדְבָרֵינוּ כִּי הִכִּיר וְיָדַע שֶׁאָנוּ לוֹמְדִים כְּפִי הַשָּׁגָתֵנוּ שלי"ת ועכ"פ לַעֲשׂוֹת רְצוֹנֵינוּ הִכְרִיחַ לְהַמַּרְשֶׁה הנז' לִכְתּוֹב אַחֶרֶת לְמוֹרָשָׁה בִּלְשׁוֹן שְׁלִיחוּת דַּוְקָא מִבְּלִי הַזְכֶּרֶת אַגַּב דא"ק וְהוֹדִיעֵנִי כֵּן בִּכְתָבוֹ הַבָּהִיר לִי לִשְׁמִי עַבְדּוֹ וְתַלְמִידוֹ וְהֵן אֱמֶת כִּי אַחַר

זְמַן רַב זָכִיתִי וּמָצָאתִי בש"ות הָרִי"ף סקכ"ב שֶׁאֵין חֲשָׁשׁ בַּדָּבָר אַךְ אֲנִי סָמַכְתִּי עַצְמִי מִמַּה שֶׁכֵּן רָאִיתִי בע"הק מֵהַסּוֹפֵר הַמְּוֻבְהָק הָרַב הר"ש הרר"י זַ"ל שֶׁאַחַר זְמַן רַב יָשַׁב עַל כִּסֵּא הַהוֹרָאָה בעוב"י דַּמֶּשֶׁק הָרְאָתָ לְדַעַת דְּלָא כְּמוֹ שֶׁחָשַׁב הֶחָכָם הַסּוֹפֵר הנז' שֶׁלֹּא רָצָה לְגַלּוֹת אׇזְנָן הָרַבָּנִים שֶׁלֹּא לְחַרְחֵר רִיב וְהִנֵּה מני"ר רֹאשׁוֹן לְצִיּוּן עט"ר זלה"ה הַנָּ"ל ממ"ש מוּכָח שֶׁמְּלַבֵּשְׁתּוֹ תּוֹרָה וַעֲנָוָה וְיִרְאַת חֵטְא אֲשֶׁר פָּנָה אֶל הָאֵזוֹב אֲשֶׁר בַּקִּיר קָטָן כְּמוֹנִי הַיּוֹם וְהָא וַדַּאי אִם רָאָה וְיָדַע מִכָּל זֶה הָיָה מְשִׁיבֵנִי דְּבַר מַה גַּם שֶׁחֲכַם הַסּוֹפֵר הַנָּ"ל חָשַׁד לְהָרַבָּנִים שֶׁשָּׁם וְעַל רָאשֵׁיהֶם מִלְּמַעְלָה הָרַב מני"ר שֶׁלֹּא יָבוֹא לִכְלַל כַּעַס חַס לְהוּ לְרַבָּנָן קַדִּישֵׁי רָאשֵׁי אַלְפֵי לְדוּנָם בְּזֶה ח"ו שֶׁהוּא שָׁקוּל לַעֲוֹן ע"ז וַאֲדַרַבָּה יָדוּן אוֹתָנוּ לִזְכוּת לְפָחוֹת מִיכָּא אֲפִילּוּ את"ל טָעִינוּ שֶׁיְּדוֹנוּ אוֹתָנוּ כִּי תּוֹרָה הִיא וכו' וְאִם גִּילָה לָהֶם ממ"נ הָיָה יוֹתֵר רָאוּי וְהָגוּן לָנוּ כִּי הוֹדוּ לִדְבָרֵינוּ כִּי מוֹדִים דְּרַבָּנָן הַיְנוּ שְׁבָחַיְיהוּ הָיְינוּ שְׁמֵחִים שֶׁזָּכִינוּ לְדַעַת גְּדוֹלִים וַעֲצוּמִים מִמֶּנּוּ וְאִם לָאו פָּלְטִינַן מֵחַדָּא שֶׁלֹּא נִכְשַׁל בְּדָבַר הֲלָכָה ח"ו וּמִצָּוָה גּוֹרֶרֶת מִצְוָה לְהַעֲמִיד עוֹמֶק וּמָצוּי הַדִּין עַל בֵּרוּרוֹ.

ומ"ש לָנוּ בְּמַה שֶׁהִנִּיחַ החק"ל דִּבְרֵי מהרי"ע בצ"ע אֵינָהוּ בְּדִידְהוּ פְּשִׁיטָא לְהוּ וּכְבָר יָדוּעַ בַּשַּׁ"ס מַאי דמספק"ל לְמַר פְּשִׁיטָא לֵיהּ לְמַר ע"כ לֹא אֲדַע שכו"ל מַאי קָאָמַר בְּשִׁלְמָא אִי אַשְׁכְּחַן בְּהָא פְּלוּגְתָּא בֵּין הָרִאשׁוֹנִים אוֹ אֵיזֶה בַּעֲלֵי תְּשׁוּבוֹת הֶחֱרַשְׁתִּי אֲבָל מהרי"ע קָאָמַר כֵּן מִדְּנָפְשֵׁיהּ בְּלִי שׁוּם רְאָיָה וּבְוַדַּאי לֹא רָאָה לְדִבְרֵי מהרי"קו הַנָּ"ל וְאִם כַּוָּנָתוֹ דְּאִינְהוּ פְּשִׁיטָא לְהוּ כֵּן הָיָה צָרִיךְ לְהַרְאוֹת לָנוּ מֵהֵיכָן כִּי שלי"ת יְכוֹלִין אָנוּ לְהָבִין צֻוָּרְתָּא דְּשָׁמַעְתָּא וְעַל הָרוֹב אֲפִילּוּ חַכְמֵי הַשַּׁ"ס מַאי דְּפְשִׁיטָא לֵיהּ לְמַר הַיְנוּ מֵאֵיזֶה רְאָיָה אוֹ מֵאֵיזֶה מִדָּה מֵהַמִּדּוֹת וְכַיּוֹצֵא וְלֹא עוֹד אֶלָּא מַה דְּמוּת יַעֲרוֹךְ חַכְמֵי הַשַּׁ"ס לָנוּ אֲנַחְנוּ חֲסִירֵי הַמַּדָּע כ"ש בְּדוֹר יָתוֹם כְּזֶה שֶׁאָנוּ נֶגְדָּם כְּקוֹף בְּפְנֵי אָדָם וַאֲפִילּוּ בִּרְאָיוֹת שֶׁמָּא אֵינָהּ רְאָיָה וכ"ש בְּלֹא רְאָיָה וּכְבָר לָמַדְנוּ לְהוֹעִיל החק"ל שָׁם דְּאֵין לִפְסֹק בְּזַמַּנֵינוּ נֶגֶד הָרוֹב אֲפִילּוּ בִּרְאָיוֹת וְהָרַשְׁבָּ"א ח"ב סִימָן שכ"ב הוֹכִיחַ בְּשֶׁבֶט פִּיו פֶּה קָדוֹשׁ לְמִי שֶׁמֵּבִיא דִּין מִסְּבָרָא מִבְּלִי רְאָיָה שֶׁדִּבְּרוּ בָּהּ הָרִאשׁוֹנִים שֶׁהֵם בְּקִיאִים וְנוֹדְעָה חָכְמָתָן וְאִם הָרַשְׁבָּ"א שֶׁכּוֹתֵב עָלָיו מהרשד"ם מֵרֹבּוֹ בְּכַמָּה תְּשׁוּבוֹת שֶׁמַּחְשִׁיב לְדַעַת הָרַשְׁבָּ"א כִּדַעַת רֹוב הַפּוֹסְקִים כ"כ אֲנַן מַה נַּעֲנֶה בָּתְרֵיהּ דִּבְוַדַּאי מִזְּמַנּוֹ לִזְמַנֵּינוּ הַזֶּה כִּיתְרוֹן הָאוֹר מִן הַחֹשֶׁךְ וְתוּ מַה שֶׁהִנִּיחַ החק"ל שָׁם בצ"ע אֵינוֹ אֶלָּא עַל מַה שֶׁנִּסְתַּפֵּק בְּדָרְךְ יְבֵשָׁה דְּבָזֶה לֵית דְּחַשׁ לָהּ זוּלָתִי בְּדֶרֶךְ יָם דמהרשד"ם והמבי"ט לֹא כָּתְבוּ אֶלָּא דֶּרֶךְ יָם אֶלָּא שֶׁחָכְמֵי מִצְרַיִם הנז' במהרי"א כָּתְבוּ דֶּרֶךְ יְבֵשָׁה וע"ז הִצְרִיךְ עִיּוּן אֲבָל תְּמִיהָתוֹ עַל מהרי"ע שֶׁהִשִּׁיגוּ ממהרי"קו קַיֶּימֶת וְאַגַּב לְהָעִיר אׇזֶן אוֹדִיעַ דִּלְדְמוּת מִילְתָא לְמִילְתָא כָּתַב הָרַב חַוּוֹת יָאִיר בְּהַשְׁמָטוֹתָיו דַּף רס"ב ע"ב שַׁפִּיר דְּמִי אֲבָל אֲפִילּוּ זֶה לֹא כָּתַב לָנוּ עוֹד כָּתַב לָנוּ הֶחָכָם הַסּוֹפֵר הַנָּ"ל וְז"ל וַאֲנִי אֵינִי אֶלָּא כְּמַזְכִּיר עֵיֵּין בש"ות בָּעֵי חַיֵּי סר"ו כָּל הַשְּׁאֵלָה וְהַתְּשׁוּבָה שֶׁשָּׁם שֶׁבְּכָל דָּבָר שֶׁיִּפּוֹל סָפֵק מֵהַפָּשׁוּט לְהַבְּכוֹר הַפָּשׁוּט הוּא הַמְּוֻחָזָק וַאֲפִילּוּ לֹא תָּפַס אִם הוּא בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סָפֵק אִם הוּא מְוֻחָזָק וְרָאוּי אוֹ שֶׁיֵּשׁ מַחֲלוֹקֶת בֵּינֵיהֶם אִם הוּא בְּכוֹר אוֹ פָּשׁוּט אֲבָל אִם מוֹדָה הַפָּשׁוּט שֶׁאָחִיו הוּא בְּכוֹר אֲבָל אָמַר שֶׁנִּסְתַּלֵּק מִמֶּנָּה אוֹ מָחַל אוֹתָהּ אָז הַבְּכוֹר הוּא הַמְּוֻחָזָק וְשָׁהָרַב ער"הש א"הע ס"ק הֵבִיא תְּשׁוּבָה זוֹ וש"ות הָרַב פרמ"א וּלְהָרַב מש"ק דְּאֵין סָפֵק מוֹצִיא מִידֵי וַדַּאי וְשָׁהָרַב ער"הש שָׁם חִילֵּק בֵּין שֶׁוִּתָּפוּת לְעִסְקָא ממהריק"ש שֶׁהָיָה תַּלְמִיד הָרַדְבָּ"ז הוּא אַגַּב שְׁטָפֵיהּ שֶׁעִיקַּר דִּבְרֵי מהריק"ש ממהרי"קו שֶׁלֹּא כָּתַב כִּי אִם שֶׁוִּתָּפוּת בִּלְבַד ע"כ הִנֵּה רָצָה לְרַפְּאוֹת שֶׁבֶר עַל נְקֵלָה

לְהַרְאוֹת לָנוּ מוֹצָא דִּינוֹ מִכֹּחַ שֶׁהַפָּשׁוּט הוּא מֻוְחָזָק שֶׁכָּל דִּבְרֵי הכנ"הג בְּדָבָר שֶׁנֶּחְלְקוּ הַפּוֹסְקִים זֶה אוֹמֵר רָאוּי וְזֶה אוֹמֵר מֻוְחָזָק אה"נ דְּעַל הַבְּכוֹר לְהָבִיא רְאָיָה דַּהֲלָכָה כְּמַאן דְּאָמַר שֶׁזֶּה הַדָּבָר מֻוְחָזָק וּכְשֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהָבִיא מַפְסִיד וְאֵין בְּעִיסְקָא בְּלֹא זֶה הַדִּין עִמּוֹ הַפָּשׁוּט בְּרוֹב הַפּוֹסְקִים דְּפַלְגָא דְּמִלְוָה הָוֵי רָאוּי וְחוֹלְקִין בְּשָׁוֶה וְאִם תָּפַס הַבְּכוֹר בַּאֲתַר דְּתָפְסִי הקי"ל אֵין לְהוֹצִיא מִיָּדוֹ דְּכֹל שֶׁיֵּשׁ שְׁנֵי פּוֹסְקִים דְּמְסַיְּעִים אוֹתוֹ אֵין לְהוֹצִיא מִיָּדוֹ כַּנּוֹדָע וְאִם בְּמָמוֹן שֶׁמִּחוּץ לָעִיר לכ"ע הָוֵי מֻוְחָזָק וְאֵין חוֹלֵק בָּזֶה וּתְפִיסַת הַפָּשׁוּט מָגֵן שָׁוְיָא וְדִבְרֵי מהרי"ע אֵין לְהַשְׁגִּיחַ בָּהֶם כְּנֶגֶד מהרי"קו וב"י שֶׁהֵבִיא הוּא ומור"ם שֶׁפָּסְקוּ הוּא יָחִיד בַּדָּבָר וְלֹא נִמְצָא בְּרֹאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים מִי שֶׁקָּרָא עַרְעָר עַל דִּינוֹ שֶׁל מהרי"קו וְאַדְּרַבָּה רְאָיָה יֵשׁ מִדִּבְרֵי מָהָרָ"ם שֶׁהֵבִיא הב"י סי' ס"ו וקע"ו וְגַם דִּבְרֵי המש"ץ דְּכָתַב דְּאֵין סָפֵק מוֹצִיא מִידֵי וַדַּאי אַפְרִיוֹן נִמְטֵיהּ דה"נ בנ"ד נַיְמָא הָכִי דְּאֵין סָפֵק דִּבְרֵי מהרי"ע מוֹצִיא מִידֵי וַדַּאי הָרַבָּנִים הַמְפֻרְסָמִים שֶׁכָּתְבוּ בְּהֵפֶךְ מִמֶּנּוּ: וּבִסְחוֹרָה שֶׁבְּתוֹךְ הַיָּם כְּשֶׁמֵּת מוֹרִישָׁם לְרֻבָּא דְּרַבָּנָתָא הָוֵי מֻוְחָזֶקֶת כמש"ל ואה"נ גַּם בָּזֶה אִם תָּפַס הַפָּשׁוּט אֵין לְהוֹצִיא מִיָּדוֹ שֶׁיֵּשׁ אֵיזֶה פּוֹסְקִים הַמְסַיְּעִים אוֹתוֹ משא"כ לְדִידַן דִּגְרִירֵי בָּתַר מָרָן דְּעַל הָרוֹב דַּעְתּוֹ שֶׁהִיא מֻוְחָזֶקֶת וכמש"ל:ומ"ש עַל דִּבְרֵי רַבָּם הָרַב ער"הש שֶׁחִילֵק בֵּין שֻׁתָּפוּת לְעִיסְקָא וְהוּא ממ"ש הָרַדְבָ"ז ח"ג סי' תקס"ד שֶׁהוּא הֵפֶךְ דִּבְרֵי מהריק"ש תַּלְמִידוֹ וְהוּא מַקְשֶׁה לוֹ דמהריק"ש אַגַּב שִׁטְפֵיהּ נָקֵט עִיסְקָא וְאֵינוֹ כֵּן במהרי"קו שֶׁשּׁוֹרֶשׁ דְּבָרָיו מִשָּׁם נִרְאֶה דְּלֹא רָאָה בְּגוּף דִּבְרֵי מהרי"קו שֶׁכָּתַב בְּסוֹף דְּבָרָיו דִּפְשִׁיטָא דְּלָא חָשִׁיב מִלְוָה מַה שֶּׁחֲבֵירוֹ מִתְעַסֵּק בְּשֶׁלּוֹ ע"כ וְלָשׁוֹן זֶה שָׁקוּל הוּא וּמֵהֶהָכְרֵחַ פֵּירֵשׁ בּוֹ הָרַב דְּבַר שְׁמוּאֵל סי' ל"ב דְּאֵיירֵי דְּמָמוֹן הָעִיסְקָא כֻּלּוֹ בְּעַיִן וְגַם הָרַב ער"הש שָׁם אוֹקְמָה כְּשֶׁשְּׁנֵיהֶם הִטִּילוּ מָעוֹת וּכְבָר כָּתַבְנוּ לְעֵיל מַה שנ"ל שֶׁלְּכָךְ הִשְׁמִיט מָרָן בב"י סי' רע"ח וְכֵן מור"ם שֶׁפָּסְקוּ שָׁם סוֹף דִּבְרֵי מהרי"קו הַנַּ"ל וּלְפִי הֶבָּנַת הֶחָכָם הַסּוֹפֵר הַנַּ"ל בְּדִבְרֵי הָרַב ער"הש דמהריק"ש תַּלְמִיד הָרַדְבָ"ז חוֹלֵק עַל רַבּוֹ בח"ג סי' תקס"ד לֹא זָכַר ממ"ש הָרַדְבָ"ז גּוּפֵיהּ ח"א סִימָן רי"ד שֶׁהוּא כְּדִבְרֵי מהריק"ש מַמָּשׁ וּכְבָר הִשִּׁיגוּהוּ הָאַחֲרוֹנִים בָּזֶה וְהִסְכִּימוּ שֶׁשָּׁם לֹא רָאָה דִּבְרֵי מָהָרָ"ם הַמּוּבָאִים בב"י שֶׁהוּא מְכֻוָּן לִמ"ש בְּחֵלֶק שְׁלִישִׁי סִימָן תקס"ד וְהוּא עִיקָּר וְשָׁכֵן כָּתַב גַּם בח"ב סי' צ"א וּדְחַיְּית חַכְמֵי עוב"י לְיוֹרְנוּ יע"א אֵינוֹ כְּלוּם וכמש"ל וְכֵן בְּחִידּוּשָׁיו לְהָרַמְבַּ"ם כנז"ל: וּבְכָלַל הַשָּׁבַח וְהָרָאוּי זוּזֵי וַעֲבוּד בְּהוֹן עִיסְקָא וכמ"ש הג"א פ"ט דְּבָתְרָא וּמִינָּהּ לָמַ"ד הכנ"הג בְּתִשׁוּבָה ח"ב סי' ע"ט וְהוּבָא בס' עדו"בי סי' ע"א לְעִנְיַן בְּכוֹר וּפָשׁוּט נָמֵי דִּינָא הָכִי דְּאֵין לוֹ לְהַבְּכוֹר פ"ש בְּרִינּוּחַ הַהוּא כָּל שֶׁעָמְדוּ בְּסָתָם וכ"כ מהרי"א סי' קע"ה ומהרש"דם סי' שע"ה בְּתוֹךְ דְּבָרָיו וכ"כ בס' עֵדוּת בְּיהוֹסֵף ח"ב סי' ל"ג וּמְדַמֵּי חֲלֻקַּת בְּכוֹר וּפָשׁוּט לְשֻׁתָּפִין דְּעָלְמָא דְּחוֹלְקִין בְּשָׁוֶה וְהִשְׁוָה שָׁם דַּעַת הָרִי"ף וְהָרַמְבַּ"ם לְדַעַת הָרֹא"ש יעו"ש אֶלָּא דִּבְשֻׁתָּפִין מָרָן לֹא סָבַר לָהּ כֵּן וְדַעְתּוֹ דְּהָרִי"ף וְהָרַמְבַּ"ם סָבְרִי דִּבְדָבָר הָרָאוּי לֵיחָלֵק חוֹלְקִין לְפִי הַמָּעוֹת אֲבָל חֲלֻקַּת בְּכוֹר וּפָשׁוּט תָּלוּי בְּהַמָּחָאתוֹ כמ"ש רַשְׁבָּ"ם בְּבָתְרָא דַּף קכ"ו וְכֵן הָרֹא"ש שָׁם וכ"כ הַטּוּר סי' רע"ח וכ"כ בב"י שָׁם מָהָרָ"ן וכ"פ מור"ם וְהַלְּבוּשׁ שָׁם וכ"כ הכנ"הג שָׁם אוֹת ח"י ממהרשד"ם סי' שע"ה וּמַה שֶּׁהָרַמְבַּ"ם בפ"ג מְפָרֵשׁ לְהַהִיא דְּרַב אַסִי לְעִנְיַן וְיִתּוּר מ"מ הַדִּין דִּין אֱמֶת דְּתַרְוַיְיהוּ אִיתַּנְהוּ וכמ"ש הָרַב פְּרִישָׁה בְּסוֹף סי' רע"ח: וְכֵן מָצָאתִי בִּתְשׁוּבָה לְאֶחָד חָכָם מֵרַבָּנֵי אַיְטָאלְיָא לְהר"ח הַכֹּהֵן דֵּי לְאלְיָרְיָא וְאֶת שֵׁם הַסֵּפֶר לֹא יָדַעְתִּי כִּי הוּא חָסֵר מִתְּחִלָּתוֹ דְּנִשְׁאַל עַל צַוָּאָה שֶׁצִּוָּה הָאָב שֶׁלֹּא לִיגַּע בְּמָמוֹן הַשִּׁיתּוּף אֲשֶׁר יֵשׁ

לוֹ בְּיַד פְּלוֹנִי עַד זְמַן פ' שֶׁאֵין לְהַבְּכוֹר פ"ש בְּרִיוְחַ הַנִּמְשָׁךְ בְּאוֹתוֹ זְמַן וּמַיְיתִי מֵרֹשׁ"י דִּבְכוֹרוֹת דַּף נ"ב דְּמִדְקְדוּק דְּבָרָיו נִרְאֶה דְּטוֹרַח הַגּוּף עָדִיף טְפֵי דְּאֵין לְהַבְּכוֹר פ"ש בּוֹ עִם אָחָיו וכ"כ בְּסֵפֶר זְקַן שְׁמוּאֵל סי' רע"ח בְּסָתָם שֶׁבַח אע"ג דְּמָמוֹנוֹ הִרְוִיחַ הֲרֵי כָּתַב רַשְׁבָּ"ם דְּדַוְקָא יֵשׁ לוֹ לַבְּכוֹר לִמְכֹּר וְלִמְחוֹל אֲבָל לֹא לִזְכוֹת קוֹדֶם חֲלֻקָּה ע"כ וְהַתּוֹסָ' וְהָרֹא"שׁ שָׁם וְהַמָּרְדְּכַי כָּתְבוּ בְּאוֹפָן אַחֵר מִקְּרָאֵי וּמַיְיתוּ הַתּוֹסָ' שָׁם כֵּן מַהַסִּפְרִי יעו"ש וּמֵהַתֵּימָה עַל הָרַב לֵב שְׁלֵמָה ס"סי ע"ט בְּאַחֵין שֶׁזָּתְפִין שְׁנָשְׁאוּ וְנָתְנוּ דְּכָתַב הַכֹּל לָאֶמְצַע וְהוּא כְּדַעַת הָרֹא"שׁ וְסַיֵּים וְהַדְּבָרִים עַתִּיקִים אֵיךְ לֹא חִילֵק בֵּין דָּבָר הָרָאוּי לְיֻחָלַק אוֹ לָאו דְּסָבְרֵי הָרִי"ף וְהָרַמְבַּ"ם שֻׁחוֹלְקִים לְפִי הַמָּעוֹת וכ"פ מָרָן בסי' קע"ו וכמ"ש הסמ"ע שָׁם: וְאֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה בְּמַה דַּאֲנַן קַיְימִין עַד אָחָרָן כֵּן רָאִיתִי בס' שָׂדֶה הָאָרֶץ ח"ג ח"מ סִימָן ו' ובס' בְּנֵי יוֹסֵף לְהר"י לוּמְבְּרוֹזוֹ בְּסוֹף הס' שְׁכֵן הֶעֱלוּ דִּבְרֵיוְחַ מ"ומ הָוֵי שֶׁבַח וְשָׁם הֵבִיאוּ דִּבְרֵי ס' בְּאֵר עֵשֶׁק דְּכָתַב לְאִידָךְ גִּיסָא וְדָחוּ דְּבָרָיו וְהָרַב שְׂדֵה הָאָרֶץ שָׁם הֵשִׁיב עַל כָּל דְּבָרָיו בְּפֶרְטוּת: אִיבְּרָא דְּאִם מִיחָה הַבְּכוֹר לַחֲלוֹק וּלְהַשְׁבִּיחַ הוּא בְּעַצְמוֹ בְּחֶלְקוֹ וְלֹא רָצוּ נוֹטֵל פ"ש בְּשֶׁבַח כָּל שֶׁלֹּא נִשְׁתַּנָּה כַּנַ"ל וּמַאי דְּאִיתָא בְּבָתְרָא דַּף י"ג דא"ל רָבָא לר"נ לְדִידָךְ דְּלִית לָךְ דִּין גּוֹד אוֹ אֶיגּוֹד בְּכוֹר וּפְשׁוּט הִנִּיחַ לָהֶם אֲבִיהֶם עֶבֶד וּבְהֵמָה טְמֵאָה הֵיאַךְ הֵם חוֹלְקִין א"ל שָׁאנֵי אוֹמֵר עוֹבֵד לָזֶה יוֹם אֶחָד וְלָזֶה שְׁנֵי יָמִים ע"כ וְכָתְבוּ הַתּוֹסָ' שָׁם וְכֵן בִּכְתֻבוֹת דַּף צ"ג מִשֵּׁם ר"י דִּלְהָכִי נָקַט בְּכוֹר וּפְשׁוּט מִשּׁוּם דְּאָמְרִינַן בְּשׁוֹר לַחֲרִישָׁה וְעוֹמֵד לַחֲרִישָׁה הַשָּׂכָר לְאֶמְצַע דְּהָתָם מֵעִיקָּרָא אַדַּעְתָּא דְּהָכִי נִשְׁתַּתְּפוּ אֲבָל גַּבֵּי בְּכוֹר וּפְשׁוּט לֹא שַׁיָּיךְ הַאי טַעְמָא כָּל אֶחָד נוֹטֵל כְּפִי חֶלְקוֹ ע"כ וְהַמָּרְדְּכַי שָׁם בִּכְתֻבוֹת וְהוּבָא בב"י סי' קע"ו סוֹף ס"ה בֵּיאֵר יוֹתֵר דְּשָׁאנֵי בְּכוֹר דְּמִן הַשָּׁמַיִם הִקְנוּ לוֹ וְדוֹמְיָא לְהָא דְּאָמְרִינַן לָקַח זֶה בְּשֶׁלּוֹ וְזֶה בְּשֶׁלּוֹ כָּל אֶחָד נוֹטֵל כְּפִי מְעוֹתָיו לְפִי שֶׁלֹּא נִשְׁתַּתְּפוּ מִתְּחִילָּה מֵרְצוֹנָם ע"כ וְדִין זֶה פְּסָקוּהוּ הַתּוֹסָ' בפ"ח דְּבָתְרָא ומור"ם וְהַלְּבוּשׁ סִימָן רע"ח ומהריק"ש בְּהַגָּהוֹתָיו סִימָן קע"א וְהֶבִיאוֹ הכנ"הג סִימָן רע"ז וְהַטַּעַם כָּתַב הָרַשְׁבָּ"א בְּשִׁיטָתוֹ שָׁם דְּחָשְׁבִי לְהוּ מֻוְחָזָק וכ"כ בַּאֲגֻדָּה שָׁם וּמַמַּה שֶׁפְּסָקוּהוּ לְדִין זֶה מוּכָח דס"ל לְדִידַן נָמֵי דְּלִית לָן כְּרַב נַחְמָן דס"ל דְּאֵין כָּאן דִּין גּוֹד אוֹ אֶיגּוֹד אִיתָא לְהַאי דִּינָא וְכָתַב הָרִיבָ"שׁ סי' זכ"ר וְהוּבָא בב"י סִימָן קע"א שֶׁכֵּן סָבוּר ר"ת וְהָרַמְבַּ"ם וְהָרַשְׁבָּ"א והב"י כָּתַב שָׁם כֵּן מִמַּהַר"י בֶּן מִיגַאשׁ מ"מ בִּבְכוֹר וּפְשׁוּט עַל כָּרְחִין בְּשֶׁמִּיחָה וְתַכְלִית דִּבְרֵי ר"נ דְּאִם בָּאוּ לַחֲלוֹק עָבְדִינַן לְהוּ לְיָמִים לְיַפּוֹת כֹּחוֹ שֶׁל הַבְּכוֹר וכ"כ הַתּוֹסָ' בְּבָתְרָא דַּף קכ"ג ע"ב וְהַדְּבָרִים מְוֻכָרָחִים מִצַּד עַצְמָם אע"ג דְּמֻוְחָזָקִים בְּגוּפָם דמ"ש מִפָּרָה מֻוְחֶכֶרֶת אוֹ מֻוְשְׁכֶּרֶת דִּבְבָרְיָתָא דְּקָתָנֵי הַבְּכוֹר נוֹטֵל בָּהּ פ"ש כָּתַב ה"המ בפ"ג מהל' נְחָלוֹת דְּאִיתָא נַמֵּי כְּרַבָּנָן אַחֵר דְּאָמַר ר"פ כָּל שְׁבָחָא דְּמִמֵּילָא וְלָא אִשְׁתַּנִּי נוֹטֵל בּוֹ הַבְּכוֹר פ"ש ע"כ וְהַיְינוּ מִשּׁוּם שֶׁשָּׂכַר אוֹ חָכַר הָאָב אֲבָל בִּשְׁכִירוּת דְּהַיּוֹרְשִׁין אֵינוֹ מִמֵּילָא וְכֵן מְבֹאָר דִּבְרֵי הלח"מ שָׁכָתַב שָׁם כֵּיוָן דִּשְׁכוּרָה בְּחַיֵּי הָאָב לָא הָוֵי רָאוּי וְכֵן בִּשְׁכָרוֹ הַיּוֹרְשִׁים הַקַּרְקַע וכמש"ל ממהרי"א ומ"ש בְּסֵפֶר בְּנֵי יוֹסֵף שָׁם דְּדִבְרֵיהֶם הַלָּלוּ גַּם כְּשֶׁלֹּא מִיחָה דא"כ מַה מַּקְשֶׁה ר"י מֵהַשְׁוָתָפִין שׁוֹר לַחֲרִישָׁה וְעוֹמֵד לַחֲרִישָׁה הַשָּׂכָר לָאֶמְצַע שָׁאנֵי הָכָא כְּשֶׁמִּיחָה י"ל דאע"ג דְּמִיחָה הַיְינוּ כְּמוֹ בְּסוֹף הַשְׁוָתָפוּת דְּמַה מּוֹעִיל הַמְחָאָתוֹ כֵּיוָן דִּכְבָר נִשְׁתַּתְּפוּ בְּסָתָם וַהֲוָה לָן לְמֵימַר דְּיַחֲלוֹקוּ לְאֶמְצַע אע"ג דְּמִיחָה וְלָזֶה תֵּירְצוּ שָׁאנֵי הָכָא דבע"פ נִשְׁתַּתְּפוּ וְהָוֵי בְּדָבָר הָרָאוּי לְיֻחָלֵק אוֹ כְּאִילּוּ בע"כ נִשְׁתַּתְּפוּ וְלָכֵן הוֹעִילָה הַמְחָאָתוֹ וְכֵן מוּכָח מֵהַתּוֹסָ' דְּלָא פָּסְקוּ דִּין זֶה בפ"ק דְּבָתְרָא שֶׁשָּׁם מְקוֹר הָא דְּעֶבֶד וּבְהֵמָה טְמֵאָה

וְהִנִּיחוּהוּ עַד פ"ח שֶׁשָּׁם שֶׁהוּא עַל מ"ש בד"ה הָיְתָה שֶׁשָּׁם כָּתְבוּ בְּשֶׁמִּיחָה ומור"ם וְהַלְּבוּשׁ לֹא הֻוְצְרְכוּ לְבָאֵר זֶה שֶׁכְּבָר כָּתְבוּ שָׁם דְּאִם מִיחָה הַבְּכוֹר שֶׁלֹּא יַשְׁבִּיחוּ יִטּוֹל עִמָּהֶם בַּשָּׁבָח: וּמִמּוֹצָא דָּבָר דַּאֲתָא לִידֵן הַאי דִּינָא רָאִיתִי לְהכנ"הג סי' עז"ר הג"הט א"ח דְּתָמַהּ עַל הַמְצַיְּין שָׁם במור"ם עַל דִּין עֶבֶד וּבְהֶמָה טְמֵאָה שֶׁהוּא מֵהַמָּרְדְּכִי וְהוּא גְּמָרָא עֲרוּכָה וְכֵן תַּמָּה עַל הסמ"ע שֶׁכָּתְבוּ מֵהָרֹא"שׁ.

לְפִי קוֹצֶר דַּעְתִּי בְּכַוָּנָה מְכַוָּנֶת לֹא צְיְּין מֵהַשַּׁ"ס מִשּׁוּם דְּיֵשׁ מִי שֶׁפֵּירֵשׁ וְהוּבָא בְּהָרִיבָ"שׁ שָׁם דַּאֲנַן דקי"ל דִּין דְּגוֹד אוֹ אֶיגּוֹד לֵיתֵהּ לְהַאי דִּינָא וְהָכִי קָאָמַרלֵיהּ רָבָא לְדִידָךְ דְּלֵית לָךְ דִּין גּוֹד אוֹ אֶיגּוֹד בְּכוֹר וּפָשׁוּט וכו' אֲבָל לְדִידִי נִיחָא דְּמִתְקַיְּים פ"ש בְּגוֹד אוֹ אֶיגּוֹד אֲבָל מֵהַמָּרְדְּכִי שֶׁפָּסְקוּ מוּכָח דְּהָכִי קי"ל לְדִינָא גַּם לְדִידַן דְּאִית לָן גּוֹד אוֹ אֶיגּוֹד וְכֵן הסמ"ע שֶׁהֵבִיאוּ מֵהָרֹא"שׁ: וַחֲזִי הֲוֵית בְּסֵפֶר מַר וַאֲהָלוֹת הנד"מ רֹאשׁ עַל אֲרֶ"ץ ח"מ סי' כ"ח דְּבָרִים תְּמוּהִים וּבְיִוָּדְעוּ וּמַכִּירוֹ שֶׁנִּשְׁאַל עַל בְּכוֹר וּפָשׁוּט שֶׁיָּרְשׁוּ מֵאֲבִיהֶם מְקַרְקְעֵי וּמְטַלְטְלֵי וּבָתִּים שֶׁהָיוּ מַשְׁכִּירִים אוֹתָם וְקוֹדֶם שֶׁחִלְּקוּ נָשְׂאוּ וְנָתְנוּ בַּמָּעוֹת וְהִרְוִיחוּ וּפָסַק שָׁם בְּסַכִּינָא חֲרִיפָא בְּעִנְיַן הָעֵסֶק הֲרֵי קי"ל בְּרִיוַח שֶׁל הַשֻּׁתָּפִין שֶׁחוֹלְקִין לְפִי הַמָּעוֹת וּמָרָן פָּסַק כְּוָותַיְיהוּ וא"כ בנ"ד שֶׁהֵם שֻׁתָּפִין בְּמָעוֹת הַלָּלוּ וַעֲדַיִן לֹא חִלְּקוּ וְהִרְוִיחוּ וַדַּאי דְּהָרֶוַח לְפִי הַמָּעוֹת וְהַבְּכוֹר נוֹטֵל פ"ש בְּכֹל מַה שֶׁהִרְוִיחוּ וּבְמַה שֶׁמַּרְוִיחִים בְּעָתִיד אע"ג דְּהָרֶוַח לֹא הָיָה בָּעוֹלָם וְהַתּוֹרָה אָמְרָה בְּכֹל אֲשֶׁר יִמָּצֵא לוֹ וְזֶה לֹא הָיָה נִמְצָא וְהָוֵי רָאוּי מ"מ רִיוַח מְעוֹתָיו הוּא נוֹטֵל וְלִכְאוֹרָה זֶה תָּלוּי בִּפְלוּגְתָּא דְּרַבָּנָן כִּי הִגִּיה הרשד"ם ח"מ סי' שע"ה כָּתַב דְּהָאַחִים כָּל עוֹד שֶׁלֹּא חִלְּקוּ הֲרֵי הֵם כְּשֻׁתָּפִין שֶׁכָּתַב ריב"ה הָרֶוַח לָאֶמְצַע וא"כ לְדַעְתּוֹ אֵינוֹ נוֹטֵל פ"ש בְּרִיוַח וְיֵשׁ לְתְמֹהַּ עָלָיו אֵיךְ פָּסַק וְתָנֵי דְּהַשָּׂכָר לָאֶמְצַע וְהָא אִיהוּ גּוּפֵיהּ סי' קע"ג כָּתַב בְּשֻׁתָּפִין נִתְחַבְּטוּ הַפּוֹסְקִים וקי"ל כְּהָרי"ף וְהָרַמְבַּ"ם דְּחוֹלְקִין לְפִי הַמָּעוֹת וי"ל בִּפְשִׁיטוּת במ"ש הכנ"הג דְּהֵיכָא דְּהָוֵי מָמוֹנָא בְּחֶזְקַת ב' הַפָּשׁוּט מִקְּרֵי מֻחְזָק וְיֵחָסוֹ סְבָרָא זוֹ למהרשד"ם וא"כ שַׁפִּיר פָּסַק בְּסִימָן שע"ה כְּהָרֹא"שׁ מִטַּעַם זֶה משא"כ בְּשָׁאָר שֻׁתָּפִין דְּעָלְמָא אֲבָל מהרי"א סי' ר"ח פָּסַק הֵפֶךְ מ"ש מהרשד"ם שָׁם וְסוֹבֵר דְּהַבְּכוֹר נוֹטֵל פ"ש וַאֲפִילּוּ בְּדָבָר שֶׁאֵין רָאוּי לְיֵחָלֵק ובנ"ד בְּעִנְיַן הָרִיוַח לָא נ"מ לָן מִידִי בְּהָא פְּלוּגְתָּא לְגַבֵּי דִּידַן דְּקַבַּלְנוּ הוֹרָאַת מָרָן שֶׁהוּא הִכְרִיעַ כְּהַחוֹלְקִין לְפִי הַמָּעוֹת וא"כ בֵּין בַּקֶּרֶן בֵּין בְּרִיוַח יִטּוֹל בּוֹ פ"ש ע"כ: וְאַחַר הַמָּחָ"ר לֹא יָדַעְתִּי מַה יַּעֲנֶה לְסֻתָּם מִשְׁנָה וְדִבְרֵי הַפּוֹסְקִים הַמְפֻרְסָמִים דְּאֵינוֹ נוֹטֵל בְּשָׁבָח וּבְרָאוּי וּבִכְלָל זֶה גַּם זוּזֵי וַעֲבוּד בְּהוֹן עִיסְקָא וכמ"ש הג"א וְשֶׁכֵּן פָּסְקוּ כַּמָּה מֵרַבָּנָן בְּבְכוֹר וּפָשׁוּט ה"נ הַדִּין כֵּן כנז"ל ומִכְּלָלָם מהרי"א סי' קע"ה שֶׁהוּא נִשְׁעָן עָלָיו כמ"ש בְּסִימָן ר"ח ומֵהַהִיא אֵין עִנְיָן לְנִדּוֹנוֹ כְּלָל דְּעָמְדוּ כֵּן בְּסָתָם וְעָשׂוּ וְהִצְלִיחוּ משא"כ נִדּוֹן מהרי"א עוֹמֵד וְצוֹוֵחַ הַבְּכוֹר לַחֲלוֹק אֶלָּא שֶׁאֵין בְּיָדוֹ מִכֹּחַ צַוָּאַת אֲבִיהֶם וְכֵן מְבֹאָר בש"ות מהרש"ך ח"א סי' כ"ב עַל אוֹתוֹ נִדּוֹן עַצְמוֹ שֶׁעָבַר דִּין וּדְבָרִים בֵּיניֵהֶם וּמְחַלֵּק שָׁם מהרש"ך בֵּין שֻׁתָּפִין דְּעָלְמָא לְנִדּוֹנוֹ דהו"ל כְּאִלּוּ הִתְנוּ כֵּינָן דְּאֵין בְּיָדוֹ לַחֲלוֹק וּמָהָרָ"ם מִטְאָלּוֹן כָּתַב שָׁם מ"ש הַכֹּל לְאֶמְצַע ה"ט דְּמֵרְצוֹנָם הָיוּ משא"כ בְּנוֹדָע דְּהָוֵי בַּעַל כָּרְחָם דּוּק מִינָּהּ כְּשֶׁיֵּשׁ בְּיָדָם לַחֲלוֹק הַכֹּל לְאֶמְצַע וְכֵן לְדִבְרֵי מָהָרָ"ם מִטְאָלּוֹן שָׁם דַּוְקָא כְּשֶׁהוּא בַּעַל כָּרְחָם אֲבָל מֵרְצוֹנָם חוֹלְקִין שָׁוֶה בְּשָׁוֶה.

וּשְׁתַּיִם שָׁמַעְנוּ בְּנִדּוֹנוֹ שֶׁעָמְדוּ בִּסְתָם דִּבְיָדָם לַחֲלוֹק וְשָׁתְקוּ יַחְדָּו וְכֵן בִּרְצוֹנָם הַדָּבָר תָּלוּי וְלֹא בע"כ חוֹלְקִין לכ"ע שָׁוֶה בְּשָׁוֶה: : ומהרשד"ם בְּסִימָן שע"ה חָלַק עֲלֵיהֶם ומִמַּאי

דְּאִיְּיתוֹ מהרש"ך וּמָהָרָ"ם מִטַּאֲלוֹן שָׁם מִדִּבְרֵי הַמָּרְדְּכַי הנז"ל וְכֵן מהרי"א מֵהַתּוֹסָ' אוֹמֵר לְךָ מהרשד"ם שֶׁאֲנִי הָתָם שֶׁהַקֶּרֶן קַיָּים בְּיָדָם מִבְּלִי שׁוּם מוֹנֵעַ משא"כ בְּנִדּוֹנוֹ שֶׁהָרֵיוַח נוֹלַד מֵהַקֶּרֶן וְהַקֶּרֶן אֵינוֹ בָּטוּחַ בְּיָדָם שֶׁמָּא יִצְטָרֵךְ הַכֹּל לְנִישׂוּאֵי אַחְיוֹתֵיהֶם כמ"ש שָׁם וּמֵרוֹב פְּשִׁיטוּתוֹ לֹא הֶזְצְרַךְ לְהַזְכִּירָם וְלָכֵן כֵּיוָן דְּדַעְתּוֹ שָׁם הוּא דָּבָר שֶׁאֵין רָאוּי לְיִחָלֵק כְּלָל לֹא הִזְכִּיר בְּשֶׁוְתָּפִין אֶלָּא מִדִּבְרֵי הָרֹא"ש וְקִיצֵּר בְּמוּבָן מִשּׁוּם דְּלָא נ"מ לָן מִידֵּי דִּבְדָבָר שֶׁאֵין רָאוּי לְיִחָלֵק כֵּוְלֵי עָלְמָא מוֹדוֹ בָּהּ דְּעִיקַּר מֵחֲלוֹקְתָם בְּדָבָר הָרָאוּי לְיִחָלֵק אֲבָל בְּסִימָן קע"ג בְּנִדּוֹן אַחֵר וְהוּא בִּסְחוֹרוֹת דְּשֶׁוְתָּפִין וּמָעוֹת דְּאַיְּירִי בְּהוּ הָתָם יְכוֹלִין לְיִחָלֵק בְּאֵין מוֹנֵעַ ומש"ה שָׁם בֵּירֵר דקי"ל כְּהָרִי"ף וְהָרַמְבַּ"ם דְּבָזֶה חוֹלְקִין כְּפִי הַמָּעוֹת וּבָזֶה אֵין סְתִירָה בִּדְבָרָיו אֲבָל מ"ש מִטַּעַם תְּפִיסָה אֵין נִרְאֶה דְּכָל כִּי הַאי הו"ל לְבָאֵר כְּמוֹ שֶׁכּוֹתֵב כֵּן בְּכַמָּה ש"ות.

וְהֵן אֱמֶת שֶׁכֵּן רָאִיתִי בס' עֵדוּת בִּיהוֹסֵף שָׁם דַּף ע"ד שֶׁעָמַד בִּסְתִירָה זוֹ וּלְדַעְתִּי הַמְּעַט מ"ש הִנֵּה נָכוֹן: וְדַע דְּדִבְרֵי מהרשד"ם הנז' בסי' שע"ה וְדִבְרֵי שִׁלְשֶׁת הָרוֹעִים בְּ"יֶרֶךְ אֶחָד שֶׁנֶּחְלְקוּ עָלָיו מהרי"א ומהרש"ך וּמָהָרָ"ם מִטְּאָלוֹן שָׁם הֶבִיאָם הכנ"הג זֶה שָׁלֹשׁ רְגָלִים בסי' קע"ו הגב"י אוֹת ע"ב וְסִימָן רע"ח הג"הט אוֹת ח' וְאוֹת ח"י וְיֵשׁ לְהַרְגִּישׁ עַל תשו' הֶחָכָם הַנָּ"ל מֵרַבָּנֵי אַיְטַאלְיָא שֶׁנִּדּוֹנוּ בְּצַוָּאַת הָאָב שֶׁלֹּא יִגְּעוּ בָּנָיו בַּקֶּרֶן בְּשֶׁוְתָּפוּת שֶׁיֵּשׁ לוֹ עִם פְּלוֹנִי עַד זְמַן פ' שֶׁהוּא קָרוֹב לְנִדּוֹן מהרשד"ם וּדְעִמֵּיהּ הַנָּ"ל אֵיךְ לֹא נִזְכַּר מִדִּבְרֵיהֶם כְּלָל לְרַחֵק אוֹ לְקָרֵב.

וְתוּ יֵשׁ לְתָמְהַּ עָלָיו במ"ש וְז"ל וּשְׁאֵלַת חָכָם חֲצִי תְּשׁוּבָה שֶׁהֵבִיא בִּשְׁנַיִם שֶׁהִטִּילוּ לַכִּיס זֶה מָנָה וְזֶה מָאתַיִם פִּיחֲתוּ אוֹ הוֹתִירוּ הַכֹּל לָאֶמְצַע אֵיךְ פָּסַק וְתָנֵי כְּהָרֹא"ש דְּסְתָם סְחוֹרוֹת וּמְשֻׁתָּפוֹת עוֹמְדִין לְיִחָלֵק וּבְהָא פָּסְקִינַן כְּהָרִי"ף וְהָרַמְבַּ"ם שֶׁהֵם רַבִּים נֶגֶד הָרֹא"ש וְאִם מְשׁוּם דְּנִדּוֹנוּ חָשִׁיב לֵיהּ כְּדָבָר שֶׁאֵינָן יְכוֹלִין לְיִחָלֵק מִכֹּחַ צַוָּאַת אֲבִיהֶם וכמ"ש לְדַעַת הרשד"ם שֶׁלְּכָךְ לֹא הֵבִיא אֶלָּא דִּבְרֵי הָרֹא"ש דְּכָל כִּי הַאי הו"ל לְבָאֵר.

וְתוּ שֶׁהוּא שָׁם לֹא נִטְפַּל בָּזֶה הַפְּרָט בְּמַה שֶׁרָאוּי לְיִחָלֵק אוֹ אֵינוֹ רָאוּי לְיִחָלֵק: וּמַה שֶׁכָּתַב הָרַב רֹאשׁ עַל אֶרֶ"ץ הַנָּ"ל לָא נפק"ל מִידֵּי כֵּיוָן דְּאָנוּ נִגְרָרִים אַחַר מָרָן וּפָסַק דְּחוֹלְקִים לְפִי הַמָּעוֹת ה"נ בְּבְכוֹר וּפָשׁוּט וכו'.

אֲנָא דְּאָמִינָא לֹא כֵן אֲבִי דְּאַף אֲנַן מוֹדִים דְּרַבָּנָן דִּגְרִירִי בָּתַר מָרָן וְהוּא כָּתַב בְּקִצּוּר סִימָן רע"ח אֵין הַבְּכוֹר נוֹטֵל פ"ש בְּשֶׁבַח שֶׁיִּשְׁתַּבְּחוּ הַנְּכָסִים וְהוּא שֶׁיִּשְׁתַּנּוּ הַנְּכָסִים וכו' וְאִם מֻחֲמֶת הוֹצָאָה אֵינוֹ נוֹטֵל פ"ש ע"כ וְהַיְינוּ שֶׁהוֹצִיאוּ עֲלֵיהֶן מִתְּפִיסַת הַבַּיִת וכמ"ש הסמ"ע וה"ה וְהוּא הַטַּעַם אִם נָשְׁאוּ וְנָתְנוּ מִתְּפִיסַת הַבַּיִת וּמַה שֶּׁכּוֹתֵב מָמוֹנוֹ הוּא שֶׁהִרְוִיחַ מַאי אִיכְפַּת לָן מָמוֹנוֹ אוֹ שֶׁאֵינוֹ מָמוֹנוֹ כֵּיוָן דְּמִקָּרָא נפק"ל דְּאֵין לוֹ בַּשֶּׁבַח וְלֹא בְּרָאוּי וְלֹא יִהְיֶה מַשָּׂא וּמַתָּן בְּכַמָּה מִינֵי טִרְחוֹת גָּרוּעַ מִמָּמוֹן שֶׁמַּרְוִיחִים בְּרִבִּית דְּאֵין לוֹ בְּרִיוַח הַהוּא פ"ש וכמ"ש הכנ"הג סִימָן רע"ח הג"הט אוֹת ל"ג ובס' לֵב מֵבִין דַּף רי"ח ע"ג וְכֵן מָרָן סָתַם בְּסֵיפָא הִשְׁבִּיחוּ הַגְּדוֹלִים הִשְׁבִּיחוּ לְאֶמְצַע וּסְתָמָא קָאָמַר ויעו"ש דכנ"הג רֵישׁ הגב"י וַאֲפִילּוּ הָרַב עֵדוּת בִּיהוֹסֵף שָׁם דְּמַדְמֵי חֲלֻקּוֹת בְּכוֹר וּפָשׁוּט בְּמָעוֹת הָעֵסֶק לְשֶׁוְתָּפִין דְּעָלְמָא לְאִידָךְ גִּיסָא מְדַמֵּי לְהוּ שֶׁהַכֹּל לְאֶמְצַע: עוֹד כָּתַב שָׁם הָרַב הַנָּ"ל רֹאשׁ עַל אֶרֶ"ץ וְז"ל פָּשׁ לָן לְבָאֵר בְּחֵלֶק הַבָּתִּים שֶׁחֵלֶק הַבְּכוֹר הוּא שֶׁמַּרְוִיחַ דִּלְדַעַת מהרי"א סי' ר"ח לָא תִּבָּעֵי לָךְ דְּסָבַר דִּבְדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ דִּין חֲלֻקָּה חוֹלְקִין לְפִי הַמָּעוֹת אֶלָּא שֶׁעוֹמֵד לְנָגְדִּי

למ"ש מהרמב"ח בכ"י דִּכְתַיְבָה וּמְזוֹנוֹת נִגְבִּים מִשְּׁכִירוּת הַבָּתִּים אֲבָל הַבְּכוֹר אֵינוֹ נוֹטֵל בְּשְׁכִירוּת ע"ש ע"כ וְהַדְּבָרִים תְּמוּהִים דְּהַבָּתִּים רְאוּיִם לְיֻחָלֵק וְאִם תִּמְצֵי לוֹמַר שֶׁאֵינָם רְאוּיִם לְיֻחָלֵק הֲרֵי כָּתַב מהרי"א שָׁם מֵהַמָּרְדְּכִי דְּשָׁאנִי בְּכוֹר דְּמִן הַשָּׁמַיִם הִקְנוּ לוֹ וּמַה יַּעֲנֶה ז"ל בָּזֶה וְגַם מהרשד"ם בסי' שע"ה לֹא רָאָה לְדִבְרֵי הַמָּרְדְּכִי הנז' ע"כ:גַּם בָּזֶה אַחַר הַמָּחָ"ר לֹא צָדַק.

רֵאשׁוֹן לְצִיּוֹן מַה דְּפָשִׁיטָא לֵיהּ דְּהַבָּתִּים רְאוּיִם הֵם לְיֻחָלֵק לֹא כֵן דַּעַת הָרִיבָ"שׁ שָׁם וְהוּא שָׁנוּי בְּמַחֲלֹקֶת וְעַיֵּין בב"י סי' קע"א ומור"ם שָׁם סי"ד וּמַה שֶּׁכָּתַב מַה יַּעֲנֶה מהרמב"ח בְּדִבְרֵי הַמָּרְדְּכִי הנז' וּמִזֶּה נִמְשַׁךְ לוֹ לְדַבֵּר עַל הַקּוֹדְמִים לוֹ מהרשד"ם כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ דְּנֶעֱלָם מִמֶּנּוּ ז"ל דִּבְרֵי הַמָּרְדְּכִי הנז' מַר לִי מַר ע"ז בְּדוֹר יָתוֹם כָּזֶה בְּעִקְּבוֹת מְשִׁיכָ"ה אוֹרֶךְ הַגָּלוּת וְאֵין אִתָּנוּ יוֹדֵעַ עַד מָה לוֹמַר כֵּן עַל מהרשד"ם וְלֹא רָאָה ז"ל מ"ש הַגָּאוֹן הָרַב חַיָּ"א בש"הג ח"א דַּף פ"א מס' מַגִּיד מֵרֵאשִׁית דְּבָדוֹרוֹתֵינוּ נֶחְשָׁבִים אֶצְלֵנוּ שְׁלֹשֶׁת הַגְּבוֹרִים מֵהָרִיבָ"ל ומהרשד"ם ומהרש"ך כְּהָרִי"ף וְהָרַמְבַּ"ם וְהָרֹא"שׁ בְּדוֹרוֹתָם מַה גַּם בְּדִבְרֵי הַמָּרְדְּכִי הנז' שֶׁאֵינָם בְּסֵתֶר הַמַּדְרֵגָה וַהֲלֹא הב"י שֶׁמָּצוּי בְּיַד כָּל אָדָם בְּסִימָן קע"ו הֵבִיאוּ וּדְבָרָיו הֵם דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' בִּכְתֻבוֹת וּבָתְרָא וְעִיקַּר הַדִּין הַהוּא פָּסְקוּ מור"ם וְהַלְבוּשׁ וְאֵיךְ הַפֶּה יְכוֹלָה לוֹמַר שֶׁכָּל זֶה נֶעְלַם ממהרשד"ם חַס וְשָׁלוֹם אֶלָּא וַדַּאי דְּאֵינוֹ עִנְיָן כמ"ש וְהוּא חִילּוּק נָכוֹן וְאִם מהרש"ך וּמָהָרָ"ם מִטַּאֲלוֹן ומהרי"א לֹא קִבְּלוּהוּ וְלָכֵן לָמְדוּ מִשָּׁם לְאוֹתוֹ נִדּוֹן מהרשד"ם אֵינוֹ אַחֲרֵאי לָהֶם וְגַבְרָא אַגַּבְרָא לָא רְמִינַן וְכוּלָּם הָיוּ בְּזְמַן אֶחָד כַּנּוֹדָע: וְאַגַּב אוֹרְחַאי מָצָאתִי לוֹ חָבֵר בְּשְׁכִירוּת הַבָּתִּים דבס' תְּקָפוֹ שֶׁל יוֹסֵף ח"ב סי' ח' אַחַר שֶׁכָּתַב דְּפֵירֵי אַרְעָא מְשֻׁעְבָּדִים לב"ח וְסַיֵּם וְחִפַּשְׂתִּי וּמָצָאתִי בַּטּוּר סי' רע"ח מֵהָרָאָבָ"ד בְּמַשְׁכַּנְתָּא בַּאֲתַר דְּלָא מְסַלְּקִי בְּכוֹר הַמַּלְוֶה נוֹטֵל פ"ש כֵּיוָן דְּקָנָה אַרְעָא וּפֵירֵי קָנָה קַרְקַע ולפ"ז מ"ש בַּטּוּר וּמָרָן שָׁם שַׁחַת וְנַעֲשׂוּ תְּמָרִים אֵין הַבְּכוֹר נוֹטֵל בּוֹ פ"ש דְּהָוֵי קַרְקַע הַיְינוּ שֶׁהַקַּרְקַע לֹא הָיָה שֶׁל אֲבִיהֶם אֲבָל אִם הוּא שֶׁל אֲבִיהֶם גַּם הַפֵּירוֹת שֶׁנִּתְהַוּוּ מֵחָדָשׁ אַחַר מוֹת אֲבִיהֶם לָא הָוֵי רָאוּי וּכְגוּף הַקַּרְקַע דָּמוּ וְהָוֵי מֻוְחָזָק וְנוֹטֵל בּוֹ פ"ש וְגַם בִּשְׁכִירוּת וַחֲכִירוּת הַפָּרָה שָׁפְסַק הַטּוּר מֵהָרַמְבַּ"ם וּמָרָן שָׁם שֶׁנּוֹטֵל בָּהּ הַבְּכוֹר פ"ש הַיְינוּ בִּשְׁכִירוּת וַחֲכִירוּת הַפָּרָה נָמֵי כמ"ש הַפְּרִישָׁה הנז' שָׁם הֲרֵי לְהָדְיָא דִּשְׁכִירוּת נָמֵי נוֹטֵל בּוֹ פ"ש וְלָא חֲשִׁיב שִׁנּוּי וְכָתַב הַבַּ"ח שָׁם דְּהָוֵי כְּמוֹ דִּיקְלָא וְאִלִּים שֶׁנּוֹטֵל בּוֹ פ"ש וּמִמֵּילָא גַּם בִּשְׁכִירוּת קַרְקַע נוֹטֵל בּוֹ פ"ש ע"כ: אַחַר הַמָּחָ"ר דְּבָרָיו מַרְפֵּן אִיגֶּרִי דְּבָא לְחַדֵּשׁ דָּבָר מֵעַתָּה אֲשֶׁר לֹא נִזְכַּר בַּשַּׁ"ס וְלֹא בַּפּוֹסְקִים הַמְּפֻרְסָמִים דְּהָא דְּקָאָמַר רַב פָּפָּא בְּבָתְרָא דַּף קכ"ד דִּיקְלָא וַאֲלִים אַרְעָא וְאַסִּיק שִׁרְטוֹן כ"ע לָא פְּלִיגִי דְּנוֹטֵל בּוֹ פ"ש כִּי פְּלִיגִי בַּחֲפוּרָא וַהֲוֹו שֵׁבְלֵי שַׁלְפוּפֵי וַהֲוֹו תַּמְרֵי מַר סָבַר וכו' בְּקַרְקַע שֶׁאֵינוֹ שֶׁל אֲבִיהֶם קָאָמַר אֲבָל בְּקַרְקַע שֶׁלָּהֶם דכ"ע שְׁקִיל בֵּיהּ פ"ש וְאַף שֶׁנִּשְׁתַּנּוּ דְּכָל כִּי הַאי לָא הו"ל לְסְתּוֹם וּכְמוֹ שֶׁבֵּיְאֲרוּ לָנוּ בְּמִקָּח וּמִמְכָּר פֵּ"ה דְּבָתְרָא הַקּוֹנֶה שְׁתֵּי אִילָנוֹת בְּשֶׁל חֲבֵירוֹ קָנָה קַרְקַע וְכֵן בְּבִכּוּרִים בפ"ק דְּבִכּוּרִים ה"נ הו"ל לְבָאֵר וְתוּ אַרְעָא וְאַסִּיק שִׁרְטוֹן עַל כָּרְחִין קַרְקַע שֶׁהִנִּיחַ לָהֶם אֲבִיהֶם וכמ"ש רַשְׁבָּ"ם שָׁם וְכֵן דִּיקְלָא וְאִלִּים וְכֵן שִׁבְלֵי וְתַמְרֵי בְּקַרְקַע אֲבִיהֶם הוּא ואע"פי שֶׁרַשְׁבָּ"ם כָּתַב שָׁם דְּקַל שֶׁהִנִּיחַ לָהֶם אֲבִיהֶם סְתָמוֹ כְּפֵירוּשׁוֹ בְּקַרְקַע אֲבִיהֶם וְעִיקַּר מ"ש מֵהַמַּשְׁכַּנְתָּא רָאִיתִי זֹאת אֵינִי מַכִּיר דְּמַה עִנְיָן שֶׁהִתְחִיל בִּימֵי מוֹרִישָׁם וְלֹא נִשְׁתַּנָּה דְּמִקַּמֵּי הָכִי נִקְרָא מַשְׁכַּנְתָּא וְעַתָּה מַשְׁכַּנְתָּא אֶלָּא שֶׁעַכְשָׁיו נִתְרַבּוּ הַפֵּירוֹת וְיָפֶה כָּתַב הַבַּ"ח דְּהָוֵי כְּדִיקְלָא וְאִלִּים דְּמִקַּמֵּי הָכִי דֶּקֶל וְעַכְשָׁיו דְּקָלָא אֶלָּא שֶׁעַכְשָׁיו נִתְעַבָּה

וה"נ בְּהִנּוּחַ לָהֶם פָּרָה מֻוְשְׁכֶּרֶת אוֹ מֻוְחְכֶּרֶת בְּיַד אֲחֵרִים דְּאֵין כָּאן שׁוּם שִׁנּוּי אֶלָּא שֶׁעַכְשָׁיו נִתְרַבֶּה הַשְּׂכִירוּת אוֹ הַחֲכִירוּת משא"כ חֲפוּרָא וְנַעֲשׂוּ שֶׁבְלֵי שַׁלְפּוּפֵי וַהֲוֹו תַּמְרֵי אע"ג דְּמִמֵּילָא עַכְשָׁיו נִקְרָאִים בְּשֵׁם אַחֵר וכ"ש שְׂכִירוּת אוֹ חֲכִירוּת הַפָּרָה אִם חָכְרוֹ אוֹ שָׂכְרוּ הֵם דְּאֵין זֶה מִמֵּילָא וַאֲפִילּוּ רַבִּי דְּפְלִיג בְּשָׁבַח מִיהוּ בְּשָׁבַח הַיּוֹרְשִׁין קָאָמַר אוֹמֵר אֲנִי וכו' אֲבָל לֹא בְּשָׁבַח שֶׁהִשְׁבִּיחוּ אַחֵר מִיתַת אֲבִיהֶם וּמָצָאתִי בִּמְקֻבָּצֶת בָּתְרָא דְּאִם עָלוּ אִילָנוֹת מֵאֲלֵיהֶן בְּקַרְקַע אֲבִיהֶם חוֹלְקִין בְּשָׁוֶה הֲרֵי דְּפֵירֵי אַרְעָא בִּבְכוֹרָה לָאו כְּאַרְעָא וּבְסַוְגְיָא דְּבָתְרָא דַּף י"ג מְבוֹאָר דְּשְׂכִירוּת הָוֵי שָׁבַח וְאֵין בּוֹ לְהַבְכּוֹר פ"ש וְלָכֵן יֵיפּוּ כֹּחוֹ לְחַלְּקוֹ בַּיָּמִים וְאִי אָמְרִתְּ דְּהַפֵּירֵי חֲשׁוּבִים כְּגוּף יִתְקְנוּ לְשָׁוְכְרוֹ וְלַחֲלוֹק הַדָּמִים וְכֵן מְבוֹאָר מִדִּבְרֵי הָרִיבָ"שׁ ומהרש"ך שָׁם וְאַחַר הַחִיפּוּשׂ מָצָאתִי לְהָרַב תְּקֻפּוֹ שֶׁל יוֹסֵף שָׁם בסי' נ"א דַּף ט"ל דְּתַבְרִיהּ לְגִזְיָזֵיהּ: וּלְיוֹתֵר בֵּיאוּר מְבוֹאָר מִדִּבְרֵי הָרִי"ף בפ' אַלְמָנָה דְּשְׂכִירוּת בָּתִּים עִיקָּרוֹ שְׁבָחָא דְּתְנַן וְלֹא בְּשָׁבַח וְלָא בְּרָאוּי דְּכָתַב שָׁם לְתָרֵץ עַל מ"ש שֵׁם הָאִשָּׁה שֶׁהָלְכָה הִיא וּבַעְלָהּ לְמד"ה וּבָאָה וְאָמְרָה מֵת בַּעְלִי מוֹכֶרֶת וְהוֹלֶכֶת עַד כְּדֵי כְתֻבָּתָהּ מִמ"ש שָׁם הָאִשָּׁה שֶׁהָלְכָה הִיא וּבַעְלָהּ לְמד"ה וּבָאָה וְאָמְרָה מֵת בַּעְלִי מִתְפַּרְנֶסֶת וְהוֹלֶכֶת עַד לְעוֹלָם וַאֲנַן מְסַתְּבְרָא לָן פֵּירוּקָא דְּהַאי קוּשְׁיָא מ"ש מוֹכֶרֶת וְהוֹלֶכֶת עַד כְּדֵי כְתֻבָּתָהּ אֲבָל בְּיוֹתֵר לֹא בְּדָלָא אָפְשָׁר לָהּ לְאִתְזוּנֵי אֶלָּא מִמְּקַרְקְעֵי וְהַהּ אַחֲרִיתִי דְּשָׁמַעְתְּ מִינָּהּ דְּנִיזּוֹנֶת בְּדַאֲפְשָׁר לָהּ לְאִתְזוּנֵי מִפֵּירֵי אַרְעָא וּמַאגְרָא דְּבָתֵּי ע"כ וְכָתַב ע"ז הָרַשְׁבָּ"א ח"ד סי' קנ"ב דנפק"ל זֶה לְהָרִי"ף מִמַּה שֶׁשָּׁנִינוּ וְלֹא הַבָּנוֹת בִּמְזוֹנוֹתֵיהֶן וְלֹא קָתָנֵי וְלֹא הָאִשָּׁה וְהַבָּנוֹת כִּדְקָתָנֵי בְּכָל דֻּכְתָּא ומ"ש דְּשָׁבַק בַּר זוֹגֵיהּ הָכָא וְטַעְמָא דְּמִילְּתָא דְּלָא אָמְרִינַן תְּנַאי כְּתֻבָּה כִּכְתֻבָּה אֶלָּא בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ מַתְחִיל בְּחַיֵּי אֲבִיהֶן אֲבָל בִּמְזוֹנוֹת הָאִשָּׁה שֶׁמִּתְחַיֶּיב בְּחַיֵּי הַבַּעַל לֹא דְּאֵין זֶה בִּכְלַל מ"ש בִּבְכוֹרוֹת וְכֻלָּן אֵין נוֹטְלִין בַּשָּׁבַח וַאֲפִילּוּ שְׁבָחָא דְּמִמֵּילָא אֶלָּא דִּין מְזוֹנוֹת כְּדִין ב"ח דְּעָלְמָא ע"כ הֲרֵי דְּקָרֵי לְאַגְרָא דְּבָתֵּי דְּכָתַב הָרִי"ף דְּנִיזּוֹנֶת הָאִשָּׁה מִמֶּנּוּ שָׁבַח דְּשָׁנִינוּ הָתָם בְּמַתְנִיתִין וְטַעְמוֹ דְּהָוְיָא כב"ח דְּעָלְמָא דְּגוֹבָה מִן הַשָּׁבַח וְאֵינוֹ בִּכְלַל מ"ש תְּנַאי כְּתֻבָּה כִּכְתֻבָּה מִמֵּילָא בַּבְּכוֹרָה שֶׁשָּׁנִינוּ וְלֹא בְּרָאוּי שְׂכִירוּת הַבָּתִּים שְׁבָחָא אִיקְּרִי וְכֵן מְבוֹאָר מִתּוֹךְ דִּבְרֵי הָרָאָבָ"ד בס' תְּמִים דֵּעִים סי' רח"ל שֶׁהֵבִיאוּ בס' בְּנֵי יוֹסֵף שָׁם: וּמֵעַתָּה דְּבָרֵי מֹהָרַמ"ח מֹשֶׁה אֱמֶת וְתוֹרָתוֹ אֱמֶת מ"ש בִּשְׂכִירוּת בָּתִּים שֶׁחוֹלְקִין אוֹתוֹ שְׂכִירוּת שָׁוֶה בְּשָׁוֶה זוּלָתִי אִם מִיחָה שֶׁיַּחֲלוֹקוּ וְיִשְׁכּוֹר חֶלְקוֹ וְלֹא רָצוּ לִשְׁמוֹעַ מִמֶּנּוּ: וּמַה שֶּׁסִּיֵּם הָרַב הַנָּ"ל רֹאשׁ עַל אֶרֶ"ץ בְּסוֹף דְּבָרָיו ולעד"ן דְּאִילּוּ רָאָה מהרמב"ח תְּשׁוּבָה זוֹ שֶׁל מהרי"א בְּשֵׁם הַמָּרְדְּכַי לֹא הָיָה פּוֹסֵק דְּשְׂכִירוּת בָּתִּים הָוֵי רָאוּי ובכה"ג אֵינוֹ יָכוֹל לוֹמַר קי"ל כהרמב"ח כַּנַ"ל ע"כ.

וְיַעַן אַבְרָהָם אַחַר הַמָּחָ"ר אִלּוּ רָאָה הוּא ש"ות מהר"א הנז' בסי' קע"ה דְּכָתַב בְּעֵסֶק וְכֵן בְּשְׂכִירוּת בָּתִּים בְּפֵירוּשָׁא אִתְּמַר דְּחוֹלְקִים בְּשָׁוֶה לֹא הָיָה כּוֹתֵב מַה שֶּׁכָּתַב וְדָבָר זֶה לֹא נִמְצָא בּוֹ מַחֲלוֹקֶת עַד שֶׁנִּצְטָרֵךְ לוֹמַר קי"ל בַּדָּבָר: אֲבָל מַה שֶּׁיֵּשׁ לְהק' למהרמב"ח הַנָּ"ל הָא יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת מַה שֶּׁלֹּא הֵעִיר הוּא מ"ש דִּכְתֻבָּה גּוֹבָה מִפֵּירֵי אַרְעָא וּמֵאַגְרָא דְּבָתֵּי הוּא דָּבָר מַתְמִיהַּ דְּלֹא נִמְצָא זֶה זוּלַת לְהָרַמְבַּ"ם בְּפֵירוּשׁ הַמִּשְׁנָיוֹת בפ"ח דִּבְכוֹרוֹת וכמ"ש מֹהָרִיבָ"ל ח"ד סי' ד' וְעַיֵּין במש"ל פֵּ"המֵּהֹלְכוֹת מַלְוֶה וְלוֶה ומהרד"ף בְּסֵפֶר מִכְתָּם לְדָוִד א"ה סי' ט"ו וְלֹא עוֹד אֶלָּא דִּבְחִיבּוּרוֹ הַדַּר בֵּיהּ בפי"ו מהל' אישׁוּת שֶׁכָּתַב אֵינָהּ גּוֹבָה מֵהַשָּׁבַח ואח"ז כָּתַב תִּיקְנוּ הַגְּאוֹנִים שֶׁגּוֹבָה מֵהַמַּטַּלְטְלִין ע"כ הֲרֵי דְּשָׁבַח כִּדְקָאֵי קָאֵי וְלֹא תִּיקְנוּ בּוֹ כְּלוּם וּכְדִבְרֵי הָרֹא"שׁ בְּפֶרֶק מִי שֶׁמֵּת שֶׁהֵבִיאוּ המש"ל שָׁם מַה גַּם דְּמָרָן דְּגִרְירֵי

בָּתְרֵיהּ אִינְהוּ וַאֲנַן פָּסַק בס"ק דְּאֵינָהּ גּוֹבָה מֵהַשְׁבַח וְהֵיא תְּמִיהָא קַיְימָת: סִימָן מ"ז נוֹסַח שְׁטָר ש"מ שֶׁכָּתְבוּ מַאן דְּהוּ וְז"ל כְּמוֹת שֶׁהוּא צַוָּאָה שֶׁל ר' חַי נָעִים יצ"ו יוֹם כ"ב אִיָּיר שְׁנַת תר"ך אִשְׁתִּי מוֹחָה תִּטּוֹל מִנִּכְסֵי עֶשְׂרִים מֵחְבּוּב יוֹתֵר עַל סַךְ כְּתֻבָּתָהּ בִּתִּי רָחֵל תִּטּוֹל שִׁשִּׁים מֵחְבּוּב לְצוֹרֶךְ נְדֻנְיָתָהּ בְּנֵי נִסִּים יצ"ו יִטּוֹל עֶשְׂרִים מֵחְבּוּב יְתֵרִים עַל חֶלְקוֹ עִם אֶחָיו וְכֻלָּם לֹא יִזְכּוּ בָּזֶה כִּי אִם שָׁעָה אַחַת קוֹדֶם מִיתָה שֶׁלֹּא תָּבוֹא וְאִם נִתְבַּקֵּשׁ בִּישִׁיבָה שֶׁל מַעְלָה יַעֲשׂוּ לוֹ כָּל צָרְכּוֹ בַּכֹּל כֹּל מִכֹּל כַּנָּהוּג בִּבְנֵי אָדָם בְּנוּגִים וְקַנְיָנָא מִנֵּיהּ בדל"ב מ"ך מֵחֲמַת שֶׁיֵּשׁ שִׁיּוּר נְכָסִים וְהַכֹּל אמ"וץ וש"וב וְקִים וְעֵדָיו פ' בֶּן פ' פ' בֶּן פ' ע"כ לְשׁוֹן הַצַּוָּאָה : חַיִּים מְדַבֵּר עֲרַבּוּבֵי דְּבָרִים אֲנִי רוֹאֶה בְּכָאן דממ"ש צַוָּאָה וכו' מוּכָח דְּמַתְּנַת ש"מ הִיא וּמַתְּנַת ש"מ בְּמִקְצָת דִּינָהּ כְּמַתְּנַת בָּרִיא וְאֵינָהּ נִקְנֵית אֶלָּא בְּקִנְיָן כְּמוֹ שֶׁכֵּן כָּתַב בָּאַחֲרוֹנָה וְקַנְיָנָא מִנֵּיהּ וכו' מֵחֲמַת שֶׁיֵּשׁ שִׁיּוּר וכו' אֲבָל לֹא עָשָׂה וְלֹא כְלוּם דְּכֵיוָן דְּדִינָהּ כְּמַתְּנַת בָּרִיא מַאי דְּקָנֵי בְּבָרִיא בְּעָלְמָא קָנֵי מַאי דְּלָא קָנֵי בְּעָלְמָא לָא קָנֵי וְהָכָא בְּמַטְבֵּעַ קָאָמַר וּמַטְבֵּעַ אֵינוֹ נִקְנֶה בַּחֲלִיפִין וְתוּ בְּמַאי דְּקָאָמַר וְלֹא יִזְכּוּ אֶלָּא שָׁעָה אַחַת קוֹדֶם מִיתָה מוּכָח דְּעַכְשָׁיו לֹא הִקְנָה לָהֶם כְּלוּם הֲרֵי קי"ל שֶׁאֵין מוֹעִיל הַקִּנְיָן אֶלָּא א"כ מַקְנֶה לוֹ מִיּד אֲבָל אִם אָמַר לוֹ תִּקְנֶה סוּדָר זֶה וְתִקְנֶה חֵפֶץ זֶה לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם לֹא קָנָה כמ"ש הַטּוּר וּמָרָן סִימָן קצ"ה אֶלָּא דלפ"ז צָרִיךְ לְהָבִין דַּעַת מָרָן בב"י סרנ"ח דמ"ש רַבִּי יוֹסִי זְמַנּוֹ שֶׁל שְׁטָר מוֹכִיחַ עָלָיו וְהָכִי קי"ל ל"ש אִם הִזְכִּיר מִיתָה שֶׁאָמַר לְאַחַר מִיתָה אוֹ אִם לֹא הִזְכִּיר מִיתָה שֶׁאָמַר לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם וּדְלֹא כְּהָרַב הַמַּגִּיד שֶׁהֵבִיא שָׁם וּכְוָותֵיהּ פָּסַק מור"ם שָׁם ומ"מ אֵינוֹ עִנְיָן לְנִדּוֹן דִּידַן דְּבָעֵינַן שֶׁיְּצַוֶּה לְהַסּוֹפֵר לִכְתּוֹב זְמַן אוֹ שֶׁיְּצַוֶּה הַנּוֹתֵן כֵּן לְהָעֵדִים לִכְתּוֹב הַזְּמַן משא"כ צַוָּאָה דְּהִיא לְזִכָּרוֹן דְּבָרִים בְּעָלְמָא כמ"ש מור"ם שָׁם מֵהָרַשְׁבָּ"א וְהָא נַדַּאי דְּלָא אָמְרִינַן מִסְתָּמָא שֶׁהוּא צִוָּה לָהֶם לִכְתּוֹב הַזְּמַן דִּלְהַחֲזִיק הַמְּוֻחְזָק שֶׁהוּא הַיּוֹרֵשׁ טְפֵי עָדִיף וְהַמְקַבֵּל הַמַּתָּנָה הוּא הַמּוֹצִיא מִמֶּנּוּ וְעָלָיו לְהָבִיא רְאָיָה שֶׁכָּךְ צִוָּה הַנּוֹתֵן לִכְתּוֹב הַזְּמַן וְתוּ כֵּיוָן דְּמַתְּנַת ש"מ הִיא הָיָה צָרִיךְ לִכְתּוֹב שְׁטָר מַתָּנָתָא דָּא כְּתָבוּהָ בְּשׁוּקָא וכו' משא"כ מְצַוֶּה מֵחֲמַת מִיתָה כמ"ש מָרָן סרע"א וְתוּ מ"ש כְּשֶׁיִּתְבַּקֵּשׁ בִּישִׁיבָה שֶׁל מַעְלָה יַעֲשׂוּ לוֹ כָּל צָרְכּוֹ מִבְּוָאר מִזֶּה שֶׁהוּא מְצַוֶּה מֵחֲמַת מִיתָה וּבְמָצַוֶּה מֵחֲמַת מִיתָה הַקִּנְיָן מִגָּרָע גָּרַע אַף בְּדִשַׁיֵּיר מִטַּעַם דְּלֹא נִתְכַּוֵּן אֶלָּא לְהַקְנוֹתוֹ בְּקִנְיָן וְאֵין קִנְיָן לְאַחַר מִיתָה כַּנּוֹדָע וְלָאו דַּוְקָא מִיתָה אֶלָּא כָּל שֶׁמִּרַמֵּז לְמִיתָה כמ"ש מָרָן סָרָ"ן וְעַיֵּין לכנ"ה הג סרנ"א בְּהַגָּהַת הַטּוּר אוֹת ו' בְּאֹם שְׁטַר צַוָּאָה סוֹתֵר יעו"ש הָכָא בְּנִדּוֹן דִּידַן דְּהָוֵי מַטְבֵּעַ הַקִּנְיָן אֵינוֹ כְּלוּם וּכְאִילּוּ אֵינוֹ וְנִלְוָה אֵלָיו לְאַחַר זְמַן וְגַם דְּלָא כְּתִיב בֵּיהּ כְּתֻבוּהָ בְּשׁוּקָא וכו' וּבְפֹרָט דְּאִם הָיָה מְצַוֶּה מֵחֲמַת מִיתָה הָיוּ צְרִיכִים לְבָאֵר שֶׁמֵּת מֵאוֹתוֹ חוֹלִי וְכָל שֶׁלֹּא בֵּיאֲרוּ זֶה הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָה שֶׁמֵּת הַנּוֹתֵן מֵאוֹתוֹ חוֹלִי: סִימָן מ"ח בָּא לְיָדֵינוּ שְׁטָר אֶחָד בְּאֶחָד שֶׁשָּׁכַר עַצְמוֹ בקג"וש וְחִיּוּב כְּדַחֲזֵי כָּל זְמַן הֱיוֹתוֹ בְּפֶה הָעִירָה לְפִי שֶׁהוּא גֵּר מֵאֶרֶץ אַחֶרֶת וּבְאֹם יַחֲזוֹר בּוֹ יְשַׁלֵּם סַךְ כָּךְ וְכָךְ בְּחִיּוּב מ"ומ וְעָשָׂה בְּעָרְמָה וְהָלַךְ לִכְפָר אֶחָד וְיָשַׁב שָׁם יָמִים אֲחָדִים וְחָזַר לָעִיר וְעָמְדוּ לְדִין וְרָצָה לִפְטוֹר עַצְמוֹ כֵּיוָן שֶׁיָּצָא מֵהָעִיר אע"פ שֶׁעַכְשָׁיו חָזַר: הֵן אֱמֶת שֶׁאֵין לְהוֹכִיחַ ממ"ש הַטּוּר וּמָרָן בי"ד סי' רי"ו קוֹנָם לְבֵיתְךָ שֶׁאֵינִי נִכְנָס אִם מְכָרוֹ וְחָזַר וּקְנָאוֹ חָזַר לְאִיסּוּרוֹ דְּשָׁאנֵי אִיסּוּרָא מִמָּמוֹנָא וכמ"ש הָרִיבָ"שׁ סי' שנ"ו וְעַיֵּין לוֹ מ"ש בְּסִימָן תע"ה ומ"ש עָלָיו בס' בְּנֵי אַהֲרֹן סי' ל"ה דַּף ט"ל וְעַיֵּין עוֹד בְּסֵפֶר שִׁמְחַת יְהוּדָה להר"י אֶלִיעֶזֶר י"ד סי' כ"ט

וּבְמָמוֹן קי"ל בְּבַת אִשְׁתּוֹ דְּכָתַב לָהּ כָּל זְמַן שֶׁהִיא עִמּוֹ אִם גֵּירְשָׁהּ וְהֶחֱזִירָהּ פָּטוּר מִמָּנָּה כמ"ש הַטּוּר וש"ע א"ה סִימָן קי"ד וְזֶה נָמֵי י"ל שֶׁאנֵי גֵּירוּשִׁין וכמ"ש הב"ש שָׁם.

אִיבָּרָא דְּבְסֵפֶר דַּרְכֵי נוֹעַם י"ד סִימָן ל"א מֵבִיא רְאָיָה לְנִדּוֹנוֹ בְּעֵסֶק שֶׁזִּתָּפוּת מַהָא דְּכָתַב הָרַדְבָ"ז בְּבַת אִשְׁתּוֹ אֲפִילּוּ שֶׁעָשׂוּ קְנוּנְיָא בַּדָּבָר וְהוּא בח"א סִימָן רנ"ד וח"ב סי' ק"ך הַרֵי דְּאֵינוֹ מְחַלֵּק בֵּין גֵּירוּשִׁין לְעֵסֶק אַחֵר.

וְרָאִיתִי לְמהריק"ש בְּהַגָּהוֹתָיו דְּמְחַלֵּק בְּהַהִיא דְּבַת אִשְׁתּוֹ מִכֹּחַ מ"ש כָּל זְמַן שֶׁאַתְּ עִמִּי משא"כ אִם אָמַר כָּל זְמַן שֶׁתִּהְיֶה אַף אִם גֵּירָשָׁ' אֵינוֹ כְּלוּם וְדִכְוָתַ' בנ"ד דְּאָמַר כָּל זְמַן הֱיוֹתִי בַּפָּה הָעִירָה.

וְתוּ יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין כְּשֶׁהוּא רוֹצֶה ובע"הב אֵינוֹ רוֹצֶה וּכְגוֹן שֶׁנִּכְתַּב הַחִיּוּב הַזֶּה עָלָיו אָז דְּוַמְיָא דְּבַת אִשְׁתּוֹ דְּהָוְיָא מוֹצִיא מִבַּעַל אֲמָה וּבַעַל זֶה מֻוְחָזָק בְּמָמוֹנוֹ וּמִסְפֵּיקָא לָא מַפְקִינַן מָמוֹנָא וכמ"ש הָרַב דַּרְכֵי נוֹעַם שָׁם וְדִכְוָותַהּ בנ"ד דבע"הב רוֹצֶה בּוֹ וְלָתֵת לוֹ שְׂכָרוֹ כְּפִי הַקִּצְבָה שֶׁעָשָׂה עִמּוֹ וְהוּא מְמָאֵן וְלָאו כָּל כְּמִנֵּיהּ אִם לֹא שֶׁיִּפְרַע הַחִיּוּב שֶׁנִּתְחַיֵּיב אִם יַחֲזוֹר בּוֹ וּמַה גַּם שֶׁבְּעָרְמָה עָשָׂה מַה שֶּׁעָשָׂה וְלֹא אָמְרָהּ הָרַדְבָ"ז אעפ"כ מְהַנֵּי.

רַק שֶׁלֹּא לְהוֹצִיא מָמוֹן: סִימָן מ"ט פּוֹעֵל חוֹזֵר בּוֹ וַאֲפִילּוּ בַּחֲצִי הַיּוֹם וַאֲפִילּוּ כְּבָר קִיבֵּל כָּל שְׂכָרוֹ כ"פ מָרָן סי' של"ג וְהוּא ממהרי"קו כמ"ש מָרָן שָׁם בב"י וּפָסְקוּ בְּקָצָר וכ"כ המש"ל בפ"ט מה' שְׂכִירוּת שָׁכֵן מַשְׁמַע בש"ות הָרַשְׁבָּ"א מִלְּבַד כְּשֶׁיֵּשׁ הֶפְסֵד שׁוֹכֵר עֲלֵיהֶן אוֹ מַטְעָן וְשָׁם כָּתַב מָרָן מֵהָריטְבָ"א ה"מ בַּאֲמִירָה בְּעָלְמָא אֲבָל אִם יֵשׁ קג"וש לְטַפּוֹיֵי מִלְּתָא אַתָּא וְאֵינוֹ יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ ובב"י סי' קע"ו מחו' א' כָּתַב מֵהָריבָ"ש לְאִידָךְ גִּיסָא וְשָׁם כָּתַב הָריבָ"ש שכ"ד הָרַמְבַּ"ן וְהָרַשְׁבָּ"א וּבְסֵפֶר נָאֱמָן שְׁמוּאֵל סי' ק"א מָצָא לְהָרַשְׁבָּ"א ח"ב סִימָן פ"ז שכ"כ דְּאֵין לוֹ תַּקָּנָה שֶׁלֹּא יוּכַל לַחֲזוֹר רַק בְּחִיּוּב וקג"וש שֶׁכָּל הַחוֹזֵר בּוֹ יִתְחַיֵּיב לַחֲבֵירוֹ כ"וכ וְיֵשׁ לִתְמֹהַּ עַל הכנ"הג דְּכָתַב דְּהָרַשְׁבָּ"א סָבַר כְּהָריטְבָ"א וְרַבּוֹתָיו וְהוּא עַצְמוֹ שָׁם הגב"י אוֹת ד' רֶמֶז לְתִשּׁוּבָה זוֹ שֶׁל ח"ב וּכְבָר עָמַד בָּזֶה ה' מִשְׁחָא דְּרְבוּתָא ח"ב מָחָ"מ סי' ע"ג והב"ד ח"מ סי' קמ"ג וְהֶבִיאוֹ הָרַב חִיְדָ"א בשיו"ב לי"ד סִימָן קס"ו ובח"ש ח"ב סִימָן ל"ח אוֹת ס"ט הֵבִיא כֵּן מֵהָרַשְׁבָּ"א שָׁם סי' ע"ב אֶלָּא שֶׁלֹּא הִזְכִּיר מְסֻפָּרנֶאֱמָן שְׁמוּאֵל שֶׁקִּדְּמָם וְכֵן תָּמַהּ עַל הכנ"הג הָרַב מִשְׁחָא דְּרְבוּתָא י"ד שָׁם אֶלָּא דְּלֹא הִזְכִּיר לֹא מִסֵּפֶר נָאֱמָן שְׁמוּאֵל וְאַף לֹא מהב"ד וּמֵעַתָּה מ"ש מֵהָריטְבָ"א וְרַבּוֹתָיו עַל כָּרְחִין אע"ג דְּרַבּוֹתָיו הַיְינוּ הָרַשְׁבָּ"א כַּנּוֹדָע הָכָא אִי אֶפְשָׁר לוֹמַר כֵּן כֵּיוָן דְּעַיִן רוֹאֶה דְּהָרַשְׁבָּ"א כָּתַב לְהֶפֶךְ וכמ"ש הָרַב חִיְדָ"א שָׁם בשיו"ב לי"ד וא"כ אֵפוֹא לפ"ז מ"ש כנ"הג סי' של"ג רֵישׁ הגב"י מהמבי"ט דְּאִם רָאָה הָריבָ"ש לְהָריטְבָ"א וְרַבּוֹתָיו דְּסָבְרִי דְּהַקְּנָיָן לְטַפּוֹיֵי מִלְּתָא אַתָּא לֹא הָיָה כּוֹתֵב מַה שֶּׁכָּתַב לֵיתֵהּ אַחַר דְּעַיִן רוֹאֶה דְּהָרַשְׁבָּ"א סָבַר כֵּן וכ"כ הָריבָ"ש שָׁם מִמֶּנּוּ וּמֵרַבּוֹ הָרַמְבַּ"ן וְהַתֵּימַהּ עַל הכנ"הג שֶׁכָּתַב דְּבָרָיו בְּשִׁתִּיקָה וְכֵן רָאִיתִי בְּסוֹף ס' חֲזוֹן עַבְדִיהּ בש"ות סט"ו שֶׁתָּמַהּ כֵּן להראד"ב וּלְהָרַב בְּנֵי אַהֲרֹן שֶׁכָּתְבוּ דְּסָבְרַת הָריבָ"ש יְחִידָאָה הִיא וְכֵן תָּמַהּ בס' מַר וַאֲהָלוֹת סי' כ"ו וְכֵן יֵשׁ לִתְמֹהַּ עַל הָרַדְבָ"ז דְּכָל רָז לָא אָנִיס לֵיהּ שֶׁכָּתַב בח"ב סש"ו בְּשֶׁוִּתָּפִין כְּדַעַת הָריטְבָ"א וְאֵיךְ לֹא זָכַר שֹׁר מש"ות הָריבָ"ש דְּפְלִיג וְשָׁמַעְתָּתֵיהּ בְּפֶוּמַיְהוּ כּוּלֵיהּ יוֹמָא וְאַף דְּאֶפְשָׁר דש"ות הָרַשְׁבָּ"א ח"ב לֹא רָאָה אוֹתָם אע"פ שֶׁמָּרָן בב"י לְפָעָמִים מַזְכִּיר מֵהֶן כְּמוֹ שֶׁרָמַז הכנ"הג בכ"מ וּמָרָן וְהָרַדְבָ"ז בִּזְמַן אֶחָד הָיוּ כַּנּוֹדָע מ"מ הָרַדְבָ"ז קָשִׁישׁ יוֹתֵר מִמָּרָן דַּהֲרֵי

בְּאַבְקַת רוֹכֵל סי' קפ"ז מַקְדִּימוֹ בַּחֲתִימָה וְכֵן בהמבי"ט ח"ב סי' קל"א וְעַיֵּין לְהָרַדְבָ"ז ח"ב סי' תרס"ב מ"ש עַל מָרָן בב"י אֲבָל הֲרֵי הָרִיבָ"ש מַיְתֵי כֵּן מֵהָרַשְׁבָ"א וְעוֹד תַּמָּה עָלָיו הר' מַר וַאֲהָלוֹת שָׁם שֶׁהֵבִיא מֵהַשָּׁ"ד שֶׁכֵּן סָבַר הָרֹא"ש וְהַטּוּר וְכֵן תַּמָּה עָלָיו ממ"ש הוּא עַצְמוֹ שָׁם סי' של"ג וְכֵן בס' פְּאַת יָם דַּף צ"א תָּמַהּ גַּם ממ"ש הוּא עַצְמוֹ שָׁם סי' שכ"ו ולפ"ז מ"ש הב"י סי' קע"ו מחו"א מֵהָרַשְׁבָ"א דְּהַקְּנָיָן הוּא עַל גּוּף הַנְּכָסִים וּכְעִנְיָן מ"ש מִגּוֹפָא דְּאַרְעָא קָנוּ מִיָּדוֹ וְהוּא סוֹתֵר לִשְׁתֵּי תְּשׁוּבוֹתָיו ח"ב סי' ע"ב ופ"ז הַנָּ"ל וּכְבָר עָמַד הָרַב נֶאֱמָן שְׁמוּאֵל שָׁם בָּזֶה וּבְהֶכְרֵחַ לוֹמַר סָמֵי חָדָא מִקָּמֵי תַּרְתֵּי ומ"ש בס' זִכָּרוֹן דְּבָרִים דַּף ג"ן דְּהָרַשְׁבָ"א בְּקִנְיָן שֶׁאֵינוֹ מוֹעִיל אַיְירֵי לִיתֵּהּ שָׁשָׁם בח"ב סָגַר עָלֵינוּ אֶת הַמִּדְבָּ"ר דְּכָתַב דְּלֹא מְהַנֵּי כִּי אִם בְּחִיּוּב עַל מִי שֶׁחוֹזֵר בּוֹ וְיֵשׁ לְתָמֹהַּ עַל ש"ות מחס"י הוּבְאוּ דְּבָרָיו בְּסֵפֶר מַתָּן בַּסֵּתֶר בש"ות שֶׁשָּׁם ד"ח דְּנָקִיט בְּפָשׁוּט כמ"ש הָרִיטְבָ"א דְּבְקִנְיָן גְּרִידָא אֵינוֹ יָכוֹל לַחֲזוֹר וְאֵיךְ לֹא נִזְכַּר מִדִּבְרֵי הָרִיבָ"ש וְחֵילֵיהּ מֵהָרַמְבַּ"ן וְהָרַשְׁבָ"א וְאֵיךְ לֹא זָכַר שֵׁר מִפַּת הָאַחֲרוֹנִים הַנָּ"ל בִּפְרָט לְדִידַן דִּגְרִירָנָא בָּתַר מָרָן דבש"ע סָתַם דְּבָרָיו דְּמַשְׁמַע דְּסָבוּר כְּהָרִיבָ"ש וּדְעִמֵּיהּ ומור"ם לֹא הִגִּיהַּ עָלָיו כְּלוּם וכ"כ בְּסֵפֶר בְּרִית אָבוֹת דַּף קי"ד ע"ד אֶלָּא דְּקִשְׁיתֵיהּ עַל מור"ם סי' קע"ו ס"ט שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי הָרִיטְבָ"א הנז'.

וכ"נ דַּעַת מהריק"ש בְּהַגָּהוֹתָיו שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי הָרִיבָ"ש וְכֵן הַשָּׁ"ד שָׁם כ"כ מֵהָרֹא"ש וְהַטּוּר וְרַבֵּינוּ יְרֻחָם והג"מיי וכ"ד הָרַב תּוֹרַת חֶסֶד סי' רע"א וְהָרַב מח"א דַּף פ"ד וְהָרַב שְׁבוּת יַעֲקֹב ח"א סִימָן ס"ו וְהָרַב מַר וַאֲהָלוֹת שָׁם וְכֵן מהרא"י בְּסִפְרוֹ אַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל דַּף מ"ז אֶלָּא דְּלֹא זָכַר שֵׁר מִדִּבְרֵי הָרַשְׁבָ"א הַנָּ"ל וְעַיֵּין בְּסֵפֶר חִקְקֵי לֵב ח"מ דַּף מ"ג מַה שֶּׁרָמַז עוֹד בָּזֶה: קוֹ'ל אֲשֶׁר נִשְׁמַ'ט (שַׁיָּיְךְ לסי' מ"ג) הִשְׁתָּא הָכָא שְׁנַת תרכ"ד אֲתָא לְדִידַן ס' אֶחָד חָדָשׁ מֵאִישׁ יְרוּשְׁלֶם תוב"ב נר"ו יָאִיר זֶה שְׁמוֹ נָדִיב לֵב וְרָאִיתִי לוֹ בסי' ב' בְּמַעֲשֶׂה שֶׁבָּא לְיָדוֹ בעוב"י אַזְמִיר יע"א שֶׁבְּיוֹם א' שֶׁל פֶּסַח בַּסֵּפֶר ב' שֶׁנִּמְצָא דִּיבּוּק בַּפָּסוּק אַחֲרוֹן כָּאֵלֶּה תַּעֲשׂוּ וכו' וְהֶאֱרִיךְ בָּזֶה שֶׁאֵין צָרִיךְ לְהוֹצִיא ס"ת אַחֵר וְעִיקַּר יְסוֹדוֹ הוּא ממ"ש הכנ"הג בְּשַׁבָּת דְּעָלְמָא אִם נִמְצָא טָעוּת בַּשְּׁבִיעִי אַחַר שֶׁקָּרָא ג"פ בְּהֶכְשֵׁר א"צ לְהוֹצִיא ס"ת אַחֵר וה"נ בְּפָסוּק כָּאֵלֶּה וכו' אֵינוֹ מֵחוֹבַת הַיּוֹם וְאֵינוֹ אֶלָּא כְּדֵי שֶׁלֹּא לְסַיֵּים בַּפָּרָשָׁה פָּחוֹת מג"פ וְהֶאֱרִיךְ בָּזֶה יעו"ש.

וְאַחֲרֵי בַּקָּשַׁת הַמְּחִילָה הָרְאוּיָה י"ל עַל כָּל דְּבָרָיו רַק שֶׁאֵין הַפְּנַאי מַסְכִּים עַמָּדִי רַק אֶת זֶה אֲנִי אוֹמֵר תִּסְגִּי לָן כמ"ש הָרַשְׁבָ"ץ ח"א בסקל"א וְז"ל חוֹבַת הַיּוֹם בס' מֵוָטָעָה לָא אֶפְשָׁר כְּלָל ע"כ וּסְתָמָא קָאָמַר וֶהֱבִיאוֹ כנ"הג עַצְמוֹ וּמִזֶּה יָצָא לְחַלֵּק שָׁם בְּהוֹרָאָתוֹ הַנָּ"ל דְּדַוְקָא בְּשַׁבָּת דְּעָלְמָא הוּא דְּקָאָמַר מַר יעו"ש וְאִם כִּדְבָרָיו לָא הו"ל להכ"הג לִסְתּוֹם כֵּיוָן שֶׁהוּא עוֹסֵק בָּזֶה וכו' וְטַעְמָא רַבָּא אִיכָּא לְחַלֵּק דְּבִשְׁלָמָא שַׁבָּתוֹת דְּעָלְמָא קְרִיאַת כָּל הַפָּרָשָׁה אֵינוֹ אֶלָּא מִנְהָג דִּבְנֵי מַעֲרָבָא מַסְקִי אוֹרָיְיתָא לְתִלְתָּ שֵׁנִי משא"כ קְרִיאַת חוֹבַת הַיּוֹם בְּרַגְלַיִם הֲבִיאָה הָרַב עַמְרָם גָּאוֹן כמ"ש הַתּוֹסָ' בַּמְּגִילָּה וְלָכֵן דַּעְתִּי הַקַּלָּה נוֹטָה שֶׁגַּם בְּאַתְרֵיהּ דְּמַר אַזְמִיר יע"א דְּנָהֲגוּ כְּהוֹרָאַת הכנ"הג הַנָּ"ל בְּשַׁבָּתוֹת דְּעָלְמָא כַּנּוֹדָע.

בְּנִדּוֹן זֶה צְרִיכִין לְהוֹצִיא אַחֵר אע"ג דְּפָסוּק זֶה אֵינוֹ מֵחוֹבַת הַיּוֹם עכ"ז תַּקָּנַת חֲכָמִים הִיא לְסַיֵּים גַּם אוֹתוֹ פָּסוּק. וְתוּ אַף דְּיָהֲבִינָא לֵיהּ כָּל דִּילֵיהּ מ"מ הו"ל לְבָאֵר שֶׁכָּל זֶה הוּא בְּאַתְרֵיהּ דְּמַר הכנ"הג דְּנָהֲגוּ כְּוָתֵיהּ בְּשַׁבָּתוֹת דְּעָלְמָא משא"כ לְדִידַן וְכֵן הוּא בְּרֻבָּא דְּעָלְמָא לֹא נָהֲגוּ כֵּן כַּיָּדוּעַ דְּרַבִּים וַעֲצוּמִים הַבָּאִים אַחֲרָיו חָלְקוּ עָלָיו בָּזֶה שֶׁאַפִּילּוּ נִמְצָא

פִּיסּוּל בְּסוֹף הַפָּרָשָׁה לְגַמְרֵי צָרִיךְ לְהוֹצִיא ס"ת אַחֵר: כָּתַב הָרַב חִיְדָּ"א בְּסִפְרוֹ מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע ס"ג וְז"ל בִּקְרִיאַת שמו"ת אִם בְּאוֹתוֹ שַׁבָּת קוֹרִין הַצִּבּוּר הַפָּרָשָׁה הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי אוֹ מָחָר חָדָשׁ הוּא יִקָּרֵא הַפָּרָשָׁה ע"כ וְהוּא לָקוּחַ מהכנ"הג וְהַשַּׁיָּרֵי סִימָן רפ"ה וְשָׁם מְבֹאָר שֶׁכֵּן הוּא בְּאַרְבַּע פָּרָשִׁיוֹת וְשַׁבָּת חֲנֻכָּה אֶלָּא דְּהָרַב חִיְדָּ"א זַ"ל קִיצֵּר וְכָתַב שֶׁל שַׁבָּת ור"ח לְבַד וּמַה שֶּׁהֶחֱזִיקוּ לוֹמַר שֶׁל מָחָר חֹדֶשׁ דאל"כ הֲוָה אָמִינָא דַּוְקָא בְּשַׁבָּת שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חוֹבָה אַחֶרֶת לַיּוֹם וְהַהַפְטָרָה מֵעֵין הַחוֹבָה הַהִיא וְכֵיוָן דְּבִקְרִיאַת שמו"ת אֵין אָנוּ קוֹרִין שמו"ת הַחוֹבָה הַהִיא גַּם הַהַפְטָרָה הַהִיא אֵין קוֹרִין אוֹתָהּ יוֹם הַשִּׁשִּׁי אֶלָּא יִקָּרֵא שֶׁל אוֹתָהּ הַפָּרָשָׁה אֲבָל בְּמָחָר חֹדֶשׁ שֶׁאֵין כָּאן שׁוּם חוֹבָה הו"א דְּבְיוֹם שִׁשִּׁי בִּקְרִיאַת שמו"ת יִקָּרֵא הַהַפְטָרָה הַהִיא שֶׁל מָחָר חֹדֶשׁ קמל"ן דְּלָא.

וּמִזֶּה י"ל דְּהַפְטָרַת דִּבְרֵי וְשָׁמְעוּ צָרִיךְ שֶׁיִּקָּרֵא הַהַפְטָרָה שֶׁל הַפָּרָשָׁה כְּמוֹ שֶׁמְּסֻוָּדָר בְּחֻמָּשִׁים וְכֵן בְּחֹק לְיִשְׂרָאֵל אֲבָל שֶׁל חֲזוֹן שֶׁיֵּיכָא שַׁפִּיר לְאֵלֶּה הַדְּבָרִים שֶׁהֵם תּוֹכָחוֹת יְשַׁעְיָה דּוֹמוֹת לְתוֹכָחוֹת שֶׁל מֹשֶׁה כמ"ש שָׁם רַשִׁ"י וְאַנְקְלוֹס שָׁם בְּרֹאשׁ הַסֵּדֶר.

אֶלָּא דְּהָרַמְבַּ"ם בְּסוֹף ס' הַתְּפִלּוֹת כָּתַב הַפְטָרָה אַחֶרֶת וְכֵן בְּשִׁבְעָה דְּנֶחָמְתָּא כָּתַב הַפְטָרוֹת אֲחֵרוֹת וְסַיֵּים אֶלָּא שֶׁנָּהֲגוּ הָעָם לְהַפְטִיר בז' דְּנֶחָמְתָּא ע"כ וְכֵיוָן דְּלָא הִדְפִּיסוּ בְּחֻמָּשִׁים הַהַפְטָרוֹת אֲחֵרוֹת שֶׁהִזְכִּיר הָרַמְבַּ"ם טוֹרֵחַ עָלֵינוּ לְבַקֵּשׁ בַּנְּבִיאִים.

וְתוּ דְּהֵם מְסֻוָּדָרִים בְּחֹק לְיִשְׂרָאֵל מִלְּבַד ס' כִּי תֵצֵא וְיָדוּעַ דָּחַק לְיִשְׂרָאֵל הוּא מֵהָאַר"י זַ"ל וְתוּ דְּהַמַּסְתַּכֵּל יָפֶה יִרְאֶה דבז' דְּנֶחָמְתָּא רֻבָּם כָּל אַחַת מֵהֶם יֵשׁ בָּהּ מֵעֵין הַפָּרָשָׁה הַהִיא. וְיֵשׁ לְתָמְהַּ עַל הָרַב בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת סרפ"ה שֶׁדִּקְדֵּק מִדִּבְרֵי החמ"י לְאִידָךְ גִּיסָא וְאֵיךְ לֹא הִזְכִּיר מִדִּבְרֵי הכנ"הג שֶׁהוּא מַאֲרִיֵּה דְּאַתְרֵיהּ שֶׁמּוּכָח לְהֶפֶךְ דְּמַאי שְׁנָא דִּבְרֵי וְשָׁמְעוּ מִמָּחָר חָדָשׁ דִּבְכוּלְהוּ אֵין כָּאן חוֹבָה אַחֶרֶת לְיוֹם: ת"ו ש"ל ב"ע